This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Digitized by Google

BIBLIOTECA MEDICINA
EST. 86
TAB. 3
NÚM. 18
MADRID

Digitized by Google

224

904 4°. 2ª. 1ª.

Cap.n del Ecc.o 13 8.ª 1.ª f.ª 2.ª n.º 35

Digitized by Google

SVPER APHORISMOS

IACOBI FOROLIVIENSIS

IN HIPPOCRATIS APHORISMOS, ET GALENI SVPER EISDEM COMMENTARIOS, EXPOSITIO ET QVAESTIONES QVAMEMENDATISSIMAE.

Additis Marsilij de Sancta Sophia interpretationibus in eos aphorismos, qui a Iacobo expositi non fuerant.

Tabula insuper denuo amplissima adiuncta, longe absolutior priore.

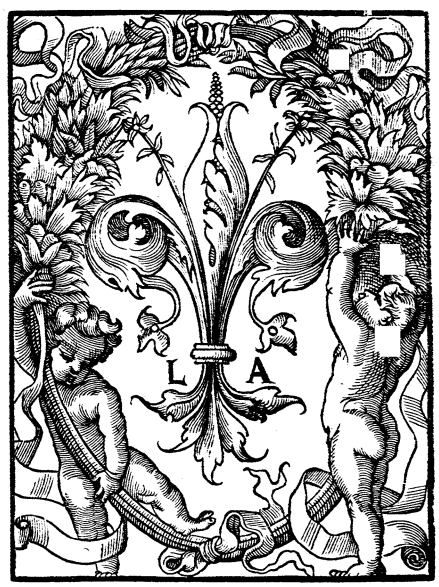

UNIVERSIDAD CENTRAL
BIBLIOTECA
FACULTAD DE MEDICINA

VENETIIS APVD IVNTAS M D XLVII

Digitized by Google

Index Galeni & Iacobi de Forcliuio, necnon Marsilij de sancta Sophia in aphorismos Hippocratis.

A

Abominatio uel destructio appetitus. part.1.2
Aborsus etymologia. parti.3.41
Abortire uel abortiri quid. parti.3.41
Aborsus quid. parti.4.62
Aborsus canon pronosticus. parti.5.85
Aborsus cano: pronosticus & operatiuus. ibidem.
Aborsus quid & abortire. parti.5.85
Aborsus gemellorum canon pronosticus. parti.5.86
Aborsus causa manifesta. parti.5.88
Aborsus cur magis secundo aut tertio mense q̄ alijs fiat. particula.5.88.
Aborsus causa. parti.5.88
Aborsus causa multiplex. parti.5.89. parti.4.175
Aborsus causa dupliciter. parti.5.184
Abstinens fortiter quid. parti.2.23
Abstinentia quid. parti.6.95
Accessio quid. parti.1.5
Accidentium sæuitas quomodo abbreuiationis sit causa & quandoq; prolixitatis morbi. parti.1.4
Accidentia apta sequi cibationē in paroxysmo. pt.1.120
Acetositas quot modis generetur. part.3.42
Acrumina erant disproportionata stomacho. parti.2.28
Actio læsa quid. parti.2.140
Acutę ægritudinis materia quadruplex. parti.2.149
Adolere uel adolescere, & adolescens quid. part.3.55
Aegritudinis signa a medico pensanda. parti.1.2
Aegritudo ultima quæ & perperacuta dicitur. part.1.4
Aegritudines perperacutæ tripliciter. parti.1.5
Aegritudinis notitia tripliciter habetur. part.1.6
Aegritudinis futuræ pronosticum signum. parti.2.13
Aegrotare quid. parti.2.17
Aegritudo tripliciter sumitur. parti.2.18
Aegritudo tripliciter sumitur. parti.2.19.20
Aegritudinis neruosæ canon. parti.2.21
Aegritudo materialis dupliciter. parti.2.22
Aegritudo bene uel male se habere tripiciter. part.3.31
Aegritudo acuta. parti.3.37
Aegritudinum fiendarum pronosticus canon. part.3.49
Aegritudinū in uere ,pnosticus prguisiuusq; canō. pt.3.49
Aegritudinum æstiuarum pronosticus præseruatiuusq; canon. parti.3.50
Aegritudinum ætatum procedentium pronosticus præseruatiuusq; canon. parti.3.52
Aer comparatus ad corpora nostra dupliciter. parti.3.29
Aeris mutatio dupliciter. parti.3.29
Aeris complexiones simplices & compositæ. parti.3.44
Aegritudinum contingentium ætate prouectiori curatiui prseruatiuique canones. part.3.54
Aegritudinum pubescentium pronosticus prseruatiuusq; canon. parti.3.54
Aegritudinum puerorum pronosticus canon. parti.3.55
Aegritudinum accidentium iuuenibus pronosticus canon. particula.3.55.
Aegritudinū senum ,pnosticus prguisiuusq; canō. pt.3.56
Aegritudinum senioribus accidentium pronosticus canon. particula.3.56
Aegritudinum cum exacerbatiōe pronosticus operatiuusq; canon. parti.4.64
Aegritudo dupliciter. parti.5.76.parti.3.268
Aegritudinis parachmasticæ status cur sit medico ignotus. partic.1.119
Aegritudo incipit a materia dupliciter. parti.1.120
Aegritudo mortalis quid & salubris. parti.1.121
Aegritudo est duplex. parti.1.121.parti.2.138.139
Aegritudinis terminatio duplex. parti.2.145
Aegritudo tripliciter. parti.2.147
Aegritudinem curari dupliciter. parti.2.152
Aegritudo acuta duplex. parti.2.153
Aegritudo lædens dupliciter. parti.2.153
Aegritudo redditur acuta quadrupliciter. parti.5.180
Aegritudo maior triplex. parti.7.188
Aetas dupliciter. parti.3.32
Aetatem ad tpa sicut complexiones se habent. pti.3.32.
Aetas quibus assimilatur & quid. pti.3.32
Aetas calida quid. parti.3.32
Aestates in hoc cp insunt secundum naturam gaudent similibus, extra uero ut lapsę contrarijs. parti.3.32
Aestas tripliciter. parti.3.34
Aestatem tripliciter se habere quid. parti.3.36
Aestas sicca & borealis. parti.3.43
Aestatis principium quid. parti.3.48
Aestas dupliciter sumitur. parti.3.50
Aestas quid. parti.4.58
Aestas puritiæ iuuentutis & senectutis. parti.1.130
Alienationis practicus canon. parti.1.14
Alienatio quid. parti.5.87.part.6.97
Alimentum necessarium est duplici ratione. parti.1.7
Alleuiari corpus secundum rationem quid. parti.2.21
Alleuiatio non secundum rationem quot modis contingat. partic.2.21
Alyce quid. parti.7.111
Ampulla quid. parti.2.26
Ampullarum genera quare ex pluuia æstiua. parti.2.26
Ampullarum multitudo quid significet. parti.2.26
Ampulla dupliciter. parti.7.106
Animalia longioris uitæ. parti.1.113
Animosior quid & animositas uel audacia. parti.1.7
Animalia abstinentia a cibo tempore hyemis. part.1.114
Anni sani conditiones. parti.3.36
Anni tempus duplex. parti.3.268
Anthrax quid. parti.3.40
Anticipatio duplex. parti.1.121
Anus & pudenda cuius complexionis sint. parti.5.83
Apoplecticus quid. parti.7.108
Apoplexia fit dupliciter. parti.2.256
Apoplexia quid. parti.2.25.ptic.3.56
Apoplesis quid. parti.2.25.pti.5.179
Apoplexiæ differentia. parti.2.25
Apoplexiæ causæ. parti.2.25.56.
Apoplexia duplex. parti.2.25.156
Apoplexiæ cuiuslibet pronosticus canon. parti.2.25
Apostematis signum. parti.7.100
Apostema. parti.7.104
Apostematis terminus multiplex. parti.2.258
Appetitus est duplex. parti.1.114.114
Appetitus uerus duplex. parti.2.14
Appetitus conualescentis quinque modis cadit uel minuitur. parti.2.15
Appetitus canini causa octuplex. part.2.19
Appetitus defectionis causæ. parti.2.23
Appetitus quid. parti.7.100. parti.1.114
Appetitus caninus est naturalis. parti.1.113
Appetitus animalis mendosus siue caninus. parti.1.114
Appetitus mendosi origo. parti.1.114
Appetitus caninus præter naturam duplex. part.2.152
Aqua lactis uel casei quid. parti.3.52
Aquæ frigidę proficuę canon practicus. parti.5.84

Digitized by Google

Aquam uelocius calefieri dupliciter. parti.5.84
Aquæ bonitas uel malitia uarie comprehenditur. pti.5.84
Aqua leuissima dupliciter. parti.5.84
Aqua dupliciter. part.7.108
Arcturus uel arctophylax quid. parti.3.44
Arena quid. parti.4.75
Aromata quid. parti.5.84
Ars uel scientia dicitur dupliciter. parti.1.1
Arthritica duplex. parti.3.169
Arthricus dolor. parti.3.47
Articulus & maxilla quid. parti.4.65.68
Assuetudo quid. parti.2.27
Asthma quid. parti.3.51
Asthmatis & dispnœæ motus. parti.3.56
Athletarum corporum dispositio. parti.1.2.115
Athleticum corpus quid. parti.1.8
Auris humiditas quid. parti.3.173
Austri effectus mali. parti.3.33
Austrinarum constitutionum pronosticus operatiuusq; canon. parti.3.47
Autumni complexio. parti.3.35
Autumni denominatio. parti.3.36
Autumni sanitatum laxatiuus. parti.3.37
Autūnus quare maxime mortiferū tēpus appellet. pt.3.37
Autumnus cur oībus morbis pectoris noxius. part.3.38
Autumnus cur maxime nociuus pthisi. parti.3.38
Autumnus pluuiosus & austrinus. parti.3.43
Autumnus quomodo borealis & inaquosus. parti.3.43
Autumnus omni ætati nociuus. parti.3.47
Autumnalium morborum pronosticus præseruatiuusq; canon. parti.3.50.

B

Balnei effectus & insufficientia. parti.3.45
Balneum calidum dupliciter. parti.4.58
Balnei usus apud antiquos & utilitas. parti.5.80
Balneum duplex. parti.3.269
Balnei caliditas duplex. partic.3.269
Bene uel male ægritudinem habere tripliciter. parti.3.31
Bene uel male dupliciter dicitur. parti.3.31
Bene digerere seu uiuere quid. parti.3.48
Bombardella puerorum. partic.4.74
Boreæ effectus mali. parti.3.34
Boreæ complexio. parti.3.39
Boreæ mal. euentus. parti.3.40
Brancus quid. parti.2.24
Bubo pro re triplici. parti.4.70

C

Cachexia quid. parti.3.39.56
Cachexiæ causa. parti.3.56
Cacochyma & cacos & chymus quid. parti.2.15
Calefaciens dupliciter. parti.5.81
Calidi cuiuscunq; & usus balnei canon practicus & operatiuus. parti.5.80
Calor innatus quid. parti.1.7
Calor innatus dupliciter. parti.1.7
Calor naturalis qualis & quantus sit in hyeme, æstate, & uere. parti.1.10
Calidum quid. parti.5.81
Calor duplex. parti.1.125
Calor sumitur dupliciter. parti.1.125
Caloris subiectum duplex & triplex. part.1.125
Calidi in corpore resolutio triplex. parti.1.129
Calidum absolute dupliciter. parti.3.256
Calidum & frigidum dupliciter. parti.5.182
Calidum potentia tripliciter. part.5.182
Canis dupliciter. parti.4.58
Canicularum temporum principium & finis. partic.4.58
Canon practicus ad senes diætandos. parti.1.8
Canon in ruptura siphac. parti.1.9
Canon practicus ut post confectionum fructuum bibatur aqua. parti.3.37
Canon practicus ad uentrem stringendum. parti.3.52
Canon practicus præuisiuusq; de mulieribus adulteris cupientibus abortum. parti.4.57
Canon practicus ad uomitū cauendū tpe calido. pti.4.59
Canon practicus eorū qui conuertunt in hydropē. pt.4.60
Canon practicus pronosticusq; in magno sanguinis narium fluxu. parti.4.63
Capillorum defluxi causæ. parti.5.79
Capitis dolentis canon operatiuus ex phlebotomia uenæ frontis oppositæ dolori. parti.5.93
Capitis pars dupliciter. parti.5.93
Capillorum casus causa multiplex. parti.6.97
Capitis percussio multipliciter acuaria. parti.7.102
Capillorum casus causa multiplex. parti.5.182
Carbunculus quid. parti.3.40
Catarrhus tripliciter sumitur. pti.2.24.pt.3.41.pt.7.107
Catarrhus quid & quomodo. parti.3.42
Cauma quid. partic.4.72
Causa ægritudinis cuiuscunq; accidentis & extenuationis est triplex. parti.2.14
Causon quid. parti.3.50.parti.4.71
Causæ quid membra superfluitates suscipient. parti.4.65
Causæ diffinitio & diuersitas. parti.2.147
Causa primitiua quid & antecedens coniuncta. pti.2.147
Cauterium duplex. parti.5.83
Cerebri uentriculi. parti.2.12
Cerebri incisio dicitur duplex. parti.6.96
Cerebrum quid. part.7.111
Cholera est quicunq; humor. parti.7.108
Chous quis. parti.1.1
Chronos quid. parti.2.18
Chronicus morbus. parti.2.18
Ciborū tolerantiæ difficultas penes duo sumit. part.1.9
Ciborū tolerantiæ facilitas ex duobus sumitur. parti.1.10
Cibandi ratio dupliciter sumitur. parti.1.10
Cibi quātitas amplior tripliciter dici potest. part.2.14
Cibus duplex est. parti.2.15.142
Cibus multum nutritiuus dicitur dupliciter. parti.2.16
Cibus quid. parti.2.17
Cibi conuenientis conditiones. parti.2.17
Cibus præter naturam gradiens tripliciter. parti.2.18
Cibus uel nutrimentum triplex. part.2.18
Cibus causa ægritudinis duplex. parti.2.18
Cibo malo utens dupliciter. parti.2.24
Cibi bonitas & malitia. parti.2.24
Ciborum uoluptas unde. parti.2.24
Cibi superfluitas est dupliciter. parti.3.45
Cibi facientes somnia terribilia sicut sunt caules & fabæ. partic.3.53
Cibi qualitas duplex. parti.1.133
Cibus dicitur ingredi præter naturā dupliciter. pti.2.147
Circuitus quid. partic.1.6
Circuitus dupliciter capitur. partic.1.10
Cogitatiua lædituir tripliciter. parti.2.12
Coitus deficiētis & matricis coarctate nocumēta. pt.5.86
Colli impedimentum quid & eius causa. parti.4.66
Collectio. parti.7.104
Complexio quomodo naturalis. parti.1.13
Compressio quid. parti.1.2
Complexio naturalis quid. part.3.31
Complexio dupliciter. parti.3.31

Digitized by Google

Complexio æqualis & temperata quid. parti.3. 31
Cõplexiones lapſæ uel æquales quot & quæ ſunt. pti.3.31
Complexionum diſtemperaturum cauſæ. parti.3.31
Complexio diuerſa quid. parti.7. 104
Complexionandi modus quadruplex. parti.3. 265
Conceptionis cognoſcendæ ſigna uaria. parti.5.87
Confortari mente quid. parti.2. 155
Conſeruatio quid. parti. 3.260
Congelatio duplex. parti.7.186
Concluſio Hippocratis in.1.aphoriſmorum. parti.1.1
Concluſio aphoriſmorum ſecundi. parti.1. 1
Coniunctio ſeu unio eſt duplex. partic.7.105
Conſiſtentia dicitur dupliciter. parti.1.6
Conſeruatio non fit niſi per ſimilia. parti. 1.8
Conſeruatio dicta dupliciter. parti.1.8
Conſuetudo quid. parti.2.27
Conſueta ex tempore duplex. parti.2.28
Conſuetudo quid. parti.2.28
Conſuetudinum canon. partic.2.28
Contortio aut tortio dupliciter. part.4.60
Contradictio in Hippocrate & Galeno. parti.3.43
Contradictio tollitur ab Hippocrate. partic.3.55
Contorſionis cauſa duplex. parti.4.66
Contorſionis membrorũ pronoſticus canon. pti.4.69
Contorſionis ſignificatio dupliciter. parti.4.69
Contabeſcere dupliciter. parti.2.22
Contraria dicitur dupliciter. parti.1.8. pti.2.19
Contrarium remouendũ eſt per æqualia in gradu. pti.1.8
Contrarium fortificare alterũ dupliciter. parti.1.126
Cõualeſcẽs q̃ nõ reſumit cã quadruplex eſſe põt. pt.2.14
Conualeſcentia duplex eſt. parti.2.15
Conualeſcentium practicus canon. part.2.22
Conualeſcentia quid. partic.4.65
Conualeſcens dupliciter. part.4.68. part.2.142
Cordis morſus quid & cordis tremor. parti.4.72
Cordis operatio quomodo a cerebro dependet. part.2.25
Corpora ſe ſumme exercitantia quæ ſint. parti.1.2
Corpus pingue dicitur tripliciter. part.1.3
Corporis reſtaurandi pronoſticus canon,& ſimiliter corpo ris reſumptiui. parti.2.14
Corpus exiẽs ẽgritudinẽ eſt neutrũ primi ſignificati.p.2.14
Corpus non purum in quali uel quanto. part.2.15
Corporũ nutriẽdorũ curatiuus pſeruatiuuſq̃ canõ. pt.2.15
Corporum conualeſcentium reſumptiuus canon. pt.2.15
Corporum craſſorum practicus,pronoſticus & operatiuus canon. parti.2.26
Corporis magnitudo dupliciter. parti.2.28
Corporis magnitudo qũo in ſenectute inutilis. part.2.29
Corporum debite regendo pronoſticus preuiſiuuſq̃ canõ. particula.3.36.
Corporum regendorum canon. parti,3.48
Corporum laborantium febribus ſextanis practicuſq̃ ca non. parti.4.64
Corporis raritas duplex. parti.5.91
Corpus habens carnes humidas quid. parti.7.111
Corpus calidius alio dupliciter. parti.1.127
Corpus duplex. parti.1.127. parti.2.142
Corpori deberi plus aut minus nutrimẽto dupl̃r. pt.1.127
Corporum calor dupliciter. parti.1.128
Corpus non purum duplex. parti.2.142
Corpus in iuuentute fluidum in ſenectute poteſt eſſe ſiccũ dupliciter. parti.2.150
Corpus pregnans dupliciter. parti.5.184
Coryza quid. parti.2.24
Coryza & corra quid. parti.3.43
Cotylidones qui. parti.5.88
Crapula quomodo differt ab ebrietate. parti.5.78
Craſcities dupliciter. partic.2.26
Craſſi propter quid nõ generãt aut non concipiũt. pt.2.26
Craſſa præter naturam eſt ultimate pinguis. parti.5.88
Craſſities & gracilitas duplex. part.2.257
Criſis certæ uel non practicus canon. part.1.1
Criſis dupliciter capitur. parti.1.10.16
Criſis conſideratio tripliciter ſumitur. parti.1.10
Criſis quę ſit criſis facta. parti.1.10
Criſis æqualiter facta uel perfecta quid. parti.1.10
Criſis dupliciter intelligitur. parti.2.16
Criſis ſalubris mutatio triplex. part.2.16
Criſis multiplex. parti.2.16
Criſis quare magis fiat in nocte q̃ die. parti.2.16
Criſis mortalis quare magis in nocte q̃ die ſuum conſequa tur effectum. parti.2.16
Criſis iudicandæ practicus canon. part.2.16
Criſis quid. parti.2.20
Criſis triplex. parti.2.20
Cretica dies duplex. parti.2.20
Criſis ſalubris uerus pronoſticuſq̃ canon. pti.2.20
Cretica dupliciter fit. parti.2.20
Criſis futuræ pronoſticus præſeruatiuus curatiuuſq̃ ca non. parti.3.34
Criſis mala quot modis. parti.3.36
Criſis primo quid. part.4.70
Criſis duplex. parti.1.123. 134.parti.2.143
Criſis completa duplex. parti.1.123
Criſis quadrupliciter. parti.1.123
Criſis quid. parti.1.134
Criſis conſideratio duplex. parti.1.134
Criſis imperfecta dupliciter. parti.1.135
Criſis ſpecies ſextupliciter. parti.2.144
Criſis quadrupliciter. parti.2.144
Criſis cauſa dupliciter. parti.2.144
Criſis duplex. parti.2.144
Criſis ſpecies multiplex. parti.2.145
Criſis cauſa multiplex. parti.2.145
Criſis nocturnæ cauſa. parti.2.145
Criſis diuiſio. parti.2.145
Criticorum dierum & criſis cauſa duplex. part.2.153
Criſtallus quid & uitrum. parti.5.83
Criſtalli proprietas ad faciem dealbandam, lac etiam recu perandum. parti.5.84
Curatiui pronoſticiq̃ actus canon ad cognoſcendum tem pus & qualitatem criſis. parti.2.20
Cura eſt duplex. parti.1.119
Cuſtodiendum a ſimili cuſtoditur,mutabile uero mutatur a contrario. parti.3.48
Cuzez uel gramphus quid. parti.5.180.

D

Debilitas dupliciter ſumitur. parti.1.9
Debilitas corporis eſt triplex. parti.2.27
Declinatio quid. parti.1.117
Declinatio duplex. parti.2.138
Dentes canini. partic.3.53
Dentium materia. parti.3.173
Dependentiæ duplex. parti.2.139
Deſudatio quid. parti.3.50
Dextrum latus quid. parti.3.42
Dextrum quid. parti.7.108
Deſipientia multiplex. parti.7.101
Deſipientia dupliciter. parti.7.102
Deſipientia quid. parti.2.12.partic.7.100.103
Diæta tripliciter dicitur. parti.1.3
Diæta groſſa quid. parti.1.3
Diæta tenuis uel groſſa per comparationẽ. parti.1.4
Diætandi practicus actus. parti.1.4

Digitized by Google

Diæta eadem ultima & tenuiſſima eſt. parti.1.4
Diæta dicitur humida tripliciter. parti.1.8
Diæta humida uirtualiter dicitur dupliciter. parti.1.8
Diætæ indicatio a quibus ſumatur primario, a quibus ſecundario. parti.1.9
Diætę ordinandæ canon ampliandus tam ad diſpoſitiones naturales q̃ præternaturales. parti.1.9
Diætandi ſecundum tempora canon practicus, pti.1.10
Diæta & regimen duplex. parti.1.115
Diæta ſubtilior dupliciter. parti.1.115
Digta tenuiſſima. parti.1.116
Diætę groſſæ neceſſarius caſus tripliciter. parti.1.118
Diętandi indicium a tribus. parti.1.127
Digta talis tripliciter. parti.2.261
Diarrhœa quid. parti.3.39
Diarrhœę cauſa & propter quid longetur. parti.3.56
Diarrhœę cauſę. parti.5.80
Dies dupliciter dicitur. parti.2.20
Dies radicalis indicatiua dupliciter. part.2.20
Dies conſtituti. parti.3.45
Digeſtio quid. parti.1.15.135
Digeſtio duplex eſt. parti.1.11
Digeſtio in nocito duplex. parti.1.11
Digeſtionis gradus eſt triplex. pasti.1.11
Digeſtiuę leſio triplex. parti.6.94
Diſpoſitio ſimilis ſanæ. parti.2.154
Diſſolutus quid. part c.2.26
Diſſolutio quid. parti.3.46
Diſpnœa & aſthma quomodo differant. part.3.56
Diſpnœa quid & deſipientia. parti.4.69
Diſſolutionis cauſa duplex. parti.7.112
Diuertendi per dolorem operatiuus canon. part.2.27
Diuiſio & intentio ſeptem librorum aphoriſmorum Hiopocratis. parti.1.1.
Diuiſio tertiæ particulæ aphor. Hippo. parti.3.29
Dolor pro triſtitia, ſenſatione, & pro cauſa dolorum ſumitur. *parti.2.13
Dolor remouetur aut remittiē quadrupliciter. pti.2.27
Dolorem ſedare eſt dupliciter. parti.2.27
Dolorum ſupra uel ſub diaphragmate curatiuus canon, particula.4.61
Doloris cauſa. parti.5.84
Dolor de lateribus. part.6.95
Doloris notitia duplex. parti.6.95
Dolor dupliciter. parti.7.104. pti.2.141
Dolor fortis quid. parti.7.105
Dolor fortiſſimus dupliciter. parti.1.137
Dolores eſſe eodem in membro dupliciter. part.2.258
Dolor duplex. part.4.176
Dubia q̃plurima ex toto uolumine excerpta & breuitatis cauſa hac ſola concluſione poſita. part.1.5. part.2.14. 17.20.25. part.3.32.38.41.44.53.53.54.55. parti.4.59, bis 60.64.67.67. parti.5.79.82. ter.83. particula.6.97. parti.7.99,101.
Dubellati. parti.7.104
Ductio uel euacuatio fit tripliciter. parti.1.10
Dyſcraſia immoderata deijcit actum proprie uirtutis, partic.2.18. parti.3.33
Dyſenteria quid. part.3.39.47. pti.4.63
Dyſenteriæ & teneſmi cauſæ. parti.3.40
Dyſenteriæ cauſa phlegma ſalſum. parti.3.41
Dyſſuria quid. parti.3.34.56. pti.7.109
Dyſſuria quomodo cauſetur. parti.3.34
Dyſenteria a cholera aſſimilatur cancro dure uel tarde ſanabili. parti.4.63
Dyſenteria a cholera nigra practicus canon. part.4.63
Dyſenteriæ cauſa duplex. part.4.63
Dyſenteriæ ab atra bile cura difficilis uel impoſſibilis eſt a cauſa triplici. parti.4.63
Dyſenteriæ ſpecies tres. parti.4.63

E

Ebrietatem quando ſequatur mors. parti.5.77
Ebrietatis canon pronoſticus & preuiſiuus. pti.5.77
Ebrietas quid. parti.5.77
Effectus ſimilis cauſæ ſuam cauſam refouet. part.7.99
Egeſtio duplex eſt. part.1.11
Egeſtionum mutatio duplex. parti.2.17
Egeſtionum mutatio ad malum duplex. part.2.17
Egeſtio mala duplex. parti.2.17
Egeſtio uel euacuat o mala quintupliciter dicit. ptic.2.17
Egeſtionum quæ extant uariæ curatiuus pronoſticuſq; canon, parti.2.17
Egeſtionum mutationem fieri ad malum quid. part.2.17
Egeſtio ſimilis ſanis quid. parti.2.17
Egeſtionum ſimilium ſanis practicus canon. pti.2.17
Egeſtio tripliciter. parti.4.62
Egeſtionis nigræ cauſa ſexcupla. parti.4.62
Egeſtio plurium colorum quæ. parti.4.62
Egeſtio nigra dupliciter. parti.4.62
Egeſtionum uariorum colorum practicus canon. pt.4.62
Egeſtionum in dyſenteria ut carnium inteſtinorum practicus canon. part.4.63
Egeſtio cholerica quid. parti.7.100
Egeſtio ſpumoſa quid. partic.7.105
Egeſtio dupliciter. parti.2.146
Elementa ingredi complexionem humanam eſſentialiter, parti.2.13
Elleborus duplex. parti.4.60
Ellebori complexio ac proprietas. parti.4.60
Elleborus eſt uenenum pro canib ⁹, columbis & muribus, parti.4.60
Ellebori dandi modus. parti.4.60
Empyema quid. parti.5.79
Empyici. parti.5.79
Empyema dupliciter. parti.5.79.80. pti.7.108
Eneorima. parti.7.106
Enixa quid, & quid grauida, & quid prægnans & quid puerpera, parti.4.57
Epilepſiæ practicus pronoſticuſq; canon. ptic.2.26
Epilepſiæ nominatio. parti.2.26
Epileptici iuuenes qui. parti.2.26
Epilepſiæ & apoplexiæ cauſa. parti.3.46
Epilepſia dupliciter. parti.3.46
Epilepſiæ cauſa duplex. parti.3.51
Epilepſia quid. parti.3.52
Epilepſiæ cauſa & denominatio diuerſa. pti.5.78
Epilepſiæ nomen multiplex & uarium. parti.2.257
Epilepſiæ tempus triplex. parti.2.257
Epilepſiæ cauſa multiplex. parti.2.257
Epilepſiæ cauſa triplex. parti.5.181
Eryſipila quid, & dicitur ignis ſacer. ptic.5.83.87.
Eryſipilæ nocumenta uaria ſi ſit in matrice. partic.5.87
Eryſipila dupliciter. parti.7.103
Eryſipilæ canon comprehenſiuus. parti.7.103
Euacuationem ultimari. parti.1.2.3.
Euacuationis bonitas ſex modis cognoſcitur. part.1.10.
Euacuationis bonitas eſt ſexcupla. parti.1.11
Euacuatio duplex. partic.1.11. partic.2.19.28. parti.1.135. parti.2.155
Euacuationis anni digeſtionem nocumentum triplicater. parti.2.15
Euacuatio in principio quadrupliciter. partic.2.22
Euacuatio ſymptomatica eſt duplex. part.3.58
Euacuatio inferius tripliciter. parti.4.59

Digitized by Google

Euacuationis sufficientis cognoscendæ practicus canon. particula.4. 61
Euacuandi actus practicus. parti. 4. 76
Euacuationis bonitas sextuplex. parti.1. 134
Euacuatio propria duplex. parti.1. 135
Euacuatio dupliciter. parti.2. 152
Euacuatio aborsus dupliciter. parti.4. 175
Euacuatio sufficiens dupliciter. parti:4. 177
Eunuchus dupliciter. partic.6. 97
Exacerbatio quid. part.1. 5
Exacerbatio uel exacuitio dupliciter. parti.1. 5
Exacuitio dupliciter sumitur. parti. 1. 10
Exercitij eligendi canon. parti.2.17
Exercitium est duplex. parti. 2. 17
Exercitium quid. parti.2. 27. 146
Exercitij uariatio. parti.2. 27
Exercitij dolor. parti.2. 27
Exercitij utilitas quanta. parti.3.45
Exercitium est medium inter pharmacum uomitiuum & balneum. parti.3.45
Exercitij effectus. part.3. 50
Excreatio quid. parti.4. 69
Excreatio liuida quid. parti.4. 69
Excreatio sanguinea quid. part.4. 69.
Expositio quid. parti.3. 30
Experimentum quid. partic.1. 1
Experientiæ causa. parti.3.41
Expositorum ratio. parti.3. 30
Exhalatio quid. parti.3. 33
Exiccantia uehementer & fortiter glutinantia. part.5.83
Exitura. parti.7. 104
Exolutio quid & extasis. parti.1. 137
Extenuatio quid. part,2. 14
Extenuatio duplex. parti.2. 14
Extenuationis causa triplex. parti.2. 22
Extasis quid. parti.7. 110
Extenuatorum corporum quibus exierit fel nigrum uel humor niger sicut sanguis. parti.4. 62
Extenuatio duplex. parti.5. 88
Extremorum frigidorum canon pronosticus. part.7. 99
Extremitatum frigiditas dupliciter. parti.7. 99
Extremitas quid & quot modis. parti.7. 99
Extremorum frigiditas utrum sit mortalis. part.7. 99
Extremorum infrigidationis causa multiplex. par.7. 185.

F

Facilitas & difficultas tolerantiæ purgationis multipliciter cognoscitur. part.2. 24
Fecis forma duplex. parti.2. 146
Fames est triplex. parti.2. 19.146. 151
Famis causa. parti.4. 61
Fames quid. part.7. 111
Famem exiccare dupliciter. parti.7.111
Famis naturalis motus quinque. part.1.114
Fames in athletis quo pacto fiat. part.1.114
Famis & sitis modus. parti.1.128
Famis nocumentum multiplex. part.2. 146
Famis prgternaturam tripliciter. parti.2. 152
Fames præter naturam triplex. parti.2. 152
Fame causatur maior consumptio dupliciter. part.2. 152
Fastidium quid. parti.4. 61
Fauces quid. parti.1. 17. parti.3. 34
Fauces ægrotare quid. par.2. 17
Febres materiales dupliciter. parti.1. 5
Febres senum minus acutæ sunt q̄ puerorum uel iuuenum. parti.1. 8
Febricitans tripliciter consideratur. parti.2. 22
Febrium omniū curatiuus pronosticusq̄ canon. p̄ti.2.22
Febrium putridarum practicus canon. partic.2. 22
Febris temporum practicus canon. parti.2. 22
Febris acuta cur phlegmaticis potius q̄ sanguineis accidant. parti.3.40
Febris quomodo humiditatem sequatur. parti.3.46
Febrium longitudo. parti.3.46
Febris continua quid. parti.3. 50
Febris errans quid. parti.3. 51
Febris dupliciter intelligitur. parti.4. 64. 68
Febrium laborioſarum & superabundantium materierum apostematū practicus pronosticusq̄ canon. part.4. 65
Febrium continuarum pronosticus operatiuusq̄ canon, particula.4. 68.
Febris longa. parti.4. 68
Febricitantium qui patiuntur cauma aut cordis morsum pronosticus operatiuusq̄ canon. parti.4.72
Febrium habentium timorem & spasmos pronosticus canon. parti.4.72
Febris quomodo curat dolorem uentosum. parti.7.110
Febris est duplex. parti.1.125
Febris materialis & conuenientia differunt. parti.1.131
Febris indicatio quadruplex. parti.1.131
Febris phlegmaticæ causa duplex. parti.1.131
Febris materia peccans capitur dupliciter. part.1.135
Febris peracuta duplex. parti.1.137
Febris pronostica duplex. parti.2.154
Fel tripliciter sumitur. parti.4.62
Fel nigrum expelli quadrupliciter. parti.4.62
Fluxus uentris quid & est triplex. parti.1.17
Fluxibilitatis causa in uentre quintuplex. part.2.18
Fluxus uentris quare post confectionem fructuū. p̄ti.3.37
Fluxus uentris dictus diarrhœa uel lienteria. parti.3.40
Fluxus uentris causa in senibus. parti.3.57
Fluxus sanguinis canon pronosticus. parti.7.101
Fluxus sanguinis in uulneribus canon pronosticus. particula.7.104.
Fœtus in uere quomodo mali. parti.3.41
Fœtus morbidi qui. parti.3.41
Fœtens grauiter. parti.5.79
Fœtus locus in matrice duplex. parti.5.88
Fœtus mortui uel uiui canon practicus. part.5.89
Fortitudo triplex. part.2.27
Frigiditatis extremorum in febre non deficiente pronosticus canon. parti.4.69
Frigidi extremi effectus canon practicus. part.5.81
Frigidum multiplex. parti.5.81
Frigidum causat dolorem dupliciter. parti.5.81
Frigidi excessiui nocumentū & maxime pectoris. pt.5.83
Frigidi excessiui canon practicus. parti.5.83
Frigidum niuis duplex. parti.5.83
Frontis uena recta quæ. parti.5.93
Fructus malitia. parti.3.37
Fungorum humiditas q̄ sit superflua & mala. part.1.8
Furiosa materia quid. parti.1.11
Furiosa materia dupliciter. parti.1.134
Furfureum quid. parti.4.75.

G

Gangræna quid. parti.7.109
Generale quomodo speciale magis præcedit. pti.3.45
Genuum grauius quid. parti.4.62
Generans difficulter quid. parti.5.85
Gibbum hepatis concauo nobilius. parti.7.128
Glaucosis quid. parti.9.57
Globosum dupliciter. parti.7.106
Globum quid. part.7.106

Digitized by Google

Globatum quid. particula.7.107.
Globus quid. parti.7.107
Gracilitas opposita crassitiei dupliciter. parti.2.26
Grauatio duplex. parti.3.33
Grauida quid & enixa & puerpera & prægnans. pti.4.57
Graciles duplices. parti.4.58
Gracilis dupliciter intelligitur. part.5.89

H

Habitudo corporis quid,& bona dicitur dupliciter. part.1.2
Hæmorrhoides triplices. part.3.56
Hæmorrhoides senum. parti.3.56
Hæmorrhoidarum sanandarũ canon operatiuus. pt.6.96
Hæmorrhoides sanari quid & quomodo. parti.6.96
Hæmorroagia quid. parti.7.104
Hebetudo uisus in senibus. part.3.57
Hepar repleri aqua multipliciter. part.7.111
Hepatis dolor duplex. parti.7.110
Hetica duplex. part.2.139
Hippocrates medicinæ inuentor. parti.1.1
Hippocratis intentio & utilitas. part.1.1
Homogenea materia quid. part.1.121
Hora quid. parti.3.30
Horarij fructus. parti.3.37
Horror quid quomodoq; causetur. parti.3.34
Horripilatio quid. part.4.64
Horror quid & frigus, fractio & confractio, tremor, rigor. parti.4.64
Humectare,calefacere uel infrigidare dupliciter. pt.4.60
Humidum duplex. part.1.125
Humidi substantifici minoratio triplex. part.1.129
Humorum multitudo quid. part.1.2
Humores spũs & uirtutes quę rei sint. part.2.13
Humor euacuandus quando det inducias quando non. particula.2.15
Humor inobediens uirtuti quadrupliciter esse dicit. pti.2.15
Humor præparatur quadrupliciter. part.2.15
Humidorum corporum pronosticus præseruatiuusq; canon. particula.3.46
Humor peccans in quanto & non in quali dupliciter. particula.1.114.
Humoris putrescentis benignitas duplex. part.2.148
Humorum putredo duplex. part.2.149
Humoris putrescentis intentio duplex. part.2.149
Humor maioris malitiæ dupliciter. part.2.149
Humectari membrum uel exiccari multipliciter. pt.2.154
Humorem esse causam doloris dupliciter. pt.4.177
Hydropis cuiuslibet speciei causa. parti.3.51
Hydrops quid. parti.4.60. pt.7.100
Hydromel & cratum mulsa uel mulsum. part.5.87
Hydropicus quid. parti.6.96
Hyems propria & essentialis complexio. part.3.39
Hyems cur austrina & pluuiosa. part.3.41
Hyemalium ægritudinum pronosticus præseruatiuusq; canon. particula.3.51
Hyems quid. parti.4.58
Hypochondrium quid. parti.4.74
Hypostasis dupliciter. parti.4.72
Hypostasis & nebula & nepheles. parti.4.73
Hypostasis significationes. parti.4.73
Hypostasis squamosa. parti.4.75
Hypostasis cholerica quid. parti.7.106
Hypostasis pinguis quid. part.7.106
Hypostasis tripliciter. parti.7.106
Hypostasis crimnoidalis quid. parti.7.189
Hypostasis globosa quid. parti.7.190

I

Icteritiæ signum duplex. parti.4.71
Icteritiæ febris pronosticus canon. parti.4.71
Icteritia quid. parti.4.71
Icteris auis. parti.4.71
Ictericitia proprie critica est. parti.4.72
Ieiunium quid differt a fame & siti. parti.1.7
Ieiunij tolerandi uel non tolerandi causæ. parti.1.7
Ieiunij tolerandi causa est triplex. parti.1.7
Ieiunij triplex nocumentum. parti.1.7
Ieiunij tolerandi canon curatiuus,conseruatiuus,& præseruatiuus. parti.1.7
Ieiunij nocumentum. parti.1.123
Ieiunij difficultas. part.1.123
Ignis sacer quid. parti.3.40
Ilei canon pronosticus. parti.7.101
Ilei species quintuplex. partic.7.101
Ilium dicitur dupliciter. parti.3.51
Ilium quid & quid pecten & peritonon. parti.4.76
Impediri in operationibus quid. parti.2.140
Impedimenti membrorum causa quadruplex. pti.2.140
Impediri operationem dupliciter. parti.2.140
Impedimentũ tripliciter a cibo oblato in peracutis. pt.1.3
Imprægnationis signa. parti.5.91
Imprægnationis accidentia ex menstruis tamen retentis. partic.5.91
Inanitio quid. parti.5.77
Inanitio & repletio dupliciter. part.2.139
Incensio multipliciter appellata. parti.7.102
Indicatio tripliciter consideretur. parti.2.21
Indigentia tripliciter sumitur. parti.2.13.19
Indigentia quid. part.2.17
Indigestione generatur phlegma, aut cruda humiditas eĩ proportionata. parti.3.35
Indurationis causa quomodo sit calidum uel siccum uel frigidum. parti.5.81
Indicatio dupliciter. parti.1.116
Indicatio sumpta a tribus. parti.1.118
Indigestæ materiæ nocumentum triplex. part.1.135
Infantia quid. parti.1.7
Intestinorum distinctio in partem triplicem. part.4.63
Intentio.7.particulæ aphorismorum. part.7.99
Inuasionis uariantis causæ. part.4.65
Indicium quid sit,& dicitur dupliciter. parti.1.1

L

Labor tripliciter sumitur. parti.1.4.parti.2.12.17
Labore quid intelligatur. parti.2.27
Labor etiam dicitur dupliciter. part.4.65
Lachrymationis inuoluntariæ causa multiplex. pti.4.70
Lactis diuersitas ex parte quadrupliciter. parti.5.92
Lac dupliciter. parti.5.92
Lactis utilitas & medicina. parti.5.92
Lac triplex. part.3.52
Lactis fluxus duo importat. parti.5.89
Lac idem cp sanguis bis coctus. parti.5.92
Lactis pars triplex. parti.5.92
Læsio ex cibatione in paroxysmo. parti.1.5
Lædi in operationibus quid. parti.2.140
Lapis generatur dupliciter. parti.4.75
Lapidis uesicæ & renum differentia. parti.4.75
Lapidis causa. parti.4.75
Lapsus futuri pronostici,priuatiuiq; canon. parti.3.36
Lapsus uel morbus similis corpori duplex. part.2.154
Lassitudo quid. part.2.140
Lepra quid & lychines & alphi. parti.3.172

Lienteria

Digitized by Google

Lienteria quid. parti.3.39. parti.6.94
Lienteriæ causa. parti.3.51.bis.56.
Lienteriæ causa triplex. parti.4.60
Lienterię canon pronosticus & operatiuus, parti.6.94
Lienteriæ actio læsa duplex. parti.6.94
Lienteriæ causa quadruplex. parti.6.95
Lingua intemperata quid. parti.7.108
Lippæ seu lippitudinis causa, parti.3.41
Lithargiæ causa. parti.3.56
Lithargia duplex. parti.3.56
Lithiasis. parti.4.76
Lithargia quid. parti.7.103
Liuere quid, & liuedo, & liuidus color. parti.7.99
Locus naturę conueniens. parti.1.10
Loca temperata & habitabilia quę. parti.3.44
Loci indicia unde sanguis cernitur. parti.4.63
Lumbus quid. parti.3.52
Lumborum dolor. parti.4.62
Lumbi dolor. parti.4.74
Lunæ quinq; aspectus in nobis causati. parti.2.20
Luna fluit tripliciter. parti.2.20
Lymositas dentium. parti.4.70
Lymositatis causa. parti.4.70
Lypothomia quid. parti.1.137

M

Macrefactionis facilitas aut difficultas quomodo & ex quot consideratur. parti.2.22
Macredinis prægnantium canon pronosticus & operatiuus. parti.5.88
Mamillam posse fieri gracilem multis modis & quomodo. parti.5.86
Mamillarum durities est indicium bonum. parti.5.89
Maniæ ac melancholię causa duplex. parti.3.51
Mania quid. parti.5.87
Maniæ canon significatiuus. parti.7.100
Mania quid & unde. parti.3.172
Materia causans ægritudinem acutam ratione quadruplici. parti.2.18
Matricis molestatio quot modis. parti.5.85
Matricis præfocatio & suffocatio & precipitatio. part.5.85
Matricis colligantia ad mammillas. parti.5.86
Matricem poni in uertebro quid. part.5.88
Matrix dupliciter. parti.5.88
Matricis os. parti.5.88
Matricis os duplex. parti.5.89
Matrix frigida quinq; modis. parti.5.91
Matrix densa dicitur uarie ac multipliciter. parti.5.91
Matrix dicitur humida tripliciter. parti.5.91
Matricis temperatæ canon pronosticus & operatiuus. particula.5.91.
Materia faciens febrem putrescit. parti.1.120
Materia faciens febrem interficit. parti.1.121
Materia morbi mortalis ægrocantem interficit dupliciter. parti.1.123
Materia post crisim multiplex. parti.2.143
Materia peccans multipliciter. parti.2.155
Matricis præfocatio quid. parti.5.184
Medicus dupliciter. parti.1.1
Medicus etiam tripliciter. parti.1.1
Medicari quadrupliciter sumitur. parti.1.11
Medicina laxatiua est triplex. parti.1.11
Medicinarum secundum ætates uariandarū curatiuus pronosticusq; canon. parti.2.19
Medicorum secundum rationem operantium practicus canon. parti.2.28
Medicū ad aliud medicamen transire tripliciter. pt.2.28
Medicus cur solo experimento uti non debet. pti.3.30
Medicum naturam imitari. parti.4.58
Medicinæ uentositatem spargentes. parti.4.60
Medici intentio dando elleborum. parti.4.60
Medici intentio per assumptum pharmacum uel elleborum. parti.4.61
Medicina digestiua dupliciter. parti.5.82
Medici scientia potest acquiri dupliciter. parti.1.113
Medicina composita duplex. parti.1.132
Medium inter extrema duplex. parti.1.132
Medici intentio ad curam duplex. parti.1.132
Medici iuuamentum duplex. parti.1.134
Medicina euacuatiua quadruplex. parti.1.136
Medicinę operatio dupliciter. parti.1.136
Medicinæ facientes ad inflāmationem spiritus. pt.2.154
Melancholia pro duplici re. parti.3.44
Melancholia dicta mania uel dæmoniū lupinum. pti.3.44
Melancholicus quid. parti.4.59
Melancholia & mania quid. parti.5.87
Melicrati prægnantibus exhibendi canon practicus ad notitiam concæptionis uel non. parti.5.87
Melicratum quid. parti.5.87
Mellis complexio. parti.5.87
Melicrati dandi dos. parti.5.87
Melicrati potus quando concæptionis signum infallibile. parti.5.87
Membra quomodo rei naturales. parti.2.13
Membrorum inciforum canon pronosticus. part.6.96
Mēbra quæ facilius & quæ difficilius restaurent. pt.6.96
Membrorum unio dupliciter. parti.6.97
Membrum substantiale dupliciter. parti.3.270
Membrorum inanitio substantifica duplex. parti.7.187
Mens quid dupliciter. parti.2.13
Mens dici potest tripliciter. parti.2.14
Mentis sanæ pronosticus canon. parti.2.23
Mente confortari quid. parti.2.23
Mentis stupor quid. parti.5.80
Menstruorum retentionis causa multiplex. parti.5.84
Menstruorum effectus mali. parti.5.85
Menstruorum deficientium canon. parti.5.85
Menstrua deficere dupliciter. partic.5.85
Menstrui color naturalis. parti.5.86
Menstruationis tempus debitum triplex. parti.5.86
Menstrui etymologia. parti.5.86
Menstrua an alia animalia pariantur ab homine. pti.5.86
Menstruorum defectus duplex. parti.5.87
Menstruum duplex. parti.5.89
Menstruorum retentorum causa multiplex, potissima uero imprægnatio. parti.5.91.184
Mens tripliciter. parti.2.140
Mentem lædi dupliciter. parti.2.141
Mictus sanguinis causa multiplex. parti.4.74
Mictus puris causa. parti.4.74
Mithridatus non potuit mori ueneno. parti.2.148
Mollities quid. part.5.179
Morbus materialis dupliciter dicitur. parti.1.3
Morbus acutus, & peracutus, ac perperacutus. parti.1.3
Morbi acuitas pendere potest. ex.5.parti.1.4
Morbum & uirtutem deficere tripliciter. parti.1.5
Morbus duplex. parti.1.9. parti.2.19.23
Morbus dicitur maior altero tripliciter. parti.1.9
Morborum acutorum practicus canon. parti.2.18
Morbi acuti causa duplex. parti.2.18
Morbus acutus triplex. parti.2.18
Morborū acutorū curatiuus pronosticusq; canō. pt.2.19
Morbus tropicus uel conuersiuus. parti.2.20
Morborum complexionalium & aliorum practicus pronosticusq; canon. parti.2.23

Digitized by Google

Morbi æqualitas dupliciter imaginari potest. parti.2. 23
Morborum complexionalium pronosticus, curatiuus conseruatiuusq; canon. part.3.31
Morbi lapsi & ætates bene se habent in contrarijs regionibus. particula.3. 32
Morbus autumnalis, & inconsistens. parti.3. 33
Morbus causam dicit. parti.3. 49
Morbus quadrupliciter. parti.4. 71
Morbus acutus quid. parti.7. 106
Morborum perperacutorum terminus. part.7. 109
Morbi status dupliciter. parti.1. 116
Morbi dupliciter. parti.1. 117
Morbi materiales duplices. parti.1. 117
Morbi mortalis tempora duplicia. parti.1. 117
Morbi accidens duplex. part.1. 117
Morbus naturalis salubris dupliciter. parti.1. 117
Morborum materialium tempus duplex. parti.1.120
Morbi materialis non habentis tempora quatuor casus duplex. parti.1. 120
Morborum tempora distingui dupliciter. parti. 1. 121
Morbus materialis duplex. partic. 1. 122
Morbi materialis signum completæ digestionis appet dupliciter. part.1.122
Morbus materialis salubris dupliciter. parti.1.123
Morbum complicari dupliciter. parti.1.132
Morborum materia dupliciter. parti.1.135
Morbi tempus duplex. parti.2.138
Morbi tempus particulare dupliciter. parti.2.138
Morbus dupliciter. parti.2.144
Morbus acutus duplex. parti.2. 149
Morbus naturalis dupliciter. parti.2.152
Morbus inanitione & repletione duplex. parti.2.152
Morbus effectiuus dupliciter. parti.3.262
Morbus materialis quid. parti.5. 178
Morbi acuti conditio duplex. parti.5. 180
Mors est duplex. parti.2. 26.257
Motio quid. particula.4.61
Mortuum humanorum diuersitas. part.1.113
Motus uel mutatio tripliciter. part.2. 144
Motus naturalis uel operatio duplex. part.2.152
Mucilago quid sit. partic.5. 88
Mulier magis debilitatur aborsus causa q̃ partus naturalis. partic.4.63
Muliebria quæ. particula.5.84
Mulieris & fœminæ etymologia. partic.5.85
Mulier tenuis uel macilenta dupliciter. partic.5.88
Mulier moderati corporis quæ. partic.5.88
Mulieris sterilis aut fœcundæ canon practicus, & pronosticus. partic.5.90
Mulierum purgatio quid. part.5.91
Mulsa uel mulsum quid. partic.5.87
Musculus duplex. part.7.107
Mutatio circa humoralem materiam contingens in corpore humano tripliciter. part.2. 27
Mutatio complexionum. partic.3.33
Mutatio duplex. parti.4.67

N

Narium humidarum & seminis canon practicus & operatiuus. partic.5.95
Nares dicuntur emunctoria quelibet. parti.6.95
Nares humidæ quæ. part.6.95
Natura est tripliciter. parti.1.2
Naturale conseruandum est per similia. parti.1.8
Nam non tolerare subitas mutatiões sine nocumẽto. g.1.9
Naturales res quot sint. parti.2.13
Naturalium operationum perfectio melius signum q̃ animalium. parti.2. 23
Natura quid. parti.3. 31
Naturę subiectum quid. parti.3. 31
Naturæ operatio triplex est. part.4.58
Naturæ sophisma de fœtu uiuo uel mortuo. part.5.89
Naturale quadrupliciter sumitur. part.1.113
Nausea quid. parti.1. 2
Nephele. part.7.106
Nephritica passio. parti.7.106
Nigror quid. parti.5. 81
Nix duplex. parti.5.83
Nocitiuum peccans dupliciter sumitur. part.1. 11
Nocibilitas quid. parti.1.11
Nocumenti causa ex cibo est duplex. parti.2. 15
Nocumentũ quare sit maius in nocte cã triplex. pti.2.16
Nocumenta pluuialis constitutionis. part.3.45
Nocumenti causa duplex. parti.2.139
Nubes rubea. parti.4. 73
Nutricatio est duplex. parti.2. 15.142
Nutrientium corpora practicus canon. parti.2. 18
Nutricatio quid. parti.2. 18.142.148
Nutriens tripliciter dicitur. parti.2. 18
Nutrimentum est quadruplex. parti.2.18
Nutrire quadrupliciter sumitur. pti.2.18
Nutrire dupliciter. parti.2. 148

O

Occasio dupliciter sumitur. parti.3.41
Omentum quid. parti.7. 115
Operationem lædi tripliciter. parti.3.33
Ophthalmia quid curue causetur. parti.3. 32
Ophthalmia sicca quid. parti.3.41
Oppilatio triplex. parti.2. 156
Ordo libri aphorismorum qualis. part.1. 1
Os matricis quid. parti.5. 88
Ossis uniendi difficultas. parti.6. 96
Ossis putrefactionem indicantia. part.7.99
Ossis ægrotantis bonum indicantia. part.7.99
Oui qualitas duplex. pari.1.133
Oxyregmia quid. part.6. 95
Oxyregmiæ causa multiplex. parti.6. 95

P

Pandiculatio quid. parti.7. 115
Parischimia quid. parti.3. 173
Paroxysmus quid. parti.1. 5
Paroxysmi tempora. parti.1. 5
Paroxysmi accidens duplex. parti.1. 120
Passio acuta quid. parti.1.11
Passio galeata uel hemicrania quid. parti.3.43
Passio quid. parti.3.55
Passio mortalis duplex. parti.7. 187
Passionem cõicari substantia cerebri dupliciter. part.7. 187
Pecten quid & ilium & peritoneon. part.4. 76
Pectus quid. part.3.52
Periodica febris quid. parti.1. 5
Periodus quid. parti.1. 5. part.4. 71
Peritoneon quid & pecten & ilium. part.4. 76
Peripneumoniæ pessimæ canon pronosticus & significatiuus. particula.7. 101
Peripneumonia dupliciter. part.3. 172
Permutatio ab inanitione ad repletionem est peior q̃ econtra. parti.1.4
Pestis unde. parti.3. 265
Pharmacia quid. part. 1. 11. part.7. 104.
Pharmacorum purgantium nocumenta. part.2. 24

Digitized by Google

Pharinx quid & faux. part.3.34
Pharmacum & uomitiuum quomodo sint uenenosa, & raro administranda. part.3.45
Pharmacia duplex. part.4.62
Pharmacum euacuat dupliciter. part.4.175
Pharmacum electiue euacuans. part.4.175.176
Philonium somniferum. parti.1.132
Phlebotomia quid. parti.1.2
Phlebotomia & pharmacia contrario modo se se habent in pregnantibus. parti.4.57
Phlebotomati ex manu uel pede propter quid teneant manum in aqua calida. parti.5.80
Phlebotomia dupliciter. parti.5.85
Phlebotomandi canon a saphena & a basilica uel communi. particula.7.109
Phlebotomia duplex. part.5.184
Phlebotomia nocens prægnanti dup. part.5.184
Phlegma albū idē q hydropisis & hyposarcha. pt.7.105
Phlegmatis morāris in itestinis cā est uisositas. pt.3.42
Phlegmonum causa. partic.3.52
Phlegmatica febris raro reperitur integræ radicationis, sicut raro reperitur quartana continua. parti.4.72
Phlegmon dupliciter. part.5.83
Phlegmon idem quod incendium. part.5.83
Phlegmonis quatuor casus quibus non est applicandum frigidum. parti.5.83
Phlegmon hepatis dupliciter. part.5.90
Phlegmon multipliciter. parti.7.103
Phrenitis quid & lithiases. part.3.56
Phrenesis quid & catabitus. pti.4.74
Phrenesis duplex. particula.7.101
Phrenes quid. particula.7.110
Phthisicorum pronosticus preuisiuusq; canon. pt.3.38
Phthisicorum pnosticus preseruatiuusq; canō. pti.3.42
Phthisis tripliciter sumitur. patti.3.38
Phthisis quid. patti.3.38.43. pti.7.102
Phthisicus cur alatus dicitur. parti.3.43
Phthisis causa duplex. parti.3.46
Phthisis quadrupliciter sumitur. part.4.59. pti.5.79
Phthisis causa multiplex. part.5.79
Phthisis dupliciter. parti.5.79
Phthisis canon practicus. parti.5.80
Phthisis canon comprehensiuus. parti.7.102
Phthisicorum modus mordendi. partic.7.103
Phthisis maneries duplex. parti.3.256
Phthisis duplex. part.3.269
Pilus quid. particula.4.75
Pinguedinis superfluæ diffinitio et effectus. parti.2.26
Pinguedo quid. parti.5.88
Pleiades quid. parti.3.44
Plenitudo duplex est. parti.2.13
Pleuresis duplex est. parti.1.7. pti.3.51
Pleura quid. partic.1.71
Plenitudo quid & resumptio. partic.2.19
Pleuresis canon practicus. parti.5.79. parti.7.101
Pleuresis quid & unde dicatur. parti.4.79
Pleuresis terminatio. part.5.79
Pleuresis utrum pejus sequatur peripneumoniam aut econtra. parti.7.101
Plethoricum corpus quid. part.1.115
Pleuresis mutatio ad peripleumoniā duplex. pt.7.187
Porus sarcoides quid. parti.6.97
Porus, duplex est. particula.2.15.142
Potus tripliciter sumitur. partic.2.19
Potationis & ebrietatis canon practicus. part.7.100
Præfocatio quid & eius causa duplex. part.4.65
Præfocationis canon curatiuus est coitus. partic.5.184
Prægnationis tempus tripliciter. parti.4.175
Prgnātium ,pnosticus pſeruatiuusq; canon. parti.3.41
Prgnans quid & grauida & enixa & puerpera. pti.4.57
Prægnantium purgandarum necessitas consistit in sex cafibus. partic.4.57
Prægnantium purgandarū a quacunq; causa agitanda practicus pronosticusq; canon. part.4.57
Prægnantiū plurium gemellorū cā multiplex. pti.5.86
Præparatio ad phthisim quot modis. part.3.43
Prēseruatio tripliciter. part.3.160
Priapismus quid & sathiriasis. partic.5.78
Principium morbi diuturni est finis acuti. part.3.54
Principium tripliciter sumitur. partic.1.7
Principium quid. particula.2.22
Principium quid & finis. parti.2.22
Pronuntiatio uel pronosticatio aut prguisio quid. pti.2.18
Pronostici curatiuiq; actus canon. partic.3.35
Prurire gingiuarum differt a spinæ punctione. part.3.53
Pueritia quid. parti.1.7
Puer quid. parti.3.48
Pueri cur multum uigilant. parti.3.53
Puerorum emittentium dentes ægritudinum pronosticus canon. partic.3.53
Puerpera quid, & quid enixa, & quid grauida, & quid prægnans. parti.4.57
Pulsus fortis quid. partic.7.104
Pulsus duplex. parti.5.181
Pulsus duri causa quadruplex. parti.5.181
Pulsus inequalis diffinitio ac diuisio. parti.5.131
Pulsus inordinatus quid. parti.5.181
Purgatio dupliciter sumpta. parti.1.2
Purgatio quid. parti.4.58
Purgationum molestarum existentium practicus canon. parti.4.58.bis.
Purgationes accipientium mouendorum practicus canon. partic.4.61
Pus & sanies quid. parti.2.27.parti.4.76
Pustula uel bothor quid. parti.1.17
Pustula quid. parti.6.96
Pustularum diuersitas. parti.6.96
Putrefactio quid. parti.3.40
Putredo pudendorum quid. parti.3.50
Putredo mala quid & sanies. partic.7.103
Putrefactio pessima duplex. parti.7.186

Q

Quantitas duplex est. parti.1.11
Qualitas humoris peccantis duplex. part.1.11
Quantum siue quantitas dupliciter dicitur. parti.1.114
Quale uel qualitas dupliciter. parti.1.114
Quartana duplex. partic.2.21
Quartana hyemalis longa dupliciter. parti.2.21
Quartanæ febris causa. partic.3.51
Quartanæ materia. parti.3.51
Quiescendi post exercitium practicus canon. part.2.27
Quiescere dupliciter. partic.4.58

R

Radicis nomine quid intelligatur. part.2.16
Recale facere quid. part.5.81
Recidiuæ nomine quid intelligatur. parti.2.16
Recidiua duplex. parti.2.16.143
Recidiua causa triplex. parti.2.16
Recidiuationis curatiuus pronosticusq; canon. parti.2.16
Recidiuæ causa duplex & triplex. parti.2.143
Recidiuæ ueræ conditio quadruplex. parti.2.143
Regimen corporis ægri. parti.1.3

Digitized by Google

Repletiones ſumme particuloſæ. parti.1.2
Repile animal quid. partic.1.10
Repletio multiplex. parti.2.19
Repletio poteſt eſſe cauſa morbi tripliciter. parti.2.19
Repletio dupliciter ſumitur. parti.2.19.152
Res non naturalis dupliciter. parti.2.139
Reſumptionis canon practicus. parti.1.3
Res eadem dicitur naturalis & non naturalis. part.1.13
Res præter naturam tripliciter dicuntur. parti.2.13
Reſumptio quid. partic.2.14.19
Reſolutio uel diſſolutio quid. partic.3.42
Reſumptio dupliciter. parti.4.63
Reſolutio iuuenilis comparatur puerili dupl'r. pti.1.124
Reſolutio quintupliciter. parti.1.129
Reubarbarū uſtulatum ad uentrem ſtringēdum. pti.3.53
Rigor tripliciter. parti.4.64,68
Rigoris ſuppueniētis feb.ideficiēti ,pnoſticus canō. pt.4.68
Rigor etiam dupliciter. partic.4.68
Rigoris cauſa quadruplex. parti.4.68
Rigor quid. parti.4.71. parti.7.100
Rigor febris. parti.5.81
Rigor multipliciter. parti.7.100
Rugitus quid. parti.4.74

S

Saluia quid. partic.7.102
Sanatio quid & quomodo. parti.2.17
Sanatio duplex. parti.2.19
Sanum dupliciter dicitur. parti.2.24
Sanguis dupliciter ſumitur. parti.4.63
Sanguinem egredi deorſum. parti.4.63
Sanguis fluentis multitudo tripliciter. parti.4.63
Sanguis practicus canon. parti.4.74
Sanguinis miſtus cauſa multiplex. part.4.74.75
Sanguis exiens quintupliciter. parti.4.75
Sanguinis ſpumoſitas dupliciter dicitur. parti.5.80
Sanguinis ſpumoſi cartion operatiuus. parti.5.80
Sanguinis fluxū phibere multis uariſcq modis. pti.5.83
Sanguinē cōgelātia & infrigidātia uehemēter. pti.5.83
Sanguinis fluxus quadrupliciter. pti.3.171
Saniei & apoſtematū p ſaniē terminabiliū canō. pti.2.27
Sanies dupliciter. parti.2.27.pt.4.76.pti.5.82
Saniei cauſa quadruplex. parti.2.27
Sanies pura quid. partic.7.109
Saniei cœnulentæ & maleolentis iudicium. parti.7.109
Sanies uelut amurca quid. parti.7.109
Sanies duplex. parti.2.258
Saphelon quid. parti.7.109
Sciades quid & ancha. parti.3.51
Screatus quid. parti.1.7
Screatus ſpumoſus & non ſpumoſus. parti.2.26
Seceſſus duplex eſt. parti.2.18
Seceſſus cholericus quid & dyſenteria. parti.7.104
Secundina quid. parti.5.88
Semen humidum quid. parti.6.95
Senex dupliciter. parti.1.7
Senſu propter ſpirituum paucitatem deficiente deficit ſenſus & motus. parti.2.13
Senſus dupliciter. parti.2.141
Sera quid. parti.7.108
Sexus uarietas unde. parti.5.88
Siccitatis effectus. parti.3.35
Siccitas duplex & triplex. parti.2.263
Signa penſanda a medico. parti.1.2
Signa dupliciter. parti.1.7. parti.2.21.139
Signum & ſignatum. parti.3.33
Signū ſuper diſpoſitiones ſignificare dupliciter. pti.2.146
Signorum pronoſticorum comparatio duplex. pti.2.149
Signum pronoſticum duplex. parti.2.149
Signorum comparatio duplex. parti.2.149
Simile dupliciter dicitur. parti.1.8
Similitudo triplex. parti.1.136
Sine uoce quid. parti.7.111
Singultus cauſa dupliciter. parti.5.90
Singultus canon comprænſiuus. parti.7.99
Singultus quid. parti.7.99. parti.5.179
Singultus cur malus in hepatis inflammatione. pti.7.103
Singultus duplex. parti.5.179
Singultus multiplex. parti.7.188
Sitis cauſa. parti.4.61
Siticuloſus quid. parti.5.92
Sitis duplex. parti.4.177.178
Sitis dupliciter. parti.5.184
Sitis præternaturalis multiplex. parti.5.184
Soluere quid. parti.1.2
Somni longiſſimi cauſa triplex. parti.1.8
Somni in declinatione exiſtentis nocumentum. pti.2.12
Somni nocentis practicus canon. parti.2.12
Somni nimij practicus & pronoſticus canon. part.2.12
Somni cauſa eſt triplex. parti.2.12
Somnum excedere modum an uigiliam quid deterius. particula. 2. 12.
Somni ſuperflui effectus deterior & quomodo. part.2.12
Somnus quid. parti.2.138
Somnus triplex. parti.2.138
Somni naturalis cauſa quadruplex. parti.2.138
Somni differentia quadruplex. parti.2.139
Spaſmus tripliciter ſumitur. parti.2.21
Spaſmus eſt duplex. parti.2.21. parti.5.76. pti.7.104
Spaſmus cp conſequatur febrem erit dupliciter. pti.2.21
Spaſmi puerorum cauſa. parti.3.53
Spaſmus item duplici modo. parti.5.76
Spaſmi actus pronoſticandi & operandi. parti.5.77
Spaſmus quomodo ex pharmacis cauſetur. parti.5.76
Spaſmus malus quomodo. parti.5.77
Spaſmus canon pronoſticus & curatiuus. parti.5.77
Spaſmus quid & eius cauſa. parti.5.77
Spaſmus triplex. parti.2.154
Spaſmus quid. parti.2.104
Spaſmus multiplex. parti.2.154. pti.5.178
Spaſmus materialis duplex. parti.5.178
Spaſmus ex inanitione duplex. parti.5.178
Spaſmus immaterialis duplex. parti.5.179
Spaſmi a paralyſi differentia. parti.5.180
Spiritus oſtendentis cauſa. parti.4.72
Spiritus ſenſibilis duplex. parti.2.256
Spiſſitudo tripliciter ſumitur. parti.2.23
Spiſſitudo bona dupliciter. par.i.2.24
Spontaneus labor quid. parti.1.13
Sponte tripliciter capitur. parti.1.2
Sponte quomodo dicatur. parti.4.58
Sponte exire quid. parti.4.75
Sputum quid. parti.1.7
Sputum ſubrubeum quid. parti.1.7
Spuma quid. parti.2.26
Spumæ generandæ modus. parti.2.26
Spumę ex duobus generatur. parti.2.26
Spuma quare generetur circa os ſtratorum, & catarrhoſorum. parti.2.26
Sputum ſanguinis quid. parti.7.102
Sputū ſaniei ſputo ſanguinis accidere dupliciter. pt.7.102
Sputi fœtentis cauſa triplex. parti.5.182
Squama quid. parti.4.76
Squinantia quid. parti.4.65. pti.5.79
Squinantiæ ſpecies. parti.4.66

Digitized by Google

Squinantiæ permutatio ad loca diuersa. part.5.79
Status dupliciter intelligitur. parti.2.22.36
Sterilitas causa frequentissima. parti.5.90
Sternutationis effectus. parti.5.88
Sternutatio quid. parti.7.110
Sternutationis & tussis locus proprius. 110.
Stomachi os intelligitur per cor. parti.4.61
Stomachi apostemosi canon pronosticus. parti.7.100
Stomachi mensura frigiditatis triplex. parti.2.150
Stranguria. parti.7.109
Strangulatio dupliciter. parti.2.26
Stranguria quid & dysuria. parti.3.34.47
Stranguriæ causa. parti.3.51.bis
Strophus quid. parti.4.62.76
Stupor dupliciter. parti.7.102
Stupor etiam tripliciter. parti.7.102
Stupefactiuum calidum. part.1.132
Stupor quid. part.2.139
Stupor dicitur multipliciter. part.2.139
Stipticitatis causa. part.2.19
Subiecti medicinæ nobilitas, nos in experimentis esse multum timidos facit, & hoc propter corruptionem & interitum hominis si experimenta nō succederent. parti.1.1
Subuersio quid. parti.1.2
Subuersionis nomine quid intelligatur. parti.2.16
Subrugitus causa. parti.5.92
Sudoris causa. parti.3.35
Sudor quid. parti.4.66
Sudoris significatio & pronosticum. part.4.66
Sudor frigidus quid. parti.4.66
Sudoris frigidi causa triplex. parti.4.66
Sudoris in corpore apparentis practicus pronosticusq; canon. parti.4.67
Sudor cur copiosior in somno cp in uigilia. part.4.67
Sudor triplex. parti.4.70
Sudoris canon significatiuus. part.7.100
Suffocatio quid. parti.2.26
Suffocati febrientis pronosticus canon. part.4.65
Suffocationis differentiæ. parti.4.65
Superfluitas inutiliter euacuata quid. part.4.69
Surditas tripliciter sumitur. parti.4.64
Surditatis causa duplex. parti.4.64
Surditas duplex. partic.4.64
Suspirij causæ. parti.4.69
Syria quid. parti.5.89. parti.1.137
Sycia & uentosa quid. parti.5.89
Syncopis duplex est. parti.1.11.137
Syncopizantium pronosticus canon. part.2.25
Syncopis causæ generales. parti.2.25
Syncopis cur ex fame fortis. parti.2.25
Syncopis cur ex dolore & gaudio fortis. part.2.25
Syncopis cur ex phlebotomia. part.2.25
Syncopis cur ex præfocatione matricis. parti.2.25
Syncopis cur in pueris, decrepitis, cōualescētibus. pt.2.25
Syncopis causa dupliciter. part.2.25
Syncopis uel uirtutis casus duplex. part.1.137.

T

Temporis mutatio quid. part.3.29
Tempus quintuplex. parti.3.29
Temporis mutatio duplex. parti.3.29
Tempus dupliciter capitur. parti.3.30
Temporaneæ mutationes pronosticus præseruatiuusq; canon. parti.3.32
Tempus mutatum est genitiuum morborum. part.3.33
Tempus siccum duplex. parti.3.35
Temporis sicci causa. part.3.35
Temporum constituio ficca fanior est humida. part.3.35
Temporum temperies duplex. parti.3.36
Tempus temperatum & temperaliter se habere. pti.3.36
Temporum immoderantia. parti.3.36
Temporum comparatio dupliciter. parti.3.38
Tumpornm uariorum in complexione pronosticus operatiuusq; canon. parti.3.39
Temporum uaria mutatio. parti.3.39
Tempora melius est ut seruent naturam absolute, aliquando tamen econtra ut patet. parti.3.39
Tempus siccum minus est infirmatiuum atcp mortiferum humido. parti.3.40
Temporum anni quantitas. parti.3.44
Temporum diuersorum præseruatiuus, pronosticusq; canon. parti.3.44
Temporis exiccatio dupliciter. parti.3.45
Temporum constitutio pluuialis quid. parti.3.45
Temporum constitutio magis mortifera. parti.3.45
Tenebrositas quid. parti.4.61
Tenesmus quid. parti.7.105
Tenesmus dupliciter. parti.7.105
Tenuitas duplex est. part.2.24
Termini relatiui. parti.1.1
Tertiana plurima quid. parti.3.50
Tertiana uera quid. parti.4.71
Tetani diffinitio uaria. parti.5.78
Tetanus dupliciter. parti.5.78
Tetanus mortalis dupliciter. parti.5.78
Tetanus quid & duplex. parti.5.81. parti.5.180
Tetanum aqua frigida quando curat. parti.5.82.
Tetanus in digito tripliciter. parti.5.180
Theriacæ stupor quid. parti.1.132
Titulus quis. parti.1.1
Tolerantia & conferentia cp quinq; casibus non conferant. particula.1.2
Tortio aut contortio dupliciter. part.4.60
Torturæ labri causæ. part.4.69
Trahere simile quid. part.2.24
Tremoris causa. parti.6.97
Tremor est morbus officialis. parti.7.103
Tremor duplex. parti.7.103
Tremor in lithargia euenit dupliciter. part.7.188
Tria tantum propter utilitatem a Iacobo considerari. particula.1. fo.1.
Tumor duplex. parti.5.92
Tumor uulnerum duplex. part.5.92
Tumorum occultatio duplex. parti.5.93
Tumoris subito delitescentis canon pronosticus & operatiuus. partic.5.93
Turbatio fortis quid. part.7.106
Tussis quomodo causetur. part.3.34
Tussis puerorum causat difficultatem anhelitus. pt.3.52
Tussis siccæ causa. part.4.70
Typus quid. part.4.64.

V

Vapor dupliciter. part.3.33
Vaporum complexio. parti.2.262
Vbi quid. parti.4.67
Venenum duplex. part.2.148
Venenum calidum duplex. part.2.148
Venter quintupliciter sumitur. parti.1.2
Venter quid. parti.1.8.18. part.7.189
Venter calidissimus dicitur dupliciter. part.1.8
Venter iuuentute siccus aut stipticus efficitur in senectute fluxibilis. parti.2.19
Venter inferior quid & quomodo diuidatur & ex quibus

Digitized by Google

partibus integretur. parti.2.23
Venter est stomachus. partic.7.104
Venter duplex. partic.7.107
Venter stypticus uel fluxibilis dupliciter. part.2.150
Venter stypticus uel lubricus permutationem ad oppositam qualitatem tripliciter. parti.2.150
Venter tenuis dupliciter. parti.7.189
Venter superior quid. part.7.190
Ventorum pronosticus canon. parti.3.33
Venti materia. part.3.33
Ventorum uariæ qualitates. parti.3.33
Ventus pestilentialis. parti.3.33
Venti austrini effectus. part.3.33
Ventus borealis. part.3.34
Ventositas cur irritet expulsionem. parti.4.74
Ventosæ apponendæ modus quadruplex. part.5.89
Ventosa duplex. parti.5.89
Venti complexio. parti.2.262
Venti complexio dupliciter. part.2.262
Ver saniſſimum. parti.3.36
Vertiginis causa. parti.3.57
Vertigo quid & unde. parti.3.170
Vermium materia quotuplex. parti.3.174
Vesicæ scabies quid. parti.4.75
Vesicę incisio non consolidetur duplici causa. parti.6.96
Vigiliæ superfluitas quadrupliciter prouenit. parti.2.12
Vigiliæ causa in puerum. part.3.52
Vigiliarum causa. parti.3.57
Vigiliæ superfluentis canon pronosticus. part.7.103
Vigilię quæ non exiccant. part.7.103
Vinum soluens caninum appetitum quod. part.2.19
Vinum an detur aquę nociuum natura. part.2.15
Vinum temperatum in passiuis temperatiue. part.2.16
Vinum urinæ prouocatiuum dupliciter. part.2.16
Vinum grossum ne an aquosum magis nutriat. pti.2.16
Vini potatio quando conferat stranguriæ & distirię, quando uero non. parti.7.109
Vinum moderatum quid. part.7.111
Virgę pustularum & apostematū pronosticus curatiuusq; canon. parti.4.76
Virtutem impedirt a cibis quadrupliciter. parti.1.4
Virtus fortis uel debilis dupliciter. parti.1.5
Vita humana & breuis & longa. parti.1.1
Vita quadrupliciter sumitur. parti.1.1
Vlceratio oris quid. parti.3.52
Vlcerationis in ore puerorum causa. part.3.52
Vlceratio quid. pti.4.74
Vlcus duplex. parti.5.81
Virus & tabes uel tabum quid. part.2.27
Virtus contingit debilitari dupliciter similiter & morbus. parti.1.118
Virtus potest fortificari aut debilitari dupliciter. pt.1.118
Viscositas nutrimenti duplex. part.2.149
Vita hominis duplex. part.1.115
Vnguium gibbositas pronosticū mortis. part.5.182
Vnum numero triplex. part.2.145
Vomitus quid. parti.1.2
Vomitus puerorum causa. part.3.52
Vomens facile qui. parti.4.58
Vomitiua fortia quę sint. parti.4.59
Vomens difficile quid. parti.4.59
Vomitus difficilis causa. parti.4.59
Vomitiuarum purgationum practicus canon. ptic.4.60
Vomitus difficilis per elleborum causa. parti.4.60
Vomitus sanguinis dupliciter. part.7.107
Vomitus sanguinis canon curatiuus. part.7.107
Vomitus quid & unde. part.1.113
Vrina quid. parti.4.72
Vrinæ causa quadrupliciter. parti.4.72
Vrinæ proprietas. parti.4.72
Vrina glubosa. parti.4.72
Vrinæ grossæ indicatio & tenuis. part.4.72
Vrina dupliciter. parti.4.73
Vrinæ diuersitas. parti.4.73
Vrinarum albarum & limpidarum practicus canon. particula. 4.74
Vrina limpida. parti.4.74
Vrinæ claræ causæ. parti.4.74
Vrinæ albæ signum malum. parti.4.74
Vrina grossa quid. parti.4.75
Vrina mediocris uel media. parti.4.75
Vrina pinguis quid. part.4.75
Vrinæ squamosę causa. parti.4.75
Vrina distans quid. parti.7.189
Vsque dupliciter. parti.1.137
Vulneris ad salutem apti, canon praicticus & operatiuus. partic.5.82
Vulneris in principio non semper competunt repercussiuæ apostematibus similiter. parti.5.93
Vulnus laxum quid. parti.5.93
Vulnerum & apostematum canon practicus. pti.5.93
Vulnus quid. part.6.96
Vulnerum fortium canon significatiuus. part.7.102
Vulnus forte multipliciter. parti.7.102

FINIS.

Digitized by Google

Incipit Tabula quæstionum editarum a clarissimo Medicinæ interprete Iacobo de Forolivio super particulas aphoris. Hippo. cū supplemento Marsilij de sancta Sophia ubi deficit Iacobus.

PRIMÆ PARTICVLÆ.

Quæstio. 1. apho. 1. Vtrū uita hoīs sit breuis. char. 113
Quæstio. 2. apho. 2. Vtrum aliquis uomitus sit denominandus naturalis. 113
Quæstio. 3. apho. 2. Vtrū posse sit humorē uel hūores nri corpis peccare solū in quali. 113
Quæstio. 4. apho. 3. Vtrum in corporibus athletarum repletis nutrimento sua qualitate laudabili possit naturalis appetitus ad cibum insurgere. 114
Quæstio. 5. apho. 4. Vtrum in aliquo morbo chronico competat diæta grossa. 115
Quæstio. 6. apho. 5. Vtrū in regimine corporis per dietā declinare ad dietas subtiles sit deterius q̄ ad grossas declinare. 115
Quæstio. 7. apho. 6. Vtrum in morbis perperacutis diæta ultimate tenuis sit magis conueniens alijs diætis. 116
Quæstio. 8. apho. 6. Vtrum in aliquibus morbis cōpetat diæta tenuissima. 116
Quæstio. 9. apho. 6. Vtrum in acutissimis morbis competat diæta tenuissima. 116
Quæstio. 10. apho. 7. Vtrum in statu morbi labores & accidentia ultimentur. 117
Quæstio. 11. apho. 8. Vtrum in cuiuscūq; morbi statu cōpetat diæta tenuissima. 117
Quæstio. 12. apho. 9. Vtrum in conuenienter diætando sit necessarium indicationem sumere a uirtute. 117
Quæstio. 13. apho. 9. Vtrum in diætando oporteat sumere indicationem ab his duobus, scilicet a morbo & uirtute. 118
Quæstio. 14. apho. 10. Vtrum ægrotantes in statu uel parū ante statum sint magis tenuiter diætandi q̄ in principio uel augmento notabiliter præcedente & in principio sint grossius reficiendi q̄ uersus statum. 118
Quæstio. 15. apho. 10. Vtrum in morbis habentibus status remotum sit in principio danda diæta grossior in statu uero subtilior. 119
Quæstio. 16. apho. 11. Vtrum liceat medico exhibere cibum in paroxismo. 119
Quæstio. 17. apho. 11. Vtrum deterius sit ægrotantem in principio paroxismi cibare q̄ in aliquo alio tempore. 119
Quæstio. 18. apho. 12. Vtrum quilibet morbus salubris ad salutem terminandus habeat quatuor tempora. 120
Quæstio. 19. apho. 12. Vtrū ægritudines uir declarent paroxismos & consistentias. 121
Quæstio. 20. apho. 12. Vtrum anticipatio paroxismorū significet augmentum morbi, & postpositio declinationem. 121
Quæstio. 21. apho. 12. Vtrum signa mortis possint apparere in principio uniuersali morbi materialis. 121
Quæstio. 22. apho. 12. Vtrum in principio uniuersali alicuius morbi possint apparere signa completæ digestionis aut ē completæ indigestionis. 122
Quæstio. 23. apho. 12. Vtrum crisis quælibet fiat in statu morbi. 123
Quæstio. 24. apho. 13. Vtrum primi senes facillime tolerent ieiunium. 123
Quæstio. 25. apho. 13. Vtrum pueri difficilius tolerent ieiunium q̄ iuuenes. 124
Quæstio. 26. apho. 13. Vtrum decrepiti difficilius ferant ieiunium q̄ primi senes. 124
Quæstio. 27. apho. 14. Vtrum calor pueri & iuuenis sint æquales. 125
Quæstio. 28. apho. 15. Vtrum uentres & corpora humana sint calidiora tempore hyemis q̄ tēpore æstatis uel autumni. 126
Quæstio. 29. apho. 15. Vtrum tempore hyemis & ueris sit plus exhibendum de cibo q̄ alijs temporibus. 127
Quæstio. 30. apho. 15. Vtrū tpe hyemis fiat maior appetitus ad cibum q̄ alio tēpore. 128
Quæstio. 31. apho. 15. An tempore hyemis fiat maior resolutio q̄ tempore æstatis. 129
Quæstio. 32. apho. 15. Vtrum tempore hyemis in corporibus robustis stante debito regimine melior fiat & maior restauratio q̄ in tempore æstatis. 130
Quæstio. 33. apho. 15. Vtrum nutricatio & carnificatio sit perfectior in hyeme q̄ i æstate. 130
Quæstio. 34. apho. 15. Vtrū melius perficiatur digestio in somno q̄ in uigilia. 131
Quæstio. 35. apho. 16. Vtrum humidæ diætæ & frīgidæ competant omnibus febricitantibus. 131
Quæstio. 36. apho. 16. Vtrum cōtrarijs morbis complicatis cōpetant medicine ex contrarijs cōpositæ qualitatibus. 131
Quæstio. 37. apho. 16. Vtrum in ordinando diætam in febricitantibns sit aliqua indicatio sumenda a dispositione naturali. 132
Quæstio. 38. apho. 18. Vtrum in æstate & autūno corpora grauissime ferant cibos. 133
Quæstio. 39. apho. 19. Vtrum in ordine diætandi uel cibandi sint tantum tres conditiones. 133
Quæstio. 40. apho. 20. Vtrum conclusio uigesimi aphoris. sit uera. 134
Quæstio. 41. apho. 20. Vtrū si constet medico de imperfectione crisis ipse debeat iuuare naturam in euacuando. 135
Quæstio. 42. apho. 20. Vtrum natura per se sine auxilio medici possit facere per se ueram crisim. 135
Quæstio. 43. apho. 22. Vtrum descriptio uel notificatio materiei furiosę sit bona. 135
Quæstio. 44. apho. 22. Vtrum antequā fiat euacuatio materiei sit expectāda digestio. 135
Quæstio. 45. apho. 22. Vtrum medicina laxatiua dicta attrahere a forma specifica sit humorum quos euacuat per uiā similitudinis attractiua. 135
Quæstio. 46. apho. 23. Vtrum in peracuta febre apostemate acutissimo, aut dolore fortissimo debeat medicus euare usq; ad syncopim. 136.

Digitized by Google

SECVNDÆ PARTICVLÆ.

Quæstio. 1. apho. 1. Vtrum nocumentū contingens ex somno in declinatiõe sit signum mortale. 137

Quæstio. 2. apho. 2. Vtrū somnus possit remouere desipientiam. 138

Quæstio. 3. apho. 2. Vtrū desipientia sit periculosior febre uel apostemate. 138

Quæstio. 4. apho. 3. Vtrum aliquis somnus excedens quantitatem debitam sit bonus, & similiter de uigilia. 138

Quæstio. 5. apho. 3. Vtrū somnus sit res naturalis. 138

Quæstio. 6. apho. 3. Vtrum stupor sit semp somnus longus. 139

Quæstio. 7. apho. 3. Vtrū somnus in aliquo morbo possit esse causa nocumenti. 139

Quæstio. 8. apho. 4. Vtrum semper plenitudo & indigẽtia magis natura sint mala. 139

Quæstio. 9. apho. 4. Vtrum plenitudo & indigentia ultra q̃s oportet sint causæ morborum. 139

Quæstio. 10. apho. 4. Vtrum hetica febris consequens ulcus pulmonis sit ęgritudo uel accidens. 139

Quæstio. 11. apho. 4. Vtrum omne exiens sanitatem cadat in ægritudinem. 139

Quæstio. 12. apho. 5. Vtrum labores siue lassitudines sint signa pronostica. 140

Quæstio. 13. apho. 6. Vtrum conclusio aphorismi sexti sit uera. 140

Quæstio. 14. apho. 6. Vtrum dolor possit sensu comprehendi. 141

Quæstio. 15. apho. 7. Vtrum corpora quæ lõgo tempore extenuanẽ tardius reficianẽ. 141

Quæstio. 16. apho. 8. Vtrum prima conclusio aphorismi octaui sit uera. 141

Quæstio. 17. apho. 8. Vtrum secunda cõclusio aphorismi octaui sit uera. 141

Quæstio. 18. apho. 8. Vtrum corpora conualescentiū sint euacuanda phlebotomia. 142

Quæstio. 19. apho. 8. Vtrū in conualescente possit esse uerus appetitus. 142

Quęstio. 20. apho. 10. Vtrum corpora non pura sint nutrienda. 142

Quæstio. 21. apho. 11. Vtrum apho. 11. sit uerus. 142

Quæstio. 22. apho. 12. Vtrum materiæ peccantes post crisim relictæ possint facere recidiuam. 143

Quæstio. 23. apho. 12. Vtrum radix siue principalis morbus & recidiua sint idem morbus numero &c. 143

Quæstio. 24. apho. 12. Vtrum chymi longo tempore putrefacti necessario generent febrem. 143

Quæstio. 25. apho. 13. Vtrum crisis sit uehemens & uelox motus. 143

Quæstio. 26. apho. 13. Vtrum in crisi necessario precedat aũs alteratio seu commotio. 144

Quæstio. 27. apho. 13. Vtrum crisis diurna sit perfectior crisi nocturna. 144

Quæstio. 28. apho. 13. Vtrum crisis nocturna sit melior & perfectior diurna. 144

Quæstio. 29. apho. 14. Vtrum in uentris fluxibus mutatio egestionum sit bona. 146

Quæstio. 30. apho. 15. Vtrum per egestionem cholericam significare possimus totius corporis impuritatem. 146

Quæstio. 31. apho. 15. Vtrum si egestiones sint similes cibis sit corpus nutriendum. 146

Quæstio. 32. apho. 16. Vtrum corpora famelica sint exercitanda. 146

Quęstio. 33. apho. 17. Vtrum quilibet cibus præter naturã ingrediens corpus causet ęgritudinem. 147

Quæstio. 34. apho. 17. Vtrū ex medicina uenenosa, uel adhuc ueneno sit possibile corpus humanum nutriri. 147

Qõ. 35. sup q̃ cõ. aph. 17. Vtrum sanguis uel alius humor putrescens possit ad benignum reduci. 148

Quæstio. 36. apho. 18. Vtrum apho. 18. sit uerus. 149

Qõ. 37. sup cõ. aph. 18 Vtrum uiscositas nutrimenti retardet secessum. 149

Quęstio. 38. apho. 18. Vtrum certiores sint pronostica ex tones in chronicis q̃s in acutis morbis. 149

Quæstio. 39. apho. 20. Vtrum uenter in iuuctute lubricus propter fortem appetitum a frigiditate causatum tempore senectutis fiat stypticus. 150

Quęstio. 40. apho. 20. Vtrum habentes uentrem fluxibilẽ tpe iuuentutis propter multitudinẽ cholere ad stomachũ & testina fiant stiptici in senectute. 151

Quæstio. 41. apho. 21. Vtrū quælibet aucta qualitas deficiat actum proprię uirtutis. 151

Quęstio. 42. apho. 21. Vtrū appetitus caninus sit differens a fame naturali. 151

Quęstio. 43. apho. 22. Vtrum inanitio & repletio sint morbi materiales. 152

Quæstio. 44. apho. 22. Vtrū repletio & euacuatio sint causæ ægritudinum. 152

Quæstio. 45. apho. 22. Vtrum ęgritudo de repletione facilius curetur q̃s de inanitione. 152

Quæstio. 46. apho. 22. Vtrum oẽm ægritudinẽ de repletio nę sanet eũatio aut ecõtrario. 152

Quæstio. 47. apho. 23. Vtrum acutę ægritudines in. 14. diebus solũ terminenẽ siue iudicenẽ tanq̃s in proprio termino. 152

Quæstio. 48. apho. 24 Vtrum computatio dierum medicinalium ad inueniendum dies crisis debeat pricipiari ab hora decubitus infirmi. 153

Quęstio. 49. apho. 25. Vtrum oĉs ægritudines tpe æstatis sint breuiores q̃ tpe hyemis. 153

Quæstio. 50. apho. 26. Vtrũ liceat medico in spasmo de repletione prouocare febrem. 154

Quęstio. 51. apho. 26. Vtrum corpus facilius incurrat spasmum humidum q̃s siccum. 154

Quæstio. 52. apho. 28. Vtrum permanentia corporis in sua carnositate sit signum malum in forti febre. 154

Quæstio. 53. apho. 29. Vtrũ in principio morbi liceat materiã eũare & non in statu. 154

Quæstio. 54. apho. 33. Vtrum in omni ægritudine confortari mente & bene se habere ad oblationes sit bonum. 155

Quæstio. 55. apho. 34. Vtrũ lapsus ad contrariũ sit periculosior q̃s lapsus ad simile. 155

Quæstio. 56. apho. 42. Vtrum diffinitio apoplexię circa litteram posita sit bona. 156

Quæstio. 57. apho. 42. Vtrũ sortis apoplexia sit ĩcurabilis: facilis uero difficilis curæ. 156

Quæstio. 58. apho. 44. Vtrum crassi secundũ naturam citius moriantur gracilibus. 157

Qnæstio.

Digitized by Google

Quæstio.59.apho.45. Vtrum mutationes locorum ætatū temporum & uitarum curēt epilepsiam iuuenum. 157
Quæstio.60.apho.46. Vtrum plures dolores possint esse in eodem mēbro adequate. 158
Quæstio.61.apho.47. Vtrū circa generationem saniei accidant dolores & febres magis q̄ facta sanie. 158
Quæstio.62.apho.48. Vtrum apho.48.sit uerus. 159
Quæstio.63.apho.48. Vtrū ad cuiuslibet humani corporis conseruationem debitam competat exercitium. 159
Quæstio.64.apho.50. Vtrum res consuetæ ex longo tempore deteriores tamē minus molestent corpora in consuetis. 159

TERTIÆ PARTICVLÆ.

Quæstio. 1. apho.1. Vtrum mutationes temporū ad naturam cōsimilē morbos habeāt generare. 159
Quæstio. 2. apho.1. Vtrū mutationes temporum in aliquo uno tempore factæ proportionabiliter naturalibus mutationibus sint peiores. 160
Quæstio. 3. apho.1. Vtrū mutationes temporum ad cōtrarium sint ita bonæ sicut mutationes naturales. 160
Quæstio. 4. apho.1. Vtrum mutatio omnium temporū ad temperiem sit melior naturali succession temporum. 160
Quæstio. 5. apho.2. Vtrum lapsæ complexiones melius cōtrarijs tpibus se habeant. 160
Quæstio. 6. apho.2. Vtrū corpora calida et humida melius se hēant hyeme q̄ estate. 160
Quæstio. 7. apho.2. Vtrū actus conseruatiuus sit melior prēseruatiuo. 160
Quæstio. 8. apho.4. Vtrum morbi generati in tempore simili & curati in tempore contrario sint meliores. 161
Quæstio. 9. apho.4. Vtrū diætæ siccæ meliores sint ætatibus & morbis humidis & calidæ frigidis. 161
Quæstio.10.apho.4. Vtrum sola temperata cōplexio suo simili gaudeat. 161
Quæstio.11.apho.4. Vtrum quædam ægritudines bene se habeant ad tēpora anni. 161
Quæstio.12.apho.5. Vtrum in aliqua parte diei existente calore & aliquādo frigore existē te inæquales oporteat expectare morbos. 161
Quæstio.13.apho.6. Vtrum illa accidētia naturas consequantur morborum. 162
Quæstio.14.apho.6. Vtrum aliqua accidētia consequant naturas morborum. 162
Quæstio.15.apho.6. Vtrum a causis exterioribus hæc accidentia sine morbis contingere possint. 162
Quæstio.16.apho.6. Cuius complexionis sit uentus. 162
Quæstio.17.apho.7. Vtrum in æstate similata ueri sudores in febribus multos oporteat expectare. 162
Qō.18.apho.et cō.7. Vtrum in uere multiplicentur plures sudores q̄ in æstate. 162
Quæstio.19.apho.8. Vtrū in tempore sicciori febres acutiores fiant. 163
Quæstio.20.apho.8. Vtrū de qualibet tpis siccitate aphorismus contineat ueritatem. 163
Quæstio.21.cō.8. Vtrum siccitas sola habeat rubeam choleram generare. 163
Quæstio.22.apho.9. An in temporibus moderatis fiant morbi bonæ terminationis, & ecōtra in immoderatis. 163
Quæstio.23.apho.10. Vtrum autumnus sit tempus ægerrimum. 163
Quæstio.24.apho.10. Vtrum in autumno fiant ægritudines acutissimæ. 164
Quæstio.25.apho.10. Vtrum in autumno fiant morbi acutiores q̄ in alijs tēporibus. 164
Qō.26.aph.& cō.10. Vtrum autumnus sit cæteris temporibus pestilentior. 164
Quæstio.27.cō.10. Vtrū uer sit tēpus temperatū. 165
Quæstio.28.cō.11. Vtrum autumnus sit frigidus et siccus & inordinatus. 165
Quæstio.29.apho.11. Vtrum autumnus sit malus phtisicis. 166
Quæstio.30.apho.12. Vtrum uer possit esse intantum calidū & humidūm ut sua caliditate & humiditate superet frigiditatē et siccitatē hyemis borealis. 166
Quæstio.31.apho.12. Vtrum hyeme existente sicca & boreali uere autem austrino & pluuiali febres acutæ generentur æstate. 167
Quæstio.32.apho.13. Vtrū morbi de quibus loquit aph. futuri sint uere uel alio tpe. 167
Quæstio.33.apho.15. Vtrum constitutio æstatis & autūni frigida & sicca cōferat humidis natura & mulieribus. 167
Quæstio.34.apho.15. Vtrū in constitutione æstatis & autumni frigida & sicca causentur opthalmię & febres acutæ. 168
Quæstio.35. cō.15. Vtrum tempora distinguantur consimiliter secundum astrologos et secundum medicos. 168
Quæstio.36.apho.16. Vtrum cōstitutiones anni siccę sint pluuialibus saniores. 168
Quæstio.37.apho.16. Vtrum cōstitutiones siccæ anni sint minus mortifere humidis. 168
Quæstio.38.cō.16. Vtrum per balneum exterius emittantē superfluitates interiores. 169
Quæstio.39.cō.17. Vtrum pthisis possit causari in aere sicco. 169
Quæstio.40.cō.17. Vtrum frigiditas frangendo uenā possit facere pthisim. 169
Quæstio.41.cō.17. Vtrū cōstitutio sicca sit oībus morbis preter pthisim apparata. 169
Quæstio.42.cō.17. Vtrū artheticæ fieri possint in sicca constitutione. 169
Quæstio.43.cō.17. Vtrum in siccitate aeris causari possit stranguria. 169
Quæstio.44.apho.18. Vtrū aphorismus.18.contineat ueritatem. 170
Quæstio.45.cō.18. Vtrum oēs actiones corporis fiant ex mēbris substantialibus. 170
Quæstio.46.apho.19. Vtrum pueri bene se habeant tempore ueris. 170
Quæstio.47.apho.19. Vtrum infantes bene se habeant in principio æstatis. 170
Quæstio.48.apho.19. Vtrum senes bene se habeant in æstate. 170
Quæstio.49.apho.19. Vtrum senes bene se habeāt in principio autumni. 171
Qæstio.50.apho.19. Vtrū medij gtate bene se habeant reliquo autumno & hyeme. 171
Quæstio.51.cō.19. Quæ gtates sint perfectiores. 171

Digitized by Google

Quæstio.52.apho.20. Vtrū oēs ægritudines omnibus pos-
sint contingere tēporibus. 171
Quæstio.53.apho.20. Vtrum quidam morborum maxi-
me quibusdam fiant tēporibus
& acuantur. 171
Quæstio.54.cō.20. Vtrum alicuius morbi possit aer nō
esse causa. 171
Quæstio.55.cō.20. Vtrum si solæ complexiones aeris
sint causæ ægritudinis necesse sit
omnes homines morbo simili tē
pore ægrotare. 171
Quæstio.56.com.20. Vtrum propter malas dietas & ma
la exercitia æqualiter necesse sit
homines omnibus infirmari tem
poribus. 171
Quæstio.57.cō.20. Vtrum diuersitates naturales sint
adiutrices ægritudinū. 171
Quæstio.58.apho.21. Vtrū aph.21.cōtineat ueritatē. 172
Quæstio.59.apho.24. Vtrū passiones numeratæ in apho.
24.contingant hyeme. 172
Quæstio.60.com.24. Vtrum membra oīa possint magis
defendi a frigiditate aeris q̄ in-
strumenta anhelitus. 172
Quæstio.61.apho.25. Vtrum accidant in ætatibus ea quę
dicta sunt in aphor.25. 172
Quæstio.62.apho.25. Vtrum ulcerationes oris contingāt
in ætate illa cuiuscunq; naturalis
complexionis. 172
Quæstio.63.apho.25. Vtrum uomitus contingat in com
plexione temperata. 173
Quæstio.64.apho.25. Vtrum humiditates aurium appro-
prientur ætati infantium. 173
Quæstio.65.apho.26. Vtrū post natiuitatē dentiū causari
debeat pruritus gingiuarū. 173
Quæstio.66.cō.26. Vtrum in quocunq; corpore infan-
tili debeant dentes perforare gin
giuas. 173
Quæstio.67.apho.26. Vtrum diarrhœæ contingant istis
producentibus dentes. 173
Quæstio.68.apho.27. Vtrū parischimia accidere possit in
ætate concussionis & accidentiū
ad iuuentutem. 173
Quæstio.69.apho.27. Vtrum in hac ætate precedente fiāt
asmata. 173
Qō.70.aph.27.et.28. Vtrum in hac ætate & præcedente
fiat lithiasis. 173
Qō.71.aph.& cō.27. Vtrum in ætate senij multiplicen-
tur uermes. 173
Quæstio.72.apho.28. Vtrum in ætate magis prouectorū
fiāt febres magis diuturnæ. 174
Quæstio.73.com.28. Vtrum hæc corpora crescant mul-
tum uel modicum. 174
Quæstio.74.apho.30. Vtrū sputa sanguinis & phthisis cō
tingāt in adolescētibus & in iuue
nibus tanq̄ morbi proprij. 174
Quæstio.75.apho.30. Vtrum febres acutiores fiant in iu-
uentibus q̄ in ætate præcedente
iuuentutem. 174
Quæstio.76.apho.30. Quales epilepsiæ contingant huic
ætati. 180
Quæstio.77.apho.31. Vtrum pleuresis contingat in ætate
primæ senectutis. 174
Quæstio.78.apho.31. Vtrum diarrhœæ diuturnæ causen
tur in senibus. 180

QVARTÆ PARTICVLÆ.

Quæstio.1.apho.1. Vtrū apho.1.sit bene positus. 174
Quæstio.2.apho.4. Vtrum quartus aphorismus sit ue-
rus sic conditionatus. 175
Quæstio.3.apho.11. Vtrū apho.11.sit uerus. 175
Quæstio.4.apho.14. Vtrum post assumptum pharmacū
solutiuū competat somnus. 176
Quæstio.5.apho.18. Vtrum causa humoralis faciens do
lorem supra diaphragma sit eua-
cuanda per uomitum. 176
Quæstio.6.apho.19. Vtrum sitis purgationi superueniēs
significet euidenter purgationis
complementum. 177
Qō.7.apho.18.et.20. Vtrum doloribus existentibus su-
per diaphragmate sit materia p
superius non per inferius eua-
cuanda. 177
Quæstio.8.apho.21. Vtrū apho.21.sit uerus. 177
Quæstio.9.apho.23. Vtrum apho.23.sit uerus. 178
Quæstio.10.apho.23. Vtrum urina multa micta parū se-
cessum significet & ecōtra. 178

QVINTÆ PARTICVLÆ.

Quæstio.1.com.1. Vtrum spasmus de inanitione pro-
ueniens sit mortalis. 178
Qō.2.aph.4.et.5. Vtrum singultus consequens inani-
tionem uel fluxum sanguinis ni-
mium sit malum signum. 179
Quæstio.3.apho.6. Vtrū apho.6.sit uerus. 179
Quæstio.4.apho.7. Vtrum tetanus sit morbus peracu
tus. 180
Quæstio.5.apho.8. Vtrum apho.8.sit uerus. 181
Quæstio.6.apho 9. Vtrum apho.9.sit uerus. 181
Quæstio.7.apho.10. Vtrum apho.10.sit uerus. 181
Quæstio.8.apho.11. Vtrum ex permutatione materiæ
squinantiæ ad pulmonem pro-
ueniat pulsus durus inæqualis &
inordinatus. 181
Qō.9.aph.12.et.13. Vtrum sputū grauiter fœtens & ca-
sus capillorum & diarrhœa su-
peruenientes in phthisi sint signa
mortalia. 181
Quæstio.10.apho.17. Vtrū apho.17.sit uerus. 182
Quæstio.11.apho.18. Vtrū apho.18.sit uerus. 182
Quæstio.12.apho.19. Vtrum frigidum sit neruis denti-
bus &c.inimicum. econtra uero
calidum. 182
Quæstio.13.apho.21. Vtrum frigidum sit ulceribus mor
dax induret cutem: & dolorem
faciat sine sanie. 183
Quæstio.14.aph.27. Vtrum aqua quę cito calefit uel in-
frigidatur sit leuissima. 183
Quæstio.15.apho.28. Vtrum sitis nocturna conuenienter
remoueatur per somnum. 184
Quæstio.16.aph.30. Vtrum in pregnāte competat phle-
botomia. 184
Quæstio.17.apho.30. Vtrum quanto fœtus sit maior mu-
lier phlebotomata citius aborsū
incurrat. 184
Quæstio.18.apho.33. Vtrum apho.33.sit uerus. 184
Quæstio.19.apho.35. Vtrum mulieribus præfocationem
matricis patientibus aut difficul
ter parientibus competat ster-
nutatio. 184
Quæstio.20.apho.44. Vtrum apho.44.sit uerus. 185

SEXTÆ PARTICVLÆ.

Qō unica.apho.2. Vtrum aphor.2.sit uerus. 185

Digitized by Google

SEPTIMÆ PARTICVLÆ.

Quæstio.1.apho.1. Vtrum in acuta febre infrigidentur extrema. 185
Quæstio.2.cõ.2. Vtrum color liuidus significet pessimam putrefactionem. 186
Quæstio.3.apho.3. Vtrũ in uomitu singultus &c. 186
Quæstio.4.apho.4. Vtrũ rigor sit malus in sudore. 186
Quæstio.5.apho.8. Vtrũ apho.8.cõtineat ueritatẽ. 186
Quæstio.6.com.8. Vtrum ad rupturam apostematis pectoris uel pulmonis uomitus consequatur. 186
Quæstio.7.apho.9. Vtrum desipientia in fluxu sanguinis sit mala. 186
Quęstio.8.com.9. Vtrum spasmus importet maiorẽ defectum q̃ desipientia. 186
Quæstio.9.apho.10. Vtrũ uomitus & singultus sint malum in iliaca passione. 186
Quæstio.10.apho.10. Vtrum spasmus sequens iliacam passionem sit materialis uel immaterialis. 187
Quęstio.11.apho.11. Vtrum periphleumonia sit mala in pleuretide. 187
Quæstio.12.com.11. Vtrum periphleumonia possit precedere pleuresim ab ipsa causatam. 187
Quęstio.13.apho.12. Vtrum phrenesis in periphleumonia sit mala. 187
Quęstio.14.apho.13. An spasmus uel tetanus uulnera sequendo fortia sit mortalis. 187
Q ō.15.aph.8.cō.14. Vtrũ desipientia & stupor sint mortales in percussione capitis. 187
Quæstio.16.aph.15. Vtrum sputum saniei sit malum in sanguinis sputo. 187
Quęstio.17.cō.15. Vtrum possit esse sputum sanguinis ex pulmone dato q̃ non sequatur saniei. 187
Q ō.18.aph.8.cō.15. Vtrum possit apparere saniei sputũ dato q̃ non apparuerit sputum sanguinis. 188
Quæstio.19.apho.16. Vtrum sit peius pthisico retineri saliuam q̃ non. 188
Quæstio.20.aph.17. Vtrum singultus sit quid malum in phlegmone hepatis. 188
Quęstio.21.apho.17. Vtrum phlegmon gibbositatis hepatis sit peior phlegmone concauitatis. 188
Quęstio.22.com.17. Vtrum ab apostemate calidissimo currat cholera rubea ad intestinum & stomachum. 188
Quęstio.23.apho.18. Vtrum spasmus & desipientia sint quid malum in uigilia. 188
Quęstio.24.aph.19. Vtrum in denudatione ossis apostema corrosiuum sit pessimũ. 188
Quęstio.25.apho.20. Vtrum putredo aut sanies sit mala in erysipila. 188
Quæstio.26.aph.21. Vtrum tremor in litargia sit bonus. 188
Quæstio.27.aph.23. Vtrum sanies sit mala in dolore diuturno. 188
Quęstio.28.aph.24. Vtrum dysenteria sit mala in secessu cholerico. 188
Quęstio.29.apho.27. Vtrum in dolore forti circa uentrem frigiditas extremitatum sit mala. 188
Quæstio.30.aph.30. Vtrum diarrhœa sit bona in hipossarcha. 189
Quęstio.31.apho.31. Vtrum spumosę egestiones in diarrhœa significent defluxum phlegmatis a capite. 189
Quæstio.32.aph.32. Vtrum possit esse urina tenuis superius cholerica existente hypostasi. 189
Quęstio.33.apho.32. Vtrum cholericis existentibus hypostasibus acuta denoretur egritudo. 189
Quęstio.34.apho.33. Vtrum urinæ distantes significent turbationem in corpore. 189
Quęstio.35.apho.34. Vtrũ hypostases crymnoidales lon gã significent egritudinẽ. 189
Quęstio.36.apho.35. Vtrum apho.35.sit uerus. 189
Quęstio.37.cō.35. Vtrum omnis morbus frigidus dure digeratur. 189
Quęstio.38.apho.36. Vtrum apho.36.sit uerus. 189
Quęstio.39.apho.37. Vtrum apho.37.sit uerus. 190
Quęstio.40.apho.38. Vtrum salutare sit sanguinem uomere sine febre. 190
Quæstio.41.aph.39. Vtrum apho.39.sit uerus. 190
Quæstio.42.aph.41. Vtrum apho.41.sit uerus. 190
Quęstio.43.aph.43. Vtrum apho.43.sit uerus. 190
Quęstio.44.apho.44. Vtrum mulier possit ambi dextra fieri. 190
Quęstio.45.apho.45. Vtrum apho.45.sit uerus. 190
Quæstio.46.aph 46. Vtrum apho.46.sit uerus. 190
Quęstio.47.apho.51. Vtrum apho.51.sit uerus. 190
Quęstio.48.apho.52. Vtrũ notificatio sternutationis posita in apho.25.sit sufficiens. 191
Quęstio.49.apho.53. Vtrum febris superueniẽs dolori hepatis ipsum curet. 191
Quæstio.50.apho.55. Vtrũ apho.55.sit uerus. 191
Quęstio.51.cō.55. Vtrũ forti naturę possit resisti. 191
Quæstio.52.apho.56. Vtrũ apho.56.sit uerus. 191
Quæstio.53.apho.57. Vtrum apho.57.sit uerus. 191
Quæstio.54.apho.58. Vtrum apho.58. sit uerus. 191
Quęstio.55. apho.58. Vtrum apho.58.sit uerus. 191

FINIS.

Digitized by Google

IACOBI FOROLIVIENSIS

Philosophi ac Medici singularis in Aphorismos Hippocratis luculentissima Expositio.

APHORISMI PRIMI

ANTIQVA EXPOSITIO.

ITA BREVIS, Ars uero longa, tempus autem acutum, experimentum fallax, iudicium autē difficile. Oportet autem non solum seipsum præbere facientem quæ oportet, sed etiā egrotantem, & præsentes, & ea quæ extrinsecus sunt.

THEODORI GAZAE EXPOSITIO

VIta breuis, Ars lōga, Occasio præceps, Experimentum fallax, Iudicium difficile est. Nec solum seipsum officio fungētem exhibere oportet, sed etiam ægrum, & assidentes, & exteriora.

N. LEONICENI EXPOSITIO

VIta breuis ars uero longa, occasio autem præceps, experimentum periculosum, iudiciū difficile. Nec solum seipsū præstare oportet opportuna facientem, sed & ægrum: & assidētes, & exteriora.

EXPOSITIO IACOBI

RE termissis quibusdam superfluis in quisitionibus, in principio huius libri fieri consuetis, tm ad ea quę ad huius libri doctrinam capescendam, facilitatem prębent utilem, condescendam, tria in principio huius libri principaliter pertractando. Primo quis sit titulus huius libri. Secundo quid sit in scientia hic tradita subiectum, & adhuc in tota medicinali scientia, cuius hic est liber partialis. Et ex hoc huius libri utilitas & ordo eius ad alios libros, & auctoris intētio patefient. Tertio uero ad litterę expositionē & eius diuisionē deuentā. Quantum igitur ad primum, sciendum q̄ hic liber ab auctoribus taliter inuenitur intitulatus. Incipit liber apho. quem Hippocrates de medicina edidit. Ex quo patet primo auctoris nomē, quia fuit Hip. grecus natione de choo insula grecię oriundus, qui post mortē Æsculapij multis annis medicina latente, hanc dicitur nouiter inuenisse.

Patet secundo cui parti philosophię subordinatur, hic enim liber subijcitur naturali philosophię, sicut & tota scientia medicinę, ut colligitur prima primi ca. de subiectis medicinę, & primo de sensu & sensato, ad principium. Nota tamen q̄ dicitur aphorismus ab aphoriso. as. uerbo greco, quod idē est quod diuido diuidis, ita mihi dixit quidam grecus. Cui satis consonat Mesue de consolatione medicinarum, dum allegat Hip. in libro separatorum sermonū. i. aphorismorū. Est autē apho.

Tria tā eū ppē utilitatē cōsiderari a Iacobo

Titulus quis. Chous quid. Hippocrates quid. Inuentor medicię

Intētio Hipp. et utilitas.

ut dicit Isido. 6. etymologiarū. ca. 13. Sermo breuis rei propositę sententiā cōprehendens Catholicon autē aliter describit. Aphorismus est sermo breuis, integrū sensum rei propositę describens. Ex quo patet primo auctoris intentio, quia. s. tradere medicinę scibilia sermone breui sufficienter ipsa cōprehendēte siue aphoristico. Patet secūdo huius libri utilitas est. n. utilis ad faciliter scibilia medicinę memorię cōmendandū, & ad multa scibilia medicinæ in breui tpe capescendū, ut colligitur de mēte Commentatoris in cōmen. Propter quod Gal. in primo ełentoꝝ inquit, q̄ in breuitate sermonis antiquorum locus admirationis exiſtit.

Subiectū huius libri

Quantū ad secundū sciēdū est q̄ licet subiectū multipl̄r capiatur, in proposito tm sumitur pro illo de quo principal̄r est in sciētia aliqua consideratio, & de quo principal̄r inuestigant pro prietates & passiones, & ad quod quęcūq; in scientia cōsiderata habent attributionē, & cū hoc metas illius scientię non trāscendit. Qualiter in naturali philosophia dicimus ens mobile fore subiectū. In arithmetica numerū. In geometria magnitudinē. Sic igitur capiendo subiectum dicitur q̄ subiectū scientiæ in hoc libro traditę est corpus humanū sanabile, ęgrotabile, & sub neutra dispositione ponibile, cōsideratum tamen secundū dispōnes cōes siue generales et speciales. In hoc. n. libro non solū generales canones traduntur, sed etiam spāles, diuersas ęgritudinū spēs concernentes (ut infra patebit.) Et si quid ultra corpus humanū cōsideretur, hoc considerat prout ad humanū corpus habet attributionē, ut sunt uētri, elementa, etc.

Ordo libri

Ex isto patet primo ordo huius libri ad alios libros Hip. Est. n cōmunior et generalior, ideo prior ordine doctrinę. Cōposuit nāq; Hip. libros alios solum particulares prę ter hunc librum, ut librum de aqua & aere, et regionibus, librū regiminis acutorum, de epidemia, de casu & frīdo, de natura fętus, &c. qui oēs conparatione prę sentis libri sunt particulares. Patet secundo q̄ cōparatione aliorꝝ multorꝝ librorū plurium, ut techni, & primi canonis, est ordine posterior, cum sub breuitate quadam hic colligātur quę alijs in libris prolixius sunt tradita. Patet tertio differentia huius libri ad techni & primum canonis, quia licet utrobiq; corpus humanum sanabile &c. sit subiectū, differēter tm quia ibi solū secundū passiones cōes considerat: hic autē indifferenter secundū proprias & cōes. Quantum ad tertiū principale est sciendū, q̄ hic liber principal̄r diuiditur in duas partes. s. in prohemium & tractatū. Tractatus incipit ibi. (In pertur bationibus uētris) Prima in duas. Primo innuit necessitatē componendi libros medicinales aphoristica breuitate collectos. Secundo infert quoddam in actu practico operatiuo exequendo. secūda ibi (Oportet autē non solum.) Prima in duas, sicut dupl̄r persuadet propositū. secunda ibi (Tempus autē acutum.) In prima parte innuit istam conclonem. Oportet in medicina libros aphoristica breuitate collectos componere. Conclusio arguitur sic. uita hominis est breuis respectu huius artis capescendę, et ecōtra medicinalis ars est longa. igitur etc. patet cōsequentia, quia aliter non possemus artem capescere longam, & añs relinquitur notum. Similem conclonem huic innuit Rasis quarto Almanso. ca. ultimo. Et quantum ad añs Seneca i libro de breuitate uitę. Et Virgilius decimo eneidos. Stat sua cuiq; dies breue & irreparabile tps. Et Ouidius. Oīa debentur nobis paululūq; morari. Serius aut citius sedem propemodum ad unam. Tendimus huc oēs &c. Et alibi. Labitur exemplo fallitq; uolatilis ętas. Et nihil est annis uelocius etc.

Cōclo Hip. in primo apho.

Relatiui termini.

Primo nota q̄ isti termini, longū, breue, magnū, paruum, distans, & propinquum, sunt i prędicamento ad aliquid. Idem. n. respectu diuersorū potēt

BIBLIOTECA

Digitized by Google

Vita humana & breuis et lõga.

esse magnũ & paruũ, breue & lõgũ, &c. ut colligit ab Arist. in p̃dicamẽtis. Ex quo patet uitã humanã posse dici breuẽ sil & longã respectu diuersorũ. In ꝓpositu autẽ dicit breuis respectu artis medicine ꝓfecte capescẽ de, ad hunc sensum ꝙ tẽpus requisitũ &c. est longũ respectu tẽporis nostrã uitã mẽsurãtis. Secundo nota ꝙ hic terminus uita, sumit multipliciter. Primo. n. sumit pro

Vita quatruplic iter

actu primo, quo denominat corpus esse uiuens, & sic uita est actus substãtialis corporis uiuẽtis, et idẽ est ꝙ aĩa. Secundo sumit uita ꝓ quacunq; operatione indifferẽter ꝓueniente ab aĩa uiuẽtis, mediãtibus suis naturalibus instrũmẽtis, siue talis operatio sit cognoscitiua, siue nõ, et sic operationes tã naturales q̃ aĩales aĩæ appellamus uitã. Tertio sumit uita ꝓ operatione cognoscitiua uirtutis intellectiuæ siue rõnalis qualiter ratione carẽtes, mundo mortuos dicunt mortales, quia nõ uiuunt tali uita quæ est intellectualis uel intellectiua potẽtia siue habilitas. Quarto sumit uita ꝓ mãsione & pũtia aĩę in corpore, ut Arist. in lib. de morte & uita generatio est participatio prima aĩæ nutritiuæ in calore naturali. uita autẽ est huius ꝓmansio. Ad ꝓpositũ qualitercunq; sumat uita, in ꝓposito patet litterę clarus intellectus. Tertio nota ꝙ

Ars uel scia dr̃ dupl̃r

ars sumit dupl̃r, & sil̃r etiã scia, uidelicet cõmuniter et ꝓprie. Et sic potest diuersimode dici medicina ars, et scientia cõmuniter sumpta. Ideo bene dicit Gal̃. primo technı̃. Scientiæ igit nomẽ cõmuniter & nõ proprie intelligi oportet. Quarto nota scientiã medicinę dupl̃r posse acquiri. s. ꝓ inuentionẽ, & ꝓ doctrinã. Maxime autẽ primo mõ ars medicinæ est ĩmẽse lõga, et respectu eius uita breuis, ut in qõne uidebit. Secũdo mõ nõ dicit ars lõga, qa illud quod lõgis tẽporibus ab aliis inuentũ est, in una die & tẽpore paruo facil̃r apprehẽdi potest. In tertia parte tangit secundũ modũ eandẽ ꝓbandi conclusionẽ. Et arguit sic tẽpus operãdi est acutũ, & experimentũ est fallax, & iudiciũ difficile. igit &c. tenet cõsequentia, & antecedẽs de relĩquit notũ de se. Primo nota ꝙ ista particula. Tẽpus acutũ, habet duplicẽ intellectum. Primus est iste, ut ꝓ ipsã probet uitã breuẽ, quia tẽpus nostræ uitæ acutũ est, qa cito præterit. Secundus intellectus est iste, ꝙ tẽpus ẽ acutũ. s. tẽpus operãdi circa corpus humanũ est angustũ. eo. n. ꝙ corpus humanũ medici operationi subiectũ multas recipit mutatiões. s. ab intra & ab extra, secundũ quas uarietatẽ oportet uariari medici operationẽ, iõ operandi tẽpus angustũ est, unde oportet medicũ esse ꝓmptum in operãdo, & habere canones aphoristicos. Et hęc expositio est cõsona Cõmentatori in cõmen. Secundo nota ꝙ ꝓ experimẽtum ut colligit primo metaphisicæ, intelligere debemus particularẽ notitiã in mẽte uel uirtute cogitatiua derelictã multis memorijs multarũ operationũ sensatarũ inter se cõueniẽtium, ut ex exhibitione turbith, aut reubarbari. Tertio nota hic reperiri duplicẽ litterã. vna dicit fallax. Altera dicit timorosum. Et utraq; est bona littera. Secunda patet. Et prima colligi potest à Gal̃. primo de

Experimẽtũ quid.

simplici medicina & tertio cõplonum. & 2. cano. 2. c.

Iudiciũ & alibi pluries.

Quarto nota ꝙ iudicium nõ est nisi assensus quo credimus uel assentimus sic esse uel sic fore operãdum, quod quidẽ ẽ duplex. s. quoddã antecedẽs experimẽtum, & quoddã cõsequens experimẽtum. exempla patẽt. Ad ꝓpositum utrunq; est difficile. Primum quidẽ, qa oportet mẽbri & corporis naturã inspicere, & infinitas circunstãtias. Secũdum etiã. qa ignoramus cui operationi sit attribuẽda, ut in cõmẽto, qa quãdo à pluribus causis potest ꝓuenire idẽ effectus, ignoramus cui causę sit attribuẽda illius effectus, ꝓductio. Vtẽtes primo iudicio sunt rõnales. Vtentes uero secundo sunt methodici. Inferr̃ secundo corrolarium ad cõclusionẽ

Medicus dupliciter

. s. ꝙ nõ oportet tm̃ medicum præbere se facientem quæ oportet &c. sed etiã infirmum medico, & astãtes, & ea quæ extrinsecus applicant cõueniẽter applicari. Probatur cõclusio ista, qa ꝓpter cuiuslibet istoꝝ aut oĩum defectum impediret debita operatio & actio uirtutis contra morbum. igit &c. patet cõsequẽtia. & antecedens intelligenti. Si pis sententia huic ponit à Gal̃. 2. criticoꝝ cap̃. 2. Et est ista cõclusio utilis in actu practico. docet .n. nõ certe crisim, ꝓnosticari nisi suppposito regimine debito. Primo nota ut cõmuniter oẽs notãt hic. Triplex est medicus. uidelicet sinister, adulatiuus siue blãdus, et rõnalis. Colligit hæc distinctio. 12. terapeu. ad principium. Medicus autẽ rõnalis plures debet habere cõditiones. Primo debet esse solers. Secundo debet esse sollicitus, Tertio debet esse memoratiuus. Quarto debet esse expertus. Quinto sciens. Secũdo nota medicũ p̃bere se infirmo est ipsum medicinas infirmo ita ut placeat sibi cõuenienter applicare. Et ecõtra ipsum infirmũ se p̃bere medico est ipsum esse medico obedientẽ & assentientẽ, nec ipsũ uilipẽdentẽ, sed potius honorãtẽ. Vltimũ est bene soluere medico. Hęc oĩa satis patẽt intelligenti.

Criſis certę uel nõ practicus canõ.

Medicus triplicit er

Aphorismus. 2.

In ꝓturbationibus uẽtris & uomitibus qui spõte fiũt, siquidẽ qualia oportet purgari purgẽtur, & cõfert, & bene ferũt. Si uero nõ, contrariũ. Sic & inanitio, siquidẽ qualẽ oportet fieri fiat, & cõfert, & bene ferunt. Si uero non, contrariũ. Contẽplari igitur oportet & tẽpus, et regionẽ, et ætates, & ægritudines, in quibus oportet, aut non.

In ꝓturbationibus uẽtris & uomitibus spõtinis si tale purgat quale purgari oportet, res bñ cedit, et facile ferũt Sin minus, cõtra. Itidẽ sil̃ mõ cõceptaculoꝝ inanitio, si fiat qualis fieri oportet res bñ cẽdit, et facile ferũt. Sin minus, cõtra. Igit & tps, & terrã, & ætatẽ, & genera morboꝝ, in qbus oportet necne, cõspicari officium est.

The.

In ꝓturbationibus uentris & uomitibus spontinis si talia purgentur qualia purgari oportet, confert, & leuiter ferunt, Si minus, contra, Sic & uasorum inanitio, si talis fiat, qualis fieri debet, confert, & bene tolerãt, sin minus, cõtra, inspicere itaq; oportet, & regionẽ, & tẽpus, & ætatem, & morbos, in quibus conueniat, aut non.

Leo.

Expositio Iacobi.

In hoc lib. apho. Hip. ponit septẽ tractatus, sicut septẽ sunt particulę. In prima determinat de regimine corporis humani per diętã, & per euacuatinẽ. In secunda determinat de quibusdã signis quibus ꝓnosticabit bonũ & malũ in ægritudinibus. In tertia determinat de causis morborũ. In quarta ponit quosdã canones quos oportet obseruari in omni euacuatione tã naturali q̃ artificiali. In quinta determinat de quibusdã accidẽtibus euacuationi aduenientibus, & de operatione calĩ & frigidi, & de accidẽtibus superuenientibus mulieribus tã pgnantibus q̃ nõ pgnãtibus. In sexta de qbusdã signis qbus bonũ aut malũ ꝓnosticar̃ absolute. In. 7. recapitulat q̃dam, ut illa ꝓficiat. Partes patẽt. Hic apho. in duas partes diuidit. In prima, ꝓbat cõclusionẽ quã intẽdit. In secunda infert unũ corrolariũ. Secũda ibi (Cõtẽplari igit oportet.) Cõclo huius aphorismi est ista. Medicus rectę operãs euacuãdo corpus humanum debet euacuare quale oportet euacuari. s. materiã peccantẽ. Cõclo, ꝓbat sic, medico euacuãte quale oportet cõfert euacuatio corpori, et corpus bene fert eã. nõ euacuãte uero quale oportet nõ, igit cõclusio uera. cõsequẽtia patet, & antecedẽs arguit, qa euacuatio qualis oportet facta à natura, confert & bñ ferr̃. cõtraria uero nõ. ergo eũatio q̃lis oportet facta ab arte cõfert, et bñ ferr̃. cõtraria uero nõ. cõsequentia tenet, quia simile apparet de naturali & artificiali euacuatione. primo tangit probatio antecedentis.

Diuisio & intẽtio. 7 libroꝝ & aphor.

Cõclo apho. secundi

Secunda

Digitized by Google

Secunda cõclusio ibi(Sic & inanitio.) Similis sententia huic colligitur secunda primi doc. secunda cap. 17. de his quæ ꝓueniunt ex retentione & euacuatione. Et quantũ ad secundã partẽ ibidem summa secunda cap. 29. de cãs debilitatis membroꝝ. Et 4. primi cap. 3. de quando. s. & qualiter euacuare oportet. Euacuationẽ eius, quod est euacuandũ sequitur trãquillitas. Et cap. 4. de regulis cõmunibus solutioni uentris & uomitui. Et ad ultimũ cum medicina superfluitates euacuat, nõ erit cum ea æstuatio. Cunctꝫ ille qui biberit medicinã, æstuationem habere ceperit, tam euacuat medicina quod superfluum non est. Item Mesue in suo de cõsolatione medicinarum intentione tertia ca. 2. Si medicina indebite solvit. Et intentione quarta ca. 6. s. de siti post purgationẽ laudatur euacuatio ad quã sequitur leuitas, iocunditas, & quies. Et est utilis in actu practico. Et ampliat ut patet. Primo nota. Per uentris ꝓturbationem intelligit euacuationẽ factã per inferius, quia ad ipsam sequit ut plurimũ maior ꝓturbatio. Secundo nota uentrẽ multipliciter sumi. Primo pro omni cõcauitate, siue naturali, siue præternaturali, ut in aphorismo. 20. sextę particulæ. Si in uentrem sanguis &c. Secundo pro cõcauitate solum naturalia mẽbra cõtinente, sicut in. 14. aphorismo secundę particulę. In uẽtris fluxibus &c. Tertio sumitur pro quolibet receptaculo in quo fit nutricatio, ut in aphorismo. 15. primę particulę. Ventres hyeme & uere: Q uarto ꝓ solo stomacho, ut in secũdo techni. Ventris igitur cognitio &c. Q uinto pro solis intestinis ut in primo regiminis acutoꝝ. Q uibus in uẽtre reliquias &c. Et ita sumitur hic, ita ꝙ per uentrem intelligit intestina, aut stomachũ et intestina. Tertio nota ꝙ apud auctores inueniuntur isti termini, uomitus, subuersio, nausea, & abominatio. Vomitus est motus stomachi ad expellendum ꝓ uiã oris, cum actu li expulsione, supple aliquid corpulentum, ad differentiã eructuationis, quę fit ꝓ uiã oris, cum actuali expulsione. Subuersio est motus sine actuali expulsione. Nausea autẽ est inclinatio ad hos motus, quia à facili causa uo meret. Abominatio siue subuersio animę est dispositio, qua abhorretur cibus, quę quandoq; dicitur destructio appetitus. Colligũtur istę descriptiones, tertio cañ. fen. 13. tractatu. 5. ca. 8. quod est de uomitu, ad principium. In proposito autẽ est sermo de uomitu proprie sumpto. Q uarto nota ꝙ sponte à medicis multipliciter sumitur. Primo pro subito, ut in illo. 78. apho. quartę particulę. Q uicunq; sanguinem sponte mingunt. i. subito. Secũdo prout est idẽ ꝙ sine causa manifesta extrinseca, ut i illo aphorismo. 5 secundę particulę. Labores spontanei narrant morbos. Tertio prout idem est ꝙ à natura, ut in proposito. In uomitibus qui spõte fiunt. i. à natura, ad differẽtiã facti abarte, uel à causa primitiua. Q uinto nota ꝙ euacuatio qualis oportet, simul cõfert & bene fertur. Confert. n. pro quanto malum euacuat humorem, & ꝓ cõsequens dispositionem ꝓter naturã remouet. Bene autem fert, pro quanto ex hoc non multum debilitatur corpus, sed in suo quasi ꝑmanet utgore. Ex quo sequitur conferentiam proprie attribui corpori, merito dispositionis ꝓternaturalis, bonã autem tolerantiã utrtuti. Patet secũdo ꝙ non repugnat euacuationem cõferre, & tamen nõ bene ferri. Similiter econtra, euacuationem bene ferri, & tamen non conferre, ut in corpore robusto, cuius utrtus resistit, sic ꝙ non indiget medicina. Et stat aliquam euacuationem non bene ferri. nec conferre, ut in corpore debili. Ex quo patet quare necessarium est hęc duo simul iungere. Sexto nota ꝙ licet purgatio ꝓprie sumpta, prout distinguitur contra euacuationem, concernat peccatum humoris in quali, in proposito tamen sumitur cõmuniter ut extenditur ad euacuationẽ. Ex quibus patet causa uerificans apho. pro ista conclusione intelligenti. Septimo nota ꝙ licet ad euacuationẽ qualis oportet fieri, debeat per se consequi tolerantia, & cõferentia ĩtat tamen ꝙ per accidens non conferat in aliquibus casibus, & sunt quinq;. Primus quando cum nocitiua materia euacuatur benigna notabiliter & in magna quantitate, tunc illa non confert, ꝓpter notabilem euacuationem iuuatiui. Secundus est quãdo plus euacuat cꝫ debet, & hoc est ratione dispositionis pharmaci uenenosi. Tertius est propter dispositionem materię prauę, quę ꝓducit locũ cui occurrit ad adustionem uel excoriationem. Q uartus est merito dispositionis mẽbri ꝓ quod euacuatio fit, ut sor. habet ardorem ueficę, & das medicinam diureticã, illa lędit trahendo materias, & si sortes haberet intestina gracilia, debilia, passibilia, tunc pharmacum lędit ipsa ꝓ accidens ubi iuuare deberet. Q uintus est ratione dispositionis uirtutum principalium, & prauitatis materiei, ut i syncopali minuta, si dabis pharmacum, propter cholerã fluentem ad os stomachi, ĩcurrit syncopim, illa euacuatio ubi ꝓ se debet iuuare, nocebit per accidens. Octauo nota ꝙ frequenter ꝓ inanitione intelligunt auctores & maxime arabici euacuationem artificialem, ut Aui. quarta primi ca. de enemate, dum inquit. Enema educere materias quas relinquunt i amentia. Et Mesue de cõsolatione medicinaꝝ inteñ. tertia cap. 3. Inanitio superfluit &c. Corrolarium quod infert est. Ad euacuandum quale oportet euacuari oportet contemplari horã, tempus regionem, ętates, & ægritudines, in quibus oportet aut non. Primo nota ꝙ cuiuslibet istorum contemplatio uel cõsideratio cõfert ad habendum debitã notitiã humoris euacuãdi, ideo quod libet istorum contemplari oportet. Q uod autem conferat, patet, alteri enim humori attestatur, æstas, alteri hyems &c. Similiter alteri regio calida, & alteri frigida. Similiter alteri ætas calida, alteri frigida. Et similiter alteri attestatur febris terttana, & alteri quartana, & alteri quotidiana. Secundo nota ut colligi potest prima quarti ca. 1. & primo de crisi. ca. 2. & 3. de ęgritudine plura consideramus. s. speciem siue maneriem, an salubris sit an mortalis, similiter motum, an tardi uel uelocis sit motus. In proposito tamen maxime de motu & specie potest esse sermo. Tertio nota ꝙ ꝓter signa tã dicta. Signa Aui. quarta primi capitulo tertio ꝓsa alia ponit genera si pẽsãda gnorum consideranda. Ponit autẽ. 12. in istis quatuor. à mediuersibus contenta. Hęc sunt pensanda medico curare uolenti. Ars, ętas, uirtus regio, complo forma. Mos, & synthoma, repletio, tẽpus & usus. Et bene si numeres, figuram addere debes. Hip. tantũ explicat quatuor, tẽpus, regionẽ, ętatẽ, & ægritudinẽ, quæ sunt magis generalia, uel forte alia dedit ꝓ hęc intelligere. Q uarto nota ꝙ huiusmodi signa indicant non solum quale, sed etiam qualiter, ut patet intelligenti. Vltimo nota, in quibus oportet, aut non, scilicet in quibus corporibus, uel in q̃bus hũoribus, uel in q̃bus regionibus ętatibus, uel ęgritudinibus, oportet euacuationem fieri, aut non.

Venter quintus ꝑt

Te. 32

Vomitus qd. Subuersio qd Nausea

Abominatio uel destructio appetitus.

Sponte tripl̃r

Purgatio sumpta dupliciter.

Aphorismus. 3.

In exercitãtibus ad summũ, bonæ habitudines sunt fallaces, si in ultimo fuerint. Non. n. possunt manere in eodẽ, necꝫ quiescere, qui uero nõ quiescunt, nequaquã possunt in melius addere, relinquitur igitur ad peius. Horũ igitur causa, bonã habitudinẽ soluere cõfert, & nõ tarde, ut rursus principiũ nutrimẽti accipiat corpus. Necꝫ cõpressiones ad ultimũ ducere, fallaces. n. sũt. sed qualis natura habẽtis fuerit sustinere, adhoc ducere. Sifr & euacuationes ad ultimũ ducẽtes, sunt fallaces. Et iterũ resumptiões in ultimo existẽtes fallaces.

Digitized by Google

The. Habitus athletaꝝ ad modum boni, tuti non sunt, si ad summum deuenerint. Non enim in eodē subsistere possunt aut quiescere. Quod si non quiescunt, nihil proficere in melius possunt. Restat igit̄ his de causis ut in deterius labant. Q uāobrem soluere habitum expedit sine mora, ut denuo refici corpus incipiat. nec idcirco cōpressiones in extremum ducendæ sunt. Haud.n. tutum hoc est, sed pro eius qui corrigit̄ natura ducēdum, ut toleret. Oīno euacuationes in extremū deductę cū periculo sunt. Rursusq; recreationes extremæ ad periculū agunt.

Leo. Habitus exercitatoꝝ qui ad summū bonitatis attingunt, periculosi, si in extremo cōstiterint, neq;.n. possūt in eodē pmanere. neq; quiescere, cū uero nō quiescāt, neq; possunt pficere in melius, reliquū est igit̄ ut decidāt in deterius. His de causis bonū habitū statim soluere expedit, ut corpus rursus nutriri incipiat neq; cōpressiones ad extremū ducēdæ, periculosum.n. Sed qualis natura fuerit eius qui debet perferre, ad hoc ducere cōsuenit: Sic & euacuationes quæ ad extremum deducunt, periculosæ, Et rursus refectiones cum extremę fuerint, periculosę.

Expositio Iacobi.

Hic aphorismus in quatuor diuidit̄ partes, secundum quatuor cōclusiones quaꝝ ponit. Secunda ibi(Neq; compressiones.) Tertia ibi(Sit̄r & euacuationes.) Quarta ibi(Et iteꝝ resumptiones.) Prima in duas. Primo ponit cōclusionem primā Secundo infert corrolariū, ibi(Horum igit̄.) Prima cōclusio huius apho. est ista. Bonę habitudines in ultimo repletionis existentes, in corporibus ad summum se exercitantibus, sunt fallaces. Probatur sic cōclusio, tales non possunt pmanere in eodē gradu bonitatis, neq; quiescere quin ulterius augeantur, neque possunt ad melius addere. ergo apti sunt ad deterius labi, & p cōsequens sunt fallaces. patet cōsequentia, & antecedens relinquit̄ notū. Aliter introducit̄ cōclusio apho. ut sit ista. In nullis corporibus sunt repletiones ultimandę. Probat̄ conclusio sic. in corporibus se summe exercitantibus repletiones in ultimo existentes sunt fallaces ergo à fortiori in omnibus aliꝭ. tenet consequentia, cum talia uideātur magis apta sustinere tales repletiones. & antecedens probatur ut probata est prima cōclusio secundū aliā introductionē, in idem tamen redit. sed prima clarior est. Primo ponit cōclusionē. Secundo probationē. Secunda ibi(Non enim.) Primo nota. Per corpora se summe exercitantia intelligit corpora athletarum, quæ naturaliter musculosa & ualde robusta exi stentia, se fortissimis exercitijs exponebant, puta ludis, palestris, & similibus. & huiusmodi corpora anteq; talibus se exponerent exercitijs, studiose se in ultimo replebant, quatenus fortiora fierent ad talia exercitia tolerandum. Et dicuntur athletæ, quasi ad letum prompta, inferendū. s. uel tolerandū. Secundo notādum. Per habitudinē corporis in proposito intelligere debemus modum se habendi quo ad eorum dispositionē, in macie, pinguedine, carnositate, & priuatione carnis, repletione. s. humorali, uel inanitione, iuxta cōmunem modū loquēdi medicoꝝ. Tertio nota. Horum habitudines possunt dici bonæ dupliciter. Primo.n. apparēter. tales.n. in colore rubicundi, magni, grossi, & robusti, apparent bonas habere habitudines, quāuis in rei ueritate non sunt bonæ, ut post uidebit̄. Secundo exponit̄ bonæ, quia ex bonis & laudabilibus humoribus factæ, qui solo quāto & non quali sunt peccātes. Ex quo soluit̄ dubium soli tum hic moueri, quia si hę sunt bonę, non uidētur esse fallaces, nec ęcōtra, si sunt fallaces, non sunt bonę, solui tur ut patet, &c̄. Q uarto nota. Huiusmodi repletiones esse fallaces, quia per ipsas pręparatum est corpus ad calidi naturalis suffocationē siue extinctionē, uel uenarum crepaturā, ut uidebitur in cōmen. Ad caloris quidē suffocationē, prohibita euentatione. Ad uenarum uero crepaturā, nimia earum plenitudine. Q uinto nota ut inferius apparebit, q̄ licet huiusmodi corpora sint sic repleta, in ipsis tamen, ut ī quæstione declarabit̄, fortis in surgit appetitus ad cibum, quare hæc corpora non possunt in eodē pmanere, nec quiescere. s. ab assumptione cibi. aut.n. talibus corporibus appetētibus offertur cibus, aut non. Si non, tunc talia inflāmabuntur, & humores præparabunt̄ ad putredinē. Et si sic, fiet additio in plenitudine, & per cōsequens non stabunt in eodem. Q uod autē nō possint addere ad melius, patet, quia nec ipsis cibatis, nec non cibatis, ergo &c. Ex hoc sequitur q̄ de necessitate labentur ad peius. Et ex hoc patet deductio argumenti Hip. in littera. Corrolariū quod infert est. Horū igitur causa bonā habitudinē soluere cōfert non tarde, ut rursus principiū nutrimenti accipiat corpus. Primo nota, Perfoluere intellige phlebotomare. cum.n. tales humores non sint, nisi in quanto peccantes uel saltē non multū in quali, euacuatio sibi proportiona ta est phlebotomia. Est.n. phlebotomia euacuatio uniuersalis, quæ multitudinē humorū euacuat. multitudo uero humorū est augmentū ipsorū in uenis supra æqualitatem. quarta primi. capī. 20. quod est de phlebotomia & tertio can. fen. prima tractatu primo. capī. illo. 29. quod sic incipit. Cum materiā euacuare uolueris phlebotomia est cōmunis humorū euacuatio. Secundo nota huiusmodi euacuationē fiendā esse ad euitandū imminens piculum suffocationis, aut crepaturæ uenarū, ut patet. Tertio nota. ex ista phlebotomia sequi multa iuuamenta. Primū, quia euitatur huiusmodi piculum. Secundū, quia corpus debite poterit sumere nutrimentum. Tertium, quia calor debite euentabitur, fumi etiā ab humoribus eleuati bene transpirabunt. Bene igitur dixit. Horę cā &c. Secunda cōclusio est ista. Ista corpora nō sunt ultimo euacuanda. Probatur cōclusio sic. huiusmodi euacuationes ultimatæ sunt fallaces. igitur &c. patet cōsequentia, & antecedens ponitur ut notū. Primo nota. Per cōpressiones intelligit euacuationes, quæ ideo cōpressiones dicuntur, quia quādo fit euacuatio fit mēbri euacuati cōpressio. Secundo nota. Istæ sunt fallaces. Primo quia ad magnā defectionē uirtutis perducunt, cum.n. tota quātitas humoris euacuandi sit ualde multa, & semper cum nocitiuo euacuatur de iuuatiuo, multū de iuuatiuo in unica uice euacuaretur, quare nimium prosterneretur uirtus. Secundo quia uerisimile apparet medicū non posse distincte scire usq; ad quantū possit ægrotans euacuationē tolerare, non ergo est tutū euacuationē ultimare, immo fallax est, quia posset debitum terminū in euacuatione transcendere. Tertio nota q̄ euacuationem imaginari possumus ultimari. Vel quo ad excessum materię peccātis. vel quo ad tenorē uirtutis. Vel quo ad uasa uel receptacula. Ad ppositū nullo istorū modorū est regulariter euacuatio ultimāda, licet in casu hoc fiat, ut infra patebit, Q uarto nota q̄ natura sumitur tripliciter. Primo proprie, p principio intrinseco substātiali motus & quietis &c̄. Secundo pro quolibet principio instrumētali, quo natura primo mō dicta pficit suas opiniones, et hoc mō compto, cōpositio & unitas, dicuntur naturæ sanitatis. Tertio p uirtute, siue uirtus p tēperamento tali uel tali sumatur, siue p aggregato ex aīa & tali tēperamento, siue p aīa tantū. Ad ppositū hic sumitur natura maxime tertio mō, ut sit sensus, q̄ medicus debet corpus p euacuationē producere ad hoc. i. ad terminū maioris uel minoris euacuationis, qualis, id est secundum q̄ natura, id est uirtus corporis fuerit, ut patet. ergo &c̄. Tertia cōclusio. Euacuationes ducentes ad ultimum sunt fallaces, scilicet in aliꝭ corporibus ab athletis. Patet, quia si in illis athletis sunt fallaces, ergo à fortiori in aliꝭ. Q uarta cōclusio.

Soluēdō quid. Phlōmia Multitudo humorum Aui.

Cōpressio qd.

Euacuationem ultima ri. Natura est tripliciter

Corpa se sūme exercitātia q̄ sint athleta

Habitudo corpis qd. & bōa dicitur dupl'r.

Repletiōes sū mę periculosæ

conclusio. Resumptiones in ultimo in alijs sunt fallaces. Probat cōclusio, ut precedens eam. Primo nota q̄ resumptio sumitur dupliciter. Vno modo pro corporis nutricatione, qua corpus reacquirit habitudinem bonā prius p̄ extenuationē uel ęgritudinē deperdita, et de illa loquit Gal. 3. techni trac. 3. ca. ultimo. Resumptiua uero & enutriēs. Secūdo sumit resumptio, p̄ qlibet nutricatione copiosa, quæ etiā resūptio dici potest, p̄ quā to p̄ eam restaurat uel reacquirit, quod p̄ actionē caloris in humidū naturale dissoluit. Ad propositum utroq; mō uera est cōclusionis sententia. Secundo nota, q̄ talis resumptio etiā est fallax. sicut. n. euacuatio est secundum uirtutis uigorē mensuranda, ita & repletio. Similis sententia huic colligit q̄tum ad primā partē secunda primi doc. tertia cap̄. 6. f. de signis repletionē significā tibus. & quarta primi ca p̄. 3. q̄tum ad secundā partem de euacuatione. Et est utilis in actu practico, ut patet. Et ampliat nō solum ad euacuationē & repletionē, sed etiā ad alterationes in corpore nostro fiendas. Idem Halyabas tertio practicæ cap̄. de regimine corporis per diętam. Circa istum aphorismū solita sunt moueri quædā dubia. Primum dubiū. Videt huiusmodi corpora nō esse euacuāda, quia uirtus in his est fortis. sed uirtus dū est fortis non indiget auxilio medicaminū, ut colligitur primo de interioribus. cap̄. 2. igitur &c. Secundū dubium. Huiusmodi corpora sunt pinguia, quæ euacuāda non sunt ut quarta primi ca. 3. de quādo & qualiter euacuare oportet. Superflua quoq; pīguedo ab ea. f. euacuatione, phibet, ꝓpter timorē ne frigiditas dominet, et ne caro uenas cōprimat. Tertiū dubiū. Videt in his corporibus euacuationē esse ultimandā. Primo quia īmoderatæ repletioni debet īmoderata euacuatio. Tertio te chni. Secundo quia ad ultimas ægritudines ultimæ curationes ad pfectionem sunt potentes. Tertio quia totus humor superfluus est euacuādus, ideo eius euacuatio ultimanda. Quarto licet aliquādo euacuare usque ad syncopim, ut in illo aphorismo. 33. primę particulæ. Quæ eger unē non multitudinē &c. Quinto uirtus donec tota materia sit euacuata fortificat cōtinue. ergo &c. assumptū arguit, quia euacuata tertia parte materiet uirtus plus dūatur q̄ prius supra residuū. ergo &c. antecedens arguitur, quia alias non liceret in principio materia ualde multa existēte euacuationē facere minoratiuam. Item licet ęqualiter euacuet de iuuatiuo arguitur q̄ crescit, ꝓportio uirtutis ad materiā, quia maiori & minori termino æqualiter arithmetice minoratis, crescit, ꝓportio geometrica maioris termini ad minorē. Quartum dubium. Videt repletionē esse ultimandā, quia totus humor deperditus est restaurandus igit &c. Ad primū istorum dicēdum, q̄ uirtus eorum est ita fortis sicut habitudo bona. f. apparenter, sed nō uere. Aliter uirtus eorum est fortis ut nunc, simpliciter tamē est debilis, quia apta in prauū lapsum labi. Aliter ad primum dicitur q̄ uirtus eorū est fortis ad tolerandum labores, non tamen ad pręseruandū à futuro periculo, qa non sufficit hanc plenitudinē remouere. Ad secundū dicit corpora pinguia esse duplicia. Quædā merito sue dicit du complonis, quæ frigida est, & de talibus loquit Aui. lo co prælegato. talibus. n. non cōuenit euacuatio, ut tactum est. Quædā uero sunt pinguia, ꝓpter exuberantiam nutrimentalis humidi, & hęc sunt habentia uenas latas, & istis cōuenit euacuatio. Pro solone ad tertiū sciendū primo, euacuationē ultimari uel fieri ultimatā tripl̄r possumus intelligere. f. respectu uirtutis, respectu materiæ peccātis, & respectu receptaculorum siue uasorum. Præmittendū secundo euacuationē ultimari posse respectu materię, aut uirtutis, & hoc uel simul fiue subito & in euacuatione unica, siue pluribus. Et secundum hoc cōcedendū est. Primo nunq̄ esse euacuationem ultimandā respectu uasorū. Secundo q̄ (ut in pluribus) non est ultimanda euacuatio respectu uirtutis uel materiæ in una uice. Tertio q̄ in pluribus euacuationibus euacuatio est ultimanda. Ad sensum secū d; cōclusionis uadunt auctoritates Hip. Et dixi notanē ut plm, quia materia peccāte existēte ualde modica aut etiā mediocri cōtenta in locis expulsionis, hoc liceret. Ad primū igitur argumentū dicit, q̄ īmoderatæ repletioni īmoderata debet euacuatio. i. magnæ repletioni magna debet uacuatio, in pluribus tamen uicibus. Vel aliter debet īmoderata i. respectu sibi æqualis, & sic sonat alia translatio. Ad aliā cōfirmationem, ad ultimas ægritudines &c. loquitur de dietis ut infra patebit. Ad tertiū similiter patet. Ad quartū dicitur q̄ licet, sed raro licet, ut ubi est necessitas multi refrigerij, ut in syncha. Vel dicit q̄ illa nō est ultimata euacuatio. Ad quī tum dicit q̄ licet aliqua parte materiæ euacuata remaneat uirtus minus debilis p̄ uiam aggrauationis, ipsa tamen est debilior p̄ uiā resolutionis, ideo nō licet ultima te euacuare, ne forte ultimetur debilitas p̄ uiā resolutionis. Ad cōfirmationē dicit q̄ licet creſceret absolute, ꝓportio uirtutis ad materiā, posset tamen tanta fieri spirituum resolutio q̄ sequeretur mors, ut patet intelligenti. Dixi de hoc alibi plus. Ad ultimū satis patet solutio.

Resumptionis canon practicus.

Euacuationē ultiari.

Aphorismus. 4.

Tenues et certæ diætæ in diuturnis semper passionibus, & in acutis ægritudinibus quibus non conueniunt, difficiles. Ad ultimū tenuitatis quæ adducuntur diætæ, difficiles. Et iterum resumptiones in ultimo existentes, difficiles.

Tex. 139.

Tenuis exquisitaq; uictus ratio in affectibus, tū diuturnis omnibus, tum etiā acutis quibus non competit, grauis molestaq; est. Itemq; uictus qui in extremū tenuitatis deuenerit grauis est. Nam satietas quoq; in extremum acta, molesta est. The.

Victus tenuis atq; exquisitus, in morbis quidem longis semper, in acutis uero in quibus non conuenit, periculosus. Et rursus qui ad extremum deuenit tenuitatis, grauis est. Nam & repletiones quæ ad extremum deueniunt, graues sunt. Leo.

Expositio Iacobi.

In hoc apho. quatuor cōtinentur cōclusiones. Secūda ibi (Et in acutis.) Tertia ibi (Ad ultimū.) Quarta ibi (Et iterum.) Prima cōclusio, Diætę tenues & certę non cōferunt, sed sunt difficiles, & nociuę in chronicis ęgritudinibus. Primo nota. Iste terminus dięta sumit tripl̄r tripliciter. primo pro quocūq; humani corporis regimine, siue cū pharmaco, siue cū alio, ut cū phlebotomia, et sicnō sumit hic. Secundo modo pro debita uel indebita applicatione sex rerū nō naturaliū, & sic etiā non sumit hic. Tertiomō, ꝓ debita uel indebita administratione uel subtractione cibi uel potus, & isto mō sumit hic in ꝓposito. Secundo nota triplicē esse dietā. f. Grossam, sicut est dięta sanorū. Tenuissimā, quę ē nihil dare. Et mediā, quę absolute tenuis dicit. Hęc autē tenuis diuiditur in dietā tenuē declinantē ad grossam, & in dietā tenuē declinantē ad tenuissimā, & mediā quę certa nominat. Exēplū primi, ut aqua carnis, ouа sorbilia, pulli parui. Exēplū secundi, ut mellicratū, aqua ordei, uinū granatorū. Exēplū tertij, sicut ptisana nō colata, extremitates pullorū, &c. Nota tamē, q̄ sicut multū appropinquantē tenuissimæ frēquenter tenuissimā appellamus, ita etiā declinantē ad latus grossæ, grossā frequenter absolute nōiamus Colr hęc distinctio prima quarti. cap̄. de cibatione febri. Tertio nota pro descriptione. Per dietā grossā intelligere debemus exhibitionē cibi Dięta tripl̄r.

Digitized by Google

Dieta grossa quid

uel potus aptimultū nutrire corpus, quia ſecundū omnes uel multas eius partes cōuertitur in ſubſtantiā humani corporis. Eccōtra per dietā tenuē. Mediā autē medio modo. Huiuſmodi autē diuerſitas inter cibos & potus exhibitos, puenire poteſt. Aut ex materia cibi uel potus, quia aptus ſecūdū plurimas uel paucas partes cōuerti in nutrimentū. Aut merito q̄titatis eius. Exēplū primi ſicut aqua carnis, aut oua ſorbilia, aut piſana nō colata. Exēplum ſecundi, ſicut q̄tuncuque aliqua caro ſit multū nutritiua naturaliter, eius tamen tā parua q̄titas poteſt exhiberi, q̄inter dietas ualde tenues eſſet reponenda. Ad ꝓpoſitum utroque mō eſt ſermo in ꝓpoſito de groſſa uel tenui. Quarto nota. Cum dicunt medici aliquos ægrotātes eſſe dietādos dieta groſſa, aliquos uero ſubtili, oportet hoc intelligi maxime cōparā do ipſos ad dietā mediā iā dictā, aut ad alios ęgros magis ſubtiliter aut groſſius dietādos, nō aūt ad ſanos, cęteris enim paribus ſemp groſſior eſt dieta ſani q̄ ęgri, eo q̄ uirtus ſani īmutatiua cęteris paribus eſt fortior, & minus occupata in digerendo materias morbi, ideo magnā q̄titatem cibi melius debet immutare. Quinto nota.

Morbus materialis duplici ter

Morbos materialiū de quibus eſt ſermo in ꝓpoſito, q dam ſunt chronici, quidā acuti. Chronici. n. lōgi dicunt Chronō. n. grēce, latine tēpus. unde chronicus. i. tēporalis uel lōgus morbus, & appellantur illi qui terminātur à quadrageſima die ultra. Acutos autē appellant omnes qui ſęuos exiſtentes accidentiū ſunt breuis terminationis ad ſalutē uel mortē, puta circa trigeſimū, uel i quartodecimo terminabiles. Dicunt autē acuti metaphorice. ſicut. n. res acuta corpori noſtro occurrens, illud uelociter & magna punctione uel moleſtatione penetrat, ita hi morbi acuti &c. Ex quo patet ephemerā nō eſſe acutū morbum, licet ſit breuis terminationis, quia non eſt ſęuus accidentiū. Nec etiā una phlegmatica in tribus paroxiſmis terminabilis. Patet etiā non omnē morbū eſſe chronicū uel acutū. Et hoc totū colr quarto cañ. ſen prima cap. tertio. ſ. de horis feb. Et iterū iſto rum acutorū quidā appellanē abſolute acuti, qui in decima quarta die uel ultra terminant. quidā acuti cū determinatione addēte, ut peracuti, qui in ſeptimo die, & perperacuti qui in quarto die &c. Ad propoſitū per diu turnos morbos intelligunt chronicos, de quibus dictū eſt. Sexto nota. Regimē ægrotantis corporis per dietā eſt duplex. quoddā uniuerſale, & quoddā particulare.

Aui. Acutus morbus et pacutus ac ꝓ peracutus.

Regiñ corpis ęgri

Vniuerſale regimē eſt quod cōcernit tēpora morbi uniuerſalia. Particulare uero eſt quod cōcernit particularē diſpoſitionē in præſenti tēpore exiſtentē, ut in paroxiſmo. Hic eſt ſermo de primo, quod regimen totā dietā ordinat in cōparatione ad ſtatū morbi, eo enim q̄ in ſtatu morbi debet eſſe pugna fortiſſima cōtra materiam, oportet medicū taliter diætare ægrotantē, ut uirtus hora fortis pugnæ reperiat fortis ad tolerandū pugnā. Ex quo patet primo q̄ ſicut ſtatus eſt diſtantior cæteris paribus, ita dieta debet eſſe groſſior uel copioſior, et ſicut ꝓpinquior, ita magis tenuis. Patet ſecundo cauſa ueri ficans cōcluſionē aphor. quia. ſ. cū tenui dieta non permaneret uirtus uſq̄ ad ſtatū chronici morbi, igitur &c. Patet tertio aphor. concluſionē maxime eſſe ueram de morbis materialibus, & adhuc maxime ꝓ criſim terminabilibus. Sed de hoc magis infra dicet. Secunda cōcluſio. In ægritudinibus pacutis uel ualde acutis non cōpetit dieta tenuis, quæ certa ſæu media nominatur, ſed ualde tenuis, uel tenuiſſima. Probat, quia per exhibitionē huius impedit uirtus à debita pugna, &c. Primo nota q̄ quia morbus ualde acutus eſt uehemētiū accidentiū. igitur neceſſaria eſt fortis pugna & actio naturæ cōtra morbū, quare ipſa cōſtante, non eſt cū cibo diuertēda. Secundo nota, q̄ ex cibi oblatione tunc triplex inſurgit impedimentū naturæ. Primū q̄ difficilius eſt ei duo paſſa tranſmutare q̄ alterū tm̄, cæteris paribus. Secundū, quia cū alimentum ſit cōtrarium alito, ſecundo de aīa. & primo de generatione. huiuſmodi nutrimentū contrariat uirtuti, et reſiſtit ei, & ſic ſuā actionē retardat. Tertiū, quia uirtus à pugna cōtra morbum impedita, non poteſt cibum debite cōuertere, quare aliquę partes eius remanēt indigeſtæ, tendentes in materiā morbi, uel ſaltē illā aliqualiter fouentes, quare patet q̄ nō cōpetit dieta tenuis uel media, ſed tenuiſſima, aut ualde ei ꝓpīquans. Tertia cōcluſio. Dieta tenuiſſima nō cōpetit in morbo abſolute acuto, nec etiā in chronico. Patet de ſe. Ex quo patet q̄ in talibus cōpetit mediocris, ut piſana colata uel nō colata, quia cōpetit aliqua, et nō groſſa, uide ꝓ teipſum. Quarta concluſio. Dieta ultime groſſa nō cōuenit acutis nec pacutis. Patet p argumenta in ſecunda cōcluſione. Intelligendum primo q̄ in oī morbo materiali duo ſunt à quibus ſumit indicatio dietandi. morbus. ſ. & eius cauſa ex una parte, & uirtus ex alia parte. Morbus quidē in q̄tum eſt res præter naturā indicat de ſui remotione & ſuę cauſæ. Indicat. n. dimittendā eſſe uirtutē, ut fortiter pugnet, & morbū expellat, & ꝓ cōſequens q̄ uirtus cibo nō diuertat à pugna. Virtus autē pro q̄to res naturalis eſt, indicat de ſui cōſeruatione, & indicat cibū eſſe offerendum. Et ſic indicationes iſtæ ſunt cōtrariæ. Nā q̄to morbus eſt acutior indicatio eius eſt maior, & uirtus debilior cæteris paribus, q̄to. n. acutior tanto pugna uehemētior eſt, & citius terminandus eſt morbus. Et econtra quāto eſt prolixior. In medio autē medio modo. Declarationē huius quid eſt indicatio uide in queſtione. Ex quo patet ſicut morbus ē magis chronicus, ita dieta debet eſſe groſſior, ſicut ſi magis eſt acutus, ita ſubtilior. Ex quibus omnibus poteſt colligi ſufficientia talis. In quolibet morbo uel indicatio ſumpta à morbo, & eius cauſa eſt maior q̄ à uirtute, uel ecōuerſo, uel iſtæ indicationes ſunt æquales. Si primum cōpetit dieta tenuis. Et ſi ſit maxima cū uirtutis cōſtantia cōpetit tenuiſſima. Si ſecundum, ſic cōpetit groſſa. Si tertium ſic eſt cōpetēs media. Et iſtas omnes cōcluſiones uoluit Hip. in littera. Similis ſentē tia colr primā quarti. ca. de ciba. feb. & quarta primi: ca. 1. Et eſt utilis aphoriſmus in actu practico. Et ampliatur ad omnes ęgritudines acutas uel chronicas. Dubitatur utrum accidētibus uirtutē ꝓſternētibus in pacutis ſit cibus exhibendus. Affirmatiue arguitur auctoritate Gal. in cōmento. Negatiue arguitur ponēdo iſtum caſum. Sint. n. duo acutiſſime febricitātes ſor. & pla. & ſit ſor. uirtutis cōſtantis, & pla. debilis, & ſit uterq; in ſtatu paroxiſmi, unde neceſſarium eſt ꝓponi cibum exhibere, & ſor. non. Quo caſu ſtante, arguitur q̄ nō, quia ex cibatione pla. cōſequēs maius nocumentum q̄ iuuamentū. igitur &c. Aſſumptū probatur ſic. fortior eſt uirtus ſor. ad cibum cōuertendum q̄ pla. & ad reſiſtēdū nocumētis cibi multo fortior. ſed hic cibus ī ſorte forti magis cauſat nocumētum q̄ iuuamētum, quia nō indiget cibo, ergo et in pſone patet cōſequētia, & aſſumptum ſic. Rñdetur q̄ pſo debet cibari, quia magnū recipit iuuamentū, quia forte eleuationē à caſu uirtutis, & ſor. nō, qa nō tm̄ eget, nec tm̄ eſt uirtutis al leuiamentum in ſorte forti ſicut in platone debili.

Impedimētum triplr ex cibo oblato ī pacutis

Aphoriſmus. 5.

In tenuibus diætis peccant ægrotantes, et ideo magis lædūtur. Omne enim peccatū quātūcūq; fit magnū, fit maius in tenuibus diætis q̄ groſſioribus. Propter hoc & in ſanis fallaces ſunt ualde certæ & conſtitutæ dietæ, quoniam peccantia difficilius ferunt. Propter hoc igitur tenues & certę dietę fallaces ſunt ꝑplius parū ſolidioribus

In tenui

The. In tenui uictus ratione ægri peccãt, quo fit ut maiore afficiantur detrimento, quicquid enim cõmittitur graui⁹ uius obuenit q̃ in aliquantulũ pleniore. Hinc igitur & sanis tuta nõ est illa admodũ tenuis diligẽs exquisitaq; ratio uictus, ob eam rem q̃ difficilius errorẽ qui cõmittitur, ferunt. Ita fit ut tenuis & diligens uictus periculosior maxima ex parte sit eo, q̃ paulo plenior præcipitẽ.

Leo. In tenui uictu ægri deliquunt, quo fit ut magis lædantur. Quicunq; n. error committitur magnus, maior in hoc fit quam in paulo plentori victu, propterea etiam sanis periculosus existit ualde exquisitus uictus & constitutus, quoniam errores graui⁹ ferunt, ob hoc igitur tenuis uictus atque admodũ exquisitus eo q̃ sit paulo plenior magis periculosus.

Expositio Iacobi.

In hoc aphorismo primo ponitur conclusio. Secundo inferuntur duo corrolaria. Secunda ibi (Propter hoc.) Tertia ibi (Propter hoc.) Prima conclusio huius aphorismi est hęc. Plus peccant ęgrotantes in dietis tenuibus q̃ in grossis magis q̃ oportet. Conclusio arguitur sic. plus lędunturęgrotãtes per dietas subtiliores q̃ p grossiores q̃ oportet. ergo &c. Patet cõsequentia & arguitur assumptum. omne malũ sequens diminutionẽ detrius est q̃ sequens ingrossationem dietę. ergo &c. patet cõsequentia, & assumptũ declarabitur infra. Primo nota. Dupliciter potest dici aliqua dieta tenuis uel grossa. Primo per cõparationem ad aliam dietam, ut dietam debitam in acutis dicimus tenuem per cõparationẽ ad illam quę debetur in chronicis, & sic non intelligitur in proposito. Secundo modo dicitur aliqua dieta tenuis uel grossa per cõparationem ad uirtutẽ, ut illam in proposito dicamus grossam uel tenuẽ quę est magis tenuis uel grossa q̃ sit uirtuti conueniens, & taliter intelligitur in proposito. Secundo nota. Ad dietam tenuem sequitur deperditio spiritus. s. & caloris resolo, & cõsumptio humidi substantifici mẽbrorum. Ad repletionẽ autem immediate solum uidetur sequi nimia humorũ abundantia, & aggrauatio uirtutis. Patet autem q̃ deterior est spiritus & caloris & partium substantialiũ deperditio cęteris paribus q̃ humorũ abundantia & uirtutis aggrauatio. igitur &c. Secundo etiam, quia lapsus sequens inanitionẽ siue attenuationẽ de difficiliori corrigit quia nõ nisi p regenerationẽ spirituũ, & partiũ subitãtialiũ restaurationẽ. lapsus autẽ sequens nimiam repletionem corrigitur solũ per euacuationẽ. igitur &c. Tertio etiã, quia uirtus mlto melius tolerat correctionẽ dięte nimis grosse q̃ subtilis, quia corrigitur lapsus sequens subtilẽ per ingrossationẽ, quam male tolerat uirtus iam debilitata per subtiliationẽ corrigitur autem grossa per subtiliationẽ, quam bene tolerat uirtus custodita fortis. Propter quod secundo regiminis acutorũ dicitur à Gal. q̃ peior est permutatio ab innanitione ad repletionem q̃ econtra. Tertio nota hanc conclusionẽ intelligi debere ubi ingrossatio & subtiliatio respectu eius quod competit uirtuti fuerit equales ubi autem non fuerint cęteraparia notum est conclusionẽ non esse ueram. Corrolarium primũ. Corporibus sanis fallaces sunt dięte tenues. Probatur quia peccata. s. dietas deficientes difficilius ferunt supple q̃ grossas. Primo nota. Per corpora sana intelligit quęcunq; corpora sana sibi. Secundo nota. Per peccãtia intelligit desicientia propter diminutam quantitatẽ. ut sit sensus q̃ sani difficultus ferunt dietas peccantes q̃ alias. i. diminutas in quantitate. Tertio nota. Nõ tetigit expresse dietã tenuissimã, quia euidens est per præcedentia. ergo &c. Corrolarium secundum. Vniuersaliter fallaciores & difficiliores sunt tenues dięte grossioribus. patet satis. Nota q̃ notanter dixit parum solidioribus, quia si forent multo grossiores q̃ istę tenues posset esse ecõtrario, quia non poneretur paritas in alijs. Similis sententia huic ponitur ab Aui. prima quarti. cap. de ciba. febri. Et ẽ utilis aphorismus in actu practico. Et ampliatur tam ad corpora sana q̃ egra uel neutra, & adhuc tam ad ęgrotantia ęgritudine q̃ immateriali q̃ materiali, & tam ad dietas uniuersales q̃ ad particulares, ut patebit in quęstione.

Dieta tenuis vł grossa p cõ põnẽ

Ca. 55 Permutatio ab inãitione ad repõnẽ peior q̃ ecõtra.

Aphorismus. 6.

Ad ultimas ægritudines ultimæ curationes ad perfectionem sunt potentes.

Sũmis morbis sũma diligẽtissime remedia adhibẽda sũt The.
Extremis morbis, extrema exqsite remedia, optia sunt Leo.

Expositio Iacobi.

Primo nota. Per ultimas ęgritudines intelligit illas ultra quas non sunt alię in acuitate, quæ non sunt eiusdẽ rationis licet sint eiusdem denominationis, quę si termi nentur in die quarta, & sint sæuorum accidentiũ, sunt perperacutę. Si in tertia die etiam uocantur perperacutę. Item si in secunda die terminantur sunt perperacutę, & non exeunt denominationẽ ęgritudinis perperacutę. Secũdo nota. Iste aphorismus potest ampliari ad omnes ęgritudines cuiuscunq; manerici, dum tamẽ sint materiales, & cõparentur ad alias proprię generis. Tertio nota. Causa uerificans aphorismũ est hęc, quia quãto status est ꝓpinquior, & est necessitas maioris pugnę uirtutis contra materiam & morbum tanto dieta debet esse subtilior, ut patet ex præcedentibus. sed stante ęgritudine perperacuta, est status proximus, et necessitas pugnę maxima, ergo dieta debet esse subtilissima. Quarto nota. Cum Hip. dixit ad ultimas ęgritudines, debet intelligi non q̃ dięte ultimate sint per se sufficientes ad perfectionem curę, sed sunt partialis causa cum uirtute principaliter faciente curã. Est enim causa q̃ uirtus minus occupetur, & per consequens melius digerat materiam morbi, & ex consequenti facilius eam expellat.

Vltima ęgritudo q̃ & ꝓpacuta dicit

Aphorismus. 7.

Vbi ergo secundum acumen ægritudo continuos & ultimos labores habet, ultima & tenuissima dieta necessarium est uti. Vbi autẽ nõ, nõ sed conuenit grossius reficere: Et tãtum subcõdescẽdere, quantũ ægritudo mollior fuerit ultimis.

Vbi morbus peracutus est, statim & labores summi fatigant, & tenuissimo uictu uti necesse est. Vbi non ita est; sed plenius agere licet. Tantum indulgendum est cibo, quanto morbus ipse sit summo leuior. The.

Vbi morbus peracutus est, statim extremos habet labores, & extreme tenuissimo uictu utẽdum est, ubi uero non, sed pleniorem uictum cõtingit adhibere, tantũ cibi indulgendũ est, q̃to morbus extremis est mollior. Leo.

Expositio Iacobi.

In hoc aphorismo tres ponuntur cõclusiones. Secũda ibi (Vbi autẽ.) Tertia ibi (Et tantũ.) Prima cõclusio. Ægritudine à principio acutissima, & ultima nocimẽta causante, cõpetit & necessaria est dięta tenuissima. Probatur hęc cõclusio sic, tũc est fortissima pugna uirtutis cõtra morbũ. ergo tũc ipsa est cibo minime diuertenda. patet cõsequentia, & assumptum colꝛ ex dictis. Et ly ergo uel igitur in textu stat illatiue, quia sequitur ex dictis superius. Primo nota. Licet ad morbum esse acutũ requirantẽ duę cõditiones. s. ęquitas accidentiũ, & breuitas terminationis, unũ tamẽ horũ ex altero in morbo depẽdet. Est enĩ ęquitas accidentiũ causa breuis terminationis, eo enim q̃ accidentia ualde ęqua non posses

Digitized by Google

Sęuitas accidentiū quo abbreuiationis sit causa et quęq; prolixitatis mor bi.

uirtus longo tempore tolerare·necessarium est ut morbus cito terminet.s.uel uincatur uel uincat:ut in septimo aphorismo quite particulæ. Q uicunq; à thetano apprę henduntur. Nolo tamen dicere accidentiū sæuitatē esse totalem causam abbreuiationis:sed partialis est:licet sit quandoq; prolixitatis causa:debilitando uirtutem. Se cundo nota. Morbi acuitas maxime ex quinq; pendere dicitur. Primo ex intensione ut febris intensa: merito suæ intēsionis sit acuta:ut causon. Secundo ex parte fu riositatis & acuitatis materiæ mobilis de mē bro ad mē brū. Tertio ex parte multitudinis eius:ut in phlegma

Acuitas morbi pēdere pt ex.

tica febre cōtingit:uel in peripleumonia:quæ de se esset ægritudo longa:sed propter multitudinem materiæ pro hibetur anhelitus:& moritur æger.ista etiam interficit ratione situs. Q uarto ratione situs uel loci ubi continetur materia:ut in peripleumonia : & apoplexia. stat tamen q; materia contenta in cerebro sit pauca : & causet epilepsiam·quę si in pede esset : non faceret forte morbum mortalē : Q uinto ratione occultæ malitię materiæ:sicut in febre pestilētiali. In proposito omni modo potest intelligi:licet maxime secūdo modo. Tertio nota hic reperitur duplex littera. Prima quæ dicit continuo : ut uidetur commē. Gal. uelle: & exponitur continuo.i.statim a principio. Secunda littera dicit cōtinuos:quia non est aliqua intertertio : & paret q; quasi ambo sensus concordant : Q uarto nota. Labor tripliciter

Labor triplici ter

sumitur.primo pro fatigatione corporali. Secundo pro lassitate etiam sine corporis fatigatione proueniente: ut in Q uinto aphorismo secundæ particulæ. Labores spontanei &c. & sic non sumitur hic. Tertio sumitur pro nocumento:ut in primo aphorismo secundæ particulæ. In quo morbo somnus laborē prestat &c. & sic

Vltima et tēuis sima est eadem dięta

sumitur hic:labores .i. nocumenta. Et nota ęgritudo habet.i.causat labores:sicut cā habet effectum, Q uinto nota. Eadē dięta dicitur ultima & tenuissima.tenuissima quidē quia minime offertur. ultima quia nulla est illa in tenuitate ulterior. Secunda conclusio. Ægritudine non habēte continuos & ultimos labores ad sensum datū:tunc non competit dięta tenuissima. Probatur:quia cum illa non expectaret uirtus usq; ad statū. ergo &c. patet consequentia cū antecedēte. igitur &c. Nota q; ægritudo non habet ultimos labores : aut quia acuta absolute: aut quia acuta diminute:aut quia chronica·aut quia peracuta : non perperacuta. Et omnibus modis uerum est. Si.n. fuerit chronica uel tropica conuersiua:cōpetit dięta grossior mediocri. Si absolute:acuta:media. Si peracuta:non in ultimo:competit dięta tenuis declinās uersus tenuissimam. Et sic patet summa. Tertia conclusio. Tantum debet dięta ægrotantis recedere à tenuissima quantū ægritudo recedit ab acutissima. Probatur.quanto recedit ab acutissima : tanto accidentia sunt minus sæua:& status distantior. sed quanto status est distantior:& accidentia remissiora: tāto debet dięta esse grossior:uel minus tenuis. ergo &c. Primo nota. Per ly mollior intelligitē remissior. Secundo nota. Cum causa adęquata subtilissimæ dięte; sit fortissima pugna cum status propinquitate: sicut ista minuentur:ita & eius subtilitas. ergo conclusio uera. Tertio nota hoc esse uerum indicatione sumpta à morbi acuitate:& non alia accidentali causa fortius oppositū indicāte.quod contingere potest:si ponatur ęgritudinem esse à multa excessiua repletione: quare timeatur de suffocatione:tunc enim non oportet graduare diętam:ut dictum est. Cōcordantia huius aphorismi & eius applicatio:est sicut præcedentis aphorismi:&c.

Aphorismus. 8.

Quando in statu est ægritudo, tunc tenuissima diæta necessarium est uti.

Cum uero morbus consistit suo uigore: tunc tenuiss The. mo uictu uti necesse est.

Q uando morbus in suo uigore constiterit : tunc ui- Leo. ctu tenuissimo utendum est·

Expositio Iacobi.

Cōclusio istius aphorismi est ista. Ægritudine existēte in statu,competit dięta tenuissima. Probatur sic.illo tēpore accidentia sunt sæuissima.igitur uirtus maxime est occupata:& per cōsequens &c.patet cōsequentia et assumptū:ex quid nominis status descripti a Cōmē.cōmēto septimo. Concordia:utilitas·& ampliatio est:ut in alijs aphorismis præcedētibus. Primo nota. Omnia augentia accidētia status: aut aliter impediētia uirtutē sunt uitanda:ut somnus:nimia infrigidatio &c. Secū do nota : ut supra. Ex cibo exhibito hora fortis pugnæ uirtus impeditur multipliciter. Primo quia diuertitur natura à digerendo. Secūdo quia resistitur digestioni. Tertio quia augetur & fouetur materia morbi. Q uarto quia inflāmatio postea cōsequenter augetur. Illo igitur tēpore quo hęc maxime impediunt uitandus est cibus:sed hoc est in statu.igitur &c. Tertio nota Aphorismum maxime uerū esse in morbis materialibus·non autē in omnibus: ut quidam dicūt: sed reseruātibus materiā:& per crisim terminabilibus. Ego autē dico.ut in quęstione uidebitur : in omnibus materialibus morbis uerum hoc esse : quia saltē in statu accidētium uerificat aphorismus. Q uarto nota hoc esse intelligendū de statu uniuersali:non autē particulari:ut postea uidebitur.

Virtutē impedi ri à cibis qua druplici ter

Q uinto nota ad ueritatem aphorismi requirūtur plures conditiones.prima q; status sit breuis.Secunda q; uirtus sit constans. Tertia q; sit morbus salubris: cui.s.succesura sit declinatio . Et propter defectū cuiuscunque istarū conditionū:aphorismus recipit instantiā. Sexto nota. Per dietā tenuissimam in proposito non debemus intelligere dietam subtilissimam absolute simpliciter in comparatione ad omnes alias dięras : sed respectu dięte in precedētibus temporibus eiusdem morbi cōpetētis : siue morbus fuerit chronicus: siue acutus:& siue morbus reseruet. siue nō reseruet:semp dięta dē attenuari plus in statu accidētiū:q; in alijs tpibus eiusdē morbi.

Aphorismus. 9.

Contemplari igitur oportet ægrotantem,si sufficiat diæta ad statum ægritudinis,& utrum ille deficiat prius & non sufficiat diæta, aut ægritudo deficiat & obtundatur.

Estimandum etiam colligendumq; est : an æger possit The. eo uictu quem præceperis obdurare ad consistēdi uigorem usq; ægrotationis·& ille ne potius deficiat : nec durare possit ea ipsa uictus ratione:an morbus ante deficiat atque hebetescat.

Coniectari autem oportet:an æger cum uictu sufficiat perdurare donec morbus consistat. Et nunquid prius ille deficiat:nec possit cū uictu perdurare:uel morbus antea deficiat atque hebetescat. Leo.

Expositio Iacobi.

Conclusio aphorismi est ista Medicū recte dietātem: oportet cōtēplari an dięta ægro admīstrata:sufficiat ad conseruandū uirtutē usque ad statum ita q; cum illa dięta succūbat ægritudo aut econtra. Probatur: quia hac contēplatione dimissa : non recte cōmensuratur dięta: ideo etc. Assumptū arguitur:quia omnis diętatio debet secundū uirtutis tenorem mē surari : Similis sententia & concordia est cum alijs. Primo nota Contemplari.i. subtiliter intueri: uel considerare ægrotātē .i. uirtutē ægrotantis: Secundo nota. Ex sentētia aphor. colr: q; indicatione morbi & uirtutis contrariantibus: vicente

Digitized by Google

indicatione ſumpta a uirtute: declinare debemus ad illã: immo & ſi ęq̃ fortiter indicarẽt: ꝙ melius eſt ad groſſã declinare (vt patet) &c. Tertio nota. Per uirtutẽ maxime intelligere debemus vitalem. Hac enim maxime corpus regitur: & vita conſeruatur. & iſta maxime pul ſu comprehẽditur. Q uarto nota: quia dicit: aut ægritudo deficiat: quod (vt colr tertio de criſi. ca. quinto) tripliciter contingit morbum deficere. Primo ſubito: ſicut in criſi perfecta. Secundo paulatine: vt in ægritudine quę non conſumitur criſi. Tertio partim ſubito: & partim paulatine. Eodẽ modo de uirtute dicendum eſt. Aliqñ deficit ſubito. Aliqñ paulatine. Aliqñ partim ſubito: & partim paulatine. Et utroq̃ modo poteſt intelligi aphor. ꝙ ægritudo deficit. ſ. ſubito: per illud quod dixit: aut ægritudo deficiat. et paulatine: per illud quod dixit: obtundatur: Ego autẽ credo eius intellectũ fuiſſe groſſiorẽ: quia. ſ. obtundat. i. ſuccũbat & uicat.

Gal. Morbũ & uirtẽ deficere tripliciter

Q uinto nota. Virtutẽ poſſumus conſiderare eſſe fortem; uel debilem dupliciter. Primo abſolute: & ſic non ſumitur indicatio in propoſito ab ea. Secundo in comparatione ad morbum: & ſic ab ea ſumitur indicatio. Et ſic cauſa aphoriſmi: & ueritas eius: ſtatim patebit:

Virtus fortis uꝛ debilis dupliciter

Aphoriſmus. 10.

Quibus ergo continuus eſt ſtatus, continuo et tenuiter reficere oportet, Quibus uero poſterior ſtatus, ad id & ante id parum auferẽdum. Prius uero uberius reficiendum, ut ſufficiat ægrotãs.

The. Q uibus igitur cõſiſtentia iuxta eſt: his tenuis uictus iuxta precipiendus eſt. Q uibus autem conſiſtendi uigor poſtea futurus eſt. his in eoipſo uigore & paulo ante cibo ſubtrahendum eſt. Tẽpore uero ſuperiore uberius agendum eſt ut æger ſufficiat.

Leo. Q uibus igitur ſtatim morbus conſiſtit: his ſtatim tenuis uictus adhibẽdus eſt. quibus uero poſterius debet conſiſtere: his & in ipſo conſiſtendi tempore: & parum ante illud: cibus ſubtrahẽdus: prius uero uberius agẽdum: ut æger ſufficiat.

Expoſitio Iacobi.

Iſte aphoriſmus duas habet concluſiones. Secunda ibi (Q uibus uero poſterior.) Prima concluſio. Q uibus continuus eſt ſtatus &c. Primo nota. Per morbos habentes ſtatum continuũ. oportet intelligere illos: in quibus eſt ſtatus ualde propinquus principio: propter breuitatem aliorũ tẽporum: cuiuſmodi ſunt morbi perperacuti: in quibus propter ſubitã intenſionẽ accidentiũ occultãtur alia tẽpora morbi. unde ſtatus uidetur quaſi continuus eſſe principio. Secundo nota. Principiũ ęgritudinis quandoq̃ occultatur: propter accidentiũ remiſſionem: ſicut in phlegmatica: quæ dicitur latica. in quibuſdam autem propter accidentiũ ſubitam intẽſionẽ. & de his hic intelligit Hip. & uocat morbos habẽtes ſtatum continuũ. Tertio nota. Totum hoc debet intelligi de ſtatu quo ad accidẽtia: & non quo ad digeſtionẽ materiæ. Q uarto nota. Hic capitur dięta tenuis: aliter ſ̃ in illo quarto aphoriſmo. Tenues & certæ dięę. ibi enĩ ſumitur dięta tenuis prout diſtinguitur contra tenuiſſimam: hæc autem prout dicitur de tenuiſſima. Q uinto nota. Ægritudinũ perperacutarũ: quędam dicuntur homotenæ: quædã epachmaſticæ: aliæ ſunt parachmaſticæ: aliq̃ ſunt quæ ſunt perperacutæ abſolute. Febres homotenę: ſunt in quibus uidetur quaſi cõtinua & uniformis inflãmatio: uel exacerbatio. epachmaſticæ ſunt quæ quaſi continue apparent agendo procedere. Parachmaſticæ ſunt quæ apparent continuo declinando procedere. Primum fit propter materiã fore homogeneã: et uniformiter putreſcere, Secundum fit propter materiã eth erogeneã prius putreſcere ſecundũ partem groſſiorem: & poſtea ſecundum ſubtiles: igitur apparet augeri. Tertium econtra: propter ſubtiliores prius putreſcere & groſſas poſt. Primo nota ꝙ hic reperitur dupliciter littera. Prima habet afferendum. Secunda auferendũ. Senſus primę eſt ꝙ in habentibus ſtatum remotiorẽ ꝙ iam dictę: in ſtatu & ante ſtatum per modicum tempus parum de cibo eſt auferẽdum. ante uero uberius eſt reficiendum. Senſus autem ſecundæ eſt: ꝙ in ſtatu & parum ante ſtatũ auferre debemus cibum. ſ. totaliter uel particulariter: ut ſit natura melius intenta ad pugnam contra materiam morbi: ſed in tẽporibus præcedẽtibus ut tunc ſit fortis: debet uirtus reſici prius. ſ. ante ſtatum quia. ſ. in augmẽto: & etiam in principio. Secundo nota. Per habentes ſtatum poſteriorem: poſſumus intelligere quæ non ſunt perperacutæ: puta quæ terminantur in ſeptimo: etiam poſſumus intelligere chronicas: & abſolute acutas.

Peripneumonia ꝙ pacutę tripliciter

Aphoriſmus. 11.

In paroxiſmis ſubtrahere oportet. apponere n. læſio. Et quæcunq̃ ſecundũ circuitus exacuũtur, in exacerbationibus ſubtrahere oportet.

The. In acceſſionibus abſtinendum eſt: aſſumere enim cibum nociuum eſt: & quibus per circuitum ueniunt acceſſiones: his in ipſa acceſſione abſtinendum eſt.

Leo. In acceſſionibus abſtinere oportet: nam cibum dare. nociuum eſt. Et quibus per circuitum fiunt acceſſiones in ipſa acceſſione abſtinere oportet.

Expoſitio Iacobi.

Iſte aphoriſmus duas habet concluſiones. Secunda ibi (Et quæcunq̃ ſecundum.) Prima concluſio. Oportet medicum conuenienter dięt̃atem: ſubtrahere cibum tẽpore paroximi: & maxime in materialibus morbis. Probatur concluſio ſic. exhibitio cibi tẽpore paroxiſmi: lædit ægrotantẽ. ergo concluſio uera. patet cõſequentia: & aſſumptum circa litteram declarabitur. Primo nota ꝙ penes auctores febrium materialiũ quædam dicuntur continuæ: & quædã interpolatæ. Continuę ſunt: q̃ merito ſitus in quo putreſcit materia faciens febrem cõtinuo affligunt ęgrotantem &c. ſic ſunt febres ſanguineę, aut cuiuſcunq̃ alterius humoris ad intra uenas putreſcentis. Econtra uero: per interpolatas: intelligunt febres quę merito ſitus & naturę humoris à quo depẽdẽt aptę ſunt cum interpolatione & quiete media ęgrotantem affligere: quia. ſ. poſt ueram quietem ſequentẽ affligit̃em: aptę ſunt iterato ęgrotantẽ inuadere: & affligere: ſicut eſt tertiana febris. hęc. n. interpolata eſt: ga merito naturalis inclinationis choleę cũ ſitu ubi ipſa colligitur uel aggregatur: eſt apta de tertio in tertiũ cũ uera qete media ęgrorãtẽ inuadere. Ex q̃ patet dr̃ia inter febres interpolatas & continuas: Differunt enim in ſitu: vbi putrefit: licet alias tenuerim: non eſſe repugnans materiam extra uenas putreſcere: & febrem cauſare ẽt continuam: intra uenas uero: interpolatam. Secundo nota. Penes auctores communiter reperiuntur iſti termini. ſ. paroxiſmus: exacerbatio: periodus: circuitio: exacuitio: & acceſſio: &c̃. Intelligentes per periodum reditum ęgritudinis ad eãdẽ uel ſimilem diſpoſitionẽ: in qua prius erat: cũ quietis interceptione: & hoc cum ordine unde febres periodicę ſunt: quę circulr & ordinate affligunt: ſicut tertiana: & quartana, &c̃. Ex quo patet ꝙ in quolibet periodo ſunt duę afflictiones: et una quies. Circuitus autem eſt reditus cum interpolatione ęgritudinis: ſiue ſit cũ ordine: ſiue ſine ordine. Ex quo patet iuxta communem modum loquendi auctorum circuitũ eſſe ſicut genus periodi. omnis. n. periodus eſt circuitus; ſed non econtra. Intelligunt autem per paroxi

Periodus qd. Periodica feb. Circuitus quid Paroxiſmus qd

Digitized by Google

ſmum:partem deteriorem periodi & circuitus: unde ſi ſor. ſit tertianarius: in prima periodo eſt primo una afflictio:poſtea eſt quies, deinde ſequitur afflictio, & hoc egritudo inuadens nouiter,rediens ad illud quod ante fuit,ad bonum intellm eſt paroxiſmus,& patet ꝙ illa eſt deterior pars periodi. Ex quo patet, ꝙ iſte terminus paroxiſmus ſupponit precise pro febre, cōnotando eius uel conſimilis aptitudinē ad reditū. Patet ulterius paroxiſmū proprie ſumptū nō reperiri niſi i uere interpolatis. Quid autē per exacerbationē ſit intelligendū, ſtatim habebitur. Et cōſimiliter per exacuitionem, qa iſti duo termini ſunt quaſi ſynonymi. Per acceſſionem autem intelligunt omnem nouā inuaſionem egrotantis ab egritudine, ſiue fuerit cum uera interpolatione, ſiue non. Tertio nota. Sicut quilibet morbus habet quatuor tēpora uniuerſalia,ita quilibet paroxiſmus habet quatuor tēpora particularia,quæ pro quanto tēpora particularia dicuntur,quia ſunt tēpora in quę diuiditur pars morbi.ſ.principiū,augmentū,ſtatus & declinatio,quę taliter contra ſe inuicem diſtinguuntur. Tunc dicitur principium,quando calor ſubmergitur,& pulſus,& extrema infrigidantur. Tunc augmentū, quādo caliditas ſenſibiliter & manifeſte ad extrema expellitur,licet nō perfectę ad extrema ſit expanſa. Et dicitur ſtatus, quādo caliditas eſt perfecte expāſa ad extremitates. Tunc uero eſt declinatio:quando caliditas declinat,& manifeſte remittitur,& uapores putridi reſoluuntur,& deficiunt & ad extremitates expelluntur. Colligitur hęc diſtinctio temporum tota,prima quarti.ca. de ſignis horarū febrium. & primo regiminis acutorū à Gal. commen. 46. Penes aliud uero diſtinguuntur tēpora uniuerſalia morbi,quia ſecundū actionem materię in uirtutem, aut econtra. Et penes aliud diſtinguuntur tempora paroxiſmi particularia,quia.ſ.primo penes caloris ſuffocationem,& poſtea expanſionē aliqualem, poſtea totalem,& ultimo ipſius conſumptionē Ex quibus omnibus dictis,poteſt apparere cauſa multorū. Primo,quare in principio,maxime infrigidentur ipſa extrema & tamen morbus dependet à materia calida. Secūdo, quare in declinatione,longiori,tēpore remanent extremitates calefactę, ut pedes,& manus, ꝙ ipſa ſ teriora, ut partes pectoris,& alię,&c.& quare maxime ipſi pedes, inter cętera extrema. Tertio,quare percipiunt quandoq; auctores in finibus paroxiſmorū egrotātes tenere manus & pedes in aqua tepida. Dicitur enim ad primū,ꝙ quia in principio à materia faciente febrem ſubmergitur calor,& propellitur ad interiora, ideo extrema calore influente priuantur, & quia ſunt naturaliter pauci caloris, cum multum diſtent à fonte caloris, ſcilicet à corde,hinc eſt, &c. Ad ſecundum dicitur, ꝙ uirtute ſpiritualium membrorum fortiori exiſtente & calore ampliori, citius reſoluit vapores putridos a materia eleuatos, conſimiliter etiam iſtorum maiorē partē ad extremitates expellit,quare &c̄. Ex quo patet quare maxime pedes tū quia diſtātiores,tū etiam quia minus calidi ſunt. Et ex his patet cā tertij. Patet ulterius ex dictis,penes aliud & aliud diſtingui tempora vniuerſalia.& particularia ī morbis,niſi in caſu ubi huiuſmodi tēpora cōmunicant,ſicut in tertiana unius paroxiſmi tantum,ut patet. Quarto nota. Multiplex eſt lęſio ꝙ euenire poteſt ex cibatione facta tempore paroximi. Prima ē ſub merſio & ſuffocatio caloris, ſicut quādo exhibetur ī prīcipio. Secūda eſt paroximi prolōgatio. calor.n. naturalis a cibo ſimul & a materia faciē te paroxiſmū obſeſſus tardius reſoluit materiā paroxiſmi, & per conſequens paroxiſmus eſt prolixior. Tertia eſt ſuperfluitatum multiplicatio,& per conſequens additio in materiā paroxiſmi,uel in materiam paroxiſmū fouentem,uel faciēntem,uirtute non potente cibum exhibitum ſufficiēter conuertere,& tranſmutare. Quarta eſt inflāmatio,cibus.n.exhibitus tempore paroxiſmi, & maxime ſtatus aduritur,& ab ipſo eleuanē fumoſi uapores uſti, qui tranſmiſſi per totum.ipſum ſupercalefaciunt, & in flammāt. Harum autem lęſionum,quędā maxime ex cibo exhibito in principio cōtingūt, quędam ex eo exhibito in ſtatu,uel augumento, minime autem in declinatione. unde declinatio eſt tempus minus malum cibationis. ꝟ.g.propter cibationem factā in principio,maxime fit aggrauatio uirtutis,& ſuffocatio caloris, & prolongatio tēporis paroxiſmi,& ſuperfluitatū multiplicatio propter cibum exhibitum.in ſtatu uero & augmento, maxime augetur inflāmatio. Ex quo probabiliter cōcedi poteſt, deteriorē horā cibandi, fore principium. deinde ſtatum,&c. Et ex illo patet uerificatio cōcluſionis primę iſtius aphoriſmi,ſi tu bene reſpicias. Secūda cōcluſio. Medicus recte operans, tēpore exacuitionis uel exacerbationis debet cibum ſubtrahere. Probatur ſic. ex cibatione hora iam dicta,ſequitur magna lęſio. igitē &c.cōſequentia patet,& aſſumptū circa litterā declarabitur. Similis ſententia huic colligitur ab Aui. prima Auicē. fen quarti ca. de ciba. feb. & cap. de cura putridarum ī generali. Et eſt utilis in regimine particulari corporis ꝓ digtam. Et ampliatur aphor. non ſolum ad cibum & potum,ſed etiam ad ſomnum,& quæcunq; alia, habentia accidentia paroxiſmi uel exacerbationis augmentare. Primo nota. Febrium continuarū (ut colīr ſecundo de differentijs febrium ſecundo cap.) Q uędā ſunt dictę cōtinuę proportionales,quędam uero continuę concluſę, ſeu uniformes. Continuę quidē proportionales,ſunt febres continue ſine interpolatione affligentes, periodice tamen ęgrum quandoq; magis quandoque minus affligentes,ſicut eſt tertiana continua,aut quartana continua,aut aliqua talis,quę pro tanto continuę proportionales dicuntur,quia in ſuis afflictionibus uere interpolatis aliqualiter proportionantur,ſicut.n.tertiana interpolata de tertio in tertium inuadit ęgrotantē, ita etiam tertiana continua, de tertio in tertium fortius affligit, & moleſtat. Per cōtinuas autē cōcluſas ſiue ſynochas, intelligit illas in quibus non reperitur hæc proportionalitas ad interpolatas, īmo quæ ſemper affligunt uniformiter, ſicut eſt cauſon,& huiuſmodi. Secundo nota ꝙ hic terminus exacerbatio & ſimiliter exacuitio, ſumitur dupliciter. Primo pro quacunque intenſione morbi ſiue periodice fiat. ſiue non, & ſic tam concluſæ ꝙ proportionales habent exacerbationes,& tam continuę ꝙ interpolatæ habent exacuitiones, ſed in propoſito non ſic ſumitur. Secundomodo ſumitur exacerbatio pro intenſione morbi continui merito naturalis inclinationis ſuæ naturæ aptę periodice ipſa uel ſibi ſimili ægrotantē affligere,& ſic in ſolis continuis proportionalibus reperitur exacerbatio,& taliter ſumitur hic. Verum tamen hic terminus exacuitio ſeu exacerbatio ſumitur ut plurimum communiter primo modo,ut eſt ſicut genus ad exacerbationē proprie dictā,ut patet intelligenti. Tertio nota. Ex cibatione facta tēpore exacerbationis, plura apta ſunt ſequi nocumenta. Primū,quia calor qui tēpore exacerbationis ſit uehementer intenſus,propter cibum recluditur ad intra,quare plus lædit cor,& principalia membra. Secundū ꝙ uirtus tunc multum impedita à forti caliditate præter naturam,& forti impreſſione,non cōuenienter cibū digerit,quare augentur ſuperfluitates,quæ putreſcentes, addunt in materiam morbi & exacerbationē, unde prolongatur exacerbatio. Tertium,quia cibo exhibito,à calido præter naturā bulliēte eleuantur uapores fumoſi. uſti inflāmati, qui per totum corpus expanduntur, & augent caliditatē præter naturā,quare deterioratur exacerbatio. Et nota,omnia iſta nocumenta,deteriora fore in cōtinuis ꝙ in interpolatis

Acceſſio quid
Exacerbatio
Paroxiſmi tēpora

Auicē. Gal.

Dubia

Exacerbatio uſq; ad plicitę

Læſio ex cibatione in paroxiſmo.

Digitized by Google

polatis, pro quanto uirtus in continuis cæteris paribus magis afflicta & occupata est sint etiam, accidētia sequiora, &c. ideo eorum augmentum deterius est. Sed tu dices: Quid faciemus in continua conclusa. Itē quidm interpolata, cuius paroxismi sunt se subintrantes, uel coaterni, uel socialiter incipientes. ut in quarto lib. fen prima. ca. de compositione febrium? Pro isto eligitur hora consuetudinis, aut frigidior, & cōmodior hora diei. Et similiter de secundo dubio dicendum est. Et hęc de litera Et nota hic duo probabilia, quę tetigi ad persuadendum cp materia putrescens extra uenas, potest continuam facere febrem. Intra uenas uero interpolatam facere febrem. Primum deducitur, quia materia intra uenas putrescens, ut cholera, non propter aliud causat continuam, nisi quia est collecta in loco calido, & à quo directe potest eius putredo fumos ad cor transmittere, sed contingens est materiam extra uenas putrescētem, in loco contineri calidiori, à quo eque bene potest fumos ad cor dirigere, ut si putresceret prope substantiam cordis, extra uenas. ergo &c. Secundum persuadetur. Prœmittendo primo, cp materia cholerica putrescens intra uenas, in loco a corde distante, apta est causare tertianam continuam. Secundo cp contingens est ipsam putrescere in loco ita distāte & sic remisse, intra uenas tamen, cp non causabit febrem. Tertio cp ipsa de tertio in tertium apta est moueri ad maiorem gradum putredinis. Et cum hoc ponatur materia cholerica intra uenas, in loco distante putrefieri intēsissimo gradu putredinis quo non potest facere febrem, ita cp quilibet intensior isto & non iste, potest facere febrem ex hac uel tanta materia, & putrescat illo gradu in die minoris afflictionis, uel quo ad minorem gradum putredinis moueatur, & fit nunc illa dies. Et patet cp hodie non faciet febrem, quia cum tāto gradu putredinis à tāta distātia & tanta quantitate non causabit febrē, sed quia cras putrescet maiori, & quilibet maior potest, ideo cras causabit febrem, & quia hinc ad tertium diem mouebitur ad gradum tantum precise sicut hodie, igitur hinc ad tertium non causabit febrem. & quia hinc ad quartum putrescet sicut cras, igitur tunc faciet febrem, & per consequens, &c. Concedendæ sunt conclusiones probabiliē, quia tamen hoc est raro eueniens, ideo de hoc non faciunt auctores mētionem.

Aphorismus. 12.

Paroxismos uero & consistentias declarant ægritudines, & tempora anni, & circuituum ad inuicem incremēta, siue quotidie, siue præter diem, siue per amplius tempus fiāt. Sed ex post apparentibus, quemadmodum in pleuretico sputum subrubeum si continuo appareat, inchoantem quidem abbreuiat. Si uero posterius appareat, prolongat. Et urinæ, & egestiones, & sudores, & discritas, & eucritas, & longas & breues ægritudines apparentia declarant.

The. Accessiones uero cōditionesque iudicātur à morbis, & anni tēporibus, atque etiā circuituum successiuis incrementis, siue quotidie, siue uno interpositio die, siue etiam per interualla ampliora eueniunt, necnon ex his quę superueniunt, iudicium accipi potest. verbi gratia in morbo costali si creatio purulēta statim inter initia extitit, breuē ægritudinē fore ostendit. Sin postea apparuit, longam. Q utinetiā urina, aluus, sudor, morbos aut difficile aut facile aut nullo pacto iudicari finiriue posse, aut breues aut longos fore signābunt.

Leo. Accessiones uero & constitutiones morbi indicabūt & anni tempora, & circuituum successiua incrementa, siue quotidie, siue alternis diebus, siue per maiora interualla fiant: Sed & ex his quæ mox apparent indicia sumuntur, quemadmodum in morbo laterali, si circa initia statī sputum appareat, morbum breuiat: Si uero postea appareat, producit. Et urinæ, & aluī exeremenţa, & sudores, quæcunque apparuerit, uel bonam morborum indicationem, uel malā, uel breues, aut longos fore morbos ostendunt.

Expositio Iacobi.

Iste apho. quinque cōtinet cōclusiones. Secunda ibi. (Et tempora.) Tertia ibi (Et circuituum.) Q uarta ibi (Sed ex post.) Q uinta ibi (Et urinæ.)

Prima cōclusio apho. est hęc. Species ægritudinum declarant. i. notificāt paroxismos & consistentias earundem. i. ex cognitione speciei ægritudinis deuenimus aut deuenire possumus in notitiā paroxismorum & cōsistētiarum, &c. Probatur sic. cognitis speciebus ægritudinum cognoscuntur materiæ ipsarum. sed cognitis materijs à quibus dependent paroxismi, cognoscunt paroxismi & cōsistentiæ earundem. igitur &c. patet cōsequentia, & assumptum circa litteram declarabitur. Primo nota. Per paroxismum non solum ī proposito intelligendum esse deteriorem partem interpolationis periodice redeuntem, sed etiam exacerbationem continuæ proportionalis, ut in proposito etiā ad exacerbationes proprie dictas se extendat. De paroxismo igitur taliter sūpro multa debet medicus cognoscere. Primo ordinem reditus: an, s. de tertio in tertium, an de quarto in quartum redire debeat, &c. Similiter longitudinem & breuitatem, an. s. longus uel breuis esse debeat. Similiter fortitudinem & debilitatem. s. an accidentia sua debeant esse sæua an remissa, & sic de singulis. Ad propositum, horum omnium aliqualem habemus notitiā cognita ægritudinis specie. Scito. n. cp ægritudo est cholerica, interpolata, uel cōtinua proportionalis, cum materia cholerica sit apta de tertio in tertium ægrotantem affligere probabiliter scio de tertio in tertium paroxismos & exacerbationes redituras. Q uia etiā scio cholericā materiam cito & uelociter resolubilem, scio probabiliter paroxismum debere esse breuem. Q uia etiam scio ipsam multum inflāmabilem, scio etiam accidentia debere esse sęua, & per cōsequens paroxismum fortem. Sic igitur cognito cp ægritudo est cholerica, scio ordinem tertianarium, & breuitatem & fortitudinem eorum, & per consequens, &c. Secundo nota. Licet ita sit ut dictum est, ista tamē notitia est solum probabilis, & aliqualiter confusa. Probabilis quidem. quia nō est necessarium scito cp ægritudo est cholerica cp paroxismus de tertio in tertium redeat, possibile est nāque ipsam in unico paroxismo terminari. Est etiam confusa, quia licet sciam generale tempus reditus, quia de tertio in tertium. non tamen horam reditus scio. Similiter & si sciam accidentia debere esse sæua, non tamen scio distincte, quæ accidentia erunt ista, saltem de pluribus, nec etiā quanta erunt. cōsimiliter per omnia dē longitudine & breuitate est dicendum. Tertio nota. Per cōsistentiam in proposito duo intelligere possumus. Primo uniuersalē statum totius morbi. Secundo ordinem totalem cōpositionis morbi, ex suis tēporibus uniuersalibus, quæ taliter uidentur describi à Gal° primo de crisi. cap. 4. Cōsistē tia morbi, est ordo cōpositionis morbi ex suis temporibus uniuersalibus, in suis dispositionibus, & quātitatibus. Cognoscere igitur cōsistentias morbi, est conoscere tēpora uniuersalia morbi, tam quo ad eorum longitudinem & breuitatem, cp etiā quo ad eorum dispositiones, quia. s. accidentia in ipsis cōtingentia. Ad propositum, ex nomine speciei uel naturæ ægritudinis, scitur & cognoscitur cōsistentia utroque mō sumpta. Primo

Consistentia dī dupliciter

Digitized by Google

enim modo ſcitur, quia ſcito ꝙ ægritudo eſt cholerica, ſcio ꝙ ſtatus erit ꝓpinquus, & ꝙ accidẽtia ipſius erunt moleſta. Et ecõtra, ſi phlegmatica, uel mẽſica. Sic̃r ſecundo modo ſcio conſiſtentiã, quia ſcio tempora uniuerſalia lõga uel breuia, accidentia fortia uel remiſſa, tã oppreſſionem q̃ impreſſionem & reſolutionẽ cõſequẽtia. Nota (ut dictum eſt) hanc notitiam non eſſe certam omnino, ſed ꝓbabilem, & confuſam. Eſt.n. ꝓbabilis, quia contingit phlegmactică aliqua cholerica citius ad ſalutem uel mortẽ terminari. Eſt etiam cõfuſa notitia, quia tã de lõgitudine uel breuitate, q̃ de accidentibus euenire debentibus, non niſi indiſtinctã poſſumus habere notitiã. Q uarto nota. Per ægritudines, in propoſito intelligere debemus materiales ægritudines, aptas paroxiſmos uel exacerbationes facere, uel q̃litercunque aliter merito materiei uario modo ęgrotãtem affligere. Licet etiã ampliari poſſet apho. ad apoſtemata, et in materiales febres, ut ſcito ꝙ pleureſis eſt, ſcio ꝙ erit ægritudo acuta, in breui tempore terminanda. & ſcito ꝙ eſt cãcrena, ecõuerſo, & ſcito ꝙ eſt hectica, uel ephemera, ſimiliter, hęc oĩa habẽtur primo de criſi. Ex quo patet, non ſolum. ex notitia ægritudinum cognoſci paroxiſmos, & c̃. ſed etiã modos terminationis ęgritudinum, an. ſ. ꝓ criſim, uel ſine criſi, & adhuc maneries criſium, & adhuc ipſarum ęgritudinum, ut ſcito ꝙ ęgritudo eſt pleureſis. ſciã ipſam ueriſimiliter ſputo terminandã, & ſcito ꝙ eſt quartana, aut latica phlegmactica, credo ipſam non ꝓ criſim, ſed ꝓ paulatinam reſolutionẽ terminãdam, & ſic de alĳs. Q uinto nota. De ęgritudine poſſumus habere pr̃es notitias. Primo generales, confuſas, ut ꝙ ęgritudo illa eſt febris. uel apa, ſe. materialis. uel ĩmaterialis. Secundo ſpeciales. & magis diſtinctas, ut ꝙ ęgritudo eſt febris flegmatica, uel cholerica, uel apa phlegmaticum, uel cholericũ. Tertio magis ꝓ prias adhuc & diſtinctas, ſuę materiei aliquas ſingulares circonſtantias & cõditiones cognoſcendo. ut ꝙ apa eſt phlegmaticũ, à phlegmate groſſo, lõgiquũ à corde, aut ꝙ febris phlegmatica, uel cholerica, à cholera ſubtili, uel groſſa, multa, uel pauca, extrema uenas, uel intra uenas, prope cor, uel diſtanter putreſcente. Ad ꝓpoſitum, cognitio ęgritudinis ſecunda & tertia, eſt illa q̃ notificat paroxiſmos, & c̃. & de iſta maxime loquitur Hip. Ex quibus colligit ueritas iſtius apho. Colliguntur iſta in primo de criſi, in pluribus locis, & c̃. Sexto nota. Signa ꝓ quę in ſpecialẽ & propriã notitiã ęgritudinis deuenimus, ſunt duplicia, ꝙa quędã intrinſeca, & quędã extrinſeca: Extrinſeca, ut regio tẽpus anni, et uẽti, ſic̃r regimẽ, &c. Intrinſeca ſunt triplicia, Q uędã ſumpta à re naturali, uel ſibi annexis, ut cõplexione naturali, ętate, & ſexu, quodlibet.n. iſtorũ ſuꝓ proprias ſignificat ęgritudines. Q uędã ſunt ſumpta à re non naturali, ut accidẽtibus animę, motu, & quiete. Q uędã ſunt ſumpta à re prẽter naturam. Et iſta ttes ſunt, aut materia cauſans ęgritudinẽ, aut accidens, ꝓ cuius notitiã maxime cognoſcimus ęgritudinẽ, quod quidẽ accidens diuidit̃ in actionem lęſam, qualitatẽ mutatã, & exiens mutatum. Ad propoſitum, omnia illa à medico conſiderari debent, ſi uult ſpecialem ęgritudinis notitiam, & ꝓpriam acquirere. ꝟ. g. ſi occurris ſor. ęgrotãti, primo conſidera ętatẽ, ſexũ, & cõplexionẽ naturalem, ſecundo tempus anni, regionem, & regimẽ quod prẽterĳt in omnibus rebus ſex nõ naturalibus, poſtea ueni ad accidentia ęgritudinis, utrum ſint ſęua, uel remiſſa, & maneries illorũ conſidera, & ſic notitiã ſpecialem acquirere poteris. Secũda concluſio. Horę anni declarant paroxiſmos & conſiſtentias. Probatur ſic, horę anni declarãt materias ęgritudinum. ergo & c̃. patet conſequentia, & aſſumptũ arguitur, hyems atteſtatur phlegmati, ęſtas choler̃, & ſic de alĳs. Primo nota ſextum notabile poſitum in parti

Auicẽ. Notitia ægritudinis tripliciter

Signa ægritudinis dupliciter

cula precedenti, eo ꝙ per horas anni, etiã dat intelligere regiones, ętates, naturalem cõplexionem corporis, regimen, cibum, & potum. hęc.n. omnia eodem modo declarant ęgritudines. Secundo nota. Horę ãni quãdoq; ſeruant naturas ſuas, & quandoq; à ſuo naturali curſu notabiliter permutantur, & hoc uel ad contrarium, ut ſi ęſtas ſit frigida, cum dẽat eſſe calida, uel ad ſimiles q̃litates, ut ſi ęſtas ſit exceſſiue calida. Ad propoſitum, quolibet modo apho. habet ueritatẽ, uel concluſio, maxime tamen illis ſeruantibus naturam ſuam, aut abilla ad qualitatem ſimilem permutatis, & declarabitur hoc, &c. Tertio nota. Tẽpora anni declarant paroxiſmos, & cõſiſtentias. Primo mediate, declarando materiam, & ęgritudinẽ, & ex cõſequenti paroxiſmos, &c. Secundo ĩmediate, pro quanto declarant corporis diſpoſitionẽ, & declarant ſe eſſe cauſas, uel morbũ uel materiam iuuantes, uel impedientes, morbum tardantes, uel uelocitates uerbi gratia ultra hoc ꝙ ęſtas ſignificat ſuper materiam calidam ſignificat etiam ſuper corporis raritatem, & illius materiæ ſubtilitatem, & per cõſequens reſolutionis uelocitatem, contra uero hyems, & ſic de alĳs. Tertia concluſio. Incrementa circuituum adinuicem declarant paroxiſmos &c. ſiue quotidie fiant, ſiue de tertio in tertiũ, ſiue ꝓ amplius tẽpus. Probatur ſic. ꝓ huiuſmodi incrementa notificat̃ propĩquitas uel remotio ſtatus ęgritudinis paroxiſmorũ, longitudo uel breuitas, fortitudo uel debilitas. ergo &c. patet conſequentia, & aſſumptũ circa litterã declarat̃, & diſpoſitio etiã materię neceſſitat. Primo nota. Per circuitum, in ꝓpoſito intelligere poſſumus totũ tẽpus paroxiſmi, uel exacerbationis, & quietis ab his, ut ſupra. Poſſumus etiã intelligere ipſos paroxiſmos, circulariter redeuntes, ut ſit ſenſus, ꝙ incrementa circuituũ. i. paroxiſmorum, circulariter affligentium, declarant paroxiſmos. Cõtingunt autẽ hęc incrementa. i. augmenta, uel quia prolonganṫ paroxiſmi, uel quia fiunt uehementiores, & fortius affligentes, uel quia minorat̃ quies inter paroxiſmum & paroxiſmũ, uel quia anticipant, & hęc omnia ſtatus propinquitatẽ aut longitudinem nobis declarant. ꝟ. g. in principio uniuerſali, paroxiſmi ſunt debiles & breues. igit̃ uidet̃ probabiliter ſtatum eſſe remotum. Si igit̃ poſt hoc cõprehendã ipſos fieri notabiliter longiores, & fortiores, & quietes minorari, & ipſos anticipare multum, concludã tranſiuiſſe principium, et adeſſe augmẽtum, & ſtatum appropinquare. Circa prĩcipia.n. & fines, omnia imbecilliora. Et ex hoc patet ueritas cõcluſionis. Secundo nota. Prẽter hęc eſſe alia ſigna, tacta prima quarti. cap̃. de ſignis horarũ febrium, ut à pulſu, cõplexione naturali, &c. quę omiſit, tamẽ cognoſcibilia p hęc. Tertio nota. Ly adinuicẽ, duplicit̃ exponi poteſt. Primo circuituum adinuicem incrementa. i, paroxiſmorum, ſe ĩuicem circumeuntium. Secundo incremẽta circuituum adinuicem, quia. ſ multi paroxiſmi ut ſupra ſe ĩnuicem excreſcentes ut primus ſupra ſecundum, & ſecundus ſupra tertium, &c. Et quilibet iſtorũ ſenſuum poteſt eſſe bonus, &c. Q uarta cõcluſio. Signa poſt apparentia, ſignificãt ſiue declarant morborũ cõſiſtentias, uel paroxiſmos. Probãt ſic. per huiuſmodi bona ſigna cito apparentia poſt principium, cognoſcit̃ morbi breuitas, & ecõtra, ꝓ ipſa tarde apparentia, morbi cognoſcit̃ longitudo. ergo cõcluſio uera, patet cõſequentia, & aſſumptum exẽpliariter declaratur in pleureſi, in qua ſi à principio appareat ſputum ſubrubeum, ſignificat̃ morbi breuitas, ſi tarde, longitudo. Primo nota. Signorũ per quæ ſignificamus, &c. quædã prẽapparentia dicuntur, quędã poſt apparentia. Prima ſunt quę apparent antequam morbus appareat, uel ſimul apparente morbo, apparere incipiunt. Econtra uero, poſt apparentia, quæ non niſi in ꝓceſſu morbi apparent.

Circuitus qd.

Signa dñr dupliciter

Digitized by Google

apparent. Exemplum primi, ſicut regio, tempus ãni. naturalis complo, collum longum, & gracile, cum humeris eleuatis, caſus catarri ad pectus, & pulmonẽ. Exemplum ſecundi. ſicut ſigna digõnis in membris à materia cruda incipiẽtibus. Ad propoſitum, ſputũ ſubrubeum eſt ſignum poſt apparẽs, ſicut patet in pleureſi. Horũ ãt ſignorũ quędã appellantur ſigna digeſtionis, uel oppoſiti, quędã ſalutis, uel mortis, quędã dicuntur ſigna criſis exempla patẽt. Et itẽ horũ, quędam ſunt communia pluribus morbis, quędã ỹo propria. De quibus omnibus apparet in cõmẽ. Secundo nota. ut poteſt colligi. decima tertij, tractatu quarto. c. de pleureſi. Pleureſis eſt duplex. uera ſ. & non uera, Vera eſt apa pleuræ. Eſt ãt pleura panniculus tegens coſtas Non uera ẽ apoſtema lacertorũ coſtarũ, aut panniculi inter coſtam & coſtã mediãtis. In ppoſito autem eſt, ſermo de uera pleureſi, quia & ſi multis modis terminari poſſit, p ſputũ tamen, frequẽtius fit eius terminatio. Tertio nota. Per ſputũ ſubrubeum intelligitur habens colorẽ rubeum clarũ, tale ãt cãtur ex pmixtiõe albi cum rubeo obſcuro aut ex cõuerſione rubei obſcuri ad albũ. Ideo ſi i principio appareat huiuſmodi ſputũ, ſignificat p actionem caloris, materiam duci uerſus albedinem, & p cõſequens ipſã eſſe obedientem, & à calido complete ſuperãdam, & conſequenter in breui ad ſalutem terminandam. Et ex iſto patet cauſa uerificans hanc concluſionem apho. Q uarto nota ut ſupra. Pleureſis per ſputum terminat hoc modo, ut quarto interiorũ colligi poteſt. Dum. n. in expiratione comprimit pectus, materia inter pleurã contenta, per reſudationem egrediens pleuram, pulmonem ingreditur, quã poſtea uirtus de minoribus cannulis pulmonis ad maiores permutando, tandẽ ad tracheam arteriam perducit, ubi poſt, p ſputum expellitur. ¶ Q uinto nota differentiã inter ſputũ et ſcreatum, quia ſcreatus eſt digeſtus, ſputum ỹo crudum, primo de criſi. c. quinto. Q uinta concluſio. Vrinæ, egeſtiones, & ſudores, declarant paroxiſmos, & conſiſtentias, &c. Probatur concluſio ſic. hæc declarant ægritudines. ergo &c. conſequẽtia patet. & aſſumptum colligitur in littera. Primo nota. Vrinæ, & egeſtiones. & ſudores ſignificant materias ægritudinum, ſignificant etiam digeſtionem uel contrarium eius, ergo ſimul ſignificant paroxiſmos, & conſiſtẽtias, quantum ad longitudinem, & qãtum ad maneriem terminationis, & qãtum ad alia. Et hoc patebit in commẽto. Secundo notã. circa partem immediate precedentem. Continuo ex ponitur. i. à prin. Et q principium ſumitur tripliciter. ſ. Pro inſtãti initiatiuo morbi. Pro ſpatio trium dierũ. Pro uno de quatuor temporibus morbi. Et hic ſumit tertio modo. Colligitur hęc diſtinctio à Gal. in commẽto huius. 1 2. apho. Similis ſententia colligitur primo de criſi. & prima quarti capitulo de ſignis horarũ febrium. Et eſt utillis. Et ampliatur, ut patet.

Signa duplr Auicẽ.

Pleureſis dupliciter

Pleura quid

Sputu ſubrubeum quid

Gal.

Sputum qd

Screatus qd

Gal. principium ſumit tripliciter

Aphoriſmus. 13.

Senes facillime ferunt ieiunium. Secundo conſiſtentes. Minus uero pueri. Horum uero omnium maxime infantes. Horum uero ipſorũ, qui cinque ſunt annimoſiores exiſtentes.

The. Senes facillime ieiunium tollerant mox qui firma ætate ſunt, minus adoleſcentes, omnium minime pueri, eorumque ipſorum, qui animo ſunt propenſiores.

Leo. Senes facillime ieiunium ferunt, ſecundo loco qui ætatem conſiſtentem habent, minus adoleſcentes, omnium minime pueri, preſertim q inter ipſos ſunt uiuidiores.

Expoſitio Iacobi.

Iſte apho. quinq habet cõcluſiones. Secunda ibi (Secundo cõſiſtentes,) Tertia ibi (Minus uero,) Q uarta ibi (Horũ uero omnium) Q uinta ibi (Horum uero ipſorum.) Prima concluſio. Senes facillime ferunt ieiunium, i. cibi & potus abſtinẽtiã. Probat ſic. tardius incurrunt famẽ, et ex fame minus lędunt alijs corporibus. igitur &c. patet cõſequentia, & aſſumptum declarabit circa litterã. Primo nota. Duplices eſſe ſenes, primos: & decrepitos. De primis intelligit apho. Et hic nota. quid p ætatem iuuentutis, & quid p ætatem pueritiæ, & ſenectutis, intelligere debeamus. Ex quo patet q ſunt primi ſenes, & qui ſecundi ſenes dicit. Primi ſenes ſunt quorum etas ẽ à. 40. uel. 50. anno uſq ad. 60. annum, uel ad. 65. Alij ſunt ſenes dicti decrepiti, quorũ etas ẽ à. 60. anno uel. 65. uſq ad finem, ut uſq ad. 80. uel. 90. annum, ſecundum diuerſas naturalis corporis complexiones, uſq ad mortem. Ad, ppoſitum hęc prima cõcluſio apho. intelligit de primis ſenibus, quia de decrepitis non eſſet ſimpliciter uera, ut patet. Secundo nota. q differentia eſt inter ieiunium ex una parte, & famem & ſitim ex alia parte. Nã ieiunium ẽ euacuatio ſtomachi à cibo & potu. Fames autem & ſitis, eſt appetitus quidã. Ad, ppoſitum non ſolum facilius tolerant ieiunium, ſed etiã famem & ſitim, ut patebit. Tertio nota cauſas ex quibus ſumit facilitas aut difficultas tolerantiæ ieiunij. Nã poſſunt ſumi penes tria. Primo penes uelocẽ & tardum incurſum in famem. Secundo penes paruitatẽ uel magnitudinẽ nocumenti ſequentis, uel nocumentorũ ſequentium famẽ. Tertio penes facilẽ uel difficilẽ releuationem à nocumento ſequente famis tolerantiã. Et addit ur quædã accidentalis cauſa, cõſequens ad ieiunij tolerantiam, & eſt repo ſtomachi ex malis humoribus tępore famis, ut tertia primi doc. 2. ca. 7. quod ſic incipit. Oportet ut ſanitatis cõſeruator. Primo modo dicuntur ſenes facillime ieiunium tolerare, quia tarde incurrunt famẽ, ſimiliter ſecundo mõ, minus. n. ſequit nocumentum ex æquali tolerãtia famis in ſenibus qũ in alijs, &c. Similiter & tertiomõ poſſumus hoc dicere, quia quãuis æqualis reſolutio difficilius remoueat à ſene qũ ab alijs, reſolutio tamen ſequens debitã tolerantiam ieiunij, eſt multo minor in ſene qũ in alijs corporibus, unde, pbabiliter dici poteſt, q ab illa parua reſolutione facilius releuantur ſenes, qũ alia corpora à magna. Item adde nocumenta ſequentia triſtẽ ſenſationẽ, quia reſolutionẽ, & attractionẽ malorũ humorum. Q uarto nota q ad factitatẽ tolerantię ieiunij, multę cauſę cõcurrunt. Prima paucitas caloris et ſpũs, & eius gradualis remiſſio, non tamen quelibet, ut decrepitorum, ut in quęſtione patebit. Secunda eſt dẽſitas humidi à calido reſoluẽdi. Tertia eſt humor crudus, non digeſtus. Et notum eſt, hæc omnia cæteris paribus in ſenibus eſſe maiora. Q uinto nota. Nocumenta ex ieiunio ſequẽtia, fore multiplicia. Primo namq eſt triſtitia ſequens famẽ & reſolutio ſpirituum, ſequens ad hanc triſtitiã, ut in libello de malitia complonis diuerſę. Secundo eſt ſpiritus, & humorum, & mẽbrorum, inflãmatio. Tertio eſt humidi mẽbralis, & calidi naturalis reſolutio, quę omnia diſcurrẽdo in ſenibus ſunt minora. ut patet. non. n. habent ſpiritus ſic in flãmabiles, nec mẽbra ſic reſolutioni diſpoſita. Secunda cõcluſio. Secundo cõſiſtentes facilius tolerãt ieiunia alijs, poſt ſenes Probat, ut præcedẽs. Primo nota. Per ſecundo cõſiſtentes, duo intelligere poſſumus. Primo illos qui ſunt in principio primę ſenectutis, & hęc expoſitio non placet. Secundo iuuenes in fine iuuentutis, & incipit hęc ętas à. 30. anno. uel. à. 35. anno. & terminat ad. 40. uel ad. 45. In principio. n. ſunt primo cõſiſtẽtes in fine uero ſecundo, & de his uerum eſt, q poſt ſenes facilius tolerant ieiunium. Aliter autem poteſt exponi littera, ut ly ſecundo non cadet ſuper ly cõſiſtentes, ſed ſuper ly ferunt, ut ſit ſenſus, ſenes facillime ferunt ieiunium primo, Secundo. i. poſt hos conſiſtentes. Et iſtum

Senes dupl.

Ieiunium qd differt à fame & ſiti.

Ieiunij tolerandi uel nõ tolerandi cãę. Auic.

Ieiunij tolerandi cã eſt triplex.

Ieiunij triplex nocumentũ

Digitized by Google

intellectumputo ueriorem. Secundo nota. hos facilius tollerare pueris ieiunium, quia humidum eorum est dē stius, & irresolubilius, habent etiam de calore minus in quanto, ut infra uidebitur, est etiā pueris magis necessaria nutricatio, propter augmentū, igitur &c. patet conclusio. Tertia cōclusio. Pueri, his iam dictis minus facile tolerant ieiuniū. Probatur, ut alia. Primo nota. Per puericiā in proposito intelligendā esse totā ætatem à principio natiuitatis usq; ad initium iuuentutis, quando. s. desinit crescentia, quæ ab Aui. adolescētia. i. crescentia nominatur, licet frequenter ab auctoribus aliter sumatur. Secundo nota. In talibus calidum est multum in quanto, & in quali, humidū subtile est, resolubile, & inflammabile, magis q̄ in alijs, est etiā necessitas nutrimenti, non solū pro nutricatione, sed etiā pro augmento, igitur facilius & maiora incurrunt nocumenta ex famis & ieiunij tolerantia, & per consequens tertia conclusio uera. Quarta cōclusio. Inter cæteros pueros, infantes difficilius tolerant ieiuniū. Probatur sic. talibus citius aduenit fames, & maiora etiā incurrunt nocumenta ex famis & ieiunij tolerantia igitur &c. patet consequentia, & assumptum circa litterā declarabitur. Primo nota. Per infantiā totam ętatē uitæ primā intelligere debemus, à principio natiuitatis, usque quo puer recte & decenter fari sciat, unde infantia quasi non fantia nominatur, à non fando, uel debite non fando. Secūdo nota causam, quare isti difficilius tolerant, sicut in alijs dictū est. Quinta conclusio. Infantes quicunque sunt animosiores alijs, difficilius ferunt ieiuniū. Probatur. ut præcedens. Primo nota, per animosiores possumus intelligere calidiores, & audaciores, ut in cōmen. animositas enim & audacia insequuntur caloris multitudinem, ut secūdo techni de discrasijs cordis, & primo cañ. fen. secunda, summa de pulsibus. ubi ponitur q̄ q̄to est in calore naturali magis augmentatio, tāto est in animo maior fortitudo, & audacia. Secūdo p animosiores, intelligere possumus audiores in capiendo cibum, prima expositio est melior, licet utraque teneri possit. Secundo nota causam quare hi difficilius tolerant ieiunium, &c. quta in eis aduenit resolutio maior, cum causa resoluēs fit maior. s. calor. Tertio nota. omnes istas cōclusiones esse ueras, alijs positis paribus, nisi enim in alijs esset paritas, nō oportet apho. esse uerū. Simlis sē tentia colligitur quarto prima. capitulo de cibatione febri. Et est utilis tam in actu curatiuo, q̄ conseruatiuo q̄ etiam præseruatiuo. Etiam ampliatur tam ad corpora ægra, q̄ sana, & q̄ neutra, ut patet intelligenti.

puericia qd.

Infātia qd.

Aiosior qd, & animositas uel audatia

Gal. Auicē.

Auicē. Ieiunij tolerandi cañ. curatiuus cō seruatiuus & p̄seruatiuus

Aphorismus. 14.

Qui crescunt, plurimum habent innatum calorem, plurimo igitur indigent nutrimento. Si uero non, cōsumitur corpus. Senibus uero paruus calor ineſt, propter hoc igitur paucis fomētis indigent, à multis enim extinguitur cibis calor, Propter hoc igitur & febres senibus non similiter acutæ fiunt, frigidum enim corpus habent.

The. Qui increscunt, plurimū caloris innati obtinent, itaque plurimo cibo indigent, alioquin corpus absumitur. Senibus uero parum caloris ineſt, & ob eam rem paucis egent fomitibus, quippe qui à multis oppressi extinguantur, hinc etiam febres non æque acutæ senibus accidunt, corpus enim eorum frigidum est.

Leo. Qui crescunt, plurimū habent calidi innati, plurimo igitur egent alimento, alioquin corpus absumitur, senibus uero parum calidi innati ineſt, paucis propterea fomitibus egent, quia à multis extinguuntur. Hāc etiam ob causam, febres senibus non similiter acutæ fiunt, frigidum enim eorum corpus.

Expositio Iacobi.

In hoc apho. continentur d.ꝫ cōclusiones, & unum corrolariū. Secunda ibi (Senibus.) Tertia ibi (Propter hoc.) Prima cōclusio. Corpora crescentium uel adolescentiū indigēt plurimo nutrimēto. Probatur sic, tales habent plurimum calorē innatum. igitur &c. Consequentia patet, quia non exhibito plurimo nutrimento corpori habenti plurimū calorē, corpus consumitur, & assumptum probatur, quia sine calore huiusmodi corpora non augmentantur. igitur &c. Primo nota. Per corpora crescentia intelligit oīa corpora in ætate adolescētiq̄ existētia. Secundo nota. Per calorē itelligi posse qualitatē ipsam, quæ est caliditas, & ipsum corpus calidum. s. spiritum, & sic maxime uidetur itelligere Commentator i commē. Per innatum autem calorē quidam intelligūt calorem à principio generationis contractū, quidā uero cōplātatum, seu contractū ex tēpore. Ego autem dico per calorem innatum, intelligi debere omnem calorem naturalem, siue sic influens contra innatum ac appropriatū distinctus, siue à generationis principio cōtractus. Quandoq̄ tamē intelligunt innatum à generatione cōtractum. Quandoq̄ uero per innatū intelligunt intrinsecum mēbro, & intus natum, quia. s. suis operationibus appropriatum. Quandoq̄ autem intelligunt per innatum. omne naturale & naturæ conueniens, & sic credo in proposito. Tertio nota. Calorem innatum siue spiritum in talibus corporibus esse plurimum respectu eorundē, uel aliorum in alijs ætatibus existentiū, cum alijs paribus, quod dupliciter intelligere possumus. Primo absolute, & sic non est uerū absolute. n. maior est quantitas spiritus in iuuene q̄ in puero, alijs paribus. Secundo ꝓportionabiliter. s. respectu suę molis, & sic intellexit Hippo. Alij uero intelligunt calorem plurimum innatum. i. maxime innatū, quia. s. maxime naturalis uidetur calor puerorū, ut alij qualiter tangit. Cōmen. in cōmen. cōparatione caloris aliorū corporum. Quarto nota. Animali cibū uel alimentum esse necessarium, propter duo. Primo, ut fiat recompensatio eius quod à corpore dissoluitur. Secundo, quia cum uiuens in principio sui sub parua ualde extensione generetur, & non possit sub ista debitas perficere operationes, oportet ipsum crescere, & debitā quātitatē attingere, quā sine alimento attingere non posset, ideo necessarium fuit alimentū. Et colligitur hoc notatū pro parte prima. 3. cañ. fen. 13. trac. 2. cap̄. de cāis debilitatis appetitus. Et pro ambabus secūdo de anima, & aliqualiter primo de generatione, & tertio cañ. fen. 21. ca. 2. quod est de generatione embrionis. & primo cantico rum cōmen. 124. Ad propositū harū necessitatū utraque reperitur in crescentibus, & solū prima in alijs, ideo rationabiliter plurimo indigent nutrimento. Quinto nota, hoc nutrimentū plurimū esse, possumus intelligere, uel secundū quantitatē continuā, uel discretā ad sensum medicorū. Et utroq̄ modo, uel absolute, uel respectu eius quod ab eo dissoluitur, & hoc modo credo intelexisse Hipp. i apho. Sexto nota q̄ si nō exibetur istis corporibus nutrimentum, consumitur corpus. Primo quia debitam quantitatē nō attigunt. Secundo, quia deficiente nutrimentali humido, dissolutioni à calido prouenienti resistente. calidum naturale ualde amplius consumit naturale humidum, sicut elychnium consumitur oleo deficiente in lampade, quare tunc cōsumitur corpus, sicut dictū est, & ex eo patet prima cōclusio. Secūda cōclusio. Senes paucis nutrimentis siue fomentis indigent. Probatur, in senibus est calor naturalis paruus & modicus. igitur &c. patet cōsequentia, quia à multo nutrimento calor paruus extinguitur, ut in cōmento p̄cedentis apho. 13. declaratum est. Primo nota. Per senes, utroſq̄ senes intelligere posse, utriq̄. n pauco indigent

Calor innatus qd.

Calor innatus dupl̄r.

Alimentum necessarium est duplicirōne.

Auicē. Arist. Auicē.

Digitized by Google

gent nutrimento. Primi. n. pauco reſpectu pueroꝝ, & raro exhibito, Decrepiti uero, ualde pauco, ſed frequenter exhibito, Secundo nota, multum nutrimẽtum extinguit calorem debilem. Primo per uiã ſuffocationis, ut dictum eſt. Secundo per uiam ſimplicis alterationis, cum alimentum ſit contrarium alito, ut alꝫ fuit declaratum. Corrolarium. In ſenibus nõ debẽt eſſe febres ſic acutę ſicut in pueris uel in iuuenibus. Probatur, quia ſenes habent frigidum corpus. ergo &c̃. patet conſequẽtia, & aſſumptum ſiꝫ, ex dictis. Primo nota acuitatem febris maxime argui ex eius intenſione, cum ſæuitate accidentium, & uelocitate ſuę terminationis, hę autem febres maxime prouenient a materia calida, quæ quia multum in pueris & in iuuenibus, parum uero reperitur in ſenibus. igitur &c̃. Secunda cauſa poteſt eſſe quia & ſi æque calida foret materia peccãs in ſene, ſubiecto tamen frigido exiſtẽte, nõ tantã caliditatem prẽter naturam in membris imprimeret, unde non eſſet febris. ſiꝫ acuta, ſaltem merito intenſionis. Ex quo colligitur dicti Auer. intellꝰ. 7. col. capꝰ. 2. dicentis. Calor accidentalis ſiue prẽter naturam ramificatur ſiue menſuratur mẽſuratione caloris naturalis, in corpore. n. caloris pauci, remiſſior inducitur prẽter naturaliꝫ calor, in corpore uero multi, multus, aliꝭ paribus. Vel aliter, calor p̃ter naturam menſuratur, &c̃ quia cognita menſura caloris naturaliꝭ, cognoſcitur ſaltem confuſa notitia menſura caloris prẽter naturam, ut quarta primi capꝰ. 1. & tertio techni, colligi poteſt. Secundo nota. Per acutas ægritudines, non intelligit omnes quę cum ſæuitate accidentium ſunt uelocis terminationis, quia ſic multę in eis reperiuntur acutæ, ſicut ſpaſmus, catarrus fortis, ſed intelligit febres multæ inflãmationis, quæ cum ſæuitate accidentium, ſunt breuis terminationis. Tertio nota, nõ eſſe intelligendum nunquã in ſenibus fieri has febres, ſed uult cꝫ non facile. Poſſunt. n. dici fieri æqualiter acutæ, & quo ad accidentia, et quo ad intenſionem abſolute, & reſpectu ꝓpriorum temporamentorũ, ut patet. Similis ſententia huic colligitur à Gal. primo compoñum capꝰ. ſecundo. & primo canticorum. commento. 124. & prima primi. doc. tertia capꝰ. de ętatibus. Et quãtum ad corrolarium. Quarto prima capꝰ. de cauſonide. Et ampliatur, ut p̃cedens. Et eſt utilis ī actu practico, quia per ipſum docemur ordinare diætam, indicatione ſumpta ab ætate.

Minus acutæ ſunt febres ſenũ q̃ pueroꝝ uꝫ iuuenum.

Auer.

Auicẽ. Gal.

Gal. Auic. Ad ſenes diæ tãdos practicus canon.

Aphoriſmus. 15.

Ventres hyeme & uere calidiſſimi ſunt natura, & ſomni longiſſimi. In his ergo temporibus oblationes plures dandæ ſunt. Et. n. innatus calor eſt multus, nutrimento igitur ampliori indigent. Signum, & ætates, & athletæ.

The. Ventres hyeme & uere natura calidiſſimi ſunt, & ſõni lõgiſſimi. Itaq; per ea tempora cibi dari copioſius debent. Caloris enim natiui copia magna ineſt, ut cibus ꝓ inde plenior requiratꝰ. Argumẽto ętates ſunt, et athletę.

Leo Ventres hyeme & uere natura calidiſſimi ſunt, & ſõni lõgiſſimi quare ꝓ ea tẽpora alimẽta copioſiora ſunt exhibẽda. Et. n. tũc calor innatus plimus eſt, unde & plibus egent alimentis, indicio ſunt ętates, & athletæ.

Expoſitio Iacobi.

Iſte apho. unã ſolã habet cõcluſionem & ꝓbationem ponit ibi (Signũ) Concꝺo apho. eſt iſta. In hyeme & uere plurimũ eſt dãdum de cibo, reſpectu eius quod debeꝺ in aliꝭ temporibus. Hæc concꝺo ꝓbatur ſic, in hyeme & uere & uentres ſunt caliꝺiſſimi naturali calore. igiꝺ tunc eſt exhibendum plm de nutrimento. conſequentia tenet, quia ubi eſt calor naturalis amplior, ibi amplius cõpetit de nutrimento. antecedens præſupponit Hipp. tanq; notum. Primo nota, q̃uis hic terminus uentꝰ ſumatur multipliciter, hic ſumiꝺ indifferenter ꝓ qualibet cõcauitate naturali noſtri corporis. Secũdo nota, uentres eſſe caliꝺiſſimos in hyeme poteſt dupliciter intelligi. Primo intenſiue, & ſic non intellexit Hip. licet poſſet ſuſtineri ut utꝺebiꝺ in quæſtione. Secundo poteſt intelligi eſſe caliꝺiſſimos natura, qa habentes maximã multitudinem caliꝺi naturalis id eſt ſpiritus. propter quod dixit caliꝺiſſimi ſunt natura id eſt habentes maxime de calore naturali, puta de ſpiritu, & adhuc de ſangu. & caliditate temperata exiſtente in ipſis. Et ſub iſto ſenſu exponit Gal. iſtum apho. Et tunc uentres eſſe caliꝺiſſimos poteſt intelligi intenſiue. Tertio nota, cauſa quare uentres in hyeme ſunt caliꝺiſſimi, eſt, quia aduenięte frigiditate hyemis conſtringuntur pori noſtri corporis & calor & ſpiritus intus retinentur: & prohibentur exhalare: propter quod interius fortificantur. Similiter quia contrarium a contrario circundatum: in ſe unitur. uirtus autem unita eſt fortior ſeipſa diſperſa. Nota tamen: quòd de hoc conſueuit aſſignari alia cauſa: quę forte tangetur in quęſtione. 3. Quarto nota: cꝫ cauſa quare in uere ſunt uentres caliꝺiſtimi: eſt: quia propter hyemem præcedentem prohibita eſt caliꝺi exhalatio: unde calor multiplicatus eſt. igitur in uere & hyeme reperiuntur uentres caliꝺiſſimi: ſed propter oppoſitas cauſas: reperiuntur in æſtate & autumno minus caliꝺi. Q uinto nota: quia dicit ſomni longiſſimi: cauſa eſt multiplex. Prima. quia ſomnus: ſaltem naturaliꝭ: cauſatur ab euaporatione nutrimenti: & quia contingit tales uapores magis multiplicari tempore hyemis & ueris q̃ aliꝭ ſtemporibus, quia pori pro tunc ſunt magis clauſi, &c.

Vẽter qd.

Vẽt caliꝺiſſimus dr̃ duplr

Gal.

Sõni lõgiſsimi cã triplex.

Secũda cauſa eſt, quia pro tunc noctes ſuut lõgiores, unde etiam quia a frigiditate noctis prohibetur dicta exhalatio, diutius durante frigiditate noctis, durat ſomnus. Tertia etiam cauſa eſt, quia frigiditas noctis iuuat frigiditatẽ cerebri ad magis cõdenſandũ & ĩgroſſandũ uapores, qui magis ĩgroſſati, tardius reſoluunt, & ideo diutius durat ſom nus. Ex quo ſtatim uideꝺtur de mente Hip. cꝫ in ſomnis melius perficitur digeſtio q̃ alio tpe. Sexto nota q̃ plurimę oblationes dãdę ſunt, tum quia cibus debet ꝓportionari caꝺo, tum etiã quia calor intus unitus facit maiorẽ reſolutionẽ. Probatio añtis aſſumpti, in principalis cõcluſionis apho. 15. ꝓbatione. ſ. cꝫ ubi eſt calor plurimus &c. Et probat exẽplo, quia ętates caꝺiores, ut pueritię & iuuentutis indigent pluri nutrimento q̃ frigiꝺiores, igiꝺ: &c. & athlete pluri indigent nutrimento, quia ſunt corpora caliꝺio ra. Primo nota, Corpora athletica ſunt corpora ſanguinea, carnoſa, multum utentia exercitio, ideo talia indigent multo nutrimento. Secundo nota. Aduertatem apho. requiruntur tres conditiones. Prima cꝫ talia tempora ſeruent propꝛias naturas, puta cꝫ hyems non ſit exceſſiue frigiꝺa, nec uer exceſſiue caliꝺũ, uel frigiꝺum, poſſet enim eſſe in iſtis tẽporibus tanta diſtemperantia, cꝫ non fortificaretur, ſed potius debilitaretur naturalis calor ab eis. Secũda conꝺitio eſt hęc, cꝫ corpus nõ ſit caloris nimis debilis, aut nimis rarũ, ſed ſit caliꝺum, carnoſum. Poſſet enim raritas eſſe tãta, cꝫ uſq; ad profundũ faciliter tranſiret frigiꝺitas hyemis. Similiter poſſet eſſe caliꝺum ita debile, cꝫ a frigiditate hyemis nõ fortificaretur, ſed potius extingueꝛeꝺ. Tertia cõꝺitio eſt hęc, cꝫ corpus debito utatur regimine, puta indumẽtis, & aliꝭ, requiſitis, his. n. cõꝺitionibus ſtãtibus, uerificatur aphoriſmus, & ipſis deficiẽtibus, nõ. Et ſiſis ſententia habeẽ ab Aui. quarto prima capꝰ de cibatiõe febrici. & ab eoꝺẽ prio ſecũda doc. ſecũda ca. 6. Et ampliatẽ ad regiones, ętates, ſexus, & artes. Et eſt utilis, quia per ipſum docemur ꝓfecte corpora diętare.

Athleti cũ corpus qd.

Auicẽ.

Digitized by Google

Aphorismus. 16.

Humidæ diætæ, oibus febricitãtibus conferũt, maxime uero pueris, & alijs, sic assuetis refici.

Victus omnis febricitantibus humidus proficit, sed p̃cipue pueris, & his qui ita uiuere consueuerunt.

Victus humidus febricitantibus omnibus confert, maxime uero pueris, & alijs qui tali uictu uti cõsueuerũt.

Expositio Iacobi.

Iste apho. tres continet conclusiones. secũda ibi (Maxime uero pueris.) tertia ibi (Et alijs sic.) Prima conclusio apho. est hęc. Febricitantibus competunt humidę diętę. Probatur sic, quia per humidas diætas remouetur siccitas pręter naturã inducta a febre. igitur similes cõpetunt, &c. cõsequentia manifesta & assumptũ satis patet, quia per febrẽ inducitur siccitas pręter naturã, quę remouetur per suũ contrarium, puta p̃ diętã humectatiuam. Primo nota. Diæta potest dici humida tripliciter. Primomodo formaľr tm. Secũdomodo effectiue tm. Tertiomodo simul formaliter siue uirtualr, et effectiue. Exẽplũ primi, ut aqua decoctiõis pisẽt diæta hũida formaľr solũ, eo q̃ actu est fluida et hũida, nõ tñ effectiue humida, eius n effectus ī corpore humano nõ est humectatio, sed exiccatio. Exemplũ secundi, sicut lactuca, semen psilij. Exemplũ tertij, sicut lac. Ad propositũ itelligit secũdo & tertiomodo diętã humidã cõuenire febricitantibus. Secundo nota. Diæta hũida uirtualr & effectiue dr̃ dupl'r. Vno modo substantifice: quia apta est vt ex ea generentur partes substantificæ humidæ: & sic pullicaro est humida uirtualiter. Secundomodo uirtualiter & qualitatiue: quia habet uirtutem reponendi: & cum hoc augẽdi humiditatem: & sic lactuca humectat substantifice: quia augmentum facit in san. & humectat qualitatiue: quæ dicitur humiditas &c. Et de humidis qualitatiue intelligit: quia humida primomodo non remouerent febrem, sed humida secundo modo. Tertio nota. Per diętam in proposito non solum intelligere debemus debitam cibi & potus administrationẽ: sed etiã omniũ aliarũ sex rerũ nõ naturaliũ: & sumit hic diæta pro cibo & potu. Quarto nota. Hoc debet intelligi de diæta humida: non humiditate superflua & mala: qualis est humiditas fungorum & huiusmodi. Quinto nota. Propter tria ponitur Hip. tacuisse diætas frigidas. Primo q̃a hoc est per se notũ, cum diæta frigida per se & immediate contrarietur febri, quę est calor. Secũda causa potest esse, qa periculosius est frigida approximare q̃ humida, quia talia non solum febri, sed etiam calori naturali sunt cõtraria, ne nimis audaces fieremus in infrigidando. Tertia causa potest esse, quia simul hic uoluit tãgere Hip. diætas quę cõueniunt febricitãtibus, & pueris sanis, & quia tales sunt humidę, & nõ frigidę, ideo de frigidis non fecit mentionẽ. Sexto nota. In diætatione quandoq̃ sumitur indicatio a morbo, & quandoq̃ a causa. Ad propositũ hic intelligitur cõclusio, indicationẽ sumendo a morbo. i. inquantũ febricitant, ut quarto therapeu. Secunda conclusio. Pueris maxime cõpetunt diętę humidę. Probaľ, quia per humidas diętas conseruatur & restauratur quale a puero resoluitur igitur &c. consequẽtia nota, & assumptũ patet, qa etas puritiæ est etas humida. Primo nota. Hęc conclusio põt habere duplicẽ intellectũ. Primus est q̃ maxime puerorũ. f. febricitantiũ diętę debent esse humidę. f. in cõparatione ad diętas aliorũ febricitantiũ, quia per diętam non solũ est intentio in remouẽdo dispositionẽ prætermaturam, sed etiã in custodiẽdo naturalẽ. Similiter qaplus resoluuntur pueri a febre, & iste intellectus nõ est admẽtem Gaľ. Secundus intellectus est, q̃ puerorum sanorũ diętæ debent esse maxime humidę, in cõparatione ad diętas quæ cõperunt alijs tales. n. conformãtur ętati puerorum. Conseruatio autẽ fit per conformia, uel similia. Secnndo nota q̃ ly maxime primo potest construi cũ ly conferũt, & est sensus, q̃ diętæ humidę maxime. i. summe cõferunt pueris. Secũdo cum ly pueris, & est sensus, conferũt maxime pueris respectu aliarum ętatũ. Prima expositio explicat multum cõferre. Secũda specificat ętatem. Tertio nota. q̃ pro ueritate conclusionis oportet ponere cætera esse paria in alijs, puta naturali compłone, & huiusmodi. Tertia cõclusio. Omnibus cõsuetis uti regimine humido competunt diætę humidæ. Probaľ sic, quia cõsuetudo est altera natura, quod autem naturale est, conseruandũ est p similia. igiť &c. Et nota. q̃ sicut cõclusio præcedens potest habere duplicem intellectũ, ita & ista. Et simílem sententiam huic totali habemus ab Aui. prima quarti capł. de cibatiõe febrici. & à Gaľ. 8. terapeuticę. & tertio tractatu techni. Et sic̃em ponit Rasis. 16. cõtinentis. Et est utilis in actu practico, quia docet recte diætare corpora, sumpta indicatione à re præter naturã, & ætate, & consuetudine. Et ampliaľ ad omnem ægritudinem complexionalem, quia cuilibet competit diæta contraria.

Natura le cõseruãdũ ẽ p̃ sĩlia. Auicẽ. Gaľ. Rasis.

Dięta dr̃ hũida tripliciter

Dięta hũida uirtualiter dr̃ dupl'r

Fungorũ hũiditas q̃ sit sup flua & mala.

Expositio Iacobi sup Cõmentum Gaľ.

(In præcedentibus.) Cõtinuatio apho. est, q̃ Hip. supra determinauit de cibi q̃ntitate, nũc determinat d̃ qualitate, & ostendit primo quomõ nutriunt febricitantes. Secundo quomõ sani. (Deinde quod uictuũ.) Primo nota. Causa dicti est, quia oĩs res præter naturã indicat de sui remotione. hæc autem remotio non fit nisi p̃ contraria. igitur &c̃. Secundo nota. Dupliciter potest dici aliquid alteri cõtrarium. Primo formaliter, ut calm frigido, & siccum humido. Secundo uirtualiter & in effectu, & de his habet uerg dictũ Gaľ. f. q̃ oĩs res præter naturã est remouenda p̃ contrariũ primo uel secundo modo dictũ. Tertio nota. Talia contraria debent esse æqualia in gradu lapsui in effectu, ut tantũ de lapsu remoueant, uel sufficiãt remouere, quantũ de eo induxit causa cõtraria. Ex quo soluiť illud cõmune argumentum, quo cõsueuit argui, q̃ nõ fiat p̃ æqualia, nisi ad intellectũ dictũ, licet aliį dicant q̃ ex cõtrario approximato & uirtute, fit unũ, quod est excedens. Primo nota q̃ oĩs res naturalis indicat de sui cõseruatione, cõseruatio autẽ non fit nisi p̃ similia. igiť &c̃. Secũdo nota q̃, sicut contraria quædã sunt talia formaliter &c̃. ita siĩa sunt quædã talia actualiter uel formaliter, & quædam uirtualiter, & sic est sermo hic, sicut ibi. Tertio nota q̃ hic capit conseruationẽ cõmuniter, p̃ ut se extẽdit ad conseruationẽ ꝓprie dictã, & ad prẽseruationẽ. Probatur prima cõclusio illius apho. febris est morbus calidus & siccus. ergo febri cõpetit diæta humida. cõsequẽtia tenet, & antecedens p̃batur, quia febris nihil aliud est q̃ calor naturalis, factus ĩgneus. Primo nota. Febris non est morbus calis & siccus formaľr, sed præcise est morbus formaliter calidus, quia tamen calor febris natus est associare siccitatem præter naturã, ideo dicit morbus calidus & siccus. calidus. f. formaliter, siccus effectiue. Secũdo nota secundũ quosdã, licet febris dicat morbus siccus, non tamẽ cuilibet febri associat siccitas ægritudinalis, quia in primo instãti sequente neutralitatem, est febris, non tamen tunc est siccitas ægritudinalis. Dicunt tamen, q̃ etiã p̃babiliter teneri potest, q̃ ad omnẽ febrilem calorem sequit egritudinalis siccitas, ponendo. f. q̃ sicut ad calorem febrilẽ nata est sequi ęgritudinalis siccitas, ita ad neutrã neutra. unde sicut erit inducta caliditas neutra, ita & siccitas neutra, & simul incipiet ęgritudinalis caliditas, & ęgritudinalis siccitas. Contra quam tamen imaginationẽ, occurrunt plurima motiua. Primum. Sit sor. lapsus in humido lapsu naturali in

Contrarũ dictũ p̃ f. p̃ equalia in gradu. Cõtrarũ remouendum est p̃ equalia in gradu. Cõseruatio ī fit nisi p̃ sĩlia Sĩle du pl'r. Cõseruatio dicta duplex.

Digitized by Google

rali in extremo intẽ fiori latitudinis humiditatis ſuę naturalis, ita ꝙ ſi ulterius in eo intendatur humiditas, erit in eo præter naturã, & cum hoc ſit in extremo intenſiori caliditatis ſibi naturalis, ultra quam ſi tranſeat, erit pter naturam calidus, & occurrat ſibi cauſa calefaciens. Et patet ꝙ ipſe immediate poſt hoc erit præter naturam calidus, & non immediate poſt hoc ipſe erit præter naturam ſiccus, ſed intra latitudinem ſue humiditatis. Secundum Sit ſor. lapſus in humido tantum humiditate præter naturam, & adueniat ſibi caliditas præter naturam Et patet ꝙ prius erit ſor. febriens, ꝙꝫ ægritudinaliter ſiccus. Tertium. Simul cum calore præter naturã occurrente ſor. occurrat ei humiditas. Et patet ꝙ tardius inducetur ſiccitas ꝙꝫ caliditas. igitur cæteris paribus citius adueniet ſor ad caliditatem ægritudinalem ꝙꝫ ad ſiccitatem. Ideo tranſeat hæc reſponſio tanquam non uera, dicendo ꝙ non neceſſario cuilibet calori ægritudinali aſſociatur ſiccitas ęgritudinalis. Et ſi arguitur. igitur non cuilibet febrienti competit diæta humida. Dicendum ꝙ hoc eſt concedendum. tamẽ ſemper febris in eo ꝙ febris eſt indiget humectantibus, eo ꝙ ſecundum ꝙ febris, reſolutiua & exiccatiua eſt, quamuis tamen aliqua cauſa impediente, non neceſſario præternaturaliter exiccet. (Humidioribus uero.) Nota naturalis diſpoſitio non eſt remouenda. Totum patet. Et eſt probatio ſecundæ concluſionis, & tertiæ concluſionis, ut patet, apho. huius. Qui uero. Primo nota. Per morbos ſimplices intelligit omnem morbum non coniunctum alteri morbo, cauſę, uel accidenti, trahenti ad ſe curam, & econuerſo, per morbum eſſe compoſitum. Secundo nota. Pleuretici indigent medicina exiccante, & phthiſici humectante, ſed hydropico febrienti debetur medicina compoſita ex his, & ſecundum dominium morbi uel æqualitatem, debet medicina eſſe cõpoſita ex æqualibus uel inæqualibus. Tertio nota. Quando plures morbi complicantur ſimul, quorum unus eſt cauſa alterius, tunc ut plurimũ incipit cura a morbo, qui eſt cauſa. Licet in pluribus caſibus fallat, ut quando morbus ſequens eſſet moleſtior, aut quando impediretur cura prędentis, ut in ruptura ſyphac, prius incipimus ad reducendum inteſtina intus, poſtea fuimus ſyphac &c.

Morbus duplex.

Canõ in ruptura ſyphac.

Morbus dr maior aleo triplicitẽ.

Q uarto nota ꝙ unus morbus poteſt dici alio maior tripliciter. Primo quia in ſe & eſſentia ſui. Secundo ratione dignitatis leſę actionis Tertio ratione uirtutis totũ diſpenſantis, ut eſt uirtus cordis.

Aphoriſmus. 17.

Quibus ſemel, aut bis, aut amplius, aut minus, aut ſecundum partem offerre oportet, conſiderandum. Dandum uero eſt aliquid tempori, & horæ, & regioni, & ætati, & conſuetudini.

The. Et quibus nam ſemel, aut bis aſſumendum ſit, & plura ne, an pauciora, particulatim animaduertendum. Tempori etiam ætati & conſuetudini impartiendum aliquid eſt.

Leo. Et quibus ſemel, aut bis, & quibus plura ne an pauciora particulatim oporteat afferre, cõſiderandum, cõdonandum autẽ aliquid, tempori, ætati, & conſuetudini.

Expoſitio Iacobi.

Iſte aphor. duas continet concluſiones. Secunda ibi (Dandum uero eſt aliquid) Prima concluſio. Ab illis à quibus ſumitur indicatio de ordinanda dięta, debet ſumi indicatio de cibando ſemel, aut bis, aut amplius, aut minus, ut ſit ſenſus concluſionis, ꝙ à prędictis etiam debet ſumi indicatio de numero cibationum maiori, aut minori. Probatur concluſio à commentatore ſic, non ſufficit à prędictis ſumere indicationem de quantitate & qualitate cibi, niſi cum hoc ſciatur quoties talis aut tantus cibus ſit offerendus. ergo &c. Conſequentia manifeſta, & aſſumptum patet de ſe, ſtante enim uirtute debili, neceſſe eſt cibum ſepius offerre ꝙꝫ ipſa exiſtente forti, cęteris paribus. & econuerſo. ſtante uirtute forti, oportet plus et rarius offerre. ergo &c. Primo nota. Ea à quibus ſumitur indicatio ordinis dięte, quędam ſunt à quibus principaliter ſumitur indicatio ordinis dięte, quędam ſunt à quibus ſumitur ſecundario. Exemplum primi, ut uirtus & morbus. Exemplum ſecundi, ut regio, ętas & conſuetudo. Et dicuntur prima duo principaliter indicare, quia ab ipſis ſumitur immediate indicatio prędicta, Alia uero ſecundario, quia non indicant niſi mediate, quia ſcilicet mediante uirtute, & morbo, uerbi gratia. ętas puericię, non indicat ſuper frequenti exhibitione cibi, niſi pro quanto indicat uirtutem non poſſe tolerare diu & longo tempore diſſolutionem quæ fit, niſi exhibeatur nutrimentum Similiter regio, & tẽpus anni, & conſuetudo etiam arguunt morbum longum, uel breuem, multorum uel paucorum accidentium, hoc autem mediante morbo indicant. Secundo nota. Licet uirtus & morbus dicantur magis principaliter indicare, principalius tamen indicat uirtus ꝙꝫ morbus, ut patet intelligenti Tertio nota. Illa pars aut amplius aut minus, dupliciter conſueuit introduci. Primo ut ſit ſenſus, aut amplius aut minus id eſt plures ꝙꝫ ſemel aut bis, aut pluribus uicibus, ita ut hoc ſolum tangat numerum cibationum. Aliter aut amplius id eſt ampliori ꝙꝫ titate, aut minus id eſt minori, ut ſimul tangat tam quã titatem continuam, ꝙꝫ diſcretam cibationum. Et ſecundum hunc ſenſum ſecundum, diſcuſſit Commentator apho. Q uarto nota. Prędens apho. in hoc differt à prędcedentibus, ubi loquebatur etiam de dętarum ordine in corporibus ęgris, quia docebat ibi ordinare dięras, ſũpra indicatione à morbo, ſecũdum ꝙ chronicus aut acutus, hic autem docet ipſas ordinare, ſumpta indicatione ab eo, ut à quantitate & qualitate ſuę cauſę, & accidentib us conſequentibus eum, ut patebit in commen. & à fortitudine uirtutis & debilitate, in comparatione ad morbum ſic conſideratum ſecundum ſuas cauſas & accidentia &c. Secunda concluſio. Ab ętate, regione, tẽpore anni, & conſuetudine particulariter ſumitur indicatio de dięta afferenda. Probatur ſic. ſecundum untuſcuiuſque iſtorum uarietatem, uariatur ordo dięte, ergo ab ipſis ſumenda eſt indicatio, conſequentia nota, & aſſumptum patet diſcurrenti. Aliter enim ſumitur dięta in ętate, & aliter in hyeme, & aliter in regione ſeptẽtrionali, & aliter in meridionali, & aliter in pueritia, & aliter in iuuentute, & ſic de alijs, ut patet ex illo. 15. aphor. Ventres hyeme. Et ex illo. 13. Senes facillime.

A quibus ſumat indicatio dięte ꝙꝫ ꝑ tertio a quibus ſecũdario.

Auicẽ. Dięte ordinãde canõ ãpitandus tam ad diſpoſitiones naturales ꝙꝫ ꝑter naturales.

Et ſimilem ſententiam huic totali ſententię aphor. ponit Auicen. prima quarti capitulo de cibatione febri. Et eſt utilis, quia docet ordinare dięram modo iam dicto. Et poteſt ampliari tam ad diſpoſitiones naturales, quàm ad pręternaturales. Primo nota. Iſta litera, aut ſecundum partem, conſueuit tripliciter introduci. Primo ſic, ut ſit ſenſus ꝙ ſecundum partem ideſt ſecundum particulare tẽpus morbi, oportet ſumere indicationem &c. & non ſolum ſecundum tempora ſimilia. Aliter & melius, propter quod nota, ꝙ per uirtutem & morbum indicatur de numero cibationum, ut uirtute debili, plures eſt dandus cibus, ꝙꝫ forti, non tamen per hoc indicatur determinatus numerus cibationum, deinde ſi medicus conſideret ætatem, tempus, & regionem, magis diſtincte & determinate cognoſcit numerum cibationum. Tertio exponitur ſecundum partem, quia talia. ſcilicet tempus, regio & cẽ. ſunt partialia indicantia, & non totalia, ſicut uirtus & morbus. Q uilibet poteſt

Digitized by Google

transire. Sed contra aphor. ſententiam, arguitur, multi pliciter. Primo. A morbo non ſumitur indicatio de cibo offerendo ſed ſolum ſubtrahendo. ergo &c. conſequē tia manifeſta, & aſſumptum patet, quia morbus indicat de ſui remotione, ablatio autem cibi augmēt morbum, quia ſcilicet materiam morbi. Secundo arguitur q non à uirtute, quia uel à uirtute forti, uel debili. non primum, quia tunc eſſet ſemper raro exhibendus. nec ſecundum quia tunc ſemper frequenter foret exhibendus. Ad primum dicitur, q nec morbus quantum eſt de ſe indicat de ſubtractione, ſed tantum magis & minus, quia conſideratur in comparatione ad uirtutem. Ad ſecundum dicitur, q nec ſemper à uirtutis fortitudine, nec ſemper ab eius debilitate ſumitur indicatio, ſed quandoq; à fortitudine, quandoq; à debilitate.

In commento patet expoſitio uſque ibi. Si uirtus infirmi ſit debilis, ubi ponit cōcluſiones.

Expoſitio Iaco. ſupra Cōmētum Gal.

(Si. n. uires.) Prima cōclo. Si uirtus infirmi ſit debilis, et q̄litas corporis corrupta et mutata, parū et ſępe eſt exhibendum de cibo. Corrolarium, humoꝝ corruptoꝝ, & corpoꝝ reſtauratio, debet fieri cum temperamento. Cōcluſio probat ſic, quia uirtute exiſtente debili, ipſa modicum ſufficit immutare. ergo paꝝ, ſed corpore exte nuato, indiget magna refectione, & per cōſequens ſępe corrolarium patet, quia humores corrupti indigent reduci ad benignum, aut euacuari. ergo oportet incedere cum alterantibus, aut euacuantibus, ſed uirtus eſt debilis, quę exceſſus non tolleraret. ergo oportet fieri cū his quę mediocriter euacuant, aut alterant. Contra iſtam concluſionem arguitur. Primo, hęc corporta ſunt non pura, ſed non pura corpora q̄to magis nutries, magis lędes. igitur &c. Secundo, tunc competit euacuatio. ergo non refectio. Ad primum dicit. q non pura corpora quanto magis nutries, vltra conuenientem & regulam nutricationem, magis lędes, & non aliter. Ad ſecū dum negat cōſequētia, qa aliter cōpetit euacuatio, & aliter refectio. (Si uero cū uirtū.) Secūda cōclo. Virtute exiſtēte debili, abundātibus etiā humoribus nō corruptis, & corpore nō extenuato, parū & rarum eſt exhibendum de cibo. Nota q debilitas in iſto caſu eſt alia à debilitate cō tingente in caſu præcedētis cōcluſionis, quia illa erat debilitas per inanitionem, & iſta per aggrauationem. Et ex hoc probatur cōcluſio in iſto caſu, uirtus eſt grauata humoribus multis non corruptis, potētibus reſtaurare. ergo parū &c. cōſequentia manifeſta, & aſſumptum patet, quia per multā aut frequentē cibi exhibitionē, magis debilitat & grauat uirtus. Cōtra iſtā concluſionē arguit ſic. Primo, non ſtat uirtus debilis cum quātitate multorū humoꝝ laudabiliū. ergo &c. cōſequentia manifeſta, & aſſumptū probat, quia debilis uirtus nō ſufficit ipſos regulare. ergo &c. Secundo ſtā te uirtutis debilitate, calor innatus eſt debilis ergo imperficitur digeſtio & huomoꝝ generatio. ergo non ſunt laudabiles. Tertio in tali caſu nihil eſt exhibendū. ergo &c. antecedens probat, quia per exhibitionē, auget humoꝝ quātitas. Ad primū dicit. q eſt uerum, q non ſtat humorū perfecta laudabilitas, cum uirtute debili, nec illud uoluit Hip. nec; Gal. tū cū uirtute debili, ſtat diſpoſitio humoꝝ, p quā ſunt ad benignā deducibiles. et hoc ſufficit. Ad ſecundū dicit ſi'r. Ad tertiū patuit qd dicendū, in illo apho. In exercitātibus ad ſummum.

(Et multo magis.) Tertia cōclo. virtute exīte forti & humoribus multis & bonis, cōpetit raro. & parū. probatur, ut p̄cedens. Cōtra tunc eodē mō foret ordinanda dięta uirtute forti, ſicut debili exīte. Cōcedit illud.

(Si uero cū humorū.) Q uarta cōclo. virtute forti, & corpore corrupto, & extenuato, multū, & multotiēs eſt exhibendū de cibo, probat primū, q multū, qa uirtus ſufficit multū īmutare, & multotiens, qa indiget frequenti refectione. Et intelligit cōcluſio, niſi ſit fortior indicatio ad oppoſitū, puta paroxiſmus uel aliquid hꝰ.

Cōtra iſtā cōcluſionē arguit. Primo, non ſtat fortitudo uirtutis cū extenuatione corporis. ergo &c conſequentia manifeſta, & aſſumptū patet, qa extenuatio ſignificat impotentiā & debilitatē uirtutis. Itē, humoꝝ corruptio, hoc idē ſignificat. Itē extenuatio eſt ꝓpter diminutionē humidi mēbralis. Ad hęc dicit, q nō dicitur fortitudo uirtutis abſolute, ſed uel reſpectu morbi ſuper quem obtinuit, uel reſpectu cibi tranſmutandi.

(At ſi uires.) Q uinta concluſio. Virtute forti, & peccato in ſola abundantia exiſtente, parum & raro eſt exhibendum, quia licet uirtus ſit fortis, potēs multum immutare, replexio tamen indicat ut non multum offeratur. Corrolarium. Cibus eſt dandus multus, uel paucus, ſæpe uel raro, ſecundum quantitatem morbi, & uirtutis. Dubiū. In quo differt iſta concluſio à tertia.

Dici poteſt q differt, quia hic non ponitur eſſe humoris corruptionē, ſed ibi mediocrē. totū ſequēs patet, etc.

Aphoriſmus. 15.

AEſtate, & autumno, cibos grauiſſime ferunt. Hyeme uero, facile. Vere autem, ſecundo.

Cibos, æſtate, & autumno, difficillime ferunt, hyeme facillime, mox uere. The.

Æſtate & autumno, cibos difficillime ferunt, hyeme facillime, Secundum locum uer habet. Leo.

Expoſitio Iacobi.

Iſte aphoriſmus tres cōtinet cōcluſiones. Secunda ibi (Hyeme uero.) Tertia ibi (Vere autē.) Prima cōcluſio. In æſtate & autūno, modicū de cibo exhibendū eſt corporibus ęgrotātibus, in cōparatione ad alia tpa. Probatur ſic. tpe ęſtatis & tpe autūni corpora difficillime ferunt cibos. ergo tunc de cibo minus eſt exhibendū. cōſequentia manifeſta, & antecedēs patet, qa tunc calor innatus eſt ualde debilis. ideo &c. Primo nota cām qua re difficillime ferūt &c. nā qa tunc calor naturalis eſt debilior, qa magis reſolutus, & minus unitus circa partē interiorem, & p cōſequens circa partes, in quibus pficit digeſtio, ideo minorē q̄titatē ſufficit cibi tranſmutare.

Debilitas dupl'r.

Secundo nota. In autūno uirtus & calor naturalis eſt ualde debilis. Primo, qa tota reſolutione facta in ęſtate p ceſſit, à qua non eſt corpus releuatū, īmo debilitatū. Secūdo, qa & ſi qualitates iſtius tpis non ſint in gradu nimis exceſſiuę, nobis tū & corporibus ægroꝝ ualde diſproportionatæ occurrunt, cum ſit magna difformitas inter partes diei autūnalis ſecundū calorē & frigus. ut docet experimentū. qa modo moueī ad forte frigus, ut in matutinis, & meridies eſt ęſtiualis &c. unde natura nō tolerat huiuſmodi mutationes ſubitas ſine nocumēto. & hoc accidit, ꝓpter aeris raritatē, recipientē uarias ipreſſiones, ut ſecunda primi. & ideo tantū uel plus uirtus et calor debilitatur ex hoc diſproportionato occurſu, ſicut uel quantū ex uniformi intenſa calitate ęſtatis. Tertio nota. q difficultas tolerātię cibo; poteſt ſumi, aut ex difficili trāſmutatione ipſoꝝ, & cōuerſione in nutrimentum laudabile, aut ex nocumēto ſequēte q̄titatē nimiā cibi exhibiti &c. Ad ꝓpoſitum, utroq; modo corpora ęgrotātium difficillime ferunt cibos ęſtate et autumno. primo quia difficillime pmutantur. Secundo quia male permutati cōuertuntur in ſuperfluitates, quę poſtea fiunt materiæ egritudinum. Q uarto nota. Minus eſſe dandum in æſtate & autumno. debet intelligi ſecundū q̄titatē continuā tantum. Secunda cōcluſio. Tpe hye mis plus eſt de cibo ęgrotātibus exhibēdum, q̄ aliis tpibus.

Natura ñ tolerat re ſubitas mutatiōes ſine nocumēto Auicē Difficultas tolerantię cibo rum ſi mi pe nes du

bus. Probatur, quia illo tempore facillime ferunt cibos corpora. ergo &c. cõsequentia manifesta, & assumptũ patet, quia tunc est calor fortior, & magis multiplicatus interius circa mẽbra, in quibus fit nutrimenti digestio. uirtus ergo tunc pfectius sufficit nutrimentũ imutare & maiorẽ q̃titatem eius. Primo nota. facilitas tolerãtiæ cibor̃ sumit, aut ex facili trãsmutatione ciborum, aut ex paruitate nocumenti sequentis q̃titatem cibi ni miam. Et utroq; modo corpora hyeme cibos facillime ferunt, & tolerant. primo, quia facillime tunc cibus trãsmutatur, ꝓpter fortitudinẽ caloris. Secundo, quia nimia eius q̃titas, minus nocet. Secundo nota. Hæc conclusio & præcedens debent intelligi in corporibus habẽtibus fortiorẽ calorẽ, qui non debiliteť à frigiditate hyemis, sed fortificeť potius, sicut declaratũ fuit ī illo aphorismo. 15. Vẽtres hyeme et uere. Tertio nota. Ad ueritatem istius cõclusionis & præcedentis, oportet ponere cætera paria in naturali cõplexione, & ægritudine, & huiusmodi. alias. n. non foret conclusio necessaria.

Facilitas tolerãtiæ cibor̃ sumit ex duobus

Tertia cõclusio. Vere secundo. i. post hyemẽ plus de cibo ægrotãtibus exhibendũ est, q̃ alijs tẽporibus, Probatur cõclusio, ut infra. Nota, q̃ in tẽpore ueris calor cibum digerens, medio modo se habet ad ipsummet tempore hyemis & æstatis, tam in multitudine q̃ in fortitudine eius. tẽpore. n. hyemis calor est. plurimus, et ī æstate minimus, in uere autẽ medio modo, quia nondũ aduc nit sibi resolutio sensibilis. Item in hyeme calor eiť interius, maxime unitus, & in æstate maxime ad extra expansus, et resolutus. In uere autẽ non sic unitus sicut in hyeme nec sic expãsus & resolutus sicut in æstate. Ex quo sequitur cõclusio. q̃ in hyeme est fortissimus. Secũdo in uere. Tertio in æstate. Et tunc patet tertia conclusio aphorismi. s. q̃ plus dãdum est de cibo post hyemem in uere. Probatur, quia in uere post hyemẽ calor naturalis est fortior. ergo tunc plus de cibo exhibendũ. consequentia tenet, quia si tunc calor est fortior, facilius trãsmutatur nutrimentũ, & per cõsequens facilius ipsum ferunt corpora, cõsequentia manifesta, cum antecedente, Et debet ista cõclusio cum alijs intelligi, huiusmodi tẽporibus seruãtibus propriã naturã, & q̃ corpora sint robusta, & q̃ debitũ sit regimẽ. Et similẽ sententiam huic totali, ponit Aui. prima quarti cap̃. de ciba. febri. Et potest ampliari ad ætates, regiones, sexus, artes, et cõsuetudines, ut patet. Et est utilis in actu practico, quia docet nos regere corpora per diętam, sumpta indicatione à temporibus anni. Et ponitur aliqualiter eadem sententia, secunda primi, doctrina secunda. cap̃. 6.

Calor naturalis q̃litis & q̃titus sit ī hyeme q̃tate et vere.

Auicẽ. Diętã di secũdum tẽpora cã nõ practicus.

Aphorismus. 19.

His qui in circuitibus exacuuntur, nihil dare, neq; cogere, sed auferri ex appositis, ante crisim.

The. Qui per circuitus accessionum exacuuntur, his nihil est dandum, nec assumere quicquã cogendum, sed adiectioni subtrahendum est, ante iudicationem.

Leo. His q̃ p circuitus accessionẽ habẽt, nihil dare oportet, neq; cogere, sed subtrahere adiectioni, añ iudicationes.

Expositio Iacobi.

Hic aphorismus duas habet conclusiones. Secunda ibi (Sed auferri.) Prima cõclusio. Hora paroxismi, uel ante parũ, non est cibus exhibendus. Probatur. per exhibitionem cibi ista hora, sequitur maius nocumentũ. ergo &c. cõsequentia nota, & antecedens probatur, tunc enim uirtus diuertitur ne pugnet & se defendat à materia faciente paroxismũ, per hoc etiã grauatur, ut patet. Primo nota. Circuitus capitur quandoq; pro quocunque reditu ægritudinis, siue cum ordine siue absq; ordine, & sic nõ capitur hic. Secundo proprie, pro reditu cũ ordine, & taliter sumitur in proposito, Secundo nota.

Circuitus dupl'r.

Exacuitio sumitur quandoq; pro noua afflictione, quãdoque pro intensione prẽexistentis morbi, utroq; modo uerificatur cõclusio, ut patet. Tertio nota. Dupliciter possunt apponi cibaria ante aduentũ paroxismi uel exacerbationis. primo p multum tempus ante ita q̃ talia in aduentu paroxismi sint pfecte digesta, & sic dare conuenit. Secundo parũ ante, ita q̃ adhuc sint digerenda & transmutanda, & sic dare non conuenit, & taliter intelligitur cõclusio aphorismi. Quarto nota. Hæc omnia debent intelligi in regulari cura, siue cibatione non coacta. In coacta n. cõpetit exhibere, ut in accidentibus ꝓ sternentibus uirtutẽ. Secunda cõclusio apho. Hora & parum ante horã paroxismi, cõuenit auferre uel subtrahere cibũ. hæc conclusio sequitur ex præcedenti. Primo nota. Hæc cõclusio potest intelligi dupliciter. Primo auferre ex appositis. i. nutrimenti iã exhibiti facere euacuationẽ, puta ante aduentũ paroxismi. s. uomitũ ꝓ uocando, uel aliquid taliũ faciẽdo. Vel aliter auferre ex appositis id est consueta apponi non opponere, & sic etiam uerificatur conclusio, uel auferre ex appositis id est apponendis. Secundo nota. Hic non capitur crisis proprie, sed sumitur pro noua accessione, puta paroxismo uel exacerbatione. Tertio nota. Istæ aphorismus differt ab illo. 11. apho. In paroxismis subtrahere oportet, quia in illo solũ datur intelligi q̃ tempore paroxismorum oportet &c. hic autẽ datur intelligi q̃ oportet subtrahere tẽpore paroxismi, & ꝓ tempus ante. Potest tamen probabiliter dici, q̃ repetitidem pluries, nec frustra, ut melius compræhendatur, sicut de multis alijs patet fecisse. Et similẽ sententiam ponit Auicẽ. prima quarti cap̃. de cura putridarũ in generali, & docet regere corpora in principijs paroxismorũ. Et ampliatur ad omnes ægritudinis circuitiones, & excrescentias &c.

Exacuitio dupl'r.

Crisis proprie, dupl'r.

Auicẽ.

Aphorismus. 20.

Ea quorum crisis fit, & quorum facta est æqualiter, nõ mouere, neq; nouũ facere, neq; pharmacijs, neq; alijs prouocationibus uti, sed finere.

The. Quæ iudicantur aut iudicata sunt integre, non mouere, neque nouare, uel medicamentis, uel alijs incitamentis, sed finere debes.

Leo. Quæ iudicantur, & iudicata sunt integre. neque mouere, neque nouare aliquid, siue medicamentis, siue aliter irritando, sed finere.

Expositio Iacobi.

Istius aphorismi conclusio est ista. Medicus recte operans, non debet mouere, nec nouũ quid facere, nec pharmacijs, nec prouocationibus uti in corporibus, quorum fit uel facta est crisis æqualiter, sed debet illa naturæ dimittere. Probatur sic. talia corpora euacuando, uel mouendo, &c. nec naturæ dimittendo, potest grande sequi naturæ impedimentum, uel nocumentum. ergo &c. patet consequentia, & assumptum circa litteram declarabitur. Primo nota. In crisi considerantur tria. primo separatio materiæ nociuæ à iuuatiua, & directio materiæ ad loca expulsionis. Secundo actualis euacuatio. tertio alteratio sequens euacuationem. Et secundum hoc tripliciter sumitur crisis. s. primo secundo & tertiomodo. & omnibus his modis intelligitur conclusio. & sic describitur crisis secunda huius. commento. 13. Secũdo nota. Per crisim quæ fit, intelligere debemus crisim in fieri existentem, ut ibi commotio antecedẽs apparẽt, aut euacuatio. Per crisim uero factam, intelligere debemus illam quam iam præcesserunt istę tres mutationes subordinatę in crisi laudabili. Tertio nota. Per factam siue quę fit æqualiter, intelligit perfecte factam, & conuenienter. Et distinguitur contra superflue factam, & diminute factam. põt. n. fieri euacuatio maior.

Crisis cõsideratio tripl'r.

Crisis q̃ sit crisis facta.

Digitized by Google

& minor ꝙ oportet, & poteſt fieri ęqualiter. Et illa eſt perfecta criſis, ad quã requirunt conditiones inferius declarandæ in cõmento. Poteſt tamen ſic deſcribi. Criſis facta uel perfecta eſt illa, per quã tota materia cauſans ægritudinẽ extertius euacuat, taliter ꝙ ſequitur ſtatim remotio morbi, nec merito alicuius ex criſi in corpore derelicti, fit aptũ amplius corpus recidiuare. Huic uere cõpetũt cõditiones tactæ à Gaſ. in cõmẽto. Q uarto nota. Ex dictis in littera colligi poteſt implicite, ꝙ criſi imperfecta exiſtente, debet medicus euacuare, ut uidet in cõmento. Et. A. prima quarti. ca. de cura putridarũ, & cum natura non mouet, moue tu hora eius motus.

Criſis æqualr facta uł ꝑfecta quid.

Auicẽ.

Q uinto nota. Notanter dixit non mouere, quia. ſ. non euacuare, ut ly mouere ſit genus ad omnẽ minorationẽ ſeu mutationẽ, & tunc hanc infra ſignificat, uel nõ mouere. ſ. localiẽ, uel qũlibet aliẽ impedire, nec ꝙ nouũ facere. i. nouã alterationẽ inducere ſ. calefacere &c. ꝑ medicinas uniuerſaliter. nec ꝙ pharmacijs. i. euacuatiõibus per uentrẽ, nec ꝙ alijs ꝓuocationibus, quia nec urinæ ꝓuocatione, nec ꝙ ſudore, nec ꝙ phlebotomia, et ſic de alijs ſed ſinere, uel nec ꝙ pharmacijs exoluendo, nec ꝙ labificãdo &c. totũ patet. Cauſa autẽ huius totius hæc eſt, qm̃ natura perfectã criſim faciente. aut medicus induceret operationẽ ꝓuocantẽ actionẽ naturæ, uel impedientẽ ipſam. Si primũ, criſis ſit ſuperflua. ſi ſecundũ fieret diminuta, debet tamẽ priuatiue operari medicus, regimẽ ordinãdo, & extrinſeca impedimenta prohibendo, &c.

Aphoriſmus. 21.

Quæ ducere oportet, undecunque maxime natura repit, inde ducere, per cõuenientes regiones.

The. Q uæ euacuanda ſunt, eo duci debent, qua maxime natura commode tendit.

Leo. Q uę ducere oportet, quo maxime natura uergit, per loca conferentia, eo ducere.

Expoſitio Iacobi.

Cõcluſio iſtius aphoriſmi eſt iſta. Medicus debite iuuans naturã, debet euacuare ꝑ illa loca, ꝑ quę natura repit, ſi ſint euacuationi cõuenientia. Probatur ſic. ꝑ talia loca euacuando facilius & cũ minori moleſtia fit euacuatio, ꝙ euacuando ꝑ alia loca. igit̃ concluſio uera patet. cõſequentia, & aſſumptũ ꝓbatur, quia per illa loca euacuando ſimul cõcurrunt operatio medici & operatio naturę, ꝑ alia uero loca euacuando, ſeſe impediunt. igitur &c. patet cõſequentia cum antecedente. Et colr idem prima quarti. capꝫ. de cura putridaꝝ in generali. et ſecundo regiminis acutoꝝ. cõmento. 11. & à Meſue de conſolatione medicinaꝝ. ſectione prima. capꝫ. 1. Et eſt utilis. Et poteſt ampliari, ut patet. Ex iſta datur intelligi, ꝙ natura euacuãte ꝑ loca non cõuenientia, medicus debet illã euacuationẽ impedire. Primo nota. Per ducere intelligere debemus omne euacuare, ſiue fiat ꝑ tractum, ſiue ꝑ recurſum, ſiue ꝑ ductionẽ materiei ad extra. natura. n. imperfecte euacuante uel imperfectã criſim faciente, ſi trahit ad cõuenientia loca & per loca cõuenientia, ꝑ illa etiã trahere debemus, oppoſitũ. n. faciendo impediremus conuenientẽ naturę operationẽ. Secundo notanter dixit. Q uę ducere oportet, licet. n. per conuenientia loca natura euacuaret materiã, quam nõ oportet euacuari, nõ ꝓpter hoc debet medicus inde ducere ſed potius euacuationem cohibere. Tertio nota. Per ly undecunꝙ intelligit loca ꝑ que fit euacuatio per quod etiam datur intelligi locus à quo, & terminus ad quem terminatur euacuatio, requiritur enim terminus à quo. ſ. membrũ, in quo peccat materia. ſiꝛ terminus ad quem, quia. ſ. educat extra corpus. uel ſi non ſaltẽ tãtum quantũ poteſt remotius, aut ſaltẽ à nobili mẽbro ad ignobile, ut ab hepate ad inguina, et à corde ad ſubaſcellas. per naturã autem intelligere debemus ipſam uirtutem totius regitiuã. Q uarto nota. Notanter dictũ eſſe repit. repere. n. eſt occulte mouert uel ſubingredi. unde et animalia ſine pedibus gradientia repere dr̃. nõ enĩ ipſis manifeſte apparent membroꝝ motus, quę ſunt inſtra motus ꝓgreſſiui, unde talia reptilia nominãtur, de quibus Aui. 6. quarti facit ſpãle capl̃m de morſu reptilium. Metaphorice igitur dicitur natura repere euacuando. Et ſumitur metaphora altero duoꝝ modorum. Primus eſt ſicut talia aĩalia occulte mouent inſtra progreſſus dum repunt, ita natura occulte applicat ſe materię expellẽdę, immo etiã ipſam occulte alterat alterario ne prępparante ad expulſionem. Secundo, quia ſicut iſta aĩalia occulte mouenť & tarde ita & hęc materia à natura tarde ualde. & pigre mouetur, cum criſis ponatur & fiat imperfecta. Q uinto nota. Per loca conuenientia intelligenda eſſe loca maxime ad euacuationem finaliter deputata, ut inteſtina, renes, ueſica, &c. ꝑ talia. n. loca facta euacuatione, minus aptũ eſt ſequi nocumentum ꝙ ſi fiat ꝑ alia. Cum. n. natura non deficiat in neceſſarijs muniuit hęc loca taliter ut à materia quę ꝑ illa euacuatur minorem alijs recipiant impreſſionem, & minus nocumentũ, ideo nimirũ ut per illa decenter fiat euacuatio. Sexto nota. Ex ſex conſiderationibus notificatur nobis euacuationis bonitas ſ. ex quãtitate, qualitate, loco, ſub loco cõprehendendo terminũ ad quẽ fit euacuatio, et uiã ꝑ quã. ſ. fiat ꝛpe ut. ſ. fiat ꝛpe uel hora qua materia eſt digeſta, & hora non exacerbationis, & uniuerſaliter hora qua nõ ſit ad oppoſitũ fortior indicatio, tolerantia, & conferentia. His. n. oĩbus concurrentibus eſt euacuatio laudanda. Si autem deficiant omnes, aut una, aut plures non eſt euacuatio ſimpliciter laudãda. Vltimo nota. Ad ueritatem aphoriſmi requirũtur aliq̃ conditiones Prima, ꝙ natura euacuans per illã partem euacuet regulariter & non ſynthomatice, licet poſſimus dicere ꝙ iſta conditio includitur uel poteſt includi in illa parte oportet. Secunda conditio eſt, ꝙ regio per ſe debita euacuationi non ſit facta ex cauſa indebita, ut propter excoriationẽ uel aliquid huiuſmodi. Tertia ꝙ morbus ſit ſalubris, his concurrentibus eſt aphoriſmus uerus. Contra unũ poſitũ. ſ. ꝙ nam non ſemper euacuat per conuenientia loca. Primo, quia natura ſem per facit de poſſibus quod melius eſt. ſed melius eſt materiam pelli ꝑ conuenientia. igitur &c. Secundo. Nũq̃ contingit materiã dirigi de membro ignobili ad membrum nobile. igitur &c. patet conſequentia, & probat aſſumptum, quia ſemꝑ membrũ nobile eſt fortius ignobili. Pro primo dicitur, ꝙ hoc eſt uerũ niſi ipſa ſit impedita. Pro ſecundo uero dicitur, ꝙ contingit ipſam naturam, materiã expellere ad non conuenientia loca multipliciter. Primo propter ipſius uirtutis debilitatem. Secundo propter diſpoſitionem exñtem in membro ad qđ pellitur, puta ſi in illo ſit fortis dolor, aut magna inflammatio. Tertio propter diſpoſitionem in ipſa materia, ut ſi ſit furioſa uel uenenoſa. Poteſt etiam hoc contingere propter ipſius membris debilitatem. Ad quod etiam frequenter operatur ſitus. Negatur igitur conſequentia. membrum nobilius eſt ſemper fortius. igitur &c. licet in caſu etiam negandum ſit antecedens.

Ductio uel eũo fit tripliciter.

Locus cõueniens naturę.

Eũonis bonitas ſex modis cognoſcit

Aphoriſmus. 22.

Digeſta medicari, & mouere: nõ cruda, nec ꝙ in principijs niſi ſint furioſa. mſta uero nõ ſũt furioſa

The. Concocta medicamentis euacuare, mouereque nõ cruda oportet, nec in principio, niſi turgent. Sed magna ex parte non turgent.

Leo. Concocta medicari, atque mouere non cruda nec ꝙ in principijs modo non turgeãt, plurima uero non turgẽt.

Expoſitio

Digitized by Google

Expositio Iacobi.

Iste aphorismus quinq; cōtinet cōclusiones. Secunda ibi(Et mouere.)Tertia ibi(Neq; in principijs.)Quarta ibi(Nisi sint.)Quinta ibi(Multa uero.) Prima cōclusio. Medicus regulariter euacuās debet euacuare materias peccantes digestas. Probatur sic. materię digestę sunt expulsioni cōuenienter præparatę, & cum hoc à iuuatiuis & materijs retinendis cōuenienter separatę. igitur cōclusio uera. cōsequentia manifesta uidet, eo q; si sunt à iuuatiuo bene separatę, &c. facile expellent cum iuuamento notabili & sine nocumento. igit &c. Primo nota. ut prima primi. doc. 6. s. de uirtutibus. cap. 6. colligit. Duplex est digestio. s. in iuuatiuo siue in materia iuuatiua, & in nocitiuo siue in materia nocitiua. Digestio in iuuatiuo est præparatio materiei iuuatiuę, ut tandem membra nri corporis nutriat, quia. s. eis assimilatur, & in substantiā corporis cōuertatur. uel ꝓparatio materiei nutrimentalis qua fit uirtuti cōueniens & proportionata materia ad operationes naturę debite exercendas. Exemplū primi. digestio sanguinis & humiditatum secundarū debentiū etiā nutrire, quia. s. iuuatiuarum digestio est præparatio, ita ut tandem cōuertātur. Exemplū secundi digestio sanguinis in sperma prolificum cōuertendi est digestio in iuuatiuo, & est præparatio &c. sed digestio qua ex sanguine generatur spūs uitalis, ex uitali naturalis & aīalis, & forte digestio sanguinis ut in lac cōuertatur, non est præparatio ut facile nutriat, sanguis. n. per cōuersionem eius in lac cōtinue plus elōgatur à potentia nutriendi, ut patet. Digestio uero in nocitiuo est duplex, sicut duplex est nocitiuū. qđ remisso gradu. & peccato ꝓfecte corrigibili à cōuenienti dispositione remotum, & illa est ꝓparatio eius ut fiat benignū, etc. quoddā est intenso malignitatis peccās gradu, & huius digestio est præparatio eius, ut à membris et uirtute faciliter expellatur. Ad propositū dum dicitur digesta, intelligit digesta digestione in nocitiuo, q̄ est præparatio eius ad expulsionē. Addunt autē aliqui non, ut in q̄titate peccant. Q uod ego puto expediens non esse. Secūdo nota, reperiri in materia triplicē gradum digestionis. primus est occultus. alter est manifestus, licet non cōpletus alter uero ꝓfectus. Ad propositum loquitur de digesta in tertio gradu, quia. s. ꝓfecte, non autē occulte, nec digestione secundi gradus, quæ est correspondens augmento. Tertio nota. Medicari sumitur 4ʳ. Primo communiter, pro quolibet operari medici inquantū huius circa corpus humanū, siue tale operari sit curare, siue cōseruare. Secundo sumitur minus ample, & dicitur solum de operari quod est curare. Tertio modo adhuc capitur minus ample, pro euacuare, Q uarto capitur minus ample, pro euacuare cū medicina euacuante exoluendo, quia. s. cum medicina à forma specifica determinatū humorē eligendo euacuante. & hoc ultimo modo sumitur hic, ut sit sensus, q̄ conuenit medicari digesta. i. cū medicina electiua euacuare. et sic sumitur in proposito. Secunda conclusio. Medicus non debet euacuare materias crudas. Probat sic. materiæ crudæ sunt ineptæ euacuationi, & sunt materiebus iuuatiuis utilibus permixtæ. igitur &c. patet cōsequentia, & assumptū statim declarabit. Primo nota, hanc litterā duplicē habere sensum. Primus est affirmatiuus ut ly, non, cadat sup ly cruda, & est sensus. medicus debet mouere id est euacuare nō cruda. i. materias nō crudas, sed supple solum digestas. Secundus sensus est, ut littera sit negatiua, & sub sensu posita est cōsequentia. Et hunc credo fuisse Hip. intelm. Per hoc, n. cū prima cōclusione innuit solū digestas materias esse euacuandas.

Secundo nota. Dupliciter dicit aliquid crudū. Primo q̄a diminute digestū, sicut phlegma naturale dicimus fore crudū. Secundo dicit crudū, q̄a carens præparatione in eo à natura naturaliter operāte intenta, & sic sumit in proposito. sic. n. tam cholam non naturalē, q̄m phlegma nō naturale noīamus crudū, et sic sumit hic. Sic. n. oīs dispositio reperta in humore nocitiuo, qua redd. hu mor ineptus & inobediens expulsioni, uocat cruditas. talr igit crudā materiā, non licet mouere. i. euacuare.

Tertio nota, q̄ medicina laxatiua est triplex. s. lentitiua lubricatiua, et electiua. hic maxime intelr de electiua. Medici na laxa tiua est tripr.

Tertia cōclusio. In principijs morbo; non debet medicus euacuare. Probat sic. nō debet medicus euacuare materiā crudā uel nō digestā, sed in principijs est materia cruda uel nō digesta. igit, patet cōsequentia, & assūptum sīr, ut supra. Primo nota. Principiū tripr sumitur, ut primo cap. de crisi. & supra cōmento 12. in ꝓposito sumit principiū pro uno de quatuor tpibus morbi. Secundo nota huiusmodi tpa, ut alias dictū est, cōtra se inuicē dupr distingui. In ꝓposito p principiū intelligit principiū distinctū cōtra alia tpa, penes materiei digōnem. Ex quo patet nō oportere apho. uerificari de morbis à materia digesta inchoantibus ut patet, quia statim est euacuandū. Tertio nota, hoc esse uerū regulariter operādo, coacte uero, nō repugnat. Q uarta cōclusio. Materia existente furiosa, & si non digesta sit, ipsam debet medicus a principio euacuare. Probat sic. huiusmodi materia à principio euacuata, euitat semp uel ut multū mortis piculum, nō euacuata uero materia in currit ægrotās mortis piculū. ergo &c. patet cōsequentia & assumptū declarabit. Primo nota. Per materiā furiosam intelligere debemus materiā in uno mēbro uel loco corporis nō gescentē, sed de loco, ad locū mobilem, ęgrotantē talr infestantē, ut in eodē loco nō possit p notabile tps qetari. Q uod pōt cōtingere. Aut merito qualitatis manifestę, sicut in materia cholica calā, & ualde subtili, pungente mēbra. Aut merito qualitatis occultę ut in materia uenenosa contingit, sicut. n. furore aut ira ꝓmotus non pōt in eodē situ stare sed nunc huc tendit nunc illuc, quęrendo paruipēsionis uel iniurię ultionē, ita ęgrotans huiusmodi materia molestatus in eodē situ qetari nō pōt, sed ut quidā doctor in metro. s. magr N Nicolaus de ridolaus de Padua in sua pronostica metrica dicit. Ad pedes lecti recurrit & inde reuertit. Q uinta & ultima cōclusio. Secundum plm materia non est furiosa. Probat secundū plm non reperit materia sic extremalr cala acuta. ergo &c patet cōsequentia, & assumptū docet experimentū. Si pro sententia huic habet quarta primi. cap. s. qualiter et qn euacuare oportet. et prima quarti. cap. de cura putridæ & in libello de tpibus morbi. à Gal. satis ad principiū. et primo de crisi. cap. 9. ad finē secundū partē aphor. & qnarto regiminis acutoꝝ. tex. cōmenti. 42. Dubitabit utrū aliqū in augmento uel declinatione liceat euacuationē facere. Et uidet q̄ sic, q̄a si in principio sit euacuandū, cum euacuatio facta in principio sit coacta, ppter materiā esse crudā, & in augmento est minus cruda, euacuatio facta i augmēto erit minus coacta q̄ facta in principio. igitur &c. Respondetur negando consequentiam, & hoc ut plurimum. Potest tamen contingere q̄ necessitas euacuationis insurgat in augmento, & non in principio, ut si in augmente fiat materia furiosa, aut si fiat quantitas materiei quę mouetur exuberans in augmento, quæ tamen non erat exuberans in principio. Ex quibus infero, q̄ hęc consequentia non ualet. Euacuatio principij ut plurimum magis est coacta q̄ facta in augmento. igitur in augmento sepius debet fieri coacta siue non regularis euacuatio. Similiter non sequitur euacuatio facta in principio principij est magis coacta q̄ in fine principij. igitur frequentius est euacuandum uel magis in fine principij q̄ in principio. Q uod autem in declinatione debeat fieri euacuatio satis constat.

Digō duplex. Autē.

Digō ī nocitio duplex. Nocitiuū peccans du plr.

Digōis gradus tripr.

Medicari 4r.

Crudū dupl'r.

Digitized by Google

Aphorismus. 23.

Quæ egeruntur, non multitudinem considerare oportet, sed quomodo egeruntur. Et si qualia oportet purgari purgentur, & cōfert, & bene ferunt. Et ubi oportet usque ad defectionem ducere, & hoc facere, si sufficiat ægrotans.

The. Deiectiones non copia estimandę sunt, sed eo quod talia deiiciuntur qualia deiici oportet, & facile ęger fert. Atq; ubi ad animę defectionem usque ducendum est, ita agendum. modo æger durare possit.

Leo. Deiectiones non multitudine sunt estimandę. sed si talia deiiciantur qualia cōueniunt et ęgri facile tolerant, Atque ubi usque ad animi defectionem expedit ducere faciendum. Si ęger possit tolerare.

Expositio Iacobi.

Hic aphor. habet quatuor conclusiones. Secunda ibi (Sed quomodo.) Tertia ibi (Et ubi oportet.) Quarta ibi (Et hoc facere.) Prima conclusio. Medicus recte significando super debitā euacuationē, non debet cōsiderare quantitatē eorum quę euacuantur. i. multitudinē, ut dicat euacuationē debitā quia multa fit. Probatur. stante multitudine eorum quæ euacuātur, stat euacuatio diminuta, & similiter superflua, & stante paucitate similiter igitur &c. patet cōsequentia, & assumptū satis patet. Primo nota. Egestio dupl̄r sumitur, hic autē pro euacuatione. Secundo nota. Per quantitatē in ꝓposito non solum intelligere debemus multitudinē, sed etiam paucitatē. Tertio nota. Quantitas eorum quę euacuātur potest dici multa & pauca dupl̄r. Primo absolute. Secundo respectiue, ad illud quod euacuari debet. Ad propositum debet intelligi secundo modo, quia non absolute debemus considerare si illud quod euacuatur est multum aut modicū. Quarto nota. Multitudinem aut paucitatē non debere cōsiderari possumus dupliciter intelligere. primo quia totaliter abiciantē à cōsideratione medici. Secundo ꝙ non cōsiderentur tanquā totalia, aut p se sufficientia signa. & sic intelligitur in ꝓposito &c. Secunda cōclusio. Oportet medicū uolentē cōuenienter euacuationē cognoscere, considerare qualia oportet euacuare, & tolerantiā. & cōferentiam euacuationis ęgrotantis. Probat cōclusio sic. oportet cōsiderare quibus exeuntibus est conueniens euacuatio, & quibus non. sed iam dicta sunt huiusmodi, ut satis patet igitur &c. Primo nota qualitas humoris peccātis est duplex. s. generalis & spālis. Per spālem intelligo qualitatem primā uel secundā, manifestā uel occultā, qua humor reddit malus, ut caꝓitas, frigiditas, grossities, uenenositas. Per qualitatē autē generalē, intelligo omnem dispositionē qua humor redditur nociuus, & ideo dicit nocibilitas. & notū est ꝙ non quelibet talis qualitas est prima uel secūda, imo q̄ꝓtitas est huiusmodi. Ad ꝓpositum cū dicit, ꝙ oportet cōsiderare qualitatē, intelligendum est de qualitate secundomō sumpta. Secūdo nota ut supra habitū est. sex sunt cōditiones ex qbus notificatur bonitas euacuationis. s. q̄ꝓtas, qualitas, tp̄s, locus cōferētia, & tolerātia. horū tn̄ omnium regula est cōferentia & tolerātia, ut satis patet. Quo autē differt tolerare & cōferre usum est supra. Tertio nota ꝙ ꝓter iā dicta signa, & alia signa sunt. s. sōnus, sitis, mutatio egōnum. sed qa oīa generalia sunt, ideo tacuit Hip. Tertia cōclusio. In casu ubi oportet, euacuādus ē ęger usq; ad defectionē, uel syncopim. Probat̄ sic in casu ex tali euacuatione euitat̄ mors, licet aliquale ęgrotāt inferat̄ nocumentū &c. patet cōsequētia, & assumptū patebit in cōmento. Primo nota. Iy usq; potest teneri inclusiue, & potest teneri exclusiue. & utroq; istorū modorū uera est conclusio, ut patebit. Secundo nota. Syncopis est duplex, scilicet recuperabilis & irrecuperabilis. in proposito est sermo de recuperabili, & hoc debet intelligi in ultima parte aphor. Tertio nota. Ex dictis patere potest ꝙ illa euacuatio usq; ad syncopim non est regularis siue electiua, sed est irregularis uel coacta, hanc. n. eligere non possumus sine magno ęgrotantis nocumento, ut satis patet, & ideo in cura regulari nō competit, quare talis non sit absolute regularis & bona. patet, quia sibi non competunt oēs conditiones suprapositę in apho. ut patet intelligenti. Quarto nota ꝙ syncopis potest accidere multis de causis. hic autem est sermo de contingente propter solā euacuationē, ut patet in commen.

Quarta conclusio. Huiusmodi euacuatio usq; ad syncopim non debet fieri nisi uirtus ægrotantis fuerit ualde fortis. satis patet. Nota ꝙ in corporibus debilibus & pauci sanguinis, hanc non facimus, sed solum in robustis. & hoc adhuc raro, quia securior est reiteratio. Et similem sententiam quantum ad primā & secundam cō clusionem ponit Auicē. prima quarti. capō. quando & qualiter. Quantum ad tertiam & quartam conclusionem. 9. terapeutice. & quarto prima. capitulo de cura se. sang. Et est utilis. & ampliatur, ut patet. Auicē. Gar. Auicē.

Aphorismus. 24.

In acutis passionibus raro, et in principijs pharmacijs uti, & hoc prius bene dijudicantes facere. The.

In affectibus acutis raro & inter initia utendum medicamento euacuatorio est, idq; adhibito diligenter examine faciendum est.

In acutis passionibus raro, & in principijs medicinis purgātibus uti, & hoc cum præmeditatione faciendū. Leo.

Expositio Iacobi.

Hic aphor. duas habet conclusiones. Secunda ibi (Et hoc prius.) Prima conclusio. In acutis ægritudinibus in principijs raro debet medicus uti pharmacijs. Probatur, quia non debemus uti pharmacijs in principijs acutarum ægritudinum nisi materia existente furiosa. sed raro materia est furiosa, igitur &c. patet consequentia, & assumptū similiter. Primo nota. Per passiones acutas in proposito intelligit febres pacutas, ut exponere ui detur Cōmē. licet posset aphor. generaliter ampliari ad omnes ægritudines acutas, in quibus materiæ non dant inducias digerendi. Secundo nota, ꝙ ꝓ pharmacias in proposito debemus intelligere medicinas euacuantes eligendo, ut est turbith. Tertio nota. Huiusmodi medicine sunt maxime periculose in principijs peragutarum. Primo, quia ad exhibitionē earum in principio sequuntur nocumenta superius tacta de euacuatione materiei ante digestionem eius. Secūdo, quia cum talis pharmaca de se sīt calida, & morbus etiam sit calidus & siccus. igitur &c. Quarto nota. Hoc maxime intelligendum est de euacuatione eradicatiua, quia de minoratiua non dubium in casu exuberantie materiæ, ut supra. Ex quo habetis differentiā inter chronicas et acutas. In acutis. n. quandoq; cōpetit euacuatio eradicatiua. In chronicis autē nō, licet in utrisq; possit competere minoratiua. Secunda conclusio. Hanc euacuationē quæ fit in principijs &c. debemus facere prius bene dijudicando. Probatur sic, quia in tali euacuatione cōuenienter facta sequitur magnum iuuamentum. Et ex tali facta inconuenienter sequitur magnum nocumētum. igit &c. patet cōsequētia, & assumptum satis ex dictis. Primo nota. Oportet medicū in euacuatione bene dijudicare. Primo, quia accidentia sunt fortiora in peracutis q̄ꝓ in alijs. Et adhuc plura nocumenta sequi possunt ex pharmaco laxatiuo in principio acutarū q̄ꝓ aliarū. Secundo nota. Anteqū approximemus laxatiua in principio &c. debemus

Egō dupl̄r. Quātitas dupl̄r. Quali tas hūoris peccātis duplex. Nocibilitas qd Eūonis bonitas est sexcupla. Passio acuta qd. Pharmacia qd. Eūo dicit.

debemus bene iudicare utrū materia sit furiosa uel nō, quā si non cōprehendimus furiosam, non est a principio eradicatiue euacuandū. Si uero fuerit, ipsam a principio euacuare oportet, &c. Similis sententia huic totali ponitur ab Auicē. prima quarti ca p. de cura putridarū in genere. & de cura tertianæ. & à Gal. in lib. de quatuor tēporibus morbi. & primo de crisi capiendo. sic sibi cōsimiliter in sermone sno, & secundo regiminis a cuto rum xommen. 11. & 16. Continentis. cap. de his quæ sequūtur febres. Et est utilis, ut patet. Et ampliatur (ut dixi) ad omnes ægritudines peracutas.

Auicē Gal.

Rasis

Aphorismus. 25.

Si qualia oportet purgari purgentur, & confert, & bene ferūt. Si uero contrariū importune.

The. Si quale purgari oportet, tale purgatur, prodest, & facile fertur. Si contra, difficulter.

Leo. Si qualia oportet purgari, purgentur, confert, & facile ferunt. Si contra difficulter.

Expositio Iacobi.

Hic ultimus aphor. primæ particulę exponitur est superius illo aphorismo. In perturbationibus uentris &c. Et sic finitur hęc prima particula aphorismorum.

Incipiunt aphorismi secundæ particulæ.

Aphorismus. 1.

In quo morbo somnus laborem præstat, mortale. Si uero somnus iuuerit, non mortale.

The. In quocunq; morbo somnus laborem affert, letalis est. Ar si iuuat, letalis non est.

Leo. In quo morbo somnus laborem facit mortale. Si uero iuuat, non mortale.

Expositio Iacobi.

Iste aphorismus duas habet conclusiones. Secunda ibi (Si uero.) Prima conclusio. Somnus causans nocumētum in morbo est mortale signū. Probatur, quia significat uirtutem superari à morbo seu à materia morbi.

Primo nota. In quo morbo. exponit Commen. in quo tēpore morbi, per tēpus morbi maxime particulare uel forte etiam uniuersale intelligendo. Secundo nota. Labor. i. nocumentum sumitur a medicis ęquiuoce. Quādoq; pro morbo. Quandoq; pro causa. & de his omnibus hic uerificatur aphorismus. Tertio nota. Per labo rem intelligi debet nocumentū magnum perseueräs, si enim esset labor paruus, aut non perseuerans non oporteret. Quarto nota. Tēporum paroxismi quædā sunt in quibus merito dispositionis tēporis somnus est aptus nocere, quoddā est quod aptus est iuuare, & quoddā medio modo. Exemplum primi, ut principium. Exemplū secundi, ut declinatio. Exemplū tertij, ut status & augmentum. Ad propositū, nocumentū ex somno in declinatione contingens, est illud quod est mortale signū, ut uidebit in quęstione prima, nō autē in principio uel in alijs. Ex quo colr causa uerificans aphor. stante. n. ex somno nocumento perseuerante magno in declinatione significat calorē ex somno interius reclusum nouā praua agitare materiā, quā quia non superat uirtus causatur nocumentū magnum & pseuerans, quare succumbit uirtus, & p consequens &c. Quinto nota. Non solum hoc esse uerificabile in declinatione uniuersali, sed etiā particulari, ut patebit in quęstione prima. Secunda conclusio. Iuuamentū contingens ex somno in morbo non est signum mortale. Probat, quia non significat uirtutē superari à morbo uel causa agit, patet cōsequentia, & assumptū similiter. Primo nota, non semp somno iuuante debemus arguere morbum esse salubrē. In simplici. n. intei polata mortali potest hic somnus talis reperiri, & tn signum nō erit salutis de se, tamen est aptus significare bonum. Ex quo patet quare dixit. Si uero iuuerit non mortale. & non dixit salubre. patet. n. cōtrarios signorum cōtraria esse significata. Secūdo nota has ambas conclusiones uerificabiles esse maxime in morbis materialibus, licet etiā (ut uidebit in quęstione prima) possint ampliari ad immateriales. Similis sententia colligit secūda quarti. ca p. de signis sumptis ex somno & uigilia. Et est utilis in actu pronostico. Et ampliatur ad omnes ęgritudines materiales, licet etiam ampliari posset ad immateriales.

Sōni in declinatione contingens exi stentis nocumētū

Labor tripl'r

Cogitatiua lędit tri pliciter

Desipr ētia qd

Auicē. Somni & uigilia. Et est utilis ad actum practicum, uiso. n. q̄ sō nus ille nocet, iuuat re ad dirigendum in opus. Et etiam practicus cauel in quo tempore. Secundo nota. In cerebro sunt tres uentriculi, ab inuicem sensibiliter distincti, in quorum quolibet pficitur operatio ppria. s. In primo sensus cōmunis. In medio operatio cogitatiuę. In postremo memoratiuę. Et ex nocumento contingēte in quolibet istorum, potest contingere lęsio in operatione ppria. In cogitatiua ergo triplex contingit lęsio, quia uel operatio auferē. & sic uocatur amentia. i. sine mēte. uel corrumpitur, & sic dicitur alienatio uel pmixtio rationis, uel diminuitur, & sic dicitur stoliditas, uel desipientia, & sic sumitur hic. Et tunc causa uerificans aphor. potest esse ista, qa si somnus sedat &c. signum est, q̄ uirtus & calor est fortis, & potens in remouendo cām à qua cābat nocumentum in medio uentriculo cerebri. Si autē econtrario, foret signum uirtutem & calorem naturalē agitare materiā, quā non posset superare, & p consequens malum, si esset cum circunstantijs dictis in prędictis. Tertio nota. Licet hoc maxime sit uerū, per desipientiā intelligendo nocumentum iam dictum, tn etiā per desipientiā possumus intelligere omne nocumētum aduenies prędictis uirtutibus. Et sic ampliatur aphor. non solum ad nocumentum medij uentriculi, sed etiam aliorum. Iste aphorismus potest esse tamē pars prędictis aphor. & sicut corrolariū eius. Vel alter, q̄ hic sit tamē antecedens prędictis, & ponit particulare pro uniuersali, ut mos est rhetoricorum concludere uniuersalia, per particularia &c.

Aphorismus. 2.

Vbi desipientiam somnus sedat, bonum. Vbi uero præstat, malum.

The. Vbi somnus delirium tollit, bene est.

Leo. Vbi somnus delirium sedat, bonum.

Expositio Iacobi.

Prima conclusio. Remotio desipientiæ p somnum est signum bonum & laudabile. Probat sic. Talis remotio &c. significat uictoriā uirtutis et caloris naturalis supra morbū. igit &c. consequentia nota, & assumptum patet. Item ex prędicti aphorismo iuuamentum sequēs ex somno est signum bonum. sed remotio desipientię p somnum est huiusmodi. igitur &c. Ex ista conclusione sequitur secunda, q̄ desipientia sequens somnum est signum malum. Probatur, quia in quo morbo somnus p̄. stat laborem, mortale. Item talis significat uirtutē succumbere materię morbi, aut morbo igitur &c. Et similis sententia ponitur ab Aui. secunda primi summa prima. cap. 13. quod est de his quę ꝓueniunt ex somno & uigilia. Et est utilis ad actum practicum, uiso. n. q̄ sō nus ille nocet, iuuat re ad dirigendum in opus. Et etiam ampliat &c. Primo nota. Dicit ubi. i. in quo morbo, uel in quo tempore. Secundo nota. In cerebro sunt tres uentriculi, ab inuicem sensibiliter distincti, in quorum quolibet pficitur operatio ppria. s. In primo sensus cōmunis. In medio operatio cogitatiuę. In postremo memoratiuę. Et ex nocumento contingēte in quolibet istorum, potest contingere lęsio in operatione ppria. In cogitatiua ergo triplex contingit lęsio, quia uel operatio auferē. & sic uocatur amentia. i. sine mēte. uel corrumpitur, & sic dicitur alienatio uel pmixtio rationis, uel diminuitur, & sic dicitur stoliditas, uel desipientia, & sic sumitur hic. Et tunc causa uerificans aphor. potest esse ista, qa si somnus sedat &c. signum est, q̄ uirtus & calor est fortis, & potens in remouendo cām à qua cābat nocumentum in medio uentriculo cerebri. Si autē econtrario, foret signum uirtutem & calorem naturalē agitare materiā, quā non posset superare, & p consequens malum, si esset cum circunstantijs dictis in prędictis. Tertio nota. Licet hoc maxime sit uerū, per desipientiā intelligendo nocumentum iam dictum, tn etiā per desipientiā possumus intelligere omne nocumētum aduenies prędictis uirtutibus. Et sic ampliatur aphor. non solum ad nocumentum medij uentriculi, sed etiam aliorum. Iste aphorismus potest esse tamē pars prędictis aphor. & sicut corrolariū eius. Vel alter, q̄ hic sit tamē antecedens prędictis, & ponit particulare pro uniuersali, ut mos est rhetoricorum concludere uniuersalia, per particularia &c.

Auicē.

Somni

Cere-- bri uen triculi.

Aphorismus. 3.

Sōnus & uigilia, utraq; mō magis facta, malū.

The. Sōnus aut uigilia si alterutrū modū excesserit, male ē.

Leo. Sōnus atq; uigilia, si alterutrū modū excesserit malū.

Digitized by Google

Expositio Iacobi.

Prima conclusio aphor. est, ꝙ tã somnus ꝙꝫ vigilia excedens quãtitatem determinatam, est malum. Probat sic, utrũꝙ istoꝝ est malum per uiam signi, & causæ igitur, consequentia nota, & assumptũ ꝓbatur, quia somnus nimius longiori tempore ꝙꝫ debet retinet calorẽ in interioribus. vnde impediunt operationes mẽbroꝝ exterioꝝ, fit calor interius lõgiori tempore ꝙꝫ debet uniri deficiente nutrimento digestibili uel digerendo nimium resolutt humidum naturale membroꝝ interioꝝ, fit per calorem in somno diutius ꝙꝫ oportet reuocatum interius, prohibet omnium superfluitatum euacuatio, hoc est malum. ideo &c̃. Quod etiam vigilia sit causa mala, patet, quia vigilia nimia est causa nimiæ resolutionis, & defectus caloris naturalis, ut patet. ideo &c̃. Quod autem utrunꝙ istoꝝ sit signũ malũ, patet, quia somnus nimius significat frigiditatem cerebri nimiam aut materiam frigidam opprimentẽ, nimia vigilia uero significat siccitatem cerebri nimiã, aut materiam cholericam nimiam euaporãtem, uel attingẽtem quodcunque membrũ. ideo &c̃. Sic̃is sentẽtia habetur ab Aui. Tertio cañ. fen. 1. ca p̃. de subet. Et est utilis iste aphor. in actu practico & ꝓnostico. Et ampliatur tã ad corpora sana ꝙꝫ ægra ꝙꝫ etiam neutra. Primo nota. Per somnum possumus intelligere & significare qñ derelinquit bonum effectum, super bonam dispositionem corporis. Primo ex tempore. Secundo ex qualitate, quia. s. ex profunditate & leuitate. Tertio ex effectu, quia. s. iuuamẽto & nocumẽto sequente quarto. ex quantitate eius. s. lõgitudine et breuitate. Et ultimo mõ significamus hic.

Auicẽ. Somni nimij practicus & ꝓnostieus canon.

Secundo nota. Somnus quandoꝙ fit à causa corporali, quandoꝙ ab extrinseca siue primitiua. In proposito autem, sermo est de somno causato à causa corporali.

Sõni cã est triplex.

Sed dubitaret aliquis, quare nõ docuit significare perꝙ titatem diminutam somni, sicut per extensionem, & similiter vigilię. Respõdetur, ꝙ hoc bene fecit Hip. quia ex ꝙtitate nimia vigiliæ & somni, significat etiã quãtitas somni & vigiliæ diminuta, uel dato uno contrarioꝝ datur intelligi reliquum dicit utraq; quia quo cunqꝫ dato, si superfluat, malum est, & stat tamen crescere utrũque ultra debitam mẽsuram. Hic cadunt quædã dubia circa litteram. Primum dubium. Videtur ꝙ somnus & vigiliæ non sint malæ per uiam signi, nec causæ. Primo non per uiam signi, quia non sunt qualitas mutata, nec exiens mutatum ut patet. nec actio lęsa, quia tunc essent operationes, & per consequens essent res naturales, consequens fl̃m, quia sunt res nõ naturales. ut colr tertio techni. & secunda sen primi cañ. plurres. Nec per uiam causæ, quia omnis causa morbi est res prꝫter naturam. sed somnus & vigilia sunt res non naturales. ideo &c̃. Secundum dubium. Quid sit detertus an vigilia conuenientem mẽsuram excedẽs, an somnus cęteris paribus. Videtur. n. ꝙ somnus. Primo quia est dispositio minus cõueniens corpori ut colr primo cañ. sen. Secunda doc. tertia. c. tertio. s. de signis complexionum. Item hominibus à natura datũ est longiore tempore vigilare. igitur naturalior dispositio est vigilia ꝙꝫ somnus, ut dicitur primo ethi. Nil differt felix à miseris nt si secũdum dimidium uitæ. Et in metro. Stultę quid est sõnus, gelidæ nisi mortis imago. Item ex sõno nimio perueniturad ægritudines subito pernecantes, ex vigilia uero ad paulatim resoluẽtes. Item somnus ordinat in vigiliam. nõ enim dormimus nisi ut cõfortentur & fortificẽtur spiritus, pro melius exercendis operationibus vigiliæ, sed ꝓpter quod unũquodꝙ tale, & illud magis. igitur. Itẽ somnus superfluus infrigidat & humectat, vigilia autem calefacit, & exiccat. sed deterior dispositio ẽ infrigidatio & humectatio, ꝙꝫ calefactio & exiccatio, igit etc̃. Itẽ in somno homo est medius inter uiuos & mortuos.

Gal. Auicẽ. Q uid deterius ã sõnũ excedẽ modum an vigiliã. Idem. Aristo.

Item Cõmen. in cõm. de somno & vigilia. Q uis est habet somno plus quã oportet, hebetatur eius anima, & eius organa. Sed ꝙ vigiliæ sint deteriores probat. Primo quia in ipsis fit expãsio caloris, & debilitatio uirtutis, & distractio spiritus à digestione, quare non ita bene digeritur in vigilia, sicut in somno. Sed in somno fit unio caloris, & eius fortificatio & restauratio & spirituũ multiplicatio, magis etiam perficitur digestio. igit &c̃. consequẽtia uidetur tenere, quia unio & multiplicatio est melior expansione & pacificatione & resolutione. & colr assumptũ prima tertij. c. de sara. Item in somno lassitudines remouentur & dolores, ut secunda primi. cap. de his quæ proueniunt ex somno & vigilia. lassitudines omnes remouet somnus, in vigilia uero, fit oppositum. Item, quia vigilia uidetur secundum naturam laboriosam, somnus dulcis & placidus, unde Ouidius metamorphoseos primo. Somnus quies placidissima rerum. Et Virgilius sexto eneidos. Tunc me confectũ curis somnoꝙ grauatũ &c̃. Dulcis & alta quies placidaꝙ simillima mortꝫ. Item Cõm. de somno & vigilia. qui dixit ꝙ somnus est cõfirmatio uirtutum & confortatio, vigilia autem est debilitas earꝫ. Et subiungit ꝙ quicunqꝫ dederit se somno plus ꝙꝫ oportet, hebetabunt sensus & uirtutes. sed ex vigilia plus ꝙꝫ oportet, sensus & instrumenta corrũpunt, certum est autem ꝙ corrumpi sensus & instra deterius est ꝙꝫ sensus & uirtutes hebetari. igitur &c. Q uod sint ęqualiter mali patet, qa ęqualiter ponuntur remoueri à debito temperamento.

Ouidius Virgilius Auer.

Tertium dubium. Videtur ꝙ vigilię superfluitas nõ solum ex calitate ꝓueniat. Primo prouenit. n. etiam ex humiditate nitrosa, ut in senibus, ut tertio prima. ca. de sara. Item ex forti cogitatione, sicut in uehementer captis amore uenereo, ut prima tertij. trac. 4. ca. de hyliſchi. Item ꝓuenit ex potu uini, quod tñ est calidum & humidum, ut colr secundo interioꝝ ultimo cap. de illo qui dimiserat seruum, qui bibit uinum potentissimum, & mortus est ex vigilia. Q uartum dubium. Si ad somnum tam naturalem ꝙꝫ nõ naturalem concurrit oppilo supertus dicta, quomodo excitari potes a somno, quia tu audis, aut non, si audis, tunc non dormis. si non audis, quomodo ergo excitaris. Q uinto dubitatur. Q uomodo aufertur sensus in somno, remanente uoluntario motu, ut in dormientibus. exercentibus opera vigilantiũ.

Vigilię supfluitas quadrupl̃r. Auicẽ. Gal.

Ad primum istoꝝ dicitur ꝙ huiusmodi somnus & vigilia sunt actio lęsa, quia. s. augmentata uel diminuta intra uel citra mensuram debitã. Et cum arguitur ꝙ non, quia essent operationes. Dicitur ꝙ sunt res naturales uide in tertio techni. Vel dicitur non omnes operationes esse res naturales, sed solum illę quæ non sunt ad libitum uoluntatis mensurabiles, ut digestio, attractio nutrimenti; &c̃. sunt operationes naturales, quę non sunt augmentabiles uel diminuibiles ad libitum uoluntatis, quia satis posset dici stomacho digeras bene, quando est discrasiatus multum, quia illa est operatio, quę fit sine cognitione, ut motus cordis &c.

Gal.

Ad secundum dicitur cęteris paribus, somnũ excedentem mensurã, deteriorem esse, & peiora causare nocumenta. Et cum arguitur ꝙ nõ, qa restaurat corpus &c̃, totum oppositũ facit, cum est superfluus. Ad secũdũ dicitur a'r ꝙ in somno naturali fit unio. & confortatio caloris, sed somnus excedens mensurã, nedum ꝙ uniat calorem, & ipsum multiplicet, sed etiam resoluit, ideo somnus supuacuitatem nocet, & consumit humidum membroꝝ, ꝓpter fortem applicationẽ ad humidum, & fumi capinosi retinent, & prohibetur eorum resolutio, & fit catarri generatio, naturalis somnus bene confortat, sed superfluus non, & vigilia moderata est iuuatior somno, quia somnus fit causa eius vigiliæ, homo. n. dormit ut ualeat vigilare. sed tamen cęteris paribus deterius est

Sõni superfluus est deterior & quõ.

us est somnū esse excedentem debitā mensurā, q̄ uigiliam excedentem mensuram. Ad aliud cum dicitur q̄ in somno remouentur dolores. Dicit̄ negando consequentiam, unde licet in somno non percipiat̄ dolor, aut tristitia, & in uigilia sic, non ꝓpter hoc sequitur q̄ uigilia sit deterior, quia hoc est ex eo q̄ uirtutes sensitiuæ ligatæ sunt, quemadmodū in tertiana, maior percipit̄ tristitia aut dolor si fit cum dolore capitis gratia exempli, q̄ in apoplexia. igit̄ tertiana est deterior. patet q̄ argumentū non ualet. De lassitudine autem, quę remouetur in somno, &c. patet ex rñsione ad primū. Ad aliud cum dicitur, q̄ uigilia est laboriosa, somnus placidus. dicit̄ q̄ somnus non est dispositio magis delectabilis q̄ uigilia, & p̄sertim superfluus, ut patet de illis qui cum superflue dormiunt, nunq̄ die illa bene se habent, immo remanēt hebetes, & quasi stupidi, quod nō accidit ex superflua uigilia. Ad auctoritatē Auer. dicitur, q̄ licet somnus sit confortatio uirtutū &c. tamen cum illo etiā coniungit retentio superfluitatum, ad quā sequitur, uirtutum aggrauatio. forte ipse etiam intellexit. s. de somno temperato & moderate facto, quo tamen quantuncunq̄ moderato, melior & iuuantior est uigilia, cum in uigilia ordinetur. Ad aliud quod subiungit Cōmen. quia per somnum hebetantur &c̄. dicitur q̄ non solū hebetantur sensus per somnū superfluum, sed etiā corrumpunt̄, per uiam suffocationis. Ad tertiū dicitur, q̄ nō solum ex calidate fit uigilia superflua, ut dictum est in littera. Nā aliquādo fit ex humiditate nitrosa, ut in senibus. prima tertij cañ. tamen illa est potissima inter alias causas, qa ramo absoluuntur aliæ ab hac, ideo &c. ut plurimū calidas est causa à qua prouenit uigilia excedens, ideo facit mentionē de ipsa. etiā à fortibus accidentibus animę ut de nocte putando de margarita, fit disgregatio spirituum. Item dolor est causa uigiliæ, quia disgregat spūs, ideo deoppilat materiā somni. Ad quartū dicitur, illā uiā non sic oppilatā esse, quin uadant spūs &c̄. Vel dicitur ad quartū, q̄ licet sit facta oppilatio utæ ꝑ quā transeunt spūs aiales, facto tamen forti motu in organo sensus fit motus spiritus aialis ad locum ubi sensatio fit, ut si fortiter clames ad aurē fortis dormientis non surdi, ipse excitabitur, quia spiritus mouentur ad locum, ubi fit motus ille, & fit disgregatio spiritus à loco illo ubi erat aggregatus. uidetur ergo esse in somno sensus ligatus, non q̄ obiectum forte imprimens non sentiatur, sed q̄ obiectis debite occurrentibus, dormiens nō sentiet tūc.

Auicē.

Sensu deficiente ꝓpter paucitatem spirituū deficit sensus & motus.

Ad ultimum dicitur, q̄ ablato sensu, merito quātitatis spiritus, aufertur etiā motus instrīs suis per eūdem neruum delatis, quia oportet motiuum spiritum esse maioris q̄titatis q̄ sentitiuum, & q̄ solum ꝓpter paucitatem spirituum deficientibus sensibus, deficit sensus & motus. Vbi autem propter distemperātiam in compone spiritus, hoc non oportet. requiritur. n. maior temperies ad sensum q̄ ad motū, stat. n. temperamentum remanere pro motu & non pro sensu, quia oportet ipsum esse magis depuratum uaporibus ad sentiendū q̄ ad mouendum. ideo &c̄. uel dicitur q̄ illi non perfecte dormiunt, qui exercent opera uigilantium.

Aphorismus. 4.

Non plenitudo, non indigentia, neque aliud quodcunque magis natura fuerit: nihil bonum.

The. Non satietas, non fames, non aliud quicq̄ bonum est. quod naturam excedit.

Leo. Non satietas, non fames, neque aliud quicquam bonū est quod modum naturę excesserit.

Expositio Iacobi.

Iste aphorismus duas habet conclusiones. Secunda ibi (Neq; aliud.) Prima cōclusio. Plenitudo & indigentia existentes magis modo uel natura, sunt malæ. Probatur sic. tā plenitudo q̄ indigētia &c̄. ducunt uel apræsunt ducere corpus extra naturalem dispositionem. igit̄ &c̄. cōsequentia & assumptum patent intelligenti. Primo nota, q̄ indigentia sumitur multipl̄r. Primo pro fame naturali, ut in ista secunda, ubi indigentia non oportet laborare. apho. 16. Secundo modo sumitur indigentia pro appetitu canino, ut in illo. 22. aphorismo. Potus indigentiam soluit. Tertio modo sumitur pro inanitione, & sic sumitur in proposito, ut sit sensus, q̄ inanitio aut euacuatio superfluēs &c̄. est mala. Secundo nota. Plenitudo est duplex. s. quo ad uasa, & quo ad uirtutē. Quid sit utraque, patet. Et est distinctio Aui. Primo secūda, de signis replonem signantibus. Et de utraque istarū potest esse uerum. Tertio nota. Tā inanitio quā plenitudo potest dici magis modo, & magis natura, uel ratione q̄titatis, uel ratione qualitatis, uel loci, uel temporis, uel etiam sic cū aliis circūstantiis requisitis ad cōueniēter replonem uel euacuationem. Et omnibus his modis est sermo in proposito. Quarto nota q̄ tam per uiam signi, q̄ per uiam causæ sunt inanitio et replo magis modo malæ. Primo per uiam signi, pro quāto signa sunt debilitatis uirtutis expulsiuæ, quantum ad plenitudinem, aut oppilonis, aut angustiæ meatuum, aut debilitatis digestiuę, aut sensitiuę. & sic de aliis tactis secunda primi. doc. 2 summa. 1. cap̄ 17. quod est de his quæ ꝓueniunt ex euacuatione & retētione, &c̄. Secundo ꝑ uiam causæ, ut satis patet discurrendo, pro quanto facit oppilones, aut spasmum, aut febrem, & putredinē causando prohibitam trāspirationem, & alia quæ uidentur sibi. similiter dicendum est de inanitione. Secunda cōclusio. Nihil aliud nostro corpori occurrens magismodo uel natura, est bonum. Probatur sic, quia per quod libet tale euertitur aut paratum est euerti corpus à naturali dispositione. igitur &c̄. patet consequentia, & assumptum satis patet intelligenti. Primo nota. Res de quibus circa corpus humanum habet cōsiderare medicus, sunt tres. s. naturales, non naturales, ꝓter naturales. Naturales res sunt septem. s. elēnta, humores, cōplones, mēbra, uirtutes, spiritus, operationes. quæ ideo dicuntur naturales quia essentialiter cōcurrunt ad humani corporis integritatem aut perfectionē, uel conseruationem, uel custodiā, ut patet discurrēdo. Elementa. enim. ingrediuntur in cōplonē & integritatem corporis humani essentialiter. Complexiones etiā, quia sunt dispositio ꝓparans ad formam, & sunt instrumētum uirtutis. Membra etiam essentialiter cōcurrunt in constitutione. Humores uero non cōcurrunt ad integritatē corporis, sed solum ad cōseruationem eius. Et spiritus eodem modo ad custodiam, & uirtutes etiam non concurrunt ad integritatem corporis, sed ad custodiam, & cōseruationem eius. Res autem non naturales dicunt̄ res corpori nostro ineuitabiliter occurrētes, qa. s. necessario semper aliqua uel aliquę ipsarū nobis occurrūt q̄ debite occurrētes, sanitatem cōseruant uel efficiūt. Indebite uero occurrētes, ęgritudinem, uel neutralitatē faciunt & istę sunt 6. s. aer cibus & potus, somnus et uigilia, motus & quies, inanitio & replo & accidentia animi, indifferenter se habentes ad lędēdum uel iuuādum ut secunda primi. et tertio techni. I c. ꝓ igitur ex necessitate somnus occurit dicitur naturalis aliquando, quia naturę est cōueniēs, & quia aliquando occurit et nocet dicitur non naturalis, ut somnus meridianus insequens cibum humidū, quia insequitur rē nō naturalem. Istę res non naturales sunt necessario occurrētes ex suppositione, sed non simpl̄r. Et dicuntur quidem necessario occurrētes in generalitate sua, quia necessario occurrit nobis cibus, sed tamen in particularitate nō, quia nec iste cibus necessario occurrit, nec iste aer, quia possum aliū

Indigētia triꝑpliciter

Plenitudo duꝑpliciter

Auicē.

Natura les res

Eſa in gredicōplesſionē humanā eſſentialr

Cōplōquō res naturaliꝫ.

Mēbra quō res naturalr

Hūores

Spūs & virtutes.

Nō naturales res.

Digitized by Google

Res eadē dicit naturalis & ñ naturalis.

attrahere, sed dicitur ad bonum sensum. Ex quo patet, ꝙ eadem res simul potest dici res naturalis, & non naturalis ad intellectum datum, ut patet de aere, inanitione, replexione, &c. Aer dicitur naturalis, quia debendo uti uere, non possumus stare, quin inspiremus & respiremus aerem, sed quia aliquando occurrit tēpore indebito uel cum qualitate lædente, dicitur non naturalis, ut dū est ualde frigidus. Res uero prēter naturā, dicuntur res

Res pē naturā tripl'r.

naturę disconuenientes, quę s. non conueniunt corpori in naturali sua dispositione, & istę sunt tres, ęgritudo, causa, & accidens, quę qualiter ab inuicem distinguant, satis alias dictū ē. Istę. n. res prēter naturā, faciūt ad destructionē integri tatis custodię & conseruationis corporis humani, & sunt determinatę ad lędendū, sicut. n. nec inanitio, nec replo, ultra modū corpori occurrens. est bonū, ita nec aliqua alia res non naturalis, ut satis patet intelligenti. Secundo nota. Per hęc oīa magis modo uel natura occurrere corpori nostro. intelligit inconuenientem occursum, tam secundū q̄titatem auctā q̄ diminutā. Similiter qualitatē, & sic de alijs circunstantijs iam dictis. Et similiter sententiā huic totali colligere potestis de mente Aui. 1. secunda doc. 2. cap. 17. f. de

Auicē.

his quę proueniunt ex retentione & euacuatione. & secunda primi doc. 3. cap̄. de signis replonem significantibus. Et est utilis tam in actu cōseruatiuo, q̄ prēseruatiuo, q̄ etiā curatiuo. Et p cōsequēs ampliat ad corpora sana, ęgra, et neutra & generaliter ad oēs res nō naturales, & prēter narurā, quę īmediate corpori nostro occurrētes, illud hīt à latitudīe ꝓprię sanitatis remouer.

Aphorismus. 5.

Labores spontanei narrant morbos.

The. Lassitudines sponte euenientes morbos pronuntiant.

Leo. Spontaneę lassitudines morbos prēnunciant.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est hęc. Labores spōtanei sunt signa pronostica futurorū morborū. Probatur sic labores spōtanei significāt in corpore causam productiuā uel facti

Spōtaneus labor qd.

uam ęgritudinū. igitur, patet cōsequentia & assumptū declarabitur. Primo nota. Licet multis modis dicatur aliquid spontaneū uel sponte fieri, hic tamen p spontaneos labores intelligere debemus labores sine manifesta causa, quia sine extrinseca causa, ꝓuenientes, ut sit sensus, q̄ labores spōtanei. i. sine causa manifesta uel extrīseca, ꝓuenientes narrant &c̄. Ex quo patet differētia inter labores hos & ꝓuenientes ab exercitio uel fatigatione forti. Tales. n. nō pronosticant morbos, sed huiusmodi sic. Secundo nota ut colr ex cōmen. 5. Per labores in proposito nō debemus intelligere motū fortē, sed lassitudinem quę non est aliud q̄ actualis impotentia utrīs motiuę ad mouendū membrum simul cum aliqua

Lassitudo triplicitē

li tristi sensatione, ut statim declarabitur. Tertio nota. Huiusmodi lassitudines à causa. f. intrinseca euenientes ut notat Cōmentator in cōmē. sunt tres. s. ulcerosa, tetanosa, siue extē siua, & aposa. Et per lassitudinē ulcerosam non debemus intelligere illā cui associantur ulcera. sed debemus intelligere illā in qua corpus est impotens debite moueri, & cum hoc in mēbris suis habet sensationem talem qualis est illa quæ in ulcere percipitur, quia. s. percipit in membris mordicationē aut punctūrā quasi spinarū, aut aliquod tale. Ex quo patet q̄ talis ut

Gal.

plurimū est à materia calida cholerica, uel saltem a materia cui pars cholerica ē admixta. Ideo bene dixit Gal. q̄ hoc fit à peccato humoris in quali. Lassitudo autē extensiua est in potentia debite mouendi mēbra &c. cum quadā extensione uel grauitate mēbrorum absq̄ hoc q̄ percipiatur mordicatio, sed membra percipiunt extensionem tumorē & aggrauationē quandā. Ex quo patet q̄ huiusmodi lassitudo prouenit à peccato humorum in quanto, licet ibi non sit peccatū qualis. Lassitudo uero aposa dicitur illa in qua corpus est impotens &c. & cū hoc in suis mēbris habet sensationē talem qualis reperīt in membro aposo, quia. s. est ibi quidā sensus aggrauatiuus cum inflammatione. Ista oīa satis expresse notat Aui. 1. 3. ca. de lassitudine cōsequente exercitium. Ex Auicē quo satis patet huiusmodi lassitudinē causari à peccato quanti & qualis humorum. Ex quibus omnibus patet uerificatio apho. nam si in corpore sunt labores & lassi- Ægriti tudines spontaneę, aut illa lassitudo est ulcerosa aut ex tensiua aut aposa. sed quęlibet istarum significat pecca futuræ tum qualis aut quanti aut utriusq̄, quę oīa sunt signa pnosti pronostica futurę ęgritudinis. igitur etc. patet cōsequē cum si tia et assumptū similiter. Et hoc idē satis notauit Aui. gnum secunda primi. ca. de causis motuū non naturalium. & prima quarti. c. de rigore. ubi dixit q̄ materia quę adpu tredinem mouetur, si fuerit ualde pauca facit lassitudinem. si amplior, horripilationē, & adhuc amplior tremorem facit et febrem. ideo uidet q̄ patiens lassitudinē iam sit sub neutralitate febris. Similē sententiam huic apho. ponit Aui. primo tertia. doc. 2. cap̄. de lassitudine consequente exercitiū. & doc. quinta cap̄. de succurren Auicē do accidētibus pnosticātibus morbos futuros. & quarto prima cap̄. de sermone uniuersali signorum febrium putredinis. Et est utilis in actu pronostico & prēuisiuo. Ampliatur ad omnia corpora &c.

Aphorismus. 6.

Quicunque dolētes aliquid corporis plurimū dolorem non sentiunt his mens ægrotat.

Quicunque parte corporis aliqua laborantes laborem The. ipsum magna ex parte non sentiunt, his mens ęgrotat.

Quicunque dolētes parte aliqua corporis omnino do Leo. lorem non sentiunt, his mens ęgrotat.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est ista. Omnibus corporibus mens ęgrotat, in quibus alicui membro doloris plurimi causa est prēsens, & tamen ipsi non sentiunt illā doloris cām. Probatur sic in omnibus talibus operatio mentis. s. uirtus cognoscitiua & debens de sensibili fere iudicium est sensibiliter lęsa. igitur &c. patet cōsequentia. & assumptum satis manifestū est. Primo nota. Dolor sumitur Dolor multipliciter. Primo modo pro tristi sensatione. & sic, ꝓ tristi dolor est actio siue operatio sensus exterioris. Secundo sēsatio modo large & improprie, ꝓ causa obiectiua doloris quo ne, et modo dicimus dolorem aliquē calidū aliquē frigidum. cā dol &c. i. cām doloris sicut in cōmē. dicitur q̄ dolores quos rum. passus est crato n. quidā fuerunt calidi quidā frigidi do lores. i cāę doloris. Ad propositū utroq̄ modo uerificatur apho. Primo. n. modo sumēdo dolorē sensus est q̄ quicunq̄ sunt dolentes. i. habentes doloroſam siue tristem sensationem in organo sensuū exteriorum, & supple per interiores sensus hunc dolorem non indicant, his mens ęgrotat. Et ad istum intellectū non exponit Commen. Secūdus sensus est quicunq̄ dolentes. s. causam doloris illatiuā &c. Et ad istum sensum exponit Cōmen. in cōmen. &c. Secundo nota. Per mentem in proposito, ut notat Cōmen in cōmen. intelligere possumus tā Mens sensum q̄ intellectū et tam sensum interiorē q̄ exterio quid rem. ampliatur igitur ly mens ad omnem uirtutē cogno duplici scitiuam, siue sit interior siue exterior. Tertio nota. Per ly aliquid corporis debet intelligi aliqua corporis pars. f. sensitiua, quia non oportet q̄ si causa doloris illatiua esset parti corporis non sensitiuę prēsens. & nō sentiretur q̄ in illo casu mens ęgrotaret, ut satis patet.

Quarto nota. Ly plurimū potest construi cum ly dolorē & teneri nominaliē et est sensus plurimū dolorē. i. plurimā

Digitized by Google

pīmā uel fortem cauſam doloris, uel alr cum ly ſentiūt & poteſt teneri aduerbialiter & eſt ſenſus pīm .i. nullo modo ſentiunt, & vtroq; modo uerificat. Nota tamen q; ex primo ſenſu cōcluditur actionem uirtutis cognoſcitiuæ lędi ablate. Ex ſecūdo uero diminute uel ablate ut ſatis patet, quia per plurimam cauſam doloris nullo modo ſentire cōcluditur actionem ablatā, ſed ex cauſa doloris nullo modo ſentire cōcluditur actionē ablatam, uel diminutā fore, quia poteſt eſſe cauſa magna & parua, ut patet. Q uinto nota. Ad ueritatem apho. oportet ſuppleri cū circunſtātijs debitis alijs ad ſentiendum puta q; non ſit ſomnus & q; non ſit fortis diuerſio uirtutis cognoſcitiuæ ad cōſiderādum de alio obiecto, licet hęc ſecunda conditio remoueri poſſit p plurimā cauſam doloris & quecūque alia. Et ideo ſub iſto ſenſu intelligi debet. Vel poteſt intelligi non ſentiunt .i. non ſunt apti ſentire, & tunc remouetur ſomnus & diuerſio. Sexto nota. Licet ex non perceptione nocumenti ex cauſa illatiua doloris concludere poſſumus mentē ægrotare, nō tamen econtra ex mētis ægrotatione concludi poteſt non percipi nocumentū ut patet, quia poſſet lædi etiā percipiendo ipſum magis q; ſit. Vltimo nota q; mens, p uirtute interiori cognoſcitiua poteſt lædi tripliciter. ſ. q; tū ad iudiciū, quod debet fieri de dolore qui eſt actio ſenſus exterioris. ſ. ablate corrupte & diminute. Corrupte ut ſi doloroſam ſenſationē iudicaret mens non doloroſam aut delitoſam. alia uero patent. Similē ſententiā huic. apho. colligere poteſtis de mente Auicē. tertij can. fen prima trac. 4. cap. 9. quod eſt de ſignis pmixtionis ſenſus & alienationis Et eſt utilis in actu practico. Et ampliatur non ſolum ad læſionem operationis ſenſitiuę ſed etiā cuiuſcūq; alterius uirtutis, ut patet intelligēti.

Mēs lę di pōt tripl'r.

Auicē. Aliena tōis pra ctic⁹ canon.

Aphoriſmus. 7.

Quecūq; multo tēpore extenuātur corpa tarde reuerti cōſueuerunt. Quæ uero modico modice.

The. Q uæ longo temporis ſpatio extenuantur lente reficienda ſunt. Q uæ breui breuiter.

Leo. Q uæ longo tempore extenuantur corpora, lente reſtituere oportet. Q uæ uero breui, breuiter.

Expoſitio Iacobi.

In hoc apho. ponuntur duæ concluſiones.

Prima cōcluſio eſt iſta. Corpora longo tempore extenuata ab extenuatione in longo tēpore releuant. Probatur concluſio ſic. in huiuſmodi corporibus facta eſt multa deperditio humiditatis radicalis membrorū igit &c. patet cōſequentia & aſſumptum in cōmento. Item in talibus multum debilitata ſunt mēbra principalia totū corpus regentia. igit aſſumptū in cōmento uidebit.

Corpis reſtaurādi p noſtic⁹ caſ & ſi'r corporis reſū ptiui.

Secunda cōcluſio. Corpora quę in breui tēpore extenuantur in modico tempore reſumunt. Arguit ſic. in talibus parua facta eſt cōſumptio humiditatis radicalis membrorum. igitur. Item in talibus parū ſunt prīcipalia mēbra debilitata. igitur &c. patet cōſequentia. & aſſumptum declarabitur. Et ſimilē ſententiā huic tenuit Aui. ſeptima quarti tractatu quarto cap. 1. Et eſt utilis in actu p noſtico, quia p hunc cognoſcimus q; corpus ab extenuatione in multo & quod in pauco tēpore releuat. Eſt etiā utilis in actu reſumptiuo, quia ſcimus q; tum et qualiter reſumendū eſt. Et ampliatur non ſolum ad extenuationē, ſed etiā ad omnē debilitatē corpori in modico uel multo tpe illatā. Primo nota. Per extenuationem intelligere debemus minorationē ſubſtantificę humiditatis membrorū noſtri corporis. Reſumptio uero eſt reacquiſitio uel reſtauratio, pportionalis deperditę. Secundo nota extenuatio tam in breui q; in longo tpe facta poteſt eſſe duplex. quędā eſt recuperabilis, et quędam irrecuperabilis, ſicut extenuatio inducta ab ethica tertię ſpeciei in ppoſito eſt ſermo de recuperabili ſolū.

Extēua tio qd. Reſum ptio qd Extēua tio du plr.

Cāegri tudiſcu iuſcū q; accūtis & exte nuatio- nis tri- plicit.

Tertio nota. Q uędā eſt extenuatio naturalis, ut euenies ex ętatiuo decurſu. quędā uero accidentalis ut cōtingens à cauſa prętet naturā uel primitiua. exempla ſatis patent. Et in ppoſito eſt ſermo de contingente à cauſa præter naturā & cum hoc de recuperabili ſiue releuabili. Q uarto nota ſicut cuiuſcunque accidentis uel ægritudinis tres imaginamur poſſe eſſe cauſas ſ. primitiuas antecedentes & cōiunctas, ita extenuationis cauſæ primitiuę ſunt res non naturales indebite adminiſtratę & ſibi annexę, ut cibus pauci nutrimenti ſalſus, & amarus, reſolutiuus, & exiccatiuus, aer calidus, motus nimius, et adhuc quies nimia, nimia uigilia, ſomnus paucus, coitus ſuperfluus, & ſimilia. Añtes uero ſunt cauſæ corporales mediatæ, ut mala cōplexio frigida calida ſicca, & ſic de alijs, & cauſæ humorales, & oppilationes &c. Cōiunctæ uero ſunt priuatio uel remotio humiditatis ſubſtantificę, aut tamq; ſubſtantificę p cuius pūtiam remanet corpus in habitudine debita. Ad propoſitum de omnibus his eſt ſermo, dum tamen extenuatio ſit præter naturā, & maxime ſi ꝓueniat à cauſa ęgra.

Q uinto nota. Extenuatione corpori primo occurrente prius reſoluit quod eſt faciliter reſolubile, prius etiā extenuationē patitur membrū quod eſt minus potens extenuanti cauſæ reſiſtere. Q uia igitur humidū ſubſtantificū eſt plus reſiſtens q; humidū nutrimentale, ut ros & humores, ideo in principio multū de talibus & parum de radicali cōſumitur. Q uia tamen in proceſſu tale deficit et terreſtrificat, ideo de radicali in proceſſu multum reſoluit. Et quia etiā membra principalia à principio multę ſunt reſiſtentiæ, ideo tunc talia minus pmutantur. in proceſſu tamen, ꝓpter longā & paulatinā debilitatem multū à ſua pmutantur natura. Ex quo patet cauſa uerificans apho. adiungendo q; tardius fit reſtptio humidi ſubſtantifici q; nutrimentalis eo q; pluribus tranſmutationibus eget nutrimentū, ut conuertat in ſubſtātiā. Sexto nota hoc totū intelligendū eſſe ubi ſunt cætera paria. poſſet. n cauſa reſoluens in breui tēpore eſſe tanto fortior & in longo debilior q; oppoſitum cōtingeret, uel ſaltem oportet non fore diſparitatē ualde magnam, ubi .n. non ſit diſparitas ualde magna tunc erit uera cōcluſio apho. Vltimo nota q; ſecundā cōcluſionem apho. poſſumus duplicit intelligere. Primo comparando tēpus reſumptionis tpi inanitionis, & ſic falſa erit cōcluſio, ſemper .n. tempus reſumptionis eſt ualde magnū reſpectu tpis reſolutionis, ut primo. quarta ca. 2. & quia plures requirunt trāſmutationes &c. Secundus ſenſus eſt q; cōparetur tps reſumptionis corporis in breui tēpore reſoluti tempori reſumptionis corporis in longo tempore extenuati. & ſic uera eſt cōcluſio apho. ut ſit ſenſus. Corpora quæ in modico tēpore extenuant reſtaurant in modico. i. in minori q; illa quæ in lōgo extenuantur cæteris paribus &c. Primo dubitat litteraliter. Non uidetur q; ſit uerū quod ponit in prima cōcluſione, uidelicet q; corpora in longo tēpore extenuata ab extenuatione in lōgo tēpore eleuent, quia ſtat aliquod corpus reſolui longo tpe, quod tamen in breui reſtauratur, ut in corpore cuius reſtauratiua eſt multo fortior q; eius uirtus reſolutiua. Sīt argui poteſt cōtra ſecundam cōcluſionem eiuſdem apho. quia ſtat in aliquo corpore extenuatio in breui tēpore uirtutem reſolutiuam eſſe fortiorem q; ſit reſtauratiua ipſius, & patet q; tunc non in breui tēpore reſumetur hoc corpus, ſicut fuit extenuatum. Ad hæc duo rīdetur cōcedendo q; argumēta, ꝓbant ueritatē. Sed concluſiones apho. intelligendæ ſunt ubi cætera ſunt paria uel ſaltem inter reſolutiuā & reſtauratiuā non ſit magna diſparitas. & ſic patet ſolo ad argumenta. Secundo dubitat. Si cauſæ æquales extenuantes per æquale tēpus occurrāt corpori puerili &

Dubia

Auicē.

Digitized by Google

iuuenili, quod istorum ab extenuatione citius releuabi
tur. Respōdetur ꝙ si ponantur cętera paria citius re-
staurat iuuenis quam puer, quia æqualis causa exte-
nuans occurrens æquali tempore puero, & iuueni mul
to maiorem facit extenuationē, & resolutionē in puer
ro quā in iuuene, immo forte faceret extenuationē qua
si intolerabilem in puero, vbi leuem tamen faceret in iu
uene. Et causa huius est, quia humidū pueri est fortius
resolubile quā humidum iuuenis. facilius ergo iuuenis
releuabitur quā puer. Vbi autem æqualiter essent exte
nuati facilius releuaretur puer ꝙ iuuenis, quia fortiorē
extenuatiuā habet puer ꝙ iuuenis, tamen illæ extenua-
tiones prouenirent à causis in æqualibus, & per hoc pa-
tet solutio. Tertio dubitatur. Quod membrum citius
releuabitur ab extenuatione facta ab æquali causa, uel
carniforme uel radicale. Rūr ꝙ carniforme tardius re
leuabitur. Et si contra hoc arguatur, quia causa resistēs
extenuationi est restauratio, sed ista est maior in carni-
formibus ꝙ in radicalibus. igitur. Rūr negando conse-
quentiam hanc, & ratio quia licet restauratio sit causa
resistens exiccationi, non tamen est totalis causa, sed to
talis, & adæquata causa resistens extenuationi est densi
tas, & terrestreitas humidi, quia igitur in iuuene. Gra
exempli humidū est terrestre & densum, in puero uero
non, ideo plus resistit talis densitas humidi in iuuene ꝙ
fortitudo restauratiuæ in puero. Pariformiter dicendū
in proposito de carniformibus, & radicalibus mēbris.

Q uarto dubitat. Quod membrum citius releuat ab
æquali extenuatione, uel principale, uel nō principale. Itē
q̄ mēbra citius extenuant, aut principalia, aut nō princip
lia. Pro hoc arguit ꝙ principalia, ut patet ī ethica ubi pri
cipalia sunt læsa, & extenuantur alijs tamen non totali
ter læsis. In oppositū arguit, qa secūdū Gal. & Arist.
Gal. Aristo. læsio ī nō principalē multo maior q̄ læsio ī principali post-
quā non principale essentialiter dependet à principali.

Aphorismus. 8.

**Si ex ægritudine cibum accipiens quis non cō
ualescat significatur, quia corpus plurimo cibo
utitur. Si uero non accipienti hoc fit, significat
quoniam corpus inanitione indiget.**

The. Si quis à morbo cibum assumens non corroborat plus
cibi q̄ satis sit assumi significatur. At uero si non assu-
menti ita euenit, euacuatione opus esse sciendum est.

Leo. Si à morbo cibū assumēs qs nō corroborat, plurī ali-
mento corpus uti significatur. Q uod si non assumente
cibum hoc accidat, scire oportet ꝙ indiget euacuatione.

Expositio Iacobi.

Iste apho. duas habet cōclusiones. Secūda ibi (Si uero
non.) Prima cōclusio. Si aliquod corpus exiens ęgritu
dinem accipiat cibū cum appetitu, & ex isto cibo nō re
sumatur significat ꝙ tale corpus utitur cibo ampliori
q̄ oportet. Hęc conclusio ꝓbatur sic, quia signū est ꝙ
uirtus īmutatiua siue digestiua, & nutritiua membro-
rum huius corporis non sufficienter dñatur super cibū
assumptū, ita ut ualeat ipsum in membrorū substantiā
conuertere. ergo cōclusio uera patet cōsequentia & as-
Corpus exiens ęgritudinē est corpus neutrū primi significati. sumptum, si. n suffiçiēter dñaretur uirtus &c. iam isto
corpus sufficienter ex isto resumeretur. Primo nota.
Per corpus exiens ęgritudinē intelligere debemus cor-
pus neutrum cōualescens, siue neutrū cōualescentiæ,
quod quidē dicitur neutrū primi significati, quia neu-
tro extremo⁹ participans eo ꝙ necadhuc potens est in
operationes sibi debitas nec in ipsis sensibiliter, sed solū
insensibiliter impeditur. hoc autē corpus resumendum
Gal. est, ut habet à Gal. 3. trac. techni cap. 2. Resumptiua
uero. Et hoc maxime uerū est cum ęgritudo fuerit talis
q̄ habeat corpus extenuare, ut febris & huiusmodi alię-
non. Ex quo patet qualiter alius est actus medici circa
corpus neutrū, & alius circa corpus ægrū. Æger. n. &
si est extenuatus non est resumendus, sed curandus. Se Appeti
cundo nota. Appetitus cibi potest esse duplex. s. uerus tus du-
& mendosus. Et per uerū appetitū intelligo illū qui fit plex.
à causa naturali, aut à causis naturalibus ad uerā & na
turalem famē cōcurrentibus narratis à Gal. in quarto Gal.
de accidenti. unde uerus appetitus, ut sic non uidetur es
se aliud q̄ fames naturalis. Per mendosum appetitū in-
telligo illū qui cōtingit à causa p̄ternaturali, cuiusmo-
di sunt mali humores in ore stomachi contenti, aut ali-
quid huiusmodi. Ad propositū hic est sermo de uero &
naturali appetitu, non autem de mendoso. Sed dices tu
quomodo sciam unū ab alio distinguere. Rñdetur ꝙ
distinguūtur ex duobus. Primo ex parte obiectorum.
Secundo ex parte durationis. Appetitus naturalis est ad
fixia. Mendosus ad cōtraria. Item naturalis assumpto ci
bo quiescit, mendosus autem non. istud satis patet in cō
ualescentibus non uera conualescentia. Ad hoc etiā faci
unt signa oñdentia tibi malas materias exītes in stoma
cho, ut est acetositas ori stomachi quę p eructuationes
acetosas dignoscit̄, & per cętera huiusmodi signa. Et sic
potes inter illos appetitus per multa signa discernere. Et
hoc bene declaratū est secundo techni illo cap. Ventris
cognitiones. Tertio nota. Hic uerus appetitus potest es Gal.
se perseuerans & non perseuerās. Ad propositū debet in Appeti
telligi de perseuerante. Et causa est, quia contingit quā- tus ue
doq̄ cōualescentē primo appetere, deinde appetitū ca- rus du
dere ꝓpter humorū crescentiā aut malignitatē acquisi plex.
tam. quandoq̄ autē contigit. econtra s. primo non & po
stea appetere ꝓpter calorē continue fortificari. quando
que contingit ipsum cōtinue appetere & de hoc in ꝓpo
sito est sermo, sed in sequenti cōclusione est sermo de
cōtinue non appetente. Q uarto nota. Q uatuor pñt Cā q
esse causæ ꝓpter quas huiusmodi cōualescentes non re- ualesc
sumuntur. Prima nimia quātitas cibi assumpti, ꝓpter nō res
quod nō potest calor naturalis ipsum cōuertere, & hoc matur
posito q̄ cibus sit debitę qualitatis. Secunda humores quadr
multi, siue in q̄to, siue in quali peccātes contenti in sto plicię.
macho, hepate, uel in uenis impedientes debitā actionem
caloris in nutrimentum. Tertia causa potest esse nimia
stomachi debilitas, unde non sufficit cibū debite cōuer-
tere, uel etiam nimia hepatis caliditas. Q uarta causa po
test esse debilitas caloris innati in omnibus mēbris pro-
pter quod non sufficiunt sibi conuenienter nutrimentū
assimilare. Ad ꝓpositum. prima causa respicit uerā con-
ualescentiā. Secunda non, ut patet, quę n. relinquuntur
in morbis post crisim subuersionē facere cōsueuerunt.
sed tertia & quarta possunt reduci ad primā, ut statim
patebit. Q uinto nota. Q uantitas cibi potest dici am Cibi
plior, aut absolute, aut respectu eius quod ꝙ nutrimen- titasa
tum est restaurandū, aut in cōparatione ad calorem na- plior
turalem debentem nutrimentū conuertere & assimilare. plicię.

Ad ꝓpositū tertio modo loquitur Hip. non autē primo
modo uel secundo modo. Ex quibus omnibus patet ue
rificans cōclusionē, quia si corpus uerę cōualescens fue
rit, de quo est sermo in hac prima cōclusione, & habeat
uerum & naturalem appetitū, & cibum assumat & nō
resumatur signū est, ꝙ uirtus non potest sufficienter ci
bum īmutare &c. & cum hoc non sit ratione qualitatis
cum qualitas ponatur laudabilis erit ratione quātitatis
eius. s. in cōparatione ad calorē debentē cibum conuer-
tere &c. Ex quo sequitur ꝙ in uero conualescente non
est uerus appetitus digestiuę uirtuti proportionatus
propter membra multum esse in ipso inanita, magua fit
ab eis attractio à uenis & uenarū ab hepate, & per con
sequens fortis in eo causatur appetitus, et tamen in eo di
gestiua uirtus ualde est debilis. igitur &c. Secunda con
clusio. Si aliquod corpus exiens ęgritudinem accipiat

cibū

Digitized by Google

cibum non cum appetitu, & ex illo non resumit, signū est tale corpus euacuatione indigere. Probatur, quia signum est ꝙ hoc corpus non est sufficienter euacuatum, sed ꝙ adhuc alique parue materiæ remanserunt quæ euacuatione indigent. igitur &c. patet cōsequentia & assūptum sic. Primo nota ut tangitur in cōmento. ꝙ per corpus cibū accipiens tactū in prima conclusione intelligi debet corpus cum appetitu & iste fuit usus antiquorū asianorū. unde per corpus non accipiens cibum in secunda conclusione debet intelligi accipiens sine appetitu.

Auicē. Cōualescentiū. Cōualescentia est duplex. s. uera et nō uera. Vera conualescētia est dispositio ꝑ quā tēdit corpus ad pristinā sanitatem sine aptitudine ad recidiuam ꝑ dispositionem, quā habet. Non uera est ægritudinis actualis remissio usq; ad læsionem insensibilē, cum quadā tamen intrinseca aptitudine ad recidiuā. Ad propositū in prima cōclusione est sermo de uera conualescentia. in hac uero secunda de nō uera quæ potius est neutralitas decidentiæ q̄ conualescentiæ, est tamen neutralitas conualescentiæ secundū apparentiā, & est secūdum manifestā uirtutis fortitudinē. Tertio nota. Hoc totum debet intelligi de conualescentia ab ægritudine materiali & repletione, non autē ab ægritudine īmaterialī uel de inanitione, notum est enim ꝙ in tali non cōpetit huiusmodi euacuatio. Q uarto nota. Per euacuationem in proposito intelligere debemus non solū pharmaciam aut phlebotomiā, sed etiā dietæ attenuationē, talis. n. potest etiā euacuatio appellari. Q uinto nota.

Appetitus conualescentis minoratur aut cadit propter multas causas prima est debilitas stomachi, aut maxime oris stomachi. Secunda est multitudo humoris in stomacho. Tertia est debilitas attractiuę heparis. Q uarta est multitudo humorū in toto superabundantiū. Q uinta debilitas uirtutis & paucitas caloris in toto, & maxime in stomacho. Colligitur hoc secunda quarti cap̄. de cibatione conualescentiū. Ex quibus hoc modo colligitur causa uerificans apho. Conualescens. n. aut non appetit ꝓpter primam causam, & tunc licet non appetat si recipit, tamen ex illo resumitur. aut ꝓpter secundā, & tunc euacuatione indiget, aut propter tertiā, & tunc non est apparēter conualescens si ad tantam peruenerit debilitatem, aut propter quartam, & tunc indiget euacuatione, aut propter quintam, et tunc non est apparenter conualescens cū notabili fortitudine, de qua est sermo in proposito &c.

Appetitus conualescentis quin ꝙ modicadit uel minuitur. Auicē.

Aphorismus. 9.

Corpora ubi quis uult purgare, oportet fluxa facere.

The. Corpora quacunq; purgare libuerit, fluida eo facies.

Leo. Corpora cumquispiam purgare uoluerit, oportet fluida facere.

Expositio Iacobi.

Istius apho. cōclusio est ista. Volentem corpus conuenienter purgare prius oportet id euacuationi præparare. Probatur sic, quia ex corporis præparatione redditur euacuatio talis ꝙ confert & eam bene fert infirmus, & ex non præparatione sequunt̄ opposita, quia. s. nec euacuatio confert nec eam bene tolerat infirmus. igitur cōclusio uera. patet cōsequentia & assumptū inferius patebit. Primo nota ut alias habitū est. Purgatio. ꝓprie debetur petō qualis. Q uia igitur soli humores peccantes in quali sunt præparandi ante q̄ euacuentur, ideo dixit noranter purgare. Ex quo patet ꝙ non est intelligendum, ubi esset peccatum solius q̄ti uel materię in cuius euacuatione non sit digestio expectanda. Secundo nota. Humores euacuandi qūque dant nobis inducias digerendi & præparandi ante q̄ euacuentur & qūo nō. Exemplum secundi, ut quando materia fuerit furiosa aut quātitate sua nimia suffocatiua. Exemplū primi, sicut quādo est neutrū istorū. Ad propositū debet intelligi aphor. in secundo casu. s. quādo nec materia est furiosa nec q̄ titate sua suffocatiua. Tertio nota. Ex euacuatione materiei ante digestionē sequuntur tria nocumenta principaliter. Primū ꝙ multū de iuuatiuo euacuatur. Secundum est ꝙ impeditur digestio materiei remanentis, quia debilitatur uirtus & magis ꝑmiscetur materia maligna cum iuuatiuo q̄ erat prius ꝑmixta. Tertiū quia materia quę non erat prius maligna, sed erat benigna efficit maligna. Adhuc autē sequunt̄ alia documenta, quę tangit Cōmentator in cōmen. s. Angustię ꝓpter fortē agitationem quā facit uirtus in expellendo & etiā ꝓpter iuuatiui euacuationē. Et uertigines ꝓpter effumationem & agitationem etiā materię & euaporationē ad superiora. Et per idem inordinatio pulsus uel malitia peiorū.

Ex quo patet apho. uerificatio si ante purgationē fiat corporū & humorū prēparatio non sequuntur nocumēta iam dicta. & si non fiat prēparatio ipsa sequuntur, ideo &c. Q uarto nota. Per corpora fluxa facere intelligit in proposito Hip. & Cōmen. exponit materias euacuandas digerere & uias & loca expulsionis prēparare siue euacuationi apta reddere, & sic attē dēda sunt duo scilicet ex parte corporis & ex parte materię. Q uinto nota. Per digestionē in proposito nihil aliud intelligere debemus q̄ equationem humoris ꝑ quam redditur humor uirtuti obediens in sua expulsione. Ex quo patet ꝙ cum quatuor modis reddatur humor uirtuti inobediens in sua expulsione. s. ratione suę grossitiei ratione uiscositatis subtilitatis & adhuc caliditatis uel frigiditatis quatuor modis fit prēparatio. Primo subtiliando quod grossum est cum calidis & subtiliatiuis. Secundo incidendo uiscosum. Tertio subtile imbibitū ingrossando &c. Et hęc omnia attenduntur ex parte materię euacuādę. Ex parte uero corporis siue membri ꝑ quod fieri debet expulsio est sola apertio & deoppilatio. Et si uolumus fluxum uentris prouocare prius administrabimus lene enema lenitiuū consequunt̄ dabimus laxatiuū. Vltimo nota. Istę aphor. differt ab illo. Digesta medicari, quia est uniuersalior, ibi. n. tangitur materię prēparatio, hic autem corporis & materię. Et simile sententiā ponit Auic. primo quarta. de regulis cōmunibus fluxui uentris & uomitui. Et est utilis tam in actu curatiuo q̄ prēseruatiuo. Et ampliatur non solum ad euacuationem cōmunem, uerum etiam ad quascunque alias fortes operationes ante quas debet antecedere corporis prēparatio cum operationibus leuioribus &c.

Humor eūadus

Digō quid. Humor inobediens uirtuti 4ᵗ. ꝑ pat 4ᵗ

Aphorismus. 10.

Nō pura corpora q̄tūcūq; nutries magis lędes.

The. Corpora impura quo magis nutris, eo magis offendis.

Leo. Non pura corpora, q̄to plus nutries. tāto magis lędes.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est hęc. Corpora non pura quāto magis nutriuntur tanto magis lęduntur. Probatur sic. quā to ipsa magis nutriuntur, tanto fiunt magis non pura. igitur &c. patet consequentia & assumptum. cūbus enim conuertitur secundū qualitatē corporis cui occurrit cū sua operatio fit solum à materia. igitur &c. Primo nota. Possunt esse corpora nō pura uel ratione peccati qualis uel quanti. hic autem est sermo de non puris primo modis, licet etiam possit ampliari ad corpora in quibus est peccatū solius quanti, ut satis patet intelligenti. Prima dicuntur ratione peccati qualis cacochyma. nam cacos grece, latine turpe, & chymus idem est ꝙ humor, inde cacochymus. i. turpis humor &c. Secunda uero dicunt plethorica. Secundo nota. Corpora nō pura possunt esse actu ęgra, aut neutra nunc decidentię, in quibus sunt

Corpus ñ purū in quali ut ſupra to Cacochyma &cacos & chymus qd

Digitized by Google

humores parati faciliter putrescere, et de omnibus his uerum est q̄ quãto &c. ut patet. Tertio nota. Nutricatio corporis est duplex. quędã resumptiua & est perquam uirtus & corporis plenitudo augetur, quędã est solum uirtutis custoditiua. Ad propositũ hic intelligit de prima, corporibus. n. talibus non debetur magna resumptio, sed potius euacuatio, ut satis patet. Q uarto nota. cibus est duplex. Q uidã absolute cibus qui dicitur cibalis, & iste ingrediens corpus nr̄m in ipso solum operatur à materia. Q uidã uero est cibus medicinalis, & est ille qui corpus humanũ ingrediens non solũ à materia operatur, sed etiã à qualitate, ut lactuca, portulaca & huiusmodi. Ad propositũ corpora non pura non sunt cibanda cibis pure cibalibus, sed solũ medicinalibus habentibus humorum malã qualitatẽ corrigere, & ipsorũ corruptioni resistere. Nec solũ hoc uerũ est in corporibus ubi est humor̄ corruptio, sed etiã ubi foret mala compo si ne materia, ut in ethica & huiusmodi. Q uinto nota. Impuritas corpor̄ quãdoq̄ est in toto. Q uandoq̄ est in membro distribuẽte nutrimentũ toti, aut toti nato cõmunicare suum nocumentũ, ut in stomacho hepate cerebro &c. Q uandoq̄ autem in membro particulari cuius nocumentũ nõ aptum est toti cõmunicari. de prima uerum est & etiã secunda licet possit ampliari ad tertiã de particulari nutricatione illius mẽbri nõ puri. Sexto ex dictis collige Nocumentũ ex cibo potest contingere dupliciter. s. ex causa extrinseca, sicut ex qualitate cibi mala prima uel secũda, uel forma specifica eius, uel qualitate, uel tẽpore, uel ordine &c Q uandoq̄ ex causa intrinseca uel ratione malequalitatis uel compõnis corporis siue cum materia siue sine materia, & hic de secundo nocumento est sermo. Similẽ sententiã huic colligere potestis de mente Gal̄. in tertio techni. Et est utilis tã in actu pręseruatiuo q̄ curatiuo. Et ampliat̄ ad oĩa corpora ęgra & neutra ratione corruptionis humorũ, uel etiã ratione malequalitatis, quia talia non sunt pure nutrienda. Posset etiam ampliari ad corpora ualde lapsa naturaliter, ut ualde cholerica uel melancholica &c.

Nutricatio duplr.

Cibus duplr.

Impuritas corporũ triplr.

Cã nocumẽti ex cibo duplr.

corpor̄ nutrienda.

Curatiuus pręseruatiuusque canon.

Aphorismus. II.

Facilius est repleri potu q̄ cibo.

The. Potu q̄ cibo expleri facilius est.

Leo. Facilius est impleri potu q̄ cibis.

Expositio Iacobi.

Concło apho. est ista. Facilius est corpora repleri uel resumi potu q̄ cibo Hęc cõclusio probat̄ sic. potus est facilius digestibilis, & in corporis substantiã cõuertibilis q̄ cibus. igitur cõclusio uera. patet cõsequentia & assumptum satis inferius patebit. Primo nota. Potus sumitur dupl̄r. Primo modo cõmuniter & indifferenter pro qualibet re absq̄ mastication̄e deglutibili, & sic nõ sumitur hic. secundo modo sumitur pro re deglutibili sine mastication̄e multum nutritiua & in substantia aliqualiter spissa, sicut lac, uinum uernacium, oua sorbilia & huiusmodi, & sic sumitur in proposito. Secundo nota. Cibus etiã sumit̄ dupl̄r. Primo pro qualibet re quę corpus nr̄m ingrediens in eo operat̄ à materia, et sic nõ sumit̄ hic. Secũdo sumit̄ pro qualibet re quę corpus nostrum ingrediẽs &c. & cum hoc est substãtię solidę nõ deglutibili s. absq̄ mastication̄e, & sic sumit̄ hic in proposito, ut sit sensus apho. q̄ corpora facilius resumũtur &c. i. re nutriente absq̄ mastication̄e deglutibili q̄ nõ deglutibili absq̄ mastication̄e. Tertio nota. Ex hoc dicimus aliquod nutrimentũ faciliter corpus replere, prout in ꝓposito spectat, quia à calore nr̄i corporis faciliter digeritur, & mẽbris nr̄i corporis secundũ plurimas eius partes assimilatur, ut oua sorbilia. Q uia. n. à calore naturali faciliter uincunt & transmutantur in substãtias membror̄, & ipsor̄ pauę partes remanent non conuersę et assimilate, quia. s. pauę in superfluitates trãseunt dicimus ipsa faciliter replere corpora nr̄a. Et dixi notanter secundũ plurimas partes &c. quia licet lactuca faciliter à calore nr̄i corporis transmutetur &c. quia tamen multę sunt partes eius quę sub forma superfluitatũ remanent, non dicimus corpora faciliter lactuca repleri.

Potus duplr.

Cibus duplr.

Ex quo sequit̄. non ualet istud argumentũ hic cibus faciliter in substantiã corporis nr̄i cõuertitur. igitur faciliter eo replet̄ corpus, sed oportet addere istã aliã clausulam quę ponebat̄ in descriptione. Ex qbus patet cã uerificans apho. eo q̄ res multũ nutritiua liquida absq̄ mastication̄e deglutibilis facilius à calido nr̄i corporis patitur, & secundũ plures eius partes à calido obtinet̄, ut cõuertatur ipsa secundũ plures partes eius in substantia membror̄ q̄ res solida nõ absq̄ mastication̄e deglutibilis, ideo &c. Q uarto nota. Aphorismus debet intelligi de corporibus resumptione indigentibus, ut neutra conualescẽtię, in quibus cibaria mollia facilia sunt apta bene digeri & conuerti. Q uare autẽ hoc adiunctũ fuerit patebit infra. Similẽ sententiã ponit Auic. quarti secunda. doc. 2 . cap̄. de regimine conualescentiũ, & primi tertia doc. 2 . cap̄. 7. quod est de regimine eius quod comeditur & bibit̄. Et est utilis in actu resumptiuo. Doc. n. nos in repentinis casibus uirtutis quibus debeamus uirtutẽ subito releuare, & conualescentia corporatis. et ꝛ resumere. Et ampliat̄ non solũ ad potus cibis cõparatos, sed ad cibos liquidiores uel minus durosalijs comparatos. Q uia Gal̄. in cõmento huius apho. Facilius canõ. est repleri &c. dicit q̄ inueniunt̄ quędã uina quę sunt aque in sua natura uicina, ideo posset aliquis dubitare, quia omne uinũ est calidũ et humidum. ergo contrariat dispositionibus aquę, quę est frigida & humida nõ igitur est aliquod uinũ aque in sua natura uicinũ. Et cõfirmatur, quia si sic esset tunc istud uinũ nõ esset uriną ꝓ uocatiuũ, cutus oppositũ Gal̄. in cõmento dicit. & probatur cõsequentia, quia quę cunq̄ sunt urinę prouocatiua, sunt calida aperientia & subtiliantia, modo frigida non sunt huiusmodi. ideo &c. Ad hoc litterale dubium rñdetur concedendo dictũ Gal̄. unde de facto reperiuntur quędã uina alba quę sunt limpida clara & multum subtilia, ita q̄ assimilãtur aquę in colore in qualitatibus & in sapore ut ad experientiã patet, sunt. n. primo calorisaquei etiã sunt infrigidantia multũ corpus humanũ & similiter habent saporẽ quasi aqueũ. Ad argumentũ igitur factũ cum dicitur omne uinũ est calidũ negatur hoc, immo aliquod uinũ in cõparatione ad corpus humanum est frigidũ. Immo est tale q̄ si multum biberes de illo in curreres maius nocumentũ q̄ si tantundem de aqua beberes, quia subtilitate sua plus penetraret. Non oĩa igitur uina per cõparationẽ ad corpus humanũ sunt in eadẽ denominatione, quia aliquod est calidũ, aliquod est frigidũ in respectu ad humanũ corpus, licet non ita sit de alijs, ut puta de rosa sandalo &c. Sunt. n. omnes rosę ꝓ comparationẽ ad corpus humanum eandẽ cõmunicantes denominationẽ. s. frigiditatẽ, licet nõ equaliter, quia frigidior est alba q̄ rubea, & silr̄ de sandalis, sunt enim in eadẽ denominatione p cõparationem ad corpus humanum, licet albi sint frigidiores. Ex quibus patet q̄ in quibusdã febribus possunt cõpetere uina. Sed cõtra dicta instaret aliquis, quia quãdocunq̄ alicui speciei cõpetit aliqua qualitas uel denominatio p cõparationẽ ad aliã speciẽ uidetur q̄ illa debeat etiã cõpetere omnibus induiduis contentis sub illa specie, ergo ita erit de uinis cum oĩa sint eiusdẽ speciei q̄ ipsis cõparatis ad speciem humanã erunt oĩa calida, quia hęc denominatio competit speciei uini in respectu ad corpus humanũ. Confirmatur quia in quacunq̄ specie reperibile est utrunq̄ extremor̄ in illa reperibile est medium inter illa extrema sed in specie uini reperit̄ aliquod uinũ calidius respectu

Aucẽ. Corporũ concealescẽ tium. Resumptiuus An det̄ uinum aquę u cinũ n tura.

ho is,

hominis,& aliquod humidius,& aliquod frigidius etc. Vt ponit rñsio data. ergo in eade spē reperit aliquod uinū tēperatū, quod.s.in cōparatione hominis non est calidum nec frigidum nec humidum aut siccum. Et confirmatur secundo sic quia ex illo cōcluderē q vua, uel saltem succus eius aliqñ est temperatus semper loquēdo in cōparatione ad corpus humanum, quia qñ est agresta est frigida & humida, & qñ est talis q debet exprimi vinum tunc est calda, & humida in comparatione ad corpus humanum. ergo trāsibit ab uno extremo ad aliud comparandum semper ad corpus hominis, sed quod libet trāsiens ab extremo ad extremum prius trāsibit p medium. ergo &c. Confirr posset probari de vino nouo, trāseunte ad uetus, & ita daretur unum temperatum. Ad argumenta, Ad primum rñr primo probabiliter negando q oīa uina sint eiusdem speciei, nec posset adduci argumētum probans oppositum. Aliter cōcedit q sunt eiusdem speciei, et cum hoc q oīa uina sint hñtia æqualitatē sibi propriam in cōparatione ad corpus humanum per quam aliqua sunt calda, aliqua ægro frigida, sicut patet de medicinis, quæ hñt æqualitatē sibi propriam in comparatione ad humanum corpus, & tñ non denominantur oēs calidæ. Illa ergo maior assumpta non est uera, quod etiam declarari potest in exemplo satis noto. nā esse medicum est denominatio cōpetens solum speciei humanæ, non tñ competit cuilibet indiuiduo illius speciei. Pro alijs argumentis probabiliter concedi pñt illę conclusiones adducte, quia non repugnat aliquod vinū respectu hoīs esse tēperatum, quia scilicet nec calm nec frigidum &c. respectu ipsius eodem modo dicitur de succo agrestæ. sed dicitur q succus illę manet temperatus per modicum temporis, immo forte per imperceptibile tempus. Confirr per oīa dicitur de vino transeunte à nouitate ad uetustatem, q nō repugnat aliquid in pas siuis esse temperatum cōparatiue, sed quia nouum est humidum & uetus siccum respectu hominis, ideo transit ab extremo &c. quia autem huiusmodi vinum manet per modicum tempus temperatum, ideo auctores nō curauerunt ponere. Ad secundum argumentum principale cum dicebatur q tunc sequit q tale vinum &c. non esset urinæ prouocatiuum &c. dicitur negando cō sequentiam. Vnde dico q etiam frigida sunt urinæ prouocatiua Primo ratione modi substantiæ, vt quod est ualde subtile facile transiēs per uenas & porositates renum reperiens materias grossas eas subtiliat & lubricas reddit, & aptas expulsioni. secundo sunt urinæ prouocatiua per partes subtiles calas cōmixtas partibus frigidis, quæ partes calidæ subtiliant & liquefaciunt materias cōtētas in uenis & porositatibus corporis & eas habiles reddunt ad penetrādum loca angusta, & sic patet solo. Secundo dubitatur. Videtur q Gal. contradicat sibimet in commento huius. II. aphor. & infra in commento. 18. vbi ponit diuersitatem uini in nutriendo dicens q uina grossa rubea nutribiliora sunt q̄ aquosa sed tñ minus q̄ nigra. hic uero dicit q uinum grossum & rubeum nutribilius est quomodo ergo toleratur hec controuersia in dictis eius. Rñr q hec cōtrouersia, & cōtradictio apparēs statī tollit habita una distinctione posita in alia questione .s. in prima huius apho. Et est q dupl̄r dicit aliquis cibus multum nutritiuus. Vno modo, quia ex ipso paucæ partes transeunt in superfluitates. multæ uero cōuertuntur in substantiā nutriti. Alio modo, quia dat nutrimētum solidum et grossum nō facile euanescens. Dico igitur q vinum rubeum secundo modo non est ita nutritiuum sicut nigrum, īmo minus qa nō dat nutrimentū ita grossū sicut nigrū. eo q uinū nigrū ē magis grossū in substātia sua q̄ sit rubeū, tñ secundum pauciores partes eius cōuertitur in substantiā nutriti. Rubeum uero dat nutrimētum magis subtile, & secundum plurimas eius partes cōuertitur in substātiam nutriti, & hoc respectu uinigri. Tertio dubitatur. Videtur q uinum subtile facilius nutriat, qa sicut se habet uinum grossum ad cibum grossum, ita se habet uinum subtile ad uinum grossum, sed uinum grossum est magis nutritiuum q̄ cibus grossus. ergo uinum subtile est magis nutritiuum q̄ grossum. Ad hoc argumētum neganda est similitudo, qa uinum grossum de se est multum nutritiuum, q̄ tuncunq; ergo, pportionentur i modo substātiæ, non tñ in potentia nutriendi, qa in subtili est cōmixta multa aquositas, ideo ex ipso resoluitur multum subtile, paucum autē terrestre remanet. Vinū uero grossum nigrum habet multum de terrestri, iō ex ipso generat sāguis grossus, & multus, et sic patet solo.

Aphorismus. 12.

Quæ relinquuntur in morbis post crisim, uersiones facere consueuerunt.

Quæ per morbos relinquuntur ab iudicatione, faciunt recidiuam. The.

Quæ reliquuntur in morbis post iudicationem recidiuas facere consueuerunt. Leo.

Expositio Iacobi.

Cōclusio apho. est ista. Materiæ peccātes quæ in corpore relinquuntur post crises cōsueuerunt facere recidiuam. Probat sic, materiæ quæ post crisim relinquunt, & à uirtute nō regulātur faciunt recidiuā, sed materię relictę post crisim, ut plurimū sunt huiusmodi. igit &c. patet cōsequentia & mator & minor sīr. Si. n. à uirtute cōuenienter regularent iam nō relinquerent, sed euacuarentur in crisi. Primo nota prout in ppositio pertinet. Per crisim possumus duo intelligere. Primo perfectam crisim p quā totalis materia ad extra ducitur cum alijs cōditionibus inferius addendis. Secundo intelligere possumus quālibet materię euacuationē siue minorationem, ad quā sequit apparens cōualescentia, siue fiat sensibiliter siue insensibiliter, & hoc secundo modo capitur crisis in ppositio, notum. n. est q post perfectā crisim nō relinquunt materię aptę recidiuationē facer. Crisis dupl̄r.

Secundo nota. Medici cōmuniter utuntur istis terminis .s. radix subuersio recidiua. Et per radicē intelligere debemus aūtem morbum à quo uel eius materia sequēs morbus aliquā radicē assumpsit. Per subuersionē autē intelligere debemus morbū sequentē egrotantē subuertentem. Et idem p recidiuā, quia per recidiuā iterum cadit egrotans uel retro cadit in egritudinē, ubi prius conualescere uidebat. Tertio nota. Tria possumus imaginari in corpore remanere post crisim imperfectā ad quorum remanentiā sequi potest recidiua. Primum potest esse materia p putredinem incinerata, aut cuius p crisim est pars subtilis euacuata & remānsit grossa, ita ut p tunc amplius nō sit uehiculū caloris putredinalis, sed tamen quę diu retenta & in malitia, & q̄titate augmentata poterit recidiuā facere. Secundum potest esse causa antecedens morbi, quę nondū facta fuit coniuncta, quę etiā à uirtute non regulata & in malitia augmentata faciet egritudinē similē priori quā appellamus recidiuā. Tertiū est mala qualitas derelicta in membro, quę post crisim potest esse causa nouę reaggregationis materiei & putredinis. exempla patent. Ad ppositum in aphor. maxime est fermo de recidiua, ppter primā uel secundā cām euenientem, licet etiā ampliari possit ad tertiam. Recidiua triplex.

Quarto nota. Recidiua est duplex .s. uera et non uera. Tunc dicit esse recidiua uera, quādo ppter materiā derelictam &c. causat egritudo fīlis primo secundū speficam eius denominationē. Econtra autem dicit non uera ficut ueniens ex inordinatione regiminis, aut cū ex materia derelicta generat egritudo priori dissimilis, ut Recidiua duplex.

Tpatū in passiuis compatiue.

Vrinæ puocatiuum dupl̄r.

Quod unum magis nutrit grossū an aq̄sum.

Cibus multū nutriti uus dicitur dupl̄r.

Digitized by Google

si post tertianã sequeretur quartana aut apa. hic autem est sermo de qualibet præterq̃ de illa quę consequit cau sam primitiuam. Ex quo probabit' inferri potest q̃ to tali materia euacuata faciente radicem potest iterum fie ri uera recidiua, ut si remaneret mala qualitas reaggregatiua materiei satis intensa. Quinto nota. Materia relicta post crisim potest esse modica aut multa intensæ aut remissę malitię regulabilis à calore naturali uel nõ. Et sit' qualitas mala relicta potest esse intẽsa & remissa. Et secundum huiusmodi uarietates cõtingit, ut quã doq̃ non totalis materia euacuetur in crisi, & tñ non se quitur recidiua, potest .n. materia esse ualde modica & remissæ malitiæ, unde à uirtute paulatine expelletur, et ideo Hip. dixit consueuerunt. Sit' quandoq̃ citius q̃nq̃ tardius post radicẽ sequitur recidiua. Si .n. materia fue rit multa aut multę malitię, aut qualitas mala relicta in
Auicẽ. tensa & uirtus debili cito post radicem poterit sequi re-
Recidi- cidiuã. Si uero econtra, quia s. materia pauca paucæ ma-
uationis cura litiæ aut actiuitatis seu acuitatis & qualitas reaggrega-
tiua debilis multum tardabitur recidiua. Et si is sentẽ
tiuus p tia huic apho. ponitur ab Aut. quarto cano. fen. secunda
nostri- cap̃. de iudicijs recidiuationis. Et est utilis in actu cura-
cus q̃ca tiuo et ꝓnostico. Et ampliat' ad corpora ægra et neutra,
non.

Aphorismus. xiij.

Quibuscunque crisis fit his nox difficilis est an te acumẽ, supueniens uero leuior ut in pluribus.

The. Quibus iudicatio instat, his nox difficilis est quæ accessionem præcedit, subsequens autem nox facilior ma gna ex parte accidere solet.

Leo. Quibuscunque crisis. i. iudicatio fit, his nox grauis an te accessionem. Quæ uero subsequitur, magna ex parte leuior existit.

Expositio Iacobi.

Iste apho. duas habet cõclusiones. Secũdũ ibi (Supueniens.) Prima conclusio. Quibuscunque fit crisis his nox ante crisim est difficilis. i. difficiliũ accẽtiũ. Proba tur sic, his adsunt causę difficilium accidentium. igitur &c̃. patet consequentia. & assumptum probatur, quia his adest fortis cõmotio & agitatio materiei, quę ad lo ca expulsionis dirigitur. igitur &c̃. patet consequentia cum antecedẽte. Primo nota. Hic terminus crisis sumi tur dupliciter. Primo cõmuniter pro quacunque pugna uirtutis cõtra morbũ & ecõtra, qua uirtus superat mor bum, uel ecõtra siue subito fiat siue paulatine ita q̃ ois superatio morbi à uirtute uel econtra taliter appellatur
Gal. crisis. Quar' sumpsit Gal. crisim. Tertio de crisi. distĩ
Crisis guens sex species crisis. Prima est ad salutem subito Se-
dupl'r. cunda ad salutem paulatine. Tertia ad salutem subito imperfecte & perfecte, postea paulatine ad salutem. Et sit' tres sunt species mortalis crisis, & sic non sumitur crisis hic. Secundo modo sumitur proprie. s. pro subita superatione uirtutis à morbo, uel morbi à uirtute ita ut subita fiat ægrotantis alteratio ad salutem uel ad mor tem, et sic sumitur hic quę à Cõmẽtatore sic describit. Crisis est uelox & uehementis motus morbi cum infir mus ad salutem subito tendit uel ad mortem. Et dicitur uelox & uehemens ad differentiam ægritudinum leui um cito terminabilium, quibus proprie non attribuit crisis, & ad differentiam earum quę paulatine termin tur. Et dicitur morbi. i. materiæ morbi ad circunquẽ dum subiectum crisis. Et dicitur cum infirmus &c. ad
Crisis differentiã imperfectæ crisis, quæ proprie non dicitur
salubris crisis. Secundo ex dictis nota. In tali crisi imaginamur
mutatõ plures mutationes. Prima est, qua fit fortis agitatio &
triplex. cõmotio materierũ & directio ipsarum ad loca expul sionum. Secunda est actualis illarũ materierũ euacua tio. Tertia est ægrotantis subita alteratio, & hoc quan tum ad salubrem. In mortali uero non est semper eua cuatio, sed cõmotio, & subita alteratio ad mortẽ. Ter
Crisis tio nota crisim quandoq̃ sumi pro cõmotione antecedẽ multi-
te directæ materiæ ad loca expulsionis, quãdoq̃ pro eua plex.
cuatione, & quandoq̃ pro alteratione consequente & quãdoq̃ pro aggregato ex his. Ad propositũ hic sumit' pro euacuatione quã lõgo tẽpore añcedit materię agita tio ita dicta ut patet. Quarto nota qd' dicit fit, exponi tur. i. actualiter est fiens uel in proximo futura fieri qa .s. est in fieri. & utroq̃ modo uerificari potest aphor.

Quinto nota quod dicit nox, hoc esse intelligendũ cri sim in die futura fieri uel fienda, quã. s. commotio in no cte antecedit. Maxime autẽ explicat noctẽ, quia nocu-
Nocu- menta sunt in nocte maiora. Patet quia cõsuetudo hu-
mana est de nocte quiescere. Secundo quia in nocte re-
mẽtũ q̃ uocantur calor & materiæ ad interiora, & pori magis re
sit clauduntur. Et colligitur hæc causa secũda quarti cap̃. maius i
2. Tertia causa est, quia cogitatio humana est circa di-
nocte cã uersa in die. Et colligit hæc causa à Gal'. in libro de mo-
triplex. tibus liquidis de philosopho patiente in coxa. Ex qui-
Auicẽ. bus patet primo quare pluries cõtingit fieri crisim in no
Gal'. cte q̃ in die, eo. n. q̃ materia in nocte magis intrinsecaĩ
Crisis plus lædit principalia membra, & plus utrutẽ stimulat quare
quare plus stimulaĩ et irritatur uirtus ad crisim. Ad qd' magis i
concurrit q̃ huiusmodi crises maxime subdunẽ lune, lu nocte si
na. n. est uelocis motus respectu aliorũ planetarũ, domi at q̃ die
natur etiã multum humiditatibus creticę mobilibus, p
pter quod ponitur causa fluxus & refluxus secundo me
theororum, quia igitur in nocte maxime dominaĩ po-
tẽtia lunæ. igitur &c. Ex quo ulterius patet quare plu-
Crisis res cõtingit in nocte mori q̃ in die in crisi mortali, ma-
morta- teriebus. n. prauis in nocte magis accẽtratis possunt ma
lis quaĩ xime inferre nocumenta pernicioſa. Ad quod etiã con-
magis i currit q̃ sol secundũ astrologos est factor dator, & con-
nocte q̃ seruator uitæ qui in nocte occultaĩ, in die uero manife-
in die sit statur. Item plures cõtingit mori in hyeme q̃ alijs tem um con
poribus, pportionabiliter. prima probleumatũ, sed nox sequaĩ
proportionaĩ hyemi. igitur &c. Et si arguitur q̃ ægri effectũ,
tudines ex quibus moriunt ægrotãtes in crisi potissime Aristo.
sunt acutæ, & ille remittuntur in nocte à frigiditate et humiditate noctis, in die uero augentur. igitur. Vide Concil'.
Conciliatorem differẽtia. 103. in fine de hoc, & plura
alia sequuntur ex his. Vltimo nota. Per acumen subi-
tam alterationẽ aut uehementẽ pugnam in actuali ex-
pulsione contingentẽ intellexit. Secunda conclusio. Auicẽ.
Nox sequẽs crisim est ut in pluribus leuior. Probatur, Gal'.
quia euacuata materia faciente praua accidentia sequit crisis iu
quies ægrotantis, sed ut plurimũ est ita. igitur &c. pa-
dicãdę tet consequẽtia cum antecedente. Nota notãter dictũ practi-
esse, ut in pluribus, ppter crisim mortalem &c. Simil̃ cus ca-
sententiã hutc colligere poteris de mente Auicẽ. 4. secũ non.
da cap̃. 2. ad principiũ, & p Gal' tertio de crisi. ca. 10.
Et ẽ apho. utilis ĩ actu practico. Et ãpliaĩ, ut patet &c.

Aphorismus. 14.

In uentris fluxibus mutationes egestionum iuuãt, si non ad mala transmutantur.

The. In profluuijs alui mutationes deiectionum iuuant ni si in praua mutentur.

Leo. In profluuijs alui, mutationes excrementorum iuuãt nisi ad mala mutatio fiat.

Expositio Iacobi.

Iste apho. duas habet cõclusiones. secũda est ibi (Si ad malum.) Prima cõclusio. Mutationes egestionum in uentris fluxibus iuuant quæ mutationes sunt ad malũ. Probatur sic. talis mutatio significat cõplemẽtum eua cuationis materierũ peccantiũ & ex cõsequenti corpo-
ris mundificationẽ. igitur &c. cõsequentia nota, & ãs-
sumptũ

Digitized by Google

Aphorismus 15.

Vbi fauces ægrotant aut pustulæ in corpore nascuntur considerare oportet egestiones. Si enim cholericæ fuerint corpus ægrotat. Si uero sanis similes, certum est corpus nutriri.

Vbi fauces ægrotant aut tubercula in corpore oriuntur, excretiones considerandæ sunt. nam si biliosæ sunt corpus ægrotat. si similes sanis corpus alere tutum est. The.

Vbi fauces ægrotant, aut tubercula nascũtur in corpore, excretiones inspicere oportet. Nam si biliosæ fuerint, corpus una ægrotat. Si uero similes sanis, tutum est corpus nutrire. Leo.

Expositio Iacobi.

Iste aphor. duas habet conclusiones. Secunda ibi (Si uero similes.)

Prima cõclusio. Corpora in ꝙbus ægrotãt fauces aut nascuñ pustulę in toto corpore egõnibus ipsorũ exñtibus cholericis uł humorosis, nõ sunt nutriẽda. Probaẽ sic. talia corpora sunt impura & ęgrotãtia uel ęgrotatura. igitur &c. cõsequentia tenet quia non pura corpora &c. apho. 10. & assumptum arguitur, quia horum corporum egestionibus cholericis existentibus significat materiã pustulas facientẽ esse multã & esse sanguini admixtam inficientẽ, nec sufficienter ad cutim ipsam expulsam, sed intra retentã, & per cõsequens facere ægritudinem, uel ipsius esse causatiuã, ideo &c. Primo nota. Per fauces intelligere possumus quodcunq; mẽbrorum altero debilius, & sua debilitate alterius superfluitatem receptiuũ. Secundo intelligere possumus quodlibet emunctoriũ principaliũ. Tertio principaliter emũctorium cerebri. Q uarto quasdã carnes glãdosas laxas & spongiosas circa guttur situatas ad superfluitates ad illum locũ fluentes retinendas à natura finaliter deputatas aphorismoꝝ tertia faringes appellaras aphor. 6. & sen nona tertij cañ. & dicunt fauces & faringes à finiẽdo uocem uel à fando, ut Isidorus dicit. In proposito autem potissime intelligemus esse emunctoriũ superfluitatum cerebri susceptiuũ, et ad hoc à natura finaliter deputatum, de quo maxime in proposito exemplificat, ꝙa manifestius & frequentius has partes ęgrotare cõtingit quia magis manifestę sunt emũctoriꝝ aliꝝ, et quia sunt emunctoria membri plurium superfluitatũ aliꝝ principalibus, ut prima tertij. & secunda problematũ problematibus pluribus. & tertia apho. pluries, tum quia frigidissima & humidissima particularũ, tum quia uapores eleuati ad ipsum à toto pñm in superfluitates humidas cõuertunt & inferius reciprocant, ut colligit primo de somno. Secundo nota. Per fauces ęgrotare intelligere debemus ęgritudine materiali ęgrotaẽ, puta mala cõplexione cum materia, & adhuc à causa corporali et nõ primitiua sicut pcussio & huiusmodi, qnia apho. non tenet i istis. Tertio nota. Per pustulas itelligẽda esse apostemata parua dicta ab auctoribus bothor & non magna aꝑata. his enim in toto corpore stantibus notũ est ęgrum & nõ purũ esse, sed nõ sic est de paruis. Q uarto nota. Notãter dictũ esse nascunt ad dãdum intelligi ꝙ oportet has pustulas ad intra & non à primitiua causa perpẽdisse, sicut esset occursus rei mordicatiuę aut prurititiuę aut cutis ulceratiuę. Q uinto nota. Per egestiones licet in ꝓposito uideañ intelligi superfluitates digestionis primę, possumus tũ etiã urinã intelligere, ut sit sensus ꝙ humorositas egõnum & urinę in talibus corporibus apparens significat corpus ęgrotare. eadẽ enim est utrobiq; causa. Sexto nota. Per ęgrotare intelligẽ debemus ęgrum uel ęgrotatiuũ esse, quod est esse neutrum decidentię. significat enim aut tale corpus actualiter ęgrotare, aut promptũ esse in ęgritudinẽ cadere, ut

Iaco. s. Apho. C

Fluxus uentris triplr. sumptum declarat Cõmentator in cõmento. 14. Primo nota. Per uentris fluxum intelligere debemus fluxum factum per inteitina. Secundo nota. Huiusmodi fluxus est triplex. s. chilosus uel cibalis humoralis sine excoriatione, & dysentericus qui est cũ excoriatiõe. primus uocatur lintericus. secũdus diarrhœa siue diarrhœas. tertius dysentericus. Ad propositũ in apho. est sermo de fluxu diarrhio quo euacuañ materiæ peccantes humorales ut sit sensus ꝙ in fluxibus uentris humoralibus mutationes egõnum sunt tuuatiuæ nisi sint ad malum. Vlterius nota ꝙ huiusmodi mutatio egestionum potest fieri dupliciter primo synthomatice. s. anteq; apareant signa digestionis, aut cretice & prius signis digestionis apparentibus. Ad propositũ sermo est secundo modo, quia primo modo signũ est malum cum signi ficet pluralitatẽ humorum simul naturã molestantium à quibus nimis grauatur uirtus & cogitur eos synthomatice & antequã signa digõnis appareant euacuare. Secundo autem modo est signum bonum quia significatur fortitudo uirtutis dominantis materiæ. Ex quo statim patet uerificatio cõclusionis. talis. n. mutatio licet significet materiã multiplicẽ fuisse peccantẽ, significat tamen uirtutem supra illas materias perfecte dñari, unde illas regulariter euacuat, & per cõsequens per hoc significatur cõpletam fieri euacuationẽ, & ideo bene dixit ille Thadeus, ꝙ simul est signum malũ, successiue uero bonum. Q uarto nota huiusmodi mutationes esse bonas per uiam signi, & per uiam causę, quia significant uirtutem perfecte dominari, & ex consequenti ꝙ euacuatio erit completa, & ꝙ corpus perfecte mũdificabitur &c. Secunda cõclusio est hæc. Mutationes egõnum ad malum sunt signũ malum. Probatur, quia tales (ut declarabitur) significant dissolutiones membroꝝ aut eorum magnã corruptionem. igitur cõsequentia nota. & assumptum declarabitur. Primo nota. Mutationes egõnum possunt esse ad malum dupliciter. Primo modo ex parte dispositionis humorũ qui euacuãtur. Secundo modo ex parte eius quod associatur eis. Exemplũ primi, ut modus substãtiæ, color, odor &c. Exemplum secundi, ut si sunt unctuosæ cum pinguedine &c. ad ꝙ positum utroq; modo intelligitur hic. Secundo nota. Huiusmodi egõnes possunt dici malæ dupliciter. Primo mõ ꝙa sunt euacuationes rei malæ prauę aut corruptę. Secũdo, ꝙa ꝓ ipsas euacuet tuuatiuũ, aut quale oportet retineri. primo mõ dicunt malę ꝓ uiã signi pro ꝯto significant humoꝝ corruptionem magnã. Exemplum secundi, ut si euacuarentur humores benigni hoc est malum per uiam causę, licet etiam posset dici utroq; modo malum. Ad propositũ de utraq; malitia est sermo. Alii ter potest dici ꝙ huiusmodi euacuationes & egõnes possunt dici malæ, aut ratione quantitatis, uel ratione moduæ substantiæ, aut caloris, aut odoris, aut associati eis. Ad propositũ in isto apho. est sermo de malitia quæ eis cõpetit ratione odoris & alterius rei eis associatę quę euacuari non deberent. Similẽ sententiã colligere potestis de mente Auic. quarta primi cap. de regulis cõibus soꝺoni uentris & uomituꝝ. &. 4. secunda cap. de signis sumptis ab egõne Et est utilis in actu ꝓnostico & curatiuo, ut patet. Et ampliaẽ tã ad corpora ægra q̃ neutra tã ad fluxũ naturaẽ q̃ artificiaẽ factũ ad oẽm eũonẽ eius quod euacuari oportet, siue ꝓ uomituꝝ, siue ꝓ urinam siue ꝓ fecessum. Item nota ꝙ ꝓmutationes egõnum fieri ad malũ intelligere debemus non eũones materiarum malaꝝ, sed euacuationẽ eius quod non deberet eſſari sed retineri, ut eũatio pinguedinis membrorũ & unctuositatis eorum, talis enim est mala, quia est mala euacuatio, ex quo sequitur ꝙ non propter hoc etiam dicetur bona euacuatio, quia sit rei bonæ, sed quia rei quæ euacuari debet ex quo soluunt dubitationes aliq;

Egõnũ mutatio duplicit.

Thadeus.

Egõnũ mutatio ad malum dupl'r.

Egestio mala duplicit.

Egõ uł eũo mala gntuplicit. Auicẽ.

Egõnũ quę exiſtãt uarię curatiuus ꝓnosticusq; cannon.

Egõnũ mutationem fieri ad malum quid.

Fauces quid.

Auicẽ. Isidorus.

Auicẽ. Aristo.

Fauces ęgrotare quid

Pustula uł bothor qd

Ægrotare qd

Digitized by Google

patet. & per egestiones cholericas. i. humorosas. Vltimo nota. ut Thadeus dicit in hac cōclusione ponitur signum & significatū, & dearticulans cōsequentiā signi ficati ad signū. Est autem signum fauces grotare &c. Significatum est corpus grotare. Dearticulans &c. est egestiones esse cholericas, & tales supple perseuerantes à causa intrinseca pendentes & productas & non à primitiua. Ex his omnibus dictis expresse patet causa uerificans aphor. si enim in corpore apparent apta et sint cholericę egestiones. i. humorosę perseuerantes, significatur ꝙ materia interius peccans cōtenta est multa, & ex cōsequenti corpus non purum nec nutriendū. s. cibo cibali nec resumendū. si autē egestiones sint similes sanis. s. in figura, quantitate & colore, significatur si perseuerarent totam materiā quæ fuit peccans ad extremitates & ad loca debilia à membris interioribus expulsā. hoc autem est signum mundificationis corporis, & ex consequenti corpus esse resumendum &c.

Thadeus

Secunda conclusio. Corpora in quibus ęgrotant fauces &c. & habentia egestiones similes sanis sunt nutrienda. Probatur cōclusio sic. talia corpora sunt intrinsecę pura, sed talia sunt nutrienda. igitur &c. consequentia nota. & assumptū probatur. quia in talibus corporibus totalem materiā peccantem uirtus ad extrema repulit. igitur patet cōsequentia cum antecedente. Primo nota. Per egestiones similes sanis intelligere debemus urinam & egestiones similes sanis in colore substantia tempore & alijs circunstantijs, & cum hoc perseuerantes in hoc. Secundo nota, Corpora nutriri uel nutrienda esse cibo cibali, & supra in aphorismo notatū est. Similis sententia colligitur. 17. Continentis. cap. de egestionibus. & septima quarti. cap. de scabie, & saphati. & aliqualiter sceūda primi. cap. de egestione. & primo de crisi. cap. 11. Et est utilis in actu practico. Et ampliat ut supra &c. Primum dubiū circa primā conclusionem. Per solas egestiones humorosas sufficienter significatur corporis impuritas. igitur non oportet tangere signum de ægrotatione faucium, aut de nascentia pustularum. Secundum dubiū. Semper ægrotatio faucium & nascentia pustularū est signum bonum, cum semper significet fortitudinem principaliū expellendi materias peccantes ad loca ignobilia. Tertiū dubium. Non uidetur ꝙ egestiones humorosę significent, sicut dicit impuritatem totius, quia per egestiones nō significat nisi super dispositione stomachi & intestinoꝝ. Q uartū dubium. Possibile est ꝙ cum nascentia pustularū tota materia peccans sit simul expulsa ad intestina, ꝓpter quod apparebunt exeuntia humorosa, & tū corpus erit mundificatum & resumendū. Q uintū dubiū circa secundam cōclusionē. Possibile est materias peccantes esse intus in uenis reclusas, ꝓpter quod egestiones stabunt similes sanis, & tū corpus non erit mundū &c. Ad primum dicitur ꝙ q̄uis per solas egōnes &c. illud significetur, euidentius tū significat illud ex ægrotatione faucium & nascentia pustularuꝝ. significat enī per hoc exuberātia materię maior. Ad secundū dicitur ꝙ pro quāto significat fortitudinē expulsiuę, significat bonū. ꝓ quāto tū significat materię exuberantiā, significat non bonum. Ad tertiū dicitur ꝙ licet imediate egōnes significent supra dispositiones nutrimentoꝝ, mediate tū significant supra dispositionē totius, ut patet. Et de isto est quęstio principalis. Ad quartū dicit ꝙ in isto casu nō erit ꝓseuerātia illius signi. Ad quintū eodem mō rndet.

Egō similis sanis qd. Auicē. Gal. Egōnū similiū sanis practicus canon.

Dubia

Aphorismus. 16.

Vbi indigentia non oportet laborare.

The. Vbi fames est, laborandum non est.

Leo. Vbi fames, laborandum non est.

Expositio Iacobi.

Conclusio aphorismi est hęc. Corpus famelicum non est exercitandum. s. non est forti exercitio exercitādū. Probatur sic. per exercitiū superueniens corpori famelico uirtus prosternit, & naturale membroꝝ humidum dissolutur. igitur &c. patet consequentia, & assumptū declarabit circa litterā. Et similis sententia huic colligitur tertia primi. doctri. secunda cap. de hora eligendi exercitiū. Et est utilis in actu practico. s. cōseruatiuo. Et ampliatur ad oīa corpora sana ęgra & neutra, & ad siti entia uel quomodolibet aliter inanita. Primo nota. Indigentiam quandoꝙ sumi pro qualibet inanitione, & taliter non sumitur hic sed supra aphorismo. 4 Non plenitudo non indigentia. Secundo pro fame canina, ut infra 22. huius. Potus indigentiā soluit. Tertio pro naturali fame, & taliter sumitur hic. Est ergo sensus ubi indigētia. i. fames naturalis &c. Dico autē naturalis notanter ut patebit. Secundo nota laborē sumi multipliciter. primo pro nocumento, ut primo aphorismo huius particulę. Secundo pro lassitate cōsequente exercitiū uel in potētia mouendi membra, & sic non capitur hic. Tertio sumitē pro exercitio & maxime forti, & sic sumit hic. est ergo sensus &c. Tertio nota, ut colligitur tertia primi, & sexto colliget. Exercitiū est duplex. uniuersale. s. & particulare, forte & debile. hic est sermo de uniuersali, & potissime etiam forti. Q uarto nota. Corpore existēte famelico inanita sunt membra & uenę, & corpus etiam paratum est dissolutioni & spiritus resoluoni, immo multum de eo propter tristē sensationē resolutur, & etiam propter inordinatū motum eius. cum igitur fit exercitium calefactiuum & resolutiuum fiet additio in resolutione & debilitate uirtutis, quare tunc nō cōpetit exercitium. Et per hoc patet causa uerificans aphor. Ex q̄ patet non solum hoc uerum esse de exercitio, sed etiā de qualibet causa additionē ad resoluonē facere potētē &c.

Aphorismi Iacobi. 17.

Vbi plus cibi præter naturam intrat, hic ægritudinem facit. Manifestat uero sanatio.

Vbi plus cibi ꝓter naturam ingestum est, morbū id facit, patet hoc ex ipsa curandi ratione. The.

Vbi cibus præter naturam plus ingestus est, hic morbum facit, ostendit autem sanatio. Leo.

Expositio Iacobi.

Cōclusio aphorismi est ista. In quodcunq; corpus ingreditur cibus præter naturā, in illo facit ægritudinē. Conclo probatur sic, sanatio corporis fit ꝙ euacuationē sibi præter naturā corpus ingredientis à corpore ingitur cibus est causa ægritudinē faciens. consequentia tenet, quia sanatio non est, nisi sanitatis cum remotione ægritudinis inductio. & aīs circa litterā declarabit. Similis sententia huic colligitur tertia primi. cap. de regimine eius quod comedit & bibitur. & secūda sen primi. cap. de signis repletionū quātum ad primā partē. & secunda pars colligit primo de differētijs febrium. cap. 3 Et est utilis in actu practico, docēdo debite corpora ꝙ cibū regere Et ampliatur ad oēs cibos & potus & medicinas et generaliter quascunq; res alias corpori prætēr naturaliē occurrentes. Primo nota. Per cibū, & alias dictū est, intelligendū esse omne, quod ingrediens corpus nr̄m aptū est in ipso à materia operari, sub quo etiam corpus saltē aliquis cōprehendit. s. à materia operatiuus. Secundo nota. Ad hoc ut cibus ingrediēs corpus fit corpori cōueniēs, & ꝙ cōsequēs ut naturaliter ingrediat, qa naturale esse ē eē cōueniēs naturę. Naturaliē igit ingredi est cōueniēt naturę ingredi, requirunt autē ad hoc sex cōditiones. s. debita quātitas, debita qualitas manifesta debita occulta, ꝓprietas, modus substātię cōueniens, tēpus cōueniens & ordo, ut subtilis debet precedere grossum.

Sanatio qd & quomō

Auicē. Gal. Cibus quid.

Cōditiones cibi cōuenientis.

Digitized by Google

Si autē additur prēparatio, ipsa ad qualitatē reducitur. Igitur propter cuiuscunq; iltarū circunstantiarū defectum potest cibus prēternaturaliter corpus ingredi, puta si fuerit indebitę quātitatis uel qualitatis &c. qualitercunq; fit. igitur cibus prēter naturā ingrediēs uerus est apho. Tertio nota. In omnibus iltis modis potest cibus dici prēter naturā ingrediens. primo prēter naturę debitum, quia. s. discōueniens est naturę aliquo uel aliquibus dictorū modorum. Secundo prēter naturā. i. pōter posse naturę in illum regulandū & uincendo ipsum, & sic potissime in proposito intellexit. Differūt autem isti modi, quia stat cibum ingredi prēter naturam. primo modo & non secundo modo. s. prēter posse naturæ, licet non ecōuerso ut patet. Q uarto nota. Cibum uel nutrimentū esse triplex. s. Verū circa quod est ultimus actus nutritiuę uirtutis, puta assimilatio. Alterū est dictum quasi cibus uel nutrimentū, circa quod uersatur actus primus & secundus nutritiuę. s. appositio, assimilatio et unio. Alterū dicitur futurū nutriens. s. sanguis, chilus & humores alij. Colligitur hęc distinctio primo uirtutū naturaliū. capō. 6. & de qualibet istorū in proposito ē uerus aphorismus ut patet discurrēdo. Q uinto nota. Cibum esse causam ęgritudinis. Primo stante illo sub forma cibi, & sic operatur ut causa primitiua. Secundo postquā est transmutatus ad bonum sensum, qa scilicet ex eo sanguis et humores mali sunt generati ęgritudinem causantes, & sic operatur illud nutrimentum ut causa corporalis, puta antecedens uel cōiuncta. Sexto nota. Hunc morbum posse esse compōnalē, compositionalem & cōtinuitatis sonorem. Exemplum primi, ut mala compōsio calida. Exemplū secundi, ut oppilatio mala figura. Exemplum tertij, ut si cibus esset ulceratiuus uel excoriatiuus. Vltimo nota. Iste terminus ęgritudo sumitur tripliciter, Primo proprie pro dispositione prēter naturam imediate sensibiliter ledente operationes. Secundo cōiter pro oī dispōne prēter naturā extra latitudinē sanitatis situata, siue sensibilr siue insensibilr ledente, & sic sub ęgritudine cōprehēditur neutralitas. Tertio adhuc cōmunius pro omni dispositione corporis corpori accidēt taliter acquisita, siue pro omni lapsu accidentali, quo tendit corpus uersus ęgritudinē uel neutralitatem. Nunc ad propositū licet non semper cibus prēter naturam ingrediens faciat ęgritudinē primo modo uel secundo dictam, facit tamen ęgritudinē primo modo uel secundo uel tertio modo dictam. Et sic exponitur aphor. Vbicunq; cibus &c. ęgritudinem facit. i. facit uel inducit dispōnē prēter naturā sensibilr uel insensibiliter ledentē, uel facit dispōnem qua corpus tēdit in aliq; harū dispositionū iam dictarum Nota tamen alr posse exponi. Facit. i. aptus est facere, & tunc non habebit ista distīctio locū. Ex qbus patet cā uerificās apho. &c.

Cibus prēter natūram ingrediēs duplr

Cibus uel nutrimentum triplex.

Gal. cibus cā ęgritudinis dupliciter.

Ægritudo tripliciter

Aphorismus. 18.

Eorum quæ nutriuntur copiose & uelociter, ueloces secessus fiunt.

The. Eorum quę uniuersum atq; celeriter alunt, secretiones quoque celeriter fiunt.

Leo. Eorum quę uniuersim, & uelociter nutriunt, uelоces quoque fiunt excretiones.

Expositio Iacobi.

Conclusio aphorismi est hęc. Corporū quę uelociter siue cito & copiose nutriuntur, secessus siue ſnperfluita tum expulsiones cito fiunt Probatur sic. superfluitatū expulsio debet proportionari nutricationi. igitur nutricatione uelоci existente uelox est superfluitatum eductio. patet consequentia & assumptum probatur, quia nutricatio est sicut finis expulsiuę uel expulsionis superfluitatum, sed semper finis debet esse proportionatus ordinatis ad finem. igitur &c. Et ex ista elicitur alia implicita cōclusio. s. q; corporū tarde nutritorum tarde fiunt superfluitatum expulsiones. Similis sententia colligitur in cōmēto pulsuum ibi. Vnū secundū alia &c. &. 13. tertij tracta. 3. capō. de tarditate digestionis. Et est utilis in actu practito ad ostendendum quę uelociter & quę tarde corpora nutriuntur. Et ampliarur ad omnia corpora saltem sana. Ampliatur etiam non solum ad nutricationem, sed etiam ad quamlibet digestionem.

Aui. Gal. Nutriē tiū corpa practicus canon.

Primo nota hic reperiri duplicem litteram. s. nutriuntur & nutriunt. nutriunt. s. alimentorum. nutritur. s. corporum. Secundo nota nutricationem esse conuersionem nutrimenti in substantiam nutriti factā ab anima mediante calore naturali, cui conuersioni subseruit digestiua, attractiua, retentiua, & expulsiua, ut supra declaratum est prima huius. cōmen. vigesimo secundo. Et colligitur primo uirtutum naturalium. & prima primi. doc. 6. capō. 2. Ex quo patet q; superfluitatum expulsio nutricationi subseruit & proportionatur. Similiter etiam quia inter has uirtutes & operationes subseruientes nutricationi principalior est digestiua, ideo nutricatione uelоci existente uelox necessario erit digestio quę immediate prēparet ei. Nō autem potest fieri digestio, nisi separetur tuuatiuum à superfluo. ideo si tunc digestio uelox est, tunc uelox est superfluitatum separatio, & consequenter expulsio si non adsunt impedimenta. Et ex hoc patet causa uerificans apho. Tertio nota ut supra. Nutriens est triplex. futurum, quasi, & actu nutriens quibus omnibus distincte superfluitates correspondent. & de omnibus uerū est quod dicitur. Q uarto nota. Nutrimentum quoddam est multi & copiosi nutrimenti, quoddam pauci, quoddam uelocis quoddam tardi. Vnde quod dicitur multum nutrire, quoddam parum, quoddam tarde, & quoddam uelociter. Illud copiose uel multum dicitur nutrire, quod aptum est secundū plurimas eius partes conuerti in substantiam aliti. econtra secundum paucas. Ex quo patet q; ex cibo multum nitriente pauce separantur superfluitates, ex parum nutriente separantur multę. Velociter autem nutrit illud quod ingrediens &c. in breui tempore transmutatur. econtra autem tarde. Ex quo patet possibile esse aliquod reperiri multi & uelocis nutrimenti, pauci & uelocis, tardi & multi, tardi et pauci, ut uidebitur in commento 18. Q uinto nota. Per secessum primo intelligere possumus superfluitatum primę digestionis expulsionem. Secundo cuiuscunq; digestionis superfluitatis euacuationem. & de omnibus uerus est aphorismus & dicitur secedere quasi seorsum cedere. Sexto nota. Copiositatem & uelocitatem nutricationis posse comprehendi. primo ex parte corporis. Secundo cibi corporis tā à priori q; à posteriori. A priori quidem ex ętate naturali, cōplexione carnositate impinguatione corporis. A posteriori ex cita fortificatione pulsus post cibationē, ut Cōmentator in commento cita resumptione, uelоci uel tardo reditu famis. & sic de alijs. Ex parte uero cibi ex qualitate manifesta, occulta qualitate, mollitie, liquiditate etiam debilitate, ut patet. Septimo nota. Ad ueritatem aphorismi oportet cętera esse paria tam ex parte cibōrū q; corpez. ubi. n. nō ita fuerit nō oportet apho. cē uez.

Nutrimens triplr. Nutrimētum 4r. Nutrīē quadruplicit.

Secessus duplicit.

Aphorismus. 19.

Acutorum morborum non omnino certæ sunt sanitatis pronuntiationes neque mortis.

The. Morborum acutorum prognosia, non admodum tuta sunt, neque mortis neque salutis.

Leo. Acutorum morborum non omnino sunt certę pronūciationes, aut salutis, aut mortis.

Digitized by Google

Expositio Iacobi.

Conclusio aphorismi est ista. Pronosticationes salutis & etiam mortis morborū acutorum non sunt omnino certę. Probatur sic. materia faciens morbos acutos est plurimū secundū eius malitiā uariabilis et de loco ad locum. s. de membro ad membrū mobilis, igitur &c. consequentia uidet nota. Si enim dispositio causę à qua pendet morbus est incerta. ergo & morbus ab ea pendens, & antecedens patebit in cōmento 19. Similis sententia huic colligi potest. 16. Continentis. cap. 1. Et est utilis aphorismus in actu pronostico. Et ampliatur ad omnes acutos morbos ad salutem uel ad mortem terminandos. Primo nota. Per morbos acutos intelligendum est se morbos magnos ꝙuorum accūtium & uelocis terminationis, ita ꝙ ad morbū esse acutum hę duę cōditiones requiruntur. Prima est ꝙuitas accūtium. Secunda est terminationis uelocitas. Et colligitur hęc descriptio in commento. Et ab Auicē. 4. prima cap. 3. uersus finem. quoniam non sufficit ad acuitatem, ut febris status sit proximus, immo ut sit de ęgritudinibus habentibus timorē.

Rasis. Morborū acutoꝝ pronostic⁹ cañ Morbi acuti cā duplex Auicē.

Nota tamen ꝙ istarum cōditionum secunda est dependens à prima, quoniā fortia accidentia non potest uirtus longo tēpore tolerare, immo oportet aut cito uincat aut uincatur, ut colligitur quinto huius cōmento. 6. s. Qui cunque à therano apprehenduntē in quatuor diebus pereunt. Secundo nota. Per morbos chronicos intelligere debemus morbos longę terminationis, ut sunt morbi à 40a die ultra terminabiles quos chronicos quia longos nominant. Chronos enim grece, latine tēpus, inde chronici morbi. i. temporales. Ex quo potest colligi differētia inter chronicos morbos & acutos morbos. Differūt enim potissime in quīꝙ. Primo ex parte terminationis. Secundo ratione difficultatis accidentiū. Tertio ex parte dispositionis materię, quia morbi acuti materia est, secundum plurimū acuta calida. Quarto consequentur ex parte periculositatis. Quinto ex parte certitudinis uel incertitudinis pronostici. Et istam differentiā ultimam solum explicat in aphor. Tertio nota. Acutorum morborū quidā sunt ex toto mortales, ut fortis apoplia, apostema cordis &c. Quidā ex toto genere salubres ut tertiana pura &c. Quidā indifferenter se habentes ad salutem uel ad mortem, ut causon tertiana cōtinua, homorena & huiusmodi. Ad propositum de primis non loquitur Hippo. de talibus nanꝙ ꝓnosticationes sunt certissimę. Quarto nota. Aliqua materia (ut dictū est) potest causare ęgritudinē acutam multipliciter. Primo ratione subtilitatis, caliditatis, acuitatis, mobilitatis suæ, ut causonem faciens Secundo merito suę quantitatis, et licet sit uirtus fortis & materia non sit multū impressiua, tamen interficit suffocando & opprimēdo ut frequēter phlegmatica. Tertio ratione situs uel loci ubi contingit ut apoplexia, squinantia, periphleumonia. Quarto merito occultę proprietatis suę uenenositatis. Ad ꝓpositum maxime est sermo Hippo, uerus de facientibus ęgritudinē acutā, primo & ultimo modo. Quinto nota. Ly omnino potest habere duplicē itellectū. Primus est, non omnino i. non uniuersaliter. s. non omniū morborum &c. & iste sensus est uerus. Secundo uero. omnino. i. non penitus, quia nō perfecte sed cum timore. Ad oppositum certę sunt huiusmodi ꝓnuntiationes. & iste sensus iterū uerus est. ideo percipitur à medicis fieri euacuationem, quia sumus incerti utrum ista materia digeratur uel non. Sexto nota. Per pronunciationes intelligendas esse pronosticationes, quas quandoqꝫ prędictiones, quandoqꝫ pronūciationes Hip. appellare cōsueuit, hę autem incertę sunt, quia cum materia a qua pendent huiusmodi morbi sit plurimum calida, & de membro ad membrum mobilis, non possumus considere signo bono apparenti, quia forte illo non obstante permutabitur ad principale & interficiet, aut aliquod causabit in aliquo membro nocumētum ex quo sequeret mors.

Materia est causans ęgritudinē acutam ratione ꝙ dupliciter

Pronūciatio uel ꝓnosticatio aut prędictio ꝙd

Vltimo nota notanter dictum esse salutis &c. quia signa alia certę esse possunt longitudinis uel breuitatis.

Aphorismus. 20.

Quibuscunque iuuenibus existentibus uētres fiunt humidi, his senescentibus exiccantur. Quibus iuuenibus uentres fiunt sicci, his senioribus factis humectantur.

Quibus iuuenibus adhuc aluus humida est, his senescentibus siccatur. Contra quibus iuuenibus adhuc aluus sicca est, his senescentibus humectatur. The.

Quibus iuuenibus adhuc aluus humecta est, his senescentibus exiccatur. Quibus uero iuuenibus adhuc aluus sicca est, his senescentibus humectatur. Leo.

Expositio Iacobi.

Iste aphorismus duas habet conclusiones. Secunda ibi (Quibuscunque.)

Prima cōclusio. Quicunqꝫ habent in iuuentute uentres fluxibiles, in senectute habent eos stypticos. Probatur sic. si in iuuentute adsunt causę fluxibilitatis, in senectute adsunt causę stypticitatis ut plurimū. igitē &c. cōsequentia nota et antecedens declarat Cōmentator in cōmento. 20. Primo nota. Per uentrem intelligi totam cōcauitatem, stomachū & intestina continentem. Venter quid.

Secundo nota. Ventris stypticitas non est aliud ꝙ tarda & difficilis, & adhuc parua egestionū expulsio. ecōtra uero est uentris humiditas uel lubricitas. Tertio nota. Per iuuenes in ꝓposito intelligere debemus quoscunque ante ętatem senectutis. Et per senes omnes post ętatem iuuentutis hoc modo acceptę. Quarto nota. Quinqꝫ possumus assignare causas fluxibilitatis uentris. Prima est assumptio maioris quantitatis cibi ꝙ fit corpori necessaria causata à forti appetitu propter frigiditatem stomachi. hoc enim stante hepar nō potest chili humidam partem attrahere perfecte, unde multa remanet in fecibus, & reddit feces molles, & ex consequenti uentrem lubricum. Secunda causa potest esse fortitudo expulsiuę propter multam naturalem humiditatem stomachi. humiditas enim naturalis membri fortificat expulsiuam & debilitat retentiuā, ut habetur ab Auic. 1. prima. docē. de uirtutibus. Tertia causa est multitudo cholerę abradentis uel abstergentis uiscera, & stimulātis uirtutem expulsiuā. Quarta est debilitas cōtentiuę prouenies à caliditate & humiditate, caliditas enim cū humiditate liquefacit materias & reddit eas habiles expulsioni. Quinta causa est debilitas uirtutis attrahentis unde multę partes chili relinquuntur in fecibus non attractę, & sic redduntur feces humidę uel liquidę & uēter fluxibilis. Quinto principaliter intelligendū secūdum Cōmentatorē ꝙ quatuor primę causę iam dictę si reperiantur in iuuētute, in senectute permutant ad oppositas causas respectu iuuentutis. patet discurrendo per singulas causas. Prima enim causa quę est assumptio nimię quantitatis cibi permutatur, quia in senectute frigiditas stomachi per multum amplius augetur. Frigiditas autem multum aucta deiicit appetitum. omnis enim immoderata discrasia deiicit actum proprię uirtutis. Secunda causa similiter permutatur, quia stomachus in iuuentute multum humidus, in senectute exiccatur, ideo efficit stypticus respectu iuuentutis. Tertia causa etiā ꝓ mutat, qa si generat multitudo cholerę i iuuētute quę est causa fluxibilitatis uentris, cum talis multitudo cholerę in senectute deficiat. patet &c. Quarta causa similiter uariatur, quia tam caliditas ꝙ humiditas nimia

Fluxibilitatis cā in uētre 5x. Auicē.

Discrasia immoderata deiicit actum proprię uirtutis.

Digitized by Google

mia &c. existens in iuuentute, in senectute temperatur & remittit. iō &c. Sexto principaliter nota q. 5. cā i senectute non permutatur sed potius augetur secundū. Cōmentatorem, puta debilitas attractiuæ hepatis propter multam frigiditatem, ideo ubi propter hanc causam haberet iuuenis uentrem fluidum non haberet in senectute stypticum sed potius magis fluidum. Ex quo sequitur hanc primam conclusionem aphor. non esse uniuersaliter uerā, sed solum ut in pluribus. Septimo intelligendum est q ut prima conclusio in prędictis quatuor causis habeat ueritatem oportet cętera esse paria in regimine conueniente eidem seni & iuueni secundum omnes resnon naturales. Et hoc satis declarat Cōmentator.

Vēter i iuuētute siccus aut stypticus efficit i senectute fluxibilis.

Secunda conclusio. Q uicunq; in iuuentute habent uētres siccos siue stypticos, in senectute (ut plurimū) habent eos fluxibiles. Probatur, ut plurimū quibus accidunt causæ stypticitatis in iuuentute, accidunt causæ fluxibilitatis in senectute. igitur &c. & assumptum declarat. Cōmentator in commento. Primo nota. Causæ stypticitatis possunt esse multæ oppositæ causis fluxibilitatis. Prima opposita primæ paucitas appetitus causata à calido stomachus. n. multum calidus debiliter appetit. Secunda causa est debilitas expulsiuæ et fortitudo retentiuæ stomachi propter siccitatem eius naturalē multam. Siccitas enim fortificat retentiuam & debilitat expulsiuam. Tertia causa est paucitas choleræ debentis abstergere intestina & stimulare uirtutem expulsiuam. Q uarta causa est debilitas expulsiuæ à frigiditate & sic. stomachi. reddit. n. frigiditas cū siccitate materias quasi cōgelatas & expulsioni inhabiles. Q uīta causa est fortitudo utrutis attractiuæ hepatis, ꝓpter quod chilus a stomacho perfecte attrahitur ad hepar, & tunc feces multum exiccātur propter absentiam partium humidarum. Secundo nota. Alique istarū causarū secūdū. Cōmen. permutantur in senectute & alique non. Prima enim permutatur, quæ est debilitas appetitus à multo calido. remittitur enim calor in senectute propter q augetur appetitus. Secunda uero causa pmutatur, quia augetur illa siccitas & efficit disproportionata, ut post apparebit. Tertia uero causa nō mutatur sed potius augetur, nisi forte per accidens pro qnanto diminuta quantitas choleræ à frigido, & frigiditas est causa humiditatis & fluxibilitatis. Q uarta causa potest dici etiam permutari, quia oīs immoderata qualitas deficit actum propriæ uirtutis. Q uinta etiam causa permutatur, ut patet. Ex quibus patet q tā prima q̄ secunda conclusio aphorismi est solum uera. vt in pluribus secundū sentētiam. Cōmentatoris. Et sil'is sententia habet ab Aui. Tertio canoñ sen. 16. cap̄. de fluxu uentris omniū modorū. Et potest ampliari tā ad fluxibilitatem intestinorum & stypticitatem q̄ uesicæ ut patet. Et est utilis in actu pronostico ut patet, & etiam curatiuo. Scitur enī qualiter secundum uarias ætates uariande sunt solutiuæ medicinę sumpta indicatione à fluxibilitate & stypticitate uentris &c̄.

Stypticitatis cā ē ſx.

Auicē. Medicinaꝝ secundū gtates uariandaꝝ curatiuus ꝓnosticusque canon.

Aphorismus. 21.

Potus indigentiam soluit.

The. Famem uini potio soluit.

Leo. Famem thorexis idest uini potio soluit.

Expositio Iacobi.

Cōclusio aphorismi est ista. Vinum curat appetitum caninum. Probatur sic. Vinum remouet causam appetitus canini. igitur &c̄. Patet consequētia, & assumptum circa literā declarabit & deducet. Sitis sententia colr̄ ab Aui. 13. tertij. trac. 2. cap̄. de cura appetitus canini. & 9. Almā. cap̄. de appetitu canino. Et à Serap̄. tertio breuiarij cap̄. 1. Et à Rasi in diuisionibus. cap̄. de ægrit. stomachi. Et est aphorismus utilis in actu curati uo ut patet. Et ampliatur ad oēm dispositionem stomachi ꝓter naturam à sitī causa procedentē. Primo nota. Potus sumitur multipliciter. s. pro quocunq; deglutibili sine masticatione. & pro aqua, & ut distinguit̄ contra cibum & pro uino, & sic sumitur hic, ut in cōmento uidebitur. Secundo nota. Indigentia sumitur tripliciter ut supra. Pro inanitione. Pro fame naturali. Pro canina. Hic sumitur pro canina fame. cum enim fames sit triplex scilicet naturalis, & non naturalis, & præter naturam. Et præter naturalis sit triplex scilicet Bulimus, cum appetit stomacus cęteris membris fame deficientibus. Et syncopalis. Et canina. De tertia in proposito est sermo, quæ ideo canina dicitur, quia habens hunc appetitum appetit uoraciter ut canis, ita ut tam intensiue, & tam insatiabiliter, & tantum cibum appetat. vnde Serapio in allegato capitulo ait, hic appetitus dicitur caninus nomine canis. Tertio nota. Appetitus canini multas posse esse causas, ut colligit ab Aui. & Sera. etiam locis prælegatis. Prima potest esse multitudo euacuationū & prolixitas se. Secunda debilitas retentiuę in mēbris aut in stomacho. Tertia superfluacaliditas in ore stomachi superfluā faciens solutionē. s. superfluā suctionē uenarū. Q uarta potest esse superfluacaliditas in toto corpore. caliditas enim in ore stomachi, licet deficiat appetitū & faciat appetere aquā & currentia humida, cum tamen dñantur corpori e contra facit, & hoc siue ista caliditas fuerit extrinseca ut aeris, siue intrinseca. Q uinta causa, possunt esse uermes in intestinis. Sexta causa, superflua uigilia. Septima, frigiditas oris stomachi cō stringens & exprimens. Octaua, potest esse humor acetosus in uiscatus in ore stomachi. Ad propositū solum est hic sermo de appetitu canino ab his duabus ultimis causis contingente. ab alijs enim non.

Potus tripl'r.

Indigētia triplex.

Fames tripl'r.

Auicē. Serap. Appetitus canini cā octuplex.

Q uarto nota. Vinū debens hunc appetitū curare debet aliquibus cōditionibus esse cōditionatū. Prima cōditio est, ut sit quātitatis multæ, ut sua quātitate excedat morbum uel causam morbi. Secunda, ut sit actu & uirtualiter calidū. actu quidē, ut melius ad interiora et profundas partes oris stomachi penetret. potentialiter uero ut ad actum reductum materiam resoluat & subtiliet. Tertia, ut sit priuatum sapore appetitum excitante scilicet acetoso pontico &c. Ex qua sequitur quarta, ut sit in sapore dulce uel acutum. dulce quidem ut relaxando os stomachi et supernatando deficiat appetitum. acutum uero, quia subtiliativum, resolutiuum, & penetrativum. Et ex his patet causa uerificam aphorismum. appetitu enim causato ex causis iam dictis, si exhibeatur uinum cum circunstantijs dictis, caliditate actuali remouet malam complexionem frigidam, & etiam uirtuali illis etiam resoluit naturam inuiscatam ori stomachi, si ab illa pēdens fuerit &c. Vltimo nota. Appetitum caninum proprie esse accidens. est enim actio corrupta, ut infra declarabitur in quęstione. ideo non ꝓprie dicitur ægritudo, nisi per ægritudinem uelimus intelligere omnem dispositionem præter naturam ad sec ram uertentem, sicut frequenter faciunt huiusmodi accidentia, ut colligitur. 12. therapeuticæ à Galeno.

Q d'nā uinū sol uat caninū appetitū.

Gal'.

Aphorismus. 22.

Ex plenitudine quæcunque ægritudines fiunt, euacuatio sanat. Et quæcunque ab euacuatione, plenitudo. Et aliorum contrarietas.

Q uicunque morbi ex repletione fiunt, uacuatione curantur. Q uicunque uacuatione, repletione. Eodem quemodo cæterorum contraria remedio sunt. The.

Q uicunque morbi ex repletione fiunt, curat euacuatio. Et quicunque ex euacuatione, repletio, & aliorum contrarietas. Leo.

Auicē. Almā. Serap. Rasis.

Digitized by Google

Expositio Iacobi.

¶ Iste aphorismus tres habet conclusiones. Secunda est ibi. (Et quecunq;.) Tertia ibi. (Et aliorum.)

Prima conclusio. Omnes morbos fientes. i. pendentes ex plenitudine euacuatio sanat. i. apta est sanare. Probatur. cuiuslibet morbi fientis ex replone causam remouet uel apta est euacuatio remouere, igit̃ &c̃. patet consequentia. & assumptū statim circaliteram declarabit̃.

Repło multiplex. Primo nota replonem multiplicit̃ distingui. i. quo ad uasa, & quo ad uirtutem, & quo ad totū, & quo ad partem, quędam intrauenas & quędam extra, quędam humorum, quędam ciborum, alia superfluitatū. Et de omnibus uerificatur aphorismus. omnem enim talem sanat euacuatio, et hoc siue sumat̃ replo pro materia replente, siue per dispositionem membri, ut supra ibi. Non plenitudo. aphorismo. 4. huius secundæ particulæ. Secundo nota replonem posse causare ægritudinem multiplicit̃,

Repło pt̃ eē cā morbi tripl̃r. ut. s. primitiua causa, antecedens et contūcta. Exemplū primi, ut replo cibi. Exemplum secundi, ut replo humorum non putridoꝝ respectu febris. Tertio repletio putridoꝝ. Ad propositum de omnibus uerus est aphorismus, licet principalius de cōiūcta. Tertio nota. Ægritudinum quędam dicuntur fientes, & quędam factę. Fientes autem dupliciter. Primo, quia existentes in produci cuius. s. aliquid est productum, & aliquid producendum, ut ephimera in principio uel augmento. Secūdo fiens. i. ab altero per cuius remotionem ipsa ægritudo remouetur in conseruari dependens, licet ipsius esse sit totum productum. Factum etiam dupliciter distinguitur. Primo ut distinguitur contra fiens primo modo sumptum. Secundo ut distinguitur contra fiens secūdo modo dictum, quia independens à causa particulari dependentia particulari, sed solū uniuersali ut hectica. In ꝓposito est sermo de fientibus & non de factis, quia de factis non esset aphorismus uerus, sed intelr̃ de dependentibus à materia nondum factis, licet euacuatio bene coadiuuet. Ad propositum licet posśit ampliari dum dicit fiunt, potissime intelligi debent ægritudines in conseruari à plenitudine dependentes, secundum quem modum malam cōplexionem calidam in stomaco factam, quia in dependentem. cuius tū remotionē impediret chylere abūdantia in stomaco, non fientem diceremus, nec oporteret illa materia remota remoueri illam malā cōplexionem. Quarto nota ægritudinem sumi dupl̃r.

Ægritudo duplicit̃. Primo proprie, ut alias declaratum est. Secundo cōmuniter pro omni dispositione prętet naturā eius remotionem indicāte & ita ad ampliandū aphorismū sumendū est hic. Quinto nota euacuationē fieri multiplicit̃ insensibiliter et sensibiliter. sensibiliter per secessum, & itęꝝ cū phlebotomia uel pharmacia. Ad propositū de his omnibus est sermo, ut sensus sit. omnes replones sanat euacuatio sensibilis uel insensibilis. Sexto nota hic terminus sanatio sumitur dupliciter. Primo modo stricte, & sic est sanitatis inductio & ęgritudinis remotio, & sic sola curatio est sanatio. Secūdo mō cōmuniter, et sic extēdit se ad actum curatiuum & prętseruatiuū. sic enim sanare est nō solum sanitatē inducere, sed ipsam prętseruare & à lapsu prohibere. & sic sumitur hic, quia omnem ægritudinem ex plenitudine procedentem uel aptā fieri euacuatio sanat. i. removet uel fieri prohibet. quod totū est intelligendum de euacuatione cum circunstantijs debite approximatis quę sunt decem. Quarto primi collectę & in uersibus sępe allegatis. Hæc sunt pensanda medico purgare uolenti. Ars ętas, uirtus, regio, complexio forma. Mores, & synthoma, repletio, tempus, & usus.

Eūo duplicit̃.

Sanatio dupl̃r.

Septimo nota ꝙ repło sumitur dupl̃r. Primo pro materia replente, & sic est causa ægritudinis. Secundo pro dispotione ipsius membri repleti, & sic est ægritudo. Et primo modo sumit̃ in proposito, ut sit apho. sensus quasęunq; ægritudines de repletione in materia replente fiunt euacuatio sanat. Secunda conclusio Quascunq; ægritudines ex euacuatione sanat repletio. Probat̃ conclusio ut prędcedēs. Primo nota. Per plenitudinem sanātem &c̃. non debemus intelligere plenitudinem quo ad uasa, nec etiam quo ad uirtutem, sed actum resumendi & reacquirendi illud quod per superfluam euacuationem deperditum est. & potest ista plenitudo resumptio nominari. Secundo nota. Licet ita sit non tamen ita faciliter ægritudines ex euacuatione contingentes removet̃ per plenitudinem sicut econtrario. sed de hoc dictum fuit supra in cōmento illius. 5. apho. primæ particulę. qui sic incipit. In tenuibus dictis.

Plenitudo qd et Resumptio.

Tertia conclusio. Omnium ægritudinum contrarietas id est suum contrarium est remotiuum. Primo nota. Hoc dictum Hippo. potest esse unum principium ad ambas conclusiones præcedentes. Secundo nota contrarietatem sumi dupliciter. Primo proprie, ut quarto metaphisice. & sic non sumitur hic. Secundo pro omni eo quod est alterius remotiuum siue per se siue per accidens, siue mediate siue immediate. & sic capitur hic, & hoc est communiter. Et similis sententia huic colligit̃ tertio techni. ibi Curatio uero unum habet modum. & quarto primi. primo capitulo. &. 11. terapeutice. primo capitulo. & in libro de natura fœtus. & infinities alibi. Et est utilis, ut patet. Et ampliatur ad omne ægritudinum genus saltem quo ad tertiam conclusionem, & non solum ad ægritudinem proprie dictam, sed etiam ad omnem dispositionem præter naturam.

Cōtrarietas dupl̃r

Gal̃.

Auicē.

Aphorismus. 23.

Acutæ ægritudines in quatuordecim diebus iudicantur.

Morbi acuti intra quartumdecimum diem iudicant̃. The.

Acuti morbi in quatuordecim diebus iudicantur. Leo.

Expositio Iacobi.

Conclusio aphorismi est ista. Acutæ ægritudines in 14. diebus iudicantur id est cretice terminantur. Probatur sic. in. 14. die in huiusmodi ægritudinibus aduenit status, & consequuntur crisis, cum ipse crisi termi nabiles sint. igitur &c. assumptum probatur, quia sunt uelocis motus cum fortitudine accidētium. igitur illam diem non transcendunt. Similis sententia colligitur secundo creticorum. 12. &. 13. &. 10. Alman. cap̃. de tempore febris cognoscendæ. &. 19. Continentis, capitulo de morbis acutis in principio & aliqualiter secunda quarti. capitulo penultimo. Et est utilis in actu pronostico & operatiuo, ut patet, & ampliatur ad omnes morbos absolute acutos. Primo nota hanc conclusionem duplicem habere intellectum. Primus iam datus ut uerba sonant. Secundus in. 14. diebus, quia scilicet à 14. die infra uel citra, & sub isto sensu exponit. Commentator in commento, & euidentius probatur conclusio. Secūdo nota. Morborum quosdam esse chronicos, quosdam acutos. Chronici sunt tardi motus & accidentium facilium, & isti terminantur à quadraginta die ultra. Acuti uero sunt uelocis motus & ꝓuorum accidentium, & hęc est causa uelocis terminationis eorum, & omnes hi in. 40. diebus ad plus terminātur. Et hi sunt duplices, quia quidam sunt dicti acuti absolute & sunt illi quorum motus à principio ad finem est fortis & ꝓuorum accidentium & ordinatus, & horum terminus est à decima quarta die citra & non transeunt, ulterius in acutis absolute seruat̃ uniformitas motus, nec ꝓcipimus accidētiū differentiā de leuitate in ęquitatē nec ecō uerso, sicut uidemus in istis tertianis nō puris q̃ nō sunt acutę

Gal̃. Almā. Rasis. Auicē. Morborū acutorū curatiuus ꝓnostici cusq; canon.

Morbus dupl̃r.

Repletio duplicit̃.

Auicē. Egid. Sal.

Digitized by Google

ætę absolutę, sed sunt acutę cum conditione diminutę. Istę ęgritudines acutę absolute. si terminantur uersus principium magis q̄ uersus. 14. diem, tunc dicunt perperacutę. Et si terminantur magis uersus. 14. diem q̄ uersus principiū dicītur peracutę, & dicunt oēs iste absolute acutę, quia cum hoc q̄ sunt ſq̄uorū accītiū nō transcendunt. 14. diem. Horū uero absolute acutorum quidā peracuti, & quidā pperacuti nominant. Peracuti quidē apud doct. sunt qui magis uersus. 14. q̄ uersus principiū terminātur. Perperacuti uero sunt qui magis uersus principiū q̄ uersus. 14. terminātur. Q uidā uero sunt acuti cum diminutione & dicunt tropici cōuersiui. quia tropici & cōuersiui idem sunt, & sunt illi qui à. 14. die ultra & citra. 40. diem terminantur. & terminantur in. 35. die. & dicītur tropici. quia in talibus ægritudinibus licet sint acutæ percipiuntur conuersiones, quia. ſ. ægritudo quandoq̄ fortius quandoq̄ debilius, & iterū post quandoq̄ fortius quandoq̄ debilius affligit ægrotantē. si. n. afflictio esset cōtinua & ordinata uehemens non transcenderet. 14 diem. cuius diuersitatis causa esse potest, aut ppter esse ægritudinē interpolatam, aut continuā, pportionalē, quia. ſ. materia licet intra uasa putrescat, non tamen in locis cordi, ppinquis, aut ppter ipsam materiā etherogeneam esse ita, ut sit una pars alia magis & intensius inflāmabilis. Ad propositum de absolutę acutis in ppositio est sermo. Tertio nota. Triplices sunt ægritudines, quædā chronicæ, quædā acutæ, & quędā medię, ut declaratū est in secundo notato. Q uarto nota. propter multa potest aliqua materia facere ęgritudinē acutā, ut alias dictū est. ſ. pp ter qualitatē manifestā, occultā malitiā, quantitatē niniam, & locū ubi continet. quomodolibet uerū est qđ dicitur. Q uinto nota. dicit iudicantur. i. cretice terminantur. Crisis enim grece, latine iudicium ut supra.

Morbus tropicus uſ cōuersiuus.

Ægritudo triplicitē.

Crisis quid.

Aphorismus. 24.

Septimæ quarta est indicatiua. Et alterius hebdomadæ octaua principium. Contemplaria uero. 11, hæc enim est quarta secundæ hebdomadæ. Contemplaria uero rursus septima decima. hæc est enim quarta á quartadecima, septima uero ab undecima.

The. Dies quartus septimi index est. Octauus principium alterius septimanę exorditur. Vndecimus etiam cōsideranda est. Q uartus enim secundi septenarij est. Itē decimus septimus cōsiderādus est. Q uartus enim à quarto decimo & septimus ab undecimo est.

Leo. Septenorū quartus est index. Alterius septimanę octauus principium. Est autem & undecimus contemplabilis. Ipse enim quartus est alterius septimanę. Rursus uero & decimus septimus contēplabilis, ipse siquidē quartus est à quartodecimo, septimus uero ab undecimo.

Expositio Iacobi.

Iste aphorismus quatuor habet cōclusiones. Secnnda est ibi (Alterius uero hebdomadę.) Tertia ibi (Contemplaria uero.) Q uarta ibi (Contemplaria uero.)

Prima cōclusio. Q uarta dies nuntiat. i declarat crisim in septima futurā. Probatur sic. in septima die debēte uenire crisi, in quarta apparet uestigiū futurę crisis. igitur &c. patet cōsequentia, & assumptū circa litterā declarabitur. Primo nota penes auctores cōmuniter istos terminos reperiri, dies cretica, dies indicatiua, dies nūtiatiua, dies manifestatiua & cōtemplatiua. Est autē dies cretica dies in qua aduenit, uel aut aduenire potest crisis cōpleta uel diminuta. Per diē autem indicatiuā, nuntiatiuā, contemplatiuā, si ue manifestatiuā idem. ſ. diem in qua ęgrotantis dispositione comprehensa prono sticari possumus quid in alia die. ſ immediate die cretica primo sequente futurum fit. Exemplū est, sicut in quarta apparēte leui sudore aut paruo sanguis fluxu, pnosticamur i septima &c. et tūc erit. 4. idicās uel indicatiua, septimę, & septima indicata. Secūdo nota. Diei creticę tres fore cās ſ. uirtus materia morbi & celeritis aspectus. eedē. n. sunt causę crisis et diei creticę. cū igitur istę sint causę critis sequitur &c. Primo uirtus cum calore agendo in materiā & ipsam pręparando uel tentando expellere. Econtra materia resistendo & uirtutē ſtim ulādo. Celestis quoq̄ influentia & maxime luna ad hoc cōcurrit, cum sit dña uelocis motus & nobis proxima, unde i creticando quandoq̄ iuuat uirtutē, quandoq̄ uero materiam, ut si materia fuerit frigida & humida. & sit nūc hora crisis, & luna in signo frigido & humido adiuuabit materiā morbi digestionē impediendo. Si uero sit in signo alio ut in calido & sicco uirtutē iuuabit ad digerendum materiā, ut patet. Ex quibus patet primo solū in ęgritudinibus materialibus esse dies creticos cōsiderandos, quia ibi sunt solum sug causę. Patet secundo non etiā in omnibus materialibus, quia nō sunt omnes per crisim terminabiles, ut alias dictū est. Tertio nota. Dies cretica est duplex. ſ radicalis & indicatiua, contēplatiua siue manifestatiua. Prima in qua secundū plurimum aduenit perfecta crisis, ut. 7. 14. Indicatiua quę aliā nuntiat & fit in ea imperfecta crisis, ut. 4. 11. &c. in qua secundū plurimū apparent motus & signa futurę crisis in. 7. uel. 14. Et dixi notāter, ut plurimū. quia merito difformitatis materie aut alterius causę posset ille effectus impediri. Q uatuor sunt proprietates indicatiuę. Prima nuntiat futuram crisim. Secunda nuntiat utrū cita uel tarda. Tertia oñdit salubrē uel mortalē. Q uarta spēm crisis. Ex quibus patet differentia inter indicatiuā & radicalē duplex. Prima ex parte crisis. Secunda ex parte signi. Et nota diem indicatiuā non solum oñdere futurā crisim, sed etiā qualitatē et manerię eius. ỹ. g. si in quarta appareat sudor aliqualis in toto, et urina aut hypostasis cum signis aliqualis digestionis &. aliis quibus, pbabiliter arguimus fore uictoriā uirtutis supra materiā, pnosticari debemus crisim ad salutē futuram in. 7. Si autē econtra non apparet sudor & urina sit ad nigredinē tendens aut hypostasis non cum signis aliqualis coctionis & etiā non digestionis, pnosticari debemus crisim futurā in. 7. ad mortem. Q uarto nota. Tam radicalē q̄ indicatiuā diem duplicem uel duplicit esse. Primo per se & principaliter Secundo per intercidentiam. Prima est in qua secundū plurimū fit crisis pfecta aut imperfecta. Secunda est in qua merito alicuius intercidentis contingit crisim fieri. Hoc autē potest esse materię furiositas aut amicabilis aspectus uirtutem iuuans, aut econtra aut materię benignitas, ita q̄ merito ,pportionis accidentaliter cōtingentis uirtutis ad materiam, uel ecōtra hoc contingit. ỹ. g. si in. 11. die apparet sudor leuis merito cuius in. 14. die, pnosticatur crisim futurā per sudorem cōtingens est materiā intantū furiosam esse q̄ estimulabit uirtutē ad prius creticandum in. 14. aut superueniet aspectus ita beniuolus q̄ fiet prius aut ita maliuolus q̄ prius interficiet ęgritudo. Q uinto nota. Ex dictis fieri dupliciter aliquā cretica per intercidentiam. Primo ratione alicuius accidentalis iuuamēti superuenientis uirtuti unde supra materiā tantā proportionem uirtus acquirit, ut ante radicalē creticā possit cōpletam crisim efficere, & illa dicitur cretica per accomodationem. Secundo ratione malignitatis aut dominij materię acquisiti ratione cuius intantum stimulatur uirtus, ut creticam radicalem expectare non possit. Exē pla patent, & ista dicit cretica per impulsionē, impellit enī uirtus ad creticādū. ex qbus patet primo q̄libet diē posse esse creticā. patet secundo in ęgritudinibus ualde

Dies du plr.

Crisis triplex.

Cretica dies duplex.

Crisis salubris uerus, pnosticus cāi Dies radicalis indicāti ua duplr.

Cretica duplicit.

Digitized by Google

acutis horã crisis & diem creticam ualde incertam esse, unde bene Hippo. tenet ꝙ acutorum morborum &c.

Secunda cõclusio. Octaua dies est principium secundæ septimanæ. Probatur sic, ut quidã octaua existente principio secundæ septimanæ tres septimanæ medicinales complentur in. 20. & aliter non. igitur patet consequentia, quia 20. est cretica radicalis & cretici radicales se sequuntur per septimanas. aliter & melius septimanas taliter computando est. 14. finis secundæ & aliter non, sed esset. 13. dies. igitur. patet consequentia, & assumptum circa litterã declarabitur. Primo nota. Cõputatio medicinalis prout pertinet propositio est debita & ordinata dierũ ægritudinẽ mensurantium numeratio, secundum eorũ cõsequentiam, ut dies indicatiua & radicalis cretica à medico cognoscat. Ex quo patet hanc cõputationem inchoare debere à principio ipsius ægritudinis, quæ est hora sensibilis lęsionis. Secundo nota. ꝙ quia experimẽto repertum est diem. 14. esse creticã radicalem & frequentissime per. 11. nuntiari, ideo cõcluditur octauã debere esse principium secundæ septimanæ, quoniã indicatiuus dies & radicalis sese consequuntur per quaternos, & illud fuit motiuum Hippo. cæteræ conclusiones patent &c.

Tertia conclusio. 11. dies est indicatiua. 14. Probatur. sic se habet. 11. ad. 14. sicut quarta ad septimã, sed quarta est indicatiua septimę. igitur &c cõsequẽtia nota. & antecedens probatur, quia sicut quarta est finis ꝙterna-rij primę septimanę, ita. 11. secũdę septimanę. Sicut sicut quarta distat à septima, ita. 11. à. 14. ut patet &c.

Hippo. Gal. Curatui. pnosticiꝙ actusca non ad cognoscendũ tps & ꝙlitatem crisis.

Quarta cõclusio. Dies. 17. est contẽplaris. 20. Probatur. sic se habet. 17. ad. 20. sicut quarta ad. 7. & 11. ad. 14. sed primæ sunt indicatiue. igitur &c. cõsequentia nota. & antecedens patet intelligenti. Similis sententia ponitur ab Hippo. Tertio pronosticorũ. & à Gal. commento. 33. Et est utilis apho. in actu pronostico & curatiuo. ex eo. n. cognoscit tẽpus futurę crisis & qualitas futurę crisis. Ex quo habetur indicatio de inceſſu in actu curatiuo. Et ampliatur non solũ ad septimanas, sed etiã ad menses & ad annos, quia quartus mensis potest esse indicatiuus. 7. & 11. 14. & ita de aliis & similiter de annis. Ex quatuor cõclusionibus positis in apho. se quũtur quatuor corrolaria, quę forte Hippo. intellexit.

Primum. In spatio. 20. dierũ non includuntur, nisi tres dies cretici radicales, & tres indicatiui proprie. s. 7. 14. & 20. & 4. 11. & 17. licet per intercidentiã possint esse plures. Secundum corrolariũ. Sicut cretici radicales sese cõsequuntur per septenos, ita cretici indicatiui sese cõsequũtur per septenos. Tertiũ corrolariũ. Aliter cõtinuatur secũda septimana tertiæ & aliter prima secundę, quia prima & secunda septimana non sunt cõmunicantes, sed secunda & tertia bene sunt cõmunicantes. Et hoc satis expresse denotauit, cum dixit ꝙ octaua est principiũ secundę septimanę, & tota causa huius est hęc, quia per experientiã inuentũ est uigesimã diẽ esse creticã radicalẽ, sicut &. 7. &. 14. ideo cõputando istas septimanas necessariũ fuit ponere. 14. diem esse finem secundę & principiũ tertię septimanę. & hoc habebitur. Quartum corrolariũ. Computando dies creticos necesse est ponere finem primi quaternarij esse principium secundi. Ex quo. n. talis cõputatio debet fieri p quaternos, nisi enim sit fieret septima &. 14. & uigesima non forent crẽticę radicales. Quinto nota principaliter ꝙ a. 20. die ultra incedendum est in cõputatione dierũ, sicut ad. 20. Ex quo sequitur ꝙ & quadragesima dies est cretica, & 80 & sic de aliis &c. Primum dubium circa fundamentũ datum de causis dierũ creticorum. Nam si tales aspectus sunt causę dierũ creticoꝝ & cum tales sunt multo plures q̃ quatuor in duabus septimanis ergo plures erunt dies crisis. nam secundum

Littera lia dubia. Lunę ꝙ̃ aſ

astrologos luna secundũ eius motum in zodiaco causat pectus in nobis quinq; aspectus. s. sextilẽ, exagonum, thetragonum, ortogonũ, & trigonum, hęc habentur ex astrologia. igitur quinq; erunt dies cretici. Secundũ dubiũ. Si sic esset sequeretur ꝙ. 14. esset fortior in creticando, quod est contra Gal. in libro secundo de creticis probatẽ consequentia, quia est fortior aspectus. Confirmatur, quia si sic uigesimo esset ęque fortis, sicut. 7. in creticando, quod est falsum. Probatur assumptum, quia est ęqualis oppositio quadraturę. Tertium dubiũ. Videtur ꝙ septima non est cretica radicalis, quia est cretica indicatiua. patet per Auicẽ. secunda quarti. probatur, sic se habet septima ad. 14. sicut quarta ad septimã, quia utrobique est proportio dupla. Confirmatur, quia sicut se habet media quadratura ad quadraturam sic se habet quadratura ad oppositionẽ, hoc patet. ergo &c. Confirmatur, quia quemadmodũ in crisi futura in. 7. in. 4. apparent signa huius, ita in crisi fienda in. 14. apparent signa huius in quinta, nã sicut signũ digestionis in quarta significat cõplementũ eius in. 7. sic signum digestionis in septima significat digestionẽ complẽri debere. in 14. Quartum dubium. Videtur ꝙ quarta nullo modo est cretica. probatur, quia nec indicatiua. probatur primum, quia tunc merito cęlestis aspectus non multũ fortificatur uirtus eius, quia motus & creticatio acutarum fit per impares. Confirmatur, quia indicatiui debent proportionari cęteris radicalibus, sed motus & creticatio fit in imparibus. ergo indicatiui erunt in ꝑibus, & p consequens dies quarta nullo modo poterit dici cretica. Quintum dubium circa litterã. Dictum est ꝙ 11. est indicatiua. 14. sicut quarta septimę. Nam non ita se habet. 11. ad. 14. sicut quarta ad. 7. probatur, quia quarta est proprie in medio septimanę. 11. autẽ non. Confirmatur ponendo duos sortem & Platonẽ primo debere sortem creticare in. 7. qui fit in quarta. & Platonem in quo debet fieri crisis in. 14. & fit in. 11. tunc arguitur sic. materia in istis erit ęque digesta, sed uirtus sortis est fortior cum non sit tãtum debilitata per ęgritudinẽ. ergo in. 7. faciet crisim, sed Platonis uirtus est debilior. ergo non poterit ipsam facere in. 14. Contrarium huius uidetur, quia fortior est aspectus. 11. q̃ 14. Probatur, quia sicut se habet aspectus creticus radicalis ad radicalem taliter se habet indicatiuus ad indicatiuum. Sed fortior est aspectus oppositionis qui est in. 14. q̃ aspectus quadraturę qui est in septima. ergo fortior ita se habebit 11. ad. 4. Sextum dubium. Dictũ est ꝙ luna triplicitẽ influit. s. motu, lumine, fortunio & infortunio. Tunc pono ꝙ sortes incipiat ęgrotare luna existẽte sub signo sibi fortunato. tunc sic. in quocunq; aspectu fuerit, post ea luna fortificabit morbũ & deprimet uirtutem. Septimum dubium. Data ista positione sequeretur ista conclusio ꝙ nunquã in septimo fieret crisis mortalis. quod sic arguitur. & pono ꝙ sit sortes in. 7. in qua debet terminari ad mortẽ, tunc sic. uirtus est fortior in septimo, & morbus deprimitur q̃ in. 6. sed in sexta non poterit uincere morbus uirtutẽ. ergo nec in septima. consequentia manifesta & assumptum. & minor patet ex casu, quia uirtus in septima est adiuta à supercelesti aspectu. Ad primum cum dicebatur, ꝙ sunt plures aspectus &c. Rñdendum ꝙ aspectus lunę sunt causę creticorum. sed non omnes. quia solum illi in quibus exaltatur uirtus & deprimitur morbus, sed hoc fit solũ in tribus aspectibus i oppositione quadraturæ aut medie quadraturæ, & sic soluitur argumentũ, & sic dies intercidentes non debẽt dici creticæ radicales, quia non sunt ibi aliqui istoꝝ aspectuum, licet bene aliquis aliorũ. Ad secundũ dubium cum dicebatur ꝙ. 14. erit fortior &c. dicendũ ꝙ licet aspectus quadraturæ sit causa, non tamen totaliter, quia concurrit radix inferior & dispositio uirtutis & materiæ,

Luna ſ fluit tri pliciter

riæ, & ideo dicendū q̄ ratione aſpectus fortior eſt. 14. q̄. 7. ſed ratione inferioris radicis, quia uirtus eſt fortior, & materia rebellior, ratione etiā cauſę fortior eſt. 7. Et ſic negando cōparationem de urgeſima &. 7. & hoc eſt quod dixit Gal. q̄ quanto dies cretica eſt ꝓpinquior principio tanto eſt fortior. Aliter dicendum q̄ ratione qualitatis fortior eſt aſpectus in quadratura, ſecundum utranq; qualitatem utriq; oppoſitus. Ad tertiū dicendum cōcedendo q̄ dies. 7. eſt indicatiua. 14. non tamē pure indicatiua, quia etiā eſt cretica radicalis, & ideo cū arguitur negatur cōſequentia. Ad quartū dicendū q̄ quarta eſt indicatiua. Et notandū q̄ in tali indicatione conſiderantur tria. Primo ſigna digeſtionis. Secundo fortitudo uirtutis. Tertio diſpoſitio motus materiæ uel cōtraria his ideo in quarta merito radicis ſuperioris prima duo apparent, ſed tertium magis manifeſtatur in tertio uel in quinto. Et ideo dicēdum q̄ indicatiua dicitur quarta magis q̄ tertia & quinta ratione aſpectus, ſed ratione motus materiæ magis tertia uel quinta, quia ſudores ſpontanei boni. ſ. tertiani quintani. Ad quintū dicēdum capiendo fundamentū ex auctoritate Gal. in libro tertio cap̄. 8. de creticis. q̄ quanto aliqua cretica uel indicatiua eſt propinquior principio tanto eſt fortior, ideo digeſtio in urina in. 11. &c. ſi debet proportionari quartæ debet apparere in ea maior gradus digeſtionis. Et ſic arguitur q̄ aſpectus eſt fortior in. 11. ideo &c. Aliqui conceſſerunt, aliqui autē dixerunt negando ſimilitudinem, quia licet aſpectus eſt fortior in. 11. tamen radix inferior eſt fortior in quarta. Ad ſextū dicendum q̄ in fluxus qui fit ratione infortunij plerunq; ſuperat aſpectū ſecundum quadraturā uel oppoſitionem, quandoq; eſt æqualis quandoq; eſt debilior. Sed diceres ſi duo ægrotarent unus exſis ſub fortunio, alius ſub infortunio, qs illorū deterius ægrotabit. Et uidetur primo q̄ ægrotās ſub infortunio quia concurrunt cauſæ potentiores. Arguitur etiā q̄ ęgrotans ſub fortunio, quia ſignificat ęgritudinem factā à potentiori cauſa. Dicendū ad hoc q̄ ſi tales ægrotarent æquali ægritudine omnino q̄ ægrotās ſub fortuna eſt deterius per uiā cauſæ. Econtra de illo q̄ ægrotat ſub infortunio quia malum eſt per uiā cauſæ, minus malum per uiā ſigni. Ad ultimū dicendā negando cōſequentiā. Ad probationē ultra dicendum negando cōſequentiam, quia in. 7. efficitur uirtus potens quę cum mouet materiā ſequitur mors, quod in ſexta facere non poterat propter debilitatem. Aliter dixerunt aliq aſtrologi, q̄ in ſeptimo uel. 14. non moriuntur niſi illi qui ęgrotant ſub infortunio, & quia infortunium auget tur in aſpectibus, ideo moriuntur.

Indicatio tripliciter

Aphoriſmus. 25.

AEſtiuæ quartanæ ut multū ſiunt breues. Autumnales uero longę. Maxime uero quę ad hyemem coniunguntur.

The. Quartanæ eſtiuę breues magna ex parte ſunt. Autūnales longę preſertim quę hyemem attingūt.

Leo. Æſtiue quartanę magna ex parte breues auctumnales longę, & maxime quę hyemem attingunt.

Expoſitio Iacobi.

Iſte apho. tres habet cōcluſiones. Secunda eſt ibi. (Autumnales.) Tertia ibi. (Maxime.)

Primā cōcluſio. Æſtiue quartanę ut plurimū ſūt breues. Probat ſic ut plurimū cauſę facientes ad breuitatem quartanę ſunt fortiores in ęſtate, quia materia eſt ſubtilior magis diſperſa calidior pori apertiores &c.

Primo nota. Ex multis arguitur morbi materialis lōgitudo ſiue breuitas. ſ. re naturali, non naturali, & præter naturam. Exemplum primi, ut complexione, cōpoſitione, ętate, & quę eis annectuntur, & ſexu, raritate & ſpiſſitudine. Exemplum ſecundi, ut aere, regione, cibo &c. Exemplum tertij, ut multitudine, groſſitie, & frigiditate. Ad propoſitū hic ex re non naturali, quę tū non facit hoc niſi uariando diſpoſitionem rei naturalis, & preter naturam, & colligunt iſtę quatuor cauſę prima quarti. Secūdo nota. Per quartanam intelligere de bemus febrem à materia melancholica pendētem intra uenas, uel extra putrescentem quę de quarto in quartū interpolate mouet, uel ſi cōtinue fortius exacerbat ęgro tantem quę multiplr uariatur, quia uel eſt continua uel interpolata, uel à melia naturali uel aduſta uel per cōgelationem genita, uel à multa materia uel pauca. Tertio nota. Æſtiuales dicūtur uel ī ęſtate genitę uel reperte. & utroq; modo eſt ſermo. Quarto nota notanter dixiſſe ut plurimū. uerbi gratia ponatur q̄ ſor. incurrat febrem quartanam ęſtiualem, & ſit ſor. habitudinis frigidę & caloris debilis, & uſus fuerit regimine uergentem ad meliam & febriat plato febre quartana autumnali, & ſit per oīa oppoſito modo ſe habens. Dico igitur q̄ in caſu iſto contingens eſt fortis quartanam eſſe magis diuturna. igitur &c. Ideo hoc intelligit ſi cętera paria fuerit. ubi non, non oportet, ut ſi ſit ex malitia regiminis ſicut declaratū eſt. Quinto nota. Hip. maxime de quartanis dixiſſe, ut per hoc de alijs concluderet cum ſit morbus ualde chronicus de quo uidet minus ipſum breuiari debere. Secunda cōcluſio. Autumnales quartanę ſunt lōgę, et primo in cōparatione ad ęſtiuas quartanas. Probatur. cauſę longitudinis ſunt in eis potiſſimę, quia materia amplior, groſſior, frigidior, & uirtus debilis ualde igitur &c. Primo nota. Per autumnales eſſe intelligendum id quod dictū eſt de ęſtiualibus. Secundo nota ipſas eſſe longas ex parte diſpoſitionis materię in qualitatibus eius in quātitate eius & ex parte uirtutis. Sed diceres cur non dixit de uernalibus. Dicitur q̄ illas intellexit ſub hyemalibus & ęſtiualibus &c.

Quartana

Tertia concluſio. Quartanę coniunctę hyemi maxime ſunt longę. Probatur, quia potiſſima eſt cauſa impeditiua reſolutionis & digeſtionis materię ipſarę febrīū. igitur &c. Primo nota. Per illas quę hyemi cōiungūtur intelligi poſſe illas quę in autumno generatę reſeruātur ad hyemem, uel quę generantur in hyeme. Secundo nota. Quartanam in hyeme iudicandam eſſe lōgam dupliciter. Primo, quia hyems eſt cauſa prolongationis infrigidando materiam & poros claudendo. Secundo, quia cum ſit tempus humidum ſignificatur à forti cauſa hunc humorem qui eſt ualde frigidus eſſe generatū & per conſequens &c. Primam tamen cauſam conſiderat Hip. Et ſi ſis ſententia huic totali colligitur primo de criſi. Quarto cap̄. et ſecunda primi doc. Secūda cap̄. 6. Et eſt utilis in actu pronoſtico et curatiuo. Et amplia tur ad omnes ęgritudines à materia pendentes. Per hūc apho. ſcis qualiter in ęſtates debes procedere, & qualit in hyeme. Item nota q̄ tempora anni ſimul ſunt ſignū & cauſa reſpectu breuitatis & lōgitudinis quartanę, et ſic non repugnat idem eſſe cauſam & ſignum reſpectu eiuſdem, & hoc eſt uerum generaliter ubicunque cauſa eſt quo ad nos notior effectu. Item notandum eſt q̄ cōcluſiones poſitę in apho. ut ſint uerę oportet ponere cętera paria, ubi. n. non ſic foret, non oporteret apho. eſſe uerum. Et ideo bene dixit Hip. ut multū. uerbi gratia ſicut poſitus eſt caſus in litera eiuſdem apho. &c.

Quartana hyemalis lōga dupl. Gal. Auicę.

Aphoriſmus. 26.

Febrē i ſpaſmo melius ē fieri q̄ ſpaſmū in febre.

The. Febrem conuulſioni ſuperuenire melius eſt quam conuulſionem febri.

Leo. Febrem conuulſioni ſuperuenire melius eſt, quam febri conuulſionem.

Digitized by Google

Expositio Iacobi.

Cōclusio huius apho. est ista. Melius est febrem super uenire ſpaſmo q̄ ſpaſmum ſuperuenire febri. Probatur cōclusio sic. ſpaſmus ſuperueniens febri est mortale ſignum. Econtra uero est causa curatiua ſpaſmi uel esse potest. igitur. Similis sententia huic colligitur secunda tertij cap. de ſpaſmo. ubi alle. Auicē hunc apho. & Meſue de appropriatis cap. de ſpaſmo. Et est utilis. Et ampliatur ut patet ad oēs ægritudines neruoſas à ſimili cauſa pendentes, ut paralyſis tortura &c. Primo nota Huiuſmodi febris debet esse ephimera multę intenſionis, licet etiā putrida aliquando cōferat, potiſſime tamen prima, de qua intēdit apho. 57 quartę particulę. à ſpaſmo & thetano habito febris acuta ſuperueniens ſoluit ægritudinem, acuta. i. multū intenſa. Secundo nota. Spaſmus ſumitur tripliciter. Primo pro qualibet ægritudine neruoſa neruorū aut muſculorū aut lacertorū contractionem debitā & extenſionē prohibente. Et ſic diuiditur in tres ſpēs ī emproſtotonū. epiſtotonū, & thetanū. Secunda ſumitur proprie pro ægritudine neruoſa membra cōtrahente, & à debita extenſione ipſa prohibente, & utroq̄ modo ſumitur hic. Thetanus dicitur cum membri prohibitus est motus ad omnē poſitionis differentiā, unde manet membrū tenſum et inflexibile, ideo dicitur thetanus quaſi totū tenens. Emproſtotonus dicitur cum prohibetur uoluntarius motus ad partē domeſticā, licet ad ſyluestrem membrum ſit flexibile, ideo dicitur proſtotonus à prothos quod est primū quaſi primā et domeſticam partē tenēs, uel à prora quę est prior pars nauis. Epiſtotonus uero dicitur ecōtrario quādo. ſ. prohibita est tenſio membri, aut etiā totius ad partē ſyluestrē, licet ad domeſticā poſſit flecti & moueri. Ex quo patet q̄ thetanus est duplex ſpaſmus. ſ. compoſitus ex illis duobus ſpaſmis. Item nota. Diuerſi ſunt nerui aut lacerti, qui ſunt inſtr̄m motus uoluntarij ad partem domeſticā & qui ſunt inſtr̄m motus ad partē ſyluestrē, ideo ſi cōtingat exiccatio uel repletio in utriſq̄ fit thetanus. ſi autem in alijs, fiunt alię ſpecies ſpaſmi. Tertio nota. Huiuſmodi ſpaſmū cōmuniter ſumptū adhuc proprie eſſe duplicē. ſ. proportionatū, & non proportionatū ad materiam. Proportionatū. i. cōſequentem materię in neruo ſuperabundantiā uel defectū. Et est duplex. ſ. de replexione & inanitione. Exemplū primi, ut contractio mēbri cōſequens repletionē neruorū ex materia phlegmatica groſſa. Exemplū ſecundi ut cōſequens exiccationem. Non proportionatus uero ut ſequens dolorem aut nocumentū cerebri. quare contrahitur ut est frigiditas congelans uel qualitas mordicatiua neruorū, propter q̄ nerui contrahunt uerſus ſuam originē ut est dolor punctura &c. Ad propoſitū de primo ſpaſmo est hic ſermo potiſſime & maxime de illo de repſone. Quarto nota. In cura huius ſpaſmi de repſone intētio est reſolo, ideo quę fortiter reſoluunt ſunt cōuenientia cum compſo et cōpoſitio membri huic multū reſiſtat. Ex iſto patet causa uerificans aphoriſmū. Nota tamē potiſſime hoc intelligendū ſi corpus plurimū non fuerit meſaicum, cōparatio etiā abuſiua est. Quinto nota ſpaſmus conſequi febrē potest contingere dupl̄r. Primo merito alterationis & exiccationis quā facit febris, & iſte est de inanitione. Secundo per accidens ex eliquatione materierum neruos penetrantiū ꝓpter hanc liquefactionē, & iſte eſt ſet de repletione. Differunt autē quia primus paulatine ſecundus uero ſubito aduenit. Ad propoſitū de primo est ſermo cum dicitur q̄ peius est ſpaſmū ſuperuenire. Significatur. n. conſumpta eſſe humiditatē ſubſtantificam membri aut neruī à febre intantū ut contrahatur, hoc autem est mortale maxime ſi cōfirmatus fuerit hic ſpaſmus, ideo &c, uel ſi non est confirmatus cum difficultate remouetur ſpaſmus, febre etiam in exiccatione addente augetur ſpaſmus.

Auicē.

Neruoſę ægritudinis canō.

Spaſmus tripl̄r.

Prothos.

Spaſmus duplr.

Spaſmus q̄ conſequat febrē erit duplr.

Aphoriſmus. 27.

Non ſecundum rationem alleuiatis non oportet credere. Neque uereri ualde mala quæ fiunt irrationabiliter. Multa enim taliū incerta ſunt, & nō ualde ꝓmanere neq̄ morari cōſueuerunt.

His quę non ex ratione leuant confidendū non est, nec prę metu omittendum ſoluere ea quę eueniunt mala, Hęc enim magna ex parte infirma ſunt nec perſeuerare aut immorari diutius ſolent. The.

His qui non ex ratione leuius ſe habent, non oportet ſi dere, neq̄ multum formidare mala quę prꝫter rationē eueniunt. Plurima enim talia ſtabilia non ſunt, neque multum durare, & permanere conſueuere. Leo.

Expoſitio Iacobi.

Iſte apho. tres habet concluſiones. Secunda est ibi (Neque uereri.) Tertia ibi (Multa enim.)

Prima cōcluſio. Signis bonis cōtingentibus non ſecūdum rationē nō est credendum. Probat, quia non ſunt certa neq̄ perſeuerant ut plurimū patet conſequentia. & aſſumptū circa litterā declaratur. Primo nota. Per corpora alleuiari, ſecundū rationē debemus intelligere corpora ſuſcipientia alleuiationē ex cauſa naturaliter alleuiare debente & rationabiliter. Et econtra per corpora non alleuiari, ſecundū rationē. Exemplū primi, ut ſi in tertiana prius apparentibus ſignis digeſtionis, deinde ſudor multo cōſtātia uirtutis appareret alleuiatio. Exēplum ſecundi, ut ſi non apparentibus ſignis digeſtionis ī febre putrida, ſed cōtrarijs, nec uirtute cōſtante uidetur ęgrotans alleuiari, tunc enim iſtis nō est credendū. Alleuiari corpus ſecūdū rōnem qd.

Secundo nota. Alleuiatio non ſecundū rationē poteſt multis modis cōtingere. Primo propter difformitatem materię. Secundo ratione permutationis materiæ puta per criſim permutationis, ut ex ſquinantia & pleureſi ꝓmutatis ad phtiſim & peripleumoniā. Tertio propter reſolutionem caloris naturalis & ſpūs, ut in febribus acutis intenſiuis. Quarto propter fortē uirtutis conatū cū ultime conatur uirtus. Quinto ꝓpter ſtupefactionem inductā cum narcoticis ut in forti dolore aut inſtantia uigiliarū. Sexto ꝓpter cōſtipationem & conculcationē materię in membro, ut hepatis oppilationē. Septimo ꝓpter celeſtem iufluxum. Octauo propter accidentia animæ, ut propter gaudium. Ex iſtis patet cauſa uerificās apho. & primā cōcluſionē. Tertio nota. Per ſigna mala ſecundū rationē eueniētia intelligere debemus ſigna ſignificantia deterioratione correſpondentē cauſę naturaliter deteriorationē inducere debenti. Per ſigna uero mala non ſecundū rationem euenientia intelligere debemus ſigna ſignificantia deterioratione nō correſpondētem cauſę naturaliter deteriorationē inducere debenti. Exemplū primi, ſicut ſi apparentibus ſignis corruptionis in urina cū debilitate uirtutis ſuperueniat caſus uirtutis aut ſyncopis. Exemplum ſecundi, ut innuit Cōmentator, ſi apparentibus ſignis digeſtionis cū uirtutis cōſtantia ęger fortiter inquietetur, in quo caſu non debemus multum uereri. Alleuiatio ñ ſecūdum rōnem ęt motis contingat. Signū malum dupl̄r.

Secunda cōcluſio apho. est iſta. Signa mala etiam nō ſecundum rationem uenientia non ſunt multum timenda. Probatur ſicut prędicta concluſio.

Tertia concluſio quę est probatio prędicta cōcluſionem ſatis patet. Et ſimiliter ampliatur. Et est utilis eodem modo &c.

Aphoriſmus. 28.

Febricitantibus non fortiter neque omnino in ſuperficie permanere & nihil minuere corpus, aut tabeſcere magis eo quod ſecundum rationē fit:

Digitized by Google

fit malū eſt. hoc. n. longitudinē ægritudinis ſignificat, hoc uero imbecillitatem uirtutis ſignificat.

The. Febricitanti non admodum leuiter & per ſummam corporis formam ſi corpus perſtat nec ullo modo collabitur, Aut contra ſi magis conſumitur q̄ ratio poſtulat, uitioſum eſt. alterum enim longitudinem morbi, alterum imbecillitatem ſignificat.

Leo. Febricitātium nō omnino leuiter permanere corpus, & nihil minui, uel etiam pluſquam ratio poſtulat contabeſcere, malum, Hoc enim morbi longitudinem. Hoc uero imbecillitatem ſignificat.

Expoſitio Iacobi.

Iſte apho. duas habet concluſiones. Secunda eſt ibi (Aut contabeſcere.)

Prima cōcluſio. Corporibus febricitantibus non omnino in ſuperficie corpus permanere uel nihil minuere eſt malū. Probatur ſic. tale corpus non minui à febre et permanere ſignificat longitudinē ęgritudinis. igit̄ &c. patet cōſequentia. aſſumptū circa litterā declarabitur.

Febrici tans tri plicit̄. Primo nota. Per febricitantes non omnino in ſuperſicie intelligere debemus ſatis intenſe febrientes. ſ. mediocriter, ita ut in latitudine febricitantiū imaginemur gradum intenſum ualde & remiſſum & medium, & q̄ febricitantes remiſſe dicuntur febricitantes omnino in ſuperficie, reliqui uero non omnino in ſuperficie. i. nō leuiter omnino. Et eſt modus loquendi metaphoricus, qd̄ enim profundum forte eſt & reſiſtens, quod uero ſuperficiale leue eſt. Secundo nota. Corpus non minui non intelligendū eſſe nullo modo minui, ſed non ſic proportionabiliter minui, ſicut deberet merito caloris febrilis, aut alicuius accidentis ſatis intenſi Si. n. non minuitur correſpondenter ut deberet cum tanta fortitudine uirtutis &c. aliquod latens eſt quod hanc reſolonem retardat.

Macrefactionis facilitas aut difficultas q̄o et ex q̄t cōprehendā Tertio nota Ex tribus cōprehendi poſſe facilitatē & difficilitatē reſolonis & macrefactionis corporū. ſ. re naturali & ſibi annexis re non naturali & præter naturā. Ex primo, quia compło calida, ætas calida, humores calidi, & ſic de alijs arguunt facilitatē &c. Econtra uero cōplo frigida & humida, ętas frigida, humores frigidi. ſimiliter etiā compoſitio rara uel denſa &c. Ex ſecūdo uero, quia aer calidus, regio calida, regimen calidū &c. Econtra uero oppoſitū. Ex tertio uero ęgritudo calida ut febris intenſa, & econtra remiſſa cōtingit ut ęgritudo frigida. Ad propoſitū hic ſolum cōſideramus ut ex parte diſpoſitionis pręternaturā ſit. Q uarto nota. Reſolutioni quā facit calor febrilis non ſolum repugnat humidum ſubſtantificum membrorū, ſed etiam humiditates omnes in corpore contente reſolonem retardant. Cum igitur corpus intenſe febrierit, & non fuerit compoſitionis nimis denſę, nec cōplonis ualde frigidę retardare potentis reſolonem, nec etiā in ipſo fuerit reſumptio magna, quia pono corpus febriens bene regi. Cōcludendum eſt in corpore illo plurimas fore humorales materias reſolonem febris retardātes, & per cōſequens plurimas eſſe materias febrem fouentes, hoc autem ſignificat longitudinē ęgritudinis. igitur &c. ex hoc patet cauſa uerificans apho. Q uinto nota. A tribus cauſis oppoſitis poteſt ſumi cauſa difficilis macrefactionis, ut in cōplexione frigida febre debili & aere & regione frigida. Cum igitur cōplo non ſit multū frigida & debilis & corpus non macreſcat, dicimus etiā non macreſcentiam eſſe irrationabilem, quia. ſ. ſumptis indicationibus deberet apparere aliqua & non apparet.

Secunda cōcluſio. Corpus febricitans non omnino in ſuperficie. i. mediocriter cōtabeſcere magis q̄ ſic ſecundum rationē eſt malum. Probatur ſic. hoc ſignificat debilitatem uirtutis. igit̄ &c. patet cōſequentia, et aſſumptum ſimiliter patebit. Primo nota. Per cōtabeſcere intelligere debemus macreſieri, ita q̄ hic proprie non ſumitur cōtabeſcere, quod eſt maraſmus, ut in libro primo de tabe. cap̄. ultimo. ſumitur ergo communiter pro macrefactione uel extenuatione. Secundo nota. Corpus cōtabeſcere uel extenuari magis q̄ ſecundū rationem non eſt, niſi ipſum extenuari plus proportionabiliter q̄ tanto gradu febris cum uirtute mediocriter conſtante extenuari debeat, ut colligi poteſt ex dictis. Ter tio nota. Licet multę ſint extenuationis cauſę, ut. 7. q̄r ti trac. quarto colligi poteſt, in propoſito tamen ad tres reduci poſſunt. Prima fortitudo reſolutionis. Secunda debilitas uirtutis. Tertia aggregatū utriuſq̄. Cum igit̄ corpus multū uelociter extenuatur ex mediocri febre, oportet q̄ hoc ſit propter primā, aut ſecundā, aut tertiā cauſam. Cum igitur non ſit propter primā aut tertiam, eo q̄ febris ponitur mediocris, ſequitur q̄ erit propter ſecundam. ſ. uirtutis debilitatē, quantuncunq̄ enim calor non multum reſoluat uirtutē, tamen multo minus corpus reſumente & reſtaurante corpus uelociter extenuatur. Ex quo ſequitur q̄ quanto febris in caſu iſto eſſet remiſſior tanto ſignum eſſet peius ſignificando uirtutē tanto debiliorem alijs. Sequitur ſecundo hanc cōſequētiam non ualere. uelocius reſoluitur humidū ſubſtantificum in ſorte q̄ in platone. igitur uelocius extenuatur ſor. q̄ pla. nec econtra. Sequitur ulterius ſatis eſſe poſſe uelocius extenuari ſor platone, & tamē in ipſo platone ſortem multo tardius in ſuo ſubſtantifico humido reſolui, quia ſtat q̄ habeat reſtauratiuā debiliorem & plura alia ſequuntur. Et ſimilis ſententia colligitur ſecunda quarti trac. primo cap̄. 93. quod eſt de ſignis ſignificantibus lōgitudinem ęgritudinis quantū ad primā cōcluſionem. Et quantū ad ſecundā colligi poteſt idem capitulo de ſignis ſumptis à forma. Et eſt apho. utilis in actu ꝓnoſtico & curatiuo ut patet. Et ampliari poteſt ad omnes febres potiſſime q̄ ad ſecundā concluſionē, quo uero ad primā ad oēs materiales febres. Item nota q̄ ſtante uirtute debili digeſtiua in toto & ſuperueniente caliditate pręter naturam. ſ. febrili reſoluitur uirtus plus ſolito & uirtus efficitur debilior, ideo minus reſtauratq̄, propter quod corpus multo magis calefit & macreſcit pius q̄ ſola febris indicat ꝓ ipſum debere macreſieri &c.

Conta beſcere dupl̄r.

Aphoriſmus. 29.

Inchoantibus morbis ſi quid uidetur mouere moue in ſtatu uero habere ſilentium melius eſt.

Cum morbi incipiunt, ſi quid mouendum eſt moue. Cum conſiſtunt & uigent. quieſcere melius eſt. The.

Cum morbi inchoant, ſiquid mouendū uideť, moue, cum uero cōſiſtunt, ac uigēt melius eſt quietē habere. Leo.

Expoſitio Iacobi.

Iſte apho. duas habet concluſiones. Secunda eſt ibi (In ſtatu uero.)

Prima cōcluſio. Si quid uidetur euacuandū in principio morbi, tunc euacua. quaſi uelit dicere q̄ aliquando in principio licet euacuare. Probatur ſic. ex tali euacuatione reddit̄ uirtus ſupra materiam remanentē potentior. igitur &c. patet cōſequentia & aſſumptū circa litterā deducetur. Primo nota. licet principiū ſumat̄ multipliciter hic ſumitur pro principio uniuerſali morbi diſtincto contra augmentū &c. & ita per ſtatum intellexit uniuerſalē. Secundo nota. Materia faciēs ęgritudinem in principio aliquando peccat ſolo quanto, aliquando uero peccat ſolo quali. Et in utroq̄ caſu uerum eſt̄ à principio quando q̄ licitū euacuationē fieri. Tertio nota. ut prima huius oſtenſum eſt. In quatuor caſibus licet euacuationē fieri in principio. Primus ubi materia fuerit furioſa. Secūdus ubi uenoſa. Tertius ubi in membro principali &c. Q uartus ubi quantitas mul

Auicē. Extenuationis cā triplex.

Auicē. Febriū oīū curatiuus ꝓnoſti cuſq̄ ca non.

Princiꝑiū qd.

Eūatio in prīci ꝑio 4r.

Digitized by Google

ta nimis aggrauet uirtutem. Ad propositum, licet in his omnibus ueretur ueretur cōclusio, differunt tamen, quia in primis eradicatiue in ultimo minoratiue, & secundum ultimum casum positus est casus uel canō apho. Ex quo patet primo quare dixit, si quid uidetur mouendū, quia non in quolibet casu licet euacuare in principio, sed solum in casibus dictis. Patet secundo omnē talē euacuationem esse irregularem, nisi forte poneretur materiā in principio peccare solo quanto. Patet tertio in tribus primis casibus cōpetere eradicationē. in quarto uero minorationem, nisi peccatum fuerit qualitatis.

Secunda cōclusio. In statu morbi non est fienda euacuatio. Probatur sic. tunc natura est circa digestionem materiæ summe intenta & occupata. igitur nō est cum pharmacia diuertenda. patet cōsequentia & assumptū similiter. Primo nota. Ægritudinū materialiū quædā sunt terminabiles crisi, & quædā nō in proposito est sermo de primis, ut patet. Secundo nota. licet in statu materia sit digesta, uirtus tamen est potens aliquando materiam euacuare, aliquando non. Ad propositū intelligit, ubi uirtus sit sufficiens euacuare. Ex quo patet aphor. solum in salubribus esse uerificabilē, quoniā cum natura non mouet humorē, mouetu hora motus eius. Tertio nota hoc nunquā licere in prima sed bene in secunda parte status. Prima autē causa est, quia uirtus in principio status est multum impedita & laborat quare igitur non licet naturæ plures fortes motus inferre ne nimium debilitetur, aut à naturali operatione diuertatur. Secūda causa est, quia posset sequi aliquando error in euacuando, natura. n. sufficiente euacuare per se superaddita operatione pharmaci posset euacuatio superfluere. Et similē sentētiā huic colligere poteſtis primo de crisi. ca. 6. et prima quarti cap̄. de cura putridaꝝ in generali. Et est utilis in actu practico utpatet. Et ampliat, ut notū ē.

Ægritudo materia lis dupli citer.

Gal. Aui. Febriū putridarū practicus canon.

Aphorismus. 30.

Circa principia & fines omnia imbecilliora, circa status omnia fortiora.

The. Omnia cum incipiunt & finiunt leuiora sunt, cum cō sistunt grauiora.

Leo. Circa initia, & fines, omnia imbecilliora, cum uero consistunt, fortiora.

Expositio Iacobi.

Iste aphor. duas habet conclusiones. Secunda est ibi (Circa status.)

Prima cōclusio. Omnia accidentia sunt imbecilliora circa principia & fines morborū q̄ in alijs temporibus eiusdem. Probatur. circa principia & fines morborum sunt morbi remissiores. igitur cōsequentia tenet, quia accidentiū intensio sequitur intensionē morbi & assumptum satis patet. Primo nota. Per principia & fines in proposito intelligere debemus uniuersale principiū morbi & uniuersalē declinationē, ita q̄ per finem non debemus intelligere terminū ultimum morbi. Et ex his tollitur instantia de morbo mortali, qui non est circa finem remissior uel eius accidentia hic aphorismus est in solis salubribus morbis intelligendus. Secūdo nota. In morbis distingui tempora penes accidentia & penes digestionem. In proposito intelligitur de principio & de declinatione distinctis penes accidentia. De principio etiā et de statu distinctis penes digestionē in morbis materiaibus à materia cruda inchoantibus ad unicā expulsionē creticam materiā reseruantibus. Tertio nota. Accidentia cōsequentia materialē morbū sunt duplicia. Q uędam insequuntur impressionē à materia in membra merito materia suæ qualitatis prouenientē. Q uædā uero sequuntur oppressionem uirtutis à materia sua multitudine grossitie uel grauitate uirtutem opprimente. Prima quidē sunt debiliora in principio & declinatione. Secunda uero posſunt in principio esse uehementiora, ut patet frequēter in principijs phlegmaticarum aut talium. de primis igitur accidentibus intelligitur aphor.

Principiū qd et finis.

Accīa consequētia morbū materia le dupli cia.

Secunda cōclusio. Circa status morbi accidētia sunt intensiora. Probatur sic. tunc morbus est maior &c. patet cōsequentia & assumptū. Primo nota. Per statum hic intelligendum esse statum accidentiū uel esse statū digestionis morborū à materia cruda inchoantiū, & ipsam ad unam creticam expulsionē reseruantiū. Secundo nota hoc totum esse intelligendū, ubi alia paria fuerint. ubi. n. foret disparitas ut plurimorum paroxismoꝝ complicatio in principio uel declinatione non oporteret apho. uerum esse Debet etiā intelligi comparatis temporibus principij & declinationis ex una parte & temporibus status sibi correspondentibus. Alias enim recideret instantiā apho. ut hora afflictionis tertianæ interpolatæ in declinatione fortiora sunt accidentia q̄ in hora quietis status eiusdem. Similiter de cōtinuis, pportionatis est intelligendū. Et similē sententiā innuit Gal. primo de crisi. cap̄. 6. & in lib. de quatuor temporibus morbi, & prima quarti ca. 3. de notificatione tēporis febris. Et ē utilis in actu practico. Et ampliat, ut patet etc.

Status dupl'r

Gal. Auicā. Febris tpm pra cticus canō.

Aphorismus. 31.

Ex ægritudine uero bene reficienti, & nihil addere corpus, malum.

Si cui ab ægrotatione bene assumenti cibum, corpus The.
nihilo proficit, signum est uitiosum.

Eius qui ex ęgritudine bene cibatur, nihil proficere Leo.
corpus, malum.

Expositio Iacobi.

Cōclusio apho. est ista Corpus nō resumi ipso ex ęgritudine cōualescente & bene recipiente cibū est malū. Probatur sic corpus tale non resumi significat debilitatem uirtutis digestiuę membrorū autem corporis imputatem igitur cōclusio uera. patet cōsequentia & assūptum circa litterā declarabitur. Similis sententia colligitur secunda quarti. cap̄. de regimine cōualescentium tracta. 4. & aliqualiter primo Alman ulti. cap̄. Et est utilis in actu practico, ut patet. Et ampliatur ad omnes cōualescētes in quibus sic accidit. Primo nota. Per bene reficientē intelligere debemus cibum resumptiuū et cum appetitu accipientem quantitatis debitę ad sumendum, quia. s. non diminute nimis, licet etiā ampliari posset ad illos qui non cum appetitu accipiunt, uel bene reficientem. i. cibum quantitatis conuenientis & qualitatis ad resumendū accipientē. Secundo nota. Nihil addere secūdum. s. proportionē assumptoꝝ, uel nihil addere. i. non resumi, quia. s. nullo modo ad prędexistentē habitudinem redire. Tertio nota. Causa propter quā hoc tale corpus tali utens cibo non resumitur non potest esse nisi uel debilitas digestiuę in membris, propter quā nutrimentum assumptum non digeritur, nec in membrorū substantiam cōuertitur. Aut malę materię impedientis debitam membroꝝ nutricationē retentę, utrumque autem istorum est malum, ut patet, ideo &c. Q uarto nota. utrunq̄ malum esse per uiam signi & per uiā causę. Primum patet. Secundum similiter. Sumpto enim cibo taliter nec membris assimilato cōgregant in corpore superfluitates plurimę nouam potentes ęgritudinem causare, hoc autem est malum. igitur &c.

Cōuale scētiū practicus canon.

Aphorismus 32.

Plerunque omnes male se habentes, secundum principia quidem bene recipientes, & nihil addentes, in fine rursus abstinent. Secundum principia quidem abstinentes fortiter, posterius uero bene reficientes, melius commutant.

Digitized by Google

The. Omnes fere qui ſese male habent. Principio bene aſſumentes cibum, nec quicq̃ proficientes, in fine inedia exigunt. At uero qui principio uehemẽter inedia exigunt, poſtea bene aſſumunt, ꝙ melius euadunt.

Leo. Omnes fere qui male ſe habent, circa initia bene cibati, nec quicq̃ proficiẽtes, circa finem rurſus cibum non appetunt. Q ui uero circa initia cibum ualde non appetum, poſtea bene appetentes, ꝙ melius euadunt.

Expoſitio Iacobi.

Hic apho. duas habet concluſiones. Secunda eſt ibi. (Secundum principia.)

Prima cõcluſio. Omnes conualeſcẽtes male habẽtes in principio multum refecti cibo et illo non reſumpti, in proceſſu appetitu priuantur. Probatur ſic. in talibus. n. ſecũdum plurimum multum aggregãtur materię ſuper fluæ. multum etiam debilitatur uirtus digeſtiua. igitur patet conſequentia & aſſumptum circa literã declarabitur. Primo nota. notãter dicit plerunq̃, quia nõ ſemp aut propter bonum regimẽ ſuperueniens, aut propter uirtutis fortitudinem. Secundo nota. Per male habentes intelligere poſſumus oẽs conualeſcentes, aut conualeſcẽtes nõ uere primi, quia neutri ſani nõdum effecti. ſecundi uero. quia habentes aptitudinem ad recidiuam.

Appetitus deficionis cauſę Tertio nota. Cauſa defectionis appetitus eſt debilitas attractiuæ mẽbrorum, aut multitudo humorum in uenis coaceruatorũ, aut obtuſio ſenſus oris ſtomachi à ſuperfluitatibus ibi cõgregatis quæ oĩa ſecundum plurimum cõtingunt in iſtis, ideo &c̃. Sumpto. n. cibo nõ reſumpto corpore multiplicãtur ſuperfluitates uirtutem membrorum debilitantes quæ in uenis cõculcantur & circa os ſtomachi inuiſcatæ appetitum obtundunt, aut faſtidium cauſant, ut. 13. tertij tractatu ſecũdo. cap̃. de deſtructione, & debilitate appetitus.

Auicẽ. Secunda concluſio. In principio cõualeſcentiæ fortiter abſtinentes, & poſtea ſe bene reficientes melius cõmutant cibum & apperunt. Probatur. in talibus auferẽ cauſa remouens appetitum et digeſtionem prohibẽs. igitur &c̃. conſequentia patet & aſſumptũ declarabitur.

Abſtinẽs fortiter quid Primo nota ſecundũ principia. ſ. cõualeſcentiæ fortiter abſtinentes, quia. ſ. ualde modicũ ſumentes cibum, non tamen ita, ut cadat uirtus et c̃. vel abſolute fortiter. i. habentes appetitum ualde proſtratum ut innuere uidetur Cõmentator. Secundo nota. Cauſa huius eſſe poteſt, quia hi ſunt cõualeſcẽtes ueri uel non ueri. Si ueri cum ſint ex egritudine debiles non poſſunt multum cibum cõmutare, ideo exhibito multo cibo uirtute non dominante ſuperfluitates multę generabuntur. Exhibito autem modico conuenienter conuertetur quare fortificabitur uirtus ad ampliorem cibum trãſmutandum, & p conſequens &c̃. Si autem ſunt non ueri per abſtinentiã cõſumẽtur reliquię ex ægritudine derelicte, quare et c̃.

Et ex his patet primo cauſa uerificans apho. Patet ſecundo ꝙ ordo dictationis conualeſcentis totaliter opponitur regimini ægrotantis: Ægrotantis. n. regimẽ ſubtiliando, conualeſcentis uero ingroſſando procedit. Et ſi

Aui. milem ſententiã huic colligere poteſtis de mẽte Aui. Secunda quarti tracta. 1. cap̃. de regimine conualeſcentis. Et ampliatur. Et eſt utilis, ut pręcedens. Patet etiam quare conualeſcentes in principio, ſecundum plurimum nõ habent appetitum fortem, ſicut in proceſſu.

Aphoriſmus 33.

In omni ægritudine cõfortari mẽte & bene ſe habere ad oblatiões, bonũ. Cõtrariũ uero malũ

The. In quouis morbo mente conſtare & cibum appetere eſt bono, contrarium uitio datur.

Leo. In quouis morbo mente cõſtare, et bene ſe habere ad illa quę offerunt, bonũ, contra uero ſe habere, malum.

Expoſitio Iacobi.

Prima cõcluſio huius apho. ẽ hęc. In qualibet ægritudine cõfortari ægrum mente et c̃. eſt bonũ. Patet, quia ſignificat ſanitatem cerebri, & bonã diſpoſitionem mẽbrorum naturalium. igitur &c̃.

Auicẽ. Mẽtis ſa. ꝓnoſticus canõ. Mente cõforta ri quid. Secunda concluſio eſt. Contrarium eſt malum. Patet, quia eſt oppoſiti ſignificatiuũ. ideo &c̃. Si ꝓ iſ ſentẽtia colligitur ſecunda quarti. tract. 1. cap̃. de ſignis bonis & de ſignis malis. Et eſt utilis in actu pronoſtico. Et ampliatur ut patet. Primo nota. Notanter dictum eſſe in omni, quia in qualibet ægritudine eſt de ſe boni ſignificatiuũ, quęcunq̃ fuerit illa, ſiue materialis ſiue ĩma terialis. Secundo nota. Confortari mẽte. i. letari & bñ ſperare. vel confortari mente. i. mentis operationibus bene ſe habere & non lędi. & uterq̃ ſenſus bonus eſt ꝓ apho. Tertio nota. Bene ſe habere ad oblationes, qa cibũ oblatũ bene recipẽr et potiſſime ſi bene ĩmutauerit. Q uarto nota. V trunq̃ iſtorũ eſſe bonũ ꝓ uiã ſigni et ꝓ uiã cauſæ. Primum patet (ut dictum eſt) quia ſignifica tur ſanitas aſalis & naturalis uirtutis. Patet ſecundum, quia infirmum bene ſperare eſt cauſa ut ſit medico bene obediens. Item ſicut triſtitia infrigidat corpus & ſpiritũ exterminat, ita cõueniens letitia uiuificat & confortat. Dico autẽ notãter mediocris & cõueniens &c̃. Si ꝑ bene ſe habere ad oblationes eſt cauſa, ut uirtus bene cuſtodiatur & potẽtior ſit ſupra morbum ad pugnã dum contra materiam morbi. Patet igitur aphoriſmus &c̃. Dubitatur quid ſit melius an confortari mẽte an bene ſe habere ad oblationes. Solutio. ſi per confortari mente intelligitur bene ſperare melius eſt bene ſe habere ad oblationes Si autem intelligatur animalẽ uirtutẽ illęſam fore quicquid dicant alĳ dico ꝙ melius eſt ſe bene habere ad oblationes, quia plus facit ad eſſe uitæ perfectio operationum naturalium q̃ animalium cũ multos experiamur morituros de proximo in uirtute ąali parum & inſenſibiliter lęſos, quod non contingit de naturali. Item econtra naturalem uirtutem eſſe lęſam, & tamen ægrotantem euadere, taro tñ de naturali &c̃.

Perfectio naturalitũ opõnũ melius ſignum q̃ animalium

Aphoriſmus. 34.

In morbis minus periclitantur ægrotantes, quibuſcunque propriæ naturæ, & ætatis & habitudinis. & oræ ægritudo ineſt, magis quã quibus nõ propria ſecundum aliquid horum ineſt.

Thd. Per morbos minus periclitãtur ĩ quos ꝛ naturæ morbus conuenit, aut ætati, aut habitui, aut tempori q̃ quibus non conuenit aliqua ex his ratione.

Leo. In morbis minus periclitantur, quorum naturæ aut ætati, aut habitui, aut tempori, magis congruit morbus q̃ quibus ſecundum nihil iſtorum congruit.

Expoſitio Iacobi.

Cõcluſio apho eſt iſta. Ægrotãtes in quibus eſt ægritudo propria naturę ætati & habitudini & horę minus periclitantur q̃ illi in quibus eſt ægritudo propria ſecũdum aliquod horũ. Probatur ſic. talibus aduenit ægritudo à debiliori cauſa, minus etiã à proprio & naturali tẽperamento euertuntur. igitur &c̃. patet conſequentia. aſſumptum circa literã declarabit. Si ꝑ is ſententia huic colligitur ſecunda primi. doc. prima. cap̃. 8. ſ. de complendis diſpoſitionibus, et doc. tertia. cap̃. 3. ſ. de ſignis complexionum in. 6. genere ſignorum. & ſeptimo terapẽ. vltimo ca. & primo pronoſticorum cõmẽ. 11. ad ſinem, & prima ꝓblematũ. 28. problemate. Et eſt utilis in actu practico tã. ſ. ꝓnoſtico q̃ operatiuo. Et ampliari poteſt ad oẽm morbum uel morbos oẽs, licet Cõmentator uideatur reſtringere ad complexionales materiales. Primo nota. Per morbos in ꝓpoſito intelligere debemus morbum proprie dictum diſtinctum contra cãm

Auicẽ. Gal. Hip. Ariſto. Morborũ conpſonalium & aliorũ practicus ꝓ noſticus cañ

Digitized by Google

Morbus duplicit. & contra accidens. Possumus etiam intelligere morbū communiter dictum ad omnem rē pter naturā se extendentē, ut causam & accidens. ỹ. g. de cā minus periculosa apparet alīs paribus. nec sic appareret ægrotās à sua natura euersus, si in tēpore calido aut natura calida aut in regione calido multiplicaretur cholera q̄; si in frigida. Similiter de accidēte. ut oris amaritudine in cholerico, aut in ętate, aut cholera in urina, aut egestione, & sic de alīs. De oībus igitur his pōt uerus esse apho. Secundo nota. Per minus piclitari intelligere debemus minus mortis periculo aut minus nocumētū incurrere: ut sit sensus &c. Tertio nota. Per morbum proprium intelligere debemus, ꝓportionalem morbū, intelligēdo per hunc morbū in quem merito naturę ętatis uel habitudinis uel temporis promptū est corpus faciliter labi. Ecōtra uero per morbū non proprium. i. disproportionalem in quem s. merito naturę ætatis uel tēporis &c. non est corpus promptū faciliter cadere, immo difficulter. ỹ. g. febris tertiana est morbus ꝓprius siue ꝓportionalis naturę cholicę. disproportionalis uero naturę phlegmaticę similit ętati iuuenis ꝓportionalis & ętati senis econtra. sit tempori ętatis ꝓportionalis & disproportionalis hyemi. facies tornatilis habitudini macrę est ꝓportionalis siue propria. disproportionalis uero carnosæ. & sic de alīs. Et ex his colligitur plurium auctoritatum allegatarū cōiter intellectus. Prima lapsus simplis est minus periculosus econtra dissimilis siue cōtrarius est periculosior. si p̄is. i. proportionalis & nō similis formaliter. Secunda. lapsus sipis est facilior q̄; cōtrarius ideſt facilius cadit corpus in lapsum ꝓportionalem &c. licet etiam facilitas & difficultas lapsus q̄nq; sumantur pro periculositate & eis oppositō. Et ex hoc. 2. colligitur dr̄ia inter lapsum naturalē & p̄ter naturam. Semp alīs paribus in lapsibus p̄ter naturā contrarius est deterior. In naturalibus uero ecōtra. quia per lapsum naturalem ad simile, plus euertitur corpus à iustitiali tēpera mento, econtra per contrarium. Quarto nota. Hmōi

Proportionalitas morbi duplicit. ꝓportionalitatem morbi ad naturā ętatem &c. considerēmus dupl'r. Primo ut est uel esse pōt signum & utit medicus ipsa pro signo, et sic significat uehementiā causę uel debilitatem eius. Secundo ut cā. proportionalitas enim morbi ad naturā est cā cum alīs paribus: ut morbus plus intendatur uel maioret uel pōt esse. Impropor

Disproportionalitas etiā duplicit. tionalitas uero econtra. Ad ꝓpositū primo modo est intellectus Hip. Ex quo patet intellectus antiqui dicti. s. q̄ lapsus ad contrariū per uiam signi est peior et p uiam causæ est minus malus. Et econuerso lapsus ad simile.

Quinto nota. Sub ætate cōprehendā esse cōsuetudinem regimen sexū, & sic ampliat apho. magis. Sexto nota. Morbus aliquis absolute potest dici si p̄is, qui tū cum aliqua determinatione dicetur contrarius, & sit econtrario. ỹ. g. fe. absolute est lapsus similis cholerico. fe. tū phlegmatica ei cōtrarius morbus est. ecōtra phlegmatico flegmatica. de qbus oībus in proposito est intellectus. ỹ. g. ut supra. Septimo nota. Natura, ętas, tempus &c. frequenter dissonant in ꝓportionalitate, & disproportionalitate ipsorū ad morbum. Q ñ. g. n. est morbus ꝓportionalis naturę, sed non ętati, & sit econtra. ỹ. g. febris cholerica in cholerico tpe hyemis aut in esta te frigida, aut phlegmatica tpe ętatis, aut in regione calida. Sit spasmus siccus in neruo si p̄is est componi disproportionalis compōni, cum eius humidū sit glutinosum, & sic de alīs, tunc igitur debemus aspicere quę harum indicationū uel causarū fuerit uincens. q̄ si cā facilitas lapsum fuerit uincens, lapsum appellamus similem uel ꝓportionalem. si aūt econtra contrariū uel disproportionalem. Ex quo sequitur primo in casu aliquem esse lapsum absolute nec proportionalē nec disproportionalem denominabilē. Ponendo q̄ tū tempus promoueat ꝓportionalitatē quantum cōp̄ro naturalis disproportionalitatē morbi. Sequitur secundo. ad ueritatem apho. oportere alia esse paria, ut si comparatur morbus naturę cōtrarius & similis uel proportionalis in periculositate, & dicatur periculosiorē esse naturę cōtrariū, intelligat stante paritate in tpe anni regione sexu &c. Similiter stante paritate in magnitudine morbi, posset enim morbus ita modicū labi à tēperamento lapsu contrario, & ita multū lapsu simili, q̄ deterior esset lapsus similis q̄; cōtrarius. Vltimo nota. Hanc equalitatē tripliciter imaginari possumus. Primo ad sensum medici, ut si tangatur cholericus & phlegmaticus & utrobique percipiatur equalis acuitas febris. Aut si respiciatur macer naturaliter et carnosus & equalis uideatur faciei torpor. natilitas. Secundo quantū ad recessum à proprio tēperamento. Et hanc imaginamur duplicē, arithmeticā s. & geometricā. Arithmeticā quidē si æquali latitudine tēperamentū proprīū excedāt, ut si cholericus calidus ut quatuor febriat ut sex. & phlegmaticus calidus ut duo febriat ut quatuor. Geometricā, quia. s. aquę proportionaliter respectu temperamenti proprij fiant intensa uel remissa. ut cholerici caliditas ut quatuor crescat ad sexq; alterū, quia ad sex. & phlegmatici ut duo similiter, qa ad tria. Ad propositū potissime intelligitur hic primo & secundo modo. Ex primo. n. arguitur supra uehemētiam causæ & corpus esse à naturali tēperamēto magis euersum. Ex secundo uero arguitur solum supra uehementiā causę. Ex his colligitur causa uerificans apho. In morbis minus. i. rarius ualde periclitantur &c.

Æqualitas morbi dupliciter.

Aphorismus 35.

In omnibus morbis ea quæ circa umbilicum & pectinem sunt, spissitudinem habere, melius est. Nimis uero tenue & tabefactū, malū. Fallax enim huiusmodi ad inferiores purgationes.

The. In quauis ægritudine partem umbilici & imum uentrem esse pleniorem, melius est. Admodum extenuari atque tabescere, uitiosum est. Ad inferas etiam purgationes, hoc tutum non est.

Leo. In quouis morbo partes ad umbilicum, & imum uentrem attinētes crassitudinē habere, melius est. Multum uero extenuari, ac cōtabescere, prauū. Sed & hoc quoque ad inferiores purgationes, periculosum.

Expositio Iacobi.

Iste apho. duas habet conclusiones. Secunda est ibi (Nimis uero.)

Auicē. Prima cōclusio. In omnibus morbis bonū est partes quę sunt circa umbilicū & pectinem esse spissas. Probatur sic, quia per hoc significatur robustio illarū partiū & potentia ad bene tolerandū purgationes. igitur patet cōsequentia & assumptū colligitur. 14. tertij tract. 4. cap. 4. de hydrope ad finem. Primo nota. Licet in omnibus morbis sit apho, uerus, potissime tamen intelligēdus est in materialibus ex repletione per euacuationē per inferiora curādis. Secundo nota. Per ea quæ sunt circa umbilicū &c. intelligendū esse inferiorē uentrem diuisum in partē superiorē hypocundrialē dictam. & mediā dictam umbilicalē, & inferiorem dictam pectinalē, q uēter ex quatuor integratur partibus. s. cute superiore, pinguedine sub cute, musculis, & panniculo dicto syphac, ut debet in anathomia uideri. quas bonum est spissas habere. Tertio nota. Spissitudo sumit tripliciter. Primo pro densitate. Secūdo pro priuatione pororum. Tertio pro profunditate cum cōparatione partium. taliter sumitur hic. Quarto nota. In spissitudine imaginamur latitudinē habentē medīū & extrema. datur. n. uenter tēperatus uel mediocriter spissus, & nimis spissus & nimis tabefactus. Ad propositū temperate spissum

Venter inferior quid & quō diuidat et exq̄bus ptibus itegret. Spissitudo tripliciter

sum optimū est habere, cōsequenter magis & pessime
Spissitu tabefactum Quinto nota hanc spissitudinem esse bo
do bona nam per uiā causę & signi. per uiā quidē signi significā
dupl'r. do uirtutem digestiuam & nutritiuam hepatis & illo-
rū fortē. & sil'r attractiuam & expulsiuam, cum ibi signi
ficetur adesse multū caloris et spiritus & sangumis. Exi
stente etiam pinguedine multa, fit reuerberatio calo-
ris ad interiora fortis, & per consequēs etiā carnosa spis
sa existentem multum calefacit partem illam per uiam
causæ, quia etiam spissis existentibus melius defendun-
tur uiscera ab extrinsecis nocumentis occurrē tibus, me
lius etiam resistitur impressionibus pharmacorū cū ipso
subtili & tabefacto existente. Et ex isto patet causa ue
rificans aphorismum. Cum enim hic uēter sit fortis be
ne resistens impressioni pharmaci & superflue euacua-
tioni, posset etiam superflue tolerare & perficere eua-
cuationem. quare patet ueritas conclusionis tam de pur
gatione naturali cū etiam artificiali. & posset etiam ad
euacuationem per uomitum extendi, ut patet.

Secunda conclusio. In omnibus morbis habere uen-
trem tenuē & tabefactum est malum. Probatur sic. hu
iusmodi uenter est fallax ad purgationes inferiores igit'
&c̄. patet consequentia, & assumptū ponit' in littera.

Tenui Primo nota. tenuitatem esse duplicem. s naturalem &
tas du- prę ternaturam. tetigit primam dum dixit tenuem. secū
pl'r. dam dum dixit tabefactum. Secundo nota hoc esse ma
lum per uiam signi & causæ, ut ex supra dictis patet.

Facili- Tertio nota hanc uentris compositionem male tolera
tas & re uentris purgationem naturalem & artificialē, ut pa-
difficul tet. Quarto nota facilitatem tolerātię purgationis cō
tas tole prehendi posse ex re naturali, & non naturali & prę ter
rantiæ naturam, & sil'r difficultatem. Exemplum primi, ut ex
purga- cōplexione, cōpositione naturali lubricitate etc̄. Exem
tiōis co plum secundi, sicut ex tempore anni aere frigido uel ca
gnoscit lido cōsuetudine &c̄. Exemplū tertij, sicut ex repletione
r'ipl'r. grossorū aut subtilium chymorum &c̄. Ad propositū
Auicē. tangit hic solum naturalem uel prę ternaturalem cōpo-
sitionem. Et sil'em sententiam huic colligere poterit's
tertio canō. fen. 14. trac. 4. cap̄. de hydrope. ad finē. et
aliqualiter. quarta primi. cap̄. 4. s. de regulis communi
bus sanoꝝ uentris et uomitui. Et est utilis in actu pra-
ctico. Et ampliatur, ut supra notatum est &c̄.

Aphorismus. 36.

Sana habentes corpora, pharmacijs purgati exoluuntur, Celerius uero malo cibo utentes.

The. Qui salubri corpore sunt, celeriter per euacuationes
oppressi dissoluuntur. Atq; etiā qui cibo prauo utunt'.

Leo. Qui salubritatē corporis habent, p medicamēta eua
cuati cito exoluuntur. Et qui prauo utuntur cibo.

Expositio Iacobi.

Iste aphorismus duas habet cōclusiones. Secunda est
ibi (Celerius.)

Prima cōclusio. Habētes corpora sana purgati phar
macijs multum debilitantur. Probat' sic. in talibus cor-
poribus per purgationem prę cise euacuatur iuuatiuū,
quia. s. multum & paū uel nihil de nocitiuo. igitur ętc̄.
patet consequentia & assumptum, ex quo talia corpora
Sanum ponunt' esse sana. Primo nota. Corpora sana sunt du-
dupl'r. plicia, quędam sunt culpate sana, & quędam inculpate
sana. de secundis. s. non culpate sanis est hic sermo, quia
in corporibus culpate sanis bene potest competere pur-
Phar- gatio cum pharmacia. Secundo nota. Per pharmacias
macoꝝ in proposito intelligere debemus medicinas euacuantes
purgan eligendo, quaꝝ natura est ut plurimū uenenosa. Ter-
tium no tio nota. Causa debilitationis corporum in euacuatione
cumēta cum pharmacia est multiplex. Prima est euacuatio iu-
uatiui, puta humorum laudabilium euacuatio, per quo
rum prę sentiam stat corporis robur. Secunda est mala
qualitas posita in membris à parmacia, & maxime prī
cipalibus. Tertia est agitatio & supercalefactio humoꝝ
& spirituum, ad quam sequitur motus multorum uapo
rum ad cor & cerebrum & spirituum multa resolo. con
tingit autem hęc multa agitatio uirtute conātē retinere
illud quod est iuuatiuum, & forti pharmacia illud uio-
lenter attrahente. Ad propositum. in sanis corporibus
maxime contingunt talia. Primo quidē fit maxima iu-
uatiui euacuatio deficiente materia mala euacuanda. Se
cundo etiam ponitur mala qualitas. Tertio fit fortis agi
tatio (ut dictum est) ad quod etiam cōcurrit q̄ longiorē
trahit in corpore morā. medicina. n. maxime cito euacu
at, quando medicina reperit materiam prę paratam eua
cuationi cum qua materia simul educit' medcina, quod
non est in corporibus non culpate sanis. Ex quo patet
uerificatio primæ conclusionis.

Secunda conclusio. Vtentes malo cibo, celerius cor-
poribus iā dictis per purgationem debilitantur. Proba
tur conclusio sic. in talibus corporibus est uirtus ualde
debilis, unde huiusmodi corpora reddunt' corpora ual-
de passibilia, & cum hoc paucissimi sunt humores boni.
igitur &c̄. patet consequentia & assumptum declarabi
tur. Primo nota. Corpora utentia malo cibo sunt du- Vtens
plicia, quædam sunt in quibus est chymorum malitia p malo ci
totum dispersa & cōmunicata toti quędam uero sunt in bo du-
quibus cōmunicatur chymorum malitia solum quibus plicitē.
dam receptaculis determinatis, quia. s. uirtus fortis est ī
huiusmodi humores malos à bonis separando, qualiter
non est in primis. Exemplum primi, sicut sunt corpora
ualde cacochyma aut leprosa aut ad lepra parata. Exē
plum secundi, ut corpora fortia, malo tū utentia regimi
ne. Ad propositum est de primis in apho. Secundo no
ta. Per cibum hic ut Cōmentator uult intelligere possu
mus cibum iam conuersum ad formam humoralem,
uel adhuc non conuersum. Tertio nota. Hæc corpora
cito debilitantur. Primo quia ualde debilia sunt, ideo à
pharmacia exoluente multum debilitant'. Secundo quia
in talibus ualde pauci sunt humores boni & laudabiles.
& permixti malis unde simul euacuantur cum malis
humoribus, ex quo multum debilitantur propter eorū
paucitatem. Tertio quia ī talibus per pharmaciā fit agi
tatio prauoꝝ & corruptoꝝ humoꝝ, ad quam sequitur
euaporatio, ad principalia membra magna debilitatio.

Ex quibus paret causa uerificans secundam conclusio-
nem apho. Et sil'em sententiam ponit Aui, prima quar
ti. cap̄. 4. Et est utilis. Et ampliatur ut patet &c̄. Auicē.

Aphorismus. 37.

Sana habētes corpa pharmacijs uti difficile c̄.

Qui corpore bene constant, difficulter ad usum ueni- The.
unt medicamentorum.

Qui bene se habent corpore, difficulter ferunt me- Leo.
dicationes.

Expositio Iacobi.

Conclusio aphorismi est ista. Habentes corpora sana
difficile est uti pharmacijs. Probat'. ex usu pharmacoꝝ
corpora sana magna incurrunt nocumenta. igitur assū
ptum supra patuit. Similis sententia ponit' quarta pri-
mi. cap̄. 4. Et est utilis. Et ampliatur ut immediate prę
cedens. Primo nota. Per corpora sana intelligi illa quæ Auicē.
dicta sunt in aphorismo prę cedenti. Et per pharmacias,
pharmacias euacuantes exoluendo. Secundo nota. Hu
iusmodi difficultas sumitur ex parte accidentiū quæ se-
quuntur huiusmodi euacuationē, quæ sunt accidentia
à Cōmentatore in cōmento posita, & tu uide ea & de-
clara quomodo huiusmodi accidentia consequuntur.

Tertio declara quomodo medicina trahit simile non in

Digitized by Google

Trahere simile qd. qualitatibus manifestis sed in forma occulta, & est attrahere sipe.i. ꝓportionale suæ formæ, ad quod attrahẽdum merito suæ formæ naturaliter inclinant. Quarto declara quomodo est possibile ꝙ attrahat carnem. Et dicꝙ liquefacit eam & soluit mordicando. attrahit autẽ sanguinem sua mora aperiendo orificia uenarum.

Aphorismus. 38.

Parum deterior cibus & potus delectabilior uero, melioribus quidem in delectabilibus magis appetendus.

The. Potus & cibus paulo deterior, modo suauior sit quã qui melior sed insuauior, anteponendus est.

Leo. Pauꝝ deterior potus, aut cibus suauior autem, meliori bus quidem, sed minus suauibus, est præferendus.

Expositio Iacobi.

Conclusio aphorismi est ista. Cibus parũ deterior & detestabilior melioribus ipsis, tamẽ delectabilior est appetendus. Probatur sic, quia talis cibus multũ delectabilior à stomacho melius digeritur. igitur patet consequentia & assumptum declarabitur in cõmẽ. Sipis sentẽtia sumitur secundo regiminis acutoroũ. in textu cõmenti. 22. & tertia primi ca. de regimine eius quod comeditur & bibitur. Et est utilis in actu practico & operatiuo. Et ampliatur ad omnia corpora sana ægra et neutra. Primo nota. Bonitas & malitia cibi arguitur ex facilitate & difficultate conuersionis eius, & bonitate chymi ex ipso generati. hæc autem cõuersionis facilitas quãdoque sequitur conuenientiam in qualitatibus manifestis, quandoꝙ uero in proprietate occulta, quandoꝙ in modo substantiæ, quandoꝙ in pluribus uel in omnibus istoꝝ simul. Secundo nota dictum esse notãter parũ, quia si multo esset deterior hoc non oporteret ut patet. Tertio nota. Huiusmodi delectabilitas cibi maior potest sequi conuenientiam cibi ad stomachum in qualitate manifesta sicut compto temperata delectatur intemperatis, & præternaturaliter calida frigidis, & ecõtra quãdoque uero ratione occultæ conuenientiæ, sicut plures eiusdem complexionis insequentis formam in uarijs cibarijs delectãtur. Et de omnibus est sermo, siue etiã sit ꝓpter accidentalem preparationem cibi, ut elixationem, assationem &c. Quarto nota. Stomacho multum appetente aliquem cibum & in illo multum se uoluptuãte, cibus ei tanquam sibi multum conueniens uehementer applicatur et amplectitur. quare ipsum digerit perfecte, & bona applicatione corrigit malitiam eius. Econtra etiam si cibus bonus fuerit, abominabilis uero non amplectitur, immo etiam refugit quare imperfecte digeritur, & in stomacho corrumpitur. Et ex hoc patet primo causa uerificans aphor. Patet secundo ꝙ oportet delectationem & bonam applicationem stomachi cibi malitiam superare. Ex quo patet ꝙ si esset excessiue malus, hoc non fieret &c.

Cibi bonitas & malitia

Volupꝝtas cibo rũvnde

Aphorismus. 39.

Senes iuuenibus plerunque ęgrotant minus, Quæcunq; uero ægritudines eis cronicæ fiunt, multotiens commoriuntur.

The. Seniores magna ex parte minus ægrotant ꝙm iuuenes, Attamen qui longi his acciderint morbi magna ex parte insanabiles tota uita comitantur.

Leo. Seniores iuuenibus plurimum ægrotãt minus. Qui uero morbi ipsis accidunt longi, maxima ex parte comitantur ad mortem.

Expositio Iacobi.

Iste aphorismus duas habet conclusiones. Secũda est ibi. (Quæcunq; uero.)

Prima conclusio. Senes iuuenibus plerunque minus ęgrotant. Probatur. plerunq; senes ordinatiori utũtur regimine ꝙm iuuenes. igitur &c. tenet consequentia & assumptum, cum iuuenes sint lasciui, malum regimen à bono non discernentes, eo ꝙ inexperti sunt eorũ qui sunt secundum uitam actuum, primo ethicoꝝ. Similis sententia colligi potest ab Aui. de pueris loco iuuenum prima primi. capꝰ. de ętatibus. & est utilis, & ampliatur ut patet. Primo nota. Per senes intelligẽdos esse senes primos, non autem decrepitos. Secundo nota notanter dictum esse plerunq;, tum quia aliquando iuuenes ordinati sunt, tum quia senes inordinati. Tertio nota, hoc esse intelligendum posita in alijs paritate, ut senibus cõparatis ad semetipsos iuuenes, qui in iuuentute lasciui existẽtes in cibis potibus et uenereis actibus sue uirtuti confidẽtes nimis exorbitãt. Non attendẽtes dicta Aui. primo cañ. fen tertia. capꝰ. de regimine eius quod comeditur & bibitur. Ille uero in quo mala digeruntur nutrientia ex hoc non confidat &c. Aristo. Auicẽ. Auicẽ.

Secunda conclusio. Senes multotiẽs cõmoriunt ęgritudinibus chronicis eis euenientibus. Probatur sic. ęgritudinum chronicaꝝ materiæ sunt difficiles ad digerendum & resoluendum, & cum hoc sensu uirtus est debilis. igitur &c. patet consequentia, & assumptum intelligenti. Primo nota notanter dictum esse multotiẽs. nõ enim senes semper moriuntur ex chronicis ægritudinibus eis superuenientibus, immo neq; etiam ex acutis.

Secundo nota causa uerificans aphorismũ tacta est in propositione conclusionis.

Hic mouetur questio. utrũ senes absolute plus ægrotent iuuenibus. Secũdo. Ex quibus morbis magis moriuntur senes & ex quibus iuuenes. Tertio. Vtrum morbi longi sint frigidi. dubia sunt facilia &c.

Aphorismus. 40.

Brãci & coryze in ualde senibus nõ maturãt.

The. Raucedines & grauedines maioribus ad modum natu concoqui nequeunt.

Leo. Raucedines. & grauedines in ualde senibus coctionẽ non admittunt.

Expositio Iacobi.

Cõclusio aphorismi est ista. Branci & coryze in ualde senibus nõ maturantur. Probatur sic. materia faciẽs branchos & coryzas est secundũ plurimum frigida ualde, difficilis maturationis, & in senibus est uirtus digestiua ualde defecta. igitur &c. patet consequentia & assumptum sic. Et similis sententia colligitur quinta tertij. Auicẽ. capꝰ. de catarro. Et est utilis. Et ampliat, ut patet, Primo nota. Istum terminũ catarrus sumi tripliciter. Primo pro quolibet fluxu humiditatis à membro ad membrum, ut secunda primi. doc. prima capꝰ. de ægritudinũ bus cõpositis. Secundo pro fluxu à capite ad quodcũq; membrum. Tertio ad pectus. brãchus uero est fluxus à capite ad fauces. Branꝯos enim græce, latine faux. Coryza uero est fluxus ad nares à cora quę sunt ossa narium. Ex quo patet brancos & coryzas sub catarro primo & secundo modo dicto contineri. Secundo nota notanter dictum esse in ualde, ut supra notatũ est, quia in eis est ualde defecta uirtus. Tertio nota hoc esse (ut ipsius) uerũ. propter causam tactã in ꝓbõne cõclusionis &c. Auicẽ. Catarrus. Brãcus quid. Coryza qd.

Aphorismus. 41.

Qui exoluũtur frequenter & fortiter sine manifesta occasione, repente moriuntur.

The. Qui sępe & multum exoluũtur sine causa manifesta, ꝙ de repente moriuntur.

Leo. Qui frequenẽ, ac fortiter absq; causa manifesta exoluuntur, de repente mortuntur.

Expositio

Expositio Iacobi.

Conclusio aphorismi est ista. Q ui syncopiçant fortiter & frequenter & sine manifesta causa subito moriun
Gal. Auicē. tur. Probatur sic. talis casus in syncopim significat uir
Syncopi tutis ultimatum defectum & causam uirtutem pro
çātum pnosti cus cañ Exolutio qd. Extasis & lippothymia qd syncopis. Gal.
çātem sternentem esse fortem & cordi annexam. igitur patet consequentia, & assumptum circa litteram declarabi
tur. Similis sententia colligitur quinto interiorum. cap. 2. 11. tertij. tract. 2. cap. de signis syncopis. Et est utilis in actu pronostico. Et ampliatur ad omnes in quibus euenit syncopis cum his tribus circunstantijs scilicet fortiter & frequenter & sine manifesta causa. Primo nota. Penes auctores reperiri istos terminos, exolutio, extasis, lippothymia & syncopis. Intelligentes per exolutionem omnem uirtutis magnam debilitatem uel resolutionem, ad quam sequitur uirtutis magnus casus & manifestus. Per extasim hominis statum extra mentem, ita ut stet sicut sanctus Paulus, dum fuit raptus ad cælum. Per lippothymiam animi defectionem. Per syncopim casum uirtutis subito factum, ut. 12. terapeu. cap. 5. Secundo nota. De syncopi pñes dantur descriptiones. Prima. syncopis est debita uirtutis concisio, collecta. 12. terapeu alle. cap. hęc autē non est perfecta descriptio. sic enim non differret syncopis ab apoplexia. Aliter describitur ab Auicen. 11. tertij. tract. secundo. cap. de syncopi. Syncopis est destructio maioris partis plurium uirtutum sensibilis & motiuę propter debilitatem cordis & agregationem spiritus totius ad ipsum propter causam, ut est timor mouentem ipm ad interiora. aut propter causam pfocantē ipsum interius, quare non inuenit respiraculum. aut propter paruitatem & subtilitatem eius, quare non superfluit super illū qui reperitur in minera. In qua diffinitione ponitur ly destructio &c. pro genere, conuenit. n. in hoc cum apoplexia & similibus. Per hoc autē quod dicitur maioris partis dñt à lippothymia, in qua solum est leue impedimentum & non destructio maioris partis. Et dicit maioris partis, propter motū non esse omnino perditū, ut cordis et diaphragmatis. appellanē autē operationes uel exitus operationum partes uirtutum Exitus. n. uirtutis in operatione uidet uirtutis integrare perfectionē. Per hoc autē quod subiungit propter debilitatē &c. differt syncopis ab apoplexia, & circūloquitur membrū, cuius passio proprie est syncopis, uel ex cuius passione fit syncopis. Per hoc uero quod dicit propter aggregationē &c. explicant generales causę àquibus fit syncopis. Prima causa generalis aggregatio spiritus totiusque potest fieri aut propter causam spiritū ad interiora mouentē sicut timor uenenū, aut causa pfocans, aut paucitas etus, quare cogit cor spiritū retrahere. Ex quo patet primo differentia inter priuationē sensus & motus in syncopi & in apoplexia uel epilepsia cōtingentē. In apoplexia enī fit propter prohibitū esse transitū spiritus animalis, ut uidebitur in sequenti aphorismo. In syncopi autem uitalis. Ex quo ulterius patet spiritū uitalē necessario concurrere ad operationes sensus & motus. Patet tertio tres fore generales causas, ad quas oēs causę syncopis reducuntur. s. causa mouens spiritū ad interiora, sicut uenenum. causa pfocans spiritum intertius, sicut humor fūgorum, paucitas et subtilitas spiritus etc. Tetigit primā dum dixit, propter causam mouentē. Secundā dum dixit, aut pfocantē. Tertiā autē propter paruitatē. Q. autem omnes causę cāntes syncopim ad aliquā istarū reducantur, paret satis intelligenti. Et ex his ut fundamēto patent causę multorū problematū. Primū quare fortis fames causet syncopim. Secundum quare fortis dolor et forte gaudiū causent syncopim. Tertiū quare in phlebotomia in non solitis causet syncopis. Q uartum quare in pfocationē mīris causet syncopis. Q uintum uero problema est quare pueri decrepiti & cōualescentes facilius incurrant syncopim, ut Auicē. locis pallegatis.

Cāę generales syncopis. Synco. cur ex fāe fortis. Synco. cur ex doloret gaudio fortis. Synco. cur ex phlebotomia. Synco. cur ex pfocatiōe ma

Cur pueris decrepitis. Syncopis cau sa dupler

Tertio nota. Per exolutionē fortem intelligere debemus syncopim à qua difficulter & tarde ægrotantes resoluantur. Per frequentem uero illam quæ pluries inuadit ægrotantē sic q̄ inter unā inuasionē & aliā modicū cadit tēpus mediū, ita q̄ fortitudo syncopis attenditur penes difficultatē releuationis, frequētia uero penes paritatem tēporis mediantis inter unā syncopim & aliā.

Q uarto nota. Syncopim prouenire quandoq; à causa extrinseca & primitiua, ut morsu animalis uenenosi fumo uenenosō. Q uādoq; a causa corporali & intrinseca. Et hoc dupliciter. Vel per proprietatē ut mala complexio cordis calā uel fri. cum materia uel sine materia resoluens spiritum Aut per cōmunitatē. s. propter egritudinem alterius membri, de quibus potissime sunt stomachus & cerebrum hoc tamen membrum quandoque est distans à corde, quandoq; ualde propinquum sicut capsula. Ad propositū. syncopis à causa intrinseca uel extrinseca per cōmunitatem membri à corde distantis fit à causa manifesta, quia per signa facile comprehendi potest hoc esse ex lęsione alterius membri. facta uero per proprietatem, aut ex passione membri ualde utcinq; dicitur fieri sine manifesta occasione. Q uinto nota. Syncopi existente forti & frequente significat uirtutis debilitas, & fortitudo causę facientis syncopim. Et hoc autē quod est sine occasione manifesta significatur causam esse in corde, uel substātię cordis ualde propinquā. Sed quandoq; uirtus uitalis est debilis & causa syncopim faciens est fortis, & in cordis substantia, tūc proculdubio debet sequi mors ī syncopi. igitur &c. Ex quo patet cā uerificans aphorismū. Ex quibus omnibus collige primo q̄ syncopis proprie est accidens & nō egritudo. Secundo q̄ syncopis est passio totius, licet principaliter in corde inchoet, quia est defectus pluriū operationū &c.

Dubia

Tertio q̄ causa syncopis præter qualitates manifestas & manifeste alterantes potest esse occulta mala proprietas. Sexto nota q̄ non oportet omnem syncopim factā à causa non manifesta esse mortalem, sed oportet addere q̄ fiat fortiter & frequēter. Ex hoc collige causam quare hi morituri ex syncopi prouenient ad colorem uiridē & colli torsionem. Ad colorem uiridem quidem propter caloris mortificationem. Ad colli contorsionem uirtute debilitata in tantum ut non possit collum amplius caput sustentare &c. Circa dicta occurrūt dubia. Primum dubium. Non uidetur q̄ in qualibet syncopi fiat aggregatio spiritus ad interiora, quia ex forti dolore apostematis hoc fit ut pedis, & tunc nō fit motus ad interiora sed potius ad exteriora. similiter de gaudio arguēdum est. Secundum dubium. Causa faciēs syncopim potest aduenire paulatim & si fit paulatim, quomodo potest fieri syncopis cum tamen Gal. ponat q̄ subito. Tertium dubium. Tunc omnis moriens ante mortem syncopizaret. probatur. in omni moriente ante mortem est destructio maioris partis. Ad primum dicitur q̄ ex forti dolore uel gaudio multum resoluto spiritu & depauperato corde cogitur uirtus retrahere subito ipsum ad cor & sic fit syncopis. Ad secundum dicitur q̄ licet illa causa fiat paulatine, cum tamen ad hoc deuenerit ut uirtutem uitalem necesse sit ad subitam retractionem &c. tunc fiet subita retractio. posset etiam concedi syncopim aliquam fieri paulatine licet nobis ad sensum uidetur oppositum. Ad tertium quidem concedendum. Si tamen quæratur de morte naturali oportet in diffinitione syncopis addere ly præternaturale, ut syncopis est præternaturalis destructio. Apparet tamen uniuersaliter tenendū nō solū ex subita reuocatiōe spūs ad cor uel qualicunq; cōgregatiōe cāri syncopim, imo ex solo defectu spiritus in mēbris fiet syncopis eo q̄ fiet destructio &c.

Digitized by Google

Nota etiam quomodo debilitas cordis est generalis cā syncopis. Ideo apparet q̄ tēpore prius uel natura debilitetur cor q̄ fiat syncopis, ex timore uero econtra prius enim aggregatur spiritus ad cor. Et tu considera &c.

Aphorismus. 42.

Apoplexiam soluere fortem, impossibile est. Debilem uero non facile.

The. Stupor artonitus uehemens, solui non potest, leuis non de facili potest.

Leo. Soluere morbum, quem apoplexiam uocant, fortem, impossibile, debilem uero, non facile.

Expositio Iacobi.

Iste aphorismus duas habet conclusiones. Secunda est ibi (Debilem.)

Prima conclusio. Apoplexiam curari fortem non est posse. Probatur sic. in forti apoplexia est uentriculorum cerebri completa oppilo & uirtus cerebri ultimate defecta, eo q̄ est à materia ultimate oppressa. igitur &c. cō sequentia tenet eo q̄ cerebrum est principale membrū cuius influxus est necessarius ad cōseruationem individui. & assumptum circa litteram declarabitur. Primo nota iuxta sententiam auctorū medicinę q̄ licet cor respectu aliorum membrorū principalium sit principalissimum, in suis tamen operationibus à cerebro aliquam uidetur habere dependentiā. licet enim primo & principaliter cerebrū uitam per spiritum uitalem recipiat, & ideo cōseruetur, quia tamen cordis tēperamentum non conseruatur sine actuali refrigerio, quod potissime per motum anhelitus perficitur. motus autem anhelitus potissime à spiritu cerebri dependet, eo q̄ perficitur motu lacertorum pectoris, hinc est q̄ prohibitio in fluxu spiritus cerebri ad pectus et sup toto fit suffocatio et mors. sic igitur uita & operatio cordis uidetur ab operatione cerebri aliquam habere dependentiam. Secundo nota. Apoplexia multis modis consueuit notificari. Primo quantum ad noīs etymologiam, Vnde Isid. 6. ety. cap. de nomtnibus ægritudinum acutarū. Apoplexiā letalē percussionē nominauit, apoplexim enim græce, latine p̄ cussionem notat. Et cassius felix, ut asserint Concil. in differentia. 182. passio hæc dicta est eo q̄ mortifero corporis & animę ictu concidunt patientes. Auer. autem tertio colliget. ultimo. cap. Apoplexia est cum homo cadit ad terrā & cessat eius uox, & priuantur omnes operationes motus totius corporis. Gordonius autē. Apoplexia est passio cerebri auferens sensum & motum toti corpori subito & repente, uocis magna alteratione præcedente propter oppilationē uentriculorū cerebri tam principalium q̄ non principalium. Gaſ. uero tertio de accidenti. cap. 2. est mollities totius cum ablatione regitiuę uirtutis. ſ. sensitiuę ut puto. Notum autem esse potest nulla istarum descriptionū esse perfectam aut conuertibilem cum descripto. Noīs enim interpretatio patet q̄ non conuertitur. Per descriptionē autem Auer. non dr̄t à syncopi. Diffinitio autē Gordonij nō est apoplexię sed ægritudinis ad quam sequitur. apoplexia autē proprie est accidens. Nec etiam diffinitio Gaſ. est bene cōpleta, nec per illā bene differt à syncopi. Ideo aliter describitur ab Aui. prima tertij. tract. 5. cap. de apopl. Apoplexia est ociositas membrorū à sensu & motu propter oppilationē in uentriculis cerebri contingentem et cursibus spiritus sensibilis & motiui. Ly ociositas ponitur pro genere. in hoc enim conuenit cum syncopi & aliqualiter cum subet et similibus. Per hoc autem quod dicitur propter oppilationem differt à syncopi quę contingit propter læsionem cordis ut sup: a. Explicantur etiam modi quibus potest apoplexia contingere. ſ. ab oppilatione uentriculorum cerebri & oppilatione uiarum cerebri, per quas transit spiritus sensibilis et motiuus ad neruos & membra quæ sunt instrumenta sensus & motus. Colligitur igitur modus quo aduenit apoplexia, imagnando q̄ ab aliqua materia phlegmatica grauia exempli opilentur uentriculi cerebri aut meatus, quibus à uentriculis transmittitur spiritus animalis ad membra, quare prohibetur eius transitus & per consequens membra priuantur motu uoluntario, & sic pectus dilatatione debita, quare suffocatur calor cordis & spiritualium membrorum & aduenit mors, licet etiam per oppilationem arteriarum portantium spiritum uitalem ad cerebrum fiat apoplexia, tum quia impeditur operatio cerebri propter defectum spiritus uitalis, tum etiam quia & si cerebrum adhuc spiritum animalem transmitteret nō esset operationum debitum instrumentum, eo q̄ nō esset ibi debita existētia spiritus uitalis. Et ex hoc patet primo q̄ apoplexia proprie est accidens. est enim actio læsa, q̄ ablatio sensus & motus totius. Patet secundo apoplexiam esse passionem tam membrorum aliorū quæ sunt instrumenta sensus & motus uoluntarij q̄ cerebri, licet cerebri secūdum plurimum per proprietatem, aliorum autem per cōmunitatem. Dico autem notanter secundum plurimum, quia non repugnat apoplexiam fieri cerebro per proprietatem non patiente saltem principaliter ut uidebitur. Tertio nota. Apoplexiā à multis causis causari ſ. extrinseca uel primitiua sicut à forti frigore sicut frequenter contingit inter agentibus quod imaginari possumus dupliciter cōtigere. Primo modo mediante materia, ut si fortis frigiditas ita uehementer constringat uentriculos cerebri q̄ fiat attenuatoria oppilatio. Secundo q̄ forte frigus extrinsecum exprimat materias catarrales in cerebro contentas ipsas in cerebri uentriculis conculcando. A causa uero corporali per proprietatem & cōmunitatem. Per cōmunitatē sicut arteriis oppilatis ferentibus spiritum uitalem ad cerebrum secūdum modum dictum. Per proprietatem uero sicut propter apostema in uentriculis cerebri, aut propter oppilationem à materia oppilante contingentem quæ secundū plurimum est phlegmatica, cōsequenter sanguinea, raro autem melancholia aut cholerica. Quarto nota apoplexiam fortem uel debilem potissime fieri secundum fortitudinem uel debilitatem causę ipsam facientis. Fortem igitur apoplexiam appellare debemus in qua fit perfecta uentriculorum oppilatio. Causa enim taliter oppilante existente forti remoueri nō potest nisi in notabili tempore, quia tamen uirtus non potest notabili tempore tolerare. hinc est q̄ citius deficit uirtus q̄ huiusmodi causa possit remoueri, & per consequens fortis apoplexia est incurabilis. Et hæc est cā uerificans aphorismū.

Apople xia gd. Isidorus. Apople sis gd. Cassiuſ fe. Cōcil. Auer. Gord. Gaſ. Auicē. Apopl. dr̄iæ. Apople xię cāę Apople xia dupliciter Apople xię cuſſtibet

Secūda cōclusio. Facilē apoplexiā difficile est curaſ. Probaſ sic. cā faciens facilē apoplexiā difficulter remouetur, & accidentia apoplexie sunt uehemētia & piculosa. igit̄ &c. patet cōsequētia et aſſumptū, eo q̄ illa est materia phlegmatica uel alia cerebrū oppilans aut alia cā uehementer imprimens. igit̄ &c. Primo nota. In facili apoplia anhelitū non esse uehemēter durū nec inordinatū. ecōtra uero in forti. Aut enī anhelitus est ex toto ablatus, aut diminute, aut cum magna diuersitate p̄ ut colligitur in cōmento. cuius cā non apparet alia, nisi quia in forti fit uehemēs oppilo, in debili autem nō. Secundo nota. licet in facili non fiat uehemēs oppilo, cā tamen illā faciens est difficulter remouibilis. Et accīna etiam debilis apoplię licet sint remissa respectu accidentiū fortis, sunt tn̄ absolute ualde uehemētia sed accītibus exītibus uehementibus & cā difficulter remouibili fit difficulter cura egritudinis. igitur &c. patet conclusio.

Simile sententiā huic colligere potestis de mente Aui. prima tertij, tract. 5. cap. de apopl. &. 3. colliget. cap. ultimo. ubi præsens allegatur aphorismus. Et à Seraſ. colligitur

Digitized by Google

colligitur primo ſui breuiarij. cap̄. de apo. ubi etiam præſentem allegat aphoriſmum. Et à Meſue in de appropriatis ubi etiam allegat preſentem aphoriſmū. Et eſt utilis in actu pronoſtico quātum ad primam cōcluſionem, & in actu curatiuo quantum ad ſecundam. Et ampliatur ad omnia corpora cuiuſcunq; ętatis ſexus &c̄.

Aphoriſmus 43.

Strangulatorum & diſſolutorum, nondum mortuorum, non referuntur, quibuſcunque ſpuma fuerit circa os.

The. Qui ſtrangulantur & exoluuntur, citra mortem, ſi ore ſpumant, non reficiuntur.

Leo. Strangulati, ac diſſoluti, nondum mortui, non referūtur, quibus ſpuma circa os fuerit.

Expoſitio Iacobi.

Concluſio aphoriſmi eſt iſta. Nulli ſtrangulati nondum mortui multum tamē diſſoluti quibus apparet ſpuma circa os reuiuiſcunt ſiue ſanantur, ſed omnes moriūtur. Probatur ſic. in quibuſcunq; eſt uirtus multum diſſoluta cum uehemēti incendio in pulmone & ſpiritualibus membris illi moriuntur. ſed ſtrāgulati ſunt huiuſmodi. igitur patet conſequentia & aſſumptū circa litteram declarabitur. Similis ſententia colligitur nona tertij. cap̄. de ſignis pręſocationis. Et eſt utilis. Et ampliat (ut patet) non referunt. i. non redeunt ad ſanitatem uel uiuunt. Primo nota. Cum iſte aphoriſmus ſit de pnoſticatione in ipſo ponitur ſignum & ſignificatum, et cōditio de articulans ſequelam ſignificati ad ſignū. Signū eſt corpus eſſe ſtrāgulatum et diſſolutum ex ſtrangulatione. Significatum uero eſt mors ſiue non referre ſiue reuiuiſcere. De conditione eſt ſpumā apparere circa os.

Auicē. Strāgulatio du plicit.

Suffocatio qd.

Secundo nota. Per ſuffocationem (ut colligitur nona tertij) intelligere debemus prohibitionem tranſitus aeris ad pulmonem & cor & expulſionis fumorum calidorum & aeris calefacti ab eo à quacunq; cauſa, pueniat. Hæc enim prohibitio prouenire poteſt à cauſa extrinſeca & primitiua, ſicut laqueo aut re collum conſtringente. Aut à cauſa intrinſeca ſicut apoſtemate gutturis ut ſquinantia, aut ſpaſmo lacertorum, pectoris, aut apoplexia, & ſic de alijs. Et de omnibus his in propoſito eſt ſermo licet in antiqua translatione in cōmen. exemplificet de ſuffocatione laqueo facta, de qua magis dubium uide

Auicē.

Diſſolutus qd.

tur cum ſit à cauſa primitiua pendēs. Tertio nota. Per diſſolutos intelligendos eſſe ex hac ſuffocatione ualde ꝓſtratos & debilitatos. niſi enim ſic eſſet remota debilitatione uel ſuffocatione nō oporteret ipſos reuiuiſcere ut patet. Quarto nota notanter eſſe dictum nondum mortuorū. quia in mortuis non cadit pronoſticatio, & ſi fortis in eis ſpuma appareat genita in eis quando ſuffocabātur. Quinto nota. Per ſpumā intelligere debemus multarum aggregationem ampullarum paruarum generatarum ex forti cōmixtione & colliſione partium ſubtilium aerearum uentoſarum uel fumoſarum & partiū fluxibilium groſſarum adinuicem, ita ut pars aerea ſit circundata parte groſſa fluxibili & obſeſſa prohibente eius exitum uel exhalationem ne diſcontinuetur, partē uero aerea & ſubtili ipſam groſſam ſurſum & in tumorem eleuante. Ex quo patet primo ꝙ cauſa efficiēs huius eſt potiſſime motus & colliſio iſtarū partiū adinuicem & diuiſio ad partes ualde paruas. huius etiā cā pōt eſſe calor ualde fortis, tum qa fortē cauſat motū & agitationem, tum quia generat fumos & ſubtilia corpora, quę humido ꝑ agitationē taliter ꝑmixta cōponunt ampullas ſicut ī ſuccis aut aqua apparet ebullitibus. Ad declarādū autē modū generationis huius ſpumę uelam pullarum premittātur hic duę ſuppoſitiones. Primaq; quodlibet ens naturale naturaliter inclinat, ut in ſua naturali continuitate permaneat & ſe conſeruet, & ita ex natura rei reſiſtit diuidenti. aliter enim. nō apparet qua re reſiſteret medium diuidēti in motu grauiū & leuiū. Secunda ſuppoſitio. leuiora naturaliter appetunt ſuper eſſe grauioribus. His ſuppoſitis patet ꝙ ſi fiat fortis cōmixtio partium aerearū cum aquoſis, ut in olla bullitē te contingit aereā partē aquoſę parti ſubcludi. unde naturaliter ſua leuitate petit exitū & aſcendit, & ſic ſurſum partem aquoſam ꝓpellit ut diuidat et aſcēdit uel exit ut ſuperemineat, aquoſa tamen parte ſuę diuiſioni reſiſtēte per primā ſuppoſitionē, ꝓpter quod lōgo tēpore ſuā patietur eleuationē prius q̄ diuidat, et per totū iſtud tēpus ſtabit ampulla quę ex parte rei non eſt aliud q̄ aggregatū ex corpore aquoſo & aereo in eo incluſo illud corpus aquoſum in tumorē eleuante. pluriū autē taliū ampullarū ualde paruarū aggregatio appellatur ſpuma.

Ampulla qd.

Ex quo patet primo ꝙ quāto agitatio & cōmixtio eſt fortior & uelocior, tanto ſunt ampullę minores & minus ſenſibiles. Ecōtra uero quāto tardior erunt tāto maiores, unde patet ꝙ debiliter ebullientę aqua cāntur ampullę magnę quę nō reducunt ad formā ſpumę. Patet ſecundo quare ampulla maiori exīte minori tpe durat minori uero exīte permanet tēpore ampliori. Cuius ratio eſt, quia ī ampulla magna ſubcludit multus aer qui eſt ſufficiens cito ſurſum moueri & frangere impediēs.

Et ex iſta parte patet ulterius quare uiſcoſorū & groſſorum ſpuma eſt durabilior & minor aliꝭ paribus. Eſt enim minor quia aereū incluſum groſſum & uiſcoſum minus ſurſum ſufficit eleuare. permanētior uero, quia lōgiori tēpore reſiſtit uiſcoſum anteq̄ diuidat. Patet ulterius quare ſcreatus ueniens à pulmone eſt (ſecundū plurimū) ſpumoſus, ab aliꝭ autē mēbris ut ſtomacho et capite non. Et ex hoc patet ulterius quare circa os taliter ſtrangulati appareat ſpuma. prohibita enim euentatione cordis in eo fit fortis & magna intenſio, & ex cōſequenti ebullitio humiditatū quę in pulmone cōtinent. quibus taliter fortiter ebullientibus fit fortis & magna cōmixtio & colliſio uel cōnexio ipſarū cū partibus fumoſis & aereis in pulmone cōtentis, quare fit multarū & paruarū ampullarū generatio & cōſequēter ſpumę, quibus ui ebullitionis per guttur aſcendentibus egrediuntur p os, & ita circa os apparet ſpuma. Et ex illo colligitur cauſa uerificans cōcluſionē aphoriſmi. Cum enī uirtus fuerit diſſoluta in taliter ſtrāgulato, quod cōprehenditur pulſu & apparet ſpuma huiuſmodi, ſignificat uehemens incendiū, quod cum uirtute debili eſt ſignū mortale. Sexto nota. Duplicē in talibus corporibus cōtingit ſpumam generari. Vna eſt ex humiditate phlegmatica in pulmone uel ore contenta per immixtionē aeris agitati & commoti & condiuiſi illi humiditati, & talis non neceſſario eſt mortalis. apparet. n. in apoplia facili & in paroxiſmo epilepſię. Cum enim in epilepſia taliter impediatur anhelitus, fit fortis cōmotio et agitatio in partibus pulmonis per motum iam dictū aere impetuoſe moto per pulmonē & ad os perueniente cum forti impetu, quare ſaliuę ſic cōmixtus egreditur cum humiditate cōmixtus in forma ſpumę. unde patet quare periphleumonici uel apoplectici habent ſpumā circa os. Alia uero eſt ſpuma ad ruborē quendā tendens in qua non apparent ſenſibiles ampullę. & de tali intelligit Hippo. ſignificat enim illa tantum in ſpiritualibus & pulmone incendium ꝙ humiditas naturalis pulmonis puta ſubſtātifica uel illi propinqua extraneata fit & ita conuerſa fit ut ebullitionem paſſa ſit, & ingreſſa compoſitionē ſpumę & de tali ſpuma uerificat commen. aphor. Duę igitur ad ueritatem aphor. requiruntur conditiones ſcilicet perſeuerantia ſpumæ, & ipſius rubedo, & hoc eſt in ſumma. Ex ſuperius dictis patet primo quare ex pluuia tempore eſtatis magis generantur

Spuma ex duobus.

Ampullarū genera qr̄ ex pluuia ęſtiua.

Auicē.

Spumę generā dę modus.

Spuma quid.

Digitized by Google

Ampullarum multitudo qd significet

Spuma quæ generetur circa os iratorū et catarrosorū

ampullę. Secundo quare talium ampullarū multitudo significant magnitudinē & fortitudinē pluuię. Colligitur primū & secundum ex. 14 proble. problemate sexto. Aliqualiter etiā causa ampullificationis aliqualiē tacta est ex problemate septimo. Et quare ignis non ampullificatur, aqua autem sic, intelligentibus patent cauſę. Tertio quare in iratis animalibus aut multo cursu laborantibus fit spuma circa os, & quare in catarrosis dum multum loquuntur fit spuma circa os.

Aphorismus. 44.

Crassi ualde secundum naturam, cito moriuntur magis gracillibus.

The. Q ui obesi admodum sunt ex natura, celerius moriuntur ꝙ qui graciles.

Leo. Q ui natura admodum crassi sunt, citius intereunt ꝙ qui graciles.

Expositio Iacobi.

Auicē. Corporū crassoꝝ practicus ꝓnosticus & operatiuus canon.

Crassities duplicit.

Conclusio apho. est ista. Homines ualde crassi moriuntur citius secundum naturā gracilibus. Probatur sic cōclusio. huiusmodi crassi minus habent de sanguine & spiritu ꝙ corpora gracilia. igitur etc. patet cōsequentia. & colligitur assumptum in cōmento. 44. Similis sententia colligitur septima quarti trac. 4. capᵒ. de maculis pinguedinis. Et est apho. iste utilis in actu practico pronostico & operatiuo, qa nos docemur nimis & pigues regere regie extenuatiuo. Et ampliat apho. ad quęcunque corpora huius crassitiei ut patebit. Primo nota crassitiem esse duplicē. Vna est proprie dicta per pinguedinis & adipis superabundantiā & cōsequenter carnis paucitatem. Alia est improprie dicta quę magis debet dici carnositas, & ista est cum carnis dominio & adipis & pinguedinis sub dominio. Prima quidē est crassities corporum phlegmaticorū in quibus propter frigiditatē complexionis et paucitatē resolutionis multum aggregatur de pinguedine & adipe. Secunda est sicut crassities sanguineorum. Ad propositum de prima crassitie est sermo Hip. notum est. n. corpora sanguinea non esse aliꝭ distē peratis breuioris uitę, sed longioris potius. Secundo nota notanter dictum esse ualde. licet. n. pari distātē lapsu de non ualde uerificetur apho. exemplificauit tamen de istis propter ipsa esse caloris extinctioni potissime apta.

Gracilitas opposita crassitiei dupliciter.

Tertio nota. Per secundū naturā intelligere debemus tales à generatione merito complexionis naturalis uel à generatione cōtracte, quāuis etiā de acquisita ex tempore per uiam ꝓmutationis uerificari possit, eo ꝙ utriusque eadem est ratio. Q uarto nota. Duplici grassitiei prætermisse superius duplex opponitur gracilitas. V na per priuationem pinguedinis tantum sicut est gracilitas cholericorum corporum. quæ & si gracilia sunt per pinguedinis priuationem, in ipsis tamē esse uenarum latitudo cū multitudine sanguinis & spermaticorū grossitie. Secūda est gracilitas opposita crassitiei secundo modo dictæ, qualis est habitudo melancholicorū. & de tali in proposito non est sermo sed de prima. melancholicorū. n. gracilitas est cum priuatione carnis, licet non omnino pinguedinis & spermaticorū gracilitate de quibus probabiliter apparet ꝙ non sunt uitæ longioris phlegmaticis.

Mors duplex.

Q uinto notandū est mortem esse duplicē s. naturalē et accidentalē. Per naturalē intelligo illam quę cōsequitur naturalē et cōuenientem actionē calidi naturalis in humidum, ex qua prouenit decursus ętatiuus. Et per accidentalem intelligo illam quæ cōsequitur impressionē à causa præternaturali corpori prętternaturaliter occurrente, ut febris suffocatio apoplia. Ad propositum tam naturali ꝙ accidentali morte citius morītur crassi gracilibus iam dictis. Naturali quidem, quia plus carent spiritu & sanguine per quorum pręsentiam potissime conseruatur uita. Accidentali etiam, quoniā pluribus sunt accidentalibus nocumentis expositi, ut subitę pręfocationi, extinctioni caloris naturalis, apoplię, paralysi, ut colligitur septima quarti. alleg. capᵒ. ubi inquit. Pingue duplex superflua est corporis compes à motu & deambulatione & conuersione coartans uenas coartatione cōstringente, quare oppilat spiritui uias suas, quāobrem extinguitur multotiens. similiter non prouenit ad eos spiraculum aeris quare corrumpitur propter illud compto spiritus eorum, & infra, & isti quidem sunt expositi morti repentinæ. Et ad summum mors super ultimatos in pinguedine festinat, & proprie illos qui impinguant in prima ętate. ipsi. n. habent minutas uenas & constrictas et sunt expositi apoplię paralysi, pulsiui cordis diharriæ propter humiditatem ipsorum & malitię anhelitus & syncopi & febribus malignis. Et ex his patet causa ueraificans apho. Patet ulterius quare ista corpora non generant & mulieres non concipiunt. est. n. quia sperma eorum est paucum & aquosum. Patet etiam quare tales mulieres patiuntur aborsum dum impregnantur, et quare non delectantur aut parum delectantur in coitu & sunt albę lasse. Patet ulterius, quare in talibus corporibus tam pharmacia ꝙ phleborotomia est periculosa ualde. Et plura alia quę colligi possunt septima quarti. alle. capᵒ. & tu illuc recurre &c.

Auicē. Pinguedis suppfluę diffinitio.

Crassi ppter qd n̄ generant aut nō cōcipiunt.

Aphorismus. 45.

Epilepticorū iuuenibus alterationes, mutationes maxie ætatis, horarū locorū faciūt, & uitarū.

The. Q ui morbo comitiali laborat, si iuuenis est, liberari mutatione potissimū ętatis, loci, et uictus munere pōt.

Leo. Q uicunque iuuenes morbo comitiali laborant mutatione maxime ętatis, & temporum, & locorum, & uictuum quoque liberantur.

Expositio Iacobi.

Auicē. Epilepsię practicus ꝓnosticus & operatiuus canon.

Auicē. Epilepsię definitio 6r

Conclusio aphor. est ista. Mutationes ętatum regionum temporum anni & uitarum idest regiminum faciunt alterationem idest sanationē iuuenibus epilepticis. Probatur sic hęc conclusio. per huiusmodi mutationes resoluitur & consumitur materia, à aqua dependet epilepsia. igitur &c. patet consequentia. & assumptum ctr ca litteram declarabitur. Similis sententia sumitur prima tertij. trac. quinto capᵒ. de epilepsię. Et est utilis in actu practico pronostico & operatiuo. Et ampliat non solum ad epilepsias, sed ad omnes cerebrales ęgritudines à simili pendentes materia. Primo nota. Epilepsia multis & uarijs modis nominatur. Q uandoq; enim dicitur passio herculea, quia fortis. Q uandoq; diuina ęgritudo quia occulta, quia apparet ꝙ ipsa illa ueniat de cælo. Q uandoque dicitur passio infantilis, quia infantes maxime molestat & infestat. Q uandoq; lunatica passio. Q uandoque morbus caducus proprie autem ab Auic. alle. ca. sic describitur. Epilepsia est ęgritudo prohibens membra animata à sensu & motu & erectione non integre. Huiusmodi autem descriptio plenius in quęstione determinabitur. Secundo nota. Licet multę possint esse cause epilepsię secundum plurimum, tamen causa ꝓpria causans est materia phlegmatica aut melica ab alio ad cerebrum transmissa, aut in ipso per proprium nocumentum aggregata. Tertio nota. Per iuuenes epilepticos in proposito ut in quęstione declarabitur intellige re debemus in prima ętate epilepticos existentes. de ipsis enim potissime uerificatur aphor. Q uarto nota. Per alterationem id est curationem. Mutationes uitarum id est regiminum in cibo & potu & aliꝭ rebus non naturalibus. Horarum id est temporum anni. Et locorum, quia regionum. Ætatum scilicet ad ætatę iuuentutis præter ꝙ ab ætate sicca. Et uniuersaliter mutationes

Epilepticī iuuenes q

tationes istæ factę scilicet à contraria causa epilepsię curant epilepsiam. Similiter exercitium calefaciens. Ex quo patet causa uerificans apho. nam permutationes tā dictas resoluitur materia faciens epilepsiā, & eius multiplicario prohibetur. igitur &c. patet consequentia. Quinto nota. Non quælibet permutatio regiminis regionis & ętatis est causa curatiua, sed oportet ꝙ permutatio regiminis sit ad regimen exiccatiuū, & ita de ętate & alijs. Ex quo patet uerificatio apho.

Aphorismus. 46.

Duorum dolorum qui simul fiunt non secundū eundem locum, uehementior denigrat alterum.

The. Si dolor geminus non eodem loco infestat, qui uehementior est, alterum leuiorem obscurat.

Leo. Duobus doloribus simul eundem locum infestantibus, uehementior alterum obscurat.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est ista. Fortior duorum dolorum q simul fiunt quo ad tempus & non secundum idem membrum denigrat minorem. Probatur. per maiorem dolorem auferetur uirtus sensitiua à parte minus dolente, & diuertitur spiritus qui est instrumētum sensationis quo percipitur causa doloris in ea. igitur. patet cōsequentia. & assumptum circa litteram declarabitur. Similis sententia colligitur tertio canon. fen. 16. tract. tertio capitulo sexto de colica ad finem. Et est utilis in actu operatiuo, quia docet nos per dolorem diuertere. Et ampliatur &c. Primo nota. Dolor est sensibilitas rei contrarię subito & materialiter imprimentis. Colligitur secūda primi. capō. de causis doloris. Et per sensibilitatem debemus intelligere sensationem, quāuis ut pridie dixi probabiliter teneri posset dolorem non esse sensationem. s. tactiuā. Ex quo sequitur primo ꝙ dolor est actus sensationis exterioris. s tactiuę &c. Secundo ꝙ non est p ceptibilis sensu exteriori, sed per solam uirtutem interiorem de ipso posse fieri iudicium, & similiter de delitia dicendum est. Secundo nota, simul quo ad tempus & non secundum eādem partem supple nec multum, ppinquam, ut in cōmento colligitur. Tertio nota denigrare. i. remittere uel auferre, & est modus loquendi metaphoricus & sumitur hoc modo metaphora, sicut lux intensa sensui præsens, dum delitescit dicitur obscurari, ita dolor dum sensui occultatur &c. Quarto nota. Dolor quadrupliciter remouetur aut remitti tur à mēbro dolente. primo per simplicem alterationem quæ fit per contraria. Secundo p anodia. Tertio per opiata siue narcotica. Quarto per diuertentia ad quę reducitur dolor. diuertentia autem operantur diuertendo causam & instrumentum quo fit sensatio. colligitur quinto colliget. capō. 23. 5. de simplici medicina. dist. quinta. & quarta primi. capō. ultimo. Quinto nota. Dolorē esse causam cursus spiritus ad partem dolentē propter multa. Primo quia est res contraria uirtuti unde currit uirtus ad remouendum &c. Secundo quia inflammat. Tertio quia debilitat, quare frequēter ad partem illam magis currit cā doloris Ex quo colligitur primo causa uerificās apho. Patet secundo nec malam complexionē nec solutam cōtinuitatem nec ambo simul esse doloris adequatam causam, quia etiam est spiritus. Primum dubium. Dolor non contrariatur dolori, igitur non curat. Respondeō. Multipliciter aliqua sedare dolorem. Primo remouendo causam à qua dependet dolor, & illa dicuntur uere sedare. Secundo impediendo spiritum à debita perceptione causę doloris. & hoc potest fieri, aut spiritus complexionem alterando alteratione qua non est sensationis debitum instrumentum. aut spiritum à loco doloroso diuertendo, & ista dicuntur non uere sedantia.

Prima cōclusio. Dolor non curat dolorē primo mō. Secunda conclusio. Dolor curat diuertendo etc. Ex illo sequitur ꝙ dolor potest esse causa uere curatiua doloris. inflammando enim & calefaciendo potest esse cā ut resoluat materia quæ est causatiua doloris &c. Ad argumentum patet solutio. Secundum dubium. An dolor remissior possit intensiorem remittere. Videtur ꝙ sic, quia ad dolorem quantuncunque paruum currit aliqua spiritus quantitas, quæ si ipse non esset curreret ad locum fortis doloris. Item possibile est dolorē remissum ex propinquo non minus attrahere ꝙ intensius ex longinq. Ad oppositū ē Hip hic tenēdę sūt iste cōclones.

Prima cōclusio. Dolor remissior aliquat. remittit in tē siorē & est cā quare intē sior sit remissior. Patet satis.

Secūda cōclo etiā æquipotens æquipotentē remittit.

Tertia cōclo. Licet ita fit, nec minor maiorē nec ęqualis æqualē denigrat. Patet, qa denigrare est occultare.

Vltima conclusio. Maior denigrat minorem &c. Ad argumenta patet solutio ex prædictis.

Aphorismus. 47.

Circa generationem saniei dolores & febres accidunt magis quàm facta sanie.

Dolores & febres accidunt, magis cū conficitur pus, ꝙ ubi confectum iam est. The.

Cum pus conficitur, dolores, ac febres accidunt magis, ꝙ iam confecto. Leo.

Expositio Iacobi.

Cōclusio apho. est ista. Tempore generationis saniei magis accidunt dolores & febres ꝙ sanie generata. Probatur conclusio sic. tempore illo materia sananda materem patitur ebullitionem & membra maiorem extensionem, & per consequens laceratione uel alterationē & continuitatis solutionem. igitur &c. patet consequētia, quia ex maiori ebullitione fit maiori inflammatio, & ex maiori extensione maior dolor. & assumptum circa litteram declarabitur. Similis sententia colligitur in l. b. de quatuor temporibus uniuersalibus morbi. capō. 3 et primo de crisi. in pluribus passibus. s. capō. 17. et. 18. & habetur tertio regiminis acutorum commen. 63. Et est. aphorismus utilis in actu pronostico et operatiuo ut patet. Et ampliari potest ad omnia apostemata per sania tionem terminabilia Primo nota. Istum terminum circa. i. parum ante generationē saniei uel circa. i. dum generatur sanies & est expositio sanior & melior. Secundo nota. Per generationem intelligendam esse alteratio nem qua præparatur materia ut formam recipiat saniei uel ipsius formę substantialis inductionem. utraq; expositio bona est. Tertio nota, ut colligi potest primo p nosticorum in commen. ultimo & primo de differentijs febrium. capō. 6. & aliqualiter in commento præsenti. Mutationes in corpore humano circa humoralem materiam cōtingentes sunt triplices, quędam sunt ex toto naturales, quædam ex toto prȩter naturam, quędam autē inter has medię. s. per participationem. Exemplum primi, sicut conuersio humoris benigni in substātiam mēbri, quia non concurrit nisi naturale principium. Exemplum secundi sicut corruptio mēbri aut laudabilis humoris ad quam prȩcise agit prȩternaturale principium. Exemplū tertij, sicut generatio saniei uel conuersio materiei in saniem. Q. si dominatur naturalis calor appellatur bona & laudabilis sanies. Si uero prȩter naturā appellatur uirulentia & sanies mala. Ex quo sequitur agens generans saniem non esse solum calorem naturalem nec prȩter naturam, sed ambos simul. Ad oppositum de qualibet saniei de generatione est hic sermo.

Quarto nota. Penes auctores reperiri istos terminos, sanies pus uirus uel uirulentia & tabes uel tabum.

Auicē. diuertē di p do loreope ratiuus canon Auicē.

Dolor remouetur aut remitti tur 4r Auer. Gal. Auicē.

Sedare dolorē est dulciē.

Gal. Saniei et apatum p saniem terminābiliū canon. Circa quid. Gal. Mutatio circa hūoralem materiā cō tingens i corpe hūano tripr. Sanies dupr.

Digitized by Google

Pus & saniesquid.

Pus & sanies sunt synonyma diuisa in saniem uel in pus laudabile et illaudabile. Virus autem importat materiam corruptam. Et similiter tabes, licet tabes quandoq; sumat̃ p̃ marasmo ut in libello 1. de tabe. ca. ultimo. Sed proprie uirus significat malā materiam fluuidā

Virus & tabes uł tabū quid. Ouid.

sicut est putredo contingens in humiditatibus cadaueris. Tabes autem significat putredinem rei constantis non fluidæ, ut carnes cadaueris. unde dicitur tabes quasi stans & non fluens ledens. unde Ouid in. 4. meth. Protinus inuidiæ nigro squalentia tabo Tecta petit. Sumit̃ tamē pro omni humore extra corpus effuso ut ibidem. Manant penetralia tabo &c. Ad propositū patet ex dictis saniei quatuor esse causas. materialē esse humorē. formalis patet efficientem uero in simpliciter mala esse calorem præter naturam, in media & bona naturalē & præternaturalē, finem uero bonæ saniei patet esse corporis à superfluo mundificationem. Q uinto nota. Hora qua in apostemate generatur sanies fit magna materiæ ebullitio, unde & membrum apostematū tunc magis feruet quare spiritus magis inflammat & corpus totum & etiam fumos materia putrescente eleuatos cordi cōmunicat, & ex cōsequenti fit fe. maior q̃ ante & quia materia bulliente ipsa ampliatur ad dimensiones maiores. hinc est etiā q̃ membri apostemati fit solutio continuitatis maior q̃ ante & laceratio, & ex consequēti dolor. completa tamen sanie partibus subtilibus resolutis totū reductum est ad dimensiones minores, quare solutio cōtinui minoratur, & ex cōsequēti dolor. quia etiam tota materia est facta constantior. & solidior & spissior. hic est q̃ minus apta est ad cor euaporationem facere, & ex consequenti minoratur febris. similiter etiam quia minus feruet spiritum totius corporis minus inflammat, & per consequens patet causa uerificans apho.

Saniei cā 4ª

Aphorismus. 48.

In omni motione corporis cum cæperit quis dolere, quiescere statim remedium est.

The. In omni corporis motu cum fatigari incepit cessasse protinus, lassitudinis leuatio est.

Leo. In omni corporis motu, ubi laborare cæperit, quies statim lassitudinem aufert.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est ista. In qualibet motione corporis quiescere est remedium, cum quis dolere. i. lassari incperit. Probatur cōclusio sic, per huiusmodi quietem remouetur lassitudo cōsequens exercitiū. igitur conclusio uera. patet cōsequentia et assumptum declaratur circa litteram. Similis sententia ponitur tertia primi, doct. secunda cap̃. de lassitudine cōsequente exercitiū. & tertio techni. tex. 29. in illa parte. In gymnasiis uero &c. Et est aphor, utilis in actu practico. Et ampliatur ut patet. Primo nota. Per corporis motionem intelligere debemus exercitiū. Est autem exercitiū, ut tertia primi. doc. secunda. cap̃. 1. motus uoluntarius propter quem anhelitus uelox & frequēs est necessarius, Secundo quo que de regimine sanitatis. Exercitium est motus supple uoluntarius uehemens in tantū ut alteret respiratione in maius uel minus uel uelocius uel spissius, cuius utilitates & iuuamēta superius declarata sunt. Secundo nota. Huiusmodi exercitiū, ut colligitur locis prēallegatis multipliciter uariatur. ſ fortitudine debilitate, uelocitate & tarditate, magnitudine & paruitate &c̄. de omnibus his in proposito est sermo. Tertio nota. Per dolorem intelligere debemus lassitudinem cōsequentem spiritus resolutionem & humiditatis naturalis cōsumptionem, & adhuc attractionem aliquam humiditatum ad iuncturas ipsas aliqualiter relaxantem. Exercitium enī dum peruenit ad horam qua incipit superfluere euacuando superflue humiditates naturales & spiritum resoluendo corpus laxat quare tunc requiescere est remedium.

Aristo. Gal. Q uiescendi post exercitiū practicus cañ Auicē. Gal. Exercitium qd Exercitij uaria tio Exercitij dolor

Ex hoc colligitur causa uerificans aphor. Vtrum autem ad sanitatis conseruationem conueniat exercitium uidebitur in quæstione.

Aphorismus 49.

Assueti assuetos labores ferre, & si fuerit imbecilles aut senes insuetis & fortibus & iuuenibus facilius ferunt.

The. Q ui assueuerunt ferre labores etiam si inualidi sunt aut senes facilius ferunt, q̃ qui non sunt assueti quamuis robusti & iuuenes.

Leo. Q ui consueti solitos labores ferre, & si fuerint imbecilles, & senes, non consuetis, fortibus, atque iuuenibus facilius ferunt.

Expositio Iacobi.

Conclusio aphor. est ista. Assueti ferre labores assuetos facilius ferunt eos non assuetis, quamuis ipsi sint senes & debiles ipsis insuetis iuuenibus & fortibus existentibus. Probatur conclusio sic. huiusmodi assuetis est habilitas ad prompte & faciliter ferendum hos labores quæ non reperitur in non assuetis fortibus & iuuenibus. igitur conclusio uera. patet consequentia. & assumptum circa litteram declarabitur. Et colligitur similis sententia tertia primi. cap̃. de succurrendo accidētibus pronosticantibus morbos. & à Gal. in libro de consuetudinibus. & quinto de reg. sa. Et est utilis. Et ampliat̃, ut patet. Primo nota. Per assuetudinem non debemus intelligere operationem uel operationis frequētiam. uel frequens exercitium, sed habilitatem quādam in membris nostri corporis aut quācunq; potentiam derelictam ex operationum frequentia, per quam inclinatur illa potentia uel membra ad sic uel taliter prompte & faciliter operandum. Ex quo patet assuetudinem ut sic esse qualitatem quādam de secunda specie qualitatis, quia scilicet naturalis potentia faciendi aut patiendi. Ex quo patet ulterius consuetudinem ad modum naturæ corporis nostra aliqualiter inclinare. Vnde dicitur q̃ consuetudo sit sicut altera natura. exempli gratia. sicut de citharizante ambulante cursore & sic de alijs. Ex hoc patet causa uerificans aphor. Secundo nota, notanter dictū esse assuetos & ad dandū intelligere corpora solitis exercitijs esse potissime exercitanda. & potest illa esse implicita conclusio aphor. Tertio nota. Per labores exercitia intelligenda esse, quæ quādoque sunt ad salutem uel sanitatis custodiam finaliter ordinata, quædam autem sunt ad negocia humana explenda, ut exercitia artium &c. huiusmodi. Ad propositum de omnibus talibus est sermo in aphor. Q uarto nota. Corporis debilitatē esse triplicem. Q uædam est naturalis, sicut cum quis nascitur uiribus exhaustis ualde, ut homines melancholici plurimi & homines raræ & debilis texturæ & compositionis. Q uædam est debilitas ex ærate cōtracta, ut senum. Q uædam autem ex re præter naturam, ut contingit senescentium aut indebito rerum nō naturaliū occursum. ad oppositū. oēs istas in apho. tangit. tāgit ætatiuā cum dicit senes. tangit naturalem accidentalem, dum dicit imbecilles. huic etiam triplici debilitati triplex opponitur fortitudo, ut patet intelligenti. & de omnibus his uerus est aphorismus. Ex his patet hoc modo probari ueritas aphor. quia sic consuetudo fortis iuuans sortem in exercitando. a, exercitio per duo, & fit sortis uirtus per tria signata et platonis non assueti ad exercitandum fit uirtus, ut quatuor patet q̃ for. in exercitando. a. pl̃o nem excedit, nam iuuamentum ex uirtute est ut tria & ex assuefactione ut duo. igitur aggregatū est ut quinq;, sed in plato præcise est motio, per quatuor. ex casu sequitur.

Assuetudo qd Cōsuetudo qd

Labor.

Debilitas corporis est triplex. Fortitudo tripplex.

Digitized by Google

quitur.igitur conclusio. Contra. fit plato fortis ut sex. & patet oppositum conclusionis aphor. Pro illo dicit aphor.non esse intelligendum q uniuersaliter assueti faciliꝰ ferant &c. sed q multi assueti debiliores tamen sed non multo debiliores sicut ponitur in casu.

Aphorismus. 50.

Ex multo tempore consueta, & si fuerint deteriora insuetis minus molestare consueuerunt. Oportet igitur ad non inconsueta trãsmittere.

The. Quęcunq; longo tempore assueta sunt etiam si deteriora sint minus infestare solent, q̃ quę insueta sunt. Igitur ad insueta mutesse necesse est.

Leo. Quę ex longo tempore consueta sunt, & si deteriora sunt, insuetis minus molestare solent. Oportet igitur ad insueta permutari.

Expositio Iacobi.

Iste aphor. unam habet conclusionem unum corrolarium ibi (Oportet igitur.)

Cõclusio apho. est ista. Omnes res ex multo tempore consuetę etiam deteriores existentes minus molestare cõsueuerunt corpora rebus non cõsuetis. Probatur cõclusio sic. res ex multo tẽpore consuetę sunt corpori tanquam naturales, non cõsuetę uero non, sed minus molestatur corpus ab eo q est tanquã naturale q̃ non naturale. igitur &c. patet cõsequentia & assumptum circa litterã declarabitur. Similis sententia ponitur à Gal. Gal. Auicẽ. Consuetudinũ canon. Consueta ex tẽpore duplex. in lib. de cõsuetudinibus & quinto de regimine sanitatis et tertia primi doctrina. 5. cap. de succurrendo accidentibus pronosticantibus morbos futuros. Et est utilis in actu practico, quia. s. curatiuo & conseruatiuo &c. Et ampliatur ut prędẽtes. Primo nota. ut colligitur. 9. terrapeu. cap. 16. Res cõsuetę sunt duplices quędã ex multo, quędã ex modico tempore. Differunt autem ęa ex modico tempore consueta modicũ sunt corpori cõnaturalia facta, ex multo autem multum. Ex quo patet q alijs partibus parum cõsueta mala existentia minus iuuant & plus nocent. Econtra uero ex multo tẽpore consueta minus nocent & plus conferunt. Et ex hoc patet quare Hip. de cõsuetis ex multo tẽpore protulit aphor. specialiter. Secundo nota. Per deteriora in proposito non esse intelligenda deteriora corpori cui sunt cõsueta, immo forte illi non sunt mala sed forte deteriora dicunt respectu tẽperati uel respectu tẽperatorũ uel quę corpori illi deteriora essent si corpori cõsueta nõ essẽt, & sub isto sensu deteriora intelliganꝰ. Tertio nota (ut dictũ est pridie) Cõsuetudo, ut proposito pertinet non uideꝰ nisi habilitas quędã in corpore derelicta ex frequenti alicuius agentis in corpus aut à corpore patientis occursu habilitans ipsum corpus ad faciliter & sine nocumento saltem magno tollerãdum illius rei occursum. Vnde ex exercitio (ut pridie dicebatur) & aere calido uel fri. corpori frequenter occurrente acquiritur corpori habilitas ad alias impressiones faciliter tolerandũ uirtute totius regitiua moderante spiritum et humores corporis in motu secundũ exigentiã occursus talium rerum ad faciliter impressiones illarum rerum tolerandũ. Similiter in cibo intelligendũ est. licet. n. ex cibo grosso stomacho insueto occurrente grauetur stomachus, ipso tamen eidẽ frequenter occurrẽte acquiritur stomacho habilitas resistendi eius nocumentis. natura paulatim assuefacta calorem ad stomachum trãsmittere secundũ exigentiã digerendi cibi grossi ad nocumẽta tolerãda, & sic de alijs. & sic acquritur stomacho hęc habilitans iam dicta etc.

Consuetudo qd

Ex hoc colligi potest causa uerificãs apho. cõclusionẽ, cum enim huiusmodi cõsuetudo faciliter tolerantiã huiusmodi assuefactoꝝ possibile est ut huiusmodi habilitas plus promoueat facilitatẽ tolerantię q̃ aliqua certa data malitia cibi aut alterius ipsam difficultet, et per cõsequens &c. Q uarto nota hoc potissime uerũ esse ubi malitia horum assuetorum non nimis extremaliter excedat malitiam inassuetorum. ubi. n. excederet multũ contingeret oppositum conclusionis aphor. Corrolarium. Oportet ergo ad non consueta trãsmittere. Primo nota. Malitia inassuetorum potest esse aut ratione quãtitatis aut qualitatis, aut utriusq; simul ad qualitatem modum substantiæ reducendo, aut ratione proprietatis occultę. Exemplum secundi, ut cibus calidus uel frigidus nimis. Exemplum primi, ut cibus nimiæ quãtitatis aut paruæ quãtitatis exhibitus. Exemplũ tertij, ut grossus aut durus &c. Exemplũ ultimi, sicut esset cibus merito alicuius proprietatis occultæ corpori disproportionatus, ut acrumina mihi Iacobo, quæ si comederẽ euomerem usq; ad sanguinem. Ad propositũ de omnibus uerum est hoc corrolariũ ex cuiuslibet. n. istorum frequenti usu acquiritur habilitas iam dicta. Ex quo patet probabilis modus quo puella illa de qua fit mẽtio sex quarti cañ. fuit ueneno nutrita, & in libro de secretis ab Aristo. de quo tamen uidebitur, imaginando ex frequenti usu derelictã fuisse habilitatem facile tolerãdi alterationem ab huiusmodi ueneno prouenientem. Secũ do nota. non esse intellectũ Hippo. quodlibet corpus ad omnia inconsueta debere se transferre, sed potissime ad illa, quibus corpus aut ineuitabiliter aut quasi ineuitabiliter & frequenter occurrit, ut frigiditas caliditas aeris cibus grossus durus & huiusmodi. Tertio nota q uidetur aliqua repugnantia conclusionis ad corrolariũ, dixit enim inconsueta nocere. hic aũt ponitur q corpus debet se transferre ad inconsueta. Soluitur q inconsueta sunt nociua si quis subito aut immoderate ad illa se transferat, ubi uero moderate & paulatine se ad illa transferat non oportet ista esse nociua saltem notabiliter.

Acrũia erãt disproportionata narastõ Ia. Capẽ. 2 trac. primi.

Aphorismus. 51.

Secundum multum & repente euacuare, aut replere aut calefacere, aut infrigidare, aut aliter quomodolibet corpus mouere fallax est, & omnino naturæ inimicum, Paulatim uero certum. Et ex alio ad aliud transire decet, non aliter.

Nimis repenteq; euacuare implere calefacere, refrigerare, quoue alio modo corpus mouere, tutum nõ est. Atq; nimiũ omne nimicũ naturę est. Cõtra paulatim lẽteq; agere tutũ est. Deniq; de alio trãsire in aliud pstat. The.

Plurimum, atq; repente euacuare, uel replere uel calefacere, uel refrigerare, siue quo uis alio modo corpus mouere, periculosum, quoniam omne nimis est naturæ inimicum. Sed quod paulatim fit, tutum est, tum alias, tum cum ab altero ad alterum transitus fit. Leo.

Expositio Iacobi.

Iste aphor. tres habet conclusiones. Secunda est ibi (Paulatim.) Tertia ibi (Et ex alia.)

Prima conclusio. Fallax est & naturæ inimicum omnino euacuare corpus secundum multum & repẽte aut replere, aut calefacere, aut infrigidare, aut quomodolibet corpus aliter alterare. Probatur cõclusio. per quod libet talium multum prosternitur uirtus & destruitur temperamentum, igitur hoc est fallax & naturæ inimicum. patet consequentia. & assumptum circa litteram declarabitur. Ex quo sequitur q non est secundum multum & repente euacuandum aut replendum, medicus enim debet esse adiutor naturæ & non impediens eam. ut Auicẽ. Q uarta primi de cura putridarum in generali. Primo nota. euacuationem duplicem esse scilicet regularẽ & coactã. Ad propositũ sermo est de regulari. coacte uero ubi cõstet uirtus hoc licet ut in syncopa ĩ materia furiosa et ĩ multis alijs casibus freq̃nt narratis Auicẽ. Eũo duplicit.

Digitized by Google

Ex quo patet in sanis subitā mutationē ad inconsueta nullatenus esse fiendā. Ex quo ulterius patet fortē mutationem aliquā bene tolerare egrū & non sanū. Et tota causa est hęc, quia in omnibus mutationibus talibus debet sumi indicatio à uirtute & à dispositione remouēda. In sano autē dispositio hoc non indicat quæ sana est, unde non indicat sui remotionē. uirtus etiā hoc non bene tolerat cum in tēperamento consistat, ut in cōmento colligitur. Econtra uero in ægro (ut in syn o ca) quando que. n. uirtus tolerat & dispositio indicat subitā alterationem aut euacuationē. Vtrum autem sit subito euacuandum supra uisum est. Secundo nota. notanter dictum esse repente, licet. n. corpus multum repletū multum euacuare, multum calefactū, multum infrigidare sed non repente. igitur &c. Tertio nota. licet quodlibet istorum sit fallax non tamē equaliter, facilius. n. est corpus multum infrigidare q̄ calefacere aut euacuare q̄ replere. Quarto nota esse fallax, quia non certū est per aliquod horum medicum intentum finem attingere qui est corporis sanitas, immo forte oppositum.

Secunda cōclusio. Paulatim euacuare &c. est certū. Probatur. taliter euacuando custoditur uirtus & corporis seruatur temperies igitur &c. patet consequentia & assumptum ex dictis.

Auicē. Tertia cōclusio est. Paulatim & aliter licet ex alio in aliud transire. Probatur sicut præcedens conclusio. Et similis sententia colligit tertia primi. doc. 5. cap. de succurrendo &c. Et est utilis. Et ampliatur ut patet.

Aphorismus 52.

Omnia secundum rationem facienti & non euenienti secundum rationem, non transire ad aliud manente eo quod uisum est à principio.

The. Si cum omnia ratione feceris, non id prouenit quod ratio postulat, noli in aliud transire dum maneat quod principio uisum est.

Leo. Omnia secundum rationem facienti, si non succedat secundum rationem, non est transeundum ad aliud, stāte eo quod à principio uisum est.

Expositio Iacobi.

Medicorū secūdum rōnem opantium practicus cañ Auicē. Gal. Conclusio apho. est ista. Medicis omnia secundum rationem facientibus & tunc non succedentibus effectibus qui secundū rationem deberēt succedere eadē ęgritudine manente quę prius erat, non oportet eos ad aliud medicamen statim transire. Probatur sic cōclusio. ipsis tunc ad aliud transeuntibus impeditur natura ab actione eius contra morbum et à morbi recta cura diuertit. igitur cōclusio uera. patet cōsequētia, & assumptum probatur si enim prius oīa secundū rationē faciebāt manēte eo quod uisum est ipsis ad aliud transeuntibus, proculdubio non secundū rationē operatur. & per cōsequens &c. Et colligitur idem quarta primi cap. 1. Et est utilis in actu practico. Et ampliat ut patet. Primo nota. Oīa secundum rationē faciens est ille qui cognita ęgritudinis speciē & uirtute prospecta consuetudine & aliis particularibus nō neglectis debita pro cura ęgritudinis approximat medicamina. Hunc autē oportet esse exercitatum & natura prudentē ut octauo terrapu. ultimo ca. ad finem. Secundo nota. Ad hoc ut medicamen effectū sibi rationabiliter correspondentē possit producere. requiritur primo fortitudo agentis s. medicaminis & dispositio passi. & debita mensura tēporis, in qua effectus talis produci debeat ut colligitur secundo de accidēti. et secunda primi. Propter cuiuslibet autē istorum defectū impedit debita effectus cōsecutio. Ex quo patet q̄ materia morbi existente indisposita ut digerat, et si debitū aplicetur digestiuū, si nō in breui tēpore appareat digestiui impressio non debet medicus statim ad aliud medicamen transire. Et istā sententiā intellexit Hip. non euenientibus s. in breui tēpore. Et ex hoc patet solutio dubij hic moueri soliti. s. quomodo est possibile q̄ medicus oīa secundum rationē faciat, & tamen nō subsequatur effectus qui debet secundū rationē sequi. Patet qualiter intelligendū est. Tertio nota, Multipliciter imaginari possumus medicū ad aliud medicamen transire. Primo ad aliud. s. alterius uel cōtrarie uirtutis, ut ex calido ad frigidum, uel econtrario. Secundo ad aliud. s. intensioris uirtutis uel remissioris. Tertio ad aliud. s. secundum p prietatem occultā uel specificā formā. Ad propositū pertinet intelligendū est hic primo & secundo modo. tertio autem modo cōtingit ad aliud debere transire medicum, stat enim duas medicinas consimilis esse uirtutis unam tamen non operari in sor. & aliā in eodē operari. ideo cōtingit taliter aut etiā quia secunda esset corpori sic assueta, & in corpore non ut medicina operaretur. Trāsire ad aliud medicamen triplicitē.

Quarto nota dictū esse notāter manente &c. Si enim non manerent eedem indicationes (ut prius) aut propter uarietatem in ægritudine cōtingentē, quia ex tertiana fieret quartana, uel ex phlegmatica melācholica, uel debilitaretur multum uirtus aut aliud huiusmodi, procul dubio non oporteret q̄ in eodē staret medicamen. Et p idem patet q̄ si à principio non fecerit medicus secundū rationem licet non statim secutus fuerit effectus malus non debet tamen in errore morari &c.

Aphorismus. 53.

Quicunque uentres habēt humidos iuuenes quidem existentes siccos habentibus melius cōmutant. In senectute uero deterius commutant, siccantur enim ut in pluribus senescentibus.

The. Quorū aluus humida est, hi quādiu iuuenes sunt melius degunt q̄ quibus sicca est. At in senectute deterius. Siccatur enim aluus magna ex parte his qui senescunt.

Leo. Quicunq; aluos humidas habent, si quidem iuuenes fuerint, melius commutant his qui siccas habent. Ad senectam uero deterius commutant nam senescentibus magna ex parte exiccantur.

Expositio Iacobi.

Præsens apho. est fere idē cum apho. uigesimo huius secundæ particulę qui sic incipiebat. Quibuscunq; iuuenibus existentibus &c. Ideo ipsum pro nunc aliter exponere non curamus.

Aphorismus. 54.

In magnitudine corporis iuuenescere quidē decens est, & non insuaue, senescere inutile & peius minoribus.

The. Magnitudo corporis in iuuenta quidem formam liberalem affert, nec intuendam, sed in senectute, usu difficilis est, atq; deterius quod procerius est.

Leo. Magnitudo corporis iuuentæ quidem neq; indecens, neq; illiberalis, senectę ẏo inutilis, et deterior putatur.

Expositio Iacobi.

Magni tudo corporis proprie, & sic denotat receſſum à magnitudine mediocri ſecundum tres diametros uel dimenſiones, & plicit. Iſte apho. duas hēt cōclōnes, ſecūda ē ibi (Seneſceī.) Prima cōcluſio. Magnitudo corporis eſt decēs & nō inſuauis iuueni Probatur cōcluſio ſic per corporis magnitudinem redditur corpus iuuenile pulchrum uel decorum, nec eius uirtus magnitudine impeditur. ergo cōcluſio uera. patet conſequentia. & colligitur aſſumptū in commento et circa litteram declarabitur. Primo notandum magnitudinem corporis in propoſito intelligendā eſſe reſpectu mediocris. Et ſumitur dupliciter. Primo

Digitized by Google

muniter uel impropriepro excedere in longitudine sola, & sic sumitur hic. Secundo nota huius longitudinē esse decentē, quia cum lōgitudine stat figurę rectitudo secundum plurimum in iuuentute in qua excedit homo alia animalia, ut primo meta. & ponitur quinto de consolatione. ultimo metro. Vnica gēs hominum celsum le
Aristo. Boet. uat altius cacumen &c̄. tum propter calorem plurimū eleuantem, tum etiam propter finem ut melius cęlum et astra & magis assidue intueretur iuxta illud. Oui. metha. Pronaq; cum spectent animalia &c̄. terrā. Os homi
Ouid. ni sublime dedit, celumq; uidere. Iussit, et erectos ad sydera tollere uultus. Secundo etiam non est insuaue, qa uirtute iuuenili forti et robusta existēte huiusmodi magnitudinem bene tolerat & regit melius. Tertio nota magnitudinem esse decentē intelligi debet respectu partis, respectu. n. mediocris magnitudinis notum est ipsam non esse decentem, licet adhuc decentior esset magnitudo si foret proportionalis recessus secundum tres dimensiones. Ex quo concludi potest in casu melius esse à temperamento secundum aliquam naturam labi q̄ habere temperiem in eadem &c̄.

Corpis magnitudo q̄ mō i se nectrute inutilis Secunda conclusio. Magnitudo corporis in senectute est in utilis & peior corporis paruitate. Probatur sic. propter talem magnitudinem magis grauatur uirtus senis magni q̄ parui senis & flectitur & incuruatur. igit patet consequentia. & assumptum declarabitur circa literam. Primo nota. Hanc magnitudinem minus esse paruitate decentem debere intelligi alijs paribus in complexione & alijs. ubi. n. sic non foret non oporteret ipsā esse grauiorem. Secundo nota huiusmodi corpora in senio incuruari. & enī est aucta grauitas corporis & uirtus decreuit non minus q̄ in paruis. sed grauitas est magis augmentata q̄ in paruis musculis, etiā graciles sunt debentes dorsum rectum sustinere quare in senectute laxantur. Ex quo patet primo quare sic non curuanē illi qui sunt grossi secundum omnes dimēsiones, ipsi. n. habēt musculos spissos ualde. Patet secūdo quare magis ad anteriora flectuntur, est. n. hoc propter pōdus pectoris & capitis eripsum dorsum aliqualiter arcuale existere ad melius onera portanda & melius occurrētibus resistere. Similis sententia sumitur ab Isaac primo de mentorum. Et sic est finis secundæ particulę.

Expositio Iacobi de Furliuio super tertia particula non reperit, idcirco loco eius ponimus super eadē Mar silij de sancta Sophia expositionem.

Aphorismus. 1.

MVtationes temporum maxime generant morbos, & in horis magnæ mutationes, aut frigiditatis, aut æstus & alia secundum rationem sic.

The. Temporum mutationes, potissimum pariunt morbos, magnęq; temporum mutationes, aut frigoris aut æstus, & reliqua ex ratione grauius incidunt.

Leo. Mutationes temporum, potissimum pariunt morbos, & in quibusdam temporibus magnæ mutationes, aut frigoris aut caloris, & alia pro ratione, eodē modo.

Expositio Marsilij.

Hæc apho. particula tertia sic continuatur ad præcedentes. Postq̄ Hippocrates in particula prima determinauit de regimine humani corporis per euacuationem & diætam, & in secunda principaliter de quibusdam signis quibus bonum aut malum pronosticatur in mor-
Diuisio tertię p bis, in præsenti particula determinat de quibusdam causis morborū. Et continet præsens particula duos tractatus principales. In primo tractatu determinat de causis morborum ex distinctis aeris dispositionibus contingentium. In secundo determinat de causis morborum respectu ætatum. Incipit pars secunda apho. 25. (In ætatibus uero talia accidūt.) Præsens tractatus cōtinet duo capitula. Nam primo in generali magis ac etiam in speciali tangit dispositiones in humanis corporibus cōtingentes principaliter ex mutatione temporum proprias naturas non obseruantium. In cap̄. 2. Hip. prænitendo omnes morbos omnibus posse aduenire temporibus specificat morbos qui cōtinguntin anni tēporibus suā seruantibus naturam. Incipit pars secunda apho. uigesimo (Ægritudines quidem oēs in omnibus temporibus fiunt.) Prima pars cōtinet quatuor partes. Nam primo Hip. in generali præmittit ex temporum mutationibus diuersas i humanis corporibus dispositiones causari has mutationes aliqualiter etiam specificādo. Secundo Hip. determinat de dispositionibus quæ in humanis corporibus causantur ex mutationibus temporū præter naturā sibiinuicem cōtrarie succedentibus. In parte tertia cōparationem ponit inter cōstitutionem siccā & humidā specificando etiam bonitates & malitias quę ad has constitutiones cōsequuntur. In parte quarta habitudinē ponit ętatum ad tempora anni. Pars secūda incipit apho. 12. (De horis seu tēporibus siquidem.) Pars tertia incipit apho. 16 (Cōstitutiones anni omnino quidē siccę.) Pars quarta incipit apho. 19. (Secundū tempora quidē ueris.) Prima pars continet octo partes. In prima in generali præmittit ex mutationibus uniuersalibus temporum aut particularibus morbos generari. In secunda tāgit habitudinem complexionum morborum et ętatū ualde in generali ad tempora anni & regiones. In parte tertia ex quadam particulari temporis mutatione docet p nosticari super longinquitatē morborū. In parte quarta ex mutationibus quibusdā causa uentorū in aere cōtingentibus quorundā morborum tangit generationē. In parte quinta ex similitudine cuiusdā temporis ad aliud pronoiticatur supra cuiusdā exeuntis multiplicationem. In parte sexta tangit tempora febribus & cōsimilibus morbis, pportionata. In parte septima præmittitur quę est melior anni tēporis successio. In parte octaua & ultima duo tempora anni adinuicem cōparat. ut autumnum ut uer specialius de autumno faciendo mentionē. Pars secunda incipit apho. 2. (Naturas hę quidem ad ęstatem.) Tertia incipit apho. 5. (In temporibus quando eadem quidem &c.) Quarta incipit apho. 6. (Austrini flatus.) Pars quinta incipit ibi apho. 7. (Quando ęstas fit uerisimilis.) Pars sexta incipit ibi apho. 8. (In siccis tēporibus.) Pars septima incipit apho. 9. (In moderatis tēporibus.) Pars octaua incipit aphorismo. 10. (In autumno acutissime.) Præsens apho. continet tres particulas. In prima præmittit ex mutationibus uniuersalibus tēporum morbos generari. In secūda præmittit ex mutationibus particularibus maxime ad calorem et frigus morbos generari. In tertia secundum unā expositionem præmittit etiā mutatione facta ad alias qualitates cōsimiliter & morbos causari. Secunda ibi (Et in horis magnę mutationes.) Tertia ibi (Et alia secūdum rationem.) In prima igitur parte uult Hip. secundū unā expositionē cōclusionem hanc deducere. Maxime mutationes tēporum anni generant morbos. Hęc cōclusio arguitur sic, illa quę ducunt humana corpora ualde extra tēperamentum generant morbos, sed mutationes tēporum sunt huiusmodi ergo generāt morbos. maior p positio pro tanto tenet, quia sanitas est tēperamentum ęgritudo uero distemperamentū. primo de accidenti & morbo cap̄. 2. ducentia ergo ad distemperamentū magnum generāt morbos. patet autem propositio minor. nam hę mutationes ducunt ad distemperamentū in calido frigido &c. Et tangitur hęc ratio prima probleuma tum, probleumate tertio. Huius rationis in textu sola
Gal. Aristo.

Digitized by Google

cõclusio ponitur Hip. dicente (ut dictum est.) Maximę mutationes temporum supple anni generant morbos

Ad intellectum apho. 1. notanda est cõcordia, quę habetur primo ꝓbleumatum. ꝓbleumate tertio. Habeę
Rasis. secunda concordia à Rasi. 17. cõtinentis. capᵒ 1. satis in eius processu. Habetur tertia concordia secunda primi.
Auicē. doc. 2. caꝑ. 2. ad finem &. caꝑ. 4. in sentētia. et. 5. caꝑ. ibi (Quoniam eaꝝ mutationes.) &. 9. caꝑ. ibi. (Exaere &cē.) Secundo est notanda utilitas. nam ex ꝓsenti apho. docemur ne aeri sic mutato humana corpora applicemus. Secundo ampliatur apho. nam per apho etiam cõcipimus ꝙ omnia mutantia humana corpora ad distēperamenta ualde generant morbos, & sic uitanda sunt.

Tēpis mutatō quid. Tertio litteraliter notandum Permutationē temporꝝ intelligit Hip quascunꝙ uehementes temporꝝ extraneationes siue sint alterationes ad qualitates manifestas uel occultas siue sint aerū corruptiones aut rerum extranearum cõmixtiones. Quarto notandum. Tēpus potest sumi multiplicit̄. Vno modo pro numero motus, secundum prius et posterius, ut patet, quarto phy. Secūdo modo sumitur tempus pro tali & tali aeris dispositione tem
Tps quintu plex. T. com. 10. pore succedente causata, quomodo tempus diuiditur in 4. partes. s. æstatem, autūnum, hyemē, & uer. Tertio modo sumitur tempus pro tali uel tali emptione & uenditione rerum utensilium uel comestibilium &cē. quomodo dicimus esse bonum tēpus frumēti & emptio frumenti in ꝓsenti esse bona &cē. Quarto modo sumitur tēpus pro debito esse uel operari in tali tempore, ut nūc est tempus comedendi, quia comedere debite fit nunc. Vltimo modo sumitur tempus pro uerbo exprimente operari in tali uel tali tempore, secūdum ꝙ dicimus uerbum ꝓsentis temporis ꝓteriit uel futuri. Applicando ad propositum maxime sumitur tempus modo secun
Tēpis mutatō duplicit̄ do. de primo tamen fiet dubium. Quinto notā. Mutationes temporum sunt duplices, quędam dicuntur uniuersales & quędam particulares. Illę mutationes appellantur uniuersales quando uniuersaliter mutantur tempora anni, quia omnia aut saltem plura, ut dū mutatur æstas autumnus & uer & hyems aut tria istoꝝ uel saltē duo. Mutationes uero particulares sunt uno mutato tēpore partiali, ut autumno aut æstate &cē. applicando ad ꝓpositū, ut apparebit intelligit Hip. in ꝓsenti de mutationibus uniuersalibus locuturus in sequenti particula de particularibus. Sexto notandum. Mutationes temporum (ut tangit expositor) quędam sunt absolute quæ dā respectiue. Mutationes temporꝝ respectiue sunt mutationes quę temporibus tribuunt admicē comparatis & si suam naturam seruent, ut æstate propriam seruante naturam immutaī aer respectu ueris. Idem de autumno respectu ęstatis dicendum est. Quędam appellantur mutationes absolute, quia non factā comparatione unius temporis anni ad aliud tempus anni, immo solū uno tempore ad suimet naturam mutato, ut mutata æstate ad calidius naturali dispositione &cē. Applicando ad ꝓpositum maxime hic loquitur de mutationibus absolutis. ut patet ex cōmē. Patet etiam per rationē. nam cum Hip. dicat eas generare morbos maxime intelligit de illis quę plus habent generare morbos q̄ remouere. ergo loquit̄ de absolutis. consequētia tenet, quia absolute sunt tales, ut apparebit inferius. Respectiue uero indifferentes sunt ad generandum & morbos abꝭctendū, ut etiam colligitur inferius. sīr cum in parte sequenti loquet̄ de mutationibus particularibus absolutis, dum dicit frigiditatis aut æstus. ergo cum pars secunda. vt particularis se habeat conformiter parti primę, & in prima parte loAuicē. quetur de absolutis. Septimo notandum, ut colligitur secunda primi. caꝑ. de iudicijs temporꝝ. Mutationes temporum sunt duplices. Quędam appellantur homogeneę quia factę ad qualitatem consimiliter denominatam ut est naturalis dispositio temporis. exempli gratia, vt quando æstas mutatur ad ualde calidum aut ad ualde siccum. nam cum æstas sit calida ipsa mutatur ad cõsimilem qualitatē. Quędā sunt mutationes magis ad etherogenea, ut mutatis temporibus ad qualitates cõtrarias suis naturalibus denominationibus ut mutata æstate ad frigidum & humidum applicando ad propositum de. utriscꝫ intelligit Hip. Octauo notādum ꝙ maxime de mutationibus aeris Hipp. ꝓsentē posuit apho. quia aer maxime habet corpora immutare ut cõmunius elementum in quo etiam aliorum elementorū mutationes reperiuntur. aquam enim terram & ignē nos raro immutare contingit nobis conuenienter & naturaliter rectis.

Nono notandum. Aer potest cõparari ad corpora nr̄a, Aer cõ
ut res naturalis non naturalis & ꝓter naturam. Primo paratus quidem ut res naturalis pro quanto ex ipso humani cor ad corporis mixtio conficitur, pro quāto etiam ex ipso secun- pora no
dū mentē Gal. restaurantur ſpiritus, ut patet in pleriſ- ſtra duque locoꝝ. pro nunc tamen in libro de iuuamento anhe- pr̄.
litus. in illa parte. dico autem colorem &cē. Appellatur Gal.
etiam res non naturalis ut sub propria forma manens nostris potest cõuenienter & incõuenienter offerri corporibus, ut sanitatem efficiat uel cõseruet. aer enim clarus & temperatus cui non est admixta substantia extranea sanitatem efficit & cõseruat, ut colligitur secunda primi doc. 2. caꝑ. 2. ad finem. Est etiam res ꝓter naturā Auicē.
ut à propria natura mutatus nostri corporis alteratiuus est ad dispositionem ꝓtet naturam. per aerem intelligendo non simplex elementum, sed corpus cõmixtum à ꝓdominio aeris iuxta modum loquendi Aui. secunda primi. doc. 2. caꝑ. 9. de mutationibus aeris ꝓter na Auicē.
turam. Aer ergo mutatus & generans morbos, de quo hic loquitur Hip. est res ꝓter naturam quia est causa morbi. causa autem morbi est res ꝓter naturā. Tertio de accidenti. caꝑ. 1. Decimo notandū. Aeris mutationes & si sint generatiuę morborum, ut colligitur secun Gal.
da primi. doc. 2. caꝑ. 2. ad finem &. caꝑ. 9. &. caꝑ. 10. Auicē.
tripliciter tamen appellantur mutationes, naturales, nō naturales & ꝓter naturam. Illę appellantur naturales quę fiunt temporibus propriam seruantibus naturam, sicut mutatio ad calidum & siccum in æstate. Quędam appellantur mutationes non naturales causatę ex dispositione ſpeciali ſtellarū aut terrestriū dispositionū, non tamen aerem à propria natura uehementer extraneanti
um ut pro tanto non naturales appellentur, quia conuenienter possint & inconuenienter corporibus applicari. Quędam sunt mutationes ꝓter naturam uel cõtra naturam, quę. s. sunt uehemētes mutationes, quaꝝ est corrumpere corpora, sicut putrefactio aeris ad bonum sensum, aut pestilentia aut uehemens alteratio aeris ad aliquam qualitatum dictarum ad ꝓsens applicando. Ad propositum dicendum est apho. de mutationibus ꝓter Aeris
naturam maxime loqui. 11. notandum. Mutationes mutatō
aeris quędam sunt manifestę, quia ad qualitates ma- dupl̄r.
nifestas ut quatuor qualitates primas. Quędam sunt mutationes occultę sicut est pestilentia ex aere, & aliæ occultę mutationes causa celestium influentiarum contingentes, quas potestis cõprehendere prima quarti. ca. de feb. pesti. Ad ꝓpositum intelligit apho. de primis aut Auicē.
secundis mutationibus, quia tamen primę cõmuniores & notiores sunt ideo potius per aphor. intelligendę.

12. notādum. Ista littera maxime intelligi potest nominaliter, & aduerbialiter. Primo intelligi potest ad uerbialiter, ut dicatur mutationes temporum generant maxime, quia fortissime morbos propter aerem fore maxime nostri corporis immutatiuū, & tunc supplenda est littera magnę dicendo. mutationes tēporum magnę &cē. & hec littera sic exposita consonat Gal. in commento ut apparebit. Secundo potest stare nominaliꝫ.

dicēdo

Digitized by Google

dicendo mutationes tempoꝝ maxime. ꝙ maximas mutationes temporum intelligendo maximos recessus à ꝙ prꝛis naturis temporum ut cęteris paribus recessum in duabus qualitatibus appellamus magnū respectu recessus in una qualitate sola, ut etiam extraneationem aeris in qualitatibus occultis & manifestis maximam appellamus respectu extraneationis in altera illarū tantum. Vt etiam extraneationem in omnibus temporibus aut pluribus cęteris paribus respectu extraneationis in uno tantum maximam appellamus. 13. notandum ꝙ & si mutatio aeris generat morbos seu fit causa morboꝝ ut mutatio aeris circundantis nos, non tamen est causa antecedens uel cōiuncta, quia non est causa corporalis. igitur nec antecedens nec coniūcta. antecedens notū. consequentia est Aui. secunda primi doc. secunda. capᵘ. 1. sed est causa primitiua cuius est immediate uel mediate cāre, ut patet ibidē. mediate inq̄ quia mediante causa antecedente uel coniuncta, causę. n. primitiuę quandoque mouent antecedentes. prima quarti. capᵘ. de ephimeris i generali. Si tamen teneamus (quod reputo uerū) ꝙ elementa sint in mixto, quā fuisse puto intentionem Gal. sic dicendum ꝙ aliquis aer est causa antecedens uel coniuncta morbi, ut aer existens in digito qui concurrit ad digiti constitutionem extraneatus, ut faciat morbū est causa corporalis antecedens uel coniuncta. 14. notandum. Licet morbi qui generātur ex mutationibus aeris possint esse morbi materiales uel imateriales ut patebit per processum prędictis particulę, secundū plurimū tñ sunt materiales. Vltimo notandū ꝙ hę mutationes nō generant morbos in quibuscunq; corporibus, sed maxime in dispositis dicente Gal. primo de differentiis febriū. capᵘ. 4. de se. pesti. sed ut diximus maxima particula generationis ægritudinum est passuri corporis prędparatio seu dispositio. et Haliaba. 5. theo. capᵘ. 6. ad finē. sed maxima ꝓuocationis morboꝝ causa adaptatū est corpus i cōmodoꝝ susceptioni. Item tangitur secundo de accidēti satis. capᵘ. 2. In secunda parte determinat de mutationibus aeris particularibus. Et uult probare istam conclusionem. Mutationes particulares temporū maxime quomodocunq; exponatur generant morbos. hęc secunda cōclusio sic arguitur. hę mutationes ualde extraneāt corpora à propriis naturis uel temperamentis, & subito ergo habent generare morbos cōsequētia tenet ubi prius. antecedens notissimum est cuius consequētię consequens explicatur in textu sic Hip dicente. hę mutationes ad caliditatem seu frigiditatem factę in horis. i. in tēporibus particularibus supple maxime generant morbos exponendo ly maxime, ut est dictum. Primo notandum. Per horam primo intelligere possumus unam partium anni, quia ætatem aut autūnum &c̄. Secūdo per horam intelligere possumus tempus magis particulare, quia diē aut mensem &c̄. quocunq; modo exponat pars continet ueritatem. Secundo notandū ex dicto & eo quod in littera ponitur. patet differentia inter partē prędsentem & prędhabitam, nā pars prędhabita loquit̄ de mutatione plurium temporum anni aut omnium, loquit̄ etiam de qualicunq; mutatione uehementi, prędsens uero pars loquitur maxime de mutatione alicuius unius temporis tantum aut de mutatione partium alicuius unius temporis. loquitur etiā de mutatione facta ad duas qualitates primas manifestas, ut calorem frigus. In tertia parte uniuersaliçat dicta sua, seu magis ad mentē Gal. ostendit quo rundā aliorum mutationes generare morbos. Et uult cōclusionem istam tertiā. Mutationes aliorum sic factę secundū rationem generant morbos. Probatur conclusio sic, hæc possunt mutare corpora à propriis temporamentis. ergo generant seu apta sunt generare morbos, cuius consequentię etiam in textu solū consequens explicatur sic dicendo, & alia hoc est alias rem immutationes sic factæ secundū rationē supplegenerant morbos. Proparte secunda notandū est primo, ꝙ hęc littera. & alia. potest multipl̄r exponi. Primo intelligendo per alia alias mutationes contingētes aeri ex parte cæli ex parte etiam dispositionum terrestrium & manifestarum ut ex parte montiū ex parte maris ex parte uentorum ex parte terrę secundum ꝙ est cœnosa & non cœnosa secundum ꝙ est in tali uel in tali clímate situata, secundum etiam ꝙ est alta uel depressa Secundo per alia intelligere possumus mutationes contingentes ex parte substantię aeris ex parte permixtionis &c̄. de qbus mutationibus determinat Aui. secūda primi doc. 2. Tertio per alia intelligere possumus mutationes factas ad alias qualitates, ut siccitatē & humiditatē ac etiam factas, ꝓpter insufflationem aut quietem uentorū. Quaꝝ omnium quāuis uerarum. tertia uidetur magis ad mentē Gal. approbāda quę mutationes licet sint generatiuę morboꝝ, quia tñ immutationes qualitatū passiuarum, & sic minus actiuarū, ut colligit. 5 terapeu. & quarto metheo. minus cęteris paribus alijs immutationibus possunt generare morbos. Vltimo notandū. Hęc littera. secundū rationem potest exponi dupliciter. Primo & alia sic mutata à natura aeris sic secundum rationem cōpetenti, secundū. n. rationē permanētis et cōseruantis corpora aeris talis debet esse natura. Secundo exponi potest. & alia mutata sic secundū retionem, ga sic excessiue mutata, ut dictum est prius qualiter rationabile ē ea mutare corpora supple habēt generare morbos ecce partem. prima tī expositio est melior. Hic dubitat Albertus. Mutationes temporꝝ non generent morbos, quia tempus non uidetur esse causa mutationis.

Auicē. Gal. Aristo. Alber-tus. Auicē.

Pro isto dicit Aui. secunda primi. capᵘ. de iudicijs temporum & eorum mutationibus debes scire ꝙ effectus mutationum temporꝝ non sunt propter causam temporis unde tempus est, sed ꝓpterea ꝙ cum eo mutata qualitas magnam efficit operationem in mutationibus dispositionum. Et est dicere ꝙ sumendo tempus nō primo modo, ut dictum est in notato, sed secundo mutationes temporꝝ generant morbos Isteramen est cōmunis modus auctorum ut actionem agentis durātis tēporaliē tribuant tempori, quare actionem non habentem agēs manifestū tribuūt tēport ꝙ se, quasi factā nō alio mediante agente saltem manifesto immediate. aliam autē factā mediante agente manifesto, ut ad plurimum tribuūt tēpori per accidēs. ideo. 4. physicoꝝ dictum est tēpus esse per se causam corruptionis per accidens autē generationis, cum corruptiones pluries ab intrinseco & nō manifeste fieri contingat, quod de generatione non constat secundum plurimum.

Halia-bas. Aristo. Tps du plicit. Hora quid.

Expositio Marsilij super cōmēto Gal.

In tertio hoc, &c̄. Gal. cōmē, tres cōtinet partes prīcipales. In prima ponit intentio Hip. in prędsenti particula. prędmittitur etiā cuiusdā expositionem fore insufficiētem. Secundo ponit expō apho. secūdū falsam & uerā opi. Tertio exponitur scripturę diuersitas. Secunda ibi (non nulli existimant.) Tertia ibi (inuenit tamē.) Prima pars cōtinet partes tres primo prędmittit intentionē Hip. i. particula prędsenti. Secūdo tangit modū cōmentādi prędsentem particulā. Tertio prędmittit cuiusdā opi. erroneā. Secunda ibi (maxime quidē.) Tertia ibi (minor autē.) De prima dicit ꝙ in hac tertia particula ipse, ꝓponit exponere dicta ab Hip. in hac tertia particula de aere tēporibus anni & ætatibus Maxime quidē.

Expō ꝓpter qd Expoſi torū rū

Nunc ponit modū cōmentandi, dicens ꝙ ipse intelligit exponere obscura indigentia expositione clarificādo & disputando super Hip. sententia de unoquoq; dictorum (sicut est de sua cosuetudine) in qua supple sententia uoluit Hip. forriora supra ad intelligendū q̄ supple creditur cōmuniter. Notandū litteraliter ꝙ occulta &

Digitized by Google

obſcura exponenda ſunt, nã fit expoſitio ut intellꝰ in dicendoꝝ perueniat claritatem, de ratione.n. expoſitoris & expoſitionis eſt latens clarificare & occultum, ut patet ſecundo regiminis acutorum cõmento primo. et dupliciter pronoſticorum cõmento. 30 Miror autẽ &c.

Gaſ. Nunc prẽmittit cuiuſdam Lyci expoſitionẽ fore erroneam. Et continet hẽc pars partes tres. Primo facit quod dictum eſt. Secundo prẽmittit bonã expoſitionẽ abipſo dictam, non à ſe factam, ſed à ſuo acceꝑiſſe magiſtro. Tertio increpat ipſum iterato. Secunda ibi (Scribentis quidem.) Tertia ibi. (Nulli autẽ.) De prima dicit ꝙ repugnandũ eſt in his quę uidetur mirabiliter expoſuiſſe, cum expoſitionẽ dederit intentioni Hip diſſimilem.

Scribentis quidem. Nunc facit quod dictum eſt dicẽs ꝙ poſitum per ipſum cũ ratione accepit à quodam ſuo magiſtro. Nulli aut. Nunc increpat iterato Gaſ. iſtũ Lycũ. dicens, ꝙ hic Lycus nõ attulit ſuę expoſitioni aliquid cum ratione ſed ſolum ea quę didicit per experimẽtum, tamen hic hip. teſtimonium facit ꝙ non ſolũ adducantur experimenta, immo & rationes. adhibet autem hip. teſtimoniũ adducendo ea quorũ poteſt recta ratio exhiberi. Notandũ ꝙ ratio quare nõ eſt utendum ſolo experimento colꝛr. ỹ. interiorum. ca ꝑ. pe. ſic Gaſ. dicens. nam qui ſolis experimentis ſine ratione utunt nõ poſſunt ea quę raro contingunt cognoſcere, nihil. n. ſuę ueritati accõmodant, niſi ꝙ multotiens approbauerũt.

Medicus cur ſolo experimẽto uti ñ debet.

Non nulli exiſtimant &cẽ. Nunc Gaſ. exponit apho. Et primo ſecũdũ opi. aliorum. Secũdo ſecundũ propriã opi. Vel poteſt melius diuidi pars ꝙ primo ponit expoſitionem primę partis apho. 2. ſecũdę tertio tertię. Secũda ibi. (Si quidem ſunt.) Tertia ibi (Si uero unius.) Prima in duas. Primo tangit expoſitionem aliorum et malam. Secundo tangit expoſitionem uerã remouendo primam. Secũda ibi (Verum id uerbũ.) Prima ĩ duas. Primo tangit iſtam opinionẽ. Secundo motiua opi Secunda ibi (Nam hyeme.)

De prima dicit ꝙ quidam arbitrantẽ hip. intellexiſſe mutationes temporum. i. cõtinuationes. ac ſi dicat hip. quando uni tempori ſuccedit alteꝝ tempus ſupple fit generatio morboꝝ. Nam hyeme. Dicit de ſecunda parte ꝙ ſecũdũ hip. mutatio hyemis in uer generat infirmitates. nam generat mantiã nieſiam et epilepſiã, ut apho. 21. preſentis particulę, mutato etiam uere in æſtatem generantur etiam febres continuę tertianę & cauſon et alia numerata per hip. ibidẽ ut apho. 22. ſimiliter autũ no in hyemẽ generãt morboi, ut patet apho. 23. et. 24. Iſti ergo dicunt hip. intendiſſe per mutationes tẽporum continuationes temporꝝ. i. mutationes temporꝝ quę adueniẽ mutant propriam ſeruantiũ naturam. Verumid uerbum &cẽ. Nunc Gaſ. dictã expoſitionẽ remouẽdo aliam tangit expoſitionem, Et primo prẽmittit aliã eſſe hip. ĩtentionẽ. Secundo inuehit contra prędictã expoſitionem. Secunda ibi (Nam nonnunquam &cẽ.) Dicit primo ꝙ in iſto apho. alia eſt intentio hip. ꝙ iſti opinentur. Nam nonnunquã. Nunc inuehit contra prędictam expoſitionẽ. Et continet hęc pars partes duas, ſecũdum ꝙ duas rationes adducit. Secunda ibi (& ſicuti.)

In prima parte arguitur ſic. Mutationes ſeu temporũ continuationes non plꝰ generant morbos ꝙꝝ curent. ergo de his mutationibus non intelligit Hippo. euidẽs eſt conſequentia pro tanto, quia hic loquitur hip. de mutationibus plus morbos generantibus ꝙꝝ curantibus, pro ꝙto dixit eas generare plus morbos abſolute. antecedẽs colꝛr ex dicendis huius rationis. tangit Gaſ. primo antecedens. ſecũdo probationẽ conſequẽtię. ſecũda ibi (quo modo.) De prima dicit ꝙ licet mutationes tẽporum de quibus dixerunt generent morbos curant etiam multotiens morbos hip. teſtante eas aliquando minorare morbos. Et ſicuti &cẽ. Probat conſequentiam dicens, ꝙ ſi eſſet ita (ut iſti opinãtur) ꝙ hip. intelligeret de iſtis mutationibus, tunc prius haberent hę mutationes morbos generare ꝙꝝ auferre. In ſecunda parte adducit ſecũdam rationem & arguit ſic. In parte ſecunda & in horis loquitur hip. de mutatione uel mutationibus horarũ à ſuis cõplexionibus naturalibus ergo in prima parte etiam loquitur de mutationibus temporꝝ à ſuis cõplexionibus naturalibus. antecedens eſt notum. conſequentia tenet, quia pars in qua loquitur de mutationibus tẽporum particularium debet confirmari parti in qua loquitur de mutationibus uniuerſalibus. cuius conſequentię antecedens in littera tangitur ſic. Gaſ. dicente, ꝙ ſi eſſet ſicut iſti dicunt, quare dixiſſet hip. in horis magnæ mutationes &cẽ. cum cõpoñes horaꝝ à propria natura mutatę maxime generent morbos, quod etiam dixit hip. in libro epidimiaꝝ, ut poſtea dixit Gaſ. Hæ ſiquidẽ ſunt &cẽ. Nunc exponit ſecundã partẽ apho dicens ꝙ uerũ eſſe potuit hoc in apho. ſubiectũ. ſ. horaꝝ mutationes ĩ ſuis cõplexionibus generare morbos non qualeſcunq; tamen, ſed maximas aut magnas, ideo dictum eſt mutationes magnę generant morbos factę in horis ad calidũ ſeu frigidum. Si uero unius &cẽ. Nunc exponit ultimã partem dicens ꝙ per alia ſic euenire ſecundũ rationẽ intelligit humiditatem, ſiccitatẽ, flatum uentoꝝ & eoꝝ quietem hęc dicit ipſe uidetur eſſe intentio hip. & expoſitio litterę, quę ſupple dicta eſt à me. Inuenitur tamen &cẽ. Nunc tangit litterę ſeu ſcripturę diuerſitatem dicens ꝙ hic apho. aliter inuenitur in libris aliꝭ, ut conuerſiones temporum ſunt cauſa generandi morbos maxime ſi ſint magnę. Item reperitur hęc littera mutationes magnę. Ex quibus uerbis nihil obſcuꝝ cõprehẽditur maxime Gaſ. priorem intelligentibus expoſitionẽ, in aliꝭ etiam libris alia littera reperitur, cuius ídem eſt intellectus. Dubitatur utrum mutatio temporum ad qualitates remiſſiores ꝙꝝ naturali ſucceſſioni reſpondeat ſit æque bona ſicut naturalis ſucceſſio. exẽpli cauſa. utrũ ſit ita bonum æſtatem eſſe minus calidã & hyemem minus frigidam. & ſic uniuerſaliter. Reſpõdendum ꝙ non. nã quãuis harũ ſit æqualis proportio rerũ, non tamen tanti gradus qualitatum in corporibus ponũtur ut debet nec etiam ita debitę digeſtionis ſecũ fierẽt. Dubiũ

Aphoriſmus. 2.

Naturarum hæ quidem ad æſtatem, hæ uero ad hyemem, bene aut male natę ſunt.

Naturaꝝ alię ad æſtatem, alię ad hyemem, bene maleue ſe habent. The.

Naturaꝝ hæ quidem ad æſtatem, hæ uero ad hyemẽ bene maleue ſe habent. Leo.

Expoſitio Marſilij ſuper apho.

Intentio Hip. in parte præſenti eſt tangere quaſdã habitudines compoñũ morboꝝ & ætatum ad tẽpora anni. Et continet præſens apho. partes tres. Primo tangit habitudinẽ compoñũ. Secundo morboꝝ. Tertio ætatum. Secunda ibi (Ægritudinũ.) Tertia ibi (Ætas quędam.) In parte prima uult Hip. iſtã concluſionẽ. Aliq̃ naturales compoñes ſunt natę bene ſe habere in æſtate uel male. alique etiam ſunt aptę bene ſe habere ĩ hyeme aut male. Concꝛio ſic probatur. alique compoñes ſunt aptę conſeruari uel preſeruari in æſtate aut labi. alique etiam ſunt aptę conſeruari in hyeme aut labi ĩ hyeme. ergo. nota conſequentia, quia conſeruatio uel preſeruatiuo eſt quod bonũ corpori. Lapſus autem quid malum. antecedens habebitur in cõmento huius in littera. conſequens explicatur ſic Hip. dicente. certe hę compoñũ naturaliũ ſunt natæ, quia naturaliter inclinatæ bene ſe habere ad æſtatem aut male. & hę cõplexionũ naturaliũ ſunt naturaliter inclinatæ bene ſe habere ad hyemẽ

aut

Digitized by Google

aut male. Primo ꝙ intellectu partis est notãda apho. cõcordia quę colligitur. 17. cõtinentis. vbi est prehabitus apho. & secunda primi. doc. 2 cap. 4. de iudicijs tẽporũ & eorũ mutationibus. Secũdo notanda utilitas. Est. n. prẽsens apho. vtilis ad actum pronosticum & ad actum operatiuũ. ad ꝓnosticum. n. quia ꝓnosticari scimus quę corpora sint apta in tẽporibus cõseruari & labi. Tertio notandũ ad ampliationẽ, ꝙ non solũ de cõplexionibus apho. continet ueritatẽ, immo & de cõpositionibus, quędã. n. cõpositiones & corporũ habitudines uni tempori sunt conformiores q̃ alteri. Quarto notandũ, licet natura sumat multipliciter, ut patet primo apho. cõmẽ. 15. vbi uentres &c̃. sub his uerbis Ioãniculi. hic tamen sumit natura pro complexione, ut patet ex Gal. in cõmen. Quinto notandũ. Per complexionẽ naturalẽ habemus intelligere cõplexionẽ quę est cõueniens naturę instrumentũ seu animę, siue sit producta à principio generationis siue post. Sexto notãdum. licet apho. potissimũ intelligat de cõplexionibus naturaliter diſtẽperatis, potest tamen etiam ampliari ad complexionẽ temperatã, cui ineſt melius ſe habere in tempore temperato Ampliari etiam potest non ſolum ad ſanas cõplexiones & naturales, immo ad cõplexiones prẽter naturam neutras uel ægras, quarum aliquibus æstas est cõformior, aliquibus uero difformior. frigidę æstas conformior, calide uero difformior. Septimo notandũ intelligi posse de cõplexione parũ lapſa naturali & de multũ lapſa, quia tamen cõplexio naturaliter multum lapſa magis eget prẽseruatione & recta aeris applicatione, ꝙ tãto ad ipſam poterit apho. dearticulari magis. Octauo notandũ hoc quod dicit de æstate & hyeme maxime continet ueritatem propriã his tẽporibus naturã obtinentibus, his autem non propriã ſeruantibus naturam cõmuniter fit omniũ corporũ mutatio, ut ex prehabito colligitur cõmen. & apho. Nono notandũ. Per æstatẽ & hyemẽ intermedia tempora dedit intelligere ut autũ num & uer, cum intermedia naturã participent extremorũ, ut colligitur. 5. phy. cõmen. 6. quibuſdã. n. corporibus uer magis proportionatur. quibuſdã autũnus, quia tamen æstas & hyems notiora tempora ſunt in alterando & corporũ permutando complexionẽ, ideo de his potiſſimũ facit mentionẽ in textu. 10. notandũ. Complexiones ſunt inclinatę ad bene ſe habendum uel male, quia apte in tẽporibus conſeruari uel prẽſeruari uel reduci. Vt cõplexio frigida apta eſt conſeruari aut prẽſeruari uel reduci in æstate ad hoc æſtatis qualitate iuuante, eſt autem hęc cõplexio inclinata ad male ſe habendũ in hyeme, quia inclinata labi ad neutrã uel ægrã diſpoſitionẽ. Ex quo notato inferi ꝙ melioratio cõplexionũ reſpectu temporũ eſt aut complexionũ conſeruatio aut earũ prẽſeruatio à lapſu futuro aut ad melius reductio.

Ex qua ſententia concipit non ex apho. ex toto accipi actũ prẽſeruatiuũ actu conſeruatiuo fore meliorẽ, cũ ex dictis concipiatur euidenter melioratiõnẽ cõplexionum eſſe aut conſeruationẽ aut prẽſeruationẽ &c̃. Vltimo notandũ quod non intelligit Hip. cõplexiones eſſe bene uel male natas &c̃. quia prẽciſe ſint à principio generationis taliter inclinatę, ſed quia ab intrinſeco aut naturaliter taliter inclinant ſiue (ut eſt tactũ) tales extitерint à principio generationis uel poſt. unde naturalis cõplexio calida ex intrinſeco bene inclinata eſt ad tempus eius conſeruatiuũ, uel correctiuũ, uel prẽſeruatiuũ ut hyemẽ, pro q̃to cõplexio eſt prẽ naturã (ut ſic dicta) ex ſui natura inclinat ad bene corrigendũ in tempore ſibi contrario, indicat. n. res prẽter naturam ſui ablationem, ut patet. 8. terapeu. ad finem.

Expoſitio Marſilij ſuper cõmen. Gal.

Naturas hoc in loco &c̃. Gal. cõmentando prẽſentem apho. duo facit. Primo exponit hanc partem naturarũ. Secũdo uerificat apho. Secũda ibi (ad æſtatẽ quidẽ) Prima pars tres cõtinet partes. Primo exponit hanc partem naturarum. Secundo prẽmittit ex quibus corporibus mixtorum natura conſurgat. Tertio naturarum ex alibi dictis diuiſionem repetit & numerũ. Secunda ibi (Dicebamus autem.) Tertia ibi (Et quidẽ oſtenſum.)

De prima dicit ſic, ꝙ in iſto loco nominauit naturas debite & uere naturas nominandas, intelligens per ipſas ſubiecta naturis. Primo notandũ ꝙ complexio uere & debite debet dici natura, quia eſt natura forma, ut. ſ. quietis productiua & motus. ergo & natura. Secundo phy. & tenet conſequentia, ad principium ſatis illa parte tã q̃ exiſtente natura &c̃. poteſt etiam debite appellari natura tanq̃ intrinſeca corpori naturaliter pro productione operationum q̃uis etiam appelletur naturalis apud medicum, non quidem quia habeat naturam, ſed quia. ſ. naturę proportionata ad naturales operationes pficiendũ que tamen appellari poteſt influens dum poſt generationis principia ab aliqua fluxit membro principali à quo producta eſt. Secundo notandũ ꝙ per ſubiecta naturis intelligere poſſumus primo eaſdem naturales complexiones quę ut agentia inſtrumentalia ſubijciuntur uirtutibus & naturis principalibus. Secundo per ſubiecta naturis intelligere poſſumus corpora naturata & informata naturis. Applicando ad propoſitum ſecundũ modum cõformiorem cõmuniter dicendũ ꝙ Hip. nominauit in hoc loco naturas. quę debite et uere debuerũt dici naturę, quia cõplexiones. i. per cõplexiones intelligendo cõplexionata ſubiecta naturis. Dicebamus autem.

Nunc Gal. prẽmittit ex quibus corporibus mixtorũ naturę cõſurgant dicens ſe dicere cõplexiones eſſe elementorum ſupple tanquam corporum ex quibus hę cõplexiones conſurgant, ſunt autem cõplexiones elementorum ſeu & melius qualitates ex quibus generantur cõplexiones, caliditas, frigiditas, humiditas & ſiccitas.

Primo notandum ꝙ pars poteſt ſentẽtiari dupliciter. Vno modo iam dicto. Secundo modo poteſt ſententiari ꝙ Gal. dicat cõplexionẽ tribui elementis, quia caliditatem frigiditatem &c̃. Secundo notandũ. Cõplexio ſumi poteſt dupliciter. Vno modo proprie pro qualitate mixti quę ex cõfractione cõſurgit contrarium qualitatum elementorũ, ut prima primi capitulo de cõplexionibus. ad principiũ. & iſto modo (ut eſt notum) nõ tribuit Gal. elementis cõplexionẽ. Secundo modo poteſt ſumi cõplexio pro qualitate inſtrumentali, cũ qua agẽs principale proprias efficit operationes, ſiue iſta ſit una qualitas ſeu ſit cõplicatio uel cõmixtio qualitatum. & iſto modo ſecundo cõplexiones elementis tribuit Gal.

Et quidem oſtenſum. Nunc naturarum diuiſionem & numerum explicat. Et primo prẽmittit hunc numerum. Secundo exequitur. Secunda ibi (Vna quidem.) Dicit primo ꝙ etiam ipſe monſtrauit in libro cõplexionum. ſ. primo octauo cap. nouem eſſe complexiones.

Vna quidem. Nunc exequitur & continet duas partes. Primo notificat nobis cõplexionem temperatam ali qualiter. Secundo cõplexiones diſtemperatas. Secunda ibi (Malę autem.) Dicit primo ꝙ una iſtarũ nouem cõplexionum eſt cõplexio equalis & perfecta. Primo notandum ꝙ cõplexio appellatur equalis & temperata ꝓpter in ipſo equari maxime elementorum qualitates extremas in relatione ad perfectiſſimã operationẽ producendum. unde nullius hominis alterius cõplexio eſt ita equata i. ita proportionata & tẽperata pro exercendo operationem debitam ſicut iſta, quãuis multæ aliæ reſpectu abſolutæ cõparationis cõtrariarũ qualitatũ ad inuicem ualeant æqualiores appellari. Secundo prẽmittẽdum hanc cõplexionem eſſe perfectã. quod Gal. cõplexionum ſecundo ad principium ſic confirmat auctoritas. ꝙ hæc cõplexio autiquior eſt complexionibus

Cõpo natura lis qd.

Ariſto.

Gal.

Nã qd. Te. cõ. 3.

Subiectũ naturę qd Cõpo dupfr. Auicẽ.

Cõpo equalis & tem perata quid

Gal.

Digitized by Google

in bonitate & ordine & potentia eſtimationis. appellat etiam perfecta ex cauſa, quia perfectioris operationis p ductiua aut formę eiuſdem ſecundū ſpeciē modo perfectiori cęteris paribus conſeruatiua. ideo complo æqualis ī naturaliter appropinquante morti appellatur perfectior cęteris lapſis cōplexionibus cęteris paribus, quia perfectiori modo ſtat forma humana cum iſta conplone prope mortem q̄ ſter cum alia complone lapſa ꝓpe mortem. Malę autem. Nunc notificat cōplexiones lapſas. Et primo notificat eas ex imperfectione reſpectu temperatę. Secundo notificat eas ex parte dominantiū qualitatum. Secūda ibi(Q uatuor quidē.) Dicit primo q octo complones ſunt inęquales et imperfectiores. Inęquales inquam, quia inęquatę reſpectu dictę cōplexionis ad p ducendas debite operationes uel ad debite cōſeruandum uel tenendum ſuas formas. Ideo impefectiores, quia minus perfectarū operationū productiuę in quas humana corpora ordinantur, aut modo imperfectiori ſuarū formarum conſeruatiue. Q uatuor quidem. Nunc notificat ipſas ex parte dominū qualitatum. Et primo notificat ſimplices diſtemperatas. Secundo compoſitas Secunda ibi(Q uatuor uerò.) Dicit primo q quatuor harum octo complexionū ſingulę qualitatum dominantur. ſ. calidū, frigidū, ſiccū, & humidū. Notandū q nō eſt intentio Hip. uelle q aliqua una ſola qualitas ſit cōplexio immo complexio adęquata uirtuti componitur ex duabus qualitatibus. ſ. ex qualitate inter calidū & frigidum ac etiam inter humidum & ſiccum. veruntamē aliqua eſt complexio habens denominationē in ſuo lapſu ab alterā qualitatum tantum, & ita intelligit Hip. aliqua. n. denominat calida tantum. aliqua frigida tantum. aliqua ſicca tantū. aliqua humida tantum, quaſi lapſa tantum propter calidum aut propter frigidū. Q uatuor autem &c̄. Nunc Gaſ. tangit numerum complexionū diſtēperatarum compoſitarū dicens, q Q uatuor complexiones cauſantur duabus dominantibus ſ. calida & ſicca. cauſatur à caliditate & ſiccitate denominantibus ipſam & frigida & ſicca cauſatur dominantibus frigido & ſicco. calida etiam & humida cauſatur caliditate & humiditate dominantibus, conſimiliter de frigida & humida dicendum. Vnde complexionem habentes fri. &c̄.

Cōplones lapſę uel ī æquales ęt & q̄ ſunt.

Cōplonum diſtēperatarū cāę

Nunc uerificat apho. & continet hęc pars quinq̄ propoſitiones. Prima eſt hęc. Habentes cōplexionē frigidam & humidam bene ſe habent in æſtate. Secunda ꝓpoſitio. Habentes cōplexionem calidam et ſiccam melius ſe habent in hyeme. Tertia ꝓpoſito. Calidi & ſicci peius ſe habent in æſtate. Q uarta propoſitio. Frigidi & humidi peius ſe habent in hyeme. Q uinta propoſitio. Alia eſt cōplexio inter has. ſ. calida & humida ſupple exiſtens inter frigidam & humidam, calidam & ſiccam. participat. n. humiditate conſimiliter frigidę et humidę. & caliditate conſimiliter calidę & ſiccę quę peior eſt in hyeme propter humiditatem, melior in hyeme ꝓpter calorem, bona in æſtate propter humiditatem, melior in hyemę propter calorem. iſta eſt ſententia totius litteræ &c̄.

Aphoriſmus. 3.

AEgritudinum aliæ ad alias bene aut male natæ ſunt.

The. Ex morbis alī ad alia bene maleue ſe ſe habent.

Leo. Morbi quoq̄ alī ad alia bene uel male ſe ſe habent.

AEtates quædam ad regiones & horas & diętas bene aut male natæ ſunt.

The. Eodē modo ætates ad tēpora loca & uictus genera.

Leo. Et quędā ętates ad tēpora et loca et uictus genera.

Commentum Conſtantini.

In æſtate naturaliter bene ſe habent frigidę & humidę diſtemperātię. coartatur. n. immoderatio earū à caliditate & ſiccitate. Malę autem tunc calidę & ſiccę ſe habent, eo q̄ intenſę temperantię in huiuſmodi immoderationem cadent. Similiter in hyeme frigidę & humidę tēperantię male ſe habent, calidę & ſiccę bene. Vnde bene et male natū eſſe duobus modis. Dicitur. n. ſecundū generationē & ſecundum ſolutionē, ut bene natum eſt fieri, bene natum eſt ſolui. Vnde calidę ægritudines bene natę fieri ſunt in æſtate, et bene natę ſunt ſolui ī hyeme eo q̄ contrariorū contrarię ſunt ſolutiones. Q uæ autem ſunt calidę ut tertianę & cauſon, in hyeme quidem male natę ſunt fieri, oſtendunt. n. nimiū calorē quē inferunt, male autem natę ſolui in æſtate. Similiter et ſecundum locum, & ſecundū ætates, & ſecundū diętas.

Bene et male dupliciter

Expoſitio Marſilī ſuper apho.

Hippo. in apho. prędenti quādam comparationem poſuit cōplexionum ad tēpora anni, nunc ponit quandā cōparationē morborū ad regiones tempora anni & diętas. Et uult iſtam concluſionem q̄ quidā morbi bene ſe habent ad regiones quaſdam & ad quaſdā male. Concluſio probatur ſic. quidam morbi per quaſdā regiones horas & diætas augentur. per quaſdam etiam de facili generantur. ergo &c̄. huius cōſequentię ſolum conſequēs in littera tangitur ſic Hippo. dicente, q̄ alię ægritudinum ſunt inclinatę bene aut male ſe habere ad alias regiones horas & diętas. Primo notanda eſt apho. cōcordia quę colligitur quinto theoricæ ad principium cap̄. 5. & ſecunda primi doct. 2. cap̄. 6. & 17. Continentis. cap̄. de aere. Secundo eſt notanda utilitas apho. præſentis. Eſt enim utilis ad actum pronoſticum & ad actum præſeruatiuum, curatiuum, & conſeruatiuum. Primo inquā ad actum pronoſticum, quia tali uel tali exiſtente tempore uel lapſis cōplexionibus proportionato ſcimus pronoſticari ꝓportionabiliter morbos eſſe uēturos. Q uātum etiam ad actum curatiuum, quia ſcito q̄ ægritudo bona eſt ad curationē in tali uel tali tēpore proportionaliter ſcimus eligere medicinas. Vtilis eſt etiam quātū ad actum præſeruatiuum. ſcito. n. q̄ morbi ſunt apti generatione in tali tempore incitamur per cōtraria ad corpora præſeruanda. Eſt etiam utilis quantū ad actum cō ſeruationis, quia ſcimus qualiter corpora ſunt cōſeruāda, quāuis etiā iſtæ notitiæ præfati apho. notitiā præſupponant. Tertio notandum ad ampliationē apho. q̄ nō ſolum de morbis cōtinet ueritatē, immo etiam de neutris diſpoſitionibus. notum eſt enim quaſdam inclinatas eſſe ad unam diætam & quaſdā ad aliam. Q uarto notandum q̄ licet apho. poſſit uerificari de quolibet morbo. ſ. ſimplici aut cōpoſito, maxime tamen continet ueritatem de morbo cōplexionali materiali & immateriali apto maxime uariari qualitatiue qualitatibus regionum aut horarum uel diætarum. Q uinto notandum q̄ hæc littera ad alias poteſt intelligi multis modis. Vno modo ad alias. ſ. cōplexiones naturales. quidam. n. morbi ſunt inclinati ad bene ſe habendum in quibuſdam cōplexionibus naturalibus, quidam autem in illis ſunt inclinati male ſe habere. Secundo mō poteſt intelligi pars reſpectu diætarum regionum ætatum & horarū. & eſt ſenſus q̄ quędam ægritudinum ſunt inclinatæ ad bene uel male ſe habendum reſpectu regionum ętatū & horarum & diętarum, quarundam autem reſpectu bene, quarundam male quę ſententia etiā nota eſt. Tertio poteſt exponi magis admentem Gaſ. in cōmen. per alias ī telligendo horas, regiones, diętas &c̄. reſpectu quarum etiam cōparentur ętates. & iſta tertia expoſitio teneāt quę colligitur ex cōmento. ad principium. Sexto notādum ut colligitur ex cōmen. Gaſ. ac etiam Ioānitiū. Aliqua ęgritudo nata eſt bene uel male ſe habere &c̄. uel ſecundum

Gaſ. Auicē. Raſis

Morborum cō pſonalium pro noſticus curatiuus conſeruatiuuſque canon.

Gaſ. Ioānitius

Ægritudo bene uel male ſe hre 3r.

Digitized by Google

eundum generationē uel ſecundum curationē uel diſſo lutionē. vt exempli gratia. Ægritudo bene ſe habet ī tē pore calido, quia inclinata ut generetur ī tēpore calido. bene aūt ſe habet in tempore frigido, quia inclinata cu rationi tempore frigido. Ad propoſitum primo et ſecū do modo continet ueritatem apho. Septimo notandum ꝙ cum aer regiones horę & diętę conuenienter applica tę corporibus, aut etiam cōuenienter ſint cauſa genera tionis morborum aut curationis, ideo hęc numerari poſ ſunt inter ſigna quę ſua conuenientia aut diſconuenien tia habent ſignificare morbos.

Expoſitio Marſilĳ ſuper cōmē. Conſtantini.

In æſtate naturaliē &c̄. Conſtantinus cōmentando dictū apho. duo facit. Primo cōmentaī quomodo mor bi ſe habent ad tempora anni. Secundo quando ad regio nes ætates & diętas Secunda ibi (In fine cōmenti.) Siſt & ſecundū locū. Prima ī duas. Primo facit quod dictū eſt. Secundo exponit iſtam partē bene & male. Secūda ibi (Bene. n. & male.) Prima pars poteſt diuidi in qua tuor ſecundum numerum quatuor concluſionum ſine ſignatione partium.

Prima concluſio eſt hęc. Diſtēperantię frigidę & hu midę naturaliter bene ſe habent in æſtate. Cōcluſio ar guitur per ipſum. Immoderatio ſeu lapſus diſtēperātiæ frigidę & humidę coartatur ſeu prohibetur per caliditā tem & ſiccitatem æſtatis. ergo.

Secunda concluſio eſt hęc. Diſtēperantię calidę et ſic cę male ſe habent in æſtate. Probatur ſic. harę diſtempe rātiarę īmoderationes ſiccitate et caliditate augēt ergo.

Tertia concluſio eſt hęc. Diſtemperantię frigidæ & humidę male ſe habent in hyeme. Hæc tertia probatur per probationem ſecundę.

Quarta propoſitio eſt hęc. Diſtemperantię calidę & ſiccæ bene ſe habent in hyeme. Hæc patet per probatio nem primę. Vnde bene &c̄. Nunc exponit ut dictū eſt. nam aut dicitur bene ſe habere ſecundum generatio nem aut ſecundum curationē. demū ponit propoſitio nem hanc ꝙ illud ſeu illa ægritudo quę eſt bene nata fie ri ſupple in aliquo tempore etiam eīt bene nata curari. probatur exemplariter. nā calidi morbi ſunt bene nati fieri in æſtate & ſunt bene nati ſolui in hyeme, eo ꝙ cō trariorum cōtrarię ſunt curationes, ſed calidi morbi, ut febres tertianę & cauſon ſunt male nati fieri in hyeme, ſignificāt. n. nimiā caliditatem, quam faciunt cum con tingant in tēpore cōtrario. igitur ſunt male inclinati cu rationi in æſtate ſupple & alio tpe ſupple reſpectu mor borū cęteris paribus qui fiunt in tēporibus conſimili bus. Si uero poneretur diſparitas (ut pluries eſt dictum) non eſſet inconuenięns morbū bene natum fieri eſſe cu rę difficilioris. Siſt &c̄. Nunc facit quod eſt dictum dicens ꝙ ſimiliter ſupple dicendum eſt de morbis reſpe ctu locorū ſeu regionum, quia quidam melius ſe habēt ad unā regionem &c̄. ſimiliter reſpectu diætarū, quia quidam morbi ad quaſdam diætas ſe habent melius. con ſimiliter & reſpectu ætatum, quia quidā morbi melius ſe habent reſpectu quarundam ætatum, quo ad genera tionem & curationem &c̄.

Expoſitio Marſilĳ ſuper ſecundam partem apho.

Hippo. in preſenti parte & apho. preſenti &. 4. ſecū dum cōmunem diuiſionē habitudinē quandā ponit ęta tum ad regiones. horas & diętas. & uult Hip. concluſio nem iſtam. Quædam ætates ad quaſdā regiones, horas & diętas etiam inclinatę ſunt ad bene & male ſe haben dum. Probatur concluſio ſic. quędam ætates in quibuſ dam regionibus, horis & diętis inclinatę ſunt ad preſer uationē uel cōſeruationē, in quibuſdā autem ad lapſū. ergo &c̄. antecedens colligitur ex comen. & conſequen tia eſt nota cuius conſequens in littera explicaī, ſic Hip. dicente. quędam ætates ſupple inclinatę ſunt ad quaſ dam regiones, horas & diętas, ut in illis bene ſe habent, ad quaſdam uero ſupple quædam inclinatę ſunt ad ma le ſe habēdum. Pro parte prima eſt prēmittēda apho. concordia, quę ꝗtum ad regiones & horas colligitur lo cis allegatis. ꝗtum uero ad diętas poteſt colligi tertia pri mi. Vtilitas uero comprehenditur per modum utilitatis apho. ſecundo & tertio. Item notandū ꝙ cum ætates quædam appellentur temperatæ quędam diſtemperate, de omnibus continet apho. ueritatem. tēperata. n. ætas bene ſe habet in regione temperata hora temperata, & quantum ad diætam tēperatam. diſtēperata uero bene ſe habet ad contrariū. hoc ex apho habeī. Vltimo no tandum quo ad ampliationem ꝙ non ſolum quędā æta tes bene ſe habent regiones, horas &c̄. immo bene ſe ha bent ad quæcunq; alia corporū mutatiua. vnde quędā ætates quibuſdam ſunt proportionatę moribus, quibuſ dam etiam artibus, accidentibus aīę & ſimilibus.

Etas du pliciter

Expoſitio Marſilĳ ſuper Cō. Gaſ.

Inordinato quodam. Hic habetur duplex cōmentū. primo legam cōmentum Gaſ. ſecundo cōmentum Con ſtan. Gaſ. ergo in cōmento procedit ſic. primo quando reprehendit Hip. de malo ordine apho. ſecundo exequīē ad commēdandū apho. Secunda ibi (Morbi igitur.) Di cit primo ꝙ Hip. fuit modicum deuians à recto ordine apho. ſed fuiſſet bonū Hip. dixiſſe ſic. oēs morbi uel æta tes inclinatę ſunt bene ſe habeī uel male, ſeu melius uel peius eas anni comparando temporibus, regionibus & diętis, quaſi dicens ꝙ ſi ex duobus apho. vnum feciſſet, feciſſet melius. Nā dum ponit ægritudinū alię ad alias, non explicat quid intellīgit per ly alias. Morbi igitur &c̄. Nunc ſequitur ad cōmentandum &c̄. apho. Et cō tinet pars preſens partes duas. Primo facit ꝙ dictum eſt. Secundo ſatisfacit dubio. Secunda ibi (Et ut ſimpliciē.) In prima parte procedit ſic. Primo cōmentatur compa rationē morborum ad tempora anni. Secundo cōmen tatur comparationem ætatum ad tempora anni. Tertio cōmentatur comparationem morborum & ætatum ad regiones. Quarto cōmentatur cōparationem morborę & ætatum ad diætas. Secunda ibi (Ætates autem.) Ter tia ibi (Eadē ratione.) Quarta ibi (Sic uero.) Dicit pri mo Gaſ. ꝙ ex cōparatione temporum morbi generati in tempore ſimili & curati in tempore contrario melio res ſunt. quod explanauit Gaſ. cū cōmentatus eſt apho. illum. 34. ſecundę particulę. ſ. in morbis minus &c̄.

Ætates ad tpa ſicut cō pones ſe hñt.

Ætates autem. Nunc Gaſ. cōmentatur quomodo ęta tes ſe habeant ad tempora dicens, ꝙ ætates intelliguntur nā illi quibus ætatiue dominaī frigiditas bene ſe habent in æſtate, & illi quibus ætatiue dominatur caliditas be ne ſe habēt in hyeme, quia ſenes qui ſupple frigidi ſunt, ſecundū ætatem melius ſe habent in ęſtate, et iuuenes q ſunt calidi ſecundū ætatem melius ſe habent in hyeme.

Ætas q busaſſi milet et quid. Gaſ.

Primo notandū ꝙ notanter ætates intelligendę ſunt, ut naturę ſeu cōplexiones naturales, quia ætates ſunt ſe cundū naturam in hoc cōplexionibus naturalibus aſſi milando, ut poteſt colligi 8. terapeu. ſiuali. caꝫ. aſſimi lantur etiam cōplexionibus naturalibus, quia & ætates indicāt de earum cōſeruationibus ſicut cōplexiones na turales. aſſimilātur etiam naturis reſpectu temporum, quia ætates lapſę melius ſe habent in temporibus cōtra rĳs, ut de naturis eſt dictum. Secundo notandū ꝙ pars maxime continet ueritatē ætate & cōplexione naturali ſimilibus ſecundum denominationem, ut cōplexio cali da in ætate calida maxime bene ſe habet in tēpore con trario. Si uero ætas diſcordet denominationi complexio nis, ut ſi ponatur ętas frigida & cōplexio naturalis cali da, tunc prępotentiori ętate in denominatione ꝗ ſit cō plexio ſumetur melius ſe habere principaliē ratione de nominationis ętatis, ut ſi corpus ponatur ualde ętatiue

Digitized by Google

frigidum, ponatur etiã naturaliter calidũ, quãuis nõ tantum dicendũ est tale corpus melius se habere in ętate. Si uero cõtingat econtra, quia corpus sit ualde naturaliter calidũ, modicum autem sit ętatiue frigidũ, quia sit modicum senile corpus, tunc melius se habere sumit secundũ denominationẽ naturalis complexionis. Vnde hoc melius se habebit hyeme q̃ ętate. Si uero naturalis cõplexio ęqui potenẽ concurrat ad contrarium ętatum, denominatio melius se habendi consequitur mixtas contrarias denominationes respectu temporis inter tẽpora contraria mediantis. Eadem rõne &c̃. Nũc Gal. cõmentatur quomodo morbi & ętates se habent ad regiones Et primo prẽmittit hoc. secundo declarat. Secunda ibi (Sic uero.) De primo dicit q̃ idem, quod dictũ est de ętatibus respectu tẽporum est dicendũ de morbis et ętatibus respectu regionũ, quia morbi & ętates supple laprijs regi onibus ſ̃ę bene se habent in contrarijs regionibus, male autem in consimilibus, sicut supple cõparabantur complexiones naturales ad tempora. Nam morbi. &c̃. Nunc declarat dictum suum & diuiditur in tres hęc pars, secũdum numerum trium propositionum ad declarationem dicti facientium. Secunda ibi (Magisq̃ sanę.) Tertia ibi (Et in alijs.) Propositio prima est hęc. morbi calidi nascentes in regionibus calidis sunt minus molesti. Ista propositio cõtinet (ut est dictũ) probabilẽ ueritatẽ, quia ꝓbabile est, cum à minori causa fiat morbus calidus in regione calida q̃ frigida ipsum esse minorem in essentia morbi paritate supposita uel non nimia disparitate, ut si in regione calida appareat caliditas. a. febrilis. tantęq̃ intensionis appareat in regione frigida, probabiliter constat febrem frigidę regionis fore peiorem. Et sic patet quomodo morbi se habeant q̃tum ad generationẽ respectu regionum. q̃tum etiam ad curam notum est, quia morbi calidi nascentes in tempore calido curantur bene per tẽpus frigidum ut sibi contrarium. Magisq̃ sanę. Nũc ponit ꝓpositionem secundã. d. ꝓ ętas calida sanior est in regione frigida. Notandum primo q̃ per ętatem calidam debemus intelligere ętatẽ habentẽ caliditatẽ moderatiorem & acutiorẽ qualis est ętas iuuentutis primo apho. cõmen. 14. quamuis habeat caliditatẽ ęqualẽ intensiue sicut in etate pręcedenti. vt patet ibidem. Secũdo forte dubitabit aliquis qualiter ętates & complexiones naturales, quo ad generationem seu nascentia se habẽt respectu temporũ seu regionum. Et probabiliter respondendũ est, ꝙ harum generatio & ꝓductio si lapsę sunt melior est in temporibus & regionibus contrarijs utã causarum pręseruantium, ut melius est aliquem fieri iuuenẽ hyeme q̃ ętate aliorum paritate supposita. patet hoc cũ per hyemẽ pręseruetur à lapsu. econtra melius est aliquẽ fieri senem ętate q̃ hyeme, propter eandem causam & aliorum debita paritate suppositа. idem de regionibus est dicendũ. Et in alijs &c̃. Nunc tangit propositionẽ tertiã. d. ꝙ generaliter omnia bona sunt accepta ex suo contrario. Notandũ ꝙ non est intentio Gal. velle ꝙ uniuersaliter oĩa bona alicui corpori sint accepta ex contrario illius. nam bona corpori temperato non sunt sumpta ex suo contrario corporis temperati in ętate temperata imo sunt sumpta secundũ similitudinẽ ut dicetur in fine cõmenti. sed uult Gal. ꝙ generaliter omnia bona. s. corpori lapso naturaliter aut ętatiue. bona inquã ad bonificandum hoc corpus, quia ad pseruandũ aut reducendũ sunt accepta ex contrario. patet propositio discurrendo per ea his corporibus bonificandis applicantur. Sic uero &c̃. Nunc Gal. cõmentatur quomodo ętates et morbi se habeant ad dięt̃as. Et ponit duas ꝓpositiones. quarum prima est hęc. Dięt̃æ calidę meliores sunt ętatibus & morbis frigidis. Secunda propositio est hęc. dięt̃ę siccę sunt meliores morbis & ętatibus humidis. Preterq̃ si etc. Nũc satisfacit dubio. Et primo ponit unam propositionem. Secũda ibi (Quę uerò.) Dubium sub ac forma ꝓponitur. dictũ est. n. de distẽperatis complexionibus quomodo se habeant, sed quid de temperatis dicendũ est. Ad quod respõdet Gal. ꝙ licet hę lapsę cõplexiones & ętates melius se habeant acceptis & approximatis contrarijs, cõplexioni tamen temperatę tempus tẽperatũ debet esse, & regiones & tẽperata dięta. Nã sola tẽparata cõplexio melius se habet suum applicando simile &c̃. Quę uerò.

Dubiũ

Ætates in hoc ꝙ cũ naturã gaudẽt similibus extra lapsęcõ trarijs.

Secundo Gal. ponit propositionem secundã dicens sic. ꝙ ętates in hoc ꝙ sunt secundũ naturã gaudent similibus, in eo uero ꝙ sunt extra naturã contrarijs, dũ autẽ dicimus ętates esse extra naturã, hic sermo intelligẽdus est de ętatibus ęgrotatiuis. quę propositio potest sic intelligi, ꝙ ętates lapsę pro quanto sunt secundũ naturã, quia sunt conformes sanis operationibus. sunt etiã factę secundũ decursum naturalẽ egent saltẽ effectiue similibus. pro q̃to tamen sunt extra naturã, quia lapsę à debito temperamento naturę inclinatę etiã ad lapsum ulterioré egẽt dięt̃is dictis denommatis contrarijs, ut ętas calida, ꝙ q̃to debita operationibus eget dięta effectiue calida, pro q̃to tamen lapsa à temperata & inclinata labi ulterius, ut egẽs aliquali pręseruatione eget dięta denominata frigida, quę tamen dicitur effectiue calida, q̃ ętates lapsę appellantur ęgrotatiuę, quia inclinatę ęgrotare respectu ętatis tẽperatę, qa inclinatę sensibiliter lędi respectu illius quamuis nonabsolute sint ęgrotatiuę.

Aphorismus. 4.

In horis quando eadem die, aliquando quidẽ æstus, aliquãdo uero frigus, autumnales ægritudines expectare oportet.

The. Per tempora quoties eadem die, mõ ęstus, modo frigus existit, morbos autumnales expectari oportet.

Leo. In tẽporibus qñ eadem die, modo calor, modo frigus fit, autumnales morbos expectare oportet.

Expositio Marsilij super apho.

Intentio Hip. in apho. pręsenti est ex quadam particulari mutatione temporũ nos docere pronosticari supple autumnalium morborũ euentum. Et uult conclusionẽ istã. s. quando in aliqua parte diei est caliditas uehemẽs, in altera uero parte illius diei est frigus intensum, constituę dico diei in aliquo temporũ, oportet morbos diuersos & inęquales expectare. Conclusio arguitur sic. illo tempore expecrandi sunt morbi &c̃. quãdo diuersę materię diuersorum morborum generant. sed quãdo &c̃. tunc diuersę materię generãtur. ergo. maior propositio satis est nota cuilibet colligitur minor in fine cõmenti. huius rationis solum explicat in textu conclusionem dicens, ꝙ quando in temporibus anni die eadem aliquando certe est ęstus. i. intensa caliditas, aliquãdo supple fit frigus intensum, oportet expectare morbos autũnales.

Rasis Auicẽ. Pro apho. primo est huius concordia notanda, quę colligitur. 17. Continentis. cap̃. de aere. colligitur etiam in sententia. secunda primi. cap̃. 3. doc, 2. de naturis tẽporũ & eorũ mutationibus. & cap̃. 6. de his quę proueniunt ex qualitatibus aeris. colligitur etiam quinto theo. Haly. 4. cap̃. ad finem satis. Secundo est notanda utilitas. est. n. pręsens apho. utilis ad actum pronosticum, ut patet ex dictis. q̃tum etiã ad actum pręseruatiuũ, quia tali apparẽte mutatione scimus melius regere & pręseruare corpora. Tertio ampliandus est apho. non. n. solum apparente tali mutatione aeris, oportet dictos expectare morbos, immo etiam dięta mutata, consimiliter autem etiam alia re non naturali quę fit causa multiplicationis diuersarum materierũ. Quarto notandũ. Hęc littera. in temporibus. potest intelligi duplicit. Primo ſ temporibus, quia in omnibus temporibus anni, aut saltem

Haly. Tẽporanęq̃ mutationis ꝓnostícus ꝓseruatiuus ꝙ canõ

Digitized by Google

tem in multis. Secundo in temporibus, quia in aliquo temporum. qūocunque exponatur pars continet ueritatem. Prima tamen mutatio fortior est ad morbos generandos. Quinto notandum. Hæc littera. quando eadem die &c̄. potest exponi primo ad mentem Gal. ut imaginemur calorem esse quantum ad tres horas diei, frigus uero quantum ad alias tres. & hoc iterum possumus imaginari duobus modis. Primo ut sit quasi quædam circulatio, quia tribus horis fit æstus & tribus fit frigus, & sic ulterius. uel ꝙ fit frigus tribus horis & æstus tribus, quæ mutatio tamen non fit secundum naturam. Secundo principaliter possumus exponere, quā do eadem die non solum q̄tum ad tres horas, sed quantum adunā uel duas. quomōcunq; exponatur pars continet ueritatem. Sexto notandum etiam ad ampliationem apho. ꝙ non solum oportet expectare morbos autūnales, sed etiā neutras consimiles dispositiones. quod potest ꝓbari per uerificationem quę tāgitur in cōmento.

Morbus autumnalis & inconsistens. Gal.

Septimo notādum. Per morbos autumnales intelligit morbos inequales inordinatos & diuersos, sicut autumnus est etiam tempus diuersum, qui morbi appellātur inconsistentes, quia non ordinatis suis motibus & afflictionibus, de quibus loquitur Gal. 4. regiminis acutorum. commen. 45. Octauo notandum. Hi morbi appellantur morbi materiales siue sint complexionales siue sint compositi, ut apostemata. Vltimo notandum. Hi morbi maxime sunt expectandi in corporibus inordinatis & præparatis ad morbos. Nam maxima particula generationis ægritudinum est passuri corporis præparatio. primo de differentijs febrium. cap̄. 4. de febre pestilentiali. Post ultimum notādum ex Thadeo ꝙ Hip. ponit signum & signatum. signum est in eodem die aliquando fiert frigus aliquando æstus. sed signatum est ægritudo autumnalis.

Gal. Thadeus. Signū et signatum

Expositio Marsilij super Cōmen. Galeni.

Cum ratione &c̄. Gal. præhabitum aphor. commentando dicit sic, ꝙ tempora anni non sunt causa morborum, sed mutationes complexionis temporum. Pro parte notandum, ꝙ hæc littera. Cum ratione &c̄. Potest exponi multipliciter. Primo ꝙ tempora anni inquantum tempora (ut est præhabitum) non sunt &c̄. cuius causa & uerificatio habita est in expositione aphor. primi sed tempora anni, idest mutationes complexionis aeris mutati temporaliter, aut qui appellatur tempus sunt causa morbi. Secundo potest exponi pars sic, ꝙ tempora anni supple temporaliter discurrentia non sunt causa morbi secundum expositionem datam super commento primo, quinetiā sint causa sanitatum aut earum conseruationum, sed mutationes suæ complexionis, idest mutationes temporum à suis naturalibus cōplexionibus sunt causæ morbi. Cū igitur &c̄. Nunc Gal. facit quod dictum est dicens, ꝙ cuiuslibet ergo temporis anni complexionibus in quascunq; sibi oppositas mutatis quacunq; hora fiat hęc mutatio necesse est, tunc morbos generari. Primo notandū merito dictum esse complexionibus nam cęteris paribus tempus à propria natura secundum plures mutatum qualitates maxime est morborum gignitiuum. permutationes ergo complexionum intelligit mutationes utriusq; complexionalis qualitatis temporis. Secundo notandum. etiam notanter esse dictum quacunq; hora, ad denotandum ꝙ siue ista permutatio temporum secundum tota anni tempora perseueret, siue etiam aliqua parte temporis permaneat, de se est generatiua morbi, hoc. supposito primitus ꝙ mutatio sit uehemens & intensa & subita ut colligi potest ex sententia commenti. Tertio notandum ꝙ facta tali mutatione, quia uehemens est et potissimum in dispositio corpore, ideo tunc & illo tempore anni generantur morbi aut etiam illi tunc, quia in tempore ualde propinquo illi mutationi.

Tēpus mutatū ē gignitiuum morborum. Mutatio complonū.

Aphorismus. 5.

Austrini flatus grauant auditum, caliginosi, caput grauantes, pigri, dissoluentes: quando isti prævalent, talia in morbis patiuntur ægrotantes. Si uero boreas fuerit, tusses, faringes, uentres duri, dysuriæ horrores: dolores, & pectorum, et laterum. Quando isti preualuerint, talia in morbis expectare oportet.

Austri hebetant auditum caliginem obducunt, corpora diffundunt, pigrioraque faciunt, caput aggrauant. Vbi tempestas ita prævaluerit, affectus eiusmodi existunt. At si tempus aquilonium est, tusses, fauces, alui dure difficultates urine, dolores horrifici costarū & pectorum accidunt. Vbi ita tempestas exuperarit, affectus eiusmodi expectato. The.

Austri auditum hebetantes, caliginosi, caput grauātes, pigri, dissoluentes. Quando huiusc̄modi tempestas prævaluerit talia in morbis patiuntur. At si aquilonia fuerit, tusses, fauces, alui durę, difficultates urinæ, horrores, costarum dolores, & pectoris. Quando hæc tēpestas prævaluerit talia in morbis expectare oportet. Leo.

Expositio Marsilij super apho.

In præcedentibus Hippo. comparationes quasdam expressit morbum & ętatum ad tempora &c̄. tetigit etiā effectum cuiusdam specialis mutationis temporum. nūc quosdam tangit effectus ex duobus uentis principaliter consequentes. Et continet isto aphor. duas partes. Primo tangit effectus uenti calidi & hu. Secundo frigidi & sic. Secunda ibi (Si uero borealis.) Prima pars cōtinet partes duas. Primo Hippo. facit quod dictum est. Secundo unam conditionem tangit ad hoc ꝙ ex tali uento hi consequantur effectus. Secunda ibi (Quando isti.) In parte prima uult Hippo. istam conclusionem. Venti austrini lędunt auditum, caliginem inducunt oculorum, grauant capita, pigrefaciunt corpora, debilitant uirtutes corporis. Propositio arguitur sic. illi uenti has producunt operationes, qui sua caliditate & humiditate dissoluunt humiditates & resoluunt seu debilitant uirtutem, qui etiam sunt multorum generatiui uaporum. sed uenti austrini sunt huiusmodi. ergo. maior & minor patebunt uerificando partem cuius rationis sola conclusio explicatur in parte, sic Hippo. dicente flatus, id est uenti austrini grauant, idest lędunt auditum, ita ut fiat grauiter. caliginem inducunt oculorum, ideo caliginosi dicti capita grauant, pigra faciunt corpora. ideo appellati pigri dissoluentes uirtutem uel humores ut exponam.

Primo notanda est aphor. concordia quę colligitur. 17. Continentis. capitulo de aere. & quinto theo. capitulo de mutationibus aeris propter uentos. & secunda primi. doctrina secunda. capitulo. 12. & 13. de uento septentrionali & meridionali. Secundo notanda est utilitas. Est enim prędens aphor. utilis quātum ad actum pronosticum ac etiam curatiuum. tali enim spirante uento futuros scimus affectus pronosticari. Valet etiam quantum ad actum curatiuum. nam primo ex tali flatu uentorum morbos cognoscimus & per consequens proportionata medicamina. cognita etiam uenti complexione pro cura & prędeseruatione fienda sunt applicanda contraria. Cuius apho. etiam necessitas colligitur ex commenti principio, cum enim medicum oporteat discernere an morbi ex causa causentur intrinseca uel extrinseca, ideo supple medicum qualitatem causę exterioris & eius ef-

Auicē. Gal.

Vētoꝝ pnosti ci canō

Digitized by Google

fectus oportet cognoscere. ideo Hippo. presentem protulit apho. Tertio notandum ad ampliationem aphor. q̄ illud quod ponitur de uento austrino intelligendum est de aere consimiliter calido & hu. ac etiam alijs consimiliter complexionatis. uenti tamen austrini est plus hos effectus efficere propter flatum aut motum & sic
Cap. 1 fortem impressionem. Q uarto notandum, ut ex primo & secundo colligitur metheororum. A terra duplicem eleuari substantiam & aqua uaporem scilicet ex halationē seu fumum, quāuis aliquando sumatur exhalatio, ut ad ista cōmunis quasi ex alio latio. Sumitur etiam aliquando uapor pro quolibet ex alio sublimato. Sumendo tamē proprie uapor est calis & humidus existēs
Exhalatio q̄d. potentia aqua. Exhalatio uero uel fumus est calidæ & siccę cōplexionis potētia ignis, ut patet primo metheo.
Vapor dupl'r Ad propositum materia uenti calida est & sicca, ut secūdo colligitur metheo. Q uinto notandum q̄ uenti tamen non apparent calidi ut colligitur secundo metheorum, propter eos cōmouere aerem uapore frigido plenum. sic similiter aer expiratus prope est calidus. longe autem frigidus. longe. n. cōmouet aerem frigido uapore plenum. Vel dicendum etiam de uento, q̄ quia spirando seu flando aerem corpori remotū consuetum aerem sibi apparādo frigidiorem (secundū plurimū) ideo ipsum contingit apparere frigidum. q̄uis etiam pos'e sit & de facto contingat ipsum aerem ualde calidum cōmouere, ut corpora percipiant uehementē caliditatem, q̄a tamen pluries aer circunstans corpori calidior est altero aere, iō pluries ex uento apparet corpus infrigidari. pluries etiam apparet ex flabellatione infrigidari corpus.
Vēti ex uarię q̄litates. Existo infero ad propositū q̄ uenti uarijs denominant qualitatibus propter loca per quæ transeunt & quibus obuiant. in promptu est causa cum suis flatibus tales, et tales cōmoueant uapores ac etiam aerem taliter effectū
Vētus pestilē tialis. ut quidā uenti etiam pestilentes appellētur. Ex isto ad propositū secundo infertur q̄ uenti austrini uocantur
vēti austrini effectus. calidi & humidi. ab austro. n. flantes per loca etiam calida & uaporosa spirantes calefacere habēt corpora & humectare, & ideo non esset inconueniens uentum austrinum per loca spirare frigida, et inde frigidū esse. Sexto notandum notāter esse dictum austrini in plurali, eo q̄ non una austrini suffl atio uenti est sufficiens ad hos effi
Cap. 5 Tex. 21. cap. 4. ciendos effectus, imo plures flatus requirūtur (secundū plurimū) ideo dictum est austrini. Septimo notandum ut sumitur prima tertij. & secundo techni. & tertio de accidenti & morbo. Operatio lędit ur tripliciter, aut quia aufertur, aut quia corrumpitur, aut quia minuitur. Ad
Operationē lę di tripliciter. propositū. flatus austrini grauāt auditum, quia aliquā do ex toto auferunt auditionē. Primo ex immoderantia cōplexionis propter caliditatē austrini et humiditatem. omnis. n. imoderata discrasia destruit actum proprię uirtutis, ut colligitur secunda apho. cōmen. 20. calido etiā
Discrasia imoderata lędit actum uirtutis Austri effectus malī. multos & humidos inspirando uapores consequitur ablatio auditionis, cuius austrini remissa potentia saltem sequitur remissio aut diminutio ī auditu, aut supple uirtute audientis existente potentiori saltem auditus diminutio consequitur. auster. n. in corpore impotentiori faciet ablationem auditus, ubi in potētiori solum faciet diminutionē consequitur etiam corruptio auditus, ita ut tinnitus appareat & sonitus nullo sonante exteriori, sed solum agitatis & cōmotis uaporibus intrinsecus. auster ergo sic multiplicando uapores aut etiam humiditates ī trinsecas sui caliditate dissoluens uentositates generat tinnitum facientes & sonitū. Octauo notandū q̄ auster etiam habet grauare gustum odoratū & tactum. Primo à causa generali quia instrumentos seu organorum in moderando cōplexiones, aut etiam nimia humiditate uaporosa, aut humorali dissoluta uirtutes illas hebetando sensibiles, aut penitus auferendo uel corrumpēdo, quia tamen circa auditum manifestā efficit læsionē propter aerem pl's ingredi ad auditum, aut propter audi tum lædi maximē hac speciali lęsione per aeris seu uapores cōmotionem intrinsecā, ideo de auditu specialē fecit mentionē. Nono notandū q̄ quia auster habet lędere
Grauatio dulutarum maxime per corpulentias uaporū et humiditatum dissoplicitē. & non solis qualitatibus ideo est dictū austros grauare cum grauatio secundū locutionem cōmunem tribuatur rei grauanti & ponderanti. Decimo notandum q̄ hæc littera. caliginosi. potest exponi dupliciter. V nomodo caliginosi, quia pleni calīgine seu uaporibus obscurantibus aerem propter assignatam causam. Secūdo appellantur caliginosi, quia caliginis seu obscuritatis oculorum effectur replendo caput ac etiam oculos uaporibus aut etiam dissoluendo humiditates, quæ fluentes ad oculum ipsum obtenebrant. 11. notandū. Ipsi grauant capita, quia faciunt capita esse grauia & ponderosa replendo ipsa uaporibus grauantibus, quorum percipitur grauitas in depressione & eleuatione ipsorum, ut pluries notat experientia. Appellantur etiam grauantes capita, quia grauitatem & lęsionem capitibus inferentes debilitando uirtutes sensitiuas interiores, ut aliquā do auferantur minuantur aut corrumpantur. 12. notandum. Hi uēti faciunt corpora pigra, quia primo ualde inepta ad motum propter maximam ponderationem corporum, & propter debilitatem motiuę uirtutis quæ consequitur ad humiditatem uenti humectantis neruū motiuum qui uigoratur siccitate in sua motione, ut colligitur sexto de accidenti & morbo. quia etiam hic uentus dissoluit sua caliditate humiditates neruos motiuos remollientes, quia etiam sua caliditate substantiam re-
Cap. 3 soluit spumosam, laxat etiam & rare facit substantiam nerui motiui. 13. notandum. Hi uenti sunt dissoluti. s. ut habitum est humiditates corporis faciendo eas fluuidas & liquidas ex quarum fluxu prædicta nocumenta sequuntur. uel sunt hi uenti dissoluentes substantiam scilicet humidam in uaporem. ideo &c̄. uel hi uēti sunt dissoluentes, ideſt debilitantes uirtutem resoluendo & abijciendo spiritus. 14. notandum. Non soluni uenti
Auicē. austrini hæc efficiunt nocumenta, immo & quædam alia. de quibus habetur secunda primi doct. secunda. capitulo alle. superius. laxant enim fortitudinem. Item debilitant uirtutem laxando et remolliendo corpus ac etiā resoluendo spiritum. Item aperiunt poros sua caliditate, ad eos tamen multam ad intra trahendo materiam. Item faciunt debilitatem in sensibus. hoc est tactum in notato. Item corrumpunt exituras, quia propter caliditatem & hu. multiplicantur putrefactiones & plures humiditates. Item faciunt pruritum in podagra et exitura, aliquas subtiles ad cutem trahendo materias, quę sua caliditate pruriunt. Item faciunt epilepsiam & somnū scilicet simul replendo caput multis humiditatibus & uaporibus multas etiam liquando humiditates. Item faciunt febres putrefactionis humectando per eorum humiditates & sua caliditate extraneando & faciendo eas ebullire. Item non exasperant guttur supple uera asperitate, quæ est inæqualitas facta secundum corpus durū,
Te. 13 ut techni secundo sumitur de signis cannę pulmonis, facta potissimum à tali sicco, ut exiccando exasperet, quam uis dissoluendo humiditates possint esse causa raucedinis aut aliqualis asperitatis seu inequalitatis cannæ.

V ltimo notandum q̄ flatus austrini non solum faciūt ista quę sunt quædam accidentia morborum seu quædā actiones lęsę, sed etiam faciunt morbos ad quę ista consequuntur. Q uia tamen ista accidentia sunt suis notiora morbis, ideo explicauit ea in presenti tanquam etiam magis contingentia q̄ alia accidētia. Nunc facit quod dictum est Hippo. Et uult conclusionem istam q̄ infirmi ex morbis patiuntur ista accidentia propter uentos austrinos quando isti uenti sunt ualde potētes supra corpora. Propositio arguitur sic. quodlibet passum patitur effectum ab agente, quando alijs paribus agens est ualde potens supra passum ad hunc effectum efficiendum,

igitur

Cap.2 igitur propositio uera. nota est consequentia. colligitur antecedens secundo de accidenti. cuius cõsequentię cõsequẽs in littera sic explicat, qñ uenti isti ualde ualẽt supple corpora patiuntur talia supple accidentia ex morbis uel talia contingentia in morbis. Notandum ꝙ notanter dictum est prævalent. i. ualde ualent, quia si uenti austrini non ualent propter flatum modici temporis uel non ualde intensum, tunc corpora indisposita possunt permanere sana aut fiunt neutra et non ęgra, ut satis est notum. In hac secunda parte principali effectus tangit uenti borealis. Et continet hæc pars partes duas. Primo facit quod est dictum. Secundo cõsimiliter condictionẽ ponit attendendã ad hoc uerificandũ. Secũda ibi (Quãdo isti prævaluerunt.) In prima parte uult Hip. istam conclusionẽ. Venti boreales sunt effectiui tussis læsiones faringum seu faucum uentrium durorum dyssuriã horrorum dolorum laterum & pectorũ. Propositio arguitur sic. illi uenti sunt effectiui istorum effectuum q qualitatibus informantur horum effectuum effectiuis, sed uenti boreales talibus informantur qualitatibus. ergo &c. maior propositio pro tanto est euidens, quia illorum effectuum effectio tribuitur agenti quæ suis qualitatibus tribuitur ut instrumentis. Patet propositio minor uerificando partem, cuius cõsequentię sola conclusio explicatur in littera sic Hip. uicente, ꝙ si uenti fuerint boreales infirmi patientur tusses, patientur faringes. i. nocumenta faringum, indurationes uentrium, patiẽtur dyssurias, horrores, dolores laterum & pectorum.

Vẽtus boreal. Pro parte primitus supponendũ uentum borealem secundum plurimum dici frigidum & siccum, licet contingere possit ipsum fore calidum & humidũ rationeloco rum per quæ transit. Secundo etiam supponendum ipsum de se effectiuũ esse & infrigidationũ & exiccatio num, quamuis tamen etiam de per accidens caliditatem & humectationẽ ualeat efficere naturalem. Applicatus enim robusto corpori calefacit uniendo & reflectendo calorem, ut colligi potest ex sententia. 15. apho. primo apho. & totius cõmenti. fortificando etiam corporum robustorum digestiuam ampliores naturales cõsequuntur humectationes, sicut etiam hyeme maior sequitur carnificatio in his corporibus. In corporibus ergo debilibus ac etiam excarnatis capita etiam habentibus catarrhosa dicta in littera consequuntur nocumenta. Tertio notandum notãter dictum esse tusses. Quia primo tusses consequuntur siccæ propter frigiditatem boreę ac etiam siccitatem lædentem pectus & pulmonem unde irritatur pulmo ad expellendum nociua. Causatur etiã tussis humida maxime præcedente meridionali uento. nam ex uẽto meridionali repleto capite borea subsequẽte sequitur expressa humiditatum à cerebro ad partes pectoris & pulmonis. fit. n expressio quẽadmodum si spongia aqua plena comprimatur, sicut etiam si uer siccum & boreale hyemem tranquillã cõsequatur & austrinam, ut patet præsenti particula. cõmento. 13. ideo ex borea uolebat Rasis. 3. Almã capi. de aere & uentis. Rasis. branchos corizas & catarrhos causari. Quarto notan Pharix quid & faux. dum. Reperiuntur ista nomina faringes seu fauces, quæ sumendo uocabulum proprijssime non aliud significant ꝙ quædam loca ampla glandosa existentia circa guttur sub maxillis, quæ secundum medicum deputata sunt ad cerebri superfluitates recipiendas. unde etiã sunt loca satis spongiosa, ꝙuis secundũ Isydorum dicantur fauces à Isidor. scindendis uocibus. aut fauces, quia ipsis meditãtibus fa mur uoces. Per fauces tamen in proposito intelligere de bemus quæcunq; emunctoria cerebri uersus guttur existentia, ad quę ꝓpter cõpressionẽ & expressionẽ à borea factam superfluitates cerebri defluunt. Causant ergo faringes. i. morbi faringum seu aliorũ emunctoriorũ cerebri. Quinto notandũ: Causantur uentres duri. i. egestiones duræ uel siccæ aut etiam duri in expellendo fæces, quia difficulter expellentes, primo quia ꝓpter boream exiccantur membra corporis unitur etiã calidum, naturale, ideo membra fortiter exiccant & attrahunt humiditates ab egestionibus. Item & secũdo boreę qualitate ad feces pertingente fit fecum exiccatio. Item & meliusfrigiditate & siccitate boreę uirtus retentiua fortificatur, & debilitatur expulsiua, unde feces ampliori tẽpore cõmorantes ficciores efficiuntur. Contingere tamen potest propter boream fluxus uentris, dum sua ualde intensa frigiditate dejciat retentiuã imo & attractiuam membrorum ac etiam primam stomachi digestionem. Sexto notandũ. Hęc nomina reperiuntur apud medicos stranguria & dyssuria, quę nomina multipliciStrãguter sumuntur. Sumitur. n. stranguria aliquando pro sęria qd, pissimo & minimo mictu contingente propter debilita- &dissu tem contentiuę uirtutis unde urinam detinere non po- ria. test. Causatur & secundo propter acuitatẽ uringę, hoc collectum est. 5. apho. cõmen 59. ad principium & est cõmentum illius apho. In anophlegmonẽ patienti &c. Et sumitur aliquando stranguria pro impotentia uesicę ad expellendum urinam, siue contingat propter oppilationem foraminis siue propter defectũ uirtutis expulsiuę uesicę. Hoc colligitur sexto de accidenti & morbo. secundo capitulo. Potest etiã dyssuria sumi his duobus modis. unde sexto de accidenti sumit dyssuriam Gal. ꝓ tali mictu frequenti & modico his de causis cõtingente, Gal. quia propter debilitatem contentiuę aut acuitatem urinę. Cõmuniter ergo hos sumendo terminos in significatione conueniunt. Secundum tamen strictiorem significationem dyssuria frequentem & paucum mictum importat stranguria uero impotentiã mingendi. Ad propositum dyssuria sumitur hic cõmuniter, ut etiam stranguria cõprehendatur. borea n. ut exanguẽ maxime ꝓcutiente uesicam. aliquando boreę siccitate uesicę uigoratur contentiua & debilitatur expulsiua, unde fit impotentia mictus, aliquando nimio frigore debilitatur cõtentiua, unde frequens mictus & paruus cõsequitur maxime ut est tactum corporibus exilibus & dispositis ad ista. Septimo notandũ. Hic per horrores intelligit quas Horror cunq; extremorũ infrigidationes. Primo per se contin- qd, quo gentes frigore boreę & siccitate cõstipante. Secũdo cau modoq; santur horrores seu infrigidationes per accidens contin- cãetur. gentes. Nam propter cõstipationẽ boreę aliquando retinentur uapores siue fumi uel humores mali uel acuti q rerenti & super sensibilia membra dispersi, & reuocando naturalẽ calorem infrigidationẽ causant et rigorẽ in corporibus supple dispositis ut est dictum. Octauo notandum. Ex borea causantur dolores laterum, quia hypocondriorum seu costarum. Primo quidẽ propter malam cõplexionẽ frigidã quę est causa doloris. Secundo etiam causantur dolores costarum propter siccitatẽ cõstipantem & reddentem costas ineptas dilatationi. Vnde dum dilatatur pectus dolent costę, quia supple masculi & partes neruęę existẽtes circa costas. Item propter causas similes causantur etiam dolores pectorũ. Nono notandum. Venti boreales non solum hęc efficiunt nocumenta, imo & alia. non solum etiam lędunt membra in quibus apparent ista nocumenta, imo & alia. Quia tamen horum membrorum nocumenta prẽhabita (secundum plurimum consequuntur) ideo ea Hip. aphoristicꝙ modo procedens expressit in littera de consimili dictu- rus materia apho. 18. Vltimo notandum. Quamuis duo alij uenti apud auctores cõmuniter nominentur, ut orientalis & occidentalis, ut patet secunda primi. doc. se- Capcunda. quia tamen illi sunt quasi tẽperati respectu istorum, eos ut morborũ non ualde effectiuos obticuit Hip. 10. Nunc facit quod dictum est. Et uult conclusionem istã. Quando hi uenti possunt ualde supra corpora, oportet expectare talia accidentia in morbis medicũ scilicet uel infirmos. Propositio arguit sic. quandocunq; agens est debite potens supra passum ad producendũ effectũ alijs paribus est expectandus effectus. ergo añs satis notũ cũ

Digitized by Google

ęsta cōsequentia, cuius cōsequens Hip. ponit in littera dicens ꝙ quando iſti uẽti boreales præualuerint. i. ualde ualuerint ſupple ſuper corpora, oportet expectare talia ſcilicet nocumenta dicta in morbis. i. ex morbis. Nota notanter eſſe dictum oportet expectare primo, eo ꝙ cū frigiditas boreę non ſit ita fortis in agēdo ſicut caliditas auſtri, ideo non ita cito ſua efficit nocumenta, ea tamen expectare oportet in proceſſu. Vel dicendum ꝙ fuit talis loquendi modus, ſicut dicimus quando apparet tale ſignum oportet ſic expectare. i. ita conſequi.

Expoſitio Marſilij ſuper Cōmen. Galeni.

Id quidem. Galeni cōmentum duas continet partes principales. In prima ponitur neceſſitas apho. In ſecunda apho. ponitur cōmentatio. Secūda ibi. Dicit primo Hip. narrare infirmitates futuras ſupple ſtātibus his uẽtis, cum dicat auſtrinos flatus grauare auditum, & neceſſe fuit Hip. tangere hoc ad diſcernendum ea quæ naſcuntur ex naturis morborum ab his quæ à cauſis exterioribus producuntur ut iudicare poſſit diuerſimode ſecundum ꝙ eſt iuſtum. Cauſam uero. Nunc Gal. conſequitur cōmentando. Et continet hęc pars duas partes. Primo cōmentatur primam partem aphor. Secundo ſecundā. Secunda ibi (Contra uero.) De prima dicit ſic, ꝙ non eſt graue uidere ex qua cauſa uenti auſtrini grauent auditum quia ſi huiuſmodi uenti cōplexio calida eſt & hu. neceſſe eſt facere grauitatem capitis. Nam flāte iſto uento inſtrumenta ſenſuuum reperiuntur plena humiditate, ſic per cōſequens grauantia caput. Itē principio neruorum tēporibus huius uenti humectantur, ideo motus uoluntarij grauantur & homines reddūtur impotentes & debiles ad operationes motiuas efficiendas & alias. Primo pro parte notādum ꝙ auſter per ſuam cōplexionem humidam humectat membrū, primo ſubſtantiam reponēdo humidam. impellit. n. multos uapores humidos, qui in capite exiſtentes grauant caput et ſenſuum inſtrumenta. Impelluntur. n. primo per poroſitates cutis, ac etiam per nares os & aures. Item etiam uētus auſtralis humectādo qualitatiue eſt cauſa ut plures ſuperfluitates humidæ, quæ reſolute eſſent per calidum naturale ſint retentę, quæ habent aggrauare caput. humectat etiam diſſoluendo & extendendo ſubſtantiā humidam. alia quæ ponuntur in parte ſatis nota ſunt. Cōtra uero. Nunc Gal. cōmentatur ſecundā partē apho. principalem. Et poteſt diuidi iſta pars ſecundum numerum accidentium, quæ explicantur in parte ſed ne meus longior ſermo ingerat uobis faſtidium diuiſionem relinquam. Dicit ergo de parte tota ꝙ ex uento boreali fit cōtrarium, quod poſtea tangit Hippo. apho. 18. illo apho. Quotidianæ uero conſtitutiones. Hip. uero tetigit hic quales morbos faciunt hi uenti. ut poſſimus ſcire, quę accidentia cōſequantur naturas morborum & quæ cauſas exteriores. Vnde dicit Hip. ꝙ ex borea fiunt tuſſes, ꝙ

Boreę effectus mali. Tuſſis quō cāetur.

pter malas cōplexiones inſtrorum anhelitus & propter aſperitates gutturis. unde ſupple inſurgit expulſiua uirtus ſpirituali tuſſiendo ad nociua expellendū. faringes autem ſeu aſperitates gulæ hunc uentum conſequuntur deſiccantē & indurantē guttur. & ſupple cōſequuntur etiam morbi materiales de per accidens, per expreſſionē humiditatū à capite ad partes faringum. cauſantur etiā uentres duri. i. egeſtiones duræ & ſicciores toto corpore exiccato per hunc uentum, ut plus trahat de humiditate ciborum & feces diutius ex tali exiccatione moren

Diſſuria quō cāetur.

tur in inteſtinis. dyſſurię uero cauſantur propter paſſiones ueſicarum (ut eſt dictum in notato) nam cum ueſica fit frigida & ſic. & ſine ſanguine ſ. multo & manifeſto, eo ꝙ non habet uenas magnas multas & manifeſtas diſperſas per ſuam ſubſtantiam quantum ad concauitatem & ſui plurem partem. plus ergo patitur aliis membris ſupple cōmuniter, propter accidentia frigoris & ſic citatis mēbro ſupple modicum calido minus intenſo reſiſtente frigori membro magis calido ſemper aliorū patritate ſuppoſita. Item frigiditas boreę facit dolores pectorum primo infrigidando inſtrumenta anhelitus. Itē per uiam condenſationis & expreſſionis exiccando. unde dum pectus debet extendi dolet. horrores etiā (ut eſt tactū ī notato) frigiditatē boreę dictis modis cōſequūtur.

Aphoriſmus. 6.

Cum æſtas ſit ueri ſimilis, ſudores multos in febribus expectare oportet.

Quoties æſtas ſit ſimilis ueri, ſudorum copiam in febribus expectare oportet. The.

Quādo æſtas ſit ueri ſimilis, ſudores in febribus multos expectare oportet. Leo.

Expoſitio Marſilij ſuper apho.

Hip. in apho. præcedenti tetigit accidentia cōſequentia flatum quorundam uentorū. Nunc docet prægnoſcere uenturam multiplicationē cuiuſdam exeuntis, maxime critice. ſ. ſudoris. Et uult Hip. iſtam concluſionē. Æſtate ſimilata ueri oportet expectare in febribus maxime critice multos ſudores. Cōcluſio arguitur. ſic illo tunc oportet expectare multos ſudores quando ualde cōcurrunt cauſę ſudoris. ſed æſtate ſimilata ueri ualde concurrunt cauſę ſudoris. ergo. maior eſt nota. minor colligitur ex cōmen. huius rationis ſola concluſio in littera ponitur, ſic Hip. dicente. quod æſtas ſimilatur ueri ſupple in complexione, oportet expectare in febribus ſudores multos. Primo pro intellectu apho. eſt notanda apho. concordia, quę habetur. 17. Continentis. cap. de aere. colligitur etiam in ſententia. Tertio pronoſticorum cōmento quadrageſimo illius partis. Sed tempora & præſens morbos. & ſecunda, primi. doc. ſecunda. capō. 6 Cuius initiū aer &c. illa parte. Cū uero æſtas uernalis &c. Raſis. Hippo. Auicē. Criſis futurę ꝓnoſtī cus prę ſeruati uus cu ratiuuſ que canon. Æſtas ſimilis ueri du pliciter

Seqūdo eſt notāda utilitas. eſt. n. præſens apho. utilis q̄ tum ad actū pronoſticū, q̄tū etiā ad actū curatiuū. Primo q̄tū ad actū ꝓnoſticū, qa in febribus ſcimus modū ꝓnoſticandi criſim, ut quod erit ꝓ ſudorē. Valet etiam quantum ad actum curatiuum, quia cum ſcimus in corporibus humiditates abundare, per exiccantia curationem ſcimus eſſe fiēdam. Valet etiam quantum ad actū præſeruatiuum, quia exiccando etiam ſcimus corpora præſeruare. Tertio notanda eſt apho. ampliatio. non enim ſolum æſtate ſimilata ueri oportet &c. immo & aliis temporibus aſſimilatis ueri. quare tamen magis de æſtate protulerit Hippo. dicetur in dubio. Quarto notandum. Æſtas poteſt dici ſimilari ueri, uel quia punctualiter ad ueris deueniat complexionem, uel quia propria natura mutata ad ueris naturam accedat, ut dum fit minus calida & minus ſicca. Ad propoſitum æſtas intelligitur ſimilis ueri modo primo aut modo ſibi propinquo. Quinto notandum. Æſtas poteſt intelligi aſſimilari ueri, uel in una qualitate, uel in duabus. Ad propoſitum (ut colligitur ex commēto.) intelligitur ſimilitudo quando æſtas temperata eſt in calido & hu. ſicut uer.

Sexto notandum. Æſtas poteſt fieri ſimilis ueri, uel ꝓpter pluuias infrigidantes & humectantes aerem uel ꝓpter flatum uenti frigidi & humidi, ut contra operantibus æſtate & uento in calido & hu. temperies conſequatur. Tertio poteſt cauſari iſta temperies propter particulares celeſtium influxus mihi ignotos. Septimo notandum. Æſtas ex aſſimilatione ad tempora alia multiplicem ſortitur denominationem. A. uere enim appellatur uernalis, & ſic de aliis temporibus eſt dicendum. Item à flatu auſtri aut à conſimili appellatur meridionalis, cum flatus illius uenti ſit ſecundum plurimum à meridie. Appellatur etiam ſeptentrionalis propter flatum uenti borealis à ſeptentrione flantis, cui hęc æſtas in complexione ſimilatur. Differentia tamen eſt inter æſtatem uernalem & meridionalem, ut colligitur ſecunda primi. capitulo. allega. quia in æſtate meridionali cauſantur peſtilentię morbilli & uariolę, ut patet

Æſtas tripl

Auicē.

Digitized by Google

ibidem propter multam humiditatem, multos etiam uapores, & multam caliditatem ebullientem humiditates, ut malę putrefactiones consequantur. Ad propositum applicando ętas de qua hic loquitur uernalis est.

Octauo notandum est non solum in morbis esse expectandos sudores, immo etiam tempore sanitatis uel neutralitatis. de morbis tamen est facta mentio in quibus expectatur creticus sudor multum. Nono notandum, ut sexto sumitur de accidenti cap̃. secundo sudoris causam fore multiplicem. Prima est multa materia humida quam supple non ualeat caliditas in uaporem resolueresensibiliter educendum. Secunda causa est subtilitas materię, ut ualeat ad porositates educi. Tertia causa est amplitudo pororum ista causa etiã est nota. Quarta causa est caliditas dissolutiua humiditatum & earum ad cutem attractiua, quæ causæ in æstate similata ueri concurrunt primo est caliditas temperata, quam uis fortis supra dissoluendas humiditates, est etiam multa humiditas subtilata per calorem. est etiam propter caliditatem amplitudo pororum. fit ergo in ea sudor ut est dictum. Decimo notandum, notanter dictum esse sudores. Primo quia non solum una uice multiplicatur sudor immo pluribus uicibus propter plures sudoris causas reperiri. Aut est, quia sudores qui expectant̃ i febribus sunt sudores critici, ut sit sensus apho. secundum istam uiam. ꝙ quando æstas similatur ueri, oportet expectare crisim febrium per sudores. Critica etiam expulsio debet esse multa. colligitur hoc secundo pronosticorum. commen. de egestione liquida, & est cõmentum. 14. dum dicit ꝙ fluxus uentris multus quandoque significat crisim laudabilem. unde in experientia patet crisim perfectam cum sudore perfici cum multis sudoribus & magnis. 11. notandum. Non solum in febribus expectandos esse sudores, immo etiam in morbis alijs ut satis est notum, quia tamen plus alijs morbis contingit fe. critice terminari et per sudores, ideo eas explicuit in tex. Hippo. 12. notandum. Per febres intelligit Hip. fe. humorales acutas & non acutas, cum acutæ & non acutæ ualeant terminari per sudores, ut patet secunda quarti. in materia crisis sudoris. Quia tamen maxime febres acutas continuas & interpolatas & magis continuas contingit terminari per sudorem, ideo de ipsis maxime intelligit Hip. 13. notandum. Non solũ oportet expectare multos sudores, immo etiam si natura completam faciat crisim per fluxum uentris non præcedente sudore aut alijs euacuationibus multum oportet expectare fluxum propter multam esse materiã humidam. pręsentem multiplicatur sudor dictis de causis, adiuncta etiã hac alia scilicet fortitudine expulsiuæ uirtutis. Vltimo notandum ꝙ æstate similata ueri paucas effumationes seu insensibiles resolutiones expectare oportet, propter nimiam humiditatem hebetantem calidum, ne resoluat insensibiliter.

Sudoris cã 4r.

Gal.

Cap. 68.

Expositio Marsilij super Cõ. Gal..

Quemadmodum. Gal. commentando dictũ apho. duo facit. Primo ponit quandam similitudinem inter p̃sentem apho. & tertium ab isto in modo locutionis exponendo istam partem. Similis ueri. Secundo uerificat apho. Secunda ibi (Et hoc nõ sine ratione.) De prima dicit ꝙ sicut Hip. dixit ante quando eadem die aliquando fit æstus aliquãdo frigus, oportet expectare morbos autumnales, ita dixit hic quãdo æstas assimilatur ueri, quia complexiones æstatis supple in calido & hu. sint tẽperatæ, oportet expectare multos sudores in febribus. (Et hoc non sine ratione.) De secunda Gal. uerificat apho. & fine diuisione ulteriori dicit sic, ꝙ id quod dictum est in apho. est uerũ, quia sudor multus causatur ex multa superfluitate & humiditate multa, ideſt ex caliditate multa superfluente supra humidum, ut dissoluat humiditatem et trahat ipsam ad cutem. Non autem intelligitur caliditas superflua respectu aliorum temporum. nam sic poterit esse temperata. Quorum duorum scilicet superfluentis caloris uel humoris unum reperti in hyeme, ut superflua humiditas nullum reperitur in autumno, quia supple autumnus deſe frigidus est & sicus. Alterum etiam reperitur in æstate, supple suam seruante naturam scilicet caliditas. in uere reperitur utrumque. nam supple quamuis uer sit temperatum respectu aliorum temporum, caliditatem tamen habet superfluentem respectu (ut est dictum) dissoluendæ humiditatis & ad cutem trahendæ. Æstate ergo existente sicciori uere necesse est desiccari humiditates & non supple multiplicari sudores. Æstate uero similata ueri, necesse est ꝙ potentiam caloris humiditatem trahi ad cutem non potentem dissolui in fumum notabiliter, propter nimiam humiditatem calidum hebetantem (ut est dictum) unde illos humores seu humiditates pulsas ad cutem tempore crisis est necesse facere sudores. Primo dubitatur. Vtrum in æstate seruante propriam naturam multiplicentur pres sudores q̃ in æstate similata ueri. Sine formatione obiectorum tenendum quod in æstate similata ueri pres multiplicãtur sudores, pres enim faciet ad uehemẽtem sudorem humiditas æstatis cum caliditate ueris temperata q̃ faciet caliditas æstatis propriam seruantis naturam. Secundo dubitatur. Vtrum in uere similato æstati oporteat pres expectare sudores q̃ in uere seruante propriam naturam. Credo ꝙ sic propter maiorem subtilitationem & euacuationem materierũ. Tertio dubitatur. Vtrum in autumno uel hyeme uernali oporteat tot expectare sudores sicut in æstate similata ueri. Respondendum ꝙ nõ quia in ęstate similata ueri merito suæ uernitatis reperiuntur humiditates & merito ueris precedentis & merito tẽporis humidi ut hyemis in autumno autem non sic, propter æstatis tempus precessisse siccum. nec in hyeme propter autumnum precedere siccum & æstiuam etiam precedere siccitatem. Quarto dubitatur Vtrum sudor possit esse crisis febrium continuarum. Ad quod dubium respondetur per unum notatum.

Autumnt complexio.

Aphorismus. 7.

In siccis temporibus, febres acutæ fiunt, & si quidem annus talis existens amplius fuerit, qualem constitutionem fecerit, in pluribus & tales ægritudines expectare oportet.

Per squaloresfebres acutę fieri solent, et si magna ex parte talis sit annus, qualem fecerit conditionem, morbos quoq; expectare magna ex parte oportebit. The.

In siccitatibus febres acutę fiunt, & si annus magna ex à parte talis fuerit, qualem fecerit constitutionem, tales plurimum morbos oportet expectare. Leo.

Expositio Marsilij super apho.

Intentio Hippo. est quosdam explicare morbos contingentes anni tẽpore facto sicco. Et cõtinet pręsens apho. duas partes. Primo absolute Hippo. facit quod dictum est. Secundo ostendit quibus conditionibus hi morbi cõtingant plurimum. Secunda ibi (Et si quidem amplius.)

In prima parte uult Hippo. istam conclusionẽ. In tẽporibus siccis febres acutę sunt aptæ fieri. Conclusio arguitur sic. illis temporibus fiunt febres acutæ in quibus acuuntur humores seu reperiuntur materię febriũ acutarum. sed in siccis tẽporibus acuuntur humores & acutarum febrium materię reperiuntur. igitur nota maior est. colligitur minor in commento. cuius rationis conclusio sic explicatur in littera. febres fiunt acutę seu acutę fiunt in temporibus siccis.

In secunda parte facit quod dictum est. Et uult conclusionem istam. Si annus fuerit tempore ampliori talis qualis fuit constitutio prædicta, quia fuerit siccus, secundum plurimum oportet expectare morbos acutos. Propositio arguitur sic. illo tempore secundum pluri-

Digitized by Google

mum oportet expectare morbos acutos, quo ſecundum plurimum materię multiplicantur morborum acutorū. ſed anno exiſtente tali & tempore ampliori &c̄. multiplicantur materię. ergo. cuius rationis concluſio explicatur in tex. ſic Hip. d. & ſi certe annus fuerit amplius exiſtens talis qualem fecerit conſtitutionē, quia ſupple fuerit ſiccus tempore ampliori, ſicut ante fuerat ſiccus, ſecundum plurimum oportet expectare tales morbos, quia acutos. Primo pro apho. notāda eſt eius cōcordia, quia habetur. 17. Continentis. capitulo de aere. & ſecūda primi. ſecunda doc. octauo capitulo. Secundo eſt notanda utilitas. Eſt enim utilis ad actum pronoſticum, ac etiam ad actum curatiuum. Ad actum pronoſticum, quia ſcimus prędidere quales morbi generādi ſint, quo cognito comprehendimus etiam qualiter eſt curandū. Tertio ad amplationem notādum. Ex preſenti apho. concipitur in tempore humido morbos generari longiores, cuius cauſa colligitur etiam ex commento. Quarto notandum circa litteram. Per tempus ſiccius debemus intelligere tempus ſiccius prȩter naturam. Nam quędam tempora appellātur naturaliter ſicca, ut eſtas & autumnus. intelligit ergo ꝙ in ſiccis temporibus ultra proprias naturas temporum. Quinto notandum circa partem apho uerificari maxime de tempore ſicco & calido, ſecundum naturam temperato, aut etiam de tempore ſicco & frigido ſecundum naturam, facto tamen prȩter naturam ſicciori. nam in his tēporibus poſſunt maxime generari acuti morbi. Primo in uere propter ſiccitatem acuentem humores in eſtate etiam, propter eandem cauſam & caliditatem, in autumno etiam, propter reliquias in eſtate relictas. & inter hæc illa maxime uerificatur de æſtate. Sexto notandum tempora poſſe fieri ſicciora, aut propter flatum uenti borealis exiccantis, aut propter defectum pluuiarum, aut etiā propter remotionem aquarum, unde fieri contingit aerem ſicciorem. Septimo notandum. In ſiccis temporibus cauſantur febres acutæ, propter acuitatem humorum & intenſionem caliditatis minorata humiditate cū abȝiciatur hebetans calidum, ut ipſa humiditas. Fiunt etiam accidentia ſeuiora propter materiam accidentia facientem febrem acutiorem eſſe & fortiorem & mobiliorem etiam, quamuis etiam in quantitate pauciorem.

Octauo notandum. Hæc littera. febres acutæ fiunt. poteſt intelligi dupliciter. Vno modo ſic, ꝙ fiunt, id eſt generantur febres acutæ &c̄. modo expoſito. Secundo ꝙ febres fiunt acutæ, quamuis ſupple genitæ in alio tēpore, paucificata tamen materia et facta acutiori febres acutę fiunt. prima expoſitio eſt commento conformior.

Nono notandum. Non ſolum pars de febribus continet ueritatem immo & de morbis alȝs. quia tamen febres ſunt morbi communiores & pluries contingentes, ideo de febribus potius fecit mentionem. Decimo notandum Hæc littera. amplius &c̄. poteſt exponi dupliciter. Vno modo ut eſt dictum, quia tempore ampliori ut dicatur quando non tantum unum tempus anni, immo ampliora ſeu plurima ſunt ſicca fiunt &c̄ Secundo poteſt exponi ſic. Et ſi quidem annus fuerit amplius, quia exiſtens talis ſcilicet ſiccus, id eſt ſi fuerit intenſius ſiccus, tunc &c̄. quomodo cunq; exponatur pars uera eſt. prima tamen litteræ conformior eſt. 11. notandum non tanter eſſe dictum ut in pluribus, quia maxime in corporibus diſpoſitis. ad actionem enim requritur diſpoſitio paſſi. primo de differ. fe. & ſecundo de accidenti. & prima quarti. Notāter etiam eſt dictum ut in pluribus, quia contingens eſt propter ſiccitatem temporis ſtante caliditate etiam uehemente tantam ſubtilis remanente groſſo fieri reſolutionē, ut morbus chronicus generetur.

Caſis. Auicē. Prono ſtici curatiui. ꝙactus canon. Tpſ ſic cum dupr.

Tpoȝ ſicci cā

Cap 4 Cap. 2

Expoſitio Marſilij ſuper Cō. Gal.

Non multas ait. Præſens pars continet partes duas. Primo Gal. ponit intentionem Hippo. Secundo uerificat apho. Secunda ibi (Non abſqȝ ratione.)

De prima dicit ſic. Hippo. fateri, non multos morbos ſeu febres, ſed acutus naſci in ſiccis temporibus ipſo inferius dicente apho. 16. conſtitutiones anni omnino quidem ſiccę pluuialibus ſalubriores ſunt. dicat etiam morbos in pluuialibus temporibus fieri longos. Ex qua parte colligitur intentionem Hippo. eſſe talem, ꝙ ſi morbi fiant in ſicco tempore illi ſunt acutiores q̄ ſi fiant in tempore humido. Vult ſecundo concluſionem iſtam, ꝙ cæteris paribus pauciores morbi generātur in tempore ſicco q̄ in tempore humido. Ex iſtis duobus infertur concluſio tertia, ꝙ conſtitutio ſicca ſanior eſt humida. Propoſitio perſuadetur ſicut. in conſtitutione ſicca minus contingit corpus infirmari q̄ in humida. igitur. conſequentia nota. antecedens colligitur ex una dictarum cōcluſionum. Non abſque ratione. De ſecunda uerificat apho. & ſine diuiſione ulteriori dicit ſic. ꝙ iſtud quod poſitum eſt ab Hippo. neceſſario ſequitur, quia propter humiditatem aeris multiplicantur phlegmatici humores, e contrario ſiccitas aeris minorat humores, eo tamē facit in ſuis qualitatibus acutiores. & ideo quia pauciſicantur humores, febres ſunt acutiores q̄ in humidis tēporibus. & quia ſupple humores fiunt acutiores propter ſiccitatem, ideo & febres ſunt acutiores. Pro parte primitus ſupponendum humiditatem aeris noſtram naturalem caliditatem hebetare unde non fit ita potens in digerendo & tranſmutando chyloſam materiam ad ſanguinis naturam. via igitur indigeſtionis generabitur phlegma, aut etiam alia cruda humiditas proportionata phlegmati. Item ſecundo conſequitur humiditates multiplicari & ſuperfluitates caliditate non potente bene reſoluere ſuperfluitates aere, etiam ſua humiditate humectante. Ex qno ſequitur tertium, ut pluries generari morbos. Nā ubi eſt multa ſuperfluitas à natura non debite ſuperabilis multiplicem contingit generari morbum; morbum inquā materialem à materia phlegmatica pendentem (ſecundum plurimum.) aut calido facto impotenti contingit per uiam indebitę regulationis humorum cholerā aut alium calidum humorem putreſcere, ideo morbi à materia calida pendentes poterūt generari. Infertur etiam morbos prolixiores in tempore humido ſecundum plurimum multiplicari propter ampliorem materiam eſſe bumoralem propter etiam eſſe ſecundum plurimum phlegmaticam & groſſiorem.

Tpoȝ cōſtitutio ſicca ſanior ē humida

Ex indigōne generatur phlegma aut cruda humiditas ei ꝓportionata.

Item ſupponendum ſiccitatem pauciſicare humores. Nam ſiccitatis eſt exiccare & humidam pauciſicare materiam. ſiccitas enim & humiditas agunt adinuicem & patiuntur, ut quarto metheororum ad principium aſſerit Auer. Item ſiccitas ſi coniungatur caliditati exacuendo calidum cauſa eſt maioris conſumptionis humorū. ſi etiam coniungatur temperato calori ipſum redderet acutiorem & magis mordacem, maiorem facit in humoribus conſumptionem. Per accidens tamen contingit ſiccitatem eſſe cauſam uehementis humectationis. primo claudendo poros, ut ſuperfluitates intrinſecus teneantur. aut etiam debilitando calidum per uiam reſolutionis ſpirituum ut humorum cruditas & indigeſtio conſequatur, ſicut ea quæ ſecundum plurimum ſunt humectatiua per accidens ſunt cauſa uehementis exiccationis. ideo dicebat Auic. tertia primi. capitulo. de exercitio. ad finem. ꝙ dimittētes exercitium cadunt in hecticam. Ex dictis infertur morbos in tempore ſicciori citioris eſſe terminationis. hoc illatū perſuadetur ſic. materia eſt paucior. ergo nota eſt conſequentia aliarū ſuppoſita paritate item perſuadetur propoſitio ſic. morbi in tempore ſicciori ſunt acutiores. ergo citioris terminationis. conſequentia eſt nota. per deſcriptionem acuti morbi. Secunda apho. commento. 19. nota etiam eſt cō ſequentia, quia natura morbum moleſtiorem nō poteſt diu ſuſtinere, ut patet quinta apho. commento ſexto illius apho. Q uicunq; à tetano apprænhenduntur &c̄.

Siccitatis effectus Auer.

Auicē.

Aphoriſmus

Aphorismus. 8.

In moderatis temporibus, si temporaliter tẽpora se reddiderint, boni status, & bonæ ægritudinis determinationes fiunt. In immoderatis uero maxime immoderatæ, & difficiles determinationes.

The. In temporibus naturę legitimis, cunque tempestiua tempestiue redduntur, morbi constantes, synceri, et faciles ueniunt. At uero in iquis, inconstantes, & iudicatu difficiles existunt.

Leo. In constantibus temporibus, cum tempestiue tempestiua redduntur, morbi constantes, & boni iudicij fiũt. Inconstantibus autem, inconstantes, & mali iudicij,

Expositio Marsilij super apho.

Intentio Hip. in apho. præsenti est ratione dispositionis temporum, ut temporaliter uel intemporaliter se habent nos docere pronosticari supra bonã aut malã mor borum terminationem ac supra ipsorum bonitatem ac malitiam & sæuitatem. Et continet præsens apho. partes duas principales. In prima enim ex temporum moderantia docet pronosticari. Secundo ex temporum ĩmoderantia. Secunda ibi (In ĩmoderatis uero.) In prima uult Hip. conclusionẽ istam. In temporibus moderate & temporaliter se habentibus fiunt morbi boni ordinis & terminationis. Propositio persuadetur sic. in illis tẽporibus quibus multiplicantur humores quantitate & qualitate debite superabiles fiunt morbi &c̃. in quibus etiam corpora non prosternuntur, nec ualde à naturali dispositione mutantur, sed in tẽporibus moderatis &c̃. hęc fiunt. igitur. Huius rationis modo solito solum conclusio explicatur in littera sic Hip. dicente, ꝙ si temporа fuerint moderata & tẽporaliter se habentia fiũt morbi boni status & maxime bonę terminationis. In secũda parte uult conclusionẽ istam. In tẽporibus ĩmoderatis fiunt morbi maxime ĩmoderati & terminationis difficilis. Propositio sic probetur per oppositũ. hutusmodi morbi fiunt in illis tẽporibus in quibus mali multiplicãtur humores aut urtus prosternit & ualde à debita natura mutatur. sed in tẽporibus ĩmoderatis est hoc. ideo &c̃. Huius rationis sic sola cõclusio ĩ littera explicatur. in tẽporibus ĩmoderatis fiunt morbi, maxime ĩmoderati, & fiunt difficiles terminationes. Primo pro intellectu apho. est huius notanda concordia quę habetur in libro de aere & aqua & regionibus ad principiũ. & tertio pronosticorum. 41. &. 17. continentis capitulo de aere. &. 5. theoricæ. capitulo. quarto ad principium illa parte, ideo Hippo. &. 2. primi capitulo octauo & quinto & prima quarti. trac. 4. capitulo de pestilẽtia illa parte. & meliora tempora &c̃. Secundo notanda est utilitas. Est enim aphor. præsens utilis quantum ad actum pronosticum (ut est notum) quantum etiam ad actum præuisiuum, docemur enim præuidere corpora à lapsu futuro, cuius prohibetur futuritio euacuando & debite corpora diætando. Tertio ampliandus est apho. Nõ solum in ĩmoderatis temporibus morbi fiunt &c̃. Sed etiam communiter sana corpora melius gubernantur, sicut in temporibus ĩmoderatis communiter prosternuntur. Quarto notandum. Hæc littera. in moderatis temporibus. potest exponi multipliciter. Primo potest exponi sic. In temporibus moderatis ut suppleatur unum, quia si tempora reddiderint se temporaliter, ita ꝙ hæc pars. si tempora reddiderint se temporaliter est expositiua moderationis tẽporum, & est sensus partis. si tempora reddiderint se temporaliter id est modo temporali, quia modo temporis naturaliter decurrentis & propriam naturam obseruantis. Dicimus enim æstatem temporaliter se habere, quando æstati caliditas & siccitas correspondet. qualiter æstas inter tempora computatur. qualiter etiam ad humana corpora conferuanda cõparatur. E contra tempora non se habent temporaliter, quando non modo temporali humanis corporibus debite se offerunt & ostendunt, ꝙ temporaliter se habere est temporis moderantia. & hanc expositionem puto ceteris potiorem. Secundo potest exponi pars, aduertendo tamen ꝙ non sola temporum moderatio sufficit ad bonum statum morborum & bonam terminationem efficiendam, immo etiam requiritur usus rerum non naturalium temporaliter uariandarum tempori proportionalis. Exempli causa aliqui cibi exhibendi sunt tempore æstiuo, ut frigidi & humidi. aer etiam taliter præparandus. in temporibus ergo moderatis, quia suam & debitam seruantibus naturam si tempora, id est res applicandi corporibus & temporibus uariatæ reddiderint se temporaliter, id est proportionabiliter temporibus, quia tales exhibeantur quales in temporibus proportionarum est, & debitum exhiberi boni status &c̃. Tertio potest exponi pars prænotando ꝙ temporum duplex est temperies seu moderatio. Quædam inquam absoluta, dum scilicet tempus propriam naturam obseruat, licet alteri tempori non comparetur. & hanc temperiem tetigit dum dixit in ĩmoderatis temporibus, Alia uero est moderatio comparatiua, dum dicimus unum tempus temperatum esse respectu alterius, quia altertus lapsum temperat & moderatur, ut si uere existente humidiori æstas siccior consequatur dicemus æstatem esse tẽperatam respectu ueris, quasi contemperantem uer. & hanc secundam moderantiam tetigit si tempora temporaliter &c̃. Quarto potest exponi pars ex modo Angeli de Vicentia notando ꝙ tempus dicitur moderatum quando non est à propria qualitatiua natura mutatum. uocatur autem temporaliter se habere quando non est effectum aliena qualitate uel corpore ab eo ꝙ sibi conuenit secundum naturam, quando scilicet non est uaporosius inter quas expositiones prima & secunda tenean tur. Quinto notandum. Temporum moderatio ortuum stellarum & occasionum debitam consequitur existentiam consequitur etiam debitam præsentiam pluuiarum, uel etiam absentiam & etiam uentorum eius. Vnde moderatio ex parte qualitatum tangibilium per tactum compræhenditur etiam ex parte sudationis uel oppositi. Vaporositas uero per uisum compræhendi potest secundum ꝙ aer apparet luminosus uel minus Moderatio uero ex parte qualitatum occultarum haberi potest ex notitia ortus & occasus stellarum. Moderatio uero rerum quæ temporaliter exhibentur compræhendi potest ex complexionum temporum notitia, ac etiam ex notitia eorum quæ corporibus applicantur. Sexto notandum. Multipliciter potest sumi status. Vno modo ut est unum de quatuor temporibus morbi. & secundum istum modum potest sic exponi littera ꝙ ægritudines erunt boni status, quia habebunt statum cum incolumitate accidentium, & sine sæuitate non multum extraneatis humoribus propter temporum moderãtiam, nec multum prostrata uirtute. Secundo modo potest sumi status pro esse seu manere, seu pro ordinate uel inordinate procedere, ut hominem bene stãtem dicimus habere bonum statum, & secundum hunc modum dicetur ꝙ ægritudines erunt boni status, quia bonæ existentię incessus boni & ordinis propter non multũ molestare naturã, & propter humores nõ esse ualde diuersos tẽporibus suã obseruãtibus naturã respectu eius qd̃ eẽnt si nõ proprias naturas obseruarẽt. Septimo notandũ. Morbi qui causantur intelligi possunt uel male complexiones uel compositiones uel apostemata, aut etiã solutę cõtinuitates. Octauo notandũ. Hę sunt bonę determinationis & crisis secundũ plurimum earum materia non multum existente maligna, uirtute etiã potente supra eas. Nono notandũ in hac parte ĩmoderatis uero &c̃. non esse appositã hanc partem si tẽpora temporaliter &c̃. tanquã per prehabitam datam intelligi uel dici

Tẽporũ tẽperies. 2.

Tẽpus tẽporũ & tẽpa liter se hãre.

Status. dupl'r.

Hip. Rasis Auicẽ. Lapsus futuri ꝓnosti ci ꝑuisiuiꝫ sanõ.

Æstatẽ ꝙaĩr se hãre qd.

Digitized by Google

poteſt ꝙ ad cauſandum ĩmoderantiã morbi ſola tempo rum ſufficit ĩmoderantia. & ideo non fuit expediens illam particulã replicare, prima expoſitio teneatur. Vltimo notandum ꝙ morbi qui cauſantur ſunt maxime ĩmoderati & terminationis difficilis propter uaide proſterni uirtutem & generari repellem materiam & malignam, uel penitus opprimentem uirtutem uel non penitus, ſed partialiter à uirtute oppreſſibilem, ut criſis incompleta & non debita conſequatur.

Expoſitio Marſilij ſuper Cõmen. Galeni.

Conſtantia tempora. Gal. cõmentãdo dictũ apho. ſic procedit. Primo enim cõmentatur partem primã. Secundo ſecundam. Secunda ibi (Poſtquam igitur) Prima in duas. Primo pro intellectu apho. prẽſentis nos ad quendam Hip. remittit librum. Secundo exequitur primam exponendo partem. Secunda ibi (Si quidem pro ratione) De prima ſic dicit ꝙ ex libro de aere & aqua et regionibus Hip. cõprehendi poterit qualis fuerit Hipp. intentio de tẽporibus moderatis. Si quidẽ pro ratione.

Anni ſani cõditiones.

De ſecunda dicit ꝙ ſi apparuerint ſigna in ortibus & occaſibus ſtellarum ſecundũ ꝙ conueniens eſt apparere, & ſi quędam pluuiæ fiant in autumno, hyems uero ſit temperata ſupple non reſpectu aliorum temporũ, immo declinet ad frigiditatem & humidum non tamen multũ calida neq; multũ frigida neq; multum humida uel ſicca, appareant uero pluuiæ in uere horis debitis, & ſimiliter appareant in æſtate, tunc neceſſario alijs ſup. paribus annus erit ſanus. Cuius cauſa eſt, quando enim agẽtia proportionata ſunt ad ſanitatem conſeruandam debet fieri ſanitatis conſeruatio. ſed illis ſuppoſitis quæ Gal. ponit in parte agentia ſunt proportionata. ergo. Quibus uero horis ueris & æſtatis debeant apparere pluuiæ, non debite habetur nomina. hæc tamen haberi poteſt ꝙ pluuiæ debent in uere frequentes eſſe probabiliter in æſtate etiam. Poſtquã igitur. Nunc Gal. commentatur ſecundam partem apho. d. ꝙ cum tu perpenderis intellectum Hip. circa temporũ ordinationem & moderantiam poteris intelligere quid ipſe intelligat per obuiantia corporibus quæ ad temporum ĩmoderantiam conſequuntur, quaſi diceret ꝙ habita intentione. Hip. de temporũ moderantia habere poterit & eius intentio circa temporum ĩmoderantiã. Vnde Hip. dixit morbos naſcentes in temporibus ĩmoderatis eſſe difficilis terminationis. nam criſis horum morborũ aliquando eſt cũ timoroſis accidẽtibus. ut exẽpli cauſa cũ magna proſtratione pulſus ſeu depreſſione de qua Aui. ſecunda quarti exclamando dicebat. O quanta ſigna timoroſa uidimus de caſu pulſus &c̃. Et aliquando hæc criſis de ſe naturaliter eſt peſſima. exempli cauſa terminatur morbus ad corruptionẽ totalem membri. aliquando terminatio eſt mortalis propter cãs aſſignatas. aliquando ſupple criſis eſt diminuta, nõ purgãs ſeu eũans totã materiã morbi, ſed reſeruans materiam de qua recidiuat infirmus.

Tẽporũ ĩmoderantia.

Tra. 1. cap. 4. Criſis mala ꝗt modis.

Aphoriſmus. 9.

In autumno acutiſſimæ fiunt ægritudines, & maxime mortiferæ, ut in pluribus, Ver uero ſaniſſimum, & minime mortiferum.

The. Per autumnum morbi acutiſſimi, atque exitioſiſſimi accidunt, magna ex parte. Ver ſaluberrimum eſt, minimeque exitioſum.

Autũno morbi acutiſſimi, atq; exitiales maxima ex parte. Ver uero ſaluberrimum, & minime exitiale.

Expoſitio Marſilij ſuper apho.

Leo. Præſens apho. ſic continuatur ad præcedentem. Poſt quam Hip. in apho. pręcedenti comparauit tẽpora naturaliter ſe habentia ad tempora mutata à propriis naturis penes euentum & terminationẽ morborũ, nunc cõparationem ponit inter duo tempora, ꝓprias naturas obſeruantia, ut inter autumnũ, & uer, quædam tamen de autumno explicans. Et diuiditur hæc pars in duas. Primo dictam explicat cõparationem. Secundo tangit nocumentum autumni reſpectu ſpecialis morbi. Secunda pars incipit apho. ſequenti, Autumnus phthiſicis, Præſens apho. continet duas partes principales. Primo explicat de autumno quædam. Secundo de uere etiam explicat quædam. Ex quibus duobus patebit autumni & ueris cõparatio. Secunda ibi (Ver uero ſaniſſimum.) Prima in duas, ſecũdum ꝙ duplicem de autumno cõcludit cõcluſionem. Secunda ibi (Et maxime mortiferæ.) In prima uult Hip. cõcluſionem iſtam. In autumno fiunt morbi acutiſſimi. Concluſio perſuadetur ſic. Illo tempore fiunt morbi acutiſſimi quo tempore reperiũtur in corporibus humores ſubtiles & incenſi non apti reſolui inſenſibiliter, ſed in autumno reperiuntur &c̃. ergo maior propoſitio pro tãto eſt nota, eo ꝙ humor ſubtilis cholericus & incẽſus eſt aptus eſſe acuti morbi materia. minor propoſitio apparebit in cõmento cuius rationis ſola concluſio in littera ſic explicatur, morbi acutiſſimi fiũt in autumno. In ſecunda facit quod dictum eſt. Et uult Hip. cõcluſionem iſtam. In autumno cauſantur morbi maxime mortiferi ſecundum plurimũ. Concluſio perſuadetur ſic. illo tempore cauſantur &c̃. quo tempore morbi ſunt maxime apti ſuperare naturam. ſed hoc eſt ĩ autumno. igitur maior eſt nota ex hoc, ut. n. ſanitas cõſequitur morbum ſuperante natura ſic morbo eandem penitus opprimente mors conſequitur & corruptio corporis. minor patet ex notatis & dicendis in commento. huius rationis ſola cõcluſio ſic explicatur in tex, & ĩ autumno fiunt morbi maxime mortiferi ſecundum plurimum. Nunc facit Hip. quod eſt dictum. Et habet hæc pars duas partes ſecundum duo oſtendenda de uere. Secunda ibi (Et minime mortiferũ.) In prima parte Hip. uult concluſionẽ iſtam. Ver eſt tempus ſaniſſimũ. Cõcluſio ſic arguitur illud tempus quod ẽ temperatum eſt ſaniſſimum ſed uer eſt tempus temperatum. ergo maior eſt nota cuilibet eo ꝙ tempora temperies à medico reſpectu humani corporis intelligit. minor propoſitio ſumitur ex cõmento. & primo cõplexionũ Gal. & ſecunda primi. doc. 2. cap. 3. & 6. Concluſio ſic explicatur ĩ littera. ſed uer ſupple eſt tempus ſaniſſimum. In ſecunda parte facit quod eſt dictum & uult Hip. cõcluſionem iſtam. Ver eſt tempus minime mortiferum. Propoſitio perſuadetur ſic. uer eſt tempus ſaniſſimum. ergo minime mortiferum. antecedens eſt habita concluſio. conſequentia uidetur de ſe nota. Prẽterea poteſt argui (ut p̃habita concluſio) ſic uer eſt tempus temperatum. ergo minime mortiferum antecedens iam eſt deductũ. conſequentia euidens, quarum conſequentiarum ſolum conſequẽs in littera explicatur ſic. & ſupple uer eſt tempus minime mortiferũ & hoc ſecundũ plurimum. Pro intellectu apho. primo eſt notanda apho. cõcordia quæ habetur in propria forma. 17. continentis cap. de aere. Sumitur uero pars prima. 4. Alman. cap. de regimine corporum ſecundũ tempora. Pars uero ſecunda ſumitur ſecunda primi. doc. ſecunda cap. 6. ad principium per colũnam. dum uult uer eſſe proportionabile cõplexioni ſanguinis & ſpiritus. Colligitur etiã ſententia totius apho. aſpicienti proceſſum dicti cap. Secundo eſt notãda utilitas, eſt. n. utilis ad actum pronoſticũ, ut eſt euidens, ac etiam ad actum præuiſiuum regendo debite corpora. Tertio ampliatur apho. ꝙ non ſolum in autumno &c̃. ſed etiam ĩ tẽpore alio cõſimiliter cõditionato autũno.

Ver ſaniſſimum

Caꝑ. 4 Auicẽ.

Rafis. Almã. Auicẽ. Corporum de bite regendo. ꝓnoſti cus præuiſiuus ꝙ, cañ.

Quarto pro littera notandũ. Autũnus denominat à tẽpeſtate in autumno apparente. apparet. n. caſus foliorum arborum, & maxima diuerſitas temporum, ut habitum eſt ĩ cõmento. 5. et patet ex pręſenti cõmẽto. Aut dicitur autumnus ab autũnãdo ſeu colligẽdo, quia tũc multi colligantur fructus & comedantur. Quinto notandũ

Autũni denomiatio

tandū est pro littera Hippo. hic loqui de autūno seruāte
Alber. propriā naturā, quod sic affirmat Alber. Nā autumnus
est simpliciter hic prolatus. ergo debet intelligi in suo po-
tiori significato. antecedens patet primo ex hoc, quia p
tulit autumnum sine alia conditione consequentia pa-
tet, quia quod simpliciter profertur in suo potiori signi-
Gal. ficato debet intelligi, ut patet p Gal. tertio alimē. capō.
14. da lacte. ultra medium, dū sic dicit. sicut igit in alijs
omnibus sic in lacte oportet intelligere uirtutes simpli
citer dictas non de quocunq;, sed de optimo solum. colli
gitur etiā hoc tertio regiminis acutoꝝ. cōmē. 42. satis
Hip. ad principium. & est cōmentū huius partis. aquæ uero
nullum opus inuenit & cē. consequētia patet etiā ex hoc,
quia tempora suas obseruantia naturas meliora sunt, ut
patet prima quarti trac. 4. capō. 1. ad principium. hoc no
Auicē. tatum etiā sumitur ex Gal. in cōmento. Sexto notan-
dum. Cū autumnus diuidatur in principium, medium,
et finem, de qualibet parte autūni intelligi potest apho.
tamen maxime de medio aut principio quod fini simi-
latur ætatis. nā finis unius temporis alteri principio as-
similatur. colligitur hoc secunda primi. doc. 2. capō. 6.
Auicē. Septimo notandū. Morbi qui causantur in autūno nō
solum causantur merito autumni, immo merito etiā in-
dispositionum per ætatē productarū. ideo dictum est
alle. capō. ad finē. q autūnus est sicut nutritor reliquiaꝝ
ætatis. Octauo notandū. Aliter se habet autūnus re-
spectu ætatis q̄ ꝙstas respectu ueris. Nam ætas est si-
cut corretrix in dispositionum ueris superfluas abijcien
do materias. Autumnus uero est conseruatiuus malaꝝ
materieꝝ ex ætate relictarū, quod notatū octauū colli
gitur prēsenti particula. cōmen. 23. satis ad principium.
& est cōmentū illius apho. Autūno uero & æstiuorum
multa. Nono notandū. Non solum in autūno causant
morbi acutissimi, sed etiā autumnus est tempus ægerri
mū, pro q̄to plura corpora infirmant in autūno, & plu
ries propter causas nuper dicendas. unde nō ualet ista cō
sequentia. in hoc tempore cusantur acutissimi morbi. er
go hoc tēpus est ęgerrimū. nā tempus siccū nō est ęger-
rimū respectu humidi prēter naturā, in ipso tamen mor
bi acutiores producunt, ut patet. 8. apho. Decimo no-
tandū autūnum esse maxime sanitatum laxatiuum, ac
etiā neutratiuū, propter causas assignandas ex profter-
natione uirtutum & aliorꝝ. 11. notandū. Morbi q cau
Autum santur in autūno possunt intelligi materiales & immate
nus sani riales. maxime tamen materiales intelliguntur, ut patet
tatū la ex cōmē. qui sunt aut morbi simplices aut cōpositi. Itē
xatiuus aliquando malæ cōplexiones, aliquando etiā malæ com
Hip. positiones, ut patet in hac particula apho. 23. & secun-
Auicē. da primi. allega. capō. 12. notandū q in autūno non so
lum causant acuti morbi, imo & ualde chronici. Q uod
patet primo ex locis nunc allegatis, & quia autūnus in-
cinerando humores causat quartanā & alios chronicos
morbos, quia tamen penes acuitatē morborum autum-
nus à uere plus differebat, ideo de sola acuitate facit ī lit
tera mentionē. 13. notandū q aliqua ægritudo (secun
dum Albertum) potest intelligi acuta multiplicit. Pri-
Alber. mo ratione citę terminationis. Secundo ratione multę
Ægri- q̄titatis materiæ. Tertio ratione intensionis seu incen-
tudo sionis materię. Q uarto ratione accidentium omittēdo
acuta suā applicationē. Ad ꝓpositū dicendum in autūno cau
4r. sari morbos acutissimos ratione omniū istoꝝ. Nam pri
mo causatur cita terminatio ratione subtilitatis humo-
ris & ratione ſquitatis accidentiū. nā licet merito autū-
ni morbus chronicus debeat causari, propter tū æstatē
prēcedentem contingit cholam in autūno reperiri. Ideo
Aui. dicebat Aui. secunda primi doc. 2. alle. capō. 6. choleram
accrescere in autūno autumno sua frigiditate ipsam cho
leram includente & eam non permittēte spirare, ꝓpter
quā recluſionē contingit multā coaceruari materiā, p
pter cuius materię incensionem & igneitatē accidētiū
ſquitas & morbi intensio consequunt. 14. notandū q
autumnus q̄tum ad hoc potest intelligi cōparari solum
ad uer. Secundo potest intelligi cōparari ad quodcunq;
aliud tempus. Primus modus cuilibet est notus. Potest
tamen teneri secundus dicendo, q reseruata acuta mate
ria ex æstate & autumno recluſa cōtingit, phibita tran
spiratione maiorē putrefactionem ad generari, ac etiam
morbū acutiorē q̄ æstiuo tempore q̄uis de per se nō cō
sequitur hoc. 15. notandū q quāuis in autumno pro-
priā seruante naturā hęc sint apta contingere, tamen in
autumno à propria natura mutato possunt longe acutio
ra & peiora contingere de quo tamen erit dubiū. fit igi
tur hęc cōparatio solum temporum ꝓpter naturas ob-
seruantium. 16. notandū. Illud tempus appellatur ma Autum
xime mortiferū in quo plures & ex pluribus morbis cō nusq;
tingit mori, quę duo sunt reperta in autumno. Nam pri maxie
mo est prostratio uirtutis propter æstatē prēcedentē re mortife
soluendo debilitatē, ac etiam propter inęqualitatem au- rum tē
tumni nunc in calore nunc in frigore. In autumno etiā pus ap-
reperiuntur humores adusti, ac etiam incensi per ęstatē pellet.
difficiles superari à uirtute, unde uirtute facta debiliori
adhuc plus superatur ab humoribus. 17. notandum q
autumnus in maxime efficiendo mortem cęteris tempo
ra superat, ut patet ex Gal. in cōmē. nā est pestilentior
cęteris temporibus ꝓpter causam assignatā. Ex prima
tamen facie litterę autumnus soli ueri cōparatur. 18.
notādū notanter dictum esse ut in pluribus, quia apho.
continet ueritatem in corporibus debilibus & immode
ratis nimios fructus comedentibus, & quia plura talia
sunt corpora, ideo de pluribus continet ueritatem, cū ad
producendum effectum dispositio passi requirat, ut alle Capō. 4
garum est primo febrium. Secundo de accidenti satis ad Capō. 2
principium. & quinto theoricę. et prima quarti. trac. 4.
19. notandū Hip. hic loqui de uere propriam seruante
naturam, & maxime q̄tum ad sui medium. Prima pars
notatur ex prehabitis colligitur euidenter. Patet uero se- Ver q̄-
cunda pars, quia hic loquitur de uere, quod maxime tē- mō sa-
peratum est, quale extitit medium ueris principio & fi nissimū
ne se hyemi & æstati similantibus iuxta Aui. sententiā Auicē.
secunda primi. alle. capō. uidelicet. 6. doc. secūdę. hoc ue
re sic denominatio quasi tempore delectationis. inde res
delectatione priuata appellatur auerna ab à quod est si-
ne et uer delectatio. inde auerna quasi sine uerno seu ue
re. inde locus inferior appellatus est auernus sexto ænei
dos dicente Virgi. Facilis descensus auerni. Noctes atq; Virgi.
dies patet atri janua ditis. 20. notandū, ver dici sanitā
mum cuiuscunq; corporis respectu cōmuniter. Nā pri-
mo maxime respectu corporis temperati, cui ut tempus
maxime proportionarū applicatur lapsus, etiam corpo-
ribus confert merito sui temperamenti & essentialis ef
fectus. Sicut. n. res tēperatę conseruant corpora tępera
ta, lapsa uero reducunt, sic uer temperatū existens de p
se corpora temperata conseruat, lapsa uero, phibet à lap
su & ꝓducit ad temperamentū. Ex quo notato tale po
test inferri corrolarium. licet uer plus proportionet cor
pori temperato q̄ corpori lapso, proportionabiliter ta
men plus confert corpori lapso q̄ corpori tēperato, po-
nendo ly corpori lapso determinate. Propositio arguit
sic. plus est corpori lapso reduci ad temperamētum aut
ad dispositionem meliorem ꝓportionabiliter q̄ sit cor
pori temperato in sua temperie permanere. igitur. conse
quentia eo nota est, quia uere corpus lapsum reducit ad
temperamentū, aut bonificatur in suo lapsu. antecedēs
satis est notum cuilibet. 21. notandū uer non intelligi
sanissimum absolute, quia in ipso sanitates conseruētur
aut prēseruētur, ita q̄ nulli ī uere contingāt morbi, sed
intelligi debet sanissimū, quia iure meritoq; sui in ipso
pauciores accidunt morbi q̄ in alijs temporibus. 22.
notandū q uer secundū q est tactum de per se est tēpe-
ratum & aptum de se corpora custodire sana, declinās tū
ad quandā sopitā caliditatē aut humiditatē, ut patet se-
cunda primi. doc. 2. capō. 3. de naturis tēporū satis ad prī Auicē.

Digitized by Google

cipium, & sortitur hanc denominationem ratione effectuū quos habet efficere in corpore humano quantunlibet temperato permanēs tamē temperatū respectu aliorum temporum. Si tamen inueniat corpora replera tali caliditate sopita humores dissoluente, & humiditatē iuuante ad dissolutionem uarij morbi contingent, ut patet pręsenti particula apho. 21. Vere siquidē &c. quod notarum colligitur ex cōmē. allegati apho. nam si uer ī ueniat corpora in humoribus temperata, ipsa in sua perfectione custodit. Intelligendū ergo uer esse sanissimū ꝯtum est de se, ꝯ̄ quis merito idispositionis corporis possit esse ualde ægrum. 23. notandū. Ver potest intelligi minime mortifer. Primo absolute, quia ī eo plus cōtingit fieri salutem ꝯ̄ mortem. nam omnis crisis plus attinet saluti ꝯ̄ morti (nisi morbus sit pestilentialis) ut patet. 2. apho. cōmē. 13, ī fine. et est cōmentū illius apho. Q uibuscunq; crisis fit. quod etiā non esse mortiferum autumno cōpetere potest propter causam consimilem. Secundo intelligi potest uer esse minime mortiferum respectu aliorum tēporum, quia in uere merito cōplexionis ueris minus contingat corpora mori. Et hic intellectus uerus est propter tēperiem ueris. propter etiā multiplicari in uere humorem cęteris mitiorem, ꝯ̄ quis merito temporis pręcedentis multos in uere contingat mori apoplexijs aut epilepsijs &c̄. Vltimo notandū hāc partem ut in pluribus hic non esse positā, ut ex pręhabitis ī tellectā, uel huic parti non ita necessariā ut prime, eo ꝙ autumnus non tantum est mortificatiuus quantum uer est minime mortiferum. cum de se uer sit multum sanissimum, ubi autumnus non ex toto est mortiferum, prima causa teneatur.

Expositio Marsilij sup Cōmē. Gal.

Cum tempora. Gal. cōmentando pręsentem apho. sic procedit. Primo tangit primę partis & secundę commentationem magis generalem. Secundo specialius cōmentatur partem primam, generalius etiam cōmentando secūdā. Secunda ibi (Q uoniā uer quidē.) De prima dicit ꝙ si tempora anni secundum debitum fuerint cōplexionata, uer erit sanius cęteris temporibus, & minime mortiferum supple intra tempora, quia est temperatius aliȝ tēporibus. autumnus uero est generatiuus morborum acutorum, & est pestilentior cęteris temporibus aliȝ. Q uoniam uer quidem. Nunc facit quod dictum est. Primo secundę partis repetit cōmentationem generalem. Secundo specialibus primā partem cōmentatur. Secunda ibi (Autumno uerò.) Dicit primo ꝙ si uer supple est sanissimum, quia sicut dicit Gal. est temperatum in suis cōplexionibus & est dictum notanter cōplexionibus, propter ipsum non esse temperatum solum in una contrarietate immo in duabus, quia inter calidū & frigidū humidū & siccū. Autūno uerò. Nūc cōmentatur specialibus. Et continet hęc pars partes duas. Primo cōmentatur partē primā per quasdam causas generales ratione temporum contingentes, quę etiā omnibus applicantur corporibus. Secundo per quandā causam particularē seu specialē sumptā ex parte digętę corporum. Secunda ibi (Iis uerò.) Prima pars continet partes tres secundum numerum primum causarum. De prima dicit sic, ꝙ autumnus in multis rebus illaudandus ē seu aptus illaudari. Primo quia eadem die autumni aliquando est calor aliquando frigus ad sensum apho. quinti. ex qua diuersitate, ut est habitum cōmen. 5. cōsequitur uehemens prostratio uirtutis. De secunda dicit ꝙ autūnus secundo est illaudabilis, quia cum ueniat post æstatem inuenit in multis corporibus humores incōsos seu inflāmatos, quia supple in corporibus choleicis aut ī quibuscunq; calidis naturali cōplexione ad hanc incensionem disponente & ipsam efficiente æstiuo calore. inuenit etiā autumnus post ęstatem ueniens uirtutem defectam seu debilitatam in quibusdā corporibus, quia ī incorporibus maxime exilibus & per uiam resolutionis aptis debilitari, qualia sunt cholerica aut quecunq; alia habentia humores subtiles & largos poros per uirtutem hic maxime intelligendo uitalē uirtutem, ąquatonus corporis uita dependet & operatio ꝯ̄ quis etiam uirtutes alię per uiam resolutionis debilitentur. De tertia ponit tertiam causam, quare autumnus dicatur illaudabilis dicens ꝙ nec etiam hoc quod dictum est solum supple concurrit ad reddendū annum illaudabilē, sed etiam concurrit hoc ꝙ anteq̄ ueniat autumnus humores mouentur ad cutem supple à caliditate æstiua, ut dissoluantur aut euaporent per ipsam. Autūnus uero uenies suą frigiditate intrinsecus recludit humores. Dicit quarto ꝙ autūnus hoc facit uniuersaliter omnibus hominibus, & supple plures tamen quibusdam propter eorum aptitudinem, in quibus omnibus consequitur humores malignari & retineri & superare uirtutem. Ex quibus consequitur accidentium ęquitas, intē ſiǫ morbi, & pluries mors. Iis uerò. Nūc facit quod dictū est. & sic dicit ꝙ particulariter supple operatur male in corporibus utentibus mala dięta, quia comedentibus multos fructus, ex quorum comestionibus mali generant humores & multi. Primo notandum hanc causam dici particularem, quia fit ꝓpter particularē errorē, quia ratione fructuū.

Secundo notandum ꝙ fructus cōmuniter habēt humidū indigestū putrefactioni paratum, quales fructus sunt fructus horarij. Appellati in quā fructus à fruēdo, quia olim uescebantur & utebanē homines fructibus. Appellanē autē horarij, quia debitis horis reperti & nō bene dispositi ad saluationē, quales fructus sunt pomapi ra cerasa amarillia & siꝑia, ad differentiā frugum uel seminum, quę multis possunt conseruari tēporibus. Ideo dicebat Aut. prima quarti de cura putridarū in genera li satis ad principium. ꝙ omnes fructus nocent febricitā ti sua ebullitione quā faciunt in stomacho mali ergo chimi generantur propter ebullitionē & fructuū putrefactionē. Credo etiā fructus ꝓpter ipperfectionē suę mixtionis & propter suam specificā formā non multū corpori humano famulari, ex quo fit eos non bene regulari et detineri à natura. Propter quod secundum Gal. sententiam. primo de differentijs, consequit putrefactio & malorum humorū generatio, uel quia fructus transmutētur in humores malos aut malas superfluitates malis ꝓportionatas humoribus, uel quia humoralem malignando materiā sic malus humor producat. Ex qbus oībus licet inferre, quod est collectum. tertia primi. ca. de regimine eius quod comeditur & bibit, ꝙ aliȝ paribus potest quēlibet fructum est bibenda aqua. Patet propositio ꝓ tanto. nā quia fructus sunt (ut tactum est) mali nutrimenti secundum plurimū, ideo bibēda est aqua quę non est multum familiaris corpori, nec etiam multum penetratiua, ut cito expellantur fructus. Si uero biberetur uinum, cum sit ualde penetratiuum & familiare naturæ, tunc secum traheret nutrimenta fructuum ad corporis ꝓfunda. Ex dictis etiā licet inferre, quare post cōestio nem fructuum cōmuniter sequitur fluxus uentris. Et licet plures alię causę speciales recitādę alias concurrāt, pro nunc tamen hęc generalis causa ponatur. nam conuersis fructibus in stomacho ad chili naturam uenę mesaraicę & hepar nō sugunt multum hanc chilositatem, qua remanente consequitur lubricitas. Nā debilitas uel remissio attractiuę hepatis est una causa lubricitatis uētris, ut patet secunda apho. cōmen. 2. illius apho. Q uibuscunq; iuuenibus. Ex hoc ultimo licet inferre fructus non esse regulariter comedendos apud sanicm uehementem, ne ad membra trahantur.

Horarij fructus.

Malitia fructus ethimologia cap. 7. Cap. 3 Auicē. Practicus cañ ut post cōestio nem fructuū bibat aq̄

Fluxus uentris q̄ post cōestio nē fructuū.

Aphorismus. 19.

Autumnus phthisicis malus.

Autumnus tabidis malus est. Leo.

Autumnus tabidis malus. The.

Expositio

Expositio Marsilij super apho:

Præsens apho. sic continuatur ad precedentē. Postq̄ Hip. in precedenti apho. vniuersaliter blasphemauit autumnū, nunc uero particulariter quia respectu phthisicorum. Et uult Hip. conclusionem hanc. Autumnus est malus phthisicis. Conclusio arguitur sic. Omne tempus frigidum & siccum et inordinatum est malū phthisicis. sed autumnus est tēpus frigidū & siccum & inordinatum. ergo maior apparebit ex notatis. minor ponit in cōmē. conclusio uero sic explicatur in textu. autumnus supple est malus phthisicis. Pro intellectu aphor. primo est notanda apho. concordia, quę habet. 17. Cōtinē. alle. cap̄. habetur etiā secunda primi. doc. 2. ca. 6. in fine. tertio habetur. 10. tertij. tractatu. 4. cap̄. de ulceribus pectoris et plonis in fine cap̄. Secundo notāda est utilitas ē. n. utilis presens apho. q̄tum ad actum pronosticum. nā expresenti apho. cōcipitur phthisicos maxime morituros in autumno, cum ex pūt aphor. autūnus sit malus illis, utillis est etiam q̄tum ad actum preuisiuū. docemur enim preuidere, ne corpora phthisica ex autumno labantur. Tertio amplius est aphor. dicendo non solum autumnū esse malum phthisicis: immo & q̄tuncunq; rem non naturalem autumno, pportionatā. dicendum etiam non solum autumnū nocere phthisicis, imo quibuscunq; alijs debilitatis corporibus, cum autumnus sit ualde prostratiuus uirtutis. Quarto ex prehabitis notandum autumnum hic intelligi, ppriam seruare naturā, hoc potest, pbari ex prehabitis. Quinto notandum hoc uerificari de autumno quantū ad principium medium et finem, maxime tamen de medio alijs paribus magis autūnāte q̄ extremę eius partes. Sexto notandū autumnū esse malū phthisicis maxime ratione proprię cōplexionis & proprię inordinationis, q̄uis etiā aliqualiter ratione precedentis æstatis quod notatum apparebit ex dicendis. & colligitur ex fine cōsequēti. Septimo notandū, phthisim sumi aliquando pro ulceratione plonis, ut patet. 5. apho. cōmē. 9. illius apho. Phthisis fit in ætatibus maxime. Sumitur secundo pro consumptione totius corporis consequente pulmonis ulcerationē, ut patet. 5. apho. cōmē. 16. illius aphor. Insanies sputo phthisis fit. Tertio sumitur phthisis, p qua cunq; totus corporis consumptione, quē modū tangit Gal. in cōmen. Ad propositū autūnus est malus phthisi quocunq; modo sumatur. Nam primo est malus phthisi tertiomodo sumpte. nā cū corpora phthisicor̄ sint i uirtute defecta, sicut excarnata & in sanguine & spirtibus paucificata, autūnus sua frigiditate & siccitate cōsumēdo amplius & calidū naturale debilitādo uirtutis defectū auget, sui autē inordinatione uirtutem defectam amplius deficere facit. Est etiā malus phthisi primo modo sumpte eo q̄ nunc calidus existēs humiditates dissoluit catarrhales, nunc uero frigidus existens eas comprimit & ad platonē descendere facit, quę per uiā humectationis & putrefactionis sunt causa amplioris ulceris, sua etiā inordinatione debilitando uirtutem est causa ut ulcus peioretur. Item nocet phthisi sumptę modo secundo, propter causas pręassignatas. Et ulterius amplificando aphor. sequitur autumnū cuicunq; passioni pectoralī maxime replexionali fore nociuū. Hoc ex dictis causis infertur euidenter, imo cuilibet morbo probabiliter est nociuus autūnus. Primo, ppter sui inordinationem debilitando uirtutem. Secundo superfluitates & malas materias sui frigore incuneando. Hip. tū ipsum phthisicis specialiter dixit esse nociū, cū istis grandissimū inferat nocumentū propter causas assignatas. Existis etiā infertur autumnū notissime esse malū patientibus febrē hetticam, patientibus ē hetticā senectutis. Patet primum propter amplius augeri exiccationem & corporis tabem. Patet etiam secundū propter similē causam. Et propter autumnū sua frigiditate & siccitate augmētatiuū esse frigidę & sicce cōplexionis in senectute hetticā existentis. Ideo dicebat Aui. secunda primi. doc. 2. cap̄. 6. q̄ autūnus erat malus omnibus habētibus hetticam simplicem, quia non cōplicatā ulceri pulmonis.

Octauo notandū. Non solum autūnus est malus phthisicis, quia adaugeat phthisim manifestā, sed etiā occultam habet manifestare phthisim. hoc patet secūda primi alle. ca. &. 10. tertij. alle. ca. in finibus capi. & est causa notati. nā cum propter causas assignatas autūnus auget phthisim, sic augendo phthisim manifestat occultam. nam ubi phthisis remissior est occultior, phthisis acutior est manifestior. Præterea autumnus manifestat tabem aut consumptionē amplius consumendo, etiā manifestat sputum saniosum plus, phibendo resolutionem in sensibilem & amplius incinerando & debilitando uirtutem, ut sanies intendatur & maioretur &c̄.

Expositio Marsilij super Cōmen. Galeni.

Damnauit quidē. Gal. cōmentando apho. presentem tria facit. Primo ad precedentem presentem cōtinuat apho. Secundo exponit hanc partem. phthisicis. Tertio presentem uerificat apho. Secunda ibi. (Vtrū uerò) Tertia ibi. (Liquet autem.) De prima dicit q̄ in superioribus, quia in apho. 10. prehabito & implicite etiam in quinto generaliter blasphematur autūnus, quia supple non dearticulando ipsum ad aliquā specialē dispositionem, sed i hoc apho. blasphematur particulariē, quia in quadā dispositione corporum ut phthisicor̄. Vtrū uerò. De secunda facit quod est dictum. d. q̄ Hip. intellexit supple per phthisicos homines laborantes seu infirmantes & supple corporis patientes consumptionē, ppter ulcera pulmonis vū etiā hic p ulcera intelligamus, unde pōt ille apho. intelligi de omni corporis cōsumptione. vnde dicit se non posse certificare, de quo maxime intellexerit Hip. quia an de primo modo an secundo phthisis, ueruntamen quia modus primus proprior ē ideo dicere possumus ipsum intelligi maxime. Liquet autem. De secunda uerificat aphor. dicens q̄ siue Hip. intellexerit de primomō uel secundo necesse est autūnū phthisico fore malum, quia autumnus est frigidus & siccus & inordinatus. Primo dubitatur. Vtrum autumnus sit ægrior uel seruans propriam naturam uel non.

Sine formatione obiectorū omnibus adinuicem compensatis hęc conclusio teneatur. Autumnus propriā naturā seruans non seruante melior est. Propositio sumit ex. 9 apho. & prima quarti. trac. 4. cap̄. 1. vbi uult tēpora proprias seruantia naturas fore meliora. Hic tamen notandū q̄ bonitates temporum se habentium naturaliter non sumuntur solum ex gradu qualitatiuo. immo ex determinatis influxibus corporū superiorum, q̄ etiam colligi potest cōmen. 9. & etiā ex Hip. in libro de aere & aqua & regionibus. licet enim in aliquo autumno minor possit esse inordinatio q̄ in autumno tēperato, omnibus tamen cōpensatis ex distemperato autumno maior lęsio consequetur. Secundo dubitatur. Q. tēpus anni sit magis ęgrotatiuū. Et primo arguitur q̄ sit uer, quia in uere est maior repletio q̄ in alijs tēporibus igitur &c̄. consequentia tenet, quia morbi qui causant in temporibus maxime sunt replectionales. notū est antecedens. Nam uer similat morbo de repletione primo apho. cōmē. 17 illius apho. Et quibus semel aut bis aut amplius, aut minus. Prēterea patet ab experientia multos i uere generari morbos huius particulę sic apho. 21 dicente. Vere siquidem manię melię &c̄. Secundo arguitur q̄ in æstate qualitas æstatis est qualitatibus cęterorū temporum actiuior & intensior. ergo &c̄. consequentia tenet, quia propter potentiā distemperatę qualitatis temporis consequitur cita productio morbi. antecedens est notum, cum caliditas æstatis sit actiuior & intensior frigiditate hyemis secundū plurimum. Tertio arguitur q̄ autumnus eo q̄ inter cętera tempora maxime ab auctoribus blasphematur. Q uarto arguitur q̄ hyems propter nimiam frigiditatem debilitatē & maxi

Rasis. Auicē.

Phthisi cor̄ pnostic⁹ p̄ui siuusq̄ canon.

Hip. Phthisis triplicit.

Autumnus cur oībus morbis pectoris nocius.

Auicē.

Autumnus cur maxie nocius phthisi Auicē.

Phthisi cus qd?

Dubia

Digitized by Google

Tēpoꝝ cōparatio 2ª Hip.

tes superfluitates intrinsecus recludentem. Pro dubio pmittendū hęc tempora posse adinuicē cōparari. Vel quantum ad oīa quę concurrunt temporibus quantunlibet moderatis. Secundo possunt adinuicē cōparari penes effectus proprios temporū in dispositiones consequētes, & non aliorū pcedentium temporū ratione. Secundo pmittendū hanc temporū cōparationem fieri ratione effectuū pluries & in pluribus corporibus contingentium. Penes pmissa hę conclusiones teneant. ꝓ Prima. Autumnus quātū ad oīa in ipso reperta cęteris est peior temporibus Hęc propositio primo sumitur ex cōmen. 10. dum dicit autumnū cęteris temporibus pestilentiorem. & patet propositio ex causis Gal. Secunda propositio, Ratione proprię cōplexionis autūnus ꝓbabiliter est æstate melior. Propositio nota est ex hoc, cū æstas habeat qualitatē ualde excessiuā. Tertia ꝓpositio. Autūnus rōne proprioꝝ defectuū ꝓbabiliter dici potest cęteris tēporibus peior. Patet propositio narratiue propter frigidā & siccā cōplexionē uitę contrariā tem & prohibentem debitā transpirationem. Patet etiā propter eius inordinationem & inęqualitatem debilitantem uirtutem. Quarta propositio. Æstas post autumnū cęteris potest dici magis ægrotatiua. Propositio patet ad experientiam cōmunē & ex cā cōplexionis æstatis. Quinta propositio. Ver quantū ad contingentia i uere respectu quorundā corporum & quarundā ægritudinum potest dici æstate ægrotatiuus. Propositio magis sic persuadetur. podagra & maniaca passio uere & autumno mouētur ut in pluribus. Sexta propositio. Licet uer de se inter cętera tempora sit minime ægrotatiuum, rationetamen quorundā in uere contingentium seu de per accidens contingit uer hyeme esse magis ægrotattuū Propositio quo ad primā partē patet ex hoc, quia uer est temperatū. cōmen. 10. & sumitur etiā in hac tertia. cōmē. 21. ibi. (Vere.) Quo ad secūdam patet ex hoc, quia ꝓpter repletionē ex hyeme pcedentē consequunt in uere morbi replexionales eius caliditate tēperata humores li quante. Septima propositio. Licet non de ꝓ se tamē de facto & de per accidens pluribus corporibus hyems cęteris temporibus est minus ægrotatiua. Hęc propositio patet primo ad experientiā cōmunem. Patet etiā ex alio, quia humores in hyeme stant firmi non bene mobiles ad loca mobilia, aut etiā ad partes alias, ut inferant morbū & extraneentur. Pręterea etiam in hyeme cōmuniter caliditas innata est potens ad fortiter digerēdū & regulandū humores, ut colligitur primo apho. & cōmen. 25. Cuius ista fortificatio caloris prouenit de ꝓ accidens à frigore hyemis. Istis habitis patet responsio ad obiecta. Nam primo de æstate responsum est per responsalia. Et consimiliter obiecta ueris soluta sunt. De autumno ratio concludit ueritatē. De hyeme etiam dictū est ꝙ de per accidens ex eius cōplexione sequit̄ bona digestio, & sic sit dictum ad dubium istud. Tertio dubitatur, ꝙ tempus anni sit peius phthisicis. Pro dubio sit hæc conclusio prima. Merito cōplexionis tēporis uer est tempus melius phthisico. Conclusio arguitur sic. nā uer est tempus tēperatum. ergo &c̄. antecedēs patet cōmen. 10. consequentia tenet, quia tempus temperatum maxime est conforme uirtuti. Secunda conclusio est hęc. Ver de facto et ꝓpter cōmunes dispositiones phthisicorū est nociuū phthisicis. Hæc propositio sit ꝓ Hip. 7. epidimiaꝝ. Patet etiā ex causa. nā cū corpora phthisica sint cōmuniter ex hyeme malis replera humoribus succedente uere & eos liquante & dissoluente fit phthisis augmentum. Tertia conclusio. Licet æstas ratione suę cōplexionis plus uideatur conferre ulceri ꝙ uer. tū phthisi antiq; plus uidetur nocere uer. Propositio patet quo ad primā partē. nam per suam caliditatē & siccitatem minorat materiam uerū quia minorat etiā & consumit naturalem humiditatē magis affert nocumētum uere. Quarta conclusio. In aliqua parte æstatis probabiliter phthisicus melius se habet ꝙ in aliquo alio tēpore. Patet propositio, quia in principio æstatis caliditate à tēperamento modicum recedente, tunc enim non fit uehemens consumptio & fit conueniens expiratio & putridę materię remotio. Quinta cōclusio. corpora phthisicorum male se habent hyeme. propositio patet ex hoc cum hyeme retineantur materię & augeantur cathari & defluant ad pulmonem. Sexta conclusio. In phthisi in qua uehemens consumptio corporis sociatur ulcerationi non cum magna putrefactione hyemis conuenire uidetur. Patet propositio, ꝙa hyems sui humiditate & frigiditate prohibet de per se consumptionē & tabē &c̄. Septima conclusio. Autumnus cęteris temporibus peior est phthisicis. ideo de ipso Hip. ꝓtulit apho. Patet propositio propter causas in autūno repertas colligendas ex cōmento. 10. & 11.

Aphorismus. II.

De tēporibus, siquidē hyems sicca & borealis fuerit, uer uero pluuiosum & austrinū, necesse est æstate febres acutas, & ophtalmias, et dyssēterias fieri, maxime mulieribus, & humidis natura.

Quod ad temporū attinet rationē, si hyems squalida & aquilonia fuerit, uer pluuium australeque, febres acutas fieri æstate necesse est. Et lippitudines, & intestinorum difficultates, maxime mulieribus, & ijs qui humidam habent naturam. Theo.

De temporibus, siquidem hyems sicca, & aquilonia fuerit, uer uero pluuiosum & australe, necesse est æstate febres acutas fieri & lippitudines (greci opthalmias uocant) et intestinorum difficultates, precipue uero mulieribus, & uiris qui natura sunt humidiores. Leo.

Expositio Marsilij super apho.

Præsens apho. sic ad pcedentes cōtinuatur. Postq̄ Hip. in pcedentibus determinauit de quibusdam effectibus mutatiuorū naturalium temporū, determinauit etiam de mutationibus ex flatu uentorum pcedentibus. In apho. presenti exequitur determinando de quibusdam mutationibus pręter naturam temporꝝ sibiinuicē contrarie succedentiū. Et continet hęc presens pars duas partes principaliter. In prima determinat de mutationibus et eorū effectibus in hyeme et uere contingentibus & sibi contrarie succedentibus. In secunda parte determinat de mutationibus pręter naturā æstati contingentibus, & autūno sibiinuicē cōplexionaliter aduersantibus. Secunda ibi apho. 14. cuius initium. (Si uerò æstas borealis etc̄.) Prima in duas. Primo Hip. determinat de mutationibus contingētibus hyemi et ueri mutata hyeme ad siccitatē, uere uero ad austri permutato naturā. In parte uero secunda determinat de mutationibus hyemi consimiliter contingentibus & ueri, hyeme permutata ad calidū uere autē ad frigidū & siccū. Secunda ibi apho. sequenti, (Si uerò austrina &c̄.) Presens aphor. duas cōtinet particulas. Primo determinat de dictis mutationibus, & etiam tangit tempus & effectus dictarū mutationum in predicto tempore contingentium. Secundo uero explicat Hip. i quibus corporibus maxime hi producantur effectus. Secunda ibi. (Maxime mulieribus & humidis.) In prima parte uult Hip. istā conclusionē. Si hyems de numero temporū existens ficca fuerit & borealis, uer uero sibi succedens fuerit austrinum, quia calidū & humidū, necesse est fieri in æstate febres acutas ophtalmias et dyssenterias. Conclusio arguit̄ sic. In æstate necesse est fieri illos morbos, quorū sufficientes causas necesse est æstate reperiri. sed hyeme existente ficca & boreali, uere uero austrino & pluuioso, necesse est horū morborū causas in æstate esse repertas. ergo

maior

Hip.

Hip.

T.c. 23.

maior propositio eo nota est, quia positis causis sufficiē-tibus ad aliquem seu aliquos producendos effectus & effectus poni possunt. propositio minor ex notandis colligitur cuius rationis sola conclusio ab Hip. explicatur in littera. si certe hyems de temporibus seu horis anni existens fuerit borealis & sicca, & uer fuerit austrinum et pluuiosum, quia calidū & humidum, necesse est febres acutas opthalmias & dissinterias fieri ī æstate &c̄. In secunda parte facit quod est dictū. Et uult Hip conclusionem istam. Prefati morbi maxime fiunt æstate mulieribus & corporibus naturaliter humidis. Conclusio persuadet sic. In illis corporibus maxime fiunt isti morbi, in quibus reperiuntur multę putrefactiones & humiditates pręter naturam. sed in corporibus mulierū ac etiam humidis naturaliter multę reperiuntur putrefactiones & humiditates. ergo. consequentia nota, cum hi morbi consequantur putrefactiones & humectationes pręter naturam tanq̄ suas causas. minor, ꝓpositio est nota & etiam apparebit. cuius rationis etiam sola conclusio explicatur in textu dicendo ꝙ hi morbi maxime contingunt mulieribus, & supple etiam maxīe corporibus masculis aut fęminis humidis secundū naturā. Pro pręsenti apho. est notanda apho. concordia quę colligitur secunda primi. doc. 2. cap̄. 8. de iudicijs temporū satis ad principium illo. §. Et cum uer pluuiosum. Colligitur secundo. 5. theoricę. 5. cap̄. ad principium. Colligitur tertio prima, pble., pblemate. 8. Colligit quarto tertio pro notticorū. cōmen. quadragesimo. Colligitur. 5. ex Hip. in libro de aere & aqua & regionibus. Colligitur ultimo. 17. Continentis. cap̄. de aere. Secundo est notanda utilitas apho. Est enim pręsens apho. Vtilis quātum ad actum pronosticum & operatiū. tali. n. temporum apparente cōplexione nos ꝓnosticamur dictos morbos fore uenturos. Valet etiam q̄tum ad actum operatiū. cum. n. cōprehendimus hos contingere morbos, propter multarū humiditatū pręsentiam ab his morbis pręseruare possumus præexiccando corpora & etiam debite euacuando. Tertio ampliandus est apho. Non enim solum tēporum tali apparente cōplexione seu cōbinatione hi effectus æstate contingere possunt, imo & aliarum rerū cōplexionibus taliter inuicē proportionatis qualiter uer austrinum boreali proportionatur hyemi æstate succedēte. Quarto notandū ut colligitur ex principio cōmenti alterius translationis. Horę anni uel suas naturas obseruant, uel permutantur ab eisdem. Si permutantur ab eisdem, uel ista mutatio est in hora una uel ī duabus &c̄. Si est in hora una uel duabus &c̄. vel talis est ad qualitates unigenias seu consimilis denominationis, uel est ad qualitates contrarias seu contrarium denominationum. Itē uel ista mutatio est secundum unam qualitatem uel secundum duas. Item uel est mutatio intensa uel remissa. Ad propositum Hippo. hic determinat de mutationibus plurium horaꝝ. de mutationibus etiā uniushorę ad unā qualitatem contrariam & unam consimilem. Determinat enim de mutatione hyemis ad sicitatē sibi contrariā & ad frigiditatem debito intensiorem, & sibi in denominatione cōsimilem. Determinat etiam de mutatione alterius horę, quę mutatio potest dici ad ambas qualitates contrarias quodammodo & quodāmodo similes secundū denominationē. Si enim uer ut est uer denominetur tēperatum, mutatio ad calidum & humidū appellatur ad qualitates contrarias, cū tēperamento seu medio qualitates extremę aliqualiter contrarientur, ut patet quinto physicorum. textu cōmēti sexti, & quinquagesimi secundi. Si tamen uer quo dāmodo calidū denominetur & humidū, secundum heri allegata secunda primi. doc. 2. &. cap̄. 6. tūc hęc mutatio erit ad qualitates intensiores & similes secundū denominationē. Quinto notandū notāter esse dictum de temporibus seu horis ad notandū mutationem hanc totihyemi esse tributam, ut sit sensus ꝙ hyems tota existēs supple una horarum, nam maxime tunc uerificatur apho. ut dicetur. Sexto notandum notanter esse dictum sicca & borealis & non sicca & frigida. Et est causa. Nam ex hoc ꝙ dicitur borealis & sicca cōprehenditur ipsam uale de esse frigidam & siccā, q̄uis. n. boreas frigidus sit & siccus, appellatur tamen frigidus à dominto, ut quasi nō ex siccitate uideatur, nisi propter humidi expressionem à frigido contingentem. dicere ergo hyemē esse borealem & siccam est dicere hyemem esse ualde frigidam et siccam, maxīe propter flatū uenti borealis sua expiratione ualde infrigidantis & uehementē operantis constipando. Septimo notandū. Hyems potest intelligi sicca & borealis. Primo cōparando hanc hyemē ad hyemem tēperatam seu naturaliter se habentē in qua non est rabiosa frigiditas, quę etiā declinat ad humiditatem. Secūdo imaginari possumus hanc hyemē borealē & siccam respectu equalis ponderis saltem imaginati, ut aer hyemis recedat ab equali ponderis per siccum, & distet plus ab æquali ponderis per frigidū q̄ distare debeat. Tertio imaginari possumus hyemē borealē et siccā respectu effectus qui producitur ad corpus humanū, dum per talē hyemē humana corpora debito uehementius infrigidantur & exiccantur. Ad propositum teneatur primus modus & tertius, q̄uis etiā secundus possit uerificari, ut dicitur. Octauo notandū. Ver intelligendū est pluuiosum & austrinū aut secundum se totū aut secundū sui maiorē partē. ut. n. pręfati morbi consequant̄, oportet in ętate multā ex uere reperiri humiditatē, quę maxime reperietur uere toto existēte humido aut eius parte maiori. Nono notandū, intelligi hic uer modicū esse mutatum ad caliditate. ideo austrinū esse, maxīe ex parte humiditatis. Si. n. caliditatis existerit intensioris per uiā ebullitionis & putrefactionis, dicti morbi ī uere cōtingent. 10. notandū. Nō solum si hyems ponatur sica & borealis & uer austrinum & pluuiosum in æstate dicti morbi contingent, immo etiā hyeme suā obseruāte naturam, cum maior humiditas reperiatur ętate q̄si hyems fuerit sicca & borealis, ut est notū cuilibet. sed quia hyeme existente temperata uere uero pluuioso & austrino non solum æstate immo & uere prædicti morbi propter maiorem humiditatē contingere poterunt. ibi hyeme existente sicca & boreali, uere uero austrino & pluuioso, sola æstate contingent alijs paribus. ideo de hac solum tēporum cōbinatione fecit in littera mentionem. 11. notandū, ut colligitur ex cōmen. ꝙ pars continet ueritatē æstate suam tenente naturam. Nā hi morbi plurimū non contingunt hyeme propter nō esse multā humiditatē in hyeme, quia sicca & borealis propter. etiā has qualitates putrefactioni repugnare, non cōtingit etiā plm ī uere. primo, ppter uer inuenire corpora in dispositā his morbis ex hyeme. vt quasi uer ī principio fit correctiuū frigoris & siccitatis hyemis. ppter etiā in uere caliditatē non esse tantā, ut magnā causet putrefactionē ad hos morbos secundū plurimū disponentē, licet aptius fiat putrefactio in uere sic dispositō q̄ tēperato in calore & distēperato in humido, propter altiorem caliditatem ueris plus disponere putrefactioni. notum est etiā ꝙ uere fieret aptius putrefactio quā in dicta pręcedēte hyeme. Si uero æstas non seruat suam naturā, tunc mutata ipsa ad frigidum & siccum, per siccitatem fiet consumptio humiditatū dispositarum putrefactioni et per frigiditatem prohibebitur putrefactio consequens ebullitionē. Ex quo infertur ꝙ licet absolute melius sit tē-pora suas obseruare naturas, in aliquo tamen casu ut p̄senti & similibus melius est aliquod tempus à ꝓpria natura mutari. 12. notandum notanter Hip. cōplicuisse ex cōmen. colligitur, ut doceremur non solum aspicere ad horas pręsentes anni, immo ad pręteritas, cum ex tali complexione distincti contingant effectus uel in tempore distincto, aut tetigit hanc cōplexionem temporū,

Borreæ cōplo.

Auicē. Gal. Aristo. Hip. Rasis

Tēporum uariorū in cōpło-ne pronostici ope rationis que canon.

Temporū uaria mutatio.

Aristo.

Auicē.

Tempora meliuse stut seruent naturā absoluduorum temporum contrarias complexiones. primo ut te, aliquando tamen econtra utpatet

Digitized by Google

quia ut est tactum nisi sic tempora cõplectantur non in ęstate potissimũ contingerent hi morbi, immo & ante æstatem modo hito. Volens ergo ostendere morbos contingentes (secundũ plurimum) æstate, prętер prędentium tẽporum defectum, sic hęc tempora adnuncẽ cõbiñauit. 13. notandũ. Non solum hi morbi æstate contingere possunt, immo & aliquando morbi ex putrefactione contingere possunt. quos tamẽ tacuit Hip. Vt nõ ita famosos cõmuniter cõtingentes. 14. notandũ. Nõ solum febres acutę, immo acutissimę causari possunt, ut patet p Hip. in libro de aere & aqua et regionibus. quarum uehemẽs acuitas, licet nõ cõsequatur humiditatem multam de per se, eo p humiditatis elẽ obrundere calm per uiam tamen uehementissimę putrefactionis consequentis prohibitã transpiratione & multam humiditatem cum caliditate febres poterunt acutissimę generari. maxime tñ illarum erit acuitas ad malam terminationem uirtute debilitata materia existente multa & multę putrefactionis. Ex quo patet p aliqua materia potest facere morbum acutum malę terminationis quę de se est apta facere morbũ chronicũ salubrem. propositio nota est in multis materiebus frigidis & alijs 15. notãdũ. Cum acuitas febriũ maxime insit febribus continuis, ideo de continuis est intelligendus sermo. 16. po

Opthalmia qd cur uocãtur. nitur in parte opthalmias, per quas debemus intelligere apãta coniunctiuę oculi causantur. n. hoc pacto, nãper uer australinum & pluuiosum humectato cerebro & per æstatẽ ebullientibus superfluitatibus cerebri per uiam defluxus per neruos opticos fluentibus superfluitatibus ad oculos, tunc causantur opthalmię, per quos inter cęteros neruos manifeste concauos, ut colligit quarto de accidẽti ad principium, materię fluuere possunt ad oculos, aut etiam transeunt per uenas ad coniunctiuam oculi pertingentes, per opthalmias etiam alias intelligendo

Lienteria qd. et replexionales lęsiones oculorũ. 17. notãdũ. In Hip. alle. loco habetur hęc littera. Lienteria & cachexia. In Aui. uero secunda primi. doc. 2. 8. cap. habetur hic littera. Fluxus uentris. Decimo septimo uero continentis loco allegato pro concordia habetur hęc littera. Diharia.

Primo ergo exponamus primum dicendo p lienteria quę appellatur fluxus cibalis causatur aliquando ꝓpter nimiam humiditatem sic stomachi contentiuã debilitatẽ, ut cibus nequeat detineri, uel propter pustulas, aut etiam propter humiditates acutas taliter pungentes stomacũ, ut cibum non detineat sed emittat. Colligitur hoc 6. aphor. cõmento. 1. quę duo in hac æstate poterunt reperiri. primo nimia humiditas propter uer prędens humorũ etiam acuitas propter æstatis caliditatem

Cachexia qd. putrefacientẽ & exacuentem. Item contingere potest cachexia, quasi mala exia, seu mala corporis habitudo uel dispositio à cacos quod est malum, est. n. habitudo i qua tumet facies tument extrema cũ palliditate corporis consequens corruptionẽ cõplexionis, & supple prędentiam humiditatum indigestarũ. cuius completa notificatio colligitur 14. tertij. quam in hac æstate fieri contingit multis dominantibus humiditatibus. corrupta etiam complexione corporis propter multã humiditatem

Diharria qd. & caliditatem ebullientem. Itẽ causatur diharria seu fluxus humoralis, propter multarũ humiditatũ prędentiam in corpore ut est notũ. sic etiã uerificatum est fluxum causari cum diharria & lienteria sint fluxus. Itẽ

Dyssinteria qd causat dyssinteria dicta à di seu dis, quod est diuisio seu dissolutio seu discontinuatio & lẽteria. i. intestina qua si discontinuatio intestinoꝝ. Est. n. apud medicum dyssinteria fluxus cũ excoriatione seu discõtinuatione intestinorũ quę consequitur multas humiditates æstati relictas ex uere & uia putrefactionis factas acutas à caliditate æstatis. 18. notandum. Hęc littera. maxime mulieribus. potest multipliciter intelligi. Vno modo sic. p dyssinterię maxime sunt aptę fieri mulieribus, cuius causa esse potest cũ mulieres ex cõplexione sexuali, ac etiam ex ocijs & inordinatis comestionibus & potibus multiplicẽt multas superfluitates dispositas putrefactioni quę delatæ ad intestina causant dyssinteriã. Secundo intelligi potest de oibus morbis pars. & hoc de per accidens, quia propter uehementem putrefactionẽ mulieribus ex multa humiditate contingentẽ, ac etiam propter debilitatem uirtutum earũ in resistendo putrefactioni, & maxime de mulieribus humidis secundũ naturã intelligendo, ac etiam de uiris, aut etiam humidis accidentaliter quomodolibet propter causas assignatas, ut etiã i phlegmaticis corporibus, licet non merito de per se complexionis proprię, propter tamẽ uehementẽ putrefactionem humiditate factibilẽ hi poterunt cõtingere morbi.

Expositio Marsilij sup Cõmẽ. Gal.

De alteratione. Gal. cõmentando prędentem apho. sic procedit. Primo ponit apho. intentionẽ. Secũdo eius per q̃dam conditionẽ ponit uerificationem. Tertio ipsum uerificat nos ad alia Hip. loca remittens. Q uarto cuidam dubio satisfacit. Q uinto ipsum iterum dearticulando uerificat. Sexto exponit hanc partem. necesse ẽ &c̃. Secunda ibi (Paruę igitẽ.) Tertia ibi (Causas uerò) Q uarta ibi (Cur igitur.) Q uinta ibi (Q uare totum tẽ pus.) Sexta ibi (De ijs uerò.) De prima dicit p ipse incipit ab essentia temporũ anni, quia ueris & hyemis. d. &c̃. Primo pro parte notandũ Hip. inciper e ab essentia temporũ anni. i. à qualitatibus mutatis respectu qua litatum tẽporibus essentialiter attributarum. Dicimus

hyemis ꝓpria & eẽntial' cõ. plo. .n. hyemẽ essentialiter frigidam esse & humidam, quia hyems in essentia propria & natura consistens has requirit qualitates. Secundo notandũ Hip. notanter ab hyemis mutatione inchoasse pro q̃sto dubium uidebatur utrum propter talem uel talem hyemis & ueris complicationẽ aliquę in æstate accidarent passiones. Ad quod manifestãdũ prędentem proposuit apho. nihilominus tñ & propter certas dispositiones autumnũ lapsum hyeme moderante noui morbi æstate contingere possunt.

Paruę igitur. De secunda facit quod dictum est dicẽs hanc mutationẽ ueris. s. ad austrinam paruam esse, tñ prędter naturam. Vnde ęstate tantũ dictũ est febres acutas & dyssinterias & opthalmias fieri, quod dictum habitum est in uno notato, notando q si hic mutatio ueris ad austrum magna fuerit etiam ad calidum, potissimũ consequitur putrefactio & horum morborum in uere generatio non expectando æstatem, si etiã uer extiterit temperatũ ipso corpus ex hyeme lapsum moderante nõ cõsequẽtur morbi &c̃. Causas uerò. De tertia Gal. facit quod dictum est. Et primo nos ad librum de aere & aqua & regionibus remittit. Secundo nos ad secundam epidimiarum particulã remittit. De prima dicit, q causa euentus harũ passionũ mõstrata est ab eodẽ Hipp. in libro de aere et aqua & regionibus sic dicente. Si hyems sit sicca & borealis, uer uero australinum & humidũ, ne cesse est febres acutas æstate fieri, & quidẽ subito succedẽte æstate, necesse est subsequi opthalmias. Æstiuo. n. tempore ueris pluuijs humectata terra, austrisq; supple ueris calorem æstati duplicantibus uentrium non desiccatis hũiditatibus nec supple cerebri notabiliẽ humiditate mutata, necesse est febres acutas subsequi & maxime phlegmaticis. dyssinterię uero sequuntur his phlegmaticis & alijs natura humidis & mulieribus. quę Hipp. in æstate nasci concessit in libro de aere &c̃. quę explanabo ibidem. Notandũ ex parte accipi causam generationis morborum horũ æstate, nam ꝓpter uer humidũ. s. totum in principio æstatis est multa humiditas. Item duplicatur caliditas ad bonum secundũ. non quidem, quia dupla intensiue necessario, sed duplicatur, quia intendi tur à duplici causa procedens. Primo enim merito naturę æstatis. Secũdo merito austri prędentis in uere. Vn de non desiccatis uentribus, quia concauitatibus in quibus nutrimenta reperiuntur & humiditates, nõ diminuta etiã humiditate cerebri notabiliẽ propter ex uere

multas

Digitized by Google

Febres acutę curphle gmatici̇s potius q̄ ſanguineis accidāt

multas reſeruari ſuperfluitates, neceſſe ē ſubſequi febres acutas, propter ſupple putrefactionem uehementē maxime phlegmaticis, in quibus maxime abundant humiditates, in quibus etiam uirtus eſt debilis pro reſiſtendo putrefactioni. In ſanguineis etiā febres acutę ſunt aptę fieri, immo acutiores q̄ phlegmaticis, quia tamen uirtutem habent fortiorē, minus eis febres acutę contingēt. vel maxime contingunt phlegmaticis febres acutę et aliquando morbi ſimiles. Item dyſſinterię maxime contingunt eis & mulieribus, propter prędeſignatas cauſas.

Cum tamen in ſecundo &c. De ſecunda nunc Gal. facit quod dictū eſt & ſine diuiſione ulteriori fieri poſſe dicit, quod etiā in ſecundo libro uel particula epidimiarum dixit quaſdam corruptiones. i. quoſdam morbos ex corrupta materia procedentes naſci æſtate in ciuitate cranone natis, tūc in corporibus quibuſdā puſtulis nominatis ignis ſacer. quod dictum ſic ordinauit Hip. i illo libro. Nam in ciuitate Cranone tēpore æſtiuo fuit nimia pluuia æſtate exiſtente calida et cū uentis auſtrinis. in quo libro Hip. monſtrauit cauſam puſtularū fuiſſe materiam ſupple ideo tempore genitam. Nam tunc cōplexio aeris mutata fuit ad qualitates putredinū effectiuas & feſtinanter maxime corporibus putredini apparatis. ſicut etiam in libro prędicto Hip. q̄ iſti morbi naſcentes humidis temporibus ſunt febres longę fluxus uētris & putredines. & hoc ē di. ſupple apho. 17. Ægritudines uero in pluuialibus adhos efficiēdos morbos caliditate plus humiditate operante. his tamen utriſq̄ qualitatibus concurrentibus ita fortiter ut in ciuitate Cranone cito fiunt putrefactiones. hyems etiam ſicca & borealis quibuſdam corporibus efficit idem. non quidem idem, quia eundem morbū. ſed idem, quia ægrotare facit. nā boreas facit tuſſire, exaſperat guttur, cōſtipat uētrem, facit dyſuriam horrores dolores coſtarum & pectorum, ut habitum eſt illa parte apho. 6. Si uero borea les fuerint. & pro parte colligitur aphor. 18. Q uotidiane uero conſtitutiones. Item dicit. Hip. q̄ ſi tempus fuerit ſiccum minus eſt infirmatiuū pluuiali minuſq̄ mortiferum, ut patet aphor. 16. Conſtitutiones anni omni no quidē ſiccę. hyemē tamen ſiccā & borealē uoluit eſſe nocentem, non dico ut febres generet aut dyſſinteriam. Primo notandū ex principio partis concipit q̄ morbi prędicti contingerunt æſtate propter caliditatem et humiditatē, quod ſuo ſimili confirmatur exēplo, ppter id quod in Cranone contingit ciuitate. Secundo notandū propter iuuenes q̄ reperiuntur iſta nomina, ignis ſacer, ignis perſicus, carbunculus, pruna antiax. Ignis ſacer aliquando importat maximū appetitum ad uentrē, ut iſta incenſio appetitus putetur diutinam conſequi influentiam, unde fingunt poetę aliquos ſagittatos à cupidine. de quo igne ſic loquitur Sene. in Hippolito. Sacer eſt ignis creditę ſęſis. Hic tamen ignis ſacer (ut colligit ex alia translatione) uidetur importare idem quod carbunculus. Vnde habet littera alterius translationis carbunculi. Carbūculus autem eſt puſtula ex materia cholerica aduſta proueniens differens ab antrace ex malitia materię & profunditate. Eſt enim materia antracis aduſtior & uenenoſior, eſt etiam magis antraca ſeu abſcōſa in profundo. ideo antrax quaſi ab antro in quo eſt contenta materia. Q uę uero ſit differentia inter ignē perſicum et prunam, manifeſte colligitur ex tertia quarti.

Boreę mali euentus

Tōſic cū minus eſt īfirmatiuū ac q̄ mortiferum hūido.

Ignis ſacer qd.

Seneca.

Carbū culus quid

Antrax quid

Cap. 9 Trac. 1

Vltimo notandum hanc partem etiam eſſe tactam, in qua allegat. Hip. in apho. adoſtendendū q̄ primo morbi contingunt in corporibus diſpoſitis ad explicandum etiam quod licet in hyeme & tempore humido non contingāt morbi, quos dixit uenire æſtate, aliq̄ tamen morbi contingere poſſunt. quare uero non ueniant hyeme tactum eſt. quare uero non ueniant uere auſtrali ſtatim tangetur in parte. Cur igitur. Nunc Gal. ſatisfacit dubio. Dubium ſub hac forma proponitur. hyeme. n. frigida & ſic. uere uero auſtrino & humido ſuccedente ut detur morbos debere generari in uere his utriſq̄ temporibus à propria natura mutatis. Pro dubio ergo in parte prima dicit Gal. q̄ cauſa quare non contingant morbi in uere auſtrino & humido ſuccedente, eſt quia hyēs frigidior fuerat & ſiccior. vnde corpore infrigidato & q̄ hyemē exiccato non ſolum non infirmat corpus in uere immo liberatur à paſſionibus quę ſolite erant uere contingere, imo etiam à uere aliquando taliter iuuatur, ut ad deperditū reducatur temperamentū. ea propter nos monet Hip. non ſolum anni prędictos horas inſpecturos immo & prędictas. ex qua ſententia patet reſponſio ad dubium. Nam in uere non fiunt morbi uere temperante indiſpoſitiones corporis productas per hyemē. Indiſpoſita. n. corpora ad frigidū & ſiccum humiditate et caliditate temperantur. quę ſententia etiā colligi poteſt ſecunda primi. doc. 2. cap̄ 8. ad principium ſatis. Primo notandū q̄ pars continet ueritatē q̄tum ad aliquā partem ueris & non q̄tum ad totum uer. toto. n. uere calido exiſtente & humido, ut dicetur in parte ſequenti corpore mutato ad calidū & humidū, ultra temperamentū ſuccedente æſtate ebullitiones fient & putrefactiones.

Secundo etiā notandū q̄ talis reductio ad temperamentum non eſt reductio ad temperamentū prędictum ita bonū ſicut primo, cum horum tēporum diſtēperatæ qualitates uirtutes proſtrauerint corporum. ex iſta ſentētia colligitur etiā ſuperius habitum, q̄ licet abſolute ſit melius tempora ſuas obſeruare naturas, alicui tamen corpori aliquando melius eſt aliquod tempus non ſuam ſeruare naturam. Si uerò totum uer. Nunc ponit propoſitionē ſecundā uel intentum dicens, q̄ ſi totum uer. ſit humidū mutabitur (ut prius eſt dictum) in contrariam diſpoſitionē habitę diſpoſitioni per hyemem, quia mutabitur ad calidū & humidū, ubi hyeme fuerat frigidum & ſiccum diuturnitate tamen ueris humidi, ipſo amittente tēperamentum in humiditate ipſum reuerti oportet. ex quo patet apho. continere ueritatem, toto uere exiſtente humido. Circa partē quereret aliquis q̄ lis diſpoſitio inſit corpori hyeme exiſtente frigida & ſicca & uere exiſtente temperato. Reſpondēdū q̄ corpus ad frigidum declinabit et ſiccum. Nā ſi ſumatur corpus temperatum hyems tēperata & uer temperatū, corpus in uere permanebit temperatū. ergo hyeme exiſtente frigida & ſicca cęteris paribus & uere exiſtente temperato corpus ad frigidū in uere declinabit & ſiccum. antecedens notum eſt cuilibet conſequentia tenet, quia q̄ hyemē frigidam & ſiccā mutabitur uerſus frigidū & ſiccū. ergo ſuccedente uere temperato minus permanebit in temperie q̄ ſi hyems fuiſſet temperata. ergo hoc mō ad frigidū plus declinabit & ſiccū. Q uare æſtas.

Nunc Gal. facit quod eſt dictum, dicens q̄ ſi æſtate ſuperueniente apparatum ſit corpus putrefactioni hęc apparatio cauſa ſit opthalmię & dyſſinterię, terra. n. adhuc exiſtēte humida uentis adhuc non ſpirantibus qui ſpirare ſolent in diebus canicularibus hoc tempore inter æſtatis initium & dies exiſtentes caniculares febres acutas conſequi neceſſe eſt putrefacientibus humoribus ex dominio caloris & humiditatis, unde opthalmię conſequuntur & dyſſinterię. Ex qua ſententia patet reſponſio ad queſtionē. Patet etiam uerificatio apho. pro parte. Q uare totum tempus. Nunc Gal. apho. deartificando uerificat & ſic procedit. Primo explicat morbos contingere maxime quibuſdā corporibus naturaliter diſpoſitis ad eos aut prēter naturam. Secundo ponit morbos quoſdam quibuſdam accidere corporibus ſecūdum q̄dam diſpoſitionē ſexualem. Tertio infert modificationem ratione naturalis cōplexionis, aut prēter naturam. Q uarto ponit modificationem ex conditione temporum. Q uinto excipit corpora in quibuſdam ætatibus à diſpoſitione horum morborum. Secunda ibi (Difficultates uero.) Tertia ibi (Si igitur.) Q uarta ibi (Et hęc per totam.) Q uinta ibi (Et ſi quidem.) De pri-

Digitized by Google

ma sic dicit, q̄ isti morbi contingunt secundum q̄ membra recipientia humores sunt uicina humoribus. Ecce exemplum supplendo sententiā. oculi enim patiunt̄ opthalmias tanq̄ membra uicina humoribus capitis, quare uero oculi potius patiantur q̄ alia membra uicinora liquet ex p̄habitis. contingunt etiā hi morbi secūdum diuersitatem corporū in cōplexionibus opthalmię, tamen sunt uniuersales omnibus habentibus oculos debiles & non fortes, cū sup. propter debilitatē oculoꝝ et uicinitatem & à capite fluant humores ad oculos debiles.

Notandum hic tamen q̄ stante paritate debilitatis oculi rariores calide cōplexionis existentes & humidę dispositiores sunt ad opthalmiam recipiendam. nota est causa. Difficultates uerò. De secunda Gal. facit quod est habitum dicens, q̄ dyssinteria fit ī habentibus cōplexionē naturaliter humidā & maxime in mulieribus supple naturaliter humidis, cū sint etiam humidę supple & sexualiter, sicut testatur Hip. supple eis maxime accidere dyssinteriā, eo quod materia supple humida seruata à p̄habitis temporibus in æstate inficitur supple per uiā putrefactionis. à calitate æstatis & fit salsa. unde sua saltedine exasperat & ulcerat intestina & causat dyssinteriam maxime in mulieribus (ut est dictū) quia sunt humidiores masculis. sola ergo putredine inflāmata in his corporibus corpora humida dictos morbos patiunt̄. nā humiditas est quasi materia putrefactionis. caliditas autem supple causa efficiens. merito ergo est corpora humida æstate succedente incurrunt putrefactiones, cū habeant materiam ut humiditatem, & efficiens ut caliditatem æstiuam. humiditas ergo p̄cedentis aeris supple non permittens desiccari humiditates corporū fit tuas causa putrefactionis. Primo notandū. Non solū in mulieribus & humidis natura seu p̄ter naturam dyssinterię possunt causari, immo etiā infectiones cutis ex salsa seu alia materia putrefacta procedentes. Verum quia materias superfluas natura conat̄ expellere ad loca maxime expulsioni deputata ut intestina. ideo ac salsa materia sua saltedine. i. sui acuitate aqueam humiditatē salsante exasperante & excoriāte intestina dyssinteria cātur & tenasmon. Secundo notandū hoc etiā probabiliē magis contingere in humidis p̄ter naturā, aut uirtute in eis humiditate p̄ter naturā prostration facta. Tertio notandū, humiditatem non esse uerā materiā putrefactionis. non est. n. putrefactio forma inherens humiditati, sed est quasi, quia sicut materia & agens agunt trāsmutando materias & ipsam disponendo & taliter qualificando, sic etiam caliditas agit ī humiditatem i. corpus humanum faciendo ipsum ebulire & corpus humidum extraneando. caliditas autem est causa efficiens putrefactionem extranea existens. non quidem quia extrinseca semper sed extranea, quia non regulata & uirtute directa, ut conueniens instrumentū, immo ut inconueniens ad seruandū uirtutē & producendas operationes, quia tamen cōtingit pluries caliditatem extrinsecā, ut nos cōtinentis aeris esse causam putrefactionis aut saltem manifestius. ideo. 4. metheorum dictum ē ad principiū. putrefactio est corruptio proprię & natę caliditatis ab aliena caliditate, hic autē est quę ambiētis. Vltimo notandū, q̄ licet probabiliter aliquo uiro aliqua mulier esse siccior possit, posita tamen paritate eorum quę cōparantur. Gal. dictum continet ueritatē cōparato. n. cholerico uiro ad cholericā mulierē et phlegmatico ad phlegmaticā &c. cuius signū est, maior mollities mulierum maior etiā nuditas pilorū. Si igitur. De tertia Gal. infert corpora naturaliter humida his fore parata passionibus dicens. q̄ ergo propter p̄habitā causam dixit Hip. phlegmaticos pati plures febres, aut secundū aliam punctationem pluries febres, cum corpora eorum sint humidiora, quibusdam. n. putrefacientibus humiditatibus & in his remanentibus febres generantur. ex his. n. dyssinterię ad intestina existentibus. Notandū q̄ corpora phlegmatica secundum lecturam primam patiuntur pluries febres. propter diuersitatem humorum qui putrefiunt q̄uis. n. abundent maxime ī phlegmate. potest etiam putrefieri sanguis propter eius nimiam humiditatem. potest etiā phlegma propter caliditatem æstiuā & uernalē ad cholericam deduci naturā, ut febres ex distinctis causentur humoribus. Secundū etiam secūdam pūctuationem plura phlegmatica corpora ad differētiā phlegmaticorum parum lapsorum uel eorum quæ talitē p̄seruantur euacuando. etiam ut non ægrotēt, quia tū plura sunt phlegmatica multum lapsa aut non debite recta & p̄seruata, ideo plura patiuntur febres. Sed istā tim licet querere an sanguinea plus patiuntur. Hic potest utraque teneri uia. Pro nunc dicendum q̄ calida & humida paratiora sunt, ut colligi potest ex sententia octaua terapeu. ad finē. & prima quarti. cap. 2. de p̄paratis ad febres his in humiditate abundantibus & caliditate, sicut intelligendum de calidis p̄ter naturam & humidis. Secundo notandum notanter esse dictum si exeant per intestina, cū hę materię putridę possint p alias regiones expelli. q̄uis probabiliter natura fortis pellant nr ad loca expulsioni maxime deputata ut intestina. Et est supplēdū q̄ causantur dyssinterię, nisi intestina fuerint fortia & has salsas materias cito expellentia. De febribus autem non est sic. Cum. n. febriente corde febriat corpus, & non febriente non febriat, ut colligit primo de differentijs febrium. & cum contingat in distinctis membris existente materia caliditatē in corde accendere, ideo contingit pluries causari febrem q̄ dyssinteriam, continuam dico uel interpolatā. pluries tamen cōtinuam, propter humores pluries & plurtes in uenis superabūdare. Et hęc per totam. De quarta parte Gal. facit quod est tactum dicens q̄ necesse est per totā ęstatem hos morbos esse ut non reuertar, causa est in promptu, corpore propter nimiam humiditatē ueris tota ęstate satis humida remanente, caliditate etiam in ęstate perseuerante. subdit Gal. q̄ per totam ęstatem sunt &c̄. Si uero superueniat supple aeri aliqua mutatio ī diebus canicularibus. Et quia dixit Gal. in diebus canicularibus, quia in his diebus ut declarabit̄. 4. apho. apho. 5. est caliditas uehemens, ideo tunc maxime est apta fieri putrefactio. Si ergo illis diebus fiat mutatio aeris corpora defendantur à putrefactione, non quidē quin etiam facta mutatione in alia parte æstatis non etiam defendantur corpora à putrefactione, sed per hanc mutationem defendunt̄ à uehementi putrefactione illis diebus factibili, aut forte q̄ illis diebus propter constellationes quas ignoro, aut propter fortissimas euaporationes probabile est cōsequi uehementes pluuias refrigerantes aerē. unde dixit Hip. in libro de aere & aqua & regionibus. q̄ dyssinteria fit mulieribus & natura humidis supple stante casu apho. Et subdit Hip. hic si post dies caniculares ueniat tēpus hyemale. i. frigidum uel pluuiale. i. humidū et succedat uenti per flaturi i° tempore ideſt ualde flaturi i° tempore, morbi quos credebamus uenturos sunt cessaturi, supple propter causam assignatam., & erit autumnus sanior. cuius causa est, quia non ita adurentur materiæ in æstate, autumnus etiam non erit tante siccitatis. materię ergo recluse in autumno non erunt ita malę. Et si q: dem. De quinta facit quod est habitum dicens, q̄ si nō supple fiat aliqua mutatio, speranda est mortalitas pueris & mulieribus supple secundum plurimum & pluribus, propter nimias humiditates ad putrefactionem corpora disponentes. Dicit ultimo q̄ iuuenes sunt remoti ab his infirmitatibus supple respectu p̄cedentis ęstatis. p̄opter supple eos fore siccliores & plus remotos à putrefactione & superfluitatibus. attamē quicunq; pueri euasuri sunt à morte sine dubio supple secundum plurimū cadunt in quartanam, resolutis partibus subtilibus & calidis & humoribus q̄ uiam adustionis in melam transeuntibus, & postea transmutantur in hydropem primo

multa

Dyssinteriæ et tenesmi causæ.

T.c.6. Putrefactio quid.

Gal. Auicē.

Cap. 3

multa meſia fortiter ſplenem oppilante ut inde debiliteſ hepar. primo quidem ſplenē non debite expurgante hepar à meſia. iterum etiam ſplene ad ſtomachū materiā meſicam tranſmittendo, ut ſtomachus debilitetur in digerendo. Q uare tamen fiant hæ paſſiones, & qualiter fiant, explanandū ſubiunxit Hip. in libro eodem. Pro parte notandū, q primi ſenes adhuc ſunt remotiores ab his infirmitatibus, propter remiſſionē caloris & humiditatum, quāuis ultimi ſenes propter nimias humiditates multiplicaras hos poſſent incurrere morbos etc. De ijs uero. Nunc Gaſ. exponit hanc partē. neceſſe eſt. dicēs ipſe expoſuit hunc totum apho. niſi hanc partē. neceſſe eſt. quā partē ſimiliter poſuit in libro de aere & aqua & regionibus. quā dicendo certificauit rationibus & inueſtigationibus rerum naturaliū. quia cauſarū & effectuum & non ſolum experimento. nam quotiens uideris hoc & in quot ciuitatibus, forte. n. uidit bis uel ter uel quater in uita ſua aut parum amplius. ex qua ſupple uiſione non potuit certificare prahabitū apho. Nam ſi tu uideris. 5. uel. 6. homines quacunq; medicina uoluerís moueri, & ex hoc concludere uolueris experimento omnes moueri poſſe, hoc ſupple non poteris facere. non ergo dixit Hip. neceſſe eſt niſi pro quāto hoc conſequit experimento, quod falſum eſt propter prahabita. dixit ergo. neceſſe eſt ſ ex ratione et inueſtigatione rerum. i. cauſarum et effectuum naturaliū. Q uę autem ſint iſtę

Experientię cā

rationes & quæ non, quæ etiam cauſę, patuit uerificando apho. Primo notandum q ex parte concipitur, q ad cauſandam experientiā requiritur cōprehenſio non paucorum particulariū, imo pluriū. ut ex pluribus de alijs paucioribus coniectura ſumatur. Secundo notandū q nec paucis uiſionibus credendū eſt, nec ſoli experimento dicente Gaſ. 5. interiorum cap. 7. in auctoritate allegata. nam qui ſolis experimentis ſine ratione utūtur nō poſſunt ea quę raro contingunt cognoſcere. nihil. n. ſuę

Dubiū

menti accomodant niſi quę multotiens probauerunt. Dubitatur ſine argumentis. V trum ſi ęſtas non ſeruet naturam propriā ueritatem contineat apho. Breuiter dicendum, q ſi non ſeruet naturam propriam (ut tangit Gaſ. in cōmento) quia mutetur ad frigidum & ſiccum, ſic aphoriſmus non continet ueritatem. Sed ſi mutetur à natura propria ad calidum & ſiccum uel ad calidum & humidum adhuc magis uerificatur aphor.

Aphoriſmus. 12.

Si uero auſtrina hyems: & pluuioſa, & trāquilla fiat, uer uero ſiccum et boreale, mulieres ſi quidem, quibus partus ad uer ineſt, ex omni occaſione abortiunt. Si uero genuerint: morbidos pueros, & imbecilles pariunt, ut aut ſtatim reſoluantur, aut morbidi & tenues uiuant exiſtētes. Alijs uero, iunioribus quidem, dyſſinteriæ, opthalmię ſiccæ fiunt. Senioribus uero, catharri celeriter diſſoluentes.

The. Sed ſi hyems auſtralis, pluuia & tepida fuerit, uer ſqualidum aquilentumque, mulieres quarum partus iuxtà uer properant, abortum ex qualibet cauſa facient. Q uę autē pepererint, imbecilles ac morbidos edent infantes. Ita ut aut ſtatim pereant, aut tenues atq; ualetudinarij uiuant. Cęteris difficultates inteſtinorum, & lippitudines aridæ accident. Senioribus uero, deſtillationes quæ cito interimant.

Leo. Si uero hyems auſtralis, & pluuioſa, & ſerena fuerit. Ver autē ſiccū, & aquilonū, mulieres q̄bus partus ad uer ineſt, ex quacūq; occaſione abortiūt. Q uę uero parīēt, ībecilles, & morbidos īfantes pariūt. Q uaī uel ſtatim intereūt, uel tenues, et ualetudinarij uiuūt. Cęteris uero mortalibus, difficultates īteſtinoꝝ, lippitudīes ſic eę fiūt. Senioribus aūt, deſtillationes quæ citǫ īterimēt.

Expoſitio Marſilij ſuper apho.

Præſens apho. ſic cōtinuatur ad præcedentem. Poſtquā Hip. in præcedēti apho. tetigit effectus & morbos. q̄ cōſequūtur hyeme boreali & uere auſtrino, in præſenti apho. tangit effectus & morbos qui cōſequūtur hyeme auſtrinali &c̄. et uere boreali. Et cōtinet pręſens apho. duas partes principales. Prima tāgit effectus, qui multe ribus pręgnātibus cōſequunt. Secunda tāgit effectus q alijs corporibus cōtingūt ęratiue abinuicē ſeparatis. Secunda ibi (Alijs uero iunioribus quidē.) Prima in duas ſecundū duplicem lęſionem. Primo tangit lęſionē mulieribus contingentē & fętibus. Secūda ibi (Si uero genuerit.) ſolis fętibus contingentē. Secūda ibi (Si uero genuerit.)

In prima parte uult Hip. iſtā concluſionē. Hyeme exiſtente auſtrina pluuioſa & trāquilla, uere autē ſicco & boreali, mulieres parituræ ueræ abortiunt ex qualibet leui cā. Propoſitio arguitur ſic. illo tēpore mulieres ſūt aborſurę quo fętus ualde lędunt, et ab aeris qualitate ſuperant, quo tēpore etiā mulieres ualde debilitant. ſed in uere boreali hyeme auſtrinā conſequente fętus debilitātur et ſuperant &c̄. ac etiā mulieres. ergo propoſitio maior pro tanto eſt nota, quia aborſus cātur uel propter læſionem mulieris uel fętus, ut notum eſt ex. 21. tertij. patet propoſitio minor. Nam cum propter hyemem auſtri

Tra. 2. cap. 8.

nam pori mulierum latificati ſint & per cōſequens etiā fętus adueniente uere boreali, propter ſui frigoris intenſionem & paſſi debilitatē laxitatē et aperturā uehemēs ſequitur percuſſio & debilitatio. cuius rationis ſic ſola cōcluſio explicatur in tex. ſed ſi hyems ſit auſtrina pluuioſa & tranquilla & uer ſit boreale & ſiccū certe mulieres pariturę in uere ex omni occaſione. i. cauſa ſupple leui abortiunt. i perdunt. In ſecunda parte Hypp. facit quod dictum eſt. Et uult cōcluſionem iſtam. Mulieres pariturę in uere & non abortientes pariunt pueros debiles & ęgrotatiuos. Concluſio probatur ſic, illo tempore mulieres pariunt pueros debiles & ęgrotatiuos, quo tēpore pariunt pueros cito morituros & graciles & morbidos exiſtentes. ſed tēpore ueris &c̄. ſic pariunt, ergo maior nota. patebit minor ex notatis. Huius rationis primo concluſio explicatur in littera. Secundo minor ut expoſitiua concluſionis. Secunda ibi (V t aut ſtatim reſoluātur.) Dicit primo. ſed ſi mulieres genuerint ſupple in debito tēpore & partu, tunc pepererunt pueros debiles & ęgrotatiuos. Dicit ſecundo ſupplendo ſentētiam q̄ ſunt imbecilles & morbidi, ut ſupple propter imbecillitatem & morbiditatem ſtatim conſumantur & moriātur, aut uiuant tenues ſupple & graciles & exiſtentes morbidi. Nunc facit quod eſt dictum. Et cōtinet partes duas. Primo tangit effectus corporibus iunioribus contingentes. Secundo ſenioribus uel decrepitis. Secunda ibi (Senioribus uero catharri) In parte prima uult concluſionem iſtam. q̄ corporibus iunioribus accidūt tempore taliter ſe habente dyſſinterię & ſiccę opthalmię. Concluſio ſic perſuadet. illis corporibus hęc accidunt in quibus phlegma ſalſum multo tempore remanet in inteſtinis, & in q bus cholericę materię ad oculos tranſmittuntur. ſed hoc eſt in iunioribus illo tempore. ergo maior eſt nota, quia phlegma ſalſum diu retentum in inteſtinis cauſat dyſſinteriam, & cholerica materia defluxa ad oculos tempore frigido cauſat ſiccam opthalmiam. apparebit minor in notatis. cuius rationis ſic in littera concluſio ponitur ſed iunioribus certe fiunt dyſſinterię & ſiccę opthalmię.

Fętus i uere q̄ modo mali.

Dyſſinterię cā phlegma ſalſum.

In ſecunda parte facit quod eſt dictum, & uult concluſionem iſtam. Catharri cito interficientes accidunt corporibus ſenioꝝ. Propoſitio arguitur ſic, illis corporibus accidunt catharri cito interficientes &c̄. quibus tranſeunt humiditates ad uenas ſub capite exiſtentes prohibentes ſenſum & motum ſeu apoplexiam facientes. ſed ſenioribus hæc accidunt ergo maior propoſitio patet per notitiam catharri, de

Digitized by Google

Aristo. Gal. Rasis. prgnãtium ꝑ nosticus præseruatiuusque canon.

quo loquitur hic Hypp. minor apparebit ex notandis & commen. cuius rationis conclusio in littera explicatur, sed supple tempore sic se habente supple fiunt catharri citius interficientes senioribus, quia decrepitis. Ad intellectum apho. primo est notanda apho. cõcordia, quæ habetur primo proble. prolemate nono, & in libro de aere & aqua & regionibus Hyp. &. 17. Cõtinentis. capꝫ. de aere. &. 5. theorice Halyab. illo capꝫ. accidunt & passiones. & secunda primi. 8. capꝫ. in principio. Secundo est notanda apho. utilitas. est enim præsens apho, utilis quãtum ad actum pronosticum ac etiam præseruatiuum. ut enim ex littera euidens est scimus pronosticari quarundam dispositionum præter naturam euentum. Secundo est utilis quantum ad actum præseruatiuum. præscito enim à ueris frigore prægnantes esse læsibiles eis approximando calida à futuro lapsu eas possumus præseruare.

Tertio est notanda apho. amplitatio. Non enim solum austrinę hyemi uere boreali succedente hoc cõsequi possunt, immo etiam quomodolibet prægnante ualde calefacta causa frigida succedente idem consequi poterit.

Quarto est notanda præsentis apho. ad præcedentem conuenientia & differentia. Primo enim conueniunt cũ similibus qualitatibus, utrobiqꝫ tẽpora mutentur. Differunt uero ut est euidens. Nam ubi præhabitus aphor. hyemem siccam posuit & borealem, uer uero austrinũ, hic hyemem austrinam posuit & boreale uer. Quinto notandum litteraliter Hypp. intelligere per hyemem austrinam & pluuiosam hyemem calidam denominatam. austrinam autem propter flatum austri, uel quia austro sit in calore sibata. potissimum denominaturetiã pluuiosa, propter pluuię copiam & humiditatem & per pluuiosam magnam humiditatis denotat abundantiam

Hyems cur austrina & pluuiosa.

Sexto notandum. Licet pluuia ponatur frigida, propter tamen caliditatem austri pluuię frigiditatem superantem contingens est hyemem calidam esse & humidam.

Septimo notãdum. Hyems potest appellari calida, uel respectu equalis ponderis, uel respectu temporis temperati, quod est uer, uel respectu hyemis temperatę. Quo modocunque autem exponatur aphor. continet ueritatem. cuius intellectum esse puto secundum modum tertium. Octauo notandum. Hyems potest appellari tranquilla, quia quieta à flatu uentorum quæ expositio ueritatem continet hoc modo, ut hyemem non dicamus absolute tranquillam austris (ut est habitum) phlegmatibus, sed comparatiue respectu hyemis borealis flatum habentis austeriorem. Aut dicatur tranquilla & austrina, quia fim ilata austro in calore & humiditate. non quidem quia flet auster in ipsa. erit autem tunc calida et humida, aut propter uapores à locis calidis & humidis eleuatos, aut propter cęlestem influẽ etiam. Aut ulterius appellatur tranquilla, non quia quietum habens aerem, sed quia in suis qualitatibus alteratiuis mitis est non frigoris intensi, ut hyemis propriam naturam obseruans.

Nono notandum. Ver posse intelligi boreale & siccũ ideſt frigidum & siccum, uel respectu ponderis, uel respectu suimet propriam naturam obseruantis, quomodocunque intelligatur apho. continet ueritatem. secundus tamen modus est ad littere intellectũ. Decimo notandum. Non solum mulieres parturæ in uere abortiunt immo etiam parituręin ęstate propter maximam lęsionem eis contingentem ex uere & maximam fetuum exilitatem. Quia tamen de pariturisin uere plus uerisimilitatur apho. plus fetu lęsibili in exitu cũ retento, ideo de pariturisin uere Hip. presentem proposuit apho. 11. Notandum Mulieres quę pepererunt in hyeme saltem, prope uer boreale etiam lęduntur ex uere propter causam quę tangitur in commento. lęduntur etiam fętus minus tamen cũ geniti in uere, ut est notum. 12. notandum. Mulieres etiam impregnatę in hyeme austrino uente etiã uere boreali lęduntur, propter causam quæ colligitur ex cõmento & propter causam generalẽ, quia corpora absolute non bene se habent, quando tempora non obseruant suas proprias naturas. 13. notandum, quia ponitur ex omni occasione in parte. Occasio potest sumi dupliciter. Primo cõiter pro quacunqꝫ causa & potissimum effectiua quæ occurrit. i. cõtra passum currit ad causandũ effectum. Secundo sumitur occasio pro cõtraria causa intenti naturaliter uel debite. unde occasio aborsus. i. causa. ob. i. contra naturalẽ generationẽ. 14 notandum. Non est intentio Hip. uelle ꝙ oĩs causa sit cãtiua aborsus. requiritur. n. ad producendum effectũ certa proportio causę ad passum, ut colligitur secundo de accidenti. capꝫ. 2. sed intentio eius est, ꝙ ex omni causa. ſ. le ui exteriori uel etiã interiori abortiunt mulieres. 15. notandum Non solum ex omni occasione ultra dispositionem aeris causatur aborsus, imo etiam concurrẽte sola indispositione aeris, de qua loquitur apho. multotiens abortiunt mulieres. quia tamen leuis causa cum aeris in dispositionẽ concurrens mulieris facilitat aborsum. ideo de tali occasione loquitur apho. 16. notandum. Apho. uerificari secundum plurimum robustis exceptis mulieribus ac etiã fętibus & debito regimine rectis. 17. notandum propter iuuenes ꝙ abortire seu abortiri non est nisi fętũ non debito tempore producere uel produci aut non debite dispositum imo mortuũ uel monstruosum, In proposito tamen mulieres abortiunt quia producunt fętus mortuos & sic abortos. i. à debito ortu separatos. 18. notandum ꝙ si contingat fętus supple generari uiuos sunt imbecilles, quia debiles propter frigiditatẽ ueris debilitantem calidum naturale eorum. unde secundũ plurimum sunt complexionis frigidæ & siccæ, propter qualitates ueris taliter alterantes. uel saltem habent modicum de corpore calido, propter dictas qualitates. Sunt etiam fętus morbidi, quasi morbo apparati & frequenter subiecti, propter debilitatẽ eorum. Sunt autem hi uel alijs apparati morbis secundum aptitudinẽ complexionum eorum, aut propter dispositionem causarũ morbidarum, ut à leui causa calida calefiant & frigida infrigidentur. Ex quo inferendum non absolute hunc canonem esse concedendum. quod faciliter è calido calefit est calidum &c̃. nisi multorum paritas supponatur. hoc illa tum cuilibet potest esse euidens. 19. notandum ꝙ istorum fætuum quidam nati statim moriuntur, & hoc secundum uehementiam imbecillitatis. quidam uiuunt tenues, secundum mẽbra spermatica & totum. uiuunt etiam morbidi seu ægrotatiui propter prædicta, habẽtes tamen uirtutẽ minus debilem cũ statim post natiuitatẽ morientes. 20. notandum ꝙ per alios non debemus intelligere solum alterius sexus individua alia à prægnantibus. ut sit sensus ꝙ alijs quia non prægnantibus & pariturisaccidunt ista, non quidem quia etiam prægnantibus nõ possint accidere ista, sed uult ꝙ alijs. ſ. à prægnãtibus & pariturisnon accidunt eam quæ dicta sunt sed quæ sequentur. 21. notandum ꝙ dyssinterię quamuis etiam senioribus accidere possunt, quia tamẽ raro phlegmate salso excoriato & cholera non ita potente reperiri in ipsis sicut in iunioribus, ideo de solis iunioribus proposuit particulã, per ipsos intelligendo iuuenes & senes primos. 22. notandũ ꝙ per opthalmias siccas, ut colligitur ex cõmento intelligit opthalmias illas à quibus nihil notabile effluit, quia nec notabilis lachryma aut etiã lippa seu lippitudo cuius causa est cõstipatio magna porosę cũ oculi facta frigiditate & siccitate ueris. cuius etiã opthalmiæ siccę cã est cholericus humor maxime ĩ cerebro iuniori multiplicatus. ꝑpter etiã hyemẽ præcedentem austrinã retentus. ꝑpter frigiditatem ueris constipantem & ad oculum pulsus per uiam constipationis exprimentis. 23. notandũ ut sumitur ex cõmen ꝙ catharrus (ut proposito spectat) potest primo sumi secundum locutionem cõmuniorem auctorum pro defluxu humiditatum à capite ad guttur & cannales pulmonis, & iste catharrus non est interficiens plurimum cito ut ex

Occasio dupliciter

Aborsus

Gal.

Abortiri

Morbidus fœtus.

Opthalmia siccą. Lippę seu lippitudis causa.

Catharrus dupliciter

Digitized by Google

ut experientia notat. Sumitur ſecundo catharrus pro defluxu humiditatum ad origines neruorum ſeu uenas & arterias ſub cerebro exiſtentes, per quas uitales ſpiritus à corde ad cerebrum deferuntur, ex quo defluxu cauſatur apoplexia, & cito mors. Ad propoſitum ſumitur catharrus ſecundomō qui cauſatur maxime in ſenioribus propter uirtutes eorū eſſe defectiores & propter eos maxime abundare in phlegmatis humiditate. Vltimo notandum circa apho. hic ſumi reſolutionem ſeu diſſolutionem pro quacunque corporis corruptione à qualitcunque cauſa prouenitat.

Reſolo uel diſſolutio. quid.

Expoſitio Marſilij ſuper Cōmen. Galeni.

Contrario modo. Gal. cōmentādo. ſic procedit. Nā primo pręſentē aphor. cōparat ad pręcedentem utriuſq; proponendo intentionē. Secundo pręſentem aphor. commentando uerificat. Secunda ibi (Corpora ſiquidē.) Prima in duas. Primo ponit cōparationem. Secundo intentionem. Pars ſecunda incipit ibi (Q uod igit̄.) Deprima dicit ſic, q̄ de pręſenti aphor. fecit ſupple ſeu poſuit Hyp. horum tempoꝛ, quia hyemis & ueris cōplexiones oppoſitas ſupple cōplexionibus ſuppoſitis per apho. ſuperiorem. In hoc. n. aphor. ſimilauit uer hyemi. ſuperiori apho. ſupple dicēdo uer eſſe ſiccum & boreale, aſtiuauit uero hyemē uer. ſ. ſuperiori apho. in pręſenti hyemē calidam & humidā ſupponendo auſtrinā. Q uod igitur.

De ſecunda dicit ſic. Iam ergo ipſe Hip. quia non ſiunt hyeme fortiſſimę ęgritudines. i. acutiſſimę ſupple exiſtente ſicca & boreali, ut colligitur ex cōmen. apho. 12 hoc uero dicit Gal. quia hyeme calida & humida exiſtente, uere autem frigido & ſicco neceſſe ſit homines quia uiros ſupple & mulieres ęgrotare in uere, & quia etiam ſit neceſſe mulieres parituras ī uere abortire ex omni cā ſupple leui. & ſic patet partialis intentio aphor. ac etiam Gal. pro parte. Corpora ſi quidem. Nunc Gal. cōmētando uerificat apho. Et diuiditur hęc in duas. Primo cō mentatur et uerificat primam partem. Secundo ſecundā illam. ſ. aliꝭ uero &c̄. Secunda ibi (Aliꝭ uerò.) Prima ī duas. Primo cōmentatur primam particulā primę partis principalis. Secundo cōmentatur ſecundā, illam. ſ. Si uero genuerint ſecunda ibi (Q ui uerò uiui.) De prima dicit ſic, continuando in ſententia partem parti, q̄ neceſſe eſt mulieres parituras abortire &c̄. quia corpora eaꝝ in hyeme calida & humida exiſtente ſunt humida rara & tenera, ſupple ſuperueniente ergo uere ſicco & boreali frigiditas aeris cito penetrat ad interiora, & ſupple cito ergo fortiter lędūtur mulieres, ut abortire cogantur. ſi militer & pueri tēpore longo aſſuefacti aeri calido, ſupple per hyemem calidā & auſtrinam, aere ſupple ueris frigidi & ſicci penetrante ad pueros per poroſitates matris & etiam à uiꝭ anhelitus & per inferiora cito percutiuntur & lędūtur imo abortiunt fęminę, quia uel cito moriuntur in uentre, aut moriuntur quādo exeunt.

Q ui uerò uiui. De ſecunda dicit q̄ hi geniti uiui aſſuefacti magnę mutationi aeris calidi ī hyeme calida nō poſſunt pati frigiditatē ſupple magnā ſuccedentis ueris borealis & ſicci ſupple, propter quod cito moriūtur aut uiuunt debiles debilitati ſup. à principio propter mutationes ueris. Aliꝭ uerò &c̄. Nunc Gal. exponit ſecūdam partem principalē. Et diuiditur in duas. Primo eius primam partem exponit. Secūdo ſecundā. Senioribus uero ſecunda ibi (Q uod uerò ſcribitur.) Prima in duas. Primo Gal. exponit iſtam partem. Secundo expoſitionē Hipp. auctoritate cōfirmat. Secūda ibi (Q uod uerò Hip.) Prima in duas. Primo exponit hanc particulā. diſſinterię. Secūdo hāc. opthalmię ſiccę. Secūda ibi (Iiꝭ autē qui natura.) Prima in quatuor. Primo tangit corpora quibus accidunt dyſſinterię generaliter etiam explicando cauſam. Secundo tangit cauſam multiplicationis humoris, ad quem dyſſinteria conſequitur. Tertio tangit modum generationis et qualitatē humoris adęquate dyſſinteriā facientis. Q uarto infert adęquatū modum dyſſinterię ut ſit in iſtis corporibus. De prima dicit ſic q̄ phlegmatici homines & maxime mulieres (ut dictum eſt in pręlecto cōmento) ſiunt dyſſinterici ſupple in uere cauſa phlegmatis à capite deſcendentis in uentrem ſeu in inteſtina. De ſecunda dicit ſic. q̄ neceſſe eſt phlegma ſupple augeri. nam cum capita in hyeme ſupple calida & humida impleantur phlegmatę, ſuccedente uere frigido & ſicco in initio cito infrigidantur, quare cerebro infrigidato non potente cibum aut proprium digerere nutrimentum tranſmutatur in phlegma. ſunt ergo ſupple multa phlegmatica, propter hyemem humidam pręcedentem & propter frigiditatem ueris, & ſup. deſcēdit hoc phlegma ad inteſtina compreſſo cerebro, ut ſponga à frigiditate ueris. De parte tertia dicit quatuor p̄ poſitiones. Prima. phlegma genitum à nimia frigiditate eſt acetoſum. Secunda. ex nimio, ideſt forti calore fit falſum. Tertia. ex paruo calore fit phlegma dulce aut in ſipidum. Q uarta propoſitio ad propoſitum eſt hæc. phlegma calidum, quod generatur in capite in hyeme ſcilicet calida &c̄. neceſſe eſt eſſe, falſum, propter caliditatem hyemis. De quarta dicit ſic. q̄ ideo cauſatur dyſſinterię, quia phlegmate ſupple ſalſo morante in inteſtinis ſua ſalſedine inteſtina punguntur & uulnerātur. cā uero moræ phlegmatis in inteſtinis eſt eius uiſcoſitas.

Phlegmatis moran tis in teſtinis cā eſt ui ſcoſitas

Iis autem qui natura. Nunc cōmentatur ſecundam partem & opthalmię ſiccæ &c̄. dicens q̄ in corporibus naturaliter calidis & cholericis fiet opthalmia ſicca appellata ſicca nthilominus ab oculis tranſeunte, q̄ fieri neceſſe fuit, quia capite pleno exiſtente humiditate propter hyemem uere ſuccedente frigido & ſicco claudūtur pori ſupple capitis & conſtipantur, ut à capite exprimantur humores, ſicut ſpongia plena aqua preſſa à manu aqua exprimitur. humiditates tamen deſcendunt ad loca apparata. alia littera habet appropriata. habentes ergo oculos debiles patientur opthalmiam non currente ſupple materia opthalmię ad ſuperficiem ſupple exteriorem oculorum, propter frigiditatem aeris & conſtipationem dictæ ſuperficiei. De alia parte dicit Gal. ſic. q̄ Hyp. atteſtatur hoc ſupple quod eſt dictum de dyſſinteria & opthalmia in libro de aere & aqua & regionibus cum dixit, q̄ habentibus phlegmatis dominium accidit dyſſinteria phlegmate à capitæ deſcendente, & maxime mulieribus, a quarum capitibus phlegma propter ſuam humiditatem deſcendit, & ſupple dixit cholericis ſiccam opthalmiam euenire propter caliditatem & ſiccitatem carnis eorum. Q uod uerò ſcribitur. Nunc exponit hanc partem. ſenioribus. Et continet hæc pars partes tres. Primo exponit expoſitionem ueram. Secundo expoſitionem falſam quorundam interpretum. Tertio ſuam auctoritatem Hyp. confirmat. De prima dicit ſic q̄ horum dictum in fine aphor. ſenioribus &c̄. taliter ſubintulit Hyp. in libro de aere & aqua &c̄. ſenioribus & decrepitis. propter debilitatem uenarum ſcilicet ſub cerebro exiſtentium & conſumptionem, ideſt reſolutionem caloris earum ueniunt catharri. ideo moriuntur cito uel in latere dextro patientur paralyſim ſeu mollificationem. In loco ergo præſenti non ſumitur catharrus pro deſcenſu humiditatum à capite in cannales pulmonis ſicut ſolitum eſt intelligi. ſed ſolum intelligit Hyp. qui eſt deſcenſus humiditatum à capite ad uenas exiſtentes ſub capite. ideo bene additum in hoc loco celeriter interficientes, quia criſis huius catharri eſt cita, cum omnium aliorum catharrorum diuturnæ ſolent eſſe criſes.

De ſecunda dicit ſic. Q uia aliquando expoſitores huius aphor. intelligunt catharrum humiditatem deſcendentem à capite in guttur & cannales pulmonis, ideo hanc particulam negatiuam non ſcribendo ponunt dicendo, non cito diſſoluentes. & confirmant hanc eſſe apponendam cum omnis catharrus ſit frigidus, uel ſic, cum omnis catharrus frigi-

Catharrus q̄d, & q̄uo.

Digitized by Google

dus tarde matureturin ſenioribus propter eorum ætatē ideſt debilitatem in ſua ætate contingentem. Dicit ulterius cp illud quod dixit Gal'.in iſta expoſitione concordatur Hip.in libro de aere & aqua &c̄. ubi dixit cito moriuntur.expoſitio ergo iſtorum non eſt tenenda. Primo dubitatur ſine argumentis. Q uomodo hyems poſſit eſſe auſtrina. Et breuiter dicendum,cp propter caliditatem auſtri flantis, aut propter conſtellationem hyemis poteſt eſſe uere calidior. Secundo dubitatur. Q uæ conſtitutio anni ſit peior an præhabita an præſens. Et breuiter reſpondendum,cp abſolute præhabita eſt peior cum adipſam ſequantur febres acutæ & uehemētes putrefactiones.hæc tamen pronior eſt ad cauſandum ſuos morbos,cum eos cauſet uere,ut colligitur ex commen. Dubia

Tertio dubitatur de ſuperfluitate apho. nam ſi hyems eſt auſtrina intelligitur pluuioſa & humida. Si uer boreale intelligitur ſiccum. Et breuiter dicendum cp hyēs poteſt eſſe auſtrina etiam non pluuioſa uel dictū eſt ipſam eſſe pluuioſam,ut magna humiditas à copia pluuię denotetur,ſic uer dictum eſt ſiccum & boreale ad denotandum exceſſum frigoris. Q uarto dubitatur.De quibus mulieribus intelligat apho. Et breuiter reſpondendum, cp de mulieribus cuiuſcunq; complexionis poteſt intelligi apho.maxime tamen de frigidis aut calidis extenuatis modicum habentibus calidum ſpirituoſum, maxime etiā intelligitur de mulieribus parituris in uere.quamuis enim fœtus ſint debiliores in primis menſibus,propter tamen conatum ad exitum & propter exitum,dum parituræ ſunt ualde læduntur. Q uinto dubitatur circa commentum. Q uomodo phlegma acetoſum generetur ex frigiditate nimia, cum acetoſitas fiat à calido ut patet in aceto. Et dicendū breuiter cp phlegma acetoſum generatur à frigore nimio reſpectu dulcis & inſipidi,licet non reſpectu uitrei.Ad punctum reſpō dendum cp aceto ſitas coniuncta acuitati generatur à calido ut dictum eſt in aceto. aceoſitas autem coniuncta pontícitati aut ſiccitati poteſt à frigido generari. ut patet de aceto ſitate lymonum agreſtæ &c̄. Q uomodo tamen generetur phlegma acetoſum habeā prima primi. cap̄.de humoribus. Sexto dubitatur. V trum in complexione non cholerica poſſit opthalmia ſicca generari. Acetoſitas q̄t modis generetur.

Et ſine obiectis. Primo dicendum cp ſit propter conſtipationem pororum oculi à frigiditate ueris contingentem in habentibus oculos debiles & caput plenum. Secundo dicendum cp maxime cholerico cōtingere poteſt propter ſiccitatem corporis & cerebri. unde ſuperfluitates lachrymę & lippę non ſunt aptę in magna quantitate fluere conſtipabilibus etiam poris multum à frigiditate. Septimo dubitatur. Q ualis ęgritudo ſit catharrus de quo loquitur Hip. Et breuiter dicendum cp eſt modus apoplexię,quæ cauſatur a materia per conſtipationē frigoris à capite preſſa ad arterias ſubiectas quæ appellantur uię ſpiritus per has enim uitales ſpiritus à corde à cerebro deferuntur. De quibus ſecundum ſententiam apho.preſentis loquitur Auicē. ſecunda primi. doct.ſecunda cap̄.8.ad principium. Q uem modū apoplexię tangit Auer. tertio colliget ad finem. Aut cauſatur iſta apoplexia oppilatis decurſibus ſeu originibus ſpiritus ſenſibilis et motiui ut colligi poteſt prima tertij. trac.quinto cap̄.de apoplexia.ad principium. Notandum tamen cp quamuis Hip.in preſenti de prehabito catharro intelligat,nihilominus & in tali conſtitutione accidere debent ueri catharri & coryzę.cauſa eſt nota. Auicē. Auer. Auicē.

Octauo dubitatur. Q uare accidat paralyſis potius in latere dextro cum latus dextrum ſit fortius & calidius & plus repugnans receptioni materiæ. Breuiter reſpōdendum cp per latus dextrum non intelligit latus ſituatū in dextro,ſed latus dextrę conueniens proportionatum & apparatum,ſicut dicimus mihi accedit hoc dextrum. Vel dicendum cp potius competit in latere dextro, quia pars ſiniſtra(ſecundum plurimum)eſt plena, ideo mittit materiam ad partem magis uacuam. Prima ſolutio tutior eſt, quia nondum facta paralyſi pars ſiniſtra non uidetur ita plena, quin multam poſſit recipere materiā factiuam paralyſis. Vel dicendum tertio illud contingere poſſe propter lateris dextri raritatem. Prima ſolutio (ut eſt dictum)tutior eſt. Vltimo notandum etiam cp catharri etiam accidere poſſunt frigidis & humidis naturaliter,aut pręter naturam diſpoſitis ut ſeniores diſpoſiti ſunt. poſſunt etiam contingere in aliis ętatibus, ſed non ita frequenter.ideo de illis tacuit apho. Dextrę latus.

Aphoriſmus. 13.

Si uero æſtas ſicca:& borealis fiat,autumnus uero pluuioſus, & auſtrinus, capitis dolores in hyeme, tuſſes:branci, & coryzæ fiunt. Quibuſdam uero & phthiſis:

Si ęſtas ſqualida aquilenta q; fuerit autūnus pluuius, auſtrinuſq;, dolores capitis, tuſſes, raucedinis grauedines,per hyemē exiſtunt. Tabes etiā nonnullos inuadit. The.

Si uero ęſtas ſicca fuerit,& aquilonia, autūnus uero pluuioſus & auſtralis, dolores capitis ad hyemē fiunt,et tuſſes,raucedines,atq; grauedines. Q uibuſdam autem & tabes. Leo.

Expoſitio Marſilij ſuper apho.

Præſens apho.ſic continuatur ad pręcedentes. Poſtquam Hyp.in pręcedētibus determinauit de effectibus qui conſequuntur hyeme & uere modo contrario complexionatis ultra diſpoſitiones naturales, nunc exequit determinando de effectibus qui conſequuntur ęſtate & autumno pręter naturam contrarie complexionatis. Et diuiditur pręſens pars in duas partes principales. Primo tangit effectus qui conſequuntur æſtate ſicca & boreali & autumno pluuioſo & auſtrino, & in quo tempore hi effectus conſequuntur. Secundo tangit effectus qui conſequuntur his temporibus modo oppoſito ſe habētibus. Secunda ibi apho. 15.(Si uero autumnus borealis.)Prima in duas principales. Primo tangit effectus qui pluribus hominibus conſequuntur. Secundo tangit effectum ſpecialem quibuſdam hominibus ſpecialiter contingentem Secunda ibi(Q uibuſdam uero.) In prima parte uult Hypp. concluſionem iſtam. Æſtate exiſtente ſicca & boreali & autumno ſuccedente pluuioſo & auſtrino hyeme ſequenti cauſantur dolores capitis tuſſes branchi & coryzę. Concluſio ſic probatur. illo tempore cauſantur ſeu ſunt apta cauſari ea quæ ponuntur in littera,quo tempore ſunt aptę reperiri cauſæ horum ſed in hyeme æſtate exiſtente ſicca &c̄. hæ cauſæ ſunt aptæ reperiri. ergo maior notiſſima eſt apparebit minor concluſio uero ſic explicat in textu. ſed ſi æſtas fuerit borealis & ſicca & autūnus pluuioſus & auſtrinus, dolores capitis & tuſſes & branchi & coryzę fiunt ſupple in hyeme. In ſecunda parte Hyp. facit quod eſt dictū,& uult concluſionem iſtā. Stante hac anni cōſtitutione phthiſis cātur in quibuſdā corporibus. Concluſio probatur ſic. in illis corporibus cauſatur phthiſis in quibus eſt apta reperiri cauſa phthiſis. ſed in quibuſdam eſt apta reperiri cauſa phthiſis. ergo concluſio ſic ponitur in littera. ſed corporibus quibuſdā cauſatur & phthiſis. Primo ,p intellectu apho. eſt ponenda concordia, quæ habetur primo problematū. problemate. 10. & 17. Continentis. cap̄. de aere pluries alle. &. 5. theoricę Halya, ut ſupra. & ſecunda primi. doc. 2. cap̄. 8. ad mediū cap̄. Secundo notanda utilitas apho. Eſt. n. præſens apho. utilis q̄tum ad actum pronoſticū, ut euidens eſt. Eſt etiam utilis quantum ad actum præſeruatiuum. corpora. n. parata ad hos morbos poſſumus præſeruare præuacuando ipſa, ſcita cauſa horum morborū ex notitia præſentis apho. Tertio eſt notanda ampliatio. continet etiā hic apho. ueritatem ſi res non naturales ,pportionatę tēporibus anni applicandę corporibus cō ſimiliter diſponant. Ampliandū etiam eſt & dicendū non ſolū hos poſſe cāri morbos,ſed Ariſto, Raſis. Halya. Auicē. Phthiſicorū ,pnoſticus pręſeruati uuſque canon.

etiam

Digitized by Google

etiam neutralitates his morbis proportionatas. Quarto notandum litteraliter. Hip. per ęstatem siccam intelligit æstatem secundū se totam, aut secūdum maiorē partem a propria natura in siccitatē mutatā. Quinto notandum. Per æstatē borealē intelligit æstatē siccā & frigidā, propter flatū borealis contraditū dictā ęstati sicce & austrino, de qua loquitur Auí. secunda primi. doc. 2. & cap. 8. Ex qua patet ęstatē licet permutatā à natura, propria in duabus qualitatibus mutatā tamen esse ad unam similem, ut siccitatē, & aliam dissimilē, ut frigiditatē. ideo borealis dicta, quam ex prehabitis memorando potest imaginari frigidā. quia calidā remissius temperata ęstate aut etiā frigidā respectu autūni aut etiā respectu tēperati veris ad infrigidandū cōcurrentibus constellationibus aut flatu boreę. Sexto notandū. Hip. per autumnū pluuiosum & austrinū intelligit autumnū uehementis pluuię. & austrinū quia calidū propter flatū austri. & hoc uel secundū se totū uel secundū partē maiorem. Si. n. contingat autūnum esse aliqualiter pluuiosum & non uehementer ipso siccitatē ęstatis contēperāte ac etiā acuitatē humorū ex ęstate relictorū cōtinget ipsum esse saniorē, ut patet secunda primi. doc. secunda cap. 4. ad fīnē. Septimo notandū ꝙ morbi in littera positi primo non contingunt in ęstate. & hoc secundū plurimum ęstate sua siccitate paucificantur humores, possunt tamen ęstate hi contingere morbi per expressionē humoꝝ uere in capitibus repertoꝝ. non cōtingunt etiā hi morbi autūno sequente. & hoc secundū plurimū autumno primo contemperante ęstatis siccitatem. apertis etiā poris, ut superfluitates non ad supertora capitis, sed ad inferiora capitis deriuentur, australi caliditate ad exteriora trahente. non multiplicanē etiā hi morbi autumno multiplicatis potissimū humoribus ad finem autumni & nondū expressis. multiplicātur uero in hyeme suā seruante naturā, aut à propria natura uersus qualitates consimiles. permutata uero hyeme ad calidū & siccum nō sic hę cōtingerent passiones. ut ergo apho. contineat ueritatē & hos morbos & non sic alios hyeme concedamus contingere, hyemē superponendo propriā seruare naturā, ut tangit Gal. in cōmento. Octauo notādum notanter esse dictum capitis dolores. Primo propter diuersitatē doloꝝ in capite contingentiū. quoꝝ quidā cōprehendunt totum caput ut est in galeata passione. quidam mediā partē appellatā emigrancā. Aut dictum est dolores propter diuersitatē oculoꝝ ex parte causaꝝ à quibus procedunt. frigiditate. n. hyemis cerebro impressis humiditatibus extensione panniculoꝝ ab humoribus facta, aut propter malā cōplexionē frigidā secundū plurimum hi dolores poterunt causari repletis capitibus ex autūno austrino. Causantur etiā tusses plures, quia aliquando siccę aliquādo humidę defluxis humiditatibus à capite ad pulmonē & pectoralia, quaꝝ quibusdā aliquā tibus siccę tusses subsequūtur. Causantur etiā branchi defluentibus & expressis humiditatibus ad fauces. Causantur etiā coryzę his defluentibus ad loca nariū, quæ propter sonitum corra appellata sunt & dictę coryzę.

Nono notandū. Per phthisim intelligit Hipp. corporis consumptionē ex pulmonis ulcere contingentē defluentibus humiditatibus à capite ad pulmonē, & tandē corrodentibus huiusmodi pulmonē. Vltimo notandū notanter dictum esse quibusdā. quia corporibus phthisi paratis, non quidem quia branchi coryzę & tusses non requirant etiam dispositionē passorum, uerum quia phthisis contingit corporibus debita speciali indispositione et dispositis, ideo dictum est quibusdam. sed alię passiones dictę plus cōmuniter contingunt corporibus.

Æstas ficca & boreal.

Autūnus pluuiosus & austrinus

Passio galeata ut hemicrania quid.

Coriza qd et cora.

Phthisis.

Expositio Marsilij sup Cōmē. Gal.

Eadem temperaturā. Gal. cōmentando prędictum apho. sic procedit. Primo cōparat prędictum apho. ad p̄ habitum utriusq; summariā explicando intentionē. Secundo tangit unā conditionē ad apho. requisitā. Tertio remittit nos pro quorundā determinatione dictorum ad alium Hip. librum. Quarto prehabitā repetit conditionem. Quinto tangit apho. sententiā. Sexto p̄mittit ęstate aliam habente cōplexionem & autūno similiter non morbos hyeme sed ęstate contingere. Septimo ostendit seu uerificat apho. usq; ad illā partem. Quibusdā uero & phthisis. Octauo uerificat illam partem. Nono explicat non acutiores his tēporibus contingere morbos horum prętactas repetēdas. Secunda cā ibi (Nō adiecit autem.) tertia ibi (Verum in illa quidē.) quarta ibi (Nunc uerò de ea.) quinta ibi (Seruāte ita.) sexta ibi (Si igit.) Septima ibi (Nūc uerò cū ęstatē.) Octaua ibi (Quibusdam autē eorum.) Nona ibi (Alijs uero nullus.) Deprima dicit ꝙ Hip. hic tetigit cōplexiones autūni & estatis .s. prętęr naturā et hic specialis ut supple prędicti apho. & sequenti, sicut prius hyemis & ueris tetigit cōplexiones, hyemē dicens esse siccam & uer austrinū & pluuiosum & æstate nasci seb. acutas dysinterias & opthalmias. in hoc uero apho. dixit nasci dolores capitis &c. Nō adiecit autē &c. Nunc facit quod dictum est dicens q̄ Hippo. ibi, quia in apho. Secundo dum supple dicebat in æstate nasci morbos non tetigit æstatis cōplexionē, nec etiam hic dum supple dixit in hyeme nasci morbos tetigit hyemis cōplexionē, uidetur ergo intellexisse æstatē ibi & hyemē hic proprias seruare complexiones. suis. n. mutatis cōplexionibus alij morbi fient dictis mutationibus pertinentes. Verum in illa quidem &c. Dicit ꝙ Hyp. alibi dixit hyemē frigidam & siccam & uer calidum & humidū & econtra hic, quia apho. 3. dixit hyemem calidū & humidā uel frigidum & siccū, & hoc in libro de aere & aqua regionibus. in quo cōplexionē non nominauit hyemis dicens si ęstas sit calida & humida et sic autumnus & multa alia dicit quæ tacuit, quæ omnia explanabo. dicit Gal. dum exprimā librū illum. Nunc uero de ea. Dicit ꝙ modo ipse disputabit seu loquetur de qualitatibus tēporum tactis supple in præsenti apho. & incipiet ut dixit, dicendo Hip. intendisse hyemē suas seruasse qualitates ut frigiditatē & humiditatē secundū ꝙ locis conuenit habitabilibus & mediocribus quæ loca parum post explanabit, quia cōmento sequēti. Propter partē ultimā unum est notandum ꝙ illa quæ dicuntur de cōplexionibus tēporum in tēperatis regionibus principaliter continent euidentiā. secundario per quandam cōparationē ad tēperatas regiones & in regionibus distēperatis continet ueritatē. Nec litterę obstat auctoritas allegata tertio pronosticorū & tex. cōmen. 42. Nō uult. n. Hip. aut Gal. ꝙ omnia dicta ab Hyp. uerificentur in quacunq; regione, sed uult ꝙ signa bona & mala in qualibet uificentur regione, ut patet aspicienti commentum. Seruante itaque &c. Nunc facit quod est dictum & dicit sic, ꝙ si hyems sit frigida & humida (ut est dictum) præcedentibus talibus temporibus non generabit hyems (secundum plurimum) nisi morbos hos. dolores enim capitis tusses branchi coryzæ solent nasci capite repleto humoribus & supple expressis ad inferiora. Sitigitur &c. Dicit ulterius si æstate & autumno supra dictis sint pluuię & uēti austrini, à principio ęstatis fient morbi calidi & humidi supple multiplicatis humoribus propter æstatem & partim reseruatis ex uere. per principium intelligendo tamen notabilem partem æstatis, aut accidit etiam in processu. Et si non contingent in æstate nondum corporibus sufficienter dispositis ad hos morbos sine dubio expectentur autumno sequenti caliditate & humiditate eius replente amplius.

Cōtradictio ī Hippo. & Gal.

Hyp.

Nūc uerò cum æstatem. Nunc facit quod dictum est dicens ꝙ æstate existente frigida & sicca & autūno pluuioso & austrino, necesse est hos morbos non cito fieri, immo supple festinare ad hyemem secundum plurimum, quia humiditas autumni mitigat siccitatem æstatis, hoc est siccitatem corporum & humorum

Digitized by Google

& æstate productorū. uerum quia autūnus perseuerauit humiditate necesse ē tales repsiones nasci humidis naturaliter. et supple adhuc magis humidis ꝓter naturā, ꝙuis non necessario humidis ętatiue, quę repsiones sunt causa horum accidentiū seu morborū hic ab Hip. dictorum. Quibusdā autem eorum &c̄. Nunc exponens ultimā partē apho. dicens ꝙ phthisis fit in quibusdā corporibus. ſ. apparatis phthisi, quia habētibus pectora stricta in quibus solūti sunt humores descendere à capite ad pulmones. cuius ultimę partis apho. habetur etiā cōcordia. 10. 3. trac. 4. caꝑ. de causis ulcerum pulmonis. in fine. Pro parte notādū ꝙ prędparatio ad phthisim est multiplex. Prima cōprehenditur ex mala cōplexione pectoris & quarundā partiū sibi adiacentiū ut ꝙ pectus strictum sit. ex tali. n. strictura & pectoris exilitate & macrescentia cōprehendimus pectora esse debilia ad expellendum catharrosas superfluitates ad eas etiam debite superandas. coniecturatur etiā exilitas uenarū pectoris & pulmonis, ut ruptioni dispositę sint et sic ad phthisim putrefacto sanguine dicente apho. 15. Septimę particulę. in sanguinis sputo sanies sputū fit. ipso sequente dicente. in sanies sputo phthisis fit & fluxus. cōprehenditur etiā ista pectoraliū exilitas ex subleuatione spatularū & declinatione earū ad anteriora ad modū alarum. ideo decima tertij trac. 4. caꝑ. de prędparatis ad phthisim. appellātur isti alati. Cōprehenditur etiam hoc ex longitudine gutturis et subtilitate. accidit etiā phthisis i quibusdā colore subalbidis mollibus tactu & gracilibus uenas habētibus dispositas fractioni, ꝙuis etiā corpora dura spissa propter siccitatē uenarum & nimiam tensionē sint dispositā fracturę uenarū. Item corpora catharrosa etiam sunt dispositā ad phthisim maxime habētia principium cannaliū narium strictū non debite per nares superfluitate expurgata, sed ad pulmonē expulsa. Itē corpora maxime in aliqua ętate sunt dispositā, qa in ętate ꝙ ē int annum. 18. &. 30. secūdū Aui. alle. loco. & Hip. & Gal. sententiā pro parte. 5. apho. apho. illo. ſ. Phthisis fit &c̄. & hoc propter sanguinē illo tempore maxime ebullire, etiam propter inordinatos motus corporeos ad uenarū fractionē disponentes. Item corpora in regione frigida phthisi maxime disponunt propter saltē catharrorum de fluxus. Item maxime disponuntur in autūno ꝓpter inordinatā frigiditatē & autūni siccitatē humores intrinsecus recludentes. Alijs uero nullus. Nunc Gal. facit quod est dictū dicens ꝙ nulli morbi his tēporibus contingunt homini fortiores supple secundū plurimū nisi tusses branchi catharri coryzę & morbi similes supple causabiles ex humoribus retentis. & iō causari possunt epiſ ꝙ apopſie spasmi &c̄. ꝙuis non ita sępe. nam hyems in uenit capita plena propter pluuias austrinas in autūno. imorāte ergo capitis repletione et nullis humoribus dissolutis supple notabiliter in hyeme quibusdā corporibus propter hyemis frigiditatē exprimentē descendunt humores à capite ad mēbra sub capite existentia, ideo causantur tusses & similia tussibus.

Auicē. Prędparatio ad phthisim ꝗt modis.

Auicē. Phthisicus cur alatus dr̄.

Hippo. Gal.

Aphorismus. 14.

Si uero autumnus borealis fuerit & inaquosus humidis natura & mulieribus confert. Reliquis uero opthalmiæ fiunt siccæ & febres acutæ et coryzæ diuturnæ, quibusdā uero & melācolię

The. At si aquilonius sit & siccus, uiris natura humidis, et mulieribus proderit. Reliquis accident lippitudines aridę, & febres acutę, & grauedines, nonnullos et iam atrabilis urgebit.

Leo. Si uero aquilonius, & siccus, his qui naturam habent humidiorem, & mulieribus conferet. Reliquis autem erunt lippitudines siccę, & febres acutę, & grauedines. Nonnullis uero, & atrabiles.

Expositio Marsilij super apho.

Prędens apho. ita cōtinuatur ad prędcedentē. Postꝙ in prędcedēti apho. Hip. fecit qđ dictū est, in prędsenti apho. intentio eius est ostēdere quales effectus cōtingant ęstate existente sicca & boreali & autūno similiter. Et duo facit. Primo ponit iuuamenta quæ sequūtur ad talē cōstitutionē. Secundo nocumenta. Secunda ibi (Reliquis uero.) In prima intendit istā conclusionē. Talis constitutio tēporū confert multeribus & humidis natura. Cōclusio probatur sic. illa tēporum constitutio confert mulieribus in qua earū lapsus corrigitur, seu per quam sunt aptæ conseruari à lapsu, sed æstas frigida & sicca succedente autūno etiā boreali et inaquoso est huiusmodi, ergo. consequentia nota. maior est manifesta. minor probatur in cōmen. conclusio ponitur in littera. Hęc est secunda pars huius. 14. apho. in qua Hip ponit nocumēta quæ contingunt ex prædhabita constitutione ęstatis et autūni. ſ. sicca & boreali. Et diuidit in duas particulas. Primo ipse ponit nocumenta sequentia ad cōplexiones cholericas. Secundo ad cōplexiones melicas. Secūda ibi (Quibusdam uero.)

In prima ergo particula intendit auctor conclusionē istam quæ est secunda conclusio huius apho. ſ. Æstas frigida sicca & autūnus &c̄. nocent corporibus choicis. Conclusio probatur sic. illa tēpora nocent cholericis, in quibus disponuntur corpora choica ad multas ægritudines. sed æstas &c̄. sunt huiusmodi. ergo. cōsequētia nota. maior ē euidens. minor declarabit. cōclusio ponit in littera. In secunda particula huius secundæ partis. 14. apho. in qua Hip. uolens oīdere nocumenta sequētia ad cōplexiones melicas in tēporibus dictis. ſ. quādo autūnus siccus & borealis sequitur ad æstatē siccā. ponit hāc cōclusionē quæ est tertia in ordine apho. ſ. Æstas calida & sicca succedente ei & autūno boreali &c̄. nocet corporibus melicis probeē ut prędcedens. Primo notanda est cōcordia, quæ habeē ultimi apho. prędlecti. Secūdo notanda est utilitas apho. est. n. utilis ꝙtum ad actū pronosticū. scimus enim, ꝙ nosticari quales morbi cōtingāt seu qui stante tali tēporum cōstitutione. Valet etiā quātum ad actū prędseruatiuū. nā scitis causis quare ex hac cōstitutione prædictī morbi contingāt corrigendo, corpora prędseruabimus. Tertio notāda est ampliatio. Nō solū. n. hac tēporū cōstitutione existētē hi possunt cōtīgere morbi, īmo et alijs tēporibus consīr, ꝓpria natura mutatis, consīr horū morborꝫ causa cōcurrēte. 4. notandum. Apho. ꝙtum ad partē primā duplicit intelligi posse. Primo ut cōstitutio tēporū in ꝑsenti aphor. tacta prędhabiti apho. cōstitutioni penitus opponatur dicendo ęstatē calidā & humidā & austrinā autūnū uero siccū & borealē, & licet mō hoc possit uerificari apho. nō tamen rōnabiliter & hi cōtingerent morbi. Secundo uerificari potest ad mentē Gal. in cōmē. ut dicat si ęstas sit sicca & borealis & autūnus sīr. & hoc mō littera supplet. 5. notandū. Autūnū intelligi borealē & inaquosum quosum hoc est siccū, ad denotādū ꝙ autūnus pōt esse borealis & aquosus. nā quāuis boreas sit frigidę & siccę complexionis, ꝓpter tū pluuias multas cōtraoperātes sic aquocitati boreę cōtingit aerē esse aqtosum & humidū. 6. sus. notandū. Autūnū intelligi posse borealē et inaquosum, uel respectu sui tēperamenti uel respectu tēperati tēporis, cui cōparatur omne tēpus. Prima cōparatio est clarior & uerior teneatur. Septimo notandū. Autumnū & æstatē &c̄. conferre humidis natura intelligi potest modis duobus. Vno modo ꝙ cōferat respectu autumni temperati. Et hæc expositio teneri potest. nam licet cōmuniter autumnus temperatus sit sanior, quibusdam tamen lapsis corporibus plus conferre potest distemperatus autumnus. Secundo intelligi potest conferre humidis &c̄. respectu aliorum corporum, cum propter siccitatem dictę constitutionis corpora humida præseruentur & corrigantur in lapsu. Octauo notandum no

Autu nusqū

tantur

Digitized by Google

tanter esse dictum humidis natura, hoc est ex naturali complexione, quia ætatiue humidis non ita confert hæc constitutio, immo pluribus aduersatur, ut naturaliter siccis & ætatiue humidis, per humidos tamen natura intelligamus etiam humidos præter naturam. Nono notandum hanc constitutionem communiter mulieribus conuenire sexualiter humidis & ex indebito regimine multas superfluitates multiplicantibus, quamuis multi humidæ (secundum naturam) plus conueniat q̃s siccæ, quæ tamẽ mulier cholerica, licet in sexu muliebri sit ficca, comparata tamen homini masculo humida est, saltẽ cholericam mulierem uiro cholerico comparando. Decimo notandum q̃ Hipp. per reliquos maxime intelligit cholericos habentes humores acutos, quia exacuuntur propter temporis siccitatem & phlegmatis paucitatem quibus dicit contingere opthalmias siccas exponendo et reddendo causam cõmenti decimitertij. 11. notandũ q̃ causantur feb. acutæ quia continuæ, quę appellantur acutæ respectu interpollatarum. Causantur autem propter siccitatem in uenis choleris exacutis & bullientibus propter frigiditatem etiam claudentem poros prẽmentẽ intrinsecus. Est etiam earum acuitas propter multã materiam & accidentium difficultatem. Possunt etiam dici acutę ratione terminationis cholera facta acutiori, & per accidens subtiliori. quamuis etiam causari possent feb. multum longę de materia grossa resoluto subtili & grosso remanente. 12. notandum. Causantur etiã coriçe diuturnę remanente materia grossa in capite & reumatiçãte adnares quę sui grossitie coryçam causant diuturnam. 13. notandum. Melia quantum est in proposito sumi potest duobus modis. Vno modo pro humore melico, & hoc modo uerificatur etiam pars aphor. cum propter siccitatem temporum disponantur corpora ad humoris melici generationem, Secundo sumi potest melia pro passione melanconica quę ut patet prima tertij. tract. 4. cap. 18. de melia est mutatio estimationum & cogitationum à suo cursu naturali ad malitiam & timorem &c. & sic maxime sumitur melia hic. Vltimo notandum, notãter esse dictum quibusdam, quia cum hic melica passio sit passio ualde grauis & fixa magnam requirit & specialem corporum dispositionem quibusdã. ergo quia melicis naturaliter ueniunt melię propter frigiditatem & sicci materias melicas ingrossantes & retinentes. & non per uiam adustionis materię meliçę, quia tunc non esset uera melia sed potius mania aut demonium lupinum ut sumitur ex Auic. allegato loco. Melãcholicum uero humorem hanc efficere passionem Gal. confirmatur auctoritate quinto de accidenti & morbo ad filiũ in hæc uerba. nõ est enim mirum dum cholera nigra rationalis animæ fundamẽto dominatur si tristitiam et timorem melici patiantur & mortis suspicionem. videmus. n. q̃ nulla res extrinsecus aduenies tantum generat timorem sicut tenebræ, quoniam autem eam quasi tenebræ partem rationalis animę operiunt necesse est ut infirmi timorem patiantur, quia rem unde nascitur timor semper interius secum portant.

Melia ꝑ duplici re.

Auicẽ.

Melia dcã mania uel demonium lupinum.

Cap. 7

Expositio Marsilij super Cõmen. Galeni.

Hic sermo nunc dictus. Presens cõmentum tres cõtinet partes principales. Primo intentionem apho. explicat & uerificationem. Secundo Hip. à defectu defendit. Tertio per tractat quædam quæ se dixerat ostensurum in cõmento lecto, ad propositum tamen facientia. Secũda ibi (Sufficiat autẽ in præsentia.) tertia ibi (Quod uerò paulo antea &c.) Prima in duas. Primo præmittit sẽtentiam apho. & intentionẽ. Secũdo uerificat apho. nos ad alia loca remittens. Secunda ibi (Causam uerò ipse dixit.) De prima dicit q̃ iste non est apho. per se, sed pars apho. expositi. & ita ambo sunt unus, quæ littera ut nõ reuertar secundum q̃ sonat falsa est cum quẽlibet per se unum possumus facere apho. uerũ tamen dici potest hoc modo. iste apho. est pars apho. iam expositi. quia si dicatur sic. si ęstas sit ficca & borealis & autũnus etiam siccus & borealis, notum est n. q̃ iste aphor. q̃tumad suã primi partem principalẽ est pars prędicti apho. et ita ambo quia præcedens & iste erunt unus totalis apho. Dicit ultimo Gal. q̃ cum in prima parte habiti apho. posuit ætatem siccam & borealem, autumnum uero austrinum & pluuiosum hic dixit autũnum siccum esse et borealem. nam non est differentia dicere siccum & inaquosum. Causam uerò ipse dixit. Nunc uerificat apho. dicens se dicere q̃ cum hęc duo tempora æstas & autũnus sunt ficca & non aquosa, necesse est ea non solum non ledere modo exposito sed iuuare naturaliter humidis, quorum causas monstrauit Hip. in lib. de aere & aqua & regionibus, dicit. n. cõferre phlegmaticis, quia corpora desiccantur nullis humiditatibus supplesuperfluis. & secũdum plurimũ dominantibus succedente hyeme, & supple alijs phlegmaticis ut sanguinei aliqualiter iuuari possunt. sed alij à phlegmaticis, quia sicci supplę patiuntur opthalmias siccas febres acutas & coryças & quidã melam, quarum infirmitatũ causas monstrauit ibidem dicens cholicis consequi nocumentũ, quia ex tali tẽpore nimium corpora desiccantur, ideo contingũt siccæ opthalmiæ febres acutæ & continuæ, quibusdam melam, in q̃bus chola subtilis dominans & aquosa consumitur et desiccatur, grossa acuta per adustionẽ permanente, & tũc supple causatur melia sumendo ipsam cõmuniter ad passionem uere melicam et maniam. similiter intelligendũ est de sanguine, q̃ supple consumitur & desiccatur subtile & transit in melam hoc ergo quod est dictũ est cã istorum morborũ. & hæc dicta Gal. sufficiant supple de his qualitatibus aeris. Sufficiat autẽ in presentia. Dicit q̃ ipse ignorabat quare Hip. retro tacuit alias qualitates temporum & solum has retigerit. nam aliæ sunt temporum qualitates (ut est notũ) tamen dicit Gal. ego uolo hic ostendere quomodo cognoscantur cõplexiones omnium qualitatũ aeris supple efficiendo morbos, oportet ergo te prius cognoscere singulares compositiones aeris sup. præter naturã & eas aliarũ facere materiã uel fundamentum. detur exemplũ, primo supponamus aerem esse calidum tantũ uel frigidum tantum uel humidum tantum &c. & sicut partes appellant materia totius uel fundamentũ, & hoc improprie, ita lapsus simplices sunt sicut materia cõpositorũ quas dicit Gal. singulares seu simplices cõplexiones. diuidas in tres modos. s. in fortissimas debilissimas & mediocres. inuestiges deinde qui morbi contingant in diuersis temporibus anni & diuersis corporibus, postea iunge cõplexiones duorum temporum secundum q̃ fecit Hip. & deinde. 3. deinde ostium & respectu diuersarum cõplexionũ corporum, quo facto optime & perfecte operabis. & ego dicit Gal. si non defecerit mihi tempus & natura de istis factã singulares libros seu tractatus, sed quæ sunt dicta sufficiant hic. nã cõplexiones tẽporũ anni tacti in hoc apho. ab Hip. paucissimæ sunt respectu non scriptarum, quas si dixeris eũ posuisse non positas per simile dando intelligere eris uerior in dicẽdo q̃ si cõfirmes hic positas esse partes retro tacitarum & sup. tacitas non esse comprehensibiles per ipsas. ego uero dicit Gal. dixt multa & clariora super epidemijs & super lib. de aere & aqua & regionibus.

Aeris cõpones simplices et cõposi tę.

Dubia

Primo dubitatur. Quid intelligit Hip. per reliquos. Pro isto dicendũ q̃ maxime intelligit cholicos. probat ex cõmento & ex causa partis. Secundo dicendũ q̃ intelligi possunt calidi tantum uel sicci tantũ. primo calidi tantum qui propter caliditatẽ fortiter exiccantẽ. propẽ etiam hanc siccam constitutionẽ opthalmiã possunt incurrere sicca sicci. etiã tantũ ꝑpter acuitatẽ caloris consequentẽ ad siccã cõstitutionẽ, ac etiã naturalẽ siccitatem, possunt etiã opthalmiã dictã incurrere. Secundo dubitatur. An morbi alijs possint dictis cõtingere cõstitutionibus. Dicendum q̃ sic, ut branchi & febres aliæ & pustulę narium et auriũ, quia tamẽ hi sunt morbi prin

Digitized by Google

cipaliores & pluries contingentes, ideo de ipsis præsentē protulit apho. De secunda regula Gal. essent multa dicenda quæ potestis cōprehēdere ex prēhabitis. Quod uerò paulo antea. Nūc Gal. facit quod est dictum. Et continet hæc pars partes duas. Primo prēmittit loca distemperata & temperata. Secundo auctoritate aliorum docet noscere cōstitutiones anni. Prima in tres. Primo tangit loca distemperata. Secundo tēperata. Tertio ponit epilogum. De prima dicit sic, q̄ ipse intendit dicere de mediocritate seu temperie locorum habitatorum secundum q̄ promisit se dicturum commento. 14. dum dicebat dicta Hip. intelligi in locis tēperatis & habitabilibus loca tamen quæ sunt propinquiora mari, sicut littora & sicut pelaga ut ciuitates & terræ propinquæ pelago seu mari, & loca etiā remota mari, sicut in Lybia & ægypto sunt omissa à cōsideratione Hip. subdit q̄ loca Thraciæ sunt nimis frigida & hu. respectu temperamenti, sed in Lybia & ægypto calida et sicca nimis, quę loca posuit nunc propter necessitatē ad ostendendū quo modo propter propinquitatem uel distantiam maris uariantur loca. nam loca Thracię uiciniora mari sunt frigidiora sicut propinquiora boreæ infrigidanti. & loca Thracię remotiora mari sunt calidiora, quia remotiora à borea infrigidante. similiter in Lybia & ęgypto uicina mari refrigerantur propter boream, remotiora uero à mari sunt calidiora, quia remotiora à borea infrigidante. Ex qua sententia soluitur dubium Thadei. nam licet aqua maris deberet calefacere loca sibi ꝓpinqua mittendo uapores calidos & siccos, propter tamen boream flantem in tali mari contingens est in proposito loca propinquiora esse frigidiora, sicut propter flatum austri & caliditatem aquę maris potentialē loca ꝓpinquiora erūt calidiora. Oportet autem. Nūc facit quod est dictum. Et dicit sic. q̄ loca tēperata & mediocria sup. inter qua litates extremas locorum sunt secundum lineam rectam equaliter distantia à meridie & septentrione & oriente & occidente. Sermo igitur. Dicit q̄ de huiusmodi locis intelligit Hip. loquens de complexionibus aeris & temporum ex qua parte concipitur, q̄ cū talia loca sint sub linea equinoctiali cōcenta sub illa linea erit positis habitatio de quo alio loco dubitandum & nō in præsenti. probabilitas tamē huius dicti concipitur hoc modo. cū enim iste locus sit medius secundum equidistantiam à locis ualde calidis & ualde frigidis & ualde humidis & siccis temperatus debet esse & medius inter qualitates extremas caliditatis et frigiditatis siccitatis et humiditatis.

Locatē para & hitabilia quę.

Ordo autem temporum. Nunc facit quod est dictum dicens se dicturum de cōstitutionibus anni illud quod dicunt sapientes & Hip in epidimia. nam aliqui dicunt initium esse ętatis ab ortu pleiadis seu pleiadum i. medium ętatis esse in ortu canicularium et dicunt inchoare autumnū in ortu arcturi, & dicunt initium hyemis in occasu pleiadum, & dicunt initium ueris esse in equinoctio sequente hyemem. Pro parte prēmittendū pleiades esse septem stellas, quarum tantum sex apparent secundum Conciliatorē in glosa tertij problematis primę particulę in dorso tauri & circa gradum. 15. & appellātur pleiades quasi pluuiades, quia in ortu earum cōmuniter fiunt pluuię. aut appellatę sunt pleiades à matre earum uocata pleia. aut uocant plades à pluralitate. sunt enim stellę minutę inter stellas maxime cōiunctę, ideo à pluralitate sic coniunctorum dictę sunt pleiades apparent tamen tantum sex, quia sex filię illius mulieris cubuerunt cum dōs, ideo trāsmutate in stellas audacia apparuerunt. septima uero iacuit cum homine terreno, & ideo propter uerecundiam non apparet. Quid sit canicula dicetur quarta aphor. aphor. 5. Secundo notandū quid sit arcturus secundum Concilia, loco alleg. est una de. 15. stellis fixis existens in extremitate maioris ursę, seu in extremitate temonis plaustri arcturus, appellatur etiam arctofilax quasi amor arctos seu ursę q̄ propter eius amorem semper sequatur ursam. Dubitatur Vtrum tempora anni sint equalia. Non formando obiecta respondendum secundum distinctionem adequatā astrologorum sunt equalia uel quasi correspōdentibus tribus mensibus cuilibet quatuor temporum. Secundo dicendum q̄ considerando ipsa tempora ratione manifestarum mutationum seu manifeste distinctarū sic ęstas & hyems sunt tempora ampliora. Autumnus autem & uer participantes quasi temperie minores sunt pro quanto temperies uera ueris maxime comprehēditur quo ad sui medium, sic etiam temperies autumni inter ętatem & hyemem maxime comprehenditur quo ad sui mediū extremis autumni & ueris ad sibi confinia tempora declinantibus. Dicit tamen Thadeus tantum esse tempora ęstatis & autumni simul quantum hyemis & ueris, sex enim menses sunt secundum Gal. ab ortu pleiadum usq̄ ad occasum, & totidem ab occasu usq̄ ad ortum.

Tēporā ni quā titas Thade us. Gal.

Arcturus qd uel arcto filax.

Aphorismus. 15.

Constitutiones uero anni, omnino quidē siccæ pluuialibus sūt saniores, & minus mortiferæ.

Conditionum anni, squalores (quod in totum dixeri) salubriores q̄ imbres, minusq̄ mortiferi sunt. The.

Ex anni autem constitutionibus (quod in totum dixerim) siccitates imbribus sunt salubriores, & minus mortiferę. Leo.

Expositio Marsilij super aphor.

Præsens apho. sic continuatur ad precedentes. Postquam Hippo. in precedentibus tetigit quasdam comparationes speciales temporum anni, tetigit etiam quasdā combinationes temporum specialium et effectus qui cōsequuntur nunc quandam tangit generalem temporum anni comparationem in una qualitate passiua lapsorum ad alia in altera qualitate passiua lapsa. Et continet præsens apho. partes duas. Primo ponit compositionem penes causationem morborum maiorem uel minorem. Secundo penes maiorem & minorem effectionem mortis. Secūda ibi (Et minus mortiferę.) In prima parte uult Hip. conclusionem istam. Tempora anni in quibus corpora constituta sunt omnino quidem sicca saniora sunt pluuialibus. Propositio sic persuadetur. illa tēpora sunt saniora in quibus consumuntur superfluitates putrescibiles & factiuę morborum, sed tempora sicca sunt huiusmodi. igitur. Secundo potest argui sic in temporibus humidis & pluuialibus conseruantur & augentur humiditates factiuę morborum. ergo. harum rationum conclusio sic explicatur in textu. sed sup. tempora anni i quibus corpora constituuntur certe omnino sicca sanora sunt pluuialibus. In secunda parte facit quod est dictum. Et uult conclusionem istam. Talia tempora sicca sunt minus mortifera temporibus humidis. Conclusio similiter probatur sic. illa tempora sunt minus factiua mortis in quibus consumuntur humiditates mortis effectiuę illis corporibus in quibus humiditates conseruātur aut augentur, sed tempora sicca sunt huiusmodi respectu humidorum. ergo, cuius conclusio sic in littera ponitur. & sup. tēpora anni sicca sunt mortifera minus tēporibus humidis. Primo pro intellectu apho. est notanda concordia apho. quę habetur. 17. Continentis capitulo de aere. & quinto theoricę. ubi supra. & secunda primi, doc. secunda capitulo. 6. Secundo est notāda uti litas. Est enim præsens apho. utilis quantum ad actum pronosticū, ac etiā præuisiuū, pronosticatio euidēs est. nota est etiam præuisio. nam in tēpore pluuiali sunt corpora exiccanda & non debent repleri multum. Tertio notanda est ampliatio. non enim solum de omnibus temporibus anni apho. continet uarietatē. Immo etiam dicere possumus q̄ alię res non naturales siccę & sua natura respectu nimis humidarū se habēt cōsimiliter. Quare to notandum litteraliter propter iuuenes q̄ tempora anni

Tēporā litas

Tpa ar ca cā

appellantē

Cõstitutiões anni.

appellantur anni,& appellantur cõstitutiones anni. Appellantur inquam tempora anni tanq̃ tẽpora partialia ī toto existentia & totius. vnde sicut dicimus dẽ ianuariũ ita dicimus uer anni. Appellantur autẽ cõstitutiones anni,quia hic tempora sunt simul seu consimiliter in anno statura,aut etiam quia humana corpora temporibus simul statuuntur seu in temporibus constituunt̃ ut omnia quę sunt sint in autumno uel in uere &c̃. Quinto notandũ q̃ hęc littera.omnino &c̃. potest legi multipl'r. Primo eam pręponendo huic litterę constitutiones,& erit talis sensus littere.omnino,i. untuersaliter constitutiones anni &c̃.vt denotetur non unam solam anni siccam constitutionẽ saniorem esse,immo totũ annum sic cum humido existere saniorem. q̃uis etiã probabiliter teneri possit.quancunq; anni constitutionẽ siccam humida existere saniorem.& hac uia dicetur æstatem autũnum siccos humidis existere saniores. Secundo legi potest hęc littera.omnino.cũ hac littera.siccę.et est sensus littere.tales constitutiones. omnino,i. totaliter siccę,ut siccitas non solum in una parte cõstitutionis denotetur, immo in tota.aut omnino.i.ualde et uehementer.ut per hunc sensum cõprehendantur constitutiones anni non solum parum debito sicciores parum humidis exister̃ saniores,immo & ualde siccas ualde humidis. Tertio legi potest hęc littera.omnino cũ hac parte pluuialibus.& ẽ littere sensus hic constitutiones anni siccę sunt saniores omnino.i.totaliter ualde seu uehementer pluuialibus.p quem sensum denotantur siccas constitutiones maxime cõparari uehementer humidis. Quarto legi potest cum hac littera.sunt.& est sensus constitutiones anni omnino.i.totaliter,quia secundum se totas aut ualde uel uehemẽt saniores,inter has expositiones prima obtinet prĩcipatum,ut tangetur. Sexto ex prehabitis memorandum,Cõstitutiones intelligi possunt siccę,uel quia à ꝓpria natura in siccitate mutate,uel quia tanta sit mutatio ut constitutiones humidæ respectu temperatę constitutionis mutentur in siccas respectu illius. Exempli causa.hyems potest intelligi ficca, quia in siccitate ab hyeme temperata mutata,uel quia mutata taliter in siccitate ut ficca appelletur respectu ueris. Applicando ad propositum maxime intelligitur exiccatio primo mõ. Septimo notandũ. Aliqua constitutio appellatur pluuialis, quia in ipsa abundant pluuię respectu alterius constitutionis ut respectu æstatis hyemem concedimus pluuialẽ & uer. & hoc modo non sumitur constitutio pluuialis. in hac enim pauciores morbi de facto contingunt q̃ ī cõstitutione sicciori.minus etiam mortiferi autumno existente ualde mortifero.apho. 10. huius. in autũno ægritudines fiunt,& maxime acutissimę mortiferę. Secundo intelligi potest constitutio pluuialis respectu ipsius-met constitutionis temperatę inter cõstitutiones taliter denominatas,ut dicamus hyemẽ pluuialẽ respectu hyemis temperatę inter hyemes,& hoc modo sumitur pluuialis constitutio hic. Octauo notandum q̃ illa constitutio appellat̃ sanior quę est cõformior sanitatibus conseruandis pręseruandis aut producendis constitutiones ergo siccę sunt saniores,quia magis conuenit corpora sana conseruari in ipsis. Nono notandum q̃ morbi (secundũ plurimum) contingentes à causa intrinseca,ac etiam constitutione anni sunt materiales ut experiẽtia notat causis primitiuis(secundũ plurimum) antecedentes cõmouentibus.quod colligi potest prima quarti. 1.cap̃ de sermone ephimerarum. Secundo etiam inferẽdum ex cõmento q̃ satis est ratione notum humorales materias multiplicari in constitutione humida et conseruari hebetato calido, ne sufficienter digerat & resoluat quæ paucificantur sicciori constitutione exiccante et minuẽte eas & calido amplius super eas uigorato & ad digerendum potentiori facto q̃ tempore humido. Ex quo infertur.ergo siccę sunt saniores sup.secundum plurimũ. illatum arguitur sic morbi materiales (secundum plm) contingentes in ficca constitutione paucificantur. igit̃ antecedens ex prehabitis continet euidentiam. cõsequẽtia tenet per descriptionem temporis saniorisad prętens propositum spectantem,concedentem tamen siccas constitutiones respectu quorundam morborũ esse ægrotatiuas magis ut respectu meticorũ & immaterialium.

Tẽporũ cõstitutio plurimũ magis mortifera.

10.notandum q̃ aliqua constitutio appellatur magis mortifera propter fieri mortẽ in ea frequentius. Secundo etiam supponendum mortem contingere(secundum plurimum)ex morbis materialibus & propter multam q̃titatem & malitiã materiæ.quia ergo in constitutione humida natura humoralis amplior reperitur & malignior per uiam putrefactionis et indebitę regulationis à natura,ideo humidã ficca contingit esse magis mortiferam tamen respectu mortis aliqualiter specialiter contingentis siccam cõcedendum est magis esse mortiferã, ut respectu mortis ex tabe aut marasmo contingentis.

Auicẽ.

Vltimo pro intelligendo debite apho. pro comprehendo etiam an constitutio ficca uel humida dicat̃ pręter naturam memorãdum quomodo tempora se habẽt naturaliter ex nono cõmen.huius illius apho. Moderatis temporibus.& est Aui.secunda primi.doc.2.illo.ca. Aer calidus &c̃.

Expositio Marsilij sup Cõmẽ.Gal.

Quod melius fuisset. Gal.cõmentando prẽsentem apho.sic procedit. Primo.n.tangit hunc apho.posse melius ordinari & tangit ordinem Hip. ex causa forte seruatum.secundo cõmentatur apho.Secunda ibi.(Et hoc cum ratione.)Prima in duas.Primo tangit primum. Secundo secundum.Secunda ibi(Et hoc est necessitate.)

Tpis exiccatio dupl'r.

De prima dicit melius esse hunc apho. priores lectos apho.prędere,quia naturali modo & artificiali semp generalia prędere debent specialia. ergo sup.cum iste apho.fit generalis respectu quorundã prędictorũ melius esset ipsum illos prędeisse. Notandũ q̃ ī habitis apho. vt illo.quando æstas fit ueri similis, ac etiam sequentibus.& maxime incipiendo à.12.apho.aliqua dicuntur de siccis & humidis constitutionibus anni, quę supponunt cõparationẽ siccarũ constitutionũ ad humidas,q̃ etiam loquuntur de particularibus cõstitutionibus.igit̃ hic apho.vniuersalẽ constitutionum siccarũ & humidarum implicans cõparationẽ illos in ordine prędere debuit. Secundo notandum.Q uomodo naturaliter generalia prędedant specialia.quod exponi potest ad hũc sensum naturaliter.i.modo naturę seu naturali,quia in modo operationis naturę prius producitur res denominabilis generali denominatione q̃ speciali.& isto modo generalia,quia generales denominationes entium modo naturali prędedent speciales,ita q̃ si natura ageret cognoscendo prius nosceret rem sub denominatione generali q̃ speciali loquendo de natura ut sic dicã naturata & secunda & ex non toto naturante primo, quia apud summã naturã omnia cognoscentẽ prędentia prędenta & futura non seruatur talis ordo cognitionum dictarũ. detur exemplum.Si.n.natura producat ex spermate homines ante disposuit & prędparat sperma denominabile hac denominatione generali,quia hoc est uesica.q̃ denominetur denominatione speciali,dicendo hoc est cor,uel hoc est homo.Causa uero huius ordinis est,quia naturaliter proceditur in operatione naturę ab imperfecto ad perfectum,quia ergo denominatio generalis correspondet imperfectiori, ideo & generalis prędedit specialem.

Generale q̃ mõ spãlenaturaliter p̃cedit.

Tertio notandũ q̃ artificialiter generalia prędedẽt specialia.primo ad sensum datum.ars.n.quomodolibet aliter disponens naturalia, primo disponit, ut generali denominatione uocitentur q̃ speciali denominatione, prius.n.dolabrator prędparat lignum denominabile tali denominatione.quia quadratum &c̃. q̃ appelletur lignũ culminis,sicut etiam in artifice nauis ligna prius denominant denominationibus generalibus.sic etiam de futuris dicendum,quę applicatę nauibus tandem & spe-

Auicẽ.

Cõstitutiões anni.

Digitized by Google

ęialiter ſituatę ordinatę etiam in quaſdam operationes ſpecialibus nominibus nominantur, ut quędam appelle tur catula, uel etiã artificialiť generalia prędecent &c. quia in habito artificioſo ordinato ad recte operãdum notitia uniuerſalis, quia facilior & facilius deducibilis ex ſenſatis particularem debet prædecere notitiam exẽ pli cauſa facilius ex ſenſatis deducetur camomillam eſſe calidam q̃ eſſe in tanto gradu calidam. hoc ſatis euidens eſt. Q uarto notandum q̃ p poſitionẽ præſentis apho. hic quędam prędecentia adinuicem colligantur ſeu aliqualiter continuantur. nam quædam dicta ſunt de conſtitutione humida & quędam de ſicca. vt ergo ſciať continuata cõparatio conſtitutionum humidarum ad ſiccas conueniens fuit hic prędecentem exprimere apho. includẽ tem harum conſtitutionum comparationem. Et hoc ex neceſſitate. Nunc facit quod eſt dictum dicẽs q̃ prę ſens apho. tamen erat hic prędonendus ut quædam ſpecialia prædeceret. non tamen propter illa prędecere eſt ĩ famandus Hip. cum etiam ſequantur quędam quę ideo ſecuta ſunt illis prędecẽtibus ut p̃ præſentẽ apho. quaſi qd generale adinuicẽ cõtineret. Et hoc cũ rõne. Nũc Gal. facit quod eſt dictũ. Et ſic procedit Gal. Primo tãgit uerificationem apho. Secundo explicat quãdam cauſam pręderuatiuam à morbis. Tertio excludit quaſdam alias cauſas tanq̃ non perfectas & uere ſufficientes. Secunda ibi (Niſi quis.) Tertia ibi (Q uæ. n. fit.) De prima dicit Gal. bene dictum ab Hippocra. conſtitutiones anni omnino ſiccas pluuialibus eſſe ſaniores cum deſiccentur & conſumantur humiditates in ſiccis temporibus, augeantur uero & congregentur in pluuialibus pu treſcendo. Pro parte notanda eſt cauſa. nam primo propter conſtitutionẽ pluuialem eſſe humidiorem humano corpore conſequitur humectatio ſiue materia, conſequitur etiam per uiam debilitatis & obtruſionis calidi et per uiam conſequentis indigeſtionis ſuperfluitatũ augmentum et adunatio, conſequitur etiam putrefactio his auctis ſuperfluitatibus prohibitam facientibus tranſpirationem quę eſt cauſa putrefactionis. primo de differentijs febrium propter etiam augmentum harũ ſuperfluitatum fit debilitas & nature irregulatio ad quam conſequitur putrefactio, quę uero ſit cauſa putrefaciendi has humiditates immediate in prędenti taceatur. Secundo ex dictis memorandum q̃ licet conſtitutiones humidæ de per ſe ſint cauſa augmenti humiditatum, de per accidens tamen poſſunt eſſe cauſa tabis & conſumptionis corporis heticalis calidum hebetando naturale ut dep ditum reſtaurari non poſſit quo in humidum agente radicale continue tabes & hetica conſequetur. Niſi quis.

Nocumenta conſtõ nis pluuialis

Cap. 3

Nunc facit quod eſt dictum dicens q̃ hę ſupple humiditates augentur ſi corpora non mundificentur quolibet die ab humoribus per exercitia. Pro parte ſuppo nendum ex dictis Aui. tertia primi. cap. de exercitio. q̃ exercitium habet uigorare calidum naturale, unde redditur potens ad reſoluendas ſuperfluitates & eas debite excutiendas, ideo ad exercitia conſequitur bonitas digeſtionum appetitiuum & aliarum operationum, intelligendo ex tertia primi motũ uoluntariũ & maxime totius corporis per quem anhelitus fit uelox & frequens. nã exercitiũ particulare ſeu partis quamuis conforter partem cuius eſt exercitium, & maioret ſaltem ĩ æſtate aliqua, tamen non ita toti corpori confert. Ex quo patet ut etiam colligitur ibidem exercitium excuſare à medicina pluries propter excutere ſuperfluitates quę egerent medicina. Et notanter dixit quolibet die propter ſuperfluitates etiam quolibet die aggregari. Q uæ. n. fit. Nũc Gal. facit quod eſt dictum. Et continet hęc pars partes duas. Primo facit quod eſt dictum. Secundo iterato infert apho. ueritatem. Secunda ibi (Alimenti ſiquidem) Pars prima diuiditur in duas ſecundum numerum duarum quæ excludit tanq̃ inſufficientia. Secũda ibi (Neq̃ tamen.) De prima dicit Gal. ſic, q̃ per balneũ non cõ ſumuntur niſi materię quæ ſunt uicinæ cuti quæ ſup. apud medicum appellãtur ſubcutaneæ. nam materię extrinſecę exiſtentes in membris ſolidis interioribus, quia ſup. in neruis muſculis &c. quoniam ſunt membra ſolida & compacta non mittuntur extra per balnea exteriora. Neq̃ tamen. Nunc Gal. facit quod eſt dictum, & continet partes duas. Primo prędmittit dictum ſuum. Secundo aliqualiter probat. Secunda ibi (Si uerò quiſpiã)

Auicẽ. Exercitij utilitas q̃at

Balnei

De prima dicit q̃ dum humores ſunt multiplicati non educibiles per balnea, corpora non ſunt purganda uomitu uel pharmacia, quę pharmacię ſup. ſolutiuę. ventris & factiuę uomitus requiruntur raro, & propter neceſſitatem magnam. illa ergo ſuperflua quę unaquaq̃ die in corporibus adunantur euacuanda ſunt per medicina interhęc. Siuerò quiſpiã. De ſecũda dicit ſic q̃ ſiquis ſe mel in menſe uel bis uoluerit capere pharmacam ſup. ſolutiuam uentris uel uomitiuum. i. medicinam uomitiuam, erit timendum in corporibus humores adunati nimios & nocentes reducentes corpora in malas conſuetudines. Primo notandum. Pharmacia & uomitiuum raro ſunt exhibẽda. Primo quia pharmaca ſunt plm de uenenoſa natura, ut colligitur ſecundo regiminis acutorum. cap. 12. & tertia primi. cap. de exercitio. nocent etiam ſecundum plurimum ſtomacho, ut patet ſecundo regiminis acutorum cõmento. 12. Itẽ ſuppoſito q̃ pharmaca non ſint materię uenenoſę, tamen etiam rem euacuant naturalem (ut ſpiritum) ac reſoluunt ipſum, cum ſint pharmaca ſecundum ſe calida & ſicca. primo apho. cõmento. 24. ideo q̃tum poſſumus uitanda ſunt propter quod dicebat Auic. tertia primi. alle. cap. aucte Hip. medicina purgat & inueterat. Secundo notandum. Ex frequenti uſu pharmacię timendum eſt ne debilitata uirtute naturali in corporibus adunentur humores, ne etiã corpora in malos uſus redigantur. quia primo, propter hos humores multiplicatos ueniẽt corpora ad malos uſus cõplexionum, aſſuefacta etiam frequentius euacuationibus per artem non irritabuntur ad euacuandum ſine artis adiutorio, frequens etiam uomitus, cum ſit ſatis prędter naturam ſtomacho eum debilitat, & facit eum lacunam ſuperfluitatum tentantibus mẽbris ſuas ſuperfluitates expellere ad loca expulſionum quam de uomitu ſententiam ponit Aui 12 tertij trac. 5. cap. de uomitu.

Pharmacũ & uomitiuũ quo ſint uenoſa & raro adminiſtrãda. Gal. Auicẽ.

Auicẽ. Exercitiũ eſt res media inter pharmacũ uomitũ et balneũ

Tertio notandum. Per rem mediam inter hoc intelligit exercitium, quod eſt medium inter medicinam ſolutiuã uentris & uomitiuã & inter balneũ nã exercitiũ ẽ potentius in expellendo ſuperfluitates intrinſecas & extrinſecas balneo. eſt autẽ minus potens & agitatiuum q̃ſit pharmacum ſolutiuum uel uomitiuum ſaltem à forma. Alimenti ſiquidem. Nunc Gal. facit quod eſt dictum dicens q̃ cibo duplicem habente ſuperfluitatẽ humidam & aquoſam lubricantem cibum & penetrãtem alteram quaſi fumoſam cibo habente aliquid nociuum non potente aſſimilari corpori à natura. his ergo ſuperfluitatibus multiplicatis de qualibet neceſſe eſt quaque die corpora mundificari, quę melius mundificant in ſiccis conſtitutionibus anni q̃ pluuialibus ideo bene dixit Hip. conſtitutiones anni omnes quidem ſiccę pluuialibus ſunt ſaniores &c. Notandum q̃ cibus habet duplicem ſuperfluitatem immediate uel mediate. nã cibus in ſtomacho tranſmutatur in chilũ. Chilus autẽ in hepate tranſmutatur in quatuor humores & tranſmutatur in aquoſitatem urinalem tanq̃ in res manifeſtas. tranſmutatur etiam per actionem calidi in quoſdam uapores ad modum fumorum, et non ſunt uere fumi cum uerus fumus cauſetur quaſi à caliditate ignea. aquoſitas uero urinalis ſecundum maiorem quantitatem tranſit ad ueſicam ſecundum partem aliquam cum ſanguine tranſit ad ipſum ad corporis profunda faciat profundare, et poſt quam exercuit ſuum officium penetratione eget reſolutione & expulſione. ſignum huius q̃ ipſa cum ſanguine trãſeat eſt, quia facta phlebotomia apparet aquoſitas cũ

Cibi ſuperfluitas eſt duplex.

effcũs et inſufficiẽtia

ſanguine. fumoſa uero ſuperfluitas non utilis corpori ſecundum partem expelli inſenſibiliter, & ſecundum aliam eger reſolutione quę ſuperfluitates nō aſſimilantur corpori, non primo aquoſitas propter ſui ſimplicitatem, nec etiam fumoſitas propter ſimile, aut etiam propter qualitates inconuenientes. Secundo notandum ꝙ non ſolum propter excuſſionem harum ſuperfluitatū egent corpora mundificatione, immo etiam propter excuſſionem aliarum ſuperfluitatum quartę digeſtionis multiplicatarū in ambitu totius ſicut terrę ſordes, aut etiam ſecundum particulares partes, quia tamen primę erant communiores & plus egentes hac mundificatione, ideo has explicuit Gaſ.

Aphoriſmus. 16.

AEgritudines uero in pluuialibus ut multū fiunt & ſe. longæ, & uētris fluxus: et putredines, & epiſia, & apoplexia, & ſquinantiæ, in ſiccis uero conſumptiones phthiſis, ophtalmiæ, & arthriticæ, ſtranguriæ, & dyſſinteriæ.

The. Morbi per imbres magna ex parte conſiſtunt, febres alui fluores, putredines, attoniti, comitiales, anginæ. Per ſqualores, tabitudines, lippitudines, articulorū dolores, ſtillicidia urinę, difficultates inteſtinorum.

Leo. Morbi in pluuiarum multitudine, magna ex parte ſiunt febres lōgę, alui, ꝓfluuia, putredines, morbi comitiales, & attoniti, quos apoplexias gręci uocāt, et āginę. In ſiccitatibus autē, tabitudines, lippitudines, articulorꝫ dolores, ſtillicidia urinę & difficultates inteſtinorum.

Expoſitio Marſilij ſuper apho.

Prędens apho. continuatur ſic ad prędecentē. Poſtq̄ Hip. in apho. prędecenti cōparauit ſiccas conſtitutiones humidis non deſcendendo ad ſpeciales morbos, in prędenti apho. cōparationem ponit inter pluuiales ſiue humidas conſtitutiones & ſiccas penes euentum ſpecialium morborū. Et diuiditur in duas partes. Nā primo tangit morbos in humidis cōſtitutionibus euenientes. Secūdo tāgit morbos in ſiccis cōſtitutionibus eueniētes. Secunda ibi (In ſiccis uero.) Prime in duas. Primo Hipp. prędmittit aptitudinē temporū humidorum ad morbos generandos. Secundo quoſdam ſpeciales morbos explicat ī humidis temporibus contingentes. Secunda ibi (Et febres longę.) In prima ult iſtam concluſionem. Temporibus pluuialibus fiunt multotiens morbi. Concluſio probatur ſic illis temporibus fiunt morbi multotiens in quibus multiplicantur ſuperfluitates, ſed hoc eſt in tēporibus pluuialibus ſiue humidis. igitur. maior eſt nota. Patet minor ex commento habito. Concluſio ſic in littera ponitur. certe multotiens fiunt morbi ſupple in tēporibus pluuialibus. In ſecunda particula facit quod dictum eſt. & uult hanc concluſionem. In tēporibus pluuialibus fiunt febres prolixę fluxus uentris putredines epiſię apoplexię & ſquinantes. Concluſio iſta probatur ſic. illo tempore fiunt hi morbi, quo tempore reperiuntur cauſę ſufficientes horū morborum, ſed in tēporibus pluuialibus reperiunt cauſę ſufficientes. ergo &c̄. maior eſt nota. minor declarabitur in cōmento. concluſio uero ſic explicatur in littera. tēporibus pluuialibus fiunt febres longę fluxus uentris putredines epiſię apoplexię & ſquinantię In ſecunda parte facit quod dictū eſt & uult hanc concluſionē. In conſtitutionibus ſiccis fiunt cōſumptiones et phthiſis opthalmię arthriticę ſtrāgurię & dyſſinterię. Concluſio probatur ſic illis temporibus generantur hi morbi in quibus reperiuntur cauſę ſufficientes &c̄. ſed in ſiccis temporibus reperiunt. igitur. maior eſt nota. minor ſimili habetur ex cōmen. concluſio ſi c in littera explicatur. in ſiccis fiunt hi &c̄. vt dictum eſt. Primo pro apho. eſt notanda eius cōcordia quę expreſſe habetur. 17. Continentis. caꝑ. de aere. poteſt etiam trahi ſententia ſecūda primi doc. 2. caꝑ. 6. cuius initium. Aer calidus. Secundo eſt notanda utilitas & neceſſitas apho. eſt. n. vtilis q̄rum adactū, ꝓnoſticū. docemur. n. eſt prędenti apho. quędam corpora prędeſeruanda eſſe humida in pluuiali tempore ſicca ī ſicciori tēpore. Secundo etiam habetur neceſſitas, cū n. in prędhabito apho. cōparauerit ſiccas cōſtitutiones humidis, ne forte credatur ſiccas fore omnino ſanas, ut etiam cōprędhenderentur ſpeciales morbi his temporibus contingentes fuit expediens proponere prędentē apho. Tertio ampliatur apho. non ſolum. n. apho. continet ueritatem de morbis, immo de neutris diſpoſitionibus, ac etiam lapſibus quibuſcunq̄ materialibus aut immaterialibus in tempore humido & ſicco. Quarto notandum. Hippo. per ægritudines maxime intelligere materiales, ut colligi poteſt ex cōmento prędicto, quę contingūt ideo quia ſuperfluitates & humores augētur. Quinto notandū ꝙ licet per tempora pluuialia poſſimus intelligere tempora quę ſunt pluuialia ſecundū naturam, ex ſententia tamen Gaſ. per pluuialia intelligamus tempora multis pluuijs abundantia & humida prędter naturam, eo ꝙ tēpora pluuialia temperate appellantur ſana et non ęgra.

Sexto notandum. notanter eſſe dictū ut multū fiunt, ad denotandum ꝙ non fiunt ſemper nec in quibuſcunq̄ corporibus, ſi corpora. n. bene regantur ſe poterunt ab his defendere morbis, ad denotandum etiam tēpora pluuialia quantum eſt de ſe eſſe multum ægrotatiua. Septimo notandum ꝙ per ſiccas conſtitutiones habemus etiam intelligere conſtitutiones ſiccas prędter naturam, licet etiam ſiccę ſecundum naturam diſponāt ad has ęgritudines producēdas, tū ſiccę prędter naturā ſunt amplius ꝓductiuę iſtarū. maxime uerificaſ pars prima ſi tempora pluuialia ſecundum naturam fiāt pluuialia prędter naturam. de alijs poteſt intelligi apho. quāuis non ita clare.

Expoſitio Marſilij ſuper Cō. Gaſ.

Febres quidem longas. Gaſ. cōmentando prędentē apho. tria facit Primo cōmentantur primā partem. Secundo ſecundam. Tertio Hip. excuſat à quibuſdam defectibus ſibi imponibilibus. Secūda ibi (In ſiccitatibus autem.) Tertia ibi (Non eſt autem æquum.) Prima continet tot partes quot diſpoſitionum tangit expoſitiones. Primo. n. exponit & uerificat hanc partem, febres longæ Secundo hanc. ventris fluxus. Tertio hanc. putredines. Quarto hanc. epiſiæ & apopſiæ. Quinto hanc & ſquinantię. Prima in duas Primo Gaſ. facit quod eſt dictum. Secundo infert quales ſint febres quę in ſiccis tēporibus generanē. Secunda ibi (In ſiccis autem.) Prima in duas ſecundum ꝙ duabus ex cauſis uerificat partem. Secunda ibi (Accedit ad hoc.) De prima dicit ſic, ꝙ ſine dubio fiunt in temporibus pluuialibus febres longæ, propter multas ſuperfluitates quę longo tempore diſſoluuntur ſiue ſuperantur. Primo notandum ꝙ licet de per ſe febris non conſequatur humiditatē, quia eſt caliditas prędter naturam cui ſiccitas aſſociatur, tamen de per accidens ad multam humiditatem per uiam prohibitæ tranſpirationis aut per uiam putrefactionis poteſt conſequi febris. Secundo notandū ꝙ ſe. longitudo intelligitur reſpectu ſe. terminabilis in prima quarta aut ſeptima. uel. 14. uel ad plus terminabilis in. 20. Tertio notandum ꝙ nimię humiditates faciunt febrem ſalubrem longam, ſed febrem mortalem faciunt eſſe breuem hunc ſenſum ꝙ ubi uirtus ſuccumbat morbo quanto materia erit amplior tanto morbus breuior plus potente alijs paribus multa materia ſupra uirtutem q̄ pauca.

Q ūofebris humiditatem ſequatur

Febrū longitudo.

Raſis Auicē. hūidorū corporū, ꝓnoſticus prędſeruati uuſq̄ canon.

Quarto notandun ꝙ hęc littera. diſſoluentes. poteſt exponi dupliciter. Vno modo diſſoluentes. i. debilitantes uirtutem, ut hic ſumitur diſſolutio pro quacunq̄ debilitatione, & erit ſenſus partis ꝙ febres fiunt longę propter multas humiditates, ut debilitantes uirtutē longo tēpore anteq̄ ſanet corpus. Secūdo pōt ſic exponi ut diſſoluentes. i. diſſolutione & remotione egentes longo tēpore, ut enim digeratur materia humiditas ac expellatur,

Diſſolutio quid.

Digitized by Google

longum tempus requiritur. Q uinto notandum has febres maxime contingere corporibus secundum complexionem uel ætatem uel secundum sexum apparatis, ut phlegmaticis, aut etiam mulieribus &c. q̃uis etiã alijs cõtingere possint propter has constitutiones. Accedit ad hoc. Nunc facit quod est dictum dicẽs q causantur febres longę, uel quia phlegmatici humores sunt frigidiores in temporibus pluuialibus. Primo notandũ q q̃uis tantum pluuiale sit moderatum inter calidum & frigidum, per suam tamen humiditatem calidum hebetantem naturale est causa ut humiditas phlegmatica de natura aque existens reducat se ad maiorem frigiditatẽ.

Secundo notandum. phlegma frigidius facit febrem lõgiorem, quia minus cito potest digeri à caliditate naturali & insensibiliter aut sensibiliter expelli. In siccis autem. Nunc facit quod dictum est. & dicit q febres longę fiunt &c̃. sicut in temporibus siccis fiunt febres acutę & breuissimę ex cholericis humoribus. Notandum q in tempore sicco & temperato inter calidum & frigidum propter siccitatem ex acuto calido multiplicatur cholericus humor faciens febrem acutam. quia cũ difficultate accidentium propter actiuitatem choleræ fiunt etiam breuissimę febres ꝓpter citam actionẽ cholerę, & sic etiam propter citam reactionẽ naturę, unde breuiter consequitur salus aut mors, aut etiam propter citam resolutionem cholerę, aut ultimo ꝓpter eius paucitatem siccitatum paucificantẽ humiditates, ut patuit dicto cõmen. Alui autem profluuia. Nunc Gal. facit quod est dictum dicens. q clarum est uidere qua de causa causetur fluxus uentris in nimia pluuia, quia humores superabundantes aliquo modo sunt purgandi.

Fluxus uentris dictus diharria uel liẽteria

Primo notandum q in nimia pluuia causatur fluxus uentris humoralis, quia diharria & maxĩe fluxus phlegmaticus, eo q phlegma in nimia pluuia maxime multiplicatur. maxime etiam expellendum per uiã aptiorẽ, quia per intestina. multiplicatum etiam ualde circa stomachum & intestina, q̃uis etiam fluxum ex alijs humoribus fieri contingat. causatur etiam fluxus uentris dictus lienteria seu fluxus cibalis deficiente propter nimiam humiditatẽ contentiua uirtute stomachi ad retinendum cibum, concurrente etiam defectu digestiuæ, ita ut non transmutet debite cibum & tandẽ hoc fluxus liẽtericus causetur. de dyssinteria uero dicetur loco suo.

Secundo notandum q per humores quoquo modo esse purgãdos, uult Gal. causabilem esse fluxũ uentris pro q̃to maxime purgandi sunt per illam regionem. Primo humoribus sua grauitate inferiora petentibus. Secundo etiam sua grossitie & corpulentia latiorem & aptiorem uiam expectentibus. Sicuti etiam. Nunc facit Gal. q dictum est, dicens q cum putredines citius fiant, aut certius secundũ aliquã litteram in humidis temporibus, sicut plures factę in his temporibus curandę sunt et remouendę. Notandum q q̃uis in tempore sicciori calidum fit acutius q̃ in tempore humido, quia tamen potentius est ad debitę regulãdum humidum in tempore uero humido humiditas egit calidũ ineptũ debitę regulationi, ideo citiores & certiores plures in tempore humido putrefactiones causantur. si uero in tempore sicco contingit fieri putrefactionem ista erit acutior q̃ in tempore humido, ut colligitur ex parte ꝓhabita. Sunt uticq.

Facit Gal. quod est dictum dicens. q patientes epilepsiam & apoplexiam sine dubio sunt phlegmatici, ideo epilia & apoplexia abundant in temporibus humidis.

Epilię & apoplię cã. Auicẽ.

Primo notandum q licet epilia & apolia fieri possint non solum ex phlegmate, ut patet prima tertij. quia tamen secundum plurimum ex phlegmate contingere possunt. ideo epileptícos & apopleticos dixit sine dubio esse phlegmaticos secundum plurimum phlegmaticos inq̃, quia phlegmate ꝓter naturam abundantes & non solum phlegmaticos secundum naturam. ideo sequit hos morbos generari in temporibus humidis multiplicatis eoꝝ materijs ut phlegmaticus, siue etiã hi morbi sint ꝑ propriam essentiæ cerebri læsionem, siue sint per communicationem materierum à stomacho uel myrach, ut aliquando causetur epilia stomaticha aut myrachialis.

Epilia dupl'r.

Angina autem. Gal. facit quod est dictum dicens q aliquando causatur squinantia ex humoribus adunantibus se in gutture, & aliquando ex humoribus & descẽdentibus à capite ad guttur. Cũ ergo in nimia pluuia adunentur humores in gutture & maxime descendant à capite et de mẽbro discurrant in membrum, ideo ex nimia pluuia causantur squinantię. Primo notandum squinantia esse aꝑa gutturis, notum est. n. guttur esse locũ uel spatium prope meri & cannam pulmonis, cuius notitiam habere possumus tertio pronosticorum. cõmen. 18. à Gal. satis ad principium.

Sqnantia qd, & gutt

Gal.

Secundo notandũ squinantiam multipliciter diuersificari posse ex parte ruboris seu tumoris, ex parte doloris seu difficultatis anhelitus, ut patet tertio pronosticorum. Ex parte etiam situs, quia quædam est cum exteriori eminentia, & quædam nõ. Ex parte etiam materię, quia quędam fit ex sanguine quędam ex phlegmate, ut patet nona tertij. capꝫ. 11. de prędocatione. Potest etiam distingui squinãtia ex parte morbi generationis eius. nam quędam generantur q uiam paulatinę congestionis materię in gutture, quædam per uiam defluxus. Ad propositũ q̃uis modis alijs distinctam squinantiã in nimia pluuia fieri contingat, ipsam tantum modis distinctam cõmunioribus in littera Gal. explicat. In siccitatibus autem. Nũc Gal. facit quod est dictum. Et cõtinet hic pars duas partes. Primo prẽmittit litteram secundę partis apho. Secundo exequitur exponendo. De prima dicit Hip. dicere consumptiones harteticas strangurias & dyssinterias fieri in cõstitutionibus siccis. Notandum q hic littera & phthisis potest dupliciter intelligi. Vnomodo ad mentẽ Gal. ut ly &. stet expositiue ut intelligant Gal. & Hipp. per consumptiones. i. phthisis. Et hanc sententiam uidet uoluisse Gal. solũ ponens cõsumptiones et exponens phthisim. Secundo potest sumi ly &. copulatiue, ut per consumptiones intelligat consumptiones totius corporis à quacunq causa prouenient. ꝑ phthisim uero intelligat consumptionem particularem aut à particulari causa ꝓcedentem. prima expositio est magis ad mentem Gal.

Auicẽ

Satis ut. Nunc facit quod est dictum. Primo exponit hanc partem. phthisis. Secundo exponit hanc partẽ. ophtalmię. Tertio hãc partem. harteticę. Q uarto hanc partem strangurię. Q uinto hanc partem. dyssinterię Prima pars secundum primam assignationem partium diuiditur in duas. Primo Gal. facit quod est dictum Hip. aliqualiter reprehẽdẽdo. Secundo ex expositione quorũdam saluat Hip. Secunda ibi (Q uare & mihi.) De prima dicit sic. q si auderet diceret Hippo. omisisse quædã seu negligenter posuisse, dum dixit propter siccitatem causari phthisim. nam phthisis dupliciter causatur, uel propter frigiditatem nimiam rũpentem uenas in instrumentis anhelitus, quia sup. in pectore uel pulmone aut propter caliditatem et humiditatem, propter quas humores adunantur in capite & descendentes in pulmonem & ipsum corrodentes facti acuti ꝑ putrefactionem sup. faciunt phthisim. sed aer siccus naturaliter se habens in calido & frigido omnibus morbis generandis est apparatus sola phthisi excepta. Q uare & mihi. De secunda dicit, q ideo sup. quidam uolentes saluare Hip. intelligũt per phthisim oculorum consumptionẽ, ac si dicat Hipp. q morbi nascẽtes in siccis tẽporibus fiũt ophtalmię &c̃. ophtalmię deuenturę ad oculorum consumptionem deficiente nutrimento oculis, & oculis factis macilentis & plus exiccatis q̃ naturę conueniat, & conuenit hoc oculis stantibus etiam stricturis pupillarum, uel propter desiccationem humiditatum gelidarum i. fluidarum. De tertia dicit sic. q si intelligantur ophtalmiæ fieri taliter sup, ut est dictũ oportet cõsiderari eas esse siccas tñ nos

Phthisis causa dupl'

diximus

Digitized by Google

diximus ante dum loquebamur de ſiccitate aeris qualiē intelligitur ophtalmia ſicca, & eſt tactum hoc commento. 18. illius aphor. Si uero auſtrina. Quas igitur.

Nunc Gal. facit quod eſt dictum dicens ꝙ impoſſe eſt ex ſiccitate aeris cauſari artheticas, propter defluxū humorum ad iuncturas ſeu cōcatenationes membrorum, & ideo neceſſe eſt inueſtigare, quare dixerit artheticas cauſari in ſiccis temporibus. nam cum aer nimiū deſiccatur humiditas iunctur̄ conſumitur, unde mēbra nimium deſiccata duriter ſeu difficulter uolūtario motu mouentur. & hoc eſt cauſa doloris membrorum ſ. duricies iūcturarū et grauis plicatio. hic tamen dolor non crediē eſſe artheticus. aliqui tamē omnem dolorē iuncturarū ſeu concatenationū uocant artheticum. & ſic intelligi poteſt, Sed nos inuenimus Hipp. taliter dixiſſe ſecunda particula epidimiarū homines in aeno, comederunt legumina & inde debilitati ſunt eorum pedes. Vnde ex fame orobū comedentibus ſecutus eſt dolor genuum. quē nominauit Hip. artheticum. & ſi ſophiſtę nos redarguant non debentes nominare dolorem artheticum in qualibet una iunctura contingentē, ſed exiſtentē in multis & diuerſis iuncturis, etiā poteſt accipi dolor artheticus ut ipſi dicunt De urinæ. Nunc Gal. facit quod eſt dictum. Et primo prēmittit cauſas quibus ī ſiccitate cauſari poteſt ſtranguria. Secundo infert in quanta ſiccitate aeris debet cauſari ſtrangurta. Tertio tangit cauſas ī mediatas ſtranguriē. Quarto infert ad multiplicem cōplexionalem lapſum ſtranguriam poſſe ſequi. De prima dicit etiam idem intelligendum eſſe de ſtranguria, quod ſup. de arthetica dictum eſt, quia ſupple ī ſiccitatę aeris non patiuntur ſtranguriam, propter defluxū humorum &c̄. Sed ſtranguriā in ſiccitate tribus patiuntur ex cauſis tantum. ſ. ultimata ſiccitate caliditate & frigiditate, quaꝝ nulla nominat hic. Sed ut dixi. Nūc Gal. facit quod eſt dictum dicens ꝙ inueſtigare uolens naturam aeris quocunq; tēpore anni intelligat & uideat an aer ſit ultime ſiccus aliter operans in frigidis corporibus aliter in calidis aliter in humidis, & aliter in ſiccis, & ſimiliter diuerſimode operans in lapſibus compoſitis, quia aliud in calidis & humidis & aliud in aliis, & ſic ſupple in mēbra diſtinctarū cōplexionum diſtinctā producet operationē, unde ueſicam membrum frigidū & ſiccum ad ſiccitatem ualde poterit alterare. Hac igitur. Nunc facit quod eſt dictum dicens ꝙ cum tu inueſtigaueris ſecundum ꝙ oporteat inueſtigare ſuper. circa cauſas & eſſentiam ſtranguriē poteris ſcire quid, ſeu ad quid dixerit ſtranguriam. Stranguria. n. naſcitur uel propter acuitatem uriną uel propter defectum uirtutis retentiuę in retinendo urinam, qui defectus eſt ex defectu cōplexionis uirtutis retentiuę. & noteris hanc partem, ſtranguria ergo uſq; ad finem partis. Cum uerò octo. Nunc autem Gal. facit quod eſt dictum, dicens nouem eſſe cōplexiones, quia ſup. unam temperatā, & 8. lapſas, uel. 8. eſſe cōplexiones. ſ. lapſas naturales, quarum unaquaq; deficiente, quia multum lapſa prēter naturā uirtus contentiua deficit cauſent ſtrangurīā. acuitas uero uriną cauſat ex corruptione cōplexionis. i. à laſu cōplexionis. & maxime calidæ uel humidę tātum. cauſatur etiam ex uulneribus accidentaliter ueſicę contingentibus & ex apatibus. ſ. ueſicæ & ex mala diæta acuente urinā uel quomodolibet. debilitante contentiuam. præſens tamen intentio erat de qualitatibus aeris quomodo cauſent ſtrāgurīā. Quæ uerò. Gal. facit ꝙ eſt dictum dicens ſe dicere de dyſſinteria quicquid eſt dictum de ſtranguria, nec tamen abſolute in ſicco tempore dyſſinteria dicitur aduenire ſine tenore quodā. i. ſine tenore & ſuppoſitione quorundam, ut ſupponendo primo aerē eſſe ultime ſiccum, demū calidum et frigidum. alia littera habet dyſſuriæ, dicā de hoc in dubio. Non eſt autem æquum. Nunc Gal. facit quod eſt dictum dicens ꝙ Hip. in his dictis de phthiſi ſtranguria &c̄. nō eſt redarguendus, quia primus, eſt qui hanc ſcientiam tradidit, medicinęq; ſciētia latiſſima eſt & profundiſſima. Vnde non mirandum ſi non certificauit aliaquas res, ſicut ſunt certę et certificandæ, ſed potius mirandū eſt de Diocle & Mneſitheo aliiſq; pluribus Hippo. rectam & certam uiam experimentis ſequi uolentibus melius & magis neceſſarium inueſtigare debētibus, quia qualitates aeris ut ex tali inueſtigatione uenirent ad certum finem, quia ad finalem cognitionē quarundam diſpoſitionum producibilium in quibuſdam temporibus, cum penitus nil dixerint, de ipſis tamen ſi deus omnipotens hoc opus explere permiſerit. quia cōmentationem libri apho. facimus. faciemus ſpeciale opus.

Arthriticus dolor.

Dyſſinteria qd

Stanguria qd.

Aphoriſmus. 17.

Quotidianæ uero cōſtitutiones, boreales quidem et corpora conſtituunt fortiora, et bene mobilia, & bene colorata, & melius audientia faciunt, & uentres ſiccant & oculos mordent, & circa thoracem dolorem faciunt, & ſiquidem prius eſt dolendum, magis dolet. Auſtrinæ uero corpora diſſoluunt. & humectāt, & capitis & auditus grauitates faciunt, & uertigines in oculis, & in corpore difficilē motum, & uētres humectāt.

Conditionū quotidianarum, aquilones corpora conſtipatiora, contentiora, mobiliora, coloratioraq; faciūt auditum etiam adiuuant. Sed aluum ſiccāt, oculos mordent, & ſi in pectore dolor aliquis prēeſt, acrius excitat. Auſtri corpora diſſoluunt, & humefaciunt, caput aggrauant auditum, obtundunt, uertigines mouent oculis, & corpibus afferūt tarditatē, aluos etiā hūefaciunt. The.

Quotidianæ autē conſtitutiones, aquilonię quidem corpora denſant, contendunt, & bene mobilia, coloratiora, & melius audientia faciunt, et aluos exiccant, oculos mordēt, & ſi pectus dolor aliquis obſederit, dolorem augent. Auſtrinę diſſoluunt corpora, & humectant, auditum obtundūt, capita aggrauant, & uertigines faciunt, oculis, atq; corporibus difficilem motum prēſtant & aluos humectant. Leo.

Expoſitio Marſilij ſuper apho.

Præſens apho. ſic continuatur ad prēcedentia. Poſtq; Hip. in prēcedentibus, illo apho. auſtrinę uero. flatus borealis & auſtrinę cōſtitutionis tetigit nocumēta poſtq; etiam in apho. 15. & 16. cōparationes inter ſiccas cōſtitutiones poſuit & humidas, nunc ponit cōparationes inter conſtitutionem frigidam & ſiccā borealē & calidam & humidam auſtrinam, penes iuuamenta & nocumenta ex conſtitutione contingentia. Et continet præſens apho. duas partes principales. Primo tangit iuuamenta & nocumenta ex boreali conſtitutione contingētia. Secundo ex auſtrina. Secunda ibi (Auſtrinę uerò.) Prima in duas. Primo tangit iuuamenta. Secundo nocumenta. Secunda ibi (Et uentres ſiccant.) Prima in quatuor. Primo Hip. tangit iuuamenta conſtitutionis borealis ex bonitate naturalis uirtutis & aliis ſimul. Secūdo ſpecialiter ex parte uirtutis animalis motiuę. Tertio ex parte bonitatis naturalis. Quarto iuuamenta tāgit ex bonitate ſenſitiuę uirtutis exterioris. Secūda ibi (Et bene mobilia.) Tertia ibi (Et bene colorata.) Quarta ibi (Et melius audiētia.) In prima particula primę partis uult Hip. iſtam concluſionē. Conſtitutiones boreales quotidie apparentes tales certe faciunt corpora fortiora. Propoſitio ſic perſuadetur. illę conſtitutiones faciūt corpora fortiora quę uigorant inſtrumenta uirtutū & corporum ſuperfluitates conſumunt. ſed conſtitutiones boreales ſunt huiuſmodi. ergo. maior eſt nota. et hoc quia uirtutes uigorantur ſuorum inſtrumētorum fortificatione, & ſic corpora informata uirtutibus. minor patebit ex cōmento & notandis. cōcluſio uero ſic in littera

Digitized by Google

explicatur. sed constitutiones boreales quotidie sup. apparentes certe simul statuunt, ordinent seu efficiunt corpora fortiora. In secunda particula Hip. facit quod est dictum, & uult hanc conclusionem. Constitutiones boreales &c̄. faciunt corpora bene mobilia. Hæc ꝓpositio sic persuadetur. illę constitutiones faciūt corpora bene mobilia quę confortant instrumenta motus & uniūt & fortificant calidum naturale. sed cōstitutiones boreales sunt huiusmodi. ergo &c̄. maior est nota. et minor patebit ex dicendis. conclusio sic in littera dicitur supponendo litteram et constitutiones boreales sup. faciūt corpora bene mobilia. In tertia particula facit quod est habitum & uult talem cōclusionem Cōstitutiones boreales faciunt corpora bene colorata. Conclusio arguit sic. illę constitutiones faciunt corpora bene colorata, quę cōfortant uirtutem digestiuam hepatis & membrorū aliorum. sed constitutiones boreales sunt huiusmodi. ergo. maior est nota, quia confortata digestiua hepatis & mēbrorum generatur multum de bono sanguine & bonis spiritibus, quibus propulsis ad membra exteriora & ad corporis totius ambitum apparet corpus bene coloratū. Minor propositio ostenderur in exponendo. Coucluſio sic in littera ponitur. constitutiones boreales faciūt corpora bene colorata. In quarta particula facit quod est dictum. & uult conclusionem talem. Cōstitutiones boreales faciunt corpora esse audientia melius. Conclusio probatur sic. illę constitutiones quę clarificāt organum auditus expurgando seu consumendo superfluitates, q̄ uigorant etiam intrinsecum naturale calidū faciūt corpora audientia melius. sed boreales constitutiones sunt huiusmodi. ergo. huiusmodi sola cōclusio explicat ī littera sic. Hip. dicente et cōstōnes boreales faciūt supple corpora eē melius audiētia. In secūda ꝑticula primę partis Hip. facit quod est dictū. Et cōtinet partes tres. Primo tā git nocumentum ex parte expulsiuę uirtutis & maxīe superfluitatum digestionis primę. Secundo tangit nocumentum ex parte lęsę operationis tactiuæ ex parte organi uisus. Tertio ex parte lęsę operationis tactiuę thoracis. Secūda ibi (Et oculos mordent.) Tertia ibi (Et circa thoracē &c̄.) In prima particula uult cōclusionem istam. Cōstitutiones boreales &c̄. ficcant seu stypticāt uentres. Propositio probatur sic. illæ constitutiones ficcant uentres quę ficcant feces. sed constitutiones boreales sunt huiusmodi. ergo. maior & minor propositiones sunt notę satis. Conclusio sic in littera ponitur & cōstitutiones boreales ficcant uentres. In secunda particula facit quod est dictum, dicens ꝙ constitutiones boreales mordent oculos. Probatur sic illę cōstitutiones mordent oculos quę sunt ualde frigidę & ficcę, sed boreales sunt huiusmodi. ergo. Propositio apparebit ī dubio. minor est nota. conclusio sic ponitur. & constitutiones borealesmordent oculos. In tertia particula facit quod est dictum. Et potest diuidi pars in duas, secundum numerum duarum conclusionū intentarum. Secunda ibi. (Siquidem amplius doluerint.) In prima uult conclusionem hanc. Boreales constitutiones causant dolores circa thoracem seu pectus. Conclusio sic persuadet. illę constitutiones causant &c̄. quę habent causare malam complexionem frigidam doloris causatiuā, quę etiā habent indisponere thoracem debite dilationi, sed cōstitutiones boreales sunt huiusmodi. ergo. maior et minor patebunt satis. conclusio litteralis est hęc. & constitutiones borealesfaciunt dolorem circa thoracem. In secunda uult conclusionem istam, Cōstitutiones boreales augent dolorem thoracis. Conclusio sic persuadet. illę constitutiones augēt dolorem &c̄. quę intendūt causam doloris, aut nouam causam faciunt, sed boreales constitutiones sunt huiusmodi. ergo. maior est notissima. apparebit minor. cōclusio sic ponitur. ꝙ si certe thorax doluerit per constitutionem borealem dolebit magis. In secunda parte principali facit quod est dictum. Et continet partes duas. Primo tangit nocumenta austrinarum constitutionum. Secundo unum iuuamentum. Secūda ibi (Et uentres humectant.) Prima potest diuidi in sex partes, Primo tangit nocumentum ex parte totius corporis secundo ex parte capitis. Tertio ex parte unius sensus exterioris. Q uarto ex parte corruptę actionis oculorum. Q uinto ex partę lęsionis uirtutis motiuę oculorum. Sexto ex parte lęsionis uirtutis motiuę totius corporis. De quinta tamen & sexta parte fiet una conclusio. Secūda ibi (Et capitis grauitates) Tertia ibi (Et graues auditus.) Q uarta ibi (Et uertigines.) Q uinta ibi (Et in oculis.) Sexta ibi (Et in corpore melius est tamē facere unam partem.) In prima uult conclusionē hāc. Constitutiones austrinę debilitant & humectant corpora. Propositio sic persuadetur. ille constitutiones debilitant &c̄. quarum est laxare & humectare, sed austrinę constitutiones sunt huiusmodi. ergo. maior est nota. patebit etiam minor. conclusio sic in littera ponitur. constitutiones austrinę dissoluunt seu laxant & humectant corpora. In secunda particula facit ut est habitū, dicens constitutiones austrinæ grauant capita. Conclusio probatur sic. ille constitutiones grauant capita quæ replēt caput humiditatibus, quę humiditates dissoluūt calidum naturale, sed austrinę constitutiones sunt. huiusmodi. ergo. maior & minor patebunt. conclusio sic ponitur constitutiones austrinę faciunt supple grauitates capitis. In tertia particula facit quod est dictum & uult conclusionem hanc. Constitutiones austri grauant auditum. Conclusio probat sic. illę constitutiones grauant auditum quæ replent & obtundunt instrumentū auditus & debilitant calidū naturale. sed cōstitutiones austrinę sunt huiusmodi. ergo. maior est nota. minor patebit. conclusio taliter explicatur. & austrinę constitutiones faciunt auditus graues. In quarta particula facit quod est dictum, & uult hanc conclusionem. Austrinę constitutiones faciunt uertigines. Conclusio probat sic. illę constitutiones faciunt uertigines quę multiplicant uentositates & uapores ante oculos intrinsecus uolitantes. sed austrine cōstitutiones sunt huiusmodi. ergo maior & minor apparebunt. Conclusio sic in littera ponitur. & austrinę constitutiones faciūt uertigines. In quinta particula facit quod est dictum. & uult conclusionem istam. Constitutiones austrinæ faciunt oculos & corpus difficulter mobiles. Propositio probatur sic. illę constitutiones quę humectando & laxando indisponunt motui oculos & corpus faciunt &c̄. sed austrinæ sunt huiusmodi. ergo. maior & minor notę sunt. conclusio sic ponitur in textu. & constitutiones austrinę faciunt motum difficilem in oculis & in corpore. In sexta particula facit quod est dictum. & uult Hip. conclusionem istam. Austrinę constitutiones humectant uentres seu faciunt uentres fluxibiles. ꝓpositio arguit sic. illę constitutiones quę habent humectare & multiplicare superfluitatem, quæ habent etiam humectare & laxare instrumenta expulsionum faciunt uentres fluxibiles. sed constitutiones austrinę sunt huiusmodi. ergo. maior est nota, quia illis causis causatur fluxibilitas uētris, ut patet secundo huius cōmen. 2. minor nota est. cōclusio sic in littera ponitur. et constitutiones austrinę faciunt uentres fluxibiles. Primo ad intellectum apho. est notanda cōcordia quę colligitur secunda primi. doc. 2. cap̄. 10. de naturis uentorum. &. 5. theoricę. 1. cap̄. Austrinę aeris autē propter uentos & colligi potest partim. 17. nas cō tinentis. vbi superius est allegatum. Secūdo est notanda utilitas. est enim utilis quantum ad actum operati uum, ac etiā ꝯitum ad pronosticū, ut satis euidēs est ex notitia apho. Tertio est notāda ampliatio apho. non solum enim de constitutionibus his continet ueritatem aphor. immo etiā de alijs rebus non naturalibus, quę his constitutionibus proportionantur. non solum enim constitutiones effectiuę sunt effectuum in littera propositorum,

Auicē. Halya. Rasis cōtinentis. ꝓnostici canon.

Digitized by Google

rum, ĩmo & aliorũ, ut colligi potest secũda primi. vbi ꝙ cõcordia allegatũ est. Quarto notandũ notãter esse dictum quotidianas constitutiones, ad denotandum ꝙ si hæ constitutiones debent efficere ea quæ in littera posita sunt requiritur eas continuari & quotidianas esse, ut potentiores sint in producendo effectum, agens enim plus tempore applicatum passo potentius est ad producendum effectum. Quinto ex præhabitis memorandum Hip. intelligere per constitutiones boreales constitutiones frigidas & siccas maxĩe causa speciali, quia flatu boreæ. Alia notanda explicabo in dubio.

Expositio Marsilij super Cõmen. Gal.

Cum frigidus ac siccus. Præsens cõmentum continet duas partes principales. Primo Gal. cõmẽtatur primam partẽ apho. Secundo secundam. Secunda ibi (Nosces autem.) Prima in duas Primo Gal. tangit iuuamenta boreę Secundo tangit nocumenta ipsum ad austrinũ aliqualiter comparando. Secũda ibi (Adsunt uerò et mala.) Prima in duas. Primo iuuamentorum generalẽ explicat causam. Secundo ad litteralem trãsit expositionem. Secunda ibi (Nam animę quidem.) De prima dicit, ꝙ necesse est corporum superfluitates desiccari, mẽbra confortari, animales & naturales actiones uigorari borea frigido & sicco. Ex qua parte prio cõcipit genera lis causa iuuamentorum, quia consumptio superfluitatum per siccitatem boreæ maxime facta. Concipit etiã uigoratio & confortatio uirtutum, propter istam causam & propter unionem caloris à frigore factam. Nã animæ quidem. Nunc facit quod est dictum. Et diuidi tur in duas. Primo facit hoc. Secundo explicat corpora, quibus hęc iuuamenta maxime contingunt Secũda ibi (Hæc igitur.) Prima in quatuor. Primo enim exponit hanc partem. Bene mobilia seu applicat ad prędicta. Secundo hanc partem. Bene colorata. Tertio hanc partẽ. Constituunt fortiora. Quarto hanc. Et melius audientia. De prima dicit ꝙ Hipp tetigit animalem operationem supple cõfortari dicendo corpora bene mobilia, cũ dixit etiam melius audientia, in qua parte sup. tetigit cõfortationem uirtutis animalis motiuę per mobilia & sensitiuę per audientia. Naturę uerò. Nunc facit ut est habitum dicens Hip. tetigisse naturalem actionem confortari, cum diceret bont coloris, patet sententia ex præhabitis, cum bonus color consequatur bonum sanguinem & spiritus significantes bonam digestionẽ et sic bonam naturalem operationem. Cõmune autem. Nũc Gal. facit quod est dictum. dicens Hip. intendere cõfortationem utriusꝙ uirtutis naturalis et animalis, dum ante dixit corpora boream facere fortiora patet etiam pars cum fortitudo corporum includat fortitudinem omniũ uirtutum. Et clarum est. Nunc facit quod est dictum dicens, ꝙ Hip. per tactum auditũ intellexit quatuor sensus supple alios exteriores retro tacitos, ꝙbus omnibus uidetur conferre boreas, propter causam supple in parte prima assignatam. Hęc igitur. Nunc explicat corpora quibus hęc iuuamenta contingunt, dicens primo boream maxime conferre corporibus humidis & sanis.

Propter partem notandum Gal. intelligere per corpora sana corpora robusta, de quibus locutus est Gal. primo huius. Cõmen. 15. Ventres hyeme & uere. in quibus corporibus reuocatio caloris facta à borea confert plurimum. in ægris autem corporibus, aut alijs calidum naturale debile habentibus plus nocet ꝙ cõfert boreas.

Secundo præmittendũ ꝙ hęc littera aliquantũ legi põt cum hac parte humidis. et est sensus ꝙ boreas cõfert corporibus aliquantulum humidis exiccãdo superfluitatẽ, quia multum humidis propter humiditatem multã uale de in calido suffocatis plus noceret infrigidando ꝙ conferret humectando. potest etiam legi secundum ꝙ diuisi litteram et dicam. Ad sunt uerò & mala. Nũc Gal. facit quod est dictum, dicens secundo ꝙ boreas nocet parum, tamen nocet contemperatus ad austrum non. n. est in dubium alicui siccare uentres, mordere oculos, & dolorem facere, circa thoracem esse malum. Nosces autem. Nunc Gal. cõmentatur secundam partem. Et primo tangit nocumenta austri. Secundo tangit unum iuuamentum. Tertio ostendit apho. melius posse ordinari. Quarto tangit generalem modum nocumentorum. Prima in duas. Primo tãgit in generali effectus austri. Secundo magis in speciali. De prima dicit primo, ꝙ cõcipitur austrum dissoluere & humectare corpora & naturalibus & animalibus actionibus magis esse nocitiuum ꝙ super noceat boreas, uel ꝙ sup. cõferat auster. Non paruum. Nunc Gal. facit quod est dictum Et dicit secundo quasi interrogatiue, non ne grauitates capitis & auditus sunt quid manifestum, quasi dicat sic. uertigo etiam sine dubio est mala, quia uicina apoplię & epilię difficilis etiam motus oculorum & corporis non conferrentes corpori malí sunt. cum ergo sup. hęc nocumenta contingant per austrum, patet austrum esse ualde nocitiuum. Solum autem. Nunc facit quod est dictum, dicens austrum non prodesse, nisi quia humectat uentres, facit autem quicquid facit sola humectatione & calore. Id autem quod. Nunc Gal. facit quod est dictum, dicens ꝙ esset bonum Hip. proposuisse austrum humectare uentres, & dicere talẽ austrini. s. uenti humectãt corpora. deinde diceret alia dãs intelligere ꝙ quicquid facit auster facit sola humectatione & calore. Fiunt si quidẽ. Dicit ultimo se dicere omnes actiones corporis ex membris procedere subtãtialibus. ideit principalius grauari solitis & corrũpi nimia hũectatione.

Aphorismus. 18.

Secũdum horas quidẽ ueris & extremæ ætatis, pueri & eorum affines ætatibus, & bene degunt, & maxime sani sunt. Æstate & autumno usq; ad aliquid quidem senes. reliquo uero autũno & hyeme, medij ætate.

Per tempora anni, pueri et qui ætate his ꝓximi sunt, uere atq; prima æstate, optime degunt, & maxime ualent. Senes æstate & autũno aliquandiu. Reliquo autũni tẽpore. qui media sunt ætate, melius ualent. The.

Per tempora anni, uere quidem, & prima æstate pueri, & qui hos sequuntur ætate, optime degunt, & sani sunt maxĩe. Æstate uero, et autũno, usq; ad aliquid senes. Reliquum, & hyeme, qui mediam ætatem habent. Leo.

Expositio Marsilij super apho.

Præsens apho. sic continuatur ad præcedentem. Post ꝙ Hippo. in præcedenti apho. iuuamenta tetigit & nocumenta constitutionum borealium & austrinarum, nunc tangit habitudinem corporum ætatiue distincto rum ad tempora anni suas naturas obseruantia. Et continet præsens apho. tres partes. Primo ponit habitudinẽ puerorum & sibi ætatiue affinium ad uer & partẽ æstatis. Secundo senum ad æstatem et partem autumni. Tertio iuuenum ad autumnũ & hyemẽ. Secũda ibi (Æstate uerò.) Tertia ibi (Reliquo uerò.) In prima Hippo. uult conclusionem istam. Pueri & eorum affines ætatibus bene uiuunt, & maxime sunt sani in uere & parte æstatis extremæ. Conclusio probatur sic. illa corpora melius se habent in uere & principio æstatis quæ sunt ætatiue meliora & temperatiora, sed corpora puerorum & sibi affinium sunt ætatiue meliora & temperatiora. igitur &c. maior est nota. quia cum uer sit tempus temperatum ac etiam principium æstatis, cum etiam principium æstatis sit correctiuum superfluitatum, aliqualiter ueris corpora ætatiue meliora sunt & tẽperatiora. igitẽ melius se habebunt in uere ꝙ in tempore simili & temperato. & si etiam corpora declinent ad aliqualem humiditatem corrigent ex principio æstatis. minor uero colligitur ex cõmen. Conclusio sic in littera ponitur. Pue- Autumnus omni ætati nocitiuus.

Digitized by Google

ri & si affines ętatibus bene degunt. i. viuunt & maxime sunt sani, secundum tempora ueris & extremę ętatis. In secunda facit quod est dictum. & uult hanc conclusionem. Senes bene uiuunt & maxime sunt sani in ætate & aliqua parte autumni. Conclusio ꝓbatur sic. illa corpora bene uiuunt &c. quę tuatur per ætatem & aliquam partem autumni, sed corpora senum sunt huiusmodi. igitur. minor patet in cōmen. conclusio sic in littera ponit. Senes certe supple bene degunt & maxie sunt sani in ætate & autumno usq; ad aliquam eius partem. In tertia facit quod est dictum & uult istam conclusionem. Medij ætatiue inter pueros & senes & sibi affines bene se habēt in alijs partibus autumni & hyeme. Conclusio sic probatur. illi melius se habent reliquo autumno & hyeme &c. qui habent complexionem contrariam hyemi et autumno &c. corrigibilem per hyemem & reliquum autumni. sed medij ætatiue sunt huiusmodi. maior satis nota est. minor tangitur in cōmento. conclusio ponitur in textu hoc modo medij ætate modo expositio supple bene degunt & sunt maxime sani hyeme.

Ad intellectum apho. primo est notanda apho. concordia quę habetur. 17. Continentis. cap. de aere. secundo colligitur concordia secūda primi. doc. 2. cap. 4. in una diuisione. cuius principium omne tempus. Secūdo est notanda utilitas apho. est. n. utilis ad debite regendū corpora. ex isto comprehenditur propter quas res corpora distincta meliorentur. vt satis est euidens. Tertio est notanda ampliatio aphor. quamuis enim explicatus sit apho. de ętatibus respectu temporum anni, ampliari tamen potest (ut colligitur ex cōmento) ad complexiones naturales quę ꝓportionaliter ętatibus se habent ad tēpora anni. Ampliatur etiam apho. sic, quia non solū ętates isto modo se habent ad tempora anni, immo etiam ad regiones, ut colligi potest ex cōmen. Quarto litteraliter notandum. Per tempora ueris Hip. intelligit totum uer maxime tamen partem mediā tanq; magis tēperatam. Quinto notandum. Per extrema ętatis intelligit principium ętatis, quod (ut est notum) appellat unū extremum. Sexto notandum Hip. per pueros intelligit eos qui sunt ab infantia exclusiue usq; ad iuuentutē exclusiue. Similiter per sibi affines secundum ętates intelligit infantes, ut infra intelligatur apho. secundum dicta Gal. pueri bene degunt & maxime sunt sani secundum tempora ueris. & affines horum ętatibus bene degūt & sani sunt, maxime secundo extrema ętatis uel secūdum tempora extremę ętatis. i. inchoantis ętatis. Septimo notandū. Bene degere seu uiuere non est nisi bene operari, ꝙ corpora ordinata sunt in sua ętate. degunt. n. bene pueri & infantes, quia his temporibus suas operationes debite exercent. Octauo notandum. Corpora aliquo tempore maxime sana appellātur uel quia maxime conseruantur sana uel maxime meliorantur in sua sanitate. quibus duobus modis exponatur pars pueri enim conseruantur in uere, infantes uero ex ætatis principio meliorantur. Nono notandum: Hip. per ætatem intelligere totam ætatem in qua senes aliqualiter prēseruātur & resumuntur. cum enim sint frigidi multiplicantes etiam superfluitates multas prēseruantur per caliditatē & siccitatem ętatis. 10. notandum Hip. per aliquid autumni intelligit principium autumni, quod cōforme est ętati precedēti satis, in quo propter dictas causas bene se habent senes. 11. notandum. Per reliquum autumnum Hip. intelligit medium & finē autumni: per hyemem uero intelligit hyemem totā. per medios uero &c. intelligit iuuenes. 12. notandum. Iuuenes se habere melius in autumno potest dupliciter intelligi. Vno modo ꝙ melius se habeant q̄ in alio tempore, quod puto falsum ut dicetur. Secundo ꝙ melius se habeant in autumno q̄ aliqua aliarum ætatum, cum iuuentur propter frigiditatem autumni, & sic similiter se habent hyeme, cū iuuentur per frigiditatem hyemis &c.

Rasis Auicē.

Corpm regēdo rū cāū.

Ætatis prīci pū qd. Puer quid.

Bñ degēr seu uiuere quid.

Expositio Marsilij sup Cōmē. Gal.

Non solum in ætatibus. Gal. cōmentando prēsentē apho. sic procedit. Primo. n. ponit unam ampliationem. Secundo tāgit causam uerificantem apho. Tertio infert partem apho. Quarto tāgit aliam ampliationem apho. Quinto tangit utilitatem huius partis, & extrema ętatis. Sexto infert bonam ordinationem apho. verificando apho. Septimo iterato infert ampliationem primam. Secunda ibi (Naturis siquidem.) Tertia ibi (Quare puerorum ętas.) Quarta ibi (Et eadem ratione.) Quinta ibi (Adiunxit autem.) Sexta ibi (Magis autem exquisitus.) Septima ibi (Sic & naturarum.) De prima dicit, ꝙ si tu inuestiges & certum facias dictum Hippo. ipsum inuenies uerum non solum in ętatibue, sed in omnibus corporibus in cōplexione temperatis aut distemperatis.

Naturis siquidem &c. Nunc facit quod est dictum dicit, ꝙ optima tempora tēperata semper iuuant & confortant corpora & etiam naturales cōplexiones & etiā temperatas regiones, quasi dicat ꝙ temperate regiones maxime bonę sunt in optimo tempore anni, quia hęc tempora non mutant qualitates supple temperatorum corporum, immo potius cogunt ut custodiantur qualitates cō plexionales temperate, quia omne custodiendum custodiendum est suo simili, & econtra mutabilia mutantur per contraria. Quare pueroꝝ ętas. Nunc facit quod est dictum dicens, ꝙ pueri & sibi affines ętate melius se habent in uere existentes inter alias ętates perfectiores in suis complexionibus qualitatiuis, quia hę ętates sunt meliores. s. puerorū & sibi affinium. Et eadem rationes. Nunc facit quod est dictum dicens, ꝙ secundū eādem rationem considerandum est in omni regione temperata. s. ętates temperatas & corpora tēperata se habere. Adiunxit autem. Nunc facit quod est dictū dicēs, ueri adiūctum esse supple in littera principium ętatis, intendens supple per principium ętatis maiorari iuuamēntum. Magis autem exquisitus. Nūc facit quod est dictum dicens bonum tamen esset Hip. dicere sic. pueri optime se habent in uere. infantes in principio ętatis. senes uero adiuuantur à caliditate ętatis in frigiditate sue cōplexionis. ideo supple bene se habēt ętate senes, similiter perfecti in iuuentute bene se habent in hyeme cholera rubea dominante iuuenibus contraria complexioni hyemis. Sic & naturarum. Nunc facit quod est dictū. Et continet hęc pars partes duas. Primo facit quod est dictum Secundo infert duas propositiones. vnam de uere & aliam de autumno. Secūda ibi (Illud prēterea.)

De prima dicit sic. ꝙ eodem modo intelligit de naturalibus cōplexionibus corporum supple respectu temporum, sicut est dictum de ętatibus, quia hyems est bona cholericis, temperatis uero regionibus, & supple complexionibus uer est bonū. ętas uero bona est frigidis, hyēs uero calidis, & secundum eandem rationem intellige tēpora media. Illud prēterea. Nunc facit quod est dictum. & hęc in duas, secundum numerum duarum propositionum. Secunda ibi (Autumnus &c.) In prima dicit per quirendum esse uer non omni ętati optimū sed pueris, ipsum tamen dixit Hippo. esse mediocre. Autūnus omni &c. Nunc facit quod est dictum ponens propositionem secundam. Et dicit autūnum esse nociuum omni ętati omni complexioni naturali & omni regioni minus tamen est nociuus calidis & humidis. s. corporibus secundum naturam, aut calidis & humidis. s. regionibus. Dubitatur utrum omne custodiendum sit suo simili conseruandum. Et fine formatione obiectorum dicā unum uerbum. Prima propositio. Omne conseruandum suo simili effectiue est conseruandum. Hęc propositio potest persuaderi sic. omne conseruandum est ꝓpter conseruandum ut maneat tale &c. igitur omne cōseruandum suo simili effectiue est conseruandum. antecedens est notū per notitiā conseruationis, consequētia tenet, quia factiuum aliquid manere taliter potest denominari

Custodiēdū à si pi custodiē mutabile uero mutat à cōtrario.

Dubiū de custodiēdo à simili,

Digitized by Google

minari tale effectiue. Secunda propoſitio. Omne cuſtodiendum inq̃rum cuſtodiendum non aliunde ſumpta ī dicatione uel repugnantia per ſimilia ſecundum denominationem actualia aut potentialia eſt conſeruãdum. Propoſitio pater, quia taliter ſimilia ſecundum denominationem non alio repugnante contrarium indicante cuſtodiunt & non permutant. Tertia propoſitio. Nullũ corpus q̃tumlibet temperatũ et in q̃ſtate q̃tuncunq; tẽperata, ſed omne membrum eſt penitus cuſtodiendum. Propoſitio euidens eſt, quia quodlibet tale eget euentatione cordis. igitur. antecedens eſt notum. conſequentia tenet, quia talis euentatio fit nonſolum ad conſeruandũ ſed pręſeruandum. Quarta propoſitio. Cuſtodientia ſunt cuſtodienda ſimilibus hoc eſt diſſimilibus permutantibus. Propoſitio ſatis nota eſt. ſic ſimiliter concedẽdum eſt q̃ aliqua corpora (ut temperata) conſeruantur per ſimilia, quia per minus diſſimilia, immo ſimilia ſecũdum denominationem. temperata enim corpora conſeruantur per temperata ſecundum denominationem, quãuis aliquod iſtorũ tẽperatorũ alteret corpus tẽperatũ.

Aphoriſmus. 19.

AEgritudines quædam omnes in omnibus horis fiunt, quædam uero maxime ſecundum quædam earum fiunt, & exacuuntur.

The. Morbi omnes quidem temporibus omnibus accidunt, ſed nonnulli certis quibuſdam & oriuntur & irritãtur.

Leo. Morbi omnes quidem in omnibus temporibus fiunt, quidam uero magis in quibuſdam ipſorum, & fiunt, & excitantur.

Expoſitio Marſilij ſuper apho.

Præſens aphor. ſic continuatur ad pręcedentẽ. Poſtquam Hippo. in præcedenti aphor. pręmiſit quandam comparationem ætatum ad tempora anni, in præſenti aphor. ponit comparationem generationis ægritudinũ ad tempora anni. Et continet partes duas. Primo tangit generalem comparationem. Secundo ſpecialem magis. Secunda ibi (Maxime uero quædam.) In prima Hipp. uult concluſionem hanc. Omnes ægritudines aptæ ſunt fieri in omnibus temporibus. Concluſio probatur ſic. illi effectus in omnibus temporibus ſunt poſſibiles quorum cauſæ in omnibus temporibus ſunt poſſibiles. ſed morborum omnium in omnibus tẽporibus cauſæ ſunt poſſibiles. maior eſt nota, quia ſtante poſſibilitate cauſę ſtabit & poſſibilitas effectus apparebit minor in littera. ſic concluſio ponitur. certe omnes morbi in omnibus tẽporibus fieri poſſunt. In ſecunda facit quod eſt dictum & uult concluſionem talem. Aliquæ ægritudines maxime fieri poſſunt & acui in quibuſdam temporibus. Concluſio probatur ſic. etiam illa maxime fieri poſſunt in q̃ buſdam temporibus & acui, quorum cauſas maxime conuenit illis reperiri temporibus, ſed quorundam morborum cauſas maxime quibuſdam conuenit reperiri tẽporibus. ergo. maior eſt nota. minor etiam patebit. ſic in littera concluſio explicatur. quędam ægritudines maxime fieri poſſunt & acui ſecundum aliqua temporum.

In tex. 41. Ægritudinũ fiẽdarũ pnoſticus cauſ Alber. Morbus dicit cãm

Ad intellectum apho. primo eſt notanda cõcordia, quę quantum ad partem ſecundam aphor. habetur ſecunda primi. doct. ſecunda. primo capaer calidus. totius uero apho. ſententia habetur tertio pronoſticorum in illa parte. Scito omnes ualitudines &c. & eſt in fine libri. Secundo eſt notanda utilitas. eſt enim præſens apho. utilis quantum ad actum pronoſticum, ut eſt euidens. Tertio eſt notanda ampliatio. non ſolum enim de morbis apho. continet euidentiam, ſed etiam de neutris diſpoſitionibus & ſanitatibus efficiendis aut conſeruandis.

Quarto eſt notãdũ ex Alberto & eſt ampliatio apho. q̃ per morbos intelligere poſſumus alia præternaturam ut cauſas & accidentia. Quinto eſt notandum aphor. non ſolum intelligi de temporibus immo regionibus, cõplexionibus naturalibus, ætatibus, & ſexibus. In his enim omnibus omnes morbi contingere poſſunt quamuis in quibuſdam maxime quidam. Sexto notandum quoſdam morbos fieri in quibuſdam temporibus maxime, uel propter proportionem qualitatiuam temporum ad morbos efficiendos, aut propter diſpoſitionem occultam aliquo tempore potiſſimum apparentem. omnes autem morbi omnibus poſſunt aduenire temporibus non merito temporum tantum, ſed cauſa morborum tunc tẽporis exiſtentium. Vltimo notandum. Morbi acuunt in quibuſdã tẽporibus. i. prius exiſtẽtes intẽdunt, quia acuti fiunt & periculoſi prima expoſitio teneatur &c.

Expoſitio Marſilij ſuper Cõmen. Galeni.

Si ambientis aeris. Gal. commentando præſentem apho. ſic procedit. Primo cõmentatur ipſum. Secundo eius tangit unam ampliationem. Secunda ibi (Non parum autem.) Prima in tres. Primo tangit propoſitionẽ ad ueritatem apho. facientem. Secundo infert ueritatem apho. quantum ad partem primam. Tertio quantum ad ſecundam. Secũda ibi (Nunc uerò.) Tertia ibi (Omnes quidem.) De prima dicit ſic, q̃ ſi ſolæ complexiones aeris eſſent cauſę morborum neceſſe eſſet omnes homines ægrotare ægritudine ſimili tempori. Nunc uerò. De ſecunda dicit q̃ cũ ęgritudines fiant ex mala dięta exercitijs & ſimilibus neceſſe eſt omnibus tẽporibus homines infirmari poſſe & ſic patet ueritas propoſitionis primo apho. Omnes quidẽ. De tertia dicit ſic. q̃ corpus infirmari conuenit in unoquoque tempore ſimili ſupple morbo cum tempus ſit cauſa augmentatiua morbi ſi bi ſimilis. Non parum autem. De ultima dicit ſic. q̃ diuerſitates naturalium complexionum ſunt adiutrices ſup. in faciendo morbos, quia complexiones frigidæ & humidæ non patiuntur æqualiter, ideſt æqualibus morbis cõplexionibus calidis & ſiccis. & ſic ſimiliter intelligendum eſt de alijs ſupple complexionibus & ſimplicibus & compoſitis quædam ergo complexiones ad quoſdam ſunt inclinatæ morbos.

Aphoriſmus. 20.

Vere ſiquidem maniæ, & melancholiæ, et epilepſiæ, ſanguinis fluxus, ſquinantes, coryzę, brãci, tuſſes, lepræ, lichenes, alphi, rubores ulceroſi plurimi, puſtulæ, & artheticæ.

The. Vere enim atræ biles, furores comitiales, profuſiones ſanguinis, anginę, tuſſes, grauedines, raucedines, leprę, impetigines, uitiligines, puſtulæ ulceroſæ plurimæ, tubercula, articulorum dolores.

Leo. Vere & enim furores, & atræ biles, & morbi comitiales, & profluuia ſanguinis, & anginæ, & grauedines, & raucedines, & lepræ, & tuſſes, & impetigines, & uitiligines, & puſtulæ ulceroſæ plurimę, & tubercula, & articulorum dolores.

Expoſitio Marſilij ſuper apho.

Preſens aphor. 20. continuari poteſt ad precedentem ſic. Poſtquam Hippo. in aphor. precedenti premiſit morbos omnes omnibus poſſe euenire temporibus, aliquos tamen exacui ſecundum quedam temporum, nunc exequitur oſtendendo in quibus temporibus maxime quidam morbi contingant. Et poteſt diuidi pars preſens in quatuor partes. Primo tangit morbos ſeu accidentia cõtingentia uere. Secundo ęſtate. Secundo autũno. Quarto hyeme. Secunda ibi aphor. 22. (Æſtate uero quedam &c) Tertia ibi aphor. 23. (Autũno uero.) quarta ibi (In hyeme uero pleuretides.) Preſens aphor. continet partes ſeptem. Primo Hippo. tangit morbos ſeu accidentia contingentes in uere, qui ſunt cerebri ęſiones. Secunda tangit accidens magis attributũ naribus. Tertio tangit accidens attributum gutturi. Quarto tangit

Digitized by Google

duo accidentia quorundam emunctoriorum cerebri. Q uinto tangit accidens pulmonis & membrorum pectoralium. Sexto tangit quasdam cutis defedationes. Vltimo tangit iuncturarum lesionem. Secunda ibi(Et sanguinis fluxus.) Tertia ibi (Et squinantis.) Q uarta ibi (Et coryze & brachi.) Q uinta ibi(Et tusses.) Sexta ibi (Et lepra.) Septima ibi(Et artheticę.) In prima parte vult Hippo. conclusionem hanc. Manię melancholię & epilepsię fiunt uere. Conclusio probatur sic. illi morbi uel lesiones fiunt uere, quarum causę reperiuntur in uere ex temporibus precedentibus & dissoluuntur & commouentur propter caliditatem ueris. sed maniæ melancholię &c. sunt huiusmodi. igit &c. maior nota est. colligit minor ex comento Conclusio sic in littera ponit. certe manie melancholię & epilepsię fiũt in uere. In secunda facit quod est dictũ. & vult conclusionẽ hanc. Iu uere multiplicatur fluxus sanguinis. Cõclusio probat sic. illo tẽpore multiplicat fluxus sanguinis, quo tẽpore multiplicat & dissoluit sanguis, & quo tempore natura purgat superabũdantẽ humorẽ. sed in uere multiplicat, &c. ergo. maior est nota. quia talia sunt causa fluxus sanguinis. minor ex cõmen. colliget. cõclusio sic in littera ponit. & in uere multiplicat supple fluxus sanguinis. In tertia facit quod dictũ est dicens hanc cõclusionem. Squinantię multiplicant in uere. Cõclusio probatur sic. illo tẽpore, quo humores dissoluuntur fluxuri ad guttur & apti apare guttur fieri pnt seu fiunt squinãtes. sed hoc est in uere. ergo. maior nota est per causas squinantũ. minor colligit ex cõmẽ. cõclusio in littera est talis & supple in uere multiplicant squinantię. In quarta facit quod est dictũ & vult conclusionẽ hanc. Brachi & coryzę multiplicant in uere. Cõclusio arguitur sic. illo tẽpore quo dissoluũtur humiditates cerebri fluxurę ad fauces & nares multiplicantur seu multiplicari possunt branchi & coryzę. sed hoc est in uere. maior nota est. apparebit minor. cõclusio hęc est. branchi & coryzę sup. multiplicãtur in uere. In quinta facit quod est dictũ & vult conclusionẽ hanc. Tusses multiplicãtur in uere. cõclusio probatur sic. illo tẽpore quo dissoluuntur humiditates cerebri & fluunt ad pectus & pulmonẽ multiplicantur tusses. sed hoc est in uere. ergo. maior est nota. minor apparebit. cõclusio in littera ponitur. et supple in uere multiplicãtur tusses. In sexta facit quod est dictũ cõcludendo implicite in uere multiplicari cutis defedationes &c. Conclusio probatur sic. illo tempote cutis defedationes multiplicantur quo tẽpore natura expellit malos humores ab interioribus ad exteriora & à membris nobilibus ad membra ignobilia. sed hoc facit in uere. ergo. maior est nota, quia per talem expulsionem causant hę defedationes. minor propositio tangitur in cõmen. cõclusio sic explicatur in tex. lepra, lichines, alphi, rubores ulcerosi plurimi & pustulę sup. multiplicantur in uere.

In septima facit quod est dictũ dicens cp artheticę seu lesiones iuncturarũ multiplicantur in uere. Conclusio probatur si c. illo tempore quo rarificantur & dilatãtur iuncturarũ concauitates & dissoluuntur humores fluxuri ad iuncturas multiplicantur artheticę. sed hoc est in uere. maior est nota minor etiam apparebit. cõclusio sic explicatur in littera. & artheticę supple multiplicantur in uere. Ad intellectũ apho. est notanda concordia, que habetur tertio pronosticorũ. cõmen. 40. & partim 17. Continentis ca. de aere allegato sepius. habetur etiã quinto theoricę. 1. ca. horum in singulis habetur quarto. Secunda primi doc. 2. cap. illo. aer calidus. Secundo est notanda utilitas est enim presens apho. utilis quantũ ad actum pronosticum ac etiam quantum ad actum prein uere uisiuum. euacuando enim corpora hos possumus preuidere morbos. Tertio notandum ad ampliationem non solum hos morbos uere contingere sed etiam alios eueni entes, propter dissolutionem humorum in uere factam quia tamen isti sunt plures contingentes eosdem explicauit in littera Hip. Q uarto etiam memorando Hip, hic loqui de uere suam tenente naturam. Q uinto etiã notandũ hos morbos in uere contingere de per accidẽs, quia propter errores factos in alijs temporibus & non de per se à uere cũ fit tẽperatũ. Literalia alia dicã ĩ dubio,

Hippo.

Halya. Auicẽ. Ægritudinũ pnosticus.

canon.

Expositio Marsilij super Cõ, Gal.

Et quomodo. Gal. cõmentando presentẽ apho. duo facit. Primo mouet quãdã quæstionem. Secundo soluit. Secunda ibi(Manię quolibet.) In prima parte format dubium hoc modo. V trum in uere fiãt dicti morbi. Q non arguitur sic. uer est sanissimum & minime mortifer rum ergo consequentia tenet, quia si in ipso fiant morbi sicut dicitur hic erit uer infirmius alijs temporibus cũ supple plures morbi dicantur in ipso fieri. De ista consequentia duo facit Gal. Primo tangit consequentiã. Secũdo probationem. Dicit ergo Gal. sic cp si sit taliter, sicut dicitur hic. s. de generatione infirmitatum in uere, quomodo intelligit Hip. hoc dictum superius, uer esse sanissimum & minime mortiferũ, cum hic dicat ipsum alijs temporibus infirmius. Furores etenim. Nunc soluit dictam quæstionẽ. Et continet hęc pars partes duas. Primo tangit morbos temporibus magis appropriatos. Secundo tangit solutionem quæstionis. Secunda ibi (Sed hæc omnia.) Prima in quatuor. Primo tãgit morbos autumnales. Secundo hyemales. Tertio remittit nos ad sequentem pro notitia æstiuorum. Q uarto tãgit morbos uernales. De prima dicit cp maniæ melancholiæ epilepsiæ & squinantiæ sunt morbi autumnales. De secuuda dicit, cp brachi, coryçæ, & tusses sunt morbi hyemales.

De tertia dicit Hip. tacturum postea morbos æstiuos & affinitatem estatis & ueris dicentem. in estate quędã horum scilicet morborum ueniunt. De quarta dicit cp hi morbi plus nascuntur in uere ęp in alijs temporibus, fluxus sanguinis lepre lichines alphi rubores plurimi ulcerosi pustulę & artheticę. Sed hęc omnia. Nunc facit quod est dictum, Et continet partes duas. Primo soluit ad quęstionem ostendendo uernales morbos esse salubres. Secundo de directo soluit ostendendo morbos nõ per se à uere prouenire. secunda ibi(Si uerò aliquod corpus.) Prima in duas. Primo premittit hos morbos ueris esse salubres. Secundo infert generationem horum in uere. secũda ibi(Nã hoc ipso tpe.) De prima dicit sic cp hi morbi uernales omnino sunt salubres. ideo confirmatur Hippo. dicere uerum dicendo uer esse sanius ęp infirmius cum in uere interiora et exteriora corporum mundificent & mali humores deriuent seu pellant de membris nobilibus & principalibus ad cutẽ. Nã hoc ipso tpe. De secunda dicit cp quia expelluntur tales humores &c. supple ideo excoriatur cutis & generantur alphi lichines & pustulę, adhuc etiam aliter mundificato corpore per rubores ulceroſos pustulas & artheticas, quorum omniũ est causa transitus humorum à membris nobilibus ad membra ignobilia sanguinis etiã fluxus sine dubio purgat abundantiam malorum humorum auferendo morbos nascituros ex tali materia mala. Si uerò aliquod corpus. Nunc facit quod est dictum & continet hęc pars partes tres. Primo premittit intentionem suam Secundo confirmat dictum sumper quoddã simile. Tertio confirmat per actionem calidi naturalis. Prima in duas secundum numerum duarum propositionum pro solutione facientium. De prima dicit sic, cp si uer inueniat corpus equaliter & debite in suis humoribus temperatum ipsum custodit in illa perfectione & sui parte & cõplexione nihil inferendo mali. Dicit secundo cp autumnus estas & hyems econtra faciunt ex sui tamen parte corpore inuento mundificato sibi morbum generando similem ut estate rubeam choleram seu calidum morbum, hyeme uero phlegma & supple morbum frigidũ autũno uero nigrã cholerã & supple morbũ melicum. Dicit tertio uer idẽ in corpe facere quod exercitia in sa-

nis

bis corporibus in qbus exercitatis plenis phlegmate aut humore alio propter exercitiū generantur epilepsię apoplexię, & aliquando in pulmone uenæ crepant, & quibusdam febres acute nascuntur. dum uero exercitia mūdificant interiora corporum humores expellunt ad exteriora, ideo pustulę in cute nascūtur & scabies. exercitia ergo in corporibus mundificatis generāt pustulas. in uere uero generantur hę, quia humores mali dissoluti propter caliditatem aeris circundantē corpus egrediuntur ad cutem ibi supra manentes. Nō solum autem. Nūc facit quod est dictum dicens non solum exercitia ueri assimilanda fore in actione corporum sed etiā actiones naturalium cōplexionū seu calorem naturalium sup. similantur ueri. nō. n. semper sup. calores naturales resoluūt à corporibus resolutione uocata occulta à medicis, īmo sup. aliquando humores expelluntur ad cutem sensibiliter faciendo pustulas. cum tamen hę actiones mundificāt corpus pellendo sup. superfluitates à mēbris nobilibus ad ignobilia exteriora, liberant corpora à futuris ęgritudinibus sup. malis et periculosis. Primo dubitat. Vtrū in uere seruante propriam naturam plures morbi contingant q̄ in non seruante propriam naturam. Respondendum q̄ in seruante propriam naturam contingunt morbi de per accidens (ut est dictum) quorum quidā appropriantur ueri, propter tēperatam caliditatem ueris extrahendo materiam causare illos morbos. ideo quia procausatione istorū plus operatur cōplexio ueris, ideo appellati sunt appropriati ueri. Secundo dicendum q̄ in uere non seruante naturā propriā morbi cōtingere possunt merito cōplexionis ueris, utrum plures uel pauciores dubium est propter multiplicem fore mutationē ueris à naturali dispositione. Secundo dubitatur quomodo exercitium hoc efficiat cum resoluēdo excuset à pharmacia, ut patet tertia primi. ca. de exercitio. Dicendum exercitium efficere ea que in parte posita sunt. Addubiū ergo dicendū q̄ exercitia excusant &c̄. corpora nō ualde repleta, ualde uero repleta nocentur ab exercitio propter dictas causas.

Dubiū

Auicē. Exercitij effectus

Aphorismus. 21.

AEstate uero quædam horum, febres continuæ & causon, & tertianæ plurimæ, & uomitus & diharriæ: & oculorum et aurium dolores, oris ulcerationes, & pudendorum putredines, & desudationes:

The. Æstate nonnulli ex his, ac febres cōtinuę, & ardores, & tertianę plurimę, uomitiones etiam, aluī profluuia, oculorum & aurium dolores, oris ulcera, genitalium putredines & sudamina.

Leo. Æstate autem nonnulli horum, et febres continuę et ardentes, & tertianę febres, & quartanę, & uomitus, & aluī p̄fluuia, & lippitudines oculorū, & aurīū dolores, & oris ulcerationes, genitaliū putredines, & sudamina.

Expositio Marsilij super apho.

Presens apho. sic cōtinuatur ad precedentē. Postquā Hip. in precedenti apho. ostendit morbos contingentes in uere, nunc ostendit morbos contingentes in ęstate. Et continet apho. duas partes. Primo tangit conuenientiam ęstatis ad uer in quosdam causando morbos. Secundo tāgit morbos ęstatī magis proprios. Secūda ibi (Et febres continuę.) In parte prima Hip. uult hanc conclusionē. Quidam morborū uernaliū causantur ęstate. Conclusio probatur sic. in illo tempore causantur morbi uernales, quod tempus simulatur ueri. sed ęstas est tempus, qđ simulatur ueri. igitur. maior est nota. minor tangitur in principio cōmenti. cōclusio sic in littera dicitur. & quedam horum. s. nocumentorū uernalium ęstate. s. fiunt.

In secunda parte Hip. facit quod est dictum. & uult cōclusioem istam. Febres continue causon &c̄. causantur ęstate. Propositio persuadetur sic. ille ęgritudines causātur ęstate. quarū causas cōuenit ęstate reperiri. sed causas istarum passionum conuenit æstate reperiri. igitur. maior est nota. colligitur minor uertficādo apho. & partim sumitur in cōmento. cōclusio sic ponitur in littera. Febres continuæ causon plurimæ tertianæ uomitus fluxus humorales opthalmiæ dolores oculorum et aurium ulcerationes oris putredines uulnerum putredines pudēdorum pustulæ etiam exasperantes cutem æstate cōtingunt. Primo ad intellectum apho. est notāda apho. cōcordia, quæ habetur quinto. Continētus. ubi supra. habetur secūdo quinto theoricæ 1. ca. horum in singulis. & secunda primi. doct. 2. ca. 6. cuius initium. Aer calidus. illa parte. Æstiue ægritudines. Secundo est notanda utilitas. est enim utilis quantū ad actu pronosticū & preseruatiuum. scitis enim causis propter quas æstate hi morbi contingunt, corpora apta his morbis possumus p̄seruare. Tertio est notanda ampliatio. non enim dicendum hos morbos solum contingere æstate, īmo & alios recitatos secunda primi. alle. c. hos autem tanquam communiores hic explicatos. Quarto notandum Hip. hic intelligere de æstate non seruante propriam naturam, sed à propria natura mutata uersus humiditatem, ut patet per Gal. in cōmen. Quinto notandum. Æstatem ī parte prima sumit pro principio æstatis, ut patet in principio cōmēti, q̄ quia simile fini ueris causat aliquos morbos consimiles ut lepram lichines alphos pustulas rubores ulcerosos plurimos trahendo materiam ad cutem nō sic autem causat alias uernales passiones iam paucificatis materijs. Sexto notandum Febres continuas intelligit febres continuas de quacunq; materia sint absolute appellatas continuas, quæ non causantur æstate, quia cuiuscunque talis materiam cōtingit multiplicari æstate, sed quia materiam intra uenas existentē maxime æstate putrefieri conuenit. Septimo notandū quāuis causon sit feb. continua, tamen quia est continua cum magno caumate seu calore propter materiā eius esse in uenis p̄pinquis cordi, ut patet prima quarti. tra. 2. c. 32. siue hic materia sit cholerica siue phlegmatica salsum ideo nomine speciali dixit causon. Octauo notandū quia dicit pluriæ tertianæ q̄ per tertianas plurimas intelligere possumus tertianā purā & non purā & interpolatā & continuam, ꝓportionalē, quæ causantur cholera maxime mobili ad putrefactionē æstate. uel causant tertianæ pluriæ, quia pluribus corporibus & pluries uenientes. Nono notandū. q̄ causant & uomitus maxime cholerici, choleris superiora petentibus. iō dictū est. quarta apho. apho. 4. purgare qdē æstate. 10. notandū. q̄ in æstate causant diarrhœæ. i. fluxus humorales & maxime cholerici. nā multū cholerica materia ad intestina deriuāte aut cholera grossiori exīte & inferiora petente. Itē causantur fluxus aliorū humorū æstate subtiliante mobilitante amplius humores. per diarrhias intelligendo etiā dyssinterias cōsequētes acuitatē humorū ex æstate factam & intestina excoriantē. 11. notandū. q̄ in ęstate causant opthalmiæ & maxime siccæ choleris a cerebro defluentibus ad oculorū cōiunctiuas, maxime tamen ī corporibus dispositis & malo regimine rectis. 12. etiā notandū. In ęstate causant dolores oculorū & aurīū, ꝓpter cōsimilē causam, aut etiā ꝓpter siccitatem æstatis oculorū tunicā exteriorē exasperantem, unde in motu oculi quasi spina percipit. 13. etiā notandū. In æstate causant uulnerationes oris seu ulcerationes ꝓpter cholericā materiā ad labia defluētē uulnerantē seu ulcerātē, aut ꝓpter nimiā siccitatē ęstatis labia animi ū exiccantē, unde soluitur labij continuū 14. notandū. In æstate maxime mutata natura ꝓpria uersus humiditatē putredines in uulneribus causant caliditate ebulliente & humiditate ebullibili concurrentibus. 15. notandum. In æstate causantur putredines pudendorum. Primo per putredines intelligendo multas & fædas illarum partium superfluitates. Aut etiam intelligendo uarias pu-

Rasis Halyabbas. Auicē. Æstiuarū ęgritudinū ꝓnostīcus ꝓseruatiuusque canon.

Æstas dupl'r

Feb. cōtinua quid

Causon quid Auicē. Tertianę plurimæ q̄d

Putredo pudēdoꝝ q̄d

Digitized by Google

tredines, ꝙa puſtulas putridas, aut alias putredines quę cauſantur in ęſtate, maxime cum fuerit uerſa in humiditatem, licet enim pudenda ſint neruea ſatis, quia tamē ſatis ſunt loca expulſionum, quia etiā fortiter confricantur & delitioſe ad ipſa multę decurrunt ſuperfluitates, plures tamen ad pudenda mulieris, in prōptu eſt cauſa.

Vltimo notandum. In ęſtate ſeruante propriam naturam uel non, cauſantur deſudationes, quia quędam puſtulę deorſum à ſudatione manentes. propulſa enim ſudoris materia ad cutem, & eius per poros cutis parte ſub tiliori propulſa, groſſiori remanente cholerico fit puſtulario aut quędam exaſperatio cutis. hoc ergo appellatur deſudatio, quaſi de ſudatione uel de ſudore factum uel eius materia, uel deorſum remanens à ſudore. ubi enim ſudans materia pulſa eſt ſurſum & exterius hic manſit deorſum & interius.

Deſuda tio qd.

Expoſitio Marſilij ſuper Cō. Gaſ.

Æſtate inquit. Gaſ. cōmentando etiam pręſentem apho. duo facit. Primo uerificat apho. quantum ad partem primam. Secundo quantum ad reſiduum. Secunda ibi (Inquit enim alios.) Deprima dicit hip. teſtari quoſdam uernales morbos naſci ę ſtate intelligendo principium ęſtatis nam ſicut Hip. aſſimilauit principiū ęſtatis in complexione aeris fini ueris, ita hic ſimilauit initium ęſtatis in gerēdis morbis fini ueris. Inquit enim alios. Nunc Gaſ. facit quod eſt dictum. Et continet pręſens pars partes duas. Primo facit quod eſt dictum pręmittendo morbos ęſtati proprios. Secundo per cauſas uerificat partem Secunda ibi (Nam & uomitus.) De prima dicit Gaſ. Hip. dixiſſe tamen morbos quoſdam eſtati proprios, ut febres continuas cauſonem & tertianas & morbos ceteros de rub. cholera fientes. Nam & uomitus. Nunc facit quod eſt dictum. Et continet partes duas. Primo facit quod eſt dictum. Secundo noſtram aliā ſupplendo translationem dubio ſatisfacit. Secunda ibi (Q ueſierunt aliqui medicorum.) Prima in tot partes diuiditur quot uerificat. De primo dicit uomitus eſſe ſcilicet in ęſtate cholera rub. natante & ebulliēte in ore ſtomachi, quam multiplicari conuenit ęſtate eius calidi tate & ſic. Et uentris profluuia. Dicit ſecundo cauſari diharrias choleris inferiora petentibus, ut in notatis ſuper apho. dictum eſt. Lippitudines quoq; Dicit tertio cauſari opthalmiam impletis capitibus & ſup. defluxis humiditatibus ad oculos. Sic & auriū. Dicit quarto Gaſ. alias paſſiones ultra iſtas narratas in apho. naſci de replexione capitis pulſis ſuperfluitatibus à capitibus in membra, unde oris ulcerationes conſequuntur de pulſis ſuperfluitatibus ad os, ut dictum eſt. Genitaliū uero. Dicit quinto ꝙ putredines non naſcunt ſępe in uulneribus, niſi ęſtas mutata in humiditates, aut carente uentis aut in ipſa flante auſtro ſi ęſtas fuerit aliquo modo uentoſa & non ſolum in uulneribus cauſabuntur putrefactiones, immo in omnibus membris hoc Hip. teſtāte in tertia particula epidimię, ęſtate tamen mutata in paruam humiditatem ex parua cauſa etiam putrefactiones cauſantur cauſa humiditatis & ca. Pro parte notandum ꝙ cum ad cauſandum putrefactionem caliditas & hu. requiraſ, ut colligitur in cōmento preſenti, ideo ī uulneribus quantum eſt per ſe merito qualitatum ęſtatis non cauſantur notabiles putrefactiones ſiccitate ęſtiua ad hoc non inclinante, propter tamen diſpoſitionē paſſorum poſſibile eſt in æſtate multas conſequi paſſiones.

Sudamina. Nunc Gaſ. facit quod eſt dictum dicens, ſcilicet deſudationes naſci in æſtate in cute exteriori ex aſperantes cutem exteriorem ſicut uulnera, quarum cā eſt nimius ſudor cholericus modo expoſito ſuper apho. vnde græci uocant abuſiue has puſtulas deſudationes, quæ quomodo dicantur deſudationes uiſum eſt ſuper aphoriſmos. Hoc omne Gaſ. non eſt ſed credendum alicubi Marſil. legiſſe & explanaſſe. Q uæſierunt &c.

Nunc facit quod eſt dictum dicens quoſdam quæſiſſe medicos, quare putrefactiones fiāt ſecundū anū et pudēda, cū tamē hęc mēbra nō ſint humidā, īmo neruoſa potius & dicūt cōtinuū defluxū humiditatū ad iſta membra eſſe cauſam huius putrefactionis, nō quia hęc membra ſint humida ſecundū naturam & maxime pudenda.

Aphoriſmus. 22.

Autūno uero: & æſtiuorum multa, & febres quartanæ. & errantes, & ſplenes, & hydropes, et phthiſis, & ulcerationes, & ſtranguriæ, & lienteriæ, & iſchiades, & ſquinātes, & anhelitus, & ilei, & epilepſiæ, & maniæ, & melancholiæ.

Autumno magna pars ęſtiuorum, atq; etiam febres quartanę, & erroneę, lienes, aquę intercutē, tabes, ſtillicidia urinę, leuitates inteſtinorum, coxendices, anginę, anhelationes, uoluuli, comitiales, atrębiles, furores. The.

Auctūno uero, & plurimi, uel ęſtiui morbi fiunt, & febres quartanę, & erraticę, & lienes, aquę intercutem, & tabes, & ſtillicidia urinę, & difficultates inteſtinorū, & leuitates inteſtinorum, & coxendicum dolores, et anginę, & anhelationes (quas græci aſthmata uocant) ilei morbi comitiales, furores, atrębiles. Leo.

Expoſitio Marſilij ſuper apho.

Intentio Hip. in apho. pręſenti eſt tāgere morbos autumno contingentes. Et diuiditur preſens aphor. in duas partes. Primo tangit q̄dam colligantiam autūni ad ęſtatem. Secundo tangit morbos autumno appropriatos. Secunda ibi (Et febres quartanę.) In prima ait. Hip. concluſionem hanc. Multi morbi ęſtiui cauſantur autūno, quoꝝ cauſas ex ęſtate relictas autūno reperiri cōuenit. ſed multorū morborū materialiū ęſtiuorū cauſas autūno reperiri conuenit &c̄. ergo. maior eſt nota cuilibet. minor in principio cōmenti. Concluſio ſic in littera ponitur. multi ęſtiui morbi fiunt autūno. In ſecūda Hip. facit quod eſt dictū intendens hanc multiplicē cōcluſionem. Febres quartanę & errantes &c̄. quæ ponuntur in parte cauſant autūno. Cōcluſio probatur ſic. illi morbi cauſantur autūno, quorū adequatę cauſę reperiunt autumno. igitur. maior nota eſt cuilibet. minor declaratur per proceſſū cōmenti. Cōcluſio ſic in littera ponitur. Febres quartanę etiam febres errantes & paſſiones ſplenū & hydropes & phthiſis & ſtrāgurię & liēterię et iſchias des & ſquinantes & difficiles anhelitus & paſſiones iliorum & epilepſię manię melancholię cauſantur ſup. autumno. Primo ad intellectū apho. eſt notanda apho. cō cordia quę habetur. 17. Cōtinentis. c. alle. ſuperius. habetur. 2. 5. theoricę. alle. cap̄. 3. habetur ſecūda primi. doct. 2. & 6. cap̄. prealleg. Secundo eſt notanda utilitas apho. ualet. n. quantū ad actum pronoſticū ac etiā p̄ ſeruatiuū. per ipſum enim ſcimus pronoſticari, qui autū no ſint morbi uenturi ſcimus etiā ex cauſa apho. pręſentis cōrpora diſpoſita his morbis preſeruari. 3. notandū eſt ampliatio aphor. dicendo non ſolū autūno hos poſſe cōtingere morbos, īmo & alios, ut patet locis alle. hi tamen quia cōiores & famoſiores hic nominati ſunt, non ſolū etiā autūno hi p̄nt cōtingere morbi, īmo etiā neutralitates prone ad hos morbos. 4. notandū. Aphor. intelligi de autūno ſuā ſeruāte naturā, ut poteſt colligi ex cōmen. ac etiā per propriā autūni naturā, q̄uis etiā ueri ficari poſſit ī autūno à propria natura mutato uerſus cōtrarias qualitates, ut facto frigidiori & ſicciori. 5. notādum. Apho. in prima parte uerificari, maxime q̄tum ad primā partē autūni, quia principiū autūni cōſimile eſt fini ęſtatis, eo etiā quia materiæ ex æſtate relictę maxime cōſeruanē in autūni principio, nō ſic autē in medio & à fine ut apparebit. 6. notandū. Morbi ęſtiui qui cā ri p̄nt autūno p̄nt eſſe febres cōtinuę cauſon &c̄. ꝓpter cās aſſignatas & materias morboꝝ autūni ex ęſtate relictas, q̄uis morbi ęſtiui ꝓpter diſpones paſſoꝝ ꝓpter ēt ſordinatū regimē poſſit cōtigerī ſic apho. dicēte. 2. mō.

Halya. Auicē. Autum nalium morbo rum Æ noſti-- cuſp̄ſe uatuu q̄ canē

Ægritudines

Digitized by Google

Ægritudines quidem omnes. Septimo notandum. Febres quartanas fieri in autumno continuas & interpolatas propter materias quartanarum in autumno esse reptas. Primo enim propter conformitatem autumni frigidoris et ficcioris materię multiplicantur melancholicę. Item etiam propter adustionem æstate factam relictis adustis materiebus febres generantur melãchonice seu quartanæ. Necmirãdum quartanas generari his modis, cum materia quartanæ sit melancholica naturalis uel adusta, ut sumit prima quarti. capi. de quartana. & tertio pronosticorum. cõmen. 39. ad cõmen. principium. memorando semper materiam adustam facientem quartanam non totaliter adustam esse & incineratam, eo q cinis non est uehiculum putredinis. Causantur etiam interpolatæ uel continuæ, secundum contingentiã putrefacientis materię intra uenas uel extra uenas. in hoc ent continuæ separantur ab interpolatis. prima quarti &c.

Quartanę materia. Auicẽ. Hypp.

Octauo notandum. Hyp. per febres errantes intelligit febres non unum modum afflictionis obseruantes, uel quia nullius certi humoris obseruant periodum, uel qa secundum nullius temporis morbi ordinem affligendo procedunt. Exempli causa. si nunc affligatur infirmus febre, & iterum in die tertia, deinde in quarta, deinde in quinta, & sic ulterius istę febres appellabuntur errãtes. scilicet ab inordinato humorum modo in affligendo, similiter si infirmus affligatur cõtinue de tertio in tertiũ anticipante aliquando paroxismo aliquando manente æqualiter, aliquando postponendo, & iterum anticipando hanc fe. errantem poterimus appellare, ac etiam inordinate. uagantem, ac etiam inconsistentem. Primus tamen modus cõmuniter intelligitur, quæ febres errantes causantur, propter diuersitatem materiarum primo in subtilitate & grossitie, ac etiam in situ ac eius forma cõtingentem autumno, propter eius diuersitatem nunc ad calorem nunc ad frigus propter etiam debilitatem uirtutis non potentis æquare humores, ad quas febres errãtes quartanæ plurimum consequuntur dicente Hypp. tertio pronosticorum textu commen. 29. Febribus inordinate uagantibus quartanæ futuræ sunt, eo q talis erratio febrium plurimum à materia grossa & diuersa depẽdet. cuius solutio subtili & grosso remanẽte terreo quartanæ consequuntur & maxime autumno. Nono notãdum. Passiones splenum autumno contingunt, quia oppilationes aut apostemata & splenum durities, quæ omnia contingunt propter multæ melancholiæ in autumno abundantiam. qua delata ad splenem durities consequitur aut apostema. Spleni autem hæc pluries cõsequũtur tanquam receptaculo melancholię. Ex cuius passione & colligantia plurium membrorum læsiones consequuntur. Primo stomachi pluri melãcholia, ut luto missa ad stomachum, ut percipiat infirmus tẽpore accessionis quasi rem adustam aut lutum. Ex passione etiã splenis consequuntur hydropes. hydropes inquam tympanites & ascites & hyposarca debilitata digestiua hepatis. aliquando diminute ut sanguinem gignat. aquosum faciendo hyposarcam. aliquãdo uero debilitata amplius ut faciat uentositatem tympaniticam. aliquando multum,

Hydropis cuiuslibet cã.

ut faciat ascitem & aquositatem. Decimo notandum hic per essentiam & proprium hepatis nocumentum hydrops causari potest autumno debilitante sua inordinatione uirtutem hepatis digestiuam multiplicante etiam grossos humores, qui possunt oppilare hepar, ad quã oppilationem potest hydrops sequi. 11. notandũ. Phthisis causatur autumno, maxime in corporibus phthisi apparatis propter frigiditatem & siccitatem autũni ad uenarum fractiones disponentes, ut de frigiditate dictum est cõmen. 16. tertio huius. Itẽ causatur autũno phthisis propter corruptos humores, quia adustos & putrefactos. quibus ad pulmonem transeuntibus pulmonis con

Strãgurię cã.

sequitur ulceratio & phthisis. 12. notandum. In autũno strangurię consequuntur, nam propter inordinatio nem autumni nunc ad calidum nunc ad frigidum generantur sup. propter caliditatẽ acuti humores, qui inclusi propter frigiditatẽ corpori contingentẽ, propter acuitatem ueficarum faciunt strãguriam, in æstate uero humores calidi dissoluuntur & trahũtur ad exteriora. 13

Lienteriç cã.

notandum. Autumno lienteriç causantur. Primo propter ulcera in superficie stomachi interiori causata ppter humores acutos in autumno relictos & genitos sua acuitate interiorem stomachi superficiem ulcerantes. ideo assumpto cibo, propter ulcera statim nocumento percepto quasi in quantitate consimili emittitur & qualitate, qđ dicitur lienteria. 6. apho. cõmen. primo. Secundo modo causatur lienteria propter defectum contentiuæ uirtutis, ut patet ibidem tertio modo causatur lienteria in autumno uirtute stomachi & intestinorum ualde debilitata, propter autumni inordinationem multiplicatis etiã in autumno, propter inordinationem autumni humiditatibus contentiuam debilitantibus stomachi. 14 notandum. Autumno multiplicantur sciades, idest passiones seu dolores ancharum, per anchas alias intelligendo iuncturas. Primo causantur dolores sciarum, ppter frigora autumni lædere partes illas neruosas & ossuosas, propter etiam malorũ humorum defluxum ad scias autumni tẽpore claudente & in scijs constipante materias.

Sciades qđ, & ancha

Squinantia dux.

15. notandum. Squinantiæ causantur autumno, propter autumno constipare (ut est dictum) materias intrĩ secus ut defluant intrinsecus ad guttur. Squinantiæ tamen (ut tangitur in commen.) autumnales differunt à uernalibus quia autumnales plurimum sunt cholericæ, sup. etiam adustæ melancholicæ, primo ex æstate choleris relictis ad autumnum & constipatione autumni & compressione defluxis in guttur. Vernales autem sunt phlegmatice (secundum plurimum) propter enim hyemem in capitibus relicto phlegmate dissoluto per uer defluit in guttur faciendo squinantiam. 16. notandum difficultatem anhelitus causari autumno propter malos humores motos per compressionem transmissos ad pulmonem et uias anhelitus. propter etiam frigiditatem autumni hoc aliquando conuenit ut doleat pectus & nõ debite ualeat extendi, aliquando consequitur ęgritudo pulmonis appellata asthma, ut difficulteretur anhelitus cum quodam sonitus gutturis & pectoralium propter præsentiam malæ materiæ oppilantis. 17. notandum. Autumno causantur ilia ideſt passiones illorum. per ilia tamen non solum intelligenda intestinum appellatum sed intestina gracilia. quæ passiones contingunt uel propter frigiditatem autumni plus gracilia debilitantem, quia graciliora sunt debiliora. uel causantur etiam dolores & apostemata & oppilationes plus compatientibus gracilioribus intestinis stomacho ideo humores calidi & subtiles multiplicati in æstate & in autumno recluſi defluentes ad intestina has inferunt passiones. 18. notandũ. In autumno causantur epilepsiæ in corporibus apparatis epilepsiis, & causantur propter colligantiam & proprium cerebri nocumentum. Primo per colligantiam missis malis fumis & uaporibus à materia mala existente in myrach aut stomacho. Causantur etiam epilepsiæ per proprium cerebri nocumentum retenta mala materia uentosa aut melancholia in cerebro nimium etiam & subito mota, propter subitum motum autumni nunc ad frigus, propter quam mutationem subitam sequuntur interpolatæ epilepsię, sicut etiam fit interpolata motio humorum, nunc ad intra nec ad extra propter quam motionem debilitata uirtute cerebri epilepsię citius causantur. Et merito dictum est epilepsias & phthises causari in corporibus apparatis propter has uehementes passiones magnam passorum requirere dispositionem, non sufficiente ad hoc aeris naturali dispositione.

Ilĩ dicit dux.

Epilepsię causa dux.

Maniæ ac melã cholię causa

19. notandum manias causari autumno, propter humores cholericos ex æstate relictos corrumpi, & ueri autumno qui in cerebro existentes faciunt ma-

Digitized by Google

niam, talis enim est materia & generatio manię, ut allegarum est prima tertij. Vltimo notandum causari autumno mesias per essentiam & colligantiam multiplicatis mesijs in cerebro & in mēbris cerebro colligatis ad ipsum malas materias deriuare potentibus.

Expositio Marsilij super Cōmen. Gal.

In autumno &c̄. Gal. cōmentando aphor. duo facit primo cōmentatur partem primam. Secūdo secundam.

Quare tanę fe. causa. Secunda ibi (Nam & quartanas.) De prima dicit Hip. dixisse plures ęstiuos morbos causari autūno, quia humores cholerici rubei dominantis in ęstate remanent in corpore ueniente autumno, in quo post ęstatem non ita purgantur humores, sicut in ęstate purgantur post uer, autumno econtra ęstati portante humores ab exterioribus ad interiora. Nam & quartanas. Nunc cōmentatur partem secundam aphor. Et continet tot partes quot passiones in apho. positas cōmentatur. De prima dicit Gal. quosdam morbos causari autumno, ut quartanas causatas duobus modis ut de nigra cholera, quia uel per adustionem rubeę cholerę uel de grosso sanguine siue fece sanguinis aut sup. de alio humore adusto, quia per cuiuslibet humoris adustionem potest generari melia, ut patet cap. de humoribus. Fiunt autem. De secunda dicit causari febres errantes propter cōplexiones autumni conturbantes corpora hominum. Et lienes. Itē contingunt passiones splenum, propter abundantiam cholerę nig. Et aqua inter cutem. Contingunt etiam hydropes, & propter passiones splenum. Et si qua dispositio. Contingit etiam phthisis in corporibus dispositis phthisi, propter frigiditatem & sic. & corruptos humores. Fiunt quoque &c̄. Contingunt etiam strangurię propter subitas mutationes inordinatas nūc ad calidum nunc ad frigidum, ideo uesicę patiuntur, propter acutos & corruptos humores, maxime calore autumni mutato subito in frigiditatem, ut claudantur humores intrinsecus & reuertantur ad uesicam soliti dissolui subito in ęstate. Leuitates uerò. Causatur etiam lienteria, propter uulnera in superficie interiori stomachi & intestinorum. uel propter defectum cōtentiuę uirtutis. Primo propter humores acutos & pungitiuos. Et secundo propter nimiam mutationem complexionis stomachi & intestinorum autumno contingentem. Coxendi cum autem. Item causantur sciades propter corruptos humores & frigiditatem autumni. Anginę uerò. Item causantur squinantię, propter cholericos humores descendentes in guttur. ideo cholericę semper sup. uel secundum plurimum differentes à squinantijs uernalibus phlegmaticis existentibus. Iam uero asthmata. Causantur difficultates anhelitus, propter motus humorū sup. ad pectus & frigiditatem autumni. Propter hęc eadem. Itē patitur corpus iliacam passionem propter apostemata. nam stomachus & intestina patiuntur maxime in tempore frigido & sicco eo quod humores subtiles se mouētes in ęstate petentes autumno interiora scilicet propter frigiditatem reludentem fluentes ad intestina faciunt passionem iliacam. Morbi uero. Item fiunt epilepsię corporibus apparatis, propter nimium & subitum motum nunc ad calidum nunc ad frigidum, quo motu nihil est magis iuuans ad interpolandam epilepsiam. Furores uerò. Causantur uero manię, propter corruptionē seu adustionem humorum cholericorum. Sicuti melā cholię. Vltimo causantur melancholię, propter abundare choleram nigram sup. naturalem uel genitam per adustionem cholerę rubeę.

Strāgurię uel lienterię causa.

Aphorismus. 23.

Hyeme pleuretides, peripleumoniæ, coryzæ, branci, tusses, dolores pectorum, laterum & lumborū, dolor capitis, uertigines, & apoplexię.

The. Hyeme costales, pulmoniæ, grauedines, raucedines, tusses, dolores laterum, pectorum, lumborum, dolores capitis, uertigines, attoniti.

Hyeme uero morbi laterales, & pulmonis inflammationes, grauedines, atque raucedines, tussis, dolores pectoris, & laterum, atque lumborum, capitis dolores, uertigines, & apoplexiæ. Leo.

Expositio Marsilij super apho.

Præsens aphor. 24. sic continuatur ad precedentem. Postquam Hip. in precedenti apho. tetigit passiones autumno contingentes, nunc tangit passiones contingentes hyeme. Et uult conclusionem istam multiplices continentem passiones hyeme contingere in littera positas. Et probatur sic conclusio. illę passiones contingunt hyeme, quarum causas adequatas hyeme contingit reperiri sed passionum quæ in littera ponuntur adequatas causas hyeme reperiri contingit. igitur &c̄. maior est nota cuilibet per propositionem famosam dicentem positis causis sufficienter productiuis alicuius effectus, & ille effectus poni poterit. minor colligitur uerificando apho. & exdictis commenti conclusio sic in littera ponitur. apostema pleuræ & pulmonis coryęę branchi tussis, dolores pectorum, dolores costarum, dolores lumborum, dolores capitis, uertigines, & apoplexiæ sup. fiunt in hyeme. Hiemalium ęgritudinum pnostricus prę

Ad intellectum apho. primo est notanda concordia quę habetur in locis prealle. Secundo est notanda utilitas, est enim utilis præsens apho. quantum ad actum pronosticum ac etiam præseruatiuum. quantum ad pronosticum ut est euidens. quantum etiam ad actum pręseruatiuum. scita enim apho. causa sufficienter corpora possumus pręseruare his morbis in littera positis dispositis. seruati uusque canon.

Tertio est notanda ampliatio apho. dicendo non solum hos hyeme contingere morbos, immo & alios locis præhabitis comprehensibiles. hos tamen nominauit Hip. ut communiores & famosiores. Q uarto litteraliter intelligendum aphor. hyeme seruante propriam naturam, quamuis etiam hyeme mutata à propria natura uersus consimiles qualitates possit apho. uerificari. sed mutata hyeme ad qualitates contrarias naturali denominationi non sic uerificat apho. ut facta sicca & calidida. Q uinto notandum apho. intelligi posse quo ad principium medium & finem hyemis, maxime tamen ad medū in quo hyems maxime suam tenet natura. Sexto notandum. Et est dictum commenti ꝙ in principio hyemis etiam quædam autumnalia cōtingere possunt. Primo propter finem autumni simulari principio hyemis, ut patet secūda primi. doc. secunda. cap̄. 6. satis ad principium. nam finis unius temporis assimilatur principio temporis subsequentis. Item etiam quia materias autūni hyeme etiā reseruari contingit. & ideo quedam autumnalia contingere possunt hyeme, ut squinātes anhelitus ilei &c̄. qđ ideo tacuit Hip. quia ex prehabitis intellectum. Septimo notandum. Cum pleuresis sit duplex, uera et non uera, ut habitum est superius. Et uera sit secundum plurimum cholerica, propter causam assignatam supertus ex Auicē. decima tertij. tract. 4. cap̄. 1. ad principium. Et quędam phlegmatica seu de natura frigida raro. omnem enim hac hyeme fieri continget. Nam primo ueram & cholericam propter materiam cholericam ex autumno reseruatam & inclusam frigiditate hyemis cerebro, aut alijs partibus superioribus deinde expressam ad pleurā, aut propter includi hanc cholericam materiam pleurę & prohiberi à resolutione frigiditate hyemis. Itē phlegmatica pleuresis causari potest merito hyemis multiplicantis phlegma, ꝙ incuneatum pleurę phlegmaticā pleuresim operabitur, propter causas consimiles. non uera pleuresis quę est apostema musculorum costarum, maxime exteriorum hyeme contingere poterit. Auicē. Auicē. Pleuresis dur.

Octauo notandum periphleumoniam pluries hyeme contingere eo quod secundum plurimum est phlegmatica, ut colligitur decima tertij allega. tract. cap̄. de peripleumonia ad principium. hanc ergo propter conformi-

tatem

Digitized by Google

tatem qualitatum hyemis hyeme multiplicari contingeret. Nono notandum branchos, quia defluxus humiditatum ad fauces & corriças, quia defluxus humiditatum ad loca narium appellata à ſonitu corea, hyeme poſſe contingere. primo propter qualitates hyemis phlegmatibus multiplicatis, ac etiam eius frigiditate ad loca prædicta ſufficienter expreſſis. Decimo notandum hyeme cauſari tuſſes humidas & ſiccas propter præaſſignatam cauſam. 11. notandum ꝙ hyeme cauſantur dolores pectorum intelligendo per pectora partem thoracis anteriorẽ neruẽa & oſſuoſam hyemis frigiditatẽ læſibilem, maxime corporibus ſtricta & macra pectora habentibus pertingente aere frigido per ſpirationẽ ad pectoralia. Item etiam ab intrinſeco alterante & cõprehenditur hic dolor maxime in inſpiratione pectore facto extenſiori. dolens autem eſt muſculoſitas pectoris, aut etiam panniculi intrinſeci, ut ad tactũ non tamen dolor percipiatur. Item notãdum cauſari dolores laterum, ideſt coſtarum ſunt enim coſtæ in lateribus non ꝙ oſſa quę ſunt coſtę doleant, ſed quia partes muſculoſæ circunſtantes coſtis ac neruęæ aut etiam partes panniculoſæ, intrinſecæ, prope coſtas exũtes. coſtæ tamen quia dolenti notiores dolere dicũtur. 12. notandum. ꝙ per lumbos primo intelligere poſſumus carnes muſculoſas in directo renum exũtes intelligẽdo per hos etiam renes qui dolores primo cauſantur à mala complexione ſine materia, quia à frigiditate hyemis, aut mala cõplexione, cum materia defluxa & retenta circa renes, & prohibita à reſolutione propter frigiditatem hyemis loco, tamen lumborum exponit Gal. femorum per femora intelligendo partes aliqualiter pudibundis ſuperiores ex directo pudibundis oppoſitas, ac etiam partes intelligẽdo laterales qui dolores cauſantur ꝓpter aſſignatas cauſas, aut etiã dolentibus inteſtinis & perceptis doloribus in partibus lateralibus, aut etiam dolente ueſica ſubtenſa femori. 13. notandum. Dolores etiam capitis cauſari ꝓpter fumos & uapores eleuatos ad caput (ut caminum totius) ibi retentos & cõſtipatos frigiditate hyemis, ac etiam propter humores multiplicatos in hyeme, & ibidem his de cauſis retentos, qui ideo nominati ſunt plures, quia contingere poſſunt per colligantiam & prorium cerebri nocumentũ, quia etiam contingere poſſunt in toto capite uel in partibus eius. 14. notandum. Hyeme cauſantur uertigines, primo retentis uaporibus & uentoſitatibus circunuoluentibus ſpiritus uiſibiles. Alia tamen littera habet ſtupores frigiditate & humiditate hyemis contingentes hebetantibus uirtutem ſenſitiuam, aut ex loco ſenſationem auferentibus. aut multiplicantibus phlegma huius effectiuum. 15. notandum ꝙ per apoplexias habemus ſtelligere epilepſias incubos & alias neruorum paſſiones ex frigiditate & humiditate ſine materia uel cum materia cõtingentes propter materiã phlegmaticã hyeme multiplicatã, ideo cãbiles &c.

Pectus quid

Coſta dolens quid

Lũbus quid

Epilepſia quid

Expoſitio Marſilij ſuper Cõ. Gal.

Hyemales morbos. Gal. cõmẽtãdo præſentẽ apho. tria facit. Primo dubio ſatisfacit. Secundo morbos narrat hyemi appropriatos. Tertio uerificat apho. De prima dicit ſic. Hyp. non narraſſe recitando morbos hyemis morbos contingentes hyeme ſubſequente autumno autumnales ſ. ſicut ante narrando autumnales miſcuit & æſtiuos, ſimo ſolum tetigit hic morbos naſcentes hyeme, & ſup. hyemi appropriatos quod dicit Gal. Hypp. duplici de cauſa feciſſe, ut hoc intelligatur tanquam ſimile ſuperiori dicto, quia ſup. ſicut in autumno contingunt quædam æſtiua ita in hyeme quædam autũnalia, uel forte hoc fecit Hyp. non opinans morbos autũnales fieri hyeme, quam cauſam ſecundam ſic remouet Gal. quia ratio & experimentum teſtantur oppoſitum, quia initium hyemis ſimilatur fini autũni in generãdo morbos. Verum morbos hyemis. De ſecunda dicit ꝙ hi morbi ſunt morbi appropriati hyemi pleureſis peripleumonia catharri branchi &c. De tertia ſic dicit ꝙ pleureſis & peripleumonia cauſantur propter læſionem inſtrumentorum anhelitus. nam ſi omnia membra poſſint defendi à frigiditate hyemis, tamen membra anhelitus ſeu inſtrumenta. & ideo quia defendi non poſſunt fiunt tuſſes dolores coſtarum. Similiter fiunt dolores capitis humoribus aſcendentibus capita & replentibus ea. Item humores ſup. ad inferiora deſcendentes faciunt dolores fæmorum & crurium. hi etiam aſcendentes faciunt catharrum et in generali dicendo omnia membra neruoſa patiuntur propter capitis paſſiones. apoplexię uero contingunt ex replexione phlegmatica capitis.

Dubitatur ſine argumentis, quomodo ex paſſione capituli omnia neruoſa patiantur. Et breuiter ſupponendum eſt à cerebro & nucha oriri omnes neruos, ut colligitur prima tertij. 2. cap. Secundo ſupponendum eſt ꝙ patiente principio patiuntur & orta, cum operatio organorum dependeat ab ipſo principio. Ex quibus patet cõcluſio reſponſalis. ꝙ omnia neruoſa patiuntur patiente capite quantum ad aliquam partium cerebrum uel nucham. hæc propoſitio ex prehabitis infertur euidenter.

Auicẽ.

Aphoriſmus. 24.

In ætatibus uero talia accidunt, pueris quidẽ & nouiter genitis. Vlcerationes oris, uomitus, tuſſes, farinoges, timores, umbilici phlegmones: uigiliæ, aurium humiditates.

Per ætates hæc accidunt, paruis & recens natis pueris. Vlcera oris uomitus, inſomniæ, pauores, inflammationes umbilici, humores aurium. The.

In ætatibus autem talia contingunt, paruis, & nuper natis pueris. Oris ulcera (quæ aphthę uocantur) uomitus, tuſſes, uigiliæ, pauores, umbilici inflammationes, aurium humiditates. Leo.

Expoſitio Marſilij ſuper apho.

Præſens apho. 25. in quo inchoatur ſecundus tractatus tertiæ particulæ continuatur ſic ad prędcędtes. Poſt quam Hyp. in tractatu præcedenti tetigit morbos contingentes ratione temporum anni ſeruantium uel non ſeruantium naturas proprias, nunc exequitur tangendo morbos ætatiue contingentes. Et continet præſens tractatus quatuor capitula uel partes principaliter. In prima Hyp. tangit morbos magis cõtingentes in ætate puritiæ & crementi. Secundo magis contingentes in ætate iuuentutis. Tertio magis contingentes in primo ſenio. Quarto plus in ætate decrepita. Secunda ibi aphor. 30. (Adoleſcentibus uero.) Tertia ibi (Vltra hãc ætatem.) Quarta ibi (Senioribus uero.) Pars prima continet duas partes. Primo Hip. facit quod eſt dictum. Secundo tãgit terminos ægritudinum puerorum, ſecundum plurimum apparẽtes. Secunda ibi apho. 29. (Plurimę uero) Prima in quatuor. Primo Hyp. tãgit morbos in ętatem infantię contingentes et antecedentium generationem. Secundo tangit morbos contingentes à productione dentium uſque ad concuſſionem. Tertio tangit morbos cõtingentes in ętate concuſſionis uſque ad pubeſcentiam. Quarto tangit morbos contingentes in pubeſcentia. Secunda ibi (Cum uero dentes producunt.) Tertia ibi (Senioribus uero.) Quarta ibi (Senioribus uero & ad iuuentutem.) Præſens aphor. continet duas partes. Primo Hyppo. prędmittit in ętatibus accidere morbos. Secundo ſpecificat hos morbos in ætate nouiter genitorũ. Secunda ibi (Pueris quidem.) In prima parte intendit Hyppo. cõcluſionem iſtam. In ętatibus ſiunt tales morbi quales dicentur. Concluſio probatur ſic. in ętatibus accident talium morborum cauſę. ergo & morbi accidere poſſunt. Concluſio eſt bona, antecedens colligitur ex dicendis. Concluſio ſic in littera ponitur. tales morbi accident in ętatibus ſup. quales dicentur. In ſecunda Hip. facit ꝙ eſt dictum. & uult concluſionem iſtam.

Digitized by Google

Morbi enumerati in parte contingunt paruis & genitis nouiter. Conclusio probatur sic. illi morbi contingunt in tali ętate quorum causas contingit in tali ętate reperiri. sed horum morborum contingit causas reperiri in tali ętate. ergo &c. maior est nota. minor sumitur ex commento. Conclusio ponitur in littera sic, certe paruis seu pueris & genitis de nouo accidunt ulcerationes oris, uomitus, tusses, uigilię, item timores & apostemata umbilici & humiditates aurium. Primo pro intellectu apho. est notanda concordia, quę habetur in summa tertia primi. cap̄. de ęgritudinibus infantium, quia tamen secundum distinctas partes apho. habetur in distinctis partibus capituli. ideo etiam partium apho. concordias specialiter explicabo ibidem. Quantum ergo ad partem istam. oris ulcerationis. colligitur dicto capitulo illa parte (Et est cum accidit alcola.) Quantum ad secundam colligitur ibi (Et est cum accidit infanti uomitus fortis. Quantum ad tertiā ibi (Est autem cum accidit et tussis.) Q̄rtum uero ad quartam ibi (Est etiam cum infanti accidit ne dormiat.) Q̄rtum ad quintam ibi (Est & cum infanti accidunt somnia &c̄.) Q̄rtum ad sextam ibi (Est autē cum infanti accidit, & proprie cum umbilicus incidit.) Q̄rtum uero ad septimā ibi (Est etiam cum auribus.)

Auicē. Ægritudinū ętatū, precedētiū pnostcus p̄ser uatiuus q̄ nanō

Secundo est notanda utilitas apho. est. n. utilis quantū ad actum pronosticum & p̄seruatiuum. Primo pronosticari scimus morbos tales debere aduenire ex notitia p̄sentis. apho. Scimus etiam scitis causis horum morborū p̄euidere ne hi morbi cōtingant disponēdo corpora ad oppositum. Tertio est notanda ampliatio apho. dicēdo non solum in hac ętate hos morbos contingere posse, immo & alios illo capitulo numeratos. vbi posita est cōcordia. istos tamen hic esse positos tanquam cōmuniores & principaliores. Quarto notandum non esse Hip. intentionem tales morbos contingere in ętatibus, quia ętates sint quędam causę contingentes corporibus distincte à cōplexionibus naturalibus, sicut de temporibus anni dictum est. sed accidūt talia in ętatibus i. in corporibus stat liter ętatiue dispositis ut morbi consequantur & fiant, q̄ruis causę morborum sint alię ab ętatibus secundum plurimū. Quinto notandū. In ętatibus accidunt tales, & tales morbi maxime cōplexione naturali cōformi ętati, ut tales morbi generētur, tunc. n. maior est dispositio passi. Sexto propter iuuenes notandū. Per contingentiam in his ętatibus intelligit ueros morbos, & quecunque preter naturā, dato q̄ non sint ueri morbi. potentia tamen nominari morbi, quia uertant ad se curam. patet hoc. nam tussis & uomitus non sunt ueri morbi. phlegmon autem est uerus morbus. Septimo notādum. Per ulcerationes oris non habemus solum intelligere solutas cōtinuitates cum sanie siue sine sanie, sed etiam pustulas oris ulceratas, uel non quę appellanē alcola tertia primi. vbi est allegatū. Contingunt autem hę ulcerationes quia pueri utuntur lacte, in quo sunt partes acutę serosę ut dicetur super cōmento. vlceratiuę partium mollium quales sunt partes intrinsecę oris pueri. Propter cōsimilem causam cōsequuntur pustulę his partibus acutis pūgentibus partes oris. & propter punctionē trahentibus materias ad loca dolentia, aut etiam propter humiditates acutas oris petere exitum, unde cōsequitur quędam pustulatio. & de ore plus est dictum propter pelliculas oris intrinsecas esse ualde molles, & propter lac imediate attingere os, & ibi secundū aliquas partes remanere inuiscatū pellicule oris, ideo lingua et os pueri apparē talbę.

Vlcera tio oris quid Alcola quid

Octauo notandum q̄ etiam contingunt uomitus, propter nimiam gulositatem in assumendo lac, unde stomachus grauatus irritatur ad expulsionē. Item propter debilitatem & mollitiē stomachorū ex facili causa grauantur, & ad uomitū disponunt. Nono notandū. Hęc corpora incurrunt singultū propter materias quę inuiscant in stomachis eorum. tamen quia eis plies uomitus contingebat, non sic singultus, ideo de solis uomitibus fecit in

Vomitus puerorū cā

littera mentionē. 10. notandū. Tusses accidunt pueris quia cum habeant capita ualde humida, defluctibus humiditatibus ad pectoralia consequuntur tusses, & nō solum tusses, sed difficultates anhelituū, propter hoc defluxa phlegmata ac etiam sonitus in anhelando. item phlegmones ut colligitur tertia primi. alle cap̄. 11. notādū. Vigilie contingunt pueris per accidens & contra naturalem inclinationē eorum. quia. n. habent capita humida inclinati sunt ad ualde dormiendum. verum assumentes multum lac, propter gulositatem eorum corrupto lacte & ignitis & putrefactis quibusdam partibus, cum ascēdit uapor malus ad caput per uiam exiccationis consequitur uigilia. consequuntur etiam timores propter somnia timorosa quæ causata sunt propter hunc fumū malum.

Tussis puerorum cāt difficultatē anhelitus. Vigilie cā i pueris.

12. notandum. Causantur non solum phlegmones, immo aliquando & alia apata umbilici, maxime ut colligitur ex Auicē. alle. cap̄. & Gal. in cōmento. facta nouē incisione umbilici, cum propter dolorem currant humores ad locum & detineantur qui soluerunt expelli, quia tamen contingit plus sanguinē detineri, et currere, ideo plus phlegmones causantur umbilici. Vltimo notandū q̄ eis accidunt humiditates aurium. Nam quia habent capita humidissima natura expurgante superfluitates p uiam aurium consequuntur aurium humiditates. i. per aures defluxus humiditatum.

Phlegmonū causa.

Expositio Marsilij super Cōmen. Galeni.

Quę ad ętates. Gal. cōmentando prælectū aphor. sic procedit. Primo premittit cōparationem determinationis de ętatibus determinationi de tēporibus anni. Secundo apho. cōmentatur in speciali. Secunda ibi (In pueris igitur.) De prima dicit q̄ Hip. plus fuerit gauit ętates q̄ tempora anni, diuidendo ętates per minimas eorū particulas morbos tangēdo speciales ętatis cuiusq̄. Ex quo patet cōparatio harum determinationum. causa autem huius determinationis potuit esse ista. nā quia particulares ętates erant in suis operationibus cōtinotiores q̄ tempora aliqua anni, ideo plus de ętatibus fecerat mentionē. recipiunt enim ętates adolescentiæ uel pueritię manifestas diuersitates secundum particulares denominationes. secundum etiam particulares & manifestas corporum diuersitates, non sic autem de unico aliquo tēpore anni continet ueritatem. Præterea etiam ætas complexioni annectitur, à qua etiam ut naturali est sumenda indicatio. Octauo terapeu. finali capitulo. anni uero tempora extrinseca sunt, ideo plus habuit Hyp. ętatum speciales nominare particulas. In puerulis igit. Nūc facit quod est dictum. Et primo cōmētatur hanc partē. ulcerationes &c̄. Secundo hanc partem. vomitus. Tertio hanc partem. Vigilię & timores. Quarto hāc partē. umbilici phlegmones. Quinto hanc. aurium humiditates. De prima dicit ulcerationes oris contingere pueris quia instrumenta puerorū ut os &c̄. & labia mollia sūt & tenera non sustinentia propter suam teneritatē qualitates lactis. habet. n. lac partes acutas & aquosas, unde non est mirandū si cōtingant ulcerationes oris sup. propter partes acutas ulcerantes. Primo notandū hæc instrumenta (ut est tactum) esse partes oris, ut labia, gingiuę, lingua, ac etiam pelliculę interiores oris, maxime in parte inferiori propter ibi detineri lac. Secundo premittendum lac habere triplicem partem secundū Auic. canon. 2. cap̄. de lacte. f. butyrosam, casealem, & aquosam, in qua aquosa quæ appellatur plies aqua lactis aut aqua casei est pars acuta solutiua, & pars aquosa de natura aque exis. Et iō si uellemus possemus lacti quatuor assignare, partes, q̄ruis duæ coniungātur adinuicē. f. aq̄ sa & serosa siue acuta. Ex quo apparet in practica, quar uolentes constringere uentrem coquunt ualde, lac, aut etiam ferrum igneum imponunt lacti uel lapillos ignitos hoc enim ut remoueantur partes aquose & serose, & remaneant partes caseales terrestriores quæ constrictiuę sunt. Nec mirandum uſtionem hoc facere pluries enim

Gal.

Vlcerationis i ore puerorū cā

Lactis triplex. Auicē. Aq̄ lactis usus ca sei qd. practicus cañ ad uentrē itrē gendū.

ut ex

Digitized by Google

vt experientia notat, plus facit ad ſtringendum terreſtriſicando quam faciat ad ſolutionem calefaciendo, faciendo exhalare partes ſubtiles calidas. hoc modo etiam per aſſationem reubarbarum aliqñtulum uſtulatū ſtrīgit uentrem. caſeus etiam antiquus aſſatus idem efficit.

Reubarbarū uſtulatū ad uentrē ſtringēdum.

Tertio notandum ꝙ quamuis aqua lactis propter partes acutas habeant hoc efficere (ut eſt dictum) nō tamē actuali participat mordicatione, & ita intelligitur à canon. Secundo cañ. de lacte. dū uult in tali non eſſe mordicationem actualem, cuius non mordicando ualeat ulcerare, aut aliquo tempore manens cauſet ulcerationes.

Vomitus &c̄. Nūc facit quod ē dictū dicens uomitū contingere pueris, ꝓpter guloſitatem. i. multam aſſumptionem lactis factam, propter guloſitatem ſeu auiditatem lactis. Vigilię &c̄. Nunc Gal. facit quod eſt dictum de vigiliam non uenire pueris naturaliē, neq; ſecundum conſuetudinem, cum ſemper ſint ad dormiendum inclinati, eorum tamen ſtomachis ſup. indigerendo deficientibus propter multum lac ſumptum, propter ſuam guloſitatem corrumpuntur cibaria, quorum fumo aſcendente ad capita uigiliq generantur & timores, quod confirmatur in perfectis ætate terribilia ſomnia tibus, dum dięrati ſunt malo cibo, maxime habentibus oſtomachi debile. Primo notandum ꝙ uigilię ſuperfluę de quibus loquitur in preſenti non ſunt naturales pueris, quia ex ſuo naturali ætatiuo decurſu non contingunt pueris, immo potius oppoſitum, cū ſint in tali ætate ualde humidi, non etiam contingunt ſecundum cōſuetudinem propter conſimilem cauſam. Secundo pręmittendum, quia ſ littera ponitur hos dormire ſemper ꝙ exponi debet ſemper. i. pluri tempore, quod patet ꝓ aliam translationem dicentem. dormiunt. n. ꝙ plus temporis, & propter hoc multam humiditatem (ut eſt dictum) ne etiam propter uigilias nimium reſoluantur, cum habeant humidum cito reſolubile, ut etiam per actionem calidi in humidum nutrimentale tempore ſomni fiat frequens & fortis reſtauratio. Tertio pręmittendum ꝙ i ſtomachis eorum corrumpuntur cibi corruptione, quæ eſt putrefactio ſeu quędam ignitio. lacte. n. non regulato à uirtute cōſequitur putrefactio &c̄. ideo. fumus uel uapor eleuatus ad caput facit uigiliam exiccando (ut dictum eſt) prohibendo oppreſſonē uiarum ſpiritus ſenſibilis & motiui, ad quam cōſequitur ſomnus. hic etiam fumus per uiam aduſtionis genitus & putrefactionis opacus & niger habet inferre timorem comprehendi poteſt hic modus &. 5. de accidenti & morbo. cañ. 7. ſatis ad ſinem. cuius hic poſſet implicari dubiū naturale ſatis magnum, quod omittatur in preſenti, quia ſecundum iſtā uiam oportet tenere obiectum aliud reale imprimere in potentiam ſenſitiuam interiorem, ſecundum cuius impreſſionē potentia ſenſitiua interior cōprehendat obiectum, dato ꝙ obiectum imprimens non egerit in potentiam ſenſitiuam exteriorem. Quarto pręmittendum ꝙ cibi facientes ſomnia terribilia ſunt, à quibus eleuantur fumi terrei & opaci, ſicut caules &c̄. aut à quibus eleuantur multi fumi & uapores, ut ſic dicā uolitantes, ſicut ſunt fabæ generantes uapores terreos generantes etiam uapores multos repletiuos capitum & obtuſiuos uirtutum interiorum. ideo ut dicit Tullius in libro de diuinatione. Olim fuit prohibitum ſtudentes comedere fabas. Quinto pręmittendum ꝙ non ſolum ore ſtomachi exiſtente debili conſequuntur ex cibis mala ſomnia, ſed etiam fundo exñte debili in quo potiſſimum uigerdi geſtiua. 13. tertij. cañ. 1 quia tamen eleuantur fumi ꝓ os ſtomachi tanḡ per correctorem fumorum. ideo eſt dictum conſequi mala ſomnia ſi fuerint debiles in reſoluēdo & abijciendo fumos. Vmbilicorū autem. Nunc facit quod eſt dictum dicens non eſſe mirabile phlegmones umbilicorum accidere propter propinquitatem inciſionis umbilicorū modo qui tactus eſt ſuper apho. quañ uero incidatur umbilicus, & quid habeat facere, 21. tertij. cañ. de generatione embrionis. non ꝙ Aui. faciat mē tionem de inciſione comprehendere poterimus. Verū & aurium. Facit quod eſt dictum. dicens Hip. dixiſſe de humiditatibus aurium & non narium aut palati humiditatibus contingentibus naturaliter matoribus ſecūdum ætatem. ſed humiditates aurium contingentes infantibus ſunt extra naturalem curſum contingentes, ut capita infantum à multo phlegmate mundentur. bene ergo dictum eſt humiditates aurium &c̄. quia tales humiditates huic ætati appropriantur, quia corpora infantum ſeu naſcentium humidiſſima ſunt, & cum cerebrū ætate perfectorum ſit humidum naturaliter erit infantum cerebrum humidiſſimum, cuius humores per aures expurgantur defluendo. Primo dubitatur. Quomodo humiditates aurium ſint extra curſum naturæ.

Auicē. Dubiū

Pro iſto dicendum ꝙ ſuperfluitates aurium in ætate infantię non ſunt extra naturę curſum. Patet propoſitio, cum hęc contingant in corpore quantumlibet temperato naturaliter. Et patet propoſitio ex hoc, quia hę ſuperfluitates contingunt natura quantumlibet naturaliē operante. igitur &c̄. Secundo dicendum has ſuperfluitates in ętatibus perfectis & proiectioribus fore extra naturę curſum. Propoſitio intellecta ad ſenſum ſecundi pręmiſſi. 64. queſtionis ſic perſuadetur. hę ſuperfluitates contingunt corpore à propria natura mutato. igitur conſequentia nota. antecedens colligitur ex pręhabitis.

Secundo dubitatur. An ſolum abundans phlegma purgetur per aures. Reſpondendum ꝙ non, cum non appareat ſuperfluitas citrina & ſaporis amari cholerica, etiā per conſequens ſuperfluitate euacuata, quia tamē in cerebro plus abūdat phlegma. ideo dictū eſt capita phlegmatis abundantia per defluxū humiditatum aurium.

Secundum.

Aphoriſmus. 25.

Cum uero dentes producunt, gingiuarū prurítus, febres, ſpaſmi, diharriæ, et maxime quādo producunt caninos dentes, & pinguiſſimis puerorum, & duros uentres habentibus.

Paulo ætate progredientibus, cum dentire incipiūt, gingiuarum prurigines, febres, conuulſiones, aluí fluores, maxime cum caninos edunt & ijs potiſſimum pueris qui corpulentiſſimi ſunt, & aluos habent aſtrictas.

The.

In progreſſu uero, cum iam dentire incipiūt, gingiuarum prurigines, febres, conuulſiones, aluí profluuia, et maxime cum caninos edūt dentes, & his pręſertim pueris qui craſſiſſimi ſunt, & aluos duras habent.

Leo.

Expoſitio Marſilij ſuper apho.

Pręſens apho. ſic continuatur ad pręcedentem. Poſtq̄ tetigit in pręcedenti nocumenta in ætate infantię contingentia, nunc tangit nocumenta contingentia in ætate dentiū plāratiua. Et cōtinet duas partes. Primo Hip. facit quod eſt dictū. Secundo tangit caſus in quibus hęc nocumenta maxime in ætate hac contingunt. Secunda ibi (Et maxime quando producūt.) In prima ault hāc concluſionē. Pueris producentibus dentes accidunt prurítus gingiuarum, febres, ſpaſmi, et diharrię. Concluſio probatur ſic. illis talia nocumenta cōtingunt quibus accidunt cauſę nocumentorum. ſed producentibus dentes accidunt nocumentorū cauſę. ergo &c̄. maior nota eſt, cū poſita cauſa ponatur effectus, minor ſumitur ex cōmento. Concluſio ſic in littera ponitur. cum pueri producunt dentes accidunt pruritus gingiuarę, febres, ſpaſmi, & diharrię. In ſecunda parte facit quod eſt dictū. Et continet tręs partes ſecundum numerum trium caſuum in quibus hęc nocumēta contingunt. Secūda ibi (Et pinguiſſimis puerorum.) Tertia ibi (Et duros uentres.) In prima particula Hip vult concluſionem hāc. Hęc nocumenta contingunt maxime pueris producentibus dentes caninos. Concluſio probatur ſic. illo tempore maxime hęc nocumenta contingunt, quo maxime do-

Cibi facientes ſomnia terribilia ſicut ſunt caules & fabæ.

Auicē.

Digitized by Google

lent gingiuę puerorum, ſed tempore productionis denti
um caninorum maxime dolent & pruriunt gingiuę. er
go &c̄. maior & minor propoſitiones colligentur uerſi
cando partem. Concluſio ſic in littera ponitur. maxime
ſupple contingunt hęc nocumenta, quando pueri produ
cunt dentes caninos. In ſecūda particula facit quod dictū
eſt dicēs q̄ febres ſpaſmi & diharrię cōtingūt maxime
pīguiſſimis puerorū. Cōcluſio, p̄batur ſic. illis corpori-
bus maxime hęc nocumenta contingunt, in quibus abū-
dant maxime humores horum nocumentorum cātiui.
ſed pinguiſſimis puerorū abūdāt humores etc̄. maior no
ta. minor ſumitur ex commento. concluſio ſic in littera
ponit. pinguiſſimis puerorum contingunt ſup. dicta no
cumenta. In tertia particula Hip. facit quod dictū eſt.
& uult concluſionem hanc. Hęc nocumenta contingūt
maxime habentibus uentres duros & ſtypticos. Pro i
tellectu apho. primo eſt ponenda cōcordia quę habetur
tertia primi. cap̄. 3. doc. 1. Et quantum ad partem pri-
mam habet ibi (Et quando q̄ in ipſius gingiuis fiat acui
tas.) Q uantum ad ſecundam illa parte (Accidunt & fe-
bres.) Q uantum ad tertiā (Et eſt etiam cum eis accidit.
Puero rū emit tētiūdē tes ęgri tudi nū prono- ſticus canon.
& proprie cum eſt origo dentiū & ſpaſmus.) Q uantū
ad quartam ibi (Et eis autem quę infantibus accidunt
eſt uentris ſolutio.) Q uantum ad ſextam habetur con-
cordia ut q̄tum ad quartam, quantum ad partes alias nō
habetur ibi (In propria forma, q̄uis colligatur inde.)

Secundo eſt notanda utilitas apho. Eſt. n. vtilis q̄tum
ad actum pronoſticum, ut patet, & etiam ad debite regē
dum hęc corpora. ſcito. n. hæc nocumenta futura, hæc
corpora regere poſſumus debite. Tertio eſt notāda am
pliatio apho. dicendo q̄ non ſolum in hac ętate hęc nocu
menta contingunt, immo & in alia ubi poſita eſt cōcor
dia colligenda. Q uarto notandum oſſa generari à cali
ditate quaſi aſſante humidū groſſum coagulatione cō-
pleta à frigido, ut habetur ſecundo colliget ſatis ad prin-
cipium. ideo idem de dentibus coniecturādū genitis ex hu
miditate ſimilata ſpermatibus inforaminibus contenta
mandibularum. Q uinto infertur ex iſto in productio
ne dētium prurire gingiuas caliditate acuta taliter aſſan
te humidū & melius, ut ex cōmento natura propellēte
dentē ad gingiuā, & pforādo gingiuā, & ipſam pīgēdo
cōtinue ſicut facit ſpina infixa carni, ſiue quę infīgīt, q̄
uis quaſi ſit differētia inter prurire gingiuarū, ꝓpter dē
tes & punctionē ſpinę. Nam primo eſt differentia ut tan
Caꝑ. 2
Prurīt gīgiua rū dīt à pūctio ne ſpi- næ.
git Gaſ. quia ſpinę non cauſant dolorem ita acerbū. nā
poſtq̄ fuerunt affixę non motę, ulterius non cauſant do
lorem ulteriorem pungendo. ſed dentes pungendo conti
nue gingiuā uſquequo debite emittantur, gingiuas ſem
per dolere faciunt. Secundo eſt differentia, quia, dolor gī
giuarum non eſt mere pungitiuus, īmo pruritiuus. qui
buſdā etiā acutis partibus materię dentiū gīgiuas pruri
entibus, idcirco, pueri appetūt illo tpe frictionē gingi-
uarū, idcirco lenitia & uncuoſa cōpetunt in tali pruri
tu harū partiū ſedando acuitatē. Sexto notādum eſt.
Febres conſequuntur ad talem pruritum gingiuarum.
nā propter eā rum dolorem cōmouentur & agitant hu-
mores & ſpiritus, ut aliquando ſolę cōſequātur ephime
rę, aliquando pruritu exīte intenſiori & corpore diſpo
ſitiori febri humorali febres humorales cauſantur. Sep
timo notandum. Non ſolum ad pruritum gingiuarum
conſequuntur febres, immo & aꝑata gingiuarū defluen
te materia ad locum do lentem. Item conſequuntur ſpaſ
mi, primo ſpaſmi mandibularū ut os nequeat aperiri cō
motis materiebus ad mandibulas, propter dolorē rſplē
tibus neruoſas partes mandibularū cauſantur & ſpaſmi
fortius propter cōſimilem cauſam. Item cauſantur dihar
rię propter cauſam dictam, quia cōmotis humoribus et
in fluxu poſitis, propter dolorem ac etiam propter debi-
litatem uirtutis digeſtiuę puerorū, unde fluxus conſe- Dētes canini. Alber- tus.
quuntur humoralis aut lienterici. Octauo notandum.
Per dentes caninos habemus intelligere dentes duos exi
ſtentes in directo oculorum qui dicuntur canini, quia in
acuitate canū dentibus ſimilari, quorum acuitatibus gī
giuę ualde punguntur & perforantur, ideo dolores ſiue
pruritus conſequuntur intenſiſſimi, aut etiam ſecūdū
Albertum quia multo tempore natura laborat in expri
mendo hos dentes, propter ergo dolorem maxime con-
tingentem hęc accidentia & nocumenta conſequūtur:
maxime. Nono notandum hęc nocumenta contingere
maxime pinguiſſimis puerorum eo q̄ repleti ſunt mul-
tis humoribus cauſatiuis (ut eſt dictum) multorum no-
cumentorum, aliter nō eſſent pinguiſſimi. Cōſimiliē
hęc nocumenta contingunt duros uentres habentibus,
propter retentionem ſuperfluitatum etiam.

Expoſitio Marſilij ſup Cōmē. Gaſ.

Prurigines quidem. Gaſ. cōmentando præſentem
apho. duo facit. Primo cōmentatur primam partem. Se
cundo ſecundam. ibi (Q uod autem dicitur.) Prima in
duas. Primo prę mittit nocumēta quę cōſequunt. Secū-
do uerificando exequitur. Secunda ibi (Liquet autem.)

De prima dicit non eſſe mirandū prurire gingiuas pro
ducentium dentes. febres etiam ſpaſmi & diharrię con-
tingunt infantibus dentes emittētibus, ut teſtatur Hip.
in prima parte aphoriſmi. Liquet autem Nunc Gaſ.
facit quod eſt dictum. Et continet duas partes. Primo tā
git cauſam pruritus gingiuarum. Secundo redit cauſam
aliorum accidentium. Secunda ibi (Febricitant ergo.)
Prima in duas. Primo facit quod eſt dictum ſimilitudi-
nem quādam inter pruritum gingiuarum ponens & pūc
tionem ſpinarum. Secūdo differentiam ponit. De pri
ma parte dicit ſic. q̄ cauſa horum nocumentorum & im
mediate pruritus ſup. eſt, quia dentes pforant carnes gin
giuarum, ſicut cum ſpinę pungunt carnē, cū infīgūtur
carni. De ſecunda dicit. q̄ dentes tamen faciunt dolo-
res acerbiores ſpinis, quia ſpinę cum primo penetrāt in
carnem tantummodo faciunt dolores, ſed dentes ſem-
per faciunt dolores uſquequo ex toto emittantur ſup.
ſecundum q̄ debet emitti. Febricitant ergo. Nunc
Gaſ. facit quod eſt dictum dicens. q̄ propter dolores
infantes patiuntur feb. vigilia conſequitur etiam ſpa-
ſmus ad dictos dolores ſeu feb. & etiam quia cibaria
non bene digeruntur ab eis nondū exīte firma natura
& forti in digerendo cibos, ideo neceſſe eſt ſubſequi di-
harriam, quia cibis non digeſtis nec in corporibus rema
nentibus diharria conſequitur. Q uod autem dicitur.

Nunc Gaſ. facit ut eſt habitum dicens hoc contingere
maxime, quia ſpaſmos febres etc̄. pueris pinguiſſimis et
habentibus uentres ſtypticos plenos humoribus & pro
pter conſtipationem non egredientibus, ideo incurrunt
ſpaſmum & alia genera dicta morborum. Primo du- Dubiū
bitatur. Vtrum in quocunq̄ corpore circa natiuitatem
dentium conſequantur ſe. Dicendum hoc non eſſe ne
ceſſarium, ſed maxime contingere poſſe in habentibus
maximum pruritum, ut dolores & ſpiritus ualde inflā-
mabiles. Secundo dubitatur. Q ui ſpaſmi contingant Spaſmi
pueris. Primo dicendum. q̄ contingunt ſpaſmi humidi puerorū cā. Auicē.
ſeu de repletione ut colligitur ſecunda tertij, cap̄. de ſpa
mo. & patet ex cauſa propter nimias humiditates lactis
& coagulationem humiditatis in partibus neruei ipſo-
rum qui ſpaſmus conſequitur ad pruritum gingiuarum
aut ad febres diſſoluentes humiditates, & ideo non om-
nis ſpaſmus ſequens febrem eſt de inanitione, ſed ſolum
quando ſequitur febrem multi temporis & ualde exic-
cantem qui non fit ſubito ſed paulatine. Secundo dicen
dum q̄ poteſt ſequi ſpaſmus non proportionatus ad ma
teriam, ut ſi ſit gingiuarum tanta triſtis ſenſatio, ut hic
ſpaſmus conſequatur.

Digitized by Google

Aphorismus. 26.

Senioribus uero factis, paristhmia, spondylis secundum collum intus impulsiones: asthmata, lithiases, lumbrici rotundi, ascarides, acrochordones, satyriasis, scrophulæ, & aliæ pustulæ.

The. Adultioribus iam, tonsillæ, uertebræ in occipitio siue luxatio in partem interiorem, anhelationes, calculi, lumbrici teretes, ascaridę, uerucę, satyrię, strumę, & reliqué absessus, sed præcipue quę enumerauí.

Leo. Cum uero iam magis adoleuerint. Tonsillę, & uertebrę quę ī occipitio ad interiora luxationes, crebri anhelitus, quos greci asthmata uocant, calculi, lumbrici rotūdi. Ascarides, uerrucę, quas greci acrochordōas uocāt satyrię, strumę, & alia tubercula, sed p̄cipue añdicta.

Expositio Marsilij super apho.

Præsens apho. sic ad precedentem continuatur. Post q̄ Hippo. in aphor. precedenti tetigit nocumenta cōtingentia in ætate dentium plantatiua, nunc tangit nocumenta contingentia in ætate concussionis nominata. Et uult Hip. conclusionem hanc q̄ corporibus prehabitis in ætate prouectioribus nocumenta contingāt in apho. dicta. Conclusio probatur sic. illis corporibus, hęc nocumenta contingunt in quibus causę nocumentorum reperiuntur. sed corpora in ætate prouectiora sunt huiusmodi. ergo &c̄. maior est nota & minor probatur per commentum satis. conclusio sic in littera tangitur. his corporibus de quibus est dictum satis senioribus accidūt apta inter os & meri, ad quæ consequuntur spōdilium colli intrinsecę pulsiones. Item consequuntur difficultates anhelitus seu asthmata. Item his corporibus multiplicātur lapides. Item etiam in eis fiunt lumbrici longi lati et cucurbutini. Item in eis fiunt uerucę. Item fiunt porri scrophulę & alię pustulę. Ad intellectum apho. solum

Auicē. tria generalia expediunt. Primo ponatur apho. concordia quę habetur tertia primi. vbi allegatum est q̄tum ad primam partem & secundam apho. & etiam de uermibus, de quibus etiam dictum est. 16. tertij. Secūdo

Ægritudinū cōtingenti ū ętate, p uectiori, pno stici p̄ seruati uię ca non. notanda utilitas apho. est. n. utilis quantum ad actū p̄nosticum (ut notū est) utilis est etiam quantū ad actum p̄seruatiuum, scito. n. q̄ hi morbi uenturi sunt corpora ab his poterimus p̄seruare. Tertio est notāda amplíatio apho. dicendum q̄ non solum hi morbi in hac ętate contingere possunt, immo & alij plures quos gratia breuitatis tacuit.

Expositio Marsilij super Cōmen. Galeni.

Primum quidem scripsit. Gal. cōmentando præsentem apho. duo facit. Primo continuat ipsum ad p̄cedētia eius ponendo intentionem. Secundo exequitur commentando & litteram exponendo. Secunda ibi (Verum tertiam ætatem.) De prima dicit Hip. nominauisse primo qualitates & sup. nocumenta infantibus & nascentibus contingentia, postea tetigit qualitates & nocumēta producentiū dentes. Nunc uero tangit ętatem in qua dentium natiuitas completa est uicinam ætati pubescentiæ q̄ ætate cōpleta anno. 12. uel. 13. ad plus dicturus est Hip. ætatem aliam, cui multa eorum nocumenta cōtingunt. Verum tertiam ætatem. Nunc facit quod ē dictum. Et primo exponit hanc partem peristhmiā spōdylium intus impulsiones. Secundo uerificat & exponit hanc partem. asthmata. Tertio hanc partem. lithiases. Quarto hanc partem. lūbrici rotundi &c̄. Quinto exponit hanc partem. acrochordones usq̄ ad finē apho.

Prima in duas secundum q̄ prima continet duas partes. Primo facit quod est dictum. Secundo dubio satisfacit. Secunda ibi (Cur igitur Hip.) Prima in tres. Primo exponit hoc uocabulum peristhmia. Secundo quādam distinctionem peristhmiæ seu tumoris. Tertio exponit hanc partem spondylium. Secunda ibi (Hæ autem tonsillæ.) Tertia ibi (Et uertebrę.) De prima dicit Hipp. dixisse peristhmiam euenire prioribus, quod nomē importat tumorem in loco inter os & meri, quem locū nomināt græci isthmum, quod est dictū uia stricta posita inter duo p̄cipitia, quā uiam latini nominant semitam græci tamen uidentur abusiue hoc nomem p̄stitisse huic loco. Hę autem tonsillę. Nunc Gal. facit quod ē habitum dicens q̄ iste tumor est aliquando in pelliculis intrinsecis stomachi & meri & gutturis & oris, aliquando est in musculis positis post has pelliculas. Et uertebrę. Dicit q̄ ideo est necesse, ut spondyles colli patiant impulsiones intrinsecas subinferente Hip. spondylū secundum collum. Nam cum lacerti fiant tumidi necesse est spōdyles moueri uersus partem intrinsecam colli seu uersus proram, quam tamen non nominauit Hip. in littera. Cur igitur Hip. Nunc facit quod est dictū dicens q̄ oportet nos inquirere quare Hippo. non dixit hęc accidentia fieri in pueris & nouiter nascentibus, à quorū cerebris humidis descendunt multę humiditates ad inferiora sup. potentes facere hęc nocumenta. Ad quod respondēs Gal. dicit q̄ Hip. est opinatus. & patet p̄ rationem q̄ pueri nouiter nascentes moriuntur anteq̄ hęc loca tumeant, propter dignitatem horum locorum, quia neruorum & lacertorum non potentium sustinere hęc nocumenta. Item membra nouiter natorum sunt ita tenera q̄ non patiuntur extensionē, immo propter tumorem rumpuntur potius. Iam uerò asthma. Nūc Gal. facit quod est dictum. Et primo facit hoc. Secunda satisfacit dubio. Secunda ibi (Quos humores.) De prima dicit sic Gal. q̄ etiam hęc ætas patitur asthmata. asthma uero est frequentia anhelitus quam patiuntur suffocati, propter necessitatem frequenter recipiendi aerem, quolibet enim animal nimio motu seu quasi suffocato totus anhelitus amittitur. vnde necesse est trahi multū de aere, cum uelit recuperare anhelitum. sed si asthma nō fit propter has causas. sed propter stricturā uiarū anhelitus, quæ sunt in pulmone propter quam stricturam oportet ipsum fieri, erit tunc ex humoribus descendentibus à superioribus. Hæ autem fluxiones. De secunda dicit sic. q̄ oportet istos humores maxime fluere à superioribus in genitis nouiter, quod non neglexit Hipp. sed quia tales pereunt anteq̄ hęc nocumenta incurrant. nam uix moriuntur dum transeunt à caliditate matricis in frigiditatem aeris, dū etiam patiuntur phlegmones umbilicorum, dū etiam producunt dentes, & tanto magis morientur anteq̄ incurrant asthmata. Lapis uerò. Nunc facit quod est dictum dicens q̄ lithiases sunt morbi huic ætati appropriati, propter gulositates huius ætatis, & ideo multi crudi humores adunati in tali ętate ingrossantur exītes in uesica simul cū urina, & sic fiūt materia lapidis. nā calore eorum exīte multo coagulat hęc materia & trāsmutatur in petram, hi etiam humores crudi quantitate multa remanēt in senionibus. nam quamuis non fiat, propter gulositatem, generantur tamen propter defectum digestiuę uirtutis, non conuertuntur tamen in lapidem deficiente caliditate naturali ad exiccandum materiam & transmutandum in lapidē.

Lumbrici uerò. Nunc Gal. facit quod est dictum, dicens q̄ lumbrici rotundi ascarides & quędam animalia carentia semine nascuntur sup. de putrefactione non sola, calore tamen augmentante putrefactionem. nos. n. intelligimus bene cibum corrumpi & putrefieri in stomachis & ī intestinis puerorū, qui fiunt materia uermium, in nouiter tamen genitis non est caliditas tanta ut possit hos generare uermes. propter ergo materiā & calorem sunt appropriati huic ætati. Lumbrici uero sunt uermes subtiles nascentes semper in inferioribus et grossis intestinis multi apparentes in animalibus non digerentibus bene. Ascarides uero sepius apparent multi & plus in infantibus genitis in intestinis superioribus. Est autem uermium genus tertium qui uermes dicuntur lati et cucurbitini ceteris uermibus longiores, quia plures

Digitized by Google

ibi inuiçẽ continuantur, quos tamen in hoc loco quia rariſſime naſcuntur pueris Hippo. tacuit. Ob hãc igitur cauſam. Nunc Gal. facit quod eſt dictum, dicens acrochordones & ſathirias im eſſe morbos, quos uulgus appellat uerrucas & porros. Dicit ultimo ꝙ hęc nomina, ſcrophulę & puſtulę, nõ egẽt expõne, quę oĩa appellata ſunt per ipſũ puſtulę, & fiunt ex humoribus peſſimis et multis pulſis ab interioribus ad exteriora corporis, tamen ſcrophulę naſcuntur in inguinibus, maxĩe tñ in aſcellis & gutturibus ꝓpter tenerit udines carniũ iſtarũ.

Aphoriſmus. 27.

Senioribus uero, & ad iuuentutem accedentibus, & horum multa, & ſębres diuturnę magis & ex naribus ſanguinis fluxus.

The. Adoleſcentibus iam, & pubeſcentibus, magna eorũ pars accidit, atq; etiam febres diutinę potius, & ſanguinis è naribus profuſiones.

Leo. Grandioribus autem, & iam accedentibus ad pubertatem, plurima ex his, & febres diuturnę magis, & ex naribus profluuia ſanguinis.

Expoſitio Marſilij ſuper apho.

Preſens apho. ſic continuatur ad precedentẽ. Poſtq̃ Hippo. in precedenti apho. tetigit nocumenta quę in ętate concuſſionis contingũt, nunc tangit nocumenta cõtingẽtia magis in ętate pubeſcentię. Et cõtinet tres partes ſecundum numerum trium intentarum concluſionum. Secũda ibi (Et febres diuturnę.) Tertia ibi (Et ex naribus fluxus.) In prima uult Hip. iſtam concluſionem. Multa predictorum nocumentorũ accidunt iſtis corporibus factis ſenioribus & accedentibus ad iuuentutem. Concluſio probatur ſic. illis corporibus accidũt multa predictorum nocumentorum quę affinia ſunt et ſimilia in ſuis diſpoſitionibus predictis corporibus. ſed corpora pubeſcentia ſunt affinia predictis corporibus in ſuis diſpoſitionibus. ergo &c̃. maior eſt nota. quia ꝓpter conſimiles diſpoſitiones corpora labuntur, cõ ſimiliter ab agentibus patiuntur. patet minor. Concluſio ſic in littera ponitur, ſed multa horum nocumentorum accidũt ſenioribus accidẽtibus ad iuuentutẽ. In ſecunda Hip. facit quod eſt dictum, & uult iſtam concluſionem. Iſtis corporibus accidunt febres magis diuturnę. Concluſio probatur ſic. illis corporibus accidunt febres magis diuturnę in quibus reperiuntur humiditates groſſiores, ſed in iſtis corporibus inueniunt̃ humiditates magis diuerſę groſſiores etiam. ergo &c̃. maior eſt nota quãtum ad partem primam, eo ꝙ cum natura nõ poſſit ſuperare ita materiã diuerſam, ſicut uniformẽ conſequitur materia exñte diuerſa prolongatio morbi. Itẽ patet maior q̃tũ ad partem altam, quia materia groſſior ineptior eſt reſolutioni & ſuperationi uirtutis propter ipſam plus reſiſtere agenti. minor propoſitio probabit̃ ex cõmento & dubijs. Concluſio in littera ponitur. Et his corporibus accidunt febres magis diuturnę. In tertia Hippo. facit quod eſt dictum, & uult concluſionẽ iſtam. His corporibus accidunt fluxus ſanguinis. Concluſio probat̃ ſic. illis corporibus accidunt fluxus ſanguinis, quorũ caliditas acuta eſt, quę etiam corpora loquuntur multum, quę etiam corpora habentia caliditatem ſic auctam non multum creſcunt, ſed horum corporum caliditas aucta eſt, & hęc corpora loquuntur multum et non creſcunt. ergo &c̃. maior q̃tum ad partem primam nota eſt, eo ꝙ propter augmentum caloris agitato & ſubtiliato ſanguine conſequitur defluxus. Patet etiam quo ad partem ſecundam, eo ꝙ propter multam locutionẽ caleſit caput, etiam ſanguis ponitur in motu. vnde facilius ſanguinis fluxus conſequitur q̃tum ad partẽ tertiam. quia corpora habentia caliditatẽ auctam, quę non creſcũt multum habent ſanguinis abundantiam ſoliti nutrire corpus augmẽtare ipſum multum. iſte ergo ſanguis remanens non faciens augmentum fluit maxime p̃ nares propter locutionem &c̃. minor colligitur ex cõmento. Concluſio ſic in littera ponitur. ſanguinis fluxus ex naribus ſup. fiunt his corporibus. Primo ad intellectũ aphor. Gal. preſentis eſt ponenda apho. concordia, quę licet non habeatur tertia primi alleg. c. in littera, colligi tamen poteſt propter affinitatem preſentis ętatis ad precedentes, concordiã de fluxu ſanguinis narium tertio pronoſticorum poteſtis colligere. vbi uult fluxum maxime contingere in ętate minore. 35. annis. Secundo eſt notanda utilitas apho. eſt. n. vtilis ad actum pronoſticum & preſeruatiuum. primo ad actum pronoſticum, quia ſcimus pronoſticari nocumenta &c̃. q̃tum ad actum preſeruatiuum, quia ſcitis cauſis propter quas hęc cõtingere poſſunt ipſam poterimus euitare, uel ſaltem remittere multum. Tertio notanda eſt ampliatio apho. dicendo ſi hac ętate non ſolum dicta contingere nocumenta, immo & alia quę inueſtigari poſſunt per notitiam cõplexionis et diſpoſitionis huius ętatis. Quarto notandũ. Hęc corpora improprie appellantur ſeniora, cum enim comparatiuum ſuum poſitiuũ preſupponit ſi hęc corpora nõ ſunt conſtituta in ętate ſenij non ſunt etiam ſeniora, cum etiam diſtent ſatis notabiliter à iuuentute debent dici abſolute ad iuuentutem accidẽtia, appellata ſunt tamen ſeniora cum plus appropinquent ſenectuti & iuuẽtuti q̃ prius. Quinto notandum multa iſtorum nocumentorum merito contingunt his corporibus, quia cum hæc corpora multas ſuperfluitates multiplicent, multas etiã indigeſtiones multa poterunt ex dictis nocumenta contingere, & quare dixerit multa & non omnia dicam ſuo loco. Sexto notandum. His corporibus accidunt febres magis diuturnę, quia propter caliditatem acutiorem & quę magis exiccat humiditates ſunt groſſiores & terreſtriores magis prolongatiuę febrium. Item etiam humores maioris diuerſitatis generãtur in his corporibus, propter inordinationes & propter maiorem impotentiã caloris ad debite regulandum humores. Septimo notãdum q̃uis ſanguis ſit magis aereus in ętate precedente quia tamen in hac ętate calidior acutior & cholericior, & ꝓpter cauſas aſſignatas in ratione, ideo plus fluxum ſanguinis narium in hac ętate reperiri contingit. Vltimo notandũ ꝙ hęc nocumẽta fiũt in hac ętate maxime corporibus diſpoſitis, corporibus autem debite regulatis & temperatis non contingunt hęc nocumenta. nam maxima particula generationis ægritudinum eſt paſſuri corporis preparatio. primo de differentijs febrium.

Gal.

Ca. 14. Ægritudinũ puberſcẽtium proꝓnoſticus preſeruatiuus & curatiuus.

Cap. 4.

Expoſitio Marſilij ſup Cõmẽ. Gal.

Incipiunt quidem. Gal. cõmentãdo preſentẽ apho. tria facit. Primo cõmentatur primam partem. Secundo ſecundam. Tertio tertiam. Secunda ibi (Laborãt autẽ.) Tertia ibi (Sanguinis uerò.) De prima dicit ſic. ꝙ pueris. 12. annorum ſiue. 14. iam pubeſcẽtibus ſup. diuerſimode & in ꝓportibus diuerſis ſecundum diuerſitatẽ complexionum naturalium, quia calidiores pubeſcunt citius alijs, his accidunt multa dictorum in alijs ętatibus precedentibus propter ſimilitudinem ambarũ ętatum. Laborant autem. Nunc Gal. facit quod eſt dictum dicens ꝙ ipſi patiuntur febres longiores ꝓpter calorem ſuum, & quia mutantur ſubito in diuerſas qualitates propter eorum diuerſas humectationes & propter fortitudines uirtutum eorum. Sanguinis uerò. Nunc Gal. facit quod eſt dictum. dicens iſtis accidere ſanguinis fluxus, quia calor eorum augetur. Secundo quia in hac ętate loquuntur multum, Tertio quia non creſcunt multum, & ideo tãto amplius augetur ſanguis q̃to ſup pleminus augentur. Dubitatur utrum ueruce porri &c̃. generentur in ętate alia. Reſpondetur ꝙ ſic, quia tamen hęc ętas multiplicat multas materias caliditate etiam exiſtente forti ad pellendum exterius, ideo hęc ſunt ualde huic ętati appropriata.

Dubiũ

Aphoriſmus

Aphorismus. 28.

Plurimæ uero pueris passiones terminãtur, hæ quidem in.xl. diebus hæ uero in septem mensibus, hæ uero in septem annis, hæ uero ad iuuentutem accedunt. Quæcunq; uero permanẽt pueris, & nõ soluũtur circa iuuẽtutẽ, aut fœminis circa mẽstruorũ eruptiões, ueterascere cõsueuerũt.

The. Plurimi uero affectus puerilis ętatis iudicantur, aut intra quadrageſimum diem, aut intra ſeptimum menſem, aut intra ſeptimũ annũ, aut cum ad pubertatẽ itur. Quiautẽ pdurarint nec ſoluí potuerĩt pubeſenti, aut fœminę cũ menſtrua erumpunt, ijs cõſeneſcerẽ aſſolẽt.

Leo. Plurimę autem paſſiones puerulis iudicantur, non nullę quidem in quadraginta diebus, nonnullę in ſeptẽ menſius, nonnullę uero in annis ſeptẽ, quædam uero iã ad pubẽ antecedentibus. Quę uero permãſerint, nec í pubertate finierint, puerulis, aut fœminis cũ menſtrua erumpunt, conſeneſcere conſueuerunt.

Expoſitio Marſilĳ ſuper apho.

Prędens apho. 28. continuaẽ ad prędcedentẽ ſic. Poſtq̃ Hippo. in prędcedenti apho. cõparationem quandam poſuit ętatis prouectioris ad ętates prędcedentes, & poſuit feb. ętatis prouectioris magis diuturnas, nunc tangit cõmunes terminationes morborum puerorum, & maxime chronicorum. Et continet prędens apho. duas partes. Primo explicat terminationes morborum quę non inueterantur. Secundo infert morbos aliquos inueterari maſculis & femellis. Secunda ibi (Q uęcũq; permanẽt) Prima in duas. Primo Hip. prędmittit in generali morbos puerorum terminari. Secundo ſpecificat terminos morborum. Secunda ibi (Hę quidem in. 40.) In prima uult Hip. cõcluſionem hanc. Plurimę paſſiones puerorum aliquo determinato termino remouentur. Concluſio pbatur ſic. ſupra pluries paſſiones natura eſt potens, ut non deueniant ad alias, ſeu ſaltẽ perſeuerẽt uſq; ad finem uitę. ergo &c̃. antecedens patet ad experientiam, & etiam propter limitationẽ materierum, cõſequẽtia nota ſatis. cõſequens uero in littera ponitur, ſic Hip. dicente plurimę paſſiones puerorum terminantur modo expoſito. In ſecunda facit quod eſt dictum. Et continet quatuor partes, ſecundum numerum quatuor terminationũ. Secunda ibi (Hę uero in. 7. menſibus.) Tertia ibi (Hę uerò in. 7. annis.) Quarta ibi (Hę uerò ad iuuentutem.) In prima particula Hip. uult concluſionem hanc. Aliquę ęgritudines puerorum terminãtur in diebus. 40. Concluſio probatur ſic. dies. 40. eſt prima dies morborũ chronicorum ergo aliqua &c̃ antecedens ponitur in cõmento. conſequentia tenet, quia poſſibile eſt materiam taliter diſponi in puero, ut ſibi hec crętica correſpondeat. huius rationis cõſequens in littera ponitur dicendo, certe he ęgritudines, quia aliquæ terminãtur in. 40. diebus. In ſecunda particula facit quod eſt dictum. & uult cõcluſionem hanc. Hę ęgritudines puerorum terminantur in ſeptem mẽſibus. Concluſio perſuadetur ſic. aliquę ægritudines puerorum terminabiles ſunt per mẽſes & non per annum ſolum nec per dies. igitur aliquę terminantur in ſeptem menſibus. antecedens ſatis eſt notum. conſequentia tenet, quia terminatio earum maxime debet eſſe in menſe criticǫ qualiſeſt. 7. huius conſequentię conſequens ponitur in littera. Hę ægritudines terminantur pueris in ſeptem menſibus. Item tertia particula Hipp. facit quod eſt dictum intendens hanc concluſionem. Aliquę ægritudines puerorũ terminantur in annis ſeptem. Concluſio perſuadeẽ ſic. Aliquę tales ęgritudines terminabiles ſunt p annos non apte protelari ad iuuentutem. ergo maxime terminãtur in anno. 7. antecedens eſt notũ. cõſequentia tenet, quia aliqua criticatio attribuitur anno. 7. huius conſequentię cõſequens ſic in littera ponitur. Hę ægritudines puerorum terminantur in ſeptem annis. In quarta particula Hip. facit quod eſt dictum, uolens concluſionem hãc. Aliquę ægritudines puerorum extenduntur uſq; ad iuuentutem. concluſio probatur ſic. aliquę tales ſunt cum defectu uirtutis & tãta indiſpoſitione, ut ualeãt ad hãc ætatem extendi. igitur apparebit antecedẽs. nota eſt cõſequentia. Concluſio ſic in littera ponitur. Hę paſſiones puerorum exteduntur ad iuuentutem. In ſecunda parte principali facit quod eſt dictum, & uult concluſionẽ hanc. Ægritudines quę non ſunt curatę in iuuentute in maſculis aut fœminis circa mẽſtruationes ſoluerunt in ueterari. Quę concluſio probatur ſic. illę ægritudines ſoluerunt inueterari quę nõ ſunt remotę agente exiſtẽte fortiori ad remouendũ, ſed ægritudines ſunt huiuſmodi ergo &c̃. maior eſt nota. & apparebit minor. concluſio ſic in littera ponitur. omnes ægritudines non curatæ circa iuuentutem aut mulieribus circa eruptiones menſtruorũ conſueuerunt inueterari. Ad intellectũ apho. eſt primo notanda concordia, quę habetur. 19. Continentis capi. de ſignificatione mortis abſq; criſi. Secundo eſt notanda utilitas apho. eſt. n. prędens apho. utilis cũ tum ad actum pronoſticum ut notum eſt. Tertio eſt notanda ampliatio apho. dicendo ꝙ nõ ſolum in hys terminis prędictę paſſiones puerorum terminantur, immo & aliarum ætatum, quia tamen per ætatum mutationes quoſdam morbos terminari contingit, & quia dictę mutationes maxie fieri pñt incipiendo à pueritia &c̃. ideo de pueritia fecit mentionem. Q uarto notandũ non tanter eſſe dictum plurimę, ad denotãdum ꝙ etiam alię ægritudines chronicę uel acutę aliis poſſunt terminari terminis, hi tamen termini ſunt cõmuniores. Vel dixit & melius plurimę ad denotandũ ꝙ hic loquitur ſolũ de chronicis. Q uinto notandum. Per terminari intelligimus uel intelligere poſſumus critice terminari uel non critice. Sexto notandum. Per paſſiones intelligit Hip. morbos maxime complexionales per criſim terminabiles, aut accidentia conſequentia morbos. Septimo notãdum. Notanter inceptum eſſe à quadraginta diebus, ꝙpter eos eſſe primum terminum chronicorũ morborũ.

Raſis Ægritudinũ puerorũ ꝙ noſtinus casanon.

Paſſio quid.

Expoſitio Marſilĳ ſuper Cõmen. Galeni.

Si uerbum diutinę. Gal. commentando prędentem apho. duo facit. Primo tãgit diuerſitatem ſcripturę cũ intellectu huius partis plurimę. Secundo exequitur uerificando apho. Secunda ibi (Ex diebus autem.) De prima dicit Gal. ꝙ in alĳs libris inuenitur ſcriptum in hoc apho. qualiter pueri in uita permaneant, ſi tamen addidiſſet huic parti plurimę diuturnę melius eſſet, cõſuetudo tamen ſuorum uerborum cum dicat abſolute morbos alios uelle intelligi diuturnos, quia in locis multis uolens dicere de morbis acutis ponit hanc determinationem acutos. diuturnos uero ponit abſolute. uel dicendum partem eſſe incomplete poſitam. ſuppleamus ergo ipſam ſic. plurimæ ægritudines diuturnæ terminantur pueris. Ex diebus autem. Nunc Gal. facit quod eſt dictum dicens primo quadrageſimam diem eſſe principiũ morbi diuturni, & finem acutorum morborum mutatorum in diuturnos. Dicit ſecunda ꝙ omnes paſſiones tranſeuntes hunc terminum procedunt per ſeptẽnariũ non ſolum dierum ſed menſium & annorum, dicit etiã ꝙ per tranſeuntes ſeptẽnarium computandę ſunt per 14. quartuſdecimus. n. finis eſt ſecundi ſeptẽnarĳ. Vltimo dicit ꝙ maxime contingunt mutationes harũ paſſionum pueris pubeſcentibus & mulieribus peruentis ad menſtruationem. paſſiones autem quę his temporibus non finiuntur neceſſe eſt inueterari.

Principiũ morbi diuturni ẽ finis acuti.

Aphorismus. 29.

Adoleſcentibus uero, ſanguinis ſputa phthiſis, febres acutæ, epilepſiæ, & aliæ ægritudines, & maxime prædictæ.

Digitized by Google

The. Iuuenibus, ſanguinis ſcreationes, tabes, febres acutæ comitiales, et reliq morbi, ſed pręcipue quę enumerauit.

Leo. Adoleſcẽtibus autẽ, ſanguinis ſputitiões, tabes, febres acutæ, morbus comitialis, et alij, ſed pręcipue antedicti.

Expoſitio Marſilij ſuper apho.

Præſens aphor. continuatur ad præcedentẽ ſic. Poſt q̃ Hip. in præcedenti apho. tetigit terminos cõmunes morborum chronicorum puerorũ, ut in alia ætate mutabilium, nunc tangit paſſiones contingẽtes iuuenibus. Et uult Hippo. concluſionem hanc. Sanguis ſputa &c̃. contingunt iuuenibus. Concluſio probatur ſic. ille paſſiones contingunt iuuenibus, quarum cauſæ in ætate iuuentutis poterunt reperiri, ſed harum paſſionum cauſæ in ætate iuuentutis poterunt reperiri. ergo &c̃. mator ẽ nota. colligitur minor ex cõmento. Concluſio ſic in littera ponitur, ſputa ſanguinis, phthiſis, fe. acutę, epilẽtię, & alĩ morbi, & maxime prędicti contingunt adoleſcentibus. Primo ad intellectum apho. notãda eſt apho. cõcordia, quę colligi poteſt ex caꝑ. de ætatibus. prima primi. vbi ponitur fluxum ſanguinis accidere iuuenibus, eorum etiam feb. eſſe cholericas. Secundo eſt notanda utilitas. Eſt. n. vtilis q̃tum ad actum pronoſticũ (ut eſt euidens.) Tertio eſt notanda ampliatio apho. dicendo q̃ non ſolum hę paſſiones contingunt iuuenibus, immo & alię paſſiones, has tamen explicuit ut cõmuniores.

Ægritudinũ accidẽtiũ iuuentibus pronoſticus canon.

Adoleſcere ul' adoleſcere qd & adoleſcens.

Q uarto notandũ q̃uis adolere uel adoleſcere proprie tribuat ætati pręcedenti iuuentutem, quia in illa fit cremẽtũ & non in iſta, quia tamen iuuenes ſunt in eſſe p̃ fecto crementi dici poſſunt adoleſcentes. vel dicunt adolere in perfectione. ſ. ſenſuũ interiorum. Q uinto notãdum. Sputa ſanguinis non contingunt in hac ętate propter debilitatem uirtutum, ſed propter ſanguinis cõmotionem & uehementiã motuũ corporeorum. ſiẽ phthiſis contingit in hac ętate conſequens ſputũ ſanguinis putrefactum. Item in hac ętate fiũt feb. acutę, eo q̃ in hac ętate multiplicantur humores cholerici morbos acutos efficientes. Sexto notandum etiam (ut ſumitur ex cõmento) q̃ in hac ętate non fiunt epilepſię, niſi de per accidens & propter inordinationem digtarũ cõplexionem iuuenum non apta epilepſię, propter caliditatẽ & ſiccitatem iuuenũ &c̃. Septimo notandũ. Per ęgritudines alias Hip. intelligit morbos materiales aut immateriales potentes contingere in hac ętate propter inordinationem digtarum, maxime tamen intelligit morbos calidos propter caliditatem iuuenũ igneam eſſe & acutã, ut colligitur primo huius cõmen. 14. qui creſcunt. Octauo notandum. Maxime hę ęgritudines contingunt in hac ętate propter cauſas habitas in commento ſiue contingant de per ſe ſiue per accidens.

Expoſitio Marſilij ſuper Cõmen. Gal.

Cum primas ętates. Gal. cõmentãdo pręſentẽ apho. ſic procedit. Primo tangit quendam defectũ Hip. & defectus excuſationem. Secundo cõmentatur apho. Tertio tãgit bonũ ordinẽ quẽ debuit ſeruare Hip. in apho. Secunda ibi (Verum hanc ętatem.) Tertia ibi (Quare melius fuerat.) Prima in duas ſecundum duplicẽ defectum, quem tangit Gal. in parte. Secunda ibi (At uerò non ſat plene.) De prima dicit ſic in ſententia Gal. q̃ Hip. multum ſubtiliter locutus eſt ab ętate prima uſq̃ ad pubeſcentiam. & dicit Gal. ſe ignorare quare tacuerit ętatẽ inter pubeſcentiam & perfectam iuuentutem exiſtentem. Ad quod reſpondet idem Gal. dicens q̃ forte putauit Hipp. nos intelligere per ętatem anteriorẽ et ſequentem, quia ętatem iuuentutis quales morbi eſſent futuri in hac ętate intermedia. nam hęc ętas ſicut media inter illas duas ętatum cõmixtas habet infirmitates, & hñt maſculi maxime fluxũ ſanguinis narũ, ſicut eſt dictum in pubeſcentibus, et finitur hiç fluxus incipiens à pubeſcentia in iuuentute. ob hoc ergo reticuit Hippo. hanc ętatem ponens poſt pubeſcẽtes adoleſcentes ſeu iuuenes, quos dicit pati ſputa ſanguinis, phthiſim, ſe. acuras epilepſias & alias ægritudines, & bene uidetur adiũxiſſe, maxime uero prędictas, ſupple propter cauſam aſſignatam. At uerò non ſat plene. Nunc Gal. facit qđ eſt dictum dicens q̃ Hippo. neglexit hic determinare de febribus acutis contingentibus non minus pubeſcentibus q̃ adoleſcentibus. eſſet ergo bonum ſi diceret maxime acuti morbi. ſ. febres tertianę & cauſon ueniunt his ut morbi proprij quibus cholera rubea dominatur. Verum hanc ætatem. Gal. facit quod eſt dictum. Et primo pręmittit qualiter, quia accidentaliter ſputũ ſanguinis & phthiſis contingant his corporibus, ponendo etiã cauſas fluxus. Secũdo infert cauſas phthiſis. Tertio epilepſię. De prima dicit ſic. q̃ phthiſis & fluxus ſanguinis non appropriantur huic ætati accidentaliter contingentes eidem. Eſt. n. dictum ſuperius, quia in ſecundo q̃ ſenes minus ægrotant iuuenibus. cum iuuenes patiãtur multa. vna littera habet propter teneritatem. alia littera propter temeritatem. utraq littera ſaluari poteſt. propter enim teneritatem rumpuntur, unde de facili à cauſa exteriori, propter etiam temeritatẽ multa faciunt iuuenes, propter quę uenę crepanẽ. non ergo contingunt iſta propter defectum uirtutum eorum incurrunt ergo fluxum ſanguinis. ſ. propter fracturam uenę, aut propter puſſiones & ſaltus aut quaslibet alias res taliter, ut rũpant occurrentes, uel propter nimiam uociferationẽ uel propter nimiam frigiditatem, uel propter iacere ad terrã ſine culcitra uel lecto uel ſtramine, uel propter nimiam cometitionẽ ſupple uel potum. Ad ſputũ. Facit quod eſt dictum & dicit ſic q̃ propter fluxum ſanguinis ſup. contingentem propter fracturam uenę pectoris uel pulmonis cadunt in phthiſim. phthiſis ergo non uenit naturaliter iuuenibus, ſed conſequitur accidẽtaliter. Morbi autem comitiales. Facit quod eſt dictum dicens epilepſias non uenire naturaliter iuuenibus, immo eſt mirandum qualiter dixerit Hip epilias uenire iuuenibus, cum alio loco dixerit hunc morbum eſſe ꝓprium infantium & mutari hunc morbum ſecundũ mutationẽ ætatis. cõtingunt tamen epilepſię adoleſcẽtibus ꝓpter inordinationem digtę, & quia continue fatigantur, nunc famendo, nunc uigilando, nunc nimium calorem ſuſtinendo uel frigus. calore ergo extraneato incurrunt meliam q̃uis hoc ſit rarum, ſecundum hanc rationem alij multi morbi contingunt iuuenibus. Q uare melius fuerit.

Contradictio tollitur ab Hip.

Facit quod eſt dictum dicens q̃ eſſet bonum ſi Hippo. dixiſſet ſic in loco iſto. omnes morbi quos nos recordamur dixiſſe contingere alijs ætatibus poſſunt contingere adoleſcentibus & proprie cauſon & tertiana. Circa cõmentum dubitatur quid intelligat p ætatum mediã inter iuuentutem perfectam & pubeſcentiam. Dicendum q̃ per ętatem pubeſcentię intelligit ætatem mittẽdi pubem ſiue lanuginem. per ætatẽ uero perfecte iuuẽtutis intelligit ætatem quę eſt in. 30. vel. 35. anno. per ætatem uero appropinquantem iuuentuti quã Auic. ca. de ætatibus appellat ætatẽ fortitudinis ſtelligit hic Gal. ætatem dictis ætatibus intermediam &c̃.

Dubiũ

Auicẽ.

Aphoriſmus. 30.

The. Vltra uero hanc ætatẽ, aſthmata, pleuritides, periphleumonia, litargiæ, phrenitis, cauſon diarrhiceæ diuturnæ, choleræ, dyſſinteriæ, lienteriæ, hæmorrhoydes.

Leo. Q ui hanc exceſſerunt ætatem, ijs anhelationes, coſtales, pulmonię, obliuiarij, delitia, ardores, bilares, alui fluores longi difficultates inteſtinorum, leuitates inteſtinorum, mariſcæ.

Vltra hanc ætatem, aſthma, ideſt creber anhelitus, morbi laterales, pulmonis inflãmationes, letargi, phrenetides, ardores, diuturna profluuia, cholere, difficultates inteſtinorũ, leuitates inteſtinorũ, hęmorrhoydes.

Expoſitio

Digitized by Google

Expositio Marsilij super apho.

Prẽsens apho. 31. continuatur ad prẽcedentem. Post q̃ Hippo. in prẽcedenti apho. retigit morbos contingentes in ẽtate iuuentutis nunc tangit morbos contingẽtes in ẽtate senectutis prima. Et uult conclusionem istam. Asthmata & morbi qui sequuntur fiunt in ẽtate iuuentutis. Cõclusio probat sic. in ẽtate fiunt asthmata &c̃. in qua multiplicantur uel reperiuntur causę horũ morborum. sed in ẽtate iuuentutis multiplicantur uel reperiuntur causę horum morborum. ergo etc̃. maior nota. minor colligitur ex cõmen. conclusio sic in littera ponitur q̃ ultra ẽtatem iuuentutis, quia sup. in ẽtate primi senij fiunt asthmata, pleureses peripleumonię, litargię phrenesis, causon, diarrhicæ longę, item cholerici fluxus, itẽ dyssinterię & lienterię et hęmorrhoydes. Prio pro intellectu apho. est notanda concordia, quę colligit ex diuersis locis particularibus. in quibus ponuntur causę istorum morborum. Secundo est notanda utilitas. ẽ enim utilis ad pronosticandum ut est euidens ac etiã ad prẽuidendum, ne hęc contingant nocumenta debite corpora regendo. Tertio ampliatur non solum hęc nocumenta contingere in hac ẽtate, sed etiam alia ut experiẽtia notat. de his tamen ut notioribus est facta mentio.

Ægritudinũ senũ ꝓnosticus p̃ uisuus que cation.

Expositio Marsilij sup Cõmẽ. Gal̃.

Iuuenum ętas. Gal̃. cõmentando prẽsentem aphor. sic procedit. Primo notificat nobis iuuentutem & senectutem per tempus in quo comprehẽdũtur. Secũdo supplendo apho. tangit quosdam morbos in senio contingẽtes. Tertio cõmẽtatur apho. Q uarto nos ad alia loca remittit. Secunda ibi (Nam quę iuuenibus.) Tertia ibi (Asthmasi uerò.) Q uarta ibi (A me quidem.) Deprima dicit q̃ iuuentus terminatur in quinto septẽnario, quia in anno. 35. vnde dicebat Hip. in lib. pronosticoꝝ q̃ superfluus sanguis fit existentibus ante. 35. annum, cui ętati iuuentutis succedũt duo septẽnarij, sup. in quibus est prima senectus in qua ętate laboratur multum & assuescit corpus omnibus passionibus, ut fami &c̃. hę tamen passiones plus nocent senectuti q̃ iuuentuti, quia iuuenes sunt fortiores & perfectiores naturaliter.

Nam quę iuuenibus. Nunc facit quod est dictũ & dicit q̃ hi alij, quia senes sunt cholicę & nigre cõplexionis unde incurrunt mantã eorum cõplexione & natura similata autumno, qui succedens ęstati inuenit corpora plena cholą succensa & genita in ęstate. assimilatur ergo autumnus frigidus existens huic ętati frigidę. simili ter in hac ętate corpora inueniuntur plena cholą succensa in iuuentute. & dicit Gal̃. esse mirandum quare non ascripserit Hip. mełicã passionẽ huic ętati in quibusdã tamen libris inuenit Gal̃. hãc infirmitatẽ attribui huic ętati. & dicit Gal̃. se nescire quis succedens Hippo. hoc ascripserit credens hoc ab Hip. negligenẽ prętermissum.

Dicit ultimo quo ad hanc partem Gal̃. q̃ multi moriũtur phthisici in hac ętate. spuentes. n. sanguinem in iuuentute in phthisim deueniunt in hac ętate & moriuntur. sputum tamen sanguinis prius cessat in eis non existente tanta sanguinis q̃titate q̃ta in iuuenibus. Asthmasi uerò. Nunc facit quod est dictum. Et primo commentatur hãc partem, asthmata, pleuretides, peripleumonię, et phrenesis, et causon. Secundo hanc partẽ. diarrhicæ diuturnę. Tertio hanc partem. litargię. Q uarto hanc partem. lienterię. Q uinto hanc partem. hęmorrhoydes. De primo dicit q̃ asthmata, pleuresis, & peripleumonię plus euenirunt huic ętati q̃ iuuentuti corporibus huius ętatis existentibus debilioribus. sed Hippo. omisit morbos adolescentum breuiter tangens alios morbos, nam phrenesis contingens ex apostatibus sanguineis panniculorum cerebri siue diaphragmatis, causones etiam geniti ex cholą rubea putrefacta intra uenas, & euacuatio rubeę cholę uomitu uł̃ secessu, & dyssinterię nõ minus contingunt iuuenibus q̃ huic ętati omnium causis existentibus rubeis choleris. Diuturniora. Nunc Gal̃. facit quod est dictum dicens q̃ lõgiores diarrhicę causantur in hac ętate q̃ in iuuentute, quia corpora in hac ętate minus egent nutrimento q̃ in ętatibus prędentibus in his etiam non fit tanta dissolutio nec etiam tantum habent calorem ut prius, etiam uirtus contentiua defectior est in senioribus. Causatur ergo diarrhia uel propter minorationem uirtutis nutritiuę in trãsmutando nutrimentum corpori, uel propter cholerę rubeę acuitatem intestina pungẽtis quę omnia in hac ętate reperiuntur primo primum ut est notum, ac etiam secundum ex iuuẽtute reseruata cholera, ac etiam adusta materia, ideo necessario fit longa diarrhia. Febres quidem. Nunc Gal̃. facit quod est dictum dicens q̃ litargia cum febre est ex humoribus phlegmaticis adunatis ĩ cerebro & dominantibus in hac ętate, in qua propter frigiditatẽ minus generantur feb. quia tamen eorum corpora non sunt ita frigida ut seniorum aliquo modo sunt generati ua feb. Leuitates uerò. Nunc facit quod est dictum dicẽs q̃ causa liẽterię est materia frigida phlegmatica aut mutata cõplexio, supple inconueniens contentiuę uirtuti stomachi uel intestinorum aut defectus cõtentiuę uirtutis uel uulnera in superficie interiori stomachi uel alterius. Sanguinis uerò. Nunc facit quod est dictũ dicens q̃ hęmorrhoydes appropriantur huic ętati, quarũ causa est nigra cholą descendens in uenas posteriores in quibus abundat. A me quidem. Nũc Gal̃. facit quod est dictum. dicens q̃ omnes morbos uel accidentia tactos per Hipp. attineri huic ętati ipse secundum posse suũ ex posuit. uolens tamen hoc inuestigare profundius legat libros Gal̃. quorum querendo numerum & utilitatem legat librum singularem & solum quem de ordine legendi libros composuit Gal̃. Primo notandum circa apho. & cõmentum. Litargia potest sumi dupliciter. Vno modo pro apatie phlegmatico facto in meatibus substantię cerebri, cum raro phlegma transeat ad substantiam cerebri medullarem propter eius uiscositatem, raro etiam ad cerebri panniculos, propter phlegmatis grossitudinem ut uiscositatẽ, ad quod apasequit obliuio, phlegmatis humiditate memoratiuam obtundente. Sumitur aliquando litargia pro tali accidente, quia obliuione. hęc colliguntur prima tertij. c. de litargia. Ad propositum hic sumitur litargia modo primo, ut patet per Gal̃. in cõmento. Secundo notandum. Litargia aliquãdo est cum febre, & aliquando non secundum contingẽtiam putrefactionis phlegmatis & communicationẽ caliditatis prẽter naturam cordi. De causone autẽ & phrenesi dicendum, ut dictum est de pleuresi. Similiter dicendum de cholico fluxu. Et maxime contingunt ista senibus malo regimine utentibus, & his passionibus naturaliter appropriatis. Tertio notandum. Hęmorrhoydes multipliciter capiũt diuersitatem. Primo ratione de nominationis & formę. Q uędam. n. appellantur ueruales in forma similatę uerucis ex materia puriori causatę & mełica. Q uędam appellãtur morales, quasi moris in colore & figura similes, causatę ex sanguine melã cholico, ideo adest rubedo obscura. Q uędam appellant uesicales tumentes ad modum uesicarum, quarum materia aliqualiter est permixta phlegmati. Secundo capiunt diuersitatem ratione deuolutionis assimilantis ad uisiuam potentiam. nam quędam appellantur cecę seu surde à quibus nihil emanat. quędam autem fluentes. Ad propositum quomodolibet distinguantur senibus hęmorrhoydes accidere possunt, ppter eos ualde multiplicare materiam mełicam. Q uarto nota, q̃ hęmorrhoydes aliquando sumuntur pro quinq; uenis circa extremitatem recti intestini existentibus, quarum tumoribus & repletionibus dictę causantur hęmorrhoydes.

Diarrhicæ cã & ꝓpter qd longet.

Lienterię et Litargię causa.

Litargia 2r.

Hęmorrhoydes triplices.

Hęmorrhoydes sup.

Aphorismus. 31.

Senioribus, dispnœæ, catarrhi cũ tussi, strangu-

Digitized by Google

tigines, apoplexiæ, cachexiæ, prurítus totius corporis, melãcholiæ uigiliæ, uẽtris, oculorũ & narium humiditates, oculorum hebetudo, glaucosis grauitas auditus.

The. Maioribus natu, difficultates ſpirandi, deſtillationes, tuſſes, ſtillicidia uring, difficultates uring, articulorum dolores, renum dolores, uertigines, attontti, mali habitus, aſpredines totius corporis, inſomnig, aluꝰ, oculorũ, et auriũ hũiditates, hebetudies ocꝛ, grauttates auriũ

Leo. Senibus, ſpirãdi difficultates, deſtillationes cum tuſſe, uring ſtillicidia, uring difficultates, articulos dolores, renũ paſſiones, uertigines, apoplexig, mali habitus, pruritus totius corpis, uigilig, aluꝰ, oculos, et narũ hũ ditates, uiſus obtuſus, glaucedines, auditus graues.

Expoſitio Marſilij ſuper apho.

Preſens apho. 32. & ultimus continuatur ad pręcedentem ſic. Poſtq̃ Hip. in pręcedenti apho. paſſiones tetigit primis ſenibus contingentes, nunc tangit illas quæ ultimo euenĩunt ſenibus & enumerando illas &c̃. procedit. Primo tangit unam paſſionem pectoris. Secundo tangit paſſionem pectoris aliunde pręcedentem. Tertio tangit paſſiones ueſicę. Quarto tangit accidens quod dam iũcturarum. Quinto tangit paſſiones renum. Sexto tangit quaſdam paſſiones capitis. Septimo tangit quã dam diſpoſitionem totius corporis. Octauo iterato tangit quaſdam capitis paſſiones. Nono tangit quoddam accidens uentris. Decimo tangit oculorum & narium paſſiones Vndecimo tangit accidens auditus. Secunda ibi (Catarrhi cum tuſſi.) Tertia ibi (Strangurię.) Quarta ibi (Articulorum dolores.) Quinta ibi (Nefreſis.) Sexta ibi (Vertigines.) Septima ibi (Cachexię.) Octaua ibi (Meſię.) Nona ibi (Ventris humiditates.) 10 ibi (Oculorum & narium.) 11. ibi (Grauttas auditus.) De tota parte Hip. intelligit unam totalem concluſionẽ. Oẽs morbi hi contingunt in ætate ſeniorum. Concluſio probatur ſic. in illa ætate reperiuntur hi morbi, qua cauſæ morborum reperiuntur cum debilitate uirtutis. ſed in hac ætate reperiuntur cauſę horum morborum cum debilitate uirtutis. ergo &c̃. maior eſt nota. minor colligitur in cõmento. cõcluſio ſic in littera ponitur. dyſnię cõtingũt ſenioribus & catharri cum tuſſi & ſtrangurię et dyſſurię & dolores articulorum & nephreſes, & uertigines ſeu ſtupores. ſecundum aliam litteram cachexiæ, & totius corporis pruritus, meſię, uigilię, fluxus uẽtris humectatio oculorum & narium, hebetudo uiſus glaucoſis oculorum, et grauis auditus. Ad intellectũ apho. ex locis particularibus concordia colligatur ut ex tertio canonis pro parte maiori, de pruritu uero concordia ſumitur ſeptima quarto. capꝰ. de ſcabie & pruritu. Secundo eſt notanda utilitas. Eſt. n. utilis q̃ſtum ad actum ꝓ noſticum nos pronoſticari docens, quales aduenĩente ſenio morbi ſuccedunt, ex quo pręuiſi reddamur, ne dicti morbi contingant. Tertio notandum ad ampliationẽ non ſolum hos ſenioribus poſſe contingere, immo morbos & alios nõ recitatos gratia breuitatis. hos tamẽ ideo explicauit, quia communiores & magis manifeſtos.

Ægritudinũ ſenioribus accidẽtiũ ꝓnoſticus canon.

Quarto notandũ qꝺ & ſi ſeniores intelligantur iuuenibus in ætate prouectiores ſiue ſint ſenes primi ſiue ſecũdi, de ſecundis tamẽ ut debilioribus & frigidioribus maxime intelligitur apho. Quinto notandum qꝺ reperiũ

Diſnia et aſma quo differunt. tur hęc nomina, dyſnia & aſthma quę duo importãt difficultatẽ anhelandi exĩte dyſnia cũ difficultate et inordinatiõe anhelitus, exĩte ẽt dyſnia ſine ſonitu pectoris imo uoce exĩte ſubmiſſa, ut raucorum uel leproſorũ. in aſthmate autem eſt ſonitus gattorum anhelantiũ. vn de uerſus. Dyſnia ſe celat canit aſthma malũq; reuelat. Aſthma uero et dyſnia diuidi poſſunt in multos modos. Eſt. n. aliqua difficultas anhelitus reſpectu inſpiratiõis ſeu tractus aeris ad ſe nõ exĩte difficultate ſaltem reſpectu huius in expirando, & taliter patiens appellatur anheloſus. Eſt ſecũdo cõtraria difficultas anhelitus, qa reſpectu expirationis & ſic patiens appellatur ſuffigino ſus. Eſt tertia difficultas in qua taliter difficultatur anhelitus, ut infirmus recte ſtare cogatur, quæ difficultas appellatur arthopnœa ab orthos quod eſt rectum. quia ut eſt dictum, rectus ſtare cogitur. hanc orthopnœæ ex poſitionem ſumite quarto regiminis acutorũ cõm. 29. circa finẽ illius partis. quicunq; phlegminãtia &c̃. ideo dicit uerſus. Expirat, late trahit ad ſe cum difficultate. Omnis anheloſus econtra ſuffigino ſus Orthopnœa quoque morbo uexatur utroq;. Ad propoſitum totum applicando omnes hę difficultates anhelituũ ſenioribus cõtingere poſſunt intellectę per dyſpnœas. contingunt autem propter debilitatem membrorum anhelitus & ꝓpter materias multas phlegmaticas ad pulmonẽ, & eius cãnales defluxas. Sexto notandum. Licet catharrus ſumatur multipliciter, hic tamen ſumitur pro defluxu humiditatum à capite ad pectoralia contingere in his propter frigiditatem capitum eorum & uirtutum imbecillitatem. q̃ſtum uero ſiunt his humiditatibus ſtimulantibus uirtutem pectoris ad expellendum et etiam ſine tuſſi contingere poſſunt ſecundum quietudinem materiæ & uirtutis hebetudinem. Septimo notãdum. Sumpta ſtranguria pro impotentia debite expellendi urinam, et diſſuria pro impotentia retinendi, hæc duo ſenioribus contingere poſſunt. Primo ſtranguria propter debilitatẽ expulſiuę uirtutis autoppiſonẽ circa collũ ueſicę cõtingẽtẽ ex groſſis & phlegmaticis humoribus oppilantibus. Diſſuria uero, propter debilitatem cõtentiuę à nimia accidentali humiditate contingente. non eſt ergo inconueniens has contrarias paſſiones diſtinctas temporibus ipſarum cauſis occurrentibus contingere. Octauo notãdum. Dolores articulorum contingunt iſtis propter debilitatem uirtutum & frigiditatem illarum partium & deſcenſum humiditatum ad iũcturas tanquam ad partes latiores & debiliores. vnde cum non poſſint reſolui hi humores dolorem cauſant, uel propter malam complexionem eorum uel replendo & extendendo ſoluendo cõtinuũ. Nono notãdum. Per phreneſim habemus intelligere dolorem renum contingentẽ, ꝓpter humores groſſos deſcendentes in renes, qui dictis cauſis dolores faciunt renum. ſimiliter contingunt lithiaſes. i. lapides renum caliditate renum lapidante hos humores.

Strãgu ria. Diſſuria. Phrenẽtis qd, et lithiaſes.

10. notandum. Vertigines cauſantur in ſenioribus ꝓpter debilitatem cerebri eorum uapores eleuatos ad cerebrum uirtute impotente ad hos reſoluendos. Item cauſantur ſtupores, quia remiſſiones uel ablationes ſenſationum tactualium propter frigiditatem accidentalem ſenſum tactus obtundere. Item cauſantur apoplig, propter nimias phlegmaticas humiditates cerebro abundantes, per apoplias intelligẽdo epilepſias & paraleſes. 11. notandum ut dicitur. 14. tertij trac. 2. & trac. 4. qꝺ cachexia non eſt aliud q̃ꝑ diſpoſitio corporis. qua color mutatur corporis ad azurum uel citrinum cum inflammatione palpebrarum ſeu manuũ uel pedum uel totius corporis conſequens malitiam digeſtionis, & pręſentiam multarum humiditatum huncinde per corpus diſperſarum. & eſt dicta cachexia à chacõ, quod eſt malũ & exia diſpõ q̃ſi mala diſpõ corporis pręuia ad hydropiſim, ut tãgitur ibidẽ. hoc autẽ conuenit ſenioribus propter frigiditatẽ & uirtutis digeſtiuę debilitatẽ. 12. notandum. Differentia eſt inter pruritum & ſcabiem, quia ſcabies eſt cum puſtulis, pruritus autem ſine, ut colligitur. 7. quarti. capꝰ. de ſcabie & pruritu. q̃uis etiam aliam tangat differentiam, hic autem pruritus contingit ſenioribus ꝓpter materias ſalſas appellatas baurachies drimes & ſeroſas, quę per uiam ſiccitatis & aduſtionis genitæ ſunt, & propter impotentiam uirtutũ ſenum ad euacuãdum has materias & propter earum groſſitudinem. ſcabies tamen etiam ſenibus contingere poteſt intellecta ꝓ pruritum.

Apoplexia qd, & eius cauſa. Capꝰ. 2 Capꝰ. 3 Cachexia qd, & eius cauſa. Auicẽ.

Digitized by Google

pruritū. Ex iſto iferre poſſumus, quare pſiguedo ſenio rū eſt citrina, cū. n. multiplicēt partes adultas ut eſt dictū ipſis cōmixtis cū partibus phlegmaticis albis & aereis color cauſat medius inter açurū & aduſtū opacū citrinus nominatus. 13. notandū q̄ meſiæ cauſant quia paſſiones melācholicæ cū timore quodā cānt in ſenioribus, ꝓpter hāc ætatē foꝛ cōformē multiplicationi meſiq. Itē cauſant uigiliæ ꝓpter nimia ſenū ſiccitates, q̄ꝫ uis p accidēs & ꝓpter multiplicationē multarū humiditatū circa caput aliquotiēs incurrāt ſubet. 14. notandū. In hac ætate fiūt fluxus uētris ꝓpter debilitatem uirtutis cōtentiuæ uel multiplicatis multis humiditatibus accidētalibus, q̄bus defluxis ad uētrē cauſant uētris humiditates, intelligēdo ꝑ uētris humiditates fluxū humoralē et liēteriā ſeu cibalē, ꝓpter debilitatē digeſtiuæ et cōtentiuæ cōtingentē. 15. notandū. Iſtis cōtingūt hebetudines oculorū & auriū. i. uiſus & auditus et aliorū ſēſuū. Primo ꝓpter paucitatē ſpirituū & caloris naturalis ut inſtrumētorū. Secūdo ꝓpter multas accidentales humiditates hebetātes has potētias ſenſitiuas. 16. notādum Glaucoſis cōuenit iſtis quæ nō eſt aliud q̄ꝫ quædā albedo oculorū, trahēs tū ad quādā obſcuritatē contingens ꝓpter paucitatē & ſiccitatē albuginei humoris, ac etiā ꝓpter defluxū humiditatū aquoſaꝝ ꝑ neruos obticos ad oculos defluētiū. Itē cōuenit iſtis grauitas auditus, q̄a diminutio uel ablatio ꝓpter cās aſſignatas i uiſu.

Fluxus uētris cā in ſenibus.

Hebetudo uiſus in ſenibus.

Glaucoſis q̄d

Expoſitio Marſilij ſup Cō. Gal.

Senes à ſenioribus. Gal. cōmentādo pſentē apho. duo facit. Primo tangit quorundam expoſitionem circa hanc partem, ſenioribus. Secundo exequitur particulati uerificando apho. Secunda ibi (Hi uero ſepiſſimè.) De prima dicit ſic, q̄ quidam ſequentes Hippo. cōmentādo ſup. ipſum differentiam faciunt inter ſenes & ſeniores dicentes Hip. intellexiſſe per ſeniores decrepitos, per ſenes uero eos qui ſequuntur iuuenes immediate ſup. & præcedunt ſeniores. quæ expoſitio quamuis ſit uera, tamen non opinatur Hip. differentiam ponere hic inter ſenes intelligens omnes qui ſequuntur iuuenes in quibus finem imponit, dans intelligere ſe omnes ætates tetigiſſe.

Hi uerò ſepiſſimè. Nunc facit quod eſt dictū. Et primo Gal. cōmentatur hanc partem. dyſpnœæ. Secundo hanc partem catharri cum tuſſi. Tertio hanc partē. neſreſis & lithiaſes. Q uarto hanc partem. dolores articulorum. Q uinto hanc partem. uertigines. Sexto hāc partem. apoplexiæ. Septimo hanc partē. pruritus totius corporis. Octauo hanc partem. uigiliæ. Nono hanc partem. humiditas narium & oculorum. Decimo hanc partem. hebetudo oculorum & grauitas auditus. Vltimo hanc partem glaucoſis. De prima dicit morbos huius etatis eſſe diſnias. i. defectiones et inordinationes anhelitus ex debilitate inſtrumenti anhelitus procedentes. Q uoniam partes. Nunc facit quod eſt dictum dicens, catharros cum tuſſi cauſari propter frigiditates cerebro dominantes phlegmatis abundantia, quod multum exiſtens et groſſum his corporibus dominans & maxime cerebro, & ſupple propter frigiditatem cerebri & humiditatem deſcendens in pulmonem facit diſniam & cum tuſſi catharrum. nam cum tale phlegma facit defluxū, qui ſup. eſt catharrus ad quem conſequitur tuſſis (ut eſt dictū.)

Ad hæc cum uires. De tertia dicit ſic, q̄ ſi tale phlegma deſcendit in renes facit nefreſim ad ſenſum datum et lithiaſim, quia lapidem renum (ut eſt poſitum.) Articulorum autem dolores. Nunc facit quod eſt dictum dicens dolores articulorum ſeu iuncturarum cauſari ꝓpter humores deſcendentes in iuncturas ut dixi, aut ꝓpter frigiditatē inſtrumento motus uoluntarij quia muſculorum, quæ frigiditas hanc ætatem comitatur.

Vertiginis cā

Vertigines &c. Nunc facit quod eſt dictum dicēs, uertigines cauſari ex fumoſis uentoſitatibus in ſubſtātia cerebri exiſtentibus & commouentibus ſeu agitantibus cerebri ſubſtantiam & ſup. ſubſtantiam cerebri ſpirituoſam. & aliquando cauſatur uertigo ex fumoſitatibus peſſimorum humorum aſcendentibus caput cum qua ſupple ſunt peſſima accidentia & quæ prona eſt ad apoplexiam uel mortem. De apoplexia. Nunc facit quod eſt dictum dicens q̄ apoplexiæ appropriātur huic ætati, quia cerebra horum plena ſunt humiditate phlegmatica, quæ ſup. replendo facit apoplexiam. & ideo ſi in his uulnera innaſcuntur, propter ſanguinis paucitatem, & ſup. phlegmatis abundantiam nunquam ſanātur, cū uulnerum ſanatio ſup. fiat à uirtute calido naturali mediante. Vehementius. Nunc facit quod eſt dictum dicens hanc ætatem ſemper habere pruritum, quia materia pruritus propter cutis conſtipationem & frigiditatē non expellit, ſed ſup. intra manens ſeu inter duas cutes pruritum cauſat. Pluresque ipſorum. Nunc facit quod dictum eſt dicens uigilias his contingere ſenibus. ſenes enim uigilant, quamuis nō omnes duabus ex cauſis aut corporum ſiccitate aut triſtitia illata à ſenectute. quas uigilias quia patiuntur ſani remanent, prout conuenit his & eſt cauſa, quia propter uigilias ſuperfluentes humiditates conſumuntur. nam dicit Gal. ſe oſtendiſſe in libro complexionum, ſenū corpora naturaliter eſſe ſicca, licet multi phlegmatici humores adunentur in his, & ideo eſtimantur hi ſenes frigidi naturaliter & humidi, quibus humoribus adunatis & ſup. non expuliſis fit multis ſomnus, expulſis autem uigiliæ conſequuntur.

Vigilia rū ſenis cā 2r.

Humiditates. Nunc facit quod eſt dictum dicens malum eſſe humiditatem oculorum & narium procedere ex humoribus ſup. phlegmaticis circa cerebrum abundantibus. quibus deſcendentibus in uentres humectantur ſeu fluunt uentres. Hebetes autem. Nunc facit q̄d eſt dictum dicens hebetudinem oculorum & grauitatē auditus eſſe ex defectu uirtutis uiſiuæ & auditiuæ & ſup. ex aliꝭ cauſa dicta ſuperius. Glaucedines. Nunc facit quod eſt dictum dicens, glaucoſim prouenire ex ultima ſiccitate in inſtrumento uiſus quantum ſup. ad humorem albugineum ſup. tamen cum groſſitie ſpirituū ac etiam humorum. Multa circa hanc glaucoſim tangi poſſunt. multa etiam de his qui uident longe & non prope & econtra. quæ quia non ſunt de preſenti propoſito impreſentiarum omittatur.

Incipit expoſitio domini Iacobi de Furliuio ſuper quarta particula aphoriſmorum Hippocratis

Aphoriſmus. I.

Regnātes ſi cōuenit purgare, à quarto meſe uſq̄ ad ſeptimū, minus uero haſ. Minora uero et ſeniora uereri oportet

Mulierē utero gerentē purgabis medicamēto, ſi materia turget, quarto menſe, & ad ſeptimum uſque, ſed eas minus. A recentiore autem & auctiore cauebis. The.

Vtero gerētes ſunt medicādę, ſi materia turget q̄rto meſe, & uſq̄ ad ſeptimū ſed has minus. Iuniora autē, et ſeniora, uereri oportet. Expoſitio Iacobi. Leo.

Iſte apho. tres continet concluſiones. Secunda eſt ibi (Minus uero has.) tertia ibi (Minora uero.)

Prima cōcluſio apho. eſt iſta. Si p̄gnātes expedit purgare, maxime purgādę ſūt à. 4. meſe uſq̄ ad. 7. meſem. Probat concluſio ſic. hoc tēpore ex purgatione minus uī p̄gnās ſcurrere aborſus piculū q̄ꝫ aliꝭ tpibus & minus ſcurrit fœtus & mī ex purgatione nocumētū hoc tpe q̄ꝫ aliꝭ tpibus. ergo cōcluſio uera. patet cōſequētia & aſſumptū circa litterā deducet. Prīo nota penes auctores reperiri illa noīa, grauida, enixa, puerpera, p̄gnās, & ſunt quaſi ſynonyma, licet grauida proprie in poſterioribus menſibus ſit intelligenda in quibus fętus ponderē mulier grauat. Enixa dicit q̄ſi ad extra fętū eiicere uel quādo eiecit, & ſiſt puerpera. In ꝓpoſito ponit ſpecialiter canon de pregnātibus & maxime debilibus exiſtentibus, Sed de oībus pregnantibus uerificatur apho.

Graui da qd, & Enixa & puerpa er pręgnans.

Digitized by Google

Secundo nota. Per purgari in proposito debere intelligi euacuare cum pharmacia .s. exoluendo & eligendo euacuante. Alius enim modus euacuandi pregnantibus potest conuenire ut leniendo tam in primis q̄ in postremis mensibus. Et per phlebotomiam in primis potissime cōuenit, ut colligi potest quinto huius cōmento. 30 & in illo eodem ca. de modis euacuationū ad finem capituli. Tertio nota notanter dictum esse. si conuenit. ut per hoc daretur intelligi q̄ non nisi magna necessitate cogente sunt pregnantes euacuandæ. Exponatur igitur p̄ gnantes purgare si conuenit. i. si magna necessitas hoc ꝯ dicauerit. Q uæ quidem necessitas in sex potissime casibus iminet. Primus casus est ut in commento colligitur ubi materia fuerit furiosa. Secundus casus est ubi materia fuerit ualde præfocatiua. Tertius casus est ubi iuxta principale membrum sit contenta materia parata fluere ad ipsum, unde timeamus de morte matris & fœtus. Q uartus ubi materia peccans sit digesta, sed uirtus p̄gnantis expulsiua debilis, quare nō potest per se sine auxilio hanc materiam expellere. Q uintus ubi materia foret uenenosa. Sextus ubi contineatur in membro cuius operatio est ualde necessaria uitæ. Q uarto nota. Per pharmaciam euacuantem eligendo & exoluendo fit magna uirtutis debilitatio et maxime si sit debilis, sicut est uirtus pregnantis & adhuc fœtus cui cōmunicatur impressio pharmaci, fit etiam fortis et magna humorum et materierum agitatio & commotio, & adhuc circa partes uentris & iterum in musculis uentris in expulsionibus se fortiter constringentibus & laborantibus. Vnde patet ex pharmacia tam matri q̄ fœtui magnum inferre nocumentum, quare non nisi magna imminente necessitate. ut in casibus iam dictis est pregnans euacuāda modo iam dicto. Et ex hoc sequitur nullam pregnātis purgationē fieri regulariter cum medicina simpliciter electiua, sed quamlibet coactam uel irregularem. nullam enim euacuationem eligimus nisi forti indicatione oppositum indicante ut patet, licet minus irregulariter & cū minori indicatione ad oppositum fiat euacuatio in mensibus intermedijs q̄ in mensibus ex parte extremorum se tenentibus ut infra patebit. et ex his colligitur ueritas conclusionis. Q uinto nota. Ly à. & ly usque positi in apho. possunt teneri aut inclusiue, aut exclusiue, aut unum inclusiue & aliud exclusiue. Sensus primi est q̄ quatuor sunt menses in quibus possunt pregnantes purgari, scilicet quartus quintus sextus & septimus. Sensus secundus est ille quod precise duo sunt mēses, scilicet mediantes, inter quartum & septimum, scilicet quintus & sextus. Sensus tertij est ille q̄ tres sunt menses &c̄. puta quartus quintus & sextus, ly usque exclusiue retentō. Q uis istorū sensuum sit uerior uidebitur in quæstiōe.

Purgā darū p̄ gnātiū necessi tas cōsistit in sex casibus.

Secunda conclusio principalis apho. est hæc. Pregnātes minus purgandæ sunt non pregnantibus. Probatur sic. debiliores sunt pregnantes non pregnantibus & etiam ex purgatione matora possunt incurrere nocumenta. igitur &c̄. consequentia & assumptum circa litterā declarabitur. Primo nota. Ly minus tripliciter exponitur. Primo minus, idest minus frequenter uel rarius. Secundo minus quia debiliori pharmaco. Tertio minus quia minori euacuatione. Q uę omnia patent intelligenti. quod est intelligendum ubi alia fuerint paria, ut naturalis complexio, ætas, consuetudo, repło, & sic de alijs, ubi enim hæc paritas non fuerit stabit in casibus pluribus pregnantem non pregnante magis esse euacuandā omnibus modis dictis.

Tertia conclusio est hæc. Purgationes in pregnantibus in temporibus antecedentibus et consequentibus iā dicta tempora oportet uereri et timere. Probatur sic. his tēporibus incurrit pregnās magis periculū aborsus. igitur &c̄. patet cōsequentia. & assumptū circa litterā declarabitur. Primo nota. Per minora & seniora intelligere possumus uaria tēpora, secundū uariū modū teneṇ dictum ly à. & ly usq̄. Si. n. exclusiue teneantur, per minora debet intelligi tēpus añs quartū, & per seniora tēpus cōsequens septimū. Si autē inclusiue tunc per minora intelligantur quatuor primi mēses, & per seniora tres sequētes sextū mensem, & sic de alijs ut supra. Secundo nota ut colligitur in cōmen. &. 21. tertij trac. 2. cap̄. de conseruatione fœtus & cautela ab aborsu. Alligatio fœtus ad matricē similatur alligationi fructus ad arborē. In principio. n. fructus ad arborē debiliter alligantur, propter humidū illud cōnectens fructū ad arborē non esse debite glutinosum et uiscosum aquosum, quia à facili cā agitante uel uento uel simili cadit huiusmodi fructus et separatur ab arbore. In fine etiā maturationis fructus ē huiusmodi alligatio debilis, tum propter illud humidum esse consumptū & terristrificatū ualde, quare facillime separatur, tum etiā propter fructus grauitatē ipsum ligamentum debilitantē. Tēpore autem intermedio quo fructus & si sua q̄titate sit perfectus, nondū tamen maturus existit resoluta est aquosa & superflua humiditas ab ipso ligamento & facta est humiditas tenax & glutinosa nec adhuc terristrificata ē terre restrictione reddente ipsam frangibilē, quare tunc tenacissime & fortiter fructus est arbori connexus. Vnde experimento patet in primis mensibus multos fructus abortiuos cadere ex arboribus, & similiter in postremis. in tēpore. n. medio cum manu de difficili separantur. igitur &c̄. Ita etiam imaginandū est de cōnexione fœtus ad matricē, qua re difficilior est alijs paribus aborsus in mensibus illis, & per cōsequens securius & cum minori timore possūt pharmaciā tolerare. Ex quibus patet primo causa ueri ficans apho. Patet secundo fortius alligari in quinto et sexto q̄ in quarto & septimo. Patet tertio in his tempo ribus ualde periculosum esse aborsum Tum propter illud, quia non fit nisi cum magna uiolētia. Tum etiam, quia fit magna sanguinis effusio. Vnde cōtra adulteras et proclamat Conciliator differentia. 49. & tu uide ibi, dicit. Et iam sibi precaueant seuę adulterantes meretricū læ, in quo mensium pariant aborsum, multæ namq̄ hic tio sunt iam extinctę. Patet quarto q̄ differenter se habet pregnans ad phlebotomiā & pharmaciā phlebotomiam p̄gnāti enim in primis mensibus facilius tolerat, ut infra. 5. hubius apho. & com. nono & difficilius in medijs & postremis. & econtra se habet pharmacia, qa ipsam in primis difficilius tolerat, facilius autem in intermedijs. Et sigātiū milis sententia huic torali apho. colligit. 21. tertij. trac. & à q̄. 2. ca. de cōseruatione fœtus & cautela ab aborsu. & aliter cūq̄ cā qualiter quarto Almā. ca. de regimine pregnantis. licet agitāda non explicet de pharmacia specialiter. & allegatur p̄ns rū pra apho. 7. colliget. c. de modis euacuādi. licet p̄ntis aphor. ctica sententiā non penitus approbet. Et est utilis in actu pra ꝓnostico & curatiuo & ꝓnostico ut patet. Et ampliat nō so lum ad purgatiōes p̄ pharmacias fiēdas, sed etiā ad quas cunq̄ cās fortiter agitantes & cōmouentes & aborsum prouocantes, ut saltus casus percussio exercitium &c.

Vnde phar macia Concilia tor differentia. 49. & tu uide ibi, dicit. Et iam sibi precaueant seuę adulterantes meretricū contralæ, in quo mensium pariant aborsum, multæ namq̄ hic tio mō sunt iam extinctę. Patet quarto q̄ differenter se habet se hñt ī pregnans ad phlebotomiā & pharmaciā phlebotomiam p̄gnāti bus. Purgā darū p̄ gnātiū Almās. Auer.

Auicē.

Practi cus p̄ui ſiuuſq̄ cañ. de mulieri bus ad ulteris cupiēti bus ab Phlebo tomia macia contra hñt ī p̄gnāti bus. Purgā darū p̄ gnātiū Almās. Auer.

Aphorismus. 2.

In pharmacijs, talia ducere ex corpore qualia ſponte uenientia ſunt, utilia. Quæ uero contraria uenientia, quieſcere.

The. In medicamētorū usu, si talia ducunt ex corpore, qualia uel sponte exeant, utile est, si cōtra, cohibenda sunt.

Leo. In medicationibus, talia educere è corpore, qualia & sponte prodeuntia, utilia, quæ uero contrario modo prodeunt, cohibere oportet.

Expoſitio Iacobi.

Iste apho. duas habet cōclusiones. 2. ē ibi (Q uę ỹo.)

Prima conclusio est ista. Ad medicum cum pharmacia purgantem pertinet tales à corpore euacuare humores quales si à natura euacuarent esset utiliter eūa ti. Probatur sic, quia medico tales eūante materias eūo cōfert

confert ægrotanti,& bene ipſam tolerat ægrotans. igitur &c. patet conſequentia & aſſumptū probatur,quia euacuatur tunc tale & tantū quale & quantū euacuari oportet, ut circa litterā declarabitur. igit &c. Primo nota. Per pharmacias,medicinas euacuātes ſiue exoluē do ſiue eligendo uel aliter intelligere debemus. Secūdo nota. Per talia nō ſolū qualitates ſpeciales intelligere debemus,ſed etiā generales ad tanta ſe extendentes. Tertio nota. Licet ſponte multipliciter ſumaſ,in propoſito tamen ſumit ut idē eſt quod natura naturaliter nō ſynthomatice operante. Quarto nota. Operationū à natura prouenientiū quædā eſt ſimpliciter naturalis,ad quā .ſ. natura inclinatur,nulla .ſ. re præter naturā ad huiuſmodi operationē irritante,ſicut eſt nutricatio & digeſtio &c. Quædā ſimpliciter ſynthomatice uel accidētes prꝑter naturā,quia cauſa .ſ. prꝑternaturali ipſam ad hoc irritante, ut ꝙ ſine ordine debito prꝫmoueaſ uirtus ad operandū,ſicut ī multis ,puenit ſympromatibus. Quꝫ dam eſt quodāmodo inter has media .ſ. & ſi prouenīat à natura ſtimulata &c. non tamen ad hanc operationē irritata & taliter quin debito ordine producat hanc operationē & cum modica læſione,ſicut expulſio prædigeſtæ materiæ. Ad propoſitū per ſponte euacuāta etiam intelligit euacuata tertio modo. Alia.n.dicuntur uel ſimpliciter naturaliter uel ſimpliciter ſynthomatice euacuata.

Sponte quō dicatur Naturę operatio ē 3ª.

Ex quo patet primo,quare dixit conſequenter eſſe utilia .ſynthomatice.n.euacuata non ſunt huiuſmodi. Patet ſecundo non omnem euacuationem à natura prouenientem utilem eſſe. Patet tertio non ſemper medicum in euacuando naturam debere imitari naturaliter operantem. Quinto nota utilitatem & conuenientiā euacuationis potiſſime compræhendi ex circunſtantijs, de quibus ſupra dictum eſt .ſ. quantitate,qualitate, tempore,loco,conferentia,& tolerantia,quæ omnia per qualitatem dedit intelligere. ad hoc.n. ut euacuaretur quale oportet requiruntur omnes circunſtantię, ut bene declarabimus tertio techni. & tu ibi uide.

Secunda concluſio. Ad medicū operantē pertinet qeſcere .i. quietare uel ab euacuando deiſtere ea quæ ſūt contraria modo his quæ dicta ſunt euacuantia. Probaē ſic. talia euacuando euacuare qualia non oporteret euacuari .igitur &c. cōſequentia tenet. quia euacuatio qualis non oportet non confert aut non fert bene. aſſumptū patet ex quo ſunt contraria his quæ euacuantur iſto modo dicto in alia concluſione. Nota ꝙ littera poteſt dupliciter exponi. Primo modo quieſcere .i. quietare materias,quia euacuationē illarū prohibere quę eueniunt .i. euacuantur contrario modo primis , quia inutiliter. & iſte ſenſus eſt uerus. Secundo modo .ſ. quieſcere ab euacuando, ut dictum eſt. uterꝫ ſenſus eſt bonus. Primū dubium. Vtrum medicus debeat in euacuando ſemper imitari naturam. Et uidetur ꝙ non, quia non licet medico euacuare euacuante natura ut ibi (Quorū criſis ſit & quorum facta eſt.) Et quarta primi. Si natura nō mouet moue tu hora motus eius. ergo non imitatur. Reſpondetur medicū debere imitari naturā ad hunc ſenſū, ꝙ taliter debet euacuare aut ab euacuatione deſiſtere, qualiter eſt naturę conforme & proportionatū. Ex quo ſequitur primo ꝙ aliquando natura euacuante & medico cum ea ipſe imitatur naturā. Sequitur ſecundo ꝙ aliquando natura euacuante et medico non etiam imitatur naturā. Tertio ſequitur ꝙ medico euacuante & natura non etiam imitatur naturā. Secundū dubiū. An liceat medico imitari naturam ſynthomatice euacuantē. Videtur ꝙ non per Hip. in littera. & Gal' in commen. 2.

Q quieſcēr dupliciter

Eūatio ſinthomatica eſt duplex

Prima diſtō. Euacuatio ſynthomatica eſt duplex .ſ. ſecundū quid & ſimpliciter, Simpliciter in ſynthomatica ſit plus iuuatiui ꝫ nocitiui euacuatio. Secundū qd ecōtra .ſ. plus nocitiui ꝫ iuuatiui, ſicut frequenter in materia furioſa uirtute uincente. Secunda diſtō duplex eſt imitatio .ſ. regularis & coacta.

Prima concluſio. Nunquā regulariter medicus debet imitari naturam ſynthomatice euacuantem.

Secunda cōcluſio. Aliquando coacte medicus debet imitari naturā ſynthomatice operantē. Patent iſtæ concluſiones intelligenti. Et ex hoc etiā patet ad illud dubium. Vtrum omnis euacuatio ſynthomatica ſit prohibenda à medico. Dicitur.n. primo ꝙ licet aliqua ſimpliciter ſynthomatica ſit à medico cohibenda , non tamen quælibet. Prima pars patet dum euacuatur plus laudabile cum caſu uirtutis. Secūda pars patet in dyſſinteria mortali,qua euacuatur res uenenoſa. Tenendū ſecundo ꝙ non omnis euacuatio ſecundum quid ſynthomatica eſt cohibenda ſed aliqua augenda aliqua diminuēda, & aliqua naturæ dimittenda.

Medicū natura imitari.

Aphoriſmus. 3.

Si qualia oportet purgari,purgentur,& confert:& bene ferunt. Contraria uero grauiter.

Si quale purgari oportet, tale purgatur, prodeſt,& facile fertur. Si contra difficulter. The.

Si qualia oportet purgari,purgentur, confert, & leuiter ferunt. Contraria uero grauiter. Leo.

Expoſitio Iacobi.

Hic apho. quia fuit prima pars ſecūdi apho. primę particulæ, ibiꝫ ſatis declaratus fuit non eget pro nunc alia expoſitione. immo quēadmodum innuit etiam Gal'. in paucis libris reperitur aſcriptus , ne contra morem ſuū feciſſe uideatur Hip. in eiuſdem .ſ. rei repetitione.

Aphoriſmus. 4.

Purgare quidem æſtate ſuperiora,hyeme uero inferiora.

Æſtate potius ſupra , hyeme infra ducendum medicamentis eſt. The.

Medicari æſtate ſuperiores magis , hyeme uero inferiores. Leo.

Expoſitio Iacobi.

Iſte aphor. duas habet concluſiones. Secunda eſt ibi (Hyeme uero)

Prima concluſio apho. eſt iſta. Plurimum conuenit in æſtate purgare ſuperiora. Probatur ſic. In æſtate maxime multiplicatur materia per ſuperiora educibilis. igitur &c. patet conſequentia. & aſſumptum arguitur. qa in æſtate maxime abundat humor cholericus leuis ad ſuperiora faciliter mobilis. igitur &c.

Secunda concluſio. Tēpore hyemis maxime purgada ſunt inferiora Probatur ſic. tēpore hyemis maxime abundat humor per inferiora educibilis. igitur &c. Patet cōſequentia, & aſſumptum probatur, quia phlegma exiſtens graue eſt inferiora petens. Similis ſentētia col ligitur de mente Meſue de cōſolatione medicinarū. intē tione prima ſecundo ca. ad finem. inquit iterū Hip. &c. & tertia primi. doct. 5. ca illo. Hip. quidem uiſum eſt et 4. ca .ſ. de uomitu. Et æſtas quidem eſt tempus digeſtiuum. Primo nota. Per purgationē intelligit euacuationem factā cum pharmaco qualitercunꝫ euacuante, ut ſupra dictum eſt. Secundo nota. Per æſtatem intelligit tempus ſex menſium includens ueram æſtatem & finem ueris & principium autumni. Similiter per hyemem tempus ſex menſium includens ueram hyemem & finem autumni & principium ueris , ut colligitur in commento. ueris enim principium ſimilatur hyemi. finis uero æſtati. & autumni principium & finis econtra ut ſupra prima huius commen. 12. in fine illius , ſcilicet uentres hyeme & uere. & ſecunda primi. doct. ſecunda ca. 6. Tertio nota. Ly ſuperiora & inferiora multipliꝫ pōt exponi. Primo ſuperiora .i. ꝑ ſuperiora educere. Secūdo ſuꝑiora, i. ſuꝑiores hūores, qa leuiores ꝑ ſuꝑiora

Meſue Auicē.

Purgatio qd. Æſtas quid. Hyems quid.

Auicē.

Digitized by Google

potentes educi. Tertio superiora, idest partes superiores euacuare, in quibus uidetur magis humor cholericus abundare. Prima & secunda expositio est tenenda. Consimiliter per omnia de ly inferiora est dicendū. Quarto nota. Ad ueritatem apho. requiri aliquas cōditiones. Prima est, ut tempora seruent suas naturas. Secunda ut ponantur ex parte dispositionum corporis & regionum omnia paria quantum est possibile. His enim stantibus cum in tempore æstatis magis abundet humor cholericus q̄ in tempore hyemis, & econtra tempore hyemis humor phlegmaticus, patet ueritas apho, cholericus enī magis uomitu & phlegmaticus magis fecessu eūantur.

Aphorismus. 5.

Sub cane et ante canē, molestæ sūt purgatiōes

The. Sub cane, & ante canem, medicamentorum usus difficilis est.

Leo. Sub cane, et ante canem, difficiles sunt medicationes.

Expositio Iacobi.

Purgationū molestarum exñtiū practicus cañ

Conclusio apho. est ista. Purgationes sunt molestæ sub cane & ante canem. Probatur sic. illo tempore uirtutes sunt debiliores & resolutæ & corpora sunt inflammationi parata & resistit aeris caliditas euacuationi fiendæ cum pharmaco. igitur &c̄. patet consequentia. & assumptum colligitur in cōmen. & habetur similis sententia quarta primi capitulo quinto dum inquit. Et scito q̄ tempus dum ascendit maior canis &c̄. & à Mesue de consolatione medicinarum intentione prima. capitulo secundo & est utilis in actu practico & ampliatur ut patet. Primo nota. Per canem in proposito intelligere debemus tempus caniculare, & est tempus in quo quędam stella meridionalis canis appellata ab astrologis in matutinis apparet & solis ortum antecedit, & hoc est re ct̄e in medio æstatis. Incipit autem caniculare tempus. 10. die Iulij uel circa, & durat usque ad. 20. Augusti, ita q̄ in summa est quadraginta dierum, scilicet. 20. ultimorum Iulij & uiginti primorum Augusti, ut habetur à Gal. secundo alimentorum. cap̄. secundo. Et appellatur hoc tēpus hora à quo etiam fructus horarij appellati sunt. uel igitur ante hoc tempus, scilicet parum et sub tempore, quia durante canicula uel sub, idest parū post purgationes sunt molestæ. Secundo nota. Per purgationes intelligit euacuationes factas cum pharmaco exoluendo euacuante. de lenitiuis aut compressiuis non omnino haberet ueritatem. Tertio nota. Huiusmodi pharmaciæ sunt tunc molestæ propter multa. Primo propter uirtutis debilitatem. cum enim in his temporibus sint corpora debilitata multum per uiam resolutionis, superueniente debilitate ex pharmaco exoluente fortius multo debilitantur. Secundo quia illo tempore spiritus & humores ualde inflammabiles sunt. tum etiā quia pharmacum corpus inflammat. tum quia calidum est & siccum secundum plurimum. tum etiam quia agitando & commouendo supercalefacit ipsum. patet etiā tempus multū molestare. frequenter enim ex leui pharmaco hoc tempore perducitur corpus ad febrem. Tertia causa, quia aer exterior ualde calidus trahit humores corporis à centro ad circuuferentiam, pharmacum uero à circunferentia ad centrum, scilicet ad uentrem. causatur igitur magna resistentia in hoc motu, ad quā sequitur magna humorum inflammatio, & spirituum resolutio, & consequenter corporis debilitas. & q̄ aer calidus contraoperetur taliter declarat Commen. in commen. de balneo. Istæ tres causæ à Gal. in commen. implicite tactæ explicantur à Mesue optime in prælle. loco. Ex quibus sequitur primo causa uerificans apho.

Canis dupPr. Canicularū tēporum principiū & finis.

Purgatio qd.

Sequitur secundo nunquam hoc tempore esse regulariter pharmacandum, sed solum coacte, sicut frequenter contingit. Sed propter dictum commenti dubitatur, utrum balneum impediat operationem pharmaci. Arguitur q̄ non, quia balneum uias aperit & duricies materierum, & materias subtiliat & ad motum disponit. igitur &c̄. patet consequentia. & assumptum similiter. Oppositum uult Gal. in commen. Primo nota. balneum esse duplex, scilicet calidum de quo est sermo, scilicet de calido actu tantum, & de calido in potentia. exemplum patent. Secundo nota. q̄ balneum approximari potest, aut ante pharmaci exhibitionem, aut post pharmaci exhibitionem, aut dum est actualiter pharmacum in operari. Primo modo secundum plurimum præparat ad operationem pharmaci. Secundo ablatam pharmaci operationem complet. Tertio diuertit & impedit, & sic intelligit Commentator in commento. Et per hoc patet solutio ad argumenta.

Dubiū

Balneum caliduplicit dū duplex

Aphorismus. 6.

Graciles, & facile uomentes, purgare superius, timentem hyemem.

The. Macilentos ad uomitum faciles, purgandos supra curabis, cauendo hyemem.

Leo. Graciles, & facile uomentes, purgare superius, cauentes hyemem.

Expositio Iacobi.

Auicē. Gracilesduplices.

Prima conclusio est hęc. Corpora gracilia & uomitum faciliter tolerantia sunt per uomitum potissime in ęstate purganda. Probatur conclusio sic. in talibus maxime abundat humor cholericus per uomitum faciliter educibilis igitur &c̄. patet consequentia. & assumptū satis notum fiet circa litteram. Secunda conclusio. In tali euacuatione debemus timere hyemem. Probatur sic. In tempore hyemis humores omnes sunt in corpore latentes constipati & euacuationi inepti. igitur &c̄. patet consequentia. & assumptum satis patet. Similis sententia colligitur in quarta primi. ca. quarto. Et est apho. utilis &c̄. Et ampliatur ut patet. Primo nota. Graciles sunt duplices. Quidam secundum totam habitudinem scilicet tam carniformium q̄ spermaticorum. Quidam per solam priuationem carnositatis habentes uenas latas & spermatica grossa primi secundum plurimū sunt melancholici. secundi autem cholerici. In proposito de secundis est sermo. Secundo nota. Per facile uomentes intelligendum esse illos qui ex facili causa incurrunt uomitum, nec etiam ex uomitu notabilia subeunt nocumenta, ut habentes pectus latum cum magna latitudine stomachi & uirtutem expulsiuam stomachi fortem & ad hoc assueti. Tertio nota. Tempora maxime apta ad hanc euacuationem fiendam sunt finis ueris, autumni principium & ęstas, eo q̄ illis temporibus potissime multiplicatur cholera et subtilis reperitur. est etiam tūc maxime in motu unde faciliter tunc per uomitum ad extra expellitur. Econtra in hyeme cum sint humores congelati & uię expulsionis anguste difficiliter & cum labore fit huiusmodi expulsio, quare ad hanc fiendam euacuationem oportet timere hyemem. Et ex hoc patet causa uerificans apho. Patet secunda in hoc apho. tangi quatuor circūstantias cōsiderādas in euacuatione fienda per uomitū. s. habitudinē gracilitatis & eius oppositi & ex cōsequenti cōplexionē naturalē quę per hoc datur intelligi aptitudo ad euacuationem, dum dicitur facile &c. & tēpus dum dicitur timentes hyemē. Ex quibus alia dantur intelligi contenta in solitis carminibus. Hęc sunt pensanda medico purgare uolenti. Ars grata ut tus regio cōplexio forma. Mos & symptoma replexio tempus & usus &c. Vltimo nota. non esse intentionē Hippo. hęc corpora esse magis per uomitum q̄ per fluxum uentris euacuanda, sed q̄ inter cętera corpora euacuanda per uomitū maxime sunt ista & inter cętera tēpora, in quibus hęc corpora sunt euacuāda potissime est ęstas & mime tēpus hyemis. Primū dubiū. Sic se hñt

vomēs facile q

hñers

habentes pectus macrum & gracile ad uomitum; sicut habentes uētrem tenuem ad secessum. sed habentes uētrem macrum male tolerant pharmacias euacuātes per secessum, ut supra secundo huius aphor. & cōmen. 35. igitur &c̄. Confirmatur tales difficulter tolerant fluxus uētris. sed difficilius tolerāt uomitum q̄ secessum. igitur &c̄. Secundum dubium. Dispositi ad fluxū nō sunt nisi raro & cum timore purgandi & cum cautela euacuandi per secessum. igitur per idem ad uomitum dispositi non sunt; nisi raro & cum timore per uomitum purgandi. igitur &c̄. consequentia uidetur nota. & assumptum colligitur quarta primi. ca. 3. & 4. Tertiū dubium. Videtur q̄ in æstate sit difficilius uomitum p̄ uocare q̄ in hyeme. nam in æstate humores sunt per corpus dispersi & mouentur à centro ad circunferentiam ut supra. in hyeme uero sunt accentrati, & locis expulsionis per uomitum uel secessum directi uel propinqui. sed facilius est hos sic propinquos ad loca expulsionis dirigere q̄ dispersos. igitur &c̄. Ad primum istorum dicitur. q̄ isti non sunt habentes pectus gracile. s. strictum sed latum licet habeant ipsum non carnosum, & tunc ista similitudo negatur. uel conceditur. q̄ isti non æque bene alijs paribus tolerant uomitum, sicut habētes pectus debite carnosum & musculosum. & negatur similitudo, ut dictum est. quia materia quæ per uomitum euacuatur nō transit p̄ pectus, sed bene illa quæ per uentrē euacuatur uentrem attingit &c. Pro confirmatione dicitur concedendo q̄ isti difficilius tolerant uomitum q̄ secessum absolute, cum quo tamē stat q̄ facilius tolerāt uomitum corporibus phlegmaticis aut pinguibus, quibus in proposito cōparantur. Ad secundū conceditur totum. q̄ sicut dispositi ad fluxum non sunt nisi raro cū pharmacia exoluente euacuandi, ita dispositi ad uomitū de quibus est sermo cum forti uomitiuo non sunt euacuandi ut est elleborus & condisi & similia, sed cum leui. & sic illi cum leui secessiuo. Ad tertium dicitur q̄ plus promouet facilitatem uomitus humorum subtilitas & mobilitas cum appertione uiarum in humoribus dispersis q̄ propinquitas & directio ad locum expulsionis in humoribus congelatis uijs constrictis existentibus. uel aliter q̄ hi humores non sunt sic dispersi nisi tēpore ualde calido in quo etiam cauendum est uomitum prouocare quantum est possibile.

Auicē. Vomitus fortia quæ sint. Practicus cauē. Ad uomitū cauendū tēpore calido.

Aphorismus. 7.

Difficile uero uomentes & medie carnosos, inferius, timentus æstatem.

The. Qui autem ad uomendum difficiles sunt, & corpore mediocriter constant, infra purgabis, cauēdo æstatē.

Leo. Vomentes uero difficulter, & mediocriter bene carnosos, per inferiora, cauentes æstatem.

Expositio Iacobi.

Prima conclusio. Difficile uomentes & medio modo carnosi sunt per inferiora euacuandi. Probatur. in talibus abundāt materię maxime per inferius expellibiles. igitur &c̄. patet consequentia. & assumptum declarabitur circa litteram. Secunda cōclusio. In tali euacuatione oportet timere æstatem. Probatur. circūstantię attendę in euacuatione talium corporū oppositę sunt circunstantijs attendendis in euacuatione corporum, de q̄bus dicebatur in p̄cedenti apho. sed in talibus oportet timere hyemē. igitur in his æstatem. patet cōsequentia. & assumptum declarabitur in cōmento. Similis sentētia huic colligitur quarta primi. 4. ca. ad medium ca. Et est utilis. Et ampliatur ut patet. Primo nota. Per difficile uomentes intelligendos esse illos qui non nisi à forti causa uomitum incurrunt & uomitum incurrentes exinde subeunt magna nocumenta. Q uæ quidem difficultas ex multis causis, puenire potest, ut quarta primi. 11 cap̄. scilicet pectoris angustia. colli longitudine. facilitate fracturæ uenæ. pinguedine. inconsuetudine. & materiæ ineptitudine, ut in quibus dominātur humores grossi uiscosi & graues, & de his in proposito maxime intelligitur. Nota tamen q̄ licet in talibus non sit regulariter sic, sicut in supradictis uomitus prouocandus, quandoque tamen propter diuersionē aut supernatāte phlegmate conceditur, ut in præseruatione à sciatica uel podagra uel consimili. Secundo nota. Illa pars medie carnosos. potest dupliciter exponi. Primo q̄ inter cætera corpora carnosiora sunt sanguinea alijs paribus, minus uero cholerica & melancholica, medie uero phlegmatica, ideſt q̄ per medie carnosos phlegmaticos intelligit. & erit sensus. q̄ medie carnosi phlegmatici difficile uomentes sunt per inferius euacuandi. Aliter dixit quidam medie carnosos, quia nec extremaliter pingues nec extremaliter macri sunt, nisi fortissima necessitate imminente cum pharmacia euacuandi ideo dixit medie carnosos & difficile uomentes si essent extremaliter pingues uel macri non forent per secessum euacuandi. & sic patet intellectus uterque probabilis. primus tamen uidetur magis esse de mente Cōmentatoris. Tertio nota. Licet p̄ euacuationem inferius potissime intelligi debeat euacuatio per secessum, posset tamen ad euacuationem per urinam ampliari cum contingat materiam phlegmaticam per urinam educi, ut colligi potest ca. de phlegmatica. prima quarti. & secunda aphor. commento. 55. Q uarto nota. Timentes æstatem, quia in æstate nō sic in corporibus superfluit phlegma, quare caueamus qualiter in æstate phlegma euacuamus. Alij timentes æstatem, ideſt euacuatione æstati appropriatam, scilicet uomitum. Prima expositio est sanior. Ex quibus omnibus. patet sentētia apho. quia in talibus corporibus abūdat humor minime uomitu educibilis, & cum hoc talia corpora ponuntur ad uomitum inepta, licet etiam sint medie carnosa, sunt tamen multum pinguia penes unam expositionem. igitur &c̄.

Auicē. Vomēs difficile quid Vomitus difficilis cā. Eūo in ferius 3r. Auicē. Hippo.

Aphorismus. 8.

Phthisicos uero metuentes ad superiores pharmacias.

Tabidos caue unquam ad supernas ducas eūationes. The.

Tabidos uero cauentes, ad superiores purgationes. Leo.

Expositio Iacobi.

Conclusio aphor. est ista. Medicus non debet euacuare phthisicos cum pharmacijs uomitiuis. Probatur sic. quia per huiusmodi pharmacias incurrunt grande nocumentum & mortis periculum. igitur &c̄. patet consequentia. & assumptum circa litteram declarabitur. Similis sententia colligitur quarta primi. secundo capitulo satis ad principium. Et est utilis aphor. Et ampliatur ut patet. Primo nota q̄ hic terminus phthisis multipliciter sumitur. Primo pro quacunque corporis p̄ternaturali consumptione à quacunq̄ causa notabili prouenente. Secundo pro totius consumptione consequente malam complexionem cordis aut principium. Tertio sumitur ut tangitur ibidem pro totius consumptione consequente paulatinam consumptionem spiritus propter accidentia animę, ut secunda primi, doct. 2. cap. 14. de his quę proueniunt ex motu animalium, dum inquit. Diminutio uero & phthisis naturę nunquam sequitur, nisi illud quod paulatim euenit. Vltimo pro totius consūptione cōsequente ulcus pulmonis, ut quinto huius. cōmento nono phthisis fit maxime in ętatibus à. 18. anno usque ad. 35. Et similiter sumitur hic intelligendo peraliter phthisicos non solum illos qui sunt actu phthisici, sed etiam illos qui ad hoc præparati, sunt puta habentes collum longum gracile & pectus angustum, & sic de alijs, ut quarto tertij. Secundo

Auicē. Phthisis 4r. Auicē. Hippo.

Digitized by Google

nota. q̄ in talibus timenda est pharmacia uomitiua, quia uel actu sunt phthisici, uel sunt dispositi ad hoc ut phthisici fiant. Si actu sunt phthisici, sequitur duplex nocumentum. Primum est augmentum ulcerationis pulmonis ex motu, & hoc est ualde malum. Secundum est agitatio fortis, & cōmotio fantet in pulmone cōtente, qua superagitata fumi eius cordi cōmunicantur & uehemētius affligunt, uel forte ipsa sanies. uersus cor subito propulsa uelocius interficit ægrotantem. Ad quod concurrit q̄ huiusmodi phthisici febrietes fiunt, quare ex pharmaco uomitiuo superioribus agitatis augetur febris, & per consequens &c̄. Si autē illud corpus non fuerit actu phthisicum, sed tantum pectus eius sit angustum & uenæ graciles & paratæ scissurę facta forti cōmotione ex uomitu timendum est ne in pulmone uel pectore alique uenæ crepentur, quare &c̄. Tertio nota. Non solum phthisicos non esse pharmacia uomitiua purgandos, sed nec etiam successiua, quia tamen plus nocet uomitus. de ipso specialiter protulit apho. Q uarto nota, hoc totū regulariter intelligendum esse cōacte, tamen licet ut si in stomacho furiosa materia cōtineret repens ad os stomachi, liceret ipsam uomitu educere. patet. Cōtra. ma-
Dubiū teria sanioſa in phthisicis continetur in superioribus. ergo ipsa est per superiora purganda. Dicitur concedendo sed non per uomitū sed per sputū, & sic de alijs &c̄.

Aphorismus. 9.

Melancholicos uero inferius uehementius eadem ratione contraria apponentes.

The. Atrabilarios plenius ifra, eadēq̄ rōne cōtraria afferes.

Leo. Melancholicos plenius inferiores, eadem ratione contraria apponentes. Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est ista. Melancholici sunt per inferius alijs uehementius purgandi. Probatur sic. humor euacuandus in melancholico est maxime grauis & difficilis expulsione. igitur conclusio uera patet consequentia, quia sicut humor ualde leuis ex leuitate sua purgandus est per superiora, ita grauis per inferiora. & hoc notauit cum dixit eadem ratione supple qua cholerici erāt per superiora purgandi apponentes contrarium. i. cōtrariam causam. concludit melancolicos esse per inferiora euacuandos. Et colligitur idem quarta primi. cap. 4. &
Auicē. est utilis. Et ampliatur ut præcedens. Primo nota. Per
Mesu- melancolicos intelligi posse melancholicā passionē patcus qd. tientes, in quibus humor melāchol icus abundat per euacuationem purgandus, & sic proprie sumitur hic. siue talia corpora sana ægra uel neutra fuerint, quibus huiusmodi euacuatio competat pro cura aut pro prēseruatione. Secundo nota. hos per inferius. i. per secessum esse purgandos, humor enim mesaicus est humor grauissimus unde per inferiora purgandus est. Tertio nota. uehementius. i. cum uehementiori medicina. & hoc quia sit fortior in soluendo à natura sua, uel quia in maiori dosi exhibeatur propter humorem mesaicum euacuationi esse multum ineptum. Nota tamen hanc medicinā mesaicorum purgatiuam possumus in uehementia comparare, aut alijs medicinis per secessum euacuare debentibus, aut debentibus euacuare per uomitum. & primo modo intelligitur ut sit sensus, q̄ oportet mesaicos uehementius. i. uehementiori solutione soluere alijs corporibus in quibus est uenter soluendus, quod uerum est sumpta indicatione à materia educenda, sumpta enim à uirtute uel alio potest oppositum contingere, ut patet.

Q uarto nota. hoc totum uerum esse ubi materia melancholica contineatur in locis distantibus à locis expulsionum, ut scilicet in splene, ubi enim contineretur in intestino recto facile educi posset, ipsa etiam redundante ad os stomachi sicut in quartana frequenter contingit ipsam esse per uomitum ex pellendam. Contra. melācholici sunt per superius purgandi, quia melancholia multum abundat in ore stomachi. igitur &c̄. assumptū arguitur, quia profluit ad os stomachi uirtute diuina. prima primi. capitulo de humoribus. Item quia in quartana cōpetit uomitus. prima quarti capitulo de cura quartanæ. Pro primo dicitur q̄ melancholia naturaliter p̄ Auicē.
fluens ad os stomachi non est per uomitum euacuanda, quia ualde modica existens secūdum partem resoluitur insensibiliter & secundum partem ad inferiora descendens cum egestionibus, aut melius per secessum q̄ per uomitum expelleretur. De quartana autem dici potest q̄ prouocatur uomitus in principio paroxismi ad minorandum materiam instantis paroxismi, ubi tamē intenderemus quartanæ materiam eradicare potius per inferius q̄ superius purgaremus. Vel dicitur q̄ non fit hoc ad euacuandum materiam quartanæ propriam, sed etiā materias cōmunes circa stomachum multiplicatas quas quia citius euacuantur per uomitum q̄ euacuaremus p̄ secessum euacuamus uomitu & non secessu, unde nunquam tales cum pharmacia exoluente habente longam in stomacho contrahere moram euacuamus, sed cum le-
ui prouocatione, ut patet &c̄. Circa commentum no- Dubia
num primo dubitatur. An melācholia est omnibus alijs de me-
humoribus nequior. Videtur q̄ non, cum non sit nequi lancho
or cholera eruginosa quæ est uenenosa. Secundum du liæ na-
bium. Q uomodo multotiens sola portat corruptionem tura
aliorum humorum. Tertium dubium. Q uomodo est fex aliorum humorum. Q uartum dubium. Eadem medicina est choleræ & melancholiæ euacuatiua, & similiter phlegmatis & melancholiæ. non ergo alia cholericis alia melancholicis necessario competunt medicamēta. Confirmatur, quia similibus ut temperatis nutriuntur cholerici & melancholici, ut pane bene fermentato. igitur &c̄. Ad primum istorum dicitur primo q̄ melācholia excedit alios humores istis tribus denominationibus scilicet esse uiolentiorem, nequiorem, & glutinosiorem, licet cholera eruginosa sit mala, non tamen est nequior uiolentior & glutinosior. Ideo placet mihi aliter dicatur q̄ ipsa est nequior, quia inobedientior euacuationi propter terrestreitatem & glutinositatem. & sic etiam metaphorice dicitur uiolentior, sicut nolens superiori debite parere dicitur metaphorice uiolentus. Aliter dicitur q̄ aliorum quorumlibet humorum comparatione melancholia est nequior alijs paribus, ut cōparata mesaia naturalis cholerę naturali, p̄ternaturali p̄ternaturalis, ut cholerę eruginosæ comparata melancholia pessima per adustionem genita, & tunc ipsa est nequior. Ad secundum dicitur q̄ ipsa sola portat corruptionē aliorum humorum &c̄. quia alterius cuiuslibet humoris corruptione generatur melancholia, non autem cholera uel phlegma, ut patet. Ad tertium per idem patet q̄ ipsa est fex aliorum, quia grauior & subsistens alijs, & quia alijs adustis ipsa remanet, sicut cinis et fex aliorū.

Ad quartum dicitur quæ alia euacuantia debētur cholericis inquantum huiusmodi, & alia melancholicis inquantum huiusmodi. Et licet idem medicamē esset choleræ & melancholiæ euacuatiuum, non tamen competeret cholerico ut sic, sed inquantum in melancholico esset abundantia choleræ, & in cholerico melācholiæ. ubi autem tantum alterum illorum esset euacuandum proculdubio nulli istorum competeret huiusmodi medicamen. si autem conueniat idem cibus cholerico & melancholico, non tamen adæquate præseruatiua melācholici & cholerici sunt eadem &c̄.

Aphorismus. 10.

Medicari in ualde acutis, si expedit, eadē die. Differre enim in talibus malum est.

In ualde acutis die prima uacuandum est, si materia The.
turget. Supersedere enim in eiusmodi malo est.

Medicari in ualde acutis si materia turget, eadem die. Leo.
Tardare enim in talibus malum est.

Expositio

Digitized by Google

Expositio Iacobi.

Istius apho. sententiæ concordantiæ notanda, & dubia circa ipsum sufficienter colligi possunt sup. 22. apho. primæ particulæ. Digesta medicari & moueri &. 24. scilicet in acutis ægritudinibus &c̄.

Aphorismus. II.

Quibuscunque torsiones: & circa umbilicum dolores, & lumbos, & dolor non solutus sit neq; pharmacijs, neq; aliter, in ydropē siccā pficitur.

The. Quibus tormina circa umbilicum fatigant, & labor, atque lumborum dolor infestat, nec medicamento, aut ullo alio modo solui cruciatus potest, ijs in aquam intercutem siccam decumbitur.

Leo. Quibus tormina, & circa umbilicum labores, & lūborum dolor, qui neque à medicamento, neq; aliter soluitur. In aquam intercutem siccam firmatur.

Expositio Iacobi.

Conclusio aphor. est ista. Quibuscunq; corporibus sunt tortiones circa umbilicum & lumbos qui dolores non soluuntur pharmacia neq; alio medicamine perficitur illorum dispositio. i. conuertitur in hydropem siccā. Probatur sic. talibus doloribus & tortionibus non solutis &c̄. significatur malam adesse cōplexionē siccę hydropisis causatiuam. igitur conclusio uera. cōsequentia nota, quia posita causa alicuius effectus probabiliter ponitur effectus & sequitur. & assumptum circa litteram declarabitur in cōmen. Similis sententia colligitur à Serap̄. 4. breuiarij. 5. cap̄. & 24. tertij. trac. 4. c. de hydropisi. Est utilis hic aphor. in actu practico ut patet. & adhuc in operatiuo, quia scitur ex alterantibus esse approximandum q̄ malam cōplexionem rectificet. Et ampliatur ad omnes ætates sexus & cōplexiones. Primo nota. Hoc nomen tortio secundū uarios intellectus sumi. Q uando q̄ enim principaliter importat dolorem uētris appellando uel connotando propter illum dolorē torquere corpus, & quasi in una recitudine uel figura non posse permanere unde torquetur quasi querens figuram secundū quam minus doleat. & sic tortura est actio corrupta uirtutis sensitiuæ. Q uandoq; autem penes alios principaliter importat motum istum contortionis & cōnotando dolorem ad quem huiusmodi sequitur contortio, & sic contortio illa est malus motus. Q uandoq; uero importat dolorem tortuose secundum intestinorum reuolutiones incedentem, & sic iterum est actio corrupta siue etiam corrupta sensatio. unde patet tortionem sic esse doloris speciem. Secundo nota Per dolores circa umbilicum &c̄. intelligit dolores intestinales ex opposito umbilici uel in rectitudine umbilici perceptos contingentes à uentositate grossa intestina replente & extendente, licet etiam propter dolorem in musculis uentris in directo umbilici existentibus posset dolor ibi causari, ut patet. Tertio nota. Per lumbos intelligi posse ilia hypocundria renes & musculos circa renes cōmuniter existētes. Q uarto nota. In cura istorum dolorum cū sint uentosi à uentositate grossa ex grossis humoribus eleuata procedendum esse cum pharmacijs soluentibus humores illos. Item cum medicinis uentositatem sparg entibus, ut carui, cimino, & rutha, et huiusmodi. Item tertio cum uētosis sine scarificatione & calefactorijs ex tertius appositis. Dolorem igitur non soluit pharmacijs nec aliter, est ipsum non remoueri per solutiuam potionem nec etiam per carminatiua & resolutiua uentositatum, nec adhuc per calefactoria exterius approximata. si enim dolor perseuerat his approximatis, non soluitur pharmacia nec aliter. & non est intelligendum dolores nullo modo remoueri, sed non ita remoueri quin iterato redeant. Q uinto nota. Per hydropisim ut colligitur. 14. tertij. cap̄. de hydropisi. Hydrops est ægritudo materialis, cuius causa est materia exuberans frigida ingrediens membra, & crescunt per eam membra omnia manifesta aut loca uacua in quibus fiunt regimē nutrimenti & humores, & sup. consequens hepatis nocumentū. Eorū q cōueruntur in hydropē practicus canon. Tortio aut contortio dupl'r Vmbilici dolor qd. Lūbus quid Medicine uētositatem sparg ētes. Hydrops quid

Cuius sic ponuntur tres species scilicet hyposarca in qua propter infrigidationem hepatis transmittitur membris sanguis crudus, quia membra ipsum perfecte non assimilant, sed remanet sic coagulatus & non assimilatus membris, quare dicitur carnosa hydrops, siue hyposarca ab hypos quod est sub, & sarchos caro. uidetur enim caro multa sub membris latere. Secunda uero species dicitur ascites siue aquosa, sed magis proprie dicitur ascites ab asclos secundū græcos quod est uter. uidetur enim uter siue uēter aqua plenus. Tertia uero species dicitur tympanites siue uentosa quam in proposito hydropem siccā uocat Hip. Ad propositum igitur per hydropem siccam intelligere debemus hydropem tympanitem, licet improprie appelletur hydrops, ut in cōmen. uidebitur, Et dixit notanter perficitur, quia non solum præparatur corpus ut cadat, sed actu perfecte fit hydropicum. Secundo nota. huiusmodi dolores quandoq; esse extē siuos quandoq; pungitiuos, quandoq; uero corrosiuos aut alios, quandoque etiam esse mobiles aliquo modo de loco ad locum & quandoque non. Ad propositum de extensiuis & de loco ad locum mobilibus potissime est' sermo in p posito, tales enim secundū plurimum sunt uentosi. Ex quo potest colligi causa uerificans apho. existente enim huiusmodi dolore pharmacia non soluto significatur in intestinis esse cōplexionem forte malam uentositatis generatiuam, qua perseuerante et non remota pharmacijs probabile est tādem ab ipsa, propter uicinitatem hepar lædi & uentositatem intantum multiplicari, ut extra in testina tendens tandem par porositates egrediēs repleat uacuitatem totam inter intestina & syphac existentem, quare tumescet uenter & corpus tympanitem patietur & fiet tympaniticum. & hoc in pluribus habet intelligi esse uerum. Et hæc de aphor.

Aphorismus. 12.

Quibus uentris lienterici hyeme, superius medicari, malum.

The. Quorum alui leuitate intestinorum infestantur hyberno tempore, eos supra purgare malum est.

Leo. Quorum alui intestinorum leuitate laborant hyberno tempore, supra purgari, malum.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est ista. Corpora habentia. uentres lientericos non sunt hyeme per superius purgāda uel euacuanda. Probatur conclusio sic. materię horū non sunt per uomitum educendæ, sed per uentrem. igitur &c̄. patet consequētia. & assumptum similiter cum sint phlegmaticæ ut tangitur in commento. Item habetur quarta primi cap̄. 4. & est utilis apho. & ampliatur ut patet. Auicē.

Primo nota. ut supra super illo apho. 14. secundę particulæ. In uentris fluxibus. Triplex est fluxus. In proposito autē est sermo de cibali qui dicitur lienteria, licet etiam ad omnem fluxum possit ampliari ubi esset intentio euacuandi sine indicatione fōrti ad oppositū & non principaliter diuertēdi. Secūdo nota, lienteriā à tribus posse fieri. A cā primitiua ut à cibo lubrico aut corpora li. & istæ in genere sunt tres. f. debilitas cōtentiuę cū fortitudine expulsiuę, ulcera uel qualiscunq; intestinorū & stomachi mordicatio, & phlegma inuiscatū in intestinis & ea reddens lubrica, & de hoc est potissime sermo. Liente rię cau sa 3x

Et nota quid est lienteria. Gal'. in cōmento an accidēs & an ęgritudo &c̄. Tertio nota. in apho. triplicia poni indicantia non esse per superius euacuandū. Primū est dispō materię, quę phlegmatica est. Secūdū est locus ad quē materia declinat. Tertiū est tēpus anni. Ex quibus patet ueritas aphor. Ex quo patet etiam hic medicari, id est solui &c̄. malum esse ut dictum est.

Digitized by Google

Aphorismus. 13.

Ad helleboros his qui non facile sursum purgantur, ante bibitionem oportet præhumectare corpora, plurimo nutrimento, & requie.

The. Qui nō de facili supra, ueratro purgant, eorū corpora ante potionē, humectāda sunt cibo pleniore qeteque.

Leo. Ad helleboros qui non facile supra purgātur, eorum corpora añ potionē pluri cibo, atq; qete humectāda sūt

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est hæc. Corpora non faciliter purgationem per superius scilicet per uomitum tolerantia cum elleboro tamen purganda sunt ante purgationem plurimo nutrimento & requie prehumectanda. Proba

Vomitiuarū purgationum practicus cañ Esuiaē pharma cum uomitiuū forte, tur sic. per talem prehumectationē talia corpora ab ellebori nocumento preseruantur, & cum hoc ab elleboro facilius & melius purgantur. igitur conclusio uera. patet cōsequentia, & assumptum circa litteram declarabitur. Idē habetur quarta primi. capō. 4. & capō. 5. ibi (Cum autem corpus siccum euacuare etc.) Et est utilis in actu practico. Et ampliatur ad omnes euacuationes si endas cum pharmaco uomitiuo excessiue forti ut est esula & c̄. immo per quācunq; regionem euacuetur. Primo nota. Elleborus est duplex. s. albus & niger. Albus dicitur secundum platearium, quia albos purgat humores. Niger uero econtra. Cui pro parte concordat Auer. 5. colliget. & Seraō. capō. de elleboro. in suo de simplicibus, p parte uero discordat Mesue capitulo de elleboro. Et uterq; calidus & siccus est in tertio gradu. Et colligit

Ellebo rus duꝑ Ellebori cōplexio & ꝓprietas ac malitia ab Auic. 2. canō. & est uenenosus hominibus, licet magis albus. Secundum etiam Mesue niger est usq; ad hodierna tēpora incolumis medicina si debite admīstretur, & purgat cholerā grossam phlegmati permixtā et phlegma & melancholiā, & euacuat à locis remotis, ut à iunctur is & à cute, & totum corpus mundificat, unde ponitur medicina solēnis contra lepram scabiem impetiginē & omnibus his. Elleborus uero albus est nigro magis periculosus & est uenenosus. unde & prefocationem inducit, propter fortem agitationem & cōmotionem, quam circa caput & spiritualia inducit, & fortasse etiam spasmum faciendo, intantum q̄ secundū Seraō. fossor eius incurrit obscuritatem usus & capitis dolorem, nisi ante potauerit uinū forte purum & comederit allium, et est

Ellebo rus ē uenenū ꝓ canibus colūbis et muribus. uenenum cani, ut colligitur ibi. Et pro nouo habeatis modum interficiendi columbos cum eo à Seraō. &. 2. canon. mures occidendi. & quarto canon. sen. 6. Ad propositum, quia plures sunt ellebori notanter dixit elleboros. intantum enim fortes erant & robustę utrutus, ut non nigrum solum sed album etiam elleborum tolerarent, tum etiam quia tempore Hip. incolumes medicinę non erant bene notę. Secundo nota. Corpus posse non

Vomitus difficilis ꝓ elleborū cāg, facile tolerare uomitum cum elleboro & c̄. propter multas causas superius allegatas quarta primi capitulo secūdo quę sunt pectoris angustia, colli longitudo, dispositio ad fracturam uenę, pinguedo nimia, inconsuetudo, & etiam humorum grauitas. Et de nullo istorum est sermo in proposito. Primis enim tribus nullo modo competit uomitus cum elleboro, quia non nisi coacte. Pinguibus autem non competit humectatio ut patet. Incō

fuetis etiam non cōpetit uomere incipere cum elleboro. Vltimis autem conuenit, sed non humectatio iam dicta. Alia igitur est causa preter dictas. s. siccitas corporis & choplicitas, licet enim talia corpora uomitum absolute tolerent faciliter, non tamen cum elleboro, cum ipse sit ꝓ uocatiuus spasmi, ad quem talia corpora promptissima sunt. Corpora igitur non faciliter tolerantia uomitum cum elleboro ab Hip. hic tacta sunt. corpora quelibet facile & c̄. ab elleboro tamē paratissima sunt ad arefactionem, exiccationem, spasmum & febrem perduci. & de his intelligit quę sunt corpora siccę cōplexionis. Tertio nota ut colligitur in quinto huius. Corpora esse nutrienda nutrimento plurimo. i. nutrimento plurimum restauratiuo & restaurante multum. & hoc per dies plures ante. Cum enim hęc corpora sint sicca, nisi taliter reperientur humectata exiccationem ab elleboro prouenientem tolerare non possent. Et debent huiusmodi cibaria esse unctuosa, ut etiam corpus ad uomitum habilitetur, quatenus elleborus minori tempore retineatur in corpore. Dicit & similiē uti requie multa quę est actua liter corpus humectans, ut in cōmento huius uidetur.

Ex quo patet causa uerificans aphor. corpore enim sic humectato melius resistit impressioni, & melius perficitur euacuatio. Circa dicta cōmenti et apho. cadunt quędam dubia. Primum dubium. Nō uidetur corpus plurimo nutrimento humectandū, quia per talē humectationem ingrossantur humores & causantur in corpore oppilationes, uel saltem fic esse est possibile. ex his autem redditur euacuatio magis laboriosa. igitur &c̄. Secundum dubium. An quādo datur elleborus aut alia medicina uomitiua debeat exhiberi medicina cibo existēte in stomacho uel stō uacuo. Et q̄ debeat esse cibus in stomacho uideē uelle Aui. secundo canō. capō. de elleboro. Quod tamen non apparet, quia cibus impedit operationem pharmaci. igitur &c̄. Tertium dubium. Q uomodo quies accidentaliter humectat, cum accidētaliter exiccet. tertia primi. doc. secunda capitulo primo de exercitio. ad finem frequenter allegato. Q uartū dubiū. Videtur q̄ omnis cibus siue medicinalis siue cibus absolute actualiē humectat, quia quilibet restaurat humidum deperditū mēbro. igitur &c̄. Itē quilibet calefacit reponendo subiectum calm. igiē qlibet denominādus est hūectare reponēdo subiectū humidum. patet consequentia. & assumptum colligitur tertia primi. doc. secūda capitulo de eo quod comeditur & bibitur. ubi ponit lactucam inquantū nutrit calefacere. Ad primum istorum dicitur q̄ per talem humectationem non fic humores ingrossantur, quin sequatur iuuamentum eius ut patet. & dicitur q̄ illa non erit nutricatio oppilatiua, non enim dicitur nutriri corpus plurimo nutrimento, quia multo in quanto, sed quia nutrimento plurimum nutiētē te, quia plurimum conuertitur in substātiam nostri corporis. Ad secundum dicitur q̄ dando elleborum uel similē aut intendit medicus subitam & uelocem operationem & exitum ellebori à corpore & refractionem eius impressionis & obtussionem, & fic debet dari cibo existente in stomacho, citius enim insurgit uomitus, uel cōfidentes de uirtute quęrimus attractionem à membris remotis & magnam corporis mundificationem, & tunc debemus exhibere stomacho uacuo. & ad primam intētionem se retulit Auic. secundo canon. locis prēallegatis.

Medici intētio dādo elleborū

Ellebori dādi modus.

Ad secundum uadit argumentum. & nota hic modos exhibendi positos à Mesue & Auic. locis prēallegatis.

Ad tertium dicitur q̄ quies accidentaliter humectat, quia est causa ut calidum minus agat in humidum, quare non fic exiccatur corpus, sicut motu nimio, tamen q̄es potest accidentaliter exiccare, ut probat argumentū, nec repugnat ab eodē prouenire duos oppositos effectus per accidens ut patet. Ad quartum dicitur ut alias. Dupliciter dicitur aliquid humectare calefacere uel infrigidare &c̄. Primo quantitatiue, et fic omne illud quod auget substantiam humectat quantitatiue. Secundo qualitatiue, & fic ponens in membris maiorem gradum humiditatis &c̄. humectat. Ad propositum cibus siccus humectat quantitatiue substantifice, sed tamē qualitatiue exiccat. sed fic non facit cibus absolute.

Humectare calefacere uel infrigidare dupliciter.

Aphorismus. 14.

Cum biberit quis helleborū, ad motiones quidem corpus magis oportet ducere, ad somnos uero & immobilitates minus. Declarat autē nauigatio, quoniam motus corpora turbat.

Cum

The. Cum quis ueratrum biberit, ad corporis motiones magis ad somnos quieteſque minus ducito. Motione corpus turbari, inditio eſt nauigatio.

Leo. Cum biberit quis helleborū, ad motiones quidē corporum ducet magis, ad somnos uero, at; quietē minus. indicat autem nauigatio turbari motione corpus.

Expoſitio Iacobi.

Iſte aphor. tres habet concluſiones. Secunda ibi (Ad somnos.) Tertia iſti (Declat.)

Prima concluſio. Cum corpus aliquod ſumpſit elleborum, aut ſupple aliam medicinam euacuatiuam corpus iſtud eſt localiter mouendū. Probatur ſic. per motum corporis localem magis acceleratur & perficit purgatio. igitur &c̄. patet conſequentia. & aſſumptum patet, quia motus agitat & cōmouet humores q̄bus ſic cōmotis uirtus pl̄s cōtra ipſos expellēdos irritat. igit̄ &c̄.

Secunda concluſio. Sequitur q̄ huiuſmodi corpus eſt minus ad ſomnum & quietem reducendum. Probatur ſic. per ſomnum impeditur operatio pharmaci. igit̄ &c̄. patet conſequentia. & aſſumptum probatur, quia ſomnus fortes retinet euacuationes ſecunda primi. doc. 2. Auicē. cap̄. 13. de his quę proueniunt ex ſomno & uigilia. Et idem patet de quiete, cum ſomnus ſit ſimilis quieti: ca. p̄alle. Poteſt etiā p̄bari p cauſam ſumptā ex oppoſito.

Tertia concluſio ponitur. Cauſa antecedens ad antecedentes motus corporis incitat euacuationem. Probatur, quia cauſat in corpore perturbationem. igitur &c̄. patet conſequentia. & aſſumptum exemplariter declaratur de nauigatione quę corpora multum perturbat.

Medici intētio p aſſum ptum pharma cū ul̄ el leboꝛ. Primo nota. Aſſumpto helleboro uel alio pharmaco, duplex medico poteſt inſurgere intētio. Prima eſt pharmacū à uirtute & calore actuari, ut uirtus eius ad humorem euacuandum debite dirigatur. Secunda intētio eſt, ut ipſo ſic ad actum reducto cito materias ad extra ducat, & minori tempore ſua nocumenta in corpore imprimat. Ad propoſitum cum dicitur corpus eſſe mouendum, intelligitur poſtq̄ ipſum pharmacum fuerit debite ad actum reductum, ita ut iam euacuare incipiat. Ante. n. competit ſomnus & quies. Et cauſa huiuſmodi eſt, quia cum pharmacum debeat humores à circunferentia ad centrum ducere, & per ſomnum fiat motus & declinatio materię rum ad intra, econtra uero per uigiliam, melius igitur ſomno ſuperueniente poterit pharmacū materias ad uentrem attrahere. Secundo etiam, quia calore interius unto & melius intrinſecus uigorato, melius corrigentur & impedient malę impreſſiones à pharmaco fiendę, cum ſit natura aliqualiter uenenoſum. melius etiam ſeparabitur materia nocitiua à iuuatiuo euacuanda, unde uirtus melius poterit iuuatiuum retinere & per conſequens effrenitatē pharmaci prohibere. Tertio etiam, quia cum uirtus ſimul concurrat cum pharmacho ad mouendum humores ad uentrem, melius in iſto caſu mouere poterit, quare ex conſequenti pharmaci operatio melius perficietur. Poſtq̄ uero humores ad uentrem perducti fuerint & pharmacum euacuare incepit uel expulſiuam aliqualiter ſtimulare, tunc cōpetit motus, ex motu. n. agitantur humores & pharmacum circa partes uentris contentum quare moleſtant naturā propter quod magis irritatur ad ipſos expellendos &c̄. Intelligenda eſt igitur ſic concluſio. cum quis biberit elleborum, & ſupple ad actum euacuandi iam reductus fuerit &c̄. Nota tamen q̄ quandoq; in uomitiuo exhibito intentio eſt ſolum eius eductio, ſicut cum prouocatur uomitus cum ſyrupo acetoſo uel cum aqua calida, ut ubi intendimus ſolum ſtomachi ab aliqua leui materia mundificationem & non agitationem in toto, & tūc proculdubio non cōpeteret quies & ſomnus, ſed potius motus, ſed de hoc uidebit in quęſtione. Secundo nota. Motio quid. Per motiones quoſcunq; motus locales intelligendos nō fortes, ut uirtutem proſternant & calorem, & humores ad exteriora trahant, ſed debiles ita ut materiam ſolum agitent uirtutem irritando ad expellendum. Tertio nota, quia dicit ad ſomnos minus, ly minus poteſt duplicit exponi. Primo minus. i. rarius, pauciores. n. ſunt caſus in quibus debet corpus quieſcere &c̄. quia hoc non eſt niſi in quo uirtus eſt debilis ualde, aut etiam pharmacū effrenitaret. Secundo minus. i. minori tempore. Prima expoſitio eſt melior. Quarto nota. Nauigatio perturbat corpora, quia in nauigatione fit magna humorum Purgacōmotio, maxime in non conſuetis & per mare nauigan tiōes actibus, ad quam ſequitur irritatio naturę, & maxime ito cipientiū machi, cuius uirtus ſ parte ſuperiori ſenſitiua multa uiget multa per cipiens nocumenta. Similis ſententia col uēdorū ligitur. 4. primi. cap̄. 5. & à Meſue in ſuo de conſolatio practicene medicinarum intentione tertia. cap̄. 3. &. 4. canon. cus cañ vbi pręſentem allegat apho. Et eſt utilis in actu practico, & ampliatur ut pręcedens &c̄.

Aphoriſmus. 15.

Cū uolueris magis ducere helleborū, moue corpus. Cū uero ſtatuere, fac ſonū, & noli mouere.

Cum libuerit ut ueratrū amplius ducat, corpus moueto. Contra cum ſiſtendum cenſueris, ſomnum molitor, nec quicquam moueto. The.

Cū uolueris magis ducere helleborum moue corpus. Cū uero ſiſtere, ſomnum facito, & non moueto. Leo.

Expoſitio Iacobi.

Iſte apho. expoſitus eſt ſufficienter p notata in pręcedenti, & inferius tangentur plura ad hoc pertinentia.

Aphoriſmus. 16.

Helleborus periculoſus eſt ſanas carnes habētibus, Spaſmum enim facit.

Ueratrum periculoſum ijs eſt, q̄ corpore integro ſūt. Facit enim conuulſionem. The.

Carnes ſanas habentibus helleborus periculoſus. Facit enim conuulſionem. Leo.

Expoſitio Iacobi.

Iſte apho. expoſitus eſt per illa quę notata ſunt ſupra ſu per. 37. apho. ſecundę particulę. illo. ſ. ſana habētes corpora. hic non habes declarare, niſi quomodo elleborus ſpaſmum facit. & ibi uide tu &c̄.

Aphoriſmus. 17.

Nō febricitātibus exiſtentibus, ſi fiat faſtidiū, et cordis morſus et tenebroſitas oculorū et os amaricatum, ſurſum pharmacia indigere ſignificat.

Siquis non febriēs inediā exigit, & cordis dolore, aut caliginoſa uertigine infeſtat, ac oris amaritudinē ſentit purgatione ſe egere parte ſuperiore ſignificat. The.

Siquis febrē nō habens abſtineat à cibo & cordis morſum, ſeu uertiginē patitur, & oris amaritudinem ſentit purgatione indigere per ſuperiora ſignificat. Leo.

Expoſitio Iacobi.

Concluſio apho. eſt iſta. Corporibus non febricitantibus, ſi inſit faſtidium & cordis morſus & os amaricatum & tenebroſitates oculorum ſignificat huiuſmodi corpora indigere pharmacia p ſuperius euacuante. Probatur ſic. huiuſmodi ſigna ſignificant in talibus corporibus humores abundare ſuperfluos cholericos ad ſuperiora tendentes. igitur concluſio uera patet conſequentia. & aſſumptum circa litteram declarabitur. Similis Auicē. ſententia ſumitur quarta primi. cap̄. 3. & ſecunda quarti de ſignis motus materiei ad ſuperiora, & eſt utilis, & ampliatur ut patet. Primo nota Hippo. dixiſſe non febricitantibus propter alterum duorum .ſ. aut quia non magis audaces eſſe debemus in euacuando febricitantes per uomitum q̄ non alijs paribus, unde & minus regularis eſt euacuatio, eo q̄ pharmacum & maxime uomi-

Digitized by Google

tiuum egoluendo euacuans corpus uehementer calefacit & exiccat, aut ut propter hoc daret intelligi, q̃ non solum actu ægrotantes in quibus huiusmodi appareant signa sunt euacuandi, sed etiam non actu sed parati. Secundo nota reperiri istos terminos, uomitus, subuersio, morsura, fastidium & abominatio, per quos quid intelligendum supra intelligenti declaratum est prima huius apho. 2. & 13. tertij. Per fastidium igitur intelligimus dispositionem stomachi, per quam homo odit & refugit cibum, unde est actio appetitiua ablata contingens maxime propter humores malos et potissime cholericos circa os stomachi inuiscatos aut contentos. Tertio nota ut in cõmento tangitur, antiqui os stomachi cor siue præcordium uocauerunt, ut 4. accidenti. ca. 7. & tertio canõ. fen. 13. cap̃. 1. propter multa. Primo quia sicut cor est acutissimi sensus, ita & os stomachi. & sicut propter lęsionem cordis fit syncopis, ita etiã propter lęsionẽ oris stomachi. Similiter quia oris stomachi ad cor maxima existit colligantia, ut colligitur in locis alleg. Per corigitur in proposito os stomachi intelligi debet. Vnde & morsus cordis intelligi debet mordicatio oris stomachi contingens à materia mordicatiua ibi cõtenta et in eo mordicationem faciente. Q uarto nota. Per tenebrositatem intelligas actionẽ uisiuã diminutã, propter fumos ad cę rebrum à stomacho ascendentes & utsiuo se spiritui cõmiscentes. Hæc igitur omnia simul concurrentia significant corpus egere uomitu. Per os autem amaricatum intelligere saporem amarũ inficientẽ linguã uel os.

Fastidium qd.

Auicẽ. Gal. Stõchi os intelligit p cor.

Tenebrositas qd.

Aphorismus. 18.

Supra diaphragma dolores, sursũ pharmacia indigere significant, quicunque uero inferius, significant inferius.

The. Dolores qui supra præcordia infestant, purgationem supra, qui infra, infra requirunt.

Leo. Supra præcordia dolores, purgatione indigere per superiora significant. Q uicunque uero inferiora molestant, per inferiora.

Expositio Iacobi.

Dolorũ supra uel sub diafragma te curatiuus ca non.

Conclusio apho. satis patet. Idem dicit Aui. 1. quarti. ca. 3. & quando & qualiter euacuare oportet. Et est utilis in actu curatiuo. Et ampliatur ad omnia corpora quibus hi dolores contingunt. Primo nota. q̃ per dolores intelligit dolores causatos ab humoribus, & maxime acutis ad differentiã doloris uenti si qui per se non curaẽ per uomitum aut per secessum. Secundo nota cum dicit indigere nõ debemus intelligere necessitatem in omnibus, sed in pluribus.

Aphorismus 19.

Quicunq; in pharmacijs non sitiunt cum purgantur, non quiescant donec sitiant.

The. Q ui in medicamentorum potione non sitiunt cum purgantur, ij non desinunt prius q̃ sitiant.

Leo. Q ui in medicamentis purgati, non sitiunt, non quiescunt prius quam sitiant.

Expositio Iacobi.

Mesue Auicẽ. Eũatio nis sufficientis cognoscendę

Conclusio apho. est ista. Q uicunq; pharmacia purgantur & per purgationẽ ad sitim non perducũtur. nõ debẽt quiescere donec perducantur ad sitim. Probatur sic. tales non debẽt quiescere nisi purgatione completa, sed non nisi ipsis ad sitim perductis est perfecta purgatio. igitur. consequentia patet. & assumptum in littera declarabitur. Idem colligitur à Mesue de consolatione intentione quarta. 6. cap̃. 1. de signis post purgationem. & quarta primi. cap̃. 4. 1. de regulis cõmunibus solutionis uentris & uomitui. & 6. cap̃. de superfluitate medicinę uentrem soluentis & de hora constringendi eã. Et est utilis in actu practico ad cognoscendum sufficientẽ euacuationem. Et ampliatur (ut patet) ad omnia corpora per pharmacias eligentes perfecte purganda cũ circũstantijs tamen inferius explicandis. Primo nota. Per pharmacias intelligendas esse attrahendo euacuantes, siue per uomitum siue per secessum siue utroq; modo, licet de successiuis maxime uerificetur apho. Secũdo nota. Non solum per sitim super purgationis cõplementũ significari posse, sed etiam per conferentiam & tolerantiam ut supra, & etiam per somnũ. quarto primi. ca. 4. & leuitatem iocunditatem & quietem, ut Mesue allegat ca. Q uia tamẽ signum sumptũ à siti magis apparet ambiguum, & maior potest in eo error contingere. hoc specialiter uoluit hic Hipp. nobis notificare. Tertio nota. Sitim causari ex consumptione humidi roridi oris stomachi, quẽadmodum fames ex consumptione humidi substantifici. Propter quod sitis est appetitus frigidi & humidi, fames calidi & sicci. Secundo de anima. 1. c. 28. Causatur autem quandoq; ab intra à causa materiali, & tunc sitis est naturalis. quandoq; uero à re penitus pter naturam, ut à febre. & quandoq; à re non naturali sicut motu exercitio pharmacia debite exhibita. In ppositio uero sitis est non naturalis. Q uarto nota. Pharmacia producente & attrahente humores ad stomacum impediũt ne pharmacum in os stomachi imprimat, quare nec tunc roridum humidũ eius notabiliter resoluitur uel exiccatur, & ex consequenti non fit sitis operatione pharmaci. Cõpleta autẽ euacuatione impressio ab eadẽ relicta non habens impedimentũ ex parte iã dictorũ humorũ os stomachi fortius exiccat, quare & tunc insurgit sitis, & per consequens superuẽtio sitis est signũ humores illos iã euacuatos esse. Ad quod etiã concurrit q̃ donec humores attracti sunt in stomacho, nisi ualde cholerici fuerint os stomachi remanet actu hũectatũ, quaẽ non insurgit sitis. Et hoc patet causa uerificans apho. Q uinto nota. Non quiescant &c. quia. f. localiter moueantur, ut pharmacũ melius operetur, & hoc non placet. Secundo nõ quiescant. i. ab euacuatione, quia. f. euacuationẽ non sistant cũ his quę habent pharmaciã frangere. vel si non sufficeret adhuc non quiescant, quia adhuc se cũ pharmaco euacuant, et in summa non quiescãt qui in una uel in pluribus euacuationibus ad sitim non perducuntur & consequenter patet corpore taliter ad sitim producto debet quiescere ad intellectum datum.

Sitis cã. Famis causa. Aristo.

Aphorismus. 20.

Non febricitantibus existentibus si fiat strophus, uel genuum grauitas, & lumborum dolor, deorsum pharmacia indigere significat.

The. Si tormina acciderint non febricitanti, et genuum grauitas, & lumborum dolor, purgatione infra opus esse significatur.

Leo. Non febricitantibus si tormina acciderint, & genuum grauitas, et lumborum dolor, purgari inferius oportere significatur.

Expositio Iacobi.

Auicẽ. Rasis.

Conclusio apho. est ista. Strophus & grauitas genuũ & dolorum lumborum factus in corporibus non febricitantibus significat huiusmodi corpora indigere pharmacia per inferius euacuante. Probatur sic. huiusmodi accidentia significãt in corporibus huiusmodi materias frigidas & graues superabundare per inferius consequẽter educibiles. igitur conclusio uera. patet cõsequentia, & assumptum uidetur in littera. Similis sententia colligitur quarta primi. cap̃. 3. & aliqualiter à Rasi. 4. Almã. cap̃. de pronosticatione signorum morborum antequã augmentetur. & est utilis et ampliatur ut patet. Primo nota. notanter dictum esse non febricitantibus, aut ut simus minus audaces in euacuãdo febricitantes, aut ut intelligeremus non solum actu ægrotantes esse euacuandos, sed etiam paratos ægrotare, uel forte ut tangit Constantinus,

scendere practicis tamen inferius explicandis. Primo nota. Per cus cã

Auicẽ. Mesue

Aristo.

Digitized by Google

Cõstã. stantinus, quia sine peccato materię poterunt fieri huiusmodi dolores causa febris. uel uolumus ut prius et melius ad primam expositionẽ redire, quia non semper febrientes & si huiusmodi dolores materiales perpessi fuerint erũt euacuandi. Secundo nota. Per strophum intelligendum esse intestinorum dolorem materialem tantum, quia pendentem à materia grossa uentosa per intestina tortuose mota aut phlegmatica cruda uel etiã mordicatiua uel cholerica. Per genuum autem grauitatem intelligenda est lassitudo iuncturarũ genuũ & etiã aliorum, sed quia in illa lassitas potissime manifestatur, cũ sit iunctura lassa habens pondus sustinere, ideo eã præcipue tetigit. Prouenit etiam huiusmodi lassitas à materia phlegmatica ad iũcturas illas fluente & illas relaxante, quare ad motum ineptę fiunt. Per genuũ autẽ grauitatem intelligere debemus grauitatem in genibus perceptam, propter materiã in genuũ iuncturis cõtentam uel ibidẽ grauitatem. Per dolorem autem lomborũ intelligi debet dolor circa renes uel prope carnes illas musculosas circa renes exĩtes secundum plurimũ à materia consimili. Q ualiter autem discernantur istę causæ debet prius cognosci signis. Tertio nota. siue materia per pharmacũ euacuanda fuerit subtilis siue grossa grauis uel leuis, ipsa tamen declinante ad inferiora est magis per inferius q̃ per superius, nisi sit aliquid actualiẽ ꝓhibens euacuanda, quoniã uñcunq; repit natura &c̃.

Ex io colligitur causa uerificans apho. quoniam huiusmodi accidentia uel prouenient à materia phlegmatica grossa frigida uel uentosa aut cholerica subtili mordicatiua, sed qualitercũq; sit ipsa ad iferiora declinãte, quod cõprehenditur per signa iã dicta, est magis per inferiora euacuanda. igitur &c̃. patet cõsequẽtia 4. nota. per pharmaciã intelligi posse non solũ secessiuã, sed etiã uirtę prouocatiuam, potissime tamen de secessiua in proposito intelm est. Q uinto nota. notanter dictum esse significat, non autem dictum est corpus sic esse euacuãdum, quia & si sumpta indicatione à situ & loco, ad quam declinat materia sit taliter euacuandũ, non tamẽ absolute indicandũ est ipsum sic euacuari debere, utubi sint alię indicationes fortius oppositum indicantes.

Strophus qd

Genuũ grauitas qd.

Lũborũ dolor.

Pharmacia duplex

Aphorismus. 21.

Egestiones nigræ, uel quasi sanguis, sponte uenientes, & cum feb. & sine feb. pessimæ, & q̃ tuncunq; fuerint colores plures, magis malum. Cum pharmaco uero melius, & quanto plures fuerint colores, non malum.

The. Deiectiones nigrę, modo sanguinis atri, sponte uenientes, siue cum febri, siue sine febri, pessimę sunt, & quo plures sunt praui colores, eo peius. Sed si ex medicamẽto tales egeruntur, melius est, & quo plures non praui colores sunt, eo melius.

Leo. Deiectiones nigrę, qualis est sanguis niger, sponte uenientes, siue cũ febre, siue sine febre, pessimę, & quãto colores magis praui fuerint plures, peius. Cũ medicamẽto uero melius, & quanto colores plures non praui.

Expositio Iacobi.

Iste apho. quatuor habet conclusiones. Secunda est ibi. (Et q̃tuncunque.) Tertia ibi (Cum pharmacũs.) Q uarta ibi (Et q̃tocunq;.)

Prima conclusio apho. est ista. Egestiones nigrę quasi sanguis sponte. i. à natura euenientes, siue corpus febriens fuerit siue non sunt pessimę. Probatur. per huiusmodi egestiones significatur naturalibus mẽbris uehemens incendium uel uehemens adustio uel uehemens caloris naturalis mortificatio, quorũ utrunq; est pessimum & mortificatiuum. Primo nota egestionem sumi tripliciter. Primo pro qualibet sensibili superfluitatum expulsione per quancunq; regionẽ fuerit. Secundo pro superfluitate primę digestionis. Tertio pro qualibet superfluitate uel materia per uiam primę digestionis expulsioni deputata expulsa, qualiter dicimus egestionem aliquam esse sanguineam, chilosam uel humorosam, taliter sumitur in proposito. Secundo nota. Nigrę scilicet sicut sanguis grossus niger & fecalis exĩstẽs sicut est sanguis hęmorrhoydalis & non nigræ propter aliam causam accidentaliter tingentẽ, ut cibũ pharmacum etc̃. Tertio nota. Hmõi egõnes q̃q; esse pseuerãtes q̃q; nõ. In ꝓposito sermo est de pseuerãtibus, ubi enim non perseuerarent nõ esset uera cõclusio. Q uarto nota. Huiusmodi egestiones apparere posse in principio uel augmẽto, & uniuersaliter anteq̃ signa digestionis appareant, & sic intelligitur in proposito. De apparentibus autem post signa digestionis est aliter sentiendum. Q uinto nota. Huiusmodi nigrę egestiones possunt à multis causis contingere Primo propter apertionem apostematum interiorum, ut dubelati in hepate in quibus huiusmodi materię collectę fuerint, & prius q̃ ad saniem terminata sint erupta sunt uel saniata sunt sanie nigra mala, quę per inferiora expulsa causat egestiones nigras. Secundo propter apertionẽ oppillationũ hepatis, sanguine enim oppillationẽ causante coagulat & denigratur. Tertio propter debilitatem attractiuę splenis in attrahendo humorem melãcholicũ, & ab ipso hepate sanguinem depurando, quia sanguini cõmixtus remanet, & frequenter ipsa natura per inferiora expellit, quare apparent egestiones nigrę. Q uarto propter hepatis contentiuam & discretiuam debilem in sequestrando humorẽ melancholicum à sanguine, quare eius plurimum cum egestionibus cõmiscetur. Q uinto propter sanguinis & humorum adustionem in hepate uel uenis quare ad substantiã grossam nigram feculentam conuertuntur et extra à natura per inferius expelluntur & nũ quam sunt sine febre. Sexto propter frigiditatem congelantem aut caloris naturalis extinctionẽ uel mortificationem, calore enim extincto sanguis & humores multũ spiritibus depauperantur, per quorum participationẽ redduntur humores rari clari & peruñ. ipsis igitur spiritibus priuati fiunt opaci & ad obscuritatem & nigredinem tendentes consequenter his per inferiora expulsis fiunt nigrę egestiones, sicut sanguis coagulatus niger, à quo totus spiritus expulsus est, unde propter hoc partes nostri corporis frigore multum patientes liuescunt. Ad propositum de egestionibus nigris ultimis duobus modis intelligitur conclusio apho. Ex quibus patet eius ueritas, huiusmodi enim egestionibus apparentibus perseuerantibus anteq̃ signa digestionis manifestentur significatur in interioribus uehemẽs adustio aut spiritũ exhalatio, & materierum adustarum uel congelatarum dominium in interioribus in quibus non dominat natura, nec ipsas critice, sed synthomatice expellit, sed hoc est pessimum. igitur. Ex quo patet notabiliter dictum esse cũ feb. & sine feb. si enim fuerit cũ feb. significat ĩcẽdiũ. si sine fe. significat mortificatio caloris.

Egõ tripliciter

Egestio nigra.

Egõnis nigrę causa se cupla.

Egõplurũ colorũ quę.

Secunda conclusio. Huiusmodi egestiones q̃to sunt plurium colorum sunt tanto deteriores. Probatur sic. tanto significat materiam malignam ampliorem & magis etherogeneam & minus à uirtute uincibilem uel superabilem. igitur conclusio uera. patet consequentia. & assumptum circa litteram declarabitur. Primo nota. Per plures colores intelligi posse plures colores nigros, gradualiter tamen adinuicẽ, sed magis & minus differẽtes, ut si una pars egestionis esset intense nigra & altera remissius & sic de alijs. Secundo intelligi potest per plures, scilicet specifice differentes, quia. s. egestionum aliq̃ partes sunt albę et aliq̃ nigrę et aliq̃ citrinę &c̃. sic tamẽ q̃ parte nigra in egõnibus dominante nigrę dominant, hęc secundo modo intelligitur. Secundo nota hoc esse intelligendum ipsis perseuerantibus & signis digestionis non pręparantibus, ut supra. Tertio nota has posse uenire simul aut successione plurium colorum, in ꝓ

Digitized by Google

positio intelligitur simul. Quarto nota huiusmodi egestiones plurium colorum apparere posse uel pares in qͣ titate puris nigris, & sic non intelligitur cōclusio. ex pluralitate enim illa significatur minor adustio. Secūdo apparere possunt sic qͣ in his quæ sunt pluriū colorū pars nigra tāta sit & tam intense nigra sicut in egestionibus pure nigris. & sic intelligitur conclusio, & uera est qͣ cum talibus his circunstantijs apparentibus significatur plures esse materias utrutē infestantes, sed hoc alijs paribus est detertus. Vnde patet has egestiones malas esse per uiam signi. ex parte enim humoris adusti alia sūt paria, & cum hoc in illa quę est plurium colorū, est excessus in alijs membris, ideo &c̄.

Tertia conclusio. Egestiones nigrę non sponte, sed ui pharmacię euacuate sunt minus malę qͣ sponte egredientes. Probatur sic. per tales significat minor malitia materię quę euacuatur. igitur assumptum arguitur, quia per eas significatur materiam hanc euacuandā non tantam habere malitiam, ut per eam uirtus sum uleretur ad ipsam synthomatice expellendam. igitur &c̄. patet consequentia, & assumptum declarabitur. Primo nota. Egestiones posse esse nigras a primitiua causa, ut pharmaco cassia uel cibo. Secundo intrinsece & pro se. & sic intelligitur in proposito. Et dicuntur meliores, quia minus male abusiue. Secundo nota. Egestiones ui pharmaci quandoqͣ euacuari prędētibus signis digestionis, quādoqͣ non prędentibus. In proposito intelligitur non prędentibus, ipsis enim prędentibus in euacuatis significaretur uirtutem magis perfectę & cōplete dominari materiæ, ppterea pharmaci non egerit auxilio. Ex quibus colligitur causa uerificans aphor. his enim talibus apparentibus ui pharmaci significatur (ut in pluribus) materiam non fuisse sic malignam, ut uirtutē adsynthomatice expellendum irritaret, econtra autem ipsis sponte euacuatis.

Egō nigra dupliciter

Quarta conclusio. Quanto uarietas egestionum ui pharmaci euacuatarum est maior tāto est minus malū. Probatur sic. tanto significat magis purgationis complementum. patet consequentia & assumptum declarabitur statim. Primo nota qͣ huiusmodi egestiones uariorum colorum ui pharmaci euacuari possunt dupl'r. Primo simul, & sic non est ad propositum. Secundo successiue, & sic maius complementum purgationis significant, sed de hoc uidebitur in quęstione plus. Similis sententia huic colligitur. 14. tertij. trac. 4. & secundo. Continentis. cap. 3. scilicet de egestione, &. 10. Almā. de egestione. Et est utilis aphorismus in actu practico. Et ampliatur ut in notatis dictum est.

Egōnū uariorū colorū practicus cañ

Aphorismus. 22.

AEgritudinibus quibuscūque incipientibus, si fel nigrum, aut sursum, aut deorsum exierit, mortale.

The. In quocunqͣ morbo incipiēte, si atra bilis, uel supra, uel infra exierit, letale est.

Leo. Morbis quibus liber incipientibus, si atra bilis, uel supra, uel infra exierit, letale.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est ista. In cuiuscunqͣ morbi principio euacuatum fuerit fel nigrum sursum uel deorsum illud est signum mortale. Probatur sic. huiusmodi euacuatio significat in corpore abundare materiā pessimā à natura non superabilem. igitur conclusio uera. patet consequentia. & assumptum circa litteram declarabitur.

Cōcordantia & utilitas apho. huius habetur sicut prędentis, & similiter ampliatio. Primo nota. Per ægritudines quascunque intelligere debemus ægritudines à cholera pendentes siue acutę siue chronicę fuerint, de omnibus enim uerificatur apho. ut patet. licet de acutis sit maxime uerificabilis. Secundo nota notanter dictū esse incipientibus, quia. s. in principio uniuersali existētibus ad denotandum huiusmodi fel nigrum emitti signis digestionis non apparentibus. apparentibus enim signis digestionis est aliter dicendum, ut in prædenti apho. Tertio nota. ille terminus fel. ab auctoribus equiuoce sumitur. Primo ꝑ chisti fellis choleram superfluā continente, propter necessitates & utilitates notas. Secūdo sumitur pro cholera in chisti contenta. Quandoque enim potest ille terminus fel. poni cū additione illius termini nigrum, & importat meliam adustam per adustionem. s. ex cholera rubea generatā, & taliter sumit hic.

Fel triplicit.

Quarto nota quatuor esse loca manifesta, per quę maxime contingit fel nigrum exire. s. per secessum, ꝑ urias, per uomitum, & per sputum. Et de his omnibus uerus est apho. ut patebit. Deterius tamen signum est hoc per superius qͣ per inferius, quia si egreditur per superius, aut per sputum aut per uomitū. si primū, sic significatur adustio uehemens in spiritualibus. si secundum significatur illam materiā ad superiora repere, qd est peius per uiā signi & per uiam causę ut patet. Quinto nota. Ad ueritatē apho. oportet huiusmodi signum esse perseuerans. hoc enim perseuerante significatur uehemens adustio in spiritualibus uel naturalibus membris, sed hoc est signū mortale maxime signis digestionis nō apparētibus, iō &c̄. Ex quo colligit ueritas apho. Similiter intelligitur hanc euacuationem esse malā per uiam signi ut patet. Et causę, quia huiusmodi euacuatio potest esse causa lęsionis membrorum mortificationis quibus prędictus humor obuiat. hic etiam humor existens malus ꝑ uiā signi est malus ꝑ uiā cāę u'Posse potest.

Fel nigrū ex urinę, pelli cjuerus est apho. vt patebit. Deterius tamen signum est drupl'r.

Aphorismus. 23.

Quibuscunqͣ ex ægritudinibus acutis, aut multi tēporis, aut abortibus, aut aliter extenuatis, si fel nigrum exierit, aut qualis sanguis niger, sequenti die morientur.

The. Quicunqͣ ex morbis acutis, aut diuturnis, aut uulneribus, aut alio quouis modo extenuati, atrā bilem sanguini atro simile emiserint, postridie moriuntur.

Leo. Quibuscunqͣ ex morbis acutis, aut diuturnis, uel ex uulneribus, siue quouis alio modo extenuatis, nigra bilis, siue uti sanguis niger de subter exierit, postridie moriuntur.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est hęc. Quibuscunqͣ corporis extenuatis ex ægritudinibus acutis uel chronicis uel abortibus, uel qualitercunqͣ exierit fel nigrum aut humor niger sicut sanguis, huiusmodi corpora sequenti die critico moriuntur. Probatur, quia in talibus corporibus est superabundantia corruptę & pessimę materię, & cum hoc uirtus est ualde debilis ex terminis conclusionis. igitur conclusio uera. patet consequentia & assumptū patere potest ex dictis in prędenti apho. Similis sententia colligitur. 16. tertij cap. de fluxu uentris omniū morborum. &. 17. Continentis. cap. de egestione. Et est utilis in actu practico. Et ampliatur ut patet. Primo nota. Ly quibuscunqͣ potest exponi. i. corporibus, & est sensus uerus in conclusione positus. Secundo quibuscunque ægritudinibus &c̄. prima expositio teneatur. Secundo nota. Per ægritudines acutas intelligendas esse siue acutas absolute, siue peracutas, siue perperacutas. et ægritudines multi temporis chronicas, quę. s. ad. 40. diem & ulterius terminantur. Tertio nota. Per extenuata non debemus solū intelligere corpora in humido mēbrali qͣtitatiue notabiliter minorata, sed per extenuata debemus uniuersaliter intelligere corpora ualde debilia de omnibus nāqͣ uerificatur conclusio. Explicauit tamen extenuata, cum corporis imbecillitas potissime per eius extenuationem manifestetur, & uult qͣ qualiter cū que sint debilia sequatur hoc. Quarto nota. Per abor-

Extenuatoꝝ corporū q bus exierit fel nigrū ut humor niger sicut sanguis prae cticus canon.

Abor-

sum

Mier magis debilitat aborsus cā q̄ p tus naturalis.

sum ītelligere debemus fœtus præter naturā exitū uirtutem parientis multum debilitantem, debilitatur. n. magis apud aborsum mulier q̄ apud partum naturalē. 21 tertij. tracta. 2 cap̄. de aborsu. Et dolores quidē accidētes apud aborsum uehementiores sunt doloribus accidētibus apud partum, quoniam illa est res non naturalis. Causa autem quare in prægnantibus aborsum patientibus specialem fecit mentionem est. Primo quia ut plurimum contingit illas ex aborsu multum debilitari. Secūdo quia in eis contingit malas & prauas materias & putrescēres retineri, quibus putrescentibus uel adustis & corpore debilitato per aborsum &c̄. Ex quibus patet causa uerificans apho. huiusmodi. n. materię scilicet per seuerantes significant incendium uehemens & rebellionem maximā materię ad uirtutem, qua cōtūcta magnę uirtutis prostrationi proculdubio deproximo debet seq̄ mors. Q uinto nota per sequentem diem quidā intelligunt ut uerba sonant, quidam sequentem criticū, quidā largius tempus satis breue, de quo patet &c̄.

Aphorismus. 24.

Dyssinteria, si à felle nigro incepit, mortale.

The. Difficultas intestinoꝝ, si ab atra bile īcepit, letalis ē.

Leo. Difficultas ītestinoꝝ, si ab atra bile incepit, letalis ē.

Expositio Iacobi.

Dyssinteria à colera assimilatur cancro dure uel tardę sanabilt. Auicē. Gal. Rasis. Dyssinterię à colera nigra practicus cañ Dyssinteria q̄d Isidor. Dyssinterię cā est 2x.

Conclusio est ista. Dyssinteria incipiens à cholera nigra est signū mortale. Probatur sic. huiusmodi dyssinteria significat intestinorū periculosum & irremouibile nocumentum. igitur conclusio uera. patet consequentia. & assumptum arguitur, quia significat ulcerosum ulcus in intestinis profundatum. igitur. Similis sententia colligitur. 16. tertij. 2. cap̄. f. de fluxu uētris omniū modorū. et secundo uirtutum naturalium. ca. 9. et. 16. Continentis cap̄. 3. f. de egestione. Et est utilis in actu practico. Et ampliatur ut patet. Primo nota. In proposito sumi dyssinteriā ut distinguitur contra lienteriam & diarrhœam, ut alias supra. Est autem dyssinteria à dī græce, quod latine diuisionē, enteron uero intestinū importat latine. Vnde dyssinteriam quasi diuisionē, scil sionem, seu excortationē intestinorum appellat. vt sexto ethymologiarū. Isido. cap̄. de nominibus ægritudinum chronicarum. Secundo. Huiusmodi dyssinteriā quandoq̄ prouenire posse à causa extrinseca uel primitiua, quandoq̄ uero intrinseca & corporali. Exemplum primi, sicut forte solutiuū cibus salsus amarus uel exoriatiuus, & sic de alijs. Si uero contingat ab intra, uel ē proprium intestinorum nocumentū, uel propter materiam ab alio mēbro aliunde transmissam. Primo modo dicitur intestinalis. Secundo modo hepatica dicitur, & quandoq̄ splenetica, & sic secundum uarietatem membrorū transmittentiū. Ad propositū dyssinteriā intelligimus per propriū intestinorū nocumentū causatam, licet non omnis dyssinteria sit cum proprio nocumento intestinorum. quandoq̄ tamen causa nocumenti est in alijs mēbris, & ibi ægritudinem contrahit. quādoq̄ uero est in intestinis fixa, & taliter in proposito est intelligendum. Tertio nota. Huiusmodi dyssinterię quę à cā contingens est corporali, materia est quandoq̄ cholera rubea, quandoq̄ phlegma salsum, quandoq̄ melancholia adusta. Et hęc potest esse genita per adustionē uel ex melancholia naturali adusta. Ad propositū hic per fel nigrum intelligit melancholiam per adustionem generatā siue ex cholera siue ex melancholia naturali. Q uarto

Dyssinterię ab atra bile cura tio difficilis uel ipossibilissimē à cā triplici.

nota. Difficultas curę uel impossibilitas huius dyssinterię ex multis causis prouenit. Primo ex dispōne mēbri lęsi, quia. f. neruosum uel panniculosum exangue et intrinsecū, unde minime possunt apponi medicamina, & apposita non permanent propter necessitatē frequentissime asc ellationis. Secundo ex dispositione materię à qua pendet ægritudo in qua est uestigium fortis adustionis, sicut calor ex cineribus, & grossities, & fixio, & adherentia, & malitia complexionis mēbri corruptiua & mordicatiua. Tertio quia ista uidentur significare intestina iam cācerata esse. Vnde Auicē. allega. cap̄. significat cancrū putrefactū. Ex his colligitur causa uerificans apho. Patet secundo. q̄ licet cholera rubea sit penetrātior, quia tamen à natura facilius uincitur, est dyssinteria ab ea prouenies corrigibilior. Et ex hoc ulterius patet q̄ priusquā huiusmodi cholera nigra causet dyssinteriam, oportet ipsam in intestinis longā moram contraxisse, cum oīs actio eius tarda sit oporteat in lōgo tempore imprimat, & in hoc toto tempore intestinorū cōplexionem, in quibus figitur corrumpat & mortificet, & potest hoc conferre ad ueritatē apho. Vnde & signanter dixit si à cholera nigra inceperit, quoniā oportuit in intestinis longo tēpore occurrisse.

Aphorismus. 25.

Sāguis sursum quidem, qualiscunq̄, malum, deorsum uero si niger exierit, bonum.

Sanguis supra emissus, qualiscunq̄ est, malus est infra autem bonus est. legitur in cod. græco ī Gal. & exēplari Iacobi. The.

Sanguis quidem supra qualiscūq̄ fuerit, malus, infra autem bonus est infra autem bonū nigra excrementa. Leo.

Expositio Iacobi.

Hic aphor. duas habet conclusiones. Secunda est ibi (Deorsum.)

Prima conclusio apho. Q ualiscunq̄ est sanguis fluxus sursum ipse est malū signū. Probat sic. quia qualiscunq̄ fuerit talis sanguis, mala est regio, per quā euacuatur, significat etiam in superioribus lęsionē. igitur conclusio uera. patet consequentia & assumptū circa literam declarabitur. Primo nota Sanguis sumitur dupliciter. Primo pro massa et pro sanguine alijs tribus humoribus contra distīcto. Secundo modo hic maxime sumitur, licet utroq̄ modo possit sumi. Secūdo nota. Huiusmodi sanguinē quandoq̄ esse bonum & laudabilem quandoq̄ uero malignum. Et iterum quandoq̄ est uenalis quandoq̄ arterialis quandoq̄ est multus quandoq̄ modicus quandoq̄ calidus quandoq̄ frigidus. Et iterum quandoq̄ egreditur ex pectore, quandoq̄ ex pulmone, quandoq̄ ex hepate resudante tamē ex gibbo ad pectus quandoq̄ ex cāna, quandoq̄ ex capite, quādoq̄ ex ore.

Sāguis dupliciter. Loci in dicia unde sanguis ex cernit.

Et hæc omnia per signa propria distinguuntur. Sanguis enim à pulmone spumosus & cū tussi. Ex pectore non spumosus. Ex stomacho cum uomitu. Ex canna cū rascatione. Ex capite cum attractione à superioribus. Ex ore cum saliua & sputo. De omnibus hic est sermo quę colligi possunt decima tertij. tractatu. 3. cap̄. de sputo sanguinis. Tertio nota. Per sanguinem sursum euacuatū intelligere debemus sanguinem euacuatum per os & non aliter, quia exeunte per nares aliter esset dicēdum. Q uarto nota hoc posse malum esse per uiam signi, & quandoq̄ per uiam causę, & quādoq̄ utroq̄ modo. Exemplum primi, ut sanguine malo expulso. Exemplum secundi, sicut sanguis superfluus in quanto, laudabilis tamen in quali. Exemplum tertij, sicut sanguis arterialis euacuatus. Ex quo patet cā uerificās aphor. nā per os euacuatum significat solutionē in partibus superioribus, per quas non debet euacuatio naturalit fieri. ad hoc enim non sunt à natura deputata, ut malā materiam &c̄. hoc autem est malū. ideo. Q uinto nota. Hoc ut in pluribus uerum esse. In pluribus enim sanguis potest esse signum & causa bona. f. eius euacuatio, quamuis sit signum malū prauā in spiritualibus significando contineri materiam, absolute tamē est magis denominādum signum bonum q̄ malū. Vnde non est uera conclusio nisi ut in pluribus et maxime comparato huiusmodi fluxu sursum ad deorsum, de quo in sequenti conclusione fiet mentio. Auicē.

Digitized by Google

Secunda conclusio. Sanguis.s. niger exiens deorsum est bonum. Probatur. quia significat uirtutem potentem in expellendo superfluum & corporis mundificationē. igitur conclusio uera. patet consequētia. et assumptum declarabitur. Primo nota. Sanguinem deorsum multipliciter posse egredi. s. per fluxū uentris, per urinam, per menstruorū eruptionē, & per hęmorrhoydarum apertionem, quę sunt uenę quędam circa anum situatę faciliter sanguinem totius recipientes. Ad propositum licet de menstruali possit uerificari, in proposito solum de hęmorrhoydali intelligit Hippo. Secundo nota. Huiusmodi fluxum esse bonum ſignum & bona cā. Primo significando uirtutem fortem in superfluo sanguine fecali expellendo. Bona causa pro quanto est causa mundificationis corporis ab huiusmodi superfluis, ad quam mundificationem sequitur depuratio & clarificatio, sicut extracta fece deuino. unde nō ex qualiber agitatione fit uinum turbulentū postq̄ separata fuerit fex ab eo, non separata uero sic. & ita de sanguine dicendū.

Sāguinē egredi deorsum. 4r.

Auic. Ex hoc patet causa uerificans secundā partē apho. Similis sententiā, licet nō formaliter habetur tertio canō. fen. 4. tractatu tertio. ca. de sputo sanguinis. & hoc quātum ad primam conclusionem. quantū uero ad secūdā. 17. tertij. capi. de fluxu hæmorrhoydali. Et est utilis. Et ampliatur, ut ex dictis patet.

Aphorismus. 26.

Nigrę egestiones, si à dyssinteria habito, ut intestinorum carnes egerantur, mortale.

The. Si ex difficultate intestinorum laboranti, caruncułę exeunt, letale est.

Leo. A difficultate intestinorum habito, si ueluti caruncułæ exeant, letale est.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho, est ista. Si corpore existente habito, id est occupato à dyssinteria egerantur uelut carnes intestinorum, illud est signum mortale. Probatur sic. talis egestio significat in intestinis irreparabile nocumentum. igitur conclusio uera. patet consequētia, & assumptum statim declarabitur. Similis sententia colligit. 3. fen. 16. ca. 2. s. de fluxu uentris omnium modorū. Et ē utilis in actu practico, ut patet. Et ampliatur ad omnem dyssinteriā à qualibet causa, puenientē. Primo nota: Habito dyssinteria, ideſt patiente dyssinteriam, uel habito. i. oppresso ualde ad denotandum dyssinteriā fortē esse. Et est cōmunis modus loquendi antiquorū, & maxime Hippo. ut infra si à febre habito & à squinante habito &c. Secundo nota. In intestinis tres sensibiles partes distinguuntur. ex quibus intestinorum substātia integratur, saltē secundum medicinalē considerationem.

Auicē. Egōnū in dyssinteria ut carniū ītestinoꝝ practicus cañ Intestinoꝝ dicitio ī ptē triplicem.

Prima est intestinorum quędā pinguedo uel unctuositas intrinsecę superficiei adherens in intestina à natura ibi finaliter situata. Primo ut intestinorum superficies per eam redderetur lubrica, propter quod materiæ per intestinorum concauitatē exterius expulsæ facilius labantur. Secundo ut per huiusmodi pinguedinis prędictam defendatur intestinorū panniculosa substantia à materiebus acutis uel pungitiuis uel exasperatiuis, uel qualitercunq; potentibus lędere intestina. & appellatur quandoq; illa à quibusdā mucositas intestinorū, licet illa mucositas sit magis proprie materia phlegmatica.

Secunda pars pellicularis sicut pellicula quędā tenuis, & est duplex interior, & exterior, gratia eiusdē finis & aliorum finium reperta alibi describendorum. Tertia uero est pars. s. profunda mediāns inter interiorē pellicula & exteriorem. hæc quia carni multū similis est, ideo carnis nomine nuncupatur. Et per harū partiū distinctionem tres species dyssinterię distinguūtur. Prima in qua materia acuta ulceratiua nondū intestinorum attigit substantiam, sed solum pinguedinē concauitati intestinorum adherentē separat quare exterius egrediť.

Dyssinteriæ tres species.

Secunda qua humor interiorem intestinorū pelliculam soluit, quare cum egestionibus egreditur cū aliquali sanguine cōmixta, nondū tamen profunda pars notabiliť ulceratur. Tertia species in qua materia ulcerans ad profunda penetrat notabiliter partē grossam soluendo & ſe parando, quia cū egestionibus egrediuntur frusta, quę sunt sicut carnes intestinorum, & de hac in proposito ē sermo. Hanc uero secundū plurimū antecedunt species alię notabili tēpore, cū causa ulcerans prius attingat exteriores q̄ interiores, & prius superficiales q̄ profundas partes. Et dixi notanter secundum plurimū, quia cā ibi imprimens posset esse ita fortis q̄ saltē non prius apparenter discerneretur. Tertio nota. Huiusmodi dyssinteriam mortalē & pessimā esse per uiā signi et cāę. Causę quidē, quia est causa maximę debilitatis & prostrationis uirtutis. Signi uero pro quanto significat magnā deperditionē partiū substātialiū intestinorum quæ nō restaurari possunt propter multa. Primo propter intestina exanguia esse & medicinam non apponi & appositam non permanere et continue materias ulcerātes cōcurrere ideo & hoc maxime uerum si tunc in intestinis gracilibus hoc fiat. Sed dices. Quomodo discernam secundam speciē à tertia. Dicitur q̄ lauando egestiones & petias colando. & hoc de apho.

Aphorismus. 27.

Quibuscunque in febribus sanguinis fluit multitudo undecunque, in resumptionibus uentres his humectantur.

The. Quibus per febres sanguis alicunde large exierit, ijs in recreatione alui humidę redduntur.

Leo. Quibus in febribus sanguinis fluxerit multitudo, q̄ cunq; ex parte cum reficiuntur, alui his humectantur.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est ista. Quibuscunq; corporibus febricitantibus sanguinis fluit multitudo undecunq; efluat his corporibus se cibo resumentibus uentres eius humectātur. Probatur sic. in huiusmodi corporibus debilitatur uirtus digestiua & contentiua stomachi & hepatis attractiua. igitur ipsis resumentibus siue cibo se reficientibus debent uentres humectari. patet consequentia et assumptum circa litterā declarabitur. Similis sententia colligitur. 2. canon. fen. 5. ca. de fluxu sanguinis narium. & hoc uirtualiter. Est utilis in actu practico et pronostico. docemur n. uiso magno fluxu sanguinis narium hepar & stomachum cōfortare, & cibis facile mutabilibus corpora dietare. Et ampliatur ad quecunque corpora sana ægra & neutra, licet specialiter de febricitantibus protulerit apho. Primo nota. notanter in aphor. positum esse ly febrientibus, eo quod in febrientibus potissime aduenit fluxus sanguinis. tum quia est frequens crisis se. tū quia in se. sit maxime sanguis ebulliens. & hoc est causa fluxus licet de omnibus corporibus (ut tactum est) possit uerificari apho. immo nec solū in fluxu sanguinis, sed qualiberalia superflua euacuatione potest hoc contingere. Secundo nota sanguinem fluentē dupliciter posse dici multū. Primo absolute, ut. 10. aut 20. libræ dicerentur extrema multitudo aut etiam. 25. tertio canon. quinta. ca. de fluxu san. narium. Secundo in cōparatione ad uirtutis tolerantiam, & sic intelligit ī proposito, aut sanguinē illum multū effluentem dicamus cuius fluxum non tolerat uirtus, nisi cum notabili nocumento & prostratione. Tertio nota. notanter dictum est undecunq;, ut tam per superiora q̄ per inferiora fluxum cōprehēderet sanguinis. Quarto nota. Per resumptiones intelligere possumus ciborū resumptiuorum assumptiones, ut sit sensus. in resumptionibus uentres humectantur. i. corporibus istis cibaria resumentia uel resumptiua sumentibus. Secundo per resumptiones

Auicē. Practicus cuspronostico non in magno sanguinis narium. fluxu.

Auicē. Sāguis fluētis multitudo dupľr.

Resumptio 2r. Gal.

nes intelligere possumus conualescentiam corporꝝ ut sit sensus.in resumptionibus.i.conualescentibus, eo ꝙ corporibus conualescentibus debetur resumptio, ut habet
Text. 206. tertio techni.eo.n. ꝙ conualescentes cōmuniter consueuerunt magis sic resumere, hic conualescentes resumptiones nominauit,etiam quia tūc remotus est calor febrilis melior est appetitus. Quinto nota. Ad euacuationem sanguinis multi ad sensum datū sequitur hepatis infrigidatio,& per consequens attractiuę eius debilitatio siue debilitas,quare per meseraicas minus de chilo attrahitur,unde remanent feces humidiores & liquidiores,et consequenter uenter humidior.Similiter multo euacuato sanguine uirtus digestiua stomachi debilitatur,tū quia infrigidatur totum corpus, & cōsequenē stomachus.tum quia stomachus in digerendo maximū recipit iuuamentū ab hepate, quod ponitur infrigidatum.hac autem debilitata remanent plures partes aquo ſę huiusmodi egestionē reddentes humidam. similiter etiam quia infrigidato stomacho & hepate debilitat stomachi contentiua,quare non debito tempore in stomacho continetur cibus, & per consequens &c̄. Ex quibus patet primo causa uerificans aphor. Secundo patet quare talia ante resumptionē nō contingunt. hoc.n. ideo est,uel quia tunc ualde parua ꝙtitas cibi sumebat uigente febre. uel quia calor subtilis egōnes ualde exicabat.igitur &c̄.posset etiam cibi esse tanta paruitas & exiccatio febris ita uehemens quod plus uentris styptricitatem moueret ꝙ dictę causę lubricitatem. Contra, quia ex sanguinis multa euacuatione totū corpus exiccatur.igitur & uenter.Item quia mēbra inaniunt igit, fortiter attrahunt. Patet solutio intelligenti.

Aphorismus. 28.

Quibuscunꝙ felleæ egestiones sunt, surditate superueniente quiescunt, & quibuscūꝙ surditas,felleis egestionibus superuēiētibus quiescūt.

The. Quibus deiectiones biliosę exeunt, surditate superueniente sintuntur,& quibus surditas præcesserit, desinit si deiectiones sequuntur biliosæ.

Leo. Quibus biliose deiectiones, superueniēte surditate, cessant,& quibus surditas,superuenientibus biliosis deiectionibus,cessat.

Expositio Iacobi.

Iste aphor.duas habet conclusiones. Secunda est ibi (Et quibus.)

Prima conclusio apho.est ista. Quibuscunꝙ corporibus adsunt felleæ egestiones uel phlegmatice his corporibus surditate superueniente quiescunt. Probat sic. materię cholericę surditate superueniente ad partē aliā diuertuntur,igitur tunc quiescūt cholericę egestiones. patet consequentia & assumptum, quia ad partes superiores terminantur uel mouentur. igitur ab inferioribus diuertuntur. consequentia uidetur nota & assumptum intelligenti. Primo nota,tam de phlegmaticis ꝙꝫ de sanguineis posset esse uerus aphor.in cholericis tamē magnis proponit apho.quia illę frequētius fluxum cau
Surditas 3ª. sant,tum etiā quia leuiores & magis aptę sursum moueri & facilius causant surditatē aliꝭ membris. Secundo nota per surditatem intelligi posse notabilem auditus diminutionem,aut totalem eius ablationem,potest etiam
Surditatis causa 2ª. ampliari ad corruptionem.Hęc autem surditas dupliciter prouenire potest, aut à causa primitiua & extrinseca, ut percussione &c̄.aut à causa corporali & de hac in ꝓposito est sermo.primo,quia etiam potest esse in materialis,ut mala conplexio organi,aut materialis,& de ta
Auicē. li hic est sermo.Colligitur hæc diuisio quarta tertij.ca. de nocumentis auditus. Tertio nota. Surditate hac superueniente signum esse ut in pluribus ꝙ materia quæ ad intestina declinabat repit ad partem superiorem,quare corpulenta materia uel uapores organo auditus communicantur & causant surditatem, sed materia taliter ad superiora fluente & ab interioribus diuersa cessat fluxus uentris et felleę egestiones.igitur. Ex quo patet primo causa uerificans apho. Secundo patet surditatē nō esse causam,sed esse signum cessationis fluxus felleī. Et patet conclusio, quia dixit superueniente.ipsa.n. superueniente non esset hoc necessarium, nec etiam signum materiam diuerti. Ex quibus colligi potest apho. non esse uniuersaliter uerum.posset.n. materia esse tanta ꝙ sufficeret utrunꝙ facere. Quarto nota. quiescunt.i. ex toto cessant,et hoc non.uel quiescunt.i.aliquo modo sedantur uel auferuntur uel emittūtur, & hoc est uerę.

Secunda conclusio. Quibuscunꝙ inest surditas ista remouet felleis egestionibus his superuenientibus. hęc conclusio potest probari ut precedens conclusio. Primo nota.Surditatem duplicē esse.quędam est fixa et mā fiua,& de tali hic non est sermo. quędam uero nō sed facilter remouibilis, & de tali uerum est. Secundo nota. Non solum per uentris fluxum fedari huiusmodi surditatem, immo etiam per sudorem urinæ prouocationē & sic de aliꝭ Fluxum tamen uentris tanꝯ euacuationē retigit frequentius contingentem quēadmodum non solum surditas,sed & alia praua accidentia frequenter per uentris fluxum remouētur, ut sunt capitis dolor & oculorum. Et similis sententia huic colligi potest quarta tertij.capꝯ.de nocumento auditus. & primo canticorū. cantic.459.Et est utilis.Et ampliat ut patet ex dictis. Surdimutas duplex.

Patet etiam surditatem superuenientē egestionibus felleis esse solum signum, sed fluxus econtra superueniens est signum & causa. Primū dubium. Nam parua materia sufficit surditatē facere,non tamen remouet fluxus,igitur non uidetur surditatē superuenientē esse signum. Secundum dubium.Quia potest surditatis cā esse uentositas aut materia phlegmatica superueniens sed hoc posito nō uidetur propter hoc quare curetur fluxus. Tertium dubium. Quis est modus quo materia causans surditatem possit expelli per fluxum,& non apparet. Ad primū dicitur ꝙ licet materia quę est causa surditatis coniuncta sit pauca, ipsa tamen quę est causa antecedens est uel potest esse multa, ideo superueniente surditate significat materias ad partes superiores repere cuius ista pars fuit causa coniuncta surditatis,& per cō sequens &c̄.et similiter ecōtra.nā causa antecedēte fluente ad inferiora causa coniuncta surditatis remanens à uirtute facile resoluit & uincitur,& per consequēs etc̄. ꝙꝫ etiam causa coniuncta possit ad inferiora expelli. Dubia

Ad secundum dicitur illud argumentū ueritatem probare.ſ.ꝙ apho.non semper sed ut in pluribus est uerus. uel dicitur apho. intelligendum esse, ubi causa à qua dependēt huiusmodi dispositiones fuerit utrobiꝙ similis. Vel dicitur non esse intellectum Hip.per ly quiescunt ꝙ omnino remoueantur,sed aptę sunt remoueri, ita ꝙ stā te surditate aptum est remoueri fluxum uentris & ecōuerso, licet non semper remoueatur. Ad tertium dicit ꝙ materia quę est causa antecedens & coniuncta surditatis potest à natura pelli ad uenas collt, ex quibus pelli potest ad uenam magnam exītem circa dorsum à qua postea pellitur ad hepar, & sic consequenter ad meseraicas & uentrem inferiorem.

Aphorismus. 29.

Quibuscunꝙ in febribus sextanis existentibus rigores fiunt,discriti sunt.

The. Quibuscunque febricitantibus die sexto rigores accidunt,ijs difficulter iudicatur.

Leo. Quibus in febribus sexto die rigores fiunt, difficile iudicium sequitur.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho.est ista. Quibuscunꝙ corporibus, quorum febres sunt sextane fiunt rigores. hi rigores

Digitized by Google

malã crisim significant. Probatur sic. hi rigores significãt futurã recidiuã aut morbi longitudinẽ. igitur conclusio uera. patet consequentia. & assumptũ circa litteram declarabitur. Similis sententia colligitur secunda quarti, ca. de numero dierum criticorũ trac. 2. Et est utilis in actu practico. Et ampliatur, ut patet. Primo nota ꝙ licet apho. sit uerus siue contineat ueritatem tã in aliꝭ morbis à feb. per crisim terminabilibus q̃ in febribus, de feb. tamen specialiter protulit aphor. quia se. maxime acutæ sunt plures per crisim terminabiles. ipsarum etiam materia est quæ ꝓprie rigorem facit, cũ sit calida & acuta ꝙua prouocans accidentia & cogens uirtutem ad citam & uelocẽ morbi terminationẽ. Secundo nota. Per se. sextanas intelligi posse primo febres de sexto in sextum diem periodice redeuntes. de quibus prima quarti Auicẽ. ꝑticulare facit ca. et quintanas uel ẽt continuas istis ꝓportionales, & de talibus in ꝓposito nõ est sermo. Secundo ꝙ sextanas intelligere possumus. se. in sexto die à principio morbi exãtes, ut sit sensus quibuscunq; in febribus sextanis i. in sexto die ab ægritudinis principio exãtibus, & sic intelligitur in proposito.

Tertio nota ꝙ auctores cõmuniter utuntur istis terminis, typus, horripilatio, horror. cõfractio, fractio, frigus rigor, tremor. Est autem typus genus ad hęc omnia accidentia antecedentia principia paroxismorum. vnde & de omnibus prędicatur, quia tã horripilatio q̃ rigor nominantur typi. Typos. n. græce, latine similitudo forma, formale, uestigium, exemplar, figura &c̃. quia igit hęc accidentia sunt significantia nobis febrem, hĩc et typi nomine appellantur. Per horripilationẽ autem intelligunt. vt prima quarti. ca. de rigore. diuersitatem in frigore & punctionem in cute, quæ dispositio sic est intelligenda ꝙ in qualibet horripilatione percipiuntur duo. scilicet diuersitas in frigore et puncto in cute materia. n. calida subtilis & acuta & uaporosa per musculos & lacertos ad cutem sparsa sui acuitate punctionẽ facit ad q̃ sequitur caloris ad interiora retractio. hĩc est ꝙ subsequitur in frigidatio quædam uel frigus. Et dicitur diuersitas in frigore, uel quia secundum diuersitatem in dilatione huius uaporis contingit diuersimode & non uniformiter partes infrigidari. Et huic concordat dictũ Auic. capi. de causis putredinis dum dixit. Quod autem fit ex mordicatione caloris dignum est ut proportionetur horripilationi. secunda primi. ca. de causis motuũ non naturalium. Et ex hoc patet primo quare in horripilatione fit pilorum erectio, ut 4. problema. problema. 41. Secundo quare fit quidam motus cutis tremulus. Potest etiam in prędicta descriptione exponi disiunctiue ly & erit in sensu ꝙ horripilatio est dispositio ĩ qua corpus inuenit diuersitatẽ in frigore uel punctionẽ in cute. Credo primam esse meliorem. Horror autẽ est remissa horripilatio, & dicitur fractio & confractio. Frigus autem describitur sic. est dispositio, in qua sentit corpus in mẽbris suis & dorso et lacertis suis frigus purũ, quia non calidum aut punctioni cõmissum. Vnde materia causans frigus est frigida non pungitiua ut phlegmatica uel melancholica. Tremor autẽ patet quid sit. est aũt rigor cõcussiuus mẽbrorum motus quo inuoluntarie mouentẽ mẽbra ad excutiendum rem prętter naturam in eis malam dispositionẽ imprimentẽ. vnde & tam materia uehementer suo frigore nocens subito sparsa per mẽbra q̃ etiam calida pũgitiua causat rigorẽ, sicut etiam ab extrinseco causaretur rigor si quis aqua uehementer frigida balnearetur, aut etiam feruente. de tali igitur rigore est sermo in proposito, cuius causa est iam dicta. s. subita delatio materię acutę calidę mordicatiuę. s. multũ nocentis super mẽbra. Ex quibus patet rigorem secundũ plurimũ à materia calida fieri. Secundo in quo differt rigor ab aliꝭ. est. n. rigor concussiuus motus, horripilatio sensatio corrupta, licet tamen tam rigorẽ q̃ horripilationem q̃ frigus possumus appellare sensationes & dicere ꝙ sensationẽ principaliter important alia. Quarto nota. Huiusmodi rigorem esse triplicẽ. Quidã prędecedens uel antecedens, qui fit in principiꝭ uel parum ante principium paroxismorum, de quo infra apho. 62. Quibus cunq; rigores fiunt. Alter est subsequens & est qui fit in fine paroxismi interpolate aut exacerbationis in continuis proportionalibus. de quo infra apho. 58. A causone habito. & prima. 4. ca. de causonide. Alter est incidens uel intercidens qui in medio feb. cadens, scilicet dum est paroxismus uel exacerbatio. de quo infra aphor. 46. Si rigor incederit se. non deficiente. & prima quarti. ca. de rigore. et de rigore est ꝙ significat mortem & est ille quem sequitur debilitas uirtutis & casus caloris in animali & siccitas. Ad propositum in apho. est sermo de rigore tertio modo. secundo modo. n. non est signum pronosticũ malę crisis, ut patet. Quinto nota. Huiusmodi rigor incidens quandoq; euenit prędecedentibus signis digestionis & est signũ bonum ut patet. quandoq; uero non prędecedentibus & de tali est sermo in proposito. vt patet ꝙ Cõm. in cõmento. Et quandoq; significat rigor & oppilatio sanitatem in se. inseparabilibus, quoniam significat ꝙ materia expellẽ ex uenis & egreditur. Verum quando non est cum digestione & in hora critica & non sequitur eum leuitas, est significatio ꝙ expulsio quantitatis nõ est, quoniam uirtus est uincẽs, immo quoniam materia multa expellitur propter multitudinem suam. prima quarti. ca. de horripilatione & rigore. Ex quibus patet primo causa uerificans apho. rigore. n. incidente die 6. non prędecedentibus signis digestionis significatur, aut motus nouæ materiæ nouam causantis ægritudinẽ, aut motus criticus præexistentis paroxismi futurus. Primum autem malũ est, ut patet. Secundum similiter, cum nunq; sit bona crisis ante digestionem, aut ante digestionis signa eueniens si in die nõ critica, ut prima huius cõmẽ. 19. uel. 20. eo quorũ crisis fit &c̃. significaẽ. n. potius ui morbi q̃ ui naturæ fieri. Ex quo ulterius patet per diem. 6 in ꝓposito intelligendum esse non solum uere. 6. sed etiam quãcunq; non criticam, ut octauam. Patet etiam tertio quid per discritam, i. bona crisi diuisa uel separata.

Typus quid
Horripilatio quid.
Auicẽ.
Auicẽ. Aristo.
Horror qd, & frigus
fractio & confractio
tremor rigor.
Corpo rũ labo rãtiũ fe bribus sextãis practi cusq; canon.
Febris dupl'r.
Auicẽ.
Rigor tripl'r.
Hippo.
Auicẽ.
Auicẽ.
Hippo.

Aphorismus. 30.

Quibuscunque exacerbationes fiunt, si qua hora febris acceperit, in crastinum eadem hora incipiunt, discrita.

The.

Quibus accessiones ueniunt, si febris quacunque hora dimiserit, eadẽ altero die repetit ijs difficulter iudicat.

Leo.

Quibuscunq; accessiones fiunt, quacũq; hora febris dimiserit, si eadẽ eras occupauerit, iudiciũ hñt difficile.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est ista. Quibuscunq; corporibus febricitantibus fiũt exacerbationes & paroxismi æqualiter inuadẽtes, siue inuasiones inchoãtes. hi morbi sunt discriti. Conclusio persuadetur sic. in quibuslibet talibus materia à qua dependent morbi tarde & difficulter digeritur. igitur conclusio uera. patet consequentia & assumptum circa litteram declarabitur. Similis sententia colligitur prima quarti. 4. ca. f. de cognitione horarũ se. vbi inquit. & seruans horam unam est longi spatij. & prætera colligitur prima huius commento. 12. Est apho. utilis in actu pronostico & operatiuo ut patet. Et ampliatur ad omnes ægritudines cũ exacerbationibus & paroxismis procedentibus cum cõditionibus infertus dicendis. Primo nota. Exacerbationes proprie continuis proportionalibus attribui, sicut econuerso paroxismi uere interpolatis. vtrasq; igitur istarum tangit Hip, tetigit continuas proportionales, dum dixit. exacerbationes. reliquas uero dum dixit paroxismi. Secundo nota. Si qua hora &c̃. si quota hora incipit &c̃. prædecedens paroxismus uel exacebatio in die prędecedenti, eandẽ horam

Auicẽ. Ægritudinũ cũ exacerbati one ꝓnostica-cus opa tiuusq; canon.

Digitized by Google

ram sequens in sequenti. ꝟ. g. primus paroxismus phlegmatice inuasit sortem hora secunda. sequens uero in sequenti die etiam hora diei secunda incipit. Tertio nota. hic duplicem reperiri litteram. V na habet incipit et patet. Altera dimiserit. et tunc littera est sic exponenda. si qua hora feb. inchoans dimiserit, quo ad sui uehemẽtiam & fuerit continua proportionalis, & tunc sequere ut prius. Vel aliter. quibuscunque fiunt exacerbationes, sup. si feb. sit cõtinua & nulla hora dimittit ægrotãtem. Vel fiunt paroxismi, pura si fuerit uere interpolata uel aliqua hora dimiserit ægrotantem. Q uarto nota. Per crastinum intelligere non diem immediate sequentem, sed diem succedentis paroxismi uel exacerbationis. Q uinto nota. Paroxismorum uel exacerbationum quidam procedunt anticipando, quidam postponendo, & quidam equaliter inuadendo, & quidam inordinate inuadendo, ut colligi potest prima quarti. capitulo alleg. & primo de crisi tertio capitulo & supra. 12. commento primæ huius. Hæc autem diuersitas inuasionis paroxismorum insequitur uarietatem dispositionis materiæ in quantitate & qualitate & modo substantiæ, & sic de alijs. Materia in malitia continue augmentata citius facit sequentem paroxismum, minorat autem tardius alijs paribus. Et similiter in quantitate maiorata, et econtra minorata. Subtiliori etiam existente & grossiori consequitur etiam uirtutis dispositionem in fortitudine & debilitate. Et consequitur etiam proportionem uirtutis ad materiam. Item consequitur dispositionem membrorum in sensibilitate & obtusione sensus. Ex quo patet quare contingit alicuius feb. paroxismos continue anticipando, alicuius autem equaliter inuadendo procedere. hoc enim reduci potest in causas dictas. Sexto nota. Ad ueritatem aphor. requiruntur plures conditiones, cum quibus hunc Hippo. intellexit aphor. Prima ꝙ huiusmodi æqualis inuasio sit perseuerans. nisi enim perseueraret non uideretur ꝙ per ipsam significare possemus. Secunda conditio ꝙ huius inuasionis æqualitas sit cum signis cruditatis. Si enim appareret cum signis digestionis, ut in æstate non euidenter posset hoc concludi. Tertia ꝙ sit cum remissione accidentium & uirtutis constantia. nisi enim accidẽtia essent remissa, sed fortia posset uirtus in pauco uel breui succumbere tempore, quibus stantibus si appareat feb. cuius paroxismi uel exacerbationes ægrotantem, æqualiter inuadant, ad intellectum datum significat materiam indigestibilem esse uel saltem duram ad digerendum, ut uirtus in longo tempore in eam nullam notabilem impressionem faciat, quare semper in ea permanet cruditas cum eadem habitudine ad uirtutem, propter quod uniformiter lædit & inuadit. Ex hoc autem arguitur longitudo ægritudinis cum circunstantijs dictis. igitur &c. & sic patet causa uerificans apho. Econtra si materia difformiter affligit, & hoc non stante difformitate ex parte partium materiæ quæ stat sub forma causæ antecedentis. Si enim difformiter affligit alijs paribus, hoc est propter uariabilem & non fixam esse materiæ dispositionem sed hoc ægritudinem abbreuiat & illam causam intellexit. Commen. in commento. Ex dictis tamen colligitur difformitatem inuasionis non sufficienter arguere morbi breuitatem, nisi ponatur hoc non contingere propter materiæ etherogeneitatem, ut in febribus contingit inordinate uagantibus, tunc enim potius longitudini ꝙ̃ breuitati morbi uidetur proportionari. Et si bene notas istam soluere poteris quæstionem. qua quæritur. Vtrum æqualis paroxismorum inuasio uel exacerbationum longitudinem ægritudinis significet. Dicendum enim ꝙ sic cum circonstantijs dictis, ut patet.

Inuasionis uariantis causę. Auicẽ.

Aphorismus. 31.

Laboriosis in febribus, circa articulos & circa maxillas maximę apostases fiunt.

Q ui per febres lassantur, ijs in articulos & maxillas potissimum abscessus decumbunt. The.

Lassitudinem habentibus in febribus, in articulos et circa maxillas potissimum abscessus fiunt. Leo.

Expositio Iacobi.

Conclusio aphor. est ista. In feb. laboriosis superabundant materiæ aptæ causare apostemata, & cum hoc articuli & maxillę possunt has materias maxime recipere. igitur. patet consequentia. & assumptum circa literam declarabitur. Similis sententia colligitur secunda quarti capitulo de signis crisis cum exitura. Et est utilis in actu practico & pronostico & operatiuo, ut patet. Et ampliatur similiter. Primo nota. Duplex est labor. Primo absolute dictus qui non est aliud ꝙ̃ impotentia membrorum ad debitas motiones ex motu nimio uel exercitio. Alter est labor ab intra eueniens, qui spõtaneus dicitur à causa corporali puta materiali proueniens, quem supra habuisti esse triplicem scilicet ulcerosum intensiuum, uel extensiuum & apostemosum. Secunda huius. commento quinto illius scilicet labores spontanei. & Gal. secundo de regimine sanitatis. & tertia primi. capitulo de lassitudine consequente exercitium. Ad propositum potest sumi utroque modo. Est igitur sensus. laboriosis in feb. i. labori iam dicto conjũctis. Secundo nota. Laborem spontaneum siue ab intra contingentem esse triplicem. Q uidam antecedẽs febres Q uidam sequens. Q uidam simul cum febre eueniens. Differunt autem, Primus. n. nuntiat futuram ęgritudinem, ut supra secunda apho. 5. labores spontanei. & tertia primi doc. 5 capitulo primo scilicet de succurrendo accidentibus. Alius uero significat crisim permutationis, ut in sequentibus patebit aphor. Tertius uero significat humorum collectionem ad iuncturas fluentium, ut in sequentibus apparebit. Ad propositum de quolibet istorum potest esse sermo. Tertio nota. Per articulos iuncturas partium membrorum, per maxillas uero carnes quasdam spongiosas iuxta mandibulas existentes ad recipiendum superfluitates cerebri deputatas esse intelligendum. maxillę igitur tunc dicuntur recipere, quia carnes circa ipsas existentes recipiunt.

Feb. laboriosa rũ et sua per abũdantiũ materie rũ apta tũ practicus canon. Labor dr dur. Hippo. Gal. Auicẽ. Hippo. Auicẽ. Articulus qd, & maxilla.

Q uarto nota. Non solum de maxillis sed etiam de quibusdam aliorum membrorum emunctorijs esse hoc intelligendum. Potissime tamen in maxillis apparet, eo ꝙ in feb. humoralibus materia multum ad cerebrum eleuatur, quare uirtute non potente conuenienter ad extra euacuare cogitur ad maxillas expellere. Q uinto nota. Ex multis causis membrum paratum esse, ut superfluitates recipiat, ex quibus fiant apostemata, ut colligi potest secunda primi doctrina secunda capitulo 18. scilicet de causis apostematum. Vna sumitur ex parte complexionis membri. membra enim fortia ad debilia semper expellunt. prima primi. capitulo de membris. Secunda ex parte compositionis, ut concauitas & latitudo, licet etiam quandoque angustia fit huiusmodi causa. Tertia ex parte raritatis sicut laxitas membri. Q uarta ex parte situs, ut sit inferior, & si plures causę sunt istę sufficiant. Ad propositum maxillę igitur ꝙ hęc omnia recipiunt superfluitates à cerebro uel horum plura. Primo sunt enim debilia. Secundo sunt lassa rara & spongiosa. Viæ etiam illi ad illas superfluitates deferendas sunt latę, cum sint ad recipiendas superfluitates deputatę finaliter. Sunt etiam deorsum respectu cerebri situatę, ad quod concurrit ꝙ ex motu faciliter inflammãtur, quare fit ad eas attractio. Doleret etiam facile, quia etiã dolor attrahit reuma. 3. techni. Ex his colligitur cã uerificãs apho. hoc mõ. In fe. laboriosis aut reperiũ labor absolute cõsequẽs exercitiũ et istę illã

Cãę qd mẽbra superfluitates scipiẽt. Auicẽ.

T. 163

Digitized by Google

mat, & iuncturas disponit ad materierum attractionē. aut est labor spuntaneus significans superabundare materias in corpore, quas si natura non ex toto uicerit & insensibiliter resoluat uel extra manifeste expellat, oportet illas à uirtute expelli ad membra debiliora & aptiora ad recipiendum, talia uero sunt iuncturæ & cerebri emunctoria, & etiam aliorum membrorum ut dictum est, ex quo patet maxime huiusmodi apostemata fieri, si nō fiat manifesta & magna euacuatio aut materia sit ita pauca ꝙ à uirtute uicta penitus insensibiliter resoluat.

Aphorismus. 32.

Quibuscunque resurgētibus ex morbis, si aliquid doluerit, ibi apostases fiunt.

The. Quibus conualescentibus à qua uis ægritudine, pars aliqua corporis labore uexat, ijs eā in partem abscedit.

Leo. Quibuscunque resurgentibus ex morbis, si quid laborauit, hic fiunt abscessus.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est ista. Quibuscunque corporibus ex morbis resurgētibus aliqua scilicet pars doluerit, ibi, ideſt in illa parte fit apostema. Probatur sic. in talibus corporibus semper abundat materia apostematis causatiua. & cum hæc pars dolens est eius attractiua & receptiua. igitur conclusio uera. patet consequentia. & assūptum circa litteram declarabitur. Similis sententia colligitur secunda quarti. capō. de signis crisis cum exitura. Et est utilis. Et ampliatur ut præcedens. Primo nota. Per conualescentiam hic intelligi ex morbis materialibus, & maxime febribus. Secundo nota. Huiusmodi conualescentia est duplex. uera & perfecta. Secunda nō uera. & est illa in qua relicta est ex ægritudine materia apta causare recidiuā. & de his est sermo in proposito.

Auicē. Cōualescētia quid

Ex quo colligitur hoc modo causa uerificans aphor. in talibus enim est materia apta facere apostemata, et apta fluere ad locum apostemandum, & cum hoc pars dolēs est apta illam materiam recipere, tum quia dolet & dolor attrahit reuma, tum etiam quia inflammatur, tum etiam quia debilitatur. ideo.

Aphorismus. 33.

Si uero & prius doluerit aliquid ante ægritudinem, illic confirmatur ægritudo.

The. Quum & si prius q̄ ægrotassent, parte aliqua sui corporis perdoluerint, eodem morbus decumbit.

Leo. Sed & si ante morbum, aliqua parte doluerit, hic morbus firmatur.

Expositio Iacobi.

Conclusio aphor. est ista. Si aliqua pars doluerit ante
Auicē. feb. siue in febribus laboriosis in ista parte confirmatur apostema. Probatur sic. quia est receptiua apostematis. igitur conclusio uera. patet consequentia. & assumptū circa litteram declarabitur. Idem habetur secunda tertij. capō. de signis crisis cum exitura. Et est utilis. Et ampliatur ut præcedens. Primo nota. Licet sit uerum de dolore principaliter sequente morbum, de quolibet tamen & per similē causam uerificari potest, ut ex dictis patet. Secundo nota. Ante ægritudinem, id est febrem licet in propinquo tempore. Secundo ante ægritudinem ideſt partem apostemandam, quælibet est bona. Tertio nota ut in commento dicebatur. Ad ueritatē aphor. requiruntur conditiones alique. Prima ꝙ hic morbus sit suspectus ad apostemationem. Secunda ꝙ comprehendatur ex signis imperfectæ crisis. Tertia ꝙ non præcedat magna & notabilis euacuatio, ut fluxus uentris uel urinæ. Quarto nota. Confirmatur, ideſt fit ægritudo confirmata & facta, quia semper apostema est fluens & sic à materia pendens. Vel aliter. confirmatur quia completur & integratur quia alteratur. & causa est, quia cum in hac feb. fit materia permutanda. & hoc uerum est cum membrum dolens sit ꝙ adid potissime est materia permutanda. quare &c̄.

Aphorismus. 34.

Si à febre habito, tumore non existente in faucibus, suffocatio repente superuenerit, mortale.

The. Si à febre detento, nullo tumore faucium, strangulatio subito accidit, letale est.

Leo. Si à febre habito, tumore non existente in faucibus, strangulatio repente superuenerit, letale.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est ista, suffocatio repente superueniens habito à febre nō existēte tumore in faucibus, mortale est. Probatur sic. huiusmodi suffocatio significat pessimam speciem squinantiæ. igitur conclusio uera. patet consequentia. & assumptum colligitur. ubi ponit cō cordantias. Similis sententia colligitur tertio pronostico-
Te. 17 rum. & nona tertij. capō. de signis suffocationum. & quarto cano. f en secunda capitulo de signis sumptis ex radice linguæ gutturis & meri, ut ad litteram inquit. Et ad ultimum quando accidunt in feb. forti præfocatio nes prauæ, tunc accidit mors, quia cor eget causa uehementiæ caloris anhelitu plurimo, sed eius uta est oppila ta quamobrem inflammatur cor & superuenit malitia complexionis eius, quare non tolerat uitam. Et est utilis in actu pronostico. Et ampliatur ut patet. Primo nota. Per habitum à febre intelligi posse indifferenter omnem febrientem. Secundo intelligere possumus ualde oppressum à febribus, quia fortiter febrientem, ut colligitur à commen. Secundo nota. Per præfocationem, ut
Aui. nona tertij. intelligi debet prohibitio transitus anheli-
Prefo- tus ad pulmonem & cor. Et hoc fieri potest à causa pri-
catō qd & eius mitiua & extrinseca ut laqueo, & rebus uenenosis in-
cā dup. terius assumptis, ut iusquiamo & fungis & proprie an-
dachocha, ut Cenciliator, & de tali in proposito est ser-
Suffo- mo. quandoque tamen prouenit à causa intrinseca &
catiōis corporali, & de tali in proposito. est sermo, quandoq̄
dīīæ. tamen prouenit à causa intrinseca. Tertio nota. Euenies à causa intrinseca multis modis euenire potest. Primo propter prohibitum esse motum pectoris uoluntarium, sicut in forti contingit apoplexia. Secundo propter debilitatem & pigritiam uirtutis mouentis pectus & dilatantis & constringentis epiglotim. Tertio propē multam pulmonis repletionem, ut in peripleumonia contingit. Quarto propter repletionem spatij uel concauitatis mediæ inter pulmonem & pectus & mediastinum, quare non potest pulmo dilatari ad aerem recipiēdum. Vltimo propter oppilationem in gutture contingentem in epigloti uel extremitate tracheæ ab apostemate oppilante, propter quod prohibetur attractio aeris ab intra, & de tali in proposito est sermo. Differt autē hæc suffocatio ab hac causa proueniens à suffocatione ab alijs causis contingente. Primo ab apoplexia, quia in prima fit ablatio sensus & motus. in hac autem non, immo mouetur adhuc pectus & attrahit. Differt à secunda, quia illa fit paulatine & non subito, & ista fit satis subito. Differt autem à tertia similiter propter idem. & similiter de quarta, licet istæ sint differentes. Colligitur hæc diuisio nona tertij. alleg. capitulo. Ad propositum igitur de suffocatione ab ultima causa proueniente est in proposito sermo. huiusmodi autem causa est apostema, quod ab auctoribus squinantia dicitur. Ex his patet ꝙ squinantia est equiuocum quandoque enim capitur pro suffocatione ex apostemate Squinā
circa guttur contingente, quandoque uero pro ipso tia qd,

apate

Squinã apostemate. Vltimo nota, huius apostematis uel squitię spẽs Gal. Te. 18 19. 20 &. 21. caꝑ. &. 3. pronolticorũ. Prima est dum apostema est in musculis epiglotidis exterioribus ad interiora, & in hac apparet rubor & tumor in parte anteriori gutturis uel thoracis & ista non impedit notabiliter deglutionem, licet notabiliter anhelitum ubi fuerit materia exuberãs. Secunda est cum fit apostema in musculis uel lacertis ad colli posteriora tendentibus. ſ gutturis, in qua percipit rubor & inflãmatio & tumor in ore, & illa impedit notabilius deglutionẽ et similiter anhelitum. Tertia fit in musculis intrinsecis meri, & ista non apparet ad sensum & fortiter impedit deglutionem & parum anhelitum, quia non nisi pro quanto meri comprimit epiglotí. Vltima est quæ fit in lacertis intrinsecis epiglotis, & ista est suffocatio pessima, & nullo modo apparet ad sensum & totaliter secundum plurimum aufert anhelitum & non deglutionem, & de ista est sermo in proposito quæ proprie suffocationem facit & non apparet tumor in collo.

Ex quo tanquam ex fundamento patet causa uerificans apho. existente enim febre forti homo uehementer indiget attractionem aeris frigidi per anhelitum. Cum igitur sit impeditus trãsitus propter apostema, patet subito mortem esse secuturam. Et nota ꝙ possumus imaginari quintam in spatio medio, & illam tetigit Gal. 4. Gal. interiorum. capitulo tertio. igitur.

Aphorismus. 35.

Si à febre habito, collum cõuertatur, ut uix possit deglutire, tumore non existente, mortale.

The. Si febricitanti collum peruertitur, ut uix deuorare possit, sine ullo tumore, mortiferum est.

Leo. Si à febre habito, collum peruertitur, et uix potest deuorare, sine ullo tumore, letale est.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est ista. Conuersio colli cum impedimento deglutionis in fortiter febricitante contingens non apparente tumore circa collum uel alibi est signum mortale. Probatur. per hoc significatur apostema meri profundum & difficile uel eius siccitas incorribibilis. igitur conclusio uera. patet consequentia. & assumptũ circa litteram declarabitur. Similis sententia colligitur ut in præcedenti apho. Et est utilis. Et ampliatur, ut patet.

Thadeus. Primo nota secundum Thadæum hic poni signum & significatum & conditionem declarantem cõsequentiã signi ad significatum. Signum contorsio colli &c. Significatum mors. Conditio est cum dicit tumore non existẽte & uix deglutire &c̃. et hoc secundum Thadeum. Aliter totum hoc contorsio colli cum impotentia deglutiendi, etiam est signum significãs ly mortale. Secundo nota. Per habitum à feb. ut supra. Tertio nota. Q uãdoque contorsioni colli coniungitur impedimẽtum deglutiendi tantum, quandoq; simul impedimentum anhelandi. Et iterum huiusmodi impedimẽtum quandoque est ablatio quandoq; diminutio. hic specialiter est sermo de impedimento deglutiendi, cum supra de anhelitu facta fuerit mentio. Q uarto nota. Impedimentum in deglutione quandoque est à causa materiali sicut ab apostemate quandoque uero à siccitate superflua quare non potest meri contrahi & extendi secũdum operationis deglutionis exigentiã. Et iterum à causa materiali uel contenta in musculis exterioribus meri, & tunc secundum plurimum apparet tumor. uel in interioribus, & tunc non apparet tumor ex hoc. & sic nec ex impedimento contingente ex siccitate nec ex apostemate intrinseco apparet tumor. Propter quod notanter dictum est tumore non apparente, quia per hoc denotatur alterum iam dictorum. Q uinto nota. Contorsionem colli siue conuersionem à multis causis posse prouenire. Primo à primitiua, ut casu percussione. Secundo intrinseca & ista potest esse uenenositas spondiles ad extra propellens aut intus, ut. 22. tertij. caꝑ. de gibbositate. Et præter hoc multę aliæ. Principalis tamen de qua in proposito intelligitur est apostema meri. apostemate enim meri graui & magno existente cum meri spõdilibus colli alligatur apostema, ad interiora trahit meri, & per cõsequens spõdile cui adheret meri, quare torquetur collum à rectitudine, quia exterius apparet concauitas quædã, interius autem gibbositas contractis enim neruis colli ex apostemate uel ex siccitate nimia, quia exiccatis & corrugatis fiet colli contorsio. ꝙ si apostema fuerit in laterali meri trahit latus spondilis illius lateris. & si utranq; comprehendit partem trahit collum ad inferiora quare gibbosatur ad interiora. Ex quo patet huiusmodi contorsionẽ esse signum magni & grauis apostematis in meri, similiter in siccitate cõtrahente meri corrugatur ad interiora meri, quare trahit ligamenta quibus alligatur spondilibus, & per consequens fit colli conuersio. Ex quibus patet hanc contorsionem cum circũstantijs dictis significare magnum & graue apostema in meri, aut siccitatem substantiam meri corrugantem & contrahentem.

Q uare patet ueritas apho. Patet etiã prædictã cõtorsionẽ malã esse per uiam signi per uiã causæ, ut patet.

Cõtorsiõis cã dup.

Aphorismus. 36.

Febricitanti si ceperint sudores, boni sunt tertiani, quintani, septeni, & qui nono die, &. 11. & 14. &. 17. &. 20. 21. &. 24. &. 27. &. 30. &. 31. & 34. &. 37. Isti enim sudores ægritudines iudicãt. Qui uero ita non fiunt dolorem significant, & longitudinem ægritudinis: & conuersionem.

Sudores febricitanti si statim inceperunt bono sunt & tertio die & quinto, & septimo, & nono, & undecimo, & quartodecimo, & uicesimo, & uicesimoquarto, & uicesimoseptimo, & tricesimo, & tricesimoquarto. His enim sudoribus morbi iudicantur. Q ui autem non ita ueniunt, laborem significant, & longitudinem morbi, & recidiuam. The.

Sudores febricitanti si inceperint, boni, & tertio die, & quinto, & septimo, & nono, & undecimo, & quarto decimo, & septimodecimo, & uigesimo, & uigesimoseptimo, & trigesimoquarto. Hi enĩ sudores iudicãt morbos. Q ui uero non ita fiunt, laborem significãt, & morbi longitudinem, & recidiuam. Leo.

Expositio Iacobi.

Iste aphor. duas habet conclusiones Secunda est ibi (Q ui uero.)

Prima conclusio apho. Sudores per impares contingentes & in criticis radicalibus euenientes febricitantibus sunt boni. Probatur sic sudores indicant, ideſt terminant ægritudinem laudabili termino. igitur conclusio uera. patet consequentia. & assumptum colligitur ſ littera. Primo nota. Sudor est aquositas sanguinis cui pus cholericum est admixtum. Secundo canon. Dic qua re cum sanguine transit aquositas. Et quare cholericum pus. Et ex hoc concludo ꝙ ex qualibet materia secundũ speciem possunt ægritudines terminari sudore. Secundo nota ut secunda quarti. Q uinque modis per sudorẽ significamus scilicet quantitate, qualitate modo substãtiæ, tempore, & loco. Q uantitate si multus uel modicus. Q ualitate uisibili tãgibili, gustabili, odorabilitęq; Sed modo substantiæ si grossus uel subtilis. Loco, à toto uel à parte. Tempore, quia tertianis uel quartanis. Itẽ qa ante digestionẽ uel post, & sic de alijs in ꝓposito ex tẽpore. Tertio nota. Sudores fieri posse à cã primitiua uel corporali. In ꝓposito facit sermonẽ de corporali. 4. Sudor quid. Sudor signãtio et ꝓnosticũ

Colli ipedimẽtum qd & eius causa.

Digitized by Google

nota. Non ſolum hoc in feb. ſed in alijs multis, potiſſime autem de febribus intelligitur, quia frequentius ſudore terminantur. Ex quo patet non in omnibus feb. hoc eſſe uerum ſed maxime ſudore terminabilibus, non enī ī hectica, ut patet. Q uinto nota. Per ſudores tertianos ſudores in tertio die à principio ægritudinis contingentes. Et ſimiliter per quartanos, & ſic de alijs ceperint. i. ęgrotāti ſuperuenerint. Sexto nota. Hos ſudores ſignificare uel indicare. i. eſſe ſignum conuenientis indicij et criſis ęgritudinis per ſudorem terminandæ. Septimo nota. Pro ueritate apho. q ad hoc ut bene pficiatur euacuatio critica multū operatur habilitas materię ad euacuationem in tali die. & econtra euacuationem impedit ineptitudo materię ad euacuationem. Cum quo prēmittendum q materię cholericę ſunt diſpoſitiſſimę ad euacuationem per ſudorē, & q earum motus naturalis eſt de tertio in tertio. Ex quo patet ſudores tertianos quintanos &c̄. eſſe bonos quia tales ſunt euacuationes materierum quę aptiſſimę ſunt ut per ſudorem euacuentur, & cum hoc earū motus eſt in diebus talibus. igitur concluſio uera. patet conſequentia & aſſumptum intelligēti Colligitur hęc cauſa ex dictis Commen. in commen. hoc argumentum maxime tenet de acutis abſolute & peracutis aliter, quia in. 24. eſt bonus, licet ſit in paribus cum ſecundum plurimum materia aliquo modo phlegmatice natura participet, neç à cholera ſic acuta augeat ſtimulatio. igitur ſic q uirtus tunc alijs paribus eſt debilis & materia inobedientior, quare non poteſt tunc compleri criſim quę à uigeſimo ultra fit. Ex quibus patet primo prēter dies numeratos ſupra illo apho. Septimam quarta manifeſtat &c̄. Alię ſunt criticę quę ſunt tales & per intercidentiam & per accommodationem ipſius materiei naturali motu ad hoc multum cōmoditatis conferente, & hoc uerum eſt ut in pluribus & per comparationem ad alios motus cęteris paribus. Patet ulterius ſudores non ſolū eſſe ſignū ſed cām bonę criſis, q̄re &c̄.

Secunda concluſio. Alij ſudores ab iſtis nō ſunt boni. Probatur ſic. huiuſmodi ſudores ſignificāt dolores aut longitudinem aut recidiuam ęgritudinis. igitur concluſio uera. patet conſequentia. & aſſumptum declarabit in littera. Ex quo ſequitur ſudorem tertię & quintę eſſe ſudore quartę laudabiliorem. Ex quo ſequitur aliquam criſim cęteris paribus laudabiliorem eſſe in critica per accōmodationem q̄ in critica indicatiua, ut ſudores in caſu noſtro. Primo nota. Per ſudores non ita exiſtentes intelligi poſſunt ſudores non exiſtentes in die critica. Et hoc licet placeat alijs, mihi non placet. Secundo aliter exiſtentes q̄ dicti, ut ſtatim patebit. Secūdo nota. Huiuſmodi ſudores non eſſe laudabiles reſpectu aliorum dictorum, quia tales aut proueniunt à materia cholerica uel ad naturam cholerę tendente, uel alia. Si primū nō eſt motus illius tempore quo ipſa erat apta naturaliter moueri. igitur oportet eſſe ui ſynptomatis, & per conſequens ſignificat dolorem. Si autem fuerit alia materia, quia phlegmatica, cum illę utplurimum ſint ineptę per ſudorem euacuabuntur, & ſunt ęgritudinum chronicarum cauſatiuę, igitur patet hanc ęgritudinem futuram eſſe longam aut cum recidiua ſicut plurium chronicarum. Ex quo patet cauſa uerificans aphor. Sed dices quid de. 14. et. 20. quia in illis etiam non uidetur motus naturalis cholerę. Dicitur q. 14. magnam partem capit de. 13. & ſimiliter de alijs, ut in computatione ſupra declaratū eſt. Auicę. Similis ſententia colligitur ſecunda quarti capitulo de diebus ſudoris, Et eſt utilis. Et ampliatur ut patet. Ratio dicti quam uidetur innuere Gal. in commen. eſt illa, quia criſis eſt uehemens & uelox motus morbi. igitur illa die magis debet aduenire criſis in qua eſt uehemens et uelox &c̄. Sed in terminabilibus per ſudorem hoc eſt magis in tertia uel quinta, cum etiā ſint utplurimum materię de tertio in tertium mobiles, igit. Et hoc ſenſit Auicē. ſecunda quarti alleg. capitulo dum inquit. Sudor in ęgritudinibus acutis plurimū fit in tertio & quinto, minoratur in quarto, immo parum contingit q iſtę ęgritudines criſim faciant in quarto niſi raro. ante igitur occupat ſatis uirtus ſi. 13. die prēparat materiam, & ad loca expulſionis dirigit, & in. 14. cum iuuamēto cęleſtis influxus ſub forma ſudoris expellit, ſed in tertia non expellit per ſuperius dicta.

Aphoriſmus. 37.

Frigidi ſudores, cum febre acuta quidem facti, mortem ſignificant, Cum molliori uero febre, longitudinem ægritudinis ſignificant.

Sudores frigidi, ſi cum febre acuta accidunt, mortem ſignificant. Si cum mitiore, longitudinem morbi. The.

Frigidi ſudores, cum acuta quidem febre mortem. Cum mitiori autem, longitudinem morbi ſignificant. Leo.

Expoſitio Iacobi.

Iſte aphor. duas habet concluſiones. Secunda eſt ibi (Cum molliori.)

Prima concluſio aphor. eſt iſta. Frigidi ſudores in febre acuta contingentes ſignificant mortem. Probatur. huiuſmodi ſudores ſignificant ęaloris extinctionem uel diſpoſitionem extinctioni propinquam, uel ſaltem calorem naturalem materię morbi ſuccumbere. igitur concluſio uera patet conſequentia, & aſſumptum circa litteram declarabitur. Primo nota. Per ſudores frigidos in telligere debemus ſudores ad tactum medici aut alterius recte iudicantis frigidos apparentes, & non tales merito cauſa primitiuę infrigidantis ut eſſet infrigidatio cum aqua uel flabellatione qua ſudor ſtatim infrigidatur, ſed à corporali cauſa & merito diſpoſitionis ęgrę uel ęgritudinem conſequentis. Secundo nota. Notanter dictum eſſe in feb. acuta, ut quidem per hoc denoteretur maior extraneitas uel rebellio maior materię ad digeſtionem uel reſolutionem. Tertio nota. Hoc totum intelligendum eſſe his perſeuerantibus ſignis ſcilicet frigiditate ſudoris & acuitate febris. Si enim cauſa non perſeueraret, aut etiā non perſeueraret febris nō oportet apho. uerificari. Q uarto nota. Non ſolum huiuſmodi ſudores eſſe ſignum, ſed etiam eſſe cauſam mortis, ſicut diaphoreticus dictus ſignificans impotentiam uirtutis in continendo humiditatem quare calor prēter naturam ſimul & naturalis ſub ſudoris forma humiditates expellit. Q uinto nota. Sudorem egredi poſſe frigidum propter plura ī ęgritudine acuta. Primo quia materia quę ſub forma ſudoris expellitur eſt ualde uenenoſa, quia plus reſoluitur ſpiritus q̄ ſpiritus poſſit in eam calefactionem efficere, & ſic egreditur frigidus. Secūdo quia materia eſt ualde multa & calor debilis, quare non ſufficit ipſam calefacere. Tertio qa & ſi corpus acute febriat, multo tamen exacuta feb. ſpiritu paucificato non poteſt materiam illam debite calefacere, aut quia mēbra extertora & ſpiritu & calore priuata infrigidata ſunt; quare & infrigidatur ſudor per membra illa penetrans, & ſic apparet frigidus, poſſet etiam poni q eſſet feb. acuta ratione accidentium plus pendens ab occulta mala qualitate materię q̄ à manifeſto calore, & poſſet accidere ſudor frigidus ſicut frequenter contingit in peſtilentialibus. Ex his collige cauſam uerificantem apho.

Secunda concluſio. Sudor frigidus cum feb. molliori ſignificat longitudinem ęgritudinis. Patet, quia ſignificat materiam frigidam uel multam uel utrunque & tarde digeſtibilem. igitur conſequentia & aſſumptum circa litteram declarabuntur. Primo nota. Per feb. molliorem ſcilicet remotiorem pendentem à materia non acuta ſicut eſſet phlegmatica aut quartana aut aliqua talium. Secundo nota. Sudorē hunc eſſe frigidum, qa calor naturalis nō pōt materiā iſtā notabiliter calefacere.

Sudor frīdus quid

Sudoris

frigidi

cauſa

triplex

quod

quod cõtingere põt, aut qa materia est ualde grossa cale factioni resistẽs sicut phiegma uitreũ. aut qa ualde multa aut ꝓpter debilitatẽ caloris aut propter oĩa aut ꝓpter plura illorum simul concurrentia. Tertio nota. Ad ueritatem apho. oportet uirtutis adesse constantiam si enĩ uirtus esset ualde debilis posset in breui succumbere. stante igitur uirtute forti significat uel materiam ualde grossam, aut multam esse, aut utrunque intantum ut calor materię non multum dominetur uel minime. quopposito stante constantia uirtutis necessario morbus erit lõgus siue salubris siue mortalis fuerit. Si enĩ salubris, uirtus tarde materiam uincet et digeret. si mortalis ecõtra.

Gal. Hippo. Auicẽ. Rasis Rabi. Dubia

Similis sententia colligitur tertio de crisi. capitulo ultimo in lib. meo. & primo pronosticorum capitulo de sudore. & secunda quarti capitulo de signis ex parte sudoris. &. 17. &. 18. Continentis de cognitione temporũ. &. 10. apho. Rabi Moysi. apho. 17. &c̃. Primum dubium. Impossibile est in fe. acuta frigidum apparere sudorem. igitur. patet consequentia, & assumptum probatur. Primo, quia sudor apparens in ęgritudine acuta est secundum magnam partem decisus à materia faciente feb. quæ calida est & acuta. igitur &c̃. Confirmatur, quia materia sudoris sub forma sudoris ad extra non expellitur, nisi quia calor subtiliatur. sed non subtiliatur à calore nisi quia calefit. igitur non apparet frigida. Secundum dubium. Sudor calidus & frigidus sunt contraria signa igitur contrario modo significare dñtur, sed sudor calidus non significat salutem necessario neque semper, sed aliquando malum & mortem, ut secunda quarti, alleg. capitulo. Ad primum dicitur concedendo secundum plurimum decisam esse materiam sudoris à causa antecedente uel coniuncta feb. ꝙ illa est calida, non tamen sequitur sudorẽ egredi calidum propter causas circa apho. tactas. Ad confirmationẽ dicitur ꝙ sudor expellitur ad extra non solum, quia subtiliatur, sed propẽ multas alias causas in apho sequentibus declarandas. dicitur etiam ꝙ stat aliquid subtiliari ad mentem medicorum, quamuis non calefiat in naturalibus ut aqua ex terra generata sicut stat aliquid calefieri, quãuis in substantia sua continue ingrossetur. Ad secundum principale dicitur negando semper contraria signa contraria significare uel significare contraria significata, immo quandoque significant secundum speciem similia sicut urina alba & nigra ut patet.

Aphorismus. 38.

Et ubi in corpe sudor, ibi ægritudinẽ narrat.

The. Et qua parte corpis sudor ẽ, *ibi* morbũ eẽ significat.

Leo. Qua parte corporis sudor est, *ibi* significat morbũ.

Expositio Iacobi.

Conclusio est ista. Vbi in corpore apparet sudor, illic narrat ægritudinem. Probatur sic. ibi significat materiam ægritudinis causatiuam. igitur. patet consequentia. & assumptum circa litteram declarabitur. Similis sententia colligitur secunda quarti capitulo de modis significationis sudoris. &. 17. Continentis capitulo secũdo scilicet de sudore. Et est utilis in actu practico & pronostico & demonstratiuo, & cum hoc operatiuo, ut patebit. Et ampliatur ad omnia corpora in quibus apparet sudor, huiusmodi cum circunstantijs infra dicẽdis. Primo nota. Ly ubi potest exponi, *idest* in qua parte corporis, et hic sensus est uerus. Melius tamẽ est dicere in quo loco corporis, quia scilicet in toto uel in parte, quia euidentius sic exponendo significatur per sudorem in toto apparentem, quãuis etiam ly parte adhuc ampliaretur, quia ex apho. sequitur ꝙ si in qualibet parte apparet sudor in qualibet est ægritudo & sic in toto. Secundo nota. Non solum hoc esse uerum de sudore, sed etiã de qualibet superfluitate ultra naturalem cursum expulsa siue urina siue egestiones siue sit sputũ siue aliud. Tertio nota, Vbi apparet multitudo sudoris cum dicẽdis circunstantijs in corpore probabiliter arguitur super peccato humoris non solum in quantitate sed in qualitate, huiusmodi enim humor necessario attinet phlegmati choleræ uel melancholiæ, sed non multiplicatur aliquis istorum nisi propter excessum alicuius istorum à tẽperamento. & hoc secundum plurimum. igitur &c̃. unde patet ueritas apho. Quarto nota. Huiusmodi sudor potest apparere in actu ægro conualescente & in neutro decidente. in primo demonstrat. in secundo rememoratur. in tertio pronosticatur, & ideo ly narrat exponendum est, *idest* notificat uel representat scilicet præsentem præteritam uel futuram. Et tu de hoc faciliter exemplificare potes. Quinto nota. Ad ueritatem apho. requiritur primo hoc signum perseuerans esse, quia non solum semel sed pluries apparere. Secundo requiritur hoc non à causa primitiua pẽdere sicut motu uel calore aeris &c̃. His stantibus uerus est apho. ut in pluribus. Posset enĩ apho. restringi hoc modo ꝙ Hip. uelit in corpore ægrotãte ægritudine materiali notificare nobis partem principaliter patientem, & est illa in qua magis manifestatur sudor, & esset etiam intellectus bonus. Contra. Primo existente fe. materiali in toto sudat determinata pars ante ut frons, & tamen ibi non est ægritudo principaliter ut patet. igitur &c̃. Secundo, quia apostema intrinsecũ potest per sudorem in toto apparentem critice terminari. Ad primum dicitur intelligendo ubi uirtus possit materiam expellere totam sudoralem. Vel aliter ꝙ si circa partem istam pluries & perseueranter apparet sudor arguitur ægritudo circa partem istam, licet non excludatur ab alijs. Ad secundum dicitur ꝙ ille non erit sudor perseueranter & pluries apparens, uel dicitur ꝙ ille sudor uniuersalis non deciditur à causa coniuncta apostematis, sed ab antecedente quæ erat in toto dispersa apta causare ægritudinem, & sic narrabit ęgritudinem ad sensum datum.

Dubia

Aphorismus. 39.

Et ubi in corpore calidum uel frigidum, ibi ægritudo regnat.

The. Et qua parte corporis frigor aut calor ẽ, ibi morbus ẽ.

Leo. Et qua parte corporis calor, aut frigus, ibi morbus.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est ista. In quacunq; parte corporis apparet caliditas aut frigiditas à temperie recedens naturali in illa est ægritudo. Probatur sic, quia in qualibet tali est sensibilis recessus corporis uel partis à naturali temperamento. igitur. Idem secunda primi doct. tertia capitulo de signis complexionũ. Et est utilis. Et ampliatur ut præcedens. Primo nota. Ad ueritatẽ apho. oportere caliditatem hanc aut frigiditatem esse perseuerantem, & non à causa primitiua pendentem. hoc enim posito significatur in membro mala complexio materialis uel immaterialis calida uel frigida ut patet. Cõtra. Primo in principio paroxismi extrema sunt frigida, in quibus tamen non est ægritudo. Dicitur ꝙ non est perseuerans. Vel ꝙ ibi est ægritudo. frigida tunc. Credo tamen ꝙ iste apho. sit ad notificandum nobis in corpore particulam principaliter patientem, sicut si sor. febricitet percipio omnia membra æqualia in calore, circa hypocundrium tamen dextrum uel sinistrum percipio caliditatem uehementem, aut etiam spiritualia. Secundo. Quia huiusmodi caliditas apparens est ægritudo, igitur non signum ęgritudinis. Negatur consequentia ut bene declaratur secundo techni.

Auicẽ. Rasis Sudoris cor pore apparẽtis practicus pronosticusque tanon.

Auicẽ.

Gal.

Aphorismus. 40.

Et ubi in toto corpore mutationes, & si corpus aut infrigidatur, aut statim calidum fit, aut calor alter ex altero fit, significant longitudinem ægritudinis.

Digitized by Google

The. Vbi in toto corpore mutatio fit, & modo corpus frigescit, modo calescit, aut colorem alium ab alio recipit, longitudo morbi significatur.

Leo. Et ubi in toto corpore mutationes, & si corpus refrigeretur, uel rursus calefiat, uel color alter ex altero fiat, longitudinem morbi significat.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est ista. In toto corpore subito factis mutationibus à calido in frigidum, significatur longitudo ægritudinis. Probatur hic. huiusmodi mutationes significãt multam & diuersam esse ægritudinis materiã. igitur conclusio uera. consequentia & antecedens declarabuntur. Similis sententia colligitur. 4. cañ. fen. 2. capitulo de signis diuersorum generum, &. 16. Continentis capitulo. 2. &. 18. Et est utilis. Et ampliatur.

Auicē. Rasis. Vbi qd Mutatio dux.

Primo nota. Vbi id est quando in corpore toto ægrotã re. & dicitur toto, quia non sufficienter esset euidens in determinata quacunq; particula. Secundo nota. Notanter dictum esse statim. si enim mutatio esset paulatina non esset mala sed repentina magis terret uirtutem & p sternit, significat etiam uirtutem minus insultibus materierum posse resistere, ideo. Tertio nota. Ad ueritatem apho. requiri q̃ uirtus sit satis fortis & q̃ ista perseuerent. Stante enim debilitate posset cito mors sequi. Similiter his non perseuerantibus non habet euidentiam, his enim stantibus si appareant huiusmodi mutationes uel morbus erit salubris uel mortalis. si mortalis cũ uirtus ponatur fortis absolute, licet nõ respectu morbi nõ nisi in tempore longo succumberet, & p cõsequẽs &c̃. Si salubris morbus etiam erit longus. Primo, quia materia est multa. Secũdo, quia difformis. Difformitas enĩ causa est longitudinis. Primo, quia auget multitudinẽ materiæ, cuilibet enim materiæ correspondet sua minera. Secundo, quia multum prosternit & debilitat uirtutem multum resoluendo calorem. Tertio quia hæc materia sic difformiter existente, non potest calor materiæ digerendæ uel resoluendæ æque bene uel æque diu occurrere uel applicari, ipso enim applicato materiæ calidæ in surgit materia frigida, & econtra, quare diuertitur à digestione & resolutione, quod non cõtingit materia existente homogenea, sed hoc est intelligendum cum circũstantijs explicatis super illa quæstione qua quæritur quę feb. sit prolixior, undequia materiæ hæ diuersæ non simul & æqualiter inuadunt ægrũ, sed una prius & alia post, & tũc febris de phlegmate cholera permixta est p lixior q̃ quæ de phlegmate solum. si uero simul inuadũt oppositum contingit.

Aphorismus. 41.

Sudor multus ex somno, sine aliqua manifesta causa factus, significat quoniam corpus plurimo cibo utitur. Si uero cibum non accipienti hoc fiat, significat quoniã indiget euacuatione,

The. Si per somnum sudoris copia sine causa manifesta euenit, usus cibi plenioris significatur. Sed si nõ per cibum id accidit, inanitione corpus egere significatur.

Leo. Sudor multus ex somno factus absque causa manifesta, corpus uti pluri cibo significat. Si uero cibum non accipienti hoc accidat, scire oportet q̃ euacuatione indiget.

Expositio Iacobi.

Iste aphor. duas habet conclusiones. Secunda est ibi (Si uero.)

Prima conclusio. Sudor multos ex somno proueniẽs & non à causa manifesta significat corpus uti plurimo nutrimento uel significare potest. Probatur sic. nimius cibus assumptus secundum plurimum est causa sudoris in somno. igitur. consequentia tenet, quia semper effectus appropriatis potest super cãm ipsius significare. & assumptum circa litterã declarabitur. Primo nota notanter dictum esse multus, paucus enim sudor non sic euidenter illud ostenderet uel argueret, unde de multo mentionem fecit. Secundo nota non solum sudorem in somno contingentem hoc significare posse, sed etiam in uigilia, sed non protulit apho. quia in uigilia frequẽtius ab alijs causis contingit impediri. Tertio nota sudorem in somno magis multiplicari q̃ in uigilia propter multa. Primo quia in somno magis multiplicatur materia sudoris eo q̃ alię fere omnes superfluitates retinentur. Secundo quia in uigilia plurimę materiæ insensibiliter expelluntur quare ante in somno in corpore repleto manifeste & sub forma sudoris ægrediuntur secundum magnam partem enim somni calor est in membris interioribus fortis, & in exterioribus debilis. Tertio quia tempore somni nutrimentum ad membra copiosius transmittitur quare materias sudorales in porositatibus contentas ad extra natura expellit. propter quod secũda primi. doc̃. secunda capitulo. 13. scilicet de his quę proueniũt ex somno & uigilijs. Sudor namque quẽ efficit somnus est secundum modum exuberandi materiam & non resolutionis subtilis contingit. Q uarto nota. sudorem p uenire quandoque à causa extrinseca manifesta sicut labor calor aeris copertura pannorum &c̃. quandoque etiam à causa intrinseca & ignota nobis magis & non sic manifesta, & de tali in proposito est sermo. ideo dixit sine manifesta causa. A causa autem quæ potest dici manifesta contingit propter multas causas allegatas secunda quarti capitulo de causis multitudinis sudoris de diuersitate dispositionum in sudando scilicet repletio multa, aptio pororum multa, uirtutis fortitudo, defectus uirtutis à digestione, ut patet. Q uinto nota cibum multipliciter posse esse causam huius sudoris. Primo quia ab ipso eleuantur uapores multi humidi qui ad cutim perueniẽtes condensantur et ad formam sudoris perducuntur. Secundo quia calidius existens materias humorales in corpore existentes euaporare facit, sicut cibaria calida sudare faciunt. Tertio quia in multam humoralem materiam transmutatur quæ est causa sudoris. Primo quia cum ea coniungitur multa aquositas apta per sudorem expelli. Secundo quod in poris continetur exterius propellendo. Ad propositum principaliter primo & ultimo modo. Ex his patet causa uerificans apho.

Auicē. Auicē. Auicē.

Secunda conclusio. Sudor multus ex somno contingens in corpore non sumente multum de cibo significat corpus egere euacuatione. Probatur sic. huiusmodi sudor significat in corpore plurimam superfluam abundare humoralem materiam indigentem euacuatione. igitur conclusio uera. patet consequentia & assumptum declarabitur statim. Primo nota. Per talem sudorem non existente uirtutis imbecillitate, nec etiam corpus sit nimis rarum in poris si fiat multus sudor &c̃. cum talis non proueniat à multitudine materiæ quæ nouiter ex nutrimento multiplicatur, sequitur q̃ prouenit à materiæ multitudine quæ prius fuit reposita, & per consequens corpus euacuatione indiget. Similis sententia colligitur. 17. Continentis capitulo de sudore. & secunda primi. doc. secunda capitulo. 13. de his quæ proueniunt ex somno & uigilia. ubi ad litteram inquit. Q ui autem in somno multum sudat nullam habens causam nutrimento plenus existit quod tolerare nequit. & secunda quarti. cap̃. de diuersitate dispositionum in sudãdo. ubi præsens allegatur aphor. Contra sententiam aphor. arguitur. Primo stat corpus uti plurimo nutrimento, quãuis in eo non multiplicetur sudor, igitur huiusmodi sudor non est &c̃, patet consequentia. & assumptum probatur, quia tempore hyemis hoc contingit. Secundo, Possibile est corpus ampliori uti cibo & habere caliditatẽ fortẽ illas superfluitates insensibiliter resoluẽtẽ uel

Rasis. Auicē. Duã.

uirtutẽ

uirtutem expulsiuam fortem per alias regiones expelle re, quo in esse posito, patet apho. non esse uerum. Ter tio contra secundam conclusionem. Materia humoralis superflua in corpore in quo ex somno multus fit sudor iam p sudorē euacuat. igitur tale corpus nō eget eiūne consequentia uidetur nota cum antecedēte. Ad primū dicitur negando cōsequentiā, licet enim in quolibet cor pore pluri utente nutrimento nō fit sudor &c. propter impedientes causas, illis tamen deductis aptus est fieri et significare sicut dictum est. Ad secundū per idem solu tur, quia non uult Hip. q̄ omne corpus utens amplio ri cibo suder, sed omne sudans cum determinatis circun stantijs significatur uti &c. Ad tertiū dicitur q̄ licet secundum partem illa materia euacuetur, nō tamen cō uenienter, quia tunc non perseuerat sudor, sed euacua tur subtilius remanente grossiore.

Aphorismus. 42.

Sudor multus frigidus uel calidus semper flu ens, frigidus maiorem, calidus uero minorem ægritudinem significat.

The. Sudor multus modo frigidus mō calidus assidue fluens, frigidus magis, calidus minus, morbum significat.

Leo. Sudor multus calidus, uel frigidus superfluens, frigi dus magis, calidus minus significat morbum.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est ista. Sudor frigidus in quocunq; tempore & ægritudinis tēpore contingat, significat ma iorem ægritudinem q̄ calidus. & econtra calidus mino rem. Probatur sic. per sudorē frigidum significatur ma teriam ægritudinis à uirtute minus superabilem esse, & econtra per calidum. igitur. cōsequentia patet. et assum ptum patet super illo. frigidi sudores. s. 37. aphor. per ea quæ dicta sunt. Concordia & utilitas & ampliatio sumanē in hoc apho. sicut in illo. Primo nota signāter di ctum esse superfluens ad denotandum hoc uerum esse si ue in principio siue in augmento siue in declinatione. si militer siue in die critica siue non critica. Secundo nota. Sudor frigidus significat aut maximam caloris impo tentiam, ita ut in materia non possit notabiliter impres sionem facere, aut uehementia rebellionis materiæ, aut multitudine, frigiditate, aut grossitie sua, aut omnibus aut pluribus istorum simul, quodcunq; illorum contin gat patet deteriorem esse sudorem frigidū, cum calidus non significet aliquod illorum. Tertio nota Ad uerita tem apho. requirunt aliquæ conditiones. Prima q̄ ægri tudines sint salubres. Secunda q̄ huiusmodi sudores cō parentur adinuicem cum aliorum paritate, puta in ægri tudine siue specie ægritudinis & fortitudine uirtutis, & sic de alijs, ut acuta acute, & chronica ad chronicā. His enim seruatis patet apho. esse uerum. sudor. n. frigidus in chronica salubri maiorem & deteriorem significat ægritudinem q̄ calidus in simili. Consimiliter in ægritu dine acuta, tamē in mortali æque malā significant ægri tudinem, si alia. n. non forent paria ut sudor calidus in peracuta, deterius signum esse potest & maioris ægritu dinis q̄ frigidus in lenta ut patet, licet dici possit q̄ semp sudor frigidus merito suę proprietatis deterius portē dat q̄ calidus, licet propter aliquod aliud contingere possit oppositum, quia semper ex frigiditate comprehēdimus impotentiam uirtutis contra materiam simpliciter aut ut nunc, ex caliditate autem non sic.

Aphorismus. 43.

Febres quæcunque non deficientes, tertia die sunt fortiores, periculosæ. Quæcunque uero sic defecerint, significant quoniam nō periculosæ.

The. Febres quęcunq; non intermittentes, die tertia uehementiores, redduntur, magis periculosę existunt. Sed si quouis modo intermittunt, securitatē inessę significat.

Febres quęcunque non intermittentes, tertia die for tiores fiunt, magis periculosę. Q uocunq; autem modo intermiserint, periculum abesse significatur. Leo.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho est ista. Q uęcunq; non deficientes feb. in diebus tribus periculosiores sunt & magis moleste in tribus diebus non deficientibus. Et est sensus q̄ cōtinuę sunt magis molestę interpolatis. Probatur sic. huiusmodi febres uirtutem magis debilitant & prauio ra (secundum plurimum) inferunt accidentia & nocu menta. igitur. conclusio uera. patet consequentia. & as sumptum circa litteram declarabitur. Primo nota, ut Febris prima quarti. Febrium quędam continuę & quędam in dupl'r. terpolatę. Et iterum continuarum quædam sunt conclu sę, & quędam continuę proportionales. Ad propositum licet apho. ampliari possit ad conclusas continuas propor tionalibus comparatas, tamen in proposito est sermo de continuis proportionalibus comparatis uere interpola tis. Secundo nota. Per tres dies intelligendum esse non solum uere tres, sed quoscunq; alios dies paroxismorum uel exacerbationum siue fuerint duo siue. 3. siue. 4. & sic de alijs. Tertio nota. Continuę feb. differunt ab in terpolatis in multis. Primo in situ siue loco putredinis materię febrem facientis, quia secundum plurimum fa ciens interpolatam putrescit extra uenas, continuam uero intra, & dico notanter utplurimum, ut alias declara tum fuit. Secundo quia continuę affligunt sine interpo latione, interpolatę uero nō. Tertio quia secundū pluri mum materia faciēs febrē cōtinuā putrescit in loco uel in membro nobiliori, & habet ad cor directiorem aspe ctum, econtra uero interpolata. Q uarto nota cōtinu as conclusas quasi consimiliter se habere ad continuas proportionales, sicut continuę proportionales ad interpo latas. Primo differunt ratione situs, quia conclusa est de materia putrescente in loco propinquiori cordi. Secundo quia accidētium fortiorum, & quia earum afflictio est uniformis quasi econtra uero in continuis proportiona libus. Ex quibus patet q̄ continuę proportionales sunt molestiores & periculosiores interpolatis. Secundo q̄ conclusę sunt periculosiores cōtinuis pro portionalibus & sic patet causa uerificans apho. Q uinto nota ad ueritatem apho. oportere q̄ alia sint paria in quantitate & qualitate materię & fortitudine & debilitate uirtutis, & sic de alijs. alias enim contingere potest oppositum.

Ex his sequitur secunda conclusio. Feb. interpolatę Febriū ostendunt se esse minus periculosas, quia materia est ex cōtinu tra uasa & cordi minus directa in loco minus nobili pu arum trescens, & habet tempus quietis, in quo uirtus à resolu ,pnosti tione aliqualiter eleuatur, cuius oppositum contingit in cus ope continua. Similis sententia colligit prima quarti. tract. ratiuus secundo capitulo primo. & deteriores quidem feb. sunt q̄ canō inseparabiles, quarum putredo est intra uenas. Et est uti Auicē. lis in actu pronostico & operatiuo. Et ampliat ut patet.

Aphorismus. 44.

Quibuscunque febres longæ, his dolores & pustulæ fiunt in articulis.

Q uos febres longę exercent, ijs uel abscessus in arti- The. culo, uel labores decumbunt.

Q uibus febres longę, his tubercula, uel labores in Leo. articulis fiunt.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est ista. Q uibuscunq; corporibus in sunt feb. longæ his sunt pustulę & dolores in articulis. Probatur sic. in talibus multiplicatur materia apta ex pelli ad articulos quod nō sufficit uirtus ad extra per cri sim perfectam expellere, & cum articuli sint membra ad has recipiēdas materias parata. igit. Idē secūda quar ti cap. de signis crisis cū exitura. & cap. de signis crisis Auicē. cum permutatione. Et est utilis. Et ampliatur etiā. Pri Febris mo nota. Feb. lōgas intelligēdas esse chronicas materia- longa

Digitized by Google

les à materia multa & grossa & multum frigida pendẽ-
Articu lus tes. Secundo nota per articulos emũctoria intelligi pos se. potest enim insensibiliter tota materia morbi consu-mi. Tertio nota. apho. nõ semper sed ut in pluribus ue rum esse. & põt intelligi fiunt. i. apta sunt fieri. Quar to nota. huiusmodi pustulas & dolores potissime per crisim permutationis fieri, uirtute enim ex longa ægritu-dine debilitata, materia etiam grossitie frigiditate mul-titudine difficulter expellibili cum non perfecte supra materiam dominetur uirtus illam non expellit, unde nõ potest crisim perfectam efficere. efficit igitur imperfe-ctam non exterius materiam expellens, sed à membro nobili & forti ad ignobile, & debilius permutando, ut tangitur in commento, & est causa uerificans apho.

Aphorismus. 45.

Quibuscunque ex febribus resurgẽtibus, aut pustulæ, aut dolores fiunt in articulis, hi amplio ribus cibis utuntur.

The. Quibus aut absceſſus in articulos, aut dolores decũ-bunt ex febribus longis, ỹ cibo pleniore utuntur.

Leo. Quibus tubercula, uel in articulis labores fiũt, hi plu ribus utuntur cibis.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est ista. Quibuscunque corporibus & febribus resurgentibus aduenium pustulæ aut dolo res in articulis isti utũtur ampliori cibo q̃ oportet. Pro batur sic. usus cibi amplioris q̃ oportet in corporibus iã dictis est frequenter causa pustularum aut dolorum iam dictorum igitur conclusio uera patet consequentia, ga effectus arguit cãm, & assumptum circa litteram decla rabitur. Idem 8. Continentis capitulo de regimine cõ ualescentis. & est expressius. 22. 3 tract. 2. cap. 1 f. de doloribus iuncturarũ inquit. Et habentes ægritudines chronicas & conualescentes, & qui non reguntur cum rectificatione sup. dolorem incurrunt iuncturarũ, ideo & illud quoniam eorum uirtus debilitatur digestione non bona. Et est utilis. Et ampliatur ut præcedentes plu ries fuerunt ampliati. Primo nota. Conualescentes de quibus intelligitur per resurgentes ex feb. sunt duplices f. ueri, & non ueri, quis sit uterq; alias declaratum est. Dicunt. n. quidam in proposito de non uere cõualescen-
Cõua- lescens dupl'r. tibus intelligendũ esse apho. Ego uero dico q̃ etiam de uere cõualescentibus euidens est apho. Si. n. aliquod cor pus fuerit non uere conualescens semper uel utplurimũ in eo remanent materiæ reliquæ aptæ ad articulos aut emunctoria permutari. si talia cõtingunt non concludi tur euidenter hoc esse propter cibum nimium præassum ptum, & per consequens &c̃. De uere autem cõualescẽ tibus maiorem habet euidentiam. si. n. in talibus contigat cum non eueniat à materia relicta probabile est q̃ à superfluitate nouiter multiplicata quæ non esset nisi p̃ pter nimium cibum aut quodcunq; aliter indigestibile, ideo &c̃. Secundo nota. In conualescentibus ex febri-bus propter resolutionem preexistentẽ uirtus digestiua debilitata est paucificato calore, unde sumpta magna q̃ titate cibi in eis male digeritur, sed secundum magnam partem eius sub forma superfluitates crudæ phlegmati-cæ retinentur, q̃ quia uirtus debilis non potest uniuer-sali & completa expulsione ad extra expellere, & propẽ earum grossitiẽ & propter eius debilitatem cogitur de membris fortioribus ad mẽbra debiliora permutare, & per consequens ad iuncturas quæ sunt mẽbra maxime dispositã ratione situs concauitatis & debilitatis cõple-xionis, ut secunda primi capitulo de causis apostematũ &. 22, 3. tract. 2. capitulo primo. Et ex hoc patet causa
Auicẽ. uerificans apho. Tertio nota. Licet ita sit non oportet q̃ semper in huiusmodi corporibus nimia quantitate ci bi utentibus superueniãt pustulæ &c̃. possunt enim hu iusmodi superfluitates quandoque per fluxum uentris aut per uomitum aut sudorem expelli secundum dispositionem uirtutis & materiæ in fortitudine & debilitate obedientis & inobedientia.

Aphorismus. 46.

Si rigor inciderit, febre non deficiente, iam debili existente uirtute, mortale.

Si rigor accidit, per febrem non intermittẽtem, ægro The. iam debili, letale est.

Si rigor incidat, febre nõ deficiente, egro iam debili, Leo. letale est.

Expositio Iacobi.

Cõclusio aphor. est ista. Si rigor corpori febricitanti superuenerit non deficiente feb. uirtute iam existente debili est signum mortale. Probatur sic. huiusmodi ri-gor significat ultimum uirtutis casum. igitur conclusio uera. patet consequentia. & assumptum circa litteram Rasis. declarabitur. Similis sententia colligitur. 16. Continẽ Auicẽ. tis ca. 1. & prima quarti. tract. 2. ca. de rigore & horri- Rigo-- pilatione. & de rigore est qui significat mortem. & est il ris sup le quem sequitur debilitas uirtutis & casus caloris innati uenien & siccitas. & secunda quarti tract. secundo capitulo tis fe. in de signis sumptis ex rigore. Et est utilis in actu pronosti deficiẽ co ut patet. Et ampliatur ad quæcunq; corpora in qui- ti ꝓno bus huiusmodi rigor euenit. Primo nota. Per rigorem sticus non solum intelligendum esse rigorem proprie dictum canon. distinctum contra horripilationem & frigus &c̃. sed ut Rigor ad hæc omnia extenditur quamuis principaliter de rigo dupl'r. re tanquam de euidentiori signo explicetur in apho. Se Rigor cundo nota, rigorem esse triplicem, ut notatum fuit su- tripl'r. pra apho. 29. quibus in feb. sextanis, scilicet antecedẽ-tem subsequentem & intercidentem, in proposito autẽ de intercidente est sermo, propterea dixit incidentem.

Tertio nota. hic posse reperiri duplicem litteram, ut Commen. in commen. Prima inciderit & est sensus dictus. Secunda inciderint, scilicet rigores & significatur per hoc rigorem non solum semel sed pluries contigisse. & ista uidetur euidentior expositio utsensit Commẽ. in cõmen. licet dici possit si rigor inciderit, scilicet pluries.

Quarto nota. Per febrem non deficientem intelligere debemus febrem non obstante rigore in suo uigore continue permanente, sic, scilicet q̃ nec eradicetur nec diminuatur. Quinto nota. Per uirtutem debilem in proposito intelligendum esse non solum absolute, sed etiam in cmparatione ad morbum, licet etiam dici posset de debilitate absolute, & ita est sermo in ꝓposito q̃ ista sit ualde magna debilitas. Ex hoc enim rigore arguitur ipsam esse debilem respectu morbi. Sexto nota. hunc ri- Rigoris gorem contingere posse propter plures causas. Prima cã 4r. est motus concussiuus membrorum ad expellendum ma terias nocentes, quem si non sequatur purgatio significat uirtutem ab eius actione in materia deficere, & hoc est signum mortale, aut sequitur euacuatio ad quam ga adhuc sequitur debilitas maior constante feb. in uigore suo adhuc sequitur mors &c̃. Secunda causa esse potest defectus uirtutis membrorum contentiuæ non potentis continere membra in naturali situ, quare tremunt sicut exemplificatur q̃ folia arborum ante casum tremunt, & hoc ut patet est signum mortale. Tertia propter mo tum materiæ nouæ ad causandum ægritudinem, & ite-rum patet hoc esse mortale. si enim uirtus cum unico morbo prosternabatur, à fortiori cum reliquo. Quar to causa potest esse retractio spiritus ad cor propter reso lutionem in spiritualibus contingentem, & est dispositio secundum plurimum antecedens sincopim, et hoc ite rum proculdubio est signum mortale permanente feb. Ex quo patet causa uerificans apho.

Aphorismus. 47.

Excreationes si in febribus nõ deficientibus, liuidæ, uel sanguineæ, et fœtidæ, & fœleæ sint, om

Digitized by Google

nes malæ sunt. Egestæ uero bene, bonæ sunt, & secundum secessum: & secundum urinas. Si uero nō aliquid utiliū egrediatur p hęc loca, malū.

The. Excreationes in febribus nō interpellatis, liuidę, aut cruentę, aut fetidæ, aut biliosę, oēs sunt malę, sed si bñ excernuntur, salutares sunt. Deiectiones etiam, & urinę, iuuant. quę cōmode exeunt. At si nihil cōmode per ea loca excernitur, malo est.

Leo. Excreationes in febribus non intermittentibus, liuidæ cruentæ. fœtidæ, omnes malæ, & biliosæ. Et si bene exeunt, siue per alui excretionem, siue per urinas, bonę. Si uero non aliquid eorum quæ iuuant, per hæc loca excernitur, malum.

Expositio Iacobi.

Iste apho. 3. habet conclusiones. Secūda est ibi (Egeste uero.) Tertia ibi (Si uero.)

Prima conclusio apho. est ista. Excreationes liuidæ aut sanguineę felleæ aut fetidæ in febribus continuis apparentibus, sunt malę, Probatur sic. omnes tales significant mortificationem aut magnam incensionem in spiritualibus aut aliam periculosam lęsionem. igitur conclusio uera. patet consequentia. & assumptum circa litteram declarabitur. Primo nota. Per excreationes intelligere debemus sputa cum rascatione uel tussi ejecta, per quę maxime significare possumus semper dispositionem spiritualium, puta pectoris, pulmonis, gutturis & diaphragmatis. Secundo nota. Non solum in fe. nō deficientibus. i. continuis hoc habere ueritatē, sed etiā in feb. interpolata, quia tamen hoc frequentius contingit in continuis de ipsis potius specialem fecit mentionē dans alias feb. per has intelligere. Tertio nota. Per excreationes liuidas intelligere debemus illas quę opacę sunt & coloris fusci, qualis est color carnis contusę, quia tendentis ad nigredinem. Contingunt autem aut propter mixtionem melicę cum alio humore et maxime cū phlegmatico. Aut propter humorem melicum per regionem istam expulsum. Aut propter fortem adustionē opacantem humores & ipsos ad nigredinē uel liuiditatē trahentem, ut alias declaratum est. Aut propter extinctionē aut mortificationem spiritus & caloris in spiritualibus mēbris, quia humores spiritu priuati ad eius colorem declinant, sicut & alias declaratum est. Ad propositum de oībus potest esse sermo, quia tamen raro contingit humorem melicū per superiora taliter expelli minime etiam abundat in spiritualibus, nisi per adustionem fuerit incineratus de ipso in proposito non intelligit. tales de quibus est in proposito sermo potissime significabunt adustionem uel mortificationem &c. Quarto nota. Per sanguineas debemus intelligere puras sanguineas significantes apertionem uenæ in pectore uel pulmone non autem mixtas sicut in pleuresi. tales enim non sunt necessario malę, ut patet. per fętidas significatur ulcus putridum aut magna putrefactio in spiritualibus. per felleas scilicet citrinas magnum incendium siue incensio.

Excreatio quid.

Excreatio sanguinea quid.

Ex quo patet causa uerificans conclusionem aphor.

Sexto nota, Huiusmodi apparere posse uel precedentibus signis digōnis uel nō precedentibus. In pposito autem est sermo cum apparuerint non precedentibus signis egestionis.

Secunda conclusio. Omnes superfluitates siue per urinam siue per secessum bene egestę sunt bonę. Probat sic. per quaslibet tales significatur dominium uirtutis supra materiam. igitur conclusio uera. patet consequentia. & assumptum declarabit statim. Primo nota. Per bene egestas cum signis digestionis precedentibus, aut possumus intelligere egestas cū circunstantijs requisitis ad bonam & laudabilem euacuationem. huiusmodi sunt quantitas qualitas tempus locus conferentia. Secūdo nota. Istę sunt bonę per uiam signi & causę, quia fiunt dominū naturę signū &c. & etiam per uiā causæ quia sunt causę mundificationis corporis.

Tertia conclusio. Q uęlibet superfluitas per hęc loca inutiliter egrediens mala. Probatur sic. quęlibet talis significat uirtutem indebite regulare materiam nec eidē sufficienter dominari nec conferre. igitur. patet cōsequentia. & assumptum ex quid nominis superfluitatis inutiliter euacuare. Primo nota. Per superfluitates euacuatas inutiliter. s. non precedentibus signis digestionis uel euacuatas non cum circunstantijs requisitis ad debitam euacuationem supra numeratis. Similis sententia colligitur. 16. Continentis cap. 1. & secundo quarti. cap. de iudicijs euacuationum. Et est utilis. Et ampliatur ut patet. & potest colligi supra prima huius cōmento. 12. scilicet paroxismos & consistentias. Secundo nota. etiā in ultima conclusione reperiri duplicē litteram, ut tāgit Cōmen. in cōmen. si uero aliquid utiliū egrediatur mali. i. eorum quę non euacuanda sed retinenda sunt, sicut dū in sputo expuantur annuli pulmonis.

Superfluitas inutiliter egressa quid.

Aphorismus. 48.

In non deficientibus febribus, sique quidē extra frigida fuerint, quæ uero interius ardeant, & sitim habeant, mortale.

The. In febribus nō interpellatis, si partes exteriores inalgescunt, interiores uruntur & sitiunt, letale est.

Leo. In febribus non intermittentibus, si partes exteriores frigidę, interiores uruntur, et sitim hēant, letale est.

Expositio Iacobi.

Auicē. Hippo. Rasis Almā. Fridita tis extremorum in fe. non dēficiē. pnost. canon.

Conclusio apho. est ista. Frigiditas extremorum membrorum in feb. non deficientibus & cōtinuis cum siti et ardore membrorum interiorum est signū mortale. Probatur sic. huiusmodi frigiditas cum his circūstantijs apparens significat uehemēs apostema in interioribus. igitur conclusio uera. patet consequentia. et assumptum circa litteram declarabitur. Similis sententia colligit. secunda. 4. cap. de signis sumptis ex parte extremitatū. & secundo pronosticorum. tex. cō. quarti. & in cōmento. & 7. aphorismorū. apho. et cōmento. 1. etiā. 16. Cō tinentis. cap. 1. &. 17. ultra principiū satis. &: 10. Almā. cap. de signis malis. Et est utilis in actu pronostico. Et ampliatur ut patet. Primo nota notanter dictum eē in feb. non deficientibus. cū. n. hoc accidēs intrinsecum insequatur apa faciens continuam de interpolatis non uerificabile est, tum etiam quia huiusmodi frigiditas exterior debet esse perseuerans quę in interpolatis non perseueraret cum ardore intrinsecorum. Secundo nota. Per exteriora potissime intelligēda sunt extrema scilicet pedes manus facies uel caput. Per interiora uero uentrem & spiritualia, & circa adiacentes partes. colligitur secunda quarti. alleg. cap. & secundo pronosticorū. alle. cap.

Auicē. Gal.

Tertio nota in talibus est sitis fortis. calore enim intrī secus uehementi exiccatur & consumitur totale mēbrorum humidum, ad cuius consumptionem sequitur sitis.

Quarto nota. Per ardere interiora, intelligere debemus ipsa uehemēs incendium pati & cauma. Ex quo cō prehenditur has febres esse acutas. chronicis. n. licet contingat esse frigiditatem exterius & interius calorem, nō tamen est interius cauma si ue incendium ex quo fe. acutas comprehendat. Et debet semper supponi huiusmodi signa esse perseuerantia. Quinto nota. Stāte calore intrinseco multipliciter cōtingit extrema infrigidari. Primo quidem à causa primitiua & extrinseca, sicut timore & occursu rei exteriora infrigidantis, et talis causa in proposito est excludenda. Quandoq; uero à causa intrīseca & corporali, & hoc potest esse multiplr, ut colligi potest ex dictis doctorum. Prima oppilatio in uenis & arterijs ad exteriora tendentibus, quare sanguis & spiritus ad interiora recluditur & non transit ad exteriora, & si cum hoc ponatur in interioribus esse putredinem

Digitized by Google

uerificabitur ut dictum est. Secunda causa potest esse materia naturaliter ualde frigida intrinsecus putrescens à qua eleuatur uapor, quia à causa ipsum uehemẽter calefaciente remotus ad priorem frigiditatem se reducit. & hoc in membris exterioribus, quia extra apparet frigus, intus uero calor. Tertia causa potest esse materia cholerica grossa putrescens a qua quasi nullus uel paucus eleuatur uapor qui resoluitur, quare interiora calẽt & exteriora frigent uel non calent notabiliter. Auicẽ. Cõcil. Et istę causę colliguntur prima quarti. trac. secundo capitulo de lipparia. & tu pro istis clarius reprehendendis recurre ad Conciliatorem differentia. 92. Quarta causa potest esse materia multa frigida obsidens & subcludens calorem interius, sicut in feb. contingit chronicis, ut phlegmatica frequenter in principio. Quinta propter syncopim. Sexta propter apostema acutum & doloroſum existens in membris interioribus, ad quod retrahitur totus spiritus & calor naturalis propter dolorem attrahentem, & quia etiam apostema attrahit sanguinem & spiritum, sicut uentosa, & hoc proprie intelligit Hip.

In proposito non est fermo cum dicitur de tali frigiditate quę sit in ęgritudinibus chronicis, quia non est in illis ardor &c. neq; de illa quę sit à cholera, quia non percipitur magna frigiditas, sicut intelligitur, nec propter opilationem. Ex his colligitur causa uerificans apho.

Aphorismus. 49.

In non deficiẽtibus uero febribus, si labium, aut oculus, aut supercilium, aut nasus distorqueatur, aut non uideat, aut nõ audiat, iã debili existẽte corpore, quodcũque horũ fiat, prope mors est.

The. In febre non interpellata, si labrum, aut oculus, aut supercilium, aut nasus peruertitur, si uisus, si auditus defecerit, ęgro iam debili, quicquid ex his accidit, mors in propinquo est.

Leo. In febre non intermittente, si labrum, uel oculus uel nasus, uel supercilium peruertatur, uel non uideat, uel non audiat, iam debili existente corpore, quicquid horum euenerit, mors proxima est.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est ista. Contorsio labij oculi supercilij uel nasi ablatio uisus uel auditus in feb. continuis eueniens uirtute existente debili significat mortis propinquitatem Probatur sic. per quodlibet istorum significatur uehemens cerebri apostema aut congelatio aut uehemens exitura uel generatur uehementissimum intrinsecum nocumentum igitur conclusio uera. patet cõsequẽtia. & assumptum circa litteram declarabitur. Similis sententia colligitur. 16. Continentis ca. primo. & secunda quarti de signis sumptis ex parte nasi & oculorum. Et est utilis in pronostico. Et ampliatur ut patet. Primo nota notanter dictum esse in non deficientibus &c. raro. n. uel nunq; merito interpolatæ feb. uel eius causa apta sunt accidentia illa sequi. Secundo nota. In proposito maxime Hip. mentionem fecisse de membris faciei. Primo quia per illa maxime significatur super dispositionem uel læsionem cerebri propter colligantiam & propinquitatem. Secundo quia maxime morbus est & maxime nobis manifestatur, unde omnis diuersitas in talibus magis q̃ in alijs manifestatur. Tertio nota. Per talem contorsionem duo intelligere possumus. Primo motum illum contractionis, & sic est actio læsa, quia corrupta. Secũdo intelligere possumus ipsam dispositionem, qua sic formaliter contortum est, & sic est ægritudo cõpositionalis, quia in figura ut patet. Quarto nota. Huiusmodi accidentia euenire possunt aut à causa primitiua, & de tali non est fermo. Aut corporali, & hoc iterũ dupliciter. Vel quia per proprietatem in istis membris, ut tortura labij propter ęgritudinem propriam labio nõ aliunde cõmunicatũ, ut apostema, spasmus mollificatio. Aut per ęgritudinem impropriam labio aliunde cõmunicatam, ut propter cõmunitatem à cerebro, & de tali nunc est sermo. Quinto nota. labij, nasi, uel oculorũ contorsio, aut superciliorum contingere potest multiplici citer. Primo propter magnum nocumentum à materia praua uel uenenosa, quia contrahitur cerebrum & contorquetur, & ad eius contorsionem & aliæ partes faciei secum alligantiam habentes. Alia causa etiam potest esse apostema ut freneſis quod existens acutũ exiccat partes illas exiccatione ad quam sequitur contorsio & contractio partium iam dictarum. Ex illo colligitur causa uerificans apho. stante. n. febre continua & uirtute debili contorsio labij &c. non per proprietatem euentens significat uehemens apostema uel incendiũ in cerebro, quare contrahitur & consequenter contorquentur partes iam dictę, & illis imensa siccitas cõmunicatur, quare corrugantur, & per consequens &c. Non uidere autem & non audire significant tantam læsionem in cerebro, ut iam oculis usuus spiritus & auribus auditiuus sublatus sit. sed hæc omnia uidentur significare mortis uicinitatem, ideo. Ex quibus patet hunc spasmum posse esse de inanitione, & non proportionatũ ad materiam.

Rasis Auicẽ. Cõtorsionis mẽbrorum p nostico cañ

Cõtorsionis signatio dupl'r.

Tortura labri cauſæ.

Aphorismus. 50.

Vbi in febre nõ deficiente, dispnœa superuenerit, & desipientia, mortale.

Quibus in febre non interpellata, difficultas spirandi cum delirio accidit, letale est. The.

Vbi in febre non intermittente, difficultas spirandi & delirium acciderit, letale. Leo.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est ista. dispnœa & desipientia superueniens feb. non deficiẽte est mortale. Probatur sic huiusmodi accidentia significant cerebri & spiritualiũ uehemens nocumentum. igitur. patet consequentia & assũptum circa litteram declarabitur. Similis sententia colligitur secunda quarti de signis sumptis ab anhelitũ. & 10. Alman. ca. de signis malis. Et est utilis. Et ampliat ut præcedẽs. Primo nota. Dispnœa. i. difficultas anhelitus. Desipientia. i. alienatio quæ ambo debent intelligi fortia & perseuerantia. Secundo nota. Huiusmodi accidentia apparere possunt ut dependent ab ipsa feb. uel ab eorum alijs nocumentis proprijs, uel propter apostema cerebri, uel in lacertis pectoris contentum. Exemplũ primi, si febris sua uehementia desiccando cerebrum causet alienationem, exiccando uero musculos pectoris causet difficultatem anhelitus, aut uehementer incendendo hoc faciat. Exemplum secundi, si propter apa existens ĩ lacertis pectoris aut pelliculis costarum fiat difficultas anhelitus, & propter fumos aliquos cerebrum perentes fiat desipientia. Ad propositum utroq; modo uerificari potest, dum tamen sint ista duo fortia et perseuerãtia cũ acuta feb. vt dictum est. Exquibus patet causa uerificans apho. nam accidentia illa probant uehemens nocumentum in cerebro & spiritualibus, ideo & etiam dispnœa est causa maximi nocumẽti spiritualium debitum refrigerium prohibendo. Et nota hic de eo quod tangit in cõmen. s. de anhelitu alienantis, quare est magnus & rarus. Virtus. n. fortibus phantasticis cogitationibus intenta distrahitur ab anhelitu, quare non redit ad faciendum anhelitum nisi necessitate uehementer augmenta ta, sed tunc uirtute forti fit anhelitus ualde magnus, ideo. Et idem contingit scholaribus amore dominarum ardenter recalescentibus. emittunt enim suspiria & longo tẽpore anhelitũ cõtinẽt ad cogitationes uehemẽtes.

Auicẽ. Almã. Disnia. quid & desipiẽtia.

Suspiriũ cauſe.

Aphorismus. 51.

In febribus apostema nõ solutum ad primas criſes, longitudinem ægritudinis significat.

Per febres, abscessus nisi primis soluatur iudicationibus, The.

Digitized by Google

bus, morbi longitudinem indicat.

Leo. In febribus absceſſus qui ad primas iudicationes nō ſoluuntur longitudinem morbi ſignificant.

Expoſitio Iacobi.

Concluſio aphor. eſt iſta. Apoſtema in feb. eueniens non ſolutum ad primas criſes ſignificat longitudinem ægritudinis. Probatur, quia ſignificat materiam multā inobedientem, uel uirtutem non eſſe complete dominantem. igitur. patet conſequentia. & aſſumptum circa litteram declarabitur. Idem ſecunda quarti colligi poteſt particulariter, ubi tangit ſigna ex parte apoſtematum, & cap. de ſignis ſignificantibus criſim longā aliqualiter, & eſt utilis & ampliatur ut patet. Primo nota. Primas criſes. i. primas dies criticas ſecundum quoſdam uſq; ad. 40. & ſecūdum quoſdam uſq; ad. 20. Secundo nota. Ipſum non ſolui, quia rumpi & non terminari ad bonam ſanitatem & hoc ſignificat materiæ exuberantiam, uel nec rumpi nec; ſanari, & hoc ſignificat materię cruditatem uel indigeſtibilitatem, uterq; ſenſus bonus eſt. Ex quo patet cauſa uerificans apho. Patet etiam non ſolum ſignificare longitudinem apoſtematis, ſed & feb. conſequentis apoſtema.

Auicē. Criſis prīo ꝙd

Aphoriſmus. 52.

Quibuſcunque in febribus, aut in aliis ægritudinibus uoluntarie oculi lachrymantur, nihil inconueniens. Quibuſcunque uero non ſecundum uoluntatem, inconueniens.

The. Quibus in febribus, aut in aliis morbis, oculi uoluntate illachrymant, nullum eſt malum. Sed quibus nolē tibus periculoſius eſt.

Leo. Quicunque in febribus, uel in aliis morbis, ſponte illachrymant, nihil abſurdum. Qui uero non ſponte, abſurdius.

Expoſitio Iacobi.

Iſte apho. duas habet concluſiones. Secunda eſt ibi (Quibuſcunque.)

Prima concluſio apho. eſt iſta. In quibuſcunq; feb. aut aliis ægritudinibus oculi uoluntarie lachrymantur huiuſmodi lachrymari uel lachrymę non ſunt inconueniens uel malum ſignum. Probatur ſic. per hoc non poteſt ſignificare grande aut notabile nocumentum. igitur. patet conſequentia et aſſumptum, quia in qualibet ęgritudine ſine leſione grauī pīt oculi uoluntarie lachrymari. Primo nota. Per uoluntariam lachrymationem hic intelligere debemus lachrymationem tanq; originalem cauſam conſequentem paſſionem appetitus ſenſitiui qui large uoluntas appellatur, ſicut etiam lachrymatio ex triſtitia uel compaſſione ex damno proprio uel alterius cum fletu. in talibus. n. fortibus accidentibus aīę fortiter agitato aut compreſſo cerebro contingit effundi lachrymas, ſicut etiam in riſu forti cerebri motu concuſſiuo exīte. Secundo nota. Nō eſſe intellectū Hip. huiuſmodi lachrymationē nullo modo inconuenientem eſſe ad iſtā quę penitus eſt pendens à cauſa corporali.

Secunda concluſio. Lachrymatio oculorum in ægritudinibus non ſequens uoluntatem eſt inconueniens. i. malum ſignum. Probatur ſic. huiuſmodi lachrymatio ſignificat cerebri apa aut forte ipſius nocumētum, hoc autem eſt ſignum malum. Primo nota. Per lachrymationem non uoluntariam intelligendam eſſe lachrymationem non conſequentem paſſionem appetitus ſenſitiui, ut triſtitiam, timorem, uel aliquid huiuſmodi. Secundo nota. Huiuſmodi inuoluntaria lachrymatio à pluribus cauſis poteſt prouenire. Primo à cauſa extrinſeca ut feſtuca uel re mordicante oculo occurrēte. talibus. n. oculo nocumentum inferentibus ſenſibile contrahitur oculos & muſculi et adhuc cerebrum quare exterius ex primuntur lachrymę, & de tali lachrymatione non eſt ſermo in propoſito, Secūdo poteſt prouenire à cauſa corporali, & hoc dupliciter. Primo propter proprietatē & p propriū oculi nocumentum, & iſtę cauſę ſunt multipliciter collectę tertia tertij. trac. 2. cap. de lachrymis, ut ęgritudo uel apa oculi, ſicut opthalmia debilitas oculi quare recipit facile ſuperfluitates, & dolor, inflāmatio, diminutio carnis lachrymalis propter fiſtulam in lachrymali uel ſimile cum. n. iſta caro ſit ſpōgioſa rara habens conterminare & aggregare lachrymabilem materiam ſi cōtingat illam carnem auferri uel diminui nō retinebitur, ſed ſicut generatur lachryma ita effluet, & de nulla tali lachrymatione eſt in propoſito ſermo. Secundo contingere poteſt hoc propter cōmunicationem à cerebro, et iterum hoc poteſt eſſe dupliciter. Primo ex diſpoſitione cerebri naturali, ut ſi cerebrum eſſet à natura creatum ualde humidum, ita ut in eo continue ſuperabundaret lachrymalis humiditas quę continue ad oculum effuſa cauſaret accidens dictum. Alia autē conſequi poteſt nocumentum cerebri pręter naturam, et de tali in propoſito eſt ſermo. Erit igitur ſenſus concluſionis. quicunq; inuoluntarie lachrymatur nec à cauſa primitiua nec à corporali nec per proprietatem nec per cōmunitatem naturalem &c̄. Secundo nota. Huiuſmodi lachrimatio conſequens accidentale nocumentum cerebri poteſt cōſequi cerebri repletionem ſuperfluā, hūiditatem cerebri nimiam, aut motum materierum criticum ſuperius ad cerebrum ſicut in criſi fienda per fluxum ſanguinis narium aut defectum contentiuę ex defectu caloris innati, aut nocumentum maximum, rationē cuius fortiter concutitur & agitatur cerebrum. Ad propoſitum licet de omnibus uerificari poſſit aliquomodo maxime tamen uerificat in duobus ultimis caſibus. hos autem caſus per ſigna manifeſta diſcernere poſſumus, ut patet diſcurrendo ſigna reſolutionis & humectationis cerebri, & ſigna futurę criſis, quę ſi bona eſſe debuerit ſigna digeſtionis prędecunt. ſi non, nō. Ex his patet cauſa uerificans apho. & ſimilis ſententia colligīt tertia tertij. trac. 2. ca. de lachrymis. ubi inquit. Et curſus quidem lachrymarum qui fit in fe. & in ægritudinibus acutis & eſt ſine cauſa, eſt propter nocumentum et apa cerebri ſecunda quarti. ca. de ſignis ſumptis ex oculis. &. 4. Alman. ca. de ſignis malis.

Auicē. Almā.

Aphoriſmus. 53.

Quibus in dentibus in febribus limoſitates fiunt, fortiores & diuturniores fiunt febres.

The. Quibus lentore dentes opplentur, iſs febres incidunt uehementes.

Leo. Quibus circa dentes in febribus quidam lentores naſcuntur, his fortes fiunt febres.

Expoſitio Iacobi.

Concluſio apho. eſt iſta. Lymoſitates circa dentes in fe. exiſtentes ſignificant longitudinem & fortitudinē fe. Probatur ſic. huiuſmodi lymoſitates ſignificant fortitudinem caloris febrilis & materię groſſitiem & indigeſtibilitatem. igitur. patet conſequentia. & aſſumptū circa litteram declarabitur. Idem ſecunda quarti. ca. de ſignis ſumptis ex parte dentium. Et eſt utilis. Et ampliat ut patet. Primo nota. Per lymoſitates quaſdam ſordities dentibus adherentes, quę quandoq; ita ſunt indurate ut lapidoſę uel gipſeę uideantur, quandoq; non. In p poſito autem ſermo eſt de conuerſis ad lapidoſas. Secūdo nota. Huiuſmodi lapidoſitatis uel ſorditiei cauſa materialis eſt humor phlegmaticus groſſus uel meſticus uel cōmixtus, quo uaporesaquoſi groſſi eleuantur, quiad dentes pro uenientes & eis adherentes per actionem caloris, reſoluto ſubtili & groſſo remanente in ſubſtantiā uelut lapideam tranſmutantur. Ex quo patet efficiens eſſe calidum forte tale groſſum phlegma reſoluens. Ex quo patet cauſa uerificans apho. Tertio nota. Non ſolum in febricitantibus ſed etiam ſanis aliquando huiuſ-

Auicē. Lymo ſitas dē tium.

Lymo ſitatis cauſa.

Lachri mationis ſuo lūtariæ cā mul tiplex.

Digitized by Google

modi lymositas multiplicatur. verum in illis nō nisi longo tempore, in febribus uero in modico. vnde oportet in apho. supplere q̄ merito feb. huiusmodi lymositas ī corporibus his multiplicetur.

Aphorismus. 54.

Quibus plerunque tusses siccæ & modice prouocatæ in febribus urētibus nō ualde sitiētes sūt.

The. Quibus tusses aridę, leuiter irritantur per ardores, ij non admodum siti afficiuntur.

Leo. Quibus plurimū siccę tusses, leuiter irritantes, in febribus ardentibus fiunt, non multū siti intestantur.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est ista. Secundum plurimum homines intense febrientes in quibus modice tusses siccę prouocantur, non fiunt ualde sitientes. Probatur sic. p huiusmodi tusses humectantur pulmo & guttur & consequenter meri. igitur conclusio uera. patet consequentia.

Hippo. Auicē. & assumptum circa litteram declarabitur. Idem. 6. epidimiarum. & prima quarti. trac. 2. ca. 42. de signis causonidis. Et est utilis. Et ampliatur, quia licet causetur sitis merito inflammationis pulmonis, posset tamē causari per aliam dispositionem oris stomachi cōmunicatā uel per siccitatem complexionalem siue humidum roridum euaporare facientem. Ideo dixit plerunq̄, quia nō necessario contingit ita, causa talia exiccāte fortiori ual

Tussis siccę causam de exīte in actu. Primo nota. Tussis sicca potest causari propter multa. Primo propter multam siccitatē pulmonis & ipsius cannę. Secundo, quia ipsa cāna exīte sicca & indurata percipitur punctura, quapropter natura stimulata uenit ad siccitatem meri propter eandem causam. Tertio potest prouenire propter humiditatē phlegmaticam subtilem exīstem in canna pulmonis uel meri pungitiuam ad quam irritatur natura ad expellendum cū forti emissione aeris, & quia subtilis est cedit & ī partes diuiditur & non emittitur extra, sicut si esset grossa ut in screatu cōtingit. Et ille ultimus competit magis ad propositum. Secundo nota tusses siccas cum quibus nō est screatus. per tales. n. potius exiccatur canna pulmonis q̄ humectetur. Tertio nota notanter dictum esse modice. si. n fortes fuerint & laboriosę possent plus augere exiccando sitim q̄ ipsam diminuere attrahendo. ideo &c̄. Q uarto nota. Per urentes ualde potissime cholericas & maxime continua, ut causonides non intelligendo hos nullatenus sitientes fieri, sed q̄ non fient sitientes, nisi diminutę respectu eorum, quibus non p-

Auicē. uocātur tusses cum alijs paribus. Q uinto nota. Licet sitis sit propria passio oris stomachi, ut colligitur tertia. 3. ca. 4. de accidente. Adde hic q̄ potissima causa uehementę sitis in febribus, est pulmonis inflammatio, quę

Gal. propter has humiditates attractas sedatur. Et illam intelexit Cōmen. dū inquit. Prouenit tamen sitis magnitudo & paruitas merito dispositionis pulmonis, ut secūdo techni. tex. 7. in trac. de uentre, exiccato enim pulmone exiccatur meri humectato uero humectatur. Cum uero per hanc tussim humectetur pulmo, tum quia mouetur humiditas per pulmonem ipsum humectans, tum quia dato q̄ nulla fieret humectatio ista, pulmone tamen taliter agitato attrahuntur materię ad pulmonem, quibus pulmo humectetur, & cum ipso etiam humectatur meri. quare patet ueritas apho.

Aphorismus. 55.

In bubonibus febres facte, omnes malæ, exceptis ephemeris.

The. Exinguine febris, nisi diarrhœa sit, malī est.

Leo. Exinguinum tumoribus febres omnes malæ, præter diarrhœas.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est ista. Omnes fe. cum bubonibus exītes sunt malę, exceptis ephemeris. Probat sic. Omnes huiusmodi feb. significant putredinem cordi cōmunicatam. igitur conclusio uera. patet consequentia & assumptum circa litteram declarabitur. Similis sentētia colligitur prima quarti. caꝑ. de febre ex apostemate. & primo de differentijs feb. caꝑ. 5. &. 17. Continentis ad principium. Et est utilis. Et ampliatur ut patet. Primo nota. Hic terminus bubo equiuocus est. Q uandoq̄. n. sumitur pro quolibet intrinseco apostemate. Q uandoque pro omni apostemate emunctoriorum. Et quandoque pro apostemate emunctoriorum hepatis, & omnibus modis sumitur hic. Secundo nota. Feb. quandoq̄ consequi, quandoq̄ antecedere, & quandoq̄ simul inchoare inchoante bubone, & de omnibus uerus ē apho. licet sit deterius eis antecedere. Tertio nota. Bubo consequens fe. dupliciter potest consequi. Primo modo præcedentibus signis digestionis. Secundo signis digestionis sequētibus, & significabit crisim p̄mutationis, & hoc est melius. Q uarto nota. In quo differunt ephemera hectica & putrida. Et q̄ ephemera est ab ephemeron pisce dicta. vnde patet ipsam minus malam esse. Cōsequitur enim primo bubonem per simplicem alterationem alterantem spiritum & ipsum in calefacto esse ponentē. Q uomodo autem sit aut non sit uera ephemera uidebitur in quæstione. Q uinto nota. Malę. i. periculosę non tum est enim etiam ephemeras malas esse & hoc quando sequuntur malam complexionem. s. venenosam impressam in ore in spīi ritualibus uel quando corpori ual de debili uel decrepito aduenit, oēs hę mortales sūt. Et ex hoc colligitur causa uerificans apho.

Ephemera ab epheme ron piſce.

Aphorismus. 56.

Febricitanti sudor superueniens, non deficiēte febre, malum, prolongatur enim morbus, & humorem plurimum significat.

The. Febricitanti si sudor accidit, febre non intermittente, malo est. Morbus enim prorogatur, pluſque humiditatis in esse significatur.

Leo. Febricitanti sudor superueniens, febre non deficiente, malum. Prorogatur enim morbus, & multam significat humiditatem.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est ista. Sudor superueniens febricitanti non deficiente feb. est malus. Probatur sic huiusmodi sudor significat prolixitatem morbi. assumptum probatur, quia significat materiam morbi esse plurimā ideo. Idem secunda quarti. ca. de signis sumptis ex parte sudoris. Et est utilis. Et ampliatur ut patet. Primo nota. Sudorem triplicem esse, præuenientem consequētem & subsequentem, licet de omnibus uerificetur specialiter de subsequente copioso in toto & humoroso, & hoc siue in die critico fiat siue pręcedente digestione siue non. Secundo nota non solum quod dictum est de sudore uerum est, sed etiam de qualibet euacuatione notabili, ut fluxu uentris urina fluxu sanguinis narium & sic de alijs. Tertio nota. Non deficiente feb. i. ipsa ī suo permanente uigore. Secundo non deficiēte. quia licet remittatur, non tamen penitus cesset. Primo modo maxīe intelligitur. Q uarto nota. Ad ueritatem apho. requiruntur duæ conditiones. Prima ut post sudorem nō succedat alia notabilis euacuatio. Possibile enim esset partem materiæ per sudorem euacuari fe. remanēte postea succedere aliam euacuationem per quam fe. cessaret. Secundo q̄ fe. non sit mortalis. si. n. morbus esset mortalis, potius significat breuitas ex multitudine materiæ.

Auicē. Gal. Rasis. Bubo. p re tri plici.

Auicē. Sudor triplex

Ex quibus colligitur conclusio apho. quomodo per sudorem habemus significare materiam exuberantem esse à qua pendet feb. ideo.

Aphorismus. 57.

A spasmo & tetano habito, febris superueniens,

Digitized by Google

ens, ſoluit ægritudinem.

The. Qui conuulſione aut diſtentione tenetur, ſi accidit febris, morbum leuat.

Leo. Qui a conuulſione, aut diſtentione neruorum tenetur, febre ſuperueniente, liberatur.

Expoſitio Iacobi.

Vide iſtū apho. ſuper ſecūda particula aphoriſmoꝝ. apho. 26. melius eſt ſe. inſpaſmo fieri q̄ ſpaſmū in feb.

Aphoriſmus. 58.

A cauſone hito, rigore ſuperueniēte. ſolutio fit.

The. Qui ardore tenetur, ſi rigor accidit, ſoluit eo malo.

Leo. A febre ardente habito, rigore ſuperueniēte, ſolutio.

Expoſitio Iacobi.

Concluſio apho. eſt iſta. Rigore ſuperueniente cauſonidi curatur cauſon. Probatur ſic. tunc expellitur materia à uenis ad extra uenas & euacuatur. igitur concluſio uera patet conſequentia & aſſumptū circa litteram declarabitur. Similis ſententia colligitur prima quarti. Auicē. cap̄. de rigore & horripilatione. dum inquit. Et quando que ſignificat rigor & horripilatio ſanitatem in feb. inſeparabilibus, quoniam ſignificat q̄ materia expellitur extra uenas, & egreditur. & ſecunda quarti. cap̄. de ſignis declinationis materiei ad ſudorem, & ad ſummum fe. incenſiuę cum non terminantur fluxu in ſanguinis narium terminantur ſudore, & antecedit ipſum rigor. Et eſt utilis Et ampliat ut patet. Primo nota. Per cauſonem intelligere debemus ſe. incenſiuam à materia cholerica intra uenas & in loco propinquo cordi pendentē, uel ſaltem à materia ſanguini cōmixta, ſicut eſt phlegma ſalſum & eſt hæc ſe. concluſa, quia in ea non percipitur ſecundum periodos excreſcentia et uariatio, licet Raſis. 4. Almā. dicat ipſam de tertio in tertiū fortius ægrotantem affligere non accipiens cauſonidem, ꝓprie ſed cōmuniter ut ſe extendit ad omnem fe. continuam choleri cam. Secundo nota. Per rigorem intelligendū eſſe motum membrorū concuſſiuum contingentem à mordicatione materię ſuper muſculos & lacertos uelociter etim petuoſe ſparſę, licet propter aliās cauſas poſſet contingere ſuperius tactas & colligendas. Quinto de accidenti. Gal. Auicē. cap̄. 5. & prima quarti. ca. de rigore & horripilatione, licet etiam intelligere debeamus ſenſationem hunc concuſſiuum motum conſequentem ut alſ declaratum eſt.

Tertio nota. Materia intra uenas cōtēta maxime cholerica, dum uelociter & impetuoſe extra uenas expellat cauſat rigorem propter dictā cauſam, quę tamen intra uenas exiſtens non cauſaret, Primo, quia uenę ſunt mē bra parum ſentientia. Secundo quia impreſſio illius materię iam eſt mē bro aſſueta. Tertio quia intra uenas nō impetuoſe mouetur. Colliguntur iſtę cauſe. 4. de accidenti. & prima quarti. alle. ca. Ex quo tanq̄ ex fundamento poteſt colligi hoc modo cauſa uerificans apho. Su perueniente. n. rigore cauſonidi ſignificatur uirtutem materiam cholericam intra uenas putreſcentē extra uenas impetuoſe & cum uelocitate expulſiuę, quare ſparſa rigorem cauſat, ſed hac extracta ſignificatur ſolutio, quia uictoria uirtutis ſupra materiam. igitur. Quarto nota. Ad ueritatem apho. requiruntur tres conditiones. Prima q̄ uirtus ſit fortis & cōſtet. Secūda q̄ ſigna digeſtionis præceſſerint. Tertia q̄ in die critica cōtigat. His ſtantibus ut in pluribus uerificatur apho. Dico autem ut in pluribus, quia poſſibile eſt materiam ſolū ſecundum partem extra uenas expelli, & ſecundum partem retineri. vnde & ſi remitteretur cauſon, non tamē perfecte ſanabitur. Secundo etiam quia poſſibile eſt ex debilitate alicuius particulæ noſtri corporis hanc cholericam materiam ad determinatam corporis particulam moueri, & priuſq̄ reſoluatur aut incineretur malā derelinquere qualitatem, quę conſequenter poſtea erit alterius cholę ꝓdidice reaggregatiua, unde & poſt cauſonidē remanebit tertiana interpolata ſecūdū plures periodos. Poſſet igitur exponi ſolutio. i. ſanatio uel diſpoſitio ad ſanationem prędicta, quia uel remiſſio uel permutatio ad minus infeſtabilem ægritudinem.

Aphoriſmus. 59.

Tertiana uera iudicatur in ſeptem periodis, longiſſima.

The. Febres tertianæ ſeptenis, circuitibus iudicātur, quod longiſſimum ſit.

Leo. Tertiana exquiſita ſeptenis circuitibus, quod longiſſimū eſt iudicat.

Expoſitio Iacobi.

Concluſio apho. eſt iſta. Vera tertiana non termina ta in. 7. periodis eſt lōgiſſima. Probatur. ſic ſe habet periodus ad interpolatam cholericam ſicut dies ad choleri cam continuā. ſed cholerica continua uera tranſiens ſeptimā diē eſt lōgiſſima, quia. ſ. & raro tranſit, igit &c̄. patet conſequentia. & aſſumptum declarabitur. Si pis ſententia colligitur prima quarti. cap̄. de differentia inter tertianam puram & non puram. Et eſt utilis. Et ampliatur ut patet. Primo nota. Per ueram tertianā intelligendam eſſe tertianam interpolatam à pura materia cholerica pendentem. Secundo nota. Per periodū reditum ægritudinis ad illud quod ante fuit cū ordine ad bonum ſenſum, ut de tertio in tertium &c̄. vt prima huius declaratum eſt. Ex quo patet. 7. periodos cōpleri uel in 14. diebus uel parum ante. Tertio nota. Iudicatur. ſ. critice terminatur uel aliter iudicatur. i. critico iudicio iudicatur. Quarto nota. Licet fortis pugnet uirtus cōtra materiam intra uenas choſa putreſcente in cōtinua q̄ interpolata, proportionabiliter tamen exīte interpolata termino longiori, quo licet uirtus tardius agat contra materiam quę eſt antecedens cauſa interpolate diſponendo ueriſimile apparet ipſam in. 7. periodis eſſe terminandam, quod etiam in experientia uidit Hippo. ſimi licet q̄ materia digeſtibilis, & q̄ uirtutem maxime irritans ad pugnandum in primis diebus criticis debet ad cōplemētum digeſtionis perduci. Cum igitur materia cholerica ſit huiuſmodi ſequitur &c̄. Ex quo patet cauſa uerificans apho. Quinto nota. apho. eſſe uerum ut in pluribus & ægrotante debito utente regimine, Ex inordinatione enim regiminis poteſt oppoſitum cōtingere. Similiter etiam ubi uirtus fuerit debilis ualde & materia cholerica multum contingere poteſt ipſam. 7. pertrā ſire periodos, licet raro. Nam ſi inordinatum regimē poteſt ultra ſeptimū periodum longitudinem promouere tertianę, & nō minus poteſt multitudo materię promouere q̄ regimē malū certum datum, ſequitur. Notandum tamen q̄ in paucioribus hoc cōtingit imo ualde raro contingit tertiā ſeptimā periodum attingere.

Aphoriſmus. 60.

Quibuſcunque aures in febribus ſurdeſcunt, ſanguis ex naribus fluens, aut uenter turbatus, ſoluit ægritudinem.

The. Quibus per febres aures obſurduerint, ēs ſanguis è naribus fuſus, aut aluus perturbata, ſoluit morbum.

Leo. Quibus in febribus aures obſurduerūt, ſanguis ex naribus fluēs, aut aluus turbata, ſoluit morbum.

Expoſitio Iacobi.

Iſte apho. expoſitus eſt ſupra. 27. aphoriſ. & etiā ex dictis commen. ſatis patet.

Aphoriſmus. 61.

Quæ iudicantur in paribus diebus diſcrita ſunt, & amica conuerſionis.

The. Febris niſi die impari deſierit, ſolet recidiuare.

Leo. Febricitantē niſi diebus imparibus, febris reliquerit, ſolet recidiuare.

Digitized by Google

Expositio Iacobi.

Iste apho. ex dictis cōmen. satis patet.

Aphorismus. 62.

Quibuscunq; in febribus icteritia superuenerit ante septimum diem, malum.

The. Quibus per febres morbus regius ante septimum accidit, letale est.

Leo. Quibus in febribus morbus regius ante diem septimum accidit, malum.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est ista. Icteritia superueniens fe. ante septimum diem malum est. Probatur sic. huiusmodi icteritia significat apā uel oppilationem hepatis uel chistim fellis aut expulsionē synthomaticā uel in toto corpore maximum nocumentū. igitur conclusio uera. patet consequentia & assumptum circa litterā declarabitur. Similis sententia colligitur secunda quarti. capō. de signis icteritiæ, ubi ad litteram icteritia ante septimam & ante digestionem est mala. & infra. & ad ultimū icteritia ante septimā non est laudabilis. & Serapio. 4. breuiarij. 9. ca. ubi presentem allegat apho. Et est utilis in actu pronostico. Et ampliatur ut patet. Primo nota. Icteritia ut colligitur. 15. tertij est alteratio corporis fg da ad citrinitatem uel nigredinē propter cursum humoris nigri uel citrini ad cutem & consequitur ipsam sine putrefactione. Et propter hoc q̄ dicitur alteratio corporis ponitur genus. In hoc enim conuenit cum alijs cutis defedationibus, ut morphea albaras &c̄. Et per ly fœda differt ab alteratione ad naturalē calorem. Per ly citrinitatem &c̄. explicantur spēs icteritiæ quę sunt duę, & differt ab infectionibus alijs ut sunt rubeæ uirides &c̄. Per hoc autem quod adiungitur propter cursum etiā tāgit causa efficiens uel materia coniuncta icteritię, quia citrinę est cholæ, nigre uero melię. Sed ly sine putrefactione. potest dupliciter exponi. Primo, quia sine putrefactione, quia ad hoc q̄ dicatur icteritia requiritur humorem istum non esse putridum & hoc non credo. Secundo ut per illud daret intelligi q̄ secundum plurimū non putrescit, quia dū putrescit exhalat & subtiliatur & non retinetur secundum plurimum. Exponitur igit sine putredine. i. dato q̄ nō putrescat, et sensū puto melior. hęc. n. passio multis modis nominatur. Primo. n. dicitur morbus arcualis ad similitudinē arcus celestis, ut. 4. ethymologiarū. ca. 8. Nonnulli uero hunc morbum regium, alij uero aureum nominant tanq̄ cibis regijs curandum, quia subtilibus, uel quia propter illud propter quod aureus dicitur quia in auro lustrātur reges. Vltimo autem dicitur icteritia trāsumptione magis propria, ut Constantinus in uiatico. et Isidorus. ca. alle, & testatur. Plinius metaphorice ab aue quadā icteris nominata cuius color est citrinus ualde, qualis est color icterici. de qua Plinius icteris nominatur auis à colore quę si spectetur ab icterico, sanari illud malum tradunt et illā mori, de qua in metro. Carpe uiator iter sub arbore concinit icter. Ex quo patet primo ictericiā proprie non ægritudinem sed potius accidens, quia qualitatem mutatam esse nominandam. Et ex hoc ulterius patet q̄ licet diuidatur icteritia in citrinā & nigram, non tamen nigra proprie icteritia est denominada, sicut nec tympanites hydropisis. & potest aliqualiter hęc sententia colligi. 6. de accidenti ad finem. Secundo nota. Hu iusmodi icteritia quandoq; prouenit à causa primitiua, sicut ueneno exhibito sterius uel exterius occurrēte, ut punctura uespæ aut serpentis aut pediculi aut uulturis aut assumptione fellis leopardi, & de talibus in proposito non est sermo. venena. n. calida hūores superflue ebullire faciendo sanguinem ad cholæ transmutant naturā, que per corpus dispersa causa est icteriq̄. Q uandoq; etiam prouenit à causa corporali, & hoc iterum quandoq; prouenit in modum crisis uel synthomaticæ expulsionis. materia. n. cholica digesta aut non digesta naturam uehementer stimulante uirtus ipsam quandoq; expellit ad cutim, quę quia grossa & non sub forma sudoris expellitur, sed iuxta cutim trahens moram totā cuti tingit colore citrino. quandoq; autem non criticam uel synthomaticam expulsionē sequitur sed ex nocumēto. Et hoc tripliciter esse. Q uia uel sequitur nocumentum in toto, ut malā cōplexionem cholicam in toto per quā sanguis totus transmutatur ad colorem cholę, & hoc ē malum ualde. Q uandoq; autem nocumētum sequitur hepatis, quod potest esse oppilo apostema uel durities, per quę non sequestratur chola à sanguine. Consequit quandoq; nocumentū chistis fellis, pura oppilationem uiæ inter ipsum & hepar aut uię tendentis ad ipsa intestina. Ad propositum de quolibet istorum in proposito potest esse sermo. Colligitur. 12. tertij. &. 4. breuiarij. alleg. capō. Tertio nota q̄ icteritia ex critica expulsione causata sequitur crisim permutationis. Si. n. uirtus potens esset & haberet completū dominium supra materiam non circa cutim retineretur, sed exterius expelleretur. Ad quod etiam coadiuuat hanc materiam choleri cam fecalem esse & grossam in comparatione illius quę per sudorem expellitur. Ex hoc potest colligi probabiliter argumentum ad conclusionē apho. nam nūquam ante septem uirtus potest sufficienter digerere materiā, nisi materia fuerit ualde obediens aut uirtus ualde supra materiam dominata fuerit, sed dum fit icteritia ante 7. uirtus non complete dominatur dominio sufficienti, ideo tunc non fuit digesta, et per cōsequens expulsio synthomatica. tota consequētia est nota, & patet maior. nā non in ualde breui tempore potest uirtus digerere materiam nisi supra ipsam maximum habuerit excessum, et patet maior intelligenti. Ex his tanq̄ ex fundamēto patet ueritas apho. aut. n. hæc icteritia fit per modū crisis, aut per alia nocumenta dicta. Si secundum, patet hoc esse malum. significat. n. aliquod nocumentorū tam dictorum quorū quodlibet est malū. Si uero fit per modū crisis, cum fuerit permutationis, sequitur uirtutem materię perfecte dominatam non fuisse, & sic nō in breui tēpore ualde materiam poterat digerere, sed quandocū q̄ est ista expulsio, est synthomatica et non uere critica, et per consequens mala. igitur. Proisto etiam uide conclusionem probatam, quā tangit Concilia. differentia. 77. Q uarto nota. q̄ licet ita sit secundum plurimū, tamen est oppositum contingens, quia contingit materiam ita esse paucam, ut in. 7. sit digesta & fiat icteritia materia grossa aliqualiter exīte, & poris cōstipatis. Itēqa contingens est uirtutē q̄tum ad dirigendū ipsi completo dominio dominari, ponatur igitur in esse, & sequetur apho. solum ut in pluribus esse uerum. Nec dicendū ut Auer. 4. colliget. qui inquit. Q uod autē dixit Hipp. icteritia si ante septimā diem uenerit in ægritudinibus acutis est malū, reprobatū est experientia īomnibus terris nostris. Et si ueniat in quinta laudabile est uiua ratione, & maxime, in corporibus calidis & in tēpore calido. Et hæc est sententia collegiorum omniū medicorū persarum & indię maioris, & pro maiori parte illorum de andalusi. & possibile est illud quod dixit locū habere in grecia, quia terra illa hac frigidior existit. Et tu sequere dicta Conciliatoris allegata differentia.

Auicē. Serapō. Icteritię sigm duplex Icteritię se. p nostricus cañ Icteritia qd. Auicē. Morbus 4r. Cōstā. Isidor. Plinius Icteris auis. Gal. Auicē. Serapō. Conciliator. Auer.

Aphorismus. 63.

Quibuscunque in febribus. quotidie rigores fiunt, quotidie febres soluuntur.

Quibus per febres, quotidie frigus accidit, quotidie febres soluuntur. The.

Quibus in febribus, quotidie rigores fiunt, quotidie febres soluuntur. Leo.

Expositio

Expoſitio Iacobi.

Concluſio apho. eſt iſta. Quibuſcunq; febrientibus quotidie rigores fiunt, quotidie reſoluuntur & eradicatur febres. Probatur ſic quibuſcunq; talibus corporibus quotidie reſoluitur totalis materia faciens ægritudinem igitur concluſio uera. patet conſequentia. & aſſumptū circa litteram declarabitur. Idem ſecunda quarti. capᵒ. de ſignis criſis quę erit cum de exitura. ad finem. Et ampliatur ut patet. Primo nota. Per febres intelligere debemus materiales interpolatas à materia faciente rigorē pendentes. tales. n. ſunt quę ad materiæ rigorem facientis euacuationem eradicātur. Secundo nota. Huiuſmodi ſe. ſecundum intentionem Cōmenta. intelligendas eſt ſe choſicas. proprie. n. rigor à materia cauſatur choſica ut in cōmento colligitur, licet etiam ad quartanam ampliari poſſit, non autem ad phlegmaticas, cū raro inueniatur phlegmatica integrę eradicationis, ſicut raro reperitur quartana continua. ſimiliter etiam in pluribus compoſitis ſe. patet apho. non habere ueritatem. Tertio nota. In ſe. dictis cauſari rigorem materia ad putredinem mota ſubito lacertis et muſculis obuiāte, et ſui acutate mordicationem cauſante, quare fit rigor (ut aſſdictum eſt) quia tamen hæc materia poſtea calore reſoluitur & finit, aut p ſudorē aut aſſr extra expellit, hinc eſt q; feb. exoluit. Et p conſequens patet cā ueriſicās apho.

Auicē. Rigoris. Phlegmatica ſe. raro repitur integrę radicationis ſi cut raro repe ritur quartana continua.

Aphoriſmus. 64.

Quibuſcunque in febribus, in ſeptimo, aut. 9. aut. 11. aut quartodecimo die, icteritia ſuperuenerit, bonum, ſi non dextrum hypocundrium durum fiat. Si uero fit, non bonum.

The. Quibus per febres, morbus regius die ſeptimo, aut nono, aut quartodecimo acciderit, bono eſt, niſi illa dextra obdurauerint. Nam ſi hoc ita accidit, nō bñ eſt.

Leo. Quibus in febribus, morbus regius ſeptimo, uel nono, uel undecimo, uel quartodecimo ſuperuenerit, bonū, niſi dextrū illū obdurauerit. Si uero nō, nō bonū.

Expoſitio Iacobi.

Iſte aphoriſmus. duas habet concluſiones. Secunda eſt ibi (Si uero.)

Prima concluſio apho. eſt iſta. Quibuſcunq; corporibus febricitantibus ſuperuenerit icteritia, in. 7. 9. 11 14. die eſt bonum. Probatur ſic. huiuſmodi icteritia ſignificat debitam & laudabilem criſim. igitur concluſio uera. patet conſequentia. & aſſumptū ubi eſt cōditio requiſita. ſ. q; dextrum hypocundriū nō fiat durum.

Secunda concluſio. Icteritia infra terminos eueniens non in die critica nō eſt bonum. Probatur illud, quia ſignificat expulſionem ſynthomaticam. ideo. Concordia ampliatio utilitas huius & prędentis apho. eadem eſt. Primo nota. Per icteritiam in propoſito intelligendam eſſe criticam. ſola. n. illa eſt terminus acutorum uel eſſe poteſt, & non infra. quod patet per terminos hos explicatos. ſ. 7. 9. 11. 14. Secundo nota. Ad ueritatem apho. ſi ue primę concluſionis oportere q; uirtus ſit conſtans & q; apparuerint ſigna digeſtionis, qua ſtante eſt illa concluſio uera ſecundum plurimum. Tertio nota. Dextrū hypocundriū ſit durum ex apoſtemate ue loppilatione hepatis. hoc. n. apparente non eſſet concluſio uera. nō enim tunc ex icteritia arguimus euidenter ſuper expulſionem criticam, ſed potius ſuper oppilationē uel apoſtema. Ex quo infertur etiā q; ſub duritie dextri hypocundrij poſſumus comprehendere chiſtis ſellis nocumenta. Ex quibus huiuſmodi contingit icteritia. Et ex his patet ſententia apho.

Icteritia proprie critica eſt

Aphoriſmus. 65.

In febribus circa uentrem cauma ſorte, & cordis morſus malum.

In febribus ſi circa aluum calor uehemens, ac dolor cordis infeſtat, male eſt. The.

In febribus circa uentriculum, & fortis æſtus, & cordis morſus, uel dolor, malum. Leo.

Expoſitio Iacobi.

Cōcluſio apho. Cauma circa uētrem aut morſus aut tremor cordis in ſe. cōtinuis, eſt ſignū malū. Probatur ſic. huiuſmodi accidentia ſignificant choleram intenſam & putrefactam eſſe circa oſ ſtomachi & cor uehementi incendio. igitur concluſio uera. patet conſequentia. & aſſumptū circa litteram declarabitur. Idem ſecūdo. 4. ca. de ſignis ſumptis ex parte ſtomachi dū inquit. Inflammatio ſtomachi & pulſus cordis ſtomachalis cū caliditate febris eſt ſignum malum. & ſparſim colligit idem. 4. Alman. ca de ſignis malis. & 26. Continentis. capᵒ. 1. Et eſt utilis in actu pronoſtico & operatiuo. Et ampliatur ut patet. Primo nota. Per febres hic acutas eſſe intelligendas, in ſolis. n. talibus merito ſe. cauma apparere contingit. Secundo nota. Per uentrem partem ſtomachi circunſtantem, & ipſum ſtomachum intelligendum eē maxime non ſolum. & ſimiliter ampliari poteſt ad partes pectoris uel ſpiritualium. Tertio nota. Per cauma uehemens incēdium, quod potiſſime cognoſcitur ex ſiti ariditate linguę per tactum etiam & ex iuditio patientis. Quarto nota. Per morſum cordis oris ſtomachi mordicationem intelligi debere prouenientem ab humore acuto mordicatiuo. ſ. cholerico exīte circa partes cordis, aut à fumo choſq; mordicatio ſibi occurrente. Quinto nota. Per tremorem cordis ut colligit. 11. tertij. trac. 2. capᵒ. 1. De tremore cordis intelligendum eſſe motum cordis terminū ex dilatatione & cōtrictione compoſitū, ita ut inter illum & motum aliumnō ſit perfecta quies, & ſit quilibet iſtorum paruus ualde. cuius duę poſſunt eſſe cauſę. Prima eſt concuſſiuus motus cordis ad expellendum rem nocentem quę poteſt eſſe aut mala complexio aut ſoluta continuitas aut humor acutus aut uenenum aſſumptum aut morſus uenenoſi animalis aut punctura aliqua aut uenenoſitas aut ſenſibilitas, & ſic de aliis cauſis colligendis. 11. tertij alle. ca. ſecūda cauſa generalis eſt uirtutis debilitas. Primo modo eſt accidēs uirtutis naturalis. Secūdo mō uirtutis aīalis. Et ex hoc colligitur cā uerificans apho.

Auicē. Almā. Raſis. Febrici tantiū q; patiū tur cauma aut cordis morſū, pnoſtico paciuſq; canon. Cauma quid. Cordis morſus qd, & cordis tremor

Aphoriſmus. 66.

In febribus acutis ſpaſmi, & circa uiſcera dolores fortes, malum.

In febribus acutis, ſi conuulſiones, aut uiſcerū dolores uehementes acciderint, male eſt. The.

In acutis febribus, conuulſiones, & circa uiſcera dolores fortes malum. Leo.

Expoſitio Iacobi.

Hic aphoriſmus notus eſt ex commento Galeni.

Aphoriſmus. 67.

In febribus, ex ſōnis timores, aut ſpaſmi, malū.

In febribus, ſi pauores per ſomnum, aut conuulſiones accidunt, male eſt. The.

In febribus ex ſōnis, timores, uel conuulſiōes, malū. Leo.

Expoſitio Iacobi.

Concluſio apho. Timores & ſpaſmi in febribus contingentes ſunt malum ſignum. Probatur ſic. huiuſmodi accidentia ſignificant intrinſecus malas latere materias quas calor in ſomno agitat. igitur &c. patet conſequentia. & aſſumptum circa litteram declarabitur.

Similis ſententia conlligitur ſecunda quarti. capᵒ. de ſignis ſumptis ex ſomno in ſūma. & aliqualiē. 10. Almā. capᵒ. de ſignis malis. Et eſt utilis in actu pronoſtico. Et ampliaē. Primo nota. per ſe. materiales potiſſime acutas. & exponit in febribus, quia merito ſe. aut cauſę & non in ſomnis, quia ſomnus in ſe, ſit huiuſmodi cauſa.

Auicē. Febriū hñtiūti mores & ſpaſmos pnoſtic- cus cañ

Digitized by Google

Secundo nota. Timores in somnio maxime perseuerãtes & non horã inuasionis paroxismi, sed potius hora q̃ somnus conferre debet significant intus malas latere materias ut meſicas & naturę horribiles, quę sursum ad caput ascendentes timorem causant. De illo autem timore infra specialiter uidebitur. Huiusmodi tñ uapores nocumẽtũ inferendo spasmũ non ꝓportionatũ ad materiã cãnt uel causare pñt. Vnde patet cã uerificans apho.

Aphorismus. 68.

In febribus spiritus offendens malum spasmum enim significat.

The. In febribus, spiritus subsistens, malo est quoniam cõuulsionem significat.

Leo. In febribus, spiritus offendens, malum. Cõuulsionem enim significat.

Expositio Iacobi.

Auicẽ. Almã. Conclusio apho. Spiritus offendens in fe. est malũ signum. Probatur sic. quia spasmum significat. Similis sententia colligitur secunda. 4. capñ. de anhelitu. &. 10. Alman. de signis malis est anhelitus. & pluries alibi. & 10. tertij. Et est utilis. Et ampliatur. Primo nota. In fe. f. acutis. Secundo nota. Offendens, quia difficilis, uel aliter sicut bis pulsans, & est sicut anhelitus plorantis.

Spũs of fẽdẽtis causa Tertio nota. Huiusmodi in fe. acutis apparere cũ dura tie pulsus & alijs signis quę attestãtur supra lacertos pectus mouentes exiccatos esse, & per consequens tam mobedientes dilatationi, unde uirtus non potest unica uice pectus ad sufficientes dimensiones dilatare, quia tamen fortis in secunda eleuat sufficienter, quare &c. Quarto nota significat, quia pronosticat uel demonstrat. Est etiam malum per uiã signi & causę, ut patet.

Aphorismus. 69.

Quibus urinæ grossæ, globosæ, paucæ, non sine febribus, multitudo ueniens ex his tenuis, iuuat, maxime uero talia ueniunt, quibus ex principio, aut celerius hypostases fiunt.

The. Quibus urinæ crassæ grumosæ, & paucæ sunt, non sine febri, si tenues & copiosæ prodierint, proderunt, maxime uero tales exeunt ijs qui statim, aut breui sedimen habent.

Leo. Quibus urinæ crassæ, grumosæ paucæ, non sine febre, multitudo ueniens ex his tenuis, iuuat præcipue uero tales ueniũt, qbus ab initio, uel breui sedimẽ est.

Expositio Iacobi.

Iste aphorismus duas habet cõclusiones. Secunda est ibi (Maxime uero.)

Prima conclusio apho. Multitudo urinę tenuis ueniens post urinas grossas globosas et paucas in corporibus non sine feb. existẽtibus iuuat. i. est bona. Probatur sic. per hanc probatur potentia uirtutis in digerendo & expellendo morbi materiam, igitur conclusio uera. patet consequentia. & assumptum circa litteram declarabit.

Vrina quid. Cõst ã. Isaac. Primo nota. Vrina ut ex cõmento à Constãtino colligitur est sanguis colamentum ab hepate ueniens ad uesicam. Isaac uero in suo de urinis. Vrina est colamentum sanguinis de naturę actionibus natum. Et dicitur

Auicẽ. colatura siue colamentum, quia aquositas per colationem sequestratur. Sanguine enim ad gibum hepatis cũ multa aquositate transeunt, ut prima primi. de generatione humorum ostensum est. oportet hanc superfluã aquositatem à sanguine remoueri. unde ꝑ uenas emulgentes ducitas ad renes cum aliqua sanguinis quantitate attrahitur, & ille collatur, & sanguis pro renum nutrimento retinetur, & pura aquositas ad uesicam & tandẽ

Vrinæ cã 4r. exterius expellitur. Ex quibus patet causa uringe materialis, quia humorum aquositas. Formalis etiam patet. Efficiens uero principale hepar est secundarium uero renes. ibi enim recipit urina formam per quam. s. urina nominatur cuius non substantialiter transmutetur. Finalis uero est sanguis & aliorum humorum mundificatio ab aquositate superflua & forte uesicę & renũ refocillatio uel uoluptuatio & totius corporis debita nutricatio. Aliter etiã interpretatur urinam ex nominis interpretatione, ut urina quasi in renibus una. i. unica & formata. Vel aliter dicitur demonstratio, quia ipsa corporis nõstrat dispositiones. uel ab urẽdo quia calida & sicca existens ualde & acuta & fortiter mordicatiua & abstersiua. 2. canon. capñ. de urina. propter quod abster Auicẽ. gitmorpheam albaras saphari, & exiccat putredinẽ fluentem ab aure & est subtiliatiua splenis, ut allegatur de splenetico somniãte. Secundo nota dupliciter potest dici urina grossa. Primo respectu mediocris uel temperatę. Secundo in comparatione ad urinam huic uel illi corpori tempore sanitatis proportionatam. In proposito autem maxime secundo modo intelligendum est. Tertio nota. Per globosas duo intelligere possumus. Primo ue hementis grossitiei. Secundo per globosas illas in quibus quędam corpuscula humoralia uelut globi seminantur. In proposito utroq; modo, ut in cõmen. Per fe. uero materiales, à quibus uel à quarum materia pendet urinæ grossities iam dicta. Quarto nota. Per tenuem urinam non esse intelligendum tenuem respectu temperatę, sed tenuem respectu grossę globosę prius apparentis. de tali. n. uerificatur apho. & non oportet ipsam tenuem esse respectu temperatę, immo potest esse in substantia mediocris. Per multam uero respectu precedentis multam intelligit q̃titati peccantis materię proportionatã. Auicẽ.

Quinto nota. In qualibet materia peccante ad benignum non reducibili intẽtio est æquatio, ut prima quarti. capñ. de cura fe. putridarum. ut si subtilis ingrosset ur & si grossa subtilietur & sic de alijs. Cum igitur materia peccans super qua per urinam dictam significamus fit sua grossities peccans, sequitur q̃ digestio in ipsa erit subtiliatio & æquatio, & per consequens tenuis post eã Vrinæ grossę iuuare debet. Ex quo hoc modo colligitur causa uerificans apho: Ex hoc. n. q̃ primo urina apparet grossa & dicaº & pauca postea multa & subtilis significatur materiam à tenuis. principio sui sua multa grossitie peccasse, quam quia nõ perfecte ei dominabatur uirtus non poterat ipsam in magna q̃titate expellere, uirtute tamen in processu uincente subtiliata materia & digesta uel æquata, ipsam ꝑ uiam uringe poterit uirtus in magna q̃titate expellere, quare huiusmodi uringe tenuis multitudo iuuat ut sonat apho. iuuat. n. per uiam signi & causę, ut patet intelligenti. Sexto nota. Huiusmodi uringe multitudinẽ, propter multas causas prouenire. Quãdoq; fit propter membrorum & humiditatum naturalium liquefactionem, aut debilitatem contentiuę, aut fortitudinem attractiuę renum, sicut in diabetica contingit passione. Quandoq; etiam fit propter naturam expellere materiam superflua digestione, & proprie quando precessit grossa & pauca. Differunt autem, quoniam ad hanc ultimam sequitur ægro tantis alleuiatio, in alijs autẽ nõ. Auicẽ. Et hoc bene notauit Aui. summa de urina. ca. 7. dum dixit. Et nos quidem differentias inter eas cognoscere possumus secundum uirtutis dispositionem. Ex quo patet conditio quędam requisita ad ueritatem. s. q̃ appareant signa repletionis.

Secũda cõclusio. Tales uringe tenues multę post grossas paucas maxime fiunt in corporibus illis in quorũ urinis à principio uel celerius fiunt hypostases. Patet quia in talibus maxime adsunt superabundantes grossę materię in processu subtiliabiles, adest etiam uiarum non multa constipatio. igitur. patet consequentia. & assumptum statim declarabitur. Primo nota. Hic terminus Hypohypostasis sumitur dupliciter. Primo communiter pro qualibet materia cum urina expulsa à subſtantia uringe differente, sicut dicimus aliquam hypostasim esse sanio sam. stasis dupl'r.

Digitized by Google

ſam. Secundo proprie pro ſuperfluitate digeſtionis mē brorum ex nutrimento derelicta cum ipſa urina expul ſa. Ad propoſitum ſumitur hic primo modo. huiuſmodi enim hypoſtaſis non eſt niſi huiuſmodi humor groſſus cum urina expulſus uel phlegmaticus, uel eius naturæ attinens. Secundo nota. Apparente tali hypoſtaſi ſigni ficat uiam non oppilatam eſſe, ſic ꝙ natura uincente po ſtea poſſit magnam quātitatem urinæ expellere. ſignifi catur etiam adeſſe materias ſubtilatione indigentes in earum digeſtione, quare in talibus maxime continger.

Tertio nota. ly ex principio exponi dupliciter. Primo ex principio. i. à principio. Secundo ex principio. i. poſt principium ſtatim. Et utroq; modo poteſt concluſio in-
Auicē. telligi. Talis ſententia colligitur ſecunda primi. doct. tertia ſumma. 2. ca. 3. ſ. de ſignificationibus ſubſtantię urinæ. & cap̄. 7. de ſignificationibus multitudinis & paucitatis ſubſtantiæ urinæ Et eſt utilis. Et ampliatur ut patet.

Aphoriſmus. 70.

Quibus urinæ in febribus conturbatæ, & cōuerſæ, uelut ſubiugalium, his capitis dolores aut adſunt, aut aderunt.

The: Quibus urina turbulenta, qualis iumentorum eſt, ijs dolor capitis uel adeſt, uel aderit.

Leo. Quibus urinæ perturbatæ quales ſunt iumentorū, his dolor capitis uel adeſt, uel aderit.

Expoſitio Iacobi.

Concluſio apho. eſt iſta. Corporibus febrientibus q bus adſunt urinæ turbidæ aut conuerſæ uelut ſubiugalium eiuſdem adſunt uel aderunt fortes dolores capitis. Probatur ſic. per huiuſmodi urinas ſignificatur adeſſe uel futuram eſſe multam groſſoꝝ uaporum eleuationē ad cerebrū, ad quam ſemper uel ſecundū plurimū ſub-
ſequitur capitis dolor. igitur. Similis ſententia colligit
Auicē. ſecunda primi. doc. 3. ca. de ſignis nutrientibus ſodam. Et eſt utilis. Et ampliatur ut patet. Primo nota, ut colligitur ſecūda primi. doct. 3. ſumma de urinis. c. 4. ſ. de ſignificationibus ſubſtantiæ urine. Turbidum & clarū indifferenter groſſe & ſubtili urinæ attribui poſſunt. Stat. n. urinam eſſe tenuē & claram ſimul tenuē & tur bidam, & ſimiliter groſſam & clarā, groſſam & turbi-
Vrina dupl'r. dam. In propoſito. n. per urinas conturbatas intelligere debemus groſſas opacas, quia. ſ. uiſum terminātes non tranſparentes. Per conuerſas autē intelligere poſſumus urinas à naturali tēperie urinarū tranſmutatas et factas tales ut ſunt ſubiugalibus animalibus proportionatæ, q̄ ſunt animalia ſub iugo hominis ſtantia. ut equi aſini in his. n. propter humorū groſſitiē & uiarū urinæ exitus latitudinē urinæ ſunt groſſæ modo iam dicto. Secūdo nota ꝙ licet in nō febricitātibus poſſint huiuſmodi uri ne apparere, de febrientibus tamen in propoſito intelle xit. In his. n. per actionē caloris præter naturā materiā ebullire facientis maxime reperitur huiuſmodi urinę p turbatio & uaporū groſſorum eleuatio. Tertio nota. Ad ueritatē apho. requiritur huiuſmodi urinas eſſe per ſeuerantes. vnde & propter hoc dixit urinas in pl'ali & non in ſingulari, & ꝙ cōſequuntur his apparētibus nec
Vrinæ diuerſi tas. ante apparuerunt ſigna digōnis, nec critica ſit harū uri narum euacuatio. Quarto nota. Secundū clarū et tur bulentum in urina in ueniunt iſtę diuerſitates. Q uędā enim emittitur clara & ſtatim poſt efficitur turbulēta.
Auicē. Auer. Gaſ. Iſaac. Q uædā econtra. Et quædā emittitur turbulenta, & ta men turbulenta manet. Et quædā clara, et clara manet. Colligit hoc ſecūda primi alle. ca. & 4. coll. cap̄. 22. & primo de criſi ca. 12. & ab Iſaac in ſuo de urinis. parti-cula. 6. Ad harū autē diuerſitatū ſumēdas cauſas opor tet primo p̄mittere, ut uiſum fuit Auer. 4, colliget. ſen ſiſſe ꝙ in urina quia deciſa eſt à maſſa humorali utrtute actionis caloris naturalis hepatis & uenarū remanet p tempus poſt eius emiſſionē ueſtigium caloris hepatis & diſpoſitionis materię à qua fuit deciſa. Ex quo ſequitur ꝙ per tēpus poſt eius exitū deducto impedimēto fit in ea actio ꝓportionalis. Cum igitur calor interius quan-doq; agat ita debiliter, ut nullā in partibus materie uel quaſi nullā facit mixtionē quandoq; uero aliquam licet paruam, quandoq; magnā, quādoq; perfectā facit ſequę ſtrationē. ideo emiſſa urina in ea ueniunt mutationes his ꝓportionales. In primo. n. caſu egreditur quę clara permanebit. In ſecundo emittitur clara quæ ſtatim poſt fiet turbida, quia ſtatim poſt fiet actio proportionalis ei quę in uenis, ſed iſta poſt turbabitur quia poſt fiet ebul litio, ideo. In tertio caſu fiet turbida perſeuerans, quia ī tus maxima eſt permixtio ſine ſequeſtratione. ideo. In quarto fiet turbida quæ ſtatī clareſcit, aut clara perma nens, quia talis ītus ſubſequetur operatio. Et ex hoc ſeq tur primā urinā in ſalubri ſignificare principiū ſecun-dum augmentū q̄tum ad principium eius, tertiam uero finem augmēti & ſtatum, quartā declinationē. Ex quo ulterius ſequitur, ꝙ tam propter cōpletam eius digeſtio nem q̄ propter extremā eius cruditatē poteſt urina cla-ra emitti & in ſua permanere claritate. Iſte modus ſuffi cit medico nō curanti multū philoſophari, quia multas hic modus patitur inſtātias. Secundus modus hoc de-clarandi ſubtilior premittit quędā. Primo. Turbulen tia in urina quę non fit per putrefactionē eius, ſicut q̄ putreſcit in uaſe extrinſeco, fit propter diſpoſitionē hu-morum groſſorū uel ſaltē opacorū per ſubſtantiam uri nę, & hoc propter uentoſitatē in eis & urinā incluſam diuellentē & ſeminantē eos per ſubſtantiā uringe, intel-ligendo, per uentoſitatē fumū uel uaporē groſſum. Se cundo prę̄mittendū ꝙ aliquis humor uringe permixtus cum calido actuali ſtat rarus uel paruius & diaphanus qui urina multū ī frigidata in groſſari poſſet & opacus fieri, unde per ſubſtantiā uringe diſperſus ipſam opacam reddere poteſt & turbulentā, ſicut in ſepo apparet uel in cera liquefacta à calido. Tertio prętermittēdū. ꝙ à ca-lore fortiagente in materiā groſſam groſſi et opaci fumi eleuantur, donec materia ſit digeſta, qui partibus ebul-lientibus includunt & cōmiſcētur, ſed poſtea dum ma-teria digeritur excluduntur, ita ꝙ ipſa perfecte digeſta excluſi ſunt. His prę̄miſſis patet primo ꝙ urina cruda & clara emittitur. ſubſtantia enim eius eſt pura aquoſa ſine permixtione materierū humoraltū. Secundo pa-tet ꝙ ebullitione in materia notabiliter incipiēte emitti tur clara, humoribus illis à calido ſubtiliatis rarefactis et tranſparētibus exiſtētibus, quia tamen per ſubſtantiā uringe diuulſi ſunt à uentoſitate incluſa in eis, ideo infri gidata urina & cōgelatis illis & factis opacis apparebit turbida. Tertio patet. ꝙ in fine augmēti et ſtatus ebul litionis mingitur turbida et remanet. Ex forti enī ebulli tione facta multi fumi opaci & groſſi & multę groſſę & terreſtres materie uringe ſunt commixte, quare emit titur opaca & ſic permanet. in principio enim in prima mediętate & augmento non niſi ſubtiliores uapores & minus groſſi commiſcentur uringe. Patet quarto, ꝙ de clinatione accedēte emittitur turbida & ſtatim poſt cla reſcit. emittitur enī cum multis materiebus digeſtis & compactis ſeu commixtis, quę ex hoc ꝙ commiſcentur per uringe ſubſtantiam, inde apparet turbulenta. ipſis ta men à uentoſitate depuratis exiſtentibus ſtatim petunt fundum, & ſic clareſcit & clara permanebit. Patet quinto, quare urina aliquo dictorum modorum tur-bulenta clareſcit ſi uas caleſiat, aut ponatur in aqua calida. Et ex hoc patet quare ex urina ſic rectifica-ta euidenter poſſumus uel non poſſumus ſignificare. Patet ultimo cauſa uerificans apho. apparentibus enim urinis iam dictis ſignificatur fortem ebullitionem eſſe in materia, & ꝙ à materia groſſi & opaci fumi eleuan tur qui crebro communicabuntur, & ex conſequenti

Digitized by Google

causabunt capitis dolores, quod quidem ut in pluribus continet ueritatem, & cum cõditionibus iam dictis. Ex isto sequitur forte non expedire dicere adsunt uel aderunt. In proposito enim sermo est de urinis talibus sicut sunt subiugalium, quia ille tales minguntur & tales permanent. ideo &c̃.

Aphorismus. 71.

Quibus in. 7. terminantur, his nubem habet quarta dies in urina rubeam, uel alia secundum rationem.

The. Q uibus septimo die iudicat ad salutẽ, ijs urina quarto die nubeculam habet rubicundã & reliqua ex rõne.

Leo. Q uibus septima iudicatur, his nubeculã habet quarta die urina rubeam, & alia ex ratione.

Expositio Iacobi.

Iste apho. duas habet cõclusiones. 2. est ibi (uel alia.)

Prima conclusio aphor. est ista. Apparente nube rubea in urina die. 4. significat crisim futurã in septimo. Probatur sic. huiusmodi rubea nebula significat in materia notabiliter digestionẽ præcessisse, sed notabiliter materia digesta in quarta quæ est septimæ indicatiua, i septima die debet fieri crisis, ut supra ostensum est. igit̃ conclusio uera. patet consequentia. & assumptum circa litteram declarabitur. Similis sententia colligitur secũ da primi. doc. 3. ca. de significationibus specierum hypostasis, & allegatur septimo theoricæ. ca. purgamẽtũ. & potest colli secunda quarti. ca. de signis sumptis à sedimine. & tertio de crisi expressius ca. 4. per magnũ ꝓcessum. Et est utilis. Et ampliatur ut patet. Primo nota ꝙ penes auctores cõmuniter reperiunt isti termini, hypostasis, nebula, Nepheles, idem essentialiter importantes. Hypostasis est cum materia est grossa, ita ut sit apta subsistere. Nebula autẽ cum subtilior & leuior, ut uix uideatur quasi à superiori superficie pendere. Et nepheles adhuc subtilior, ut superiori superficie coniuncta uideatur. Hypostasis maxime in pinguibus & habẽtibus humores grossos. Nepheles & nebula in gracilibus & cholericis. Ex quo patet quid per nubem rubeam intelligendum. Secundo nota. Per signa crisis uaria significari possunt de esse eius. an. s. egritudo sit per crisim uel sine crisi cõsumenda, cito uel tarde absolute uel confuse. Primum per fortitudinẽ uel remissionẽ accidentiũ. Secundum per citam uel tardam apparentẽ digestionẽ uel contrariam. Possumus etiam maneriem eius significare, ut an erit salubris uel mortalis, an perfecta uel diminuta, an cum permutatione aut cum euacuatione, et sic de alijs. Secundo determinatam de ipso possumus habere notitiam. s. c̃tum ad maneriem & terminũ aduentus eius, sicut signũ in proposito ab Hip. expressum. Tertio nota. Huiusmodi hypostasis quandoq; significat digestionis cõplementũ, quandoq; uero non, sed notabilẽ digestionẽ in materia processisse incõpletã tamen quandoq; uero significat contrarium digestionis. s. corruptio uel putrefactio. Exemplũ primi, sicut hypostasis alba lenis & æqualis residens in fundo. Ex albedine. n. significatur potentia membrorũ spermaticorũ subtiliũ secũdum colorẽ sibi assimilatũ. significatur. n. ipsam decisã esse à materia quæ dealbatur & perfecte digeritur. Ex lenitate enim & æqualitate significatur calorem super totum uniformiter obtinere. Ex residẽtia autẽ in fundo significatur uentositatẽ à materia perfectę exclusam esse, ꝓpter quod descendit unita nec stat diuulsa, sed cum fuerit corpus humorũ subtiliũ ualde, loco hypostasis dictæ fiet nebula, uel nepheles non petens fundũ sicut hypostasis dicta. Exemplum secundi, sicut hypostasis rubea clara ad albedinem tendens significat notabilem, non tamen completã in materia esse digestionem. Exemplum tertij, sicut hypostasis nigra uel uirulenta. Ex quo patet ꝙ sicut hypostasis alba maiorẽ significat in materia digestionẽ præcessisse ꝙ rubea ita alba nebula ꝙ rubea, quæ nebula rubea significat in materia notalem digestionẽ precessisse. Ex quo patet ulterius hãc nubem maxime apparere in augmento, quia digestione manifesta & non completa. Patet tertio hanc maxime apparere materia subtili existente. Ex his colligitur cã uerificans apho. nam apparente huiusmodi nebula significatur iam materiam esse notabiliter digestam. & ægritudinem esse in augmento, sed notabiliter materia digesta in quarta in septima debet esse completa digestio, & consequenter esse status & crisis, & per consequens terminus ægritudinis, & maxime cũ materia sit ualde subtilis, quod comprehenditur per nebulam. igitur. Et per idem patet ꝙ apparente contrario digestionis in quarto ut nebula nigra significatur mors in septima, ut colligitur. 3. de crisi. alleg. ca. Q uarto nota. Non solum hoc de nebula, sed etiam de hypostasi & alijs digestionis signis est similiter significandum. Gaſ.

Secunda conclusio. Signa digestionis secundum rationem eandem his sup. apparentia in quarto nuntiant crisim in septimo. Probatur, quia sicut se habet hypostasis aut nebula ad suum significatũ, ita alia signa ad sua significata. Primo nota. Ista littera alia duplicem potest habere expositionem. Prima alia, ideſt aliæ dies indicatiuæ secũdum eandem rationem apparẽtibus in eis signis digestionis significãt crisim in critica radicali uel in alia critica, non tamen hoc differenter est ut tangitur in cõmen. quia sicut tardatur apparitio signorum digestionis, ita tardatur digestionis complementum, & ecõtra. apparente enim signo digestionis in quarto, quia uelociter apparent uelociter complebitur, unde in septima sit. sed si apparitio signorum digestionis tardaretur usque ad undecimum, cum significet per hoc materiã magis esse digestioni rebellem, significatur tardius futurã esse crisim post hoc unde erit crisis in die. 17. uel. 10. expectanda, sicut testatur Gaſ. in commento. & licet hic intellectus posset esse uerus, non tamen ualet ad mẽtẽm Gaſ. Aliter ut commento uidetur et alia secundum rationem his, ideſt alia signa digestionis significantia his signis secundum rationem. similiter sunt significantia, ut sputum, egestio, sudor, & sic de alijs. Vltimo nota. Ad ueritatem apho. requiruntur aliquę conditiones. Prima ꝙ non superueniat accidentaliter impedimentũ, ut regiminis inordinatio, aut alia egritudo impediens operationem uirtutis in materiam hanc ægritudinem facientem. Secunda ꝙ ista ægritudo sit morbus uehemens, ut feb. ultimata, quia scilicet accidentia sua uehementia sint, possibile namque est ægritudinem remissorum accidentium in qua in quarta apparet signum digestionis nõ terminari per crisim. Tertia conditio ꝙ nõ contingat materiam ad aliquod principalium repere, sicut in pestilentialibus frequenter contingit. His stantibus erit apho. uerus in quo est signum scilicet nubes rubea & significatum, ideſt crisis in. 7. & conditio &c̃. s. ꝙ appareat in. 4. & hoc de aphor.

Auicẽ. Halya. Gaſ. Hypostasis et nebula & Nepheles. Nubes rubea Hypostasis signones

Aphorismus. 72.

Quibus urinæ limpidæ, aut albæ, malæ, maxime si in freneticis appareant.

The. Q uibus urina candida, perlucida emittitur, malo est, delitris potissimum talis euenit.

Leo. Q uibus urinæ albæ, & perspicuæ, malæ, præsertim si in delirantibus appareant.

Expositio Iacobi.

Hic aphor. duas habet conclusiones. Secunda est ibi (Maxime. uero.)

Prima conclusio apho. est. Vrinę limpidæ quia claræ aut albæ in corporibus ęgrotãtium apparentes sunt malæ. Probatur sic, huiusmodi urinæ significant extremã

Digitized by Google

cruditatem siue digestionis elongationem. igitur conclusio uera. patet consequentia. & assumptum circa litteram declarabitur. Similis sentẽtia colligitur. 7. theoricæ ca. 1. urine substantia. & ab Isaac in suo de urinis. 2. ca. urina alba. &. 4. colliget ca. de signis sumptis à coloribus urinarum dum inquit. & urina alba & clara sicut aqua significat digestionis defectum & uirtutis nutritiuæ debilitatem aut oppilationẽ aut omnia. & quarto Alman. cap̃. de urinis. vbi inquit. Cum autem color urinæ in ægritudinibus appareat albus non existente potione aque cum largo cibo præcedente, ultimam portendit cruditatem & digestionis priuationem & ipsius frigiditatem, ut primo cañ. fen. 2. doct. tertia de significationibus colorum urinæ. & ca. de significationibus substantiæ urinæ. Et est utilis in actu practico Et ampliaẽ ut pateat. Primo nota. Per ly quibus exponitur ægrotantibus & maxime acute, quam uis de omnibus uerificetur, & per urinas non solum urinas, sed etiam alias superfluitates ualde crudas egredientes. Secundo nota. Per urinas limpidas intelligit urinas & subtiles & claras. per albas uero aquosas quia tales sunt sicut est aqua tinctura carens, ita ꝙ per albas nõ debemus intelligere albas uere sicut lac aut sperma, sed translucentes siue pspicuas, licet etiam ad uere albas possemus ampliare.

Halya. Isaac Auer.

Almã.

Auicẽ. Vrinarum albarũ et limpidarũ practicus canon. Vrina limpida Vrinæ clare cãæ.

Tertio nota. Huiusmodi urinę possunt propter multas apparere causas. Prima est uehemens frigiditas hepatis & naturalium membrorum propter quam non fit à calore commixtio partium humoralium urinam tingere aut aliter ingrossare debentium, unde egreditur limpida & alba. Secunda causa potest esse multus aquæ potus, & cibi potissime crudi & indigestibilis assumptio. Tertia causa potest esse debilitas contentiuę hepatis & cannalium urinæ. Quarta, fortitudo attractiuę renum sicut in passione diabetica contingit, quia prohibetur retentio aquositatis tanto tempore ut digeratur. Quinta, debilitas tam attractiuę ꝙ expulsiuę cannalium urinę. attractiuę propterea ꝙ non attrahit nisi subtile, expulsiuę uero non nisi subtile possit expellere, licet attrahat. Sexta, oppilatio in uenis & cannalibus urinę unde retineatur grossum & non egreditur nisi quod subtile ẽ. Septima, raptus materię ad alia loca ut cerebrum, cor, & spiritualia, sicut frequenter contingit in ęgritudinibus acutis, & maxime pestiferis. Ad propositum, licet ad multa iam dictorum ampliari possit in proposito est sermo quãdo non est talis à causa primitiua, nec per diabetem nec oppilationem, licet in omnibus malũ fit, exclusis tamen his significat materię maximam elongationem à natura digestionis & caloris debentis digerere maximam impotentiam ut tales perseuerent.

Auicẽ. Vrię albę signũ malum.

Secunda conclusio. Huiusmodi urinę maxime. sunt malę si appareãt in freneticis. Probatur sic. huiusmodi urinę significant plurimum cursum materierum ad locum ubi est apostema, aut extremam cruditatem materię quę in ęgritudine acuta est pessima. patet consequentia. & assumptum circa litteram declarabitur. Similis sententia colligitur huic. 4. cañ. fen. prima. tra. 3. ca. de carabito, dum inquit. Et nullus quidem usus est habẽs apostema in partibus cerebri, cuius urina fuerit aquosa qui euaserit. Et. 4. colliget alleg. capitulo. Et possibile ẽ ut sit urina alba in ęgritudinibus acutis, sed est ut pluri mum perditionis signum, quia significat ascensum chorę ad superiores partes, & ibi faciet apostema. Et est utilis. Et ampliatur ad omnes ęgritudines acutas. Nota per frenesim carabitum qui est apostema calidum in uelamine subtili & grosso absque corporis ipsius & cẽ. et ita de omnibus alijs ęgritudinibus acutis intellige. Alię sensus conclusionis quem uidetur sequi Cõmentator ꝙ tales urinę maxime apparent in freneticis. igitur.

Frenesis qd, & catabitus.

Aphorismus. 73.

Quibus hypocundria suspensa sunt, & subrugientia, lumbi dolore superueniente, uentres his humectãtur, si nõ uẽtositates erũpant, aut urinæ multitudo superueniat, in febribus uero fiũt hęc.

Q uibus ilia suspensa murmurant, si lumborum dolor accesserit, ijs alui ad modum humectãtur, nisi flatus erumpat, aut urinę copia prodeat, idq; in febribus. The.

Q uibus ilia suspensa murmurantia, lumborum dolore superueniente, his alui humectant, nisi flatus erũpãt, aut urinę multitudo ꝓueniat, hęc uero ī febribus. Leo.

Expositio Iacobi.

Iste aphor. duas habet conclusiones. Secunda est ibi (In febribus.)

Prima conclusio. Q uibuscunq; corporibus sunt hypocundria suspensa subrugientia, lumborum dolore superueniente, uenter soluitur, nisi fit prohibens. Probatur sic. in quibuscunq; talibus corporibus abundãt materiæ humorales uentositatibus commixtę ad inferiora declinantes. igitur conclusio uera. patet cõsequentia. & assumptum circa litteram declarabitur. Primo nota. Hypocũdria loca sub costis lateralia dicta ab hypos qđ est sub. & cundrium quod est costa. Secundo nota. Dicitur suspensa quia tensa. res. n. suspensa tensa uidetur, licet aliter reperiatur subtensa. i. quę tensa redduntur, aut propter exiccationẽ sicut pellis tympani dum exiccatur, aut propter apostema, aut propter collectionem humoralem siue multitudinẽ humorũ, aut propter humores simul cum uentositate qualiter est in proposito ut uidebitur. Tertio nota. Ex motu uentositatis per intestina causatur sonitus quidam, qui cõmuniter dicitur rugitus. Si tamen fuerit uentositas pura, fit sonitus clarus & acutus propter motum uentositatis purę uelociorem, & ipsam etiam in motu uelocius frangi. Si uero fuerit uentositas humoralibus humiditatibus cõmixta generatur sonitus quidã raucus uel obtusus propter uẽtositates illas tardius moueri & minus frangi in motu Ad propositum per subrugientia intelligitur sono illo rauco uel obtuso sonantia, cuius causa est humiditas iã dicta. Q uarto nota. Per dolorem lumbi intelligere debemus dolorem ex directo carnium istarum musculosarum quę cõiter lumbi uocantur. non tamen sic ꝙ dolor ille sit in lumbis, sed in intestinis secundũ inuolutiones tamen intestinorũ uersus lũbos iam dictos existentiũ, per quod significatur materiã ipsam & uentositatẽ, & per flexuositates intestinorũ ad inferiora declinare, & ex hoc colligitur causa uerificãs apho. Q uinto nota. Ventositas materiebus humoralibus cõmixta iuuat ad earum expulsionẽ multis modis. Primo quia uias dilatat. Secundo quia expulsiuã stimulat. Tertio quia materiam cui cõmiscet agitat. Q uarto quia rarificat. Q uinto quia ipsa uentositas facile impellitur, & ad impulsionem faciliter recipit impetũ quo recepto facile materias propellit quibus obuiat, ut patet in tussi & bõbardellis puerorũ, & sic de alijs. Ex quo patet ꝙ uentositate per se sine materia erumpente remouetur una de potissimis causis expulsionis. s. uentositas, & sic poterit esse ꝙ nõ humectabit uęter, multa etiã ꝓuocata urina nõ fluet, cũ una eũo minuat aliã, ut infra apho. ultio declarabit. Hypocundria loca sub costis lateralia dicta ab hypos qđ est sub. & cundrium quod est costa. Secundo nota. Dicitur suspensa quia tensa. res. n. suspensa tensa uidetur, licet aliter reperiatur subtensa. i. quę tensa redduntur, aut propter exiccationẽ sicut pellis tympani dum exiccatur, aut propter apostema, aut propter collectionem humoralem siue multitudinẽ humorũ, aut propter humores simul cum uentositate qualiter est in proposito ut uidebitur. Tertio nota. Ex motu uentositatis per intestina causatur sonitus quidam, qui cõmuniter dicitur rugitus. Si tamen fuerit uentositas pura, fit sonitus clarus & acutus propter motum uentositatis purę uelociorem, & ipsam etiam in motu uelocius frangi. Si uero fuerit uentositas humoralibus humiditatibus cõmixta generatur sonitus quidã raucus uel obtusus propter uẽtositates illas tardius moueri & minus frangi in motu Ad propositum per subrugientia intelligitur sono illo rauco uel obtuso sonantia, cuius causa est humiditas iã dicta. Q uarto nota. Per dolorem lumbi intelligere debemus dolorem ex directo carnium istarum musculosarum quę cõiter lumbi uocantur. non tamen sic ꝙ dolor ille sit in lumbis, sed in intestinis secundũ inuolutiones tamen intestinorũ uersus lũbos iam dictos existentiũ, per quod significatur materiã ipsam & uentositatẽ, & per flexuositates intestinorũ ad inferiora declinare, & ex hoc colligitur causa uerificãs apho. Q uinto nota. Ventositas materiebus humoralibus cõmixta iuuat ad earum expulsionẽ multis modis. Primo quia uias dilatat. Secundo quia expulsiuã stimulat. Tertio quia materiam cui cõmiscet agitat. Q uarto quia rarificat. Q uinto quia ipsa uentositas facile impellitur, & ad impulsionem faciliter recipit impetũ quo recepto facile materias propellit quibus obuiat, ut patet in tussi & bõbardellis puerorũ, & sic de alijs. Ex quo patet ꝙ uentositate per se sine materia erumpente remouetur una de potissimis causis expulsionis. s. uentositas, & sic poterit esse ꝙ nõ humectabit uęter, multa etiã ꝓuocata urina nõ fluet, cũ una eũo minuat aliã, ut infra apho. ultio declarabit.

Vẽtositas cur irriter expulsionem

Bõbardella puerorũ.

Secunda cõclusio. Talis suspensio & subrugitus hypocundriorũ maxime fiunt in febribus. Probat, quia ī febribus maxime abundant materię per fluxũ uentris expellibiles & uentosabiles. igitur. patet cõsequẽtia. & assumptũ circa litterã declarabit. Primo nota. Per febriles materiales esse intelligendas potissime depẽdentes. Secundo nota. Hoc maxime fieri in fe. Primo quia in febribus maxime abundant materiæ peccantes tam proprię cẽs cões circa nutritiua mẽbra. Secũdo qa in fe. maxime fit materierũ uentosatio, debilitato calore naturali, aut in crudas & indigestas operante materias. Tertio, quia in ipsis maxime fiunt indigestiones ad quas sequitur humorum & uentositatum multiplicatio. Et similis sen-

Digitized by Google

Rasis: Auicē. tentia colligitur. 16. Cōtinentis capitulo primo, et. 14. tertij. in summa. capitulo ultimo. & secunda quarti capitulo de signis declinationis materiæ ad uias egestionis ibi, & altitudo eius quod est sub hypocundrijs & augmētum eius & permutatio rugitus & doloris dorsi &c. Et ampliatur ut dictum est. Dubiū circa dicta. Q uomodo uentositas grossa potest esse causa retentionis fæcum & causans cholicam, & quomodo iuuat ad expulsionem. uidisti prima primi.

Aphorismus. 74.

Quibus spes ad articulos apostema conuerti, eruet ab apostemate, urina grossa, & multa, et alba facta, uelut in laboriosis febribus. Et maxime si quartanis quibusdam incipit fieri. Si uero sāguis ex naribus fluat, ualde celeriter soluūtur.

The. Q uibus absessurum in articulos est, ijs eximit absessus urina crassa, copiosa, alba. Q ualis in febribus laboriosis quarto die nōnullis exire incipit. Sed si sanguis quoq; è naribus eruperit, breui admodum leuabuntur.

Leo. Q uibus speratur absessum futurum ad articulos, liberat ab absessu urina multa. crassa et alba facta. Q ualis in laboriosis febribus quarto die quibusdam incipit fieri. Si uero etiam ex naribus fluxerit sanguis, breui admodum solutio fit.

Expositio Iacobi.

Iste aphor. duas habet conclusiones. Secunda est ibi (Si uero.)

Prima conclusio. Urina multa grossa alba eueniens in die. 4. idest in die indicante criticam in corporibus ægrotantibus talibus ægritudinibus quales sunt febres laboriosæ in quibus est spes in articulis fieri apostases eruet ista corpora ab apostasi, uel ponatur ista corpora ægrotantibus sicut febribus laboriosis, in quibus est suspicio aduētus apostasis in articulis liberat eos ab apostasi urina grossa alba multa. Probatur, quia per istā euacuatur materia factura apostases. igitur. patet consequentia. & assumptum circa litteram declarabit. Primo nota. Spes, idest suspicio ad articulos, & per articulos omne emunctorium. apostasim enim collectionem apostemosam. Secundo nota. Q uia dicit multam per quam significatur materiam multā euacuari, grossam & albam quæ attestantur materiebus peccantibus, & hoc præcedentibus signis digestionis in febribus laboriosis, idest lapsitudini coniunctis, ut supra si quartanis quibusdā diebus, idest indicatiuis, p quod significat ex pulsio critica & ordinata, incipit qā in alijs cōplebitur.

Secunda conclusio patet. Nota hoc intelligendum materia in uenis existente & stante sanguinis peccato, aut materia multum sanguini commixta. Idem habet secunda quarti. capitulo de signis crisis cum exitura. Et est utilis. Et ampliatur ut patet.

Aphorismus. 75.

Si sanguinem aut pus minxerit, renum, aut uesicæ ulcerationem significat.

The. Si sanguis aut pus effluit per urinam, exulcerationē aut renum, aut uesicæ significat.

Leo. Si sanguinem, aut pus mingat. aut renum, aut uesicæ exulcerationem significat.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est ista. Mictus sanguinis aut saniei uel secundum alios mictus sanguinis cum sanie significat ulcerationem uesicæ aut renū. Probatur sic. huiusmodi mictus significat sanguinem uel saniem ex renibus uel uesica educi. igitur conclusio uera. tenet consequentia. & assumptum circa litteram declarabitur. Si milis sententia colligitur. 18. tertij. tract. secundo capitulo de ulceribus renum. 19. capitulo secundo de ulceribus uesicæ, & de mictu sanguinis. & aliqualiter colligitur à Seraph. quarto sui breuiarij capitulo. 14. Et est uti lis in actu practico. & ampliatur ut patet. Seraph.

Primo nota. Hic per sanguinem intelligendum esse sanguineam massam, nō autem sanguinem purum. Et notanter dixit minxerint, ad denotandum hoc frequenter contigisse. Secundo nota. Sanguinis mictus uel mictura potest ex multis causis contingere, ut. 19. tertio allegato capitulo. Primo à causa exteriori. sicut casu uel percussione uel potu ueneni istas uias excoriantis, et potu cantaridum & similium. & de hoc non est hic sermo. Secundo à causa interiori. Et huiusmodi causa potest esse multiplex. Prima ex substantia sanguinis in toto, unde repletis uenis nimis sudat sanguis ad extra, aut uenarum aperiuntur orificia, aut cogitur uirtus, ut se degrauet cum aquositate per emulgentes uenas plurimum emittere sanguinem. Secunda causa potest esse sāguinis subtilitas & acuitas quare stimulat uirtutē, aut per uenas resudat, uel non potest uirtus renum ipsum retinere subtilitate sua. Tertia causa debilitas contentiuæ uenarum aut hepatis aut renum non potētium aquositatē à sanguine sequestrare, quia cū aquositate emittitur sanguis, sicut hydropico contingit & dyssinterīā hepaticam patientibus. Q uarta quando expellitur sanguis critice per urinam, sicut etiam frequenter per hemorroidas. Q uinta causa potest esse membri absci sio, ut manus uel pedis, sed hoc reduci potest ad primum. abscisio enī pede cum in hepate tantūdem generetur de sanguine sicut prius, non totum cedit in nutrimentum, cū unum membrorum nutriendum deficiat, quia paulatine aggregatur in uenis, donec uirtutē grauet & stimulet ad se expellendum, quem expellit quandoque fluxu uentris, quandoque fluxu sanguinis narium, quandoq; per uias urinæ, & aliquando uomitu, & huiusmodi sanguinis mictus quādoq; periodicus est, ut. 3. cañ. fen. 19. alleg. capitulo. & illa scilicet sanguinis mictura quæ fit causa resolutionis aut dimissionis exercitij aut abscisionis membri quādoq; habet periodos. Sexta causa potest esse apostematis aperti uel solutio continuitatis in hepate uel splene aut alijs membris ut canalibus renū uel uesicæ, aut locis medijs inter renes & uesicā. distinguūtur autem hæc omnia per manifesta signa colligenda locis præallegatis. & tu ibi recurre. Ad propositum cum dicitur in aphor. Sanguinem &c. oportet supplere hoc non proueniente propter aliquam aliam causam de causis iam dictis, quæ per propria dinoscuntur. Tertio nota. Mictus puris potest prouenire ab alijs membris ab instrumentis urinæ, ut apertione apostematis in gibbo hepatis aut in diaphragmate, ut colligitur in locis allegatis quandoq; prouenit à renibus, quandoq; à uesica, quandoque à cannalibus medijs inter renes & uesicam, quia poris uritidibus, & distinguuntur hæc per manifesta signa. Prima enim causa comprehenditur ex læsione hepatis uel diaphragmatis, Secunda ex dolore renum & quia pus ualde commiscetur urinæ propter longitudinē transitus. & est dolor remissus propter abusionem sensus renū. & sanies est tendens ad rubedinem, aut generatur in uesica. & est dolor uehementior & sanies fætet. et egrediuntur uelut squāmæ quædam, in ijs autem medijs medio modo. Item etiā ex loco doloris quæ non sunt potissime ulceribus non antiquis & confirmatis potest enim exire sanies ab ulcere in concauitate uirgæ existē te, & tunc sanies secundum plurimum antecedit urinā, urina ipsa expellente. Q uarto nota. Per ulcerationē intelligit etiam solutionem continuitatis notabilem. in his membris sequatur ulcus propter superfluitates ad membra ista continue fluentes.

Mictus sanguis Mictus puriscā Vlcera tio qd.

Aphorismus. 76.

Quibus in urina grossa, quasi carnium frusta, uel sicut pili sunt, his de renibus exeunt.

Q uibus

Auicē.

Digitized by Google

The. Quibus cum urina crassa, caruncule exiguę aut ueluti capillamenta exeunt, ex renibus ijs excernitur.

Leo. Quibus *in* urina crassa existente, caruncule parue, aut ueluti *capilli* una exeunt, *his* à renibus excernitur.

Expositio Iacobi.

Conclusio aphor. est ista. Vrina grossa existente & cum ea egredientibus substantijs quibusdam quę sunt uelut carnium frusta aut pili, huiusmodi substantię de renibus exeunt, uel sint sicut frusta carnium uel sicut pili cum urina grossa egredientia ex renibus exeunt. Probatur sic. huiusmodi materię à renibus deciduntur. igitur conclusio uera. patet cōsequentia. & assumptum circa litteram declarabitur. Similis sententia col ligitur quantum ad primam partem. 18. 3. tract. secundo capitulo de ulceribus renum. & quantum ad secundam. 19. fen trac. secundo capitulo. 20. Et est utilis. Et ampliatur ut patet. Primo nota. Per urinam grossam *in* proposito intelligendam esse mediocrem, quia non sit grossa *nimis* nec *nimis* subtilis, sed in substantia mediocris. Ad quid autem sic intelligere oporteat, uidebitur in causa uerificante aphor. Secundo nota. Exeuntium cum urina quędam ex toto prętер naturam egrediuntur, quędā uero naturaliter. Exemplū primi, sicut lapis. Exemplum secundi, sicut hypostasis laudabilis. Eorum uero quę ex toto genere prętер naturam egredi untur, quędam sunt indicantia prius q̄p euacuentur ali quando de sua retentione quędam indicant de sui expulsione. Exemplum primi, sicut sanguis laudabilis purus ex scissura uenæ egrediens, aut etiam frusta carnium. Exemplum secundi, sicut lapis & arena, & pilus & huiusmodi. Et iterum indicantium de sua retentione, quædam fuerunt partes membrorum quædam non. Exemplum primi, sicut frusta carnium. Exemplum secundi, sicut sanguis. Ad propositum de duobus facta est mentio *in* apho. scilicet de frustis carnium & pilis. Tertio nota. Per frusta carnium intelligenda esse quædam uelut grana, ut Gal. 7. interiorum capitulo secundo partibus uel frustulis carnium similata ad rubedinem uel modum substantiæ carnis tendentia quæ colando urinam maxime discernuntur. consequuntur autem ulcera & corrosiones substantiæ renum humore enim ulcerante renes & corrodente alique particulæ carnosę separantur & ad poros uritides simul cum urinis expelluntur, quæ postea *in* urina apparent. Q uali ter autem sit possibile illas expelli colligе modum. 14. tertij. capitulo de causa asclitis. & dicitur quasi, quia non omnino ueram seruant carnis similitudinem, & ꝓpter corrosionem & propter longum transitum & longam ipsarum cum urina permixtionem. sunt autem ad rotunditatem tendentia, propter partes angulares in trā situ rotundari. Q uarto nota. Huiusmodi frusta cum sint à substantia renum decisa debent esse ad rubedinē tendentia, quia etiam substantia renū est solida *in* substantia, debent etiam esse solida in substātia. Et ex isto cum dolore renum compræhenso & mordicatione comprehenditur differentia inter huiusmodi frusta & sanguinem coagulatum cum urina expulsum. Q uinto nota. Per pilos intelligenda esse pora quædam gracilia in longum protensa ad similitudinem pilorum simul cū urina emissa generata in renibus calore forti agente in materiam uiscosam & grossam & ipsam extendente & per loca angusta expellente, licet Gal. allegato loco dicat etiam in uenis generari, & ad hoc adducit similitudinem corporis neruei uel neruo similis ex sanguine glutinoso uel humore in uenis cruris generari. & modus satis est clarus. Et ex his patet primo. materia enim generationis non est terrestris, quia dilatationem siue extensionem non reciperet, sed potius in arenulas aut lapidem renum conuerteretur, nec est aerea uel aquosa subtilis; quia tunc in uaporem conuerteretur. est enim materia tenax siue uiscosa grossa, quæ uiscositate sui resistit resolutioni. Item etiam resistit terrestrificationi & incinerationi. Patet secundo calidum huiusmodi non esse multum diminutum, non tamen ita forte sicut arenę uel lapidis generatiuum. Tertio patet modus generationis. materia enim uiscosa existente, calor agit & ipsam extendit, & per loca angusta paulatim, & per partem ante partem propellit, cuius uiscositate partes inuicem adherent tenaciter & non separantur, unde cōtinua propulsione cum extensione caloris generatur corpus quoddam subtile in longum protensum sub forma pili. Patet quarto q̄p etiam generatur *in* uenis. causa immediata est debilitas uirtutis digestiuę, & sic modo quo corpus illud rubeum, de quo dixit Gal. allegato capitulo. Ex quibus ultimo patet causa uerificās apho. apparente enim urina mediocri quod notanter dicitur, quia tenuis uel grossa posset aliam dispositionem *in* membris alijs significare, cum his significantur dicta. & hoc de urina media bene declarabitur *in* commento. Ex his omnibus potest colligi q̄p pilus est uel potest esse causa morbi uel morbus uel accidens. Potest enim esse causa morbi quia oppilationis coartatio. Item etiam morbus in numero immediate ꝛgendo. Tertio accidens, quia exiens mutatum.

Vrina grossa quid.

Frustū carnis quid.

Pilus urinæ ꝙd.

Vrina mediocris uel media.

Aphorismus. 77.

Quibus in urina pingui existēte, furfura minguntur, his uesica scabit.

The. Quibus cum urina crassa, furfurea quędam exeunt ijs uesica scabie affecta est.

Leo. Quibus *in* urina crassa, furfurea quædam simul exeunt, *his* uesica scabie laborat.

Expositio Iacobi.

Conclusio aphor. est ista. Vrina existente mediocri, & sicut squamis furfureis apparentibus *in* urina, uesica scabit, id est scabiem patitur. Probatur. huiusmodi urina existente non apparet aliquod aliud membrum à quo possint huiusmodi squamę decidi. igitur conclusio uera. patet consequentia. & assumptum circa litteram declarabitur. Idem habetur secunda primi capitulo de significationibus hypostasis. 7. theo. capitulo illo. primo purgato. & 19. tertij. capitulo de scabie uesicę. tra. secundo. Et est utilis. Et ampliatur ut patet. & quarto colliget capitulo de signis hypostasis. Primo nota. Per urinam pinguem debemus urinam naturalem et mediocrem intelligere quę pinguis appellari potest. quod est enim bene digestum quodammodo pingue est propter debitam commixtionem humidi aerei & unctuosi cum ficco terreo, quia igitur naturalis bene digesta est, ideo & pinguis potest quodammodo appellari. Secundo nota. Per furfurea intelligenda esse corpuscula quędam lata, quasi superficialia squamis furfureis assimilata, aut corticibus frumenti. Tertio nota Huiusmodi squamarum exitus cum urina ex multis causis posse contingere. Primo à causa primitiua, sicut potuum excoriantium uesicam, ut cantaridum. Vnde Auicen. secunda primi. doct. tertia capitulo de significationibus hypostasis. & dixerunt quidam cuidam homini tribuisse cantarides &c. de illis non est sermo. Secundo à causa intrinseca & corporali. Et hęc ut ex dictis auctorum colligi potest quadruplex est. Prima magna incensio in sanguine & hepate ex qua alique particulę hepatis & sanguinis aduruntur, & cum urina exterius expelluntur sub forma squamarum, & appellatur hypostasis squamosa ab Auicen. 2. primi allegato capitulo. Secunda causa potest esse fortis adustio intra uenas exi-

Vrina pinguis

Furfureū qd.

Vrinę squamo sę cā.

Auicē. Halia. Auer. Auicē.

Hypostasis squamosa.

Digitized by Google

stens, quare fit à substantia uenarum separatio quarundam partium corticalium squamis similium. Tertia causa potest esse scabies renum ex qua separantur à renibus quædã squamę furfureæ. Quarta causa potest esse scabies uesicę, ex qua squamæ quędam quasi furfureę albę separantur. Possumus etiam addere aliam .s. scabiē in poris urtitidibus, quæ inter renes & uesicam mediāt. Differunt autem hæ squamę abinuicem, quia in primo casu nō est urina naturalis nec media, sed secūdū pm̄ te nuis ignea. Et simulē in secūdo .stāte. n. uehementi intē sione in hepate uel uenis notum est urinam non egredi naturalem. In tertio uero casu percipitur dolor aut pruritus circa renes, ut. 18. tertij. trac. 2. cap̄. de scabie renum. sunt cum signis ulcerum in exitu eius quod egreditur cum cōmotione & pruritu in loco renum &c̄. & illud quod egreditur de ea quę fit in meatibus est panni culosum. & cum hoc sunt squamę ille ad rubedinem tē dentes. In quarto casu percipitur dolor & pruritus circa radicem uirgę & mictum album rarū cum fętore & parum urinę & hypostasis cōmixtę, & de ista in proposito est sermo. Ex quo colligitur causa uerificans apho, sic conditionatū quibus uel ut furfures cum urina pingui. i. mediocri, ut Cōmentator in cōmen. & apparente dolore circa radicem uirge &c̄. Quarto nota. Per scabiem uesicę intelligendum esse superficialem uesicę ulcerationem propter humorem salsum uel acutum.

Vesicę scabies quid.

Aphorismus. 78.

Quicunque sanguinem sponte mingunt, his de renibus uenæ rupturam significat.

The. Quicunque sponte sanguinem mingunt, ijs uenulā ruptam esse in renibus significatur.

Leo. Quicunque sponte sanguinem mingunt, his à renibus uenulam ruptam significatur.

Expositio Iacobi.

Cōclusio apho. est ista. Sanguis mictus significat uenę rupturam in renibus. Probatur, quia non apparet probabiliter, unde decidi possit sanguis hic aliunde. igitur. patet consequentia. & assumptū circa litteram declarabitur. Idē habetur. 19. tertij. trac. 2. cap̄. 20. de mictu sanguinis. Et est utilis. Et amplatur ut patet. Primo nota. Sponte. exponitur primo naturaliter. ut in secūdo apho. primę particulę. Secundo sine manifesta causa extrinseca, ut labores spontanei. Tertio sponte, i. subito, Taliter hic .s. quia non præcesserunt notabilia signa uel accidentia hoc indicantia, ut dolor uel aliud huiusmodi.

Auicē. Sponte exiī qd

Sāguis mictus cā multiplex

Secundo nota. Sanguinem multipliciter mingi posse. Primo à causa primitiua, ut supra apho. 18. declaratū est. Secundo ab intra uel à causa. corporali. Et hoc iterū multipliciter. Primo ab hepate uel uenis uel aliis membris extra membra urinæ. Secundo à renibus. Tertio à uesica propter apertionem uenarum uesicæ ex ulceratione uel simili. Primo modo potest prouenire aut propter abundantiā sanguinis in toto aut crisim aut membri mutilationem aut debilitatē contentiuæ & discretiuę hepatis uel uenarum. Ex renibus autem aut propter debilitatem contentiuæ uel uenæ apertionē, & si apertionē uel fracturā uel perforationē à uesica, patet. Differunt autem, quoniā si ab hepate uel uenis egreditur aquositati urinali plurimū est cōmixtus propter longitudinē transitus. Et fractura uero uenæ in renibus egreditur purior & minus cōmixtus propter breuitatē trā situs. Differt etiam factus ab ulcere corrodente à facto propter rupturā, quia ille est niger aut uirulentus aut sorditiei cōmixtus, alter uero nō. Similiter uero differt à facto propter subtilitatem eius, maxime uero ex phlebotomia. factus etiā à perforatione differt à facto à fractura, quia ille paulatim hic subito. Ex quibus patet ueritas apho. bene intelligenti taliter cōditionati. Quicunque sponte, i. subito sanguinem .s. purum urina non multum cōmixtum & multum mingunt &c̄. De sanguine autem à uesica egrediente, patet in cōmento.

Sāguis exiēs

Aphorismus. 79.

Quibuscunq; in urinis arenosa substant sedimina, his uesica aut renes lithiasim habent.

The. Quibus in urina desident arenosa, ijs calculo uesica laborat.

Leo. Quibus in urinis arenosa subsistunt, his uesica laborat calculo.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est ista. Arena substans in urina est signum lapidis renum aut uesicæ. Probatur sic. arena huiusmodi significat materiam ex qua generatur lapis renum uel uesicæ, & cum hoc significat agens. .s. calorē terrestrificantē. igitur conclusio uera. patet consequentia. & assumptum circa litterā declarabitur. Idem habetur. 3. cañ. 18. tract. 2. cap̄. de lapide renum &. 19. trac. primo cap̄. de lapide uesicæ. & 4. breuiarij Serapionis capitulo. 19. .s. de generatione lapidis. Et est utilis apho. Et ampliatur ut patet. Primo nota. Per arenas intelligendas esse substantias quasdā granulosas arene similes quandoq; ad albedinem, quandoq; ad rubeum colorem declinantes. Secundo nota. Huiusmodi arenosas substantias quandoq; decidere à membris uel uenis ut hepate, uel uenis aliis ab instrumentis urinæ, quandoq; autem à renibus uel uesica. A membris autē dupliciter. Primo ,ppter lapidositatē in mēbris existentē, sicut. 4. interiorū. ulti. cap̄. de illo in cuius pulmone lapides generabantur, & ipse cum tussi expellebat & nō uidetur impossibile aliquas particulas ad minima diuisas illorū etiam expulsas fuisse per urinam. Item. 6. interiorum capitulo primo auctoritate quorundam dicitur in intestinis lapides generatos esse. Ego autē uidi lapidem sub genera lingua generatum in domino Nicolao de sūma ripa. Secundo propter fortem adustionem in sanguine & humoribus contingente, qua aliqua pars incineratur et ad substātiam cōuertitur arenosam, sicut in febribus adurentibus frequenter apparet. Differt autem hæc arenosa substantia ab illa quæ à renibus uel uesica deciditur, quia ista non descēdit, immo frequēter supernatat. Primo quia à calore leuigatur. Secundo quia ex longitudine transitus ualde condiuisiua est & commixta urinæ. Tertio quia transiens per loca angusta est multum subtiliata. econtra autem se habet de arenulis à uesica uel à renibus decisis propter causas oppositas. Ex quo patet primo q; ex arena non descendente uel subsistente signi ficatur ipsam à longis partibus prouenire. Patet secundo quare dixit substant, ut per hoc excluderentur non nū subsistentia. Tertio nota. Tam in renibus q̄ in uesica contingit lapidem generari, & conueniunt isti lapides inter se & differunt. Cōueniunt primo in materia, quia utriusque materia est humor grossus uiscosus. conueniunt autem in generante, quia utrobique fortis calor terrestrificans, licet sit intēsius & fortius circa renes q̄ circa uesicam. Differunt autem in magnitudine, quia maior ut plurimum in uesica. Item in colore quia genitus in uesica declinat ad albedinem uel nigredinem uel colorem cineritium. econtra autem in renibus. Differunt etiam in duritie & asperitate. durior enim est lapis uesicæ & asperior q̄ lapis renum. & proportionabiliter differunt arenulæ à renibus & uesica prouenientes. lapis enim non est nisi multitudo arenosorum corpusculorum adinuicem congestorum siue conglutinatorum.

Vesicā. Seraп. Arena quid.

Gal. Lapis duꝰ tur

Lapidis renū. Lapidis cā.

Ex quibus potest colligi modus generationis lapidis renum. materia enim uiscosa grossa ad renes prouenientes, & ibi retenta, aut propter debilitatem expulsiuæ, aut oppilationem cannalium, calor agit in ipsam eius subtile & aquosum consumendo, quare terrestrificatur hæc materia donec incineretur & indureturꝰ

Digitized by Google

retur, non remanente aliquo glutinoso humido has partes sic terreistrificatas continuante generatur quoddam corpus durum lapideum quod lapidem nominamus. Si muliter enim contingit in uesica. materia enim grossa ad uesicam expulsa, quæ est membrum exangue frigidum ibi longo tempore retinetur, & calido paulatine resoluente subtile coagulatur donec tandem ad subitatiã terreſtrem lapideam cõuertatur. & hinc est q̃ hic lapis est maior q̃ lapis renum, & durior & amplior, quia longo tempore retinetur ad albedinem declinans, quia materia est penitus à sanguine denudata. econtra uero se habet lapis renum. Ex quibus ut fundamento soluuntur quædam problemata à nostris doctoribus posita. Primum. Q uare in pueris uel adolescentibus non generat lapis renum, sed uesicæ, econtra in senibus, cum tamen in renibus puerorum caliditas sit maior & potentior ad terreſtrificandũ q̃ in senibus. Secundum. Q uare nec in puellis generatur sic lapis, nec in uesica nec ī renibus, sicut in pueris. Tertium. Q uare in pinguibus magis generatur lapis renum q̃ uesicæ. econuerso uero in macris. Ex quo patet intellectus unius dicti Auicẽ. 19. tertij. & ille cui plurimum aduenit lapis uesicæ est exenuatus. Q uartum. Q uare minus in iuuenibus q̃ in senibus fit lapis renum & minus etiã uesicæ q̃ pueris.

Tra. 1. Cap. 5

Q uintum. Q uare in habentibus uentrem stypticũ magis generatur lapis renum q̃ habentibus fluxibilẽ. Sextum. Q uare in habentibus continue arenosas urinas non generatur lapis nisi raro. & si generat, generatur durior. Vltimum. Q uare urina ex qua fit sal significat corpus præparatum ad lapidem renum, quę omnia colligi possunt. 3. 18. capũ. & 19. alle. capitulo. Ex quibus etiam infertur possibilitas eius, quod dicebatur supra scilicet lapidem in intestinis & sub lingua & sub pulmone generari. Ad primum enim dicitur q̃ in pueris & adolescentibus est uirtus expulsiua renum fortis & humores subtiles respectu renum, quare expelluntur ad uesicam, quia tamen uesica est membrum exangue debile & frigidum non potens superfluitates resoluere, nec subtiliare, & in ipsis propter gulositatem & inordinatos motus supra repłonem plurimę tales abundãt superfluitates. hinc est q̃ contingit illas in uesica congregari, & tandem secundum modum supra positum in lapidem conuerti. Econtra uero in senibus uirtus renũ debilis, & humores grossi quare non expelluntur ad uesicam, sed in renibus ad lapidem conuertuntur. Colligit hæc solutio. 18. tertij. alleg. capũ. & clarius à Seraph. alleg. capũ. Ad secundũ dicitur ut ibidem habetur. q̃ collum uesicæ in puellis est breue & amplum ualde, quare superfluitates uesicæ per illud facile effunduntur. sic autem non est in pueris, in mulieribus autem minus multiplicatur lapis renum propter earum frequentem menstruationem, qua humores crudi apti conuerti in lapidẽ euacuantur. Ad tertium dicitur sicut ad primum. in pinguibus enim constrictis & angustatis uijs renum minus expelluntur materiæ à renibus ad uesicam, sed retinentur. Econtra uero in macris. Vnde. 18. tertij alleg. capitulo. & ille cui aduenit plurimũ lapis uesicæ est exenuatus. Ad quartum patet. q̃ iuuenibus minus fit lapis q̃ senibus propter uirtutis fortitudinem & humores subtiliores. minus etiam uesicæ q̃ pueris propter idem & propter minus materias phlegmaticas abundare, & propter eorum regimẽ esse secundum plurimum ordinatius. Ad quintum dicitur q̃ in habentibus uentrem stypticum superfluitates plurimæ per secessum euacuãdæ tendunt ad uias renum, ideo. Ex quo in hac passione patet enematũ utilitas. Ad sextum dicitur q̃ si quis habet urinas continuæ arenosas multum sunt uiæ renum amplæ, quia materiæ in lapidem conuertibiles non retinentur, sed tamen si contingat retineri fit lapis durus & magnus ut patet. Ad ultimum dicitur q̃ per illam significatur in renibus esse caliditatem fortem materierũ attractiuã & ipsarum incineratiuã, ideo. Q uarto nota. Non esse intellectũ Hippo. q̃ semper sit lithiasis ubi arenosa subsistant sedimina, sed uult q̃ quibus præter solitum contingit hoc ibi est lapis, quia. s. actu generat uel est in generari, uel dispositio est ut generetur lapis in eisdem. dant etiam alij alium intellectum, sed iste sufficit. & hoc si perseuerent arenosa sedimina.

Auicẽ. Seraph.

Lithiasis.

Aphorismus. 80.

Si sanguinem mingunt, aut trumbos, & stranguriam habẽt, & dolor incidit in pectinẽ, & sub uẽtre, & pitoneon, circa uesicã dolorẽ significat.

Si quis sanguinem mingit, & grummos, & guttatim emittit urinam, ac dolore ad uentrem imum, & pectinem, & femen uexatur, morbis circa uesicam laborat. The.

Si sanginem mingant, aut grumos, uel stillicidium urinæ habeant, & dolor in imum incidat uentrem, et pectinem, & femen, circa uesicam labor est. Leo.

Expositio Iacobi.

Conclusio aphor. est ista. Corpore mingente sanguinem & trumbos & stranguriã habente, & dolore incidente in pectine & sub uentre & peritoneon, hæc omnia significant passionem uel dolorẽ esse circa uesicam. Probatur sic. huiusmodi accidentia consequunt̃ nocumentum existens circa uesicam. igitur conclusio uera. patet cõsequentia. & assumptũ circa littera declarabit.

Concordia & ampliatio & utilitas colligitur ut supra & infra. septima huius apho. 4. Primo nota. Per sanguinem intelligere debemus sanguinẽ liquidũ fluidũ. Per trumbos uero coagulatũ & ad formã paruæ sanguisugæ deductũ. Secundo nota. Stranguriã. i. impedimentum in emissione urinæ, unde stranguria græce latine difficultas mingendi. quãdoq̃ n. sumitur pro impotẽtia retinendi, hic sumitur primo modo. Tertio nota per pectinẽ partem à femore ad umbilicũ sub uẽtre. Ilia sunt partes per quas trãseunt pori uritides. Per pitoneon uero partẽ illam quæ est inter anum & testiculos in uiris, licet Simon ianuensis dicat peritoneon esse syphac, & pro illo allegat Ioannẽ Seraph. capũ. de hernia decentem. q̃ huius noīs peritoneon est extensus super uentrem. Q uarto nota. Hic multa esse signa posita, quorum aliqua significãt nocumẽta circa renes & circa ilia sub uẽtre aliqua circa poros uritides, dum dicit in pectine. aliqua circa uesicã ut pitoneon. Ex quo infert sentẽtia Com. ī cõmẽ. circa uesicã, qa ī uesicã uel circa puta ī alijs urinę instrīs. Ex qbus colligit cã uerificãs apho.

Dirt. dupl'r. Stragu ria qd, Pecten qd, & dlũ & pitone on.

Aphorismus. 81.

Si sanguinem, aut pus mingunt, aut squamas & odor grauis sit, uelicæ ulcerationẽ significat.

Si quis sanguinem, aut pus, aut squamulas mingit, et cũ graueolentia in urina, exulceratio uesicæ significat. The.

Si sanguinẽ, aut pus minxerit, aut squamulas, & grauis odor adsit, uesicæ exulcerationem significat. Leo.

Expositio Iacobi.

Conclusio aphor. est ista. Mictus sanguinis & saniei & dolor grauis eius quod mingitur significat uesicæ ulcerationem. Probatur sic. ex ulceratione uesicæ sequũtur hæc accidentia sicut ex causa. igitur conclusio uera. patet consequentia, quia semper effectus est aptus suam causam demõstrare. patet consequentia, & assumptum circa litteram declarabitur. Primo nota. Per sanguinem uel purum sanguinem intelligi potest uel etiam saniei commixtum, maxime uero secundo modo. & per pus potest intelligi sanies siue laudabilis siue uirulenta, quæ squama supra dicta est. Secundo nota. Odorem grauem, id est grauiter fœtentem, ideo contingere, quia multę superfluitates concurrunt ad uesicam, & ibi retinentur ulcere ibi existente, quia etiã

Pus qd sanies dupl'r squama quid

Digitized by Google

debilis est uirtus uesicæ putrefiunt ualde quare fit grauis. Tertio nota. Ad ueritatem requiri conditiones aliquas supra tactas, ut ꝙ urina sit naturalis per quod comprehenditur hoc ex uenis uel ex alijs membris non prouenire, & ꝙ squamæ sint albę, & ꝙ appareat dolor in locis supra tactis.

Aphorismus. 82.

Quibus in urinali uia pustulæ nascuntur, sanie facta, & erupta, solutio fit morbi.

The. Quibus in urinaria fistula tubercula oriuntur, ijs suppuratione facta, & eruptione leuatur dolor.

Leo. Quibus in urinaria fistula tubercula nascuntur, his suppuratione facta, & eruptione, solutio.

Expositio Iacobi super apho.

In isto apho. Hip. intendit ostendere nobis terminationem pustulæ uel apostematis uenientis in uirga intrinsece per quoddam signum postꝫ per quædam signa docuit cognoscere ulcus uesicæ. & uult istam cōclusionē, quia tale apostema ueniens ad sanitem curatur. & est cōclusio generalis de omni apostemate. quæ conclusio probatur sic. quia per aduentum ad exituram ad quam sequitur euacuatio materię, curaꝫ apostema, ut patet. 4. terti. Similis sentētia habetur. 19. 3. capitulo de difficultate uringe. Et est utilis in actu pronostico & curatiuo, quia actu cognoscimus finem & docemur uenire ad finem. Et ampliatur ad omnia apostemata quę possunt sanari. Et hoc dico propter apostemata uentosa & dura.

Auicē. Virgæ pustularū & aparū pronosticus curatiuusque canon.

Expositio Iacobi super Cōm. Gaſ.

Ob sermonis. In isto apho. Commen. primo narrat utilitatem apho. Secundo ampliat ibi (Verum si diligentius.) Dicit in prima. uidetur ꝙ iste aphor. sit inutilis, quia est per se notus. quia canō generalis est ꝙ omne apostema per saniationem terminatur. Respondet Gaſ. ꝙ datur per illum aphor. aliud intelligi. s. cura accidentis urinæ, quod est stręguria sequens ad id apostema quod oppilat uias urinæ, quia per solutionem illius apostematis curatur stranguria. Verum si diligentius. Nunc ampliat, & primo instat contra se, quia possibile est tale apostema terminari per uiam resolutionis & non ad saniem, & sic curabitur, sicut saniatio & similiter stranguria curatur. concedit apostema posse terminari, siue ad saniem siue ad resolutionem. hunc tamē modum terminationis sicut manifestiorem Hippo. posuit.

Aphorismus. 83.

Vrina multa facta noctu, modicum secessum significat, & econuerso.

The. Mictio noctu copiosę facta, exiguam fore deiectionem significat.

Leo. Mictio noctu plima facta, paruā signat deiectionē.

Expositio Iacobi super apho.

In precedenti ostendit Hip. terminationem apostematis intrinseci uirgæ, nunc in isto uult comparare urinā ad secessum quæ fit tempore noctis. Et uult istam conclusionem. Si urina multa mingatur de nocte, ꝙ tunc regulariter secessus debet esse paucus. & econtra. Ista ꝓbatur, quia si urina est multa, significatur parum humidi tatum remānisse in materia fecali, & per cōsequēs feces exiccatas & minoratas. & si feces sint multæ significatur parum de humiditate iuisse ad renes, & per consequens diminute fieri urinam. Et similis sententia ponitur. 19. tertij. capitulo de multitudine uringe. Et est utilis ad significandum quando oportet parum ad euacuandum per urinam aut per secessum intendere. Et ampliatur ad omnes euacuationes quæ seinuicem possunt diuertere, sicut secessus & urina. Considera quod dixit noctu, eo ꝙ digestio in qua fit sequestratio superfluitatum à uuatiuo melius perficitur de nocte, Item dixit multa, quia si non foret multa non sufficeret ad id monstrandum, nec econtra.

Eūandi actus practicus.

Expositio Iacobi super Com. Gaſ.

Quod quidem necessarium. Cōmentator primo uerificat apho. secundo tangit eius utilitates. Tertio uerificat illam partem noctu, secunda ibi (Docebit autem.) Tertia ibi (Noctu autem.) De prima dicit. ꝙ nō est dubium ꝙ si fluat humiditas ad uenas & tandem uesicam scilicet ex uentre ꝙ fit minoratio egestionum, & similiter fecibus multiplicatis minoratur urina. Docebit autem. Dicit secundo. ꝙ dicit hoc ad ostendendū quomodo medicus utatur diæta conuenienter in fluxu uētris. Nam uentre existente magis soluto ꝙ debet minoretur potus & dertuetur materia ad uesicam, sed uentre existente sicciori maioretur potus, & quantum possumus ne in uenas exeat prohibeatur. Noctu autem &c. Hęc ps nō habetur i Galeno.

Tertia dicit. ꝙ Hip. dicit noctu, quia tunc est tempus digestionis, & debet intelligi ut expositum est.

Finit partícula quarta. Sequitur quinta.

Aphorismus. 1.

Pasmus ex elleboro, mortale.

Conuulsio à ueratro, letalis est. The.

Conuulsio ex elleboro, letalis est. Leo.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est ista. Spasmus ex elleboro proueniens est mortale. Probatur. huiusmodi spasmus significat exiccationem membrorum & consumptionem non releuabilem per resumptionem. ergo conclusio uera. patet consequentia. & assumptum circa litteram declarabitur. Similis sententia colligitur à Mesue in de consolatione medicinarum intentione quarta capitulo. 13. scilicet ultimo dum inquit. factus autem ex purgatione est spasmus siccus, & est ille quem Hip. condēnauit mortalem esse. & proprie quando accidit ut confirmetur. & in summa in suo de appropriatis. capitulo de spasmo. & secunda. 3. capitulo de cura spasmi. & primo breuiarij capitulo. 27. Et est utilis. Et ampliatur ut patet. Primo nota. Hic terminus spasmus sumitur dupliciter. Primo proprie qualiter describitur secunda tertij. alleg capitulo. Spasmus est ægritudo neruosa quæ mouentur lacertis ad principia sua, & inobediētes sunt in dilatatione, ut declaratum est supra tertia huius superillo. Febrem in spasmo. ubi declaratum fuit. In hac descriptione ly egritudo sumi potest communiter ad ægritudinem & accidens &c. & tunc ly qua denotat circunstantiam formalis causæ. potest etiam sumi proprie, & sic est ægritudo in mala figura qua immediate impeditur membrū &c. Ex quo patet spasmum ut sic sumi posse pro ipso contento esse membri, & sic est ægritudo in figura. quando ꝙ pro illo motu malo quo sic contrahitur, & sic est accidens qualiter sumitur quinto de accidenti. ubi dicitur spasmum esse motum malum. si tamen per spasmum intelligatur tale extensionis impedimentum est actio læsa ut patet. Secundo sumitur spasmus magis communiter pro omni ægritudine neruosa, qua impeditur membri extensio uel contractio, siue contrahatur, siue tensum maneat membrum, & sic extendit se usque ad theranū, & sic sumit hic, ut sit sensus spasmus uel theranus &c.

Auicē. Seraꝑ. Spasmus duplici mō. Mesue Q uo ex phar macis spasmuscæ tur.

Secundo nota. Per elleborum intelligendum esse omnem medicinam exoluendo uehementer euacuantem.

Tertio nota. Spasmum duplicem esse scilicet proportionatum & non proportionatum ad materiam. Et adhuc proportionatū esse duplicem. s. repletionalem siue humidum & ex inanitione siue siccum. Et tu hoc declara ut supra alleg. caꝑ. Quarto nota. Ex forti medicina corpori indebite approximata posse omne genus spasmi prouenire, ut colligi potest à Mesue in suo de consolatione libro primo ulti. caꝑ. et aliqualiter secunda tertij. alleg. caꝑ. Primo ex ea potest prouenire spasmus nō ꝓportionatus ad materiam duplici modo. Primo ponendo ꝙ

dō cp corpus elleboro purgatum, intēso frigori occurrat, cuius nerui & lacerti, quia rarefacti propter euacuationem sunt passibiles ab occurrente frigore ingrossante magnum recipiunt nocumentum, quia aut congelantur aut condensantur & uersus originem contrahuntur & sic fit spasmus non proportionatus ad materiā, si tamen tunc in neruis subtilis materia fuisset imbibita occurrēte frigiditate ille spasmus potuisset fieri repletionalis. Secundus modus est ponendo medicinam qualitatem habere uenenosam cerebro & lacertis occurrentē, quarę contrahuntur & fugiunt. Potest etiam esse causa spasmi repletionalis. Primo mouendo & agitando materiā multam, quam nō euacuat, sed per corpus currere facit & ad neruos, quare in neruos penetrans, & ibibita spasmum causat repletionalē, & hoc maxime contingit in corporibus ualde repletis in quibus uiæ expulsionis angustę sunt, & in quorum renibus est excessiua humiditas, & qui sępe se multo uino suppeditant. Mesue. alle. capō. Secundo contingit propterea cp medicina eleuat uaporem grossum turbidum qui ad neruos penetrans spasmum causat modo iam dicto. Potest etiam facere & causare & spasmū de inanitione humiditates naturales corporis totius euacuando multum, & per consequens uehementia suę siccitatis neruorum substantiā exiccando, quare contrahuntur & causatur spasmus. Ad propositum dum dicitur spasmum ex elleboro esse mortalem, per talem spasmum proportionatum ad materiam & de inanitione intelligere debemus &cē. de tali. n. potissime uerificatur ipsum esse mortalem. Q uinto nota. Hūc spasmum ex inanitione quandoqp esse uniuersalem quādoqp particularem. In proposito autem de uniuersali potissime est sermo. notum. n. est spasmum particularem non necessario esse mortalem ut in digito contingētem.

Sexto nota. Hunc esse duplicem. s. confirmatum et nō confirmatum. Confirmatū intelligo illum qui post remotionem causæ exiccantis in suo uigore uidēt permanere. E contra autem non confirmatum intelligo. Ad ꝓ positum de confirmato est sermo. significat. n. ualde magnam arefactionem in membris & exiccationem pcessisse, à qua non posset corpus nisi in longo tempore releuari, quare cum accidentia spasmi sunt fortia ualde prius deficit uirtus. Ex quo patet spasmum hunc mortalem esse & per uiam signi ut tactum est & per uiam causæ, quia in spasmo uniuersali contractis lacertis pectus mouentibus impeditur anhelitus, quare fit additio in exiccationem & inflāmationem, immo secundum plurimū prefocando interficit. propter quod secunda tertij. alle. capō. cum autem moritur aliquis in spasmo corpore ipsius calido, tūc illud est ex eis quę prefocando interficiūt, & nec ꝓ suffocando interficit, nisi quia lacertus anhelitus spasmatur & destruitur motus eius.

Aphorismus. 2.

In uulnere, spasmus superueniens, mortale.

The. Conuulsio à uulnere, letalis est.

Leo. Conuulsio ex uulnere, letalis est.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est ista. Spasmus superueniens uulneri est mortalis. Probatur. huiusmodi spasmus significat uehemens nocumentum in principali uel principalibus membris cum multa uirtutis debilitate. ergo. patet consequētia. & assumptum circa litteram declarabit. Idē secunda tertij capō. de spasmo ad finem, dum inquit. Et omnis quidem spasmus sequens uulnus est mortalis. Et est utilis in actu pronostico & operatiuo ut patet. Et ampliatur &cē. Primo nota. Licet uulnus proprie sumptum contra uulcus distinguatur, exīte uulnere solutione continuitatis sine sanie uel putredine, ulcere uero econtra, in proposito tamen capitur ut se tam ulcus proprie dictū ꝙ ad uulnus extendit, ut sit sensus in uulnere uel ulcere. Secundo nota, Per spasmum hic potissime uniuersalem non particularem esse intelligendum. patet enim particularem spasmū ex uulnere non necessario nec ut ī pluribus esse mortalem. Tertio nota. Ad uulnus omne genus spasmi natum esse sequi. s. proportionatū & non proportionatū ad materiā & proportionatum de inanitione, & similiter de repletione. Primo enim non proportionatus sequi potest ex uulnere, maximo nocumento cerebro & neruorū originibus cōmunicato, aut etiam cecato uulnere uirulentia in neruosa mēbra retēta, sicut in thetano et nerui punctura contingit. 3. techni. tex 121. Similiter spasmus repletionalis. Gal. apāto enim mēbro neruoso uel multum dolente, multa materia fluit ad membrum apātū, quę etiam inde ad reliqua neruosa mēbra dispargi potest, & illa replere. potest etiam propter uehementiam doloris corpus uehementer agitari & humores in motu uehementissime poni, & consequenter ad neruos si debiles fuerint fluere et ipsos replere. Similiter etiam spasmus de inanitione ex uulnere causari potest, si ex uulnere maxima sanguinis quantitas deperdetur, quare et omnia mēbra subito arefiant uel exiccentur, & sic consequenter spasmo inanitionis spasmentur. Ad propositum licet de omnibus possit apho. uerificari. potissime tamen intelligi debet de spasmo ad materiam proportionato. s. de repletione uel de inanitione. Q uarto nota. Ad ueritatem apho. requirū tur aliquę cōditiones. Prima est, cp huiusmodi sit in mēbro principali uel neruoso, cuius nocumentū sit principali facile cōmunicabile. Secundo huiusmodi spasmus sit perseuerans & fortis & quidam addunt cp sit cum uirtutis prostratione. Ex quibus colligi potest aphor. ueritas. si. n. ex uulnere in principali uel neruoso membro fiat spasmus perseuerans & proportionatus ad materiam uniuersalis significatur principalis mēbri maximum nocumentum cū apāte in ipso uel neruoso mēbro quod est mortale. uel humiditates membrorum naturales esse ultima consumptione consumptas etiam est mortale. ideo &cē. Vltimo nota. ut Cōmentator signū mortale, quia secundū plurimū ad ipsum sequitur mors. & aliqui dicunt mortale, quia inclinata ad mortem iferat. Et potes addere, cp nō solū uia signi, sed ēt cāę &cē.

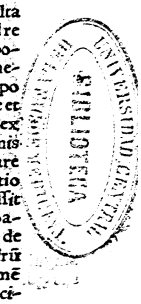

Aphorismus. 3.

Sanguine multo fluente, spasmus innatus, aut singultus, malum.

The. Sāguinis multę profusioni, cōuulsio, aut singultus superueniens, malo est.

Leo. Vbi sanguis plurimus fluxerit singultus, aut conuulsio superueniens, malum.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est ista. Spasmus aut singultus innatus corpori multo sanguine fluente est signum malum. Probatur. huiusmodi spasmus significat uehementem inanitionem membrorum & uirtutis defectionē. ergo, patet cosequentia. & assumptum circa litteram declarabitur. Similis sententia colligitur quarta quarti. tra. 2 Auicē. capō. 16. de fluxu sanguinis & eius retētione dū inquit. Et scias cp omnis cui accidit euacuatio & proprie sanguinea & proprie arterialis & superfluit & accidit ei spasmus, est malum. Similiter si accidat ei singultus mortale. & quantum ad secundū colligi potest in sentētia. 13. tertij. tra. 5. capō. de singultu. Et nono Almā. de spasmo. Almā. Spasmus uero qui non repente, sed suauiter accidit poste. aut multam uentris solutionem aut multū uomitū. aut sanguinis fluxum, malus est & uix curabilis. Et est utilis in actu pronostico & practico. Et ampliat ad oēm sanguinis fluxum siue artificialem siue ànatura prouenientem, & quecunque corpora in quibus huiusmodi contingunt accidentia ex sanguinis fluxu. Primo nota. Sanguinem multum fluentē posse intelligi arterialē & uenalem, similiter potest uterqp fluere. In proposito autem de utroqp licet magis debilitetur uirtus de fluxu

Spasmi actus pronosticandi & operandi

Spasmi musmalus quō

canon. pnostic⁹ & curatiuus.

Digitized by Google

arteriali q̄ uenali, ut quarti. allega. cap̄. Secundo nota. Huiusmodi fluxum posse esse multū & subitum, sicut cū aperitur uena uel arteria magna apertione & notabili. Potest etiam esse paulatinus & modicus. hic est sermo de multo in apho. potissime intelligitur si sit repētinus. à fluxu enim sanguinis paulatine, & si sit multus raro contingit corpus ad spasmū perduci. Tertio nota. Ad multum & repentinum sanguinis fluxum primo subsequitur magna uirtutis prostratio, propter multam spiritus & humiditatis naturalis defectionem, per quorum p̄sentiā conseruatur uita. Subsequi etiam est aptus spasmus ex inanitione, multo. n. spū et sanguine euacuato deficit neruis & lacertis debita & substātifica humectatio, unde exiccātur substantifice exiccatione corrugante, & ex cōsequenti fit spasmus iam dictus. Ex quo patet quaē addidit illam particulam multo, dicit. n. absolute fit spasmus, quia ex multo sanguinis fluxu distincte quodāmodo cōprehendimus ipsum esse spasmū de inanitione qui est ualde malus, ideo specialiter hoc addidit. Et ex hoc secundo colligit causa uerificans apho. q̄tum ad primā partem. ex sanguinis. n. multo fluxu arguitur magna uirtutis debilitas & spasmū illum esse de inanitione. patet. multa exīte uirtutis debilitate cū spasmo non possumus nisi ualde malū arguere. quare &c̄.

Singultus qd. Q uarto nota. Singultum non esse aliud q̄ malū motum oris stomachi meri, uel stomachi totius cōpositum ex cōtractiuo & extensio motu, quare mouetur stomachus ad expellendum rē naturę nocentē nocumento p̄cepto. uel etiam mouetur natura ad resistendum uel obutandum causę cōtrahenti os stomachi sine percepto nocumento. Vnde singultus uidetur esse sicut spasmus. est enim spasmosus motus. Et colligitur hoc totū. 3. canō. fen. 1 3. trac. 5. cap̄. de singultu. & à Serapione, 4. sui breuiarij. & à Constantino in uiatico. Cuius quidē causa potest esse multiplex. Aut enim est in stomacho p cōmunitatē huiusmodi nocumentum uentriculis cerebri uel uelaminibus eius. Aut per proprietatē. & hoc quando est causa replens uel grauans, ut humiditas nimia imbibita in ore stomachi uel meri. & contrahitur sicut i spasmo repletionali. excutitur stomachus & meri, ut expellat rem illam et redeat ad situm & quantitatem debitam siue naturalem. Q uandoq; uero est causa mordicans uel pungens, ut uinū purum acutum aut simile. quandoq; uero exiccatur fortiter, quare contrahitur & corrugatur. uirtute tamen huic corrugationi resistente & obuiāte fit motus iam dictus. Et de hoc ultimo maxime est in proposito sermo, facte enim sanguinis euacuatione, mēbra omnia priuantur humiditate, & maxime contingit hoc aliquando iuxta meri, quare corrugatur &c̄. Ex quo uidetur apparere tota apho. ueritas.

Spasmus qd et eius causa. Auicē. Serap̄. Cōstā.

Vltimo nota non solum hęc de singultu, sed etiā de syncopi habere ueritatem. Notanter autem dixit malū & nō mortale, quia si talia nō confirmata fuerint nō sunt mortalia. uel melius, quia ex alia causa q̄ ex inanitione contingunt, ut causa imprimente læsionē perceptā, & tunc licet malum sit non tamen mortale &c̄.

Aphorismus. 4.

Spasmus innatus, & singultus post nimiā inanitionem, malum.

The. Ex purgatione conuulsio aut singultus superueniens malo est.

Leo. Ex superflua purgatione conuulsio, aut singultus superueniens, malum.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est ista. Spasmus & singultus post nimiā inanitionē est malum. Probatur. huiusmodi accidentia significant uehementem mēbrorum exiccationem & uirtutis debilitatem. ergo conclusio uera. patet consequentia, & assumptum circa litteram declarabit.

Similis sententia colligitur, & ampliatio & utilitas sicut in precedenti apho. Primo nota. Per nimiā inanitionem intelligē dū esse omnē superfluam euacuationē siue à natura siue ab arte siue à quacunq; alia causa proueuerit. Secundo nota. Ex multa inanitione arguitur uirtutis debilitas, ut circa p̄cedentem aphor. dicebat. ex spasmo autem & singultu arguitur ultima uel quasi ultima exiccatio substantifica mēbrorū, sed stante hac ultima exiccatione cum debilitate uirtutis nō potest arguī nisi malum, ergo &c̄. Tertio nota. hoc esse malum per uiam signi & causę, ut supra &c̄. Inanitio qd.

Aphorismus. 5.

Si inebriatus aliquis repente sine uoce fiat, spasmo innato, moritur, si non febris acceperit eum, aut ante horam secundum quam crapulæ soluuntur locutus fuerit.

The. Si ebrius quisquam, subito obmutuerit, conuulsus emoritur, nisi præhensus à febre sit, aut cum ad eam uenerit horam qua crapula soluitur, facultatem recipiat loquendi.

Leo. Si ebrius quispiam, repēte obmutuerit, cōuulsus moritur, nisi febre corripiatur, aut ubi ad horam peruenerit, qua soluunē crapulę, uocē recuperet.

Expositio Iacobi.

Iste apho. tres habet conclusiones. Secunda est ibi (Si non febris.) Tertia ibi (Aut ante horam.)

Prima conclusio aphor. est ista. Si aliquis inebriatus fiat repente sine uoce ipse morietur, innato spasmo. Probatur. in tali corpore est ultima uirtutis cerebri oppressio & neruorum à materia et eorum originis occupatio. ergo conclusio uera. patet consequentia. & assumptum circa litterā declarabitur. Similis sententia huic colligitur. 3. problematū. problemate prīo. et in pluribus alijs. & prima tertij. 12. trac. 5. cap̄. de apoplia. Et est utilis in actu pronostico & p̄uisiuo. pronostico quidem ut patet. p̄uisiua uero, quia p hunc docemur regere corpora regimine p̄seruatiuo, ne huiusmodi ægritudines incidant. Propter quod tertia primi. doc. 2. cap̄. 8. s. de regimine aque et uini. Inquit Aui. frequens quoq; ebrietas est res mala quę hepatis & cerebri cōplexionē corrūpit, & neruos debilitat, & neruorum ægritudinē producit, & apoplexiā & mortem subitaneam. Et ampliat ad omnia corpora cuiuscunq; ætatis, sexus, nature, & regionis, in quibus hęc contingunt. Primo nota. Ebrietas ut cōmuniter describitur est lęsio cerebri in operationibus sensus propter uapores uini uel sibi proportionalis. Et dicitur notanter uel sibi ꝓportionalis, quia nō solum ex uino potest causari ebrietas propter uapores ad cerebrum ascendentes spiritū animalē perturbantes & eidem in uentriculis cerebri se cōmiscentes. Lęsio cerebri in operationibus sensus & motus est genus uel loco generis, sub sensu tam interiores q̄ exteriores sensus cōprehendenda. Sed per hoc quod dicitur propter uapores &c̄. dīt à lęsionibus ab alijs causis contingentibus corporibus sicut est stupor, cōgelatio, licet etiā ex ebrietate talia contingant & nascantur. Et per idem ostenditur causa efficiens hanc lęsionem & modus, quia uapor uini spiritui cōmixtus in uentriculis cerebri & organis sensum reddit ipsum spm̄ operationū animaliū ineptum instrumentū, ita ut ratio frequenter ex toto remoueat, & uiuat homo sicut brutum et non discernens inter turpe & honestum, propter quod Isaac in dictis particularibus inquit. Ebrietatem lumen animę rationalis extinguere & sic rationalem bestialitatē generare. Alia autem descriptio ebrietatis colligitur primo uiatici. ca. de ebrietate. Ebrietas est peruersio ex fumo indigesto causata in substantiam cerebri delato, qui ascendens ad cerebrum ipsum operit, sicut nebula operimentum solis face re solet, unde interstitium est mentis & eius splendidæ intentionis,

Ebrietatis qd. Ebrietatis ca & prima tertij. Ebrietatis ca nō ꝓno sticus et pūsipora uus.

intentionis, unde omnia mẽbra debilitantur, & mollifi cantur nerui. acſenſus cũ memoria turbant & intellectus. Ex quibus patet ebrietatẽ eſſe accidens, quia. ſ. impotentiam uirtutis animalis ad debite operandum propter cauſam tã dictam, & forte ꝙ eſt actio corrupta uł diminuta. Et dicitur ebrietas ab e quod eſt ſine & bria menſura. uel ab e quod eſt extra. cui contradiſtinguit sobrietas, dicta à ſub quod eſt cum & bria mẽſura, qua ſi cum menſura. Secundo nota notanter dictũ eſſe repente. ex hoc. n. denotatur corpus hoc apoplexiam incidiſſe, cauſatam. ſ. ex ſubita opilatione uentriculorũ cerebri, ad quã ſequitur ablatio ſenſus & motus ſiue ocio ſitas, quę ſupra nominabatur apoplexia, ut colligit prima tertij. alleg. capᵇ. 12. Nam cerebro debili exiſtẽte & corpore repleto materia multa apta cerebri uentriculos oppilare, ſi ſumatur multũ uini ita ut fiat ebrietas, uapores uini ſurſum ad cerebrum aſcendentes perueniunt ad uentriculos & curſus ſpiritus ſenſibilis & motiui ſecum materias aptas oppilare trahentes ſunt & adilla angusta loca fluere & penetrare faciẽtes, quare fit oppilatio uentriculorũ cerebri curſu ſpiritus ſenſibilis & motiui, & cõmuniter cauſatur apoplexia. Tertio nota. Q₂ hoc contingente cauſatur uniuerſalis ſpaſmus cũ uinum ad neruos faciliter penetret. ducit etiam ſecum materias aptas neruos replere, quare replentur & ſpaſmantur. Ex quo patet primo hunc ſpaſmũ eſſe replexionalem. Patet ſecundo hunc ſecundũ plurimũ eſſe uniuerſalem omnibus n. originibus neruorum aduenit cauſa ſpaſmi productiua. Ex his patet cauſa uerificans aphor.

Quarto nota. Dixit moritur, quia conſũcrę ſunt duę fortes ægritudines. ſ. apoplꝛia quæ ſecundũ plurimũ eſt mortalis, & ſpaſmus uniuerſalis.

Secunda concluſio. Huic corpori ſuperueniente febre non neceſſario moritur. Probatur. ſe. eſt cauſa curatiua huius ſpaſmi & etiam apoplexię. ergo & cẽ. patet conſequentia. & aſſumptum circa litteram declarabitur. et colligitur ſupra ſecunda huius apho. 27. & infra apho. 23. Primo nota. Intentio in remotione huius ſpaſmi eſt materię ſpaſmũ facientis conſũptio & reſolutio. hoc autem facilius & habilius fit per febrẽ, ideo & cẽ.

Tertia concluſio. Aduenientę hora qua cõſueuerũt ſolui crapulę ſi hic inebriatus fuerit locutus non neceſſario morietur. Probatur. ipſo tunc loquente ſignificatur uirtutẽ ſupra materiam uini & materias ab ipſo motas cõpletę obtinuiſſe, ita ut oppilationẽ totam uentriculorum iam deleuerit. ergo concluſio uera. patet conſequẽtia & aſſumptum circa litterã declarabitur. Primo nota. Penes auctores dꝛr crapula proprie ab ebrietate. Eſt enĩ crapula tertia ꝓbleumatũ. 18. ꝓbleumate. ex uini & cibi immoderantia capitis ſupercalefactio, ita ut pulſatio à temporibus magna percipiatur, facies tumeat & inflãmetur, & oculi quaſi foris prꝛeminent, & eſt uaporibus multis tumeant, cũ capitis dolore mente tamen non lęſa. Quid uero ſit ebrietas ſupra patuit. In propoſito tamen non curat. Hippo. per crapulam ebrietatem intellexiſſe. Secũdo nota. Hora ſolutionis ebrietatis uarietatem recipit ſicut generationis ſecundũ uarietatem uini in quãtitate, qualitate, groſſitię, & ſubtilitate. Vnde etiam ſecundum uarietatem diſpoſitionis corporis in fortitudine & debilitate ſui caloris debentis digerere uinum, & uapores reſoluere. Ergo ſtabit ĩ eſtimatiua medici experti qui conſiderata q̃titate, qualitate, uini fortitudine, & debilitate caloris probabiliter arguet ipſos in quo huiuſmodi ebrietatis uel crapulę debetur ſolutio, & illa eſt hora in qua crapulę ſoluentur. Tertio nota.

Dicit locutus fuerit. ex loquela. n. ſignificatur tã organa exteriorum ſenſuũ q̃ etiam interiorum eſſe à nocumento ebrietatis reuelata. licet. n. moueretur localiter & non loquereꝛ, adhuc ſtaret interiora organa ab ebrietate eſſe ualde læſa ut patet. ipſo tamen loquente ſemper rationabiliter ſignificatur uirtutem imaginatiuam, quę principium eſt ſermonis nõ eſſe impeditam. Et ex iſto patet quare in prima cõcluſione dixit ſine uoce fiat, nõ autem dixit ſine alio exteriori motu poteſt & alia aſſignari cauſa. lingua. n. ebriorum maxime peccat & impediꝛ ſermo. tertia probleumatũ. 32. probleumate. ſi ergo ſoluitur lingua & ſermo euidens ſignum eſt uirtutẽ & calorem ebrietatem uiciſſe. quare & cẽ. Propter quid autẽ peccat lingua & ſermo ebrioꝝ uide. 3. ꝓbleumatũ.

Crapula quõ differt ab ebrietate Ariſto.

Aphoriſmus. 6.

Quicunque tetano apprehenduntur, in quatuor diebus moriuntur. Si uero hos effugerint, ſaluí fiunt.

Quia diſtentione prꝛehenduntur, intra quartũ diẽ intereunt. Si tñ hos euaſerint, conualeſcunt. The.

Quicũq; à diſtẽtione corripiunt, in quatuor diebus pereunt. Si uero has effugerint, ſani fiunt. Leo.

Expoſitio Iacobi.

Iſte aphoriſmus. duas habet concluſiones. Secunda eſt ibi (Si uero.)

Prima concluſio apho. eſt iſta. Quicunq; apprehenduntur à tetano. i. fortem patiuntur tetanum, in quatuor diebus cõmuniter ſunt morituri. Probatur. tetanus eſt ægritudo acutiſſima. ergo. tenet conſequentia, quia quelibet talis terminatur in quarta, & non ad ſaluꝛem, cum non ponatur ſalubris, ergo ad mortẽ. Primo nota. Vt collig. tur ſecunda tertij. capᵇ. 8. de tetano. Tetanus dicitur ægritudo officialis prohibens uirtutẽ uoluntarie motiuam à contractione mẽbrorũ, de quorũ aptitudine eſt ut contrahantur propter nocumentum in lacertis & neruis. Ly ægritudo eſt genus, & quia huiuſ modi ægritudo eſt mala membri figuratio, ut. ſ. taliter tenſum maneat ut cõtrahi nõ poſſit à uirtute, ideo ęgritudo officialis ſiue organica dicitur eo quod ægritudo in figura eſt morbus organicus uel officialis. Et dicitur prohibens uirtutem, quia licet hoc impedimentum ſit i toto mẽbro uirtute tamen exĩte illa quę principaliter operatur cõtractionẽ & extenſionẽ membrorum, ideo ipſa principaliter impeditur, uel forte quia à tetano non ſemper lędituꝛ aut impeditur contractio. non. n. repugnat uirtuti extendere membrum, & non tentante contractione fieri tetanum, & tunc non impeditur actualiter contractio, ſed bene aptitudo uel potentia contrahendi. Ex quo ſequitur non quẽlibet morbum actu operationem lædere, ſed quandoq; ſolam actiuitatem uel aptitudinem operationis, ut aꝛs declaratum eſt. Per hoc autem ꝙ dicitur de ratione quorum non eſt uoluntarie contrahi ſicut priapiſmus & ſathiriaſis quę ſunt pꝛeter naturales uirgę tenſiones, non. n. dicitur aliqua illarum diſpoſitionum nominari tetanus cum non inſit mẽbro, de cuius aptitudine ſit uoluntarie contrahi. Dꝛr etiã ꝙ hoc à tẽſione aliorum membrorum quibus non cõpetit uoluntaria contractio, ut os cruris & brachij. Per hoc autem ꝙ ſubiungitur propter nocumentum etc̃. differt à tenſione in membro contingente propter nocumentũ exiſtens in iuncturis, quę tenſio non eſt tetanoſa nominanda, cũ non ſit propter nocumentum exiſtens in neruo uel lacertis, ſed in iuncturis. Secundo nota. tetanũ in ſuas differentias diuidi, ſicut diuiditur ſpaſmus. quidam. n. eſt proportionatus, & quidam non proportionatus ad materiam. Intelligendo per non proportionatũ ad materiam conſequentem non materię ſuperabundãtiam in membro neruoſo uel lacertoſo, uel defectũ nimium. ut ſupra de ſpaſmo dicebatur. & poteſt hic ſequi dolorem aut frigus cõgelans ſine materia, ut ſi in. a. mẽbro officialis ſint muſculi. b. c. ita ut. b. muſculus uel lacertus ſit motiuus ad partem anteriorem. &. c. ad poſteriorem, & ſuperueniat utriq; punctura aut cõgelatio ratione cuius hi duo muſculi æqualem nixum uel conatũ faciant & uerſus originem contrahantur, tunc. n. rema

Prima-piſmus qd, & ſathiriaſis.

Tetanum dupliciꝛ.

Tetani diffõuaria.

Digitized by Google

nebit membrum tensum non flexibile non contrahibile ad anteriora per resistentiam .c. non ad posteriora per resistentiam .b. ex quibus conclude cp thetanus est egri tudo, licet si sumatur pro tali impotentia contractionis esse accidens. Econtra uero per proportionatū ad materiam intelligendum, sicut de spasmo dicebatur. potest enim fieri de repletione sicut si materia lacertorum impletiua æqualiter fluet & profundetur in omnibus lacertis alicuius membri, unde dilatentur æqualiter, qua re oēs æqualem faciant nixum ad contrahendum membrum uersus differētiam positionis ad quā sint motiui, tunc.n. manebit membrum tensum ad nullā differentiam pōnis flexibile. Consimiliter per omnia ex inanitione fieri potest ut patet intuenti. Ad propositum hic est sermo de thetano ad materiā proportionato & expletitudine. talis.n. proprie est in crisi quarta terminabilis. Tetanus mor talis 2r. Tertio nota. Huiusmodi thetanum mortalem esse iterum duplicem, quia quidam est uniuersalis, quidam particularis. In proposito sermo est de uniuersali. notū enim est cp non omnes qui apprehenduntur à thetano particulari pereunt in quatuor diebus, quia talis secundum plurimū non est mortalis. Quarto nota. Non esse intentionem Hippo. cp quicunq; à thetano taliter apprehenduntur pereant in quatuor diebus, ut patet per auctores sed uult cp quicunq; perituri pereant in quatuor diebus, quia à quatuor diebus circa, quia. s. etiam contingit ante ipsos mori. quę omnia sunt intelligenda secundum plurimū ut patebit. Huius autem causa sumi potest ex hoc. cū.n. huiusmodi tetanus sit morbus peracutus, ultima est pugna uirtutis contra materiam, & econtra, ideo oportet uirtutem citissime uincere uel succumbere. hoc autem est prima die critica à principio ægritudinis uel circa. ergo &c̄.

Secunda conclusio. Patientes tetanum & terminum quatuor dierum effugientes, salui fiunt. Probatur. egritudine existente peracuta, si nō interficit in termino peracuti morbi obtinet uirtus, & morbus succumbit, sed nunc est ita. ergo patet consequentia. & assumptū similiter, quia semper ægritudo peracuta interficit aut succumbit uirtuti in termino peracuti remoto accidentali impedimento. Primo nota. Dupliciter intelligere possumus ægrotantem effugere quartam diē. Primo absolute, quia. s. in illa non moriat, & sic non esset dictū Hip. necessarium. Secundo intelligi potest effugere, quia cū alleuiatione illum transgredi. & sub hoc sensu secundā conclusionē. protulit Hippo. Et causa est, quia sicut ex hoc cp ægrotans ex tetano non moritur in quarta, argui tur morbum non perfectę uirtuti esse dominantē. Ita econtra. ex hoc cp à morbo isto nō releuat corpus, qa nō terminatur in quarta, arguitur uirtutem non dominari morbo. cōpleto dominio remanet ergo pronosticatio dubia, quia adhuc stat uirtutem succumbere & sic morbum, ideo exponendum secundo modo. si hos effugerit. .i. cum alleuiatione transiuerit. Secundo nota. Salui fiunt. i. ad sanitatem mouentur ut disponuntur & ægritudo remittitur. uel salui fiunt. i. ad tantum producit egritudo cp iudicare possumus ipsam esse salubrem & ægro tantem liberandum. Auicē. Similis sententia uirtualiter colligi potest secunda tertij. allega. capitulo. ubi dicitur crisim tetani crisi spasmi uelociorem existere. Et est utilis. Et ampliatur ut patet.

Aphorismus. 7.

Epilepsiæ, quibus ante iuuentutē nascuntur, mutationē habent, quibus uero post uigesimū quintum annum, commoriuntur ut plurimum.

The. Comitiales, quibus ante pubertatem accidunt, mutationē recipiunt, qbus anno uicesimo. 5. cōmoriunt.

Leo. Quibuscunque morbi comitiales, fiunt ante pubertatem, mutationem accipiunt, quibuscunq; autē uicesimo quinto, commoriuntur.

Expositio Iacobi.

Iste aphorismus. duas habet conclusiones. Secunda ē ibi (Quibuscunq; uero).

Prima conclusio apho. est ista. Epilepsiæ curant uel sunt curabiles in corporibus in quibus nascuntur ante iuuentutem. Probatur conclusio in talibus corporibus remouentur & consumuntur causę epilepsiæ productiuę & conseruatiuę. ergo conclusio uera patet consequētia & assumptum arguitur, quia talia corpora à superfluitatibus phlegmaticis depurāt. Primo nota. Quid sit epilepsia. omnes eius descriptiones positę ab Auer. tertio collig. ultimo ca. et à Serap. primo sui breuiarij. cap. 23. & à Gal. 4. interiorum. cap. 2. & à Gordonio ca. de epilepsia. & ab Aui prima tertij. trac. 5. cap. de epilepsia tactę sunt, ideo ad illa loca remitto ea, quæ supra illo apho. dixi percurrite. Secundo nota. Huiusmodi epilepsiā prouenire possequandoq; à causa primitiua, quandoq; uero à causa corporali uel per proprium cerebri nocumentum, & dicitur cerebralis. uel per cōmunitatem ab alijs membris trāsmittentibus uaporem aut uentositatem aut humorem. & hęc à mēbris transmittentibus recipit denominationem, ut dicatur aliqua stomachalis alia myrachia, & sic de alijs secundum cp à diuersis mēbris eleuatur uapor aut materia ad cerebrū perueniens. uidit nanq; Gal. tibialem, ut. 3. interiorū. cap. 8. & Aui. alleg. cap. idem asserit. & dicit Aui. ibi uidisse spatularem & alia huiusmodi, & ibi percurrite. Ad propositum in apho. est sermo de epilepsia à cā corporali prouenient & per proprium cerebri nocumentum causata, quæ proprię cerebralis dicitur. hæc.n. propter multā debilitatem mēbri, cuius principalitē uel principalior passio est epilepsia est respectu aliquarum difficiliorum curationis. Tertio nota. Per ly ante iuuentutem. intelligere debemus omnem ætatē antecedentem iuuentutem, ut colligitur in cōmento, siue talis ętas sit infantia uel pueritia uel adolescentia uel quecunque. de talibus.n. omnibus uerificatur conclusio apho. Quarto nota. causam epilepsiæ cerebralis esse multiplicē, ut prima tertij. alle. cap. quia tamen secundum plurimum est phlegmatica. de illa maxime in proposito est sermo. Ex quo colligitur causa uerificans apho. eo.n. cp corpore ab ætatibus antecedentibus ad iuuentutem tendentę multum exiccatur eius caliditas & redditur ualde acuta & exiccatiua, ideo corpus illud ab humiditate phlegmatica supple potissime accedente iuuentute depuratur quare causa epilepsię iam dictę remouentur, & per consequens tunc epilepsia habet mutationem. i. tunc recipit curam. Quinto nota. Hoc totum ut iu pluribus intelligendum esse uerum. ubi.n. corpus esset ualde debile uel haberet cerebri uirtutem ualde defectiuam, hoc nō oporteret esse uerum. Et intellis Hippo. est cp sic est in pluribus, uel quia merito huius mutationis uel ętatis ipsa epilepsia est curę susceptiua, licet merito alterius possit cura impediri &c̄.

Secunda conclusio. Homines quibus existentibus. 25. annorum nascuntur epilepsię, secundum plurimū illis epilepsijs commoriuntur, quia. s. non curātur. Probatur. huiusmodi epilepsię sunt à uehementissima causa producte, & cū hoc non succedit mutatio suarum cārum remotiua. ergo conclusio uera. patet consequentia, & assumptum circa litteram declarabitur. Primo nota. Epilepsia cerebrali incho āte post. 17. annum ex duobus potissime arguitur difficultas aut impositas curæ epilepsię. Primum est fortitudo causę ipsam inducentis. Cū.n. hęc ægritudo sit maxime disproportionalis huic ætati non contingit nisi propter causę ipsius uehementiam. Secundo quia epilepsia fit de se ægritudo chronica, uerisimiliter & secundum plurimum protelabitur usq; ad primę senectutis euētum, uel uersus illud in quo corpus infrigidat humores incrudantur & ingrossantur, quo contingente difficulter uel impossibile fiet eius cura-

Digitized by Google

ratio. Ex quo patet ueritas secundę conclusionis. Secundo nota notanter dixit plerunq; quia hoc non est necessarium contingit. n. quandoq; uirtutem ita fortem esse & regimē bonū q; æque bene curatur, sicut in certo dato puero. ideo &c̄. Similis sententia huic colligit prima tertij. tract. 5. alleg. cap̄. dum inquit. Epilepsia quandoq; accidit adolescentibus. si ergo fiunt post. 25. annos propter ægritudinē in cerebro & proprie in substantia eius erit cōmunicans, & non separabitur & erit finis actionis curę alleuiatio à prauitate ipsius & tarditas paroxismi eius. Et Hip. quidē dixit q; epilepsia remanet cū eis usquequo moriuntur, ut supra apho. secunda apho. 45. Et est utilis. Et ampliatur ut supradicta &c̄.

Aphorismus. 8.

Quicunq; pleuretici facti in. 14. diebus non purgantur, hi in empyema transeunt.

The. Quibus costales non repurgantur intra quartumdecimum diem, ij in suppurationem uertuntur.

Leo. Quicunq; morbo laterali laborantes in quatuordecī diebus non repurgantur, hi ad suppurationē uertūtur.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est ista. Quibuscūq; pleureticis nō purgatis in. 14. die pleuresis transit in empyema. Probatur. in huiusmodi corporibus materia faciens pleuresim saniatur & ad pectoris concauum pellit. ergo &c̄. consequentia tenet per quid nominis empyematis. & assumptum circa litteram declarabitur. Idem. 10. tract. 4. cap̄. 1. dum inquit. Et quando non mundificatur cū sputo in pleuresi, tamen facit collectionem. & secundo breuiarij ubi prędictum allegat apho. Et est utilis tā in actu pronostico q; operatiuo ut patet. Et ampliatur ad omnia corpora cuiuscunq; ætatis regis sexus uel naturæ. Primo nota. Per pleuresim intelligendum esse apa calidum in aliquo laterum pectoris contingens dictum pleuresis à pleura uel melius à pleuron græce, quod latine latus importat. est ergo pleureticus tale patiens apa. Et dicitur hoc apa calidum, aut quia à materia pendens calida naturaliter ibi collecta, aut quia & si naturaliter frigida est. fit tamē putredine actu calida. Secundo nota huiusmodi pleuresis. ut colligi potest prędictis allegatis locis, & notat, Cōciliator differentia. 99. est duplex. s. uera & non uera. Vera est apa calidum panniculi costas pectoris interius tegentis, quæ dicitur pleura uel panniculi pulmonē & pectus in duas partes diuidentis. Colligitur hæc diuisio ut tactum est. decima tertij. allegat. cap̄. & secundo breuiarij. 11. cap̄. & à Mesue in suo de appropriatis. cap̄. de pleuresi. Ad propositum hic est sermo de uera. Tertio nota. Pleuresis materiam esse posse multiplicē, ut ī locis haberi potest prędictis, quia .s. cholericam phlegmaticam sanguineam & melicam. frequentius autem est cholerica propter causam notam consequenter sanguinea, raro phlegmatica & rarius melica. In proposito maxime est sermo de pleuresi cholica quam facile & facilis terminationis nominant. Alię uero sunt difficiles si ue difficilis terminationis et tardę. Tota autem causa est, quia si non terminatur pleuresis difficilis in. 14. non concluderetur euidenter ipsam esse ad empyema terminandam. Quarto nota. Pleuresis multipliciter terminatur. Quandoq; n. per insensibilē resolutionem. Quandoq; uero per saniationem. Quādoq; uero ad sclirosim siue ad duritiē, sed hoc est rarius. Terminata uero ad saniem quandoq; per sputum, quandoq; per fluxum uentris terminatur, & sic de alijs. Ad propositum per purgationem intelligit omnē modū terminationis eius eūatione sensibili aut insensibili, dū tn pleuresis terminetur, licet de terminatione per sputū tanq; cōmuniori magis explicet Cōmentator. Quinto nota. Empyema quandoq; sumi pro omni collectiōe saniosa, quandoq; uero pro collectione saniei in pectoris concauo siue loco medio inter pectus & pulmonem sicut empyecos habentes saniei collectionem ī pectore cōmuniter nominamus. Ad ppositum & si utroq; modo possit uerificari apho. in proposito tamen per empyema intelligitur empyema secundo modo dictum cuius uerificatio hoc modo cōprehenditur existente. n. pleuresi cholerica facili, non debet eius terminus diē. 14. transcendere, & hoc uirtute materię conuenienter dominante si ergo transcendit, significatur uirtutem materię non posse dominari uel imperfecte, quare saniabitur & retinebitur materia illius, qua materia tandem locum apatis corrodēte effluet sanies, & in mediastino colligetur & per cō consequens &c̄. Et hęc est causa uerificans apho. Sexto nota. Non esse intellm Hippo. q; statim pleuresis transeat ad empyema in. 14. sed uult q; significet ipsam esse in posterū ad empyema terminandā siue permutandā.

Pleure sis cā practicus.

Pleure sis qd: et un di catur.

Concil' Pleure sis dur.

Auicē. Serap. Mesue.

Pleure sis termiatio.

Empye ma qd. Empyi ci.

Aphorismus. 9.

Phthisis fit maxime, in ætatibus, a. 18. annis, usque ad. 35. annum.

The. Tabes maxime fit, per ætates, ab anno decimooctauo, ad trigesimum quintum.

Leo. Tabes fiunt maxime, ætatibus, à decimooctauo usq; ad trigesimum quintum.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. Phthisis maxime corporibus aduenit à. 18. anno maxime usq; ad. 35. annum. Probatur. hoc tempore maxime occurrunt causę phthisim promouētes. ergo conclusio uera. patet consequentia. & assumptum circa litteram declarabitur. Idem. 3. canon. fen. 10. trac. 4. cap̄. de prędictis ad phthisim. hoc idem supra tertia huius. cōmen. 31. Et est utilis. Et ampliatur ut patet. Primo nota. Hoc nomē phthisis sumitur 4r. Primo pro qualibet corporis prędictorum naturali cōsumptione siue a calido siue à frigido prouenit. & taliter sumit ab Isaac. 2. febrium ca. 1. & 11. tertij. trac. 1. ca. de signis ægritudinum cordis, & taliter non sumitur hic. Secundo pro totius prędictorum naturali consumptione & exiccatione. & sic sumpsit Aui. loco & ca. allegatis. 3. pro totius consumptione consequente accidentia animę, & sic primo ca. fen. 2. ca. de his quę prouenient ex accidētibus animę. Quarto pro totius consumptione cōsequente ulceratione pulmonis, uel adhuc pro ulcere pulmonis, ad quod sequitur totius consumptio & taliter sumitur in ppositio. & decima. tertij. trac. 4. ca. de phthisi. Secundo nota. Phthisim ex multis causis posse contingere. Quādoq; n. accidit ex ægritudine propria in substantia pulmonis contingente. uta pate uel uenę fractura non ab alio membro cōmunicata causa. Quandoq; uerò consequitur nocumentum ab alijs mēbris cōmunicatū, ut catarrhi acuti à capite ad pulmonē descendentis & pulmonem ulcerantis, aut materia quacunq; aliaacuta aut corrosiua ad pulmonem ab alio mēbro transmissa, sicut in squinantia & pleuresi sępe contingit. Contingit etiam quandoq; causa primitiua, ut cibo malo corrosiuo aut medicina pulmoni uenenosa, ut lepore marino &c̄. Ad propositum hic potissime sermo est de phthisi consequēte ulcus pulmonis uel consequente uenę pulmonis rupturam. et non. n. ex catarrhis magis in eis fit phthisis cū nō magis fiāt in eis catarrhi. Licet probabiliter dici posset in eis fieri maxime catarrhos acutos propter caliditatem cōplexionis in ipsis etiam maxime contingit apertio uenę in pulmone. Primo propter inordinationes eoꝝ in cibo & potu & actu uenereo. motus etiam inordinatos saltem uigilias. propter etiam feruorē et acuitatē sanguinis. Ad hanc. n. rupturam uenę prompte est subsequi phthisis. Ex quo infertur q; magis per accidens q̄ per se isti sunt ad phthisim magis alijs parati, an per se cum in ipsis sit uirtus fortior apta nocumētis inducētibus phthisim magis resistere, sed propter causam iam dictam.

Phthisis sumpta 4. Isaac. Auicē.

Phthisis cā multiplex.

Digitized by Google

Tertio nota cauſas eorum quę dicuntur in cõmento: ſcilicet q̃ habentes crura torta, collum longũ, & pectus tenue, ſunt inter alios potiſſime parati ad hanc ægritudinem, uide ibi.

Aphoriſmus. 10.

Quicunq; ſquinantiã effugiunt, & ad pulmonem eis conuertitur, in diebus ſeptem moriũtur. Si uero hos effugerint, empyici fiunt.

The. Qui anginam euaſerint, ĩſs in pulmonem abſcediturꝝ & intra ſeptenos dies intereunt. Si tamen hos dies euaſerint, ſuppurantur.

Leo. Quicunque ab angina liberantur, his ad pulmonem uertitur, & in ſeptem diebus pereunt. Si uero has effugerint, ſuppurantur.

Expoſitio Iacobi.

Concluſio apho. eſt iſta. Quicunq; fugiunt ſquinantiam conuerſam in eis ad pulmonem pereunt in. 7. diebus, ut ſit ſenſus. in quibuſcunque permutatur ſquinãtia ad pulmonẽ illi moriuntur &c̃. Probatur in talibus reperitur morbos acutus cũ debilitate uirtutis. ergo cõcluſio uera. patet conſequentia, & aſſumptum circa litteram deducetur. Primo nota. Per ſquinantiã intelligimus aſpa gutturis uel epiglotis prę focatiuum. de quo ſupra quarta huius. 34. & 35. apho. Secundo nota. Per effugere ſquinantiam non eſt intelligendum corpus ſquinantię cũ à ſquinantia ad ſanitatem tẽdere, ſed eſtma teriam ſquinantię à loco gutturis ad alium locũ permutari ubi alterius ſpeciei cauſat ægritudinẽ. Si. n. permutetur ad pulmonẽ cauſat peripleumoniã, ſi ad cor ſyncopim & pulſum uel tremorẽ cordis, ſi ad neruos ſpaſmũ ſi ad ſtomacum cauſat uomitũ, autẽ ſtomachi perturbationem, & ſic de alĩs, ut colligitur nona tertij. ca. de ſignis pronoſticationũ &c̃. hic tangitur permutatio ad pulmonẽ. Tertio nota nõ eſſe intellm Hippo. ipſos mori in. 7. diebus poſſunt. n. mori ante. 7. materia exiſtẽte plurima & uirtute debili. Item etiã tardius uirtute forti & materia minoris q̃titatis. ſed dixit de ſeptem, quia cõmunior & frequentior eſt terminus iſtarũ ęgritudinum. Quarto nota. Non eſſe intentionẽ Hippo. q̃ omnes moriantur, contingit. n. ipſos liberari, licet hęc permutatio non ſit laudabilis, ſed oportet ſuppleri morituri. Quinto nota. Hic non ſumi empyema proprie ſicut ſupra aph. 9. ſed cõiter pro cuiuſcunq; materię ſaniatione, ita ut ſit ſenſus q̃ ſi effugiunt hos conuertitur in empyema. i ad ſaniationem uel empyici fiũt. Cauſa autem primi eſt, quia permutata &c̃. ſignificatur uirtutẽ eſſe debilẽ, unde uerſus principale mẽbrum materiam permutauit, quia tamen hęc materia colligitur in pulmone facit ægritudinẽ fortem uel faciet, licet ægritudine forti exiſtente cum debilitate uirtutis & peracuta ſecundũ plurimũ contingit mors in ſeptima uel citra. ideo &c̃. Secunda pars ſimiliter patet, quia materia illa continet in loco ualde calido. ergo in breui tempore eſt apta ſanari ipſis ergo effugientibus. 7. diem ſaniabitur, materia, & per conſequens &c̃. Et ex hoc patet cauſa probans ſecundã concluſionem cuiusoblitus fui. patet etiam iſtos ſecundũ plurimũ ad phthiſim permutari ſanie corroſiua in pulmone diu retenta. idem colligitur decima tertij tracta. 4. cap. de peripleumonia. ad principiũ. Et eſt utilis. Et ampliatur &c̃. Primũ dubiũ. Per quã uiam expelleretur materia à gutture ad pulmonẽ. Patet reſponſio. Secundũ dubiũ. Quare ita cito, quia in ſeptem diebus illa materia ſaniatur, qua cõuertitur ad empyema, ubi autẽ catarrhi nõ niſi lõgo tẽpore maturãt. Patet cauſa quia continetur in loco calidiori. &c̃.

Aphoriſmus. 11.

Qui a phthiſi moleſtantur ſi ſputũ qualecũq; expuunt graue fœtet ſuper carbones effuſum, & capilli à capite defluunt, mortale.

Qui rabe infeſtantur, ſi quod deſpuunt & extuſſiunt, grauiter olet in ignem impoſitum, & capilli defluunt, letale eſt. The.

Qui rabe moleſtantur, ſi ſputum quod extuſſiunt graue olet iniectum carbonibus, & capilli à capite defluunt, letale. Leo.

Expoſitio Iacobi.

Iſte aphoriſmus. duas habet concluſiones. Secunda ẽ ibi (Et ſi capilli.)

Prima concluſio eſt iſta. Sputũ ſuper carbones effuſum grauiter fętens mortale eſt ſignum in omnibus, q̃ à phthiſi moleſtantur. Probatur huiuſmodi ſputũ ſignificat uehementẽ putrefactionẽ in membris ſpiritualibus. ergo concluſio uera. patet conſequentia. & aſſumptum circa litteram declarabitur. Primo nota. Hic ſumi phthiſim proprie pro ulcere pulmonis cũ totius conſumptione. Secundo nota. Ex ſputo multipliciter ſignificari poſſe ex colore, ſubſtantia multitudine, ſapore & odore, hic ex odore ſignificat. Et declaratu quid & qualiter quolibet iſtorum ſignificat. Tertio nota. Per grauiter fętens intelligit fętorem horribilẽ, non talem qualis conſurgit ex ſola aduſtione ſuper carbones, ſed ex re uehementer putrida. Quarto nota notanter dixiſſe ſuper carbones effuſum. ſputo. n. infrigidato quieſcit et aporatio putrida ab eo eleuata. poſito autem ſuper carbones excitatur & eleuatur, quare tunc magis percipitur. Phthiſis duę. Fętens grauit.

Quinto nota. Non ſolum ex hoc cõprehendi ſputum eſſe putridũ, ſed etiam ex proiectione ipſius & receptione in uaſe aque pleno, q̃ ſi fundũ cito petierit, ſignũ eſt q̃ eſt putridum, ſi autẽ non, non. vt decima tertij. de pure & ſanie. cuius cauſa ſumitur ex hoc, quia ex putrefactione exhalant partes ſubtiles remanentibus terreſtribus grauibus quare ubi ſputũ prio aquę naturaliter ſupernatabat poſterius fundũ petit propter ipſum phlegma multum de aere in ſe cõcludere. & ſimiliter alia ſputa non putrida, quod intelligendũ eſt perſeuerãte ſigno. vbi. n. non perſeueret non habet euidentiam pauca enim materia retenta in pulmone catarrhali uel alia contingens eſt ipſam ſaniari & fętere. ideo &c̃. Tra. 4. ca. 17.

Secunda concluſio. Capilli effluentes à capite in moleſtatis à phthiſi ſunt mortale ſignum. Probatur. huiuſmodi capillorum defluxus ſignificat maximã humidi naturalis membrorum exiccationem & uirtutis debilitatem. ergo. concluſio uera. & aſſumptum circa litteram declarabitur. Primo nota. Capillos propter multas cauſas poſſe deficere uel defluere. Primo propter humorem corroſiuum exiccantem reſoluentẽ uel corrodẽtem ſubſtantiam radicis pili, aut etiam reſoluentẽ uaporem in pilum conuertendũ & ipſum exterminantẽ. Secundo propter malam complexionẽ ſiccam uel calidam materiã illã ſiccã conſumentem. Similiter propter frigiditatem poros conſtringentẽ & prohibentem tranſitum &c̃. Item propter humorem oppilantem ſimiliẽ propter nutrimenti defectũ. Ad propoſitum hic potiſſime non propter particularem cauſam, ſed merito conſũptionis à phthiſi prouenientis, de hac enim eſt ſermo. Capillorũ defluũ cauſæ.

Ex quo colligitur cauſa uerificans apho. quia ſignificat in toto magnam immo ultimatã exiccationẽ pręceſſiſſe hoc autem ſtante phthiſi eſt mortale. ideo &c̃. Alia etiam cauſa eſt defectus humidi alligantis capillos cutim, licet autem defectus conſequatur debilitatẽ uirtutis nutritiuę in toto ex paucitate ſpiritus uitalis, & ob hoc defectum uirtutis hepatis. Et poſſumus addere fumos acutos per totum in phthiſico multiplicatos, & cutis humiditates exiccantes & conſumentes. Similis ſententia q̃tum ad primam concluſionem ſumitur decima tertij. alleg ca. de pure & ſanie. & q̃tum ad ſecundã ibidẽ. cap. de ſignis phthiſis. Et eſt utilis. Et ampliatur ut patet.

Aphoriſmus

Sqnantia qd.

Sqnantię permutatio ad loca diuerſa.

Aquęę.

Empyema dupliciter

Dubia

Digitized by Google

Aphorismus. 12.

Quibuscunq; phthisicis capilli defluunt, diarrhœa perueniente, moriuntur.

The. Quibus per tabem capilli defluunt, ĩ̃ superueniente alui fluctione moriuntur.

Leo. Quibuscunq; tale laborantibus, capilli à capite defluunt, his alui ꝓfluuio superueniente moriuntur.

Expositio Iacobi.

Cõclusio apho. est ista. Diarrhœa superueniẽs phthisicis à quibus defluunt capilli est signum mortale. Patet quia significat ultimatã debilitatẽ. ergo cõclusio uera. patet consequentia. & assumptum circa litterã declarabitur. Primo nota. Licet de diarrhœa proprie sumpta ut. s. distinguitur contra lienteriam & dyssenteriã posset apho. uerificari quę est fluxus humoralis &c̃. hic tñ diarrhœa extendi potest ad omnẽ fluxũ siue fuerit cibalis siue humoralis cum excoriatione uel sine excoriatione dum tamen uirtutis contentiuę defectum consequatur. Secundo nota. Huiusmodi fluxũ multas posse cõse qui causas. In ꝓposito autẽ sermo est de huiusmodi fluxu consequente debilitatem uirtutis regitiuæ totius. ex phthisi. n. debilitato calore cordis in toto debilitate etiã uirtute naturali hepatis, debilitatur tam contentiua q̃ digestiua uirtus, quare fluxus superuenit humoralis uel cibalis. Ex hoc colligit causa uerificans apho. Ex quo patet quare dixit superuenit .s. casui pilorũ denotat. n. hanc diarrhœam uirtutis consequi contentiuę defectũ. cuius defectus arguitur ex casu capillorũ. ex hoc arguit defectus calidi. & hu. naturalis in toto, & per consequẽs uirtutis contentiuę defectus. Tertio nota. Hoc esse signum & causam mortalem, ut colligitur in cõmento. Est. n. mortale signũ pro quanto significat quod dictũ est. Est etiam mortalis causa, quia cũ hoc est maioris debilitatis cum per huiusmodi fluxum humiditates naturales euacuentur nec cibus debito tẽpore retineatur ut uirtus foueatur ex eo, quare per amplius prosternitur. Ideo in cõmento concluditur non solum ex hoc mortem absolute significari futuram, sed etiam significatur ipsam esse uicinam. Similis sententia colligitur decima tertij. tract. 4. cap̃. de signis phthisis. & à ser ap̃. 2. breuiarij. cap̃. 22. s. de phthisi. Et est utilis apho. in actu ꝓ nostico ut patet. Et ampliatur ad oĩa corpora cuiuscũ ꝓ sexus &c̃. in quibus fit cũ huiusmodi signis phthisis. et Mesue in suo de appropriatis. cap̃. de phthisi &c̃.

Diarrhœæ causæ.

Auicẽ. Ser ap̃. Mesuæ Phthisis cañ practicus.

Aphorismus. 13.

Quicunque sanguinem spumosum expuunt, his ex pulmone eductio fit.

The. Qui spumantem sanguinem despuunt, ĩ̃s de pulmone educitur.

Leo. Quicunque spumosum sanguinẽ expuunt, his è pulmone eductio fit.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. Sanguis spumosus per sputum egrediens egreditur ex pulmone. Probatur. sanguis ex membro aliquo egrediens debet proportionari mẽbro à quo egreditur. ergo &c̃. patet. consequentia. & assumptum circa litteram declarabitur. Primo nota. Quid per spumam & spumosum corpus sit intelligendũ ut alĩs declaratum est. & supra quarta huius apho. 4. Sanguinẽ ergo spumosum dupliciter possumus intelligere. Primo secũdum partẽ eius superficialem partibus quibusdã aeris partibus sanguinis inclusis & ampullas quasdã causantibus, & in superficiem superiorem sanguine potẽtibus sicut uidemus frequenter phloborromia. Secundo possumus imaginari sanguinẽ spumosum secundũ totã substantiã eius, ita. s. ꝙ non sit partẽ eius notabilẽ reperire quę non sit spumosa. Ad propositũ & si utroq; modo intelligi posset potissime secundo modo est hoc intelligẽdum. Secundo nota notãter dictũ esse, per sputũ, quia si ab illis alio modo expelleretur ut per uomitum non esset signũ ipsum ex pulmone educi. Tertio nota. Hoc potissime intelligendum si cum tussi egrediatur alĩs nõ.

Sãguis spumosi canõ opatiuus.

Quarto nota. Ex pulmone. i. ex substantia pulmonis, qa spũgiositate sua. Secũdo ex pulmone, qa ex aliquo ĩ pulmone cõtẽto, et sic ex uena uel arteria pulmonis. Ad propositum secundũ utrunq; modum potest uerificari apho. ut sit sensus. pulmonis substãtia uel aliquo in substantia pulmonis cõtento sit eductio. Si. n. fuerit sanguis secundũ se totũ spumosus, ut non sit in eo reperire notabilẽ quantitatẽ non spumosam, significat hoc egredi ex substãtia pulmonis aut insensibilibus uenis ꝓ substantiam pulmonis dispersis uel earum extremitatibus eo ꝙ sicut sanguis accedit ad nutriendũ pulmonẽ. ita in modo substantię disponetur secundũ substantię pulmonis dispositionẽ, sed substantia pulmonis est spõgiosa. ergo &c̃. Consimiliter etiam si egreditur ex uena non tãta spumositate fit spumosus. Ex quo patet magis spumosum esse sanguinem egredientẽ ex uena pulmonis q̃ alterius mẽbri. Vnde patet causa uerificans apho. Similis sententia huic colligitur. 3. canon. frn. 10. trac. 3. cap̃. de sputo sanguinis satis ad principiũ. &. 2. breuiarij. 24. cap̃. Et est aphor. utilis in actu operatiuo ut patet. Et ampliatur ad omnia corpora in q̃bus cõtingit sanguinis sputũ cũ cõditionibus iam dictis &c̃.

Aphorismus. 14.

Phthisi habito diarrhœa supueniẽte, mortale.

The. Tabe detẽtis fluctio alui accedens, letalis est.

Leo. A tabe habito profluuiũ alui superueniens, letale.

Expositio Iacobi.

Iste apho. patet ex apho. 13. cum eo quod addit Commentator in commento &c̃.

Aphorismus. 15.

Quicunq; ex pleuretide empyici fiunt, si purgentur in. 40. diebus, à qua die ruptura fit quiescunt. Si uero non, in phthisim transeunt.

The. Qui à costali suppurãtur, si intra quadragesimũ diẽ à quo facta est eruptio repurgentur, leuantur. Alioquin transeunt in tabem.

Leo. Quicunq; ex morbo laterali suppurantur, si in quadraginta diebus purgantur, à die à qua fit ruptio, liberãtur. Si uero non, ad tabem transeunt.

Expositio Iacobi.

Iste aphorismus. duas habet conclusiones. Secunda ẽ ibi (Si uero.)

Empyema dupliciter.

Prima conclusio apho. Si facti empyici ex pleuretide purgentur in. 40. diebus ab illa die qua incepit ruptura tales sanantur. Probatur, quia in illis perfecte removeẽt uel eradicatur materia faciens empyema. ergo cõclusio uera. patet consequentia. & assumptum circa litterã declarabitur. Primo nota. In ꝓposito posse sumi empyema proprie & cõmuniter ut supra. Secundo nota. notanter dixisse ex pleuretide. Primo quia hęc frequenter euenit & facilius. Secundo quia si ex peripleumonia, quod etiam frequenter hoc contingit fieri non esset uerę dato ꝙ in. 40. diebus euacuaretur materia, cũ ex peripleumonia remaneat ulcus & notabilis solutio continuitatis in pulmone. Tertio nota. Non esse intentionẽ Hippo. solum, in. 40. diebus posse fieri huiusmodi purgationem, sed debet intelligi à 40. die citra possunt. ergo ante. 40. diẽ tanq̃ acutarum terminus ægritudinũ quem cũ aliqua transfuerit ægritudo materialis secundum plurimũ est notabiliter prolixa. contingit tamen & ultra & citra aliquã talem terminari secundũ uariã dispositionem uirtutis & materia, & adhuc proportionis uirtutis ad materiam, ut alĩs ępius & frequenter declaratum est. Quarto nota notanter dictum esse ad

Sãguis spũosas dr̃ dur.

die rupture, cum. n. pleuresis & empyema sint ægritudines distincte distinctas debet habere crises & dierū critticorum cōputationes. Non ergo debet fieri computatio à principio pleuresis, sed à principio empyematis. huius autem principium fuit in die rupture. dum. n. ruptū fuit apa lateris, recepta fuit materia in tempore mediastino. & tota causa est, quia alia ē actio uirtutis in materia & alia pugna. postquā effusa est materia &c. & alia postq̄ collecta erit in pectoris concauo, unde etiam alia erit crisis, & alia consequenter cōputatio. Quinto nota. Non esse intelm Hippo. q̄ si euacuatur empyematis materia remoueretur empyema. hoc. n. esset inartificiale dictum quod quilibet nouit, sed uult q̄ sanetur ægrotans, quia egreditur periculū cadendi in phthisim, quod incurreret si ultra 40. dies sanies notabilit retinebitur.

Secunda cōclusio. Huiusmodi corporibus in. 40. diebus non purgatis efficiuntur phthisici. Probatur sic. in talibus à sanie longo tempore retenta ulceratur pulmo ergo &c̄. patet consequentia ex quid nominis phthisis. & assumptum circa litteram declarabitur. Primo nota. Non esse intelm Hippo. q̄ uniuersaliter si nō purgantur transeant in phthisim, quia posset materia illa p mutari ad aliud membrum & alia causare ægritudinem ut ad hepar, guttur, et sic de aliis. Sed cōclusio est sic glosanda si non purgentur ita ut adhuc empyici manēant, tunc permutantur ad phthisim, & sic intellexit Hippo.

Secundo nota ut Cōmen. in commento. Sanies ad pulmonem effusa efficitur calida ualde & acuta, quare exicat & tabefacit pulmonis substātiam si longo tempore retineatur, & tandē acuitate sua ulcerat pulmonis substantiam corrodendo, & per consequens phthisim causat. Ex isto colligitur causa uerificās apho. Si. n. nō purgētur in. 40. diebus cura significatur uirtutē impotentē esse ad hanc sanie expellendam, quare longo tempore ulterius retinebitur, & ex consequenti pulmonē ulcerabit, uel significatur uirtutem iam ita esse debilem & defectam & pulmonem tabefactū ut materiam hāc nō superet, quare longiori tempore retenta causabit phthisim secundū modum iam dictū. Et similis sentētia colligitur decima tertij. trac. 4. & cap. 7. de signis permutationis pleuresis. & quando non mundificatur pleuretricus post. 40. dies, tunc iam cadit in peripneumoniā & phthisim. & secundo breuiarij. 2. cap. f. de pleuresi. ubi pīsentem allegat apho. Et uerificatur apho. Et est utilis in actu practico & pronostico & operatiuo ut patet. Et ampliatur ad omnia corpora in quibus pleuresis contingit taliter ad empyema permutari &c̄.

Aphorismus. 16.

Calidum, nocet hoc frequenter utentibus. Carnium effæminationem facit, neruorum incontinentiam, mentis stuporem fluxum sanguinis, & defectiones spiritus, quibusdam uero, & mors sequitur.

The. Calidū detrimenta hęc infert iis qui imodice utūtur. Carnis effeminationem, neruorum incontinentiā, mentis torpedinē, sanguinis profusionem, animę defectionē quibus abolitio sequitur.

Leo. Calidum, ubi quis sępius eo utatur, hęc mala affert. Carnium effeminationem, neruorum incontinentiam, mentis torporem, profluuia sanguinis, animi defectionem, hæc ad quæ mors.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est ista. Calidum nocet eo frequenter utentibus. Probatur. huiusmodi calidū corpus à naturali tēperie distrahit. ergo &c̄. patet consequentia &

Auicē. assumptum probatur, quia carnium facit esse effemina
Cal. cu tionem neruorū incontinentiam siue debilitatē, men-
iuscū q̄ tis stuporem &c̄. ergo &c̄. Similis sententia colligitur
& usus secunda primi, in prima summa, doc. 2. cap. 19. quod ē de his. quę proueniunt ex usu balnei. quod incipit sic, q balnei
dam ornate loquentiū &c̄. Et est utilis in actu practico cāu pra
& operatiuo ut patet, & ampliatur ad oīa corpora hu- cticus et
iusmodi balneo actuali calido nimiū utētia. Primo no opatita. Antiquo tempore, ut colligitur in libro de regimine uus.
sani. homines cōmuniter post exercitium balneo aquæ Balnei
dulcis mediocriter calidę. f. sani utebantur, in quo multotiens multę consequebantur utilitates in resolutione apud an
superfluitatum quę exercitio derelinquuntur & remo- tiquos
tione lassitatis exercitium cōsequentis, ut colligi potest & uti-
ter tia primi. doc. 2. 2. cap. ne tamen in huiusmodi bal- litas.
nei usu nimium moraremur hic posuit apho. hūc per calidū. n. intellexit actuale ut balnei. Secundo nota. Huiusmodi calidi usum nocere ex inconuenienti applicatione, quare esse potest inconueniens aut ex parte qualitatis, puta intensionis uel remissionis aut morę, aut ex parte dispositionis corporis, ut puta si sit cibarum repletum aut famelicū, aut ex nimia ipsius frequentia, ut locis allegatis habere potest, hic autem expressit solum frequentiā. & tu declara quomodo aliis modis nocet. Tertio nota. Dicit hoc relatiue ut sit sensus. calidū nocet ipso cāo utentibus, intelligendo frequenter plus q̄ corpori conueniat, secundū iudiciū practici medici dispositionem corporis & balnei operationem inter se cōparātis. Vsus. n. uni corpori frequentior q̄ oportet non esset alteri frequēs, sed forte mediocris aut rarus. Quarto nota. Huiusmodi calidi usum carnium facere effeminationē, intelligendo infrigidationem cū remollitione & laxitate quadam, qualis in mulieribus reperitur. hoc. n. frequentius debito occurrente, multum de spiritu & calore naturali resoluitur, quare infrigidatur corpus, humiditate etiam sua nimia per poros penetrante, carnem remollit, unde remanet caro frigida humida laxa. debilitato. enim calore naturali superabundāte phlegmate circa ipsum retinentur humiditates superflue ipsam mollificantes. ideo &c̄. Quinto nota. Per eandem causam facit neruorum incontinentiā, quia firmi sunt & non continentes & solidi soliditate requisita ad neruorum operationes. ipsis nanq̄ ita humectatis & remollitis relaxantur, & sunt fluidi uel laxi. Sexto nota. Per mentis stu Mentis
porē debemus intelligere uirtutis cognoscitiuę, aut etiā stupor
aliarum uirtutum interiorum cognoscitiuarum hebe- quid.
tudinem in suis operationibus, quę actio potest esse diminuta aut forte corrupta, licet possit extendi ad oīum sensationum tā interiorum q̄ exteriorum operationes, hoc. n. calore spiritum multum resoluente animalem et uitalem spiritū etiam infrigidante & humectante hebetantur operationes uirtutum cognoscitiuarum tā intrīsecarum q̄ extrīsecarū, quare uidetur homo sicut stupidus, q̄ uis stupor, prie sit ægritudo in sensu tactus. 11. tertij. cap. de stupore. Septimo nota. Fluxum sangui Phlobo
nis potissime in corporibus ad hoc dispositis sequi. facit tomati
enim actuali caliditate sanguinem ad superiora & p ue- ex ma-
nas moueri. rarefacit etiam & ampliat sanguinem in su nu uel
is dimensionibus quare magis replentur uenę rarefacit pede, p
etiam & mollificat orificia uenarum quare disponunt pter qd
ad apertionem, propter quod phlobotomati ex manu te teneāt
nent manum in aqua calida. Octauo nota. Defectionē manū i
spiritus sequi resolutionem & sanguinis fluxum, uita aqua ca
autē maxime sanguine & spiritu consistit quare ad hęc lida.
mors est apta subsequi. & potest intelligi ad hęc omnia, scilicet nocumenta supra narrata. f. sanguinis fluxum et spiritus defectionem. f. quia euacuatur sanguine et quia non regnantur sanguine deficiente, quare &c̄.

Aphorismus. 17.

Frigidum uero, spasmos, & tetanos, & nigrores & tebrium rigores.

Frīda, cōuulsiones, distētiones, liuores, rigores febriles The.

Frigidum autem conuulsiones, distentiones, liuores, Leo.
rigores febriles,

Digitized by Google

Expoſitio Iacobi.

Cõcluſio apho. eſt iſta. Frigidũ eſt cauſans ſpaſmum & tetanũ & rigores febriũ & alia ut febres. Probatur. frigidũ eſt cauſa præternaturalis cõtractionis & ſimiliter tenſionis mẽbri, mortificat ſpiritũ & cauſat ſubito malam ſenſationẽ in lacertoſis mẽbris, ergo cauſat ſpaſmum tetanũ &c. cõſequentia tenet. & aſſumptũ circa litterã declarabitur. Similis ſententia huic colligitur. 11. primi. doc. 2. ſumma. 2. ca. 13. ſ. de cauſis motuum non naturaliũ. & hoc q̃tum ad illud quod dicit̃ de ſpaſmo & rigore. & 11. tertij quantũ ad illud quod de ſpaſmo & tetano. & quãtũ ad id quod de rigore prima quarti. tract. 2. c. 1. putredo accidit. & 8. prob. ꝓbleumate primo. & q̃tum ad febrẽ prima quarti. ca. de ephimera ex frigore. Et eſt utilis aphor. in actu practico ut patet. Et ampliatur ad omnia corpora quibus frigus indebite occurrit. Primo nota. Aqua frigida corpori noſtro ſecundũ debitũ modũ occurens multa poteſt facere iuuamenta colligenda. 3. primi. doc. 2. c. 5. ſ. de balneatione cum aqua frigida. Q uia tamen indebite occurrente tãq̃titate q̃ qualitate q̃ etiã frequẽtia ex parte etiã diſpoſitionis corporis indebite occurrens plurima poteſt inferre nocumenta ut tacta in littera, & adhuc multo plura, ideo hic ſpecialiter introduxit iſtum aphor. eius indebitum occurſum ex parte frequentiæ concernentem.

Frigidi extremi eſſe ctus cã nõ pra ctícus.

Secundo nota. Spaſmũ & tetanũ ex uſu aquæ frigidæ ĩmoderato ꝓuentẽt̃ eſſe poſſe primo proportionatũ ad materiã & repꝛonalẽ materia humorali replente ut ſi propter frigiditatẽ retineant̃ ſuperfluitates phlegmaticæ in neruis & cõgregent̃ neruos cõtrahẽtes & poros dilatantes. Similiter tetanũ ut ſi in mẽbro retenta materia uniformiter aggregeꝛ ut fiat mẽbrum penitus inflexibile, eodẽ modo repꝛonalẽ ut uẽtoſitate uniformiter per totã ſubſtantiã mẽbri, & erit tetanus uel cuçeç, aut deformiter & erit ſpaſmus. Cõſimiliter in non ꝓportionato ad materiã cõgelando & cõtrahendo etiam uniformiter cõgelando fiet tetanus. & hęcoĩa ſupra declarata ſunt plene & nõ ſolũ ab aqua, ſed ab aere frigido et aliꝭ talia fiunt. Tertio nota Nigrorẽ. i. colorẽ liuidũ ad nigredinẽ tendentẽ, de quo in cõmẽ. plene. & 8. ꝓbleumatum primo ꝓble. cauſa patet. Q uarto nota. Febrẽ etiam cõſequi primo ephimerã ex obſtructione poroꝝ non euentato calido, quare ſuperincendit̃ & inflãmat̃. ſimiliter etiã putrida trãſpiratione prohibita. primo de differẽtiꝭ febriũ. c. 3. & prima quarti. Q uinto nota. Rigores febriũ ut in febribus pẽdẽtibus à materia frigida, quæ in principio paroxiſmi delata ſuper muſculos et lacertos cauſat rigorẽ, ꝙa motũ illũ cõcuſiuũ, ſicut cõtingit in principio quartanæ, de quo prima quarti. trac. 2. ca. de rigore. etiã. 29. ꝓbleumatũ. ꝓbleumate. 10.

Nigror quid. Ariſto.

Tra. 1. ca. 33. Rigor febris. Auicẽ. Ariſto.

Aphoriſmus. 18.

Frigidũ inimicũ neruis, oſſibus dẽtibus, cerebro ſpinali medullæ. Calſm uero, utile & amicũ.

The. Frigida, oſſibus, dentibus, neruis, cerebro, medullæ dorſali, inimica eſt. Calida uero amica eſt.

Leo. Frigidum, inimicum oſſibus, dentibus, neruis, cerebro, ſpinali medullæ. Calidum uero utile.

Expoſitio Iacobi.

Iſte aphor. duas habet concluſiones. Secunda eſt ibi (Calidum uero.)

Prima concluſio. Frigidũ eſt inimicũ neruis oſſibus dentibus cerebro & ſpinali medullæ. Probatur. hæc. n. oĩa mẽbra hñt modicũ calorem innatũ. ergo occurrẽte frigido multum læduntur, & per cõſequens &c. patet conſequentia. & aſſumptum circa litteram declarabit̃.

Primo nota. Licet de aqua frigida ſit ſpecialiter poſitus apho. de quolibet tamen frigido poteſt intelligi actu aut potentia ſiue per ſe ſiue per accidẽs. Secundo nota. Nocet neruis quia cõplexio nerui frigida eſt, unde facile corrumpit modicum calorẽ eius. facile etiã ipſum cõgelans ſpedit ſenſationẽ et motiuã operationẽ eius. patet.

Tertio nota. Frigidũ nocet dentibus. Primo propter eandem cauſam. Secundo quia ualde ſunt exterius oppoſiti. ualde etiam nocet ſi prius occurrente calido ſubito frigidum occurrat, Septima tertij. caꝑ. de cõſeruatione dentium. Et per idem patet ꝙ oſſibus omnibus lacertis & panniculis nocet. Q uarto nota. Non ſolum cerebro ſumpto pro medullari ſubſtantia, ſed etiam uelamini eius propter eaſdem cauſas quæ dictæ ſunt. Auicẽ.

Secunda cõcluſio. Calidũ omnibus confert & ſimilitẽ eſt eis amicũ. Probatur. calidũ eſt caliditatis naturalis iſtarum partium naturaliter cõſeruatiuũ. ergo cõcluſio uera. patet conſequentia. & aſſumptũ circa litteram declarabitur. Primo nota. Per calidum in propoſito ĩtelligendum eſſe quodcunq̃ calidũ moderate occurrẽs corpori et p̃fatis mẽbris, tale amicũ eſſe. Secũdo nota. Tam calidũ ſuperfluũ q̃ frigidũ ſuperfluũ nocet corpori, ſicut ecõtra tã frigidũ moderatũ occurrens q̃ calidũ cõfert. calidũ tamẽ dicit̃ amicũ & frigidũ inimicũ, ꝙa aliꝭ paribus plus lædit frigidũ q̃ calidũ. ſi indecẽter occurãt etiã ſub maiori mẽſura cõperit calidũ q̃ frigidũ ĩmo ſub aliqua mẽſura calidũ cõfortat ſub qua ſi frigidum occurreret mortificaret & ſtupefaceret. Similem ſententiã huic totali collige prima primi. caꝑ. de cõplexionibus. & ibidẽ doc. 6. caꝑ. 3. & ſen. 4. 2. caꝑ, & aliqualiter ſecũda primi. doc. 3 caꝑ. 3. ſ. de ſignis cõplexionum. ſ. in. 6. genere ſignorũ. & ſecũda tertij. ca. primo, & ſeptima tertij. 2. caꝑ. ſ. de cõſeruatione dẽtiũ. & prima tertij. caꝑ. de canonibus ægritudinũ hepatis uide. Calidũ quid.

Aphoriſmus. 19.

Quæcũq̃ infrigidata ſunt, recalefacere oportet: exceptis quibuſcunque ſanguinem manare futurum eſt.

The. Q uæ perfrixerint, calefacienda ſunt, exceptis his quæ ſanguinem profundunt.

Leo. Q uæcunq̃ refrigerata ſunt excalefacere oportet, exceptis his quibus ſanguis fluit, aut fluxurus eſt.

Expoſitio Iacobi.

Iſte apho. duas habet cõcluſiones. 2. ẽ ibi (Exceptis.)

Prima cõcluſio. Q uæcũq̃ præternaturaliter infrigidata ſunt oportet calefacere. Probat̃, ꝙa quecunq̃ talia oportet ad naturale tẽperamentũ reducere. ergo &c.

Primo nota. Q uæcunq̃ calefacta præternaturaliter, puta ægra uel neutra. Secũdo nota. Recalefacere id eſt ꝓ calefactionẽ ad naturalẽ tẽperiẽ reducere, & hoc ubi natura ꝓ ſe ad hoc nõ ſufficiat, et hoc cũ calefaciẽte ꝓ ſe uel ꝓ accĩs ſiue actu ſiue potẽtia tale in effectu æqualis diſcraſię, ut alias declaratũ eſt. Et ſumitur cauſa ex hoc quia cũ cura debeat fieri ꝓ cõtraria ęqualia ĩ gradu etc. Recalefacere quid. Gal. Auicẽ.

Secũda cõcluſio. Membrũ aut corpus à quo futurũ eſt ſanguinẽ emanare, & ſi infrigidatũ eſt, nõ tũ expedit calefacere. Probat̃, ꝙa ꝓ calefactionẽ prouocat̃ fluxus. ergo. patet cõſequẽtia. & aſſumptũ intelligẽti ſuperius. Calidũ nocet eo frequẽter &c. Primo nota. Sãguinẽ paratũ eſſe fluere ex uena aut ex arteria uel utraque. & hoc uel magna uel parua ſiue forte corpus ſiue debile fuerit. Secũdo nota. Ex octauo therapeutice ad finẽ. & quarta primi caꝑ. 1. Q uãdo cõplicant̃ duæ cõtrariæ indicationes debemus potiorẽ inſeq̃, altera nõ tũ penitus neglecta. Membro autem præternaturaliter infrigidato & ab eo ſanguine effluente uel emanare parato duæ contrarię complicantur intẽtiones ꝟna ſumpta à mala cõpoſione frigida quæ indicat de ſui remotione ꝓ cała. alia à fluxu ſanguinis quę indicat eius ꝓhibitionẽ cum frigidis, ideo ad potiorem intendendum. Potior eſt autem ſecundum plurimum ſanguinis fluxus ut ſupra habitum eſt, ideo &c. & cauſa quia calida dilatãt. Ter

Digitized by Google

Calefa ciēs 2ª

tio nota. Duplicia eſſe calefacientia, quædam abſolute, & quædam non abſolute, ſed putrefacientia. Ad propoſitum dicitur non eſſe calefaciendum cum calefacientibus abſolute, ſed cum cauteriçantibus & eſcaram cauſantibus, ut aliquando conuenit, ut quarta primi capitu lo de cauterio, & colligitur hęc diſtinctio ſecunda primi. doc. ſecunda ſumma ſecunda capitulo primo ſcilicet de calefacientibus. Similis ſententia quātum ad primā concluſionem colligitur tertio techni tex. 83. Curatio uero. &. 4. primi capitulo primo. & pluries alibi. & q̄tum ad ſecundum quinta tertij. capitulo de fluxu ſanguinis narium. Et eſt utilis. Et ampliatur ut patet.

Gal. Auicē,

Aphoriſmus. 20.

Vlceribus frigidum mordax, cutem indurat, dolorem ſine ſanie facit, nigrores, rigores, ſpaſmos, tetanos, & febres.

The.

Frigida ulceribus mordax eſt, cutem obdurat, dolorem inſuppurabilem mouet, liuorem trahit, rigores febriles, conuulſiones, diſtentiones inuehit,

Leo.

Vlceribus, frigidum quidē mordax, cutem obdurat, dolorem inſuppurabilem facit, liuorem obducit, rigores febriles, conuulſiones, diſtentiones.

Expoſitio Iacobi.

Iſte aphor. quatuor continet concluſiones. Secunda eſt ibi (Cutem indurat.) Tertia ibi (Dolorem.) Quarta ibi (Nigrores.)

Prima cōcluſio apho. eſt iſta. Frigidum. i. aqua frigida eſt mordax ulceribus. Probatur. huiuſmodi frigidū ad interiora penetrat ulcerati loci uel membri ſoluendo cōtinuum ſolutione pluriū numeri & inordinati ſitus. ergo concluſio uera. patet conſequentia ex quid nominis mordicatiuæ medicinæ. et aſſumptum declarabitur ſtatim. Primo nota. Licet ulcus proprie ſumptum diſtinguatur cōtra uulnus, ꝓprie ſumptū, ut quarta quarti. tract. tertio capitulo primo. hic tamen ſumitur large, ut ſe tam ad uulnus q̄ ad ulcus extendat, de quolibet. n. uerificatur ut patebit. Secundo nota. In propoſito frigidum ſumi poſſe pro quolibet frigido intenſo penetranti uo ſubtili ſiue aer ſiue aqua uel aliud quodcunq; fuerit. de quolibet enim uerificat apho. licet in propoſito per frigidum ſpecialiter aquam frigidam Hip. intellexerit, ut quarto de ſimplici medicina exponit Gal. ubi præſentē allegat aphoriſmum. Secundo capitulo. Tertio nota. Frigidum huiuſmodi maxime eſſe mordax ulceribus, cum loca ulcerata ſint facilius ad profundum penetrabilia q̄ loca cuti cooperta, ut colligitur à Gal. loco prælegato cuti reſiſtente penetrationi. Ex quo patet primo tam à calido poſſe mordicationem fieri, ut Gal. inquit q̄ à frigido. Patet ſecundo non ſolum uulneratas & ulceratas eſſe à frigido mordicabiles, ſed etiam non ulceratas, raras tamen & penetrabiles exiſtentes, ut oculi faciēs, immo non ſolum raræ ſed etiam denſæ, ut manus, ꝓpter multam eſſe intenſionem & ſubtilitatem occurrentis frigidi, ut. 4. de ſimplici medicina. 3. capitulo. quia tamen facilius & magis cauſatur mordicatio aliis partibus in parte ulcerata q̄ non, ſufficit etiam aliquod frigidum cauſare mordicationem in parte ulcerata q̄ non ſufficeret in parte non ulcerata, unde tale eſt magis ulceribus nociuum & euitandum, quare ſpecialiter de ulcerata parte dixit in apho. Q ualiter autem fiat mordicatio tā à frigido q̄ à calido, uidebitur in queſtione &c.

Vlcus duplex Auicē,

Frīdū multiplex.

Gal.

Secunda concluſio frigidum indurat cutem. Probatur. frigidum condenſat cutem & etiam inſpiſſat uel congelat humidum exiſtens in cute. ergo conſequentia nota. quia talibus condenſatis & inſpiſſatis tactui magis reſiſtunt uel minus cedunt, et per cōſequēs ſunt duriora. Primo nota. Non ſolum cutem, ſed etiā quibus frigus occurrit à frigore indurari. ſ. mēbra non tamen omnia. aliqua. n. à frigore diſſoluuntur, ut. 4. metheororū. &. 2. caū. c. 3 declaratū ē. Secūdo nota. Induratione q̄ fieri à calido faciente ſubtile reſolui & euaporare, q̄ uero fieri à ſicco humidū reſoluēte, q̄ uero à frigido. Et hoc dupl'r. Primo ꝓpter fortē cōgelationē uel inſpiſſationē humidū exprimentē, ut in luto euenit cōgelato partibus expreſſis aqueis & terreis remanentibus q̄ uero ſolū ipſum humidū ſine expreſſione fortiter inſpiſſando. Ad propoſitū his duobus modis frigidū pōt cutē & membra quibus obuiat indurare. Ex quo patet ueritas concluſionis.

Ariſto. Indurationis cā. Frīdū cūl uel ſic. frigidū

Tertia cōcluſio. Frīdū cāt dolorē ſaniei generationē in ulceribus impediēdo. Probatur. frigidū inducit ſenſationē triſtē ſubito & materialiē ip̄rimēdo & calorem debilitando et ebullitionē ad ſaniei generationē requiſitam remouendo. ergo cōcluſio. uera. patet cōſequētia. & aſſumptū ē litterā declarabit. Primo nota. Frigidum dupl'r poſſe cauſare dolorē. primo ſoluēdo cōtinuum. Secūdo organū tactus per frigiditatē ſubito & materialiter trāſmutādo, & pōt etiā utrunq; iſtorū cōcurrere. In ꝓpoſito autē tangit uterq; modus. primo dū dicitur mordax. cātur. n mordicatio ꝓpter ſolōnē continui. Secundus cū dicit dolorē facit &c. adde cām in cōmēto. ſ. materiā intus &c. addēdo & eius trāſpirationē ꝓhibēdo. Secūdo nota. Frigidū impedit generationē ſaniei laudabilis, quę cōſequit potentiā ſiue dūtum calo ris naturalis ſupra materiā ſaniādā, quia nō fit niſi à natura uincēte, ut primo de dīēs febrū. ca. 7. & primo ꝓ noſticorū. ult. cōmē. &. 3. quarti. ubi tāgunt efficiētia ſaniē. Frigido ergo forti ulceribus occurēte extīguit calidum & cōgelat materiā ſaniādā & īmobilē reddit & ꝓhibet ſaniē laudabilis generationē. prohibet etiā generationē ſaniei illaudabilis, quia in illa & ſi natura ſit uicta, dominatur tamen putredinalis calor qui extinguitur à frigido ut dictum eſt. ideo &c.

Frīdū cāt dolorē 2ª

Gal. Hippo.

Q uarta concluſio. Frigidum cauſat nigrores rigores febres ſpaſmos & tetanos. Et ē cōcluſio apho. ſ. frīdū uero ſpaſmū & tetanū &c. Et tu uide ea quæ notata ſunt.

Aphoriſmus. 21.

Eſt aūt ubi in tetano ſine uulnere iuuene bene carnoſo, æſtate media, aquæ frīdę multa infuſio, caloris reuocationē facit. Calor uero hæc liberat.

Leo.

Nonnunq̄ per diſtentionem ſine ulcere, iuueni bene corporato, æſtate media, frigidę larga perfuſio, reuocat calorem. Calor autem mala hęc tollit.

The.

Eſt autē ubi in diſtentione ſine ulceratione, iuuene bene carnoſo, eſtate media, frigidę aquę multa perfuſio calorem reuocat. Calor autem hęc ſoluit.

Expoſitio Iacobi.

Concluſio apho. Multa infuſio aquę frigidę in iuuene bene carnoſo æſtate media tetanum patiēte ſine uulnere liberat uel curat tetanum uel ſaltem contingit curare. Probatur. talis aquę infuſio reuocat & fortificat calorem naturalem, ſed calore fortificato curatur ſpaſmus. ergo concluſio uera patet conſequentia. & aſſumptum circa litteram declarabitur. ponitur in littera ſolum antecedens. ſ. maior & minor. Et ſimilis ſententia colligitur tertio complexionum. cap̄. 5. &. 2. tertij. ca. de cura tetani. Et ampliatur non ſolum ad tetanum, ſed etiam ad ſpaſmum & alias neruorum ægritudines à ſimili cauſa pendentes. Vtilitas uero apho. patet ex hoc.

Gal. Auicē.

Primo nota. In apho. exēplificari diſpoſitionem remouendam & cauſam remotionis ſiue remedium & conditiones cum quibus debet talis cauſa curatiua corpori applicari. Tangit primū per ly in tetano. Tangit ſecundū cum dicitur, aquę infuſio. Tāgūtur etiam conditiones quarum quędam ſunt ex parte corporis ſe tenentes. ſ. q̄ ſit iuuenile bene carnoſum & q̄ ſit tetāus ſine uulnere. reliq; ſunt extrīſecę, ut q̄ ſit æſtas media & q̄ aqua infuſa ſit mīta. totū patet ī apho. Secūdo nota. Tetanū hoc intelligi potiſſime materialē ex repłone, licet ad aliquē non

Teta-- nus qd, & du.

Digitized by Google

non proportionatū ad materiam posset extendi, ut si læderet frigus acuitate sua materiam &c̄. Et sumitur hic tetanus prout ad spasmum se extendit. Et dixit notanter est autem, quia non necessario sequitur curatio ex tali applicatione, nec nisi in casu ubi alia remedia non conferant per se operatiua est hoc remedium applicandum. ideo dixit. est autem, quia non frequenter debemus tale applicare remedium. Tertio nota. Hoc uerum esse tā in tetano uniuersali q̄ particulari. securius tamen est in tetano particulari q̄ in uniuersali tale remedium applicandum, ut patere potest intelligenti, immo etiam ad alias ut tactum est potest ægritudines applicari.

Q ñ fri gida aq̄ Teta- num cu rat.

Q uarto nota. Ad hoc q̄ huiusmodi aquæ infusio possit istam curare ægritudinem, requirūtur cōditiones tactæ. Primo tetanum esse sine uulnere, quoniam ulceribus est frigidum mordax. Similiter quia pars ulcerata est pr̄parata ut ad profundum eius perueniat impressio aque frigidæ, quia sic ad profundum perueniente extinguitur & non uigoratur calor. est etiam pars uulnerata necessario in suo calore multum debilitata euanescente spiritu multo ex uulnere. Secunda cōditio corpus debet esse iuuenile in quo sit calor multus in quali & in quanto, quia alias à tali frigido posset extingui. Tertio q̄ sit bene carnosum. si enim est gracile sicut corpora choleri ca propter suum calorem esse in quanto modicum, & cū hoc corpus rarū & gracile faciliter posset frigoris actio ad interiora penetrare & calorem extinguere. Q uarto q̄ sit in æstate media, tunc enim plus homo patitur frigoris impressionem superuenientem sine nocumento, aere calido corrigente. Similiter etiam cum in tempore hyemis sit reuocatio ab aere facta, si superueniret reuocatio ab aqua posset esse caloris causans suffocationem, non enim quælibet caloris ad interiora nimia reuocatio calorem fortificat, patet in principijs paroxismorum. Q uinta conditio q̄ illa aqua sit multa, quia calore in q̄to multo existente & propter æstatem ad exteriora expanso non nisi multa & subito infusa sufficeret ipsum reuocare. Ex quo patet causa uerificans aphor. corpore enim cum conditionibus iam dictis materialem tetanū patiente ex repletione si superinfundat multa aqua frigida propter carnositatem penetrare non potest, tamen & partes extrinsecas quibus occurrit inspissat & poros claudit quare calor naturalis in quanto multum interius unitur & fortificatur & materiæ facienti tetanum melius applicetur, & per consequens apho. est uerus ut protulit Hip. Ex quo patet quare mulieres quandoq̄ bene curant uocis raucedinem circa colla uirorum panniculum infusum in aqua frigida circunuoluendo. & plura similia his patere possunt &c̄. Dubium cadens hinc ualde facile est & ex dictis patens.

Aphorismus. 22.

Calidum saniem faciens non in omni uulnere, maximum signum ad certitudinem, cutem mollit, attenuat sine dolore, rigorum, tetanorū, & spasmorum mitigatorum. Eorum uero quæ in capite sunt soluit grauedinem. Plurimum cōfert ossium fracturis, magis uero denudatis, Horum autem maxime in capite uulnera habentibus, & quæcunque à frigiditate oriūtur, aut uulnerantur: & herpetis comedentibus, ano, pudendo, uesicæ: & matrici. Calidū quidem, determinans, & amicū, frigidū uero, cōtrariū, et occidēs.

Thes Calida suppuratoria ulcerum omnium est, summum securitatis præstat indicium, cutem mollit, extenuat dolorem, lenit conuulsiones, distentiones mitigat. Capitis autem grauitatem soluit. Ossibus fractis plurimum prodest, sed præcipue ijs quæ exuta sunt, eorumq̄ maxime ijs quæ ulcera habent capitis, & quæ ab algore uel mortuntur, uel ulcerantur. Necnon repentibus, comesis, fedi genitali, utero, uesicæ, opitulatur. His calida amica, & decretoria est. Frigida, inimica, atq̄ interimens.

Calidum suppuratorium non in omni ulcere, magnū ad securitatem indicium, cutem mollit, extenuat, dolorem sedat, rigores, conuulsiones, & distentiones mitigat. Et ex his quæ ad caput attinent, eius soluit grauitatem. Plurimum autem confert ossium fracturis, sed nudis præcipue, eorumq̄ maxime qui in capite ulcera habent, & quęcunq̄ à frigore moriuntur, uel ulcerantur, & repentibus comesis, fedi, pudendis, utero, uesicæ. His calidū, amicū, iudicans, & frigidū inimicū, & perimēs. Leo.

Expositio Iacobi.

Iste aphor. 9. continet conclusiones. Secunda est ibi (Cum autem.) Tertia ibi (Rigorum.) Q uarta ibi (Eorum.) quinta ibi (Plurimum.) sexta ibi (Horum.) septima ibi (Et quæcunque.) octaua ibi (Et herpetis.) nona ibi (Ano.)

Prima conclusio apho. In omni uulnere calidum faciens saniem est maximum signum ad certitudinem id est ad certā salutem. Probatur. huiusmodi signum ostēdit uirtutem dominantem esse materię & materiam esse benignam. ergo conclusio uera. patet consequentia. & assumptum circa litteram declarabitur. Similis sententia huic colligitur quinto de simplici medicina. capitulo de medicina maturatiua. & tertia quarti. ibi medicinarum maturatiuarum. & secunda quarti. tract. 3. capitulo primo. Et est utilis hęc conclusio in actu pronosti eo et operatiuo, ut patet. Primo nota, Licet in proposito per calidum aquam spiritualiter intellexerit Hip. ad omne tamen actuale calidum nostro calori conforme, quia scilicet ab eo non multum recedens gradualiter extendi potest, & sic etiam per aquam calidam calori nostro temperato conformem, cuius conformitas comprehenditur ex delitia quam consequitur ex eius infusione supra membra. & hoc siue talis aqua embrocando siue euaporando siue sub balnei specie corpori approximetur aut membro uulnerato. Secundo nota. Per saniem intelligendum esse saniem laudabilem albam, scilicet lenem & æqualem. Ex qua arguitur potentia & uictoria caloris supra materiam fluentem aut congestam in uulnerato membro. Et ex isto colligitur causa uerificans aphor. huiusmodi enim calidum temperatum confortat & uigorat calorem naturalem, ex quo ipse fit uincens & dominans & consequenter est signum certum &c̄. Q uod ideo dicitur maximum, quia per illud comprehendimus alia. Et dicitur signum salutis, quia significat euacuationem membri à corruptione spasmo & alijs dispositionibus prauis. Sed cōtra istam conclusionē sunt aliqua dubia. Primum. Huiusmodi calidum nō est medicina digestiua nec maturatiua. assumptum p̄ prima parte colligitur. 2. cañ. capitulo quarto. quia medicina digestiua est illa à qua acquiritur cibo digesto. & q̄ non sit maturatiua patet, quia omnis medicina maturatiua debet esse stypticitate participans, ut cōtineat materiā in membro donec maturetur. aqua autem calida nō est huiusmodi. unde. 2. cañ. alleg. capitulo. & in ipsa scilicet medicina maturatiua est uirtus stiptica contractiua retinens humorem usquequo digeratur &c̄. Secundum dubium. Stat materiam saniandam esse nimis calidam & subtilem, quo posito ex approximatione calidi non digeretur sed potius inflammabitur. igitur &c̄.

Tertium dubium. Materiam in uulnere uel ulcere à uirtute & calore naturali insensibiliter resolui, est certius & melius signum q̄ materiam saniari. ergo hoc nō est certissimum, cuius oppositum innuit Hippo. assumptum patet, quia significat perfectius dominium uirtutis supra materiam. Q uartum dubium. In aliquo uulnere sanies quantuncunque laudabilis est signum ma-

Tra. 3. Ca. 22 Vulneris ad salutē apti canō practicus & operatiuus.

Sanies dupl̄r.

Dubia

Digitized by Google

lum. ergo assumptum arguitur, quia in uulnere pulmonis ut colligitur. 3. can. 4. tract. capitulo de signis phthisis & inferius. 7. huius apho. 25. in sanguinis sputo sanies sputum malum. Similiter contingens est uirtutem esse patentem ad materiam saniandam, ut in empiemate, non tamen expellendam, quo posito non erit signū certum, quia sequitur mors. Ad hoc dubia per ordinē respondetur. Ad primum dicitur ꝙ accipiendo medicinam digestiuam & maturatiuam proprie, ut describit secundo can. calidum iam dictum non est medicina digestiua nec maturatiua ut patet, capiendo tamen communiter pro medicina quoquo modo caloris confortatiua & roboratiua ut digerat uel maturet potest medicina digestiua ac maturatiua nominari. secundum istum ergo modum neganda est consequentia. Ad secundum dicitur limitando conclusiones: ubi, scilicet in materia non reperiatur dispositio alia fortius indicans nō esse approximādum calidum, sicut in proposito. Vel potest dici hanc aquam calidam tunc cōpetere, quia aget per frigidum ingrossando materiam illam, quia remisse calidum non agit intensius nisi per frigiditatem. Ad tertium dr cōcedendo ꝙ nō est certissimū absolute, sed ubi materiæ non completo & perfecto dominō domtnatur uirtus. & sic est in proposito. Ad quartum dicitur ꝙ intellectus Hipp. est maximum signum &c. quia scilicet ex parte materiæ nō repugnat ꝙ membrū sanetur &c. licet ex parte alterius repugnare posset, ut si uirtus expulsiua sit defecta, aut etiam ulcus in membro difficilis aut impossibilis consolidationis propter motū tussis &c. sicut in phthisi contingit. Nota tamen hanc medicinam non esse corpori approximandam multum repleto ne ni miam materiam fortasse attraheret, immo ex hoc expedit euacuationem præcedere.

Auicē. Hippo.

Medici na digestiua 2r

Secunda conclusio. Calidum mollit ipsam cutim sine dolore attenuando. Probatur. calidum rarefacit cutem & materiam circa cutem eliquat sine resolutione. ergo conclusio uera. patet consequentia. & assumptum circa litteram declarabitur. Item quinto de simplici medicina ubi prius quantum ad primam partem & quantum ad secundam ibidem, & quarta primi. capitulo de sedatione doloris. & quinto Continentis capitulo de doloribus. Et est utilis. Et ampliatur ut precedens. Primo nota. Non solum cutem, sed etiam alias partes nostri corporis aptas mollificari calidum mollit. de cuti tamen facit specialem mentionem tanquam de illo cui frequentibus occurrit huiusmodi calidum, ut in probatione cōclusionis est aliqualiter tactum, sua enim actuali caliditate rarefacit cutem & subtiliat, quare dilatat colliquando etiam humiditates sub cute congelatas à frigido cutē reddit molliorem, quod etiam adiuuat actualis humiditas, cui coniunctum est hoc actuale calidum. Secundo nota. Hoc totum intelligendum esse huiusmodi calido debito tempore occurrēte. si enim nimium occurreret aut nimis intense contingere posset oppositum, ideo &c.

Gal. Auicē. Rasis.

Tertio nota. Notanter dictum esse sine dolore, quia paulatine & membrum à sua naturali temperie non removendo. Primum dubium. Quia actuale calidum agit resoluendo subtile cum remanentia grossi. ergo indurando. forte dicitur ꝙ etiam subtiliat grossum. Contra, quia facilius est subtile resoluere ꝙ grossum subtiliare. Item quia elixata ponuntur ficciora assatis. 3. meteororum. Item quia frigidum mollit. ergo calidum indurat, sicut acerum ossa aqua frigida carnes & ea quæ ī aqua ponuntur ad maturandum. Secundum dubium. Tale calidum attrahit multam materiam. ergo cutem ingrossat. assumptum probatur, quia facilius est attrahē ꝙ resoluere. Ad primum dicitur ꝙ licet aliquid de subtili resoluat, de ipso etiā attrahit & rarefacit. & facilius est subtiliare ꝙ resoluere. et dicitē ꝙ elixata sunt humido proprio ficciora, humido tamē madefactiuo humidiora. & hoc non repugnat dictis de aceto & aqua patet. causa

Dubia. Aristo.

tur enim illud humiditate accidentali & non frigiditate, quia frigiditas potius ad oppositum inclinaret ut patet.

Ad secundum dicitur ꝙ non multū attrahit materiā. pono enim corpus non esse multum repletum nec multum esse materiam paratam ad fluxum. patet tunc qualiter respondendum.

Tertia conclusio. Calidum hoc est mitigator siue sedator rigorum & spasmorum. Probatur. huiusmodi calidum est causarum istarum remotiuum. ergo conclusio uera. patet consequentia. & assumptum circa litterā declarabitur. Primo nota. Huiusmodi calidum mitigator est rigoris, poros enim aperit & materiam rigoris resoluit & transpirare facit, materiam etiam calefacit et calorem ad extra reuocat, quæ omnia secundum plurimum rigorem in toto uel in parte mitigāt. Secundo nota ꝙ etiam remouet spasmum & teranum, immo non proportionatum ex congelatione ut patet. Item à materia pungente aut nocente quam resoluit. Item spasmum de inanitione humectando, sed oportebit tunc ipsum esse minus actu calidum sed de repletione patet præcedente tamen uniuersali euacuatione. Primum dubium. Ex quo tale confert in rigoribus quare in principijs paroxismorum non præcipiunt auctores uti tali actu calido in remotione rigoris. Secundum dubium. Quia uidetur augere spasmum de inanitione resoluendo & de repletione attrahendo. Ad primum dicitur in principijs ut plurimū materia est multa, ne ergo fiat multa agitatio non approximatur, quamuis de se sit rigoris remotiuum, ut patet de oleis actu calidis spine approximatis, & ideo in declinatione ubi confidimus non multam adesse materiā bene conceditur. Ad secundum patet similiter quid respondendum.

Dubia.

Quarta conclusio. Calidum confert grauitati capitis. Patet quia digerit & resoluit materiam. Primo nota. Grauedo potest intelligi aut grauedo à materia grauante caput aut sensuum obtuso à uaporosa materia cōtenta, & utroque modo potest intelligi. Secundo nota. Vtrique competit si materia non fuerit multa & corpus repletum multum, & materiæ ad caput declinantes, alias enim non competeret, ut patet intelligēti. Cōtra. dissoluit et ampliat materias, item uapores à toto ad caput attrahit. ideo &c. Patet responsio per hoc ꝙ nō competit materia fluente nec nisi uniuersalibus precedentibus euacuationibus.

Quinta conclusio. Maxime confert ossium fracturis & maxime discoopertis. Probatur, quia disponit illa ad consolidationem naturalem complexionem conferuando, & mollitiem debitam. ergo &c. patet consequentia. & assumptum declarabitur. Nota. cōfert fracturis ossium & maxime denudatis ad differē tiam illarum, quę carne manent coopertæ. cuius causa est, quia illæ maxime indigent calefactione & humectatione, sunt enim expositæ extrinsecis alterantibus magis, & spiritus ossis euanescit magis denudato osse ꝙ non denudato. Contra. Primo quia ossa complentur à frigido. Secūdo quia illud imbibitur. Ad primum dicitur ꝙ licet à frigido indurentur & fiant solida, à calido tamen euscantur.

Ad secundum dicitur ꝙ bene siccabitur.

Sexta conclusio. Maxime confert habentibus uulnera in capite. Probatur, quia ibi mitigat dolorem confortat partem uulneratam & preseruat à frigoris actione.

Septima conclusio. Confert mortificatis & uulneratis à frigido. Probatur, quia remouet malam complexionem & dolorem à membro dolente.

Octaua conclusio. Confert herpetis comedentibus. Patet, quia consumit malam materiam & caliditatem estiuificat naturalem. ergo &c. patet consequentia. & assumptum deducetur. Primo nota penes auctores reperiuntur nomina, herpes est omenus, cācrena, & ascachil los nō differūt cācrena & ascachillos, nisi quia cācrena est apa cum magna corruptione in mēbro, non dum tñ sensus

Herpes estiomenus, cācrena et ascachillos.

Digitized by Google

sensus ꝑdito, ascachillos uero sic. sed herpes estiomenus est apostema serpendo & comedendo membrū circa se continuo ꝓcedens. & dicitur ab herpere græce ꝙ idem est quod serpere latine, & estiomenus, idest uorans aut commedens quasi uorando uel comedendo serpēs. huic competit huiusmodi calidum propter causam dictam.

Contra, quia in cōmento dicitur ꝙ nocet uulneribus corrosiuis. Huic dicitur ꝙ istud est uerum sumpta indicatione à qualitate actuali & substantia, tamen confert subtiliando & resolutioni preparando.

Vltima conclusio. Confert ano pudendo matrici &c. Probatur, quia omnibus est amicū & frigus inimicū. ergo &c. patet consequentia. & assumptum patebit.

Anus pudēda cuius complexionis sint.

Primo nota. Anus pudendum, quia uirile & muliebre membrum & matrix sunt membra neruosa frigida, ideo hoc calidum temperatum est sibi amicum. Secundo nota illa pars. Calidum quidem amicum & terminās & cōseruans potest exponi. Primo ut referatur ad anū pudendum &c. Secundo ut ad omnia superius dicta, & uterque intellectus potest esse bonus.

Aphorismus. 22.

In his uero oportet frigido uti, unde sanguis fluere futurus est, non super loca, sed circa ea. Et quecunque phlegmones aut inflammationes in rubeum aut sub sanguineum colorem sunt tendentes ex recenti sanguine. Quoniam ueterata denigrat. Et iuuat erisipilam non uulneratam, quoniam uulneratam nocetur.

The. Vsus frigidæ ubi sanguis profunditur, attamen non qua effluat, sed iuxta inijcienda est. Q uinetiam ubi inflammationes sunt aut inflammina ad rubrum cruentumue tendentia sanguine recenti. Nam ueteribus quidem nigredinem affert. Ignem etiam sacrum non exulceratum iuuat, exulceratum lædit.

Leo. In his frigido utendum unde fluit sanguis, aut fluxurus est, non ad ipsa, sed circa ipsa unde influit. Et quæ cū que inflammationes, uel inflammine ad rubrum, & sub cruentum sanguine recenti tendunt, nam ueteribus nigredinem affert. Erisypelas etiam nō ulceratum iuuat, nam exulceratum lædit.

Expositio Iacobi.

Iste apho. 5. habet conclusiones. Secunda est ibi(Nō super.) tertia ibi(Et quæcunq;.) quarta ibi(Q uoniā.) quinta ibi(Et iuuat erisipilam.)

Prima conclusio aphor. Oportet uti aqua frigida uel frigido in his partibus, unde, ideſt ex quibus est sanguinis fluxus. Probatur. per usum aquæ frigidæ prohibet sanguinis fluxus &c. ergo conclusio uera. patet consequētia. & assumptum arguitur, quia aqua frigida uias constipat & sanguinem ingrossat. igitur &c. idem colligitur quinta. 3. capitulo de fluxu sanguinis narium. & quarta. 4. tract. 2. capitulo de fluxu sanguinis. Primo nota. Vt colligi potest quīta tertij. alleg. capitulo. & aliqualiter. quarta. 4. alleg. cap̄. Fluxus sanguinis multis modis prohibetur à membro. Primo per diuersionem siue ꝓ recursum. sicut sanguine fluente ex naribus phlebotomamus cephalicam aut uentosam super regionem hepatis aut splenis. Ponimus quandoq; cum uehemēter astringentibus & stypticis, qualia sunt nux cupressi balaustię gallæ & huiusmodi, quæ partem cōfortando & cōstringendo sanguinem ad membrum uenire nō permittunt. Q uandoq; uero cum fortiter glutinantibus ut albumen oui crudum, et farina uolatilis molendini. Q uādoq; uero cū cauterio actuali, ut declaratū est. Q uādoq; potentiali, ut uitriolum attramentum & alia caustica escaram facientia. Q uandoq; uero cum his quæ à forma operantur specifica, sicut stercus asini & aqua rubea & cerebra gallinarum cōmesta. quinta. 3. alle. ca. Q uædam uero operantur illud uehementer infrigidando sanguinem congelando & uias constipādo, ut succus folatri portulacæ semperuiuæ & lactucæ & emplastrū de gipso in aqua frigida dissoluto & aqua frigida loco applicata. Ad propositum solum hoc ultimum istorum expressit Hippo. Secundo nota. Non esse intentionē Hip. ꝙ uniuersaliter in fluxu sanguinis &c. sit utendū aqua frigida. In multis enim casibus non conuenit, ut in naturali fluxu menstruorum aut hemorroidarū aut narium critico. Sed hoc est uerum ubi fluxus sanguinis talis fuerit ꝙ indicet de sui remotione ut prohibitione, & fuerit indicatio sumpta à fluxu ita fortis ut alias indicationes siquæ essent ad oppositum superet. Q uod notanter additur, quia dato ꝙ fluxus sanguinis indicaret se per infrigidantia aut constipantia esse remouendum, parte tamen per quam exiret existente ualde debili, ut frigidi impressionem tolerare non posset non debet fieri cum infrigidantibus, sed cum alijs medicinis & maxime non aqua frigida. Tertio nota. Ex his hoc modo colligi causam uerificātē apho. sanguine fluente à fluxu suam prohibitionem indicante non stante alia indicatione siqua esset ad oppositum approximatio aquæ frigidæ sanguinem ingrossat & congelat & uiam cōstipat. ex hoc prohibetur fluxus sanguinis. ergo &c.

Sanguinē congelatia & infrigidantia uehementer

Secunda conclusio apho. Huiusmodi aqua frigida nō est supra partem applicanda à qua sanguis emanaturus est. Probatur, quia ex tali applicatione magna sequitur læsio ipsa potente applicari sine læsione tali aut tanta. ergo &c. Nota istam conclusionem esse intelligendam de parte à qua fluit sanguis ꝓpter uulnus in ea existēs. de alijs autem nō est penitus uerum quod dicitur. Et cā est quia frigidum est uulneribus mordax & per illa penetrans ad profundum, & per consequens membrorum illorum uehementer læsiuum. applicata uero circa partem constipat & ingrossat sanguinem ad partem fluere debentem, quare prohibetur fluxus eius &c.

Tertia conclusio. Circa quæcunq; loca quæ habent inflammationes ad rubeum uel subsanguineum colorē tendentes ex recenti sanguine oportet applicare frigidū. Probatur sic. per frigidum his applicatum minoratur ī flammatio apostematis, prohibetur etiam apostematis augmentum repulsa materia fluente. ergo conclusio uera. patet cōsequentia. & assumptum declarabitur circa litteram. Similis sententia colligitur tertia. 4. capitulo de cura phlegmonis. Primo nota. Phlegmonem quandoque sumi pro omni apostemate cum quo est inflammatio uehemens. Q uandoque uero solum pro apostemate calido sanguineo, & taliter in proposito sumit. Phlegmō enim græce, latine interpretatur incendium.

Auicē.

Secundo nota. Per phlegmonem ex sanguine recenti intelligere debemus phlegmonem in principio existentem, quia adhuc materia est in fluxu, cuius signum, qa color sanguinis nondum à calore naturali sanguinis est notabiliter permutatus. huic enim cum competat re percussio fluentis materiæ competit aqua frigida aut ꝓportionale frigidum, quo sanguis in fluxu existens ingrossetur & prohibeatur à fluxu, inflammatio etiam et dolor qui est causa attractionis aliqualiter sedetur & acutas materiæ consequenter aliqualiter remoueatur. Et ex isto patet ueritas conclusionis. Patet etiam qualiter dixit. Calorem rubeum clarum, aut talem qualis sanguis omnino naturaliter se habens, & per subsanguineum sanguinem aliqualiter parum tamen à naturali sua dispositione permutatum. Q uinto nota. Hic reperiri inflammationes & inflationes. Et utraque littera stare potest. Si enim dicat inflationes. i. tumores. Si uero inflammationes patet.

Phlegmon 2ꝝ phlegmonidem qđ ī cē diū.

Q uarta conclusio. Frigus non conuenit phlegmonibus ex inueterato sanguine procedentibus. Probatur ꝙ

Digitized by Google

frigidum huiusmodi sanguis non repellitur sed indurat & membrum mortificatur. ergo conclusio uera. patet consequentia. & assumptum colligitur aliqualiter in litera cum dicitur. denigratur, quæ denigratio attestatur sclirosi & mortificationi. Primo nota. Per inueterata siue ueteratas phlegmones intelligere debemus phlegmones quarum materia non est amplius in fluxu aut fluere parata, sed iam fluxa est in membro confirmata. talibus enim non competit huiusmodi frigidum, ut sta tim declarabitur. Secundo nota. q licet sumpta indicatione à qualitate materiæ phlegmoni competeret frigidum iam dictum. in quatuor tamen potissime casibus non est aliquo modo etiam materia ualde calida existente hmõi frigidũ applicãdum. Primus est ubi mẽbrũ patiens phlegmonem fuerit emunctorum alicuius principalis membri, sicut si in inguine uel subascellis ne materia ad principale membrũ recurreret. Secũdus ubi materia calida fuerit uenenosa maligna, quia non licet illã ad interiora repellere, sed ad exteriora trahere. Tertius casus ubi phlegmon in membro causatum fuerit per uiam criticæ expulsionis, tunc enim non licet ad oppositũ materiam attrahere, ne ipsa intrius retracta causet recidiuam radice peiorem. Quartus casus est ubi materia fuerit iam affixa membro in quo est collecta & ibi conculcata, tunc enim ex appositione frigidi magis figitur, & etiam ingrossatur materia in membro cõsequenter magis corrumpitur ex diuturniori retentione, unde dubitandum est de membri corruptione. Et ad istum modum reducitur præsens conclusio. Et patet ex his quæ dicta sunt ueritas conclusionis &c̃.

Phlegmonis q̃tuor casus q bus nõ ẽ applicandũ frigidũ

Quinta conclusio. Huiusmodi frigidum iuuat erisipilam non uulneratam. Probatur, quia materiei feruorem remouet ipsam digerit & nouæ materiei fluxũ tollit. ergo &c̃. patet cõsequẽtia. & assumptũ declarabit.

Sexta conclusio. Non iuuat erisipilam uulneratam. Probatur, quia frigidũ huiusmodi parti uulneratæ approximatum est illius mordicatiuum & caloris sui naturalis extinctiuum. ergo &c̃. Primo nota. Erisipilam esse apostema cholericũ ex cholera rubea proueniens quã cõmuniter erisipilam sacrum ignem nominauit. erisipilon enim græce, latine sacer ignis sic dictus, quia partes igni. i. adigneum ruborem conuertit. Secundo nota. Per erisipilam uulneratam intelligit illam in qua est notabilis & manifesta solutio continuitatis membri, econtra uero non uulneratam. uulneratæ ergo nõ competit propter causam tactam quia pars est rarefacta & debilitata in tantum q per ipsam frigidum ad profundum facile nimium penetrat, sic forte membri naturalem calorẽ extingueret mordicationem etiam in primis causando. parte uero non uulnerata notabiliter existente competeret acuitatem choleræ aliqualiter reprimendo eius fluxum prohibendo, materiam à uulneratione prohibẽdo.

Erisipila qd. & dicit ignis sacer,

Ex quo etiam colligitur ueritas conclusionis &c̃. Sed circa dicta sunt difficultates & instantiæ quędam & primo contra primam conclusionem. Primum dubium. Vel huiusmodi frigidũ uigorat calore interius & unit, quia scilicet calor ab eo non uincitur, sed unitur uel uincitur calor à frigore. Si primũ. ergo fortius calefit pars. contra canonem superiorem. quacunq; infrigidata simiter. quia calefacta parte augebitur fluxus. Si uincet calorem etiam debilitat partem. Confirmatur, quia magis est spiritus q̃ sanguis, sed sanguinem congelabit, ergo & spiritum à fortiori. Secundum dubium, quia experimento patet intra uulnera medicos ponere albumen oui cum constrictiuis pulueribus. ergo non solum circa contra secundam conclusionem. Tertium dubium contra tertiam. In phlegmonibus & erisipilis frigidum expellit materiam ab exterioribus ad interiora. ergo ab ignobilioribus ad nobiliora consequentia tenet. 7. huius commento. 12. &c̃. erisipilam extra factã &c. consequens inconueniens et contra mentem auctorum.

Dubia

Item quando sanguinem extra uenas iam existentem potest frigidum expellere. Quartum dubium contra quintam & ultimam solutionem. Calidum iuuat erisipilam. ergo frigidum obest. antecedens patet, quia conferre herpetis comedentibus ut supra. Item quia omnis erisipila est uulnerata, nulli tamen competit frigidum, scilicet supra ipsam. assumptum patet, quia est apostema a quo non absoluitur continuitatis solutio. Ad primum dicitur. q frigidum secundum quid obtinet et nõ simpliciter supra calidum. ipsum enim remittit notabiliter, sed non tanto approximatur tempore q extinguat. & sic repellit, nec tamen membrum notabiliter lędit.

Ad confirmationem conceditur q aliquam particulã spiritus extinguit, sicut aliquam particulam sanguinis in uenis illis congelat. Ad secundum illa non ponuntur actu frigida uel saltem poni non debent, nisi aliquid fortius indicaret. Ad tertium q à membris à natura finaliter ad recipiendum superfluitates aliorum deputatis, quia scilicet principalibus membris seruientibus & illis subordinatis non licet repellere, quia melius est membra non principalia fore onerata q̃ principalia. ab alijs tamen licet ubi non fuerit aliqua de cõditionibus tactis, & precesserit euacuatio uel diuersio debita, tunc enim interiora facilius uincere poterunt paucam materiam dispersam per ea q̃ per exteriora. quomodo autem fiat huiusmodi percussio alias declarabitur. Ad quartum potest negari consequentia, utrunque enim potest conferre primum quidem resoluendo, ut in declinatione alterum feruorem remittendo & repellẽdo ut in principio.

Ad confirmationem patet per erisipilam uulneratam non esse intelligendam nisi in qua notabiliter & manifesta appareat ulceratio.

Aphorismus. 24.

Frigida uelut nix uel cristallus, pectori inimica, tusses commouentia, sanguinem fluere facientia & catharros.

Frigida qualis nix aut glacies, pectori inimica sunt. Tusses mouent, & sanguinem, & destillationem. The.

Frigida qualis nix, & glacies, pectori inimica, tusses mouent, & sanguinem, & destillationes. Leo.

Expositio Iacobi.

Prima conclusio apho. est ista. Frigida uelut nix & crystallus sunt pectori inimica. Probatur. huiusmodi frigida commouent tusses & faciunt fluere sanem & cum hoc sunt catharri generatiua. patet consequentia. & assumptum statim deducetur. Similis sententia huic colligitur primo cañ fen. 3. doct. 2. capitulo de regimine aquę & uini. & hoc quantum ad niuem. & ab Isaac in dictis particularibus. capitulo de niue. est utilis ī actu practico, ut patet. Et ampliatur ad omnia actualiter nimis frigida uel potentialiter. Primo nota. Per niuem possumus intelligere niuem proprie dictam, quæ quandoque fit ex congelatione aquæ bonæ uel uapores eius sine permixtione rei extraneę sibi à generatione communicareę, aut à re super quam cadit. quædam autẽ econtra, & illa est multum mala. Prima enim non nisi actuali frigiditate nocet, eo enim q per congelationem est genita a quam usualem in frigiditate excedit, licet non humiditate, unde inimicatur neruis pectori & omnibus interioribus. Propter quod Auicen. allega. capitulo quod ex niue resoluitur &c̃. neruis & membris anhelitus nocumentum facit & omnibus interioribus, neque tolerat eam nisi uehementer sanguineus. q si nõ ilico nocumẽtum faceret, alicui secundum dierum longitudinem faciet, & cum in annis processerit. Secundo nota. Crystallum quidam posuerunt esse uitri speciem, ut Serapio ī suo de simplicibus capitulo de uitro. De quo miror cum uitrũ ab eo ponatur calidũ ī primo & siccũ in secũdo, Isidorus autẽ. 6. etymolo. ca. de crystallis. f. in. 3. ponit

Frigidi excessiui no- cu. & maxiẽ pecto- ris. Auicẽ. Isaac. Frigidi excessiui cañ. practi- cus. Frigidũ niuis dux.

Nix du plex

Serapiõ. Isidor. Cristal lũ quid et uitr

nit cryſtallum ex glacie in aſia, maxime in ſeptẽtrionalibus alpibus multos cõgelata per ãnos generari. Et idẽ in libro de proprietatibus rerum, unde & uehementer frigidum ibidem ponitur & ualet ad faciem dealbandã & lac amiſſum recuperandum. Sed ſine ambiguitate dictum exponendo Hip. per cryſtallum ut antiqui intelligimus glaciem quæ cum claritate & luciditate ſimilis ẽt cryſtallo, ut ſit ſenſus. frigida uero nix aut glacies. hoc ẽt ergo inimicatur pectori, quia oſſuoſum neruoſum & lacertoſum, cum frigida his occurrentia dolorem inducãt lacertos duros & denſos reddãt &c. Tertio nota. Cauſat tuſſes cauſando malam complexionem frigidam ſine materia ſenſata. Secundo etiam malam complexionem cauſando materialem multiplicando ibi materiam frigidam ex congeſtione & de fluxu propter ſimilẽ cauſam catarrizantia ſunt. Quarto nota q̃ etiam indurando pectus uenas & arterias indiſponunt flexioni & extenſioni aliquali quæ requiritur in pectoris ampliatione durum etiam & congelatum facilius infrigidat, iõ &c.

Criſtal li. pprie tas ad fa cilẽ deal bandã, lacẽt re cuperã dum.

Ex quibus patet aphor. ueritas.

Aphoriſmus. 25.

In articulis dolores & tumores ſine ulceratione & podagram & ſpaſmum & horum plurima, frigida aqua infuſa refrigerat & attenuat, & dolorem ſoluit. Stupor enim mediocris dolorem minuit.

The. Tumores articulorum & dolores ſine ulcere atque etiam podagricos dolores & conuulſa aqua frigida large affuſa magna ex parte leuat, ſoluit dolorẽ, extenuat. Torpor enim mediocris dolorem mitigat.

Leo. Tumores articulorum, atque dolores abſque ulcere, & podagricos quoq; atq; conuulſa, horum plurima frigida aqua large effuſa leuat, & extenuat, ſoluitq; dolorem. Nam modicus torpor dolorem ſoluit.

Expoſitio Iacobi.

Concluſio apho. Aqua frigida plurima ſubito effuſa confert ſoluit & refrigerat dolorem in articulis i. podagram & ſpaſmum & tumores attenuat. Probatur hec cõcluſio ſic. huiuſmodi aqua frigida mediocrem cauſat ſtuporem materiam fluentem percutit & ad articulos fluere prohibet, materiam etiam ſpaſmum facientem reſoluit per accidens. ergo concluſio uera. patet conſequẽtia. & aſſumptum declarabitur ſtatim. Idem. 22. tertij. capitulo de cura doloris iuncturarum. & quarta primi. 3. ca. ſ. de ſedatione doloris. Et eſt apho. leuis & utilis in actu practico. ſ. operatiuo. Et ampliatur ut patet.

Auicẽ. Aquæ frigidæ pficuę canon. practicus. Doloris cã.

Primo nota. Per articulos iuncturas eſſe intelligendas, ut alias declaratum eſt. Secundo nota. Dolores qũque conſequuntur ſolutam cõtinuitatem quandoq; malam complexionẽ. & hoc uel ſine materia uel cum materia cõpoſitam. Ad propoſitum hic maxime ſermo eſt de doloribus malam cõſequẽtibus cõplexionẽ materialem uel immaterialẽ calidam poſito q̃ ſecum conſocietſolutio cõtinuitatis, & patet tunc ueritas partis. Tertio nota. Vt Cõmentator in cõmẽ. per tumores apoſtemoſos rubicundos calidos à materia calida ualde ad articulos fluente prouenientes, talibus. n. cõfert ſicut ſupra de phlegmone & eriſipila ut dicebatur et merito ſine ulcere dicitur ut ſupra. Quarto nota. Non ſolum podagram, ſed etiam alios articulorũ dolores. de podagra tamen frequentius contingentes explicat in ſpaſmo etiam confert accidentaliter, ut ſupra. & dixit, horũ plurima quæ non prouenientia à materia frigida groſſa nec colecta & infixa mẽbro ut ſupra & ſubito effuſa refrigerat & attenuat. ſ. materiã repellendo & tumorẽ prohibendo & dolorẽ ſoluit. Primo aliqualiter ſtupefaciendo. Secundo. ſ. materiæ fluxum prohibendo. Tertio etiã malam cõplexionẽ remouendo. ſ. calidã. Quinto nota. Notanter dictum eſſe mediocris, quia uehemens ſtupefactio non eſt corpori approximanda, ne inde mortificetur ſpiritus, et quia magna aufert & iſta minuit ſenſum.

Aphoriſmus. 26.

Aqua quæ cito calefit, & cito infrigidatur, leuiſſima eſt.

The. Aqua quæ cito calefcit, & cito frigefcit, leuiſſima eſt.

Leo. Aqua quę cito calet, & cito refrigeratur, leuiſſima ẽ.

Expoſitio Iacobi.

Concluſio apho. eſt iſta. Aqua quæ infrigidatur cito & calefit eſt leuiſſima. Probatur. huiuſmodi aqua eſt rariſſima. ergo leuiſſima. cõſequentia tenet, quia quod eſt rarius aliis paribus eſt leuius. & aſſumptum circa literam declarabit. Idem ſecũda primi capitulo de aqua. &. 3. primi capitulo de regimine aquę & uini. et primo de ſimplici medicina. Et eſt utilis. Et ampliat ut patet.

Auicẽ. dt. 2. c. quinto Aq̃ ue locius calefie ridupſe

Primo nota. Aqua poteſt uelocius calefieri & cẽ. aut ex parte diſpoſitionis eius in primis qualitatibus, aut ex parte modi ſubſtantiæ. ſ. raritatis & denſitatis eius. Secundo nota. Citam congelationem uel infrigidationem aquæ conſequi magnam infrigidantis proportionem uel calefacientis ad ipſam reſiſtentiam in aqua aut paruam diſtantiam aquæ infrigidandæ uel calefaciendæ à termino ad quem calefactionis uel infrigidationis. Exemplũ primi, ſi. a. aqua calefiat uel infrigidetur à proportione quadrupla. &. b. aqua à proportione dupla, aliis paribus citius ad terminum calefactionis perducetur. a. q̃. b. & ſimiliter in infrigidationis. hęc autem maior proportio poteſt eſſe aut ꝓpter paruitatem rei ex parte qualitatis cõtrariæ agenti quæ eſt pauca uel remiſſa aut ex parte potentiæ agentis aut utriuſque, uel ex parte modi ſubſtantiæ aquæ aliqualiter calefacta citius calefit q̃ non aliis paribus. & parua q̃ magna, & rara q̃ denſa, licet hoc reducatur aliqualiter in multitudinem formæ reſiſtentis intantumq; ꝓpter raritatem aqua calefacta ſub aliqua menſura uelocius & citius frigeſcit q̃ aqua frigida, ut colligi poteſt primo cañ. fen. 2. doct. 2. capitulo. 16. de naturis ipſarum. &. 2. metheororũ capitulo primo. confert dicit ad celeritatem congelationis aquam præcalefactam eſſe. et. 24. probleumatũ probleumate. 13. Tertio nota. Propter iuuenes. Aliud eſſe citius calefieri & uelocius calefieri. Sicut aliud eſt uelocius tranſire uel attingere aliquem terminum & aliud citius, licet frequenter ſumantur pro eodem. In propoſito tamen per citius intelligitillam quæ in breuiori tempore aliis paribus ducitur ad terminos infrigidationis uel calefactionis. Quarto nota. Bonitas & malitia ipſius aquæ ex multis comprehendi poteſt. 2. primi. præalleg. cap̃. ſ. de aqua. ſ. Ex ſapore, quia debet eſſe inſipida. Ex claritate & turbulẽtia. Ex odore. Ex qualitatibus tangibilibus, ut uehemẽter frigida. aut quæ eſt ſicut mel uel uiſcoſa mala. Item ex ſono quę uehementiorem cauſat ſonum cum cadit, aliis paribus grauior eſt, ut. 24. probleumatũ. Item ex reflexione forti uel debili, ut ſi in aqua uidemus imaginem noſtram ſicut in ſpeculo groſſa eſt. Item ex motu et quiete, quia mota melior. Item ex loco ad quem & a quo moueatur uel mota ad orientem uel ſeptẽtrionem. Similiter per ſpacium per quod ut ſi fuerit latum uel liberum &c. Similiter ex pondere quod multipliciter fit. Vltimo ex uelocitate uel tarda calefactione. Et iſtum modum aliis prętermiſſis tetigit Hippo. in propoſito apho.

Aq̃ę bonitaſ uel ma litia ua rie com prehen ditur.

Quinto nota. Per aquam leuiſſimam duo intelligere poſſumus. Primo ponderaliter & hoc non uoluit Hipp. Secundo intelligere poſſumus leuiſſimam, quia. ſcilicet leuiter à ſtomacho labitur & à natura uincitur, ut extra ſenſibiliter uel inſenſibiliter expellatur. & ſic exponit Commentator in commẽto. ex hoc enim q̃ cito calefit aliis paribus comprehenditur ipſam eſſe leuiſſimam, & per conſequens à calore noſtro faciliter uincibilem.

Aqua leuiſſima dup.

Digitized by Google

Aphorismus. 27.

Quibuscunque bibere desiderium est, noctu ualde sitientibus, si superdormierint, bonum.

The. Qui noctu bibere auent, ijs admodum sitientibus si obdormierint, bono est.

Leo. Qui noctu bibere apperunt, his admodum sitientibus si superdormierint, bonum.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est ista. Quibuscunque habentibus appetitum bibendi de nocte bonum est dormire. Probatur. somnus remouet causam huius sitis. ergo conclusio uera. patet cõsequentia. & assumptũ circa litteram declarabitur. Similis sententia colligitur secunda primi. capitulo de regimine aque & uini. Et est utilis. Et ampliatur ut patet. Primo nota. Huiusmodi sitis potest esse naturalis & mendosa. Naturalis quidem consequens exiccationem humidi roridi oris stomachi à calido naturali. Mendosa uero consequens prauam consuetudinem, sicut frequenter uidemus aut consequens nimiam crapulam unde uapores acuti ebullientes ad os stomachi prouenientes sitim inducunt, uel etiam caliditate & siccitate cibi & potus, ut comedentibus cibaria acuta uel salsa, ut acrumina & huiusmodi. Ad propositum potissime ĩtelligitur de siti propter secundam causam cõtingente. Secundo nota q̃ superueniente somno hi uapores reuocato calore naturali resoluuntur & consumuntur, quare causa sitis tollitur & consequenter sitis. Ex quo patet causa uerificans apho.

Aphorismus. 28.

Muliebria educit ex aromatibus calefactio. Multotiens uero & ad alia utilis esset, si non capitis grauedinem faceret.

The. Menses ducuntur suffitu aromatorum, quæ sæpe ad alios usus reciperentur, nisi caput temptarent.

Leo. Suffitus aromatum, muliebria ducit sæpius uero & ad alia utilis esset, nisi capitis faceret grauitatem.

Expositio Iacobi.

Iste aphor. duas habet conclusiones. Secunda est ibi (Multotiens.)

Cõclusio apho. Calefactio ex aromatibus educit mẽstrua. Probatur. huiusmodi calefactio uias per quas debet currere uel effluere sanguis aperit & sanguinẽ subtiliat & uirtutem expulsiuam incitat. ergo conclusio uera. patet consequentia. & assumptum circa litteram
Auicẽ. deducetur. Similis sententia quantum ad primam conclusionis partem colligitur. 2 1. tertij. trac. 3. cap̃. de retentione menstruorum. vbi p̃sentem allegat apho. et quãtum ad secundã partem. 2. cañ. tract. primo cap̃. 3. uersus finem. ibi ponitur omne aromaticum esse secun
Muliebria q̃. dum plurimũ capitis dolorum generatiuũ. Et est utilis Et ampliatur ut patet. Primo nota. Per muliebria intelligendas esse superfluitates quasdam à mulieribus expulsas per loca pudibũda quæ sanguis mẽstruus uel mẽstrua nominantur. sunt enim materiæ sanguineę in muliere multiplicatæ ultra q̃m̃ sit pro nutrimento mulieris necessarium ad finem conseruationis speciei. s. procreationis & cõseruationis fœtus, quæ sicut de mense in mẽsem multiplicantur, ita periodice expelluntur, cum propter moram fiant ad generationẽ & nutritionem inutiles gratia cuius finaliter multiplicantur. Ex quo patet primo ante quãlibet mulieris ĩpręgnationẽ semp uel secundum plurimum accidere ipsius menstrua retiMenstruan- neri, quia alias materia nutritionis & generationis deficeret. Patet secundo non in qualibet ætate in muliere de mulieris tẽ hanc superfluitatẽ multiplicari, ut in principio uel medio pueritiæ uel infantiæ eum totus sanguis in ea genipus du- tus sit pro augmento uel nutritione propria necessarius, nec etiam in senectutis processu, cum tunc mult̃ sanguis deficiat. relinquitur ergo q̃ in ætatibus mediis ĩ quibus potest mulier fœcundari, ut à. 14. usque ad. 40. uel. 42. aut raro ad quinquagesimũ annum. unde non omnibus idem menstruationis terminus, uariatur enim secundum uariationes naturalis complexionis & regiminis. Plurimum autem esset dubium quæ citius menstruari inciperet an sanguinea uel cholerica mulier uel melancholica. utrobique enim sunt apparentes & bene persuadentes rationes, sed hæc materia alibi pertractanda est &c̃. Secundo nota. Huiusmodi sanguinis retentionem fieri multipliciter. Primo naturaliter sicut in p̃gnante propter fœtus nutrimentum. licet enim menstruus sanguis ualde putridus uideat̃, in eo tamen sunt partes puræ generationi & nutritioni fœtus utiles ex qui bus nutritur & generatur fœtus in matrice. Simliter ex senectute naturaliter retinetur. Quandoq̃ autem retinetur præternaturaliter. Et huiusmodi retentionis causa potest esse multiplex, ut ex parte instrumenti & alterius causæ preter naturam. Ex parte uirtutis quidẽ, ut debilitas expulsiuæ aut fortitudo retentiuæ uel utrũq̃. Ex parte instrumẽti, ut angustia orificij & uenarũ etc. Ex parte autem rei preter naturam alterius, ut apostema oppilatio frigiditas & uiscositas sanguinis, licet ualde frequentius contingat propter ultimam causam matrice existente membro neruoso frigido, sanguine etiã illo secundum plurimum crudo phlegmatico: De hac ergo causa in proposito potissime est sermo ut sit intellectus apho. Muliebria preter naturam retenta ex materia frigida grossa uel uiscosa oppilante aut sanguinis uiscositate &c̃. educit &c̃. Patet enim q̃ non ex omni alia
Aroma ta quid causa educeret. Tertio nota. Per aromata intelligendas esse medicinas calidas boni odoris, ut sunt cinnamomum lignum aloes et de alijs in quibus est caliditas cum acuitate, unde & sanguinẽ subtiliant & poros & uenas aperiunt. Quarto nota. Per calefactionem istorum intelligit istorum approximationem talem ut calefiat, siue fiat per modum emplastri siue suffumigationis uel unguenti uel euaporationis uel pessarij siue nastalis uel in potu exhibeantur. in omnibus enim his modis fit ab his calefactio. Ex quibus patet causa uerificans apho.

Secunda conclusio. Multotiens horum aromatum calefactio esset multis alijs. s. mulieribus uel morbis utilis si non grauarent caput. Probatur. talis aromaticitas est conformis principalibus membris omnibus ipsorum cõfortatiua. ergo conclusio uera. patet cõsequentia. & colligitur assumptum. 4. de simplici medicina. dis. 5. cap̃. primo. & in libro de uiribus cordis. &c. 21. tertij. Pri-
Gal. mo nota. Aromatica, quia membrorum omnium con-
Auicẽ. fortantia, & quia remotiua malę dispositionis frigidæ in membris principalibus existentis sunt multum & ad multa utilia. Secundo nota. Ista grauant caput. Primo multum euaporando, quia sunt substantię subtilis. Secundo quia superfluę inflammmando & materias q̃s obuiãt euaporare faciendo. Ex quo patet primo q̃ maxime nocent febrientibus. Patet secundo, quia maxime caput repletum habentibus. Patet tertio, quia conuenientiora sunt precedente purgatione q̃m̃ sine purgatione. Ex quo sequitur q̃ in aliquo possunt causare te in aliquo remouere capitis dolorem et plura alia &c̃. In hac trãsla. deficit unus apho. q̃ reperit̃ ĩ alijs duobus

Aphorismus. 29.

Mulierem utero gerentem purgabis medica The.
mento si materia turget, quarto mense & ad septimum usq̃. Sed eas minus. A recẽtiore autem & auctiore cauebis.

Grauidas purgare turgente materia à quarto mense Leo.
usq̃ ad septimum, minus uero has, Recentiores autem, & seniores uereri oportet.

Deficit

Deficit cōmentū Iacobi ſuper aphoriſmū. 29.

Aphoriſmus. 31.

Mulieri in utero habenti, ab aliqua acutarū ægritudinum accipi, mortale.

The. Mulieri grauide, capi ab aliq̄ morbo acuto, letale eſt.

Leo. Mulierem utero gerentem, capi ab aliquo morbo acuto, letale eſt.

Expoſitio Iacobi.

Concluſio apho. eſt iſta. Mortale eſt mulieri prægnāti ab aliqua acutarum ægritudinū accipi. Probat, quia huiuſmodi acuta ęgritudo eſt uirtutis maxime proſtratiua & nutrimenti ſubtractiua ergo &c̄. patet conſequentia. & aſſumptū declarabitur ſtatim circa litterā:

Auicē. Idem. 21. tertij. trac. 2, cap̄. de ſignis aborſus. & trac.

Serap̄. primo. cap̄. de ſignis impregnationis. &. 5. breuiarij. c.

Aborſus cañ 34. ſ. de aborſu. Et eſt utilis in actu pronoſtico. Et am

pno- pliatur ut patet. Primo nota. Per acutā ægritudinē de

ſticus. bemus hic intelligere omnē ægritudinē uelocis terminationis cū uehementia accidentium ſiue ſit cum febre aut ſine febre ut exponit hic Cōmen. in cōmento illius. acutorum morborū. Secundo nota notanter dictū accipi, ad denotandum huius febris uehementiā ut alſ declaratum eſt. Tertio nota. Mulieres pręgnantes uirtutem debiliorem habere multo nō pręgnantibus aliįs paribus, eſt etiam neceſſariū pro nutrimento ſui & ſuſtentatione fetus multum nutriri. hoc autē opprimit uirtutem & auget morbū ſiue ægritudinem, quare eſt mortale &c̄. Ex quo colligit cauſa uerificans aphoriſmū. Primo ſi. n. fuerit ægritudo acuta in pręgnante eſt neceſſarium propter fortem pugnam & motum ægritudinis cibū ſubtrahi, immo & ut ægritudinis modicū accipitur, quare fętui ſubtrahitur multum nutrimentū, & per conſequens pręparatur fętus ad aborſum uel admortem. Secundo quia ualde laborioſum eſſet uirtuti tolerare motū fortiſſimę ægritudinis & grauedinem pręgnationis. Tertio quia ab ægritudine acuta fętus ualde proſternitur & corrūpitur eius cōplexio & nutrimentum quo nutriendū eſt corrūpitur & paucificatur. Et i ſumma uel mr̄ copioſe cibatur ut requirit fętus, & tūc uirtute debili & morbo corrumpetur cibus & augmentabitur morbus. Si uero non cibabitur deficiet uirtus mr̄is & morietur infans. Et hāc ſententiā tetigit Auic. 21. tertij. trac. primo cap̄. de ſignis impregnationis, dū inquit, & interficit fe. acuta fętum, ex hoc ꝙ facit poſſi dere de malitia cōplexionis, cū ipſe ſit debilis non tolerans illud, & ex hac ꝙ nutrimentū eius corrūpitur ex parte cōplexionis eius. & ex hoc ꝙ cū hoc mr̄ non nutritur debilitatur fętus, & cū hoc ꝙ ſi nutritur debilitatur ipſa &c̄. Quarto nota. Hoc eſſe ſignum mortale, quia ſemper uel ſecundū plurimum afferens mortē, aut mr̄is, aut infantis, aut utriuſq̄ mr̄is tantū ſicut in apoplexia &c̄. fętus autem aut utriuſq̄. patet &c̄. licet frequentius contingat fętum mori non mortua mr̄e, ut patet intelligenti. Q. quæſtiones quę hic tanguntur faciles ſunt, ideo omitto.

Aphoriſmus. 30.

Mulier in utero habens phlobotomata aborſum facit, ſed magis cuius maior eſt fætus.

The. Mulier pręgnās ſanguine miſſo ex uena abortum facit, & magis ſi fętus auctior eſt.

Leo. Mulier utero gerens ſanguine miſſo ex uena abortit, & magis ſi fętus ſit maior.

Expoſitio Iacobi.

Iſte aphoriſmus duas habet concluſiones. Secunda ē ſbi (Sed magis.)

Prima concluſio apho. Mulier pręgnans phlobotomata abortit. Probatur. mulier pręgnante phlobotomata ſubtrahitur fętui nutrimentum pro eius conſeruatione neceſſariū. ergo concluſio uera. patet conſequentia. & aſſumptum probatur, quia ſubtrahitur ſanguis quo fętus eſt nutriendus.

Secunda concluſio. Mulier cuius fętus eſt maior citius & frequentius abortit, q̄ cuius fętus eſt minor. Probatur. cuius fętus eſt maior maiori indiget quantitate ſanguinis ad fętus conſeruationē. ergo per nutrimenti ſubtractionem aliįs paribus plus lędit fętus, & per conſequens citius moritur & cauſatur aborſus. ſententia eſt nota. & totum antecedens declarabitur circa litte Auicē, ram. Similis ſententia colligitur. 3. canon. 21. fen. tra. Aborſus cañ 2. cap̄. de aborſu. & quarto Alman. in ſumma. cap̄. de regimine pręgnantis. &. 7. colliget. ca de qualitate eua ,pno. et cuationis. Et eſt utilis tam in actu pronoſtico q̄ operatiuo. Et ampliatur ad omnes pręgnantes cuiuſcunq̄ uus. nature ętatis uel regionis. Primo nota reperiri hæc no Auerr. mina, mulier & fœmina idem importantia, uaria tamē Mulieris etymologia et fę minę. appellantia. Dicitur nanq̄ mulier à mollitie. nā corpora humiditate ſuperflua tactu mollia & nimia animi infirmitate arc̄ in cōſtantia mollia dicenda. Dicitur autē fœminæ à fœmora quod antiquitus fœmē dicebatur. et ſunt partes quibus equitando tergis equorū adheremus 11. etymologiarū. cap̄. 1. eo. n. forte ꝙ hę partes in muliere aperte ſunt, ab ipſis fœmina dicta eſt. Secundū aliquos autem fœmina à fęditate dicit, eo ꝙ fędas & enormes ſuperfluitates emittit menſtruales. patet. Sola. n. fœmina eſt menſtruale animal, cuius cruoris contactu fruges non germinant, aceſcunt muſta, moriuntur herbæ, amittunt arbores fructus, ferrum rubigo corrūpit, nigreſcunt era, & ſi qui canes inde ederint in rabiē efferū tur, glutinū à ſpalti quod nec ferro nec aliįs diſſoluitur, cruore ipſo pollutū ſponte diſpergitur. 11. etymologia Vterus rum. alleg. cap̄. Eſt autē uterus matrix, quia in utero. i. Grauida qd et altera parte fętum poteſt continere & in altera rā. ſ. dextra q̄ ſiniſtra. habens ergo in utero eſt pręgnans, ſed pgnans grauida à grauitate dicta ſic. proprie. n. grauida dicitur dū fętus mole grauatur quod maxime eſt ultra temporis impregnationis medū. toto uero tēpore pręgnans et Phlobotomia in utero habens dicitur. Secundo nota. Non eſſe intentionem Hippo, q̄ libet mulierem abortire. immo frequē dupr. ter ex phlobotomia & ſanguinis eductione ab aborſu Auer. cuſtoditur ut. 7. colliget. alle. cap̄. &. 21. tertij. trac. 2. Auicē, cap̄. de conſeruatione fætus. ſed intentio Hippo. eſt ꝙ p phlobotomiā ſuperfluā ſemper uel ſecundum plurimū aborſum incurit. Tertio nota ut. 21. tertij. trac. ſecundo cap̄. de conſeruatione fętus & cautela aborſus. & ſupra quarto huius. cōmento primo. Alligatio fętus ad matricē proportionatur alligationi fructus mediante ligamento quo connectitur arbori & alligatur ramo. Et ſicut illo mediante fugit & attrahit nutrimentū ex arbore, ita fętus ex matrice mediante uena umbilicali que mr̄ici alligatur & eſt mediantibus uenis per ramos diſperſis uenis mr̄icis conglutinatis cotilidonibus dictis, ipſis. n. mediantibus à matrice ad uenā umbilicalē nutrimentum, quia. ſ. ſanguinē menſtruum attrahendo.

Ex quo patet ꝙ ſicut dupliciter cōtingit fructū ex arbore ante perfectam maturationem ſeparari. ſ. ex fractura cotilidonis fructum cū arbore connectentis & nutrimēti ſubtractione, unde & perit fructus & cadit, ſic ſimiliter dupliciter cōtingit fetū ante perfectionē aut cōplemētum eius emitti. ſ. ex cotilidonū fractura & nutrimēti ſubtractione quare moritur & putreſcit, unde inſurgit uirtus ad eius expulſionē. Q. quarto nota. Per abor Aborſus qd, ſum intelligendum eſſe malum & innaturalem partum & abor quo fætus ante tempus naturali partui deputatum expellitur ad extra uel ſi debito tempore mortuus, aut in ſemita mortis expellitur. mulierem ergo abortire eſt partum innaturalem habere. Q. uinto nota. Ex phlobotomia fit agitatio in ſanguine & humoribus & euacuaē ſanguis & ſubtrahitur, qui in nutrimentum fętus debet cedere, quia tamen agitatio à phlobotomia parua eſt re

Digitized by Google

ſpectu debilitatis q̄ per nutrimēti ſubtractionē infert, hinc eſt q̄ magis aborſum prouocat phlobotomia nutrimentum ſubtrahēdo q̄ agitando uel cōmouendo. Ex quo patet cauſa uerificans primā cōcluſionē apho. Patet ſecundo q̄ fœtu exiſtente maiori per phlobotomiam facilius prouocatur aborſus q̄ minori aliis paribus, eo. enim q̄ maiori indiget nutrimento citius per nutrimenti ſubtractionem deficit uita in fœtu, & per conſequens fit aborſus. Ex quo ulterius patet non ſolum phlobotomiam, ſed etiā omnē aliam ſanguinis uel humoris euacuationem notabiliter ſuperfluam aborſum prouocare. Ex quo patet ulterius aliqualiter oppoſito modo ſe habere phlobotomiā in aborſus prouocatione & pharmaciam. pharmacia enim magis rūpendo & minus ſubtrahendo, ut quarto huius. apho. ỹ. declaratū eſt. econtra uero ſe habet phlobotomia. Ex quibus poteſt probabiliter concludi q̄ quanto fœtus eſt calidioris complexionis aliis paribus citius deficit eius nutrimentū per cuius ſubtractionē moritur. Ex quo patet ſententia apho.

Aphoriſmus. 32.

Mulieri ſanguinem uomenti, menſtruis ſuperuenientibus, ſolutio fit.

The. Mulieri ſanguinem euomenti, ſi meſtrua erumpunt, ſolutio accidit.

Leo. Mulieri ſanguinem euomenti, menſtruis erumpentibus, ſolutio.

Expoſitio Iacobi.

Iſte aphoriſmus clarus eſt.

Aphoriſmus. 33.

Mulieri menſtruis deficiētibus ſanguinē ex naribus fluere, bonum eſt.

The. Mulieri menſtruis deficientibus ſi ſanguis è naribus fluxerit, bono eſt.

Leo. Menſtruis deficientibus, ſanguinis ex naribus fluens bonum.

Expoſitio Iacobi.

Concluſio apho. eſt iſta. Sanguinem ex naribus fluere eſt bonum mulieribus cuius menſtrua defecerunt. Probatur, per huiuſmodi ſanguinis fluxum euacuatur uel multum minoratur materia præternaturaliter retenta. ergo patet conſequentia, & aſſumptū colligitur in cōmen. Similis ſententia colligitur quinto breuiarij. 31. cap̄. Et eſt utilis apho in actu practico & operatiuo & pronoſtico. Et ampliatur ut patet. Primo nota. Menſtrua deficere naturaliter aut præter naturam. In propoſito eſt ſermo de defectu ipſorum præter naturam. & p defectum intelligimus prohibitionē exitus mēſtruoꝝ, cū ipſorū præternaturali retentione totali. ſ. uel partiali, quia. ſ. prohibeantur totaliter aut partialiter egredi. Secundo nota. Non ſolum ex naribus, ſed etiam per hæmorroydas exiſtens eſt bonum. de hoc in exemplo dans alia intelligere ſpecialem fecit mentionē. Tertio nota. Hoc eſſe bonum per uiam ſigni, ſignificando potentiam uirtutis in expellendo &c̄. & eſt etiam bonum per uiā cauſæ, quia eſt cauſa mundificationis corporis mulieris à ſuperfluitatibus prauis ualde, ut heri habuiſtis. & ſic patet apho.

Seraph. Menſtruorū deficiētiū cañ Menſtruade ficere dupl'r.

Aphoriſmus. 34.

Mulieri in utero habēti, ſi uenter multū fluat, periculum eſt abortiendi.

The. Mulieri prægnanti, ſi aluus nimium fluxit, periculū faciendi abortum imminet.

Leo. Mulieri in utero gerenti, ſi aluus plurimū profluat, periculum eſt ne abortiat.

Expoſitio Iacobi.

Iſte apho. ē dictus & ē clarus. patet ät magis ſi aſpicis notata q̄ ſunt in. 4. particula, apho. et cōmento prīo.

Aphoriſmus. 35.

Mulieri quæ à matrice moleſtatur, aut difficulter generanti, ſternutatio ſuperueniēs bonū.

The. Mulieri quā uicia uteri infeſtant, aut quę difficulter parit, ſi ſternutamentum ſuperuenit, bono eſt.

Leo. Mulieri quę uterinis moleſtatur, aut difficulter parit ſuperueniens ſternutatio, bonum.

Expoſitio Iacobi.

Iſte aphoriſmus duas habet concluſiones. Secunda ē ibi (Aut.)

Prima concluſio apho. Sternutatio ſuperueniens mulieri quę moleſtatur a mrice eſt bona uel iuuatiua. Probatur. ſternutatio remouet uſapta eſt remouere cauſam moleſtationis mricis. ergo concluſio uera. patet conſequentia. & aſſumptum circa litteram declarabit. Primo nota. Per moleſtationem mulieris à mrice, ut in p poſito ſumitur ut cōmenta. exponit in cōmento intelligere debemus præfocationem mricis quę eſt anhelitus impedimentū pendens à mrice propter diſpoſitionē in ea præternaturaliter exiſtentē, ſicut menſtruorum aut ſpermatis præternaturalis retentio uel collectio materię putridę ualde aut uenenoſę &c̄. Secūdo nota. Penes auctores reperiri iſtos terminos. ſ. præfocatio, ſuffocatio præcipitatio mricis. Eſt autem præcipitatio præternaturalis deſcenſus mricis ad inferiora. Præfocatio uero & ſuffocatio idem important & eſt præfocatio impedimē anhelitus ex retentione menſtruorū uel ſpermatis, uel ſibi proportionalis materię corruptione. modus autem huius colligi poteſt. 21. tertij. ca. 16. de cauſis præfocationis. & 6. interiorum. ca. 4. & dicmodū tu. Ex quo patet præfocationē mricis non eſſe ægritudinē proprie dictam, ſed accidens quia eſt actio læſa. Patet ſecūdo non eſſe diſpoſitionē mricis, ſed ab ipſa dependeat.

Mricis moleſta tio & præcipitatio. Auicē. Gal.

Patet tertio in præfocatione pati tā cerebrum q̄ inſtrumenta anhelitus poſſe per colligantiā. Tertio nota. In hoc cōferre ſternutationē, eo q̄ ī ipſa fit fortis cōmotio mēbrorū anhelitus & muſculorū uentris agitatio. quare excutitur materia circa mricē contenta & fumi ſpiritualibus et cerebro cōmunicati. excitatur etiam uirtus quę ſicut ſopita ablato ſenſu & motu māebat. Et ex hoc patet cauſa uerificans concluſionem apho.

Secunda cōcluſio. Sternutatio ſuperueniens mulieri difficulter generāti eſt bona. Probatur. huiuſmodi ſternutatio efficit partum facilem. ergo &c̄. patet conſequētia. & aſſumptum declarabitur circa litteram. Primo nota. Per difficulter generantē intelligit difficulter patientē, maxime propter pigritiā & impotentiā uirtutis expulſiuę. quod quidem uerū eſt tā de naturali partu q̄ aborſu. & hoc ſiue artificialiter ſiue naturaliter ſuperueniat ſternutatio. Secūdo nota. Sternutationē in hoc ſimiliter conferre, ſicut præfocationi ut ſupra diximus, ſortem circa partes uentris faciendo cōmotionem ad hoc etiam conferret tuſſis & uomitus & clamor & ſimilia his &c̄. Ex quo patet q̄ prægnanti non exiſtente in partu uſpropepartū huiuſmodi ſternutatio eſſet nociua et aborſus prouocatiua, ut. 3. 21. ca. de aborſu. Similis ſententia huic colligitur. 21. tertij. trac. 2. cap̄. de præfocatione matricis. & tractatu ſecundo. cap̄. de regimine partus difficilis & quinta tertij. cap̄. de ſternutatione. Et eſt utilis. Et ampliatur ut patet.

Generans difficulter quid. Auicē.

Aphoriſmus. 36.

Mulieri menſtrua habenti ſine colore proprio, & non ſecundum ſe ſemper facta: purgatione indigere ſignificat.

The. Si mulieri menſes decolores, nec ſemper eodē tempore proueniunt, purgatione opus eſſe ſignificatur.

Leo. Mulieri mēſes decolores, nec p idē ſemp tēpus uenientes, purgationē indicant eſſe neceſſariam.

Expoſitio

Expositio Iacobi.

Iste aphorismus, duas habet conclusiones. Secunda est ibi(Et non.)

Prima conclusio. Menstrua facta sine proprio colore significant corpus egere purgatione siue euacuatione. Probatur. significant abundare materiam purgatione eūandā. igit tenet cō sequentia. et assumptū declarabit.

Secunda conclusio. Menstrua non secundū se facta significant corpus, egere euacuatione. Probatur significat materiam menstrualē pternaturaliter esse retentam. ergo &c. 21. tertij. trac. 3. cap. de cura fluxus mē

Men- struorum. Et est utilis. Et ampliatur &c. Primo nota.

strui co lor na turalis. Naturalis color menstrui in muliere non culpate sana, ut Auic. 9. animalium. est sicut sanguis arietis nouiter decollati q est colore rubeus clarus ad rubedinē aliqualiter declinans propter admixtionē multi sanguinis arteriālis cum uenali in mēstruo uel propter multi phlegmatis albi cōmixtionem cum sanguine etc. Variatur tamen secundum naturales complexiones. in phlegmatica. n. magis, in sanguinea uero minus declinatur ad albedinem. Menstrua ergo sine colore proprio egredi, est illa esse alterius coloris q debeant esse naturaliter mēstrua mulieris. Secundo nota. Hoc significare corpus egere purgatione, posito q si sit pternaturalis extenuatio in muliere aut pternaturalis debilitas cō tentuę, quoniā secundū plurimum uariatur hic color propter admixtionem humorū menstruo pternaturaliter cōmixtorum, qui indicant de sui euacuatione. quod tamen secundum plurimū uerum est intelligendū & maxime si cō iungitur cum alijs signis repletionis aut dominij humoris. Tertio nota. Menstrua non facta secundum se intelligenda e esse non facta debito tempore. Tempus autē debitę menstruationis est triplex. Primum est generale cōprehendens totum tēpus à termino à quo incipit mulier merito ętatis usq ad. 45. annum uel plus uel minus secundū uariationem naturalis cōplexionis. Aliquod est menstruās periodum inter primam menstruationem & aliam quod secū dum plurimū est mensis lunaris spatium. ideo. n. menstruum dicitur à mene græce, quod latine idem q luna importat. Tertium est tempus adequate mensurans istorum menstruorum actualem effusionem. quod minimū est unius diei maximū est. 8. mediū. 5. uel. 4. &c. Ad propositum de quolibet istorum potest esse sermo, licet potissime de secundo & tertio. Quarto nota. Lyy semper potest dupli construi. Primo non semper facta secū dum se &c. Secundo semper facta secundum se ut denotetur non seruari usum uel saltē raro debitum ordinē. Et patet causa cum conditionibus. Sed circa dicta quędā difficultates insurgunt. Prima est. Quia si ex retentione spermatis causatur præfocatio, cum in uiris contingat sperma non minus retineri q in mulieribus, sequit q in uiris ex retentione spermatis deberet fieri præfocatio, cuius oppositum uidetur experimento patere. Secūda difficultas est. Quare in alijs animalibus ab homine. s. femellis non multiplicantur menstrua, cum in ipsis non minus debeat superfluere materia generationis & potissime in frequenter generantibus, cuiusmodi sunt catuli & gatti & huiusmodi. Tertia difficultas. Quo potest hic fumus tam paruus hęc seua accidentia producere, detur modus productionis. Quarta difficultas. Quia secundum hanc uiā uideretur semper in prēgnantibus & quibuscunq menstrua retinentur causari præfocationem. semper enim eleuantur fumi praui &c. Similiter in coeuntibus à uenereis, cuius oppositum experimur. Et adhuc maxime in actu parientibus. agitat. n. & cōmouetur menstruum quare ab ipso deberent prauifumi eleuari, & cerebro & cordi cōmunicari. Quinta difficultas. Quia tunc spermatica esset minus mala menstruali, eo q corruptio & uenenosior materia est menstruum q sperma, cum ipsum sit naturaliter uenenosum, sperma autem non, sed naturalis & benigna humiditas. Sexta difficultas. Quia non uidetur q per præfocationem dictam possit auferri anhelitus ut uidetur. Commenta. dicere, quia tunc quelibet præfocatio esset mortalis. non. n. potest animal respirans uiuere sine anhelitu. Septima difficultas. Quare obstetrices testant q matrix aliquando ad tactum intra portet manu posita sentitur ad superiora mota, ita ut uix ad ipsam manus possit peruenire. Et quandoq reperitur ipsa aliquando ad dextrum aliquando ad sinistrum, ideo &c. Ad primam dicitur, q si uirtus in uiris esset debilis sicut in mulieribus non potens malitię spermatis resistere nec ipsam prohibere æque bene ex spermatis retentione causaret in ipsis præfocatio, syncopis, epilepsia &c. sicut in mulieribus. sed non est ita. Ad quod occurrit q uiri maiori utuntur exercitio & laboribus consumentibus superfluitates, mulieres autem ocio plurimo. Item continue calor plus resoluit in uiris, quare huiusmodi necumenta minus incurrūt ex spermatis retētione, q̄uis aliqñ incurrāt. vnde Auic. 21. tertij. tra. 1. ca. de tuuamētis coitus. Et q̄nque uiro accidit ex dimissione coitus & abundantia spermatis & frigore ipsius & conuersione ipsius ad uenenositatem, ut mittat sperma ad cor & cerebrū ex coartatione mīcis &c. Et idem colligi potest. 6. interiorum. alle. ca. 4. Et tu de hoc uide noua turpia, quæ de hoc recitat Gal. ibi in eodem ca. quod etiam nobis experimentum confirmat de auibus pluribus quę tempore quo ad coitum excitantur coitu carentes moriuntur. Et uulgares dicunt eas mori amore, sicut accipi tres phi lomenę &c. Ad secundam dicitur q in femellis aliorū animalium ab homine etiam superfluit menstruū, quia tamen homo et mulier cōparatione sue molis est animal maxime sanguineum & plurimum abundans sanguine superfluo quare ubi in mulieribus apparet sensibiliter & manifeste, in alijs fęmellis occultat & in pilos cornua aut superfluitates alias notabiliter expellit. Ad qd etiam confert ocium mulieris propter quod etiā uidemus uirgines multo exercitio utentes & labore paucis menstruis abundare. Et colligitur hęc solutio à philosopho. 7. hystoriarum dum inquit. Animalificantibus peditantium purificationes quidem fiunt. non tamen quā tum mulieres ulli aliorum animaliū. Et primo de generatione animaliū. In fæmellis fit fluxus de foris solum & horū in mulieribus manifestissime. plurimā. n. emittit segregationē mulier animalium. Et tertio hystoriarum. maxime nanq fęmellarū est multi sanguinis. ideo que & plurima menstrua. Ad tertiā soluit Gal. 7. interiorum, quia materia uenenosa sub q̄titate ualde parua potest mirabiles effectus producere, sicut exemplificat de ueneno scorpionis & araneæ. & quia huiusmodi fumus est uenenosus. ideo &c. Forte autem miraretur aliquis q in nobis generatur uenenū declarare, hoc non est mirandum ut patet de cane rabido. potest etiam declarari de pestilentiali infectione. quare &c. Et tu uide ibi Gal. tertio interiorū. 7. ca. Ad quartā soluit Auic. 21. tertij. alleg. cap. quia in parientibus tota expressio matricis est ad inferiora & non superiora declinans. In prēgnantibus licet frequenter superueniant mala accidentia ex menstruis raro tamen præfocantur, quia à uirtute mris & infantis regulantur, ne ad uenenositatē p̄ducantur. in alijs autem omnibus retinetur etiā nō semper ad uenenosam qualitatem naturæ tam horribilē permutantur. virtus etiam frequenter fortis existens malos uapores repellit, & resoluit. Ad quintā dicendum q licet sanguis menstruus non permutatus à naturali dispositione menstrui sit deterioris dispositionis spermate, dū tamen sperma putrescit deteriorem modum putrefactionis acquirit, & hoc aut ex occulta dispositione ipsius in trinseca ipsum ad hoc p̄parāte, sicut multa bene digesta

Men- struationis tē pus de bitū 3x Men- strui e thimologia. Diffi- cultates Prima. Secūda Tertia Quarta. Quinta

Sexta. Septa. Ad primam. Coitus deficiē tis & matricis coartatę no de Gal. Ad secundā utrāmē ftruent cętera aīalia ab hoīe Ca. 19 Cap. 4 Cap. 2

Digitized by Google

gum putrescunt uidemus ad ualde horribilem dispositionem pmutari magis alijs, ut sanguis lac caro & similia, aut quia calidum & humidum est magis menstruo sanguini conueniens aut propter generalē causam quā tradiderunt quidam, quia corruptio est de contrario in contrarium. ideo ex optimo digesto in pessimū putrefactum. Q uicquid tamē sit experimentū dictat q corpora calida & humida facile putribilia dum putrescunt ad pessimam putredinē permutantur. Ad sextā potest dici non auferri posse ex toto anhelitū notabili tēpore stāte uita, licet ad hoc perueniat, ut non percipiatur ni si ex perimento Gal'. & Aui'. locis prælle. s. de coto & ciato aqua pleno &c̄. Q uod autem perducit anhelitum ad insensibilitatē, uidetur magis minoratio necessitatis a fumo frigido iam dicto q̄ inobedientia instrumenti uel de bilitas utruris. ideo &c̄. Et ibidem declarat de respirantibus in hyeme latitantibus, uide ibi in libello tuo glosato. Vltimā etiam difficultatem resoluit Gal'. per longum processum alle. ca. & Aui. similiter dicens hūc motum matricis esse contractiuū & spasmosum. sanguine .n. multo ad matricē fluentem & retento multū replet & ingrossatur matricis corpulentia, quare & secundū longitudinem contrahitur uel abbreuiatur, ut supra in spasmo repletionali declaratum est. Si etiam uniformiter repleatur tota uniuersaliter contrahitur, & sic uidetur moueri uersus sursum. Si uero repletio fuerit magis in parte dextra, secundum partem illā contrahitur, quare uidetur declinare ad sinistram aut econuerso. Ad argumenta principalia. Ad primum cum omnibus suis cō firmationibus patet solutio ex dictis. Et similiter ad alia patere potest solutio.

Aphorismus. 37.

Mulieri in utero habenti, si subito mammillę graciles fiant, abortit.

The. Si mulieri utero graui, mammæ subito extenuātur, abortus sequitur.

Leo. Mulieri utero gerenti, si mammę graciles repente fiant, abortit.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. Gracilitas māmillarū subito facta ī muliere prægnante significat aborsum. Probatur huiusmodi gracilitas significat nutrimenti defectum, ergo conclusio uera. patet consequentia. & assumptum circa litteram declarabitur. Idem. 21. tertij. trac. 2. cap. ad primum. & sexto interiorū cap. 4. ad finem. Et est utilis apho. Et ampliatur ut patet. Primo nota. Per ly subito intelligere debemus ualde uelociter ita ut paruo tēpore notabiliter graciles fiant. quod notanter in aphor. ponitur, quia dato q̄ paulatine graciles fierent, non tamen euidenter concluderetur aborsus, ut si in. 8. mense incipiant fieri paulatine graciles aut septimo probabilit̄ poterit fętus habere sufficiens nutrimentū donec ad tēpus naturalis partus perueniat. Secundo nota. Matricis ad māmillas magnā esse colligantiā. Primo per neruos quosdam, unde & delectatio facta circa mammillas ex delitioso tactu multum cōmunicatur mātrici ut colligitur. 21. tertij trac. 1. cap. de cura sterilitatis. Colligātur etiam per uenas, attrahunt .n. māmillę sanguinem à mātrice per uenas uenis matricis continuas, ut colligitur in cōmen. &. 21. tertij. ca. de generatione embrionis & prima primi. ca. de membris. vbi ponitur sanguinem menstruū tempore impregnationis in plures partes diuidi quarum aliqua tendit in nutrimentum & generationem fętus & mēbrorum, aliqua uero transit ad māmillas per uenas iam dictas, ut tempore opportuno conuertatur in lac & infantem nutriat extra uterum. natura. n. nullius productionē uiuentis intendit, ad cuius conseruationem non sit sollicita ut. 4. de generatione animalium. ca. 8. Ex quibus patet ex dispositione māmillarum argui aliqualiter posse dispositionē matricis & fętus impregnante. Tertio nota. Māmilla potest fieri gracilis propter multas causas subito. Primo propter subtractionem replentis māmillas ut in nutricibus euenit. Secundo propter sanguinis effusionē à matrice quod cōtingit in tribus casibus potissime. Primus si à matrice multus effundatur sanguis euacuatur uena matricis, ut in fluxu contingit superfluo menstruorū. Secundo propter magnum nocumentū existens in matrice ut apostema uel dolor. Tertio propter nutrimentū fętui in impregnāte deficere, quare cogitatur uirtus partem retrahere illā quę p̄ lactis generatione erat necessaria. Et hoc ultimo modo maxime in proposito uerificatur gracilitas cum alia causa potest esse oppilatio uenarum sanguinē ferentium ad māmillas, sed propter illam non fit subito sed p alias, ut patet de primis duobus. Similit̄ tertio, quia ex naturali ordine natura sanguinē ad fętus nutrimentū finaliter ordinatum solum attrahit relīquens partes quę ad generationē lactis finaliter ordinantur. illis uero consumptis cogitur attrahere euntes ad māmillas, & quia alius deficit, in paruo tempore detumescit. Ex quo patet causa uerificās apho. Q uarto nota. Ad ueritatē apho. quędam conditiones requiruntur. Prima q̄ ista detumefactio fit perseuerans & notabilis. Secunda conditio q̄ ista detumefactio fiat respectu soliti. si. n. fuerit respectu soliti uerificat̄ apho. alis nō. vnde. A. ibi sup. Q uæcunq; duarum māmillarū detumescit à solitudine sane, tunc habens eam abortit in illa die.

Aristo. Māmilla posse fieri gracilem ex tripli & quo.

Auicē. Gal'. Mātricis colligā tia ad māmillas. Auicē. Prę gnātis pluriū gemellos & cā multiplex. Abortus gemellos & canō p nostricus.

Aphorismus. 38.

Mulieri in utero habenti, si altera mammilla gracilis fiat, geminos habenti, alterum abortiet. Et siquidem dextera gracilis fiat masculū, si uero sinistra fœminam.

Mulieri grauidę geminis. si altera māma extenuet, alterum amittit. Et si dextra māma extenuata est marem, si sinistra fœminam amittit. The.

Mulieri utero gerenti, si altera māma gracilis fiat, geminos habenti, alterum abortit. Et siquidē māma dextra gracilis fiat marē, si uero sinistra fœminam. Leo.

Expositio Iacobi.

Iste aphorismus duas habet conclusiones. Secunda ē ibi. (Et siquidem.)

Prima conclusio. Si altera māmillarum fiat gracilis mulieri prægnanti ex gemellis ipsa abortiet alterum gemellorum. Probatur in tali muliere deficiet nutrimentum pro altero gemellorum. ergo &c̄. patet consequentia. & assumptū declarabitur circa litteram. Primo nota. Per gemellos habentem intelligendum esse mulierē ex pluribus fętibus simul prægnantem cuius causa potest esse uel supra impregnatio, uel multitudo spermatis, aut cellarum distinctio, cum diuersis motibus deglutionis in matrice prouenientibus ut declaratum est. 21. tertij. ca. de generatione embrionis. Secundo nota. Sicut māmille distinctę sunt, ita cū diuersis partibus matricis habent colligantiam, ut dextra cum dextra sinistra cum sinistra. quia ergo fętibus pluribus existentibus à distinctis partibus matricis earum secundum primum sugunt nutrimentum, hinc est q̄ tantum altera māmillarum gracili facta significat solum secundū primum in altera parte matricis deficere nutrimentū, & per consequēs solum alterius fętus aborsum. Tertio nota. Non esse intellectum Hippo. solum unum fętū abortire sed intellectus est q̄ abortit unum saltem, quamuis secundū plurimū fiat aborsus āborū. ppter cās notatas.

Secunda conclusio. Dextra māmilla prægnantis gracilis facta abortiet masculum. Probatur, quia tunc deficit nutrimentum masculi. ergo conclusio uera. patet cō sequentia. & assumptum circa litteram declarabitur.

Primo nota. Latus dextrum naturaliter calidius esse sinistro,

Digitized by Google

ſiniſtro, iuxta ſententiã apho. Fœtus mares quidẽ in dextris. Ex quo probabiliter colligitur cauſa ueri ficans aphoriſmũ. cum enim mamilla dextra per uenas colligã tiam habeat cum parte dextra matricis & ſiniſtra cum ſiniſtra, detumeſcente dextra ſignificatur partem dextram matricis nutrimento priuari, & per conſequens fœtum in dextro contentum latere abortire qui ſecundum plurimum eſt maſculus. Secundo nota. Hoc totum eſſe uerum ut in pluribus. contingit enim aliquando in latere dextro contineri fœminam. ſed tamẽ ut in pluribus eſt ita, ut infra in ſeptimo uidebitur apho. ideo &c. Cõcordia & utilitas colligitur, ut præcedens.

Aphoriſmus. 39.

Si mulier quæ, neque pregnans, neque genera uit, lac habet, huius menſtrua defecerunt.

The. Si mulier, non pregnans, non puerpera, habet lac, menſtrua eius defecerunt.

Leo. Si mulier quæ, neque grauida eſt neque peperit lac habet, huic menſtrua defecerunt.

Expoſitio Iacobi.

Concluſi apho. eſt iſta. Mulier non pregnans & quæ non peperit habens lac, eius menſtrua defecerunt. Probatur. huiuſmodi mulieris ſanguis per inferiora debens euacuari ad ſuperiora diuertitur, ergo. concluſio uera. patet conſequentia. & aſſumptum circa litteram declarabitur. Idem 21. tertij. trac. ſecundo ca. primo. et amplíatur ut patet. Primo nota. Non ſolum de iſta mulíere non pregnante &c. uerificatur. apho. immo etiam de pregnante & quæ peperit. in talibus enim ſecundũ plurimum deficiunt menſtrua, quia tamen hoc eſt rarius et eſt præter naturam, illud uero ſecundum naturam, ideo de hoc ſpecialiter in propoſito propoſuit apho. Secundo nota. Intelligendum eſſe apho. ubi lac huiuſmodi ſit multæ quantitatis exuberantis, & cum hoc perſeueret. ubi enim hoc non fierer, non oporteret ex lactis generatione illud concludi. Tertio nota. Hoc uerum eſſe ut in pluribus. ubi enim eſſet mulier ualde ſanguinea contingeret ex ocio uel regimine tantam in ea ſuperabundare ſanguinis copiam, ut pars eius tenderet ad mamillas & pars per inferiora effunderetur, ideo ſolum ut in pluribus. Continet ueritatem. Ex quo colligitur cauſa ueri ficans aphor. apparente enim huiuſmodi lactis exuberantia ſignificatur ſanguinem debentem ad uenas matricis effundi & per illas expelliſurſum repere, & per cõ

Men- ſtruoꝝ defe- ctus 2ª ſequens &c. Q uarto nota. Menſtruorum defectum aliquando eſſe naturalem. aliquando præter naturam. Naturalem quia factum à natura ad finem per ea beam intentum puta conſeruationem individui uel ſpeciei ſicut in pregnante uel lactãte puella ante ætatem ſenilẽ. Præternaturam uero appello contingens à cauſa præter naturaliter impediente, ſicut eſſet uenarum oppilatio, aut aliquod huiuſmodi. Ad propoſitum eſt ſermo de defectu ſecundo modo ut ſit ſenſus menſtrua defecerunt ſcilicet preternaturaliter &c.

Aphoriſmus. 40.

Mulieribus quibus ad mamillas ſanguis conuertitur, maniam ſignificat.

Thes Quibus mulieribus ſanguis in ubera colligitur, iſta niam indicat.

Leo. Quibuſcunque mulieribus ad mammas ſanguis colligitur, furorem ſignificat.

Expoſitio Iacobi.

Concluſio apho. eſt iſta. Sanguis in mulieribus conuerſus. i. trãſmiſſus ad mamillas & in lac nõ trãſmutatus ſignificat maniã eiſdem futuram. Probatur. ex huiuſmodi ſanguine taliter cõuerſo ſignificatur multos fumos calidos ad caput aſcendere. ergo concluſio uera. patet conſequentia, quia in talibus fumis multis ſecundum plurimum fit mania. & aſſumptum declarabitur in littera. Idem prima tertij trac. 4. ca. de ſignis maniæ. Et Auicẽ. eſt utilis. Et ampliatur ut patet. Primo nota. Non ſolũ de mamillis uerũ eſſe, ſed de alijs ſuperioribus partibus noſtri corporis. ſanguinis. n. fluxus ad illas & in illis retentus poteſt etiam maniã cauſare. nec etiam ſolũ maniam utrobicꝙ cauſare poteſt, ſed etiam alias ægritudines, ut phlegmonẽ cauſonidem &cẽ. quia tamen frequentius contingit ſanguinẽ ſuperfluum ſic ad mamillas moueri iccirco de ipſis ſpecialiter expreſſit, & quia etiã de accidẽtibus mamillarum et matricis determinatũ erat.

Secundo nota. Per ſanguinẽ conuerti intelligendum eſſe ſanguinem ad mamillas moueri, quia. ſ. per uenas matricis deberet erumpi unde & conuertitur qui conuerti dicitur à loco. ſ. ad quẽ deberet naturaliter fluere, & ſupplendũ eſt ipſum ſub forma ſanguinis permanere ita ut non conuertatur in lac neꝙ in mamillarũ ſubſtantiam. Tertio nota. Penes auctores cõmuniter reperiri iſtos terminos mania, & melancholia, & alienatio. Alienatio eſt terminus cõmunis importans omnem cogitationis corruptionem. Melancholia autem eſt corruptio cogitationis cum timore, cuius cauſa ſecundum plurimum eſt melancholia naturalis multa aut phlegma dulce aduſtum aut ſanguis. Mania uero eſt cum rixa & furore & ſine timore, & eius cauſa eſt cholera naturalis uel aduſta ut prima tertij. primo ca. Ad propoſitũ licet mania proprie ſit quod dictum eſt, poteſt tamen extendi ad melancholiã, & hoc ſecundũ uariã diſpoſitionem ſanguinis aſcendentis contingit. ſi. n. fuerit cholericus aduſtus ab ipſo eleuantur fumi tales & ſit mania. ſi uero groſſus melancholicus ſit melancholia. & ex hoc colligitur cauſa ueri ficans apho. Q uarto nota ꝙ ad ueritatem apho, requiruntur aliqueꝙ conditiones. Primaꝙ huiuſmodi ſanguis ſit multus. ſi. n. fuerit modicus poſſet uirtus ipſum uincere et conſumere. Secunda conditio ꝙ huiuſmodi ſanguis ſit calidus aptus feruere. & hoc quãtum ad maniã proprie dictam uel ſit aptus ut ex eo eleuetur uapor aduſtus melancholicus quantum ad maniã improprie dictam ſi ue melancholiã &c. Ex quo ſequitꝫ tertia conditio ꝙ non ſit phlegmaticus aquoſus. ex ipſo enim potius fieret ſtupor aut ſubeth. Q uarta ꝙ cerebrum ita ſit debile ut non poſſit hos fumos repellere ad ipſum aſcendentes &c. hic de lacte dicas quod poſuiſti ſuperçaꝑ. de generatione embrionis.

Ahoriſmus. 41.

Mulierem ſi uis ſcire ſi concepit, melicratum quando dormitura eſt da ei bibere, & ſiquidem torſiones habuerit circa uentrem, concepit, ſiue ro non, minime.

The. Si noſſe libuerit an mulier grauida ſit, mulſum ei bibendum dato, cum itura cubitum eſt. Poſt ſi uenter torquetur grauida eſt. Sin minus non eſt.

Leo. Si uelis noſcere an conceperit mulier, cum dormitura eſt ei aquam mulſam potandam da, & ſi aluꝫ tormina patietur concepit, ſi minus non concepit.

Expoſitio Iacobi.

Iſte aphoriſmus duas habet concluſiones. Secunda ẽ ibi (Et ſi quidem.)

Prima cõcluſio. Medicus uolẽs ſcire ſi mulier eſt pregnans debet ei dare mellicratum ad bibendum hora qua dormitura eſt. Probatur. per huiuſmodi mellicratum exhibitum nullo notabili nocumento mulieri illato cõprehenditur mulierem eſſe pregnantẽ uel non pregnantem. ergo concluſio uera. patet conſequentia. & aſſumptum in ſequentibus declarabitur.

Secunda cõcluſio. Exhibito mellicrato mulieri & cõſequentibus tortionibus circa uentrẽ, ſignificatur mulierem eſſe pregnantem uel concepiſſe. Probatur. huiuſmodi tortionibus ſignificatur matricem cõceptione con

Digitized by Google

Auicē. Mellicrati p̄gnantibus exibendi cañ p̄a ad notiã conceptionis uſq̄ Seraꝑ. Conceptionis cognoſcendę ſignaria: Mellicratum qd, & Hydromel & Cratũ ac Mulſa uel Mulſũ Mellis cōpoſo. Auicē. Seraꝑ. Dioſc. Gal.

ſtrictam inteſtina cōprimere & uentoſitates ex mellicrato bibito generatas continere, & conſequenter tortiones cauſare. ergo concluſio uera. patet conſequentia. & aſſumptũ circa litteram declarabitur. Et ſimilis ſententia colligitur. 21. tertij. tract. 1. ca. de ſignis impregnationis & iudicijs eius dum inquit. & quãdoq; cognoſcitur diſpoſitio impregnationis per experimenta. de quibus eſt ut in potu detur de aqua mellis in hora dormiendi. drag. ij. cum tanto pondere aquę pluuialis permixtę, & uideat an punctionem ſentiat an non. & cauſa quidem in illo eſt retentio inflationis in concauitate inteſtinorũ, licet medici mirentur in his. & eſt experimẽto certum uniuerſaliter, niſi in conſuetis potare illud. et quinto breuiarij. ſupra. capꝫ. 35. vbi pręſentem allegat apho. & uerificat. Et eſt utilis. Et ampliatur, ut patet.

Primo nota. Non ſolum in pceſſu impregnationis uerum eſſe aphor. ſed etiã in principio, immo potiſſime de principio uerificatur & intelligitur quãdo maius de impregnatione imminet dubium ut uidebitur. Secundo nota. Licet per multa ſigna quę omnia ſunt probabilia poſſimus probare ſuper impregnationẽ ut ex horripilatione mulieris poſt coitum fortiattractione in uirga per cepta retentione menſtruorum uomitu abominatione, & ſic de aliis poſitis ab Aui. & Seraꝑ. locis alle. In propoſito tamen unicũ ſignum tangit Hippo. ſumptũ à potu mellicrati, quod cum debitis conditionibus conſideratum probabilem habet euidentiam. Tertio nota. Per mellicratum intelligere debemus mel & aquã ſimul cõmixtam. Cum enim uis miſcere mel aquę, & aqua dominante proprie dicitur hydromel. Dum uero mel dominatur dicitur mellicratum. cratum enim grẽce latine uinum uel potus. inde mellicratum uinum. i. potus tranſumptiue ex melle & aqua. ſ. dominante melle. proprie uero dicit mulſa, quia ex melle & aqua, uel mulſũ apud alios. Ad propoſitum per mellicratum tale mixtum improprie mellicratũ dictũ debemus intelligere. Quarto nota. Licet mel ſit calidum & ſiccum in ſecundo gradu, ut ſecundo canon. capꝫ. de melle. & à Seraꝑ. & à Dioſcoride colligitur. in ipſo tamen partes aquoſa crudę, per quas ipſum eſt inflatiuũ & uentoſabile niſi decoctũ ſufficienter fuerit. Tertio alimentorum. ca. de melle. ideo melle crudo ſumpto ſiue aqua miſceatur ſiue non, iſtat, licet uentoſitas ab eo generata ſit facilis & leuis reſolutionis propter ipſummet ad eius reſolutionem iuuare ſua caliditate & acuitate. Quinto nota notãter dictum eſſe, cũ dormitura eſt, aut calor interius reuocatus ſit potentior ad tranſmutandũ ipſum uel ne forte ſubducat, quia ſua acuitate eſt ſolutiuũ. Somnus autem fortes retinet euacuationes, ideo uentoſitatẽ illam retinebit, quia fortaſſe in uigilia parua exiſtẽs per corpus totum diſpergeretur. vel dicitur ut prius, ut euitetur per ſomnũ nocumentum quodlibet mellicrati, ut non ſonat & digeratur. Sexto nota. Tempore pregnationis matrix uehementer conſtringitur, ita ut extremitas iſtilli non ingrederetur os matricis, quare & tota corrugatur ad interiora. & quia ſub ea iacet rectum inteſtinum, ideo ad interiora corrugata. i. collecta recto inteſtino uehementẽ in hęret, & conſequenter ipſum comprimit eius concauitatem attenuando. vnde uentoſitas in inteſtinis exiſtẽs nõ poteſt libere per concauitatem inteſtini penetrare, ſed ad locũ illum perueniens ad inteſtinũ aliquo modo uiolenter extendit, quare et quidam dolor uel punctio ſiue tortio ibi cauſatur, quę nõ cauſaret matrice illud inteſtinum non comprimente, ſicut dictum eſt. Ex quo patet primo cauſa uerificans apho. cũtum adomnes concluſiones. Patet ſecundo quare magis de mellicrato cũ de alia potione mentionem fecit, quia. ſ. eſt res familiaris generans uentoſitatem leuem non potens notabile facere nocumentum, quod nõ de multis alijs potibus reperiretur. Poteſt etiam dici ipſum dixiſſe mellicratum dans per illud intelligere omne tale ſicut illud. Vltimo nota ad uritatem apho. requiri aliquas conditiones. quarũ aliquæ ſumuntur ex parte mellicrati. aliquę ex parte corporis, cui approximandum eſt. Ex parte mellicrati cp̄ ſit factũ ex melle bono uernali crudo, quia coctum non uentoſa tur, ſed uẽtoſitates carminat & ſit æque immixtio aquę & mellis, ut ſua caliditas & ſiccitas temperetur ab aqua & ſit utriuſq; cũtitatis. añ. drag. ij. 21. tertij. allega. ca. ne cũtitas nimia lęderet aut nimis modica uiceretur. Sub hac enim doſi hoc experimentum uerificauerunt auctores. Ex parte uero temporis, ut hora qua dormitura eſt. Ex parte uero corporis, ut non ſit uirgo nec conſueta nec habeat in inteſtinis oppilationes aut materias uentoſabiles aut feces diu retentas nec inteſtina pinguia neque aliqua cauſa expreſſe. Sit ergo mulier mediocris habitudinis ab illis diſpoſitionibus munda. iſtis enim ſtantibus plene uerificatur apho. In ſumma ego credo cp̄ bono concenum eſſet ante tempus quo ſuſpicamur de impregnatione ne hoc experiri. cp̄ ſi tunc non cauſaret, ſed aliquando poſt concurrentibus alijs ſignis iudicium eſt multum probabile &c̄.

Auicē. Mellicrati dã doſi. Mellicrati cõ ditiões ad falla cią cõceptiõis Mellicrati po tus qñ ſigm in fallibile

Aphoriſmus. 42.

Mulier ſiquidem maſculum cõcepit, bene colorata eſt, ſi uero fœminam, diſcolorata.

Mulier ſi marem gerit, coloratio eſt, ſi fœminam, decolor eſt. The.

Mulier ſi marem concepit, bene colorata eſt, ſi uero fœminam, male colorata. Leo.

Expoſitio Iacobi.

Iſte aphoriſ. patet ex commento.

Aphoriſmus. 43.

Si mulier prægnanti eriſipila fit in matrice, mortale.

Si mulieris p̄gnãtis uter⁊ ignis ſacer infeſtat, letale ẽ. The.

Si mulieris grauidę in utero ſit eryſipelas, letale. Leo.

Expoſitio Iacobi.

Concluſio apho. eſt iſta. Eryſipila facta in matrice mulieris prægnantis, eſt mala & mortale ſignum. Probatur ſic. huiuſmodi eryſipila cauſat morbum uehemẽter acutum, tam fętui cp̄ matrici maximum nocumentum inferendo. ergo patet conſequentia. & aſſumptum declarabitur. Idem. 21. tertij. trac. 1. capꝫ. de ſignis impregnationis. Et eſt utilis apho. Et ampliatur ut patet.

Primo nota. Per eryſipilam intelligendũ eſſe apoſtema choricum intra matricem cauſatum à multa materia, cholerica putreſcente. Dico autem notanter intra matricem à multa materia quia poſſet in partibus exterioribus matricis & ex pauca cauſari materia, ita ut nõ neceſſario eẽt mortale uirtute ſupra iſtã materiã obtinẽtę. Secundo nota. Poſſe intelligi hoc eſſe mortale, aut reſpectu fętus aut matris, aut utriuſq;. & licet omnibus modis potiſſime tamen mortale eſt reſpectu fętus, cuius uirtus eſt debilior & nocumentorũ magis receptiua. Tertio nota. Ex huiuſmodi eryſipila multa ſequuntur nocumenta à multa materia putreſcente. ſ. & intra matricem. Primo quia febrem cauſat acutam, cum ſit ap̄a uaria ſi uehementer calidum, & in loco cordis ſatis propinquo unde ad cor poteſt putridum emittere fumum. Secũdo quia mulierem pruritu & punctione infeſtat, cum materia ſit mordicatiua & corroſiua in membro ſatis ſenſitiuo, quare impedit ſomnum & quietem. Tertio, quia matricis ſtimulat expulſiuã pungẽdo irritando & mordicando. Quarto, quia ad fętum putridos & acutos & amaros fumos mittens ipſum inficit & ad mortem diſponit. Ex quo patet cauſa uerificans apho. Patet ſecundo cp̄ eſt mortale per uiam ſigni & cauſę. Patet tertio quia non ita nociuum apoſtema eſt phlegmõ ſicut eryſipila, niſi in magna cũtitate materię fuerit diſparitas.

Eryſipila. qđ Eryſipila nocumẽta cumẽta matrice.

Aphoriſmus.

Digitized by Google

Aphorismus. 44.

Quæ præter naturam tenues existentes concipiunt, abortiunt antequam grossescant.

The. Quę præter naturam tenues uterum gerunt, abortum faciunt donec crassescant.

Leo. Quęcunq; præter naturam tenues existentes utero gerunt, abortiunt priusq; crassescant.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est ista. Quęcunq; existentes præter naturam tenues concipiunt prius q; grossescãt abortiunt. Probatur sic prius q; tales grossescant fœtui aufertur nutrimentum. ergo conclusio uera. patet consequentia. & assumptum circa litteram declarabitur. Idẽ colligitur. 11. tertij. trac. secundo cap̃. de aborsu. ad finem dum inquit. Et dicitur q; illa &c. Et est utilis in actu p; gnãtũ nostrico & operatiuo ut patet. Primo nota. Per præter naturam tenues non esse intelligendas quascunq; à causa præternaturali extenuatas. notum. n. est non de omnibus talibus uerificabilem esse apho. sed intelligere debemus ultimate uel quasi ultimate extenuatas, ita q; cum extenuatione maiori notabiliter non posset fœtus in ipsa permanere. de talibus nanq; uerificatur magis aphoris. Secũdo nota. Extenuationẽ esse duplicẽ. hãc de qua dicitur ẽ quę quidẽ ẽ reparabilis, et aliã q; nõ ẽ reparabilis, sicut est tenuitas in marasmo uel hetica tertiæ spẽi, & de tali nõ est in ꝓposito sermo sed de prima. Tertio nota. Ista particula. prius q; grossescant. põt duplicit̃ exponi. Primo prius q; grossescant. i. prius q; ad naturalẽ suam habitudinem redeant. Secundo prius q; uersus eam tendere incipiat, quia. s. anteq; incipiat resumi. Primus sensus potissime uerus est, quia crescẽte fœtu multo ampliori indiget numento, de quo non poterit generari q; tas sufficiens pro sustentatione matris & fœtus cõplemento, quare &c. Ex quo patet q; si ingrossetur etiã illud idem contingit quia nutrimentum quod cedere debet in augmentum fœtus attrahitur in membris matris, quare subtrahitur fœtui nutrimentum & per consequens &c.

Et ex his colligitur ueritas apho. quam sẽ fit Aui. prędle. cap̃. dum inquit. & dicitur q; illa quę est uehemẽter extenuata, cum impinguatur abortit anteq; grossescat, quoniam corpus recipit de cibo ad sui retificationẽ & reductionẽ suę uirtutis taliter q; nõ superfluit embrioni q; ipsum nutriat, quare debilitatur.

Mulier tenuis ut maci lẽta 2ª. Extẽuatio 2ª. Aui. 21. tertij. trac. 2. ca. de aborsu. dum inquit.

Aphorismus. 45.

Quæcunq; corpora moderate habentes abortiunt secundo mense, aut tertio, sine omni occasione manifesta, his cotylidones mucilaginibus pleni sunt, & non possunt præ grauedine tenere fœtum, sed abrumpuntur.

The. Mulieresquę mediocriter corpulentę abortum faciunt secundo mense, aut tertio, sine causa manifesta, ꝗs acetabula uteri plena mucoris sunt, ita ne fœtum cõtinere possint, sed præ suo pondere prærumpat, elabatur quę partus necesse est.

Leo. Quęcunq; mediocriter corpora habentes abortiunt secundo aut tertio mense sine occasione manifesta, his acetabula uteri plena muccoris sunt, & non possunt, ex pondere fœtum continere, sed disrumpuntur.

Expositio Iacobi.

Iste apho. 2. habet cõclusiones. Secũda ẽ ibi (Et nõ).

Prima conclusio. Quęcunq; mulieres habentes corpus in sua habitudine moderatum sine manifesta causa, abortiunt secundo aut tertio mense, habent cotylidones mucilaginibus plenos. Probatur conclusio sic. nulla patet alia principalis causa aborsus hoc, nisi superabundãtia mucilaginũ in cotylidonibus. ergo patet consequentia, & assumptum deducetur.

Secunda conclusio. Cotylidones mucilaginibus pleni non possunt fœtum sua grauitate sustinere. Probatur. ꝓ huiusmodi mucilaginum præsentiam relaxantur & debilitantur cotylidones, & ad fracturam præparantur. ergo conclusio uera. patet consequentia. & assumptum circa litteram declarabitur. Concordia utilitas & ampliatio istius apho. est ut præcedentis apho. Primo nota. Per habentes corpus moderatum intelligendas esse non ultimo macras uel pingues, sed medias uel ad mediũ attingentes. Secundo nota. Per causam manifestam illud quod à Gal. tangit in cõmento. ut fe. acuta, casus, pulsio, & alia euidenter aborsus prouocatiua. Tertio nota. Per cotylidones ligamenta quibus fœtus matrici alligatur. Quarto nota. Per mucilagines phlegmaticas superfluitates in cotylidonibus illis &c. per matricem dispersas. Quinto nota. Huiusmodi mucilagines multipliciter aborsus fore causam. Primo nutrimentũ fœtui subtrahendo, quia oppilando. Secundo ipsam nutrimentum male disponendo se cõmiscendo ei. Tertio ligamenta mollificando, quare crescente grauitate fœtus rumpitur. Quarto matricem lubricando. Quinto uel o sitatem multiplicando, quę etiam ad ligamentorũ fracturam prępărat, ut supra quarta huius, cõmento primo declaratum est. Contingit hoc autẽ magis in secundo aut tertio mense propter talia ligamenta nondũ fortificata esse, sed esse ad fracturam parata. Ex quo patet sententia apho. Et hanc sententiam uoluit Aui. 21. tertij. trac. 2. ca. de aborsu. dum inquit. Et plurimum aborsu facti in mense secundo & tertio fit ex uentositate & humiditatibus super orificio uenarũ quę sunt matris, quę nominantur foramina, ex quibus contexuntur uenę secundinę. Cum ergo humectantur mollificantur ipsi & illud quod ex eis texitur, quare fit aborsus fœtus ex qualibet motione ex uentositate aut grauedine. Dicitur autem secũdo uel tertio mense, quia in primo mẽse nõ est adhuc ligata umbilicalis uena aut secundina cotylidonibus etc. ut uidebitur colligi posse. 21. tertij. ca. de generatione embrionis. Item nondum grauitat. Itẽ non indiget multo nutrimento. Item excluditur quartus & quintus & alij, quia in alijs sunt ligamenta fortia, & cum hoc non tot phlegmata multiplicanť tunc. Quę stiones quę hic tanguntur faciles sunt.

Mulier moderati corporis quæ Aborsus cã manifesta. Cotylidones q; go quid & quo fit. Aborrumpitur. Aborsus cã. Aui cẽ. Mucilagines Aborsus cur magis secũdo aut. 3. mẽse q; alijs fiat

Aphorismus. 46.

Quæcunq; existentes præter naturam crassæ non concipiunt, his pinguedo os matricis obturat, & prius q; extenuentur non concipiunt.

The. Quę præter naturam crassę concipere nequeunt, ꝗs uteri os ab omento cõprimitur, itaq; impleri donec extenuentur non possunt.

Leo. Quęcunq; præter naturam crassę, non concipiunt utero, his omentum os uteri comprimit, & priusq; extenuentur non concipiunt.

Expositio Iacobi.

Iste aphorismus. duas habet conclusiones. Secunda est ibi (Et priusquam.)

Prima cõclusio apho. Quibuscunq; mulieribus præter naturam crassis non concipientibus pinguedo obturat os matricis. Probatur. pinguedo præternaturaliter generata siue multiplicata est compressiua & obturatiua os matricis, & consequenter conceptionis impeditiua. ergo conclusio uera. patet cõsequentia, & assumptũ circa litterã declarabitur.

Secunda conclusio. Huiusmodi concipiunt non nisi prius extenuentur. Probatur. nõ prius q; extenuentur mouetur causa impediens conceptionem. ergo conclusio uera. patet consequentia. & assumptũ circa litterã declarabitur. Idẽ. 21. tertij. trac. 1. ca. de sterilitate. Et quã doq; multiplicatur adeps super zirbum & facit cõpressionem super sperma, educit ipsum expressione sua. Et

Auicẽ.

Digitized by Google

operatio eius est hęc. Et est utilis. Et ampliatur ut patet.

Crassa pter naturā est ultrātæ pinguis pinguedo qd.

Primo nota. Per crassas prętternaturam intelligere debemus ultimate pingues ut Cōmen. i cōmen. quę omnino prętternaturam, crassę dicuntur, quia crassę sunt ultra solitū & cōmunem naturę cursum, sicut uehementer magnum ultra mensuram hominum diceremus præter naturaliter hominē magnū, qa quasi mōstruose magnum, licet aliter antiqui exposuerunt, quas non accepta Cōmenta. Secundo nota. Per pinguedinē non esse intelligendum pinguedinem in matrice existentē, cū sit mēbrum uelut neruosum huiusmodi pīguedine priuatum, sed debemus intelligere pinguedinē zirbi adipini taliter matricem cōprimentis, ut sperma non recipit uel receptum non cōtineat. Tertio nota. Per os matricis duo possumus intelligere. Primo os colli matricis. & de isto non est sermo in proposito. Secundo os ipsius matricis. primum enim os non obstruitur sed bene secūdum. Quarto nota. Pinguedine zirbi existente multa cōprimit matricē quare non potest super sperma debite corrugari. Similiter etiam remanet os terminatū ad profundum obturatum, ita ut sperma frequenter ad fundum matricis non perueniat. ideo &c̄. Quinto nota. Mulier extenuata per priuationē multę pinguedinis preexistentis concipere poterit eo q̄ remotum erit principale conceptionis impedimentum.

Os matricis.

Aphorismus. 47.

Si matrix in uertebro posita fecerit saniem, necesse est commotum fieri.

The. Si uterus in coxa positus suppuratur, linamentū recipiat necesse est.

Leo. Si uterus in coxam uergens suppuratur, necesse est linamentum fieri.

Expositio Iacobi.

Auicē. Conclusio apho. est ista. Si matrix in uertebro posita fecerit saniē, necesse est fieri cōmotum. i. cōmotionem. Probatur. huiusmodi matricis dispositio est prętternaturam uehementer stimulans. ergo conclusio uera. patet consequentia. & assumptum circa litteram declarabit. Idem. 21. tertij. trac. 4. ca. de signis apatis calidi ad finem. Et est ē utilis aphor. Et ampliat ut patet. Primo nota. Licet uertebrum proprie sit os rotundum, quod in illo osse quandoq; uertitur, hic tamen debet intelligi ancha ut sit sensus, in uertebro. i. ancha. Secundo nota.

Mrīcē poni in uertebro qd. Matricem ponit in uertebro est matricem ad ancham ipsam declinare cum qua colligantiā habet ut patet in anatomia. hic autem declinatio ad uertebrum cōprehendi potest ex narratione infirmi & obstetricis. Tertio nota. Apate existēte in latere dextro uidetur declinari ad sinistrum matrix, licet grauitas sit in dextro, & econtrario. Quarto nota. Huiusmodi declinatio contingit, ut propter multā laxationem augmentum & collectionē apostemosam grauitantem, quare trahit partem uersus ancham lateris apati. unde & frequenter claudicat mulier. In proposito intelligitur propter apa. Quinto nota. Per saniem in proposito laudabilem intelligere debemus quę quandoq; euacuatur à matrice ex proprio matricis nocumento, ut propter apa existens in ea sicut in casu proposito apho. quandoq; uero quia ab alijs membris mādatur, & tunc non oportet fieri matricis curationem, sed bene si fuerit propter proprium nocumentum quod cōprehenditur si matrix posita fuerit in uertebro, & supple aut affuerint alia signa apostema uel matricis nocumentū significātia. Ex qbus patet ueritas apho.

Aphorismus. 48.

Fœtus maris quidem in dextris, fœmine uero in sinistris magis.

The. Fetus qui mares sunt, parte uteri dextra continētur, qui fœminæ magis sinistra.

Fœtus, mares quidem in dextris, fœminæ uero in sinistris magis. Leo.

Expositio Iacobi.

Iste aphorismus. duas habet conclusiones. Secunda ē ibi (Fœminæ.)

Prima conclusio apho. Fœtus mares magis continentur siue formantur in dextris. Probatur. magis proportionatum est latus dextrum mari q̄ sinistrum. ergo. patet consequentia. & assumptum circa litterā declarabitur.

Fętuslocus īma trice 2x Auicē. Sera p̄.

Secunda conclusio. Fœminę magis in sinistris continentur. Probatur similiter ut prędcedens. Probatur etiā 21. tertij. trac. 1. cap̄. de signis masculi. ad principiū. et quinto breuiarij. 35. cap̄. Et est utilis. Et ampliatur ut patet. Primo nota. Notanter dixit mares fętus in plurali, quia nō solum unus &c̄. Secundo nota. Etiam ut quidam. Dixit notanter dextris & sinistris in plurali, quia non solum dextrum matricis est masculi, sed etiam masculorum. Tertio nota notanter dixisse magis, quia non semper est ita, licet bene utplurimū. Quarto nota Causę diuersitatis in diuersorum in sexu ab auctoribus ponuntur duplices. Quędam cōmunes & per se. Quædam autem particulares magis & accidētales. Primæ sunt dispositio spermatis & mēstrui dispositio, quæ ideo esse per se dicuntur & cōmunes, quia sine istis &c̄. Caliditas. n. spermatis est causa masculi, & ecōuerso uero fœminę secundum uiam. P. Et tu uide. ca. de generationibus embrionis difficile tamen esset scribere hic.

Varietas sexus uīr

Ex quo patet causa uerificans apho. &c̄.

Aphorismus. 49.

Ad matricis præcipitationes, Ptarmicum apponens, apprehendere os & nares.

The. Si secunda procidit, sternutatorio apposito nares & os apprehendimus.

Leo. Vt secunda procidat, sternutatorio apposito, & nares apprehendito, & os.

Expositio Iacobi.

Auicē. Mrix dupl'r. Prima conclusio apho. est ista. Ad prędcipitationes matricum. i. eductiones secundinarum, confert appositio uel approximatio sternutatorij os & nares apprehendēdo, quia. s. obturando. Probatur. per approximationem sternutatorij agitatur & remouetur secundina retenta, ita ut sit apta excuti. ergo conclusio uera. patet cōsequētia. & assumptum circa litteram declarabit. Idē colligitur. 21. tertij. tract. 2. cap̄. de extractione secundinæ ad principium. Et est utilis. Et ampliatur ut patet.

Secūdi na qd. Prędcipitatō qd Sternutationis effectus

Primo nota. Per matrices in proposito non debemus intelligere matricem proprie dictam, quę est instrumētum generationis in muliere, sed secundinam quę est pānniculus quidam totum inuoluens fętum magnus uenosus & arteriosus, de quo al's facta est mentio. Ex quo patet q̄ per prędcipitationem matricis non debemus intelligere lapsum uel descensum matricis ad inferiora. de quo 21. tertij. fit speciale capitulum. sed debemus intelligere per prędcipitationem eductionem & per matrices secūdinas, quarum eductio debet esse uelox propter nocumenta quę potest afferre retentio, ideo dixit prędciptationes. Ex quo patet sensus apho. opthalmicū cōfert ad prędcipitationes secundinarum, & sic posita fuit conclusio apho. Secundo nota. Licet sternutatio principaliē moueat ad superiora, in sternutatione tamē ut infra declarabitur fit fortis motus & agitatio uentris & eorum quę in uentre continentur, quare ad ipsam sequi potest secundinæ excussio. Tertio nota. Apprehēdendo os & nares, aer & fumositates quę ad superius educuntur reflectuntur secundum partem saltem ad inferiora, quare tunc matricis fit fortior motus, & per consequens &c̄. fit etiam per hoc anhelitus retentio, quare tenditur uentre deinde subito egrediente fit magna cōmotio. Item confert, quia sternutatorium melius penetrat ad interiora,

quare

Digitized by Google

quare fortiorem causat sternutationem: Ex quibus patet ueritas aphorismi.

Aphorismus. 50.

Mulieris menstrua si uelis retinere, syciam maiorem ad mammillas appone.

The. Si menstrua sistere placeat cucurbitulam grandem appones ad mammas.

Leo. Mulieri si uelis menstrua cohibere, cucurbitulam q̄ maximam ad mammas appone.

Expositio Iacobi.

Concto apho. est ista. Maior sycia. i. uentosa cōfert in retinēdo in muliere menstruale fluxū patiente. uel sic. si uelis retinere menstrua mulieri, apponere debes ad mamillam eius syciam, ideſt uentosam maiorem. Probatur, per huiusmodi uentosam sanguis ad inferiora fluens uersus superiora diuertitur. ergo conclusio uera, patet consequentia, quia recursus materię ad cōtrariū impedit euacuationē ut tertio techni, & assumptum declarat circa līram. Idē. 21. tertij. trac. 3. ca. 4. de cura fluxus menstruorū. dum inqt, deinde ponant uentosę in inferiori parte mamillę, & ubi incidunt uenę ascēdentes ex matrice ad mamillas & suganť & eligat uentosa magna, ipsa. n. retinet sanguinē in una hora. Et Rasis. ix. Alman. & in suis diuisionibus cap. de fluxu menstruorū. Et Viaticus idem uoluit. Et est utilis. Et ampliatur ut patet. Primo no. Per menstrua non solum mēstrua proprie dicta esse in proposito intelligēda, sed etiam sanguinē qualitercūq; superfluē ex matrice rūpentem, siue ex casu aut percussione siue alia quacūq; causa processerit. Secundo nota. Per syciam intelligēdum esse uentosam quę ut medico attinet, est instrumētum medici concauum exterius applicabile ui uacui. i. ne detur uacuum principaliter attractiuum ex corpore secundum plurimum ad figuram rendens rotundam. Et fit quandoq; ex cornibus cuti applicatis. Cuius applicationis modus est multiplex. Primo cum candela sua per corpore plano posita accensa, cui supposita uentosa extinguitur, quare contingit aerem iam ab ea calefactum a uentosa infrigidari, et sic staret sub minori quātitate loci, quare ne detur uacuum uentosa carni & cuti applicatur attrahendo, & sanguis exit ad replendum. Secundo cum stupa, & hoc communiter. Tertio anhelitum attrahendo uentosa perforata existente, deinde foraminī ceram supponendo. Quarto aerem intus existētem uehementer calefaciendo, deinde suppositā uentosa aquā frigidam applicando, ut patet in similibus multis. Tertio nota. Ventosa multis ex causis corpori applicari potest. Primo cum scarificatione. Et huiusmodi applicatio fieri potest propter multas intētiones. Primo ut apostema uel materia apostematis in profundū existens trahatur ad exteriora, aut a nobili ad ignobile membrum, ut quarta primi 21. cap. de uentosis. Secūdo applicantur ut alicuius meatus permaneat apertio, ficut in squinantia collo applicantur. 9. tertij. Tertio ut membrum cui supponunť calefiat propter attractionē spiritus & sanguinis ad ipsum & uentositates resoluantur in eo. Ventosę enim sine scarificatione membri calorem augmentant; & uentositatem resoluunt, cum scarificatione econtra. 4. primi alleg. cap. de causis calefacientibus, & credo secundo de accidenti. Quandoq; ue ro ut dolor sedetur, ut in cholerica. 16. tertij. Quādoq; uero ut membrum permaneat in suo uigore, sicut in anche iunctura frequenter ponuntur. Quandoq; ut reducat, ut in inguinis ruptura contingit. Quinto ut uenenum ad exteriora trahatur, sicut isto cui applicatæ fuerint sanguisuge, ut quarta primi capitulo de sangui sugis, Vltimo ut materia diuertatur & ad locum traha tur oppositum eius ad quem fluit. & potissime taliter intelligitur in ꝓposito. Quarto no. Vt supra habitū est magnam esse colligantiam mamillarum ad matricem mediātibus uenis inter matricē. s. & mamillas mediantibus, ita ut sanguine tracto ad matricē euacuātur mamillę, & ecōuerso ut supra declaratū est. Cū ergo uentosa huiusmodi posita ad mamillas supra uenas tam dictas mediantes attrahit sanguinem ad mamillas patet, quia diuertit a matrice hmōi fluxū ꝓhibere. ergo &c.

Quinto no. Hmōi uentosam non esse super mamillas apponendā, ne forte mollitie eius nimiū attrahendo difficilis fieret separatio, aut apparetur mamilla, sed iuxta mamillarū radices apponenda est ubi sunt illę uenę mediastinę de qbus iam dictū est. Sed diceres si hęc uentosa ita fortiter adhereret ut difficilis fieret separatio qd fiendum est. Primo si apposuisti perforatam foramen aperi. Et si iam posita est non perforatam frange. Sed in hoc est aliqualis tumor læsionis, aut pannos uehementer calidos, uel spongiam aq̄ ualdę calidæ infusam frequenter superpone, ut rarefiat aer in uentosa contentus, quare facilius aperietur. Ex quo concedo ꝙ positio pannorum callidorum supra uentosam non fortificat, sed debilitat attractionem a uentosa ui uacui procedētem. ponitur tamē forte ut cutis rara permaneat & trāspiret id quod attrahitur. Sexto nota. Dixit maiorem, uult enim ꝙ si ex magnis, quarum concauitas est sicut bonæ parasidis, ut scilicet utriusq; mamillarū radicis magnam partem attingat. ab hac enim fortior & uelocior fiet diuersio q̄ si essent duæ paruę.

Aphorismus. 51.

Quæcunq; in utero habent, his concluditur os matricis.

The. Quæ uterū gerunt, ꝟjs uulua se comprimit.

Leo. Quę utero gerunt, his uteri os comprimitur.

Expositio Iacobi.

Concto apho. Quibuscūq; mulieribus pregnātibus os matricis cōcludit. Probatur. ad debite disponendum sperma & materiam generationis in mātrice contentam oportet matricē corrugari & constringi super eā. ergo cōcto uera natura. n, nō deficit in necessarijs sicut nec i cōtingentibus superabundat. 3o. de aīa. tex. 45, &. 2. physi. tex. 80. & assumptum circa līram declarabitur.

Aristo. Auicē. Idē. xxi. tertij. primo cap. ad finē. Et fit. s. matrix in dispositione cōceptionis in summo cōstrictionis, quā fortasse non ingreditur extremitas acus & dilatat prę cepto dei excelsi & egreditur fętus, & trac. prio cap. xi. de signis ipregnationis. ad principiū. Et succedit ei uehemēs oris matricis cōstrictio, ita ut nō ingrediatur ipsum stilus, & qnto breuiarij. xxxv. c. & os uuluę compactum sine apertione &c. primo conclusum &c. & tertio uirtutum naturalium, tertio capi. ubi presentem allegat apho. & infra uersus finem, cap. est autē & hoc mirabile quoddam naturę sophisma. s. uiuente quidem fętu certissime undiq; clausum esse os matricis, mortuo uero confestim aperiri tantū quantū in exitu eius confert. Et est utilis in actu practico ut patet. Et amplia tur ad omnes pregnantes. Primo nota. Non solū in pregnantibus, sed etiam in his quę disponuntur ad impregnationem. Et ideo dixit Auicen. & fit in dispositione pregnationis, matrice enim attrahente sperma fieret illud dato ꝙ primo non fieret conceptio. Secundo nota. Per os matricis debere intelligi intrinsecum & non extrinsecum, de quo supra, quia tale semper patet ut porta inferni per noctes atq; dies &c. Causa autem uerificans aphorismi nota est. Contra, quia potest coire & superimpregnari, ut supra. Item quia emittit mēstrua, & ab aeris frigore lædit. Dicitur ꝙ permanet constrictum nisi aduenīat noua causa apertionis, ut demon uolens ingredi infernum, sicut in fabula Alibech. Menstrua uero non ægrediuntur ex concauo matricis, sed ex collo. aer autem infrigidando os extrinsecum & uentrem potest matricis concauitatem lędere.

Natura sophisma de fętu uiuo uſ mortuo

Fętus mortui uiuiq; canon practicus.

Matricis os duplex

Digitized by Google

Aphorismes. 52.

Mulieri in utero habenti, lac ex mammillis multum fluens, fœtum significat debilẽ. Si uero ubera dura fuerint, sanum significat fœtum.

Theo. Mulieri grauidę, si lac effluit e mămis, fœtum imbecillum esse significat. At si mammę sint firmę ac solidę, fœtum esse ualidiorem significatur.

Leo. Mulieri utero gerenti, si lac multum e mammis effluat, fœtum imbecillem significat. Si uero mammę solidę fuerint, fœtum significant saniorem.

Expositio Iacobi.

Iste apho. duas hẽt cõclones. secunda ẽ ibi (Si uero.)

Prima conclusio. Multum lac fluens ex mamillis prę gnantis significat fœtus debilitatẽ attractiue. significat etiã sanguinem ex quo nutritur esse malũ. ergo concło uera patet consequẽtia. et assũptũ circa lram declarabit.

Secunda conclusio. Durities mamillarum pregnantis significat fœtum esse sanum. Probatur. hoc significat bonitatem nutrimenti ex quo nutritur fœtus cũ nutrimenti copia. ergo concło uera. patet consequentia, et assumptum circa litteram declarabitur. Idem. 21. ter tij. tractatu primo cap. 19. de signis debilitatis nati. & infra secundo trac. ca. 9. de signis aborsus. satis ad principium. Et est utilis. Et ampliatur ut patet supra intelligenti. Primo no. notanter dictum esse multum, quia non ex quolibet pauco licet argui debilitatem &c. Secundo no. ꝙ huiusmodi effusio lactis potest dupliciter fieri. Primo compressa mamilla. Secundo ex seipsa non compressa. Ad propositum licet utrumq; istorum significet debilitatem, magis tamen significat effusio lactis mamilla non compressa. Sed diceres quare ex mamilla lacte plena effluit lac ex se uel per leuem expressionem, non autem sanguis. Hic dicitur ꝙ sanguis continetur in uenis mamillæ non terminatis ad papillas uel foramina papillarum, sed lac continet in spongiositate carnositatis mamillæ, & ille spongiositates uel carnositates terminantur ad foramina papillarum. Tertio no. ꝙ ex tali fluxu lactis significantur duo. Primo debilitas attractiuę fœtus in sanguine attrahendo pro sua nutricatione. Secundo significatur fluxibilitas lactis, quia. s. aquosum fluidum, quare et aquosus est sanguis, ex quo nutritur fœtus, ideo &c. quod tamen intelligendum est ubi non foret mulier robusta plethorica plurimo sanguine abundans, hoc enim stante non necessario significaretur debilitas fœtus. Quarto no. Per duritiem in proposito intelligendum esse duritiem sanam non apostemosam uel pręternaturalem, hoc enim stante significatur bonitas & copia nutrimenti fœtus, sicut laxitas significat debilitatem. ideo &c.

Mamillaꝝ durities ẽ inditũ bonum

Lactis fluxus duo importat.

Aphorismus. 53.

Quæcunq; corrupturæ sunt fœtus, his ubera gracilia fiunt, Si uero rursus dura fiant, dolor fit in uberibus, aut in uertebris, aut in genibus, aut in oculis, Et non corrumpuntur.

Theo. Quę abortum facturę sunt, ijs mammę extenuantur, Sed si denuo durescant, dolor in mammis fatigabit, aut in coxis aut in oculis, aut in genibus, Itaq; non faciet abortum.

Leoni. Quę corrupturę sunt fœtus, his mammę extenuantur. Si uero rursus durę fiant; dolor aut mammas, aut coxas, aut oculos, aut genua infestabit, Et non corrumpent.

Expositio Iacobi.

Iste apho. duas habet conclones. 2. est ibi (Si uero.)

Prima cõclusio apho, est ista. Omnibus corrupturis. i. abortiuum fœtum emissuris, ubera sunt gracilia. Probatur, in omnibus spiritus & sanguis plurimus pellitur ad matricem. ergo conclusio uera. patet consequentia, & assumptum circa litteram deducetur. Primo nota. Per corrumpturas debemus intelligere actualiter abortientes aut existentes in abortiendo quasi, quia. s. non diu stabit antequã aborsum patiatur, uel etiam habentes dispositionem per quam paulatim ad aborsum perducentur. Secundo nota. Non esse intellectum Hippo. ꝙ omnibus istis fiant actu ubera gracilia, sed uult ꝙ fiant ante aborsum uel in aborsu uel saltem nõ diu post aborsum stent quin sequatur gracilitas mamillarum. Tertio nota. Per gracilem debemus intelligere pręternaturalem aut respectu sanę gracilitatis, autẽ etiam respectu gracilitatis pręcedentis, scilicet antequã fieret aborsus, semper enim superueniente aborsu gracilitantur magis ꝙ prius. Quarto no. Non esse intentionem Hippo. ꝙ quemlibet aborsum tanq; signũ pręcedat mamillarum gracilitas. notum enim est ꝙ ea su percussione tonitruo ueneno & ceteris possit, subito autẽ quasi subito causari aborsus, quãuis aborsum hũc non pręcedat ista gracilitas, sed intentio hyppo. est ꝙ non fit aborsus quin ipsum pręcedat uel subsequatur mamillarum gracilitas, & hoc stante uita matris. cum enim in aborsu uehemens fiat motus, & dolor circa partes matricis, ad matricem currit maxima quantitas spiritus & sanguinis, sicut in alijs doloribus contingit, cũ natura currit cum spiritu & sanguine ad causam doloris amouendam maxime. ergo curreret a partibus cum matrice colligantiam habentibus, quale membrum est mamilla, Et ex hoc patet causa uerificans apho. &c.

Gracil duplr.

Abortus causa multiplex.

Secunda conclusio, si mamille rursus fiant dure & fiat dolor in uberibus aut in uertebro aut genibus aut oculis non corrumpuntur. probatur. per hoc significatur nocentes materias a matrice diuerti, & ad longinqua membra expelli. ergo &c. patet consequentia, & assumptum circa litteram declarabitur. Primo nota per duritiem in proposito intelligendum esse pręter naturalem duritiem consequentẽ superabundantiã materię ad mamillas fluentem, aliter enim ad eam non sequereꝫ dolor. Secundo nota ꝙ materia multa mala circa partes matricis existente, aut etiã superflua uirtus regitiua totius maximam hñs de fœtu solicitudinẽ custodiendo hãc materiã ad alia mẽbra expellit, ut fœtus non ledat. & maxime ad illa quę aptã sunt superfluitates mtricis recipere, ut mamillas & uertebra uel anchas pp causas dictas, unde dolent mamille supple exñte repletione in eis, & oculi propter magnã colligantiã quã hñt cũ mamillis mediantibus neruis per quas oculis cõicatur nocumentũ uel forte pp repletionẽ aliqualẽ contrahunt nerui illi ad quã sequitur dolor & in genibus ꝓpter causam illã propter quã in uertebris. Ex quo patet cã uerificans apho. Tertio nota non esse intelligendum ex intẽtione hypo. ꝙ apparentibus his signis non fiat aborsus, põt etiã esse ꝙ materia mala est ita exuberãs ꝙ simul istis mẽbris & matrici inferat nocumentum aborsus ꝓ uocatiuum. Itẽ quia ex alia causa põt mulier abortire, ut patet, sed intells hypo. est ꝙ ubi appareant hęc signa non abortit id est nõ significat ꝓ illa mulierẽ eẽ aborsurã, & sub hoc sensu patet cõclo apho. Itẽ ẽtũ ad primã conclonẽ. xxi. tertij tractatu. secundo cap. de signis aborsus, & ẽ utilis in actu ꝓnostico & ampliat. ut patet.

Aphorismus. 55.

Quibuscunq; os matricis durum fuerit, his necesse est os matricum concludi.

Quibus uteri os durum est, his compressum id esse necesse est. Theo.

Quibus os uteri durum est, his uteri os comprimi est necessarium. Leo.

Expositio Iacobi.

Iste aphorismus patet.

Aphorismus

Aphorismus. 56.

Quæcunq; in utero habentes a febribus accipiuntur, & fortiter calefiunt sine occasione manifesta, grauant difficulter & periculose abortiunt periclitantes.

The. Quæ utero gerentes a febribus capiuntur, ualdeq; extenuantur sine causa manifesta, hę difficulter pariũt & cum periculo, aut abortum facientes periclitantur.

Leo. Quęcunq; utero gerentes à febribus corripiunt, & fortiter calefiũt sine occasione manifesta, difficulter pariunt & cũ periculo, & abortũ facientes pertclitantur.

Expositio Iacobi.

Cõclusio apho. est ista. quęcunq; prægnantes accipiuntur a febribus & fortiter calefiunt sine manifesta occasione, periculose & difficulter generant uel periclitãtes abortiunt. probatur. quarumcunq; talium matris & fœtuum uirtutis sunt ualde debiles & prostrate. ergo conclusio uera. patet cõsequentia. & assumptum circa litteram declarabitur. Idem. xxi. tertij. tractatu secundo. ca. de causis aborsus, & est utilis apho. in actu practico & pronostico. & ampliat ut patet. Primo nota per accipiam fe. intelligendũ a fe. uehementer opprimi. si cut supra quarto huius. commẽ. xxxiij. si a febre habito &c. & per ly fortiter calefiunt datur intelligi febrem esseve hementis intensionis. ratione cuius uirtutem uehementer opprimit. Secundo nota per causam manifestã potissime intelligendam esse causam primitiuã. hac. n. occurrente ut exercitio aut calore solis aut cibo calefactiuo uel simili. non oportet de illis apho. esse uerum, qa causa primitiua sublata, contingens foret illam fe. facile remoueri. Tertio no. q; difficultas partus ex multis causis prouenit, quarum quędam sunt primitiue & extrinsece. ut forte frigus, & sic de alijs. Corporales uero aut tenent se ex parte matris, aut fœtus aut secundine. Ex parte quidẽ matris sunt paruitas matricis aut pinguedo superflua cõprimens musculos aut dissuetudo pariẽdi, aut apostema matricis uel circũstantijs membri, aut plenitudo intestinorum aut multa debilitas matricis, sicut antiquis ualde & puellis contingit, aut longas, aut fortes perpassis ęgritudines. Ex parte autem fœtus, qa uel nimis, magnus autẽ habens caput nimis grossum, aut quia monstruosus, quia bina habens capita, aut qa non egrediens secundũ figuram naturalem, aut qa mortuus, aut quia debilis ualde. Ex parte uero secundine, uel quia grossa non frãgibilis, uel qa nimis cito frangit. quia priusq; fœtus exteriusla batur, materię humide in secundina contente euacuãtur, & postea deficit una ex causis partum facilitantibus, hęc omnia colliguntur. xxi. tertij. tractatu. secundo ca. de difficultate partus. & .v. breuiarij. ca. xxxvi. de mulieribus quibus difficilis est partus. Ad propositum hic concurrunt potissime cause difficultatis. s. debilitas nati, & uirtutis matricis. ut statim declarabitur, & eodem modo distinguendũ est de periculositate partus. Quarto nota ut sumit in cõmento. tali se. contingente & non a causa manifesta. significat intrinsecus latitasse ꝛpe impregnationis materias prauas & retentas quę putrescentes causant hmõi se. uehementes, quare multũ debilitat infans & mater, & ex cõsequenti difficilis & periculosus fit partus. Vltimo piclitãtes uel quãtũ ad matrẽ aut fœtũ aut utrũq;.

Aphorismus. 57

In fluxu muliebri spasmus & animi defectio si superuenerit, malum.

The. Si profluuio muliebri cõuulsio aut animi defectio superuenit, malo est.

Leo. In fluxu muliebri si conuulsio & animi defectus aduenerint, malum.

Iste apho. patet ex tertio huius &c.

Aphorismus. 58.

Menstruis plurimis uenientibus accidunt ægritudines. Et non uenientibus, a matrice accidunt ægritudines.

Si menstrua immodica fiunt, morbi accidunt & si non fiunt, morbi matricarij accidunt. Theo.

Si menstrua plura fiant, accidunt morbi, & si non fiant, ex utero morbi contingunt. Leo.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. Menstruis plurimis uenientibus fiunt ęgritudines. ꝓbat plurimis uenientibus menstruis euacuantur materię aliq; retinẽde. ergo cõclusio uera.

Secunda cõclo, & nõ uenientibus mẽstruis a matrice fiunt ægritudines. ꝓbat. qa tunc retinent materię pra ue multe euacuatione indigentes. ergo conclo uera. Idẽ xxi. tertij. tractatu tertio ca. primo, & est utilis & ampliat. ut patet. Primo no. ꝓ menstruũ intelligendum esse quod supra declarabat. Secundo no. menstrua ſtel ligi plurima respectu quãtitatis mulieri quę mẽstruat ꝓportionate, aliter. n. nõ esset uerus apho. Tertio no. q; hmõi menstruis plurimis causant ęgritudines, ꝓprie dictę, & cõiter et dictę, extendẽdo ęgritudinẽ ad oẽm rem ꝑter naturã ad se curã trahentẽ. Quarto no. ex menstruoꝝ euõ ne nimia causari posse morbos cõplexionales ut mala cõplexio frigida totius aut ep̃is. Similiter complexionales, ut. xxi. tertij. alleg. ca. quia hydropisis, & sic mala complexio materialis & etiã immaterialis ęgritudo de inanitione per se. ex repletiõe uero ꝑ accidens, ut hydropisis qualibet species, eodẽ mõ menstruoꝝ supflua retentio per se potest esse cã superfluę plenitudinis, & etiã morbi ex inanitione, ad ipsam enĩ seq; potest hetica & pthisis. Ex quo patet ueritas assũ.

Aphorismus. 59.

In ano phlegmonẽ patiẽte & matrice phlegmonẽ patiẽte strãguria superuenit. Et in renibus habẽtibus saniẽ strãguria accidit. In hepate uero phlegmonẽ patiente singultus superuenit.

Vteri aut recti intestini inflãmatione urinę stillicidiũ accidit, renibus etiã purulentis urinę stillicidiũ sequit. Theo.

Recto itestino aut uteri inflãmationẽ patiẽte urinę stillicidiũ accidit, & renibus purulẽtis urinę accidit stillicidiũ, hepate aũt inflãmationẽ patiẽti singultus aduenit. Leo.

Expositio Iacobi.

Pria cõclo apho. ẽ ista. In ano patiẽti phlegmonẽ & mrice supuenit strãguria, ꝓbat sic. Corpore in ano uel mrice phlonẽ patiẽte uesica cõprimit, ita ut cogat corpus urinã freq̃nter guttatim emittere. ergo cõclo uera patet cõsequentia, et assumptũ circa lram declarabit. Idẽ 19. tertij. trac. ij. ca. de distillatiõe urinę, & est utilis & ampliat ut patet. Prio no. ꝓ anũ itelligere possumus i testinũ rectũ aut extremitatẽ eius dictam ficteri, circa quã sunt musculi mouẽtes ad fœtũ expulsionẽ, & de ꝗlibet istoꝝ ꝟificat apho. 2. no. phlonẽ sumi tripl'r. Prio ꝓ quolibet apate. 2°. ꝓ quolibet apate cato, ut tertia secũdi. 3°, ꝓ sanguineo, hic sumit phlegmon primo mõ ꝓ oiapate saltẽ faciente tumorẽ, ad quẽ seq; põt cõpressio fortis. Ex quo ꝟificat apho. 3° no. strãgurią sumi dupl'r. prio ꝓ ipedimento emissionis urinę, ut supra. 4. huius. apho. 82. qbus i urinalivia et tral'r nõ sumit hic, ut Cõmen. in cõmen. exponit. 2° sumit ꝓ freq̃nti emissione, qa urina guttatim emittit, ita sumit i ꝓposito, ꝗuis ẽt hmõi phlegmõ possit cãre strãgurią prio mõ dicta uesicã sic uehemenẽ cõprimendo, ut penitus urinę exitus ipediat de secũdo. tñ ẽ sermo secundũ intẽtionẽ Cõmen. in cõmẽ. 4°nõ phlegmon põt esse i mrice uel ꝗtũ ad fundũ uel ꝗtũ ad collũ mricis, ut utroq; mõ ꝑt cãre strãguriã, ꝗuis facilius existẽte in collo, ꝓp fũdũ mricis multo esse eleuatius fũdo uesice. ut. 21. 3. ca. 1.

Digitized by Google

Quinto nota stranguriã ex causis multis posse cõtin gere: primo ex causa cõprimente, quia non põt urinam contingere. unde necesse est ipsam guttatim emittere. sicut ingredit vesicã, & ꝓpter causam stimulantẽ con tinue uirtutem expulsiuã. quare cogitur quasi cõtinue expellere, sicut in excoriatione & scabie cõtingit uesice & ardore urine, quandoq; uero propter opilationẽ pro hibentem exitum liberum. sicut in lapide existente in collo. aut etiã sanguine uel humore coagulato. qñq; ue ro propter diuturnitatem retentionis urine. quare reple ta nimium uesica &c. quandoq; uero propter debilitatẽ cõtẽtiue. quod scit. quia sine conatu & uoluntarie emit titur. Ad propositum. stante phlegmone in ano uel ma trice, duæ saltem ex causis stranguriæ possunt concur rere. Primo cõpressio uesicę. stante. n. apostemate i lo cis dictis uesica cõprimit. Cogit etiam uirtus ne uesica tumore cõtinẽdo urinã dolorẽ iferat loco apato ipsam urinam emittere. Secũda causa quia cũ hęc mẽbra sint uesicę uicina stante apate in aliquo eorum cõtrahit aut fumi, aut materię aliquę uirulentę acutę in collo uesi cę, quare stimulãt expulsiuã & cogitur frequentissime expellere. Ex quo patet ueritas conclusionis.

Secunda cõclo. Strãguria superuenit habẽtibus sanię in rebus. Probat. stante in renibus sanie irritat uirtus uesicę expulsiua. ad frequentissime urinam expellendã. ergo patet cõsequentia. & assumptum statim declarabitur. Concordia istius colligit, ut prędcedentis cõclo nis. Primo no. Non solum saniem renum, sed etiã alio rũ membrorum per uesicam tm & renes expulsam pos se causare stranguriam, quia tamen illa causa est frequẽ tius cõtingẽs, de ipsa ẽt potissime fecit Hip. mentionẽ. Secundo nota. Cum sanies fit corrosiua mordicatiua sanie a renibus ad uesicam, aut etiam fumis eius ue nientibus pungunt, quare stimulatur quasi continue uirtus expulsiua, & per consequens &c.

Tertia cõclo. Patiẽti phlegmonẽ in hepate superue nit singultus. Probat. ex phlegmone hepatis cõprimit & irritatur uirtus expulsiua oris stomachi ad expellen dum. ergo cõclusio uera, & assumptum probat. Idem 14. tertij. trac. 3 ca. 2. de signis apatis. Primo nota. Phlegmonem in hepate posse esse aut in parte gibbosa, & sic stomacho cõtiguo paruum nocumẽtum, ut. 24. tertij. alleg. cap. 2. Qñq; uero est in concauo, & de ta li est sermo in ꝓposito maxime magno exĩte, cum enĩ hepar multum distet ab ore stomachi nisi magnũ fuerit in eo apa non poterit in eo cõpressionem facere singul tus prouocatiuam. Secundo no. Singultum cãri ꝓpter duo. Primo quia cõprimit os stomachi, quare uirtus na turalis attrahit & extendit ipsum motu uehementi, ut declaratum fuit. Secundo sibi cõiungit fumi mordica tiui potentes hmõi singultum inducere. Et ex isto pri mo patet causa uerificans apho. & conclusionem apho.

Auicẽ. Phlegmon he patis du plicit.

Singul tus cau sa du plicit.

Patet secundo nõ solum singultum, sed etiã nauseam ex hoc cãri posse. Primum dubium contra primã con clonem, quia itestino recto duris fecibus pleno non cã tur stranguria, sed non põt minus cõprimere tunc uesi cam q̃ existente in eo phone. ergo &c. Secundo cõtra eãdem. plus cõprimit uesica a fœtu in matrice q̃ ab apa te. sed ex fœtu nõ fit strãguria. ergo &c. patet cõsequen tia. & minor. sed arguit maior, qa multo magis tume scit matrix ad oẽm positionis dr̃iam. Tertiũ dubium cõtra secundã cõclonem. ex sanie uesicę non fit strãgu ria. ergo nec renum. Quartũ qa hepate patiẽte phleg monẽ eque bene debet cãri fluxus sicut singultus. sed non fit fluxus. ergo &c. Ad primum põt dici negãdo maiorẽ, qa isto stante multa repletio fieret, uel negat minor, qa uirtus uesicę tentat ipsam apertam tenere & cõseruare & resistit ipressioni. quod nõ est ꝓp dolorem in apate. Et colligit fundamentũ huius solonis, sicut ẽt ꝓp dolorem lacertorum pectoris, aut uicini mẽbri uir tus non dilatat pectus nec tentat dilatare. 2. pronostico rũ cõmen. 57. Ad secundũ cõsr̃r ñdeẽ uel dr̃ negan do cõsequentiã cum fœtus cõtineaẽ in cõcauo, cuius ad uesicã parua est cõitas in pgnãte, licet bene colli ad eã sit magna patet ẽt ꝓter compssionẽ aliã esse cãm stran gurię. Ad tertiũ põt negari añs causat. n. aliqñ uel ne gat cõsequntia cũ acutior ualde fit sanies renũ. Ad ulti mum dr̃ ẽt aliqñ cãri fluxum. si autem non sic frequen ter sicut singultus. hoc põt esse ꝓp alterũ duoꝝ. Prio qa uirtus uiget in parte supiori magis. Secundo qa ma terię fluxu eũandę in phlegmone ad hepar attrahunt.

Aphorismus. 59

Mulier si non cõceperit, uelis autẽ scire si cõcipiet, cõtegẽs uestimẽtis suffumiga deorsum, & liquidẽ trãsire uideaẽ odor ꝓ corpus ad os & nares, cognosce qm̃ ea nõ propter se non generat.

Si mulier non concipit, & scire placet an concipere possit, ueste obuolutam suffies infra, nam si odor transmitti per os ad nares uidebitur, non esse sua culpa sterilem cognoscet. Theo.

Si mulier non concipit, scire autem uelis si conceptu ra sit, pannis circunte ctam desubter suffias, & si odor uideatur per corpus ire ad nares & os, scito ꝙ ipsa non ex seipsa sterilis est. Leoni.

Expositio Iacobi.

Mulieris steri lis aut fęcũdæ canon practicus est, ꝓ nostic.

Conclusio apho. Mulier non pregnans uestibus bene circuntecta & inferius suffumigata percipiens rei effumantis odorem & saporem circa os est fœcunda & generatiua. Probatur. in tali desunt oppilationes & superabundantię prauarum materiarum quę sunt se cundum plurimum causę sterilitatis. ergo conclusio ue ra patet cõsequentia. & assumptum circa litteram de clarabitur. Idem. 21. tertij. trac. primo cap. de signis sterilitatis. &. 5. breuiarij. cap. 13. in principio. ubi prędens uerificatur apho. & allegatur. Et est utilis in actu practico. Et ampliatur ut patet &c. Primo no ta. Notanter dictum esse in apho. si non conceperit in utero. si enim prędnãs esset propter matricis uehemen tem clausuram non percipere tur fumus. Ex quo patet. ꝙ in muliere fœcunda hoc potest esse signum actuale impregnationis. Secundo nota, Ideo contegenda est mulier uestimentis ne fumus ingrediens per aerem di sperſus ad os & nares perueniat, unde & confundatur iudicium, ut etiam magis aggregetur & uniatur fu mus propter quod melius possit penetrare. Tertio no ta. Licet plures sint sterilitatis causæ tam ex parte mu lieris q̃ uiri de quibus infra apho. 63. &. 64, habebi tur, tamen causa frequentissima ex parte mulieris est mala complexio frigida & humida, merito cuius aut denseturmatrix & uenæ portantes sanguinem a d ma tricem oppilantur aut circa ipsam & in toto multipli cantur materiæ frigidæ aut humidæ, aut ipsam etiam matricem lubrificantes, quare non concipit. Facta er go suffumigatione tam dicta, & percepto fumo nari bus & gustu significatur in corpore toto mulieris & matrici deesse oppilationes & sup fluitates crudas, qua re etiã optime potest attrahi menstruum ad matricẽ re quisitum ꝓ generatione. adsunt autẽ humidę materiæ matricem lubrificantes, quare probabiliter mulier iu dicanda est fœcunda. Ex quo patet primo ueritas apho. Sterilitatis cã frequentissima.

Patet secundo apho. esse uerũ ut in pluribus pro quan to, scilicet significat non adesse oppilationes iam dictas.

Patet tertio non euidenter significat non adesse ma lam complexionem prohibentem, quamuis Serap. al lega. capitulo etiam uerificet. Inquit enim ꝙ si com plexio matricis fuerit uehementer calida resoluit fu mum & consumit. si frigida extinguit & oppilat &c. Et tu uide ab eo. Sed quomodocũq; sit, tamen ex multis aliis causis posset fieri sterilitas in muliere, ut ex par

te principalium

Digitized by Google

te principalium aut alicuius talium, ideo apho. non est
Auicē. uerus uniuersaliter, & tu uide 21. tertij. alleg. cap. q̄a clare Aut. ibi loquitur. Q uarto nota Non solum suffumigando potest huiusmodi experimentum fieri, sed superponendo allium. ut. 21. 3. allega. capi. aut astrologiam. Q uinto nota. Ad ueritatem apho. oportere mulierem esse debitæ ętatis ad fecundandum. si enim esset puella uel senex non uerificabitur apho.

Aphorismus. 60.

Mulieri in utero habenti, si purgationes exeunt impossibile est fœtum sanum esse.

The. Si mulieri grauidæ mestruæ purgationes erumpũt, fieri non potest ut fœtus bene ualeat.

Leo. Si mulieri utero gerenti, purgationes eant, impossibile est fœtum esse sanum.

Expositio Iacobi.

Iste aphorismus patet satis clare & manifeste.

Aphorismus. 61.

Si mulieri purgationes non exeunt, neq; febre, neq; rigore superueniente, anxietates, abhominationes, & defectiones animi ei acciderint, reputa hanc in utero habere.

Theo. Si mulieri mestruę purgationes non prodeunt, nec horror, aut febris, superuenit, & fastidia accidunt, gra uidam esse arbitrare.

Leo. Si mulieri cessent purgationes, neq; febris, neq; rigor superueniat, & fastidia incidant, iudica ipsam in utero habere. Expositio Iacobi.

Conclusio apho. Mulier a qua non exierint purgationes patiens anxietates defectiones abominationes, neq; frigore, neq; febre superueniente est pregnans. Probatur. stante huiusmodi retentione cum circunstantijs dictis & dicendis significatur huiusmodi retentionē a cāuis pręternaturali non esse pendentē, & per cōsequens a naturali, quę nō pōt esse nisi cōceptio. ergo &c. patet cōsequētia, & assumptū circa lram declarabit. Idē colligit. 21. 3. trac. primo ca. de signis ipregnationis. Et est
Impregnatio signa. Auicē. utilis. & ampliat ut pater. Primo no. Per purgationes intelligendas esse menstrua a muliere ordinate & naturaliter effluere solita, quod notanter addo, quia si in muliere solita essent menstrua pręternaturaliter retineri hac uia super impregnatione eius significare non
Mulierū purgatio quid. possum. Secundo nota. Mestrua ut supra habitum est multipliciter retineri. s. a causa pręter naturam ut frigore extrinseco occurrente uel calore febrili resoluēte, aut humores ad alias corporis partes trahendo, & sic detentorū alijs. Q uandoq; uero naturaliter ut propter conceptionem & alias causas per se notas discernat aut probabiliter hoc modo, quia si uides mulierem ut bertam nūc benę sanam & ordinatissime debitis temporibus menstruantem, deinde nulla causa ęgrotatiua occurrēte in ipsa, uides subito menstrua retineri cū conditionibus dictis, probabiliter conclude q; hoc est propter concepti-
Impregnatōis onem. Tertio no. Facta huiusmodi retentione proaccūtia pter conceptionem contingunt accidentia in apho. tamen cta. s. anxietates, quia anhelitus difficultas, abominationes quia corruptio aut ablatio appetitus & alię læsiones, aut uomitus nausea &c. & defectiones. i. lipotymię, quorum omnium causa est menstrui retentio, a quo per actionem caloris etiam illud cōmiscentis & agentis menstruum eleuātur fumi mali qui ad diaphragma & spiritualia peruenientes causant anxietatem ad cor syncopim aut lipotymiam ad os stomachi, appetitus defectionem, nauseam, abominationem &c. Ex his patet primo ueritas apho. secūdum plurimum si cū alijs signis impregnationis coniungatur tactus, aīs autem non plenam habet euidentiam. Patet secūdo huiusmodi accidentia non necessario in omnibus pregnantibus contingere. In quibusdam enim dum impregnatur non reperitur mēstruum prauæ qualitatis, quia forte mundificatæ erant nouiter. Patet tertio, quare in primis magis q̄ in posterioribus mensibus contingunt huiusmodi accidentia, ut quarto de accidenti. capi. 7. 21. tertij. capitulis alias allegatis. Gal. Auicē.

Aphorismus. 62.

Quæcunq; frigidas & densas matrices habēt nō cōcipiunt. Et quæcūq; humidas habēt matrices, nō cōcipiūt, extinguit̄. n. in eis semē. Et quæ cūq; siccas & magis ardētes nō cōcipiūt id igētia n. nutrimēti corrūpit̄ semē. Et quęcūq; ex utriusq; tēperiē habēt moderate, hmōi fiunt generantes.

Theo. Mulieres quę prehumidos habent uteros cōcipere nequeunt. Q uæ etiā frigidos spissosq; hūt nō concipiunt, fœtus. n. extinguit̄. Necnō sicci & admodū calidi, cōcipere nō possunt, genitale enim semen corrūpit̄, ob inopiam alimenti. Q uę autem ex utriusq; modice temperatos obtinent uteros, hę ualent fœcunditate.

Leo. Q uęcunq; frigidos & spissos uteros habent non concipiunt. Et quæcunq; prehumidos uteros habent, non concipiunt, extinguitur enim in eis genitura. Et quæcunq; siccos magis & adurentes, nam ex defectu alimēti corrumpitur semen. Q uęcunq; uero ex utriusq; mediocrem habent temperaturam, hę fœcundę sunt.

Expositio Iacobi.

Iste apho. quatuor habet cōclones. 2. est ibi (Et quęcunq;) 3. ibi (Et quęcunq;). 4. ibi (Et quæcunq;).

Prima conclusio apho. est ista. Q uęcunq; fœminæ habentes matrices frigidas & densas non concipiunt. Probatur. per frigiditatem & densitatem matricis sperma infrigidatur & calor eius extinguitur & venę angustantur, ita ut non debitę ad fœtum generandū menstruum attrahatur. ergo conclusio est uera. patet consequentia. & assumptum circa litteram declarabitur.

Primo no. Matrices esse frigidas, aut naturaliter, aut pręternaturaliter, aut utroq; modo, aut parum per frigiditatem a temperamento naturali recedendo, aut multum. Ad propositum hic est sermo de recessu tam naturali q̄ præter naturam, dum tamen sit multus & extremalis. Vtrum autem distemperantia ista matricis qua mulier in ætate iuuentutis aut consistētiæ redditur sterilis possit esse naturalis alias uidebitur. Secundo Matrix frigida quinq; modis. Matrix densa dr̄ uarie ac multipr nota. Per matrices densas intelligere possumus primo stricturam pororum & orificiorum uenarum matricis qua prohibetur menstruum ad matricem debite attrahi uel effundi, aut imaginari possumus intensam frigiditatem eius, cuius est condensare. Secundo intelligere possumus spissitudinem eius aut corpulentiam, aut profunditatem eius qua prohibetur matricis debita collectio & corrugatio supra spermaticam materiam in ipsa receptam, & de quolibet uerificatur in apho. & secundū hunc modum saluaretur posse matricem esse frigidam & non densam, licet etiam saluari posset aliter, ut uidebitur in commēto. Tertio nota. Frigida existente matrice & densa multipliciter impeditur conceptio. Primo quia calor spermatis extinguitur uel saltem nimium remittitur. Secundo quia sperma non coquitur uel digeritur frigiditate matricis coctioni resistente. Tertio quia menstruum infrigidatur. Q uarto quia in parua quantitate ad matricem attrahitur, aut totaliter resecatur. Q uinto quia debita colligantia secundinæ ad orificia uenarum matricis prohibetur propter istarum uenarum angustiam & paruitatem. Ex quibus patet causa uerificans conclusionem.

Secūda cōclo. Et q̄cunq; hūt mr̄ices humidas non cōcipiunt. Probat̄, quia in talibus semen, s. spūs in semine

Digitized by Google

inclusus extinguitur. ergo cōclusio uera. patet cōsequētia. & assumptū circa litteram declarabitur in cōmen.

Matrix dicit humida triplicit. Matrix sicut de semine seminato in terra multū humida. Primo no. Matrices posse esse humidas aut qualitative, aut substantialiter, aut madefactiue. Exēplum primi & secundi patet. Exēplū tertij, sicut si in matrice cōtineant materiæ multę humidę madefacientes & lubrificantes matricem. Ad propositū primo & ultimo modo intelligitur, raro tamen inuenit multa humiditas qualitatiua in matrice siue madefactiua uel nunq̄. Secūdo nota. Excessus potest esse magnus uel paruus. In ꝓposito tñ intelligit de multum magno. paruus. n. licet difficultatem generet ipregnationis secundum omnē qualitatē, non tñ sterilitatē, ut in cōmento uidebitur. &. 21. tertij. alle. ca. potest etiā esse naturalis & ꝓter naturam. & de quolibet horū est sermo. Tertio no. q̄ ꝓpter multa habentes matricē humidam excessiue non cōcipiūt. Primo quia nimia humiditas debilitat contentiuam & matricē lubrificat, quare nō pōt sperma debite continere. Secundo quia ex humiditate nimia fit nimia suffocatio calī naturalis spermatis, sicut suffocat & extinguit flāma ex humiditate. Tertio quia menstruum quod attrahitur est nimis humidum, unde ineptum est debitæ constantię requisitę ad mēbrorum generationē. Quarto quia generantē conlidones debiles, & non potest fieri debita inuisatio uenarū secundinę ad orificia uenarū matricis taliter humidę. Ex quibus omnibus ipeditur conceptio, ut patere potest intelligenti.

Auicē.

Tertia concło. Quęcunq̄ habentes matrices siccas magis & ardentes non concipiunt. Probat. in oibus talibus est indigentia nutrimēti. ergo concło uera patet cōsequentia. & assumptum ꝓbat, quia ex indigētia nutrimenti corrumpit semen. Primo no. Notant dictū esse siccas magis. Aut ad notādum q̄ maior requiritur lapsus in sicco q̄m in humido, ut impediat conceptio, & hoc nō credo. Aut dixit magis ad denotandum hunc recessum non esse paruum sed magnum, & hoc puto uerius. Vel forte ly magis est in alijs compōnibus replicādum, ut quę cunq̄ frigidas & densas habēt matrices magis & similiter humidas magis q̄ debeant. Secūdo no. q̄ sicca existente matrice pacificatur mēstruum & humores quare spermati deficit nutrimentum dictum impropriē nutrimētum quo foueatur & erigat & ex quo mēbra materialr generent. Aliq̄ etiā possunt esse causę ut siccitas uenarum matricis. similiter & habentes ardentes consumunt substātiā spermatis & spiritū gignitiuū euanescere faciunt, adurunt etiā sanguinem menstruū, quare fit nutrimēti indigētia, & ꝓ cōsequēs &c.

Quarta concło. Quęcunq̄ matricum habent tēperantiā ex utriusq̄ cōtrarietatibus oēs tales sunt gñatiuę. Probat sic. aliq̄ sunt generatiuę et non aliq̄ dicte tēperatę iam dictę. ergo temperate. cōsequentia uidetur nota. & assumptum patet intuenti. Primo nota. Per tēperiem utriusq̄ non debemus intelligere temperiem in duabus qualitatibus contrarijs, dato. n. q̄ esset temperātia media inter nimiā caliditatem & nimiam frigiditatem, nō tamen esset generatiua mulier, sed posset esse distemperantia in contrarietate altera. s. in humido & sicco. Per ly ergo utriusq̄ debemus intelligere utrasq̄ contrarietates. s. inter actiuas & passiuas. tali. n. temperie stante non adest ex parte mulieris cōceptionis impedimentū.

Secundo no. Per temperiē non esse intelligendum tēperiē iustitialem optimam. nā tā phlegmaticam q̄ sanguineam q̄ cholericam matricē habentes concipiunt. Sed per temperiē debemus intelligere dispositionē conceptioni non repugnantem quandā magnā habentem latitudinem phlegmaticę matricis & sīr sanguineę, & sic de alijs. Vnde matricis dispositio pōt diuidi in duas partes, quarum una est extremalr recedens a temperamēto, & cum illa non est potētia conceptiua. Altera est non multum recedens, & hanc ipse nominat temperiem f. quia non est distemperies. Et similis sententia huic totali colligi potest tertio cañ. fen. 21. trac. primo capło de signis sterilitatis. &. 5. breuiarij a Serapione. ca. 33 ubi ꝓsentem materiā discutit. Et est utilis tam in actu pronostico q̄ operatiuo ut patet & amplitatur ut patet.

Mātis tēperate cañ ꝓnostic⁹ & o patiuus

Aphorismus. 63.

Similiter in maribus, aut enim propter raritatē corporis spiritus extra fertur, ut nō incidat semen, aut propter dēsitatē humidū nō diffundet extra, aut propter frigidū nō calefit ita ut cōgreget ad hunc locū, aut ꝓp caliditatē ipsum hoc fit.

Pari modo uel maribus euenit, aut n. ob corporis laxitatē diffluat euanescitq̄ spiritus ne semen genitale trāsmitti possit, aut ob spissitudinem humor foras non decedit, aut ob frigiditatem foueri non patitur, ut ad eum colligatur locum aut ob nimiū calorem hoc idē accidit. Theo.

Sīr autē & in maribus, aut. n. propter corporis raritatē spiritus extra ferē, ut semen non trāsmittat ad os, uel propter spissitudinem humor non exit foras, uel ꝓpter frigiditatē non concalescat, ita ut ad hunc colligat locum uel propter caliditatem hoc idem accidit. Leoni.

Expositio Iacobi.

Iste apho. quinq̄ habet conclusiones. secunda est ibi (Aut enī) tertia ibi (Aut propter densitatē) quarta ibi (Aut ꝓp frigidū.) quīta ibi (Aut propter caliditatem.) Prima concło huius apho quæ non fuit Hipp. est ista. Sicut in mulieribus propter distātiā fit sterilitas, ita in maribus. Probatur, sicut nimia frigiditas & humiditas impedit uirtutem conceptiuam in muliere, ita uirtutem impedit generatiuam, & similiter siccitas & sic de alijs. hoc &c. patet consequētia, & assumptum in prędcenti apho. & commentum declaratum est. Vel possumus dicere q̄ declarat assumptum in apho. discurrendo per causas sterilitatis in maribus.

Secunda cōclo. Nimia raritas corporis est cā ipediti ua generationis in maribus siue sterilitatis. Probat sic. propter raritatē nimiā spiritus extra euolat & non retinet in spermate, quare efficitur sperma non prolificū, ergo cōclo uera. patet consequentia. & assumptū circa istā declarabit. Primo no. Per raritatem corporis intelligere possumus primo corporis humani a quo decidit sperma, & sub hoc sensu conclusio istius apho. prolata ē falsa, ut uidebit in commen. Secundo ꝓ raritatem corporis intelligi potest raritas corpulenti seminis quia. s. sperma est fluidum et aquosum. ista raritas sequitur humiditatem nimiam. & sub hoc sensu potest conclusio sustineri. Cum enim, scilicet spiritus gignitiuus sit faciliter resolubilis spermate nimis fluido & tenui, uel raro existente faciliter euolabit, debite autem digesto & conglobato retinebitur, & ad locum conceptionis cum corpulento seminis impellitur, ideo &c. Secūdo nota. Ista particula extra fertur ut non incidat semē. a Commentatore exponitur q̄ compositoris apho. intētio fuerit q̄ spiritu trahente & mouente trahet corpulentū spermatis ad locum cōceptionis, & ideo euolante spiritu non incidet semen. s. in matricem, quod quidē nō est uerū, imo potius econtrario est, quia spiritus ī cludit in spermate ut in eo conseruet et a resolutione prohibeatur, & cum hoc ut spermatis cōplementū fit sibi uelut uehiculum ad locum cōceptionis deferens. Secundo potest exponi ut non incidat sperma. s. spirituosum in matricem, quare non est prolificum. licet ista expositio de mente Commentatoris non est. ergo &c.

Tertia cōclo. Densitas nimia cā sterilitatis in maribus. Probat ꝓp dēsitatē nimiā diffūdit spermatis hūidū extra locū gñatiōis. ergo cōclo uera. patet cōsequntia. & assumptū circa istam declarabit. Prīo no. Per densitatē itelligi posse densitatē corporis, qa. s. spissitudinē

pororū

pororum corporis.ſ.a quo ſperma deciditur,& ſub hoc ſenſu probatur concluſio a Cõmentatore in cõmento. licet enim corpus eſſet ualde denſum,ſtaret tamen uaſa ſpermatica eſſe conuenienter lata ad materiam generationis effundendam. Secundo uero poteſt intelligi denſitas uaſorum ſpermaticorum,& ſub hoc ſenſu põt concedi concluſio. uaſis enim ſpermaticis ſtrictis & anguſtis,quod maxime propter ſuperfluam ſiccitatem cõtingit,aut licet etiam propter frigiditatem humidum ſpermaticũ,quod in illis deberet recipi & ab eis effundi non recipit nec effunditur,ſed potius per totum corpus extra uaſa illa ſpargitur. & hoc intellexit per illud quod dixit extra locum generationis diffunditur. Tertio poſſumus intelligere denſitatem ſpermatis quare non eſſet extenſibile & ueſicabile ſicut requiritur in generatione,ſed hæc expoſitio nullatenus concordat expoſitioni quam tangit Commentator.in apho.

Quarta concluſio apho. Propter frigiditatem nimiã fiunt mares ſteriles. Probat.propter nimiã frigiditatẽ non calefit ſperma,ita ꝙ aggregetur ad locum hunc.ſ. generationis.ergo concluſio uera. patet cõſequẽtia. & aſſumptum ſatis deducetur. Primo no. Propter frigiditatẽ non calefit ſperma, ſup. debita calefactione qua digeratur. digeſtione qua ex eius corpulẽto ſpermatica mẽbra generẽt ſuxta ſententiã Gal. Secũdo no. Aggregetur.i.attrahatur.cũ enim attractio ſpermatis ad locum conceptionis calido perficiat ubi ſperma eſt frigidum non recipit impreſſionẽ calidi attrahentis uel aggregantis ut digeratur & conſtans fiat digeſtione & cõſtantia requiſita ad membrorum fortificationem,ut declaratũ eſt ſup cap.de generatione embrionis.

Quinta concluſio. Nimia caliditas eſt cauſa ſterilitatis in maribus. Probatur. ꝓpter nimiam caliditatem fit hoc ipſum,quod fit propter nimiam caliditatem matricis,de quo ſupra pertractatũ eſt.ergo cõcluſio uera patet cõſequentia & aſſumptũ circa litterã declarabit.ſ.i cõmento,ubi uide qũo calidũ congreget & diſgreget.

Aphoriſmus. 64.

Lac dare caput dolentibus,malum eſt,malum uero,& febricitantibus,& quibuſcunq; hypocũdria ſuſpenſa rugiunt,& ſiticuloſis. Malum uero quibus fellei receſſus.& in acutis febribus,& quibus ſanguinis multa egeſtio facta eſt. Conuenit uero phthiſicis,non ualde febricitãtibus, dare uero & in febribus longis, nullo prædictorũ ſignorũ preſente,& extra rationẽ tabefactis.

The. Lac febricitanti dari, aut caput dolenti, malum eſt, & quibus ilia ſuſpenſa murmurant,& ijs qui ſitibundi ſunt. Nocet etiam quibus per febres acutas, bilioſe deiectiones prodeunt, & quibus ſanguinis multi facta deiectio eſt. Competit tabidis, niſi admodum febriant, dandum etiam in febribus longis tuſſibundis, ſi nec ullum ex prædictis urget, & præter rationem ęger abſumitur.

Leo. Lac dare caput dolentibus, malum,malum uero & febricitantibus, & quibus ilia ſuſpenſa murmurant, & ſiticuloſis. Malum autem & quibus in febribus acutis, bilioſæ ſunt deiectiones, & quibus, ſanguinis multi, deiectio facta eſt. Conuenit autem, & tabidis dare, qui non ualde multum febricitant, & in febribus longis,& paruis, ſi nullum ex ſupradictis ſignis affuerit,& præter rationem conſumptus.

Expoſitio Iacobi.

Iſte apho. habet decem concluſiones. ſecunda ibi (Malum uero.)tertia ibi(Et quibuſcunq;.)quarta ibi (Et ſiticuloſis.)quinta ibi(Malum uero)ſexta ibi(Et in acutis)ſeptima ibi(Et ĩ q̃bus.)octaua ibi(Cõuenit) nona ibi(Dare uero.)decima ibi(Et extra rationẽ.)

Prima concluſio apho. eſt iſta. Lac caput dolentibus exhibitum eſt malum. Probatur ſic.huiuſmodi exhibitio lactis auget capitis dolorem. ergo concluſio uera.patet conſequentia.& aſſumptum patebit. Idem colligitur ſecundo cañ.cap.de lacte, & Gal. idem cap. de lacte.tertio alimen. & Meſue de appropriatis. cap. de phthiſi. Primo no. Per lac debemus intelligere ſuperfluum animalis ſcilicet fæmellæ album in mamillis ex ſanguine generatũ,unde & dicitur ſanguis bis coctus a Meſue,ubi ſupra & ut nutriatur nouiter natus in introitu ſuæ natiuitatis,& uſquequo firmetur & creſcat eius utrtus,& fiat fortis ad digerendum cibum fortem & ſolidum. 12.tertij.& tu declara hanc deſcriptionem. Et dicitur lac leucor grece,quod latine eſt album, ut Iſido. 11.etymo.capitulo primo. Diuiditur autem lac in tres ſubſtantias complexione ſua adinuicẽ differentes.in partem.ſ.aquoſam ſeroſam,quam quidem calidę & quidam frigidę complexionis aſſerunt: butyroſam temperamento attinentem,licet ad calidum declinet & humidum.& caſualem frigidam & ſiccam quãuis totum aggregatũ frigidum ponatur & humidũ. 2. cañ.alle.cap.& etiam aliqualiter a Meſue ubi ſupra. propter quod ponitur cõplexione medium inter ſanguinem & phlegma.5.de ſimplici.diſtin.6 ca.ſecũdo practicę. Secundo not. Lac multiplicem uarietatem recipere,ſcilicet. Ex parte animalium, quia altertus naturę eſt aſininum,camellinum,humanum, ouinum &c. & ex parte etiam temporis,quia aliud eſt recẽter emulſum. Similiter ex parte pręparationis paſcuorum, & ſic de alijs. Ad propoſitum ſermo eſt de lacte animaliũ quo communiter utimur ut hominis aſinę, caprę, ouis &c. nõ aliqua extranea prępparatione prępparato. Tertio nota. Per dare poſſumus intelligere omnem modũ adminiſtrationis,ut in cibo,potu,embrocatione, & ſic de alijs. In propoſito autem puto intellectum Hippo. fuiſſe in ſolo potu. Quarto nota. Lac non competere dolentibus caput, maxime dolore materiali. & per idem etiam alias paſſiones cerebri materiales patientibus, ut epilepſiam, uertiginem, ſcotomiam, litargiam.omnibus enim ex eadem cauſa nocet. Eo. n. ꝙ lac eſt in fumum faciliter tranſmutabile, & uaporẽ groſſum calore ſtomachi debili exiſtente & fumoſum igneum calore ſtomachi forti exiſtente nocet dolentibus caput ſurſum ad cerebrum euaporando,ideo non competit regulariter,cum quo tamen ſtat ꝙ irregulariter & ſumpta indicatione ab alio conuenire poteſt, ut ex multis dictis auctorum perpendi poteſt.

Secũda cõcluſio. Malum eſt dare lac febricitãtibus. Probatur.quia in febricitãtibus facile totum corrumpitur,& in fumum igneum conuertitur. ergo concluſio uera. patet conſequentia.quia ex hoc feb. augetur & eius materia.& aſſumptum circa litteram patebit.

Primo nota. Per febrientes potiſſime debemus intelligere febre materiali, & intenſe febrientes. talibus enim potiſſime nocet,& materiam fouendo,& febrẽ intendendo, quamuis in alijs prodeſſe poſſit tamen multum intenſius fit notabiliter nocumentum, cuius cauſa tacta eſt, ſcilicet paſſibilitas & corruptibilitas eius. eo enim ꝙ ſecundum partem facile euaporat & inflãmat auget febrẽ eo ꝙ facile corrumpitur & putrefcit:materiã febris augmẽtat. Secũdo no. Hoc totum intelligendũ eſſe regulr & indicatione ſumpta a febre. ſumpta.n. indicatiõe ab alia diſpõne febri cõiuncta cõpetere poteſt,ut in phthiſi & hetica & huiuſmodi &c. Tertia concluſio. Malũ eſt dare lac habentibus hypocundria inflata & ſubrugientia. ꝓbatur. quia per hoc augetur inflatio &c. Primo nota. Per hypocũdria ſuſpenſa intelligenda eſſe hypocundria inflata,quæ uidentur tanꝫ penſa ſurſum propter inflationem. Per rugiẽtia uero intelligit habentia quendam ſonitũ obtuſum cuius cauſa eſt uentoſitas cum humiditate commixta.

Digitized by Google

Gal. ut supra de accidenti. & supra pronosticorum. comme. 25. &. 4. huius commen. 73 illius, Q uibus hypocū

Subru gitus cā dria subrugientia &c. & ibi uide quæ notasti. Secūdo nota. Huiusmodi subrugitum secundum plurimum a diminuto procedere calido. exhibito ergo lacte, cum sit natura frigidum & humidum, in chymum frigidum et humidum ī uentosi tatē conuerteretur, quare &c. suspenso uero potest esse apostema aut uentositas &c.

Q uarta conclusio. Malū est lac dare siticulosis. Probatur. quia auget sitim eo ꝙ in fumosum uaporem conuertitur. ergo conclusio uera. patet consequentia. & assumptum circa litterā declarabitur. Nota. Per siticulosos sitientes multū & frequenter propter dominium cholerę in eis exiccantem & sitim inducentē, in quibus lac in fumositatem conuertitur & corrumpitur,

Siticulosus quid

Q uinta conclusio. Lac est malum habentibus fluxus felicos siue cholericos. Probatur, quia auget illos. Primo nota. Per fecessus cholericos fluxus quibus euacuatur humor cholericus, his lac incōueniens. Primo quia fluxum auget. Secundo quia in cholericū trāsmutatur humorem. Secundo nota. Hoc debet intelligi de lacte in propria dispositione exhibito. aliquo enim mō pręparatum cōuenire potest sicut preparatum cum calculis fluuialibus incensis, aut cū calibe ignito in lacte pluries extincto, ut 2. cano. & tertio alimento. cap. de lacte. & Rasis allega. loco. quia per talem ignitionem resoluunt partes serosę & butyrosę & inflāmabiles, & totum remanens remanet stypticum. Et tu nota modum pręparationis positū a Mesue suo de appropriatis. ca. de phthisi. quia uult ꝙ in lacte proȝciatur circiter quintā partem de aqua pluuiali. deinde extinguatur ferrum aut lapides donec partes aquę consumantur. dicit quaꝛ etiā fiat lac acetosum. Sexta cōclusio aphorismi patet.

Lac dupliciter

Auicē. Gal. Rasis. Mesue

Septima cōclusio. Abundantibus fluxu sanguinis per inferius, lac est malum. Probatur ut alia. Primo nota. fluxu sanguinis corpus uehementer infrigidatur. corpori autem tali non competit laç. Secundo nota. Hoc uerum esse de lacte in propria substantia exhibito, pręparatum tamen conuenire potest.

Octaua conclusio. Lac cōuenit phthisicis nō multū febrientibus. lacte enim aggregantur omnes intentiones, quæ hīnde sunt ī cura phthisis. ergo. patet cōsequētia. & assumptū circa litterā declarabitur. Primo nota. Per phthisicos proprie sumptos ītelligēdos esse, licet etiā ad alios possit ampliari. Secundo nota. In cura phthisis multę cōplicant intentiones, ut Mesue de appropriatis. & Auic. 3. 10. cap. de phthisi. s. abstergendi, nutriendi & humectandi, tam substantifice ꝙ qualitatiue, & consolidandi, quæ omnia in lacte reperiuntur. Primo abstersiua uirtus, & lauatiua quātum ad serosam partē. Secundo humectatiua quātum ad eam qualitatem, & substantifice quātum ad butyrosam partē. Tertio consolidatiua & stypticatiua quātum ad casealē. Vnde Mesue prælle. cap. lac congregat intentiones tres. Est enī res cibalis & dilecta nimis. Et est ex rebus quæ sunt uelocis cōuersionis in sanguinem. Est enim sanguis bis coctus. Est & post illud medicina abstergēs ulcus uirtute serositatis eius & ipsum uirtute caseitatis eius congluti nans. Et tu nota ut ex dictis suis colligitur. 8. bonas ꝓprietates lactis in phthisico. Primo facilis ē assumptionis. Secundo facilis digestionis. Tertio citæ penetrationis. & proprie camellinum, equinum, asininum. Quarto bonæ nutricationis. Q uinto humectatiuum. Sexto cōsolidatiuū. Septimo lauatiuū. Octauo abstersiuū & cōpłonis tpatiuū quare cō phendī subgenere bonorū humoꝝ. Ex quibus patet cā uerificans conclusionē.

Lactis utilitas et medicina.

Nona cōclusio. Competit febribus longis, quia remouet dispositionem præter naturam, maxime ad se curam uertentem. Nota iste sunt febres longæ cum multa corporis extenuatione & sunt remissę in quibus est maior indicatio humectandi & resumendi &c, ut in cō

mento declaratum est, nullo istorum, scilicet prohibentium forti existente, & erit forte hecthica.

Decima conclusio patet. Nota. Extra rationem qui magis consumpti sunt cę merito solius causę extenuantis deberent consumi quod non contingit nisi quia causæ extenuanti coniungitur uirtutis debilitas. his ergo competit lac. quæ omnia debent intelligi, posito ꝙ corpori non adsit proprietas qua lac sibi disconueniat, sicut per plurima reperiuntur corpora dubia quæ hic tanguntur, alias tangentur.

Aphorismus. 65.

Quum tumores in uulneribus apparent, non ualde spermantur, neq; insaniunt. His uero non apparentibus, repente quibus quidē retro, spasmi, & tetani fiunt. Quibus uero in priori parte, mania & dolor lateris acutus, aut emphyma, aut dysenteria, si rubei fiunt tumores.

Q uibus tumores in ulceribus apparent, ȳ non maxime cōuelluntur, neq; insaniūt. Sed deteris tumoribus. alijs derepente conuulsiones & distentiones accidunt. Alijs ante insania, aut lateris dolor acutus & uomica, aut difficultas intestinorū, si tumores sunt rubicundi. The.

Q uibus tumores in ulceribus apparent, non conuelluntur maxime, neq; insaniunt. Verum his euanescentibus, derepente quibusdam a tergo conuulsiones, & distentiones fiunt. Q uibusdam ante insania, uel dolor lateris acutus, uel suppuratio, uel difficultas intestinorum, si tumores sunt rubicundi. Leo.

Expositio Iacobi.

Iste apho. tres habet conclusiones. secūda est ibi. (His uero) tertia ibi (Q uibus uero.)

Prima conclusio. Q uibuscunq; in uulneribus apparent tumores ex illis patientes non ualde spasmātur uel insaniunt. Probatur. in huiusmodi patientibus materiæ non transeunt ad cerebrum uel neruos aut nuchā. ergo conclusio uera, patet consequentia. & assumptum circa litteram declarabitur. Primo nota. Per tumores intelligendos esse tam apostemosos cę non apostemosos, dumtamen sit notabilis quātitatis materia notabilem in loco uulnerato tumorem faciens. Secundo nota. Huiusmodi tumores aliquando extendunt uulnus, aliquando non. In proposito est sermo de non extendentibus uulnus. extendentes enim frequēter possunt spasmum prouocare, ut supra, 5. huius cōmento. 2. colligi potest. &. 3. techni. Nerui uero & thenātos punctura. Et dixi notanter apparēt, ut per hoc denotaretur ipsos notabiles tumores esse extrinsecos & non intrinsecos. Tūor duplex

Tertio nota. Ly non ualde, potest dupliciter exponi. Primo non ualde id est raro uel non frequēter. sic enim sępe utitur Hippo. hoc termino non ualde & ualde pro sæpe, ut infra. sexto huius apho. 33. ibi acidū ructuantes non ualde pleuretici fiunt. Secundo non ualde. i. debiliter uel non fortiter siue intense spasmātur. & uterq; sensus potest esse bonus. & utriusq; eadem est causa. Tūor uulnerū duplex Gal.

Q uarto nota ꝙ tumore apparente in uulnere tota uel quasi tota materia agitata in uulnere mouetur ad locū uulneratum, quare diuertitur a neruosis membris ad quæ fluēdo causaret spasmū diuertitur enim a cerebro & a principalibus mēbris intrinsecis, & per consequens nec spasmum causat nec alienationem. ideo &c. Q uinto nota causam ueritatis conclusionis oppositę uel falsitatis eius esse. Primo si corpus sit multū repletum habens materias ualde agitabiles quare & multa ad uulnus et multa ad neruos nuchā ul cerebrū poterit moueri. Secūdo si uulnus fuerit ī neruoso mēbro tūc. n. poterit spasmū ꝓuocare. Tertio si uulnus fuerit a tūore exiccatū, tūc. n. materia regurgitāte poterit cāre spasmū.

Secūda cōclusio. Tumoribus uulnerū retro uel in par

Digitized by Google

te posteriori repente delitescentibus fiunt spasmi & tetani. Probatur, his humoribus delitescentibus repit materia ad neruosa membra. ergo conclusio uera. patet cõsequentia. & assumptũ circa litteram declarabit. Primo no. In proposito idem esse tumorẽ repente delitescere & repente nõ apparere, & repente quiescere, & repẽte occultari. per nõ apparentes ergo repẽte intelligit repente se occultantes, postq̃ appuerunt uel delitescẽtes.

Tumorum occultatõ duplex

Secundo no. Tumorẽ posse occultari dupliciter. Primo paulatine & hęc tumoris occultatio est laudabilis secundũ plm. prouenit enim secundum plm ex materię facientis tumorẽ resolutione & consumptione quę ga fit paulatine paulatim minuit & consumit & occultat tumor. Secundo occultari potest tumor subito et in breui tempore. Et huius causa potest esse multiplex colligẽda. 2. pronosticorũ. Cõmen. 12. pro parte. Prima paucitas materię unde a uirtute forti subito resoluit. Secũda subtilitas eius propter idẽ. Tertia raritas membri. Quarta caliditas materię. Quinta fortitudo impressionis materię resoluentis. Sexta uehemens corporis robustio & fortitudo. His. n. aut pluribus harũ causis occurrentibus fit subita. i. ualde uelox tumoris occultatio, & hoc est rationabile & ueritati cõforme. Vltimo contingit fieri subitã delitescentiã materiei ad interiora nulla istarum causarũ concurrente, uel saltẽ non propter aliqua uel aliquas istarũ, quia. s. propter motum materiei ad interiora, & de tali in proposito est sermo. Tertio no. Materiã tumorem exteriorẽ facientem posse ad interiora permutari. aut propter subtilitatẽ & caliditatẽ eius sicut dum furiosa. aut propter uẽtositatem eius uel propter causam interius attrahentẽ. & hæc potest esse medicina uel dolor aut inflatio extrinseca, aut debilitas intrinseca membri. hęc. n. sunt uel esse possunt huiusmodi causę. Quarto no. Per retro ut in cõmento tangit intelligere debemus dorsum nuchę satis propinquũ extẽs. ad quod materia faciens tumorẽ permutata et neruis imbibita uel in nucha potest causare tetanũ aut spasmum potentẽ esse repletionalẽ, potentẽ etiam esse non proportionarũ ad materiã. & tu ex his quę de spasmo et tetano tacta sunt, facile potes hoc perpendere &c.

Tertia cõclusio apho. est ista. Quibuscũq̃ repente delitescit tumor anterius innatus, illis superueniat mania dolor lateris acutus emphyma uel dyssenteria, si illi tumores rubei fuerint. Probat sic, quia ex tali subita delitescentia significatur motus materię ad partes cerebri pectoris aut intestinorũ. sed materia cała existente mota ad ista loca causat accidentia iam dicta. ergo conclusio uera. patet cõsequentia. & assumptũ circa litteram declarabitur. Primo no. Per anteriorẽ partem, uentrem, thoracem, guttur, & faciẽ esse intelligendã. de talibus enim uniuersaliter uerificatur apho. Secũdo no. Per maniam hic posse intelligi omnem lesionẽ uirtutũ cognitiuarum quarum actio in parte anteriori cerebri perficitur siue cum furore siue non. Per dolorem acutum lateris nõ solũ dolorem intelligere debemus, sed etiam eius causam. s. apostema, puta pleuresim. Per emphyma uero quod frequenter scriptũ est supra. s. collectionem saniei in pectore uel pectoris mediastino. Per dyssenteriã uero non solũ dyssenteriã proprię dictam quę est cũ excoriatione, sed etiã magis proprię dyariam sanguinẽã. & hoc si materia delitescens rubea fuerit rubore sanguineo. hęc. n, omnia simul aut aliquod illorũ subsequi possunt delitescentiã iam dictã. Materia. n. de liteſcentię permutata ad pleurã, & pleura ad apata fit dolor lateris acutus & pleuresis. sparsa uero ad pectoris mediastinum emphima. ad stomacum uero & intestina dyssenteria uera si materia acuta & excoriatiua fuerit uel dyaria sanguinea. si sanguinea nõ excoriatiua. ad partes uero cerebri proueniẽte causatur insania siue mania. Ex quibus patet primo ueritas cõsonis apho.

Secundo patet non solum dyssenteriã aut alia accidentia iam dicta ad hoc posse sequi, sed etiam uomitus sanguineos cholericos, et alia talia multa. Tertio patet nõ necessario ad hanc delitescentiã subsequi hęc oĩa, sed hęc uel aliquod horum uel aliqua istorũ. Concordia apho. colligitur. 4. quarti. trac. 3. ca. primo. Et est utilis apho. in actu, pnostico, ut patet & operatiuo, & per consequens docemur materiam modis dictis delitescentem ad exteriora trahere, & ampliatur ut patet. Vltimo no. Non tamen esse intentionem Hippo. q̃ delitescẽte materia posterius nõ euentãt accidẽtia dicta aũrius. & contra. possunt. n. contingere, quia tamen delitescente tumore aũrius facilius & frequẽtius accidentia iã dicta cõtigũt, & ecõtra posterius. sic itũ, ptulit aph. etc.

Tumoris subito delitescẽtis canon pnostícus & operatiuus.

Aphorismus. 56.

Si uulneribus malis & fortibus existentibus, tumor non appareat, magnum malum.

Si in uulneribus ualidis & prauis moles non appareat, The. *magna est noxa.*

Si in uulneribus fortibus, & prauis, tumor non appareat, ingens malum. Leo.

Expositio Iacobi.

Iste apho. tres habet conclusiones. Secunda est ibi (La xa). Tertia ibi (Cruda.)

Prima conclusio apho. In uulneribus malis & fortibus non apparere tumorem est magnum malum. Probatur. ex hoc significatur materiam malam trãsire trã siuisse uel tranſiturã esse ad nobilia mẽbra. ergo cõclusio uera patet cõsequẽtia, & assumptũ declarabit ifra.

Primo nota. Per uulnera mala intelligenda esse suspecta, s. ad mortem. fortia uero ad quæ uehementia consequunt accidentia & infesta, ut dolor fortis & syncopis & huiusmodi, qualia sunt uulnera quæ sunt in extremitatibus musculorũ siue lacertorum de quibus dicit Cõmenta. in proposito loqui Hyppo. eo q̃ talia sunt suspecta & sunt infesta propter sensibilitatẽ loci uulnerati.

Secundo no. Per non apparentiã duo in proposito intelligere possumus. Primo delitescentiam. qm. s. repente latitat tumor postq̃ apparuerit. de qua in præcedenti apho. secundo intelligere possumus simplicem priuationem apparentiæ anteq̃. s. non præcessit apparentia. & de quolibet potest uerificari conclusio, licet principalius secundo modo uideatur conclusio intelligenda.

Tertio nota q̃ malo & forti existente uulnere ut in locis iam dictis uehemens & fortissimus causatur dolor et humorum agitatio & cõmotio et inflatio. si ergo nõ tu mescat uulnus significat humores hos si uehemẽter agitatos et quasi furiosos factos ad locum uulneratum non fluere, sed ad aliquod nobilissimum membrum repere, aut per totum corpus ad neruosa membra spargi. hoc autem est periculosum & magnum malum. ideo conclusio uera. Ex quo patet primo causa uerificans conclusionem apho. Patet secundo ad ueritatem oportere non præcise magnam corporis euacuationem. Patet tertio merito dixisse malis & fortibus. si enim fuerit uulnus debile & non malum, non subsequente tumore non esset magnũ malum. Patet ulterius in casu esse melius partem uulneratam apostemari q̃ non apari.

Vulneris in principio semper competunt repercussiua & apostema prohibentia ubi sit maxima in toto repletio, & materia fluens ad membrum ipsius fit suffocatiua interius, aut fit materia fluens ualde grossa frigida, & sic de aliis.

Ex quo ulterius patet non semper in principio uulneris repercussiua & apostema prohibentia esse approximanda. fallit enim hoc in multis casibus, ut in casu apho. in emunctoriis, ubi materia fluens sit uenenosa, & ubi fit materia fluens ualde grossa frigida, & sic de aliis.

Secunda conclusio. Vulnera laxa sunt bona. Probatur, quia laxitate uulneris iam dicti redditur corpus secum a spasmo & aliis prauis accidentibus numeratis. ergo conclusio uera. patet consequentia. & assumptum

Digitized by Google

Vulnus laxū ad

declarabitur post. Primo no. Per uulnera laxa intelligenda esse illa ex quibus sanies effluit copiose, quę metaphorice laxa dr̄, sicut. n. uentrem ex quo materię fecales plurimę effluunt laxū dicimus, ita & uulnera ista laxa sunt metaphorice nominanda. Secundo no. Ista sunt bona. Primo effluente laudabili sanie, pro quanto significat materiam ad locum uulneratum fluere & ibi uinci a calore naturali & ibi digeri. Secundo etiam si sanies ista fuerit non laudabilis bonum est respectu eius quod esset si nihil effluereț, quia melius est hanc praua materiam egredi q̄ retineri. Credo tamē per laxa in proposito intelligenda esse illa potissime ex quibus effluit sanies multa & laudabilis &c̄.

Vulnus crudum quid

Tertia cōclusio. Vulnera cruda mala sunt. Probatur conclusio sic, quia laxa sunt bona. ideo &c̄. Primo nota. Per cruda intelligēda esse illa ex quibus nihil effluit quę crudę etiam metaphorice nominantur, sicut ex re cruda nihil digestū egreditur uel succosi tatis, ut ex pomo immaturo, ex maturo autem sic, ita ī proposito. uel forte dicuntur cruda pro quanto significant materiam fluentem ad uulnus crudam esse, quam calor non sic superat, ut ipsam possit digerere, econtra autem dr̄ laxa uel matura. Alij tamen per laxa medicinas laxantes uulnera, quia calefacientes & aperientes intelligunt. dicentes laxa. i. medicinę iam dictę sunt bonę in uulneribus iam dictis malis & fortibus. Et econtra per cruda infrigidantia stypticantia & repercussiua, quę in prefatis uulneribus sunt mala, ut declaratum est. Quod & si uerum sit non tamen uadit ad intellectum Hip. et Gal. in cōmento. Ideo dicēdum cruda ad intellectum datum esse mala, pro q̄to signant cruditatem materię; fluentium ad uulnera & impotentiam uirtutis ad ipsam digerendam. Econtra uero laxa bona sunt. Idem colligitur. 4. quarti. trac. 3. cap. primo. Et est utilis in actu practico. Et ampliatur ut precedens.

Auicē. Vulnerum & apatū canon practicus

Aphorismus. 67.

Laxa quidem bona, cruda, mala.

The. Vulnus molle et cedens bonum est: crudum & renitens malum.

Leo. Molles boni: crudi uero mali.

Laxa quidem & fluentia uulnera bona sunt, cruda uero dura & indigesta, mala. In his aūt uulneribus medici multum fallunt, stringentes fluentia, frigida & sica & stiptica medicina. Dolor autem fit ex locis neruosis, unde & medicina calefactoria est exhibenda.

Aphorismus. 68.

Posteriora capitis dolentia, in fronte recta uena incisa, iuuat.

The. Dolenti partem capitis posteriorē frontis uenam subrectam secuisse, prodest.

Leo. Dolenti partem capitis posteriorem, in fronte recta uena incisa, prodest.

Expositio Iacobi.

Conclusio istius apho. est ista. Recta uena frontis incisa iuuat posteriora capitis dolentibus. Probatur. per huiusmodi inci sionem uel apertionem euacuatur causa doloris. ergo conclusio uera. patet consequentia. & assumptum circa literam declarabitur. Similis sentētia colligitur. 6. epidimiarum. primo cap. & primo breuiarij. 6. cap. & prima tertij. cap. de cura sodę calidę. ubi ad literam inquit. & minutio uenę quę est in fronte. s. cōfert sodę ipsa nāq; est uena cuius phlobotomia secundum plurimum egritudines capitis extirpat & oportet ut in hoc dolore attē datur pars. nam si fuerit lateris posterioris uenę quę est lateris anterioris minuetur &c̄. ut. 4. primi. 20. c. ubi inquit q̄ uena quę est inter duo supercilia phlobotomata cōfert grauitati capitis, & proprię illi quę est in posteriori illius & grauitati oculorū.

Hippo. Serap.

Auicē. Capitis dolētis canon operati

Et est utilis apho. in actu operatiuo ut patet. Et ampliatur non solum ad dolorē capitis qui est in posteriori parte, sed etiam stupori capitis perseueranti antiquo & dolori oculorum. 4. primi. prealle. cap. Primo nota. Per posteriora capitis intelligendā esse partem capitis illam quę occiput dicitur distinctā contra sinciput. Secundo no. Per dolorem intelligere debemus materialē. immateriali enim non cōuenit ut possit per phlobothomiā curari licet per accidens posset competere. & hoc ubi mala cōplexione calida sine materia existente adsit repletio et humorum dispositio ad raptum et inflāmationem. tunc enim in casu isto ad conseruādum cōpeteret phlobotomia ut colligitur prima tertij. alleg. capitulo.

uus ex phlobotomia uenę frontis oppositę dolori. Capitis pars dupliciter.

Tertio no. Stante. hoc dolore potest hęc phlobotomia cōpetere, ut gratia diuersionis aut euacuationis materiæ a loco, & ad pręuidendū ne materia ad locum dolentem trahatur, & in quolibet horum cōpeteret. Quarto no. Per uenam rectā frontis intelligere debemus uenam quandā magnam inter duo supercilia transeuntem a qua plurimi ramificant rami, quorū aliqui tendūt ad partem capitis posteriorem, quidā uero ad oculos qdā ad tpa, & sic de alijs. & propter hoc huius uenę phlobotomia confert dolori in parte posteriori capitis existēti, aut tēporū aut emicraneę malę potissime sanguineę, & oculorum dolori, & obtalmie, & sic de multis alijs. propter quod aut, prima ij. alle. ca. ipsa nāq; est uena, cuius phlobotomia plurimum egritudines capitis extirpat. Ex quibus patet causa uerificans apho. Quinto no. ad ueritatē apho. requiri tres cōditiones. Prima conditio, q̄ materia a qua pēdet dolor sit sanguinea, aut sanguini multum admixta. Secunda cōditio q̄ corpus nō sit nimis plectoricum. si enim sic foret possemus hāc uenam phlobotomando nimiā materiam ad locum lesum attrahere, ad quem intellectum se rettulit Auic. quarta primi capi. ij. de quando & qualiter euacuare oportet, q̄ intēdens diuertere non debet a capitis dextro in sinistrum diuertere, ne nouam materiā ponat in fluxu ad locum illum q̄ intelligitur ubi materia plurima fuerit. Tertia cōditio, q̄ materia nō sit uenenosa. tunc. n. non est per contrariā sed per partē euacuanda patientem.

Frontis uena recta q̄.

Aphorismus. 69.

Rigores in mulieribus incipiunt ex lūbis magis & per dorsum ad caput. Sed in uiris retro magis q̄ in priori parte corporis uelut cubitorū, coxarum, sed & cutem raram declarat pilus.

Theo. Mulieribus frigora inchoant a lumbis, & per dorsum ad caput deueniunt: uiris etiam in parte posteriori corporis ocius q̄ de priore: uerbi gratia cubitorum, aut femorum: cutis etiam rara est, quod pilus declarat.

Leo. Rigores incipiunt mulieribus quidem ex lumbis magis: & per dorsum ad caput: sed & uiris parte corporis posteriore magis q̄ anteriore, ueluti femorum, cubiti, Sed & cutis rara: indicio autem est pilus.

Expositio Iacobi.

Prima conclusio apho. rigores in mulieribus incipiūt magis ex lumbis ascendentes per dorsum ad caput. probatur: mulieres sunt uiris ex natura frigidiores & maxime circa partes iam dictas. ergo conclusio uera. patet consequentia. & assumptum circa litteram declarabit.

Primo nota per rigorem hic intelligendum motum membrorum concussiuum, propter motum humorum uelociter sparsorum super musculos & lacertos. & non solum rigorem, sed etiam typum quamlibet febrem antecedentem, ut frigus, horripilatio &c. de his enim omnibus uerus est apho. ut patebit. Secundo nota q̄ conclusio apho. potest habere intellectum duplicem. primo q̄ rigores in mulieribus magis incipiunt ex lumbis q̄ ex alijs partibus corporis. & hunc sensum non puto esse uerum, cum enim alię partes ut extremę, sint frigidiores

Digitized by Google

gidiores denſiores lumbis frequentius alijs paribus, ex illis partibus rigores ſcipiunt. Secundus intellectus eſſe poteſt ut per complexionem comparẽtur mulieres uiris in tali inceptione rigoris ex lumbis, ut ſit ſenſus, ꝙ magis in mulieribus inciptunt rigores in lumbis &c. ꝙ̃ in uiris. & ſub hoc ſenſu uidetur concluſio concedẽda. & ſic uidetur a Cõmen. in cõmento. & exponitur magis i. intenſius & frequentius. Tertio no. ꝙ ſtante in mẽbro debita diſpoſitione ad ſentiendum tres uidentur potiſſime cauſe impedientes rigorem, uel remouentes aut diminuentes. prima fortitudo uirtutis membri. ſecũda caliditas membri. tertia raritas mẽbri propter eni fortitudinem expellitur materia ad partes debiles, propter caliditatem ſubtiliatur calefit & reſoluitur, & nõ retinetur materia, quia non ſiccant rigorem ſicut in membro uel in corpore alio aliter ſe habente, propter raritatem uero trãſpirat materia. quare &c. quę cauſę ſecundum plurimum in uiris ꝙ̃ in mulieribus magis reperiũtur &c. Primo quia alijs paribus habitudo uiri eſt calidior, fortior, & rarior, & poroſior tota habitudine mulieris. Secundo quia iuxta lumbos aut renes uel muſculos illos circa renes exiſtentes dictos uulgariter lumbi uel parum diſtanter, ſituatur matrix in muliere quę ẽ membrum frigidum in genere membrorũ cum ſit neruoſa uel ligamentalis. xxi. tertij. ca. primo. in uiri ſautẽ non eſt ita, & colligitur hęc cauſa a Cõmen. li. epidimi. li. iij. Et ex his patet cauſa uerificãs concluſionem.

Quarto no. licet ita ſit ſecundũ plurimum tamẽ poteſt contingere, & de facto cõtingit oppoſitum. eo primo ꝙ cõtingit aliquã mulierem aliquo uiro eſſe calidiorem aut merito etatis aut merito complexionis. Secundo etiam quia contingit materiam eſſe in uiro ſituatam in loco ubi extra uenas egrediens, & uirtute non victa uel ſuperata, inuiro neceſſario cauſabit rigorem in loco iam dicto. & inchoabit in muliere aut econtra.

Quinto nota ꝙ poſtꝙ̃ rigores circa lũbos inchoauerint, aſcendunt poſtea ad nuccam & tandem caput & cerebrum. qa hę ſunt partes conſequẽter minus calide & molliores, ſõ paſſibiliores. ꝓpter etiã, ꝓpinquitatẽ nucce ad lũbos et rectitudinẽ nucce ad cerebrũ et caput etẽ

Secunda concluſio. rigores in uiris magis incipiunt retro ꝙ̃ ante, retro inquã, quia circa cubitos & caſſas, ꝓbatur. cuius in anteriori parte eſt rarior ꝙ̃ in poſteriori. ergo circa illam partem minus incipiunt rigores. conſequentia tenet. & aſſumptum probaẽ. quia pars anterior eſt piloſior. ergo ipſa eſt rarior. Primo nota ex deductione concluſionis aliã fieri comparationẽ in hac ſecũda cõclone, & aliã ĩ priã, in prima. n. cõparabaẽ mulier ad uirum ut debet; in hac autem comparatur pars poſterior uiri ad partẽ anteriorem eius, quantum ad rigorem. Secundo nota. ꝙ exquo anterior pars calidior eſt fortioris cõplexionis & rarior parte poſteriori, poteſt aliqua materia ſparſa ad anteriorem partẽ non eſſe ſufficiens cauſare rigorem, quę tamen pulſa ad poſteriorem cauſabit propter cauſam circa prędictam cõcluſionem aſſignatã. Tertio nota hoc uerum eſſe nõ ſemper, ſed ut in pluribus, ſicut prędicte concſone de mulliere reſpectu uiri declarabatur, ſaltem quantũ ad ultimam cauſam habetis. n. caſum in domina margarita domini. V. quę omni die patiebatur in principio paroxiſmi rigorem fortem & incipiebat circa partes. deinde ad faciem &c. Vltimo nota per raritatem in ꝓpoſito intelligere debemus poroſitatem. pars. n. anterior poroſior eſt poſteriori. quia calidior. cuius ſignum eſt. quia piloſior & ſic uidetur Commentator exponere in commento, hic poſſent fieri quędam leues inſtantię. Primo contra primam concluſionem. quia aliquibus maribus aliq̃ mulieres ſunt calidiores. ergo &c. Secundo citius imprimit & facilius materia calida rigoris cauſatiua in partem calidiorem ꝙ̃ frigidiorem. ergo citius & fortiorem cauſabit in ea rigorem. Item qa ſenſibilior & multa ſenſibilitas eſt de cauſis rigoris. ut prima quarti. ca. de rigore & horripilatione. Tertio ſtante ſola ſiccitate naturali cauſatur piloſitas maior. ergo iſtud argumentum non tenet. piloſior ergo rarior & calidior. Ad primum patet quid dicendũ. Ad ſecundũ dicit negando cõſequentiã. citius & facilius ĩprimit &c. licet. n. facilius imprimat. facilius tñ & citius recipit impreſſionem ad quam ſequitur eius reſolutio & prohibitio rigoris. nõ. n. quelibet ipreſſio ſufficit cauſare rigorẽ. ſed hoc eſt raro propter cauſas tactas. Ad confirmationem iſtꝝ patet reſponſio. Ad tertium dicit illud eſſe uerum. quia ſola ſiccitate aucta ſupra temperamẽtum ſit maior aduſtio materiei quæ in pilum conuertitur. uerũtamen ubi per cipimus pilos plures & groſſiores. & cum hoc partẽ nõ eſſe ſicciorem ſed molliorẽ. ſicut eſt anterior pars, concludere poſſumus ipſam eſſe calidiorem uel rariorem. uel dicitur ut quidam hoc eſſe uerum, ut in pluribus.

Aphoriſmus. 70.

A quartanis habiti non ualde a ſpaſmis apprehenduntur, Si uero apprehendantur prius & ſuperueniat quartana ſoluuntur.

Quia quartanis capiunt, nõ admodũ cõuulſionibus capiũt, et ſi antea capiebãt, ꝙrtana ſuperuentẽti liberaẽ. The.

A quartanis capti non admodum conuulſionibus capiuntur, Si uero prius capiantur, & quartana ſuperueniant liberantur. Leo.

Expoſitio Iacobi.

Prima concluſio patientes quartanas nõ ualde a ſpaſmis comprẽhenduntur. probatur. in patientibus quartanã non inueniẽ cã ſpaſmi cauſatiua. ergo cõcluſio uera. patet conſequẽtia. & aſſumptũ circa litterã declarabit.

Secunda concluſio. quartana ſuperueniẽs patienti curat ſpaſmum. probatur. quartana exiccat uel conſumit materiam ſpaſmum cauſantẽ. ergo concluſio uera. patet conſequentia. & aſſumptum circa litteram declarabitur. Idem prima. iij. tractatu ſecundo ca. de quartana periodica ad finẽ, dum inquit. Et quartana quæ ſaluat eſt liberat ab ęgritudinibus malis melancolicis. ſicut epilepſia & melancolia & in ea eſt ſecuritas a ſpaſmo. qm̃ humor eſt ſiccus, & ſecunda tertij. quartana confert ad illud propter conſecutionẽ tremoris eius & propter multitudinem ſudoris ſui. & cui accidit quartana raro accidit ei ſpaſmus. nã ſecurus eſt ab eo. & ſexto epidimiarum allega. cap. & eſt utilis in actu practico, & ampliatur, ut patet. Primo no. per habitos a quartanis intelligendos eſſe fortes & longas quartanas patientes.

Secundo no. os etiam non ualde, quia raro a ſpaſmis comphẽndi per ſpaſmos repletionales ſpaſmos intelligendo propter multa. primo quia corpore habito a quartana, ſignificatur in eo dominari humorẽ melancolicũ, qui quia terreſtris eſt uehementer nõ eſt aptus in ſubſtantiã nerui penetrare. & conſequenter ſpaſmos cauſare, quam cauſam explicat Aui. prima quarti allegato ca. dum inquit, & in ea eſt ſecuritas a ſpaſmo, quoniam humor eſt ſiccus. Secundo. quia quartana eſt corporis & humoris ualde exiccatiua. primo pro quanto ſe. eſt quæ eſt morbus calidus & ſiccus. ut colligitur. primo huius. cõmen. xvi. & xix. f. humide dictę. ſecundo etiã quia materia a qua pendet quartana eſt humor ualde ſiccus. & per conſequens exiccatiuus ad quã intentionem fortaſſe rettulit Aui. nam in quartana eſt ſudoris multitudo ad quã ſequitur corporis exiccatio. & ꝓ conſequens neruorum ineptitudo ad ſpaſmum repletionalem. Similiter quia in ſudore euacuãtur humores phlegmatici ſi qui in corpore fuerit, aut ſaltem ſubtiliantur, & delinquuntur ſolum terreſtres inepti ad faciendum ſpaſmum, ut ſupra dictum ẽ. Quarta cauſa poteſt eſſe fortitudo tremoris ſeu rigoris ad quẽ ſequitur fortis cõmotio, i. agitatio neruoſorum & lacertoſorum mem-

Digitized by Google

brorum ī quo materiæ si quę lacertis imbibite sunt, aut resoluuntur aut expelluntur, uel saltem subtiliantur et resolutioni & euacuationi præparantur. ideo &c̄. & has duas ultimas causas tetigit Auic. secunda. tertij. allegato cap. cum inquit. Quartana quoq; confert ad illud propter consecutionem tremoris eius & propter multitudinem sui sudoris. Intelligendum est tertio. licet ita fit per accidens tamen posset quartana multū imbecilitando digestiuam uirtutem esse causa ut multiplicaret humor frigidus crudus qui posset esse causa spasmi. uerū est tū q̄ hoc est ualde raro. talis enim secunda quartana non esset salua. de qua in proposito non est sermo. ut patet in concordia superius allegata. Hic possent fieri leues instantiæ, fortes autem generaliter tetigit Galie. supra secundo huius. aphor. & commento. lvij. A spasmo & tetano & ibi uide &c̄.

Aphorismus. 71.

Quibus coria circuntēduntur sicca & dura sine sudore finient uitam. Quibus uero relaxata & rara cum sudore finient uitam.

The. Quorum cutis obtenditur squallida & sicca: ij sine sudore moriuntur. contra quorum cutis laxa solutaq; est, ij obeunt cum sudore.

Leo. Quibus cutes circuntenduntur aridæ & siccę, sine sudore moriuntur. Quibus uero laxæ & raræ cum sudore moriuntur.

Expositio Iacobi.

Prima conclusio. morituri quibus coria circundantur dura & sicca existentia. finient. i. morientur sine sudore. probatur. in talibus deficit sudoralis materia uel non saltem circa cutē expellitur. ergo conclusio uera patet. & assumptum circa litterā declarabitur. Secunda cōclusio. morituri quibus coria sunt rara et laxas finiēt. i. morientur cum sudore. probatur. ī talibus propelletur iam materia sudoralis ad cutim. ergo conclusio uera. patet consequentia. & assumptum circa litteram declarabitur. Similis sententia colligitur sexto epidimiarum allega. loco. &. x. continentis. primo cap. & secunda. iij. ca. de speciebus mortis dum inquit. Et quando cutis est sicca &c. & est utilis & ampliatur ut patet. Primo nota per coria cutim intelligendam esse. quæ dura & tēsa fit propter uehementem solutionem & exiccationem. primo quia siccitas est causa duritiei. secundo de generatione. Secundo quia per resolutionem fortem euacuantur partes subtiles aereæ & aqueæ. quare remanent terrestres & dure & aspere, tenduntur autem propter cutis minorationem & corrugationem. paucificato enim humido substantifico cutis abbreuiatur in dimēsionibus suis. quare remanet ualde tensa circa corpus. Secūdo nota per cutem laxam raram intelligere debemus cutem quodāmodo fluidam & mollem quod prouenit ex materia humida multa ad cutim mota. sicut experimur in principio anteq; fiat sudor in corporibus. Tertio nota q̄ licet uirtus prope mortem succumbat. frequenter tamen in expellēdo materiam ultimum facit conatum, ad quem sequitur alicuius partis materię expulsio. quare q̄nq; prouocatur sudor quandoq; secessus ī quo casu prius fit cutis rara laxa. ex isto patet ueritas aphorismi, dubitationes quæ caderent sunt leues &c.

Aphorismus. 72.

Icterici non ualde inflati fiunt.

The. Qui regio laborant: ij non admodum inflantur.

Leo. Qui regio morbo laborant, nō multum uentosi sunt.

Expositio Iacobi

Conclusio apho. est ista. Inflati non fiunt ycterici quorum ycteritia est ex nimia caliditate epatis nimiam coleram multiplicantis quæ per totum dispersa corpus facit ycthericum. ycteritia tamen ex opilatione contingere posset. Et dixit notanter non ualde. i. raro, quia aliquando posset esse sicut patet de tympanite quæ consequitur malam complexionem hepatis &c.

Finis quintæ particulæ. Incipit sexta.

Aphorismus 1.

IN diuturnis lienterijs, superueniens, prius non existens signum bonum,

The. In longis leuitatibus intestinorum ructus accidens superueniens, qui non extitit prius, signum est bonum.

Leo. In longis leuitatibus intestinorum si ructus acidus fiat, qui prius non erat, signum bonum.

Expositio Iacobi.

Prima cōclusio istius apho. est ista. Oxyregmia superueniens lienterijs diuturnis et prius non exīs est signū bonū. Probat, quia oxyregmia superueniēs significat lienteriam declinare & uirtutem tam retentiuam q̄ digestiuam confortari. ergo conclusio uera. patet consequētia & assumptum circa litteram declarabitur. Idē 13. trac. 5. ca. de lubricitate stomachi siue lenitate dū inquit. Et eructuatio acetosa est secūdum Hip. signum bonum, significat enim augmentum caliditatis diminutæ. nam si fuerit caliditas non erit uentositas nec eructuatio. &. 16. tertij. ca. 2. satis ad principiū. Et est utilis in actu pronostico et operatiuo, pro quanto facit medicum scire causam lienteriæ. Et ampliatur ad omnia ī quibus contingit lienteria cum oxyregmia secundū modū inferius dicendū. Primo nota ut in cōmento colr. Lienteria est uelox exitus cibi uel potus per inferiora in eisdem qualitatibus quibus sumpta sunt, & hoc propter impedimentum in uirtute stomachi contentiua & digestiua contingens. Ex quo patet primo q̄ per diuturnam lienteriam sit intelligenduni. Secundo q̄ non omnis exitus cibi uel potus indigesti est lienteria, nisi cum hoc ponatur ipsum esse uelocem & in breui tempore factum, post eorum assumptionem, nisi etiam hoc ponatur cōtingere uitio stomachi, quia quandoq; medicina soluti ua illud idem facere posset. sed non esset proprie lienteria. Tertio patet lienteriam proprie non esse ægritudinem sed accidens. est enim actio lęsa. Et per lienterią intelligimus actum illum expulsionis pręter naturā, aut exiens mutatum. licet autem intelligatur per liēteriam res sic pręternaturaliter expulsa. Frequenter tamen per lienteriam intelligunt auctores malam compłonem uel ęgritudinem stomachi, ad quam sequitur fluxus iam dictus. Dicta. est autem lienteria, eo q̄ cibum tanq; plinea intestinorū nullis obstantibus faciat prolabi. Quarto etymologiarum. 7. ca. enterō. n. grece latine intestinum. ideo lienteria & non liēteria proferatur. Secūdo. In qualibet lienteria reperitur duplex actio lęsa. s. retentiua & expulsiua & fortasse attractiua. Principaliter tamen ex impedimento digestiuę & retentiuę fit lienteria, & augmento expulsiuę, sed hę uirtutes in lienteria uario modo lęduntur. uer. g. digestiua quandoq; enī lęditur per essentiam. quandoq; per cōtratem & per colligantiam. Per essentiam quidem, quia per distemperiem instrī digestiuę essentialiter deseruientis puta caliditatis. hac enim distemperata, quia aucta uel diminuta taliter ut digestio impediatur, dicimus uirtutem digestiuā essentialiter lędi. Econuerso uero quādo nō est distemperantia in instrō primo uirtuti deseruiente, sed lędit ur propter lęsionem alterius sibi subueniētis uirtutis dicimus ipsam per colligantiam lędi. sicut si lęsa retētiua impediretur actus digestiuę siue digestio obiecto digerendo non debito tempore retento lęderetur digestiua. quandoq; autem contingit utrunq;, quia simul est distemperies in instrō digestiuę et retentiuę. Ad propositum hic potissime est sermo de liēteria, ī qua ī uirtute digestiua est essentialiter nocumentū ad itellectum datū. nisi. n.

ita

Digitized by Google

Lienterię cā quadruplex.

ita esset, non esset cōclusio uera ut patet. Tertio nota. Lienterię multiplex potest esse causa. Primo multa lubricitas & humiditas stomachi et intestinorū. Secundo ulcera in stomaco uel in intestinis uel excoriatio. Tertio multa frigiditas digestiuā impediens et contentiuam debilitās & de tali potissime est sermo. Alia causa potest esse nimia caliditas uel siccitas eo ꝙ omnis immoderata qualitas deficit actū &c. Quarto not. Per oxyregmiā itelligere debemus acetosam eructuationem. Cuius cā potest esse multiplex ut. 13. tra. primo. de signis dispōnum stomachi sumptis ex eructuatione. Prima multitudo melancolię effusæ ad os stomachi. Secūda phlegma acetosum a capite ad stomacū fluens aut etiam in stomaco generatum. Tertia mala cōplexio calida faciens ebullire cibum & ipsum in acetositate conuertens, sicut lacti & musto contingit. Quarta mala cōplexio frigida i stomaco indebite digerens sicut fructibus accidit anteꝙ matureſcant. Hæc autē omnia cognosci debent ꝑ signa propria q̄. 13. tertij colligēda sunt. Ad propositum hic est sermo de oxyregmia propter debilitatē digestionis a mala cōplexione frigida proueniente. proueniens enim a melancolia uel phlegmate &c. proculdubio non significant bonum si superuenerit lienteria. Quinto nota. Licet ex oxyregmia significetur nocumētum in digestione, non tamen significatur digestionis ablatio. ideo minor ſsio per eam significatur q̄ per lienteriam simplicē a mala cōplexione frigida proueniētē ꝑ quā fit per se ablatio digestionis. Si ergo oxyregmia supueniat &c. ubi prius calor intantū debilitatus erat ut nullam faceret uaporis sensibilis eleuationem & nullam in cibo faceret transmutationem, nec cibus a uirtute retineretur per tempus sensibile uel amplecteretur nunc autem transmutatur transmutatione ducente ad acetositatem signat calorem intantum uigoratum esse ut in maiori tempore cibus contineatur, & a calore maiorem recipiat mutationem quare est signum bonum pro q̄to significat reditum mēbri ad suam naturalē dispōnem. & istam causam sentit Aui. 13. tert. alle. cap. dum inquit. Significat enim augmentum caliditatis diminutę. nam si non fuerit caliditas nō erit uētositas uel eructuatio. Sexto nota. Non solum esse hanc oxyregmiam signum bonum, sed etiam esse bonum per uiam causę sal rem acetositatem illam. acetosum enim corrugat & inspissat quare contentiuam uigorat, & sic digestionē cibi contentiuę fortitudo iuuare poterit. Et istam sniam collige. 16. tertij. alle. c. 2. dum Aui. inquit. Et Hip. qui dem laudauit in ipso eructuationē acetosam, quoniā significat caliditatem &c. & subdit infra. et qm acetositas quandoq; incidit & prēparat stomacum & facit acquirere retentionem, & tunc laudabitur per illud inquantum est signum, & inquātum est causa. Propter qd aūt addita sit illa particula prius nō existens patebit in cōmen. Sed contra dicta sunt difficultates quāplurime.

Oxyregmia quid. Auicē. Oxyregmiæ cā multiplex. Auicē.

Prima est. Non uidetur aliquam esse diuturnam lienteriam, quia in lienteria non transmutatur cibus nec cōuertitur in substantiam aliti, sed cum tali dispositione non potest uita longo tēpore permanere. ergo &c. Secunda est. Videtur ꝙ in cuiuslibet lienterię principio saltem a mala complexione frigida prēcedente debeat apparere oxyregmia, quia anteq̄ actio transmutans cibū totaliter auferatur notabiliter debilitat, ex qua debilitatione subsequitur cibi acetosatio. ergo &c. Confirmat, quia signetur mensura frigiditatis per q̄ existentem fiebat liēteria. siue oxyregmia q̄ fit quatuor graduum, & sit illa cum qua post fiet oxyregmia trium graduū. Et arguitur. in principio prius q̄ stomachus duceretur ad frigiditatem quatuor graduum productus fuit ad frigiditatem trium graduum. ergo in principio prius fuit oxyregmia. Tertia difficultas. Oxyregmia est accūs morbi. ergo non est signum bonum. Ad primam dicē non esse intellectum auctoris in lra sic auferri transmutationem cibi ꝙ nihil penitus in substātiam mutet cibati. sic enim in cibato nō saluaretur uirtus, sed quia modicum de cibo transmutatur secundum plurimū transit in conuersum sub forma cibi, ideo dixit actionem illam auferri. Ad secundam dicitur ꝙ si mala complexio causans liēteriam induceretur paulatim. prius ueniret ad dispositionem per quam fit oxyregmia. deinde ulterius alteratione procedente ceſſaret oxyregmia, quia ita diminueretur calor ut nullam eleuaret uentositatem. posterius autem rediret ad oxyregmiā si paulatine mala complexio remoueretur. per prius ergo nō existentem itellexit prius perseuerantem quę a phlegmate proueniret potest acetoso uel consimili. Ad tertiam dicitur negando illam consequentiam, quia non repugnat idem eē accidens morbi & signum morbi demonstratiuum, et tamen illud est signum salutis futurę pronosticū, ut alias declarauī Addo adhuc unū notabile ꝙ ad ỽitatē aphorismi requiritē oxyregmiā non perseuerare, sed post paruum tempus remoueri succedente eructuatione calidiori & minoris acetositatis. hac enim superueniente significatur calorem continue uigorando & melius digerendo procedere, & tunc stabit aphor. ueritas.

Aphorismus. 2.

Quibus nares humidæ naturaliter, & semen humidum, cito infirmantur. Quibus uero contraria, salubrius,

Quibus nares hument, aut genitura, ỹ ualitudinarỹ degunt. Quibus econtrario est, melius ualent. The.

Quibus nares natura humidiores, & genitura humidior, minus integra sanitate fruuntur. Quibus uero contraria, salubrius degunt. Leo.

Expositio Iacobi.

Iste aphor. duas habet conclusiones. Secunda est ibi (quibus uero).

Prima conclusio apho. est ista. Habentes naturaliter nares humidas et semen humidum cito infirmantur. Probatur. in talibus corporibus abundant materiæ ęgritudinum causatiuę. ergo conclusio uera. patet consequentia & assumptum circa litteram declarabitur. Nariū hūidarū & semis cānō practicus & operatiuus Auicē. Mesue

Secunda conclusio. Habentes nares siccas & semen sic cum salubrius se habent. Probat per causam oppositā. Idem primo theo. dispositionis regalis. 4. cap. & quinta tertij. ca. de catarro in summa & a Mesue in suo de appropriatis. ca. de catarro in summa. Et est utilis in actu pronostico & operatiuo. Et ampliatur ut patet. Primo nota. Non solum per nares uoluit Hip. nares intelligere, sed etiam aliorum principalium emunctoria & ertā ipsius cerebri emunctoria alia, ut aures, oculi & huiusmodi, quia tamen plures supfluitates ex naribus & manifestius expelluntur, qua ēt ex illis euidenter significatur humiditas cerebri ex qua probabiliter arguitur humiditas totius, ideo de narium humiditate magis explicata fecit mentionem. Secundo no. Per nares humidas intelligendas esse nares a quibus multę defluunt humiditates per comparationem ad corpus temperatum, & hoc huiusmodi superfluitatibus humidis & aquosis potissime existentibus. Tertio nota. In apho. reperit naturaliter ad dandum intelligere, quia hoc est uerum si corpus in sua dispositiōe naturali sit tale siue ex generatione siue ex tempore hoc fuerit. si enī corpus esset actu ęgrum aut neutrum ex inordinato regimīe uel alia causa non esset apho. uerus. Quarto nota. Per semen humidum intelligendum esse semen fluidum & aquosum. Ex quo licet īmediate signētur super cōplexionem testiculorum, mediate tamen et pro quanto materia seminis secundum medicorum sententiam a mēbris principalibus oībus decidituꝛ, arguitur totus humiditas. uel forte quia euidentius arguitur humiditas cerebri, cum plurimum materię spermatis secundum intentionem Hip. Nares hūidæ Semen hūidū quid.

Digitized by Google

deciditur a cerebro, ut. 20. tertij. ca. 3. semen enī decisum a corpore conuenienter sano debet esse cōpactum & globosum, ut loco præalle. Q uinto nota. Hæc corpora faciliter ægrotare ægritudinibus materialibus, scilicet humidis. frantibus enī his signis in toto est cōplo humida, quare plures in toto superfluitates superabundant quæ sunt materiæ ægritudinū. Similiter etiam ex hoc arguitur ex cerebro plurimam catarralē materiam descendere quæ plurimū ægritudinum potest esse causa, ut quinta tertij all. ca. & Mesue de appropriatis. alle. ca. quia fluens ad stomacū & intestina nauseam uomitum & indigestionem dyariam lienteriam causant. ad pectus pulmonem & guttur squinātiam tussim hasma. ad uentriculos cerebri epi?am apoplexiā. ad neruos spasmum tetanum tremorem paralisim stuporem &c. Ex quibus patet ueritas conclusionis apho. ad quod etiam facit q̄ per humiditatem corpora talia redduntur magis passibilia. Sexto nota. Per corpora contraria modo se habentia intelligenda esse corpora a quibus superfluitates non defluunt q̄ possunt esse ꝓpata. & intelligere possumus ēt siccas nares habentia respectu tēperati, ut corpora sicca quę minus ægrotant ꝓpter causam oppositā.

Aphorismus. 3.

In diuturnis dyssenterijs, abstinētia, malum, & cum febre, peius.

The. In lōgis difficultatibus intestinorum, fastidiosæ, inediæ, malæ sunt, & peiores, si accidunt cum febre.

Leo. In longis difficultatibus intestinorum, inediæ ex fastidio, malum, & cum febre, peius.

Expositio Iacobi.

Iste apho. duas hēt cōclusiones. Secūda ē ibi (Et cū). Prima conclusio. Abstinentia est malum signū ī longis dyssenterijs Probatur. huiusmodi abstinētia ē causa multi defectus uirtutis, & cum hoc significat prauā esse dyssenteriam. ergo conclusio uera.

Secunda cōclusio. Huiusmodi dyssenteria cum febre est peius signū. Probatur ut prius. Primo nota. Si dyssenteria fit breuis & fiat abstinentia. i. abominatio cibi, hoc poterit esse propter humores malos ifīciētes &c. sed postq̄ fuit longa significat uel mala ulcera uel humores totius esse corruptos cum in tanto tempore purgati non sint quare deterius signum est in ipsa longa. Secūdo nota. Per abstinentiam abominationem intelligi. Tertio no. Est mala per uiam signi & causæ ut patet. & declaratur primo modo. Q uarto no. Cū febre adhuc peius quia per ipsam plus prosternitur uirtus &c.

Abstinentia quid.

Aphorismus. 4.

Circūfluētia ulcera malæ cōsuetudinis, malū.

The. Vlcera obglabrata, praua sunt.

Leo. Vlcera circūglabra, praua sunt.

Expositio Iacobi.

Iste aphorismus patet ex commento.

Aphorismus 5.

Dolores in lateribus, & pectoribus, et in alijs corporis partibus, si multum differunt ad discernendum, malum.

The. Dolores, aut pectoris, aut costæ, aut cuiusuis, membri, an multum infestent, animaduertendum est.

Leo. Dolores qui sunt in lateribus, & pectoribus, atque alijs partibus, si multum differant, perdiscendum.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est ista. Dolores in lateribus pectoribus & alijs partibus corporis multum differentes anteq̄ cognoscantur sunt mali. Probatur. huiusmodi multa dilatio impedit curam dolorum horum. ergo conclusio uera. patet consequentia. & assumptum circa litterā declarabitur. Idem septimo epidimiarum. Et est utilis. Et ampliatur ut patet. Primo nota hanc lr̄am reperiri duplicem. Vna littera habet ad cognoscēdum. Alia lr̄a habet ad discernēdum. Et sub utroq; sensu uera est cōclusio apho. licet Gal. secundum primā expositionē potissime uideatur exponere. Secundo nota. Non solum de dolore apho. esse uerum, sed de qualibet dispōne pręter naturam periculosa uel infesta multum ad se curam uertente. dolorem tamen tanq̄ dispositionem frequētissime occurrentem & a multis pendentem, quare difficilius est eius distincta cognitio. uirtutem etiam multū prosternentem principaliter hic introduxit. Tertio nota. Per dolores in lateribus maxime intelligendos eē dolores circa pleurā siue panniculum tegentem pectus interius in pectoribus maxime quātum ad anteriorē partem, ut in perypleumonia, & per alias partes intelligit alia mēbra extra hæc. Q uarto nota. Hoc eē malum ꝓ uiam signi & per uiam causæ. Per uiam quidem causę, quia huiusmodi doloris ignorantia est causa, ut non debite applicentur remedia ipsius doloris remotiua, et per consequens q̄ dolor & eius causa figatur & fiat manssuus, & tandem corpus ad deteriorem dispositionem ꝓducat. hoc autem est malum. Item malum est etiam me dico, quia non potest de termino istius doloris cōsequenter pronosticari. Secūdo est malum per uiam signi, pro quanto significat uarietatem causę aut causarū facientium istum dolorem & pluralitatem, ut nunc uideatur unius manerici nunc alterius, aut simul confusæ causæ plurium dolorum concurrent, ut causa pungitiui mordicatiui extensiui aggrauatiui, & sic de alijs. hoc autem malum est ut patet. ergo &c. Q uinto nota. De dolore plures possumus habere notitias. Vnam generalem qua scimus q̄ est sensatio mala, aut q̄ est fortis aut debilis aut continuus aut interpolatus, & secundū hoc faciliter quasi semper ab infirmi & a medici narratione etiā cognoscitur. Secundo possumus de ipso habere notitiā specialem, puta secundū specificam denominationem eius sumptam secūdum plurimū a specifica denominatione causę, ut an sit pungitiuus uel ulcerosus, an extēsiuus, an aggrauatiuus, & sic de alijs, an calidus fuerit &c. & hoc modo cōtingit medicū multum differre ad cognoscēdū dolorē propter causam in præcedenti notabili tactā. Et tu considera. Sexto nota. Licet in omnibus malum sit, deterius tamen in una parte q̄ in alia ut in parte nobiliori q̄ in parte minus nobili, & sic de alijs.

Doloris notitia duplex.

Aphorismus. 6.

Nephritici & circa uesicam dolores, laboriose sanantur in senibus.

Vicia renum, et uesicę, senioribus difficulter sanant. Theo.

Renū, et uesicę uitia, in senioribus difficulē sanant. Leoni.

Expositio Iacobi.

Iste aphorismus patet ex commento.

Aphorismus. 7.

Dolores & tumores secundū uentrē exītes, superiores quidē leuiores, inferiores, fortiores.

Dolores uentris, si suspensi sunt, leuius, si non suspēsi, grauius infestant. The.

Dolores uentris sublimes, leuiores. Q ui uero non sublimes, fortiores. Leo.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. Dolores & tumores superficiales circa uentrem existentes sunt leuiores profundis uel ꝓfundioribus. Probatur huiusmodi dolores sunt in partibus grossioribus a principalibus distantioribus, quibus ēt melius possunt remedia applicari. ergo conclusio uera. patet consequentia. & assumptū circa litterā declarabit.

Primo nota. Non solum dolores, sed etiam oēm aliam dispositionem ꝓter naturā intelligendum esse. Secūdo nota.

Digitized by Google

Tumor quid. nota. Per tumores omnia apostemata cuiuscunq; manerici fuerint intelligenda fore. & hoc alijs paribus. Ter

Venter tio nota. Per uentrē concauitatē mēbra naturalia continentem. Q uarto no. Per superiores superficiales, & per inferiores profundos, ut Cōmētator in commento.

Q uinto nota. Hos esse leuiores &c. Primo quia exteriores partes plurimū ignobiliores Secundo quia minus sensibiles. Tertio quia melius possunt medicamina approximari. Q uarto quia partes profundiores sunt calidiores. quare ex dolore in apostemate magis inflammantur, & sic magis augetur nocumentum. Q uinto quia a principalibus membris sunt distantiores &c. Ex quibus patet ueritas aphor.

Aphorismus, 8.

Hydropicis, quæ uulnera in corpore nascuntur, non facile sanantur.

The. Vlcera aquæ inter cutem, quæ in corpora fiunt, non facile sanantur.

Leo. Aqua inter cutem laborantibus, ulcera in corpore facta, difficulter sanantur.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est ista. Vulnera in hydropicis non faciliter sanantur. Probatur, quia in ipsis abundat humiditas superflua mala uulnerum prohibēs sanationē. ergo conclusio uera. patet consequentia. & assumptum circa litteram declarabitur. Idem colligitur. 14. tertij. cap. de hydropisi. & quarta quarti. trac. 3. primo cap. & ampliatur non solum ad hydropicos. Primo nota. Per

Auicē. Hydropicus quid. hydropicos intelligendos esse de cuiuscunq; specie, potissime tamen de ascite & hyposarcha. Secundo no. Per

Vulnus quid. uulnera oēs solutiones continuitatis innatas. s. ab intrinseco uel extrinseco illatas. Tertio nota. Tarde sanari propter defectum caloris naturalis debentis carnem regenerare ex debilitate hepatis, propter etiam aquositatem nutrimenti propter etiā superfluitates multas consolidationem impedientes.

Aphorismus. 9.

Latæ pustulæ, non ualde pruriginosæ sunt.

The. Pustulæ latæ, non admodum pruriunt.

Leo. Latæ pustulæ, non admodum pruriunt.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est ista. Latę pustulę non sunt magni pruritus causatiuæ. Probatur. ipsarū materia ē minus acuta, & cum hoc minus unita. ergo conclusio uera. patet consequentia. & assumptum circa litteram de-

Auicē. Pustula quid. ducetur. Et idem septima quarti. tra. 3. cap. de scabie, ad principium. Et est utilis. Et ampliatur ut patet. Pri mo nota. Per pustulas bothor siue apostemata parua intelligenda, ut uariolę morbilli uerrucæ & pori. Secun

Pustularū diuersitas do nota. Hę pustulę, ut secunda primi. doc. prima capi. de ægritudinibus compositis multipliciter distinguuntur. Primo ex parte materiæ, quia quędam ex calida q̄dam ex frigida materia, quædā sanguineæ, quædā cholericę, quędam ex mixta ut morbilli, quædam ex phlegmatica dictæ ampullę, quędā ex melancolica dictę uerrucæ, quędā ex uentositate dictę inflationes. Differunt etiam ex parte figurę de qua in proposito est sermo, qa quędam acutę eminentius, quædam latæ non multum eminentes. Tertio nota. Materia faciens pustulas dum est acuta ualde a uirtute exterius expellit, propter eius subtilitatem & unitur in loco uno, quare fortem causat pruritum, existente autē latiori significat materiā grossiorē et frigidiorē, quare uide cōmētū apho. 10. et 11.

Aphorismus. 10.

Caput dolenti uel circundolenti, sanies, aut aqua, aut sanguis defluens secundum aures & nares, soluunt ægritudines.

Dolēti caput & uehemēter laboranti, pus, aut aqua, The. aut sanguis effusas per nares ægritudinem tollit.

Caput dolēti, et circūdolēti, pus, uel aqua, uel sāguis Leo. effluens per nares, aut os, aut aures morbum soluit.

Expositio Iacobi.

Iste aphorismus patet ex commento.

Aphorismus 11.

Melancholicis & phreneticis, hæmorrhoides innatæ, bonum.

Vitijs atrę bilis, et renū si mariscę supueneritbñ erit.

Atra bile uexatis, & renum passionibus, hæmorrhoides superuenientes, bonum.

Expositio Iacobi.

Iste aphorismus patet ex commento.

Aphorismus. 12.

Hæmorrhoidas sananti antiquas, si non una fuerit relicta, periculum est fieri hydropem, aut phthisim, aut maniam.

A marisicis diutinis sanato, nisi una seruetur, pericu- Theo. lum, uel aquę intercutem, uel tabitudinibus imminet.

A diuturnis sanato hęmorrhoidibus, si una nō serua Leoni. tur, periculū est aquā intercutem, uel tabem aduenire.

Expositio Iacobi.

Conclusio apho. est ista. Periculosum est sanare hæmorrhoides antiquas si non una fuerit derelicta. Probatur. ex tali sanatione periculum est corpus euadere ī hydropem aut phthisim aut maniam. ergo conclusio uera. patet consequentia. et assumptum circa litteram ponit.

Idem. 16. tertij. capitulo de signis hęmorrhoidarum. Hęmor

Et est utilis in actu practico. Et ampliat ut patet. Primo nota. Per hæmorrhoides equiuoce tria important. rhoidarū sanā

Q uandoq; enim intelligunt aliqui per hæmorrhoides darū ca uenas quasdam ad anum terminantes. Q uandoq; illarum apertionem uel apostemationem. Q uandoq; intel nō prac ligitur proprie fluxus sanguinis. æma enim grece latine tícus. sanguis. & rois fluxus, ide hęmorrhoides sanguinis fluxus, qui cum restringitur quandoq; causat apostemationem in ano. Secundo nota. Per hęmorrhoides sanari ī- Hęmor telligi debet hunc fluxum remoueri. quod multipliciter fieri potest, maxime autem cum ora istarum uenarum restringentibus, & sic potissime intelligitur hic. rhoides sanari quid & Tertio nota. Notanter dictum esse antiquas, ad denotandum q̄ materię huiusmodi naturaliter declinant ex quomō longa cōsuetudine, ita q̄ natura sollicita est per hęmorrhoides sanguinis fecales superfluitates euacuar̄. ubi. n. natura non sic esset sollicita non haberet euidentiā tantam apho. iste. Q uarto no. Vnam relinqui oportet, ut sanguis non totus qui expellebatur retineatur, sed saltē pars fecalior et grossior expellatur. Q uinto nota. Cū per fluxum hęmorrhoidarum euacuetur sanguis melā cholicus ex ipsarum constrictione sequitur huiusmodi sanguinis retentio secundum plurimum qui sanguis ad hepar regurgitans potest esse causa apostematis hepatis duri & extinctionis calidi hepatis. Item multa melancolia secum admixta fortis etiam frigoris, ad quod sequi potest hydropisis. Item fluens. hic superfluus sanguis ad uenas pulmonis potest esse causa fracturę uenę potissime in preparatis ad hoc ad quod cōsequi pōt phthisis. Ad cerebrū uero proueniens potest esse causa melancolię, cum sanguis hic melancholicus, a quo prauus uapor est eleuatus spiritui commixtus reddat ipsum sylue strem, quare & mutantur cogitationes a naturali cursu, & p consequens &c. Ex quibus patet ueritas apho. quę uide a Marsilio, quia clara sunt.

Aphorismus. 13.

A singultu habito, sternutatio superueniens, soluit ægritudinem.

Digitized by Google

The. Singulti ſi ſternutamẽta ſupuenerĩt, tollũt ſingultũ.

Leo. A ſingultu habitũ, ſternutatio ſuperueniens liberat.
Deficit Commentum Iacobi.

Aphoriſmus. 14.

Ab hydrope habito, ſecundum uenas in uentre aqua fluente, ſolutio fit.

The. Ab aqua intercutem detentus, ſi aqua p uenas in uentrem defluxerit, morbo ſoluetur.

Leo. Ab aqua intercutem habito, ſi aqua e uenis in uentrem defluxerit, ſoluitur morbus.
Deficit Commentum Iacobi.

Aphoriſmus. 15.

A dyaria habito diuturna, ſpontaneus uomitus ſuperueniens, ſoluit ægritudinem.

The. Fluore alui diutino detento, uomitus ſponte ſuperueniens, tollit fluorem.

Leo. A longo alui profluuio habito, ſpontaneus uomitus ſuperueniens, morbum ſoluit.
Deficit Commentum Iacobi.

Aphoriſmus. 16.

A pleuretide habito atque perhipleumonia, dyaria ſuperueniens, malum.

Theo. Coſtali aut pulmonia detento, ſi alui fluor ſuperuenit malo eſt.

Leoni. A morbo laterali, uel pulmonia habito, alui profluuium adueniens, malum.
Deficit Commentum Iacobi.

Aphoriſmus. 17.

In oculis patientem, dyaria accipi, bonum.

Theo. Lippientem, prehendi alui fluore, bene eſt.

Leo. Lippientem, alui profluuio corripi, bonum.
Deficit Iacobus.

Aphoriſmus. 18.

Veſicam inciſam, aut cerebrum, aut cor, aut diaphragma, aut hepar, aut uentrem, aut renes, aut inteſtinorum aliquod gracilium, mortale.

Theo. Si ueſica præciditur, aut cerebrum, aut cor, aut prẽcordia, aut aliquod ex tenuioribus inteſtinis, aut uenter, aut iecur, letale eſt.

Leo. Veſica diſciſa, aut cerebro, aut corde, aut ſepto, aut aliquo ex tenuioribus inteſtinis, aut uentriculo, aut iecore, letale eſt.

Expoſitio Iacobi.

Concluſio apho. eſt iſta. Mortale eſt ueſicam eſſe inciſam aut cerebrum, aut cor, aut diaphragma, aut aliqđ gracilium inteſtinorum, aut uentrẽ, aut hepar. Probatur ſic. talem inciſionem impoſſibile eſt ſanare, et ad impoſſibilitatem ſanationis eius ſequitur mors. ergo. cõſequentia & aſſumptum circa litteram declarabuntur.

Mẽbro rũ iciſo rũ canõ pronoſticus. Idem patet quarta quarti. 2. capit. Et eſt utilis in actu pronoſtico. Et ampliatur ad proportionalia membra.

Primo nota. Non ſolum uerificabilem eſſe concluſionem apho. de membris in apho. nominatis, ſed etiam de multis aliis, quorum operatio eſt neceſſaria ad individui conſeruationem & uitæ, ſicut ſplen cyſtis fellis pulmo & nucha, & ſic de multis aliis. iſta tamen hic per exẽpla introduxit. Secundo nota. Veſicam inciſam non conſolidari conditionibus duabus. Primo qꝛ inciſio ſit magna & notabilis. Secundo qꝛ ſit in ſubſtantia neruea ueſicæ & non carnoſa. inciſio enim facta in collo, quia carnoſum eſt in extractione lapidis frequentiſſime conſolidatur, ut experimento patet. Eſt autem hoc mirabile.

Veſicæ inciſio nõ cõſolidaꝛ duplicicã. Primo quia cum ſit neruoſum membrum nocumenta continue communicat cerebro et nuchę & renibus. Secundo quia ex ipſa fit frequens dolor multum uirtutem debilitans, propter ſuperfluitates ſeroſas acutas ſolutis partibus occurrentes. Tertio nota. Inciſionem in cerebro (ut in commento) reperiri duplicem penetrantem & non penetrantem. In propoſito eſt ſermo de penetrante uſq; ad uentriculos. Non penetrantem enim curari contingit, licet raro ut Commentator in cõmento. Quarto nota. De corde uerum eſſe ſiue ſit penetrans ſiue nõ, dum tamẽ ſit notabilis propter ſenſibilitatem membri & inflammabilitatem ſanguinis & ſpiritus eius. De diaphragmate etiam patet ſi notabilis fuerit, propter enim motum eius non recipit conſolidationem, ſicut de pulmone alias dictũ eſt. De inteſtinis gracilibus patet propterea quia ualde ſunt exanguia & ſubtilia. De groſſis non ſic, dicitur cum minus ſint exanguia & ſubtilia. Videtur etiam habere aliquid carnoſitatis, licet etiam hoc uerum ſit de ipſis ſi multũ notabilis fuerit inciſio. Conſimiliter de uentre, ſed dici poſſet qꝛ ſub uentre comprehendi poſſunt inteſtina groſſa, quia ĩ compoſitione ſua & complexione magis ſtomacho uicinantur. De hepate etiam uerum eſt ſi fuerit ſolutio ĩ hepate magna per quam magnę & notabiles uenæ deperdantur uel incidantur. tantus enim fit ſanguinis fluxus quòd priuſ qꝫ reſtaurari poſſit moritur ægrotans.

Cerebri iciſio duplex.

Aphoriſmus. 19.

Quando inciſum fuerit os, aut cartilago, aut neruus, aut maxillæ tenues, aut præputium, neque creſcit, neque conglutinatur.

The. Cum p̃ciſum os ẽ, aut cartilago, aut genæ particula tenuis, aut pręputiũ, nec augeri, nec cõaleſcere poteſt.

Leo. Cum diſciſſum fuerit os, aut cartilago, uel neruus, aut genæ particula tenuis, uel præputium, neque augetur, neque coaleſcit.

Expoſitio Iacobi.

Concluſio apho. Quando inciſum fuerit os uel cartilago aut neruus uel maxillę tenues aut pręputium, non creſcit neq; conglutinatur. Probatur ſic. In talibus enĩ eſt uirtus debilis & nutrimentum reſiſtens tranſmutationi. ergo concluſio uera. patet conſequentia. & aſſumptum circa litteram declarabitur. Idem quarta quarti. capi. primo. & prima primi. cap. de membris. & pluries alibi. Et eſt utilis & ampliatur. Primo nota. Per inciſionem hic intelligendum eſſe ſolutionem cõtinuitatis, quę cum deperditione notabilis partis, uel ubi ſolutio ualde magna eſt et penetrans. Secundo nota. ut quarta quarti capitulo primo. in genere membrorũ noſtri corporis reperiuntur extrema & medium in facilitate & difficultate reſtaurationis proportionaliter duritiei & mollitiei ipſorum membrorum. In duritie autem extremũ eſt os, in mollitie eſt caro, & in medio ſunt cartilagines nerui &c. quorum aliqua ſunt magis propinqua extremo mollitiei, & aliqua duritiei. & ſecundum hoc habemus extrema & medium in facilitate & difficultate reſtaurationis conſolidationis & unionis. Quędam enim facillime ut caro. & quædam difficillime ut os, quædam medio modo, ut alia numerata quorum aliqua plus accedunt ad os & aliqua minus. Tertio nota. Cauſa facilitatis unionis in membris ſolutis eſt multiplex. Prima mollities, quare facilis fit inuiſcatio & fortitudo caloris, quare, & multum nutrimentum poteſt attrahere & multũ conuertere. Secunda eſt facilitas nutrimenti uel aptitudo ad conuerſionem quę omnia in carne reperiũtur. eſt enim mollis calida & humida & nutritur ſanguine faciliter tranſmutabili &c. Econtra uero os. Ex quibus patet hos eſſe difficulter unibile. eſt enim durum, propter quod difficilis fit inuiſcatio et difficilis applicatio partiũ ſolutarũ, exangue, pauci caloris, yñ & modicũ ſufficit attrahere

Quæ membra facilius q̃ difficilius reſtaurẽt

Auicẽ.

Oſſis uniendi difficultas.

Digitized by Google

attrahere nutrimentū. eius ēt nutrimētum est grossum terrestre, difficile transmutabile, quare &c̄. Ex quibus patet q̄ os & spermatica mēbra difficulter uniuntur & os difficillime. & sicut mēbrum appropinquat naturæ ossis, ita difficilius unitur. Quarto nota. Penes causas dictas reperiri alias causas accidentales, ut motus membri, ut in pulmone & arterijs, & accidentia superuentē tia ut in corde & partium solutarum, elōgatio ut in ner uo soluto contingit. Quinto nota. In membris tā dictis dupliciter imaginamur fieri unionem. Vno modo per uiam primę intentionis, quia .s. partes reuniātur tali unione quali prius unitæ erant. Secundo modo per uiā intentionis secundę, quia .s. loco deperditę partis regene retur aliquid quod suppleat uicem eius, diuersę tamē rationis ab illa, & illud cōmuniter appellatur poros sarcoides. Ad propositum hic intelligitur primo modo, & hoc respectu ætatis prouectę, ut .3. techni. Et istā sniam uoluit Aui. alle. cap̄. Causa autem potest patere ex dictis. facta enim solutione notabili, ex qua notabilis deperditᵗ pars in spermatico multum debilitatur uirtus eius, nutrimentum eius est grossum, & calor eius est debilis & substantia dura. igitur &c̄. Ex quibus patet ueritas apho. Hic ēnt multa dicēda, de qbus .3. techni dicet.

Mēbrorū unio dupl'r.

Porus sarcoides qd. T. 114

Aphorismus 20.

Si in uentrem sanguis effundatur præter naturam, necesse est in saniem conuerti.

The. Si sanguis præter naturam in uentrem trasfunditur, suppuratur necesse est.

Leo. Si in uentrem sanguis præter naturam effunditur, necesse est suppurari.

Deficit Commentum Iacobi.

Aphorismus. 21.

Maniacis, hæmorrhoydibus, aut uaricibus innatis, maniæ solutio fit.

The. Si uarices, aut mariscę, insanienti superuenerint, insania soluetur.

Leo. In insanientibus si uarices, uel hęmorrhoydes super uenerint, insanię solutio.

Deficit Cōmentum Iacobi.

Aphorismus. 22.

Quibuscunq; dolores à dorso in cubitos transeunt, phlebotomia soluit.

The. Quęcunq; rupta de dorso ad cubitum descendunt, sanguine detracto soluuntur.

Leo. Quęcunq; rupta ex dorso ad cubitum descēdunt, uenæ sectio soluit.

Deficit Cōmentum Iacobi.

Aphorismus. 23.

Si timor & pusillanimitas multum habeant tempus, habentem melancholicum perficit.

The. Si mœstitia & metus longo tempore tenet, atra bilis in uicio est.

Leo. Si timor at.ꝫ mœstitia longo tēpore habentes perseuerent, ex eo atra bilis significatur.

Deficit Cōmentum Iacobi.

Aphorismus. 24.

Intestinorum si incidatur aliquod gracilium, non conglutinatur.

The. Si quod intestinum ex tenuioribus prę cisum est, nunquam coalescit.

Leo. Si quod intestinorum gracilium discindatur, non coalescit.

Deficit Cōmentum Iacobi.

Aphorismus. 25.

Erysipilam extrinsecus factam, intus conuerti, non bonum, intrinsecus uero, extra, bonum.

The. Ignem sacrum deforis, uerti introrsum, non bene est, interius, foras, bene est.

Leo. Erysipelas ab exterioribus uertiad interiora, nō est bonū, ab interioribus autē ad exteriora, bonum.

Deficit Cōmentum Iacobi.

Aphorismus. 26.

Quibuscunq; in causone tremores fiunt, alienatio soluit.

The. Qui per ardores contremiscunt, ijs delirium affert solutionem.

Leo. Qui in febribus ardentibus tremores fiunt, delirio soluuntur.

Expositio Iacobi.

Cōclusio. Quibuscūq; corporibus in causone fit tremor, alienatio soluit .i. est signum solutionis tremoris. Probatur. huiusmodi alienatio est signum resolutionis materię facientis tremorem. ergo conclusio uera. patet consequētia. et assumptum circa litteram declarabitur.

Idem secūda tertij. cap̄. de tremore in fine. & prima quarti. cap̄. de causone. Et est utilis. Et ampliatur ut patet. Primo nota. Quid per causonem intelligi debeat.

Auicē.

Secundo nota. Tremor de quo in proposito est sermo causatur ex subito motu materię acutæ mordicatiuæ uel pungitiuę super musculos & lacertos, quare uirtus percipiens nocumentum forti concussione mouet membra, sicut apparet in principio tertianę. huius ergo causa excitans est materia illa taliter mota. motum uero faciens est ipsa uirtus. Ex quibus patet q̄ quanto ipsa uirtus est fortior & materia est acutior & magis impressiua, tāto aliis paribus est rigor fortior. Tertio nota. Per alienationē in ꝓposito intelligendū esse ꝑmixtionē rationis quæ in casu apho. consequit motū materiei uapotosę cholericę ad cerebrū & permixtionē eius cū spiritibus, quare &c̄. Quarto nota. Ad ueritatē apho. probabilē oportet prę supponere alienationē esse leuē. Si. n. esset ualde fortis significat magnū nocumētū principalibus mēbris & esset significatio mala. Quinto nota. Tremor superueniens causoni significat materiam quę erat intra uenas expelli ad extra. Si ergo alienatio supueniat significat ꝑma materię expulsio ita q̄ uenę perfecte ab hac materia mundificanē, quare significāt materiā esse tātā q̄ necessario pars eius cōmunicatur cerebro, significat etiā neruos ex tremore calefieri, quare et supercalefactio cōmunicat cerebro, ex qua tādē fit alienatio. Si ergo alienatio sit leuis & uirtus fortis permanet, signū est bonū significās cōpletā uenarū mundificationē & materiei cōsumptionē, quare &c. Ex quibus patet ueritas apho. Hoc uoluit Aui. aliqualit̄ cōtra Gal. 2. tertij. alle. ca. dū dixit. Et Hip. quidē dixit. Cui accidit in febre causonide tremor, tūc sensus ꝑmixtio resoluit eā ab ipo. Gal. uero nō cōcessit hūc apho. Verū tamē nō est ex eisqę modū nō hūt. Et prima quarti. alle. ca. Et Hip. quidē dixit q̄ si alicui accidit i febre causonide tremor tunc permixtio mentis resoluit ab eo tremorem. Et est sic ut sit illud, quoniā cerebꝝ calefit valde & calefiūt nerui ualde. Et est sic ut sit causō & permixtio mētis, & resoluat ab eo per tremorē ꝑ expulsionē materiei ad neruos. & p cōsequēs sicut alienatio superius potest eē signum curę tremoris, ita econtra ut uidetur uelle Aui. in littera.

Tremoris cā.

Aliena tio qd.

Aphorismus. 27.

Quicunq; empyici, aut hydropici, uruntur, aut inciduntur, his effluente sanie, aut a qua multa & repente, omnino pereunt.

Digitized by Google

Theo. Q ui ſuppurati, aut aqua intercutem laborantes, urũ tur aut ſecantur, omnes intereunt, ſi pus aut aqua uniuerſa effluxerit.

Leo. Q uicunq; ſuppurati aut aquam intercutem patientes, uruntur, aut ſecantur, ſi pus aut aqua uniuerſim effluxerit, omnes moriuntur.

Deficit Cõmentum Iacobi.

Aphoriſmus. 28.

Eunuchi non podagrizant, neq; calui fiunt.

Spadones, neque podagra laborant, neque calui efficiuntur.

Eunuchi, neq; podagra laborãt, neq; calui fiunt.

Expoſitio Iacobi.

Concluſio apho. eſt iſta. Eunuchi non podagriçãt neque calui fiunt. Probaꝫ ſic. Eunuchis abſunt cauſę podagrę & caluitiei. ergo concluſio uera. patet conſequentia. & aſſumptum circa litteram declarabitur. Idẽ. 22 tertij. ca. de doloribus iuncturarũ. & ſpecialiter quãtũ ad ſecundã partem ab Hippocrate i libro de humana natura. &. 20. tertij. tra. 1. c. de nocumentis coitus. & ſeptima quarti. 2. capꝫ. Et eſt utilis apho. Et ampliatur ut patet. Primo nota. Per eunuchos intelligendos eſſe illos qui carẽt teſticulis, ſiue ex tempore caſtrati fuerint, ſiue a generationes ſpadones. Secundo nota. Non eſſe intellectum Hip. eunuchos nullo modo incurrere podagram, ſed cum certis conditionibus, poſito. ſ. q̃ in cibo et potu debito utanꝫ regimine. ipſis nanq; in cibo & potu male rectis contingens eſt ipſos podagram & alios iuncturarum dolores incurrere. Tertio nota. Licet cauſæ doloris iũcturarũ. & podagræ ab auctoribus plurimę diſtinguantur, ut debilitas iuncturarũ innata, & ſuperfluitas cibi & potus, & maxime uini inordinata aſſumptio, & ſuperuacuitatẽ inordinatus coitus motus, & ſic de alijs, quia tamen tempore Hip. homines ordinate in cibo & potu utebantur dicta, neç ſic copioſe & delitioſe uiuebant. In coitu autem tanꝫ in re magis eos allicière magis errabant. hinc potiſſimam cauſam podagrę in dolore iuncturarum coitũ exiſtimauit Hip. propter quod non utentes coitu illis temporibus raro uel nunq; podagra & iuncturarum doloribus moleſtabantur, unde & præſentem protulit aphor. dicens q̃ eunuchi eo q̃ à coitu penitus uacant non podagriçant. Ex quo patet primo cauſa uerificans concluſionem apho. pro prima parte. Patet ſecundo q̃ non ſolum ad eunuchos ſed etiam ad debite abſtinentes ex coitu ampliatur aphor.

Eunuchus dupl'r.

Capillorũ caſus cauſa multiplex.

Q uarto nota. Capillos à capite cadere multis de cauſis. Primo ex cauſis præter naturam extrinſecis ut aduſtio ignis uel aquæ ferentis. Aut ex cauſa præter naturam intrinſeca, ut humor corro ſiuus materiam pili corrodens, ſicut in alopicia contingit, & talis capillorũ defectus non appellatur caluities. Q uandoq; autem prouenit ab intra à cauſa naturali, & hęc cauſa poteſt eẽ multiplex, ut. 7. quarti. 2. capꝫ. Prima cã poteſt eſſe multa frigiditas uaporẽ fumoſum cõſtringẽs & prohibẽs generationẽ pili, quare præexiſtẽtes cadũt & nõ generanꝫ nouũ. multa. n. friditas poros cõſtringit, unde ꝓhibetur uapor penetrare. Secunda cã eſt humiditas nimia etiam poros claudens, ſicut in infantibus & uiris effæminatis & mulieribus in quibus nõ niſi pauci pili generantur. Tertia cauſa poteſt eſſe nimia ſiccitas quãdo cutis ſit teſtea ſeu terreſtris & dura nõ recipiens materię penetrationem, & cũ hoc eſt materiã exterminans paucificata enim materia paucificantur & pili. Q uarta cã pendens ex hac ẽ nimia elongatio cerebri a craneo, quare nõ hũectatur ſed exiccatur craneũ & conſequenter cutis. Alia cauſa eſt caliditas nimia materiã conſumẽs, & hoc non operatur illud niſi perducat corpus ad ſiccitatem nimiam. Alia cauſa eſt nimia pororum latitudo, quare nõ

Auicẽ.

retinetur materia ex qua generandus eſt pilus. Ad propoſitum, licet omnes iſtę poſſint eſſe cauſę, potiſſime tamẽ coitum conſequitur ſuperfluũ. quia ergo in eunuchis adeſt humiditas pilos conſeruans & fouens & ſufficienter cuti conglutinãs. hinc eſt q̃ eunuchos dixit non caluos fieri. Ex quo patet cã uerificans apho. q̃tũ ad aliã partem. Primum dubium. Per caſtrationẽ comparatur corpus ad podagram. ergo aſſumptũ probatur. quia totum corpus uehementer infrigidatur, & p conſequẽs accidentaliter humectatur. ergo in ipſo plurima abundant phlegmata, & cum hoc etiã iuncturę & totũ corpus debiles ſunt, ideo &c̃. Confirmatur, quia multiplicetur in ſorte in omni anno in uere libra una phlegmatis, quam calor ſortis debiliter uincat & prohibeat fluere ad iuncturas, tunc ſi caſtreꝫ creſcet humiditas phlegmatica & calor debilitabitur. ergo non poterit prohibere. Secundũ dubiũ. Calui debent fieri merito caſtrationis, ſi primo habuerint capillos paucos propter abundantiam frigidi & humidi. his. n. caſtratis ſuperfluet humidum & calor deficiet, ideo &c̃. Ad primũ dicitur cõcedendo q̃ per caſtrationẽ corpus ad podagram prępara tur, non tamen ſic ſicut per ſuperfluũ coitum. Ex quo patet q̃ non caſtratus non nimio utens coitu minus prę paratur ad podagram q̃ caſtratus. Pro confirmatione prima dicitur q̃ mulier carens menſtruis minus etiã podagriçant q̃ ſuperfluo utens coitu. Pro alia confirmatione dicitur ſimiliter. Ad ſecundum dicitur etiam ipſos caluos quandoq; fieri, quia tamen hoc ualde raro contingit propter hanc cauſam. ſ. frigiditatem & humiditatem, ideo non procedit contra dicta.

Dubia

Iacobus de Forliuio non expoſuit ſequentes aphoriſmos huius ſextę particulæ.

Aphoriſmus. 29.

Mulier non podagrizat, ſi menſtrua non defecerunt in ea.

The. Mulier podagra nõ laborãt, niſi menſtrua defecerit.

Leo. Mulier podagra nõ laborat, niſi mẽſtrua defecerint.

Deficit Cõmentum Iacobi.

Aphoriſmus. 30.

Puer non podagrizat ante aphrodiſiam.

The. Puer podagra nõ laborat anteq̃ concũbere incipiat.

Leo. Puer podagra nõ laborat ante uſum uenereorum.

Deficit Cõmentum Iacobi.

Aphoriſmus. 31.

Dolores oculorũ meri potio, aut lauacrũ. aut pyria, aut phlebotomia, aut pharmacia ſoluit.

The. Dolores oculorum ſoluit aut meri potio, aut balneũ aut fomentũ, aut uena inciſa, aut medicamentũ epotũ.

Leo. Doloresoculorũ meri potio, aut balneũ, aut uenę ſectio aut medicamentum epotum ſoluit.

Deficit Cõmentum Iacobi.

Aphoriſmus. 32.

Trauli à diarrhœa maxime capiuntur longa

The. Balbi maxime ab alui profuſione longa capiuntur.

Leo. Balbi ab alui profluuio maxime capiuntur.

Deficit Cõmentum Iacobi.

Aphoriſmus. 33.

Acidũ ructuantes non ualde pleuretici fiunt

The. Q ui acida ructãt, ñ admodũ coſtali morbo laborãt.

Leo. Q ui acidum eructant, non ualde morbo laterali corripiuntur.

Deficit Cõmentum Iacobi.

Aphoriſmus.

Digitized by Google

Aphorismus 34.

Quicunque calui fiunt his uarices nō nascuntur magnæ. Quibuscunque uero innascūtur, rursus capillati fiunt.

The. Q ui calui sunt, ijs uarices grandes non fiunt. Q uibus autem caluis uarices superuenerint, ijs capilli denuo subnascuntur.

Leo. Q uicunque calui sunt, his magnæ uarices non fiunt. Q uibus uero caluis uarices magnę superueniunt, hi rursus capillati fiunt.

Deficit Commentum Iacobi.

Aphorismus. 35.

Hydropicis tussis superueniens: malum. Præexistens uero sine malo.

The. Aqua intercutē laboranti, si tussis superuenit malo ē

Leo. Aqua intercutē laborantibus, tussis supueniēs malū.

Deficit Cōmentum Iacobi.

Aphorismus. 36.

Dissuriam phlebotomia soluit, incidere uero uenam quæ intus in talo est.

The. Difficultatem urinæ, uena incisa soluit, incidendæ sunt interiores.

Leo. Difficultatem urinæ, uena secta iuuat, secare uero interiores. Deficit Cōmentum Iacobi.

Aphorismus. 37.

Squinantia habito, tumorem fieri in gutture, bonum. Extra. n. conuertitur morbus.

The. Ab angina detento, si tumor in collo extitit, bono est Foras. n. morbus decedit.

Leo. Ab angina habito, si tumor fiat in collo, bonum. Foras. n. morbus deducitur.

Deficit Cōmentum Iacobi.

Aphorismus. 38.

Quibuscunq; abscōditi cancri fiunt, non curari, melius est. Curati enim pereunt citius, non curati, multum tempus perficiunt.

The. Q uibus cancri occulti fiunt, eos non curari, melius est. Q ui. n. curantur, celerius pereunt, qui non curantur, diutius durant.

Leo. Cancros occultos omnes melius est non curare. Curati enim cito pereunt, non curati uero, longius tempus perdurāt. Deficit Cōmentum Iacobi.

Aphorismus. 39.

Spasmus fit aut ex plenitudine, aut euacuatione, ita & singultus.

The. Conuulsio fit uel inanitione uel repletione, eodemq; modo singultus.

Leo. Conuulsio fit, uel ex repletione, uel inanitione, ita uero & singultus. Deficit Cōmentum Iacobi.

Aphorismus. 40.

Quibuscūq; dolor fit circa hypocundriū, sine phlegmone, febris his superueniēs. soluit dolorē

The. Q uorum ilia, dolores fatigant sine inflāmatione ijs febris superueniens, soluit dolorem.

Leo. Q uibus dolor circa ilium fit absq; inflammatione his febris superueniens, morbum soluit.

Deficit Cōmentum Iacobi.

Aphorismus. 41.

Quibuscunq; sanies facta in corpore non manifestatur, his propter spissitudinē saniei aut loci grossitiem, non manifestatur.

Q uibus suppuratū quid in corpore abditum non in notescit, id, ppter crassitudinē uel puris uel loci delitescit The.

Q uibuscunque suppuratio in corpore existens non inotescit, his ob crassitudinē puris, aut loci, ñ inotescit. Leo.

Deficit Cōmentum Iacobi.

Aphorismus. 42.

Icteritijs si hepar durum, fiat malum.

Arquatis iecur effici durum, male est. The.

Morbo regio laborantibus, si fiat hepar durū, malū. Leo.

Deficit Cōmentum Iacobi.

Aphorismus. 43.

Quicunq; splenetici à dyssenteria capiuntur, his superueniente longa dyssenteria, hydrops nascitur, aut lienteria, & pereunt.

Lienosis qui à difficultate intestinorū capiunt, si ea ipsa difficultas longa est, aqua intercutem superueniet, aut leuitas intestinorū, atq; ita interimentur. The.

Q uicunq; lienosi à difficultate intestinorū capiūtur his superueniē te lōga difficultate intestinorū, aqua intē cutē, aut leuitas intestinorū aduenit, & moriuntur. Leo.

Deficit Cōmentum Iacobi.

Aphorismus. 44.

Quibuscunque ex stranguria ileos innascitur hi in septem diebus pereunt, si non febre superueniente, multum urina fluxerit.

Q uibus per stillicidium urinæ superuenerit uoluulus intra septimum diem moriuntur, nisi febre superueniente, urina effluat satis. The.

Q uibus ex stillicido urinæ ileos superuenerit, in septem diebus pereunt, nisi febre superueniente, satis urina fluxerit. Deficit Cōmentum Iacobi. Leo.

Aphorismus. 45.

Vulnera quæcunque annua fuerint, uel longius tempus habeant, os necesse est emitti, & cicatrices fieri concauas.

In ulceribus annuis, aut etiam diuturnioribus, os discendere, cicatricesq; effici cauas, necesse est.

Vlcera quęcūq; annua sunt aut etiam diuturniora, os abscedere est necessariū, & cicatrices cauas fieri.

Deficit Cōmentum Iacobi.

Aphorismus. 46.

Quicunque gibbi ex asthmate fiunt, aut tussi ante iuuentam pereunt.

Q ui curuati ex hanelatione, aut tussi, efficiuntur, ante pubertatem intereunt. The.

Q ui gibbi ex asthmate, aut tussi fiunt, ante puberta tem moriuntur. Deficit Cōmentum Iacobi. Leo.

Aphorismus. 47.

Quibuscunq; phlebotomia, aut pharmacia confert, hos uere phlebotomare, aut pharmaciā dare conuenit.

Q ui leuandi sanguine sunt, aut medicamento purgādi, ijs uerno tēpore, uel cultello soluenda est uena, uel medicamentum adhibendum.

Q uibuscūq; uenę sectio, uel purgatio, cū medicamento cōuenit, hos uere purgare, uel uenā incidē oportet.

Deficit Cōmentum Iacobi.

Digitized by Google

Aphorismus. 48

Spleneticis superueniens dyssenteria, bonũ.

The. Lienosis, difficultas intestinorum superueniens, bono est.

Leo. Lienosis, difficultas intestinoꝝ superueniẽs, bonũ.

Deficit Cõmentum Iacobi.

Aphorismus. 49.

Quibuscunqꝫ tumores podagrici fiunt in qua dragínta diebus deferuescentes resident.

The. Podagrici morbi, inflammatione sedata, intra quadragesimum diem desistunt.

Leo. Quibuscunqꝫ morbi podagrici fiunt, hi sedata in qua dragínta diebus inflammatione finiunt.

Deficit Commentum Iacobi.

Aphorismus. 50.

Quibuscunqꝫ cerebrum sursum cõcutitur, ne cesse est febrẽ, & fellis uomitum superuenire.

The. Quibus cerebrum prœcisum est, ijs febrem, & bilis uomitum super uenire necesse est.

Leo. Quibuscunqꝫ prœciditur cerebrũ, his necesse febrẽ, & bilis uomitum superuenire.

Deficit Cõmentum Iacobi.

Aphorismus. 51.

Quibuscunqꝫ sanis dolores repente fiunt in capite, et cõtinuo sine uoce fiunt, et stertũt, pereũt in septẽ diebus, si non eos accipiat febris.

The. Quibus bene ualentibus dolores subito accidunt capitis, statimqꝫ obmutescunt, & stertunt, intra septimũ diem pereunt, nisi febris prehendat.

Leo. Quibuscunqꝫ sani dolore capitis repente capiũtur & statim muti fiunt, & stertunt, in septem diebus pereunt, ni si febris apprehenderit.

Deficit Cõmentum Iacobi.

Aphorismus. 52.

Intendere oportet & indiciũ oculorũ in somnis. Si enim quid albi appareat cõmissis palpebris, non ex diarrhœa existente, aut pharmatiæ potione, malum signum & mortale ualde.

The. Oculorum suspectiones per somnum obseruare oportet. Nam siquid candidę partis inspicitur, palpebris non undiqꝫ sibi commissis, nec aluí fluor aut medicamenti potio in causa est, prauum hoc signum letaleque admodum est.

Leo. Oportet uero & considerare oculorum in dormientibus suspectiones. Nam si quid album commissis palpebris subinspicitur, neque ex alui profluuio, aut medicamenti potione istud contingat, malum est signum & letale ualde.

Deficit Cõmentum Iacobi.

Aphorismus. 53.

Desipientiæ cum risu quidem factæ securiores, molestæ uero cum tristitia.

The. Deliria quę cum risu accidunt, tutiora sunt q̃ꝫ q̃ serio

Leo. Desipientiæ quę sunt risu fiunt, securiores, quę uero cum studio, periculosiores.

Deficit Cõmentum Iacobi.

Aphorismus 54.

In acutis passionibus cum febre, luctuosa suspiria malum.

In affectibus acutis qui affligant cum febri suspiria luctuosa mala sunt. The.

In acutis passionibus quę cum febre sunt. luctuosa suspiria malum. Leo.

Deficit Cõmentum Iacobi.

Aphorismus. 55.

Podagrica & maniaca, uere & autũno mouentur ut in pluribus.

Podagrici morbi, uere & autumno magna ex parte mouentur, The.

Dolores podragici, uere, & autũno magna ex parte mouentur. Leo.

Deficit Cõmentum Iacobi.

Aphorismus. 56.

In melancholicis ægritudinibus, periculosæ eruptiones, aut apoplíam, aut epilepsiã, aut spasmum: aut cecitatem, aut maniam significant.

Atribilarijs morbis, in pericula hęc decumbitur, stuporem corporis, aut conuulsionem, aut furorem aut cæcitatem indicant. The.

In morbis melancholicis, ad hęc periculosi decubitus, stuporem corporis, uel conuulsionem, uel furorem uel cæcitatem significant. Leo.

Deficit Cõmentum Iacobi.

Aphorismus. 57.

Apopletici, maxime fiunt ætatibus à, 40. annis usque ad 60.

Stupores attoniti, potissimum eueniunt à quadragesimo ad sexagesimum annum. The.

Apoplexiæ autẽ fiunt, maxime à quadragesimo anno usque ad sexagesimum. Leo.

Deficit Cõmentum Iacobi.

Aphorismus. 58.

Si omentum eruperit: necesse est putrefieri.

Si omentum decidat, putrescat necesse est. The.

Si omentum excidat, necessario putrescit. Leo.

Deficit Cõmentum Iacobi.

Aphorismus. 59.

Quibuscunqꝫ à sciatica molestatis uertebrum resilit foras & rursus incidat in locum suum, his mucilagines factæ sunt.

Quibus à coxendice infestatis coxa recedit & redit, ijs mucores ea in parte gignuntur. The.

Quibuscũqꝫ à coxẽdicum dolore molestatis excidit coxa, & rursus incidit, his mucores superueniunt. Leo.

Deficit Cõmentum Iacobi.

Aphorismus. 60.

Quibuscũqꝫ à sciatica molestatis uertebrũ resilit foras, his tabescit crus, & claudicãt, si ñ urantur.

Quibus à coxendice infestatis diutina, recesserit coxa. ijs crus contabescit, & claudicat. nisi peruratur. The.

Quibuscunque à coxedicum dolore molestatis diuturno, excidit coxa, his crus tabescit & claudicant, si non urantur. Leo.

Deficit Cõmentum Iacobi.

Explicit sexta particula apho. Hipp. cum expositione Iacobi in quosdam eorum.

Quia non reperitur expositio Iaco. de Forliuio super septima particula aphorismorum Hippo. ideo loco eius ponemus expositionem Marsilij de sancta Sophia super eadem septima particula.

Aphorismus

Digitized by Google

Aphorismus. 1.

In acutis morbis, frigiditas extremitatum, malum.

The. In morbis, acutis, frigus partium extremarum, malo est.

Leo: In morbis acutis frigus partiũ extremarũ, malum.

Intẽtio 7. part. aphor. Expositio Marsilij super Apho.

Intentio Hip. in præsenti particula. 7. & ultima ẽ repetere quædã in p̃habitis posita capitulis, & addere alia multa, quæ oĩa nos docent ꝓnosticari in morbis & morbo⁹ accidentibus. Specialis tamen intentio Hip. in hoc 1. aphor est per quoddam accñs præter naturam docere nos pronosticari in morbis acutis & supra mortem futuram. Et uult conclusionem istã. Frigiditas extremitatũ est malum signum in morbis acutis. Cõclusio probatur sic. illud est malũ quod significat aꝑa magnum in uisceribus, sed frigiditas extremitatũ significat aꝑa magnũ in uisceribus ergo maior nota. minor patebit per cõmẽtum. Conclusio in littera ponitur sic frigiditas extremitatũ sup. apparens in morbis acutis est malũ. s. signum.

Hippo. Rasis. Auicẽ. Extremo⁹ frĩ do⁹ ca nõ ꝓno sticus. Primo ad intellectum apho. est notãda apho. cõcordia quæ colligitur 4. apho. apho. 48. In non deficientibus febribus. Et. 3. ꝓnosticorũ cõmẽ. 10. & 4. regiminis acutorum. cõmento. 15. colligitur etiã. 16. continentis capi. 1. colligit ultimo secũda quarti. ca. de signis ex parte extremitatum in principio. Secundo est notanda utilitas. est enim prẽsens apho. Vtilis quantum ad actũ pronosticum, ut notandum est. Tertio notanda est amplia tio dicendo ꝙ prẽsens apho. cõtinet ueritatem in utroq⁹ sexu. maxime tamen in sexu uirili, in quo minus uidet extrema frigida esse in morbis acutis. Continet etiã ueritatem in qualibet cõplexione & maxime in calida, in qua etiã minus uidetur extrema in morbo acuto esse frĩda. Continet etiam ueritatem in qualibet ẽtate, maxime tamen in ætate iuuentutis, in qua extrema minus probabiliter deberent esse frigida in morbo acuto. Quarto notanda est conuenientia & differentia præsentis apho. ad apho. 48. quartę particule. Nam primo conueniunt in signo, quia frigiditate extremitatũ. Conueniunt etiam in sententia significati, quia intelligitur mortale in utroq⁹. Conueniunt etiam in eo in quo significatur generaliter. quia utrobiq⁹ significat in morbis acutis. Differunt autẽ, quia illud in quo significatur est magis specificum ibidẽ dicendo in non deficientibus febribus. Itẽ signum est magis dearticulatum magis ibidem dicendo extrema esse frigida, interiora uero ardere & sitire hominẽ. Itẽ significatũ magis specificũ ibidẽ dicẽdo mortale, ubi hic ponit malũ. Cã tamen repetitionis prẽsentis apho. esse potuit, quia quę utilia sunt repetere nõ dubitauit Hip. apho. 5. cõ. 65. in fine illius apho. Lac dat caput dolẽtibus. Cũ ẽt in uno locomateria una nõ possit discuti, uñ ut cõueniẽt discutiat nõ ẽ incõueniens idẽ repeteꝛ ꝑtes. Nã multotiẽs cribrat hõ unũ modũ fabuli, ut inueniat unã margaritã. Auer. 4. colꝛ. colꝛ ẽt dicta ſnĩa in hac parti. cõ. 27. illius apho. In forti dolore

Auer. Q uinto nota. Nõ solũ in morbis acutis frĩditas extremitatũ &ẽ. sed in forti accñte & dolore dicente. Hip. in apho. 27. In dolore forti circa uẽtrẽ. Q uia tũ forte accidẽs uertẽs ad se curã morbus appellat. iõ per morbos acutos accñs intelligere potuit. Sexto notãdũ. Frigiditas extremitatũ apparere põt in principio acutorũ morborũ & apparere põt in ꝓcessu. Si appareat in principio est peius mundificãdo, ut dicetur secundũ ꝙ paret 2. 4. ubi posita est concordia. & cã est, quia denotat morbũ statim à principio esse ita malignũ ut ifrídẽt extrema. Si appareat in processu nõ est tantũ malum, pro quãto nõ denotatur tanta malitia & morbi acuitas. Septimo notandũ ꝙ talis frigiditas non est sola frigiditas priuatiua ĩmo frigiditas positiua, cum tractus comprehendat extrema esse frigida respectu temperamenti ponderis.

Extremitatũ frĩditas dupl'r. Octauo notandum Frigiditas extremitatũ est duplex quędam quæ per appõnem pãnorum cito remouetur, quædam quę non. hic maxime intelligitur de frigiditate quę perseuerat & non eradicatur, ut sumit. 2. quarti alleg. ca. cã huius tangeꝛ. Nono notandũ. Per extremitates habemus intelligere partes exteriores longinq̃s à fonte caloris & corde & uisceribus qualia sunt enumerata in cõmẽ. 10. notandum. Ex parte extremitatum possumus significare multipl'r. Primo ex qualitate prima mutata. ut frigiditate extremitatũ. Secũdo ex qualitate secũda, ut calore mutato etc. Tertio possumus significare ex situ pręter naturã, ut spasmo &c. seu ex motu pręter naturã qualis est motus spasmosus, uel diminutione seu ablatione motus. Itẽ ex casu seu corruptione extremitatũ. Hęc collecta sunt. 2. quarti. alle. cap. quãuis autem omnibus istis modis significetur, unũ tñ & primum modũ expressit Hipp. 11. notandũ ꝙ hoc signũ debet dici mortale, ut patet apho. 48. quartę particulæ. denotando mortificationẽ & quasi ultimatã multitudinem calidi apostematis in uisceribus &c.

Extremitatũ frĩditas dupl'r. Auicẽ. modis

Expositio Marsilij super cõmen. Gal'.

In morbis diuturnis. Gal'. cõmentando præsentem apho. sic præcedit. Nã primo prẽmittit in quibus morbis apho. non intelligatur. Secundo in quo morbo intelligatur explicando malũ quod significat hoc signũ. Tertio exponit hoc uocabulum acutis. Q uarto uerificat & clarificat apho. De prima dicit sic, ꝙ frĩditas extremitatũ ut auriũ narĩũ plantarũ pedũ & manuũ nõ est ual de periculosa in mulieribus siue decrepitis patientibus morbos lõgos & maxime sine febre. De secunda dicit ꝙ frigiditas extremitatũ non est modicũ piculosa ĩ morbo acuto, ĩmo mortalis & molestissima, cũ eius cã sint aꝑata magna & fortiora exñtia in uisceribus. De tertia dicit Hip. dixisse alibi morbũ pacutũ esse sicut febrẽ calidissimã & cõtinuã. De quarta dicit sic. ꝙ si hęc febris sit sine aꝑate non est rõnabile extrema infrigidari ĩmoícẽdi debẽt & esse calidissimę extremitates sup. ꝓpter nimiã calitatẽ febris & lõge magis si aꝑa sit in uisceribus sup. maior fiet intẽsio caloris. Interiora aũt sup ple calefiũt, ga cũ uiscera & supple interiora sugãt sicut uẽtosa sanguinẽ totius corpis ad se, oportet hęc uiscera eẽ calidissima & extrema sicinanita & paucificata sãguine esse frigidissima, ꝓpter quorũ extremorũ caliditatem ita patientes supple nulla pñt sustinere cooperimenta tãta est arsura rerum incẽsarũ. Dubitatur. Vtrum frĩdi tas extremorũ sit mortalis. Et sine argumẽtis dicendũ ꝙ sic. In morbo acuto propter cãs assignatas & modificatas, ut est tactũ, quãuis frĩditas extremoꝝ apparẽs in die critica, ut in rigore causonis sit bona ꝓp intentionẽ naturę ad pugnã contra materiam morbi, de quo rigore dicitur quarta aphorismoꝝ apho. 58. à causone habito rigore superueniente solutio fit. Primo notandũ circa cõmentum ꝙ frigiditas extremitatũ in morbo chronico potest esse mortalis contingens seu contingere potens, ꝓpter defectũ caloris & suffocationẽ, ipsa tñ ad mentem Gal'. nõ ẽ piculosa nec ex se mortale signum, cum non fit ualde irrationale ꝓpter materiã frigidã morbi chronici infrĩdari extrema. Secundo notandũ ꝙ uiscera apostemata trahũt sicut uẽtosa, ga sicut uẽtosa trahit à calido, sic etiã trahũt hęc ꝓp uehemẽtẽ caliditatẽ, cuius ẽt trahant ꝓp uehementiam doloris, unde hæc attractio ẽ cõtra naturã & uehementer nociua naturę &c.

Dubiũ utrũ extremorum frĩditas sit mortalis

Aphorismus. 2.

In osse ægrotanti, caro liuida, malum

The. In osse ægrotante, caro liuens, malo est.

Leo. In osse ægrotante, caro liuida, malum est.

Expositio Marsilij super apho.

Pñs apho. continuat ad p̃cedentẽ hoc modo. Postq̃ Hip. ĩ p̃cedẽti aph. docuit significaꝛ ꝙ frĩditatẽ extremi

Digitized by Google

tatum in morbis acutis, nunc docet pronosticari in morbo ossis per liuidationem carnis. Et uult hanc conclusionem ꝙ caro liuida est malū signum in morbo ossis. Cōclusio probatur sic. illud est malum signum quod significat pessimam putrefactionem ossis, sed liuiditas carnis est huiusmodi. ergo &c̄. illud etiam est malum quod significat congelationem & caloris naturalis extinctionem. sed liuiditas carnis est huiusmodi. igitur maiores notæ sunt, & minores in cōmento colliguntur. Conclusio in littera sic ponitur. caro liuida est quod malum in osse ægrotante. Primo ad intellm apho. est notanda cōcordia quæ habetur in sententia quarta quarti. tractatu quarto. cap. de signis corruptionis ossis, ibi (Et cum discooperieris eam.) Secundo est notanda utilitas &c̄. est enim utilis ad debite discernendum an pars sit putrida uehementer uel non. Tertio notanda est ampliatio dicendo primo ꝙ non solum in osse apho. continet ueritatē sed in quolibet spermatico mēbro circundatū carne, qa tamen os contingit maxime fore carne circundatū. ideo per colorem carnis maxime explicuit significationē in osse ægrotante. in osse etiam omni continet apho. veritatem. Quarto notandum ad ampliationē ꝙ non solū in ęgrotante osse caro liuida malum est, sed etiam econtra in ęgrotante carne os liuidum malum. In primo tamen ut notiori Hip. posuit aphor. plus. n. notificatur os per carnem ꝙ̄ econtra, cum caro circundet os magis subiecta sensibus. Quinto notandum. Apho. cōtinet ueritatem in osse ęgrotante qualicunq; morbo, quia solutione continuitatis aut mala complexione. Sexto notādum. Super malam putrefactionem ossis significare posumus per multa, ut patet per Aui. loco allegato. Primo per colorem ut loco pręsenti. Secundo per fætorem. cum enim fętor significet putrefactionem, ut allegatur primo pronosticorum. cap̄. vltimo. nimius fętor carnis nimiam significat putrefactionem, in osse ergo ęgrotante carnis fætor nimius malus est. Tertio significatur ꝑ mollitiem & duritiem. si. n. impositio carnis stilo aut tenta in carne nimia reperiatur mollities, ut stilus libere pertranseat per carnem nimia putrefactione denotata malum comprehendimus. ex tali uero mollitie cōprehendimus hoc modo putrefactionem, quia per putrefactionē dissoluuntur partes carnis. Vnde per extractionem humidi à centro ad circunferentiam dissoluitur continuitas carnis & apparet caro in superficie humida. Itē etiā ex mollitie apparente circa os cōprehendimus putrefactionem panniculi cooperientis os & in superficie ossis, ut cedat aliqualiter os. Item etiam ex asperitate ossis cōprehendimus malam & uehementem fuisse putrefactionem quę exasperauerit & corroserit ossis superficiem. Item in osse ægrotante malum significare possumus ex diminuta uel ablata sensatione carnis circunstantis, qua ablatione uel diminutione cōprehenditur putrefactionem taliter processisse ut absstulerit seu remiserit sensationem. Et per oppositum bonum in osse ægrotantis significare possumus primo per calorem carnis, si liuidus est notans pręsentiam spiritus & caloris naturalis multi. Item etiam per debitam tenacitatem carnis, debitam etiam ossis resistentiam & carnis circunstantis sensationem. Ad propositum magis ueniendo uno solo modo ut est dictum, quia colore carnis circunstantis ossi ęgrotanti significare docuit. Septimo nota. Quāuis proprie liuere sit rigere, tamen liuedo sumitur pluries pro colore cineritio tendente in nigrum qualis est pluries color albuminis ouí aliqualiter ab igne seu fumo defumati qui color liuidus causatur per mortificationem caloris. per liuidum colorem intelligendo uiridē & nigrum qui omnes ut dicetur mordificationem denotant caloris. Octauo notandum. Liuedo carnis causari potest ab intrinseco, quia propter corruptionem ossis, aut etiam propter proprium defectum caloris carnis. Potest etiam causari ab intrinseco, quia primo à re colorante taliter aut etiā à re contundente, ut ibi mortificato sanguine & spiritu color causetur liuidus aut uiridis aut uiolaceus. Ad propositum maxime hic loquitur Hipp. de liuedine causata ab extrinseco & sequente ossis putrefactionē quam cō sequi taliter cōprehendere poterimus cōprehenso primo ꝙ os ęgrotabit q̄ caro appareat sana, q̄uis etiam liuedo carnis ab intrinseco & proprio carnis defectu proueniēs sit mala & magis fouens ossis ęgritudinem. Nono notādum. Talis liuor carnis malus est per uiam signi & per uiam causę. Primo per uiam signi significans quod dictum est & in cōmento ponitur. Ac etiam per uiam causæ, quia caro sic liuida fouet corruptionem ossis, sicut effectus consimilis causæ suam refouet causam, ut ignis ignem &c̄.

Effectus sīs cāę suā cām refouet

Expositio Marsilij super cō. Gal̄.

Non. n. Galenus in cōmento pręsenti solum uerificat apho. Et dicit sic ꝙ specialis color, quia liuedo non indicat paruum periculum in ęgritudine ossis, quia significat pessimam putredinem. s. ossis & congelationem carnis circūdantis os & extinctionem caliditatis naturalis.

Aphorismus. 3.

In uomitu, singultus, & oculi rubei. malum.

A uomitu, singultus & oculorum rubor, malo est. Theo.

A uomitu, singultus, & oculorum rubor malum. Leo.

Expositio Marsilij super apho.

Pręsens apho. ad secundum continuatur sic. Postquā Hippo. docuit pronosticari & significare in morbo ossis per liuiditatem carnis, nunc docet pronosticari in uomitu seu significare, Et uult Hippo. conclusionem istam. singultus & oculi rubei sunt malum in uomitu. Conclusio probatur sic. illa sunt mala seu malum quæ significāt apostema esse in cerebro uel in stomacho. sed singultus & oculi rubei &c̄. significant &c̄. ergo maior nota est. patet minor in cōmento. Conclusio in littera pontt̄.

Ossis putrefactionē indicātia. Gal̄.

Singultus & oculi rubei sunt sup. quid malum in uomitum. Primo ad intellm pręsentis apho. est notanda concordia. 13. tertij. tractatu. 5. ca. de singultu. in fine in parte prima. in libro apho. dicitur. Secundo est notāda utilitas. est enim utilis pręsens aphor. ad significandū et comprehendendum apostema esse in stomacho aut cerebro. Tertio notanda est ampliatio dicendo aphor. verificari in utroq; sexu, & in omni complexione et ętate.

Singultus cā cōphē siuus. Singultus qd.

Quarto ex prehabitis memorandum uomitum esse motum, quo stomachus expellit rem in ipso existentem. Subuersio uero est motus quo stomachus nititur expellere & non expellit. Nausea uero est appetitus & inclinatio ad hos motus stomachi exequendos. Quinto notādum. Singultum esse motum stomachi cōtractiuum factum multis causis ut quinto huius, ideo est sicut spasmus. sicut enim in spasmo non proportionato ad materiam fit contractio propter fugam à re nocente & conatū pluries ad ipsam abijciendam sic conante stomacho rem nociuam expellere aut fugiente rem nociuam cōtrahit stomachus & singultum facit. Sexto notandum. Sicut in uomitu singultus est malus, ita in singultu uomitus est bonus. per uomitum enim expulsa materia cessat singultus ut patet. per Auicen. loco allegato. Septimo notandum. Rubedo oculorū aliquādo causatur à cā extrī seca, ut propter splendorem nimium aut percussionem uel simile, de quo rubore nō intelligitur in pręsenti. Cā tur aliquando à causa intrinseca, & hoc uel propter proprium nocumentum oculorum uel propter nocumentum eis à cerebro aut stomacho cōmunicatum. existente enim calido apostemate in stomacho aut cerebro calidi eleuantur uapores ad oculos oculorum sanguinem in flammātes, unde rubedo oculorum causatur, de quo' rubore pręcise intelligitur in pręsenti. Sunt ergo ista mala per uiam signi.

Ossis ægrotātis bonū indicantia.

Liuere quid. et liuedo & liuidus color.

Liuedinis cā.

Liuedo duplex.

Expositio

Expositio Marsilij super Cõmen. Gal.

Qualis passio. Gal.cõmentando apho.duo facit. Primo cõmentat hanc partẽ, singultus. Secundo hanc partem, oculi rubei. De prima dicit singultum esse stomacho, sicut spasmum neruo proueniente ab humoribus nociuis aliquando nocentibus tori stomacho aliquãdo soli ori stomachi, & ideo superueniente uomitu necesse est statim quiescere singultum, & si non quiescit, statim significatur apostema esse in fundamento neruoꝝ, quia in cerebro uel stomacho. De secundo dicit ruborẽ oculorũ significare utrũq; .s. apostema cerebri ac etiã stomachi &c. Notandum q̃ licet multis ex causis & multorum compassione mẽbrorum singultus accidere possit ut patet alleg.loco, dearticulatur tamen ad significandum quod positũ est in cõmẽ. per ruborẽ oculoꝝ. nã per remanentiam singultus soliti quiescere per uomitum cõprehendit causam esse fixam, et per ruborẽ oculoꝝ cõprehenditur causam esse fixam ĩ cerebro uel stomacho cum aliꝭ limitationibus apostematum cerebri & stomachi positis in locis particularibus.

Aphorismus. 4.

In sudore rigor, malum.

The. Horror a sudore, non bono est.

Leo. A sudore horror, non bonum.

Expositio Marsilij super Apho.

Prẽsens apho. sic continuatur ad precedẽtem postq̃ Hipp. in præcedenti apho. fecit quod est dictum, nũc docet significare in sudore per superuẽtum aut rigoris apparentiam. Et uult Hip. conclusionem istam. Rigor apparens in sudore est malus. Conclusio probatur sic. illud est malum quod significat naturam esse territã in cõplendo crisim, sed rigor apparens in sudore significat naturam esse territam, ergo maior nota est. patebit per commentum minor, conclusio sic in littera ponit. Rigor supple apparens in sudore est quid malum. Primo ad intellectum apho. est notanda concordia, quę sicañ. simitur. 17. cõtinentis. 2. cap. de sudore. habeẽ secunda quarti capi. de signis sumptis ex sudore. Secũdo est notanda utilitas ad recte significandum in critico sudore.

Rasis. Auicẽ. Sudoris. Significa tiuus. Rigor multipliciter

Tertio est notanda ampliatio dicendo ipsum uerificari in utroq; sexu & in oĩ ætate & cõplexione. Quarto notandum q̃ hic loquitur de sudore critico. Quinto notandum, Rigor aliquando sumitur pro frigore cõsequente retractionem caloris propter sparsionem cholericę materię supra membra sensibilia cum qua cõtractione est motus membrorum concussiuus, sumitur aliquando pro quocũq; frigore aut typo, quo secundomodo sumitur in proposito. Sexto notãdum q̃ talis rigor est malus per uiam signi. significat. n. naturã esse ĩpotẽtem ad complendã crisim & succũbentem materię morbi, & ideo cũ tentet facere crisim per sudorem ꝓcipiens nocumentũ materiæ terretur & retrahit calorem.

Expositio Marsilij. super Com. Gal.

Quod. Iudicatoria. Gal. commentatur apho. sic dicens Hip. dixisse alibi q̃ accidentia crisis facientia crisim sunt signum malę crisis aut mortis, quia natura terretur in his comprehendendis. fugiendo ergo morbum rigor causatur malus in sudore.

Aphorismus. 5.

In mania dyssinteria, aut hydrops, aut extasis, bonum.

The. Ab insania difficultas intestinorum, aut aqua inter cutem, aut mentis alienatio, bono est.

Leo. A furore difficultas intestinorum, uel aqua inter cutem, uel mentis alienatio, bonum.

Expositio Marsilij super Apho.

Apho. prẽsens ad precedentem continuat hoc modo. Postq̃ Hip. in præcedenti apho. fecit quod est dictum, nũc docet significare in mania. Et uult cõclusionẽ istã. Dyssinteria aut hydrops aut intẽsio manię est bonum. Cõcso ꝓbat sic. illud est bonum quod signat curã maniæ, sed dyssinteria &c. est hmõi, ergo maior, ẽ no. mi nor patebit. cõcso sic in lra ponitur, dyssinteria aut hydrops aut intensio maniæ est quid bonũ in mania. Primo ad intellm apho. est notanda cõcordia, quę haberur quantũ ad partem primã prima tertij ca. de mania q̃tũ ad secundã partem de intensione põt intelligi. 5. huius cõmen. 6. Secundo est notanda utilitas dicendo aphorismũ esse utilẽ in signãndo & ostendẽdo maniã salutiferã. Tertio est notanda ampliatio dicendo apho. uerificari in utroq; sexu & in oĩ ętate & cõplexione, nõ solũ in mania, ĩmo & in aliꝭ cerebri passionibus. Quarto ex ꝓhabitis memorandũ quid sit mania aut dyssinteria. Per hydropẽ autẽ intelligit Hip. non solũ uerã hydropem, sed quẽcunq; tumorem uentris, dato q̃ non ꝓueniat propter hepatis passionem. Intelligit etiam ꝓ hydropẽ tumorem crurũ uel pedũ. Quinto notandum q̃ hydrops aut dyssinteria &c. quia significat diuersionẽ materię a cerebro ad ĩferiora mẽbra &c. ideo sũt gd bonum in mania. Sexto notandum ut euitet dubiũ q̃ q̃uis intensio morbi de se sit mala, tamen uehemẽs intensio morbi cũ constantia uirtutis maxime post signa digestionis est bona pro quãto significat naturã nõ esse territã & pigrã, ĩmo acutã excitatã & conantẽ contra materiã morbi. & iõ hoc est bonum signans salutẽ citã manię, quia natura nõ sustinet morbum magnũ tpe lõgo, ut colligit quinto huius cõmen. 7. & non solum intensio talis in mania est bona, ĩmo etiã in morbis aliꝭ.

Hydrops quid.

Expositio Marsilij super commẽ. Gal.

Difficultatem quidẽ. Gal. cõmentando apho. duo facit. Primo cõmentat apho. ꝑter hãc partẽ extasis. 2. illam partem uerificat & cõmentatur. De prima dicit dyssintertam & hydropem posse signãre salutem manię significando res nociuas mutari a capite ad inferius. sed difficile a longe a ueritate uĩ extasim signãre salutẽ manię, cum sit rationabilius ipsam ostẽdere augmentũ q̃ sanitatem. De secunda dicit, q̃ ipse intelligit ꝑ extasim continuitatẽ & manię fortitudinem. nam dicit se ui disse quendã manio sum habuisse in primis puã maniã, quę postea augmentata fuit cã salutis. & rediens Gal. ad se, quia solus speculans suestigauit fortitudinẽ motus materię manię fuisse cãm salutis sicut in acutis morbis accña fortia superuenientia sunt causa bonę crisis.

Extasis quid.

Aphorismus. 6.

In ægritudine diuturna, abstinentia, & egestiones cholericæ, malum.

The. In morbo diutino, inedia, & deiectiones sincere, malo sunt.

Leo. In morbo diuturno, fastidium cibi, & deiectiones sincerę malum.

Expositio Marsilij super Apho.

Prẽsens apho. cõtinuat sic ad precedentẽ. Postquã Hippo. in precedenti apho. fecit quod est dictum nunc docet pronosticari in morbo chronico. Et uult Hip. concłonẽ istã. prostratio appetitus & cholericę egestiones mala sunt in morbo chronico. Conclusio probatur sic. illa sunt mala quæ significant debilitatem appetitiuæ uirtutis & inflammationem substantificę humiditatis membrorum. sed prostratio appetitus & cholericę egestiones sunt huiusmodi. ergo &c. maior est nota. patebit minor in notandis. Conclusio sic in lra ponitur. prostratio appetitus & cholericæ egestiones sunt malę in ęgritudine chronica &c. Primo ad intellectum apho. notãda est cõcordia, quę habeẽ quãtum ad illud quod ponit de abstinentia secunda quarti trac. prio ca. de signis sumptis ex appetitu & siti, & specialiẽ in longa dyssinteria sexto apho. 3. Secũdo notãda utilitas, est. n. pũs aphorismus utilis q̃tũ ad signãndum in

Digitized by Google

morbo chronico. Tertio notãda est ampliatio dicẽdo nõ solũ uerificari apho. ĩ morbo uno chronico, ĩmo in oĩ etiam in utroq; sexu in omni ætate et cõplexione.

Q uarto notandum q; prostratio appetitiua in morbo chronico est multum mala, cum enim morbus chronicus egeat propter sui longitudinem sustentatione uirtutis si fit prostratio uirtutis timor est de morte, unde in morbo chronico cum soleat intẽdi appetitus propter resolutionem aut prẽsentiam humorum frigidorum in stomacho, si prosternatur appetitus est malum signũ, per appetitum intelligendo famem prẽsentẽ, sicut prostratio appetitus ad potũ, seu non sitire est malũ signũ in feb. acuta notans debilitatem appetitiuę uirtutis, ut patet secunda quarti. Q uinto notandum q; per cholericas egestiones intelligit egestiones de cholera rubea uel nigra uiridi uel eruginosa, ut patet per Gal. in comento. & credo q; hę debeãt esse unctuosę quę egõnes q̃uis non appareãt forte merito materię morbi chronici, ꝓpter tamen nimiã putrefactionẽ caliditatis prẽter naturã apparent hę egestiones & apparet unctuositas propter inflammatas substantiales humiditates.

Appetitus qd.

Egestio cholerica quid

Expositio Marsilij super Cõmen. Gal.

Fastidium. Gal. cõmentando dictum apho. duo facit. Primo exponit hanc partẽ, abstinentia &c. Secũdo hanc partem, egestiones cholericę. De prima dicit solam abstinentiam esse malam in morbo chronico cum euadentibus. i. cum extra per morbũ chronicũ ꝓcedẽtibus fit solitum intendi appetitum propter causam dictam quę abstinentia peior est si consequantur cholericę egestiones. De secunda dicit Hippo. intellexisse cholericas egestiones illas quę sunt de genere cholerę rubeę utridis uel eruginosę significantes substantificam humiditatem incensam a calore febris.

Aphorismus. 7.

Ex multa potatiõe, rigor & desipiẽtia, malũ.

Theo. Ex multa potione, rigor, aut delirium, malo est.

Leoni. Ex multa potatione, rigor, & desipientia, malum.

Expositio Marsilij super apho.

Conclusio apho. est ista. Rigor & desipientia ꝓuenientes ex multa potatione uini sunt mali. Conclusio ꝓbatur sic. illa sunt mala quę significant suffocationẽ caloris naturalis & uehementem cerebri lęsionem, sed rigor est huiusmodi et desipientia ex multa potatiõe &c. ergo maior est nota. minor statim patebit. Primo ad intellectum apho. est notanda concordia, quę habeẽ in sententia in generali. f. q; ex multo uino frigidę ueniũt passiones. secundo de accidenti & morbo cap. ĩj. secũda ibi (Causa frigidi morbi.) Secundo est notanda utilitas, cõprehenditur enim per hunc apho. q; potatio & ebrietas est mala. Tertio notatur ampliatio dicendo aphorismum uerificari in utroq; sexu omni ętate & cõplexione. Q uarto notandum notanter esse dictũ multa, quia si potatio sit pauca posset rigor prouenisse uel propter dissolutionem cholericarum materierum a uino, uel propter acuitatem uini & potentiam, si autẽ potatio sit multa probabile est q; propter suffocationẽ caloris prouenĩat naturalis. Q uinto notandum. Per rigorem intelligit quãcunq; extremorum uehementẽ infrigidationem, quãuis enĩ uinũ sit potentia calidum, non quantũ tamen sufficienter & multę quãtitatis existens suffocando calidum materiale & prohibendo eius dispositionem & transitum ad membra hunc rigorem causat. Sexto notandum. Per desipientiam intelligit corruptionẽ operationũ interiorum, quę corruptio est quędã ebrietas, quę etiam corruptio perseuerat.

Potatõ nis & ebrietatis cano practicus.

Rigor quid.

Desipiẽtia qd.

Expositio Marsilij super Com. Gal.

Q uod quidem. Gal. cõmentando apho. duo facit. Primo cõmentatur hanc partem, ex multa potatione et desipientia. Secundo hanc partẽ, rigorem. De prima dicit nulli esse dubium Hipp. intellexisse per multã potationem multum uini umbibitum, ad quam potationẽ sequitur desipientia repleto capite sanguine & uentositatibus calidis, ideo corpus ad tactum inuenitur calidũ sup. hoc est secundum plurimum, repletur autẽ caput sanguine propter caliditatem capitis a uino factam trahere ad se sanguinem, aut repletur caput sanguine propter extensionem & rarefactionem sanguinis a calido factam. De secunda dicit rigorem raro contingere iuuenibus, sed senibus sic, quorum caliditas est cõgelata, quia supple remissa respectu caliditatis iuuenum & est extincta, & sic superata nimio uino sup. apparente rigore, sicut solet flamma ignis multis lignis appositis extingui, & luceerna multo oleo appositio.

Aphorismus. 8.

Ex apostematis intus ruptura, dissolutio uomitus, & defectio animi fit.

A uomice ruptione interna resolutio, aut uomitio, aut anime defectio accidit. Theo.

A tuberculi intus ruptione, exolutio, uomitio, aut animi defectio fit. Leo.

Expositio Marsilij super apho.

Nunc Hipp. ponit quædam signa significantia rupturam apostematis stomachi. Et uult conclusionem istã. Vomitus & defectus uirtutis sequuntur rupturã apostematis stomachi intus. Conclusio probatur sic. illa sequuntur &c. quę fiunt conante stomacho expellere nociuam materiã, sed ita est ꝙ ista cõtingunt stomacho, ergo maior nota. minor patebit. Primo ad intellectũ apho. est notanda concordia, quæ habetur quantũ ad partem primam. I 3. tertij. trac. 4. cap. primo de apostematibus calidis stomachi, quantũ uero ad secundã habetur secunda primi doct. cap. ulti. de causis debilitatis &c. ibi ex summa earum &c. colligitur etiã concordia. I 4. Continentis cap. tertio. Secundo est notanda utilitas, est enim utilis ad debite cõprehendendum apostema stomachi intrinsecus fore ruptum. Tertio notãda ẽ ampliatio ampliando cõmunitate apho. utriq; sexui omni ętati & cõplexioni. Q uarto notandum. Apostema potest esse in cerebro & membris spiritualibus pulmone pleura diaphragmate & corde &c. Potest etiã esse in naturalibus seu nutritiuis, ut in stomacho hepate & intestinis. Potest etiam esse in mẽbris generatiuis. Hippo. tamẽ solius apostematis stomachi fecit mentionem, ut tangitur in cõmento. Q uinto notandũ. Per tale apostema intelligit qualecũq; apostema maxime tamẽ sanguineum apostema stomachi, ad cuius rupturã propter maiorem spirituum euanescentiam maior sequitur uirtutis defectus. Sexto notandum. Aphorismus continet ueritatem, siue hęc ruptura sit facta a natura siue per partem. Septimo notandũ notanter esse dictum intus, quia quãuis ad rupturã interiorem uel exteriorem sequatur defectus uirtutis, ad exteriorem tamen nõ sequitur uomitus necessario, ut dicetur. Octauo notandum notanter sequitur uomitus, quia transeunte materia apostematis ad concauitatem stomachi irritat stomachus ad expellendum & causat uomitum, maxime apostemate existente uersus os stomachi, quia existente uersus partem inferiorẽ sequeẽ secessus & non necessario uomitus. Nono notãdum q; etiã sequit defectus uirtutis, eo q; eo rupto tali apate euanescunt multi spiritus & resoluuntur & maxime si apa est magnum.

Auicẽ. Rasis. Stomachi apo si canon pnosticus.

Decimo notandum. Significantium ruptu ram apostematis siue apostematum intrinsecam quædam sunt communia, ut defectus uirtutis seu debilitas, diuersitas in pulsu & plura enumerata secunda primi. capitulo de signis apostematum. Ad propositum tetigit Hippo. unum signum satis proprium ut uomitum, & unum cõmune quia debilitatem uirtutis, cõmune est enim omni euacuationi debilitare uirtutẽ, quinta apho rismoꝝ cõmen. 57. in fluxu muliebri &c.

Apatis signũ.

Expositio

Digitized by Google

Expoſitio Marſilij ſuper cō. Gal.

Tuberculum. Gal.cōmentando apho. procedit ſic: Primo exponit hāc partē. ex apoſtematis ītus ruptura. Secundo exponit hanc partem. defectio autem. De prima dicit hoc dictum Hip. importare ſtomachum, qa uomitus ſequitur rupturam apoſtematis ſtomachi, ſed rupturam apoſtematis pectoris uel pōnis non ſequit uomitus ſed tuſſis & aliquando ſuffocatio, rupturam etiam apoſtematis inteſtinorum ſequitur egeſtio ſanici. De ſecunda facit quod dictum eſt dicens, omnem rupturam defectio animi comitatur exeunte calore naturali ſicut moſtrauit alibi Ga. &c.

Aphoriſmus. 9.

In ſanguinis fluxu deſipientia aut ſpaſmus, malum.

The. A ſanguinis profuſione mentis commotio aut conuulſio malo eſt.

Leo. A ꝓfluuio ſanguīs, deſipientia, ac cō uulſio, malum.

Expoſitio Marſilij ſuper apho.

Præſens apho. continuatur ad præcedentem hoc mō. Poſtq̄ Hip. fecit quod dictum eſt, nunc docet ſignificare in fluxu ſanguinis ꝑ quædam accidentia. Et uult cōcluſionem iſtam. Deſipientia aut ſpaſmus apparens ī fluxu ſanguinis eſt malum ſignum. Concluſio probat ſic. Illud eſt malum ſignum quod ſignificat defectum uirtutis, deſipiētia aut ſpaſmus apparēs in fluxu ſanguinis eſt huiuſmodi. ergo &c. maior nota eſt. minor patebit cum deſipientia aut ſpaſmus ſignificet diſturbationē uirtutis ſtomachi. cōcluſio ſic inīra ponitur. deſipiētia aut ſpaſmus ſup. apparens in fluxu ſanguinis eſt malū ſup. ſignum. Auicē. Ad intellectum apho. primo eſt notanda concordia, quæ habetur ad primā partē de deſipientia quarta quarti. tract. ſecundo cap. de fluxu ſanguinis & retentione eius. in fine. ibi (Et ſcias ꝙ omnis.) Q uantū ad ſecundam partē de ſpaſmo habetur ſecunda. 3. ca. de ſpaſmo. & quinta aphor. aphor. 3. Sanguine multo fluente ſpaſmus innatus &c. Secundo eſt notanda utilitas. eſt enim utilis aphor. ad pronoſticandū in fluxu ſanguinis, ut eſt euidens. Tertio eſt notanda ampliatio dicēdo ꝙ apho. continet ueritatem in omni ſexu ętate & complexione, continet etiā ueritatem in omni euacuatione ſiue ſanguinis ſiue humoris ſiue alterius per quācunq; partē fiat, quia tamē ad ſanguīs exitum, ut humoris maxime ſpirituoſi, quo etiam caliditas naturalis refouetur magna corpori debilitas conſequitur, ideo in fluxu ſanguinis pīnem protulit apho. Q uarto notandum etiam ad ampliationem apho. apho. intelligi de fluxu ſanguinis facto a quacunq; cauſa interiori uel exteriori. Q uīto notandum. Per deſipientiam intelligere poſſumus non ſolum unum defectum uirtutis iudicatiuæ interioris, īmo ablationem corruptionem uel diminutionem operationum, ac etiam cuiuſcunq; uirtutis interioris defectum. Sexto notandum. Spaſmus de quo intelligit in preſenti eſt ſpaſmus de inanitione, ut colligi poteſt quinto apho. cōmento tertio. Septimo notandum. Hæc nota diſſunctionis. aut. intelligenda eſt copulatiue, maxime ut denotetur maximum malum in fluxu ſanguinis & mors. Octauo notandum ꝙ deſipientia eſt malo ſignum notā do defectū uirtutis. Spaſmus ēt eſt malū ſignum et cā. primo malum ſignum nimiam inanitionem denotando. Mala ēt cauſa, quia motus p̄ter naturam mēbroꝝ neruoſorum, & cauſa uehemētis leſionis et debilitatis &c.

Fluxus ſanguīs cañ pronoſticus.

Deſipientia multiplex.

Expoſitio Marſilij ſuper commentum Gal.

Iſte apho. etc. Gal. cōmentando apho. procedit ſic. Primo exponit hanc partem. deſipientia, & uerificat. Secundo hanc partem. aut ſpaſmus. De prima dicit hunc aphor. nobis largiri magnam auctoritatē, et ſic ſup. eſſe ualde utilem. nam alienatio quæ ſup. intelligitur per deſipientia ſequitur inanitionem, ſicut ante dixit Gal; de tremore manuū & pedum procedente ꝑp defectū motiuæ uirtutis propter quā eandem rationē, quia inanitionem diſturbantur motus cerebri. i. operationes cerebri, & ſup. cauſantur alienationes & deſipientiæ. Secundo dicit ꝙ ideo deſipientia non eſt fortis in ſignificando malum, ſed iuncta ſpaſmo eſt incurabilis, & ſequens fluxū ſanguinis eſt mala ſola exiſtens, iuncta ſpaſmo uero eſt peior. Dicit ultimo ꝙ ſpaſmus ſolus de inanitione malus eſt & mortalis, qui ſup. ſequitur fluxum ſanguinis, ſed alienatio ſine ſpaſmo non eſt tantum periculoſa.

Aphoriſmus. 10.

In ileo, uomitus, ſingultus, ſpaſmus, & deſipientia, malum.

A uoluulo, uomitus, ſingultus, mentis incitatio, aut conuulſio, malo eſt. The.

Ab ileo, uomitus, ſingultus, deſipientia, uel conuulſio, malum. Leo.

Expoſitio Marſilij ſuper apho.

Hippo. nunc docet ſignificare in iliaca paſſione ꝑ apparentiam quorundam accidentiū. Et uult Hip. concluſionem iſtam. Singultus uomitus ſpaſmus deſipientia mali ſunt apparentes in iliaca paſſione. Concluſio probatur ſic. Illa ſunt mala in iliaca paſſione quę ſignificāt iliacam paſſionem ultimam & uehementem defectum uirtutis, ſed uomitus ſingultus &c. ſunt huiuſmodi. ergo &c. maior eſt nota. ſtatim minor patebit. Primo ad intellectum apho. eſt notanda concordia, quæ habetur. 16. tertij. trac. 4. capit. de ileos. circa finem. Inquit Hip. cum acciderit in colica &c. Secundo eſt notanda utilitas. eſt enim utilis præſens apho. ad comprehendendum iliacā paſſionem mortalē. Tertio eſt notanda ampliatio dicendo apho. non ſolum uerificari in paſſione iliaca, īmo & ī colica propter cōſimilem cauſam ei quæ ponit pro uerificando apho. Q uarto notandum. Per paſſionem iliacam habemus intelligere paſſionem inteſtinoꝝ gracilium quæ eſt oppilatio aut apoſtema, aut uehemēs dolor. Q uinto notandum ſumitur. 16. tertij. alleg. loco. Multæ ſunt ſpecies iliacę paſſionis. Vna in qua ſtercus egreditur per os cæteris peior notando uehementiſſimam oppilationem inferiorum & defectum uehementiſſimum, in qua nihil deſcendit inferius, et de qua ī cōmenti principio loquitur Gal. Q uædam eſt in qua ē ſudor fętidus totius corporis fętidis fumis et uaporibus toti cōicantes. Item tertia in qua anhelitus eſt fętidus. Item tē quarta in qua eructuatio eſt fętida. Item quinta in qua egreditur uentoſitas fętida per inferius ultra debitū. Ad propoſitum maxime loquitur de prima. Sexto notandum. Vomitus conſequitur hāc paſſionem ultimatam, dum ſtercus ad ſuperiora dirigitur. unde irritatur ſtomachus ad expellendum uomendo. & hoc pluries uidi. Cō ſequitur etiam ſingultus nimium ſtomacho compatiente in inteſtinis gracilibus. Item conſequitur etiam aliqū ſpaſmus. ſ. non proportionatus ad materiam ꝑp nimiū dolorem inteſtinorum & punctionē. Cauſant etiā deſipientiæ & manię cōicato cerebro nocumento mediante neruo colligante cerebrum ſtomacho & ecōtra. Vltimo notandum ꝙ iſta appellantur mala, quia mortalia ſignificantia ultimam iliacam paſſionem &c.

Ileis cañ pronoſticus.

Ileō qd

Ilei ſpēs quintuplex.

Expoſitio Marſilij ſuper cōmen. Gal.

In ileis Galenus cōmentando apho. tria facit. Primo exponit hanc partem. ileon. Secundo uerificat aphoriſ. Tertio tangit cauſam dicti ī parte prima. De prima dicit in iſta paſſione iliaca nihil deſcendere inferius, quod appropriatur huic paſſioni. De ſecunda facit quod ē dictum dicens. ꝙ uomitus non ſemper apparet in hac paſſione, ſed patiente uenientе ad mortem, cuius augmentata paſſione euomitur ſtercus, et aliquando ſpaſmus uenit in hac paſſione, ac etiam maniæ propter neruum alligantem ſtomachum & cerebrum. De tertia dicit, in-

Digitized by Google

ceſtina moueri ad expellendū egeſtionem cum patiuntur, quā expellere per inferius nequeuntia propter concluſionem ſeu uehementē clauſionē uie ſup. inferioris anguſtioſe mouentur et non naturaliter ad ſuperiora pellendo nociua. Dubitatur. Vtrū in qualibet iliaca paſſione coniungantur iſta. Reſpondetur q̄ ſecundū plurimū ſingultus & uomitus coniunguntur propter maximam & propinquiſſimā colligantiā ſtomachi et inteſtinorum. deſipientia uero & ſpaſmus nō ita contingūt ſeu ſequuntur ſecundum plurimū. Dubitatur. Quare uomitus ueniat ſolū corpori ad mortē uenienti. Reſpondeo q̄ uomitus ſic conſequendo fit nocumento exiſtente tanto in inteſtinis, ut talr cōiceē ſtomacho, ut ſtomachus irriteē ad expellendū uomēdo ac ſi in ſe ꝓpriū hēret nocumētum, uel ēt miſſo ſtercore ad ſtomachū.

Dubia.

Aphoriſmus. II.

In pleuretide perypleumonia, malum.

Theo. Coſtali, pulmonia, malo eſt.

Leoni. A morbo laterali, inflammatio pulmonis malum.

Expoſitio Marſilij ſuper apho.

Nunc docet Hip. in pleureſi ſignificare per perypleumoniā pleureſim ſuperuenientē. Et uult Hip. cōcluſionem hanc. Perypleumonia ſuperueniens pleureſi ē mala. Concluſio probatur ſic. Illud eſt malū in pleureſi qđ ſignificat materiā pleureſis eſſe tantā, ut non ſolum faciat pleureſim, ſed aliā paſſionem de ſe uehementer malā. ſed perypleumonia ſuper ueniens pleureſi eſt huiuſmodi, ergo &c. maior eſt nota. minor patet in cōmento.

Primo ad intellectū apho. eſt notanda concordia, quæ habetur decima tertij. tracta. 4. cap. de pleureſi. in fine. ibi (Et quando interficit.) Secūdo eſt notāda utilitas. Eſt enim utilis præſens aphoriſmus ad pronoſticandū de bite in pleureſi mortē uenturā. Tertio notatur amplia tio dicendo uerificari apho. in utroq; ſexu ęrate omni & cōplexione naturali. Quarto notandū q̄ diſtincta pleureſi in uerā & non uerā ut eſt pluries habitū. & ſi apho. in utraq; contineat ueritatem, intelligatur tamen in uera pleureſi. Quinto notandū. Non ſolū in pleureſi uerificandus eſt apho. imo & in alijs ſpectorum uehementibus paſſionibus propter cauſam probantē apho. ut dictū eſt. Sexto notandū. Perypleumonia præcedere poteſt pleureſim, poteſt etiā inchoari ſecū & ſequi. Si primo p̄cedat dicendū eſt in perypleumonia malā eſſe pleureſim propter cauſam conſimilē cauſę apho. tamen in pleureſi peior perypleumonia q̄ econtra, cū cōicari materiam a pleura ad pulmonem colericā ſecundum plurimū ſit ual de malum propter pulmonis propinquitatē ad cor & colligantiā, ſed ad perypleumoniā ſequi pleureſim non eſt ita malum, cū materia perypleumoniæ ſit phlegmatica ſecundū plurimum, & cōicata pleuræ a corde magis remouetur. Poteſt etiam inchoare cum pleureſi, et quāuis ſit mala, non eſt tamen appropriata in ſignificando in pleureſi propter materias harum paſſionū non habere adinuicem dependentias nec paſſiones. Poteſt etiā ſequi pleureſim ad ſenſum dictū in probatione apho. de qua ītelligitur in præſenti. Vltimo notandū talē perypleumoniā eſſe malā per uiam ſigni & per uiā cauſæ. primo per uiam ſigni, ut eſt habitum in probatione aphor. eſt etiam mala per uiam cauſæ, quia eſt cauſa proſtrationis uirtutis. & ſic ē cauſa ut magna pleureſis ſit inſanabilis.

Pleureſis canō pronoſticus.

Pleureſis utrū peius ſe quaē perypleumoniā aut econtra

Expoſitio Marſilij ſuper cō. Gaē.

In pluribus etc. Gaē. cōmētando apho. procedit ſic. Primo tangit ſcripturæ apho, diuerſitatem. Secundo cōmentatur apho. De prima dicit q̄ ipſe inuenit in pluribus ſic. In pleureſi perypleumonia. nec ſequit iſta pars. malū, & ita credit Hipp. intendiſſe poſt pleureſim ſequi perypleumoniā ſup. ceſſante pleureſi. De ſecunda facit quod eſt dictum. Et primo exponit hanc partē. In pleureſi perypleumonia. Secundo uerificat hanc partē. Tertio oſtendit iterū econtra. Si perypleumoniā ſequaē pleureſis. De prima dicit Hip. innuiſſe paſſionē ex alia paſſione uenientē, ut ſup. peripleumoniā ex pleureſi priori permanente quę paſſio ueniens non eſt parua nec ſalubris, & ideo ſi Hip. non iungeret. hanc partē. malū, ex neceſſitate tamen mala eſt hæc paſſio. De ſecunda dicit q̄ ſi augmentatur materia pleureſis & dilatetur ī coſtis & defluat, ipſa neceſſario fluens ad pulmonē faciet perypleumoniā & pleureſim. De tertia dicit q̄ non neceſſario ad perypleumoniam ſequitur pleureſis, quia ſi peripleumonia parua eſt & ſalubris eius materiam emittit cum tuſſi & ſcreatu uirtus, ſed ſi magna ſit & mortalis ante ſuffocatur infirmus q̄ faciat pleureſim & coniungatur pleureſi perypleumonia.

Aphoriſmus. 12.

In perypleumonia, phreneſis, malum.

A pulmonia, delirium, malo eſt. The.

A pulmonis inflammatione phrenitis, malum. Leo.

Expoſitio Marſilij ſuper apho.

Præſens apho. ad præcedentē ſic continuatur. Poſtq̄ Hip. in p̄cedenti apho. docuit ſignificare per perypleumoniā in pleuretide, nunc docet in perypleumonia ſignificare per phreneſim. Et uult iſtā concluſionē. Phreneſis apparens in perypleumonia ipſam ſignificat eſſe peſſimam. ergo. maior eſt nota minor etiā eſt nota uerificando apho. concluſio ponitur in littera ut eſt habitū.

Primo ad intellectum apho. notanda concordia quę habetur decima tertij. tracta. 4. capitulo de perypleumonia. ad principiū ſatis. ibi (Et quando q̄ permutaē &c.)

Secundo eſt notanda utilitas. eſt enim utilis apho. ad recte ſignificandū & ꝓnoſticandū in perypleumonia, & ipſam peſſimam oſtendendum. Tertio eſt notanda amplíatio. Et primo cōis dicendo apho. in utroq; ſexu uerificari in omni ætate & cōplexione. Secundo ponitur amplíatio ſpecialior dicendo apho. non ſolum uerificari per phreneſim imo & per corruptiōes cerebri. Quarto ex iam habitis memorandū perypleumoniā prouenientem ab acutis humoribus & cholericis fore ualde malam, ut colligitur decima tertij. ut poſita eſt concordia cauſa fuit aſſignata ſuper cōmento præhabito, & etiam memoreē nunc. Eſt enim peſſima propter nimiū incendiū conſecuturū ad cholericitatem & acuitatem humorū acutoꝝ & propter corroſionem aptā conſequi ad humores acutos & cholericos. Vltimo notandū q̄ licet per phreneſim poſſimus intelligere phreneſim prouenientem ab humoribus calidis & maxime cholericis, tū intelligere poſſumus non ueram phreneſim aut quācunq; mentis alienationem a uaporibus ſeu acutis humoribus factam malum per uiam ſigni, quia ſignificantem peripleumoniam ex cholericis humoribus malam, quia etiam debilitatem & proſternentem uirtutem.

Perypleumonię peſſimę cā nō ꝓnoſticuset & ſignificatiuus.

Phrenefis duplex.

Expoſitio Marſilij ſuper cōmen. Gaē.

Quando a calido. Gaē. cōmentando apho. non facit aliud niſi q̄ oſtendit quomodo perypleumoniam ſequatur phreneſis dicens, q̄ ſi fiat perypleumonia de humoribus acutis aſcendet neceſſario ad cerebrū uapor nimius propter quem conficietur phreneſis.

Aphoriſmus. 13.

In caumatibus fortibus, ſpaſmus, aut tetanus, malum.

Per ęſtus uehementes conuulſio, aut diſtētio malo ē. Theo.

Ab ęſtibus fortibus, conuulſio, aut diſtentio, malū. Leo.

Expoſitio Marſilij ſuper apho.

Præſens apho. ad præcedentem ſic continuaē. Poſtq̄ Hip. in præcedenti apho. fecit quod eſt dictum, nunc docet ſignificare ī fortibus uulneribus per ſpaſmum aut tetanum. Et uult concluſionem iſtam, ſpaſmus aut tetanus

Digitized by Google

nus apparens in fortibus uulneribus est malum. Cõclusio probatur, illud est malum quod uulnus significat esse mortale, sed spasmus aut tetanus in fortibus uulneribus est huiusmodi. maior est nota. minor patebit in cõmento. Cõclusio ponitur in littera. Primo ad intellm apho. notetur concordia quæ habetur cũ tum ad partem primam de spasmo secunda tertij. capũ. de spasmo. ad finem. ibi (Et omnis quidem spasmus &c̃.) Q uinta huius apho. secundo. In uulnere spasmus &c̃. Q uantum uero ad secũdam partem habetur secunda tertij. capũ. de tetano. ibi (Et omnis autem cuçeç.) Secundo est notanda utilitas. est enim utilis præsens apho. ad recte in fortibus uulneribus significandum. Tertio notanda est amplitatio dicendo apho. uerificari in utroq; sexu omni ætate & cõplexione, dicendo etiam ipsum non solum uerificabile in forti uulnere, sed in quacũq; euacuatione ad quam tetanus consequatur aut spasmus. Q uarto notãdum. Vulnus dici potest forte multipliciter: Vno modo ratione dignitatis læsę actionis, quia sit factum ut lædat uirtutem digniorem seu perfectiorem ut uulnus factũ in membro sensitiuo cæteris paribus, cũ factum in non sensitiuo membro propter uirtutem sensitiuam forenaturali digniorem. Secũdo uulnus appellatur forte ratione uirtutis dispensantis nostrum corpus qualis est uirtus cordis. nam uulnus ad quod sequitur casus huius uirtutis quę est syncopis dicitur hoc modo fortis. Tertio uulnus appellatur forte ratione ,pprię essentię, quia alijs paribus difficilius ad curãdum, quia maius uel quia sub figura difficiliori factum ad curã ut uulnus circulare cæteris paribus fortius rectilineo dicitur esse. Q uomodocunq; sumatur uulnus forte, dũmodo & ipsum tetanus aut spasmus cõsequatur continet apho. ueritatẽ. Q uĩto notandum. Nõ solum apho. verificari in uulnere simplici, immo etiam in uulnere & ulcere cõposito, dũmodo spasmus consequatur & tetanus. Sexto notandum. spasmus aut tetanus potest multipliciter consequi forte uulnus. Vno modo propter euacuationẽ & corporis inanitionem. de quo. 5. apho. Secundum protulit apho. Poterit etiã imaginari spasmus consequi de repletione. Primo si forte uulnus obturetur & subito oppiletur ut trã seuntibus materijs ad loca neruosa spasmus aut tetanus consequatur. Potest etiam causari spasmus non proportionatus ad materiam propter uehementiam doloris in forti uulnere causati. Ad propositum & si de omni spasmo possit uerificari apho. ad mentẽ tamen Gal. in cõmento in spasmo intelligendus est de inanitione. Septimo notandum. Hunc spasmum esse malum per uiam signi & causę ut satis est euidẽs notando uulnus esse mortale, à quo tamen euacuetur ut inde mors sequatur, ac etiam per uiam causę cum spasmus & tetanus habeant summe debilitare uirtutem maxime cõmunicati toti. & non solum sunt absolute malum signum, immo mortale ut colr quinta apho. 2. apho. allegato.

Expositio Marsilij super commentum Gal.

Multi expositores. Gal. cõmentando apho. duo facit. Primo ponit scripturæ diuersitatem apud multos. Secundo eorum opiniones approbat. In prima dicit in pluribus libris hunc apho. esse talem, spasmus aut tetanus sequentes maximã incensionem est quod malũ. qui apho. sunt taliter plurimum coniuncti sup. sicut iacet littera. solus tamen Marinus loco nimię incensionis nimiũ apposuit motum, dicens hoc confirmari ex apho. sequenti, quia tumor spasmus & tetanus sequuntur maxima uulnera. ad nimiũ ergo motum, qa ad nimiã destructionẽ partiũ. spasmus cõsequeť & tetanus, cũtũ dicere ĩcẽsionẽ sit dicere cõtus, qa sub incensione cõprehendere possumus omnem incensionem præter naturã. vnde si uulnus ualde incendatur aut maioretur dicemus hoc esse incensionem uulneris. & sic de motibus dicẽdum & alijs. est ergo necesse hoc exĩte ut spasmus aut tetanus consequatur plurimos incẽsionem patientes, alij autem intę dunt per incensionem feb. alij aerem, alij autem chirurgiam cum igne. omnia enim hæc ut est tactum possunt dici incensiones. In secunda facit quod est dictum dicens omnes hos dicere uerum, quia spasmus & tetanus consequentes has res quia incensionem &c̃. cõprehenduntur esse pessimi. si etiam cõsequantur uulnera, quia cognoscuntur esse de siccitate aut inanitione. Q z autem periculosus sit spasmus de inanitione iã dicit Gal.

Vulne rũ forti um cañ significatiuus

Vulnus forte mp tipliciť.

Incẽsio multipr appel- lata.

Aphorismus. 14.

In percussione in capite stupor, aut desipientia, malum.

In capitis ictu, stupor, aut mẽtis cõmotio, malo est. The.

In capitis ictu, obstupescẽtia, & desipiẽtia, malum. Leo.

Expositio Marsilij super apho.

Post q̃ Hipp. in pręcedenti apho. fecit quod est dictũ, nunc docet pronosticari per stuporem & desipientiam in percussione capitis. Et ualt cõclusionẽ istam. Stupor aut desipientia in percussione capitis est quod malũ. Cõclusio probatur sic. Illud est malum in percussione capitis quod percussionem notat cerebro cõmunicatam, sed stupor & desipientia in capitis percussione apparentes sunt huiusmodi. ergo &c̃. maior est nota. minor patet p cõmentum. Conclusio ut est dictum in littera ponitur.

Ad intellectum apho. primo est notanda cõcordia quę habetur quinta. 4. tra. 3. capũ. de fractura cranei ad principium, ibi (Cum ergo &c̃.) Secundo notetur utilitas per præsentis apho. intentionem colligenda. Tertio notetur ampliatio generalis ut dicatur apho. veritatem cõtinere in utroq; sexu ætate & omni complexione. Secundo potest specialiter ampliari dicendo q̃ non solum nocumenta essentię cerebri cõmunicata sunt quod malũ. immo etiam nocumenta aliorum principalium essentijs cõmunicata. Q uarto notandum. Percussio capitis potest esse multiplex. Q uædam enim est sine manifesta solutione continuitatis. sicut concussio, ad quam tamen sequitur conquassatio, sicut etiam potest esse cõmotio cerebri consequens totius corporis cõmotionem. Q uædam autem est cum manifesta solutione continuitatis multipliciter diuersificata, quia aliquando in sola cute, aliquando in craneo, aliquando in pãniculis, aliquando pertingens essentiam cerebri. Ad propositum hic intelligit de concussione, aut etiam manifesta solutione continuitatis cõmunicata cerebro. Q uinto notãdum. Licet stupor proprie sumptus, ut patet secunda tertij. capũ. de ipso stupore. sit morbus officialis faciẽs euenire in sensu tactuale nocumentum condistinctum congelationi, hic tamen sumitur cõmuniter, ut per ipsum intelligamus congelationem, ac etiam uerum stuporem intelligere possumus. Sexto notandum. Stuporem quẽdam esse uniuersalem, quẽdam minus uniuersalem, quẽdam uero particularem penitus & determinatum cõmunicato primo toti ob nocumentum cerebri cõmunicatum essentiæ. Secundus uero stupor mẽbris infra faciem cõmunicatus consequi potest nuchę nocumentum uel aliquarũ dorsi spondilium. Contingere uero potest tertius ,pter determinati membri appropriatum nocumentum per essentiam aut colligantiam. In proposito intelligitur stupor primo modo sumptus. Septimo notãdum. Licet desipientia proprie sumpta importet cogitationis corruptionem condistinctam ablationi cogitationis quę appellatur stoliditas, hic tamẽ sumitur cõmuniter ad quã cunq; cogitationis lęsionem pręter naturam. cum enim sapere perfectionem totalem importet cogitationis desipere est per quãcunq; cogitationum lęsionem pręter naturam. Octauo notandum. Stuporem esse quid malũ per uiam signi & causę significando uehemens cerebri nocumentum ut est dictum, est etiam aut desipientia cãmala ut stupore nõ debite cõprehendantur obiecta tangibilia, desipientia uero nõ debite ordinantur operatio

Auicẽ.

Auicẽ. Stupor dupl'r.

Stupor triplicit

Desipientia dupliciter

Digitized by Google

bes uirtutum inferiorum cogitatiua ſubordinante ſibi uirtutes inferiores & motiuam localiter & conſimiles. Iſta ergo cogitatiua lęduntur operationes uirtutum inferiorum. & hoc malum abſolute aut malum, quia mortale ſecundum q̄ ſtupor uniuerſalis, aut deſipientia uehemens quia amentia.

Expoſitio Marſilij ſuper cōmen. Gaſ.

Deſipientia &c̄. Gaſ. cōmentando apho. primo ponit quorundam uocabulorum expoſitionem. Secundo uerificat aphoriſmum. In prima dicit oportere intelligi per hoc q̄ eſt deſipientia infirmum non loqui aut dicere ſecundum q̄ oportet. per ſtuporem uero non loqui infirmum nec facere aliquid, ſed ſtare tantū apertis oculis ſicut timentes faciunt. In ſecunda dicit q̄ hi patientes ſupple ſtuporem aut deſipientiam ſine dubio in cerebro patiuntur in quo dicimus haberi uirtutem corporis regitiuam, oportet ergo intelligi ſtupore & deſipientia exiſtentibus ſupple percuſſionem cerebri eſſentię cō municatam eſſe, & ſine dubio hæc communicatio eſt quid malum.

Aphoriſmus. 15.

In ſanguinis ſputo ſaniei ſputum, malum.

Theo. A ſanguinis ſputo, puris ſputum, malum.

Leo. A ſanguinis ſputo, puris ſputum, malum.

Expoſitio Marſilij ſuper Apho.

Præſens apho. ad præcedentem continuatur ſic. Poſt quam Hippo. in præcedenti apho. fecit quod eſt dictum, nunc docet ſignificare in ſputo ſanguinis per ſputi ſaniei apparentiam. Et uult concluſionem hanc. Sputum ſaniei apparens poſt ſputum ſanguinis eſt quid malum. Concluſio probatur ſic illud eſt quid malum quod ſignificat phthiſim. ſed ſputum ſaniei poſt ſputum ſanguinis ſignificat phthiſim. ergo. maior eſt nota. patebit minor. Concluſio ponitur in littera. Primo ad intellectū Aphor. notetur concordia quę habetur. 13. tract. 3. ca. de ſputo ſanguinis ī fine. Secūdo notetur utilitas apho. eſt enim utilis ad cōprehendendum phthiſim ſecundum q̄ apparebit. Tertio notetur generalis ampliatio ut eſt pluries dictum. Quarto notandum. Per ſputum ſanguinis intelligit ſputum ſanguinis uenientis à pectore aut pulmone, cuius ſigna diſtīcta ſunt tacta illo aphor. quarti apho. Sanguis quidem ſurſum. Quinto notandum. Sputum ſaniei intelligi poteſt aduenire in ſputo ſānguinis dupliciter. Vno modo q̄ ſimul expuatur ſenies et ſanguis. Secundo aduenire poteſt in ſputo ſanguis poſt ſputum ſanguinis. Quomodocunq; exponatur pars cō tinet ueritatem. Sexto notandum. Apho. continet ueritatem ſputo perſeuerante & in multa quantitate apparente. quamuis enim quodcunq; ſaniei ſputum ſit malū tamen ſi eſt in quantitate multa et perſeuerans peius eſt denotando uehementiorem putrefactionem. Septimo notandum. Tale ſputum eſt malum per uiam ſigni. ſequendo enim ſputum ſanguinis ſignificādo putrefactionem ulcus ſignificat in pulmone & phthiſim, & ideo non tanter eſt dictum ſequendo ſputum ſanguinis, quia rupto apāte, ſi etiā poſt epidimiā appareat ſputum ſaniei, tamen denotabit hanc malitiam neceſſario.

Phthiſis cañ. cōphēſiuus. Sputū ſanguis quid. Sputū ſaniei ſputo ſā guis ac cidere dupl'r.

Expoſitio Marſilij ſuper cō. Gaſ.

Quod omnis. Gaſ. cōmentando Aphor. duo facit. Primo exponit hanc partem. in ſanguinis ſputo. oſtendēdo quid intelligat per hanc litteram Hip. Secundo uerificat apho. Dicit primo q̄ Hip. notauit ſupra ex hac litera in ſanguinis ſputo &c̄. paſſionem naſcentē ex alia paſſione quia ſup. ſputum ſaniei ſequens ſputum ſanguinis de quo Praxagoras fecit librum non minimum. Dicit ſecundo uerificans aphor. quod non ad quodcunque ſputum ſanguinis ſequitur ſaniei ſputum. niſi ſanguine exiſtente peſſimo & ſupple deplexione, ad quod ſanguis ſputum ſequitur ſemper ſaniei ſputum, & ſic patet ueritas apho. quia tale ſputū ſignificat ulcus eē ī pulmōe.

Aphoriſmus. 16.

In ſaniei ſputo phthiſis & fluxus malum, ubi uero ſaliua tenetur, moriuntur.

Apuris ſputo tabes & fluor cunque ſaliua ſubſtitit, moriuntur. Theo.

Apuris ſputo phthiſis, & fluxus, cum uero ſputum retinetur, moriuntur. Leo.

Expoſitio Marſilij ſuper apho.

Præſens apho. ſic continuatur ad præcedentem. Poſt quam Hippo. in præcedenti apho. fecit quod eſt dictum, nunc oſtendit quędam accidentia quę conſequuntur ad ſputum ſaniei, tangit etiam quodam in phthiſi mortale ſignum. Et continet duas partes. Primo tangit accidentia quę conſequuntur. Secundo tangit ſignum mortale. Secunda ibi (Vbi uero ſaliua tenetur.) In prima uult concluſionem hanc. Caſus capillorum & fluxus uentris & phthiſis fiunt in ſputo ſaniei. Concluſio probat ſic. Ibi fiunt prędicta ubi fiunt cauſę prędictorum. ſed in ſputo ſaniei fiunt cauſę prędictorū. ergo. maior eſt nota. patebit minor. Concluſio ponitur in apho. deinde cū dicit. In ſecunda uult iſtam concluſionem. Retēto ſputo phthiſici moriuntur. Concluſio probatur ſic. Illi moriuntur retento ſputo qui ſuffocantur &c̄. ſed phthiſici retēta ſaliua ſuffocantur. ergo. maior eſt nota. minor tā gitur in cōmento. Cōcluſio ponitur modo dicto in apho riſmo. Primo ad intellectum apho. notetur concordia quę habetur decima tertij. tractatu quarto. cap̄. de ſignis phthiſis. Secundo notatur utilitas per apho. intētionem cōprehendendam. Tertio notetur etiam ampliatio generalis. Quarto notandum q̄ per ſputum ſaniei intelligit Hipp. ſputum ſaniei ſequens ſputum ſanguinis ex uulnere pulmonis, non enim in omni ſputo ſaniei fit phthiſis &c̄. nam in ſputo ſequēte empyema nō contingunt iſta neceſſario. Quinto nota. q̄ continet apho. veritatem tali ſaniei ſputo perſeuerante, continet etiam ueritatem quantum ad unam partem phthiſi per ſeuerante. Sexto prętermittēdū Hipp. intelligere per phthiſim conſumptionem totius corporis ulcus pulmonis conſequentem, & merito. pulmone enim ſic lęſo cor di figitur nocumentū, cuius conſumptione & exiccatione conſumitur totum corpus. Septimo notandum. Per fluxum Hipp. intelligit caſum capillorum, ac etiam fluxum uentris cholericum ut tangitur, phthiſi. n. perſeuerante & ultimata exiſtente primo in membris extremis deficit nutrimentum, & ideo in cute etiam ut ſic dicam deficit pabulum capillorum. cum ergo detineātur in poſitatibus per humiditates quaſi colligantes, conſumptis his humiditatibus & latificatis poris conſequitur caſus capillorum, ac etiam incuruatio unguium. Conſequitur etiam fluxus cholericus. i. humoralis. primo debilita ſtomachi & inteſtinorum contentiua uirtute, ac etiā caliditate prętter naturam cholericante, ut ſi dicam egeſtiones & fluxum. Octauo notandum. Per ſaliuā non intelligit Hip. tantum uerā ſaliuā in ore repertam, ſed materiam catarralem aut ſanioſam more ſaliuę ore expellibilem. quando ergo talis ſaliua tenetur muriuntur per uiam ſuffocationis hac ſanioſa materia ſuffocante & extinguente calidum.

Phthiſis qd. Saliua quid. Phthiſis qd.

Expoſitio Marſilij ſuper commē. Gaſ.

Quā proprie. Præſens cōmentum diuiditur ndu as partes. Primo ponit quorundam uocabulorum expoſitionem. Secundo uerificat apho. Prima in duas. Primo exponit illam partem. phthiſis exponendo cauſam aliqualem. Secundo exponit illam partem fluxus. De prima dicit ſe intelligere p phthiſim totius corporis conſumptionem cum leui febre exiſtentem propter uulnera pulmonis. De ſecunda dicit per fluxum intelligi caſum capillorum uel fluxum uentris cholericum. Ambo. n. Nunc facit quod eſt dictum. Et primo uerificat apho.

apho. quantum ad partem primam. Secundo quantum ad secundā. Primo dicit hęc duo solutionē uentris & casum capillorum aduenire ipsis phthisicis propter siccitatem & uirtutis defectum. Dicit ultimo Hipp. notauisse per hanc partem ubi saliua retinetur &c. quomodo moriantur phthisici. nam ipsis tussientibus & spuentibus semper consumuntur. deficiente uero tussi & sputo materia iterius permanente & clausis uijs anhelitus suffocati moriuntur.

Phthisicorū modus morēdi

Aphorismus. 17.

In phlegmone hepatis singultus, malum.

The. Ab iecoris inflāmatione singultus, malo est.

Leo. In hepatis inflāmatione singultus, malum.

Expositio Marsilij super Apho.

Præsens apho. sic continuatur ad præcedentem. Superius Hippo. tetigit quędam nocumenta uel passiones uel alijs passionibus contingentes, nunc tangit nocumētum ex passione hepatis contingens, & uult in apostemate hepatis per singultum intendendo hanc conclusionem. Singultus est quidem malum in phlegmone hepatis. Conclusio probatur sic. illud est malum in phlegmone hepatis quod significat phlegmonem esse magnū & calidissimum. sed singultus apparens in phlegmone hepatis est huiusmodi. ergo. maior est nota. minor sumitur ī cōmento. Conclusio uero in apho. ponitur. Pro intellectu apho. primo notetur concordia intelligenda. 14. 3 tertio. cap. de signis apatum hepatis ad finem. Secundo notetur utilitas per apho. intentionem habendam.

Tertio notetur ampliatio generalis ut est dictum.

Phlegmone multipliciter

Q uarto notādū. Licet phlegmon multiplicem habeat significationem, quia aliquando importat omne apa in flāmatum, aliquando apa calidū per essentiam qualecunq; sit, aliquando uero apa factum ex sanguine solo. hic tamen ampliari potest apho. ad apostema hepatis à qualicunq; materia prouenīat, ipsum tamen dearticulat in cōmento. Gal. ad magnum & cholericum apostema hepatis. Q uinto supponendum hepar ad suam concauitatem stomacho plus colligari, parua tamen per subtilem neruum intra stomachum & hepar existente colligantia. hepar uero quantum ad partem gibbosam plus est spiritualibus colligatum ratione panniculorum hepatis &c. & ideo ad apostema gibbositatis hepatis plus in spiritualibus nocumenta consequuntur ut tusses difficultates anhelitum, ut notatur. 14. tertij posita est concordia. ad postema uero concaui plus consequunt stomachi nocumenta. Ex isto patet q; si singulrus consequatur ad apostema gibbi heparis peius est q; si consequatur ad apostema cōcaui, quia ad hoc ut ad apostema gibbi consequatur singultur requitur apostema esse magnus, aut etiam peius. consequitur etiā singultus ad ēpis apostema secundum Gal. in cōmento. cū enim apostema sit magnum & calidissimū cholericā ad duodenum intestinum emittendo materiam cum ascenderit ad os stomachi pungendo singultum causat. Ex isto patet ut dicebatur singultum esse malū, primo in uia signi, quia significat calidissimum & magnū apa, pro quanto uero singultus prosternit uirtutē p uiā causæ dicit ee malus.

Singultus cur malus ī hepatis inflāmatione.

Expositio Marsilij super Cōmen. Gal.

Dixi &c. Gal. cōmentando apho. duo facit. primo huius apho. ad quosdam prehabitos ponit cōuenientiā. secōdo uerificat apho. In prima dicit hos omnes apho. sup. narrantes passiones ex alijs passionibus contingentes ein uicē sequi, quia nunciant passiones & accidentia nascentes ex alia passione & sequentes seu cōmunicantes illas acutas passiones sicut singultus sequens apostema heptis. In secunda dicit q; non ad qualecunq; apostema hepis, sed ad ita magnum & calidissimū ut os stomachi & partes superiores patiantur, nam stomachus et hepar licet colligantur per neruū, tamen secundū Hip. in secundo epidimiarum, hic neruus est subtilissimus, et ideo non patitur stomachus singultum propter hepar nisi apostema sit magnum & pessimum. nam tale facit rubeam choleram transeuntem primo ad intestinum duodenum quæ transiens ad os stomachi pungendo facit singultum.

Aphorismus. 18.

In uigilia spasmus aut desipientia, malum.

Theo. Ab insōnia conuulsio aut mentis cōmotio malo est.

Leo. In uigilia, conuulsio uel desipientia, malum.

Expositio Marsilij super apho.

Postq; Hippo. in prędcedenti apho. fecit quod est dictū, nunc docet significare in uigilia per spasmum aut desipientiam. Vult Hip. conclusionem hanc. spasmus aut desipientia apparens est quid malum. Conclusio probatur sic. Illud est quid malum quod significat uehementem exiccationem et uirtutis debilitatem, sed spasmus aut desipientia est huiusmodi. ergo. maior est nota. minor sumitur ex cōmento. Conclusio (ut est dictum) in littera ponitur. Primo ad intellectum apho. notetur concordia quæ habetur in continente cap. de somno & uigilia. & ē in fine continentis. habetur etiā quantum ad partē secundam. secunda primi. doc. 2. cap. de his quę proueniunt à somno. ibi (Cum autem sint multe.) Secundo notetur utilitas. est enim utilis prędens apho. ad recte p nosticandum in uigilia superfluentis. Tertio notetur ampliatio generalis ut est dictum. notetur etiam specialior ampliatio dicendo q; non solum in uigilia ista sunt mala, immo etiam in somno, in uigilia tamē peiora sunt exiccationem consequendo & inanitionem. Q uarto notandum hic maxime mala sunt sequendo uigiliam superfluentem cum significetur maxime debilitas uirtutis & exiccatio. Q uinto notandum. Talis spasmus maxime intelligitur de inanitione pro quanto sequitur uigiliam superfluentem ut est dictum, q̄uis non sic conueniens fieri in uigilia spasmum de repletione, desipientia etiam causatur propter nimiam exiccationem & debilitatem uirtutis ut sumatur desipientia pro diminutione aut ablatione cogitationis. cum enim cogitatiua uirtus multa egeat quantitate spirituum lęditur his deficientibus. Sexto notandum. Hęc accidentia ultimata sunt mortalia notando etiā irreparabilē exiccationē & debilitatē; sunt etiā hęc mala per uiam signi & cāę.

Raſis. Auicē. Vigilię superfluētis cāi pro nostricus. Desipiētia qd

Expositio Marsilij super commentum Gal.

Q uidam &c. Gal. in cōmento tria facit. Primo nobis quādam spasmi memorat distinctionē. Secundo uerificat apho. Tertio tangit q̄dam litterę diuersitatem.

Dicit primo se dixisse omnē spasmū esse de repletione & inanitione. Dicit secundo uigiliam cum inanitione esse peiorem. Alia littera habet inanitionem cum uigilia exiccet, & ideo spasmus cum uigilia & inanitione est pessimus. Et dicit ulterius hanc uigiliam exiccando esse causam alienandę mentis. Dicit tertio in quibusdam libris non nominari desipientiam, sed haberi apho. sic. In uigilia spasmus est malum. Dicit autem Gal. se arbitrari sup. nominari desipientiā etiam Hip. ĩuente hic peiora accidentia morbos sequentia.

Aphorismus. 19.

In ossis denudatione erysipila, malum.

The. Ab ossis exutione, facer ignis malo est.

Leo. In ossis exutione, erysipelas, malum.

Expositio Marsilij super apho.

Postq; Hippo. in prędcedenti apho. fecit quod dictum est. nunc docet significare in ossis discoopertura per erysipilam. Et uult Hippo. conclusionem istam. Erysipila apparens in osse discooperto est mala. Conclusio probatur sic. Illud est malum quod significat uehementem putrefactionem & prohibet consolidationem & ossis sana

Digitized by Google

tionem. sed erysipila est huiusmodi. ergo. maior est nota. minor patebit. Conclusio ponitur in littera ut est dictum. Primo ad intellectum apho. notetur concordia quę habetur tertia quarti. trac. primo. cap. de erysipila ibi (Et quando accidit erysipila &c.) Secundo notetur utilitas per aphor. intentionem comprehendenda.

Auicē.

Tertio notetur ampliatio generalis, ut est pluries dictum. Notetur etiam specialis dicendo ꝙ non solum in discoopertura ossis uerificatur apho. sed etiam nerui & aliorum spermaticorum, quia tamen ossa erant ad consolidandum ineptiora, ideo de ipsis potius Hippo. protulit apho. Quarto notandum. Non solum in discoopertura ossis erysipila est quid malum, sed etiam in osse cooperto ut apparebit. Quinto notandum. Erysipila potest sumi dupliciter. Primo proprie pro apostemate cholerico. Secūdo pro apostemate corrosiuo ut ampliando per erysipilam quodcunq; corrosiuum intelligamus apostema, & quia probabile est plus choleram esse corrosiuā, ideo dictum est erysipila. Sexto notandum. Hoc est malum, quia pessimum ut tangitur in cōmento, eo ꝙ denotatur pessima putrefactio ex quo est corrosiuo. denotatē etiam ex hoc impossibilitas sanationis & consolidationis corrodente materia prohibente debitā nutricationē.

Eryſipila dupl.

Expositio Marsilij super cōmen. Gal.

Hoc in loco. Gal. in commento primo exponit hanc partem, malum. Secundo tangit q̄dam ampliationem.

Dicit primo oportere intelligi per hoc dictum malū pessimum. Dicit secundo non in sola denudatione ossium raro uel semper apparere omne circundans carnem faciendo erysipilam pessimum esse & molestissimum.

Vigiliç quæ nō exiccāt

Dubitatur quomodo uigiliæ exiccant. Omittēdo uerba Alberti dicendum ꝙ uigiliç nō exiccant tanquā agēs positiue distinctū à calido naturali &c. sed uigiliç exiccant hoc est calidum naturale aut aliud calidū uigilando exiccat humidum. Primo quia in uigilia est calidum naturale dispersum supra totum. Item uirtutibus actualiter operātibus peramplius uersō calido spirituoso supra humidum. Vlterius notandum circa. 14. cōmentum omnem spasmum ad mentem Gal. materialem esse de inanitione uel de repletione. spasmus ergo non proportionatus ad materiam non est de repletione uel inanitione quamuis quodāmodo ad spasmum de inanitione reducibilis, ut colligitur quinto apho. cōmento primo.

Aphorismus. 20.

In erysipila putredo aut sanies, malum.

The. Ab igne sacro putredo aut suppuratio, malo est.

Leo. Ab erysipelate, putredo, aut suppuratio.

Expositio Marsilij super Apho.

Postq̄ Hippo. in præcedenti Apho. fecit quod est dictum, nunc docet in erysipila significare per putredinis aut saniei præsentiam. Et uult Hipp. conclusionem hāc. Putredo aut sanies apparens in erysipila est quid malū. Conclusio probatur sic. Illud est quid malum quod est malum per uiam signi & causę, sed putredo aut sanies est huiusmodi. ergo. maior est nota. minor patebit. Cōclusio in littera ponitur. Primo ad intellectum aphor. notetur concordia quę cōprehendi potest per prędicta de erysipila, tertia quarti. trac. primo. ca. de erysipila.

Auicē. Erysipilę canō cōphē siuus.

Secundo notetur utilitas. est. n. Vtilis præsens apho. ad cōprehendendum malam erysipilam. Tertio notetur generalis ampliatio ut supra dicendo. Quarto notandum hic sumi erysipilam proprie pro apostemate facto ex cholera. Quinto notandum choleram apostemantem esse corrosiuam sui subtilitate faciliter resolubilē.

Putredo mala quid, et sanies

Sexto notandum Hippo. intelligere per putredinē malam putredinem quę non est cum uictoria caliditatis naturalis, immo cum oppositō. per saniem uero intelligit Hip. saniē in qua est uictoria caliditatis naturalis & maturatio quā tangit Gal. 5. de simplici medicina. Septimo notandum hanc putredinem esse malam per uiam signi & causæ. Primo per uiam signi significando impotentiam uirtutis ad resoluendum materiam quę cōmuniter solita est resolui per calidum naturale. Est etiā mala per uiam causę, nam talis corrodit membrum quod ē ualde malum, & ideo uolebat Gal. in cōmento non seq̄ putredinem & saniem, nisi apostema sit pessimum, quia de materia cholerica non potente resolui, immo saniante & corrodente membrum. Gal.

Expositio Marsilij super cō. Gal.

Clarum est. Gal. in cōmento non facit aliud nisi ꝙ uerificat apho. dicens hęc accidentia ut putredinem et saniem fieri quando apostema quod est erysipila est pessimum. Proparte notandum putredinem & saniem merito appellari accidentia, quia sunt exeuntia mutata prę ter naturam, & ideo accidentia ut colligitur tertio de accidenti & morbo. cap. 6. Notandum secundo ꝙ apostema appellatur pessimum quando est cum corruptione & corrosione membri & curę difficilis, quia ergo erysipila cum qua est putredo aut sanies est cum corrosione & corruptione membri, est etiam ob hoc curę difficillime, ideo talem dicimus esse pessimam.

Aphorismus. 21.

In litargico tremor malum.

Deficit apho. iste à Theo. & Leon. The. Leo.

Expositio Marsilij super apho.

Litargia qd.

Postq̄ Hippo. in præcedenti aphor. fecit quod est dictum, nunc docet per tremorem significare in litargia. Et uult Hippo. conclusionem hanc. Tremor est malus in litargia. Conclusio probatur sic. Illud est malum in litargia quod significat materiā litargiæ esse multam & malam, sed tremor est huiusmodi. ergo. maior est nota. patebit in cōmento minor. conclusio ponitur in aphor. Auicē.

Primo ad intellectum apho. notetur concordia, quę habetur prima tertij. cap. de signis litargiæ. Secundo est notanda utilitas per apho. intētionem colligenda. Tertio notetur ampliatio dicta multotiens. Quarto memorandum litargiam esse apostema phlegmaticum posterioris partis cerebri phlegmate apostemante meatus seu uias cerebri, non autem pāniculos sua grossitie, nec etiam substātiam cerebri medullarem uiscositatis phlegmatis & substantiæ cerebri & uocatur litargia ab obliuione quę sequitur ad tale apostema, ut colligitur prima tertij. cap. de litargia. Quinto memorandum tremorē esse morbum officialem euenientem propter defectum motiuę uirtutis à motu lacertorum secundum continuitatem comparis grauitati compari in sua motione intromittente motionem uoluntariā. Hęc notificatio sumitur secunda tertij. cap. de tremore. in prin. Et primo dicitur morbus officialis, quia in situ sumendo situm ꝓ loco. Sumitur tamen aliquando tremor pro accidente p̄ ter naturam, quia est actio læsa. mēbrum enim tremēs mouetur qualiter moueri non debet, quia tremor ut tactum est, & dicitur in commento, causatur per quādam paritatem seu æquipotētiam uirtutis ad grauitatem mēbri. conante enim grauitate moueri deorsum & uirtute sursum mouetur membrum motu composito ex motu sursum & deorsum. Sexto notandum tremorem cō sequi litargiam propter materiam litargię fore multam fore etiam fluxibilem & inconstantem ut currat ad origines neruorum & grauificando membrum aut debilitata uirtute tremat membrum. Septimo notandum. tremorem esse duplicem scilicet uniuersalem & particularem. Causatur uniuersalis communicato nocumento totinuchæ & omnibus originibus neruorum motiuorum. Particularis autem causatur a particulari neruorū motiuorum nocumento. In proposito maxime intelligitur de tremore uniuersali.

Tremor est morbus officialis

Tremor duplex

Aphorismus

Aphorismus. 22.

In forti pulsu in uulneribus, hemorrhoagia, malum.

A forti ulcerũ pulsu, sanguinis ꝓfusio, malo est.

A forti in ulceribus pulsu, ꝓfluuiũ sãguinis, malũ.

Expositio Marsilij super Apho.

Posteã Hip. in precedenti apho. fecit quod est dictũ, nunc docet in forti pulsu uulnerũ per fluxum sanguinis significare. Et uult Hip. conclusionem hanc, Fluxus sanguinis apparens in forti pulsu uulnerum bonus est. Conclusio probatur sic. Illud est bonum in forti pulsu uulnerum per quod remouetur hic pulsus & lesio. sed per fluxum sanguinis remouetur hic pulsus in uulneribus. ergo &c. maior est nota patebit minor. cõclusio in littera tangitur ut est dictum. Primo ad intellectum presentis apho. notetur concordia colligenda per iuuamentum fluxus sanguinis ex Auicẽ. quarta tertij. Secundo notetur utilitas est. n. presens aphorismus. utilis ad prosticãdum, ut est tactum. Tertio notetur ampliatio generalis dicendo apho. in utroq; uerificari sexu alia reponenda ut est tactum. Quarto notãdum ꝙ per fortem pulsum intelligere possumus primo fortem pulsationẽ arteriarum in uulneribus contingentem propter calidi tatem ebollientis sanguinis. Quinto notandum Hip. hic intelligere non solum uulnera, sed etiam ulcera. Sexto notãdum. Hippo. intelligere per hemorroagiã fluxum sanguinis immoderatus est malus. Septimo notãdum hanc hemrroagiam esse bonam per uiam signi et causę. Per uiam signi significando potentiã uirtutis ad expellendum. Per uiam causę cum sit causa per quam euacuatur materia mala.

Fluxus sanguis in uulneribus cañ pro nostic-- cus. Pulsus fortis quid. Hemorroagia quid.

Expositio Marsilij super commẽ. Gaſ.

In ulceribus. Gaſ. cõmentando apho, procedit sic. Primo prẽmittit modum quo generatur pulsus in uulneribus. Secundo uerificat apho. In prima dicit pulsũ in uulneribus esse ex pessimis apostematibus, ꝓpter carnes circundãtes & arterias uix motas & cũ dolore. Cũ ergo dilatatur membrum facit magnum dolorẽ ex sua percussione. arteria autem existente in debita natura bene dilatatur sine impedimento. sed cum nascitur calidũ apostema in membro strictura & dolor faciunt sensationem nociuam ab hominibus uocatã pulsus qui erit pulsus augmentatus. In secunda dicit se monstrauisse in libro de uirtutibus naturalibus uirtutem expulsiuam expellere nociua per egestionem sudorem & fluxum sãguinis in die critica quam cum iuuet naturalis actio mutatur maxime pulsus & cogitur res expellere nociuas, & ideo sequitur fluxus sanguinis.

Aphorismus. 23.

In dolore diuturno circa uentrẽ sanies, malũ.

A uentris dolore diutino, suppuratio, malo est.

A uentris dolore diuturno, suppuratio, malum est.

Expositio Marsilij super Apho.

Posteã Hippo. in precedenti Apho. fecit quod est dictum. nũc docet significare in dolore diuturno circa uẽtrem per superuentum saniei. Et uult Hippo. hanc conclusionem. Sanies apparens circa uentrem in dolore diuturno est quid malum. Conclusio potest sic deduci. Illud est quid malum quod significat apostemationem stomachi et uehementem putrefactionem, sed sanies est huiusmodi. ergo. maior est nota. patebit minor. Conclusio ut est dictũ in littera ponitur. Ad intellectũ apho. primo notetur concordia quę colligitur. 13. tertij. trac. 4. c. i. de signis apostematum stomachi. Secundo notetur utilitas per apho. intẽtionem colligenda. Tertio notetur ampliatio generalis dicenda ut prius. Notetur etiã specialior ampliatio dicendo non solum uerificari apho. in dolore circa uentrem existente, sed etiam circa partẽ aliam, quia tamen apostema uentris de quo intelligitur in presenti erat ualde periculosum, ideo in ipso presentẽ protulit apho. Quarto notandum. Dolor quidam dicitur parui temporis cum non significet fixionem & materię permanentiam non significabit apostemationem. Dolor autem multi temporis significat apostemationẽ significando fixionem materię aut est causa apostemationis attrahendo materiã apostemantẽ ad se. Quinto notandum. Hip. intelligere per uentrem stomachum secundum ꝙ sumpsit uentrem Gaſ. 2. techni illa parte. Ventris cognitiones. Et ꝙ hoc modo sumatur uenter patet per Aui. vbi posita est concordia. Sexto notandum Talẽ saniem esse malam per uiam signi ut est notum significãtem apostemationem & collectionem quę est difficilis curæ in stomacho cõprehenditur autem hic sanies per signa oppropriata posita. decima tertia tertij. vbi dictum est. concordia.

Dolor dupl'r. Vẽter ẽ stoma chus. Gaſ.

Expositio Marsilij super Cõm. Gaſ.

Siue frigus. Gaſ. cõmentando apho, non aliud facit nisi ꝙ ponit causam doloris diuturni primo. Secundo infert quomodo ad talem dolorem diuturnũ sequitur apostematio. In prima dicit hũc dolorem diuturnum esse ex frigiditate uel diuersa stomachi complexione seu à grossa uentositate uel ex re acuta pungente. In secunda dicit ꝙ nullo eorũ remanente quia frigiditate &cẽ. infirmus perfecte euadet. his autem mutatis necessario in apostema uel collectionem necessario sequitur sanies.

Primo circa cõmentum notandũ dolor diuturnus causari potest à frigiditate cũ materia & sine materia. ꝓbabilius tamen à frigiditate cũ materia continue alterante de nouo. Secundo notandum. Per cõplexionem diuersam stomachi intelligit Gaſ. cõplexionem calidam ac frigidam quę appellatur mala complexio diuersa, cuius aliquid erit productum & aliquid diuersum producendum, licet aliquando Gaſ. sumat malam cõplexionem diuersam pro mala complexione aggregata ex malis & contrarijs cõplexionibus, ut calida & frigida &cẽ. vt tangit Gaſ. secundo de accidenti & morbo. Tertio notandum. A materia acuta pungente potest etiam causari dolor diuturnus ipsa fluente cõtinue. Quarto notandum. Hęc nomina reperiri apostema collectio dubellati, & similia. Collectio autem potest importare aduationem materiæ in loco siue apostemet siue non, unde habens saniem in mediastino pectoris dici potest habere collectionem cuius non habeat apostema. Apostema uero importat materiam collectam denotando ibi esse triplicis naturę læsionem ex qua consurgit unus morbus. dubellati uero importat apostema denotando saniem & dispositionem ad rupturam. Exitura aut quasi ab exeundo dicta importat etiam apostema inclinatum exitui & rupturæ.

Cõplo diuersa quid. Caꝑ. 6 Collectio. Aꝑa. Dubellati. Exitura.

Aphorismus. 24.

In colerico secessu dyssenteria, malum.

A deiectione sincera difficultas intestinorũ, malo est. The.

A deiectione sincera difficultas intestinorũ, malum. Leo.

Expositio Marsilij super Apho.

Posteã Hippo. fecit quod est dictum, nũc docet significare in fluxu colerico per dyssinteriam. Et uult Hip. Conclusionem istam. Dyssinteria apparẽs in fluxu colerico est mala. Conclusio probatur sic. Illud est malũ quod significat excoriationem uehementem à pura materia prouenientẽ. sed dyssinteria proueniẽs ĩ fluxu colerico est huiusmodi. ergo &cẽ. maior est nota. patebit minor. Conclusio in littera ponitur. Primo ad intellectum apho. notetur concordia quæ colligitur sextadecima tertij. caꝑ. de fluxu uentris omnium modorum. Secundo cõprehendendatur utilitas per apho. habitam intentionem. Tertio ponatur ampliatio generalis ut prius. Quarto notandum. Hipp. intelligere per secessum

Auicẽ. Auicẽ.

Digitized by Google

Seceſſus cholericus qd & dyſſenteria.

cholericū ſeceſſum de pura cholerica rubea aut nigra. per dyſſenteriam intelligimus fluxum cum excoriatione inteſtinorum. Vltimo notandum dyſſenteriam eſſe malam, quia ex quo humor purus eſt denotatur uehemens dominium & malitia humoris comprehenſa per dyſſenteriam ſuperuenientem.

Expoſitio Marſilij ſuper Cōmen. Gaſ.

Egōnis purę rubę aut nigrę ī dicatio, Hippo.

Deiectiones. Gaſ. prēmittit cauſam dyſſenterię dicens egeſtionem puram rubeam aut nigram corrumpere inteſtina & inde fieri dyſſenteriam &c. Nota circa commentum q egeſtio pura rubea aut nigra dicitur eſſe mala ſignificando abſolutum dominium caliditatis, ut etiam de uomitu tangitur ſecundo pronoſticorum. commen. 38. illius partis. Laudabilis eſt uomitus.

Aphoriſmus. 25.

In oſſis fractura deſipientia, ſi in uacuum acceperit.

The. Ab oſſis præciſione ſtupor & delirium incidit, ſi partem inanem prehendat.

Leo. In oſſis præciſione deſipientia, ſi in uacuum apprehenderit.

Expoſitio Marſilij ſuper Apho.

Poſtq̄ Hippo. in precedenti Apho. fecit quod dictum eſt, nunc iterum docet ſignificare in fractura cranei p deſipientię apparentiam. Et uult. Hip. cōcluſionē hāc. Deſipientia apparens in fractura oſſis mala eſt ſi accepe rit in uacuum. Concluſio probatur ſic. Illa deſipientia eſt mala quę ſignificat fracturam oſſis propinquare pāniculis cerebri. ſed deſipientia accipiens in uacuum eſt huiuſmodi. ergo &c. maior eſt nota. minor ſumitur ex commento. Concluſio ponitur in littera. Primo ad intellectum apho. notetur concordia apho. quę habetur, ut eſt habita concordia apho. 14. Secundo notetur utilitas per apho. intentionem colligenda. Tertio notetur ampliatio generalis habendam ut prius. Quarto notādum quod licet apho. poſſit intelligi in fractura alterius oſſis. hic tamen ſolum intellexit craneum ut patet per Gaſ. in commento. Quinto notandum Hippo. intelligere per deſipientiam quod eſt dictum ſupra. Sexto notandum ly ſiſtare potius cauſatiue q̄ conditionaliter. ut ſit littere ſenſus ſi proquia in uacuum acceperit ut ſit ſenſus q ad fracturam cranei ſe prope pelliculas perfundantem ſequitur deſipientia, & tunc erit ſenſus apho. in oſſis fractura deſipientia eſt quid malum ſi proquia acceperit in uacuum, quia fractura acceperit & fuerit ad partem uacuam, ut taliter ſit fractum craneum q ſint ruptę pelliculę cerebre uel ſaltem multum pręſſę. Vltimo notandum hoc eſſe malum, quia mortale ſecundū plurimum cum denoteť uehemēs cerebri nocumētum.

Expoſitio Marſilij ſuper commentum Gaſ.

Oſſe quòd. Gaſ. cōmentando. Apho. duo facit. Primo prēmittit apho. verificationem & expoſitionem. Secundo reprehendit quēdam exponentem apho. In prima dicit Hippo. hic intelligere per os ſolum craneum capitis non intendentem abſolute omnem fracturam, ſed intrinſecus perforantem uſq̄ ad uacuitatem circundantem cerebrum, qua ſic exiſtente fit deſipientia paſſione propinquante duabus pelliculis & eſſentiæ cerebri. In ſecunda facit quod eſt dictum dicens, ſe neſcire quid coegerit Marinum detruncare dictum Hippo. cum dicens in oſſis fractura tacuit deſipientiam, deinde ſic inchoauerit apho. ſequentem. Si in uacuum acceperit in pharmacie potione ſpaſmus mortalis. Et dixit Hip. intelligeť ſpaſmum de inanitione, & ideo dixit, ſi in uacuum acceperit, & bene, quia ſpaſmus de inanitione mortalis, & ideo dixit ſpaſmum eſſe mortalem de potione pharmacię. Errauit ergo falſificando apho. primū cun deſipientia ſequatur ſolum fracturam oſſis, ſiue tamen fractura ſit in capite ſiue in membris aliis nemo decipit niſi pertingente percuſſione uſq̄ ad pelliculas cerebri. Circa apho. notandum ipſum differre à. 14. pro quanto implicat cauſam, quara deſipientia dicitur eſſe mala, quia denotat fracturam cerebro & peliculis communicatam, quia acceperit in uacuum uel non inconueniens idem repetere pluries, quia multotiēs cribrat homo unū modum fabuli ut inueniat margaritam. Notandum circa commentum q nunq̄ cauſatur deſipientia niſi qualiter cunq̄ nocumentum cerebro communicetur. cum deſipientia ſit læſio operationum intrinſecarum ſenſitiuarū non ſequitur tamen deſipientia fracturam cranei immediate ſeu ſtatim niſi pertigerit percuſſio ad panniculos cerebri, quàm percuſſionem pertigiſſe non eſt aliud q̄ panniculos eſſe inciſos aut ſaltem uehementer percuſſos uel extentos ſeu cōpreſſos, & ideo cerebro cōmunicato nocumento conſequitur deſipientia.

Aphoriſmus. 26.

In pharmaciæ potione ſpaſmus mortalis.

Conuulſio ex medicamenti potione letalis eſt. The.

Ex medicamenti potione conuulſio letalis eſt. Leo.

Expoſitio Marſilij ſuper apho.

Poſtq̄ Hipp. in precedenti apho. fecit quod eſt dictū, nunc docet ſignificare per ſpaſmum ſequentem potum medicinę dicens. Spaſmus ſequens potionem pharmaciæ, mortalis eſt. Concluſio probat ſic. Ille ſpaſmus eſt mortalis qui eſt de inanitione. ſed ſpaſmus ſequēs &c. eſt huiuſmodi ergo &c. maior eſt nota. minor patebit. Concluſio ponitur in aphoriſmo. Primo ad intellectum apho. notetur concordia quę habetur in generali. quinte apho. quarto. & ſecunda tertij. cap. de ſpaſmo.

Secundo notetur utilitas per apho. intentionem colligenda. Tertio notetur ampliatio generalis. Quarto notandum Hippo. intelligere per pharmaciam medicinam euacuantem per ſeceſſum etiam uomitum. ita ponit in cōmen. Gaſ. Quinto notandum q ſpaſmus contingere poteſt ante euacuationem pharmaci, propter ipſius malitiam & uenenoſitatem aut propter agitationē materiarum humoralium de quibus ſpaſmus non intelligitur in preſenti. Poteſt etiam cōtingere ſpaſmus poſt euacuationem pharmaciæ, quæ ſi nō ſit confirmatus ut uult Meſue poteſt recipe curam. confirmatus uero de quo intelligiť in præſenti notificatus ſupra mortalis eſt.

Pharmacia quid.

Spaſmus duplex.

Expoſitio Marſilij ſuper cō. Gaſ.

Medicamenti. Gaſ. cōmentando apho. duo facit. Primo exponit hanc partem pharmaciæ. Secundo uerificat apho. Dicit primo Hippo. abſolute ponentem pharmaciam intelligere eam quę euacuat ſoluendo uentrem aut prouocando uomitum. Dicit ſecundo nullum dubitare reſoluentem dicta noſtra corpore fortiter purgato per pharmaciam ſpaſmum inde ſecutum mortale eſſe & peſſimum.

Aphoriſmus. 27.

In dolore forti circa uentrem, frigiditas extremitatum, malum.

In uentris dolore forti, algor partium extremarum, malo eſt. The.

In forti dolore uentris, partium extremarum frigiditas, malum. Leo.

Expoſitio Marſilij ſuper Apho.

Poſtq̄ Hippo. in præcedenti apho. fecit quod eſt dictum, nunc docet ſignificare in forti dolore per frigiditatem extremorum. Et uult hanc concluſionem. Frigiditas extremitatum eſt quid malum in forti dolore uētris. Concluſio probatur ſic. Illud eſt malum in forti dolore ventris, quod ſignificat apoſtema uentris aut aliam uehementem læſionem. ſed frigiditas extremitatum apparēs in forti dolore eſt huiuſmodi, ergo &c. maior eſt nota minor

Digitized by Google

ta.minor patebit, concluſio ut eſt dictum in littera ponitur. Primo ad intellectum apho.notetur apho.concordia quę colligatur ſententialiter. 13.tertij.ca.de doloribus ſtomachi. Secundo notetur utilitas per apho. intentionem colligenda. Tertio notetur ampliatio generalis ut prius. Notetur etiam ſpecialior ampliatio dicendo ꝙ non ſolum in forti dolore uentris ueritatem cõtinet apho.ſed etiam in dolore alterius partis interioris.

Dolor fortis qd. Q uarto notandũ. Per fortem dolorem intelligit Hip. ualde intenſum ſui intenſione uirtutem ualde proſternentem. per uentrem autem intelligit quod eſt dictum ſupra. per frigiditatem uero extremitatum intelligatur ut eſt dictum ſuper apho. primo huius. Exponatur etiã malum ut eſt dictum ibidem.

Expoſitio Marſilij ſup cõmen. Gaſ.

Fit quidem. Gaſ. pręſentem commentando aphor. procedit ſic. Primo tangit cauſas frigiditatis extremitatum. Secundo dubio ſatisfacit. Dicit primo frigiditatẽ extremitatum ſequi magnum apoſtema uiſcerum quæ frigiditas contingit aliquãdo propter nimium defectum animi uel propter materiam frigidam ſuffocantem calidum naturale, & etiam aliquando apparet anguſtia ſtomachi conſtringens naturam, ideſt caliditatem naturalem ſup. trahendo ab extremitatibus ad locum doloris. portat enim ſecum ſanguinem à tota cute corporis & multum ualde ab extremitatibus manibus & pedibus. Dicit ſecundo quod dictum eſt hic, eſt cauſa ſingulorũ, quia frigiditas extremitatum conſequitur ad prædicta ſicut in multis locis dixit idem bis repetendo uniuerſaliter, nec mirandum cum poſſit de una re multa excutere in uno loco. Notat ergo ſingula in ſingulis locis ſup. repetendo idem. Hic tertio ponitur commentum paruum quod dubium eſt an fuerit Gaſ. & dicit ꝙ per talem frigiditatem extremitatum ſignificatur forte apoſtema interiorum ut pectoris uel ſtomachi ad quod caliditas reuocatur & apoſtema ſup. cum tali frigiditate eſt peſſimum. Circa hunc aphoriſ. non dubitatur, quia omnia quę tanguntur hic pendent à materia primi aphoriſmi huius ſeptimæ.

Aphoriſmus. 28.

In utero habẽti teneſmus ſupueniẽs, abortit.

The. Si mulieri uterum gerenti tentia acciderit, abortum patietur.

Leo. Mulieri utero gerenti, ſi tentio ſuperuenerit, facit aborſum.

Expoſitio Marſilij ſuper apho.

Poſtq̃ Hipp. in prehabito apho. fecit quod eſt dictũ, nunc docet pronoſticari in pregnante aborſum per teneſmum apparentem. Et uult Hipp. concluſionem hãc. teneſmus ſuperueniens pregnanti facit abortire pregnãtem. Concluſio probatur ſic. Illud facit abortire pregnãtem propter quod comprimitur ualde maxime & commouetur. ſed teneſmon eſt huiuſmodi. ergo &c. maior nota eſt. minor patebit. concluſio ponitur in littera ut eſt dictum. Primo ad intellectum apho. notetur cõcordia quę habetur. 21. tertij. trac. ſecundo. capꝫ. de cauſis aborſus & quinta apho. aphor. 48. Secundo notet utilitas per apho. intentionem colligenda. Tertio notetur ampliatio dicendo aphor. in muliere cuiuſcunq; complexionis ueriſicari poſſe maxime tamẽ in exili et mole matricis. Q uarto notandum. Aphor. continet ueritatem in quocunq; tempore impregnati ōis, maxime tamen in primis et ultimis menſibus. In primis autem propter exilitatem ligamentorum fœtus. In ultimis uero propter

Teneſmus qd nimiam aggrauationem fœtus. Q uinto notandum ꝙ ponitur teneſmus, & per teneſmũ habemus intelligere appetitum ad expellendum ſine proportionata expulſione appetitus qui teneſmus dicitur paſſio inteſtini recti, quia propter punctiones recti inteſtini contingit iſte appetitus ad frequenter aſcellandum, quamuis Gaſ. quinto huius cõmento allegato dicat teneſmon eſſe paſſionẽ colon exponente Thadeo, ideſt culon, quia eſt paſſio recti inteſtini, cuius extremitas terminatur ad culum, & ideo dicitur buſus culi. Et ſi queratur hic quid ſit teneſmus aut ægritudo &c. poſſumus dicere ꝙ eſt accidens pręter naturam, quia appetitus ad expellendum intẽſus ſequens actionem læſam, quia punctionem & mordicationem inteſtini. Sexto notandum. Per teneſmum habemus intelligere teneſmum perſeuerantem & magnũ & conſimiliter omnem cauſam matricis uehementer commotiuam.

Expoſitio Marſilij ſuper cõmen. Gaſ.

Circa inteſtinum. Gaſ. cõmentando aphor. duo facit. Primo exponit hanc partem teneſmus. Secundo tangit ueritatem apho. Prima in duas. Primo deſcribit teneſmon ratione loci. (Secundo eius exponit multiplicitatem implicite.) ſecunda ibi (Eſt autem uerbum.) Dicit primo teneſmum eſſe paſſionem recti inteſtini propter egeſtionẽ ſanguinis, ꝓpter hoc inteſtinum uulneratum. Teneſmus duꝑr.

Dicit ſecundo hoc nomen teneſmus eſſe æquiuocum & poſitum hic abuſiue & appropriatur expreſſioni uel huic. ſ. paſſioni recti inteſtini. Eſt autem nomen expreſſionis, quia ſæpe quis ſurgit ad aſcellam & exprimit. & ideo ſæpe fatigatur totum corpus & maxime matrix ꝓpter colligantiã & coniunctionem ſui cum inteſtino.

Dicit tertio non eſſe mirandum, ſi abortiat mulier ꝓpter teneſmonem cum abortiat à motu leuiori. Notandum circa cõmentum teneſmonem aliquando importare paſſionem recti inteſtini, quia ulcerationem illius inteſtini, quę comprehenditur per ſanguineã egeſtionem ex uulneribus inteſtinorũ contingentẽ, & ideo eſt nomen equiuocũ, quia aliquando ſportat appetitum ad frequenter expellendũ. & ideo dicere teneſmonem hanc paſſionẽ eſſe abuſiuũ eſt, cum proprie importet illum appetitum ad frequenter expellendum.

Aphoriſmus. 29.

Quibuſcunq; os aut carthilago inciſum fuerit in corpore, non augetur.

Quodcunq; os aut carthilago pręciditur in corpore, non increſcit. The.

Quando os, aut carthilago aut neruus abſcinditur in corpore, non augetur. Leo.

Expoſitio Marſilij ſuper apho.

Poſtq̃ Hip. fecit quod eſt dictum, nunc ꝓmittit quędã membra ſoluta non poſſe coniungi uere Et uult Hippo. concluſionem hanc. In quocunq; corpore inciſa fuerit carthilago aut os uere non continuabitur. Concluſio probatur ſic. Illa inciſa non uere continuantur quæ ſunt ſpermatica pauci caloris naturalis & duræ ſubſtantię. ſed os & carthilago ſunt huiuſmodi. ergo &c. maior nota eſt. patebit minor. cõcluſio in litera ponitur ut eſt dictum. Primo ad intellectum apho. notetur concordia, Auicẽ. quę habetur quarta quarti. cap. primo. & ſexta aphor. 19. aphor. Secũdo notetur utilitas per apho. intẽtionẽ colligẽda. Tertio notetur ampliatio generalis ut prius ac etiam ſpecialis dicendo ꝙ non ſolum in oſſe & carthilagine continet ueritatem aphoriſmus, ſed etiam in alijs ſpermaticis, quia tamen in iſtis plus continet ueritatem, ideo de ipſis facit preciſe mentionem. Q uarto notandũ. Apho. continere ueritatem de omni carthilagine & oſſe, inciſione tamen exiſtente notabili, & maxime tũ cum perditione partis. Vltimo notandum. Coniũctio ſeu unio eſt duplex. Q uędam ſecundum uiam primę intentionis quę non eſt uera unio, ſed eſt quędã coniunctio per porum ſarcoidem circũligantem. De uera coniunctione & unione loquitur apho. Coniũctio ſeu unio eſt duplex.

Expoſitio Marſilij ſuper cõmen. Gaſ.

Et hic aphor. Gaſ. cõmentando aphor. non aliud facit niſi quia excuſat ſe à commentatione dicti apho. di-

Digitized by Google

cens hunc aphor. contineri in illo aphor. Quandocunq; incisum fuerit os aut cartilago aut neruus uel maxillæ tenues uel prepucium non crescunt nec conglutinantur. Nō hic ergo expedit repetere expositionem cum sit expositus ibi.

Aphorismus. 30.

Si ab albo phlegmate habito diarrhœa superuenerit fortis, soluit ægritudinem.

Theo. Apituita alba detento si alui fluor superuenerit uehemens, ęgritudinem tollit.

Leo. Qui alba pituita detinetur, si fortis uentris fluxus superuenerit, à morbo liberatur.

Expositio Marsilij super apho.

Postq̄ Hippo. in p̄senti apho. fecit quod est dictū, nunc tangit quandam causam curatiuā hydropisis hyposarchæ. Et uult conclusionem hanc. Fortis fluxus humoralis superueniens hyposarcho soluit hyposarcha, qa remouet eius causam, sed fluxus uentris est huiusmodi. ergo &c. maior est nota. minor patebit. conclusio ponitur in littera. Primo ad intellectum apho notetur concordia quæ habetur decimaquarta tertij. tractatu quarto. ca. de causis hyposarchę. ibi (Et fluxus quidem &c.) habetur secundo. quarto breuiarij. ca. 7. de hydropisi. ibi (Et propter ista Hippo.) Secundo notetur utilitas per apho. intentionem colligenda. Tertio notetur ampliatio generalis ut est dictum. Quarto notādum Hippo. per phlegma album intelligere hydropisim et hyposarcham quæ est cum sanguine aquoso & phlegmatico & albo totius coloꝛe corporis. & ideo appellatur album phlegma quia ab albo phlegmate pendet & sibi in coloꝛe assimilatur. Quinto notandum notāter dictum esse fortis diarrhœa, quia cum materia hyposarchę multa proportionatam euacuationem oportuit esse multam.

Phła albū idē qđ hydropisis et hyposarcha.

Sexto notandum hanc diarrhœam soluentem ęgritudinem esse cum constantia uirtutis & non propter debilitatem contentiuæ uirtutis, quia fluxus uentris contingens propter debilitatem uirtutis in hydropisi est mortalis. Adquam intentionem loquitur Auicen. decimaquarta tertij. tract. quarto. cap̄. de hydropisi ad finem. Ex quo euitatur contradictio ad sensum dictum inter Auic. loco dicto & Hippo.

Expositio Marsilij super cōmen. Gaſ.

Consueuere. Gaſ. cōmentando apho. procedit sic. Primo exponit hanc partem. albo phlegmate. Secundo ostendit causam quare dixerit albū. Dicit primo Hippo. & omnes medicos consueuisse uocare phlegma albū unam speciem hydropisis nostro tempore uocatam hyposarcham. Dicit secundo Hippo. dixisse phlegma album, quia phlegma aliquando est liuidum aliorum humorum cōmixtionibus. omne tamen phlegma naturaliter est album. dicendo tamen album suum confirmauit naturalem coloꝛē sicut in libro de concatenatione dixit spondiles dorsi non q̄ alibi sint q̄ in dorso consumendo dorsum ut comprehendat etiam collum sup. & sic dixit hoc gratia maioris expressionis. Vltimo tangit ueritatē apho. dicit ergo q̄ per fortem diarrhœam superuenientem curatur hęc ęgritudo.

Aphorismus. 31.

Quibuscunq; spumosæ ægestiones in diarrhœa, his a capite phlegma defluit.

Theo. Quibus per alui fluoꝛem deiectiones spumant, ijs pituita a capite defluit.

Leo. Quibus in alui profluuijs excremēta spumosa sunt, his ex capite pituita defluit.

Expositio Marsilij super apho.

Postq̄ Hipp. in p̄cedenti apho. fecit quod est dictum nunc docet significare per quendam modum egestionū supra fluxum phlegmatis à capite. Et uult Hippo. conclusionem istam. Quibuscunq; corporibus fluunt spumosæ egestiones, his defluit phlegma à capite. Cō clusio probatur sic. His fluit phlegma a capite in quibus phlegma fluens est materia egestionū spumosarū. sed in habentibus egestiones spumosas phlegma fluens est huiusmodi. ergo &c. maior nota est. patebit minor uerificando apho. conclusio ponitur in littera, ut est dictum. Primo ad intellectum apho. notetur concordia colligenda. 17. continentis. cap̄. 3. de egestione. Secundo notetur utilitas colligenda per apho intentionem. Tertio notetur ampliatio generalis ipsam ponendo ut pluries dictū est. Quarto notandum. Per spumosas egestiones intelligit egestiones habentes spumam albam. quia habentes spumā citrinam plus attestantur cholę. habent etiā spumā satis tenacem phlegmati plus attestantē. Quinto notandum, apho. uerificari maxime supposito q̄ adsit catarrhus quo comprehendimus repletionem cerebri & defluxum à cerebro &c.

Rasis

Egesti spumo sa q̄d.

Expositio Marsilij super cō. Gaſ.

Hoc indistincte. Gaſ. cōmentando apho. duo facit. Primo ponit ueram apho. commentationem. Secundo quandam falsam opinionem. Prima in duas. Primo tangit necessitatem commentandi apho. Secūdo exequitur intentum. De prima dicit q̄ nisi hic dictus apho. explanetur & determinetur non intelligetur, quia aliquando humores commixti uentositati cum spumosa egestione descendunt à capite ad stomachū aliquando sunt in intestinis stomacho. Nunc facit quod est dictum dicens, & continet partes duas. Primo ponit quoddā. Secūdo tangit cās uentositatis has exemplo confirmando. De prima dicit q̄ siue sup. humores sint in stō uel in intestinis aut cerebro habet unā cām propriā et unā non propriā. Propria cā est, quia grossa uentositate forte mouētes illos humores, illi humores phlegmatici diuidūtur in partes diuersas, & sup. hęc causa appellatur propria, quia p appropriatos phlegmaticos humores stomacho cerebro aut intestinis causatur ista spumosa egestio. Nunc facit quod dictum est dicens, uentositatem moueri per suā naturam ac per caliditatem nimiam, quod est manifestum in his quę apponuntur igni & coquuntur per ignē. quia ipsa spumosantur propter nimiam caliditatem ignis maxime materia existente uiscosa, sicut uidemus in tempestate maris uentis ad seinuicem collidentibus, & supp. spumosantibus aquam sua agitatione & commotione. Nūc facit quod est dictum. Et posset diuidi pars in multas partes, sed gratia breuitatis de parte tota dicit sic q̄ opinantes egestione spumosam esse propter descensum phlegmatis spumosi à pulmone ad stomachum, dicit Galenus se nescire quomodo intelligant in catarrho, & quare descensus à capite ad pulmonem non exit spumosus nisi sit de substantia pulmonis. & si aliquando exit spumosus & in pleuresi & perhipleumonia, hoc est per caliditatem tempore passionis. si etiam à capite ad cannales pulmonis descendat primo & postea à cannalibus transeat ad stomachum & intestina nulla uidetur uia transitus nisi prima per cordis uentriculum descendente materia ad uenam uocatā concauam uel ad gibbū hepatis. Secunda uero uia est in interiora eius, deinde in uenas quæ diuisim ramificantur à porta, & circundant intestina, uel descendit hęc à uentriculis cordis in maximam uenam, deinde transit ad uenas ab hepate diuisim procedens. Si ergo est quomodo remanet tale quod expellitur spumosum mixtum sanguini per tam longam uiam manans.

Aphorismus. 32.

Quibuscunq; in febribus in urinis crimnoides hypostases fiunt, longam ægritudinem significant.

Quibus

Digitized by Google

The. Quibus febricitantibus urinæ ſedimentum ſpeciē fa rinę refert craſſioris, longā fore ægritudinē ſignificat.

Leo. Quibuſcunq; febricitantibus, in urinis fiunt ſedimina. ueluti farina craſſior, longam ægritudinem fore ſignificat.

Expoſitio Marſilij ſuper apho.

Pręſens apho. ſic continuatur ad prędcedentem. Superius Hip. fecit quod eſt dictum, nūc docet ſignificare lōgitudinem ęgritudinū per quaſdam hypoſtaſes. Et uult concluſionem iſtā. Quibuſcunq; corporibus in febribus apparent hypoſtaſes crimnoides ſignificāt in urinis longam ęgritudinē. Concluſio probaē ſic. In illis longa ſignificatur ęgritudo in quibus groſſa ſignāatur materia, ſed habē tes hypoſtaſes crimnoides ſunt huiuſmodi. ergo &c. maior eſt nota. minor patebit. Cōcluſio ut eſt dictum in lra ponitur. Primo pro intellectu apho. notetur concordia, quę habetur. 2. continentis. capm. 1. Secundo notetur utilitas per apho. intentionem colligēda.

Tertio notetur ampliatio generalis ut multotiens habitū eſt. Quarto notandū Hip. intelligere per hypoſtaſes crimnoides hypoſtaſes habentes fruſtra quędā ſicut eſt groſſa farina frumenti, ut patet per Gal. in cōmēto.

Quinto notandum q̄ dictum Hip. continet ueritatem uirtute exiſtente forti, quia uirtute exiſtente debili & materia exiſtente debili cita mors conſequitur.

Expoſitio Marſilij ſuper cōmen. Gal.

Et hic ſermo. Pręſens cōmentum diuiditur in tres partes. Primo aphor. experimento confirmat. Secundo Hip. auctoritatibus. Tertio infert quoddā correlarium.

Dicit primo uerum eſſe & experientia probatum q̄ apparentibus crimnoidibus urinę quę ſunt ſicut groſſa farina frumenti mortale eſt, & ſup. morbus etiam denotatur longus conſtāte uirtute, cum denoteē groſſa materia, per quod ſupplementū patet ueritas apho. Nunc facit quod eſt dictum. Et diuidit in quatuor partes ſecundum numerū quatuor auctoritatū adductarum. Dicit primo. Hip. dixiſſe in pnoſticis q̄ apparentibus hypoſtaſibus crimnoidibus morbis feſtinis feſtinat ante morbum plongatum potius q̄ prolongeē mors. Si uero morbi ſint ſalubres prolōganē, quia cruditiſſimi, ideſt de materia cruditiſſima tarda ad digerendū. ergo &c. Dicit ſecundo Hipp. ſubintuliſſe in epilepſia multos infirmos in quorum morbis apparuit talis urina, & quoſdā cito mortuos, & quoſdā longo tempore poſt ſupple eſſe mortuos aut ſaluos. Dicit tertio q̄ Hip. in prima particula epidemię poſt notitiā qualitatum trium tēporum morbi dixit hoc q̄ infirmus nomine Silenus recitauit ſuam paſſionem. Et dixit Hip. talem minxiſſe multā urinam & cito & groſſam quæ apparuit mota & conturbata & quaſi crimnoides habentes albedinem. & habuit infirmus extrema frigida, mortuus tandē in undecima. Dicit quarto in tertia particula epidimiæ cū inciperet hanc paſſionem narrare dixit Hip. infirmo proiecto in follicidia, ideſt male recto uenit urina diuerſa in partibus & ſi mul habentes resminimas ſuſpenſas & ſup. non ſtātes in fundo quę erāt quaſi crimnoides, cui uenit criſis in. 40.

Dicit quinto q̄ ex iſtis intelligitur morituros cito mori & euadentes non ſanari niſi longo tēpore poſt, omnes ergo hi in quibus apparet talis urina uel cito moriuntur uel ſanantur longo tempore poſt.

Aphoriſmus. 33.

Quibuſcūq; cholericę hypoſtaſes fiūt, ſuperius uero tenues, acutā ægritudinē ſignificant.

The. Quibus ſedimen bilioſum, deſuper tenue eſt, acutū ſignificat morbum.

Leo. Quibus autem bilioſa ſedimina ſupra tenuia, acutū morbum ſignificant.

Expoſitio Marſilij ſuper apho.

Poſtq̄ Hip. in p̄cedenti apho. fecit quod eſt dictum, nunc per quaſdā hypoſtaſes & quandam diſpoſitionem earum docet ſignificare ſupra acuitatem morbi. Et uult Hippo. hanc concluſionem. Quibuſcunq; corporibus fiunt cholericę hypoſtaſes his denotatur morbus acutus. Concluſio probatur ſic. Illis corporibus denotatur morbus acutus in quibus denotatur cholerica materia quæ eſt materia morbi. ſed in habentibus cholericas hypoſtaſes hoc denotat. ergo &c. maior eſt nota, quia materia cholerica facit morbum acutum. patebit autem minor. concluſio uero ponitur in apho. Primo ad intellectum apho. notetur concordia ſecunda primi cap. de ſignificationibus ſumptis ab hypoſtaſi. Secundo notetur utilitas colligenda per apho. intētionem. Tertio notetur ampliatio generalis ut prius dictum eſt. Quarto notetur Hippo. intelligere per hypoſtaſes cholericas hypoſtaſes citrinitas aut rubeas claras atteſtantes choleræ. Auicē. Hypoſtaſis choŕica quid.

Quinto notandum q̄ hæc litera. ſuperius tenues dupliciter poteſt ſtelligi. Vno modo q̄ hæc litera ſuperius tenues intelligatur de hypoſtaſibus tenuibus. Alio modo q̄ intelligatur hypoſtaſes eſſe cholericas & ſubſtantiam urinę eſſe tenuem. Quomodocunq; intelligatur ueritatem continet apho. nam ex tali tenuitate denotatur p̄ſentia humorum ſubtilium & non groſſorum, & ſic breuitas morbi. Sexto notandum, q̄ per morbum acutum habemus intelligere morbum citæ terminationis ſiue tamen ſit uere acutus, quia cum difficultate accidentium ſiue non. Morbus acutus qd.

Expoſitio Marſilij ſup cōmen. Gal.

Bilis quidem. Gal. commentando aphor. duo facit: Primo ponit ueram cōmentationem. Secundo quorundam falſam expoſitionem. Prima in tres. Primo tangit cauſam uerificantem. Secundo ponit hanc partem. cholericę. Tertio exponit hanc partem, tenues. Dicit primo quanto plus cholera dominatur tanto magis morbi denotatur acumen. Nunc facit quod eſt dictum dicens ſe dixiſſe in locis multis cū abſolute dicatur cholera intelligi rubeam. nam antiqui conſueuerunt cum uelint intelligere choleram nigram aut alios humores determinare hoc per colores & proprias qualitates humorum.

Nunc facit quod eſt dictum dicens tenues q̄ Hippo. dicens urinas tenues intellexit ſubtiles & aquoſas. nam ſic conſueuit intelligere Hippo. Nunc facit quod eſt dictum dicens alios opinari Hippo. dicere falſum, cum urina ſubtilis ſignificet cruditatem & tarditatem morbi dicentem Gal. ſe nunq̄ uidiſſe urinam habentem hypoſtaſim cholericam & aquoſam. Et ideo quidam exponunt ſuperius non locum ſed tempus, ac ſi dicat Hippo. Si hypoſtaſis aut ſi urina ſuperius quia tempore ſuperiori aut anteriori fuerit tenuis &c. & poſtea dominetur cholera, acumen morbi denotat. Ioannes. Ioānni.

Nunc ponitur commentatio Ioanniculi dicentis Hippoc. intelligere per urinam tenuem ſuperius formā urinæ. nam poſſibile eſt urinam eſſe tenuem et ſubtilem ſuperius & hypoſtaſim eſſe grauem groſſam & crudam. hoc confirmat auctoritas Hipp. &c.

Aphoriſmus. 34.

Quibuſcunq; urinæ diſtantes fiunt, his in corpore turbatio fit fortis.

The. Quibus urina diſiecta eſt, ijs perturbatio uehemens in corpore eſt.

Leo. Quibuſcunq; urinæ diſtantes ſunt, his turbatio fortis in corpore fit.

Expoſitio Marſilij ſuper apho.

Poſtq̄ Hippoc. in præcedenti apho. facit quod eſt dictum, nunc docet ſignificare & pnoſticari ſupra fortē

Digitized by Google

turbationem humorum in corpore per quandã diſtantiam urinarum. Et uult iſtam concluſionem. Q uibuſcunq; corporibus fiunt urinæ diſtantes, his fit in corpore turbatio fortis. Concluſio probaſ ſic. In his fit turbatio fortis in quibus denotaſ diuerſa materia contra quã natura non pugnat. ſed in habentibus urinas diſtantes denotatur diuerſa materia &c. ergo maior eſt no, minor patebit. Concluſio ut eſt dictum ponitur in littera. Primo pro intellectu apho. notetur concordia, quę habetur ſecunda primi capi. de ſignis ſumptis ex ſubſtãtia uring, ſi bene inſpiciaſ ſententia. Secundo notetur utilitas colligenda per apho. intentionem. Tertio notetur ampliatio generalis dicenda ut prius. Q uarto notandũ Hipp. intelligere per urinas diſtantes urinas abinuicem differentes ſecundũ ſubtilitatem & groſſitiem in ſuis partibus. Q uinto notandum Hippo. intelligere per fortem turbationem fortem agitationem humorum conſequentem pugnam naturæ contra humorem.

Vrina diſtans quid. Turbatio fortis qd.

Expoſitio Marſilij ſup cõmen. Gaſ.

Si uerbum. Gaſ. exponendo hoc uerbum. diſtãtes. uerificat apho. dicens q; ſi intelligamus diſtantes ſup. loco differentes fortificabitur aphoriſmus, quia nullus eſt locus in urina uacuus. ſed ſi per diſtantes intelligamus habentes diuerſas partes, bene dictum eſt turbationem in corpore fieri fortem, quia natura uincente & dominãte fit urina equalis in omnibus partibus. repugnante uero cauſa morbo pars in qua p̃ualuit natura non aſſimilatur parti in qua põt morbus. Si uero plurimę partes ſignificantes prævalitudinem morbi appareant maiores erunt ſignificationes diſturbationis.

Aphoriſmus. 35.

Quibuſcunq; in urinis ampullæ ſupernatant nephreticã ſignificant & lõgã ægritudinẽ fore.

Theo. Q uibus urina bullat, ijs fore morbum renalem, & longum ſignificat.

Leo. Q uibus in urinis bullę ſubſiſtunt, morbum renalẽ, & longum ſignificant.

Expoſitio Marſilij ſuper apho.

Apho. ſic continuatur ad p̃cedentem. Supius Hipp. fecit quod eſt dictum, nunc docet per quoddã apparens ex urina longam renum ſignificare paſſionem. Et uult Hip. iſtam concluſionẽ. Ampullę ſupernatantes urinis ſignificant longã renum paſſionem. Concluſio probaſ ſic. Illa ſignificãt longam renum paſſionem quę uentoſitatem ſignificant groſſam & groſſam materiã. ſed ampullę ſunt huiuſmodi. ergo etc. maior eſt nota, minor patebit. Concluſio tangitur in littera ut eſt dictum. Primo pro intellectu apho. notetur concordia, quę habetur ſecunda primi. capi. de ſignis ex ſpuma. in fine. Secundo notetur utilitas colligenda per apho. intentionẽ. Tertio notetur ampliatio generalis ut prius. Q uarto notandum. Per ampullas quę ſunt facientes ſpumam & aliquando non faciẽtes ſignificare poſſumus ratione quãtitatis ratione caloris & ratione temporis diſſolutionis. Primo ratione q̃titatis ſecundũ q; ſunt magnæ uel paruę. Parua enim ampulla maiorem ſignificat groſſitiem & uiſcoſitatem. ſignificat enim materiam uentoſam impotentiorem ad ampullandũ & fortiter materiam ſubleuandum. Ecõtra eſt dicendum de ampulla magna. Ratione uero coloris ſignificatur, qa ampulla alba ſignificat materiam phlegmatiçã magis, citrina uero plus atteſtatur cholerę. Idem rõne diſſolutionis, quia quanto ampulla tardius diſſoluitur, tanto maior uentoſitas & groſſities denotatur. Frangitur autem ampulla aut propter grauitatem materię aut etiam ꝓpter uentoſitatẽ deſcendentem & ingroſſatam aut aſcendentem & frangentem ampullam. Ad propoſitũ applicando per ampullas intelligamus paruas ampullas albas. Q uinto notandũ notãter eſſe dictum ſupernatare, non quia de rõne ampullę non ſit ſupereſſe uring, ſed dictum eſt ad denotandũ ſeparationem ampullę à ſubſtantia uring ut denotetur ampulla decidi à parte ſatis propinqua ex quo denotetur paſſio renum. Sexto notandum. Paſſio nephretica denotata poteſt eſſe mala complexio frigida pendens à materia frigida. Septimo notandum. Denotatur longa ęgritudo uirtute conſtante, quia denotaſ materia groſſa frigida, ut eſt tactum &c.

Ampulla dupliciter.

Auicẽ.

Nephretica paſſio.

Expoſitio Marſilij ſuper cõmen. Gaſ.

Bullę fiunt. Preſens cõmentum diuiditur in partes duas. Primo ponit ueram cõmentationem. Secũdo quorundã expõnẽ, Prima ĩ duas. Primo notificat nobis ampullas rõne materię. Secundo tangit aphor. ueritatem.

Primo dicit q; ampullę ſunt ex humiditate cũ groſſa uentoſitate maxime humiditate exiſtente uiſcoſa. Dicit ſecũdo, ideo conſequiſ frigidum morbum in rebus, qa de frigida materia in qua adunaſ uẽtoſitas groſſa, et ita ſignãtur lõgitudo morbi, quia oĩs morbus frigidus difficilius digeriſ. Dicit tertio q; aliĩ opinanſ urinã acutam ſua acuitate aperiri orificia arteriarũ renum & ĩde parte ſpirtus exeunte per eam fit ampulla.

Aphoriſmus. 36.

Quibuſcunq; pinguis hypoſtaſis & conglobata, his nephreticam, & acutam ægritudinem fore ſignificatur.

Q uibus ſedimen pingue congeſtumq; eſt, ĩjs renale uitium acutum ſignificatur. The.

Q uibus inſidens pingue ac ſimul totum, his renum uitium acutum ſignificatur. Leo.

Expoſitio Marſilij ſuper apho.

Preſens apho. ſic continuatur ad p̃cedentem. Superius Hip. fecit quod dictũ eſt, nunc nobis per quoddã ſignum notificat breuem renum paſſionem & acutã. Et uult iſtã concluſionem. Pinguis hypoſtaſis & globoſa ſignificat acutã paſſionem renũ. Concluſio ꝓbatur ſic, quod ſigñat uehementẽ caliditatem renum, ſigñat &c. ſed hypoſtaſis globoſa & pinguis eſt hmõi. igiſ. maior propõ pro tanto eſt nota, quia natura non ſuſtinet tempore longo fortẽ morbum, ut patet quinto huius cõmẽ. 6. Q uicunq; a tetano &c. minor patebit. Concluſio ponitur in lra ut eſt dictum, nephreticum. i. renum. Primo pro intellectu apho. eſt notanda concordia, quę habetur ſecũda primi. capi. de ſignis ſumptis ex hypoſtaſi. Auicẽ.

Secundo noteſ utilitas per apho. intentionẽ colligẽda. Tertio notetur ampliatio generalis. Q uarto notãdũ. Per pinguem hypoſtaſim Hipp. intelligere unctuoſam ad modum olei. Q uinto notandũ, q; cum hypoſtaſis ſumatur aliquando proprie pro hypoſtaſi ſtante in fundo &c. ut patet per ſuã deriuationem, aliquãdo uero cõmuniter importando hypoſtaſim improprie ſumptã & ſtantem in ſupremo quæ appellatur nephelis uel nebula, & ſtantem in medio quę appellatur eneorima, hic ſumitur hypoſtaſis cõmuniter. Sexto notandũ. Globoſum ut ſumitur ex cõmento poteſt ſumi pro glomerato ſiue adunato in partibus, ſic dicimus globum a mulieribus filo cumulatum. Secundo aliquid dr̃ globoſum ut cito factum ut pars cito conſequatur partem ac ſi parti accumuletur. Q ũocunq; pars exponatur eſt uera. nã ſi paſſio eſt in renibus cum ſint propinqui uĩs uring cito euacuatur & apparet talis hypoſtaſis, ſimiliter apparet magis globoſa & ſeparata ab urina cum ueniat à parte propinqua. Septimo notandũ. Aegritudo acuta quę ſignificaſ eſt mala cõplexio calida pendens à materia calida, cuius eſt diſſoluere uentoſitatem rerum & cõtinet apho. ueritatem ubi perſeueret hęc hypoſtaſis. Octauo notandum, hanc hypoſtaſim apparere aliquando ad modum notantis tabis, aliquando uero ad modum oculorum aut guttarum groſſarum olei & hoc ſecundum groſſitiem & tenuitatem pinguedinis.

Hypoſtaſis pinguis qd. Hypoſtaſis tripſr. Nephele. Eneorima. Globoſum ſum dupſr. Globũ

Expoſitio

Expoſitio Marſilij ſuper Cõmen. Gal.

Siue alui. Cõmentum preſens diuiditur in duas partes. Primo cõmentatur apho. Secundo tangit quandam ſcripturæ diuerſitatem. Prima in duas. Primo exponit iſtam partem. pinguis. Secundo iſtam partem. globoſa.

Dicit primo ꝙ egeſtio uel urina pinguis qñcunq; appareat ſignificat diſſolutionem nõ magis tamen in renibus ꝙ toto corpore. non ergo per talem pinguedinem ſignificatur ſolus morbus renũ ſed potius diſſolutio pinguedinis in toto ſup. indifferenter, quę pinguedo diſſoluitur per caliditatem igneam hoc eſt ualde intenſam, quę diſſolutio poteſt dupl'r intelligi, quia poteſt eſſe paſſio in renibus uel toto, uel non denotat ſpecialis paſſio, ſed acutas paſſionis. Aliter tamen à quibuſdam expoſitoribus exponit apho. qui loco nephreſis poſuerunt freneſis cũ talis diſſolutio non ſignificet abſolute phreneſim licet ſi gnificet nimiam incenſionem. nã eſt ſignum uniuerſale omnium febrium diſſoluentiũ corpus. Dicit ſecundo ꝙ hoc quod eſt globoſum intelligi põt adunatum uel subito apparens. nam illa ſunt globata quæ ſunt tuncta ut cumulus. nam proprie globus eſt dum filum filo cumulatur à mulieribus, globatum ergo contrarium eſt diſtanti, & ita expoſuerunt expoſitores antiquiores uſq; ad noſtrũ tempus. Dicit uero Gal. ſe per globoſum intelligere cito apparens ſignificans proprie diſſolutionem pinguedinis renum, quia pinguedo conſumpta in toto non uenit ſubito ad urinam, immo paulatine uadẽs primo ad membra propinquiora illis, & ita de membro in membrum uſquequo ueniat ad renes, ſed pinguedo diſſoluta à renibus uenit ſubito & adunata, ut experimenta teſtantur. Dicit ultimo Gal. hunc aphoriſ. inueniri diuerſum in libris. Quidam enim habent ſic. Quibuſcũq; uenit inferius pinguedo hypoſtaſis. Alij habent. ſuperius quibus aſſentio quia omnis pinguedo ſolet natare ſuperius & non deſcendere.

Globa cũ qd, & globus.

Aphoriſmus. 37.

Quibuſcunq; nephreticis exiſtentibus, predicta ſigna accidunt, & dolores acuti circa muſculos ſpinales fiunt, ſiquidem circa extrinſecos locos fuerint, apoſtema futurum excepta extrinſecus. Si uero dolores magis circa interiores locos, apoſtema futurũ expecta magis intus.

The. Quibus igitur uicio renali detentis, predicta accidũt ſigna, eos, dolores circa muſculos ſpinæ fatigant, qui ſi locis exterioribus accidunt, abſceſſus quoq; futuros eodem expectato. Sed ſi interioribus magis laboratur, intus quoq; fore expecta.

Leo. Quibus autem morbo renali laborantibus, predicta accidunt ſigna, doloreſq; circa ſpinæ muſculos fiunt, ſiquidem circa loca exteriora fiant abſceſſus quoq; exterius futuros expecta. Si uero dolores magis circa loca interiora fiant, etiã abſceſſus expecta futuros interius.

Expoſitio Iacobi.

Preſens apho. ſic continuat ad precedẽtem. Superius Hippo. fecit quod eſt dictũ, nunc docet ſignificare ſupra apate renum. Et diuidit in duas. Primo docet ſignificare ſupra apoſtemate partium quorundã exteriorum circa renes exiſtentiũ. Secundo magis exiſtentium intrinſecus. ſecunda ibi. (Si uero dolores &c.) In prima uult iſtã concluſionẽ. Dolores acuti apparentes circa muſculos exteriores ſpinę ſignificant in patientibus in renibus apoſtema extrinſecus eſſe uenturũ. Cõcluſio probatur ſic. Illud ſignificat apoſtema &c. quod ſignificat materiam ibi colligi & adunari, & iſti dolores ſunt huiuſmodi. ergo &c. maior eſt nota. minor patebit. Concluſio in littera ponitur ut eſt notum. In parte ſecunda uult iſtã concluſionem. Dolores acuti apparentes circa muſculos intrinſecos ſignificant apoſtema intrinſecus fore uenturum. Cõcluſio probatur quia illud ſignificat apoſtema ibi uenturum, quod ſignificat materiã ibidem colligi & adunari. ſed dolor actus eſt huiuſmodi. ergo &c. maior eſt nota. Primo pro intellectu apho. notetur apho. cordia, quę habetur ſecunda primi in ſententia. capꝫ. de cauſis apoſtematũ. ibi. (Quem dolor.) Secundo notetur utilitas & ampliatio generalis ſecundũ modos p̃habitos. Tertio notan. Hippo. intelligere per ſigna predicta, ſigna poſita in p̃habitis apho. ſignificantia paſſiones renum, quorum cum quędam ſignificent morbum calidum, quędã frigidum, quędam groſſam materiã etc. non ſunt intelligenda apparere ſimul, ſed ſucceſſiue. de muſculis uero dicam poſt. Auicẽ.

Expoſitio Marſilij ſup cõmen. Gal.

In prioribus. Preſens cõmentum diuiditur in partes tres. Primo ponit cõparationem huius ad p̃habitos. Secundo ponit quandam muſculorum notitiam. Tertio tangit aliqualem defectum Hip. ſiue eius generalem & non ſpãlem ſignificationem. Dicit primo Hipp. in duobus p̃cedentibus apho. monſtrauiſſe quomodo comprehendantur paſſiones renum. hic autem oſtendit renibus diu patientibus ſignis predictis apparentibus per dolores muſculorũ ſpondilium ſignificare apoſtema uenturum. Dicit ſecundo ꝙ horum muſculorũ unus eſt ſubcutaneus circundans ambo latera totius dorſi. Alter uero non eſt extenſus intus per totum dorſum, ſed ſolũ per inferiores ſpondiles, quorum muſculorum quicunq; patiatur expectatur apoſtema. Dicit tertio Hip. non monſtrauiſſe ſi apoſtema ſit uenturum in renibus uel lacertis, uel utriſq;. Experimẽtum autem oſtendit hoc ꝙ apoſtema poteſt eſſe in ſolis lacertis uel renibus, quo exiſtente aliquando rendit ſup. apoſtema uel dolor ad interiora, & aliquando ad exteriora. Muſculus duplex.

Aphoriſmus. 38.

Quicunq; ſanguinẽ uomunt, ſiquidem ſine febribus, ſalutare, ſi uero ex febre, pernitioſum. Curatur uero ſtypticis & infrigidantibus.

Vomitio ſanguinis ſine febri, ſalutaris eſt, cum febri malo eſt. Curandum acerbis & refrigerantibus. The.

Quicunq; euomunt ſanguinem, ſi ſine febre quidẽ, ſalutare, ſi uero cum febre, malum. Curare uero acerbis, & refrigerantibus. Leo.

Expoſitio Marſilij ſuper apho.

Preſens apho. ſic continuat ad p̃cedentem. Superius Hip. fecit quod eſt dictum, nunc tãgit uomitum ſanguinis ſalubrem & pniçioſum. Et duo facit. Primo tangit ſalubrẽ ſanguinis uomitum. Secundo pniçioſum. ſecunda ibi. (Si uero ex febre.) Primã i duas. Primo facit qđ dictũ eſt. Secundo tãgit unum canonem in cura dicti uomitus attendendum. ſecunda ibi (Curat uero.) Primo uult concſonem iſtã. Vomere ſanguinẽ ſine febre ſalutare eſt oĩbus uomẽtibus ſanguinẽ. Cõcluſio probatur ſic. Illud eſt ſalutare quod ſignificat corporis mundificationem, ſed uomere ſanguinem ſine febre eſt hmõi. ergo &c. maior nota eſt. minor patebit. cõcluſio in lr̃a ponitur ut eſt dictũ. Secundo facit quod eſt dictũ dicens nos curare hũc uomitũ per ſtyptica & infrigidãtia. Tertio facit quod eſt dictũ. Et uult iſtã concſonẽ. Si uomitus ſanguinis ſit ex febre eſt mortalis. Cõcluſio, p̃batur ſic. Ille uomitus eſt mortalis q ſigñat magnũ ap̃a apertũ ante maturitatẽ aut corroſionẽ & ſtõi fiſtulationẽ, ſed uomitus ſanguinis ex feb. eſt hmõi. igitur &c. maior eſt nota. minor patebit. Concſo ut dictũ eſt in lr̃a ponitur. Primo pro intellectu apho. notãda eſt cõcordia, quę habetur. 13. tertij. tract. 5. cap. de uomitu ſanguinis ibi. (Et omnis uomitus ſanguinis.) Secundo notetur utilitas per apho. intentionem colligendam. Tertio notet ampliatio generalis ut dictũ eſt multotiẽs. Quare notandum, ut ſumit ex cõmento ꝙ uomitus ſangui- Auicẽ.

Digitized by Google

Vomitus sanguinis dupl'r.

tis significat expulsionē sanguis a meri aut stomacho. Quinto notandum ꝙ talis uomitus dicitur salutaris, quia aptus esse salubris, licet aliquādo possit esse malus ut superfluens. Est aūt salutaris, quia aliquādo generat nimium de sanguine, propter nimiā cōmestionem & potum. aliquādo membrum mutilatū est. ideo ubi hepar membrum nutriendo sanguinem transmittebat, nūc ipsum transmittit ad stomachum, aut etiā hemorrhoides retentæ sunt siue fluxus hæmoroidales, aut etiā in muliere menstrua sunt retenta, & tunc etiā regurgitante sanguine ad stomachum causat uomitus sanguinis, cui cum non cōiungatur feb. sed alleuiatio cōsequēter hoc est salutare, quia tamen contingēs est aliqn̄ hunc uomitum esse superfluentē, ideo expressit Hip. canonem curatiuum. quia approximentur styptica & infrigidantia exterius faciendo inunctionē ac etiam interius exhibēdo potum, quæ frigida stypticantia ac styptica infrigidantia colligantur. 13. tertij. tract. alleg. cap. de cura uomitus sanguinis. Quando uero ex feb. sit mortalis, dicam in suo dubio.

Vomitus sanguinis canon curatiuus.

Expositio Marsilij super Cōmen. Gal'.

Quę uomimus. Præsens cōmentum diuidit in tres partes. Primo præmittit à qua parte ueniat sanguis per uomitum expulsus. Secūdo quorundā expositorum remouet cōmentationem. Tertio tangit apho. uerificationem. Dicit primo uomentes sanguinē sine dubio emittere sanguinē à meri aut stomacho. nam sanguis uenīēs à pulmone et suis cānalibus non appellatur uomitus, sed sputum cum tussi. Dicit secundo ꝙ quidam expositores opinātur Hip. intendere sanguinē exeuntem à pulmone et suis cānalibus quorum intellectus falsus est, qa sanguis exiens à pulmone cum sputo &c. sine febre non est salubris, licet hanc passionem sputi sanguinis elongatam nec̄io sequatur febris. dicens ergo Hip. uomitum, signficauit certam rem pulsam à stomacho aut meri cuius est nomen. s. uomitus. Dicit tertio ꝙ quomodo intelligatur hunc uomitum sanguinis esse salubrē, uel nō cōprehenditur ex qualitatibus infirmi, si februerit aut non. nā non febriente ipso locus in quo exit sanguis non habet apā sed uenę sunt apertę sine apostemate, uel uulnus est quod cito sanabit per stiptica. sed si uomitus sit cum febre & magno apostemate, & per cōsequens erit hoc incurabile aut mortale supple cito.

Aphorismus. 39.

Catarri in superiori uentre, in saniem conuertuntur in uiginti diebus.

Theo. Destillationes in uentrem superiorem, suppurantur intra dies uiginti.

Leo. Distillationes in uentrem superiorem, suppurantur intra uiginti dies.

Expositio Marsilij super Apho.

Præsens apho. sic continuatur ad p̄cedentem. Supius Hip. fecit quod est dictum, nunc tangit terminum trāsmutationis catarrhorum in saniem in pectore. Et uult istā conclusionē. Catarrhi in uētre superiori, quia in pectore in saniem conuertuntur in. 20. diebus. Conclusio sic arguitur. Illa transmutatio fit in uiginti diebus quę tenet medium inter acutā transmutationem & chronicam. sed transmutatio catarrhorum in saniem tenet medium inter acutam transmutationē & chronicam. ergo &c. maior ut probabilis patet, quia dies uigesima est dies critica tenens medium inter quadragesimā & terminum acutorum morborū. patebit in notādo minor. Conclusio in littera ponitur ut est dictum. Primo pro intellectu apho. notetur cōcordia, quę habetur. 10. ter tij trac. 4. de pure & sanie in prin. ibi (Ex quibus currit sanies &c.) Secundo notetur utilitas per aphor. intentionem colligēda. Tertio notetur generalis ampliatio, ut dictum est, dicendo tīn apho. uerificari potissimū in calidis & robustis natura, & uitris in dicto tēpore catarrhum saniare potentibus. Quarto notādū catarrhum multipl'r sumi. Cōiter enim pro omni defluxu de parte ad partem, ut patet secunda primi. cap̄. de morbis compositis. Secundo sumitur catarrhus pro defluxu humiditatum à cerebro ad quācunq; partem indifferenter, & isto modo catarrhus diuiditur in branchum & coriçam & uerum catarrhū, & branchus proprie sumptus fit catarrho decurrente ad fauces, coriça uero ad nares. Tertio sumitur catarrhus pro defluxu humiditatū ad partes pectorales à cerebro defluentiū & sic sumitur hic catarrhus. Quinto notandum, uentrē diuidi in uentrē superiorem & inferiorē. Per inferiorē intelligendo uentrem cōtentiuum nutrimēto, qui situaliter & uia ignobilitatis inferior ē. Et per uētrem superiorē spiritualium contentiuū qui appellat superior ratione situs & nobilitatis. Sexto notandum, per saniem Hip. intellige remaxime saniem bonā & laudabilem. Septimo notandum, quia dicitur cōuertuntur. i. transmutātur siue habent transmutatū esse. uel conuertuntur in saniem. i. saniati uel saniantur, ut expellantur in uiginti diebus, expulsionem dicamus esse cretică in. 20. die. Octauo notandum. Cum catarrhi sint de materia phlegmatica secundum plurimū de se longo tempore digeruntur. contenti tamen in loco calido quia pectore, non ex toto faciunt longum morbum. sed digestionē suam tardant tēpore medio & expulsionē in die critica, quia uigesima.

Nono notandum ꝙ dictum Hip. continet ueritatē secundum plurimū, quia non est incōueniens, ꝓpter multam quantitatem catarrhi & utrutis debilitatem hanc saniationem tardari peramplius. Decimo notandū nō esse intentionem Hip, ꝙ omnes catarrhi isto modo terminētur cum insensibiliter abijci possunt uel mō alio, sed uult catarrhos transmutabiles in saniem hoc termino transmutari, ut dictum est.

Expositio Marsilij super Cōmen. Gal'.

Ventrem superiorē. Commentum p̄sens diuiditur in duas. Primo exponit partem istā. uentrem superiorem. Secundo uerificat apho. Dicit primo Hip. intelligere per uentrem superiorem concauitatem pectoris circundantem pulmonem. Dicit secundo si catarrhi descēdant à capite ad cānales pulmonis, primo patitur & sequitur sanies in die. 20. & non. 21. nam alibi inuentum est uigesimā diem secundū Hip. esse criticam & non uigesimam primam, sicut ostendit Gal'. in lib. criticorū. Gal'.

Aphorismus. 40.

Si sanguinem & trumbos mingat, & stranguriam habet, & dolor incidit in peritoneon, & sub uentrem & pectinem, ea quæ circa uesicam sunt ægrotare significant.

Si quis sanguinem mingit & grūmos, atq; urinę stillicidio affligitur, & dolore fęmorum uentris imi pectinisq; infestat, morbū circa uesicā esse significatur. The.

Si quis sanguinem minxerit, & grummos, & stillicidio urinę laboret, & dolor inciderit in fęmur, et imum, uentrem pectinemq;, quæ circa uesicam, male se habere significatur. Leo.

Expositio Marsilij super apho.

Præsens apho. habitus est in quarto huius & expositus. et hic explicabit sola cōclusio sine notabilibus. uult ergo Hip. istā conclusionem. Si aliquis mingat sanguinem & trumbos &c. significatur uesicam ęgrotare. Cōclusio sic persuadet. Illi tunc significatur uesicā ægrotare quando cōprehenditur uesicam dolere et materiam in uesicam contentam esse & ulcera. Sed qn̄ aliquis mingit saniem & trombos &c. talia denotātur. ergo &c. maior est nota & superius patuit minor. Cōclusio ponitur in littera ut est dictum &c.

Expositio Marsilij super cō. Gal'.

In omnibus. Præsens cōmentū nihil aliud facit nisi

quia

Auicē.

quia dicit hunc apho. superius explanari & in multis libris non haberi dicens sic. q̄ iste apho. non inuenitur in multis lib. expositus tñ est per Gal'. 4. huius apho. 80. dum dicitur. si sanguinem mingunt, & trumbos.

Aphorismus. 41.

Si lingua intemperata repente fiat, aut apopleticum aliquid corporis, uel melancholicum huiusmodi efficit.

The. Si lingua subito incontinens facta est, aut pars aliqua corporis stupore elanguit, uicium hoc esse atræ bilis certum est.

Leo. Si lingua repente incontinens fiat, aut aliqua pars corporis stupore elanguit, tale est melancholicum.

Expositio Marsilij super apho.

Præsens apho. sic continuat' ad præcedẽtem. Superius Hip. fecit quod dictũ est, nunc docet significare sup̄ passionem melancholicã per quędam signa. Et uult istã cõclusionem. Si lingua fiat subito intemperata aut aliquid corporis appoplecticũ tale corpus est melãcholicũ. Probatur sic. Illud corpus est melancholicũ in quo apparẽt accidentia. ergo &c. maior est nota. minor patebit. Cõclusio ut dictum est in lĩra ponitur. Primo pro intellectu apho. cap. 22. ibi (Significationes uero harũ.) Secundo notetur utilitas & ampliatio generalis, ut prius. Tertio notetur linguã esse intemperatã est linguam esse ęgram & impotentem ad producendas operationes ꝓprias, & maxime locutionũ per quam homo maxime separatur ab alijs animalibus, dicente Q uintiliano de institutione oratoria. Et hercle deus ille parens principsq̄ rerum fabricator q̄ mundi nullo magis hoĩem separauit à cæteris quæ quidẽ sunt mortalia animalibus, q̄ facultate dicendi. Q uero ęgrum appellet intemperatũ, colligitur primo de accidẽti, & morbo. ca. 1. ad principiũ. Quarto notandũ notanter esse dictum repente ad denotandũ intensionẽ malitię morbi ad quam repente consequitur intemperies. Q uinto notandũ. Per appoplecticũ intelligit illud in quo sensus auferi & motus. Sexto notãdum. Hęc signa non adęquate significant passionẽ melancholicã. & est notum, cum hoc accidere possit à materia phlegmatica, tñ hęc cõicari possunt & sequi ad passionem melancholicã. nam existẽte grauiapostemate in cerebro et existente ibi multa materia melancholica per congelationẽ fit lingua intemperata, ac etiã aliquod corpus appoplecticũ facta oppilatione per talem materiam, ac etiam propter nimiam frigiditatem materię hęc consequuntur, uel etiam multa existente materia melancholica propter tumorẽ lingua balbutit & intemperate operatur. Item etiã fit tãta spirituum retractio, ut membra quędam saltem extrema sensu priuentur & motu.

Sera. Lĩgua ĩtẽperata q̄d. Q uintili. Gal. Appoplecticũ q̄d.

Expositio Marsilij sup cõmen. Gal'.

Incontinentem. Cõmentũ præsens diuiditur in tres. Primo exponit istam partẽ. intemperamentũ. Secundo istã. appoplecticũ. Tertio istã partem. repente. Dicit primo linguæ intemperamentũ esse cum lingua nõ potest rectum formare sermonẽ secũdum debitum uel cũ totam utrtutem loquendi amiserit, ut se mouere nõ possit. Dicit secundo se intelligere per aliquid appoplecticum illud in quo ablatus est sensus & motus. Dicit tamen se nescire, quare per hæc accidentia dicat sequi melancholiã, cum alibi monstrauerit accidentia passionis melancholicę. in nullo aũt loco monstrauit ista, nec aliquis antiquorũ. Dicit tertio per repente intendere Hippo. molestiam propter graue apostema, & non de facili remoueri intemperamentum complexionis &c.

Aphorismus. 42.

Si super purgato seniori singultus superueniat, non bonum.

Si natu maioribus per purgationes singultus superuenit, non bono est. The.

Si senioribus supra modum purgatis, singultus superuenerit, non bonum. Leo.

Expositio Marsilij super apho.

Apho. præsens cõtinuatur ad p̄cedentes sic. Superius Hip. fecit quod dictum est, nunc docet significare p̄ singultum in corpore purgato seniori apparentẽ. Et uult istam conclusionẽ. Singultus superueniens purgato nõ est bonus. Cõclusio probat' sic. Ille singultus non est bonus qui consequitur uehementẽ exiccationem cum magna debilitate uirtutis, sed talis singultus est huiusmodi. ergo &c. maior est nota. minor patebit. Cõclusio in lĩra ponitur, ut dictum est. Primo pro intellectu apho. notetur concordia quę colligitur quinto huius apho. 4. Spasmus & singultus &c. habetur & in Mesue de consolatione medicinarũ intentione quarta. cap. 7. Secundo notetur utilitas et ampliatio generalis ut prius. Tertio notandũ, notanter esse dictum super purgato ad denotãdum hunc singultũ propter nimiam purgationem prouenire & inanitionẽ siue factam per artem, siue per naturam stimulatã & synthomatice operantem. nam singultus põt preuenire purgationem multis ex causis, de quo non intelligitur hic. Q uarto notãdum, notanter esse dictum seniori intelligendo primum senem qui dicitur senior respectu iuuenis. uel intelligẽdo decrepitum qui appellatur uere senior. nam singultus in tali corpore ætatiue debiliori dicitur esse peior. Q uinto notandũ talem singultũ esse malum per uiam signi, q̄a mortalem significando ultimatã inanitionẽ, ut est tactum. Mesue

Expositio Marsilij sup cõmen. Gal'.

Communis. Cõmentum præsens diuiditur in duas. Primo amplificat apho. Secũdo uerificat ipsum quo ad hanc partem. senior. Primo dicit spasmum & singultum uniuersale esse malos ubicunq̄ superfluat euacuatio per fecessum aut uomitum. Dicit secundo q̄ propter defectum ętatis illaudabilis est in senioribus, scilicet singultus.

Aphorismus. 43.

Si febris non a colera habeatur, aqua multa calida infusa in capite, solutio fit febris.

Si febris ortum non ex bile trahit, calidę copia capiti affusa tollit febrem. The.

Si febris non ex bile habeat, multa aqua calida capiti superinfusa, solutio fit febris. Leo.

Expositio Marsilij super apho.

Præsens apho. sic continuatur ad precedentem. Superius Hippo. fecit quod dictum est, nunc ponit quoddam remedium in cura feb. non humoralis. Et uult istã conclusionem. Aqua multum calida infusa capiti soluitur feb. non humoralis. Conclusio probatur sic. illo solutur febris non humoralis, per quod remouetur caliditas prẽter naturam, sed hoc est per aquam calidam. ergo &c. maior nota. minor patebit. Conclusio ut dictum est in littera ponitur. Primo pro intellectu apho. notetur cõcordia, quæ habetur prima quarti. de cura ephimerarum & cura hetica rum. & sumitur etiam. 17. cõtinentis. Secũdo notetur utilitas & ampliatio ut prius. Auicẽ. Gale.

Tertio notetur Hippo. intelligere per choleram quẽcunq̄ humorem sicut etiam secundo huius aphor. 15. ubi fauces ęgrotant. Q uarto notandum ipsum intelligere per aquam calidam aquam dulcem calidam actu licet frigidam potentia, cuius non est intendere, sed remittere feb. quę notanter debet esse multa ut possit remouere feb. Q uinto notandum per caput Hippo. intelligere etiam alias partes corporis per principale dans intelligere etiam alias partes corporis. Sexto notandũ hęc infusio potest fieri per modum embrocę uel qualiscũq̄ alterius approximationis aquę ad partes. Choĺa est qui cũq̄ humor. Aqua dupl'r.

Digitized by Google

Expoſitio Marſilij ſuper Cõmen. Gal.

Ex hoc ſermone. Cõmentũ preſens diuidit in duas partes. Primo ponit ueram apho. cõmentationem. Secũdo quorundam falſam expõnem. Prima in duas. Primo premittit feb. quibus competit infuſio aquæ calidę. Secundo in quibus non cõpetit. Dicit primo Hippo. innuere nobis non oẽm feb. fieri de cholera. omnis tamen non facta à cholera curat per multam aquã infuſam capiti. Et ſitr dictũ eſt de epilepſia de quodã uocato Melitore qui liberatus eſt à febribus infuſa multa aqua capiti, quia feb. de caliditate ſolis uel frigiditate & de labore uel oppilatione pororũ conſtrictione pororũ aqua calida infuſa confert intendendo per eam exhalationẽ caloris febrilis & diſſolutionẽ. Dicit ſecundo ꝙ ſi ſit apoſtema cum feb. non confert, ſi etiam ſit putredo humorũ, niſi primo nocentes humores euacuẽtur. Et dicit ꝙ apoſtemata quæ ſunt cum feb. cõſueuerunt antiqui uocare pleureſim perypleumoniã paſſionem hepaticã & ſplenicam, & feb. conſequẽtem iſta appellãt accidentalem et non ſubſtantialẽ. Dicit ulterius ꝙ dicentes aliquẽ febrire non habentẽ apoſtema intelligũt iſtum febrire propter cãm exteriorẽ dictam. Et ſi febriat cauſa interiori eſſe propter putredinẽ humorum intra uaſa. Dicit ulterius ꝙ eſt una febris nominata Hepialon in qua ſentiuntur calor & frigus in eodem loco. Item eſt alia dicta lypyria & lipodis & elodis & typhodis. Febris uero limodis facit corpus interius calidiſſimũ & exterius frigidiſſimum eſt cum nimia humiditate. Limodis per Galenũ nominatur peſtilentialis. Eſt etiã alia febris cauſon quæ dicta eſt incenſio. Nullus tñ antiquorum nominauit febrem perhipleumoniçã uel hepaticam. Hip. tñ hic intendit de febribus ſine apoſtemate. Nunc facit quod eſt dictum dicens in multis libris inueniri ubi habemus aqua ſudor, ac ſi dicatur &c. & ſic exponentes intelligunt effluere ſudorẽ non à ſolo capite, ĩmo à toto corpore, dicentes Hip. intelligere per membrũ principale totũ corpus, ſed dixit Gal. ſi hoc eſſet uerũ febrẽ à cholera procedentem non iuuaret ſudor, ſed uidemus multas febres choleræ curari cum ſudoribus. ergo priorum ponentiũ ſ. aqua multa infuſa intentio multo melior.

Aphoriſmus 44.

Mulier utraſcꝫ dextras habens, non ſit.

Theo. Mulier ambidextra, nequaqꝫ efficitur.

Leo. Mulier ambidextra non ſit.

Expoſitio Marſilij ſuper apho.

Apho, preſens continuatur ſic ad precedentẽ. Superius Hipp. facit quod dictum eſt, nunc innuit quandam diſtam inter ſexum maſculinũ et fœmininũ. Et uult iſtã concluſionẽ. Mulier non ſit ambidextra. Cõcluſio probatur ſic. Illius ſexus animal non ſit ambidextrũ quod ſexualiter eſt nature debilis, ſed mulier ſexualiter eſt natura debilis. ergo &c. maior eſt nota, quia ambidextrũ ſupponit uirtutis motiuę potentiã. minor propoſitio colligitur ex cõmento. Concluſio in lra tangitur ut dictũ eſt. Primo pro intellectu apho. notetur concordia, qa licet litteraliter non ponatur, ſumitur tñ cauſa apho. 5. apho. 37. mulieri in utero habenti, &c. 41. mulier ſi cõcepit maſculũ &c. Secũdo notetur utilitas. cõprehendimus enim ex hoc debilitatem uirtutũ mulierum, ex quo ẽt comprehendendũ eſt non ita fortes pharmacias, & alia fortia poſſe mulieribus exhiberi. Tertio notetur ampliatio generalis, dicendo hoc cõmuniter in ſexu muliebri cõtinere ueritatẽ, licet et ſi non ſit uiſa mulier ambidextra non ſit impoſſibile aliquã unam talem exiſtere, ſicut dato ꝙ uir ſexualiter ſit muliere calidior, nõ eſt inconueniens tñ aliquem frigidiorẽ exiſtere, & aliquẽ mulierem in moribus fore muliebriorẽ, ſicut ueſtientes & calciantes mulieres. Quarto notandũ ꝙ manus dextra ideo dextra appellatur quaſi cõmoda & apta ad producendas opõnes in quas manus principaliter ordinatur cum plus uigoris requirat ad has operationes producendas, ideo hanc partẽ docet cõmuniter eſſe uigoroſiorem. Similiter ſi ambæ manus ſint dextræ comprehendet manuum commoditas & fortitudo. cũ ergo mulier ſexualiter ſit debilis, ſit etiam multæ humiditatis, ideo ambidextra non ſit.

Dextræ quid.

Expoſitio Marſilij ſuper Cõmen. Gal.

Ambidexterum. Cõmentum p̃ſens diuidit in duas. Primo exponit apho. Secũdo tangit opiniones exponentium. Dicit primo multos maſculos ambabus manibus operari ac ſi dextræ ſint, ſuo tñ tempore non audiuit mulierem hoc facere propter defectum ſuæ naturę. maſculi uero hoc pñt fortitudine neruorũ & lacertorum. mulieribus uero pars dextra eſt temperatę fortitudinis, quia ſup. nõ ualde fortis nec ex toto debilis, adhuc hoc modo temperatior eſt ſiniſtra. Et dicit Hip. affirmare debere intendi id eſt fortificari dextras mulierũ ſclauarum accipiendo plus cibi ut confortentur, quia in taligente dextrę naturaliter ſunt debiles. Nũc facit quod dictum eſt. Et duo facit ſecundũ numerum duarũ expoſitionum. Primo dicit alios loco ambarũ dextrarum habere dextrã uulug, dicentes Hippo. intendere mulieres non fęcundare in parte dextra, & ideo ſup. non fiunt ambidextræ ad fęcundãdum. Dicit ſecundo. Alij uero ab Hip. diſcordanẽ & male dicentes eũ intelligere hermaphroditos, qui habent muliebria & uirilia, ſed mulieres non fiunt hermaphroditę, & ſic ſup. non fiunt ambidextrę, ut habeant inſtrumenta utriuſcꝫ.

Aphoriſmus. 45.

Quicunqꝫ empyici uruntur, aut inciduntur, ſiquidem ſanies pura fluxerit & alba, euadunt ſi uero cænulenta & male olens, pereunt.

Q ui ſuppurati aduruntur ſi pus effluit purum & candidum, euadunt, ſi cruentum, & fęculentum, & fętidum, pereunt. The.

Q uicunqꝫ ſuppurati uruntur, uel ſecantur, ſi pus purum fluxerit, & album, euadunt, ſi uero ſubcruẽtum, & fęculentum, ac fętidum, pereunt. Leo.

Expoſitio Marſilij ſuper apho.

Preſens apho. ſic cõtinuatur ad precedentem. Superius Hippo. fecit quod eſt dictum, nunc per qualitatem ſanies docet ſignificare in empyicis. Et duo facit ſecundum numerũ duarum ſignificationũ. ſecunda ibi (Si uero cęnulenta). Primo uult iſtam concluſionẽ. Omnes empyici uſti & inciſi cum alba & pura ſanie euadunt. Concluſio probatur ſic. Illi empyici euadunt in quibus uirtus eſt fortis ſupra materiam, ſed empyici cum ſanie alba ſunt huiuſmodi. ergo. maior eſt nota. & minor patebit. Concluſio in littera ponitur ut dictum eſt. Secundo uult iſtam concluſionem. Si ſanies fuerit cenulenta & fętens empyici pereunt. Concluſio probatur ſic. Tunc pereunt empyici quando putrefactio eſt fortis potens ſupra uirtutem, ſanie exiſtente cenulenta &c. contingit hoc. igitur &c. maior nota. minor patebit. Concluſio habetur in littera ut dictum eſt. Primo ad intellectum aphor. notetur concordia, quę habetur. 10. tertij. tract. 5. cap. de empyimate. ibi (Deinde conſideretur.) Secundo notetur utilitas & ampliatio ut prius. Tertio notandũ empyima poteſt dupliciter ſumi. Primo communiter pro omni uulnere & apoſtemate ſaniato ſiue pro ſanie quacunqꝫ in quocunqꝫ loco collecta. Secundo ſumitur proprie pro ſanie collecta in mediaſtino pectoris, quia in concauitate pectoris inter pulmonem & coſtas exiſtente. Q uomodo ſumatur in propoſito patet per Galenum in cõmento. Q uarto notandum, quòd aliquando tanta eſt abundantia ſaniei, ꝙ uirtus eſſet impotens ad hanc ſaniem expellendam, & ideo aliquando uritur & incidit int coſtas, ut poſſit emanare ſanies. Q uinto notandum per ſaniem puram

Auicẽ. Empyima dupliciter.

Hippo.

Sanies puraqd

Hippo. intelligit ſaniem debite permixtam in partibus, cui non permiſcetur aquoſitas ex qua puritate digerentis uirtutis potentia denotatur & uigor, alba etiam denotat potentiam radicalium ſiue ſpermaticorum membrorum, ut ſaniem ſibi aſſimilent in colore ut colligitur primo pronoſticorum. Cõmento ultimo. Euadunt ergo iſti ſuppoſito q̃ empyema non ſit conſecutum ulcus pulmonis, ſed ſit genitum ex catarrho defluxo aut ex pleureſi &c̃. Sexto nota cenulenta ſanies & mala olens cum fœtore ſignificat uehementem putrefactionem. fœtor enim ſignificat putrefactionem. primo pronoſticorum cõmento allegat. color uero cẽni nigri notat etiã aduſtionem & peſſimam putrefactionem, & ideo tales empyici pereunt &c̃.

Saniei cẽnulẽtę et male olentis iudicium.

Expoſitio Marſilij ſuper Cõm. Gal.

Suppurationes. Præſens cõmentum diuiditur in duas. Primo exponit iſtam partem. empyici. Secundo dicit apho. eſſe uerum & non dubium. Dicit primo Hippo. intendere per empyema omnia uulnera & apoſtemata mutantia ſuam collectionem in ſaniem, tamen Hip. maxime intellexit collectionem inter pectus & pulmonem exiſtentem propter quod empyema antiqui ſemper ſolent incidere, ut eijciatur ſanies. Secundo dicit non eſſe dubium albam ſaniem eſſe laudabilem, fœtentem autẽ & cœnulentam eſſe peſſimam.

Empyema qd.

Aphoriſmus. 46.

Quicunq; in hepate propter ſaniem uruntur, ſi quidem ſanies pura fluxerit & alba, euadunt. In tunica enim illius ſanies ẽ, ſi uero uelut amurca fluxerit, pereunt.

The. Quorum iecur ſuppuratum aduritur, ſi pus effluit purum & candidum, euadunt, ijs enim pus concluſum in membrana eſt, ſed ſi qualis amurca eſt tale effluit, intereunt.

Leo. Quorum hepar ſuppuratum aduritur, ſi pus purum effluxerit, & albũ, euadunt, in tunica. n. his pus cõtinetur, ſi uero qualis amurca fluat, pereunt.

Expoſitio Marſilij ſuper apho.

Apho. præſens ſic continuatur ad præcedentem. Superius Hippo. fecit quod eſt dictum, nunc docet pronoſticari per diſpoſitionem ſaniei ſupra ſalutem aut mortẽ. Et duo facit. Primo docet pronoſticari ſalutem. Secundo docet pronoſticari mortem. Secunda ibi (Si uero uelut.) Primo uult iſtam concluſionem. Quęcunq; uruntur propter ſaniem in hepate contentam fluentem puram & albam euadũt. Cõcluſio probat̃ ſic. Illi euadũt &c̃. quorum ſanies continetur in panniculo hepatis digeſta & à uirtute ſuperata, ſed quicunq; uruntur ſunt huiuſmodi. ergo &c̃. maior eſt nota. minor patebit. Concluſio ut eſt dictum ponitur in littera. De iſta ratiõe Hip. duo facit. Primo ponit concluſionem in littera. Secundo tangit minorem. Secunda ibi (In tunica enim illius.) In prima parte ponit concluſionem ut eſt dictum. Secundo ponit minorem ut eſt habitum. Secundo uult concluſionem hanc. Quicunq; uruntur in hepate propter ſaniem, quę eſt ſicut amurca pereunt. Concluſio probatur ſic. Illi pereunt in quibus hepatis ſubſtantia corrupta eſt, ſed in iſtis propter ſaniem &c̃. hepatis ſubſtantia corrupta eſt. ergo &c̃. maior eſt nota. minor patebit. Concluſio ut eſt dictum in littera ponitur. Primo ad intellectum apho. notetur concordia colligenda. 14. tertij. capũ. de dubellati. ibi (Et ſanies &c̃.) Secundo notetur utilitas & ampliatio generalis ut prius. Tertio notandum aliquos uri circa dextram partem & hepatis regionem propter nimietatem ſaniei contentę in hepate.

Quarto notandum per ſaniem puram & albam Hip. intelligere quod eſt dictum in apho. prælecto. Quinto notandum propter albedinem comprehendimus ſaniem circa hepatis panniculum fore contentam, cum albedo atteſtatur membro ſpermatico ut panniculo, ex qua albedine & ſaniei puritate, ut in hepatis contenta panniculo non ſignificamus abſolute ſalutem niſi comprehẽſo digeſtionem eſſe perfectam & uirtutem eſſe potentẽ.

Sexto notandum ſanies uelut amurca eſt ſanies cœnulẽta fœtens quodam rubore participans, quibus comprehẽdimus hepatis corruptionem. cum uero ad hepatis corruptionem tantã mors ſequatur omnino, ideo iſti pereũt.

Sanies uelut amurca qd.

Expoſitio Marſilij ſuper cõm. Gal.

Ipſe cauſam. Cõmen. præſens diuiditur in duas partes. Primo cõmentatur partem primam. Secundo ſecũdam. De prima dicit Galenus nobis monſtrare. quando pereunt infirmi & qualiter euadunt in hepate ſaniẽ habentes. nam ſanie exiſtente in panniculo hepatis ſana hepatis exiſtentes ſubſtantia & ſine macula euadunt.

Dicit de ſecunda q̃ ſubſtantia hepatis exiſtente corrupta neceſſario moriuntur, cuius mortis ſignum dedit intelligi per peſſimam ſaniem, uelut amurca exiſtentem & exiſtentem in hepatis ſubſtantia &c̃.

Aphoriſmus. 47.

Oculorum dolores, meri potio & lauacrum & phlebotomia ſoluit.

The. In oculorum coloribus ſanguinem detrahe, cum prius uinum per potionem exhibueris, & ex calida aqua multa dilueris.

Leo. Dolores oculorum, poſt meri potionem, & aquæ calidę balneum, uenæ ſectione curato.

Expoſitio Marſilij ſuper apho.

Aphoriſmus iſte patet ex aphoriſmo. 31. ſextę particulæ. Dũ tamen dicatur & pro aut, nam teſte Galeno aliter non eſſet dicendus fuiſſe Hippocratis.

Aphoriſmus. 48.

Hydropicus ſi tuſſim habeat, diſperatus ſit.

The. Qui aqua inter cutem laborat, ſi à tuſſi tenetur, deſperandus eſt.

Leo. Aqua intercutem laborans, ſi à tuſſi habeatur, deſperatus eſt.

Expoſitio Marſilij ſuper apho.

Aphoriſmus iſte patet ex aphoriſmo. 35. ſextę particulę cum eius expoſitione.

Aphoriſmus. 49.

Stranguriã et dyſſuriam, uini potio phlebotomia ſoluit, Incidere uero uenam quæ intus in talo eſt, bonum.

The. Stillicidium, & difficultatem uringe, potio uini, & detractio ſanguinis tollit. Cultellum interioribus adige.

Leo. Uringe ſtillicidium, & mingendi difficultatẽ uini potio, & uenę ſectio ſoluit, Incidere autẽ interiores.

Expoſitio Marſilij ſuper apho.

Præſens apho. ſic continuatur ad præcedentem. Superius Hippo. fecit quod dictum eſt, nunc tangit quędam remedia ſtrangurię & dyſſurię, Et uult iſtam conclnſionem. Potatio uini & phebotomia facta de interiori uena clauiculę curat ſtranguriam & dyſſuriam. Concluſio probatur ſic. Illa curant ſtranguriam & dyſſuriã, quę remouẽt cauſam ſtrangurię, ac etiam dyſſurię, ſed potatio uini & phlebotomia ſunt huiuſmodi. ergo &c̃. maior eſt nota per cõmunem propoſitionem, quia mor bi & accidentia pendentes à cauſis per ſuarum cauſarũ remotionem abiũciuntur. minor patebit. Concluſio in littera ponitur ut dictũ eſt. Primo p̃ intellectu apho. notetur concordia colligenda. ſexta aphoriſmorũ apho. 36. &. 19. tertij. tra. 2. capũ. de cura difficultatis uringe.

Secundo notet utilitas & ampliatio generalis ut prius.

Strãguria.

Tertio notandum, ut ſumitur ex cõmento Hippo. intelligere per ſtranguriã uelocem emiſſionem uringe &

Digitized by Google

guttatim contingentem propter acuitatem urinæ incitantis ad uelocissimam expulsionem ac etiam frequentem ut non dentur uesicę inducię ad aggregandum urinam in quantitate notabili, immo cōtinue guttatim expellatur, aut contingenter propter defectum uirtutis cōtentiuę uesicę. Dyssuria uero est cū durię et angustiose expellitur urina. Item nota q̄ potatio uini aliquando competit in his passionibus & aliquando non. Si enim à frigido iste contigerint passiones non existente materia uinum potens conuenit calefaciendo & abijciendo frigus. Si etiam contigerit aliqua earum propter apostema de sanguine grosso oppilans corpore existēte plethorico uel pleno conuenit phlebotomia minuendo plethoriam & prohibendo defluxum materię per consequens ad uesicam apostemaram, in quo casu non conuenit uinum, cuius est agitare materias & eas subtiliare & in fluxu ponere ad uesicam patientem, sed corpore nō existente pleno conuenit uinum subtiliando sanguinē grossum apostemantem & opilantem uesicam. Vinum autē in his casibus conueniens debet esse quantitatis multæ, ut effectum producat cōuenientem ad partem ualde distantem qualis est uesica. debet etiam esse aliqualiter aquę permixtum, ut per aquam recipiens in substantia subtilitatem plus ualeat penetrare. Si etiam contigerit passio propter grossam uētositatem, uinum etiam proprie corpore non existente plethorico conueniret grossam subtiliando & resoluendo uentositatem. Item notandum q̄ phlebotomia de parte interiori tali, quia facta est de uena nominata saphena habente aspectum ad matricem et uesicam, ideo euacuando ab illis partibus confert, corpore tamen existente pleno prędedat phlebotomia de basilica siue uena cōmuni, per quam remouetur repletio totius, & deriuatur materia & prohibetur à fluxu ad partem uesicę.

Dyssuria.

Vini potatio qñ cōferat strangurię et dyssurię, qñ uero ñ.

Phlebotomādi cañ. à safena & a basilica uł cōi.

Expositio Marsilij super com. Gaſ.

Q uid urinę. Prędens cōmentum diuiditur in duas partes. In prima notificat nobis stranguriam & dyssuriam. Secundo uerificat apho. Primo dicit esse strāguriam urina guttatim & uelociter exeunte, esse uero dyssuriam urina duriter & angustiose exeunte, & uesica non complente suam actionem quę est expulsio sine magno labore. Stranguria uero causatur uel propter acuitatem urinę aut propter defectum contentiuę uesicę, deficit autem sup. uesica ab expellēdo etc. uel deficiat aut eius contentiua aut propter apostema, aut propter uulnus, aut propter complexionem interpretatam & malam, aut propter grossam uentositatem. Sola tamen dyssuria causatur ex defectu uirtutis etiam si non sit apostema. Dicit secundo utramq; istarū passionum à frigiditate procedentē per uinum potatum iuuari intendendo multam quantitatem urini parum mixti quod uinum iuuat apostema de sanguine grosso oppilans corpore nō existente plethorico uel pleno, cui plethorico uel pleno cōpetit phlebotomia. Hoc autē dictū incidere intus expositum est superius sup. apho. 6. commen. 36. ibi, ubi phlebotomiā dixit soluere dyssuriā.

Aphorismus. 50.

Squinante habito, tumor & rubor in pectore superueniens bonū, foras. n. cōuertit ægritudo.

The. Ab angina detento, si tumor aut rubedo pectoris superuenit, bono est.

Leo. Ab angina habito, tumor, & rubor in pectore superueniens, bonū, extra enim uertitur morbus.

Expositio Marsilij super Apho.

Iste apho. patet ex aphor. 37. sextę particulę.

Aphorismus. 51.

Quicunq; sphacelon in cerebro patiuntur, in tribus diebus pereunt. Si uero hos effugerint sani fiunt.

Q uibus cerebrum sideratum est, intra tertium diem moriuntur. Q̄ si ab his diebus euaserint, sanitati restituuntur. The.

Q uibus cerebrum sphacelatum. ideſt corruptum est, in tribus diebus pereunt. Si uero hos euaserint, sani fiunt. Leo.

Expositio Marsilij super Apho.

Præsens apho. sic continuatur ad præcedentem. Superius Hippo. fecit quod dictum est, nunc docet pronosticari salutem uel mortem per quādam cerebri passionem. Et duo facit. Primo docet pronosticari mortem. Secundo salutem. Secunda ibi (Si uero hos.) Primo uult conclusionem istam. Omnes patientes sphacelon seu pā thirion in tribus diebus pereunt. Probatur sic. Illi pereunt in tribus diebus q̄ patiuntur. passionē uehemētem sed patientes sphacelon sunt huiusmodi. ergo. maior est nota, quia uehemens morbus est peracutæ terminationis. patebit minor per notitiam sphacelon. Cōclusio ut dictum est in littera ponitur sic Hip. dicente. Secundo facit quod dictum est. Et uult istam conclusionem. Si patientes sphacelon non moriantur in tribus diebus saluari possunt. Probatur sic. Illi saluari possunt in quibus uirtus non ex toto opprimitur à morbo, sed supra morbum poterit in ualescere, sed patientes sphacelon nō mortui in tribus diebus sunt huiusmodi. ergo &c̄. minor patebit. Conclusio ut dictum est in littera ponitur. Primo pro intellectu apho. notetur concordia colligenda. 4. regiminis acutorum. tex. cōmen. 26. Secundo colligitur prima tertij. trac. 3 cap̄. de phlegmone accidente ipsi substantiæ cerebri. ibi (Et est secundum plurimum.) Aut etiam colligitur eodem trac. cap̄. de erysipila. ibi (Et plurimum eius pernecat in. 3.) Secundo notetur utilitas & ampliatio generalis ut prius. Tertio notandū q̄ hæc noīa reperiūtur ut patet per cōmē. sphacelon & gāgręna Chiphronia uero est passio à quocunq; membro indifferenter, in quo à multa materia caliditas naturalis confunditur & mortificatur. Sphacelō uero proprie est confusio cerebri. confusio in quam caliditatis naturalis cerebri quæ non est aliud q̄ quędam oppressio & suffocatio calidi & mortificatio per uiam suffocationis multa existente sanguinea aut qualicunq; alia opprimente calidum hoc modo. Ex isto patet sphacelon posse contungi apoplexiæ, licet tamen penes notitias distinguantur, aliquando tamen abusiue sphacelon importat confusionem in quacunq; parte continentem. Item notandum sphacelon esse fortem passionem cerebri multipliciter. Et primo ratione dignitatis læsæ actionis, cum lædat actionem dignam ut cerebri, ratione etiam uirtutis dispensantis nostrum corpus cum lædat membri principalis principatum, & cum per talem confusionem lędatur etiam uirtus cordis est etiam magna passio ratione propriæ essentię cum proueniat talis passio à multa materia lædente fortiter. Item notandū Hippo. per tres dies non uelle quin possit mori ante uel post, sed quia dies tertius est dies morborum perperacutorum, ideo &c̄. Item notandum q̄ si isti effugiāt diē tertium, quia non significatur tanta oppressio uirtutis, licet isti mori possint, possunt tamē saluari secundū cōtingentiā prędalē tiæ uirtutis supra materiā morbi &c̄.

Gaſ. Auicē.

Sphacelon qd. Gāgræna quid

Morborū ppe racutorū terminus.

Expositio Marsilij super cōm. Gaſ.

Sphacelare. Prędens cōmentum diuiditur in duas partes. Primo tangit nominationem & significationē huius nominis sphacelon. Secundo tāgit ueritatē apho. propter breuitatem non diuidendo. De prima dicit sic hanc passionem nominari multotiēs hoc modo in libro Hippo. de discatenatione membrorū, intendens per ipsā solam cerebri confusionem subinferens. si tres dies effugerit. nam si hæc passio non est aliud q̄ confusio totius cerebri uel membri in quo habetur hæc passio impossibile est hanc confirmatam in cerebro sanari. Abusiue ergo ponitur hoc nomen, quia sup. ꝓprie importat hāc

passionem

passionem confirmatam & certam, à qua non euadit infirmus. Si uero incipiat & nondum sit perfecta sup. euadere possunt, sicut gangręna uocatur à grecis in quo mortificatur caro, quę nascitur ex magno apostemate sensum auferente & motum nigrefaciente colorem ut carnis mortuæ, quę incipiens nondum cōpleta curatur, quod de sphacelon cerebri pariformiter debet intelligi, quam passionem nominatam gangręnam in aliquo mēbro contingentem medici uocauerunt sphacelon, ideo Herodotus dixit de coxa Cambysis Cambyses passus est sphacelon in coxa & sup. sphacelon solet dici esse in cerebro. De secunda facit quod est dictum, dicēs quod causa citę mortis est magnitudo morbi, quia sphacelon est nobilitas mēbri, sed si infirmus progrediatur usq; ad quatuor dies et non moriatur in tribus diebus prioribus possibile est prævalere uirtutē & nō mori infirmum.

Aphorismus. 52.

Sternutatio fit a capite, ex cerebro calefacto, & humectato quod est in capite uacuo. Aere descendente in illud uacuum, & faciente sonitum, quoniam exitus est ei per angustum.

The. Sternutamentum fit ex capite, cerebro calefacto, aut humefacta parte inani capitis. Aer enim ibi contentus erumpit, & cum strepitu quodam quoniam per angusta exitus datur.

Leo. Sternutamentum fit ex capite calefacto cerebro, aut humectato eo quod in capite inani. Aer enim intus contentus extra erumpit. Sonat autem quoniam per angustum ipsi est exitus.

Expositio Marsilij super Apho.

Præsens apho. sic continuatur ad precedentem, Superius Hippo. fecit quod est dictum, nunc tangit modum factionis sternutationis. Et diuiditur in duas. Primo facit quod est dictum. Secundo premittit in sternutatione siccitatis & sonitus causam tangit. Secunda ibi (Et faciente sonitum.) Primo uult istam conclusionem. Sternutatio fit à capite calefacto cerębro & humectata uacuitate cerebri & aere illam uacuitatem ingredientem. Conclusio probatur sic. Illius mēbri & modo illo causatur sternutatio, quod membrū maxime apparet moueri in sternutatione, & quo modo posito fit sternutatio. sed in sternutatione apparet caput potissime moueri hoc etiam modo posito fit sternutatio & cē. maior est nota. minor patebit. Conclusio ponitur in littera ut est tactum. Secundo facit quod est dictum. Et uult istam cōclusionem. Sternutatio fit aere faciente sonitum. Probatur, quia illud fit aere faciente sonitum, quod fit multo aere exeunte per locum strictum & subito, sed sternutatio est huiusmodi. ergo &cē. maior est nota. & minor patebit. Conclusio ponitur in littera ut dictū est. Primo pro intellectu apho. notetur concordia quæ colligitur in sententia. ϛ. tertij. trac. 2. cap. de sternutatione.

Secundo notetur utilitas. est. n. utilis ad notificandum nobis quendam modum sternutationis ex hoc in operatione inferendum, quia scita causa sternutationis cōprehendimus remedia cerebro fore applicanda. Tertio notetur generalis ampliatio, ut prius multotiens dictū est. Q uarto notandum ꝙ sternutatio quia secundum Auic. loco allegato est motus proprius cerebri ad expellendum humorem aut aliam materiam adiutorio aeris attracti per nares & os. Primo ponitur motus proprius cerebri, licet etiam mēbra alia ut pectoralia, immo qua si totum corpus moueatur in sternutatione. Etiam ex hoc dicat maior motus tussi. quinto de accidenti & morbo. quia tamen principaliter motum & concussum etiā manifeste est cerebrum & notabiliter, quia etiam efficiens istum motum immediate est uirtus cerebri expulsiua, ideo hunc motum cerebro appropriamus dicendo ipsum esse cerebro, sicut tussim pulmoni ut patet ꝙ Auic. allega. cā. ergo fit à capite tanꝙ ab efficiente principali. Dicitur ulterius ad expellēdum humorem aut materiā aliam ex quo comprænditur causa incitationis, quæ aliquando est humor sua acuitate pungens & incitās ad expellendum. Aliquando etiam uentositas consimiliter incitatiua. Item dicitur adiutorio aeris. aer enim subito cōmotus est causa eductionis uentositatis aut humoris.

Sternutatio quę

Cap. 4 Sternutationis et tussis locus, ꝙ prius.

Ex dictis patet utrū sternutatio sit res naturalis &cē. Nam dicendum ꝙ accidēs prętur naturam, eo ꝙ est motus corruptus ad quem afficiendum concurrit res præter naturam incitans. Concurrit etiam ut efficiens principale uirtus. ꝙ autem sit motus prętur naturam patet per Gal. quinto de accidenti. vbi sternutationem dicit malo supponi motui. Item notandum, quod licet propter multas causas possit accidēr sternutatio, specialem tamen modum expressit Hippo. sternutationis, quia facte à uentositate in cerebro, & ideo cerebrum oportet uirtualiter esse calefactum & potens supra materiam humoralem ut ipsam transmutet in uentositatem, & ē dictum calefacto cerebro. Et ēt dictum humectato uacuo, per uacuum intelligendo uacuitatem uentriculoꝝ cerebri aut substantiam medullarem cerebri. Et notanter debuit ista humiditas ibi contineri, ut uentosata in loco amplo possit subito expelli, quare autem discendat aer ad illam uacuitatem dictum est, quod etiam dixit sonitu satis est notum. Cap. 4

Expositio Marsilij super cōm. Gal.

Tales sermones. Gal. cōmentando aphor. procedit sic. Primo enim tangit huic apho. duplicem posse dari intellectum. Secundo remouet opinionē quorūdam. Tertio uerificat principaliter istam partem, sonitū. In prima dicit talem sermonem qualis est presentis apho. intelligi duobus modis. s. vniuersaliter aut particulariter. uniuersaliter sic dicendo ꝙ omnis sternutatio est à cerebro calefacto & humectato uacuo capitis. particulariter uero ut solum dicatur uel intelligatur de quadam sternutatione, quod intelligere uerum est, quia non omnis sternutatio est a cerebro calefacto. nam filo panno aut festuca impositis naribus sternutatur, uentositate etiam ascēdente cum tussi aliquando fit sternutatio proueniente uentositate ad foramina narium. De secunda dicit ꝙ decipiuntur opinantes causam sternutationis esse solū aerem exeūtē à capite, quia uidemus manifeste aere exeūte à pulmone stringi pectus. et sic supple poterit esse alia causa sternutationis. Hoc autem dictum Hippo. de aere certificatur, quia natura congregat multum aerem ut faciat sternutationē. necesse est ergo ut intelligatur hic sternutatio quia conat natura expellere grossam inflatiuam uentositatem à capite. Nec totum dictum ab Hip. fuit necessarium dicere superfluitate ista humectata uacuitate capitis, nisi sup. ad bonum intellectum reducatur, quia si humiditas abundet in capite non fiet sternutatio, nisi prius dissoluatur in uentum. nam manifeste uidemus multos homines non sternutare, effluentibus tamen à naribus multis humoribus, nisi humores forēt acuti, uel aliquod acutum naribus imponatur. Et ideo dico ꝙ sicut per tussim purgantur naturaliter cānales pulmonis, sic sternutatio mūdificat foramina narium, quorum quędam lata sunt ad os uadētia, quędam stricta uadentia ad cerebrum. vadentia ad os mundificāt uentositate ascendente ab inferioribus, sed uadētia ad cerebrū mundificāt à cerebro uentositate descendente. Et ideo inuestiganti bene patebit per sternutationem alleuiari caput, cum humiditas cerebri dissoluitur in uentositatem quam post natura expellit, quę humiditas non dissoluitur nisi per caliditatem naturalem excitatam sup. supra humiditate quę humiditas adunatur propter defectum caliditatis. per locum uero capitis uacuum habemus intelligere uentriculos cerebri aut uacuitatem circunregētem cerebrum. nam possibile est inde aerem exire & penetrare substantiam cerebri, ut primo tangat humidita

Digitized by Google

tem illā, deinde ueniat ad nares. De. 3. dicit Hip. dicere sonitum fieri in sternutatiōe propter malum aerem subito exeuntem. ꝙ sic facere sonitum commune est aeri undecunq; prouenienti aut exeunti &c̄.

Aphorismus. 53.

Quicunq; circa hepar dolent, his febris superueniens soluit ægritudinem.

The. Q ui dolore iecoris admodum cōflictantur, ijs febris superueniens tollit dolorem.

Leo. Q uicunq; hepar circū dolent, his febris superueniēs soluit dolorem.

Expositio Marsilij super apho.

Præsens apho. sic continuatur ad præcedentem. Superius Hippo. fecit quod dictum est, nunc tangit quoddam remedium specialis doloris hepatis. Et uult istam conclusionem. Febris superueniens dolentibus circa hepar curat dolorem. Probatur. illud curat dolorem hepatis ꝙ remouet causam doloris, sed feb. superueniens &c̄. remouet causam doloris. ergo. consequens est nota. minor patebit. Conclusio ponitur in littera ut est dictum.

Primo pro intellectu apho. notetur concordia quę habetur. 14. tertij. trac. 2. ca. vltimo de dolore hepatis satis ad principium. Secundo notetur utilitas aphor. per apho. intentionem colligenda. Tertio notetur ampliatio generalis primo ut prius. notetur etiam specialis ampliatio dicendo non solum in dolore circa hepar existente hoc conuenire remedium, immo existente circa partem aliam. Q uarto notandum notanter esse dictū circa hepar ad denotandum ꝙ dolor non potest esse in substantia hepatis, sed in panniculo suspendente aut circūtegente hepar. Hepar uero non sentit nisi hoc modo ut asserit Aui. 14. tertij, cap̄. 1. Q uinto notandum dolorem hepatis aliquando esse aggrauatiuum, aliquando extensiuum dicitur dolor aggrauatiuus, quia membrū dolens siue mediante membro percipitur quasi res ponderans et grauificans. talis dolor prouenit secundum plurimum à materia humorali grauificante de quo non intelligitur in præsenti. Aliter autem est dolor extensiuus in quo percipitur quasi hepatis extensio & non deorsū grauitatio quæ extensio prouenit propter uētositatem flantem & extendentem, de quo dolore extensiuo intelligitur hic. Sexto notādum Hippo. intelligere per feb. alia calida resolutiua uentositatum, de quibus habetur suo loco. Septimo notandum feb. curare dolorem uentosum corpore nō existente ualde repleto, quia tūc plus generaret uentositatis ipsa fe. q̄ dissolueret, & sic eodē modo facerent carminantia uentositatem, immo in hoc casu primo euacuandū est regulariter operandō.

Hepatis dolor duplex.

Febris quō curat dolorē uētosum.

Expositio Marsilij super Cōm. Gal.

Verbum. Præsens cōmentum diuiditur in quatuor Primo exponit istam partem. superueniens. Secundo distinguit de dolore hepatis eligendo dolorem in quo conuenit feb. Tertio tangit quendam alium dolorem hepatis, signum tamen inuendo distinctiuum. Q uarto infert ueritatem apho. Dicit primo ꝙ dicēdo superueniēs monstrat dolorem hepatis superuenire non febrienti.

Dicit secundo nunc Gal. ꝙ hic dolor existens in hepate maior uel est ex apostemate magno calido aut ex grossa uentositate inflatiua. sed secundum Hippo. nō est ex calido apostemate, quia cum ipso oportet accidere feb. erit ergo ex grossa uentositate inflatiua. Dicit tertio Gal. ꝙ aliquando est ex oppilatione dolor, sed paruus quia magis grauat q̄ doleat sup. acute, & hoc sup. propter materiam oppilando grauantem. Vltimo dicit Gal. ꝙ dolor magnus sine febre erit ex grossa uentositate, cui febris superueniens sine dubio erit cura sua.

Aphorismus. 54.

Quibuscunque conuenit sanguinem auferre ex uenis, hos oportet phlebotomare in uere.

Q uibus sanguinem detrahi prodest, ijs uero detrahendus est. The.

Q uibus à uenis sanguinem mittere confert, his uere uenam oportet secare. Leo.

Expositio Marsilij super apho.

Iste apho. expositus fuit in. 6. part. apho. 47.

Aphorismus 55.

Quibuscunq; inter phrenes & uentrem phlegma concluditur, & dolorem præstat, nō habēs exitum in neutrum uentrium, his secundum uenas in uesicam conuerso phlegmate, solutio fit morbi.

Q uibus inter uentriculum & uenas pituita constituta infert dolorem, utpote quæ ad alterutrum uentrem exitu careat, ijs pituita per uenas in uesicam delapsa, morbus leuatur. The.

Q uibus inter uentriculum, & septum pituita reposita est, & dolorem affert, non habens exitum, nec̄ ad alterū uentrem, hisper uenas ad uesicam pituita uersa, soluitur morbus. Leo.

Expositio Marsilij super apho.

Præsens apho. continuatur ad præcedentem sic superius Hippo. fecit quod dictum est, nunc tangit quendā modum solutionis doloris prouenientis à phlegmate existente inter diaphragma & stomachum. Et uult istam conclusionem. Q uibuscunq; claditur phlegma inter diaphragma & stomachum non transeundo ad pectus aut stomachum faciendo dolorem his à uenis transeunte phlegmate in uesicam fit solutio morbi. Conclusio probatur sic. Illud quo remouetur causa &c̄. soluit ægritudinem, sed taliter conuerso phlegmate remouetur causa &c̄. ergo. maior est nota. minor patebit. Cōclusio ut est dictū in littera ponitur. Primo ad intellectū apho. notetur concordia colligenda. 14. tertij. tract. 4. de causis ascytis post communes causas in fine. ibi (Inquit. Hippo.) Secundo notetur utilitas colligenda etiam per apho. intentionem. Tertio notetur generalis ampliatio ut prius. Q uarto notandum Hip. intelligere per phrenes diaphragma phrenans nutritiua & ipsa separans à spiritualibus. per uentrem uero stomachum intelligit, in quo autem loco contineatur hoc phlegma dicetur in dubio. Q uinto notādum ꝙ hoc phlegma à natura primo subtiliatur & diuiditur. grossum ergo existens et uiscosum tandem si ex natura paratum per uias nobis occultas propellitur ad uesicam &c̄. Auicē. Phrenes.

Expositio Marsilij super cōm. Gal.

Non absq; ratione. Cōmentum præsens diuiditur in duas partes. Primo tangit opinionem cuiusdam circa istum apho. Secundo uerificando tangit quę cōmentatio apho. sit tenenda. Dicit primo Marinum dubitasse circa apho. & habuisse causam dubitandi, quia phlegma non solet uenire ad ista loca. s. media inter phrenes et uentrem, si autem ueniat illuc descendit cito ad ossa inferiora pectinis. Dubitauit etiam Marinus quia phlegma sua grossitie uenas penetrare non potest sicut aquosa humiditas hydropicorum penetrat uenas & exīes uenas expellitur per urinam. Dicit autē Gal. se dicere adhuc remanere dubium uolendo intelligere sic marinus, quomodo phlegma possit penetrare, quia si debeat transire ad renes & inde currere per uenas, hoc est falsum cum peritoneon sit longe uersus sup. ꝙ debet deriuari materia. Dicit secundo. est ergo bonum taliter intelligere, sicut alij exponunt præter marinum, ut intelligat spacium inter renes & peritoneon certificando prius tamen dictum Hippo. forti naturę nihil posse repugnare in expellendis rebus dato ꝙ materia sit grossa & uię stricte, quia uidemus ꝙ materia apostematis expellitur à q

Digitized by Google

busdam locis transeundo ossa. non est ergo impossibile phlegma posse deforare uenas & expelli per urinam, necessario tamen precedente subtiliatione materię ut possit fluere, sicut etiam natura parat saniem adunatam in ter pectus & pulmonem.

Aphorismus. 56.

Quibuscunque hepar aqua impletum in omẽtũ eruperit, his uenter aqua implet, & moriunt.

The. Quibus iecur aquę repletũ in omentũ eruperit, ijs uenter aqua impletur, atq; ita emoriuntur.

Leo. Quibus hepar aqua plenum in omentũ eruperit, his uenter aqua repletur, & moriuntur.

Expositio Marsilij super apho.

Apho. presens ad precedentem continuatur hoc modo. Supertus Hippo. fecit quod est dictum, nunc docet significare in hepate ipleto aqua facta eruptione. Et uult istam conclusionem. Q uibuscunq; hepar est impletum aqua & erumpat aqua in uacuitatem uentris his implet uenter aqua & moriuntur. Conclusio probatur sic. Illi moriuntur in quibus ualde rumpitur panniculus hepatis & succumbit uirtus. sed habentes hepar aqua impletum &c̃. sunt huiusmodi. ergo &c̃. maior est nota. minor patebit. Conclusio in littera ponitur ut est dictum.

Primo pro intellectu apho. notetur concordia colligenda. 14. tertij. trac. 4. cap̃. de causis hypostarchę. post cõmunes ibi Hyp. inquit. Secundo notetur utilitas & ampliatio generalis ut prius. Tertio notandum hepar impleri aqua repletis uenis existentibus in substantia eius aquositate repleta, aut etiam repletur aquositate contẽta inter substantiam & panniculum circuntegentem hepar, ut uesicet hepar de qua repletione intelligit hic. Repletur autem hepar multis ex causis. Primo propter oppilationem ob quam aquositas transitura ad renes in hepate retinetur, aut propter debilitatem hepatis in expellendo & segregando aquositatem, aut propter debilitatẽ hepatis in digerendo, ut propter hanc debilitatem multam multiplicet aquositatem, quocunq; hepar aqua impleatur ex his causis apho. continet ueritatem. Inter uero cętera membra hepar potest impleri aqua tanq; mẽbrum humorum factiuum. & aquositatis. Q uarto notandum q̃ ista eruptio aquę intelligitur cum fractura notabili panniculi hepatis propter nimiam acuitatem et extensionem prouententem ab aquositate. Per omentũ uero habemus intelligere cooperimentum, quia syphac erumpat in omentum. i. cum cauitatem syphac, aut etiam per omentũ habemus intelligere ţirbũ iuxta apho. 58. sexti. *Si omentum eruperit &c̃.* Q uinto notandũ q̃ per uentrem habemus intelligere stomachum siue cõcauitatem inferiorem. Sexto notandum q̃ isti moriũtur, quia panniculus hepatis est ualde ruptus & quia aquositatem supponitur retineri quæ calidum suffocando mortificat.

Hepar repleri aqua multiplr

Omẽtũ quid.

Expositio Marsilij super cõm. Gal.

Aptissimum. Cõmentum presens diuiditur in tres partes. Primo premittit, quare à qua plus transeat ad hepar implicite. Secundo exponit istam partem. vẽter. Tertio ostendit utrum apho. contineat ueritatem. Primo dicit aquam uesicarum plus cito transire ad hepar & maxime ad pelliculas circundantes hepar q̃ ad membra alia sup. propter principatum hepatis respectu factionis humorum, quare uidemus in animalibus quę comeduntur hepar ita aqua circundantum, sed si illę uesicæ aliquando rumpantur curret aqua in spacium panniculorum extensorum supra uentrem in quo solet semper aqua hydropicorum adunari quia isti pãniculi sunt qua si solidi nusq; perforati continentes solum stomachum colon sup. & alia intestina & splenẽ. Dicit secundo cũ dic̃ Hip. ventrem impleri aqua non intelligit interiores pelliculas siue panniculos, sed stomachum potius in quo adunantur cibus & potus. Item dicit Hippo. intendisse spacium in uentre inferiori. nam multotiẽs dicimus uẽtrem intelligendo locum illum, sicut dicendo habere aliquem magnum uentrem, & fœminam habere magnũ fætũ. Dicit tertio q̃ oportet inuestigari si semper uel raro maioratur &c̃. quia uidemus hydropicos aliquando euadere & habere aquam in uentre sed humiditas eorum euacuatur bibendo medicinas euacuatiuas & prouocatiuas urinę & cataphlasmando cum medicinis resolutiuis, quia apponendo aquam in qua coctæ sunt medicinæ cum substantia medicinarum necessaria, sed sup. in casu apho. detinetur aquositas & est ruptura panniculi hepatis.

Aphorismus. 57.

Alyce, oscitationes, rigores, uinum mensurate bibitum soluit ægritudinem.

Pandiculationem, obscitationẽ, horrorẽ, uinum par pari ingestum, tollit ęgritudinem.

Alyce, anxitudo, oscitatio, horror, uinum æquale æquali potum, soluit ægritudinem.

Expositio Marsilij super Apho.

Apho. presens continuatur hoc modo. Superius Hip. fecit quod dictum est, nunc tangit quædam tuuamenta uini temperati. Et uult istam conclusionem. Vinum moderate bibitum curat alyces oscitationes & rigores. Conclusio probatur sic. Illud curat alyces &c̃. quod remouet causas, sed uinum temperate bibitum est huiusmodi &c̃. maior nota. minor patebit. Conclusio ut est dictum in littera ponitur. Primo pro intellectu apho. notetur concordia quę habetur tertia primi. cap̃. de alycibus. in fine. ibi (Vinum uero ad medium temperatũ.) Secundo tangitur. 10. tertij. trac. 1. cap̃. de ægritudinibus stomachi. circa finem. ibi (Et huiusmodi quidem sũt.) Tertio notet utilitas & ampliatio gñal ut prius.

Alyce qd.

Pãdiculatio qd

Oscitatio qd.

Vinũ moderatũ qd

Q uarto notandum Hippo. per alyces intelligere motum quendam & eleuationem brachiorum quę dici possunt quodãmodo alę, qui motus appellatur. 5. de accidẽti. cap̃. 5. pandiculatio tam in sano q̃ in infirmo, ut tangit Cõmentator. & hoc in infirmo propter nociuum humorem existentem in ore stomachi à quo ad musculos alarum pluries fumositas eleuatur & appellatur in uulgari stendaruola. Oscitatio uero non est aliud q̃ motus oris contenta materia humida aut fumositate circa partes pulmonis contenta, & tandem deriuat à musculis maxillarum. oscitatur ergo ut talis materia expellatur. Rigor autem hic intelligitur non à causa exterio ri, immo potius à causa interiori, quia ab humore pungente delato supra sensibile membrum. Q uinto notandum q̃ per uinum moderatum intelligit uinum equaliter permixtum ex aqua & uino equaliter. i. q̃ proportionabiliter, ut tam proportionabiliter q̃ aqua subtiliet uinum, ne nimis calefaciat, tam etiam proportionabiliter ut obtundat aqua uinum supponendum etiam uinum esse mensuratum in quantitate quod intelligatur uinosum aromaticum & subtile. Sexto notandum etiã uinum conuenire quibusdã conditionibus præsuppositis.

Primo q̃ non sit corpus ualde plenũ, quia uinum cõmouendo humores & dissoluendo plus noceret q̃ conferret. Secundo q̃ iste non habeat cerebrũ ualde debile & neruos. nam uinũ uaporando tunc plus noceret. Tertio ẽt supponẽdu q̃ talis sit ineptus spasmo, si enim esset aptus, uinum etiam quia facile acetosatur in neruis pararet ad spasmum. Item supponendo tale corpus non fit nehementer paratum feb. vinum. n. calefaciendo dispone ret ad feb. His conditionibus obseruatis uinum resoluendo uẽ tositates & humores remouet ea quę in apho. ponuntur.

Expositio Marsilij super cõm. Gal.

Solœcophanes. Presens commentum diuiditur in

Digitized by Google

tres. Primo exponit hęc nomina alyces oscitationes rigores. Secundo exponit istam partem. vinum moderate. Tertio causam veritatis apho. Prima in tres. Primo notificat alyces. Secundo oscitationes. Tertio rigorem. Primo dicit alyces esse in sanis grauatis presenti dispositione siue situ cum mutent se de actionibus in actiones contingunt etiam infirmis non potentibus tacere in uno situ, sed de situ in situm permutantibus propter quosdam humores nociuos in ore stomachi contentos & inclusos pelliculis eius & non contentos in spatio situate siue largitate stomachi. Dicit secundo oscitationem prouenire cum materia sit humida & fumosa uentositas in pulmonis contenta natura. De tertio. rigor uero causat malis humoralibus currentibus sup. cutim. de quo rigore interiori intelligitur & non de exteriori. Dicit quarto principaliter uinum propinquum uino puro horum accidentium facere sanitatem, cuius cōmixtionis mensuram tangit dicens mensurate, quia intendens tantum debere esse uini quantum aquæ sup. proportionabiliter ut nocumētum uini temperetur & remittatur fortis uini caliditas. Dicit ultimo uinum sup. facere hanc curam temperatum totum calefaciendo corpus et membra per forando & temperando humores sup. per suam caliditatem & humiditatem temperatas & excitando calorē naturalem sua caliditate temperata & sua conuersione ad substantiam spumosam.

Aphorismus. 58.

Hic deficit unus aphor. qui in alijs traductionibus reperitur.

The. Quibus tubercula in urinario meatu oriunt, ijs suppuratione facta, & eruptione, leuatur dolor.

Leo. Quibus in urinario meatu tubercula fiunt, his suppuratione facta, & eruptione, soluitur dolor.

Aphorismus. 59.

Quibuscūq; cerebrum motū fuerit ab aliqua actione, necesse fieri sine uoce statim.

The. Quorū cerebrum cōcussum aliqua ex causa est, eos de repente obmutescere necesse est.

Leo. Quibus cerebrum aliqua ex causa concussum fuerit necesse est statim mutos fieri.

Expositio Marsilij super Apho.

Præsens apho. ad præcedentem continuatur hoc modo. Postq; Hippo. superius fecit quod dictum est, nunc docet pronosticari siue significare per cerebri cōmotionem priuationem sensus & motus. Et uult istam conclusionem. Necesse est illos fieri statim sine uoce, quibuscunq; cerebrum fuerit cōmotum ab aliqua actione quę cōclusio sic probatur. s. Illos necesse est statim fieri sine uoce &c. in quibus prohibetur delatio spirituum sensibilium & motiuorum, sed in cōmotis secundū cerebrū prohibetur &c. ergo. maior est nota. minor patebit. & conclusio ut dictum est in littera ponitur. Primo pro intellectu apho. notetur concordia quæ colligitur prima tertij. 5. ca. de signis apoplexiæ in sententia. Secundo notetur utilitas & ampliatio ut prius. Tertio notandū Hippo. intelligere per cerebrum totum aggregatum ex medullari cerebri substantia panniculari dicta cooperiente substantiā medullarem. Quarto notandum intelligi principaliter hanc cōmotionem localem quæ dici potest concussio siue cōquassatio licet ab alijs causis possit prouenire, intelligitur tamen maxime causa primitiua conquassante siue cerebrum concutiente. Quinto notandum notater fieri ablationem sensus & motus. nā impedita uirtute cerebri impedit impulsio spiritus sensibilis & motiui, impeditur etiam dependentia spirituū existentium in membris cerebro & spiritibus eius à quibus pendent spiritus membrorum sicut splendor solis à sole primo interiorum cap. ultimo.

Expositio Marsilij super cōm. Gal'.

Etiam in hoc Apho. Commentum præsens diuiditur in quatuor. Primo exponit istam partem. sine uoce. Secundo tangit causam huius. Tertio præmittit cui ætati plus nocet hæc cerebri conquassatio. Quarto tāgit aliquam lem apho. veritatem. Dicit primo Hippo. consueuisse intelligere per sine uoce ablationem sensus & totius motus uoluntarij, ut patet in apoplecticis. Dicit secundo ꝙ huius ablationis causæ sunt multæ quamuis solum maiorem tetigerit Hippo. sicut est casus à loco alto quo cerebrum maxime turbatur, ac etiam nerui quibus coiunguntur spondiles & medullæ spondilium, quia motu existente forti rumpuntur nerui sicut monstrauit in libro de anathomia. Dicit tertio hoc necesse maxime senioribus uirtute eorum animata existente defecta. Dicit quarto quosdam neruorum exeuntium à cerebro relaxari in tali forti conquassatione, & ideo infirmus efficitur sine sensu & motu totius corporis usquequo uirtus animata expergefacta ad se regrediatur, sed rupto cerebro uel aliqua sui parte uel pellicula infirmus morietur.

Sine uoce qd.

Aphorismus. 60.

Corporibus humidas carnes habentibus, famem adhibere conuenit, fames enim desiccat corpora.

The. Corporibus humiditas habētibus carnes, fames afferenda est, fames enim corpora siccat.

Leo. Corporibus carnes habentibus humidas famem adhibere conuenit, fames enim corpora siccat.

Expositio Marsilij super Apho.

Apho. præsens ad præcedentem continuatur hoc modo. Superius Hippo. fecit quod est dictum, nunc tangit quoddam remedium attendendum in corporibus humidis. Et uult istam conclusionem. Conuenit adhibere famem corporibus habentibus humidas carnes. Conclusio probatur sic. Illis conuenit adhibere famem quę meliorantur per famem, sed corpora humidas habentia carnes meliorantur per famē. ergo &c. maior est nota. minor patet, quia fames desiccat corpora. Cuius rationis. Hippo. tangit primo conclusionem ut dictum est. Secūdo probationem minoris. Secunda ibi (Fames. n. desiccat.) Conclusio & minor in littera ponuntur ut dictum est. Primo ad intellectum apho. notetur concordia quę habetur tertia primi. cap. de regimine eius quod comeditur & bibitur. & habetur secundo & quinto. Continentis. cap. primo. Secundo notetur utilitas & ampliatio ut prius. Tertio notandum Hippo. intelligere per corpora habentia carnes humidas corpora humida secūdum naturam uel humida artificialiter. Quarto notādum Hippo. intelligere per famem abstinentiam cibi et potus siue adsit appetitus siue non. Quinto notandū hanc abstinentiam taliter proportionari ut non destruatur uirtus nimium. Sexto notandum famem ut tangitur in cōmento per accidens exiccare, quia facta abstinētia calidum supra humidum tnualescens maiorem facit humidi consumptionem.

Auicē. Rasis.

Cor-- pus habēs car nes hūi das qd. Fames qurd. Famē exicca re du- plicitē

Expositio Marsilij super cōm. Gal'.

Quod omnia. Cōmentum præsens diuiditur in duas partes. Primo ponit cōmentum apho. Secundo dictis imponendo finem hunc esse finalem explicat apho. Pria in tres. Primo præmittit per se exiccans corpora. Secundo tangit modum exiccationis famis. Tertio quia de dissolutione fecerat mentionem ipsam describit eius explicando causas. Primo dicit nulli fore dubium omnem medicinam exiccatiuam sanatiuam esse morborum humidorum quia contraria consueuerunt curari contrarijs. Dicit secundo famem per accidens desiccare, quia si corpus dissoluatur secundum suam consuetudinem, cum resoluta non restaurentur per cibum non assumptum fiet corpus siccus. primo resoluetur pars hūidior, quia sup.

conuertetur

Digitized by Google

conuertetur in unum non existente alia dissolutione, ni
si cum humores corporis facti uapores egrediuntur per
Dissolutionis cã duplex poros. Dicit tertio dissolutio causatur propter causas duas, aere exteriori & caliditate interiori, & ideo animalia hyeme accubantia terræ quasi dormientia nullã qua si caliditatem intrinsecus habentia uel extrinsecus non dissoluuntur, & si secundum aliquid dissoluantur, hoc est minimum. & ideo quædam non egent cibo, quędam uero minimo egent cibo. Dicit ultimo cp completis omnibus apho. ipse inuenit duos alios in multis libris expositos à paucis antiquorum, quidam tamen exposuerunt quasi oblitti prioris expositionis. tamen dicit Gal. se eos exposuisse in quarta particula & eorum uerba sunt eadem hic & ibi, nisi quia prius non est scriptum deglutire non possit.

Primus apho. ita habet scilicet.

Si à febre habito tumore non existente in collo suffocatio repente innascitur, ut deglutire non possit, mortale.

Secundus tamen inuenitur.

Si à febre habito torqueatur collum, ut deglutire non possit & transglutiendo angustietur sine tumore manifeste, mortale.

Isti duo apho. paucis uerbis mutatis reperiuntur in quarta particula quorum primus est. 34. illius particulę. & secundus istorũ est. 35. eiusdem quartę particulę. vide ibi eos cum eorũdem expositionibus.

Aphorismus. 61.

Vbi in toto corpore mutationes, & corpus refrigeratur, & rursus calefit, aut colorem alium ex alio commutat, longitudo morbi significat.

Hic etiã apho. expositus est in. 4. cõmẽtario eisdẽ se re uerbis quibus nunc scribitur.

Aphorismus. 62.

Sudore multo frigido, calido superfluẽte oportet mitti humiditatem, à corporibus fortibus, superius, debilibus uero, inferius.

The. Sudoris copia calidi, aut frigidi, assidue fluentis, hũorem deduci, robusto supra, debili infra, significatur.

Leo. Sudor multus, calidus, uel frigidus, semper fluens, humorem abduci, robusto quidem supra, debili uero infra, significat.

Expositio Marsilij super apho.

Iste apho. secundum Gal. non est Hippo. sed ab alijs est hic appositus. cum nanq; reprehensione dicit esse dignum. in eius tamen principio assimilatur aphoris. 42. quartę particulę. vide ibi (Nonnulli addunt hic quadragesimum tertium quadragesimum quartum & quadragesimum quintũ apho. quartę particulæ.

Febres quæcunq; non deficientes tertia die, sunt fortiores, & periculosæ. Quæcunq; uero sic defecerint, significat quoniã non periculosæ.

Theo. Febres quęcunq; non intermittentes, tertio die uehementiores redduntur, magis periculosę existunt. Sed si quouis modo intermittunt, securitatẽ inesse significat.

Leoni. Febres quęcunq; non intermittentes, tertia die fortiores fiunt, periculosę. Quocunq; autẽ modo intermiserint, significant cp non sunt periculosę.

Quibus feb. longæ, his pustulę diuturnæ, aut in articulis dolores fiunt.

Theo. Quibus tubercula diutina, aut in articulos dolores ex febre decumbunt.

Quibuscunq; febres longę, his uel tubercula, uel ad articulos dolores decumbunt. Leoni.

Quibuscunq; ex febribus, aut pustulæ diuturnæ, aut in articulis dolores fuerint, hi amplioribus cibis utuntur.

Quos febres diutinę habent, ijs in articulos abscedit si labor accidit. Quibus autem in articulos abscedit si labor ex febre accidit, ij cibo pleniore utuntur. The.

Quibuscunq; tubercula diutina, aut in articulos dolores, ex febre decumbunt, hi cibo pleniore utuntur. Leo.

Aphorismus. 63.

Cibus quem accipiunt febricitantes, sanis est uirtus, infirmis uero morbus.

Si cibum febricitanti des, ut uires sano, sic morbum ægro dederis. The.

Si quis cibum febricitanti dederit, ut sano robur, sic laboranti morbus. Leo.

Expositio Marsilij super apho.

Dicit Gal. hunc aphorismũ esse longi quũ ab intentione Hip. ideo aliquem alium inseruisse hunc apho.

Aphorismus. 64.

Quæ per uesicam excernũtur inspicere oportet si talia qualia sanis excernuntur, quæ igitur minime. Similia sunt his, hæc morbosiora. Quæ uerò sunt sanis similia. hæc minime morbosa.

Hic apho. apud Gal. reperitur quãquam indignus Hippocrate, existimetur.

Aphorismus 65.

Præmissis aliquibus exeuntibus non motis, si quasi rasura intestini supernatauerit, parua, paruus est morbus, si multa, multus, horũ uero multa necessaria est uentris solutio. Si uero uenter non mundificabitur, sed potius iuscula dabuntur, quanto magis dabit. tanto magis plus peiorabitur.

Quorum in deiectionibus, si stare sinas, nec moueas, desident quasi strigmenta, si pauca sunt parum morbi contractum est, si multa, multũ. His aluum purgasse conducit, cp si, aluo non purgata dabis sorbitiones, nocebis, & quo plus dederis, eo magis nocebis. The.

Et quibus deiectiones, si stare permiseris, & non moueris, ueluti strigmenta sub sistunt, & si pauca, paucus est morbus, & si multa, multus. His confert alui purgatio, quod si, aluo non purgata, dederis, sorbitiones, quã to plures dederis, tanto magis nocebis. Leo.

Expositio Marsilij super apho.

Gal. multas ponit diuersorũ ad hunc apho. expositiones, tandẽq; concludendo istum apho. nõ esse Hippocratis, sed aliquem sophistã uerbosum hunc construxisse, dicit se non putare hunc apho. esse obscurum uel difficilem, sed falsum & nullius momenti.

Explicit Liber Septimus, & vltimus Aphorismorum Hip. secundũ antiquã Constãtini Africani translationem.

Aphorismi sequentes solũmodò in alijs duabus traductionibus reperti. Qui supra eisdem fere uerbis expositi sunt.

Excretiones in febribus non interpellatis, liuidæ, cruentę, biliosæ, fœtidæ, malæ, sunt omnes. At si bene Theo:

Digitized by Google

excernitur, bene eſt. Et quod tum per uẽtrem, tum per ueſicam, & quacunq; ſecedens. aliquid ſubſiſtit nõ purgatum, malo eſt.

Leo. Excreationes in febribus non intermittẽtibus, liuidæ, ſanguineæ, bilioſæ, & fætidæ, omnes malę. Cũ uero bene excernuntur, bonum eſt, & per uentrem, & p ueſicam, & ubi aliquid ſecedens ſteterit non purgatum, malum.

The. Corpus efficere fluidum oportebit, quacunq; euacuandum cenſueris. Si ſupra, firmari aluum, ſi infra, ſolui neceſſe eſt.

Leo. Corpora oportet ubi quis purgare uoluerit, fluida facere. Et ſi ſupra, ſiſtere aluũ, ſi uero infra, humectare.

The. Somnus, aut inſomnia, ſi alterutrum, ultra debitum fiat, morbus accidet.

Leo. Sommus, uigiliæ, utraq; modũ excedentia, morbus.

The. In febribus nõ interpellatis, ſi exteriora frigent, interiora uruntur, ſi febris habet, & ſi tiunt, letale eſt.

Leo. In febribus non intermittẽtibus, ſi exteriora frigẽt, interiora uruntur & febris habeat letale.

The. In febre non interpellata, ſi labrũ. aut oculus, aut ſupercilium, aut naſus, peruertitur, ſi uiſus, ſi auditus defecerit, ægro iam debili, quicquid ex his accidit, mors in propinquo eſt.

Leo. In febre non intermittente, ſi labrum, aut naſus, aut oculus, aut ſupercilium, peruertitur, ſi non uideat, ſi non audiat, & iam debilis ſit, quicquid horum fuerit, mors prope eſt.

A pituita candida, aqua intercutem accidit. The.

A pituita alba, aqua intercutem ſuperuenit. Leo.

A fluore aluí, difficultas inteſtinorum. The

Ab aluí profluuio, difficultas inteſtinorum. Leo.

A difficultate inteſtinorũ, leuitas inteſtinoꝝ accidit. Theo

A difficultate inteſtinorum leuitas inteſtinorum ſuperuenit. Leon

A ſideratione, abſceſſus oſſis. The

A corruptione, abſceſſus oſſis. Leo.

A ſanguis uomitione, tabes, & puris purgatio ſupra. A tabe fluctio de capite. A fluctione, profuſio aluí. A profuſione aluí, aſtrictio purgationis ſuperioris. Ab aſtrictione, mors. The

A ſanguinis uomitu, tabes. & puris purgatio ſupra. In tabe, fluctio ex capite. In fluctione, aluí profluuiũ. In aluí profluuio, adſtrictio purgationis ſuperioris. In adſtrictione, mors. Leon

Qualiſcunq;, aut p r ueſicã, aut per aluum, aut per carnẽ, excretio fit, quacunq; omnino corpus excedit, natura, ſi parũ excedit, parua eſt ęgritudo, ſi multum, magna, ſi admodum multum letalis eſt. The.

Qualia fuerint ueſicæ, aut aluí excrementa, & ex carnibus, & ſicubi alibi à natura corpus exierit, ſi parum, paucus eſt morbus, ſi multum, multus, ſi ualde multum, letale eſt. Leo.

Digitized by Google

Clarissimi philosophi, præstantissimiq; medici Iacobi Forliuiensis quæstiones cũ supplemento quæstionũ Marsilij ubi desicit Iacobus, Feliciter incipiunt.

Quæstio. 1. Aphor. 1.

TRVM VITA HOminis sit breuis. Arguitur multipliciter q̃ non.

Primo quia homo inter cætera uiuentia maxime abundat principijs uitæ, ergo &c. cõsequentia est nota. & antecedens colligitur in libro de longitudine & breuitate uitæ.

Aristot. Item in ꝓoto libr. de hystorijs animaliũ non explicatur aliquod animal quod sit longioris uitæ q̃ homo

Aristot. de longitudine uitæ. & elephas & ceruus, sicut dicitur in fabulis Medeę. uiuacisq; ceruus. sed philosophus nõ multum asserit de illo.

Secundo arguit sic. complexio hominis cõparatione aliorum animaliũ est tẽperatissima. ergo &c. patet consequentia, quia cum perfectiori tẽperamento multo & longiori tpe debet forma in materia cõseruari. & colligit assumptũ. primo complonũ. et prima primi. capi. de complonibus membrorũ.

T.c.ul. Auicẽ. Senẽ. Vale. Tertio arguitur principaliter auctoritate Senecę in libro de breuitate uitę. ubi dicit, uirtuose uiuere uolẽti tempus angustũ non esse. Et Valerius libro. 2. capi. de senectute. de longeuitate mirãda scribit. Et Rasis. Raſ. 4. Almanſ. ulr. capi. ponit hãc scientiam

Virgi. Ouid. Sene. esse breuem respectu uitæ si secundum semitas & canones auctorum incedere uoluerit.

Ad oppositum primo est Hip. in lra. Et Virgilius. 10. æneidos. Stat sua cuiq; dies &c. Et Ouidius nono metamorphoseos. Omnia debent nobis paululumq; morari. Et in eodem alibi. Labitur occulte &c. Et tragędiarum primo. Properat cursu. Vita citato, uolucriq; die Rota præcipitis uertitur anni. Et Raſ. ubi supra. Huius enim doctrinę q̃titas uitę hois mensurã multũ excedit. quod non solũ in hac uerũ est, sed in oĩbus alijs doctrinis.

In quęstione ista primo pręmittenda sunt preambula quędam. Secundo conclusiones de quęsito.

Quantum ad primũ sunt quędam notanda. Primo

Vita hominis duplex. sciendum est q̃ cum uita sumpta siue pro actu primo siue secundo denominanda sit breuis uel longa in cõparatione ad alterum respectu multorũ potest denominari longa uel breuis. Primo respectu uitæ aliorũ aĩalium. Secundo respectu illorum quę sempiterna sunt, ut cœlum & elementa, aut respectu aliorum longeuę durationis ut sunt maria montes &c. Tertio respectu temporis requisiti ad medicinæ scĩam capescendam. Consimiliter

Medicine scĩa põt acq̃ri dupliciter. põt dici ars longa uel breuis, ut patet intuenti. Secundo sciendũ est scĩam medicinę dupliciter acquiri posse, scilicet per inuentionẽ & per doctrinã. Per inuentionẽ multi empirici hanc scientiam multis adiutorijs perfici crediderunt, ut in libro hęresum scribitur à Gal. Raſ. reuelatione, fortuna, & similitudine uel exemplo. Reuelatione quidẽ dupliciter. s. demonum inuocatione, ut philosophus in quibusdã problematibus suis à Conciliatore allegatis testatur. Inest enim demonibus plus q̃ humanæ infirmitati rerum naturaliũ clara cognitio, partim subtilissimi sensus acumine, partim etiã longeuissimæ uitę experientia. unde gręci quasi demones. i. peritos uiros futurorum põscios ueteres appellant, ut. 4. etymoſ.

Isido. Perficitur etiã reuelatio somnio uel uisione, ut de spheretico legitur. 2. cañ. capi. de urina. Fortuna etiã inuentioni quãdoq; aliquid addit, ut tertia quarti sanati sunt plures à lepra fortasse interficiendi intentione &c. capi. de cura lepræ. Similitudo etiã & exemplum non modicum inuentioni huius artis dr̃ attulisse. fertur enim ene matis argumentũ ab Hip. nobis traditũ fore, & inuentum illius ciconię exemplũ quę rostro aqua maris impleto et ano suppositio, superabundantẽ chimum per secessum eiecit. Putant etiam Dioscoridẽ serpentem latebras ueris tempore egredientem, herbaq; feniculi oculos tricantem confortatiuã aspexisse, & ex hoc utilitatem fęniculi in oculorũ passionibus cognouisse. Qualiter autem per doctrinã scientia medicinæ acquiratur notum est. Tertio sciendum q̃ per doctrinam dupliciter contingit scientiam medicinæ acquiri. Primo habita perfecta & exquisita notitia scientiarum illi deseruientium. Secundo sine tali acquisita notitia.

Quantum ad secundum sunt hæ conclusiones.

Prima conclusio. Vita hominis cõparata uitę aliorũ animalium non est iuxta cõmunem modum loquendi breuis denominanda. Pro ista cõclusione faciunt plura argumenta ante oppositũ adducta. Secunda cõclusio. Vita hominis cõparata multarum rerum perdurationi est breuis. Pro ista etiã conclusione sunt plures auctoritates adductę post oppositum. manifestũ est enim q̃ cõparatione durationis montium fluminũ & marium & rerum æternarum ipsa est ualde breuis. Istam sumpsit Sene. Seneca. 6. epistolarum. epistola. 7. dum inquit. Punctum est quo uiuimus & adhuc puncto minus. Et in deconsolatione ad Helbiam matrẽ. Omnia humana breuia atq; arida sunt & infinitę tẽporis nullam partem occupãtis. Et Dantes. Tutte le cose nostre hanno lor morte. Si come uoi ma che lati in alcuna. Che dura molto, e le uite son corte. Tertia conclusio. Tempus mensurans nostræ uitæ perdurationẽ breue est respectu temporis requisiti ad scientiã medicinæ per inuentionem acquirendam. Istam uoluit Hippoc. in litera. Et Raſ. ubi supra. Si enim uelles aggregare reuelationes somnia & exempla stares in finito tempore ad discendũ. Quarta conclusio. Vita hominis nõ est breuis respectu temporis requisiti ad hanc scientiam per doctrinam acquirendam. Istam uoluit Raſ. capi. alleg. ad finem. Et arguitur ratione sic, quia aliquis in breui tempore potest addiscere, quod à mille in pluribus mille annorum fuit inuentum. ergo &c. patet consequentia cum antecedente.

Quinta cõclusio. Paucis hominibus est uita longa respectu temporis requisiti ad acquirendũ scientiam medicinæ cum integra notitia scientiarum ei deseruientium. Ista cõclusio declaratur ab Isidoro sexto etymologiarum. capi. ultimo. Ibi uide quia pulchrum est ad laudem medicinæ. Isido.

Ad argumenta patet solutio intelligenti. Sed tamen ad primum cum dicitur q̃ homo abundat maxime principijs uitæ, idest operationibus uitæ proportionalibus. sed tamen non perdurationis, ut est principium perdurationis montium uel fluuiorum.

Quęstio. ij. Aphor. ij.

VTRVM aliquis uomitus sit denominandus naturalis. Ad partem negatiuam arguitur multipliciter.

Primo. Quilibet uomitus fit ab agẽte extrinseco uel contrario passo. igitur &c. patet consequentia & colligitur assumptum. 13. tertij. tractatu. 5. capi. 8. quod est de uomitu. Secundo. Motus uomitus mouetur graue sursum puta fundus stomachi. igitur &c. Tertio. Motus deglutionis inest stomacho naturaliter. igitur uomitus inest ei uiolenter. cõsequentia ex primo cœli est manifesta. cui enim mobili inest motus naturaliter, eidem sibi oppositus inest præter naturam. quare &c. Quarto. Vomitus est motus uel dispositio ex toto genere præter naturam eo quòd nulli individuo potest naturaliter inesse. igitur &c. Quinto. Simile est de uomitu & sternutatione. sed nulla sternutatio est nisi præter naturam, ut quinto de accidentĩ. capi. primo, & aliqualiter quinta tertij, igitur &c.

T.cõ. 14. Gal. Auicẽ.

Digitized by Google

Ad oppositum est Hip. in apho. pñti. In perturbationibus uentris & uomitibus qui sponte fiunt &c. Itē qa fit ab intra. Itē quia cuilibet enti naturali naturale est suū contrariū à se repellere, igit & motus quo p se contrariū expellit est nālis. sed uomitus est hmōi. igit &c.

In qōne primo ponenda sunt notabilia. Secundo conclusiones. Primo p̄mittendū q̄ motus qui fiunt in corpore humano, quidam fiunt ab anima tm̄ mediantibus suis instrumentis siue à uirtute, quidam à morbo siue à causa morbi tm̄, quidam ab utroq̄. Exemplum primi ut anhelitus & motus cordis. Exemplū secundi, ut iectigatio. Exemplum tertij, ut tremor prout est accñs uirtutis motiuę. Colligitur hęc distinctio quinto de accñti, cap. 1. Nota tamen q̄ istorum motuū qui fiunt à natura, quidam fiunt ab ea nulla causa p̄ternaturali concurrente naturam incitante ut anhelitus, quidam uero à causa p̄ter naturam incitāte ad motum, ut ſter nutatio tussis &c. Secundo p̄mittendum quid per uomitū intelligere debemus ex declaratione tertia tertij. trac. 5. ca. 8. de uomitu. Et ex hoc patet non fieri uomitum nisi natura incitata à re p̄ter naturam in stomacho contēta uel qualitercūq̄ stomachū aliter alterāte p̄ternaturaliter.

Motuū hūanorum diuersitas.

Gal.

Vomitus qd. & uñ.

Tertio notādum q̄ naturale apud auctores medicinę & philosophię ualde equiuoce dicitur. Quandoq̄ enim sumit prout distinguit contra animale siue cognoscitiuum uel sequens cognitionē. Quandoq̄ cōtra artificiale. Quandoq̄ contra uiolentū. Quīq̄ contra p̄ternaturale. Intelligendo per motum, & dispōnem p̄ternaturalem iuxta cōem usum & medicorum sniam omnem dispōnem uel motum à causa disconuenienti prouenientem, uel etiā à uirtute cā aliqua p̄ternaturali cum ea p̄ternaturaliter concurrēte, sicut spasmi dispōnem dicimus esse p̄ter naturam, sīr & sternutationem &c. cui contra distinguit naturale acceptū pro eo quod à natura uel uirtute prouenit nulla cā cum ea concurrente p̄ternaturali. Prima concło. Capiendo naturale primo modo uomitus nō est naturalis operatio. Patet, qa est operatio sequens apprehensionē. igit &c. Secunda cōclusio. Capiendo naturale, put est distinctū contra artificiale aliquis uomitus debet dici nālis. Patet, quia aliqs fit à natura non cōcurrente auxilio artis. igit etc. Tertia cōclusio. Capiendo naturale, put distinguit contra uiolentum qlibet uomitus est actio naturalis stomachi. ꝓbatur. Primo, quia ꝓuenit à principio itrinseco stomachi primi. igit &c. Itē talis motus fit à forma stomachi suis naturalibus instrumētis mediantibus. Item cuilibet enti naturali ineſt motus quo suum repellit contrariū. igitur &c. Item quia est naturale graui extra suum locum situato &c. Itē naturaliter aqua ab intra alteraī & expellit caliditatem sibi contrariam etc. Plura alia adduci possunt. Ex isto sequit q̄ cuiuslibet membri quelibet actio ab intra ꝓueniens est naturalis. Segtur secundo appetitū caninum esse actionem naturalem. Sequitur tertio dolorem esse actionē naturalem. Et infinita quasi alia sequuntur ex his. Quarta concło. Capiendo naturale, ut distinguit contra p̄ternaturale ad sensum medicoꝝ nullus uomitus est naturalis. Probaī, quia nullus talis fit à natura non concurrente cā p̄ternaturali. igitur &c. patet consequentia & añs sīr. Ex quo sequitur quēlibet uomitum esse p̄ter naturā, quia ad quemlibet talem cāndum concurrit cā p̄ternaturalr imprimens.

Natura le quadruplr

Appetitus caninus est naturalis.

Ad argumenta ante oppositū rñdetur. Ad primum concedit consequētia ad intellectū quartę cōclonis. sed ad intellectū tertię conclonis negaī, quia nō est motus uiolētus. Ad secundū negatur consequētia & dr̄ q̄ motus naturę, q̄ nō est aīa sed solum natura, est inclinatus naturalr tm̄ ad unam dr̄iam pōnis, sed motus naturę q̄ est aīa non est limitatus, & sic hic motus ascensus fundi stomachi est naturalis huic inquantū animatus est. Ad tertiū negatur consequentia, nā aīata pñt moueri moribus contrarijs, s. ante retro sursum deorsum, ut tu potes salire sursum & infra etc. Ad quartū cōcedit consequētia ad intellectū quartę conclonis. Ad qntū concedit q̄ nō est naturalis ut distinguit contra p̄ter naturam, sed bene est naturalis, ut contra uiolentū distinguitur.

Quæstio. iij. Apho. ij.

VTRVM possibile sit humorē uel humorem nostri corporis peccare solū in quali. Ad partē negatiuam arguitur multiplr. Primo sic. quilibet humor peccans in quali peccat in quanto. igit &c. consequentia est nota. & assumptum probaī, quia qlibet humor peccās in quali nocet sui quantitate. patet, quia plus nocet q̄ noceret si esset minoris q̄titatis. igit &c. patet consequentia & assumptum. Secundo quodlibet superfluēs naturę membroꝝ peccat in quanto, sed quilibet humor peccās in quali, saltem intensiue, superfluit naturę membrorū. igitur &c. patet cōsequentia, & assumptū arguit, quia non superfluit aliquid nisi rōne q̄titatis nimiæ. Sīr si stante malitia qualitatis equali minoraret humor, minoraret peccatum, sed non qualitatis. igitur quātitatis. & per cōsequens &c. patet cōsequentia cum añte. Tertio quia eūo respicit quantitatē peccantem. igit cui deberur eūo, illud habet q̄titatem peccantē, sed cuilibet humori peccanti in quali debetur eūo. igitur &c. patet consequentia cū añte. Quarto purgatio de qua loqtur Hip. hic in apho. debet esse sufficiens. igitur respicit q̄ti tatem sufficientē euacuandā. sed oīs quantitas euacuanda est peccans. igitur &c. consequentia cū antecedente.

Ad oppositum uidetur Cōmenta. in prin. cōmenti.

In ista qōne ponam primo quædā notabilia. Secundo conclusiones inferā. Tertio respondebo ad argumenta.

Primo sciendum est q̄ ad permanentiā sanitatis nostri corporis regritur temperamentū humorum, non solum rōne qualitatū, sed & rōne suę q̄titatis. Non enim solū oportet humores nostri corporis habere qualitates naturę membrorū nostri corporis cōuenientes, sed cum hoc requiritur suas quātitates non esse nimis excedentes nec diminutas nimis, ideo sicut signanda est mensura debita siue temperamentū debitum in qualitatibus humorum, à qua si recesserint humores dicuntur peccantes in quali & distēperati, ita signanda est earum debita mensura siue tēperamentū in quātitate, à qua si recesserint dicuntur peccantes in quanto. Ex quo patet primo q̄ possibile est humores nostri corporis non esse excedētes nec diminutos rōne suarum qualitatum, et tamen ipsos fore excedentes, uel diminutos rōne suarum quantitatum, ut si in forte naturaliter dispōsito debeat esse p̄cise una libra cholerę duorum graduū caliditatis, & in eo essent duę libręduorum graduū caliditatis. Secundo patet q̄ possibile est humores nostri corpis non esse excedentes nec diminutos rōne suæ quātitatis, qui tamen rōne suarum qualitatum erunt excedentes uel diminuti, ut si in sor. debeat esse una libra choleræ duorū graduum caliditatis, & in eo foret una libra choleræ trium graduum caliditatis. Similiter patet humores posse secundū utrunq̄ ab utroq̄ temperamento recedere, quia s. excedētes uel diminutos in tēperamento ratione quantitatis & similiter qualitatis. primū uocatur peccatum in quanto. secundū in quali. & tertiū in utroq̄. Si enim in primo casu non esset excessus quantitatis, & si in secūdo nullus foret in humoribus qualitatis excessus, nullum foret in humoribus peccatum. Prima conclusio. Possibile est hūores nr̄i corporis peccare in quali & non peccare in quanto. Patet sīr ut p̄cedens. Ex ista conclusione sequitur q̄ euacuatio quę debetur humori peccanti in quali tm̄ non debetur sibi ratione suę quantitatis, sed ratione suę qualitatis, qa quantūcunq̄ foret in corpore quātitas humorum

Digitized by Google

morum modica, adhuc illi humori peccāti in quali debetur euacuatio. Sīr quia tali humori non cōpetit euacuatio, nisi ratiōe qua est uirtuti membrorū disconueniēs, sed hoc non est nisi ratione suę qualitatis, quia quamcito foret ab ea remota mala qualitas, tam cito foret uirtuti membrorū conueniens. igitur &c. Ex quo sequitur ꝙ humoribus nostri corporis, nec in quali nec in quanto peccantibus statim superueniente peccato qualitatis superuenit peccatum in quanto naturali, quia q̄cito aliqua pars illorum est facta peccans in quali, tam cito est quantitas minor humorum laudabilium q̄ esse debet secundum naturam. igitur. Tertia conclusio. Hippo. in 2. aphor. solum loquitur de peccato humorum in quali. Patet ex modo suo loquendi.

Ad argumenta principalia respondeō. Ad primū dicitur negando assumptū ad intellectum datum. Ad pbationem dicitur negando illam secundā consequentiā, sci licet quilibet humor &c. sua quantitate nocet. igit &c. licet enim noceret sua quantitate, non tamen est quantitas secundum se disproportionata uirtuti uel naturę membrorum, quod tamen reqritur. Ad secundum dr̄ negādo assumptū. & ad probationem similiter negeō antecedens. pōt enim humor superfluere ratiōe suę qualitatis.

Ad aliam confirmationē dicitur negando antecedens, quia cęteris paribus non potest minorari quantitas humorum quin minoret peccatum in quali. licet enim nō minoretur mala qualitas humorū intensiue, minoratur tamen extensiue. igit &c. Ad tertiū dicitur ꝙ licet euacuatio respiciat quantū peccans, non tamē necessario respicit illud peccans ratione suæ quantitatis. Ad quartū argumentū dicitur ꝙ licet omnis quantitas euacuanda sit peccans, tamen omnis talis est peccans ratione quantitatis. & sic est finis huius quęstionis.

In respondendo ad qōnem tactus est cōmunis modus respondendi ad quęsitum, nunc aūt tangetur alter probabilis modus respondendi ad quęstionem in quo primo ponentur distinctiones, secundo conclusiones. Prima distinctio. Duplex est quātum seu quantitas. s. generalis & specialis in humore peccāte. Intelligendo per quantitatem generalē omnem dispōnem, qua humor peccās denominaī superfluus siue sit propter grossitiē uel subtilitatem eius uel uiscositatem nimiā. Per specialē qua denominatur auctus uel diminutus ultra uel citra mediocrem quantitatē illius humoris naturæ conuenientis. Cōsimiliter in humore in quali peccante duplex est quale uel qualitas. s. generalis & specialis. Qualitas generalis est omnis dispositio in humore reperta, per quā humor denominaī nociuus uel impeditiuus naturę uel mordicatiuus uel stimulatiuus, omnis igitur dispō per quam humor naturę redditur nociuus uel disconueniēs est qualitas generalis. & sic q̄tas erit qualitas ad istū sensum. Qualitas specialis est quando per aliquā speciā cam qualitatē redditur humor nociuus, ut quia nimis calidus. uel propter frigiditatem naturę nociuam uel īproportionatam. Vel est spālis qua denominatur calidus uel frigidus, uel alia specifica denominatione de genere qualitatis. Tertia distinctio sequens ex p̄cedenti. humorem peccantē in quanto non peccare in quali possumus intelligere, uel quali generali uel speciali. Prima cōclusio. Omnis humor peccans in quanto generali, qa superfluus peccat in quali generali, quia nociuus et ecō uerso. Patet, qa quilibet talis est nociuus & superfluus.

Secunda cōclusio. Quilibet humor peccans in quāto speciali, quia auctus uel diminutus peccat in quanto generali, quia superfluus, & quali generali, quia nociuus. Patet ut p̄cedens. Tertia conclusio. Omnis humor peccans in quali speciali peccat in quali & in quanto generali. Patet, quia quilibet talis est superfluus & nociuus, qa detur humor nimis calidus tunc est superfluus. ergo peccans in quanto generali. & si est superfluus tunc est nociuus. igitur peccat in quali generali. Quarta conclusio. Non quilibet humor peccans in quali speciali peccat in quanto spāli, nec econtra. Patet, qa non quilibet humor distēperatus est auctus uel diminutus respectu mediocris q̄titatis & mensurę illius humoris. nec econtra. patet intelligēti. Quinta conclō probabilr pontr. Stat aliquem humorē peccare in quāto generali, & in quali generali, qui tū non peccat in quanto spāli nec in quali spāli à temperamento graduatr recedente. Patet de sanguine ad gradū temperamenti ducto per cholerā putridam secū mixtā. Vltima cōclusio. Licet ita sit, tū iste humor peccat in quali spāli temperamento. s. disproportionato merito suę compōnis. patet intelligenti.

Quæstio. iiij. Aphor. iij.

VTRVM in corporibus athletarū repletis nutrimento sua qualitate laudabili possit naturalis appetitus ad cibum insurgere. Ad partē negatiuam arguīr multipr. Primo. In his corporibus nunq̄ inaniuntur mēbra. igitur in talibus nunq̄ causaī fames naturalis. Assumptū arguitur, quia semper in talibus corporibus ue nę repletę sunt naturali sanguine & laudabili. & patet consequentia, quia fames naturalis nec̄io p̄supponit uenarum inanitionē, ut quarto de accidenti alleg. cap. 7. Secūdo. nunquā in his corporibus attrahit hepar à ſto macho mediantibus meseraicis, eo q̄ in talibus semper est in hepate copia laudabilis sanguinis. alias enim non essent hęc corpora repleta sanguine solo quanto peccante, cuius oppositū supponitur in qōne. igitur &c. Tertio. in talibus membra grauantur superfluo nutrimento, quia peccat in quanto. igitur uirtus membrorū naturalis superfluum illud nititur expellere. sed non simul illud nititur extrahere et expellere. ergo donec stat superflua multitudo, utrtus naturalis membrorum non nititur à uenis attrahere, & per consequens nec fames causatur naturalis. Quarto. sequeretur ꝙ in corpore mediocris habitudinis naturalr se habēte semper chilo ex stomacho ad hepar attracto insurgeret fames. Arguīr consequentia, quia tunc multo magis inanitę sunt uenę & hepar in corpe mediocris habitudinis q̄ in corpore tā dicto plethorico. sed in aliquo tpe in corpore plethorico attrahunt uenę ab hepate & hepar à ſtō mediantibus meseraicis si qō est uera. igitur &c. Quinto prę sentia multitudinis humoris crudi apti cōuerti in sanguinem et nutrire corpus est cā destructionis appetitus, igitur à fortiori prę sentiā multitudinis sanguinis laudabilis. Assumptū colligitur. 4. de accidenti. alleg. cap. 7. et 13. tertij. ca. de causis destructionis appetitus, ubi exē plariter inducitur ursus & eritius & plurima animalia à cibis abstinentia in hyeme tēpore extensō quoniā occupatur natura in rectificando illud, quod est in corporibus eorum ex humoribus crudis, et digerendo ipsum, & administrādo loco eius quod dissoluit. Pro isto uidetur intētio Gal. 3. uirtutum naturaliū. 13. ca. Et nō esuriendi demū quando q̄ animali copia esce, quę in hepate cā est. meliorem. n. & paratiorē habens uenter escā nec̄ indiget eam quę extrorsum. Vnde. 13. tertij. alleg. ca. Et ad ultimum necessitas cibi est, ut suppleat locum eius, quod resoluitur. Cum igitur non est resolutio aut est resolutio parua nō est nec̄ius cibus extrinsecus.

Oppositū colligīr prima apho. apho. & cōmen. 3.

Multi uero sunt modi respondendi ad hanc qōnem. Primus quem cōmuniter sequuntur Parauī prę mittit quædam. Primo prę mittit ꝙ appetitus generaliter est inclinatio apprentis in appetibile, quia est duplex. s. animalis & naturalis, ut supra declaratum est. Secūdo p̄mittit ad famem naturalem quinq̄ motus concurrere de quibus in. 2. techni quęstione. 45. in tertio prę missō primæ responsionis ad quęstionem usum est. Quorū primus ponebatur esse membrorū inanitio. secundo uero naturale desiderium quo sanguis à uenis attrahīr ab hepate. Tertius est suctio uenarum à stomacho. Quartus est sensus stomachi humidi suctionem percipientis.

Quantū siue q̄tas dr̄ duplr.

Quale uel q̄litas duplr.

Hūor peccās i q̄to & non in quali dicit duplicit.

Gal. Auicē. Aīalia abstinētia à cibo tpe hyemis Gal.

Appetitus qd. Appetitus duplex. Famis naturalis motus qnque.

Digitized by Google

Quintus est animatū desiderium, qui est omnium finis, quo. s. stomachus cibum petit ab extra, ut hanc tristem sensationē amoueat, & hæc est fames. Tertio prę mittit prę ter appetitum naturalē reperiri appetitū animalem mendosum qui fit à re p̄ter naturam sicut appetitus caninus, & uoluptuosus, qui consequitur frequenter uoluptatem in cibo & in potu, sicut patere dicunt in bibulis parauis. Quarto p̄mittit q̄ licet natura mentem non habeat, quia tamen in suis actionibus regulat ab intelligentia non errante. 12. meta. 18. con. ideo inconueniens respuit & attrahit conueniens q̄uis unum ab altero non discernat ut. 4. regininis acutorū. & Haly. cō. 25. secundi techni trac. testiculorū. His prę missis infert has conclusiones. Prima conclusio. Probabiliter sustineri p̄t nunquā huiusmodi corpora naturali īmo uoluptuoso appetitu appetere. Q̄. n. non appetant appetitu naturali, patet p plura adducta ante oppositū. Q̄. tamen appetant docet experimentū, cum igitur non appetant appetitu naturali, ut tactum est nec mendoso qui fit à re p̄ter naturam, sequitur ipsa appetere appetitu uoluptuoso. Dicunt ulterius hunc modum sequētes, q̄ nisi istis taliter appetentibus exhiberetur cibus affligerentur & fierent cacochymi, multum agitatis et cō motis humoribus. Secunda conclusio. Conformiter loquendo dictis auctorum tenendū est in istis corporibus uerum & naturalē appetitum insurgere. Modus autē ab his ponitur multiplex. Primus, quia cum hæc corpora sunt multum calida, fit in eorum membris magna resolutio & per consequens inaniuntur, ex quo insurgit naturalis appetitus attrahendi nutrimentū ad porositates inanitas, & per consequens à uenis traheretur nutrimentum ad porositates membrorū, & sic deinceps donec in meseraicis fiat aliqua inanitio, quare fugunt ab ore stomachi, & consequenter fit uere appetitus. Hic modus contra se habet difficultatem non paruam, q̄a do nec in uenis est superflua sanguinis plenitudo uirtutem aggrauans naturalem uenarum, licet illius plenitudinis fiat aliqua minoratio, non tamen uenę ab hepate attrahent, similiter nec hepar attrahendo uidetur in meseraicis aliquam facere minorationem. grauat enim uirtus hepatis sanguine nimio, non igitur appetit nouum sanguinem attrahere, sed potius quem habet expellere. Et per illud apparet. q̄ stante plenitudine iam dicta nō debet chilus per meseraicas attrahi uirtute hepatis. uirtus enim naturalis hepatis potius appetit se superfluo degrauare. Secundus modus est q̄ in p̄dictis corporibus uerus causatur appetitus, quia licet sit in eis prę sentia multi nutrimenti, tale tamen quia superfluū non regulatur à uirtute, sed extraneat, propter quod membra ipsum respuunt & inclinant ut melius attrahant. Hic secūdus modus non minorem habet difficultatē prę cedentē. supponitur enim in quę sito hęc corpora esse repleta nutrimento laudabili solo, scilicet quanto peccante cuius oppositum hic supponit. Tertius modus sustinendi conclusionem eorū est q̄ membra respuunt hoc nutrimentum. in quanto peccans tanq̄ disconueniens. ideo ipsum alterant alteratione p̄parante ipsum ad expulsionē quā fit hoc nutrimentū membris inconueniens, quemadmodum uirtus naturalis offis propriū nutrimentum attrahit, superfluitatem tamē expellit alterando ipsum alteratione p̄parante ad expulsionem. hoc ergo nutrimentum taliter alteratum non amplius conuenit nutricationi membrorū propter quod membra coguntur nouum appetere nutrimentum & sic à uenis attrahunt et uenę ab hepate & hepar à stō mediantibus meseraicis &c.

Hic modus respondendi licet uideatur bene coloratus, plures tamen recipit instātias. Prima, quia in qōne supponitur hæc corpora esse repleta nutrimento laudabili, & per consequens apto nutrire membra. Item taliter alterant membra sanguinē nouiter attractū à uenis qualiter alterabant p̄existentem antequam factus esset inutilis ad nutriendum, sed primū alterabant alteratione prę parante ad expulsionem. igitur & secundū, probat maior, quia agens utrobiq̄ est idem, & passum simile, & finis idem, cum alijs partibus igitur &c. Item in synoca sine putredine nullus sanguis deberet nutrire membra, quia plus grauat utrtutem membrorū & sibi disconuenit q̄ sanguis solo quanto peccans in plethoricis. igit ipsum plus resoluit uirtus membrorū & alterat alteratione p̄parante ad expulsionē. Item semper in talibus corporibus deberet fieri sanguinis expulsio donec tolleret superflua plenitudo, quia iam sanguis prę paratus est ad expulsionem, & uirtus expulsiua in talibus corporibus est fortis tentans & intendens illum sanguinem expellere. igit &c. Et p̄a alia induci possent contra modū istū.

Alij respondent ad quę situm prę mittentes quædam. Primo prę mittunt q̄ una & non parua de causis refrigerij caloris nostri naturalis. est nutrimentum ab extra aduenies, ut colligi potest ex libro de morte & uita, & ex libro de respiratione. ubi dicitur plantas & animalia exanguia sufficiens habere caloris refrigerium à nutrimento & continente, propter quod ieiunij tolerātia usq̄ ad certum tempus aliquando ita calorem inflammat ut sanguis quantuncunq̄ laudabilis uertatur ad naturam cholerę, eo ergo q̄ alimentū quod in principio contrariū est alito, ut. 2. de anima, refrigerat calorem uel saltē superincensioni caloris resistit, ideo subtractiuo & nutrimenti ab extra uenientis defectus est causa inflammationis caloris naturalis. Secundo prę mittunt q̄ sanguis inflammatus reductus uersus naturam cholerę non est conueniens nutritioni membrorum. Tertio prę mittunt q̄ uirtus naturalis membrorū naturaliter sanguinem ineptū nutricationi respuit, & laudabilem quę rit quo membra restauret. Ex his colligit modus, quo iam dicta corpora famem naturalem incurrunt: eo enim q̄ sunt uehemēter calida plurimo indigent refrigerio, ideo non aduenientę cibo ab extra refrigerante inflāmatur calor, & sanguis quantūcunq̄ laudabilis fuerit uersus naturam cholerę ducitur, & per consequens fit ineptus nutricationi membrorū, & sic uirtus naturalis mēbrorum hunc sanguinem respuit, unde cogitur à uenis alitū sanguinem laudabilē quę rere & uenæ ab hepate & hepar à stomacho mediantibus meseraicis, unde prędictis corporibus naturalis insurgit appetitus. In summa ergo ex dictis eorum colligitur primo q̄ stante plenitudine sanguinis non peccantis in quali non potest in p̄dictis corporibus insurgere naturalis appetitus. Secundo q̄ si causatur in eis naturalis appetitus, hoc non est nisi quia sanguini ipsorum superuenit peccatum in quali secundū modum iam dictum. Ex quibus inferunt canonem in regimine talium corporū per cibum, ipsis offerendus est cibus, ne p̄dicta incurrant nocumenta, sed in quantitate paucus ut minuat plenitudo, uel saltem non augeatur. Vnde Gal. 4. de regi. sani. ampliora dare his qui euacuatione indigent certe contrarium, rursus uero nequaq̄ nutrire anxium, & cholerę generatiuū, & nociuum stomacho, & uirtutis destructiuū, & cacochymię augmentatiuū. Iste tamen modus respondendi nō paruas recipit instantias. Prima quia nunquā hæc corpora uerum incurrent appetitū, nisi notabili & sensata prędecente calefactione. consequens est contra experimentū. arguitur consequentia. quia non causatur in eis uerus appetitus, nisi tanta prędefluerit superincensio spiritus & sanguis qua sanguis reddatur indecens ad nutriendum membra. Patet autem talem superincensionē necessario esse sensibilem & manifestam. malitia. n. humoris qua fit ineptus ad nutriendū membra est malitia intensi gradus, ut. 2. apho. cōmē. 17. Item talia corpora essent cibanda antequam incurrerent appetitū, quia prius sunt hęc corpora cibāda q̄ sanguis & humores inflāmentur inflāmatione qua indecētes fiāt mēbrorum nutricationi, sed non incurrunt hæc corpora famem nisi

prius

Appetitus asa' mēdosus siue caninus Arist. Gal. Haly. Cap. 1

Appetitus mendosi origo.

Fames ī athletis q̄ pacto fiat.

Aristo

Gal.

Digitized by Google

prius sanguine & humoribus inflammatis. prius igitur sunt cibanda hæc corpora quàm appetitum incurrant.

Item multo plus inflammatur humor & sanguis quilibet in ephimerante quàm in talibus corporibus quando famem naturalē incurrunt. sed ꝓpter inflāmationem ex ephimera acquisita sanguini & humoribus nō desinunt humores esse conuenientes nutricationi membrorum. igitur &c. Itē quia quæstio quærit. an stante peccato humoris in solo quanto possit naturalis appetitus insurgere. Et hic modus ponit humores prius fieri qualitate peccātes.

Athleta rū corpoꝛa cō plexio. Ideo aīr, ꝓbabiliter respondetur ad qōnem p̄missis quibusdam. Primo p̄mittendum ꝙ talia corpora athletarū (de quibus est sermo) sunt corpora calida & humida multum habentia de calore in quanto, ꝓpter quod est in eis humidi membralis resolutio multū uelox. Secundo p̄mittendū in talibus corporibus restauratiōnē nutrimentalis humidi uelociorē & maiorem esse q̄ fit substātificī membrorū resolutio aut nutrimentalis in substantificum conuersio. alʒ enim in talibus non cresceret continue plenitudo, nec propter hoc periculū suffocationis incurreret aut crepaturę uenarū. Et tota causa est, quia licet in talibus corporibus fit calidum resolutiuū multum, cum hoc tamen in ipsis est humidū multum resolutionē retardās, non tamen ipediens sed potius promouens multiplicationem nutrimentalis humidi. Tertio supponī ex supra dictis ꝙ secundū uarias naturales habitudines corporū hepar & uenę uarias sibi limitant naturalis sanguinis mensuras, citra quas corpore naturaliter se habēte, cum minoratur sanguis in hepate uel uenis naturaliter uenę promouentur ad trahendū ab hepate, & hepar à stomacho mediantibus meseraicis. non. n. apparet rōnabile ꝙ tantam expectent inanitionē & minorationem sanguinis hepar & uenę sanguinei sicut melancholici antequam promoueantur ad attrahendū, immo probabile apparet multo maiorem esse copiam sanguinis in hepate & uenis sanguinei naturaliter appetentis quàm in hepate & uenis melancholici quātuncūq; naturaliter refecti. Q uarto p̄mittēdum per corpora repleta nutrimento laudabili siue plethorica intelligenda esse illa in quibus est plenitudo maior quàm in corpore mediocris habitudinis &c. Prima conclusio. Stante plenitudine uenarum & hepatis sanguinis laudabilis in talibus corporibus excedente mensuram naturalē in eisdem non pōt in eis naturalis appetitus insurgere. Patet per plura argumēta adducta ante oppositum. Stāte enim plenitudine tanta, uenę non attrahūt ab hepate nec hepar à stomacho mediantibus meseraicis etc.

Plethoricū corpus ꝙd. Secunda conclusio. Stante plenitudine sanguinis laudabilis hepatis et uenarum respectu mediocris habitudinis, potest in p̄dictis corporibus uerus & naturalis appetitus insurgere. Patet, quia stante plenitudine sanguinis &c. respectu mediocris habitudinis, stat uenarum inanitio et sanguinis minoratio citra mensurā naturalem sanguis naturaliter competentē uenis & hepati tempore quo non famescunt. igitur tunc uenę naturaliter promouentur ut ab hepate attrahant & hepar à stomacho mediantibus meseraicis. Sīr in hmōi corporibus est resolutio humidi substantifici membrorū uelox, quare coguntur à uenis frequēter & uelociter sanguinem attrahere. Pono igitur ꝙ tunc fit in uenis quantitas ista sanguinis quam uenæ sibi naturaliter limitant. Et patet ꝙ si citra istam fiat sanguis diminutio. & sic uenę ab hepate trahent &c. Cōtra. talia corpora nō egerēt euacuatiōe. cōtra Hipp. 1. apho. apho. 3. dicentē. Horum igitur causa bonam habitudinē soluere confert &c. Arguit consequentia, quia necessitas huius eūonis non insurgit nisi timore suffocationis aut crepaturę uenarum. sed non iminet hic timor, eo ꝙ non causatur appetitus in ipsis nisi inanitis uenis, & minorato sanguīe citra quantitatē, quam corpus in dispōne non famelica sibi naturaliter limitat. igitur &c. Tertia conclusio ponitur pro isto. Licet huiusmodi corpora modo iam dicto naturalem appetitū incurrant ex cibatione, tamen periculum

Hippo. suffocatiōis incidūt aut crepaturæ uenarum. Patet, quia in talibus restaurario humidi nutrimētalis multo maior est quàm resolutio substantifici aut conuersio nutrimentalis in substantificū, ut supra positum est & deductum. igitur per assumptionē cibi et eius conuersionē in sanguinem fit continue additio eius in plenitudine, & per consequens &c. Exempli gra. sit naturalis quantitas sanguinis in dispōne non famelica talis libris corporis libra una, & minoretur hęc quantitas per actionem membrorū per uncias quattuor, & sit in forte plethorico sanguis boni libra una & uncię duæ. Tunc superueniente attractione membrorū minorabitur hęc plenitudo per uncias quatuor. ergo minorabit citra quantitatem libręi. & per consequēs attrahent uenę ab hepate & consequēter hepar à stomacho &c. Q uia tamen maior est resumptio nutrimentalis humidi q̄ eius conuersio & attractio ad membra, exhibito cibo generabūtur plures quàm quatuor uncię sanguinis. Pono igitur ꝙ generentur quinq;. Et patet ꝙ ubi primo erat plenitudo. 14. unciarū facta cibatione ex sanguinis regeneratione erunt in corpore sanguis uncię. 15. & sic deinceps. Corpus ergo incurret suffocationis periculum aut crepaturę uenarum. Ex quo sequitur primo ꝙ q̄diu stabit hoc corpus sub plenitudie excedente libra. i. non incurret appetitum naturalem. Patet secundo ꝙ hęc corpora sine cibo stare non possunt, ne inflāmatis humoribus hęc plenitudo conuertaī in cacochymiam. & si cibarentur caderent in plenitudinem, ideo necesse est minorationem facere, ut rursus nutrimenti principium accipiat corpus, ut dicit Hippoc.

Ad argumenta principalia respondet. Ad primum. negatur assumptum saltem de inanitione intelligendo potente promouere attractionem uenarum ab hepate, ut patet ex dictis. Et consequenter dicendum est ꝙ licet in his corporibus sint semper uenę plenę laudabili sanguine respectu corporis mediocris habitudinis, non tamē plenę sunt ad sensum supertus expositum. Et per idem patet respōsio ad secundum. Ad tertium argumentum dr, ꝙ nō sem per in talibus est superflua membrorum plenitudo, ut patet ex dictis. Ad quartum etiam patet. non enim uniuersaliter maior inanitio uenarum maiorem promouet attractionem ab hepate nisi cum aliis paribus. Ad quintum conceditur, ꝙ presentia multi sanguinis laudabilis respectu naturalis multitudinis est causa destructionis appetitus, sed hoc non repugnat dictis.

Q uæstio. v. Aphor. iiij.

VTRVM in aliquo morbo chronico competat dieta grossa. Arguit multipliciter ꝙ non. Primo per diætam grossam impeditur pugna uirtutis contra materiam sed nunquam licet impedire talem pugnam. igit nunquā licet uti dieta grossa. consequentia nota. & assumptū est de se notum. Secundo in quolibet morbo debet minorari quantitas nutrimenti, ideo in nullo est ingrossanda dieta. cōsequentia & assumptū patent, quia in quolibet morbo est uirtus debilis, quare multum nutrimentum exhibitum non sufficit immutare. ideo &c. Tertio. in statu morbi oportet uti tenuissima diæta. ergo &c. cōsequentia tenet & assumptū probatur, quia tunc est natura maxime occupata. Q uarto in cura ascytis oportet uti tenuissima diæta. igit &c. cōsequentia & assumptū patet ꝑ Auicen. in cañ. 3. 14. fen. ca. de cura ascytis. ubi ꝓcipit cibi minoratio quantū est possibile. Auicē. Q uinto. oportet uti in acutis diæta tenui. sed quādoq; utimur in chronicis minus de cibo quàm in acutis, ut in statu quartanę minus q̄ in statu tertianę. Vltimo. in quartana oportet uti tenui dieta, ut Auic. prima quarti cap̄. de quartana. Auicē.

Oppositum patet per ea quæ dicta sunt circa illum. 4. aphor. Tenues & certæ diætæ. Primo nota pro solutione ꝙ diætam quæ debetur in chronicis possumus cō parare, aut ad illam, quæ debetur sanis eisdem, aut ad dietas quę debentur in aliis morbis puta acutis & peracutis. Secundo nota ꝙ dieta est duplex sicut regimen, scilicet uīs, plex. Dieta et regimē ducum

Digitized by Google

quę discurrit per omnia tempora uniuersalia morbi, & particularis, quę respicit particulare tempus, puta tempus untus paroxtsmi. Tertio nota ꝙ quando comparamus dięta, quę debetur in chronicis respectu eius, quæ debeť in alijs morbis dietandis dicendo ꝙ ipsa est grossior, debet intelligi cęteris paribus. Q uarto nota ꝙ quia causa minorationis cibi est fortitudo pugnę uirtutis contra materiam, ideo stante pugna minori, minor est necessitas subtractiõis. ergo &c. Prima conclusio. Cõparando dięta, quę debetur in morbo ad illam, quæ debeť tempore sanitatis, in illo cõpetit grossa dięta. Patet cõsequẽtia per argumentũ secũdum superius adductũ ante oppositum.

Secunda conclusio. Cõparando dięta quæ debentur in morbis adinuicem in chronicis cõpetit dięta grossa respectu aliorũ, patet. Primo, quia tunc non est pugna tãta uirtutis cõtra materiã morbi sicut in alijs. Secundo, quia cũ nulla alia dięta posset uirtus conseruari usꝙ ad statum.

Tertia conclusio. Licet ita sit, tamen quãdoꝙ particularis dięta in morbo chronico põt esse tenuis. Patet de illa, quæ debetur in statu paroxtsmi quartanę. Q uarta conclusio. Nõ semper in morbo chronico cõpetit dięta equaliter grossa. Patet, quia grossior competit in principio ꝙ in statu. competit enim in statu tenuissima dięta respectu aliorum temporum, sed hoc nõ est contra dicta. Ad quartum dicitur ꝙ in cura ascytis debet attenuari dięta quãtum possibile est iuxta tenorem uirtutis. Ipsa tamẽ debet esse grossa respectu dięte conuenientis in acutis morbis. Ad quintũ conceditur ꝙ in aliquo tempore particulari alicuius chronicę egritudinis datur dięta magis tenuis ꝙ in aliquo dato certo tempore ægritudinis acutę, sed hoc non repugnat dictis Auicennę. Ad ultimum dicitur sicut ad quintum. Et sic fuit mens Auicennę.

Q uęstio. vi. Aphor. v.

VTRVM in regimine corporis per dięta declinare ad dięta subtiles sit deterius quàm ad grossas declinare. Arguiť multiplr ꝙ non. Primo in aliqbus egritudinibus regulr operando oportet declinare ad subtiles dięta & non ad grossas ergo &c. Assumptum patet. in morbis enim acutis & peracutis oportet uti tenui & tenuissima dięta. Secundo facilius tolerat uirtus debilis dięta tenuem ꝙ grossam. sed in omni egritudine uirtus est debilis. igitur in qualibet egritudine facilius est uerti ad tenues. sed qđ est uirtuti facilius est eidẽ melius. ergo &c. consequentia nota, & assumptum probatur, ꝙa quod exhibeť in dięta tenui exceditur à uirtute, unde utrtus optime regulat illud, sed quod exhibeť in grossa excedit uirtutem. ergo &c. Tertio. nocumentũ sequens tenuem dięta est nocumentũ per accns, & nocumentum sequens dięta grossam est per se. sed plus nocet quod per se nocet quàm quod per accns. ergo &c. consequentia tenet & assumptum probať, quia nocumentũ sequens ad grossam est proueniens à contrario. s. nutrimento resistente calori. sed nocumentũ sequens ex subtili dięta est per accns ab ipsomet calore resoluente propriũ humidum. Itẽ nocumentum à grossa proueniens est positiuũ, et à tenui est solum priuatiuum, sed plus nocet illud quod nocet positiue, quàm illud quod nocet priuatiue solum. igitur &c.

Q uarto per dięta tenuem resoluitur & consumiť materia morbi, & per grossam augetur. sed melius est materiam morbi diminui ꝙ augeri, ergo &c, consequentia nota. & assumptum posuit Gal. in cõmen. illius apho. Tenues & certę dięte. ubi posuit infirmis uirtutem nõ esse augendam. Q uinto peccata diminutionis dięte & ingrossationis sunt equalia ergo quęstio falsa. patet consequentia & assumptũ probatur. Primo quia defectus & abundantia ad eadem ducunt differentias tertio techni.

Confirmatur quia maximum nocumentum sequens ex attenuatione dięte est precise equale maximo peccato, quod sequitur ex ingrossatione eius. igitur non est deterius declinare ad tenuem quàm ad grossam dięta. consequentia patet & assumptum probatur, quia effectus sunt equaliter mali. pessimus enim effectus sequens subtiliationem est mors per uiam resolutionis, & sequens ingrossationem est mors per uiam suffocationis, sed isti effectus sunt equaliter mali, ut patet. Item ultimate tenuis dięta est corpori conuenientior quàm dięta ultimate grossa. ergo &c. assumptum probatur, quia alicui corpori conuenit dięta ultimate tenuis, puta tenuissima. nulli autẽ competit ultimate grossa. ergo &cẽ. Sexto dięta tenuis & grossa possunt æqualiter recedere à temperata siue cõuenienti dięta, sed pęnes æqualitatem talis recessus attenditur equalitas malitię. ergo &c. Item Auic. cum ignoras egritudinem subtilia regimen.

In oppositum sunt uerba Hippo. expresse in aphor. 5. Omne enim malum quodcunꝙ fit magnum maius fit in tenuibus &c.

In ista qõne premittenda sunt quędam in ꝓpositio necessaria. Secũdo respondebiť ad quęsitum. Primo nota, ut tactũ fuit circa apho. 5. Dięta põt dici subtilior dupl'r. Primo in cõparatione ad aliam dięta. s. sanorum & egrorum. Secundo in comparatione ad id quod cõpetit uirtuti ut si uirtuti competeret dięta grossa & exhiberetur tenuis, & sic intelligitur in titulo huius qõnis. Est ergo sensus qõnis, utrum declinare ad subtiliores dięta ꝙ conueniat uirtuti sit deterius ꝙ declinare ad grossiores ꝙ eidẽ uirtuti conueniat. Secundo nota ꝙ in ordinando dięta quãdoꝙ sumitur indicatio à uirtute & quandoꝙ à morbo, quia aliter indicat uirtus & aliter morbus. s. materialis, de quo est ad pśens sermo. Tertio nota ꝙ regimen siue dięta est duplex. Q uędã est ulis, & quędam particularis. Q uid sit utraꝙ dictum est prius. Prima cõclusio. Absolute in aliquibus corporibus melius est subtiliare ꝙ ingrossare dięta. Patet, ꝙa in aliqbus cõuenit dięta subtilis & nõ grossa, ut in egritudinibus acutis. ergo &c. Secunda conclusio. Ecõtra absolute in aliquibus melius est ingrossare dięta ꝙ subtiliare. Patet conclusio, quia in aliquibus competit dięta grossa, ut in quartanis. sed iste conclusiones non ꝓcedunt ad sensum qõnis superius datum.

Dięta subtilior dupl'r.

Tertia conclusio. Sumendo indicationẽ à morbo declinare ad dięta subtilem est melius. Patet, ꝙa cum morbus indicet de sui remotione, & per dięta grossam fiat additio in ipsum, & prohibeať eius remotio, sequitur &c. Q uarta conclusio. Seqtur ꝙ sumendo indicationẽ à uirtute nũ quàm est dięta subtilianda. Patet, quia per nutrimẽtum uirtus conseruatur, ut alis dictum est. Q uinta cõclusio principalis est. Declinare ad dięta subtiliores ꝙ competat uirtuti est deterius ꝙ declinare ad grossiores ꝙ eidem cõueniat cęteris paribus. Hæc conclo ꝓbatur multiplr.

Primo. quia declinare ad subtiliores ꝙ uirtuti cõueniat ducit corpus ad inanitionẽ, & declinare ad grossiores ducit corpus ad repletionem, sed cęteris paribus deterior est inanitio ꝙ repletio. ergo &c. cõsequentia nota. & assumptum declaratũ fuit superius in illo. 3. apho. In exercitantibus ad summũ. Item per dięta subtiliorem deperdunt ĩmediate partes substãtiales membrorũ, & calor naturalis resoluit, sed per grossiorem solum immediate grauatur uirtus nutrimento nimio, sed deterius est partes substantiales membrorũ immediate deperdi ꝙ uirtutẽ grauari à re accidentali. ergo &c. Item facilius remouetur lapsus, qui acquiritur per ingrossationem dięta cęteris paribus quàm qui acqritur per subtiliationem utroꝙ existẽte re

ducibili.

Digitized by Google

ducibili. ergo &c. consequētia nota. et assūptū patet; qa per solam euacuationem corrigitur lapsus per repletionem. sed lapsus per inanitionē reficitur per solā restaurationē deperditi quę difficillima est. qa per multas trās mutationes oportet transmutare nutrimentum antequ restaurentur & regenerentur spiritus. cito autem euacuatur repletio per phlebotomiā. sed notū est q si cętera sunt paria facilius & citius fit euacuatio q restauratio. ergo &c. Et intelligo hanc conclusionē uniuersalitē siue comparentur diætæ uniuersales ad usus siue pticulares ad pticulares, & tā in corporibus sanis q ægris. Ex ista conclusione sequuntur corrolaria quędā. Primū si per subtiliationē diætæ & p ingrossationē eius fortes, & plato ducātur ad lapsus. s. graduales æquales, plato per ingrossationē & fortes per subtiliationē, perfectionaliter plus remouetur à cō uenienti diæta fortis, q pla. si cætera sint pia ī uirtute. Quod patet qa ad æqualiter lædendum requiritur maior ingrossatio q subtilia tio. Secundo sequit q plus distat à conuenienti grossa dięta perducēs ad mortem secundum qtum, q dięta subtilis perducens ad mortē, Tertio sequitur q posita æqualitate fortitudinis in sor. & pla. & q æqualiter continue subtilietur diæta in sor. sicut ingrossabitur in pla. & continuatis his usq ad mortem, citius morietur sor. q pla. quia semp labet lapsu deteriori ad uitā. ergo &c. Quarto sequitur q sor. & pla. existentibus sub eodē gradu sanitatis & peccantibus utriq æqualiter qtum ad qtitatem in se diætato uno puta sor. subtiliando diætam & platonem ingrossando, citius fiet æger sor. quā pla. quia deterior lapsu sub æquali gradu citius facit sensibilem lęsionem operationū. Quinto sequitur q in casu sor. & pla. habent uirtutē æqualiter fortē omnino & occurrēt causę æquales pręcise inter se una faciēs inanitionem in sor. & alia repletionē in pla. & tamen morietur sor. & pla. non. Patet, quia quis istę sint in se equales magis tamen est nocua causa occurrens forti q platoni. Plura alia possunt concludi.

Ad argumenta principalia respondet. Ad primū dicitur q illud argumentū non procedit contra determinata in quęstione, quia in nulla istarum ægritudinū, p tunc subtiliatur dięta plus q competat uirtuti, uerūtamen si in aliqua illarū contingerit subtiliari dięta plus q uirtuti esset cōueniens, illa subtiliatio foret deterior q ingrossatio cęteris paribus. Ad secundum dicitur, q licet uirtus debilis facilius toleret nutrimentū exhibitū in diæta subtili q grossa, quia illud facilius transmutat, tamen difficilius tolerat nocumentum sequens ex attenuatione diætæ q ex ingrossatione cęteris paribus. Ad tertium conceditur quando q nocumentū per accidens in malitia nocumentū per se excedere. Ad confirmationem dicitur q nocumentū sequens ex diæta subtiliori, licet sit per accidens, est tamen positiuū, ut patet intelligenti. Ad quartum dicit q licet per diætæ attenuationem maiorē q uirtuti competat materia morbi resoluatur, tamen cum hoc etiā uirtus resoluitur & instrumētum eius & partes substantiales mēbrorū, ideo dicitur prominori illius argumenti q ubi cętera sunt paria melius est materiā morbi minui q augeri. vbi autē cętera non sunt paria, hoc non oportet. Ad quintū dicitur negando assumptum, ubi cętera sunt paria. Et ad auctoritatem, quia defectus & abundantia &c. Dicendū est q hoc est uerū ad easdem differentias secundum genus. nō tū ad equales lapsus ut malitias, quia licet tā diminutio q ingrossatio ducant ad ægritudinē, non tamen ad equales ęgritudines perducunt. Ad confirmationē dicitur negando consequentiā, quia licet possint subtiliatio & ingrossatio ducere adæque malos lapsus, hoc tñ facere non possunt, cum fuerint in mensuris equalibus, ut patet ex dictis. igitur &c. Ad aliā confirmationē dicitur q dięta ultimate tenuis non est conuenientior corpori sui non conuenit uel minus nociua q dięta ultima te grossa corpori tamen, cui cōuenit hoc nō repugnat. ergo &c. Ad sextū dicitur q licet poneretur q qtitatiue recederet diæta tenuis à conuenienti præcise sicut grossa, q adhuc tenuis foret secundū gradū malitię à conuenienti magis distans. Ad ultimā confirmationē dicitur, q ad cognoscendū ęgritudinē melius est regimen esse subtilius in cura putridarū. licet tamen nō sit uirtuti melius nisi per accidens pro q ægritudine cognita per subtiliationē regiminis melius curabis. Vel dicunt q licet Aui. pręcipiat subtiliari regimen, non tamen magis q competat uirtuti.

Quæstio. vij. Aphor. vi.

VTRVM In morbis perperacutis dięta ultimate tenuis sit magis conueniens alijs dietis. Et arguit mul tipliciter q non. Primo, quia regulariter operando nō debet fieri ultima euacuatio. ergo nec ultima dięta. ista consequentia tenet & assumptum declaratum est in illo apho. In exercitantibus. Secūdo in huiusmodi morbis uirtus est debilior q in alijs. ergo eget maiori confortatione. sed hoc non fit, nisi per exhibitionē aliqualē nutrimenti. igitur &c. Tertio. melius est infra subsistere q exquisitissime eūare, ergo melius est infra dięta re q exquisitissime. consequentia uidet esse nota. & assūptum est Aui. 4. primi. cap. 3. Quarto. in diuersis tēporibus morbi est aliter & diuersimode ordināda dięta. quia est aliter ordināda dięta in principio, & aliter in augmēto, & aliter in statu. sed in statu debet esse dięta tenuissima, ergo in principio & augmento non debet esse dięta tenuissima. Quinto dięta tenuissima ñ excedit morbū pperacutū. igit nō sufficit ipsū remouere. cōsequentia nota est. antecedens patet de se.

Ad oppositū est Hip. in apho. secūdū introductionē Cōmentatoris hic. Nota quod licet nihil dare dicat te nuissima dięta, tamen nihil dādo possumus magis & minus subtiliare dięta. quia nihil dādo in die naturali magis attenuamus dięta q solū nihil dādo in artificiali die & nihil dando in toto tpe morbi est dięta magis tenuis q nihil solū ímediate illius tpis. Secundo nota q licet in regulari cura nō cōueniat ultima euacuatio, tamen bene potest competere ultimitas tenuitatis dięte, quia hāc potest uirtus tolerare. licet. n. p dięta tenuē nihil detur, uirtus tū non ultime minuitur. cū uero ultime inanitur non potest uirtus tolerare. & hoc in perperacutis. Dięta tenuissima.

Prima conclusio. In perperacutis cōpetit dięta tenuissima. Probatur, quia tibi sunt causę sufficientes, ut dięta sit tenuissima, puta fortis pugna, & propinquitas status. Et debet hęc conclusio intelligi stante fortitudine uirtutis modo iam dicto. Secunda conclusio. licet ita sit illa dięta debet dici magis tenuis in statu q in principio uel augmento. Patet conclusio de se, quia per illam magis extenuatur ęger in statu q in principio uel augmēto. ergo &c. patet consequentia & assumptū similiter.

Contra, quia in principio erat tenuissima. igitur &c.

Dicendum q erat tenuissima qtum ad id, quod administratur uel subtrahitur per ipsam dięta m, sed non qtū ad actionē quę in corpore sequitur per dięta m.

Ad argumenta principalia responderur. Ad primū dicitur concedendo assumptum & negando consequentiam. & hic loquendo de dięta tenuissima qtum ad illud quod per dięta m subtrahitur. Si tamen intelligatur de dięta ultima quantū ad effectum quo ex ea debet seq illud consequens, bene conceditur q non est corpus ultimate inaniendum. Ad secundum dicitur negando consequentiam, quia bene ualeret ubi cętera essent paria.

Ad tertium dicitur q illud argumentū probat corpus non esse ultime inaniendum. sed non ultime inanitur p dięta m tenuissimam in perperacuto morbo. Ad quartum dicitur. q illud antecedens non est concedendum, nisi in his in quibus in principio non cōpetit tenuissima dięta. Ad quintum dicitur. q dięta tenuissima non curat, sed uirtus est illa. Totum patet intelligēti ergo &c.

Digitized by Google

Quæstio viij. Aphor. vi.

VTRVM in aliquibus morbis cõpetat dieta tenuiſſima. Arguiť multipliciter ꝙ non. Primo ſic, in quolibet morbo reficiendus eſt ęger plus ꝙ̃ tempore ſanitatis. igitur &c. conſequẽtia tenet & aſſumptũ probatur, quia in quolibet morbo eſt uirtus debilior & reſolutio maior ꝙ̃ tpe ſanitatis, igiť in quolibet morbo eſt maior neceſſitas reſtaurationis. cõſequẽtia tenet, qa reſolo & reſtauratio debent adinuicẽ ꝓportionari. Secundo, in morbis perperacutis nõ cõpetit tenuiſſima dieta. igiť in nullis. conſequentia tenet & aſſumptũ probať, quia accidentia contingentia in morbis perperacutis ſunt uirtutem maxime proſternentia. Accidentibus autẽ uirtutẽ proſternentibus ilico dãdus eſt cibus. Item natura nõ ſuſtinet repentinas mutationes. igitur &c. Tertio plus reſoluitur uirtus à morbo perperacuto ꝙ̃ à chronico, ergo maior refectio & confortatio uirtutis requiritur in peracuto ꝙ̃ in chronico, et hoc non fit niſi per nutrimentum. igitur &c. Quarto per exhibitionẽ nutrimenti in morbis peracutis uirtus efficitur potentior ad reſiſtẽdum morbo & ad pugnandũ contra ipſum. ergo ſumendo indicationẽ à morbo debet exhiberi nutrimentum. conſequentia nota & aſſumptũ patet, qa ꝓ nutrimentũ multiplicant ſanguis & ſpũs, qui ſunt inſtrumenta uirtutis in actione contra morbũ. Quinto per dietam tenuiſſimã non cuſtoditur uirtus. igitur ipſa nõ debet uti medicus. conſquentia tenet, eo ꝙ ſũma intentio medici debet eſſe in uirtutis cuſtodia, ut Auic. quarta primi. & Gaſ. 9. terapẽ. Itẽ quia in tenuibus dietis peccãt ęgrotantes, ut in apho. 5. dicebatur. Item dieta tenuiſſima nocet ſanis, ut in cõmen. ergo ęgris conſequẽtia colligitur. 2. regiminis acutorum. 20. cõmen. Quę nocent ſanis nocẽt ægris. Oppoſitum patet per ea quę dicta ſunt circa aphor. 6. Primo nota. pro reſponſione ad queſtionem ꝙ nõ repugnat aliquã operationem medici eſſe infirmo per accidens iuuatiuã, quę tamẽ per ſe eſt nata nocere & ecõuerſo. Exemplũ primi ut euacuatio ſanguis laudabilis per phlõmiam per ſe eſt nociua. per accidens ꝙ̃ eſt multum iuuattiua, pro quanto ꝙ̃ ad talẽ euacuationem ſequitur eũ humoris corrupti & uenenoſi, aut diuertitur materia à loco qui aꝑatur. Et ideo quantũcunq; talis euacuatio per ſe noceat. in caſu tñ eſt adhibenda. Exemplũ ſecundi, exhibitio nutrimenti boni & laudabilis per ſe nata eſt prodeſſe. in caſu tamen per accidens eſt nata obeſſe, ubi per illam operatio naturæ impediretur magis neceſſaria. Secundo nota ut circa aphoriſmũ tactum eſt, quidam ſunt morbi in quibus neceſſaria eſt magna pugna & fortis conatus uirtutis contra morbũ propter prauitatem materię facientis morbum, ut ſunt peracuti morbi. & quidam non, ut chronici in quibus modicum ſtimulať uirtus à materia. Tertio nota ꝙ per nutrimentũ exhibitum tempore fortis pugnæ minorať actio uirtutis in materiã morbi propter duo. Primo quia nutrimentũ reſiſtit uirtuti in ipſum agẽti propter contrarietatẽ. Secundo quia ſpiritus & calor naturalis quo uirtus prius utebatur ſolum in digeſtiõe materiæ morbi occupatur circa digõnem nutrimenti exhibiti, & ex conſequẽti debilitatur res illa qua reſiſtit uirtus morbo, ut patet. Quarto nota ꝙ in peracutis quando ꝙ̃ eſt ultima uirtutis proſtratio, & qñ̃ ſtat uirtutis conſtantia. Quinto nota ꝙ alia ſumit indicatio a morbo quantũ ad dietationem infirmi, & alta à uirtute, qa & iſtę indicationes ſunt contrariæ. Virtus enim indicãs de ſui conſeruatione & cuſtodia quę fit per nutrimentum indicat de cibi exhibitione. Morbus uero indicans de ſui remotione indicat de forti pugna uirtutis contra materiã. & per conſequens uirtutẽ non eſſe circa aliud occupandã et ſic indicat de cibi ſubtractione. Sexto nota ꝙ qñ̃ indicatio ſumpta à uirtute eſt fortior, qñ̃ ecõtra, et quãdoq; ſunt illæ indicationes medię et equales. Ex quo patet ꝙ aduenięte uera declinatione, multum remitteť indicatio ſumpta à morbo cũ iam ſit uicta materia, & per cõſequens tunc eſt dieta ingroſſanda. Prima concluſio. Stãte uirtutis ultima ꝓſtratione in nulla ęgritudine debemus uti dieta tenuiſſima. Patet cõcluſio per Gaſ. dicentem. Accidentibus uirtutem proſternentibus ilico cibus exhibendus eſt &c. Secunda cõcluſio. In peracutis morbis ſtante uirtutis conſtãtia parũ uel nihil de nutrimento eſt exhibendũ. Patet, quia per talem exhibitionẽ impediť actio uirtutis, & augetur malitia morbi. ergo &c. Tertia concluſio. In aliqua ægritudine, quia in perperacuta competit dieta tenuiſſima. Patet concluſio ex dictis.

Aliter poſſunt formari concłones. Prima cõcluſio: Nunq̃ uirtute non conſtãte ſed proſtrata per uiã reſolutionis eõuenit uti tenuiſſima dieta. Dico autẽ notanter per uiam reſolutionis, quia ſi per uiã aggrauationis eſſet uirtus multũ debilitata, aliter dicendum foret, qa ſic fortius indicat uirtus ꝑ eius proſtrationẽ ꝙ̃ morbus qualiſcũq; fuerit. ergo &c. Secunda concło. Virtute conſtãte quanto morbus eſt acutior & moleſtior tanto eſt uirtus cibo minus occupãda. Probať, quia tãto oportet uirtutem fortius pugnare contra morbum, & ꝑ conſequens tanto minus diuerti & impediri. ergo &c. Tertia cõcluſio. In aliqua ęgritudine acuta uel peracuta cõſtãte uirtute conuenit ęgrotantẽ cibare conuenit. ergo morbo moleſtiſſimo exiſtente eſt tenuiſſime dietandũ. ſed acutiſſimus eſt huiuſmodi. ergo &c.

Ad argumenta principalia rñdetur. Ad primum dr̃ negando aſſumptũ. ſ. ꝙ in quolibet morbo plus reficiendum eſt &c. Et ad ꝓbationem, quia in quolibet morbo eſt uirtus debilior etc. dr̃ negãdo conſequentiã. Et cũ arguitur quia reſtauratio proportionať ſolutioni, dicitur ꝙ nõ oportet, & maxime ubi eſt neceſſaria magis actio uirtutis contra materiã ꝙ̃ reſumptio, ſicut quãdoq; eſt in peracutis. Ad ſecundũ dicitur concedendo ꝙ qñ̃ ꝙ in peracutis non cõpetit dieta tenuiſſima. ubi enim ſuperueniant in peracutis accidentia uirtutem proſternentia hoc non conuenit. Ad confirmationẽ cum dr̃. nam non ſuſtinet. dicitur ꝙ uerum eſt quando ad illas ſequiť aliquod nocumentũ maius iuuamento. & non ita eſt in caſu iſto. ubi concediť ꝙ aliquod ſequtur nocumẽtum, ſed tñ iuuamentum eſt maius. Ad tertium dr̃ negando conſequentiã. Illud tñ argumentũ bene concluderet ſi forent cætera paria ſicut non eſt, quia morbus acutus cito uenit ad ſtatũ, chronicus autẽ tarde. Ad quartũ dr̃ negando aſſumptũ. ſ. ꝙ per exhibitionẽ cibi uirtus efficitur potentior ꝙ̃ foret ſi nõ exhiberetur ad reſiſtendũ & ad pugnandũ contra morbũ. Et cauſa eſt multiplex. Prima, quia licet cõpleta nutricatione ſit uirtus fortior ꝙ̃ eſſet ſi nõ eſſet nutricatio tñ cum hoc morbus eſt fortior ꝙ̃ eſſet ſi non fuiſſet exhibitus cibus, eo ꝙ toto illo tpe quo digeſtus eſt cibus multum impedita fuit actio uirtutis contra materiã. Secũdo qa per exhibitionem cibi tpe, quo fuerint accidentia fortia, uirtus occupata a forti pugna cibũ male tranſmutat & ad malã materiam cõuertit. unde magna pars eius tendit in cãm añtem uel coniunctã morbi. ideo &c. Ad qntum dr̃ ꝙ licet per ſe non uideať uirtus cuſtodiri per tenuẽ dietam, per accñs tamen cuſtoditur. pro quãto per dietã tenuem uirtus intẽdit circa digõnem & reſołonem materię morbi ad quã ſequtur uirtutis releuatio. ideo &c.

Indicatio dupliciter

Morbi ſtatus dupl'r.

Quæstio. ix. Aphor. vi.

VTRVM in acutiſſimis morbis cõpetit dieta tenuiſſima. Arguiť multipl'r ꝙ non. Primo, qa non competit in ſyncopalibus & peſtilẽtialibus. Secundo, quia in talibus uirtus multum proſternitur. Tertio, nunq̃ eſt delinquenda uirtus propter morbũ. ſed ipſa taliter relinquitur per dietam tenuiſſimam, ergo nunquam competit dieta tenuiſſima.

Ad

Digitized by Google

Ad oppositum est Hippo. in littera. Nota q̄ in febribus acutissimis quandoq; nō percipitur uirtutis constātia ut in febribus pestilentialibus. quandoq; sic. Et pone duas conclusiones quæ sunt positę in quæstione quadam. s. utrum in aliquibus morbis competat dieta tenuissima. Ad argumenta patet solutio.

Quæstio. x. Aphor. vij.

VTRVM in statu morbi labores & accidētia ultimentur. Et arguitur multipliciter q̄ non. Primo, qa contingens est in statu febris alicuius accidentia fore remissiora q̄ in aliqua data certa hora principij eiusdem. ergo &c̄. patet cōsequentia & assumptum arguitur, quia in declinatione paroxismi status tertianę sunt accidentia remissiora q̄ fuerint in statu paroxismi principij uel augmenti, ut patet. ergo &c̄. Confirmatur, quia contingit ęgrum in principio uel augmento uniuersali uel particulari mori, ergo protunc ultimantur accidentia,
Cap. 9 & non in statu. ergo &c̄. patet consequentia & assumptum colligitur tertio de crisi. & prima quarti. cap̄. de hora febrium ubi ad litterā inquit. Et timor est à prin-
Cap. 3. cipio usq; ad statum. Secundo ad principale. in statu febris epachmastię aut parachmastię aut etiam homotenę accidentia non ultimantur. ergo &c̄. patet consequentia & assumptum arguitur, quia epachmastica continue procedit augendo parachmastica minorando. Homotena continue uniformiter affligit. igitur &c̄. patet consequentia. Tertio principaliter. in statu materia est minoris quantitatis & malitiæ saltem morbo existente salubri q̄ in principio. igitur &c̄. assumptum arguitur, quia usq; tunc continue in ipsa p cedit resolutio & digestio. ergo &c̄. patet consequentia cum antecedente. Item quia materia uidetur in principio uirtutem fortius opprimere cum sit multum maioris q̄titatis. ergo &c̄. Quarto per totum statum continue accidentia maiorantur. ideo in statu non ultimantur. patet consequentia & assumptum arguitur sic. usq; ad statum processit uirtus continue debilitando & morbus processit maiorando. ergo in statu maior est proportio morbi & materię ad uirtutem q̄ aliquando fuerit. & per consequens fortius sufficit tunc morbus imprimere & accidentia maiorare. ergo &c̄. tota consequentia patet. Item nec in prima medietate ultimantur nec q̄ in secunda. ergo &c̄. consequentia et assumptum deducitur prius. Quinto in statu pleuresis non ultimantur accidentia, sed continuo remittuntur. igitur &c̄. patet consequentia & assumptum colligitur, quia in statu pleuresis est copia sputi, & tunc minorantur accidentia, ut Auic̄. decima tertij. tract. 4. cap̄. quinto. quod est de signis horarum pleuresis &c̄.

Ad oppositū est Gal. in cōmento septimi apho. primę particulæ. Vbi ergo secundum acumen.

Respondendo ad quæstionē, primo præmittam quasdam distōnes & notabilia. Secundo ponā conclusiones ad quesitum responsiuas. Prima distīctio. Morborum
Morbi dupl'r. quidam sunt materiales. & quidam īmateriales. quid sit uterq; istorum patet. & de utroq; istorum erit sermo in proposito licet principaliter de materialibus morbis.

Secunda distinctio. Morborū materialiū adhuc sunt
Morbi materiales du quidam salubres, quidam mortales, & de utrisq; erit in sermo in proposito. Tertia distinctio principalis. Cum quilibet morbus salubris habeat quatuor tēpora, & sic supponatur pronunc, huiusmodi tamen tempora quandoq; distinguūt medici penes actionē uirtutis in materia, & quandoq; econtra penes actionē materiæ in uirtute siue contra uirtutem & membra. Quæ distō cō sueuit poni sub his uerbis ab antiquis. Huiusmodi tem-
Mor. tē pora di stīguūt pora quandoq; distinguūtur penes digestionem quæ est actio uirtutis in materiā, & quandoq; penes accidentia quę sequūtur actionē materiæ & morbi mēbra. Exē plum primi. Tunc dicimus esse principium quando materia est occulte digesta. Tunc augmentū quando digestio in materia notabiliter maioratur. Tunc status quā do ipsam est cōplete digesta. vnde tunc apparent signa completæ digestionis, ita q̄ non uidetur sensibile maiorari in eo digestio. Nota tamen q̄ non est imaginandū q̄ status sit tempus in quo cessat uirtus, aut quo nihil agit in materiam de digestione, sed sic uidetur digestio stare, quia non notabiliter maioratur. Sed contra, tūc est maior conatus uirtutis, ut digestionem faciat. & cū hoc materia est magis dispositā, ut digeratur. igitur tūc maior est & uelocior digestio materiæ. igitur si in augmento fuit sensibilis & tunc consequentia nota, & assūptum patet. Pro isto negetur consequentia q̄ si prima digestio fuit sensibilis, & illa quę in statu. Tunc dicit̄ esse declinatio quando materia extraducitur uel à natura expellitur. Exemplum secūdi. Tunc dicimus principium quando accidentia ut operationum læsiones sūt remissa. Tunc augmentum quando notabiliter maiorā tur. Tunc status quando ultimantur & stant in eodem. quare status dicitur à stando. Tunc declinatio quando huiusmodi accidentia notabiliter remittuntur. Consi militer in mortali distingui possunt huiusmodi tempora uel penes impressionem quam recipiunt uirtus et mē bra materia morbi, & hoc est penes accidentia uel penes prauitatem ipsius materiæ acquisitam per actionē. scilicet calidi pręter naturā in eā. quæ duo tempora licet in mortali plurimum coincidant non tamen necessario.

Declīatio qd.

Morbi mortal' tempora duplex.

Quarta distinctio. Accidentia in morbis materialibus contingentia sunt duplicia. quędam ui solius morbi quędam autem non ui solius morbi, sed etiam ui naturæ ipsam materiā morbi agitantis & expellere tentātis. Exē plum primi sicut sunt accidentia consequentia impressionem quam facit materia in mēbra sua praua qualitate. Exemplum secundi. vt in crisi contingit, quia uirtute tentante materiam expellere, & ipsam agitante causantur syncopis lipotymię siue casus uirtutum dolores capitis & huiusmodi. Hęc distinctio consueuit poni ta licet. Accidentium &c̄. quędam sunt propria morbo quædam cōmunia. quæ ideo cōmunia dicuntur quia tā uirtus q̄ materia cōmunicāt in causando accidentia illa ut ariditas linguę propter malos fumos, & dolor capitis fit ui morbi. sed illi motus in crisi ut uomitus fluxus uētris, tortio uentris fiunt à uirtute & etiā à materia, ideo illa sunt communia. & de his omnibus est in quęstione sermo. Quinta distinctio. Accidentia solius materiæ actionem consequentia sunt duplicia. quędam insequūtur impressionem à materia sua malitia uel mala qualitate prouenientem. quædam uero consequuntur aggrauationem uel oppressionē uirtutis grauitatem uel multitudinem uel grossitiem materię consequentem. Exēplum primi, sicut est ęstuatio uigiliarum instantia &c̄. Exemplum secundi, sicut suffocatio caloris submersio & pulsus profundatio. & de omnibus his in quęstione poterit esse sermo, & hoc tam in temporibus untuersalibus q̄ in particularibus, ut intelligenti patet. Sexta distinctio. Morborum materialium salubrium quidā sunt seruantes materiā ad unicā crisim expulsionem et quidam non. sed ad plus perceptibiles expulsiones. Exē plum primi, sicut est causon & synocha & sic de alijs. Exemplū secundi, sicut est pleuresis & frequenter empyema & collectio saniei in pectore & pluries tusses et sic de alijs. Potest autem hęc diuersitas contingere tā ex parte materię q̄ ex parte loci in quo continetur materia, q̄ etiam ex uirtutis habitudine ad materiam. Ex parte quidē materię, ut si materia est tantæ acuitatis ut prius q̄ tota possit fluere uel congregari, cogatur uirtus ipsam expellere uel partem eius: & insurgat contra, sicut in pleuresi. s. propter fortem dolorē, ad quod coadiuuat subtilitas ipsius materię et etiam facilitas digestionis eius. vnde uelociter & cito aliqua parte digesta ipsa est obediens expulsioni. econtra autem si materia esset grossa paucę molestationis & tardę digestionis. Ex

Morbi acidēs dupl'r.

Accīs materię actionē cō sequēs dupl'r.

Morbus natural' salubris dupl'r.

Digitized by Google

parte etiam loci, ut si membrum in quo ipsa continetur sit rarum laxum, per quod faciliter transpiret materia, econtra si densum, ut si conculcata est materia multa intra uenas. Similiter etiam ex parte fortitudinis & debilitationis uirtutis, propter quod quandoq; potest expellere materiam extra uenas, & quandoq; non potest expellere sed totam dimittit colligi quando debilis est, sed nō dum ipsa est fortis. Prima cōclusio. in cuiuslibet morbi immaterialis salubris statu accidentia ultimantur. Probatur, quia aliquando ultimantur. non autem nisi in statu, ut patet discurrendo. ergo &c̄. patet consequentia et assumptum similiter. Item quodlibet accidens per aliquod tempus continuæ acutum in fine illius temporis intensius est q̄ aliquando ante. sed usq; ad statum augentur continue illa accidentia. igitur in statu sunt maiora q̄ aliquando ante. & sunt etiam maiora quàm aliquando post erunt eo q̄ continue post hoc remittuntur. ergo &c̄. patet consequentia cum antecedente. Secunda conclusio. ut plurimum in statu digestionis morborum salubrium materialium reseruātium materiam ad unā expulsionem accidentia ultimantur. Patet, quia ut plurimum tunc aduenit crisis. ergo &c̄. patet consequentia & assumptum similiter intelligenti. Et hanc conclusionem puto uoluisse Gal. in littera. Dico autem notanter ut plurimū, propter illud quod supra in quæstione ostensum est, sed q̄ non semper in crisi sunt accidentia fortiora. Patet primo, ubi materia elongatur à corde, cui prius erat propinqua. Secundo ubi ingrossata est materia per digestionem. Ex conclusione præcedenti sequitur q̄ in huiusmodi ægritudinibus ut in pluribus tempora distincta penes accidentia & penes materię digestionē coincidunt. patet satis intelligenti. Tertia conclusio. licet ita sit, stat tamen in aliqua parte principij accidentia fore seuiora q̄ in aliqua parte status. Patet, quia in declinatione paroxismi status accidentia sunt remissiora quàm in statu paroxismi principij universalis ut arguebat in primo argumento. Verū tamen comparatis consimilibus temporibus inter se, semper sunt accidentia status seuiora. Quarta conclusio. in statu digestionis materię non ultimantur accidentia in morbis non restaurantibus &c̄. probatur, quia tunc remittunt, ut in pleuresi. Ex quo concludo q̄ principium quo ad digestionē in pleuresi includit in se tempus principij augmenti & status accidentium. Ex quo ultra sequitur declinationē fore alijs temporibus multo longiorem. Quinta conclusio. licet ita sit in cuiuslibet tamen morbi statu accidentium accidentia ultimantur, patet ex quid nominis status accidentium. Sexta conclusio. accidentia consequentia aggrauationem uirtutis non necessarie ultimātur in statu quo ad digestionem uel in statu accidentiū consequentium impressionem à materia sua mala qualitate proueniētem. Patet, quia talia in principio ultimātur. ergo &c̄. patet consequentia & assumptum intelligenti. Licet imaginabile sit oppositum. Imaginando q̄ continue plus & plus de antecedente causa fiat coniuncta usq; ad statum, ut iam imaginatus es. Nota tamen q̄ tunc cum ultimantur ista accidentia est status istorū accidentium. Septima cōclusio. licet ut plurimū in statu digestionis materię morbi mortalis ultimentur accidentia, contingens est tamen oppositum contingere. Patet, quia contingens est uirtutem esse ita debilem, ut prauitatem in suo statu contingentem expectare nō possit, ut suo loco melius est declaratum. ergo &c̄. patet cōsequentia cum antecedente.

Ad argumenta principalia per ordinem respondetur. Ad primum conceditur antecedens. & negatur cōsequētia, quia fit cōparatio accidentium temporum dissimilium in similibus &c̄. Ad confirmationem conceditur q̄ potest mori in principio prauitatis materiæ. moritur tamen in statu accidentium. Ad secundum dicitur q̄ non est uerum q̄ homotena sic fit uniformis, sed propter breuitatem suorum temporum nos latet status. de epachmastica dicitur q̄ est ita breuis q̄ non percipitur quando fuit status. tamen fuit status in quo ultimabantur. Ad tertium dicitur, q̄ non est necessarium q̄ fit minoris q̄titatis. & hoc de coniuncta. Alter dicitur, licet sit minoris q̄titatis plus sunt parata membra pati & plus materia imprimit. & licet sit digesta quo ad expulsionem tamen est deprauata. Ad confirmationem dicitur q̄ erunt remissiora in statu digestionis q̄ in principio accidentium. Ad quartum dicitur negando maiorem. immo in statu status ultimantur & non in declinatione status. Ad probationem. licet uirtus processerit debilitando materiam, tamen processit melius disponendo, quia præparauit ipsam ad expulsionē. unde uirtus efficitur postea fortis super ipsam. Ad quintū patet solutio per quartam conclusionem quam uideas.

Quæstio. xi. Aphor. viij.

VTRVM In cuiuscunq; morbi statu competat diæta tenuissima. Arguitur multipliciter q̄ non. Primo post principium in phlegmatica est diæta continuo ingrossanda, ut Auicē. prima quarti. tract. 2. cap̄. 58. quod est de phlegmatica quotidiana. Secundo hęc diæta non competit in statu morbi mortalis. Tertio in statu pleuresis. ſ. quando abundat sputum non cōpetit diæta tenuissima, ut Auicē. 10. tertij. cap̄. 2. tract. quinti. Auicē.

Quarto in quibusdam morbis status est ita prolixus q̄ ita nō toleraret tenuissimam diętam. Quinto quia quandoq; in statu uirtus est nimis debilis.

Oppositum uult Aphor. 8. Prima conclusio. stante uirtute debili in statu non competit diæta tenuissima.

Secunda conclusio. in statu prolixo nimis puta morbi chronici nō competit diæta tenuissima. Tertia conclusio. in statu morbi peracuti quo ad accidentia stante fortitudine uirtutis competit diæta tenuissima. Quarta cōclusio. in statu morbi non reseruantis, qui est status accidentium competit diæta tenuissima. Quinta conclusio. in statu eiusdem q̄tum ad digestionem materiæ non conuenit diæta tenuissima. Vltima conclusio. semper in statu accidentium siue morbus sit chronicus siue acutus competit diæta subtilior q̄ in alijs temporibus eiusdem morbi stante uirtute.

Ad argumenta patet solutio.

Quæstio. xij. Aphor. ix.

VTRVM In conuenienter diætando sit necessarium indicationem sumere a uirtute. Arguitur multipliciter q̄ nō. Primo. nec est necessarium propter subtiliare, nec propter ingrossare diætam. igitur &c̄. patet consequentia. & assumptum arguitur. Primo q̄ nō propter subtiliare, quia per q̄libet subtiliationem uirtus debilitatur, nec propter ingrossare, quia per ingrossationem morbus augetur & uirtus grauatur. sed nec cōuenit uirtutem debilitari, nec morbum augeri, nec uirtutem grauari. igitur &c̄. patet consequentia. & assumptum intelligenti satis notum est. Secundo aliquādo à uirtute nulla sumitur indicatio. igitur &c̄. assumptū patet, ubi debeat tenuissima diæta. Tertio in ephimera à uirtute parua uel nulla sumitur indicatio, ut. 8. tera p̄. Sed possibile est aliquam febrem putridam debiliorem esse aliqua ephimera data. igitur &c̄. patet consequentia & assumptum similiter.

Ad oppositum est Hippo. & Gal. in cōmento. 9.

Primo in quæstione uidebitur declaratio istorum terminorum indicatio à uirtute, indicatio à morbo, & sic de alijs indicatio fortis, indicatio debilis &c̄. Secundo respondebitur ad quæsitum. Primo notandum q̄ per indicationem in proposito intelligere debemus iudicium in mente medici generatum ex notitia alicuius circunstantiæ circa corpus ęgrotantis considerateq; uel cognitę, propter quod medicus sic uel taliter iudicat esse operandum. ỳ. g. dicimus puero indicatione sumpta ab ætate deberi cibum mollem, quoniam ex notitia huius particularis

Digitized by Google

cularis circunstantiæque est in hoc corpore in pueritia, quia molle corpus est iudico & auspitio huic deberi humida. Indicatio igitur sumpta à uirtute non est nisi iudicium uel assensus quidam in mẽte medici generatus ex notitia modi se habẽdi uirtutis, quo iudicat uel assentit medicus sic uel taliter operandum. Cõ similiter per omnia de indicatione sumpta à morbo ꝙtate &c̃. dicẽdum est. Per indicationem autem fortẽ intelligere debemus iudicium iam dictum quo assentit medicus sic uel taliter multum fore operandum. Econtra autem per debilem.

Indicatio sumpta à tribus.

Secundo principaliter præmittendum est uirtutem dupliciter contingere debilitari. Primo per cõparationem sui ipsius in primo tempore. Secundo per comparationem ad morbum eodem modo fortificari. Consimiliter per omnia dicẽdum est de morbo. Tertio prẽmittẽdum est ꝙ licet uirtus semper indicet se esse conseruandam cum sit res naturalis, & morbus se auferendũ, cum sit res præter naturam, non tamen semper æqualiter indicat uirtus sui conseruationem & morbus sui ablationem. Ipse enim fortiori existente minus indicat & debiliori plus, & econtra morbus. Ex quo patet ꝙ sicut indicationes morbi & uirtutis sibĩ inuicem opponuntur, ita & oppositio modo fortiter & debiliter indicant. quanto enim uirtus est fortior, tanto indicatio sumpta ab ea debilior est ceteris paribus, & econtra fortior. & quanto morbus est maior, tanto indicatio sumpta ab eo est fortior, & ecõtra debilior. Quarto principaliter prẽmittendum est ꝙ contingit uirtutem dupliciter debilitari. scilicet per resolutionem & aggrauationem. & quando que fortius indicat debilitas aggrauationis q̃ resolutionis. & quando ꝙ econtra. Vnde quando ꝙ assentimus uirtutem aliquam debilitari per resolutionem ut tollat debilitas aggrauationis, sicut in morbo multę repletionis. Quando autem econtra facimus, ut uirtute multum debili ingrossamus, ut tollatur resolutio, licet augeamus morbum & uirtutem aliqualiter grauemus.

Virtus contingit debilitari duplex similiẽ morbus.

Virtus contingit debilitari dupl'r.

Prima conclusio omnis dięta circa corpus ęgrotãs debite ordinata indicatione sumpta à uirtute mediate uel immediate siue subtilietur siue ingrossetur est ordinanda. Probatur sic. in qualibet ęgritudine taliter ordinare debemus dięta siue subtiliemus siue ingrossemus, ꝙ uirtus remaneat ex ea potentior supra morbum quã prius uel q̃ esset sine illa. patet. igitur &c̃. consequẽtia & assumptum colligitur in cõmen. 9. vt. n. uirtus custodiatur & non morbus &c̃. Ex ista conclusione sequitur ꝙ tam tenuissima q̃ grossa dięta exhibetur indicatione sumpta à uirtute. Patet satis ex conclusione intelligenti. Secunda conclusio. Licet ita sit, non tamẽ quælibet indicatio in ordinanda dięta sumitur mediate à uirtute. Patet, quia aliqua immediate sumitur à morbo, ut in uirtute forti in peracuta ægritudine indicatur esse dãdam tenuissimam dięta, quia indicatur morbo maxime resistendum & opponendum. ideo ĩmediate sumitur indicatio à morbo, mediate tamẽ à uirtute, quia nõ talem ordinamus dięta, nisi ut uirtus reddatur fortior supra morbum. Tertia conclusio. Aliquando sumitur indicatio de ordinanda dięta à sola uirtutis dispositione & non morbo. Patet in uera declinatione, ubi uirtus remanet multum resoluta & in sanitate & uera conualescentia &c̃. Quarta conclusio. Licet ita sit semper tamen in corpore ægrotantis ordinando dięta sumitur indicatio à uirtute in comparatione ad morbum. Patet satis ex precedentibus. Quinta conclusio. Licet pomnem subtiliationem dięte fiat uirtus absolute debilior q̃ prius in morbis tamen salubribus ipsa debite ordinata fit uirtus respectu morbi proportionabiliter fortior q̃ prius. Patet quia in morbo salubri est proportio maioris inæqualitatis uirtutis ad materiam morbi. per dięta uero tenuissimam non plus resoluitur uel debilitat absolute uirtus q̃ morbus. ergo remanet maior proportio. similiter quia melius morbo applicat instrumenta.

Secunda conclusio. Licet per ingrossationem in chronico morbo absolute plus augeatur morbus q̃ per attenuationem. non tamen in comparatione ad uirtutem plus maioratur, sed potius minorantur. ista satis patent intelligenti.

Ad argumenta patet solutio.

Quæstio xiij. Aphor. ix.

VTRVM In dięta ndo oporteat sumere indicationem ab his duobus. s. à morbo & uirtute. Arguit multipliciter ꝙ non. Primo. indicatio sumpta à uirtute sufficit. ergo &c̃. cõsequentia nota et antecedẽs patet, quia aut uirtus est fortis, & sic dięta est attenuanda. vel uirtus est debilis, & sic ingrossãda. Secundo nota oportet sumere indicationem à uirtute propter ingrossare nec propter subtiliare dięta. igitur nullo modo. Non propter subtiliare, quia uirtus debilitatur propter subtiliare. Nec ꝓp ingrossare, quia augetur morbus. sed nec uirtus ẽ debilitãda, nec morbus augẽdus, ergo etc̃.

Ad oppositum est Aphor. Nota ut est dictũ in quæstione ꝙ uirtus potest dici fortificari aut debilitari dupliciter, aut in comparatione ad morbum, aut absolute. Eodem modo distinguendo de morbo. s. ꝙ potest augeri aut diminuti dupliciter Prima conclusio. In ordinãdo dięta non debemus considerare uirtutem absolute aut morbum absolute. Patet, quia tunc semper debemus uti dięta grossa aut tenuissima, quia sumendo indicationem à uirtute ipsa debet esse grossa. sed à morbo oportet subtrahere maxime. Secunda conclusio. Semper oportet uirtutem cõsiderare in cõparatione ad morbum. Ex quo sequitur ꝙ oportet istas duas indicationes habere. Tertia conclusio. Quamuis per tenuẽ uel tenuissimam dięta ordinatam uirtus fiat absolute debilior, i cõparatiõe tñ ad morbũ efficit fortior. Quarta cõclusio. Quãuis p dięta grossam debite exhibita fiat morbus absolute maior q̃ fieret cum tenui, in cõparatione tamen ad uirtutem fit debilior.

Virtus põt fortificari aut debilitari dupl'r.

Ad argumenta patet solutio.

Quæstio xiiij. Aphor. x.

VTRVM Ægrotantes in statu uel parum ante statum sint magis tenuiter dięndi q̃ in principio uel augmento notabiliter prędente & in principio sint grossius reficiendi q̃ uersus statum. Et arguitur multipliciter ꝙ non. Primo sic. in principio uirtus est magis intẽta digestioni & occupata q̃ in statu. igitur &c̃. assumptum arguitur, quia tunc materia fortius resistit digestioni. ergo oportet fortius operari naturam ad digerendum ipsam. & per consequens &c̃. Secundo ĩ sta tu ægritudinis immaterialis est ægrotans magis reficiẽdus. igitur &c̃. assumptum probatur, quia tunc nulla ẽ causa à qua sumatur indicatio de subtili dięta cum non sit in ea materia circa quam dirigendã oporteat uirtutẽ occupari, tunc tamen exĩte causa fortiter indicante oblationem cibi & est. s. uirtutis resolutio maior igit̃ &c̃.

Tertio stante in principio morbi repletione suffocatiua uel uirtutis ualde oppressiua morbo chronico exĩte conuenit à principio uti dięta magis tenui quàm in statu uel uersus statum. igitur &c̃. patet consequentia & assumptum intelligenti. Et colligitur de mente Auicẽ. prima quarti. tra. 2. ca. de cura phlegmaticæ. vbi prius subtiliat regimẽ & post ingrossat ipsum. & cap̃. de cura quartanæ. & cap̃. de cura sanguineæ. Quarto ãtẽpore nulla sumitur indicatio dięte ordinandæ. igit̃ etc̃. patet consequentia & assumptum colligitur. 3. &. 5. de ingeniosa. Quinto ad principale arguitur auctoritatibus. Primo Aui. 10 tertij. tract. 6. cap̃. de pleuresi. quando est copia sputi. s. quando est in statu oportet in grossare dięta. Et secundo regiminis acutorum quãdo est plus digestionis ipsi sunt magis reficiendi. & de hoc satis patet ad finem. Item. 11. tae rapeu. in processu febrium competit uinum. Et in. 12. in processu docet exhibere carnes testiculorum gallorũ &c̃. Sexto quia

Ca. ult.

Ca. 56

Ca. 9.

Digitized by Google

ęgritudine à principio incognita conueniens eſt ſubtiliatio regiminis. igit& cē. patet conſequentia & aſſūptū colligitur prima quarti. cap. de cibatione febricitantiū. & cap. de cura putridarum in generali. Item in paracmaſtica econtra proceditur.

Auicē.

Auicē.

Ad oppoſitum eſt Hippo. primo apho. aphor. 10. Et Gal. in cōmento. illius apho. Q uibus ergo continuts. Et Auic. 1. canon. fen. quarta primo. cap. Et prima. 4. cap. de cibatione febricitantium.

In iſta quęſtione primo pręmittenda ſunt quędam. p̄ ambula. Secundo eſt reſpondendum ad quęſtium. Primo pręmittendum eſt in quæſtione eſſe principalē ſermonem de morbis materialibus. de talibus. n. loquitur Hippo. in apho. & non de immaterialibus. Secundo p̄ mittendum eſt q̄ aliquando medico cognitus eſt ſtatus ęgritudinis diſtinctæ ab alijs tēporibus, ſic q̄ habet conſecturam carę ueritati propinquam de diſtantia et propinquitate ſtatus, & quando q̄ non. Exemplum primi. ſicut frequenter in tertiana. Exemplum ſecundi. ſi-

Cibatio triplex

cut in phlegmatica frequenter aduenit. Tertio pręmittendum iuxta mentem auctorum triplicem eſſe cibationem. quædam eſt regularis ſiue electiua. quędam eſt irregularis ſiue coacta. & quædam tentatiua. Intelligo autem per regularem illam quam ſponte ſecundum canones eligit medicus nulla forti indicatione ipſum promouente ad oppoſitum, ſicut uirtute exiſtente forti & morbo acuto q̄ tenuis exhibeatur dięta. Econtra autē appello coactam quam ſponte eligit medicus ægrotanti aliquod nocumentum notabile inferendo ut maius euitet, & exiſtente aliqua forti indicatione ad oppoſituum medicum promouente, ſicut q̄ in ſtatu ęgritudinis peracute exhibeatur dięta groſſa dicemus eſſe cibationē coactam. ad hanc. n. ſequitur notabile nocumentum ut inflammatio, & augmentatio morbi, ut maius periculum. ſ. caſus uirtutis euitetur, & eſt fortis indicatio ad

Ariſto.

oppoſitum. ſ. peracuitas morbi. Et colligitur hic modus loquendi ex philoſopho. 3. ethi. tract. de uoluntario. ca. de operationibus mixtis ex uoluntario, & inuoluntario ut patet de proijciente merces in mari. ille actus. n. dicit partim uolunturius & partim inuoluntarius. Per dięta autem tentatiuam intelligo diętam corpori ægrotantis exhibitam, ut morbus aut diſpoſitio morbi innoteſcat,

Gal.

ſicut ei in cuius ſtomacho cibus acetoſatur docet Gal. primo interiorum ca. 4. exhibere mel & cibos ineptos acetoſari ad cognoſcendum an ex diſpoſitione ſtomachi uel cibi proueniat acetoſatio iam dicta. Q uarto principaliter præmittendum titulum quæſtionis intelligi poſſe tam ī ægritudinibus materialibus materiam referuantibus q̄ non referuantibus. & tam de ſtatu & principio accidentiū q̄ quo ad digeſtionē materiæ.

Q uantum ad ſecundum primo uidebitur de materialibus referuantibus. Secundo de non referuantibus materiā habentibus ſtatū remotum, aut non multū p̄ pinquum, de quibus in quęſtione eſt ſermo.

Q uantum igitur ad primam partem huius ſecundi principalis ſint hę concluſiones. Prima concluſio. In morbis referuantibus materiam ad unicam expulſionem criticam debitam temporū morbi cognitione ſtante, debet medicus in principio uti dięta groſſiori, uirſus uero ſtatum ipſam attenuando procedere regulariē

Gal.

dięta ndo. Hęc concluſio uidetur de mēte Hip. in apho.

Auicē.

10. & Gal. in cōmen. & Auicē. in locis allegatis. Et perſuadeē ratione. qa ſicut pugna uirtutis eſt fortior &cē. ita uirtus minus eſt diuertenda & cibo occupanda. ſed in ęgritudinibus iam dictis ſicut plus ad ſtatum proceditur ſic eſt pugna uirtutis contra materiam fortior. igitur &cē. patet conſequentia cum antecedente. Ex iſto ſequitur q̄ ſemper indicatione ſumpta à uirtute conſtante & morbo in comparatione ad ſtatum debemus uerſus ſtatum procedere ſubtiliando. Secunda concluſio. licet ita ſit in caſu, tamen coacte & irregulariter dięta-

do conueniens eſt in ſtatu morbi groſſius q̄ ante ſtatū ęgrotantem cibare. Hęc concluſio patet in multis caſibus. Primus eſt ubi timeatur uirtutis caſus, & colligitē in cōmen. Secundus caſus eſt ubi ſit corpus paratū ad refactioni uel exiccationi propter quod timeatur caſus in hecticam, quem caſum colligere poteris prima quarti. capit. de cibatione febricitātium cum pluribus alijs. Tertius caſus eſt ubi in principio eſſet multa q̄ntitas materię, propter quod eſſet maior ſuſpicatio de ſuffocatione ſubita q̄ de caſu uirtutis aut augmento morbi, ſi groſſa dięta taliter daretur uſq̄ ad proceſſum ſtatus. Et generaliter ubicunq̄ fuerit aliqua cauſa fortius indicans de attenuando q̄ indicet diſtantia ſtatus ingroſſationē dięrę. Tertia concluſio eſt hęc. Q̄ etiam in caſu de dięta tentatiua licet in principio morbi diuturni magis q̄ in ſtatu dięta attenuare. Patet ubi medicus ignoret ęgritudinem, tunc enim licet attenuando aliquod ſequatur nocumentum, maius tamen ſequitur iuuamentum. quia per ſubtiliationem manifeſtabitur magna pugna uirtutis contra materiam & econuerſo, unde manifeſtiora fiunt morbi propria accidentia & ex conſequenti innoteſcit morbus medico, quare melius cōtra ipſum procedere poterit medicus. Hanc concluſionem uoluit

Auicē.

Auicē. loco alleg. dum inquit. Et cum ignoraueris egritudinem tunc ſubtilia regimē. Q uarta cōcluſio quæ ſequitur ex iſta concluſione tertia. Vbi ſtatus diſtantia aut morbi conſiſtentia fuerit medico ignota licitū eſt medico uerſus ſtatum dięta magis q̄ in principio ingroſſando procedere. Patet in caſu ubi medicus in principio crediderit ſtatum futurum eſſe in. 7. uel in. 11. propter accidentium intenſionem & ordinauit diætam in principio ac ſi in die tali ſtatus aduenijſſet. deinde propē materie inobedientiam, aut uirtutis pigritiam percipit ſtatum eſſe multo diſtātiorem, quia. ſ. tardius hæc materia mouebitur in caſu iſto, licet poſtea per tempus diætam ingroſſando procedere. hoc autem frequenter contingit. vbi materia facies febrem fuerit multum difformis & contingat prius ſubtilem poſtea autem groſſam moueri ad putredinem.

Dietę groſſę neceſſarię caſus triplicē.

Q uantum ad ſecundam partem huius ſecundi principalis ſunt notata & concluſiones. Primo notandum q̄ in morbis non reſeruantibus &cē. tempora quo ad digeſtionem materię & quo ad accidentia contra ſe inuicē diſtincta nō coincidūt, ut declaratū fuit in pleureſi. cuius principiū digōnis ſ̄cludit pr̄cipiū augmētū ſtatū & ptem declinationis accidentiū. Secūdo notandū ē. q̄ in talibus ut in pleureſi poſſumus cōparare quantū ad diætam eis debitam. Primo principium digeſtionis ſtatui digeſtionis materię. Secundo principium accidentium ſtatui accidentium. Tertio principium accidentium. ſtatui digeſtionis. Q uarto principium digeſtionis ſtatui accidentium. Et iuxta hoc ſequuntur iſtę cōcluſiones. Prima concluſio. Regulariter dięrando, qa ſ. ſumpta indicatione à morbo & uirtute fortis in rōne ad ſtatum in principio, à quo ad digeſtionem materię debet eſſe dięta magis tenuis & in ſtatu groſſior. Probatur quia in principio ſtat multo maior repletio cum ſęuitate accidentium, in ſtatu uero econtra, ut patet ex dictis, igitur &cē. patet conſequentia cum antecedente.

Secunda concluſio. Comparando principium accidentium ſtatui accidentium, ubi ſtatus tantum fuerit diſtans q̄ neceſſariū ſit in temporibus his graduare dięta. ſubtilior dięta in ſtatu competit, in principio uero groſſior. Patet quia fortior eſt pugna in ſtatu & maior accidentium ſęuitas. igitur &cē. Tertia concluſio. In principio accidentium competit diæta ſubtilior q̄ in ſtatu digeſtionis. Probatur, quia tunc uirtus eſt magis occupata & eſt timor de augmento morbi. ſed in ſtatu digeſtionis non eſt ita cum ſit quaſi in ultimo declinationis accidentium igitur &cē. Q uarta concluſio. comparādo principium digeſtionis ſtatui accidentium in aliqua

parte

Digitized by Google

parte eius grossior & in aliqua eque grossa uel subtilis debetur dieta. Patet, quia principium digestionis includit principium augmentum & statum accidentium. sed in principio accidentium debetur grossior q̄ in isto toto principio & in statu ita subtilis, ut patet. igit &c̄.

Ad argumenta principalia respondetur. Ad primū dicitur negando assumptum. Et dicitur ulterius q̄ licet materia in principio plus resistat, minus tamen in membra eius malitiam imprimi, quare non tantum promouetur uirtus contra materiam. igitur &c̄. Ad secundum dicitur hic esse sermonem de materialibus. Quid autem de immaterialibus sit dicēdum patebit afs. Ad tertium per unam conclusionem superius positam patet qualiter sit respondendum. Eodem modo ad quartum quintum & sextum. de epachmastica uero dicere possum primo q̄ est ægritudo. cuius status est medico non cognitus, propter breuitatem. vnde si cognosceret aliter esset procedēdum. Vel aliter & melius dicitur cōcedo ad quod deducit argumentum, & quod quæstio intellecta est de morbis habentibus statum remotum notabiliter, qualiter nō ē perauchmastica. Et in istis nō cadit graduatio dietę. igitur &c̄.

Egritudinis parachmastice status cnr sit medico ignotus.

Quæstio. xv. Aphor. x.

VTRVM In morbis habentibus statum remotum sit in principio danda dieta grossior, in statu uero subtilior. Arguitur multipliciter q̄ non. Primo in processu est uirtus continue debilior q̄ in principio. ergo indiget continue restauratione maiori. consequentia uidetur tenere, quia secundum fortitudinem uel debilitatē uirtutis sumitur indicatio in subtiliando uel ingrossando diætam. & assumptum patet de se. Secundo in principio est uirtus magis intenta digestioni q̄ in aliis temporibus. igitur ipsa est minus impedienda. consequentia patet ex dictis. & antecedens patet, quia plus in principio resistit digestioni materia q̄ in processu. igitur plus occupatur uirtus in digestione. Tertio in statu pleurę sis est ingrossanda dieta respectu principij. ergo &c̄. cōsequentia tenet & antecedens patet. Primo quia accidētia sunt remissiora, cum uirtus sit iam pro parte degrauata, quia pars materiæ euacuata est cum sit de morbis non reseruantibus. igitur &c̄. Item hoc idem ponitur. primo regiminis acutorum. in tex. cō. 25. & Auicē. 3. fen. 10. Quarto in statu morbi immaterialis nō est subtilianda diæta respectu principij. igitur &c̄. consequentia nota. & assumptū probatur, quia in statu morbi immaterialis est uirtus plurimum resoluta, & nō est intenta digestioni, propter quod sit cibus minorandus, igitur pro tunc est dieta ingrossanda respectu principij. consequentia tenet de se. Quinto in statu quiescit uirtus naturalis. igitur pro tunc potest cibum melius immutare q̄ in principio assumptum deductum est supra, cum tunc sit digestio completa. Item in dolore capitis prima tertij docet Auicē, à principio subtiliare diętam. Et prima quarti cap̄. de cura putridarū in generali. Cū ignoras ægritudinem tunc subtilia regimen.

Tra. 5. cap̄. 2.

Auicē.

Ad oppositum est aphorismus decimus.

In ista quæstione erunt quatuor articuli. In primo p̄mittentur quędam distinctiones & suppositiones. In secundo uidebitur qualiter sit ordinanda diæta in morbis immaterialibus in grossitie & subtiliare. In tertio uidebitur qualiter sit ordinanda dieta in morbis materialibus non seruantibus materiam ad unicam criticam expulsionem. In quarto qualiter in reseruantibus. & totū hoc sumendo indicationem à temporibus morbi simul cum uirtute.

Quantum ad primum ponentur distinctiones suppositiones & conclusiones. Prima distinctio, quidam est morbus materialis, & quidam immaterialis, utrūq̄ patet. Secunda distinctio. quidam est seruans materiā ad unicam expulsionem, & quidam non. Tertia distinctio. Dupliciter potest dici aliqua diæta grossior alia. Vel quia cibus exhibitus in una cibatione excedit cibum alterius cibationis cęteris paribus. Vel quia in tē pore q̄ūo per unam diętam fit unica cibatio per aliā diætam fiunt plures cibationes quæ omnes simul sumptæ plus restaurant q̄ illa sola quantuncunq̄ illa sola sit maior q̄ aliqua illarum. Exempla satis patent. Quarta distinctio. In quæstione possumus comparare principium accidentium statui accidētium, aut principiū actionis uirtutis in materiam statui actionis uirtutis in materiam, aut principium accidentium statui digestionis & econtra. Et sic distinguendum est de alijs tēporibus etc̄.

Quinta distinctio. Quędā est regularis cura, & quædam irregularis & omnino coacta. Prima suppositio. Quilibet morbus naturalis de se indicat de cibi subtractione. Patet, quia indicat de sui remotione quę fit per materiæ resolutionem. ergo &c̄. Secunda suppositio. semper uirtus indicat de cibi oblatione. Patet, quia indicat de sui cōseruatione quę si per restaurationem à cibo. Tertia suppositio. Quanto uirtus est fortior tanto potest maiorem quantitatem cibi perfectę immutare cęteris paribus. & ecōtra quāto est debilior. Quarta suppositio. Quanto morbus materialis est maior cę teris paribus, tanto indicat de subtiliori dieta. Et hoc intelligitur in morbis tam peracutis q̄ non peracutis. Ex quo sequitur q̄ in quolibet morbo materiali sunt duę indicationes oppositę, quarum una sumitur à uirtute. alia uero sumitur à morbo.

Cura duplex

Quantum ad secundum sint istę conclusiones. Prima conclusio. In principio morbi immaterialis grossior diæta competit q̄ in augmento uel statu uel declinatione pro unica cibatione. Probatur cōclusio sic. quia tūc uirtus est fortior q̄ in aliquo aliorum temporum. igit in una cibatione maiorem quantitatem cibi sufficiat immutare. consequentia & assumptum de se nota sunt. Et debet ista conclusio intelligi si cętera sint paria. Secunda conclusio. Competit pluries afferre cibum in statu augmento & declinatione morbi immaterialis quàm in principio. Patet, quia tunc uirtus eo quod debilis multū respectu principij eget restauratione multa. sed hoc non potest fieri per multum q̄titatem cibi simul exhibitam, cum uirtus debilis non sit sufficiens immutare. igitur &c̄. consequentia nota est, & antecedēs patet de se. Tertia conclusio. Totalis q̄titas cibi exhibiti in die naturali debet esse maior in augmento statu & declinatione q̄ in principio morbi immaterialis. Patet, quia tunc uirtus est debilior igitur tunc indiget restauratione maiori. sed hoc non fit nisi præbendo quantitatem diurnam nutrimenti maiorem quę nō potest in unica uice offerri. ideo &c̄.

Quantum ad tertium sint hę conclusiones. Prima conclusio. Comparando principium accidentium statui accidentium in morbis materialibus non seruantibus &c̄, grossior dieta competit in principio q̄ in augmento uel statu. Probatur, quia tunc uirtus est fortior igitur quantum ad unicam cibationem maiorem quantitatem nutrimenti poterit immutare. & cum hoc ē uirtus minus occupata digestioni & pugnæ contra materiam morbi, q̄ in processu erit igitur non eget tāta subtractione cibi q̄ta in processu. cōsequentia & totum assumptū patent. Secunda conclusio. In eisdem morbis comparando principium actionis uirtutis siue digestionis materię ad augmentum uel statum digestionis materię, magis tenuis dieta competit in principio q̄ in augmento uel statu. Patet, quia in principio, quo ad digestionem includuntur tria tempora quo ad accidentia scilicet principium augmētum & status, ut patet ī pleuresi. sed competit tunc dieta magis tenuis q̄ post, quia subsequitur accidentium declinatio. igitur &c̄. consequentia est nota & totum assumptum patet. Tertia conclusio. Sequitur q̄ comparando principium acciden tium statui digestionis dieta magis tenuis competit in

Digitized by Google

principio & in ſtatu & in augmẽto groſſior. Probatur, quia tunc uirtus eſt magis occupata. & eſt timor de augmẽto morbi. ſed in ſtatu digeſtionis non eſt, ita cum ſit quaſi in ultimo declinationis accidentium. quare &c̃.

Quarta concluſio. In eiſdem comparãdo principium digeſtionis ſtatui accidẽtium, in aliqua parte principij competit dieta magis groſſa q̃ in ſtatu uel augmẽto ac cidentium & in aliqua æque ſubtilis. Patet, quia principium digeſtionis in talibus includit in ſe principiũ augmentum & ſtatum accidentium & ſic ſequitur concluſio ut patet. Et hęc omnia debent intelligi in cura regulari, non autem tentatiua uel coacta.

Quantum ad quartum articulum ſint hę concluſiones. Prima concluſio. In morbis materialibus reſeruãtibus materiam ad unicam expulſionem & non habentibus ſtatum multum prolixum competit in principio dieta groſſior abſolute q̃ in augmẽto uel ſtatu. Probaẽ proue probatę ſunt pręcedentes &c̃. Secunda concluſio. In habentibus ſtatum ualde prolixum; ut quartana &c̃. quęlibet cibatio ſtatus uel augmenti debet eſſe minor q̃ cibatio principij. Patet, quia tũc eſt uirtus debilior q̃ in principio, & magis occupatur circa digeſtionem. igitur &c̃. Tertia cõcluſio. Tota ſumma cibi exhibẽdi in die naturali in ſtatu talium morborum debet eſſe maioris q̃titatis q̃ tota ſumma exhibendi in principio in æquali tempore. Patet, quia tunc eſt uirtus debilior & reſolutio maior & ſtatus ualde prolixus. igitur ueriſimile eſt q̃ tunc ſint cibationes magis frequentes & in minori quantitate exhibendæ. Quarta concluſio. In morbis perperacutis non eſt aliquis talis ordo obſeruãdus. Patet, qa in aliquibus à principio uſq; ad ſtatũ debemus uti dieta tenuiſſima. ergo &c̃. Niſi uellemus dicere tenuiſſimam eſſe magis tenuem in augmento & ſtatu q̃ in principio, ut ſupra alias dicebatur. Et nota q̃ hęc omnia debent intelligi in cura regulari non autẽ coacta uel tentatiua. In his enim oppoſitum contingit. Et de his non intellexit apho.

Ad argumenta principalia reſpondetur. Ad primum dicitur negando conſequentiam. licet. n. ſit uirtus continue debilior, indiget tamen ut minus diuertatur à pugna & hoc in ſtatu accidentium & augmento. Ad ſecundum dicitur negando antecedens. & ad probationẽ ſimiliter dicitur negando antecedens, quia adhuc in ipſa non eſt ita praua materia ſicut in proceſſu, quare licet ſit magna quantitas in principio, non eſt tamen in principio ſic irritans uirtutem. Ad tertium dicitur q̃ illud eſt uerum, ſed ille non eſt ſtatus accidentium, ſed eſt ſtatus quo ad digeſtionem materię, quia tam pręceſſit ſtatus accidentium. Et ſic procedunt auctores Auicen. & Gal. Ad quartum patet quid ſit dicendum ex dictis in quęſtione in. 3. arti. Ad quintum dicitur q̃ in ſtatu ęſcit uirtus naturalis à digerendo. & hoc in ſtatu quo ad digeſtionem. Ad ultimas duas dicitur q̃ propoſitio eſt uera de cura tentatiua. Vbi tamen ægritudo eſſet cognita notitia ſpeciali, non debet ſic ſubtiliari, quia uirtus debilitaretur.

Quæſtio. xvi. Aphor. xi.

VTRVM Liceat medico exhibere cibum in paroxiſmo. Ad partem affirmatiuam arguitur multipliciter. Primo. licet in paxiſmis ſe ſubintrantibus, ut patet. Secũdo hoc competit in ſyncopalibus. Tertio. hoc competit in paroxiſmo ſequẽte maximum reſolutionẽ, puta euacuationẽ ſanguinis propter quã uirtus ſit multum debilitata. Quarto in febre concluſa competit cibus & in continua. ſed quęlibet pars continue cæteris paribus eſt deterior quàm interpolata. igitur competit in interpolata.

Oppoſitum ponit apho. II. Primo nota nocumẽta
Cura duplex
quę ſequuntur ex cibatione in paroxiſmo quę nõ ſequentur ſi exhiberetur cibus hora quietis. Secundo nota q̃ duplex eſt cura in propoſito. ſ. regularis & coacta.

Tertio nota q̃ quidam ſunt paroxiſmi inter quos non cadit quies media. ſ. per priuationem cauſę coniunctę, ut ſunt ſe ſubintrantes, quidam oppoſito modo ſe habent. Prima concluſio. Regulariter operando in paroxiſmo inter quem & ſequentem cadit quies nõ eſt cibus exhibendus. Patet, quia ex iſto ſequuntur nocumenta ſuperius tacta. Secunda concluſio. In cura coacta licet Patet ut uirtute nõ conſentiẽte, aut cũ nõ eſt quies media, aut pp obuiare alicui malo accidẽti ſicut ſyncopi.

Ad argumenta patet ſolutio.

Quæſtio xvii. Aphor. xi.

VTRVM Deterius ſit ęgrotantem in principio paroxiſmi cibare q̃ in aliquo alio tempore. Arguitur multipliciter q̃ non. Primo quia in principio paroxiſmi calor naturalis eſt uigoroſior, quia magis unitus eſt & uirtus unita fortior eſt ſeipſa diſpoſita &c̃. & qa nondũ ſibi aduenit reſolutio, ſicut ĩ ſtatu et augmẽto. igiẽ &c̃.

Secundo in principio uniuerſali cõuenientius eſt cibare quàm in aliquo alio tempore. igitur &c̃. aſſumptum ſupra habitum eſt, & conſequentia uidetur tenere, cum eadem uideatur habitudo principij particulares ad ſtatum particularem, & uniuerſalis ad uniuerſalem. igitur &c̃. Confirmatur. ponendo ſor. febrire febre cholerica durabili pręciſe per tempus unius paroxiſmi. & in eodem ad ſalutem terminabili ſic q̃ principium uniuerſale ſit in principio paroxiſmi augmentum in augmẽto. & ſic deinceps. Et arguitur tunc. minus mala hora cibandi ſortem in caſu iſto eſt tempus principij uniuerſalis, ſaltem comparatione augmenti & ſtatus. ſed eadem eſt hora principij uniuerſalis & particularis. igitur &c̃.

Tertio in ſtatu eſt uirtus contra materiam magis occupata, ſiunt etiam accidentia praua iora. ergo pro tũc ẽ uirtus minus cibo occupanda. tenet conſequentia ex ſupra dictis. & aſſumptum patet, quia tũc calor pręter naturam eſt intenſior & fortius in membra imprimẽs. Et colligitur idem de mente Auic. quarto prima. caꝑ. de cibatione febricitantium. ad finem. Auicẽ
Quarta per cibum exhibitum in principio augentur accidentia principij, & per cibum exhibitum in ſtatu augentur accidẽtia ſtatus. ſed deteriora ſunt accidentia ſtatus quàm principij. igitur &c̃. Quinto deterius eſt ægrotantem cibare in augmento. igitur &c̃. aſſumptum arguitur, quia augmentum cõmunicat quo ad eius accidentia cum principio & ſtatu, ut colligitur quarto prima. c. de ſignis horarum febrium. igitur exhibito cibo in augmento augentur accidentia ſtatus & principij. ſed deterius eſt accidẽtia principij & ſtatus augeri q̃ principij tantũ igiẽ &c̃. Auicẽ

Ad oppoſitũ eſt auctoritas. Gal. primo regimis acutorum cõmen. 45. Et arguitur ratione, quia nocumẽtum principij communicatur omnibus alijs temporibus, plura etiam ſequuntur talia nocumenta, ut declaratur infra. igitur &c̃. Gal.

In quęſtione erunt duo articuli. In primo reſpondebitur ad quęſitum. In ſecundo uidebitur. cuius temporis paroxiſmi ſint accidentia deteriora. Quantum ad primum tangam primo communem modum reſpondendi ad quęſitum. Secundo tangam quendam alium modum probabilem reſpondendi. Primo pręmitto hanc ſuppoſitionem. In principio paroxiſmi calor ad ĩteriora retrahitur ſubcluditur & à materia ſuffocatur. Et in augmento expãditur, & ſupra materiam manifeſte ſubtiliterq̃ conuertitur, licet non ſit totus expanſus. Et in ſtatu paroxiſmi totaliter ad extra expanſus eſt ſimul cũ uaporibus materiæ putreſcentis. In declinatione uero uapores ſunt reſoluti, & calor uerſus naturalem temperiem ductus. Ex quo ſequitur primo diſpoſitionem principij eſſe contrariam diſpoſitionem ſtatus. Secundo ſequitur diſpoſitionem augmenti quodammodo eſſe per participationem mediam inter diſpoſitionem ſtatus & diſpoſitioni principij. patet ſatis intelligenti. Secũdo p̃mitto iſtam ſuppoſitionem. Tempore declinationis paroxiſmi

Digitized by Google

roxismi accidentia extremaliter opponuntur accidenti bus principij. Patet, quia in principio calor est interius submersus & putridi uapores plurimi in declinatione uero exhalarunt totaliter. quare &c. Tertio prǽmitto. Accidentia paroxismi fore duplicia, quædam consequentia uirtutis oppressionem & aggrauationem à materia. & quędam consequentia ipsius resolutionem consequentem impressionem, quam facit caliditas prǽter naturam in membris. Prima conclusio. Accidentia consequentia resolutionem uirtutis &c, sunt in statu deteriora. Patet, quia tunc calor prǽter naturã est intensior & magis resolutiuus. igitur &c. patet consequentia & assumptum intelligenti &c. Secunda cõclusio. Accidentia consequentia oppressionem uirtutis fortiora sunt in principio. Patet cum materia sit amplior grossior frigidior &c. Tertiam conclusionem ponunt quidam probabiliter, Absolute deteriora sunt cæteris paribus accidentia principij q̃ accidentia status. Persuadetur sic. Pejus est uirtutem ut in pluribus sic opprimi. igitur &c. Item accidentia principij & declinationis sunt extremaliter opposita. sed accidentia declinationis sunt omnibus accidentibus omnium aliorum temporum remissiora. igitur & accidentia principij sunt deteriora & pessima. Item ut plurimum patet ægrotantem magis in principio q̃ in statu infestari & perturbari. Item ꝓ isto expresse uidetur mens Gal. primo regiminis acutorum cõmen. alleg. Ex ista conclusione sequitur q̃ in alicuius morbi principio uniuersali accidentia sunt deteriora q̃ in statu uniuersali accidentium eiusdem ut in febre terminabili per unũ paroxismũ. Nec hoc ẽ incõueniens de accidentibus consequentibus oppressionem siue aggrauationem, non autem impressionem caloris, ut alias tactum est. Quarta conclusio sequitur. Post statum deterior hora est augmentum & ultimo declinatio hoc patet satis. Sed arguitur q̃ status nõ sit deterior hora augmento, quia si sic sequeretur q̃ fieret transitus de extremo ad extremum sine medio. consequens est falsũ & arguitur consequentia. Ponendo. a. esse instans terminativum principij uersus augmentum. Et quæritur utrum tunc sit deterior hora q̃ status uel minus praua. si primum habetur propositum. si secundum & immediate ante hoc erat prauior statu, quia erat principium. igitur &c. Ite ẽ inter gradũ malitiæ prĩcipij & gradũ malitię status mediat malitia augmenti. quare maior est malitia augmenti malitia status & minor malitia principij. sed non potest fieri saltus &c. igit &c. Proisto oportet dici uel nõ totũ prĩcipiũ esse deterius statu, qa s. pars eius terminata ad augmentum. vel oportet dicere non totũ augmentum esse minus malum statu, quia. s. pars eius aliqua ad principium terminata est deterior.

Paroxismi accidẽs duplex.

Ego autem ad quæstionem aliter respondere consueui. Primo prǽmittendo q̃ materia peccans febrem paroxismalem faciens est aliquando multæ grossitiei & q̃titatis & paucę inflammabilitatis. & quandoq̃ econtra se habet, quia multum inflammabilis est & subtilis ualde & non quãtitatis multæ, ut materia ualde acuta. Secundo prǽmittendum q̃ uirtutis oppressio consequitur multitudinem & grossitiem ipsius materiæ opprimentis & grauantis uel suffocantis. resolutio uero maxime consequitur intensione caliditatis prǽter naturam ipsius materiæ resoluentis. Et iuxta hoc infero aliquas conclusiones. Prima conclusio. Possibile est accidentia principij fore absolute deteriora accidẽtibus status. Probatur, quia possibile est materiam talis esse dispositionis, ut ipsa sit magis nociua aggrauando & opprimendo q̃ resoluendo ut materia antecedente multa & grossa de difficili inflammabili, ut phlegmatice frigus ualde lædit in principio, & in statu parum. in quo casu magis timetur ægro tantis perditio in principio q̃ in statu. Secunda conclusio. Sequitur q̃ possibile est econtra. s. accidentia status fore absolute deteriora accidentibus principij, Probatur. possibile est materiam opprimendo parum posse nocumentum inferre. quę tamen imprimendo postea sua caliditate intensa multum resoluit & prosternit uirtutem. igitur &c. patet consequentia in casu, in quo materia sit furiosa. in principio. n. parum opprimit &c. vt patet. in statu multum resoluit. in quo casu timor est deperditione in statu & frequenter oportet exhibere cibum. Ex his sequitur primo q̃ possibile est accidentia principij & status eiusdem paroxismi ægritudinis fore prǽcise æque mala. Patet, quia possunt esse deteriora in principio & econtra. igitur possunt esse equaliter mala absolute. Sequitur secundo q̃ possibile est in principio uniuersali alicuius ægritudinis accidentia absolute foreſæuiora & peiora q̃ in statu, & adhuc minus mala, & adhuc equaliter mala, ut supra declaratum est. Pro auctoritate uero. Gal. uolentis uniuersaliter principij accidentia esse deteriora, dicẽdum illud esse uerum ut frequenter. tamen contingit oppositum. multotiens. n. materia non est furiosa, & illa tunc opprimendo in principio lędit &c. Pro argumento uero dicente q̃ declinatio opponitur principio. dicitur q̃ non quo ad omnia, sed solum quo ad materię multitudinem & paucitatem, non autem quo ad accidentium prauitatem prĩcipio extremaliter opponitur. Quãtum ad secundũ articulum sunt prǽmittenda quędam. Primo prǽmitto. Accidentia apta sequi cibationem factam in paroxismo maxime cõmunia & principalia sunt quatuor. Primum est additio in suffocationem & submersionem caloris in interioribus & uirtutis aggrauationem. Secundum est prolongatio paroxismi. Tertium est multiplicatio superfluitatum. Quartum est augmentum inflammationis. De quibus oĩbus plene circa literã rangebat

Accña apta sequi cibationẽ in paroxismo.

Secundo prǽmitto. Pluries & frequentius deteriora fore accidentia principij q̃ status uel augmenti. Et hoc in primo articulo declaratum est. Prima conclusio. Propter aliquod accidens immergens contingens est deteri us esse cibari in augmento uel statu q̃ in principio paroxismi. Patet satis in casu quo in augmento uel statu superueniat principium alterius paroxismi, notum est enim. q̃ tunc deterius esset in augmento uel statu cibare q̃ in principio. Secunda conclusio. Virtute forti & paroxismo salubri & deducto nocumento nouiter superueniente alio ab alio quod natum est sequi tempore unius simplicis paroxismi deterius est in principio q̃ in augmento uel statu ęgrotantem cibarem. Probatur sic tunc plura & maiora nocumenta sequuntur cibationẽ factam in principio. igitur &c. assumptum arguitur.

Primo. quia fit magna additio in suffocationem cũ cibus sit naturaliter caloris suffocatiuus. & calor iam est in suffocari. non autem est cibus tã aptus augere inflammationem exhibitus in statu, sicut in principio est aptus augere suffocationem, cum cibus naturaliter resistit inflammationi. & maxime quia possunt exhibere cibi talis naturę, ut resistant inflammationi. nullus autem naturaliter resistit suffocationi. igitur &c. Secũdo. qa tunc magis augmentantur omnia paroxismi tempora. nam per exhibitum cibum in statu non potest maiorari principium nec augmentum, quia prǽterita sunt tam sed solum status & declinatio. Per exhibitum autem in principio omnia tempora maiorantur, ut patet discurrẽdo. Primo. n. augetur principium. quia submersio fit maior, ideo longiori tempore stabit calor remissus. Secundo augetur augmentum. quia calore existente oppſo à cibo & à materia difficilius erit uirtuti calorẽ et maxime uapores ad extra mittere, ideo tardius mittet. Tertio augetur status, quia longiori tempore perdurabunt illi uapores anteq̃ notabiliter diminui incipiant quia calefacti sunt uapores cibi caliditate prǽter naturam lõgiori tempore in sua intensione conseruabitur caliditas prǽter naturam, et consequenter augetur declinatio qa tardius resoluentur uapores multi &c. Tertio ad prin

cipalem conclusionem, quia sequitur ad cibationem in principio maxima superfluitatum multiplicatio crudarum. calore. n. à materia multum obsesso nullatenus poterit cibum immutare. Q uarto sequitur inflammatio cibo. n. non digesto superueniente statu ebulliet ipse & inflammabitur, & consequenter corpus inflammabit. omnia ergo accidentia mala consequuntur cibationem principij. igitur &c. Tertia conclusio. Communiter ponitur ꝙ post principium deterior hora est status. hanc persuadent auctoritates Gal. vbi supra dicentis de natura cibi esse in statu & in principio nocere nocumẽto magno, & non facit de augmento mentionem. Q uarta conclusio probabiliter ponitur. Potest conclusio opposita teneri. s. ꝙ plus nocet in augmento. Probatur. Primo plus suffocat. Secundo plus augeẽ paroxismus. Tertio plus inflammat, quia cibus occurrit statui magis dispositus inflammari, quia in augmento est præparatus calefieri. vnde aduenientе statu quodãmodo aduretur, uel saltem sic esse potest. Q uarto, quia plus multiplicat superfluitates. Q uinta & vltima conclusio. Ponitur ꝙ conuenientius est in declinatione cibare q̃ in aliquo alio tẽpore morbi, licet conueniens magis sit in hora qua tis ipm cibare, ut colligitur in locis prallegatis à Gal.

Ad argumenta principalia respondetur. Ad primũ dicitur ꝙ non quelibet unio reddit ipsum uigorosiorẽ, immo aliqua resoluit, ut in principio paroxismi tertiang, propter calorem uniri inducitur magna sitis. negat igitur consequẽtia. Ad secundum dicitur ꝙ nõ est uniuersaliter uerum illud assumptum &c. nisi ubi coincidant tempus uniuersale & particulare. Ad tertium dicitur negando antecedens immo in principio uirtus est magis oppressa, quia minus habet dominium supra materiam. Ad quartum dicitur ꝙ non procedit. & negat minor. Et si esset uera oportet addere, in principio augẽtur accidentia principij & non aliorum temporum. sed hoc est falsum. Ad quintum negatur antecedens. & negatur consequentia, quia non solum augentur accidentia prīcipij & status, sed etiã oĩa alia. Gal. non dixit de augmẽto, quia cõmuniter diuidit ipsum in duas medietates. quare primã dicit sapere de natura prīcipij. s. finis principij, & aliã medietatẽ sapere de principio status.

Q uæstio. xvij. Aphor. xij.

VTRVM Q uilibet morbus salubris ad salubrẽ terminandus habeat quatuor tempora. Arguitur multipliciter ꝙ nõ. Primo, possibile est aliquem morbum in suo statu perfecte esse curatum. igitur &c. patet consequentia & assumptum arguitur ponendo sanguinem supercalefactum in sorte & leuiter putrescentem per digestionem ad benignum reduci. & sequitur ꝙ in statu erit reductus ad benignum. ergo tunc non faciet febrẽ, & per consequens post statum hunc non sequitur declinatio. Secundo stat aliquem morbum inchoare in statu eiusdem. igitur talis non habebit principium. & per consequens &c. assumptum arguitur de morbo inchoãte à materia digesta. Tertio possibile est synocam curari in principio. igitur &c. antecedens patet, si fiat in synocha in prīcipio phlebotomia usq; ad syncopi. Q uarto signetur. a. ephimera, cuius principij caliditas sit. b. augmenti. c. & status. d. Et arguitur sic. possibile ẽ post acquisitionem. b. non acquiri. c. vel. d. sed non acquisito. c. vel. d. nõ habet. a. quatuor tempora. igitur &c. patet consequentia. & assumptum, quia acquisito. b. potest occurrere causa potentior in extinguendo q̃ calefactum esse spiritum in calefaciendo. ergo &c. Q uinto per causam contrariam morbo occurrentem potest morbi tempus subduplari. ergo per duplam totaliter auferri consequentia uidetur tenere, quia si aliquanta causa ali quantulum aufert de morbo, dupla uel in alia proportione maior debet posse tantũdem auferre. quo posito in esse sequitur ꝙ iste morbus nedum non quatuor, sed nullum post tempus habebit.

Ad oppositum est Gal. in cõmẽ. 12. Et quia illę ęgritudines non ostenderent morborum consistentias. nec foret quilibet dietandus in relatione ad statum. Et Aui. primo canon. fen. secunda. caꝑ. 7. s. de horis ægritudinum. Et prima quarti. caꝑ. 4. Et Gal. in libello de quatuor temporibus morbi. caꝑ. vltimo. Gal. Auicẽ.

Respondendo ad hanc quæstionem. primo ponam aliquas distinctiones & notabilia. Secundo conclusiones.

Prima distõ. Morborum quidam sunt materiales. quidam immateriales quę declarata est superius. Secũda distõ. In morbis materialibus quædam sunt tempora uniuersalia, quædam particularia. Tertia distinctio. Tẽpora uniuersalia possunt cõtra seinuicem distingui uel penes digestionem uel actionem naturę, uel penes accidentia. Penes digestionem uel actionem declaratum est prius. Penes accidentia, ut tunc sit principium quando accidentia sunt remissa & quasi uniformia, ut in ipsis non notabilis comprehendatur uarietas &c. Augmẽtum quando notabiliter magnificantur. Status quando ultimantur unde Aui. vbi supra. Hora augmenti est in qua apparet &c. vide tu ibi. Q uarto premittendum. ꝙ materia faciens febrem quandoq; putrescit gradu intenso non corrigibili, quandoq; uero gradu remissio & corrigibili reducibili ad benignum simpliciter. Colligitẽ hęc distinctio secunda aphor. illo aphor. s. Vbicũq; cibus &c. cõmen. 17. ad finẽ. Et tu declarata eã. Q uinta distinctio. Ægritudo quandoq; incipit à materia cruda morbi, quandoq; digesta. Prima cõclusio. Licet in proprie morbo immateriali quatuor tempora attribuãtur, possibile tamen est sic improprie aliquem non habere quatuor tempora. Prima pars patet, quia in eo non est actio uirtutis in materiam nec materię in uirtutem. Sed improprie hoc modo habet. Vt tunc sit principium quando uestigium uel effectus in membris à morbo derelictus est paruus. Augmentum qnando est notabilis. Status quando maximus. Et prorunc patet ꝙ nõ potest habere quatuor tempora &c. Nota tamen ephimeram posse habere quatuor tẽpora. Secunda conclusio. Non quilibet particularis paroxismus salubris ad salutẽ terminandus necessario habet quatuor tempora. Dico autem notanter ad salutẽ terminandus, quia possibile ẽ ī principio materiam ad extra per fluxum uẽtris, uel uri nam totaliter expelli. sed si sic erit, non habebit statum, nec augmentum. igitur &c. Tertia conclusio. Nõ quilibet morbus salubris materialis habet quatuor tempora penes actionem naturę in materiam contra seinuicẽ distincta. Hæc conclusio declaratur in duplici casu. Primus casus est ubi morbus incipiat à materia digesta. Secundus casus est ubi incipiat morbus à materia reducibili ad benignum quę in statu perfecte sit benigna, tũc enim deficiet declinatio distincta penes actionem naturæ in materiam. Nota tamen ꝙ licet ita sit, contingens tamen in utroq; casu esse quatuor tempora distincta penes accidentia. & declara tu hoc. Alij deducunt conclusionem, ponendo cum statu salubri coniungatur ægritudo mortalis, ut apoplꝛia uel alia. Corrolarium primum. Non cuilibet morbo habenti statum & declinationem penes digestionem correspondet principium uel augmentum penes digestionem distinctam. Patet intelligenti. Corrolarium secundum. Non cuicunq; morbo correspondet principium, augmentum & status digestionis, correspondet declinatio penes idem distincta & plura alia. Q uarta conclusio. Vt in pluribus morbi tam materiales q̃ immateriales salubres regimini naturæ derelicti habent quatuor tempora. Et ideo taliter auctores distinxerunt tempora in morbis salubribus. Q uinta conclusio. Non necessario quilibet morbus salubris ad salutem terminandus habet uel habebit quatuor tempora uniuersalia penes accidentia contra seinuicem distincta. Patet, de synocha in principio curata. & multa alia possunt adduci. Primum corrolarium. Morbo rũ materialiũtẽ pus dur Materia faciens febrẽ putrescit dupꝛr. Ægritudo ĩci pit a materia dupliciter Morbi materialis ñ hũ tus quatuor tẽpora casus duplex.

Possibile

Possibile est beneficio medici morbum salubrū nec ad statum nec ad augmentum, sed ad declinationem immediate post principium deuenire. Patet, per phlebotomiā enim administratam in principio principij synochę prohibetur sensibilis maioratio accidentium synochę, & eorum ultimatio post sensibilem maorationē. igitur per phlebotomiam prohibetur augmētum & status quo ad accidentia. consequentia est nota. & assumptum deductum est. Corrolarium secundū. Licet medico prolongare morbum in casu, scilicet de mortali salubrem faciēdo. Et infinita alia quasi sequuntur ex his. Corrolariū tertium. Pauctora possunt esse tempora salubrium q̄ mortalium. Vel sic minor potest esse maximus numerus temporū salubrium quàm mortalium. Vel sic. non tam paucorum temporum potest esse totalis consistentia mortalium sicut salubrium. Patet, quia omntū mortalium necessario sunt tria tempora. s. principium augmentum, & status. sed salubrium non sunt necessarto plura q̄ duo. Corrolarium quartū. signa dicta super consistentias &c. sunt solum ut in pluribus uera. Sexta conclusio. Ad excitandum mentes audientiū. Possibile est ægrotantē mori ut ęgritudinis tantum salubris & non mortalis. Vel sic. possibile est sortem mori ęgritudine aliqua quę est salubris etiam ui illius ægritudinis, nulla causa accidentali superuentē te. nec forte prius ante declinationem ex ætate deficiente. Et ad declarandum p̄mittendum per ægritudinem mortalem non intelligi illam quæ interficiet, nec salubrem illam qua sanabitur, sed merito proportionis materię ad uirtutem, uel econtra sanabitur uel occidet. Deinde ponam duas tertianas, quarum cuiuslibet accidentia possit uirtus tolerare & materiam digerere, non tamen ambas simul. & ponę primam postponere & secūdam anticipare donec cōplicent, & sequitur conclusio. Vnde fiet ægritudo mortalis in complicatione, & hoc merito proportionis materiæ ad uirtutem &c.

Egritudo mortalis qd. & salubris.

Ad argumenta dr auctores intelligere, ut in plibus.

Quæstio. xix. Aphor. xij.

VTRVM ęgritudines uniuersaliter declarent paroxismos & consistentias. Et arguitur multipliciter q̄ non. Primo, quia febris phlegmatica non declarat ordinem reditus paroxismorum phlegmaticę. igitur &c. assumptum colligitur prima quarti trac. 2. cap. de signis phlegmaticę. in qua occultatur frigus & manifestat calor ubi inquit q̄ propter grossitiem & paruitatem materię hic febris plerunq̄ conuertitur ad tertianā & quartanam. & quandoq̄ paucitas est ex causis longationis periodi & hoc non extrahit ipsam ad hoc q̄ non sit phlegmatica. Secundo febris melācolica non declarat reditus. igitur nec declarat paroxismos. igitur etc. assumptū colligitur prima quarti. cap. de sextana & quintana.

Auicē.

Tertio ęgritudines comprehensę non declarant consistentias. igitur &c. patet assumptū, quia contingit quartanam breuiorem esse phlegmatica, & phlegmaticā tertiana. Quarto paroxismi declarant ęgritudines. igitur ęgritudines non declarant paroxismos, quia als idem esset notius & ignotius. Quinto multæ ęgritudines non habent paroxismos. igitur &c.

Ad oppositum est Hippo. in apho. & Gal. in cōmen. 12. Primo nota q̄ licet quilibet humor alius à sanguine habeat determinatam periodum. prima quarti. cap. de febribus apostematum. talis tamen periodicatio non inest sibi nisi cū certis circunstantijs, puta cum tali modo substantię & quantitate tanta & tali habitudine ipsius ad uirtutem, & econuerso. licet enim phlegma sit quantitatis multę, sic q̄ merito suæ quātitatis possit omni die periodicare quandoq̄ tamen stat q̄ de tertio in tertium putrescat, & tamen non est tertiana sed oportet habere alias circūstantias. Ex quo patet phlegmaticā posse de quarto in quartū, & de tertio in tertium periodicare. Peccant igitur qui tertianā uel quartanam iudicant ex paroxismo, ut prima quarti. cap. 16. de dispositiōe feb. compositarū. Ex quo patet multo certiora esse signa à pulsu & urina. Secundo nota febres esse duplices. s. materiales et immateriales. Tertio nota. ęgritudines quasdam habere paroxismos & quasdam non. Prima conclusio. In ægritudinibus non habentibus paroxismos, licet ægritudo non declaret paroxismos, potest tamen consistentias declarare. Prima pars patet. & secunda persuadetur discurrendo. Secunda conclusio. Licet omnes ęgritudines habentes paroxismos & consistentias declarent paroxismos & consistentias, non tamen declarant quo ad omnia quæ debet medicus de paroxismo cognoscere. Nam declarant notitia confusa & generali, sed non speciali, ideo oportet alias circunstantias scire. Patet, quia saltem quo ad fortitudinem & debilitatem accidentium. scito enim q̄ est tertiana scies q̄ erit fortium accidentium. si phlegmatica non erit ita impressiuorum accidentiū. Tertia conclusio. Nō semper ęgritudines declarant paroxismos & consistentias notitia speciali, & propria, licet notitia generali.

Febris est duplex.

Egritudo duplex.

Ad argumenta principalia respondetur. Ad primū. Licet non declaret quo ad redditum, tamē ad hoc quòd fit uel erit ęuorum accidentium uel remissorum &c.

Alia argumenta soluuntur per conclusiones positas, ut patet intelligenti.

Quęstio. xx. Aphor. xij.

VTRVM anticipatio paroxismorū significet augmentum morbi & postpositio declinationem. Arguitur multipliciter q̄ non. Primo cōtinue usq̄ ad ista tū procedunt paroxismi anticipando, non tamen est cōtinue augmentū. igitur &c. consequentia est nota & assumptū probatur, quia continue uirtus à materia magis & magis incitatur eo q̄ materia continue magis & magis malignatur. igitur &c. Item continue plus & plus de materia mouetur ad putredinem. igitur continue citius & citius aduenit principium paroxismi, & per consequens procedit paroxismus anticipando. consequentia est nota cum antecedente. Secundo aliquæ sunt febres quæ continue procedunt anticipando, & tamen nō continue illę sunt in augmento. igitur &c. consequentia est nota & minor. & maior patet de febribus epachmasticis interpolatis in quibus citius mouetur ad putredinem materia grossa & postea subtilis.

Tertio dantur febres quarum paroxismi cōtinue procedunt postponendo. igitur &c. consequentia nota & antecedens uidetur possibile de epachmasticis interpolatis in quibus continue citius mouetnr ad putredinem subtilius, deinde grossius.

Oppositum huius habetur ex dictis circa illam partem in commento duodecimo. Et circuituum adinuicem incrementa.

Circa huius quæstionis declarationem erunt notata & conclusiones. Primo nota quòd materia putrescens faciens febrem, quandoq̄ ponitur homogenea, quandoq̄ etherogenea in suis partibus. Secundo nota quòd possunt esse multæ causæ anticipationis paroxismorum. Prima est accidentalis & extrinseca, ut inordinatio dietæ uel regiminis. Secunda causa potest esse dispositio in materia reperta differmi in suis partibus propter quod una pars nata est citius & alia tardius mouerī. Tertia causa potest esse dispositio maior materiei ad putrefieri tempore unius paroxismi magis quàm tempore alterius. Quarta causa potest esse conatus fortior uirtutis contra materiam ad ipsam expellendā extra uenas. Quinta causa maior sensibilitas membrorū. Tertio nota q̄ tres oppositas his tribus possumus imaginari fore causas postpositiōis paroxismorum. Prima est difformitas materiæ in suis partibus propter quod pars sequens tardius est nata moueri ad putredinem in paroxismo sequenti quàm fuerit præcedens pars in paroxismo antecedente &c. Secunda causa potest esse dispositio

Digitized by Google

minor materię quantumcunq; fuerit uniformis ad putrefieri in sequenti quàm in precedenti. Quarto nota

Anticipatio duplex.

q; duplex est anticipatio. quędam est anticipatio absoluta & quędam respectiua, quę dicitur anticipatio anticipationis. Prima conclusio. Anticipatio paroxismorum à causa accidentali euenięns non significat augmentum ægritudinis. Patet, quia potest in omni tempore morbi indifferenter euenire. Secunda conclusio. Nec anticipatio paroxismorū propter difformitatem materię in suis partibus euenięns significat augmentum morbi. Patet, quia talis euenit in principio uel euenire potest. Nota tamen q; in istis quarum paroxismi continue procedūt anticipando hoc modo ab ordine paroxismorum distinguemus abinuicem quatuor tempora uniuersalia. Tūc est principium quando materia apparet cruda & paroxismi procedunt æqualiter in anticipando, quia. s. quantum secundus paroxismus anticipat primum, per tantū tertius secundū uel insensibiliter plus. Tunc uero esset augmētum quando sensibiliter plus anticiparet tertius secundum q; secundus primū, & sic deinceps. Tunc uero status quando materia apparet digesta & paroxismi equaliter sese anticiparent. Tunc uero esset declinatio quando continuo minus & minus sese anticiparent paroxismi. Et hoc est dicere q; anticipatio nō absoluta sed anticipatio anticipationis significat augmentum. Ita q; principium morbi est quando illa anticipatio est remissa. Augmentum quando procedit sensibiliter augēdo anticipatio. Status quando ultimatur anticipatio. Declinatio quando sensibiliter minoratur. Nota tamen q; hoc non est uer uerum nisi suppositā proportionali difformitate materia paroxismorum, ita q; quantum secunda materia faciens paroxismum de se est habilior ad putre fieri q; materia faciens primum, tanto fit habilior materia faciens tertium q; materia faciens secundum, & sic deinceps. Vbi autem materia non foret sic regulariter difformis, secūdum hanc anticipationem non possemus recte distinguere tempora uniuersalia morbi abinuicē, sed tunc studeremus ea distinguere penes digestionem uel indigestionem materię. Tertia conclusio. Stante materia homogenea in suis partibus anticipatio paroxismorum potest esse signum augmenti morbi. Patet,

Homogenea materia qd.

quia existēte materia homogenea modo iam dicto si fit anticipatio non fit nisi quia uel uirtus magis conat, aut quia plus de materia mouetur tūc ad putredinem quàm prius, unde citius stimulat uirtus expellere ipsam extra uenas q; prius stimulabatur, & hoc uidetur solum in augmento contingere. Et nota q; per materiam esse homogeneam non intelligo homogeneitatem proprie dictam, sed quoad sensum. difformitas enim insensibilis materię non facit sensibilem anticipationem, ut patet. Ex quo sequitur q; signum sumptum ex anticipatione paroxismorum non est de se solum sufficiens ad signandum super augmentum ęgritudinis. Quarta conclusio. Postpositio paroxismorū euenięns propter difformitatem materiæ in suis partibus, non necessario significat uerā declinationem. Patet, quia talis potest contingere in principio augmento & statu. Nota tamen q; licet ita sit, in febribus tamen continue p̄cedentibus postponendo distinguere possumus quatuor tempora uniuersalia. Tūc dicamus esse principiū quando materia est cruda & paroxismi declinant equaliter uel insensibiliter inequaliter. Tunc augmentū quando declinatio sensibiliter minoratur, siue quādo paroxismi sensibiliter minus postponunt. Tunc est status quando declinatio stat equaliter in omnibus paroxismis, est tamen minor quàm unq; & cum materiei digestione. Tunc uero declinatio quando sensibiliter augeat postpositio paroxismorum, & huiusmodi causa sumitur per oppositū anticipatiōis, ut patet intelligenti. Nota tamen ut supra q; hoc non esset uerū si materia foret irregulariter difformis. Quinta cōclusio, Stāte materię non sensibili etherogeneitate postpositio paroxismorum significat declinationem. Patet, quia signū est, aut q; minor quantitas materię mouet, aut q; materia tardius acquirit gradū malitię sufficientem uirtutem stimulare, & hoc uidetur declinatio.

Ad argumenta patet solutio per cōclusiones &c.

Quęstio. xxi. Aphor. xŋ.

VTRVM signa mortis possint apparere in principio uniuersali morbi materialis puta febris aut similis.

Et arguitur multipliciter quòd sic. Primo. auctoritate Gal. tertio de crisi ubi uult q; in quolibet tempore uni uersali morbi contingat mori prętereq; in declinatione. Similiter in cōmento istius aphor. Paroxismos uero & consistentias. idem innuitur. Secundo in principio particulari, & similiter in augmento contingit ęgrum mori. igitur in uniuersali. consequentia uidetur nota, sicut enim uidetur se habere principium particulare ad alia tēpora particularia, ita principiū uniuersale ad alia tempora uniuersalia. & antecedens satis patet. sed quandocūq; contingit ęgrum mori, tūc possunt apparere signa mortis. igitur &c. Tertio tāta potest esse morbi malitia in principio perperacutę sicut in statu chronicę, & adhuc maior. sed contingit ęgrum mori in statu chronice. igitur &c. consequētia nota. & assumptum satis patet esse possibile. Quarto. tanta potest esse proportio malitiæ principij alicuius morbi mortalis ad uirtutem ęgrotantis in principio, quanta est status morbi mortalis ad uirtutem ęgrotantis alterius in statu. sed in statu illius mortalis à malitia morbi moritur æger. igitur etiam in principio morbi mortalis à malitia morbi moretur ęger. igitur &c. cōsequentia uidetur esse nota. & assumptū probatur. Signetur enim. a. morbus malitiæ cuius in statu ad uirtutem fortis sit proportio dupla. & sit. b. morbus, cuius malitia principij sit subdupla ad malitiam. a. morbi in statu. & sit iam plato ęgrotans. b. morbo in principio. uirtus cuius sit subdupla ad uirtutem for. Et fiat argumentū tactum. qualis est proportio. a. ad uirtutē fortalis est proportio. b. ad uirtutem platonis. sed. a. ad fortis uirtutem tanta est proportio q; fortem interficit uel sufficit interficere. igitur. b. sufficit interficere platonē. & tamen. b. est in principio. igitur &c. tota consequentia uidetur esse nota cum antecedente &c.

Ad oppositum uidetur communis schola.

Morbo rū tpa distīgu duplr.

Respondendo ad hanc quęstionem sic procedam. Primo pręmittam notabilia quędam. Secundo cōclusiones de quęsito. Primo sciendum est q; sicut in morbis salubribus tempora morborū distinguuntur penes duo, scilicet penes accidentia & penes digestionem, ita in morbis mortalibus tempora distinguuntur penes accidentia & penes indigestionem uel dispositionem siue prauitatem materiei acquisitam per actionem caloris præter naturam in eam. Vt dicamus tunc esse principium quo ad accidentia, quando accidentia sunt remissa. Augmentum quando notabiliter intenduntur. Status uero cum ultimantur, quia perfecte obtinet uirtus a morbo. Tūc uero dicimus esse principium ęgritudinis, quo ad dispositionem & prauitatem materiei quando prauitas est aliquanta in materia. Augmentū cum notabiliter augeat. Et status quando materię prauitas ultimatur, quia. s. acquirit ultimam prauitatē & rebellionem contra uirtutem. Secundo sciendum q; quandoq; materia faciens febrem interficit sua malitia, quandoq; uero sui multitudine per uiam suffocationis. hæc distinctio habetur de mente Auicen. quarto. prima. cap. de signis horarum febrium. Prima conclusio. Possibile est in principio uniuersali febris materialis mori ægrum per uiam suffocationis factæ à multitudine materiæ. Ista conclusio satis patet de se. Ex qua sequitur quòd possunt in principio apparere signa mortis per uiam suffocationis. potest enim in principio apparere cursus materiei ad spiritualia cum constrictione anhelitus & prohibita euentatione, ut satis patet, igit &c. Secunda conclusio principalis

Materia facies bre interficit dupl.

Digitized by Google

cipalis. Taliter moriens licet non moriatur in ſtatu febris. moritur tamen in ſtatu & propter ſtatum alterius ægritudinis, quia ſcilicet oppilationis uel ſuffocationis. Patet. Iſta enim talis ſuffocatio habet quatuor tempora ſi eſt ſalubris, & tria ſi eſt mortalis ſicut & febris. Vt tunc ſit principium quando materia incipit fluere & ſuffocare. Et tunc ſit augmentum quando euentatio notabiliter impeditur. Et tunc ſtatus quando totaliter impeditur, ſed tunc moritur æger. igitur &c. Tertia concluſio principalis eſt. Poſſibile eſt ęgrum mori in principio diſtincto penes diſpoſitionem materiei. Probat, quia poſſibile eſt in principio ægritudinis uirtutem eſſe intantum debilem ꝙ tolerare non poterit accidētia prouenientia à materia quantumcunq; ſit remiſſe malitiæ. igitur &c. patet cōſequentia. & aſſumptum ſatis notum eſt intelligenti. Quarta concluſio. Non eſt poſſibile ægrum mori in principio quo accidentia, & hoc ui accidentiū illius morbi. hæc concluſio probat. quādocunq; æger moritur ui accidentium morbi tunc ultimantur accidentia morbi. ſed quandocunq; ultimantur accidētia, tunc eſt ſtatus accidentium. igitur &c. conſequentia eſt nota. & aſſumptum probatur, quia tunc ultimum effectum & maximum inducunt quem ſufficiunt inducere. igitur &c. Item quandocunq; uirtus perfecte ſuccumbit & obtinet ab accidentibus, tunc accidentia ſunt in ſtatu, ſed ita eſt cum aduenit mors ui accidētium. igitur &c. conſequentia nota. & totum aſſumptum uidetur ſatis notum. Item talia accidētia ſunt maxima cauſa læſionis actionum, quia non ſunt aliud nec alia quàm actionum læſiones. ſed quandocunq; aduenit mors ui accidentium, tunc læſiones actionum ſunt maxime. igitur &c. Ex iſta concluſione infero contra cōmunem ſcholam, ꝙ non ſemper in morbis mortalibus coincidūt tempora diſtincta penes materiæ prauitatem et penes accidentia conſequentia actionum materiæ. Quinta cōcluſio eſt hæc. Licet ſit ita in principio tamen morbi uniuerſali poſſunt apparere ſigna mortis. Patet, quia poteſt apparere uirtutis debilitas cum materiæ prauitate, cuius ſtatum prauitatis non poteſt expectare uirtus, ſed prius deficiet.

Ad argumenta principalia reſpōdetur. Ad primum dicitur quòd Gal. uoluit ægrū mori in principio diſtincto penes prauitatem materiæ. ſed non eſt timor in principio accidentium. Ad ſecundum dicitur negando conſequentiam. Nec ſic ſe habet principium particulare ad alia tempora particularia, ſicut principium uniuerſale accidentiū ad alia tempora uniuerſalia. Ad tertium dicitur concedēdo tantam malitiam eſſe in principio perperacutæ ſicut in ſtatu chronicę. ſed non erit partitas ex parte uirtutis. Et ſi ponatur utrobiq; fore uirtutem æqualem uel æque debilem, dicitur quòd hoc eſt repugnans, quia tunc non erit principium proprie ſed ſtatus.

Ad quartum & ultimum dicitur negando aſſumptū. Et ad caſum dicitur quòd ipſe non eſt admittendus. Ex ipſo enim ſequitur quòd tam ſor. quàm plato erit in ſtatu ęgritudinis. igitur &c.

Quæſtio. xxij. Aphor. xij.

VTRVM in principio uniuerſali alicuius morbi poſſint apparere ſigna cōpletę digeſtionis aut etiā completæ indigeſtionis. Arguitur multipliciter quòd ſic.

Primo. poſſibile eſt ęgrum malitia morbi in principio uniuerſali ęgritudinis mori, ut patet ex pręcedenti. igitur poſſibile eſt in principio apparere ſigna malitię morbi interficientis. ſed iſta ſunt ſigna completę indigeſtionis. igitur &c. conſequentia nota & aſſumptum ſimiliter quo ad primam eius partem. ſed quo ad ſecundam arguitur. Primo quia ſigna oſtendentia ultimam prauitatem ſunt ſigna completæ indigeſtionis, cum non poſſit eſſe prauitas maior materię quàm interficientes. igitur &c. tota conſequentia eſt nota cum antecedente. Et confirmatur, quia poſſibile eſt materiam prauitatis ultimate contineri in loco diſtanti à corde tantum ꝙ nec poterit ad cor euaporare nec febrem facere, ut patet de materia cancerosa in digito pedis contenta. ponatur igitur quòd ita ſit & quòd ab aliqua cauſa permutetur hęc materia ad locum cordi propinquum, ita ut ſufficiat euaporare ad cor & febrem facere, & ſequitur quòd in principio huius febris apparebunt ſigna completę indigeſtionis, quia ſcilicet maximę prauitatis. Secundo per ſimile argumentum deduci poteſt quòd quādocq; in principio morbi apparebunt, uel apparere poſſunt ſigna completę digeſtionis. Ponatur enim quòd in loco ſatis à corde diſtante fiat apoſtema cuius putredo non euaporet ad cor nec febrem faciat, & quòd ſit iam materia huius apoſtematis prope ſtatum digeſtionis, & ꝙ ab aliqua cauſa permutetur materia apoſtematis ad locum cordi propinquum, aut cauſa quę euaporationem prohibuit iam ſit remota, ita ut euaporet materia hęc ad cor & febrem faciat. Et ſequitur concluſio, quia in principio febris ſequentis erit materia huius febris completę digeſta. ſed quandocunq; ita erit, tunc poterunt apparere ſigna completę digeſtionis. igitur &c. conſequentia nota. & aſſumptum ex caſu patet eſſe poſſibile. Sed forte pro iſto diceretur ꝙ quantumcūq; hęc materia ponatur eſſe digeſta, quia tamen eius digeſtio erit citra digeſtionem perfectam quę eſt à calore naturali, ideo ab illa diſtabit per latitudinē, per cuius acquiſitionem fiet trium temporum uarietas, ſcilicet principij augmēti & ſtatus. Contra quia in principio huic materię acquiretur aliqua latitudo digeſtionis, quę gratia argumenti ſit a. & arguitur ſic. In principio acquiretur latitudo digeſtionis. a. huic materię. ſed pręciſe per. a. diſtrahat hęc materia à perfecta digeſtiōe. ergo in principio huic materię acquiretur perfecta digeſtio. hęc conſequentia nota eſt. & totum aſſumptum patet eſſe poſſibile. igit &c.

Tertio ponatur quòd hęc materia antequam febrē faciat foret ſumme digeſta propter cauſam tamen impedientem eius criticam euacuationē non fuerit euacuata, ſed ad loca cordi propinqua ſit directa. Et fiat argumentum ut prius. Quarto in principio ephimerę & heticę febris poſſunt apparere ſigna perfectę digeſtionis. igitur &c. patet conſequentia. & aſſumptū eſt Auicen. quarto prima. capō. 6. ubi diſtinguit febres ephimeras à putridis. Et arguitur ratione, quia quandocunq; omnes humores in corpore exiſtentes ſunt digeſti, tunc poſſunt apparere ſigna digeſtionis, ſed hoc eſt in ephimera & hetica, cum ibi non ſit peccatum in humoribus. igitur &c. Quinto in principio particulari ſtatus uniuerſalis poſſunt apparere ſigna digeſtionis. igitur & in declinatione particulari uniuerſalis principij, quia multo magis eſt diſpoſita materia in quiete particulari uniuerſalis principij quàm in principio particulari ſtatus uniuerſalis. igitur &c. patet conſequentia ſatis cum antecedente. Sexto. quia in principio particulari poteſt apparere urina nigra & uiridis quę ſunt ſigna perfectę indigeſtionis. igitur &c.

Ad oppoſitum uidetur eſſe Gal. in commento illius 12. apho. Paroxiſmos uero.

Reſpondendo ad iſtam quęſtionem primo p̄mittam notabilia quędam. Secundo quaſdam concluſiones ponam de quęſito. Primo eſt ſciendum ꝙ morbus eſt duplex, quidam materialis, quidam immaterialis, quid ſit utrilibet illorum ſatis patet. Secundo ſciēdum ꝙ adhuc materialium quidam ſunt pendentes à materia nocente praua eius diſpōne qualitatiua. Quidā uero ſunt pendē tes à materia nocente nō per qualitatē prauā in materia exīte ſed p quantitatē minimā ſine putredine. Tertio ſciendum quòd in principio morbi materialis apparere poſſunt ſigna completæ digeſtionis poſſumus dupliciter imaginari. Vel quòd talia ſigna appareant ui ſolius actionis

Mor-
bus ma
teri alis
duplex
Morbi
mālis ſi
gnū cō
pletę di
gōnis
apꝑet
dupl̄r.

Digitized by Google

factæ in principio illius morbi, ita quòd digestiõis illius principij actio fuerit totalis causa. Vel ꝙ non solius principij ui appareant, sed etiam ui alterius quod ante concurrebat. Similiter per omnia distinguere possumus de signis, indigestionis completę, scilicet ꝙ ipsa apparere in principio imaginari possumus. Vel ui actionis solius calidi prꝛter naturam in principio contingentis. Vel non solum propter hoc, sed etiã propter actionem aliam alias ad hoc concurrentem. Prima cõclusio. Possibile est in principio morbi immaterialis apparere signa completæ digestionis. Hanc conclusionẽ deducit quartũ argumentum ante oppositũ. Secunda conclusio. Possibile est in principio uniuersali ęgritudinis materialis non pendentis à qualitate materię, sed ab eius quantitate apparere signa completæ digestionis. Patet, quia in principio synochę sine putredine omnia illa satis patent. Tertia cõclusio principalis. In principio uniuersali febris putridę apparere non possunt signa perfecte digestionis, cuius totalis causa efficiens sit actio contingens in principio. Patet, quia actio principij in materia est actio insensibilis & occulta. sed notum est ꝙ nunꝯ actio occulta & immanifesta est totalis causa manifestæ & completæ digestionis. igitur &c. patet consequentia. & assumptum similiter. Et confirmatur, quia maior est transmutatio qua transmutat uirtus materiã in augmento quàm in principio ęgritudinis, sed non est possibile in augmento ui uel uirtute actionis solius augmenti apparere signa completę digestionis. igitur &c. tota cõsequentia est nota cum antecedente. Et sicut argutum est de feb. putrida, ita argui potest de ęgritudine quacunꝯ simili ut apostemate & huiusmodi. Quarta conclusio principalis. In principio uniuersali feb. putridę possunt apparere signa pfectę digestionis materiæ facientis febrẽ, cuius actio principij non fuerit totalis sed partialis causa. hæc conclusio uidetur deduci posse per tertium principale superius adductũ, quia possibile est materiam collectã in loco à corde intantũ distante, ꝙ nõ sufficit euaporare ad cor esse, digestione quasi completa digestam, & ab aliqua causa siue primitiua siue corporali moueri ad locum propinquũ cordi intantum ꝙ euaporet ad cor & feb. faciat. cuius tamen digestionis complementũ acquiratur in principio, quia quantumcunꝯ modica fuerit latitudo digestionis quę huic materię ponatur acquiri in principio, ꝓ minorem potest illa materia à completa digestione distare. igitur &c. Ex ista conclusiõe sequitur primo ꝙ possibile est in principio uniuersali morbi crisim salubrem aduenire, & hoc si per crisim intelligas euacuationem, non autem motum uelocem. Patet, quia quandocunꝯ hæc materia fuerit digesta perfecte tũc poterit crisis fieri. sed sic est in principio uniuersali. igitur &c. Sequitur secundo aliquem morbum habere statum quo ad digestionem materiei, qui tamen nunꝯ habuit digestionis principium uel augmentũ. Patet, quia quandocunꝯ huiusmodi feb. putridę designarę erit materia summe digesta, erit status digestionis materiei. sed iam ita est, ideo &c. quæ tamen nunquã habuit digestionis principium uel augmentũ patet, quia nunquam fuit feb. quando fuit principium uel augmentũ digestionis huius materiei. Veruntamen concedendũ est ꝙ cuiuscunꝯ digestionis est status, illius aliquando fuit principiũ, & similiter augmentũ saltem in loco alio ab isto. Sequitur tertio contra cõmunem scholam ꝙ non in omnibus morbis reseruantibus materiã ad unicam expulsionem salubribus coincidunt tempora quo ad accidentia & quo ad digestionem materię. Patet ex dictis. Quinta conclusio principalis. Impossibile est in principio uniuersali febris putridę apparere signa completę digestionis cuius actio solius principij fuit causa effectiua totalis. Probatur similiter sicut arguebatur in tertia conclusione. Sexta conclusio principalis. Possibile est in principio uniuersali apparere signa completę indigestionis, cuius tamen causa totalis non fuit actio principij. hęc conclusio probatur per secundũ principale superius adductum. Potest etiam deduci per simile sicut deducebat quarta conclusio principalis. Sed contra hanc conclusionẽ arguitur quia apparentibus huiusmodi signis completę indigestionis, nec est principium quo ad materiei indigestionem, nec quo ad accidentia. igitur tunc nullo modo est principium, & per consequens est conclusio falsa. consequentia nota. & assumptũ probatur. non enim tunc est principium indigestionis, cum tunc sit materia summe indigesta. nec quo ad accidentia, quia tunc ęger moritur ui malitię materiei facientis morbũ. sed nõ moritur ęger ui malitię materię facientis morbum, nisi in statu accidentium ut tenebatur in quęstione pcedenti. igitur. patet consequẽtia. & assumptum similiter ex dictis. Sed ad hoc dicitur ꝙ hęc signa apparent in principio accidẽtium & dicitur ꝙ non statim moritur ęger, cum hęc materia facit febrem, quia non statim ultimatur impressio, quam debet hęc materia facere in mẽbra. Veruntamen concedendum est ꝙ hoc principiũ erit ualde breue, quia cito ueniet augmentum & status accidentium. Et si arguitur contra hoc, quia Gal. in commento & generaliter omnes auctores ponunt in principio materiam fore occulte digestum, aut digeri, & in augmento manifestius &c. Dicendum quòd auctores id intelligunt de morbis incipientibus à materia cruda. quę indifferenter se habet ad hoc ut digeratur uel indigestionem acquirat. Et quia illud est utplurimum contingens & oppositum raro, ideo illam propositionem proferunt tanquam uniuersaliter ueram.

Ad argumenta principalia respõdetur. Ad primum negatur cõsequentia. & dicitur ꝙ non omnia signa ostẽdentia malitiam morbi interficientis sunt signa perfectę et ultimatę putredinis uel indigestiõis, ut patuit in quęstione pręcedenti. Ad secundũ tertium & quartum satis patet ex dictis in quęstione. Ad quintum dicitur ꝙ minus disposita est materia ad digestionem in quiete uel paroxismo principij quàm in principio paroxismi status uniuersalis, & hoc saltem uerum est comparando causam antecedentem ad causam antecedentem. & forte aliter sed non dico pro nunc. Ad sextum conceditur totum ad quod deducitur & quod fuit argutum. sed illud non erit ui actionis principij tanquam totalis causæ. & hoc de quæstione &c.

Quęstio. xxiij. Aphor. xij.

VTRVM crisis quælibet fiat in statu morbi. Arguitur multipliciter ꝙ non. Primo. possibile est crisim completam salubrem aduenire in principio. igitur &c. patet consequentia. & assumptum probatur, supponendo ꝙ aliqua materia intra uel extra uenas in locis à corde ualde distantibus putrescat ita ut non euaporet ad cor. & ipsa complete uel quasi complete digesta pellatur uersus cor, propter quod faciet feb. Et patet totum argumentum ex dictis. Secundo possibile est crisim mortalem in principio fieri, igitur &c. patet consequentia & assumptum probatur, ponẽdo simílem casum de materia priuationis summe putrescente in locis distantibus, ita ut prius febrem nõ faciat. deinde subito pellatur ad cor. & arguitur ut supra quandocunꝯ materia faciens febrẽ est summe deprauata, & nullo modo digesta moritur ęger, sed hoc est in principio huius ęgritudinis. igitur. patet consequentia & assumptum similiter. Tertio principaliter sic. quandocunꝯ æger subito permutatur ad mortem uel alteratur, tunc potest fieri crisis. sed hoc est in principio, ut habetur ab Auicen. quarto. prima, capꝰ. de signis horarum febrium, ponente, ſ. ꝙ materia quandocunꝯ in principio sui multitudine interficit. igitur &c. Auicẽ.

Quarto eadem potest esse proportio malitię status alicuius morbi mortalis ad uirtutem, qualis est proportio malitię

tio malitiæ principij ad uirtutem in principio sed prima interficit. igitur & secunda patet cõsequentia. et assumptum deducatur ut supra in alia quæstione deducebatur. Item. quia tanta uel maior potest esse malitia morbi perperacuti in principio sicut chronici in statu, sed tunc interficit. igitur &c. Quinto crisis saltē perfecta ad salutem non aduenit nisi in declinatione. igitur &c. Patet consequentia & assumptum similiter, qa non aduenit alteratio ad salutem nisi in declinatione. similiter nec uirtus perfecte sup morbo obtinet nisi tūc.

Gal. Pro isto etiã uidetur auctoritas Gal. in tertio de crisi, cap. 9. ubi ponit qꝫ in quolibet tempore morbi potest æger mori præterquam in declinatione & idem commento illius. 12. aphor. scilicet paroxismos & consistentias. uidetur innuere &c.

Crisis duplex. Crisis cõpleta duplex

Ad oppositum est Auicen. quarto. secunda. Primo nota qꝫ duplex est crisis, scilicet completa & non completa siue diminuta. De completa est sermo in proposito, quia non est dubium crisim imperfectam siue diminutam aduenire posse in quolibet tempore uniuersali morbi. Secundo nota etiam qꝫ completa crisis est duplex. s. quædam ad salutem, & quædam ad mortem.

Ideo in ista quæstione erunt duo articuli. In primo uidebitur de mortali. In secundo de salubri.

Materia morbi mortalis egritudinē interficit dupl'r.

Quantum ad primum articulū erunt notata & conclusiones. Primo sciendum qꝫ materia faciens mortalē morbum potest ægrotantem dupliciter interficere. s. ui suæ malitiæ, & ui suæ multitudinis. Exemplum primi, ut uenenosa materia non multæ quantitatis. Exemplū secundi, ut phlegmatica materia multa non multum maligna. Secundo sciendum qꝫ sicut in morbis salubribus distinguuntur tempora penes duo, scilicet penes accidentia, & penes materiei digestionē. Ita etiam in mortalibus penes materiei dispositionem. s. prauitatem eius, & penes accidētia ab ea prouenientia distingui possunt tēpora. Tertio prēmittendum in morbo, ut gratia exempli in febre in qua interficit materia suffocando duplicē imaginamur morbum. s. suffocationem & febrem. Et sicut in feb. imaginamur tempora distincta, ita & in suffocatione. Prima conclusio. Possibile est crisim completam mortalem aduenire in principio febris. Probat, quia possibile est in principio febris materiam esse multam & suffocatiuam. igitur &c. patet consequentia & assumptum satis patet. Pro ista conclusione est Auicen. in loco alleg. & quarto secunda. cap. primo & secundo.

Auicē. Secunda conclusio. Licet taliter moriens moriatur in principio feb. moritur tamē in statu ægritudinis ex qua moritur, quia scilicet in statu suffocationis. Imaginari enim possumus principiū suffocationis sicut in alia quæstione dicebatur. Tertia conclusio. Possibile est in principio uel augmento ægritudinis materialis. ubi materia ui suæ malitiæ interficit, crisim completā aduenire mortalem. Patet, quia stat uirtutem esse ita debilem qꝫ summum gradum malitię expectare non possit. igitur &c. patet consequentia & assumptū similiter, ponendo sortem & platonem ægrotare eadem ęgritudine mortali, et qꝫ uirtus sit in uno fortior & in alio debilior, ut patet intelligenti. Quarta conclusio. Licet taliter moriēs moriatur ante statum quo ad materiei dispositionē, non tamen moritur ante, sed in statu quo ad accidentia. Probatur, ut supra in alia quæstione probabatur. Ex his omnibus sequitur qꝫ omnis crisis mortalis aduenit in statu quo ad accidentia, & qꝫ non est possibile qꝫ in alio tempore adueniat crisis mortalis. Et hoc de primo articulo.

Crisis ꝗdrupliciter. Morbus mãlis salubris dupl'r.

Quantum ad secundū articulum erunt notata & cõclusiones. Primo p̃mittendum ut alibi notabatur. hãc crisim sumi quadrupliciter. s. pro commotione antecedẽte, pro euacuatione, pro alteratione ad salutem, & pro aggregato ex his. Secundo p̃mittendum qꝫ morborum materialiū salubrium, quidam sunt incipientes à materia cruda, quidam à materia alias digesta, licet hoc sit rarò. exempla satis patent. Tertio prēmittendū in huiusmodi morbis distingui tempora quãdoqꝫ penes digestionem quandoqꝫ penes accidentia. omnia patent. Prima conclusio. Possibile est crisim sumptam pro commotione uel euacuatione aduenire in principio quo ad accidentia. Patet per unum argumentū tactum supra ubi foret complete digesta. Secunda conclusio. Licet ita sit, illa tamē crisis aduenit in statu quo ad digestionem. Patet. Tertia conclusio. In omnibus morbis salubribus &c. aduenit crisis primo modo sumpta in statu. Patet, quia tunc digeritur uel digesta est materia. Quarta conclusio. In talibus crisis secundo modo sumpta aduenit partim in statu & partim in declinatione. Patet, quia in statu incipit euacuari materia, & ultimatur euacuatio in declinatione, & hoc est tam quo ad digestionem qꝫ quo ad accidentia. Quinta conclusio. Semper crisis sumpta pro alteratione aduenit in declinatione. Vltima cõclusio. Totum aggregatum ex his fit partim in statu & partim in declinatione.

Ad argumenta patet solutio in una quæstione, quam habes supra.

Quæstio. xxiiij. Apho. xij.

VTRVM primi senes facillime tolerent ieiunium.

Arguit multipliciter qꝫ non. Primo auctoritate Auicen. quarto prima. cap. de cibatione febricitantiū ubi dicit qꝫ senes debiles & infantes sunt ex his qui nō possunt tolerare ieiunium. Secundo, quia plus lædit senex ex consumptione humidi & ex calidi resolutione qꝫ iuuenis puer uel consistens, sed ad quamlibet ieiunij tolerantiam sequitur humidi cõsumptio & calidi resolutio. igitur plus lædit senex ex tolerantia ieiunij quàm iuuenis. igitur &c. & per consequens difficilius tolerat ieiunium. consequentia est nota. & assumptū patet cum in sene sit tam calidi quàm humidi mensura minor quàm in iuuene. Tertio stante equali tolerantia ieiunij in sene & iuuene, tanta uel maior fit in sene resolutio sicut in iuuene, uel quàm in iuuene. igitur &c. assumptū arguitur, quia continue à principio uitæ usqꝫ senectutem processit humidi cõsumptio calido in eadem seruato mẽsura usqꝫ ad principium senectutis. igitur saltem in principio senectutis magis minoratum est humidum quàm calidum. sed passio magis & uelocius minorato qꝫ agens minoretur crescit proportio agentis ad passum. igit etc.

Quarto quanto uirtus est debilior tanto indiget maiori restauratione. sed in senibus est uirtus multo debilior qꝫ in iuuene. igitur indigent restauratione maiori, & per consequens difficilius abstinent uel tolerant ieiunium. consequentia tenet & minor est nota. patet uero maior cum à uirtute principaliter secundum eius debilitatem & fortitudinem sumatur indicatio de cibando.

Quinto à nocumento sequente ieiunij tolerantiã difficilius releuantur senes quàm alij. igitur difficilius tolerant ieiunium. patet consequentia. & assumptum, qa uirtus resumptiua in ipsis est debilior. igitur &c. Sexto facilius incurrunt famem senes alijs. igitur &c. patet consequentia & assumptū probatur, quia stomachus senum est frigidus secundum naturam. aliorum uero calidus. sed stomachus frigidus citius incurrit appetitum quàm calidus. igitur &c. consequentia & maior patent. & minor arguitur auctoritate Gal. secundo techni. in tex. 4. in tractatu de uentre. in illa parte. Frigidus uero natura uenter.

Ad oppositum est Hippoc. in aphor. 13. primę particulæ. Senes facillime ferunt ieiunium. Et Gal. in commento eiusdem. Gal.

Ieiunij nocumentū.

Respondendo ad hanc qõnem, primo ponam notabilia quędam. secundo ponam conclusiones responsiuas. Primo sciendum est qꝫ nocumenta potissime sequentia ex ieiunij tolerãtia sunt tria & possunt in aliquibus corporibus esse quatuor scilicet tristitia sequens ex fame, humidi resolutio, membrorū humorū & adhuc spūum

Digitized by Google

inflammatio, & ex consequenti spirituum resolutio, & attractio humorum prauorum ad stomachum, quod totum patet in ieiunantibus. Secundo sciendum ꝙ difficultas tolerantiæ ieiunij potest maxime penes tria attendi. Primo penes facilem casum in famem, ut illud corpus dicatur difficilius tolerare ieiunium, quod famē citius incurrit, & econtra famem difficilius & tardius incurrens dicitur ieiunium penes hoc facilius tolerare.

Ieiunij difficultas.

Secundo potest attendi difficultas tolerantię ieiunij penes nocumentum sequens ex ieiunij tolerantia, ut dicatur illud corpus alio difficilius tolerare ieiunium, quod cæteris paribus ex ieiunio incurrit maius nocumentū, & econtra facilius. Tertio penes difficultatem releuationis à nocumento sequente ieiunium. sic enim diceremus ꝙ corpus quod à nocumento illo tardius releuatur difficilius tolerat ieiunium, & econtra facilius. Tertio sciendum ꝙ ad famem naturalem concurrunt quinq; motus, quos quarto de accidenti. cap̄. 7. enumerat Gale. inter quos primus est qui est omnium causa, ad quem alij consequuntur, scilicet membrorū inanitio & resolutio, ideo sicut in aliquo corpore citius & facilius fit membrorum resolutio, ita citius incurrit illud corpus famē. & hoc cæteris paribus. posset enim dispositio existens in ore stomachi ut humor phlegmaticus crudus esse causa ꝙ quantumcunq; citius alicui corpori aduenirent membrorum resolutio, tardius tamen in eo insurgeret appetitus ad cibum. Prima conclusio est hæc. Ratione difficultatis casus in famem naturalem cæteris paribus complexio ætatiua primorum senum in cōparatione ad alias facillime tolerat ieiunium. Probatur primo, quia tardius insurgunt causæ necessario antecedentes famem naturalem in sene q̄ in alijs. igitur &c̄. patet consequentia & assumptum probatur, quia tardior est in sene membrorum resolutio, cum calidum resoluens sit debile, & humidum grossum & densum difficile resolubile. Similiter etiam attractio membrorū à uenis est tarda, cum calidum attrahens sit debile. sensus etiam oris stomachi est hebes & obtusus igitur &c. consequentia & assumptum satis patent. Ex ista conclusiōe & eius probatione sequitur ꝙ nocumenta sequentia tolerantiā famis, puta tristis sensatio &c. sunt remissiora in sene cęteris paribus, q̄ in alijs puta iuuenibus consistentibus &c. Patet, quia talis tristis sensatio in sene est minor cæteris paribus. igitur ad ipsam debent sequi accidentia remissiora. patet consequentia & assumptum ex dictis. Secunda cōclusio. Sequitur ꝙ nocumenta sequentia ieiunij tolerantiā difficilius incurrit senex q̄ iuuenis & tardius. Probatur sic, quia talia nocumenta sunt tristitia sequēs ex fame, uel uehementia tristitiæ sequentis ex tolerantia famis, humidi naturalis consumptio, & resolutio spirituum, membrorum & humorum inflammatio. sed ut notum est hæc omnia difficilius & tardius incurrit senex quàm iuuenis uel puer. igitur &c. patet consequentia & assumptū similiter. Tertia conclusio principalis est hęc. Licet ita sit, ab equali tamen nocumento sequente ex ieiunij tolerantia in sene iuuene puero &c. difficilius releuatur senex quàm iuuenis puer uel consistens. Probatur, quia talia nocumenta iam dicta corriguntur per actionem nutritiuę uirtutis restaurātis resolutum. sed hic est in sene multo debilior quàm in iuuene. igitur &c. patet consequētia & assumptum satis ex dictis. Ex ista conclusione sequitur. ꝙ ab aliquo nocumento sequente ieiunij tolerantiam in sene in certa proportione minori q̄ nocumentum sequens ieiunij tolerātiam in iuuene uel puero difficilius releuatur senex quàm iuuenis aut puer &c̄. Patet, quia ab equali difficilius releuatur, ideo in certa proportione difficilius & tardius. sit gratia argumenti ꝙ in duplo. & sit illud nocumentum. a. & arguitur sic. ab aliquo nocumento proueniente ex ieiunij tolerantia in sene posset senex precise in sexqualtero facilius releuari quàm ab. a. ut satis patet, sed tale nocumentum esset minus. a. igitur ab aliquo nocumento minori. a. potest senex precise in sexqualtero facilius releuari quàm ab. a. Et arguitur ulterius sic. ab aliquo nocumento minori. a. precise in sexqualtero facilius & citius releuatur senex quàm ab. a. sed in duplo facilius releuatur iuuenis ab. a nocumento quàm senex. ergo ab aliquo certo dato minori. a. difficilius releuatur senex quàm iuuenis ab. a. & per cōsequens &c. Quarta cōclusio principalis est. Ab aliquo nocumento sequente ieiunij equalem tolerantiam citius & facilius releuatur senex quàm iuuenis puer uel consistens. Hæc conclusio probatur per æqualem ieiunij tolerantiam citius ducitur uel aptus est duci ad lapsum incorrigibilem puer iuuenis uel consistens quàm senex igitur &c. patet consequentia & assumptum docet experimentum. Quinta conclusio principalis est hæc. Deducta caloris ifiamma tione ac humorū & membrorum & accidentibus famis consequentibus tristitiam procedente & in humido senis & iuuenis resolutione, merito soltus actionis caloris naturalis in ipsum facilius releuatur iuuenis puer & cōsistens quàm senex à resolutiōe in quolibet ipsorum in æquali tempore contingente. Hęc conclusio persuadetur sic. Primo. facilius & citius restauratur resolutum in iuuene in æquali tempore merito solius actionis caloris naturalis quàm resolutum in sene. igitur &c. patet consequentia & assumptum arguitur, quia maior est proportio restaurationis iuuenis ad restaurationem senis, q̄ resolutionis ad resolutionem. igitur facilius etc. restaurat restauratiua iuuenis respectu restauratiuę senis, quàm resoluat resolutiua iuuenis respectu resolutiuæ senis, & per consequens per uirtutem restauratiuam iuuenis citius restauratur resolutum in iuuene q̄ in sene per senis restauratiuā restauretur resolutum in equali tempore. tota consequentia est nota, et assumptū patet, quia in iuuene est restauratio equalis resolutioni, in sene uero minor. igitur &c. Item secūdo. maior est proportio restaurationis ad resolutionē in iuuene q̄ in sene, eo ꝙ in iuuene est restauratio æqualis resolutioni, in sene uero minor. igitur citius & facilius restaurat restauratiua in iuuene resolutum in eodem quàm in sene restauret restauratiua resolutum, & per consequens nota &c. consequentia est nota cum antecedēte. Item tertio resoluat resolutiua in sene per unū, & in iuuene per duo. & patet ꝙ resolutionis iuuenis ad resolutionem senis est proportio precise dupla. si igitur maior est ꝓportio restaurationis iuuenis ad restaurationem senis q̄ resolutionis ad resolutionem, sequitur ꝙ est plus quàm dupla, & per consequens citius restauratur in iuuene per duo q̄ in sene per unum, & per consequens &c. Ex ista conclusione potest corrolarie inferri, ꝙ non ex quolibet nocumento sequente ieiunij tolerantiam æqualem facilius releuatur senex quàm iuuenis. Patet, quia ea quæ adducent nocumentum ultra resolutionem factam merito solius actionis caloris naturalis ex tolerantia ieiunii in iuuene possunt esse ita praua puta in principio famis ꝙ possunt facere nocumentum in minori proportione difficilius remouibile quàm erat proportio, qua erat nocumentum prius causatum in iuuene facilius remouibile nocumento prius in sene causato, quia ista erat certa proportio, & quacunq; dabili in minori illa potest nocumentum sequens &c̄. fieri difficilius remouibile. igitur &c̄.

Ad argumenta principalia respondetur. Ad primū dicitur ꝙ Auicen. ibi intellexit per senes seniores siue decrepitos, de quibus non erat sermo in quę sito principali. Ad secundum dicendum concedendo quòd plus ląduntur senes ex consumptione &c̄. cęteris paribus, ubi scilicet consumptio facta in sene sit tanta sicut quę fit in iuuene. Vbi tamen sic non foret paritas, hoc non oportet sicut non contingit in ieiunij tolerantia longa, inflammatur enim multum ex ieiunio calidum iuuenis.

Digitized by Google

iuuenis. unde multo plus maioratur humidi cõsumptio q̃ in sene. Ad tertium principale dicitur q̃ licet intensiue maior sit proportio calidi ad humidum in sene q̃ in iuuene uel puero, ut euidenter dicit argumentum, quantum tamen ad posse resoluere, quia. s. subtiliare & in uaporẽ conuertere, minor est proportio calidi ad humidum in sene q̃ in iuuene, cum humidum senis sit iam ualde terrestre & densum, qualiter non est humido iuuenis uel pueri, unde multo magis resistit resolutioni humidum senis quàm humidum iuuenis uel pueri.

Ad quartum dicitur q̃ uerum est ubi debilitas fuerit accidentalis ut consequens multam resolutionem spirituum ex febre uel exercitio q̃ debet cum alijs paribus plus restaurari. & indicat de multa restauratione. Sed illa non est accidentalis in sene, immo mertto decursus ętatiui. Ad quintum dicitur q̃ probat tertiam considerationem. Ad ultimum dicitur uno modo q̃ Gal. comparauit ibi potentiam appetitiuã stomachi frigidi ad digestionem eiusdem meliorem eius actus appetendi q̃ digerendi. Et iste est melior modus aliquo alio, & uadit ad mentem Galeni.

Quęstio. xxv. Aphor. xiij.

VTRVM pueri difficilius tolerant ieiunium q̃ iuuenes. Arguitur multipliciter q̃ non. Primo sic. Caliditas iuuenum est magis resolutiua quàm caliditas puerorum, sed ubi est maior resolutio, ibi maior est difficultas tolerantie ieiunij. igitur. consequentia est nota &c. minor satis patet ex dictis in alia quęstione. Et arguitur maior. Primo quia tanta est intensiue caliditas iuuenũ sicut puerorum. & cum hoc est in subiecto densiori q̃ caliditas puerorum. igitur &c. Secundo principaliter sic. Fortitudo caloris est causa difficultatis tolerantiæ ieiunij, sed calor iuuenum est fortior quàm calor puerorum. igitur difficilius tolerant iuuenes ieiunium quàm pueri. consequentia est nota. antecedentis prima pars est de mente Auic. quarto prima. ca. p̃. de cibatione febricitantiũ dicentis. Quorum calor innatus est fortis, sunt ex his qui non possunt tolerare ieiunium. & secũda pars antecedentis satis patet ad sensum. fortius enim imprimit caliditas iuuenis quàm pueri, ab eo etiã prouenient fortiores operationes. Tertio principaliter sic. Maior est proportio calidi ad humidũ in iuuene quàm in puero. sed ex maiori proportione prouenit uelocior & fortior actio. igit uelocius & fortius agit calidũ iuuenis in humidũ eiusdem quàm calidum in humidum eius, & per consequens &c. cõsequentia satis patet & minor. Sed arguitur maior, quia continue post primum instans generationis procedit humidum minorando, calido usq̃ ad iuuentutẽ in eadem mensura conseruato. sed minorato humido stante calido in mensura eadẽ, necessario crescit proportio calidi ad humidum. igit etc. Similiter humidiora sunt corpora puerorũ corporibus iuuenum & precise equaliter calida cæteris paribus. igitur est maior proportio calidi ad humidum in iuuene q̃ in puero, et per consequens &c. Quarto ad principale. Corpora puerorum sunt respectu iuuenum phlegmatica & econtra cholerica. sed multo difficilius tolerat ieiunium corpus cholericũ quàm corpus phlegmaticũ. igitur &c. consequentia manifesta & maior, cum plus abũdet phlegma in pueris quàm in iuuenibus. minor etiam patet per Hippo. in apho. 13 primę particulæ. Senes facillime &c. in illa particula. Horum uero ipsorum quicunq̃ sunt animosiores existentes. Quinto ad principale arguitur sic. Maior fit resolutio in equali tempore per actionem caloris naturalis in humidum in iuuene q̃ in puero. igitur difficilius fert ieiunium iuuenis &c. patet consequentia & assumptũ arguitur. resolutio in puero est minor quàm restauratio in eodem, & resolutio in iuuene est equalis restaurationi in eodem, sed maior est restauratio quæ fit in iuuene, quàm restauratio quæ fit in puero. igitur maior fit resolutio in iuuene quàm in puero. consequentia manifesta & maior. Et minor arguitur. Primo enim non apparet uerisimile q̃ in puero pedalis quantitatis restauratio per nutricationem fit tanta quanta in iuuene. Secundo quia experimento uidemus q̃ ad conseruandam uirtutem iuuenis & habitu dinem eius naturalem maior concurrit quantitas nutrimenti quàm ad saluandum nutricationem & adhuc augmentum in puero. quod non foret nisi maior in iuuene fieret resolutio & restauratio quàm in puero. Similiter per actionẽ uirtutis nutritiuę plus generatur de sanguine & humore in iuuene quàm in puero, ideo uidetur q̃ in eo fiat maior nutricatio quàm in puero, & per consequens resolutio maior. Similiter maior est quantitas quæ per actionem nutricationis conseruatur in iuuene quàm fit totum aggregatum ex quantitate quę acquiritur, & ex quantitate quę conseruat in puero. Similiter nullatenus apparet uerisimile q̃ ab embrione cum primo format tanta fiat in ę quali tempore solutio quanta in iuuene. igitur &c. Vltimo ad principale arguitur sic Facilius inflammat calor in iuuene ex quacunq̃ causa apta calidum inflãmare quàm in puero, sed sicut calidum magis inflammat, sic uelocius consumit humidum. igitur &c. consequentia tenet cum ex tolerãtia ieiunij calidũ tam in puero quàm in iuuene fit aprũ inflammari. & assumptum probatur, quia tale est acutius. Similiter uidemus febres multę inflammationis in iuuenibus maxime abundare. Pro his etiam quæ arguta sunt uidetur auctoritas Auicen. in loco preallegato, ubi post senes ordinat adolescentes in facilitate tolerantie ieiunij.

In oppositũ est Hip. in illo apho. Senes facillime &c.

Respondendo ad hanc quæstionẽ primo oportet premittere quædam preambula. Secundo respõdebitur ad quæsitum. Primo pręmittendũ est ex superius dictis quæ sunt potissima nocumenta quæ sequuntur uel apta sunt sequi ex ieiunij tolerantia, quia. s. tristitia famis, humidi resolutio, & calidi & spirituũ & membrorum inflammatio. Secundo pręmittendũ est difficultatem tolerantie ieiunij attendi, uel penes facilem casum in famẽ, uel penes facilem casum in nocumenta potissime ieiunij tolerantiam consequentia. uel penes difficultatem relęuationis à nocumentis iam dictis, quæ omnia declarata sunt in præcedenti quęstione. Tertio pręmittendum est q̃ inter cætera nocumenta sequentia ieiunij tolerantiam deterius est cęteris paribus humidi resolutio, quia talis fit per deperditionem partium substantialiũ membrorum, ut patet. Ad illam sequitur etiam calidi resolutio & extinctio. Immo nec alia nocumenta lędunt notabiliter, nisi pro quanto terminantur ad illud nocumentũ.

Ex quo statim patet q̃ in illo corpore difficilior est ieiunij tolerantia cęteris paribus in quo uelocior & facilior fit humidi naturalis resolutio. Quarto pręmittendum humidum pueri cæteris paribus paratius esse ad resolutionem quàm humidũ iuuenis, cum sit multo subtilius & magis aereum. Quinto principaliter est pręmittendum q̃ resolutionem, quę fit in iuuene possumus cõparare ad eam quę fit in puero in magnitudine & partibus dupliciter. Primo absolute, ut scilicet illa resolutio dicatur maior quando absolute maior est quantitas eius quod resoluitur. Secundo proportionabiliter & respectue, scilicet ad molem suam siue quãtitatẽ subiectam, ut scilicet dicamus in illo corpore resolutionem fieri maiorem, in quo maior fit resolutio respectu suę quantitatis. Sic enim dicere mus q̃ si a bipedali resoluantur in hora dracmæ duæ, & a pedali in eodẽ tempore resoluerent dracmę duę. s. per actionem caloris naturalis q̃ uelocior & maior esset resolo quę fieret in pedali q̃ quę fieret in bipedali, qa quacunq̃ pte signata illius pedalis in illa est resolo maior q̃ in parte bipedalis in equali tpe, ut satis

Resolo rendum
lis cõparate
rali pue
dicatur
rili du
plr.

Digitized by Google

patet. Cõsimiliter per oſa dicere possumus de restauratione. Istam distinctionẽ posuerunt iam quidã sub his uerbis q̃ dupliciter possumus imaginari unius corporis resolutionẽ esse maiorem q̃ sit resolutio alterius. Vno modo extensiue, & sic illud totale corpus dicit pati resolutionẽ maiorem, in quo per maiores partes extendit resolutio. Secundo modo intensiue, & sic solũ illius corporis resolutio est maior q̃ alterius. a cuius partibus q̃titatiuis fit resolutio maior q̃ à partibus q̃titatiuis alterius illis equalibus. Prima conclusio. Tam rõne casus in famem q̃ rõne casus in nocumenta difficilius tolerant ieiunium pueri q̃ iuuenes cæteris paribus. Probat. Sic. uelocius incurrunt pueri famem q̃ iuuenes & nocumẽtum maximũ sequens ex tolerantia ieiunij. igit &c. consequentia patet & assumptũ probatur, quia uelocius resoluitur humidum substantificũ eorum, ad cuius resolutionem sequitur fames. Sit'r uelocius fit illa resolutio superflua in puero, cum illud humidũ sit facilius resolubile & sit calidum ualde resolutiuũ &c. patet consequẽtia & assumptũ similiter. Et sic arguitur contra ut supra, quia calidũ iuuenis est actiuius. igitur inflãmabilius. similiter est coniunctũ cum siccitate quę acuit & reddit caliditatem aptã magis furere q̃ humiditas. igitur &c.

Dicendũ primo, ꝓbabiliter cõcedendo q̃ calidũ iuuenis est inflãmabilius. & concedit q̃ in hoc nocumentũ, quod est inflãmatio facilius incurret iuuenis ex ieiunij tolerantia q̃ puer, quia tamen inflãmatio non est nocumentũ tãtum sicut est resolutio, eo q̃ inflãmatio illa nõ nocet nisi pro quãto auget resolutionẽ uel saltem ꝓpter id maxime nocet, ideo ꝓpter hoc difficilius ferunt ieiunium pueri q̃ iuuenes. Aliter dr̃ concedendo q̃ illa caliditas est magis acuta. et ulterius q̃ non q̃libet caliditas acutior inflãmatur facilius in suo subiecto q̃ alia, quia põt caliditas minus acuta esse in subiecto subtiliationi et inflãmationi magis disposito, et quod plus faciet subtilitas ad faciliorẽ inflãmationem q̃ acuitas. Cõsimiliter dicereẽ de caliditate siccitati cõiuncta. Veruntamẽ u'r conceditur q̃ ubi caliditas est acutior & cętera sunt paria, ibi inflammatio est uelocior. Secunda cõclusio principalis est hæc. Absolute maior est resolutio, quę fit in iuuene q̃ quę fit in puero cęteris paribus. Probatur per ea quę tacta sunt in ꝗnto principali. Tertia cõclusio, ꝓbabiliter poni põt. Absolute maior fit restauratio in iuuene q̃ in puero. Probatur ut p̃cedens. Et non plus uolunt istę conclusiones nisi q̃ extensiue tam resolutio q̃ restauratio est maior in iuuene q̃ in puero cęteris paribus. per maius enim subiectũ extendit, & maioris q̃titatis est absolute. Ex hac conclusione sequitur q̃ maioritas resolutionis extensiue siue absolute non arguit difficultatẽ maiorem tolerantię ieiunij. satis enim uerisi'r apparet senem primũ magis extensiue uel absolute resolui, quia. s. maior absolute est quantitas quę ab eo per resolutionẽ euaporat q̃ in embrione uel puero digitalis q̃titatis. Quarta cõclusio est hęc. Cęteris paribus maior est resolutio quę fit in puero q̃ quę in iuuene, ꝓportionabiliter respectu suæ quantitatis. Probatur, quia quacunq; parte signata in puero à qua fit resolutio plus est quod ab ea in ęquali tẽpore resoluit q̃ fit illud quod ab æquali pte illius simili in iuuene resoluitur. igit &c. patet consequentia. & assumptũ, quia cuiuslibet partis pueri humidũ est aptius resolutioni q̃ sit humidum cõsimilis partis in iuuene, & calidũ utrobiq; est æquale uel saltem plus excedit subtilitas humidi pueri. igitur &c̃.

Quinta cõclusio. Potest cõsimiliter poni q̃ restauratio pueri est multo maior q̃ restauratio iuuenis respectu suæ quantitatis. Probat, quia si resolutio est maior in puero ad intellectũ datum resolutione in iuuene, et in iuuene æqualis est restauratio resolutioni. igitur maior est resolutio in puero ad sensum datum q̃ restauratio in iuuene, sed multo maior est restauratio pueri q̃ resolutio eiusdem. igitur &c. Simul quibuscunq; partibus signatis consimilibus uel correspondentibus sibi in puero & in iuuene & quãtitate æqualibus, maior est quãtitas quæ per resolutionem deperditur in iuuene q̃ in puero. Similiter maior est quantitas eius, quod per restaurationem apponitur ut satis patet. Ex his sequitur q̃ maioritas resolutionis intensiue arguit difficultatem maiorem tolerantiæ ieiunij.

His positis respondet ad argumenta. Ad primum dr̃ concedendo q̃ absolute magis resolutiua est caliditas iuuenum q̃ sit caliditas puerorũ. uerumtamen ipsa est minus resolutiua sui humidi, q̃ sit caliditas pueri sui humidi, cuius oppositũ oporteret esse si ualeret argumentũ.

Consimiliter per omnia dicit ad confirmationẽ. concedit enim q̃ omne calidum magis actiuũ est magis resolutiuum, nõ tamen sequitur q̃ quodcunq; subiectũ magis resoluat q̃ calidum magis actiuũ nisi ponatur paritas ex parte subiecti quo debet fieri resolutio. Ad secundum principale dicitur q̃ fortitudo caloris maior in uno corpore q̃ in alio non est causa maioris difficultatis tolerãtiæ ieiunij, nisi ubi sint cętera paria, qualiter non est in puero & in iuuene, ut satis patet. igitur &c̃. Ad tertium dicit concedendo q̃ quo ad intensionẽ calidi & humidi maior est ꝓportio calidi ad humidũ in iuuene &c. non tamen est maior, sed minor, ꝓportio actiuitatis calidi naturalis iuuenis ad resistentiã humidi, q̃ actiuitatis calidi pueri ad humidũ eiusdem. igitur &c. Ad quartum dicitur negando assumptũ iuxta cõmunem modũ loquendi. corpora enim puerorũ esse phlegmatica esset ipsa fore frigida & humida respectu iuuenũ. Concedit tamen q̃ plus abundat de phlegmate cæteris paribus in pueris &c. Et negat illa consequẽtia. igitur facilius &c. quia non tantũ confert frigiditas phlegmatis in facilitate tolerantiæ ieiunij, quantũ ad difficultatem facit humidi membralis resolubilitas & subtilitas. igitur &c. Ad quintũ quid sit dicendum, satis patet ex cõclusionibus in qõne positis. Ad ultimum similiter. Dicit tamẽ pro secunda cõfirmatione antecedẽtis probabiliter q̃ ægritudines magis acutas magis & facilius causari in iuuenibus &c̃. non arguit calidũ de se esse inflammabilius, sed per accidens pro quanto in eo abundat cholera quæ parata est faciliter inflammari, & quæ inflammata magis inflammat subiectum. Posset etiam concedi calidũ iuuenis fore inflammabilius, ut tactum est supra. tamẽ ex hoc sequitur facilius eius humidũ resolui q̃ humidũ pueri à suo calido minus inflãmabili, ut satis patet.

Quæstio. xxvi. Apho. xiij.

VTRVM decrepiti difficilius ferant ieiunium q̃ primi senes. Arguitur multipliciter q̃ non. Primo. tardius & difficilius incurrunt decrepiti nocumenta sequentia ieiunij tolerãtiam q̃ primi senes. igitur &c. cõsequentia est manifesta & assumptũ probatur, quia talia nocumenta sunt calidi & humidi resolutio & calidi inflãmatio, quæ omnia tardius et difficilius incurrit decrepitus propter humidũ terrestrius & calidum remissius. igitur &c. Secundo quia tardius incurrunt decrepiti famem. igitur &c. assumptũ probatur, quia tardior fit in eis membrorũ inanitio. tardior attractio a uenis. igitur &c̃. Tertio quia quantũcunq; in eis æque uelox fieret resolutio & attractio &c. uirtus tamen sensitiua oris stomachi in eis est ualde magis obtusa, unde adhuc cęteris paribus tardius percipiet suam inanitionem. igitur &c̃. Quarto frigidior est complexio decrepitorum quàm primorũ senum, sed sicut aliqua complexio est alia frigidior, ita eadem facilius tolerat ieiunium, igitur &c̃. patet consequentia, & maior & minor est Hippoc. in aphoris. 13. Senes facillime ferunt ieiunium. Quinto quia in decrepitis maxime abũdat humor phlegmaticus crudus qui est causa maxime tolerantiæ ieiunij. igitur &c̃. Sexto si esset hoc maxime foret propter causam tactam à Gal'. in cõmento. quia scilicet calidum eorum est sicut lucerna extinctioni parata. Sed

Digitized by Google

ta. Sed arguitur ꝙ non, quia tunc per idem difficilius tolerarent ieiunium decrepiti ꝙ̃ iuuenes uel consistentes. Quod si conceditur. Contra. ex isto sequitur fieri saltum de extremo ad extremum sine medio. sit. n. nūc instans in quo sor. incipit esse decrepitus. Et arguitur sic. vel sor. iam est decrepitus uel non, sed immediate post erit decrepitus. Si detur primum arguitur sic. sor. est iam decrepitus. igitur difficilius fert ieiunium ꝙ̃ iuuenis & immediate ante hoc fuit primus senex. igitur immediate ante hoc facilius tolerabat ieiunium ꝙ̃ iuuenis, quia senes facillime ferunt, & per cōsequens factus est transitus de gradu facilitatis tolerantię ieiunij senis primi ad gradum decrepiti inter quem mediat gradus facilitatis iuuenis sine medio. Consimiliter arguitur si dicatur sor. nunc non esse decrepitum, & immediate post hoc fore, ut patet intelligenti.

Vltimo sic arguitur. si se uidetur habere complexio decrepiti ad complexionem primi senis, sicut secūdo cōsistentis adinuicē. sed facilius tolerat ieiunium secūdo cōsistens ꝙ̃ iuuenis. igitur &c̄.

Ad oppositū est Gal. in cōmen. illius apho. Senes facillime ferunt ieiunium ad finem cōmenti.

In quæstione ista erunt duo articuli. In primo tangetur cōmunis modus respondendi ad quæstionem. Secūdo tangam quosdam alios modos respondendi prꝫter cō munes, qui fore erunt probabiles.

Quantum ad primum articulum sunt notata & conclusiones. Primo est præmittendū ut habetur à Gal. in commento præallegato ꝙ tam multa multitudo calidi. s. naturalis ꝙ̃ eius extrema paucitas indicat cibi oblationem. Magna. n. multitudo magnam indicat appositionem, propter multum esse humidum, quod à multo resoluitur calido. Extrema uero paucitas, sicut quæ in decrepitis reperitur indicat oblationē propter calidum illud continue extinctioni paratum continue indigere refocillatione. ideo oportet ut tale sit modicum quod offertur, & frequenter oblatum, ne forte aliquando deficiens extinguatur. paucum autem ut à pauco calido excedatur & possit conuerti, quia multum non excederet sed excederet, & suffocaret modicum calidum. Secundo prꝫmittēdum est ut supra pluries dictum est difficultatem tolerantię ieiunij posse sumi, uel ex parte casus facilis in famem, uel ex parte casus facilis in nocumenta sequentia ieiunij tolerantiam, uel ex difficultate releuationis à nocumentis, in quam corpus propter ieiunij tolerātiam incurrit. Prima conclusio. Ratione uelocis uel facilis incursus in famem facilius cæteris paribus tolerant ieiunium decrepiti ꝙ̃ primi senes. Probatur, quia tardius & difficilius incurrunt famem, eo ꝙ ipsorum humidum est densius & difficilius resolubile, & calidum minus & tardius resolutiuum, uirtus etiam sensitiua stomachi magis obtusa. Sed contra istam conclusionem arguitur. Primo, quia ex ista sequitur primo ꝙ semper corpora decrepitorum forent cibanda anteꝙ̃ famem incurrerent. consequens est falsum, & fere contra mentē omnium auctorum, & contra Gal. 3. techni. & consequentia arguitur, quia corpora ipsorum primorum senum non sunt cibanda nisi hora famis ipsis rectis regimine debito & sanis existentibus. frequentius sunt cibanda corpora decrepitorum quàm primorum senum. igitur frequentius sunt cibandi decrepiti quàm famem incurrant primi senes. sed minus frequenter famem incurrunt decrepiti ꝙ̃ senes primi ex conclusione. igitur &c̄. Vel arguatur sic. frequentius cibandi sunt decrepiti ꝙ̃ primi senes. sed rarius incurrunt famem decrepiti ꝙ̃ primi senes. igitur cibandi sunt decrepiti anteꝙ̃ famem incurrant. Secundo quia experimento uidemus istos senes decrepitos quasi tota die comedere. Ad primum respondetur negando consequentiam. Ad probationem cōceditur primo ꝙ tempora primorū senum non sunt cibanda nisi hora famis. Et conceditur ulterius ꝙ frequentius ipsi decrepiti cibandi sunt antequam primi senes famem incurrant. Sed ulterius negat ꝙ minus frequenter incurrant famem decrepiti ꝙ̃ primi senes, & hoc ipsis recto regimine rectis. & causa est, quia ꝙ̃ tuncunq; calidum decrepiti sit remissius & debilius & humidū dēsius & minus resolubile ꝓpter quod cæteris paribus tardius famem incurrit decrepitus, ipso tamen decrepito recto regimine debito debetur nutrimentum, quod ei in uice unica approximatur esse tanto minoris ꝙ̃ titatis, & cum hoc tanto facilius transmutabile ꝙ̃ illud quod in uice unica exhibetur primo seni ꝙ multo citius transmutetur & assimiletur, & sic ex cō sequenti citius famem incurrit. Et notum est ꝙ hoc non aduersatur conclusioni, cum ibi ponantur utrobiq; cętera paria. igitur &c̄. Per hoc patet solutio ad secundum. Et si arguatur cōtra, quia tunc per idem frequētius cibandi forent primi senes ꝙ̃ iuuenes. Potest dici primo concedendo consequentiam & consequens. Aliter potest dici negando consequentiam, quia calidum senis primi non est paratum sic extinctioni sicut calidum decrepiti, nec sic diminutum est quin adhuc ꝫ̄magnā ꝙ̃titatem nutrimenti exhibiti possit immutare. igit &c̄.

Secunda conclusio principalis est. Ratione nocumenti sequentis ieiunium difficilius tolerant ieiunium decrepiti &c̄. Patet, quia in eis est tāta caloris paucitas ꝙ omnis sensibilis resolutio in eis fere ducit calidum ad extinctionem. igitur &c̄. Tertia cōclusio. Sequitur ꝙ ratione difficultatis releuationis à nocumento difficilius etiā tolerant ieiunium decrepiti. Patet similiter. Quarta conclusio. nō ī qualibet parte decrepitæ ætatis difficilius tolerat ieiunium decrepitus ꝙ̃ iuuenis uel consistens. Patet per sextum argumentum principale adductū ante oppositum. Quinta conclusio. In parte ultima extremæ decrepitę ætatis propinqua difficilius tolerat ieiunium decrepitus ꝙ̃ corpus alterius ętatis. Patet ex dictis.

Quantum ad primum articulum sunt duo modi.

Primus modus prꝫmittit prīo ꝙ fames naturalis causat per cōsumptionē humidi substātificioris stomachi.

Secundo ꝙ æqualis diminutio uel resolutio facta in re paucę quantitatis multo magis percipitur ꝙ̃ facta in re magnæ quantitatis Ex quo patet ꝙ adhuc minor resolutio in modico quanto potest esse magis sensibilis quā maior in magno. hoc satis docet experimentum. Si. n. à magno cumulo frumenti subtrahantur tria grana nulla percipitur minorando. Si autem à sex granis subtrahatur granū unum, multa percipitur minoratio. Tertio prꝫmittendum ꝙ humidum sanis primi substantificum oris stomachi multo est amplius ꝙ̃ decrepiti. Hoc posito dicitur ꝙ quantūcunq; in decrepito sit oris stomachi humidi suctio & resolutio tardior, & minoris quantitatis, & sit uirtus sensibilis magis adhuc obtusa, tamē humidum fugendum est ꝙ̃titatis multo minoris. igitur magis percipitur parua suctio ꝙ̃ altera magna, ideo citius adhuc cæteris paribus famem incurrit. Secundus modus prꝫmittit primo ꝙ uirtus attractiua membroꝝ & nutritiua in decrepitis est multum defecta, unde multi humores, qui in primo sene forent laudabiles sunt in decrepito illaudabiles & non habiles ad nutriendum.

Gal.

Secundo prꝫmittitur ꝙ uirtus nutritiua tam in decrepitis ꝙ̃ in alijs resputt, quod non est conueniens attrahē do præcise ideo quod suæ conuersioni est proportionatum. Hoc prꝫmisso ponit ꝙ si tantus & talis cibus offeratur decrepito, quātus & qualis primo seni, quia uirtus nutritiua decrepiti modicam quantitatem sufficit ī mutare & membris assimilare, præcise modicam, quia scilicet paratissimam conuersioni attrahet, in sene autē primo fiet multarum partium attractio & conuersio et hinc est ꝙ cogitur nutritiua membrorum decrepiti frequentius nouum à uenis exquirere nutrimentum, unde attractio fiet à uenis & uenarum ab hepate &c. Et patet ꝙ iste modus est ualde proprius. Ex quibus diligen

Digitized by Google

ter attendens faciliter formabit conclusiones oppositas primis. Et soluentur argumenta.

Quæstio. xxvij. Aphor. xiiij.

VTRVM Calor pueri & iuuenis sint æquales.

Arguitur multipliciter ꝙ non. Primo. calor pueri ē maior ꝙ iuuenis. ergo &c̄. assumptum probatur multipliciter. Primo. post primum instans esse pueri continue agit calor in nutrimentum & spiritus & membra. igitur repatitur. sed ipsum repati est ipsum remitti. Secundo. calor radicalium continuo remittendo procedit. igitur &c̄. assumptum probatur, quia in senectute maior est humiditas carniformium ꝙ radicalium in tempore pueritiæ, & ad eorum resolutionem sequitur caloris remissio, sed humiditas carniformium nō sufficit manutenere in senectute. igitur nec in iuuentute humiditas radicalium igitur. Tertio in cholerico decidente ꝑ suas ætates decurrente permutato melicum non solum respectu dispositionum prius habitarum, sed etiam respectu senis temperati facto melancholico est calor in iuuentute remissior, quia in principio senectutis est multum frigidior temperato, cum sit iam factus melancholicus, et in puertitia erat multum calidior, quia cholericus. igitur in tempore medio, quod est tempus iuuentutis factus est remissior. ergo &c̄. Item nunc in principio iuuentutis est multum frigidior temperato. igitur ante hoc erat frigidior, sed ante hoc erat consistens. igitur in consistentia erat frigidior. Quarto. possibile ē calorem pueri continue procedere remittendo. ergo in iuuentute erit frigidior. consequentia bona. & assumptum patet in casu quo dispositiones omnino consimiles quales inueniuntur in corpora senis, inducantur uel imprimātur in torpore pueri in principio generationis. In proposito arguitur sic. senex à principio senectutis merito proportionis calidi naturalis supra humidum cō tinue remittendo procedit in calore. cum ergo similis ꝑportio inueniatur in puero in principio generationis, ut ponit casus quo puer procedit continue diminuendo in calore. cōsequentia est bona & assumptum est casus. Forte diceretur ad illud negando casum, quia est impossibile ꝙ sub dispositione omnino consimili dispositionis senis inducatur forma pueri. Contra istud arguitur sic, quia data ista responsione sequitur ꝙ in modo æqualitatis conuenienti formæ humanæ posset alia forma cō municare. consequens falsum est & contra Auicē. prima primi. & consequentia probatur, quia posto ꝙ in tali dispositione non potest introduci forma humana, & cū in eadem aliqua forma introducatur siue possit introduci, quę necessario est diuersæ speciei ab ista humana, sequitur &c̄. Quinto. in primo instāti senectutis est cāliditas notabiliter minor quàm in puertitia. igitur prius per medicamen minor, & continue prius fuit iuuentus igitur &c̄. Vltimo est auctoritas Gaſ. in cōmento.

Secundo ad principale caliditas iuuentutis est maior. igitur &c̄. assumptum arguitur. Primo, quia continue usq; ad iuuentutem remittitur frigiditas in corpore humano, eo ꝙ continue caliditas membrorum excedit frigiditatem, & elementa calida excedunt frigida sibi debite applicata. Secundo. sicut aliquod agens diutius agit in passum dispositum, ita intensiorem effectū producit in fine illius temporis, sed calor naturalis in iuuentute diutius egit. igitur &c̄. Præterea calor naturalis iuuenis continue egit in humidum remittendo frigus & assimilando contrarium. ergo continue erit intēsior. & per consequens tempore iuuentutis &c̄. Confirmatur. quilibet spiritus assistens membro calefacit, quia alterat & non nisi calore. Tertio in iuuentute sūt humores calidiores. igitur generati à maiori calore erūt & magis calefaciente. Quarto in iuuene sunt operationes intēsiores et fortiores, ut motiuę pulsus. igit &c̄. Quinto humoris phlegmatici uel humoris infrigidantis euacuatio calefacit corpus. secunda primi. ca. de cau-

Auicē.

Auicē.

sis retentionis & euacuationis. sed iuuenis est sicut euacuatus à phlegmate & sicut repletus humore calefaciente. igitur &c̄. Sexto ad tactum apparet calidior iuuenis. Forte dicitur ꝙ solum acutior. Contra. sicut se habet uisibile ad uisum, ita se habet tangibile ad tactum, sed uisus melius iudicat de uisibili quàm de alio sensibili. igitur tactus iudicat melius de tangibili. Et si sic, sequeretur tunc ꝙ nulla differentia appareret inter aliqđ esse intensius calidum & acutius. Septimo calor iuuenis est sicut calor febrientis, ut in cōmento. Vltimo. variatis passiuis uariant actiuæ. igitur saltē nō æquales erunt. assumptum patet secundo colliget primo. ca. quia propriq; materię dum uariantur, fit uariatio in propriis formis, sed cum passiuę sint materię actiuarū, sequtur ipsis uariatis actiuas esse uariatas.

Auer.

Ad oppositum est Gaſ. in. 14 cōmē. ibi (Q. si secūdum quartum elementum.) Et secundo complexionum cap̄. 2. Et Auicē. cap̄. de ætatibus. prima primo.

Gaſ. Auicē.

In ista quęstione erunt tres articuli. In primo uidebitur quis calor est maior extensiue. Secundo intensiue. Tertio tangentur quidam probabiles modi defensandi ꝙ calor sit maior in iuuene quā in puero alijs paribus.

Quantum ad primum articulum primo præmittam notabilia & distinctiones. Secundo conclusiones. Prima distinctio. Calor in nobis est duplex. s. innatus & influens, & de utroq; est sermo. Secunda distinctio est hęc. Humidum est duplex. s. innatum & influens. Innatum est duplex. Quoddam contractum à generatione, & istud est radicale humidum. Quoddam ex nutrimēto, & dicitur nutrimentale. Exemplum primi, ut est radicale. Exemplum secūdi, ut est ex tempore acquisitū.

Calor duplex

hūidū duplex

Tercia distinctio. Calor sumitur quandoq; pro qualitate, quādoq; pro corpore calido &c̄. hic capitur utroq; modo. Quarta distinctio. Subiectum caloris est duplex. s. quoddam simplex, & quoddam compositū. Aliđ proprium extraneum, & cōmixtum uel confusum. & tunc est triplex, ut patet. Prima suppositio. Quid per puertitiam & quid per iuuentutem debemus intelligere notum est. Secunda suppositio. Dum comparantur calor iuuenis & pueri in extensione, comparātur in comparatione suorum subiectorum. Tertia suppositio. Calor in materia mixta non cōseruatur nisi in materia humida subtili & in uaporem conuertibili. Humidum aereum metaphorice dicitur subiectum quo sustentatur & pabulatur calor naturalis. Ex quo sequitur humidū aereum esse subiectum maxime proprium caloris naturalis. & quanto purius a terrestri tanto conuenientius. Ex quo sequitur ꝙ quia humidum radicale purius est, potest illud appellari subiectum proprium caloris. Contrarium uero ex nutrimento extraneum & aggregatū appellari potest subiectum commixtum siue confusum uel commune ut dicitur in commento. Prima conclusio. Ratione subiecti extranei calor est maior in iuuene. Patet, quia subiectum extraneum in iuuene est multo amplius & magis extensum. Secunda conclusio. Ratione subiecti commixti calor est maior in iuuene, quia magis est aggregatum in iuuene quàm in puero. Tertia conclusio. Ratione proprij siue simplicis subiecti est maior in puero, ut patet, quia multo amplius est humidum aereum in puero proportionabiliter respectu suæ molis quàm in iuuene. patet etiam per Gaſ. Primum dubium. Quodlibet humidum animatum est subiectū proprium caloris sed contractum ex nutrimento est huiusmodi. igitur &c̄. Secundum dubium. Reducatur melancholicus ad sanguineum. habebit tunc humidum purius, & per consequens &c̄. Similiter patet de ipso hetico curato in iuuentute. Tertiū dubium. Tunc etiā senes plus haberēt de calore ratione subiecti extranei uel commixti &c̄. Ad primum dicitur ꝙ probat ueritatē. s. ꝙ aliquod contractum ex tempore est subiectum proprium, sed ipsum tamen ex nutrimento contractum cō-

Calor sumit dupl. Caloris subiectū duplex & triplex.

paratum

paratum illi ex generatione est extraneum, non simpliciter sed in comparatione. Ad secundum dubium. fit for. primo melancholicus puer & fiat temperatus, tunc humidum eius extraneum dictum erit magis proprium sustentaculum caloris, quoniam est temperatum, et primum est distemperatum. Dicitur q̄ non omne temperatum humidum est melius subiectum, licet habeat melius pro uita q̄ haberet si for. non fuisset reductus. Ad tertium de senibus dicitur quod senes ratione subiecti commixti plus habent de calore extensiue, licet intensiue non cæteris paribus.

Quantum ad secūdum articulum sunt notata & cōclusiones. Primo prēmitto cum comparantur iuuenis & puer &c̄. q̄ alia debent esse paria in naturali complexione & alijs circunstantijs accidentibus uariantibus caloris mensuram. non. n. dubium est iuuenem cholericū calidiorem esse puero phlegmatico. puerum exercitatū iuuene ociosо. Aliter dic sic. contingit tam puerum quā iuuenem intra latitudinem suæ complexionis multum uariari, ut quiescens iuuenis minus calidus est exercitato &c̄. quandoq̄ extra latitudinem suę complexionis ut de puero temperato, qui efficitur melancholicus respectu temperati pueri. Secundo præmitto q̄ calor naturalis multipliciter potest extingui, ut prima primi. cuiuslibet tamen extinctio reducitur ad eam quæ est per simplicem alterationem. Tertio nota. stat aliquid alio esse acutius, quia. s. magis impressiuum, quod tamē nō est intensius, ut patet de ferro calefacto respectu stuppæ ardentis. Hęc diuersitas quandoq̄ contingit ratione multitudinis foræ. Secundo ratione dispositionis conitū ctę caliditati, ut siccitas est lima caloris, & non est causa effectiua licet dispositiua. Quarto nota. licet ad alicuius humidi naturalis resolutionem sequatur caloris remissio, non tamen ad quālibet minorationem humidi minoratur calor, ut patet in lignis in flammantis. Itē patet quod ex uaria impressione caloris in materiam uario modo conseruetur calor in illa, ut in rebus exteriori bus patet. Quinto nota. aliud est aliquam caliditatem esse intensiorem, & aliud ipsam esse acutiorem & fortius impressiuam. ex tertio prēmisso patet hoc. Prima conclusio. Non seruata paritate in alijs possibile est calidiorem iuuenem esse puero. similiter econuerso. immo adhuc senem. patet cōclusio uariata complexione naturali & alijs circunstantijs. Secunda conclusio. Cæteris paribus caliditas iuuenis non est gradualiter remissior q̄ caliditas pueri. Probatur, quia non esset nisi propter resolutionem humidi, sed non est per quid nominis iuuentutis. Item non aduenit extinguens extrinsecum, ut pono. nec intrinsecum, quia hucusq̄ augendo procedit. Item aliquo tempore sufficit se conseruare & augmentum facere & in aliquo neutrum. igitur in aliquo alterę tantum, & non sufficit in augmentum. igitur tunc se in eodem gradu conseruat calor &c̄. Hoc argumento utitur Auicē. Tertia cōclusio. In iuuene cæteris paribus ex parte complexionis & aliarum circunstantiarū mensuram caloris uariare potentium nō est calor intensior. Probatur primo, quia non aduenit extrinsecum augēs ut pono. nec remittens, quia non est facta tanta exiccatio quin hęc mensura humidi hunc calorem conseruet. nec intrinsecum, quia idem non mouet se. Item quia datur tempus in quo duo potest facere & quādoq̄ neutrū igit quandoq̄ unum. s. se conseruare in illo gradu &c̄. ut supra. Quarta conclusio. Isti calores sunt ęquales in radice & in gradu intensiue, quia nec intensior necre missior. Quinta conclusio. Calor iuuenis est acutior, ideo magis impressiuus, quia est ī subiecto magis dēso.

Quantum ad tertium sunt tres modi. Primus modus est imaginando substantiam spiritus profluentis à corde ad membra esse calidiorem substantiam membrorum. Et quia usq̄ ad iuuentutem perfectam est continue humidum sufficiens ad conseruandum, & continue assistit membris, & membra sunt ipsius receptiua & in se non resoluuntur spiritus, ideo continue calefiunt mē bra. Secundus modus ponit elementa remanere in mixto formaliter. Tertius modus nō ponit elementa remanere in mixto formaliter, sed ponit in eo uirtutes, qua scilicet actuales & uirtuales qualitates in mixtis derelictis ab elementis. & consequenter ponit hic ut supra dicebatur elementis formaliter in mixto remanentibus.

Ad argumenta principalia tenendo uiam acutorum respondetur. Ad primum negatur assumptum. Et ad probationem negatur consequentia. spiritus agit. ergo repatitur. dato. n. q̄ re agat nutrimentum in partem spiritus, non tamen in totam spiritus substantiam. Ad secundum negatur consequentia. Ad tertium dicitur q̄ illud corpus in principio senectutis non est statim mela cholicum. & non uult Gal. q̄ ideo corpus sit statim factum frigidum & siccum, quia oporteret q̄ in consistentia calor esset notabiliter diminutus quod repugnat rationi ætatis consistentiæ. In principio. n. senectutis bene incipit perdere cholericitatem tantam, non tamen q̄ in principio senectutis immediate denominetur frigidū & siccum, sed bene uersus mediam senectutem debet sic denominari. etiam non datur primum instans senectutis. Ad quartum respondetur ut dictum est negādo ca sum. Ad replicationem negatur consequentia, & ulterius negatur q̄ cum ea dispositione senili possit alia forma introduci. Ad quintum dicitur q̄ non debet causa ri primus instans senectutis, sed debet ultra in processu comparari. Ad auctoritatem Gal. patet inspicienti.

Ad secundum principale negatur assumptum. saluatis paribus. s. maior aliquando intenditur calor in iuuentute una uice plus q̄ in alia. vt quando expiras calidior q̄ quando inspiras. Ad probationem neganda est consequentia, licet calor habeat dominium super aliquā partem, adest tamen prohibens. si. n. in eandem partem ageret continue & nihil resisteret, uerum esset. Ad secundum q̄ impressit diutius, dicitur cōcedendo deducto impedimento, sed superuenerunt impedimenta. Ad tertium q̄ calidiores sunt in iuuene humores. negatur assūptum. & dicitur q̄ cholerica non minus calida est in puero q̄ in iuuene, licet ille iuuenis sit inflammabilior propter siccitatem sibi coniunctam. Ad quartum de operationibus iuuenis dicitur q̄ sic probarem q̄ calor temperati esset fortior, & ipsum temperamentum esset calidius alijs. Ad quintum q̄ euacuatur phlegmate & repletur calidis humoribus, dicitur q̄ non sunt cætera paria. Vel dato q̄ iuuenis euacuetur ab infrigidante &c̄, dicitur q̄ in ipso minoretur spiritus & san. respectu eius quod prius erat. Pro maiori etiam dicitur q̄ est uera solum ubi alia essent paria &c̄. sed in puero respectu suę molis plus est de spiritu & sang. Ad sextum de tactu dicitur q̄ calor iuuenis non intēsior est sed acutior. Et ad instantiam dicitur q̄ non æque bene per tactum per se iudicaretur, sed etiam cum auxilio intellis concurrente, quia adducam argumenta Aui. quæ in prima primi. & Galeni. in de complexionibus. Ad septimum dicitur q̄ Gal. uoluit q̄tum ad acutem impressionis. Ad Auerroē. dicitur q̄ fuit illius opinionis propter repugnare, Gal. uel dicitur q̄ actuę uariantur q̄tum ad impressionem sed non q̄tum ad gradum. Ad tertium principale dicitur negando consequentiam, quia alia est habitudo caloris ad humidum carniformium membrorum & ad humidum radicaliū. Ad penultimum dicitur negando consequentiam. erit siccior. ergo frigidior. quia licet sic siccior, cum illa tamen siccitate potest conseruari tā ta mensura caloris quanta erat in pueritia, licet sit in subiecto multo magis denso &c̄. Ad vltimum dicitur negando consequentiam, quia alia est habitudo se habendi caloris in hoc sene & alia in hoc iuuene, quia calidum iuuenis habet humidum magis proportionatum in quo fouetur &c̄.

Digitized by Google

Quæstio. xvij. Apho. xv.

VTRVM. Ventres & corpora humana sunt calidiora tempore hyemis q̄ tempore æstatis uel autumni.

Arguitur multipliciter q̄ non. Primo sic. quęcunq; signa significantia super caliditatē sunt fortiora in ęstate q̄ in hyeme. igitur &c̄. assumptum arguitur discurrendo per singula. Primo pulsus & anhelitus est maior uelocior & frequentior, ut colligitur primo secunda. c. de pulsibus temporum anni. urina est tīctior. feces magis cholericę. ad tractū corpus calidius inflammabilius. abundat magis cholera. & sic de aliis. ergo &c̄. Secūdo plus multiplicantur ægritudines frigidę phlegmaticę in hyeme. igitur &c̄. assumptum arguitur apho. tertia particula apho. 24. Hyeme uero pleuretides. & primo secunda. doctrina secunda. cap̄. 6. Tertio arguit. si corpora essent &c̄. hoc maxime foret propter retractionem spiritus & caloris naturalis ad interiora. Sed arguitur q̄ non, quia huiusmodi retracto debilitat calorem, ut patet in principijs paroxismorum. & uirtutem aggrauat. igitur &c̄. patet consequentia & assumptum colligitur. aph. 4 parti. apho. 48. & eius cōmen. illo. s. In non deficientibus febribus. siquidem quæ extra frigida sunt quæ uero intus calida & sitim habeant mortale. Colligitur etiam apho. 7. commento primo. Quarto ad principale. tunc corpore transeunte à regione calida ad ualde frigidam regionem eius calidum augeretur. consequens est falsum & contra Auicē. primo. prima. c. de complexionibus. Q. si corpus indi fiet tale quale corpus sclaui, aut infirmabitur aut morietur &c̄. cōsequētia tenet, quia sic se uidetur habere regio calida ad frigidam, sicut tempus anni calidum ad frigidum. Quinto hoc maxime foret, quia unum contrarium fortificat aliud circundatum ab eodem. sed arguitur q̄ non, quia unum contrarium debilitat aliud in ipsum agendo. igitur &c̄. Similiter talis fortificatio prouenies à contrario uel prouenit ab eo naturaliter uel uiolenter. non primum, ut patet. nec secundum, quia nihil est uiolentans aerem circundantem nos, ut nostrum calorem fortificet igitur &c̄. Sexto. sequitur q̄ in sene posset esse caliditas fortior q̄ in iuuene eodem, & maior. ponendo finem consistentiæ esse in fine autumni. & principium senectutis in principio hyemis. & fiat argumentum ut ais. Item per simile arguitur q̄ caliditas in puero & iuuene non sunt æquales ponendo finem pueritiæ aduenire in fine autūni, & principium iuuentutis in hyemis principio. & patet q̄ caliditas in sorte (gratia exempli) taliter transeunte erit maior in hyeme, si quæstio esset uera. sed pro tunc ipse erit iuuenis & prius puer. igit &c̄.

Septimo sequitur q̄ solo decursu temporum anni corpore debite & conuenienter recto, corpus egredietur latitudinem sanitatis, puta extremum temperantiæ. consequens non apparet rationabile. & arguitur consequētia ponendo sor. esse temperatum in extremo intensiori suæ temperantiæ aduenias & hyems. & patet q̄ cū sor. fiat calidior, poterit esse q̄ sor. trahetur extra extremū latitudinis temperantiæ sor. Dices tu q̄ temperantia habet latitudinem. & q̄ cum sor. non potest poni in ultimo temperantiæ, ideo licet calefieret, non tamen nisi intra latitudinem. Hæc responsio non uidelicet. Alias. n. ostendi debile fore ultimum instans in quo sor. est temperatus. Item intē datur calor in sor. per aduentum hyemis per. a. latitudinem uel gradum. Et arguitur sic. per. a. latitudinem uel gradum intenditur in sor. caliditas. sed minus q̄ per. a. distat sor. ab extremo temperantiæ intensus calido. igitur sor. permutabitur extra latitudinem temperantiæ. hęc consequentia est bona & assumptum est possibile. igitur &c̄.

Ad oppositum est Hippo. in apho. 15.

Respondendo ad istam quæstionem, primo tangetur quidam probabilis modus respondendi & magis naturalis q̄ medicinalis, Secundo consequenter tangetur communis modus & magis medicinalis rūdēdi ad quęstiū.

Quantum ad primum erunt notata et conclusiones.

Primo pręmitto. Dupliciter imaginari possumus unū contrarium alterū uigorare & fortificare. Primo uniēdo & congregando partes eius. quare ipse redduntur potentiores ad agendum & resistendum q̄ prius. ipsis. n. adinuicem melius applicatis unaquę q̄ melius aliam conseruat. ipse etiam melius se iuuant ad agendum, tū quia agunt per breuiores lineas, tum etiam quia melius sunt applicatę fit maius in actione accidētale iuuamentum. Ex quo patet, quare uirtus unita fortior est seipsa disperſa. Secundo imaginari possumus unum contrariū aliud fortificare, quia ipsum intendit in forma. quod qualiter fit possibile declarabitur. Secundo principaliter prætermittendum est. non posse in aliquo subiecto intendi caliditatem uel qualitatem aliquam de primis, nisi ad illius intensionem uel productionem per se concurrat aliquod agens immediate illam intendens uel producens. Ex quo patet non esse possibile per solā subiecti partiū aggregationem uel unionem fieri alicuius qualitatum primarum de nouo productionem. Tertio pręmittendum est q̄ nunq̄ unum contrarium per se & immediate concurrit ad alterius contrarij productionem. Patet, quia quodlibet contrarium intendit aliud contrariū naturaliter corrumpere. ergo &c̄. patet consequentia cum antecedente. Quarto est pręmittendum q̄ possibile est unum contrarium ab alio contrario circundatū fieri in forma qua illi contrariatur intensius q̄ prius erat. Patet hoc de grandine & similibus. aqua etiam pręcalefacta ad maiorem reducitur frigiditatem q̄ si non prælefiat, ut primo metheo. c. 4. quia magis passibilis est à contrario circundante propter eius raritatem. Cōfert autem ad hoc ac ad caliditatem congelationis pręcalefactam esse aquam primo metheo. c. 4. Prima conclusio Ad saluandam intensionem unius contrarij ab altero in corporibus simplicibus, necesse est prēter qualitates primas in corporibus simplicibus repertas, poni aliam uel alias qualitates ad huius intensionem effectiue concurrentes. patet, quia oportet poni aliquam qualitatem per se intensionis illius effectiuam. sed illa non potest esse qualitas prima quia una non est per se alterius productiua. igitur &c̄. patet consequentia & assumptum similiter intelligenti. Item talis intensio non fit per se & immediate à sibi contrario. per tertiam suppositionem nec per solam partium unionem per primam. nec à qualitate quę est in passio, quia pono ipsum totum uniforme. & patet nullam partem posse agere in aliam, nec in se p̄ qualitatem per quam ipsa est uniformis. relinquitur igitur aliud uel aliam qualitatem per se, & immediate ad hoc concurrere effectiue. Secunda conclusio sequitur. Huiusmodi qualitas talis qualitatis productiua est species uel radius à qualitate subiectiue in corpore cuius qualitas intenditur existente decisus uel productus. patet, quia non est aliqua qualitatum in istis corporibus existentium. igitur necessario est aliquid ab istis uel ab aliquo istorum causatur uel productum. sed non appareat aliud q̄ radius uel species alicuius istarum qualitatum. igitur. Imaginandum est. n. q̄ sicut calor est suæ speciei multiplicatiuus in medio, ita calor & frigiditas. & q̄ sicut caliditas est qualitas magis actiua q̄ calor & odor, ita & eius species. est. n. immutatiua non solū specialiter, sed etiam est talis qualitatis quale est obiectum à quo deciditur productiua. Imaginandum ulterius q̄ sicut ab opaco uel à speculo reflectitur lumen & species coloris, ita à frigido species caloris, & à calido frigiditatis. Ex quo patet modus quo unum cōtrarium ab alio circundante intenditur & econtra, quia à calido circundante multiplicatur radius ad frigidum, q reflexus ad calidum in subiecto, à quo fuit decisus producit caliditatem, & sic de aliis. Ex quo solui possunt probleumata multa. Primū, quare in cauernis terrę profundis in hyeme

Contra riū fortificare alterū dupr.

Aristo.

Digitized by Google

hyeme reperitur intenſa caliditas, æſtate uero intenſa frigiditas. Et per idem quare aquæ puteales in hyeme ſunt calidæ, æſtate uero multum frigidę. Similiter qua re in hyeme non generantur grandines, in uere aũt & æſtate ſic & etiam in autumno. Et multa alia. Et qua re frigiditas intenſior eſt in media regione aeris in ęſtate q̃ in hyeme. Et quo modo intenſior poteſt in æſtate eſſe frigiditas generans grandinem q̃ frigiditas generãs niuem tempore hyemis &c̃. Patet. n. ad hæc omnia reſponſio ex fundamento iam dicto. Tertia concluſio. Licet ita ſit, non tamen neceſſario & ſimpliciter contrarium ſuo contrario circundatum ab illo intenditur. patet, quia poſſibile eſt potentius eſſe circundans contrarium in remittendo & corrumpendo q̃ ſint radij iam dicti reflexi potentes in intendendo, ideo &c̃. Quarta concluſio. Probabiliter ponitur q̃ in corporibus tempore hyemis non ſolum eſt calor amplior propter maiorẽ ſpirituum quantitatem, ſed etiam quia in ſuis ſpiritibus eſt caliditas intẽſiue maior q̃ fuerit tempore æſtatis uel autumni. Hęc concluſio uidetur poſſe probabiliter ſuſtineri ponendo propter ſpecierum reflexionem fieri caloris intenſionem modo iam dicto. Erit autem hęc concluſio maxime uera ſtantibus conditionibus requiſitis ad apho. ſ. q̃ ſit hyems ſeruãs naturam ſuam, & quòd ſit corpus fortis caloris quòd q̃ ſit utens regimine debito. Quinta concluſio. Sequitur q̃ in uere caliditas eſt remiſſior cæteris paribus q̃ hyeme uel æſtate. Et ſecundum hæc dicta conſequenter non ſolum dicendum Hip. dixiſſe uẽtres eſſe calidiores propter maiorem ſpirituũ multitudinem, ſed etiam quia gradualiter ſpiritus ſunt calidiores & adhuc membra. Hęc autem reſpõſio ẽ magis phyſica q̃ medicinalis, ideo philoſophis dimittatur.

Quantum ad ſecundum articulum ſimiliter ſunt notata & concluſiones. Præmittendum eſt primo penes modum loquendi medicorum q̃ aliud eſt aliquod corpus eſſe calidius alio cæteris paribus, & aliud ſecũdum naturam. Corpus. n. alio eſſe calidius cęteris paribus eſt ipſum in ſe habete ſubiectiue calorem intenſiorem quã aliud ſufficientem ipſum denominare calidum. Corpus uero eſſe calidius alio ſecundum naturam eſt ipſum plus in ſe proportionabiliter reſpectu ſuæ molis habere de calido naturali. ſ. de ſpiritu, qui eſt inſtrumentũ aĩæ in ſuis operationibus. Et notum eſt q̃ hęc non ſunt conuertibilia, ſtat enim aliquod corpus eſſe alio calidius ſecundum naturam ad intellectum datum quod tamen ceteris paribus eſt eo minus calidum & econuerſo. vt corpus temperatum cęteris paribus calidius eſt ſecundum naturam corpore multum cholerico, cum multo plus in ſe habeat de calido naturali, & tamen corpus cholericum eſt eodem intenſiue multo calidius, ut ſatis patet. Secundo principaliter premittẽdum q̃ tẽpore hyemis in corpore robuſto, hyeme ſuam ſeruãte naturã & debito utente regimine augentur ſpiritus, & ſan. reſpectu eius quod fuit in æſtate & autumno. Patet, quia tunc prohibetur eorum reſolutio & uniuntur interius quare fortificatur ſua operatio, & per conſequens plus reſtaurat de ſpiritu & ſang. ideo &c̃. Econtra uero in ęſtate caliditate ſubtiliante ſan. & humores & ſpiritus & poros dilatante reſoluitur multum de ſpiritu & ſan. & adhuc ſpiritus interius non unitur ſed exterius dilatatur, quare impotentior fit ad cibum aſſimilãdum & ſpiritum & ſang. reſtaurandum, & per conſequens &c̃.

Prima concluſio. Corpora quęcunq; tempore æſtatis ſunt intenſiue calidiora q̃ tempore hyemis. Patet per plura argumenta ſuperius adducta. omnia enim ſigna à pulſibus urina ab humoribus illis temporibus multiplicatis ſignificant ſuper intenſiorem caliditatem, ut patet intelligenti. igitur &c̃. Secunda cõcluſio. Corpora robuſta hyeme ſeruant ſuam naturam & utentia regimine debito, ſemper ſunt calidiora ſecundum naturam tẽpore hyemis q̃ ęſtatis. Probatur, multo plus multiplicatur ſpiritus & ſan. vt ſupra, igitur &c̃. patet cõſequẽtia & aſſumptum deductum eſt, & iſtam concluſionẽ uoluit Hippo. in apho. 15. Ex qua concluſione ſequit q̃ corpora pro tunc iam dicta perfectius exercent operationes ſuas naturales in hyeme q̃ ęſtate. pſs enim habet uirtus naturalis de ſpiritu, qui eſt eius inſtrumentum in operationibus naturalibus, & interius magis unito.

Ex iſto tanquam ex fundamẽto poſſunt aſſignari cauſæ quarundam apparentiarum ad ſenſum, quę uidentur difficiles. Prima apparentia eſt hęc, q̃ in febriente intenſe quandoq; generatur multa uentoſitas, quę tamen in eodem ſano non generabatur, cum tamen uentoſitas fiat à calido diminuto. Secunda apparentia. q̃ in illo febricitante uiſui caloris intenſi non reſoluitur illa uentoſitas, quę tamen in ipſo reſolueretur, puta ſi fiat non febriens. Tertia apparentia eſt. quia cum hydrops ſit ægritudo frigida, ut. 3. canon. ſen. prima. ca. de hydrope quomodo ſtat aliquem eſſe febrientem. & tamen eſſe hydropicum. Quarta eſt. quomodo hydropico intenſe febriente generatur aquoſitas, ut in aſclytico, aut ſan. valde crudus, ut contingit in hypoſarcha. Ad primum enim dicitur q̃ licet in iſto febriente ſit caliditas multo intenſior, eſt tamen modica in illo ſpirituum quãtitas uel multitudo. vnde licet ſit ibi calor intenſior, eſt tamen ibi minus de inſtrumento quo mediante agit uirtus uentoſitatem reſoluendo uel eius generationem prohibendo. licet enim caliditas illa intenſior ſit, in corpore tamen minus eſt de calore naturali, qui eſt inſtrumẽtum uirtutis in agendo. Et per hoc patet ſolutio ad ſecundum. Ad tertium dicẽdum. q̃ licet iſte habeat morbum calidum intenſiue. ſ. calorem eius temperamentũ excedentem, habet tamen ſpirituum & caloris naturalis diminutam q̃titatem, per quorum priuationem dicitur corpus frigidum priuatiue. ſed de hoc plenius alibi dixi. Et ex hoc patet reſponſio ad quartum intelligenti. Tertia concluſio eſt. Licet ita ſit, aliqua tamen ſunt corpora in quibus in æſtate eſt calor maior tam intenſiue q̃ ſecundum naturam q̃ in hyeme. Patet de corporibus debilis caloris & decrepitis, quorũ calor indiget confortatione ab extrinſeco.

Corpus caꝑius alio du ꝑr.

Ad argumenta principalia reſpondetur. Ad primũ ſecundum primam reſponſionem ad quę ſitum negatur antecedens & dicitur q̃ ſi pulſus & anhelitus ſunt maiores, hoc non eſt propter calorem in interioribus intenſiorem, ſed propter aerem qui attrahitur eſſe calidiorẽ. vnde oportet plus de ipſo attrahi. urina magis eſt tincta quia minoris q̃titatis, & quia plus ſecũ de cholera quæ illo tempore propter ſiccitatem ampliorem multiplicatur. commiſcetur eodem modo ægritudines magis choleręq & egeſtiones, corpus calidius, quia exterius attrahitur calor apparet corpus inflammabilius propter ſiccitatem calidioris humoris. Ad ſecundum negatur antecedens. corpore robuſto &c̃. ſeruante debitum regimẽ. Vbi uero non, concedendum eſt antecedens, & neganda eſt conſequentia. Si debitum non ſeruetur regimen, non inconuenit generari humores crudos in corpore robuſto. ſed tamen multum de calidis generatur, ſed illi frigidi non reſoluuntur ſic, quia pori ſunt obſtructi, & tamen corpora robuſta ſunt calidiora, quia de calidis eũ generatur in eiſdem. Ad tertium dicitur aliquam retractionem calorem confortare, ut factam ex conuenienti occurſu aeris frigidi propter naturalem temporum mutationem. aliqua etiam debilitat ſicut facta à re prẽter naturam, ut in principio paroxiſmi calido naturali ſubito nimis ſuffocato ad interiora penetrante. Ad quartũ dicitur q̃ ſi tale corpus paulatine de regione ad regionẽ tranſiret, & cętera eſſent paria ſicut in mutatione temporis anni, q̃ corpus illud in uirtute & calore naturali fortificaretur. Ad quintum dicitur q̃ unum contrarium aliud circundans fortificat illud uiolenter & contra eius naturalem inclinationem, & q̃ uiolentans illud

Digitized by Google

eſt ipſummet contrarium fortificatum. Ad ſextum dicitur. omnes illas concluſiones tanq̃ poſſibiles concedẽdas. Et cum dicimus calorem in puero eſſe æqualem calori iuuenis intenſiue & in iuuene intenſiores q̃ in ſene, debet hoc intelligi ipſis adinuicem comparatis cũ circunſtantijs omnibus paribus, præter illud in quo fit comparatio, puta q̃ comparetur puer in hyeme ad iuuenem in hyeme, & iuuenis in æſtate ad puerum in eſtate. & ſic iuuenis ad ſenem. & tunc patet argumentum non p̃cedere. Dicunt Paduani q̃ aliud tempus non fuit finis iuuentutis. Aliter dicitur q̃ oportet comparare inſimul &c̃. & dic q̃ hic licet fiat calidior ratione hyemis, ipſe tamen minus eſt calidus q̃ in præcedenti hyeme, & non compares principium hyemis ad finem eſtatis, ſed ad finem alterius anni elapſi. Ad ultimum. quidam cõceſſerunt concluſionem, & tunc illa corpora indigent p̃ ſeruatione. Aliter dicitur negando cõſequentiam ſtãtibus conditionibus ſuperius tactis. Et dicitur q̃ corpus temperatum decurrens per tempora anni non eſt naturaliter eiuſdem gradis caloris in omnibus temporibus, ſed maioris in hyeme & minoris in æſtate. quamuis. n. in æſtate eſſet in extremo caloris qui ſibi debetur in æſtate, non tamen erit in extremo caloris totius temperantiæ cui correſpondet maior calor in hyeme. Concedit igitur q̃ alterabitur ultra illum ealorem, ſed nõ ultra illum qui ſibi debetur in hyeme. Et ſi ponatur unũ corpus temperatum in æſtate habere tãtum gradum caloris ſicut hoc in hyeme habebit. Dicitur illud impoſſibile eſſe, quia tale non eſſet temperatum ſed lapſum à temperamento. Et hæc reſponſio mihi multum placet, quam etiam tenere habemus iuxta dicta in ſecundo articulo. vbi poſitum eſt corpora in æſtate fore intenſiue caliđiora q̃ in hyeme. Et notum eſt q̃ ita bene procedit ſeptimũ argumentũ contra iſtã cõcluſionẽ ſicut cõtra põnẽ primi articuli &c̃. Hæc probabiliter ſint dicta.

Quæſto. xxix. Aphor. xv.

VTRVM Tempore hyemis & ueris ſit plus exhibendum de cibo q̃ alijs temporibus. Arguitur multipliciter q̃ non. Primo ſic, quia in æſtate fit maior reſolutio q̃ in hyeme uel uere, ſed cibus debet eſſe p̃portionatus reſolutioni, igitur &c̃. conſequentia nota. & antecedens arguitur ex dictis in ſequenti quæſtione. ſ. vtrum in hyeme fiat maior reſolutio. Secundo quia in æſtate eſt neceſſitas maioris refrigerij q̃ ī hyeme uel uere, ſed cibus eſt una ex cauſis noſtri refrigerij. igitur debet plus de cibo exhiberi in æſtate q̃ in hyeme. patet cõſequentia, & antecedens eſt de mente Ariſto. in de morte & uita. Tertio quia in æſtate uirtus eſt debilior. igitur indiget maiori reſtauratione conſequentia tenet. ſed huiuſmodi reſtauratio non fit niſi per cibum exhibitũ. igitur &c̃. Quarto de nutrimento exhibito plus reſoluitur & conſumitur tempore æſtatis q̃ tempore hyemis. igitur ad fiendam reſtaurationem debitam plus eſt exhibendum de nutrimento in æſtate q̃ in hyeme. conſequentia eſt nota ſatis. ſi. n. præciſe tantum exhiberetur cum de eo plus tranſeat in conuerſum tempore eſtatis q̃ tempore hyemis corpus non debite reſtauraretur.

Quinto in uere minus eſt exhibendum de nutrimento q̃ in æſtate. igitur &c̃. conſequentia nota & aſſumptum arguitur, quia tempus ueris eſt tempus in quo debent fieri ſubtractiones ciborum & potuum & minorationes, ut patet per communiter operantes. igitur &c̃.

Sexto tempore ueris eſt calor debilis reſpectu materiæ nutrimentalis exiſtentis in corpore. igitur protunc neceſſe eſt dictam in corporibus ſubtiliari. conſequentia tenet & antecedens probatur, quia tẽpore hyemis erat tantum nutrimentum quantum calor poterat bene regulare, ſed in uere eſt calor debilior q̃ in hyeme & nutrimentum æquale. igitur tunc non poteſt calor illud regulare. tenet conſequentia & aſſumptum patet.

Ad oppoſitũ eſt expreſſe Cõmentator in cõm. 15.

Reſpondendo ad iſtam quæſtionem primo præmittã quaſdam diſtinctiones & notabilia. Secundo concluſiones. Prima diſtinctio. Corporum quædam ſunt robuſta, quorum calor eſt aptus tempore hyemis augmentari quantitatiue, quædam ſunt debilia corpora ſeu debilis caloris, quorum calor aptus eſt minorari tẽpore hyemis, ſed fortificari tempore æſtatis, ut corpora decrepitorum. Secunda diſtinctio. Plus aut minus deberi de nutrimento uni corpori uno tempore q̃ altero duplicit̃ poteſt intelligi. Vno modo ſecundum quantitatem continuam. Alio modo ſecundum quantitatem diſcretam, quia. ſ. dare pluribus uicibus. Tertia diſtinctio. Indicatio ordinandi dietam poteſt à pluribus ſumi. Primo à uirtute cibi exhibiti immutatiua, quandoq̃ à reſolutione quę fit maior uel minor, & ſic corpori in quo fit maior reſolutio cęteris paribus plus de cibo eſt exhibendũ. Tertio à plenitudine actu exiſtente, & ſic inanito plus debetur de cibo cęteris paribus q̃ pleno. Quarto præmitto q̃ plus abſolute reſoluitur de humido in æſtate q̃ in hyeme, licet in hyeme plus de ſubſtantifico in æquali tempore reſoluatur. Item cibatio hyemis non ſolum fit propter reſtaurare deperditum humidum. ſed propter reſtaurare plurimum ſpiritus, qui eſt opportunus tempore hyemis ad reſiſtendum frigori. Prima concluſio eſt iſta. Corpori robuſto in unica cibatione maior debet eſſe quantitas continua cibi exhibendi tempore hyemis quàm æſtatis. Patet, quia calor in illo corpore eſt fortior & immutatiua fortior. igitur poteſt obiectum fortius & maius immutare, ſed ſemper obiectum debet proportionari immutatiue potentie. igitur &c̃. Nota tamen q̃ licet ita ſit indicatione tamen ſumpta à plenitudine minus eſt de cibo exhibendum uidendo maiorẽ plenitudinem. Item cibus non ſolum datur ad reſtaurandum deperdita & diſſoluta, ſed etiam propter multiplicare ſpiritus. Corrolarium groſſiora cibaria & difficilioris digeſtionis competũt tempore hyemis quàm ĩalio eo q̃ uirtus digeſta eſt fortior. Et intelligitur hoc corrolarium, ſicut concluſio præcedens in corporibus robuſtis ſiue fortis caloris. Sed arguitur contra illud corrolarium, quia cibaria frigidiora competunt tempore eſtatis quàm tempore hyemis. igitur competunt groſſiora & difficilioris digeſtionis. conſequentia nota & aſſumptum patet. competit enim uſus lactucę tempore eſtatis qui tamen uſus non competit tempore hyemis. igit &c̃.

Ad hoc reſpondetur negando conſequentiam eo q̃ non quilibet cibus frigidior eſt groſſior & difficilius immutabilis. Dico ſecundo q̃ lactuca exhibita tempore eſtatis & tempore hyemis melius & citius digeritur in hyeme quàm in æſtate, plus tamen confert in eſtate quàm ĩ hyeme rationis operationis, quàm facit à qualitate prohibendo ſpirituum ſupercalefactionem & eorum reſolutionem, remouendo caliditatem accidentalem quam ponit aer calidus, ideo uſus eius eſt conueniens tempore eſtatis, qui tamen non eſt conueniens tempore hyemis, in quo nõ eſt neceſſitas huius alterationis, ideo nõ ſequitur hic cibus demonſtrando lactucam eſt frigidioris complexionis carnibus uitulinis. igitur difficilioris digeſtionis, lactuca eſt facilius paſſibilis à calore corporis ratione modi ſubſtantiæ. videlicet. ſubtilitatis & raritatis. Cibum enim aliquem eſſe facilioris digeſtionis alio cibo contingere poteſt ex aliquo iſtorum, quãdoq̃ enim merito qualitatis manifeſtę ſiue quantum ad qualitates manifeſtas, & ſic cibus calidus cibo frigido cęteris paribus oportet eſſe facilioris digeſtionis, quandoq̃ ratione modi ſubſtantię, & ſic cibus rarior eſt paſſibilior & digeſtibilior, quandoq̃ ratione proprietatis occulte, & ſic carnes pullorum & uitulorũ plus nutriunt hominem quam nutriet ipſum herba ficca uel fœnum odoriferum. & panis plus quàm caro cruda, licet. n. inter carnes crudas & hominem ſit maior conuenientia quantum ad qualitates manifeſtas q̃ inter hominem & panem

Ariſto
Corpu
duplex
Corpi
dẽri pl
aut mi
nus de
nutrim
to dup
Dięt
di indi
ciũ à tri
bus.

Digitized by Google

panem coctum. non tamē inter hominem & carnes crudas est tanta familiaritas & conuenientia in occulta proprietate quanta inter hominē & panem, quia homo nō debet comedere carnes crudas, licet bonę complexionis sint, quia non habent uerum & debitum modum prępparationis. Secunda conclusio. In corporibus debilis caloris in quacunq; unica cibatione plus est exhibendum tempore æstatis de nutrimento & minus tempore hyemis. Patet, quia in talibus corporibus tempore hyemis est calor debilior & immutatiua debilior, sed in æstate calor eorum est amplior in quanto, & immutatiua fortior. igitur &c̄. cōsequentia tenet ut supra. Ex hac cōclusione sequitur ꝙ tempore hyemis eisdem corporibus subtiliora competunt cibaria q̄ꝫ alio tempore per idem.

Tertia cōclusio. Corpora robusta frequentius sunt cibanda tempore æstatis q̄ꝫ tempore hyemis. Patet, quia tunc talia corpora sunt resoluta magis & minus de cibo transit in substantiam aliti. igitur indigēt æquali uel maiori restauratione, sed hoc nō potest fieri in uice una cum uirtus immutatiua sit debilior. ergo hoc fiet in pluribus uicibus, & per consequens sępius sunt cibanda q̄ꝫ titate discreta. Sed contra hanc conclusionem & contra eius probationē arguit̄. Primo. quia ex ipsa sequitur ꝙ talia corpora sunt cibanda ante q̄ꝫ famē incurrant. consequens est falsum. probatio consequentię, quia tardius incurrunt hæc corpora famem in æstate q̄ꝫ in hyeme, nec sunt cibanda in hyeme nisi appetitum incurrat. igitur &c̄. consequentia nota. & assumptum habitum fuit in quæstione quadam. Secundo arguitur contra probationem. assumitur. n. in probationem ꝙ talia corpora sunt magis resoluta in ęstate quo ad humidum substantificum eorum, quia alias non procederet argumentum. Contra, quia uelocius continue resoluitur humidum substantificum in hyeme q̄ꝫ in æstate. igitur in fine hyemis sunt corpora secundum humidum substantificum magis resoluta. consequentia nota & assumptū deductum & concessum fuit in quadam quæstione prę cedenti. Ad primum dicitur ꝙ corpora robusta in ęstate debite rectocitius & frequentius incurrūt famem q̄ꝫ tempore hyemis, nec supra dicebatur oppositum, sed solum dicebatur ꝙ cęteris paribus. s. in quantitate & qualitate cibi exhibendi, citius incurrunt famem in tempore hyemis. sed si corpora debent bene regi non debēt esse cętera paria. minor enim quantitas in una uice debet exhiberi tempore æstatis q̄ꝫ tempore hyemis, & cū hoc facilioris transmutationis. igitur &c̄. sed corpus robustum in hyeme recipit grossum cibum diu stātem antequam dissoluatur. sed in ęstate debes dare nutrimentum rarum & bene conditum, non tamen grossum. Et ad argumentum conceditur maior si omnia fuerint paria. sed non si utraq; corpora debito regantur regimine conueniente eis secundum diuersa tempora. Ad secundum dicitur negando illam consequentiam. continue in hyeme uelocius resoluitur humidum substantificum q̄ꝫ in ęstate. igitur in fine hyemis est corpus robustum magis resolutum. & causa est hic. quia quamuis à corpore fiat uelocior humidi in hyeme resolutio &c̄. cum hoc tamen fit maior & uelocior restauratio, ideo corpus non erit in fine hyemis siccius. Quarta conclusio. Corpora debilis caloris frequentius in hyeme & rarius in ęstate sunt cibanda. Probatur, quia hæc corpora sunt debilia in hyeme & multum cibum in unica uice digerere non possunt. Item ut multiplicetur calor frigori debes resistere, & ut uirtus immutare possit sunt sępius cibāda. Quinta conclusio. In corporibus robustis totalis quantitas exhibendi nutrimenti tempore æstatis in die naturali debet esse maior q̄ꝫ totalis exhibēda in hyeme etiam in die naturali. Probatur, quia totale resolutum est amplius protunc. sed exhibitum debet esse proportionale resoluto. igitur &c̄. Item multo maior quantitas spirituum resoluitur & de eo quod exhibetur tunc minus conuertitur, quia plus de eo euaporat & consumitur. Licet tamen teneri possit oppositum. s. ꝙ in hyeme &c̄. quia oportet generari multum sanguinis & spirituum ut frigori melius resistatur. Sexta conclusio. Indicatione sumpta à tempore plus debetur de cibo isto tempore hyemis in corporibus robustis. Patet, quia calor est amplior quantitatiuę & resolutio humidi substātifici maior. Septima conclusio. Corporibus robustis in uere minus q̄ꝫ in hyeme & in uere plus q̄ꝫ in ęstate uł autumno sumpta indicatione à uirtute uel à resolutione ē de cibo exhibendum. sed non indicatione sumpta à plenitudine tunc existente est plus tempore ueris exhibendum de nutrimento, quia corpora sunt in uere multum repleta. Item in autumno plus in una uice et minus frequenter q̄ꝫ in æstate est dandum de nutrimento.

Ad argumenta principalia respondetur. Ad primū dicitur ꝙ plus debeť in tota die naturali, & diuisim plures & minus in qualibet uice in ęstate q̄ꝫ i hyeme. Ad secundum negatur consequentia, & dicitur ꝙ dabitur sibi cibus plus refrigerans minoris tamen quantitatis in ęstate. Vel dic negando consequentiam, immo dabitur plus in hyeme, quia oportet regenerare multū spiritum & sanguinem cum quibus resistatur frigori aeris. Ad tertium dicitur concedendo ꝙ uirtus indiget maiori restauratione secundum quātitatem discretam, quia oportet pluribus uicibus exhiberi. Ad quartum dicitur cōcedendo consequentiam. s. ꝙ plus est exhibendum secūdum quantitatem discretam, sed minus quantum ad cōtinuam hoc est ꝙ tota summa cibi exhibendi in die naturali in tempore æstatis debet esse amplior, sed cum maiori sparsione & in pluribus uicibus exhibita q̄ꝫ tempore hyemis. Ad quintum dicitur ꝙ ratione ueris bene multus est necessarius cibus, sed non ratione plenitudinis coniunctę uirtuti tali tempore. aduenientę. n. ęstate dubitatur de putredine humorum. ideo Auic̄. docet si plus promouet te plenitudo in uere, tūc da minus in uere q̄ꝫ in ęstate. Ad sextum dicitur ꝙ ratione plenitudinis non tantum debet dari de cibo sicut in hyeme, quia fieret nimia plenitudo.

Quæstio. xxx. Aphor. xv.

VTRVM Tempore hyemis fiat maior appetitus ad cibum q̄ꝫ alio tempore. Arguitur multipliciter ꝙ non. Primo tempore hyemis non fit maior resolutio humidi substantifici membrorum quàm tempore ęstatis sed minor. sed non aduenit fames citius nisi fiat humidi consumptio citius et uelocius. igitur etc̄. consequentia manifesta & assumptum patet experimento. videmus enim corpora in æstate macrescere, hyeme uero pinguescere. igitur &c̄. Secundo si sic, sequeretur ꝙ in corpore hyemis fieret maior appetitus ad potū q̄ꝫ in æstate. consequens est falsum & contra experimētum. & consequentia probatur, quia si propter uigorationem calidi tempore hyemis fit uelox resolutio humidi substantifici membrorum & magna consumptio ad quam sequitur magnus appetitus ad cibum, sed cū multo facilius fit humidum roridum resolubile quàm substantificum, multo maior & uelocior fiet humidi roridi consumptio quàm substantifici, sed ad illius consumptionem sequitur sitis, igitur &c̄. Tertio cōfirmatur idem, quia unus de finibus roris est, ut tempore necessitatis. s. inanitionis membrorum conuertatur in cābiū. igitur illo tempore quo frequēter erit membrorum inanitio maior erit & maior conuersio roris in substātiam membrorum siue in humidum substantificum eorum. sed hoc est tempore hyemis si quęstio est uera. igiť etc̄. patet consequentia. & assumptum est Auic. primo prima. cap̄. illo nutriens masticatione. Quarto ad principale arguitur auctoritate Gal. in cōmento illius decimi quinti aphorismi. ventres hyeme & uere qui ponit in corporibus debilis caloris non fortificari, sed potius appetitum extingui tempore hyemis.

Digitized by Google

In oppositum est Gal. in cõmen. prægallegati aphor.

In ista quęstione erunt duo articuli. In primo pręmittam quędam notabilia. In secundo ponam conclusiones de quęsito. Primo præmittendum ꝙ corporum quędã sunt fortis, quędam sunt debilis caloris naturalis. hoc satis patet. Secundo est pręmittendum ꝙ fames siue appetitus ad cibũ cõsequitur resolutionem humidi subsstãtifici membrorum. Sitis uero consequitur resolutionẽ humidi roridi irrorantis, madefacientis ipsam substantiam oris stomachi. Nota tamen ꝙ neutrum istorum dependet à consumptione aliqua tam facta tanꝙ à causa immediata, sed mediata quia præter cõsumptionem humidi roridi oportet ponere cõplexionẽ calidam & siccã tã quam causam ualde minus mediate obiectiue & effectiue concurrentem ad sitim. Quid autem dicẽdum sit de fame satis fuit dictum secundo techni. Tertio præmittendum ꝙ ad fortitudinem appetitus qui dicitur fames non solum requiritur uelocitas & magnitudo resolutionis, sed bonitas dispositionis uirtutis sensitiuæ oris stomachi. Adiuuat etiam fortitudo uirtutis attractiuę mẽbrorum à uenis. venarum ab hepate & meseraicarũ ab ore stomachi. Ita ꝙ cæteris paribus in resolutione humidi subsstãtifici in corpore in quo uirtus sensitiua oris stomachi esset melius dispositа ad sentiendum aut meseraicæ essent fortioris uirtutis attractiuæ fortior & intensior causaretur appetitus ad cibum. Prima conclusio. In corporibus in quibus naturalis calor est multum debilis, in hyeme est minor & tardior appetitus ad cibum adhuc est ad potum ꝗ in alijs temporibus. Probat, quia calore existente debili à frigore hyemis non fit eius confortatio, sed potius remissio. vnde talis calor sopitur & paucificatur, & per consequens impotentior est resolutionem causare tã humidi substantifici ꝗ roridi, ad quorum consumptionẽ sequunt appetitus ia dicti. ideo &c̃. patet consequentia & assumptum similiter. Item quia in talibus uirtus sensitiua oris stomachi est sopita & habens sõ &c̃. Secunda cõclusio. In corporibus robustis & fortis caloris appetitus ad cibum est maior tempore hyemis quàm tempore æstatis. Probatur, quia tunc est calidum naturale amplius in quanto multo, & in interioribus magis unitum & humido substãtifico mẽbrorum melius applicatum. igitur tunc maiorem & uelociorem humidi substantifici causat resolutionem, sed cæteris paribus ad maiorem & uelociorem humidi substãtifici resolutionem, sequit maior appetitus. igit &c̃. patet consequentia & assumptum ex dictis. In quo autem tempore fiat absolute humidi subsstãtifici maior resolutio uidebitur in quæstione. Item quia tẽpore hyemis est uirtus sensitiua oris stomachi melius dispositа cum habeat instrumẽtum suum. s. spiritum melius dispositum. Similiter quia tunc uirtus attractiua hepatis à stomacho mediantibus meseraicis est fortior ideo &c̃. tota consequentia patet & assumptum similiter. Tertia conclusio. Corpora robusta superius dicta uelocius & maiorem incurrunt famem tempore ueris ꝗ æstatis. Patet per ea quæ statim etiam tacta sunt in probatione præcedentis conclusionis. Quarta conclusio est. Corpora debilis caloris uelocius & maiorem incurrunt appetitum ad cibum tempore ueris ꝗ tempore hyemis uel æstatis. Patet, quia isto tempore est calor confortatiuus caloris debilis, quia non tantus ꝙ resoluat, nec ita modicus ut extinguatur. ideo &c̃. Quinta conclusio & principalis est hæc. Corpora robusta superius dicta tardius & minorem incurrunt sitim tempore hyemis & adhuc ueris ꝗ tempore æstatis. Probatur. Primo, quia tempore æstatis est calidum extrinsecum forte à quo multum resolutur humidum irroratiuum et madefacies substãtias membrorum. Similiter tuncaer est calidus ualde minus potens membris exhibere refrigerium ꝗ in hyeme unde necessitas est maioris quantitatis potus refrigirantis. Ad quod adiuuat etiam retentio humiditatum facta tempore hyemis madefacientium membra.

Corporũ calor duplr.

Famis & sitis modus

Sed circa hęc dicta insurgunt dubitationes quædam. Primum dubium est. Supra dictum est ꝙ ex consumptione humidi subsstãtifici causatur fames, sitis uero ex consumptione humidi roridi. cum igitur humidum roridum sit subtilius & resolubilius & à calido passibilius ꝗ substantificum, uidetur ꝙ citius resoluatur roridum & per consequens ab intra citius causabitur sitis quã fames, quod est contra experimentum. Confirmatur ꝑ argumentum unum tactum ante oppositum. ex quo resoluto humido substantifico attrahit ros admembra statim cum membra sint inanita debet ros attrahi & conuerti, & per cõsequens causari sitis. Secundum dubiũ est. Quare per calorem extrinsecum puta exercitij uel laboris aut solis magis causatur, & citius sitis quàm fames. Ad primum dicunt quidam ꝙ licet humidum roridum sit subtilius & facilius resolubile absolute ꝗ humidum substantificum, quia tamen humido substantifico melius applicatnm est calidum naturale ꝗ humido roridо. ideo uelocior est actio qua consumit calidum naturale humidum membrale ꝗ actio qua resoluit humidum roridum, ideo nõ ualet argumentum. resolubilius & subtilius est humidum roridum ꝗ humidum subsstãtificum. igitur citius est resolutum &c̃. quia non sunt cętera paria ut patet. ideo &c̃. Ad confirmationem dicitur ꝙ non prius tempore ros incipit attrahi ad membra facta inanitione ꝗ incipiat fieri membrorum attractio à uenis, & uenarum ab hepate &c̃. statim. n. cum membra inanita sunt attrahunt rorem & euacuantur porositates membrorum quę erãt rore repletæ, & per consequens attrahunt à capillaribus uenis & uenæ ab hepate & hepar à stomacho mediantibus meseraicis, & per consequens tunc fit suctio ad quam sequitur fames.

Ad quod etiam concurrit ꝙ non statim attracto rore causatur sitis, sed adhuc oportet in ore stomachi acquiri complexionem calidam & siccam ad quam sequitur sitis. ideo. Aliter dicunt quidam ꝙ natura non statim facta membrorum inanitione totum attrahit rorem. intendit. n. natura utricꝫ fini inquantum possibile est per rorem satisfacere. s. membra irrorare & cãbium imponere. ideo pars roris attrahitur ad membra ad nutriẽdũ & pars derelinquitur ut irroret membra & madefaciat ideo &c̃. Sed contra istam responsionem arguitur, qa calor naturalis roris attractiuus est rori sufficienter approximatus & sufficienter attrahibilis est ros per actionem caloris & est calor agẽs mere naturale in tali actione, & ros est passum mere naturale igitur seqt̃ ꝙ ipsius roris totalis fiat attractio, & per cõsequens. Sed ad hoc posset probabiliter dici ꝙ argumentum concludit nisi uirtus membri retentiua resisteret illi attractioni. transeat hæc responsio quantum potest, quia primum argumentum uidetur probare. Ad secundum dubium dicitur ꝙ calor ab extrinseco ueniens, ut puta ab exercitio uel laborem non melius applicatur humido substantifico ꝗ roridо, eo ꝙ talis calor prius accenditur in spiritu influente aut humoribus ꝗ in membris. ideo cum ros sit humiditas facilius ualde resolubilis ꝗ substantificũ humidum membrorum, a tali calido facilius resoluitur ros, & per consequens facilius & citius causatur sitis ꝗ fames. Et sic patet ꝙ ab intra citius causatus fames ꝗ sitis, & econtra ab extra. Sed contra primum superius assumptum. s. ꝙ calor naturalis est magis applicatus humido substantifico quàm roridо &c̃. Contra, quia ex isto sequitur ꝙ facilius aduenire tertia species heticę quàm prima uel secunda. consequens est falsum ut patet. & arguitur cõsequentia, quia per calorem heticæ plus & magis consumitur humidum substantificum quàm humidum roridum eo ꝙ talis calor fundatus est in substantia membrorum uel in substantifico humido, ideo facilius & fortius consumitur humidum substantificum quàm roridum, sed tunc est tertia spẽs heticę, ideo &c̃. Item

quia

Digitized by Google

quia non apparet uerisimile, ꝙ quantumcunꝙ meliore tur applicatio caloris naturalis ad humidum substantifi cum ossis, ꝙ illud facilius & citius resoluatur ꝙ resolua tur ros cum ista applicatione. igitur &c. Ad hęc dubia respondetur. Ad primum dicitur negando consequentiam. & concedit ulterius ꝙ à calido hetice uelocius consumitur humidū substantificum ꝙ roridum et negatur consequentia igitur citius aduenit tertia species hecticæ. Et causa est, quia ꝙ uis uelocior procedat resolutio in substantifico ꝙ in roridō, citius tamen manifestat humidi roridi consumptio ꝙ substantifici cum multo maioris quātitatis sit substantificū quàm roridum. Et ideo propter hoc ponimus & ponunt medici in prima specie hetice consumi roridum. unde non est imaginandum ꝙ in aliqua specie hecticæ non fiat humidi substantifici consumptio immo in qualibet. sed quia prius manifestatur roridi consumptio dicimus prius aduenire primam speciem qua consumitur ros. cōsequenter autem rore quasi totaliter consumptio, quia. s. modica & insensibilis pars eius remanserit in membris, quia semper adhuc remanet aliquid, cum tamen illa quantitas roris non est manifesta, tunc solum manifestat nobis consumptio substantifici. & hæc uocatur tertia species hecticæ. Ad secundum dicitur ꝙ sicut substantificū ossis densius est substantifico aliorum membrorū, ita ros proportionabiliter substantifico ossi grossior est quàm ros aliorum membrorum, ideo &c. Et hoc dico probabiliter non assertiue.

Ad illud de fame & siti posset etiam dici ideo citius cauſari famem, quia ut causetur fames nō oportet multam magnam quantitatem humidi substantifici oris stomachi deperdi. quia quamcito fit ab eo suctio & impressio in eo ab humore melancholico fit sensatio. Sed ad hoc ut causetur in eo sitis oportet in eo tantam deperdi quantitatem roridi ꝙ quasi sit ipsum exiccatum, quia scilicet non madefactum, & ultra hoc in eo ponī complexionē calidam &c. ut alias dictum est.

Ad argumenta deducta ante oppositum satis patet solutio. Et hæc de quęstione &c.

Quæstio. xxxi. Aphor. xv.

VTRVM tempore hyemis fiat maior resolutio ꝙ tempore æstatis. Arguitur multipliciter ꝙ non. Primo plus debilitātur corpora tempore æstatis quàm hyemis. Et talis debilitas non est sequens aggrauationē. immo inanitionem, & per consequens fit resolutio & inanitio maior tempore ęstatis ꝙ hyemis. tota consequentia uidetur nota cum antecedente. Secundo isto tempore. s. æstatis ad sensum patet corpora maxime macrescere & extenuari. ideo &c. patet consequentia. & assumptum similiter. Tertio principaliter sic arguitur. si qō esset uera hoc maxime contingeret propter uigorationē calidi factam à contrario circundante ipsum consequēs est falsum ut ꝓbabitur. & consequentia satis patet. sed falsitas cōsequentis arguit, quia sicut calidum magis uigoratur à circunstante frigido, sic ab eodem magis clauduntur pori, sed sicut pori magis clauduntur, sic magis resolutio prohibetur. igitur à primo sicut frigidum circunstans uigorando uelocitat resolutionē, sic constringendo eam retardat, & per cōsequens &c. Quarto ga totum corpus & humores sunt magis parati ad resolutionem tempore ęstatis quàm tempore hyemis. igitur &c. patet consequentia & assumptum similiter satis patet.

Quinto sic se uidēt habere adinuicem tempora anni sicut naturales cōplexiones, sed à complexione calida fit resolutio maior quàm à frigida. igitur & à tempore anni calido. Item quia calor ęstatis uidet se habere ad calorem hyemis sicut calor febrientis ad calorem sani. sed multo plus resoluit calor febrientis ꝙ sani. igitur plus resoluit calor æstatis ꝙ hyemis. patet consequentia & totum argumentū sequitur ex dictis. Sexto ad idem uidetur facere auctoritas Auic. primo secunda doct. secunda cap. 6. ubi expresse ponit ęstatem debilitare operationes propter magnam resolutionem. Similiter. 4. prima. cap. de cibatione febricitantium uoluit ꝙ hyems ꝓpter paucitatem resolutionis indiget pauco cambio. Ad oppositum uidetur esse intentio Gal. in commento illius aphorismi. 15. Veneres hyeme.

Auicē.

Respondendo ad istam quęstionem primo tangam responsionē cuiusdam doctoris qui nititur communi modo respondendi. Secundo tāgam quendam alium modū respondendi probabilem ad quęstionem.

Quantum ad primū articulum sunt ꝓmissa & conclusiones. Primo ꝓmittit doctor ille ꝙ hic terminus resolutio pōt sumi multipliciter. Primo pro corruptione quacunqꝫ. Secundo pro rarefactione. & allegat pro prīo cōmentū. 13. particulę tertię apho. pro secundo Auic. secunda primi. doc. 2. cap. 3. istis modis non sumit hic. Tertio modo sumitur resolutio pro separatione superfluitatum cuiuscunqꝫ digestionis à uuatiuo. Quarto pro quacunqꝫ cōuersione humoris in uaporem, siue sensibiliter siue insensibiliter expellendi. Quinto solū pro cōuersione humoris in uaporē insensibiliter expellendi, & istis tribus ultimis modis sumit in proposito. Secundo ꝓmittit ꝙ resolo tertio & quarto modis dicta est duplex. Quędā indicans necessitatem cibationis, & possibilitatem restaurationis, sicut quæ fit à calido naturali ut naturalis est. Quędā quæ non indicant prædicta ut facta à calore ꝓter naturā. Tertio prędmittit ꝙ resolutio potest dici fortis. Primo, quia. s. per eam fit reparatio multi nocitiui à uuatiuo ut tertio modo aut ut quarto modo uel quinto, quia. s. per eam multa materia in uaporem conuertit. Quarto ꝓmittit ꝙ hæc consequentia non ualet. calor est intensior. igitur potentior ad resoluendū, cum in mala complexione calida hepatis contingat sanguinē generari aquosum, ubi non sic generabatur tempore sanitatis. patet etiam in tympanitico febriente aut ascytico. Quinto ꝓmittit ꝙ expulsio superfluitatū per propria conuenientia loca fit solum à calore naturali per se & non per accidentali calore. & hoc intendebat Gal. in cōmento dum dixit resolutionē fieri solū à calore naturali. omnis enim actio naturalis fit per se abaīa mediante suo instrō naturali &c. Prima conclusio. Capiendo resolōnem pro separatione superfluitatum & ipsarū expulsione à uuatiuo, maior est resolutio tempore hyemis ꝙ ęstatis. Patet, quia ista fit à solo calore naturali ꝙ in hyeme est ualde potentior. igit etc.

Reſolo quantupli citer.

Secunda concło. Resolutio quę est absolute conuersio in uaporem cuiuscunqꝫ rei fit maior in æstate. Patet ꝓ aliqua argumenta adducta ante oppositū. Tertia conclusio. Resolutio materię insensibiliter expellendę & à bona separandę est fortior in hyeme. Probatur, quia in isto tempore uirtus est fortior, ideo subtile insensibiliter expellendū & separandū à uuatiuo melius separat & insensibiliter expellitur ꝙ tempore ęstatis, cū tunc uirtus debilior & ipotentior sit ad separandū nocitiuum à uuatiuo &c. Quarta concło. Sequit ꝙ in multis resolutio occultior est in hyeme ꝙ ī ęstate. Istud patet. multa. n. insensibiliter eūantur in hyeme quę manifeste & per sudorem eūantur in ęstate. Itē cum calidū fit potentius in hyeme facit meliorem sequestrationē eius quod debet insensibiliter expelli supra quod taliter separatū maius habet dīium calidū forte hyemis ꝙ calidum estatis supra ipsum multū sequestratū. Quinta concło. Probabiliter teneri pōt ꝙ si in eandem materiam pōcise ageret calor æstatis & in hyemis, occultior esset resolutio proueniens à calido ęstatis. Sexta concło est. Licet absolute maior sit resolutio in ęstate ꝙ in hyeme, resolo tamen indicans de cibatione & restaurationis possibilitate uidet esse maior tempore hyemis. Et istam cōclusionem uisus est uelle Gal. Et arguitur quia talis fit à calore naturali inquantū naturalis est fortior. igitur &c. patet consequentia & assumptum satis patet.

Quantum ad secundū capiendo resolutionem prout

Digitized by Google

eſt cuiuſcunq; humidi in uaporem conuerſo ſunt notata & concluſiones. Primo p̃mitto q̃ non ſemper ad calidum fore intenſiue maius ſequitur ipſum eſſe potẽtius ad reſoluendum, niſi in alijs ponatur paritas. Notum eſt enim uentoſitatem minus poſſe reſolui in tympanitico febriente q̃ in ipſomet ſano quantumcũq; in eo ſit multo intenſior caliditas. Item quia quando q̃ à mala complexione calida hepatis generatur aquoſitas quæ tempore ſanitatis non generabatur, ideo &c. Secundo p̃mitto q̃ quanto calidum eſt potentius ad reſoluendum tanto q̃ cæteris paribus eſt eius reſolutio magis occulta, quia ſi eſt potentius tunc plus ſubtiliat materiã, & diſponit ipſum ad reſolutionem. Et per reſolutionẽ magis occultã intelligendo illam in qua conuertitur reſolutum in rem minus manifeſtam & minus ſenſibilem quia. ſ. in uaporem ſubtilem. & hoc cæteris paribus in tempore reſolutionis & alijs. Tertio præmitto q̃ humidum membrale eſt cæteris paribus denſius & difficilius reſolubile quàm nutrimentale ſibi proportionabile uel correſpondens. Et dico notanter proportionabile, ut patet, quia non repugnat aliquod nutrimentale humidum ut oſſis, aliquo ſubſtantifico eſſe denſius & minus reſolubile, ideo dicitur ſibi proportionabile, qa comparatur humidũ ſubſtantificum membri ad nutrimentale eiuſdem membri cum cæteris paribus. Quarto p̃mitto q̃ corpore naturaliter ſe habente ſecundum totius habitudinem, ſtatim facta membrorũ inanitione inſurgit appetitus ad cibũ. Ex quo patet q̃ ubi maior eſt et uelocior membrorũ inanitio & reſolutio corpore ſe naturaliter habente ibi uelocius & citius cauſatur fames & econuerſo. patet ſatis.

Calidi i corpore reſolo triplex. Hũidi ſubſtãtifici mi noratio triplex.

Prima diſtinctio. A calido tam extrinſeco q̃ intrinſeco in nobis contingit tripliciter corporis reſolutio. ſ. Primo ſpiritus & caloris naturalis. Secundo humidi nutrimentalis non conuerſi. Tertio aduenit humidi ſubſtantifici reſolutio. totũ hoc ſatis patet. Secunda diſtinctio. Minoratio humidi ſubſtantifici membrorũ in uno corpore magis q̃ in alio poteſt tripliciter contingere. Primo propter actionem & reſolutionem fortiorem & uelociorem prouenientem à calido in humidum. Secundo propter reappoſitionẽ eius quod reſoluitur eſſe minorẽ ſiue reſumptionem uel reſtaurationem. Tertio propter utraq; ſimul. Exẽplũ primi, ut in cholerico dicimus humidum continue plus minorari q̃ in phlegmatico uel in temperato. Exemplum ſecundi, ut in ſene plus continue minoratur humidũ ſubſtantificum q̃ in iuuene. & hoc nõ propter reſolutionẽ eſſe fortiorem cum ſit in eo multo debilior, ſed propter reſtaurationẽ eſſe minorem reſpectu ſuę reſolutionis q̃ in iuuene. Exemplum tertij ſicut in cholerico reſpectu ſanguinei. Prima concluſio. Tempore æſtatis magis fit ſpiritus et caloris reſolutio q̃ tempore hyemis. Probatur primo per Gal. in cõmento p̃allegato. Similiter quia poroſitates corporis ſunt latiores. Similiter experimento patet omnes operationes quę mediante ſpiritu perficiunt fore imbecilliores. Secunda concluſio. Maior eſt reſolutio & conſumptio nutrimentalis humidi non conuerſi tempore æſtatis q̃ hyemis. Patet, quia à forti calido extrinſeco trahuntur ſanguis & humiditates alię corporis ad circunferentiã eius, & cũ hoc latę ſunt eius poroſitates & totum corpus euaporationi paratum maxime eſt. igitur &c. Item experimento patet maximam humiditatũ quantitatem illo tẽpore per ſudorem expelli, igitur &c. Ex his complexionibus infero primo q̃ eadem quantitate uel æquali nutrimẽti corpori oblata tempore hyemis et tempore æſtatis cæteris paribus minor eſt quantitas eius quod cõuertitur in humidum ſubſtantificũ tempore æſtatis q̃ tempore hyemis. Patet. primo quia maior eius pars reſoluit in æſtate. igitur cæteris paribus minus de eo conuertit. Item quia calor naturalis potentior eſt in hyeme, ideo aliquam partem illius nutrimenti conuerter aut ad benignum deducet, quam non ſufficit in æſtate calor conuertere aut ad benignum deducere. Secũdo ſequitur q̃ eę teris paribus citius completur digeſtio tempore hyemis q̃ æſtatis. & hoc totum intelligi debet in corporibus habentibus calorem fortem. Tertia concluſio. Probabiliter ponitur q̃ in corporibus robuſtis debite rectis, & tẽporibus naturam ſuam ſeruãtibus plus in æquali tempore reſoluitur de humido ſubſtãtifico tempore hyemis q̃ tempore æſtatis. Hęc cõcluſio perſuadet, quia ſtantibus conditionibus iam dictis frequentius multo incurrunt corpora famem in hyeme q̃ æſtate. igitur uelocius fit humidi ſubſtantifici membrorũ conſumptio neceſſitãs ad famem. patet conſequentia ex dictis ſupra, & aſſumptũ docet experimentũ. Item iſtam concl'onem uſus eſt uelle Gal. in litera cõmenti. In quibus temporibus ſi pauca diſſoluatur non multus cibus eſt eis dandus, cũ cibus ad diſſoluta recuperanda ſit neceſſarius etc. Et intra qd oſtendit neceſſitas reficiendi. ideo &c. Et tota cauſa huius eſt, quia potiſſima cã reſolutionis humidi naturalis in corpore naturaliter ſe habente eſt calidũ naturale aggregatum. ſ. ex innato & influente ſpiritu & calore cõplexionali membrorũ ſubiectiue. ſ. exiſtente in membro. unde adueniente hyemis frigiditate multum multiplicatur & in quanto augetur, & unitur totum aggregatum ex caloribus iam dictis circa ſubſtantiã membri, ſcilicet in poroſitatibus eius. Vnde rõne tam multitudinis caloris influentis q̃ rõne eius unionis in interioribus membri ſimul cum calore innato & complexionali, & per cõſequens fortificationis quàm etiam rõne melioris applicationis fortificatur multum actio caloris in humidum ſubſtantificũ membri, & ſic fit maior eius cõſumptio. Licet etiam cum p̃dictis poſſumus addere gradualem intenſionẽ quæ ſit per antipariſtaſim. In æſtate autem econtra contingit. licet enim forma caliditatis et ſpiritus & adhuc membrorũ fiat intenſior, minoratur tamen multũ quantitas ſpirituum & rareſiunt & expanduntur & non untuntur, & per cõſequens eorum actio in humidum debilitat, & cum hoc actio mediꝰ penetrãs non eſt multum ad profundum niſi mediante caliditate quam ſpiritui cõmunicat, ideo uidetur q̃ multo tardior eſt actio caloris qua reſoluit humidum ſubſtantificum tempore æſtatis q̃ tempore hyemis. Ex iſta concluſiõe ſequitur primo q̃ cã quare plus macreſcunt ſiue extenuantur corpora in æſtate q̃ in hyeme non eſt, quia uelocior & maior ſit humidi ſubſtantifici reſolutio, ſed qa tunc eſt minor nutrimentalis humidi in ſubſtantificum conuerſio. unde ſimul cum reſolutione quę tunc fit minor remanet quantitas humidi ſubſtantifici quàm tempore hyemis recte ſicut ſupra de ſene exemplificat. Sequitur ſecundo q̃ ſtante æquali corporis inanitione hyeme & æſtate merito conſumptionis humidi ſubſtantifici difficilius tolerabit corpus ieiunium in hyeme quàm æſtate. Sequitur tertio q̃ hęc conſequentia non ualet. in æquali tempore plus minoratur humidum ſor. q̃ humidũ platonis. igitur uelocius reſoluitur. in caſu. n. eſt antecedens uerum & conſequens falſum, ut patet ex dictis. Quaſi infinita alia inferri poſſunt ex iſta imaginatione. Et forte q̃ iſtam põnem ſenſit Gal. in cõmento. 15. dum uidebatur dicere q̃ reſolutio occulta quę fit à calore naturali eſt illa quę indicat neceſſitatẽ refectionis. Et tu bene conſidera ad hæc. Quarta cõcl'o principalis. Cũ dictis ſtat q̃ tota quãtitas eius quod reſoluitur in hyeme eſt multo minor quàm tota quantitas quę in æſtate reſoluit. Iſta concl'o ſatis patet ex dictis &c.

Ad argumenta principalia rñdetur. Ad primũ conceditur q̃ maior ſit corporis inanitio & debilitatio tẽpore æſtatis &c. tamen ex iſto non ſequitur reſolutionẽ humidi ſubſtãtifici à calido fore maiorem aut uelociorem ut patet ex prædictis. Ad ſecundum patet ex dictis in cõne. Verum eſt enim q̃ macrefactio conſequitur reſolutionem, ſed maior macrefactio non conſequitur maiorem reſolutionẽ ſolum, ſed etiam deteriorem reſtaurationem.

Digitized by Google

rationem. Ad tertium dicitur concedendo cauſam &c. fore calidi interius fortificationē. Et cum arguit q̄ nō, quia quantū iuuat frigus ad reſolutionē propter calidi fortificationem, tantū impedit reſolutionē propter pororum clauſionē. Dr̄ hoc negando. non enim per poros ſolum fit eūo eius quod inſenſibiliter euaporat, ſed per expirationes. Et alię multæ fumoſitates capinoſę in hyeme miſcent cum anhelitu. ideo expiratio eſt groſſior, & non eſt ꝓpter aerem groſſiorem &c. Vel dr̄ q̄ calidum fortificatū potens eſt in dilatando poros dilatatione ſufficiente ad euaporationē eius quod inſenſibiliter expellitur. Ad quartum ſatis patet ex qō ne quid ſit dicendū.

Ad quintum dr̄ q̄ iſta ſimilitudo naturaliū complexionum & temporū anni non eſt admittenda, quia claudicat. ſecus eſt enim de compl'onibus anni & de cōplexionibus corporū. nam caliditas temporū eſt extrinſeca, caliditas autem corporis eſt intrinſeca quę fortificat calorem. ſed tempus calidū non fortificat calorem. Ad confirmationem dr̄ q̄ licet in aliquo ſimilitudo teneat, non tamen ex toto tenet enim quantum ad hoc quod eſt eſſe mite uel acutū, ſed non tenet in alijs. Ad auctoritatem primā Auic. dr̄ q̄ ipſa repugnat dictis in qōne. nō enim debilitat corpus abſolute magis ꝓpter ſolā ſubſtantificī humidi reſolutionē, ſed etiā propter reſol'onem calidi naturalis & ſpūs & humorū & paucitatē reſtaurationis.

Auctoritas uero allegata eiuſdē prima quarti. ca. de cibatione febricitantiū. perſuadet q̄ minori humectatione indiget corpus in hyeme ꝓpter abſolute corpus minus exiccari. & hoc non eſt contra dicta in qōne.

Quæſtio. xxxij. Aphor. xv.

VTRVM tēpore hyemis in corporibus robuſtis ſtante debito regimine melior. fiat & maior reſtauratio q̄ in tempore æſtatis. Arguit multipliciter q̄ nō. Primo, quia tunc poſſet humidum perfectius q̄ fuerit pręexiſtens reſolutū reſtaurari. cōſequens eſt falſum, ut colligitur primo prima. cap. de ętatibus. & primo tertia. cap. 1. & conſequentia arguit. quia ſi melior ſit reſtauratio, igitur ſit melioris humidi. & per conſequens &c. Auicē.

Secundo ſequit q̄ melius poſſit reſtaurari humidū in ſene q̄ fuerit in ipſomet iuuene, ponendo. ſ. finem iuuentutis eſſe in ęſtate & q̄ in principio ſequētis hyemis adueniat principiū ſenectutis. Et patet deductio argumenti. Tertio ad principale arguitur. ſequitur q̄ in iuuene poſſit fieri uera diminutio corpore naturaliter per ſuas ætates decurrente, & arguitur cōſequentia, quia tempore iuuentutis uirtus in hyeme reſtaurat p̄ciſe tantū q̄tum reſoluit in eodem, quia alꝰ creſceret. ſed multo minus reſtaurat in ęſtate q̄ hyeme, non facta in ęſtate reſolutione minori, igitur minus reſtaurat uirtus in iuuentute q̄ reſoluat, ſed quandocūq; ita eſt aduenit uera diminutio. igitur &c. Et per ſimile argumentū deducit in pueritia fieri uerā diminutionem, quia ſi in æſtate fit minor reſtauratio q̄ in hyeme fit illa in ſexquialtera minor. et ponatur puerū in hyeme reſtaurare in ſexquitertia q̄ pro tunc reſoluat in eodem. Et arguitur ſic aduenięnte ęſtate in hoc puero ut ſor. gratia exempli, minorabitur reſtauratio ad ſexquialterā ęquali reſolutione manente, ſed prius erat reſtaurationis ad reſolutionem proportio ſexquitertia. igitur &c. Et arguat ſic, ſit nūc hyems in qua reſtaurationis ad reſolutionē ſit ſexquitertia proportio in ſor. in quo in ęſtate in ſexqaltera minus reſtaurabitur q̄ nunc. Et arguitur ſic. huius reſtaurationis ad hanc reſolutionem eſt proportio ſexquitertia. ſed hic reſtauratio fiet minor reſolutione, & per conſequens &c. Et per idem arguitur q̄ in pueritia pōt eſſe uera conſiſtentia. Quarto ſi quæſtio eſſet uera, ſequeretur q̄ in ętate ſenectutis poſſet fieri uerum augmentum. conſequens eſt falſum ut patet. Et arguit conſequētia, ponendo ſortis iuuentutē terminari in fine autumni uel in medio hyemis. & ſit primū inſtans ſenectutis. a. Et arguitur ſic. imediate poſt. a. in ſor. erit uirtus in certa ꝓportione potentior ad reſtaurandū q̄ fuerit in æſtate. ſed in æſtate erat potens reſtaurare tantum quantum tunc deperdebatur, eo q̄ tunc erat ętas conſiſtentię ſor. igitur &c. patet conſequentia. & aſſumptū intelligenti.

Forte dicetur negādo aſſumptū, quia imediate poſt. a. erit ſor. ſenex. igitur. Contra. imediate ante. a. erit uirtus in ſor. in certa ꝓportione potentior ad reſtaurandū q̄ in tempore ęſtatis, ſed nulla in ꝓportione minus potens erit uirtus ſor. imediate poſt. a. q̄ imediate ante fuerit. igitur &c. patet cōſequentia & totum aſſumptū ſatis notum eſt intelligenti. Quinto ſequitur q̄ alicuius individui totalis uite perduratio eſſet maior ꝓduratione alterius, cuius tamen ętas adoleſcentię non foret maior ętate adoleſcentię eiuſdem. conſequens falſum, eo q̄ eadem debet eſſe ꝓportio partis ad partē & totius ad totū. Et arguitur cōſequentia, ponendo ſor. debere eſſe lōgioris uitę q̄ plato. per annum, ita q̄ ętas adoleſcentiæ ſor. debet excedere ętatem adoleſcentię platonis per tres menſes, & cō ſiſtentia conſiſtentiā &c. terminetur adoleſcentię platonis in fine ueris. & fuerint orti in eodem inſtanti ſor. & pla. Et arguitur ſic, in eodem inſtanti terminabitur augmentū ſor. & platonis. igitur &c. aſſumptum arguit quia poſt finē ueris non augebit, eo q̄ poſt finem ueris ſuccedit ęſtas in qua minus reſtaurabit etc. ſed elapſa æſtate erit ætas creſcentiæ ſor. elapſa igit &c. patet conſequentia cum antecedente.

Ad oppoſitum eorum quę arguta ſunt uidet ſententia Hip. in illo apho. primę particulę. Ventres hyeme et uere. ſ. apho. 15. Et Gal'. expreſſius in cōmento.

Reſpondendo ad hanc quæſtionem talem ſeruabo ꝓceſſum. Primo præmittam quędam ꝑambula. Secundo ponam concluſiones reſponſiuas ad quæſitum.

Quantū ad primum ſunt quędam p̄mittenda. Primo p̄mitto. per ętatem pueritię in propoſito intelligere debemus ętatem illā in qua merito ꝓportionis uel habitudinis calidi naturalis ad humidum potens eſt calor in ſubiecto in eadē menſura conſeruari, & ſubiectū ſuum eſt ad maiores dimenſiones extenſibile. Econtra per ętatem ſenectutis ętatem in qua nec ſubiectum ſub ęqualibus dimenſionibus, nec calor ſub equali menſura aptus eſt cōſeruari merito proportionis calidi naturalis ad humidum naturale. Per ętatem uero iuuentutis debemus intelligere ętatem in qua merito proportionis calidi etc. aptus eſt calor ſub eadem graduali menſura conſeruari, licet non ſit aptum ſubiectū extendi. Secunda prę-
mittendū principaliter eſt q̄ cæteris paribus in corporibus robuſtis ſtante regimine cōuenienti &c. calor naturalis potentior eſt in hyeme ad tranſmutandū nutrimentum in ſubſtantiā nutriti, & per cōſequens ad reſtaurādum & nutriendū q̄ tempore æſtatis uel alio tempore. Patet ex p̄cedentibus quęſtionibus. Econtra autē tempore ęſtatis & autumni. Ex quo ſequit q̄ cæteris paribus maior ſit reſtauratio in tempore hyemis in corporibus iam dictis q̄ in tempore ęſtatis uel autumni. Et eſt concluſio reſponſiua ad quęſitum. Et dixi notāter cæteris paribus, quia quantūcunq; deterius tempus anni ſit autumnus uel æſtas q̄ hyems, nulli tamē dubiū in ęſtate p̄cedente aut autumno melius reſtaurari humidū in ſor. & quocunq; quàm in hyeme ſequente, cum continue reſtauraretur terreſtrius, licet ſor. in æſtate & autumno deterius reſtauretur quàm reſtauraretur ſi pro tunc in tali puncto, ſcilicet ſuæ ætatis ipſe eſſet in hyeme. Et ex iſto ſequitur primo in caſu aliquod corpus in aliqua ſua ętate eſſe ſituandū in aliquo tempore anni, in quo ſi aliud eſſet tempus anni nō foret ſituandū, ſed forte in ulteriori uel anteriori ut ſit ſor. in fine ſue pueritiæ exiſtēs uel iuxta per menſem. ſi ſuperueniat hyems in hoc menſe, per totum hunc menſem durabit ſua pueritia. q̄ ſi ſuperueniret æſtas minus duraret quàm tunc cæteris paribus eo quòd reſtauraretur humidum deterius, & per cōſequens minori tempore permaneret pro-

Ætas pueritię ſenectutis, et iuuentutis q̄.

Digitized by Google

portio calidi ad humidū in pueritia requisita. igitur etc. patet consequentia cum antecedente. Similiter uice uersa superueniente æstate debeat sortis pueritia durare per mensem unum ęstatis. Et arguitur sīr. si superueniret hyems duraret pueritia in sor. per maius tempus q̄ nunc durabit cum istis circunstātijs. sed nunc per mensem. igitur sit q̄ per duos duraret. & patet q̄ in secundo mense erit sor. consistens in quo tū ipse esset puer si superuenisset hyems, & non superuenisset ęstas. Et ex hoc tanq̄ ex fundamento ulterius sequit̄ in casu hāc conclusiōem fore concedendā, cū ęque bono humido à principio generationis contracto generatus est sor. sicut pla. & uterq̄ est in regione temperata. & nihil extrinsecum accidentale superuenit. & decurret uterq̄ naturaliter p omnia tempora anni & per suas ętates. & tamen diutius durabit pueritia in sor. q̄ in pla. Ponatur. ſ. sor. nasci in principio hyemis & plat. in principio ęstatis. & debeat pla. pueritię ętas durare per. 20. annos & mensem unū. & sor. pueritię per aduersariū similiter. & sit. a. instans initiatiuū ultimę æstatis pueritię pla. & .b. instās initia tiuum ultimę hyemis pueritiæ sor. Et quęritur utrum fortis erit utrtus restauratiua pla. in .a. sicut sor. ī .b. uel non. Si dr̄ q̄ non & continue pla. deterius restaurabit quàm sor. igitur citius &c. Si dr̄ q̄ sic, arguitur tunc ultra, continue fiat in sor. melior restauratio humidi q̄ in pla. & cętera sint parta. igitur longiori tpe permanebit proportio calidi ad humidum &c. Forte dicetur uirtutem esse fortiorē in pla. quoniā immediate p̄cessit uer, & in sor. ęstas et autumnus. Contra. ponatur casus qui est de medio instāti hyemis æstatis uel adhuc autumni. Item per plures ęstates transiuit in fine pueritię sue pla. quàm sor. si fiat argumentū de medio instāti autumni & medio hyemis, ut patet. Ex quo ulterius sequitur q̄ longiori tempore durabit uita sor. q̄ pla. igitur pueritia erit maior pueritia. Et q̄ non uniuersaliter eadem est proportio totius ętatis ad quālibet eidem in sua denominatione correspondentē. Et infinita his similia possunt concludi ut patet intelligenti. Tertio præmittendū q̄ non ad quodlibet restaurari plus de perdito. sequitur corpus augeri, nisi ponatur hoc fieri ꝓportionabiliter secundū tres diametros, & concurrente motu extensionis, puta rarefactionis ipsorum membrorum. Vbi enim hoc non fiat non erit augmentum motus.

Als complebo qōnem istam. Nunc non habeo animū conuenienter aduertentē. Nunc tamen mihi occurrit probabiliter posse sustineri q̄ per totam ętatem consistentiæ possibile est fieri augmentum in hyeme uere & æstate ueram diminutionem. Et adhuc forte tolerabile foret in principio principij senectutis, si ipsa inciperet in hyeme, & esset corpus robustum. Et consequenter dicetur ętatem pueritię taliter contra ętatem consistentię esse distinguendā, quia in pueritia potest fieri augmentum &c. ultra uel præter illud quod in corpore aptū est cōtingere merito temporis anni, in cōsistentia uero nō. Propter quod in pueritia dicimus esse possibilem motū augmenti. ſ. deducto iuuamento temporis anni, & merito solius proportionis calidi naturalis ad humidū naturale. Et consequenter apparet qualiter esset respondendum ad multa superius tacta. Et q̄ illa consequentia non ualet. hæc est ętas consistentiæ. igitur in illa non potest esse augmentū. Similiter ecōtra non sequitur. Similiter de senectute est dicendū. licet enim contingat in ea plus restaurari &c. non tamen est nisi senectus, quia adhuc non est apta conseruari talis mensura caloris in eo merito proportionis &c. Als ordinabo istam qōnem. Pro nunc sufficiat quia principiū est plus q̄ dimidium facti. Vnde in metro dr̄. Dimidium facti qui bene cępit habet. licet mihi frequenter oppositū accidat ad hoc quadam innata ignauia & crassa desidia me forte impellente, plura nanq̄ inchoans plurima imperfecta relinquo.

Arguitur ut supra q̄ in ætate consistentię fiat uerū augmentū, quia fit sor. in principio consistentię in hyeme temperata robustus. Et arguitur sic. fortior est uirtus restauratiua in prędicto hyeme in sor. q̄ erit in ipso in ęstate sequente, sed in ęstate sequente tantum secundū omnem diametrū restaurabitur sicut resoluetur. igit nunc amplius q̄ resoluatur, & per consequens &c. Pro isto dic primo iuxta positionem tuam concedendo q̄ in hyeme prędicti plus restauratur q̄ in ęstate futura, & conceditur q̄ tunc tantum restaurabit sicut tunc resoluetur, tunc tamē minus resoluetur q̄ nunc resoluatur, eo q̄ sicut tempore hyemis maior fit humidi substanti fici restauratio, ita tunc fit eisdem maior resolutio. Aliter concedendū q̄ intra latitudinem quātitatis debitę huic corpori in ętate consistentię uariatur hoc corpus, sicut intra latitudinē suæ complexionis etiam ætatiue uariat hoc corpus in diuersis temporibus anni. Et consequēter conceditur intra hanc latitudinē fieri augmentum et diminutionem in hac ętate, & ex hoc tamen non sequitur hanc non esse ętatem consistentię. Et cōsequenter patet q̄ ætas consistentię non est intelligenda, in qua solū absolute sub eadem quantitate remanet, quia hoc pōt esse in pueritia. sed in qua merito proportionis calidi naturalis ad humidum aptū est corpus sub tanta quātitate manere, licet merito temporis anni aut alterius coadiuuantis aut impediētis oppositum pōt accidere. Vel dic q̄ ad augmentū necessario requiritur rarefactio, quę in hac ætate non aduenit membris radicalibus merito naturalis actionis calidi in humidum. Quidam doctor mouet istam qōnem quam infra, scilicet ego Iacobus de Forliuio meo modo determinabo als &c.

Quęstio. xxxiij. Aphor. xv.

VTRVM nutricatio & carnificatio fiat ꝓfectior in hyeme q̄ ęstate. Arguitur multipliciter q̄ nō. Primo. quia tunc in ętate senectutis fieret uerum augmentum. et in ętate pueritię uel iuuentutis uera diminutio. consequens falsum. consequentiam deducas. Secundo. tunc restauratio & resolutio non ꝓportionarent̄. Tertio. tunc minus minimo dareť. probatur, signato minimo quod nutritur. ſ. parte formali minima quęrit utrū minimum aduenies in ęstate sit minus q̄ in hyeme uel ęquale. si primum habetur conclusio. si secundū ęqualiter nutritur corpus in ęstate sicut hyeme.

Ad oppositū est Gal. in cōmento. Prima conclusio. Aliquod corpus in aliqua ętate constitutū mutat ętatē propter tempus anni succedens, in qua permaneret alio tempore anni succedente. Probat̄. suppositio q̄ talis consumptio humidi faciat talem ętatem &c. ut uidet̄ innuere Auicen. primo prima cap̄. de ętatibus, & patet quòd Auicē si sor. sit in fine ueris & in fine pueritię ingreditur iuuentutem. et sic mutat ętatem pueritię, in qua tamē permaneret si succederet hyems. fortificaretur enim calor naturalis, nec tātum exiccaretur humidum naturale. Ex quo sequitur q̄ aliquanto tempore remanet aliquod corpus in aliqua ætate succedente aliquo tempore anni, quāto in eodem non permaneret si tempus anni aliud succederet. patet ut prędicens intelligenti. Sequitur similiter aliquod corpus in aliqua ętate minori tempore permanere quàm si aliud tempus anni succederet quàm tūc succedat. Secunda conclusio. In ętate pueritię potest fieri uera diminutio. Patet. potest enim secundum omnes diametros fieri minor restauratio quàm fuerit resolutio ut paucificata cibatione. Tertia conclusio. Licet ita sit, non tū tunc dicendum est corpus mutare ętatem uel esse extra ætatem pueritię. Patet, quia adhuc in eo est mensura humidi cū qua potest fieri augmentū stante regimine debito. igitur &c. Quarta conclusio. In ętate iuuentutis & primi senij potest fieri uera diminutio, & potest plus restaurari q̄ fuit deperditum. probatur, quia potest corpus per ęgritudinem aut cibi subtractionem minui. deinde ad naturalē dispositionem reduci cum debita administratiōe cibi &c. Quinta cōclo.

In ętate

Digitized by Google

In ætate iuuentutis & senectutis non pōt absolute plus restaurari q̄ fit resolutum. Patet, cum tantū sit humidi as exiccata q̄ non sufficiat ad augmentū. Sexta cōclu sio. Virtus restauratiua nō est absolute dicenda fortior hyeme q̄ æstate p̄cedente. Patet, quia corpore trāseun te à iuuentute ad senectutem plus poterit debilitari uir tus ex processu ętatiuo q̄ ex frigiditate hyemis fortifi cetur. Septima cōclusio. In nulla hyeme pōt fortificari tantū uirtus nutritiua ut sit absolute fortior q̄ in ętate prędcedente. Patet, qa posset restaurari humidū me lius deperdito. Octaua conclusio. Licet ita sit, cæteris tamen paribus fortior est & perfectior uirtus nutritiua hyeme q̄ ętate. Patet cum tunc erit calor fortior. No na conclusio. Virtus nutritiua restaurat melius in au tumno q̄ hyeme & uere sequentibus. Patet ut octaua.

Decima conclusio est. Cęteris paribus uirtus nutritiua pessime nutrit in autumno. Ex dictis sequitur un decima conclusio. Cęteris paribus licet in hyeme restau ratio sit maior quàm in æstate, stat tamen corpus in ea dem ætate permanere.

Ad argumenta principalia respondet. Ad primum dr̄ negando illam cōsequentiā. uirtus restaurat in hye me plus q̄ in ętate. & ipsa restaurat tunc tantū quantū est deperditū in iuuentute. igitur in ętate minus. conce do, & nego cōsequentiā, igit tunc non erit iuuentus. Et probabilr concedo in sene primo plus posse restaurari q̄ est deperditū, & non sequit ex hoc tunc nō esse senectu tem primā. quia licet plus restaurare t &c. restaurat tn̄ humidū non sufficiens ad calidi conseruationē. Ad aliā dr̄ q̄ ista propositio, restauratio proportionat resoloni. est sic exponenda, maiori resolutioni corrndet maior re stauratio, & minori minor. Ad ultimum dicitur q̄ di stinctarum specierū minimum unum est alio maius uel minus. ut minimū quod est uno tempore non est alio tē pore minimum, ut alr̄s declarabo.

Quęstio. xxxiiij. Aphor. xv.

VTRVM melius perficiat digestio in somno q̄ in uigilia. Arguit multiplr q̄ non. Primo plures abun dant superfluitates tpe somni q̄ tē pore uigiliq, igit etc. consequentia nota & assumptū experimento patet. Ca tarrhi enim & hmōi magis abundāt in somno. Secūdo quia somnus similat quieti. sed quies est cā infrigidatio nis. ergo somnus ifrigidat corpus. igit somnus est cā in Auicē. digestionis. consequentia nota, et añs est Aui. secūda pri mi cap̄. de his quę ꝓueniunt ex somno & uigilia. Ter tio digō quæ fit in membris imperfectior est in somno q̄ in uigilia, igit non ulr̄ perficit quelibet digō in somno. consequentia nota & assumptū patet, quia tunc non est ad membra calor expāsus, sed ad ſteriora reuocatus.

Q uarto digestio in nocitiuo iperficitur in somno. igi tur etc. consequentia nota & assumptū probat. in apo plexia enim & catarrhis ꝓhibet somnus quantū est pos sibile. quod non foret si iuuaret ad digestionem.

Ad oppositū est aphorismus p̄sens. Primo nota q̄ so mnus est triplex. s. naturalis, non naturalis, & p̄ter na turā. Naturalis qui fit à re naturali cuius cā efficiens est uirtus mediante calore naturali eleuāte uapores, qui fri giditate cerebri cō densati & ingrossati descendētes per uenas arterias et neruos repcutiunt spūm et calorē natu ralem ad suum principiū, puta cor & interiora mēbra. Cā autem materialis seu subiectiua est cerebrū uel cor Sōnus triplex. p ro quanto est principiū uigilię siue operationū sensuū à quibus per somnū impediunt. Sed cā finalis est perfe ctio operationū naturalium. ut. s. melius perficiat digō & restauratio spiritus animalis qui fuit per uigiliā reso lutus, de formali non oportet petere. Q uid sit nō natu ralis & p̄ter naturā quęre in qōne prima particulę se cundę. quoniā somnus non naturalis est somnus proue niens à causa non naturali, non tamen ægritudinali, ut factus ab aere frigido, cibo frigido & humido, ut papa uere uel lactuca. Somnus uero p̄ter naturā est somnus factus à cā p̄ter naturam, ut subeth. In proposito est sermo de somno naturali. Secundo nota ulterius q̄ in somno possumus considerare principium & ꝓcessum.

Prima conclusio. Non quelibet digestio perficitur in principio somni naturalis magis quàm in uigilia. Patet, quia digestio membrorum non magis perficitur saltem in quolibet membrorum. In somno enim membra exteriora spū & calore depauperātur. ideo &c. Secunda conclusio. Aliqua digestio magis perficitur in principio somni q̄ in uigilia. Patet de digōne quę fit in ſtomacho & hepate. Tertia cōclusio. Q uelibet digestio plus pfi citur in ꝓcessu somni q̄ tpe uigiliæ cęteris paribus. Pa tet, quia digestio ſtomachi & hepatis & uenarū magis perficit. Patet sīlr de digōne membrorū. tunc enim ex panditur spiritus & sang. generatus ad omnia membra in maiori quantitate q̄ prius erat tpe uigiliæ. ideo &c.

Q uarta conclusio. Minus de nutrimento uel cibo re linquit in cōuersum in humorē laudabilē per digōnem q̄ fit in somno q̄ per digōnē quę fit in uigilia. Q uinta conclo. Et si p accns somnus in aliqua ęgritudine possit obesse, quelibet tn̄ digō tam in nocitiuo q̄ in iuuatiuo nata est perfici magis in somno q̄ in uigilia saltē quo ad ꝓcessum eius. Prima ps patet, in ęgritudinibus. n. ma terialibus cerebri ut apoplexia nocet somnus pro quāto actualē prohibet resolutionē materiei quę fit in uigilia. Secunda pars patet, quia quāto calor est fortior tāto ma gis apta est digestio perfici. Ex quo sequtur q̄ stō inani to uel uacuo somnus est ualde nociuus. patet, quia in so mno uigoratur calidum interius. sed quanto plus uigora tur calidū stāte inanitione fit maior resolo & inanitio. ideo etc. Ex quo sequit ulterius q̄ inter somnū et quietē non est ꝓfecta cōuenientia, quia tpe inanitionis situati ua est quies, & pro tunc non iuuatiuus est somnus.

Ad argumenta ex dictis patet quid sit dicendum.

Quæstio. xxxv. Aphor. xvi.

VTRVM humidę dietæ & frigidę cōpetant om nibus febricitātibus. Arguitur multiplr q̄ non. Primo sic. feb. phlegmatica febrientibus non cōpetunt die tę humidę. igitur &c. cōsequentia manifesta & assum ptum probat. primo quia dietę humidę augent materiā morbi, & ex consequenti morbum. Secundo quia Aui cen. in prima quarti. in cura phlegmaticę prohibet ap proximari quecunq; infrigidant & humectāt. & prę cipit exhiberi uinum cum cumino & origano, & in cura emitrithei p̄cipit exhiberi piper &c. Tertio. in cura ephimeræ factę per obstructionem poroꝝ non cōpetunt humectantia eo q̄ talia augent oppilationē, & ex conse quenti morbum. ergo &c. consequentia manifesta & an tecedens est Auic. prima quarti. cap̄. de ephimera facta à frigiditate aeris oppilante. Q uarto febribus ſyncopalibus approximantur aromata & pestilentialibus, qa Auicē. summa curationis earum est exiccatio. sed notum est q̄ talia non sunt humectantia sed exiccantia. igitur &c.

Q uinto si humidę dietę &c. hoc maxime foret. quia res p̄ter naturā indicat de eius remotione per suum con trarium. Sed uidetur q̄ non, quia tunc in febre quartana & quotidiana deberet dieta esse frigida, quod est incon ueniens. frigida enim dieta incrudat & ingrossat mate riam & prohibet resolutionē & digestionem eius. Item tunc puero febrienti competerent frigida, consequens falsum, quia per talia nō conseruatur sed remouet dispo sitio naturalis pueri, hoc est autem contra rectā intētio nem medici. cuius principalis intentio est conseruare & non minuere quod naturale est. Sexto tūc cholerico fe brienti deberent approximari frigida & humida. conse quens falsum, quia talia non conseruant naturalem dis positionem cholerici. & consequentia patet de se.

Ad oppositum est prima conclusio apho. 16.

In qōne premittam. Primo aliquas distinctiones. Se cundo conclusiones. Prima distō est ista. Febriū, quę dam sunt materiales, quędam sunt imateriales. quę sunt

Digitized by Google

Febris materialis et cõ uenien tiae et dif ferũt à materia Feb. ĩdi actioq; dru- plex.

utræq; istarum patet. Secunda distinctio. Quãdoq; feb. materialis et eius materia conueniunt in qualitate, quandoq; contrariantur. Exemplum primi, ut feb. tertiana cuius materia est calida cõmunicat in denominatiõe cũ febre, quia utraq; calida est. s. febris & materia. Exẽplum secundi, sicut quartana & phlegmatica quarũ materia est frigida. Tertia distõ. In cura febrium qñq; sumit indicatio à causa, qñq; ab ęgritudine, qñq; à uirtute, et quandoq; ab accidente. Exemplũ primi, ut in phlegmatica & quartana. In cura enim istarũ intentio sumitur à materia, ꝓpter quod intendimus cũ digestiuis phlegmatis uel melancholię. Exemplũ secundi, ut in ethica & in febre incensiua, qñq; solum intendimus ad extinctionem caloris ꝓter naturam qui est febris. Exemplũ tertij, ut in syncopalibus & pestulentialibus, in qbus uirtus multum prosternit. Relinquimus enim qñq; morbum & intendimus uirtuti. Exemplũ quarti, ut in feb. cholerica, cui tanq; accidens associat instantia uigiliarũ nimia. intendimus enim cum opiatis & somniferis. Prima conclusio. Sumendo indicationem à uirtute in febribus immaterialis non necessario cõpetunt humida neq; frigida. Patet, quia stante uirtutis prostratione intendimus cum cõfortantibus cor & uirtutem, puta cum uino uernacino & hmõi, quę non necessario sunt frigida uel humida. ideo &c. Secunda conclusio. Semper in ꝑdictis febribus capiendo indicationẽ à morbo competũt frigida & humida. Patet, quia cum talis morbus sit febris, quę est morbus calidus associans uel natus secum associare siccitatem ęgritudinalẽ competunt frigida & humida. Ex quo sequit ꝙ in cura talium semper oportet primo respicere utrũ uirtus sit constãs uel non. Quę si non constat intendendũ est uirtuti etiam cum his quę nata sunt augere ęgritudinẽ. Si autem uirtus cõstet intendendũ est cum contrarijs ęgritudini. Tertia cõclusio. In febribus materialibus in qbus causa & febris in qualitatibus cõueniunt sumendo indicationẽ à cã competũt humida & frigida. Patet, quia cã talium est materia calida & sicca quę digeritur per frigida & humida. igitur &c. Ex quo sequitur ꝙ eędem competunt dictæ in istis sumẽdo indicationem à morbo & causa morbi etc.

Quarta cõclusio. In febribus materialibus in quibus non conueniunt cã & febris in qualitatibus sumẽdo indicationem à materia morbi nõ necessaria cõpetunt frigida & humida. Patet, quia talia sunt simlia causę ęgritudinis. igitur sumendo indicationẽ à causa talia nõ cõpetunt. cõsequentia tenet, quia cum cã sit res ꝓter naturam, indicat de sui remotione per cõtraria. & antecedens satis patet ex dictis. Ex quibus colligę ꝙ in huiusmodi febribus uel intentio ad cãm est maior q̃ intentio ad febrem, & sic est intendendũ causę cum cõtrarijs & non necessario morbo. Vel intentio ad morbum uel febrem est maior, & sic intendendũ est febri & non necessario causę siue materię. Sed contra hoc insurgunt duo dubia. Primum dubiũ. Ex quo intentio ad cãm potest esse maior q̃ ad febrem. & potest esse minor. ergo põt esse ęqualis. ponatur ergo ꝙ intẽtio sit ęqualis. Et quęritur qualiter sit intendendũ in cura. quia si cum cõtrarijs causę, tunc augeť morbus, sic econtra augetur causa. Secundũ dubium. Non apparet ꝙ aliqũ possit esse contrarietas cãę ad morbum uel febrem, tunc enim idẽ foret per se cã sui contrarij. Item quęlibet caliditas feb. materialis ĩmediate dependet à caliditate humoris. ergo humor faciens febrem est calidus, & per consequẽs non contrarius febri. Ad hęc duo rñdetur. Ad primum dicitur à quibusdã ꝙ casus est impossibilis, sed oppositum uidetur deducere argumentũ tactũ, quia potest esse minor & põt esse maior. ideo ęqualis. Forte diceretur ꝙ non põt esse ęqualis in opere, quia non simul potest medicus intendere utriq;. Contra. Primo idem adducitur argumentũ quod prius, quia potest esse intentio in opere maior ad causam q̃ ad febrem, & potest esse in opere minor. igitur utriq; põt esse ęqualis in opere. Item. non minus põt medius simul intendere morbo & causis contrarijs q̃ duobus morbis contrarijs, sed secundũ põt, ut Gal. in cõmen. ergo & primũ. Ideo ad istud primũ ꝓbabiliter rñdebitur aliter, dicendo. s. ꝙ simul in isto casu intendetur utriq;. s. morbo & causæ, & hoc cũ medicina media. mediũ enim habet contrarietatẽ ad utrunq; extremoꝝ. igit simul digeret materiã & remittet morbum. Contra. tunc quantumcunq; intentiones forent ęquales, intendendũ foret cum medicina media. Itẽ tunc non omnis cura fieret per cõtraria æqualia in gradu. Hic respondeť ad primum concedendo illud, nisi tãtum causa ad se trahat curã ꝙ ex toto dimittatur intẽtio ad morbum uel econtra. Quid autem sit dicendum ad aliud, patet ex his quę dicta sunt circa cõmentum cum exponebatur ista propositio. omnis cura fit per cõtraria ęqualia in gradu. Pro secundo dubio nota ꝙ febr. phlegmaticę correspondet duplex cã. s. coniuncta & antecedens. Non putes ꝙ hora febris omnis pars phlegmatis putrescat, sed sola cõiuncta est putrescens & sub actu putredinis. antecedens aut cã non. Et ex hoc intelligitur ꝙ cum dr ꝙ causa alicuius certę febris non cõicat cum febre, intelligit de antecedente & non de coniuncta, quia ipsa cõicat cum febre in denominatione quia calefit materia & feb. etiam est calor. Ad secundũ dicitur ꝙ licet necessario cõiuncta cã febris sit simlis febri, puta materia quę est sub actu putredinis, nõ tamen necessario antecedens cui maxime debetur digestio. Quinta cõclusio. Sumendo indicationẽ ab accidente cõsequente feb. non necessario cõpetunt frigida & humida. Patet de febriente phlegmaticę cũ somno profundo. licet etiã quãdoq; intendamus cum frigidis & humidis sumpta indicatione ab accidente ut in febriente cholericę cum instantia uigiliarũ intendimus cum somniferis quę sunt contraria febri. Sexta conclusio. Sumendo indicationẽ ab ipsa uirtute, non necessario intẽdimus cum ipsis frigidis & humidis. Patet, quia intendimus cum calefaciẽtibus & cum restaurãtibus. Ex quibus colligę ꝙ in hmõi febribus uel intentio ad uirtutem est maior q̃ intentio ad febrẽ uel ecõuerso. Si primum intendimus uirtuti & relinquimus ipsum morbum. Si secundũ, est econuerso. Et si ponatur ꝙ intentiones sint æquales, dicendum est sicut superius dictum est.

Febris phłlatię cę cã d plex.

Tunc est rñdendum ad argumenta adducta ante oppositum. Ad primum argumentum dicitur ꝙ nõ competunt indicatione sumpta ab ipsa materia, sed bene ut febres sunt. sed indicatio à materia prędalet &c. Ad secundum non intelligit substantificam nec qualitatiuam humectationem, sed indicat de euacuatione. Ad tertiũ negatur, immo competunt indicatiõe sumpta à morbo. morbus enim indicat subtractionẽ cibi ut nutriens est, sed nõ ut alteratiuus est, ideo competit ut alteratiuus est ratione febris. Ad quartum intelligit de illis quibus debetur &c. Ad alia patet.

Quæstio. xxxvi. Aphor. xvi.

VTRVM contrarijs morbis complicatis competant medicinæ ex contrarijs cõpositæ qualitatibus. Vel potest sic proponi ista quæstio. Vtrum in cura ægritudinum contrariarum complicatarũ competat medicina ex contrarijs composita. Ad partem negatiuam multipliciter arguit. Primo, quia dum cõponunť cõtrariæ medicinę, tunc suę qualitates cõtrarię refrangunť et ad mediũ reducunť, quę sic refractę non possunt corrũpere extrema contraria ut uideť. Confirmatur, quia curatio debet fieri per contrarta ęqualia in gradu. 3. techni. tex. 97. sed ipsę sic refractę nõ sunt ęquales. igitur &c.

Secundo arguitur, nec reductæ, nec non reductæ ad unam formam competunt. ergo &c. assumptum arguitur. Primo non reductę, quia tunc idem esset per se contrariorũ corruptiuum & simul ꝓductiuũ quod non apparet rõnabile. Nec secundũ, quia tunc discrasiæ calidę Gal.

occurreret

Digitized by Google

occurreret medicina calida & frigidæ frigida, & ſic de alijs. Forte dices non occurrere, quia uirtus non attrahit niſi ſibi conuenientem & proportionatã medicinã.

Contra. tunc calida non obeſſent hepati calido, quia ipſam nõ attrahit uirtus. Item ſit mala complexio in fundo ſtomachi calida, in ore ſtomachi frigida, & detur medicina compoſita ex calido & frigido. & patet primã ita occurrere fundo ſtomachi ſicut ſecundam & forte diutius. Et ſi ponatur medicinam calidam facili eſſe euaporabilem ſequitur magnum nocumentum ori ſtomachi.

Tertio uel iſtæ medicinę eſſent æque potẽtes uel ĩæque potẽtes. Si primum utraq; alteram impedit. Si ſecundũ, potentior debiliorem impediet.

Ad oppoſitũ eſt Gal. in cõmen. 16. et. 8. tera. c. ulti.

Morbũ cõplicari dupliciter.

In qõne primo prẽmittam prẽambula. ſecundo concluſiones de queſito. Primum notabile. Morbi dicuntur complicari. Vel quia unus cauſa ſit altertus, ut apoſtema hepatis eſt cauſa febris. Alio modo, quia morbi diuerſi in eodem corpore ſimul reperiũtur, ut q̃ hydrops aquoſa reperitur cum feb. Secundum notabile in ſe habet diſtinctiones. Prima diſtinctio. Medicinarũ compoſitarum, quędam ſunt reductę ad unam formam, & quędam non. Exemplum primi ſicut theriaca fermentata. Exemplum ſecundi ſicut theriaca non fermentata & plures medicinæ quæ communiter fiunt. Secunda diſtinctio quæ inſurgit ex alia. Medium eſt duplex ĩter extrema. ſ. quoddã per participationem. quoddam uero per abnegationem. Primũ eſt formaliter participans contrarijs. Secundum uero non participans formaliter ſed uirtualiter. Exemplũ primi. ſicut complexio medicinę compoſitę non reductę. Exemplũ ſecundi. ſicut complexio medicinę reductę ad alteram formam in qua remanet uirtus extremorũ. Et nota q̃ tepidum dicitur medium per participationẽ, quia participat de extremis, quia nõ eſt ita calidum ut res actu calida, nec ita frigidum ut res actu frigida. Prima ſuppõ. Tam mediũ per abnegationẽ q̃m mediũ per participationẽ ad utrunq; extremoꝝ eſt contrarietas. Patet, quia mediũ per participationẽ utroq; extremoꝝ formal'r participat, per abnegationẽ aũt uirtual'r. ergo &c. conſequentia uidet nota cũ añte. Secunda ſuppoſitio. Cõplexio tam per abnegationem mediã q̃m per participationem eſt alteratiua et corruptiua utriuſq; extremorũ. Patet quia ad utrũq; ipſorum habet contrarietatem. ergo &c. licet enim non formaliter cõplexio media per abnegationem includat contraria extrema, quia tamen in ea relinquitur uirtus utriuſq; ipſorum. ipſa eſt &c. Ex quo ſequitur primo eandem qualitatẽ eſſe utriuſq; extremorũ contrariorũ per ſe corruptiuam. Similiter utriuſq; ipſorũ per ſe productiuã, apud tenentem omnem cõplexionem humanã aut mixti eſſe qualitatem ſimplicem &c. patet hoc. Et ex hoc ulterius patet hanc conſequentiã non ualere. a. eſt per ſe productiuũ caliditatis. ergo non eſt ipſius corruptiuum, nec e contra. & plura alia ſequuntur ex his.

Tertia ſuppoſitio. Non eſt poſſibile idem membrum adęquatę labi à temperamento proprio lapſibus contrarijs. ſ. per utriuſq; contrariorum ſimul intenſionem uel remiſſionẽ ultra uel citra temperamentũ. Patet, quia ſi cut unum contrariorũ intenditur, ita remittitur aliud. Patet hoc in philoſophia &c. Quarta ſuppoſitio. Q̃ naturale eſt membro inanito nutrimentũ ſibi proportionatum attrahere, diſconueniens autẽ ſiue diſproportionatum ſibi relinquere uel expellere, tam naturale eſt eidem à ſuo naturali temperamento remoto ſibi ꝓportionatam medicinam pro remotione lapſus attrahere, ſi bi uero diſconuenientẽ relinquere uel expellere. Patet hæc ſuppoſitio, quia q̃ naturale eſt membro naturaliter ſe habenti in ſua naturali diſpoſitione ſeipſum cõſeruare, tam naturale eſt eidem alterato ad eandem reduci. ergo &c. Et colligitur hęc ſuppoſitio à Serapione ſeptimo breuiarij ſui. caꝑ. 5. ubi ponit appetitũ membri alterati eſſe ad contraria illorum ad quæ erat ante alterationem. Et Aui. 5. cañ. ad principium. Et Meſue ubi ſupra &. 2. techni in trac. de ſtomacho. Determinat autẽ hoc ſecundũ q̃ conſimilia uel cõtraria concupiſcunt. Prima concluſio. Per medicinã compoſitã ex contrarijs reſultantẽ non ad unam formã reductis poſſibile eſt contrarios morbos complicatos remoueri. Probat ſic huius ad quemlibet illorũ eſt contrarietas ergo ipſa debite approximata poterit utrunq; illorũ remouere. conſequentia uidetur nota. & patet aſſumptũ ex dictis per primã ſuppõnem. Et tu exemplifica de mala complexione frigida ſtomachi & calida hepatis. & oſtende qũo fiat hoc.

Et ſi arguitur contra quia in tali attractione uirtus eſt agens mere naturale, & æque attrahibilis eſt una medicina ſicut alia & approximatio æqualis. ergo non plus unam q̃m reliquã attrahet. Item tunc uideret uirtutem agere cum cognitione. attrahere enim hoc & illud relinquere, & econuerſo ſtante approximatione eadem uidetur propriũ uirtutis cognoſcentis. Ad primũ iſtorum dr̃ q̃ non ita attrahibilis à uirtute eſt una iſtarum medicinarum ſicut alia. ſicut ſanguine laudabili & noctuo membro æqualiter approximato. non æqualiter attrahibilis eſt nociuus ratione diſconuenientię, ſicut laudabilis ratione conuenientię. Et tota cauſa eſt tacta, quia ſic inclinatur membrũ attrahere, tunc iſtud q̃ non illud, et ſic eſt hoc tunc attrahibile q̃ non illud, ſicut inter os & ſang. groſſum maior cadit conuenientia. Ex quo patet q̃ cuilibet tali actioni oportet coniungi actionẽ à forma ſpecifica. hanc enim attractionem ſic huius q̃ non illius nõ poſſumus in ſolas qualitates reducere manifeſtas, ut patet intelligenti. Pro ſecundo uero dicendũ q̃ membrum nunc attrahere hoc modo illud, & illud relinquere non arguit ipſum ex deliberatione ſuã ꝓducere actionem. hoc enim in mere naturaliter agentibus uidemus contingere. aer enim ſubſtans graui naturaliter nititur aſcendere, ſuperueniens aũt leuiori deſcendere etc. & tepidum calidũ infrigidat & frigidum calefacit, & ſic de alijsq; non contingunt niſi ꝓpter agens mere naturale cum alijs & alijs circunſtãtijs aliter & aliter inclinari. Et ſic de membro eſt dicendũ. Si tñ membrum intrinſecę nullo modo uariatum & obiecto approximato nullo medio uariato, ꝓmoueretur ad attrahendũ nunc hoc nũc illud diceret bene arguens iſtã attractionem eſſe deliberatiuã. Secunda concluſio. Per medicinã compoſitam ex contrarijs & ad formam unam reductis poſſibile eſt morbos cõtrarios remoueri. Probat auctoritate Auer. quinto colliget. caꝑ. 57. Item quia ad utrunq; habet cõtrarietatẽ quia in ea uiget uirtus contrariorũ extremorum. ergo &c. Corrolariũ primum. Non quicquid eſt unius cõtrariorũ corruptiuũ eſt alterius cõſeruatiuũ.

Auicẽ. Meſue Gal. Tex. 5 Auer.

Corrolarium ſecundũ. Non quęcunq; ſunt contraria uni tertio ſunt inter ſe ſimilia. Et plura alia ſequunt ex his. Tertia cõcluſio reſponſiua. Egritudinibus cõtrarijs cõplicatis competit medicina compoſita ex cõtrarijs medicinis tam reductis q̃m non reductis. Patet, quia aliqua & nulla extremarũ. ergo &c. Item quęlibet iſtarũ debitę à uirtute regulata poteſt remouere morbum. ergo &c. patet conſequentia cum antecedente.

Ad argumenta principalia reſpondetur. Ad primũ dicitur q̃ illæ contrariæ qualitates refractæ adhuc poſſunt corrumpere extremas contrarias excellentias uirtute dirigente, & ipſis uelut inſtrumentis agentibus.

Ad confirmationẽ dicitur q̃ non oportet omnẽ curam fieri per contraria æqualia in gradu formaliter, ſed ſuffi cit uirtualiter uel in effectu. Et ſi arguit q̃ ſemper deberemus medicinam mixtã approximare etiam in egritudine exiſtente ſimplici. Negatur conſequentia, ga non æque bene fit cum medicina mixta uel media nec ſic cito. Ad ſecundum dicitur negando aſſumptum. Et cum arguitur de reductis, patuit in quæſtione. Et cum arguitur de non reductis, quia tunc calida non noce-

Serap.

Digitized by Google

rent hepati calido, negatur consequentia. Et dicitur ꝙ licet hepar illud calidum forte non attraheret, illud tamen ex se moueretur ad hepar, sicut uenenum ad cor, & hyssopus ad pectus, & endiuia ad hepar, stix chas macis nux muscata nenufar ad caput. unde medici docēt medicinas ad membra respectus habentes in cura interiorum permiscere mouetur etiam, quia miscetur sang. & humoribus euntibus ad hepar. Et per idem ad confirmationem, licet enim fundo stomachi occurreret medicina calida sicut frigida, ad partes tamen intrinsecas attrahetur calida sic ꝙ non frigida, uel saltem non equaliter. ut supra de nutrimento dictum est. Ad tertium patet, quia siue potentiæ sint adequatę siue non possunt effectum suum producere. nec una impedit alterius operationem cum non habeant agere in eandē partem adequatę. Et si arguitur cōtra, quia in ascytico intense uel acutæ febricitanti simul intenditur mala complexio calida in hepate & similiter frigida, ut patet, quia generat per illam sang. crudus aquosus. Responsionē uide sup prima primi in qōnibus. nam ibi ample habetur. Sed ꝑ unum argumentū tactum post oppositum uidebat concludi ꝙ ab eadem medicina in eodē tempore & parte eadem membri adequatę possunt produci lapsus contrarij siue qualitates contrarię puta à theriaca non fermentata

Theriaę stupor qd.

stupefactio & calefactio. Est notandum ꝙ stupor inductus à theriaca non est aliud q̄ quędam diminuta sensibilitas membri sentientis. Potest autē diminui sensibilitas membri tam à frigido q̄ à calido disproportionato ad sensationem sicut cōmuniter conceditur. Et ponitur ab Auic. 2. can. ꝙ folia piretri stupefaciunt quantūcūq̄

Auicē. Stupefactiuū calidū.

ipsum sit calidum. Et experimento patet ꝙ piper zingiber cinnamomū positum sublingua stupefacit tactū linguæ, & hoc non facit nisi alterando linguam qualitate disproportionata sensationi tactiuę, quę qualitas ut notū est frigiditas non est sed potius caliditas. Sic est in proposito imaginandū de theriaca non fermentata quæ nō reducta est ad unam cōplexionem mediam nobis quouis modo conuenientē, alterat ipsa membrum cui occurrit qualitate quę non est frigiditas sed caliditas disproportionata tactui, unde diminuit operationem sensus tactus, & sic dicit stupefacere. De philonio aūt qualiter

Philoniū sōniferū.

somnum inducat posset eodē modo dici. sicut enim tactus requirit debitam mensurā &c ita sensus aliį quorū spiritus & organa contingit alterari à philonio qualitate disproportionata uigilia & sensationi sensuum exteriorum, unde inducitur somnus. sed de hoc plus alibi continetur &c. Per ea à quibus sumitur indicatio non solum sufficit scire de cibatione, sed etiā oportet scire quo tiens cibandum. quare &c.

Q. ō. xxxvij. Apho. xv. uel cōmenti eius.

VTRVM in ordinando dietam in febricitantibus sit aliqua indicatio sumenda à dispositione naturali. Arguitur multipliciter ꝙ non. Primo. tunc cholerico febrienti essent exhibenda calida. consequens falsum et cōtra sententiā apho, & consequētia probatur sic, quia in ordinando dietam cholerico febricitanti sumitur indicatio à dispōne naturali. sed naturalis dispositio indicās de sui conseruatione est calida. igitur &c. Secundo. phlegmatico febrienti deberent semper exhiberi frigida & humida. consequens falsum & consequentia probatur sicut de cholerico, quia sua naturalis dispositio indicās de sui conseruatione est frigida & humida. Tertio. tunc æque frigida uel calida deberent puero & iuueni equaliter febrientibus ceteris paribus, consequens est falsum & contra cōmunem modū operationis. frigidiora enim exhibent iuueni. & consequentia probatur, quia naturalis dispositio pueri est æque calida cum naturali dispositione iuuenis. ergo eque calida requiruntur pro sui cō seruatiōe. Quarto. tūc cholerico & phlegmatico equaliter febrientibus calidiora cōponerent cholerico, et phlegmatico frigidiora, consequens falsum & consequentia tenet ut supra. ex quo sumitur indicatio à dispositiōe naturali. sed falsitas consequentis patet, quia fortius resistit cholericus infrigidantibus causis q̄ phlegmaticus. ergo ad ipsum infrigidandum & ad temperamentū proprium reducendum requiruntur frigidiora seu fortiora infrigidantia. quare &c.

Ad oppositum uidetur Gal'. in cōmento. ponit enim naturalem rem conseruandā fore per similia. Item cuiuscunq̄ corporis quantumcunq̄ febricitantis dispositio naturalis indicat de sui conseruatione, sed huiusmodi conseruatio non fit nisi per similia. ergo &c. In qōne sic procedam. Primo p̄mittam quędam p̄ambula. Secundo ponam cōclusiones responsales de quęsito. Primo p̄mitto ꝙ omnis res naturalis conseruatur per similia. Secundo p̄mitto ꝙ in curatione cuiuscunq̄ febris duplex reperitur medici intentio. Prima est uirtutē & naturalem dispōnem custodire. Alia est dispōnem prę ter naturam remouere. Tertio p̄mitto ꝙ dispositio prę ter naturam febrientis indicat de alterātibus cōtrarijs. Sed dispositio naturalis indicat de nutrientibus illi dispositioni proportionalibus, puta calida calidis, & frigida frigidis. Per cibum enim calidum exhibitum dispositioni calidę restauratur calidum quare fuit resolutum, & per frigidum frigidum, ut patet. Quarto prę̄mitto ꝙ cholericum phlegmaticū & quoscunq̄ alios diuersarum cōplexionū possumus imaginari equaliter febrire, uel absolute quo ad tactum, quia. s. in utroq̄ quo ad tactū caliditas percipitur equalis, uel quo ad receptum siue lapsum à proprio temperamento. Exemplum primi, ut si imaginamur phlegmaticū ad tantum gradum caliditatis deuenire sicut deuenerit cholericus. Exemplū secundi ut si uterq̄ à proprio temperamento remoueatur per unum gradū. Quinto p̄mitto ꝙ cum dicitur dispositionem p̄ter naturam remoueri per contrarium equale debet intelligi equale in effectu, quia. s. de lapsu tantum sufficit remouere quantus est lapsus a contraria cā inductus. Prima conclusio. In ordinando dietas in febricitantibus, ubi sunt ordinande dietæ debet sumi indicatio à dispōne naturali siue à re naturali febricitantis. Patet, quia illa indicat de sui conseruatione. igitur &c. Secunda conclusio. Sequitur stante complexione naturali febricitantis calida calidiora, & frigida frigidiora sibi debentur &c. Probatur, quia talia debent esse nutrientia in latitudine nutrientiū qualis est dispositio naturalis conseruāda per illa in latitudine dispōnum. Ex ista conclusione sequitur primo ꝙ cholerico & phlegmatico febrientibus siue equaliter siue inequaliter calidiora & ficciora nutrientia debentur cholerico humidiora, et frigidiora debentur phlegmatico. Patet ex cōclusione.

Medici intētio ad curā duplex.

Sequitur secundo ꝙ puero & iuueni febricitātibus cęteris paribus humidiora debentur puero, & ficciora debentur iuueni. Patet ex dictis. Tertia conclusio. Contingens est in eligendo debitam qualitatē dietæ in corporibus febrientibus paruam aut quasi nullam à uirtute, magnam autem à re prę̄ter naturam indicationem esse sumēdam. Patet, quia possibile est indicationem sumptam à re prę̄ter naturam esse fortiorem indicatione sumpta à rē naturali existēte ualde debili. igitur &c. patet consequentia & assumptum similiter in casu in quo sor. cholericus febriciret feb. cholerica ualde incensiua, ita ꝙ si non statim dares ei aquam frigidam ad potandū timor esset de nimia & excessiua inflammatione caloris & de eius resolutione totali, tunc in isto casu exhibenda sunt frigida, scilicet sumpta indicatione à morbo quæ indicatio ualde fortis est relicta indicatione à naturali dispositione, quia debilis est. per talem enim exhibitionem aquæ frigidæ calor refrigeratur et uirtus confortatē & multa ꝙa accidentia remittunt. Nota tamen ꝙ licet in hoc casu immediate maior sit intētio ad rem p̄ter naturam, mediate tamen maior est intentio ad rem naturalem, nō enim intendit res p̄ter naturā, nisi ut uir-

tus

Digitized by Google

tus ſuſtineatur. Ex quo ſequitur ꝙ mediate uel imme
diate ſemper maior intentio eſt ad uirtutem, quia ad eã
terminatur intẽtio, quã habemus ad morbum. Q uar
ta concluſio. Contingens eſt in eligendo debitam quali-
tatem dicẽ maiorem eſſe indicationem ad cuſtodiendã
rem naturalem q̃ præter naturam abiiciendam. Iſta cõ
cluſio poteſt probari per argumentum ſimile præceden
ti, quia contingens eſt indicationem ſumptam à re natu
rali eſſe ualde fortem &c̃. Aliter arguitur cõcluſio ſic.
Non minor poteſt eſſe intentio ad rem naturalem ex ge
neratione contractam conſeruandam q̃ ad diſpoſitio-
nem eſt longa ſolum conſuetudine contractam ſeruan
dam. ſed quando q̃ maior eſt intentio ad conſeruandam
diſpoſitionem contractam ex conſuetudine q̃ ad abiiciẽ
dam ægritudinem. igitur &c̃. conſequentia patet & aſ-
ſumptum arguitur, quia conſuetudo eſt altera natura.
maior probatur exemplo de Dyoniſio tyranno, qui cũ
ab incunalibus uſq; ita ſe immoderato potui aſſueuerit
ut etiam in ſenectute ſe abſtinere non poſſet, ſed ſæpiſſi-
me ebrietates incarreret. Ked argutus tandem à quodam
ſuo familiari ſtatuit amplius non tantum ſacra bacchа-
lia exercere. qui cum aliquãdiu id peregriſſet, in multas
incidit ægritudines, ita ut medici adminiculis indigeret
Cunq; adductus eſſet medicus cognouit eius conſuetu-
dinem, præcepitq; ut ad priſtinos mores bibendi rediret
qui illico eo facto liberatus eſt. Idem probari poſſet exẽ
plo cuiuſdam bibuli Forliuienſis. Q uinta concluſio.
Q uibuſcunq; corporibus inæqualiter calidis naturali-
ter æqualiter lapſis à propriis temperamentis per calorẽ
febrilem intenſiue æque infrigidantia debẽtur reſpectu
propriorum temperamentorum. Iſta cõcluſio arguitur
ſic. quia poſito (gratia exẽplꝰ) ꝙ cholericus & phlegma
ticus febriret æqualiter reſpectu propriorum tempera-
mentorum ita ꝙ cholericus recedat à proprio tempera-
mento, ut duo, & phlꝰaticus ſimiliter à naturali ſuo tem
perame nto per duo. Et arguitur ſic. tantum frigida præ
ciſe debentur phlegmatico quantum ipſe calefactus eſt
ſupra proprium temperamentum. & hoc ſumendo indi
cationem à diſpoſitione non naturali, & ſimiliter tantũ
frigida debenẽ cholerico quantum eſt calefactus ultra
proprium temperamentum. ſed æqualiter ſunt calefacti
ſupra ſua temperamenta. igitur æqualiter frigida eis de-
bentur reſpectu ſuorum temperamentorum quod erat
arguendum. Sexta concluſio. Licet ita ſit ut ponit p̃-
cedens concluſio, corpori tamen calidiori fortiora deben
tur infrigidantia q̃ corpori frigidiori. Probatur, quia
difficilius ẽ infrigidare corpus naturaliẽ caꝛius q̃ corpus
naturaliẽ frigidius. igiẽ in cura utriuſq; potẽtius regiẽ
infrigidans ad infrigidandũ caꝛius q̃ ad infrigidandũ minus
calidum. Et exemplariter declaratur hoc, poſito ꝙ for.
naturaliter cholericus ſit calidus ut ſex pla. phlegmati-
cus ſit calidus ut quatuor. Remoueatur uterq; eorum
à proprio temperamento per duo & hoc calore febrili,
ita ꝙ fortes cholericus fiat calidus ut octo, plato uero ut
ſex. & eſt certum ꝙ difficilius eſt reducere ad proprium
temperamentum for. qui eſt calidus ut octo q̃ platonẽ.
qui eſt calidus ut ſex, quoniam plus reſiſtit caliditas illa
ut octo quæ eſt in for. q̃ illa ut ſex. quæ eſt in platone.
& ſic patet ueritas concluſionis. igitur &c̃. Et debet in
telligi ad remouendum illos lapſus in æquali tempore.

Sed contra iſtam concluſionem arguitur. Primo, qa
per præcedentem concluſionem æque infrigidantia de-
bentur corporibus in æque calidis naturaliter. æqualiter
tamen lapſis reſpectu propriorum temperamentorum.
ergo approximata phlegmatico ſunt æque frigida reſpe
ctu eius ſicut approximata cholerico reſpectu cholerici
ſed quodlibet frigidum reſpectu phlegmatici eſt frigi-
dus reſpectu cholerici q̃ phlegmatici, & adhuc abſolute
ergo abſolute frigidiora debentur phlegmatico q̃ chole-
rico, & per conſequens fortius infrigidantia. conſequẽ
tia nota & aſſumptum ſatis patet, Item medicina me
dia uel alterans medium inter complexionem cholerici
& phlegmetici, uel gradus caliditatis & frigiditatis re-
pertos in eis ſufficit infrigidare cholericum & non phle
gmaticum. ergo fortiora infrigidantia debenẽ & requi-
runtur ad remouendum hanc caliditatem in phlegmati
co q̃ in cholerico. Item quia lapſus cholerici eſt lapſus
ad ſimilem & lapſus phlegmatici ad contrarium. ſed de
terior eſt lapſus ad contrarium & difficilius remouibi-
lis q̃ lapſus ad ſimile. ergo &c̃. Pro reſponſione ad
hoc nota ꝙ non repugnat aliquid fore minus frigidum
& tamen illud eſſe potentius ad infrigidandum inten-
ſio enim formæ maior non eſt adæquata cauſa potentiæ
actiuæ maioris. Notum. n. eſt ꝙ plus infrigidatur chole
ricus febriens à multo papauere q̃ infrigidaretur à mil
leſima parte unius granoꝝ, & plus à magna quantita
te aquę tepidę q̃ ab una gutta aquę frigidiſſimę. Ex
quo ſequitur ꝙ medicina aliqua remiſſæ frigiditatis po-
teſt dici æqualis in gradu diſpoſitioni remouendę ad in-
tellectum ſuperius datum, ubi tamen medicina inten-
ſior minor eſt q̃ æqualis. quare &c̃. Ad primum cum
dicitur æque frigida alterantia reſpectu proprij tempera
menti debẽtur cholerico & phlegmatico æqualiẽ &c̃. di
citur ꝙ hoc eſt uerum intenſiue ſed non effectiue, quia
non quodlibet tale frigidum ſufficit tantum uel plus in-
frigidare cholericum q̃ phlegmaticum, immo minus.

Ad ſecundum cum dicitur ꝙ medicina media uel me-
dium &c̃. dicitur ꝙ eſt uerum. ſed illud alterans mediũ
eſt potentius ad infrigidandum cholericum & frigidius
effectiue, licet non intenſiue reſpectu eius quod natum
eſt infrigidari ab ipſo q̃ æqualiter alterans phlegmati-
cum, & ideo dicitur fortius infrigidans. Ad tertium di
citur ꝙ lapſus ad contrarium eſt facilius remouibilis q̃
ad ſimile. Q uomodo autem ſit peior uidebitur infra.

Vltima concluſio. Cholerico et phlegmatico quo ad ta
ctum æqualiter febrientibus ſumpta indicatione à mor
bo frigidiora debẽtur phlegmatico quàm cholerico. Pa
tet, quia ipſis æqualiter febrientibus quo ad tactualem
apparentiam magis euerſus eſt phlegmaticus à ſua natu
rali diſpoſitione quàm cholericus. igitur ad ipſum redu-
cendum ad naturalem diſpoſitionem in æquali tempo-
re cum cholerico fortiori agente opus eſt quàm ad redu
cendum cholericum, quia maiorem latitudinem caloris
remouere oportet. ỹ. g. poſito ꝙ phlegmaticus in ſua na
turali diſpoſitiõe habeat quatuor gradus caliditatis, cho
lericus uero. 8. ad hoc ut æqualiter febriant ad apparen
tiam ſenſualem requiritur quòd æquali gradu. ſit igitur
ut. 10. Et patet ꝙ à naturali diſpoſitione magis remo-
uetur phlegmaticus, quia. 5. per ſex gradus, cholericus
uero per duos gradus ſi ergo in æquali tempore deperdi
debent huiuſmodi latitudines oportet ꝙ fortius agens
occurrat phlegmatico q̃ cholerico. Sed diceret aliquis.
Practicantes communiter faciunt oppoſitum quoniam
temperato febrienti aut cholerico concedunt aquam fri
gidam, non autem phlegmatico. Dicendum ꝙ uerum
eſt. ſed tunc ſumitur indicatio à diſpoſitione naturali &
non à præternaturali. Et etiam ſanguineus aut tempera
tus plus habet de ſpiritu ad tolerandam alterationẽ, quã
induceret aqua frigida quàm phlegmaticus.

Ad argumenta ante oppoſitum reſponderur. Ad pri
mum dicitur ꝙ ſi indicatio ĩ cholerico cholerice febriẽ
te ſumpta à diſpoſitione naturali ſit maior & fortior q̃
ſumpta a morbo, debentur calida nec hoc eſt contra-
dicta. Si autem econtra ſit, econtra faciendum eſt. Ad
ſecundum dicitur ꝙ concludit argumentum ſumpta in-
dicatione à uirtute. nec eſt contra. Aui. quoniam ibi lo-
quitur ſumpta indicatione à materia faciente feb. Ad
tertium patet reſponſio per idem. Ad quartum dicitur
quòd puero & iuueni ſumpta indicatione à lapſu febri-
li æqualiter competerent &c̃. ſed quia non tantum ab
illo ſumitur indicatio ſed etiam à uirtute. ideo &c̃. Ad
quintum patet &c̃.

Digitized by Google

Quæstio. xxxviij. Aphor. xviij.

VTRVM In ęstate & autumno corpora grauissime ferāt cibos. Ad partem negatiuam arguitur multipliciter. Primo. In æstate fit resolutio ſępiſſima. ergo &c̄. patet consequentia, quia cibus datur ad dissoluta restauranda. cōmen. 15. & assumptum satis patet. Confirmatur, quia simile simili confortatur & contrario debilitatur. ergo calore æstatis confortatur talis calor naturalis. Confirmatur. non minus extrinsecus est corpori calor cataplasmatis empłi uel cerott q̄ calor aeris non circundantis. sed ille nos cōfortat, ut patet in unctionibus stomachalibus emplastris & cerotis. igit̄ etc̄. Amplius amplexari infantem & catulum stomacho applicare confortat calorem & digestionem, ut patet. 13. tertij. & de simplici medicina. & tamen isti sunt calores extrinseci. ergo &c̄. Secdo. melius perficit̄ digestio in nocitiuo in tempore æstatis. ergo & in iuuatiuo. consequentia tenet, quia ab eodem fit. & assumptum patet. cum omnes materiales ægritudines citius in æstate terminentur, ut supra in commento. 12. Tertio. complexio autumni est temperatior. ergo &c̄. assumptum patet, quia est media inter maximam caliditatem & siccitatem ex una parte. ſ. æstatis & frigiditatem & humiditatem ex alia parte. ſ. hyemis & colligitur secunda primi. doctrina secunda. cap̄. sexto.

Auic̄. Gal̄.

Ad oppositum est Hippo. in apho. pręsenti.

Primo pręmittenda sunt notabilia. Secundo conclusiones de quęsito. Primo pręmitto conditiones requisitas ad ueritatem apho. ſ. Q̄ tempora feruent suas naturas. Et q̄ sint corpora fortis & non debilis caloris. Et q̄ alia sint paria & debito regimine utantur. Secundo p̄ mitto quę tacta sunt circa apho. de dispositione ueris & autumni & aliorum temporum puta. In hyeme calor̄ maxime unitum. In æstate dissolutum. In hyeme multiplicatum. In æstate & autumno oppositio modo se habentem. In uere autem medio modo. Tertio pręmitto, q̄ in talibus corporibus quādoq̄ sumitur indicatio quātitatis cibi exhibendi à dispositione uirtutis in fortitudine & debilitate sui caloris, quandoq̄ uero ex dispositione annexa uel coniuncta uirtuti, ut inanitio, repletio, et sic de alijs. Prima conclusio. Corpora fortis caloris naturalis dispositionis tempore æstatis & autumni difficillime ferunt cibos. Et istam uoluit Hippo. in littera. Probatur sic, illo tempore est calor summe debilis, ergo etc̄.

Secunda cōclusio. Corpora prędicta tempore hyemis facillime tolerant cibos. Probatur sic. tunc calor est fortissimus. ergo &c̄. Tertia conclusio. Tempore ueris medio modo se habent ad intellectum datum. Patet sic militer. Quarta conclusio. Licet ita sit, sumpta tamē indicatione à dispositione uirtuti cōiuncta, ut plurimū minus de cibo tempore ueris est exhibendum q̄ alijs tēporibus. Patet, quia ut plurimum coniungitur uer multe repletioni. ergo &c̄. patet consequentia & colligitur assumptum. commento. 17. Quinta conclusio. Licet ita sit, in corporibus tamen debilibus plus tempore ueris & ęstatis competit de cibo q̄ de alijs temporibus. Patet, calore æstatis & ueris talia corpora fortificantur.

Ad argumenta principalia respondetur. Ad primum dicitur q̄ illud probat in ęstate cibum esse frequenter exhibendum. Ad confirmationem primam dicitur q̄ licet per se simile à simili aptum sit confortari, & à contrario debilitari, per accidens tamen contingit oppositū ut supra declaratum est. Ad aliam confirmationem dicitur q̄ aliter operatur aer calidus balneum uel huiusmodi in corpore, & aliter empła. Calor. n. aeris attrahit calorem à centro ad circunferentiam, & rarificando facit ipsum exhalare. Cerotum autem & emplastrum poros sua corpulentia obstruunt, & cum hoc calorem naturalē ad intus reuerberāt & suo calore ipsum interius augent, quia est in re solida. Item in emplastro ponis aliquod stypticum medicamē, & licet hoc medicamē calefacit, tamen stypticat etiam & inspissat poros illius partis. similiter amplexatio infantis. Ista. n. maxime conferunt habentibus calorem debilem reuerberando calorē fixem, aut etiā ipsum spūm iuuando ad talem actionem accidentali iuuamento. Credo tamen q̄ si iste calor toti & longo tempore occurreret uirtutem debilitaret, in parte uero ad partem attrahit calorem & spiritū, & sanguinem, & ibi existentem calefacit. quare melius operatur. Ad secundum dicitur q̄ licet calidum pręter naturam possit aliquo modo ad digestionem iuuare ī nocittuo, puta subtiliando materiam & digerendo, tamē in iuuatiuo semper debilitat digestionem igitur negatur uniuersaliter esse idem digerens in nocitiuo & tuatiuo. Ad ultimū dr̄ q̄ licet autūnus uideat̄ graduat̄r tempus temperatum, propter tamen sui difformitatem blasphematur. Sed de hoc uidebitur magis infra in tertia particula huius lib: aphorismorum in qua agitur de temporibus anni &c̄.

Quæstio. xxxix. Aphor. xix.

VTRVM In ordine diætandi uel cibandi sint tā tum tres considerationes. ſ. quantitas qualitas & tēpus.

Arguitur multipliciter q̄ non. Primo. consideratio de quanto & quali sufficit. ergo non est necessaria consideratio de quando. i. de tempore. consequentia manifesta & antecedens patet per Gal̄. 3. techni. Et confirmatur, quia quandocunq̄ cibus exhibetur uel approximatur, quantus & qualis oportet. approximatur quando oportet. ergo &c̄. consequentia manifesta & assumptū probatur, quia si non, detur q̄ nunc sor. approximet̄. a. cibus quantus & qualis oportet. Et arguit̄ sic. a. approximatur quando nō oportet. ergo approximatur. & nō est conueniens cibum approximare. ergo tunc non est conueniens cibum tantum approximare nec talem. ergo non est iste cibus quantus & qualis debet approximari, & per consequens &c̄. Secundo. de cibo non debet haberi consideratio quantū ad eius qualitatē. ergo &c̄. consequentia manifesta & antecedens probatur, quia de cibo oportet considerare præparationes diuersas in coctionibus. similit̄ ordinē in pręponendo & postponēdo quosdam cibos.

Gal̄.

Ad oppositum est Commentator in commento. 19. vbi dicit quod omnis dięta tripliciter est ordinanda.

Primo nota q̄ qualitas cibi est duplex. Quædam est qualitas quæ dicitur dispositio secundum q̄ cibus est aptus corpus nostrum alterare, & in complexione uel gradu suæ complexionis permutare, ut frigiditas lactucæ, & papaueris, & generaliter qualitas omnis secundū q̄ aliquis cibus dicitur medicinalis cibus. Quędam autē dicitur qualitas quę est cibi dispositio, secundum q̄ aliquis cibus natus est faciliter uel difficiliter transmutari in corpus nostrum deducta alteratiōe qua possit nostrū corpus immutare, secundum quam qualitatem dicimus oua sorbilia fure nutrimentum bonæ qualitatis, eo q̄ facilitter conuertuntur & reponunt partem dissolutam. & oua cocta dura dicimus esse cibum male qualitatis p̄ pter causam oppositam. Secundo nota q̄ intentio ī nutriendo est restaurare quantum & quale est conueniēs. & hoc uariatur secundum uarias medici intentiones. intentio. n. conseruandi corpus in sua sanitate & sua naturali complexione est restaurare quantum conuenit secūdum q̄ ætas indicat, & quale ab eo resolutum est quantum est possibile. intentio autem in permutando complexionem naturalem ad melius uel remouēdo ab ægritudine esset ab hac intentione uaria. Tertio præmitto q̄ quantitas aut qualitas cibi non dicitur conueniens & disconueniens corpori, nisi cum certis circunstantijs. Eadem enim quantitas uel qualitas, quę corpori famelico esset

Cibi q̄litas duplex

Oui q̄litas duꝫ.

Digitized by Google

esset conueniens foret eidem discōueniens repleto ut patet. Prima conclusio. Ad recte dicendū corpora ęgrotantia, necesse est qñq; habere cōsiderationē tā de qualitate primo mō dicta q; secūdo mō dcā. Probat, qa intētio in ordinando diætā in talibus corporibus est exhibere cibum simul habentem dispositionem, qua in corporis substantiam conuertatur restaurando quale resolutum est, & cum hoc remouere qualitatem præter naturam siue ægritudinem, sed primum operatur per qualitatem secundo modo dictam. & secundum per qualitatem primo modo dictam. ergo &c̄. Secunda cōclusio. Quandoq; diætando recte corpora sana necesse est considerare qualitatem primo modo & secūdo modo dictā. Patet, quia medicus intendens corporis reductionem ad melius considerat exhibere cibum aptum alterare corpus uersus terminum reductionis, & cum hoc etiam in corporis substantiam faciliter conuertibilem. ergo &c̄.

Tertia conclusio. Quandoq; non considerat in ordine diætādi qualitas cibi primo mō dicta. Patet, quia in actu conseruationis corporis temperati hoc non intenditur.

Quarta conclusio. In quolibet casu necesse est considerare quantitatem & qualitatem. Patet de qualitate & q̄titate similiter, quia aliter non consideretur corpus.

Quinta conclusio. Quamuis temporis consideratio sit utilis in ordinando diętam, ipsa tamen reducitur ad considerationem de quantitate & qualitate. Patet, quia cibus non approximatur quantus & qualis oportet, nisi approximetur quando oportet. igitur &c̄. Q̄ autem hęc consideratio sit utilis patet, quia per ipsam melius cognoscimus quantitatem & qualitatem conuenientem. Sexta conclusio. Omnes considerationes q; haberi possint in ordinando diętas sunt reducibiles ad illam de q̄titate uel ad illā de qualitate.

Ad argumenta patet solutio faciliter

Quæstio. xi. Aphor. xx

VTRVM Conclusio uigesimi aphorismi sit uera. Arguitur multipliciter q; non. Primo sic. nūquā uirtus per se sufficere faceret perfectā crisim. ergo semp eget auxilio medici. patet consequentia & assumptum arguitur. Primo fortior est uirtus in principio & augmento q̄ in statu. sed nūq̄ i prin° p̄t facer̄ p̄fectā crisim. igit nec i statu. patet cōsequentia & maior similit̄. Gaſ. Auicē. sed minor colligitur in cōmento. 20. quia perfectio crisis consequitur signa digestionis in libro de crisi in pluribus passibus. & secūda quarti. ca. 2. & pluribus alijs. Confirmatur. fortior erat uirtus tempore sanitatis quā ipsa sit in statu ægritudinis. sed tempore sanitatis nō potuit prohibere aduentum morbi. igitur tunc non debet ipsum posse expellere. consequentia uidetur nota. cū antecedente. Secundo ad principale sic. nam uirtus seu natura tempore sanitatis eget auxilio medici. igitur à fortiori tempore ægritudinis. patet consequentia & assumptum similiter. alīs. n. ars conseruatiua foret uana. Confirmatur. corpus sanum superflue repletū eget euacuatione per medicum, quia uirtus non sufficit hanc repletionem superfluam remouere per se. sed multo imbecillior est in statu ægritudinis q̄ tunc. igitur &c̄. patet consequentia cum antecedente. Forte dicetur q; in statu est digesta. Contra ponatur hanc repletionem esse sanguineam in qua nō expectatur digestio. Tertio melius est ægrotantem redire uelociter ad suam naturalem dispositionem q̄ tardius, sed medico iuuante naturam uelocior erit reditus &c̄. eo q; citius complebitur materiei expulsio. Quarto sic. se debet habere medicus ad uirtutem digerentem materiam sicut ad eam euacuantem, sed uirtute per se sufficiente ad digerendum materiam, licet medico ipsam cum digestiuo iuuare, ut patet in tertianis & alijs febribus salubribus. igit̄ &c̄. Quinto sic. uirtus non potest iuuatiuū à nocitiuo separare, expellendo nocitiuum & iuuatiuū attrahendo uel retinendo. igitur &c̄. patet consequentia, et assumptum patet, quia talis electio uidetur ad uim cognoscitiuam pertinere aliqualiter, secundo quia tunc moueret motibus contrarijs & produceret actiones contrarias, quod non est rationabile de uirtute agente sine cognitione.

Vltimo, omnium natura est operatrix, medicus uero minister. ergo in omnibus medicus ministrat naturę, & per consequens iuuat. patet consequentia & assumptum colligitur tertio techni. & prima quarti. cap̄. de cibatione febricitantium. Gaſ. Hippo.

Ad oppositum est Hip. in apho. 20. Et Cōmentator Auicē. in commento. 20. Et Auicē. est secunda quarti. cap̄. penultimo. satis ad principium.

In ista quęstione primo pręmittentur notabilia & distinctiones. Secundo cōclusiones de quæsito. Tertio ad argumenta respondebitur. Primo sciendum est q; hic nomen crisis ex græco transumptum est. crisis. n. græce, latine iudicium. Per iudicium intelligendo illud q̄d iuriste communiter sententiam nominant, quo, s. iudicio iudex condemnat reum uel absoluit. sic. n. communiter dicimus nos expectare diem iudicij, qua Christus prauos ad pœnam æternam condemnabit, probos autē ad æternam requiem sententiabit. Ex quo patet q; satis metaphorice dicimus aliquam ægritudinem esse criticā uel critice terminabilem. Sumitur autē hoc modo metaphora, sicut. n. reum ad mortem cōdemnandum dum eius mortis uel liberationis agitatur iudicium, dicimus ipsum crisi & sententię esse subiectum, qua. s. morte punietur uel à morte liberabitur, ita in statu ęgritudinis crisi terminabilis uidetur ægrotans dubio subiectus iuditio maxime apud uulgares & medicum imperitum, qui laudabilem crisim ab illaudabili nescit distinguere. Et quē admodum in præfato iudicio condemnatus tristatur liberatus uero lætatur, ita crisi mala existente contristatur & conturbatur ęgrotans, laudabili uero lætatur. Quare sicut etiam dū uir præfato iudicio subiectus est tristatur clamat & dolet & auxilium implorat amicorum, ita iste crisi subiectus medicis & astantibus se deuotissime recōmittit. Sicut etiā i sniā legali sūt quatuor maneries personaꝝ. s. actor, accusans, reus, testes. & iudex, ita in ægritudine crisi terminabili sunt quatuor his correspondentia. actor scilicet natura morbum accusans quia lædit eam. reus autem est morbus. iudex autem medicus quid futurum sit debet sententia re uel pronosticare. testes autem sunt accidentia. Et sumitur hęc sententia tertio de crisi. cap̄. 2. dum inquit. Et cum hęc dispositio. s. crisis adest, perducit eum qui uidit hunc uirum. s. ęgrotantem, qui. s. uidens est de ſtolidis, ad hoc ut assimilet dispositionem dispositioni uiri iam pręmissi ad iudicium in sanguine cum dicit. Æger hic est in dispositione iudicij, quare nominatur propter hoc hęc dispositio crisis. Eadem sententia colligitur primo criticorum. cap̄. 1. dum inquit. Et audies uiros dicentes q; dispositio istius infirmi est sicut est dispositio uiri qui positus est in iudicio coram iudice, qui iudicat super ipsum suo iudicio in sanguine, & secundum hanc intentionem positum est nomē eius crisis. Et colligitur eadem sententia. 4. canon. fen. 2. ca. 2. dum inquit. Crisis intensio est separatio in locutionibus. i. in ciuilibus alterationibus. separantur. n. lites facta crisi, quia litigātes recedunt condemnatus quidem tristis, alter uero lętus. Et ponit exemplum q; uirtus sit dominus custodiēs castrum uel ciuitatem, et q; morbus sit impugnator, qa ergo in principio est parua pugna &c̄. uide ibi. Secundo principaliter præmittendum q; licet natura in quantum huius sit agēs mere naturale in ordine ad plurimas operatiōes ab ea proueniētes, ut colligitur prima uirtutum naturalium. secundum tamen finis exigētiam suas operationes producens, naturali ordine potest secundū finium uarietatem uarios. immo cōtrarios effectus producere, & ad eundem effectum quandoq; fortius et quā doq; debilius concurreret, licet enim continue secundū Auicē.

Digitized by Google

ultimum ſuæ potentiæ agat, cum his uel illis circunſtãtijs, nõ tamen agit ſimpliciter ſecundum ultimum ſuæ potentię. Hoc autẽ alias declaratum eſt naturalibus extrinſecis, ut de aqua quandoq; fortius, quandoq; debilius reſiſtente, cum trahitur extra ſpheram ſuam, quandoq; aſcendente, & quandoq; deſcendente, et ſic de alijs. Idem patet in noſtris corporibus, uirtus. n. motiua cordis & arteriarum, quandoq; dilatat, quandoq; conſtringit cor & arterias, & quandoq; plus, quandoq; minus, & quandoq; uelocius, & quandoq; tardius. Item uirtus reſtauratiua deperdita carne plus reſtaurat pro tunc in parte illa q̃ reſtauret in alijs partibus corporis. Ex quo patet non eſſe mirandum ſi uirtus naturalis fortius operatur & pugnat in ſtatu morbi q̃ in principio, et fortius tempore ægritudinis q̃ tempore ſanitatis, operatur. n. directa ab agente infallibili, quia. ſ. ab intelligentia non errante. 12. metaphyſicæ commen. 18. Tertio ſcendum q̃ in criſi tria conſiderantur. Primo actio uirtutis in materiam, & ſeparatio iuuatiui à nocitiuo, & directio nocitiui ad loca expulſionis. Secundo conſideratur actualis expulſio materię &c̃. Tertio alteratio ſequens hãc euacuationem per quam infirmus tendit ad ſalutẽ. Et ſecundum hoc tripliciter capitur criſis. ſ. pro commotione illa, pro euacuatione, & pro alteratione. Et poteſt addi quartum. ſ. pro aggregatione ex his. Q uarto præmittendum eſt criſim eſſe duplicem, perfectam. ſ. & imperfectam. & hoc de laudabili criſi loquendo de qua in apho. 20. eſt ſermo. Q uid autem ſit perfecta criſis patet in commento. 20. Imperfecta autem eſt duplex, ga quędam permutationis, quędam euacuationis. Colligitur hęc diſtinctio ſecunda quarti. capi. 2. & in commento præſenti. Q uinto præmittendum iuuamentum medici eſſe duplex ſ. per ſe & per accidẽs in criſi laudabili. Exemplum primi, ut euacuatio irritatio cum pharmaco ad euacuandam materiam, quam natura ſe ſola non potuiſſet expellere, & alteratio &c̃. Exemplum ſecundi, ut impedimenti remotio, uirtutis cuſtodia, uel conſeruatio & confortatio &c̃. Sexto præmittendum eſt q̃ licet criſi perfecta exiſtente merito illius non remaneat in corpore materia ex ea derelicta ratione cuius corpori debeatur euacuatio, merito tamen alterius diſpoſitionis in corpore remanentis poteſt poſt criſim eſſe neceſſitas euacuandi, ſicut ſi febris cholerica & phlegmatica in eodem complicentur, ſtat materiam cholericam critice complete euacuari adhuc febre phlegmatica remanente, tamẽ completa hac criſi erit neceſſarium euacuant. Senſus ergo concluſionis. 20. apho. eſt q̃ quoq; facta eſt criſis æqualiter non ſunt euacuanda euacuatione. ſ. concernente materiam talem qualis fuit per criſim perfectam euacuata. Septimo nota q̃ opus medici imaginari poſſumus eſſe cõueniens, uel poſtq̃ eſt perfecta criſis, uel quando criſis eſt in fieri, uel quando eſt futura fieri. Octauo nota q̃ circa criſim duplex eſt operatio medici. Generalis quæ conſiſtit in approximatione ſex rerum non naturalium, & ſine ea non poteſt ſtare, quia tantum oportet ſibi ordinare dietam. Alia eſt particularis concernens particularem naturę operationem, ſicut eſt criſis, & iſtam debet iuuare ſi ſit completa. Prima concluſio. Licet natura aliquando per ſe ſola poſſit criſim perfectam & completam facere. aliquando tamen ad perfecte morbi materiam euacuandam indiget auxilio medici. Prima pars cõcluſionis patet, qa poſſibile ẽ uirtutem ſupra materiam euacuandam complete dominari, igitur patet conſequentia, & aſſumptum etiam patet intelligenti. Secunda pars patet, ſicut. n. perfecte poteſt dominari, ita imperfecte. igitur ſicut perfectam, ita imperfectã criſim poteſt facere. Contra. euacuata parte materiæ potentior eſt uirtus ad expellendum reſiduũ q̃ prius erat. igitur reſiduum adhuc poteſt uirtus euacuare, & per conſequens perfectam facere criſim. Item facta euacuatione partis materiæ uirtus habet maiorem proportionem ſupra materiam expellendam q̃ prius habeat. igitur &c̃. patet conſequentia & aſſumptum arguit, quia uel plus minorata eſt materia q̃ uirtus debilitata, uel econtra uel æque debilitata eſt uirtus ſicut materia paucificata. Non poteſt poni ſecundum ut patet, quia criſis eſſet mala. Si primum, patet maioratam eſſe proportionem. Similiter ſi ponatur tertium, quia maiori & minori termino æqualiter minoratis creſcit proportio maioris ad minorem terminum. Pro iſto dicitur q̃ uirtus quandoq; poteſt euacuare partem & nõ totum, quia licet euacuata parte adhuc dominetur, non tamen ſufficit illam euacuare & cum hoc corpus debite regere et gubernare, qa etiã debilitata ẽ, uel quia pars remanens non eſt æqualiter digeſta & euacuationi diſpoſita. Et iſtud cõtingit in aliquibus caſibus. Primus caſus eſt, ubi materia ſit etherogenea, ita quod ſubtile eius expellatur & groſſum non. Secundus eſt, ubi natura indiget multitudine ſpirituum quibus paucificatis non poteſt ipſã expellere & tot alias operationes corpori neceſſarias facere ad quas oportet naturã eſſe magis ſollicitam. Vbi dicitur q̃ licet criſis ſit laudabilis, ſtat tamen uirtutem eſſe plus proportionabiliter debilitatam q̃ materiam minoratam per uiam reſolutionis, non tamen ſequitur criſim eſſe malam. quia magnum eſt ſecutum iuuamentum & fortificatio uirtutis p uiã exonerationis. Alias forte aliter dicã. Secunda cõcluſio. Sequitur quando q̃ natura imperfecte critice euacuante, aut poſtq̃ imperfecte critice euacuauerit indiget auxilio medici. Patet quia ne corpus incidat in recidiuam. Tertia concluſio. Nam critice perfecte euacuãte & poſtq̃ critice perfecte euacuauit, non debet medicus euacuationẽ facere eũantẽ materiã talẽ qualis eſt critice euacuata. Iſtã cõcluſionẽ uoluit Hipp. in apho. & Gal. in commento. 20. Ex quo ſequitur q̃ non debet etiam aliquam aliam mutationem uel prouocationem inducere uel facere. Patet, quia uel faceret operationem euacuationem promouentem uel diuertentem. Si primum, fieret euacuatio ſuperflua. Si ſecundum, diminuta. Et hoc argumento utitur Auicẽ. ſecunda primi. ca. penultimo. Q uarta concluſio. Licet ita ſit, ſtat tamẽ criſi completa perfecte adhuc corpus eſſe euacuãdum. Patet, quia adhuc poteſt remanere materia euacuanda, puta alia materia ab iſta, quę critice fuit expulſa ut in ſexto notabili tactum eſt. Q uinta cõcluſio. In qualibet criſi perfecta, uel imperfecta facta uel fiẽte debet medicus poſitiue et per accidens iuuare naturam. Patet qa debet impedimento remouere & uirtutem confortare, ergo &c̃. Sexta concluſio melior. Licet in criſi perfecta medicus non debeat aliquod iuuamentum proprium facere. debet tamen generale iuuamentum facere, q̃ in omni ægritudine debet fieri. ſ. debite & cõuenienter adminiſtrare res non naturales, ut prohibere ei latratũ canum, phibere tunc lumen multum, imo claudere feneſtras, & non comedat tunc &c̃.

Ad argumenta principalia reſpondetur. Ad primũ & ſecundum cum ſuis confirmationibus patet ſolutio p ſecundum notatum in ſecundo articulo, quia licet in ſtatu ſit materia malignior & plus imprimens, eſt tamen magis digeſta ut expellatur, & quia eſt obiectum conueniens expulſioni, ideo natura tunc expellit ſicut deſtu. Ad tertium dicitur q̃ cæteris paribus melius ẽ &c̃, qualiter non eſt in caſu complexionis apho. quia ſuperfluereret euacuatio. Ad quartum dicitur negando ſimilitudinem illam, ut patet. nunq̃ enim digeſtio poteſt eſſe mala, ſed bene euacuatio, ut colligitur ſupra commẽto. 20. quia debet fieri in determinato tempore. Ad quintum ſolutum fuit ſupra & ſoluitur pe ſecundum notatũ in primo articulo, & conceditur eandem uirtutem contrarias operationes ſecundum denominationem naturaliter producere, ut patet de uirtute uitali & naturali.

Ad ultimum cũ dicitur, Omniũ natura operatrix etc̃, dicitur

Ariſto. Criſis cõſideratio duplex

Criſis duplex

Auicẽ. Medici iuuamẽtũ duplex.

Auicẽ.

Digitized by Google

dicitur illud esse intelligendum ubi medicus & natura communicant. medicus. n. minister est. natura uero principale operans. unde sicut minister non semper iuuat dicendum sed stat secum ut iuuet quãdo oportet, & dimittat facere illum quando oportet, ita medicus frustra auxiliatur quando natura potens est de se.

Quæstio. xli. Aphor. xx.

VTRVM Si cõstet medico de imperfectione crisis, medicus debeat iuuare naturam in euacuando. Arguitur multipliciter ꝙ non. Primo, quia si non sufficit principale agens, non sufficit secundarium uel instrumẽtale. Secundo, uel crisis imperfectio est propter uirtutis debilitatem uel propter inobedientiam, sed nullo modo ergo. Tertio crisis non aduenit nisi in statu, sed tũc nunc est euacuandum quia silentium habere oportet, & quia tunc est maxima pugna. Quarto fortius grauatur uirtus & debilitatur à pharmacia soluente, hora crisis imperfectæ ꝗ̃ à cibo si tunc exhiberetur, sed tunc cibo exhibito impeditur à crisi. igitur &c̃.

Crisis ipfecta dupl'r.

Ad oppositum est sententia aphorismi. Primo nota ꝙ in crisi imperfecta quandoq; stat uirtutis debilitas, quãdoq; uirtutis fortitudo. Secundo nota ꝙ in crisi imperfecta uirtus potest dici debilis, aut respectu materiæ expellendę, quia. s. sit inobediens uel quantitate grauãs aut respectu euacuationis tolerandæ. Exempla satis patent. Tertio nota ꝙ bonitas euacuationis comprehenditur ex sex conditionibus, Prima est qualitas. Secunda q̃titas. Tertia tempus. Quarta locus à quo ad quem per quem fit euacuatio. Quinta tolerantia, Sexta conferentia. Quarto nota ꝙ quando ꝗ aliqua istarum defecit medico non auxiliante, quæ medico auxiliante nõ deficeret, ut patet de quantitate & qualitate & adhuc de loco. & sic de alijs. Ex quo sequitur primo aliquẽ morbum fieri posse salubrem operante medico, quia nõ erit salubris ipso non operante signata proportione uirtutis ad materiam, quę sit maioris quantitatis iuuamento medici. & patet. Secundo sequitur ꝙ morbus terminabilis per crisim imperfectam potest medici auxilio per perfectã crisim terminari. Tertio sequitur ꝙ medicus regulariter operãdo in morbo terminabili per crisim perfectam potest sui beneficio facere ut dictus morbus nullatenus per crisim propriè dictam & perfecte terminet. Istud patet ponendo morbum terminabilem per crisim perfectam, et ꝙ medicus ante minoret materiam, ita ut uirtus reddatur potens ad ipsam insensibiliter expellendam. patet conclusio, quia non terminabitur per crisim quia non per fortem, sed debilem aut uelocem & uehementem motum. Item tunc nõ erit crisis, nec primo nec secundo nec tertio modo igitur. Prima conclusio. Stante crisi imperfecta & uirtute debili respectu euacuationis tolerandæ non debet medicus iuuare naturam ĩ euacuando materiam. Patet, quia posset esse cum casu uirtutis. ideo. Secunda conclusio. Virtute existente debili quo ad materiam euacuandam, forti tamen respectu tolerãtiæ euacuationis licitum est medicum iuuare naturam. Patet per iam dicta. Tertia conclusio. In casu isto patet euacuatio à medico paulatim & interpolatim fieri. Patet, quia dubium est quãtum uirtus sit apta tolerare, & melius est infra subsistere &c̃. Quarta conclusio. Securius est tempore imperfectæ crisis expectare ꝗ̃ ipsa fiente euacuare. Quinta conclusio. Colligit in commen. 20. Si constet ꝙ euacuatio fiat per locum inconuenientem ipsa est à medico cohibenda.

Quæstio. xlij. Aphor. xx.

VTRVM Natura per se sine auxilio medici possit facere per se ueram crisim. Arguitur multipliciter ꝙ nõ. Primo. Omnium natura operatrix, medicus uero minister. Secundo. Natura existente fortiori, quia tempore sanitatis non potuit. igitur. Tertio. Natura tempore sanitatis indiget auxilio, quia ordine diætæ igitur à fortiori &c̃. Quarto. Quantuncunq; natura est potens medicus eam iuuando perfectiorẽ faceret crisim. Quinto. Natura non potest separare nocitiuum à iuuatiuo, quia tunc haberet rationem. Oppositum in nuit Hippo. in apho. Prima conclusio. Natura quandoq; sine auxilio medici est potens facere perfectam crisim. Patet per Gal'. 2. de criticis. Item ad experientiã. Item possibile est uirtutem perfecte dominari morbo. Gal'.

Secunda conclusio. Aliquando non potest sine auxilio medici naturaliter operando &c̃. Patet, quia aliquãdo fũt ĩpedimẽtia. Tertia cõclusio. Si natura facit aut fecit pfectã crisim non est à medico cum medicina impedienda. Quarta conclusio. Tutius est operari quando facta est ꝗ̃ dum perficitur crisis, quia ipsa facta non ẽ fortis commotio nec accidentium difficultas, & per consequens non tanta naturę occupatio, unde melius se defenderet ab inconuenienti euacuatione ꝗ̃ quando actualiter fit. Quinta conclusio. Post completam & perfectam crisim alicuius morbi debet medicus euacuationem facere, licet non materiei morbi, cuius causa est perfecta crisis. Ad istum etiam intellectum uadit cõclusio apho. Et patet intelligenti.

Ad argumenta principalia respondetur. Ad primũ dicitur ꝙ medicus est minister in operatione ubi oportet artem & materiam simul cõcurrere alitẽ. Ad secundum dicitur ꝙ licet tempore sanitatis ut[illegible]s fuerit fortis, non tñ erat irritata sicut tempore ægritudinis. igit etc̃. Ad alia patet solutio in alijs quęstionibus.

Quæstio. xlij. Aphor. xxij.

VTRVM Descriptio uel notificatio materiei furiose sit bona. Arguitur multipliciter ꝙ non. Primo. quia omnis materia faciens ægritudinem perperacutam uidetur furiosa, sed multę materię frigidæ, aut grossæ sunt huiusmodi ut materia apoplexię phreneſis colicæ squinantiæ &c̃. cum non sit in talibus digestio expectãda. Secundo tunc febriens de furiosa materia sępe fieret non febriens, cum contingeret frequenter materiam à corde remoueri. Tertio. quantuncũq; tales materiæ sint leues respectu aliarum, sunt tamen absolute graues ideo non mouebuntur ad principalia.

Furiosa materia dupl'r.

Ad oppositum est Gal'. Primo nota ꝙ dupliciter dicitur aliqua materia furiosa. Primo communiter. & sic omnis materia indicans de sui euacuatione ante digestionem est furiosa, siue hoc sit ratione multitudinis, siue loci in quo continetur. Secundo proprie, & sic habet conditiones quas ponit Commentator in commento pręsenti. Secundo nota ꝙ materia furiosa acuitate sua mala pungente repellitur à membris omnibus, & est facilis expulsionis. & si est uenenosa inclinatur ad principalia membra. Ex his faciliter colliguntur conclusiones & responsiones ad argumenta.

Quæstio. xliij. Aphor. xxij.

VTRVM Anteqũ fiat euacuatio materiei sit expectanda digestio. Arguitur multipliciter ꝙ non. Primo. tunc nunq̃ deberet fieri euacuatio à medico. probatur consequentia, quia non ante digestionem, nec cum materia est digesta, quia hoc est in statu. in statu. n. silẽtium habere oportet. Secundo. materia existente multa & cruda, licet à principio euacuare, ut Auí. prima. 4. cap̃. de cura putridarum in generali. igitur &c̃. Tertio conueniens ẽ quandoq; in principio euacuare. igitur patet consequentia. & assumptum patet. ubi materia incipiens facere morbum sit perfecte digesta. Quarto. ĩ principio debet fieri uentris lenitio. igitur &c̃. patet cõsequens & assumptum patet p Auicẽ. lib. &. cap̃. alle. Auicẽ.

Quinto. in omni febre putrida prius est materia euacuanda ꝗ̃ digerenda, ut Gal'. 11. terapeu, cap̃. 8. Sexto. quælibet materia per digestionem redditur euacuationi ineptior, eo ꝙ ingrossatur. igitur &c̃. Istud argumentum positum saltem arguit de materia subtili. Gal'.

Ad oppositum est prima conclusio aphorismi.

Respondendo ad quæstionem primo pręmittam quę-

Digitized by Google

Digō quid. Indige ſtę materię no cumtū triplex.

dam. Secundo ponam concluſionem de quęſito. Primo nota q̄ per digeſtionem in propoſito ſolum intelligitur diſpoſitio præparans materiam ad expulſionem. Secūdo nota q̄ nocumenta ſequentia ad materiei euacuationem ante digeſtionem ſunt tria. Primum eſt q̄ ſimul expellitur iuuatiuum & nocitiuum. Secundum q̄ impeditur digeſtio materiei remanentis. tum quia euacuatur ſpiritus & calor naturalis debilitatur. tum quia fit maior agitatio & maior permixtio nocitiui & iuuatiui. Tertium nocumentum, ſequens eſt hoc q̄ illud qđ non eſt malignum efficitur malignum. ex agitatione. n. tali irregulariter facta humores malignt agitantur, īmo permiſcentur bonis quibus non erāt permixti & malignant eos. hoc ponit Auicē. loco pręallegato. Tertio nota q̄ duplex eſt euacuatio. Quędā regularis ſiue electiua. & eſt quam ſecundum canonē eligimus ſine notabili nocumento ægrotantis. E contra irregularis ſiue coacta eſt illa, quam eligimus ſtāte forti indicatione ad oppoſitum. Quarto præmittēdum eſt q̄ materię peccantes in febribus maxime ſunt duplices, quædam proprie, & quædam communes. Communes quidē quę omni febri natę ſunt aſſociari, ut putridi uapores & materiæ mucoſæ ſeu uiſcoſæ indigeſtæ. Propriæ uero materiæ à quibus febres recipiunt ſpecificam denominationem, & dependent. Et ſic duplici materiei correſpondet duplex euacuatio. ſ. communis & propria. totum ſatis patet. Quinto nota q̄ euacuatio propria eſt duplex. q̄dam minoratiua, et quædā eradicatiua. Minoratiua eſt per quam materia non totaliter extra ducitur. Eradicatiua eſt per quam materia totaliter extra ducitur. Sexto nota q̄ morborum quidam fiunt incipientes à materia digeſta, ut in caſu tertij argumenti. quidam à materia cruda & de his eſt ſermo in propoſito. Prima concluſio eſt hęc. Anteq̄ fiat euacuatio communis non eſt regulariter digeſtio expectanda. Patet quia per talē euacuationem euacuantur materię ſecundum ſe euacuationi, paratæ, quæ tamen ſi retinerentur eſſent cauſa nocumenti. igitur &c̄. patet conſequentia. & aſſumptum cū. tales materiæ ſint à iuuatiuis ſeparatę, & in locis expulſionum contentæ, puta in ſtomacho in inteſtinis &c̄.

Eūo duplciter Febris materia peccans ſapitur [illegible].

Eūo p pria duplex.

Morbo rū materia du pliciter

Secunda concluſio. Materia in principio exiſtente multa & uirturem multum aggrauante & periculum ſuffocationis pretendente, eſt in principio ante digeſtionem materia minoratiue euacuanda. Patet, & eſt de mente Auicē. in loco ſuperius alleg. Tertia concluſio. Talis euacuatio debet dici coacta et irregularis. Patet. hāc. n. non eligimus ſecundum cano. ſine notabili nocumento ægrotanti illato, licet tamen maximum periculum fugiamus. igitur. patet conſequentia. & aſſumptum ſimiliter, qa euacuat materia indigeſta, ad cuius euacuationem ſequuntur nocumenta ſuperius tacta. Sed contra ſecūdam cōcluſionem. Videtur enim q̄ materia ſit eradicanda. Primo, quia qua ratione ſemper minora materia alleuiatur & degrauatur uirtus eadem ratione ſi adhuc tantūdem euacuaretur, & per conſequens fuit à principio eradicanda. patet conſequentia. & aſſumptum ſimiliter. Item facta prima minoratione remanet proportio maior uirtutis ad materiam q̄ prius. igitur pari ratione ſi fiat ſecunda minoratio, & per cōſequens &c̄.

Secundum dubium occurrit, quia tunc etiam materia non exiſtente multa, ipſa foret à principio minoranda.

Ad primum negatur conſequentia, quia ad operationes uitæ perficiendas requiritur ſpirituum & fortitudinis uirtutis debita menſura, quia fortitudo uirtutis requirit debitam & certam q̄titatem ſpirituum & humorum. Ad ſecundum negatur conſequentia, quia ſi poſſumus ſine nocumento, non debemus facere cum nocumento. Quarta cōcluſio. ſequitur q̄ euacuatione coacta non electiua conueniens eſt euacuare anteq̄ materia ſit digeſta. Iſta concluſio declaratur in ſex caſibus. Primus caſus eſt præcedentis concluſionis. Secūdus eſt apoſtema intrinſecum. Tertius materia furioſa. Quartus ubi fluit materia ad principale membrum. Quintus ubi iuxta principale membrum contineatur. Sexto ubi materia ſit parata fluere ad aliquod membrum, ad quod fluens magnum infert nocumentum, ut de materia fluente ad iuncturam uel iuncturas. Quinta concluſio. Electiue euacuādo euacuatione propria eſt ſem per expectanda digeſtio. Sed arguitur quòd materia non exiſtente furioſa debet euacuari à principio. ſit. n. ſor. febriens feb. cholerica non de materia furioſa. et pro febriat de materia furioſa. & ſint alia paria ut eſt poſſibile. Et arguitur ſic, maius ſequitur iuuamentum et minus nocumentum in ſor. ex euacuatione facta in principio q̄ in platone. & procedendo in hoc argumento ſicut ſupra de cibatione facta in corpore in quo uirtus diſſoluitur ut ſcis. ſed in pla. debet fieri ante digeſtionem & ī principio. ergo & in ſor. ſimiliter. Reſpondetur negando conſequentiam, licet. n. in platone matus ſequatur iuuamentum, & minus nocumentum &c̄. abſolute ſequitur minus iuuamentum & minus nocumentum q̄ in eodem ſequeretur poſt principium digeſta exīte materia. Nota q̄ humores non furioſi contenti in loco aliquo non ſunt euacuandi niſi ſint digeſti. & hoc ſi debet inducias, & non ſicut in ſquinantia &c̄.

His uiſis facilis eſt reſponſio ad argumenta facta ante oppoſitum. Ad primum reſpondetur negando conſequentiam ſic ſimpliciter factam. tamē propter materiā argumenti, dico q̄ aut natura facit criſim aut non. ſi facit tunc oportet medicum non impedire naturam. ſi nō facit aut facit diminute, tunc oportet medicum iuuare & ſupplere ad operationem naturę, iuxta illud Auic. ſi natura non mouet moue tu hora motus eius. oportet ergo in ſtatu habere ſilentium quādo credimus naturā facere ſufficientem criſim non autem aliter, & hoc in cura regulari & non coacta. Ad ſecundum dicitur q̄ illa eſt euacuatio coacta & irregularis, ut patet ex ſecunda, & tertia concluſione, quia timor eſt de ſuffocatione.

Ad tertium conceditur conſequentia, & negatur antecedēs. ad ꝓbationē patet ex ſexto notabili. Ad quartū dicitur q̄ non eſt inconueniens materias communes euacuari in principio, ut patet in prima cōcluſione. Ad quintum dico q̄ illud intelligitur de euacuatione minoratiua, non autem eradicatiua de qua intelligitur quęſtio.

Ad ſextum dicitur negādo aſſumptum, ſiue arguatur de materia groſſa, ſiue de ſubtili. Nā ſi de groſſa arguatur falſum eſt q̄ per digeſtionem ingroſſetur immo potius ſubtiliatur. Si uero arguatur de materia ſubtili concedo q̄ aliqualiter ingroſſatur per digeſtionē. modo nō quęlibet ingroſſatio reddit humorem ineptum euacuationi igitur &c̄.

Quæſtio. xlv. Aphor. xxij. vel cō. illius.

VTRVM Medicina laxatiua dicta attrahere à forma ſpecifica ſit humorum, quos euacuat per uiam ſimilitudinis attractiua. Arguitur multipliciter q̄ non.

Primo quia tunc cōtingeret idem duobus omnino diſſimilibus & contrarijs eſſe ſimile. conſequens falſū. quę cunq;. n. ſunt ſimilia uni tertio inter ſe ſunt ſimilia. arguitur conſequentia, quia eadem medicina eſt phlegmatis et cholerę attractiua ſi ergo hoc eſt propter ſimilitudinem, ſequitur igitur &c̄. patet conſequentia. & aſſūptum de aloe reubarbaro & pluribus aliis. Confirmat quia turbith attrahit phlegma, aut cartamus, & ſcamonea choleram, ſi ergo talis attractio per uiam ſimilitudinis ſit qualis eſt habitudo turbith aut cartami ad phlegma talis eſt ſcamoneæ aſt choleram. ergo permutatim, ſicut cartamus ad ſcamoneam, ita phlegma ad choleram & econtra. ſed phlegma eſt extremaliter contrariū cholere. ergo et turbith uel cartamus ſcamoneę, quod patet eſſe falſum. Secundo ad principale arguitur ſic. nec ſimilitudo in ſubſtantiali forma nec in accidentali diſpoſitione medicinæ ad humorem attrahendum eſt cauſa

attractionis.

Digitized by Google

attractionis. ergo quæstio falsa consequentia manifesta & assumptum probatur. Primo non in forma substantiali ut patet. Q2 non in accidentali arguitur, quia tã in accidẽ tali manifesta q̃ occulta maior est similitudo turbith ad turbith q̃ turbith ad phlegma. sic̃ phlegmatis ad phlegma, q̃ phlegmatis ad turbith, sed nec turbith attrahit turbith, nec phlegma attrahit phlã ergo &c̃.

Tertio sequeretur q̃ semper solutiua medicina attraheret humores laudabiles. cõsequens falsum ut patet. Et arguitur consequentia quia non minor immo maior est similitudo ipsius ad laudabilem q̃ ad corruptum uel illaudabilem. falsitas consequentis patet. Cõfirmat, quia medicina solutiua effrenitans euacuans choleram nũq̃ cessaret euacuare choleram donec cholera in corpore inueniret. consequens falsum, quia licet prius euacuet cholera aptam, ipsam tamen prius desinit euacuare q̃ sit tota euacuata. deinde incipit euacuare pglegma. deinde melãm, & postea san. ut colligitur. 3. de simplici. distĩ. quarta. cap̃. 5. & quarta primi. cap̃. 4. & pluries alibi. consequentia manifesta est intelligenti, ex quo euacuat per similitudinem. Q uarto arguitur, ut communiter sic sequitur q̃ non possit fieri emplastrum uel unguentum ex solutiuis medicinis quod exterius uentri appositum solueret uentrem contra Mesue in suo de consolatione. cap̃. de ciclamine. & in antidotario. distĩ. 11. de unguento artanite. Et Haly. 3. techni. Et arguitur consequentia, quia tale unguentum confectum est ex collo quintida & cucume. ast. &c̃. solutiuis quæ sit attractiua sunt non ad uẽtrem sed ad cutim potius materiam attraherent, & per consequens &c̃. Q uinto. si medicina ratione similitudinis attraheret humorem, tunc humor ille naturaliter moueretur ad medicinam. Q uod si conceditur. cõtra, quia talis humor mouetur in casu cõtra naturalem eius inclinationem, ut cum ab inferioribus attrahitur ad stomachum. Similiter idem corpus mere naturaliter moueretur motibus contrarij. Similiter aliquid naturaliter moueretur aliquo motu, cui tamen naturaliter resisteret ut humor grauis sursũ attractus à turbith. Similiter quia talis motus sit ab extra. Sexto. quia uel medicina attrahens moueretur ad humorem attrahendum, uel ipsa in stomacho recepta attraheret humores ad stomachum. Non primum, quia tunc non attraheret nec moueretur humor ad stomachum. Similiter quia oppositum arguitur per Auicẽ. 4. primi. ca. 4. Nec secundum, quia tunc non apparet quomodo medicina ut hermodactylus in stomacho receptus euacuaret specialiter à iuncturis, cum eius uirtus non uideatur ad iuncturas peruenire.

Gal. Auicẽ.

Mesue.

Haly.

Auicẽ.

Ad oppositum est Gal. in cõmento præallegato. 22. Et secunda huius commento. 37. Et tertio de simplici medicina distin. quarta. 4. cap. vbi ponitur q̃ cartamus ideo atthahit phlegma & similiter turbith, quia utriusque natura est phlegmatica.

Gal. Medicina eũatiua 4ª

In ista quæstione erunt duo articuli. Primo præmittentur quædam præambula & terminorum notificationes. Secundo ponentur conclusiones de quæsito. Primo præmittendum ut circa literam tactum fuit medicinarum euacuatiuarum quasdam dici lenitiuas uel lambificantes, quasdam lubricantes, quasdam comprimẽtes, & quasdam eligentes, quę qualiter differant circa literam declaratum est. primę tres proprie dicuntur euacuantes. sed quarta magis proprie dicitur attractiua uel attrahere non autem euacuare. Ad propositum de euacuantibus eligendo est sermo in proposito non de alijs, notum. n. est illas non ratione similitudinis uel proportionis uel conuenientię euacuare, sed indifferenter omnes materias, q̃bus obuiat educere inquantũ tales sunt.

Similitudo triplex.

Secundo præmittendum q̃ iste terminus similitudo sumitur tripliciter. Primo proprie, & sic est rerum differẽtium in qualitate uel qualitatiua denominatione cõuenientia. Dico autem notanter differentium, quia eiusdem ad se non est similitudo proprie sed identitas, sed bene distinctarum in qualitate conuenientiũ. Dixi etiã notanter in qualitate &c̃. propter conuenientiam enim in quantitate uel situ &c̃. non dicuntur aliqua similia sed equalia. proprium enim est qualitatis secundum eã simile uel dissimile dici. Secundo modo sumitur similitudo magis communiter pro quacunq; rerum differentium formali uel accidentali conuenientia secundũ quãcunq; dispositionẽ uel denominationem illa fuerint conuenientia. sic n. ethiopẽ dicimus similẽ gallico aut sclauo, quantuncunq; in qualitatibus dissimilem, quia similis forma substantiali informatur. sic etiam æquale alteri est sibi in quantitate simile, qualiter distinguuntur similia in similia essentialiter & similia accidentaliter.

Tertio sumitur similitudo adhuc magis improprie pro ut est idem quod proportionabilitas uel proportio, sicut dicimus ægritudinem proportionalem esse similem, disproportionalem dissimilem, sicut etiam omne passiuũ actionis agentis receptiuum dicimus simile agenti, eo q̃ actioni agentis proportionatum qualiter sulphur & stuppa est igni similis, & uniuersaliter omne existẽs tale in potẽtia propinqua passiua, quale alterũ est in actu uel actiua potentia dicitur sibi simile. & consueuit hęc similitudo uirtualis uel aptitudinalis siue proportionalitas appellari. Ad propositum medicinam attrahere per uiam similitudinis potest intelligi quolibet istorum modorum ut patet. Tertia distinctio. quia fienda est mentio de forma specifica q̃ hic terminus forma specifica penes auctores equiuoce sumitur. Primo enim sumitur p substantiali forma, per quam habet individuum determinatum esse specificum in genere substantię qualiter animam humanam dicimus formam specificam hominis. Secundo sumitur forma specifica pro quocunq; occulto principio alicuius speciei cuilibet individuo indifferẽter inherente. huiusmodi individua occulte inclinãte ad determinate agere uel pati, quẽadmodum basiliscum diceremus à forma specifica hominem corrumpere. Tertio sumitur adhuc communius pro quolibet occulto principio occulte inclinante &c̃. siue insit cuilibet individuo siue non qualiter diceremus sor. à forma specifica abhorrere uinum uel aliquod tale, & omnem occultam proprietatem formam specificam appellamus qualiter dicebatur q̃ nõ repugnat in duobus individuis eiusdem speciei contrarias formas specificas inueniri.

Huiusmodi autem modus loquendi habuit ortum & fundamentum ex hoc. Vulgus enim aut philosophantes uidentes ignem calefacere cognoscentes manifestum & sensibile principium per quod calefacit. s. caliditatem hanc actionem caliditati ignis attribuerunt, quia est prĩcipium notum. Dum autem perceperunt prouenire effectus nõ per manifestas qualitates, nec manifestas trãsmutationes insequentes non cognoscentes aliud principium in quod huiusmodi effectus reducerent nisi substantialem formam ipsi formæ attribuerunt substantialiter huiusmodi effectus, & sic à forma specifica oẽs istos effectus prouenire dicebant. Q uandoq; autem toti cõposito actionem attribuentes non percipientes partem aut dispositionem merito cuius talis causaretur effectus à tota substantia effectum dixerunt prouenire. Vltimo adhuc communius sumitur forma specifica pro quocũq; qualitatiuo principio manifesto uel occulto, occulte tamen uel per occultam transmutationem aliquem effectum producente, uel si hoc quod non illud occulte transmutante, qualiter calorem possumus formam specificã nominare, licet. n. sit manifesta qualitas, per occultam tamen qualitatem mouet uisum, similiter quia per occultam transmutationem sic est organi uisus q̃ non alterius organi sensus motiuus. Ex quibus colligi potest concordantia plurimum auctoritatum Auicẽ. secunda primi. doc. 2. cap̃. 4. de eo quod commeditur & bibitur scilicet q̃ forma specifica est illa per quam res est illud

Digitized by Google

quod est, ut odor aut color, aut anima, aut alia forma de non perceptis sensu. Patet etiam intellectus Auer. in. 5. colliget. cap. 21. ponētis proportionem qualitatum primarum esse formam specificam. Patet ulterius aliquam esse substantiam aliquam accidēs secundum uarias eius acceptiones. Quarta distin. Triplex est attrahere uel tripli fieri contingit. A calido. A uacuo, uel ne detur uacuum. Et à uirtute siue à forma specifica. Colligit hæc distinctio. Primo uirtutum naturalium. & prima primi. doc. 6. cap. de uirtutibus ministrantibus. Differunt autem quia attractione prouentē te à calido uel à uacuo semper alijs paribus citius & facilius attrahitur, quod ē subtilius et facilius mobile. tardius autem difficilius mobile aut grossus, ut patet in lycinio & motu aquę uel aeris, ne detur uacuum. Attractione uero à specifica forma proueniente, uel à uirtute quandoq; attrahitur grossius & subtilius relinquitur ut turbith attrahit phlegma relinquens choleram & quandoq; econtrario contingit. Huius autem causa est propter attrahens à uirtute uel specifica forma determinatum respicere attrahibile, non solum quia subtilius aut aliud tale, sed quia hoc sic sibi proportionatum ꝙ non illud. Prima conclusio. Medicina non attrahit humorem propter similitudinē eius ad humorem in qualitatibus manifestis primis uel secundis. Patet, quia turbith uel cartamus nullo modo uidetur habere hāc similitudinem cum phlegmate. Secunda conclusio. Medicina solutiua tam dicta non attrahit humorem, propter essentialiter similitudinē ipsius ad humorem. Patet similiter ut pręcedens. Tertia conclusio. Medicina non attrahit humorem propter similitudinem proprie dictam eorum in accidentali specifica forma. Probatur, quia non est similis forma specifica in humore ex medicina. Item quia humor humorem, & medicina medicinam attraheret. Quarta conclusio. Quælibet huiusmodi medicina attrahit humorem, propter similitudinem ipsius ad humorem tertio modo dictam, quę est proportionabilitas uel aptitudo agētis ad passum. Patet quia solum ideo attrahit quia humor est in potentia passiua talis qualis est medicina in potentia actiua, & hoc est ipsum esse sibi simile similitudine, tertio modo dicta ut tactum est. ergo &c̄. Ex quo sequitur intellectus auctoritatis Gal. medicina laxatiua attrahit humorem sibi similem. i. proportionabilem. talem. s. in potentia passiua qualis est medicina in potentia actiua, & sic de alijs. Quinta conclusio. Sequitur ꝙ prius ꝙ̄ humor à medicina attrahatur à medicina alteratur. Patet, quia si tam mouetur & prius non mouebatur, aliter intrinsece se habet ꝙ̄ prius. Sexta conclusio. Huiusmodi alteratio per quam principaliter mouē humor est alteratio quędam occulta, quam philosophi spiritualē nominare consueuerunt. Probatur, quia est & nō est manifesta, ut patet. ideo. Ex quo patet ꝙ à forma specifica attrahit medicina humorem saltem aliquo modo de tribus primis modis capiendi formam specificam. Ex quo etiam patet modus quo medicina attrahit humorem. tracta enim ad stomachum alterat corpus. s. membra, spiritus, & humores alteratione qua humor sibi proportionatus disponitur ut ad medicinam moueatur, ita sicut magnes alterat medium, quo alterato alteratur ferrum alteratione qua disponitur ut ad magnetē moueatur. Ipsis autem humoribus sic ad uentrem motis & naturam stimulantibus insurgit natura & simul medicinā & humores expellit. Colligit hic modus quarta primi pluries. Et à Mesue in de consolatione medicinarum. Ideo supra dicebatur ipsam per accidens euacuare per se autem attrahere &c̄. Sed circa dicta quędam insurgunt dubia. Primum. Quomodo medicina exterius iuncta uel emplastrata potest secessum prouocare, uel soluere, ut supra ex Mesue allegatum est. Et Haly. tertio techni. tex. cōm. 199. super illam partem. Antipasos uero &c̄. ubi ponit medicinam sub umbilico applicatam soluere ex cerebro & neruis, & in manu similiter, & sub pede positā soluere ex capite. Et dicit ꝙ non oportet ut sciat hoc ille qui non est dignus ne utatur his ad nocumentum. Secundum dubium quia q̄ possibile uidetur quòd aliqua sit medicina attractiua tam possibile uidetur reperire medicinam expulsiuam quia proportio medicinę ad humorem est sicut magnetis ad ferrum & uirtutis membrorum ad nutrimenta, sed datur magnes ferri attractiuus, et similiter expulsiuus. et mē brum aliquod nutrimētum aliquod attrahit & aliquod expellit. ergo &c̄. non ergo medicina per accidens solū potest euacuare, sed etiam per se. Cōfirmatur, quia datur medicina ueneni expulsiua. igitur & humorum uenenosorum. assumptum patet de theriaca 4. canon. fen. sexta. Et à Serap. in suo de simplicibus. cap. de carne tyri. Et ab eodē cap. de lapide beçear. Et quinto colliget eodem cap. igitur eadem ratione dabitur medicina humorum expulsiua. patet consequentia cum antecedente. Ad primum dicitur ꝙ hoc potest medicina dupliciter operari. Primo acuitate sua pungendo uel mordicando, quare excitabitur uirtus ad expellendum superfluitates quę sunt in uentre, sicut suppositoria lōga faciūt. Secundo potest dici ꝙ reperiuntur medicinę solutiuę ad determinata membra respectum habentes, quædam ad confortandum, quædam ad liniendum, quædam ad caput, quædam ad stomachum. tali igitur medicina iūcta exterius conuerteretur in uaporem, qui per poros penetrabit ad stomachum, & ad stomachum materias attrahet quas sola uirtus euacuabit &c̄. Ad secundum dicit illud esse possibile, sed medicinæ quibus cōmuniter utimur non sunt tales. omnes enim uidentur attrahere, & non expellere.

Ad argumenta principalia respondetur. Ad primum cum arguitur ꝙ contingeret idem &c̄. dicitur ꝙ non repugnat idem duobus contrarijs esse simile similitudine tertio modo dicta, sicut reubarbarum choleræ & phlegmati, similitudine tamen formali hoc est impossibile. Et per idem ad confirmationem dicitur negando illud argumentum à commutata proportione. Vel cōceditur ꝙ qualis est proportio turbith ad scamoneam in potentia actiua attrahendi, talis est illorum in potentia passiua ut patet. Hæc autem respōsio magis communiter acceptatur q̄ prima. Argumentum enim à commutata proportione tenetur satis efficax. vnde debite arguere p̄ commutatam proportionē est arguere sic. ꝙ captis quatuor terminis. s. a. b. c. d. quorum primum sic se habet ad secūdum, sicut tertium ad quartum, ita ꝙ sicut se habet unum antecedens ad suum cōsequens, ita reliquum antecedens ad suum consequens, tunc sicut sequitur antecedēs unius ad antecedēs alterius, ita cōsequens unius ad consequens alterius, ut. s. sicut se habet. a. ad. b. ita se habet. c. ad. d. ergo sicut se habet. a. ad. c. ita. b. ad. d. se debet habere. Declarauit tamen primo de generatione huiusmodi argumentum non tenere nisi in numeris.

Ad secundum patet similiter solutio. Ad tertium neganda est consequentia propter uirtutem impedire laudabilium attractionem, iuuare uero illaudabilium. Et per idem de medicina efficacitante dicendum est. natura enim usq; ad aliquē terminum relaxat phlegma, & non donec totum euacuetur, ne ex eius totali euacuatione sequatur mors. Ad quartum de emplastro dictum est.

Ad quintum & sextum patet quia in philosophia clara sunt talia &c̄.

Quæstio. xlvi. Aphor. xxiij.

VTRVM In peracuta feb. apate acutissimo aut dolore fortissimo debeat medicus euacuare usq; ad syncopim. Arguitur multipliciter ꝙ non. Primo. per omnem actum curatiuum debet uirtus custodiri, sed per euacuationem usq; ad syncopim non custoditur uirtus igitur &c̄. patet consequentia. & assumptum est Gal. nono, terapeu. capit. decimo. & in pluribus alijs locis.

Secundo.

Gal. Auicē.

Auicē. Seraꝑ. Auer. Medici nę opꝰ dupl'r.

Auicē. Mesue.

Haly.

Gal.

Digitized by Google

Secundo.quia talis eũatio facta usq; ad syncopim maius ĩducit nocumentum q̃ iuuamentũ.igitur. patet cõsequentia.& assumptum probatur,quia talis eũatio cõfert uirtuti per uiam exonerationis,& nocet per uiam resolutionis.sed plus nocet per uiam resolutionis q̃ conferat per uiam exonerationis.igitur. patet cõsequentia cum maiori.sed minor probat,quia per uiam resolutionis cadit uirtus,quod est maximum nocumentũ. Ter-
Auer. tio arguitur rationibus Auer.7.colliget.cap̃.8.ingenio curatiuo synocharũ.quarum prima est. nã nunq̃ facit eũonem usq; ad syncopim nisi in crisi mala.igit nec medicus debet eam facere cum ars imitetur naturã quantũ põt. Q uarto arguit.& est argumentum eiusdem.per eũonem nõ debet eũari nisi nocitiuum,quia quale oportet.sed nunq̃ eũo huiusmodi inducit syncopim.igit etc.

Q uinto.quia eũo usq; ad syncopim est cã putrefactionis,quia est cã debilitatis caloris innati à qua prouenit putrefactio,quia non poterit humores rectos regulare. igitur &c. Sexto.eũatio usq; ad syncopim inducit nocumentũ magis q̃ iuuamentum.igitur etc. assumptum probatur,quia per se inducit nocumentũ & per accidẽs iuuamentum.Sed fortior inducit effectus per se q̃ per accidens.igitur &c. Septimo arguitur quia si aliquãdo competeret phlebotomia usq; ad syncopim hoc maxime esset in casibus quos expressit Cõmentator in. commento huius aphor.23.circa finem.s.in febre peracuta in apate acutissimo & in dolore fortissimo.patet q̃ nõ. primo in peracuta feb. non competit saltem phlebotomia cum san.sit frenũ cholerę.igit &c. Octauo. quia per talem phlebotomiã non refrigerat corpus. igit &c. assumptũ probatur,quia per eũonem sang. reddit cho-
Auicẽ. lera paratior ebullitioni,ut ponit Auic.primo quarta.ca. 20.de phlebotomia. Et caue ne ęgrum ad alterã duarũ rerum perducas &c. Confirmat,quia omnis eũo superflua in-
Idem. flãmat corpus.quarta primi.cap̃.3.ergo à fortiori ducens ad syncopim inflãmat corpus. Nono arguitur.q̃ in dolore fortissimo non competit,quia talis dolor uehementer prosternit uirtutem.sed per phlebotomiã augetur prostratio si fiat usq; ad syncopim.sed non licet duo offerre uehementer prosternentia uirtutem.igitur &c.

Decimo quia in hora fortis doloris non est phlebo-
Idem. tomandum.primo lib.fen quarta.cap̃.primo.similiter in eodem capitulo in forti dolore prius est sedãdum quàm euacuandum.nam dicit cum ad diuersa trahere uoluerit dolorem loci prius seda.

Ad oppositum est Hippo.in apho.præsenti quę egeruntur non oportet.

In quæstione primo in generali uidebitur utrum in aliquo casu competat euacuatio usq; ad syncopim. Secũdo principaliter uidebitur de his quę tacta sunt in articulo quęstionis,scilicet de forti dolore &c.an in eis competat euacuatio usq; ad syncopim.

Q uantũ ad primum articulũ erunt notata & cõclusiones. Primo notandũ q̃ aliq uolentes ponere concordiã inter Auer.loco alleg.& Hip.dicunt q̃ ly usq; teneat
Auer. q̃q; inclusiue q̃q; exclusiue,seu dicit quãdoq; terminum inclusiuũ quãdoq; exclusiuũ. Dicunt aũt q̃ intẽ
Vsq; du plr. tio Hipp.fuit & cõiter aliorum medicorũ q̃ eũo usq; ad syncopim exclusiue bene aliqñ competit. sed si ly usq; teneatur inclusiue ita q̃ sit sensus q̃ eũatio usq; ad syncopim inclusiue,puta q̃ eger in syncopim cadat aliquando competat dicunt ipsi hoc nõ est uerũ. Et hęc fuit intentio Auer.uoluit enim ꝓbare q̃ non debemus eũare
Auicẽ. ęgrotantem quousq; actualiter syncopizet. Isti paucos uiderũt auctores. Vnde intentio Hip.& Aut.in plerisq;
Syncopis duplex. locis est q̃ aliqñ competit eũo usq; ad syncopim inclusiue. Alij uero distinxerunt de syncopi q̃ quędã est reparabilis,quędã irreparabilis. Et dicunt q̃ Hipp.intellexit de syncopi reparabili.& Auer.de syncopi irreparabili. Iste sermo uerus sed rudis. Q uis enim dubitat q̃ medicus uolens curare ægrotantẽ non debet ipsum ad syncopim irreparabilem ducere. Ideo forte dicendum est q̃ Auerro.expresse aduersatus est opi.medicorum in hoc.

Pro declaratione huius difficultatis prętmittenda sunt quędã. Primo premittendũ est reperiri istos terminos Exolupenes auctores exolutio,extasis,lypothomia,& syncopis. Intelligentes per exolutionẽ omnem magnam debilitatẽ uel uirtutis resolutionẽ, ex qua prouenit magna uirtutis prostratio. Per extasim autẽ dispõnem per quã homo est extra sensum.& accidit quando ꝓ à cã corporali & in intrinseca,ut ꝓpter uehementẽ dolorem, quã doq; autem à cã primitiua ut à forti timore, aliquando autem ex forti attentione,ut uidi de quodã Foroliuiẽsi. Lypothomia autẽ est defectus animositatis, dicit enim Lypothomia à lipos quod est defectus & thimos qđ est animus quasi defectio animi. Per syncopim autem intelligunt casum quid & uirtutis subito factum.unde Auicẽ.sic describit syncopim. 11.tertij. Syncopis est destructio maioris partis aut plurium uirtutis,scilicet motiuę & sensibilis ꝓpter cãm prędictam ipsum interius,quare non inuenit spiraculum,aut propter paruitatẽ aut subtilitatem suam, quare non superfluit super illum qui reperit in minera.

Et ex ista diffinitione syncopis sequit primo q̃ in qualibet syncopi fit aggregatio,& motus spiritus ad cor.

Secundo sequitur q̃ lypothomia proprie non est syncopis,quia nõ est destructio plurium partium uirtutis sensibilis & motiuę,sed paucarum. Tertio sequitur causa quare in superflua euacuatione sequitur syncopis,& similiter in fine phlebotomię quandoq;.Similiter quare etiam ex forti fame,quoniam ex ea accidit multa spirituum resolutio quare paucificantur & redeunt ad cor. Item propter humores mordicantes attractos ad os stomachi. Q uarto sequitur quare in timore & gaudio fit syncopis,& quare in non assuetis. Q uinto patet quare magis in phlebotomia potẽ clausionem uenæ fit syncopis & multa alia sequuntur. Causæ ergo ex quibus prouenit syncopis,licet possint assignari multæ, generales tamen sunt tres ad quas omnes alię reduci possunt, scilicet subitus motus caloris ad cor,eius suffocatio siue prohibitio respirationis,& eius paucitas cum resolutione. Ista tanguntur in descriptione posita. Gal.autem di- Gal.
cit in.12.terapeu.cap̃.quinto q̃ syncopis est casus uirtutis subito factus. Et dicitur casus quia uirtus fit impotens sentire et debite mouere. Et dicitur subito factus ad differentiam casus uirtutis qui fit in paulatina resolutione ut in hetica & tabe. Vlterius nota quòd hu- Syncopis uel
iusmodi casus uirtutis est duplex, quia quidam est re- uirtutis
cuperabilis, & quidam irrecuperabilis. Irrecuperabilis est in quo est ultima spiritus & uirtutis manitio. Sed casus
recuperabilis est in quo non est ultima sed reductibilis. duplex.
& solet hæc uocari lypothomia quæ est defectio animositatis. Sed statim insurgit dubitatio. Q uomodo ad euacuationem quam præcipit Hippoc.sequitur syncopis,quia non propter motum subitum caloris ad cor cum pottus expãdatur,nec propter suffocationem propter idem.nec etiam propter minorationem suam,quia tunc non cessaret syncopis nisi restauret spiritum. Secundum dubium. Q uomodo ex forti dolore sequitur syncopis. Ad primum dubium dicitur quòd in euacuatione potest fieri subitus reditus spirituum. cum enim in toto fit euacuatio multa depauperatur ualde spiritibus cor,quare uirtus regitiua totius subito mouet spiritum ad cor, ad quem subitum motum sequitur syncopis. Secundo modo etiam dici potest quòd uersus locum euacuationis mouetur plurimum san.& ex consequenti plurimum spiritus.unde inanitur cor & spiritu & sanguine depauperatur,& fit tertia causa syncopis.

Ad secundum de dolore similiter dicitur q̃ uel cor spiritu depauperatur ꝓpter spiritus cursum ad locum dola-

Digitized by Google

tis, uel quia ſpūs ſubito trahitur ad cor à uirtute regitiua totius. Vlterius principaliter nota ut ſupra euacuatio eſt duplex. ſ. coacta, & regularis. His uiſis tenendæ ſunt iſtę concluſiones. Prima concluſio. Medicus regulariter operando non debet eūare, nec uſcę ad ſyncopim proprie dictā, nec uſcę ad lypothomiā. Probatur, qa regulariter operando nihil debet facere quod corpori nocumentū inferat. huiuſmodi autē eūo uſcę ad ſyncopim inducit nocumentum magnum. igitur &c. cōſequentia & aſſumptum patet. Secunda cōcluſio. Medicus necę regulr necę coacte eūando debet ęgrotantē ducere uſcę ad ſyncopim irreparabilē ſeu ꝓprie dictam. Probatur, quia per illā ducereť corpus ad mortē. Tertia cōcluſio. In caſu coacto pōt ducere ad ſyncopim reparabilem ſeu improprie dictam quam lypothomiā nominamus. Probatur, quia per huiuſmodi eūonem ſępe ęger liberatur à periculo mortis. illa omnia ſatis patent.

Feb. pa cuta du plex.

Q uantū ad ſecundū ſunt notata & concłones. Primo nota cꝫ febris peracuta qnāę eſt de ſanguine, qnāę de alia materia a ſanguine. Secūdo nota cꝫ quādoę eſt de alia materia à ſanguine uel eſt multū admixta ſanguini, uel non multum admixta. Et nota ſigna diſtinguentia hoc. Tertio nota cꝫ in utroę illorum caſuū uel uirtus eſt fortis uel non, uel corpus eſt abundans ſanguine uel non. Q uarto nota cꝫ dupl'r pōt dici dolor fortiſſimus.

Dolor fortiſſimus du plr.

Primo uel quia ualde intēſus, eo. ſ. cꝫ triſtis ſenſatio intenſa eſt ualde, & tamen uirtus eſt fortis. Secundo modo dr fortiſſimus, quia uirtutis. ſ. multum proſtratiuus, differunt autē quia primus pōt eſſe ſine ſecundo. Prima concluſio. Stāte in corpore cum ſanguinis abundantia uirtute forti feb. acutiſſima de ſanguine cum putredine uel ſine ea fienda eſt phlebotomia uſcę ad ſyncopim reparabilē. concluſio patet. Secunda concluſio. Stante feb. acutiſſima, et materia alia à ſanguine ſanguini multum cōmixta, cum conditionibus dictis competit phlebotomia uſcę ad ſyncopim recuperabilē. Patet ut præcedēs.

Tertia concło. Stāte feb. acutiſſima & materia alia à ſanguine, ſed ſanguini non cōmixta non licet eūare uſcę ad ſyncopim, ſed licet aliquam facere minorationem.

Q uarta concło. In caſu licet cū pharmatia eūare uſcę ad ſyncopim ſtāte uirtute. Q uinta concło. De apāte ſiť ponať. ubi pendeat à materia ſanguinea, uel ēt ſanguini admixta. et uirtus ſufferat &c. Sexta concło. In dolore fortiſſimo prio mō uirtute ſufferēte &c. licet ſic eūare, et nō in dolore fortiſſimo ſcd'o mō. Patet cꝫ ubi nō tolerat ꝓſternationē propter dolorem, qūo tolerabit iſtā aliā, quę fit per ſyncopim ꝓcedentē à multa eūone.

Vltima concluſio. Tutius eſt eūare quouſcę appropin quat ſyncopi infirmus cꝫ quouſcę cadat in ſyncopim. Et hęc fuit ſnīa Auicē, ſed forte diceret aliquis qūo ſcietur quando eūo eſt propinqua ſyncopi. Reſpondeť cꝫ dum fit euacuatio (uerbi gratia) per phlebotomiā debet medicus pulſum tenere in manu, & cum percipiet uariationē in pulſu utputa ipſum ualde minorari, et aliqn inter multas pulſationes paruas facere unā magnā tunc eſt ꝓpinqua ſyncopis. Iſta facilia ſunt in practica experto.

His poſitis facilis ē ſolo ad argumenta aī oppoſitū.

Q uęſtiones ſecundæ particulę.

Q uęſtio. i. Apho. i.

VTRVM nocumentum contingens ex ſomno in declinatione ſit ſignum mortale. Arguitur multipliciter quod nō. Primo. quia ſomnus eſt res naturalis, eo cꝫ eſt operatio naturalis. Nulla autem res naturalis nocet, tum quia omne nocens eſt res prēter naturā. et diuiditur in tria. ſ. in morbum, cauſam morbi, & accidens morbi. tum quia natura non uideť factrix morbi, ut. 6. de accidenti. & ſecundo criticorū ad principium. Confirmatur, quia ſomnus confortat digeſtiuā, naturalem calorem multiplicat, ut ſecūda primi. doc. 2. caꝑ. de his quæ proueniunt ex ſomno & uigilia. Confirmať, quia ſomnus infrigidat & humectat. igitur ſaltem in feb. non uideťur inferre nocumentū. Secundo ad principale arguitur. maius eſt nocumentū ſomni in principio uel ſtatu cꝫ in declinatione. Sed nocumentū non eſt neceſſario mortale in principio necę in ſtatu, igitur à fortiori necę in declinatione. conſequentia manifeſta eſt, quia ſi nocumentum maius non ſufficit ægrum ad mortem ducere, nec minus ſufficit facere illud. Tertio. impoſſibile eſt ægrum mori in declinatione. igitur impoſſibile eſt in declinatiōe apparere ſignum uel nocumentū mortale. igitur aſſumptū colligitur. 3. de criſi. caꝑ. 9. & primo in pluribus paſſibus. Q uarto. hoc maxime foret propter argumentū Gaľ. ſi ſolentia iuuare ſuo tempore nō iuuerint &c. Sed contra. quia uel argumentū Gaľ. procedit de declinatione uera uel non uera. non primum, quia in illa nō apparet ſignū mortale, nec in ea aduenit mors, nec ſecundū, quia in iſta non ſolet iuuare ſomnus. ideo non foret eius argumentū ad propoſitum. Q uinto. in declinatione ſubeth apoplexię ſtuporis congelatiōis non cet ſomnus, & tamen hoc non eſt ſignum mortale. igitur queſtio falſa. cōſequentia manifeſta. & maior patet, ex quo ſomnus ſubeticus eſt ſomnus qui omni tempore nocet. Ad illud dr cꝫ illæ non ſunt ægritudines in quibus ſit ſomnus natus conferre. ut patet. Sexto. poſſibile eſt in declinatione tertianę purę accidere nocumentū ex ſomno, quę tamen ex toto genere eſt ſalubris. Confirmatur, quia ſaltem hoc nocumentū poteſt prouenire à cauſa primitiua, quia pōt prouenire à malitia regiminis. igitur. patet cōſequentia. & aſſumptū. Poteſt enim ęger in principio declinationis paroxiſmi ſumere cibum euporabilem inducentē ſomnū, ideo &c. Confirmatur, quia ſomnus ſemper in declinatione nocere debet, quia ſuperuacuitate nocet, ut tertia primi. ca. de ſomno & uigilia. Aliter arguiť. poſſibile eſt ex ſomno facto in declinatiōe paroxiſmi febris ſalubris ſequi nocumentum. igitur qō falſa. conſequentia nota, & aſſumptū patet. po natur ſortem ægrotare tertiana pura, & cꝫ in declinatione huiuſmodi paroxiſmi dormiat, tunc poſſibile eſt ꝓpter ſomnum aliquam particulā uaporis cholerici acuti retineri, quæ aduenientе uigilia ad cerebrum euaporabit, ex quo ſequitur magnum nocumentū, tamen illud non erit ſignum mortale. igitur &c. Ad iſtud diciť cꝫ in caſu iſto nocumentum illud non erit perſeuerās, & ſic non aderunt omnes circunſtātię requiſitę ad ſignificandum per illud nocumentū. igitur &c. Ex quibus patet remotio magnę controuerſię, quę à multis confuxit doctoribus fieri circa intellectum huius apho. & cōmen.

Gaľ.

Auicē

Item arguitur. aliquę ſunt ægritudines ex toto genere ſalubres ut tertianę purę &c. igitur quantūcunqꝫ in ipſarum declinationibus accidat nocumentum ex ſomno, nō erit mortale ſignum. igitur &c. Ad iſtud dicitur cꝫ in illis ægritudinibus nocumentum in declinatione cū circunſtantijs eſt ſignum mortale, ut patet per concluſiones aphor. Aliud argumentum. febriat ſortes de materia mixta ex phlegmate & cholera, cuius cholera criticę euacuetur in ſeptimo die, tunc poſſibile eſt in nona die in phlegmate remanente fieri ex ſomno agitationem fortem, ad quam ſequatur maius nocumentū, & tamen ex illo non habemus mortem pronoſticari. igitur &c. conſequentia manifeſta, & maior ſatis paret. ſed probatur minor, quia cōtingens eſt adhuc phlegmaticā materiam remanentē eſſe in principio uniuerſali cum poſſit principiū phlegmaticę durare. 18 diebus. ut Auic. prima quarti, cap. de phlegmatica. & ſi ſic, poſſibile eſt tūc apparere ſigna cruditatis, ſed apparentibus ſignis cruditatis non eſt pronoſticandum certe de ſalute uel morte, ut Gaľ. in commento ſuper. 12. aphoriſmo. primæ particulæ qui ſic incipit. Paroxiſmos & conſiſtentias. igitur &c. Admittitur caſus, & dicitur quod ſi ſorte eſt magnum nocumentū contingens ex ſomno in

Idem.

Cap. 1.

Auicē.

nona

nona die,& perſeueret cū circunſtantijs dictis eſt ſignū mortale. Et cum arguit ꝙ non,quia tunc forte apparebunt ſigna cruditatis.igitur &c. Negāda eſt conſequentia. Et dr̄ pro auctoritate Gaſ.allegata ꝙ Gaſ. uoluit ꝙ per ſigna ſumpta à cruditate non poſſumus certe pronoſticari de ſalute uel de morte , cum hoc tamen ſtat ꝙ ex aliꝭs ſignis hoc poſſumus facere,ut patet.ideo &c.

Ad oppoſitum eſt Hip.in apho. 1.& Gaſ. in cōmen.

Hic tanguntr̄ duę difficultates. Prima an ſōnus poſſit inducere nocumentū aliqđ uel nocere.Secunda eſt q̄ſtū principale. Iō prīo uidebit̄ de prīa.ſecūdo de ſecūda.

Sōnus quid.

Q uantum ad primum p̄mittā primo notabilia.ſecūdo concluſiones.- Primo ſciendū eſt ꝙ de ſomno plures dātur deſcriptiones. Prima. Sōnus eſt reditus ſpūs aīalis ab inſtrumentis ſenſus & motus ad ſuum principiū, cū quo priuantur huiuſmodi inſtr̄a ab exitu operationum in ipſis p̄ter illa quę ſunt neccia ut uita permaneat. Et p ſpūm aīalem puto nō eſſe intelligendū animalem diſtinctum contra uitalē &c.cum nō ſolius aīalis ſpiritus ſit reditus,ſed etiā uitalis & naturalis.ſed intelligit per animalem ſpiritum ēt uitalem,quemadmodū ſub animali

Auicē. uirtute ēt uitalem cōprehendimus,ut prīo prima.doct. 6.de uirtutibus.cap̄.de uirtutibus aīalibus.uel forte dixit aīalis.quia potiſſime per retractionem ſpūs aīalis fit immediate ſomnus tanq̄ per priuationē inſtr̄i immediate deſerientis. Per hoc autē ꝙ dr̄ ab inſtr̄is circumloquitur terminum à quo,& per principiū terminum ad quē illius reditus.et per principiū iuxta philoſophos naturales intelligere debemus cor.per alios autē cerebrū.

Auicē. potiſſima autē reuocatio eſt ad cor. Per hoc autē ꝙ ſubiungitur p̄ter illa,differt ſomnus ab apoplexia , ſyncopi &c. In quibus autē ualde impedit aut notabiliter diminuitur. Colligit hęc deſcriptio prima tertij.cap̄.de ſubeth.trac.4. Cui etiā conſonat deſcriptio collecta prīo de ſomno.ſ.ſomnus eſt conuentus & reciprocatio naturalis caloris ad interiora.ſ.ad cor cum qua eſt uinculū ſiue in potentia ſenſitiui primi.i.ſenſus cōis. Ex quo patet ꝙ taliter capiendo ſomnū iſte terminus ſomnus ſupponit pro illo ſpiritu taliter ad interiora redeunte,connotādo etiā ad hoc ſequi impedimentū ſenſus cōis in ſentiendo,ſiꝛ ſenſuum exteriorum. Ex quo ulterius patet nulli membro attribuendum eſſe ſomnum niſi organo ſenſus cōis & membris ſenſibus exterioribus ſentire potentibus. Et iſta deſcriptio uidetur cuilibet ſomno cōis.

Sōnus triplex.

Aliter deſcribit̄ ſomnus quia eſt actualis priuatio uigilię ſiue operationū iam dictarum propter reditum ſpiritus &c. Ex quo patet quid ſit uigilia. Secundo nota ſomnum eſſe triplicem.ſ.naturalē,non naturalē,& p̄ter naturā. Naturalis ſomnus eſt ille qui à natura naturaliter operante fit principaliter non effectiue cōcurrente cauſa p̄ter naturam ad ipſum cauſandū. Somnus uero p̄ter naturam eſt à cā p̄ter naturā prouenies. Nō naturalis uero eſt cuius cā eſt aliqua res non naturalis. Exemplum primi,ſicut ſomnus eueniens in corpore ſibi ſano debite recto. Exemplū ſecundi,ſicut ſomnus ſubeticus. Exemplum tertij,ſicut ſomnus cauſatus à lactuca uel à cibo humido uel aere frigido corpori indebite occurrente. Cās autem naturalis ſomni cōiter ponunt quatuor, matertalem.ſ.formalem, efficientem,& finalem . Materialis poteſt dici membrum cui proprie attribuit̄ in ſomno eſſe uigilia priuatum,uel ſpiritus cui hic attribuit̄ motus. Formalem uero dicunt eſſe hanc retractionē uel motum ſpiritus. Efficientē uero dicunt duplicem.ſ.mediatam & principalem.ſ.animā & uirtutem totius regitiuam. Immediatā uero dicunt eſſe nutrimenti euaporationem.ad cerebrū enim uaporibus eleuatis & inferius ſua frigiditate reflexis fit meatus ſpirituum aliqualis opilatio,quare priuanr̄ membra ſenſu & motu , & reciprocatur calor interius donec huiuſmodi uapores diſſoluantur. Mediata uero & principalis cā eſt uirtus uitalis quę ſpiritū ad interiora retrahit,ut eius reſolutio nimia

Sōnina turalis cā quadruplex.

prohibeatur. Finalis uero ponit̄ duplex.prima digeſtionis nutrimenti perfectio.ſecunda,phibitio reſolutionis nimię ipſius ſpūs qui per continuū actum uigilię reſoluitur. Propter quod.4.de accidenti & morbo.cap̄.ult. dixit Gaſ.ꝙ ſomnus eſt quies aīalium cum intenſiōe naturalium. Vñ ipſis ſpiritibus multum paucificatis ne ulterius reſoluant̄,ſed ut renouentur & multiplicent̄,recurrunt ad cor ſicut ſatellites ad capitaneū,ut Auer.2. colliget.cap̄.21. Ex quibus pōt colligi completa deſcriptio ſomni naturalis.Sōnus naturalis eſt naturalis reditus ſpūs ab inſtr̄is ſenſuum ad principium ,uenientis à uirtute & nutrimenti euaporatione ut ſpūs in uigilia reſolutus reſtaureť & nutrimentū digeratur.explicantur enim in hac oēs cauſæ ſomni. Ex quo patet quid per uigiliā intelligere debemus,quia.ſ.expanſionē ſpirituum aīalium ad ſenſum datum ad organa ſenſuum & motus qua fiunt potentia ad actualiter ſentiendum & mouendum,factā ab aīa ut animal debitas operationes exercere ualeat.Ex quibus patet primo intellis dicti Auicē.1. cañ.fen.2.doc.3.cap̄.3.ſ.de ſignis cōpōnum dicentis ſomni neceſſitatem non eſſe abſolutā. Patet ſecundo quare infrigidātia & humectātia ſunt maxime ſomnifera,& plura alia. Tertio p̄mittendum dupliciter aliqđ poſſe eſſe cā nocumenti.ſ.per ſe & per accidens. Prima concluſio.Sōnus p̄ter naturā per ſe nocere pōt. Patet ſatis,quia oīs diſpoſitio p̄ter naturā per ſe eſt apta īducere nocumentum. Item ſomnus non p̄ter naturā per ſe impedit operationes ſenſus & motus.igit̄ &c.patet conſequentia & aſſumptū ſiꝛ. Secunda concluſio. Sōnus non naturalis etiā pōt per ſe nocere. Probatur. Res non naturalis indebite occurrēs humano corpori & cauſans ſomnum per ſe indebite ſpedit operationes ſenſus & motus.igitur &c.cōſequentia nota,& añs eſt poſſibile.igitur.& cōſequens &c. Tertia concluſio. Nunq̄ ſōnus naturalis per ſe nocumentū inducit. Patet,quia nunq̄ eſt ſomnus naturalis,niſi qñ eſt naturalis & cōueniens reditus &c̄.ſed patet illud nō per ſe aliquod inducere nocumentum.ideo &c. Q uarta concluſio . Licet ita ſit, poſſibile tñ eſt ſomnum naturalē eſſe per accidens cām nocumenti. Patet ponendo ſortē eſſe quartanariū & ꝙ hora noctis prima dormiat ſomno naturali & anticipet paroxiſmus ita ut ſuperueniat ipſi dormiēti.& patet cōcluſio. Ex iſto ſequit corrolarie,ꝙ non omnis cā morbi eſt res p̄ter naturā licet oīs cauſa per ſe morbi productiua ſit res præter naturam morbi,in quam uel cauſa diſpōnis p̄ter naturam ad naturalē finem non naturaliter ordinatę. Q uod notanter additur propter apertionem oſſis ſacri in partu,& fracturā umbilicalis uenę infantis,in quibus reperit̄ ſolutio cōtinuitatis & dolor. quorum tñ cauſa non eſt niſi uirtus,quę non eſt p̄ter naturam,licet ipſa ſolutio cōtinuitatis ſit res p̄ter naturam huic membro uel corpori rōne qua hoc membrū uel corpus eſt,non tamen rōne qua ſpeciei eſt conſeruatiuum per hanc apertionē. Et hoc eſt quod cōmuniter dici conſueuit.ſ.ꝙ natura naturaꝛ operās.ſ.pro ſolius indiuidui cōſeruatione,nō per ſe,producit nec ex naturali ītentione diſpōnē p̄ter naturā. Cum quo tñ ſtat ꝙ ipſa naturaliter operans pro ſpeciei conſeruatione pōt diſpoſitionē in indiuiduum producere,ut tale indiuiduū eſt præter naturalem. Similiter dici poteſt de aperitione uenarum matricis in purgatione menſtruorum.

Morbi tp̄s duplex.

Declinatio duplex.

Q uantū ad ſecundū articulū p̄mittā primo aliquas diſtōnes. Secundo ponā concſones de queſito. Prima diſtō. Temporum morbi quoddā eſt ũſe,et quoddā particulare.quid ſit unūquodq̄ patet. Ex quo patet declinationem quandā eſſe uniuerſalem & quandā particularem. Secunda diſtinctio. Declinatio uniuerſalis eſt duplex uera,ſcilicet & non uera. Vera eſt manifeſta morbi remiſſio cum dominio uirtutis ſupra morbū & cām morbi,ſi à cā dependens fuerit. Non uera aūt eſt actualis morbi remiſſio ſine actuali manifeſto dominio uirtu

Digitized by Google

Morbi tps pticulare dupl'r.

tis supra morbū, sed cum aptitudine morbi redeundi ad eandem uel maiorem intensionē ꝙ prius. Tertia distinctio. Temporū particularium morbi, quoddam est merito cuius dispōnis somnus superueniens aptus est semper nocere, quoddā prodesse, quoddā medio modo. Exēplum primi, ut principium. Exemplum secundi, ut declinatio maxime quo ad ultimā partem eius. Exemplū tertij, ut status & augmētū. Quarta distinctio. Ægritudinum quędā sunt in quibus semper per naturam earum uel suarum cārum somnus aptus est obesse. Quędā uero non, sed indifferenter se habent ad obesse & prodesse. Exemplū primi, ut subeth et apoplexia et similia. Exemplū secundi, ut tertiana & cęteræ aliæ febres interpolatę salubres. Quinta distinctio. Nocumentū sequens &c. qnꝙ est magnum & perseuerās. quādoꝙ uero paruū uel non perseuerans. Sexta distō. Huiusmodi nocumentū quādoꝙ prouenit à cā primitiua uel extrinseca. quandoꝙ uero à cā corporali uel intrinseca. Exemplum primi, sicut inordinatio regiminis. Exemplū secūdi patet. Prima conclusio. Nocumentū ex somno contingens paruū uel non perseuerās, aut à primitiua siue extrinseca cā prouenies, non necessario est mortale signum. Patet, quia si paruū est uel non perseuerans non succumbit uirtus. Si uero à cā primitiua proueniat, ipsa subtracta remouebit nocumentū, ut si forti dares uinum & ipse stupefieret, iste tamen somnus nō est signū mortale. igitur &c. patet consequentia cū antecedente.

Ægritudo duplex.

Secunda conclusio. Nocumentū ex somno in declinatione contingens adhuc magnum & perseuerans in ęgritudine, in qua aptus est somnus per suam materiā, scilicet istarū ægritudinū nocere non est signum mortale. Patet, quia ex quo aptus est semper nocere in illa quantumcunꝙ esset illa ægritudo salubris noceret. ideo &c.

Tertia conclusio. Non omne nocumentū magnum & perseuerans contingens in declinatione uniuersali febris est mortale signū. Patet, quia in principio augmento et statu paroxismi declinationis ex somno pōt nocumentum magnū & perseuerans contingere, & tamen illud non esset signū mortale. igitur &c. Quarta conclusiorū sua. Nocumentū magnum & perseuerans ex somno in particulari declinatione contingens, uel in particulari & uniuersali simul, non à cā primitiua, puenies in ęgritudine in qua nō ex natura illius est somnus nociuus est signum mortale. Dico autē notanter. Non pendens à cā primitiua propter primā conclusionē. Et in ęgritudinibus in quibus per naturā illarum ęgritudinū sōnus est aptus nocere, ut in subeth &c. propter secundā conclusionē. Hanc conclusionē uoluit Hip in apho. 1. & Gal'. in cōmen. 1. Et probat sicut ipse si solentia iuuare &c. Et de hoc pone exemplū Conciliatoris dr'ia. 108. Et est uerisimilitudo in hoc, quia ex quo in declinatione infert somnus notabile & perseuerās nocumentū cum fortius debeat omni alio tempore nocere, uidetur ꝙ tandē induca nocumentū mortale. Secunda causa Cōmentatoris, quia uel uirtus uincit materiā, & tunc nocumentū non erit perseuerās. uel uincitur à materia & nocumentum est magnū, est signum mortale &c. ut in cōmento. Tertia cā quia tēpore quo calor naturalis est fortissimus & degrauatus à materia &c. non pōt uincere materiā igit necalias uincet, & per consequens &c. Ratio Thomę, quia ex quo materia sit diminuta si uirtus tale patit nocumentū, signū est ipsam esse ualde defectā, quare &c.

Quinta conclusio. Licet ita sit, semper tamen cæteris paribus in alijs adsunt multo plures causę nocumēti. uer bi. g. sicut si praua materia lattaret in principio sicut in declinatione nulli dubiū est ꝙ deterius induceret nocumentū. Corrolarium. licet deterior cā sit nocumentū principij ꝙ declinatiōis ex somno alijs paribus, deterius tamen signum est nocumentū declinationis. patet satis.

Secundū corrolarium. Stat aliquod signū non mortale aliquo signo mortali esse deterius nocumentū. Tertium corrolariū. Probabiliter dici pōt tam in declinatione uera ꝙ in non uera ueram esse conclusionē responsiuam. Patet conclusio in non uera. Patet etiā in uera. licet enim sit morbi alicuius uera declinatio, stat tamen interius prauam materiā latitasse quæ ex somno agitat causans perseuerans & notabile nocumentū inducens. & hoc ita uidetur signum mortale sicut alia.

Ad argumenta principalia respondetur. Ad primum negatur hæc propositio. Ad probationem dr' ꝙ aliqua res naturalis est de per accidens cā nocumenti, sicut calor tuus est cā extinctionis. Ad confirmationē licet cō ferat, non tñ sequitur ꝙ non noceat. Stat enim ꝙ in uno iuuet & ꝙ in alio noceat. Ad secundū principale dicitur ꝙ licet cæteris paribus maius nocumentū possit fieri à somno in principio, peius tamē significare debemus ex nocumento declinationis ꝙ principij. Ad alia patet solutio ex dictis ex quæstione.

Quęsto. ij. Aphor. ij.

VTRVM uerus somnus possit remouere desipientiam. Arguitur multipl'r ꝙ non. Primo. quia somnus est cā desipientię. igitur non pōt ipsam remouere. cōsequentia nota. quia idem non est productiuū & remotiuum eiusdem. Secundo somnus debilitat calorem naturalem. igitur &c. consequentia manifesta, & assumptum patet, quia infrigidat.

Oppositum arguit Cōmentator. Primo nota ꝙ idē potest per accidens esse oppositorū causa. Secundo nota ꝙ ꝙuis somnus in principio infrigidet, & hoc quantū ad membra exteriora, in processu tū calefacit. Contra, quia similat quieti. Verū est iuxta principiū infrigidando. Et in alio, quia sicut per quietē prohibetur spirituum & caloris naturalis resolutio, ita per somnum.

Ad argumenta patet solutio intelligenti.

Quęstio. iij. Aphor. ij.

VTRVM desipientia sit periculosior febre uel apostemate. Solutio. Ratione dignitatis actionis læsæ est periculosior cęteris paribus in gradu. & hoc loquendo de confirmata. Pōt enim ꝓhibere in toto motum uoluntariū, & subita mors pōt sequi. fi'r quia cerebrū est membrum debile respectu cordis. ideo nocumentum in ipso confirmatum difficulter potest remoueri.

Quęstio. iij. Aphor. iij.

VTRVM aliquis somnus excedens ꝙtitatē debitam sit bonus. & fi'r de uigilia. Arguitur multipl'r ꝙ sic. Primo. quia somnus criticus aut sōnus sequēs euacuationem nimiā potest esse bonus. & tamen est excedens quantitatē debitam. igitur &c. consequentia manifesta & añs patet, quia in tali casu concedit somnus ultra mensurā somni naturalis. Secundo. in forti dolore approximamus frigida stupefacientia somnū prouocantia, adhuc ultra mensuram naturalis somni. igit consequentia nota & assumptū patet in cōmuni operatione.

Tertio arguitur de uigilia. nam in apopleticis concedimus uigiliam ultra naturalē uigiliam, igitur &c. consequentia nota & assumptum patet similiter.

Sōnus secūdū debitā ꝙtitatē dupl'r.

Ad oppositum est aphorismus tertius. Nota quòd somnus pōt dici fieri secundū quantitatem debitā duplicit er. Primo quia fit sicut tempore sanitatis. Secundo modo, quia fit secundum ꝙ requiritur in tali dispositiōe in quali pro tunc reperitur corpus. Prima conclusio. Somnus excedens quantitatem debitā primo modo potest esse laudabilis. Secunda conclusio. Somnus excedens quantitatem debitam secundo modo, nō potest esse laudabilis. Patet, qa somnus talis non est conueniens in forti euacuatione & post longam uigiliam.

Quęstio. v. Aphor. iij.

VTRVM somnus sit res naturalis. Et uidet multipl'r ꝙ non. Primo, quia est res nō naturalis. igit &c. Secūdo uigilia est res naturalis. igit nō somnus. Tertio. somnus est priuatio operationum sensitiuarum. sed nulla talis priuatio est naturals. igitur &c.

Ad

Digitized by Google

Res nō natura lis dupli citer.

Ad oppositum arguitur ꝙ somnus est à natura finali ter intentus. Nota ꝙ dupliciter dr̄ aliqua res non naturalis. Primo quia à natura finaliter non intenta. Secūdo quia occurrens corpori nostro debite sanitatem conseruat. indebite uero sanitatem remouet.

Ad argumenta patet solutio.

Gal. Stupor gd.

Quæstio. vi. Aphor. iij. uel cōmēti. iij.

VTRVM stupor sit semper somnus longus. Arguitur multipliciter ꝙ sic. Primo auctoritate Gal. 4. de accidenti. ultimo cap̄. Secundo. quia stupor non est nisi dispositio, per quā fiunt membra impotentia ad debite sentiendum & mouendū. sed illud idem est somnus tam longus quàm etiā profundus. igitur &c. Tertio. eadem est actio quę leditur per somnum tam longum q̄ profundum, & quę per stuporem leditur. igitur &c. patet consequentia & assumptū, quia s. sensatio.

Somni dr̄ia quadruplex.

Ad oppositum est Gal. in cōmen. 3. Primo nota. ꝙ somni quatuor sunt dr̄ię essentiales maxime. s. longitudo, breuitas, pfunditas, siue grauitas, & leuitas sibi opposita. Dr̄ lōgus quia longo tempore durat. Breuis ecōtra. Dicitur profundus à quo difficilis fit excitatio. Leuis uero econtra à quo faciliter fit excitatio. Differunt autē ratione causarū. ut satis patet intelligenti. Secundo nota ꝙ stupor sumit̄ multipliciter. Primo pro dispositione per se & īmediate sensationem tactiuā membri auferente uel diminuente. & sic dicemus frigiditatē intensam membri esse stuporē aut oppilationem aut aliquod huiusmodi. & sic stupor est ęgritudo. Secundo sumit̄ pro ipsa sensibilitate tactiua ablata uel diminuta, & sic stupor est accidens & nō ęgritudo proprie dicta, nisi extense sumendo ęgritudinē pro omni illo quod uertit ad securā. Tertio nota. ꝙ stupor primo modo dictus sumitur dupl̄r. Primo cōiter pro qualibet dispōne qua lędunt̄ ipsa membra actualiter ad debite sentire & mouer̄i. & primo hoc modo. Secundo modo proprie, & sic diffinitur secunda tert̄ij. ꝙ stupor est ęgritudo officialis faciens euenire nocumentū destructionē. s. aut diminutionē in sensu actuali. quę si debilis est, est cum tremore. si fortis & cōfirmata cum paralysi & mollificatiōe. & isto secundo modo sumit̄ in proposito. Prima conclusio. Stupor acceptus primo modo &c. potest dici somnus longus & adhuc profundus. Probatur, quia per quodlibet istorum redditur membrum impotens ad sentiendum &c. Secunda conclusio. Stupor secundo modo acceptus non est somnus longus. Patet, quia somnus est ægritudo & stupor accidens. similiter per diffinitionem eius tactiuam, ut patet. Et nota ꝙ in diffinitiōe dicitur officialis, quia sicut organum dicitur sentire ita ei attribuitur stupefactum esse. Et hoc de dubio.

Stupor dr̄ mul tipl̄r. Auicē.

Quæstio. vij. Aphor. iij.

VTRVM somnus in aliquo morbo potest esse cā nocumenti. Arguitur multipliter ꝙ non. Primo sic. quia somnus est operatio naturalis. sed talis non est nec potest esse cā nisi iuuamenti. igitur etc. cōsequentia manifesta. & assumptū satis de se patet. Secundo quia hoc maxime foret in materialibus febribus. sed arguit̄ ꝙ nō, quia somnus ifrigidat & humectat cū sit sit̄is quieti. sed infrigidatio & humectatio competit in febribus oībus materialibus iuxta illud dictū primę ptic̄ulę apho. 16. Humidę dieręq oībus febricitātibus &c. Tertio quia in somno fortificat̄ uirtus et restaureť calor naturalis et spiritus, sed ad hoc non uidet̄ seq nisi iuuamentū, igit̄ etc.

Nocumēti cā duplex

Ad oppositū uidetur esse sn̄a apho. tert̄ij, & ratio ipsum uerificās. Primo nota. Dupl̄r dr̄ aliquid esse causa nocumenti. uno modo per se, alio modo per accidens. Illud enim dr̄ cā nocumenti per se, quod ex sua natura uel naturali inclinatione natū est facere nocumentū ut uenenū & hmōi. Illud autem dr̄ per accidens quod non ex sua natura, sed propter aliud secum concurrens, aut propter passi dispōnem, aut aliquod tale. Sic enim cibus nocet qñq; propter dispōnem stomachi. Secundo nota. Triplex est somnus. s. naturalis, non naturalis, & p̄ter naturā de quibus dictū est. Prima conclusio. Somnus naturalis nunq̄ per se & ꝓprie nocet. Patet ex quid nominis naturalis somni. Secunda conclusio. Somnus naturalis per accidens pōt obesse. Patet. quia propter particularem dispōnem, ut si paroxismus dormientē inuaderet statim post principiū somni. In ęgritudinibus catarrhalibus etiā nocet, ut patet. Tertia conclusio. Somnus non naturalis per accidens & non per se potest nocere. Quarta conclusio. Somnus præter naturam semper obest per se. ideo &c.

Ad argumenta principalia respondeť. Ad primū patet solutio, quia somnus non est per se causa nocumenti, sed per accidens. Non repugnat autē aliquam operationem naturalē fore per accidens cām nocumenti. Et si arguitur incidenter ꝙ aliqua operatio naturalis sit causa nocumenti, quia doloris & solutionis continuitatis. Dicitur ꝙ hoc non repugnat de ista, quæ est solum ordinata ad finem conseruationis speciei. de naturali tamē operatione quæ est ad finem conseruationis individui ordinata illud foret impossibile.

Ad alia argumenta similiter respondetur.

Quęstio. viij. Aphor. iij.

VTRVM semper plenitudo & indigentia magis natura sint mala. Arguitur multipl̄r ꝙ non. Primo. nam cum plenitudine magis natura stat uirtutis fortitudo. igitur patet consequentia, quia fortitudo uirtutis arguit bonam corporis dispōnem. & antecedens est Gal. in libello de bona habitudine. secundo quia insequit̄ temperatum. & assumptum patet in corporibus athletarū.

Secundo principaliter ultima inanitio & eūo quando q̄ est laudabilis, igitur &c. assumptum patet de euacuatione usq̄ ad syncopim &c.

Ad oppositum est Hip. Primo nota ꝙ uirtus in corpore non ex hoc debet fortis appellari, quia nondum corpus lapsum fit in nocumentū, sed quia non faciliter paratum est in nocumenta siue in lęsiones cadere. Secundo nota ꝙ nulla est una mensura repletionis uel euacuationis naturę semper conueniens. & ita similiter de alijs rebus n.ō naturalibus est dicendū. secundum enim alias et alias corporis circunstantias necessarū est alias & alias esse euacuationis repletionisq; mensuras. Ex quibus seq̄ť primo ꝙ corpus athletę non debet dici uirtutis fortis, quia & si per dispōnem in eo actualiter existentem non cadit uirtus ad hoc insensibile nocumentū, paratū tamen est illud faciliter cadere. Sequitur secūdo ꝙ euacuatio usq̄ ad syncopim facta non debet dici magis modo uel natura facta, quia & si ad huiusmodi euacuationem sequatur aliquis uirtutis casus, hoc tamen cū istis circunstantijs corpus exigebat. Ex quo ulterius potest inferri conclusio responsiua, scilicet ꝙ semper plenitudo cum alijs circunstantijs est mala &c.

Ad argumenta principalia respondeť. Ad primū dr̄ ꝙ uirtus non ideo uocatur fortis, quia non lędit̄ à forti causa sed dr̄ fortis quia à forti causa non labitur faciliter. Ad secundū dr̄ ꝙ habitudo athletarū est bona apparēter, sed aptitudinaliter nō est bona. Athleta enim licet actu non cadat in nocumentū, habet tamen aptitudinem per quā est casurus in lapsum, ut habitū est in prima particula. Ad secundum principale patet in quæstione, quia illa euacuatio usq̄ ad syncopim in casu in quo conceditur ut synocha non est magis natura.

Quęstio. ix. Apho. iij.

VTRVM plenitudo & indigentia ultra quam oportet sint causæ morborum. Arguitur multipliciter quòd non. Primo quia sunt morbi. igitur. patet consequentia. & assumptum probatur, quia plenitudo non uidetur aliud esse quàm uiæ nimia dilatatio ultra modum, & inanitio uiæ nimia constrictio ultra modum. sed huiusmodi dispositiones sunt ægritudines in uia uel receptaculo, ut satis patet. igitur &c. patet

Digitized by Google

consequentia, et assumptū sit'r. Secundo per inanitionē & replionē per se & imediatę alicuius membri sensibiliter lædunt operationes. igit &c. patet consequentia per quid nois ægritudinis. assumptū patet. Nimia enim repletio uesicę per se & imediate impedit transitū urinę etc.

Confirmat. inanitio nimia & repletio sit'r sunt dispositiones p̄ter naturam, à quibus immediate pendet aliqd accidens, puta actio læsa. igitur &c. assumptum patet, quia sunt immediata causa spasmi. Tertio. tam plenitudo q̄ indigentia sunt res non naturales. igitur &c. patet consequens & consequentia. Quarto. qa sunt naturales cū sint operationes a natura, p̄uenientes. igit &c.

Ad oppositū est Hipp. in apho. Et Gal'. in cōmen. 4. Primo nota q̄ licet res p̄ter naturam diuidat' in ęgritudinem cām et accidens, ista tamen diuisio non est necessario abinuicē essentialiter distinctorū, sed solum secundum rōnem. Contingit enim idē esse cām & ægritudinem. Sit'r etiam accidens, ut si ponat' q̄ ad ulcus pulmonis sequatur hetica feb. & ad hetică sequatur magna debilitas digestiuę stōi ægritudinalis. Notū enim est q̄ in casu iam posito hetica tā dicta est ægritudo, cū sit dispositio per quā immediate sensibiliter operatiōes lędunt. Ipsa est etiā cā à qua ęgritudo alia dependet, quia. s. debilitas digestiuę stōi. Et etiā ipsa hetica est accidens, qa dependet ab ęgritudine, s. ab ulcere pulmonis. Ægritudo igitur cā & accidens non nēcio realiter abinuicē distinguunt, licet suę formales rōnes sint nēcio distinctę, q̄uis etiā impossibile sit eandē dispōnem simul esse causam, ęgritudinē, & accidens respectu eiusdē, quia tunc idem esset cā & causatū prius & posterius respectu etusdem. Secundo nota q̄ inanitio sit'r repletio sumitur dupliciter. Primo pro re replente aut inaniēte. sic enim humores replentes uocamus repletionem. illos aūt quibus euacuant & inaniunt uasa uocamus inanitionē. Secundo modo sumit' repletio, p̄ ipsa dispōne membri repleti consequente. s. materiā replentē. s. pro mō se hīdi huius mēbri, et sic inanitio et replio non est nisi qdā modus se habēdi ipsius membri inaniti uel repleti. Prīa conclusio. Capiendo inanitionē & repletionē pro modo se habendi ipsius membri tā inanitio q̄ repletio notabiliter excedens modū uel naturā membri est ęgritudo. Probatur, quia quodlibet istorū est dispō p̄ęter naturā immediate sensibiliter lędens ut satis patet. igit'. patet consequentia & assumptū sit'r. Secunda conclusio. Capiēdo inanitionē & repletionē primo modo, tā inanitio q̄ repletio pōt esse ægritudo. Probat' prio, qa q̄ rōne lapis in collo uesicę existens est ęgritudo, eadē rōne materia nimia quęlibet quodlibet membrū superfluę replens & eius operatiōes imediate sensibiliter lędens. sed ut patet lapis in uesica est ęgritudo. igitur &c. patet consequentia. & assumptū sit'r. Idem materia replens imediate impedit actionē aut passionē mēbri. in casu igit'. patet consequentia. & assumptū sit'r in casu, in quo in collo uesicæ foret multa materia, p̄hibens transitum urine, aut in foramine auris &c. Tertia conclo. Tā repletio q̄ inanitio sumpta primo modo ut dictū est in conclone imediate pōt esse cā. immo de facto est cā. Probat', quia ut sic est dispō a qua immediate dependet dispō quę est ægritudo, quia. s. dispō membri inaniti uel repleti iam dicta. igitur &c. Ex his infero primo q̄ nō quęlibet ęgritudo est dispō subiectiue existens in uiuente. Secūdo. q̄ non quęlibet ęgritudo est dispō superaddita uiuenti, ut modus se habendi membri est ęgritudo in situ. Tertio infero ęgritudinem non esse passionem uiuentis nisi ad istum intellectū q̄ solū uiuens, p̄prie denominat' ęgrū. Sequitur etiā non quodlibet in quo subiectiue est ęgritudo esse ęgrum, ut si à mala qualitate materię immediate penderet operationū sensibilis læsio. Ex quo sequit' aliquod membrum ægrotare posse & non per cōtatem alicuius membri in quo tamen non est ægritudo, & adhuc ægritudine in cōplexione ægrotare. Sequit' quarto idem simul esse ægritudinē & rem naturalem, ut membrum indebite situatū est ęgritudo, & tamen est res naturalis, quia. s. est membrū, & sequit' q̄ hæc consequentia nō ualet. hæc est res naturalis. igit' nō est res p̄ter naturā. Et plura similia ex his possunt inferri &c.

Inanitio & replio dupliciter.

Depen dentia duplex.

Hetica duplex

Ægritudo duplex.

Quęsto. x. Aphor. iiij.

VTRVM hetica febris consequens ulcus pulmonis sit ægritudo uel accidens. Q₂ sit ægritudo patet, qa per eā immediate sensibiliter lædunt operationes uiuentis. Q₂ sit accidens probat', quia pendet ab ulceratione quæ est ægritudo. igitur est accidens. Sed probat' q̄ nō sit accidens, quia cū febris hetica sit facta nō est apta removeri ad remotionem ulceris, sed cum accidens alicuius ægritudinis sit illud quod ad remotionem suę causæ sit aptum removeri, apparet q̄ ipsa nō est accidens eo q̄ est morbus factus independens & affixus. Pro isto dicitur q̄ duplex est dependentia. Q uædā esse essentialis, et est illa quæ per remotionē suę causæ est apta removeri, sicut dolor capitis, p̄ueniens ex lęsione stomachi. qua lęsione remota removet' soda, et à tali dependentia essentiali nō dependet hetica cōsequens ulcus pulmonis. Alia est dependentia accidentalis, quādo una dispō dependet ex alia, ad cuius remotionē ipsa non removetur, sed bene fouetur, quia ulcus conferuat heticam, & illa hetica non removetur ad remotionē ulceris, & ista dr̄ accidentalis dependentia. Et dum dr̄ q̄ accidens removet' ad remotionē suę causę, intelligitur de accidente dependente dependentia essentiali. Dynus dixit q̄ hetica talis in fieri est accidens, sed in facto esse nō, sed est ęgritudo, p̄prie sumpta. Similiter dixit Christophorus de hoñ. in tertio techni. uide ibi &c.

Quęstio. xi. Aphor. iiij.

VTRVM omne exiens sanitatem cadat in ægritudinem. Arguitur multipliciter q̄ non. Primo. quia in neutralitatē primo cadere potest. Secundo. quia cadere potest in dispositionē quę non est sanitas nec ęgritudo nec neutralitas, ut qualitas à primitiua dependēs cā. Tertio. tale potest immediate ad mortem perduci. igitur &c. patet consequentia & assumptū arguitur de corpore tēperato per oēs suas ętates naturaliter decurrente.

Ad oppositum est Gal'. in cōmento 4. Primo nota. Ægritudo sumitur dupliciter, ut primo techni. in quęstionibus nouis est plene declaratum. Primo modo cōiter, & sic ęgritudo est dispō præter naturam lędens humani corporis operationes, & sic extenditur ad neutralitatem. Secundo modo capitur pro dispositione p̄ter naturam sensibiliter lędente operatiōes humani corporis.

Secundo nota. q̄ nulla dispositio taliter à causa primitiua dependens denominanda est sanitas uel ægritudo uel neutralitas. Si enim sor. nunc sanus ligaretur taliter q̄ se mouere non posset non debet dici ęger, quia remota ligatione non impeditur in operationibus. Item si sor. habet malam digestiuā stomachi et per appositionem emplastri donec durat ibi uirtus emplastri digerit, illa talis dispositio non est sanitas quia pendet à causa primitiua, & non à causa intrinseca corpori. Prima conclusio. Non quilibet exiens sanitatem uel temperamentum ingreditur morbum uel dispositionem neutram. Patet per ultimum argumentum, ut si sor. sanus nunc decapitetur, uel si sor. moriatur morte naturali. Secunda cōclusio. Non omne exiens temperamentū uel æqualitatē adhuc debens aliam dispōnem acquirere cadit in ægritudinem uel neutralitatem. Probatur sic. possibile est tale ingredi dispositionē à causa primitiua continue totaliter pendentē. igit' conclusio uera. consequentia patet, quia talis nō debet appellari ægritudo nec neutralitas. & assumptum satis patet de caliditate sensibiliter lędente ab ira uel ab igne continue dependente. ideo &c.

Ex ista conclusione probabiliter sequitur primo q̄ non omnis dispositio in uiuente subiectiue existens est ęgritudo sanitas uel neutralitas, uel cā uel accidens alicuius

Digitized by Google

cuius istarum patet de caliditate manus ab igne uel radio dependente. Sequitur secundo hanc cõsequentiam nõ ualere. per hanc dispõnem sensibiliter lęduntur operationes. igit hæc est ægritudo, quia oportet addere. & cum hoc non est dependens à cã primitiua ad hoc ut consequentia ualeat. Ex quo sequitur tertio q possibile est aliquem fieri ægrum postq fuit sanus per paulatinã & successiuam alterationem, qui tamẽ nunq erit neuter. Patet ponendo q illa dispositio donec ĩsensibiliter lædet erit à cã primitiua continue totaliter dependens. & cũ sensibiliter lædet fiet dependens à cã corporali tñ, & sequitur conclusio. Tertia cõclusio est. Omne exiens tẽperamentũ per acquisitionem dispõnis non dependentis àcã primitiua cadit in ægritudinem primo modo uel secundo modo sumptã. Et istam conclonem uoluit Gal. in cõmento. 4. Patet, quia oĩs dispõ quam acquirit nõ dependens à cã primitiua est sanitas egritudo uel neutralitas. Nota tñ hanc neutralitatem frequenter non percipi, ppter uelociter acquiri dispõnem sensibilr lædentẽ.

Ad argumenta patet solutio. Ad primum dicitur q neutralitas est egritudo primo modo sumpta. s. large. Ad secundũ dicitur q illa dispositio non dr pendere à cã primitiua. Ad tertium dr q Gal. intellexit de eo corpore, cuius uita ulterius debeat permanere & non de illo, qui moritr morte naturali, sed uult q acquirat aliquam aliam dispõnem cum qua stat in uita. & non moritr pro tunc sed deperdat dispositionẽ quam habet. & cũ hoc istã te uita acquirat aliam dispositionẽ. Et tunc uerificatur dictum Gal. excellentissimi medici.

Quæstio. xij. Aphor. v.

VTRVM labores siue lassitudines spontaneę sint signa pronostica &c. Arguitr multipliciter q nõ. Primo. huiusmodi labores sunt signa demonstratiua. igitur non pronosticatiua &c. patet cõsequentia cum signum pronosticum & demonstratiuũ ex opposito distinguantur. & assumptũ probatur. Primo quia huiusmodi lassitudines demonstrant pśentem neutralitatem. ideo &c.

Item. tales significant pñtem malã complexionem, aut prẽsentẽ solutam continuitatem sensibiliter lędentẽ operationes. igitur patet consequentia. & assumptũ probatur, quia tales lassitudines p̄tendunt prẽsentẽ dolorem. igitur solutã continuitatem &c. quia dolores secundum quem incumbunt locũ. 2. techni &c. Et q illa soluta cõtinuitas &c. sit sensibiliter lędens, arguitur, quia causat dolorẽ. sed omnis dolor est actio sensibiliter lęsa, ut satis patet. ideo. Tertio. stante aliqua istarum lassitudinum uirtus motiua est sensibiliter lęsa in sua operatione. igitur stante aliqua tali necessario stat egritudo, & per cõsequens non est signum pronosticũ sed demonstratiuũ.

Quarto huiusmodi lassitudo non est signũ. igit &c. assumptum arguitur. quia non est actio lęsa, nec qualitas mutata, nec exiens mutatum, ideo non est accidens, & per consequens &c.

Ad oppositũ eorum, quę arguta sunt est sñia aphor. Et sententia Cõmentatoris in cõmen. 5. Primo intelligendum q signorum quędam dicunt demonstratiua, quędã pronostica, & quędam rememoratiua, de quibus sufficienter dictũ est secundo techni. Secundo p̄mittendum q licet signa huiusmodi iam dicta necessario secundum suas rõnes formales ab inuicẽ distinguant, non tamen sunt necessario ab inuicẽ semper essentialiter distincta. Contingit enim idem signũ esse demonstratiuũ & pronosticũ et etiam rememoratiuũ, ut perfecta digestio apparens in urina in febre putrida demonstrat statũ prẽsentem, augmentũ & principiũ, prẽteritum & futurã salutẽ. satis patet. ueruntñ impone est idẽ respectu eiusdem dici signũ pronosticũ demonstratiuũ & rememoratiuum, ut satis patet. Tertio p̄mitto principaliter q lassitudo ut, pposito spectat non est aliud q̄ impotentia uirtutis motiuę ad debite mouendũ membra, cui associatr lęsio sensationis, quia. s. dolorosa uel quasi dolorosa sensatio. Ex quo sequitr primo q non quodlibet accidẽs morbi est exiens mutatũ, aut qualitas mutata, aut actio lęsa. Patet, quia p̄dicta ipotentia uirtutis motiuę est accidens morbi & tñ non est exiens mutatũ, nec actio lęsa, quia non est actio nec qualitas mutata &c. ut satis patet. Cũ igitur Gal. & auctores diuidant accidens in p̄dicta, per actionẽ lęsam intellexit etiã actiuitatẽ lęsam q̄ est idem q uirtutis fortitudo lęsa siue debilitas. Infero secundo q non quãdocunq est egritudo, tunc est sensibilis læsio operationis. stante enim uapore in oculo uisum sensibiliter diminuente & homĩe dormiente est oculus eger, & tñ pro tunc, nõ diminute uidet oculus, ut patet. Cũ ergo dr egritudinẽ sensibilr lędere exponit q egritudo est lęsiua sensibilr, quia. s. est apta sensibilr ledere. uel q ipsa sensibiliter lędit actiuitatẽ siue potentiã, pducendi opones. Prima cõclo. Hi labores de quibus loqtur Gal. sunt dispones pręter naturã. Probatur, qa pendent ex egritudine neutralitate uel causis horum. Item quia iudicant de sui remotione actuali uel aptitudinali. Item quia nunq insunt corpori secundum naturã se habenti. ideo &c. Secunda conclusio. Hi labores sunt accidentia. Probatur, quia sunt dispones pręter naturã per se consequentes egritudinẽ uel neutralitatẽ. Tertia cõclusio. Licet ita sit, sunt tamẽ egritudines. Patet, qa dispositiones p̄ter naturã sunt per se cõsequentes egritudinem ex quibus pendet actio lęsa &c. Quarta conclo. Non omne signũ est qualitas mutata exiens mutatum nec actio lęsa. Probatur, quia isti labores non sunt actio lęsa, immo sunt quędã impotẽtia motiua. Sed auctores diuidentes non solũ intelligunt actionẽ lęsam, sed etiã actiuitatẽ læsam. non enim requirit q quęlibet egritudo proprie sumpta sensibiliter lędat operationes, sed sufficit q sit lęsiua, ut uapor grossus in oculo sensibiliter lædens tpe uigilię non sensibiliter lędit quãdo ille dormit, quia dormiendo nõ uidet, sed ille uapor est lęsiuus, quia impedit aptitudinẽ quam habet ad uidendũ. Corrolarium, non omnis dispõ p̄ter naturam in corpore humano existens est actio lęsa, mala complexio, mala cõpositio uel soluta cõtinuitas. patet, quia ista impotentia mouendi membra non est actio lęsa, quia non est actio, sed actiuitas lęsa & sufficit. Quinta conclo. Lassitudines iã dictę sunt signa demõstratiua, quia demonstrãt neutralitatẽ prẽsentem. Sexta conclo est hęc. Licet ita sit, ipsa tamen sunt signa pronostica futurorũ morborum, puta febrium aut apatum. Corrolarium ex conclusionibus & alĳs supradictis sequitur q idem potest esse signum sanum & ægrum & neutrum, sanum simpliciter ægrum ut nunc, & neutrum ut nunc.

Ad argumenta principalia rñdetur. Ad primum dr q distinguunt secundum rõnes formales, licet nõ necessario sint signa ex parte rei essentialiter distincta. Alia enim rõ est quare unum signũ dr sanum. Alia ratio est quare ipsummet signum dr egrum, & ita neutrum. & hoc respectu diuersoꝝ ad quę comparat. Q. autẽ idem signum respectu unius & eiusdem dispositõis sit sanũ ægrum & neutrum est ipossibile. Alia duo argumenta probãt q istę lassitudines sunt signa demonstratiua, cum hoc tñ stat q sunt pronostica respectu dispõnis futuræ. Ad quartum dicit q iam ipsa non sunt actio læsa, sed actiuitas lęsa, quia non habent membra actiuitatem se mouendi leuiter & sine difficultate dato q se uellent mouere. Aliter pone conclusionem sic. Huiusmodi labor spontaneus est accidens uirtutis motiuę. Probatur, quia est dispositio p̄ter naturã. Q. tamen uirtutis debilitas consequens egritudinem, ut sic est accidens & similiter diminuta actiuitas, arguitur, quia talis est dispositio corporalis p̄ter naturam immediate pendens à dispositione quæ est ægritudo, uel saltem ab ipsa pendens. igitur &c. patet consequentia ex quid nominis accidentis contra ægritudinem & causam & distincti. & assumptum satis est notum.

Actio læsa qd

Signum dupl.

Lassitudo qd.

Digitized by Google

Quæstio. xiij. Aphor. vi.

VTRVM conclusio aphorismi sexti sit uera. Arguitur multipliciter ꝙ non. Primo quia in dormiente sibi sano pōt esse cā doloris &c. & tamen illam non sentiet. igitur qō falsa. patet consequentia & assumptū docet experimentū. Secundo qa delata quandoq; sub oculis non uidemus, ut ponit philosophus. 2. de anima. non obstante ꝙ usus sit perfecte dispositus ad iudicandum, immo & totum corpus sit sibi sanū. igitur &c. patet cō sequentia & assumptum docet experimentū de fortiter speculante circa aliquam rem, ut etiam patet in bellātibus, quia quandoq; lętalia uulnera non percipiunt. igitur &c. Tertio possibile est stupefieri sensum seu spūs tactus digiti à forti frigido nullo modo cōmunicato nocumento uentriculis cerebri, sed hoc posito in esse et approximata cā fortis doloris digiti non percipiet à tactu, & tamen non ægrotabit mens, ut sequitur ex casu. igit patet consequentia & assumptū sīr. Quarto si &c. hoc maxime foret ꝓpter operationem mentis sensibiliter lędi. Sed arguitur ꝙ non, quia tunc per idē posset intellectus ęgrotare, quod non est ęgrotabile, cū sit uirtus non organica, & cōsequentia tenet, quia pōt eius operatio, ex hoc sensibiliter lędi, ut patet intelligenti. Quinto ad principale. stantibus duobus fortibus doloribus, uno maiori & altero minori. non secundū eandem partē maior impediet perceptionē minoris, et tamen pro tunc non ęgrotabit mens. igitur &c. patet cōsequentia & similiter assumptū. Sexto si &c. igitur percepta cā doloris non ægrotat mens. sed hoc arguitur esse falsum, quia percepta tunc lędit operatio sensus exterioris maiori lęsione ꝙ̄ si diminute sentiretur, quia. s. corrupte, sed lęsa ista operatione diminute mens ægrotat. igitur &c. Vltimo, actio mentis in talibus non est actio lęsa. igit mēs non est ægra. patet consequentia & assumptū probatur similiter quia non est corrupta, ut patet ex modo loquēdi Gal. nec ablata nec diminuta, quia ex hoc arguit rationis permixtio, quę est actio corrupta, ut Aui. prima tertij. cap̄. de permixtione rationis.

Auicē.

Ad oppositū est Hip. in apho. & Gal. in cōmento. 6.

Rn̄dendo ad istam qōnem primo oportet ponere notabilia. Secundo conclones responsiuas de quęsito. Primo est sciendum ꝙ dolor sumitur dupl̄r. s. acceptus pro tristi sensatione. Primo cōmuniter & indifferenter pro qualibet tristi sensatione, & sic non sumitur hic. Secundo modo sumit proprie solum pro tristi sensatione tactiua, & sic sumitur in qōne, licet etiam possit extendi ad dolorem cōmuniter sumptū. Item nota dupliciter capi dolorem. Primo proprie, ꝓut est tristis sensatio rei contrarię subito & materialiter imutantis, ut secunda primi. Secundo pro cā doloris illatiua, sicut habet in commento, & utroq; modo sumitur hic. Secundo sciendū,

Auicē.

Mēs tripl̄r.

Mens (ut habetur à Cōmentatore) potest sumi triplicīter. Primo pro qualibet uirtute interiori tm̄ siue cognoscitiua siue non. qualiter dicimus cogitatiuā siue memoratiuā & alias uirtutes mentem. Secundo pro cogitatiua tm̄ ut uidetur sumere Auic. prima tertij tract. 4. cap̄. de permixtione rōnis. Tertio indifferenter pro qualibet uirtute cōprehensiua siue occulte siue manifeste. Tertio nota. Virtuti ut tenet se ex parte animę impropria attribuit esse sanum uel ęgrum, quia ipsa non est quid cō positum ex materia & forma, cum uirtus ut sic sit uita & non uiuens. hoc tamen modo frequenter utunt auctores uirtutem sanam aut ægrā denominantes. Quarto

Idem.

Lędi in opōnibus qd.

propter materiā sciendum est. Aliud est uirtutē aliquā aut membrum aliquod esse lęsum in operationibus. Et aliud est esse impeditū aut non posse in suas operatiōes. Proprię enim lędi in operationibus, est per intrinsecam extraneationē eius, quod secundum naturam est principiū operationis esse impeditū, ut propter extraneationē complexionis uel cōpositionis uel unionis. quodlibet. n. istorū est quod arguit membrū sanum ęgrum uel neutrum, quia illę sunt naturę membrorū & sunt principia instrumentalia aię. Impedimentū autē in opationibus pōt accidere, etiā si non sit intrinseca extraneatio eius, ut in hūte compedes, aut aliquod extrinsecū impediens exitū in operationes secundū naturam, ut accidit in homine ligato ad columnā cum funę. uel habente pedes in cōpedibus. talis enim non potest mouere membra sua.

Impedi ri ī opō nibus qd.

Quinto sciendū propter quatuor cās posse in operatiōe membri accidere impedimentū. Primo à cā extrinseca nulla tn̄ intrinseca extraneatione facta, ut in hūte cō pedes, qui non pōt progredi secundum consuetudinem, & hoc non arguit ęgrū illud corpus uel membrū. Secunda cā est, quia contingit impedimentum propter plurium operationū repugnantiā et incōpossibilitatem, ut actu uocans tunc non inspirat. Istę enim duę opationes in eodem tpe eidem corpori sunt incōpossibiles, qa motus unius ut uocis repugnat motui inspirationis, quia huiusmodi fit attrahendo aerē, & iste non facit ad uocis formationē. Alter motus. s. formationis uocis est ꝙ emissiō nē aeris, & fit aliqualis contentio aeris in loquela. Itē tę habente pomum magnū in manu, non potes tunc cū eadem manu lapidē capere. & tu uigilans non dormis, & ista incōpossibilitas non arguit ęgritudinē, quia nō possunt fieri simul, sed oportet unā precedere aliam. Tertia cā qua contingit impedimentū est ꝓpter absentiam uel propter ineptitudinē siue indispōnem obiecti circa quod operatiua est uirtus. Et iterum nullū istorum arguit ęgritudinē, sicut stomachus humanus nō est ęger, si non digerit plumbū aut ossa cerefolium aut si nō digerit non pūre cibo in stō, uel si oculus non uidet sortem qui abest. hoc enim ī pedimentū non arguit extraneationem alicuius naturę in se.

Impedimēti mēbrorum cā quadruplex.

Quarta cā qua contingit impedimentū est ꝓpter intrinsecā extraneationē eius qđ̄ est secundū naturam illius opationis principiū, ut compōnis cōpōnis & unionis. Sexto p̄mittendum ꝙ hoc ultimo modo dupl̄r cōpetit impediri opationē. s. uel per ꝓprietatē uel per cōitatē. Per ꝓprietatē uel essentiā, ut qū hoc accidit propter extraneationē alicuius intrinseci illi membro, ut de oculo dicimus ipsum ęgrotare propter ꝓprietatem qū ęgrotat propter aliquā suarū naturarū esse lęsam sensibiliter, ut si oculus habeat malā cōplexionem calidā uel solutam cōtinuitatē sensibiliter lędentem in ipso, tunc dr̄ ęgrotare per essentiā. Per cōitatem dr̄ impediri aliquod membrū quando ęgrotat ꝙ colligantiā alterius membri, ut caput qn̄ ægrotat propter stōm. Et lędi ꝓpter cōitatem est propter ītrinsecam extraneationē alicuius quod ad eius perfectionē opatiōis confert aut ad lęsionē concurrit, quod pōt accidere, uel quia mittit quod secundū naturā mittere non debet, ut qn̄ ad stōm mittit cholera, uel qn̄ non mittit quod secundū naturā transmitti debet, ut si cerebrū propter oppilationē nerui optici non trāsmittit spūm aīalem ad oculū, quare oculus nō uideat, tunc dr̄ oculus ęgrotare per cōmunitatē. Vel dicas sic pulchriori modo ꝙ dupl̄r contingit membrū uel uirtutem aliquā ęgrotare, aut nocumentū recipere in suis opōnibus. primo ꝙ proprietatē siue ꝙ essentiā suā, secundo per cōitatē. Per proprietatem contingit cū in organo alicuius membri uel uirtutis est dispō per se et imediate lędens operationes illius organi. Per cōitatem uero cū operatio alicuius membri est dependens ab alio quod ipeditum est, rōne cuius impedimenti opatio membri dependentis recipit nocumentū. Exemplū primi, ut si epiglottis rōne alicuius dispositionis ꝑter naturam in ea existentis impediret à uocis formatione. Exemplū secundi, ut si lacerti pectoris spasmarent, unde non possent dilatari, nec pulmo per consequens aerem attrahere & recipere, unde epiglottis impediretur à uocis formatione. Similiter de oculo est si adipsum transferatur spiritus grossus disconueniens uisioni, unde oculus lędit̄r. uel si fiat oppilatio in neruo optico propter quam prohibeatur transire spiritus animalis ad

Impedi ri opō nem duplicīt.

Digitized by Google

Lędi mentē dupl'r.

lis ad oculum, unde tunc lędereturoculus per communitatem. Ad propositum lędi mentem uel ęgrotare oī bus habentibus causam doloris & illam non sentientibus possumus imaginari, uel per proprietatem uel per communitatem, ut patet intelligenti. Vltimo nota ꝙ licet ad omnem diminutionem operationis sensus exterioris uel ablationē sequatur diminutio uel ablatio operationis sensus interioris, non tamen ad corruptionem sequitur corruptio. v̄. g. si uisus diminute apprehendit uisibile uel tactus tangibile. De prędicto tangibili uel uisibili iudicat sensus communis, & cogitatiua diminute &c̄. Similiter si nullo modo tactus ferat iudicium de tangibili approximato, nec etiam apprehē sua interior de isto tangibili iudicabit. Si tamen tactus habeat sensationem dolorosam propter quod dicatur eius actio corrupta non oportet ponere actionem sensus interioris eidem correspondentē esse corruptam, qua. ſ. uirtus interior iudicaret sensationem illam esse malam & fugiēdam, immo econtra si iudicaret eam esse delitiosam, esset tunc corrupta actio, sicut multotiens contingit in phreneticis. Q uomodo autem dolor dicatur actio corrupta uidebitur in sequenti quæstione. Melius tamē uidetur tenere ꝙ qualitercūq; lędatur operatio sensus exterioris, taliter lęditur operatio interioris sibi correspōdentis. Prima conclusio. Capiendo mentem pro uirtute cognoscitiua quacunq; siue exteriori siue interiori q cunq; habent causam doloris plurimam cum conditionibus tactis. ſ. organo sensitiuo approximatam & illā non sentiunt, ęgrotat eis mens. Probatur. quia uirtus sensitiua talibus est sensibiliter lęsa in sua operatione, cum. ſ. sensatio auferatur. igitur patet consequentia & assumptum similiter. Secunda conclusio. Capiendo mentem pro uirtute cognoscitiua interiori tantum, non quicunq; habent causam doloris plurimam &c̄. & illam non sentiunt ęgrotant mentem per proprietatem. Patet per unum argumentum tactum ante oppositum, qa scilicet. stupefacta manu uel digito à frigido extrinseco approximato, non oporteret organa uirtutum interiorum per proprietatem lędi. ideo &c̄. Tertia cōclusio. In casu præcedentis conclusionis ægrotat mens per communitatem. Patet quia sensibiliter lędit in sua actione et nō per proprietatem. igitur per communitatē. Quarta conclusio. Q ualitercunq; sumatur mens quandocunque est causa plurima doloris effectiua approximata mēbro, & non sensibiliter lędit, ægrotat mens per proprietatem uel communitatem. Patet ex dictis, quia sensibiliter lędit eius actio &c̄. Ex istis infero primo ꝙ probabiliter concedi potest in casu intellectum ęgrotare, quia contingit ipsum sensibiliter impediri in sua operatione ad sensum superius datum, quia, ſ. ęgritudine lędit intellectus sensibiliter in suis operationibus, quāuis tamen illa non sit subiectiue in intellectu, sed in organo sensitiuo. taliter enim patiente sensu patitur intellectus iuxta illud philosophi primo posteriorum. Manifestum autē est ꝙ si quis sensus deficeret, necesse est sciē tiam illius sensus deficere. Infero secundo, aliquam uirtutem posse pati & nocumentum recipere per communitatem quę nullo modo per proprietatem nocumentū potest recipere. Et plura alia sequuntur ex illa imaginatione. quia. ſ. intellectus est huiusmodi. in istis mēs ęgrotat per communitatem, quia non transmittitur ꝙ secundum naturam deberet transmitti. Item quando sensus exteriores læduntur, interiores etiam ægrotant per communitatem & intellectus etiam ęgrotat per communitatem, & aliqua uirtus potest ægrotare per communitatem quę non potest per essentiam. Item mens proprie ęgrotare non dicitur, sed dicitur ægrotare uel ęgra, qa per ægritudinem membrorum impeditur operatio mētis quæ non potest exire in suas operationes non propter defectum suum sed organorum. Item aliquod membrū ęgrotat, quod non ægrotat in complexione, cōpositione nec unione, ut membrum quod per cōmunitatē ęgrotat, & non per proprietatem.

Ad argumenta principalia respōdetur. Ad primum secundum & tertium patet quid sit dicēdum. Ad quartum similiter. dicitur enim intellectum ęgrotare ad intellectum datum. Ad quintum dicitur ꝙ tunc ægrotabit mens per cōmunitatem in respectu perceptionis doloris minoris. ſ. propter malam dispositionem existentē in loco fortitudinis doloris. Vel dicitur sicut dicebatur de forti aduertentia ad obiectum aliud. Ad sextum dicit negando consequentiam, licet illud consequens sit possibile. ſ. quòd non lædatur mens accepta pro uirtute interiori, potest enim percipere actum dolorosum sensus exterioris sicut debet, & tunc non ægrotat. stat. n. ꝙ ægrotet ut tactum fuit. & ulterius pro materia argumenti ulterius adducti dicitur ꝙ nō quælibet diminuta sensatio uel sensibilitas est minor lęsio cui corrupta imo frequenter oppositum contingit, ut si una manus fortis sit stupida, propter quod fere auferatur operatio eius sensus, licet non in totū, & sit altera manus sana, & utriq; approximetur causa fortis doloris, tunc dolebit sana manus, & sic actio eius corrumpetur, & tamen ęgra non dolebit, sed diminute sentiet, & sic actio erit diminuta. maior tamē erit lęsio partis ægræ, cū sit in ea maior ęgritudo. igitur &c̄. Ad ultimum patet ex quæstione, quid sit dicendum.

Q uæstio. xiiij. Aphor. vi.

VTRVM Dolor possit sensu comprehendi. Arguitur multiplicitur ꝙ sic. Primo. quia bruta comprehendunt se dolere & non nisi sensu cum careant intellectu igitur &c̄. Secundo, omne sensibile sensibiliter p̄ sternens & debilitans uirtutem potest sensu comprehē di. sed dolor est huiusmodi, ut Auicē. secunda primi. ca. de his quę proueniunt ex dolore. igitur &c̄. Tertio p̄ dolorem cognoscimus obiectū sensus. sed per nihil ignotum notificatur nobis aliud. igitur dolor est sensui motus, & per cōsequēs &c̄. Q uarto dolor est magis præsens sensui exteriori quàm uirtuti interiori, & ita ē sensus exterior uirtus cognoscitiua sicut interior. ergo sicut uirtus interior comprehendit dolorem, ita sensus exterior. Q uinto. per dolorem sentimus obiectum, sed propter unūquodq; &c̄. igitur magis & non minus sentimus dolorem q̄ obiectum. Auicē.

Ad oppositum arguitur. Dolor est actus sensus exterioris, sed nullus talis participat actum proprium. Item cum omne sensatum sentiatur per sensationem à se distīctam, ideo dolor sentiretur alia sensatione & pari ratione illa alia. & sic in infinitum esset processus in talibus, quod non est rationabile. Nota primo ꝙ dolor sumit̄ dupliciter. Primo modo communiter pro qualibet tristi sensatione rei disconuenientis subito imprimentis, et sic dicitur de qualibet sensatione tristi. Secundo solum pro tristi sensatione rei contrariæ subito & materialiter imprimentis &c̄. & sic de dolore est sermo in proposito & ut sic solum conuenit tactui solius. n. tactus obiectū natum est subito & materialiter imprimere. Ex quo patet ꝙ siue primo modo, siue secundo modo sumatur dolor, dolor est operatio sensus exterioris. Secundo nota ꝙ nullus sensus exterior natus est comprehendere actionem propriam, ut patet discurrendo. sensus. n. uisus nō est aptus comprehendere nisi lucem, colorem lucidum uel coloratum, cum igitur uisio siue actus uidendi non sit aliquod istorum, sequitur &c̄. similiter tactus non p̄cipit nisi calidum frigidum &c̄. sed actus tangendi non est aliquod istorū. igitur &c̄. hoc idem est de mēte philosophi secundo de anima. Tertio sciendum ꝙ duplex est sensus. ſ. interior & exterior differūt autem, quia exterior comprehendit obiectum immediate non antecedente iudicio alterius uirtutis cognoscitiuæ, interior uero non. Q uarto sciendum ꝙ sensus exterior non est apt⁹ comprehēdere nisi obiecta materialia. Interior uero Dolor dupl'r. T.cō. 118. Sensus. dupl'r

Digitized by Google

illa, & adhuc actus sensuum exteriorum. quicquid enim potest inferior, potest superior uirtus & adhuc plus.

Quinto præmittendum ꝙ nullus sensus exterior est aptus comprehendere actum uel operationem alterius sensus exterioris, & hoc satis patet ex alijs dictis, etiam quia alias non oportuisset ponere sensum communem, propter. s. comprehendere actus sensuum exteriorum. cuius oppositum habetur secūdo de anima. Prima cō clusio. Dolor non potest à sensu tactus percipi. Probatur, quia nullus sensus exterior potest percipere actum proprium, sed actus est huiusmodi, cuius proprius actus est dolor. igitur &c̄. Secunda conclusio. Nullus sensus alius exterior potest dolorem comprehendere. Probatur, quia nullus alius sensus exterior potest iudicare de actu uel operatione sensus exterioris alterius. igit̄ &c̄.

T.cō. 147. et 1.cōm. 134.

Tertia conclusio. Potest dolor percipi à sensu interiori; puta a sensu communi & cogitatiua. Probatur, quia dolor est actus sensus exterioris sed de qualibet operatione uel actu sensus exterioris potest sensus interior ferre iudicium igitur &c̄. patet consequentia & assumptum similiter. Quarta conclusio. Sequitur ꝙ dolor est sensibilis. Patet, quia dolor est sensus comprehensibilis.

Ex quo sequitur primo ꝙ non omne sensibile est sensibile proprium nel commune. sed diuisio ista solum data est de sensibili. sensu exteriori. Sequitur secundo ꝙ nō solum potest sensus iterior comprehēdere, quod potest comprehendi à sensu exteriori. Sequitur tertio ꝙ non est possibile sensum communem uel quencunq; alium sensum interiorem solius obiecti sensibilis sensu exteriori ferre iudicium, necessario. n. simul comprehendit obiectum & operationem quæ comprehēdit obiectum & sensus exterioris sensationem. Ex quo ulterius sequitur ꝙ nunq̄ sensus interior ab exteriori recipit præcise incomplexam notitiam, sed semper & necessario complexam quamuis tamen in eo possit esse prēcise incomplexa notitia, & multa ex dictis sequuntur &c̄.

Ad argumenta patet solutio.

Quæstio. xv. Aphor. vij.

VTRVM Corpora quę longo tempore extinuā tur tardius reficiantur. Arguitur multipliciter ꝙ non.

Primo sic. possibile est ad maiorem consumptionem humidi substantifici membrorum deduci corpus per cō sumptionem causatam in breui tempore, q̄ per consumptionem causatam in longo, sed sicut consumptio humidi substantifici est maior, ita difficilius remouet̄ & tardius. igitur &c̄ consequentia nota & assumptum patet, ponendo ꝙ à causa quadrupla resoluatur for. in tempore subduplo. & plato in tempore duplo à causa subquadrupla. Secundo. à minori gradu resolutionis quando q̄ tardius remouetur unum corpus q̄ aliud à maiori. igitur &c̄. consequentia tenet & assumptum patet de sanguineo respectu melancholici. Tertio. possibile est per utrā q̄ resolutionem reduci ad consumptionem irrecuperabilem, ut ex phlegmatica potest transire in hetică, & tunc hetica potest fieri incipiendo igitur. Quarto si &c̄. hoc maxime foret, quia tempus restaurationis est æquale tēpori inanitionis, sed hoc est falsum, quia maius est tempus restaurationis ut patet. ideo &c̄.

Adoppositum est aphorismus septimus. Primo nota ꝙ ad ueritatem apho. vt tactū circa ē litteram requiruntur aliquę conditiones. Prima ut extenuatio sit recuperabilis. Secunda ut sint cętera paria tā ex parte causarum resoluentium q̄ ex p arte naturarum ipsorū corporum. Prima conclusio. Stātibus his conditionibus, corpora longiori tempore extenuata tardius resumunt̄. Aliter ponitur hęc prima concio stantibus his cōditionibus tempus restaurationis est proportionale tēpori exicationis. Probatur ut conclusio aphor. prima & secunda. Secunda conclusio. Deficientibus his conditionibus uel aliqua ipsarum conclusio non est necessaria. Patet per argumenta adducta ante oppositum. Tertia cō clusio. Stantibus his conditionibus tempus restauratio nis est proportionale tempori consumptionis. Probatur ut prima conclusio. Quarta conclusio. His deficientibus non necessario ista tempora sunt proportionalia.

Ad argumenta patet solutio.

Quæstio. xvi. Aphor. viij.

VTRVM Prima conclusio aphorismi octaui sit uera. Et arguitur multipliciter ꝙ non. Primo. possibile est appetitiuam stomachi fore intensam propter malos humores existentes in eo. igitur &c̄. patet consequētia, quia tunc non erit signum amplioris cibi, sed potius humorum frigidorum &c̄. assumptum similiter patet.

Secundo possibile est aliquę cōualescentem minus appetere q̄ debeat, & adhuc minus de cibo assumere propter quod non resumeretur. igitur &c̄. patet consequētia & assumptum similiter. Tertio possibile est talem hominem habere heparoppilatum aut debile aut uirtute attractiuam membrorum et digestiuam debilitatam propter quod non obstante ꝙ cibus non sit nimię quantitatis non resumeretur. igitur &c̄. patet consequentia, & assumptum similiter. Quarto possibile est in toto pravę qualitatis abundare humores, uel saltem in uenis impedientes debitam resumptionem corporis sed tamen appeteret. igitur &c̄. patet consequentia & assumptum similiter. Quinto impossibile est aliquem esse uere cōualescentem, & sensibiliter plus appetere q̄ digestiua uirtus possit immutare. igitur. patet consequentia & assumptum probatur. sequitur. n. sensibiliter appetit plus q̄ potest digerere aut q̄ tempore sanitatis. igitur ē ęger nūc cū ista actio, quę est appetere sit sensibiliť lęsa. Et ex alio tale ē corpus neutrū. igit̄ nō sensibiliter lædum.

Adoppositum est Hippo. in apho. & Commen. in cō mento. 8. Nota (vt circa litteram tangebatur) ad ueritatem primæ conclusionis requiruntur aliquę conditiones. Prima ꝙ corpus sit uere conualescens. Secunda ꝙ appetitus sit perseuerans & naturalis. Tertia ꝙ cibus q offertur sit qualitatis & quantitatis debitę. Quarta ꝙ sit conualescens ab ęgritudine materiali. Prima conclusio apho. 8. est uera cum illis conditionibus ut patet, & circa litteram tangebatur & arguebatur.

Ad argumenta principaliter respondetur. Ad primum dicitur ꝙ in casu illo non est uerus & naturalis appetitus. Ad secūdum potest dici ꝙ iste appetitus non ē perseuerans, cum citius sedetur q̄ oportet. Aliter (ut Commentato in commen. 8. notat) ꝙ debet intelligi cō clusio si corpus cōuenientem q̄titatem cibi assumat respectu eius, quod est restaurandum. Aliter ꝙ iste appetitus non potest esse diminutus nisi uel quia relicta est aliqua proportio materię, & sic non est uere cōualescēs uel propter malam qualitatem relictam in ore stomachi & hęc est noua ægritudo. Ad tertium dicitur ꝙ hepate existente oppilato non stabit uere appetitus. sicut. n. impediet oppilatio hepatis nutrimenti attractionem, ita suctionem ab ore stomachi quę est motus necessario cō currens ad famem. Aliter ꝙ iste non erit uere conualescens, habens uero calorem debilem &c̄. licet non recipiat plus de cibo q̄ sit proportionale restaurando, sumitur tamen plus q̄ proportionale uirtuti resumptiuę.

Ad quartum dicitur ꝙ iste non est uere conualescens.

Ad quintum dicitur absolute concedendo antecedens, & ꝙ appetit plus q̄ possit immutare si in uice unica exhibeatur. Si tamen exhibeatur debito modo appetit tantū q̄tum potest immutare si debite administret. Aliter concedit̄ ꝙ appetitus non est simpliciter naturalis.

Quæstio. xvij. Aphor. viij.

VTRVM Secunda conclusio octaui apho. sit uera. Arguitur ꝙ non, quia posset esse deiectio appetitus propter debilitatem caloris innati & membrorum attrahentium. Solutur ꝙ si esset tāta debilitas nō esset corpus neutrum. Et si ponatur ꝙ ppter malam complexionem oriꝫ stomachi si dabitur resumętur.

Quæstio.

Digitized by Google

Quæstio. xviij. Aphor. viij.

VTRVM Corpora conualescentium sint euacuãda phlebotomia. Arguitur q̃ non, quia sunt pauci sanguinis. Prima conclusio. Vere conualescentia nõ sunt euacuãda phlebotomia uel pharmaco exoluente. & hoc merito dispositionis huius, à qua dicuntur conualescentia, sed bene clysteri lenitiuo aut tali. Secunda conclusio. Non uere conualescentia sunt euacuanda, licet etiã aliquando cum debito ordine possit satisfieri.

Ad argumentum patet solutio.

Quæstio. xix. Aphor. viij.

VTRVM In conualescente possit esse uerus & bonus appetitus. Arguitur multipliciter q̃ non. Primo sic in conualescente est defectus attractiuę uirtutis. igit in eo nõ est uerus et bonus appetitus. cõsequẽtia patet, quia si deficit attractiua membrorum non causatur fames naturalis cũ attractio membrorum necessario antecedat famem naturalem ut causa eius. Secundo. i cõualescente debilitata & non bona digestio efficitur. igitur nec appetitus, consequentia patet, quia appetitus debet proportionari digestioni, ideo si digestio non est bona nec appetitus est bonus. Tertio. in conualescente ẽ uirtus sensitiua oris stomachi debilitata. igitur &c̃. consequentia uidetur nota & assumptum satis de se patet, quia in ore stomachi conualescentis remanet aliquid de mala cõplexione prius impressa in stomacho.

Cõualescens duplex. Ad oppositum uidetur esse sententia aphor. 8. Primo nota q̃ conualescentes quidam sunt ueri, & quidam non ueri. Secundo nota q̃ resolutio membrorum ẽ causa attractionis nutrimenti ad ea, eo q̃ per resolutionem fiunt uacuitates in membris, ad quas replendum necesse est concurrere nutrimentum. Ex quo sequitur q̃ non solum a calido naturali membri attrahitur nutrimentũ ad membrum, sed etiam ui uacui fit attractio prędicta. Prima conclusio. In ueris conualescentibus potest fieri appetitus bonus. Patet, quia possunt in eis concurrere omnes causæ naturalis appetitus. igitur &c̃. cõsequẽtia nota & assumptum satis patet. Secunda conclusio. Et in conualescentibus non ueris potest aduenire naturalis appetitus, licet raro. Patet, quia potest materia faciens ęgritudinem non facere actu motum. igitur &c̃. consequentia nota & assumptum patet.

Ad argumenta patet solutio.

Quæstio. xx. Aphor. x.

Auicẽ. VTRVM Corpora non pura sint nutriẽda. Arguitur multipliciter q̃ sic. Primo auctoritate Auicen. fen. tertia libri primi doc. 2. ca. 7. quod est de regimine eius quod comeditur & bibitur, ubi ad litteram uult q̃ ſępe competit ei in cuius corpore humores abũdant corrupti, ut rem bonam largiter comedat. Secundo. hũorum corruptioni necessaria est restauratio cum temperamento, ut in illo commento. 17. primę particulæ. Et quibus semel aut bis. Tertio quandoq̃ in tali corpore uirtus est debilis. Quarto. quia corpora leprosa & scabiosa sunt nutriẽda. Quinto. quia potest ille cibus humorum corruptioni contrariari. Sexto. per nutricatio nẽ restauratur uirtus. igitur &c̃.

Ad oppositum est aphorismus & eius uerificatio.

Corpus nõ pur̃ duplex Nutricatio duplex. Primo nota q̃ corpora non pura sunt duplicia. s. cacochyma & plethorica. Secundo nota q̃ nutricatio ẽ duplex. quædam pure resumptiua, & quædam non, sed cũ hoc alteratiua. In quo differant patet. Prima cõclusio. Corpora plethorica nõ sunt nutrienda nutricatione pure resumptiua. Probatur, quia adderetur in plenitudinem ut probatum est in aphorismo. In exercitantibus.

Secunda conclusio. Talia corpora non sunt omnino sine cibo dimittenda. Patet quia alias fierent cacochyma.

Tertia conclusio. Corpora cacochyma non sunt cibanda cibatione pure resumptiua. Patet, quia adderetur in cacochymiam, et hoc cum cibatione dicta. Quarta cõclusio. Electiue hæc sunt nutrienda nutrimento alterantiuo. Patet, quia nutriẽda sunt nutrimẽto corruptionis prohibitiuo. Quinta conclusio. Quandoq̃ coacte & non regulariter cibãda sunt nutrimẽto mere resumptiuo.

Ex quibus patet solutio argumentorum.

Quæstio. xxi. Aphor. xi.

VTRVM Aphorismus sit uerus. Arguit multipliciter q̃ non. Primo corpora habẽtia stomachos calidos non facilius potibus replentur, ideo quæstio falsa. patet consequentia & assumptum, quia in stomacho calido cibaria facilis distinctionis corrumpuntur, ut uult Gal. Gal. 2. techni. ca. 3. in trac. de uentre. in de signis discrasiæ calidi stomachi. Corrumpuntur. n. in eo facile mutabilia. hoc etiam uoluit Auicẽ. 13. tertij. ca. de signis ma- Auicẽ. litię complexionis calidę stomachi. Confirmatur, quia in stomacho pręternaturaliter calido cibaria liquida corrumpuntur & in fumositatem conuertuntur &c̃. Secundo maior est cõuenientia siue similitudo cibi ad mẽbrum q̃ potus ad membrum. sed in habentibus symbolum facilior est transitus. igitur &c̃. patet consequentia & maior, & minor est philosophi. 2. de generatione. & Auicẽ. primi secunda. doc. 3. cap̃. 3. quod est de signis Aristo: complexionum ad litteram dicentis. Conuersio in gene- Te. cõ. ratione proportionali est facilior. igitur facilior erit con- 25. uersio cibi in membra q̃ potus. Tertio sequitur q̃ eisdem cibarijs conuenienter omnia corpora nutrientur. consequens est falsum. & consequentia tenet si oĩa corpora facilius &c̃. transmutant. & falsitas consequentis patet. alij enĩ cibi cholerico & alij phlegmatico sunt cõpetentes. Quarto. necessario per tot transmutationes potus transit ad membra debens nutrire sicut cibus. igi- Gal. tur non facilius. cõsequentia uidetur nota. & assumptũ satis patet. cum omne debens nutrire trãseat per tres digestiones. tertio complexionum: ca. 2. ad principium.

Quinto. ad hoc ut potus conuertatur in membrum necessario sibi maior requiritur dispositionũ latitudo q̃ ad hoc ut cibus conuertatur in membrum, uel partem membri, sed acquiritur facilius minor q̃ maior latitudo. ideo &c̃. patet consequentia, & minor. & arguitur maior quia maiori latitudine acquirendarum dispositionum distat potus à membro q̃ cibus, cum potus sit rarus & membrum spissum, potus fluidus & membrũ constans uel solidum, sicut est etiam cibus. Similiter & difficilius est rarum inspissare q̃ spissum amplius inspissare. sed potus est rarus, & cibus spissus. ideo &c̃. sed nõ conuertitur nutrimentum nisi per inspissationem, quoniam omnis digestio ingrossando procedit 4. metheororum. ideo &c̃. Sexto. cibaria grossa sunt magis confortatiua. ut Auicẽ. primo tertia. doc. secunda. cap̃. de regi- Aristo. mine eius quod bibitur & comeditur. ideo &c̃. Vlti- Auicẽ. mo. pro ista facit auctoritas Gal. primo alimentorum. Gal. ca. 19, de lupinis, ad litteram sic dicentis. Quę enim humida consistentijs uel humidiora modicum dant nutrimẽtum corporibus et celeriter euaporans et euanescẽs. Pro isto etiam facit auctoritas Damasceni in suis apho- Dama. dicentis. Animal nutritur per frigidum & siccum, uiuit autem per calidum & humidum.

Ad oppositum est Hippo. & Cõmentator & Isaac in Isaac. dictis particularibus. cap̃. de uino.

In hac quæstione erunt duo articuli. In primo uidebitur de principali quæsito. In secundo uidebitur de diuersitate facilitatis repletionis corporum diuersorũ ex nutrimento humido uel sicco.

Quantum ad primum sunt notata & conclusiones.

Primo sciendum, ut habet uideri primo. prima doc. de uirtutibus q̃ nutricatio non est aliud q̃ conuersio nu- Nutri- trimenti in substantiam nutriti &c̃. & primo uirtutũ catõ qd naturalium. cap̃. 8. est assimilatio nutrientis ad nutritum. cui nutricationi uirtus digestiua deseruit cum digesto sit nutrimenti alteratio & prępparatio, ut conuertatur in substantiam nutriti. Ex quo patet q̃ omne facili ter digestibile est facili ter nutritiuum. Et hoc secũdum

Digitized by Google

omnem actum nutritiue uirtutis, qui. ſ. eſt appoſitio unio & aſſimilatio. Vnde de uirtute digeſtiua habetur primo prima. doct. 6. de uirtutibus. cap. de uirtutibus miniſtrantibus. Et. 3. uirtutū naturalium. cap. 1. dr̄ q digeſtiua eſt illa, quę qđ attraxit attractiua et retētiua retinuit in eſſentiam aptam uirtutum in ea permutationem facientium operationi conuertit & complexioni, quę permutationi nutrientis in effectu eſt competens.

Secundo ſciendum eſt ex dictis circa litteram, illud nutrimentū appellari facile replere uel reſumere quod faciliter conuertitur &c̄. Et hoc ſecundum plurimas eius partes. Econtra autem dicitur non faciliter ſed difficulter replere, ut facilitas replettonis ex parte nutrimenti attendatur penes aptitudinem ipſius nutrimenti, ut ſecundum plurimas eius partes in membrorum ſubſtantiam conuertatur. Et dixi notanter ex parte cibi uel nutrimenti, quia ex parte corporis nutriendi penes aliud attenditur. ut ſatis patet. Tertio ſciendum eſt q̄ tam cibus q̄ potus acceptus ut in ꝓpoſito pertinet eſt duplex. quia quidam eſt ſolū à materia operans & quidam à materia & qualitate. In propoſito eſt ſermo de operante à materia licet etiam poſſit ampliari ad operantem à qualitate. Quarto ſciendum eſt q̄ in ſubſtātia rara & fluida facilius fit impreſſio ab agente naturali, q̄ denſa & ſpiſſa aut ſolida. & hoc ſatis manifeſtum eſt. Ex quo patet facilius eſſe calori naturali cęteris paribus tranſmutare rem ſubtilem q̄ groſſam. Vltimo nota q̄ q̄to nutrimentum à calido naturali eſt magis paſſibile, tāto cęteris paribus ſecundum plures partes eius eſt aptum aſſimilari ſubſtantię membrorum, Prima cōcluſio. Potus & cibaria liquida cæteris paribus facilius digeruntur q̄ ſolida. Et dico notanter cęteris paribus, quia cū liquiditate ciborum poſſet coniungi aliqua alia qualitas contrarioſi multum repugnans. Probatur cōcluſio ſic. potus &c̄. minus reſiſtit calori naturali digerenti & tranſmutanti igitur &c̄ patet conſequentia & antecedēs ſimiliter. Secunda concluſio. Potus & cibaria liquida facilius nutriunt q̄ ſolida cæteris paribus. Probatur, qa facilius digeruntur, ideo facilius nutriunt. Tertia concluſio. Cęteris paribus ſecundum plures partes digerūtur & nutriunt potus & cibaria iam dicta q̄ ſolida. Probatur, quia minus reſiſtunt calori digerenti &c̄. Corrolarium, ex quo ſequitur plures ſuperfluitates reſidere ex digeſtione ſolidorum cęteris paribus. Quarta cōcluſio. Facilius replentur corpora apta cibariis facilis digeſtionis repleri potu & cibis liquidis q̄ ſolidis. Patet ex dictis. Iſtam concluſionem uoluit Hippo. & Gal.

Vltima concluſio. Licet ita ſit, ſtat tamen de aliquo oppoſitum, ut patet in deductione argumenti primi.

Cibus & potus duplex.

Quantum ad ſecundum articulum ſint notata & concluſiones. Primo ſciendum q̄ ſicut corporum quędam dicuntur humida quędam ſicca, ita nutrientium quędā dicuntur eodem modo. ſ. quoddam humidum & quoddam ſiccum. Et per nutriens humidum in propoſito nō intelligo nutriens aptum conuerti in partem ſubſtantificam humidam, ſed intelligo nutriens humidum. ſ. liquidum. Econtra per ſiccum ſolidum. Secundo ſciendum q̄ quātum ad faciliter nutrire poſſumus comparare nutrimentum humidum corpori noſtro humido & corpori ſicco. Prima concluſio. Nutrimentum humidū nutrit tam corpora humida q̄ ſicca, facilius tamen q̄ ſiccum. Patet ex dictis in primo articulo. Ex iſta concluſione ſequitur q̄ non quęlibet ſimilitudo maior actualis ſiue conuenientia inter aliqua arguit inter illa facilirem tranſmutationem fore. ſed maior ſimilitudo uirtualis, quæ non eſt aliud q̄ maior aptitudo patiendi huiuſmodi ab illo eſt illa quę arguit faciliorem tranſmutationem. Secundo ex dictis inferri poteſt intellectus Gal. ſexto de accidenti. cap. 3. dicētis, iuuenes & pueros eſſe pares in humidis digerendis. quod quando q̄ quidem uerum eſt non punctualiter ſed ad iſtum ſenſum, q̄ uterq̄ faciliter digerit humida in comparatione ad ſicca. Secūda concluſio. Humida nutrimenta facilius nutriunt corpora humida q̄ ſicca cęteris paribus. egent. n. in eis trāſmutatione minori. Tertia concluſio. Sequitur q̄ ſicca in aliquo corpore ſicco facilius digeruntur q̄ in humido, & in aliquo minus. Patet, quia facilius nutriuntiuuenes, propter calidum eſſe in ipſis acutius q̄ in pueris, & ſenes difficilius. Quarta concluſio. Poteſt probabiliter poni q̄ cęteris paribus ſemper nutrimenta humida facilius nutriūt corpora humida q̄ ſicca. Patet, cum uideantur in eis indigere tranſmutatione minori.

Corpus duplex et nutriens duplex.

Ad argumenta principalia reſpondetur. Ad primum quid ſit dicendum patet per ultimam concluſionē articuli primi. Ad ſecundum dicitur q̄ licet ſit maior conuenientia formæ materialis non tamen eſt maior cō uenientia uirtualis. Ad tertium dicitur q̄ pro ſimplici nutricatione & conſeruatione fienda per nutrimentum eadem omnibus competunt cibaria, ut ſatis patet. Ad quartum negatur conſequentia. quęlibet. n. tranſmutatio per quam potus tranſmutatur eſt facilior & uelocior q̄ correſpondens per quam tranſmutatur cibus ſolidus. nam cum uolumus cito reſtaurare damus uinum uernaccium & oua ſorbilia. Ad quintū dicitur q̄ aliquando alicui acquiritur facilius maior latitudo q̄ alteri minor facilius. n. ſtuppa inflammatur q̄ ferrum ſit tepidū. ubi tamen cętera ſint paria difficilius ſemper acquiritur maior q̄ minor latitudo. Ad confirmationem negatur q̄ groſſum facilius ingroſſetur, immo aliquod ſubtile eſt facilius ingroſſabile, quia eſt magis ſubtile, & per cōſequens facilius reduci poteſt ad mediocrem modum ſubſtantię. Ad ſextum dicitur q̄ cibaria groſſa ſunt magis confortatiua. i. dantia nutrimentum magis conſtans & reſiſtens ſolutioni. Ad ſeptimum dicitur ſimiliter q̄ ſunt pauci nutrimenti. i. parum ſolidi, quod conſueuerunt medici antiquitus appellare modicę ſubſtantiæ.

Aliter q̄ly & ſtat expoſitiue. & eſt ſenſus q̄ cibaria humidiora modicum dant nutrimentum corporibus. et pro. i. celeriter euaporantur. Ad auctoritatem Dama. dicitur q̄ quē admodum uirtus generatiua ex parte ſubtiliori ſeminis generat ſpiritus & ex groſſiori membra, ſic nutritiua ex parte ſubtiliori reſumit ſpiritus, & ex groſſiori membra quę pars groſſa reſpectu ſpirituum ē frigida & ſicca. voluit ergo q̄ nutrimentum non eſt frigidum & ſiccum abſolute. ſed in cōparatione ad calidū naturale, puta ſpiritū quo effectiue uiuimus.

Gal.

Quæſtio. xxij. Aphor. xij.

VTRVM Materię peccantes poſt criſim relictæ poſſint facere recidiuam. Arguitur multiplicit q̄ non.

Primo, impoſſibile eſt aliquam partem materiei poſt criſim in corpore retineri quin cito euacuetur. igit &c̄. patet conſequentia & aſſumptum probatur, quia materia euacuanda ante criſim erat maioris reſiſtentię & amplioris q̄titatis multo q̄ ſit reliqua eius relicta poſt criſim, & uirtus ſufficit pro tunc illam materiam ſaltē quo ad maiorem eius partem euacuare, igitur tunc pōt hāc reliquiam euacuare. Vel ſic. maior eſt proportio uirtutis expulſiuę membrorum ad hanc modicam relictam reliquiam q̄ fuerit eiuſdem ad totalem materiam per criſim euacuatam. ſed prius ſufficit uirtus de illa totali notabilem facere expulſionem. igitur &c̄. patet conſequētia & aſſumptum ſimiliter. Secundo confirmatur idē & ſignetur inſtans terminatiuum criſis, quod ſit nunc gratia argumenti. & arguitur ſic, continue poſt hoc inſtans, quod eſt præſens erit uirtus fortior q̄ iam eſt, eo q̄ nō moleſtabitur ab actuali morbo, ſicut hucuſq̄ moleſtabatur, & cum hoc materia erit continue maioris actiuitatis, eo q̄ continue aget calor naturalis de ipſa aliquid reſoluendo & minorando & qualitatem eius prauam corrigendo, ſed nunc non ſufficit hęc materia facere recidiua. igitur nec aliquando poſt hoc. conſequentia nota & aſſumptum ſatis deductum eſt. Tertio principaliter

Digitized by Google

paliter arguitur sic, quod relinquitur post crisim semper uel ut plurimum est sicut cinis materię putrefacte, sed cinis non potest esse uehiculum caloris putredinis. igitur &c̄. patet consequentia & maior patet. & minor est de mente Auicē. primo quarti. Vel si conceditur ꝙ huiusmodi materia incinerata possit facere febrem, illa febris semper erit quartana, & sic raro huiusmodi materia faciet ueram recidiuam. Q uarto sic &c̄. hoc maxime foret, quia materia relicta post crisim pauca existēs in quantitate uel malitia in processu à qualitate mala in membro relicta potest augeri in quantitate uel malitia & sic iterato facere morbum. Sed arguitur ꝙ non, quia tunc ab intrinseco stante perfecta crisi posset fieri perfecta recidiua siue uera, quod repugnat ex quid nominis crisis perfectæ. & consequentia probatur, quia qua ratione mala qualitas in membro post crisim relicta potēs est materiam relictam in quantitate uel malitiam augere, eadem ratione potest nouam materiam reaggregare dato ꝙ nulla relicta fuerit, quo posito in esse erit crisis perfecta. quia totalis materia perfecte euacuabitur. & tamen post eā sequeturrecidiua ut patet. ideo &c̄. Q uinto ad principale sic. materia in crisi taliter euacuatur ꝙ infirmus non potest amplius recidiuare. igitur &c̄. patet consequentia & assumptum uidetur de mente Gal. prima huius. 20. commento. s. apho. illius. Ea quorum crisis fit, & quorum facta est &c̄.

Tra. 2. Cap. 1

Ad oppositū est Hippo. in Apho. & Gal. in cō. 12.

Respondendo ad hanc quæstionem. Primo oportet p̄mittere notabilia quædam. Secundo cōclusiones respōsiuas de quæsito. Primo p̄mittendū ex dictis circa literā ꝙ cā recidiuę qñq; est ītrīseca & qñq; extrinseca nō corporalis siue p̄mitiua sicut indebita administratio sex rerū nō naturaliū aut alicuius earum. In proposito autem est sermo de recidiua contingente à causa intrinseca siue corporali. Secundo sciendum ꝙ causa intrinseca faciens recidiuam potest esse triplex (ut tangebatur circa literam). s. causa antecedens quę nondum putruit, reliquia causæ coniunctæ, & mala qualitas siue complexio relicta nouę materiei aggregatiua. Tertio p̄mittendum est ꝙ materia post crisim potest esse multa aut modica. Similiter intense malitię & remissę. Similiter mala qualitas relicta potest esse intensa aut remissa &c̄. Similiter uirtus potest esse multum debilis et potest esse fortis. omnia ista satis patent. Q uarto præmittendum est ꝙ recidiua est duplex. s. uera & nō uera. Vera est quando à materia uel à causa alia corporali ex radice relicta causatur noua ægritudo secundum specificam eius denominationem similis radici, ut si post tertianam sequatur tertiana. Recidiua non uera potest fieri dupliciter. s. uel quando ex radice præcedentis secundum specificam denominationem nō sequitur eadem febris, ut si post tertianam sequatur quartana. uel si similis sequatur tamen ex causa primitiua & non intrinseca erit recidiua non uera. Q uinto p̄mittendum est ꝙ crisis est duplex. s. perfecta & imperfecta. Perfecta ē per quam fit totalis materiæ extraductio uel euacuatio, ita ut per dispositionem protunc in illo remanentem nō fit corpus illud aptum recidiuare merito. s. illius dispositionis. Econtra uero crisis imperfecta est qua uel non taliter materia extraducitur, uel non taliter quin corpus merito illius dispositionis in eo remanentis sit aptū recidiuare. Prima conclusio. Nunq̄ materia relicta nec aliqua dispositio relicta post crisim perfectam potest facere ueram recidiuam. Hęc conclusio uidetur nota ex quid nominis perfectę crisis, ut statim tangebatur. Similiter quia post ueram crisim debet ęgrotans ad salutem uel sanitatem alterari, ut patebit in commento illius. 13 apho. secundę. Q uibuscunq; crisis fit his nox. sed nūq; æger taliter alteratus paratus est merito dispositionis in eo derelictæ recidiuare. igitur &c̄. patet consequentia, & assumptum similiter. Secunda conclusio. Materia morbum faciente totaliter ad extra euacuata possibile est post hāc crisim corpus ī cidere uerā recidiuā. Probatur sic conclusio. possibile est ab aliqua causa corporali ex radice derelicta perduci ad ægritudinem secundū specificam denominationem radici similem. igitur &c̄. patet consequentia ex quid nominis recidiuæ ueræ. Et assumptum patet, quia quantuncunq; materia radici fuerit ad extra totaliter euacuata stat tamē in membro ubi prius fuit minera materię malam remansisse qualitatē similem materiam radici reaggregāte. sed hoc ineste posito sequeretur recidiua uera, & tamen prius fuit materia radicis totaliter ad extra euacuata. igitur &c̄. patet cōsequentia & assumptum similiter. Corrolarium ex illa conclusione sequitur ꝙ non quælibet crisis per quā totaliter materia morbi euacuatur est perfecta. Patet hoc ex conclusione præcedente immediate. Ad perfectā igitur crisim requiritur ꝙ materia ad extra ducatur & cum hoc merito dispositionis derelictæ, quia. s. malę cōplexionis non sit corpus paratum egrotare. Tertia conclusio. Vt plurimum recidiua causata à reliquia causæ cōiunctæ radicis est recidiua nō uera. Patet, qa ut plurimum talis materia est melancholica quæ putrescens febrem generat quartanam. igitur &c̄. patet consequentia & assumptum similiter. Q uarta conclusio. Licet ita sit possibile est tamen reliquiam causæ coniunctę radicis ueram facere recidiuam. Hęc conclusio declaratur primo imaginando sortem tertianarium, & ꝙ sorte uere criticante crisi perfecta, parte materię iam euacuata per sudorem occurrat causa uehementer sortem infrigidans & poros claudens & extinguens actualem calorē materiei. deinde per temporis processum iterato putrescat materia ista cholerica. & patet antecedēs. Et similiter quantuncunq; illa materia cholerica respectu unius caliditatis leuis dicatur incinerata, ita ut illius nō sit amplius uehiculum, stat tamen sibi occurrere aliam causā fortiorem facientem impressionem, ipsa adhuc existente cholera sic putrida, & tertianam iterato faciet. Exemplum satis familiare. uidemus enim cum ignis applicat lignis ꝙ taliter potest imprimi & ita debiliter calor ī ligna illa ꝙ solum incinerabit ea ad carbones, qui calorē illum taliter impressum conseruare non poterunt. dicētur igitur incineratiꝛ respectu illius caloris taliter impressi. Si tamen illis carbonibus applicatur forte agens imprimens calorem, ut si in fornace proȷcerentur. certum est ꝙ calorem taliter impressum conseruarent, quouscq; perducerentur ad ultimam incinerationem & perderēt formam suam. Ita proportionabiliter dictum est de materia illa calida cholerica faciente febrem. Item quia materia cholerica adusta permanens potest choleram benignam aut sanguinē putrefacere, & per consequens &c̄.

Recidiuę cā duplex & triplex

Materia post crisim triplex Recidiua duplex.

Crisis duplex

Q uinta conclusio. Recidiua causata à materia, quæ fuit antecedens radicis ē utplurimū uera recidiua. Patet quia utplurimum causat ęgritudinem secundum specificam denominationem eius &c̄. Dixi notanter utplurimum. potest. n. causari aꝑa aut aliquid huiusmodi radice existente febre. Sexta & ultima cōclusio. Ad hoc ut materia post crisim relicta possit ueram facere recidiuam, necesse est ipsam maiorari in quantitate uel malitia uel in utroq;. Patet, quia alꝫ non posset assignari causa, quare post faceret ægritudinem & nō ante. licet etiā posset addi situs in membro. materia enim distans à corde non facit febrem. quę pulsa prope cor febrem faciet. Ex omnibus his elicias conclusionem responsiuam ad quæsitum, ut patet.

Ad argumenta patet solutio &c̄.

Quæstio. xxiij. Aphor. xj.

VTRVM Radix siue principaliter morbus & recidiua sint idem morbus numero siue constituant unū & eundem morbum numero. Arguitur multipliciter ꝙ non. Primo. quia posito principali non requiritur si ue ponitur recidiua & econtra. igitur &c̄. patet conse-

Digitized by Google

quentia & assumptum probatur, quia bene sequitur. ē radix. igitur non recidiua & econtra. Secundo recidiua est effectus radicis. igitur &c̄. patet consequentia, ga nunq̄ causa & effectus sunt idem numero. & assumptum patet cum recidiua depēdeat à radice. Tertio possibile est recidiuam esse phlegmaticam puram principali ægritudine existente tertiana nota. igitur &c̄. consequentia patet & assumptum probatur, ponendo sortē febrire ex materia mixta ex cholera & phlegmate, et q̄ critice euacuetur materia subtilis cholerica peccans remanente parte grossa phlegmatica in qua nouiter accendatur etiam putredo. & patet antecedens. Q uarto possibile est recidiuam esse quartanam principali siue radice existente sanguinea continua. igitur &c̄. patet consequentia & assumptum similiter ponendo sanguinem putrefieri, cuius subtile conuertatur in cholerā & grossum in melancholiam quæ putrescat. et patet assumptū.

Q uinto quia recidiua est deterior radice & nihil est deterius se. igitur.

Ad oppositum arguitur. Primo. quia in quatuor tēporibus uniusmorbi salubris simul includitur radix & recidiua igitur &c̄. patet consequentia & assumptum dicitur de mente Gal. in commen. 12. aphor. primę particulæ. paroxismos & consistentias &c̄. de domino Anaxione pleuretico. Secundo quia non minorem uidetur habere unitatem recidiua cum sua radice q̄ paroxismi distincti tertianæ uel quartanę adinuicem. sed huiusmodi paroxismi constituunt simul unum morbum numero, ut patet de tertiana & quartana. igitur similiter radix & recidiua patet consequentia & assumptum similiter. ita. n. cadit quies inter diuersos paroxismos sicut inter radicem & recidiuam. Item tertio. quia radix terminatur ad recidiuam. igitur saltem recidiua est quid intrinsecum uel pars intrinseca.

In ista quęstione primo ponam notabilia & quasdam distinctiones. Secundo ponam cōclusiones responsiuas de quęsito. Primo prēmittendum est. Duplex est recidiua, uera & non uera. Et hoc de recidiua loquendo ab intrinseco proueniente, licet recidiua ab extrinseco proueniens etiam debeat dici non recidiua sed potius nouus morbus. Et per ueram recidiuam intelligo ęgritudinem secundum specificam denominationem similem radici, causatam ex materia uel ex aliqua causa corporali ex radice derelicta. Econtra uero dicitur recidiua non uera.

Recidiuę ueręcōditio 4ª.

Ex quo patet q̄ ad hoc ut aliqua dicatur recidiua uera requiruntur quatuor conditiones. Prima est principalē ęgritudinem præcessisse & cessasse. Secunda est q̄ sit similitudo specifica huius ægritudinis sequentis ad principalem ægritudinem precedentem. Tertia q̄ hæc sequēs quę dicitur recidiua sit uel fuerit dependens ab aliqua cā corporali ex principali ægritudine derelicta, sicut causa antecedens uel coniuncta. uel fuerit mala qualitas nouę materię reaggregatiua, ut dicebatur. Q uarta q̄ fuerit apparēs declinatio uniuersalis præcedentis ęgritudinis. Et dico notanter apparens declinatio uniuersalis &c̄. quia licet in fine primi paroxismi tertianæ sit apparens declinatio, ſ. particularis, non tamen debemus dicere q̄ aduētus secūdi paroxismi sit uera recidiua. Per primā ergo conditionem differt recidiua radice. Per secundā differt à quartana sequente sanguineam uel tertianam. Per tertiam differt à recidiua contingente à causa primitiua. Per quartum differt à reditu paroxismi. Secundo

Vnum nūero triplex.

nota prout in proposito spectat aliqua dicuntur tripliciter vnum numero. Primo, quia ex illis constituitur. vna entitas uel ens per essentiam sicut dicimus medietates continui esse unum. Secundo impropriè propter similitudinem partium sibijnuicem succedentium, ut hetica diceremus unam à principio usq̄ ad finem. Tertio ualde improprie, quia ipsis per successionem quādam correspondet una similis causa à qua dependent, sicut dicere mus eundem fore radium in mane & meridie, aut eandem caliditatem in principio paroxismi & declinatione, aut eandem febrem sanguineam à principio usq̄ ad declinationem. Prima conclusio. Recidiuæ non uera & sua radix &c̄. non constituunt unum morbum numero. Patet per argumenta adducta ante oppositum. Secunda conclusio. Nec sunt necessario morbus unus secundum specificam denominationē. Patet similiter ex dictis. Tertia cōclusio. Recidiua uera & sua radix fūt una ęgritudo secundum specificam denominationem. Patet ex conditionibus ueręq̄ recidiuę. Q uarta cōclusio. Loquendo de unitate proprie dicta numerali plures paroxismi unius interpolate non constituunt unū morbum numero. Probatur, quia paroxismus non est nisi determinata inuasio siue motus &c̄. sed inter quoscūq̄ motus cadit quies media illi non constituunt unum numero. igitur &c̄. patet consequentia et assumptum similiter. Exista conclusione sequitur q̄ nulla ægritudo p̄prie est interpolata. Sequitur secundo q̄ existens in qte inter paroxismos nō est in aliquo tempore morbi. Patet, quia tunc non est morbus cum corpus tūc ab actuali morbo quiescat. ideo &c̄. Q uinta cōclusio. Loquēdo de unitate improprie dicta ex pluribus paroxismis unius interpolate fit unius morbus. Patet, quia talibus per successionem quādam correspōdet similis causa, puta antecedens uel coniuncta uel mala qualitas reaggregatiua. ideo &c̄. patet consequentia & assumptum similiter. Ex quo sequitur q̄ for. post primum paroxismū interpolate anteq̄ aduenīat secundus, ualde improprie dicimus esse in tempore morbi nisi ad intellectum datū quia. ſ. est in tempore in quo est adhuc similis causa &c̄. vel pro quanto est causa adhuc taliter uel taliter morbum factura, ut dicamus principiū uel augmentū &c̄. per attributionem ad causam. Sexta conclusio. Sequit q̄ recidiua uera & sua radix non constituunt morbum unum numero unitate proprie dicta. Septima conclusio. Radix & recidiua uera constituunt unum morbū numero unitate improprie dicta. Patet ex dictis. Primum dubium. An corpus existens in tempore medio inter radicem & recidiuam debeat dici ægrū uel neutrū. & si neutrum cuius significati. Secundum dubium. Probatur post crisim imperfectam q̄ reliquia materię quę remansit non sit sufficiens q̄ per eam fiat recidiua, & q̄ ex inordinatione regiminis fiat simul cum illa materia ęgritudo similis priori. Et quęritur utrum hęc debeat dici recidiua uera uel non uera. Ad primum dubium dicitur q̄ illud est neutrum nunc primi significati decidentię. Potest etiam dici neutrum de secundo significato ut debet uideri primo techni. & habetur plene in quęstionibus. Ad secundū dicit q̄ in illo casu illa erit recidiua uera. Patet p descriptionē recidiuę ueręq̄ Gal.

Ad argumēta prīcipalia patet solutio ex dcīs ī qōne.

Q uæstio. xxiiij. Aphor. xij.

VTRVM Chymi longo tempore putrefacti necessario generēt febrem. Arguitur multipliciter quòd non. Primo, quia longo tempore putrefactisunt incinerati. Secundo quia possunt esse diminutę quantitatis. Tertio quia in loco distanti à corde pñt putrefieri.

Oppositum ponit Galenus. Respondendo q̄ per putrescentes in longo tempore intelligit illos in quibus tāto tempore processit putredo, ut putridam fuliginem possit ad cor mittere, & hoc stante quantitate sufficienti & situ cōuenīēti. Et sic patet solutio. Dubiū. Vtrū humor malus contentus in locis calidioribus uelocius putrescat. Q̄. non, quia ibi est uirtus fortior & resistentia ad putredinem maior.

Ad oppositū est Gal. Et patebit solutio ibi, ubicunq̄ cibus prēter naturam &c. aphoris. 17. secundæ particulę. quare illic quęre.

Q uæstio. xxv. Aphor. xiij.

VTRVM Crisis sit uehemens & uelox motus. hoc est utrum diffinitio à Gal, commento, 13. data de crisi

Digitized by Google

crisi sit bona. Arguitur multipliciter ꝙ non. Primo, quia crisis est tardus motus. igitur &c̄. patet consequentia et assumptum est Auicē. 4. secunda. cap̄. 1. Et arguitur ratione, quia possibile est aduenire crisim laudabilem uirtute materię morbi modicum dominante, sed hoc posito fieret materiei expulsio tarda & non uelox, ut satis patet. ideo &c. tota consequentia est nota cum antecedente. Secundo crisis non est aliquis motus. igit̄ &c. patet consequentia & assumptum probatur, quia crisis est aggregatum ex motu locali materię, quę expellitur & ęgrotantis alteratione. notum est autem hniusmodi aggregatum non esse aliquem motum. igitur &c. patet consequentia cum antecedente. Tertio crisis qualitercunq; sumpta non est motus morbi. igitur quęstio falsa patet consequentia & assumptum probatur discurrendo. Si. n. capiatur crisis pro separatione nocitiui à iuuatiuo aut euacuatione, notum est ꝙ ipsa nō est motus morbi sed materię morbi. Similiter si capiatur pro alteratione ad salutem, quia talis alteratio est ęgrotantis. Consimiliter arguitur si capiatur pro toto aggregato ex his ut patet intelligēti. Quarto. per crisim salubrem nō subito alteratur infirmus ad salutem nec etiam ad mortem. igitur quæstio falsa. patet consequentia & assumptum. ꝙ. n. non ad mortem satis patet &c̄. sed ꝙ nec ad salutem &c̄. arguitur, quia prius alteratur ad neutralitatem. igitur &c̄. patet consequentia & assumptum similiter. Quinto. quia materia existente summe digesta ut satis patet. igit̄ &c̄. patet cō sequētia & assumptū similr.

Ad oppositum eorum quę argutа sunt, expresse est Commentator in commento. 13.

Respondendo ad istam quæstionem. Primo pręmittam quædam notabilia & distinctiones. Secundo ponā cōclusiones responsiuas de quęsito. Prima distinctio. Crisis dupliciter sumitur. Primo communiter & indifferenter pro quacunq; superatione morbi à uirtute uel econtra, siue fiat subito siue paulatine, & hoc modo supsit Gaſ. crisim tertio. de crisi. cap̄. 1. dum distinguebat crisim in sex species. Prima est subito ad salutem. Secunda paulatine ad salutem. Tertia subito ad salutē imperfecte & paulatine perfecte ad salutem. consimiliter distinguitur de mortali crisi, & sic non sumitur crisis hic in proposito quando à Gaſ. diffinitur. Secundo modo sumitur crisis pro subita superatione morbi à uirtute uel econtra, & pro uehementi euacuatione materiæ uel diuisione uel alteratione subita ægrotantis ad salutē uel ad mortem. Secunda distinctio. Crisis secundo modo sumpta iuxta communem modum loquendi doctorum sumitur quadrupliciter. Primo modo pro actuali separatione nocitiui à iuuatiuo & directione eius ad loca expulsionis. Secundo pro ipsius euacuatione. Tertio pro alteratione subita consequente prædictam euacuationem & separationem uel ad salutem uel ad mortem. Quarto capiē pro toto aggregato ex his. Ad propositū hic maxime capitur crisis in eius diffōne secundo & tertio modo. Tertia distō. Crisis tertio modo acceptę quędam sunt causę uniuersales ut cœlestes. Et quædam particulares ut uirtus & calor naturalis & materiei expulsio, ad extra. Et hanc distinctionem in pluribus locis innuit Gaſ. in libro de criticis. Ex qua sequitur idem posse esse signum & causam respectu eiusdem, ut euacuatio materiei critice expellendæ est causa & signum alterationis ad salutem. Quarta distō. Tripliciter dicitur motus aliquis uel aliqua mutatio esse alicuius. Primo tanq̄ agentis ut calefactio calefacientis. Secundo tanq̄ subiecti, ut calefactio calefactibilis. Tertio tanq̄ termini. sic. n. corruptionem dicimus esse formæ quę corrumpitur & generationem formę cuę generatur. Ad propositum crisim esse motum morbi, potest intelligi aliquo istorum trium modorum iam dictorum. Quinta distinctio. Iuxta communem modum loquendi. Per morbum intelligitur quandoq; dispositio præter naturam per se & immediate operationes lędens, & sic distinguit̄ contra causam & accidens. Quandoq; autem per morbum intelligimus materiam morbi: ut dicentes morbū consumi intelligunt materiam morbi. Vltimo nota ꝙ per salutem in diffōne crisis positam non debemus intelligere sanitatem, prout distinguitur contra neutralitatem, sed debemus intelligere dispositionem saluam per quam saluabitur æger, & illa est communis sanitati & neutralitati conualescentię.

Gaſ. Crisis spēs 6r, Crisis quadrupliciť. Crisis cā duplicit. Gaſ. Motus, uł mutatio tripliciť,

Mor-- bus du plicit.

Prima conclusio. Qualitercunq; sumatur crisis iuxta secundam distinctionem quęlibet crisis est motus naturę tanq̄ agentis. & hoc loquendo de salubri. Patet, ga omnem talem efficit natura. igitur &c̄. Secunda conclusio. Aliqua crisis est motus materiei tanq̄ agētis. Patet de mortali sumpta pro subita alteratione ad mortē.

Tertia conclusio. Quęlibet crisis primo uel secundo modo sumpta est motus materiei morbi tanq̄ subiecti. Patet. ga talis non est nisi expulsio uel directio &c̄.

Ex quo patet ꝙ idem potest esse materia siue subiectum & agens respectu motus eiusdem, sicut materia ē agens stimulando, & tamē est subiectum. Quarta cō clo. Vt sic crisis nō ē motus morbi proprie sumpti. Patet, quia nec tanq̄ agentis, nec tanq̄ subiecti, nec tanq̄ termini. Nisi forte quis dicat ꝙ morbus stimulādo agit hunc motum. Quinta conclusio. Crisis sumpta pro subita alteratione ē motus corporis tanq̄ subiecti, & morbi tanq̄ termini, & natura tanq̄ agentis. Patet hæc conclusio intelligenti. Sexta conclusio. Crisis sumpta pro toto aggregato non est motus nisi improprie modo quo dicimus aliquod ens per aggregationem esse ens. Vltima conclusio. Diffinitio data de crisi est bona, & competit hic diffō cuilibet contento sub diffinitio. Per hoc enim quod dicitur motus tangitur genus, & conuenit crisis cū paulatina superatione morbi à uirtute, & econtra. Per hoc autem quod dicitur uelox & uehemēs differt crisis à paulatina superatione. Per hoc autem quod dicitur morbi intelligere posuimus ut circa literam tangebatur morbum proprie. & sic tangitur causa formalis, quia illius terminus motus est mors uel salus, quia laudabili corrūpitur & deperditur, in mortali uero augetur. Si autem intelligitur materia morbi explicatur causa subiectiua prędicti motus. Per hoc autem quod dicit quo infirmus &c̄. differt crisis perfecta à crisi imperfecta uel diminuta in qua non fit subita tendentia ad salubrem uel ad mortem. Et sic patet totam illam diffinitionem fore bene positam. Est. n. diffinitio solius crisis completę ad salutem uel ad mortem.

Ad argumenta principalia respondetur. Ad primū cum dicitur uirtute modicum superante materiam modicum mouet. negatur hoc quia licet sit paruus excessus uirtutis ad materiam quantum ad eius prauitatem & actiuitatem, tamen est satis magnus ad eā localiter mouendam. Et ponatur in casu ꝙ paruus esset excessus ad eam localiter mouendam quēadmodum est quantum ad eius prauitatē. tunc dicas ꝙ non foret crisis. Ad auctoritatem Auicē. dicitur ꝙ sumpsit crisim cōmuniter & non proprie. Ad secundum & tertium patet ex dictis. Ad quartum dicitur ꝙ subito non intelligitur in instanti, sed intelligitur in tempore satis breui. Et dicitur ꝙ quando ægrotans alteratur nō prius mouetur ad neutralitatem quàm mouetur ad salutem. Ad quintū dicitur negando hanc consequentiam. materia est perfecte obediens. ergo non fit fortis pugna aut motus &c̄. quia licet materia sit obediens, tamē ab ea eleuantur fumi putridi multi propter agitationem fortem qui perueniens ad membra principalia magnum eis inferunt nocumentum. Sume exemplum de fimo à quo si moueat fit eleuatio multorum fumorum putridorum.

Digitized by Google

Quæstio. xxvi. Aphor. xiij.

VTRVM In crisi necessario precedat antecedēs alteratio seu commotio, de qua Gal. loquitur in commento. 13. Arguitur multipliciter ꝙ non. Primo. possibile est materiam critice euacuandam contineri in uijs expulsionis. sed non oportet fieri commotionem &c̄. ni si ad digerēdum materiam ad loca expulsionis. igit &c̄.

Secundo uirtus non potest separare nocitiuum à iuuatiuo. igitur. assumptum probatur, cum uirtus sit āgēs mere naturale &c̄. Tertio in critica euacuatione materiei apostematis nō oportet antecedere commotionem. igitur &c̄. assumptum probatur, quia digesta et sanata materia non fit commotio. ergo &c̄. antecedens patet. tunc. n. remittuntur febris et accidentia mala. ideo &c̄. non autem fit illa cōmotio nisi digesta materia. Quarto materia existente summe digesta ipsa non præparatur expulsioni, sed in statu ipsa est summe digesta. igitur &c̄. patet consequentia & antecedens probatur, qa ipsam præparari expulsioni est ipsam digeri. Vltimo. in crisi mortali potest antecedere. igitur &c̄. patet consequentia. & assumptum patet, quia potest uirtus nulla tenus commouere posse materiam.

Ad oppositum eorum quæ arguta sunt expresse est Gal. in commen. 13. Primo nota ꝙ multi morbi per crisim sunt terminabiles, qa. f. continuę febres & interpolate & apostema &c̄. Nota tamen ꝙ interpolatę maxime terminantur per euacuationem criticam causę antecedentis. Continuæ uero terminātur per criticam euacuationem causę coniunctę. Secūdo nota ꝙ multi sunt non per crisim terminabiles. Tertio nota ꝙ causa coniuncta febris continuæ continetur intra uenas permixta laudabili materiei. interpolatę uero extra uenas, sed antecedens intra uenas ut in pluribus. Et nota quid intelligi debeat per commotionem antecedentem. Prima conclusio. Possibile est fieri commotionem antecedentem non subsequēte crisi. Probatur, quia potest uirtus unam istarum puta commotionem sufficientem facere, quam uis ipsa nō sufficiat euacuare materiam, cum difficilius sit duo cęteris paribus quàm unum facere.

Secunda conclusio. Non quamlibet crisim precedit commotio antecedens. Patet de aliqua mortali. Tertia conclusio. Aliquam crisim laudabilem non precedit fortis commotio. Patet de apostemate. Quarta conclusio. Possibile est ad commotionem antecedentem sequi crisim imperfectam ad salutem paulatine terminabilem. Patet satis uirtute non multum forti licet excedente. Quinta conclusio. pro mente Gal. Ante omnem crisim continuę uel interpolatæ feb. laudabilem & perfectam precedit commotio antecedens. Probatur, quia in tali materia est intra uenas extra uias expulsionis. igit &c̄. patet cōsequētia & assūptū fiat.

Ad argumenta patet solutio. Et nota duplicem esse crisim scilicet perfectam & imperfectam. Et nota ꝙ causa antecedens tertianę interpolatę est intra uenas, & coniuncta extra uenas, & continuæ causa coniuncta & antecedens intra.

Quæstio. xxvij. Aphor. xiij.

VTRVM Crisis diurna sit pfectior crisi nocturna. Arguitur multipliciter ꝙ non. Primo. crisis quæ fit de nocte cum maiori pugna fit & fortiori conatu uirtutis. igitur fit completius & perfectius. consequentia uidetur nota, quia effectus ab agente productus cum conatu maiori uidetur esse perfectior. Secundo uirtus & calor naturalis sunt fortiora & magis superant materiā de nocte q̄ de die. igitur perfectiorem & completiorem tunc sufficiunt facere crisim. consequentia nota & assūptum probatur sic, quia tūc calor est magis unitus in interioribus. Tertio quod frequentius fit à natura regulariter operante in uno tempore q̄ in alio est conenientius in illo tempore in quo fit frequentius, sed frequentius facit natura crisim de nocte q̄ de die ut docet experimentum. igitur &c̄. consequentia nota & assumptum satis patet. Quarto citius & completius aduenit subita mutatio ægri ad salutem de nocte q̄ de die. igit &c̄. consequentia nota. & assumptum probatur, quia talis subita alteratio aduenit per remotionem illius qualitatis pręter naturā puta caloris febrilis, sed huiusmodi remotio citius & completius efficitur in nocte, eo ꝙ frigiditas nocturna iuuat in remotione illius qualitatis igitur &c̄. Quinto tam crisis per sudorem q̄ per fluxū uentris melius perficitur in nocte. igitur etc. assumptū probatur. primo de crisi per sudorem, quia talis melius efficitur in somno q̄ in uigilia. secundo patet hoc idem de crisi per fluxum, quia in uigilia trahitur calor spiritus & sanguinis ad exteriora de die, & ex consequenti ē minus potens calor euacuare materias in die q̄ in nocte, quando est circa materias expellendas unitus.

Ad oppositum arguitur. Crisis diurna fit cum maiori facilitate naturę. igitur est perfectior. consequentia uidetur nota. & assumptum patet. in die. n. porositates & uię per quas debet fieri euacuatio sunt magis latæ & aptæ. igitur &c̄. Primo nota ꝙ crisis capitur quādoq̄ pro agitatione materiæ & euacuatione, quandoq̄ ꝓ subita alteratione, ut supra habitum est. Secūdo prēmittendum est ꝙ euacuatio quam uirtus tolerat cum minori labore cęteris paribus est laudabilior, q̄ illa quam uirtus tolerat cum maiori labore. Patet, quia ad illam sequitur maior resolutio et debilitatio uirtutis. igitur &c̄. patuit etiam supra illo apho. 2. particulę primę. In pertur bationibus uentris. Tertio prēmittendum ꝙ eiusdem uel similis euacuatio est difficilior in nocte q̄ in die cęteris paribus, quia tunc uiæ sunt minus amplę uel apertæ per quas debet fieri euacuatio materierum. Prima cōclusio. Crisis accepta pro agitatione aut euacuatio materię cęteris paribus facta in die est laudabilior q̄ facta in nocte. Probat, quia tunc utę per quas debet fieri euacuatio sunt ampliores. igitur protūc facilius euacuatur materia & minori fatigatione uirtutis. Itē uapores tūc eleuati à materia agitata minus retinentur, quia magis transpirāt. sed illi sunt potissima causa nocumenti cōtingentis tempore crisis. igitur. consequentia nota, & totū assumptum supra patuit. Secunda conclusio. Licet ita fit, sępius tamen contingunt crises in nocte quā in die. Probatur, quia in illo tempore uirtus magis stimulatur primo quia uapores à materia agitata eleuati magis retinetur. secundo quia materia a calore interius unito fortius agitatur. Corrolarium. hęc consequentia non uallet. Hoc sępius & frequentius fit à natura regulariter operante in hoc tempore q̄ in illo. ergo hoc fieri in hoc tempore laudabilius est q̄ fieri in illo. Sed bene sequit̄ supposito ꝙ natura non foret stimulata ab aliqua causa p̄ter naturam ipsam stimulante nec necessitante hāc operationem in illo tempore facere magis q̄ in alio. Tertia cōclusio. Capiendo crisim pro subita mutatione uel alteratione ipsius ægrotantis ad salutē facilius & citius perficitur crisis in nocte q̄ in die cęteris paribus. Patet, quia tunc est frigiditas aeris maior, quæ iuuat in remotione caliditatis pręter naturam. igitur &c̄. Quarta conclusio. Sequitur ꝙ perfectissima crisis est illa, cuius agitatio & euacuatio materiei efficit in die, & in nocte sequenti fit ęgri alteratio ad salutem. Patet ex dictis.

Crisis dupl'r

Ad argumenta patet solutio.

Quæstio. xxviij. Aphor. xiij.

VTRVM Crisis nocturna sit melior & pfectior diurna. Arguitur multipliciter ꝙ nō. Primo sic. multo sęuiora & difficiliora sunt accidentia nocturna quàm diurna. igitur deterior est crisis nocturna q̄ diurna. Patet consequentia, quia una de conditionibus requisitis ad bonitatem crisis est leuitas accidentium. assumptum uero est de intentione Commentatoris in cōmē. 13. qui dicit ꝙ accidentia critica nocturna sunt magis periculosa cū cōsuetudinis humanę sit nocte quiescere.

Secundo

Digitized by Google

Secundo facilius fit eũo materiex critice euacuãdarũ in die q̃ in nocte, & adhuc cũ minori nocumento. ergo diurna est melior. patet consequentia & assumptum arguitur, quia in die uię & meatus per quos fit euacuatio ampliant̃ & dilatant̃. pori aperiunt̃, materię subtiliant̃ calor etiã similit̃ cum materiebus euacuandis simul ad exteriora mouetur. in nocte aũt accidit oppositũ oĩum istorum. igit̃. Et confirmatur, quia crisis diurna uidet̃ ꝓportionari crisi æstiuali & nocturna hyemali. sed æstiualis est melior & pfectior q̃ hyemalis. oês. n. ægritudines hyems prolongat & æstas abbreuiat. et idẽ uoluit Auicẽ. 2. quarti. cap̃. 2. igitur &c̃. Tertio multo plus debilitat natura in crisi nocturna q̃ diurna. igit̃. patet consequentia & assumptũ arguit̃. quoniã per crisim nocturnã mutatur natura ab eo quod est sibi consuetũ. s. à quiete. per diurnã uero non mutatur à consueto. sed deterius est naturã remouert ab eo quod est sibi consuetum. igitur. Et confirmat̃, quia tẽpore noctis materię magis accentrant̃ & mouẽtur ad interiora. ergo magis obuiãt mẽbris principalibus, & per consequẽs magis offendunt et debilitant. Similit̃ quia poris clausis uapores eleuati à materia putrescente includunt̃ in corpe & maxime nocent mẽbris quibus obuiant. Et confirmat̃ à posteriori, quia pĩes fiũt crises mortales in nocte q̃ in die.

Auicẽ.

Q uarto in crisi diurna luminare magnũ ẽ super hemisperium nostrum, quod est dator uitę & uita uiuentium, unde Ptolomeus octauo uerbo centiloquij dicit quòd sol est radix uirtutis uitalis ergo cum eius influentia sit diurna multum confortabitur uirtus uitalis in die, quę est regitiua totius. in nocte autem deficiente eius influxu multum debilitabitur. igitur crisis diurna melior erit nocturna.

Ptol. In ꝓpõ ne. 86.

Ad oppositũ multipl̃r arguit̃. Primo. Crisis pfecta debet fieri hora fortioris molestationis. 2. quar. cap̃. 2. sed fortior est molestatio in nocte q̃ in die. ergo perfectior debet fieri crisis tẽpore noctis q̃ diei. patet consequentia cũ antecedente. Et confirmatur, quia eo tẽpore fit crisis pfectior q̃ calor ẽ fortior sed ĩ nocte calor ẽ fortior, q̃ ĩ die, qa ẽ magis unitus. patet hoc ẽt à signo. qa tũc magis pficit digestio. ergo ĩ nocte ẽ fortior calor, et ꝙ cõsequẽs ĩ nocte debet fieri pfectior crisis. Q uod cõfirmat̃ etiã experimẽto qa natura frequẽtius mouetur ad faciẽdã crisim laudabilẽ tpe noctis q̃ tẽpore diei. sed semper natura de possibilibus facit quod melius est igitur &c̃. Secundo. Citius & cõpletius aduenit subita alteratio. ergo ad salutẽ de nocte q̃ de die. igitur consequentia tenet. & assumptũ probatur, quia talis subita alteratio aduenit per remotionẽ qualitatis ꝓter naturam puta caloris febrilis. sed huius remotio citius efficit̃ in nocte eo ꝙ frigiditas nocturna fuuat in remotione illius qualitatis. igitur:

Crisis spẽs multiplex.

Pro respõsione ad hãc quęstionẽ ꝓmittẽda sunt q̃dam. Primo ꝓmittendũ est ꝙ solũ erit hic sermo de crisibus salubribus, nõ autẽ de mortalibus. Secundo ꝓmittendũ ꝙ crisis quędã est eũonis & quędã permutationis, quędam cõpleta quędã incõpleta. hic autẽ est sermo de omnibus his speciebus cõparando unã ad reliquã cęteris paribus q̃tum est possibile, ut crisis permutationis ad crisim euacuationis, & sic de aliis manentibus. Itẽ oportet poni paritatẽ in omnibus aliis circũstãtijs ut in aspectu cœlesti, quia si melior fuerit aspectus diurnus q̃ nocturnus nõ est dubiũ, qa melior ẽ diurna cui aspectus ille amicat̃ q̃ nocturna cui nõ ita benignus aspectus corrũdet. Tertio ꝓmittẽdũ ꝙ cã crisis sumit̃ ex duobus. Vna cã sumit̃ ex radice superiori sicut ẽ cœlestis aspectus. quidã autẽ est amicitię mediocris q dã quę alia aũt cã sumit̃ ex ꝓte radicis inferioris, & hic est triplex. s. res naturalis, non naturalis, & ꝓter naturã. Naturalis est ut uirtutis cõpositio, raritas mẽbrorũ, uiarũ & meatuũ aptio. Non naturalis est ut aer cæsus qui uelocitat crisim, frĩdus uero retardat, & hoc etiã q̃ tum ad diuersitates crisium, unde calor iunat crisim q̃ fit per sudorẽ, turbat autẽ eã q̃ fit per fluxũ uẽtris. Itẽ quędã crisis est magis ꝓportionata tẽpori diurno & aeri lucido, & quædã tẽpori nocturno & aeri obscuro, ut Auicẽ. secunda quarti. cap̃. 2. & ita dicendũ est de aliis rebus ñ naturalibus. Similit̃ etiã ex ꝓte rei ꝓter naturã, unde materia subtilior fortius stimulat uirtutẽ, grossior uero minus. Vltimo præmittẽdũ ꝙ per crisim in ꝓpõsito intelligere possumus indifferenter cõmotionẽ aũtem euacuationem alterationẽ sequentem, & aggregatũ ex his tribus mutationibus.

Circa hanc materiã uersant̃ duę opiniones probabiles. Vna est quã ponit Cõciliator differentia centesimatertia ꝙ aliis paribus q̃tum ẽ possibile vĩr crisis nocturna ẽ perfectior q̃ diurna. Et ad hoc adducit aliqua argumenta post oppositũ tacta. Primum motiuũ. Crisis perfecta debet fieri hora maioris molestationis & afflictionis. sed maior est molestatio & afflictio de nocte q̃ de die, ergo &c̃. Secundum. Calor naturalis est instrumentum uirtutis expulsiuæ in expellendo materiã critice qui tempore noctis est uigorosior q̃ tẽpore diurno, quod declaratur. Primo per signum & à posteriori quia uidemus ꝙ in nocte magis perficitur digestio tam in iuuatiuo quàm in nocitiuo. A priori hoc idẽ potest declarari, ut ante oppositum est declaratum. Est enim tempore noctis calor magis unitus & accentratus, ita ꝙ undiq; possit magis & melius materiam expellere. Sedantur etiam & quietantur motus diei crisim perturbãtes diurnam & fortificantes per contrarium nocturnã. Spiritus etiam contrahitur interius frigiditate noctis & propter tenebras ut & fortiores reddantur actiones naturæ. Item etiam in nocte mouẽtur humiditates magis naturam irritantes in pugnam, quod etiam indicat plures crises in nocte esse factas respectu quantitatis temporis quàm in die. Tertium. Experientia uidemus quòd plures & frequẽtiores crises perfectæ fiunt in nocte quã in die, sed ꝙ freq̃ntius efficitur à natura regulariter operante uno tempore quàm alio est conuenientius in illo tempore in quo fit frequentius. Vltimum motuum est & præcise de crisibus ægritudinum acutarum, quia tales mutantur ex luna quemadmodum crises chronicæ mutãtur ex sole. Causa autem est, quia luna est mater humiditatum mundi. ideo eo tempore quo habet magis dominium super humiditates, eo tempore debet perfectiores facere crises sed in nocte dominatur luna, ut notũ est. igitur. Item etiam luna dominatur uirtutibus naturalibus, ut digestiuæ expulsiuę &c̃. & similiter uitalibus. ergo tempore noctis cum operatio critica sit una de fortioribus operationibus naturalibus magis fiet q̃ alio tempore, quia uirtutes naturales tunc sunt omnes confortatæ & uigoratæ à luna. Ex quibus patet causa quare in nocte frequentissime fiunt crises. Primo. quia in nocte magis molestatur uirtus à materia, ideo insurgit uirtus contra materiam ad expellendum eam. Secũdo. quia calor est magis unitus, & per consequens fortior ad faciendum crises. Tertio, quia calor & uirtutes naturales, ut digestiua expulsiua magis fortificantur influxu lunę de nocte quàm de die. humiditates etiam de nocte mobiliores sunt in fluxu lunæ cum ipsa sit materia humiditatum, propter quod inundatio aquarum diluuia & terremotus frequentius fiunt in nocte quàm in die. Ex quo etiam comprehendi potest causa quare in nocte plures fiunt crises mortales quàm in die. materiebus enim prauis in nocte propter frigiditatem accentratis maiora inferunt principalibus membris nocumenta quàm in die dum sunt sparse per totum corpus. Ad quod etiam concurrit quòd secundum astrologos, sol est dator conseruator uitæ, ideo dominium habet super uirtutes uitales quemadmodum luna super naturales. Cũ igit̃ in die eius influentia nobis manifestet̃, in nocte uero eius occultet̃, iõ ĩ die uirtutes uitales multũ cõfortan

Crisis noctur næ cãę.

Digitized by Google

tur & plus q̄ in nocte. ideo &c. Et ex eodē fundamento patet quare plures contingit mori in hyeme ꝓportionabiliter q̄ in ęstate, ut etiā ponit Arist. 1. ꝓbleumatū. probleumate. 25. & est simile sicut de nocte, & de die, quia proportionat nox hyemi, dies uero ęstati. Sed cōtra hęc instaret aliq̄s. Primo. si calor solaris fortificat & confortat uirtutes naturales & uitales ut dictū est, et hoc facit in die. igitur tunc magis fiet crisis in die q̄ in nocte & perfectior. patet consequentia, qa uirtus tunc erit fortior et potentior ad faciendū crisim, etiā tūc erūt uię et pori apertiores. igit. Itē cuius absentia est cā ut uirtus succumbat materię, eius p̄ntia est cā ut uirtus eā superet. sed absentia solis in nocte est cā ut uirtus succumbat materię. ergo eius p̄sentia in die cā est ut uirtus materiā uincat & superet, sed tunc maxime fit crisis cū uirtus materiā uincit. Ad primum satis patere pōt rn̄sio ex dictis. nam licet in die conforteńt uirtutes &c, ab influentia solis, tamē in nocte cōcurrunt aliqua, quę plus promouent ad faciendū crisim in nocte, q̄ in die, ut maior stimulatio, fortificatio caloris & huiusmodi. Ad secundū rn̄detur negando illam ꝓpōnem uir, cuius absentia est cā etc. quia aliud est defensare pugnatorem, ne interficiatur ab hoste, & aliud iuuare ut hostē superet, unde si tu haberes thoracem et clypeū, patet quia p̄ntia thoracis est cā ne interficiaris ab hoste, non tn̄ est cā ut interficias hostē, quia nisi haberes lanceā aut ensem nō posses interficere hostē. eius tamen absentia esset cā ut succumberes hosti. ita pariformiter in ꝓposito dicatur.

Ex q̄bus cōprehendit cā quare mulieres frequentius pariūt in nocte q̄ i die. Et sitr frequentius abortiunt in nocte q̄ in die. Rō est, quia nā non solū prouocat ad expellendū uel ad partum ex maturitate fętus, sed etiā ex causis molestantibus & infestātibus uirtutē expulsiuā ad eūandum fętum. sed magis molestat uirtus expulsiua in nocte q̄ in die, & hoc a grauitate fętus. Itē etiam materię retentę quæ exhalare non p̄nt, propter pororū oppilationē plus stimulāt nocte q̄ die. Sed quare plus moriunt de nocte q̄ de die cū uideatur cōtrariū debere cōtingere, quia plures moriunt ęgritudinibus acutis et febribus, q̄ cum calidę sint & siccę noctis frigiditate & humiditate deberent contemperari, in die uero exacui & intendi ꝓpter symbolū diei ad illas cum dies sit calida & ficca. Dicendū q̄ natura plus laborat in nocte digerendo materiā morbi q̄ in die. In nocte enim occultātur materię & accentranē cū calore naturali, iō materia obsidens & circūueniens naturā taliter ut nō possit cū suo instrō ob poros obstrictionē spargi & dilatari, sęuitatē accidentiū auget. Natura aūt exūs debilis non potens illā reincitationē supportare mox insurgit ut resistat illi, & ita plerunq̄ cadit in pugna. hoc autem minime contingit in die, aut non ita sępe.

Sustentādo igit hanc opinionē Cōciliatoris rn̄detur ad argumenta adducta ante oppositū. Ad primū cum arguit sic. difficiliora sunt accidentia critica tā nocturna q̄ diurna. igitur. rn̄detur q̄ ad bonitatem & complementū crisis plus facit unio & confortatio caloris naturalis q̄ faciat luna ad eius molestationē. negat ergo consequentia facta, quia oportet ponere q̄ calor sit utrobiq̄ ęque fortis & sitr uirtus expulsiua. Cū ergo dicunt q̄ illa crisis est melior quæ fit cū leuioribus accidentibus ītelligunt cęteris paribus, ut cōparando nocturnā ad nocturnā & diurnam ad diurnā. Ad secundū cum dr̄ facilius fit eūo materiarum criticę euacuādæ in die &c. negatur añs, & ad probationē, qa pori sunt magis aperti, & materię sunt habiliores et magis ꝓparatę. rn̄detur negando consequentiā, quia licet ita sit uirtus, est tamē multo debilior in die q̄ de nocte. plus ergo ꝓmouet uirtutis fortitudo ad faciendum bonā et laudabilem crisim in nocte q̄ pororū apertio in die. Ad confirmationem, quia crisis diurna proportionatur crisi ęstiuę. respondetur negādo simili tudinem, quia licet nox sit frigida & humida in respectu ad diem sicut hyems in cōparatione ad ęstatem, propter tn̄ longitudinē ęstatis materię multum minorant per resolutionē pori dilatant & ampliantur. Cuius oppositū contingit in hyeme, qa materię cōgelātur in grossantur & pori clauduntur. in nocte autē non p̄nt huiusmodi fieri sicut in hyeme propter breuitatē temporis. Sed contra dicta arguitur. ur̄. n. q̄ Conciliator sibipsi contradicat, quia assignat cām q̄re plures contingit mori in nocte q̄ in die, & hoc ꝓportionabiliter assignādo dicit q̄ ęstas assimilatur diei et hyems nocti, sed plures ꝓportionabiliter moriuntur in hyeme q̄ in ęstate & in ęstate fiunt perfectiores crises. Dr̄ q̄ tum ad inferendū mortē nox assimilatur hyemi & dies ęstati, quia in ęstate materię mouent ad exteriora, cum calore chymi sunt sparsi, iō non ita obuiāt mēbris principalibus, quemadmodū etiā fit in die. Oppositū autem huius accidit i hyeme, quia materię accentrātur, & ita etiā fit in nocte. negatur tn̄ in hoc similitudo q̄tū ad crises laudabiles, quia materię sunt magis pręparatę i ęstate q̄ in hyeme, non autē sic forte est in die respectu nocti. Ad tertiū. multo plus debilitatur uirtus in crisi nocturna etc. ergo deterior est cęteris paribus. negatur assumptū. & ad probationē, quia natura tunc mouetur à dispōne sibi consueta &c. sed deterius &c. dr̄ hoc concedendo, ubi sunt cętera paria, sed non ponitur paritas in aliis, quia adhuc etiā in nocte concurrit maius iuuamentum q̄ sit hoc nocumentū &c. s. remoueri. & per idē patet solutio. Ad confirmationē cum dicitur q̄ materię in nocte magis accentrātur & magis occurrunt membris principalibus, & per cōsequens plus ea debilitāt, dr̄ q̄ hoc bene uerū esset ubi essent cętera paria ut dictum est. sed nō sunt oia paria, quia multo plus est iuuamentū proueniens in nocte ex untione caloris ad intra & ex cōfortatione uirtutū naturaliū q̄ sit materię accentratio &c. Ad aliā confirmationē. plures fiunt crises &c. negat cōsequentia sicut non seqtur pl̄es mortales fiunt in septima q̄ in sexta. ergo pauciores salubres fiūt in septima q̄ in sexta &c. argumentum non ualet. Ad ultimum cum dr̄ q̄ sol est dator uitę &c. negatur consequētia, quia dico q̄ licet uirtus solis sit diurna. ad hanc tamē critticam operationem plus ualet iuuamentum quod confert luna quàm illud quòd confertur à sole.

Crisis diuisi

Sed uolendo insequi aliā pōnem quę forte non est minus uera, oportet unū p̄mittere & postea cōclusiones inferre. Primo pro fundamento p̄mittendū q̄ crisium quędā est magis ꝓportionata tempori diurno q̄ tempori nocturno, quędā autē econtra. Exemplū primi, sicut est crisis per sudorē, aer enim tunc est cals trahens materias ad circūferentias & poros aperiens. Exemplū secundi, sicut crisis quæ fit per fluxū aut per uomitum. Sitr ægritudines q̄dā sunt magis aptę critice terminari in nocte q̄ in die, q̄dā autē econtra. Exemplū primi, ut ęgritudines quę sunt terminabiles p fluxum uentris aut uomitū. Exemplū secundi, ut illę ęgritudines q̄ terminabiles sunt per sudorē etc. Prima conclō. Q uędā spēs crisis magis est apta fieri & perfici tempore diurno q̄ nocturno. Patet, quia quędā est spēs crisis cui magis ꝓportionat calor diurnus q̄ nocturnus. igit. patet cōsequentia cum añte. Item q̄dā sunt ęgritudines aptę magis critice terminari in die q̄ in nocte. Secunda conclō. Cæteris paribus melior et ꝑfectior est crisis diurna q̄ nocturna, ita ut si capias maximā perfectionē, ad quā pōt crisis nocturna uenire, & maximā ad quā pōt uenire crisis diurna, dico q̄ perfectio crisis diurnę est maior. Et ad hoc persuadendum oportet prę supponere q̄ plus promouet apertio uiarum, dilatatio pororū subtiliatio materierū, & cōfortatio caloris & uirtutū uitaliū quā facit maius luminare, q̄ ꝓmoueat fortificatio caloris p eius unionem, et uigor uirtutū naturaliū à luna. hoc enim uidet satis uerisimile eo q̄ istę causę, quę promouent in nocte nō sunt nisi duę, illę autem quę in die promouent

Ægritudini termi natio duplex

Aristo.

sunt

Digitized by Google

sunt qnatuor. Habito hoc fundamento patet conclusio. Itē crisim siue diurnā siue nocturnā cōfortat tā sol, q̄ luna, qa cōfortando minerā uirtutis uitalis uigorantur oēs alię uirtutes, eo q̄ uigorato principio oīa etiā principiata uigorant, sed luna plus uigorat ī nocte, sol autē in die. tūc sic. ex pte radicis inferioris non uī notabilis dr̄ia inter crisim nocturnā, & diurnā. q̄tum enim iuuat natura ab unione caloris in nocte tantum iuuatur ab apertione poroꝝ, & meatuū, & subtiliatione materierū in die. Sed ex parte radicis superioris cōtingit plus iuuari in die, q̄ in nocte, igit̄. patet cōsequentia cū maiori. & minor probat̄, qa ex pte radicis superioris &c̄. quia cōtingit q̄ ī die fiente crisi uirtus recipiat iuuamētum ab utroq; luminari. sed nunq̄ hoc in nocte contingit. quia in nocte semper occultatur sol. in die autē non semper luna occultatur. igitur.

Tenendo hanc uiā rn̄det̄ ad argumēta Cōciliatoris.

Ad primū q̄ ea hora debet fieri crisis q̄n natura magis molestat̄. sed hoc est in nocte. negatur ista minor. si ipsam intelligas uniuersaliē. s. q̄ semper magis molestat̄ in nocte immo q̄nq; magis molestatur in die. bene tamen est uerum, q̄ ubi eadem materia &c̄. Ad secundū calor naturalis in nocte est uigorosior. cōceditur nō tamē potentior ad aciēdū crisim, quia cū hoc q̄ calor sit magis unitus, materia etiam est magis unita & pori magis clausi, sicut calor naturalis est fortior in augmento, & tū non facit crisim in augmento eo q̄ tunc materia ē ineodetior & minus p̄parata expulsioni. iō &c. Ad tertium plures fiunt crises. igit̄. negat̄ consequentia. facit enim plēs in noete. quia pluries cōtingit ipsam in nocte stimulari, si tamē in die cōtīgat fieri crisim, perfectior est cęteris paribus illa quę fit in nocte. Ad ultimū dico q̄ licet luna dn̄etur humiditatibus, etiā sol dominatur humiditatibus, quia dominatur lunę, ideo maius est iuuamentum ꝓueniens a sole q̄ a luna. ideo.

Quęstio. xxix. Aphor. xiiij.

VTRVM In uētris fluxibus mutatio egōnū sit bona. Arguitur multipliciter q̄ nō. Primo. mutatio egōnū signāt pluralitatē siue diuersitatē materierum peccantiū. sed talis ē mala. igit̄ &c̄. Secūdo ad idē est auctas Gal. 2. pronost. cōmē. 23. super illa pte, uartum uero stercus. Item quia simplicitas materiæ peccantis est deterius signum. Gal.

Ad oppositum est cōclo apho. Primo nota q̄ mutatio egōnū in fluxibus uentris potest aduenire, uel pręcedētibus signis egōnis uel ipsis nō p̄cedētibus. Prima cōclo. Nō p̄cedētibus signis digōnis mutatio egōnum non est signū laudabile. Patet, qa talis signāt multitudinē materierū peccātiū in corpe. Et qanō pręcesserūt signa digōnis signāt uirtutē illas materias syntho matice & nō regul'r expellere, qa. s. ab illis nimis grauata, & stimulata. hoc autē nō ē signū bonū. patet, qa per hoc non signāt dn̄ū uirtutis sup materias expellēdas.

Secunda cōclo. Mutatio iā dcā p̄cedētibus signis digōnis ē bonū tā p uiā signi q̄ per uiā causę. Patet per uiā signi, quia signat eūonis cōplemētū. & p uiā cāę, quia cā est q̄ corpus oīno mundificetur & alleuietur.

Ad argumenta patet solutio etc.

Quæstio. xxx. Aphor. xv.

VTRVM Per egōnē cholicā significar̄ possimus totius corpis ipuritatē. Arguit̄ multipl'r q̄ nō. Prīo. p egōnē signāmus solū sup dispōnē mēbroꝝ sub diaphragmate exiuū. igit̄. patet cōsequētia, & assumptū col'r. 2. pronost. tex. & cō. 13. de egestione. & primo de crisi. 11. cap̄. secunda primi. vltio. cap̄. s. de egōne. &. 5. de iuuamentis mēbrorū. cap̄. 1. Secundo. egō ē superfluitas primę digōnis. igitur p egōnē p̄cise signatur dispō membri digerentis prima digōne. tale aūt est stomachus & intestina. igitur &c. Tertio. qa stat egōnis prauitas cum corporum puritate & econuerso. igitur &c. patet consequentia, & assumptum colligitur secunda primi. vltimo. cap̄. Idem sanus ꝓterea cum dimittit exercitium frequenter egerit uirtus &c. Quarto. egestio pręcise formam suam recipit in istis. igitur pręcise habet significare super dispōnē intestinorū. patet consequētia. & assumptū col'r. 16. tertij. primo. cap̄.

Ad oppositū est Hip. in apho. Et Gal'. in cōm. 15.

Pro solone huius qōnis. 1. uidebit̄ de principali q̄sito. Secūdo uidebit̄ in q̄ loco fex uel egō suā recipiat formā.

Quantū ad primū articulū sunt distōnes & conclusiones. Prima distō. Dupl'r dicitur aliquod signum supra alicuius corporis dispōnē signare. s. mediate & imediate. Immediate super dispōnem alicuius signāt absq̄ hoc q̄ prius super alterius dispositionem significet. Mediate uero e contra. Exēplum primi, sicut imediate significat urina super dispōnē uesicę. Exēplū secundi, sicut super dispōnē hepatis. Secūda distō. Hic terminus egestio sumitur dupl'r. Primo proprie pro superfluitate primę digōnis. Secūdo cōmuniter pro omni eo quod p secessum expellitur utroq; modo sumitur hic. non. n. solum primę digestionis expellit̄ superfluitas p secessum, sed etiam totius superfluitates pñt expelli & hepatis & aliorum, ut primo de crisi. & secunda primi. allga. cap̄. & hoc propter colligātiā quam habet stōs cum toto mediante hepate, ut Gal'. 2. pronosti. aileg. cap̄. Tertio p̄mittendū est q̄ quandocunq; aliquod signū est sui signi ficati effectus imediate, per illud significare possumus supra cām cuius ipsum est signum. Patet, quia effectus gerit suæ causę similitudinem. ut colligit̄ secūdo meta. tex. cōm. 4. & aliqualiter primo de anima &c. Prima conclusio. Dispositio secum uel egestionum immediate significat super dispositionem intestinorum stomachi. Patet quia egestio est effectus immediatus dispositionis istorum mēbrorū. igitur &c. patet consequētia. & assūptum similiter intelligenti. & hoc per egōnem proprie dictā. Secunda conclusio. Licet egō sic sumpta principalius significet supra dispositionē stomachi imediate tamē significat supra dispōnē intestinorū. Prima ps uidebitur in. 2. arti. Et secunda arguitur, qa imediate ab intestinis deciditur. iō &c. Tertia conclusio. Egestio proprie sumpta mediate significare pōt sup dispōnē hepatis, licet imediatius, cōcaui & mediatius gibbi. Pria ps patet p Gal'. & Aui. ī locis palle. & col'r infra in uigesimo cō. illius. s. qbuscūq; iuuenibus. & arguit̄ rōne qa secundū hepatis uarietatē uariat̄ dispō egōnis. igit̄. tenet cōsequētia. & assumptū patet de hepate cholico uel phl'atico. Secūda ps sil'r patet, cū maior sit affinitas cōcaui hepatis ad stōacū q̄ gibbi. frequntius ēt sup fluitates cōcaui expell'it̄ cū egōne q̄ gibbi hepis. Quarta cōclo. Egō sic supta signare pōt sup totius dispōnē. patet sil'r ī locis palle. Itē secūdū uarietatem dispōnis mēbroꝝ & uenaꝝ totius cōtingit uariari dispōnē hepatis. igitur assūptū patet in uere cōualescētibus. in qbus feces durescūt & in repletis in qbus mollescūt. Quinta cōclo. Per egōnē cholericā & ul'r hūorosam pseuerātē & iordinatiōe regimis nō cōtingentē signāri pōt totius ipuritas. Patet cōclo ex dictis. Vltia cōclo. Per aliquā egōnē cōiter sumptā principalius significatur supra dispositionē totius stomachi. Patet cōclusio tertij. 16. & 14. de sanguinea egestione.

Signū super dispones dupl'r. Egestio dupl'r. Caꝑ. ii. Auicē. Gal'. Aristo. Auicē. Forma fecis duplex.

Quantum ad secundum articulum sunt distinctiones & conclusiones. Prima distō. Forma fecis est duplex. s. substantialis & accidentalis. Substantialis est p quam fex est simpl'r illud quod est. Accidentalis est per quam est sic figurata sic colorata talismodi substantię, & sic de aliis. Prima conclusio. Forma substantialis fecis in corpore naturaliter dispositi & debite recto acquiritur in stomacho & per actionem stomachi. Probatur, quia fex est superfluitas digestionis chili. sed chilus eius formam capit in stomacho naturaliter se habente. igitur & superfluitas eius. consequentia uidetur nota, quia idem dicitur esse locus, & agens principali-

Digitized by Google

ret digesti & superfluitatis eius. et assumptū satis patet.

Secunda conclo. Licet ita sit, separatio tñ & depuratio fecis à chilo et accidentaliū dispōnum acquisitio quibus fex à chilo discernit acquiritur in intestinis. Probatur, quia fex ad intestina descendit cōfusa & chilo cōmixta. propter hoc enim fuerunt multę inuolutiones intestinorum nectię. Tertia conclo. Probabiliter sustineri pōt aliquādo fecem tā quo ad substātialem q̄ accītalem formā in intestinis acquiri. Probat imaginando corpus ītestina habere calida, in quibus sit fortitudo retentiuę, & q̄ in stō sit contentiua debilis, quare non tāto tpe contineat cibum, ut perfecte trāsmutare possit in chilum, sed transeat ipse à stomacho anteq̄ cōplete & perfecte dispositiones requisitas ad chili formā acquirat, licet ab illis sit modicum distās. Et patet q̄ istaꝝ dispōnum cōplementum acquiret in intestinis uel saltē sic esse nō repugnat. igitur &c. Et si cōtra allegetur auctas Gal'. 5. de iuuamentis. cap. 1. dr̄ q̄ uoluit q̄ raro taliter fiat. Ex isto colligitur concordia inter Aui. cañ. 3. fen. 16. cap. 1. ex una parte, & Gal'. 5. de iuuamentis membrorū ex alia parte. Ponit enim ibi Auicen. formam fecis acquiri in intestinis. Gal'. autem in stomacho. Patet enim concordia per duas conclusiones primas.

Auicē. Gal'.

Ad argumenta patet conclusio.

Q uęstio. xxxi. Aphor. xv.

VTRVM si egōnes sunt sines sanis sit corpus nutriendum. Arguitur multipl'r q̄ non. Primo. possibile est materiā impuritatē corporum facientē non deriuari ad uias secessus uel uringe, immo penitus retineri aut paulatine solū ad pustulas faciendas pelli. igitur &c. Secundo quia in febre pestilentiali pōt apparere urina bona &c. ut prima quarti. cap. de significatione feb. pestilentialis, & secunda quarti. cap. de signis sumptis ab urina. Notandū q̄ ad ueritatē conclusiōis apho. requirit egōnes esse ualde sines sanis, et perseuerātia. taliter enim esse non cōtingit in aliquo casu supra positoꝝ. materia enim illa non poterit perseueranter sic retineri quin aliquod eius expellat, uel saltem quin debitā digōnē stōi & membroꝝ lędat & impediat opōnes membroꝝ, puta quia nō expellit egō quāta, aut qualis, aut qñ, aut qualiter, q̄ oīa requirunt. Et sic cessat de pestilentiali febre.

Auicē.

Q uęstio. xxxij. Aphor. xvi.

VTRVM corpora famelica sint exercitāda. Arguitur multipl'r q̄ sic. Primo. corpora cibata nō sunt exercitāda. igitur famelica uidentur exercitāda. consequentia, tenet qa corporibus oppositio mō se habētibus oppositum debetur regimē. si igitur primis non cōpetit motus sed quies. secūdis cōpetit motus. & col'r assumptum. 3. primi. doc. 2. et. 2. de regimine sanitatis. Secūdo inflāmabilius & resolubilius ē corpus cholicū nō famelicū q̄ phlegmaticū famelicū. sed cholicū nō famelicū est exercitādū, & tolerat exercitiū sine nocumento eius resolōnis. igit & phlegmaticū famelicū cōsequentia uidet nota cū añte. Tertio exercitiū calorē cōfortat, & superfluitates resoluit. & cuilibet corpi famelico uel saltē alicui hęc fūt cōuenientia. igit patet consequentia & minor. & col'r maior. 3. primi. in. c. de horis exercitij. &. 2. de regimīe sanitatis. alle. c. et. 6. colliget. c. 2.

Auicē. Gal'. Auer.

Q uarto exercitiū cōuenit corpi tpe assumptionis alterius cibi. sed hoc ē corpe exīte famelico igit &c. assūptū patet, quia hora eius ē qñ hora alterius cibi iā aduenerit, ut tertia primi. ca. de hora eligēdi exercitium. & hoc est corpore iā famelico. igr. Q uinto aliquod corpus pro sui prēseruatione sibi indiget exercitio & fame. igitur assumptū arguit ponēdo in sorte eē plenitudinē humoꝝ humidoꝝ circa nutritiua mēbra nō sufficiens resolubiliū per famē, sed bene per famē simul cū exercitio. & patet assumptū. Q uod autē alicui cōpetat fames patet apho. 7. vltimo apho. Corporibus humidas carnes habentibus famē adhibere cōuenit. Sexto exercitium aliquando conuenit corpi, & nonnisi omni digōne cōpleta, igit. patet maior, & arguit minor, quia quodcūq; assignetur consequi nocumentū ex exercitio ante primā uel secundā digōnem facto, idem assignabit de aliis ut patet. & consequētia uidet tenere, quia omni digōne cōpleta statim insurgit appetitus &c.

Auicē.

Ad oppositū est apho. & cā eius. et Cōmē. in cō. 16.

In qōne ista primo prēmittenda prēabula quędā. Secundo cōclusiones de quę sito. Primo sciendū. ut col'r tertia primi. doc. 2. ca. 1. per exercitiū intelligere debemus motū uoluntariū, propter quē anhelitus magnus & frequens est nectius. Per ly uolūtariū dr̄t à motu naturali, qui nō debet exercitū denomīari, ut motus pulsus uel lapidis. Ly motus est genus. Per hoc autē quod subdit, in quo anhelitus uelox & frequēs dr̄t à paruo & debili motu non sufficiente anhelitum uariare modo dicto quod potissime uerum est, nisi superfluat et uirtutē deijciat. tūc. n. contingit ut parui ficet pulsum & anhelitū, ut secunda primi, ca. de his quę proueniunt ex motu & quiete. Propter quod tutior est descriptio de exercitio à Gal'. secundo de regimine sanitatis posita. Exercitium est motus uoluntarius uehemens intantum ut altęret respirationem in matus uel minus uelocius uel frequentius. ut equitando metendo &c. Et dixit notanter & minus &c. Secundo sciendum q̄ exercitiū secundum debitas circunstantias corpori approximatū plures & notabiles corpori affert utilitates colligendas tertia primi, & secundo de regimine sanitatis. allega. cap. Per illud. n. calor cordis & principalium augetur, spūs copiose ad membra transmittuntur superfluitates subtiliantur, & insensibiliter expelluntur uel manifeste ī forma sudoris. Vnde & corpus alleuiatur. & iuncturę robustiores redduntur, & consequēter totius sanitas conseruatur. Propter quod Auicē. allega. cap. 1. doc. secunda. cap. primo sen. tertię primi inquit. Q; conuersus ad exercitium peragendum secundū equalitatē & in hora sua nullo indiget medicaminū: quę in materialibus necessaria sunt ęgritudinibus, eo. n. q̄ ex digōne mēbrorum semper aliqua derelinquit superfluitas si non exercitio continue eūetur, aggregata apata uel alias poterit causare ęgritudines. Vnde & merito taliter à Fulgētio reperitur descriptū exercitiū. Exercitiū est hūanę uitę conseruatio, caloris naturalis lima, & excitatio dormientis naturę superfluitatum cōsumptio, uirtutum roboratio, temporis lucrum ocio inimicum, iuuentutis debitū senectutis gaudium. Ille ergo solus se ab exercitio abstineat, qui sanitatis gaudio uult carere. Q uod totum intelligēdum est ipsi corpori debite approximato. V bi autem indebite plura potest inducere nocumenta puta uirtutis prostrationem, corporis dissolutionem, oppilationes, putrefactiones quę omnia colligenda sunt locis pal lega. Tertio sciendum est famem esse triplicem. s. naturalem, non naturalem, & prēter naturam. In proposito est sermo de naturali supra pluries declarata. Q uarto sciendum est q̄ nocumenta ex famis tolerantia contingētia sunt multa. s. resolutio humidi naturalis membrorum ipsorum inflāmatio resolutio & inflāmatio spirituum & tristitia & repletio stomachi ex prauis & corruptis humoribus, inter quę maxima sunt resolutio & inflammatio humorum & spirituum. Ex quo sequitur omnem causam potentem corpus notabiliter inflāmare esse famelico corpori inquantū huiusmodi potissime nociuam. Prima conclusio. Nulli corpori famelico fame naturali inquantū huiusmodi, quia. s. sumpta indicatione ab eo, ut famelicum est cōpetit exercitium. Probatur sic. Exercitiū ut sic est nocumētorum famem cōsequentium augmentatiuum. igitur &c. patet cōsequētia & assumptū ex his q̄ dicta sunt patet. Et istā cōclonē uoluit Hip. in apho. 16. Secūda cōclo. Licet ita sit sūpta tñ indicatione ab aliqua alia dispōne prēter naturā fami cōiūcta, corpi famelico pōt exercitiū conuenire. Probat sic, qa pose est aliquā cām prēter naturā eē potē

Exercitiū qd. Gal'. Auicē. Fulgeū Fames triplex. Famis nocūm triplex.

tiorē

tiorē in indicādo corpus esse exercitandū q̄ fames in idi
cando oppositū. igit &c. patet consequentia & colligit
assumptū p qntū argumentū ante oppositū deducetū.

Ex ista conclone sequit oē exercitiū corpori famelico
approximatū eidē coacte & irregulariē approximari.
Probat quia quodlibet tale ei approximat cū forti īdica
tione ad oppositū. patet consequentia & assumptū sīr.

Sequit secūdo. nō oīa corpora famelica ab equali exer
citio esse equaliter apta lędi. patet sīr. Ex quo segtur
aliquod corpus famelicū esse ex exercitio magis lęsibile
& aliquod minus q̄ ex quitete. Tertia concło. Sequit
q̄ hora cōuenientis exercitij est cōplera prīa & secunda
digone & tā dimidiata uel inchoata tertia. Patet, qa ali
qua est cōueniens et nō ur alia q̄ ista. iō etc. Istā snīam
dīt quidā Gal. intellexisse dū dixit. cibus igit mē brosę
semp prēoccupet exercitiū. Ex ista conclone sequit q̄
corpus cibo alīūpto nō est regulariē exercitādū. Patet,
quia tūc fit agitatio et cōmotio et corruptio cibi in stō,
ut colligit locis p̄alleg. & cap. de regimine inter agen-
tium. Dixi notāter regulariter, quia irregulariē cōpetit
ut cibo sumpto nimio nō potente uomitu expelli, aut ēt
uētoso exīte ex supernatāte. hoc. n. coacte administrat.

Ad argumenta principalia rñdetur. Ad primū nega
tur cōsequentia. et dr q̄ licet alrq̄ opposito modo sint re
genda, nō tñ oīno oppositio modo ut patet. Ad secundū
dr negando consequentiā, quia in cholerico nō est tristi
tia ex fame sicut in phīatico. Ad tertiū dr illud esse ue
rū de exercitio debite approximato, īdebite autē oppoī
tum operat. Ad quartū dr q̄ illa auctas sic ītelligenda
est. iā aduenerit. i. appropinquauerit. uel q̄ intelligit de
cibo membrosę, ut Thadeus. Ad quintū illud, pbat se-
cundā cōclusionē qōnis. Ad ultimū dr q̄ ex exercitio
facto tpe prime aut secūde digōnis. tunc. n. calor cū nu
trimento spargit, et sic nō nocet, qa ītrinsecum est, īmo
magis membris calefactis ad membra attrahit & eis im
bibitur & adheret, melius etiā superfluitates ab ipso se-
parantur. De hoc uide Conciliatorem dīa. 118. &c.

Cōcil.

Qstio. xxxiij. Aphor. xvij.

VTRVM quilibet cibus p̄ter naturā ingrediens
corpus causet egritudinē. Arguitur multiplicit q̄ nō.

Primo. cibus p̄ter naturā ingrediens non est cā egritu
dinis primitiua, nec añs, nec coniuncta. igitur &c. patet
consequentia. et assumptū arguitur. Q. enim non sit cā
añs uel cōiuncta patet, quia nō est cā corporalis, qa nec
cōplexionalis nec cōpōnalis nec humoralis. igit &c. cō

Auicē. sequentia tenet secūda primi doc. 2. prīo ca. Nec pōt po
ni cā primitiua, quia in casu aliquis cibus est cā humora
lis, ut de suggente sanguinē proprium aut sanguinē alte
rius. Sīr cōpōnalis, ut de faciente repletionem. repletio
uero est cā añs, ut Auic. alleg. ca. Secundo nec̄io prius
pducit cibus ad lapsum ītra latitudinē q̄ extra. et prius
extra perducens perducit ad neutralitatē q̄ ad egritudi
nem. Sit igit q̄ per horā prius. & patet tunc posse eius su
perfluitatē euacuari ante q̄ ad egritudinē perducat, &
per consequens &c. Tertio possibile est cibum īgrediē
tē corpus p̄ter naturā et p̄ter posse naturę hre ad virtu
tem proportionē equalitatis. sed hoc posito nō causabit
egritudinē. tātū enim sufficiet uirtus īpedire cibi actio
nem, sicut cibus sufficiet agere. iō &c. Quarto cōiter
arguitur sic. cibus p̄ter consuetudinē intrās non nec̄io
facit egritudinē. igitur nec p̄ter naturā. patet cōsequen
tia, eo q̄ cōsuetudo est altera natura. 1. physic. cōmen.

Aristo. 71. ad ultimū cōmenti. et. 8. terap. finali cap. Quinto
Gal. cōiter sic arguit. ad actionē regritur dispō passi et agen
Auicē. tis fortitudo & debita mensura, ut secūda primi. doc. 2.
cap. 1. et. 2. de accītī. ad principiū. igitur quocūq̄ istō-
rum deficiente non fiet actio. Sexto sic. licet cibus p̄ter
naturā ītraret, non tñ faceret egritudinē. igit patet con
sequētia cū ante. Exemplū patet de Mitridate rege quē
uenena nō lędebāt pp usum mitridati dū esset obsessus
à romanis, quia nolebat uenire in seruitutē. & non ua-
lens mori ex veneno fecit se gladio interimi & expira-
uit. Septimo possibile est uenenū ingrediens corpus nō
facere egritudinē. igitur. patet consequentia, quia uene
num potest nutrire. patet hoc de Mitridate rege obsesso
à romanis, & de puella nutrita napello &c.

Ad oppositum est Hip. & Gal. in aphorismo. 17.

In qōne tanguntur duę difficultates. Una est principa-
le quęsitum. Altera est si cibus causat egritudinē in quo
genere causę causat, an. s. primitiuę uel non &c. primo
uidebitur de prima. & secundo de secunda.

Quantū ad primum primo p̄mittenda sunt p̄ambu
la quędā. Secundo cōclusiones de quęsito. Primo scien
dum est, quot circa īram tactum est q̄ dupliciter dr aliquis Cibus
cibus ingredi p̄ter naturā. Primo p̄ter naturę dispōnē dr īgre
debitā et conuenientē. Secundo p̄ter naturę posse sic. s. di p̄ter
q̄ natura non sufficiat illum debite conuertere uel trans naturā
mutare. hoc enim posse naturę est eius potentia in dige- dupl̄r.
rendo. & sicut ipsum in trāsmutando, sic econtra eius īpo-
tentia est in oppositō. Secūdo sciendū est ut supra q̄
cum sex sint condōnes secundum quas pōt cibus īgredi
p̄ter naturā. s. quantitas qualitas manifesta, occulta, p-
prietas, modus substātię, & tps & ordo. secundū quēli
bet istorum modosę potest cibus à posse naturę recedere
multum aut parū aut mediocriter. & p consequens erit
secundū hoc cibus p̄ter naturā intrās multum aut pa-
ut mediocriter lesiuus. ad duas tñ reducunt ut. 3. tech
ni. tex. 22. s. ad quantitatē et qualitatē. Tertio sciendū Ægri-
est egritudinē posse sumi tripliciter ut circa īram nota- tudo tri
tum est. Prima conclusio. Non semp cibus primo mo- plicit.
do p̄ter naturā ingrediens corpus fiat egritudinē pri-
mo secundo uel tertio modo dictam. Patet, possibile est
enim uirtutem supra talem cibū non minus dominari q̄
dominetur cibo temperato debite oblato. igitur &c. pa-
tet consequentia cum antecedente. Secunda cōclusio.
Non quilibet cibus p̄ter naturam secundo modo corpus
ingrediens facit ægritudinē primo uel secūdo uel tertio
modo dictā. Probatur, quia possibile est ipsum euacua-
ri prius q̄ in corpore nro possit aliquā istarum egritudi
num īducere. igitur &c. Tertia conclusio. Non quili-
bet cibus p̄ter naturam secundo modo ingrediens corpo
ri debito tpe approximatus causat in corpore egritudi-
nem primo uel secundo modo dictā. Patet, quia possibi
le est illum tā modicum posse imprimere ut non ualeat
corpus ducere extra latitudinē sanitatis suæ. ideo &c.

Quarta conclusio. Quilibet cibus hoc mō p̄ter na
turā. i. p̄ter posse naturę corpus ingrediens & debito
tpe corpori approximatus causat egritudinē primo secū
do uel tertio modo dictā. s. lapsum aut lęsionem, quia. s.
aliquam accidentalem dispōnem imprimendo in corpus
& prēparando ad lapsum. Istam conclusionē intellexit
Hippo. in īra patet, quia nullus talis à uirtute decenter
transmutat. igitur quilibet talis conuertit in rem p̄ter
naturam, puta in humiditatē malam. igitur &c. Itē qli
bet talis potentior est ad male īprimendum q̄ virtus ad
īpediendū. Itē ad quartā conclonē arguit ponēdo sortē
et platonē cōsīr temperatos, et q̄ forti exhibito cibo tē
perato, platoni exhibeat cibus prę naturæ posse &c. Et
quęritur utrum digone facta in sorte erit plato dispōsi-
tus sicut sortes uel non. & patet argumentum. Quin-
tam conclusionē ponunt quidam. Quilibet cibus &c.
facit id est aptus est facere ægritudinem.

Quantum ad secundū sunt notata & cōclones. Pri
mo sciēdum est q̄ penes auctes reperiunt isti termini. s.
cā corporalis & cā non corporalis cā antecedens, cā con
iuncta, & cā primitiua. Et non logtur de cā prout diui-
ditur in materiam & formam etc. Sed solum intelligunt
cām effectiuam uel efficientē, puta productiuā uel con
seruatiuam alicuius dispōnis in corpore humano. Di-
cunt igitur cām esse illud quod primo est, ex quo pro-
uenit inuentio alicuius dispositionis in corpore humano

Digitized by Google

Auicē. Cāę diffinitio et diuersitas.

aut eius fixionis. Et colligit hęc descriptio secunda primi cap. 1. Dicemus ꝙ cā in libris medicorꝫ est. Et distinguitur ut sit cā cōtra egritudinē et accīs. Dr igitur primo esse natura, s. uia depēdentię, eo ꝙ à cā dependet dispositio respectu cuius dr cā. Et sic per hoc dr cā ab egritudine & accidente, & etiam ab alijs à cā taliter sumpta pendentibus. Et si addit dispō pter naturā tangitur genus. Sed per ly ex quo ꝓuenit specificat ipsam esse prio in genere cāę efficientis, qm̄ ly ex denotat circunstantiā causæ agentis. Exponit igitur ex quo. i. à quo prouenit inuentio. id est existētia alicuius dispōnis in corpore humano. Sed ly fixionis. pōt habere duplicem intellectū. Primus est ut per dispōnem intelligamus qualitatem à subiecto facile mobilē & per fixionem habitū, ut sit sensus. Cā est illud ex quo prouenit esse alicuius dispōnis facile mobilis uel fixę siue habituatę. Aliter exponit nōtādo cām efficientē esse duplicem producentē, s. & conseruantē. à producente prouenit inuentio dispōnis. efficit enim dispōnem, sed cōseruans figit, id est confirmat ipsam in subiecto, unde ex ea prouenit inuentio fixionis, quia fixio dispōnis. Per cās autem corporales intelligunt non omnes cās quę sunt corpora, quia sic esset aer cibus uel potus. nec cās corpori ītrinsecas, quia sic ira & furor essent huiusmodi, cutus oppositū essent auctores oēs. Per cās igitur corporales intelligere debemus cās in corpore existentes & ex parte corporis se tenentes, & corpori principaľr attributas, quia. s. ipsum principaliter denominātes, aut ex quibus corpus integraľr resultat. Et per corpus intelligo corpus cōpositum ex materia & forma. uer. g. humores & complones dicunt hoc modo cāæ corporales. Ex quo patet bene dictū esse ab Aui. secunda primi doc. 2. cap. 1. cās corporales esse cōplones cōpōnales & humorales. Econtra aūt cāę non corporales sunt cāę extrinsecę uel intrinsecę. non tamē ex parte corporis principaľr se tenentes uel eidem principaliter attributæ. Exemplū primi, ut cibus potus aer. Exemplū secundi, sicut ira timor odium, licet enim hęc oīa ad corpus terminent, principaliter tamen se ex parte animę tenent. Ex quo patet quid per cās primitiuas ītelligere debeamus, quia. s. cās non corporales. per cās aūt antecedentes & coniunctas corporales. Per cās aūt antecedentes medici ꝓprie loquentes qnq; intelligunt cās non actū causantes, sed effectum causaturas, quia in se dispōnem habentes. per quā et si non causant, aptę tn̄ sunt causare in posterum sicut humor non actu putridus, sed putrefieri aptus. Econtra uero per cās cōiunctas actualiter cāntes. Q ñq; uero per cās antecedētes intelligunt actualiter cāntes inter quas & effectū mediat aliquid tanq; cā. Econtra uero per cōiunctas. Exēplum primi, ut humor actu putridus est cā antecedēs respectu febris. Exemplū secundi, sicut putrefactio uel putridus fumus est cā cōiuncta, quia nulla causa media cadit. Ex quibus sequit primo ꝙ hę descriptiōes causaꝝ antecedentis & cōiunctę sunt equiuocę. s. cā coniuncta est inter quam & effectū nihil mediat, quia pōt intelligi non cadere mediū temporale aut causale. Si primum describitur cā coniuncta primo modo dicta. Si secundū, secundo modo dicta. Et consiľr per oīa dicendum est de cā antecedente. Ex quo ulterius sequit idem esse denominabile cām aūtem & coniunctā respectu eiusdē effectus secundū diuersas acceptiōes, ut putridus humor respectu putridę febris. Patet secundo oēm cām cōiunctā secundo modo esse cām cōiunctā primo mō, sed non econtra hoc ꝓpter iuuenes in facultate. Secundo scien dū est ut circa lram declaratū est ꝙ cibus dr de cibo extrinseco humoribus & humiditatibus secundis. Prima concło. aliquis cibus est cā primitiua. aliquis est cā corporalis, puta antecedens uel cōiuncta. Prima pars patet de cibo extrinseco, aut sub forma extrinseca. Secūda ps patet de sanguine & humiditatibus secūdis. Secūda cōclusio. possibilem est cām corporalē aliquā esse primitiuam cām alicuius dispōnis hūani corporis. Patet, qa possibile est malam cōplonē sortis esse cām primitiuā malę cōplonis platonis. igitur &c. patet consequentia. & assumptū siľr intelligenti. Et ex ista conclone sequitur prio idem respectu diuersoꝝ esse denominabile cām primitiuā & aūtem uel coniunctā corporalē & incorporalem ad sensum medicorū, ut putredo in sorte putrefaciens platonē. Sequit secūdo ꝙ etiā respectu eiusdē corporis, hoc est possibile ut apa manus sortis sit calefaciēs pedē si manus ei supponatur. Ex quo sequit distōnem cāꝝ in cās corporales & īcorporales primitiuas aūtes & coniunctas non esse tanq; nēcio realiter, sed solū secundū rōnes formales distinctoꝝ. Tertia concło sequitur. Pole est aliquē cibum aut potū esse cām corporalē. Patet si sortes aperta uena propriū biberet sanguinem aut manū eius in cibum sumeret aut aliquod tale. Et plura alia ex his concludi pūt quę ꝓpter breuitatē omitto.

Ad argumenta patet solutio.

Q. ō. xxxiiij. Aphor. uel cōmenti. xvij.

VTRVM ex medicina uenenosa uel adhuc uenenosit possibile humanū corpus nutriri. Arguitur multiplr ꝙ sic. Primo de intentiōe Gal. in cōmento istius apho. ubicunq; &c. ubi ponit ꝙ medicina membri corruptiua non corrumpit &c. & innuit ꝙ cibus quantūcunq; malus in tam parua quātitate exhiberi pōt ꝙ corpus nutriet, et per consequens &c. Secundo res uenenosa corpus nr̄m ingrediens pōt sua uenenositate expoliari sua forma manente, sed ipsa sic expoliata nō repugnat ipsam nutrire. igit etc. assumptū arguitur sic maiorem facit calor transmutationē in herbā uel plantā q; nutrimentum eius. sed per actionē soliusnutrimenti pōt uenenositas remoueri. igitur &c. patet consequētia. et maior & colligit minor. 6. de accīti. cap. 1. Tertio ad idē arguitur aūcte Aui. 6. quarti. cap. 2. dicentis ꝙ quędam anus &c. & aūcte Rufi. ibidē de puella uenenosa nutrita. Pro isto etiam facit aūctas Gal. 3. de simplici medicina distōne. 4 cap. 1. ponentis ꝙ quędā mulier de athenienſibus &c. Et idem Arist. ad Alexandrū. Et colligitur. 2. alimentoꝝ aliqualiter. 6. ca. ſ de cucumeribus. Quarto ad principale arguit sic. ex aliqua medicina exoluendo eūando uel apta euacuari potest corpus nutriri. igitur &c patet consequentia, eo ꝙ oīs talis uenenositate participat ut supra est allegatū & maxime tertia primi. doc. 2. ca. 1. & assumptū patet de cassia thamarindis & uiolis & siľribus. Quinto supra uenenū ingrediens potest calor naturalis habere dīnium, & ipsum corrūpere & transmutare. igitur assumptū arguitur, quia uenenum in debita dosi pro sua operatione exhibiti ad calidū humani corporis est finita, ꝓportio. igitur ipso uel subduplato uel subtriplato poterit calori esse subdominās, & per cōsequens etc. Sexto moraľr nō minorē intra latitudinem humanę spēi potest homo recipere ex parte dispōnum corporaliū uarietatem q; ex parte dispōnum animę. sed ex parte dispōnum animę potest homo totaľr fieri ut bestia. igit & corporis, et per consequens poterit habere dispōnem totaliter egredientē humanā speciē quo posito non repugnabit illum uenenum nutriri. igitur &c.

Confirmatur, quia datur homo ut deus uel serpēs. igitur ut serpens. Confirmat, quia in homine stāte in tali tudine suę sanitatis reperitur uenenū, immo semp generatur humiditas uenenosa respectu alterius igitur &c. assumptū patet de saliua scituni quę est homini uenenū, ut colligi potest sexta quarti. ca. de morsu hominis. Sed primo possibile est in homine ab intra generari uenenū, quod non esset nisi membra eius interiora essent uenenosa. igitur possibile est hominem esse uenenosum, & per consequens nutriri ueneno. patet consequentia & minor & colligitur maior sexto interiorum cap. 4. interiorum, & patet de antrace & de materia faciente febrem pestilentialem. igitur &c.

Ad oppositum multipliciter arguit. Primo. nihil est aptum

Auicē.
Cāę primitiua quid & aūs ac coniuncta.
Gal.
Auicē.
Rufi.
Gal.
Arist.
Auicē.
Idem.
Gal.

Digitized by Google

aptum nutrire corpus nisi sit in corpore nostro à materia operatiuū. sed uenenum non est à materia operatiuum. igit &c. maior colligitur. 2. primi cap. de eo quod comedit & bibitur. & patet minor, quia omne uenenū est à qualitate uel forma specifica operatiuū, ut secūda
Auicē. primi alleg. cap. 5. & 6. quarti. ca. 2. Item quia nutricatio est assimilatio &c. sed non pōt uenenū assimilari cū
Auer. à tota substantia opponaī substantię humanę igit &c. Pro isto etiam uidetur intentio Auer. 5. colliget. primo cap̄. & 7. in tract. suo de theriaca. Et potest argui argumento suo probabili. quia si sic, esset homo substā tialiter dissimilis & differens natura specifica ab alijs hominibus. & arguitur consequentia, quia tota natura specifica humana contrariatur ueneno & nullatenus cum eo conuenit. si igitur potest aliquis ueneno nutriri, ipsius ad substantiam ueneni esset conuenientia & similitudo, & per consequens &c.

In ista qōne sic procedā, quia primo p̄mittam quædam præambula. Secundo tangā quosdam cōmunes modos respondendi ad quęsitum. Tertio tangā modum nō minus probabilē. Quarto respondebit ad argumenta.

Quantū ad primum articulū sunt p̄mittendę quędā descriptiones. Sciendū est q̄ penes auctores cōiter iuenīuntur isti termini, cibus, medicina, uenenū, cibus medicinalis, medicina cibalis, cibus uenenosus, medicina uenenosa. Intelligendo per cibum &c. Descriptiones
Gal. Auicē. istas seriatim perquire in. 3. techni qōne. 13. artic. 1. in antiquis quęstionibus super techni collectis. Et secunda primi. doc. secunda. cap̄. de eo quod comeditur & bibitur. Ex descriptione cibi collige q̄ licet aliquod corpus ueneno uel medicina nutriretur, non tamen ex hoc concludere licet ipsum esse cibum &c.

Nutricatio quid. Quantū ad secundum articulū sunt duo modi respōdendi. Primus modus respōdendi ad quęsitū est Martilij de sancta sophia. Primo p̄mittit q̄ nutricatio est assimilatio nutrimenti ad nutritū. Colligitur hoc primo uirtutū naturalium. 6. cap̄. et prima primi. doc. 6. cap̄. 2. quod est de uirtutibus naturalibus quibus ministrat.

Secundo p̄mittit perfectam similationem nutrientis ad nutritum non solum attendendā esse ex parte substātialis formę, sed etiā accidentium. pōt colligi locis p̄allegatis. Tertio p̄mittit q̄ dupliciter pōt intelligi aliquod
Nutrire dupliciter. nutrire posse. Primo in quantitate cōgrua uel conueniēti ad restaurandū deperditum. Secundo in quantitate lōge minori. Exempla patent. Prima conclusio. Venenū & medicina uenenosa et corrupta pōt ita paucificari uel in tam parua quātitate corport approximari ut nutriat. Probatur sic. pōt in tam modica quantitate exhiberi, ut uirtus nutritiua illud excedat & sufficiat transmutare & membris assimilare. igitur etc. patet consequentia. et probatur assumptū per unum argumentū ante oppositum. Et ex hoc sequit q̄ non est necesse animal nutritum ex re uenenosa esse uenenosum. hoc patet de gallis & gallinis comedentibus serpentes. & quia si nutrit uincit uel saltem uincere pōt in tm̄ ut ab ipso non notabiliter transmutetur. Secunda conclusio. Venenū in quantitate debita exhibitum ad restaurandū non pōt nutrire. Istā conclusionē intellexit Auer. allegato loco, & similiter Auic. secunda primi. doc. secunda alleg. cap̄. & sic de primo modo respondendi.

Dynus Venenū duplex. Secūdus modus collectus à Dyno est iste. Prima distō. Duplex est uenenū. quoddā est operatiuum à qualitate manifesta, quoddā uero à forma specifica. Exemplum primi, sicut opium, mādragora. Exemplum secundi, sicut multorū animalium uenena. Colligit hęc distinctio sexta quarti. cap̄. 2. Secunda distō. Operatiuum à
Auicē. qualitate manifesta aliquādo est calidum, aliqū est frigidū. Exemplū primi, sicut arsenicū euforbium. Exemplum secundi, ut opium &c. Tertia distō. Frigidorum quędā sunt in modo substantię membris humani corporis disconuenientia, ut ceruſa & plura alia, & argentum uiuum, iuxta ponentes ipsum frigidū. & quædam sunt conuenientia corpori humano in modo substātiæ, ut plātæ plures ut mandragora & poma eius. Quarta distinctio. Duplex est nutricatio. s. perfecta, qua fit perfecta assimilatio nutrientis ad nutritū tam in substātia q̄ in dispōnibus accidentibus. Econtra uero imperfecta. Prima conclusio. Impossibile est uenenum à forma specifica hominis corruptiuū hominem nutrire. Patet, quia iter quodlibet nutritum & nutribile est conuenientia in specifica forma. sed inter nullum uenenū hominis corruptiuum & hominem est similitudo uel conuenientia in forma specifica, sed penitus disconuenientia & cōtrarietas igitur &c patet consequentia cum aīte. Item quia iste non esset homo ut supra. Item ratio ueneni rōni nutrimenti contrariat. igitur &c. patet consequentia cum antecedente. Istam conclusionē et argumenta intellexit Auer. in trac. de theriaca. Corrolariū, puella non uere nutriebatur ueneno sed in eo humiditates infectę erant à quibus eleuabātur corrupti uapores inficientes uitros qui secum cōmiscebantur. coniungebantur enim plures cum ea ꝓpter eius pulchritudinem nimiā. Secunda Venenū calidū duplex. conclusio. Impossibile est uenenum calidū nutrire corpus. Patet, quia omne tale est inflāmatiuum aut aduſti uum aut putrefactiuū aut corrosiuum &c. sed nullū tale potest nutrire. probatur, quia oportet ipsum corrigi à calore nostro. sed sicut calor magis ꝑimit, ita tale uenenum efficitur deterius ut patet. igitur &c. Conclusionem istā sensit Gal. 3. de simplici medicina. distōne. 4. Gal. prīo cap̄. Tertia concło. Venena frigida ex toto in modo substātiæ membris humani corporis disconuenientia nō possunt nutrire. non enim apparet quomodo posset unus lapis perduci ad hoc ut nutriat. Quarta conclusio. Ex ueneno frigido in modo substātię aliquo modo cōueniente &c. possibile est in quātitate parua corpus nutriri, quia tale rōne modi substātię est aptum reduci ad benignum & eius qualitatem manifestā uincere potest calor. Dicit tamen hic positio q̄ hęc nutricatio est īperfecta. Aliter ponitur ista quarta cōcło sic. Alia uenena licet imperfecte in parua q̄titate nutrire pūt. patet, quia frigiditas eorum potest à calore uinci. & tamē non sic repugnat in forma specifica &c. Istas tres cōclusiones ultimas uisus est Gal. intellexisse alleg. cap̄. Gal.

Quantū ad tertium est tertius modus respōdendi q̄ prępmittit aliquas sup. Prima est. Animal uenenosum pōt fieri non uenenosum ex sola nutrimenti ꝓmutatione & econtrario. Prima pars suppōnis colligitur. 6. de accīti. cap̄. 1. de arbore transplantata de persīde in ęgyptum qua in persīde erat uenenosa & in egypto facta est nutritiua. & qua rōne possibile fuit hoc de arbore uidetur etiā de animali aliquo. non enim apparet unius maior repugnantia q̄ alterius. Secunda suppō sequitur ex prima. Nō repugnat in duobus idiuiduis eiusdem spēi reperiri diuersas, īmo cōtrarias specificas formas. Patet de arbore trāsplantata & non trāsplātata, quaꝝ una habet conuenientiā occultam. alia discōuenientiā ad humanam spēm. Et ex hac sequit secunda pars. sicut. n. à uenenositate pōt aliquid moueri ad nō uenenositatē, ita ecōtra. Tertia suppō. Per paulatinā assuefactionē efficit aliqua dispō corpori naturalis uel saltē stans in terminis naturalibus. quę si subito in corpore ꝓduceretur esset sibi mortifera. Patet satis de permutatiōe regiminis cōsuetudinis. si. n. corpus indi fiat tale quale est sicut corpus sclaui aut īfirmabit aut morietur, ut patet ī. 28. pticula. pbleumatū. 1. pbleuma. ubi dicit de Dionysio quē ebrium pōs uolebat ad temperiē reducere subito, & tunc ille infirmabat donec rediuit ad pristinam ebrietatē. Prima concło. Venenū tam calidum q̄ frigidum q̄ etiā à forma specifica corruptiuū pōt nutrire. Probatur. primo non repugnat in aliquo hoīe proprietatem occultā reperiri per quā quod alijs est uenenū est cibus eidem. igitur &c. patet consequentia, et añs ꝑba-

Digitized by Google

tur, quia fungus aut alium existẽs cibus alicui est mihi uenenum. igitur &c. patet consequentia. & antecedens probatur, quia ex quo alium in me seua producit accidẽtia, & non merito qualitatis manifestæ, erit hoc merito occultę proprietatis quã formam specificam appello, & qua rõne sic est, est de me Iacobo de Foroliuio respectu allei, sic põt esse de alio respectu napelli. igit &c. Contra. sequit q napellus non agit à tota substãtia &c. Negatur cõsequentia ad uerum intellectũ. s. nisi cõtingat accidentalis proprietas habens, phibere occultã. Secundo põt persuaderi cõclusio. q̃ possibile est dispõnem sortis penitus mortiferã per paulatinam assuefactionẽ fieri sorti connaturalẽ, tam possibile uidet esse hoc de uenenosa dispõne. sed primũ est possibile per tertiã suppositionẽ. igit &c. patet consequentia. & assumptum sit intelligenti. Ex quo sequitur possibile fuisse puellã uenen nutriri sicut testant auctores. Sequit secundo q possibile est hominẽ esse uenenosum ut puellã illam, ita q uere in membris eius est subiectiue uenenositas sicut in serpente, & q ipsa possit alios uenenare. signetur enim tota latitudo uenenositatis napelli quę sit quatuor graduum. & patet q ad quemlibet istoꝝ quem pono nõ sensibiliter permutare humanũ corpus potest assuefieri, ita ut tandẽ totam illã uenenositatis impressionẽ sine nocumento sustineat. Ex quo patet ulterius q non repugnat ex generatione aliquẽ talem reperiri imaginando aliquẽ sic infectũ cum aliqua taliter infecta coire & emitti sẽma uenenosum & menstruũ uenenosum. Cõtra põnem arguit sic. Ex illa sequit q corpus temperatum per paulatinã alterationem posset calefieri in quarto stãte illo continue in latitudine sanitatis. Arguit consequentia, quia non plus sanitatis & uitę repugnat proprietas occulta talis in quarto q̃ manifesta qualitas talis in quarto, sed ad occultã proprietatẽ potest corpus temperatum permutari talem in quarto, puta dispositionem uenenosam, igit & ad manifestã. Q̃ si conceditur. Contra, ex hoc sequit possibile esse hoẽm fieri calidiorem leone serpente, & sic de alijs, & sic nimis lata esset equalitas primi modi. Pro isto dr concedendo q ad caliditatem quę est talis in quarto põt temperatus permutari, licet non ad quãlibet sicut non ad quãlibet proprietatem occultam talem in quarto. Q uartus enim gradus tam occultę, proprietatis q̃ manifestę magnã habet latitudinem, cuius plures sunt gradus cum quoꝝ nullo staret uita. Ad istã conclonem põt adduci alia probatio, quia non repugnat q in eodem sit rõ cibi & uenenositatis. & q per accidentalẽ & occultã proprietatẽ in eo à medicina beçoatica posita corrũpat & destruat uenenositatẽ. igitur &c. sicut patet de carne serpentis artificialiter pparata, & de rege Mitridate legit in hystorijs romanorum. De quo loquit etiã Frãciscus petrarcha laureatus in epistolisque sunt in carminibus, qui rex non potuit mori ex ueneno. Et super hoc argumẽto tu poteris sundare duas suppõnes. Prima q per usum medicinę theriacalis põt in membris proprietas corruptiua ueneni derelinqui. Secunda q nõ repugnat in eodem simul reperiri potentiã ueneni & cibi, ut in cibo uenenoso q tandẽ expoliat uenenositate sua, et postea, pcedit secũdũ hoc etc.

Mitridatus ñ potuit mori ueneno.

Q uantum ad quartum articulum restat responsio.

Ad primum dr q probat ueritatem. Ad secundũ sit & tertium. Ad quartum dr q non omnis medicina solutiua est uenenosa, ut cassia &c.

Ad argumenta etiã post oppositũ patet. Ad primum negat q uenenũ non põt operari à materia. operatur. n. à forma ut uenenũ. operatur autẽ à materia ut in se habet potentiã nutritiuam. hę autem potentię simul pñt esse, ut patuit in qõne. Ad aliud dr q per potentiã nutritiuam habet conuenientiã, & per potentiam uenenosam habet disconuenientiam, ut est de aliquibus cibis nutritiuis & solutiuis qui inquantũ solutiui repugnant inquantum nutritiui conueniunt &c.

Potest poni duplex conclusio. Vna de forma specifica. Alia de manifesta qualitate. Et probo illud de manifesta qualitate per eadem media et per structurã uarum, ut in turdo, in stomacho cuius diutius moratur napellus q̃ in stõ humano. Item homo habet uias latiores, & de hoc dicit Auic. 6. quarti. & de succo lactucę porato. 3. de simplici medicina. distõne. 4. primo cap. Auicẽ. Ista qõ disputata fuit Ferrarię & positę fuerunt istę suppositiones & conclones. Prima suppõ. Per assiduũ usum medicinę theriacalis acquiri et imprimi põt in membris humani corporis aliqua, proprietas uenenorũ expulsiua & ipsorum impressionis prohibitiua. Secunda. Contingens est simul in eodẽ reperiri uirtutem uenenosam & cibalem. Concio est. Ex aliquo ueneno etiam à forma specifica corruptiuo possibile est corpus humanũ nutriri. Corrolariũ. Non omnis serpens uenenosus homini est necessario uenenosus cuilibet homini. Corrolariũ secundum. possibile fuit puellã nutritam fuisse napello.

Corrolariũ tertium. Non quodlibet naturaliter uenenosum a quolibet non uenenoso est specifice essentialiter distinctum. Et sic finitur ista quęstio.

Qõ. xxxv. Aphor. xvij. uel eius cõmẽti.

VTRVM sanguis uel alius humor putrescens possit ad benignum reduci. Arguitur multiplicit q non. Primo. quia à priuatione in habitũ impossibilis est regressus. sed putrefacto ẽ priuatio benignitatis. igit etc. patet consequentia & minor. & maior est philosophi in postpredicamentis. Secundo si sic &c. sequeret q non in cuiuslibet feb. putridę cura esset habenda triplex intentio. s. digestionis, eũonis, & alterationis. consequens est falsum & econtra Gal 3. techni. text. 90. & consequentia probat ponendo humorem putridum ad benignum reducibilem facere febrem. & q per digestionẽ debeat. a. reduci ad benignum. & patet q nunq̃ erit intentio eũandi. a. quia nec ante digestionem. a. nec post. igitur &c. q non ante patet, quia non erit tunc digesta materia, q etiã non post patet, quia tunc erit humor simpliciter benignus & naturalis non indicãs de sui eũone sed retentione & conseruatione. Tertio sequit q non quelibet feb. putrida salubris habet quatuor tempora. consequens est falsum, & generaliter contra oẽs doctores. & consequentia probat, quia in casu p̃cedentis argumenti feb. dependens ab. a. non habebit quatuor tempora quod arguitur, quia in statu feb. hæc erit perfecte curata igitur &c. patet consequentia & assumptum, quia tunc totaliter est cã febris. s. putredo remota. igitur &c. Aristo.

Q uarto tunc foret aliquis morbus salubris, post cuius statum non sequeret declinatio, & sic carens esset declinatione, quia post statum febris iam dictę nunquã erit feb. igit nunq̃ erit declinatio feb. Q uinto ad principale arguit. quelibet materia quę est cã coniuncta feb. est maioris malitię q̃ aliqua quæ est cã añs febrem. sed causam antecedentẽ febris non sufficit uirtus ad benignum reducere. igitur nunq̃ sufficit ad benignum reducere aliquam cãm coniunctã. & per consequens nunq̃ humorem actualiter putret scientem. tota cõsequentia est nota. & patet maior, quia maioris gradus malitię semper uidet materia putrescens q̃ solum parata putrescere, cuiusmodi est cã antecedens & minor satis patet. in terpolatis enim quę per crisim terminatur expellitur & expulsioni præparat materia erat cã añs febris. igit &c.

Ad oppositum uidet Gal. in cõmento. 17.

Hũoris putrescentis benignitas duplex.

Respondendo ad quęstionem primo præmittam notabilia quędam & distõnes. Secundo ponam conclusiones de quęsito. Prima distinctio. In humore putrescẽte duplicem imaginari possumus benignitatem acquiri. Vna est benignitas simpliciter dicta per quam efficitur humor simpliciter naturalis, ita ut à uirtute membrorum nutritiua possit in substantiam membroꝝ conuerti & eis assimilari. Alia est benignitas secundum quid qua humor non efficit simplr naturalis & naturę cõuenies,

Digitized by Google

niens, sed solum acquirit dispositionē per quam est obe diēs uirtuti expulsiue membrorum. Et notum est q̄ cū benignitate ista stat humoris prēternaturalis, qua. s. humor hinc indicat de sua expulsione In proposito autem est sermo de benignitate primo modo. s. simpliciter dicta. nulli. n. dubium est humorem putridum acquirere posse benignitatem secundo modo dictam. Secunda distinctio quæ colligitur ex dictis Gal. in cōmento. prēalega. In humore putrescente duplicem possumus imagīnari gradum putredinis. Vnum. s. debilem & remissum. Alium uero fortem et intensum. Et per gradum remissum &c̄. intelligimus illum qui reperitur in materia, quando in ea modico tempore processit putrefactio ita ut nondum sit humidum multum extraneatum. nec adhuc à centro usq; ad circunferentiam deductum sed solū in eo aliqua processit bullitio parua. Per gradum autem intensum putredinis econtra intelligimus quando in ipso humore multum processit putrefactio, ita ut sit iam humidum ualde extraneatum & sit iam forma substantialis humoris corrupta uel in statim corrumpi. Nota tamen q̄ huiusmodi gradus intensus putredinis habet latitudinem. Q uidam est supremus, & est ille quo reddit̄ humor uirtuti totaliter rebellis, ita ut nullam actionem uirtutis ad benignum simpliciter, aut secundum quid recipiat, sicut humor faciens cācrenam refugit omnem uirtutis actionem ad melius producentē. Alter uero est mediocris, & est ille per quem quāuis humor refugiat actionem naturę qua ipsa possit reduci ad benignum simpliciter, recipit tamen ratione naturę qua possit reduci ad benignum secundum quid. s. præparari ad expulsionem. Tertia distinctio sequitur ex dictis. Q uandoq; in humore putrescente habetur intentio solius alterationis & non euacuationis. s. quando humor est putridus remisso gradu putredinis. Q uandoq; alterationis & euacuationis ut quando est putridus mediocri gradu putredinis. Et quandoq; euacuationis tantum ut quando est putridus supremo gradu putredinis. Prima conclusio. Humor putrescens supremo gradu putredinis non est ad benignum simpliciter, sed solum ab benignum secundum quid reducibilis. Patet ex quid nominis gradus supremi supra positi. Secunda conclusio. Humor putrescens mediocri gradu malitiæ uel putredinis non est ad benignū simpliciter, sed solum ab benignum secundum quid reducibilis. Patet ex quid nominis gradus mediocris supra positi. Tertia conclusio. Sequitur q̄ humor putridus remisso gradu putredinis est ad benignum simpliciter reducibilis. Patet, quia ex quo gradus huius malitiæ remissus est, illum potest uirtus abīcere & maxime si fuerit fortis. Ex ista conclusione sequitur q̄ non sem per in cuiusq; febris putridę cura, necesse est habere intensiones iam dictas. Patet quia habetur quandoq; intētio solius alterationis, quandoq; solius euacuationis ut ostensum est. Infero secundo q̄ non quælibet res præter naturam indicat de sui remotione, humor. n. remisse putridus est huiusmodi. igitur &c̄. Q uarta cōclusio. Possibile est aliquam febem putridam salubrem carere statu & augmento. Patet, quia possibile est aliquā febrem putridam dependentem ab humore remisse putrido carere hora sensibilis maiorationis accidentiū aut ultimitate eorum post sensibilem maiorationem. igitur &c̄. patet consequentia. & antecedens intelligenti. Ex qua conclusione patet q̄ nō necessario quilibet morbus salubris habet quatuor tempore. Q uinta conclusio. Si ponatur hanc febrem habere quatuor tempora, dicimus tunc esse principium quādo materia incipit ebullire & ad cor putridam fuliginē mittere aliquam. Tunc est augmentum quando sensibiliter maiorabitur quantitas horum fumorum ad cor euenientium. Tūc est status quando ultimabitur horum fumorum quantitas. Sed tunc erit declinatio quando incipit uirtus hanc materiam digerere & remittere in hoc humore calorem putredinalem prohibendo exhalationem huiusmodi humorum & uaporum eleuationem. Patet, quia non apparet qualiter aliter quo ad accidentia possint in hoc distingui tempora morbi. Ex qua conclusione sequitur primo q̄ in aliqua febre principium quo ad digestionē materię, & declinatio q̄ ad accidētia ꝑ parte coincidūt.

Hūorū putredo duplex.

Sequitur secundo q̄ status digestionis in aliqua febre nulli tempori morbi penes accidentia distincto se communicabit. Patet similiter, cum status iste sit extra febrem. Sequitur tertio aliquam esse febrem putridam salubrem cui non possunt correspondere nisi tria tēpora distincta penes actionem uirtutis in materia. Et infinita quasi alia his similia possunt concludi &c̄.

Ad argumento principalia respondetur. Ad primū dicitur q̄ priuatio actus & aptitudinis est illa, à qua in habitū impossibilis est regressus, priuatio tamen actus non est huiusmodi. licet. n. somnus naturalis sit priuatio uigilię, non tamē sequitur q̄ à somno illo non sit possibilis reditus ad uigiliam, quia ibi est aptitudinalis reditus licet non actualis, & hoc nisi aliud adueniat. Ad secundum dicitur concedendo consequens & consequētiam. Et pro auctoritate Gal. dicitur q̄ intelligitur in febribus putridis uel in morbis ī quibus est gradus putredinis in materia mediocris. Vel dicendum q̄ enarrauit omnes intentiones, quæ possunt haberi in febribus, licet non in qualibet sit necesse habere istas omnes ut patet. Ad tertium dicitur concedendo, sed tamen illud nō sæpe contingit. Ad quartum dicitur q̄ in morbo salubri semper post statum accidentium sequitur accidentium declinatio, non tamen necessario post statum digestionis sequtur declinatio, ut tactum est in quęstione.

Hūoris putrefactis intentio duplex.

Ad quintum dicitur negando antecedēs absolute. stat enim q̄ causa antecedens maioris malitiæ sit, & hoc q̄tum ad resistere. Vnde dupliciter dicitur aliquis hūor altero maioris malitiæ, ut patet de intentione Auicē. tertia primi. cap̄. 3. Et ideo dico q̄ q̄tum ad agere uel posse agere humor qui est causa conjuncta est maioris malitię quam causa antecedens. stat tamen q̄tum ad resistendum q̄ causa antecedēs sit maioris malitię, sicut humor qui paratus est facere cancrenam. negandum ē igit̄ antecedens, quia aliquando poterit corrigere conjunctā natura quando non poterit corrigere antecedentem. Auicē.

Vel sic q̄ dupliciter potest dici humor maioris malitię uel actu uel aptitudine. Et iuxta hoc dico q̄ actu cā coniuncta est maioris malitiæ, cum quo tamē stat q̄ aptitudine causa antecedens sit deterior. Pono exemplum de sor. & pla. quorum unus ex inclinatione naturali malus est, actu non malus. alter uero ex inclinatione naturali bonus actu autem malus. Alij respondent negando maiorem & ad probationem dicitur etiam negando q̄ semper materia existens sub actu putredinis sit deterioris dispositionis q̄ parata putrescere. Alij autem dicunt q̄ stat q̄ super aliquam partem aliqualiter putridā sit uirtus potentior q̄ supra causam antecedentem quā euacuat. dicunt etiam q̄ aliquam partem causę antecedentis natura potest ad benignum reducere, non plus dicunt. & est resolutio Mundini &c̄. Humor maioris malitię dupl̄r.

Q uæstio. xxxvi. Aphor. xvij.

VTRVM Apho. sit uerus q̄tum ad utrāq; literam. Et arguitur multipliciter q̄ non. Primo sic quātum ad secundam literam. caro cerui & etiam panis furfuraceus faciunt ueloces secessus & tamen non uelociē nutriunt cum sint durę & difficilis digestionis. igit̄ etc̄. consequentia nota & assumptum q̄tum ad illud quod dicitur de carne cerui habetur ab Auicē. 2. canon. cap̄. de carnibus. Secundo q̄tum ad primam literam possibile esse aliquem habere digestiuā fortem & tamē actū expulsiuę impediri. igit̄ &c̄. consequentia nota & assūptum patet. Primo de homine habente uentrem stypticum. Secundo de habente renes debiles à mala complexione frigida cum fortitudine digestiuę hepatis. Tertio

Digitized by Google

de habente digestiuam membrorum fortem cum poro rum cutis angustia. In primo.n. tardatur emissio egestionum q̄tuncūq; copiose & uelociter nutriatur. In secundo emissio urine tardatur ut patet. In tertio tardatur expulsio superfluitatum tertiæ digestionis.

Ad oppositum est apho. Primo nota ad hoc ut apho. sit uerus q̄tum ad secūdam literam requiritur q̄ sit paritas in præparatione ciborum, qui corpori exhibētur secundum naturam talium ciborū. Posset.n. cibus tardiorīs nutrimenti taliter præparari q̄ uelocius nutriet & uelocius fieret fecessus. Vbi.n. cætera sunt pia in hoc uelociores sunt fecessus ciborum uelocius nutriētium.

Secundo nota q̄ etiam oportet q̄ non sit disparitas in aliqua proprietate cibo associata cuiusmodi foret uirtus soluti ua uel aliquod simile. vbi.n. sic foret esset uerus apho. Tertio nota q̄tum ad secundam literam pro ueritate apho. oportet cætera esse paria quātum ad membra expulsionis & uirtutem expulsiuam eorum, quia non plus impediatur expulsio in uno q̄ in alio, nec plus excitetur nisi secundum q̄ uelocius aut tardius sequestrat nocitiuum à iuuatiuo de nutrimento. Conclusio apho. est uera cum istis conditionibus, aliter non.

Ad argumenta patet solutio.

Q uæstio. xxxvij. Aphor. xvij. vel cōm. illius.

VTRVM Viscositas nutrimēti retardet fecessū.

Arguit aucte & rōne q̄ nō. Prio auctoritate Gal. secundo alimentorum. ca. 2. Secundo communiter in clysteribus ponitur oleū quod est uiscosum, & brodia pinguia dātur ad prouocandum fecessum.

Viscositas nutrimēti duplex

Oppositum ponit Commentator. Nota q̄ viscositas nutrimēti est duplex. q̄dā est cōiūcta grossitiei substātię & quędā subtilitati, & ē sicut unctuositas. & prima impedit siue retardat fecessū. secūda uero adiuuat.

Ad argumenta patet solutio, quia hic intelligit de primis uiscosis cum quibus est multa terreitas.

Q uæstio. xxxviij. Aphor. xix.

VTRVM Certiores sint ꝓnostications in chronicis q̄ in acutis morbis. Arguitur multipliciter quòd non. Primo. in aliquo acuto certissimæ sunt pronostiationes. igitur quæstio falsa. consequentia patet & assumptum de forti apoplexia. Secundo magis & perfectius apparet dominium uirtutis supra materiā et econtra in acutis q̄ i chronicis. igitur. assumptum arguitur quia maior & fortior est conatus & pugna uirtutis contra materiā & econtra in acutis q̄ in chronicis. igit &c. pone exemplum de forti & de debili pugna &c. vbi magis apparet dominium uirtutis supra materiam uel econtra. igitur &c. Confirmatur, quia in quolibet morbo acuto maius est dominium uirtutis supra materiam uel econtra q̄ in chronico. igitur in quolibet acuto facilius arguitur huiusmodi, & per consequens &c. patet consequentia. & assumptum arguitur, quia uelocius terminatur quilibet acutus q̄ chronicus. sed fit uelocior terminatio ubi est maior proportio uel dominiū uirtutis dominantis ad subdominantem materiam uel econtra. igitur &c. Tertio minus manifeste distinguuntur contra seinuicem tempora uniuersalia in morbis chronicis quā in acutis. igitur &c. patet consequentia. & assumptum arguitur, quia tota latitudo dispositionum in quolibet tempore uniuersali chronici acquirenda est maior q̄ in simili in acuto correspondente. igitur &c. Q uarto æque certa possunt esse signa pronostica in acutis sicut in chronicis & econtra. igitur &c. assumptum probatur quia æquale potest esse dominium uirtutis supra materiam præcise. igit &c. assumptū probat, quia pōt eē maius & pōt eē minus. igitur pōt esse æquale. Et cōfirmatur auctoritate Hipp. 3. prono. dicentis. Signa pronostica in mitijs diuturnorum sunt latētia, in acutis uero sūt euidentiora. Item pronosticorum secundo. Q. si medicus recte signa considerauerit pronosticorum certitudinem in offense progreditur. Et primo, ca. 2. ut in singulis ualitudinibus præsentia p̄terita et futura cognoscat.

T.c.7.

Te.cō. 56.

Ad oppositum est Hip. in apho. & Gal. in cōm. 19.

Respondendo ad hanc quæstionem primo tangetur ois modus respondendi ad quę situm. Secundo respondēdo ut mihi apparebit probabiliter respondendum.

Q uantum ad primum abbreuiando hūc modū sint distinctiones & conclusiones. Prima distō. Cum comparamus signa pronostica acutorum signis chronicorū, uel comparamus signa principij ad signa principij, uel signa status ad signa status, uel processum ad processū, aut econtra. Secundo præmittitur. Istorum signorum quędam significant morborum longitudinem aut breuitatem. quędam salutem uel mortem. In proposito est sermo de significantibus salutem uel mortem. Prima conclusio. Signa pronostica tam chronicorum q̄ acutorum certiora sunt in statu q̄ in principio. Patet quia magis manifestatur pugna. Secunda conclusio. Signa pronostica in chronicis in principio sunt minus certa q̄ in acutis. Probatur sic. tūc ualde occultatur pugna i chronicis quæ in acutis manifestetur propter pugnæ uehementiam. ideo &c. Et pro ista conclusione uideturauctoritas Hippo. superius allegatas tertio pronosticorū.

Signorū ꝓnosti. comparatio duplex. Signoꝝ signatio duꝝ.

Tertia conclusio. Signa pronostica certiora sunt in chronicis in statu uel uersus statum q̄ in statu uel uersus statum acutorum. Probatur, quia utrobiq; est satis manifesta pugna & fixior & minus mobilis est materia in chronica &c. Et hanc conclusionem uoluit Hipp. in litera. Ex quo potest colligi alius intellꝰ illius partis. nō omnino toto, quia nō toto tempore morbi. Et isto patet concor. Hippo. 3 pronostico. & hic. Q uarta conclusio. Sequitur q̄ etiam sunt certiora q̄ in principio acutorum. Patet similiter ex dictis. Ego uero non comprehendo quare minus certa est pronosticatio in chronicis in principio stante aliquorum signorum comprehensione quę possunt esse ꝓnostica q̄ in acutis. Incertissimū enim tunc uidetur iudicium in acutis. Et hic per principium intelligo unum de quatuor temporibus morbi. Et si dicitur q̄ pugna est euidentior, dicitur q̄ uerum est. pronosticatio tamen ex ea est incertissima. ideo &c.

Q uantum ad secundum articulum sunt distinctiones suppositiones & conclusiones. Prima distinctio. Per signa pronostica tam in acutis q̄ in chronicis pronosticari possumus uel de salute uel de morte. vel de longitudine uel breuitate morbi. Aliter potest poni. s. quędā sunt signa pronostica salutis uel mortis, quædam uero diuturnitatis uel breuitatis ægritudinis. Exemplum primi sicut digestio apparens in urina. Exemplum secundi, sicut sudor apparens multus in principio. & sic de alijs significantibus materiam multum uel tardam digestionem. Et quantum ad utrunq; istorum possumus comparare signa pronostica apparentia tam in acutis quàm in chronicis. Secunda distinctio. Signa adhuc comparare possimus adinuicem uel in principio uel in alijs tēporibus uniuersalibus morborum. totum satis patet.

Signū ꝓnost. duplex

Signoꝝ cōparatio duplex

Tertia distinctio, Morborum acutorum quidam sunt ex toto genere mortales. quidam uero sunt ex suo genere indifferēter ad salutē uel ad mortem terminabiles. Exēplum primi, ut fortis apoplexia. Exemplum secundi, ut causon & huiusmodi. Q uarta distinctio. Materia faciens ægritudinem acutam multipliciter potest esse causa ægritudinis acutæ. Primo ratione dispositionis qualitatiuæ illius materiei quo ad qualitates manifestas, sicut est caliditas & siccitas acutas & huiusmodi. Secundo ratione multitudinis materię sicut materia frigida sua multitudine subito suffocans dicitur facere ægritudinem acutam. Tertio ratione loci in quo continetur ipsa materia sicut materia faciens apoplexiam. Q uarto ratione occultę malignę proprietatis sicut materia faciēs febrem pestilentialem. Prima suppositio. Materia faciens morbum acutum ratione qualitatum suarum manifestarū est materia utpꝰm ualde mobilis & nō fixa.

Morbus acutus duplex. Acutæ ægritudis materia quadruplex.

Digitized by Google

Contra autem materia faciens chronicum. Hęc ſuppoſitio ſatis patet cum talis ſit materia calida leuis et acuta. Nec ſolum debet intelligi mobilis de loco ad locum: ſed etiam quia ſecundum qualitates ſuas eſt ualde uariabilis ut. ſ. faciliter ſit receptiua malignitatis & putredinis. Secunda ſuppoſitio. Mobilitas materię interficit ſeu incertificat iudicium quo iudicare debemus ægritudinem eſſe ſalubrem uel mortalē. Econtra autem fixio & immobilitas materiei reddit iudicium certum & permanens. Tertia ſuppoſitio. Aliud eſt aliquod ſignum ſalutis aut mortis &c̄. eſſe certius uel eſſe magis certum et aliud ē ipſum eſſe manifeſtius. Stat n. aliquod ſignū eſſe manifeſtius, & tamen q̄ per illud incertius poſſumus ſignificare ut ſatis patet intelligenti. Prima concluſio. Signa pronoſtica mortis apparētia in morbis acutis mortalibus ex toto genere ſunt certiſſima. Patet concluſio talia. n. ſunt infallibilia igitur &c̄. Ex iſta concluſione ſequitur q̄ non certiora ſunt ſigna pronoſtica ſalutis uel mortis in chronicis quā in acutis iam dictis. Patet ſatis ex concluſione. Secunda concluſio principalis. Signa pronoſtica ſalutis uel mortis apparentia in chronicis non ſunt neceſſario certiora q̄ apparentia in acutis ratione loci uel multitudinis materię. Patet, quia ſi ſic, hoc uideretur eſſe propter materiei mobilitatē maiorem eſſe in acutis ſed hoc non eſt cum talis materia ſit uel poſſit eſſe frigida groſſa. ſic patet de apoplexia aut peripleumonia & ſpaſmo. igitur &c̄. Tertia concluſio. Signa pronoſtica ſalutis uel mortis apparentia ī acutis à materia praua occultæ malitię prouenientibus ſūt incertiora q̄ ſigna ꝓnoſtica etc̄. in chronicis. Patet hęc concluſio experimento. Et colligitur ab Auicen. quarti prima. ca. de febre peſtilentiali. Q uarta concluſio prīcipalis. Signa per quæ in acutis ſignificare poſſumus lōgitudinem aut breuitatem morbi certiora ſunt in acutis & manifeſtiora q̄ in chronicis. Patet, quia euidenter apparēt in acutis accidētia uehementia cum quibus nō poſſet uirtus longo tempore perdurare qualia non apparēt in chronicis ut patet. ideo &c̄. conſequentia nota & aſſumptum ſimiliter. Q uinta concluſio. Probabiliť ponitur q̄ ſigna quęcunq; per quę ſignificare poſſumus ſalutem uel mortem in chronicis certiora ſunt uel ſaltē minus dubia q̄ ſimilia ſigna in acutis apparentia. Probatur, quia ſignificatum ſuper quo ſignificamus per huiuſmodi ſigna in chronicis eſt minus uariabile q̄ ſignificatum ſuper quo ſignificamus in acutis. igitur ſignum eſt certius. patet conſequentia & aſſumptum ſimiliter, quia materia faciens morbum acutum eſt magis mobilis de loco ad locum, & ad intenſiorem gradū malitię facilius deducibilis. ideo &c̄. patet conſequentia & aſſumptum ſimiliter. Et pro iſta concluſione uidetur ſententia Gal. in commen. iſtius aphoriſmus. Acutorum morborum &c̄. Et intelligitur hęc concluſio de ægritudine acuta dependente à materia acuta. ſ. calida ſubtili aut calida & ſicca. Sexta concluſio. Licet ita ſit ut ponit concluſio prędcedens in omnibus tamen ægritudinibus acutis bene manifeſtiora ſunt ſigna ꝓnoſtica ſalutis uel mortis q̄ in chronicis. Patet quia uehementiora ſunt accidētia, fortior & uelocior eſt actio materiæ in membra, & impreſſio quam facit calor naturalis in materiam in acutis q̄ in chronicis igitur &c̄. patet conſequentia cum antecedente. Septimam concluſionem ponit quidam. Licet ita ſit. frequentius tamen contingit errare in pronoſticando in chronicis q̄ in acutis. Communis tamē reſpōſio eſt q̄ in principio morbi ſigna apparentia in acutis ſunt certiora & in chronicis in ſtatu ſunt certiora, qa in chronicis in principio quaſi non percipitur aliqua pugnauirtutis contra materiam, & econtra propter materiam eſſe frigidam & paucorum accidentium. In principio tamen acute eſt manifeſta pugna, unde tunc certius & melius coniecturare poſſumus quid ſit futurum. Sed in ſtatu chronicę manifeſtatur pugna, & cum hoc adeſt māg ĩmobillitas q̄lis nō reperiť ī acutis iō &c̄.

Ad argumenta principalia reſpōdetur. Ad primum patet quid ſit dicendum cum fortis apoplexia non ſit de indifferentibus ad terminum ſalutis uel mortis. Ad ſecundum dicitur concedendo q̄ in acutis manifeſtius apparet dominium &c̄. & negatur conſequentia. igiť ſūt ſigna certiora, ſed ſolum ſequitur illa fore manifeſtiora.

Et ſimiliter dicitur ad tertium quartum & quintum.

Et ad vltimū dr̄ q̄ inoffenſe &c̄. ga. ſ. iudicabit recte ſic̄ p̄t medicus iudicare de materia ĩcerta & ſic de alijs.

Q uæſtio. xxxix. Aphor. xx.

VTRVM Venter in iuuētute lubricus ꝓpter fortem appetitum a frigiditate cauſatum tempore ſenectutis fiat ſtypticus. Arguitur multipliciter q̄ non. Primo ſic. quia ſi ſic, hoc maxime foret quia adueniente ſenectute augeť frigiditas oris ſtomachi, unde proſterniť appetitus, quia omnis immoderata qualitas &c̄. Sed arguitur q̄ non, quia aucta cauſa augetur effectus. igitur aucta frigiditate augetur appetitus. patet conſequentia & aſſumptum, quia ad eſſe cauſę ſequitur eſſe effectus. igitur ad eſſe maius cauſę ſequitur eſſe maius effectus. Item quanto calidum eſt maius tanto maiorem & fortiorem facit attractionē, igitur &c̄. patet conſequentia & aſſumptum patet, cum calidum & ſiccum igneū fortiorem faciat attractionem ut docet experimentum. Itē quanto humiditas plus maioratur, tanto plus fortificať expulſiua, eo q̄ tanto plus debilitatur retentiua. ideo illud fundamentū nō ualet. Secundo ad principale ſic. ſi quæſtio eſſet uera ſequeretur q̄ in ſtomacho frigido poſſet eſſe appetitus temperatus. conſequens falſum. a complexione. n. lapſa non prouenit operatio ēperata. & cō ſequentia probatur, quia detur ſtomachus ſor. frigidus à gradu intendente appetitum in iuuentute & ſignetur gradus frigiditatis in ſor. remittens appetitum reſpectu temperati tempore ſenectutis, ex quo fiet ſortes ſtypticus & ſit. b. & ſit appetitus temperati medius inter appetitum cauſatum ab. a. & b. c. Et arguitur ſic per ſucceſſiuam & continuam relationem appetitus prouenīētis ab. a, tranſibitur ad appetitum remiſſiorem. c. appetitu in ſor. igitur in ſor. erit quādoq̄ appetitus talis qualis eſt. c. ſed. c. eſt appetitus temperatus. igitur &c̄. tota conſequentia uidetur patere cum antecedente. Tertio ad principale arguitur ſic. qualecūq; eſt aliquod corpus uel aliquod membrum tempore iuuentutis reſpectu tēperati in eadem ætate, tale eſt illud reſpectu temperati ſenis in ſenectute naturali complexione ſeruata. igitur qualiſcunq; eſt ſtomacus frigidus in iuuentute reſpectu temperati, talis eſt in ſenectute reſpectu eiuſdem ſenis. ſed in iuuentute erat intenſius appetens q̄ temperatus. igitur &c. Similiter, quia qualis eſt habitudo temperamentorum membrorum inter ſe talis eſt habitudo operationum. ſed temperamenti frigidi ſtomachi ad temperamentum temperati in ſenectute eſt eadem habitudo quæ in iuuentute. igitur ſimiliter & operationum, & q̄ conſequens &c. Et ſimile argumentum deducetur q̄ uēter ſtypticus propter caliditatem in iuuentute non fiet humidus in ſenectute ut patet intelligēti. Q uarto ad principale. ſignetur tota latitudo frigiditatis potens facere appetitum intenſiorem temperato. & ſit. a. duorum graduū, & tota latitudo ipſum remittēs q̄ ſit. b. et incipiat à gradu ſicut duo & terminetur ad quatuor. et arguitur ſic. poſſibile eſt ſtomachum ſenis non habere frigiditatem excedentem latitudinem. a. hoc poſito ſequeretur &c. patet cō ſequentia & aſſumptum, quia poteſt dari ſtomachus ſenis qui ultra eſt frigidior temperato. & ſenes cuius ſtomachus erit calidior ſtomacho temperato. igitur dabitur ſenes cuius ſtomachus erit frigidior intra latitudinem. a prēciſe. ſed illo poſito non erit uenter ſtypticus ſed lubricus. igitur &c. & per idem uel ſimile poſſet deduci in ſene poſſe fieri appetitum intenſiorem, Q uinto quia ſemper ſuper frigiditatē ſtomachi

Auicē.

Digitized by Google

Gal. Te.4. figñaremus per fortitudinem appetitus, ut uult Gal'. 2. techni. in trac. de uentre. in quacunq; ætate ponitur. igitur &c̄. Sexto si stomachus est in iuuentute frigidus unde uenter efficitur fluxibilis & stomachus frigidus cibum male digerit. igitur in senectute ad hoc deterior erit digestio. sed mala diminuta digestio est causa fluxibilitatis uentris. igitur adhuc fiet uenter fluxibilis in senectute, & per consequens &c̄. tota consequentia ē nota & assumptum similiter. Septimo quia cum frigiditate stomachi stat etiam siccitas magna ipsius & intestinorum quæ est causa stypticitatis etc̄. Et per idē q̄ū eius frigiditate stat etiam humiditas. igitur &c̄.

Ad oppositū ē expresse Gal'. in lr̄a in cōmento. 20.

In quæstione erunt duo articuli. In primo præmittā quædam præambula notabilia distinctiones & suppositiones. Secundo ponam conclusiones responsiuas de quę sito. Prima distinctio. Corpus quod in ætate iuuentutis habet uentrem fluidum habere ipsum in senectute stypticum potest dupliciter intelligi. Primo q̄ habeat eum stypticum in comparatione ad seipsum in tempore iuuentutis. Secundo q̄ habeat eum stypticum in comparatione ad senem temperatum, & econtrario iuuenem stypticum in senectute fluidum potest dupliciter intelligi, ut statim dictum est. Secunda distō. Consimiliter potest ponit. Cum dicimus in iuuentute uentrem stypticū esse uel fluxibilem possumus hoc intelligere, uniuersaliter in comparatione ad corpus temperatum, uel in comparatione ad seipsum in alijs ętatibus. Tertia distinctio. Ventrē in iuuētute stypticum uel lubricum possumus imaginari permutari ad oppositam qualitatē, uel ex decursu ætatum, ita ut ætatis mutatio sit illius mutationis causa, uel propter mutationem factam in alio uel in alijs corpori approximatis. In ꝓpositio est sermo de mutatione primo & non secundo modo cōtingente. & hāc distinctionem innuit Commentator in commē. allega. ad principium. Prima suppositio. Quandocunq; causę contrariorum productiuæ ad actionem ęque potenter concurrunt producunt effectum medium æque distantem ab extremis. Patet, agunt. n. effectum non magis ad unam q̄ ad alteram causarum declinantem. igitur &c̄. patet consequētia & assumptum similiter. Secunda suppositio. Huiusmodi causis cōtrarijs simul cōcurrentibus in æque potenter. ita ut quęlibet agat aliqd ad effectum producendum producitur effectus ad unū extremorum declinās. hoc satis manifestum est. Tertia suppositio. Anima ad quamlibet operationem suam organicam limitat sibi certam mensuram qualitatum à qua qualitercunq; fiat recessus illa operatio organica imperficitur, immo tantus potest esse recessus q̄ omnino ista operatio aufertur. Patet discurrendo. non. n. cū qualibet mensura caloris quantuncunq; intensa uel remissa potest conuenienter fieri nutrimenti digestio, & sic de alijs. Ex quo statim sequitur q̄ ad actum appetendi requirit anima certam mensurā frigiditatis. igit &c̄.

Quarta suppositio. Per aliquam frigiditatem intensiorem q̄ sit in stomacho temperato potest in stomacho aliquo fieri appetitus intensior, & per aliquā remissior. Patet prima pars de mente omnium auctorum, similiter quia ab appetitu temperato potest fieri recessus secundum plus appetere & minus. sed secundum calidum fit appetitus semper minor & remissior q̄ in temperato igitur per frigiditatem aliquam intensiorem fiet appetitus intensior, similiter per aliquam remissior. Si. n. per aliquam frigiditatem potest appetitus totaliter auferri, per aliquam potest remitti. prius. n. necessario remittitur actio q̄ ipsa totaliter auferat. Quinta suppositio. Ad hoc ut aliqua operatio dicatur temperata non sufficit ipsam esse equalem in gradu operationi prouenienti i corpore temperato. sed requirit ipsam ad corpus in quo caatur habere debitam conuenientiam & habitudinem, ꝙ. g. si tantum de cibo sumeret corpus melancholicum sicut temperatum, non propter hoc diceremus hanc cibi assumptionem fore temperatā, quia & si foret æqualis in gradu assumptioni cibi corporis temperati, non tamen propter hoc esset medico cibus conueniens neq; digestiuæ proportionatus. Prima conclusio. Stante prima causa fluxibilitatis possibile est uentrem esse stypticum, similiter possibile est ipsum fore fluxibilem, & ad hoc medium inter fluxibilem & stypticum respectu tēperati. Hæc conclusio probatur. Primo prima pars, quia cum prima causa potest concurrere causa fortior in stypticando q̄ sit illa prima in lubricando. igitur &c̄. patet consequentia & assumptum, quia potest esse intestinorum siccitas & stomachi fortis retentio aut hepatis caliditas igitur &c̄. Secunda pars similiter, quia potest esse q̄ huic primæ causæ non coniungatur aliqua causa sibi repugnans aut resistens in lubricando. igitur &c̄. patet consequentia & assumptum similiter. Tertia pars similiter patet, quia cum prima causa potest concurrere causa inductiua stypticitatis æque potenter, sed hoc posito generabitur effectus medius per primam suppositionem. igitur &c̄. consequentia patet cum antecedente.

Ex ista conclusione sequitur primo q̄ non quilibet uēter est lubricus, stypticus, uel temperatus. talis enim in quo est huiusmodi operatio media est huiusmodi ut patet intelligenti. igitur &c̄. Secunda cōclusio est q̄ sem per deductis impedimentis prima causa. s. intensio appetitus uentrem facit lubricum. Et istam cōclusionem intellexit Gal'. & potest probari sicut eam probat Gal'. in litera. Tertia conclusio principalis. Possibile est à frigiditate oris stomachi causari appetitū præcise tantę intensionis quantę est appetitus temperati stomachi. Hęc conclusio probatur per unam suppositionem superius positam, quia potest à frigiditate intensa aliquantulum augeri appetitus magis q̄ sit in tēperato corpore, & potest adhuc fieri minor, quia potest totaliter auferri. igitur potest fieri precise tantus sicut in temperato. tota consequentia cum antecedente patet. Ex quo sequitur primo q̄ in stomacho reperire possumus mensuras tres frigiditatis cum quarū una sit in stomacho appetitus semper intensior, cum alia remissior q̄ in temperato, & medium inter has cum qua sit uel causatur appetitus in gradu æqualis appetitui temperati. Sequitur secundo q̄ non a qualibet complexione oris stomachi gradualiter lapsa à tēperato proueniat oppositio gradualiter lapsa.

Stōchi mēsura frīdita tis triplex.

Sequitur tertio q̄ aliquis est appetitus qui non est à tēperamento gradualiter recedens ut patet, & tamen non est temperatus. & q̄ non sit temperatus patet, quia non est proportionatus digestiuæ, sed multo maior etiā non est qualis oportet, ut patet. igitur &c. Quarto sequitur q̄ non semper super frigiditatem stomachi significare possumus per signum sumptum ab intensione appetitus. Quinto sequitur q̄ nō semper frigiditas oris stomachi reperta in tempore iuuentutis causat uentrē fluxibilem, quia non semper facit appetitum intensum uel intensiorem temperato. ergo non faciet fluxibilitatem uentris propter primam causam quæ est appetitus intēsior respectu digestiuę. & ꝑa alia ex his concludi possunt ut patet ex dictis. Sequitur etiam ex tertia cōclusione q̄ non qualis est proportio gradualis temperamētorum inter se, talis est proportio operationū. Ex quo sequitur non uniuersaliter talem esse proportionem effectuum qualis est proportio causarum. Ex quo ulterius sequitur q̄ stat aliquam actionem temperatæ actioni continue gradualiter fieri propinquiorē, & tñ ipsam fieri continue deteriorem, ut appetitus per intensionem frigiditatis oris stomachi perdens excessum. igitur &c̄.

Quarta conclusio principalis. Non semper habens uētrem fluxibilem tempore iuuentutis per primam causam habet ipsum stypticum cum tempore senectutis respectu temperati uel adhuc respectu iuuentutis. Hęc cōclusio declaratur, quia possibile est tempore iuuentutis stante

Corpus i iuuentute fluidū in senectute pōt esse siccum dupr. Venter stypticus uel fluxibilis duplicit. Venter stypticus uel lub. per mutat ad oppositam qualitatem triplicit.

Digitized by Google

ſtante frigiditate oris ſtomachi tempore ſenectutis aduenire pręciſe admenſurā frigiditatis gradualem cū qua ſtat appetitus intenſio. igit conclusio uera. patet conſequentia & aſſumptum deducit quartū principale tactū ante oppoſitū. igitur &c̄. Et intelligit hęc concluſio ad huc deducto impedimento contrariarū cauſarū habentium ſtypticare. Quinta concluſio principalis. Poſſibile eſt ex ſola ętatis mutatione ad bonum intellectū ꝙ habens uentrē fluxibilē tempore iuuentutis ex prima cauſa deductis impedimentis habeat ipſum ſtypticū tēpore ſenectutis adhuc reſpectu temperati. Probat quia poſſibile eſt tempore iuuentutis os ſtomachi foret frigidum frigiditate tanta ꝙ ſi ulterius intenderetur illa frigiditas appetitus diminueretur, igit contingēs eſt illam frigiditatem tēpore ſenectutis tantum intendi, imo utplurimum ſic contingit ꝙ in ſenectute ualde deficit appetitus, unde ita modica quantitas cibi aſſumitur ꝙ ex inde ſequitur uentris ſtypticitas. Ex quo ſequitur ꝙ in hoc corpore eſt quandoq; appetitus tantus ſicut in tēperato in gradu. Similes poſſunt poni concluſiones de ſtypticitate reperta tēpore iuuentutis propter caliditatem exiſtentē in ore ſtomachi. Hoc excepto ꝙ per proceſſū ętatum nunq̄ tantum intenderet appetitus in hoc corpore ꝙ fiat tantum ſicut in temperato, ita ꝙ ſemper manebit corpus calidum reſpectu tēperati niſi poneremus hoc corpus ualde calidum eſſe. & ſiccum. unde per decentiam tēpore ſenectutis fieret melācholicum. In quo caſu probabiliter concedi poſſet ꝙ in ſenectute erit in tali corpore appetitus intenſior factus non ſolum reſpectu ſui temporis iuuentutis, ſed etiam reſpectu temperati corporis. Ad argumenta principalia reſpondetur.

Ad primum dicitur concedendo illud propter cauſam tactam in argumento. Et dicitur ulterius ꝙ illa propoſitio non eſt uniuerſaliter uera, niſi forte ad iſtum intellectum ꝙ cauſa productiua effectus facta potentior ad effectum producendum augetur effectus, quod non contingit in propoſito, quia non fit cauſa potentior, ſed imbecillior ad effectum producēdū. Poſſet etiam dici illā propoſitionem habere ueritatem in effectibus nō requirentibus ad ſuam productionem certā et determinatam menſuram agētis, qualiter non eſt in propoſito. Ad primam confirmationem dicitur negādo aſſumptū de quo habebit infra. Et ita ſimiliter ad aliam confirmationē eſt dicendum. Ad ſecundum principale patet ex corollarijs tertię concluſionis quid ſit dicendum. Ad tertiū principale poteſt probabiliter dici negando aſſumptum quantū cunq̄. n. cholericus in iuuentute ſit (gra exempli) ſiccus in primo reſpectu temperati, cōſeruata tamē naturali complexione nō ſequitur ꝙ in ſenectute erit p̄ciſe ſiccus in primo reſpectu temperati ſenis, cum multo uelocius in eo procedat exiccatio q̄ in temperato, ut ſatis manifeſtum eſt. Abſolute etiam dicitur illam propoſitionem eſſe negandam qualis eſt proportio tēperamentorum mēbrorum &c̄. niſi forte fiat illa proportionabilitas inter tēperamenta ex una parte, & gradum perfectionis operationum ſibi correſpondentiū ab illis prouenientium ex alia. Ad quartum dicendum ꝙ illud probat unam concluſionem poſitam in quęſtione. Ad quintum etiam dictum eſt. Ad ſextum dicitur etiam negando illam conſequentiam. deterius digeritur. igitur eſt uenter fluxibilior. Ad ultimū ſatis dictū eſt.

Quæſtio. xl. Aphor. xx.

VTRVM Habentes uentrem fluxibilem ex tempore iuuentutis propter multitudinem cholerę ad ſtomachum & inteſtina fiāt in ſenectute ſtyptici. Arguitur multipliciter ꝙ non. Primo, ꝙ multitudo choleræ non ſit cauſa fluxus. Primo, quia tunc idem agens naturale eſſet cauſa contrariorū effectuum. conſequens falſum. contrariorum. n. effectuum contrariæ debent eſſe cauſæ. 4. meth. & conſequentia probatur, quia caliditas hepatis eſt cauſa multitudinis choleræ, ſi igitur multitudo cholerę eſt cauſa fluxibilitatis &c̄. ſequitur ergo &c̄. quia quicquid eſt cauſa cauſę, eſt cauſa cauſati I eodem genere cauſę. Simile caliditas hepatis eſt cauſa attractionis fortis. ſed fortis attractio hepatis ſtomachō ē cauſa fortis ſtypticitatis uentris. igitur &c̄. Et cōfirmatur ſecundo, quia tunc idem uēter eſſet ſimul ſtypticus & lubricus. ſequit. n. in hoc hepate multa abundat cholera. igitur uenter fluxibilis. Similiē in hoc hepate multa abundat &c̄. igitur hoc hepar eſt calidum, & per conſequens fortiter attractiuum & per conſequens cauſans uentrem ſtypticum. Confirmatur tertio. frigiditas eſt cauſa lubricitatis uel fluxibilitatis uirtutem contentiuam debilitando. igitur caliditas eſt cauſa ſtypticitatis. contrariarū. n. cauſarum effectus ſunt cōtrarij. ſed quęlibet caliditas hepatis maior. ſ. temperata eſt cauſa multitudinis cholere. igitur multitudo choleræ non eſt cauſa fluxibilitatis, & per conſequens &c̄. Secundo ad prīcipale arguitur ſic. ꝙ tales in ſenectute non ſunt ſtypticī. Primo, quia tales in ſenectute plus habent de cholera q̄ corpus temperatum. igitur &c̄. patet cōſequentia & aſſumptum pater, cum in ſenectute tales ſint cholerici & per conſequens &c̄. Secundo aduenięte ſenectute debilitatur uirtus retētiua in ſenibus. igitur &c̄. patet cōſequentia & aſſumptum probatur, quia tales in ſenectute infrigidantur. ſed omne corpus frigidum neceſſario habet actiōes defectas, ut habetur à Cōmētatore in cōmen. igitur &c̄. Tertio confirmatur, quia in ſenectute in talibus multiplicatur indigeſtio quę eſt cauſa abundantiæ humiditatis accidentalis quæ debilitat retentiuam. igitur &c.

Ad oppoſitū huius eſt Cōmentator in cōm. 20.

In iſta quęſtione erunt duo articuli. In primo uidebitur utrū multitudo cholerę ſit cauſa fluxibilitatis uētris. In ſecundo uidebitur de principali quæſito.

Quantum ad primū præmitto notabilia quædā. Secundo ponam concluſiones. Primo pręmittendū ꝙ licet caliditas hepatis ſub aliquanto gradu uel mēſura ſit apta fortiorem facere hepatis attractionem à ſtomacho non tamen ſub q̄tocunq; notum eſt. n. ꝙ poſſet eſſe tā tę intenſionis caliditas hepatis ꝙ non ſolum non augeret, ſed forte auferret actionem uirtutis attractiuę hepatis. experimēto. n. patet ꝙ quādoq; hepar ē ualde ſuper calefactum & tamen egeſtiones ſunt chiloſæ. Ex quo patet eſſe ſignabilem aliquam menſuram caliditatis per cuius pręſentiā in hepate ſtat uigor attractionis hepatis. Similiter aliquam per cuius pręſentiam ſtat eis debilitas, & iſta pro parte declarata ſunt in pręcedenti quæſtione. Secundo principaliter premittendum eſt ꝙ licet choła ſit humor calidus & à caliditate generatus, calidum tamen cholerę multiplicatiuum maxime debet eſſe calidum igneum, quia. ſ. tantę intenſionis ꝙ materiam multam exiccet uel coniunctum cum ſiccitate. cholera. n. pro ſua generatione non ſolum requirit in materia caliditatem ſed cum hoc etiam ſiccitatem requirit. Ex quo patet ꝙ cum caliditate ſufficiente ad multiplicandum choleram reſpectu corporis temperati in hepate ſtat debilitas attractiue uirtutis hepatis, quia cum caliditate hepatis multum à tēperamento recedente ſtat multæ cholę generatio cum qua tamen non ſtat fortitudo uirtutis attractiuę hepatis, immo uirtutis attractiuę debilitas. igitur &c. Patet ſecundo aliquam eſſe menſuram caloris, per cuius pręſentiam multiplicatur choła magis q̄ fortificetur attractio & ecōcluſio. Caliditas enim ſupra temperamentum parum aucta multum fortificat attractiuam, quæ tamen non multiplicat choleram multam, quia nō multum exiccat materiam nutrimentalem. Ipſa tamē notabiliter intenſa multam cholæ generationem augmentabit debilem faciendo attractiuam. Et tota cauſa huius eſt, quia aliam requirit caloris menſuram attractionis fortificatio, & aliam cholę multę augmentatio. Nota tamen ꝙ ſicut hic imaginamur

Ariſto.

Digitized by Google

aliquam esse caloris mẽsuram per cuius pręsentiam augetur attractio &c̃. ita imaginari possumus aliquã caloris mensuram per cuius præsentiam in hepate fit multiplicatio cholę, & aliam per cuius præsentiam prohibetur cholę multiplicatio & etiam omniũ humorum. Satis.n. imaginari possumus in hepate fore tãtã caloris mẽsuram q̃ ipsa non erit cõueniens generationi cholę, sed materiam nutrimentalem conuertit in fumũ. quod etiã contingit quandoq; in tympanitico febriente ubi generatur uentositas non obstante magna caloris mensura, licet forte hoc eueniat à spirituum paucitate sicut declarauimus alias. Ex his infero aliquas conclusiones. Prima conclusio. Caliditas hepatis intensior temperata potest esse causa stypticitatis uentris. Patet, quia caliditas hepatis à tẽperamento modicum recedens potentior est ad uigorandum attractiuam q̃ ad multiplicandum choleram. sed hoc stante fieret uenter stypticus. igitur &c̃. patet consequentia. & assumptum intelligenti. Secunda cõclusio. Caliditas hepatis potest esse causa fluxibilitatis uentris. Patet, quia caliditas hepatis multo intensior tẽperata potentior est multiplicando cholam q̃ attractiuam fortificando, cum sit possibile ut eam debiliter. igitur &c̃. patet consequentia. & assumptum similiter ex dictis. Tertia conclusio. Sequitur q̃ possibile est aliquam caliditatem hepatis maiorem temperata causare dispositionem uentris mediam inter fluxibilitatem & stypticitatem. Patet, quia per caliditatem parum intensiorẽ fit uenter stypticus, & per caliditatem multo intensiorem fit uenter lubricus. igitur si fiat transitus de una istarum in aliam transit per illam quę neutrum horum facit, & per consequens &c̃. Ex istis conclusionibus sequitur primo q̃ in aliquo casu agens agit aliquem effectum, & tamen illud idem eiusdem effectus productioni resistit. patet. Caliditas.n. hepatis ultra temperamentum modicũ aucta facit stypticitatem, & tamen illi resistit. patet, quia producendo multã cholam aliqualiter remittit stypticitatem & promouet fluxibilitatẽ. nec hoc reputẽ incõueniens de agente uniuersali quod mediantibus diuersis instrumentis terminatur ad diuersos uel contrarios effectus producendo. Sequitur secũdo q̃ à causis cõtrarijs potest fieri uel idem effectus produci secundum speciem, ut à caliditate hepatis fluxibilitas, & similiter frigiditate retentiua debilitante etiam ut patet intelligenti. Sequitur tertio q̃ non à qualibet complexione lapsa quilibet effectus uel operatio proueniens est gradualiter lapsa, licet semper operatio lapsa sit perfectionalis, ut dictũ est in quæstiõe præcedenti. Plura alia possunt concludi quæ gratia breuitatis omitto.

Quarta conclusio. Sequitur q̃ non semper ad multitudinem choleræ transmisse &c̃. sequatur uentris fluxibilitas. Patet ex dictis. Quinta cõclusio. Deductis impedimentis à causis stypticis prouenientibus semper multitudo cholerę causat uẽtris fluxibilitatem. Et istã conclusionem uoluit Gal. cõmen. 20.

Quantum ad secundum est sciendũ ut alias dictũ est q̃ huiusmodi uentrem fluxibilem in iuuentute fieri in senectute stypticum possumus imaginari, uel in comparatione ad eundem uentrẽ tempore iuuentutis uel in cõparatione ad tẽperatum uentrem tempore senectutis. Prima conclusio. Vtplurimũ talis uenter efficitur stypticus respectu eius quod fuit in iuuẽtute. Patet, qa minoratur utplurimũ causa faciens fluxibilitatem eius igitur &c̃. patet consequentia & assumptum similiter.

Secunda conclusio. Possibile est etiam talem uẽtrem fore stypticum in comparatiõe ad senem temperatum. hoc autem contingit in duobus casibus. Primus casus est ubi huiusmodi compło transeat in melancholicam per decidentiam. Secundus casus est ut imaginemur mẽsuram caliditatis per cuius præsentiam in hepate sequitur attractio fortior q̃ in hepate temperati senis, & sit illa.a, &.b. sit mensura caliditatis per cuius præsentiam debilitatur attractiua & fortificatur generatio cholerę iuxta tacta in p̃cedenti articulo & cũ hoc ponat̃ sor. in iuuentute habuisse hepar calm in extremo remissiori. b. versus.a. & q̃ in senectute ueniat hepar sor. ad caliditatem.a. & sequitur conclusio, ut patet intelligenti. Credo tamen Gal. intellexisse primam & non secundã conclusionem huius articuli.

Ad argumenta patet solutio.

Quæsto. xli. Aphor. xxi.

VTRVM Quęlibet aucta qualitas dẽjctat actũ proprię uirtutis. Arguitur multipl'r q̃ non. Primo sic. aucta siccitas auget retentionem. igitur &c̃. consequentia nota & antecedens satis patet. Secundo caliditas aucta confortat attractiuam, quia quanto caliditas est fortior fortius attrahit. igitur &c̃. consequentia nota & assumptum satis patet. similiter fortificat digestiuam. Tertio humiditas quanto est maior tanto expulsiua est fortior, eo quòd quanto est maior plus lubricum facit membrum.

Oppositum sentit Cõmentator in cõmen. 20. Nota q̃ oẽs operationes animę requirunt determinatũ temperamentum ultra quod si mutantur organa imperficiuntur operationes, & tandem auferuntur propter nimiam remotionem ab illo temperamento. Conclusio. quęlibet qualitas qua uirtus perficit operationes egrediens temperamentũ proportionatũ illis operationibus imperficit illas. Patet conclusio.

Ad argumenta patet solutio.

Quæstio. xlij. Aphor. xxi.

VTRVM Appetitus caninus sit differens à fame naturali. Arguitur multipliciter q̃ non. Primo. appetitus caninus est fames naturalis stomachi. ideo &c̃. patet consequentia & assumptum, pbat̃ multipliciter. Primo qa appetitus caninus est motus uel operatio stomachi proueniens ab intrinseco. puta ab anima stomachi, mediante sua complexione uel naturali calore. Sup pono.n. ad pręsens tam sensum q̃ appetitum sensitiuũ ad suas operationes effectiue concurrere, ut habet uideri secundo de anima. ideo &c̃. patet consequentia, & assumptum cum obiectum uel cibus non sit totalis causa sensatiõis uel appetitus. 2. organum appetitus naturaliter inclinatur ad hoc ut tali obiecto præsente, & tali alteratione recepta fiat talis sensatio in eo qualis in fame, & consequenter talis appetitus. igitur talis operatio, puenit secundum naturalem inclinationem passi', & per consequens est naturalis. patet consequentia, & assumptum satis intelligenti. 3. in tali sensatione, & in tali appetitu passum. s. anima illum actum sentiendi. & similiter illum actum appetendi recipiens confert uim agenti. igitur est actio naturalis. igitur &c̃. patet consequentia & assumptum, quia anima coagit obiecto causanti sensationem, & sensationi causanti appetitum. igr etc̃. Aristo.

Secundo ad principale arguitur. nulla est fames naturalis. ideo quæstio falsa. patet consequentia, & assumptum, pbatur. Primo, quia quælibet dispositio indicãs de sua obiectione est dispositio præter naturam, sed ut notum est quælibet fames est huiusmodi. igitur. patet consequentia, & assumptum similiter. Secundo in fame est dolor, & mala complexio diuersa. igit̃ &c. patet consequẽtia, & assumptum est de intentione Gal. in libello de malitia complexionis diuersæ.

Ad oppositum est Gal. in cõmento.

Respondendo ad istam quæstionem primo uidebitur de principali quæsito, qualiter scilicet appetitus caninus fit uel non fit actio naturalis. Secundo uidebitur de quodam tacto in secundo principali, qualiter. s. alıqua fames debet dici naturalis.

Quantũ ad primum sunt notata & conclusiones.

Primo notandum q̃ fames iuxta sententiam medicorum dicitur triplex. s. naturalis, non naturalis & pręter naturam. Et quid intelligatur per quãlibet istarũ patet circa Fames triplex

Digitized by Google

Fames p̄ter naturā triplex.

circa litteram. Secundo sciendum q̄ huiusmodi fames præter naturam est triplex. s. canina, uaccina, & syncopalis. Tertio nota per appetitum caninum intelligere debemus appetitum intensum ultra mensurā humanæ speciei debitam, ita ut homo efficiatur uorax ut canis q̄ ponitur animal uoracissimum. Ex quo patet quare appetitus caninus dicitur actio corrupta. nō enim dicitur actio corrupta, quia appetat quale appetere non debet, sed quia appetit taliter intense qualiter competit speciei canum et non humanæ speciei. Et ideo dicitur appetitus mutatus in forma propria, quia. s. non similatur uel proportionatur formę debitæ sed alteri. Simili modo dicā de appetitu uaccino, quia est cum satietate & stomachi etmē brorum indigentia. Q uis autem sit appetitus syncopalis debet uideri tertio. 13. Auicē. Ex dictis patet quòd in appetitu canino duplicem imaginari possumus præter naturalitatem. Vna sumitur ex parte intensiōis illius actus appetendi cum. s. intensior sit q̄ conueniat formæ humanę. Secunda ex parte excellentię obiecti quod appetit̄ qa. s. appetit̄ obiectū maius q̄ formę cōpetat hūanę, & rōne utriusq̄ dicit̄ actio corrupta. Q uarto sciendum q̄ multipliciter potest dici aliquis motus uel operatio naturalis. Primo ut distinguitur naturale contra cognoscitiuū uolūtarium uel artificiale, & sic actionem sensibilem non dicimus esse naturalem. Secūdo naturale sumitur ut distinguitur contra uiolentum, put idē est q̄ à principio intrinseco prouenies, aut ēt ab extrinseco passo uim conferente, & sic sensationem uolitionem & intellectionem dicimus naturalem. Tertio dicitur aliqua operatio naturalis magis proprie iuxta sententiam medicorum. & est illa quę est corpori conueniens existenti in naturali sua dispositione, & ad cuius productionem non concurrit aliqua causa præter naturam, & sic diceremus uomitum nō esse operationem naturalem. licet. n. ab extrinseco prouenīat ad ipsum, tamen cōcurrit aliqua causa præter naturam. etiam sic diceremus de sternutatione & similibus quas ꝑōes dicunt medici esse actiones præter naturam. oē m. n. operationem ad quam concurrit effectiue aliqua dispositio præter naturam uocant medici præternaturalem. Prima conclusio. Capiendo naturale primo modo. s. prout distīguitur contra cognoscitiuum & c̄. appetitus caninus nō est actio naturalis. est. n. actio insequens sensationē oris stomachi. Secunda conclusio. Capiendo naturale secūdo modo appetitus caninus est actio naturalis. Patet per argumenta ante oppositum adducta. Ex qua sequitur. Primo q̄ omnis actus animę debet dici actus & operatio naturalis. Secūdo q̄ dolor est actio naturalis. Tertio q̄ aliqua actio uel operatio præter naturam est actio naturalis. ista patent. Tertia conclusio. Capiendo naturale tertio modo nullus caninus uaccinus lupinus appetitus est naturalis. Patet, quia ad cuiuscunq̄ talis productionem concurrit aliqua dispositio uel causa præter naturam, puta nimia frigiditas. tota consequentia patet. & assumptum similiter.

Q uantum ad secundū sunt notata & conclusiones. Primo sciendum est q̄ licet ab auctoribus ponatur dispositionem naturalem et præter naturam differre, quia. s. naturalis indicat de sui conseruatione & c̄. hoc tamen non debet intelligi sicut uerba sonant, sed sic q̄ naturalis dispositio indicat de sui conseruatione actuali uel aptitudinali. & hoc declarauī ax̄s. & de hoc habetur in q̄ōnibus secundi techni. uersus finem. in. 28. quęstione in articulo primo, an aliqua fames sit naturalis denominā da. & ibi ponitur pulcher modus quem pono contra aliquos. Secundo sciendum est q̄ licet dispositio sub qua reperitur corpus dum est famelicum fame naturali dicatur naturalis, non tamen repugnat aliquam dispositionem eidem esse naturaliorem, quia conuenientiorem patet cū naturale sit idem, quod est conueniens. Ex quo patet q̄ in fame causari maiorem consumptionem & c̄. possumus intelligere uel absolute respectu naturalis dispositionis ipsius corporis, & sic non est uerum. uel respectu dispositionis, quæ est in illo tempore quo ipsum est cibo refectum & sic est uerum. Prima conclusio. aliqua fames est naturalis naturalitate tertio modo sumpta. Patet ex quid nominis naturalis tertio modo sumti. Secunda conclusio. Licet ita sit, minus tamen naturalis dispositio est fames respectu dispositionis, sub qua est corpus dum est refectum. Totum satis patet.

In fame cāī maior consumptio dupl̄r.

Ad argumenta patet solutio intelligenti.

Q uæstio. xliij. Aphor. xxij.

In tra. 2. c. 18 Appetitus canini. p̄ter naturalit̄ dupx Motus naturalis uel opō duplex

VTRVM Inanitio & repletio sint morbi materiales. Et arguitur q̄ non. Inanitio est morbus immaterialis. igitur repletio. consequentia tenet, quia oppositа habent fieri circa idem. Et probatur antecedens, quia inanitio est morbus indepēdens à materia. ut patet. igitur & c̄. Oppositū arguitur, quia repletio est morbus materialis. ergo & inanitio cū sint oppositа & habēt fieri circa idem. Nota q̄ dupl̄r dicitur aliquis morbus materialis. Primo proprie, quia positiue à materia dependens. Secundo improprie, qa à materia per accidens causatus, quia est per priuationem materie causatus sicut spasmus de inanitione est spasmus materialis, quia insequitur defectum materię, & tamen non est morbus primo mō materialis, qa nō positiue pēdet à materia & c̄.

Morbus materialis dupl̄r.

Q uæstio. xliij. Aphor. xxij.

VTRVM Repletio & euacuatio sint causę ęgritudinum. Arguitur multipliciter q̄ non. Primo sic. inanitio & repletio sunt ęgritudines. ergo. patet consequentia & probatur antecedens. per illas denominatur corpus formaliter ægrum. igitur. tenet consequentia. et probatur antecedens, per idem dicitur homo ęger formaliter per quod est à proprio temperamento remotus. sed per inanitionem aut repletionem est homo formaliē a proprio temperamento remotus, quia nulla dispositio ne addita foret homo ęger. igitur. consequentia nota. et sic sequit̄ q̄ inanitio & repletio ē ęgritudo, eo q̄ nihil denominatur formaliter ægrum nisi per ægritudinem. Et confirmatur, non minus materia præter naturalem quantitatem contenta in membro dicitur ęgritudo quā lapis est in uesica. sed lapis in uesica dicitur ęgritudo. secunda primi. ca. 3. igitur. Secundo arguitur. inanitio & repletio per se & immediate lędunt operationes. igitur sunt ęgritudines. cōsequentia nota per descriptionem morbi dictam à Gal̄. primo de accidenti & morbo & tertio colliget. ab Auer. & assumptum patet, qa nulla alia dispositione denouo addita membro inanito uel repleto operationes lędunt. ideo & c̄.

Ca. 2. &. 8. Auer.

Ad oppositum uidetur intentio Hippo. apho. 22. cū dicitur. Ex plenitudine quæcunq̄ ęgritudines. Primo p̄mitto q̄ non repugnat idem in cōparatione ad diuersa esse morbum causam & accidens. Vt febris sequēs apostema est morbus pro q̄to operationes immediate lędit. Accidens uero pro quanto ipsa sequitur ap̄a. Causa aūt pro quanto ipsa causat ęgritudinem puta siccitatem præter naturam aut aliquod tale. Ex quo sequitur q̄ morbus causa morbi & accidens morbi non omnino ex opposito distinguuntur, nisi secundum suas rationes formales. Secundo præmitto q̄ tam repletio q̄ euacuatio possunt sumi pro materia replente uel cuius materie fit euacuatio. Secundo pro ipso modo se habendi membri qui forte non est aliud q̄ membrum repletum uel inanitum. Prima conclusio. Capiendo repletionem primo modo nec repletio nec inanitio sibi opposita est ægritudo. Patet, quia ęgritudo debet esse passio uiuentis, ut primo de sensu & sensato. sed tales nō sunt passiones. qa non sunt dispōnes uiuentis. Corrolarium. sequitur q̄ proprie loquendo lapis in uesica non est ægritudo sed cā ęgritudinis. similiter euacuatio et repletio primo modo dictę. Secunda conclusio. Capiendo inanitionem & repletionem secundo modo ipse sunt ęgritudines, quia sūt

Repło & eūatio duplicit̄. Aristo.

Digitized by Google

passiones uiuentis uel modi se habendi ipsius uiuentis?

Corrolarium. sequitur q aliqua est ægritudo, quę nō est quid reale distinctum à re ægra & sanitate sibi opposita. & hoc satis patet de sanitate, & ægritudine in natura compositionis uel in q̄titate. Aliter posset dici probabiliter q materia replens & lapis exñs in uesica sunt ægritudines eo q immediate lędunt opōnes, & quòd sanitas & ægritudo sunt passiones uiuentis ad primum intellectum, quia nihil dicitur sanum uel ęgrum nisi uiuens, sed hoc non repugnat dicto.

Quæstio. xlv. Aphor. xxij.

VTRVM Ægritudo de repletione facilius curet q̄ de inanitione. Arguitur multipliciter q non. Prio multę sunt ægritudines de repłone incurabiles. igitur non quælibet ęgritudo de repletione facilius curat. igitur &c̄. consequentia nota. & assumptum patet de forti apoplexia & similibus. Secundo. quælibet ægritudo de repletione curatur cum uiolentia quadam, sed ægritudo de inanitione curatur sine uiolentia. igitur consequentia nota. & assumptum satis patet. non. n. remouetur repletio nisi aut per medicinas euacuātes aut p phlebotomiam, & in quolibet istorum contingit uiolentia & prętur naturalitas quædam. Tertio in cāu ęgritudo de repletione & inanitione sunt lapsus æque mali. igit̄ ęque reducibiles ad temperamentum. consequentia nota & assumptum patet, quia datur inanitio deterior repletione & ecōtrario. igitur datur ęque mala pręcise.

Ad oppositum uidetur intentio Cōmentatoris in cō mento. 22. Item in cuiuslibet inanitionis cura oportet aliquid de nouo generari. sed hoc non oportet in cura repletionis, sed solum remouere. sed facilius est amouere quod appositum est q̄ de nouo generare. igitur &c̄. consequentia est nota. Primo nota q ægritudo de inanitione est deterior cęteris paribus q̄ ægritudo de repletione. & hoc satis deduxi in illo aphor. 3. primæ particulę. qui sic incipit. In exercitantibus ad summum. Ex illo sequitur q sub mensura ęquali plus lędit inanitio q̄ repletio. Secundo nota. licet ita sit, tamen potest repletio fore tanto maiore inanitione q deterior ęgritudo foret repletio q̄ inanitio. Prima conclusio. Cæteris paribus existentibus facilius curatur ægritudo de repletione q̄ de inanitione. Patet ex dictis. Secunda conclusio. Licet ita sit, ubi tamen cætera non sunt paria potest oppositum contingere.

Ad argumenta patet solutio.

Quæstio. xlvi. Aphor. xxij.

VTRVM Omnem ægritudinem de repletione sanet euacuatio aut econtrario. Arguitur multipliciter q nō. Primo sic. aliqua ęgritudo de repletione est omnino incurabilis, sed nullam talem sanat euacuatio. igitur &c̄. consequentia nota. & assumptum patet de apoplexia forti. Secundo. quodlibet remouens ęgritudinē est inducens sanitatem quæ prius erat deperdita, sed nō est possibile euacuationem inducere sanitatem prius deperditam. igitur consequentia nota. maior patet. sed minor probatur, quia euacuatio est actio materiæ priuatiua. & sanitatis inductio est actio positiua. sed per nullam operationem materię priuatiuam perducitur positiuum. igitur &c̄. Tertio. aliqua ęgritudo de repletione curatur per simplicem alterationem. igitur cō sequētia nota & assumptum declaratur. Primo de cau sonide incensiua, quę per simplicem potum quādoq; curatur. Secundo hoc idem patet de putrida consequente putredinem remissam aut remissi gradus humorum reducibilium ad benignum per solam digestionē. Quarto. euacuatione facta quandoq; ęgritudo de repletione adhuc remanet. igitur &c̄. consequentia nota et assumptum patet de ęgritudine facta à repletione quę adhuc remota repletione potest in membro conseruari.

Item sequitur q in cura putridę solum foret unica intentio habenda. s. ad causam morbi & non ad morbum consequens falsum. & cōtra intentionem Gal. in tertio tract. techni. prius. n. oportet remouere causam. deinde uenire ad eam quę facta est ęgritudinem. Secundo prīcipaliter arguitur q non quascunq; ægritudines de inanitione repletio sanat. Primo, quia quędam sunt incurabiles ut hetica tertiæ speciei. Secundo ad idem sic. capiatur se. sequens inanitionem. & arguitur q repletio non sanat eam, quia omnis cura fit per contrarium, sed notū est q repletio non contrariatur febri. igitur. consequentia nota. & totum antecedēs patet. Tertio. euacuato curatur euacuatione. igitur non repletione. consequentia tenet & antecedens probatur, quia uomitus curatur uomitu, & fluxus fluxu. Auicē. primo. cano. fen quar. cap̄. primo. circa finem eius &c̄. T.95; Auicē

Ad oppositum est sententia aphorismi. Primo nota q per ęgritudinem de inanitione uel repletione intelligere debemus omnem ęgritudinem sequentem repletionem uel inanitionem. Secundo nota q ęgritudinum talium quędam sunt fientes & quædam factę. quid sit utraq; patet. Tertio nota q ęgritudinem de inanitione curari per repletionem & econtrario possumus intelligere uel tanq̄ per totalem causam curatiuam uel partialem. Quarto nota q tā inanitio q̄ repletio possunt esse causa immediata uel mediata ęgritudinis. Quinto nota q morbi de inanitione & repletione sunt duplices. quidam curabiles & quidam incurabiles &c̄. In p posito est sermo de curabilibus. Prima conclusio. Alicuius ęgritudinis de inanitione repletio est totalis causa curatiua & econtrario. Patet ubi foret solum humorum modica q̄titas sine aliquo peccato qualitatis, aut sola nimia quantitas sine peccato qualitatis. Corrolarium, non quęlibet actio corpus lapsum ad sanitatem educens est actio posittiua aliquid in corpus humanum positiue producens. patet de actione, qua euacuatur solus humor superfluus &c̄. Contra. per talem actionē producetur sanitas in corpore, quę prius non erat, sed q̄libet sanitas est quid positiuum. igitur. Dicitur ad hoc negando q producatur sanitas sed bene efficitur corpus sanum per solam excessus remotionem. Secunda conclusio. Non quęlibet ęgritudo fiens ex inanitione curatur per repletionem aut econtra tāquam per causam curatiuam totalem. Patet, quia ephimera sequens inanitionem non curatur per solam repletionem, quia cum hoc oportet caliditatem prętur naturā remouere, & hoc fit à uirtute. similiter causon per potum aquę frigidę causata non curatur per solam inanitionem uel euacuationem. Tertia conclusio. Nulla ęgritudo facta sequens inanitionem uel repletionem curatur per inanitionem uel repletionem tanq̄ totalem causam curatiuam. Patet, quia alś non esset ęgritudo facta. Quarta conclusio. Licet ita sit, in cuiuslibet tamen ęgritudinis de inanitione cura necesse est repletionem concurrere & econtrario. Patet, quia alias non remoueretur ęgritudinis causa nec ęgritudo ex consequenti. & istā conclusionē uoluit Hippo. in aphor. 22. Ægritudo de plex. Ægritudinē curari dupl'r. Morbus de inanitōe et pletōn duplex

Ad argumēta patet solutio ex dictis in quęstione.

Quęstio. xlvij. Aphor. xxij.

VTRVM Acutę ęgritudines in. 14. diebus solū terminentur siue iudicentur tanquam in proprio termino. Arguitur multipliciter q non. Primo sequeretur q terminus acutarum absolute esset. 13. magis quā 14. ergo &c̄. consequentia nota, & assumptum patet. & colligit. 2. de crittcis. c. 8, &. 3. de cri. c. vlt. Nāmotus ęgritudinū acutaꝝ absolute fortior ē ad ipares, sed non aduenit crisis nisi in hora maioris aflictōis. ergo &c̄. Gal.

Cōfirmatur. q̄to aliquis dies criticus est propinquior principio tanto fortior est in crisi, sed. 13. est huiusmodi. ergo &c̄. Cōfirmatur. plus appropinquat finis. 13. fini secundę septimanę q̄ finis. 14. ergo. & hoc infra p batur. Confirmatur. plus horas continet in se criticas. 13. q̄. 14. ergo consequentia nota & assumptum probatur.

Digitized by Google

batur. nam. 13. continet. 12. horas. 14. uero non continet nisi. 11. cum duę septimanę non sunt nisi. 13. dierum &. 11. horarum. Secundo sic. conuenientior terminus acutarum absolute est septimana. ℞. 14. ergo. consequentia nota. probatur assumptum, quia illud operatur in uno periodo interpolata, quod operatur continua in uno die. sed interpolata terminatur in septimo periodo. ergo & continua terminabitur in. 7. die. nam in febribus acutis interpolatis longior terminus est. 14. dierum. Tertio sic, si quęstio esset uera hoc maxime esset, quia acute terminarentur in. 14. & peruenirent tunc ad statum, sed post statum subsequitur declinatio. ergo acutę ęgritudines non terminãtur in. 14. die &c̃. ergo. patet. Quarto sic se habet acuta absolute post. 14. sicut se habet tropica ante. 14. sed ęgritudo acuta tropica potest terminari ante. 14. ergo acuta absolute poterit terminari post. 14. probatur minor. ponendo ꝙ fortes patiatur ęgritudinem tropicam ex natura sui motus, tunc contingens est ante. 14. morbum fortificari in tantum ꝙ stimulabit naturam ut expellat in. 14. hoc uidetur satis possibile. pro illo uidetur sententia Gal. in cõmento. eadem sententia est Isaac in lib. de febribus.

Isaac.

In oppositum est Hippo. in littera. & Cõmentator in cõmento. 22. Primo pręmittendum quòd per ęgritudinem acutam absolute intelligatur ut dictum est circa litteram. uidelicet. Ægritudo acuta est duplex. s. absoluta, & tropica, seu conuersiua quę fit multis de causis. uel propter distantiam materiei à principalibus. vel quia materia est etherogenea, ob quod non seruat ordinatum motum. Acuta est quę ab ipso principio est ęquorum accidentium, & uniformis motus. & dicitur acuta absolute quam dicit Gal. nunquam transire. 14.

Ægritudo acuta duplex.

Nota etiam quòd licet multis modis posset dici acuta, hic tamen intelligitur maxime de acuta propter qualitatem materiei manifestam. Secundo pręmittendum quòd eedem causę sunt dierum criticorum, & crisis quarum causę sunt duplices. Intrinsecę. vt uirtus, & calor naturalis qui est eius instrumentum. Extrinsecę, & uniuersales sunt influentia, & dispositio aeris quę est cã instrumentalis, & minus principalis. Tertio pręmittendum quòd crises acutarum de quibus est sermo sequuntur influentiam lunę. Primo quia uidetur esse domina humiditatum, unde ea crescente crescunt undationes maris, crescunt medullę in ossibus, et in plantis, ob quod ligna solent incidi in plenilunio, & tunc crescunt cerebra in animalibus. Secũdo, quia luna omnibus planetis est nobis proximior, quare nos ualde immutat. Tertio, quia est uelocissima planetarum. Vltima causa est aspectus quadraturarum uarius ad nos, qui aspectus est experimento. nam primus quaternus indicat secundum &c̃.

Critico rũ dieꝝ et crisis cã duꝝ.

Quarto pręmittendum quòd luna ex proprietate habet hoc secundum astrologos quòd cum erit opposita secundum quadraturam opposito modo influit ab illo signo in quo incepit morbus quando erit maxima oppositio, quia isti sunt aspectus inimicitię. Alij aspectus non sunt ita fortes, sed quia primi aspectus sunt in. 7. & in 14. ideo fiunt tunc plures crises. nam sicut incepit morbus in aliquo signo, propter quod illud signum debilitabat naturam, sic cum luna erit in signo opposito habebit aspectum illi signo contrarium in quo morbus incepit. similiter cũ erit i aspectu quadraturę, licet ille aspectus non sit ita fortis.

Ex isto inferuntur tres conclusiones. Prima. Non omnes acutę in. 14. diudicant. hoc patet de acutis tropicis. Secunda conclusio. Non omnes acutę absolute terminantur in. 14. Probatur, quia acutę ut patuit in cõmento. Tertia conclusio respõsalis. Acutæ absolute non transeunt. 14. sed in ea uel citra terminantur, ut probatur, quia eo tempore sunt omnes causę fortiores primo materia ualde acuta sui acuitate stimulans uirtutem & uirtus fortis aspectus quadraturę, & oppõnis, hoc suppositio quòd non sit causa accidentalis impediens, ut malitia regiminis, & similia.

Istis positis respondetur ad argumenta. Ad primum negatur assumptum. Ad probationem dicendum ꝙ irritatio materię & radicis inferioris motus in paribus ẽ fortior, sed quia uirtus naturalis regulata ab intelligentia non errãte expectat iuuamentũ ex influxu. ĩõ &c̃.

Alius modus respondendi quòd crisis sit fortior in. 13. quantum ad principium ℞ in. 14. finitur & completur. Et ideo. 14. conscribitur magis, quia ibi est directa oppositio. Ad secundam confirmationem dicẽdum quòd oppositio Galeni est falsa uniuersaliter, & propterea est exponenda comparata radicali ad radicalem & indicatiua ad indicatiuam, tunc septima quę est in propinquo est fortior. 14. Sed diceres contra, contrarium dictum est cum in. 14. sit aspectus oppositionis qui est fortior. De hoc patebit solutio infra. Ad confirmationem negatur consequentia. & similiter ad. 2. quia in. 14. hę. 11. sunt fortiores in crisi ℞. 12. 13. diei, quia ibi est aspectus directe oppositionis. Ad secundum negatur assumptum. ad probationem dicendum concedendo cõsequentiam, & consequens ꝙ plures crises acutarũ fiũt in. 7. Ad tertium principale dicitur concedendo casum ad argumentum ꝙ in. 14. erit status, & declinatio completa. Ad quartum sic se habet &c̃. dicendum negãdo similitudinem. nam tropica potest mutari in maiorem afflictionem ꝓpter appropinquationem ad principalia. non autem sic potest fieri in acuta absolute. Ad auctoritatẽ dicẽdũ est quòd uerũ est ratione motus materię, sed qa natura expectat influxũ, ĩõ tũc ñ facit crisim.

Contra cõclones positas ꝙ acutę absolute seruato debito regimine terminant. in. 14. propter motũ eorũ esse continuum et fortẽ. Sed contra hoc fundamentũ arguitur sic. Primo. ita se habet uirtus fortis ad ęgritudinem fortẽ ordinati motus, sicut se habet uirtus debilis ad ęgritudinẽ debilẽ cõtinui & ordinati motus, sed debilis uirtus põt hũc motũ tolerare post. 14. ergo uirtus fortis poterit hunc motũ fortẽ etiã ultra. 14. tolerare.

Secundo confirmat. longiori tẽpore potest fortis tolerare cõtinuũ & fortẽ motũ ℞ mediocris. sed mediocris põt tolerare hunc motũ ultra. 14. ergo cõsequẽtia manifesta & assumptũ habet in casu. Tertio cõfirmat, fingnando certã latitudinẽ ęquitatũ accñtiũ acutorũ, ut 4. usq; ad. 8. tunc sic multo longiori tẽpore põt tolerare uirtus uehementiã accidentiũ ut sex ℞ uehementiam ut. 8. sed uehementiã ut. 8. tolerat usq; 14. ergo uehemẽtiã ut. 6. poterit ultra. 14. tolerare. Quarto cõfirmat, qa crisi debente uenire in. 14. in forti põt ꝓp accidẽtale impedimẽtũ tardari crisis post. 14. sed magis põt tale impedimẽtũ ꝓuenire ab intra. ergo. Quinto confirmat. lõgiori tẽpore põt uirtus tolerare accña concernẽtia crisim salubrẽ ℞ mortalẽ. sed accña critica mortalia tolerat usq; ad. 14. ergo cõsequẽtia bona. & minor ꝓbat ponendo duas acutas. unã salubrẽ & aliã mortalẽ. Vltimo sic. signo duos homines fortẽ & platonẽ patientes ęgritudines acutas mortales. & plato sit fortior. tunc arguit sic. fortes põt trãsire usq; ad. 14 cũ istis accidẽtibus. ergo plato poterit ultra trãsire. cõsequẽtia ẽ nota & assumptũ ponitur in casu.

Ad argumenta hęc per ordinẽ respondetur. Ad primum cum dicit ꝙ sic se habet uirtus fortis. Dicendũ ꝙ morbus põt dici altero fortior. Aut absolute, quia cum alijs paribus est aptus causare fortiora accña, ut causon causatus à duabus libris cholerę fortior est ℞ causatus à libra una. econtra dicitur debilior. Alio modo potest dici fortior comparatione ad suam uirtutem, quia est aptus ꝙa accidentia causare in cõparatione ad suã uirtutem, econtra debilis. Ideo ad argumentum respondetur negando minorem. si loquatur de fortitudine absolute. si capiatur fortitudo uirtutis respectiue, negatur maior, nam talis morbus debilis dicitur fortis in

Digitized by Google

comparatione ad uirtutem. hoc sic ostenditur exemplo si sit uirtus fortis ut. 8. & morbus ut. 4. et uirtus platonis ut. 4. & morbus ut duo. Ad secundum cum diceba tur longiori tempore potest tolerare fortis q̄ debilis accidentia acutę absolute. Ad hoc dicendū primo negando assumptū si absolute capiatur. Hoc manifestatur si apoplexia uentat forti et debili citius interficit fortem q̄ debilem, q̄ utrunq̄ interficit per uiam suffocationis. Similiter suffocatio matricis in muliere forti citius interficit. Similiter in squinantia. Similiter in assumptione cibi ue neno si fortius leditur homo fortis uirtutis q̄ debilis. sicut patet in comestione fungorum, qui magis lędunt hominem calidę complexionis q̄ frigidę. Similiter imaginandum est de uirtute forti agitante materiam faciente effumare ad cor quare cito interficit. quod uirtus debilis non feciſſet. Ex quo infertur. Primo q̄ uirtus fortis est causa mortis. Secundo q̄ uirtus fortis est causa citioris mortis. Tertio q̄ melius foret aliquando ęgrum fore debilis uirtutis. Aliter dicendum negando assumptum. nam licet ego possim portare duplum pondus q̄ for. non possum illud portare per duplum spatium. Aliter dixe runt alij q̄ quando Hippo. & Gal. dixerunt q̄ absolute acutę non possent trāsire, intelligitur q̄ non possunt trā sire. 14. quin ueniat una de quatuor crisibus dictis in cō mento, uidelicet q̄ subito terminentur ad salutē aut ad uiam salutis uel ad mortem subito uel ad uiā mortis, sed tunc sunt omnes causæ concurrentes ad faciendum tales crises. Ideo ad argumentum dicitur concedendo totum, sed ęgritudo non remanebit acuta absolute, quia nō erit uniformis. Ad tertium dicendum admittendo casum. & ad argumentū dicendum negando minorem, quia secundum proportionē ſęuitatis accidentium ad uirtutem crescit fortitudo morbi, quam non posset uirtus tolerare. Ad quartū cum di. quia potest uirtus ab extrinseco impediri conceditur. Et ad probationē ulterius dicitur q̄ potest uirtus ab intrinseco impediri, immo etiā incitabitur ad crisim. Ad quintū cum dicebatur longiori tēpore potest uirtus expectare crisim salubrem dicendum negando, quia idem est terminus ad salutem uel mortē, quia naturaliter materia agit sine deliberatione. Ad aliud cum dicebatur longiori tempore potest uirtus fortis, dicendum negando &c. quia dabitur aliquis terminus quem nulla acuta absolute poterit pertransire. & sic est. 14. Ad ultimum sic se habet &c. neganda est similitudo, quia ægritudo difformis motus prouenire potest à difformitate materiæ.

Quęstio. xlviij. Apho. xxiiij.

VTRVM computatio dierum medicinalium ad sciendum dies crisis debeat principari ab hora decubitus infirmi. Arguitur multipliciter q̄ non. Primo sic. talis computatio non est certa. igitur. cōsequentia nota & assumptum probatur, quia in quibusdam ęgrotantibus per plures dies durat ęgritudo anteq̄ decubant, ut patet in multis corporibus robustis. ideo. Secundo. computatio debet incipi ab hora, qua incipit motus materię faciētis ægritudinem. igitur consequentia tenet, quia illa nō est hora decubitus, sed est hora neutralitatis. & antecedens arguitur, quia motus materiarū est causa ægritudinis, igitur &c. Tertio. si &c. hoc maxime diceret, quia deberet incipi computatio ab hora sensibilis lesionis, sed arguitur q̄ non, quia tunc non posset sciri punctualiter hora crisis, quia non scitur punctualiter hora sensibilis lęsionis, cum ante omnē sensibilem læsionem pręcessit sensibilis lęsio. Item lęsio in uno sensibilis est alteri insensibilis, igitur non est apta regā incipere computationem ab hora sensibilis lęsionis &c.

Ad oppositum sunt omnes medicinę auctores. Primo nota q̄ alia est hora decubitus & alia est hora sensibilis lęsionis. Secundo nota. Licet ita sit, tamen in aliquibus corporibus puta debilibus communicat hora, sci licet decubitus & sensibilis lęsionis. Tertio nota quòd ęgritudinum quędam sunt lædentes operationes omnes totius indifferenter, quędam autem sunt lędentes operationes determinatę partis tātum. Exemplum primi, ut feb. Exemplum secundi, ut apostema pedis uel manus. Ægritudo lę dens du plicię.

Quarto nota q̄ crisis causa est non solū motus, sed uirtus principalis &c. Prima conclusio. Incipiendo computare dies medicinales in quibusdam corporibus possumus incipere ab hora decubitus. Patet. quędā sunt corpora, in quibus statim cum incipit ęgritudo ipsa decumbunt ut corpora debilia. Secunda cōclusio. Non in omnibus corporibus licet ab illa hora computationem incipere. Patet de corporibus robustis, ut supra arguebat.

Tertia conclusio. In quibuscunq̄ corporibus computando dies &c. incipiendum est ab hora sensibilis læsionis siue totius siue partis: Patet, quia incipere debemus ab hora, qua incipit pugna uirtutis ad materiam, & ecō tra. sed hęc est hora sensibilis lęsiōis siue totius siue partis. patet &c. Ex quo sequitur q̄ non est possibile medico certitudinaliter scire tempus punctualiter illius sensibilis lesionis, ut argutum est. igitur &c.

Ad argumenta patet solutio.

Quęstio. xlix. Aphor. xxv.

VTRVM omnes ęgritudines tempore ęstatis sint breuiores q̄ tempore hyemis. Et arguitur multipliciter q̄ non. Primo. hetica primæ & secundæ speciei est breuior tempore hyemis. ergo. consequentia nota & assumptum arguitur, quia talis est mala complexio calida & sicca. Secundo sic. spasmus siccus non confirmatus facilius curatur in hyeme. ergo consequentia nota probatur assumptum, quia facilius fit humectatio tempore hyemis quàm tempore æstatis, sed talis spasmus curatur per humectationem. Tertio. spasmus repletionis mortalis & apoplexia citius interficiunt in hyeme. ergo &c. consequentia nota & assumptū patet. Quarto sic. & capio febrem causatā ex supercalefactione. tunc sic, talis humor facilius reducit simpliciter ad benignū tempore hyemis quàm tempore æstatis ergo &c. Confirmatur & pono sortem patientem. tertianam ex mala complexione calida & sicca in hepate talis facilius remouetur in hyeme q̄ in æstate. Confirmatur etiam hoc in icteritia, quia facilius prędominantur corpora ab icteritia in hyeme q̄ in æstate proueniente in icteritia ex tali cō plexione calida & sicca hepatis.

Oppositum uult Commentator in commen. & in cō men. 12. primę. Pro responsione intelligendum q̄ hic intelligitur de ægritudinibus æstualibus & hyemalibus comparatis inter se in eadem specie. Prima conclusio, Nō omnes ęgritudines immateriales salubres citius terminantur in ęstate. Hoc patet. Primo in hetica primę speciei. Secundo apparet in complexione calida immateriali, quæ fit in corde uel in alio membro principali, quæ prolixior est in ęstate quàm in hyeme, ut patet, quia curę illius resistit tempus, quod non est in hyeme, immo cęteris paribus tardius curatur. Secunda conclusio. Non omnes ęgritudines materiales citius terminantur ad mortem uel salutem in ęstate quàm in hyeme cęteris paribus. Patet conclusio in hydropisi mortali. patet etiam in materiali salubri, ut si sanguis superca lefactus non sit multum extraneatus aptus ad benignū simpliciter reduci. hoc facilius fit in hyeme, quia facilius in frigidatur hepar. Et sic sunt tres casus in quibus citius terminantur in hyeme ęgritudines. Primo quando est multitudo materiæ ut in apoplexia, & in spasmo repletionali. Secundo quando esset febris pendens ex humore ad benignū simpliciter reducibili. Tertio quando penderet ęgritudo ex mala complexione calida hepatis in salubri, uel à frigiditate principalium in mortali. Tertia cōclusio. Oēs materiales ęgritudines putridę in quibus materię malitia sua putredine est apta interfice re in ęstate citius terminant. Probatur, quia tūc uirtus est debilior & agens impressiuior & mobilior. & hanc

intellexit

intellexit Gaſ. in commento. Vltima concluſio. Omnes ęgritudines putridę ſalubres per uiam euacuationis terminabiles citius terminantur in æſtate. Et hanc etiã uoluit Gaſ. in commento quantum ad ægritudines ſalubres. Sed contra hanc concluſionẽ ſic arguitur. Primo. aliquanta materia & aliquanta malitia poteſt facere ægritudinem in æſtate quanta & quantę malitię non poſſet facere tempore hyemis. ergo aliquãta materia & aliquanta malitia poterit ægritudinem facere longam in æſtate, quanta & quantæ malitię non faceret in hyeme.

Secundo ſic. aliquanta materia poteſt facere ęgritudinem mortalem in æſtate quę non poſſet ipſam facere in hyeme mortalem. ergo aliquanta materia poſſet ægritudinem facere longam in æſtate quę poſſet facere breuem ipſam in hyeme. Tertio ſic. non minus fortificabilis eſt uirtus per frigiditatem hyemis q̃ per aliquod frigidum ab extra approximatum. ſed tale frigidum poterit ęgritudinem in æſtate incurabilem curare, ut in tetano q̃ curatur in æſtate ex aſperſione aquę frigidæ. ergo ita curabitur in hyeme ſine aliquo extrinſeco approximato.

Iſtis poſitis patet reſponſio ad argumenta. Ad primũ conceditur totum. Ad ſecundum dicendum uerum eſſe & ad tertium. Ad quartũ & quintum dicendum eſt q̃ tales non ſolum euacuatione curantur ſed per alterationem, de quibus Cõmentator non intellexit.

Argumenta contra concluſionem ultimam infra ſoluentur, quare &c.

Quæſtio. l. Aphor. xxvi.

VTRVM liceat medico in ſpaſmo de repletione prouocare febrem. Arguitur multipliciter q̃ nõ. Primo. multitudo morborũ eſt deterior q̃ ſimplicitas eorum, quia plus grauatur uirtus à duobus morbis q̃ ab uno, ut uidetur colligi poſſe quarto apho. commen. 40. cuius aphoriſmus ſic incipit. Et ubi in toto corpore. Cõfirmatur, quia omnis lęſio cõpoſita ex pluribus eſt maior quàm aliqua illarum. igitur. Confirmatur, quia cũ ſpaſmo repletionali ſtat anhelitus difficultas. igitur &c. patet conſequentia, quia in febribus ſpiritus offendens malum. apho. 67. quarte particulę. & ſecunda tertij. capit. de ſpaſmo. Secundo ad principale. febris ſuperueniens ſpaſmo nõ poteſt eſſe ſpaſmi curatiua. igitur &c. aſſumptum arguitur, quia uel in digerendo uel reſoluendo. ſed non primum, quia calor pręter naturam non digerit. nec ſecundum, quia plus dominatur calor febrilis ſupra ſpiritum. & reſolubilior eſt ſpiritus q̃ materia illa. igitur. Confirmatur, quia tunc conueniret in hydropico. Tertio ſic. poſſibile eſt ſpaſmum eſſe ſolum in manu uel pede aut alio determinato membro, cuius nocumentum non eſt commune toti. febris autem eſt totius commune nocumentum.

In oppoſitum eſt Hipp. in apho. & Commentator in commento. 26. Primo. non febris ſuperueniens ſpaſmo poteſt eſſe maioris minoris & ęqualis nocumenti cũ ſpaſmo. Secundo nota q̃ poteſt eſſe ſpaſmus in particulari membro non faciente operationẽ neceſſariam toti, aut in toto, uel in mẽbro cuius operatio eſt ad totius conſeruationem neceſſaria ut in ſtomacho uel gula. exempla patent. Tertio nota. febris prouocari poteſt aut cum his quę humores adurunt aut cum his, quę ſolũ ſpiritus inflammant. Quarto nota. corpus aut eſt pletho ricum aut non. Quinto nota q̃ febris prouocatur in ſpaſmo cum habentibus proprietatem inflammandi ſpiritum abſq; hoc q̃ humores ducantur ad ebullitionem, ideo debet corpus prępparari mundificatione. Facientia autem ad ſpiritus inflammationem ſunt anacardus, theriaca antiqua, mitridatum, uinum ſubtile & potens. Contra, quia uinum non conuenit in ſpaſmo nec in paralyſi. Dico q̃ hoc eſt uerum in principio, ſed in declinatione & facta euacuatione totius bene competit. Prima concluſio. Non licet febrem maioris uel ęqualis nocumenti in ſpaſmo prouocare, patet intelligenti. Secunda concluſio. Sequitur q̃ non licet febrem acutam prouocare. Tertia concluſio. Stante ſpaſmo in particulari membro &c. non licet febrem prouocare, ſed cum particularibus calefactiuis eſt curãdus, quia maius eſſet periculum quàm poſſit eſſe iuuamentum. Quarta concluſio. Siue particularis ſiue uniuerſalis fuerit ſpaſmus. non licet ſtante plethoria febrem prouocare. Quinta concluſio. Licet euacuatione prędente ſecundum exigentiam materiæ.

Spaſmus triplex.

Feb. p noſtica tio duplex.

Medici nę faciẽ tes ad ĩflãmationem ſpũs.

Ad argumenta principalia reſpondetur. Prima argumenta probant ueritatem aliis paribus, ſed non ſunt ubi licet febrem prouocare. Ad ſecundum dicitur q̃ ad reſoluendum humorem concurrit ſpiritus, uirtus & febrilis calor, ſed ad reſoluendum ſpiritũ concurrit ſolus calor febrilis. & plus poſſunt iſta tria reſoluere humorẽ q̃ ille ſolus ſpiritus. Quidam autem aliter dicunt cõcedendo conſequens, quia continue plus de ſpiritu reſoluitur q̃ de materia. tamen continue regeneratur plus de ſpiritu q̃ de materia reaggregetur &c.

Quæſtio. li. Aphor. xxvi.

VTRVM corpus facilius incurrat ſpaſmum humidum q̃ ſiccum. Arguitur multipliciter q̃ non. Primo. ſpaſmus ſiccus eſt ſimilis neruo, & humidus uel repletionalis eſt contrarius. Sed facilius cadit corpus in lapſum ſimilem q̃ contrarium ut infra in commento. 34. in morbis minus periclitantur ægrotantes. & ſecunda primi. cap. de ſignis complexionũ. Secundo ſi ſic, tunc quanto corpus eſſet humidius difficilius caderet in ſpaſmum ſiccum, quia maior latitudo humidi eſſet deperdenda &c. hoc eſt falſum. igitur &c. patet conſequentia. Et arguitur falſitas, quia ſpaſmus ſiccus facilius aduenit pueris, ut colligitur ſecunda tertij. cap. de ſpaſmo. Confirmat. ſpaſmus ſiccus facilius aduenit puero quàm iuueni, ergo ſpaſmus humidus difficilius. cũ igitur humiditas difficilius adueniat puero q̃ iuueni, uidetur q̃ facilius aduenit ei ſpaſmus ſiccus q̃ humidus. argumentum poſſet bene deduci. Tertio. aliquis ſpaſmus ſiccus aliquo humido facilius remouetur. igitur facilius inducitur. aſſumptum arguitur, quia aliquis ſiccus eſt curabilis aliquo humido incurabili exiſte. ergo &c. Quarto. idem ſpaſmus eſt de repletione & de inanitione. igit. aſſumptum arguitur, ponendo eundem neruum cõtrahi propter humorem imbibitum et corrugari, ppter ſiccitatem. hoc enim non uidetur repugnare, ſicut de burſa repleta dum comburitur. & patet quia uel idem uel diuerſus. ſi ſecundum tunc ægritudines oppoſitę erunt in eodem. ſi primũ, ſequitur concluſio. Confirmatur ponendo q̃ cauſa replens & exiccans concurrant ęque potenter, ita q̃ neutra illarum per ſe, ſed ambę poſſunt facere ſpaſmum. Et per idem probatur q̃ aliquis eſt ſpaſmus qui ſimul eſt proportionatus & non proportionatus ad materiam, uel q̃ intra eos cadit medium. Quinto. difficilius eſt membrum humectare q̃ exiccare. igitur difficilius incidit ſpaſmum humidum q̃ ſiccum. aſſumptũ colligitur. 7. terape. ca. 5. & 6. & 4. primi. ſecundo cap. Confirmatur ſaltem q̃ non fiat ſubito ſpaſmus de repletione, quia cauſatur à materia frigida ſecundum plurimum quę eſt tardi motus &c.

Auicẽ. Idem. Gaſ. Auicẽ.

Ad oppoſitum eſt Commentator in commento.

In iſta quęſtione primo pręmittenda ſunt prąmbula quędam. Secundo concluſiones de quę ſito. Prima diſtinctio. Spaſmus tripl̃r ſumitur. ſicut circa literã declarabatur. Et proprie ſic deſcribitur ab Aui. 2. tertij. cap. de ſpaſmo. Spaſmus eſt ægritudo neruoſa qua mouentur lacerti ad ſua principia, & non obedientes ſunt in dilatatione. Per hoc q̃ dicitur ęgritudo ponit̃ genus. Et poſſumus dicere q̃ ſumit̃ egritudo cõmuniter, ut extendit ſe ad omnem diſpõnem pręter naturam &c. qualiter apoplexiã ægritudinem dicimus, & tunc iſte ablatiuus qua non denotat circunſtantiã cauſæ efficientis ſed formalis. Poſſet etiam dici q̃ ęgritudo ſumitur proprie, et ſic ſpa-

Spaſmus qđ Auicẽ.

Digitized by Google

ſmus non eſt contrario ſed eſt egritudo ad quam cõtractio ſequitur, et tunc ly qua, denotat circunſtantiã agentis uel efficientis. primum eſt melius. Dixit autem mouetur, ut moueri ad motum eſſe ſe extendit. In ſpaſmo enim dum eſt in fieri eſt motus. dum autem eſt in facto eſſe eſt ſolum contractũ eſſe. Vel poſſet dici cp iſte terminus ſpaſmus proprie ſignificat motum, ideo non eſt ſpaſmus niſi dum eſt motus ſed bene ſpaſmatum eſſe. Et tu de ſpaſmatione & contractione dicas ſicut dicunt philoſophi de intenſione, quia ſumitur indifferenter pro diſpoſitione qua aliquid formaliter contrahitur uel eſt cõtractum modo dicto. Per hoc autẽ quod dicitur & inobedientes ſunt &c. differt à moribus, quibus naturaliter contrahit membrum ad originem cum quo ſtat obedientia &c. ut patet. Ex quibus patet cp ſpaſmus proprie eſt accidens, quia ſcilicet actio læſa puta corrupta. Eſt enim talis motus uel talẽ motũ eſſe. Per ly uerſus principia differt à tremore & paralyſi. Secunda diſtinctio eſt tacta circa literã. ſ. Hutuſmodi ſpaſmus eſt duplex. ſ. proportionatus & non proportionatus ad materiã. Differunt tamen ex parte cauſarũ ut circa literam. Et iterum proportionatus ad materiã eſt duplex quidam de repletione, & quidam de inanitione. Qui etiam ex parte cauſarũ differunt patet. Ex quibus ſequitur primo cp idem membrum põt eſſe ſpaſmatum ſpaſmo de repletione & de inanitione. Patet in caſu. Sequitur ſecundo cp idem ſpaſmus poteſt eſſe de repletione & de inanitione. Ponẽdo iſtas cauſas ęque potenter concurrere. Et arguit ſic. hic motus eſt ſpaſmus de inanitiõe, & hicidem eſt de repletione, ut patet. igitur &c. Ex quo ſequitur cp ſpaſmus repletionis & inanitionis non ſunt contrarij, ſicut nec ſpaſmus humidus nec ſiccus. Sequitur ulterius cp per ſpaſmum proportionatũ ad materiam intelligi debet ſpaſmus cuius totalis cauſa eſt materiæ defectus uel materia replens, & per non proportionatũ, cuius cauſa non eſt materia. Probabiliter concedi poteſt poſſe eſſe aliquem ſpaſmum, qui nec eſt ꝓportionatus ad materiã nec non proportionatus, concurrentibus enim illis cauſis æque potenter. Patet. Nec ſic proportionatũ eſſe & non proportionatũ ad materiam ſunt contradictorij termini. Si tamen per ſpaſmum proportionatũ &c. intelligimus ſpaſmum omnem à defectu uel à ſuperabundantia materię pendentẽ ſiue tanq̃ à totali ſiue partiali cauſa, illum ſpaſmum debemus ad materiam appellare proportionatum. Tertia diſtinctio. Dupliciter dicitur aliquod membrum humectari. ſ. qualitatiue & quantitatiue. Sed quantitatiue dupliciter. ſ. ſubſtantifice & madefactiue ſiue accidentaliter uel infuſiue. Similiter exiccari quantitatiue & qualitatiue. Et quantitatiue accidẽtaliter & ſubſtantifice. Exempla patent in propoſito. In ſpaſmo repletionali humectatur membrũ quantitatiue accidentaliter. In ſicco uero exiccatur ſubſtantifice. Ex quo euidenter patet ſpaſmum humidum non eſſe contrarium ſpaſmo ſicco. nõ enim humectatio accidentalis opponitur ſubſtãtificę exiccationi ut ſic. Quarta diſtinctio. Dupliciter dr̃ aliquis lapſus uel morbus alicui corpori uel membro ſimilis. Primo formaliter. Secundo uirtualiter. Formaliter qui ſpecifica denominatione cõuenit cum complexiõe uel natura membri. Virtualiter quem promptius eſt corpus & membrũ cadere. Exemplum primi, ut calidum calido. Exemplũ ſecundi, ſicut collum longum & gracile phtiſi. Prima concluſio. Licet membrum quodcunq; qualitatiue facilius exiccetur q̃ ipſum humectetur, quãtitatiue tamen accidentaliter citius & facilius humectatur q̃ ſubſtantifice exiccetur. Prima pars patet, quia calidũ qualitatiue exiccatur &c. Secunda pars arguitur, quia ad quantitatiue humectandum accidentaliter ſufficit humiditatẽ ad membrũ defluere & imbibi membro, ſed hoc eſt facilius. igit̃ &c.

Ex iſta concluſione ſequitur alia concluſio. Facilius cadit membrum in ſpaſmũ humidũ ſiue de repletiõe &c. Secundo ſequitur cp ſpaſmus humidus eſt neruo uirtualiter ſimilis, ſiccus uero contrarius reſpectu humidi. Tertia concluſio eſt. Facilius exiccatur membrum accidentaliter q̃ ipſum ſubſtantifice humectet. Probatur concluſio ſic. accidentalis exiccatio fit per ſolam remotionem humidi accidentalis accidentaliter humectantis, humectatio uero ſubſtantifica per reſtaurationẽ humidi ſubſtantifici. Sed notum eſt cp cęteris paribus difficilius eſt ſecundum q̃ primum. igitur &c. Quarta concluſio. Sequitur cp facilius eſt ſpaſmus humidus curabilis q̃ ſiccus. Probatur ſic. ſpaſmus humidus curatur per exiccationem accidentalẽ, ſiccus uero per ſubſtantialẽ humectationẽ, quę difficilior eſt cęteris paribus per concluſionem procedentẽ. igitur &c. Quinta concluſio ponitur pro materia cuiuſdã argumenti ante oppoſitũ. Stat aliquod membrũ à gradu ſiccitatis ſpaſmantis gradualiter altero plus diſtare, & tamen illud idem in ſpaſmum ſiccum alijs paribus facilius cadere. Patet de neruo pueri reſpectu nerui iuuenis. Ex quo ſequitur primo aliquem lapſum alicui membro formaliter magis cõtrarium eſſe eidem uirtualiter magis ſimilem q̃ alteri.

Sequit̃ ſecundo aliquod membrũ alio & ſimiliter corpus in utrunq; lapſum contrariorũ ſecundum denominationẽ facilius cadere, ut neruus pueri tam in ſpaſmũ ſiccum q̃ humidum. Et colligitur hoc corrolariũ ſecundo cãũ. & ſecundo techni de membrõ frigido uel calido raro. et ſecũda primi. cap. de cauſis debilitatis membrorũ. Sequitur tertio tã ſimilitudine formali q̃ uirtuali ſimiliorem eſſe ſpaſmum humidum puero q̃ iuueni.

Ad argumenta principalia reſpondet̃. Ad primũ dicitur cp ſpaſmus ſiccus eſt ſimilis neruo formaliter, humidus uero magis uirtualiter. Ad ſecundum dicitur negando conſequentiã. licet enim per maiorem latitudinẽ diſtet &c. diſpoſitius tamen eſt humidum nerui pueri ad reſolutionem. & per dicta patet ad confirmationẽ. Ad tertium conceditur illud ad quod deducit argumentũ, quia in caſu ita eſt, dum cætera non ſint paria. Negatur tamen illa conſequentia. facilius inducitur. igitur facilius remouetur uel ecõtra. ſicut facilius frigida fit aqua q̃ calefiat, non tamen facilius remouetur ab ea frigiditas quàm caliditas.

Ad quartũ & quintũ patet ſolutio per dicta in qõne.

Quæſtio. Iij. Aphor. xxvij.

VTRVM permanentia corporis in ſua carneoſita te ſit ſignum malum in forti febre. Arguitur multipliciter cp non. Primo. diſpoſitio ſanę ſimilis in febrientibus eſt ſignum bonum, ut Hipp. 1. pronoſti. tex. 8. igitur &c. Secundo talis permanentia ſigñat fortitudinẽ uirtutis. igit̃ &c. conſequentia manifeſta eſt et añs probatur, quia fortis macrefactio ſigñat debilitatem eius.

Ad oppoſitum eſt Hippo. in aphor. & Cõmentator. Nota per diſpoſitionem ſimilem ſanę quam dicit Hippo. eſſe bonum, non debemus intelligere totalem ſimilitudinem, ſed nõ multum ſenſibiliter uariatam. Et ſic patet ſolutio ad argumenta &c.

Quęſtio. Iiij. Apho. xxix.

VTRVM in principio morbi liceat materiã euacuare & non in ſtatu. Arguitur multipliciter cp non. Primo. in principio materia eſt cruda. ſed materia exiſtente cruda ipſa non eſt euacuanda. igitur. conſequentia nota. & patet maior, & minor patet ſimiliter in prima particula. aphor. illo. 22 ſcilicet digeſta medicari. Secundo. in principio ſi morbus ſit mortalis non debet fieri euacuatio, ſed ſemper in principio dubium eſt an morbus ſit mortalis. igitur. conſequentia nota. & maior eſt Cõmentatoris in cõmento. 29. & minor patet, quia in principio non apparent ſigna digeſtionis uel oppoſita. Tertio. in principio non eſt iuuatiuum ſeparatum à nocitiuo igitur tunc nõ debet fieri euacuatio. cõſequentia tenet, quia ſi fieret euacuaretur plus de iuuatiuo, cuius euacuatio non competit. Secundo principaliter

Spaſmus multiplex.

Hũecta ri membrũ uel exiccari multiplicit̃.

Lapſus uel morbus ſimilis corpori duplex.

Diſpõ ſimilis ſanę.

Digitized by Google

Auicē. liter arguitur ꝙ debeat fieri euacuatio in ſtatu. Primo, quia tunc materia eſt digeſta euacuationi obediens. Secundo. ad idem eſt Auicē. auctoritas. prima quarti. ca. de cura feb. putridarum in generali. ubi ponit ꝙ in ſtatu natura ſi nō mouet mouetu. Tertio. hora conueniēs pharmaci eſt hora digeſtionis, & huiuſmodi eſt ſtatus. Quarto. quia poſſibile eſt uirtutem in ſtatu multum fatigari. igitur tunc ei confert auxilium medici in euacuando.

Mā pecās multiplr. Eūo duplex. Ad oppoſitum eſt Hippo. in Aphor. Primo nota. ꝙ materia peccans in principio poteſt peccare ſolo quanto uel ſolo quali uel utroq;. Secundo nota. ꝙ materia peccans tertio modo poteſt eſſe multa uel pauca. Tertio nota. ꝙ duplex eſt euacuatio. ſ. minoratiua & eradicatiua. Quarto nota. ꝙ modo poteſt eſſe furioſa uel non furioſa. Quinto nota. ꝙ licet materia in ſtatu ſit digeſta, quandoq; tamē ſufficit uirtus eam euacuare & quādoq; non. Prima concluſio. Materię peccāti in ſolo q̄to euacuatio competit à principio eradicatiua. Patet, ꝙ illam ducitur corpus ſtatim ad ſanitatem. Secunda cōcluſio. Materia peccante in quali exiſtente modica non multę malitię à principio nō competit ei euacuatio. Patet, quia ſe ſola ſufficit uirtus eam regulare & euacuare. Tertia concluſio. Materia peccante exiſtente multæ quantitatis & non multæ malitię competit minoratio à principio. Patet, quia per illam degrauatur uirtus.

Contra. ſicut degrauatur ita debilitatur. Dico ꝙ plus degrauatur q̄ debiliteur. Quarta cōcluſio. Materia furioſa exiſtente ſiue paucę ſiue multę q̄titatis à principio competit euacuatio eradicatiua. Patet ex dictis alibi. Quinta concluſio. Virtute ſufficiente euacuare in ſtatu non eſt tunc à medico fienda euacuatio. hanc uoluit Hippo. in apho. 29. Sexta concluſio. Virtute non ſufficiente cōpetit euacuationem fieri à medico. Et hæc concluſio eſt de mente Auicē. prima quarti. cap. de cura feb putridarum &c̄.

Ad argumenta patet ſolutio.

Quæſtio. liiij. Aphor. xxxiij.

VTRVM In omni ægritudine confortari mēte, & bene ſe habere ad oblationes ſit bonum. Videtur ꝙ non. Primo ſic. quia in hetica tertię ſpeciei aut in forti apoplexia non eſt bonum mente confortari. igitur. conſequentia nota & aſſumptum patet, quia non ſunt niſi ſignamala. Secundo. per confortari mente debilitatur uirtus, igitur. conſequentia nota & aſſumptum patet. propter ſpiritus magnam dilatationem expanditur ſpiritus & reſoluitur. Tertio. per magnam confortationem definit quandoq; infirmus à remediis opportunis. igitur. conſequentia nota, & aſſumptum ſatis patet.

Quarto. in hydropiſi bene ſe habere ad oblationes eſt malum. igitur. conſequentia nota, & aſſumptum ſatis patet, qa id auget hydropiſim. Quinto. in aliqua ęgritudine non competunt oblationes, ut in illa in qua competit dięta tenuiſſima. igitur non in omni ęgritudine bene ſe habere ad oblationes &c̄. eſt bonum.

Cōfortari mē te quid. Ad oppoſitum eſt Aphoriſmus. 33. Nota ꝙ per confortari &c̄. debemus intelligere uel mentem illęſam eſſe uel bene ſperare, niſi autem ſperaret aut non bene, qa nimis id non bene dicitur. Prima concluſio. Vtrunq; iſtorum bonum dicitur per uiam ſigni & per uiam cauſę. Probatur ut in aphoriſ. Secunda concluſio. Contrarium eſt malum.

Ad rationes patet ſolutio.

Quæſtio. lv. Aphor. xxxiiij.

VTRVM Lapſus ad contrarium ſit periculoſior q̄ lapſus ad ſimile. Arguitur multipliciter ꝙ nō. Primo phlegmatico & cholerico æqualiter febrientibus reſpectu proprij temperamenti frigidiora debentur cholerico. ergo maior & periculoſior eſt lapſus cholerici. aſſumptum probatur, quia aggregatum ex calore natura li & putredinali tam cholerici, q̄ phlegmatici reſiſtit in frigidātibus. ſed illud eſt multo maius & potentius in cholerico. ergo aliquante potentię infrigidans ſufficit in frigidare phlegmaticum & non cholericum, & per conſequens ſibi debentur frigidiora. & colligitur idem ſeptimo colliget. 2. ca. Secundo. facilius remouetur cæteris paribus lapſus ad cōtrarium q̄ ad ſimile. igitur. aſſumptum probatur, quia melior eſt intrinſeca prōptitudo ad remittendum lapſum contrarium q̄ ſimilem, ut patet de uirga flexa & aqua calida ſeu calefacta. Tertio. in caſu ex lapſu ad ſimile citius incurrit mortis periculum, q̄ ex lapſu ad contrarium. probatur, quia cholericiſſimus ſtante ſanitate & uita plus tolerat de lapſu ad frigidum, q̄ ad calidum. Similiter phlegmaticus plus de lapſu ad calidum, q̄ ad frigidum. igitur &c̄. Cōfirmatur. quodlibet corpus naturaliter frigidum facilius, & cum minori nocumento labitur ad calidum, q̄ ad frigidum. aſſumptum probatur, quia caliditas eſt uitę conformior, & in omni operatione dominantior. Quarto ſpaſmus ſiccus eſt neruo ſimilis, & humidus contrarius eidem, & tamen ſiccus eſt periculoſior. Similiter ſpaſmus ſiccus eſt contrarius puero & ſimilis ſenui, & in eo periculoſior. igitur. Quinto corporibus mundis febris peſtilentialis eſt morbus contrarius, & diſproportionalis, & imundis proportionalis, & tamen eis eſt periculoſior. primo de differentijs febrium. ca. de febre peſtilentiali. Sexto. tornatilitas faciei minus uerenda eſt in ægritudine chronica complexione frigida tēpore hyemis, q̄ in acuta tempore æſtatis. in primo pronoſtico. cōmen. 11. & ſecundo Cōtinentis. Septimo. homo calidi cordis, & humidi cerebri uelociter incurrit ægritudines melancholicas quam uis ſit ęgritudo ſibi diſſimilis ut prima tertij. cap. de melācholia. Octauo. apoſtemata calida cordis ſunt periculoſiora frigidis. 12. tertij. Et uniuerſaliter morbi calidi frigidis. Damaſ. in aphoriſ.

Gal. Rafis. Auicē. Dama.

Nono. Cauſon incenſiua eſt in corpore cholerico periculoſior paralyſi, & tamē eſt ſimilis. Similiter eſt in uene periculoſior ęgritudo acuta, q̄ chronica, cum tamen acuta ſit ſimilis, chronica uero cōtraria. 10. pleureſis uel paralyſis dextri lateris eſt minus mala pleureſi uel paralyſi ſiniſtri, & tamen eſt magis proportionalis ſiniſtro. Similiter podagra ſiniſtri pedis deterior eſt q̄ dextri, & tamen ſiniſtro pedi eſt proportionalis. 11. ieiunium, & extenuatio in cholerico eſt periculoſior q̄ in phlegmatico. 12. apōſata phlegmatica in hydropico & melancholica in leproſo ſunt deteriora, & tamē &c̄.

Secundo ad principale. hi lapſus ſunt æquales. igitur. aſſumptum probatur multipliciter. Primo, quia cum alijs paribus ęqualiter diſtant à temperamento. Secundo, quia ſanitas eſt mediū uniformiť ſe habēs ad utrūq; extremorum. quia ęqualiter utriq; cōtrariat & utrūq; excludit. ergo ęque malus eſt unus ſicut alter. Tertio. ęque faciliter labitur corpus cum alijs paribus ad cōtrarium ſicut ad ſimile. igitur &c̄. conſequentia tenet, & aſſumptum probatur, quia ęque diſtat uel ęque mediat utriq;. Quarto. ex lapſu ſimili & contrario poſſunt operationes ęqualiter lędi, qa auferri aut minui igit &c̄.

Ad oppoſitum eſt Hippo. in Aphor. 34. Et Gal. in cōmen. Et primo pronoſticorum. cōmen. 11. Et Auicē. ſecunda primi. octauo. cap. Et ibidem doctr. 3. ca. 3. Et Gal. ſeptimo terapeut. vltimo. ca. Et Ariſt. 1. probleumatum. 28. probleumate.

Gal. Auicē. Ariſto.

In quęſtione primo præmittendę ſunt quędam diſtinctiones. Secundo concluſiones de quęſito. Primo ſciendum ꝙ lapſus proprie importat receſſum à temperamēto ſiue à diſpoſitione naturali ad deteriorem diſpoſitionē, quæ poteſt eſſe naturalis pręternaturalis. de pręternaturali eſt hic ſermo. Secundo notandum. Per lapſū ſimilem intelligendum eſſe non præciſe lapſum ſimilem formaliter, ut calidus calido, frigidus frigido. ſed ꝓportionalem penes modum loquendi auctorum. Et eſt lapſus in quem promptum eſt corpus labi faciliter.

Digitized by Google

ſiue hocmerito ætatis, ſiue complexionis compoſitionis uel temporum &c. Econtra uero per contrarium diſproportionalem in quem corpus non eſt promptum faciliter cadere. Senſus ergo quæſtionis eſt, utrum lapſus proportionalis &c. quia ergo ſimile et diſſimile dicuntur ad aliquid non repugnat aliquem lapſum uni cõparatum abſolute denominandũ eſſe ſimilem, qui tamẽ reſpectu altertus eſt cõtrarius ut lapſus ad calidum eſt abſolute phlegmatico ſimilis reſpectu lapſus ad frigidũ ſed cõparato phlegmatico ad cholericum eſt ſibi cõtrarius & cholerico ſimilis. Tertio notandũ ꝙ tam proportionalitas ꝙ̃ diſproportionalitas ſiue contrarietas lapſus ſimul reſpectu diuerſorũ eſt ſignum & cã. proportionalitas enim eſt diſpoſitiua ſiue ꝓparatiua cã corporis ad ulteriorem lapſum. Econtra uero contrarietas ĩdi ſpoſitiua. Similitudo etiã lapſus aliꝭ paribus debiliorẽ oſtendit & ſignificat cãm morbi, contrarietas uero uehementiorẽ. Et tu per exempla declara. Q uarto notãdum ꝙ proportionabilitas & diſproportionabilitas lapſus ad corpus ſumit̃ ex conuenientia uel diſconuenientia lapſus ad naturã, tempus, compl̃onem, ętatem, regionem, ſexum, conſuetudinẽ, & uniuerſaliter ex qualibet diſpõne facilitante aut difficultante lapſum. Veruntamen hę diſpoſitiones quandoq; omnes aut plures conueniunt in faciendo lapſum, & per conſequens promouendo facilitatem lapſus. quandoq; uero partim conueniũt & partim diſconueniunt, & tunc uincenti dabitur iudicium. Si enim cã promouens ſimilitudinẽ efficacior fuerit erit lapſus ſimilis, ſi uero econtrario contrarius. ſi uero medio modo ſe habuerit erit medius inter hos. Q uinto notandũ per periculoſiorẽ lapſum intelligendum eſſe lapſum quo ægrotans magis mortis incurrit periculum. Econtra uero minus periculoſus, ſicut cauſon̄idem phlegmatica aut tertiana periculoſiorem eſſe dicimus. Deterior autem lapſus intelligitur à quo aliꝭ paribus difficilius releuatur ęgrotans, aut ex quo aliꝭ paribus maiora incurrerit nocumenta. Dico autem aliꝭ paribus, quia non repugnat aliquem lapſum facilius remoueri, eſſe tamen magis lęſiuũ, ut cauſon phlegmatica, & pleureſis ſiniſtri lateris pleureſi dextri, ut. 10. tertij. Similiter econtra, ut patet. Ex quo patet hanc conſequentiã non ualere. plus læduntur operationes ab. a. lapſa ꝙ̃. g. ergo deterior eſt. à. lapſus ꝙ̃. g. Similiter non ſequitur, difficilius eſt releuabile corpus ab, a. lapſu ꝙ̃. a. g, lapſu. ergo deterior eſt lapſus. a. ꝙ̃. g. ſed argumentũ bene tenet cum aliꝭ paribus. Sexto ſciendũ ꝙ periculoſitas et malitia lapſus prouenire poteſt. aut ex parte morbi, aut cauſæ, aut accidentis, & ex parte diſpõnis morbo accidẽtaliter coniunctæ. Hęc autem poteſt proprietas morbo coniuncta ut uenenoſitas, aut uirtutis imbecillitas, aut ſubiecti diſpoſitio uaria, uel ſubita diſpoſitio, noua periculoſitas. ergo lapſus poteſt prouenire ex morbo, cã accidente uirtutis imbecillitate, compõne ſubiecti, proprietate &c. Exemplum primi, ut hetica ephimera. Exemplũ ſecundi, ut cauſon hyemalis periculoſior eſt æſtiuali cęteris paribus, quia amplior eſt eius cã, ut circa lr̃am dictum eſt. Exemplũ tertij, ut apoſtema auris eſt periculoſius in adoleſcentibus ꝙ̃ in ſenibus. ſ. rõne accidentis, ut intenſioris doloris & inflãmationis in illis ꝙ̃ in ſenibus, ut quarta tertij. cap. de dolore auris. Exemplum
Ariſto. quarti, ut branchus & coriza periculoſior eſt in ſene, ꝓpter uirtutis imbecillitatẽ. Exemplum quinti, ut phtiſis in habentibus pectus ſtrictũ. Exemplum ultimi, ſicut febris peſtilentialis periculoſior eſt cauſone propter uenenoſitatem ſibi additã. Vltimo notandũ ꝙ cum proponitur quis ſit periculoſior aut peior lapſus, hoc debet intelligi ſtante in aliꝭ paritate. Notũ enim eſt ꝙ ubi non fuerit in aliꝭ paritas contingit lapſum ſimilem deteriorem eſſe & periculoſiorem lapſu contrario, ut ſi lapſus inęquales fuerint, aut fuerit utrobiq; uirtutis ĩparitas, aut temporis, aut conſuetudinis. poſſumus autem imaginari eos equales eſſe. Primo quo ad ſenſum medici eos comprehendentis, ut ſi ad tactum tanta percipitur caliditas in phlegmatico febricitante ſicut in cholerico febriente. Secundo in comparatione ad proprium uniuſcuiuſq; remperamentum, ut ſi ſupernaturale utriuſq; temperamentũ addatur equalis caloris exceſſus, licet in hoc poſſet diſtingui de æqualitate arithmetica & geometrica, ut circa literam uiſum eſt. ſed ſecunda non eſt ad propoſitum.

His p̃miſſis tenendæ ſunt probabiliter iſtæ concluſiones. Prima concluſio. Q uilibet lapſus ſimilis cęteris paribus deterior & periculoſior eſt per uiã cauſe ꝙ̃ lapſus contrarius. Patet cõcluſio, quia plus diſponit corpus ad lapſum ulteriorẽ lapſus ſimilis ꝙ̃ contrarius, minus etiam promptum reddit corpus redire ad naturalẽ eius diſpoſitionẽ. Secunda concluſio. Lapſus cõtrarius per uiam ſigni deterior & periculoſior eſt ꝙ̃ lapſus ſimilis. Q uæ cõcluſio intelligenda eſt in lapſibus à cã actualiter pendentibus. Patet, quia cęteris paribus fortior maior & periculoſior eſt cauſa à qua pendet lapſus contrarius ſuper quam ſignificamus ex lapſus contrarietate. Et non plus uolunt iſtę concluſiones niſi quòd lapſus ſimilis eſt peior ut cauſa. ſed contrarius eſt peior, ut ſignum. Iſtę concluſiones non reſpondent ad quęſitum.

Tertia concluſio. Si duo corpora ſimilis naturæ labantur, unum lapſu ſimili aliud lapſu contrario equaliter ad ſenſum, deterior eſt lapſus contrarius ꝙ̃ ſimilis cæteris paribus. Probatur; quia à uehementiori uenit cauſa, & cum hoc euertit corpus magis à naturali ſuo tẽperamento. igitur &c. & hanc concluſionẽ puto intelleꝛiſſe Gal. & Hippo. Ex iſta concluſione ſequitur ꝙ ſi duo corpora contrarię complexionis labãtur lapſu eodem ad ſenſum pari, deterius & periculoſius labitur corpus cuius complexio contrariatur lapſui. Q uarta concluſio. Duobus corporibus æqualiter labentibus à proprio temperamento, uno lapſu ſimili & altero cõtrario et ipſis lapſibus actualiter à cã pendentibus, peior eſt lapſus cõtrarius ꝙ̃ ſimilis aliꝭ paribus. Patet, quia ex parte lapſus eſt paritas. & cũ hoc cã lapſus contrarij eſt multo fortior. igitur &c. Item quod eſt magis contra naturalem inclinationem eſt deterius. Forte negatur conſequentia, quia in eo eſt pronitas maior. Contra. quia cauſa uincit corporis pronitatẽ uel inclinationẽ. Q uinta concluſio. Pro ſolutione multorum argumentorũ. ſtat lapſum ſimilem lapſu contrario eſſe periculoſiorẽ & peiorem. Hęc cõcluſio patet in multis caſibus. Primus caſus ubi lapſus non ſunt equales. Secundus caſus ubi lapſus hi non eſſent actu pendentes à cauſa, ſed ſint immateriales ut hetica in hyeme & æſtate ꝙ̃ produxit utrobiq; putrida hetica remanente. Tertius ubi fuerit diſparitas in uirtute. Q uartus in occulta proprietate, iuncta ſimili & non diſſimili. Q uintus in accidente. Sextus in diſpoſitione ſubiecti accidentali uel naturali, ut in hydropico apoſtema phlegmaticum.

Ad argumenta principalia reſpondetur. Ad primũ ante oppoſitũ qcquid ſit de antecedente, nego conſequẽtiam. comperunt enim cholerico frigidiora, quia uirtus & calor naturalis in eo fortior eſt ad tolerandũ impreſſionem frigoris, ſumpta tamen indicatione à lapſu & à cã à qua pendent, frigidiora debentur phlegmatico, eo ꝙ morbus abiũciendus utrobiq; par eſt, & cum hoc cauſa in phlegmatico eſt amplior. & ad hãc intentionem ꝓcedit auctoritas Auer. Ad ſecundũ patet, quia licet naturalis pronitas ſit maior in corpore lapſo contrario lapſu, cauſa tamen prohibens reditum ad naturalem eius diſpoſitionem eſt efficacior, & ita auget malitiam & periculoſitatem lapſus. Ad tertium poteſt dici probabiliter. Primo ꝙ ille cholericiſſimus plus tolerare poterit de lapſu ad calidum quàm ad frigidum, licet ergo ſit in extremo latitudinis caloris cum quo ſtat ſanitas, non tamen eſt in extremo eius cum quo ſtat uita. Vel dic

ꝙ illud

Digitized by Google

ꝙ illud non repugnat dictis qa hoc non erit ꝓpter lapsus similitudinē, sed qa non est partes in subiecto ut lapsus similis & cōtrarij. Si enim acciperet cholericus in extremo remissiori cholericitatis sicut ille est in extremo intensissimo, & laberet primus ad calidum, & secūdus ad calidum, deterius laberet primus secundo ut patet. De phlegmatico uero dr̄ ꝙ lapsus ad calidum est sibi similis absolute & ꝓportionalis, licet sit sibi contrarius respectu temperamenti uel calidioris. Et per idem patet responsio ad cōfirmationem. Ad quartum dr̄ ꝙ spasmus humidus est neruo similis. i. ꝓportionalis et non siccus. Et sic spasmus siccus similis puero & dissimilis iuueni.

Ad quintum. illud argumentū probat ꝙ eodē aere oc currenti corpori mundo & nō mundo ex eo ꝓuenit feb. minus periculosa corpori mundo, aut non prouenit, & sic uoluit Gal. Si tū uideres corpus primo mondū ęque febrire pestilentialiter cū corpore non mundo esset periculosior febris in mundo corpore significās uehementio rem fuisse cām quę impressit putredinē in humoribus.

Ad sextum, si bene consideras tornatilitas illa in principio acutę est sicut lapsus disproportionalis in processu chronicę similis. ideo non procedit argumentū. Ad septimū dr̄ ꝙ licet ille lapsus sit formaliter contrarius, est tū illi uirtuali similis uel ꝓportionalis. complexio enim cordis calida multiplicat ꝑ aduſtionē melancholiā, cum eius impressionē cerebrum facile recipit. Ad octauum dr̄ ꝙ apostemata calida sunt periculosiora rōne doloris & accidentiū aut rōne cārum, & sic morbi calidi sunt magis mortiferi rōne causę imprimentis, alijs tamē paribus contingit oppositū. Ad nonum argumentū et eius confirmationē id argumentū assumit uerū sed nō sunt paria in lapsu. minus enim labit à tēperamento corpus infrigidatū in paralysi q̄ patiens per causonem, & etiā patiens chronicā q̄ acutam alijs paribus. Ad decimum dr̄ ꝙ illud est per accidens ꝓpter propinquitatē eius ad cor. Ad illud tū de podagra pōt aliter dici. Et tu considera de podagra. Et est per accidens propter debilitatem partis sinistrę magis q̄ dextræ. Ita dicit Conciliator in dria. Ad undecimum dr̄ ꝙ probat ꝙ cā ęqualis causatura morbū simile & disproportionalē plus nocet causando similē q̄ dissimilē lapsum causando. Ad duodecimum dicit ꝙ illud est per accidens propter accidentalē dispositionē & defectum uirtutis in illis corporibus & non in alijs. Attamen Thadeus respondet ꝙ cum dicitur lapsus simi. is minus periculosus est. itelligitur de naturali, non autem de accidentali.

Thadeus.

Ad alia satis patet solutio intelligenti.

Q uęstio. lvi. Apho. xlij.

VTRVM diffinitio apoplexiæ circa lām posita sit bona. Arguitur multipliciter ꝙ non. Primo apoplexia est ęgritudo. igitur non est octo sitas quę est accidens. assumptū probatur, quia ei debetur cura, & quia nō differt ab epilepsia nisi secūdū magis & minus, et epilepsia est egritudo. Secundo arguit cōtra istam clausulā. sensus & motus, quia in apoplexia nō perdit anhelitus nec pulsus, ut colligit in cōmento. 42. & prima tertij. allegato cap. Et per idem ꝙ nō sensus, quia ablato sensu motus auferī. sed non econtra, ut colligitur. 4. de accidenti.

Secundo ad principale arguitur sic. nam non quęlibet apoplexia pendet ab oppilatione uentriculorū cerebri. igitur &c. assumptū probatur multipliciter. Primo. possibile est apoplexiā causari à mala complexione frigida sine materia. igitur. &c. consequentia uidet nota, & colligitur assumptum prima tertij. cap. de causis apoplexię. Cōfirmatur idem. ex sola oppilatione arteriarum ferentium spūm uitalem ad cerebrum pōt fieri apoplexia. igitur non necessario fit ab oppilatione cerebri. patet cōsequentia. & colligit assumptum prima tertij. ut supra.

Cōfirmatur. q̄ possibile est per immoderatā frigiditatem spūm cerebri fieri disproportionatū ad operationes sensus & motus, tam possibile uidetur illud idem per cuiuscunq; alterius qualitatis excessum. Omnis enim immoderata qualitas dejcit actum proprię uirtutis. sed hoc facto aut ꝓpter caliditatē aut humiditatem &c. fiet homo apopleticus, & nō propter oppilationē cerebri. igit etc. consequentia uidet nota. & assumptū similiter. ergo.

Oppositum huius patet. Et est de mente Auicen. circa litteram.

Pro ista qōne primo tractabit difficultas tractata in secundo principale. An. f. omnis apoplexię cā sit cerebri oppilatio. Secundo uidebitur de principali quęsito.

Q uantum ad primū sunt distōnes & conclusiones. Oppilatio triplex.

Prima distinctio. Licet oppilatio multipliciter distingui possit, ad alterum tamen trium generum posset reduci quælibet oppilatio. f. ad attenuatoriam, coartatoriam, et carnosam. Colligit hęc distinctio secunda primi Auicē. doc. 2. summa secunda. cap. 6. Et expressius à Ioanni- Ioan. tio. Intelliguntautem per oppilationē attenuatoriā contingentem à re extrinseca receptaculo cōprimente con cauitatē uię quare prohibetur debitus trāsitus uel subingressus &c. sicut esset apoplexia aut frigiditas cōstringens &c. Dr̄ attenuatoria eo ꝙ taliter constringens uel comprimens concauitatem illam attenuat uel minorat. Coartatoria uero dr̄, quæ fit à re extranea uel dissimili cadente in concauitate uię uel membri quod oppilatur. Et dicitur coartatoria, quia coartat & constringit transitum eorum quę per uiam uel concauitatē transire debent. sicut humor grossus uiscosus existens in uena arteria uel receptaculo. Carnosa uero est quæ fit à carne pręternaturaliter in uia generata, aut à re quę est carni proportionata, ut porus uel uerruca. Ad propositum à qualibet istarū imaginari possumus fieri apoplexiā. Se cunda distinctio. Per spūm sensibilem et motiuum quā Spūs sē sibilis duplex. doq; intelligitur spūs qui est immediatū instrumentum sensus & motus, & sic solum de animali dr̄. quandoq; etiā dicitur de uitali. unde prima primi, uitalis uero uirtus est quę spiritus esse cōseruat qui sensus & motus uehiculū existit, & per spūm hunc intelligit uitalem. unde & uitalem uirtutē animalem appellat. Prima conclusio. Possibile est à mala complexione frigida immateriali causari apoplexiā. Probatur sic. per fortē frigiditatem extrinsecā cerebro occurrentē pore est uentriculos cerebri cōstringi intantū ut, phibeat transitus sensibilis & motiui spūs ad omnia membra. ideo &c. patet consequentia & assumptū intelligenti. Et colligitur hęc conclusio de mente Aui. loco prędallegato. Secunda conclusio ꝓbabiliter ponitur. Cuiuslibet qualitatis excessum in cerebro & animali spiritu consequi apoplexiā. Probatur, quia per cuiuslibet qualitatis excessum pōt fieri spiritus disproportionatus ad operationes sensus & motus. Ego autē credo ꝙ difficile esset probare ꝙ spiritus animalis ad tantam peruenire inflāmationem stāte uel peruenire possit ꝙ omnino sensus auferat & motus, si enim sic esset maxime foret in mortali causonide, cuius oppositum experimento contingit. Tertia conclusio. Non quęlibet apoplexia causat propter oppilationē cerebri uel uentriculorū eius. Patet, quia possibile est per solam oppilationē arteriarum iam dictarum fieri apoplexiam. Et notum est ꝙ nō necessario ad hoc sequitur cerebri oppilatio. Q uarta conclusio. Istas arterias cursus spiritus sensibilis & motiui nominando, quælibet apoplexia consequitur oppilationem coartatoriam aut attenuatoriam. Probatur sic, quia uel consequitur solam frigiditatem, et sic habemus attenuatoriam. uel cōpressionem à materia comprimente. & sic iterum est attenuatoria. uel causam contentā in uentriculis aut cursibus iam dictis, & sic habemus coartatoriam. De carnosa autem non uidetur sic uerisimile, quia non nisi in longo producitur tempore. ideo &c. tū illud non repugnat imaginari. Ex istis conclusionibus sequit ꝙ nullius qualitatis excessum tā q̄ cām ꝺmediatam pōt sequi apoplexia quia nō sequit aliquā istar; nisi pro quāto causat

Digitized by Google

oppilationem, ut patet de frigida constringente & humida taliter relaxante. quę concidunt partes uentriculorum, nisi uellemus per solam distēperantiam spūs animalis uel etiam uitalis fieri posse apoplexiā, & tūc oportet ad prędictam descriptionem addere, uel distēperantiam in eo spiritu sensibili & motiuo. Quinta cōclo. Imaginabile est per solam distemperantiam spiritus uitalis causari apoplexiā. Patet, ex quo uitalis necessario concurrit. hoc autē nō potest ratione probari, quin etiā tunc in cerebro & animali spū fieret distēperies iuxta quod dicunt quidam diffōnem iam datam solū uerificari de apoplīa cāta per proprium nocumentū cerebri.

Apoplīa dupl̄r. Quantum ad secundū sunt notata & conclusiones. Primo sciendum q̄ iste terminus apoplexia sumit̄ dupliciter. Primo proprie pro ociositate tam dicta. Secundo improprie pro dispōne illa prēter naturam ad quam immediate sequitur ociositas. Secundo premittenda ē distinctio superius pluries posita de ægritudine, tenendo q̄ sola spiritus distemperantia potest esse causa immediata apoplexiæ. Sequitur q̄ ægritudo potest esse in re inanimata. Et q̄ non omne habens ægritudinem in se est ægrum. Et quod aliquid potest esse formaliter ægrū per ægritudinem in alio subiectiue exīt̄. Et multa alia sequi possunt.

Apoplīa fit dupl̄r. Aliter potest poni secūda distinctio. Dupliciter potest fieri apoplexia. Primo per proprium cerebri nocumentum. Secundo per cōmunitatem alterius membri. Exemplum primi patuit. Exemplum secūdi, sicut ex oppilatione arteriarum per quas trāsit spiritus uitalis &c̄. aut distemperantia animalis spiritus & hoc declara. Prima conclusio. Possibile est malam complexionem frigidam materialem q̄ immaterialem esse causam apoplexiæ. Patet satis. Secunda conclusio. Nō cuiuslibet apoplexię causa est oppilatio uentriculorū cerebri uel econtra. Tertia conclusio. Cuiuslibet apoplexiæ causatæ per proprium substantię cerebri nocumentum causa ē oppilatio coartatoria uel attenuatoria &c̄. non apparet bene uerisimile q̄ carnosa sic faciat &c̄.

Quarta conclusio. Illas arterias possumus appellare cursus spiritus sensibilis & motiui. Quinta cōclusio. Apoplexia improprie sumpta potest esse ægritudo. Patet, quia est ipsa oppilatio. Sexta conclusio. Apoplexia proprie sumpta est ociositas & accidens. Patet ex quid nominis apoplexiæ. Septima conclusio. Diffō data de apoplexia tenendo ipsam non posse fine oppilatione curari est bona. Patet quia sufficienter per illam differt à quocunq; alio, & conuenit cuilibet apoplexiæ &c̄. consequētia tenet per bonę diffinitionis conditiones. Octaua conclusio. Tenendo apoplexiam sine opilatione curari posse puta ex sola spiritus uitalis distemperātia, aut ex solo prohibito debito transitu diffinitio est incompleta, ut patet itelligenti, sed oportet ipsā sit supplere. Apoplexia est ociositas membrorum à sensu & motu, ppter oppilationem uentriculorum cerebri & cursus spiritus sensibilis & motiui uel propter spiritus sensibilis & motiui distemperantiam, uel propter causam lędentem & impedientē cerebrū debitū instrumētū sensus & motus mēbris trāsmittere, & tūc erit cōpleta descriptio.

Ad argumenta principalia respondetur. Ad primū patet quid dicendum sit in secundo articulo. Ad secundum dicitur non esse intentionem Auicē. ipsam eē ociositatem, quia ablationem omnino. sed esse ociositatem, quia plurimū auferī sensus & motus, uel quia est ociositas à sensu & motu apparentibus. unde difficulter ī ipsis percipitur motus. & intelligit potissime de uoluntario motu, motus enim naturalis non est ablatus, q̄a mouetur cor. Et per idem ad confirmationem, conceditur enim q̄ ablato sensu aufertur motus simpliciter uoluntarius & de intentione prima, qualis non est anhelitus.

Ad tertium dicitur q̄ apoplexia proueniens à mala cōplexione frigida siue materia consequitur oppilationem attenuatoriam. Ad confirmationem dicitur istas arterias posse dici cursus spiritus sensibilis & motiui, ut in quæstione est dictum. Ad aliam confirmationem patet quid est dicendum.

Quæstio. lvij. Aphor. xlij.

VTRVM Fortis apoplexia sit incurabilis, facilis uero difficilis curę. Arguitur multipliciter contra primum. Primo. fortis apoplexia est cum est anhelitus ex toto ablatus & facet homo sicut motus, sed aliqua talis est curabilis, ut prima tertij. dum inquit. Accidit ut homo apoplexiam incurrat & non sit differentia inter ipsum & mortuum, & non apparet aliquis anhelitus, deinde reuiuiscit & sanatur, & nos plures uidimus tales. Auicē.

Confirmatur. aliquando stertit apopleticus, & superueniente febre curatur apoplexia uel curari est possibile, ut. 6. apho. 51. apho. Quibuscunq; dolores in capite repente fiunt &c̄. sed huiusmodi stertura est signum fortis apoplexiæ ut ibidem patet per Cōmentatorem in cōmento. ideo &c̄. Secūdo cōfirmatur idem sic. qualis est proportio apoplexiæ debilis ad uirtutem debilem talis debet esse fortis ad fortē. sed ex debili contingit uirtutem debilem releuari. igitur, patet consequentia et assumptum similiter intelligenti. Secundo ad principale arguitur sic, quia debilis non potest curari. Primo q̄a aliqua epilepsia ē incurabilis, sed qualibet epilepsia fortior est apoplexia quantuncunq; debilis. igitur &c̄. patet consequentia & assumptum intelligenti. Confirmatur. nunq̄ potest aliquis ex apoplexia fieri sanus uel ad sanitatem duci. igitur ipsa est insanabilis. assumptū probatur, quia semper terminatur ad paralysim, ut colligit̄ prima tertij. alleg. cap̄. Tertio ad principale arguitur sic, non quęlibet est difficile curabilis, quia curabilitas apoplexiæ habet latitudinem diuisibilem in gradus. igitur potest aliqua apposita in duplo facilius esse curabilis, aliqua in triplo & sic deinceps. Confirmatur. secundum quantitatem causę uel fortitudinem causę est fortitudo uel debilitas ipsius apoplexię. sed quātuncūq; parua potest esse causa alicuius et leuis. igitur &c̄. patet cōsequentia & assumptum intelligenti.

Ad oppositum est Hippo. & Gal. in cōmen. Primo notandum q̄ licet ablatio anhelitus arguat fortitudinē apoplexię, non tamen simpliciter sed cum certis circunstantijs, puta q̄ corpus sit calidum magna indigens euētatione, ubi autem hoc non esset, non oporteret sic esse. Corde. n. frigidæ complexionis exīte & modica indigēte respiratione uirtute etiam motiua lacertorum exīte debili contingens est ex parua & leui oppilatione apparente anhelitum prohiberi, ubi tamen non esset fortis apoplexia. Ex quo tanq̄ ex fundamento apparet primo aliquam apoplexiam esse respectu unius corporis debilem, quæ respectu unius alterius corporis esset fortis. Patet secundo eundem gradum læsionis actionis in casu esse causam fortioris læsionis in corpore fortioris q̄ debilioris uirtutis. Patet tertio ab eadē uel æquali causa occurrente citius perducibile esse ad mortem corpus fortioris q̄ debilioris uirtutis, ut si calidum corpus robustum ex sanguine debeat laqueo aut aqua suffocari aut uir fortis & mulier &c̄. & plura alia sequuntur ex his, Et tota causa est, quia licet nocumentum apoplexiæ incipiat à cerebro, ad cor tamē terminat̄, & per hoc prīcipaliter nocet anhelitum & cordis refrigerium & euētationem prohibendo. Ex quo patet q̄ sicut aliquod corpus alio maiori indiget refrigerio, ita plus lędit̄ur ex apoplexia. Secundo præmittendum est spuma de qua uidebitur in sequenti. Prima conclusio. Fortis apoplexia non distinguitur à debili ex duritie uel ablatione uł facilitate anhelitus, nisi cum cæteris paribus. Patet conclusio ex notato. Secunda conclusio. Non omnis apoplexia cum qua est ablatio anhelitus est fortis. Tertia conclusio. Nō cum qualibet debili est anhelitus ordinatus. Quarta conclusio. Omnis apoplexia cum anhelitus duritie & complexionis caliditate uel anhelitus ab-

Digitized by Google

lationē eſt fortis & incurabilis. Patet per cauſam probantem concluſionem primam aphoriſmi quadrageſimi ſecundi. Q uinta concluſio. Omnis debilis apoplexia eſt difficulter curabilis. probatur etiam ut ſecunda concluſio aphoriſmi. 42.

Sed contra dicta quędam inſurgunt dubia. Primū dubium. Videtur q̄ non in omni apoplexia fiet totius mollities allegatis locis, quia in apoplexia poteſt eē ſpaſmus non proportionatus ad materiam. igitur non erit ibi mollities. aſſumptum patet, quia fit in epilepſia. igit̄ à fortiori in apoplexia in qua maius cauſatur nocumentum. Similiter quia poſſūt nerui à frigore congelari, poteſt etiam eſſe ſpaſmus proportionatus, quia repletionalis, ut patet. Secundum dubium. Q uomodo uirtus naturalis mouet lacertos pectoris in apoplexia, cum talis motus uideatur uolūtarius. Tertium dubium. Q uare apoplexia facilis ſemper uel utplurimum terminatur ad paralyſim uniuslateris, & quare magis dextri q̄ ſiniſtri, cum dextrum latus ſit fortius ſiniſtro ſecundū plurimum. Q uartum dubium. Q uare pręcipiunt medici, ut apoplectici tardetur ſepultura uſq; ad ſeptuaginta duas horas. Ad primum iſtorum dicitur q̄ utplurimū apoplexia eſt mollities &c̄. ſed quia ſecundum plurimū impeditus eſt tranſitus ſpiritus ad neruos ſine cōmunicatione materię nerui, quare nerui laſſantur ablato ſenſu & motu. Dico autem q̄ in ea non cauſatur ſpaſmus non proportionatus conſequens ſenſationem nocumenti, quia aufertur ſenſus. Nec ſequit̄ in epilepſia cauſat̄. igitur &c̄. Poteſt tamen in ea contingere ex congelatione & proportionatus ad materiam. Ad ſecundum dubium ſecundum uiam Gentilis dicitur motum anhelitus non eſſe ſimpliciter uoluntarium ſed mixtum, ideo impedito uoluntario naturalis remanet. Ad tertium dicitur q̄ ideo terminatur ad paralyſim, quia huiuſmodi terminus eſt criſis imperfecta & non perfecta. materia enim eſt multa cruda uiſcoſa frigida. uirtus eſt ſatis oppreſſa. unde nec ſic perfecte materię dominatur ut criſim completam poſſit perficere. fit igitur criſis permutationis, quia materia à membro nobili puta uentriculo cerebri permutatur ad ignobilius quia ad neruos per uias ſpiritus ſenſibilis ipſius cerebri, qua ſic oppilante neruorum ſubſtantiam paralyticatur membrum. Cā uero quare magis latus dextrum q̄ ſiniſtrum paralyticatur ſumitur ex tribus. Primo quia latus dextrum calidius eſt & rarius. Secundo ga motus naturalis fit ad dextrum, & fixio eſt in ſiniſtro. Tertio, quia in apoplexia materia magis colligitur in dextro q̄ ſiniſtro latere. His ſtantibus natura tentante materiam oppilantem expellere inuenit uias anguſtas in latere ſiniſtro, & ipſū multum obſceſſum uel obſtructum ab oppilante materia & iam plenum quare non pōt materiam bene per illud latus expellere. Econtra uero in dextro ē uacuitas raritas & caliditas iuuans attractionē, quare &c̄.

Ad argumenta principalia reſpondetur. Ad primū patet quid ſit dicendum ex dictis in aphoriſ. 42. Eodem modo ad confirmationem.

Similiter ad ſecundum principale et ad tertium.

Q uæſtio. lviij. Aphor. xliij.

VTRVM Craſſi ſecundum naturam citius moriantur gracilibus. Arguitur multipliciter q̄ non.

Primo, quia cęteris paribus equaliter labuntur à mediocri habitudine. igitur ſunt æqualiter mali. patet conſequentia. & aſſumptum eſt poſſibile. Secūdo plus deſpiritu et ſanguine eſt in craſſo q̄ſ̄ in macro alijs paribus. igitur. aſſumptum arguitur. Primo quia in eo eſt plus de unctuoſo ſanguine. ideo de ſanguine plus & per conſequens de ſpiritu. Confirmatur ſecundo, quia pinguedo iuuat ad digeſtionem ut ſupra cōmento. 35. & ſecunda primi. cap̄. de modo generationis humorum &. 13. tertij. cap̄. 1. Item corpora craſſa ſunt calida, & humida, quia pinguedo eſt calida, 2, canō, cap. de pinguedine, Auicē.

Tertio qualis eſt proportio partis ad partem, talis eſt proportio totius ad totum. ſed melius diſpoſitus eſt uēter craſſus q̄ſ̄ gracilis. igitur melior eſt diſpoſitio totius craſſa q̄ſ̄ gracilis. conſequentia eſt nota. & colligitur minor ſuper apho. & cōm. 35. In omnibus morbis eaquę circa umbilicum. Confirmatur, quia melius defendūtur ab extrinſecis alterantibus huiuſmodi craſſa q̄ſ̄ gracilia. igitur. aſſumptum probatur, quia horum mēbra ſunt extrinſecus nocumentis expoſita & detecta, econtra craſſa. Q uarto latitudo humidi deperdēda in craſſo per decurſum ętatum ſuarum eſt amplior q̄ſ̄ in macro, & cum hoc continue tardior eſt actio calidi naturalis in humidum in huiuſmodi craſſo igitur tardius in eo exiccatur humidum uſq; ad ſiccitatem cum qua nō ſtat uita, & per conſequens lōgiori tempore uiuit huiuſmodi corpus. patet conſequentia & maior. minor ſimiliter quia humidum eſt amplius & calidum remiſſius uel ſaltem non intenſius. ideo &c̄. Confirmatur. diutius durat humidum radicale in phlegmatico craſſo à generatione contractum q̄ſ̄ in gracili. igitur. aſſumptum probatur, quia continue tardius exiccatur.

Ad oppoſitum eſt Hipp. in apho. 44.

Reſpondendo ad iſtam quæſtionem primo pręmittēdæ ſunt diſtinctiones & ſuppoſitiones quædam. Secundo cōcluſiones de queſito. Prima diſtinctio. Mors eſt duplex. ſ. naturalis & accidentalis. Et de utraq; eſt ſermo in propoſito. Secunda diſtinctio. Craſſities eſt duplex. Et intelligitur hic de phlegmatica. Tertia diſtinctio. Conſimiliter gracilitas eſt duplex &c̄. In propoſito eſt ſermo de choſa. Eſt igitur ſenſus quę corpora alijs paribus citius moriantur an phlegmatica an choſica.

Mors duplex

Craſſities & gracilitas duę.

Prima ſuppō. Maxime & pricipaliter per calidi & humidi naturalis conſeruationem conſeruatur uita & anima in ſubiecto animato. Colligitur in libro de morte et uita & de cauſis longitudinis & breuitatis uitæ. & prima primi. cā. de complexionibus. Patet etiam, quia inſtrumentum proprium animę eſt calidum naturale qđ̄ non conſeruatur ſine humido. non conſeruatur autem forma in materia ſine ſuo inſtrimēto. ideo &c̄. Propter quod in libro de morte & uita. Generatio uiuentis ē prima participatio animę nutritiuę in calido naturali, uita autem eſt eius permanſio. Ex qua ſuppoſitione ſequitur primo & principaliter q̄ per operationes uegetatiuę potentię conſeruatur uita & anima in ſubiecto, quia per ipſas calidum & humidum reſtauratur. Sequitur ſecundo q̄ ubi ſunt meliores uegetatiuę potentię operationes melius anima & uita conſeruatur, eo q̄ ibi melius calidum naturale & humidum reſtauratur. Item quia ſi tales operationes uitam conſeruāt meliores melius & diutius in ſubiecto animam conſeruabunt. Secūda ſuppoſitio. Licet calidum & humidum ſint principia uitæ, non tamen quomodolibet ſunt principia uitę conuenienter conſeruatiua, ſed eſt neceſſe illa adinuicem fore debite proportionata. Patet, quia ubi calidū nimis excedit humidum aut exceditur ab eo, ex primo extinguitur uel extenuatur ex ſecundo non debite regulatur. Hęc autem debita proportionabilitas calidi ad humidum ex quatuor ſumitur cōditionibus. Prima ut humidum ſit aereum bene digeſtum & conuenienter ſubtile, ut calidum eius debite foueatur. Secunda ut nō nimis modicum. Tertia ut non ſit nimium. Q uarta ut calidum ſit etiam debitę quantitatis. ex quibus reſultat conuenientia & proportio calidi ad humidum. Et ex hac ſuppoſitione ſequitur primo cauſam immediatam conſeruationis uitę eſſe debitam menſuram actiuarum & ſimiliter paſſiuarum, & conſequenter debitam proportionem actiuarum ad paſſiuas. Sequitur ſecundo tarditatem reſolutionis humidi à calido non arguere lōgitudinem maiorem aut minorem uitę perdurationem. ſed bona potius & conueniens calidi & humidi reſtauratio illud cōuenienter arguit, quę tāto melior et perfe-

Aristo. Auicē.

Digitized by Google

ctior est quanto calm & humidū est aīę melius proportionatum. Prima conclusio. Accidentali morte secundum plurimum citius moriuntur crassi iam dicti quàm graciles. Probatur, quia secūdum plurimum moritūtur ęgritudine suffocante. & graciles ex resoluēte. igr̄ &c̄. patet consequentia. & assumptum similiter intelligēti.

Auicē. Pro illo etiam est Auicē. septima quarti. allega. cap̄. Et dixi notanter secundum plurimum, quia cōtingens est ægritudinibus aliquibus acutis, ut squinantia & similibus, minus resistere choricum propter cōplexionis calidita tem. Secunda conclusio. Citius alijs paribus moriuntur crassi morte naturali q̄ graciles ad intellectum datum. Probatur conclusio. in choricis fit continue melior humidi substantifici restauratio quā in huiusmodi phlegmaticis. igitur consequentia uidetur nota, & simul assumptum intuenti. Item sicut alicuius complexio est fortior sic alijs paribus est uitę lōgioris. igr̄ &c̄.

Corrolarium primum. hæc cōsequentia non ualet. cō continue uelocius consumitur humidum in sorte q̄ in plat. igitur continue plus sortes appropinquat siccitati cum qua non stat uita q̄ plato, & per consequens oppositum consequentis stat cum antecedente. s. cōtinue tardius appropinquat termino mortis sor. q̄ pla. & tamen multo uelocius fit exiccatio & resolutio in humido sor. q̄ pla. Corrolarium secundum, licet propter resolutionem fiat humidum continue terrestrius, non tamen ex maiori resolutione sufficienter arguitur maior humidi terrestrificatio, nisi cum alijs paribus. Et plura alia ex his concludi possunt quæ sunt satis nota. Tertia conclusio. Corpora crassa secundo modo sunt longioris uitę q̄ gracilia qualitercunq̄ alijs paribus. Quarta cōclusio. Corpora gracilia primo modo sunt longioris uitę q̄ gracilia secundo mō. Patet de melācholicis & chorīcis &c̄.

Ad argumenta patet solutio.

Quæstio. lix. Aphor. xlv.

VTRVM Mutationes locorum ætatum & temporum & uitarum curent epilepsiam iuuenum. Arguitur multipliciter q̄ non. Primo auctoritate Hippo. in quinta particula apho. 8. Epilepsię quibus ante iuuentutem nascuntur &c̄. Secundo possibile est epilepsiam fieri à causa extrinseca aut primitiua. sed causę extrinsecæ uel primitiuæ occursum non habet ætas remouere. igitur. patet consequentia & assumptum colligit

Gal. Auicē. tertio interiorum. cap̄. 7. & prima tertij. trac. 5. cap̄. de epilepsia. Tertio per cuiuscunq̄ qualitatis excessum adhuc sine materia potest fieri epilepsia, igitur &c̄. cō sequentia manifesta & assumptū probatur, quia epilepsia non ab apoplexia uidetur differre nisi secundū magis & minus. sed per cuiuscunq̄ qualitatis immatertalis excessum potest fieri apoplexia. ut supra ostensum est.

Aristo. igitur &c̄. Quarto mutationes temporum generant morbos. igitur non uidentur curare epilepsiam. assumptum colligitur tertio huius aphor. 1. & prima probleumatum probleumate. 3. Quinto arguitur. epilepsia, & apoplexia sunt idem. sed apoplexia non curatur permutationes ætatum. igitur &c̄. patet consequentia, & minor. sed arguit maior, quia apoplexia est ablatio sensus & motus sic epilepsia & ab eadem causa. s. a boppilatione. igitur. &c̄. patet consequentia. & colligitur assumptum tertio interiorum. cap̄. 7. ubi ponit q̄ nō audit nec uidet &c̄. & sic ablatus est sensus, sed oblato sensu auferetur motus, ut quarto de accidenti. cap̄. 5. Item experimento patet ipsos cadere & non sentire si pungun

Gal. tur &c̄. immo etiam in igne comburi.

Auicē. Adoppositū est Hip. in apho. Et Gal. in cōm. 45.

Epilepsi ęnom multiplex & uariū. In quæstione primo prę mittenda sunt quędam præambula. Secundo conclusiones de quę sito. Tertio mouēdę sunt difficultates, & soluendę.

Quantum ad primum sunt quędam præmittenda.

Primo sciendū est, ut ponit Auicē. secūda primi. doc. prima. cap̄. 8. quod est de complendis ægritudinum dispositionibus. Ægritudines multis modis nomina sortiūtur. Nā epilepsia multas denominationes recipit. Quādoq̄. n. denominatur ab accidente consequente ipsam, & dicitur morbus caducus, quia facit hominem cadere ad terram. Quādoq̄ à membro uel parte læsa, ipsa etiā dicitur epilepsia ab epi q̄ est supra & lensis læsio. Dicitē etiam per idem morbus sacer, quia sacram partem, quia cerebrum quod animę rationalis est templum lædit, iuxta sententiam antiquorum. Dicitnr etiam morbus diuinus ab occultatione suæ cāę q̄ est ignota uulgo. ignorantes. n. uulgares eius causam ipsam tanq̄ causis imediatis dijs attribuebant. Dicitur etiam herculea passio, aut quia eam Herculespassus est. aut fortis & fortes deijciens ut fuit Hercules. Dicitur etiam lunatica passio à mutatione quam facit secundum lunationes, quia freq̄nter secundum lunæ quadras, aut secundum lunares menses ęgrotātē inuadit. Dicitur quoq̄ ab ætate in qua plurimum aduenit infantilis passio, quia infantibus frequēter euentens, quia ex ea frequenter moriuntur pueri.

Passio etiam ista frequēter mater puerorum uocatur. Ad propositū quantuncunq̄ hęc nomina distincta sint unicam tamen passionem ab auctoribus dictam epilepsiam important. Secundo sciēdum est q̄ de hac passione ab auctoribus uarię dātur descriptiones. Auerrois

Auer. in tertio colliget. cap. vlti. ipsam taliter descripsit. Epilepsia est quæ facit cadere patiētem in terram in primis quare tunc mouentur omnia membra motu malo extraneo, & priuantur omnes sui sensus & uirtutes animales aut dimnuuntur & colliguntur & contrahuntur omnia ipsius membra sicut spasmata. Serapio autem primo sui breuiarij. 23. cap̄. taliter describit. Epilepsia est

Serap. spasmus totius corporis non tamen semper cum nocumento actionis omnium membrorum principalium. Gal.

Gal. autem quarto interiorū. 2. cap̄. Epilepsia est totius corporis spasmus infirmū in mollitiem ducens minime. i.

Gord. paralysim. Gordonius autem dixit. Epilepsia est morbus cerebri consimilis, auferens sensum & erectionem totius corporis cum perturbatione mentis propter oppilationem factam in uentriculis cerebri non principalibus. Omnes iste descriptiones sane intellectæ saluari possunt. Perfectior tamen inter omnes uidetur de-

Auicē. scriptio posita ab auicē. prima tertij. trac. 5. cap̄. de epilepsia. Epilepsia est ægritudo prohibens membra aīata à sensu & motu & erectione nō integre. In qualy ægritudo ponitur pro genere & capitur communiter p̄ dispositione præter naturam &c̄. uel forte potest nominari ægritudo proprie, ut infra uidebitur. Per hoc quod dicit prohibens &c̄. differt ab apoplexia in qua integre impedit. differt etiā à paralysi & mollitię &c̄. Perfectior tamen descriptio apparet illa posita ab Auerroi loco allega. ut infra uidebitur. Tertio sciendum est q̄ in epilepsia triplex imaginamur tempus quantum ad eius paro-

Epilepsię tp̄ triplex xismum. s. principium medium & declinationē ipsius paroxismi. & in medio includitur augmentum & status. quantum ad principium & declinationem euidēter sentiunt licet diminute. Et similiter quātum ad augmētum. In statu tamen aliquando epilepsia exīte forti nō sentiunt, ita etiam tunc motum uoluntarium perdunt. & in hoc differt epilepsia ab apoplexia. Propter quod dixit. Serap̄. q̄ est spasmus totius corporis, non tamē semper. In principio. n. non perfecte prohibetur transitus,

Serap̄ nec in declinatione oppilatione iam minorata. In statu autem contingens est. Quarto sciendum est. A multis

Epilepsię cā mltipl causis potest prouenire epilepsia. s. à causa extrinseca et primitiua, ut à forti frigiditate extrīseca adhuc sine materia multum cerebrum lædente, quare contrahitur cerebrum in se ad repellendum nocumentum ad cuius contractionem contrahuntur nerui & neruosa membra. et in tali contractione prohibetur transitus spiritus animalis super toto ut minuitur. & sic fit motus spasmosus in membris & impeditur sensus. Quandoq̄ autē à causa intrinseca

Digitized by Google

intrinseca corporali. Et hoc dupliciter scilicet per ꝓprietatem & cōmunitatem. Per proprietatem appellat epilepsia cerebralis. Per communitatem recipit denominationem à cōmunitate membrorum ut dicatur stomatica splenetica myrachia, & sic de alijs. Contingit. n. à mē bro quantuncunq; distanti transmitti malam & nociuam materiam ad cerebrum, quare cōtrahitur cerebrū & fit spasmus in toto secūdum modum iam dictum, ut
Gal. colligi potest tertio interiorum. caꝑ. 7. de puero à cuius crure eleuabatur materia uentosa. Ad propositū de qualibet istarum est sermo in proposito potissime tamen de cerebrali ex proprio. s. cerebri nocumento contingente. Ex quibus patet primo ꝙ epilepsia potest esse spasmus non proportionatus ad materiam, quia nulla cerebro uel membris cōmunicata materia neruos replente, sed solo uapor̄, aut mala qualitate trāsmissa nocēte etc̄.

Patet secundo quòd possibile est etiam esse spasmum proportionatum ad materiam. s. de repletione &c̄. quia materia illa potest repiere origines neruorum secūdum latitudinem eos augendo & licet longitudinem eos diminuendo. Patet tertio ꝙ ipsa potest esse simul uterq; spasmus concurrentibus ambobus ut patet. Ex quibus apparet ulterius non omnem epilepsiam esse paroxismalem. Patet de dependēte à uermibus à cā primitiua uꝫ p̄ uocatione. Et pꝫ alia cōcludi possunt ex his &c̄.

Quantum ad secundum sint hę conclusiones. Prima conclusio. Non q̄libet epilꝫia curabilis est apta curā recipere per mutationem ętatum. Patet de dependente simpliciter à causa primitiua, aut de dependente à uermibus. Secunda conclusio. Aliqua epilꝫia est per simplicem alterationem remouenda. patet intelligenti similiter. Tertia conclusio. Epilepsia quęlibet contingens per proprium cerebri nocumentum maxime curam est apta recipere per mutationem ætatis ex puericia ad iuuentutem. Similiter uitę temporis & regionis iuuentuti proportionatarum, quia. s. calidę & siccę complexionis. Patet quia per talia potissimę resoluitur & prohibetur multiplicatio materiæ facientis epilepsiam. ꝉ. patet consequentia, & assumptum intelligenti. Ex quo patet per iuuenes intelligendos esse pueros uel saltem circa. 15. annos. Quarta conclusio. Inter epilepsias cerebrales de his causa corporali pendentibus uerus ē apho. à materia phlegmatica maxime pendentibus uel alia humorali materia præterq; cholꝫica. Patet satis intelligēti. Et istę duæ conditiones respondēt ad quęsitum.

Quantum ad tertium sunt difficultates. Prima difficultas. Non uidetur ꝙ epilepsia & apoplexia in causa omnino cōmunicent. Epilepsia. n. causatur à uentositate, ut. 3. cano. fen prima alleg. caꝑ. & tertio colliget. & tertio interiorum. alleg. caꝑ. Apoplexia autem non, ut patet per omnes auctores. ꝉ. &c̄. Item quia fit apoplexia ex sola oppilatione arteriarum portantium spiritum uitalem ad cerebrum, ex qua tamen non fieret epilepsia, qa non motus contractiuus. Secunda difficultas. Non uidetur quālibet epilꝫiam esse spasmum, quia possibile est uaporem non inferrē tem sensibile nocumētum cerebro taliter oppilare originem neruorum, ut sēsus & motus impediātur non integre. sed hoc posito nō fiet spasmus, quia non fieret cerebri contractio. iō &c̄. In statu etiā paroxismi non est motus spasmosus. Tertia difficultas. Si paruus uapor aut uentus esset causa cōtractionis &c̄. sequereꝫ ꝙ semper in febribus fieret epilepsia, quia semper ad cerebrum multæ materię fumosę ascendunt, ꝉ. semper deberet contrahi ad expellendum rem nociuā, & per consequens &c̄. Quarta difficultas. An epilꝫia debeat dici accidens uel ægritudo &c̄.

Ad primam istarum dicitur primo ꝙ secundum plurimum cōmunicant causa antecedens epilepsię, & cā coniuncta apoplexię. licet in causa coniuncta non necessario, quia epilepsia fit utplurimum à uentositate grossa, cuius signum est uelox resolutio & terminatio paroxismi, licet etiam ab humore cōceditur. patet etiam quòd apoplexia potest fieri à uentositate grossa. sed tamen qa raro aduenit, ideo non fecerunt auctores mētionem de ea. Ad confirmationem potest dici ꝙ ex sola oppilatione arteriarum potest fieri epilepsia & ꝙ non est essentiale epilepsię esse spasmum, sed accidēt̄ tale. Vel dic quòd non esset epilepsia, quia non esset ibi spasmus. Et quando dicitur in cōmento ipsas cōmunicare in causis, intelligitur de apoplexia secundum plurimū cōtingente qualis non est ista. Ad secundam respondetur similiter sicut ad primum. Ad tertiam dicitur negando consequētiam, eo ꝙ licet ascendant uapores, nō tamen peruenīūt ad uentriculos cerebri. Ad quartam potest dici, ꝙ isto termino epilꝫia auctores utūtur multū equiuoce. Q uā doq; n. accipiunt pro illo contractiuo motu, ita ꝙ epilepsia supponat pro illo motu, & appellet impedimentum in sensu & motu uoluntario, & sic est accidens uirtutis motiuę, ut patet. Q uandoq; sumitur pro illa priuatione sensus & motus uoluntarij uel impedimento, & cōnotat contractionem aliquam in aliquo tempore sui, & sic iterum est accidens. Q uandoq; autem sumitur pro illa contractione substantie cerebri, & uentriculorum eius ad expellendum &c. & sic est ęgritudo saltem in receptaculo. potest etiā dici accīs, quia motus malus, & sic potissime describitur ab auctoribus.

Ad argumenta patet responsio. Ad primum patet per iuuentutem pueri, iam esse intelligendam. Ad secundum similiter patet quid sit dicendum. Ad tertium similiter. Ad quartum dicitur ꝙ mutationes temporꝫ generant & etiam curant morbos. Ad quintum dicit̄, ꝙ epilepticus in aliqua parte sui paroxismi priuatur sensu & in aliqua non, ut in quęstione dictum est. Et ī hoc differunt epilepsia ab apoplexia &c̄.

Quæstio. lx. Aphor. xlvi.

VTRVM Plures dolores possint esse in eodē mē bro adęquate. Arguitur multipliciter ꝙ sic. Primo. possibile est in eadem parte simul esse plura obiecta doloris igitur &c̄. assumptum arguitur, quia possibile est in eodem simul esse malam complexionem diuersam & solutam continuitatem notabilem, quarum quælibet ē obiectum doloris, ut colligitur secundo techni. tex. 32. Gal.

Confirmatur, quia deducta mala complexione stilus perforans membrum sensibilem dolorem induceret. Similiter deducta acutię stilus ignitus occurrens membro dolorem causaret. igitur his ambobus concurrentibus utrunq; ipsorum dolorem causat & non eundem, cum non essent sensationes eiusdem obiecti &c̄. Confirmatur, quia possibile est in eadem parte simul esse dolorē extensiuum & aggregatiuum. igitur &c̄. assumptum satis patet. Secundo communiter arguitur sic. possibile est eandem partem simul calefieri & infrigidari. igitur &c̄. assumptum colligitur secundo de accidenti & morbo. ca. 6. Tertio ad principale. possibile est in eodem plures esse delitias igitur & dolores. patet consequētia, & arguitur assumptum, quia delitia causatur ex redditu sensibilis membri ad naturalē eius temperie, sed potest secundum plures qualitates lapsum secundum illas redire ad naturalem temperiem. igitur &c̄. Q uarto sicut se habet mēs uel anima ad dolorem animę, ita corpus ad dolorem corporis. sed in mente uel anima sunt simul plures causæ doloris. igitur &c. Vltimo ad idem. sicut se habet uisus ad uisibilia, ita tactus ad tangibilia. sed in uisu possunt esse simul plures uisiones distinctæ. igitur & in tactu plures sensasitiones tactiuę. & per cōsequens &c. Vel si negetur quęratur diuersitatis causa quare uisus potest simul distincta uisibilia distincte p̄cipere, non autem tactus &c.

Dolores eē eodem ī mēbro dupl̄r.

Ad oppositū uidet̄ Cōmentator in cōm. 46.

In ista quęstione primo sunt quædam præmittenda. Secundo ponendæ sunt cōclusiones. Prima distinctio. Plures dolores esse in eodem membro adæquate possu-

Digitized by Google

mus multipliciter imaginari, uel quorum unus est alterius pars, uel ambo alicuius tertij, uel sic ꝙ non fiat una sensatio ex eis. exempla patent &c̄. Secūda distinctio. Plures dolores &c̄. possumus imaginari uel obiectorū specie similium uel dissimilium. Tertio præmitto ꝙ specifica distinctio sensationum eiusdem sensus secundum speciem maxime & principaliter arguitur ex specifica distinctione obiectorum cum alijs paribus. Dico autem notanter cum alijs paribus propter uiride de longe uisū & nigrum de prope similem secundum speciem uisionē generantes. intelligitur autem de sensatione, quę distincte & non confuse sentitur. Ex quo infero quarto ꝙ sicut ex gradu caliditatis prę existente in subiecto & superaddito resultat una caliditas intensior ꝙ̄ aliquis illorum, ita ex sensatione caliditatis & præexistente. Præmitto quinto ꝙ sensus percipiēs obiecta distincta numero non percipit distinctionem inter illa nisi ratione singularium circunstantiarum distinctarum, cum quibus illa comprehendit sensibilia. unde uisus non distincte comprehendit. a. & .b. album nisi quta in alio situ comprehendit. a. in alio .b. aut in alia distantia aut alterius magnitudinis & figuræ. Si. n. a. & .b. in eodem situ adæquate ponerētur proculdubio non iudicaret uisus de a. & .b. tanquam de distinctis obiectis. Ex quibus infero primo istas conclusiones esse concedendas. Prima. a. & .b funt una qualitas, & tam. a. ꝙ̄ .b, sunt sensatio. & tamen tam. a ꝙ̄ .b non sunt una sensatio, quia nō unius adęquati obiecti. aliud. n. est esse unam qualitatem & aliud est esse unam sensationem. Ex qua sequitur ꝙ licet ex uisione qua uides fortem, & uisione qua uides plationem fiat una qualitas uel forma, non tamē ex ipsis fit una sensatio, quia non unius adæquate obiecti apprehēsio. Vlterius infero consimiliter esse concedendum de intellectione. Et plura alia ex his cōcludi possunt. Præmitto ultimo ꝙ tactus ab obiectis plurimis eiusdem speciei materialiter imutatus, quia ex illis qualitatibus in organo resultat una qualitas à qua deciditur species representatiua non iudicat nisi de obiecto uno. patet satis si. n. radius solis & ignis calefaciāt manū tuā, neruus iudicabit de qualitate in organo impressa quæ quia una ē unica tunc erit sensatio. non. n. iudicat tactus de exteriori obiecto per materialem impressionem. Prima conclusio. Pt possibile est in eadem parte adæquate esse plures dolores non facientes unum dolorem abinuicem specie distinctos. Patet, quia in eadem parte potest esse tristis sensatio consequens aggrauationem & extensionē, excessiue calidum, & solutio continuitatis. igitur &c̄. Patet etiam per plura adducta ante oppositum. Secūda conclusio. Licet imprimentia qualitatem tangibilem materialiter in organo tactus sint distincta, stat tamen unicam sensationem sentire qualitatem illam in organo tactus impressam. Patet per ea quæ dicta sunt. Tertia cōclusio. Possibile est in eadem parte adæquate esse plures dolores eiusdem speciei partiales ex quibus resultat unus totaliter dolor. Et est nota conclusio. Quarta conclusio. Non est possibile in eadem parte adæquate esse plures dolores eiusdem speciei ex quibus nō fit unus totalis dolor. Et istam sententiam intellexit Commentator in commento. Patet, quia obiectum tunc adęquatū est unum & unica sensatio.

Ad argumenta principalia respondetur. Ad primū cum eius confirmationibus patet solutio per primā conclusionem cōcedit. n. ibi totū deductum. Ad secundū dixi supra qūo contingit eandē partē adæquate calefieri sup illo apho. 16. primæ part'. humidæ diætæ.

Ad alia argumenta patet solutio.

Quæsito. lxi. Aphor. xlvij.

VTRVM Circa generationem saniei accidant dolores & fe. magis ꝙ̄ facta sanie. Arguitur multipliciter ꝙ non. Primo sic. in generatione saniei apostematis lateris, s. pleuresis non accidunt dolores & feb. igitur, patet consequentia, & assumptum colligitur. 3. cano. fen. 10. cap̄. de signis pleuresis. pluries etiam declaratū est hoc. Secundo possibile est membrum hora generationis saniei stupefieri aut complexionem membri tantum corrumpi, ut sensus membri amittatur, sed hoc posito non fient dolores magis. igitur &c̄. patet consequentia & assumptum similiter. Tertio similiter arguitur, qa si hoc esset, esset maxime propter causam tactam in cōmento. 47. s. quia materia ebulliens membrum extendit. sed arguitur ꝙ non, quia possibile est materiam tūc esse multo minoris quantitatis ꝙ̄ ante. igitur tunc minus extendit. assumptum patet ponendo materiam multum esse resolutioni paratam subtilitate sua, ita ut plus per resolutionem minoretur ꝙ̄ per ebullitionem in suis dimensionibus augmentetur. uel ponendo in augmento apatis scarificationem pręuenisse prohibētem ipsam. tantum augeri. Q uarto in generatione saniei continue materia saniē te minoratur putredo & caliditas prę ternaturam. igitur non crescunt accidentia putredinem sequentia, consequentia patet, & assumptum, quia continue in eadem crescit digō quę est alteratio faciens cessare putredinem manente substantia, ut colligitur tertio techni. T.90. Q uinto à nulla causa potest fieri in materia sananda caliditas maior ꝙ̄ prius. igitur non potest maiorem tunc pati ebullitionem. patet consequentia & assumptū arguitur, quia nec ab intra nec ab extra. nō enim ab intra, ut patet etc̄. deducas argumētum ut alīs.

Sexto ad principale arguit auctoritatibus. Et primo auctoritate Auicē. 2. primi. doc. tertia. ca. 10. Cum illud quod collectum est fit maturum, febris fortitudo et doloris & pulsus sedatur, & loco doloris aduenit res quę est sicut pruritus. Secunda primi. ca. 5. doc. prima quod est de ægri. compositis. ubi ponit ꝙ post eam peruenit ad statū & ad ultimū minor est, deīde minuit & maturatur. maturatio autem sequitur minorationem apatis. Auicē. Item tertia quarti. cap̄. de signis exiturarum intrinsecarum. quando materia fit sanies sedatur dolor & febris. Vltimo illa febris non est ephimera, nec putrida, quia nec interpolata nec continua, igitur &c̄.

In oppositū est Hip. in apho. Et Gal. in cōm. 47.

In quæstione primo pręmittenda sunt notabilia. Secundo ponendę sunt conclusiones de quæsito. Prima dist. Sanies ē dup. s. laudabilis & illa udabilis quę uirus & uirulentia dicitur. De qualibet istarum potest ē sermo in proposito. Secunda distinctio. Apa multipliciter terminari potest. s. per uiam resolutionis suppurationis siue saniationis, & ad sciros im, hic est sermo ut patet de apate terminando per uiam suppurationis uel saniationis. Tertia distinctio. Aliquando ante mutationem uel saniationem procedit materiei minoratio, & quandoqꝫ non. Exemplum primi, ubi præ nimia apatis magnitudine fieret ante mutationem scarificatio. Exemplum secundi patet. Q uarta distinctio. Aliquando in generatione saniei constat membri sanitas apostemati aliquādo non. exempla patent. Vltimo nota ꝙ hora qua ī apostemate generaī sanies fit magna materię ebullitio, unde & membrum apatum tunc magis feruet, quare spiritus tunc magis inflammat & totum corpus aut etiā fumos à materia putrescente eleuatos cordi communicat, & ex consequenti fit febris magior ꝙ̄ ante, quia tamen materia, bulliente ipsa ampliatur ad dimensiones maiores hinc est etiam ꝙ membri apatu fit solutio continuitatis magis ꝙ̄ prius & laceratio, & ex consequenti dolor. completa tamen sanie partibus subtilibus resolutis totum reductum est ad dimensiones minores, quia continui solutio minoraī, & ex consequenti dolor, quia ēt tota materia facta est cōstantior solidior & spissior, hīc est ꝙ minus apta est ad cor euaporationem facere & ex consequenti minoratur febris. Similiter etiam quia minus feruet et spiritum totius corporis minus inflāmat.

Sanies duplex. Apatis terminus multiplex.

Prima conclusio. Possibile est in generatione saniei ꝙ laudabilis

laudabilis minorem esse dolorem, & febrem, q̃ sanie facta. Probat. quia sanie facta deterior ē eius putredo. igitur deteriora potest imprimere nocumenta. patet consequentia, & assumptum satis patet. Item econtra, quia possibile est saniem malam grossiorem factam esse, & minus sensibiliter imprimentem. Nota tamē q̃ hoc nō est necessario, quia potest sanies esse ita mala ut sensum membri penitus destruat mē brum mortificando, quo posito in generatione erit dolor fortis, & tamen in facto esse sanie non. Ex quo sequitur q̃ in generatione talis sanies non necessario procedit dolor augendo. Secūda conclusio. Non necessario in generatione saniei laudabilis augentur dolores & febres. Probatur conclusio in multis casibus. Primus casus est ubi sicut procedit sanatio in materia, ita ab aliqua accidentali causa remittatur sensibilitas membri. completa uero sanie redeat mē bri sensibilitas. Secundus casus est q̃ sicut materia sanatur uel ad sanitei formam alteratur, ita ad loca permutet exteriora. Tertius casus est q̃ sicut disponitur, ita de ipsa fiat euacuatio. unde continue remaneat materia sub dimensionibus minoribus & pauciores potēs ad corrupt̃idos fumos emittere. tunc. n. patet quòd sicut generatur sanies, ita remittentur dolores, & febres. Quartus casus esset ubi materia esset ualde etherogenea eius subtili resoluto tempore quo peruenit ad alterationem sanantem remaneat grossior nō potens æqualiter in flāmari aut intendi. Et sic patet conclusio. Tertia conclusio. Licet ita sit, aliis tamen paribus seruatis ex parte fē sibilitatis membri, & aliorum sicut alteratur materia ad sanationem, ita augentur dolores, & febres. Istā conclusionem uoluit Hippo. in aphor. & Gal. in cōmento 47. Quarta cōclusio respōsiua ad quęsitum. s. Tūc causantur maiores dolores, & febres q̃ facta sanie cum aliis paribus. Et probatur per causam supra probantem principalem conclusionem apho. Quinta conclusio et ultima respōsiua ad quæsitum. Stante sensibilitate mē bri nec materia per euacuationem aut resolutionem notabiliter diminuta nec pulsa ad loca distantiora aut multo ineptiora effumationi semper circa generationem saniei fiunt maiores dolores &c̄.

Ad argumenta principalia respondetur. Ad primum patet per secundam conclusionem quid sit dicendum.

Ad secundum similiter per eandem patet. Ad tertium similiter patet. Ad quartum dicitur q̃ licet augeatur digestio stat tamen putredinem maiorari, quod uidebit̄ infra. Ad quintum dic sicut de spiritu. Ad auctoritatem cum quod collectum est fit. i. factum est maturū. Similiter ad aliam. deinde maturatur & minoratur. i. est maturum, uel minuitur per partium deperditionem licet dimensionaliter augeatur. Similiter ad aliā. quādo materia fit. i. facta est sanies &c̄.

Quæstio. lxij. Aphor. xlviij.

VTRVM Apho. 48. sit uerus. Arguitur multipliciter q̃ non. Primo sic. quia natura non tolerat repētinas mutationes. 3. techni. tex. 53. &c̄. Secundo ges subita facta post motum est nociua. igitur. assumptum colligitur secundo regiminis acutorum cōmento. 52. Gal.

Tertio sic se uidetur habere quies ad præcedēt̃em motum sicut motus ad præcedentem quietem. sed subitus motus post præcedentem quietem non conuenit secūdo regiminis acutorum. alleg. cap̄. ideo &c̄.

Ad oppositum est Hippo. Primo tenenda est cōclusio apho. Et probatur ut conclusio apho. probata est superius. Secūda conclusio. Licet regulariter ita sit sumpta indicatione à lassitudine, possibile tamen est merito dispositionis sibi coniunctę, & sumpta indicatione ab eadē esse aliter operandum, ut si corpus multū sudaret, & esset aer uel locus frigidus, & sic de aliis multis.

Ad argumenta principalia respondetur. Ad primū dicitur q̃ natura non tolerat mutationes repētinas à naturali temperamento conuertentes, reducentes tamē ad naturalem dispositionē tolerat, ut patet de motibus criticis salubribus. Ad secundum quies subito facta &c̄. i. quiescere subito & assuefieri quieti post solitum siue consuetum exercitium est mala. Ad tertium neganda est similitudo. præcedente enim quiete multiplicantur superfluitates plurimę si fuerit longa & assueta. de qua Hippo. ibi loquitur quibus superueniens motus subitus colliquat, & agitat faciēdo eas per corpus currere & ad receptacula fluere. ideo &c̄.

Quæstio. lxiij. Aphor. xlix.

VTRVM Ad cuiuslibet humani corporis conseruationem debitam competat exercitium. Arguit̃ multipliciter q̃ non. Primo. quia si hoc esset, esset propter resolutionem superfluitatum &c̄. Contra. primo difficilius est resolubile humidum substantificum mēbrorum, q̃ superfluitates tertię digestionis. sed sine exercitio resoluit calor primum, igitur & secundum. Confirmatur, quia cerebrum esset magis pedibus exercitandum, quia in eo plures superfluitates sunt. Secundo ad principale. maior est caliditas cholerici in secundo quiescentis, q̃ phlegmatici in secundo exercitati, & grossiores sunt superfluitates phlegmatici. sed ex ipso exercitato sufficit calor suas superfluitates resoluere igitur ī cholerico quiescente. Tertio quodlibet exercitium plus de spiritu resoluit q̃ de superfluitatibus. assumptum probatur ut alias. Quarto calefaciat exercitium temperatū per. a. & distet sor. temperatus minus q̃ per. a. ab extremo temperantię calidiori. & arguitur sic. per. a. calefit. & minus q̃ per. a. distat. igitur non conseruabitur, sed distemperabitur. Quinto per quodlibet exercitium calefit corpus. sed non omne corpus indiget calefactione. Sexto tunc maiori & fortiori exercitio esset exercitandum phlegmaticum, q̃ cholericum. consequens falsum, quia calidiora calidioribus &c̄. ut tertio techni. T.44.

Septimo q̃ non donec dolere incipiat, quia per dolorē corpus est ægrum, uel neutrum.

Ad oppositum est Hippo. apho. & Gal. in commen. & secundo regiminis sanitatis. ad principium. & Auic. primo canon fen. 3. doct. secunda. cap̄. primo. & Rasis quarto Alman. primo. capō. Gal. Auicē. Rasis.

Primo nota aliās notata. Prima conclusio. Ad cuiuslibet sani corporis conseruationem debitam requirit̃ exercitium. probatur conclusio sic, quia requiritur cuiuslibet sani corporis superfluitatem tertię digestionis consumptio. ideo &c̄. Secunda conclusio. Licet ita sit, nō tamen ubicunq̃ plures sunt superfluitates maius debeē exercitium. patet de sene & infante. Tertia conclusio. Temperatum corpus à temperato exercitio est conseruandum. patet, quia aliquo exercitio est conseruandum & non alio q̃ temperato. Quarta cōclusio. Nō quodlibet corpus conseruabile est per exercitium intensiue temperato æquale. patet quia potest esse longius uel breuius. Corrolarium. non quodlibet æquale temperato ī gradu est temperatum nominandum. Quinta conclusio. Magis calefactiuum, et resolutiuum debet esse exercitium phlegmatici, & uniuersaliter frigidi, uel humidi q̃ calidi & sicci uel cholerici conseruatiuū, quia oportet plures & difficiliores superfluitates consumere. Corrolarium primum. non omne corpus est per exercitium sibi secundum denominationem simile conseruandum.

Corrolarium secundum. solum temperatum corpus ē exercitio simili conseruandum. Sexta conclusio est penes tenentes oppositum, & fuit Dynus. Non quodlibet exercitium magis calefactiuum est magis resolutiuum quia breue & forte est huiusmodi longum & leue oppositum. Septima conclusio est hęc. Licet ita sit magis tamen resolutiuum debet esse exercitium phlegmatici, ut prius probabatur. Corrolarium primum. illud exercitium debet esse multo longius, q̃ cholerici. Corrolarium secundum. licet nulli istorum corporum lapsorū sit exercitium secundum denominationem simile, pōt

Digitized by Google

tñ dici aliquo modo simile in effectu, quia seruat &c̄.

Corrolarium tertium stat aliquam causam minus esse calefactiuam ut exercitium, quod tamen est maioris caliditatis conseruatiuum. Ex quo sequitur q̄ si calidius dicitur, quod est maioris caloris cōseruatiuum, aliquod exercitium est calidius quod tamen est minus calefactiuum, & plura alia ex his sequuntur.

Ad argumenta patet solo & p̄cipue tertio techni.

Quæstio. lxiiij. Aphor. I.

VTRVM Res consuetę ex longo tempore deteriores tamen minus molestent corpora in cōsuetis. Arguitur multipliciter q̄ non. Primo. minus resistit corpus consuetis alterationibus q̄ non consuetis. igitur cæteris paribus ab illis facilius & uelocius alteratur. patet consequentia, & assumptum arguitur, quia maior est symboleitas & conuenientia corporis ad consueta q̄ in consueta. sed in habentibus symbolum facilior est transitus. secundo de generatione. tex. cōm. 25. & secunda sen. primi. caꝑ. de signis complexionum. in sexto genere signorum. ideo &c̄. Secundo aer calidus multo plus calefacit corpus assuetum occurrere aeri calido, q̄ non assuetum. igitur. assumptum arguitur, quia tale corpus est in suis porositatibus magis apertum. ideo eius actio magis penetrat ad interiora, & per cōsequens &c̄. Tertio sequitur q̄ fortior esset indicatio sumpta à consuetudine q̄ à naturali complexione. cōsequens falsum & cōtra Gal. 8. terap. ca. 9. & 11. ca. 3. & arguitur consequentia, quia indicatione sumpta à naturali complexione semper sunt similia offerenda. Sed stante dissimilitudine consuetudie dissimilia ēent offerēda, eo q̄ uirtutē minus molestāt. igitur &c̄. Quarto ad idem arguitur auctoritate Anic. tertia primi. caꝑ. de regimine eius quod comeditur, & bibitur. ille uero in quo mala digerunt nutrientia &c̄. Confirmat. ga oīs disgrasia lædit à suo simili.

Aristo. Auicē.

Ad oppositum est Hippo. in præsenti apho. 50. Primo nota q̄ res consuetæ possunt excedere in malitia res incōsuetas multum, aut modicū. Secundo nota. aliud est ab aliqua re magis alterari, & aliud est ab eo magis molestari. Ex eadē enim alteratione potest aliquod corpus alio magis, & minus molestari, ut siti, fame, calefactione, & infrigidatione, & sic de aliis. Prima conclusio. Possibile est res consuetas incōsuetis deteriores corpus eis assuefactum minus molestare. Probatur sic, ut in lectione dicebatur plus promouetur corpus ad tolerādum impressionem per consuetudinem q̄ sine consuetudine aliis paribus. igitur in aliqua ꝓportione plus. sit igitur q̄ in dupla & recipiatur res in sexquialtera minus mala dissueta tamē, & fiat argumentū ut alias. Secunda conclusio. Licet ita sit, non tñ quęlibet, & quātuncunq̄ deteriora assueta quibuslibet, incōsuetis minus possunt corpus molestare. Probatur, quia malitia posset tanta esse &c̄. Tertia cōclusio. Stat aliquod corpus in sua sanitatis latitudine existens ab aliqua cā magis & facilius alterari ab eadem tamen ipsum minus molestari. patet, quia stat illam alterationē esse sibi consuetam, alteri tamē dissuetam. igitur &c̄. Quarta cōclusio sequitur. Licet ab aliqua causa alterante consueta corpus consuetum facilius corpore inconsueto alterationem suscipiat, stat tamen illud idem ab eadem minus molestari. Probatur prima pars, quia in habētibus symbolum facilior est transitus. Item assuetus aeri calido citius, & uelocius calefit aliis paribus q̄ assuetus aeri frigido, à quo tamē minus molestatur uel lædit. ut docet experimentum. igitur &c̄. Secunda pars conclusionis sequitur ex præcedenti conclusione. Ex his sequitur primo q̄ per solam corporis assuefactionem ad contraria potest corporis sanitatis latitudo augeri. patet satis. Corrolarium secundū. in casu sor. & pla. sunt ęqualiter temperati omnino & continue uersus extremum temperantiæ æque uelociter æqualiter alterabuntur donec ęgrotent, & tamen citius fiet sor. ęger uel neuter q̄ pla. Tertium corrolarium non omnes homines eiusdē complexionis omnino habent sue sanitatis æqualem latitudinem. aliquorum. n. tēperatissimorū inęquales sūt latitudines sue sanitatis. Corrolarium quartum. sor. & pla. sunt oīno temperati æqualiter, & oīno à sua puncturali temperantia recedunt ęqualiter per caloris excessum. & sor. calefit in tertio, & tamen pl'o non calefit in tertio. Ex quo sequitur tertium gradum nō esse in omnibus corporibus mensurę eiusdem uel æqualis. Et infinita quasi alia sequuntur ex his.

Ad argumenta principalia respondetur. Ad primū & secundum dicitur concedendo q̄ ab huiusmodi facilius alteratur, non tamen magis, & facilius molestatur.

Ad tertium dicitur negando consequentiam, quia indicatio sumpta à consuetudine est etiam sumpta à uirtute. non. n. indicat sui conseruationem nisi pro quanto ꝑ conseruationem eius melius uirtus conseruatur. ideo indicatio sumpta à consuetudine est simul à uirtute & cōsuetudine. Et indicatio sumpta à uirtute, & consuetudine quandoq̄ superat indicationem sumptam à uirtute sola. Ad quartum argumentum dicitur q̄ illa sunt cibaria multū mala. igitur &c̄. ex quibus sequitur ualde utile esse corpus ad inconsueta transferre.

Quæstiones clarissimi doctoris Marsilij sup̄ tertia par. aphorismorum Hippocrat. incipiunt.

Quæstio. i. Aphor. i.

VTRVM Mutationes temporum ad naturam cōsimilem morbos habeant. generare. Negatiue arguitur sic. Primo usus ciborum consimilium non generat morbos, immo est salubrior usu ciborum diuersorum. ergo antecedens colligitur tertia primi. caꝑ. de regimine eius quod comeditur, & bibitur. consequentia tenet, quia similis uidetur ratio de cibo respectu corporis cibādi, & de aere nostri corporis conseruatiuo. Secundo arguitur sic. uniformis membrorum complexio melior ē membrorum complexione difformi. igitur & temporū uniformes mutationes meliores per simile. iterum consequentia tenet. antecedens patet ex auctoribus. in malitia. n. uituperatur maxime membrum habens contrarias complexiones. Tertio ad idem arguitur sic. mala complexio diuersa deterius ęquali efficit nocumentum. ergo mutationes temporum ad simile minus malæ. antecedens est Auicē. secunda primi. caꝑ. de pulsu temporum ad finem. consequentia pro tanto euidens est, quia temporum ad simile mutationes complexionem æqualē causant. Vltimo arguitur sic, mutationes ad sibi sunt consuetæ magis. igitur. consequentia tenet pro tāto, ga res usa & consueta minus efficit nocumentum, ut sumitur tertia primi. allegat. caꝑ. &. 2. aphor. apho. 38. Parum deterior cibus & potus.

Auicē. Auicē.

Ad oppositum est mens Gal. in commento. Et Aui. secunda primi. doctrina secunda. caꝑ. 4. de iudicijs temporum & eorum mutationibus.

Pro quęstione sint hę propositiones. Prima propositio. Mutationes temporum naturales corpori temperato & cōmuniter omnibus sunt bonę corporibus. Propositio colligit. secunda primi. alleg. ca. Et præsenti particula apho. 9. In moderatis temporibus. Secunda propositio. Omnium temporum mutationes utplurimum ad simile malæ sunt. hæc propositio colligitur dicto. ca. & persuadetur sic. propter has mutationes corpora cōmuniter & utplurimum à propria & debita dispositione labuntur, ergo sunt hę mutationes incōuenientes. cō sequentia nota. antecedens patet pro quanto hę mutationes alterant humana corpora ad sibi simile qualitatē.

Tertia ꝓpositio. Alicui corpori mutatio temporis debita natura est conferens. Propō nota est in multis casibus hyems enim ad calidum tendens & siccum corpori confert epileptico, æstas etiam ad frigidū mutata & humidum

midũ corpori confert cauſon patieti. Quarta propõ. Mutationes temporũ ad ſimile ceteris paribus peiores ſunt mutationibus temporum ad contrarium. Exempli cauſa. ſi æſtas autumnus hyems ad conſimilem qualitatem permutentur, ut ad calidum aut aliam qualitatem. hoc peius eſt q̃ ſi muteur eſtas à debita natura ad calidum, autumnus uero permutetur ad frigidum. Hęc propõ colligitur ex Auicẽ. ſecunda primi. doc. ſecunda. & alleg. cap̃. Et perſuadetur ratione inſinuata ibidem. unum tempus contrarium correctiuum eſt æqualiẽ lapſus prehabiti temporis, ubi in caſu alio unum tempus augmentat lapſum alterius. ergo &c̃, conſequẽtia uidetur apparens. antecedens patet. nam eſtate exiſtente calida, & autũno frido, per autũnũ corrigit eſtatis calor.

Ex his patet ſolutio ad obiecta. Ad primum, & ſecundum dicitur negando ſimilitudinem. eſt enim naturaliter ordinatum temporа fore diuerſa propter determinatos effectus, & iuuamenta quę humanis poſſunt apparere corporibus, tum ex debitis mutationibus corporum aut etiam naſcentium frugum conſeruationibus et augmentis. Ad tertiam rationem reſpondendum q̃ mala complexio diuerſa alicuius unius temporis deterius efficit nocumentum mala complexione equali illius propter ſubitam corporis mutationem, nunc ad unam qualitatem nunc ad aliam. Ideo in temporibus quando eadem die nunc quidem eſtus nunc quidem frigus autumnales egritudines expectare oportet. apho. 5. preſentis particulę. Et propter conſimilem cauſam uituperatur autumnus. apho. 10. ut patet ex cõmento. Totorũ tamen temporum diuerſitas paulatina lapſuum hincinde contingentium correctiua eſt. Ad ultimum. hęc mutatio eſt magis ad conſueta. ergo eſt minus mala. nego conſequentiam. Ad probationem, quia res cõſuetę ſunt meliores. Verum eſt rerum paritate ſuppoſita, aut non earum maxima exiſtente diſparitate, qualis eſt in propoſito. Plus. n. nocet lapſus propter conſimilem mutationem q̃ conferat conſuetudo. Plus etiam confert correctio quę fit per mutationem ad contrarium q̃ noceat incõſuetudo tẽporis, cũ tñ ſit facta ſatis paulatine.

Quæſtio. ñ. Aphor. i.

VTRVM Mutationes temporum in aliquo uno tempore factę proportionabiliter naturalibus mutationibus ſint peiores. Negatiue arguitur ſic. Hę mutationes ſunt æqualiter corporum alteratiuę, & minus mutant corpora ad inſuetum, ergo non ſunt peiores. conſequentia uidetur nota. antecedens patet. nam pono exẽpli cauſa. ſi una die ſit tanta caliditas quanta eſt in die ueris etiam immediata æſtati, & in alia die ſit tanta caliditas quanta in prima die æſtatis, non maior proueniet ex qualitatibus alteratio ſtante paſſi paritate. antecedens patet etiam quantum ad partem aliam. nam ſi corpus p mutetur à uere in eſtatem iam permutatur à tempore ſibi ualde conſueto, quia à uere ſibi multo tempore conſueto in æſtatem ſibi ſoraliter inſuetam. ſed ſi mutetur à die uernali in diem æſtiuum, mutatur ex nõ ſibi multum conſueto in conſuetum. igitur.

Ad oppoſitum uidetur eſſe mens Gal̃. in cõm. ubi cõmẽdat tẽporũ naturales mutationes in ſententia.

Pro queſtione teneatur concluſio. Mutationes temporum naturales illis dictis mutationibus ſunt meliores. Hęc propoſitio eſt auctorum. Patet etiam propter paulatinum inceſſum unius temporis in aliud. intenſa enim hyẽs in frigore, & humiditate paulatim remittẽdo procedit donec tandem perueniat ad uer. unde finis hyemis aſſimilatur principio ueris. puta etiam naturales alterationes tẽporũ à ſuperioribus magis conformiẽ regulatas corporum humanorũ conſeruationi.

Ex iſto ſoluo rationem q̃ quãuis alterationes illę ſint gradualiter conſimiles, quia tamen ſunt magis ſubitæ uel ſaltem non ſic regulatę cõformiter. idcirco nõ ſunt corporibus conferentes humanis.

Quæſtio. iij. Aphor. i.

VTRVM Mutationes temporum ad contrariũ ſint ita bonæ ſicut mutationes naturales. Affirmatiue arguitur ſic. Tanta poteſt eſſe adinuicẽ temporũ cõtrariorum proportio quanta temporum naturaliter mutatorum, ergo conſimilis debet alteratio prouenire. conſequentia tenet pro tanto, qa ex æquali proportione equalis debet effectus prouenire ſaltem proportionabiliter. antecedens notum eſt in caſu probabili. quanto. n. eſtas eſt calidior eſtate naturali tanto poteſt autumnus eſſe frigidior. Præterea hanc mutationem Auicẽ. cõmẽdat auctoritas loco iam dicto.

Ad oppoſitum eſt ſententia Gal̃.

Pro queſtione teneantur duę concluſiones. Prima concluſio. Temporibus nõ multum intenſe mutatis ad contrarium hęc mutatio non eſt multum mala. Propõ hic colligitur ex Auicẽ. loco dicto, & etiam ex cauſa qa unum tempus corrigit alterius lapſum. Secunda ppõ. Magnę mutationes ad cõtrarium ſunt ualde malæ. Propoſitio ſic arguitur. ualde pſternunt corporum uirtutem. ergo. nota eſt conſequẽtia. antecedens patet, nã primo ſi primum tempus ualde alterat ſic alterando ualde proſternit uirtutem. ſi ergo ueniat tempus contrarium ualde intenſum ſubito, abiiciendo primum lapſum ualde proſternet uirtutem. exempli cauſa. Corpus ualde calidum ſi exponatur aeri ualde frigido leditur multũ, & econtrario. Ex propoſitione prima, & ſecunda infero concluſionem reſponſalem iſtam. Mutatio temporum ad contrarium non eſt ita bona ſicut naturalis ſucceſſio temporum. Propoſitio ſic patet. hęc mutatio eſt pſtrativa uirtutis. ergo. antecedens patet ex probatione ſecũdæ propoſitionis. Ad rationem primam. Æqualis poteſt eſſe proportio. ergo equalis productio effectus. Cõcedo equalis gradualiter ſaltem proportionaliter, non tamen, ergo eque boni. nam bonitas qualitatis productæ non attenditur ſolum penes gradum, immo penes modum, uel moderatam inductionem. ita ut ab intrinſeco debite ualeat defendere. Ad ſecundam rationem reſpondendum quòd hę mutationes dici poſſunt bonę reſpectu mutationum ultra naturalem diſpoſitionem ad ſimilem qualitatem factarum.

Quæſtio. iiij. Aphor. i.

VTRVM Mutatio omnium temporum ad temperiem ſit melior naturali ſucceſſione temporum. Affirmatiue arguitur ſic. Tempus temperatum ceteris eſt melius. ergo mutatio temporum omnium ad temperamentum debet eſſe melior. conſequentia tenet, quia bonum quãto cõmunius eſt, & amplius tanto melius, ut colligitur primo ethicorũ. antecedens notum eſt. Ariſto.

Ad oppoſitum eſt mens auctorum maxime naturalem ſucceſſionem temporum cõmẽdantium. Pro quæſtione teneatur concluſio. Compenſatis omnibus p conſeruatione, & uita corporum humanorũ melior eſt naturalis ſucceſſio temporum, q̃ ſit mutatio omnium temporum ad temperamentum. Patet primo propoſitio, qa cõmuniter tempora ſunt lapſa, quę meliorantur ex naturali ſucceſſione. multę enim frugum digeſtiones fiũt quæ non fierẽt in tempore temperato, nec ſic per conſequens fieret corporum conſeruatio. Ad rationem ante oppoſitum. tempus temperatũ eſt melius, dico q̃ tẽpus tẽperatum temperate durans melius eſt.

Quæſtio. v. Aphor. ñ.

VTRVM Lapſę complexiones melius cõtrariis temporibus ſe habeant. Negatiue arguitur ſic. Primo conſeruatio fit per ſimilia. igitur &c̃. pars põnis negatiua uera. conſequentia nota. antecedens colligit̃ tertio techni. tex. 43. Secundo oſtendo q̃ habentes frigidam complexionem melius conſeruantur hyeme, hyẽs habet caliditatem reſoluentem. ergo. antecedens colligitur ſecunda primi. doc. ſecunda. cap̃. 3. de naturis temporum, & eorum mutationibus. ubi uult aerem quan- Auicẽ.

Digitized by Google

tuncunq; frigidum, solis tamen & uirtute stellarū uirtutem habere resoluendi. Q. etiam hyems ex caliditate componatur, primo complexionum. ca. 4. sententia dicta Gal. consequentia tenet. quia per se caliditatē hyemis prohibebitur à lapsu habes frigidam complexionem. Vltimo arguitur per rationem Rasis. 17. continentis. cap. de aere &c. Et est ratio talis per cibum consimilem corpori corpus conseruatur. ergo & per aerem. consequentia tenet, ꝓpter consimilē habitudinē & proportionē aeris & cibi ad corpus hūanū aīs ponit ibidē.

Rasis.

Ad oppositū quęstionis est Gal. in fine cōmenti.

Pro quęstione pręmittatur hęc propositio alias tenta. Prima propositio. Licet per consimilia in forma & in gradu actuali non fiat actio in. a. membrum corporis cui ista similantur in forma, & in gradu. per ista tamen nullatenus potest fieri illius conseruatio. Propō euidēs est. licet. n. aer equaliter calidus cordi non agat ut est notum in corde, cum tali tamen aere non potest cor conseruari, ut colligitur secunda primi. doc. secunda. capo. 2.

Auicē.

Secunda propositio. Corpora calida, & sicca non male se habent in ęstate, quia caliditas ęstatis sit intensior caliditate eorum. Propositio sic arguitur. caliditate nō debite euētante cor istorum isti non debite conseruanť in tali aere. ergo. antecedens notum est cuilibet, consequentia tenet per propositionem primam, quia calidita te equata saltem alicui membrorum, quia magis principali non fit debita corporis euentatio uel cordis. Tertia propositio. Calidi, & sicci male se habent in ęstate, quia cor eorum male euētatur in ęstate. Hęc propositio patet. Primo ex Rasi loco alleg. ubi uult aerem esse sicut medicinam per contrarium euētantem cor, qui aer existens calidus & siccus īdebite euentat cor calidum et siccum. Secundo probatur dicta conclusio sic. ista suppositio ꝙ remissius aer sufficiat euentare cor calidum, et siccum q̄ cor temperatum, quod suppositū est satis cōmune, & probari posset, quo suppositio arguitur sic. aer temporis temperati ut ueris proportionatur in euentando cor temperatum. ergo habens complexionem calidā & siccam non debite euentatur in æstate. consequentia tenet, quia talis per suppositum debet euentari per aerē frigidiorem aere debite euentante cor temperatum. ergo per aerem frigidiorem aere ueris, & nō per aerē ęstatis. Tertio sic. Per aerem temperatum siue in temperato aere corpora cholerica se optime habent, & cōmuniť oīa corpora. ergo in aere calido, & sicco disposita sūt ad lapsum, & sic non bene se habent. antecedens est cōmune concessum, de quo dicetur inferius. consequentia tenet, quia aer æstatis notabiliter excedit in calido, & sicco aerem ueris. Q uarta propositio ad quęstitū sit hęc. Corpora frigida & humida male se habent in hyeme, et bene in æstate. Propositio persuadetur. propter frigiditatem, & humiditatem hyemis labuntur lapsu matori. ergo. consequentia est nota. antecedens patet. frigiditate & humiditate hyemis propriam naturam obseruantis frigiditatē corporum, & naturalem humiditatem excellētibus. Q uinta propositio. Corpora calida, & sicca macra, & inanita non bene se habent in hyeme. Propositio colligitur ex Gal. prima apho. cōmen. 15. illius apho. Ventres hyeme &c. Persuadetur ex causa ꝓpter frigiditatem hyemis horum corporum raritate disponēte, & pauco calore in quanto modicum resistente horū nimium repugnare naturę. Sexta propositio. Corpora calida, & sicca quibus frigiditas hyemis debite mensuratur hyeme melius se habēt q̄ ęstate. Propositio patet cum moderato hyemis frigore naturalis calor non refrenetur à lapsu, & propter frigoris moderantiam non lædatur uehementer.

His positis patet solutio ad obiecta ante oppositum.

Ad punctum primi cōseruatio debet fieri per similia. uerū est ꝑ similia effectiue. Nūc uero dicendū ꝙ moderata cōtraria, sunt effectiue similia lapsis compōnibus pro quanto ipsa faciunt permanere in eadem disposīne. Ad secundā rōnem respondendū ꝙ hyems est à prædominio frigida, quamuis in se aliquid caloris contineat.

Ad auctoritatem & rationem Rasis dicendum per ea quæ dicta sunt in conclusionibus.

Quæstio. vi. Aphor. ij.

VTRVM Corpora calida, & humida melius se habeant hyeme q̄ ęstate. Et ꝑ nunc hę propositiones teneantur. Prima propositio. Caliditatis & humiditatis in lapsu paritate suppositā aut amō. eius excedēte calore hæc corpora melius se habent hyeme. Hæc propositio potest colligi ex sententia Gal. cōmen. 15. alle. Potest etiam persuaderi ex hoc, quia frigore hyemis quasi per uiā aliqualis antiparistasis reuocato intrinsecus unito & fortificato calore fortes fiunt digestiones humorū fortes restaurationes & superfluitatum, & non naturalium humiditatum uehementes insensibiles resolutiones, æstate uero humorali ebulliente materia ad grandes putrefactiones disponuntur. Secunda propositio tenenda est hæc. Contingens est humiditatem intantum proportionari calori ut calida, & humida corpora petius se habeāt hyeme q̄ æstate. Patet propositio ex hoc, ga ipsa sic exhausta cō currentibus frigore, & humiditate hyemis caloris fiet naturalis suffocatio.

Quæstio. vij. Aphor. ij.

VTRVM Actus conseruatiuus sit melior pręseruatiuo. Primo ꝙ actus præseruatiuus corporum lapsorum sit melior. arguitur sic. Corpora lapsa melius se habent in temporibus contrarijs. igitur. anteced ens colligitur ex prędicto cōmen. ex hoc. tenet cōsequentia, qa propter contrarietatem præseruantur, & prohibentur à lapsu. Secundo arguitur sic. Corpora lapsa non eē lapsa nec labi ulterius est melius q̄ corpora remanere lapsa uel ulterius labi igitur actus prędseruatiuus melior est. consequentia tenet quia per actum prędseruatiuum prohibetur saltem lapsus ulterior.

Ad oppositum arguitur sic. Corpori temperato melior est conseruatio. ergo & corpori lapso. consequentia tenet pro tanto, quia utraq; dispositio ut lapsa, & temperata est naturalis sic per consequens conseruanda. Primo notandum ut ex tertio techni. tex. 50. est colligendum illa parte. Si igitur permutare &c. ꝙ conseruatio est seruatio in consimili dispositione aut reductio ad meliorem dispositionem, quo modo conceditur artem reducti uam corporum esse artem conseruatiuam. Secūdo notandum ꝙ prędseruatio potest sumi cōmuniter ꝓprie & magis proprie. Prędseruatio cōmuniter sumpta nihil aliud est q̄ ante seruatio q̄ corpus cadat in lapsum ī quē cadere pronum est, siue corpus ponatur actualiter lapsū siue nō. Et sic cōcedendum corpori seni temperato deberi prędseruationem, quem modum obseruasse uidetur Auicē. tertia primi. exprimens corporum regimē. Sumitur secundo præseruatio pro ante seruatione corporis naturaliter lapsi q̄ ad lapsum deueniat ulteriorem in quem cadere pronum est. Sumitur tertio præseruatio magis proprie, & est ante seruatio corporis lapsi prędter naturam ne in lapsum cadat ęgritudinalem, & isto modo apud auctores prędseruatio cōuenit solis neutris decidentię. Prima propositio contra quē dam. Alicui corpori temperato melius est reduci q̄ conseruari in consimili tempore. Propositio notissima est in casu. Supponatur. n. puer lapsus à generatione aut à tempore ita ꝙ non sit in medio temperamenti secūdi modi ad iustitiā, immo ad extremum declinet intensius aut remissius. Isto posito quod est concedendum intelligenti temperamēta arguitur sic. huic corpori melius est ꝙ reducatur ad medium temperamenti q̄ in suo temperamento permaneat. igitur. antecedens notum cum hoc corpus fiat temperatus & melius per hanc reductionem. cōsequētia nota. Secunda propositio notissima est hæc. Cæteris paribus nulli corpori temperato melior reductio ad

Conse uatio quid. Prędse uatio tripłr.

aliam

aliam latitudinem corporum q̃ conseruatio in tempe-
rie. Propositio arguitur sic. latitudo temperamenti ce-
teris alijs est melior. ergo nota est cõsequentia. antece-
dens patet per notitiam temperamenti iustitialis de mo-
Cap. 1. do secundo. Patet etiã antecedens ex dictis Gal. secũdo
cõplexionum. temperatam cõplexionem cõmendãtis.
Tertia propositio. Corporibus lapsis naturaliter pre-
seruatio non est melior conseruatione sumendo propriis
sime preseruationẽ. Hec propositio sic ꝓsuadet. corpo-
ra lapsa naturaliter quia sana. lapsa tamen non sunt neu
tra decidentiq; ut suppono pro nunc tanq̃ probatum in
primo techni. igitur eis non cõpetit preseruatio ad istũ
sensum. cõsequentia tenet ex notitia huius preseruatio
nis. Quarta propositio. Corporibus lapsis naturali-
ter preseruatio secundo modo sumpta nõ est melior cõ-
seruatione notificata ut est dictum. Propositio arguit
sic. preseruatio illo modo sumpta est conseruatio & ecõ
tra. ergo. cõsequentia nota, quia idem nõ est melius se
ipso. antecedens patet habẽti significata preseruationis
& conseruationis. Vltima propositio. Melius est prohi
bere corpora lapsa à futuro lapsu ipsa aliqualiter corrigẽ
da q̃ ipsa precise cõseruare in cõsimili dispositiõe. Pro
positio cuilibet est nota. Ex ista infert propositio intẽ
ta in aphor. & cõmento. Corpora naturaliter lapsa cõi-
ter se melius habẽt in tpibus contrarijs moderatis &c̃.
Propositio sic patet. per hæc tempora prohibentur à
lapsu. ulteriori & aliqualiter corriguntur. antecedens
notum propter moderantiam contrarietatis pre prehabitam conclusionem. tenet consequentia.

His positis patet rationes ante oppositum penultimã conclusionem ostendere.

Ad rationẽ uero post oppositum respondendũ negan
do cõsequẽtiã. licet. n. sit aliqua cõplexio naturaliter talis
correctione, tñ melioratur & prohibitione à lapsu.

Quæstio. viij. Apho. iiij.

VTRVM morbi generati in tempore simili &c̃.

Ad partem negatiuã arguitur sic. Primo. morbi ge-
nerati in tempore simili intensiores sunt generatis in tẽ
pore contrario. ergo antecedens colligitur ex dicto eius-
dem posito & allegato secunda. apho. cõmento. 34. nã
simile additum simili facit ipsum furere. morbus ergo
in tẽpore cõsimili natus est esse furentior & intentior.
consequentia est nota, quia ceteris paribus intẽsio mor
bi maiorem arguit malitiam. Secundo arguit sic. mor
bi generati in tempore consimili & curati in tẽpore cõ-
simili meliores existunt curatis in tempore contrario.
ergo dictum Gal. falsum absolute consequentia tenet,
quia absolute intelligit morbos in tpe simili genitos &
in cõtrario curatos fore meliores. añs arguit, ꝙ q̃to ostẽ
dit morbũ esse breuiorẽ ex quo curat in tpe simili.

Ad partem qõnis oppositam est Gal. in cõmento.

Pro quæstione propter argumentum primũ ante op-
positum teneatur talis conclusio.

Prima. Aliqui morbi generati in tẽpore consimili. ſ.
qualitatibus morborum curati in tẽpore contrario pei-
ores sunt non curo de confundentia termini genitis in
tẽpore consimili & curatis in eodem. Propositio supra
arguta est per argumentum ante oppositum. Secunda
propositio est hęc & nota. Quibusdam morbis pro cura
generatis in tẽpore consimili siue per se, siue per accidẽs
plus nocet tẽpus contrarium q̃ tempus consimile. Pro-
positio probatur sic. tertiana æstiua melius curat̃ ęsta-
te q̃ hyeme. ergo cõclusio uera. nota est consequẽtia cũ
hyems improportionetur qualitatiue tertianę. antece-
dens patet propter æstatem abbreuiare morbos, ut pa-
tet. 1. apho. cõmento. 12. &. 2. apho. apho. 25. Tertia
propositio. Morbus cõplexionalis genitus in tẽpore si-
mili de per se curatur melius in tpe cõtrario. Propositio
arguitur sic. curatio morbi de per se fit per contrariũ. er
T. 83. go antecedẽs colligit. 3. techni illa parte. Curatio quidẽ
unum habet modũ &c̃, cõsequentia tenet, quia tempus
contrariũ cum contrarietur morbo iuuat ad curã. Ex
illa propositione patet intellectus Gal. q̃ morbi genera-
ti in tpe simili, curati autẽ in tẽpore contrario meliores
sunt. Hoc est morbi generati in tempore consimili, cu-
rantur melius in tẽpore contrario sola medicatione sum
pta ab essentia morbi, ut pręter naturam & aliorum pa
ritate supposita, tum etiam ex hoc, quia morbus à facili
causa generatur in tempore consimili, ideo intensionis
paritate supposita curatur facilius.

Istis conclusis patet responsio ad obiectum. Ad pri-
mum per primam conclusionem.

Ad secundum respondẽdum q̃ non est intentio Gal.
uelle q̃ morbus qui generatur in tẽpore consimili dila-
tus curationi in tempore contrario sit melior, sed uult q̃
morbus in tempore consimili melior est ad curationem
si sibi superueniat tempus contrarium indicatione sum
pta ab essentia morbi & de per se.

Quæstio ix. Apho. iiij.

VTRVM dietæ siccæ meliores sint ætatibus & Gal.
morbis humidis & calidę frigidis. Negatiue arguitur
auctoritate Gal. 8 terapeu. finali cap. ubi uult q̃ ętas
indicat de dieta simili, unde coniuncta ætate morbo ra-
tione ætatis fit similium indicatio.

Ad oppositum est Gal. in præsenti parte.

Pro quæstione omittendo multa sunt quędam notata Dieta
& conclusiones. Primo notãdum q̃ dieta appellari po talis tri
test talis actualiter uel potentialiter & effectiue. Primo pli.
modo unum appellatur humidum. Secundo modo ali-
quid appellatur tale, uel in potentia passiua uel in poten
tia actiua. In potentia passiua, quia taliter est aptum pa
ti ut conuertatur reponendo partem talis uel talis mem-
bri. exempli causa. aliquis cibus potest dici humidus,
quia aptus reponere partem humidam. Et notetis istum
modum per ipsum esse aptum pati membro humido nõ
quia de se aliquid agat. Tertio aliquid appellatur poten-
tia tale loquendo semper de dieta, quia potens conuerti
reponendo partem membri talem taliter alterando. cum
tale nutrimentum transmutetur. exempli causa. lactu-
ca est potentia humida, quia scilicet potẽs reponere par
tem carnis humidam per suam qualitatiuam dispositio-
nem potens est etiam in humidum sanguinem transmu
tari humectatiuum membri. Et isto modo illud appella
tur potentia humidum quod potest efficere rem humidã
non existentem humidam. Et isto modo potissimũ die-
tę appellãtur tales respectu corporum temperatorum.
Quarto. aliquid appellatur potentia uel effectiue tale,
quia potens facere aliquid esse uel manere tale. exempli
causa. aliqua dieta appellatur cholerica, quia faciens cor
pus esse uel permanere cholericum exẽpli causa. secũdũ
istam uiam si cholericum corpus fit aptum per uiã exic-
cationis fieri melancholicũ iuxta Gal. 2. techni illa par
te. Decidentię quidem tunc dietę frigidę facientes cor- In trac.
pus permanere cholericum refrenando calorem dici pos- 4. te.
sunt effectiue cholericę uel potentia calidę. Prima cõ- 20.
clusio est hęc. Morbi de per se indicant applicari cõtra-
ria. Propositio colligitur loco allegato.

Secunda propositio. Ætates lapsę indicant oblationẽ
dietarum sibi effectiue similium. Propositio patet per
Gal. ubi supra. Tertia ꝓpositio. Ætates lapsę, ꝙ quan
to lapsę melius se habent ad dietas contrarias secundum
denominationem q̃ ad similes. Propositio colligitur ex
textu. Arguitur etiã sic. pro quãto per has dietas preser-
uantur seu reducuntur. Quarta propositio. Nõ sem-
per ætates lapsę coniunctę morbis melius se habent ad
dietas similes secundum denominationẽ. Propositio ar-
guitur sic. in ætate calida patente causonem nõ melius
se habet corpus ad dietam calidã q̃ frigidam. ergo &c̃.

Vltima propositio. Indicatio sumpta ab ætate lapsa cõ
iuncta morbo aut etiam complexione naturali coniun
cta morbo de applicatione similium maior est quàm
tempore sanitatis. Potest propositio colligi ex Gal. ubi

Digitized by Google

ſupra. Et perſuadetur ſic. hoc caſu ſtante intētio eſt ad curandum morbum & ex ætate intentio eſt ad prę cise conſeruandum, ideo plus eſt indicatio ſimilium. conſequentia tenet, quia indicatio ab ætate ut conſeruāda eſt de applicatione tantum talem reponētium partem qualis eſt in ętate deperdita.

Iſtis habitis patet reſponſio ad obiecta.

Quæſtio. x. Aphor. iiij.

VTRVM ſola tēperata cōplexio ſuo ſimili gaudeat. Negatiue arguitur ſic. Primo qualiter ſe habet dieta temperata ad corpus temperatū taliter dieta lapſa ad corpus lapſum. ergo ſicut dieta temperata conſeruat corpus temperatū, ita dieta lapſa corpus lapſum. antecedens eſt notum. ſicut enim applicatur dieta tēperata cor pori temperato, ita dieta calida ut duo corpori lapſo ut duo poterit applicari. Secundo arguitur ſic. ęquale in conſimili latitudine non agit in ęquale, ergo dieta lapſa nō faciet labi corpus lapſum. antecedens notum. conſequentia tenet, quia dieta lapſa poteſt eſſe ęqualis gradus & in latitudine conſimili.

Ad oppoſitum eſt Gal. in litera. Pro quęſtione primo ſupponendum corpus temperatum ſeu ſemper ſanum in ętate temperata fore naturaliter inclinatū ad taliter pmanēdum. hęc propoſitio colligi poteſt primo techni
Tex. 6. in notitia corporis ſemper ſani. Secunda propoſitio eſt hęc. Tale corpus eſt aptum per dietam cōſeruari tpatā. Propoſitio arguitur ſic. dieta tēperata non eſt pmutatiua corporis tēperati, nec corpus tēperatum eſt inclinatū. naturaliter labi in ętate tēperata. igitur propoſitio con tinet ueritatem. antecedens euidens eſt quantum ad par tem primam per notitiam dictę temperatę. quantum ue ro ad ſecundam partem per habitam propoſitionem.

Vltima propoſitio eſt hæc. Corpus lapſum lapſu naturali uel præter naturam non eſt aptum debite conſeruari per dietam abſolute talem ſecundum denominationem. Propoſitio arguitur ſic. corpus naturaliter uel pręter naturam lapſum eſt intrinſece inclinatum ad lapſum. ergo ſibi ſimili applicato non debite conſeruatur. antecedens ſatis eſt notum ex dictis primo techni pro parte etiam & ſecundo. probatur conſequētia, quia applicato ſibi adiutorio labetur.

Et dictis patet reſponſio ad obiectum q licet per poſſibile ita formaliter & gradualiter ſe habeat dieta lapſa ad lapſam cōplexionem uel ętatem, ut temperata ad tēperatam. lapſa tamen eſt cauſa lapſus ulterioris, ubi tem perata pręciſe in temperie conſeruat temperatam ſicut etiam de aere conſimili dictum eſt.

Quęſtio. xi. Apho. iiij.

VTRVM ęgritudines bene ſe habeant ad tēpora anni. Negatiue arguitur ſic. Primo. omnis ęgritudo melius curatur tēpore calido ꝙ tēpore frigido. ergo conſequētia ex hoc eſt nota, quia ęgritudines bene ſe habēt ad tēpora, quia ad tēpora contraria. antecedens arguit, quia ęſtas ſeu tēpus calidum omnes abbreuiat morbos ut habitum eſt. 1. apho. cōmen. 12. Secundo ſic. morbi calidi curantur per calida. ergo. cōſequētia tenet per probationem habite cōcluſionis. antecedens patet. nam cholerica febris curatur per pharmacum. omne autem pharmacum ſecundū ſe calidum eſt & ſiccum. 1. apho. cōmen. 24. illius apho. In acutis paſſionibus. Tertio arguitur ſic. apoſtemata calida plus fiunt tēpore frigido ꝙ tēpore calido. igitur &c. antecedēs pro tāto tenet, quia materię calidę maxime aptę ſunt colligi in hyeme.

Ad oppoſitum quæſtionis eſt prima concluſio apho.

Pro qōne primitus hę cōcluſiones teneantur. Prima cōcluſio. De per ſe & indicatione ſumpta ab eſſentijs morborū, morbi ſunt apti melius ſe habere in tēpore contrario. hęc prima concluſio perſuadetur per probationem primę cōcluſionis apho. Secūda propoſitio. Morbi ſunt aptiores ad curandum pluries in tēpore ſimili ꝙ in tēpore cōtrario propter cauſas à quibus depēdent aut propter aliquid accidentaliter contingēs ad eam conferēs. Propoſitio patet ſic materię morborum materialiū ſecūdū plurimū diſpoſitores ſunt remotioni in tēpore calido ꝙ in tēpore frigido igitur. cōſequentia tenet, quia ad remotionem materierū à quibus dependent morbi materiales, illorum morborum cōſequitur remotio, cum ſint ſientes morbi. antecedens pōt patere per unā rationem ante oppoſitum, eo etiā quia caliditatis eſtiuę eſt ratificare poroſitates mēbrorum, ſubtiliare materias, & eas euaporationi diſponere. Patet etiam propoſitio quantū ad aliam partem. Nam morbus frigidus per applicationē frigidi per accidēs curatur melius. ergo etiā eſt contingens morbum frigidum melius curari in tēpore frigido. cōſequentia probabilis propter cōſimilem operationē tēporis frigidi operationi medicaminis frigidi. antecedēs ſumitur. 5. apho. apho. 22. ibi. Eſt autem ubi in tetano. Ex iſtis duabus infertur propoſitio tertia. Morbi ī materiales melius ſe habent ad tpa cōtraria. Patet, ppoſitio. nā cura fit p cōtrariū. ergo &c.

Infertur quarta. Contingēs eſt morbum materialem melius ſe habere & curari in tēpore conſimili. Propoſitio hæc patet per ſecundam. Infertur quinta propoſitio. Morbi probabiliter plus intendi poſſunt in tempore conſimili ꝙ contrario. Propoſitio nota eſt propter tempus iuuare ad intenſionem cōſimilis cōplexionis. Infertur ſexta. Igitur morbi peiores ſunt de per ſe in tēpore conſimili ꝙ in tēpore contrario. Propoſitio arguitur ſic. ſunt diſpoſitiores, ut intendantur in tēpore conſimili per habitā cōcluſionē. ergo probabiliter peiores quādocȝ, tenet conſequentia, eo ꝙ morbi intenſio peior eſt.

Iſtis pręhabitis patet reſpōſio ad obiectum. Ad primum per ſecundam principalem cōcluſionē. Ad ſecūdum cōſimiliter patet reſponſio reſpondendo ad antecedens per ſecundam partem ſecundę concluſionis principalis. unde dicendum ꝙ pharmacum calidū de per ſe nō curat morbum calidum, immo non curat niſi ſuā abijciendo materiam. Quid autē ſit per ſe curās omittatur pro nunc. Ad ultimum. aīata calida plus fiunt tēpore frigido. poſſum negare antecedens. Et dico ꝙ calidę materię plus poſſunt colligi æſtate ꝙ hyeme, ad iſtum ſenſum, quia plures calidas materias cōtingit reperiri in corpore æſtate ꝙ hyeme. Vel ſecundo dicendum ꝙ hę materię non plus apoſtemant hyeme ꝙ æſtate de per ſe, qa ſemper plus reperiātur hyeme ꝙ æſtate. ſed per accidēs, quia frigiditate hyemis plus contingit claudi & oppilari poros. plus etiam contingit ingroſſari materias, ut non tantum diſponantur exitui per uiam inſenſibilis reſolutionis quantum diſponuntur calore æſtatis.

Quęſtio xi. Apho. v.

VTRVM aliqua parte diei exiſtente calore & ali quando exiſtente frigore inæquales oporteat expectare morbos. Adi partem negatiuam arguitur ſic. Primo. unum tempus alteri in complexione contrarium prędecentis malitiam corrigit. ergo & una hora diei contraria idem operabitur. antecedens colligitur ex hac parti- Auice
cula tertia & ſecunda primi. doc. 2. cap. de iudicijs temporum & eorum mutationibus. Secundo arguitur ſic motus caloris naturalis quālibet uirtutem confortat. igitur &c. nota eſt conſequentia, quia tali facta mutatione horarum mouetur caliditas naturalis ad motū exercitij debite confortantis. antecedens colligitur. 2. apho. 4. S. commento illius apho. In omni motione corporis cū ceperit quis dolere ſtatim quieſcere remediū eſt. Tertio arguitur ſic. nocte ſuccedente aut etiam ipſam ſequēte die non cauſatur morborum inęqualitas. ergo antecedens cuilibet eſt notum, temporibus propriam naturam obſeruantibus. tenet cōſequentia, quia cōſimiliter uidet mutari aer nocte ſuccedēte aut ſequēte die quēadmodū aliqua parte diei exiſtēte calida & aliqua frigida.

Quarto arguitur ſic. morbo calido cōpetit medicina Tex.
adęquate frigida. igit, antecedens colligit tertio techni, 97.
quia

quia omnis cura debet fieri per cõtraria inęquali gradu.

Ad oppositum quęstionis est Hip. in apho. & expressius Gal. in commen.

Pro quęstione sunt notata & conclusiones. Primo prẽmittendũ ut colligitur ex cõmento hanc mutationẽ intelligi tẽporum cõplexionibus mutatis subito. & intensę, cum. n. natura subitas refugiat alterationes, ĩmo
T. 53. eas nõ sustineat & prosterna tur eisdem ut tertio techni est collectum, ideo sic temporum occurrentibus mutationibus ipsam debilitari contingit. Secundo notandũ ꝙ ex primo sequitur hanc temporum mutationẽ & successionem nõ esse secundũ temporum naturalẽ cursum & debitum. Prima conclusio responsalis. Dicta mutatio temporum est generatiua morborum. Propositio arguitur sic. hæc mutatio est prostratiua uirtutis & generatiua humorum diuersorum non aptorum à uirtute regulari, ergo. nota est consequentia, quia nõ rectis nec regulatis humoribus morbi generantur. antecedẽs est euidens ex prẽmisso pro quanto hę mutationes sunt ꝓstratiuę uirtutum, quia sunt prẽter naturam subitę & intensę. Secunda propositio. Secundũ aliquam contingentiam alicui corpori bona est mutatio hęc temporũ. uerificata propositio continet ueritatem. corpori enim calido bonum est aerem succurrere frigidum, calido inquam prẽter naturam intenso, ut experientia notat in opere, nam corpori habenti uehemẽtem caliditatẽ qua timeamus calidum apoplema, uehementer frigida actua liter & subito applicamus sibi. ergo hęc partialis mutatio temporum conuenit. Tertia propositio. Licet plurimum ex hac mutatione uarię generentur morbi non est inconueniens, tamen generari unum & uniformem morbum secundũ plurimum. Hoc persuadetur. Primo ad experientiam, nam autũ no naturaliter existente inęquali conuenit maxime fieri quartanas, tum quidẽ caliditate prẽcedentis æstatis quę combussit materiã, qua remanente & recluſa ꝓ frigiditatẽ autũni quartana febris cõsequię multiplicata ẽt melãcholia in autũno frigiditate & siccitate sibi proportionatis dñantibus.

Istis conclusis patet responsio ad obiecta ante oppositum. Ad primum neganda est consequentia, eo ꝙ unũ tempus paulatine succedit alteri, ubi una hora magis subito succedit alteri, propter quod contingit cõplexionẽ horarum magis prostrauisse uirtutem. Ad secundum respondendum negando consequentiã & dicendo ꝙ motus caloris naturalis factus propter mutationem horarũ non similatur debito exercitio, ex quo fit paulatine & debita caloris extractio & alteratio. prẽterea non est similitudo eo ꝙ post caliditatem horę immediate cõsequitur frigus. unde si exercitium & calorẽ corporis frigus immediate sequitur intensum magna corpori consequitur alteratio. Consequitur enim aliqua uehemens oppilatio propter frigiditatem recludentem caliditatem interius, aut saltem humores, aut consequitur lesio ex subita penetratione frigoris. Vnde dicunt uulgares hũc hominem esse recalefactum. i. retro & intus calefactũ. Similiter dicunt equum esse reprehensum quasi retro prehensum & intrinsecus. sic recluſis humoribus, ut febriat equus & patiatur oppilationes. Ad tertiũ respondeturnegando consequentiam eo ꝙ nox naturaliter succedit diei & econtra, unde corpus est consuetum naturaliter tali mutationi. alia etiam iuuamenta sequuntur ex hac successione temporum. Pro quo dicebat Seneca in epistolis ad Lucillum. epistola tertia. Cum rerum natura deliberat, ipsa dicet tibi se diem feciſſe & noctem.
Sene. Ad quartũ rñdendum negando consequentiã, & causa est, quia etiã medicinę curantes debent esse nõ subito sed applicatę paulatinę, unde ut pluries est dictũ cura fit per contraria inęquali gradu effectiue inquantũ ad totã approximationem, & ista est moderniſſima conclusio.

Quęstio xiij. Apho. vi.

VTRVM accidentia naturas consequãtur morborum. Affirmatiue arguitur sic. Ad morbos instrumentorum harum lęsarum operationum consequunt actiones lęsę. igitur &c. antecedens colligitur tertio de accidenti & morbo. ubi describitur morbus per lędere ĩmediate & sensibiliter operationes, tenet consequentia per hoc, quia tales lęsiones non sunt niſi accidentia quæ in litera explicantur. Gal. Cap. 1.

Ad oppositũ quęstionis uidetur esse in parte in Gal.

Pro quęstione hęc cõclusio tenẽ. Ad aliquos morbos prędicta accidentia cõsequuntur. Propositio patere potest per particulares auctorum locutiones in morbis, ad quos ut euidens est accidentia consequuntur. Prẽterea arguitur sic. ad uentum austrinũ uel borealem hęc accidentia consequi possunt. igitur & ad morbos aĩs uoluę pñs apho. cum suis concordãs. cõsequentia ex hoc euidens est. quia instrumenta seu uirtutum organa morbis taliter poterũt disponi qualiter his uẽtis exterioribus.

Ad Galenum respondendum eum non negare accidẽtia consequi morbos.

Quęstio. xiij. Apho. vi.

VTRVM aliqua accidẽtia consequantur naturas morborum. Negatiue arguitur sic. Morborum nullæ sunt naturę. igitur hęc accidentia non consequuntur naturas morborum. cõsequentia uidetur apparens, antecedens patet, quia si aliqua foret natura morbi tunc sequitur morbum per hanc naturam ita hunc effectũ efficere ꝙ non alium. cuius oppositum experientia notat, quia idẽ morbus est cõtrariorũ effectuum effectiuus.

Ad partem oppositã est Gal. in cõmento. Pro quęstione prẽmittendum ꝙ natura morbi non est aliud q̃ morbus inclinatus ad taliter uel taliter operandum aut impediẽdum ut natura morbi calidi est calefacere & lędere quia calidus est. natura etiam oppilationis, quę nõ est aliud q̃ membrum esse oppilatum est lædere impediendo transitum uel delationem. natura. n. phlegmatięę febris est lędere taliter, ut pendens à phlegmatica materia ita ꝙ effectus qui consequitur ad morbum, ita ꝙ eius effectio non principaliter causam denominat exteriorem sic dicitur consequi naturam morbi. Cõclusio responsalis. Licet accidentia quę in humanis corporibus generantur, causas exteriores secundũ plurimum cõsequantur, aliqua tamen naturas morborum consequuntur. Propositio quantum ad partem primam colligiť ex illo fideli Cõmentatore Auer. 3. colliget cap. 1. ad finẽ. Auer. ubi uidetur uelle ęgritudinem materialẽ lędere per malam cõplexionem immaterialem superuenientem membro à calore uel frigore. Quantum ad secundam partẽ persuadetur sic. Aliqua accidentia consequũtur morbũ non ut à causa exteriori pendentem, immo uel penitus ĩdependentem uel à causa interiori pendentem. aĩs notũ in accidẽtibus cõsequẽtibus causonẽ aut ęthicã &c.

Isto posito ad argumenta patet responsio. Ad obiectum primum morborum nulla est natura. declino antecedens ad sensum datum. Ad probationem respondeꝙ idem morbus potest esse per accidens effectiuus cõtrariorum, ut ad modum medicorum morbus calidus per se est effectiuus lęsionis calefaciendo. per accidens autẽ habet infrigidare resoluendo & abĳciendo spumosam substantiam calidam. Morbus est effectiuus duplr.

Quęstio. xv. Apho. vi.

VTRVM à causis exterioribus hęc accidẽtia sine morbis contingere possint. Sine formatione obiecto; teneantur hę conclusiones. Prima cõclusio. Hęc accidentia remissa quæ non sunt sensibiles lęsiones sine morbis contingere possunt. Propositio sic probať, cuilibet morbo sensibili operationum lęsio correspondet. ergo consequentia euidens colligitur assumptũ ex descriptione morbi ubi supra. Secunda propositio. Licet cõtiter teneatur oppositum hęc accidentia quę sunt sensibiles lęsiones, non possunt fieri à causis exterioribus sine morbis, Propositio habet euidentiam ex hoc suppositõ.

Digitized by Google

quòd quandocunq; membrum est sensibiliter lęsum in operationibus est ægrum. quod suppositum tenere potest ueritatem ex dicta notitia morbi.

Cõiter tamen tenetur oppositum dicendo q; si causa exterior non fixerit suam impressionem dato q; læserit operatione sensibiliter, non tamen corpus erit ægrũ. Et tenendo istam uiã cõem esset concedendum q; aliqs ualde dolens caput aut ualde grauiter audiens esset optime sanus. Tenendo uiam secundę propositionis dicẽdum est ad Gal. eum uelle aliqua accidẽtia consequi naturas morborum ad sensum datum. aliqua uero causas extrinsecas tanq; agentia manifesta causantia tamen accidentia morbis mediantibus. Notãdum ultimo q; discretio dictarum causarum medico utilis est. nã iustum est diuersimode iudicare in pronosticatione, ac etiã cura secũdum diuersitatem causarum. nam accidens à causa exteriori proueniens pluries est curæ facilioris, minus etiam sęuũ secũdum plurimũ, cum pluries causa exterior melius ualeat à corpore remoueri causa interiori.

Quęstio xvi. Apho. vi.

CVIVS cõplexionis sit uentus. Primo arguit q; sit cõplexiõis frigidę & siccę. terra à qua eleuatur uentus frigida est & sicca. igitur. consequentia uidetur nõ, quia effectus attestantur suis causis antecedens notum est. Secundo arguitur sic. uenti cõiter flando refrigerant corpus humanum. igitur, antecedẽs sumitur. 2. metheo. & patet ad experientiã cõsequẽtia uideť apparẽs.

Aristo. Tertio arguitur, qa cõiter in locis frigidis uigorant.

Oppositum arguit sic. Primo. uenti gñantur à calido, ergo calidi esse uident. antecedẽs sumit. 2. metheo. caliditate enim solis aut etiã in terrę uisceribus existente uentos consequitur gñatio. Secundo arguit, saltem de uẽto australi q; calidus & humidus cõputatur.

Venti cõplo. Omittẽdo multa uerba cuiusdã, ac etiã aliqua dubia proposito impertinentia sint hę cõclusiones. Prima cõclusio. Ventus quilibet pria sui generatione potest dici calidus & siccus. Propositio arguit sic. exhalatio calida & sicca quę facit uentum sua origine principali talẽ habet cõplexionem. ergo & uentus. antecedens patet primo metheo. satis ad principiũ ubi ult hãc calidam esse & siccam, uaporem autem esse calidũ & humidũ. cõsequentia patet ex hoc, qa uentus nõ uidetur esse aliud q; talis exhalatio aliqs limitata limitibus, patet etiã hoc ex parte dictorum agentium calefacientium & leuigãtiũ dictam exhalationem. Secunda propositio. Aliqui uenti appellanť calidi, aliqui uero frigidi apud medicos. Propositio persuadetur primo ex Gal. in cõmen. 6. Persuadetur etiã sic. aliqui uenti calefaciunt corpora humana ratione suarum qualitatum, aliqui uero infrigidãt. ergo añs notat experientia. cõsequentia est de se nõ. Patet etiã hoc p notata ratione loco; p quę transeunt uenti.

Vapo-rũ com plexio. Venti cõplo dupl. Tertia propositio est cõior. Omnis uentus secundum primas respirationes seu actiones infrigidat. Hęc propositio colligitur ex secundo metheororum. & ex causa & modis dictis in notato.

Istis cõclusionibus positis patet respõsio ad obiecta.

Ad primũ ad pũctum terra frigida est & sicca. igiť, declino consequentiam. nam à frigida materia potest eleuari aliquid calidum per actionem agentis calidi.

Ad secundum responsum est & ad tertium. Ad argumentum primum in oppositum breuiter respondendo dicendum q; uenti generantur & possunt etiã corrũpi à calido. à calido inquam subtiliante intantum exhalationem ut conuertat in aerem. Ideo est dictum, 2. methe. q; sol facit cessare uentos. Vel etiam imaginandum caliditatem solarem intantum leuigare illam exhalationem, ut ad ignis speram perueniat & transmutetur in ignitam impressionem aut ignem. A frigido etiã & humido simul potest corrumpi uentus, ut propter nimiam infrigidationem & humectationem inferius descendãt exhalationes. Alię rationes factę post oppositum unã deducũt cõclusionẽ, & sic sit dictũ breuiter ad dubiũ.

Quæstio. xvij. Apho. vij.

VTRVM in æstate similata ueri sudores in febribus multos oporteat expectare. Negatiue arguit sic. Primo in uere non oportet expectare multos sudores, ergo nec in æstate similata ueri. notum est antecedens, quia uer est tempus temperatum, in quo non est caliditas superfluens. Secundo arguitur sic. constitutio anni humida minus sana est. sicca. ergo æstate similata ueri non oportet expectare sudores multos. antecedens patet apho. huius partis. 16. uel secundum aliam computationem. 15. sic dicente. Constitutiones anni omnino quidẽ siccę. &c. tenet consequentia, quia si in tempore humido fit multa crisis per sudorem ægritudo temporis humidi melioremhabens crisim ut per sudorem melioris erit terminationis. Tertio arguitur sic. æstate similata ueri fient multi fluxus uentris. igitur non multi sudores. antecedens notum est propter multiplicari materiã fluxu uentris effluibilem. tenet cõsequentia, quia una eũ destruit aliam, ut colligitur. 4. apho. apho. 83. Vrina multa nocte facta modicũ seceisum significat & cõtra.

Ad oppositum est Hippo. in habito apho. Proquęstione conclusio teneatur. Æstate similata ueri multos oportet in febribus expectare sudores. Propositio colligitur ex commento. in tali æstate est agens & materia sufficiens, ac etiam dispositio corporis ad sudandum. igitur. antecedens patet, nam primo est caliditas potens supra materiam euacuandã. secundo etiam est multa materia humida propter æstatis humiditatem. est etiã fortitudo expulsiue uirtutis propter caliditatem æstatis. est etiam amplitudo pororum propter caliditatem etiã amplificantem poros.

Isto concluso ad obiecta respondetur. Ad primum in uere non expectantur, declino antecedens. Ad probationem uer est tempus temperatum. ergo declino consequentiam. Nam in tempore temperato per accidens possunt accidere morbi, quod restat declarãdum apho. 21. prędictis particulę. Vere siquidem manię & melancholię. &c. Ad secundum tunc tempus humidum esset saniusdeclino consequentiam. Ad probationem ad punctum dico q; crisis per sudorem non semper est sanior.

Ad tertium multiplicatur fluxus uentris. ergo. declino antecedens q; multiplicetur fluxus criticus. & hoc propter diuersionem materiæ ad uiam sudandi.

Quæstio xviij. Apho. & cõmẽti. vij.

VTRVM in uere multiplicẽtur plures sudores q; in æstate. Affirmatiue arguitur sic ex cõmen. In uere reperit utraq; causa sudoris, in æstate tm una. igiť &c. consequẽtia probabilis est. patet antecedẽs ex cõmẽto.

Oppositum arguitur sic. Ad experientiam plus sudatur in æstate q; uere. igitur in febre crisim per sudore plus oportet expectare, antecedens notat experientia. consenquentia uidetur apparens.

Pro quęstione probabiliter hę conclusiones teneantur. Prima conclusio. In æstate corpora sana saltem quãtum ad primam partem æstatis plus sudare possunt quàm uere. Patet propositio sic narratiue, quia cum in uere caliditas sit temperata inuenit multam humiditatem congelatam quasi ex hyeme, quam dissoluit & liquat nec multum trahit ad cutem. superueniente. ergo caliditate æstatis multa fit humiditatum euaporatio, & tandem expulsio per sudorem. materia etiam in æstate est facta subtilior. pori etiam facti sunt ampliores. Secunda propositio. In febre tempore æstiuo plus oportet expectare sudores. Patet propositio propter causas assignatas, & propter multiplicari materiam subtilem cholericam aptam per sudorem expelli.

Isto posito patet solutio ad argumentum ante oppositum dicendo quòd quamuis in uere duę sudoris causæ reperiantur, causa tamen in æstate reperta illas duas uincere potest &c.

Quęstio

Digitized by Google

Quæstio. xix. Apho. viij.

VTRVM in tpe ſicciori febres acutę fiant. Negatiue arguit ſic. Primo. rarius & minor putrefactio fit in tpe ſicco q̄ in humido. ergo cōſequentia tenet, qa febres acutę maiorē p̄ ſupponunt putrefactionē. añs notum, eo q̄ ſiccitas prohibet à putrefactiōe. Secundo arguitur ſic. humores fiunt groſſiores in tpe ſicco q̄ in tē pore humido. igitur morbi ꝓlixiores & non acutiores. añs eſt notum ꝓpter ſiccitatem reſoluentę partem ſubtilem dimiſſa terreſtri. Tertio arguit ſic. in tpe ſicco naturaliter cauſant morbi ꝓlixiores q̄ in tpe humido naturaliter. ergo in tpe ſicco p̄ter naturā cauſant morbi ꝓlixiores q̄ in tpe humido p̄ter naturā. cōſequētia tenet. Nā qualr ſe habet tps ſiccum naturalr ad tps humidum naturaliter, taliter ſiccum pręter naturā ad humidum pręter naturam. antecedens patet, quia in autūno cauſantur quartanę, & morbi prolixiores q̄ hyeme, cū cōtingat quartanā prolongari uſq; ad annos ſeptē.

Ad oppoſitum eſt Hippo. in apho.

Pro quęſtione teneatur cōclo apho. Prīa cōclo. Secundū plurimum in tpe ſicco temperato in actiuis, ac etiā calido morbi & febres cauſantur acutiores. Propoſitio colligitur ex probatione commenti.

Secūda cōclo. In tpe humido morbum poſſe eſt eſſe acutiorem. Propoſitio pro tāto nō. natu euidēs eſt cuilibet quartanā poſſe fieri tpe ſicco & cauſonē poſſe fieri tpe humido. nā ęgritudines quidem oēs in oī tpe fiunt. tertio apho. 20. Tertio tenēdū eſt. Secundū plurimū morbus cōſiſtis ſpēi & denoīationis fit acutior & breuior in tpe ſicco. Propoſitio colligēda eſt ex dictis ī cōmēto. Quarto ēt tenendū. Poſſe eſt morbum cōſiſtis denoīationis in tpe humidiori fore breuiorē & acutiorem. ut aliqua tertiana cōtinua poteſt in tpe humido à pauciori & calidiori ꝓuenire materia, ut breuiorem faciat morbum & acutiorem. Vltimo dicendū morbum in tpe humido factum ſecundū plurimū exacui & breuiari tpe humido ad ſicciorē ꝓmutato naturā. Propoſitio ēt colligit ex cōmēto. Et dictū eſt ſecūdū plurimū, qa ꝓpter diſpoſitionē humoris eſt cōtingēs tātā ſiccitatę aeris fieri reſolutionem, ut morbus fiat ꝓlixior aduenięnte tpe ſicco, ſicut patet in experiētia ueniente tpe ſicciori tertianam mutari in qnartanam.

Iſtis concluſis patet ſolutio ad obiecta. Ad primum obiectū ad punctū cōcedo q̄ de p ſe tpe ſicco minor & rarior fit putrefactio. de per accīs tū facto calido acutiori cōtingit humidi maiorē fieri ebullitionē & intēſiorē putrefactionē. Dicendū ēt in tpe ſicco non ſemp fieri morbū acutiorem rōne putrefactionis, īmo aliquando ſolum gratia maioris acuitatis calidi ſicut cauſata ſynocha febre inflatiua ſine putrefactione.

Ad ſecundū rīndendū q̄ in tpe ſicco ſecūdū plurimū plus facit acuitio caliditatis ad igniendum & ſubtiliandum materiā q̄ faciat reſolo ſubtilis. In caſu tū ut uoluit unum notabile, pōt rō concludere ueritatem. Ad ultimā rōnem ad punctum nego q̄ ita ſe habeat tēpus ſiccum pręter naturam &c̄. & cauſa eſt, quia in tēpore ſicco naturaliter de quo arguit ut autūno ſunt humores exiccati per æſtatem præcedentem, unde aduenięnte noua exiccatiōe cōſequit ingroſſatio, & per cōſequēs ꝓlixitas morbi qđ nō reperitur in tpe ſicco p̄ter naturam neceſſario. Itē etiā in tali tpe ſicco naturalr pori claudūtur frigiditate autūni & includūtur ſuperfluitates & prohibētur ab expiratione breuiante morbum &c̄.

Quæſtio. xx. Apho. viij.

VTRVM de qualibet tpis ſiccitate moderata uel nō apho. contineat ueritatē. Primo negatiue arguitur ex additione Conſtantini ad principiū ubi apho. de im-

Siccitas duplex & triplex.

moderata uerificat ſiccitate.

Oppoſitū arguit ſic. oīs īmoderata uel nō moderata ſiccitas caliditatē exacuit. igitur. nō eſt conſequentia. añs ēt. Pro qōne p̄mittendum p ſiccitatē īmoderatā primo intelligi poſſe quācunq; ſiccitatē à naturali tpis ſiccitate lapſam. Secūdo intelligere poſſumus ſiccitatē ualde intēſam, ut ſui intēſione īmoderatiōis ſortiat denoīationem, ſic per ſiccitatē moderatā intelligere poſſumus naturalē tpis ſiccitatē aut remiſſam ſiccitatē quæ reſpectu intēſioris dicit moderata. Prīo ergo tenendū q̄ oīs ſiccitas īmoderata quocūq; modo qualitatū actiuarū entitate ſuppoſita ut eſt dictū habet morbos acutos efficere. ꝓpoſitio cōcluſa eſt p argumentū poſt oppoſitū. Secūdo tenēdū ē ſiccitatē moderatā, qa tpis natur̄ cōueniētē de p ſe ēt morbos acutos cauſare reſpectu tpis naturalr humidi. hæc ꝓpoſitio iā ſupius dicta eſt & probata. Tertio ēt tenendū nō ad intēſionē ſiccitatis conſequt ꝓportionalē morbos acuitatē ꝓpoſitio pro tanto nō eſt, quia propter nimiā exiccationem reſoluto ſubtili conſequitur humorum terreſtrificatio & ingroſſatio. Quibus concluſis patet intellectus literę dicendo q̄ per ſiccitatem īmoderatam intelligit quālibet moderatam intenſiorem.

Quæſtio. xxi. Apho. & cōmenti. viij.

VTRVM ſiccitas ſola habeat rubeam cholerā generare. Negatiue arguit ſic. Primo. datur mala cōplexio ſicca tm̄. igit &c̄. añs colligit ſecūdo techni. cōſequentia tenet, qa qua rōne ex ſola ſiccitate aeris cōſequitur cholerę generatio, rōne eadē ex ſola ſiccitate naturali cōſequit cholerę gñatio reſpectu corporis tēperati & ſic caliditas reſpectu corporis temperati.

Auicē.

Secundo ſic. cholera eſt calida & ſicca. igitur ex ſola ſiccitate gigni nō pōt. antecedens notum eſt prīa primi cap. de humoribus. cōſequentia tenet, quia ſiccitatis eſt ſolum exiccare & non calefacere.

Ad oppoſitum uidetur eſſe experiētia & additio Cōſtantini. Patet etiam oppoſitum. Nam in iuuene in quo eſt caliditas æqualis caliditati pueri, ſiccitate facta ampliori, amplior cholera generatur.

Pro qōne hę cōclones teneant. Prīo tenendum. Ex ſola ſiccitate aeris actiuorū ſuppoſita paritate pōt amplior cholera gñari. Patet, ꝓpoſitio p rōnes poſt oppoſitum, qa ēt caliditas facta acutior pōt gñare cholerā amplorē. Secūdo tenendū. Vt primū caliditas & ſiccitas tpis plus pōt cholerā gñare q̄ ſola ſiccitas. Propoſitio cuilibet eſt euidens pp caliditatē ſiccitati cōiūctā plus poſſe ad igniēdū humorē & cholerā generādū. Tertio eſt tenēdū. Cōtingēs eſſe ꝓpter ſolā ſiccitatem plus reperiri de cholera in corpe q̄ pp caliditatē ſiccitati conīunctam. Propoſitio ſine forma nō eſt, eo q̄ calidū ſiccitati coniunctū tm̄ pōt in adurēdo, ut humores in nigrā cholerā ualeat trāſmutare ubi ſola ſiccitate trāſmutabuntur in choleram rubeā. Quarto etiā tenēdum. Solam caliditatē plus cholerę rubeę effectiuam q̄ ſit ſola ſiccitas. Propoſitio nō eſt propter effectiorem eſſe calorem in cholerizando q̄ ſit ſola ſiccitas.

Iſtis poſitis reſpondendum ad obiecta ante oppoſitū.

Ad punctum primi, quia tunc non daretur mala complexio ſicca tātum, dicitur negando conſequentiam. Ad ꝓbationem primo dicendū, ꝓbabilr q̄ non in qua cunq; cōplexione ſicca tantū plus generat de cholera q̄ in cōplexione temperata. ſimiliter tenendum eſt q̄ non quę cunq; ſiccitas temporis maior uel intenſior ſufficit ad choleram generandum. Vel ſecundo dicendum negando hanc conſequentiam in hac cōplexione generat plus de cholera. ergo hęc complexio eſt calidior ſtat enim q̄ generetur tanto paucior ſanguis aut etiam tanto ſpiritus pauciores, ut ad æquiparantiam complexio in calore reducatur. & ideo abſolute negāda eſt hęc conſequētia. hoc corpus eſt cholericū reſpectu temperati. igitur calidus temperato. Ad ſecundum reſpondendū ad punctum q̄ à ſola ſiccitate ex acuto calido poſſibile eſt calidum & ſiccum humorem plurificari.

Quæſtio. xxij. Aphor. ix.

VTRVM in temporibus moderatis fiant morbi

Digitized by Google

hone terminationis & econtra in immoderatis. Negatiue arguitur sic. Primo in autumno suam seruantem naturam fiunt morbi acutissimi, & maxime mortiferi, ergo nota est consequentia. antecedens colligitur apho. sequenti intellecto secundum Gal. Secundo arguitur sic. In autumno pluuioso pauciores fiunt morbi & minus mali q̄ in autumno sicciori. igitur in tempore īmoderato non fiunt morbi male terminationis antecedēs sumitur. 2. primi cap. 6. consequētia uidetur apparens.

Auicē.

Oppositū dicit apho. Pro dubio teneant duę apho. conclusiones & probentur ut habitum est. Ad rōnem primam respondendum. autumnum propriam naturā seruantem esse maxime mortiferum ipsum comparādo ad uer minus tamen esse mortiferum q̄ à propria natura mutatum saltem secundū plures mutationes. Ad secundum dicendum q̄ autumnus pluuiosus minus malus est autumno ualde sicciori naturali, propter pluuias aliqualiter refrenari autumni siccitatem, stat tamē autumnum suam naturā obseruantē fore meliorem. Vel secundo dicendum autumnum in quo sunt aliquę pluuię meliorem esse autumno sicciori nam in naturali dispositione autumni q̄uis naturaliter declinet ad siccum quędam debent esse pluuię refrenantes siccitatem autūni & siccitatem & intensionem humorum in æstate intensorum & in autumno in corporibus relictorū &c̄.

Quæstio. xxiij. Apho. x.

VTRVM autūnus sit tēpus ægerrimum. Negatiue arguitur sic. Primo. autūnus est tempus temperatum. ergo. nota est consequentia ex commento decimo, quia tempus temperatum sanissimum est, & nō ægerrimum. añs sumitur. 2. primi. doc. 2. cap. 3. de naturis tē porum. probat etiā añs sic per rationē. cōplexio autūni mediat inter æstatem & hyemem. igitur. añs colligitur allegato cap. cum frigiditas autumni non sit ultimata ut hyems. sit autē excedens æstatem. tenet cōsequētia, qa uer non ponitur tēperatum nisi per mediare inter æstatem & hyemem. Secundo arguitur sic, in autūno reperiuntur fructus in sua ultima perfectione, reperiuntur etiam noui flores & germinationis. igitur autūnus non est tēpus ægerrimū. añs patet ad experientiā. cōsequentia tenet, quia ex isto cōprehenditur autūnum esse proportionatum aīationi & uitæ. Tertio arguitur sic. autūnus prohibet à putrefactione. igitur est non ægerrimus. cōsequentia tenet, quia sua ægrotatiuitas maxime est propter putrefactionē. añs patet, quia cū minime habeat qualitates ad putrefactionem facientes. est. n. frigidus caliditate carēs putrefactionis effectiua. est etiā siccus in humiditate defectus, ut materia putrefactionis. Q. autē caliditas sit effectiua & etiā humiditas sit materia putrefactionis, patet. 4. metheo. cap. 4. & presenti particula cōmen. 12. illius apho. De horis quidem.

Auicē.

Ad oppositum est apho. 10. cum suo cōmen. & 23. & Aui. 2. primi. doc. 2. cap. 6, Primo prēmittendū autumnum esse tēpus principiū casus foliorum q̄ secundū cōplexionē propriā frigidus est & siccus. ideo siccitate uehementi ac ēt frigore folia incipiunt cadere. Secūdo prēmittendum tp̄is tēperiē apud medicū attēdi in relatione ad corpus humanū maxime tēperatum quę tēperies cōprehendit ex effectibus q ad dicta corpora pducunt. Tertio prēmittendum q̄ aliquod tēpus ex parte unius oppositionis pōt imaginari tēperatū alterius oppositionis respectu existens distēperatū. Quarto prēmittendū q̄ sicut humani corporis imaginari pōt tēperamētum p cōtrariū cōplexionū mēbrorū coalternationē seu alternā suppositionē sic etiā poterit in tpe imaginari, ut si tp̄s quanto secundū aliquā partē est frigidum, tāto sit secundū aliā caliditatem imaginata huius contrarię etatis coalterna suppositione poterit hoc tēpus appellari tēperatum. cum enim nō sit frigiditas potior in denoīando tp̄s q̄ caliditas neutrius extremi denoīatiōe tpe nominato medij sortiet denominationem. Vltimo prēmittendum q̄ tp̄s appellat inconueniens nō solum ratione gradus qualitatiui ut debito intē fioris uel remiss fioris, sed etiā ratione nimis subite productionis & inordinationis mutatiōes subitas nō sustinēte natura iuxta sniam apho. 51, secundę pticulę. secundū multū & repente. Prima conclusio sit hęc. Autūnus dici potest tēperatus ex parte utriusq̄ oppositionis respectu ad ęstatem & hyemem. Cōclusio patet per unā rationem ante oppositum, ut arguat sic. qualitates cōplexionales autūni gradualiter mediāt inter qualitates æstatis & hyemis. igitur. consequentia tenet saltē de temperamento qualitatiuo. antecedens patet. nā primo siccitas autūni remissior est siccitate æstatis. humiditatis uero hyemis excedit humiditatem autūni, ideo eius siccitas imaginari uidetur confracta esse ex humiditate hyemis & siccitate ęstatis. sīlr frigiditas autūni intensior est loquendo impropriē frigiditate ęstatis, remissior aūt frigiditate hyemali. Persuadet etiā sua qualitatiua tēperies facta pmutatione à caliditate summa tp̄is ęstatis, ac etiā à summa siccitate ad intēsam frigiditatem & hyemis humiditatē per medium primo transiri. probabile est quale est autūnale medium. Secūda propositio est hęc. Probabiliter q̄ graduat̄r uer est tpatum, tā graduat̄r autūnus secundū aliquā sui partē est tpatus. Propositio pōt sic psuaderi, q̄ à summa frigiditate & humiditate hyemis trāsitur ad summā ęstatis caliditatem & siccitatem mediāte uere, tā à summa siccitate & caliditate ęstatis transit̄ in summā frigiditatem & humiditatē hyemis mediāte autūno. igit̄. añs patet. cōsequentia tenet, quia p cōsimiles gradus itur à summe frigido & summe humido in summe calidum & siccū gradibus quibus transit̄ à summe calido & sicco in summe frigidū & humidū. Preterea. nisi conclusio cōcedat̄. Sit igitur uer parte ex toto calidius autūno & ex toto humidius. supponat̄, p nunc ęstatem secundū se totā toto uere fore calidiorē ac etiā siccio rem. supponat̄ etiā totā hyemē frigidiorem & humidiorē toto uere existere, deinde summo uer quod parte est calidius q̄ sit autūnus. tunc arguit̄ sic. sicut finis ueris imediat̄ ęstati, ita principium autumni imediatur ęstati. ergo aliqua pte ueris aliqua pars autumni est calidior. antecedens est notum. cōsequentia tenet, qa principium ueris assimilat̄ fini hyemis, & principium autūni assimilat̄ fini ęstatis. igit̄ principium autūni principio ueris poterit esse calidius & ultra. igitur aliqua pars autūni alicui parti ueris pōt ęquari in cōplexione. Cōsimiliter argui potest de humiditate & siccitate. Tertia propositio. Principium autumni dissimilat̄ principio ueris & medium medio, & extremū extremo. Propositio nota est. nam principium autūni accedit ad ęstatis naturā. principium ueris ad naturā hyemis. medium uero autūni accedit ad frigiditatē & siccitatē. medium uero ueris plus accedit ad tēperiem tp̄is. finis uero ueris plus concidit ęstati. finis uero autūni plus accedit ad naturam hyemis. ex quo inferē principium autūni simulari fini ueris & finē autūni similari principio. Quarta ꝓpositio. Autūnus est tp̄s maxime distēperatum inter tpa, non rōne gradus qualitatiui, sed rōne inordinationis & inęqualitatis eius. Propositio patet. nā multa sunt tpa excedētia autūnū in qualitatiua distemperātia, ut ęstas in calore & siccitate, hyemis uero in frigore & humiditate. patet. ꝓpositio q̄tū ad aliud, qa in autūno fit pmutatio subita, nunc ad calorē nunc ad frigus ex qua plus pterniť uirtus ut notat̄ ad experiētiā q̄ ex intensione gradus in relatione. ergo ad tpata corpa autūnus est ualde distēperatus, q̄uis ēt rōne gradus sit distēperatus eius medio ad frigidum declināte ad siccum.

Ex q̄bus patet cōclo rūsalis q̄ autūnus est tp̄s ęgrotatiuū. hęc ꝓpositio patet ex prēhabitis ꝓpositionibus. & colligitur ex causis positis in commento decimo.

Quibus cōclusis patet rūsio ad obiecta. Ad primū autūnus est tēpus tēperatū. per cōclones rūsum est. Dicendū

cendū igitur ad mētē Aui. ꝙ autūnus uideť magis gradualiter tēperatus inter calidū & frigidū ꝓp cām assignatā, declinat tñ secūdū sui plures partes ad siccitatē.

Ad secundū, quia est tēpus ꝓportionatū aīationi rūdendū ꝙ licet autūnus sit ꝓportionatus aīationi quarūdā rerū, tñ ꝓpter sui inęqualitatē & inordinationē humanis corpibus maxime improportionaī, & ꝓpter etiā reclusionem humoꝝ incēsoꝝ ex æstate. Ad tertiū respondendū ad punctū ꝙ licet autūnus merito suæ cōplexionis frigidæ & siccæ nō sit factiuus putrefactionis de per se, per accidens tamen malas includendo materias & prohibendo debitam transpirationem est causa putrefactionis, est etiam propter sui inæqualitatem debilitando uirtutem causa putrefactionis.

Quęstio. xxiiij. Apho. x.

VTRVM in autūno fiant ægritudines acutissimę. Negatiue arguitur sic. Primo quando eadē die nunc quidē est æstus, nunc uero frigus oportet expectare uarias ægritudines & inæquales. igitur in autūno nō fiūt acutissimi morbi. añs habitū est apho. & cōmē. 5. cōsequentia tenet, quia cū in autūno sit eadē die aliquādo color, aliqñ uero frigus has longas & uarias oportebit expectare ægritudines. Secundo arguitur sic. in autūno multiplicanť morbi melancholici igit̄ in autūno fiunt morbi nō acuti. consequētia notissima, quia morbi de materia melancholica sunt chronici. añs patet in hac ꝓticula. apho. 32. Autūno uero & æstiuorū. Tertio arguitur sic, uirtus debilitatur in autūno supra materiā. igit̄ in autūno nō fiūt morbi saltē salubres acuti. cōsequentia tenet, quia debilitas uirtutis est causa chronicitatis morbi salubris. añs ex primo cōmēto. colligit̄.

Vltimo arguitur sic. in autūno non fiunt morbi acuti ratione æstatis pręcedentis. igitur in autūno non fiunt acuti. consequentia tenet, quia acuitas morborum autūni maxime uidetur esse propter materiam ex æstate reseruatam. patet antecedens, quia quos humores æstas aduſſit autūnus incinerat, ut patet secundo primi doc. 2. c. 6. Materia uero incinerata non est cā putredinis. Auicē.

Oppositum questionis uult Hip. in prima conclusione apho. decimi cum suis concordantijs.

Pro quęstione quędam ex notatis memoranda sunt.

Prima cōclusio. In autūno merito cōplexionis ꝓprię ut per se factiuę ad alicuius humoris putrefactionem & excrescentiā nō generanť morbi acuti. Positio persuadetur sic. cōplexio autūni proportionatur excrescentiæ & putrefactioni humoris facturi morbum chronicum & nō acutum. ergo cōsequentia est nota. añs patet nam primo autūnus frigidę & siccę ponitur cōplexionis, quę proportionatur excrescentię humoris melācholici, ad quā excrescentiā si cōsequitur putrefactio dicimus & hāc autūni cōplexionē illi proportionari putrefactioni. sed humor melancholicus morbum facit chronicum & non acutum. añs etiā colligitur ex auctoritatibus, ut secunda primi. allegato loco. 5. theori. 17. cōtinentis. Patet etiam ex hoc, quia cum autūnus exiccando procedat, cholerā ex æstate seruata trāsmutat in adustam melancholiam. Secunda conclusio. In autumno potest morbus uere acutus generari. Propositio sic persuadetur. in autūno potest esse morbus breuis cū difficultate accidentium. ergo. consequentia colligitur loco sæpius allegato. ꝙa secūdo apho. cōmē. 19. illius apho. Acutorum morborum. antecedens etiam experiētia notat cum causones aliquando fiant in autumno, cum pateat etiam ad experientiā febres pestilētiales multę acutis plus malignari & multiplicari autūno. Tertia cōclusio est hęc. Plures chronicę ægritudines multiplicantur in autumno ꝙ acutæ. Propositio persuadetur sic. plus in autūno cōtingit reperiri materiā chronici morbi ꝙ acuti. & complexio autumni chronico morbo est conformior. ergo consequentia ex hoc uidetur apparēs, quia secundum multiplicationem materię morbi materialis alijs paribus multiplicatur & morbus. antecedēs patet. Nam primo materia seruata ex æstate secundum plurimum est materia adusta grossior subtiliori iā expirante materia secundum plurimum. materia etiam quę multiplicatur in autumno secundum plurimum est melancholica. Prętera patet propositio per auctores numerantes morbos autūni qui quasi oēs sunt chronici.

Quarta ꝓpositio Hip. habuit ꝓponere apho. 10. de acuitate morborū autūni. Propositio persuadetur sic. Hip. de temporibus locuturus habuit notificare id de autumno, quod prima facie erat ualde dubium. igitur conclusio continet euidentiam, cōsequentia tenet, quia prima facie uideť ꝙ in autūno solū debeāt chronici aggenerari morbi. antecedens notum. Vltima propositio. Quarūcunq; specierum morborum aliquę ægritudines possunt in autumno generari. Propositio arguitur sic. Omnes ægritudines omnibus possunt tēporibus aduenire. igitur propositio uera. nota est cōsequētia. añs. Hip. apho. 20. sic dicentis. Ægritudines quidē omnes.

Istis conclusis patet responsio ad obiecta. Nam obiecta ante oppositum probant ueritatem quòd in autumno de ꝓ se generanť soli chronici morbi. tñ de per accñs, quia rōne tpis pręcedentis, ꝓpter etiā reclusionē materię quā facit autūnus cōtingēs est gñari morbū acutū.

Ad unum tamen punctum unius rationis dicendum ponendo conclusionem istā. Licet in morbo salubri debilitas uirtutis de per se sit causa prolongationis morbi, non tamen semper est causa minoris ꝙuitatis accidētiū. Propositio patet quātum ad partem primā. notū est. n. ꝙ uirtus fortis citius poterit remouere morbum cęteris paribus uirtute debili. Patet propositio quo ad aliā partem, quia cum uirtus fortis plus superet materiā ꝙ uirtus debilis plus ſquire potest materia uirtute existente debili ꝙ uirtute existente forti. Secundo dicendū est ꝙ uirtute existente forti propter disproportionē materie. propter etiā disproportionem conatus uirtutis minus acutus potest causari morbus salubris ꝙ uirtute existente debili. Propositio quātum ad disproportionē materie nō est. quantum etiā ad disproportionem conatus propositio continet ueritatē. ubi enim uirtus debilis plus conetur & incitetur à materia consequitur maior acuitas. Tertio etiā tenendum est ꝙ uirtute existē te forti contingēs fit morbum fieri breuiorem & etiam seuiorem, eo ꝙ uirtute existente forti cōtingit uehemētius agitari materiam, ipsam etiam intensius putrefieri propter maiorem caliditatem coniunctam uirtuti fortiori, ideo maior accidentium seuitas causatur. Ad propositum licet in autūno uirtus sit debilior, propter tamē dispositionē materię continget & morbū fieri acutū &c̄.

Quęstio. xxv. Apho. x.

VTRVM in autumno fiāt morbi acutiores ꝙ in alijs tpibus. Prio arguit ꝙ hyeme sic. in hyeme caliditas naturalis fortior est ꝙ in autūno. igitur caliditas prę ter naturā pōt esse intensior. añs sumit prima apho. cōmē. 15. illius apho. Vē tres hyeme. cōsequētia tenet, qa caliditas p̄ter naturā mēsuraī ad mēsurā caliditatis naturalis, ut. 7. colliget. c. 2. satis collectū est. Secundo sic. morbus acutus gñatur hyeme & à cā fortiori ꝙ autūno. igit̄ acutior est & fortior. cōsequētia tenet ex dictis. 2. apho. cōm. 34. illius apho. In morbis minus &c̄. añs patet. repugnante hyeme acuitati morbi. Tertio ostēdit ꝙ fiāt acutiores in uere. In uere multiplicať humor factiuus morbi acutioris. ergo. cōsequētia nota ut detur. añs patet, quia in uere multiplicať sanguis, & in autūno melācholia. In uere ēt plus accrescit cholera ꝙ in autūno propter uer calidius esse autūno. Quarto ostendit ꝙ fiant acutiores æstate. in æstate subtilior humor multiplicatur & ebullientior. ergo & morbus debet acutior generari. consequentia nota. antecedens notissimum est propter caliditatem & siccitatem æstatis. Rasis. Auicē.

Ad oppositum est Hippo. in aphorismo decimo.

Digitized by Google

Pro quęstione sint hę conclusiones. Prima conclusio. Morbum chronicū superuenientem ęstati, aut etiā econtra, ęstate morbo superueniente chronico plus contingit breuiari morbum alijs paribus q̄ si superueniat autumnus. Propositio arguit sic. ęstiuę quartanę breues sunt respectu autumnaliū. igitur. a ns habitum est 1. apho. cōmen. 12. &. 2. apho. apho. & cōmen. 25. cōsequentia nota est. Secunda propositio. Contingens est ꝓpter multas disparitates materierū ac etiam uirtutum morbos chronicos plus autūno breuiari q̄ ęstate. Propositio nota. ubi æstati multa materia supponatur, autumno uero pauca. Tertia propositio. Morbos acutos salubres acutiores esse contingit ęstate q̄ autumno. Patet propositio ꝓpter uirtutem fortiorē esse ęstate q̄ autumno, cum plus debilitetur in ordinatione autumni q̄ æstatis caliditate, cū etiam materia subtilior sit acutior ęstate q̄ autumno. cum etiam pori cutis apertiores sint ęstate q̄ autumno. Quarta propositio. Morbos pestilentiales & mortales conuenit plus breuiari autumno q̄ æstate. Propositio persuadet sic. uirtus est debilior autumno q̄ ęstate. materię etiam sunt corporibus ꝛcluso res autumno q̄ ęstate. igitur morbos pestilentiales plus autumno breuiari contingit. antecedens est notissimū. & consequentia tenet, quia materia plus incluſa corpori alijs paribus citius interficiet uirtute existente debili q̄ fortiori. Quinta conclusio. Probabiliter & aliorum supposita paritate, his exceptis in quibus autumnus disproportionatur ęstati, omnes ęstiui morbi autumnalibus sunt acutiores. Propositio patet ex hoc ꝓpter caliditatem ęstiuam plus facere ad morbi acuitatē, propter etiam caliditatem ęstiuam disponere corpus ad citiorem expulsionem materię, ad maiorem etiā subtilitatem & eius acuitatem, propter etiā non tantum debilitari uirtutem, q̄uis tamen ut aliqualiter tactum est in notatis de per accidens contingat in autumno morbū salubrem uel mortalem fieri acutiorem q̄ ęstate. nam ubi in ęstate aliqua cholera erat magis exterior recluſa per autumnum poterit magis igniri & magis putrefieri, ut morbum salubrem aut mortalem faciat acutiorem. Confirmatur prędicta conclusio auctoritate Aui. secunda primi. doc. secunda. cap. 6. parte illa. Ægritudinum autem tempora. Sexta cōclusio. In autumno sunt morbi acutiores de facto q̄ in uere. Propositio primo patet per decimū apho. Patet etiam ex causa propter humores relictos autumno ex ęstate. propter etiā autumnum aliqua parte ditei ad intensiorē mutari calorem q̄ ueri correspōdeat. Septima propositio. Chroniciores morbi de facto & merito complexionis denominationis autumnū causantur autumno q̄ uere. Propositio colligitur ex narratione morborū quam ponit Auic. secunda primi. alleg. cap. & etiam ex Gal. & Hipp. 3. apho. apho. & cōmen. 23. Patet etiā propositio ex causa. Nam primo in autumno reseruantur multę materię terreæ aduste morbos ualde prolongantes. in autumno etiam materię intrinsecus clauduntur, ubi in uere aperiuntur pori & rarificantur humores. Item merito complexionis &c. humor multiplicatur melancholicus morbi ualde protelatiuus.

Octaua propositio. De facto & secundū plurimū morbi acutiores multiplicant autumno q̄ hyeme. Propositio colligitur primo ex narratione morborū multiplicatorum ex autumno & hyeme. Colligitur etiam propositio ex modo loquendi Hip. secūda apho. apho. 25. Æstiuę quartanę ut multum. Patet etiam per dicta Gal. cōmē. alleg. apho. Sicut in ęstate cōtingit morbos breuia rimaxime, sic ꝓpter cās oppositas morbos hyeme prolongari contingit, quas cās colligatis ibidem. Patet etiā hoc. 1. apho. cōmento. 12. tllius aphor. Paroxismos ubi uult hyemem prolongare morbos. Patet etiā pro tanto conclusio cum humores incensiores propter p̄cedentem ęstatem reperiantur autumno. aere etiam autumni ꝓpter ęstatem prę euntem dispōni ad caliditatem igneā et siccitatem, ut colligitur secunda primi. doc. 2. & cap. 3. Auicē.

Vltima propositio. Aliquos morbos acutiores contingit fieri hyeme q̄ autumno. Propositio notissima est. nā acutior apoplexia pōt fieri hyeme q̄ autumno, etiā spasmus. Item etiā est contingens febrē fieri acutiorem hyeme q̄ autumno. primo ꝓpter disparitatē regiminū ut corpore recto hyeme regimine ualde calido.

Istis conclusis patet responsio ad obiecta.

Ad primum in hyeme caliditas naturalis est fortior. igitur &c. Negatur consequentia. Ad probationem respondendū q̄ caliditas prę ter naturam mensuratur &c. ad hunc sensum, quia secundū q̄ caliditas naturalis est fortior uel debilior plus caliditatis prę ter naturalis poterit sustentare, unde robustum corpus multum habēs de calido naturali intensiorem poterit sustinere febrem habente debiliorē caliditatem naturalem. Et ideo concedēdum q̄ caliditati existenti in hyeme ineſt intensiorē posse pati febrem q̄ insit caliditati ęstatis. dicendo tamen q̄ non in hyeme alijs paribus producitur ista caliditas itensior. & ideo ratio non cōcludit. Ad secundum morbus acutus causatur in hyeme à causa fortiori. igitur. consequentia ut profertur negāda est. Nam morbus factus à causa fortiori potest esse ualde remissus. ubi morbus factus à causa debiliori erit itensus ualde. exempli causa. si phlegmaticus incurrat. a. febrem, cholericus incurrat b. febrem triplę intensionis. igitur non ualet ista consequentia. a. febris prouenit à causa fortiori. igitur. a. febris est intensior. Secundum ergo istam responsionem sic formatur consequentia. morbus tantæ intensionis causatur hyeme & ęstate & prouenit hyeme à causa fortiori. igitur. cuius consequentię conceiſę negatur antecedens secundū plurimum cōparando etiam hyemem autumno. Secundo potest responderi negando hoc antecedens uniuersaliter morbus acutus causatur à cā fortiori hyeme q̄ autumno. Similiter est negandum uel q̄ morbus cum disproportione particularium fiat à cā fortiori q̄ morbus cum conuenientia particulariū. unde si cholericus incurrat causonē phlegmaticus incurrat ephimeram, causon in cholerico potest fieri à cā fortiori. Antecedens tamen reductū ad bonum sensum est uel concedendum. Nam morbus factus cum disconuenientia particulariū tante itensionis existens quantę factus cum conuenientia, à maiori prouenit causa. unde si causon tantę intensionis fiat in phlegmatico quantę in cholerico, à maiori ꝓuenit in phlatico q̄ in cholerico. Et patet hoc ex isto, quia siccū maiori resistentia & minori equales debeāt produci effectus oportet unū agens altero fore prę stantius. Ad tertium rīdendum ad punctum. in uere multiplicatur humor calidior &c. igit. nego antecedens uel sumptum & consequentiā. Ad probationem antecedentis, in uere multiplicat sanguis pro nunc concedatur. in autumno melācholia, concedo. Sed dico ulterius q̄ ꝓpter caliditatem in aliqua parte autumni plus multiplicabitur cholera q̄ uere, propter etiā constipationem pororum ex autumno humores plus incendi & igniri cōtingit nego etiam consequentiā. et causa est. nam & si autumno multiplicentur humores grossiores, subtiliores tamen in eo reperiri contingit ꝓpter prę cedentem ęstatem. Ad quartum respondendū q̄ ipsa probat unam ex conclusionibus. Vel dicendum q̄ de per accidens ut est tactum propter recluſionem quā facit autumnus, maiori facta ignitione & inflammatione continget in autumno plus exacui morbum.

Quæstio. xxvi. Apho. & cōmenti. x.

VTRVM autumnus sit cęteris temporibus pestilentior. Negatiue arguitur sic. Primo. autumnus suā propriā naturam obseruat & in ipso fiunt crises. igitur. consequentia tenet, quia in temporibus proprias naturas obseruātibus non fiunt maxime pestilentię. Probari potest per nonum aphor. huius particulę. Item tenet consequentia quātum ad aliam partē antecedentis, quia

omnis

omnis crisis plus attinet saluti q̄ morti. 2. aphor. commen. 13. illius apho. Q uibuscunq; crisis. antecedēs notum est quantum ad primam partem et secundam. Secundo arguitur æstatem magis esse pestilentem. æstas actiuior est autumno & ualde debilitatiua uirtutum. igitur. declaro antecedens quantum ad secundam partē per Auicē. secunda primi. doc. 2. cap̄. 6. ubi uult æstatem debilitare uirtutes & naturales operationes. Tertio arguitur hyemē esse magis pestilē tē. qualitates hyemis plus contrariantur uitę qualitatibus autumni, & intensiores sunt illis qualitatibus. ergo plus mortificantes consequentia uidetur apparens. antecedens uero patet. in autumno aliquando dominante calore qualitates etiā intensiores sunt. est. n. hyems autumno frigidior & humidior q̄ autumnus siccus. Q uarto ostenditur uer esse pestilentius, in uere est maior repletio q̄ in autumno ergo consequentia tenet, quia pestilentia cōsequitur malam materiam opprimēte naturā patet. añs, ga uer simi latur morbo de repsone, nō autem autumnus, ut patet primo apho. cōmento. 17. Semel aut bis.

Auicē.

Pestis unde.

Oppositū quæstionis uult Gal. cōm. 10. Pro quæstione p̄mittendum pestem à depascendo dictam maxime consequi occultam malitiam humorum cum prostratione uirtutis. Istud præmissum potest probari per auctores et per cōmunes experientijs in pestilentijs. Apparet. n. aliquando pestis. & apparet totum corpus depasci & dissolui non cognita qualitate humoris aut intē sione humoris non proportionato de pastu mortifero.

Prima conclusio responsalis. Alijs paribus autumnus est cęteris temporibus pestilentior. Propō sic arguitur, plus in autumno q̄ in alijs temporibus causas pestiferas reperiri contingit. igitur. nota etiam consequentia. nam plus reperta causa plus etiam contingit reperiri effectū. antecedens patet. nam primo in autumno reperiuntur humores plus malignari q̄ estate, propter primo eos eē malignos ex æstate, deinde etiam ex autumno propter autumni reclusionem. Item contingit eos esse plus malignatos propter maiorem prostrationem uirtutis in autumno quam uirtutem primo prostrauit æstas, secundo sui inordinatione sequens autumnus. Secunda propō. Æstatem contingit autumno magis fore pestiferā. Propositio patet propter contingentias regiminum, ubi ēt pestis consequeretur caloris maxime rabiositatem. Itē potest hoc esse propter constellationes, & propter occultos influxus. nam epidimia causatur aliquando ad uolūtatem Dei. hoc uidetur asserere Auen. 3. sui theyſir. c. secundo. Tertia propositio. Ultra autumnum contingit æstatem alijs temporibus magis esse pestilentem. Conclusio patet. primo ad cōmunes experientias & etiam ex causis propter caliditatem maxime esse debilitantem uirtutem facientem etiam humores ualde exacui, & ebullire, aperientem etiam & rarificantem corpora, ut sint impressioni aeris dispositiora & magis passibilia. Ultima propositio. Defacto uer est magis dispositum pestilentię hyeme. Patet propositio, quia cum corpora sint cōmuniter ex hyeme replera, succedente uere fit rarificatio, & liquatio humorum, & corporis, et qua si quędam eorum ebullitio ad putrefactionē disponēs. In hyeme uero humores congelati remanent, ut sumit secunda apho. cōmen. 25. Licet tamen uer quantum ē de se sit conformius humanis corporibus ipsa conseruās in sanitate consimili si extiterint temperata, ut allegatū est tertia apho. cōmento. 21. illius apho. Vere siquidē maniæ & melancholiæ &c̄.

Auen. Tra. 3.

Q uibus conclusis patet solutio obiectorum. Ad primum. n. responsum est. nam dicendum est in autumno plus debilitatam esse uirtutem, dato tamen q̄ æstas plus debilitauerit q̄ autumnus. Ad rationes de hyeme qualitates sunt &c̄. consequentia nihil ualet, nam frigiditas hyemis per accidens calidum naturale uigorat. Ad rationes de uere quicquid sit de assumpto nego consequētiam. Ad probationem, quia mors cauſatur &c̄. respondendum q̄ cęteris paribus ubi maior est repletio magis causatur pestilentia. sed quia disparitas est maxima in autumno, & uere ex parte humorum & aliorum, iō minori repletione existente in autumno, ipsum tamen cōtingit pestilentiorem existere.

Quæstio. xxvij. Aphor. x.

VTRVM uer sit tempus temperatum. Negatiue arguitur sic. Primo. ver est calidum, & humidū. igitur non temperatum. consequentia est Gal. complexionum primo. cap̄. 3. partim & quarto. antecedens sumitur ex philosopho quarta probleumatū. probleumate. 31. seu penultimo illo. s. propter quid aues, & pilosi homines sunt uenerei. colligitur etiam ex Hipp in lib. de humana natura ad finem libri per colūnam ubi uult uer omnium esse calidum, & humidum. & habet una litera maxime. Secundo arguitur sic. uer non est temperatum ponderaliter. ergo non est temperatum. antecedens patet ex Auer. secundo colliger. ultimo alleg. ca. cō sequentia tenet, quia ueri non uidetur tribui aliud temperamentum à quo dicatur temperatum nisi ponderale appellatur. n tempus temperatum propter caliditatem non uincere frigiditatem, & econtra, & consimiliter de humiditate, & siccitate dicendum. patet hoc primo cōplexionum. cap̄. 4. Tertio arguitur sic. in uere multiplicatur humor calidus, & humidus. igitur uer non est temperatum, sed humidum, & calidum. antecedens patet, quia in uere multiplicatur sanguis cuius dominio complexio dicitur calida, & humida. cōsequentia tenet quia effectus debent suis proportionari causis. Q uarto arguitur sic in uere multiplicatur sudor, & multa repletio. ergo. consequentia etiam uidetur apparens. antecedens patet quantum ad partem primam 7. apho. præsentis particulę. quando æstas &c̄. Patet etiam quantū ad aliam partem uer similatur morbo de repletione, ut colligitur primo apho. cōmen. 17. alleg. Q uinto arguitur sic. datur tempus frigidum, & siccum. ergo. & dabile est tempus sibi contrarium antecedens est notū, quia datur autumnus. consequentia tenet ex hoc, quia si unum contrariorum est in materia, & reliquum esse debet. secundo cœli. tex. cōm. 18. sed tempus calidum, & humidum non potest esse nisi uer. igitur &c̄. Ultimo arguitur sic. quatuor sunt combinationes possibiles qualitatum temporā denominantium. igitur, & quadruplex potest esse denominatio. antecedēs patet ex possibilitate quatuor combinationum qualitatum quas asserit philosophus secundo de generatione. & Gal. 7. terapeu. ca. 3. ad principium. consequentia tenet. nam cū denominatio sequitur qualitates deminantes possibilitas denominationis consequitur possibilitatem cōbinationis. aliquod ergo erit tempus calidum, & humidum, quod non erit nisi uer.

Gal. Aristo. Gal. Aristo. Aristo. Gal. Aristo. Auicē. Aristo. Auicē.

Ad oppositum est Gal. cōmento. 10. Et Auicē. secū da primi. doc. secunda. cap̄. 3. & 6. allegatis.

Pro quæstione hę conclusiones primitus teneantur.

Prima conclusio. Ver non appellatur tempus temperatum saniſſimum & minime mortiferum, quia sit ponderaliter temperatum. Propositio patet per auctoritatem Auer. dictam. Et per rationem intellectam ibidem cum. n. actio. & operatio tribuatur denominationi uirtutis agentis, ut patet. 4. metheo ideo uer debens cōseruare & debite operari in corpora humana nō debet pō deraliter temperari. Propositio hęc etiā colligitur secū da primi. doc. 2. cap̄. 6. ultra principium ad colūnam. Præterea patet propositio ad cōmunes experientias, & sic arguitur in uere ex qualitatibus aeris percipitur rubificatio corporis percipitur etiam aliqua leuis calefactio. igitur non temperies ponderalis. colligitur antecedens. primo in experientia. & in Auicē. alleg. cap̄. consequentia ex hoc nota, quia temperamenti ponderalis nō est taliter alterare. Secunda propositio. Probabiliter

Digitized by Google

si ponderis æqualitas concedatur, aliqua pars ueris põt esse ponderaliter temperata inter calidum, & frigidum, uel humidum, & siccum. Propositio persuadetur sic. aer hyemis frigidior est equali põderis, & aer estatis calidior est equali ponderis. ergo aere transmutato à frigiditate hyemis in caliditatem estiuam per temperamentum, tãdem ibitur ponderale. Cõ similiter de humiditate & siccitate dicendum. Tertia propositio. Ver nõ dicitur temperatum per comparari ad alia tempora. hæc propositio colligitur ex Gaſ. primo complexionum. ca. 4. Quarta propositio. Licet uer sit temperatum respectu aliorum temporum appellatur tamen temperatum per qualitates suas maxime in ipso fore confractas. hæc propositio sit per Gaſ. alleg. ca. ubi uidetur uelle q̃ in uere una qualitatum non uincit aliam supple manifeste & excessiue, sicut contingit in alijs temporibus.

Auer. Quinta propositio. Ver apud medicum est etiam appellandum temperatum in cõparatione ad humana corpora. hæc colligitur ex Auer. 2. colliget. ca. alleg. Persuadetur etiam propositio. ver est tempus maxime aptum custodire humana corpora. igitur. consequentia tenet. antecedens patet. in hac tertia cõm. 21. illius apho. Vere siquidem. Sexta propositio. Ver dici potest aliqualiter ad calorem et humiditatem declinare, hęc propositio patet per Auicẽ. secunda primi. doc. secunda. ca. 6. ubi uult q̃ quamuis sit temperatum, declinet tamen ad quãdam caliditatem sopitam & humiditatem. Hanc conclusionem uoluit Auer. alleg. loco. absolute tamen dicendum est temperatum propter causas assignatas. & hę conclusiones manifestæ sunt in uere regionis temperatæ. De distemperata uero regione duo probabiliter teneri possunt. Primo teneri potest q̃ in quacunq; regione uer cæteris temporibus est temperatius. Si uero detur regio uehementer calida, & humida autũnus primo propter sui inordinationem, & precedentiã ex æstate erit peior uere. si detur etiam regio uehementer calda & ficca corporibus assuetis illi regioni malus erit autũnus. mala etiam erit hyems. quãuis. n. in hyeme remittatur calidum regionis, multę tñ recluduntur superfluitates. In uere uero erit caliditas media debita ẽt pororũ apertio. Potest etiam teneri oppositum dicendo q̃ in regionibus distemperatis aliquod tempus est uere temperatius ut declinante regione ad calidum, & siccũ hyemis erit conformior, sic ipsa ad frigidum, & humidũ declinante erit æstas melior & conformior.

Auicẽ. Istis positis ad rationem respondetur. Ad primam respondendo dum dicitur uer ẽst calidum & humidũ qualiter sit concedendum, & negandum. antecedens patet, ex responsali. Ad auctoritates tamen respondendum, q̃ uer est calidum et humidum ad sensum datum. uel ẽt dicitur calidum & humidum, quia in ipso substantia diffunditur calida & hu. & ad exteriora propellit̃. ideo color rubificatur aliqualiter. & hoc modo est maxime calidum & hu. omnium. nam de per se in nullo tempore multiplicatur, ita substantia calida, humida ut substantia spumosa & sanguinea sicut in uere. Ad aliã rõnem uer non est tẽperatum ad põdus. ergo nego cõsequẽtiã.

Ad probationem patet intellectus Gaſ. per responsalia. Ad tertiam rationem. in uere multiplicantur sanguis. ergo & c̃. nego consequentiam. Ad probationem quia sanguis est calidus & hu. hic respondeo q̃ sanguis inter humores est temperatus, respectu tamen cutis calidus est & hu. quia tamen ex ipso substantia calida generatur & humida, ut caro spiritus & c̃. ideo calidæ cõplexionis ponitur & humidę. per sui tamen excrescentiam potest facere calidam & hu. cõplexionem. de se tamẽ ut temperatus humor, primo temperatæ complexioni respondet. Ad aliam datur tẽpus frigidum & siccum. ergo. qualiter sit uerum consequens est dictum & etiam antecedens, sed tamen negatur consequentia. Ad probationem dicendum q̃ si unum contrariorũ adesse uni uersi uel constitutionem facientium est in natura, et reliquum esse debet, de quibus ibi intelligit Aristo. nõ est autem sic in proposito. Ad aliam de combinationibus respondendum q̃ complexiones temporum non inuestigantur penes illos modos sicut, nec ex toto corporũ complexiones. uel cõcedendum est consequens, ut est dictũ & sic responsum sit ad dubiũ. Ad quartã in uere multiplicatur sudor & c̃. Primo responderi potest q̃ istæ repletiones, & humiditates non sunt merito ueris. sed merito hyemis præcedentis. ideo ut est dictum si uer inueniat corpora munda in sua sanitate conuertat. Vel dicẽdum in uere fieri sudorem propter caliditatem sopitam liquantem & c̃. cum qua concedere possumus ueris temperiem ad mentem Auicẽ. alleg. cap̃.

Quæstio. xxviij. Aphor. xi.

Gaſ. VTRVM Autumnus sit frigidus, & siccus, & inordinatus. Arguitur multipliciter q̃ nõ. Primo auctoritate Gaſ. primo cõplexionum. c. 4. ubi dicit q̃ sermo supple dicens q̃ autumnus est frigidus & siccus nõ est rectus. igitur autumnus non est frigidus & siccus si est Gaſ. credendum. Secundo arguitur sic. pulsus autumni assimilantur pulsibus ueris. igitur autumnus nõ est frigidus & siccus quia uer ponitur temperatum. pulsus ergo similatus pulsui ueris erit in tempore temperato & non frigido & sicco. antecedens est Gaſ. libello introductorio pulsuum. ca. de pulsu secundũ horas. Tertio arguitur sic. si autumnus foret frigidus et siccus, aut foret magis frigidus q̃ siccus uel ecõtra. uel siccus equaliter & frigidus. Non primo æqualiter siccus et frigidus nec magis frigidus q̃ siccus ex Gaſ. primo complexionum. ca. 4. Et Auer. colliget. 2. cap̃. ultimo de alijs causis sanitatis. Nec potest dici magis siccus q̃ frigidus. qđ arguitur sic. autumnus mutatur à tempore inter tempora summe calido & summe sicco in tẽpus summe humidum & frigidum. igitur non remanet plus siccus q̃ frigidus. Aliter ista conclusio sequeretur. s. uel autumnum esse summe frigidum uel hyemem esse summe frigidam & temperatam in passiuis. Hæc bifurcata conclusio falsa est, attamen sic concluditur. nam uel summa frigiditas correspondet autumno uel tantum hyemi. Si dicatur primum habetur unum ex propositis. Si secundũ dicatur, cum autũnus per se sit magis siccus q̃ frigidus, igitur citius erit producta summa frigiditas q̃ sit deperdita siccitas autumni & producta ualde intensa humiditas. consequentia tenet ex hoc, quia plus distat siccitas autumni ab humiditate intensa hyemis q̃ distet frigiditas autumni à frigiditate hyemis. Præterea. agẽs infrigidatiuũ humectatiuo actiuius citius poterit infrigidare. Quarto arguitur sic. morbi humidi causantur in autumno. igitur autumnus est tempus humidum. tenet consequentia ex hoc, quia effectus suis debent proportionari causis. antecedens arguitur sic, autumno causãtur hydropes. igitur morbi humidi. nota est consequẽtia, quia hydrops est morbus humidus ut ex sua descriptione colligitur. 14. tertij. antecedens patet huius particulæ tertiæ apho. 23. Autumno & æstiuorum.

Idem. Vltimo ostenditur autumnum non esse inordinatum sic arguendo. Ver non est inordinatum. igitur nec autumnus. antecedens est nostrum omnium auctorũ de uere loquentium. consequentia arguitur sic. in uere matutina sunt frigida, meridionalia calida & nocturna frigida, ut experientia notat. ergo si uer non est inordinatum nec autumnus. consequentia tenet, quia nõ alia uidetur causa inordinationis autumni, ut patet primo cõplexionum, cap̃. 4. satis ad finem.

Auicẽ. Auer. Cõplo nandi. modus quadruplex. Ad oppositum quæstionis est Gaſ. cõm. 11. Et Aui. secunda primi. doc. 2. 3. & 6. cap̃. Et uerax Cõmentator Auer. colliget secundo alleg. ca. & 4. colliget. de causis alijs pulsuum. Primo præmittendum q̃ modus cõplexionandi tempora anni multiplex imaginari potest. Primo, n. imaginari possunt cõplexionari tempora inter ea

Digitized by Google

ter ea unam tẽperiem, & unum ſtatuendo medium ad quæ extrema tempora comparentur ſeu tempora lapſa. ut exempli cauſa. ſi uer ponamus temperatum, alia tempora denominaremus taliter in complexione qualis ẽ de nominatio lapſus temporum ab ipſo uere. Secundus modus complexionandi poteſt intelligi per relationẽ ad medium in uniuerſali ſubſtantia ſeu põderale. Tertius modus imaginandi eſt ut temporis temperies aut lapſus attendatur penes proportionem qualitatum contrariarũ, in temporibus exiſtentium, ſecũdum q̃ una uincit aut ab alia uincitur aut ſibi æquatur ut æſtatem calidam dicamus & ſiccam eius frigus uincente calore & ſiccitate ſuperante humiditatem. Vltimus modus intelligi poteſt in relatione ad corpora humana, ut illud tempus appelletur temperatum in quo corpora & maxime temperata debite conſeruantur. Secundo præmittendum q̃ põ ne intellecta de autumno ſuam obſeruante naturam et maxime quantum ad partem autumni maxime autumnantem poſſe intelligi quęſtionem, uel in autumno regionis temperatæ uel lapſæ. Tertio præmittendum q̃ aliquid poteſt denominari abſolute calidũ &c̃. Primo ſecundum cõmuniorem appellationem & denominationem, & iſto modo elementa ſimplicia quibus contraria non cõmiſcentur appellãtur abſolute talia, ut patet primo & tertio cõplexionum. Secundo. aliquid appellatur abſolute tale quando denominatur abſolute talis cõplexionis ſibi attributo tali termino ſpeciali. Ex qua attributione conſequitur illius ad aliqua determinata comparatio. exempli cauſa. ſi dicatur. a. eſt tempus abſolute calidum. Ex hoc. n. comprẽhenditur in iſto caliditatẽ ualde ſuperare frigus & non ſic in alijs temporibus reperitur. unde quamuis ſic dicendo nulla comparatio explicetur, concipitur tamẽ talis modificata comparatio. Q ui ſecundus modus colligi poteſt ex Gal. complexionũ primo. non dico q̃ ponatur in littera. Vnde ſecundum hũc modum loquendi negatur hęc conſequentia. a. eſt tempus abſolute calidum igitur. a. eſt abſolute calidum. Sic etiã negaẽ iſta. b. eſt mixtũ abſolute calidũ. igit. b. ẽ abſolute calm ſtat. n. q̃. b. inẽ oĩa mixta ſit magis calm nõ ſit tamen ita calidum ſicut elementũ, quod dicit calidũ abſolute. Prima concluſio reſponſalis. Autumnus nõ eſt uere tempus temperatum. Propoſitio iam ſuperius eſt habita. Et patet per Auer. alleg. ca. Et per Gal. primo complexionum ſumitur. & cõmento. 10. &. 11. p̃ ſentis particulę. Perſuadetur etiam ſic. autumnus ẽ acutorum morborum generatiuus & cęteris peſtilentior igitur nota eſt conſequentia. antecedens. 10. cõmento collectum eſt. Secunda propoſitio. Autumnus eſt frigidus & ſiccus. Propoſitio primo eſt auctorum locis allegatis ad oppoſitum quæſtionis. Præterea. probaẽ ſic. ſiccitas & frigiditas autumni caliditatem eius & humiditatem ſuperant. ergo colligitur conſequentia, & antecedens primo complexionum. ca. 4. antecedẽs etiam arguitur ſic. autumnus infrigidat & exiccat. igitur frigidus eſt & ſiccus. conſequentia uidetur apparens antecedens notat experientia. ideo ipſum aſſimilat ſenecturi Auer. 4. colliget alleg. caꝑ. Tertia propoſitio. Probabiliter conceſſo æquali ponderis autumnus æquali ponderis frigidior conceditur & ſiccior. Propoſitio arguit ſic. ex impreſſionibus productis ad corpus humanum autumni infrigidatio cõprædictę & exiccatio. & æquale ponderis comprẽhenditur temperatum, igitur. antecedens quantum ad partem primam notat experiẽtia. quãtum uero ad ſecundam colligitur prima primi. ca. de cõplexionibus ac etiam primo complexionũ Gal. Quarta propoſitio. Autumnus dicendus eſt frigidus & ſiccus reſpectu humani corporis, licet non ſolum ob hoc frigidus dicatur & ſiccus. Propoſitio perſuadeẽ ſic. Aer autumni eſt cauſa humana corpora exiccans et infrigidãs. ergo &c̃. Q̃tum etiam ad partem aliam patet ex dictis Gal. primo complexionum alle. caꝑ. Quinta propõ. Autumnus non eſt abſolute frigidus & ſiccus. Hęc propoſitio colligitur complexionum primo. Et arguit ſic. autumno elementa ſunt frigidiora. ergo &c̃. colligitur antecedens cum ſua conſequentia loco alleg. Sexta propoſitio. Autumnus non eſt tempus abſolute frigidum, & ſiccum. Hęc propoſitio ſit pro Gal. intellectu. primo complexionum. alleg. ca. dum uult ſermonem dicẽtem autumnum eſſe frigidum & ſiccum ſupple ad hunc ſenſum non eſſe rectum. & ſit iſta concluſio pro intellectu & ſolutione primi argumenti. Præterea. arguitur ſic. æſtas eſt ſiccior autumno & hyems eſt frigidior autũno. igitur autumnus non eſt abſolute frigidus & ſiccus. antecedens & conſequentia tenent euidentiam ex Gal. alleg. ca. primo complexionum. Et hæ concluſiones intellectæ ſunt maxime in autumno temperatę regionis quamuis & in alijs aliqualem teneant ueritatem. Septima concluſio. Autumnus non dicitur inordinatus propter partes eius contrarijs denominari denominationibus adinuicẽ comparatas. Propoſitio nota eſt cuilibet. nam ſi &c̃. tunc omne tempus diceretur inordinatum.

Octaua propoſitio. Autumnus dicitur inordinatus ꝑpter partes eius denominari contrarijs denominationibus eas adinuicem comparando penes proportionẽ contrariarum qualitatum illas componentium aut in relatione ad tempus maxime temperatum, uel ratione effectuum ad humana corpora productorum. Hæc propoſitio perſuadetur hoc modo. Nam primo ad omnes experientias patet matutinum autumni ualde eſſe frigidũ, ut infrigidet humanum corpus, ut frigiditas dominet calori & amplior ſit q̃ in uere ſuam ſeruante naturam. patet poſtea aerem meridiei eſſe ualde calidum, ut ualde & non temperate calefaciat humana corpora, ut etiã calidior ſit q̃ uere. Nona propoſitio. Autumnus ẽ magis ſiccus q̃ frigidus. Hæc propoſitio colligit ex Auer. ſecundo colliget alle. ca. patet etiam ex modo loquendi Gal. primo complexionum. c. 4. ubi uult frigiditatem autumni multum recedere à caliditate æſtatis. uult etiã minorationem ſiccitatis eſſe modicam quaſi uelit ſiccitatem plus remanſiſſe. patet etiam propoſitio ex mõ auctoꝝ q̃ cõueniũt ĩ ſiccitate autũni, nõ ãt ſic in frigore.

Q uibus concluſis patet reſponſio ad obiecta. Ad primum ſolutum eſt. Ad punctum ſecundi reſponden dum eſt negãdo q̃ pulſus autumni ſint ſimiles pulſibus ueris. hunc. n. modum reprobat Auer. ca. nominato. 4. colliget. hoc etiam colligitur ſecunda primi. ca. de pulſu temporum. ad finem. Ad Gal. dicendum q̃ pulſus autumni ſimilantur pulſibus ueris in uelocitate & ſpiſſitudine quadã ſimilitudine generali, quia ſicut in uere nõ eſt uehemens uelocitas ſeu ſpiſſitudo, ſic nec in autumno. tamen pulſus ſunt ualde fortes in uere, ubi debiles in autumno. Verũtamen hic dicendum q̃ cum principiũ autumni ſimiletur aliqualiter fini ueris, finis autumni principio ueris. ut patet per Gal. in libello pulſuum alleg. ideo pulſus in his temporibus aliqualiter proportionantur. Ex quo patet differentia inter autumnum, & uer, hyemem & æſtatem, quia principium æſtatis ſimilatur fini æſtatis, & principium hyemis ſimilatur fini hyemis. Nam primo æſtas incipit à caliditate minus intenſa, & finit etiam in caliditatem minus intẽſam, hyẽs etiam incipit à frigiditate minus intenſa & terminatur in frigiditatem minus intenſam. uer uero incipit à caliditate remiſſiori finiendo in intẽſiorem. autumnus incipiendo à caliditate intenſa finit in ualde remiſſiorem. Si uero comparatur medium autumni ad medium ueris ualde hęc media diſproportionãtur. Ad tertium reſpondendum q̃ autumnus eſt magis ſiccus q̃ frigidus. & concedo unam ex concluſionibus q̃ hyems quantum ad aliquam partem eſt ualde frigida, ubi eſt modicum humida, immo concedi poteſt probabiliter alia concluſio q̃ in aliquo puncto hyemis uel autumni temperies erit inter ſiccum & humidum. Ad penultimum reſpõ

Calm abſolute dupliꝛ

Gal.

Auicẽ.

Auicẽ.

Digitized by Google

deri potest negando consequentiam. Ad probationem dicendum q effectus producti per se ab aliquibus causis illis proportionantur, nunc autem autumnus debilitando digestiuam uirtutem & hepar & alia naturalia membra potest esse causa morbi humidi. & hoc per accidens ut patet. Ad ultimum respondendum q quamuis in alijs temporibus sit inter partes aliqua differentias tamen non est illa in quæ autūno. Nam primo in uere matutinum &c. est tēperatum. in hyeme etiam omnes partes sunt frigidæ. in æstate omnes calidæ, sed in autumno ut est dictum matutinum uere est frigidum ubi meridies est calidus comparato adhuc eius matutino ad matutinum ueris & meridie ad meridiē. Ex quo infertur contra quendam q autumnus uere debet dici difformis nō sicut alia tpa. hoc illatū infert ex p̄hitis.

Quæstio. xxix. Aphor. xi.

VTRVM Autumnus sit malus phthisicis. Negatiue arguitur sic. Primo stat autumnum esse tēperatum inter calidum & frigidum, licet sit lapsus ad siccum. ergo. antecedens colligitur ex p̄habitis. cōsequētia tenet, quia aer naturaliter se habēs ad calidum & frigidum lapsus tamen ad siccum phthisim non facit, & p consequens nec augmentat. colligitur hoc in hac tertia particula cōm. 17. illius apho. Ægritudines uero. Secūdo arguitur sic. ulcerationi pulmonis infrigidatio cōpetit & exiccatio. ergo phthisi competit autumnus. patet antecedens. nam cum in tali ulceratione sit pus siue putredo, ut patet per descriptionem ulceris sumptam. secunda primi. doc. prima. ca. 3. ubi ponit differē etiam inter ulcus & uulnus, tali ulceri competit infrigidatio remittens caliditatem p̄ter naturam putrefacientem. cuiuslibet. n. putrefactionis causa effectiua est caliditas extranea, ut patet per notitiam putrefactionis positam. 4. metheo. in principio. etiam competit exiccatio, quia hęc est cura ulcerum inquantum ulcera sunt. cum. n. in quo libet ulcere sit pus & materia p̄ter naturam abȝcienda, eget quodlibet tale exiccatione consumente hanc faniosam materiam. Hoc etiā uolunt omnes auctores medicinæ. consequentia tenet, quia autumnus frigidus est et siccus. Tertio arguit sic. calida & humida nocent phthisicis. ergo frigida & sicca eis conferunt. antecedens satis est notum, cum per caliditatem augeāt putrefactionem & amplius liquent humores, propter humiditatem uero multiplicent ulceris materiam. cōsequentia tenet pro tanto, quia si calida & humida nocēt augēdo phthisim & frigida & sicca operatiua cōtrariorum phthisim minuendo conferent. Q uarto arguitur Gal. auctorita te. quinto de ingenio sanitatis ubi aerem siccum phthisi cis conferre concedit. ergo & autumnus confert. consequentia tenet, quia autumnus nō uidetur nocere nisi ratione siccitatis cum ratione frigoris remittat caliditatem p̄ter naturam.

Gal.

In oppositum est apho. cum suis concordȝs & Hipp. 6. epidimiarum. Primo. pro quæstione præmittendū sumpta phthisi proprie pro consumptione corporis totius consequente ulcus pulmonis, aut pro ulcere pulmonis, ad quod consequitur uel est apta consequi totius cōsumptio corporis eius duplicē possumus imaginari materiem. Nam primo imaginari possumus ulcus pulmonis nouiter factum cui non associatur uehemens cōsumptio totius. Secundo considerare pōssumus ulcerationē iam dudum factam cui associatur uehemens cōsumptio totius &c. Secundo p̄mittendum q licet quæstio intelligatur de ulcere pulmonis etiam ad uulnus poteritis ampliare. Prima cōclusio respondalis. Cuicunq; phthisi est nociuus autumnus. Propositio potest sic persuaderi. cuiuscunq; phthisis autumnus est auctiuus & p̄strictiuus uirtutis. ergo &c. antecedens patet. nā primo consumptioni corporis autumnus amplius exiccando præbet augmētum, ac etiam ulcerationi pulmonis amplius incuncando ulcerosas materias sui frigiditate catarrhalē etiam augendo defluxum comprimendo & catarrhum à capite defluendo, nocet etiam phthisi cuilibet sui inordinatione & inæqualitate prosternendo uirtutem. Secunda conclusio. De se autumnus plus nocet ulcerationi pulmonis antiquæ & cui consequitur siue associatur uehemens corporis cōsumptio q̄ ulcerationi nouiter factæ. Propositio sic persuadetur. autumnus uehemēter nocet augendo consumptionem. ergo. antecedens patet cum siccitate sui sit causa magni augmenti consumptionis cum sui frigiditate debilitando calidum naturale debilitet corporis resumptionem & sic debilitando auget consumptionē. cōsequentia tenet ex hoc, quia taliphthisi plus molestans & infestans erit totius consumptio, cuius autumnus est per se effectiuus. in noua autem ulceratione non multum per se nocet autumnus nisi per accidens constipando &c. Præterea potest argui conclusio sic. in ulceratione antiqua cui associata est &c. probabiliter & alijs paribus uirtus prostratior est q̄ sit ī ulceratione nouiter facta. ergo autūnus illi est magis nociuus. antecedens notum est, quia magis perdurāte morbo cęteris alijs paribus plus debilitatur uirtus. cōsequētia tenet, quia idem agens debilitans plus debilitat cęteris paribus uirtutem debilem uirtute forti. Tertia conclusio. Cōtingens est autumnū plus nocere noue phthisi q̄ antiquæ. Propō sic arguitur. autūnus potest plus augere nouam phthisim q̄ proportionabiliter auxerit antiquam. potest etiam plus prosternere uirtutem ergo &c. antecedens patet, ubi primo in habente nouam phthisim sit multa repletio catarrhalis, tunc autumnus ualde augmentando defluxum plus augebit ulcerationem. sic etiam ualde grauando uirtutem plus contingēter debilitabit per uiam aggrauationis q̄ debilitaret in antiqua per uiā resolutionis. Q uarta propositio. Autumnus est malus uulneri pulmonis. Propō arguit sic. autumnus est actiuus uulneris pulmonis, & facit ipsum transire in ulcus, & est prostratiuus uirtutis. ergo &c. consequentia tenet antecedens patet quātum ad primā partem. nam primo coāgustando caliditatem intrinsecus est causa q pulmo magis ponat in motu & elarget uulnus. Item etiam augmentando defluxum est cā ut uulnus augeatur. Item facit uulnus trāsire in ulcus superfluas retinendo materias, sui etiam inordinatione et inæqualitate debilitando uirtutem, ut non debite humores à natura detenti putrefiāt.

Phthisis manet ries duplex.

Istis positis patet solutio ad obiecta. Ad primū punctum respondendum q aer uere temperatus inter calidum & frigidum declinans tamen ad siccum deper se non facit phthisim ut dicetur, sed aer autumni ut ē dictum non est bene temperatus inter calidum et frigidū immo declinat ad frigidum quo ad sui medium. uel etiā non est debite temperatus propter sui inordinationem & inęqualitatem. Ad aliam respondetur negando istā consequentiam calida & humida nocent. ergo ad probationem respondendo q frigida & sicca de per accidēs sunt productiua consimilis effectus calidis & humidis ut patet ex dictis. Ad aliam rationem est breuiter respondendum q aer siccus est conueniens phthisicis dūmodo non fuerit inæqualis & inordinatus qualis est aer autumni. Ad alium punctum etiam respondeo q autumnus de per se est prohibitiuus putrefactionis, de per accidens tamen ut est tactū auget putrefactionem et ulcus. & sic fit dictum ad quæstionem istam.

Quæstio. xxx. Aphor. xij.

VTRVM Ver possit esse intantum calidū & humidum ut sua caliditate & humiditate borealis hyemis frigiditatem superet & siccitatem. Negatiue arguitur sic. Primo. hyems est naturaliter humida. igitur uer sua humiditate non potest superare siccitatem. antecedens notum est. cōsequentia tenet. quia tūc siccitas hyemis cum sit cum disconuenientia naturæ hyemis, non autem humiditas ueris ueri, erit siccitas hyemi maior

lapsus

lapſus iuxta apho. 34. ſecundæ particulæ eius cõmenti, cuius initium. In morbis minus. Item de caliditate argr̃ ſic. hyems eſt naturaliter frigida, uer uero eſt naturaliter temperatum. ergo hyems permutata ad frigidum ad frigidius poterit permutari q̃ poſſit uer ad calidum. antecedens eſt omnium auctorum noſtrorum tempora cõplexionantium. conſequentia tenet. Nam qualiter ſe habent diſtemperatę complexiones corporum ad complexionem temperatã, taliter & diſtemperata tempora reſpectu temperati. nunc corpus frigidum magis eſt labile ad frigidum q̃ temperatum ad calidum primo temperato non inclinato ad aliquod extremorum. Secundo probatur ſic. quia corpus frigidũ ſimiliter eſt labile ad frigidum ſicut calidum ad calidum lapſu exiſtente proportionabili. igitur corpus frigidum eſt magis labile ad frigidum q̃ temperatum ad calidum. conſequentia tenet quia temperatum (ut eſt notum) eſt minus labile ad calidum q̃ ſit calidum ad calidum. Cõ ſimiliter & hyẽs magis erit labilis ad frigidum q̃ ſit uer ad calidum quod fuit unum ex intentis. Tertio arguitur ſic. tempus ueris tempore hyemis eſt breuius, ergo non poteſt tãtum calefacere & humectare quãtum hyems infrigidare. antecedens eſt ex auctoritatibus conceſſum cõmuniter. conſequentia tenet, quia cæteris paribus agẽte in pluri tpe applicato paſſo intenſior producitur effectus.

Ad oppoſitum uidetur eſſe apho. & cõmentũ. Primo ſupponaꝫ pro quæſtione hæc prima propoſitio. Aer eſt naturaliter calidus & humidus. Hæc ſuppoſitio ſecũdo de generatione. tex. cõ. 16. ſumitur. Secundo ſupponendum. ſimplex aut mixtum mobilius eſſe ad intenſionem qualitatum conformium & naturalium. Suppoſitio etiam ſatis nota eſt propter tale ſimplex aut mixtũ taliter alteranti repugnare minus. Tertio ſupponẽdũ. cæteris paribus calefactiuum fortius eſſe in calefaciendo q̃ infrigidatiuum in infrigidando. Hæc propoſitio p̃ ſuadetur ex cõmuni conceſſo. caliditas actiuior eſt frigiditate. ergo. conſequentia tenet, quia agens cæteris paribus cum fortiori & actiuiori inſtrumento etiam eſt in agendo fortius. Prima concluſio reſponſalis. Aer eſt mobilior ad caliditatem & humiditatem q̃ ſit ad frigiditatem & ſiccitatem. propoſitio ſic perſuadetur. aer eſt naturaliter calidus & humidus per propoſitionem primam. ergo per propõnem ſecundam mobilior ad calidum & humidum. Secunda concluſio principalis. De facto aer plus mouetur ad ſiccitatem q̃ ad humiditatẽ reſpectu humani corporis. Propoſitio patet propter aerem æſtiuum de facto plus exiccare & reſoluere ad experientiam q̃ humectet aer alterius temporis. Tertia propoſitio. Non eſt bene demonſtrabile aerem de facto ſecundum tempora anni plus mutari ad calidum q̃ ad frigidum, uel econtra ꝙ ſtate enim & hyeme ſuas naturas obſeruantibus, q̃ extreme ponitur æſtas calida tã extrema frigida ponitur hyẽs. Quarta concluſio. Mutatio ueris ad calidum & humidum minus eſt abſolute pręter naturam corpori humano q̃ mutatio ad frigidũ & ſiccum. Hæc propoſitio perſuadetur uno fundamento cõmuni ſuppoſito ꝙ homo declinet ad calidum & humidum. quo ſuppoſito arguitur ſic. caliditas & humiditas ſunt conformiores & naturales homini igit̃ &c̃. conſequentia tenet per ſecundam prędambulam concluſionem. Quinta propoſitio. Ver poteſt ita mutari ad calidum & humidum intenſiue & gradualiter ſicut hyems ad frigidum & ſiccum. Hæc propoſitio ſic perſuadetur. ver contingit fieri æſtiuum ex parte caloris. contingit etiam fieri ualde humidum. ergo. antecedens notat experientia quamuis rara. conſequentia tenet cum primo caliditas æſtatis equiparetur frigiditati hyemis, cũ etiam propter innumerabiles pluuias aer ueris ad multam poſſit aduenire humiditatem. Sexta propoſitio. Licet uer non mutetur ad tãtum gradum caloris & humiditatis ad quantum gradum frigoris mutatur hyemis. tamen poteſt eſſe tantum mutatum pręter naturã & plus. Propõ nota eſt cuilibet propr̃ lapſum aliquẽ à tẽperamento ueris eẽ tãto pręter naturã ueri quãto gradus frigoris additus hyemi eſt præt̃ naturam hyemi.

Iſtis poſitis ad obiecta patet reſponſio. Ad obiectũ primum dicendo ad punctum ꝙ ratio non concludit aliud niſi ꝙ aer hyemis ad maiorem poſſit deuenire frigiditatem q̃ aer ueris ad caliditatem cum hoc tamen ſtat ꝙ aere hyemis deueniente ad aliquam frigiditatem pręter naturam ad tam intenſam caliditatem deuenire poſſit uer, licet non ad quancunq̃ frigiditatẽ deueniente hyeme ad tantam caliditatem uer deuenire poſſit uel dicendum ad unum punctum ꝙ aer in uere quamuis dicatur temperatus, ad calidum tamen declinat & humidum quibus labi poteſt facilius. Ad ſecundum punctum tẽpus ueris eſt breuius. primo dicendum ꝙ uerum eſt uere naturaliter ſe habente. ſic tamen à ſua ꝓpria natura mutet̃ contingit oppoſitũ cõceſſũ etiã ad dubium.

Quæſtio. xxxi. Apho. xij.

VTRVM Hyeme exiſtente ſicca & boreali, uere uero auſtrino & pluuiali febres acutę generẽtur ęſtate. Q̃ ſic arguitur per aphoriſmum et cõmentũ. Q̃ non ſic arguitur. febres generentur propter tempus fuiſſe humidum. ergo non debent generari acutæ, imo minus. conſequentia tenet per aphor. 8. antecedens colligitur ex cõmen. Prima propõ pro quæſtione. Nõ uniuerſaliter eſt uerum ꝙ in tempore ſicciori morbi generentur acutiores. Propoſitio arguitur ſic, quia in tẽpore temperato non generantur morbi acutiores q̃ in tẽpore humidiori. Secunda propoſitio. Propter tempus fuiſſe humidum de per accidens ſequitur generatio morborum acutorum. propoſitio patet propter reperiri materiam minus regulabilem à natura, & magis ebullibilem à caſitate intenſa qualis æſtiua. vnde ſi tempus fuiſſet minus humidũ, ita fuiſſet paucificata materia ꝙ nõ fuiſſet factus morbus. ſed ſi ponamus paritatem quantitatis materierum tempore calido & humido pręter naturã & ſic caſo & ſicco, acutiores cãbũ t̃ caſo & ſicco.

Iſto cõcluſo patet ſolo ad obiecta ñ diſcurrẽdo p̃ ipa.

Quęſtio. xxxij. Apho. xij.

VTRVM Morbi de quibus loquitur apho. futuri ſint uere uel alio tempore. Q̃ alio tempore arguit̃ ſic. Primo. hyeme exiſtente auſtrina, & uere boreali æſtate humida, morbi cauſantur autumno. ſtante ergo caſu apho. debent cauſari autumno aut æſtate. antecedens eſt Auicẽ. ſecunda primi. doc. ſecunda. 8. ca. ad prĩcipium. conſequentia patet qualitatem æſtatis debente accelerare morbum cum ergo procelletur ad autumnũ ita & nunc debet procellari. Secundo arguitur ſic hyeme exiſtente boreali & uere auſtrino. morbi in æſtate cauſantur. ergo & hyeme exiſtente anſtrina & uere boreali. antecedens uoluit apho. duodecimus. cõſequentia patet, cum per conſimiles qualitates alteretur corpus ſecundum caſum præſentis apho. & præhabiti. Vltimo arguitur ſic. vnum tempus contrarium aliud corrigit, ut eſt habitum. & ſecunda primi. alleg. ergo propter dictam conſuetudinem non cauſabuntur morbi. cõſequẽtia tenet cum hic ſit tempos contrarios cõplicatio. Auicẽ.

Ad oppoſitum eſt aphor. 13. Primo pro quæſtione tenenda eſt iſta concluſio. Secundum caſum apho. hos morbos æſtate & autumno poſſibile eſt euenire. Propoſitio patet primo per aphor. vigeſimum huius particulæ. Ægritudines quidem. Patet etiam propoſitio repertis cauſis æſtate & autumno, poſitate etiam reſeruationis ad autumnum. Secunda concluſio tenenda eſt. Hi morbi uere frequẽter contingunt. Hæc propoſitio ſit ꝑ mente apho. cum ſuis coucordantijs. & patet propoſitio ex cauſis quæ ſumuntur ex cõmento. Tertia propoſitio pro ſolutione obiecti ſecundi ſit hæc. Non ſic hyeme exiſtente boreali & uere exiſtente auſtrino poſſunt uere cauſari morbi ſicut in caſu pręſenti. Patet ꝓpoſitio.

Digitized by Google

nam caliditas ueris austrini minus lædit corpora infrigidata ex hyeme boreali q̄ frigiditas ueris borealis lędat corpora calefacta ex hyeme. primo propter calidita tem esse corpori minus deformem. propter etiā corpus ex hyeme borali eē cōdēsatū cōstiparū & calori ualde resistēs. vbi caritas ueris borealis est deformior corpori inuenit etiam corpora apparata passioni propter raritatem eis ex hyemis caliditate contingentem. Modus autem penetrationis caloris aut frigoris ad interiora primo imaginabilis est secundum simplicem alterationem ad modum medicorum ut una pars frigida alteret aliam & sic ulterius. secundo per transitum uaporum calidorū, aut frigidorū ad interiora aut aeris cōsimiliter dispositi.

Quo posito patet respōsio ad obiecta. Ad obiectū primum per primam conclusionem patet respōsio. Ad obiectum secundum per tertiam patet responsio. Ad tertium patet dicendo q̄ tēpus contrarium excedēs non facit tēperamētū sed facit lapsum, ut ex. cō. 12. colr.

Quæstio. xxxiij. Aphor. xv.

VTRVM Constitutio ętatis & autumni frigida & sicca cōferat humidis natura & mulieribus. Negatiue arguitur sic. Primo. melius est tempora temporaliter se habere q̄ esse lapsa. ergo hęc constitutio non confert humidis natura & mulieribus. consequentia uidetur nota, quia si tempus temperatum est melius corpori, tempus lapsum debet esse nociuum. antecedēs colligitur tertio huius. apho. nono. In moderatis temporibus &c̄. Secundo arguitur sic. corporibus humidis natura & mulieribus confert ętas naturaliter sicca et autumnus. igitur talis constitutio est mala. antecedens colligitur ex multis. primo tertio huius. cōmento. 3. colligi etiam potest ex sententia cōmenti. 19. consequentia apparet, quia cum ista constitutio sit longe siccior constitutione temperata nimiam faciet exiccationem. Tertio arguitur. aliqua sunt corpora humida parum lapsa. igitur ista constitutio illis non conuenit. tenet consequētia propter hanc constitutionem non parum à temperamento. immo exiccare multum. Quarto arguitur sic. aliqua sunt corpora frigida & humida aut temperata in actiuis & humida. igitur non ista constitutio omnibus confert corporibus natura humidis. antecedens est medicorum. frigida. n. corpora & humida per hanc constōnem labuntur ad frigidum & tēperata etiā à tēperamēto in actiuis labuntur.

Ad oppositum est Hippo. in apho. cum suis concordātijs. Prima conclo pro apho. uniuersalis. Cuilibet corpori naturaliter humido ratione humiditatis cōfert hęc constitutio. Hæc conclusio sit pro intellectu Hippo. in apho. Ideo dicendum q̄ confert humidis nā inquantum sunt humida natura. sicut etiam diætæ humidæ & frigidæ conueniunt febricitantibus inquantum febriunt ut colligitur. 8. terapeu. finali. ca. & persuadetur ex dictis in textu. hæc constitutio prohibet hæc corpora à lapsu futuro & corrigit aliqualiter præsentem lapsum. ergo. antecedens patet propter contrarietatem constitutionis & colligitur antecedens ex cōmento tertio huius consequentia nota est. Secunda propositio. Non oībus corporibus humidis natura confert æqualiter hæc constitutio. Propositio sic persuadetur. non omnia corpora humida natura sunt æqualiter humida natura. igitur propositio continet euidentiam. antecedens notum est intelligenti cuilibet & maxime medico. nota est cō similiter consequentia. Tertia conclusio. Aphorismus & prima conclusio maxime continet ueritatem in humidis natura multum lapsis. & hoc constitutione non existente multum lapsa. Propositio quantum ad primam partem sic persuadetur, apho. continet ueritatem in corporibus humidis natura & non necessario in parum lapsis, ergo maxime in multum lapsis. consequentia tenet pro tanto quia corpora humida natura, uel sunt parum lapsa, uel multum lapsa, antecedens quo ad primam partem colligitur ex apho. Quantum uero ad secundam persuadet hoc modo nam possibile est corpus humidum natura esse intantum parum lapsum ut sibi sufficiat naturalis cōplexio ætatis & autumni, aut saltē parua mutatio æstatis ad siccitatem, dato q̄ nō taliter mutetur autumnus. Quantum ad secundam partem nota est cuilibet propositio. potest enim hæc constō intantum mutari ad siccum ut corpora humida secundum naturam non tantum ad temperiem, sed immoderatā siccitatem cōplexionis deducantur. Quarta cōclusio. Quibusdam corporibus humidis natura hęc cōstitutio est ualde nociua. Propō potest sic persuaderi. quibusdam corporibus plus nocere potest hæc constitutio per frigiditatem q̄ prosit per siccitatem. igitur propositio clara. nota est consequētia. nam cum sit caliditas proportionabilior uitæ humiditate, frigiditas est diformior uitæ q̄ sit indebita exiccatio & cum indebita exiccatio nō sit multo peior q̄ bona sit debita exiccatio, sic maius erit nocumētum ex parte in frigidationis q̄ sit nocumentum ex parte indebitæ exiccationis. & sit etiam maius iuuamento ex parte debitę exiccationis, sequetur rem taliter infrigidantem absolute magis fore nociuam. antecedēs patet in corporibus ualde frigidioribus q̄ sunt humida, & in corporibus extenuatis & exilibus. Quinta propositio. Constitutio maxime confert calidis & humidis secundum naturam. Propositio leuiter persuadetur. hęc constitutio minus nocet his corporibus & plus ea pręseruat à lapsu & corrigit. igitur conclusio uera. antecedens patet quantū ad partem primam, propter hęc corpora resistere huic constitutioni per calidum et humidum et uigorari in suo calido per antiparistasim & caloris unionem. quātum ad partem secundam est etiam euidens conclusio. Et ne errare contingat dicendum ista simul stare, caliditatē corporis calidi naturaliter & humidi ut sanguinei uigorari à tali constitutione in sui naturalitate per p'altatem corporis calidi. prohiberi tamē à lapsu intensiuo in quē est corpus naturaliter inclinatum. Ex ista propositione infertur hoc corrolarium probabiliter q̄ ab aliqua causa ęgrotatiua minus est corpus aliqualiter temperatum defensabile, non curando de confidentia termini aliquo corpore lapso aliqualiter infertur corrolarium ex dicta conclusione. Sexta conclusio pro solutione cuiusdam obiectionis sit hęc. Licet tota humana complexio ad modum loquēdi medicorum respectu ponderis ad calidum declinet & humidum. hęc tamen temporum constō nō cuilibet humanę complexioni conuenit. Propō quantum ad partem primam colligitur cōmuniter prima primi. ca. de cōplexionibus. Quantum uero ad partem aliam colligitur ex apho. & cōmento. & persuadet ex causa ut arguatur sic. Aliqua corpora humana sunt debite humidiora ęquali ponderis ut temperata. aliqua sunt minus humida respectu ęquali ponderis q̄ debeāt. igitur hęc constitutio non est &c̄. antecedens est cuilibet medico notum. consequentia etiam notissima, quia corpora debite humidiora ęquali ponderis non debēt fieri ficciora. corpora etiam modicū indebite humida non debent fieri ficciora. Septima propositio quātū ad aliā partem quęsiti sit hęc. Multis mulieribus hęc constitutio est inconueniens. Persuadetur conclusio sic. multę mulieres in regione temperata & aere temperato patiūt melācholiam uel ficcam ophtalmiam uel sunt paratę ad hos morbos igitur conclusio uera. consequentia nota est ex aphorismo & sua uerificatione. antecedens notat experientia colligitur etiam antecedens ex apho. secundo huius ſpius allegato. Ægritudines quidem omnes &c̄. & sic omnibus regionibus fiunt. Octaua propositio. Constitutio maxime confert mulieribus secundum naturam humidis & non solum sexualiter. Hęc propositio probatur per probationem conclusionis prime & ad suum sensum. Nona ꝓpositio. Mulieribus humidis secundum naturam pariter in suo sexu uiris humidis secundum

Gal.

Auicē.

Digitized by Google

cundum naturam in ſuo ſexu plus confert iſta conſtitutio ꝯ uiris. Propoſitio ex cõmuni cõceſſu perſuadetur ſic. mulieres taliter humidę ſunt magis humidæ utris taliter humidis ergo. antecedens eſt conceſſum cõmuniter. quando ꝙ propter cęteris paribus conſtitutionẽ prohibentem corpus magis lapſum à lapſu eſſe magis conferentem ſecundum probabilem locutionem. 10. propoſitio. Omnibus mulieribus ſumpta indicatione à lapſu ſexuali & cõmuni uſu regiminis competit talis conſtitutio ſicca. Propoſitio leuiter perſuadeturpropter mulieres multiplicantes multas ſuperfluitates non ſolũ ex pellibiles menſtrualiter, ímo egẽtes reſolutione & exicatione, propter etiam eas cõmuniter eſſe ociоſas & inordinate comedentes & bibentes, propter etiam eas habere debilem digeſtiuã, dico ſexualiter. Et iſta ultima concluſio ſit pro intellectu partis apho. Ex qua inferendum ꝙ taliter ſumpta indicatione mulieribus plus confert conſtitutio temporum diſtemperrata ꝙ̃ temperata per præhabita infertur concluſio.

Iſtis habitis patet reſponſio ad obiecta.. Ad primũ per cõcluſiones, quamuis etiam reſpondert poſſit ad q̃ſitum per unum notatum circa hanc partem confert. ío multa ex concluſionibus ſunt dicta probabiliter. Ad rõnes alias patet rñſio per cõcłones modificantes apho. & ſibi dãtes intellectũ ex quo excludunt obiecta.

Quæſtio. xxxiiij. Aphor. xv.

VTRVM In cõſtitutione æſtatis & autumni frigida & ſicca cauſẽtur ophtalmiæ & febres acutæ. Negatiue arguitur ſic. In tali conſtõne debẽt cauſari morbi proportionati qualitatibus cõſtitutionis. ergo nota eſt conſequentia, quia febris acuta nõ proportionant frigiditati, nec ophtalmiæ, cũ ſit apa calidum.

Ad oppoſitum eſt Hippo. Prima propõ pro quæſtione. Febres acutę non conſequunt per ſe hanc conſtõnẽ. Probatur ſic. ad conſtitutionem frigidam ſolum de per ſe cõſequit morbus frigidus. conſequentia tenet, ga febris acuta eſt morbus calidus, antecedens patet, quia effectus qui de per ſe conſequitur ad frigiditatem eſt frigidus. Secunda propoſitio eſt hæc. Febres acutæ conſequuntur hanc conſtitutionẽ de per accidens. Perſuadet concluſio præbendo modum. frigiditate harum conſtõnum retinent & incuneantur malæ materiæ & per reflexionem exacuunt. Item ratione ſiccitatis conſumuntur phlegmata & aliæ humiditates obtundentes caliditatem, ideo calidi humores ad caliditatem ulteriorẽ reducuntur, ut tandem putrefactis in uenis febres continuæ cauſentur. Tertia propoſitio tacta in notato textus ſit hæc. Febres acutę quamuis non de per ſe cauſent in iſta conſtitutione. cauſantur tamen de accidens maxime in autumno uel fine autumni, propter maiorẽ eſſe factam exiccationem, & maiorem exacutionem caloris per prohibitam tranſpirationem & materię retentionem. Quarta propoſitio. Febres ualde chronicę poſſunt in hanc conſtitutione cauſari. propoſitio patet propter reperiri materiam melancholicam aduſtam uel nõ aduſtam ualde ex hac conſtitutione. Ex dictis inferendum ꝙ exiſtente ęſtate frigida & ſicca & autumno ſiꝛ cum hic ſint duę cauſę potentes ad producendum morbos nec una aliam temperet, morbi in una parte ut autũ no poterunt cauſari. ęſtate tamẽ exiſtẽte frigida & ſicca & autumno pluuioſo & auſtrino morbi cauſant hyeme, autumno ut tangebatur commen. 14. contemperãte aliqualiter ęſtatem prędecedentem.

Iſto poſito patet reſponſio ad obiectum primum per concluſionem primam.

Quæſtio. xxxv. Aphor. xv.

VTRVM Tempora diſtinguantur conſimiliter ſecundum aſtrologos & medicos. Affirmatiue arguit ſic. Primo tempora diſtinguuntur ſecundum medicos & aſtrologos ſecundum motus ſolis in orbe ſigno. ergo &c̃. conſequentia uidetur nota, antecedens patet quantum ad partem primã auctoritate Halyab, quinto theoricę. ca. de diſtinctione temporũ. ubi ponit inchoare uer ſole intrante primum minutum arietis, quod eſt circa medium martij, cui ueri dicit correſpondere menſes tres & ſigna tria. conſimiliter cuilibet etiam tempori dicit tria correſpondere ſigna & totidẽ menſes. Quãtum ad partem aliam allegatur a Thadeo Albumaſar in ſuo introductorio aſtrologię idẽ aſſerens & confirmãs. Halya. Albu.

Secundo arguitur ſic. ſecundum ortũ & occaſum ſtel larum magnarũ diſtinguunt medici tempora & aſtrologi. ergo. conſequentia etiam uidetur apparens. antecedens patet quantum ad primam partem, quia aſtrologorum eſt ſtellarum conſiderare ortũ & occaſum. quãtum ad aliam partem patet per Gaſ. 3. criticoꝝ. 7. caꝑ. & pro parte per eundem cõmẽto. 15. lecto. Tertio arguitur ſic. ſecundum cõplexiones aerum et mutationes ex eiſdem in corporibus contingentes tempora à mtdico uariantur & conſimiliter ab aſtrologo. ergo. antecedẽs notum eſt quantum ad partem primam. ſecunda primi doc. ſecunda. ca. de naturis temporum. quãtum uero ad aliam partem antecedens patet, quia aſtrologorũ eſt cõſiderare cauſas effectiuas mutationum aeris, & per cõſequens etiam effectus, ex quorum notitia in cauſarum poterunt notitiam deuenire. Vltimo arguitur ſic. medici conſimiliter conſiderãt dies criticos ut aſtrologi, ergo & conſimiłr tpa anni. nota ẽ ꝙ ſiłe cõſequentia colligit antecedens ꝙ magnũ ꝓceſſũ Gaſ. in lib. criticoꝝ.

Ad oppoſitum eſt auicẽ. ſecunda primi doc. ſecunda. caꝑ. alleg. de naturis temporũ. ad principium. Pro qõne reſpondẽdũ ꝙ tempora anni cõſiderari poſſunt & diſtingui ſecundum rectam & determinatam diſtinctionem cauſarum effectiuarum mutationum aeris & temporum iſtis cauſis correſpondentium, ſiue hę mutationes ſint manifeſtę ſiue nõ. Secundo conſiderari poſſũt & diſtinguí tempora ratione cauſarum effectiuarũ mutationum manifeſtarum aeris & corporis huius. detur exemplum in alio. Gradus. n. quatuor ſecundum medicos dupliciter imaginari poſſunt & diſtingui. Primo imaginando primum gradum alicuius certę intenſionis quam ſecundus gradus excedat, ſiue manifeſte ſiue non. Secũdo imaginari poſſumus ipſum per manifeſtũ exceſſum ſupra primum. Sic etiam aliquotiens conſideratur ægritudo duplicit̃. Primo pro diſpõne lædẽte operationes &c̃. inter quã ſecundum hãc ſumptionem et ſanitatem non datur medium, ut primo colliget ſumptum ca. primo ultra prohemium. Sumitur ſecũdo pro diſpõne lædente ſenſibiliter & immediate &c̃. Prima ꝓpõ reſponſalis. Medicus ut medicus diſtinguit & habet diſtinguere tẽpora ratione effectuum manifeſtoꝝ in corporibus humanis contingentium principaliter. Patet ꝓ poſitio ex proceſſu Auicẽ. ſecunda primi alleg. ca. & patet etiam propoſitio ex hoc, quia cũ medicus ex effectibus & à poſteriori procedat maxime à notitia effectuũ manifeſtorũ debet inchoare tanquam ſint notiores nobis. Secunda propoſitio. Medicus aliqua principia, & aſtrorum notitiam ſupponens ab aſtrologo habet ſecundum quarũdam ſtellarum ortum & occaſum diſtingue re tempora. Perſuadetur propoſitio, quia tum ex aſtrologia tum etiam ex his effectibus manifeſtis uenit in notitiam ortus talium ſtellarum, quibus orientibus hę manifeſte mutationes cauſantur aut ipſis occidentibus. Anni tẽpus duplicit̃. Ægritudo duplicit̃. Auerr. Auicẽ.

Tertia propoſitio. Non ſolum ſecundum harũ ſtellarum ortũ & occaſum habet aſtrologus diſtinguere tẽpora, ímmo etiam ſecundũ inceſſum ſolis in orbe ſignorum. Propoſitio poteſt ſic perſuaderi. aſtrologi etiam habent conſiderare adæquatas cauſas anni. antecedens notum, cum eius ſit cõſiderare aſtra meliori modo quo poſſibile eſt. patet, quia ſecundum talẽ inceſſum & ſtellarum ortum cauſantur aerum & corporum manifeſtæ mutationes & inceptiones earũ nõ manifeſte. Quarta propõ. Medici ut aſtrologi ẽ cõſimiłr tpa cõſiderare.

Digitized by Google

Propositio patet partim ex nūc posita, & partim ex hoc adiūcto, quia medici nō est ita exquisite cōsiderare mutationes aerū & oēs causas adæquare productiuas earū.

Ex dictis patet conclusio responsalis ad quæsitū. Non quomodo ab astrologo tempora distinguunt, taliē apud medicū ut medicus est distinguenda sunt. Conclusio patet per cōclusiones ante positas. Patet etiam aliud Thadei euitando dubium. nā secundum astrologos inchoat uer in æquinoctio sequenti hyemem, secundū uero medicos in tali æquinoctio uel parum ante uel post manifesta tēperie in aere apparente post potissime & aliquādo Halya. ante. Patet etiam propositio in alio· nam Halyab. quinto theoricæ. alleg. capī. inchoat æstatem in medio iunij ut astrologus, ubi apud Gaſ. inchoatur in ortu pleiadū quarum ortus secundum eūdem libro alleg. capī. de mutationibus aeris propter ſtellas est in maio. inchoat etiā hyemem in decembri. ubi secundum Gaſ. occidētibus pleiadibus debet in nouembri inchoare, quorum auctorū diuersitates ex p̄dictis conclusionibus colliguntur.

Istis conclusis patet solutio ad obiecta ante oppositū & post non discurrendo per ipsa.

Quæstio. xxxvi. Aphor. xvi.

VTRVM Constitutiones anni siccæ sint pluuialibus saniores. Negatiue arguitur sic. Primo. autumnus humidus & pluuiosus sicciori sanior est. igitur pars negatiua uera consequentia nota, quia autumnus est aliqua anni constitutio, antecedens patet secunda primi. Auicē. doc. 2. ca. 6. in fine. sumtiur etiam antecedens. 3. apho. cōmen. 9 Secundo sic. aer siccus est paratus facere omnem ægritudinem præter phthisim. ergo cōstitutio siccа non est sanior humida. colligitur antecedens ex commen. sequentis aphor. consequentia tenet, quia propter pluralitatem morborum non dicetur sana constō, imo ægrotatiua. Tertio sic. in constitutione siccа multiplicantur peiores humores q̄ in humida. igitur constitutio siccа peior. cōsequentia uidetur apparens. antecedēs patet, quia in cōstitutione siccа multiplicatur choſa aut meſia. in humida uero phlegma aut sanguis, qui minus mali sunt choſa. & meſia. Quarto sic. non minus pōt labi corpus per constitutionē siccā q̄ per humidā. ergo non minus ægrotatiua est siccа constō humida. nota ē consequentia, quia ſtante paritate lapſuum & pari facilitate ad labendū, ſtabit etiam par ægrotatiuitas, patet antecedēs p̄ corpus humanū mediare inē siccū & hūidū, & p̄ siccitatē nō minus agere humiditate.

Ad oppositum est Hippo. in parte prima aphor. 16.

Prima conclusio. pro quæstione tenenda est hæc. Cæteris paribus constōnes anni siccæ sunt absolute dicēdę humidis saniores. Probatur conclusio ex dictis & notatis in cōmento sic. in constitutione siccа pauciores morbi materiales & rarius contingunt. igitur colligitur antecedens ex cōmen. quia propter siccitatem paucificant ſuperfluitates & humores. consequentia tenet, qa morbi secundum plurimum contingentes sunt morbi materiales. ſi igitur ratione horum siccæ constitutiones sunt saniores absolute sunt dicendæ saniores. Secunda conclusio. Licet respectu morborum materialium pluries contingentium siccæ sint humidis saniores, respectu tñ ſpiritualium morborum materialium dicit possunt magis ægrotatiuæ. Hoc persuadetur sic. minus improbabile est quorūdam morborū materias reperiri in constitutione siccа q̄ humida. igitur. consequentia uidetur apparens satis. antecedens patet. nam primo minus improbabile est materiam siccam reperiri in cōstitutione siccа q̄ in humida. Albert. Tertia conclusio quæ est Alberti, & tacta aliqualiter in textu est hæc. Respectu morborum immaterialiū siccа constō potest humida esse ægrotantior. Patet propositio. nam ad causandum hetica & plures morbos immateriales promptior est siccа cōstitutio q̄ humida per ſuam consumptionem talium effectiuā.

Quarta conclusio, Licet pluribus corporibus minus noceat constitutio siccа q̄ humida, respectu tamen quorūdam plus nocet siccа q̄ humida. Propositio per exēplum breuiter persuadetur. ſi. n. ſumantur corpora siccа multum lapſa lapſu naturali aut p̄ter naturam, notum est q̄ siccа constitutio plus nocet eis. Quinta conclusio. Licet aphor. prima pars uerificetur quantum ad quamlibet constitutionē anni maxime tamen potest intelligi de constitutione anni naturaliter humida. Propositio persuadetur sic. cōstitutio naturaliter humida minus distemperatur per siccitatem q̄ humiditatem. declaro antecedens, quia per siccitatem mouetur plus ad naturā tēporis tpati. p̄ humiditatē āt fit cōtinue distantior.

Isto posito patet ſolō ad obiecta. Ad primū dico q̄ per autumnum humidum & pluuioſum non intelligit Auicē. autumnū distemperatum in humiditate, ſed in quo apparent multæ pluuiæ contemperantes siccitatem autumni ēt ex æſtate reſeruatam qui est autūnus tēperatus. de quo etiam loquitur Gaſ. 3. apho. cōmen. 9. dicto. Vel est dicendum q̄ autumnus siccus est ægrotatiuior propter diſparitatem siccitatis duplici in eo existente exiccatione. ex parte præcedentis æſtatis primo. & ſecundario ex parte ſui lapſus. prima ſolutio ēit melior.

Ad secūdum argumentū dico q̄ aer siccus est paratus facere omnē morbum ad ſenſum qui dabitur aphor. sequenti & eius cōmen. præter phthiſim, tamen ſtat q̄ absolute aer siccus ſit humido ſanior. Ad tertium. in constitutione siccа multiplicantur peiores humores, hic dicere possum concedendo, ſed quia multiplicantur in q̄titate pauca regulabiles à uirtute, ideo morbi pauciores causantur. Vel dicendum q̄ licet de per ſe & merito siccitatis aeris peiores humores causentur in aere siccо. tñ pro quanto in aere siccо consumuntur ſuperfluitates & calidum naturale uigoratur, in humido uero reuertitur & heberatur calidum, ideo contingit peiores humores multiplicari in aere humido. Ad quartum. non minus conuenit corpus & ē. declino. immo dico q̄ cum in corpore humano dominetur humidum, facilius labetur ad humiditatem per aerem humidum. Ad probationē oppositi, quia corpus humanum est medium. Respōdeo q̄ corpus humanum non est medium per æquidiſtantiam, ſed medium ut ſic dicam per abnegationem extremorū. Item dicendum ad consequentiam q̄ quamuis alteretur æque cito ad ſiccum ſicut ad humidum de per accidens, tamen plus ægrotare potest per cōſtitutionem humidā propter multiplicationem materiæ humoralis.

Quæstio. xxxvij. Aphor. xvi

VTRVM Constitutiones siccæ anni ſint minus mortiferę humidis. Negatiue arguitur sic. Primo. in constitutione siccа multiplicantur morbi acutiores. igitur. antecedens colligitur ex apho. & cōmento octauis tertij huius. consequentia tenet per notitiam morborum acutorum. Secundo arguitur sic. siccitas plus cōtraria tur uitæ q̄ opponaī humiditas igiī constō siccа est peior. consequentia uidetur apparens. patet aſſumptū, qa uita ſtat in humiditate, ut. 7. quarti. trac. 4. ca. 1. de causis extenuationis ad finem. Tertio sic. fortiores putrefactiones causantur in siccа constitutione q̄ in humida igiī ipſa est magis mortifera. consequētia uideī apparēs antecedens patet propter acuitatem calidi.

In oppositū est secunda pars apho. 16. Prima p̄pō p̄ qōne dictis conformiē rñdendo est iſta. Absolute constōnes siccę sunt minus mortiferę. Propō primo colligitur ex cōmento & apho. 16. Secundo probaī ex hoc p̄pter non multiplicari, imo consumi materias humorales & p̄ uirtutē plus poſſe ſupra materias. Secūda p̄positio Siccæ cōp̄ones respectu quorūdā morborū & quorūdā cōp̄onū sunt magis humidis mortiferę. Patet propositio quantum ad partem primam, quia respectu heticę & tabes siccę sunt magis mortiferę, respectu etiā siccarum complexionum ualde lapſarum naturaliē aut p̄ter naturam siccę ſunt magis mortiferę.

Tunc

Digitized by Google

Tunc patet responsio ad instãtias. Ad primam, morbi acutiores causantur in constitutione sicca. hoc dicere possum consequentiam negando. & causa est, qa quãuis in constitutione sicca causentur isti morbi, & secundum plurimum morbi qui causantur sint tales, quia tamen raro causantur, pluries autem in humida constitutione causant, ideo stat humida esse magis mortiferã. Vel dicendum qp licet de per se morbi acutiores fiant in tempore sicciori, de facto tamen & per accidens, qa multiplicata materia & non regulata à uirtute debite acutiores causantur tempore humido. Vel dicendum tertio qp supposita debita qualitate materię acutiores tempore sicco causabuntur, sed quia pluries in tempore sicco pauca est materia, multa uero in humido, ideo stat humidũ magis esse mortiferum, & stat fortiores putrefactiones causari tempore humido. Ad secundã siccitas plus opponitur &c̃. concedo de per se, tamẽ de per accidẽs plus est conformis uitę cum ad consumptionem humiditatis à siccitate consequatur uitę melioratio sicut etiam frigiditas de per se plus opponitur uitę de per accidens, tamẽ naturale uigorando calidum est causa melioratiõnis corporis, ut patet primo apho. commento decimo sexto.

Quæstio. xxxviij. Cõmenti. xvi.

VTRVM. per balneum exterius emittantur superfluitates interiores. Affirmatiue multipliciter arguitur. Primo auctoritate Gal. ubi uidetur uelle balneum euacuare à toto. Secũdo arguitur sic. exercitiũ euacuat à toto, ergo & balneum, antecedens colligitur allegato cõmen. consequentia tenet, quia nõ minus balneum calefacere potest exercitio.

Ad oppositum est Gal. in commento. 17.

Balneũ duplex.

Respondendum qp balneũ intelligi potest, uel ex aqua calida artificialiter & actualiter, uel ex aqua calida naturaliter uel artificialiter secundũ potentiam. Exemplum secũdi, sicut est aqua picea aut sulphurea aut aqua falsa. Prima propositio. Balneum cęteris paribus non ita debite resoluit superfluitates intrinsecas ut debitum exercitiũ. Propositio patet primo ex intentione nostrorum auctorum loquentium de presenti materia. & persuadetur etiam ex alio, quia ex exercitio debito calidũ naturale plus uigoratur & confortatur. plus etiã æquatur in intrinseco & partibus exterioribus balneo magis de foris ueniente & non ita naturę conformi, & hoc maxime in ætate exercitio proportionata nã forte in aliqua parte infantię plus exercitio balneũ conueniret ut experientia notat, imo illi parti nullũ uerum conuenit exercitium. Secunda propositio. Dicẽdum est hic Gal. maxime intelligere de balneo in potiori suo significato qđ appellatur balneũ aquę dulcis. Propositio patet. ex cõi locutione auctorũ absolute prolato balneo hoc balneũ intelligentium. patet est propositio propter uirtutẽ eius non ualde profundari cum nõ sit potentię multę. Tertia propositio. Balneum actualiter & potentialiter calidum potest se in resolutione superfluitatum magis profundare. Propositio patet propter ipsum habere caliditatem actualem & potentialem & partes habere penetratiuas saltem aliquo de quo secundũ unam intentionẽ loquebatur Gal. 4. apho. 2. allegato cõmento cũ dicebat maxime aqua sit picea uel sulphurea. Vltima propositio. Balneum extrinsecũ est à toto. i. ambitu totius euacuatiuum. Propositio sic persuadetur. balneum tale potest euacuando ambire totum. igitur &c̃. nota est consequentia. antecedens patet cum secundũ suam caliditatẽ secundũ etiam suam corpulentiã possit totum circũdare, unde subcutanea superfluitate existẽte dispositа fiet euacuatio & resolutio. qug cõclusio ponitur cõiter pro intellectu auctoritatis quarti apho. ubi dicatur balneũ euacuare à toto, idest ambitu totius.

Balnei caliditas duplex.

Ex his ergo cõclusionibus patet responsio ad obiecta. Ad obiectum primum patet satis responsio. Ad secũdum dicitur negando cõsequentiã. Ad probationẽ quia ita calefiũt &c̃. possum declinare hoc, propter balneum non ita approximari intrinseco sicut exercitiũ. est etiam consequentia declinãda. nam debita superfluitatũ excussio nõ fit à calido inquantum calidum, sed etiã à calido naturali. Sed notandũ notanter esse dictum exterioribus balneis, eo qp balneę interiores interioribus & soli dis membris propossibili applicatę interiorem facerent resolutionẽ, quę tamẽ euitãdę sunt propter lęsiones cõtingentes ex eisdem si intrinsecus assumantur.

Quæstio. xxxix. Commenti xvij.

VTRVM phthisis possit cãre in aere sicco. Affirmatiue arguitur sic. Primo. phthisis est morbus proportionatus siccitati aeris, ergo. cõsequentia tenet, quia in tęporibus causantur morbi proportionales. & colligitur in hoc tertio. cõmẽ. 2. illius apho. ægritudines quidem. patet añs, quia phthisis nõ est aliud qp consumptio corpis & exiccatio. Secundo arguitur sic. siccitas aeris augmẽtat phthisim. igit. colligit añs tertio huius apho. 11. nã autũ nus phthisicis malus tanqp augmentatiuus phthisicis. añs tenet, quia illud quod est augmẽtatiuum phthisis si intẽdat poterit facere phthisim. Tertio. siccitas aeris põt esse causa ulceris pulmonis. ergo & phthisis. cõsequentia uidet nota, cũ phthisis natura consequatur ulcus pulmonis. añs patet talem supponendo casum qp aliquis naturaliter habeat humores ualde acutos terminatos in sua acuitate exclusiue ad acuitatẽ humorum ulcerantiũ. supponatur secũdo ex sola siccitate aeris humores fieri acutiores qđ secundũ colligit ex primo principio cõmenti, supponatur tertio qp in tẽpore sicco fluãt aliqug humiditates catarrales ad pulmonẽ. Istis pręsuppositis arguatur sic. ad pulmonem fluunt humiditates corrosiuę, igitur põt fieri ulcus pulmonis. cõsequentia probabilis est. añs patet ex casu deducendo. Quarto arguitur sic. frigiditate põt causari phthisis. igit & siccitate. añs est Gal. in cõmen. cõsequẽtia tenet, ppter siccitatem esse intantũ induratiuã arterię seu uenę ut nõ minus frangat uena uel arteria qp à frigiditate. cõsequẽtia tenet ẽt pp siccitatẽ in corpore nõ minus intẽsam apparere posse qp frigiditatẽ ut patet in ethico & cõsumpto.

Phthisis dup.

Ad oppositũ est Gal. in commen. Primo supponendum pro quęstione phthisim aliquando sumi cõiter pro consumptione ad quãcunqp causam consequatur. sumi etiã aliquando proprie pro consumptione totius corporis ulcus cõsequẽte pulmonis. Secũdo ẽt pręmittẽdũ. ulcus pulmonis posse consequi causam primiuã & exteriorem immediate ulcerantem seu uulnerantẽ. Aut consequi fracturam uenę pectoris uel pulmonis ex nimio motu quomodolibet fracta uena, unde fluẽte sanguine ad pulmonem aut partẽ sibi propinquam & putrescente ibidem, pulmoni consequitur corrosio & putrefactio. Causatur etiam à causa intrinseca, quia propter defluxum catarri acuti cholerici, aut propter defluxũ saniei expleuresi ad pulmonem aut propter peripleumoniam, aut propter catarrum phlegmaticum falsum seu bauracium corrodentem & ulcerantem pulmonem, aut causatur etiã fractura uenę uel arterię propter induratiõnẽ uenę uel arterię, ut inobediens fiat debitę dilatiõni uel extensioni & tandẽ frangat aut propter nimiã repletionem, ut colligit primo huius. cõmẽ. 3. aut propter acuitatem sanguinis aperientem uenarum orificia. Tertio pręmittẽdum dum Hip. ponit aliquos morbos in aliquo tempore causari uel nõ causari hoc intelligendũ dũ sunt apti causari secundũ plurimũ, & per se merito tpis uel nõ sunt apti taliter causari. Prima propositio. A siccitate aeris potest causari phthisis primo modo sumpta. Probari põt sic. à siccitate aeris põt causari totius corporis consumptio. ergo consequentia nota est per notitiam phthisis primo modo sumptę. antecedens patet cum siccitatis de per se sit humiditatem desiccare & consumere. aucta ergo ualde siccitate totius corporis consumptio consequetur. Secunda propositio. A siccitate ae-

Digitized by Google

ris de per se nō cōsequitur phthisis modo secundo sumpta. Hęc propositio sit pro intellectu Gaſ. Persuadetur etiam sic ex causa, quia primo siccitatis de per se non est facere defluxū humiditatum ad quem pulmonis ulceratio cōsequatur, imo eius potius est humiditates cōsumere defluxiuas, ut colligitur cōmen. 16. Constitutiones uero anni siccitas etiā non est in tantū ut plurimum indureret arteriam ut in motu frāgatur. unde uidemus corpora ethica & tabida non incurrere hanc uenarū fractionem cum tamen sint exiccata ualde.

Tertia propositio. Ex siccitate aeris potest causari uera phthisis. Propositio patet, primo ex casu uel ratione ante oppositum, in corpore etiā habēte uenas ualde siccas & exiles ut ex leui dispositione frangantur, tunc. n. aucta siccitate fractio consequetur. Item propter siccitatem poros cutis corrugātem extrinsecus contingēs est per uiam constipationis humorum fieri defluxum pulmonem tandem ulcerantium. Quarta propositio. Absolute dicendum in constitutione sicca non fieri phthisim. Propositio hęc probatur per conclusionem secundam adiuncto ultimo notato.

Isto concluso patet responsio ad obiecta ante oppositum. Ad primum phthisis proportionatur constitutioni siccę. igitur dicere possumus ad aīs & consequentiā. primo ad aīs, qa licet cōstitutio proportioneť tabi phthisis non proportionatur tamen ulceri ad quod consequitur hęc tabes a quo phthisis prioriter recipit denominationem. uel dicendum ad consequentiā. negando ipsam. ut. n. aliquis morbus generetur in aliqua constitutione requiritur maxime cōstitutionem proportionari ut factiuam morbi & sic non proportionatur cōstitutio sicca phthisi, ut sumitur ex Gaſ. Ad secundū siccitas auget, ergo primo respondendū ad aīs q siccitas de per se auget tabem in phthisi existentem, minuit autē ulcerationem pulmonis. ideo forte absolutius minuit phthisim q augeat. De autūno tamen dicendū q nocet phthisicis ratione tabis, & absolute nocet propter suā diuersitatem & constipationem malarum materierum sui frigore contingentem. Ad tertiam rationē prehabitis supponēdo casibus rīdendum per tertiam cōclusionem.

Ad quartam rationem ad punctum negetur q siccitas secundū plurimum sit fractiua uenarum. Ad probationem, frigiditas est fractiua. ergo & siccitas. declino consequentiā, eo q frigiditas est acutior siccitate, eo etiā q frigiditate indurante uenas & arterias, retinentur tamen humores iuuantes ad crepaturam uenarum aut arteriarum, ubi per siccitatem consumuntur & paucificantur. & sic sit dictum ad dubium.

Quęstio xl. Cōmenti xvij.

VTRVM frigiditas frangendo uenam possit facere phthisim. Negatiue arguitur sic. Crepatio uenę nō fit nisi per uenę indurationem. igitur a frigiditate crepare non potest. aīs uideť esse notum posita paritate aliarū causarum omnium, excepta frigiditate, cōsequentia tenet, quia non nisi frigiditatis cōgelatiuę est taliter indurare quę in corpore nostro esse non potest. colligitur totum secundo cōplexionum. cap. 3. in cōi conuocatione parte illa. Regula igitur corporalis calidi & frigidi.

Ad oppositum est Gaſ. in cōmento. Pro qōne dicēdum q a frigiditate ualde intensa possunt uenę crepari & frangi. Propositio patet propter frigiditatem reddere pectus uenas & arterias indispositas debitę extensionț. propter reddere etiam humores corpulentos eorum corpulentia pręmentes uenas & arterias extendentes. exēpli causa. si in aliquo sacco ponerentur mollia & magis corpulentiora citius frangeretur saccus per corpulentiora. & sic est de uenis.

Ex isto patet responsale q a frigiditate potest causari phthisis. persuadetur etiam ex alio, cum frigiditas comprimendo defluxum ad pulmonē facere possit. Ad rationem ante oppositum, ad punctum respōdetur q frigiditas nō facit crepare uenas, qa reddat uenā tactui ue re durā, sed ut est dictū ipsam facit motui ineptiorem.

Quęstio. xli. Cōmenti. xvij.

VTRVM constitutio sicca sit oībus morbis pter phthisim apparata. Quòd non arguitur sic. cōstitutio sicca nō est apparata hydropisi & morbis humidis, ergo. antecedens notum cum consequentia tota.

Ad oppositū est in cōmento Gaſ. Prima cōclusio. pro qōne. Cōstitutio sicca non est oībus morbis prętter phthisim appropriata. Deducaī cōclusio per rōnem ante oppositum. Secūda cōclusio, Omnibus morbis in se cunda parte apho. narratis respectu phthisis est sicca cōstitutio prępparata. Hęc propositio sit pro mente Gaſ. in cōmēto. Et persuadetur hoc modo, quia aliis morbis generandis minus inepta est ista cōstitutio q phthisis. igitur &c. consequentia tenet per communem modum loquendi. antecedens ex dictis colligitur Gaſ.

Quæstio xlij. Cōmenti. xvij.

VTRVM artetice fieri possint in sicca cōplexione. Affirmatiue arguitur auctoritate Hipp. 6. aphor. apho. 55. podagrica & maniaca uere & autūno mouet ut in pluribus auctoritate ēt Aui. 22. tertij. trac. 3. c. de doloribus iuncturarū. & est satis ad medium, ubi uult uer & autūnum esse aptiora tempora ad podagrā &c. Auicē.

Ad oppositū uideť esse Gaſ. in cōmento, & arguitur sic. instra motus quanto sicciora tāto fortiora. ergo. consequentia uideť nota, quia fortitudo instrorum motus abijcit dolores arteticos. colligitur aīs. 6. de accidenti & morbo. ca. 5. in cotatione cōi dubitationis de inęqualitate lęsionis operationū. Pro qōne hęc sit memoranda distinctio. Artetica sumi cōiter & proprie. Cōiter inquā pro dolore. quolibet articulorū siue prouenīat a causa primitiua siue corporali. unde dolor articulo difficultatem plicationis cōsequens & duritiem arteticus appellatur. Proprie uero sumit dolor articulorū pro dolore cōsequente causam corporalē defluxā secundū plurimum aut defluentē, aut etiā q uis raro p uiā paulatinę cōgestionis genitā. cuius doloris causę & notificationes colligende sunt. 22. tertij. tra. 2. & alle. cap. Gaſ. Arthritica duplex.

Iuxta prehabita tria tenēda sunt. Primū est hoc q artetica primo modo sumpta potest causari a siccitate. patet, propositio per Gaſ. in cōmento & per rationē, qa propter siccitatem intēperatam mēbra poterūt difficulter & male plicari ut dictum est, & colligit. 6. de accidēti. ubi est allegatū. Secundo est tenendum de per se ex siccitate nō pōt artetica generari, Hęc propositio colligitur ex cōmento ut patet ex hoc, quia siccitatis est consumere humiditates defluxuas ac etiā paulatine cōgestas. Tertio tenendū est nō esse impossibile ex siccitate uerā arteticā generari. patet ubi corpus ponat ualde plenum, ita q ad siccitatem aliqualiter constipātem hic dolor consequatur per uiam defluxus.

Isto posito patet responsio ad obiecta. Ad ultimum tamen respondendum q membra motus quanto sicciora tanto fortiora, dummodo siccitas non sit prętter naturam ut ibidem explicuit Gaſ.

Quęstio. xlij. Cōmenti. xvij.

VTRVM in siccitate aeris causari possit strangu ria. Primo negatiue arguitur sic. phthisis & artetica nō possunt causari in siccitate aeris. ergo nec strāguria. aīs iam deductum est. & consequentia per simile.

Ad oppositum est Gaſ. in cōmento. Primo p quęstione supponendę sunt notificationes strangurię & dissurię ex dictis super apho. 6. huius. Austrini flatus grauant auditum &c. Secundo pręmittendum ex ardore urinę cōsequi strangurīā seu dissuriam. urina. n. ardente & pungente uirtus expulsiua ualde conatur urinam emittere, & eius cōsequitur guttatim expulsio. Tertio pręmittendū ardorē urinę causari aliqū ex consumptione humiditatis uiscosę existētis in carnibus glādosis colli ueticę. uū dū emittiť urina, hęc humiditas dispgiť per meatū Strāgurię & dissurię cā.

Digitized by Google

per meatum uirgę.ita ꝙ meatus propter hanc humiditatem interpositam non percipit ardorem.ideo post coitū percipit ardor uringę.primo dat causa cōis ꝓpter acuitatem genitam in urina ex cōcussione coitus & delatione spirituum & caloris ad partes coitiuas. causatur etiā & melius propter expulsionem & consumptionē talis humiditatis in coitu,quę secunda causa colligit. 19.tertij.c.de ardore uringę ad principiū capituli. Isto pręmisso patet responsio ad qōnem ꝙ ad siccitatem aeris maxime ultimatā potest causari stranguria seu dissuria. Propositio potest sic persuaderi.ex tali siccitate pōt fieri ardor uringę.igitur aīs cum consequentia ex primis sumi possunt.Secundo arguitur sic, ex tali siccitate multa potest causari stranguria. igitur aīs & cōsequētia ex cōmento colliguntur. Secundo dicendum ꝙ ex siccitate talis stranguria est maxime apta causari in corpore siccori. Propositio est euidēs,qa cōstitutio sicca pōt amplius exiccando debilitare contētiuā corpis siccoris.

Isto posito patet responsio ad obiectū ante oppositū negādo cōsequentiā.Et hęc sufficiāt de cōmēto pūti.

Quæstio. xliij. Apho. xviij.

VTRVM aphorismus. 18. contineat ueritatem.

Negatiue multipliciter arguitur. Primo. nec corpora debilia ex ętate nec ex cōplexiō e naturali nec ex morbo fiunt per borealem fortiora.igitur.prima pars apho. falsa.consequētia tenet.quia corpora quę fiunt fortiora sunt debilia,primo probatur aīs. nā corpora debilita ex ętate maxime sunt senilia quę ędunt per boreā.Corpora etiā debilia ex cōplexione, ut frigida & sicca uel frigida & humida.aut etiā cholerica macra ędunt per boreā,ut patet ex supradictis in apho. 15 : prime particulę.Corpora etiā debilitata ex morbo ut neutra cōualescentię,quia extenuata sunt ędunt per boreā. Secundo arguitur sic.frigiditas habet īmobilitare. igitur boreas non reddit corpora bene mobilia.cōsequētia nota, quia boreas est frigidus . aīs patet prima primi. doc.6. cap.6.de uirtutibus ministrātibus. Tertio arguit sic. bona coloratio prouenit ex prędentia boni sanguinis & spirituū.igitur boreas nō facit corpora bene colorata. aīs patet, quia in borea cum sit frigidę & siccę cōplexionis debet multiplicari humor sibi proportionatus ut melancholicus. Quarto arguitur sic.boreas habet ingrossare aerem & spiritus.igitur nō facit corpora audiētia melius aīs notum est cuilibet propter frigiditatē boreę.consequentia tenet, quia propter grossitiem boreę spirituum & aeris fit auditus obtusus. Quinto arguitur sic . boreas mouet superfluitates à circūferentia ad centrum . igitur humectat uentres & non exiccat . aīs est notum cum sit frigidum. consequentia tenet, qa humiditates sic diuersę faciunt fluxum uentris. Sexto arguitur sic,mordicatio fit à calido. ergo boreas nō mordet oculos . colligitur antecedens quarto de sim.me,dis. 4,ca.1.tenet consequentia cum boreas sit calidus.

Auicē.

Septimo arguitur sic . boreas facit corpora fortiora. ergo non facit dolorem circa thoracem, nec prius existētem auger . consequentia tenet, quia generatio doloris uel augmentum debilitat corpora . aīs fuit propositio prima. Octauo arguitur sic. uirtutes confortantur calido & humido . igitur austrinę constitutiones non faciunt dicta nocumenta.aīs patet.quia uita stat per calidum & humidum ,ut colligitur prima primi.ca.de cōplexionibus.in secundo modo ęqualitatis ad iustitiā.cōsequentia nota cum constitutiones austrinę sint calidę & humidę. Nono arguitur sic . uertigines causantur propter cōmotionē uaporum aut spirituum in cerebro. igitur nō plus constitutiones austrinę faciunt uertigines borealibus.aīs sumitur prima tertij trac. 5. cap. 1. de uertigine.cōsequentia tenet cum nō minus sit cōmotiuus boreas austro. Decimo arguitur sic.corpora calida & humida sunt dispositiora motui corpibus frigidis & siccis . igitur austrinę constitutiones non faciunt in oculis & corpore toto motum difficilē . consequentia nota cum calefaciāt & humectent. Vltimo arguitur sic.austrinę constitutiones trahunt superfluitates à centro ad circūferentiam.igitur nō humectant uētrē. aīs notū est ꝓp caliditatē eorū. cōsequētia tenet, qa humectatio uētris cōtigit ꝓp trāsitū supfluitatū ad intestina.

Ad oppositum est Hippo.in aphor.

Pro qōne rndendum apho.esse uerū ut ꝓbatum est in cōclusionibus textualibus. Propter argumentū primum dicendū ꝙ corpora quę fiunt fortiora per boream sunt corpora robusta in sanguine & spiritu abundantia fortia ex ætate & cōplexione , & sic cessat argumentū primū. Pro secundo etiā dicendū ꝙ frigidum de per se īmobilitat ut est argutum de per accidēs in robustis corporibus reflectendo calorem nō īmobilitat. immo mobilitat indurando superfluę aliquod īmēbrū motus , intelligendo semper de borea nō multum excedēte de corporibus etiam robustis ut dictum est. Pro tertio etiā dicendum ꝙ boreas de per se non facit bonum colorē,sed quia per accidens reflectendo calorem uigorat naturales uirtutes . unde multiplicatur bonus sanguis & spiritus & melancholia pauca,& sic de per accidens est cā multiplicationis humoris nō sibi proportionati in cōplexione. Pro quarto respondendū ꝙ maius est iuuamētum boreę in exiccando superfluitates circa instrm auditus & cerebrum & uigorando calorem q̄ fit nocumentum ingrossationis spirituum & aeris . Vel dicendum ꝙ boreas propter fortē cōmotionem & remotionem uaporū subtiliat aerem,& reflectendo calorem naturalem facit spiritus esse debite dispositos & nō minus grossos . Vel dicendum ꝙ q̄uis boreas ingrosset respectu cōstitutionis tēperatę , tamen respectu austrinę uaporosę nō ingrossat,ad quā cōstitutionē austrinam in prędenti Hip. boreatē cōparat cōstitutionem. Pro quinto respondendum ꝙ boreas siccat uētres,quia primo facit uentrē seu intestina non esse fluxibilem,eo ꝙ consumit superfluitates pellibiles in intestinis, eo etiā ꝙ siccitate uigorādo retentiuā debilitat expulsiuā,eo etiā ꝙ fortificat calidū naturale hepatis,quo plus attrahētes humiditates ab intestinis per meseraicas consequitur recū exiccatio,& sic stipticatio uentris. ut sumitur secunda apho.cōmen.2. q̄uis ergo pellat superfluitates seu humiditates uersus interiora , plus tamē stipticat propter causas assignatas uel etiā boreas exiccat uentres.i.cōcauitates in quibus regit nutrimentū cōsumendo.s.superfluitates illarū cōcauitatum,q̄uis reflectendo calorem & bonificādo digestiones in corporibus de quibus est dictum humectet bona humectatione. Pro sexto rndendum ꝙ licet propria mordicatio fiat à calido ut dicetur super quinto huius,tū frigidum condesando & soluendo cōtinuum,aut etiā siccitate exprimendo & soluēdo,aut etiā retinendo uapores acutos in oculis est cā mordicationis. Pro septimo rndendū ꝙ boreas causat dolorē &c. in corporibus debilibus excarnatis circa thoracē quę non fortificātur per boreā.robustorum uero corporū thoracem fortificat & urgorat. Pro octauo rndendum ꝙ uita consistit per calidum & humidū proportionata.uita cū & membra uiuentia laxantur & debilitantur propter superfluam caliditatem & humiditatem qualis austri est. Pro nono notandum quid sit uertigo. uertigo.n. ubi est allegatum notificat sic. uertigo est ut habens eam imaginetur aliquid supra se uolui aut ipsum uel cerebrum suum uolui , quare non regit se immo cadit. unde sibi uidetur terram moueri & totum circulariter. quę uertigo causatur aliquando propter causam exteriorem facta uera commotione, ut si aliquis moueat alium circulariter uel seipsum moueat causatur aliquando ab intrinseco uaporalibus in cerebro motis & spirtibus. ista sufficiant nunc.quia multa de uertigine essent dicenda, quia ergo auster est ualde uaporosus , quia conuertit etiam humiditates cerebri in uapores qui petētes exitū

Vertigo qd, & rn̄.

Digitized by Google

mouentur quasi circulariter. ideo auster facit uertigines, & nō propter suū flatum, ut imaginat ratio. Pro decimo dicendū q̄ q̄uis corpora calida & humida naturaliter sint dispositiora motui &c̄. tamē calida & humida caliditate & humiditate extraneis, ut austri per quas laxantur sunt indispositamotui. Ad ultimū respondēdum q̄ austrine cōstitutiones causis oppositis boreę humectant uentres exponendo uentres, ut prius plus faciētibus his causis ad humectationem q̄ diuersio superfluitatum per caliditatem ad oppositum.

Quęstio. xlv. Cōmenti. xvij.

VTRVM omnes actiones corporis fiāt ex mēbris substantialibus. Negatiue arguitur sic. Nec fiunt oēs ex mēbris substantialibus, quia solidis & radicalibus. nec ex mēbris substātialibus, quia in principalibus. ergo. cōsequentia nota, quia alia nō uidentē esse membra substātialia. añs patet. Non primo ex radicalibus fiunt oēs, quia alique fiunt ex membris carniformibus. hepar enim exercet digestionem secundā ut patet in multis locis, & istōs etiā patet. Nec oēs etiā fiunt ex mēbris principalibus cū omne mēbrū habeat operationē seu uirtutē qua cōpletur sua nutricatio, ut colligit cap. de mēbris.

Ad oppositū est Gal. in fine cōmenti. Pro qōne dicendum q̄ per mēbra substātialia primo intelligere possumus membra solida & radicalia, quę appellant à prędominio & principatu substantialia, quia supra ipsa fundatur & radicat totū corpus. unde partes carniformes sunt sicut impletiua quędā uacuitatū horum mēbrorū. ideo oēs actiones corporis sunt ex substātialibus his mēbris dependentibus. Secundo per mēbra substātialia intelligere possumus mēbra principalia, & maxime faciētia ad conseruationem individui qualiter cor hepar & cerebrū, quę sunt absolute appellanda substantialia, à quibus omnes operationes immediate uel mediate fiūt. unde si alia membra aliquas operationes exerceant necessario tamen istis mediantibus.

Mēbrū substātiale du plr.

Tenendo hanc solutionem secundam patet responsio ad obiectum. Tenendo tamen primā ut conformiorē alteri translationi satis patet solutio ad obiectum exponēdo ut est dictum &c̄.

Quęstio. xlvi Apho. xix.

VTRVM pueri bene se habeant tpe ueris. Negatiue arguitur sic. Primo. pueri humidi sunt secundū naturam. ergo male se habent in uere. consequentia tenet, quia corpora lapsa in humido male se habent in uere, uere aliquantę humiditates hyemis. añs colligit prima primi. cap. de ætatibus. ubi uult Aui. puerorū corpora in caliditate temperata fore, temperato tamen ualde existere humidiora. Secundo arguitur. uer nō est simile cōplexioni puerorū. igitur in uere corpora puerorum non bene se habent. añs satis est notum, cum aer ueris aliqualiter corpora puerorum. cōsequētia tenet, quia in aere dissimili corpora puerorum non bene se habent.

Tertio arguitur sic. nullius cōplexionis naturaliter talis corpora puerorū bene se habent in uere. igitur. cōsequentia euidens. añs arguitur, quia nec corpora tpata nec lapsa. Nō primo corpa tpata, quod arguit sic, aliquę corpora lapsa naturaliter bene se habent in uere. igit non tpata. añs notū est apud oēs, consequentia tenet, qa per idē non uidetur se hīe bene corpus tēperatū à tpamento lapsum. Sitr q̄ nec distemperata. probatur, qa corpora puerorū naturaliter lapsa, ut calida & humida male se habēt in uere. ergo patet consequentia. maior probat quia cum uer sit calidum & humidum & simile additum simili faciat furere. ergo &c̄.

Ad oppositum est prima conclusio apho. Primo pro qōne supponendum uer esse tpatum seu propriā in sua regione seruare naturā. Secundo supponēdum & ex prehabitis memorādum uer maxime existere temperatum quo ad sui medium. Tertio notādum q̄ duo corpora comparātur adinuicem penes ætates indicationes à solis sumūtur ætatibus, q̄uis naturales complexiones aut alia opposita ualeant indicare. Istis positis primū responsale est hoc. Complexio puerorū maxime est tapta bene se habere in uere. Cōclusio sic. persuadet. hęc cōplexio est ætatiue temperata. igit cōclusio cōtinet ueritatem. colligit añs ex cōmen. 19. cōsequentia tenet, qa cōplexio temperata ętatiue debet se bene habere in tpe tēperato quale est uer, ut colligitur. 3. huius cōmē. 10. illius apho. In aurūno acutissimę ægritudines. Secunda propositio. Corpora puerorū quę maxime sunt inclinata ad bene se habendū in uere sunt corpora naturaliter tēperata. Cōclusio sic persuadet. his corporibus maxime proportionat uer. igitur. nota est cōsequentia, p tanto pro quanto corpora bene se habēt maxime in tpe eis proportionato. añs est notum eo q̄ hęc corpa sunt tēperata ætatiue & tēperata naturaliter. Tertia ppositio. Corpora puerorū naturaliter calida pbabiliter melius se habent in principio ueris q̄ in medio uel fine. Propositio persuadetur sic. hęc corpora sunt naturaliter lapsa ad calidum. igit. añs suppositum est in casu. cōsequētia tenet, quia per principium ueris prohibētur à lapsu magis q̄ per medium uel finē, sic per cōsequens magis meliorant. Quarta propositio. Corpora puerorum naturaliter calidorū, ut corpora puerorum melius se habent in uere q̄ corpora naturaliter calida aliarū ætatū. Propositio pro tanto est nota ad mentem Hip. pro quāto uer plus proportionatur ætati puerorū sumpta indicatione solum ab ætate. Quinta propositio. Aliqua corpa puerorum melius se habent ætate q̄ uere. Propositio patet in casu supponēdo aliquē puerū eē maxime phlegmaticū & maxime secūdū mēbrū ualde humidū, ut cerebrū, notū est cuilibet hūc se hīe melius ętate q̄ uere.

Istis conclusis patet responsio ad obiecta ante oppositum. Ad primum pueri sunt humidi &c̄. respondeo q̄ q̄uis cōparando pueros iuuenibus dici possint humidi, tamen pro durationę uitę maxime sunt temperati.

Ad alias rationes ex prehabitis responsum est.

Quæstio. xlvij. Apho. xix.

VTRVM infantes bene se habeant in principio ætatis. Negatiue arguit sic. infantes sunt temperati secundum ætatem. igitur non bene se habent in principio ætatis. antecedens colligitur ex cōmento. consequētia tenet cum principium ętatis sit tempus distēperatū, corpus temperatum non bene se habebit.

Ad oppositū est Hip. in secunda cōclusione apho. secundum mentem Gal. in commen.

Prima propositio pro qōne. Infantes bene se habent, imo optime in principio ętatis. Propositio probata est in litera. Ex isto patet tamē. nam infantes quantūcunq̄ temperati producuntur cum humiditate etiā superfluē te egente temperata exiccatione qualis est fieri possibilis per ętatis principium. nam quantūcunq̄ sperma sit temperatum matris & sanguis menstruus, superfluitates tamen ex digestionibus remanent fędantes fętum, propter quarū abundantiā eget exiccatione fętus. Secunda propositio. Aliqua corpora infantum alijs corporibus infantum melius se habēt in principio ętatis. Propositio nota est, quia corpora infantum temperata, corpora etiam infantum frigida melius se habent naturaliter ualde calidis.

Istis positis respondeo ad obiecta ante oppositū. corpora infantum sunt temperata secundū ętatem. concedo dico tū q̄ cum tali temperie stat etiam multarum superfluitatum abundantia exiccatione egentium.

Quęstio. xlviij. Apho. xix.

VTRVM senes se bñ habeāt in ętate. Negatiue arguit sic. Primo ętas est tempus siccum. igitur consequentia tenet, qa propter siccitatem senes labētur. añs est notum. Secundo arguit sic. senes sunt frigidi. igit se male hñt ętate. añs est Aui. prīa primi. cap. de ętatibus, cōsequētia tenet, qa cū aliq senes sunt sc̄dm naturā

tēperati

Digitized by Google

temperati bene se debēt hīe in tpe simili, qa tēperato.

Ad oppositū est Hip. in cōclusione tertia. Prīa ppositio pro qōne teneatur. Senes bene se habēt æstate sumpta indicatione ab ætate. Conclusio pſuadet sic p quanto eorum maior lapsus ętatiuus ut frigidus cōtemperat ęstate & ęstate augeri prohibet. Secunda ppositio nō utilissima est hęc. Aliqua corpora senum alijs corporibus senum melius se habent æstate. Propositio euidens est sumendo corpora senum naturaliter frigida & humida.

Tertia propositio. Sumpta indicatione a complexione naturali aut alijs aliqua corpora senū mala se habēt ęstate. Propositio euidēs est si sumant senes ualde calidi secūdū naturā. Quarta ppositio. Indicatio sumpta ab ętate pluries superat indicationē sumptā à cōplexione naturali. Propositio declarat hoc modo, qa senes pluries sunt frigidiores secundum ętatem q̄ſ sint calidi secundū naturam ex quo inferendum à prędominio & absolute dicendum senes melius se habere ęstate. hæc propositio quarta probatur per tertiam.

His positis respōdetur ad obiectum dum dicit ad punctum. ętas est tēpus siccum. igit. negando consequentiam. Ad probationē, quia amp̄. exiccant &c̄. respondendum q̄ maius est iuuamentum in calefaciēdo senes prohibendo lapsum ad frigidū ętatiuum q̄ſ sit nocumētum in exiccando. Prętera cum senes multiplicent per uiam indigestionis multas superfluentes humiditates ęstatis exiccatio etiam pro parte iuuat.

Q uęstio. xlix. Apho. xix.

VTRVM senes bene se habeant in principio autūni. Negatiue arguit sic. autūnus est tēpus inordinatum debilitans uirtutem. igitur senes male se habent in principio autūni. cōsequentia nota. qa cū corpa senum sint debilia male se habebunt in tpe debilitāte. añs colligit cōmēto alleg. 10. tertij huius. colligit ēt añs in fine cōmenti. 19. dū uult autūnum omni ętate fore nociuū.

Ad oppositū est Hip. in textu. Pro qōne tenendum corpa senum bene se habere in principio autūni. Cōclusio arguit sic. corpora senum bene se habent in ęstate. ergo consequentia tenet, qa principiū autūni assimilat ęstati, ut patet. 2. primi doc. 2. illo cap. Aer calidus &c̄.

Isto posito patet responsio ad obiectum dicendo q̄ autūnus debilitat &c̄. maxime quo ad medium. quo tamē ad principium nō est inordinatus in tantū, plus ergo iuuat calefaciendo q̄ſ noceat sua mordicatione.

Q uęstio l. Apho. xix.

VTRVM medij ętate bene se habeant reliquo autūno & hyeme. Negatiue arguit sic. Primo reliquus autūnus nociuus est omni ętati. ergo cōclusio est nota. añs sumit in fine cōmenti. Secundo arguit sic. possibile est aliquos phlegmaticos esse ualde lapsos & esse iuuenes igitur non bene se habebunt hyeme. totū añs est notū. consequentia tenet, qa corpa phlegmatica melius se hñt ęstate q̄ſ hyeme, ut cōprehēdit p̄t ex cō. p̄ntis apho.

Ad oppositum est Gal. in cōmē. & Hip. in fine apho. cum suis concor.

Prima conclusio pro qōne teneat. Ois ętas & cōpō nocetur per autūnum. Propositio colligit ex fine cōmēti. & malitia autūni narrata. 2. huius cōmen. 10. Secundo dicendum q̄ ętas iuuentutis minus male se habet reliquo autūno. Propositio colligit ex textu cōmēto & cā. nā caliditas iuuētutis acutior existēs per frigiditatē autūni labi prohibet. uirtus etiā iuuenū constātior existens non ita lędit per autūnum quo ad suā inordinationem. Ex isto secundo infert tertiū q̄ medij ętate bene degunt & sani sunt maxime reliquo autumno respectu aliarum ętatum, q̄ſ uis iuuenes melius se habeant uere q̄ſ reliquo autūno. Quarto tenendum est q̄ iuuenes melius se habeant hyeme q̄ſ ętates alię se habeant hyeme. Patet propositio pro mente Hip. Patet ēt pro quanto iuuenū acuta caliditas hyemis refrenat frigiditate. Quinto tenendum est pro solutione unius rationis aliqua corpora iuuenum melius se habēt ęstate q̄ſ hyeme. Patet propositio in casu rationis. posito iuuene ualde phlegmatico, ita quòd indicatio sumpta à complexione naturali superet indicationem sumptam ab ætate.

Istis positis patet responsio ad obiecta non discurrendo per ipsa.

Q uęstio li. Cōmenti xix.

Q VÆ ętates sint perfectiores. Primo q̄ ętas iuuentutis auctoritate Auic. in prima primi cap. de cōplexionibus in secundo modo ęqualitatis ubi uult tale temperamentum existere in ętate in qua augmētum adsuum peruenit finem qualis est iuuentutis ętas. Similiter arguitur auctoritatē eiusdem cap. de ętatibus. ubi hanc ętatem asserit temperatiorem. Auicē.

Ad oppositū est Gal. in cōmento. Prima propositio pro quęstione tenēda. Virtus nutritiua puerorū restaurat pfectius humidū p durationē uitę uirtute iuuenū. Propositio nota est cuilibet. cū humido. n. pueri tanq̄ſ puriori & perfectiori pōt pluri tempore durare uita q̄ſ humido iuuenis. Ex ista propositione infert secunda. ergo ętas pueritię pro durationē uitę temperatior est & perfectior. hoc secundū manifeste cōcluditur p primū.

Tertia propositio. Pueri plus distant ab ęqualitate pōderis q̄ſ distent iuuenes. Propositio sic persuadetur. iuuenes & pueri recedunt ab ęquali ponderis per calidum & humidum, & pueri ęque calidi iuuenibus sunt humidiores. igit consequentia est nota, antecedens patet quantum ad partem primam per cōem opinionem nunc currentem. quantum uero ad partem secūdam q̄ sint ęque calidi notum est. cap. de ętatibus. q̄ etiam sint humidiores, patet ibidem. & tertia primi. cap. 1. Ex ista propositione infertur propositio quarta. Propter plus appropinquare temperamento ęquali pueri nō sunt perfectiores. Propositio hic patet per tertiam. Quinta propositio. Animales operationes sensitiuę & motiuę & maximę sensitiuę interiores perfectiores sunt in iuuene q̄ſ in puero. Propositio colligitur. 6. de regimine sanitatis ad Gal. principium per columnā. Ex ista infero propositionē sextam. Absolute dicendo ętatem iuuentutis esse perfectiorem. Probatur sic. hęc ętas est perfectior & potentior ad producendum perfectiores operationes in quas individuum ordinatur humanum. igitur &c. antecedens patet per habitam propositionē, quia melior est ad producendum operationes animales in quas ordinatur individuum ut perfectiores. consequentia notissima, quia cum temperies & perfectio ętatum intelligatur in cōparatione ad producendas operationes ętas pfectius producta operationum perfectiorū erit ętas absolute pfectior.

Istis positis dico obiecta ante oppositum probare conclusionem ultimam. quomodo uero intelligat Gal. dictum est in conclusione una.

Q uęstio. lij. Aphor. xx.

VTRVM omnes ęgritudines oībus possint contingere temporibus. Negatiue arguitur sic. Primo. phthisis non potest tempore contingere sicco. igitur. cō sequentia nota. añs est Gal. cōmen. 17. Secūdo arguitur sic. morbi causantur in tpibus sibi proportionatis. igitur consequentia nota. quia non omnibus morbis oīa proportionantur tēpora. Tertio arguitur sic. nō quacunq̄ re non naturali corpori applicata oēs possunt causari morbi. igitur &c̄. cōsequentia tenet pro tanto, quia aliquę res nō naturales non minus sunt alterantię tēporibus, añs euidens est pro tanto, quia tēperata non naturali applicata re corporis conseruatio sequitur & nō lapsus. Quarto arguit sic febres acutissimę tm̄ tpe cauſantur calido apoplexię epilepſię tm̄ frigido. igitur. consequentia euidens est, & añs patet quantum ad partē primā, cū febres acutissimę solū ,ueniant à cā calidissima in calido aere repto, solū apoplexię ēt & epilepſię à frigidis ,ueniunt causis in similibus repertis temporibus.

Ad oppositum est prima cōclusio apho. cū sua cōcor

Digitized by Google

dantia. Pro qõne prẽmittẽdum ꝙ potest intelligi morbũ fieri in tẽpore ut causatiuo de per se uel per accidens morbi, uel ut penitus mensurante esse uel generationem morbi, dato tamẽ ꝙ alia sit causa morbi factiua aut conseruatiua. Prima propositio. Omnes morbi oĩbus possunt aduenire tpibus ut mensurantibus &c. Probat cõclusio per rationẽ primę cõclusionis aphorismi, quę cõclusio sit pro intellectu etiã illius cõclusionis. Secunda propositio. Aliqua tpa efficere possunt morbos contrarios, secundũ denominationẽ qualitatiuam per accidens operando. Hęc conclusio cuilibet est euidens. febris. n. acutissima ànimio potest cõtingere frigore poros claudendo corporis & prohibitam faciendo transpirationem putrefactionis effectiuã. tẽpus etiã calidũ nimium calidum resoluendo naturale potest morbi frigidi esse causa effectiua, ut cõfirmare potestis. 2. de accidenti & morbo cap. 3. Tertia propositio. Non oẽs morbi omnibus possunt aduenire tpibus ut proportionatis causis in efficiendo morbos & per se morborum effectiuis. Sit hęc cõclo tertia ꝓbata sufficiẽter ꝓ obiecta ante oppositũ. Gaſ.

Ad primum ergo obiectũ rñdendo dicendũ negando añs. Ad Gaſ. respõdendũ ipsum pro nunc taliter intelligere phthisim non fieri posse in tempore sicco. ut causa proportionata & per se effectiua phthisis.

Ad alias rõnes rñdendũ ꝓ rñsalia gratia breuitatis.

Quęstio. liij. Apho. xx.

VTRVM quidam morborum maxime quibusdã fiant tpibus & acuantur. Negatiue arguit sic. Nõ tẽporibus similibus morbi maxime fiunt & acuuntur. ergo cõsequentia tenet pro tanto, quia morbi uidẽt maxime fieri & acui similibus tpibus. añs probat sic morbi non sunt periculosiores acutiores & fortiores tpibus similibus. igit consequentia nota. añs colligitur secũdo huius. cõm. 34. illius apho. In morbis minus ꝑiclitant.

Ad oppositũ est secũda cõclusio apho. Pria, ꝓpositio, ꝓ qõne tenẽda. In tpibus siccis morbi, ꝓportionati maxime sunt apti fieri & acui. Hęc cõclusio ꝓsuadet sic. causa effectiua maxime est productiua effectus sibi similis & eius intensiua. añs est propositio clara quę colligi põt ex naturali propositione famosa sic dicente, oẽ agens intendit sibi assimilare passum. Ex ista, ꝓpositio ne inferi secunda cõclo apho. Secũda, ꝓpositio est hęc. Morbi facti in tpe dissimili sub tanta acuitate sub quãta in tpe simili fortiores sunt periculosiores &c. Hęc propositio colligitur ex auctoritate ante oppositũ allegata. Tertia propositio cõtra quẽdam est hęc. Secũdũ plurimum acutiores fiũt morbi. i. intensiores secũdum suam speciẽ in tpe simili ꝙ̃ in tpe dissimili. Propositio patet ad experientiã. febres. n. longe intẽsiores fiunt & acutiores æstate ꝙ̃ hyeme. fortiores etiam morbi frigidi fiunt hyeme ꝙ̃ æstate, ut notat experientia.

Istis positis patet responsio per respõsale secũdũ. Ad obiectum primum uero patet intellectus Gaſ.

Quęstio. liij. Cõmenti. xx.

VTRVM. alicuius morbi possit aer nõ esse causa. Negatiue arguitur sic. Oĩs ægritudo materialis lędit membrum uel opationem per aliã immaterialẽ egritudinẽ quę supuenit mẽbro à calore uel frigore. igitur cõsequẽtia tenet, ga talis ęgritudinis ĩmaterialis aer uidet eẽ cã. añs est Auer. 3. colligitur. cap. 1. ad finem.

Auer. Ad oppositũ est Gaſ. in cõmẽto. Pro qõne rñdetur breuiter ꝙ alicuius morbi aer nullatenus est causa. Hęc propositio nota est discurrenti per morbos. nã primo in aere uehemẽtissime calido potest ab aqua uel medicina uehementer frigida generari morbus, calidus.

Ad rationem ante oppositũ negat cõsequentia rñdẽdo, quia huius morbi ĩmaterialis alia res nõ naturalis potest esse cã. Quo uero intelligat Auer. 5. in assumpto dictũ est super cap. de cõplexionibus ꝓ nos prĩa primi.

Quæstio. lv. Cõmenti. xx.

VTRVM si solę cõplexiones aeris sint causę ęgritudinũ necesse sit oẽs hoĩes morbo simili tpe ęgrotare.

Quòd non arguitur multipliciter. Primo sic. à sola frigiditate aeris corpora distinctarũ cõplexionũ & ęgritudinum possunt ęgrotare & meliorari. ergo etiã distinctis ęgrotare morbis. cõsequentia tenet ꝓ simile. añs patet. corpora. n. robusta & sanguine plena bene se habẽt hyeme. male aũt exilia & paucum habentia sanguinẽ. patet hoc primo huius cõmen. 15. illius apho. Ventres hyeme &c̃. Secundo arguit sic. propter caliditatẽ aeris quędam corpora morbum calidũ patiuntur & quędam frigidũ. ergo &c̃, cõsequentia nota est. añs notissimum quãtum ad partem primã. patet etiã quantum ad secundã cum in febre acuta causetur frigiditas anhelitus ac etiã extremitatum. & sic etiam causari poterit à caliditate aeris. ꝙ uero ista causari possint. patet secunda quarti de extremitatibus. 7. huius apho. Primo in ac utis morbis frigiditas extremitatum malum.

Ad oppositum est Gaſ. Pro qõne teneatur cõclusio hęc. Si solę cõplexiones aeris essent causę ægritudinum necesse esset oẽs homines ægrotare morbo simili tẽpori. Propositio persuadet sic. si morbus causatur dissimilis tẽpori, ergo non sola cõplexio aeris esset causa. igit propositio prima fuit uera, nota est cõsequẽtia, quia sit exẽpli causa ꝙ morbus calidus causetur in tpe frigido. uel igitur causatur ꝙ frigiditas aeris hunc efficiet de per se. & hoc non, ut est notum ergo de per accidens. ergo concurrit alia causa de per se. cõsequentia tenet, quia oĩs effectus producibilis de per accidens ab aliqua causa sumẽdo de per accidens secundũ prędens propositum pendet uel dependit ab alia causa per se, ut confirmare potestis ex sententia philosophi. 2. physicorum. in tex. cõ. 54. Aristo.

Isto posito patet intellectus Gaſ. & solutio rationũ. nam rationes probant ꝙ aere existente causa, sed nõ solum contrarij possint aduenire morbi.

Quæstio, lvi. Cõmenti xx.

VTRVM propter malas dietas & mala exercitia æqualiter necesse sit hoĩes oĩbus infirmari temporibus.

Quòd non arguitur per cõem experientiam. nam ex mala dieta aliqui aliquo tempore infirmant & nõ alij, ac etiam non alio tempore. ergo.

Ad oppositum est Gaſ. Pro qõne teneatur hęc conclusio. Omnes homines ex malis dietis & exercitijs omnibus possunt infirmari temporibus. Ista sit pro Gaſ. ideo exponatur ut sententiatum. infirmentur. i. infirmari possunt. Propositio nota est cuilibet intendendo malitiam dietę ac etiam exercitij.

Secundo tenendum ꝙ nõ ex qua cunq; dieta mala ac etiam exercitio oẽs possunt hoĩes omnibus infirmari tẽporibus. Hęc propositio nota est, ꝓpter quãcunq; dietã malam non super quẽcunq; hoĩem potentem æqualiter esse. ideo ut ponit Gaſ. 2. de accidenti. satis ad principiũ. aliqua causa facit febrire unum hominem & nõ alium.

Hęc propositio secunda sit pro solutione obiectorũ ante oppositum. prima sit pro Gaſ. in commento.

Quæstio lvij. Cõmenti. xx.

VTRVM diuersitates naturales sint adiutrices. &c̃. Negatiue arguitur sic. Oẽs morbi oĩbus possunt aduenire naturis. igitur añs patet. oẽs morbi per apho. oĩbus pñt aduenire tpibus. igit & naturis. cõsequẽtia tenet ꝙ naturas tẽporibus fore lapsas cõsimiliter cõsequentia principalis nota est, qa si forẽt adiutrices &c̃. ergo aliq morbi aliqbus aduenirẽt naturis & nõ alijs.

Ad oppositũ est Gaſ. in fine cõmenti. Pro qõne teneatur cõclusio cõmenti & ꝓbat sic. cõplexiones naturaſr calidę iuuãt ad causandũ morbos calidos & frigidę ad frigidos. igit. añs notum est cum sint lapsę.

Ad rationem ante oppositum respondendũ conceden do antecedẽs & negando consequentiam.

Ad ꝓbationem rñdendũ ꝙ licet oẽs morbi oĩbus possint aduenire naturis quidam tamen alijs magis propter adiutoriũ & lapsum complexionum naturalium.

Quęstio

Quæstio Iviij. Apho. xxi.

VIRVM apho. 21. contineat ueritatem. Negatiue arguitur sic. Primo maniæ melancholiæ & epilepsiæ non fiunt in uere. igitur. nota est cōsequētia, añs pater, qa sunt morbi autūnales ut ponit Gal. in cōmen. Pręterea materiæ horum morborum non multiplicantur in uere. ergo antecedens satis notum est propter uer esse tempus temperatum. consequentia tenet, quia si alii morbi materiales sunt possibiles in aliquo tēpore, & suę causę debent illo tpe esse possibiles. Secundo arguitur sic. fluxus sanguinis non multiplicatur in uere. igitur. cōsequentia nota. añs patet sic. plus de sanguine multiplicatur hyeme q̄ uere. igitur cōsequentia uidet apparens, quia in tpe multiplicante sanguinē debet fluxus sanguinis multiplicari. añs patet, propter caliditatē saltem in robustis corpibus hyeme existere fortiorem, & propter corpora ampliori uti nutrimento ut patet. 1. huius. & apho. cōmen. 15. Tertio arguitur sic. coriæ branchi & tusses sunt morbi hyemales. igitur non multiplicant in uere. añs patet in cōmē. cōsequētia uē apparens. Vltio arguit sic. lychines &c. ēt pueniūt ex materijs ualde malis. igitur nō multiplicant in uere. antecedens satis notum. cōsequentia tenet, quia in uere cum sit sanissimum non poterunt hę materię reperiri.

Ad oppositū est Hippo. in apho. cū suis cōcordātijs.

Pro qōne primo est ponenda notificatio passionum, quę in litera ponuntur. ergo igitur ponitur mania. secūdo melancholia. Primo sciendum circa maniam ut colligit prima tertij. trac. 4. cap. de mania. Mania seu demonium lupinum prouenit ex materia cholerica adusta, aut ex melancholia adusta. Et est passio cerebri & maxime cogitatiuę utrutis, quam habens non habet aspectum hominum īmo luporum. Habet enim aspectū horridum cum luminositate oculorum propter igneitatem spirituū uisibiliū & propter eleuationem spirituū seu uaporum ad oculos. Appellatur etiā demonium lupinum, quia in tali mania est inquietudo & motus, & ira & lupinosa rapacitas propter materiam adustam ita seuę incitantem, quas manias ut est tactum ex multis causis fieri contingit, ideo dictum est manię & non mania. Ex qua notificatione patent tria responsalia. Primum est hoc. Ver non est per se generatiuum maniarū. Probatur sic. uer per suas qualitates non habet multiplicare materias maniarum. igitur cōsequentia uidē apparēs. antecedens patet, quia uer est temperatū & sanissimum per se. Secundum est hoc. Ver de per añs & ratione tēporum præcedentium potest esse causa maniarum. Hęc propositio sic pro Hip. in apho. præsenti persuadet, quia materię nō adurūtur in uere nec etiā in hyeme, sed reseruatę ex æstate & autūno usq; ad uer, & per ueris caliditatem dispersę manias poterunt generare. Tertium est. Manię dicendę sunt morbi autumnales. Propositio probatur. manias pluries fieri autūno & propter autūnum maxime retētiuum materierum adustarum. Ex isto patet ad mentem Gal. hanc consequentiā non ualere. hi morbi multiplicant pluries in uere. igitur sunt uernales. propositio patet ex præhabita. nam manie multiplicantur pluries uere, & tū sunt morbi autūnales. & hoc ideo, quia materia maniarum non multiplicatur in uere, īmo de per accidens & ratione præcedentis autūni in uere manię consequuntur. Secūdo principaliter est aduertendum. sumptis melancholijs nō pro humoribus sed pro passionibus melancholicis q̄ melancholia prouenit, aut ex melancholia naturali, aut ex phlegmate dulci adusto, ut sanguine ut dictum est, ideo pluries est cum quiete & timore, ut etiā superius prima tertij allegatū. Circa quam ponē dę sunt cōclusiones cōsimiles præhabitis, cum tū contingat melancholicā passionē contingere per propriū cerebri nocumētū, & per colligantiā, ideo dictum est melancholię & non melancholia. Tertio notandum est, quia ponitur epilepsię Hip. hic intelligere de epilepsijs prouenientibus à materia melancholica adusta uel non. circa quas etiā cōsimiliter concludē dū, ideo hos uoluit Gal. esse autūnales morbos. Quarto notandum q̄ fluxus sanguinis primo potest esse menstrualis quem solum, 6. de accidenti. cap. 1. naturalem Gal. appellat. Potest esse hęmorrhoydalis. Potest esse per nares, aut propter fracturam uenę pectoris uel pulmonis. Ad propositum dicēdum fluxum sanguinis multiplicari in uere propter caliditatem eius dissoluētem & ampliantem sanguinem. Quinto notandum q̄ squinātes multiplicantur in uere propter consimilem causam, quia caliditatem liquantem & dissoluētem humores siue hęc squinantia proueniat à materia phlegmatica siue alia squinantia, tū dixit Gal. esse morbum autumnalē intelligens per ipsam squinantiam cholericam uel adustam melancholicam. Sexto prę mittendū corizas brāchos & tusses esse morbos uernales propter consimilem causam, quia tū materias phlegmaticas causari uas harū passionum in hyeme multiplicari cōuenit. & hę etiā passiones plurimum reperiuntur in hyeme. ideo Gal. has passiones appellauit hyemales. Septimo notandū Hip. intelligere per lepram non uerā lepram, sed defędationē cutis ualde fędam, & scabies ualde fęda isto modo appellatur lepra. Vel dicendum leprā fieri in uere propter autūnum prędictem cōmota materia per uer. Lychines uero sunt defędationes cutis cum excoriatione procedētes à phlegmate salso. Alphi uero sunt consimiles defędationes prouenientes magis à cholerica materia. Rubores ulcerosi sunt rubores cutanei prouenientes plus à materia sanguinea acuta pulsa ad cutem. de quibus omnibus infectionibus uos habetis. 7. quarti. cap. de saphati. Pustulę uero sunt apata. Arteticę quid sint notū est. Quos morbos conuenit fieri in uere caliditate ueris trahente superfluitates ad cutem. Et appellantur hi morbi uernales, quia cum isti morbi sint morbi cuti contingētes pp mundificationem corporis quam uernalis caliditas efficit, ideo eos dicimus esse uernales. Sed morbi appellant autūnales uel alterius temporis, quia multiplicantur in illo tempore propter distē periem tpis. Artetica etiā est morbus uernalis consequens defluxum &c. hi tū morbi non fiunt in uere, quin etiam in alijs possint aduenire temporibus. in uere tamen contingunt his causis.

Mania qd & unde.

Lepra qd & lychines & alphi.

Auicē.

Auicē.

Tra. 1. cap. 5.

Istis pro responsalibus suppositis satis euidens est qd sit ad obiecta dicendum.

Quæstio lx. Apho. xxiiij.

VIRVM passiones numeratę in dicto apho. hyeme contingant. Quòd nō arguitur sic. Primo pleuretides periphleumontæ sunt apata calida. antecedens quantum ad partem primam sumitur. 10. tertij. trac. 1. cap. 1. ad principium. quantum uero ad secundum sumitur ibidem. cap. de periphleumonia. ad principium. consequentia tenet, quia morbi calidi non causantur tempore frigido. Secundo sic. branchi corizæ & tusses non causantur hyeme. ergo &c. consequentia tenet. arguitur antecedēs sic. hę passiones causantur per fluxum & mobilitatem materierum. ergo non causantur hyeme. consequentia tenet, quia hyemis est immobilitare materias. antecedens notum est cuilibet. Tertio sic. dolores pectoris &c. non causantur hyeme. ergo &c. consequētia tenet. antecedens probatur sic. dolores causantur per intensionem sensationis. igitur non causant hyeme. añs notum est. cōsequentia tenet, quia frigiditatis hyemalis est sensationem remittere. Quarto sic. stupores causantur hyeme, ergo non dolores. antecedens colligit ex una litera apho. cōsequentia tenet, quia stupor dicit diminutionem seu ablationem sensationis.

Quinto sic uertigo causat à calido. ergo &c. consequētia tenet, quia uertigo dicit operationem corruptā. corruptio uero operationis fit à calido ut patet prima tertij. Item uertigo causatur propter uentositates sic. ergo à calido. cōsequētia tenet, quia solius calidi est uētosare.

Digitized by Google

Sexto sic, in hyeme uirtutes naturales & caliditas exi stunt fortiores. ergo antecedēs colligitur. 1. apho. commento. 15. Ventres &c̄. consequentia de se tenet.

Ad oppositum est aphorismus. Pro quę stione tenea tur apho. pro conclusione secūdum notata p̄habiti intellectus, & probetur per sui uerificationem.

Isto posito pro responsali breuiter ad obiecta respon detur. Ad primum declino consequentiam. nam morbus calidus propter materiam relictam ex tempore pręcedenti potest causari in tēpore frigido. uel etiam ꝓpter cōstipationē & putrefactionē hoc contingere pōt. Ad Peri-- pleumo nią du- plr. secundam partem assumpti tamē respondendū est ꝙ pe ripleumonia est secundū plurimum apa frigidum per essentiam, quia secundū plurimum prouenit à materia essentialiter hoc est naturaliter frigida. Dicitur tn apa calidum per accidens, quia pendens à materia calida accidentaliter, quia per uiam putrefactionis calida. & hūc Auicē. modum loquendi de caliditate apatū colligere potestis. secunda prima doc. 1. cap. de morbis cōpositis. Ad secū dam rationē dicendū ad punctum ꝙ frigiditatis per acci dens, quia exprimendo aut comprimendum est mate rierum causarum defluxus.

Ad tertiam respondendū etiā ꝙ frigiditatis est causa re dolorem sub aliquo gradu, tamen frigiditatis ualde intensę est hebetare sensationem, est causare stuporem seu frigiditatem aliquanto tpe agentem in potentiā sen sitiuam, est causare dolorem cuius agentis tpe longo est sensitiuā hebetare potentiā. Ad quartam rationē dico negando consequentiā, probatio cuius nihil ualet. nam licet stupor dicat diminutionem seu ablationem sensationis, nō tamen sequitur quin merito uariarū dispositionum, ut repletionū ex calidis seu frigidis humoribus in diuersis mēbris possit fieri stupor dolor &c̄. Ad quartam rationem dum dicit. uertigo causatur à calido &c̄. declino consequentiā eo ꝙ propter frigiditatem hyemis claudentem & constipantē poros consequitur tamen à calido uentositatis. declino etiā assumptū. Ad primam probationē dico ꝙ corruptio opationis fit à calido secū dum plurimū, ꝙuis Aui. loquatur de corruptione opationum intrinsecarū cerebri. Ad secundā ꝓbationem dico ꝙ uentositas fit aliquando à calido ualde intenso ali quando à frigido. i. calido diminuto, ꝙuis oīs uentositas fiat à frigido. i. calido diminute agente supra materiā uē tosandā, quia nō potēte eā trāsmutare in uaporē sensibi liter educendū. Ad sextā rationē dicēdū ꝙ nō in quo libet cor pe uirtutes naturales & caliditas sunt fortiores in hyeme, sed solū in robustis ut dictum est ibidem.

Quæstio lx. Cōmenti. xxiiij.

VTRVM mēbra oīa possint magis defendi à frigiditate aeris ꝙ instrā anhelitus. Q non arguitur sic.

Primo. aliqua membra sunt plus exposita frigori. ergo &c. cōsequētia tenet. añs patet de ore & facie. Prę terea frigiditas aeris attingit magis īmoderate membra exteriora ꝙ spiritualia. ergo &c. añs notū est cum aer trāseundo ad spūalia remittat in frigiditate. Prętereą nos uidemus extremitates perdi in frigore, non sic au tem instrumenta anhelitus.

Ad oppositum est Gal. in cōmen. Prima ꝓpositio pro qōne Gal. teneat. Mēbra spūalia non possunt de fendi &c̄. Propositio, ꝓbat sic calidum cordis eget eu tratione. ergo &c. añs est notū. sumit secūda primi. doc. Auicē. 2. cap. 2. & cōclusio hic cōtinet ueritatē in corpore ex ponente se aeri frigido. & cōiter humanas operationes exercente. Secunda ꝓpositio. Oīa membra cōiter de fendi possunt &c̄. ꝑter spiritualia. Patet, ꝓpositio, qa possunt tegi pānis sine nocumēto notabili. Tertia pro positio. Aliqua mēbra possunt lędi in frigore plus ꝙ mē bra spūalia. Hęc ꝓpositio patet p datam experientiā & per cām, quia cū spūalia sint calidissima plus possunt se defendere à frigoribus. Q uarta propositio. Mēbra spi ritualia per artificiū defendi possunt à frigore hyemis. Patet, ꝓpositio si maneat corpus in aere artificialiter ca lido. Ad obiecta dicēdum ꝙ primo membra faciei tegi possunt &c̄. Ad secūdū de aere dicē dum ꝙ si aer īmo deratus transeat ad os non manet ibi sicut in pectore.

Quæstio. lxi. Aphor. xxv.

VTRVM accidant in ætatibus ea quę dicta sunt in apho. 25. &c̄. Negatiue arguit multipliciter. Pri moper rationem expositorū sic. ætas annectitur natura li. ergo non est causa morborum consequentia tenet propter rem naturalem non esse factricem morbi. ante cedens cōprehenditur à Ioānitio. Secundo arguit sic. ætas non agit aliquid in corpore. igit non est causa mor borum. antecedens uidetur pro tanto notum, quia nec uidetur calefacere nec infrigidare nec humectare &c̄. consequentia tenet, quia quod est causa morbi uidetur aliquo modo agere in corpus.

Ad oppositum est Hipp. in parte. 1. apho. Pro qōne Hippocratis conclusio teneat & persuadetur sic. in ætatibus corpora disponuntur ad hos morbos recipiendos. ergo consequentia est nota, quia ista positione passi & postea agentis &c̄. fit productio effectus. añs colligit ex cōmento. Pro primo argumento respondendum ad punctum ꝙ res naturalis potest esse causa morbi. primo propter regimen iuuans hanc rem naturalē labi, ut pa tet in cōplexione naturaliter calida multum lapsa. patet etiā rem naturalem causam esse morbi si non adhibeat conueniens quantitas, ut si non detur conueniens quan titas nutrimenti, ut notum est. Vel dicendum ꝙ res na turalis debite recta non est causa morborum corpore re cto taliter uel taliter. Ad secundam rationem. ætas nō agit in corpus. possum declinare a's dicendo ꝙ ætas agit calefaciendo exiccando &c̄. calidū enim naturale, quod potest dici quodāmodo ætas agit in radicale humidum consumendo. idem etiam corpus agit in semetipsum ra tionem huius calidi aut partium agentium in partes.

Quęstio. lxij. Apho. xxv.

VTRVM ulcerationes oris cōtingant in ætate cu iuscunq; naturalis cōplexionis. Negatiue arguit sic.

Primo. aliqua est cōplexio naturalis semper sana. igi tur. añs sumitur primo techni. cōsequentia tenet, quia cōplexio semper sana non est apta ægrotare, & sic erit inepta ad oris ulcerationes. Secundo arguitur sic. ulce ratio oris accidit propter mollitiem & lactis acuitatem. ergo oris ulcerationes non necessario consequuntur. cō sequentia tenet, quia possibile est lac esse phlegma ticum ualde. & instrumenta oris non esse multum mol lia, ut in frigido & sicco corpore. ergo &c̄.

Ad oppositum est Hipp. in parte secūda. Prima pro positio pro qōne teneatur. Oris ulcerationes nō sunt ne cessarię in ætate cuiuscunq; naturalis cōplexionis. Hęc propositio sit probata per secundam rationem ante op positum. & patet ad experientiam. non. n. infanti cuil bet ulceratur os. Secunda propositio. Cōiter in ætati bus naturalium cōplexionum oris ulcerationes contin gere possunt. Hęc propositio probatur ex ratione & cā ex cōmento sumpta. Tertia propositio. Aliqua corpo ra lapsa plus inepta sunt ulcerationi oris corpore tempe rato. Propositio potest persuaderi propter aliqua habe re instrā oris ualde duriora. Isto posito ad primam ra tionem respondendum, concedendo añs & negando cō sequentiam. Ad probationem rndendum ꝙ corpa sem per sana non sunt inclinata ad morbos aptos denomina re totum sicut sunt sup. corpora sana, ꝙuis tn quibusdā morbis aptis denominare partem sint etiā tpata corpo ra inclinata. uel etiam est cōsequentia declinanda, quia ꝙuis oris ulcerationes contingant in corpore semper sa no hoc non est propter corpus semper sanū inclinari acti ue ad talem lapsum. unde ꝙuis passiue disponatur, acti ue tamen non disponitur. Vel dicē dum ꝙ corpus semp sanum rectū regimine sibi proportionato non incurret ulcerationē oris. Secunda ratio, ꝓbat cōclusionē primā,

Quęstio

Digitized by Google

Quæstio. lxiij. Apho. xxv.

VTRVM Vomitus contingat in cõplexione tẽperata. Negatiue arguitur sic, Vomitus contingunt propter nimiam assumptione lactis. igitur. antecedens colligitur ex cõmento. consequentia tenet, quia corpus tẽperatũ non sumit amplius debito, quia optima natura tantũ appetit quantũ bene digerere potest. 3. techni.

Ad oppositum uidetur etiam Hippo. & in cõmento Gal. absolute in tali ætate dicentes uomitum prouenire. Pro ista quæstione teneatur uomitum non necessario prouenire in hac ætate. Conclusio sic persuadetur in ista ætate potest sumi tantum de lacte quantum nõ grauatur stomachus. igitur, cõsequentia probatur, quia uomitus non causatur nisi nimia lactis assumpta quantitate. antecedens notum est cuilibet. Secundo dicendum utplurimum in hac ætate causari uomitum. Probat̃ positio per causam Gal. & cõmunẽ experientiã nutrice cõmuniter plus exhibente lactis q̃ appetat uel requirat infans. Isto posito ad rationem respondendum per conclusionem primam. uel etiam respondendum negãdo consequentiam. Ad probationem respondendum q̃ uerus appetitus complexionis tẽperatæ, de quo uero appetitu. 4. de accidenti. loquitur Gal. talis proportionabiter digestiuæ uirtuti factus secundum exigentiã mẽbrorum & stomachi complexionem naturalẽ. Appetitus uero non uerus, qui est ut quædã lasciuia consequẽs delectationem ut sic dicam gustus in complexione temperata non proportionatur digestiuę. exempli cã. quãtuncunq; aliquis habeat complexionem tẽperatam, potest tamen ex imperio suæ cognitiuæ uirtutis percepta delectatione in gustu plus sumere q̃ expediat. Vel dicẽdum q̃ optima natura tantum appetit quantum digere potest, maxime in ætate perfecta & prouecta. Detrusi uigilijs & timoribus dicendum proportionabiliter his quę dicta sunt de phlegmonibus etiam umbilici. dicendum ipsos non esse nec̃ios, sed contingere maxime in infante repletiori & facta indebite ligatiõe & incisione.

Quæstio. lxiij. Aphor. xxv.

VTRVM Humiditates aurium appropriẽt ętati infantium. Negatiue arguitur sic. Humiditates aurium apparent in alia ætate. igitur &c̃. cõsequentia est nota. antecedens patet ad experientiam.

Ad oppositum est in cõmento Gal. Primo præmittendum pro quæstione. per humiditates aurium Hippo. intelligere & Gal. defluxum sensibilem humiditatum sensibilium & grossarum. Secundo præmittendum, q̃ non est intentio Gal. uelle q̃ humiditates aurium nõ multiplicentur in ętate alia. sed uult q̃ humiditates in quantitate multa expurgatiue cerebri non multiplicentur in ętate alia cęteris partibus. & causa est, quia in hac ętate capita sunt humidissima ut egeant expurgatione per nares & aures, cum etiam non possint expurgari p̃ sputa uirtute motiua in eis existente debili ac etiam expulsiua animali, conueniens fuit superfluitates per aures conuenienter expurgari.

Auris humiditas qd.

Isto posito p̃ secũdũ p̃missũ patet rñsio ad obiectũ.

Quęstio. lxv. Aphor. xxvi.

VTRVM Post natiuitatem dentium causari debeat pruritus gingiuarum. Affirmatiue arguitur sic. Humiditates gingiuarum acutiores sunt post natiuitatem q̃ ante. ergo &c̃. antecedens patet propter eas esse ficciores & calido acutiori coniunctas, ut deduci potest primo apho. cõm. 14. cõsequẽtia tenet ꝙ humiditates acutiores debẽt prurire ut minus acute faciãt dolorem.

Ad oppositum est cõmunis experiẽtia. Proquęstione pruritiuum præmittendum primo secundum opinionem quorũdam humiditatem spermaticam uere reseruari in foraminibus mãdibularum & secundum debitã proportionem calidi transmutari in dentem. aut secundum opinionem conformiorem ueritati imaginandum est trahi ad locũ illum aliquas humiditates sanguineas quę uigore mandibularum & caloris partium circũstantium ad naturam redactę spermatis, quia dealbatę & inspissatę tandem uigorato calore in tempore determinato transmutantur in dentes. Existo sequitur nõ uniformem esse ortum dentium & in eodem tempore in corpore quolibet propter non seruare eandem proportionem calidi ad humidum. Dẽtiũ materia

Isto præmisso & memorata causa pruritus gingiuarum sit responsale hoc. Prima propositio. In prima origine dẽtium maior causatur pruritus dẽtium q̃ in secũda quę appellatur mutatio dẽtium. Propositio patet. primo ad cõmunem experientiam. uidemus. n. in origine prima plura nocumẽta causari ex tali origine. plus etiã puerum sibi confricare gingiuas ut ualde multæ superfluitates fluant ad os. patet etiã propositio ex causa propter gingiuas fore teneriores & infantem non fore consuetum tali pruritui, propter etiam plures fore ibidem humiditates prurientes. Secunda propositio. Licet raro tamẽ pruritus gingiuarum contingere potest in ęta te iuuentutis. Propositio persuadetur sic. dens potest nasci in illa ętate. ergo &c̃. antecedens notum est & pluries uisum, quia in tali exitu fastidiuntur ualde gingiuę & pruriunt ut experientia notat.

Isto posito rñdeo ad obiectum. humiditates sũt &c̃. declmo consequentiam. Ad probationem respondeo q̃ humiditates acutiores possunt non prurire, ubi prurãt minus acute. Primo propter maiorem quantitatem non acutarum. Secundo propter difficilius fore passibilem uirtutem sensitiuam cum acutioribus. Item etiam quia non acutiores plus transmutantur in dẽtes propter maiorem dẽtium indigentiam.

Quæstio. lxvi. Cõmenti. xxvi.

VTRVM In quocunq; corpore infantili debeant dentes perforare gingiuas. Affirmatiue arguit de mẽte Gal. in cõmẽto. Negatiue arguitur sic. nullus morbus debet inesse corpori tẽperato. ergo &c̃. antecedẽs notum, quia corpus temperatum debet esse semper sanum. consequentia tenet, quia perforatio gingiuarũ est solutio continuitatis lędens immediate & sensibiliter gingiuas. Pro quęstione est tenenda pars affirmatiua quęstionis ut sumitur ex Gal. Ad rationem negandũ antecedens & dicendum q̃ aliquis morbus ordinatus à natura in salutem corporis potest inesse corpori temperato. uel dicendum q̃ perforatio gingiuarum corporis tẽperati non lędit immediate & sensibiliter gingiuam, immo perficit. c̃. n. pfectio gingiuę dẽtes debitos cõtineri.

Quæstio. lxvij. Aphor. xxvi.

VTRVM Diarrhœæ contingant istis producentibus dentes. Negatiue arguitur sic. Primo humores currunt ad loca dolentia. ergo non debent causari diarrhœæ. antecedens notum, quia dolor trahit reuma. secunda primi. cap̃. 1. consequentia tenet, quia gingiuę sunt loca dolentia & non partes inferiores. Secundo arguitur sic. propter indigestionem non causat̃ diarrhœa. ergo in istis non causantur diarrhœę. antecedens notũ, quia propter indigestionem cibi causatur lienteria, ut patet sexto apho. cõmento primo.

Ad oppositum est Hippo. & Gal. Primo p̃ quęstione dicendum q̃ diarrhœæ causantur in hac ętate. Propositio probatur per ea quę dicta sunt super apho. quia agitantur & cõmouentur humores. Secundo dicendũ est q̃ causantur lienterię. Patet propositio per secundã rationem ante oppositum. Tertia propositio est hęc q̃ etiam causantur uomitus. Patet propositio propter debilitatem stomachi & humorum cõmotionem uersus os stomachi. Isto posito respondẽdum ad obiectum cõcedendo antecedens & declinando consequentiam & dicendo q̃ licet humiditates multę transeant ad gingiuas positis non etiam alijs humoribus in motu potest consequi diarrhœa. ad secundam respondendum negando etiã consequentiam. Ad probationẽ, quia lienteria cãt &c̃.

Digitized by Google

volo,& dico ulterius ꝙ diarrhœa non causatur solũ ꝓpter istam causam sed propter assignatam. Ad Gal. uero dicendum ꝙ inspiciendo eius modum loquendi per diarrhœam intellexit lienteriam.

Quæstio. lxviij. Aphor. xxvij.

VTRVM Pariſchimia accidere possit in ætate concussionis & accidentium ad iuuentutem. Negatiue arguitur sic. Pariſchimia non potest accidere nouit genitis. ergo nec his ætatibus. antecedens patet cõm. 27. consequentia tenet cum corpora nouiter genita sint humidiora. habeat etiam partes gutturis ualde molles & humiditatum receptiuas.

Oppositum uult Gal. Pro ista quæstione & ꝓ duabus aliis immediate sequentibus nota primo ꝙ ꝓ ætatẽ hanc intelligimus ætatem accedentium ad iuuentutem cuiusmodi est ætas pubertatis. & per ætatem præcedentem intelligimus ætatem concussionis. Secundo premittendum pariſchimiã esse (ut tangitur in cõmento) aꝑa factum in pelliculis intrinsecis stomachi & meri gutturis & oris, ut fiat in pelliculis quasi hęc omnia cooperiẽtibus desup aut in musculis. qui sunt ĩmediate post has pelliculas, & ideo ad pischimiam sequuntur spondilium intrinsecę pulsiones, quia tumente musculo uel pellicula propter duritiem spondilis non potest pelli uersus partem exteriorem. Pellit ergo uersus guttur tanquam uersus partem moliorem, ad cuius grauitatem & pulsionẽ consequitur spondilum impulsio. Prima conclusio ẽ hęc. In ætatibus prędictis potest pariſchimia cãri. Conclusio probat sic. in huiusmodi ætatibus potest eẽ agens forte ad causandum pariſchimiam & dispositio passi & conuenientia remporis. ergo &c̃. consequentia nota. antecedens apparet pro prima parte. nam primo esse potest defluxus humiditatum phlegmaticarum aut sanguinearum ad illum locum. Item potest esse dispositio passi ut est notum. est etiam conuenientia temporis ut est euidens. Secunda conclusio. Ætas ad iuuentutem accedẽtium plus potest sustinere pariſchimiã ætate cõstitua. Probatur sic conclusio. hęc ætas est fortior prędcedente ergo plus poterit sustinere pischimiam. antecedens colligitur cõmento. 28. consequentia uidetur apparens.

Pariſchimia quid.

Tertia conclusio. Pariſchimia in hac ætate est tardioris curationis q̃ in ætate præcedente. Probatur sic conclusio. materia pariſchimię huius ætatis est grossior, & resolutioni ineptior. consequentia tenet, quia grossitudo materię est causa prolongationis morbi. antecedens satis est notum propter caliditatẽ in hac ætate terrestri ficare magis. Item carnes in hac ætate duriores sunt & compactiores q̃ in ætate prędcedenti. ergo &c̃. cõsequẽtia tenet, quia talis durities & cõpactio prohibet citam resolutionem. Quarta conclusio. Licet sit imaginabile nouiter genitis accidere posse pariſchimiam seu squinantiam absolute tamen dicendũ istis non accidere hãc passionem. Conclusio probatur sic. virtus istorum desicit anteq̃ hęc passio compleatur. antecedens patet propter debilitatẽ uirtutis ipsorum. Item etiam patet antecedens, quia cum habeant carnes ualde teneras & molles non quasi figitur materia ut apostemet.

Isto concluso patet responsio ad obiectũ negando cõsequẽtiam. nam quamuis nouiter geniti multas habeãt humiditates à cerebro defluxibiles non incurrunt tamẽ has passiones propter assignatas causas.

Quæstio. lxix. Aphor. xxvij.

VTRVM In hac ætate & prędcedente fiant asthmata. Negatiue arguitur sic. Asthma est ęgritudo senum. ergo non uenit in his ętatibus. antecedens notat experientia. cõsequentia tenet, ꝙa propẽ diuersitatẽ cõpõnum hanc ętatũ diuersę debẽt contingere passiones.

Ad oppositum est Gal. in cõmentis. Pro quę stione prę mittendum uerum asthma eẽ morbum pulmonalẽ ex materia phlegmatica secundum plurimum contingẽtem oppilantem cãnulas pulmonis, ut cogatur patiens frequentare anhelitum, ut si multo tempore cucurrisset ad modum etiam præfocati. Prima conclusio. In hac ætate & præcedente potest asthma contingere. Conclusio probatur sic. in ipsa possunt euenire omnes causæ requisitæ ad causandum asthma. ergo &c̃. consequentia nota. antecedens patet discurrendo per illas. Secunda conclusio. In ætate senij potest asthma contingere. Probatur conclusio ut prima. Tertia cõclusio. Asthma senum peius est ad curãdum asthmate harum ætatũ. Probatur propositio. virtus senum debilior est, materia eorum phlegmatica terrestrior & grossior. ergo &c̃. cõsequentia nota est. antecedens etiam. Quarta cõclusio est hæc. Nouiter genitis licet possit accidere asthma, nõ tamen dicendum asthma esse morbum nouiter genitorum. Propositio probatur pro prima parte, quia causæ asthmatis aduenire possunt &c̃. Quz tum ad secundã persuadetur conclusio sic. nouiter geniti moriunt ante cõplementum asthmatis. igitur &c̃. antecedens patet ꝑ ea quæ dicta sunt de pariſchimia.

Isto posito patet solutio obiecti negando consequentiam. Ad probationem, quia propter diuersitatem cõplexionum. ergo &c̃. hic respondeo ꝙ in diuersis cõplexionibus ꝓp regimina pñt accidere cõsimiles passiones.

Quæstio. lxx. Aphor. xxvij. & xxviij.

VTRVM In hac ætate & præcedente fiat lithiasis. Affirmatiue arguitur ex dictis Gal. cõmen. 27. Negatiue sic arguitur. Hæc passio nõ fit in senibus ergo &c̃. antecedens colligitur ex cõmento. 27. consequẽtia tenet per similem. Pro quæstione præmittendũ lapidem generari aliquando in uesica, aliquãdo in renibus. Cuius causa materialis et immediata est humor grossus, uiscosus satis resolutioni & diuisioni ineptus. Causa uero mediata sunt cibaria multiplicantia hos humores, sicut caseus caro salita &c̃. Cum uero efficiens est caliditas, quæ resoluendo subtile grossum transmutat in lapidem. Comprehenditur uero differentia inter lapidem renum & uesicæ per colorem, quia lapis renum rubeus est accedens ad colorem renum. lapis uesicæ est albus, ꝑ ter eius similari uesicæ. Prima propositio responsalis. In hac ætate & præcedente potest lapis in uesica generari. Conclusio probat propter causas quæ cõm. 27. assignatæ sunt. Secunda propositio. In senibus plus cõuenit lapidem in renibus generari. Patet propositio propter senes habere humores grossos & esse impotentes ad repellẽdum per uiam strictam renum caliditate satis potente ad petrificandum. Tertia propositio. In uesica senũ non põt secundũ pñm gñari lapis Hæc propõ sit ꝑ Gal. cõm. 26. & probet per cãm assignatã ibidem.

Quo rñsali posito patet rñsio euidẽs ad obiectum.

Quæstio. lxxi. Aphor. & Cõmẽ. xxvij.

VTRVM In ætate senij multiplicentur uermes. Affirmatiue arguitur sic. In eis multiplicantur materiæ uermium est etiam agens sufficiens ad generandũ. ergo &c̃. consequentia uidetur apparens. antecedens patet. nam primo corruptæ materiæ multiplicari possunt in intestinis. est etiam caliditas sufficiens ad animandũ, cum ipsa mediante fiat nutritio senum.

Vermium multiplicitas et distinctio

Ad oppositum uidetur esse mens Hippo. & Gal. in apho. & cõmen. Primo præmittendum uermes distinguit multipliciter ex parte figuræ & ex parte quantitatis. Primo ex parte figuræ. nam quidam sunt rotundi et lati. quidam autem sunt longiores & subtiliores aschari des nominati. ex quo patet quantitatum differentia et figurarum. Differunt etiam ex parte situs ut latiores in latioribus & grossioribus reperiantur intestinis. lõgiores & subtiliores in superioribus intestinis reperiantur magis sunt tertij appellati cucurbitini. quia lati ut sic dicam similati seminibus cucurbitarum, quia tamen iuncti adinuicem sunt nimiæ longitudinis ut ueniant ad lõgitudinem sex pedum. Generãtur uero maxime in intestinis propter utilitatem loci, propter materias etiam

corruptas

Digitized by Google

corruptas phlegmaticas deriuari ad inteſtina propter ēt debilitatem caloris inteſtinorum. vbi putrefactis materiebus in eis retentis, & ſi aliquando reperiantur in ſtomacho non ibi reperiūtur quia ibi ſint generati, ſed ga ſurſum moti. Præmittendum etiam materiā uermiū eſſe phlegmaticam ſecundum plurimum. Primo materia mefica non diſpoſita multum ad animationem & extenſionem. cholerica etiam materia propter ſui amaritudinem & ſiccitatem impedientem debitam animationē materia etiam ſanguinea non reperitur multum circa inteſtina, cum locus ſanguinis ſit inter uenas, quamuis tamē cōmunis materia uermium ſit phlegmatica. quoſdam tamen uermes magis phlegmaticos alijs eſſe cōtinget, quoſdam magis cholericos &c̄. ſecundum magis & minus dominium phlegmatis & aliorum humorum.

Vermium mā quotuplex.

Vltimo præmittendum conſimiliter uermes quodammodo generari in corporibus humanis, ut etiā uermes & ſimilia animalia exterius generantur. ſicut. n. illa generantur ex putrefactione non concurrente agente uniuoco ad eorum generationem particulari & particulariter intendente formam, ſic etiam in humano corpore hi uermes generantur. non enim eſt agens particulare intendens formam uermis. differentia eſt tamen inter generationem uermium extrinſecorum, quia ad generandum uermes intrinſecos concurrit noſtra caliditas naturalis. ad generandum autem extrinſecos ſola exiſtente caliditate putredinali & præter naturam caliditas ſolis potens eſt ad generandum uermes. Prima propoſitio quę ex dictis infertur ab iſta. Abſolute malum eſt ſtercus cōmixtum lumbricis. Concluſio probatur ſic. malum eſt ſtercori cōmixtas eſſe putridas materias. igitur antecedens eſt notum. conſequentia tenet. quia uermes putridas materias preſupponunt. Secunda propoſitio. Vbi ſint putridę materię in inteſtinis uermes cōmiſceri bonum ſignum eſt. Propoſitio ꝓbatur ſic. hoc ē bonum per uiam ſigni & cauſę. ergo &c. conſequentia uidetur apparens. antecedens patet. nam primo ſignificat materiam putridam non eſſe tantę malitię quin reciat animationem. hi etiam uermes abȝiciūt multas putrefactiones, unde quamuis ſint geniti ex putrefactione, tamen non ſunt putridi animatione aliqualiter bonificata materia. Tertia propoſitio. De facto eſſe uermes cōmixtos ſtercoribus bonum eſt in infantibus uel pueris. Propoſitio perſuadetur ſic. cōmuniter oēs infā res multiplicāt materias putridas phlegmaticas. ergo cō ſequētia tenet ꝓ cōcluſionē ſecūdā. antecedēs patet ꝓpter guloſitatē & cōmunē infantū inordinationē.

Iſto poſito concluſio reſponſalis ſit hæc. Prima. uermes generari poſſunt in ętate ſenȝ. Propoſitio patet per rationem ante oppoſitum, & patet per ea quę aliquādo uidēt in opere. Secunda propoſitio. vermes raro multiplicantur in hac ętate. Patet propoſitio per defectum agentis non potentis bene phlegmaticas animare materias. Tertia propoſitio. vermes generantur ſecundum plurimum in ętate infantię uel puerităe. Propoſitio nota eſt propter plurimum reperiri maxime ibi materiam uermium, & propter reperi caliditatem ſufficientem ad animandū, ex qua concluſione patet quare Hipp. de uermibus mentionē fecerit in hac ætate.

Iſtis habitis patet reſponſio ad obiecta.

Quæſtio. lxxȝ. Aphor. xxviȝ.

VTRVM In ætate magis prouectorum fiant febres magis diuturnę. Negatiue arguiē ſic. Febres acutiores fiūt iuuenibus quàm infantibus. igitur et in hac ętate feb. fiunt acutiores. antecedens arguitur ſic, feb. iuuenum ſunt cholericę. huius uero ętatis phlegmaticę. ergo &c̄. conſequentia tenet, quia febris cholerica acutior eſt phlegmatica. antecedens ſumitur capit. de ętatibus. tenet prima conſequentia, quia magis prouectus in ętate uidetur ſimilari iuueni propter remiſſionem ſuę humiditatis.

Ad oppoſitum eſt Hippo. apho. 28. Pro quæſtione quantum eſt in propoſito teneatur ꝙ febres magis prouectorum ſunt longiores. Propoſitio patet ad cōmunē experientiam, & perſuadetur ex alio. nam primo uirtutes magis fortiores ſunt, & ideo ſi incurrant febres id eſt a cauſa fortiori. Item propter fortitudinē uirtutum & caloris conſequitur ingroſſatio humiditatum, unde febres propter groſſitudinem materiæ redduntur longiores. Item etiam quia multiplicant diuerſas humiditates mutatis his corporibus propter inordinationem nūc ad caliditatē nunc ad friditatē, propter quā humiditatū diuerſitatem conuenit prolongari febres.

Iſto poſito reſpondeo ad obiectum declinando antecedens. Ad probationem, quia iuuenibus fiunt feb. cholericæ. hic primo poteſt reſponderi ꝙ apho. continet ueritatem aliorum ſumpta paritate, prętereа in quibus cō parantur hę ætates, & ideo poſito ꝙ feb. cholerica accidat utrobiȝ, longior erit in ætate prouectiori. Aliter reſpondendum declinando conſequentiā. & dicendū ꝙ feb. phlegmatica in aliqua ætate breuior eſt cholerica in ætate prouectiori, & ideo non concludit obiectum.

Quęſtio. lxxiȝ. Cōmen.. xxviȝ.

VTRVM Hæc corpora creſcant multū uel modicum. Primo ꝙ multum patet ad experientiam. Et ꝓ ſuadetur ratione, quia calidum eſt potens ad extendendum humidum etiam extenſioni diſpoſitū. ergo. cōſequētia tenet, propter cām eſſe uigoratū ſupra hūidū.

Ad oppoſitum eſt Gal. in cōmento. Pro quæſtione pro nunc reſpondeatur dicendo ꝙ iſta corpora non augētur multum proportionabiliter corporibus primis. nā primis ſumentibus paucum nutrimētum, caliditate tamen exiſtente forti, humido etiam multum extenſibili fit uehemens augmentatio proportionabiliter, ſed in tali ætate prouectiori cum ſumatur nutrimentum ualde multum, nec ſit tanta neceſſitas augmuntandi nec humidum tantum extenſibile, non tanta fit proportionabiliter augmentatio.

Iſto poſito quod implicat multa dubia patet reſponſio ad obiectum & intellectum Gal.

Quæſtio. lxxiiiȝ. Aphor. xxx.

VTRVM Sputa ſanguinis & phthiſis contingāt in adoleſcentibus & iuuenibus tanq̄ morbi propriȝ.

Ad partē affirmatiuā eſt Hip. in 5, aphor. aphor. 9 & patet expreſſius per Gal. in cōmento.

Ad oppoſitū eſt Gal. in cōmen. alleg. aphor.

Pro quæſtione notandū ꝙ ſputū ſanguinis & phthiſis contingere poſſunt uel propter defluxum catarrhi acuti corrodentis & ulcerantis pulmonem, uel propter cauſam extraneam ruptiuam uenarum, uel propter nimiam ſanguinis cholericitatem, uel ſanguinis ebullitionem. Prima propoſitio. In ætate iuuentutis non cauſatur phthiſis & ſputum ſanguinis ſecundum plurimum propter defluxum catarrhalem. Concluſio probatur ſic. in tali ætate non multiplicanē catarrhi. ergo etc̄. conſequentia nota. antecedens patet, propter caliditatē, & ſiccitatem huius ętatis & propter uigorem uirtutū naturalium. Secunda propoſitio. Phthiſis non cauſat de per ſe in tali ętate. Hęc probatur per primā ſic. phthiſis non cauſatur per defluxum catarrhalē &c̄. ergo antecedens eſt propoſitio prima. conſequentia tenet, quia phthiſis de per ſe fit propter hanc catarrhalem defluxionem. Tertia propoſitio. In tali ætate non multiplicanē ſputa ſanguinis & phthiſis propter nimiam ſanguinis abundantiam &c̄. Concluſio probatur ſic. In tali ętate non ualde multiplicatur ſanguis. igitur &c̄. conſequentia nota. antecedens patet propter ſiccitatem huius complexionis. Quarta propoſitio. In tali ætate multiplicari poteſt ſputum ſanguinis & phthiſis propter ſanguinis ebullitionem & ſubtilitatem. Concluſio probatur ſic. in tali ætate ualde abundat cholera. igitur &c̄. conſequentia nota, antecedens notiſſimum ex commen.

Digitized by Google

Quinta propositio. In tali ætate multiplicantur sputa sanguinis & phthisis propter causas primitiuas. Patet per Galenum in cõmento. Et probatur sic. in hac ætate corpora ualde fatigantur. igitur &c. antecedẽs notat cõmunis experientia. cõsequentia tenet, quia fortitudo laboris &c. est causa harum passionum.

Quo posito patet rñsio per cõclusionẽ ultimã.

Quæstio. lxxv. Aphor. xxx.

VTRVM Febres acutiores fiant in iuuenibus q̃ in ætate p̃cedente iuuentutem. Negatiue arguitur sic. Humores sunt subtiliores in ætate eam p̃cedente. igitur morbi causantur breuiores & acutiores. antecedens notum, cum non sint ita terrestres, cõsequentia tenet, quia subtilitas humorũ facit ad breuitatem.

Ad oppositum & affirmatiue arguitur sic. Hæc ætas est cholericior præcedente. igitur. antecedens iam pbatum est. & cõsequentia tenet. Prima cõclusio. Febres acutę cãnt in hac ętate. Conclusio probat. materię febrium acutarum multiplicantur in hac ętate. ergo &c. consequentia tenet. antecedens patet, qa multiplicatur chola. Secunda cõclo. In ætate iuuentutis febres sunt tardioris terminationis q̃ eędẽ febres secundũ spẽm in ętate eam p̃cedentę. & hanc conclusionem confirmat ratio ante oppositum.

Quæstio. lxxvi. Aphor. xxx.

QVALES Epilepsię cõtingãt huic ętati. Prio q̃ de materia melica. patet p dicta Gal. in cõmento.

Oppositũ argr sic. iuuenes multiplicãt cholã rubeã & nõ nigrã. igit etc. consequẽtia nota ãs patet, cũ nõ sint adhuc infridati. Prima cõclo. Iuuenes per se nõ incurrunt epilepsiã. hęc cõclo. est Gal. in cõmen. & patet pp fortitudinẽ uirtutũ iuuenũ. Secunda cõclusio. Iuuenes plus incurrere pñt melicam epilepsiã. Probatur. plus multiplicare pñt iuuenes melãm p uiã adustionis igit &c. nota ẽ cõsequẽtia. ãs patet cũ pp extraneatio nẽ caloris p uiã adustionis multiplicẽt hãc melãm.

Quo posito patet solutio.

Quæstio. lxxvij. Aphor. xxxi.

VTRVM Pleuresis cõtingat in ętate primę senectutis. Negatiue arguit sic. Primo in hac ętate non multiplicat chola nec reseruat. ergo &c. cõsequentia uidet nota. ãs patet quãtũ ad partẽ primã. cũ hęc corpa nõ sint secundũ ętatẽ cholica, imo melica. ãs patet ẽt quãtũ ad partẽ aliã, qa si reseruaret chola in hac ętate tũc hęc corpora remanerẽt cholica ex quo pp dominiũ cholę plus generat pleuresis in hac ętate.

Ad oppositũ est Hip. in apho. Primo pro quęstione supponẽdũ pleuresim secundũ pñm esse cholicam. quod est deductũ superius ex Aui. 10. tertij. caꝑ. de pleuresi, & caꝑ. de peripleumonia. Secũdo supponendũ est q̃ aliqua materia in corpe debiliori & densiori est potens apare quę in corpore fortiori & rariori nõ apparet pro quãto ilẽtibilitẽ resolueretur aut sensibilr pelleret p uias expulsioni deputatas. Prima propositio est hęc. Amplior chola reperit in iuuẽtute q̃ in prima senectute. Hęc propõ nota est. ꝓpter maiorẽ calitatẽ iuuenũ. Et persuadet p modũ Gal. in cõmen. In ętate plus est de chola q̃ in autũno. ergo & in iuuentute plus q̃ in prima senectute. ãs patet pp calitatẽ ętiuã eẽ intẽsiorẽ & propter cholam in autumno reperiri. propter ętatẽ consequẽtia tenet, qa ita ꝓportionabilr se habet iuuẽtus ad primã senectutẽ, sicut ętas ad autũnũ. patet ẽt propõ propter exeuntia iuuenũ esse choliciora. Secũda propõ. In prima senectute satis reperit de chola. Hęc propõ per modũ Gal. probat sic. in autũno reperit satis de chola. ergo & in prima senectute. ãs patet in cõmẽ. pp cholam in ętate succensam in autũno reseruatã. cõsequẽtia tenet, qa autũnus huic similat ętati. Itẽ ex quo prima senectus non distat multũ in calore à iuuentute, cholam potuit reseruare & generare. Tertia propõ. Licet amplior chola generet in iuuentute q̃ in prima senectute, plus tamen pleureses causantur in senectute. Prima conclo persuadet mõ hoc. uirtus primorũ senũ debilior est. materia etiã sufficiens per cõcoctionẽ secũdã, pori ẽt densi. in iuuẽtute uero uirtus ẽ fortis. ergo &c. totũ ãs notũ est. consequentia tenet p unũ suppositũ.

Istis positis patet rñsio ad obiectũ dicendo, q̃ quis i senectute prima cholica reseruat, dñãte tñ melia ætatis ue hęc ætas melancholica denominatur.

Quæstio. lxxviij. Aphor. xxxi.

VTRVM Diarrhœæ diuturnæ causent in senibus. Negatiue arguit sic. Primo. pauciores humiditates hñt senes q̃ iuuenes. igit &c. ãs patet, quia senes sunt ætatiue sicciores. consequentia tenet, quia una causa diarrhœæ est multitudo humorum. Secundo argr sic. senes sumunt nutrimenta proportionata resumptioni. ergo non incurrunt diarrhœã. ergo &c. ãs patet cũ senes pñt esse tẽperati. consequentia tenet, qa una causa diarrhœæ senũ est, quia corpora senũ paucioribus indigent nutrimentis, & sup. propter multã assumptionẽ ciborũ materias multiplicant humorales.

Ad oppositum est Hipp. in apho. & Gal. in cõ. 31.

Primo pro quæstione supponendũ q̃ in argumento tactũ est senes primos esse ætatiue sicciores. Hoc notat experiẽtia & cã naturalis cũ continue caliditas egerit exiccando. Secundo supponendũ calitatẽ naturalẽ remissioris gradus esse in primo sene ac etiã substãtiã spumosam esse pauciorẽ quod secũdũ colligit prima primi. c. de ætatibus. Tertio supponendũ uirtute primorũ senum contentiuã & breuiter quãlibet naturalẽ esse debiliorẽ. patet hoc debilitato instrũmento ut calitate naturali, & humido restaurato terrestriori & impuriori. Auicẽ.

Istis positis cõclo rñsalis est hæc. Diarrhœa chronica causatur in primo senio. Conclusio persuadetur propter impotẽtiam uirtutis priorũ senũ & debilitatẽ caliditatis naturalis ad insensibiliter resoluendũ superfluentes humiditates ac etiã ad debite transmutandũ humores ad corporis naturã. Patet etiã propõ, quia cum corpora senũ paucioribus indigeant nutrimentis plus proportionabiliter remanent humores sub forma propria, q̃ possunt esse causa diarrhœæ. Item propter impotentiã contẽtiuę uirtutis diarrhœa causari potest non bene retentis humoribus aut propter alias causas in cõmẽ. 31. narratas. Ad primum patet solutio q̃ quãuis senes sint ætatiue sicciores, per accñs tñ plures possunt habere humiditates, & dato q̃ habeant pauciores tamen per prehabita est euidens has paucas esse cãm diarrhœæ. Ad secundã rationẽ rñdendũ. præsuppositio q̃ senes sumãt nutrimenta ut est dictũ, pp tamẽ uirtutũ impotentias stat causari diarrhœas. vel concedendũ est tñ ãs solũ i senibus tpatis, in q̃bus non causant diarrhœæ.

Expliciunt qõnes Marsilij de sancta Sophia super tertia particula Aphorismorum Hippocratis.

Incipiunt quæstiones Iacobi de Forolíuio super quarta particula Aphorismoꝝ Hippocratis.

Quæstio. i. Aphor. i.

VTRVM Aphor. primus sit bene positus. Argr multiplicit q̃ non. Primo auctorita te Auer. 7. colliget. ca. 4. de æqualitate euacuationis tribus suis argumentis. Primo, quia pharmatia lædit embrionem, eo q̃ substantiam habet uenenosam. igitur non licet prægnantẽ pharmacare. Secũdo, quia ponit humores in motu. igitur facit humores malos fluere ad embrionem & ipsum lædere. Tertio, quia huiusmodi pharmaciæ sunt urinam prouocantes, quę uero urinam prouocant etiam ꝓ uocant mẽstrua. sed quod prouocat menstrua aborsum facit. igitur &c. Concluditur ergo ex eis nunquã prægnantes esse pharmacandas. Secundo ad principale arguitur sic. æque bene uel melius conuenit prægnantẽ purgare in primis mẽsibus sicut uel quàm in medijs uel postremis. Auerr.

Digitized by Google

postremis. igitur quæstio falsa. patet consequentia & assumptum probatur. Primo quia hoc tempore natura frequentissime euacuat. nam & tunc maxime patiuntur prægnantes uomitum & alia stomachi mala accidẽtia. 21. tertij. trac. 2. cap̃. de appetitus corruptione. & quarto de accidẽti. 6. cap̃. Sed medicus debet imitari naturam. Secundo confirmatur., quia in primis mensibus est virtus prægnãtis fortior, materia purganda amplior & fœtus minori indigens quantitate nutrimenti. igitur &c̃. consequentia uidetur esse nota & assumptũ patet. ergo. &c̃. Tertio. securior est phlebotomia in primis mensibus. igitur & pharmacia. consequentia uidetur esse nota eo ꝙ eadem uidetur utrobiq; ratio. & colligit assumptum quarto huius apho. & cõmen. alleg. & septimo colliget alleg. cap̃. Tertio ad principale sic. Securior est pharmacia in posterioribus siue ultimis mensibus. igitur. assumptum probatur, quia tunc cotylidones sunt fortiores, eo ꝙ duriores. Confirmatur, qa tũc competit balneum. igitur & pharmacia. consequentia tenet, quia non competeret balneum nisi pro quanto ꝓuocat uel facilitat fœtum ad exitũ, & à pari rõne pharmacum, illud idem uidetur facilitare. & assumptum colligitur. 21. tertij. cap̃. de regimine prægnantis. & cap̃. de difficultate partus. Quarto ad principale arguitur. contra secundam conclusionem apho. materia existente furiosa tam in prægnante q̃ in non prægnante est eradicatiue euacuandum. igitur non minus euacuanda est prægnans non prægnante, patet consequentia. & assumptũ probatur, quia tota materia furiosa est educenda. Item quia cura debet fieri per contraria æqualia in gradu igitur quanta est repletio, tanta debet esse euacuatio, & ꝓ consequens &c̃. Confirmatur. non minus nocumentum potest inducere pharmacia debilis agitando & non eũando q̃ fortis cõplete eũando. igitur &c̃.

Ad oppositũ est Gal. in cõm. & Hip. in apho.

In ista quæstione primo præmittenda sunt præambula quædam. Secundo conclusiones de quæsito. Tertio respondendum est ad argumenta.

Quantum igitur ad primum sint hæ distinctiones.

Pharmacum eũat duplicit. Prima distinctio. Pharmacorũ quædã eũant exoluendo & electiue, quędã uero nõ, sed materias q̃bus obuiãt in intestinis indifferẽt adducunt. exempla patent.

Pharmacum electiue eũans dupl'r. Secunda distõ. Pharmacorum electiue euacuãtium quædam sunt laboriose educẽtia sicut est scamonea mereon colloquintida & sic de aljs. Quædam dicũtur benedicta & non laboriose educentia sicut est cassia fistula, ut Auicẽ. secundo cañ. cap̃. suo. & Mesue de consolatione medicinarũ. cap̃. de cassia. Vtrobiq; n. ponitur ipsam esse securam prægnantibus. similiter huiusmodi uidetur reubarbarum, ut Mesue cap̃. de reubarbaro. Tertia distinctio. Duplex est eũo. s. regularis & coacta. quæ sit utraq; satis patet. inter coactas tamen (ut alias declaratum est) tanta diuersitas reperitur secundũ plus & minus, ut una alia magis uel minus coacta dicatur. unde & iuxta modum loquendi medicorum una respectu alterius comparata regularis appellari potest.

Auicẽ. Gal.

Abortus cã multiplex. Eũatio abortus dupl'r.

Prægnatiõis tẽpus triplicit. Quarto præmittendum est. Tempus prægnationis ĩ tria tempora fore diuisum, quorum cuilibet correspondent tres menses aut amplius aut minus secundum ꝙ lõgior aut breuior est impregnatio, quia in quibusdam finitur. 7. & in quibusdam. 10. uel. 11. in quibusdã uero & in pluribus finitur in. 9. in quibus temporibus accidit diuersitas in fortitudine & debilitate alligationis fœtus in matricẽ secundum diuersitatem fructus ad arborem, ut circa litteram & in cõmento est declaratum.

Quinto præmittendum est ꝙ licet multæ possint esse causæ speciales abortus, potissime tamẽ unus tres. s. mors fœtus,, subtractio nutrimenti fœtus, & cotylidonum siue ligamẽtorum disruptio. quia tamen hæc duo ultima secundum plurimum ad mortem fœtus terminantur mediate uel immediate, ideo duas possumus ponere generales causas abortus. s. subtractionem nutrimenti & ligamentorum disruptionem. Ex quo patet ꝙ ligamenta quanto sunt debiliora tãto facilius accidit abortus cęteris paribus, & quanto pluri fœtus indiget nutrimento tanto facilius per nutrimẽti subtractionem accidit abortus cęteris paribus. Vltimo præmittendum ꝙ euacuationum abortiri facientium quędam ad hoc faciunt ligamenta rumpendo aut agitando et cõmouẽdo sicut pharmacia, quædam uero nutrimentum subtrahẽdo ut phlebotomia. vnde pharmacia minus subtrahit nutrimẽtũ & magis rũpit et agitat, ecõtra uero facit phlebotomia.

Quantum ad secundum sint hæ conclusiones. Prima conclusio. Licet cum medicina laboriose & electiue euacuante non sit aliqua prægnans regulariter euacuãda cum medicina tamen aliter euacuante, ut benedicta uel uomitiua est regulariter uel electiue aliquando euacuanda. Prima pars patet per rationes Auer. 7. colliget adductas. Secunda pars patet quia in prægnante potest talis euacuatio fieri non stante forti indicatione ad oppositum. igitur &c̃. patet consequentia. & assumptum intelligenti. Secunda conclusio. Licet ita sit, coacte, tamen est prægnans cum medicina electiue euacuãte euacuanda. Hæc conclusio circa litteram est declarata, quia ĩ aliquo casu si non fieret sequeretur fœtus aut mꝛis aut utriusq; mors. Corrolarium. stat in aliquo corpore pecare materiam iam digestam & euacuationi iam præparatam, quæ tamen non potest nisi coacte & irregulariẽ euacuari. patet intelligenti. Tertia conclusio. Licet in casu æque forti ut fortiori pharmacia sit prægnans non prægnante euacuanda. aljs, tamen paribus nec extrema necessitate imminente est prægnans non prægnante medicina facilior euacuanda. Prima pars patet, ubi materia sit uehementer furiosa in prægnante & uirtus fortis, & in non prægnante contra. Similiter patet secũda pars, quia fortior est indicatio de minorando pharmacum in prægnante aljs paribus. & dixi notanter nõ imminente necessitate, quia illa imminente parua est indicatio sumpta à dispositione prægnantis inquãtum huiusmodi. Ex quibus patet ꝙ ad hoc ut medicus promoueatur ad euacuandum prægnantes fortior requiritur indicatio promouens ad euacuandum prægnantes aljs paribus q̃ non prægnantes. & hoc uoluit Hippo. cum dixit. minus uero has. Quarta conclusio est hęc. Aljs paribus coactior est euacuatio facta cũ pharmaco ante quatum, & post septimum q̃ in intermedijs tẽporibus. Patet, quia in his est paratior prægnans aborsum incurrere. igitur &c̃. consequentia tenet, & assumpti declaratio est in primo articulo & circa litteram. Quinta conclusio. Coactior est euacuatio cum phlebotomia facta à. 7. mense ultra q̃ à. 4. citra uel ante quartum. Probatur. quia ex parte facilitatis casus in aborsum alia sũt paria. & cum hoc hic aborsus est periculosior propꝛ debilitatem matricis & magnitudinem fœtus similiter, qa indiget pluri nutrimento tunc q̃ ante. Nota tamẽ nõ esse uerisimile ad tantam frangibilitatem perduci cotylidones in posterioribus mẽsibus sicut in anterioribus.

Prægnatiõis tẽpus triplicit.

Ex quibus patet ordo in talibus temporibus, tempora enim minime consentientia euacuationi sunt posteriora consequenter priora, & ultimo media. & inter illa maxime consentientia sunt quintus, & sextus, minus quartus, minime septimus. Sexta conclusio. Probabiliter ponitur secundum mentem Conciliatoris differentia. 166. ꝙ licet usq; in apho. debet teneri exclusiue, ita ut septimus computetur cum octauo, & nono, & quartus cum quinto, & sexto. Conclusio persuadetur sic, quia semper in septimo uel fit partus uel fit uehemens motus infantis uel embrionis ad exitum. ut colligi potest. 21. tertij. trac. primo de generatione embrionis. & trac. 2. cap̃. primo de impregnatione & de partu. Sed quolibet istorum cõtingente faciliter aduenit aborsus. igit &c̃. potest etiam illa conclusio persuaderi, quia quodlibet

Digitized by Google

pharmacū debilitat & relaxat cotylidones propter agitationem, sed debilitatio facta in primis mēsibus potest etiam remoueri & euacuari, quia continue tendit uersus meliorem dispositionem quę acquiritur in intermedijs. sed post septimum non possunt ullo modo reduci ad bonam dispositionem, immo ad peiorem, quia continue plus exiccātur cotylidones, & per consequens habilitantur ad fracturam.

Ad argumenta principalia respondetur. Ad Auerroim & sua argumenta est dicendum ꝙ probant ꝙ cum pharmacia exoluente non est regulariter euacuandum, coacte tamē & timore maioris periculi illud facere possumus, unde illud quod dixit, pharmacum non peruenit ad bonum finem exponitur simpliciter & electiue. uel potest dici ꝙ Auer. nulli uoluit credere nisi Aristoteli & Zenoni propter importunitatem suam. Ad secūdum principale negandum est assumptum, & dicitur ꝙ licet natura euacuet obest tamen uenenositas pharmaciæ. Ad alia patet solutio &c̄.

Quæstio. ij. Aphor. iiij.

VTRVM Apho. 4. sit uerus sic conditionatus. arguitur multipliciter ꝙ nō. Primo nec æstate nec hyeme sunt corpora euacuanda. igitur &c̄. assumptum pro prima parte patet, quia subcane &c̄. pro secunda parte patet quarta primi. capī. 1. ad finem. Ex regulis præterea quas tu obseruare debes est fortes dimittere euacuationes uel medicationes in fortibus temporibus, quanto plus poteris sicut uentrem soluere & uomitum prouocare &c̄. Secundo hoc maxime foret propter choleram regnare &c̄. Sed contra tunc cholera maxime superabundat in hepate. sed ipsa est potius aliter ꝙ per uomitum euacuāda. quia si est in gibbo, per urinam. si in cōcauo, per intestina. igitur &c̄. Cōfirmatur, quia tempore calido maxime abundat melia generata per aduſtionem quæ maxime est per secessum euacuanda. igitur &c̄. Tertio in corporibus plus superabūdat phlegma in æstate ꝙ̄ cholera & adhuc ꝙ̄ hyeme. igitur &c̄. assumptum probatur, quia in æstate calor digerens est debilior. igitur minus de cibo sufficit perfecta digestione decoquere. & per consequens plus de chilo diminute decoquitur. & sic plus de phlegmate in æstate generat. igitur &c̄. Quarto cholera qualitercunq; subtilis sit est absolute grauis. igitur magis inclinata ut p inferius, ꝙ̄ superius expellatur, & per consequens &c̄. consequētia uidetur nota cum antecedente. Vltimo, quia uomitus est motus præter naturam secessus autem naturalis. igitur minus uomitu quam secessu euacuandum est, & per consequens &c.

Ad oppositū est Hip. in apho. & Gal. in cōmento.

In ista quæstione primo præmittenda sunt præambula. Secundo conclusiones. Primo sciendum ꝙ contrarijs in comparatione medij in opere medici. indicationibus & concurrentibus ad fortiorem debemus attendere & illam insequi. alia tamen non penitus neglecta, col ligitur. 8. terapeu. ultimo. capī. & quarta primi. capī. 1. apud principium. Ipse quoq; sit semper sollicitus de eo ꝙ est magis suspectum, & uirtus fuerit si debilis &c. Secundo præmitto ꝙ tam magna aeris & temporis frigiditas ꝙ̄ caliditas indicāt euacuationes nō esse fiendas. col ligitur hoc notatum apho. sequenti quantum ad secundam partem. & quantum ad primam partem. sexto cōmento. & quarta primi. prealleg. capī. & ibidem. ca. 3. De quando & qualiter oportet eūare ut ibi, hora quoq; multum calida aut multum fri. prohibet ab euacuatione &c. Ex quo patet ꝙ in qualibet euacuatione æstate uel hyeme fienda duę coniunguntur contrarię indicationes. una sumpta à materia peccante suam indicāte remotionem, altera uero sumpta tempore anni. Tertio præmittēdum ex dictis, nec æstate nec hyeme cum exoluendo euacuantibus esse corpora purganda, nisi phlegmate aut cholera aut melia excessiue augmentatis. Gal. Auicē. Auicē. Mesue.

ubi. n. paucus esset excessus istorū non esset fienda euacuatio. fortior. n. est indicatio à tempore anni ut patet.

Prima conclusio. Nec æstate suam seruante naturam nec hyeme est cum medicina exoluendo euacuante regulariter, sed solum coacte euacuandum. Probatur sic, in qualibet tali euacuatione quantūcunq; debite administrata duæ complicantur fortes indicationes contrarię. igitur &c̄. patet consequentia. & assumptum ex dictis primo articulo. Secunda conclusio. Sequitur ꝙ tā in æstate ꝙ̄ in hyeme alijs paribus sunt magis secessu ꝙ̄ uomitu corpora purganda. Conclusio probatur, quia secundum plurimum magis iuuatiua & minus nociua ē euacuatio per secessum. igitur &c̄. patet consequentia. & assumptum pro qualibet parte colligitur quarta primi. capī. 4. f. de regulis cōmunibus. & à Mesue intentione prima. 2. capī. de consolatione medicinarum dum inquit. Et repere quidem ad intestina est illud quod est secūdum plurimum. & assignat causas sex quas pridie habuistis uidere eas. Tertia conclusio. Licet ita sit, pluries tamen per uomitum est euacuandum in æstate ꝙ̄ in hyeme. Patet, quia pluries abundat humor ad superiora repens. igitur &c̄. Quarta conclusio. Pluries proportionabiliter est per uomitum euacuandum in æstate respectu euacuationum tunc per secessum fiendarum ꝙ̄ in hyeme. Probatur ut præcedens. istam conclusionem intellexit Hipp. cum suis concor. ỹ g. si duodecies in æstate euacuandum sit, in hyeme uero septies. Dico ꝙ pluries proportionabiliter, quia forte nouem uicibus in æstate erit per secessum & tribus per uomitum fienda euacuatio, & ita solutionū uentris ad uomitum erit proportio tripla. sed in hyeme erit quinq; uicibus soluēdus uenter & una uice uomitus prouocandus. et ex hoc patet absoluta quæstio.

Ad argumenta patet ex dictis in quæstione quid sit faciliter dicendum.

Quæstio. iij. Aphor. xi.

VTRVM Aphor. 11. sit uerus. Arguitur multipliciter ꝙ non. Primo, quia huiusmodi dolores non plus significare possunt futuras tympanites ꝙ̄ ascly tes. igitur &c̄ assumptum arguitur, quia hoc non est signū nisi signandi malam complexionem frigidā hepati cōmunicatā, quæ non est magis tympanitis ꝙ̄ ascytis causatiua. igitur &c̄. Secundo, quia nulla est talis tortio quæ non sit pharmacia uel aliter remouibilis. Tertio quia potest esse dolor ex soluta continuitate intestinorū quæ pharmacia non solueretur & non sequeretur tympanites. Quarto prius ꝙ̄ superueniat tympanites pōt ægrotans mori uirtute debilitata immenso dolore, ut in cholica. Quinto huiusmodi mala complexio uel esset calida uel frigida. non frigida, quia talis est ascytis causatiua. igitur &c. nec calida quia illa est uentositatū resolutiua. Item uel esset fiens uel facta. non primum, ga euacuata materia remoueret & non rediret dolor. nec facta ut innuit Cōmentator in cōm. mali humores malæ complexioni dominantes. Item confirmatur ostendendo ꝙ nunq; ex mala complexione conuertente materiam in uentum posset tympanites generari, quia plus dominatur supra materiam iam uētosatam ꝙ̄ super humorem crudum in uentositatem conuertendum. & cū hoc minus distat uentositas illa à dispositione uaporis insensibiliter resolubilis ꝙ̄ in uentositate conuertatur. & per consequens &c. detumescit uenter. consequentia uidetur nota cum antecedente.

Ad oppositū est Hip. in apho. & Gal. in cōm. 11.

Primo uidebit de quæsito. Secundo tanget difficultas tacta in quinto argumento. s. an huiusmodi uentositas generet a mala cōplexione frigida uel calida.

Quantum ad primum sunt notata & conclusiones. Primo præmittendum ut circa litteram declarabatur quandoq; sunt fixi huiusmodi dolores, quādoq; sunt instabiles. Differunt autem, quia dolore existente mobili

secundum

ſecundum plurimum cauſa eſt uentoſitas, uentoſitate magis mobile exiſtente & facilius ceſſibili, fixi uero cā humoralis aut alia ſecundum plurimum. Dicitur. autē notanter ſecundum plurimum, quia quandoq; cōtingit uentoſitatem eſſe groſſam in loco anguſto coartatam. igitur &c̄. ut. 16. tertij colligitur. Secundo præmittē dum eſt huiuſmodi dolores quandoq; eſſe extenſiuos, aliquando non. Tertio præmittendum in talibus quā doq; conſtare uirtutem, quandoq; non. Prima concluſio. Non ſtante dolore &c̄. ſequitur hydrops ſicca. Probatur, quia poteſt eſſe ab apoſtemate aut ab ulcere. Secunda concluſio. Non neceſſario ſtante dolore illo extē ſiuo & mobili, quia. ſ. à uentoſitate cauſato, ſequit̄ hydrops ſicca. Patet, quia poteſt prius uirtus deficere. igitur &c̄. Tertia concluſio. Stante dolore extenſiuo nō fixo cum uirtutis conſtantia non curato per pharmacias &c̄. ſequit̄ hydrops ſicca ſecundū pm̄. Probat̄ per cauſam probantē apho. & iſtā uoluit Hipp. &c̄.

Dolor duplex.

Quantum ad ſecundum ſunt notata & cōcluſiones. Primo præmittendum uentoſitatem generari à calido humorali imperfecte dominante materiæ ſic. ſ. q̄ licet ualeat humidum groſſum ſubtiliare & in groſſum uaporem conuertere, non tamen poſſit ipſum inſenſibiliter reſoluere. Ex quo patet calidum uētoſitatis generatiuum medio modo ſe habere inter calidum inſenſibiliter reſolutiuum & calidum ſic diminutū, ut humores in aquoſitatē conuertat. Patet, quia potentius ē &c̄. ut patet. & illud uoluit philoſophus. 2. metheo. ca. 2. ſimilitudinarie dum dixit, uentos generari à calido temperato. & hic eſt cauſa quare in uere & autumno maxime generantur uenti &c̄. Secundo præmittendum q̄ ad calidum eſſe intenſius non ſequitur ipſum eſſe abſolute potentius ad agendum uel reſoluendum, nec econtra ad ipſum fore remiſſius eſſe impotentius. Patet primo propter diſparitatem in multitudine formæ, ut ſpiritu pluri remiſſius calido & pauciori intenſius calido ut in tympanitico febriente. Patet etiam hoc ex parte diſpoſitionis materiæ, quia poteſt calidum ualde intēſum & multum de forma habens eſſe minus dominans ſupra materiam ab ipſo reſoluendam, q̄ calidum remiſſum ſupra aliam materiam magis diſpoſitam. igitur &c. Prima concluſio. Poſſibile eſt uentoſitatem à calido intenſiori temperato generari. Patet primo in tympanitico febriente. Item cum maiori intenſione ſtat potentia caloris minor ad reſoluendum. igitur &c. patet conſequentia, & aſſumptum ſatis notum eſt. Secunda concluſio. Poſſibile eſt à calido temperato & adhuc diminuto generari uentoſitatem. Probatur ſimiliter ut præcedens.

Ariſto.

Ex his ſequitur hanc propōnem de uirtute ſermonis eſſe falſam, uentoſitas generatur à diminuto calido, niſi ad hunc ſenſum intelligatur à calido diminuto. i. non potente ſupra humidum ad reſoluendum. Tertia concluſio ſequitur. Tam à diminuto q̄ ab intenſo calido reſpectu temperati poteſt etiam aquoſitas in hydropico generari. Patet concluſio. 14. tertij. tract. 4. cap̄. 4. propter paucitatem ſpirituum. Quarta concluſio. Debilior ē cauſa generatiua aquoſitatis uel aſcytis q̄ tympanitis ad hunc ſenſum q̄ minus potens eſt materiam calefacere & ſubtiliare. Iſtam concluſionem uoluit Commentator in commento.

Ad argumenta patet reſponſio. Ad primum patet q̄ dolor ille cum aljs circunſtantijs materiam uentoſam ſignificat & non aquoſam. igitur magis tympanitem q̄ aſcytem enunciant eſſe futuram. Ad aliud dicitur uerum eſſe, licet non niſi cum difficultate magna et longo tempore in quo medio probabiliē poterit in lapſum hūc præcipitari. Ad tertium quid ſit dicendum patet. Siēr ad quartum. Ad quintum dicitur q̄ illa poteſt eſſe mala complexio calida in gradu. frigida autem propter ſpirituum paucitatem ut alias dixi, ſimpliciter poteſt eſſe frigida quomodolibet. & dicitur q̄ non omnis mala cōplexio frigida generat aquoſitatem. Ad cōfirmationē. Ad primam dicitur q̄ illa poteſt eſſe mala complexio frigida facta & ſimiliter fiens ut patet. & q̄ Gal. utrunq; poterit intelligere ſientē propter materiā à qua pendet factam etiam, quia ex hoc q̄ illa ſit facta illi mali humores dominentur ut augeant eam aut reſiſtant remotioni eius. Ad ultimū poteſt dici primo q̄ reſolutioni uentoſitatis generatæ reſiſtat uētoſitas ipſa generata & humor in uentoſitatem conuertendus. Sed ut humor uentoſetur adiuuat uentoſitas generata. et uniuerſaliē multa concurrunt ad ſubtiliandum groſſum quæ non cōcurrunt ad reſoluendum ſubtile, & per iſtum modum pōt aperte defenſari modus quo continuatur flamma in lycinio, & uidetur ſemper æqualis. Vel aliter illa uentoſitas alibi generatur & alibi cōgregatur. Sed quid de uētoſitate quæ in aliquo membro generatur & ibi congregatur aliter. & illud potiſſime ualet quādo à remiſſo fit uentoſitas. Dicendum q̄ licet poſſit calidum debile in materiam groſſam agere & ſubtiliare, non tamē poteſt ſubtiliatam inſenſibiliter reſoluere, quia in ſe non habet calorem tantæ intenſionis quantæ intenſionis requiritur in materia inſenſibiliter reſoluenda. ỹ. g. ad diſpoſitionem uaporis inſenſibiliter reſoluendi requirit̄ gradus caloris ut quatuor. & calor non habet niſi gradum caloris utria, non poteſt in materia imprimere ut quatuor licet poſſit ipam. multū ſubtiliare. prima ſolo melius oēm difficultatem refugit &c̄.

Quęſtio. iij. Aphor. xiiij.

VTRVM Poſt aſſumptum pharmacum ſolutiuum competat ſomnus. Arguitur multipliciter q̄ nō.

Primo. poſt uenenī aſſumptionem eſt prohibendus ſōnus omnino. ſed omne pharmacum ſaltem forte eligendo euacuans eſt uenenoſum. igitur &c̄. patet conſequētia. & colligitur maior ſexta quarti. cap̄. de cura eius q̄ in potu ſumpſit uenenum. Et oportet ut non dormiat oīno, & nō dimittat ſeipſum taliter ut dormiat, īmo oportet ut ipſum uigilare faciant & rideāt & clament in cir cuitu eius. & colligitur minor. 2. regiminis acutoꝝ. cō men. 4. in libro meo. & alibi. 12. & quarta primi. cap̄. de diſpoſitionibus medicinarum uentrem ſoluentium. & pluries alibi. Confirmatur, quia in anthrace nō cōpetit ſomnus. ut patet per cōmuniter operantes qui ducunt eos per uicos cum tympanis tintinabulis & ut prohibeant ſomnum, quod non eſſet niſi uenenoſa materia anthracis per ſomnum ad interiora reuocaretur & mali fumi, ita proportionabiliter de pharmaco ſolutiuo apparet dicendum. Secundo per ſomnum ſuperuenientē pharmaco debilitatur & impeditur operatio pharmaci. igitur &c̄. conſequentia patet et aſſumptum probatur, quia per ſomnum uirtus fortificatur. ſed fortificato uno oppoſitorum debilitatur reliquum. igitur &c̄. patet cōſequentia cum uirtus fortificatur & pharmacum debilitetur. ſimiliter ſecunda primi. doc. ſecunda cap̄. de his quæ proueniunt ex ſomno. Confirmatur, quia motus ſomni eſt ad interiora. ſed pharmaci motus eſt ad exteriora. igitur ſunt contrarij. & per conſequens unus eſt alterius ſpeditiuus. Tertio ut pharmaci ſolutiui perficiatur effectus oportet ipſum pharmacum naturæ uel uirtuti dominari. ſed ſuperuenientē ſomno minus ei dominatur igitur minus pro tūc eius perficitur operatio. patet conſequentia & minor, cum per ſomnum reddat̄ uirtus fortior. & maiorem allegat Conciliator de mēte Haly. in centiloquio, quod eſt in. 19. propoſitione, ponendo q̄ effectus medicinæ non eſt naturalis, ſed attrahit humores plures ſuperando uirtutes naturales. vnde & Ptolomeus in centiloquio prohibet dari ſolutiuum in cōiunctione lunæ cum Ioue, aut cum Venere cū tūc confortetur natura. Quarto. nec ſuper debili, nec ſuper forti pharmaco competit ſomnus. igitur. patet cōſequentia & aſſumptum, prima pars arguitur, q̄ pharmaco debili ſuperueniēs ſomnus eius uirtutē diſſoluit.

Auicē.

Auicē.

Digitized by Google

nec super forti, quia per se sufficiēs est sine somno operari. igitur &c̄. Q uinto super pharmacum uomitiuum non est dormiendum. igitur &c. patet consequentia & assumptum arguitur, quia hora solutionis per uomitū est semper in meridie, ut quarta primi. 2. ca. sed nec tūc nec parum ante competit somnus. igitur &c̄. Similiter quia ex somno superueniente posset medicina uomitiua fieri uentris solutiua ut si uomitiua fuerit subtilis & penetratiuæ substantiæ ut Mesue de consolatione medicinarum. cap̄. secundo &c̄.

Ad oppositum est consuetudo cōmuniter practicantiū qui uidentur semper post assumptum pharmacū sōnum præcipere, ut Auicē. primo. can̄. fen. 4. c. 5. Cum aliquis medicinā solutiuā biberit melius erit ei si medicina erit fortis ut super eā dormiat antec̄ operetur. Auicē.

In ista quæstione præmittam primo quasdam distinctiones & notabiles. Secundo respondebitur ad quæsitum &c̄. Prima distinctio. Pharmacum electiue euacuans de quo in proposito est sermo est triplex. Quoddam forte & laboriose educēs ut elleborus et scamonea. Quoddam debile ut manna cassia tamarindi. Quoddā medium ut reubarbarum & agaricum. Et de omnibus his potest esse sermo in proposito. Potest tamen fieri subdistinctio dicendo pharmacorum fortium & debilium quoddam est debile forte intelligēdo per debile forte quod euacuat humorem difficilis eradicationis in parua quantitate. ut prima quarti. cap̄. de cura putridarū. in generali. sed non est hæc distinctio multum pertinēs. Pharmacum electiue euacuans triplex.

Secunda distinctio. Istorum quoddam est uomitiuū quoddam est secessiuum, & quoddam utriusq; operationis uim habens. Exemplum primi ut elleborus. Exemplum secundi, ut scamonea. Exemplum tertij, ut cucumer asininus cartamus & genestra. Tertia distinctio. Pharmacum potest exhiberi in forma solida, liquida, & media, ut per exempla patet. Q uarta distinctio. Corpus cui pharmacum exhibetur solutiuum potest eē forte, & debile, & medio modo se habens. Q uinta distō. Aliquando cum pharmaco euacuante intendimus à locis distantibus attractionem. quandoq; uero à propinquis. Exempla patent in exhibitione ellebori. Vltima distinctio. Somnum competere possumus intelligere, uel statim ipso assumpto, uel postq̄ operari inceperit, uel completa eius euacuatione. Vltimo præmittenda sunt iuuamenta quæ possunt sequi ex somno super assūptum pharmacum ante solutionem. Primum declinatio materierum ad loca ad quæ attrahit pharmacū. Secundum prohibitio malæ impressionis. Tertium conuersio pharmaci in fumos. vnde eius uirtus melius ad humores uel ad materias attrahendas peruenit. Q uartum bona separatio iuuatiui à nocitiuo cum retentione iuuatiui & expulsione nocitiui. Q uintum concursus perfectior uirtutis cum operatione pharmaci impellendo humores ad uentrem & contraria nocumenta ex uigilia apta sequi remouendo. & de pharmaco debite uel secundum can̄. exhibito est hic sermo &c̄. Prima cōclusio. Statī super forte & mediocre pharmacum et maxime in solida substantia exhibitum uentris solutiuum tam a forti q̄ debili q̄ mediocri corpore est dormiendū antequam. s. operetur. Probatur, quia per hæc sequentē intensa uel remissa iuuamenta superius dicta. Dico autem notanter in forma solida, quia citius, liquefit in forma liquida ut patet. Secunda conclusio. Super pharmacum debile. s. uentris solutiuum corpori robusto exhibitum à forti corpore aliquando non est dormiendū. Patet, quia fortis uirtus illud digerit, quarta primi. & si debilis fuerit melius est ut super eam non dormiat. Ex qua sequitur primo q̄ super aliquo mediocri maxime in forma apozicmatis exhibito, ab eo etiam non est dormiendum. Ex qua sequitur etiam à debili corpore super pharmaco debili etiam dormiendum & adhuc mediocri exhibito in substantia solida. Tertia conclusio. Pharmaco operante non est regulariter dormiendum, licet solum coacte. Patet, quia retinetur quod euacuari oportet. Si tamen superfluit euacuatio aut cadat uirtus coacte facimus hoc. Q uarta conclusio. Completa pharmaci operatione regulariter competit somnus. Patet circa literam. Q uintam conclusionem ponit Conciliator differentia. 126. Super pharmacū uomitiuū nō est dormiendum. s. antec̄ operari incipiat. Probatur. Primo auctoritate Hippo. cum biberit quis elleborum, ubi intelligit de albo, ut aphor. quinta cōmen. 1. quia absolute nominat. Secundo, quia superueniente somno pharmacum uomitiuum fieri posset solutiuum siue successiuum, natura semper tentante expellere per loca conuenientia quantum potest & maxime pharmaco existente substantiæ ualde penetratiuæ, ut Mesue de consolatione medicinarum. 2. c. Tertio, quia uomitus præcipitur in meridie. quarta primi. 11. ca. sed illa non est hora qua competit somnus. Istam conclusionem non tenent cōmuniter medici nec adhuc uidetur ex toto tenēda. Ideo ad argumenta ista respondetur. Ad primum dicitur q̄ Hipp. intellexit post q̄ incipit euacuare. Ad secundum dicitur q̄ non, quia multum præparatum est corpus ad uomitum et cum hoc pharmacum est naturaliter uomitus prouocatiuum quamuis cōcedendum sit illud quandoq; esse contingens sicut & econtra quantūcunq; debite exhibeatur. Pro tertio dicitur etiam q̄ dormire poterit in meridie & maxime tempore æstatis aut ueris quando longi sunt dies, in quibus debet uomitus prouocari maxime, ideo cōmuniter ponitur conclusio opposita. Ego autem credo q̄ ubi intentio euacuādi cum elleboro non sit attrahere à locis longinquis, sed solum à stomacho & membris uicinis q̄ non competeret maxime, quia præcipitur sic corpus præparari ad uomitum q̄ statim exhibito uomitiuo prouocatur uomitus. Posset etiam teneri conclusio Conciliatoris. Mesue. Auicē.

Ad argumenta principalia respondetur. Ad primū dicitur negando consequentiā quia accepto ueneno dubitatur illud tale sit ut naturam superet. sed non sic de pharmaco consolato. Si autem hoc de pharmaco perciperemus, non somnum sed uigiliam deberemus inducere. sicut de ueneno ad quod concurrit, quia à ueneno ullum quæritur in corpore iuuamentum nec operatio, sed bene à pharmaco, etiā quia pharmacum exhibetur debite compositum quantitate & qualitate debite mensuratum. Et per idem ad confirmationem dicitur q̄ nō est bonum regimen illud de anthrace. debilitat. n. uirtutē, & corpus inflammat, licet quis deberet uigilare. cū gelete tamen & aere frigido. Ad secundum dicitur q̄ p̄ sōnum impeditur pharmaci fortis impressio mala. s. suæ malitiæ in mēbris, non tamen impeditur attractio, imo iuuatur propter causas dictas secum ad attractionē concurrente uirtute. Pro confirmatione uero dicit̄ q̄ motus pharmaci in primis est ad interiora, & tunc competit somnus prius. n. attrahit humores ad uentrem. posterius autem ad extra expellit. Ad tertium dicitur negando añs nisi sic intelligatur aliquod uirtuti uel naturæ dominari. i. uirtuti disconuenientes uel nocumentum inferens, nec tamen tta ut uirtutem succumbere faciat. nō. n. eūat, nisi quia naturæ uim infert, ut Mesue primo de consolatione medicinarū. & quarta primi. Pro isto q̄ añt astrologos auctē dicitur q̄ in illis cōtunctionibus est tanta naturæ confortatio & pharmaciæ debilitatio q̄ uirtus in eis operatur sicut in pharmacia debili uirtus ualde robusta. Ad quartū negat añs & dicit̄ ulterius q̄ licet pharmacū forte sine somno eūaret, non tamen æque bene & cum hoc cum magno corporis nocumento. Ad quintum patet. Mesue.

Q uæstio. v. Aphor. xvij.

VTRVM Causa humoralis faciens dolorem supra diaphragma sit euacuanda per uomitum. Arguit̄ q̄ nō. Primo q̄ in cura pleuresis & peripleumonię & multarum

Digitized by Google

multarum ægritudinū ſupra diaphragma auctores pręcipiunt medicinas ſolutiuas. ut patet ab Aui. & Alman.

Secūdo in cura doloris renalis uel cholici uomitus multum commendatur &c̄. Tertio dolor unius partis curatur per euacuationem partis contrarię. igitur ſi dolor ſit in ſuperioribus conuenit euacuatio per inferius &c̄. patet antecedens tertio terapeutice.

Hūorē cē cām doloris dupl'r. Adoppoſitum eſt Hip. & Cōmentator. Reſpondetur ꝙ humores eſſe cauſam doloris ſupra diaphragma uel infra poteſt intelligi dupliciter. Vno modo ꝙ generentur in illis locis per uiam congeſtionis, & hoc pōt eē in qualibet parte corporis. igitur per uiam congeſtionis à quocunq; humore uel materia poteſt eſſe dolor. Alio modo poteſt eſſe talis humor per uiam defluxus, & illo modo per naturam humorum, niſi furioſe expellat̄ humor leuis ſicut cholera fluit ad ſuperiora, & iſto modo non in quocunq; loco corporis per illū modum eſt aptus fieri dolor à quocunq; humore, ſed ſuperius ab humore leui, & inferius ab humore graui. ſed per uiam ſympto matis poſſit contingere ſicut dictum eſt per uiam cōgeſtionis. Prima concluſio. Dolor cauſatus ab humore generato in ſuperiori parte p uiā congeſtionis non curatur per uomitū. Patet, quia poſſibile eſt ꝙ talis humor fit grauis qui debet euacuari per inferius. Secunda cōcluſio. Si dolor in ſuperioribus fiat ab humore fluente ibi aliunde per ſuam naturam curatur uomitu, & ſi inferius per ſeceſſum. Probatur, quia ſi humor ſui natura inclinatur ad iſta loca. igitur facile eſt arti ipſum per iſta euacuare. Tertia concluſio. Si talis humor ſymptomatice expellatur ad locum doloris, tunc euacuandus eſt per loca expulſionis magis proximata, & hoc non multum repugnāte natura humorum. Et quia hoc non poteſt bene determinari quia uariatio poteſt multipliciter cōtingere, ideo cōmittitur diſcretioni medici.

Adrationes priusante oppoſitum adductas reſpōdetur. Duę primę arguunt de humore generato in loco doloris & non fluente aliunde. Adaliam dico ꝙ quando Gal. & alij dicunt per contraria loca fieri euacuationes ipſi habent reſpectum ad euacuandum & diuertendum hic autem ſolum ad eradicādum & euacuandum. & ideo non eſt contradictio.

Quęſtio. vi. Apho. xix.

VTRVM ſitis purgationi ſuperueniēs ſignificet euidenter purgationis complementum. Arguitur multipliciter ꝙ non. Primo, quia ſtat ꝙ non ſuperueniat. igitur patet conſequentia, quia ſi ſic, ſequeretur ꝙ poſt ulteriorem purgationem nō poterit ſignificare niſi purgationis ſuperfluitatem. & aſſumptum probatur ponēdo ſortem temperati ſtomachi & platonem phlegmatici, uel ſortem cholerici, & debeant cum æque forti medicina in hora purgari. & arguitur ſic. in fine hore incurret ſortes ſitim, ſed multo tardius incurret ſitim plato, & tamen pro tunc erit plato ſufficienter purgatus. igitur &c. Secundo ſic. in aliquibus corporibus ut ſicci ſtomachi aut calidi & ſicci neceſſario ſitis antecedit purgationis complementum. igitur &c. patet conſequentia & aſſumptum arguitur. nam in ſtomacho temperato ſtatim completa purgatione inſurgit ſitis. ſed prius inſurgit ſitis in ſtomacho ſicco ꝙ tēperato, ut. 2. techni. tex. 8. &. 13. tertij cap. de ſignis cōplexionum ſtomachi. igitur &c. conſequentia uidetur nota cum antecedente. Et per ſimile argumentum deduci poteſt in quolibet corpore humidi ſtomachi non niſi in longo tēpore poſt completam eūonem ſequi ſitim. Tertio poſſibile eſt ſitim ſequi ſuperfluentē eūonem igitur. patet conſequentia & aſſumptum docet experimentū. & colligitur. 4. primi. cap. 6. ſ. de ſiti. Auicē. Quarto poſſibile eſt in ſtomacho eſſe malam cōplexionem humidam appetitum potus totaliter auferentem. igitur. patet conſequētia & aſſumptum colligitur. 13. tertij. trac. primo. cap. 21. & ratione. quia ſicut poteſt auferri appetitus cibi ita & potus. Similiter quia poteſt alicuius purgandi uirtus eſſe intantum debilis ut non ſufficiat purgationem uſq; ad illum terminum tolerare. Omnis autem euacuatio eſt fienda ſecundum uirtutis tenorem. ut primo huius apho. 3. & commen. 3. & commen. 9. & pluries alibi. Quinto poſſibile eſt ſitim in purgatione ſequi impreſſionem à pharmacia proueniētem aut à materia ad ſtomachum à pharmaco attracto. igitur. patet conſequentia & aſſumptum colligitur à Meſue & Auice. cap. allegatis. Et per idem argui poteſt ꝙ ſpecies humoris poteſt eſſe cauſa uelocis & tardi aduentus ſitis. & ſic, non ſignificabit ſuper purgationem. Et poteſt conſimiliter confirmari quaſi de pharmaco uomitiuo, quia attrahit humores ad os ſtomachi quare tardatur ſitis ſi fuerit frigidus & humidus, & uelocitatur ſi calidus & ſiccus.

Adoppoſitum eſt Hippo. in apho. 19. docens corpus per purgationem ad ſitim perduci. Et Auice. 4. primi cap. 4. dum inquit. Et ſcias ꝙ cum ſitis poſt uentris ſolutionem aut uomitum fuerit fortius maximam & ultimam purgationis bonitatem ſignificat. Et in cap. 6. Ex ſignificationibus quibus cognoſcitur hora qua eſt catarticum conſtringendum eſt ſitis. Cum igitur uentris ſolutio perſeuerauerit & ſitis non acciderit, non erit timendum ꝙ ſuperfluitates perueniant. Idem Meſue. ca. allegato. Auicē.

Reſpondendo ad quęſitum primo prēmittendę ſunt diſtinctiones & notabilia. Secundo concluſiones. Tertio ad argumenta reſpondendū erit. Prima diſtinctio. Sitis in purgatione eſt contingens dupliciter. quędam pręoccupans purgationem, quędam ſuccedens purgationi ſiue ſequens eam. Colligitur hęc diſtinctio quaſi in forma à Meſue. capitulo allegato & uirtualiter quarta primi. cap. 6. Pręoccupans dicitur quęcunque antecedens purgationis complementum, puta quia incipit antequām incipiat purgatio uel ſimul cum purgatione uel aduenit dum incompleta, ideſt diminuta eſt purgatio. Subſequens autem quæ ſequitur purgationis complementum aut ſuperfluitatem. Ex quo patet ſubſequentem eſſe de qua eſt ſermo. Sitis duplex. Meſue Auicē.

Secunda diſtinctio. Dupliciter aliqua euacuatio dicitur à medicinis completa uel ſufficiens. Primo merito quantitatis humoris euacuati, quia ſcilicet tantum euacuatum & tale quantum eſt euacuandum. Secundo reſpectu tenoris uirtutis. Exempla ſatis patent. & hæc diſtinctio collecta fuit ſupra prima huius commento tertio. In propoſito intelligitur uel attenditur purgationis complementum in relatione ad quantitatem humoris, licet ſit purgatio ſemper penes uirtutis tenorem principaliter conſideranda, ut pluries ſupra. Eūo ſufficiens dupl'r.

Tertia diſtinctio. Sitis pręoccupans purgationem poteſt ſequi naturalem uel accidentalem diſpoſitionē ſtomachi. maximę tamen naturalem aut materię ad ſtomachum per pharmacū attractę uel diſpoſitionem pharmaci. Exemplum primi, ut ſi ſtomachus ſit calidus & ſiccus. Exemplum ſecundi, ſi ad ipſum attrahantur humores ualde calidi & ſicci. Exemplū tertij, ſicut ſi pharmacum ſit ualde exiccatiuum ut elleborus.

Quarta diſtinctio. Cum ſiti in purgatione reperta quandoq; ſtat ægrotantis alleuiatio, quandoq; debilitatio & extinctio per uiam aggrauationis uel reſolutionis. Exempla ſatis patent.

Quinto prēmittendum in hoc differre euacuationem completam ſiue perfectam ab imperfecta uel ſuperflua, quia cum imperfecta adhuc ſtat grauitas & æſtuatio, cum ſuperflua debilitas & rarefactio, cum perfecta leuitas & iocunditas. Prima concluſio. Sitis purgationem præoccupans non ſignificat purgationis complementum. Patet ex quid nominis præoccupantis ſitis. Et colligitur à Meſue allegato capitulo. Et Auice. ubi ſupra. Secunda concluſio. Non

Digitized by Google

post quālibet completam purgationē sequitur sitis. Patet per plura argumenta adducta ante oppositum. Primo de phlegmatico ualde. Secundo de habente appetitum potus ablatum ut supra.

Tertia conclusio. Corpore à tēperamentum nō multum lapso extremaliter ad humidum nec ad calidum & siccum ad quālibet purgationem cōpletam cum pharmaco eligendo euacuante deducto accidentali impedimento sequitur sitis. Patet ad quālibet talem sequitur exiccatio humidi roridi irrorantis & madefacientis os stomachi, per cuius cōsumptionem fit sitis. igitur. &c. patet. & assumptum circa litterā declaratū est. Quarta conclusio. Licet ita sit non tamen à qualibet siti quę sequitur arguitur purgationis bonitas & cōplementū. Patet, ga posset esse eūatum quale eūari nō oportuit, & tamen sequeretur sitis. Quinta conclusio de intentione Hip. Quilibet sitis sequēs purgationem in dictis corporibus cum qua est leuitas iocunditas & quies, significat purgationis cōplementum & significare pōt. & hoc ut plurimū propter sophistas. Patet: quia per iocunditatem etiā arguit eūatum esse quale oportuit. per sitim autē significatur tam incipere pharmacum naturalis humiditatis corporis substantiā exiccare deficientibus humoribus eūandis. ideo &c̄. Ex quibus patet prima differentia inter sitim sequentem debitam & cōpletam purgationem ex una parte & sequentem superfluam aut diminutam ex alia parte. & tu uide de hoc clare à Mesue allegato. Patet secundo ut supra non omne corpus esse per eūonem ad sitim perducendum. Patet tertio huiusmodi corpora ad sitim perducē da ad uarios gradus sitis perduci debere. Sicca enim debent perduci ad sitim notabilem. humida uero non. sed statim apparēte siti sedanda est eūo. Ex quibus patet ulterius intellectus apho. Patet ulterius cp uerum purgationis cōplementū includit debitam fore quantitatem eūati humoris, cū bona conferentia & tolerantia. si. n. hęc non fuerint non erit nisi superflua uel diminuta euacuatio.

Sitis dr dup.

Ad argumenta patet solutio. Primum dubiū. Quare post sufficientem eūonem cū phlebotomia non sequitur sitis, sicut post istam quę fit cū pharmaco. Secundū. Quare post purgationem cōpletam cum pharmacia non sequitur fames sicut subsequitur sitis. Tertiū Quę pharmacia maiorem prouocat sitim an uomitiua an secessiua. Quartum. Si corpus euacuandum est una uel pluribus eūonibus ad sitim perducendum. Ad primum dicitur cp phlebotomia nō imprimit impressionem os stomachi exiccantem. Ad secundū patet, quia facilius à pharmaco resoluitur humidum roridum, & ga imprimitur mala cōplexio calida & sicca. Ad tertium dicitur cp ut plurimum uomitiua propter tria. Primo, quia acutior & uehementior. Secundo quia humores attrahit calidiores. Tertio quia magis agitat & partes stomachi magis laborare facit, ad quod sequit maior exiccatio & resolutio cum inflāmatione, ut experimentum ostendit. Ad quartum dicendum ut Mesue alleg. cap. & tu ibi uide. Ex dictis omnibus elicitur tam per sitis abundantiam cp per eius pręsentiam cōplementum, ex abūdantia uero superfluitatem ut supra uisum est.

Quęstio vij. Apho. xvij. et xx.

VTRVM doloribus existētibus super diaphragmate fit materia per superius non per inferius euacuanda. Arguitur multipliciter cp non. Primo. quia tunc omnis dolor capitis materialis esset medicina uomitiua curandus. Et confirmatur, quia in pleuresi & peripleumonia euacuatur materia per secessum magis cp per uomitū. igitur assumptum colligitur. 3. 10. trac. 5. c. 2.

Item materia declināte ad os stomachi ipsa est per uomitum euacuanda. 3. techni. &. 4. primi. cap. 4, & prima quarti. ca. de cura feb. putridarum. sed tunc materia est contenta infra diaphragma. igitur. Item cōtra. 20. apho. quia possibile est strophum à materia pēdere cholerica quo posito magis erit per superius quàm per inferius euacuatio fienda igitur.

Oppositum uoluit Hip. in apho. 18. Pro responsione sciendum cp ad debitam euacuationem non solum ab una circunstantia sed à pluribus sumitur indicatio. Hui usmodi enim circunstantię sunt sex principaliter attendę. s. quantitas, qualitas, tempus, locus &c̄. hęc. n. oīa indicant, quorum tamen alterum altero frequenter fortius indicat. Ex quo sequit cp ad dolorem super diaphragmate existentem significare uel indicare materiā esse per superius euacuandam non sequitur ipsam fore taliter euacuandam. possunt enim esse ad oppositū alta fortius indicatiua. Prima conclusio. Siue materia infra siue supra diaphragma fuerit, ipsa est magis per inferius cp per superius euacuanda. Patet, quia euacuatio per fluxum uentris est naturę conuenientior, ut supra illo apho. 4. huius particulę. Purgare quidē æstate ostē sum est. Secunda conclusio. Licet ita sit, situs tamē superior indicat euacuationem per superius sicut inferior per inferius. Patet, quia indicat alijs paribus materiam leuiorem propinquiore & directiorem ad locum, ad quē debet fieri euacuatio per superius. Tertia cōclusio. Licet materia cōtenta infra diaphragma merito situs esset per inferius purganda, tamen merito alterius indicationis ipsa est aliquando per superius euacuanda. Prima pars patet per superius dicta. Secunda pars patet ubi materia contineatur in ore stomachi aut reparat ad os stomachi, tunc indicatio sumpta à directione uię uel propinquitatis per quā fiet expulsio & motus ad superiora, fortia indicat cp ipsam situatam esse infra diaphragma.

Ad argumenta patet responsio. Ad primum neganda est consequentia, licet indicatione sumpta à situ id esset uerum. Et per idem ad confirmationem. Ad aliam supra dictum est super illo apho. Purgare æstate.

Ad secundam etiam patet similiter.

Quęstio. viij. Aphor. xxi.

VTRVM apho. 21. sit uerus. Et arguitur primo quantum ad primam conclusionem. Et uidetur cp non. Primo. quia sanguis coagulatus non poterit fęcibus misceri. igitur &c̄. antecedens probatur, quia sanguis coagulat in intestinis, & tunc aut coagulat post cp est admixtus fecibus aut prius. si prius, igitur non miscebitur. quia coagulatio prohibet si post, ipse est partitus ad minima cum fęcibus, & sic non potest coagulari.

Contra secundam conclusionem arguitur sic. in fluxibus uentris factis à natura mutationes egestionū iuuāt ut patuit secunda particula. igit. secūda cōclusio falsa.

Tertio contra tertiam sic. egestio nigra qualis sanguis oīno significat solutam cōtinuitatē in uenis hepatis. igitur omnino est mala. consequentia tenet ut prius. & antecedens patet loquendo de ea quę sequitur fluxum hepaticum ut hic intelligitur. Quarto contra quartam. diuersę egestiōes prouocatę per artē significāt diuersas neutralitates in corpibus, aut possunt significare actua les ęgritudines in corpibus febricitātibus pharmacatis.

Ad oppositum est Hipp. Prima conclusio. Semper egestio nigra sicut sanguis est mala per uiam signi. Ista patet per tertiam rationem factam in quęstione. Secūda conclusio. Peius significat facta per naturam cp per artem. Probatur, quia significat actualē ægritudinem si fiat per naturam. si uero fiat per artem, non ut tam dictum est. Tertia conclusio. Egestiones diuersorum colorum quomodocunq; fiant sunt malę per uiam signi. Ista probatur sic, quia significat etherogeneitatem materię. Quarta conclusio. Peius significāt factę per naturam cp per artem. Ista conclusio probatur sicut secunda. Quinta conclusio. Tam nigra qualis est sanguis cp etiam diuersorum colorū in aliquo casu est ęque mala uel peior facta per artem cp per naturā, ut in casu in quo pharmacia detur actu fortiter ęgrotanti.

Sexta conclusio. Quamuis dictę egestiones sint malę per

ię per uiam signi, possunt tamen esse bonę per uiam causę siue sponte siue per artem factę. Patet, quia alleuiant uirtutem & remouent causam pręsentis morbi uel futuri. igitur &c̄.

Et per hoc soluitur ad rationes. Ad primam dicit q̄ sanguis immiscetur fecibus. & potest hoc fieri ante coagulationem & post, & tamen non mixtione in qua minimū omnino contāgit sicut probat ratio. sed mixtione large dicta. Ad secundā q̄ mutationes egestionū quę fiunt per naturam successiue sunt laudabiles, sed nō simul factę. & primo modo intelligit in illo apho. In uentris fluxibus. & secūdo modo hic, quia primo modo significat naturam regulariter operari & dominari materię. Secundo significat plus synthomatice, quia una materia de se magis apta est expulsioni q̄ alia. igit si simul expellatur significat synthoma. Ad tertiam dico quòd Hip. non uult q̄ egestio nigra artificialis simpliciter sit bona, sed q̄ sit minus mala quàm facta per naturam. Ad quartam similiter dico q̄ egestiones diuersorum colorum sunt bonę per uiam causę, & non simpliciter bonę per uiam signi, licet sint minus male per uiam signi quàm factę per naturam.

Quæstio. ix. Apho. xxiij.

VTRVM. aphor. 23. sit uerus. Et arguitur q̄ non. Primo. quia possibile est in corporibus multum debilitatis apparere huiusmodi fel nigrum &c. prępappa rentibus signis digestionis. igitur patet consequentia & assumptum similiter. Secundo. non est possibile morbum chronicum pendere à felle nigro. primo, quia generatio huiusmodi fellis nigri sequitur fortem adustionem, quę non absoluitur ab ægritudine acuta. Secundo quia tale est fortissime ęgritudinis causatiuum igit. Tertio principaliter arguitur, quia in egestione naturali & in corpore per hęmorrhoydalem fluxum debilitato egreditur sanguis niger, & tamen non est signum mortale. Vltimo. uel per sequentem diem intelligitur dies immediate sequens istam in qua apparet &c. & hoc non, quia possibile est illam esse diem quietis in qua nūquàm ui ægritudinis moritur ægrotans. Vel intelligitur sequens dies critica, & hoc iterum dici non potest, quia hoc posito sequitur q̄ stante uirtute æqualiter debili præcipue in chronico & acuto æque cito uel citius moriretur ægrotans ex chronico quàm acuto. quod non est rationabile. nec sustentabile, ut aliàs probatum est. Et arguitur cōsequentia, ponendo for. ægrotantē chronice, & platonem acute. & sit for. in. 38. & plato. in. 8. & uirtus utrobiq̄ æque fortis. & sequitur conclusio q̄ citius moretur for. q̄ plato, quia uterq̄ morietur in sequenti critica à qua for. distat per diem & plato per tres dies & uirtus utrobiq̄ est, ęque fortis, & tñ for. in chronica & plato in acuta. ideo &c. Pro prīo istorū dicit q̄ si uirtus multum debilitata fuerit sicut in casu debet poni nō poterit digessisse huiusmodi fel nigrum, ideo negandum est assumptum, licet hic possent multę cauillationes fieri. Pro secundo negandum est antecedens. & dicitur q̄ licet sequatur fortem adustionem, non tamen semper est dum fortis adustio est. uel dicitur q̄ non in quocunque corpore est fortis adustio in eo est ægritudo acuta. nam homine stante intra latitudinem sanitatis in eo generantur humores melancholici per adustionem ut patet. Pro tertio dicitur q̄ ille sanguis niger non est egestio nigra per adustionem generata, ut tactum est.

Pro ultimo dicitur q̄ in sequenti die, ideſt in tempore ualde breui postquàm apparuerit huiusmodi egestionis exitus, istud tamen tempus erit aliįs paribus longius in chronico quàm in acuto.

Quęstio. x. Apho. lxxxiij.

VTRVM urina multa mista parum secessum significet. & econtra. Arguitur multipliciter quòd nō. Primo possibile est q̄ simul multiplicetur urina & secessus, ut patet in ascitico. Secundo sic materia fecalis non potest ire ad uesicam. igitur propter multitudinem urinę non diminuitur ista materia. consequentia est bona & antecedēs patet. cum talis materia sit multū grossa. Tertio quęro quare magis dixit noctu q̄ die.

Ad oppositum est Hip. Et ratio assignata. Cum quo respondeo notando q̄ apho. debeat intelligi quando materia, urina, & secessus de ciduntur ab eadem materia, ut puta ab eodē cibo uel humore. Et per hoc soluitur prima ratio, quia enim aquositas diu est retenta in uentre ascitico potest facere urinam multam. sed materia cibalis uadens ad uiscera propter impotētiam attractionis illius ad hepar multiplicat feces simul & semel cū urina.

Ad secundum q̄ materia fecalis non potest ire ad uesicam, concedo ut fecalis, sed materię quę illi admiscentur ex quibus fiunt feces bene possunt ire. quę si plurime uadant, minorantur feces, & augetur urina. si uero paucę, fit econtra. Et tunc ad tertium quod fuit unum quęsitum respondetur q̄ dixit noctu, quia proprie nox tempus est separationis secum à materia urinę, quia digestio magis perficitur nocte ut dictum est, & per consequens talis separatio magis perficitur in nocte.

Explicīt quęstiones Iacobi de Foroliuio super quarta particula aphorismorum Hippocratis.

Incipiūt quęstiones eiusdem Iacobi super quinta particula aphorismorum Hippocratis.

Quęstio i. Cōmenti i.

VTRVM spasmus de inanitione proueniens sit mortalis. Arguitur multipliciter q̄ non. Primo. nullus est spasmus de inanitione. ergo quęstio falsa. antecedens probatur. nullus spasmus materialis est de inanitione, eo q̄ quilibet talis est pendens à materia. sed spasmus ex inanitione dictus est materialis, eo q̄ est proportionatus ad materiam. ergo &c̄. Confirmatur in casu. idem est spasmus ex inanitione & repletione proportionatus uel non proportionatus ad materiam, sed nec repletionatus ex elleboro, nec ad materiam non proportionatus est mortalis. ergo patet consequentia. & assumptum arguitur. ponendo in membro eodem simul imprimi frigiditatem corugantem & ibidem materiā replentem, & forte nocumentum neruorum origini per colligantiam cōmunicari. & patet q̄ hoc mēbrum spasmatur, & non nisi uno spasmo qui non magis denominabitur de inanitione q̄ repletione, nec proportionatus ad materiam q̄ nō proportionatus ad materiam. ergo &c.

Confirmatur, quia auctores ponunt curam huiusmodi spasmi sicci, quia curatur in pueris, ut secunda tertij. cap. de spasmo. & Mesue de appropriatis. & Raf. 9. Alman. uel formetur sic assumptum. nullus spasmus ex elleboro est ex inanitione. ergo quæstio falsa. assumptum arguitur, quia quilibet talis est proportionatus uel non proportionatus. si primū, patet quia est materialis. si secundum, etiam patet quia dependet à materia ut à uapore malo cōmunicato cerebro. Secūdo sic. Facilius labitur neruus ad spasmum siccum q̄ humidum. ergo minus periculosus est spasmus siccus q̄ humidus. assumptum arguitur, quia spasmus siccus faciliter aduenit, & curatur in pueris euenies. siue propter febrem uel propter aliam causam. ergo non est incurabilis. patet consequentia & colligitur assumptum. secunda tertij. allega. cap. Confirmatur idem, quia difficilius curabilis est repletionalis quàm ex inanitione. sed ille non ponitur ex toto mortalis. ergo &c̄. maior arguitur, quia curandum spasmum de inanitione sufficit sola humectatio. ad curandum autem repletionalem requiritur euacuatio & exiccatio. Difficilius est autem euacuare & exiccare simul quàm solum humectare; eo quòd æque difficile est exiccare sicut humectare, ut colligit. 6. terap. unde cōstitutiones siccę sunt saniores & minus mortiferę humidis & pluuialibus. 35

Digitized by Google

apho.apho. 16.igitur &c. Vltimo arguitur ad principale sic.talis spasmus non est fiens nec factus.igitur non est morbus mortalis.patet consequentia & assumptum arguitur.non.n.est fiens,quia est à causa independens nulla enim uidetur talis per cuius presentiã hic spasmus in membri substantia conseruetur. sed cp non sit factus patet,quia est materialis.quilibet autem morbus materialis est fiens,quia à materia pendens.ergo &c.

Ad oppositũ est apho.cum concordantijs allegatis.

In ista quæstione ponendę sunt quędam terminorum descriptiones. Secundo conclusiones de quę sito. Tertio respondendũ ad argumẽta. Primo sciendum quid per spasmum intelligi debeat. & quid proportionatum, & quid per non proportionatum ad materiam. & quid per repletionem, & quid per inanitionem. Differunt autem primo secundũ rationes formales suas, ut patet. Et etiã qa in repletionali abbreuiatur neruosum mẽbrum secũdum longitudinem, & maioratur secũdum latitudinẽ. in spasmo autem ex inanitione secundũ utrunq; minoratur, ut patet in corio corugato ad ignẽ, ut colligit. 3. can.alle.cap. Et causa est, quia in spasmo de inanitione fit substantialium partium deperditio secundũ omnem diametrum. In spasmo autem repletionali fit solũ motus partium à diametro longitudinis ad diametrum latitudinis ut inferius clarius declarabitur. Secundo pręmittendum,per morbum materialem intelligendũ esse morbum à materia aliqua humorali uel ei proportionata in genere causę efficientis pendentem particulari dependentia,quia.s.eius causa efficiens uel conseruans est res grossa corpulenta corporalis in corpore prętur naturaliter contenta qualiter febrem putridam, & apa dicimus esse materiales morbos. Ethicam autem imaterialem,licet enim pendeat generali dependentia ab humoribus,non tamen aliqua particulari dependentia,quia.s. ab aliquo calore uel ab aliqua dispositione prętur naturam in eis existentem taliter pendeat cp ipsa remota remoueatur ethica.unde & propter hoc dicitur immaterialis. Ex quo sequitur primo proprie loquendo spasmum de inanitione ut sicnõ esse materialem morbum, quia non est pendens &c. Ex quo probabiliter patet ipsum non debere dici spasmum materialem, qđuis improprie diuidatur spasmus materialis in spasmum de inanitione & spasmum de repletione. Sequitur ulterius hãc consequentiam non ualere.a.est spasmus proportionatus ad materiam.ergo materialis.uel saltem istam cõsequentiam non ualere.a.est spasmus materialis uel proportionatus ad materiam.ergo.a. est morbus materialis.nec ibi arguitur ab inferiori ad superius. Sequitur ulterius aliquem spasmum non proportionatum ad materiam esse morbum materialem. aliquis enim talis est pendens particulari dependentia ab aliqua materia quæ est causa corporalis in corpore prętur naturaliter contenta sicut qui fit à cholera eruginosa,ut tangitur in cõmẽto.cuius signum est,quia curatur per euacuationẽ. Ex quo ulterius patet istam consequentiã non ualere.a.est spasmus non proportionatus ad materiam. ergo est immaterialis uel non materialis morbus, quia oppositum consequentis stat cum antecedente ut tactum est. Tota autem causa diuersitatis istius est equiuocatio in terminis his, materialis & non materialis siue immaterialis. Per spasmum.n.materialem possumus intelligere spasmum consequentem superabundantiam uel defectũ materię in membro spasmato contentę. Possumus etiã intelligere spasmum à materia pendentem. & sic spasmus aliquis dictus non proportionatus ad materiam est materialis. Et plura alia ex his concludi possunt. Tertio prę mittendum spasmum ex inanitione esse duplicem.s.cõ firmatum & nõ confirmatũ.tacta est hęc diuisio supra circa literam,& à Mesue alleg.locis & Aui. Prima cõclusio. Aliquis spasmus non proportionatus ad materiã est mortalis. Patet de spasmo cõsequente punctionem scorpionis maligni in neruoso membro. aliquis enim talis spasmus mortalis est, ut colligi potest.4.can. 6.fen trac.7.cap.de punctura scorpionis. Item quia huiusmodi spasmi accidentia sunt uehementia.ergo uirtutem imbecillem possunt prosternere & uincere, & per consequẽs &c. Secunda conclusio. Licet ita sit secundũ plurimum hic est curabilis,ut patet intelligẽti. Tertia cõclusio. Aliquis spasmus repletionalis est mortalis,ut colligit.2.tertij.alle,ca.Et põt pbari ut prĩa cõclo pbat.

Quarta conclusio. Aliquis talis est salubris,uel sit tota una cõclusio. Quinta conclusio. Licet spasmus siccus secundũ formalem denominationem sit neruo spasmo humido lapsus similior,tamen est eidem uirtualiter dissimilior. Patet,quia ad neruum labi in spasmũ humidum sufficit superfluam humiditatem in substantia neruorum imbibi & penetrare. ad siccum uero requiritur substantiam nerui densam in uaporẽ cõuerti,sed promptior est neruus ad primum cp ad secundũ. ergo &c.patet consequentia & assumptum similiter. Ex quo sequitur cp spasmus siccus debet dici neruo dissimilis uel contrarius humidus similis uel proportionalis. Sexta conclusio. Aliquis spasmus de inanitione est curabilis.patet per Mesue & Aui.locis alleg. Septima cõclusio. Spasmus de inanitione confirmata est incurabilis. Hanc conclusionem Hip.intellexit in apho.& Gal.in cõmen.& Mesue & Aui.ut supra.

Sed circa iam dicta quędam dubitationes concurrũt. Primum dubium cõtra quintam conclusionem. Facilius labitur corpus ad qualitatẽ dominantẽ in eo. Cum ergo in quolibet neruo domineẽ humiditas siccitati, facilius labetur neruus ad humiditatem extendentem cp siccitatem & si sic, sequitur cp lapsus ad humidũ est similis neruo formaliter & uirtualiter, cuius oppositum superius dicebatur. Et per idem uidetur sequi cp à lapsu & spasmo humido difficilius releuabitur corpus cp à lapsu uel spasmo sicco alijs paribus.consequentia nota.& assumptum patet,cum cuiuslibet membri nostri corporis cõplexio declinet ab æquali ad pondus per excessum calidi & humidi. Confirmatur, quia per hoc absolute facilior est lapsus ad calidum cp ad frigidum, ut pridie in quadam disputatione dicebatur. Secundũ dubium. Penes descriptionem lapsus similis & dissimilis superius positum uidetur sequi eidẽ cõpositioni uel mẽbro utrũq; contrariorum lapsuum esse similem.uel econtrario alicui contrarium, quod non apparet rationale, quęcunq; enim similia sunt uni tertio sunt similia inter se.& arguitur cõsequentia,quia neruo pueri spasmus siccus est similis respectu cæterarum ætatum, quia proportionabiliter facilius cadit in illum, ut secunda tertij, similiter etiam humidus ut patet, quia etiã spasmo humido facilius spasmantur pueri.ideo &c. Tertium dubium. Penes dicta in primo articulo sequitur idem spasmus potest esse materialis & imaterialis proportionatus & nõ proportionatus ad materiam.& arguitur cõsequentia, ponendo ut supra causam prouocantem spasmum materialem & non proportionatum ad materiam æquipotenter concurrere neutra per se sufficienter ad causandum spasmum.& patet illum non esse magis proportionatum cp non proportionatum ad materiam denominandum, & per consequens &c. Et per idem deduci potest aliquem esse spasmum proportionatum ad materiam, qui nõ est de inanitione nec repletione;uel cp idem est de inanitione & repletione. Ad primum illorum dicitur:concedẽdo cp absolute alijs paribus facilius qualitatiue humectatur quodlibet corpus cp ipsum qualitatiue exiccetur merito gradualis mensurę siccitatis & humiditatis qualitatiue in eo existentis, ut probat argumentum. Et dico notanter alijs paribus pp caliditatẽ plus iuuare siccitatem ad exiccãdum cp humiditatẽ ad humectandum. Quod est forte, qa sic disponit caliditas siccitatẽ ad siccãdum, sicut siccitas est lima caloris, imaginando cp sicut lumẽ

cadens

Spasmus mp tiplex.

Morbus materialis qd.

Spasmus materialis duplex

Spasmus ex inanitiõe duplex.

Digitized by Google

cadens supra colorē disponit ipsum ad producendū speciem coloris, quam à se solo color producere non potest uel sufficit, ita siccitas disponit calorem cui coniūgitur, & econtra ad producendum calorem uel siccitatem, uel etiam ꝙ ipsa siccitas effectiue concurrit cum calore ad calefaciendum. & hoc est aliud à primo quia in primo dicitur dispositiue concurrere, in secundo uero effectiue concurrere, tamen quia caliditas resoluēdo in membro partes humidas terreas relinquendo iuuat prēparando subiectum ut sic exiccetur, & sic non æqualiter iuuat siccitas & humiditas. Si ergo in aliquo membro procederet humectatio qualitatiua ex sola actione humiditatis, & in aliquo exiccatio qualitatiua ex actiōe sola siccitatis, facilius absolute membrum humectaretur quodcunq; quàm ipsum exiccaretur, licet cōcurrente actione caloris contingat oppositum. & sic concedendo cōsequenter ꝙ absolute lapsus ad humidum est similior neruo formaliter & uirtualiter aliꝭ paribus q̄ lapsus ad sic cum, quāuis lapsus ad spasmum siccum sit similis neruo secundum formalem denominationem qua neruus sic respectu cutis denominatur. Ad secundum dicitur cōcedendo conclusionem illam. s. eidem complexioni uel membro alteri comparato utriusq; lapsus contrariorum est similis ut deducit argumentum. Et conceditur ꝙ illi lapsus sunt similes inter se quantum ad hoc in quo sunt similes in tertio. s. ut faciliter neruo aduenire. Ad tertium dicitur ꝙ per spasmum imaterialem possumus intelligere, uel spasmum non proportionatum ad materiā ad sensum datum, uel non pendentem à materia per cuius remotionem fit aptus huiusmodi spasmus remoueri. Secundum ergo diuersam accceptionem huius termini immaterialis foret dicta conclusio in casu concedenda, significando. s. ꝙ aliquid spasmus non proportionatus ad materiam est materialis. i. pendens à materia. Si tamen ly immateriale utrobiq; uniformiter sumeretur esset conclusio simpliciter impossibilis prout patet intelligenti. Pro alia uero conclusione dicitur illam conclusionem esse tanquam impossibilem, negando, scilicet ꝙ aliquis sit spasmus, qui non sit proportionatus aut non proportionatus, & admittitur casus, & dicitur ꝙ ille erit spasmus proportionatus ad materiam. Et cum arguitur ꝙ non, quia non magis erit denominandus proportionatus q̄ non proportionatus. dicitur ꝙ non erit uere denominabilis non proportionatus, eo ꝙ erit pendens uel sequens superabundantiam materię in neruo, licet etiam ad hoc concurrat aliud. Sed de hoc supra dictum est. Posset etiam dici ꝙ per spasmum non proportionatum possumus intelligere omnem spasmū cuius causa est aliud q̄ superabundantia uel defectus materię &c. & tuncidem esset spasmus proportionatus & non proportionatus ad materiam uel potest dici ꝙ in ratione formali spasmi nō proportionati includitur ipsum nullatenus à materia pendere. s. nec totaliter siue à materię superabundantia uel defectu tanq̄ totali causa. & iuxta hoc conceditur aliquem esse spasmum non proportionatum ad materiam nec sic isti termini proportionatum & non proportionatum sunt termini contradictorij. Consimiliter per omnia dicitur concedendo illam ultimam conclusionem. s. ꝙ idem spasmus erit de inanitione & repletione, licet secundum distinctas rationes formales sic sit denominabilis. uel potest dici aliter iuxta alias rationes tactas &c. in responsione, scilicet in deductione precedentis conclusionis.

Spasmus in materia ius dup.

Ad argumenta principalia redditur. Ad primū cum suis confirmationibus patet responsio per dicta in solutione tertij dubij. Ad secundum patet quid sit dicēdum & ad confirmationem. Ad secundam confirmationem dicitur negādo difficilius curabilem esse spasmum repletionalē &c. & hocaliꝭ paribus &c, & negatur ulterius ꝙ difficilius sit membrum euacuare & exiccare q̄ ipsum humectare humectatione substātifica, de qua supra secunda huius uisum est. Pro auctoritate Gal. 6. terap̄. dicitur ꝙ tantum est periculum in humectando sicut in exiccando qualitatiue. Ad istud uero constitutiones uero anni &c. uidebitur alias. Ad ultimum dicitur probabiliter ꝙ talis morbus est secundum plurimum factus. & negatur consequentia. talis est materialis. i. proportionatus ad materiam. ergo non factus ut supra. Et dixi notanter secundum plurimum, quia probabile est aliquem talem esse fientem imaginando à febrili calore acquiri siccitatem continue à calore illo per tēpus pendentem. Iuxta enim dicta superius concedunt aliqui in casu aliquem spasmum non proportionatū ad materiam esse factum uel consequentem cōgelationem à forti frigore, quo remoto adhuc esset mēbrum aptum remanere spasmosum de hoc esset dudum nō parum aliàs perscrutandum &c. Gal.

Quęstio. ij. Apho. iiij. et. v.

VTRVM singultus consequens inanitionem uel fluxum sanguinis nimium sit malum signum. Arguitur multipliciter ꝙ non. Primo. impossibile est ex inanitione uel exiccatione consequente euacuationem naturalem uel artificialem prouenire singultum. ergo quęstio falsa. patet cōsequentia & assumptum arguit, quia maior est exiccatio proueniēs ex marasmo uel ethica tertie speciei q̄ ex euacuatione facta cum pharmaco uel ex alia euacuatione. sed ex illa non prouenit singultus nec contractio meri. ergo patet consequentia. & assumptū experimento patet, & per idem argumentum deducitur ꝙ ex nulla euacuatione potest prouenire spasmus ut patet. Secundo huiusmodi singultus propter nimiā inanitionem factus aliquādo facilitet remouetur. ergo nō est signum malum. patet consequentia & colligitur assumptum. 13. tertij trac. 5. cap. de singultu. ubi inquit. Et quandoq; fit ex siccitate non confirmata & iuuatur ex qualibet humectante & remouetur. Tertio. si ex nimia euacuatione fieret singultus fieret spasmus uniuersalis. consequens falsum & contra experimētum. & arguitur consequentia, quia non minus exiccabilia sunt alia membra neruosa q̄ neri. Si ergo ex euacuatione fieret &c. sequeretur ꝙ etiam quodlibet aliud membrum neruosum spasmabitur. Quarto si posset &c. sequeretur ꝙ quilibet esset mortale signum. arguitur, quia quilibet significat siccitatem confirmatam. ergo. consequētia tenet ex dictis auctorum & arguitur antecedens. potentior est ad spasmandum quęlibet siccitas confirmata quàm non confirmata, spasmo ex inanitione & singultu. sed cū aliqua cōfirmata non stat spasmus uel singultus ut in ethica senectutis & in ethica stomachi. ergo &c.

Ad oppositum est Hip. in apho. & Gal. in cōmento.

In ista quęstione primo uidebitur de causis singultus & quid nominis eius. Secundo respondebitur ad quęstum. Primo sciendum est ꝙ de singultu plures dantur notificationes. Vna colligitur à Serap̄. tertio breuiarij. cap. 7. Singultus est malus motus, quem facit natura in reliquis partibus stomachi. quando uadit ad expellendum humorem qui nocet ei & non obediunt ei res expellendę. Et patet hanc descriptionem nō esse completam, non etiam conuenit singultui cuilibet, quia non ex inanitione prouenienti. Alia notificatio colligitur à Mesue. 1. de consolatione. intentione quarta. cap. 7. s. de singultu post purgationem. Singultus est motus spasmosus stomachi factus à re nocente qua fit contractio partium eius aggregantium se in seipsas forti motu. Tertia descriptio colligitur tertio cañ. fen. 13. trac. 5. alleg. cap. Singultus est motus diuersus cōpositus sicut spasmus cōstrictiuus cū tēsiōe dilatatiua existēs i ore stōi aut toto corpe eius aut meri, ex quo aggregaī ad seipsum cū spasmo fugiēs ex re nocēte si fuerit nocens. aut ꝑparaī ad motū fortis expulsionis sequētis ipsum sicut accidit ei qui uult. & assimilaī alicui modo motus tussiq; est in pulmone & uelamine ad expellendū humorē Singultus qd. Serap̄. Mesue Auicē.

Digitized by Google

aut cp non sit nocens, sed sit secundum semitam superfluitatis siccitatis mouentis ad similitudinem aliquam sicut spasmus, & natura moueat ad dilatationem & nō obediat illud & succurrat ei. Et hęc est diffinitio cōpleta singultus, & est talis generaliter explicans oēs modos quibus accidit singultus, in qua ly motus. ponitur pro genere. Ex quo cōprehenditur singultum esse actionē corruptam & accidens. unde. 5. de accidenti. cap. 1. ad principium, malo motui supponit. Sed ly diuersus ponitur ad differentiam motuū naturalium, ut pulsus anhelitur &c̄. exponit ergo diuersus. s. à naturali, quia malus motus est. Et illa particula sicut spasmus est cum ista construenda, ut sit sensus, diuersus est à naturali sicut spasmus. Sed per ly cōpositus explicat formalis causa singultus. non. n. causa est cōstrictio nec tensio siue dilatatio, sed aggregatum ex his. & per hoc differt à spasmo q̄ solum est contractio cum prohibitione dilatationis. Per hoc quod dicit existens in ore stomachi explicatur membrum cuius passio est singultus, sed per ly ex quo &c̄. declaratur qualiter & ex quibus duobus motibus sit cōpositus. Contingit. n. ipsum contrahi & expelli exterius causis in diffinitione tactis. s. causa nocente & causa nō nocente & colligantia. Intelligendo per causam nocentem causam contentam in stomacho & nocumentū perceptum imprimentem & positiuum, ut humor mordicans aut aliquid hmōi. Causam uero non nocētem intelligit causam hmōi motus cōtractionis causantē, non propter illud nocumentum sed exiccando & corrugando. Per colligātiam uero patet. Dicit igit cp in singultu aggregatur stomachus in se ex re nocente, ut. s. nocumētū fugiat ad aliquam aggregationē &c̄. per modum expressionis accidit expulsionē rei lędentis fieri. Et tunc cōsequenter sic contracto ore stomachi uirtus ipsum uiolenter tendit & uersus rem nocentem impellit. s. ut expellat hanc rem nocentem. Contingit. n. quandoq; principaliter fieri hanc cōstrictionem ut fugiat, sicut materia multum nocēte. quandoq; uero principaliter ut expellat sicut bolo grauāte. Corrugatur. n. stomachus in se ut fortiori impetu bolū expellat exterius seu propellat ipsum grauantem. V trunq; eorum tetigit. Primū cum dixit. Ex quo aggregatur in seipso cum spasmo. s. contractione ex nocente &c. Secundū cum dixit. Aut prępraratur per modum expulsionis sequentis ipsum. s. motum contractionis. Et de hoc pone exēplum de mouente membrum contrahēdo ut melius impellat, & ideo dicit sicut accidit ei qui uult aliquem expellere. Per hoc aūt quod dicit. aut non sit nocēs, tangitur modus euentus singultus propter siccitatē corrugantē os stomachi. & natura ad oppositū trahit & succurrit huic contractioni licet non obediat organum ei quare causatur motus cōpositus ex contractione & extensione. Ex quo patet etiā modus quo per colligantiam. Patet secundo differentia inter hunc & primum. quia in primo uirtus quę mouet tā constringendo q̄ dilatando, in hoc aūt cp motus contrahit & uirtus dilatat. Patet & quare ex oppilatione hepatis uel cerebri causatur singultus. Ex cōitate. n. istorū membrorum causatur ori stomachi pceptum nocumētum. Patet ulterius quare in febribus adurentibus causetur singultus, quia causatur siccitas ut tactum est. Patet ulterius quare ex potu uini acuti & ex comestione piperis & diapipereon. V lterius quare uomitus frequenter affert & aufert singultū, ut colligitur locis allegatis. V ltimo quare sternutatio remouet singultum, ut. 5. de accidenti. penultimo cap. et. 33. propleuma. probleuma te. 1. et. 6. apho. A singultu habito &c. aphoris. 13. & 13. tertij trac. 5. ulti. cap. s. de cura singultus. Secūdo prēmittendum cp sicut spasmus est duplex. s. confirmatus & non cōfirmatus, ita similiter singultus & similiter proportionatus & nō proportionatus ad materiā de inanitione & repletione &c.

Aristo. Gaf. Auicē.

Singultus duplex.

Prima conclusio, Singultus sequens mordicationem aut causam nocentem aut colligantiā, est absolute signū malum. Patet, quia significat rē nocētē &c. Secunda cōclo. Deterior est singultus ex siccitate q̄ ex nocumēto percepto. Tertia cōclusio. Singultus ex siccitate nō cōfirmatus nō necessario est signū mortale. Patet intel ligēti. Quarta cōclo. Cōfirmatus est signū mortale.

Ad argumenta patet responsio. Ad primū negat assumptum. Ad probationem cōcedit maiorem esse exiscationem &c̄. & negatur cōsequentia. illa nō est cōtractiua &c̄. & causa, quia illa est paulatina & quasi uniformis, unde humidū licet cōsumatur subtiliat tamen, & ad ipsum paulatine aliquid irrorās attrahit, hęc uero est difformis & subita, unde partes remanentes nō similem inter se seruāt habitudinē, cōceditur tamē esse possibile ex marasmo spasmum uel singultum fieri.

Ad secundum dicit cp ille non est cōfirmatus. dicitur etiā cp in principio bene remoueri posset, sed in pcessu, non. Ad tertium neganda est consequentia propter magis impressionem ori stomachi q̄ alijs partibus cōicati. Ad ultimum dicitur sicut ad primum.

Quęstio iij. Apho. vi.

VTRVM apho. 6. sit uerus. Arguitur multipliciter cp nō. Primo ex ebrietate non potest fieri apoplexia, eo cp omnis apoplexię cā uidet esse humor phlegmaticus. secunda huius. 42. cōmen. Illius apoplexiam fortem &c̄. Secundo impossibile est apoplexiam simul cū spasmo in eodem complicari. ergo assumptū probatur, quia apoplexia est mollities totius, prima tertij alle. ca. & tertio de accident. cap. 2. sed non stat neruosi mēbri mollities cum spasmo, quia in spasmo non est mollities, sed contractio. ergo &c̄. Tertio impossibile est cū apoplexia febrem complicari. ergo. assumptum arguit. Primo quia febris est morbus calidus, apoplexia frigidus. Secundo, quia non potest ad cor transmitti aliquid calidum calore pręter naturam debens cor facere febrire, quod arguitur, quia spiritus animalis est subtilissimus. & maxime actus ad penetrandum, sed ipse tunc nō potest ad cor penetrare. ergo &c. Item pro isto uidet auctoritas Gaf. 2. apho. cōmen. 19. Illa acutorum morbo rum. acuti morbi sine feb. sunt rari sicut apoplexia.

Auicē. Gaf.

Ad oppositum est Hip. & Cōmentator in cōmento.

Primo prēmittenda sunt prędambula. Secundo cōclusiones de quęsito.

Primo prēmittendum. Apoplexia est ociositas membrorum à sensu & motu propter oppilationem cōtingentem in uentriculis cerebri & incursibus spiritus sensibilis & motiui. Et hęc descriptio declarata fuit bene supra apho. 42. s. apoplexiam fortem. Secūdo prēmittēdum cp nulla materiali oppilatione contingente à sola frigiditate exteriori apoplexiam causari contingit. Colligitur ubi supra, & arguitur, quia forte frigus potest cerebri uentriculos cōstringere & cursus spiritus. Tertio probabiliter prēmittendum ex sola spiritus distemperātia causari posse apoplexiam. sed hoc etiā supra tactum & declaratum est. Quarto prēmittendum est per mollitiem intelligendum esse impotentiam membrorum ad sensum & motum uoluntarium cum relaxatione, ita cp membra non sint contracta nec firma, sed per uim suæ grauitatis quocunq; pellantur moueantur. Prima conclusio. Licet cum apoplexia saltem quo ad eius processum non sit cōponibilis spasmus non proportionatus sequens dolorem, cum ipsa tamen cōponibilis est spasmus aliquis non proportionatus. Probatur. possibile est. n. apoplexiā fieri à solo frigore uentriculos cerebri & neruos congelante. ergo &c. Secunda conclusio. Possibile est cum apoplexia simul spasmum de inanitione complicari. Probatur. possibile est simul corpus esse spasmatum spasmo de inanitione. & cum hoc occurrere fortem frigiditatem congelantem perducentem corpus ad apoplexiā. ergo cōclusio uera. patet consequētia. & assumptum sit. Tertia cōclusio. Possibile est cum apo

Apoplexia qd.

Mollities qd.

plexia

plexia simul repletionalem spasmum cōplicari. Probat cōclusio. possibile est materiā oppilantem uentriculos cerebri & neuroꝝ impleti uā simul fluere. unā. s. ad oppilandū, & alterā ad replēdum, deducto ēt impedimēto quo in esse posito sequet cōclusio. ergo &c. Ex hisco clusiōibus sequit prīo ꝙ nō quelibet apoplexia est mollities totius. Sequit secūdo ꝙ molle est extrinsecum & accidētale apoplexię. licet esse ociositatem insit sibi essentialiter. patet ex dictis. Quarta cōclusio. State apoplexia ex uini ebrietate semp aut secundū plurimū eidē cōiungit uīs spasmus. Probat, qa semp uel secūdū plurimū humiditas à uino agitat & ad neruos attrahit. Itē sicut uinū trahit ad uētricłos cerebri ita ad neruos. Et ista cōclonē uult Hip. Ex qbus patet apho. ueritas.

Ad argumēta patet rnsio. Ad primū patet prīo nō oēm apoplexiā eē à materia phlegmatica. Patet ēt uinū posse ad cerebrum materias phlegmaticas mouere. Ad secundū patet solutio cū eius cōfirmatione ex dictis in qōne. Pro auctoritate Gal. dicit ꝙ Gal. nō plus uoluit nisi ꝙ potuit esse apoplexia sine febre, licet sit ægritudo acuta, cum quo tū stat non necessario apopleticū absolui à febre. Ad tertium negatur assumptū & dr ꝙ apoplexia nō est essentialr morbus proprie nec adhuc calidus. qa pōt fieri ex apate & sanguine. apa autē in principali membro raro à febre absoluit. Ad aliud dicit ꝙ licet nō possit spiritus aalis à cerebro ad cor transmitti stante apoplexia, potest tamē p arterias & uenas ad cor transire materia uel uapor, cor p̄ternaturalr calefaciēs.

Quęstio. iiij. Aphor. vij.

VTRVM tetanus sit morbus peracutus. Arguitur multiplr ꝙ nō. Primo tetanus non est morbus sed malus motus. ergo patet cōsequentia & assumptū colligitur in cōmento, quia tetanus est cōpositus ex cōtrarijs motibus spasmi, & per cōsequēs est unus uel plures motus colligit etiā assumptum. 5. de accidēti. ca. 1. ubi spasmum subiicit malo motui secundū ꝙ spasmus includit tetanum. & secūda tertij. c. de tetano. ubi ponitur in tetano aggregari duos spasmos. Scdo tetanus est morbus secundū plurimū pendens à materia frigida grossa. ergo nō est scdm plurimū morbus pacutus. patet cōsequētia & assumptū patet, qa secundū plurimum causat à materia phlegmatica frigida. Cōfirmat, qa tunc ęgritudo peracuta & chronica possent esse eiusdē speciei. Arguit cōsequētia, qa tetanus uīs & pticularis fūt eiusdē spēi. sed pticularis tetanus p̄t eē ęgritudo chronica. ergo &c. Tertio facilius & citius p̄t natura uicere morbū debilē ꝙ fortē. sed nō nisi tarde p̄t uicere pticularē tetanū. & hoc frequēter. ergo nec uniuersalē. & p cōsequēs tetanus saltem salubris non erit pacutus morbus. Auicē.

Cōfirmat. quanta est proportio uirtutis ad materiam morbi chronici salubris, tāta pōt esse ad materiam faciētem tetanum. sed hoc posito erit tetanus morbus chronicus salubris. ergo. patet cōsequentia & assumptum arguit, qa pōt uirtus in tetano maiorē hr̄e proportionē ad materiā ꝙ in chronico salubri. & p̄t hr̄e minorē, ergo p̄t hr̄e equalē. ponat ergo in esse, & seqūt ītētū. Quarto ipossibile est mēbrū fieri tetanosū tetano, proportionato admateriā. ergo qō falsa. patet cōsequētia. & assūptū arguit, qa nec pōt fieri ex inanitione, qa tunc in omni ethica tertię speciei uel marasmo esset tetanus, qa oīum lacertoꝝ exiccatio non minor ꝙ in aliquo tetano saltem de inanitione nō confirmate. nec ēt de repletione, qa in qualibet lacertoꝝ repletione augent lacerti secundū latitudinē & secundum longitudinē minorant. ergo mēbri mobilis ad motum lacertoꝝ extrema reddunt proportionē, ppter qora. cū ergo hoc nō sit p cōdēsationē nec ptiū subtractionē, sequit ꝙ erit p motū localē. s. mēbri incuruationē, & p cōsequēs fiet mēbri incuruatio & cōtractio. & si sic, sequit ꝙ nō erit tetanus. Cōfirmat, qa tūc in omni paralysi esset tetanus, qa in qualibet est lacertorum oīum membri ex materia faciente paralysim repletio.

Ad oppositū eorū quę arguta sunt est Hip. in apho. in summa. & Galenus in commento.

Respondēdo ad qōnem primo uidebitur quid per tetanum intelligēdum, & qualiter & quot modis secūdū genus fiat tetanus, tangendo aliquas proprietates tetano ab auctoribus attributas. Secūdo uidebitur de principaliqueſito. Tertio respondebitur ad argumenta.

Quantū ad primum prēmissa diffinitione tetani circa literā posita. s. ꝙ est ægritudo officialis &c. Primo sciendū ut ibi tangebatur tetanum esse duplicem. s. proportionatum & nō proportionatū ad materiam. Et qd per proportionatū & quid per non proportionatū intelligendum sit declaratū est ibi. Proportionatus autē ad materiam iterum est ex inanitione & ex repletione. Et quid etiā est uterꝙ istorum satis est declaratū. Secundo est sciendum ꝙ unicuiꝙ membro organico ad plures positionis differētias uoluntarie mobili plures musculi & lacerti appropriati sunt secundū quorum contractionem uel extensionem est illud membrum ad plures positionis differentias mobile. Colligitur prima primi. ca. de membris. infra de anatomia musculorum. & tu in hoc exemplifica de digito, brachio uel alijs membris. Tetanus duplex.

Tertio sciendum ꝙ plurimum dum in motu uoluntario contrahunt exteriores dilatantur interiores, & ecōuerso. Ex quo ulterius per ꝙ propter impedimentū tā interiorum ꝙ extremorū potest motus uoluntarius mēbri impediri. Quarto est supponendū ꝙ duabus potētijs alicui membro mobili applicatis ad cōtrarias positionis differentias trahentibus oīno equipotentibus ad trahendū ad nullā positionis differentiam mobile declinabit. patet, quia utrobiꝙ tanta erit potentia quāta resistentia. Sitr etiā potentia motiua nō excedente resistentiā mobilis uersus aliquā differentiam mouendi, nō fiet mobilis ad aliquam positionis differentiā declinatio.

His prēmissis patet modus quo potest tetanus causari. Et primo de nō proportionato ad materiā. Musculis enim exterioribus & interioribus digiti. gratia exēpli æqualem conatum ad contractionem facientibus quantum conatum uel tractum uel inclinationē facient interiores ad mouendū interiora, tantum facient posterioresad posteriora, & per consequens ad neutram flectent differentiam. Similiter congelatis tam interioribus ꝙ exterioribus musculis ita ut uirtus non sufficiat flectere fiet tetanus. Similiter etiā propter congelationē interiorum tm̄ & adhuc exteriorum tm̄, eo ꝙ in motu digiti ad interiora requiritur cōtractio interiorum & extensio exteriorum, econuerso in motu ad exteriora.

Sic ergo tripliciter contingit fieri tetanū in digito nō proportionatum ad materiam. Primo propter æqualem contractionē in utrisꝙ lacertis. Secundo propter impedimentum in interioribus tm̄. Tertio in exterioribus. Tetanus ī digito trpr.

Secundo patet modus quo fit tetanus, proportionatus ex inanitiōe. Æquali. n. in utrisꝙ musculis exiccatione pcedēte, ut ab ipsis æqualis prouenīat tractio causabitur tetanus ut supra. Cum etiam exteriores musculi digiti solum habeant membrum ad rectitudinem mouere, ipsis multum exiccatis ita ut flecti non possint, rationabile est tetanum causari posse. Tertio patet modus quo fieri posset tetanus, proportionatus de repletionę imaginādo utrosꝙ musculos equalr repleri, uñ & equalē tractū faciāt aut altero tm̄ ut dictū est. Q uarto patet qūo p̄t dari teranus simul de inanitione & de repletione. Vt si unus pp repletionē faciat inclinationē, & alter equalē contrariam faciat propter inanitionem, similiter nec ex toto proportionatus ad materiam nec non proportionatus ex toto, ut supra de spasmo dicebatur. Et ex his potest patere intellectus plurium proprietatum quę ab auctoribus tetano attribuuntur, quibus colligetur differentia inter ipsum & spasmum & paralysim. Prima proprietas ꝙ tetanus est contrarius spasmo. unde secunda tertij, allega, cap. tetanus autē secundū rei ueritatem Differentia spasmi à paralysi.

Digitized by Google

est contrarius spasmo, quia .s. in spasmo prohibetur mē bri extensio & fit pręternaturalis tēsio uel rectitudo. & prohibetur cōtractio, quia lęsio in spasmo ,pprie sumpto cōtrariatē lęsioni contingente in tetano, licet cōiter sumēdo spasmus non differat à tetano sicut genus à specie sub genere contenta. cōcat. n. in causa & generali denoīatione, quia uterq; est ęgritudo lacertosa uel neruosa impediēs debitum motū uoluntarium mēbrorū, puta cōtractionem uel extēsionē. Propter quod Aui. loco prędalle. inquit, q̄ ingredi. .s. tetanus in genus spasmi introitu contrariorū in genere uno. Secunda proprietas est q̄ tetanus fit ex duobus spasmis in duabus partibus contrarijs aggregatis, ut Aui. alleg. cap. cū ergo duo spasmi in duabus partibus contrarijs aggregantur fit tetanus quēadmodū ei qui habet spasmum ante & retro simul. accidit enim ex duobus motibus cōtrarijs mēbris suis ut extendantur. Quę proprietas nō est intelligenda ut uerba sonant. non. n. in tetano actu sint duo spasmi, eo q̄ non sunt actu duę membrorum cōtractiones. spasmus autē non est nisi contractio uel in fieri uel in facto esse. Similiter etiā quia oppositio modo lędit ur actio in spasmo & tetano, sed nō potest eadē actio simul oīno oppositis modis lędi. ergo &c̄. frequenter ergo auctores improprię loquentes sumunt effectum pro causa sicut dicentes pcussionem aeris esse sonum, quia causam soni. Itē ex albedine rubeum resultare aut uiridem colorem, quia ex causis extremorū colorū resultat medius color. & sic de multis alijs. Ita in proposito dicendo q̄ aggregatis duobus spasmis. i. causis duorum spasmorum cōtrarijs locis uel partibus productiuis, q̄uis una alterā impediente nullus producat spasmus. Et ad istum sensum uadit auctoritas. Cōmentatoris in cōmento. dicentis q̄ tetanus est ab utriusq; spasmi motibus cōtrarijs cōpositus, licet ēt per motus conatus nixus uel tractus possumus intellige re. Causis. n. spasmorū contrariorū cōplicatis in partibus cōtrarijs cōtrarios faciūt tractus uel inclinationes, quas large motum appellare possumus nomen motus ad oēm operationem extendēdo, cōtingit tū in fieri ipsius tetani motū contrariorū spasmorū cōcurrere ut patet.

Tertia proprietas est q̄ tetanus est spasmus duplus siue duplicatus. & ista procedit ad sensum pręcedentem.

Nota tamē hoc non esse uēr uerum. potest. n. fieri tetanus ut supra declaratū est ex sola unius musculorū partis cōtractione aut cōgelatiōe. sed hoc est uerū de quolibet contingente ex nocumento oīum lacertorū. Quarta proprietas est q̄ frequentius fit tetanus siue cuzez siue grāphus quia pro eodem uidet sumi ab Aui. à uentositate, nō quidē absolute intelligendo, sed in cōparatione ad spasmum, quia. .s. frequentius fit cuzez à uentositate q̄ spasmus, eo q̄ uentositas est facile mobilis, facilę per totū membrū spargibilis, quare facile ab ea fit mēbri tensio magis q̄ contractio ad unā differentiā positionis. & est hęc species cuzez & spasmi q̄ cōiter grāphū noīamus in pedibus cruribus extremitatibus contingēs ꝓpter frigus & uentositatem. Quinta ,pprietas esse potest q̄ plurimi tetanorum sunt ex duobus tetanis cōpositi. patet sīr, quia quilibet lacertus potest dici tetanus. Ex quibus colligi potest differentia inter tetanum & spasmum ut supra, & patet differētia in situ materię facientis tetanū repletionalem & spasmū, quia in spasmo nō fit materię uniformis repletio, īmo cadit difformitas inter rimas neruorū & lacertorum. in tetano aūt situatur uniformiter propter quod permanet uniformiter tensum. differt etiam à paralysi, quia licet utrobiq; materia fit uniformiter situata. in paralysi tū est subtilis & mollificatiua mēbri, in tetano aūt est dura & congelata. Ex quo ꝓbabiliter patet q̄ nulla nouiter fluente materia potest paralysis ad tetanum permutari, puta si materia subtilis aquosa in lacertis uel neruis uniformiter contenta congelaretur, & hoc de primo articulo.

Cuzez uel grā phus qd.

Quantum ad secundum articulum sint ę distinctiones & conclusiones.

Prima distinctio. Multipliciter potest aliqua ægritudo acuta uel pacuta reddi. primo merito manifeste qualitatis materię à qua pendet ægritudo sicut febris cholerica aut ap̄a cholericum. Secūdo merito quātitatis materię. Tertio merito situs uel loci. Quarto merito occultę proprietatis. Exēpla patent. Et oīa ista reducuntur ad acuitatē ex hoc q̄ causant accidentia difficilia, quę non posset uirtus longo tēpore tolerare. Secūdo prēmittendum q̄ ad morbi acuitatem requirunt duę conditiones, prima est breuitas. secunda est accidentium uehementia &c̄. siue morbi magnitudo maxime sumpta penes uehementiā accidentium. Colligitur hęc distinctio secūda huius. cōmen. 19. illius. .s. acutorum morborum. & prima quarti. ca. 3. ,pter quod ephimera nō est acuta nec chronica nominanda. Ex quo patet nō oēm ægritudinem acutam esse chronicam, sed nō oēm ægritudinem materialē chronicam esse uel acutam, ut phlegmatica in tribus paroxismis terminanda, aut tertiana leuissima pura. Ex quo ulterius patet ęgritudinem aliquā chronicam alicui acutę eandem esse in specie, similiter acutā primo chronicam & acutam ut spasmus particularis materialis alicuis eum uniuersali aliquo, sīr tetanus. Prima conclusio. Tetanus nec merito qualitatis manifestę aut multitudine materię aut prauę occultę proprietatis est necessario ęgritudo pacuta. Patet quia materia est secūdum plurimum phlegmatica frigida, nec ei necessario annectitur mala occulta proprietas nec est necessario quantitatis tantę, ut solius quantitatis merito sit apta ægritudinem facere peracuta. ergo conclusio uera. patet consequentia, & assumptum notū intuenti. Secunda cōclusio. Ratione situs & accidentiū à materia illa prouenientium est ægritudo peracuta. Probat, quia huic coniungitur fortissimus & intensissimus dolor in lacertis cum anhelitus angustia, quam proculdubio nō potest uirtus longo tēpore tolerare. ergo &c̄. patet consequētia cum antecedente. Et intellige istas cōclusiones de uniuersali tetano tam proportionato q̄ nō proportionato. Tertia cōclusio. Non quelibet tetanus particularis est ægritudo, patet intuenti. Ex his oībus sequitur morbum faciliorem morbo fortiori alijs paribus ex parte materię & fortitudinis & debilitatis uirtutis esse tardioris terminationis & ecōuerso, & plura alia sequunt alīs declarata.

Ægritudo reddit acuta quadrupl̄r. Morbi acuti cōditio duplex Auicē.

Ad argumenta principalia patet responsio. Ad primum qualiter tetanus dicatur morbus uel accidens tactum est circa literam.

Ad secūdū patet ex dictis similiter in quęstione. Ad confirmationem uero conceditur conclusio. Ad tertiū dicitur negando assumptum, nisi ponendo alia paria in applicatione & conatu uirtutis. Ad confirmationē dicitur primo negando consequentiā illam. .s. utrobiq; eadem est proportio uirtutis ad materiam. ergo æque cito terminabuntur hi morbi, quia cum antecedente stat materiam in uno minus esse à termino digestionis distantē q̄ in alio. ideo &c̄. Vbi autē ponat q̄ utrobiq; sint oīa paria, dicitur q̄ hoc est repugnans ubi debeat uterq; ad salutem terminari. Ideo negaretur assumptum alijs paribus. Et ad probationem conceditur q̄ in tetano potest esse eadem proportio uirtutis ad materiā quę est in chronico, sed nō in salubri tetano uniuersali. Ad ultimum dicitur negando assumptū & dicitur q̄ si in ethica perueniretur ad tantam siccitatem fieret tetanus, sed prius ægrotans moreretur. Alias secundū rationem imaginabar. Pro alia uero parte dicitur hanc consequentiam nō ualere augetur secundū latitudinem. ergo abbreuiatur, sed bene sequitur q̄ abbreuiatur uel fit tractus ad breuitatem, ubi consequenter est impedimentum quare membrum non obedit propter resistentiam alterius musculi ad oppositum trahentis.

Quæstio

Quæstio. v. Aphor. viij.

VTRVM Apho.8 sit uerus. Arguitur multipliciter ꝙ non. Primo.ætas iuuentutis est magis consumptiua materię facientis epilꝛiam ꝙ̄ ætas puericiæ.ergo eueniens in iuuentute magis recipit curam. cōsequētia uidetur nota,& assumptum patet, quia ætas illa est calida,& sicca,pueritia uero humida,similiꝫ quia ætatis eius caliditas est acutior. Secundo magis mortifera est epilꝛia in pueris ꝙ̄ in iuuenibus.ergo difficilius curabilis,& per consequens &c̄.patet consequentia:& assūptum docet experimentum.plurimos.n.infantes uidemus ex epilꝛia mori. vnde mater puerorum frequenter appellata est,ut colligitur.3.cañ.fen.prima.trac.5.ca.8.alleg.frequentius. Tertio. exuberantior est materia frigida epilꝛiæ causatiua in pueritia ꝙ̄ in iuuentute. ergo.quæstio falsa.assumptum patet.cum in pueris sit plurimum phlegma abundans prima primi.cap̄.de ætatibus. Auicē. Q uarto.difficilius curatur epilꝛia in puericia ad iuuentutem peruenies ꝙ̄ quæ nascitur in iuuentute ceteris paribus.ergo quæstio falsa.consequentia tenet,qa hic uidetur sensus apho.assumptum arguitur.quia plus confirmatus est morbus quando plus prostrata est uirtus ex longitudine morbi.ergo &c̄. Q uinto ad principale sic.apoplexia est fortior morbus ꝙ̄ epilꝛia. sed ipsa curatur in iuuentute,immo etiam in principio senectutis contingens.ergo &ꝙ̄.consequentia tenet,quia si uirtus sufficit curare fortiorem morbum sufficit curare debiliorem à consimili,saltem materia dependentē. & assumptum satis patet.simile argumentum potest fieri de tetano & spasmo & paralysi & similibus à simili pendētibus. Confirmatur.quia nunꝙ̄ debet epilepsia periodice redire ostendendo,quia hoc esset propter principale membrum.s.cerebrum debilitatum esse.vnde & per uiam cōgestionis paulatinæ arguitur ꝙ non, quia plus debilitatur cerebrum ex apopꝛia ꝙ̄ ex epilꝛia,sed ex apoplexia nō derelinquitur tanta in membro debilitas ꝙ ite rato materiam aggreget ad paroxismum apopꝛiæ facitē dum saltem secundum plurimum.ergo &c̄. Cōfirmatur.quia tunc post omnem apoplexiam, saltem deberet derelīqui epilepsia paroxismalis uel periodica.Arguitur consequentia. quia in qualibet apoplexia plus impedit aliꝭ paribus materia, & maiorem derelinquit impressionem in cerebro ꝙ̄ epilꝛia, & cum hoc etiam magis debilitatur uirtus cerebri & totius ergo potentior remanet cā reaggregationis materiæ,& per consequēs &c̄.

Sexto.quartana post iuuentutem curatur.ergo & epilepsia.consequentia patet,quia grossior & rebellior uirtuti & calori digerēti est materia quartanæ ꝙ̄ epilꝛiæ.

Vltimo, epilꝛia in senectute facile curaē. ergo assūptū arguit,quia est morbus ſiꝛis senectutis ætate. igit &c̄.

Ad oppositum eorum,quæ arguta sunt est Hippo. in apho.& Gal.in commento.

Epilꝛiæ cā triplex. Primo præambula sunt præmittenda, Secundo conclusiones de quæsito. Prima distinctio. Epilepsiæ causa quandoꝙ̄ est primitiua ut cibus, aut frigiditas exterior,quandoꝙ̄ uero corporalis & iterū corporalis,quandoꝙ̄ cerebralis,quandoꝙ̄ non. Secundo sciendum est causam longitudinis ægritudinis materialis esse posse grossitiem,multitudinē materię,frigiditatem,aut eius uiscositates,& densitatem pororum,& uirtutis debilitatem. Tertio præmittendū humores in pueritia abūdantes aliꝭ paribus subtiliores esse ꝙ̄ in iuuentute, saltem phlegmaticos ex quibus secundum plurimum caustatur epilepsia. Q uarto præmittendum.epilepsiam cerebralem esse difficulter secundum plurimum curabilem. Prima conclusio.Epilepsia à causa primitiua proueniens aut corporali nō cerebralis in qualibet ætate potest recipere curam,saltem aliqua patet,quia remota cā primitiua si non multum impressit possibile est ꝙ nō removeatur illa.similiter epilepsia etiam per cōmunitatem,ut à uermibus uꝛà colica, Secunda conclusio.Facilius curatur aliꝭ paribus epilepsia ante iuuentutē contingens ꝙ̄ eueniens post iuuentutem,puta post annos. 25.Probatur sic.eueniens ante iuuentutem prouenit à materia subtiliori & magis resolubili. Corpus etiam fit continue ætatius siccius & minus abundās phlegmate & uirtus uigorosior.Econtra autem si contingat tetanus post ætatem iuuentutis fit à materia grossiori. succedit etiā ætas magis phlegmatis multiplicatiua, & uirtus non fortificando sed potius inde ad parum saltem propter ægritudinem decrescendo procedit.ergo &c̄. patet consequentia.& assumptum similiter. Tertia conclusio.Sequitur ꝙ plerūꝙ̄ epilꝛiæ cerebrales in iuuentute contingentes sunt penitus incurabiles. Patet,quia illa ē ægritudo difficulter omnino curabilis, & tūc difficilius per præcedentem conclusionem.ergo &c̄. Q uarta cōclusio.Licet ita sit aliqua tamen epilepsia cerebralis in iuuentute aliqua facta in pueritia est facilius curabilis. Patet,ubi esset magna disparitas causis facilibus uel difficilibus circa illam,& ideo bene dicebatur in apho. plerūꝙ̄. Ex quibus patet cōclo rñsiua.s.ꝙ apho.ē uerus.

Ad argumenta principalia respondetur. Ad primū neganda est consequentia,propter causas tactas.vel dicitur ꝙ magis consumptiua est caliditas prauæ materię facientis epilepsiam in puero aliꝭ paribus, quia licet de se sit minus exiccatiua absolute, materia tamen est digestibilior & subtilior. Ad secundum dicitur ꝙ non aliꝭ paribus absolute, tamen frequentius contingunt in eis mortiferæ. Ad tertium patet similiter quid dicendum.

Ad quartum dicitur ꝙ si factus epilepticus in pueritia in æquali epilepsia reperiatur in iuuentute sicut iuuenis,tunc noniter factus epilepticus difficilius curatur primus ꝙ̄ secundus,ut probat argumentum,sed non sic est secundum plurimum, immo epilepsia stante debito regimine declinando procedet sicut fiet iuuentuti propinquior,quod non erit in alio ut tactum est. Ad quintum dicitur argumentum probare ueritatem. curat.n. uel curabilis est,sed raro sicut etiam apoplexia. Ad confirmationem primam.dicitur contingens esse post apoplexiam relinqui dispositionem talem ut periodice redeat,sed non diu durabit periodicatio. Causa autē quare non sic semper uel sæpe contingit est. Primo, quia secundum plurimum est mortalis. Secundo,quia tota materia apoplexię eradicaē in paroxismo à cerebro si fuerit salubris. non sic autem in epilepsia contingit, sed cū mala qualitate relinquitur fermentum saltem de antecedente causa. Cō similiter dicitur ad aliam confirmationem. Ad sextum de quartana dicitur ꝙ in illa non est uehemens & proprium nocumentum in principali mēbro sicut in epilepsia. Ad ultimum dicitur ꝙ licet meritо siccitudis morbus sit minor,merito tñ debilitatis uirtutis est difficilius curabilis sicut branchi & coriçę etc̄.

Q uęstio. vi. Aphor. ix.

VTRVM Aphorismus.9. sit uerus. Arguitur ꝙ non. Primo,quia pleura est membrum frigidum. ergo suæ ægritudines sunt secundum plurimum frigidæ, & per consequens pleuresis secundum plurimum frigida,& sic non in.14.die terminabitur. Secundo.quia supra huius prima.cōmento.12.innuitur oppositum. Tertio,uirtute forti & materia obediente pōt.in.14. die pleuresis terminari.ergo debilior poterit in lōgiori, ipsa tñ dominante materiæ,& per consequens &c̄.

Ad oppositum est Hippo.& Gal.in cōmento. Primo notandum.Raro ægritudo cholerica ad salutem uel mortem terminanda.si pura aut quasi pura fuerit,diem præterīt.14.Hæc suppositio colligi potest ex dictis supra.secunda huius. cōmen.29. Illius acutæ ægritudines &c̄. Secundo præmittendum in proposito esse sermonem de cholerica pleuresi,quia illa secundum plurimum euenit. Tertio præmittendū pleuresim ꝑp multas cās prolōgari,aut ꝑp errorē regimis,aut ꝑp grossitiem & inobedientiā materię ad expulsionē & digōnē,

Digitized by Google

Prima concło. Non quælibet pleureſis eſt in. 14. die terminabilis. Patet, ſatis dependente à groſſa materia ut phlegmatica. Secunda concło. Non quælibet pleureſis in. 14. die non terminata eſt ad empyema tranſmutanda. Patet ut præcedens de dependente à materia groſſa quæ reſolueretur uel per ſputum expelleretur. Tertia concło ſequitur. Non quælibet pleureſis quæ eſt de ſe facilis & citæ terminationis non terminata in. 14. die conuertitur ad empyema. Patet hoc ubi fuerit error in regimine ægrotantis, unde impediret criſis. Quarta concło. Stante debito regimine ægrotãtis, pleureſis tã dicta non terminata in. 14. die ſignificat ſe ad empyema permutãdã. Patet, quia ſignum ut uirtutẽ nõ ſic dominari ut debite poſſit expellere, immo nec ut expellere poſſit. & per cõſequens materia in cupũ colliget ſe aniabitur & ad mediaſtinũ fluens tandẽ cauſabit empyema, iõ &c̃.

Quinto nota. Hoc totũ intelligendũ eſſe ut in plurtbus, nõ tñ neceſſario uerũ. Dubium. materia collecta in pectore, quæ prius faciebat pleureſim, quo exterius põt ꝑ ſputũ duci. Et tu uide ſolutionẽ illius dubij quĩ to interiorũ. cap. 3. & Conciliatorẽ differentia. 89.

Cõcil. Ad argumenta patet rñſio. Ad primũ dr̃ ꝙ licet merito naturalis cõpõnis pleura faciliẽ alteret ad frigidũ, qa mẽbrũ frĩdũ ẽ, merito tñ dẽ ſtatis ſuæ ſubſtantię in ipa nõ facilr penetrat humor frĩdus, ſed cauſa apa cãs calm. Ad ſecũdum dr̃ ꝙ iſta nõ fuit pleureſis facilis.

Ad tertiũ dicit ꝙ illud argumẽtũ ꝓbat hoc eſſe poſſibile, raro tñ euenibile. Et aliter alr dicetur.

Quæſtio. viij. Aphor. x.

VTRVM Aphoriſmus. 10. ſit uerus. Arguitur multiplr ꝙ nõ. Primo, qa maxime ſit in ſenibus. 10. tertij. alle. cap. 2. trac. 4. Secundo. in talibus uirtus eſt fortior cũ illa ponatur ætas fortitudis. ergo maxime potẽs &c̃. patet conſequentia & aſſumptũ ſlr. Tertio. in talibus non multiplicanr catarrhi qui ſunt cã potiſſime phthiſis. ergo &c̃. patet conſequentia cũ añte.

Ad oppoſitũ eſt aphor. Præmittenda eſt hæc diuiſio. Phthiſis uel ulcus pulmonis põt ſequi, aut defluxu catarrhi acuti corrodentis, aut occurſum rei extrinſecæ uenã in pulmone frangentis, ut caſus percuſſio aut huiuſmodi, aut nimiã ſanguinis plenitudinẽ, aut cholericitatem, aut ebullitionẽ. Prma cõcło. Phthiſis nõ maxime ſit in hac ætate propter cauſam primam. Secunda. Nec maxime propter ſanguinis plenitudinẽ. Tertia. Maxime ſit propter occurſum cauſæ primitiuæ lędẽtis &c̃ patet ſatis etiã. Quarta. Etiã maxĩe ſit ꝙ ebullitionẽ & cholericitatẽ ſanguinis. Patet intelligenti.

Ad argumẽta patet rñſio. Ad primũ dicit ꝙ maxime ſit in ſenibus per ſe ex defluxu catarrhi &c̃. Accidẽ talr aũtin iuuenibus. Ad primũ ſenſum uadit auctas Auic. Ad ſecundũ patet ex dictis. Et ſimilr ad tertiũ.

Quæſtio. viij. Aphor. xi.

VTRVM Expermutatione materiæ ſquinantiæ ad pkonẽ prouenĩat pulſus durus inæqualis & inordinatus. Arguitur multipliciter ꝙ non. Primo quia apate exiſtente in pulmone fit pulſus mollis. ergo. patet cõſequentia, & aſſumptum arguitur. Primo quia apate exñte in mẽbro molli fit pulſus mollis, in duro uero durus. & colligr quarto pulſuũ. cõmẽ. 12. & collr etiam aſſumptũ. 9. tertij. cap. de ſignis ſquinantiæ, in quo tanguntur ſigna permutationis ſquinatię ad periphleumonĩã. &. 10. tertij. Secũdo permutata illa materia &c̃. poſſibile eſt in pulmone eſſe ægritudinẽ à qua exñte fit pulſus mollis. ergo &c̃. conſequentia nota & aſſumptũ patet intelligenti. Tertio nõ minus potens uel fortis eſt uirtus pulſatilis et inſtrumentum obediens cẽ ꝓ prius erat uel ſaltem ſic eſſe eſt poſſibile. ergo non minus ordinate & æqualiter poteſt arteriam dilatare uel conſtringere. & ſi ſic, non erit nęcio pulſus inęqualis & inordinatus.

Auer. Ad oppoſitum eſt Gal. in cõmento.

Reſpondendo ad quęſtionẽ primo oportet prędmittere prędambula quędã. Secũdo cõcłones de quęſito. Primo notandũ per pulſum durũ intelligendũ eſſe pulſum cuius inſtrumentum dum tangitur in tactum dure imprimit. Sicut e contra per mollẽ. Cuius cauſę poſſunt eſſe plures ut intelligi poteſt in cõmento pulſuum. & ſecunda primi. cap. de cauſis contentiuis pulſuum. Prima cauſa ſiccitas multa corporis arterię adquam ſequitur durities ſiue proueniat illa ſiccitas à calore ſiue à ſola ſiccitate. propter hoc enim in hetico eſt pulſus durus. in febriente etiam cholerice cõmunicatis arterijs fumis exiccãtibus eſt pulſus durior ꝙ in febriente phlegmatice, aut alia febre generali. Secũda cauſa poteſt eſſe multa frigiditas condenſans & inſpiſſans ſubſtantiam arterię, propter quod ad tactũ uidet durior, & ſic fit pulſus durior. Tertia cauſa poteſt eſſe arterię repletio tẽpore dilatationis ipſa. n. multũ repleta dũ tactus ad ipſam peruenit non cedit tactui, quare in tactũ durius uidet imprimere. Quarta cauſa poteſt eſſe tenſio ipſarũ, ſicut contingit in ſpaſmo, & propter oppoſitas cauſas contingit pulſum mollẽ fieri. Secundo prædmittendũ eſt per pulſum inęqualem intelligendum eſſe pulſum diſformitatem habentẽ in ſuis motibus, quod imagiaari poſſumus, uel quo ad motũ unũ uel plures. Primũ etiã imaginari poſſumus, uel quo ad partes arterię, uel quo ad partes eiuſdem motus. Secundo etiam conſiłr. Horũ autem cauſa eſt diſformitas contentorũ in arteria, & diſformitas pugnę & conatus uirtutis contra materiã & econtra ut uirtus quandoq; plus conetur ſatisfacere neceſſitati quandoque minus. quandoque etiam plus mundificare & quandoque minus. & ſic de alijs. Tertio prędmittendum per pulſum inordinatum eſſe intelligendum pulſum in ſua ęqualitate ordinẽ non ſeruantẽ propter cauſam quę dicta eſt prius. Prima cõcło. Squinantia cholerica ad pulmonẽ permutata fit pulſus durus & inęqualis & inordinatus magis ꝙ prius alijs paribus. Patet, quia tunc plures fumi cholerici arterijs cõmunicãt ſubſtantias arteriarũ magis exiccantes, tunc etiam maior illorũ fumorũ quãtitas in arterijs recipit, quare reddunt magis denſę. Patet etiã de inęqualitate & inordinatione, quia tunc materia illa eſt cordi propinquior. ergo uirtutẽ magis debilitat & infeſtat, unde cauſatur inęqualitas in pulſu & inordinatio. Et dixi notãter alijs paribus, quia ſuperueniente cum hoc lapſu humido in pulmone poſſet reddi pulſus mollior. Ex his patet quare in pleureſi ſit pulſus durus in periphleumonia mollis.

Secunda concło. Non ſtatim merito ſiccitatis arterię cauſatur pulſus durus permutata ſquinantia tã dicta ad periphleumoniã. patet, quia nõ ſtatim ſenſibiliter excicatur arteria. Tertia cõcło. Permutata ſquinãtia phlegmatica ad periphleumoniam poſſibile eſt fieri pulſum molliorẽ, quamuis alijs paribus ſit neceſſarium ipſum fieri plenioręm. Patet hęc concluſio intelligenti ꝓ utracq; parte. Ex quo ſequitur Gal. in ꝓpoſito ſpeciałr de ſquinantia cholerica intellexiſſe.

Ad argumenta patet ſolutio.

Quæſtio. ix. Aphor. xij. & xiij.

VTRVM Sputũ grauiter fœtens & caſus capillorum & diarrhœa ſuperueniens in phthiſi ſint ſigna mortalia. Arguitur multipliciter ꝙ non. Primo ex phthiſi non poteſt fieri capillorum caſus. ergo quæſtio falſa. patet conſequentia. & aſſumptũ arguit, quia maior eſt exiccatio in corpore moriente cẽ ꝓ in phthiſico. ſed à corpore moriente non cadunt capilli, immo in ipſis reperiuntur naſci & augeri. ergo &c̃. Cõfirmatur. multo maior fit exiccatio in corpore naturaliẽ per ſuas ętates decurrẽte uſq; ad mortem cẽ ꝓ in phthiſico iuuene existente moriente. ſed in primo non facit exiccatio caſum capillorũ. ergo &c̃. patet conſequentia. & aſſumptum ſimiliter intelligenti. Et poteſt perſuaderi ꝙ quantumcunq; per poſſibile ſanaretur phthiſicus adhuc eſſet in ętate iuuentutis, ideo &c̃. Confirmat. minor ꝙ quãtitas

Digitized by Google

tas humidi continuantis pilos pedum ad cutim pedū ꝙ capitis. sed per phthisim nō cadunt pili pedum, ergo nec capitis. consimiliter de supercilijs arguitur. Secūdo principaliter arguit. possibile est in principio phthisis aduenire alopeciam aut caluitiem, & tamen non erit mortale signum ut patet. ergo &c̄. Tertio ad principale sic. fœtor anhelitus in phthisi non est mortale signum. ergo &c̄. patet consequentia. & assumptum similiter intelligenti. plures enim sunt homines per totum suę ętatis decursum cum fœtore anhelitus decurrentes, quibus si superueniret phthisis proculdubio illud non erit mortale signum. Q uarto ad principale sic. per diarrhœā phthisi superuenientem potest saniosa materia euacuari, ad quod potest sequi corporis alleuiatio & mundificatio. ergo talis diarrhœa nō est mortale signū. patet cō sequentia. & assumptū colr. 10. tertij. pluries. Confirmatur. uētris stypticitas in phthisi est mala. ergo eius lubricitas debet esse conferens. consequentia tenet, & assumptum patet intelligenti.

Ad oppositū est Hip. & Cōmen. in apho. lectis.

In ista quęstione primo sunt pręmittendę distinctiones quędā & notabilia. Secundo conclusiones de quęsito. Primo premittendum sputū grauiter fœtens & perseuerans propter multas causas posse contingere. Primo propter putredinē in ore uel in gingiua exīstē sicut putrida cācrenatio in ipsis frequenter reperta. Secundo propter putridū catarrhū à capite ad os uel ad guttur uel ad pulmonē descendentē. Tertio propter ulcus putridū in pulmone exīs aut materiā sanioſam qualitercūq; in ea cōtenta, sicut in empyemate proprie uel cōmuniter sumpto contingit. Differunt autē hęc per signa propria in propijs capitulis perquirenda. proprium tamen prouenies ex ulcere pulmonis est quod egreditur cum tussi, & ꝙ ante ipsum præcesserūt signa ulcerationis pulmonis, & ꝙ descendit statim dum in aqua dimittitur. Secundo præmittendum casus capillorum propter multas causas posse contingere circa litterā explicatas, expressius etiam in octaua quarti. cap̄. primo colligendas, in phthisi tamen & ex phthisi. Causa prima est paucitas materiæ ex qua eleuari debet fumus ex quo generatur pilus. Secunda consumptio humiditatis glutinosæ cuiuscunq; per quam pilus cuti alligat. & hoc aut propter siccitatē positiuā à febre, aut propter nutrimenti defectum cutis humectātis, aut propter fumū acutū igneū in toto dispersum cutim & pilorū radicē in cute exiccātem, quare non continent & cadunt. Et per idē patet cā ꝙ in empyicis cadunt pili frequenter. Itē in patētibus ægritudines acutas uel calidas aut morsus à serpentibus calidis ualde cadunt pili, immo quandoq; excoriantur propter fortem siccitatem, aut forte propter humiditates acutas ualde ad cutim peruenientes cōsumentes sua acuitate & excoriantes. Tertio præmittendum ꝙ licet ista causa sit cōmunis in phthisi, non tamen in toto uniformiter cadunt pili, aut propter disparitatem in causa exiccante, aut in humiditate continuante grossitie uisco sitate & glutinositate, aut propter pororū angustiam et latitudinem in una parte magis ꝙ in altera. Ex quo patet quare facilius cadunt capilli capitis ꝙ pedū aut supciliorum & sic de multis alijs, licet sit contingens tantā esse siccitatem & ita fortem causam, ut non solum capilli ex capite defluunt, sed etiā ex pedibus. Q uarto præmittendum diarrhœam sumptam ut circa litteram dicebatur à multis causis posse contingere. Causa tū de qua in proposito est sermo est cōtentiuæ debilitas consequēs debilitatē cordis principalius, & consequenter stomachi, quæ comprehenditur ex totius extenuatione cum pulsus debilitate. quibus stantibus non posset uirtus crisi laudabili materias sanioſas per fluxum uentris expellere, cum ista diarrhœa dixerat esse perseuerans qualis non est critice facta. Prima conclo. Nō quodlibet sputum grauiter fœtens apparens in phthisicis est signum mortale, & si sit malum. Probatur, quia consequens putrefactionē in ore uel gingiuis uel stōchi & sic de multis alijs non est mortale signū, ideo &c̄. ꝙ tū quodlibet sit malū satis patet. Secunda cōclo. Q uodlibet sputū perseuerans grauiter fœtens consequens phthisim & merito phthisis contingens, est mortale signum. Et istā cōclusionē uoluit Hip. super apho. 12. Patet quia quodlibet tale significat uehementē ulcerationē in pulmone, & putredinem prauā. ergo. patet consequentia & assūptum intelligenti superius dicta. Tertia conclo. Non quilibet defluxus capillorum superueniens phthisi ē signum mortale. Patet, quia phthisi in principio & salubri existente potest accidere alopecia propter aliquā de causis alopeciæ salubribus. ergo &c̄. patet cōsequentia & assumptū intelligenti. Q uarta cōclo. Q uilibet defluxus capillorum notabilis & perseuerans phthisico & merito phthisis in eo contingens. i. exiccationis à phthisi prouenientis est signum mortale. Et istā conclusionē intellexit Hippo. in apho. prædicto. Et patet. quia quilibet talis significat phthisim confirmatā, & iā in toto maximam exiccationē præcessisse. ergo. patet cōsequētia. & assumptū colligi potest ex dictis in primo articulo. Ex quo etiam cōcludit unguium gibbositatē signū esse mortale. signat. n. carnē sub ungue latētē, quæ annectitur unguibus minoratam in suis dimensionibus, quare oportet unguem incuruari insequendo carnē cui annexa est. Q uare autem in phthisicis causetur rubedo in pomis maxillarum alīs declarabit. Q uinta conclusio. Sequitur ꝙ non quælibet diarrhœa phthisi superueniens est mortale signum. Patet, quia potest superuenire diarrhœa critica aut propter cibos acutos aut aliā uel altas de causis notis, quare nullū erit mortale signū. ergo &c̄. Sexta conclo. Q uælibet diarrhœa perseuerans merito phthisis contingens & phthisi superuentēs est signū mortale. Probatur. quælibet talis signat merito exiccationis & debilitatis principalium membrorū stōchi digestiuā & contentiuā esse quasi extremā. defectam. ergo &c̄. patet consequentia. & assumptū sīlr ex dictis. Similiter etiam talis diarrhœa taliter perseuerans est uel erit cū ueloci & ultimato uirtutis casu. ergo consequentia nota. & assumptum supra satis patuit. Ex quo sequitur ꝙ huiusmodi diarrhœa capillorum casui coniuncta adhuc euidētius ostendit mortis uicinitatē. Et istam conclusionem uoluit Hippo. et Commentator in apho. & cōmento. 3.

Sputi fœtētis cā triplex.

Capillorū cāus cā multiplex.

Vngui um gibbositas ,nostri cū mortis.

Ad argumenta prima respondetur. Ad primum dicitur negando assumptum. negatur etiā in quolibet moriente maiorem esse exiccationē &c̄. ut patet. Ad primam confirmationē dicitur ꝙ licet decurrens per suas ætates substantifice & ætatiue magis exiccetur ꝙ̄ moriens ex phthisi, qualitatiue tamē magis exiccat phthisicus. Vel dicitur ꝙ humiditas mēbralis in illo sene magis exiccatur substantifice. madefactiua tamen humiditas membra madefaciens & irrorans quantitatiue multo plus consumitur in phthisico uel hetico, & illa est p cuius præsentiā pili membris alligant, ꝑꝑ quod conseruant & augent et generātur in mortuorū corporibus. vnde & ipsorū nota est regimē sedgeneratio sola secundo techni. tex. 31. non. n. sunt animati. Ad secundum patet ex dictis in quæstione qualiter sit respondendum. Et similiter ad tertium & quartum. Omnia enim probant aliquas conclusiones in secundo articulo quæstionis positas. ideo &c̄.

Q uæstio. x. Aphor. xvij.

VTRVM Aphorismus. 17. sit uerus. Arguitur multiplicit ꝙ non. Primo calidum carnes corrugat et exiccat. ergo non effeminat. patet consequentia. & assumptum colligitur secunda primi. alleg. cap̄. de balneo multum calido. Et confirmat, quia omne resolutiuum est exiccatiuum & nullum tale est humectatiuum. Secundo, quia frigidum & humidum facit neruorū incō-

Digitized by Google

tinentiam. ergo non calidum. patet consequentia, cū frī dum & caſm sint contraria. ſi ergo frigidū humido iun ctum facit hoc, caſm non faciet. Tertio. itupor fit à frī gido, ut secundo. cañ. cap. 4. de medicina ſtupefactiua. & aliqualiter secunda tertij. cap. de ſtupore. ergo caſm non eſt ſtupefactiuū. Quarto caſm occurrēs mouet materias à centro ad circunferentiā. in fluxu autē sanguinis econtra, quia re ingrediuntur uenas, ut ca. de phle botomia. & prima quarti. cap. de cura uariolarū. & ſe
Auicē. xta quarti. Confirmatur. hoc in frigidat & humectat. ergo ingroſſat ſanguinē. & per consequens &c̄. Quī to. tale caſm ponit tēperatum. ergo eſt caloris corporis, & ſpiritus conſeruatiuū, & per consequens nō facit ſpi rituū defectionē. Et confirmat, quia uita dependet à calore cōplexionali exīte in mēbro, ut. 7. metaph. cō men. 31. & in lib. de iuuētute, & ſenectute. generatio iuuētus &c̄. ergo ad ſpūs defectionē nō ſequit mors.

Ad oppoſitū eſt Hip. & Gal. in cōmen. Nota q̄ nō repugnat eandem & ſimilē cām noſtro corpori ſub ua rijs menſuris aut approximationū modis occurrentē ua rios immo contrarios effectus producere. ſicut balneum tēperatum corpori conuenienti tēpore occurrens aut exercitium conſeruat, & ulterius in eo mora prolongata ægritudinem facit, & motus in principio calefacit, ul timate tamen reſoluendo infrigidat.

Et ſecundū hoc ſunt tenendæ iſtæ duæ concluſiones. Prima concło. Nimius uſus caſm iam dicti pōt iā dicta cauſare nocumenta, licet tēperatus uſus multa cauſet iu uamēta. Secunda cōcluſio. Alius tamē uſus et alius po teſt alia immo oppoſita prædictis nocumenta inducere. Patet ſatis intelligenti.

Ad argumenta principalia reſpondet. Ad primū dr q̄ licet caſm multū intenſum poros conſtringat & car nem contrahat & corruget, non tamen quodlibet. Ad ſecundū dicit q̄ non repugnat idem eſſe ſubſtantifice reſolutiuū & madefactiuū & humefactiuū ſicut aqua caſa. vel primo reſolutiuū & exiccatiuū, & poſtea hu mectatiuū, ut dicta aqua poſtq̄ ceſſauerit actualis ca lor. Ad tertium neganda eſt conſequentia. Ad quartū parifformiter negat conſequentia. quia caſm calefacit ſā guinē & aperit orificia uenarū, ut tactū ē. Ad quintū & confirmationē patet quid dicendum.

Quæſtio. xi. Aphor. xvij.

VTRVM Apho. 18. ſit uerus. Et arguit mul tipliciter q̄ non. Primo. frīdum curat tetanū & ſpaſ mum ut infra. 22. apho. Secundo. confortat calorē. er go nō facit nigriores. Tertio extinguit febrē. ergo nō facit. aſſumptū colligit prima quarti. trac. 2. cap. de cu
Auicē. ra putridarū in generali. Quarto rigor fit à calore. er go non à frigore patet conſequentia & aſſumptū prima
Ariſto. quarti. alleg. cap & ſecunda. phleumatū. 10. probleu mate. Item frigidū hebetat ſiue ſtupefacit ſenſum. ergo nō cāt rigorē. Ad hoc rūdēdū ut p̄cedēti quæſtioni.

Quæſtio. xij. Aphor. xix.

VTRVM Frigidum ſit neruis dentibus &c̄. ini micum. econtra uero calidum. Arguit multipliciter q̄ non. Primo. quia uel frigidū intelligit frigidū ſuper fluum uel tēperatum. non primum, quia per idē caſm deberet dici his inimicū. ita. n. nociuū uidet caſm ſuper fluum ſicut frigidū. nec ſecundum, quia alīs nō eſſet mo deratum. Secundo nutrimentū frigidū confert neruis oſſibus &c̄. ergo aſſumptū probat, quia cuiuslibet mē bri cōpło naturalis aſſimilat ei ex quo nutritur. cum er go nerui ſint frīdi ſeqt etc̄. Tertio. oīum horū mēbro rum conſeruatio fit per frigida. ergo aſſumptū argt, qa cuiuslibet conſeruatio fit p ſiria. tertio techni. tex. 44.

Quarto. quia camphora roſa ſandali cornu ceruī ſunt in cōpłone frigida quæ non nocent, ſed potius conferūt dentibus, ut. 7 tertij. de medicinis conſernatiuis dentiū ergo &c̄. Quinto. lapſus dentis ad caſm eſt lapſus ad
Auicē. contrarium, ad frigidum uero ad ſimile uel proportio-

nale, ſed deterior eſt lapſus ad contrarium q̄ ad ſiſe alīs paribus. ergo deterior eſt dentibus lapſus ad caſm, & p conſequens alīs paribus plus nocent dentibus caſa q̄ frī gida. Confirmat, quia ſanitas dentis eſt uniformiter ſe habens ad utrūq̄ extremorū. ſ. calidi exceſſiui & frigi di exceſſiui. ergo quantum ſibi repugnat labi ad unum tantum repugnat ad alterum. ergo utrūq̄ eſt ſibi inimī cum, & neutrum amicum. Confirmat. æqualiē nocēt denti & neruis & cerebro calefacientia ipſos in primo ſi cut in frigidantia. Similiter in ſecundo & ſimiliter in ter tio, & ſic de alīs. ergo &c̄. patet conſequentia, & aſſum ptum patet diſcurrendo. calida n. in quarto æque nocēt corrumpendo & alia pariformiē, ideo &c̄.

Ad oppoſitū eo q̄ Hip. in apho. Et Gal. in cōmēto.

In iſta quæſtione primo præmittenda ſunt præambu la quædam. Secundo concluſiones de quæſito. Prima diſtinctio. Dupl̄r dicitur aliquod calidum uel frigidum ſ. actu ſiue formaliter ſiue in potentia ſiue uirtualiter. diſtinctio patet. Secunda diſtō. Dupl̄r dicitur aliquod potentia calidum. ſ. actiua & paſſiua. actiua ut medicina. paſſiua ut cibus uel nutrimentum. Eſt. n. potentia actiua principium tranſmutandi alterum &c̄. Paſſiua uero ab altero. 9. metaphy. & intellige hic conſeruatiuam potentiā eſſe ad potentiā actiuā reducēdā. Tertia diſtō. Hutuſmodi mēbra aut ſunt in diſpōne ſibi ſana uel ægra, patet ſatis hæc diſtō. Prima ſuppō. Qua litatem aliquam eſſe alteri membro amicā eſt illā eſſe il li membro in naturali diſpōne exīte conformē uel con uenientem. econtra uero inimicā. Dico autem notanter in ſua naturali diſpōne, quia licet corde præternaturaliē calefacto multum conueniat frigiditas, nō tū tuxta mo dum loquendi auctorum eſt frigiditas cordi amica no minanda, ſed magis caſitas. Secunda ſuppō ſequens ex prima. Plus patit quodcunq̄ mēbrum iuxta latitudinē ſue ſanitatis de qualitate ſibi amica quàm inimica. Patet hæc ſuppō ut alīs declarata. Tertia ſuppō. Cuiuslibet membri noſtri corporis & ſimiliē corporis cuiuslibet ſa nitas & æqualitas magis caliditati attinet q̄ frigiditati. Colligit prima primi. cap. de cōpłonibus et infra doc. 6. ca. 3. & 2. primi. doc. 3. 3 ca. & 4 primi. 2. c. & plu
Auicē. ries alibi. Prima concło. Necoē actualr frigidum nec actualiter calidum eſt membris iam dictis nociuū. Pa tet, quia utrūq̄ poteſt approximari actu caſm, & ſimi liter actu frigidum conuenienter, ita ut ſit caloris & cō plexionis illorum mēbrorum cōſeruatiuum. ergo &c̄. patet conſequentia cum añte. ſpūs. n. actu calidus exīs conſeruat illorū mēbrorum compłones, & ſiſr actu frī dū ſibi æquale in gradu aut ꝓportionale, ut aer. iō &c̄.

Secunda cōcło. Nec quodlibet potentia actiua uel paſ ſiua calidum uel frigidum eſt illorum membrorū ini micum. Patet ſiſr ſicut præcedens, ut de nutrimen to &c̄. Tertia cōcło. Quodlibet actu uel potentia ca lidum reſpectu illorum membrorum eſt illorum corru ptiuum uel ſaltem à ſuo temperamento remotiuum.

Quarta concło. Aliquod actu uel potentia frigidum eſt aliquo certo dato actu uel potentia caſo mēbris illis uel alicui ipſorum magis conforme uel amicū alīs pari bus in gradu. Patet propter occultam proprietatem.

Quinta concło. Licet ita ſit, tū tam actualiter q̄ po tentialiter calida præfatis membris non exiſtentibus in naturali diſpōne conuenientiori a ſunt eis q̄ frigida. Pa tet, quia ſanitas magis attinet caliditati &c̄. Ex quo ſe quitur q̄ quolibet ipſorum in ſua naturali diſpoſitione exiſtente alīs paribus maior requirit mēſura caloris ad ipſum extrahendum de ſua temperie q̄ frigiditatis, eo q̄ plus compatit quodlibet ipſorum de caliditate q̄ de frigiditate. Ex quo ſequitur caliditatem eſſe amicā & frigiditatem eſſe inimicam denominandam.

Caſm et frīdū dupl̄r. Calidū potētia dupl̄r.

Ad argumenta principalia reſpondetur. Ad primū patet q̄ frigidum abſolute reſpectu calidi eſt læſiuū. mi nori. n. mēſura lædit frigidum q̄ calidū. igitur reſpectu

eius

eius inimicum dicitur. Ad secundum dicitur concedēdo q̄ nō quodlibet denominatū frigidū nocet sicut nutrimentū proprīū, nec illud etiā est frīdū respcū illoꝝ.

Ad tertium per idē patet solo per frīda debite occurrēntia. Ad quartū dicit q̄ præter manifestā qualitatē erit ibi etiam occculta proprietas. alijs tamen paribus plus noceret frigida in primo uel secundo q̄ calida simplicit.

Ad quintū dr̄ q̄ absolute lapsus dentis ad calidū est lapsus sitis & proportionalis, licet respectu cutis sit lapsus contrarius. Ad confirmationē primam dicit sanitatem dentis esse medium & secundum situm uniformit &c. Vtraq; n. æqualit mediat, non tñ est medium secundū proportionalitatem &c. plus. n. proportionatur uni extremorum q̄ alteri. Ad secundā dicit q̄ licet calida in quarto dentē cale facientia æqualiter noceant, sicut frigida infrigidantia in quarto, quia tñ per maiorē latitudinem distat ille quartus gradus caliditatis à temperamento dentis q̄ frigiditatis, multum plus partitur de caliditate q̄ de frigiditate ante q̄ ad corruptionem perducatur, ideo cū toto suo aīte stat amicabiliorem esse calidi tatem q̄ frigiditatem. Prima concło. Nec quodlibet actu uel potentia actiua uel passiua calm aut frīdum est membris iam dictis in sua naturali dispositione existentibus inimicum. Secunda conclusio. Possibile est his membris extra naturalē suam dispositionem existentibus esse frigidū magis calido ꝓportionatū. Tertia cōclusio. Aliquod frigidum à tēperamento horū mēbrorum cum alio frigido æqualiter remotum est huiusmodi membris sanis existentibus calido æquali magis amicum. Patet propter occultam proprietatem. Quarta conclusio. His membris in sua naturali dispositione existentibus alijs paribus plus disconuenit alteratio ad frigidum q̄ ad calidum. Patet per tertiā suppōnē. Quinta conclusio. Aliquanta mensura caliditatis in dēte neruo uel cerebro ab aliquo calido perducta est sic familiaris, & amica, quanta frigiditas esset sibi ualde nociua. Patet ex dictis. Ex qua sequitur concło responsiua ad quæsitum, calidum est amicum &c.

Ad argumenta patet solutio &c.

Quæstio. xiij. Aphor. xxi.

VTRVM Frigidum sit ulceribus mordax, indurat cutem, & dolorem faciat sine sanie. Arguit multipliciter q̄ non. Primo, solum calidum est mordax siue mordicatiuum, ergo, assumptum uidetur colligi secundo cañ. cap. 4. s. de operationibus medicinarum singularium. vbi medicinas mordicatiuas enumerat in ordine calidarum. Secundo, quia tunc à calido & frigido consimiliter tactui occurrentibus similis causaretur sensatio consequens irrationale. Arguitur consequentia, tā calm subtile penetratiuū q̄ frīdū penetratiuū cāret mordicationē siue dolorē mordicatiuū, & p cōsequens similem dolorē & mordicationē & sensationem. Tertio, nullum frigidum est penetratiuum, immo quodlibet prohibet penetrationem. ergo, assumptum arguit, quia omne frigidum inspissat membrum cui occurrit & poros constipat, ut quarta de simplici medicina, alleg. ca. 3. & si sic est, ergo penetrationem prohibet, & per consequens &c. Quarto, frigidū subtile stupefacit. ergo mordicationem tollit, & per consequens non causat penetrationem. patet consequentia, & assumptum patet experientia & colligitur secūdo cañ. alleg. cap. & quarto primi. cap. de sedatione doloris. Quinto principaliter, frigidum intensum non indurat, ergo, assumptū arguitur, si forte & intense calidum non mollificat, ergo frigidum forte non indurat. consequentia uidetur nota, & assumptum colligitur quinto de simplici medicina. c. 3. vbi ponitur q̄ apostematibus frigidis duris non cōpetunt fortiter calefacientia. ideo &c. Confirmatur, aqua frigida remouet extremitatum congelationē. ergo & duritiem & curtis earum. consequentia tenet, quia congelatio non est nisi induratio à frigido, ut colligi potest quarto metho. &. 2. cañ. ca. 3. & assumptū colligit. 3. primi summa. doc. 5. ca. 5. vbi ad literam inquit. Sunt præterea hominum quidam qui ponunt ea. s. extrema congelata in aqua frigida & sentiunt utilitatē ac si nocumentum ab eis remouereť. quēadmodum fructibus accidit congelatis cum in aqua proꝟciunt frigida fiunt quēadmodum si ab eis extraheretur congelatio, & ab eis labitur & leniuntur & æquantur, & si ea igni applicantur corrumpuntur. sed quomodo fit illud nō est medico necessarium ut patet. cap. de custodiēdis extremitatibus. Vltimo, in casu frigidum facit sanem & iuuat ad sanei generationem. ergo &c. patet consequentia. & assumptum, quia mucilago psyllij. uel emplastrum ex eo confert in maturatione phlegmonū. tertia quarti. cap. de cura phlegmonum. patet etiam alias, quia nimis calfi tas aliquando & subtilitas materiæ impedit maturationem siue saniationē, & per consequens &c.

Aristo: Auicē. Auicē. Auicē. Gal. Gal.

Ad oppositū est Hip. in littera. & Gal. in cōmēto.

In quæstione primo præmittenda sunt quædam preambula notabilia & terminorum notificationes. Secundo conclusiones de quæsito. Primo sciendū q̄ per mordicationem intelligere debemus omne illud quod merito suæ subtilitatis siue substātiæ est ualde penetratiuū in substantiam membri sensitiui, ita q̄ in continuitate ipsius facit solutionem multi numeri situs inordinati et paruæ quantitatis. vnde unaquæq; partiū non sentit singulariť, sed sentit totū quasi unus dolor. Colr hæc descriptio. 2. cañ. 4. cap. ubi describit medicina mordicatiua. Et dr̄ penetratiua ad dr̄iam rei grossæ sua substantia non penetrantis ad pfundum, talis. n. & si causet dolorem, non tñ mordicare dr̄. Et dr̄ merito subtilitatis substantiæ &c. quia contingit propter multas alias cās aliquam medicinā esse penetratiuā uel penetrare, ut à formā specifica, uel propter partē stypticā exterius impellentem aut aliter. Dicit & ulterius faciens solutionē intelligendo ad dr̄iam etiā eius quod non penetrat nec soluit. tale. n. non dr̄ mordicare. Et dr̄ pluralis nūi, quia scīlo singularis profunda & nō pluralis numeri nō mordicationē sed punctionē potius facit. Et dr̄ ulterius inordinati situs, quia inordinatione quasi confuse percipitur mēbrum secundum uarios situs & inæqualit profūdos & superficiales dolere, quod contingit ꝓpter difformitatem ex parte materiæ soluentis, aut partiū quæ soluuntur, aut pp utrūq;. Et dr̄ ulterius paruæ quantitatis. qa si esset magnæ quantitatis, quælibet earū solonū causaret singularē dolorē distincte ꝙceptiuū. vnde nō uideret unus dolor mordicatiuus, sed plures dolores. Et propter hoc subiungit ultimo q̄ unaquæq; pars non sentitur singulariť. Ex quo patet tam à frigido, q̄ à calido posse mordicationē fieri. Calm. n. penetratiuū est, quia subtilis substantiæ in substantiā mēbri se profundando & humidū continuatiuū partiū exterminando potest continuū soluere secundū modū tam dcm̄ sicut emplastrū de sinapi. Sic frīdū subtile penetratiuū uale. Differenť tñ. nā calm facit hoc resoluendo & consumēdo resolonē ad quā sequit solo. frīdū uero sui subtilitate, ut boreas penetrat per poros & interius densat, cō stringit usq; ad profundū. & hoc secundū multas partes paruas in quibus recipitur ad quā condensationē sequit extractio aliarū partiū quibus adiacent, & fit absolutio pluralis numeri. condensando etiā exprimit humidum a partibus illis, quare etiā fit solutio. Et colfr hic modus expresse quarto de simplici medicina. cap. 3. Patet secundo q̄ sicut aliqua ps est rarior, ita facilius patit mordicationē à frigore, & sicut spissior, ita difficilius. Patet tertio q̄ sicut frigidū est intensius in substantia rariori ut boreas, ita est magis mordicatiuum. & sicut in grossiori, ita minus alijs paribus. Et pp hoc tpe sereno exīte niue, & gelu flante uento Gal. patiebat mordicationē in oculis & in tota facie, immo etiā & si extrahebat manus mordicationē patiebat in manibus, ut. 4. de

Digitized by Google

simplici. alleg. cap. Patet quarto q licet tã à calo. q̃ à frido fiat mordicatio, fortius tñ & ꝓfundius à calo, imo alicubi sufficeret calm cãre mordicatione ubi ñ frīdũ.

Ex quo patet prius, & principalius attribuendum esse mordicationẽ calo q̃ frido. & hoc sensit Gal. in cõmẽ.

Et ex his patet ulterius quare aliquod frīdũ circa ptes nostri corporis continctũ exñs non causat mordicationẽ. ubi tñ motũ causat, ga. s. motũ & impulsum apud nos penetrat magis, ut in flabellatione tẽpore hyemali contingit. Secundo principaliter præmittendũ rẽ mul tipliciter reddi durã. s. à calo & frido & sicco, sicut circa litterã tangebat. A calo quidẽ subtile humidũ resoluendo & à sicco sic. A frido uero etiã inspissando & cõdensando. Secundo humidũ subtile aqueũ exprimẽdo. Et ex his patet aliqua indurata & congelata à frido esse liquefactibilia à calo & aliqua non. Patet ulterius tam calm q̃ frīdum poros inspissare & mẽbrum contrahere exiccando. Patet tertio aliqua indurata à calido nõ à frigido, sed potius ab humido mollescere. Tertio præmittendum ut alis non repugnare eandẽ qualitatẽ secundum speciem aliquem effectum producere, cuius ipsa ẽ remotiua uariata eius impressione uel gradu. Nã frigiditas in manu sor. impressa generat dolorosam sensationẽ, quæ ulterius augmentata sensationem dolorosam tollit, & sic de alijs. Quarto nota saniem laudabilem generari natura uincente, & sic consequi potentiã, aut dominiũ caloris naturalis, econtra uero illaudabilẽ uicta natura, & ꝓ cõsequẽs putredinali calore uincente. & hoc circa litterã declaratũ est. Quinto nota. q licet principale istm quo natura producit saniem laudabilẽ sit naturalis calor, tuuat tñ calor in saniando ab his quę extrinsecus approximãt qñq̃ ꝑse & qñq̃ ꝓ accñs ut patet. Prima cõclo. Frigidũ ẽ ulceribus uel uulneribus alijs pibus maxĩe mordax. Probat, facilius penetrat frigus ad partes uulneratas uel ulceratas alijs paribus. ergo conclo uera. patet consequentia, & assumptũ intelligẽti. Ex quo patet quare spãliter dr ipsum mordax esse ulceribus. Secunda conclusio. Frigidũ indebite occurrẽs cuti indurat cutẽ. Probat, quia inspissat & congelat & humidum exprimit. ergo. Corrolarium. tam à calido q̃ à frigido potest cutẽ inspissando durities cãri. Tertia conclusio. Sequit q facit dolorem saniei generationem prohibendo. Prima pars patuit circa litterã. Et similiter secunda in articulo præcedenti. Quarta conclusio. Licet ita sit per accidens tñ uigorando calorẽ aut in grossando materiam aut calorẽ tẽperando potest frigidum iuuare saniei generationem. patet per unum argumentum adductum ante oppositum.

Ad argumenta principalia rñdeꝛ. Ad primum dicit Aui. illam in illo ordine nominasse, ga frequentius & facilius fit mordicatio à calida q̃ à frigida medicina. & ex hoc etiã habetis quare stupefactiuam inter frīdas nominat, cum tñ aliqua sint calida ut alibi declaratũ est.

Ad secundum dicit q licet tã à calo q̃ à frigido causet mordicatio, causata tñ à calo est causata à frigido specifice distincta. Ad tertiũ negat assũptũ & negat illa cõsequẽtia. oẽ frīdũ ẽ poros constipatiuũ. ergo nullũ est penetratiuũ, ẽ. n. penetratiuũ merito suæ subtilitatis et suæ frigiditate constipatiuũ, & hoc nõ repugnat. Ad quartũ simr neganda est consequentia. stat. n. aliquod sensibile aliquã sensationẽ inducere in primis, & per ulteriorẽ eius impressionẽ illam remouere. Ad quæstum dicit negando consequentiam propter ea quæ in primo articulo dicta sunt. Et dicit ulterius q si aliqua per simplicẽ infrigidationẽ & inspissationẽ siue congelationẽ siue expressionẽ partium humidarum sunt à frigido indurata illa à calido mollescunt, sed calo ulterius resoluẽte humidum indurat, & uoluit Gal. ubi q intense calefacientia ultimate indurant, non autem in principio ut patet. ideo &c. Ad confirmationẽ dr pro nũc ut mihi occurrit quod extremis congelatis à forti frigore partes subtiles exprimẽte superueniente aqua frigida confert. Probat, quia ratione frīditatis non unit frigus interius profundatiũ ad intra, unde & magis uigoreꝛ & accẽtreꝛ ut. 8. probleu. 18. probleumate. ex parte autem humiditatis linit humiditas congelata & æquat, ut colr ibidem, quare &c. Alis forte alr dicã. Ad ultimũ tã cõcessum est frīdũ per accñs tẽperando calorẽ & æqñ nimis subtilẽ materiã, aut calorẽ iuuando saniei causatiuum, nec hoc repugnat dictis in quæstione apho. &c. Aristo.

Quæstio. xiij. Aphor. xxvij.

VTRVM Aqua quæ cito calefit uel infrīdat sit leuissima. Arguit multipliter q non. Primo. quia aqua lacunalis uideꝛ cito calefieri, & aqua stantes magis quã motæ calefiunt, & tñ non sunt subtilissime. ergo. patet consequentia, & assumptũ: quia quiescens sub radijs solis uehementius calefit, ut. 7. probleumatũ. 36. ꝓbleumate. Secundo facilius calefit & infrīdat aqua pluuia lis q̃ fontis, quia rarior uel subtilior, quæ tñ non leuissima est, immo multas. s. apta est cãre ægritudines, cũ facile putrescat, ut in libro de aere aqua & regionibus. & secunda primi. ca. de dispõnibus aquarũ. Tertio. quanto aqua est frīdior tanto facilius infrīdat & uelocius, tardius uero calefit. & econtra uero quanto aqua est calidior uelocius calefit et tardius infrigidat. ergo nulla uideꝛ aqua quæ sit apta uelocius calefieri & uelocius infrigidari alijs. consequentia uideꝛ nota, & prima pars assumpti patet, quia sicut est frīdior ita minus habet de re sistentia infrigidanti et maior ẽ cum eo symboleitatem. econtra sicut est calidior cũ calo. Quarto sequitr quòd aqua aliqua calior exñs uelocius infrīdareꝛ q̃ ipsamet exñs frīdior uel minus cala. consequens est falsum, ut ꝓbabit. & argr consequentia, quia signeꝛ. a. aqua leuior quæ facilius calefit & infrigidatur. & patet. a. esse calidiorẽ. b. uel minus frigidã, quia. a. aqua rarior est siue subtilior, & alia sunt paria, ut pono ex parte mixtionis & simplicitatis. ergo calidior non apparet aliter unde ꝓueniat huiusmodi caliditas maior. sed falsitas consequẽtis arguit ponendo. d. esse terminũ frigiditatis tam. a. q̃ b. aquæ acquirendũ per infrigidationẽ, & sic. c. gradus frīditatis, sub quo est aqua. b. et arguit. prius q̃. a. ad. d. gradum frigiditatis perducat. deduceꝛ ad. c. sub quo est b. sed stante. c. gradu cum aliis paribus erit aqua æque densa sicut nunc. b. ergo ab illo instanti usq̃ ad instans in quo erit sub. b. æque tarde & difficulr frigefiet sicut b. & cum hoc. b. minus distat. ergo citius acquiret. b. d. terminum q̃. a. & per consequens &c. Aristo. Auicẽ.

Ad oppositũ est Hip. in apho. Et Gal. in cõmẽto. Et concordantiæ allegatæ. Primo nota per aquam &c. q calefit intelligi debet aqua, quæ facilius transmutatur à calore. Secundo nota non ulr ad aquam esse subtilioꝛem sequit ipsam esse laudabilioꝛẽ. Patet, quia potest esse coniuncta alicui alteri malæ proprietati uel dispõni.

Tertio nota. aquam aliquam alia posse reddi subtilioꝛem uel grossioꝛẽ ex parte frigiditatis maioris uel minoris, uel ex parte cõmixtionis rei extraneæ cũ illa. Patet satis. Prima conclo: Non quælibet aqua quæ facilius alia calefit aut frigefit est laudabilioꝛ eadem aut naturæ leuioꝛ. Patet, qa põt eẽ cũ hoc ꝓprietas in ea deteꝛioꝛ, ut q facilius putrefit ulr aliquod huiusmodi, iõ &c. Secũda cõclo. Alijs exñtibus pibus aqua q̃ facilius calefit. &c. est leuioꝛ. Probat. hęc ẽ rarioꝛ. ergo. assũptũ patet. qa uelociꝛ &c. nõ ꝑt ꝓuenire nisi ex raritate subst̃tię aut nisi ex frīditate &c. sed hęc oĩa ponũt paria, iõ &c.

Ad argumenta patet responsio. Ad primum dicitur quòd aquæ lacunales & stantes non alijs paribus facilius calefierent, ut motis aquis fluxibilibus & si paribus alterantibus exponeretur. si tamen ponerentur unã stare & aliam quiescere non est ad propositum. Ad secundum dicitur de aqua pluuiali non sunt alia paria. Ad tertium negatur assumptum, & ad alia alias declarabitur solutio.

Quæstio.

Quæstio. xv. Aphor. xxviij.

VTRVM Sitis nocturna conuenienter remouea tur per somnum. Arguit multiplicit ꝙ non. Primo. aliqua talis sitis remouet per uigiliam potius ꝙ̄ per somnum, ut proueniens à calido. ergo argumentū colr pri ma quarti trac. 2. cap̄. de regimine sitis febricitantium in fine. & sitis quidem quandoq; fit à frigido, & ipsam remouet somnus. quandoque à calido, & ipsam remouent uigiliæ. & colr. 13. tertij. cap̄. de siti. Secundo. somnus non remouet causam sitis. ergo. probatur assumptum, quia non restaurat humidū roridū in ore stōchi resolutū. Confirmatur, quia in somno calo naturali reflexo fit fortior exiccatio cū calor uigoret. ideo &c̄. Auicē.

Tertio. sitis nō aufertur per somnū nec per uigiliam. ergo. assumptum patet, quia per nullū istorū restauratur humidum substantificum.

Sitis duplicit. Sitis p̄ternaturaliter multiplex.

Oppositū uult Hipp. & Gal. Primo nota duplicem esse sitim, s. naturalem & præter naturam. Naturalis ē consequens &c̄. Præter naturam uero consequens causam præternaturaliter exiccantē. Secunda distō. Sitis præternaturalis est multiplex, quia quædam consequit cibi & potus superflue accepti indigestionē. Et quædam aliam cām præternaturalē os stomachi præternaturaliter exiccantē ut febris aut aliquā materiā malā ori stomachi præternaturaliter occurrentē. Tertio præmittendum ꝙ licet sitis præternaturalis cōsequeret humidi roridi consumptionē, nō tñ tanꝙ̄ immediatā cām, sed cō sequit malā complionē calam, uel calam & siccā ab aliqua cā īpressa siue extranea siue naturalis fuerit. Prima cōclo. Et si somnus sit sitis naturalis remotiuus, nō tñ corpus naturaliter sitiens bonū est sine potu dormire. Patet prima pars, quia aufert omnē sensationē. Secūdo, quia debet potu sedari & non somno sicut & fames. Se cunda conclusio. Non cuilibet siti proueniēti à causa præter naturam competit somnus. Patet de sui cōsequē te impressionē cibi uel potus uehementer calidi aut ma teriæ ualde calidæ latentis superueniens somnus agitat illam & ipsam ad os stōchi euaporare facit, unde & augetur sitis. Tertia conclusio. Siti proueniente ex superfluitate cibi uel potus inquantum indigestio causa est si tis conuenienter sedat per somnū. Probat, quia somnus corpus humectat & materias illius sitim exiccantes resoluit & digerit. ergo &c̄. patet consequentia. & assumptum intelligenti istā conclonē noluit Hipp. Quarta conclusio. Licet ita sit tñ cōtingens est sitim ita esse uehementem ꝙ sibi conueniat potus.

Ad argumenta patet respōsio. Ad primū dr ꝙ uadit ad intellectū secundæ cōclonis. per cibū. n. frīdū cū nō digerit fit sitis propter malos uapores ad stomachū peruenientes & illa remouet per somnū. Cibo uero dato ca lido existente reuocato calore calidiores eleuant uapores & retinent, quare fit sitis maior. Et ad eundē intellectum uadit auctoritas Auicē. in tertia tertij. Ad secundum & tertium patet solutio.

Quæstio. xvi. Aphor. xxx.

VTRVM In prægnante cōperat phlebotomia. Auerr.

Arguit multiplicit ꝙ sic. Primo quia prohibet abor sum ut. 7. colliget alleg. cap̄. 4. & 21. tertij. trac. 2. ca. de conseruatione embrionis. & fortasse non excusat in quibusdā horis quin soluat et mundificet sanguis eius, ut non corrumpat embrionē ꝓp malitiā cōplonis eius, & tu declara & Auicē. etiā quando retenta sunt menstrua ante imprægnationē. Secundo. quia ibi conuenit abstinentia. ut quarto de accidenti. cap̄. de accidentibus stomachi. & 13. tertij. cap̄. de uomitu. Tertio. pharmacia plus nocet ꝙ̄ phlebotomia, sed ipsa non nectio aborsum prouocat, ideo &c̄. assumptū probatur, quia nocet uentositate sua agitatione & euacuatione, & sic nō phlebotomia. Quarto. quia stante repletione sanguinea multa cōperit. igit &c̄. Quinto de phlebotomia superiorum partium. Confirmatur, quia matrix non attrahit sanguinem mēstruum, ut quinto de simplicibus dicina. cap̄. 2. dist. 6. Vltimo. quia non quælibet sanguinis subtractio sufficit fœtum mortificare. Gal.

Corpus p̄gnans dupl'r. Phlebotomia duplex

Oppositum colligitur ex cōmento & Apho. Prima distinctio. Corpus prægnantis potest esse culpate sanū, aut inculpate sanum. Secunda distinctio. In inculpate sano potest peccare sanguis, aut in quanto, aut in quali, aut utroq; modo. Tertia distō. Phlebotomia potest es se superflua & non superflua, siue quantitate continua siue discreta. Prima conclusio. Alicui prægnanti com petit phlebotomia. Pro isto est Auerr. & Auicē. ubi supra. Et arguit ratione, quia ex superfluo sanguine pos set suffocari aut corrumpi fœtus. Secunda cōclo. Nul li prægnanti non culpate sane aut in qua sanguis dimi nutus fuerit à quantitate naturali competit phlebotomia. Patet, quia per qualibet subtrahitur de nutrimen to requisito ad fœtus conseruationē. Tertia cōclusio. Licet ita sit, non tamen quælibet phlebotomia in tali ē prouocatiua aborsus. Patet quia potest esse sic modica, ut uirtutē mātricis et fœtus nō naturaliē deficiat. iō &c̄.

Quarta conclusio. Sanguine in quali aut quanto pec cante in prægnante potest phlebotomia cōperire de quā to. Patet de quali, quia potest esse sanguis ita malus, ꝙ si non euacuaretur fœtum occideret.

Ad argumenta patet solutio.

Quæstio. xvij. Aphor. xxx.

VTRVM Quanto fœtus sit maior mulier phlebotomata citius aborsum incurrat. Arguitur multipli citer ꝙ non. Primo. quanto fœtus est maior uidet uirtus in eo esse fortior. ergo potentior ad tolerandum debilitatem ex phlebotomia uel exinanitione proueniēntem, & ꝑ cōsequens tardius &c̄. Secūdo. pauciori tūc eget nutrimento. ergo. assumptū arguit, quia sic se habet fœtus minor ad maiorē. i. maioris ætatis sicut puer minor ad maiorem. sed maior facilius tolerat ieiunij & minus indiget puer o minori. ergo &c̄. consequentia nota & assumptum intuenti. Vel sic. facilius maior fœtus uel longiori tempore potest sine nutrimento conseruari. ergo &c̄. & patet. Tertio. quia in principio eget pro faciendo augmēto & nutritione. Quarto. in principio in prægnante sunt humores crudi uomitus appeti tus prostratus quæ corriguntur in processu. & hæc uehementer indicant non esse fiendam phlebotomiam ne fiat phlegmaticorum incrudatio uel cholericorū ebullitio. quarta primi. cap̄. 2. & quia nauseatiuam satietatē patienti non competit phlebotomia ut ibidem, ideo &c̄. Abor sus cā dupl'r. Phlebo tomia noces p̄ gnanti dup.

Ad oppositum est conclusio apho. Prima distō. Cau sarum aborsum prouocantium, quædam sunt per se & quædam per accidens. Exemplum primi, ut pharmacia uenenum & huiusmodi. Exemplum secundi, sicut do lor fortis aut aliquod tale. Secūda distinctio. Nocumē tum prægnantis ex phlebotomia contingens est duplex s. per se & per accidens. Per se est subtractio nutrimēti & uirtutis consequenter debilitatio. Per accidens sicut fœtus agitatio, frigiditatis introductio uel incrudatio. hæc. n. proueniunt per accidens propter dispositionē in corpore repertam, & non quia phlebotomia sit huiusmodi per se causatiua &c̄. Tertio præsupponēdum fre quenter plus operari ad esse, tum producendum causam per accidēs ꝙ̄ per se determinata data, ut in antiparista si & in multis aliis. Prima conclusio. Phlebotomia tā fœtui paruo ꝙ̄ magno facta est per se nocitiua uel apta nocere. Patet, quia est per se nutrimenti subtractiua.

Secunda conclusio. Licet ita sit, maioris tamen nocumenti per se productiua fœtu maiori existente ꝙ̄ mino re aliis paribus. Probatur sic. pluri indiget nutrimento fœtus maior ꝙ̄ minor. igitur &c̄. cōsequentia tener, qa si pluri indigent sit ꝙ in duplo pluri, & indigeat minor una libra, maior duabus. & patet ꝙ facta phlebotomia unius libræ in maiori subtrahitur medietas nutrimenti, ubi in minori nihil subtrahitur. ergo. Ex ista conclu

Digitized by Google

sione sequitur aliquã phlebotomiam in maiori esse per se nocitiuam & abortus prouocatiuam, quæ in minori esset fœtus conseruatiua, sed non econtra. Tertia conclusio. Licet ita sit æque ꝓportionaliter, tñ subtracto nutrimento in maiori & in minori, unde inde sequat mors citius moritur minor ꝙ maior. Quarta conclusio. Licet ita sit, per accidens tamen plus potest phlebotomia nocere primis mensibus & fœtu existente minori ꝙ fœtu exñte maiori. Patet, qa plus abũdant homores mali quos cõtingit uenas reingredi & includi. & hoc frequẽtius. Quinta cõclo. Etiã cõtigit oppositũ licet rarius.

Ex quibus patet responsio ad quæsitum ꝙ per se & non per accidens &c.

Quæstio. xviij. Aphor. xxxiij.

VTRVM Apho. 33. sit uerus. Et arguit̃ multipliciter ꝙ non. Primo, quia in tali fluxu trahitur materia ad membrum nobile uel uersus ipsum uel saltẽ nobilius. Secundo materiæ menstruales sunt grossæ crudæ secundum plurimum indecenter per fluxum sanguinis narium euacuabiles. ergo. patet consequentia & assumptum intelligenti.

Menstruor retẽtorũ cã multiplex.

In oppositum est Hipp. Nota ꝙ menstrua retinentur quandoq; propter multum phlegma grossum oppilans, aut etiam sanguinis ipsius grossitiem aut phlegmaticitatẽ. quandoq; uero propter aliud impedimentũ ipsa materia sanguinea non phlegmatica existente. Prima conclusio. Retentis menstruis propter phlegmaticitatem & grossitiem sanguinis secundũ plurimum nõ ẽ laudabilis fluxus sanguinis narium. Patet, quia per ipsum euacuatur sanguis magis cursibilis & retinet phlegmaticus & grossus. Secunda conclusio. Retentis mẽstruis ex sanguine dominante non multum grosso bonũ est. patet. Tertia cõclo. Non tota materia per mẽstrua educenda per fluxum sanguinis narium euacuatur. Patet, quia plurima est ibi collecta materia fecalis non apta sic euacuari. Confert tamen quia euacuata parte aleuiatur uirtus supra residuum, & digerit resoluit et cõsumit. Quarta conclusio sequitur. Melius est hunc fluxum à natura fieri ꝙ ab arte patet.

Ad argumenta patet solutio. Nota primo, nares dicunt̃ locus minus periculosus respectu partium aliarum superiorum per quas sanguis euacuatur.

Quæstio. xix. Aphor. xxxv.

VTRVM Mulieribus præfocationẽ matricis patientibus, aut difficulter parientibus competat sternutatio. Arguitur multipliciter ꝙ non. Primo, impossibile est matricis causari præfocationem. ergo. patet consequentia. & assumptum arguitur, quia si sic maxime fieret ex menstrui uel ex spermatis retentione. ut. 21. tertij. trac. 4. alleg. ca. 16. & 6. interiorum. Sed arguitur ꝙ non. Primo, quia tunc in omnibus parientibus & ꝓgnantibus esset præfocatio. Secundo, quia in uiris retento spermate fieret præfocatio, quia si minus corruptibile est sperma uiri, nec minus ad cor & cerebrum euaporabile, consequens est contra experimentum. Tertio, quia tunc deterior esset præfocatio menstrualis quã spermatica contra Auicẽ. 21. tertij. alleg. capi. & Gal. & arguitur cõsequentia, quia sanguis menstruus ante putredinẽ est uenenosus, sperma autem non pessimum enim est uenenosum menstrui ut pridie declarauit, quia eius contactu fruges non germinant, acescunt musta, moriuntur herbæ, & amittunt arbores fructus, ferrum rubigo corrumpit &c. unde suppositum mulieri prohibet impregnationẽ. 2. cañ. capi. 8. de sanguine. Et Diasanguis ex menstruis fluens mulieres generare non sinit aliarum mulierũ corpora permutat, & ubi fusum fuerit si supertranstierit mulier non generat. Et Serap. capi. de sanguine. si linitur uirga hora coitus &c. Quarto quia in tali præfocatione semper deberet fieri spasmus fumo uenenoso cõmunicato uentriculo cerebri & epilepsia, immo non uidetur differre ab apoplexia uel epilepsia cum oĩa accidentia similia utrobiq; contingant.

Mꝛicis pfocatio qd.

Secũdo ad principale. sternutatio attrahit materias ad cerebrum. ergo auget præfocationem. patet consequentia. & colr assumptum quinta tertij. capi. de sternutatione. &. ca. de cura catarrhi. unde & non conuenit nisi præcedente euacuatione in cura catarrhi. Patet etiã qa in sternutatione fit motus uersus sursum. Confirmat sternutatio non competit corpore multum repleto, sed secundum plurimum præfocatus est multum repletus. ergo. patet consequentia. & assumptum intelligenti.

Ad oppositum est apho. 35.

Rñdendo ad quæstionẽ primo præmittenda sunt notabilia pro quorũdam terminorũ declaratione. Secũdo ponam conclusiones de quæsito. Primo præmittendũ est quid per matricis præfocationem intelligere debeamus, quæ est anhelitus prohibitio uel impedimentũ consequens mꝛicis nocumentum. Ex qua descriptione colligitur primo mꝛicis præfocationem non esse dispõnem in matrice repertam. non. n. prohibitio anhelitus est matricis passio licet sit à matrice membris spirituabilibus ꝓ colligantiam cõmunicata. Sequitur secundo præfocationem non esse ægritudinẽ ut sic eo ꝙ est actio læsa puta ablata uel qualitercunq; aliter impedita uel læsa. Patet tertio ꝙ est spiritaliũ membrorũ lęsio siue passio.

Secundo principaliter sciendum huiusmodi præfocationem principaliter ex duabus causis prouenire. s. mẽstruorum retentione superflua. Vnde sexto interiorũ. capi. 4. quatenus &c. si hæc passio sit suffocatio uel anhelitus ablatio uel species spasmi non credimus esse hãc nisi propter menstruorum uel spermatis cessationẽ. Et Auicẽ. 21. tertij. alleg. capi. Verum causa ipsa cum cõprehenditur est ꝙ accidit retentio menstruorũ aut spermatis in adolescentibus & uiris potentibus in primis cũ sint uiri potentes & uirginibus, & uiduis &c. retentis enim menstruis aut spermate putrescunt aut qualitatem acquirunt uenenosam, aut exhalante spumoso calido secundum plurimum ad frigiditatem superfluam adducũtur, ita ut talis frigiditatem in se excedentem habeãt uenenositati coniunctam, unde & ab ipsis eleuantur uapores uel fumi mali. s. frigidi & uenenosi & naturę horribilis, qui diaphragmati occurrentes ipsum quasi immobilem & stupidum reddunt, quare difficultatur anhelitus. Occurrentes uero cordi inducunt syncopim uirtute trahente spiritum & rem uenenosam calorem fortiẽ opprimentem, uel pulsum aut cordis tremorẽ inducũt. Ad cerebrum uero prouenientes mordicãdo uelamina forte causant nocumentum & rete lædendo & cerebri uentriculos si ad eos perueniãt. unde. 21. tertij. alleg. ca. & peruenit ad cõmunitatẽ fortem cordis & cerebri mordicatione uelaminis & rete & uenarum pulsatilium & gestarum. Ex quibus tanq; ex fundamento patet primo, quare apud præfocationem fit frequenter syncopis tremor & pulsus cordis non nũq; & spasmus & epilꝛia. hac n. uenenosa materia cordi uel cerebro uenenosos fumos cõmunicante causant accidentia prædicta. Ex quo patet aliquam mulierem simul posse esse ex hoc syncopizantem, epilepticam apopleticam & præfocatam. Patet secundo ridiculum esse dictum mulierum dicentium matricem ita sursum ascendere ut corpulentia sua anhelitum præfocet uel impediat. solus. n. hic fumus prouenies hęc seua inducit accidentia secundum modum iã dictum, & ita ad hoc uide rationes. 6. interiorum. 4. ca.

Galꝛ. Pꝛefocatiõis cañ. curatius est coitus.

Patet tertio quare in cura præfocationis confert coitus. unde. 21. tertij. ut supra. Si eius causa est retentio spermatis oportet ut nuptui tradatur. Et infra. Et oportet ut intromittat obstetrix manus suas in uulua eius inunctas oleo de iclio aut nardino aut laurino. & cõmoueat portã uulue & mꝛicẽ cõmotione plurima leui. Et necessarium est ut associetur ei cum delectatione dolor & sit sicut dispõ coitus, ipsa. n. fortasse expellet sperma frm & saluabit. qđ. 6. interiorũ Galꝛ. recitat se uidisse.

Tertio

Idem. Tertio principaliter premittendum est q̄ licet in sternutatione fiat principaliter motus ad superiora, excussis tamen & fortiter commotis inferioribus propter colligantiam, fit etiam motus ad inferiora. Q ualiter autem fiat motus sternutationis & à quibus causis proueniat infra uidebitur. Q uarto premittendum dupliciter posse sternutationem aut aliquod remedium curatiuum in ægritudinibus approximari .s. coacte & regulariter. Prima conclusio. Ante actualem aduentum paroxismi præfocationis stante corporis repletione prius est corpus euacuandū q̄ sternutatio introducatur. Probatur. per huiusmodi euacuationem præseruatur corpus à paroxismo, uel saltem superueniēs paroxismus erit leuior. ergo conclusio uera. patet consequentia, quia materia erit multo paucior. Secunda conclusio. Sternutatio in corpore actualiter præfocantis introducta secundum plurimum coacte approximatur. Probatur, quia secundum plurimū corpus est repletum humoribus uel humiditatibus q̄ per agitationē ad superiora ad cerebrum traduntur inferentes nocumentum. ergo conclusio uera. consequentia tenet ex quid nominis coacte approximationis. & assumptum satis patet, quia tamē euigilatione uirtutis sub uenenosa materia sopitę & oppressę & eductione uenosorum fumorum cerebro & spiritualibus cōmunicatorum, sequitur maius iuuamē tum q̄ nocumentum ex motu & tractu materierum ad loca illa, & ne anhelitu sublato tandem sequatur mors, melius est sternutationem prouocari. Ex quo sequitur q̄ siue corpus repletum siue non repletum fuerit est in tali casu sternutatio prouocanda, licet securius sit sternutationē prouocare corpore nō repleto q̄ repleto. Tertia cōclusio. Siue partus fuerit naturalis siue nō naturalis, sed abortiuus ſtāte difficultate anhelitus est sternutatio ꝓuocāda. Probat per cām uerificātē cōclusionē aphorismi, qa agitat fortiter matrix, ad qđ sequit uel seq apta est ligamētorū ruptura & fœtus excussio. ideo.

Sternutatio dupliciter.

Q uęstio. xx. Apho. xliij.

VTRVM aphorismus. 44. sit uerus. Et arguitur multipliciter q̄ non. Primo. quia mulier præter naturam tenuis non potest concipere. ergo quæstio falsa. patet consequentia & assumptum arguitur, quia in ipsis deficit materia nutricationis. ergo à fortiori generationis. Secundo quecunq̄ habent siccas matrices non concipiunt. infra apho. 63. Tertio hoc esset propter subtractionem nutrimenti. Contra, quia non quælibet sufficit sed requiritur aliquanta. sit ergo q̄ requiratur libra. & patet q̄ per mediam libram poterit ingrossari prius q̄ abortiat. Q uarto muliere non ingrossata nō fiet aborsus. ergo à fortiori nec ipsa resumpta uel crescente. ergo &c̄. consequentia tenet, eo q̄ fortior est uirtus. & assumptum arguitur ponendo q̄ fœtus indigeat pro eius nutrimento quinto mense quinque lib. nutrimenti. 6. 6. 7. 7. & sic deinceps. & sit herta prægnās præter naturaliter extenuata à longa ægritudine releuata, cuius uirtus paulatine resumatur, ita q̄ in secundo mense possit restaurari libra sanguinis ultra illud quod in principio impregnationis, & in. 3. tres. & in. 4. quatuor & sic deinceps. & sit uirtus fœtus attractiua ita fortis q̄ omni mense sufficiat istum sanguinem sibi totum attrahere. & patet q̄ ista est præter naturam tenuis & concepit & nō abortit. Et si ponatur q̄ per quatuor uel quinque dies incipiat ingrossari ante partum naturalem totus falsificabitur aphorismus.

In oppositum est apho. cum cōmento. Primo præmittendę sunt quędam distinctiones & notabilia. Secūdo conclusiones de quæsito. Prima distinctio. Tenuitas præter naturam est duplex. .s. reparabilis & irreparabilis. In proposito est sermo de reparabili. Secunda distinctio. Tenuitas huiusmodi est duplex. quędam ultimata & quędam non ultimata. Intelligo per ultimatam ualde notabilem ultra quam non posset stante potentia conceptiua notabilem tolerare tenuitatem. Tertia distinctio. Huiusmodi ultimata tenuitas quandoq̄ coniungitur magnę debilitati principalium membrorum & quandoq̄ nō. Exemplum primi, sicut in fortiter extenuata à causa primitiua ut fame uigilia & ex nulla notabili impressione mala facta in principalibus membris. Exemplum secundi, sicut extenuata in longa ęgritudine, ut phlegmatica cōtinua uel ęthica curabili aut simili. Q uarto supponēdum q̄ licet uirtus regitiua totius intendat simul in pregnante fœtus & matris conseruationem, stat tamen q̄ attractiua uirtute membrorū matris superante in attrahendo uirtutem fœtus extenuetur aut debilitetur fœtus & econuerso. Q uinto supponendum q̄ membrorum inanitio uehemens stante uirtute non multum debili est causa uehementię attractionis. hoc patet in conualescentibus. Vltimo supponendum q̄ uirtus regitiua totius ad fines duos naturaliter intenta quantum potest totaliter uel partialiter utrunq̄ ipsorum attingit. in conualescente. n. licet sit magna necessitas resumptionis, pars tamē nutrimēti cedit in sperma, & in muliere in menstruum, & sic de alijs. huiusmodi autem causa est alibi inuestiganda. Prima conclusio. Non quælibet tenuitas præter naturam impedit conceptionem. Patet, quia non quælibet aufert materiam generationis per ultimam suppositionem, cuius aliqua intantum paucificet q̄ omnino impediat. Secunda cōclusio. Non omnes præternaturaliter tenues concipientes abortiunt prius q̄ grossescāt. Patet, quia potest intātū modicū à naturali habitudine labi q̄ prius q̄ fœtus multo indigeat nutrimēto, erit mater cōplete resumpta, ut posset in terminis declarari. ergo &c̄. Tertia conclusio. Vltimate tenues ad intellectum datum concipientes sine notabili debilitate principalium membrorum non necessario abortiunt prius q̄ grossescāt. Probatur sic. stat in talibus uirtutem potentem esse ad restaurā dum quantum necessarium est fœtui & suę resumptioni. ergo conclusio uera. patet consequētia & assumptū, ponendo q̄ à causa primitiua ut ieiunio sit inducta ista macies uel tenuitas. Q uarta conclusio. Vt plurimum ultimate tenues cū notabili debilitate principali, si ingrossentur in processu abortiūtur prius q̄ ad naturalē habitudinē reducantur. Probatur, quia ex quo uirtus debilis est nō sufficit nutrimentū multiplicare sufficiēs pro fœtus augmento & restauratione proprie. Si ergo resumit signū est plurimā partē profœtu requisitā à mēbris matris attrahi, quare extenuat & debilitat fœtus, & ex consequēti cito fit aborsus, & hoc debet intelligi ubi totaliter crescat. uer. g. sint necessarię tres libręfœtui, subtrahātur duę, & per cōsequēs corrolarię sequit in casu cū ualescēte melius esse nō resumi q̄ resumi & debilitari aut in præexistente debilitate cōseruari q̄ aliquo certo modo fortificari. Et ex his sequit etiā aliqū melius esse pro salute fœtus prægnātem debilē esse q̄ fortem. Itē q̄ fortitudo mēbrorū matris pōt esse causa aborsus. Tertio q̄ stāte regimine oīno cōsimili citius incurreret aborsum fortis debili alijs paribus. Sequit etiā uirtutē debilē matris eē potētē phibere aborsum, ubi uirtus fœtus ad hęc nō sufficit. Et ex his etiā cōprehendi pōt quō patre & matre robustis frequēter fœtus generat imbecillis. cōsidera tu super hęc. Et plura alia ex his cōcludi possent. Q uinta cōclusio. Licet ita sit, nō tamē necessario sed oppositū cōtingere pōt sicut in casu ultimi argumēti in oppositū. Sexta cōclusio. Stante multa principalium debilitate & longo tēpore acquisita siue grossescat siue nō secūdū plurimū abortit. Patet qa hmōi multa debilitas cū debilitate dicta non nisi in longo tempore corrigitur. Cum ergo fœtus necessitatis multum notabiliter augeatur, sequitur &c̄.

Tenuitas multiplex.

Ad argumenta patet solutio.

Explicit quæstiones Iacobi de Forolivio super quinta particula apho. Hippo.

Digitized by Google

Incipiunt quæstiones eiusdem Iacobi super se-
xta particula aphorismorum Hippocratis.

Quęstio. i. Aphor. ŋ.

VTRVM Aphorismus secundus sit uerus. Et arguitur multipliciter ꝙ non. Primo auctoritate Hippo. sexto hepidimiarum, qui uidetur recte oppositum aphor. ponere. Secundo, nocumẽtum inanitionis deterius est nocumẽto repletionis, sed humidorum peccatum est in repletione aliorũ ecõtra. Cõfirmaẽ septima quarti. tracta. 4. ca. de extenuatione ubi ponit nocumentum pinguedinis minus esse nocumẽto siccitatis siue extenuationis. Tertio qa hũiditas ẽ uitę cõformior ꝙ siccitas. Quarto quia possunt æqualiter labi, ergo possunt esse æque mali lapsus.

Te. cõ. 17.

Auicẽ.

Ad oppositum uidetur esse sententia aphor. & cõmẽti. Responsio cõmunis, quia complexio humida ẽ passibilior, ideo facilius cadit in ægritudines & facilius in ægritudines materiales humidas ꝙ siccior complexio, licet complexio sicca cum præsentia multi humoris sicci & à temperamento distantior possit facilius ægrotare.

Ego autem per ea non compræhendo qualiter respondeat ad argumenta, quia certe non respondẽt. Ideo mihi uidetur aliter respondendum, quia nõ fiunt nares humidæ & semen notabiliter humidum, nisi corpore humido à temperamento multum lapso, & cum hoc per frigidum ualde sic ꝙ humidum calidum excedat ad bonũ sensum. & notum est talia corpora facile ægrotare. Corpora autem à quibus non defluunt &c̃. intelligẽda sunt tantũ non multum sicca, quia nõ requiritur magna siccitas ultra temperamentum, ut non defluant humiditates. nec etiam multum frigida, quia illa etiam facit nares humidas, quare &c̃. Vel dicere possumus ꝙ hic comparat humida phlegmatica ad contraria. scilicet sicca cholerica. Et hoc est uerum.

Et tũc paret soło ad argumenta præterq̃ ad primũ.

Ad quod potest dici ꝙ ibi cõparauit Hip. corpora habentia semen humidum, quia humidum & calidum. & habentia siccum, quia paucum, ut sanguinea melancholicis uel cholericis. Aliter sunt saniora pro conseruatione speciei. Vel aliter sunt saniora, quia minus potẽ ialædi ex coitu, cum per coitum in illis purgẽtur multæ materiæ nociuæ. Vel aliter habentes nares humidas. i. per quas superfluitates cerebri debite expelluntur ꝙ siccitatem habentes. i. in quibus retinentur, et hoc semper est intelligendum cum aliis paribus. Ad alia uero tenẽdo solutionẽ secudã patet faciẽr. soło, qa non uideo secũdũ primam responsionẽ quomodo responderent.

Hęc unica quęstio reperit hactenus impressa sup. 6. part. aphor. Hippo. de mente Iacobi de Foroliuio.

Incipiunt quæstiones Marsilij de sancta Sophia super septima part. aphorismorum Hippo.

Quæstio. i. Aphor. i.

VTRVM In acuta febre infrigidẽtur extrema. Ad partem negatiuam arguiẽ sic. Primo. apate existente extrinseco non infrigidantur interiora. antecedens notat experientia. tenet consequentia, quia caliditas partis apostematis exterioris & dolor tantũ attrahere possunt quantum apa uiscerum. Secundo sic. parte uiscerali apostemata caliditas intenditur & plus trãsire potest ad exteriora. ergo antecedens quãtum ad primam partem notum est, quantum etiam ad secundã cũ non habeant prohibẽs. Tertio sic. ĩ pleuresi nõ infrigidãtur extrema. ergo añs patet ad experiẽtiam. tenet cõsequẽtia cum sit apostema intrinsecũ. Quarto arguitur sic. extrema in febre acuta sunt uiuentia. ergo non debent infrigidari. assumptum notum est. tenet consequentia, quia aniẽa recipitur in calore naturali, ut patet septimo metaph. cõmento. 31. aut secundum aliam computationem. 33. Quinto sic. nullum est agẽs ꝙ ducens frigiditatem extremorum. ergo consequentia tenet, patet assumptum cum caliditas febrilis non possit producere frigiditatem.

Actor.

Ad oppositum est aphorismus. Primo notandũ caliditatem actualẽ totius animalis dependere à spiritu cordis & sanguine hepatis. Istud est concessum cõmuniter omnium. Secundo notãdum ꝙ extrema infrigidãtur. Primo propter causam priuatiuam, quia propter impotentiam expansionis caloris & spirituum ad extrema.

Extrẽo rũ infrigidatiõis cã multiplex.

Hæc impotentia prouenit multis ex causis. Primo propter impotentiam & debilitatem mẽbrorum mittentiũ ut non solum infrigidentur extrema immo interiora, in febre acuta anhelitus frigidus mortale, ut secunda quarti colligitur. Secundo causatur propter oppilationem in uia intermedia contingẽtem, sicut patet in ligatione cũ fune partibus interiacentibus. Tertio causatur hæc impotentia propter resistentiam materiæ frigidæ prohibentis debitã caloris expãsionẽ sicut in morbo chronico. Quarto causatur hæc impotentia propter materiam frigidam in exterioribus existentem liquatam per materiam intrinsecam calidã sicut in fe. uere lypparia in qua calent intrinseca & frigent extrinseca propter hanc causã. Itẽ causatur hæc impotentia propter uehementẽ retractionem caloris & spirituum consequentẽ mordicationem partis sensibilis sicut in rigore uero causato à sparsione cholericæ materiæ supra membra sensibilia. Causat ulterius hæc impotentia propter retractionem factam propter defectum uirtutis ut in syncopi. Causatur ulterius hęc impotentia propter retractionem caloris et spirituũ factam à re pręter naturam calida aut causa doloris. vnde propter nimiam attractionem non possunt expandi sanguis & spiritus. Vltra uero hanc causam sunt accidentia aniẽ ut timor &c̃. propter nimiam contractionem causa frigiditatis extremorum, aut etiam materię frigidę calidum intrinsecus suffocantes, & prohibendo delationem sanguinis & spirituum sunt causa infrigidationis extremorum. Vltra uero causam primitiuam imaginanda est causa positiua quę aliquãdo est humor phlegmaticus aut melancholicus sua frigiditate infrigidans extrema. est aliquãdo causa infrigidationis elementum frigidum existens in extremis ꝙ habens modicam resistentiam non expanso calore spiritu & sanguine se ad gradum deducit ulteriorem secundum istã uiã.

Secundo teneri põt uel ꝙ ultra sanguinẽ & spũm extrema à prędominio sũt frida, uel ꝙ quãuis in eis dominet caritas: qa tũ elementa frida plus fixa sunt, ut sic dicã superãdo cara infridãt extrema, sed credo primã uiã eẽ ueriorẽ quis hęc sit cõior. Prima cõclo rũsalis sit hęc. In acutis morbis pñt extrema infridari. Cõclo probat sic. ꝙ uiã resolonis deficere põt expansio caloris & spũm ad exteriora. igit. añs notũ. tenet cõsequẽtia ex notato. Secundo argr̃ sic. in morbo acuto attractio sanguinis & spũm ad interiora põt eẽ tãta ꝙ phibeat expansionẽ caloris & spirituũ. igit añs patet in apostema re existente intrinsecus magno et ualoroso ualde. Secũda conclusio. In morbo acuto possunt intrinseca infrigidari. Patet propositio per premissum, anhelitus põt esse frigidus. igit, añs allegatũ est secunda quarti. tenet cõsequentia dese. Tertia cõclo. Friditas extremitatũ in morbo acuto dirt a bali extremorũ friditatibus. Propositio patet, qa in friditate pp magnum apa &c̃. licet extrema sint frida, tñ interiora ardent & sitiunt, ut. 4. apho, apho. 47. allegatũ est, sed friditas extremoꝝ in rigore apparẽs, est etiã cum frigiditate partiũ pectoralitũ non existente intrinsecus uehementi causate pectoralium calefactiuo, sicut in morbo acuto cum apostemate intrinseco consimili differunt à frigiditate morbi chronici, ac etiam in modo fiendi, quia talis frigiditas extremorum prouenit propter retractionem calo-

risin

ris in chronico per oppositū & impotentiam expansionis, ut patet secūdo pronosticorum. cōmento. 4. differt etiam ab alijs frigiditatibus, ut satis euidens. Quarta propositio. Stat caliditatem continue intendi & frigiditatem extremorū augeri. Patet propositio aucta attractione caloris & spirituū interius & aucto dolore, ppter caloris intrinseci intensionem.

Istis positis patet solutio obiectorum per se. Ad primum assumptum est dicendum q̄ apostema intrinsecū non est ita impotens ad attrahendum sicut extrinsecū, ideo propter apostemationem extrinsecam non ita infrigidantur intrinseca sicut econtra, intrinseci enim sunt minera caloris & non extrinseci. Ad alium punctum, quia caliditas intenditur solutum est. Ad alium, quia extrema sunt uiuentia cōcedo & dico q̄ anima stare potest cum frigido per tempus respectu equalis ponderis, & dum est in dispositione præter naturā. Ad aliud de pleuresi dicendum q̄ ad apostema intrinsecum non sequitur frigiditas extremorum, nisi apostemate existente ualde magno & doloroso ut trahat sanguinem & spiritus ut uentosa, ideo in multis pleuresibus potest fieri infrigidatio extremorum propter dictam causam & defectum caliditatis naturalis. Ad aliud dictū est quòd agens positiuum &c.

Quæstio. ij. Apho. ij.

VTRVM color liuidus significet pessimā putrefactionem &c. & per liuidum intelligendo eum qui est in uia ad nigrum. Ad partem negatiuam arguit q̄ sic.

Primo. color niger significat putrefactionem peiorē. ergo consequentia tenet, patet assumptum, quia cum propter mortificationem caloris consequatur opacatio, color niger maiorem significādo opacationem significabit caloris maiorem extinctionem & putrefactionem.

Secundo arguitur sic. Color liuidus significat putrefactionem. igitur non congelationem. antecedens ponitur in cōmen. cōsequentia tenet, quia cum putrefactio fiat à calido & congelatio à frigido, 4. metheo. color liuidus significans putrefactionem non significabit congelationem. Tertio sic. Color liuidus significat putrefactionem. ergo caloris naturalis intensionem. antecedēs iam est dictum. tenet consequētia, quia in putrefactione est extraneatio caloris per intensionem.

T.cō. 6.et. 42.

Putrefactio pessima duplex. Cōgelatio duplex.

Ad oppositum est Gal. in cōmento secundo. Primo pro quæstione notandum q̄ per pessimam putrefactionem primo possumus intelligere putredinem qua nulla est peior nec esse potest. Secundo intelligere possumus per putredinem pessimam quę omni salubri putredine est peior, & qua nulla est peior nec esse potest quę non sit sub sua latitudine & denominatione. Secundo notandum q̄ congelatio potest sumi multis modis. Vno modo pro quacunq; humidi ingrossatione siue à calido siue à frigido &c. & isto modo coagulatio aliquando appellatur congelatio. Secundo modo sumitur congelatio pro adunatione seu ingrossatione uel inspissatione facta à frigido positiuo qualiter notificatur proprie. 4. metheo. Tertio notandum quòd extinctio caloris naturalis sumpta proprie est remissio gradualis caliditatis, aut remissio naturalis caloris. Prima conclusio sit hæc. Color liuidus non significat pessimam putrefactionem modo primo. Patet conclusio per argumentum primum. Et probatur sic, quacunq; putrefactione data dari potest peior. consequentia tenet per assumptum. quia sit per te a. putrefactio pessima qua non potest dari peior. arguo sic. a. putrefactio causata est cū finita proportione potentię putrefacientis ad rem putrescibilē. ergo. a. non fuit tanta putrefactio qua non possit dari maior. antecedens est notum. tenet consequentia, quia cum certa proportione &c. ergo cum maiori potuit esse putrefactio maior. arguo consequentiā, quia si &c. ergo cum resistentia potuerit remitti maior erit proportio ad resistentiā. ergo. a. cum maiori proportione &c. quia si eiusdem potentię maior producatur effectus illa non fuit putrefactio, quę non possit dari maior quod fuit intentum. Secunda conclusio. Color liuidus conditionatus ut est notum pessimam modo secundo putrefactionem ostendit. Patet conclusio putrefactione ostensa per colorem liuidum ut est dictum nō datur putrefactio maior quę non sit sue denominationis &c. Patet assumptum, quia si detur putrefactio ostensa per nigredinem ipsa continetur in latitudine & denominatione illius. Tertia conclusio. Color liuidus significando putrefactionem non significat ueram congelationem necessario. Patet propō per secūdū notandū ante oppositū. Quarta conclusio est hęc. Color liuidus significando mortificationem coloris significare potest ueram congelationem per ueram congelationem mortificatur notabile calidum. ergo &c. consequentia tenet cum uera congelatio fiat à frigido. Quinta conclusio. Color liuidus significādo putrefactionem potest sequi ueram congelationem. Patet conclusio, quia ad calidicatem putrefacientem sequi potest coadunatio & ingrossatio humidi quę dici potest quędam congelatio facta cum mortificatione caloris naturalis. Vltima cōclusio. Color liuidus sequi potest extinctionem caloris intensiuam seu extinctionem caloris in sua naturalitate. Propositio patet quantum ad partem primam sic. color liuidus sequitur pessimam putrefactionem, ergo sequi potest intensiuam extinctionem. antecedens positum est. tenet consequentia. ad uehementem putrefactionem euanescente parte subtili cholerica sequitur intensissima extinctio. quantum ad aliam partem conclusio est notissima.

Quibus conclusis patet intellectus obiectorum. Nā quid sit dicendum ad primum & secundum dictum est. Ad tertium etiam respondendū declinādo cōsequētiā.

Quæstio. iij. Apho. iij.

VTRVM in uomitu singultu &c. Negatiue arguitur sic. Vomitus & singultus cōiungi non possunt. ergo &c. consequentia nota, quia apho. supponit eorum coniunctionem. antecedens patet, quia expulsio alicuius à stomacho per uomitum non coniungitur motui stomachi fine expulsione, quia etiam motus fortis in uomitu non coniungitur motui debili in singultu.

Ad oppositū est Hip. in apho. Pro quæstione respōdendum q̄ uomitus & singultus sic cōiungi possunt q̄ post uomitum erit singultus post quem erit uomitus. nam in singulciente stomacho possibile est post singultum stomachum expellere & facere uomitum. Item est possibile saltem quo ad imaginationem simul & semel esse uomitum & singultum respectu distinctarum materierum. Ad rationem ante oppositum dico q̄ motus fortis & debilis, motus etiam expulsiuus & sine expulsione respectu distinctarum coniungi possunt. Appellatur autem uomitus fortis. 13. tertij. alleg. cap. 19. trac. 5. quia in ipso uomitu potentia stomachi fortis est supra materiam quę expellitur, & in singultu potentia non est fortis supra materiam tantum, & ideo singultit stomachus & non expellit.

Quæstio. iiij.

VTRVM rigor sit malus in sudore. Quòd non arguitur sic. Ante sudorem & post rigor est bonus. ergo etiam in sudore. consequentia tenet per simile. antecedens quantum ad primam partem colligitur. 4. apho. apho. 58. & melius in cōmento illius apho. A causone habito sudore &c. Quantū ad aliam partem patet antecedens secunda quarti. alleg. cap.

Ad oppositum est Hipp. in apho. Pro quæstione teneatur conclusio apho. ut dictum est. Ad rationem ante oppositum respondendum cōcedendo antecedens. nā aliquādo in causone materia critice expellitur ad extra uenas ad membra sensibilia quę facit rigorē sic pluries uidi in experientia ad quem cito consequitur sudor. Item etiam rigor ueniens post cōpletum sudorē criticum est

Digitized by Google

bonus ſumendo rigorem modo ſecundo. ſignificat enim cõpletam exhalationem uaporum calidorum. & appellatur talis rigor in uulgari quędam retentia.

Queſtio v. Apho. viij.

VTRVM apho. 8. contineat ueritatem. Negatiue arguitur ſic. Primo. apoſtema poteſt rumpi interius uerſus pyloron ſeu uerſus fundum ſtomachi. ergo neceſſario ſequitur uomitus &c̄. antecedens eſt notum. tenet conſequentia, quia ipſo rupto taliter uirtus expulſiua ipſum expellit per inferius & non per ſuperius faciendo uomitum. Secundo arguitur ſic. poſſibile eſt tale apoſtema eſſe paruum. ergo non neceſſario ſequiſ defectio animi. ergo &c̄. antecedens eſt notum. tenet conſequentia, quia ad ruptionem apoſtematis parui non ſequitur defectus uirtutis. Preterea arguitur ſic. caliditas naturalis non continetur in apoſtemate. ergo neceſſario rupto apoſtemate exit caliditas naturalis. antecedens patet, quia caliditas naturalis, ut ſpiritus continetur in arterijs aut in locis corporis naturalibus.

Ad oppoſitum eſt Hip. in apho. Et Gaſ. in cõmento. Pro queſtione premittendum Hipp. loqui de apoſtemate notabili ſtomachi rumpendo ad intrinſeca. Quo poſito teneatur apho. pro concluſione. Ad primum reſpondetur, quia ſuppoſito q̄ rumpatur apoſtema circa fundum ſtomachi, uomitus tamen conſequitur inſurgẽte uirtute ſtomachi expulſiua ad ſibi nociua expellendum, ſuppoſito etiam q̄ expellat eius uirtus expulſiua per inferiora materiam. Ad ſecundū punctum reſpondendum dicendo Hip. loqui maxime de notabili ſtomachi apoſtemate. Ad tertiam rationem negandū eſt antecedens cum ſua conſequentia dicendo caliditatem naturalem non ſolum in arterijs aut in locis naturalibus corporis eſſe contentā, immo plerunq; ſubſtantiam ſpumoſam ſanies contingit eſſe mixtā, unde euacuando ſaniem caliditas euaneſcit naturalis & eo amplius rupto apoſtemate interiori quo intrinſecus plus caliditatis naturalis continetur, eſt etiā conſequentia neganda, quia dato q̄ caliditas naturalis intrinſecus non contineat. rupto tamē ap̄ate poſſunt euaneſcere ſpiritus & caliditas naturalis à poroſitatibus & locis naturalibus ſpirituū.

Quæſtio vi.

VTRVM ad rupturam apoſtematis pectoris uel pulmonis uomitus cõſequatur. Affirmatiue arguitur ſic. Primo materia apoſtematis rupti ad ſtomachū poterit deuenire. ergo poterit cauſari uomitus. conſequentia ſatis apparens. antecedens patet cum materia pectoris euacuari poſſit per uias uring, ut colligitur. 14. tertij. Secundo ſic. ſtomachus cõpati poteſt pectori & pulmoni. igitur. conſequentia tenet pro tanto, quia compatiente ſtomacho inſurgere poterit ad nociua expellendo cauſando uomitum. antecedens ſatis eſt notum ſaltem propter generalem membrorum adinuicē colligantiā.

Ad oppoſitum eſt Gaſ. in cõmento. Prima cõcluſio pro queſtione. Dicendum q̄ apoſtema pectoris uel pulmonis ruptum accidentaliter & contingẽter poterit ſequi uomitus. Hanc concluſionem probant obiecta ante oppoſitum adducta. Secunda concluſio eſt hęc. Per ſe ad talem rupturam non conſequitur uomitus ſed tuſſis &c̄. Patet propoſitio propter membrum in quo ruptum eſt apoſtema non eſſe ſtomachum & propter materiam non effundi, niſi cum magna difficultate ad ſtomachū, q̄ uero conſequatur tuſſis notum eſt. tranſeunte materia ad pectus inſurgit uirtus pectoris ad expellẽdum, & ideo tuſſit. aliquando etiam conſequitur ſuffocatio effuſa materia ad cannam pulmonis & loca ſuffocati. Conſimiliter de ruptura apoſtematum inteſtinorum. Vltimo notandum Gaſ. intelligere de omni apoſtemate intrinſeco rupto notabiliter magno ſiue extrinſeco ad quem defectus uirtutis conſequitur propter cauſam poſitam in commento.

Queſtio vij. Apho. ix.

VTRVM deſipientia in fluxu ſanguinis ſit mala. Negatiue arguitur ſic. deſipiẽtia poteſt eſſe critica. igitur non eſt neceſſario mala. antecedens patet. aſpicienti ſigna critica. antecedens patet etiam deriuata materia uerſus caput tenet cõſequentia, quia ſigna critica ſequẽtia digeſtionem materię ſunt bona & non mala.

Ad oppoſitum eſt aphoriſmus. Pro queſtione reſpõdendum dicendo q̄ talis deſipientia mala eſt ſequẽs multam ſanguinis euacuationem. Propoſitio ſic arguitur. hęc talis ſignificat uehementem defectum uirtutis. ergo. conſequentia eſt nota antecedens patet, quia cum uirtus cerebri ut operetur requirat multam quantitatem ſpirituum, & ſpiritus deperdantur ſeu euacuentur propter multam ſanguinis euacuationem, ideo alienatio conſequitur & deſipientia. & maxime continet hoc ueritatem non conſtante uirtute, immo uirtute apparẽte multum debili, quod per pulſum comprehendi poterit. Item etiam non precedentibus ſignis completę digeſtionis. Ad rationem ante oppoſitum reſpondẽdum q̄ deſipientia de qua arguis non ſequitur multum fluxum nec eſt cum magna debilitate uirtutis. Q uomodo ſpaſmus de inanitione conſequatur ad euacuationem, tactū eſt ſecundo huius, ideo non repetatur nunc.

Quæſtio. viij.

VTRVM ſpaſmus importet maiorem defectū q̄ deſipientia. Affirmatiue in cõmento eſt Gaſ. Negatiue arguitur ſic, ſi deſipientia importaret minorē defectum. ergo quandocunq; ſpaſmus de inanitione ſequatur euacuationem, deſipiẽtia etiam ſequitur. antecedẽs eſt falſum ad experientiam. conſequentia tenet, quia maiorem defectum pręcedit defectus minor. Pro queſtione premittendum quod in cõmento ponitur & tenendum eſt. Notandum q̄ deſipientia conſequitur ad fluxum ſanguinis maxime partiū ſuperiorū ut narium &c̄. quo maxime debilitantur uirtutes cerebri, & maxime contingit deſipientia in habentibus cerebra debilia, ſi tamen ſequatur deſipientia ſpaſmum ſicut eſt poſſibile non inconueniens eſt ipſam eſſe cum maiori defectu uirtutis. de ipſa tamen loquitur Gaſ. ut eſt dictum &c̄.

Queſtio. ix. Apho. x.

VTRVM uomitus & ſingultus ſint mali in iliaca paſſione. Ad partem negatiuam arguitur ſic. uomitus & ſingultus ſignificant materiā ſuperius deriuari. igit̄ nō ſunt mali &c̄. añs eſt notū ſatis, tenet cõſequentia, q̄ deriuatio materię à loco morbi ẽ bona ī morbo.

Ad oppoſitum eſt aphoriſmus. Pro queſtione premittendum uomitum & ſingultum iliacam poſſe pręcedere paſſionem, poſſe etiam ſibi coniungi & ſequi. Secundo premittendum uomitum & ſingultum cauſari poſſe à cauſa primitiua aut corporali & non habere dependentiam ab iliaca paſſione. Prima cõcluſio. Vomitus & ſingultus pręcedentes iliacam paſſionem poſſunt eſſe mali per uiam ſigni, & etiam non eſſe mali. Concluſio quantum ad primam partem perſuadetur ſic: materia poteſt deriuari à ſtomacho ad inteſtina ut cauſet paſſionem iliacam. ergo. antecedens ſatis eſt notum. conſequentia tenet, quia uomitus & ſingultus poterunt nunquam tale paſſionem iliacam. Quantum ad aliam partem propoſitio eſt euidens, eo q̄ ſingultus & uomitus non neceſſario aliquam habent uel habebunt iliacę paſſionis colligantiam. Secunda propoſitio. Vomitus & ſingultus inchoantes cum iliaca paſſione ſignificare poſſunt uehemens malum & non. Propoſitio quantum ad primam partem patet, quia contingere poſſunt propter colligantiam ſtomachi ad inteſtina, aut propter materiam non ſolis inteſtinis, immo ſtomacho cõicatam.

Tertia ꝓpoſitio. Vomitus & ſingultus ſequẽtes iliacam paſſionem, licet non neceſſario ſint malum ſignū, quibuſdā tamē ſuppoſitis limitationibus & circunſtātijs malū ſignificant. Propoſitio quātū ad partē primā patet per rōnē adductā ante oppoſitū iliaca paſſiōe pẽdente

dente à materia phlegmatica oppilante, tunc enim uomitus & singultus non sunt necessario mali, quia mortales. Quantum ad partem secundam patet conclusio. quia si sequantur passionem iliacam per uiam colligantię & stercore deriuato superius denotatur omnino deperditio uirtutis & incurabilis iliaca, ad cuius conclusionis sensum Hipp. in apho. loquitur.

Isto concluso patet intellectus obiectorum & Hipp. ut est dictum.

Quęstio. x.

VTRVM spasmus sequens iliacam passionem sit materialis uel imaterialis. Prima q̄ sit materialis arguitur sic. Facta oppilatione per passionem iliacam contingens est materias per inferiora pellendas humorales deriuari neruis quę replendo sunt factiue spasmi. ergo antecedens persuadetur contingens est colicam terminari ad paralysim ut ponunt auctores, ergo ad iliacam potest sequi spasmus de repletione.

Ad oppositum uidetur esse mens Gal. in cōmen. 10. Pro qōne sunt tres cōclusiones tenendę. Prima est. Spasmus de repletione potest sequi aut coniungi iliace passioni. Cōclusio sit persuasa per rationē ante oppositū. Secūda cōclusio. Spasmus de inanitiōe cōtingi pōt uel sequi iliacā passionem. Cōclusio pro prima parte nota est. non est. n. incōueniens aliquē talem habere spasmum & iliacā passionem. Quantū ad aliā partē patet propositio. est. n. possibile aliquem iliacū tm extenuari ut spasmū incurrat inanitionis. Tertia cōclusio. Spasmus non proportionatus ad naturā seu imaterialis appellatus potest sequi passionē iliacā de quo loquitur in prędicti. Patet propositio, quia ad mentem Gal. causat hic spasmus propter cōpassionem nerui alligantis cerebrum. & sic uidetur uelle quòd propter doloris uehementiam hic spasmus causetur.

Isto posito patet intellectus Hippo. & Gal.

Quęstio. xi. Apho. xi.

VTRVM periphleumonia sit mala ī pleuretide. Negatiue arguitur sic. Primo, periphleumonia non potest seq pleuresim. ergo. consequentia tenet: qa apho. prędsupponit periphleumoniam ex pleuretide posse fieri. añs tenet, quia non uidet̄ uia per quam pleuresis materia ad pulmonē apostemandū deferri possit. Secūdo arguitur sic. in pleuretide est doloris uehementia qualis nō est in periphleumonia. ergo añs quantum ad primā partem est euidens, quia dolor acutus est signum pleuretidis. 10. tertij. cap. de signis pleuresis. quantū ad aliā partem patet añs, quia pulmo non sentit nisi per pāniculum, ut prima primi colligitur. cap. de mēbris. cōsequētia tenet, quia cum dolor debiliter ualde uirtutem bona erit mutatio à dolore ualde intenso ad remissum.

Tertio arguitur sic. permutata materia ad pulmonem ipsa transit ad locum cittoris resolutionis. ergo consequētia est nota, eo q̄ per resolutionē & expulsionē pleuresis curatur optime. añs patet pro parte prima propter calliditatē naturalē ,ppinquitate cordis ad resoluendū esse potētiorē, patet ēt quātū ad aliā partē cū materia à pulmone & eius cannulis pulsa ad cannā seu tracheā arteriā remoueat̄ ex toto morbus materia ergo pulsa ad pulmonem ad locum pellitur cittoris expulsionis.

Pleuresis mutatio ad periphleumoniam dup. Auicē.

Ad oppositū est apho. cum sua cōcordia. Pro qōne prę̄mittēdum ex pleuretide fieri posse periphleumoniā dupliciter intelligi posse, uel remanente pleuretide, uel pleuretide iam recedente. Prima cōclusio. Malum est periphleumoniā fieri ex pleuretide, pleuretide remanēte. conclusio hęc est posita à Gal. in cōmento. & est nota de se. Secunda cōclusio. Malum est periphleumoniā fieri ex pleuretide, pleuretide recedente. Conclusio hęc colligi potest ex Aui. 10. tertij. c. de periphleumonia. & patet causa, quia pleuresis secundū plurimū est ex materia cholerica. 10. tertij. ca. 1. trac. 4. periphleumonia uero cholerica mala est eo q̄ primo propter pulmonis ad cor maximā propinquitatē timor est de materię incendio & inflāmatione. Secundo dico q̄ timor rodi pulmonem ,ppter cholericā materiā. Tertia propositio. Peius est periphleumoniam sequi pleuresim remanente pleuresi q̄ recedente. Patet propositio aliorū paritate supposita q̄uis aliorum paritate concessa conclusio instantiam patiatur euidenter, forte. n. peius est multā ad pulmonē materiā cholericā fluxisse recedēte pleuresi, q̄ ualde paucā fluxisse pauca etiā remanēte in pleura.

Isto prę̄misso patet solutio obiectorum. Ad punctū negandum est q̄ non sit ibi transitus. Nā primo pōt materia insensibiliter à pleura resudare, quę defluxa ad pectoris concauum dilatato pulmone & pectoris contangente cōcauum pulmoni materia dicta imbibetur. Potest etiā sensibiliter ad pectoris cōcauum prędicta materia spargi prędicta uia quę existens in porositatibus pulmonis apostemat aliquando natura non potente ad expellendum ipsam. Ad secundā respondendū ad punctum q̄ permutatio de dolore intē fiori ad remissiorem est aliquando mala propter nocumentū maius quod habetur ex periphleumonia. Ad tertiam etiam neganda est consequentia, eo q̄ materia pulsa ad locum cittoris & maioris resolutionis aliquando incensa deterius efficit nocumentum non potens à natura pelli.

Quęstio. xij. Apho. xi.

VTRVM periphleumonia possit prę̄cedere pleuresim ab ipsa causatam. Affirmatiue arguit sic. Periphleumonia pōt terminari ad pleuresim. ergo. cōsequētia nota est. añs patet. 10. tertij. c, de periphleumonia.

Ad oppositum uidetur esse in fine cōmenti. Primo pro quęstione est tenenda conclusio. Pleuresis pōt fieri ex periphleumonia. Conclusio patet per Auic. & quia dum pulmo apostematus dilataī materiā pleurę transmittere potest. Secunda est hęc. Periphleumonia raro terminatur ad pleuresim. Patet propositio, quia materia periphleumonię phlegmatica secundū plurimū non est apta imbibi pleurę. Patet etiā propositio, quia si periphleumonia leuis est & salubris natura ipsam expuendo expellet aut resoluet. Si uero est mortalis & de multa materia secundum plurimum ante suffocat quàm pleuresim causet uel causare ualeat. Et hęc conclusio secunda sit pro intellectu Gal. & Auice.

Quęstio. xiij. Apho. xij.

VTRVM frenesis fit à periphleumonia mala. Negatiue arguitur sic. Primo. frenesis significat periphleumoniam citę terminationis & resolutiōis. ergo. consequentia tenet. apho. 5. quia intensio manię in mania est bona, propter citam terminationem sicut in cōmento Gal. colligitur. consequentia patet, quia cholericam designat esse materiā cuius est cito resolui & terminari. Secundo arguitur sic. per superuentum frenesis ad periphleumoniā minuitur periphleumonia. ergo. cō sequētia nota. añs patet cū deriuet̄ materia ad cerebrū.

Ad oppositum est aphorismus. Pro qōne prę̄mittendum periphleumoniam multipliciter posse terminari, ut patet loco allegato mala tamē est cuius terminatio est ad frenesim propter causam assignatam. Si tñ per possibile deriuaret̄ materia periphleumonię ad cerebrū forte nō esset incōueniens cōcedere illud nō esse malum.

Ad argumenta respondetur. Ad primum dico negādo consequentiā. Et ad probationem dico q̄ intensa & cita terminatio non est bona nisi uirtutis cōstantia prę̄supposita. Ad secundum dico q̄ malum est materiam deriuari, aut dicendum q̄ non causat̄ frenesis, quia deriuetur materia periphleumonię, sed quia eleuatur malus fumus faciens non ueram frenesim, aut qui sui caliditate attrahendo materiam est causa uere frenesis.

Quęstio. xiij. Apho. xij.

VTRVM spasmus aut tetanus. uulnera sequēdo fortia sit mortalis. Negatiue arguitur sic. Primo. talis spasmus aut tetanus potest esse de repletione aut non

Digitized by Google

proportionatus ad materiam. igitur non mortalis neceſſarium. antecedens patet ſatis per prehabita. conſequentia tenet, quia ſpaſmus de repletione & non proportionatus ad materiam ſunt curabiles, ut patet. 2. tertij cap. de cura ſpaſmi. Secundo arguit ſic. ad fortia uulnera nō poteſt ſequi ſpaſmus. igitur ſuppoſitum in apho. eſt falſum. antecedens arguo ſic. ad fortia uulnera non ſequitur ſubito ethica. ergo nec ſpaſmus de ſiccitate, ut dicit in cōmento Gaſ. antecedens notat experientia. conſequentia tenet, quia maior ſiccitas uidetur eſſe in ſpaſmo q̄ in ethica cum fiat in ſpaſmo contractio, in ethica non.

Tertio arguitur ſic, quantūcunq; uulnus ſit forte humiditas ſubſtantifica non eūatur. ergo non ſequitur ſpaſmus de inanitione. antecedens patet cum euacuent materię humorales exiſtentes in uenis. Quarto arguitur ſic. aliqua membra propter fortia uulnera moriuntur & nō ſpaſmant &c. añs etiā patet per experientiā cōſequētia uī tenere, qa nō uī maior rō de uno q̄ de alio.

Ad oppoſitum eſt aphoriſmus prēſens. Primo pro queſtione ſupponendum q̄ q̄uis omnis ſpaſmus ſequi poſſit ad forte uulnus ut patuit per notatum. hic tamen intelligitur de ſpaſmo de ſiccitate aut tetano. Secūdo prēmittendum q̄ ad fortem ſanguinis eūonem imaginari poſſumus mē bra ſubſtantifice inaniri multipliciter. Primo imaginando q̄ euacuata multa quātitate ſanguinis à uena aliquę humiditates exiſtentes in poroſitatibus mēbrorum ſuccedant fluendo fluxui ſanguinis & ingrediantur per poroſitates uenarum de nouo uenas. Alius modus inaniendi membra eſt hic, ut ſanguine taliter euacuato calido membri habenti minorem reſiſtentiam humiditatis, quia ſanguis humidus eūatus eſt, fit per tale calidum cita inanitio & reſolutio. Vnde ſecūdū iſtam uiam probabiliorem non imaginādum eſt facta phlebotomia ſaphenarum multum exceſſiua humiditatem cerebri ſubſtantificam euacuari tali eūone, ſed calidum membri factum potentius ſupra humidum maiorem facit humidi reſolutionem & inanitionem. Prima concluſio. Spaſmus aut tetanus ſequens uulnera fortia de quo intelligit in prēſenti mortalis eſt. Cōcluſio probatur ſic. ille ſpaſmus eſt mortalis qui nimiam ſequitur & irreparabilem inanitionem, ſed ſpaſmus aut tetanus ſequens uulnera fortia eſt huiuſmodi. igitur. maior eſt nota ex prehabitis. conſequentia tenet euidenter. minor patet, quia à forti uulnere de quo loquimur in prēſenti multus fluit ſanguis, & ideo uehementiſſima ſequitur inanitio. Secunda concluſio. Non quilibet ſpaſmus aut tetanus ſequi potens uulnera eſt mortalis. Concluſio ſecunda patet per rōnem primā adductā ante oppoſitum.

Iſto oppoſito patet intellectus obiecti primi. Ad ſecundū reſpondendum ſecundū uiam cōiorem q̄ ad ethicam cauſandam requiritur fixio cōplexionis, & magis uniformis exiccatio propter ethicam eſſe diſpoſitionem habitudinalem fixā & quaſi totī æqualiter cōiacatam. in ſpaſmo uero eſt exiccationis difformitas hoc notante experientia in corrigia quę non uniformiter igne exiccata corrugatur ſeu ſpaſmatur, humiditate tamen cētrali ſatis exiſtēte magna. patet etiā hoc cum per ulteriorē corrigię aduſtionē anteq̄ ad uerā ꝓueniat ſcine rationē extēdit & reſoluit corrigia uniformi facta exiccatiōe.

Ad tertium patet reſponſio per notatum. Ad quartū reſpondendum q̄ ipſum non eſt contra apho. licet enim quędam exilia corpora moriantur ante ſpaſmationem, ſtat tamen robuſtiora, non ita ſenſibilia per paulatinā exiccationem primo perduci ad ſpaſmum q̄ ad mortem.

Queſtio. xv. Apho. xiiij.

VTRVM deſipientia & ſtupor ſint mortales in percuſſione capitis. Negatiue arguitur ſic. multę ſunt paſſiones eſſentię cerebri cōcantes quę non ſunt mortales. ergo &c. conſequētia tenet, qa hę paſſiones nō dicerent mortales, niſi qa cōicatę eſſentię cerebri. añs eſt notum in malis cōplexionibus & pluribus aliis morbis.

Ad oppoſitum uidetur Gaſ. in commento. Primo pro queſtione prēmittēdum q̄ aliquam paſſionem eſſe mortalem intelligi poteſt dupliciter. Vno modo, quia mortis illatiuam ſecundū plurimum, & ideo à tota ſpecie mortalis appellatur ſicut apoplexia &c. Secundo poteſt dici aliqua paſſio mortalis, quia potens inferre mortem. Secundo prēmittendum q̄ aliquam paſſionē cōicari eſſentię cerebri dupl'r p̄ intelligi. Vno modo quōlibet cōicetur ſiue intēſe ſiue remiſſiue. Secundo q̄ cōmunicetur uehemēti intenſione & cerebri nocumento.

Tertio prēmittendum ueriſicari apho. ſtupore & deſipientia perſeuerantibus & intenſis exiſtentibus. Prima concluſio. Oīs ſtupor & deſipientia in capitis percuſſione apparentes ſunt quid malum. Concluſio ut eſt dictum probatur ſic. omnes tales ſignificant grande cerebri nocumentum. ergo conſequentia nota. antecedēs patet, quia non ſequeretur paruum cerebri nocumentum, ut eſt euidens in experimento cum ſtupor & deſipientia ſint magni defectus. Secunda cōcluſio. Stupor & deſipientia intenſionem uehementem perſeuerantes mortales ſunt in capitis percuſſione. Concluſio probatē ſic hę ſignificant uehemens cerebri nocumētum. ergo. antecedens patet propter perſeuerantiam & intenſionē, quia tam grande & permanens cerebri nocumētum remoueri non poteſt. Iſtis concluſis reſpondendū eſt ad obiectum negando conſequentiam. Ad probationem dicendum q̄ hę non habentur mortales, quia nocumentum ſit abſolute cerebro cōicatum, ſed quia cōicatum eſt ſub uehementi intenſione & perſeuerantia.

Paſſio mortalis dupl'r.

Paſſionē cōicari ſubſtantię cerebri dupl'r.

Queſtio xvi. Apho. xv.

VTRVM ſputum ſaniei ſit malum in ſanguinis ſputo. Negatiue arguit ſic. Primo. ſanies qua expuitur poteſt eſſe digeſta. ergo tale ſputum poteſt eſſe bonum. antecedens notum eſt. conſequētia tenet: quia ſigna digeſtionis materię quācunq; apparēt bona ſunt, ut patet primo huius. cōmento. 12. paroxiſmos & conſiſtentias. Secundo arguitur ſic. ſanies poſt peripleumoniam poterit eſſe bona. ergo. conſequentia uidet tenere per ſimile. antecedens patet, cum aliqua peripleumonia ſit per ſputū ſaniei curabilis. Tertio arguitur ſic. ſanies poſt ſputū ſanguinis poteſt eſſe ſine ulcere pulmonis. ergo conſequentia uidetur nota. añs patet, ſi ſanguis fluxerit à uena rupta in pectore, deīde ſit ſaniatus.

Ad oppoſitū eſt aphoriſmus. Pro queſtiōe cōcḍ teneat dicta quę eſt limitāda ſecūdū limitationē apho.

Ad primum obiectum eſt reſpondendum dicendo q̄ ſputum ſanioſum ſequens ulcus pulmonis nunquā dīgeſtum eſt, uel reſpondendū ſecundum reſponſionem cōmuniorem & meliorem q̄ ſigna digeſtionis licet ſint ſemper bona, pro quanto ſignificant potentiam naturę ad materiam digerendam, ratione tamen loci poterunt eſſe mala, ut in propoſito ſignificando ulcus pulmonis difficulter conſolidabile. Ad ſecundam de peripleumonia neganda eſt conſequentia, quia in ipſa non eſt neceſſario grande ulcus in pulmone ſicut in ſputo ſaniei limitato, ut eſt dictum. Ad tertiam rationem negatur antecedens, qa ſputū ſanioſum multū & perſeuerās ut eſt dictum ulcerationem neceſſario ſignificat in pulmonē.

Queſtio xvij.

VTRVM poſſit eſſe ſputum ſanguinis ex pulmone dato q̄ non ſequatur ſputum ſaniei. Negatiue eſt Gaſ. in fine cōmenti. Affirmatiue arguitur ſic Quia impoſſibile eſt infirmum ante ſanguinis ſaniationem deficere. Primo pro qōne reſpondendū q̄ ſputum ſanguinis perſeuerans ſtante uirtute ſemper probabiliter ſputum cōſequitur ſaniei. Propoſitio patet ſic. hoc ſtante ſanguis erit in loco prēter naturā ſibi. ergo añs patet q̄ ſanguinis locus eſt intra uenas. cōſequētia tenet per apho. 2o particule. 6. Si in uentrem ſanguis effundatur p̄ter naturā &c. Secūdo dicendū q̄ poſſibile eſt in caſu poſt ſanguinis ſputū nō ſequi ſaniei ſputū. concluſio patet

Mēbrorū inanitio ſubſtātificadup.

Digitized by Google

patet in argumento contra Gaſ. facto ſuppoſito q̄ ſputum ſanguinis ſit paucum, & q̄ poſt ſanguinis expurgationem ſint exhibita prohibentia & diſſoluentia ſanguinem, ac etiam conſolidantia uenam in pulmone.

Quæſtio xvij.

VTRVM poſſit apparere ſanici ſputū dato q̄ nō apparuerit ſputum ſanguinis. Negatiue arguitur ſic, quia illud quod ſanatur eſt ſanguis. ergo.

Ad oppoſitum arguitur ſic. Sanguis ueniens à rupta uena poteſt ſanari anteq̄ ſanguis expuatur. ergo. Primo pro queſtione dicē dum. ſanguis in caſu poſſibili poteſt ſanari anteq̄ ſub forma ſanguinis expuatur. Propoſitio nota eſt, cum enim ad expuendum requiraſ aliquis uigor & uirtutis potentia, contingens eſt anteq̄ uirtus ſit potens ad ſanguinem expuendum ut ſanetur ſanguis. Secundo dicendum q̄ ſecundum plurimū ſputum ſanici multum & perſeuerans & pulmoni ulcerato miſſum conſequitur ad ſanguinis ſputum. eius probabilitas comprehenditur hoc modo, quia ſanguis nō poteſt ſanari & putrefieri in quantitate multa ſecundū plurimum, niſi expuatur ante ſub pauca quantitate.

Iſto poſito patet intellectus obiectorum.

Quæſtio. xix. Apho. xvi.

VTRVM ſit peius in phthiſico retineri ſaliuam q̄ non. Affirmatiue arguitur ſic. Non retinendo ſaliuam expellitur nociuum ſeu expulſum eſt. retinendo autem retinetur nociuum. igitur &c. conſequentia tenet: quia melius eſt expelli q̄ retineri nociuum.

Ad oppoſitum arguitur ſic. Saliua non retenta debilitatur uirtus & perducitur ad mortem infirmus. ergo conſequentia tenet, antecedens patet, etiam cum phthiſi corum uirtus debilis ſupponatur. Pro queſtione reſpō dendum q̄ aliis paribus peius eſt retineri ſputum q̄ euacuari. Concluſio patet primo per ſecundā partem apho. patet etiam per Gaſ. in commento. Iſto poſito reſpondendum ad obiectum contra hoc dicendo q̄ licet expuitio debiliter uirtutem, maior tamen eſt debilitas conſecutura ad ſputi retentionem, clauduntur enim uię anhelitus claudente ſanie cannulas in pulmone exiſtentes, quibus aer defertur cordi & expiratur.

Quæſtio. xx. Apho. xvij.

VTRVM ſingultus ſit quid malum in phlegmone hepatis. Negatiue arguitur ſic. Deriuatio materię ab hepate ad ſtomachum eſt bona. ergo antecedens patet, quia materia tranſiens ad ſtomachum poterit euacuari per feceſſum aut uomitū. cōſequentia tenet, quia ſi conſequaſ ſingultus iā deriuabit materia ab apate.

Singultus multiplex.

Ad oppoſitum eſt Hip. in Apho. Pro queſtione prę mittendum q̄ ſingultus poteſt eſſe uehemens & perſeuerans aut paruus. Poteſt etiam apparere in die critica uel nō poſt ſigna digeſtionis uel ante. Item ſi appareat in phlegmone hepatis pōt etiā apparere remiſſo phlegmone & conſecuta alleuiatione uel non. Prima cōcluſio. Singultus uehemens & perſeuerans non apparēs in die critica, apparens etiam ante ſigna digeſtionis phlegmone permanēte mortalis eſt. ergo &c. antecedēs uult in cōmento. Gaſ. conſequentia tenet, quia apoſtema hepatis peſſimum calidiſſimum mortiferum eſt. Secunda concluſio. Singultus apparens ante ſigna digeſtionis non alleuiato phlegmone &c. ſemper dicit eſſe malus. Concluſio probatur ſic. ſingultus hoc modo modificatus non poteſt apparere niſi propter magnum hepatis apa. igitur. antecedens patet, & conſequentia per Gaſ. in cōmento ēt per Auic. 14. tertij. trac. 3. c. 2. prēallegato. Tertia concluſio. Singultus apparēs in die critica poſt ſigna digeſtionis poterit eſſe bonus. Concluſio iſta probatur per unam rationem ante oppoſitum. Gaſ. autem intelligit per concluſionem ſecundam.

Quæſtio. xxi.

VTRVM phlegmon gibboſitatis hepatis ſit peior phlegmone concauitatis. Ad partem affirmatiuam eſt Aui. 14. tertij. trac. 3. cap. primo?

Ad oppoſitum uidetur eſſe Gaſ. 5. interiorum. illo cap. 7. In hoc autem mēbro. Primo pro queſtione morandum q̄ aliqua ægritudo dici poteſt maior. Primo ratione dignitatis leſę actionis. Secundo ratione uirtutis diſpenſantis noſtrum corpus. Tertio ratione proprię eſſentię quid ſit hoc dictum, dictum eſt ſuperius. Secū do ſupponendum gibboſitatem hepatis concauitate fore nobiliorem, eo q̄ in gibboſitate plus perficiuntur humores & depurantur, eo etiam q̄ pars gibboſa colligatur plus membris ſpiritualibus concaua uero nutritiuis magis, ſpiritualia uero nobiliora ſunt nutritiuis ſeu naturalibus. Prima concluſio reſponſalis. Cęteris paribus peius eſt apa gibboſitatis q̄ concauitatis. concluſio probaſ ſic. apoſtema gibboſitatis lędit nobiliorē actionem. ergo antecedens patet per ſuppoſitum. conſequentia tenet, ſaltem ad ſenſum primi membri diſtinctionis.

Auicē. Ægritudo maior tripl. Gibbū hepatis cōcauo nobilius.

Secunda concluſio. Ratione leſionis uirtutis diſpenſantis corpus noſtrum apoſtema gibboſitatis dicit eſſe peius. concluſio probatur ſic. plus poteſt conſequi in caſu ſyncopis ad apoſtema gibbi q̄ concaui. conſequentia nota. antecedens patet in caſu propter gibbum plus colligari ſpiritualibus & cordi per conſequens. Tertia concluſio. Ratione pprię eſſentię utrunq̄ poteſt eſſe æque malum. concluſio arguitur ſic. tantum materię & talis poteſt æqualiter eſſentiare utrunq̄. igitur, conſequentia nota eſt, quia in eſſentialitate ponitur paritas cauſarum eſſentiantium per iſta ſuppoſita. Quarta concluſio. Quantum ad nocumenta ſtomacho inferēda peius eſt apoſtema cōcaui q̄ gibbi. Hęc propoſitio ſit p Gaſ. q̄nto interiorū. alleg. c. 7 ibi. Porro phlegmones. Iſtis habitis patet intellectus Aui. per primam & ſecundam cōcluſionē. patet etiam intellectus Gaſ. per ultimam.

Quæſtio. xxij.

VTRVM ab apoſtemate calidiſſimo currat cholera rubea ad inteſtinum & ſtomachum. Negatiue arguitur ſic. materia apoſtemans conculcata eſt in parte apoſtemata. ergo antecedens notum eſt ex quo apoſtemat. conſequentia tenet, quia materia conculcata ad locum alium non tranſit, pręterea nullum uideſ eſſe mouens choleram rubeam ad inteſtinum aut ſtomachum. ergo. conſequentia nota eſt. antecedens patet. non primo uirtus hepatis cum eius ſit pellere materiam ad loca expulſionis conuenientia, nec etiam cholera à ſeipſa mouetur cum eius non ſit plus moueri ad illā partē q̄ alia.

Ad oppoſitum eſt Gaſ. in commento. Prima concluſio. pro queſtione dicendum eſt ab apoſtemate calidiſſimo rubeam choleram ad inteſtinum aut ſtomachū eſſe curſuram. Concluſio probatur ſic. hepar apoſtematum trāſmittere poteſt rubeam choleram ad dicta loca. ergo. conſequentia nota ad mentem medicorum. antecedens patet, quia hepar apoſtematum poteſt eſſe uirtutis fortis impellendo apoſtemantem materiam per poros ſitates aut uenas. Secunda cōcluſio. Cholera poteſt pelli ad ſtomachum aut inteſtinum poſt ruptura apoſtematis & poſt ſigna digeſtionis. Concluſio poteſt patere per deductionem prime concluſionis. Ex iſta ſecunda infertur q̄ ſingultus in phlegmone hepatis non eſt ſemper malus. Concluſio infertur ſic. ſingultus poteſt ſequi ſigna digeſtionis & debitam ruptura apoſtematis. ergo. conſequentia nota. antecedens patet, ſi rupto apoſtemate & eius prędigeſta materia fluat ad ſtomachū ſingultus conſequatur prędictus.

Iſto concluſo patet ſolutio ad obiectum primum declinando conſequentiam & dicendo quod natura pellere poteſt conculcatam & apoſtemantem materiam.

Ad ſecundum dicendum q̄ mouens eſt uirtus hepatis quę impotens aliquando pellere materiam ad loca expulſioni deputata pellet ad loca non ita conuenientia.

Quæſtio. xxiij.

VTRVM ſpaſmus & deſipiētia ſint quid malum

Digitized by Google

in uigilia Negatiue arguitur sic. spasmus & desipientia significare possunt fluxū materierum ad neruos & cerebrū quę materię sunt remotiuę uigiliarum.

Ad oppositum est Hip. in apho. 18. Pro quęstione dicendum ꝙ spasmus & desipientia simul sunt mortales in uigilia secundum plurimum. Cōclusio probatur, quia secundum plurimum sequuntur inanitionem & exiccationem. secundum ergo plurimum sunt mortales ꝗuis in casu possint esse non mortales. Ad obiectū est respondendum ꝙ spasmus & desipientia de quibus intelligitur in presenti sunt de inanitione non significantes illum fluxum materierum ut est dictum.

Quęstio. xxiiij. Apho. xix.

VTRVM in denudatione ossis apa corrosiuum sit pessimum. Negatiue arguit sic. In aliqua ossis denudatione egemus corrosione carnis. ergo &c. añs patet ubi caro foret super flua. consequētia tenet, quia per tale apostema corrosiuum fieret talis corrosio.

Ad oppositū est Hip in apho. Pro quęstione respōdendum apa corrosiuum esse pessimum in denudatione ossis. Conclusio quę est apho. in sententia probatur per rationem apho. Ad obiectum respondendum declinando consequentiam & dicendum ꝙ talis corrosio fienda est à medicina corrodente & non ab intrinseco cum denotetur uehemens & pessima putrefactio.

Quęstio xxv. Apho. xx.

VTRVM putredo aut sanies sit mala in erisipila. Negatiue arguitur sic. Primo terminatio apostemata ad saniem est bona. igitur &c. nota est consequentia cum erysipila sit apa. antecedens patet per Gal. in lib. de malitia cōplexionis diuersę. cap. 5. Secundo arguitur sic. omnis erysipila est cum uulnere. ergo nō est mala sanies in erysipila. consequentia tenet, quia creare saniem in omni uulnere bonum est &c. ut colligit quinto huius apho. 22. calidum saniem faciens. antecedens sumitur primo de accidenti & morbo. cap. 12. Tertio arguitur sic, sanies digesta est signum digestionis. ergo bona est in erysipila, añs est notū. cōsequētia tenet, ꝙa signa digestionis quandocunꝙ apparent bona sunt.

Ad oppositum est aphorismus. Pro quęstione dicendum ꝙ putredo aut sanies mala est in erysipila. Conclusio probetur ut est dictū, ꝗuis putredo sit peior sanie. Ad primum dicendum ad punctum ꝙ terminatio ad saniem est bona respectu terminationis ad scliros im aut morbum peiorem, tamen potest dici mala saltem in apostemate debente debite terminari per resolutionem. uel dicēdum ꝙ terminatio ad saniem absolute est bona nisi coniungeretur corrosio membri sicut est in proposito. Ad secundam rationem respondendum ad punctum ꝙ in omni uulnere suspecto ad spasmum bonum est creare saniem, non tamen in omni uulnere absolute est bona sanies. Ad tertium respondendum ꝙ signum digestionis qñcunꝙ apparet est bonū: nisi sibi aliud accidens coniungat sicut est in proposito cū cōiungit corrosio.

Quæstio. xxvi. Apho. xxi.

VTRVM tremor in litargia sit bonus. Affirmatiue arguitur sic. Primo. bonū est à cerebro ad neruos deriuari materiam. ergo. antecedens patet, quia per hāc deriuationem cerebrum uitat apostemationem aut minuit. patet consequentia. cum tremor significet sic deriuatam esse materiam. Secundo arguitur sic. paralysis est bona in apolexia. ergo & tremor in litargia per similę. patet consequentia antecedēs colligitur prima tertij. Tertio sic. in motu tremulo seu concussiuo consumitur materia. ergo confert in litargia. antecedens colligitur quarta primi. cap. ultimo. consequentia tenet, quia bonum est litargię consumi materiam.

Tremor in litargia euenit dupliciter.

Ad oppositum est aphorismus. Pro quęstione prętenda est distinctio ꝙ tremorem euenire in litargia potest intelligi dupliciter. Vno modo remanente, nō diminuta litargia, Alio modo remanente & diminuta & remissa litargia. Prima conclusio. Tremor primus malus est in litargia. Hęc cōclusio sit pro intellectu apho. & per rationem cōmenti, quia talis tremor ex quo causatus significat materiam esse fluidam, & per cōsequēs immersam subitantię cerebri significat eam etiam esse multam non superabilem à uirtute, ut non solum faciat litargiam, sed etiam tremorem. Secunda conclusio. Dicendum tremorē sequentem litargiam per remissionem aut remotionem litargię esse bonum. Hoc secundum probatur per duas rationes ante oppositum.

Isto posito soluendum ad obiectum tertium dicendo ꝙ quāuis per tremorem aliquid materię consumatur, tremor tamen malus est per uiam signi modo dicto.

Quęstio. xxvij. Apho. xxij.

VTRVM sanies sit mala in dolore diuturno. Negatiue arguitur sic. Signa digestionis quandocunꝙ appareant bona sunt, ergo. antecedens habetur primo huius commen. 12. consequentia tenet, quia digesta sanies est signum digestionis.

Ad oppositum est aphorismus. Primo huic quęstioni respondendum est dicendo hāc saniem esse malā quę significat ut est tractum uehementem putrefactionem, sed sanies in dolore diuturno est huiusmodi. ergo &c. maior est nota. minor patet. cum enim dolor extiterit diuturnus manseritꝙ materia tempore multo & uehemens putrefactio causata erit. Secundo dicendum saniem digestam & laudabilem esse bonam respectu saniei inconuenientis. Propositio probatur per rationem primam, quia signa digestionis quandocunꝙ apparēt bona sunt, & econtra signa putrefactionis mala sunt.

Isto posito patet solutio obiecti.

Quęstio xxviij. Apho. xxiij.

VTRVM dyssinteria sit mala in secessu cholerico. Negatiue arguitur sic, Dyssinteria facta in cholerico secessu est secundum rationem. ergo &c. consequentia uidetur nota secundo huius. commento. 28. febricitantibus non omnino in superficie. antecedens patet, quia rationale est choleram excoriare intestina.

Ad oppositum est aphorismus. Pro quęstione respōdendum ꝙ talis dyssinteria in cholerico secessu est mala. probatur conclusio ut est dictum in littera. Ad obiectum respondendum declinando cōsequentiam. Ad probationem ꝙ signa facta secundum rationem bona sunt respectu factorum non secundum rationem, tamē absolute mala sunt pluries, scilicet exempli causa si ad febrē intensam sequatur extenuatio, uel si ad superfluentem euacuationem sequatur oculorum concauitas, hoc erit secundum rationem tamen mala.

Quęstio. xxix. Apho. xxvij.

VTRVM in dolore forti circa uentrem sit mala frigiditas extremitatum. Negatiue arguitur sic. Primo. in forti dolore &c. non est frigiditas, immo caliditas extremorum. ergo consequentia nota, quia in quęstione supponitur in tali dolore frigiditatem esse circa extremitates. pater antecedens. cum natura transmittat sanguinem & spiritus ad locum dolentem, ut. 5. huius commen. 54. Q uęcunꝙ corrupture sunt fętus. Secūdo sic. non necisario denotatur calidum aut frigidum apa. ergo. &c. consequentia tenet, quia ob hoc malitia denotatur, quia talis comprehenditur apatio. 7. huius, & commento primo. antecedens patet cum possit prouenire à uentositate. Tertio sic. propinquorum frigiditas ab auctoribus nō reputatur mala. ergo nec extremorum. patet antecedens hoc auctoritatibus non contradicentibus. tenet consequentia cum longe maiorem malitiam denotet propinquorum ꝙ extremorum frigiditas. Quarto sic. siccitas extremorum ab auctoribus in dolore forti non reputatur mala. ergo &c. consequētia tenet ex hoc, quia siccitas opponitur uitę ut frigiditas.

In oppositū est apho. ꝺdictus. Prīo ꝓ qōne supponē dū in dolore forti frigiditatē extremoꝝ malitiā denotā-

tis uehemen-

tis vehementem esse & perseuerantē non præcedētem à causa exteriori nec etiam à causa alia interiori, nisi forti dolore aut sua causa. Secundo præsupponendum naturam trahere materiam ad locum dolentem intrinsecus siue exteriorem dūmodo dolor non sit ualde acutus & uirtutis prostratiuus. nam tunc uirtus retrahit spiritus & sanguine uersus cor. Tertio notandum etiam per uentrem intelligi non solum stomachum, immo & alia uiscera interiora notabilia, quia tamen pluries contingit dolere stomachum, ideo in ipso Hip. protulit aphor.

Venter quid.

Quarto notandum etiam q̄ non solum frigiditas extremorum mala est &c̄. immo etiam longe magis propi quorum frigiditas. quia tamen contingit pluries in forti dolore stomachi frigere extrema calentibus interioribus, ut in calido ap̄ate stomachi, non cōtingit uero ecōtra, ideo de friditate extremitatū propositus est apho.

Isto notato patet conclusio resp̄ōsalis probādo ipsam ut probatus est apho. Et dicendo etiam q̄ hæc frigiditas non solum est mala, immo est mortalis secundum datū intellectū. Ad primum obiectum patet responsio per unum notandum, dicendo tamen q̄ obiectum probat propositum, quia tamen dolente stomacho spiritus trahuntur & sanguis ad stomachum frigēt extrema. Ad secundum dicendum q̄ dolore proueniente à uentositate frigiditas non perseuerat non perseuerante sua causa. & si perseuerat etiam hoc est mortale propter maximā prostrationē uirtutis de propinquitate frigiditatis ut dictum est. Ad aliam de siccitate dicendum & notandū q̄ humiditas membri non ita pendet à sanguine & spiritu sicut caliditas ad hunc sensum, quia cum membrum sit magis fixe humidum q̄ sit calm, iō ad remotionē sanguinis & spiritus sequitur membrum infrigidari & nō exiccari. Item cum caliditas sit magis requisita ad uitā q̄ humiditas, ideo frigus maiorem significat malitiam, cum etiam elementa ficca existentia in membro sint potentia minus supra elementa humida propter siccitatē, q̄ sint frigida supra calida per frigiditatē frigiditate existēte actiuore, ideo nō sic per extremor̄ siccitatē &c̄. significare possumus sicut per frigiditatē &c̄.

Quæstio. xxx. Aphor. xxx.

VTRVM Diarrhœa sit bona in hyposarcha. Q̄ non arguitur multipliciter. Primo arguitur auctoritate Auicē. 14. tertij. ca. 4. de hydropisi. ubi uult fluxum uentris in hydropisi esse mortalem. Secundo arguitur sic. diarrhœa est prostratiua uirtutis &c̄. consequentia tenet. antecedens patet cum non euacuetur solum nocens, immo & iuuans.

In oppositum est aphorismus. Respondendū & dicēdum q̄ fortis diarrhœa facta constante uirtute conueniens est in hyposarcha pro quanto hæc fortis educit materiam multam dispersam per totius ambitum, quā natura intra uenas repellere potest, & non solum uentris fluxus immo etiā urinæ consimiliter illam euacuando materiam, fluxus tamen uentris maxime lientericus & propter debilem contentiuam proueniens de quo intendit Auic. loco allegato est mortalis. Ad secundum obiectum est respōdendum. q̄ licet talis fluxus debilitet uirtutem, tamen maius iuuamentum nocumento. Notādum tamen q̄ non semper in hyposarcha sufficit hæc solutio uentris, immo requiritur pluries confortatio hepatis ut non multiplicet sanguinē phlegmaticū & aquosū & bonitas regiminis secundum expediens &c̄.

Quæstio. xxxi. Aphor. xxxi.

VTRVM Spumosæ egestiones in diarrhœa signi ficent defluxum phlegmatis à capite. Arguitur q̄ nō, quia uētositas existens in stomacho aut in intestinis potest cōmiscere phlegmati stomachi aut intestinorum. ergo &c̄. antecedens est notum & similiter consequētia.

Vrina tenuis dupl'r.

In oppositum est apho. Primo pro quæstione dicendum aphor. intelligi spuma existente alba & tenaci ex quo denotatur phlegma ut est notum. Secundo supponendum hanc spumam non esse ex magnis ampullis & esse fortiter commixtam in suis partibus ex quo denotatur ipsam uenire à parte ualde longinqua ac phlegmatica sicut est cerebrum.

Isto opposito dicendum ad primum q̄ si uentositas sit in stomacho aut in intestinis non ita causabitur spumatio propter materiam nō esse ita cōmotā sicut cōmota est à cerebro ueniens. De cholera autē patet rn̄sio, quia spuma facta ex ipsa citrina est.

Quæstio. xxxij. Aphor. xxxij.

VTRVM Possit esse urina tenuis superius cholerica existente hypostasi, Q̄ non arguitur sic. Colerica exūti hypostasi urina debet esse cholerica. ergo &c̄. consequentia nota, quia urina cholerica nō est tenuis alba. patet antecedens, quia per hypostasim cholericā choleræ dn̄iū denotat̄ accidentatio cholæ ad uias urinales.

In oppositum uidetur esse Gal'. in cōm. dicens se nunquam uidisse talem urinam. Pro quæstione notādum posse intelligi tenuem multipliciter. Tenuem, quia subtilem in substantia qualitcunq; coloris existat. Secundo tenuem, quia aquosam in substantia subtilem & colore diaphanam. Secundo notandum etiam hanc litteram superius dupl'r posse intelligi. vno modo superius, quia in pte supiori ut ps supior, qa aquositas urinalis sit tenuis ad alter̄ sensum dict̄o r̄. secūdo supius tpe, qa prius.

Isto posito dicendum ad dubium q̄ urina potest esse tenuis in substantia colore existente rubeo uel citrino, & hypostasi existēte cholerica. hoc satis notandum est. nam abundante cholera facta hypostasi ex parte grossiori siue magis ingrossata cōtingit urinā esse talē &c̄.

Secundo dicendum q̄ urina potest priusq̄ tēpore esse tenuis, quia subtilis aquosa hypostasibus post hoc existentibus cholericis. Patet hoc. nam natura primo impotente supra choleri cam materiam expellendam quasi sola pulsa aquositate apparebit urina tenuis & aquosa. deinde natura digerente choleram & ipsam transmittēte ad uias urinales cholerica reddetur hypostasis. & plus dicetur hypostasis cholerica propter materiam digestiorem ingrossatam plus hypostasari q̄ aquositati cōmisceri.

Tertio dicendum non esse impossibile hypostasim esse cholericam & urinam esse tenuē aquosam, eo q̄ possibile est materiam cholericam non cōmisceri aquositati, immo ipso existente prope loca expulsionis tota fiet hypostasis. est tamen hoc possibile ualde rarum, quia ualde rarum est quin in hoc casu cholerica materia commisceatur aquositati urinali.

Isto posito patet solutio ad obiectum dicendo q̄ licet sit dominium cholerę, tamen possibile est in ipsa non cōmixta talē hypostasim apparere. Ad Gal'. dicendū q̄ licet nunq̄ uiderit hoc arguit raritatem aut difficultatem & non impossibilitatem.

Quæstio. xxxiij. Aphor. xxxij.

VTRVM Cholericis existentibus hypostasibus acuta denotetur ęgritudo. Arguitur multipliciter q̄ nō. Primo quia possibile est materiam esse multam. ergo &c̄. antecedens est notum. tenet consequentia quia multa materia facit morbum chronicum & non acutū.

Secundo possibile est materiam tali modo se habere supra uirtutē sicut se habet in morbo chronico. ergo &c̄. cōsequētia nota. patet añs secūdū cōrigēs materię.

In oppositum est allegatus aphorismus. Pro qōne dicēdum q̄ hypostasi existēte cholerica denotat̄ morbus acutus secundū plm; pro quāto denotat̄ materia citæ resolutionis ac etiā incitatiua uirtutis, ut cito uincat̄ uirtus, aut uincat̄, maxime tū cōparando hanc cholicā hypostasim ad alias humorales hypostases. Alia cætera supponendo paria, ex contingentiū pōt accidere prolongari morbū, & ita probant obiecta facta &c̄.

Quæstio. xxxiiij. Aphor. xxxiij.

VTRVM Vrinæ distantes significent turbationem in corpore, Q̄ non arguit sic. Primo, materia

Digitized by Google

non digeritur æqualiter necessario in morbo miti. ergo &c̄. patet antecedens propter materiam esse difformē, & propter caliditatē naturalē non æqualiē & uniformiter applicari omnibus partibus. Itē natura aliquando pellit simul digestū & indigestum. igit. añs sumitur secunda quarti. de signis ex parte urinæ tenet consequentia, qa operatio naturalis non arguit turbationē.

Vria distās qd. In oppositū est apho. Pro quæstione præmittendū Hip. intelligere per urinas distantes urinas differētes in partibus suis quia quædam sint digestæ quædam non. uel intelligit plures urinas adinuicē differentes, ut quędam significent digestionē, quædā appareant indigestæ. denotaī. n. ex hoc naturā tentare digerere materiā etiō primo aliqua digesta apparet. denotaī etiā materiā repugnare, & ideo pars apparet indigesta denotatur ergo turbatio tentante natura & sibi materia repugnante.

Ad obiectū primū rīndendum cp natura non uniformiter digerente, ideo apparet distantia propositi, quia apparet urina ualde digesta et alia ualde indigesta. uel una pars ualde digesta & alia ualde indigesta. Ad secundū respondendū cp quando natura pellit simul digestū, & indigestū non penitus naturaliter operatur, īmo symptomatice dum saltem indigestum quod pellit est multū. nā eius est eūare materiā digestā. 4. huius. cōm. 22.

Quæstio. xxxv. Aphor. xxxiij.

VTRVM Hypostases crymnoidales longā signi ficent ægritudinē. Q uòd non arguit sic. Primo. hæ hypostases possunt esse cū debilitate uirtutis &c̄. ergo. consequentia tenet, quia uirtute existente debili breuia tur morbus. Secundo hæ hypostases possunt apparere critice. ergo &c̄. tenet consequentia, quia expulsiones critice breuē significant esse morbū. añs est notandū. quia possibile est grossam materiam crymnoidalem hy postasari & critice expelli.

Hypostasis crymnoidaī quid. In oppositū est Hip. Pro quæstione dicendū hypostasim crymnoidalē esse hypostasim habentem partes grossas cōpactas, sicut grossa farina frumenti quæ aliquando est alba significans expulsionem phlegmatis. Q uod compræhendit, quia non est cū fœtore sicut cō similis propter ulcera uesicæ apparens. Non est etiā cū dissolutione & macie corporis et unctuositate telosa urinæ supernatanti sicut hypostasis sequens dissolutionem membrorū radicaliū apparentē in feb. hetica aut in fe. putrida ustiua. Notū est. n. caliditatē præter naturā fiē tem non minus posse liquare unctuosum humidū cp cō globare caliditate hetica fixa. Hoc igit constante uirtute significat morbum longū quia materiā grossam phlegmaticā tardæ superationis & dissolutionis, aliquando etiā apparet rubea significans ustionem sanguinis grossi, sic etiam morbū longū, aliquando apparet nigra significans ustionē materiæ melicæ. Si uero cōiungatur debilitati uirtutis ut arguit obiectum breuiabit morbus materia grossa & multa debilē cito superante uirtutem. Q uod etiam dictū est continet ueritatē si perse ueret talis crymnoidalis hypostasis si ante digestionem appareant. Ex quibus patet obiectorum solutio factorum in contrarium.

Quæstio. xxxvi. Aphor. xxxv.

VTRVM Apho. sit uerus. Q uòd nō arguitur sic. Primo ampulla supernatans non solum renū potest denotare passionē, immo & aliarū partium siue distātium magis siue minus. ergo pars prima apho. non uera nota est consequentia. patet antecedens, quia non minus possunt illarū partiū ampliari materiæ. Secundo sic. materia renū est materia grossa corpulenta inepta ampullationi. ergo &c̄. consequentia nota. patet añs cū ipsa conuertaī in lapidē aut in aliā cōglobatā materiā.

Tertio sic. ampullæ istæ ex renibus in uesicā transire non pñt. ergo &c̄. consequētia uideī nota. quia talis ampullatio in renibus generari uideī. Q uarto arguit sic. materia quæ ampullaī poterit esse cholica, ergo non necessario longa denotaī ægritudo. añs est notū. tenet consequentia, qa materia cholica morbū facit breuiorē.

In oppositum est apho. alleg. Primo pro quæstione notandum hanc ampullā paruā esse ad modū grani. nā eius causa subleuatiua est grossa uentositas quæ mingē do diuiditur in partes. Item materia quæ ampullaī ē etiā materia phlegmatica quæ in paruas partes multas diuiditur per uias strictas urinales transeundo. ergo propter diuisionem uentositatis, ac etiam phlegmatis quod ampullatur apparent istæ ampullæ ad modū granorū. Vlterius notandū posse imaginari hanc ampullā generari circa renes aut generari in ipso etiam impetu mictus, & ideo propter pulsionē apparent granula primitus descēdentia. deinde uentositate subleuante apparent granula supernatantia. Et istæ ampullę intelliguntur permanentes & ad albedinē declinantes, quarū permanentia & albedine aut declinatione ad albedinem uitiositas & phlegmaticitas materiæ denotatur.

Isto posito teneatur apho. dicendo cp istæ ampullæ significant morbū frigidū renū, quia malā cōplonē frigidam. Ex tali. n. ampulla denotaī grossa uētositas & materia compræhensa per ampullarum permanentiā quæ grossa uentositas ampullans maxime in antroso loco cō præhensa est qualis locus sunt renes. Si. n. in cōcauitate uesicæ grossa uentositas compræhendatur ipsa expansa & diuulsa subtiliabitur. Ex quo patet secunda pars apho. cp lōga denotaī ægritudo, qa frīda materia tardæ digōnis frīda ēt cōplo renū tardæ curationis.

Isto posito dicendū est ad obiectū primum cp arguit politatē, tamen quia secundū pīm grossa uentositas re num est apta ampullare ut dictū est, ideo absolute Hip. protulit apho. Ad secundū rīndendū cp licet aliqua materia renum conuertaī in lapidem, aliqua tamen non est ita grossa quin possit ampullari ac etiam uentosari. Ad tertium respondetur cp ampullæ licet difficulter non rupræ transire possint ut arguit, tamen & in mictu potest fieri ampullatio ut dictū est. Ad quartum respondetur per præhabita dicendo cp istæ ampullæ intelliguntur permanentes & declinātes ad albedinē ut dictū est, ex quo denotaī materiam non esse cholericam.

Quæstio. xxxvij. Aphor. xxxv.

VTRVM Omnis morbus frigidus dure digeraī. Negatiue arguitur sic. Primo. caliditas naturalis potest tantū posse supra materiā frīdā sicut supra materiā calam. ergo &c̄. antecedens est notū diminuta & pauci ficata frigida materia. tenet consequentia, quia digestio fit per potentiam caliditatis naturalis. Secundo arguit sic. aliquis morbus frigidus est citæ terminationis. ergo &c̄. consequentia tenet supponendo hanc terminationem esse ad salutem. patet añs pluries in apoplexijs.

In oppositū est in cōmento Gal. Pro quæstione respondendum cp aliorū paritate suppositā ut quantitatis materierū &c̄. oīs morbus frīdus, i. oīs morbi materia frigida dure digerit respectu calidę. Patet propō propē caliditatem naturalē minus posse supra frigidam materiam tanc̄ sibi magis contrariā cp sit materia calida & sibi rebelliorem sua grossitie. In casu tamen ut probabat obiectum primum poterat accidere contrariū. Ad secundum ergo obiectū respondendum, primo concedēdo ut probatū est, deinde soluendo primū obiectū etiā negando consequentiam. licet. n. morbus cito terminet ad salutē, stat tamen non prædigestam esse materiā, sicut etiā patet de morbo de materia calida furiosa.

Quęstio. xxxvij. Aphor. xxxvi.

VTRVM Aphorismus sit uerus. Q uòd non arguitur sic. Primo hypostasis pinguis & globosa potest uenire ab alia parte cp renibus. ergo &c̄. consequentia tenet, & antecedens patet, quia humiditatem unctuosā aliarū partium contingens est trāsire ad urinā qua erit coagulata & globosa. Secundo arguitur sic. possibile est ex tali globositate denotari materiam phlegmaticā.

ergo

Digitized by Google

ergo &c̄, patet a ñs ꝑp grossitiē globositatis et albedie. tenet consequētia qa ex phate denotaī morbus lōgus.

In oppositum est aphorismus. Primo pro quæstione notandū, ut colr ex cōmento. ꝙ hypostasis pinguis intelligendo per illā uerā hypostasim in fundo stā tem aut & melius aliam substantiā ab aquositate urina li superiora tamen petentem & pluries ad modū telæ.

Hypostasis globosa quid.

Secundo præmittendū intelligi per hypostasim globo sam hypostasim iunctam in partibus & subito simul iū ctam ad modum globi, sicut. n. mulieres filum glomerā do filo faciunt globum, ita dicimus hanc hypostasim cu ius una pars iungitur alteri ac si glomeretur esse globosam &c̄. Isto posito dicendum hanc hypostasim significare passionē renum acutā, quia morbū calm, ex tali. n. dissolutione denotatur calitas dissoluens unctuo sitatem, maxime in parte pinguī & propinqua. si dissolutio esset in parte remota talis unctuositas nō esset globosa imo propter loci distantiam in suis partibus separata denotaī ēt acutus morbus & nō hetica, qa tūc nō esset sola globositas, imo multa diuisio partiū.

Isto posito patet solo obiectoꝝ factoꝝ in cōtrariū.

Quæstio, xxxix. Apho. xxxvij.

VTRVM Aphorismus sit uerus. Quòd non arguitur sic. Acuti dolores prouenire possunt à uentositate acuta ergo nō ꝑ ipsos denotaī apa. añs satis ē notū tenet consequentia quia uentositas acuta non apar.

In oppositū est alleg. apho. Pro quæstione est dicendum ꝙ acuti dolores notant apa ut est dcm, aut sunt cā apatis per quos in notitiam apatum deuenimus. nā primo si prouenīunt à uentositate, si perseuerent attrahendo materiam sunt causa apostematū. si etiā sunt fixi in parte una denotatur materia constans apostematura, aut actualiter apans. Apa ergo futurū denotaī incipiē te dolore & perseuerante, & in processu actuale denotatur apostema & maxime acutus qui est multum materierū attractiuus aut prouenies à materia subtili in mē bri porositates penetratiua.

Isto posito patet intellectus obiecti.

Quęstio. xl. Apho. xxxviij.

VTRVM Salutare sit sanguinē uomere sine fe. Negatiue arguit sic. Primo. ois fluxus sanguinis excepto menstruali est præter naturam. ergo non salutare est. consequentia nota, quia salutaria esse debent secundum naturam. añs sumīt. 6. de accidenti & morbo. ca. primo. Secundo arguit sic. possibile est nunc uomentem sanguinem mort propter uomitū. ergo &c̄. consequentia nota. patet antecedēs rupta uena magna. Tertio arguitur sic. sanguis talis putrefactus est. ergo nō ē salutaris &c̄. consequentia nota, quia nō est salutare sā guinis putrefactionē adesse. antecedēs colligitur. 6. huius. quia hic sanguis exiuit uenam. Si in uentrem autē sāguis exeat prēter naturam, necesse est putrefieri &c̄. apho. 2. 6. huius. Quarto arguitur sic. vomitus sanguinis curatur uomitu aut alia euacuatione. ergo non stypticis infrigidantibus. consequentia tenet. añs patet cum fluxus curet fluxu. 16. tertij. de fluxu uentris omnium modorū. Vltimo oñditur ꝙ talis uomitus cū febre non sit pernicios, quia est possibile cum tali uomitu naturam purgare sanguinem superfluentē ergo etc̄. consequentia tenet, quia hoc nō est pernicios, immo salutare, & antecedens etiam patet.

In oppositum est Hipp. in apho. prædicto. Pro quæstione dicendū hunc uomitū sanguinis esse salutarē id ē aptum esse salubrē pluries natura sanguinē aggregatū in hepate aut stomacho expurgante per uomitū cuius signum est, quia sanguis, non est malignus, isto tamē obseruato, quia alleuiatio naturæ consequatur, quem sanguinē restringere possumus cū stypticis & infrigidantibus non exhibendo alia cōstrictiua aut correctiua malitiæ. Apparet autē hic uomitus pluries in mutilatis aut etiam in retentionibus menstruorū. Si uero sit cū feb. hoc pluries est pernicios, num cū denotetur hic exitus à partibus stomachi & meri, & denotetur ex tali materia consequi feb. cancerationē aut magnam apostematiōnē denotamus aut fistulam. non est tamen inconueniens ut tangit obiectum ultimū in casu hūc uomitum nō esse mortalē propter contingentiā in obiecto tactā.

Isto posito dicendum ad primum negando consequētiam, & dicendo ꝙ multa præter naturā, quia non intē ta à natura corpore debite dispositio pro conseruatione indiuidui aut speciei sunt salutaria. Ad aliam, quia possibile est uenam magnam esse ruptam &c̄. concedo, & ideo etiam concedo conclusionem ꝙ est contingens hūc uomitum non esse salubrem, tamen obseruatis cōditionibus dictis dicitur à Gaī. salutare &c̄. Ad punctū alterius, quia putrefit, uerum est ut intelligit Hip. manēs extra uenā tempore longo prætereā consequentia nō uales, quia euacuatio putridi salutaris est. Ad aliam rationem uomitus curatur uomitu &c̄. Dico ꝙ uomitus & fluxus qui fiunt propter materiam retentam incitantē ista, curātur per uomitū aut aliam euacuationem illius materiei. sed uomitus per quem euacuatur educēda materia dum putatur ipsam complete educi est curandus ꝑ stypticа & infrigidantia etiam immobilitātia materiā.

Ad ultimam rationem responsum est.

Quæstio. xli. Aphor. xxxix.

VTRVM Aphorismus sit uerus. Et arguitur ꝙ non, quia catarrhi conuertuntur in saniem in uentre superiori in tempore citiori uiginti diebus. ergo &c̄. tenet consequentia. patet antecedens cum non phlegmatici catarrhi conuertantur in saniē in uiginti diebus, cholerici sunt conuertibiles ante uiginti dies.

Venter supiori quid.

In oppositum est apho. Primo pro quæstione est notandum quid intelligatur per uētrem superiorē quod tāgit in cōmento Gaī. Secundo notandum etiam ꝙ hoc loquitur de materia catarrhali quæ secundū plurimum est phlegmatica. Tertio notandū etiam partem pectoralem & pulmonē esse ualde calm propter quod persuadetur catarrhos in loco illo conuerti in saniem in uiginti diebus. nam ex quo locus est ualde calidus, licet materia sit fridida productiua de se morbi chronici ualde, tamen repugnante caliditate loci remittitur ualde chronicitas morbi, & econtra repugnante grossitie & frigiditate materiæ morbus non redditur in toto acutus, sed tenens medium inter ualde chronicos et ualde acutos, quorum terminatio est in die. 20. sicut critica. Dicendum ꝙ obiecto nō uelle Hip. catarrhos oēs & semper cōuerti in saniē in. 20. diebus, sed hoc esse pluries

Quæstio. xlij. Aphor. xli.

VTRVM Aphorismus sit uerus. Et arguitur ꝙ non, quia lingua potest subito fieri temperata aut corpus fieri apoplecticum, & tamen non necessario abūdat materia melancholica. ergo &c̄. consequentia tenet, & & antecedens tangit in cōmen. Gaī.

In oppositū est Hippocrates. Pro quæstione primo potest responderi ut est dictū circa litterā & cōmentū.

Vel potest dici ꝙ si lingua fiat subito intemperata aut aliqua pars sit apoplectica, qa ablato sensu & motu non inquam propter ueram apoplexiam, sed propter abstractionē & diuersionē animæ corpus est melicum, quia melicus humor inter cæteros est causa abstractionis & diuersionis. & hoc apparet pluries in melicis qui quasi balbutiunt nec sciunt ubi sint quasi sensus & motus abiati sint & cum cœlestibus speculentur.

Isto posito patet intellectus obiecti.

Quæstio. xlij. Aphor. xlij.

VTRVM Aphorismus sit uerus. Et arguitur ꝙ non. Primo. quia in febre ephimera proueniente ex oppilatione propter multam materiam oppilantem aquā calida infusa non conuenit. ergo &c̄. consequentia tenet, quia ista est feb. non à cholera. patet antecedens, quia aqua habet dilatare, et cōmouere materiam,

Digitized by Google

Itē in fe. ſanguis nō cōuenit talis aqua calida ut eſt notum, nec etiam hetica cum catarrho. Item ꝙ cū aqua calſa nō opponat̄ fe. cōpetit in ſc. Itē quare plus loquit̄ de capite q̄ de alijs partibus.

In oppoſitum eſt aphoriſmus. Primo pro quæſtione notandum Hip. per choleram intelligere quēlibet humorem indifferenter. Secundo notandum etiā non ſolum aquam calidam infuſam capiti cōferre in fe. de qua dicetur, ſed etiam balneationem aut infuſionem aliarum partium, quia tamen inflāmari contingat caput in feb. tanquam totius caminum, ideo de eius infuſione fecit mentionem competētem in feb. ephimera ex labore. nā eius eſt rehumectare & caliditate poros ſuffi cienter aperire, ut uapores calidi exhalent. conſimiliter competit in feb. à frigiditate aut caliditate aeris procedēte. in fe. et ephimera ab oppilatione facta ſine obſtructione pororum dū materia intrinſecus hmoralis non ſit multa propter cauſas aſſignatas. Per dicta patet intellectus omnium obiectorum, dicendo tamē ꝙ i feb. et humoralis, licet à principio non competat balneatio in declinatione tamen penitus tota aut quaſi tota euacuata materia reſidui ad reſolutionē & pororū apertionem dicta balneatio cōpetere pōt. quare uero non regulariē ex aqua frīda, patet per dicta ſuper textum.

Quæſtio. xliij. Aphor. xliij.

VTRVM Mulier poſſit ambidextra fieri. Affirmatiue arguitur ſic. Primo mulierem uiraginem eſſe contingit & uiro calidiorē & fortiorem ergo &c̄. antecedens colligitur in libro pulſuum in cap̄. de pulſu fœminarum. tenet conſequentia, quia uirum contingit eſſe ambidextrum propter potentiam uirtutis motiuæ et uiri caliditatem. Secundo arguitur ſic. eſſe ambidextrū prouenit ex conſuetudine. ergo &c̄. antecedens quotidiana notat experientia. conſequentia nota, quia mulier aſſuefieri poteſt conſimiliter. Tertio ſic. membra mulieris ſunt flexibiliora. ergo &c̄. antecedees patet propē mollitiem & humiditatem eius uehementē. tenet conſequentiam, quia propter hanc fluxibilitatem melius diſponeſ ad motū ad æqualē utriuſq; manus operationē.

In oppoſitum eſt apho. & in cōmento Gal̄. Primo pro quæſtione notandū concedendum eſſe contingere poſſe aliquam fœminam eſſe ambidextrā. Secundo dicendum hoc eſſe rariſſimum propter defectum uirtutis motiuæ mulierum, deficiente ſubſtātia ſpumoſa faciente ad motum abundante etiā humiditate nimium, cum ficcitate utgoretur motus. ſexto de accidenti & morbo. ca. 3. quæ inclinent mulierem ad taliter & taliter ſedendum, ut cōmuniter ualeant ſedere ſupra terram duplicādo genua, quod uiris cōmuniter nō contingit, unde quę dam ſunt inclinationes naturales non ſequentes complexiones primarum qualitatum manifeſtarum, imo conſequentes diſpoſitiones ſexuum, aut etiam ſpecificas formas. ut colligi poteſt à Gal̄. primo de utilitate particularū. cap̄. 3. Iſto habito per prehabita patet intellectus obiectorum non diſcurrendo per ipſa.

Quæſtio. xlv. Aphor. xlv.

VTRVM Aphoriſmus ſit uerus. Et arguitur ꝙ non. Primo ſanie pura & alba fluente ab empyico & phthiſico non euadit empyicus. ergo &c̄. antecedens ſatis eſt notum cū ſtet hunc eſſe phthiſicum cum ulcere pulmonis magno. Secundo ſic. ſanie fluente &c̄. contingens eſt hanc ſaniem à peripleumonia defluxā ſuffocare & uerſus cor etiam tranſire. igitur &c̄. antecedens eſt notum cū conſequentia. Tertio ſic. poſſibile ē hāc ſaniem eſſe ex catarrho meſico & putrefacto. ergo non neceſſario ſanie exiſtente cœnulēta & male olente mors conſequitur. tenet conſequentia, quia propter eūonem talis catarrhi nō debet mori infirmus. añs eſt notandū.

In oppoſitum eſt apho. Primo ꝓ quæſtione memoretur notitia empyematis ex cōmento notata ſupra allega. apho. Secundo teneatur etiā pro cōcluſione apho. Nam effluente tali ſanie pura, quia nō cōmixta ſanguini aut alteri rei naturali & albæ ex quo digeſtio remouetur et potentia caliditatis naturalis ut cōpræhendi poterit primo pronoſticorum cōmento ultimo. Probabile ē & uirtutem eſſe potentem in ſuperando morbum ex toto. & hoc continet ueritatē empyemate ſuppoſito catarrhali non coniuncto phthiſi aut alteri accidenti exceſſiuo. Ex quo ſoluuntur duo obiecta prima. Tertio dicendum ulterius ꝙ ſanies cœnulenta. quia nigra male cōpacta ſiue cōmixta in partibus ut cœnum groſſa etiā & male olens, quia ualde fœtens notando per fœtorem uehementem putrefactionem, ut primo pronoſticorum alleg. cōmento. Notādo etiā per cœnulitatem aduſtionem & mortificationem caliditatis naturalis, talis mortem ſignificat. Ad rationem tertiam de catarrho dicendum ꝙ talis catarrhus digeſtus & ſupatus à uirtute nō erit cœnulentus male olēs, ꝙ ſi extiterit cœnulētus & male olēs & perſeueret, talis mortē denotabit.

Quæſtio. xlvi. Aphor. xlvi.

VTRVM Aphor. ſit uerus. Et arguitur ꝙ non ſic. Primo. ſanie exiſtente in pāniculo hepatis ſtat mortem ſubſequi. ergo &c̄. conſequentia uidetur nota. patet antecedens, quia rupto ex toto panniculo corrumpit̄ hepar, ſanie tamen exiſtente alba & pura. Secūdo ſic. aliqualiter putrefacta ſubſtantia hepatis poſſibile eſt in firmum liberari. ergo. conſequentia apparens, quia ſanies uelut amurca non eſt mortalis niſi ſignificando corruptionem ſubſtantiæ hepatis. patet antecedens, cū hepar ſit membrum carniforme potens per conſequens recipere reſtaurationem pro ſibi ſimile.

In oppoſitum eſt aphoriſmus allegatus.

Pro quæſtione teneatur dictum Gal̄. Et reſpondēdum ad obiectum primum dicitur ꝙ panniculo toto rupto & corrupto impoſſibile eſt ſaniem eſſe puram & albam ita ꝙ perſeueret, immo apparebit aliquid de ſubſtātia panniculari, erit etiam aliquid non album cōmixtū ſanie. Ad ſecundum reſpondendū ꝙ ſanies uelut amurca, & talis perſeuerans non ſignificat mortem propter illud quod eſt tactū, & ſic perſeuerans non ſignificet pauam, immo ualde uehementem putrefactionē ſubſtantiæ hepatis omnino incorrigibilem.

Quæſtio. xlvij. Aphor. li.

VTRVM Aphoriſmus ſit uerus. Arguit̄ ꝙ non ſic. Primo ſpachilon eſt accidens ſiue ægritudo proueniens à materia multa frigida. ergo non interficit in die tertia. antecedens poteſt colligi ex notitia ſpachilonis in cōmento tacta. tenet conſequentia, morbus frigidus non habet terminationē in die tertia. Secundo ſic. dies tertia non eſt dies critica. ergo horum mors non debet contingere in tertia. patet antecedens. cū prima dies critica ſit quarta. conſequentia uidetur tenere, qa mors uidetur contingere in die critica. Tertio ſic. patientes ſpachilonē mori poſſunt in die quarta uel quinta, dato ꝙ effugiant diem tertiā non tū ſalui fiūt. patet añs, quia inter patientes ſpachilonē eſt gradus & dīa.

In oppoſitum eſt apho. alleg. Primo pro quæſtione notandum ut tangitur in cōmento. Spachilonē eſſe confuſionem cerebri à materia multum apoſtemante prouenientem, quæ confuſio non eſt aliud q̄ actio læſa diminuta ualde aut ablata ſecundum plurimum, ut membris ſenſus auferatur & motus uentriculorum & ſubſtantiæ cerebri, ut etiam tanta ſit oppilatio ut cerebrum impediatur in operationibus ſenſituis interioribus & miſſionibus ſpirituum ſenſibilium & motiuorum. cum qua ſpachilone eſt mortificatio caloris cerebri omnino mortalis ſecundum plurimum aut magna remiſſio caloris materia multa frigida ſua frigiditate calidum diminuente aut prohibente, ne humidum cerebri fiat aptum refectioni calidi, & ideo in ſpachilone concedere poſſumus eſſe apoplextam, licet non econtra in omni apoplexia ſit ſpachilon loquēdo ſemper de ſpachilone cerebri.

Dicendum

Digitized by Google

Dicendū ulteriūs ꝙ cum ſpachilon ſit ægritudo magna ratione dignitatis læſæ actionis, quia lædit dignam & nobilem actionem, quia cerebri, ratione etiam uirtutis diſpenſantis totum corpus pro quanto ad ſpachilonē conſequitur uehemens læſio cordis nō euentati ſufficiēter propter impedimentum anhelitus conſurgens ex oppilatione cerebri. Eſt etiam magna ægritudo ratione ꝓprie eſſentiæ pro quanto cōſequitur ad materiam mortificantem aut quaſi mortificantem cerebri in caſm naturale, & ideo interficit tempore paruo & in die prima intercidente, quia tertia & tempore citiori materia potentiori exiſtente ſupra uirtutem non inconueniens tñ ꝓp multas contingētias ſpachilonē interficere tardius.

Iſto poſito reſpondendū ad obiecta. Ad primum ꝙ morbus de materia frigida ratione nobilitatis mēbri poteſt eſſe breuis, cum natura conetur cito ſuperare morbum talis partis, ideo uel ſequit̄ cita mors uel cita ſalus. & ideo ſi non moriatur in die tertia non critica radicali ſed intercidente probabile eſt, licet non ſit neceſſarium naturam uigorari & non ſuccumbere morbo, ut inde ſequatur ſalus. Quid ad ſecundum & tertium reſpondēdū ſit patet per præhabita, & colligunt̄ dicta uerificantia apho. per finem cōmenti &c̄.

Quæſtio. xlviij. Aphor. lij.

VTRVM Notificatio ſternutationis poſita in aphor. ſit ſufficiens. Q̄ non ſic arguitur. Primo, qa ſternutatio prouenire poteſt à cauſa exteriori aut etiā à cauſa humorali interiori ergo &c̄. antecedens patet cum ſit motus cerebri ad expellendam rem nociuam ſubito, ut colligitur quinto de accidenti & morbo. caꝑ. 4. conſequentia tenet deſe. Secundo ſic, cor non habet motū concuſſiuum in expellendo nociuam materiam. ergo nec cerebrum debet habere antecedens patet cum auctores non ponant. tenet conſequentia cum cor non ſit minoris ſenſationis cerebro.

In oppoſitum eſt aphor. allegatus. Pro quæſtione dicendum Hipp. tetigiſſe modum ſternutationis pluries contingentis, quia uentoſa materia genita per propriū cerebri nocumentum aut ſibi à toto cōmunicata corpore in uentoſitatē ſonorā tranſmutata. Et ideo hoc modo maxime fecit mentionem cum contingat in hac ſternutatione magnum fieri ſonitum hac uentoſitate repulſa, & per locum uacuum exeunte, ut ex hoc magnū cauſare poſſit ſonitum.

Iſto poſito ad obiecta præſticta reſponſum eſt.

Quæſtio. xlix. Aphor. liij.

VTRVM Febris ſuperueniēs dolori hepatis ipſū curet. Et arguitur ꝙ non. Primo, quia non curat dolorem à uentoſitate, aut oppilatione procedentem ab apoſtemate plus trahēdo materiam caliditate ad locum nec etiam procedētem à mala complexione calida cum materia uel ſine materia, cum ex feb augeatur illa mala complexio calida, nec etiam procedentem à mala complexione frīda, trahendo etiam materiam ad locū. Secundo ſic. febris eſt morbus dolore hepatis moleſtior. ergo ſuperueniens dolori non dicitur curare. colligitur antecedens. 8. terapeu. caꝑ. primo. maxime quātum ad antiquam translationem febrem cæteris morbis moleſtiorem eſſe dicentem. tenet conſequentia, quia morbus dicitur curare morbum per Gaſ. quando morbus curans eſt minoris moleſtiæ. Tertio ſic. hepar non dolet. ergo &c̄. conſequentia tenet. antecedens probatur, quia non ſentit. ergo non dolet. tenet conſequentia, quia dolere eſt ſentire. añs eſt Auic. 14. tertij. caꝑ. primo.

In oppoſitum eſt Hipp. in aphoriſmo. Pro quæſtione reſpondendum dolorem prouenientem à uentoſa materia contenta circa panniculum hepar cooperientem et dolorem cauſantem extenſiuum dolorem dico curari per ſuperuentum febris, maxime tamen intelligendo ephimeram, & hoc uentoſitate non coniuncta repletioni multæ. Cum enim reſolutio fiat à calido inquātum calidum hæc uentoſa materia ſubtiliata uaporabit ad ſumum. dolor etiam à frigiditate prouenies conſimiliter poterit curari, corpore uero exiſtente pleno & uerſus inferius declinante materia per inferiora eſt euacuandum ac etiā prouocandus uomitus uerſus ſuperiora tendente materia, aut ſi renibus grauitas cōmunicetur per urinā materia deducatur ſalua ſemper Gaſ. ſententia. 7. terapeu. ad finem, ut groſſa ac ualde multa materia potius deducatur per inteſtina. Si uero ſuperueniat febris alia poteſt eſſe tantæ intēſionis, ut quamuis ſit remotiua doloris, non tamen ut arguit obiectum dicatur illius curamentum. Iſto poſito patet ſolutio ad obiectum primū ac etiam ad ſecundum dicendo febrem cæteris morbis eſſe moleſtiorem extenſiue, quia totum moleſtantem, aut etiam ponendo paritatem morborum & quēlibet ſumēdo in ſuo eſſe intenſiuo febris dicitur eſſe cæteris moleſtior morbis qui non ſunt morbi cordis. Ad tertium dicendum licet hepar non ſentiat ſua carnoſitate abſolute ſentit, tamen per panniculum cui ſuſpēditur. & iſta fuit intentio Auicē. allega. caplo.

Quæſtio. l. Aphor. lv.

VTRVM Sit apho. uerus. Q̄ non multipliciter arguitur. Primo quia phlegma non poteſt claudi inter renes & uentrem. ergo ſuppoſitum in apho. falſum cōſequentia tenet apho. ſupponēte phlegma in illo loco claudi. patet conſequentia, quia non uidetur claudi in uenis nec extra uenas, quia nunc non poſſet pelli ſufficienter per ueſicam non exiſtente uia delationis talis materiæ. præterea quæritur cum non habeat exitum per aliquē uentrium quo modo poſſit exire per ueſicam. Præterea oſtenditur ꝙ non præter dolorem, quia ex quo eſt quietum non uidetur præſtare dolorem extendēdo nec etiam cauſando malam complexionem, cum non ſit ualde frigidum propter ſitum ſui nec etiam ualde calidum ſua naturali complexione repugnante.

In oppoſitum eſt in apho. Hippo.

Pro quæſtione dicēdum ſecundū notata ſuper apho.

Ad primum obiectum reſpōdendum phlegma tale cōtineri poſſe in uenis & extra uenas & præſtare dolorem uenis ſaltem obtuſe ſentientibus, ac etiam comprimendo ſtomachum uel partes panniculares dolorem inducere poteſt. Ad ſecundum dicendum ipſum non exire per aliquem uentrium inclinatum plus ad uias urinæ colligatas ſiue ueſicæ, non eſt tamen inconueniens phlegma poſſe pelli per aliquem uentrium aut per aliam regionē. Quomodo uero præſtat dolorem eſt dictum, per quam uiam etiam pellatur eſt nobis ignotum. Nam ut in commento tangit̄ ſaniem groſſam à concauitate oſſis ad exteriora pelli uidemus, cum pori ſtates oſſis exteriores non uidentur eſſe per uiæ ſaniei.

Quæſtio. li. Aphor. lv.

VTRVM Forti naturæ poſſit reſiſti. Et arguit̄ ꝙ ſic. Primo. quia corpus quantūcunq; forte poteſt infirmari. ergo &c̄. antecedens eſt notum. tenet conſequētia, quia non infirmatur, niſi ſuccumbēte natura. Secundo ſic. ſi forti naturæ nihil poſſet repugnare in expellendo ſequeretur iſta concluſio ꝙ natura poſſet expellere feces per uiam urinæ aut etiam per nares conſequens eſt falſum. tenet conſequentia per te, quia ſibi nō pōt repugnari in expellēdis ꝑ quācunq; regionē expellantur.

In oppoſitum eſt in cōmento Gaſ. &. 10. terapeut. caꝑ. 4. natura quidem fortis exiſtens contemnit omnia, imbecillis autem ab omnibus contriſtatur.

Pro qōne dicendū abſolute naturæ q̄tūcunq; forti poſſe repugnari in expellēdis nociuis. Primo quidē obiecto exiſte improportionato, ut comeſto oſſe magno aut alio improportionato. Naturæ tñ forti ſupra materiam digerendā & diuidēdā ut expedit nihil intrinſecū poterit repugnare, qa ex quo ponit̄ natura ita potēs, ipſa ſic diuidit materiā, ut ipſa faciat per loca ſtricta penetrare.

Iſto poſito patet intellectus obiecti primi & ſecūdi.

Digitized by Google

Quæstio. liij. Aphor. lvi.

VTRVM Aphorismus sit uerus. Arguit q̃ nō, quia stat aquositatem erumpere in omētum & impleri uentrem aqua & non mori infirmum. ergo &c̃. antecedens notum est in ascyte. cōsequētia uidet euidēs. patet etiam antecedens resudāte aquositate ab hepate pleno.

In oppositum est aphorismus.

Pro quæstione notētur dicta supra aphorismū. Ad obiectum respondendum concedendo totū, sed non est contra aphor. intendentem hanc aquositatem cito deriuari ad stomachum & ad illam omenti cōcauitatem ex quo compræhenditur illam nō resudare, quia tunc exiret paulatine. Cōpræhenditur ergo ex cito exitu ruptura panniculorū hepatis substantiæ suæ, ex qua ruptura magna mors denotatur omnino. pluries etiam resudāte aquositate & implēte multum compressis spiritualibus suffocatio consequetur.

Quæstio. liij. Aphor. lvij.

VTRVM Aphorismus sit uerus. Et arguitur q̃ non sic. Primo uinum conuertit materiam humoralē in uentositatem ergo augmentat alyces & oscitationes, antecedēs est notum cum sua caliditate dissoluat humores in uentositatem. Item uinum liquat humores. ergo auget rigorem à causa interiori præeedētem. antecedēs est notum. tenet cōsequentia, quia sic aliquādo & cōmouendo humores augetur rigor. Secūdo sic. purū uinū est fortius in remouendo uētositatem & resoluēdo. ergo &c̃. consequentia tenet. añs patet, ga est calidius.

In oppositū est Hipp. in aphorismo. Pro quæstione exponāt tacta in quæstione, ut exposita sunt in cōmen.

Ad rationes dicendum q̃ uinum conuenit maxime in parua quantitate sumptum & præuacuato corpore ad resoluendū reliquias materierum & uētositatē, & ideo non nocet uentosando aut liquando humores. Per uinū etiam intelligendo aliam rem calidam resolutiuā, ut theriacam & siria. Ad secundū de uino dicendum q̃ uitādum est, quia animis calidum & nō ita penetratiuū aqua subtiliante actualē substantiam uini. qūo uero intelligatur temperatū patet in cōmento & notatis super ipso.

Quæstio. liiij. Aphor. lvij.

VTRVM Aphorismus sit uerus. Q̃ nō arguit quia in fractura cranei penetrante usq; ad panniculos cerebrum est commotum; non tamen corpus fit statim sine uoce. ergo &c̃. antecedens est notum quo ad utrāq; partem. consequentia de se est nota.

In oppositum est aphorismus. Pro quæstione dicendum ut notabatur in aphorismo. Notādū pro obiecto Hip. intelligere cōmotionem agitantē & conturbantē cerebrum ut spiritus in ipso exītes localiē moueātur & humores nec dirigātur ad porositates neruorum per quos transire soliti sunt, tunc patet q̃ nō in quacūq; fractura cranei fit cōmotio talis licet in aliqua contingere possit. Quid aūt itelligat p. fieri sine uoce, patet ī com.

Quæstio. lv. Aphor. lix.

VTRVM sit uerus Aphorismus. Arguit q̃ nō. Primo quia corpora humidarum carniū non sunt euacuanda nec exercitanda. ergo nec fames eis inducēda antecedens quantum ad partem primā sumitur quarta primi. ca. 3. quantū ad secundū est euidens, ga exercitium cōmouendo & agitando humores pinguiū eos disponit suffocationi. Secundo sic. appetitus nō exiccat corpa. ergo nec fames añs uidetur notum. tenet consequentia, ga fames est appetitus. 4. de accidenti & morbo. caꝑ. 7.

In oppositum est aphorismus. Pro q̃one nota superius in expōne aphorismi. Pro obiecto primo negetur cōsequētia, quia fames nō est agitatiua ut eūo p pharmacū & exercitiū. Pro secundo dicendū q̃ impropriū est dicere famē desiccare corpora. sed fames desiccat corpora, ga p esse famē cōpræhendit desiccatio corporū, ga defectus nutrimenti & potentia cali supra humidum consumendū, & iō fames desiccat corpora per accidēs, quia non per se, sed ratione alterius ut est dictum.

FINIS.

Expliciunt Q uæstiones Iacobi Foroliuiensis, necnon Marsilij de sancta Sophia super aphor. Hippo.

REGISTRVM

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z AA

Omnes sunt quaterni.

Venetijs expensis hæredum Lucæ Antonij Iuntæ.
Anno domini. 1546.

UNIVERSIDAD CENTRAL
BIBLIOTECA
DE LA FACULTAD DE MEDICINA

Digitized by Google